Suetonius De vita XII Caesarum

Suetonii C. Concent

I 00257

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Est. 12 Caj. 3. Núm. 4.
2-12-3-5

tilsimus. Et quidem si ré
gine, inaccessum contest
adscripti Primæui tui En
rogeniem, mortali
et admiranda.
m copia, quo

## ANAGRAMA.

*Via docens deditur, adeas, legas.*

### EPYGRAMA.

*Hic liber, hicque labor, per quem vagus exulat error,*
*Hac iter est cunctis, cuà labyrinthus erat*
*Dædalus an Didacus, qui egum enigmata soluit,*
*Quid supereſt, alas credidit ipse, volet;*
*Deditur en via iura docens, adeasque, legasque.*
*Hoc nam consulto consulis ipse tibi*
*Progredere ò Lector, te nam dum carmina sistunt,*
*Obsistunt, pergas, mitius extat opus.*

---

Ad D. Didacum de la Scena Præceptorem suum in suas Iuris Exercitationes in ipso flore iuventæ in lucem editas, D. D. Antonius de Guevara, &c. iuventutis splendor, & omnigenæ Iurisprudentiæ Iuvenis.

### EPYGRAMA.

*Præludebat Hydræ Alcides, dum fata veneno,*
*Serpentum elisit colla, tenella manus.*
*Intempestiuos tenero, qui in flore iuuentæ*
*Emitis fructus, credere magna iubes,*
*Credere magna iuuat, præludit Didace magnis*
*Iam nunc magnificè scribere docta manus.*

EXCEL-

s mulcenti mana tractabit, & ex
exeret vultus. Celebre vetustatis
ne Deorum, hunc ipsi errorem pe-



Aturit iam (
ingenium lucubrationes sua
quid ni dixerim lenocinia, qui-
bus ephebus adhuc puer Iurispru
dentiæ blandiri desiderat. Adeò
enim naturalis pudor intra mo-
destiæ cancellos me continuit,
vt Exercitationes immaturi iu-
ditij ad vtilitatem tuam haud
metiri posse existimarē. Sed eo
iuvenilis collimat audacia, vt
quem nondum inauguratum
professorem aspiciebas desidem
non putares, non enim vsque superbit ingenij mei imbecillitas,
vt aliquid laude dignum gerere credat, ignosce, vt si quam plu-
rima in his pagellis offendant, delectent tamen animosa peri-
cula. Scio laboriosum me indixisse certamen, sed recreat nihil
splendidum à me fieri, vt ex eo aliquem inuidum habere præsu-
mam (vt de se Themisthocles asserebat) Plutarch. de differen-
tia inter odium, & inuidiam: *His verò magis inuident, quos ad*
*virtutem rectiori tramite prodeuntes intuentur.* Illud quippe præ-
sefert præstans, & excellens virtus, vt facilè inueniat inuidos,
aut inimicos, qui enim ad reipublicæ vtilitatem sententias suas
dirigunt, multa eis proposita sunt pericula, multi aduersarij,
multæ inuidiæ subeundæ. Eam tamen Zoylorum acerbitatem
doctissimi iam subierunt, quam cōmemorare nihil necesse est:
præcipuè ab impostoribus, qui Iurisconsultorum liberali no-
mine adumbrantes suas ineptias profitentur se ius nosse, &
natalitias legum obseruationes. Enimverò erubeo, quod im-
politum opus, & eruditorum auribus minimè dignum, sed pri-
mos studiorum, & adolescentiæ fructus in manus tuas perueni-

…turam liberalem com-
…parcam. Quod Phœbus splen-
…debet, non lumini; ast virtuti
…dæ adscribitur triumphari nubium caliginem, desijci caliginis
horrorem, eludi, ac illidi nevosæ tempestatis fragorem: non
quod Philippum Patrem Alexander sortiretur, sed quod ipse fi-
lium se fecerit Philippo dignum, in fastigium evexit: Principes
filios generant, qui se probant vel solio dignos, vel solo, morte,
vel murice; Præceptoris industria illustri quoliber ornatu tene-
ritudinem polliens, insigniens iuventutem beneficij titulo erga
discipulos potest superbire: hunc tu mihi honorem peperisti,
me tibi sic honoratum alterum Æschinem reddo: quæris quan-
ti me æstimem? quanti ipse munera, quæ largiris, tu mihi te
dediti, munus gratum offeram, dum tibi me dedero. Reddo e-
nim te tibi vtinam æternaturo, vt sacrarium obtineat religio,
pietas asylum, Principes typum, orbis exemplar virtutes patro-
num, omnes Dominum, cui libentissimi inseruiamus. Vale,
vive fœlix.

AD

EXCELLENTISSIMO D.

D. ANTONIO …

LADRON DE GV …

Ex nitidissima Comitum de Oñate Familia Proceri nobilissimo, inter doctos Principi, & inter Principes doctissimo, Magno Commendatario de Havanilla, & apud Salmanticenses iam iam Rectori,

SVVS D. DIDACVS DE LASERNA S. & F. præcatur.

2-14-3-5

E mirere (Princeps Clarissime) eò vsque audacter me extulisse, vt munere devinctus te deligam Patronum, quem iam diu dominum sortitus gaudeo in paucis fœliciss^e. Hærenti quippe animo tria te suggessere eligendum; beneficia accepta, quę grati obsequij exigebant specimen; magnificentia tua, quæ fileri impatiens iam iam à teneris vociferanti famæ propria encomia committit concinenda; operis denique argumentum, quod Exercitationum titulo inscriptum exercitatissimi Principis titulis voluit inclarescere, præselaturum venustum aliquid existimans te ipsius fronti affulgente.

Loquentem desiderat excipere magnificentia tua in paucis conspicua, illustris inter omnes, qua emines, & emicas clarissimus.

¶¶

254

rum magnitudinem metimur ex ori-
or fastigium tuæ stirpis, cœloque iam
ecci de Guevara superam deprædicant
am prætergressa memoriam hominibus
apparet Eius ipse generosa propago affluenti orna-
mentoru s nunc explicas flores cultissimo studio
fructus toti orbi terrarum proferes optatissimos. Maximę Gue
uaricæ Genti gratulabundus assurgo maximum consequuta fi-
lium, quem vltra nullus excelsior eminebit. Debuit iam sanè
natura tot viros eximios contemplata te concipere, exprime-
reque iconem perfectissimam tot tuorum inspectis exemplari-
bus.

Germania non prius Proavum tuum D. D. Enecum Velez de Guevara vidit, quàm inuidit Hispaniæ Principem celeberri-
mum. Imperium ille obtinuit Mathiæ, id concessit Secundo Ferdinando, Tertio Regiam purpuram obtulit; sic fuit vt priùs Comes de Oñate floreret etiam in Italia, quàm Rex. Magnitu-
dinis, ac nominis successit hęres Heros excellētissimus Patruus, ac Avus tu li quies iucundissima, Romæ ab Hispania
suus redi s, Anglię affictus splendor nauticę gen-
tis specu aturam instruxere, vt Parentem tuum
D. Belt uevara prudentia excellentissimum,
exceller gnitudine Principem, Principatu dig-
nissimun em. Macti clarissime Princeps tanto
splendori l algens, secessere ipsi astra pulcherrima te
exorientem Phœbum contemplati, fato concessere, postquam
orbi te concessere, vel sibi parem, aut maiorem.

Quid itaque mirum, si ingenij mei lucubratio qualiscum-
que solem, vt lustretur, desideret, iurisque exercitium elabo-
ratum optet legum obseruantissimum ipsas nunc audientem il-
lis obauditurum, argumentumque operis tuum formam desi-
derat, nec opus est alio splendore, vt luceat. Humaniores flosculi inseruntur, à tuo vultu libati videbuntur, suopte genio viridarium amœnissimum diligentes, te eligunt cultissimum ex



H 00257

b17910249

omnibus, qui hos legerit flo
area tua decerptis hilares
commentum flores ali sangui
perit abs dubio colorum decor, aut decus: hi purpura ornati
galem ostentant maiestatem, illi eburneo splendore inclaresc-
unt, alijs flagramus simulantibus flammas, appetimus alteros
aurum effingentes. Te influente Princeps Clarissime, & fictio-
ni veritas obtigit, & huic operi principium nobilius à tuo sudo-
re ortum, ab exercitio nomen, à te ipso famam, gloriamque
percepturum.

Accingor tandem Princeps clarissime accepta munera os-
tentare, tentare magna debilitati licet, perficere paucioribus;
innumeris ergo succumbam referendis, acceptis impar abs du-
bio. Ad Magistri tui honores *Roa* me accersiuisti patrio muni-
cipio, emancipatus tanto beneficio inseruiturus accessi, sed pu-
ber, vt in te conspicerem genium, ingeniumque superius, qui
puer gloriaberis litteraria lauro redimitus. Orchæstra Salman-
tina vix egressus iterùm in arenam descensurus adueni, sed ex-
positam certamini teneritudinem glorioßissimo labore subdu-
ctum, novo munificentiæ prodigio vltra præscriptos terminos
liberalitatis imperium te extendente. Munerum pondere sic
miseros deprimere, vt in grates nequirent adspirare profusio-
ri cuilibet fuit intra gloriam, sed vanam: eos, in quos confe-
runt beneficia liberales, liberos, & divites facere elogium pa-
riat, sed parvum: sed illo adstringi, quo obligas, eo vinciri,
quo vincis, eoque ornari, quo honoras extra vulgares rhetores
exquirat encomiastam, nondum comentum largitatis *genus*
primas inter reliqua gerens primos audiat concentus.
Virg. 3. Æneid. ——— *Grates persoluere dignas*
*non opis est nostræ.*

Tantum fuit Magistrum me elegisse; Dijs, Parentibus, & Ma-
gistris venerabunda assidit [illegible]entus, pari vtrosque prosequutu-
ra reverentia, paria quibusliber ornamenta nanciscens, nisi
maiora dixeris, quæ à Præceptoribus percipit, vt quæ perficit

22-3-51.

Omnia Beroaldi primum, et postea

CH. PARADINAS.

Emi Salmaticę cōpacta 240. Anno 1603. mense Octob. Ch. Paradinas Bacca

SVETONIVS TRANQVILLVS CVM PHILIPPI BEROALDI ET MARCI ANTONII SABELLICI COMMENTARIIS.

¶ Ad Inclytū Hānibalē Bētiuclū Illustrissimi Io. secūdi Bēti. filiū. Philippi Beroaldi. Bononiensis epistola.

¶ Clarissimi philosophiæ cōditores Inclyte Hānibal Bētiuole hūanā felicitatē ex aī corpisq; ac externis bonis metiūt: beatitudinēq; statū bonoꝝ oīum cōgregatiōe pfectū eē diffiniūt: q̄ & singillati & ī uniuersū contēplāti mihi liq̄t illustrissimū patrē tuū: absit iuidia uerbo: eē felicissimū. ī quo & naturæ dotes & fortūæ bōa cumulati cōgesta cōspiciūt. Nāq; prudētia: q̄ ars uitæ ē: ppe singlari cōsilioq; pntissimo pcellēs rei pub. bononiēsis habēas iā mltos annos adeo calleter regit. adeo sapiēter moderat': ut nulli⁹ ciuitatis stat⁹ sit fortunacior. ut illo gubernāte male uehi neq̄am⁹: ut illo clauū regēte nulla pcella: null⁹ turbo sit bonōiēsi cymbæ ptimescēd⁹. Ad hæc decor formæ. cōpactio firma mēbroꝝ: succuleta pceritas: dignitas oris: suffllaua Cæsaries lōge lateq; pricipē oñtāt: & amabili q̄si q̄dā maiestate cōdecorāt: breuiterq; primigēia naturæ: q̄ uocāt. in eo uno absoluta idētidē cū uoluptaria admiratōe suspicim⁹. De fortūa uero: q̄ ut nō iscite autūat theophrast⁹ uitā regit: q̄: ut iqt captiu⁹ plautin⁹: hūana fingit arctatq; ut lubet: & si timide cauteq; dicēdū ē: dicā tū: clarissimū patrē tuū ab ea tā molliter foueri tā idulgēter hilarari: ut fortūæ uel pt⁹ uel alūn⁹ merito uideri possit. L. sylla apud Romāos felicis sibi cognomē adoptauit. Tiothe⁹ apud græcos eutyches. i. fortūat⁹ īpator dicebat'. Maxius uero pī tu⁹. nūq̄ a me sine honoris pfatōe noiand⁹ re nō uerbo ē &. L. sylla felicior: & timotheo fortūacior: cui⁹ ut opes: affinitates: cliētelas: potētiā auctoritatē: gloriā: cæteraq; id gen⁹ omittā: nōne illa uel sūma felicitas ē: qđ rei. pu. bononiēsis aīus ē illa corp⁹ ipsi⁹: qđ ab ei⁹ uita uelut a filo pēdet sal⁹ uniuersæ ciuitatis. qđ a capite nō possūt mēbra diuelli citra pnitiē: qđ nomē bētiuoloꝝ nō mius amabile ē apud ciues tuos: q̄ olī apud romāos antōinoꝝ. soleo eqdē serrata bētiuolæ gētis īsignia nō icōciniter opior herbā parietariā nūcupare. ex eo qđ ī oībus pietib⁹. ī oī structura parietaria. i oīb⁹ tā publicis: quā priuatis edificiis sculpta celata: picta cōspiciunt': adeo q̄ simulachra serrulata ītra oīum edes fauorabilr correpserūt ut pene simillim⁹ sacrilego iudicet': q domi uelut ī larario nō hūerit effigiē serræ pnitētis: cui⁹ nomē adeo frequēs adeo plausibile ē: ut quotidianis acclamatōib⁹ ī ore uulgi fauētis audiat': magnū. prsus fortūæ florētis idiciū. illud uero quale ē. q̄tūq; specimē raræ felicitatis: qđ sūmates ifimatesq;: qđ ois ordo ois etas splendidissimum pfectuū certati affectātur. psequūturq; Matutini post meridiāiq; deductores reductoresq; haud dubie offitiosissimi. qđ multa: hoc columē ē hec nostroꝝ sultura mūicipū. adhūc oēs dirigimur: adhūc cōuertimur. sub huius nutu regit' uita nostra cū. Nec id imerito: refert'. n. ab illo nobis gīa. plyxior. Nāq; qđ cū dignitate ociamur: qđ festa pace gaudemus: qđ lōga felicitate floresci m⁹: qđ opulētiis affati suffarcinati uitā degim⁹ beatā oia deniq; bōa: qbus iā multos annos pfruimur: si bēigni rōcinatores eē uoluerim⁹: uni bēiuolētissimo pī tuo accepta referem⁹: q optimi stat⁹ auctor: q florētis rei pu. tutor: q dulcissimæ libertatis cōseruator existit oli Titus flamini⁹ græciæ soter ob salutē libertatēq; pbitā uocabulo græco ē appellatus. qđ uetat & hūc nostr̄ Bononiæ sotera nūcupari q̄ salutē nobis libertatēq; dedit & quot diebus dar: q pīæ ē exornator amplificator. illustrator. Istā. n. urbē edificiis uel nouis uel refectis excoluit: adeo ut gloriari possit se latericiā formicatā et ornatā relinq̄re: quā ligneā luteāq; ac carie uetustatis ruīdā accepit. hoc auctore: qđ nemo nō nouit: Bononia exuto senio iuuenescit. & deterso situ recētat': magisq; ac magis ī dies excolit': adeo ut q̄ prius neq̄. n. diffitebor: sordida taberna uisebat': nūc iter pulcherrimas italiæ ciuitates pēseat'. & cū felicitas principum maxia sit posse facere felicē: felicissim⁹ ē pī tuus: q nos oīs facit felices ac fortūatos: quo īcolume incolumes: quo felice felices nō esse nō possumus. Ē cōtrario cū felicitatis pediſſequa sit supbia ipse mitissim⁹ ē comissimusq;: Ad quē ita faciles aditus sūt: ita libera alloquēdi facultas: ut sūmi ifimi seniores iūiores idiscrimiati adeūtes admittāt' statī: & stati dimittāt'. mira. prsus ī pricipe auriū patiētia: q̄ audiēdis oīum desideriis adeo exposit⁹ adeo obui⁹ ē: ut q dignitate sūm⁹ ē: is facilitate ifimus uideat'. Idē ī cōponēdis litibus ac controuersiis iter ciues æqssim⁹ disceptator. ī sedādis simultatibus ac recōciliāda gīa optim⁹ pacificator. ex quo fit ut cūcti ueluti parētē publicū ueneremur: & q̄ uera felicitas ē dignū felicitate censeamus. Cæteꝝ cū beatitas mortaliū mutila ac māca sine liberis a cōditore pipateticæ sectæ nobilissimo iudicetur: ī hoc quoq; felicitas amplissimi parētis tui fit cumulatissima: q uel sola sobole: q̄ illi nō mius generosa est q̄ numerosa. pōt uideri beatissimus: cui⁹ tu stirpis maxius natu: ueluti lucidissimū sidus enitescis: q corpis ac naturæ bōa belliscis politicisq; uirtutibus īsigniter exornasti. tu ab ieūte pueritia armoꝝ pitus & callens: dū audis disciplinā militarē pstare cæteris oībus: dedisti ī hasticis certaminibus documenta nō modica excellētis generositatis Tu pria militiæ rudimēta ī ætruriæ liguriæq; cōfinio Florētinis approbasti: a qbus adolescētulus imo puer adhuc militari pfectura honoratus id specimē uirtutis dedisti eā opam nauasti ī bello aduersus Genuēses susceptō: ut serzanā quā uocāt tibi tuæq; uirtuti acceptā rettulerit: utq; eiusce belli cōfecti gloria penes te unū. ppe solida resederit. ubi cepisti noscere uiros militares nosci a uiris militaribus. ubi illud utiq; glorioſū: q more carthaginēsis Annibalis militaria rudimēta puer ī castrēli tētorio toleraſti: & qđ glorioſius ē sub te magistro. īstar Magni pōpeii: q pcōtātibus ut mos ē cēsoribus an oīa militaria munia obiisset: oīa respondit' & sub me ipso impatore. post id tā auspicatæ militiæ tyrociniū ab Illustrissimis Mediolanēsiū principibus euocatus: feciſti secūda stipēdia nō minus honorata: nec minus opulēta: q̄ pria. ecce aūt nūc iterum Florētini te ad suā militiā reuocātes ducatū militarē lōge primo uberiorē splēdidioreq; dedere. hīc tota ciuitas feruet bellico appatu: ubiq; arma & paludamēta militaria: ubiq; eq bellatores cōspiciunt': ut ex more lustratiōis ad diē cōdictā Florētinis oñdas tuos turmati milites īstructissimos atq; ornatissimos. Cæteꝝ cūres urbanæ nō minores: q̄ bellicæ existiment': cum splēdor togæ nō sit q̄ armoꝝ obsoletior: nō mius tu urbica q̄ bellica laude pcellis. añ annos aīumq; gerēs mētēq; uirilē. tu moderatōe iā & circūspicientia uirtutes paternas effingis ac repñtas. iā in filio pater agnoscitur: tibi soli ueluti alteri papyrio cōcessū est una cū clarissimo parēte curiā introire: cōsultatiōibus senatus itereſſe: decreta ppēdere: silenda nosse: & formulam admi

niſtrandæ rei pub. multo aꝰ pcipe. ex quo fit ut ī te indoles ueræ uirtutis exp̄ſſa ſplēdeſcat: ut ī adoleſcētulo præſtantia altæ ac generoſæ mētis eluceat. Age uero illud q̄ inuſitatū q̄ memorabile ē: qđ ꝓxīo ab hinc trien nio uix agens uigeſimū etatis annū cōſulari ac pene dictatoria dignitate decoratus geſſiſti magiſtratū bime ſtrem qđē: ſed oīum apud nos magiſtratuū haud dubie honoratiſſimū ampliſſimūq; quē uexillifer iuſtitiæ uulgo nominitant: quo qđē magiſtratu edocuiſti ubi magna uirtutis īdoles enituiſſet grādiorē etatē expe ctari non oportere ī honoribus uel ampliſſimis capiēdis: qđ & priſcos illos Romanos: quoꝝ exēplis ueluti norma formaꝫ uita mortaliū: factitaſſe memoriæ ꝓditū ē: q. M. Valeriū Coruinū tris & uiginti natū annos: q ſupiorē africanū & Titū Flaminiū admodū adoleſcētes poſt habitis legibus annalibus cōſules renūtiauerūt cū ab excellēti eximiaq; eoꝝ īdole admonerent nō ī magiſtratibus dādis ſpectādos annos ſed pēſitādā eſſe uirtutē: cuius plerūq; q̄ etatis curſus ſolet eſſe celerior. cōſimiliter ſenatus nī ut pote cōſultiſſimus nō ī te ſpe ctauit etatē: quē aꝰ annos uirtutibus fulgētē & moribus pollētē cōtēplabātur: ſed ſicut p̄ter cōſuetudinē fu it etati Iuuenili adminiſtrādā rē pub. cōmitti: ita p̄ter cōſuetudinē iuuenilē fuit tua ī tractādis rei publicæ ne gociis adminiſtratio: cūctis aſſerētibus te expectationē uniuerſoꝝ ꝓbitate uicīſſe. Nam cū magiſtratus uiꝝ uirtutēq; uiri oñdere dicaꝫ: tu ampliſſimo honore p̄ditus ī obeūdis ciuilibus diſceptatōibus te moderatum trutinatorē circūſpectūq; adeo p̄ſtitiſti: ut uirilis ī nō uirili etate maturitas: ſenilis ī adoleſcēte prudētia cōſpi ceretur. Duo ſingularia philōi cōtigiſſe a celeberrimis ſcriptoribus memorātur: ꝓgatio Impii nō antea ī ullo facta & exacto honore triūphus. itidē duo Hānibali Bētiuolo adhuc padoleſcēti peculiaria ꝓueniſſe nō fādo audiuimus nō legēdo didicimus: ſed p̄ntes aſpeximus: uidelicet liberā more ſenatorio ī curiā itionē: & ſūmū totius ciuitatis magiſtratū. Cæteꝝ cū ī ueteri ꝓuerbio ſit pares cū paribus facilliæ cōgregari. te ueluti principē iuuētutis aſſectaꝫ populoſus ordo iuniorū ſicut maximū patrē tuū ſeniores cateruati ꝓſequuntur pulchꝝ ē ꝓfecto & inſpectōe digniſſimū hīc clariſſimū parētē iuiſere ſtipatū cuneis uiroꝝ frequētiore comi tatu certati ꝓſequētiū: illinc generoſiſſimos filios cōferto adoleſcētioꝝ offitioſoꝝ agmine comitatos. hāc ue luti peculiarē ī bētiuola gēte beatitatē ciſmōtani trāſmōtaniq; ſuſpiciūt. & p̄cōio laudis extollūt. hāc ultroneā propēſāq; uniuerſæ ciuitatis officioſitatē in patrē filioſq; ſatis mirari nō queūt. cū ducibus cū dynaſtis cū regi bus aſſectatores conducticii uix contanterq; obſequantur. illud quoq; amoris ciuium: quo ſepimento nul lum firmius eſt: in te ſpecimen conſpicitur: quod ueluti uera parentis proles. dum per urbem uel equitas uel incedis acclamationibus puerilibus plauſibiliter exciperis: quod tanto eſt ſincerioris affectus indicium: q̄to ſimpliciora ſunt ingenia pueroꝝ minimæq; fucoſæ ſimulationis. Quid memorem q̄ ſis affatu blandus? cōui ctu comis: indulgens in tuos. facilis in omnes. in domeſtica uero & interiore uita iucundus: mitis: amabilis quid referam ut decorem corporis & dignitatem formæ moꝝ honeſtamētis exornes? ut ueſtitus nitore & ornatus elegantia filium principis agas. profecto ſicut addit uirtuti forma ſuffragiū. ita magnificus cultus ad dit homini auctoritatem. præterea habet quælibet etas quiddā in degenda uita peculiare: ut alia ſtudia pue rum. alia iuuenem. alia deceant ſenem. iuueni illa conueniunt quæ oratianus uerſus ſententialiter expreſſit gaudet equis canibuſq; & aprici gramine campi. gaudes tu equitatione. quam cyrus ille maximus perſæq; cum primis approbabant. oblectaris canibus uenaticis & aucupatoriis: qua exercitatione olim futuri duces imbuebantur: qua animus hilaratur & uires corporis roborantur. te iuuat interdum urbis umbraculum ru ris apricitate mutare: pauliſperq; urbanæ uitæ oblitum uillicari. & ita ignaui marcoris tergere rubiginē. Non nunq̄ etiam peregrinaris: uerum ut prouerbialiter dicitur non ſine theſeo: hoc eſt non ſine delitiis meis Mi no Roſcio ſenatore preſtantiſſimo: quo cordatiorem ſolertiorem litteratiorem: ut mea opinio fert patria no ſtra non habet: quem elegans ſpectator ingenioꝝ parens tuus impenſe diligit: quem tota bentiuola domuſ cariſſimum habet: qui anno proximo ob excellentem uirtutem lectus fuit a cuncto ſenatu unus oratoꝝ in honoratiſſima illa legatione romam ad ſalutandum reuerentiſſime pontificem maximum Alexandrū de ſtinata: quæ unius dexteritate imprimis bene geſta eſt: in qua uenerabilis protonotarius Antonius galeaci us frater tuus ſpecimen dedit circūſpectæ probitatis: qui etate puerili egit oratiōem plane grauem ac impe trabilem. fui & ego quoq; in comitatu illius florentis legationis ſpeciatim euocatus a meo Roſcio: qui mihi [illegible]cundum te peculiaris eſt patronus: quo omnium hominum: Bentiuolos ſemper excipio: neminem pluris [illegible]io: qui a te tanti fit quanti fieri debet Sinceriſſimus conſultiſſimus amabiliſſimus amicus. Præterea cū iu uenem hilaritas deceat: neq; frui etate & ueneris tenere bigas turpe ſit non inceſſo caſtigatione cenſoria: q̄ es amorabundus. cum peccatum id: ſi modo peccatum eſt: ſit ignoſcibile. Conuenit. n. conuenit uitam ame nare & ut inquit matius edulcare. Detur: ut indulgenter monet arpinas orator: aliquid etati: ſit adoleſcentia liberior: non omnia uoluptati denegentur: qua quidam ſapientes ſummum bonum metiuntur. uincat ali quando uoluptas rationem. eamus interdum quo itur faciamus quod fit. id aūt a nobis irreprenſibiliter fiet ſi illud aureæ mediocritatis ſaluberrimum in uita degenda temperamētum amplexabimur: Ne quid nimis Diſciplina mehercule illa tetrica & caperata ſtoicoꝝ ſupercilioſaq; ſeueritas cum ſuis conditoribus obſoleue runt. quod amas q̄ ſtipendia facis in amoris contubernio non reprendo. fecimus & nos hec iuuenes: & ſiqd faciam nunc quoq; quæris: Non ſumus oſores. quid multa? lectio te ſueronii docebit Cæſarem dictatorem Octauium Auguſtum: Titum Veſpaſianum: maximos clariſſimoſq; imperatoꝝ amaſios extitiſſe: nec min⁹ ſub cupidineo q̄ martio papilione meruiſſe. nec minus frequentes fuiſſe cupidinis q̄ mauortis aſſeclas. qui etiam cognominis ille tuus Annibal ducum maximus: fuit amatoriæ militiæ auctoratus: cuius nomen & egregia facinora cum tibi animum ad uirtutem bellicam accendant: ſic etiam illius exemplo: non nihil tem poris manſuetioribus muſis impartis. & ſicut ille ſoſilo græcaꝝ litteraꝝ doctore uſus eſſe fertur: ita tu me la tinarum præceptore ac monſtratore utens ſubinde interuiſis recoliſq; nō inuitus ſtudia humanitatis: quo

venatoris lag

paſtu animorum nullus poteſt eſſe conditor ſuauiorq; modo ſeria modo iocoſa te iuuat ex nobis audire legimus modo hiſtoricon aliquid. modo poeticon. imprimis erotica hoc eſt amatoria: nō tanq; exploratores tranſeunter inſpicimus: ſed tanq; in commilitio cupidinis educati haud diſſimulanter accedimus. ſed cū hiſtorica omnis cognitio te delectet: cumprimis lectio tranquilli animum tuum capit: mulcet: amenat: quod me potiſſimum ad hoſce cōmentarios cudendos extimulauit: quos annua lucubratōe elucubratos tibi ob id ipſum nominatim dedicaui inclyte Annibal Bentiuole. & quia alumnus meus es & patronus: & quia iā tempus appetebat ſoluendi primam Bentiuolis Meis penſionem: quibus multiugam debeo. in quoq; contubernio annos iam compluſculos honeſtiſſime dego: quibus uel notum eſſe tantummodo ſumus honor eſt. Poſtremo enarrationes de principibus diſertantes cui conuenientius dicari debebant: q̄ principi aut prīcipis filio in paternas opes ſuccedenti? qui ex hac lectione condiſceret. quid deceat principem quid dehoneſtet. Erit hoc præcipue in cognitione huiuſce ſcriptoris luculenti ſalubre atq; frugifeq; nobilium te exemplorq; documenta ueluti in illuſtri poſita monumento cōtemplari. quid imitandum quid fugiendū ſit uelut in ſpeculo internoſcere. eſt mediuſfidius lectio Suetonii Tranquilli: quod de peripatetica diſciplia prodidit Marcus Tullius: digna ſtudioſis ingenuaq; artium: digna eruditis: digna claris uiris: digna principibus: digna regibus. Dicere ſolebat Cyprianus. da magiſtq; cum tertullianum ſignificaret. ſine cuius lectione nullum diem præteribat. tu quoq; diem nullum ſine tranquilli lectione præteriens dic promo ibroq;: da magiſtrum. & ſicut africanus ſcipio pediam cyri de manibus ponere non ſolebat: ſic tibi liber hic de manibus ſine cauſa non ponatur: ſitq; uelut enchiridion. nunq̄ de tuis manibus recedens. hic te ociantem uillicantem: peregrinantem: militantem: uelut iucundus oīumq; horarum comes continenter ſubſequatur. ad hāc autem tam frugiferam tanq; uoluptariam tranquilli cognitionem introducent te commētarii noſtri: qui ueluti duces ac præcurſores clauſtra repandent: calles reſerabunt: cliuoſa præmollient. ſpineta ſuccidēt: aſpreta leuiga bunt: ſalebras edomabunt: & ita moramentis omnibus repurgatis uiaq; molliore confecta: te decurſis ſpaciis duodenis omniq; difficultate ſuperata in uertice molliſſimo ſiſtent. Equidem elaboraui in his commentariis exarandis & pro uirili parte contendi ut nodoſa enodarem. implicita explicarem: obſcura clararē. ſinuoſa corrigerem: maculoſa emacularem: uſus interdū ſum uerbis uulgatioribus: quo res fieret lucidior & enodatior. Nam qui explanationis lucem profeſſus eſt in his debet uerbis: quæ ſunt in uſu poſita uerſari ne interpres egeat interprete. & quia ſolent parerga quæ uocant hoc eſt a propoſito digreſſiones quaſi reficere recreareq; lectorē iā laſſeſentem. dedi operam & quidem ex induſtria: ut floſculis hinc & indē compluſculis ex uirore pratorum nondum conculcato decerptis inſignirentur: ut loca q̄ plurima ex innumeris ſcriptoribus ſubobſcura impromiſcuaque ueluti in tranſcurſu explicarentur. quo uberiores fructus ex eoq; lectione capi poſſent. in calce appendix eſt annotatiunculārum ſuper rebus ignorabilibus. ſed ne ego inſcitus: qui cōmētationes haſce tanq̄ filiolas uideor exoſculari: qui nugis lenocinium magis paro: q̄ patrociniū. quid uis fieri mi clariſſime alumne? ſic iubet affectus nature potentiſſimus. ut neuos etiam noſtros & cicatrices amemus ego plane his commentarijs addici poſſe non pauca confiteor: cum etiam hi: qui habiti ſunt mortalium ſapientiſſimi: ut iquit ueriſſime columela: dicātur multa ſciſſe nō omnia. pene interruperunt lucubratiōes noſtras cōmentarii ab antonio ſabellico non indocte neq; ineleganter cōſcripti: qui huic labori meo haud dubie cōſuluiſſet: niſi reliquiſſet aliqd: quo ut inqt boetius: ſe nī quoq; labor exercere atq; parare potuiſſet. ſed hæc & id genº alia: q̄ iā pridem edidi cōferēda penſitāda diiudicāda cādidis lectoribus pmitto quos ſpoſi nō laudabūt igeniū. nō uituperaturos iduſtriā: ſi nō ꝓbabūt nomē cōditoris: nō iprobaturos nomē Annibalis cui lucubrationes noſtræ nuncupatim dedicantur & peculiariter aſcribuntur: ut ita auſpicacius fauorabiliuſq; in publicum procedant. uni enim miſſæ omnibus legentur opinor. Tu uero inclyte Annibal Bentiuole accipe queſo hilaro uultu & animo hilariore commentarios hoſce ueluti pignus & monumentum meæ erga te obſeruantiæ: quos in mille exemplaria tranſcriptos impreſſores diuulgauerunt: in quibus interciſim ſparſimq; monitiones inſerui ut opinor non inſalubres: quæ te non dormitantem excitarent: ſed currentem ut aiunt incitarent: munus eſt haud quaquam pretioſum: nec inficior: ſed quo nullum ptioſius a doctore diſcipulus a cliēte patronº. a Philippo Beroaldo Annibal Bētiuolus accipe nec debeat nec uelit nec poſſit. exiſtimabo mē feciſſe opere pretium & fetoſam edidiſſe feturam: ſi tibi & propter te aliis uiſa fuerint hæc: neq; nauſeoſa neq; faſtidienda. Vituperones uero & inuiſores: quorum linguæ cote liuoris acuminatæ ſunt: qui tantum legunt ut carpant: nihil moror: cum id genus homines: ut inquit ueriſſime Sidonius: nō litteris utātur ſed abutātur. uerū ut ex carceribus ad metas aliquando decurrat character epiſtolicº abſoluatq; ſuū penſum. iam uale mi patrone iucūdiſſime & Philippi tui memor uiue optantis fortunam Bentiuolorum quā florentiſſimam permanere.

FINIS.

Subiũximus epistolæ breuiatiũ rerũ aliquot memorabiliũ: quæ cuiq; cõmẽtario insunt. explicatæ pensitatæq; subtilius: q̃ litteratores agnoscãt: ut ex his iam statim declaret. qd de totis cõmentariis curiosius lector coniectare debeat & sperare possit.

In Cæsare Dictatore.

In trãscursu enarratus ille catullianus uersus a pileatis nona fratribus pila: in quo enarrãdo commentatores hallucinantur.

Quid sit: ut decium syllanum consulem designatum non piguerit sententiam suam: quia mutare turpe erat: interpretatione lenire.

Inducto priore decreto quid sit inducere decretum.

Locus ciceronis qui non pluris fecerat bonam deã: q̃ tris sorores: q̃ fuerit illæ tres sorores

Correctus locus ex calce plinii, tricariis pro trigariis.

Correctus locus ex. xxxiiii. plinii hastadiedromon stylon. pro stadiodromicos.

Correctus locus in tertia uerrina: aristarchus: pro trirerarchus.

In morem cocleæ. legi posse. in minore codeta.

Disiecta nouarum tabularum expectatione: ad quas pecunias pertineat lex de nouis tabulis. ex sententia fortunatiani.

In transcursu emaculata uerba & explicata iurisconsultorum titulo de publi. inibiq; enarratum. illud plautinum. tu petalion.

Tessela ta pauimẽta. quæ sint hæc & de pauimentis digna annotatu.

Numo addixit. quid sit numo addicere.

Emendata dictio apud plinium. Diruptis oliuis pro dirupis. & inibi enarratum quid sit oleum omphacium & gleucinum.

De maguderi & silphio emaculatus plautinus uersus ex rudente.

Quis fuerit strabo Cæsar.

Transtulit in diuinationem suam. de qua diuinatione intelligendum.

Dii magui salapucium disertum: quid significet totum illud catulli epigramma: nõ satis cognobile enarratoribus: inibi de caluo non idigna cognitu.

De thensa. Distincta lectio alias cõfusa. ¶ Quid sit iugulũ petere i causis agẽdis.

Emendata dictio cassi, p cascæ. ¶ Qui sint biothanati. & quæ mors biothanata.

In Augusto.

Interceſa & porrecta explicatus locus ex epistola Ciceronis ad atticum.

Quid sit illud ex plauti aulularia: pol me non diuides: ibiq; de diuisoribus.

Alii ornandum tollendumq; iactassent. a quo dictum & cur.

Ianum quirinum tertio clausit. uideri legẽdũ. ter clausit: inibiq; pẽsitata subtiliter historia

Tirocinio deduceret: quid sit tirocinio deducere.

Admissa turba paganorum: qui sint pagani: & inibi enarratus iuuenalis uersus cõtra paganum possis. longe sec⁹: q̃ a cõmẽtatorib⁹ explicari & i scolis a pfessori⁹ explanari soleat.

Apud quintilianum non codrus sed cordus legẽdũ. atq; inibi sup hoc noie explicata q̃dã.

De intercapedine locus apud Ciceronem: & quintilianum.

Ne ullo libertatis genere ciuitatem adipiscerentur. inibi enarratum illud plauti ex casina tribus cõduci nõ possum libertatibus.

Rationem aratorum. De aratoribus aliter: q̃ uulgo existimetur.

De panatheneis & panethenaico isocratis.

Aspnas cãm' ueneficii accusãte cassio seuero diceret. d cassio seuero: & q̃ cã uẽeficii illa fuerit

Et ne laudatione quidem iudiciali data: q̃ sit laudatio iudicialis.

In transcursu quid sit splachnoptes siue sparganoptes enarratum.

Quid sit apud martialem: ipse potest fieri marsia causidicus.

De topiariis: & ropiis non pauca digna relatu.

Cæsar in commentario. xiii. litteris in siciliam missis per sataschapium. ubi catascopum. siue catascopium legi debet & quid significet utrunque.

Dabat titulis ambiguis: quid id sit.

De callo aprugno. ¶ De lithanicis & opistothonicis.

De petasato & petaso & petero. ¶ Sextertio inuolutus. uideri legẽdũ sesticula.

Ocellatis nucibus ludebat. an castellatis an oscillis.

Locus lucani: herceas monstrator ait non respicis aras: inibi de herceiis diis.

Acciam cum matronæ dormirent obdormisse. quid sit dormire in templo & icubare: nec hoc simpliciter intelligendum.

Quid sit apud plautum. iacit uulturios quattuor. in curgulione.

Qui sint aluini. ¶ Quæ sint hilaria. apud uopiscum.

In Tiberio.

De equo funali & habenali.

Verba plinii pcepter⁹ & morphos. emẽdata. cũ legẽdũ sit pcnopter⁹ & morphnos.

Intelligentibus Reg. Vera cauis Collegij Collega.
Loca Ciuitatis Sodalegno
Murcia Cartagena

Sub calendas iulii demigrasse: quando prisci migrabant.
Religiosas uestes cũ istrumẽto. De uestib⁹ egypti & iudeæ sacerdotũ & de istio pulchra.
Gallipedes legendum callipides: inibiq; explicata subtilior sententia.
In antiliã cõdẽnato. uideri legẽdum in latomiam.
Tomẽtũ cõcisa palus circẽse uocat. nõ significat id apd̃ martialem qd̃ tradit interpres.
Tantum num: super hac particula non nihil.
Apollinem temenitem: quid id sit.
Quid differat panisçus a panico.

In Caligula.

Vitilitigent apd̃ pliniũ. p eo qd̃ ẽ inuiti legent.
Locus gellii. ex primo de inducijs.
Conuictu⁹ megistanum abstinuisse: qui sint megistanes: ĩ quo labũtur enarratores.
Prouerbium ausonii. Χίος ἀνὴρ Χίον γεύεται.
Titi labiẽi & cassii seueri scripta senatusc̃ōsultis: remotior hic historia explicat. quam narrat Seneca in controuersijs.
Polipum miniani iouis similem locus ex epistola Ciceronis.
Mileti. De Didymeo peragere de dimeo longe aliter q̃ tradatur.
Simulacrum iconium.
Locus Ciceronis ad atticum putealia sigillata duo pro putealia sigilla.
A caluo ad caluum. quid sit.
De anno magno & uertente: de annis uariis non iucunda.

In Claudio.

Misisse in sigillaria: quid sigillaria & sigillaritia.
Velut p ludum excitabat a capreis. uideri legendum a tropeis.
Correctum uerbum titulo de extraordinarijs criminibus: ubi p dietarij legit detractatij.
Locus ciceronis ex oratione pro rabirio: posthumo ubi diogenes legitur pro diocetes.
Locus plinii De Rabulana pice legendum radulana.
Emilyana pertinacius arderẽt: quæ fuerint emilyana.
In diribitorio mansit. uideri legendũ delibatorio.
De pseudotyro. ibiq; enarratus locus Ciceronis ex uerrinis.
Iudeos impulsore christo tumultuãtes expulit.
Bestiarijs meridianisq; qui sint meridiani.

In Nerone

Emptorẽ familiæ in testamẽto qs dicatur emptor familiæ ex disciplina iurisconsultorum.
Sorte uel sede prætorum non redemptorum.
De marisca fico correctus locus apud festũ põpeium
Emendatus locus apud orosium: ceritos pro cerycas. & quid sit ceryx explicatum.
Enarratum illud sparciani & emaculatum lytium prytanium: picilen uocabat adrian⁹ ubi docuim⁹ legendũ eẽ poecilen atq; inibi multa de poecile porticu.
Super ingenuorum pedagogia. uideri legẽdum pederastian: & quid sit utrunq;.
Cimazacũ turba an potius Amaxicorũ Porticus triplices miliarias quid decocta neronis.

In Galba.

Belli uiriatini cãm extitisse. historia uberior recitata.
De emissarijs hoibus & emissario palmite: & qd̃ sint duramẽta. scãna. tabulata ĩ arborib⁹.
Disiecta. paganorũ turba. de qbus paganis itelligẽdũ
De adunco naso. obseruatus error interpretis plutarchi ex apophtegmatibus: atq; inibi collata uerba græca cum latino interpretamento.
De polichroniis & oligochroniis: de columnis striatis non ingrata.

In Othone.

Et quidem ante principia: quid sint principia ĩ castris & de principibus.
Correctus taciti locus atq; inibi de optiõibus militaribus.
Augusti Clauius quid.

In Vitellio.

De samnitibus gladiatoribus. ibiq; explicata multa. & illud Iuuenalis pinirapi cultos iuuenes iuuenesq; lanistæ
Furnariam exercentis: quid sit exercere furnariam.
Capite uelato circumuertens se de adoratione deorũ corporis uertigine. & ritu priscorum multa: inibiq; enarratus plauti locus ex gurgulione.
Quid sit comesari: & annotata q̃dam: non fastidienda super comessationibus & phidiciis & andriis.
Vaticinante catha muliere. quid sit mulier catha.

In Vespasiano.

Vn⁹ ex nobilib⁹ captiuis Ioseph⁹. ibi declaratũ hũc eũdẽ fuisse Iosephũ belli iudaici scripto

rem:qui dicitur Iosippus in historia hebreoꝝ.
Se cõuertisset:de uertigie & cõuersiõe sacrificali dcm̃.
Statura fuit quadrata:q̃ dicatur statura quadrata.
De spheristerio de spheristis:atq; inibi emendata dictio apud iurisconsultos.
Ne ꝑtextatis uerbis abstineret:q̃ sint uerba ꝑtextata ibiq; correct⁹ Macrobii loc⁹.fabulõis ꝓ fnbulonis.

In Tito.

Thraciam & gamalam urbes iudeæ.legendũ tariche am.siue taricheas.& inibi explicata historia.
Nundinari præmiariq; solitũ.

In Domitiano.

Methodiũ uideri legẽdũ odiũ.qd sit odium.inibi de methodo medicina:& de triplici medicina enarratus ausoni uersus.
De lẽis laureatis.& qd sit apud pliniũ.laur⁹ addit lẽis.
Duas circensibus græcũ factiones: uideri legẽdũ nõ græcum.sed gregum.inibi de factionibus quatuor aurigaꝝ digna memoratu.
Promiscua imqtate.uideri legẽdũ ꝓmiscue in eqte.
De scatinia lege.secus q̃ uulgo credatur.
Quid significet.thracẽ myrmilõi parẽ:mũerario iparẽ
De cophino iudeorum.De quo Iuuenalis.Cophin⁹ fenũq; suppellex.
Matianũ malum:non marcianum dicendũ.
Loc⁹ claudiani de draconibus signis militaribus.inibi de draconariis.
Retractãdus loc⁹ i anguslo.cũ de falso testamẽto ageret oẽsq; senatores lege Cornelia teneret̃.pensitata diligẽti⁹ suia nõ senatores legẽdũ uĩ.sed signatores q signãdo testamẽto adhibebãtur:q oẽs lege tenebãt̃ i causa falsi testamenti.iuxta illud signator falso: & ita sensus fit lucidior & accommodatior.
In eodẽ angusto.illud itidẽ retractãdũ. Cæteros duces & exercitus cõsẽtire ꝓ ptibus uide an potius legendũ sit ꝓ ptibus.& referet̃ ad partes antõii & lepidi:quas placus & alii cũ exercitu secuti sunt.
In domitiano ubi de cõsulatib⁹ eius multiiugis mẽtio fit:addi põt id:qd scribit ausoni⁹ i panegyrico ad gratianũ.scis in quã septẽ ac decẽ domitiani cõsulat⁹ quos ille inuidia alteros ꝓuehẽdi cõtinuãdo conseruit ita:in eius auiditate derisus:ut hoc eũ pagina fastorum suorum.imo fastidioꝝ fecerit isolentẽ. nec potuerit præstare felicem.

FINIS

.M.ANTONIVS SABELLICVS AVGVSTINO BARBADICO Serenissimo Venetiaꝝ Pricipi Salutẽ.

Nihil est omnino i tua florẽtissima repub.a qua ego cõtẽplãda nũq; mẽtis oculos auerto Serenissime priceps:ꝑclara ista publicæ administratiõis forma:aut maius:aut pulchrius:cuius effigies.si q̃lis sit:spectãtiũ oculis cerneret̃:icredibiles qdẽ hoium affectus:studiaq; ad se amãdã excitaret cõpelleretq; haud dubie ipsum humani generis cõsensum fateri.nihil uũs maior⁹:q ꝑ man⁹ eam uobis disciplinã tradiderũt:fuisse i terris sanct⁹:nihil maiore ætate:& inocẽtia ꝑditũ:quoꝝ memoria:ñ solũ ob id merito sit colẽda:sed imortalitatis ẽt laudib⁹ posteritati cõsecrãda. At q̃prudẽter illi ciuitatẽ sanctissimis istitutis munitã uobis reliq̃re:tã tu solertissime priceps diligẽter:& accurate ex sublimi ista dignitatis arce uelut ex specula q̃dã ꝓcuras:neqd eoꝝ:q̃ ab illis sunt rite tradita.negligẽtia aut iniuria eximat̃. Eteni ꝑsentẽ hãc rerũ oium ubertatẽ:qetẽ:salubritatẽ:q̃ cũ tuo pricipatu qnto jã ab hic anno huic urbi affulsere:secũdũ deũ optimũ tuo felicissimo genio ascribimus:qd uero iuris & æqtatis cult⁹:ut si qñ alias nũc maxie toto Veneto floret ipio:qd religio & inocẽtia passim oibus alludũt.qd augusta pricipũ sedes.portic⁹:uiæ.templa:multaq; alia edificia publica:& priuata his paucis annis:aut ab imis sint fundamẽtis erecta:aut sumptuosissime istaurata:qd urbs tota pene nouã:atq; eã ipsam lõge splẽdidissimã iduerit faciẽ:ñ fortunæ tm̃:sed æqtati ẽt tuæ.prudẽtiæ:& religiõi dam⁹. Vez q̃q ea sit sapia tua iclyte priceps:id sanctissimi istius ordinis:q tecũ assidue de republica cõsultat & solertia:& prudẽtia:ut ñ Venetaꝝ rerũ tm̃:licet & ipsæ multũ terra mariq; polleãt:sed oium ẽt gentiũ gubernaculo admotus:q̃tãuis administratiõis molẽ sine ullo maiorũ exẽplo sustinere possis:nihilominus ueluti nauis rector:q & i oĩa cœlo:& aqs lõga callet expiẽtia:lineas tñ & numeros:quosdã breuissima tabella ituet̃:ut ñ mõ ñ locoꝝ rõ:sed ne tẽporũ qdẽ ulla se iscio ꝓtereãr momẽta: sic & tu iucũdissime priceps:& potes qdẽ & debes i tua ista felicissima administratiõe.si qñ ꝓ ocium uacat illustriorum uirorũ exempla recognoscere:uel eorũ in primis:qui i summo rerũ fastigio collocati i suorum ciuium conspectu nõ in armis uixere. Sed quũ nõ unus auctor id serenitati tuæ præstare possit:qui Tranquillo auctore grauissimo i eo genere plus ualeat prodesse:est meo iudicio nemo:id ego quum persuasum haberem.haud inepte sum mihi uisus facere:quod eius scripta:quibus duodecim ille cæsarum uitas fuit cõplexus:cum uerborum nouitate:tũ obscuris historiarũ inuolucris a q̃paucissimis nup:nec sine cũctatione adiri solita laboriosa enarratione perspicua atq; ob ipsum multo fortasse utiliora reddidi. Hæc ego secutus qa certo sciebã nõ defuturos:q cæsareũ nomẽ auersati:nõ aliter trãqllũ a liberæ ciuitatis oculis:q̃ homerum poetarũ antistitẽ ex emẽdatissima illa Platonis republica ablegandũ cẽseret̃:cũctãtius lectionẽ hanc Serenitati tuæ cognoscendã proposuissem:nisi singulare ipsius igeniũ:lõgeq; accuratius: q̃ uerbis ullis explicari possit:id esse itelligerẽ:ut q̃ i alterutrã partẽ scribant̃:ea ipsa & sciret & uellet:tã ad ipsius usum uitæ:q̃ ad rei publicæ salutẽ accõmodare:clæmẽtiã i qbusdã:mãsuetudinẽ:inocẽtiã:cæteraſq; uirtutes haud tibi iã antea ignotas cõplexus:munificẽtiã i aliis:iduſtriã:popularitatẽ:& breui ut q̃q; uirtus usui:aut ornamẽto eẽ posit:ita alia i alio studeas imitari. Contra si qua uitia occurrerit:nã ñ eo ĩficias eẽ oĩno aliq̃ pene idigna relatu: eoꝝ fœditatẽ detestatus:merito tibi gratulãdũ putes:qd tãto uirtutũ comitatu:ꝑsidioq; septus ad istud dignitatis culmẽ accesseris:ut nullus sit turpitudini locus ad fœlicissimum istum uitæ cursum labefactãdũ relictus enixius inde operam daturus:ut eiusmodi laudis detrimẽta:q̃ lõge abs te semp abesse uoluisti:lõgius adhuc remouisse uidearis. Sic.n.natura cõparatũ est:ut ingenia ad laudẽ nata non minus uitiorum odio proficiant:q̃ uirtutum æmulatione:ita ego euenturum arbitratus Tranquillum ipsum: quem ex duro tetrico:obscuro:tractabilem feci: planum ac perspicuum. Serenitati tuæ interim dum alia longe utilior tibi. Veneroque nomini texitur historia: cognoscendum proposui. Est fateor id quod damus si quis

tui nominis splẽdorẽ intueatur: omnino exiguũ: ac pene sordidũ. Sed tu mitissime princeps satis amplum & splẽdidũ facies: si quicqd id ẽ. quod tuis auspiciis in publicũ retuli: sapientissimo iudicio tuo ꝓbaueris: qđ si ita: ut spero: euenerit: iuuabit me uæhemẽter susceptus labor: sin minus nec adhuc consilii pœnitebit: si dũ tuis serenissime princeps cõmodis studeo: fuero fortasse non paucis gratificatus. Vale.

## .M.ANTONII SABELLICI IN.C.SVETONII TRANQuLLI PARAPHRASIM PROOemium.

Olebam ego sæpe mecũ reputare: q̃ iniqua esset illorum cõditio: q aliena scripta sus. iperẽt enarranda: q̃ prona in lapsum: q̃ inuidiæ ꝓxima. omniumq; obtrectationibus obiecta: quippe q̃ & si quod nunquã uel raro cõtigit: ex omni sit parte emendata: si breuis: dilucida: si denicq; talis: ut nihil ĩ iis quæ illi dixerint merito reprehẽdi possit: haud tamen susceptus labor plus gratiæ apud eos: q̃bus in primis cõsultũ uideri põt sibi cõparet: q̃ cõtemptus apud alios & ludibrii: uelut nullum sit scriptorum genus sordidius: ociosius: ineptius: hoc uno cuius infelix sterileq; ingeniũ: qa per se nihil parere possit obstetricis uicẽ parientibus præstet: exhibeatq; se eorũ ministrũ: quæ merito aliis referantur accepta: qđ ipsum propemodũ seruile sit: aut certe nõ multũ ab eo diuersum: hæc & inuidiose magisq̃ uere obiiciũtur. &. n. nõ pauci hac una scribẽdi uia ingressi magnũ in omni studiorũ genere sibi nomẽ quæsiuere: nescio tamẽ quo nã mõ uanã illã calũniam reformidans ĩ nullam scibẽdi rationẽ: minus q̃ ad hanc ipsam: de q̃ loquor animum adieci: pseueraſſemq; in ueteri instituto: nisi amicoꝝ hortationes: immo præces potiº me ad Tranqlli scripta enarranda cõpulissent: quẽ superiore anno domi interꝑtari adortus: quũ ea quæ in mediũ afferrentur: haud tam facile qui aderant stilo cõsequi possent: efflagitarentq; idẽtidẽ: ut sibi illa ipsa in commẽtarii speciem repsentarẽ: eorum præcibus fatigatus: nihil. n. erat quod in tanta necessitudie excusare possem: accinxi me ad id opus magis officio ductus. quã fiducia: neq; enim speraui unquã futuꝝ: ut uel ea enarratione oĩa: qđ fieri nõ poterat: uel omnino plura q̃ cæteri præstaremus. Sciebam ego certe aliqua ne multa dicã lectione illa cõtineri: quæ cũ uerborum nouitate: tum ueteris historiæ ignoratioue tam recõdita & abstrusa essent: tã altis uoragtnibus ĩmersa: ut uelut Heracliti scripta quod facete a Socrate dictũ accepimus delio aliquo indigerẽt natatore: q̃q̃ ne in ipsis qdẽ locorũ tenebris lectorẽ omnino destituendũ duximus: Sed uel coniectura: uel eorum similitudine aliquid certe in singulos locos cõmẽti sumus: cui illius animus modo is sit qui singula didicerit: æqua lance expendere: facile acquiescat: cætera lectionum uarietate fræti ita executi sumus: ut nõ sensa tantum: ordines: historias: sed singulorum pene uerborum pondus singulis uerbis reddiderimus: quod ipsum quũ aliquãto intentius facio: exit hæc nostra lucubratio in paraphrasis uerius q̃ alterius cõmẽtationis speciẽ. Cæterũ fuerit ne operæpreciũ hæc scribere alii iudicabũt: illud ut uere ita sine rubore dicam accepisse nos hæc quæ in paraphrasim hanc nostram contulimus. Sic. n. a similitudine q̃dã appellare libuit: a centum & amplius græci & latini generis scriptoribus præter alios pene inumeros qui uelut externa quadã citantur nomẽclatura: nec omnino id fecimus ut in re tam parua nostram industriam commendaremus: quod ridiculum ac pene circulatorium semper iudicaui. Sed ut simul eos quibus hæc scribebantur plenius demererẽmur: si quum nostra legerent. ex quibus potissimum fontibus essent hausta non ignorarent: simul ut cæteri qui in hãc forte lectionem incidissent his quæ dicuntur facilius acquiescerent: quãquã sic quoq; scio non defuturos: neq; enim speraui unquam posse fieri: ut extra omnem scriptorum aleã haberemur: q nostra hæc: ut nimis uaga & luxuriantia contemnant: sed meminerint illi paraphrasim hanc esse: cuius legem si implere uoluissem: oĩum uerborũ ratio fuisset explicãda: placuit tñ tẽperamẽto quodam uti: quo pluribus hæc nostra satisfaceret enarratio: neq;. n. pitissimo cuiq; hæc scribebamus: aut iis tñ qbus q̃ pauciss̃ima: ac nescio an illa ipsa: quæ parum nobis explorata sunt: ex hac lectione petebãt: uerũ & aliis trãqllianæ historiæ studiosis: q ad hũc diẽ nõ ita ut illi ꝓfecere. Poterit igit̃ ut nr̃a qsq; opa idiguerit: sibi lectionẽ hanc accõmodare: sic neq; his breues & ieiuni: neq; illis ꝓlixi & graues iudicabimur: sed sic quoq; ñ deerũt fortasse q alia uia atq; aliã grassati calũniã ĩtẽdãt: nec tã cãm q̃ odiũ secuti pgãt nostrũ ĩ hac pte studiũ aspnari: hos ego quãdo iueteratæ licẽtiæ aliter occurri ñ põt: illd unũ meminisse iubeo ex oĩ mortaliũ numero q sunt hodie: qq; olĩ fuerũt eos misera & extrema cõditiõe semp fuisse: q ex alienæ laudis obtrectatiõe sibi phamã q̃ siuere: fuisseq; illorũ inuidiã alienæ celebritatis ñ obscurũ istrumẽtũ: ifelicitatis uero suæ tacitã altricẽ: nulla unq̃ igenia tã feliciter claruere: q̃ diræ huius pestis liuẽtes morsus oĩno declinarit: petit. n. fũma id. uitiũ ut ignis. hæretq; ptinaciter felicitatis uestigio: cõstat oĩ tpe iniuriã: ide ĩ bonis missã: sed tñ abfuit: ut ad illorũ quẽpiã quãdoq; puenerit: q; quũ Græculi homero mastices: & ex nris abominati qdã spũs ad odiũ & cõtẽtionẽ tãq̃ stigiæ heriynnes natu oĩum memoria exciderit: q illorum uenerno fuerãt afflati æternũ nomẽ cõsecuti gloria floreãt & æternitate: & hæc breuiter: ñ meo magisq̃ oĩum q aliqd ĩ cõmunẽ usum assĩdue cudũt: simul ut qđ noster aĩus iã pridẽ ĩ hũc ordinẽ parturit: quãdoq; pareret sint dicta: q̃ nollẽ eo cõsilio uideri obiecta: ut rectioris iudicii uiros a suo officio deterrerẽ: qn hortor potius atq; obtestor pgãt illi sua ĩdustria nostrũ hũc laborẽ iuuare. Satis. n. iuuabũt si qd qđ minº placeat his fuerit commẽtariis assutũ: hoĩes. n. sumº id ipsum quoquo mõ ĩ aptũ referrẽt: eẽm fateor odio magsq̃ gĩa dignus: si dũ nr̃a studiose nimis cõmẽdo: nullũ ad ea tãq̃ mysteria q̃dã: uel corrigẽda: uel mutãda locũ cuiq̃ relictũ uideri uellẽ. Erũt ꝑ me igit̃ oĩa illis itegra: nã qđ ad ꝑsens officiũ attinet: satis supq; uidebor mihi ex hac lucubratiõe cõsecutº: si Trãqlli fores secretiora illius scripta adire uolẽtibus primº oĩum apuisse dicar: qđ factũ merito ne ꝓbari possit: omniũ: ut dixi potius q̃ meum erit iudicare. Illud uero nõ dissimulabo ex omnibus qui Cæsarum uitas memoriæ prodiderunt: & in his quos uidimus Iulius Capitolinus: Spartianus: Lampridius: Volcatius: Treuellius: Vopiscus: & alii pleriq; dispositione: uenustate: elocutione: ali. sq; historiæ uirtutibus: unum propemodum Tranquillum esse maxime dignum: qui ab omnibus legatur. Cæteri ob corruptum dicendi genus longe post sequuntur. & idcirco huic nostro minime conferendi.

¶PHILIPPI BEROALDI BONONIENSIS ENARRATIONES IN.C.SVETONIVM TRANQ.VILVM.

EGIPTII REGES suos partim pharaones partim Ptolomeos:parthi arsacidas.latini murranos Albani siluios uocitauerũt.Romanorum uero Imperatores Cæsares dicti quod nomen tãto est q̃ superiora nobilius:quanto romanũ Imperiũ cæteris regnis maius fuit atq; excelentius.Igi tur cõmẽtaturus Cæsares duodecim a tranquillo pscriptos ui deor esse facturus opere præciũ si quædã explicauero ad Cæsarum nomen & originẽ cõducẽtia:ne illotis:ut aiunt:manibus ꝓtinus fores interpretatiõis ingrediar:istæ.n.præfatiões ut inquit elegãter Caius iurisconsultus:& libẽtius nos ad lectionẽ ꝓpositæ materiæ ꝓducunt:& eius euidentiorẽ præstant itellectũ. Illũ itaq;:q primus Cæsaris nomen adeptus ẽ:ab eo dictũ autumant clarissimi scriptores:q̃ ceso matris utero sit natus:uel ab elephanto ĩ pugna ceso:qui lingua maurorũ Cæsar appellat̃:uel quod oculis fuerit cesiis hoc ẽ glaucis uel a cesarie cũ qua natus ꝓdit̃:Plinius i.vii.Na.historie tradit quod memoratu dignum ẽ.Scipionẽ africanum primũ fuisse dictũ Cæsarẽ a ceso mris utero:qua de cã & cesones appellati pliniane sñie solinus astipulat̃.Certe quacũq; de cã Cæsares nuncupati sint:hoc cõstat clarissimũ & duraturũ eternitate mũdi nomẽ istud effloruisse:q̃d non absurde dici possit nomẽ super oẽ mortaliũ nomẽ.Iulius autem Cæsar.q dictator perpetuo epitheto dicitur ab eruditis a quo familia & appellatio cæsarum deinceps propagata ẽ de quo in præsentia cõmentari auspicamur.Nõ est natus cæso utero materno:ut quidã male sentiũt:sed matrẽ habuit aureliã fœminã primariam:quã amisit eo tpe quo gerebat bellum in gallia.pater uero:& ipse cæsar nuncupatus ꝑturato.po.functus obiit pisis morte repentina:dũ calciat̃ matutino.de cuius obitu neq; plutarchus neq; trãquillus meminere:sed mentio fit ab uno:q̃d equidem sciam plinio:q in septimo scribit hæc.Nullis euidentibus causis obiere dum calciant̃ matutino duo cæsares ꝑtor & ꝑtura populi romãi funct̃ dictatoris cæsaris pr̃.hic pisis exanimatus:ille romæ.his adde ut nihil q̃d nouerim prætereã:cæsarẽ in munere pris funebri usũ esse oi apparatu harenæ argenteo:tũcq; primum uisũ feras argenteis uasis incessere.Sed iã uerba ipsa tranqlli enodare moliamur:que nodosa esse uidebunt̃ explicãtes: quæ uero aptiora & cognitu facilia prætereuntes. ¶Sequẽtibusq; consulibus.hoc ẽ sequẽti anno. Aetatis uero cæsaris decimo septimo.Nãq; anni apud romanos a cõsulibus:q magistratus est annu⁹ numerabant̃ Lucanus.annos a cõsule nomen hñtes.paccatus in panegyrico.Consul creatur habiturus ẽ nomẽ annus. ¶M.ANTONII Sabellici ad Augustinum Barbadicum:Serẽissimum Venetiarum Principem Paraphraseos In.C.Cæsarem Dictatorem præneſis Prima.

ANNVM AGENS CAESAR.:Sunt ni fallor uirtutes omnes in omnibus:ut uitia Augustine Princeps Serenissime:uerum non omnes in singulis:nulli enim hominum unq̃:ut eminentissimus ait poeta:cuncta dii dedere:Sed cum ita sit:plures tamen in uno Cæsare dictatore uirtutes extitisse affirmare ausim:q̃ in cæteris omnibus:quorum a Trãquillo uitas ꝫganter scriptas accepimus:cui pudicitiæ parum custoditæ phama detracta:qua ab ineunte adolescentia usq; ad humilium personarum exprobationem deflagrauit:nihil meo iudicio defuit:quod & uiro sũmo adesse oportuisset:in eo consilium:eloquentia:uigor:constantia militaris disciplinæ:omniumq; altissimarum artiũ studium:& quod ad gratiam conciliandam plurimum ualet mira quædam liberalitas:quib⁹ ille gradibus ex humili fortuna ad summum rerum humanarum peruenit fastigium.Sed quo plura & maiora in eo extiterunt uirtutum exempla:eo diligentiorem operam adhibuimus ut ex locupletissima historiarum penu omnem rerum seriem tibi iucundissime princeps depromeremus:uidebam enim fore:ut si unius uitam tuæ amplitudini ex omni parte conspicuam fecissemus:fieret illi ad reliqua cognoscenda facilior accessus.Nunc quid sit quod ab adolescentia.C.Cæsaris uitam scribere sit Tranquillus exorsus:in dubium uenire potest:sunt qui coniectura haud inepta non potuisse dicant summi uiri gesta eius incunabulis:& infãtiæ crepundiis confundi.Sed id Plutarchus in Alexandro cui hunc nostrum comparat:haud seruandum putauit:nisi quis eum regiam fortunam:in qua omnia.multo q̃ in priuata sunt:illustriora secutum dixerit ¶Annum igitur sextumdecimum agens:quum sexdecim.s.annos esset Cæsar natus. Annus uero ab anno:ut Varro ait.i.circulari solis reuolutione:uel quia annum græci ἐνιαύτον dicunt:Acteius Capito:ab eo quod ueteres an pro circum posuere annum tradidit appellatum.Illi.n.ambire pro circum ire dixerunt. ¶Cæsar:ab eo quod qui primus id cognomẽ tulit:cæso matris utero sit æditus:unde & Cæsones:hæc Plinius.Seruius:& Spartianus de ratione nominis uterque plura. ¶Patrem.L.Cæsarem uirum prætorium:qui cum Pisis:ut Plinius scribit:mane calciaretur:repente obiit. ¶Sequentibus consulibus:sequenti an-

Regũm Pharaones. Ptolo Arsacidæ. Murr Silui

## CAII SVETONII TRANQVILLI DE VITA DVODECIM CAESARVM LIBER PRIMVS

### Cæsar Dictator

Cæsarum nomen unde Cesones.

Cesaris mr Aurel patr Cesar

Annꝰ a Consulibꝰ

Annus.

Cesares pr

no.Martialis:Bis iam pene tibi consul trigesimus instat:ois fere annoꝝ rō consulum nominibus in fastis continebatur.

¶PHI.¶Flamen dialis.flamines sacerdotes dñr a filo:quo cinctū caput habebant:& capite uelato erant semp ut interpretat. M.Varro:de quibꝰ ita scribit seruius.flamines in capite habebāt pileum:quod cū p estus ferre non possent filo tm̄ capita religare cœperunt: Nam nudis penitus capitibus incedere nefas fuerat.Vnde a filo quo utebant flamines dicti sunt quasi flamines.uerū festis diebus filo de posito pilea necesse erat accipere a d eminentiā sacerdotii declarandā.hoc idē in canonicis decretis scriptum est Di.xxi.græci autore dionysio flamines uocant ſtephephoros.Singuli flamīes nomen habēt ab eo deo cui sacra faciunt:ut Martialis Volcanalis:quirinalis a marte Vulcano & quirino. Dialis uero a Dio idest a Ioue dictus q̄si iouialis sacerdos.De cerimoniis flamini diali impositis scribit erudite gellius in nono:inter quas hæc una est:uxorem si amisit flaminio hoc est sacerdotio decedit. Vxor autē flaminis dialis flamicia sacerdotissa nuncupatur.Et flaminia eius domus.ordo sacerdotum apud romanos hic erat:maximus putabatur rex:deinde dialis:post hunc Martialis:quarto loco quirinalis:quinto loco pontifex maximus.Ita q̄ rex supra omnes accubat.Dialis supra martialem & quirinalem & supra pontificem maximum: perinde ac dialis for et uniuersi mundi sacerdos qui appellatur dium,flaminidiali subdiuo ungi fas non erat. eidē iurare non licebat:nec fermentum farinam ue attingere:quarum rerum causas explicat plutarchus in problematis.Sensus tranquilli est cæsarem: agentem decimum septimum ætatis annum. aspirasse ad hoc sacerdotium.a quo mox aduersante sylla repulsus est ut tradit plutarchus.¶Destinatus.paratus electus designatus.a plinio in panegirico Destinatio consulatus dicitur,pelectio.ab apuleio inusitate magis q̄ inelegāter dictum est destinatum pro alligatum.sic enim ait in quarto de asino aureo.Arreptum me loro q̄ualido ad ansulam quandam destinatum.¶Dimissa cossutia.rōe fuerunt cossi,cossitii cossuni & cossutiani: quorum noīum una opinor origo est a cossis:qui uermes sunt e ligno editi & ut autor est plinius in .xvii. luxuria cossos roborum delicatiores adhibere cœpit in cibo.hinc luculēter a hieronymo dictū in libro cōtra iouinianū .in punto & phrygia luxuria est commedisse xylophagion.ita enim appellat cossos uermes obesos ex lignorum carie enascentes:qui apud illos a patre familias in magnis redditibus computantur a similitudine horū cossorum homines rugosi corporis ab antiquis cossi dicti:unde & cossutiorum nomē deduci uidet.ex qua familia fuit cossucia hæc:quæ Cæsari puero desponsata mox dimissa est ab eodem p renunciationē:quam interuenire oportet in sponsalibꝰ discutiendis in quare hæc uerba ,pbata sunt.condi tione tua non utar.Autor iurisconsultꝰ titulo de diuortiis.¶Prætextato.puero Cæsari.est.n.ptexta uestis puerorum patriciorum:dicta ab eo quod purpura prætexitur. Vnde olim papirius cognominatus est ptextatus ob tacendi loquendiq; in ptexta ætate prudentiā:autor macrobius.hinc ptextati mores dñr a poeta satyrico & ptextatus sermo a priscis dictus nihil obscenitatis hñs:quia prætextatis pueris nefas erat ob sceno uerbo uti.est etiam prætexta gestamen magistratuum:& ex regibus romanis primus tullus hostiliꝰ toga prætexta usus est.autor plinius.fuit & in usu ptexta pulla.i.nigra:qua nulli alii licebat uti nisi ei: q funus faciebat.¶Neq; ut repudiaret illam.plutarchus.cinnæ dictatoris filiam corneliam a Cæsare distrahere potitus rerū sylla uoluit:qd cum aut metu aut spe efficere nequiret eius dotem publicauit.Repudiare est dirimere matrimoniū diuortio.in repudiis āt.i.in renunciationibꝰ comprobata sunt hæc uerba.Res tuas tibi habeto.Tuas res tibi agito.Repudium Verrius ait dictum q̄ fit ob rem pudendam.

¶M.AN.¶Flamen dialis:Iouis scilicet a filamento.uel ut Plutarcho placet:a pileo:quasi pilamen dictus. ¶Destinatus:designatus:sed Syllæ dictatoris potentia:a petitione repulsum Plutarchus tradidit:nec placet quod quidam ad impetratam a populo petendi facultatem id referunt:uel quod pro collegio nominatum accipias:q̄ certo anni die fieri solitum:in epistolis Plin.scribit.Et enim non solum gentilitiis hæreditatibus ab eodem est Sylla multatus:ut Tranquillus non multo post subiicit:sed & sacerdotio:quod utique suffragio fuerat adeptus.¶Dimissa:repudiata.Familia equestri:honesto quidem loco:sed quia honestiore potuisset:diues adiecit.¶Prætextato:prætextam adhuc habenti:ac per hoc puero de prætextæ usu teneræ ætati concesso.Mocrobius:Plinius:& Plutarchus in quæstionibus abunde scribunt.¶Cinnæ quater consulis:Plutarchus eum dictatorem appellat.¶Iulia:ut in Corneliorum gente Corneliæ sūt dictæ:& in Aemiliorum Aemiliæ:ita & Iuliorum Iuliæ gentili nomine nuncupatæ:ob idque Possidonius Romanas fœminas sine proprio nomine fuisse credidit:quia prænomen non haberent:quod tum loco,prii esset.Sed Tarquinii ,uxor Tanaquil:Plinio auctore.). Cæcilia dicta est:sic & Acca Laurentia:(.&.Teratia in antiquis annalibus cum suis prænominibus sunt:ut Gellius scribit:relatæ.Plutarchus contra Posidonii opinionem duo dixit in quæstionibus nomina Ro.fœminas habuisse:mares uero tria.

¶PHI.¶A dictatore sylla.mox suo loco dicemus de dictatoris origine:& nomine:& de sylla dictatore:ne indigesta fiat & ueluti confusanea interptatio.¶Sa-

Marcus varro

Flamines unde

flamines quasi filamines

Dialis unde

Destinatus quid

Nomina cossorum & eorum origo

Prætexta qd.

Repudio

flamen dialis destinatus dimissa Cossutia: quæ familia equestri: sed admodum diues prætextato desponsata fuerat.Corneliam Cinnæ quater consulis filiam duxit uxorem: ex qua illi mox Iulia nata est: neque ut repudiaret illam compelli

a dictatore Sylla ullo modo potuit. Quare & sacerdotio: & uxoris dote: & gentilitiis hæreditatibus multatus diuersarum partium habebatur:ut etiam discedere e medio & q̄q̄

morbo quartanæ aggrauãte prope ꝑ ſingulas noctes cõmutare latebras cogeret: ſeq; ab inquiſitoribus pecunia redimere: donec ꝑ uirgines Veſtales: perq; Mamercum Aemilium & Aureliũ Cottã propinquos & affines ſuos ueniã ipetrauit. Satis cõſtat Syllã quũ deprecãtibus amicis & ornatiſſimis uiris aliq̃diu denegaſſet: atq; illi ptinaciter contẽderẽt: cerdotio. i. flaminio illo diali de quo iam dictum. ¶ Gentiliciis hereditatibus. gentilicia nomia dicuntur: quæ originem gentis uel familiæ declarant ut ſcribit diomedes. gentiles ſunt: q eodẽ noie inter ſe ſunt: ut ſcipiones & bruti: ab ingenuis oriundi: quo tũ maiorũ nemo ſeruitutem ſeruiuit. in quibus gẽtilitas peculiariter eſſe dicit: cum neq; ſeruorum neq; libertinoꝝ gentilitas ulla ſit. ſicuti docet boetius in cõmentaris topicorum. gentilicia nota a liuio: gentilicia funera a plinio nuncupant. gentiliciũ uocabulum a gente. i. a natione non a familia uſurpauit gellius. inde Gentilicia ſacra dicũtur a liuio: quæ ſtatuta ſunt eidẽ genti. Senſus eſt Tranqlli Iulium Cæſarem a ſylla mulctatum fuiſſe hereditatibus gẽtiliciis a gente uxoris cornelie, puenientibus: uel gentiliciis hoc eſt familiæ ſuæ & gentis Iuliæ: quæ Iuliũ aſcanium autorem ſui nominis nuncupat. ut inquit plutarchus Sylla dotem Corneliæ publicauit. ¶ Diuerſarum partium. i. marianarũ: marianus fuit Cæſar. ſyllanus uero Pompeius. ¶ Mulctatus. per punitionem multæ exutus ſpoliatuſq;. Mulctam eſſe dici putant pœnam. M. Varro ait pœnam eſſe ſed pecuniariam. Idem multæ uocabulũ non latinum ſed ſabinũ eẽ dicit: ſuprema mulcta apd priſcos erat in ſingulos dies. xxx. bouum & duarũ ouium Minima autem ouis unius. De differentia mulcte & penæ ſubtiliter ſcribunt iuriſconſulti titulo de uerborum ſignificatione olim lex de mulctarum eſtimatione romæ lata ẽ: quæ fuit pergrata. ut docet liuius in quarto. a mulcta mulctatium æs dicit quod noie mulctæ exigitur. ¶ Mor-
bo quartanæ. ſcribit plato in timeo corpora mortalium laborare quartana febre: quando exceſſus fit elemẽti in homine terreni. cum. n. terra quarto elementorum gradu ſit: temporis circuito quarto feruet: hinc q̃rtanas inuehit febres: quæ quidem longe ſunt. ſed ut ait celſus quartana neminem iugulat. ¶ Ab inquiſitoribus. Cornelium ſignificat ducem militum ſyllanoꝝ: a quo deprenſus duobus ſe talentis redemit. ¶ Donec per uirgines ueſtales. ſolebant romani in periculis delictiſq; adhibere ueſtales deprecatrices. ut ita uenia fieret impetrabilior. hinc ait Cicero in diſſuaſione legis agrariæ. ſiquid deliquero nullæ ſunt uirgines: quæ me a uobis deprecentur. hinc meſſalina cum audiſſet claudiũ maritum ab hoſtia redire feſtinantẽ ad ipſius ultionem: orauit uibidiam uirginũ ueſtalium uetuſtiſſimã: ut claudii aures adiret & clementiam exꝑeteret. De dignitate ſacerdotioq; ueſtalium infra ſuo loco affatim dicetur. ¶ Mamercum. mamercus præ nomen oſcũ eſt ab eo: q hiimartem mamertẽ appellant. apud liuium in quarto celebratur mamercus emylius dictator ex gente mamerca: qui bello clarus pace quoq; non ſpernendus legem tulit: ut cenſura: quæ prius erat quinquennalis: ne plus q̃ annua ac ſemeſtris foret. Quidam dicunt emyliam gentem a mamerco appellatam: cui propter humanitatẽ ciuicam, cognomẽ fuerit emilio: græci enim emiliam uocant ſermonis lepiditatem atq; facundiã. ¶ Aurelium cottam. aurelia familia ex oriunda a ſole dici creditur. cui peculiariter romæ ſacra faciebat. Antiquitus dicti auſelii ut ualeſii papiſi. pro Aurelii Valerii papirii. Cota autẽ dici uidetur ab ira quæ græce coton uocatur. Et hoc eſt q̃ ait quintilianus grammaticum ſcrutaturum origines nominum: unde ſcipiones & cotte & ſerrani dicantur. aurelius cota affinis erat Cæſaris ut pote cuius mater dicta ſit aurelia ex aureliorum familia. ¶ Ornatiſſimis uiris: qualis erat mamercus emylius & aurelius cota. ¶ Pertinaciter contenderent. perſeueranter inſtarent: pertinatia a pertendendo dicitur: nam in quo non debet pertendi & pertendit pertinatia eſt. in quo uero oporteat manere ſi in eo perſtet perſeuerãtia nuncupatur. auctor uarro.

¶ M. AN. ¶ A dictatore Sylla: primus Ro. Sylla perpetuam induit dictaturam: quum ea alioquin dignitas ſemeſtris eſſet: uerum ultro tandem ſe poteſtate abdicauit: cui in ordinem redacto: cum conuitium fieret ab ignobili adoleſcente: quaſi diuinitus dixiſſe fertur fore: ut quicũq; poſt ſe eam dignitatem inuaſiſſet: non niſi cum morte deponeret: quod non multo poſt in. C. Cæſare euẽit. ¶ Sacerdotio: flaminio. ¶ Vxoris: Corneliæ. ad illud puto referendum: quod Sylla omnia Cinnæ bona publicauit. ¶ Gentilitiis hæreditatibus: quæ lege agnationis ad eum peruenire potuiſſent: unde illud: Si paterfamilias inteſtatus moritur: familia pecuniaq; eius agnatorum gentiliumq; eſto. ¶ Multatus: multæ nomine priuatus: Multã oſci pœnam dixere: quia non ſingula: ut olim: ſed multa ſimul eo nomine: ut Varro exiſtimat: a reo exigi occœperint: eſtq; delicti pecunaria animaduerſio: cum pœna ſit & capitis. ¶ Diuerſarum partium: marianarum: & ob id Syllæ inimicus. ¶ E medio: ex publico congreſſu. ¶ Quartanæ: febris. ſ. Plin. & Celſus Cornelius: quartanas & tertianas numero multitudinis frequentius uſurpant. Quartanæ inquit Celſus: ſunt ſimpliciores: incipiunt fere ab horrore: deinde calor erumpit: finitaq; febre biduum integrum eſt: ita quarto die reuertitur. ¶ Aggrauante: affligẽte. ¶ Latebras: loca quibus latere poſſet. ¶ Inquiſitoribus: ad eum & cæteros marianos inquirendos miſis. ¶ Redimeret: duobus talẽtis redemiſſe ſe Cœſarem a Cornelio Phagita inquiſitorum duce Plutarchus ait. ¶ Per uirgines ueſtales: Cice. Nulle ſunt inquit uirgines: quæ me a uobis deprecentur: quaſi per ueſtales de reconcialiatione ageretur. Cornelius ad hæc & Tranquillus in Vitelio auctores ſunt: hoc nomine eras cum legatis in Flauiana caſtra publice miſſas: de ueſtalium numero & miniſterio eorum: plura ſuo loco dicentur. ¶ Aurelium Cottam: hoc eſt quod per propinquos & affines dixit: nam & mater Cæſaris Aurelia dicta eſt. ¶ Deprecantibus: uel prece ſupplicium amolientibus: ut Ennius: Lætum & inimicum deprecor. & Catullus: Totidem mox deprecor illi: uel ualde deprecantibus.

Cice.q̃ multorum hic uitam a Sylla deprecatus est. ¶Viris ornatissimis:si quidem Cotta prætor: & consul fuerat:Mamercus & ipse bello marsico legatus: Liuius & Asconius sunt auctores. ¶Contenderent:obnixe peterent.

¶PHI. ¶Expugnatu m.uictũ syllam precibus deprecatorum ¶Vincerent ac sibi haberent. uerba sunt sylle ad eos qui pro Cæsare deprecabãtur. ¶Optimatiũ partibus.optimates sunt qui in republica uersantes ita se gerunt ut sua cõsilia optimo cui q̃ probentur:de quibus ita scribit Cicero in oratione pro sextio.omnes optimates sunt:qui neq̃ nocentes sunt:nec natura ĩ probi nec furiosi nec malis domesticis impediti.populares uero habebantur illi:qui ea quæ faciebant:quæq̃ dicebant multitudini iucunda esse uolebãt.De his priscianus in.V.hæc.optimates sunt:qui defendunt senatores.populares qui defendunt populum:Dicebat igitur sylla Cæsarem ut pote popularem & marianum futurum exitio optimatibus: qui ferme syllani habebantur. ¶Multos marios.scribit plutarchus syllam eos amentes esse dixisse qui Cæsarem seruandum asserebant:nisi in eo puero multos marios inesse conspicarentur.inimiciciarum autem Cæsaris & sylle causa erat affinitas marii:qui iuliam Cæsaris amitam habuit uxorem. ¶Stipendia prima fecit.primum militauit.est enim stipendium a stipe appellatum quod per stipes.i.modica æra colligatur:ut scribit iuri cõsultus.ff.de uerborum significatione.De stipendio militari ita scribit Varro libro primo linguæ latinæ.milites ærarii dicuntur ab ære quod stipendia faceret.hoc ipsum stipendium a stipe dictum:quod æs quoque stipem dicebãt stipẽ ipsam a stipando dicere cœperũt:propterea qd in cella stipabant ideſt componebãt. Inde stipendiarii nuncupati:qui stipendium hoc est tributum pendebant:qui alio nomine uectigales appellantur.in qua re uulgus semidoctum hallucinatur existimans stipendiarios dici milites qui stipendium accipiunt.cum tales proprio uocabulo mercennarii sint uocitãdi. ¶Cõtubernio.castrensi uerbo usus est:Cõtubernium enim ut docet uegetius in secundo de re militari:uocabatur manipulus ab eo quod coniũctis manibus pariter dimicabant.& proprie decem milites sub uno papilione degentes nominabantur contubernium:quibus præerat decanus:qui caput erat contubernii.Vnde accipitur pro conuictu & sodalitate. Inde contubernales uulgo sodales dicuntur.& contubernalitatem eleganter cyprianus appellat ipsam sodalitatem. ¶M.thermi.nescio an hic sit.M.ille thermus:ad quem asiæ propretorem extant.M.tullii epistolæ commendaticiæ:quibus eum laudat ab integritate:grauitate atq̃ clementia:sed erat illi non marci prænomen sed quinti.Cæsar in primo commentario belli ciuilis meminit alterius thermi prætoris:qui cũ eẽt pompeianus ex oppido tignio profugit cognito Ciceronis aduentu:quem cæsar miserat cum quinq̃ cohortibus.milites in itinere a thermo discesserunt.de quo lucanus in secundo.iusq̃ sui pulso iam pdidit umbria thermo. ¶Ad accersendam.hoc est euocandas naues accersere enim euocare est:arcessere uero aliquẽ accusare significat: & ab arceo nascitur: namque alium accusare a maleficiis arcere est.inde a cicerone dictum est arcessitur maiestatis: ideſt accusatur crimine lesæ maiestatis. existimat priscianus arcesso idem significare quod accerso:dicitq̃ ab arcio uerbo quod nunc accio dicimus. ¶Apud nicomedem.qui erat bitinie rex amicus romanorum:qui olim raso capite sumpsit pileum & se romanorum libertum uocauit: sicuti meminit plutarchus in libro de fortũa alexãdri. ¶Desedit.mansit commoratus est. ¶Prostrate.prostitute ad stuprum. ¶Bithynia repetita.sunt autores transisse ex europa populos noĩe thynos:a quibus appellantur Bithyni & Bithynia quæ regio est asiatica claudianus.thynitraces arant quæ nunc bithynia fertur. ¶Exigende repetende.exigere enim est debitum repetere.alias excludere.

Optimates qui

Populares

Stipendiũ unde

Stipẽdiarij Vectigales

Contubernium qd

Decanus

Thermus.

Accersere

Arcessere

Bithynia unde

Exigere quid

¶M.AN. ¶Expugnatum:precibus uictum. ¶Eum:Cæsarem. ¶Optimatium partibus: nobilium studiis:potentiæ:factioni optimates:qui primum in ciuitate locum optinent:uel q̃ opulentiores sint:& ĩ maiore censu:uel q̃ in primis oppressis opitulari possinnt. ¶Defendissent:aduersus Marianos tutati essent. ¶Multos marios:multa consilia:& studia optimatibus inimica:qualia a Mario fuere.Lucanus: Multusq̃ in pectore uano est Hanni bal. ¶Marci Thermi:nõ therini:ut quidam habent.Lucanns:Iusq̃ sui pulso iã perdidit umbria thermo.Extãt & Cicerõis epistolæ plæræq̃ ad Thermum Asiæ proprætorem ad eũ credo sub quo Cæsar prima fecit stipendia.Nec me fugit apud Tacitum therinum sæpius legi:sed aut mendose: aut certe alrerius familiæ id nomen fuit: ¶Contubernio:domestico uictu:communiq̃ habitatione:quasi contabernio:unde contubernales dicti. Modestus Centurias in contubernia diuidit:quorum singula denos haberent milites. ¶Bithyniam:ad Nicomedem.Bithyniæ Regem. Est Bithynia Asiæ regio thracio Bosphoro.& ponti ostio ad occasum obuersa. ¶Prostratæ:ad stuprum subiectæ. ¶Rumorem: phamam. ¶Exigendæ pecuniæ:ab iis qui eam deberent repetendæ.

expugnatum tandem proclamasse:siue diuinitus:siue aliqua coniectura uincerent:ac sibi haberent:dummodo scirent:eũ quem incolumẽ tantopere cuperent: quandoque optimatium partibus:quas secum simul defendissent:exitio futurũ: Nam Cæsari multos Marios inesse.

## De prima Cæsaris militia.

STipẽdia pria in Asia fecit.M.Thermi p̃toris cõtubernio:a quo ad accersendã classẽ ĩ Bithyniam missus desedit apud Nicomedẽ nõ sine rumore prostratæ regi pudicitiæ:quẽ rumorẽ auxit ĩtra paucos rursus dies repetita Bithynia p causam exigendæ pecuniæ:quæ deberet cuidam

h. auxit supradicto rumore opera sue gloriæ pudicaq̃ eo q. iterũ repetita bithynia fingẽs ea exigẽde pecuniæ q̃ sue ditiõi debebãt.

libertino clienti suo. Reliqua militia secundiore fama fuit: & a Thermo in expugnatione mitylenarum corona ciuica donatus est.

¶PHI. ¶Libertino clienti. nō est mirandum si Cæsar repetiit bithyniam clientis libertini causa: cum constet ex moribus populi romani secundū pupillos, proximum locū clientes habere: q se se i fidē patriciniū q nostrum dediderunt. Vñ. M. Catoita scripsit. aduersus cognatos, p cliente testat: testimonium aduersus cliētē nemo dicit. & Cæsar dictator in oīone, p bithynis adscripsit. hanc clausulā. clientes sine summa infamia deseri non possunt: qbus ēt a, ppinquis nostris auxiliū ferre cōstituimus. Romulus cōditor urbis instituit patronos oīa, p clientibus facere debere: q cū q efficiūt, p filiis patres: clientes aūt e cōuerso patronis suis ad filiae dotē pecuniā contribuere. Nihil q differebant clientiū patronorū q coniūctiones a, ppinquo q necessitudinibus. magna laus erat nobiliū clientes hfe quā plurimos. Inde exiit illud plautinum in menechmis. clientes sibi uolunt esse multos: ab eodem clienta mulier eleganti uocabulo nuncupat'. ¶In expeditione mitylenarum scribit liuius libro. lxxxviii. mitylenas in asia expugnatas dirutasq fuisse quae sola urbs post deuictū mirhridatē arma retinebat: est aūt in insula lesbo iuxta metynnam clara pittaco ex septē sapientibus uno: & alceo poeta: pluraliter mitylēas & singulariter mitylene, pnunciant'. scribit diodorus i sexto milytené macarii filiā: urbi nomē ididisse. Nō omiserim hoc in loco q d uictruuius, pdidit in primo oppidū mitylenen magnificēter q dē edificatū fuisse & elegā ter: sed positū nō prudēter: in q ciuitate auster cū flat hoies egrotant cū corus tusliūt: cū septemtrio restituūt' in salubritatē. Cæsar in huius urbis expugnatione meruit ciuicam coronā: quam ciuis ciui a quo seruatus est in prælio testem uitæ salutisq perceptæ dat: ea fit frōde querna q m uictus cibusq antiquissimus ex quercu capi solitus sit: fit ēt ex ilice: quæ & ipsa arbor glandifera est: Vnde cecilius poeta comicus coronam ciuicā appellauit iligneam. hac corona lucius gellius censuit donādum esse Ciceronem: q d eius opera esset atrocissima catilinæ cōiuratio detecta uindicataq. De hac ita scribit plinius in. xvi. iligna primo fuit: postea magis placuit ex esculo ioui sacra: ubiq custodito honore glandis. additæ sunt leges arctæ ut: S. ciuis qui seruatus esset fateatur: alias testes nihil prosunt: ut ciuis fuerit. auxiliaribus uero externis q uis rege seruato decus id uon dant. accepta corona ciuica licet uti perpetuo in ludis: induenti semper assurgi etiam ab senatu in more est. sedendi ius est in proximo senatui. Vacatio munerū omnium ipsi patriq & auo paterno datur. plutarchus in problematis & in coriolano ideo existimat hāc coronam dono dari ei: qui romanum ciuem seruasset in prælio: q m Ioui sacra quercus sit: in cuius tutela sunt ciuitates: & quia ex quercu antiquitus cibaria erant glandes: & facilem militi fructum quercus exhibebat. ¶Meruit. militauit merere enim dicimus stipendii gratia militare. lucanus ære merent paruo. M. Varro equo publico merent: merere etiam significat sordidissimum quæstum capere: Vnde meretrices & meritorii pueri dicti: interdum merere dicimus pro mereri. plautus in captiuis. uale atq salue & si aliter ut dicam meres, p mereris. ¶Sub seruilio isaurico. Seruilium illum signat qui piratas deleuit: quo tempore cœpit isaura pamphiliæ ciuitatem: de hoc intellexit ouidius illo uersu: africa uictorem de se uocat: alter isaurum: aut cretum domitas testificatur opes. hic ut testis est Eusebius chronographus: publico funere romæ elatus fuit. ¶Quæ per marcum lepidum M. lepidus signatur: qui inuito sylla suffragrante pompeio consulatū adeptus est: qui cum acta sylle iam defuncti rescindere tentaret bellū excitauit: & a quinto catulo collega ex italia pulsus est. De hoc lucanus. sternere profecto. ut catulo iacuit lepidus. periit autem in sardinia in quam fugerat non tam morbo q merore: q d in litteras quasdam inciderat: ex quibus ut inquit plutarchus uxorem cognouit adulteram. Mirum est pariterq scitu dignum: quod tradit plinius in. xxxvi. q non fuit Romæ pulchrior domus q ipsius lepidi: at eadem intra annos. xxxv. centesimum locum non obtinuit: adeo luxus cœpit inualescere. ¶Societate abstinuit. noluit Cæsar lepido se coniungere offerenti maria & montes: & pollicitationibus amplissimis inuitanti: cum uideret eius ingeninm socors & minime circunspectum: & quia occasionem: ex cuius momentis magnæ plerumq res agitantur: inuenerat minorem q foret opinatus. ¶Cum. i. partim.

De clientibus

Mitylenæ

ciuica corona

Mereo q d

Seruilius isauricus M. lepidus

¶M. AN. ¶Libertino: ad ingenui differentiam dixit. ¶Secundiore:, pspriore. ¶A Thermo: cuius ductu militabat. ¶Mitylenae: urbs in lesbo libera Mitylene ut Plinius ait. ¶Ciuica corona: querna: & qua qui ciuem seruasset donari consueuit: sed alia de causa imperatoribus data: ut postea dicetur. ¶Meruit: stipendia fecit: militauit: unde emeriti: qui iam militia soluti sunt: quidam emereor & emeritum: a mereor libentius ducunt. ¶Seruilio Isaurico: is ab isauris in cilicia uictis Isaurici cognomen Romam reportauit. Ouidius: Alter isauras aut cretum domitas testificatum opes. ¶Marcum Lepidum: is consul post Syllæ mortem in eius acta & uniuersæ factionis opes temere inuectus armis a Luctatio collega uictus in Sardiniā aufugit: ubi distillatiōis morbo ñ multo post piit: sunt q dolore nimio affectū: quū de adulterio coniugis resciuisset cōsumptū dicāt. ¶Magnis cōditiōibus: magnis uictoriae p miis. ¶Ingēio eius: uano & incō stāti. ¶Minorē opinione: oia min' q opinatus eēt ad discordiā & seditionē paratā. ¶Offendetat: inuenerat.

## De accusatione Dolobellæ.

GAeterum composita seditione ciuili Cornelium Dolobellam consularem & triumphalem uirum repetundarum postulauit: absolutoq; Rhodum secedere statuit: & ad declinandam inuidiam: & ut per ocium ac requiem Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hybernis iam mensibus trauicit circa pharmacusam insulam a prædonibus captus est: mansitq; apud eos non sine summa indignatione prope quadraginta dies cum uno medico: & cubicularijs duobus. Nam comites seruosq; cæteros in initio statim ad expediendas pecunias quibus redimeretur dimisit. Numeratis deinde quinquaginta talentis expositis in littore non distulit: quin e uestigio classe deducta persequeretur abeuntes: ac redactos in potestatem

De duobus dolobellis

¶PHI. ¶Compositā seditiōe ciuili. seditionem significat: quā tome excitauerat lepidus aduersus collegam catulū. ¶Cor. dolobellā postulauit. Duos eodem tempore fuisse & prænomine & noīe & cognomine dolobellas tradit asconius pedianꝰ quoꝝ alteꝝ marcus scaurus & accusauit & damnauit. alterū Cæsar accusauit nec damnauit: De quo nunc loquitur tranquillus hoc scitu dignū est. quod uno & .xx. ætatis anno Cæsar dolobellam hunc accusauit oratione luculenta: quam cū admiratiōe posteri legebant. auctor tacitus in dialogo de oratoribus. postulare uero significat accusare: in quo significatu crebriter accipit

Postulare

apud oratores. & ut scribit Vulpianus iurisconsultus postulare est desyderiū suum uel amici sui iu iure apd eum: qui iurisdictioni preest exponere: uel alterius desyderio contradicere: qui autem postulare prohibeātur libro tertio digestoꝝ copiose traditum est.

Accusatio repetūdarum

¶Repetundarum. præsides prouinciarum accusari solēt repetundarum. a prouincialibus: qbus eripuerunt pecunias: aut uasa aut uestem aut frumenta aut id genus alia. de qua re ita scribit iurisconsultus libro. xlviii. digestoꝝ. lex iulia repetundaꝝ pertinet ad eas pecunias: quas qs in magistratu legatione uel alio officio ministerio ue accepit: & paulo infra aptius ita scriptū est. lege iulia repetūdaꝝ tenent: q cum aliquā potestatē haberent pecuniā ob iudicandū uel nō iudicandū decernendū ue acceperit. dicimus aūt repetundaꝝ & de repetūdis p duos tantūmō casus: Acilius glabrio legem primus tulit de pecuniis repetūdis: quæ acilia dicta ē. quæ ut inqt Cicero lex socialis ē & tota sociorꝝ cā constituta.

Locus de molone.

¶Absoluto. S. dolobella. fuit euim absolutus: q̄uis ad dānationem peragendā cōplures græciæ ciuitates testimonia Cæsari detulerint. ¶Apollonio moloni. scribit plutarchus Cæsarē condiscipulū fuisse Ciceronis sub apollonio molone: q ut auctor est strabo alabandensis quidē fuit sed rhodi uixit: & ideo rhodius nūcupatus. Cicero in bruto testat apollonio moloni utpote optimo dicendi magistro recoquēdum se dedisse: sub quo cū fauonius parum profecisset facetosa quadā annominatione dixit idē Cicero eum rhodi molis potius q̄ moloni opam dedisse.

Pharmacusæ insulæ Rhodos

¶Circa pharmacusam insulam. iuxta atthicā regionem in salamiaco mari duæ sunt exiles insulæ noīe pharmacusæ: in quaꝝ altera sepulchrum circes uisitur. auctor strabo in nono. pharmacuse insulæ meminit nudo tātum noīe plinius in quarto natu. historiæ. ¶Rhodum secedere. rhodos insula est in mari carpathio ut indicat lucilianus uersus. Rhodos carpathiū in pelagus se inclinat apertū: soli sacra est: q puellæ noīe rhodiæ amore captus rhodum ab ea noīauit: ut refert diodorus in sexto. Auꝝ rhodi pluisse ob felicitatē insulæ cecinit pindarus: ubi studia liberalium artiū & in primis oratoriæ facultatis efloruerunt: Vñ Cicero & quintilianus tria oratoꝝ genera fuisse prodiderūt: atticum asianū & rhodiū: quod uelut medium erat & ex attico asianoq; cōmixtum: merito itaq; Cæsar secessum elegit rhodiensem utpote locū disciplinis ingenuis faciendoq; oratori accōmodatum: illinc. n. multi memoratu digni extiterunt: circa philosophiā & oratoriam: panetius & stratocles. & andronicus. Rhodi qdem uixit possidonius & sophisticā rhodi exercuit: fuit tñ Apamiēsis ex syria: quēadmodū apollonius molacus & molōnā; hi alabādenses fuere. pterea simias grāmaticus & apollonius q argonautica cōposuit alexādrini qdē fuere: Rhodii tñ uocati sunt.

Comes q

¶A pdonibus captus. scribit plutarchus Cæsarē captū fuisse a cilicibis piratis cū discederet a nicomede bithyniæ rege. Cato pdonulos dixit ὑποκοπιστικῶς. i. diminutiue q̄si pusillo pdōes. ¶Cōites. appellatōe cōitis eū accipe debēus q sequat: siue liber siue seruꝰ siue masculus siue fœmia sit: & ita comitē labeo iurisconsultus definit: q frequentādi cuiusq; cā ut sequereť destinatus fuerit. Inter comites utiq; & pedagogi erunt: hoc tpe comes nomē est dignitatis: quod & usurpat amiānus marcellinus: a quo largitionum comes dictus: q preerat largitōibus Imperatoriis.

De talēto

¶Ad expediendas pecunias. quas. S. milesii ei supeditauerunt ut redimeretur. ¶Talentis. talentum multiplex est nanq; talentum atticum magnū octoginta tres habet libras: paruū uero sexaginta: auctor priscianus. scribit seruius talentū apud romanos esse septuaginta libraꝝ. Varro aūt talentū atticū ait taxari sexdecim sexterciis. plinius in .xxxiii. Ex auctorita te Varronis tradit talentū egyptiū pondo octogincta patere. De talento attico liuius describēs fœdus qd cū antiocho & romanis ictū est ita prodidit. talentū ne minus pōdo octoginta romanis ponderibus pēdat: erat aūt talentū euboicū: qd quattuor milia ualebat denarioꝝ romanoꝝ. erat pterea talentū rhodiū qngentoꝝ denariū. Neapolitanum sex denariū. syracusanū triū denarium. rheginū uictoriati. est autem uictoriatus nūmus argēteus uictoriæ nota signatus: & inde nomē. hic intelligimus attica talēta numero qnquaginta fuisse numerata: q̄ singula romāis pōderibus pēdant octoginta pōdo hoc ē libras.

Victoriatus nūmus qui

¶Eustigio. statim. ¶M. AN. ¶Cornelium Dolobellam: duo eodem tempore: ut Pedianus ait fuerūt Dolobellæ: atq; ambo

postulati:sed hunc Cæsar accusauit:quem damnare non potuit:quanq̃ multi græciæ populi:& testimonia: ut Plutarchus scribit:ei detulissent:alteq̃.M.Scaurus:qui ut damnaretur effecit.¶ Consularem & triũpha lem:qui non modo consul fuerat:sed triumphum etiam egerat.¶ Repetundarum:pecuniarum intellige quo nomine pecuniæ:& alia quibus diuitiæ constant:continentur:sed siue nomẽ sit:siue aliud duobus casi bus:repetundaq̃:& repetundis ueteres plurimum usi sunt.¶ Apollonio Molõi:cui Cicero quoq; ut Plu tarchus ait:operam dedit.¶ Pharmacusam insulam:circa carpathum est ea insula:unde & carpathiũ mare ¶ Classe deducta:ex milesio:ut Plutarchus ait:portu in altum ducta.

supplicio:quod illis sæpe minatus inter iocum fuerat affice/ret:Vastante regiones proximas Mithridate:ne desidere in discrimine uideretur sociorũ ab Rhodo:quo pertẽderat trã sit in Asiam:auxiliisq; contractis: & præfecto regis prouin/cia expulso:nutantes ac dubias ciuitates retinuit in fide.

## De tribunatu militũ eius: & aliis gestis ipsius.

TRibunatũ militũ:q̃ prius Romã reuerso p suffragia populi honor optigit auctores restituẽdæ tribũitiæ potestatis:cuius ui Sylla dimmiuerat enixissime iuuit.Lucio Cinnæ uxoris fratri:& q cũ eo ciuili discordia Lepidũ secuti

¶ PHI. ¶ Supplicio afficeret. Cæsar piratas a qbus captus fue rat cũ in potestatẽ suam redegis set qñ suffixurum se cruci ante iurauerat iugulari prius iussit deinde suffigi:feneſtella tñ in se cundo epitomatũ prodidit pira tas a Cæsare decollatos fuisse hoc est securi cesos nõ suffixos patibulo.apud illũ.n. ut ait dio/medes inueniť quẽadmodum Cæsar a piratis captus sit:utque eos postea cœperit & decollaue rit.¶ Ne desidere.cessare & per ignauiam deses & cessator esse.

¶ Auxiliisq; contractis.Auxilia proprie dicunť socioq;:cũ legiones ex romanis cõstent.inde scribit uegeci us libro.ii.de re militari.auxiliares ex diuersis locis ueniũt:& legionibus semp auxilia tanq̃ leuis armatura in legione iungebanť ut in his pliandi magis adminiculũ esset q̃ principale.inde apud historicos legiona/rii & auxiliarii discretim produnť.¶ Prouincia expulso.prouinciam intelligit asiã non eã:quæ tertia orbis pars significať:sed alterã quã agrippa determinauit ab oriente armenia minore: ab occidẽte phrygia lycao/nia paphilia:a septẽtrione ,puincia põtica a meridie mari pãphilio.Regiones ãt longe Ab italia acqsitæ bel/lo ,puinciæ dictæ sunt a porro uel procul uincendo:ad quas ptores qa cũ officio mittebanť officia quoq; ,p tũntiæ noiantur:auctor donatus in cõmentario phormiõis.ait egesippus romanos cũ i ius suum uincẽdo redigerent ,pcul positas regiones:appellauisse ,puincias:a ,puincia prouinciales deriuanť:quo antiqtus no mine oẽs pter italicos appellabanť.qd significare uideť plinius libro epistolaq̃.viii.sic scribẽs.italicus es an prouincialis.& columela caput facit libro.vi.Agricolatõis de cultura ,puincialiũ uineaq̃:cũ alibi de cultura italicaq̃ scribat.¶ Regis.mithridatis.¶ Tribũatu militũ:tribunoq̃ militariũ duo sũt gña:alii ruffuli dicũť: q̃ i exercitu creari solẽt: Alii sũt cõiciati:q romæ comiciis designãť auctor ascõius. Tribuni militaris officiũ ẽ ut miles ueste nitidus armis bñ munitus:exercitatiõis usu & disciplina eruditus incedat:sicuti docet uege/cius in.ii.de re militari.Vegecio subscribit iuriscõsultus sic scribens titulo de re militari.offm̃ tribunoq̃ est milites i castris cõtinere.& ad exercitatõem perducere quærelas cõmilitonum audire:ualitudinarios inspi cere.olim romæ tribuni militũ consulari ptãte promiscue expatribus ac plebe creati sunt: de quoq; nume/ro Vario & potestate nõ pauca scribit liuius libro quarto & qnto ab urbe condita.alii fu rũt tribuni plebis alii tri.ærarii dicti ab eo:qd his attributa erat pecunia quã militi redderẽt.Igiť Cæsar creatus tri.militũ q co miciatus diciť fauore populari iuuit autores restituẽdæ tribũitiæ ptãtis.Qui at fuerit isti autores ambigiť. Ego existimo intelligẽdũ eẽ peculiariter põpeiũ:q ut scribit plutarchus apud plebẽ erat fauorabilis. ,ppte/rea q̃ tribunatũ restituerat.Appianus in secũdo belloq̃ ciuiliũ auctor est põpeiũ cũ a curione tribuno sena/tus fuisset dissolutus uehemẽter penituisse.q̃ tribunitiã potestatẽ a sylla iminutã atq; disiectã:denuo ipse i pristinũ statũ redigisset.asconius pedianus.infractã tribunitiã potestatẽ a sylla restitutã a Cneo põpeio ap/paret.longe tñ differt tribunus plebis a tribũo militari.¶ Qui honos.mgiatus.¶ Reuerso.Cæsari.¶ Cu/ius uim sylla diminuerat.scribit Cæsar in cõmentariis syllã oĩbus rebus nudasse tribunitiã ptãtem: cui tñ intercessionẽ liberã reliq̃rit.Quintus Cicero sic inqt apud.M.Tulliũ fratrẽ libro tertio de legibus:quãobrẽ in ista qdem re uehemẽter syllã probo:q tribunis plebis sua lege iniuriæ faciẽdæ ptãtem ademerit auxiliũ ferẽdi reliq̃rit.Pompeiũq; nñm cæteris rebus oĩbus semp amplissimis sũmisq; effero laudibus:de tribunitia ptãte taceo nec reꝑhendere liber:nec laudare possum uitia tribũatus.De hac eadẽ re ita refert linius uolu/mĩe.lxxxviiii.sylla tribunoq̃ plebis ptãtem minuit & oẽ ius legũ ferendarum ademit.¶ Enixissime.maxi/mope ualidissime.¶ Rogatõe plotia confecit.lex plebiscitũ priuilegium rogationis noie continenť.est.n. rogatio q̃si caput & fons totius iuris popularis.Nã rogare populũ est agere cũ populo:i qua re hæc erãt uer/ba solemnia.Velitis ne iubeatis ne qrites ut hoc uel illud fiat: Vnde rogatio quasi quedam interrogatio est ide tranqllus rogationẽ plotiã appellat legem latam a plotio tribuno plebis:per quẽ Cæsar effecit ut hii: q cum lepido fuerant i patriam redire impune possent:Gellius i.xii.noctium atticarum.meminit orationis: qua Cæsar plotiã negationẽ suasit:q̃uis codices gelliani ferme oẽs nõ plotiã rogationẽ habeant sed planu/tiã.uerũ cũ plocius diciť & plaucius.plauciã rogationẽ legemus apud gelliũ:& ita conueniet cum tranqllo. ¶ M.AN.¶ Supplicio quod fuerat interminatus Cæsar eos in potestate redactos prius iugulari iussit mox pergami:quod se factuq̃ promiserat:cruci iugulatos affixit.¶ Nutantes:instabiles:nec in fide man:

Auxilia
Auxiliares milites & legionarij
Prouinciæ quæ
Prouincia
Tribuni q
Rogatio qd.

furas. ¶ Tribunatum militum: Pedianus duo ait tribunoꝝ militum fuisse genera: unum quod refusti dicerent: quiq; in exercitu creari soliti essent: alterum comitiatorū: qui comitiis designarentur: de quo nunc Sed hi consulari potestate creati sunt: circa Vientani Scnoniciq; belli tempora: interdum & proconsularis: aut non multum diuersa potestas data: quo fit ut tribunos fasces etiam procul italia habuisse tradiderint: quidam ut Tyberium Neronem: qui postea princeps fuit Rhodi: &. M. Antonium: qui ab Antonio pio est adoptatus tota italia proconsulari imperio tribunum fuisse Capitolinus tradidit. ¶ Cuius uim: potestatem. ¶ Sylla diminuerat: tulerat Sylla dictator legem ut Appianus scribit: qua cautū est: ne is q tribunus plebis fuisset: magistratum ullū amplius haberet. Liuius: omnē ferendarū legū uim tribunis scripsit ademptam. Pedianus autem iudicandi. ¶ Auctores restituendæ tribu. po. Pompeius secūdo suo cōsulatu: quem cum Crasso gessit tribunitiam potestatem populo restituit: cuius postea rei constat eū sub initium ciuilis belli pœnituisse

¶ PHI. ¶ Post necē consulis. S. Iepidi de quo supra dictum est. ¶ Vxoris fratri. erat hic frater Corneliæ uxoris Cæsaris: Vnde merito Cæsar elaborauit ut in urbē redire posset. ¶ Ciuili discordia. quæ inter Iepidū & catulū exorta est. ¶ Ad sertoriū confugerant. Sertorius id tēporis erat in hispania marianæ factionis propugnator: aduersus quē sylla multos misit impatores cū exercitibus. historia sertorii notior ē q̄ ut pluribus sit explicanda. ¶ Habuit cōtionem.

post necem consulis ad Sertorium confugerant reditum in ciuitatem rogatione Plocia confecit: habuitq; & ipse super ipsa re concionem.

De quæstura eius & aliis gestis per eum.

QVestor Iuliam amitam uxoremq; Corneliam defunctas laudauit e more pro rostris: sed in amitæ quidem laudatione de eius ac patris sui utraque origine sic refert. Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum paternum cum diis immortalibus coniunctum est. Nam ab Anco Martio sunt Martii reges quo nomine fuit mater

Contio qd

Contio significat locū suggestumq; in quo uerba fiunt: itē cetū populi assistentis: item orationem ipsā quæ ad populū dicitur. auctor uerius flaccus: contio græce ἀπὸ τοῦ ἀγορά nuncupat. hic contionem intelligit orationem cæsaris habitā ad populū. ¶ Quæstor. quæstura primus erat honoris gradus apud romanos: & p

Questores

torem quæstori suo parentis loco esse oportebat: sicuti cicero in oratione pro plaucio & in uerrinis scripti

Parrici

tauit. questores aūt dicti sunt: a querendo: q conquirerēt publicas pecunias & maleficia. Dubiū est romulus ne an tullus hostilius questores primos romæ creauerit. Ex questoribus qdam prouincias sorciebant & tā patricii q̄ plebeii indifferēter creabant: de qbus multa iurisc̄sulti ꝓdiderūt. auctor ē tacitus. xx. questores olim fuisse creatos cū stipēdiaria iā esset italia. parrici questores: antiqtus appellabāt: q solebāt creari cā rei capitaliū q̄rēdaꝝ: tales hac tēpestate sūt iudices maleficioꝝ quos uocāt. ¶ Amitā ꝑiis sororē: marii uxorē: un

Amita Amitam Cōsobrini

de amitini consobrini dicti q ex sorore & fratre ꝓpagantur. ¶ Laudauit e more: ꝓ rostris. cū ex uoto camilli cratera aurea ad apollinē delphicum mittēda eēt cūq; parua auri copia foret in urbe: tūc matrōæ romāæ i

Funebris oīo ita fuit sic funeris instituit faciēda

ter se cōsultantes oīa corporis ornamenta aurea cōtulerunt: qd aurū fuit pondo octo talentorū. Igitur senatus referre uolens his mulieribus honorē decreuit: ut post mortē ita ꝓ fœminis in funere celebrando oīo funebris haberet. sicuti ꝓ uiris habebatur. auctor plutarchus in camillo: a plutarcho dissentit liuius: q scribit i. V. ab urbe cōdita: qd cū i publico deesset aur̄: ex quo sūma pactæ mercedis gallis arcē romanam oppugnantibus cōficeret: id a matronis fuisse collatū: pretereaq; istitutum ut earum sicut uiuorum post mortem

Rostra qd

solēnis laudatio esset. ¶ Pro rostris. romæ ante curiā hostiliā i foro romani extructū suggestū adornauere ex rostris nauiū antiariū: rostraq; id templū appellauerūt: ex quo loco concionari solebāt. auctores liuius &

Pro.

M. Varro ꝓ rostris dicit sicuti dixerunt ueteres ꝓ censu ꝓ tribunali ꝓ testimonio. Vbi hæc particula ponit ꝓ in alias significat ante ut ꝓ curia ꝓ menibus: ante curiā: aū menia: auctores festus diomedes & priscianꝰ: utraq; origie. materna & paterna. ¶ Amitæ meæ iuliæ. uerba sunt cæsaris: qbus iuliam amitā marii uxorē laudauit oīone funebri. ¶ Ab regibus. pp ancū martiū. ¶ Cū diis. ꝑpter uenerem. ¶ Ab ancomartio sunt martii reges. romæ familia fuit martioꝝ: q cognominati sunt reges. ꝑpterea qd ab anco martio quarto romanoꝝ rege erant oriundi. inde aqua martia a noīe quinti martii regis dicta est: qui fuit unus ex hac familia: cuius meminit. Pli. in. xxxvi. In hac gēte fuit Marcius uates illustris cuius carmia citant liuius & macrobius. ¶ Fuit mater. marcia significatur: quæ fuit mater iuliæ cæsaris amitæ.

¶ M. AN. Post necem consulis: Lepidi scilicet: quem in Sardinia defunctum diximus. ¶ Rogatione: lege plebiscito. ¶ Plocia: Clodium & Claudium ueteres dixere: sic Plocium & Plaucium. duorū Pedianus Plaucioꝝ meminit. M. Plaucii Syllani trib. ple. &. P. plauci Ipsei: qui in consulatu fuit Milonis cōpetitor: utrius hoꝝ: an alterius Plaucii rogationē Cæsar Corneliæ uxoris fratri: & aliis exulibus reditum in urbē fecerit parum compertū habeo. ¶ Concionem: orationē ad populū: orationis ipsius Gellius meminit: in oratione inquit. C. Cæsaris: qua plauciā rogationē suasit: Iuliam amitam patris sui sororē: quæ. C. Mario nupsit. ¶ E more: ueteri instituto: miror Plutarchum existimare nouo exemplo Corneliam a Cæsare laudatam: quasi is honor grandibus natu matronis tantum redderetur: quum ipse in Camillo auctor sit: ob aurum a mulieribus in publicū collatū: patꝝ decreto oībus datū: ut fato defunctæ publice laudarent. Alicarnasseus Dionysius: antiquissimā orationē funebrē apud Romanos eā existimat: quā Publicola consul in Bruti collegæ funere habuisset. ¶ Quo noie Martia: quia in martia gente orta.

a Venere Iulii cuius gentis familia ē nostra. Est ergo in genere & sanctitas regum qui plurimum inter homines pollent: & cerimonia deorum: quorum ipsi in potestate sunt reges. In Corneliæ autem locum Pompeiam duxit Quinti Pompeii filiam Sylle neptem: cū qua deinde diuortiū fecit adulteratam opinatus a Publio Clodio: quem inter publicas cerimonias penetrasse: ad eā muliebri ueste tā constans fama erat: ut senatus quæstionē de pollutis sacris decreuerit

De gemitu eius apud statuam magni Alexandri: & de sommio ipsius de matris concubitu.

q Væstori ulterior Hispania obuenit: ubi cum mandato reipublicæ iure dicendo

¶PHI. ¶A uenene iulii. Venus ex anchisa genuit Eneam patrem Iulii ascanii: a quo gens iulia deducit. ¶In genere: amitæ iuliæ materno & paterno. ¶Sanctitas regū. hoc refertur ad ancum marciū regem romanoꝝ. ¶Et cerimōia deoꝝ. hoc ad uenerem referendum est. ¶Pollent. possunt: uñ pollētia dea potentiæ colebatur a romanis: cuius signū olim procidisse testis est liuius libro undequadrageſimo. In hanc sentētiam ait papinius. Sub regibus oīs terra. ¶Quoꝝ ipse in potestate. huic sententiæ quadrat illud oratianū. Regum timendorū in proprios greges. reges in ipos imperium est Iouis. Quinti pōpeii filiam. meminit asconius quinti pompeii: qui uidetur fuisse frater pompieiæ uxoris cæsaris. eum. n. nepotem syllæ ex filia fuisse refert: cuius neptis etat & ipa pompeia. ¶Inter publicas cerimonias. notissimum est quemadmodum. p. clodius ciceronis inimicus muliebri psalteriæ ueste occultatus prophanauit sacra bonæ deæ: a quoꝝ conspectu sic oēs uiri ex ritu sūmouebantur: ut picturæ quoq; masculoꝝ aīalium contegerentur. Deprehensus itaq; clodius in cubiculo puellæ: quæ ancilla erat pompeiæ uxoris cæsaris: quam efflicti deperibat: accusatus fuit pollutarum cerimoniarum: quem tamen reatū euasit empto constupratoq; iudicio. auctores cicero & seneca. publicas cerimonias intelligit sacra bonæ deæ: quoniam id sacrificium pro populo fieri dicebatur de quo ita scribit cicero in oratione de aruspicū rñsis: sacrificium bonæ deæ fit per uirgines uestales: fit pro po. ro. fit in ea domo quæ est in iperio: fit incredibili cerimonia. idem in epistolis ad atticum de hoc toto negotio sic refert. publium clodium appii filiū te credo audisse cum ueste mulieris deprehēsum domi Caii. cæsaris cum sacrificium pro populo fieret: eūq; per manus seruiliæ seruatum & eductum: rem esse īsigni infamia. Idem mox in alia epistola: credo inqt te audisse cum apud cæsarem pro populo fieret sacrificium uenisse eo muliebri indutum uestitu uerum idq; sacrificium cum uirgines instaurassent mentionem a quinto cornificio in senatu factam. hoc idem tradit seneca libro. xvi. epistolarum ad lucilium. præterea popularia sacra sunt ut ait labeo: quæ omnes ciues faciunt: nec certis familiis attributa sunt: ut fornacalia: parilia: laralia: Cerimōiæ autem a carendo dictæ: sicut religio a reliquendo. Nam ut inquit massurius sabinus religiosum est quod propter sanctitatem aliquam remotum ac sepositum a nobis est: uerbum a relinquendo dictum: tanq; cerimoniæ a carendo. Valerius autumat sacra cerimonias uocari a ceritibus ethruscis: quia sacra romanorum infracto reipublicæ statu periit ac florente coluerunt. Quoniam incidit. p. clodii mentio: enarrandus est obiter locus ille ex epistola ciceronis ad lentulum. Qui non pluris fecerat bonam deam q̄ tris sorores. Quæri enim & quidem anxie solet ab eruditis historia trium sororum: quas ita clodius polluit: sicut cerimonias bonæ deæ polluerat. ego ut pro uirili parte foueam studia studiosorum: cum diligenter id inquirerem: reperi clodium habuisse tris sorores easq; omnes constupratas: quarū iunior nomine clodia nupsit lucullo. altera terrentia nomina ta uxor fuit marcii regis. tertia nupsit metello celeri: quadrans cognominata ex eo q; quidam adolescens qui eam amabat pro argenteis nummis quadrantes æreos immisit in loculum puellæ quæ cum quadrantibus pro ptio concubitus illusa fuisset: quadrantis meruit cognomen. Auctor huius historiæ est plutarchus ī uita ciceronis. sed non ea quæ uulgo īpressa legitur. illam enim scripsit Leonardus aretinus ut cōditor non ut iterpres. ¶Quæstionē: modo inqsitionem: alias torméta. apud rhetores dialecticosq; alia res ē quæstio. ¶Pollutis: contaminatis uiolatis. ¶Quæstori ulterior hispania obuenit: ex quæstoribus ut scribit Vulpianus qdā solebāt prouicias sortiri: nō. n. oēs quæstores, puicias sorciebātur. Cæsar ex his quæstoribus unus fuit: q, puincias sorciūtur: cui hispāia ulterior obuēit hoc est sortito obtigit: quæ teste plinio bethica est. omnis. n. hispania in ulteriorem citerioremq; diuiditur. Citerior eadē taraconensis ad pyrenea usq; iuga protenditur. ulterior in duas per longitudinem ꝓuicias diuidit: hoc est bethicam & lusitaniam. ¶M. AN. ¶A uenere iulii: ab iulo Veneris nepote: Aeneæ filio: Vergilius: Iulius a magno demissū nomē Iulo. ¶In genere: patris. s. & amitæ meæ. ¶Regum sanctitas: inuiolabilis maiestas. ¶Et cerimonia: ad historiam alluſit: nisi ad Venerem potius id referas: Dionysius auctor est: orta inter Iulium Ascanii filium: & Siluium Aenea & Lauinia genitum de regno altercatione ita iter eos comparatum: ut Siluius regnaret: Iulo & posteris: quædam sacrorum potestas cæderet: quæ in ea gente usq; ad sua tempora mansisset. ¶Quinti Pompeii filiā: Pedianus: Quintus inquit Pompeius: syllæ dictatoris ex filia nepos: quare Pompeia pronep̄tis potius: nisi hunc fratrem, accipias cuius pater eodem prænomine fuerit quod raro apud maiores, uideo seruatum. ¶Inter pudicas cerimonias: publica sacrorum solemnia quæ in pōtificis maximi domo celebrari solita scribit plutarchus quare Cæsarem tum potificem fuisse ac/

Adultero gelliq.

Adultera adu

Polleo.

Domi cęsaris

Popularia sacra Cerimōiæ unde

Religio.

Enodatio locus Ciceronis

Ci. vitā scripsit leona

Quæstio quid

Diuisio hispaniæ

cipias oportet: quum Clodius ad eius coniugem muliebri habitu penetrauit: miror Appianum Calphurniam pro pompei ſcripſiſſe Sed adhuc magis mirum Liuium: Metelli pontificis coniugem in ſcris bonæ deæ a Clodio adulteratam ſcripſiſſe: quum & uxorem Cæſaris fuiſſe conſtet: ad quam ille. in opertū ueniſſet: nec Calphurniā: quæ quoad uixit Cæſar: in eius connubio pmanſit. ¶ Obuenit: ſorte obtigit. ¶ Vlterior hiſpania: Bethyca: que ulterior: auctore plinio dicta ē.

Conuentꝰ quid

¶ PHI. ¶ Conuentus: circumiret. In hoc loco cōuentus loca ſignificātur: in qbꝰ populi iuris dicendi cā a magiſtratibus iuri dicis cōgregantur: de qbus crebra eſt mētio apud hiſtoricos: & ita illud intelligendū eſt i. v. commentarioꝝ apud cæſarem his confectis rebus cōuentibuſ qꝫ peractis in citeriorē galliā reuertitur. In hoc eodē ſignificatu accipit illud poetæ ſatyrici. nec p conuentus nec cuncta p oppida curuis unguibus ire parta nūmos raptura celeno. ſcribit plinius in. iii. in bethica fuiſſe iuridicos conuentus quattuor uidelicet gaditanū. cordubenſē. aſtyſitanum hiſpalenſen. ¶ Apud herculis templū. gadibus templū fuit herculis honoratū. in quo quidā colūnas illas eſſe exiſtimant: quæ herculis colūnæ nuncupant. ſunt aūt ex ære cubitoꝝ octo lō gitudine: & gades herculi dicatæ: teſtatur ét poeta in priapeiis illo uerſiculo. gades herculis humidūꝫ tibur: hoc herculis tēplū de quo nunc loqtur tranqllus luculentis uerſibus deſcribit ſillius italicus libro tertio punicoꝝ. de eodem ſentit liuius ſic ſcribens libros. xxi. hānibal gadis, pfectus herculi uota exoluit nouiſꝫ ſe obligat uotis: philoſtratus libro ſexto de apollonii uita, pdidit multa de tēplo herculis gaditani. Gades aūt in ſula eſt extra colūnas herculeas: olim uno ſenſu qngenti gaditani cenſi ſunt in ordine equeſtri. cor. balbus oppidū gadibus cōdidit noīe neapolim. gaditani oriundi ſunt a tyriis. hīc lucanus. tyriis q gadibus hoſpes. ¶ Ingēuit paulū diſſentit plutarchus q ſic ait. cæſar in hiſpania cū ociū nactus res quaſdā alexandri pictas plegeret ſecum diu cogitabundus dehīc illacrymaſſe tradit: cuius rei cām admirantibus ſociis: nō ne iurē dolēdum arbitraminiꝰ qđ huius etatis alexander tot gentes ſubdidiſſet ipio: qua nullū adhuc præclaꝝ facinus ipſe geſſerim. ¶ Perteſus ignauiā. pteſus participiū eſt ſine uerbi origine: ut autumat Seruius. & regit genitiuū ſicut ex illo Virgiliano manifeſtum eſt: ſi nō pteſum thalami tedæꝫ fuiſſet. ¶ Regit ét accuſatiuum ut ex hoc loco apte dignoſcitur. cuius teſtimonium citat Seruius: atq Aulus Cellius libro. prīo noctium acticaꝝ uſus eſt hoc uerbo ptedere tanq̄ pſonali ſic ſcribens uerbi eius deſignati pteduiſſent. Scipio africanus ptiſum p. i. liam diciꝫ enūciaſſe: cuius memit lucilīꝰ cū ait. Quo facetior uideꝫ & ſcire pluſq̄ cæteri ptiſū hoiem nō pteſū dicere ferunt te. Qua alex. deceſſit alexander annos tris & triginta natus: cū prius ſubegiſſet oēs ferme orientales natiōes: & iſtar fulmīs cūcta, pſtrauiſſet oceanū quoꝫ eremigaſſet. Seneca ī primo ſuaſoriarum nō inelegāter inqt. Alex. orbi magnus eſt: alexādro orbis anguſtus eſt. eteni ſicut hiſtoriaꝝ conditores prodiderūt cū anaxarchū philoſophū audiſſet referentē innumerabiles eſſe mūdos: heu me inqt miſerum: qꝫ ne uno qđē adhuc ſū potitus. hīc nimiꝝ illud exiit: unus pelleo iuuēi nō ſufficit orbis. ¶ Miſſionē contiuuo efflagitauit. ī re militari multa ſunt genera miſſionū: eſt. n. honeſta quæ emeritis ſtipēdiis ab imperatore īdulgeꝫ: eſt cauſaria: quæ pp ualitudines a laboribus militiæ ſoluit: unde cauſarii milites a liuio dicti: eſt & ignominioſa: cum qs propter delictum ſacramento ſoluiꝫ. auctores iuriſcōſulti. ff de re mili. & i titulo de his q not. infa. ī hoc loco cæſarē itelligim⁹ miſſionē honeſtā flagitaſſe. ¶ Cōtinuo. ſtati. ¶ Cōfuſū ſōnio. plutarchus a trāqllo diſſentiēs tradit cæſarē ea pocte quā iſequutus eſt rubicōis trāſitus: hoc uidiſſe ſomniū: ut. S. p qetē matri uideret ſe pmiſcuiſſe īfando cōcubitu: cū mī aūt cōis oīum terra ſignificet: ſicuti liuius plinius & naſo notificāt: merito iterpretes ſomnioꝝ dixerūt eo ſōnio portēdi: qꝫ cæſar terrā matrem ſua uirtute ſubigeret: & orbi terraꝝ domiaret. ¶ Cōiectores iterptes ſōnioꝝ atq oīum cōiectores uocāt a cōiectura hoc eſt directōe quadā rōnis ad ueritatē. uñ & ſtatus cōiecturalis dī apud oratores. ut autor ē quintilianus ī. iii. alio noīe tales ſōniatores nuncupant. De qbus ita ī deuteronomio ſcriptū eſt. nō adies uerba ſōniatoris. De cōiectore ſic īqt cicero. defert ad cōiectorē qdā ſōniaſſe ſe ouū pēdere ex faſcia lecti cubicularis. ueteres auctore apuleio cōiecturā diuiatōis gēus eē tradiderūt. homerus ī prīa iliados rapſodia ὀνειροπόλον uocat cōiectorem.

Templum herculis gadibus

Gades ubi

Perteſus

De alexandro

De miſſionibus

Cauſarii milites.

De ſōnio cæſaris ſemīi pmiſcuiſſe

Coniectores

¶ M. AN. ¶ Cōuētus: loca qbus ī eiuſdē plinii utar uerbis: plures populi diſceptabāt: quattuor ī ea conuēnt⁹ Gaditanus: Aſtiſitanꝰ: Cordubenſis: & Hiſpalēſis. ¶ Gades: inſula eſt extra terrā: Plinius: gadibus extra orbem conditis. ¶ Perteſus ignauiam ſuam: ſuæ ignauiæ tedio affectus. ¶ A etate: altero: ſcilicet: ac triceſimo ætatis anno. ¶ Orbem terraꝝ ſubegiſſet: at Macedōes non ſolum nō orbē ſubegere: ſed de aphrica ne contendere quidē: ut Polybius ait: cœperunt: in Europa uero ab Adria ad Iſtrum: quota eius regionis parte dominati: magnam Aſiæ partem intactam reliquiſſe eiuſdē teſtimonio tradunt. ¶ Miſſionem: decedendi facultatē. ¶ Coniectores: græci ὀνειροπόλους uocant.

terra: quæ omnium parens haberetur.

De gestis per eum in urbe.

Decedēs ergo ante tempus colonias latinas de petēda ciuitate agitantes adiit: & ad addendum aliquid concitasset: nisi consules conscriptas in Ciliciam legiones paulisper ob id ipsum retinuissent: nec eo secius maiora mox in urbe molitus est.

De suspitione coniurationis eius cum Crasso & Sylla.

Siqdē ante paucos dies q̄ edilitatē iiret: uēit i suspicionē cōspirasse cū Marco crasso cōsulari: Itē publio Sylla &. L. Antronio post designationē cōsulatus

¶Phi. ¶Oium parens hēret. terrā oiparentē idonei scriptores appellāt. Plinius i scdo. Terræ eximia pp merita cognomē ididimus maternæ ueneratiōis Lucretius in secūdo. quare magna deūmī materq; feraꝝ & nīi genitrix hæc dicta est corporis una. Ouidius quoq; in hāc sententiā ait. magna parēs terra est. appellatiōe aūt parētū oēs in infinitum maiores utriusq; sexus significari scribit. C. cassius iurisco. ff. de in ius uo. & libro ffoꝝ. L. sic scriptū legimus: appellatione parētis non tm̄ pater sed etiā auus & ꝓauus & deinceps oēs ꝓpiores continent: sed & mī & auia & ꝓauia. Auctor est hieronimus i secunda cōtra ruffinū apologia parentes militari uulgariq; sermone cognatos & affines noīari. hieronymo astipulat Aelius lāpridius sic scribens i alexandri seueri ꝓpatoris uita: amicos & parētes alexāder si malos repit: aut puniuit: aut si uetus uel amicitia uel necessitudo nō suit puniri: dimisit a se: dicēs his carior ē mihi respublica. ¶Iulius quoq; capitolinus de marco antonio refert: q̄ adoptatus in aulicā domū oībus parētibus suis tantā reuerentiā quantam priuatus exhibuit. hinc parentela sicut uulgo dicitur ab eodē ꝺ̄u surpatur ita scribente. Cā eloquentiæ dignū parentela sua putauit. ¶Colonias latinas adiit. ¶Duo genera coloniaꝝ fuerunt quæ a populo romano deductæ sunt. Namq; aliæ latinæ aliæ ciuiū romanoꝝ dicebantur: quod significat liuius his uerbis ex libro ab urbe condita duo de quadragesimo. Illud agitabant uti colonia deduceretur nec satis cōstabat. utꝝ latinam an ciuium romanoꝝ deduci placeret bononia latina colonia: mutina & parma coloniæ rōanorum ciuiū sunt deductæ. erat & aliud genus coloniaꝝ: quales. n. pompeius strabo pompeii magni pater transpadanas colonias traduxerat. non. n. nouis colonis eas cōstituit sed ueteribus incolis manētibus ius dedit latii: ut posset hīe ius q̄d ceteræ latinæ coloniæ. i. ut petendi magistratus ciuitatē romanā adipiscerentur; erāt ꝑterea coloniæ qbus ius italiæ dabat. erant & latinoꝝ ueteꝝ: quæ & latii ueteris appellant: quales i hispania multas fuisse refert plinius. Sēsus est trāqlli cæsarē utpote cupidū reꝝ nouaꝝ iuisse ad colonias: quæ de petēda ciuitate agitabāt hoc ē ut ciuitate rōana donarent & ciues rōani fierēt. ob quā rē sæpe maximi tumultus excitati fuerūt. & inde origo sotialis belli exorta credit: sicuti historici tradiderūt. ¶Nec eo secius i. nec eo tardius nec iō minus: apuleius nec eo secius approbabit tibi nūc ēt firmitas animi mei. Virg. Currit iter tutū nō secius equore classis. uidet aūt secius a sero dictū ut autumat festus pōpeius. uñ ait Accius in amphytriōe. Si forte paulo quā ueniā secius. secus uero significat aliter. ¶Ob idipsū. q̄. s. uerebant ne a cæsare concitarent latine coloniæ ad aliqd noui moliendū. ¶Edilitatē. edilatum ueteres dixere: quā nūc edilitatem uocāt: de edilibus mox plura. L. antronio. P. sylla dānatis. syllā & antronium significat: quorum alteꝝ. L. cotta alteꝝ. L. torquatus ambitus dānarant: autor asconius & meminit cicero in ea oratione quæ inscribitur pro pu. sylla. In qua ēt hoc quoq; cōmemorat: antroniū hoīem audacem petulantem & libidinosum affinē fuisse sceleri catilinæ cōtra rē pu. coniurātis a quo crimine pu. syllā seiungere contēdit hu/iusce rei meminit & saluſtius in catilina. nunc tranquillus scribit cæsarem noua quadam coniuratione cōspirasse cum his duobus. &. M. crasso illo opulentissimo.

¶M. AN. ¶Terra omniū parens: Ouidius: Magna parēs terra est. ¶Colōias latinas: Coloniaꝝ duplex ratio: & enim ciues aliquo ad inhabitandū transcripti colonia dicebat: quales fere erāt Romanoꝝ coloniæ & quum manentibus ueteribus incolis ius latii: ut Pediauus ait: eis dabatur: sic Pompeius Strabo Magni Pompeii pater transpadanas deduxit colonias: erat autem ius latii: ut idem auctor interprætatur: nil aliud q̄ petendi magistratus Romanam ciuitatem adipisci: cui Strabonis auctoritas astipulat: latii inquit ius habent: adeo ut qui edilitatis quæsturæq; dignitatē romæ assecuti sunt: nemausi assint: sed qd sit quod de petenda ciuitate agitantes dixerit indubium uenire potest: quum fere nil aliud sit dicere q̄ qui ciuitatem adepti essent de querenda ciuitate sollicitos esse. Sed ex obscura historiæ latebra lux eliciēda est: Appianus est auctor: plures italiæ populos: socialis belli temporibus: ciuitate donatos: Sed in suffragioꝝ latione: quod ille plane demonstrat a romanis deceptos: qua fraude aliquod post annos animaduersa nouæ dissensionis materia sit. inde illis orta: ut sit sensus de petenda ciuitate. i. iure ciuitatis quod noīe non re fuerāt adepti: Scio ego nō deesse q̄ aliter iterꝑtati sint eē ius latii. quo q̄ ꝑditi eēnt suffragii tm̄ lationē hērēt: sed ut ciuem petēdi magistratus ius nullū. de quo latinæ coloniæ: quæ circa padū erāt ea tēpestate agitarēt: Veꝝ utrunq; res hēt. Trāqllus apte demōstrat aliud fuisse ciuitate dōari: aliud iure latii: nec tm̄ pñti loco quo ait colōias latinas de ciuitate adipiscenda sollicitas fuisse: ueꝝ i Augusto: qué scribit nō multas urbes sua merita i rēp. allegantes latinitate. i. iure latii: uel ciuitate donasse. ¶Consules. L. Cæsar credo: &. C. figulus: aut. L. Tullius &. M. Lepidus: quibus consulibus. ro. signa circa. Ciliciam: & Syriam magni Pōpeii ductu uagabant. ¶Secius: segnius: Tardi⁹. ¶Aedilitatē: iiret ædilitatis mun⁹ adiret. ¶Venit i suspitionē: suspect⁹ eē cœpit

Terra oi pa/rens

parētes affines dici

Lucretella

De colōiis

Secius

Edilitas

Ambitus

¶PHI. ¶Ambitus cõdẽnatis: Ambitus nomẽ est criminis qđ tñ uitiũ ut inqt salustius ꝓpius uirtuti est. Nam cui bonæ artes desunt ille dolis cõtendit adipisci honores expetitos: ueꝝ cũ uirtute ambire oporteat nõ largitiõe. ide leges apud romãos cõstitute fuerunt: quæ ambitũ puniebant. qualis lex calphurnia: quã calphurniꝰ piso de ambitu tulerat: & ciceroniana quã cicero: q in oratione ꝓ murena se lege ab se lata ambitum puniuisse testat. Veꝝ hæc oĩs lex ut inqt eleganter modestius iuris con. hodie cessat i urbe: quia ad curã principis magistratuũ creatio ptiet nõ ad populi fauorem ¶Dictaturã crassus inuaderet apud ueterrimos autores titũ largiũ dictatorẽ primũ & spurium cassiũ magistꝝ eqtũ creatos iuenio: lex de dictatore creãdo lata iubet ut uir cõsularis creet. autor liuius i. ii. Erat aũt dictatura sũmæ potestatis mgr̃atus. nãq; ut scribũt iurisc̃onsulti a dictatoribus non erat ius quocãdi qbus ẽt aĩaduersio capitis data est. Dictaturã ultra sextũ mẽsẽ retineri fas nõ erat: Dictator ab eo dictus qđ a cõsule dicebat: cuius dicto audictes oẽs essent. ide fabius ille maximus. cũ a po. ro. creatus eẽt dictator q dictatorẽ creare nõ poterat: nõ legitimus dictator fuit: sed ꝓ dictatore. lege q̃dã uetusta nephas erat dictatori eqtare: cuius rei ẽ plutarchus i fabio. & qa sũma potestas erat dictatoris i populũ. is quoq; mgr̃ populi appellatus ẽ. autores uarro & seneca. qđ ẽt memorat cicero li. iii. de finibus bonoꝝ. leginus apud dionysium i. v. dictatoriã potestatẽ fuisse quasi quãdã electã tyrãnidẽ: qđ a græcis istitutũ romãi trãstulisse uidẽtur nãq; apud græcos tales erãt esymnetæ q erãt electi tyrãni q̃lẽ elegerũt oli mitylenei pithacũ: cuius rei mẽtio quoq; fit ab aristotele i. iii. politicoꝝ. Ipse mgr̃ eqtũ diceret. dictatori magister eqtũ sic iũgebat: qũo regibꝰ tribunus celeꝝ. Ad quoꝝ similitudinẽ ꝑfecti ꝓtorio a pricipibus electi sũt. mgr̃ eqtũ scdam post dictatorẽ dignitatẽ gerebat & ab ipso dictatore eligebat: qđ & apud iurisc̃onsultos li. i. ff. elegãter simul & erudite perscriptũ repies. primus magister eqtũ apud romãos fuit. Sp. cassius sub dictatore. T. largio. De mgro eqtũ ita tradit uarro. mgr̃ eqtũ appellatus qđ sũma potestas huius i eqtes & accẽsos. & iuuenalis iũcti locauit dictatorẽ & magistꝝ eqtũ illo uersu. Fumosos eqtũ cũ dictatore magistros: ĩ quo illud aĩaduerte qđ fumosos legere debemus nõ famosos, put uulgus semidoctũ opinat. ¶Cõsulatus restitueret. quo. s. fuerãt spoliati qñ ambitus cõdẽnati fuerũt. ¶M. Bibulus in edictis. edicta sunt & edilitia & ꝓtoria & cõsularia. fuit ãt hic bibulus collega cæsaris i edilitate & cõsulatu. ¶Caius curio pater. testimõiũ curiõis pñs iõ citat ad curiõis filii dñam: ad quẽ extant ciceroĩs epistolæ. hic curio pñ litteraꝝ admodũ nihil sciuit: sed usu quodã dõestico hẽbat luculẽtus orator: cũ uerboꝝ splẽdore & uarietate cõmendaret. mẽoria ita fuit nulla: ut oli totã cãm iudicio oblitus sit. idẽ quo nihil turpius i scriptis obliuiscebat. autor. M. tullius i bruto. ¶Obiisse. adiisse ꝓsto fuisse in tpe. ¶Cõspirasse. In hoc loco cõspirare accipit i malã partẽ: cũ cõspiratiõem nõ nunq; cũ laude dici testentur eruditi: Columella in. xiii. sed conspirabat in cõmune ab utroq; cicero in oratione ꝓ domo sua ad pontifices. Hanc nostram inqt conspirationem in re publica bene gerenda certi homines fictis sermonibus diremerunt. Plinius i epistolis. pinde cõspirate cõsentite, maioremq; animum ex meo sumite. ¶Cum. Cn. pisone adolescente. pisonem illum significat: qui in citeriorem hispaniam quæstor pro prætore missus: Et mox ab equitibus hispanis iter faciens occisus est. quidam crediderunt occisum fuisse a põpeii clientibus pompeio non inuito: cui infestus erat inimicusq; quem ad perturbandam rem pu. ut scribit salustius inopia atq; mali mores stimulabãt. ¶Ob suspitionem. urbane coniurationis. piso hic cũ esset adolescens nobilis summæ audaciæ Egenus factiosus una cum. L. catilina atq; antronio coniurauit ad cedem senatus faciendam. consulesq; trucidandos in capitolio: quo pacto constituerãt ut ipso cum exercitu ad obtinendas duas hispanias mitteret. autores salustius & asconius. hanc in põtia suetonius urbanã cõiurationem significat. Cicero in oratione quam dixit in toga candida: hunc. Cn. pisonem appellat pugiunculũ hispanienſem.

¶.M.AN. ¶Ambitus uetitæ largitionis: & suffragioꝝ corruptellæ: Salustius. L. Antonius: &. P. Sylla designati cõsules legibus ambitus interrogati pœnas dederant. ¶Pricipio anni: Calẽdis Ianuariis: unde annus sumebat initiũ. ¶Trucidatis quos placitũ eẽt. Crispus. L. Cottã. &. L. Torquatũ cõsules iterficere eos statuisse ait: suppressisq; Crassi: & Syllæ noĩbus a Catilina Antonio & Pisone: ita cõspiratũ ut patrata cæde Catilina & Antonius fasces inuaderẽt. piso cũ exercitu ad optinẽdas hispanias mitteret. id Cicero ea oĩone

Dictatura quæ

Magister equitum

Annotatꝰ locus iuuenalis

Conspiraꝝ Conspiratio

Mors pisonis

quã contra Caius. Antonium competitorem in senatu habuit: & Pedianus testantur: Ipse. Cæsar. ¶ Magister eqtũ: ut dictatoris erat ius sũmũ in populũ: ita in oẽs milites: & accẽsos magistri eqtũ. ¶ Ad arbitriũ sententiã: uoluntatem. iudiciũ. ¶ Marcus Bibulus: qui ædilis: cũ cæsare fuit: & mox in consulatu collega. ¶ Curio pater. dubiũ an is sit. qui postea cæsarianus factus in libya ad bagradã fluuium periit: an eius pmiror cur patrẽ dixerit si tres continua serie oratores in curionũ familia: ut Plinius ait extiterũt: nullumq; ob id facere potuerit discrimen. ¶ Cõsulatu: quẽ cũ Bibulo gessit. ¶ Aedilis: qñ subaudi ædilis: cũ Cicero Antonio: & Sylla cõiurauit. ¶ Destinatũ: decretũ. cõstitutum. ¶ Nõ obiisse: diẽ diei munus nõ adiisse: uel aut nõ exequutũ esse. ¶ Marcus: Actorius. ¶ Naso: fuerit ne hic naso: an alius: qui ab Antonio lepido: & Augusto ꝓscriptus est: paꝛ nobis adhuc constat. ¶ Prouincia hispania. Crispus. Crasso adnitente citerio rem ait hispaniam illi datam: ut in ea quæstor pro pretore esset. ¶ Foris ille procul urbe. ¶ Consurgerent una ad res nouas surgerent.

Ambrões

per lambranos; & transpadanos: destitutum utriusq; consilium morte Pisonis.

De ædilitate eius & gestis in ea.

Edilis præter comitium ac forum basilicasque etiam capitolium ornauit porticibus

¶ PHl. ¶ Per ambrões. ambrones fuerũt gens quædã gallica: quos cũ cibris teutõiciscq; mari deleuit: ex quo tractũ est ut turpis uite hoĩes ambrones dicerẽtur. In qbusdã exẽplaribus iuenio ambianos: & significãt populi galliæ narbonẽsis comatæ quos plinius ĩ quarto bellouacis cõiungit. Quidã lãbranos legendũ esse autumãt: pinde ac lãbri fluminis accolas lãbranos appellet: est aũt lãbrus fluuius in cisalpia gallia notus: quẽ padus auctore plinio defert ĩ mare adriaticũ morte pisonis. q in hispania occisus est: ut paulo ante dictũ. ¶ Edilis ꝑter comiciũ. duos antiqtus ex plebe cõstituerũt magistratus: q ediles appellati sũt ab eo qd edes sacras & priuatas ꝓcurarent. due fuerunt olĩ edilitates altera plebeia altera patricia. Nã cũ ab initio ex plebe tantũmõ ediles ꝓcrearẽtur: p senatusconsultũ patricii obtinuerũt ut ediles ex patribus duo crearent: q absolio eburno curules dicti. scribit dionysius in sexto. ediles ministros fuisse tribunoꝝ: & pene tales: quales sũt apud græcos Agoranomi quoꝝ mentio fit apud plautũ ita scribentẽ in captiuis. Miꝛ adeo est nisi fecerũt hunc sibi etoli agoranomũ officiũ ediliũ erat inter cætera ludos publicos exhibere: unde Cicero in septio uerrinaꝝ ita scribit. nunc sũ designatus edilis: scio mihi ludos sanctissimos maxima cũ cerimonia cæreri libero liberæq; faciẽdos: mihi florã matrẽ populi plæbisq; ro. ludoꝝ celebritate placãdã: mihi ludos antiqssimos q primi romani sũt noiati maxima cũ dignitate ac religiõe ioui iunoni mineruæq; esse faciendos. mihi sacraꝝ ediũ ꝓcuratione mihi totã urbem tuendã esse cõmissã. fuerunt ꝑterea alii ediles q frumento ꝑerant & a cerere cereales noĩati cuius rei testis est põponius iuriscõsultus. scribit plutarchus cæsarẽ in edilitate usũ esse munificentia sũptuosa circa spectacula atq; cõuiuia: ex quo factus est fauorabilis apud plæbẽ. hoc idẽ nũc significat Tranqllus scribens cæsarẽ edilẽ exornasse comiciũ & capitoliũ porticibus tẽporariis. Cũ in foro ludi populo darẽtur auctore asconio signis ac tabulis pictis utebãtur ad ornãdũ foꝝ atq; comiciũ: Plinius quoq; tradidit ĩ. xxxv. uarronẽ & murenã in edilitate deportauisse romã ex lacedæmõe opꝰ tectoriũ pp excellẽtiã picture ĩclusũ ligneis formis ad exornandũ comiciũ. est aũt comiciũ locus in foro, ppe senatũ quo coire eqtibus romanis & po. ro. licet ut inqt pedianus. tradit uarro ab eo dictũ qd illic coibãt comitiis curiatis & litiũ cã: Cicero autor est cotẽ quã actius nauius augur discidit una cũ nouacula in comicio defossã fuisse: supraq; puteal ĩpositũ. ¶ Basilicasq; basilica, ꝓprie significat locũ in quo negotiationes & consilia & iudicia exercebant: dicta basilica. quasi regia græci. n. βασιλικὴν regiã appellãt. Debent. n. basilice adiunctæ esse foro. ut autor ẽ uitruuius architectus in qnto q tradit se iuliæ basilicæ faciẽdæ ꝑfuisse. Cuius portiones & symetrias cõmorat basilica portia emylia ĩclyte sunt monumẽtis historicoꝝ. quod aũt in basilicis, iudicia pagerent indicat qntilianus scribẽs in. xii. trachali oratoris uocẽ cũ in basilica iulia diceret auditã laudatãq; fuisse ex quatuor tribunalibus. & plinius in epistolis inqt. Descenderã ĩ basilicam iuliã auditurus qbus proxĩa cõperendiatiõe rñdere debebã: Idẽ alibi cẽtũuiralia iudicia ĩdicat ĩ basilica fieri solita iuriscõsulti titulo đ uerboꝝ obligatiõib⁹. basilicã publicis usib⁹ accõmodatã esse demõstrãt apd ecclesiasticos basilice dicũt, sacellanũinib⁹ dicata. ide ĩ decretis. Di xxv. scriptũ legimus: quod ad episcopũ ptinet basilicaꝝ consecratio: quaꝝ alie rustice næ sũt aliæ urbãæ hĩc basilicanos dicimus custodes basilicaꝝ apud augustinũ & orosiũ aliosq; ecclesiasticos conditores scriptũ iuenio: cꝯ cũ gothi urbẽ romã irrupissent illos ĩprimis iuiolatos securosq; esse sinebãt: q in apostolorum basilicas confugerant. In alio uero significatu basilica edictio adiectiuo. n. nomine dicitur regia: siue regalis. plautus in captiuis basilicas edictiones atq; ĩperiosas habet. Idẽ iepidico basilicon uocat uestimenti genus regiũ: cũ ait suppaꝝ submimũ. ricã. basilicũ. aut exoticũ. ab eodẽ basilicus status ĩ pseudulo: & basilicus uictus ĩ psa dĩ quasi regius & excellens. Itẽ basilica facinora, ꝓ regia. Itẽ basilice aduerbium usurpatur ꝙ significat regaliter & excellẽter ĩ persa. basilice agito eleuteria. plinius genus nucũ qd optimũ est & quasi regium uocari ait basilicon a celso emplastꝝ ab excellentia basilicon dictum.

Lãbrus fluuius

De edilibꝰ

Curules

Agoranomus

Comiciũ qd

Basilica qd

Basilicam.

Basilicon qd

¶ M. AN. ¶ Per lãbrãos. sic legũt qdã qbꝰ facile accedo. i. ꝓ lãbri accolas: ẽ. n. is Cisalpiæ galliæfluuiꝰ: ex eupoli lacu fluens & qd magis credã: cõtinuo trãspadanos subiecit ut appareat de iis coloniis ĩtelligere: quas de ciuitate agitãtes Cæsar hispãia decedẽs nõ multo antea adierat: alii ambranos habent: qd nullo modo probo. ¶ Morte pisonis: qui ab hispanis equitibus: quos in exercitu ductabat iter faciens occisus est. ¶ Præter comitium ac foꝝ: quæ duo ĩ primis loca ab ædilibus spectaculorum diebus ornari consuenerũt

ita ut signa & statuæ ad tẽpus romã ædiliũ cura & puincia quandoq; deportarentur. Plinius & pedianus sunt auctores: Comitiũ a coeundo dictũ satis constat: quasi coitiũ: quidã quia eo Sabiñi & Romani ad sanciendã inter se pacẽ coiiuissent dictũ autumãt: alii quod suffragiorum causa huc.ro.tribus coirent: locus fuit inter palatiũ: & capitoliũ ro.foro contiguũ. ¶ Basilicas: regias ἀπὸ τοῦ βασιλέως Papinius. Illic belligeri sublimis regia pauli erãt basilicæ magnifica: & sumptuosa ædificia: qualis fuit basilica Pauli: basilica Lucii: & Caii: sed hæc neutra tunc erat: ueꝛ siquis basilicæ formã reqrit. Lãpridiũ audiat. basilicã inqt inter cãpũ martiũ & sepia agripiana instituerat: in lato pedũ centũ: in longo mille: ita ut tota columnis pẽderet.

¶ PHI. ¶ Ad tps extructis. tpatias significat: quæ tãdiu durat erãt donec spectacula pagerent oli scaurus in edilitate fecit theatꝛ tẽporariũ. ¶ Reꝛ copia. pimentiũ. S. ad apparatũ edilitatis ut sunt signa tabulæ pictæ & id genus alia. ¶ Ludosq; scenicos theatricosq;. De gladiatorio ludo mox loquet. ¶ Et cum collega & separatim edidit. collega i edilitate Iulii Cesaris significat bibulus: q ejusdẽ quoq; fuit collega in cõsulatu. Euẽisse sibi qd

ad tẽpus extructis; in qbus abundante reꝛ copia pars apparatus exponeretur. Venationes aũt ludosq; & cũ collega: & separatim edidit; quo factũ est ut cõmunium quoq; impensaꝛ solus gratiã caperet. Nec dissimularet collega eius Marcus Bibulus eueníssẽ sibi; quod Polluci. Vt. n. geminis fratribus ædes in foro constituta tantũ Castoris uocaretur: Ita suam Cæsarisq; munificentiã unius Cæsaris dici. Adiecit insup Cæsar etiam gladiatoriũ munus; sed aliquanto paucioribus q̃ destinauerat paribus; Nam quum multiplici; undiq; fãilia

Edes castoris

polluci. romæ i foro erat ædes castoris & pollucis: quæ edes castoris tantũmõ uel castoꝛ sine ulla pollucis noiatione dicebatur: de q̃ ita ait liuius in. ii. Dictator edẽ castoris uouisse fert & plinius in. x. inquit supra edẽ castoꝛ genitus pullus in opposita sutriná deuolauit. sensus ẽ tranqlli bibulũ collegã Cæsaris in edilitate nullã gratiã cepisse apud po.romanũ eaꝛ ipensaꝛ: quas in exhibendis spectaculis una cũ Cæsare fecerat cũ solus Cæsar fauorẽ populaꝛ, pmereretur. Ideoq; dicebat bibulus sibi eueniísse id qd polluci. nã cũ templũ eẽt sacratũ rõæ Castori & polluci unius tñ castoris dicebat. Ita liberalitas noie Cæsaris & bibuli & pplo

Enarratus catuli locus

exhibita soli Cæsari ascribebat. & qñ incidimus in mentionẽ edis castoꝛ enarrãdus est obiter catullian' ille uersus ab iterptibus paꝛ diligenter pensitatus. a pileatis nona fratribus pila. hoc. n. uersu haud dubie catullus significare uoluit tabernã illã salacẽ de qua scribit fuisse in foro & nono in ordine loco excollocat ã a templo castoris & pollucis: quos fratres pileatos uocat ex eo: q; pilea castori & polluci dederunt antiqa lacones fuerũt: qbus pileatis militare mos fuit. ea aũt elegãtia dixit tabernã esse nonã a pileatis fratrib' hoc est a tẽplo castoꝛ: quã plautus in pseudulo ait septimas esse edes a porta: ubi ille habitat leno. edẽ uero castoris fuisse in foro testes sunt plutarcus & dionysius: qd & tranqllus hoc in loco aptissime ostendit. Vñ cicero in tertia uerrinaꝛ tradit tẽplũ castoris positũ fuisse in oculis quotidianoq; aspectu po.romãi circa foꝛ aũt tabernas edificari solitas esse nullus ignorat. hic qntilianus ait in sexto. taberne aũt erant circa foꝛ. ¶ Gladiatoꝛ munus. Cæsar edilis autore plutarcho. xx. ac. ccc. gladiatorũ paria exibuit inspectaculo quod munus dicit gladiatorũ: Nãq; id genus oblectamẽta antiq munera noiauerunt, ppterea q; populus tali spectaculo pinde ac munere quodã capiebatur: scribit lactantius libro sexto primitus uocatiões saturno attribuas fuisse: quæ uocantur munera. A munere dicitur munerarius exhibitor spectaculi. inde legiti

Munerarius qui

mus frequẽter apud historicos lanistas uendidisse gladiatores munerariis. apud cyprianũ in epistolis locus mendosus est. ubi, p munerarios ipressũ est numerarios. Idẽ gladiatoriã uoluptatẽ in primis execrat i epistola ad donatũ: cuius uerba subieci: q̃ sunt hæc. parat gladiatorius ludus: ut libidinẽ crudeliũ luminũ sanguis oblectet: hõ occidit in hois uoluptatẽ: & ut qs possit occidere peritia est usus est ars ẽ. scelus nõ tñ geriť sed docet. merito iustinianus ipator li. xi., phibet gladiatoria spectacula tanq̃ cruẽta pberi de quorũ

Origo gladiatorum.

origine & cã iulius capitolinus hæc mẽorat: multi dicũt apud ueteres hãc deuotionẽ cõtra hostes factã ut ciuiũ sãguie litato specie pugnaꝛ fortunã satiarẽt. Alii hoc litteris tradũt qd uerisimilius credo ituros ad bellũ romãos debuisse pugnas uidere & uulnera & ferrũ: & nudos iter se coeũtes: ne i bello armatos hostes timerẽt. aut uulnera & sanguinẽ p horrescerẽt. hinc mos tractus uĩ: ut ipatores ad bellũ, pficiscẽtes munus darent gladiatoriũ. Fãilia cõparata. cũ plures seruos a pluribus lanistis ad exercẽdã gladiaturã cõpasset nãq; appellatiõe familiæ seruos itelligimus sicuti apud iuris cõsultos pluribus i locis declarat: aꝑ quos urbana familia & rustica si loco sed genere distinguit. & i titulo de publicanis sic scriptũ ẽ. familie tñ apellatione seruilẽ familiã contineri sciẽdũ est in alio significatu familie i liberis hoĩbus dñr. uñ familiæ cornelioꝛ & ualerioꝛ nũcupatæ. famuli origo ab oscis populis descẽdit apud quos seruus famul noiat. uñ & familia

Familia qd

uocata & famuliciũ sicut a satellite satellitiũ dictũ. hic familia gladiatoria signficatur.

¶ M. An. ¶ Ad tps: in præsentẽ spectaculoꝛ usũ. In qbus: porticibus. ¶ Abũdante reꝛ copia: signoꝛ imaginum: statuarum: & rerum ad ornatum quæsitarum multitudine superante. ¶ Venationes: quibus feræ in theatro' conficiebantur. Quod & polluci: postq̃ ad regillum lacum prospere aduersus latinos Posthumius dictator pugnauit Castori & polluci in ea parte fori quo circa iuturne lacum duo iuuenes: qui uictoriam nuntiarunt equorum sudorem abstergere conspecti sunt: ædes erecta est: Plutarchus: Valerius & Dionysius sunt auctores: uerum sic accidit ut tantum castoris ædes sit dicta Martialis uicinum castora canæ: Transibis uestæ. Plinius. Ante ædem castorum fuit Marci Tremelii equestris togata. Muni-

ficentiam:munificentissimos ludos. ¶Vnius cæsaris dici: quasi ab uno cæsare exhibitos uulgo prædicari ¶Gladiatorum munus. spectaculum. Iu. munera nunc ædunt:& alibi Cuius munere retia misit. ¶Familia:multi sub uno instituebantur Ianista ad gladiaturam:qui numerus familia dicebatur:sed liberi quoq; sub hoc nomine complectuntur:unde paterfamilias dictus:& philosophorum familiæ:seruorum tamen proprium est:famel.n.unde famulus:& familia:osca lingua.seruus olim dictus.

¶PHI. ¶Comparata:parata coempta:nam & cõparare interdũ significat emere sicut uulgo dicitur. Cato in libro de re rustica. p̃ diu cum cõparare cogitabis sic ĩ aĩo habeto:ltẽ reliq̃ quæ comparãda sint si quid desit ĩ ánum uti cõparentur:quæ supersint uenean. Vnde miror hieronymum nimis ardenter ne dicam inimiciciter carpsisse ruffinum:quod comparatum codicẽ pro empto dixerit:cum ruffinus in hoc nõ tam peccasse uideatur q̃ sequut⁹ autoritatẽ priscoꝝ:quæ nobis ,p̃ ratione est:& ad eam tanq̃ ad anchoram confugimus. ¶Inimi/ Comparo

antiquus ẽ aliquã

cos.factionis syllanæ homines signat & optimates. ¶Tentauit per patrẽ tribunorũ. tribunos plebis intelligit.q ab eo dicti sunt qđ ĩ tres partes populus diuisus erat:& ex singulis singuli creabãtur.uel q̃ tribuũ suffragio creabantur.mox collegiũ tribunorum ad decem usq; numero processit sicuti docet Cicero li .ii.de legibus.Ita scribens.tribuni decem⁹ sunto sanctiq; sunto.lex tamen de tribunis creandis nusq̃ ut ait liuius numerum prefinit.Sanciens tantum modo ut essent tribuni plebis.scitu dignum est quod potestas tribunitia magis erat ad impediendũ quam ad agendum. ¶Plebiscito daretur.scita plebis appellatur ea: quæ plebs suo suffragio sine p̃ibus iussit plebeo magistratu rogãte ut puta tribuno. ¶Quod alexandrini regẽ expulerant.historia hæc ẽ.Ptolemeus cognomento auletes ægypti rex cleopatræ pater cum flagiciis plurib⁹ eẽt maculosus eiectus ẽ regno ab alexãdrinis:quẽ romã ,p̃fectũ põpeius suscepit senatuiq; cõmẽdauit: ac de reductiõe eius in regnũ diu uarieq; actitatũ:tandẽ a gabinio reduct⁹ ẽ:auctores strabo & dion:De hac re multa in epistolis cicerõis p legunt:Igit Cæsar cũ eẽt apud populũ fauorabilis tẽtauit ut sibi daret p plebiscitũ ægypt⁹ ,puincia extraordinaria:sed obtinere nõ potuit aduersantib⁹ optimatib⁹. ¶Resq; improbabat.qđ.S.Ptolemeus rex ab Alexãdrinis eẽt expulsus:q a senatu romano soti⁹ atq; amicus fuerat appellat⁹ q̃ res paucis cõtingere solebat & ,p magnis honum officiis tribui cõsueuerat:sicuti docet Cæsar in cõmentariis. ¶Factõe:factio olim,& factiosus honesta uocabula erãt:Vñ factiões histrionũ & quadrigarũ antiquitus dicebant:nũc noie factiõis seditio noatur:& factiosos intelligim⁹ seditiosos autor festus.ĩ hãc sniam ait Salu. in iugurtha.Inter bonos amicitia iter malos factio ẽ:cui subscribit tertullian⁹ in apologetico his uerbis:cũ ,pbi cũ boni cõgregant nõ ẽ factio dicẽda:sed curia.Auguctin⁹ iniustorũ optimaciũ cõsensum dicit eẽ factionẽ. in hoc loco factionẽ optimatiũ intelligim⁹ partẽ nobiliorũ:sicuti gallias in duas factiões olĩ diuisa fuit:quarũ alterius principatũ tenebãt hedui alterius aruerni.Audite quæso oraculũ liuianũ & infigite pectoribus de pnicie factionũ:factiones inqt fuere erũtq; pluribus populis maiori exitio q̃ bella q̃ fames q̃ morbi. ¶Trophea.C.Marii trophea appellam⁹ hostiũ fugatoꝝ in stipitib⁹ fixa:quæ nõ figebant nisii in locis eminẽtioribns ut inqt seruius .Inde legim⁹ apud pliniũ põpeiũ magnũ statuisse trophea in pyreneo hispania in deditionẽ redacta crebiter leges apud thucidydẽ quẽadmodũ græci uictores in bello trophea statuebãt ex hostib⁹ deuictis.trophea quoq; in urbib⁹ ponebant in arcub⁹ triũphalibus exedificatis.quæ autẽ spolia in tropheo figerent Iuculẽte docet Virgi.in.xi.his uersib⁹:Mezẽti ducis exuuias tibi magne tropheum Bellipotẽs aptat rorãtes sanguĩe cristas.Telaq; trũca uiri & bis sex thoracha petitũ pfossũq; locis clypeũ q; ex ære siniſtræ subligat:atq; ensem collo suspẽdit eburnũ.Caius marius ex deuictis cibris atq; iugurtha romæ statuerat trophea:q̃ scribit plutarchus insculptis lris indicabant.hæc olim disiecerat sylla utpote marianæ factiõis oppssor cõtra institutũ uetus:quo ut inqt uictruuius nefas erat dedicata trophea moueri.Vñ quodã q̃si iure nũc a Cæsare restituebant ut pote syllanæ factiõis inimico & marianũ ptium acerrimo ,ppugnatore tropheoꝝ spolia uetustate cõsumpta nefas erat resaricre aut reficere:& ut ait plutarchus in quæstionib⁹.Nõ magnope ,pbati sũt illi q primi apd græcos æneũ aut lapideũ tropheũ statuerũt: erãt ãt trophea ĩ ptãte iouis:hæc uero cibrica trophea ñ solũ restituit Cæsar:sed ẽt marii statuas noctu erexit ĩ capitolio: ex quo factũ est:ut mariãi Cæsarẽ laudib⁹ extollerẽt tanquã solũ marii necessitudine dignũ.Cymbri ãt & theutõi quos debellauit mari⁹ populi fuere germãiæ q relicto genitali solo cũ gallias atq; italiã inũdassent sedes a senatu ro.petierunt:a quo repulsi armis petere constituerũt quod præcibus impetrare nequiuerant: actũ erat ut inquit florus De Ro.populi imperio:nisi marius illo seculo contigisset:a quo primũ apud aq̃s festias mox prope athesim debellati & intentionẽ redacti sunt.relege quæ a nobis affatim explicata sunt ĩ secundo propertii commentario super eo uersu.Cymbrorumq; minas & bene facta mari. Tribuni unde Scita plebis ptolemeus expulsus Factio qđ Trophea

comparata ínimícos exterruíſſet:cautum ẽ de numero gladíatorum:quo ne maíorem cuíq̃ habere Romæ líceret.

## De geſtís per eum ín urbe.

CONcílíato populí fauore tentauít p partem tríbunorũ ut ſíbí ægyptus prouíncía plebíſcíto daret:nactus extraordínarií ímpíí occaſíonẽ:quod Alexãdríní regẽ ſuũ ſocíumq; atq; amícũ a ſenatu appellatũ expulerant:reſq; uulgo ímprobabat:nec optínuít aduerſante optímatíum factíone:quoꝝ auctorítatem ut quíbus poſſet modís ínuícem díminueret.Trophæa Caíí Maíí de Iugurtha:deq; cíbrís:atq; theutonís olím a Sylla díſíecta reſtituit:

¶M.AN.¶Comparata:quæsita.¶Inimicos:homines aduersæ factiõis eos ītellige:quibus: Cæsaris successus semp suspectissimi fuere.¶Cautum:ante ludorũ dies lege,puisum.¶Per ptem tribunorũ: per tribunorũ quosdã:quia per oẽs forte non poterat.¶Aegyptus prouincia:ut in ægyptum mitteretur.¶Plebiscito:rogatione tribunitia:siue lege:scire apud ueteres iubere fuit:unde plebiscita q̃si plebis iussa.¶Extraordinarii imperii:extra sortem decernendi.¶Alexandrini.Alexandriam in ægypto macedonum rex. Alexander eam ut plinius ait Dinocrate archinitecto in macedonicæ clamidis effigiẽ metante condidit. ¶Regem suum Ptolemæum cognomento auletem:qui præter alia flagitia choraulam exercuit: hũc Alexandrini ob uitæ obscænitatem:ut Strabo tradidit exegerunt:de eius reductione multa Plutarchus in Catone:sed plura omnino Cicero ad lentulum:Scio ego præter hunc & alios regum alexãdrinis electos: sed temporum ratio efficit ut de aulete credamus.¶Optimatiũ factione:hi sunt:quos supra inimicos appellauit.¶Trophæa:cimbricæ uictoriæ mõumẽta:sunt.n.trophæa spolia hostibus adẽpta.deo dicata: Vergilius.Menzenti ducis exuuias tibi magne trophæum:talia fuere cimbrica trophæa.C.Marii in urbe:de quibus nunc Tranqllus talia:& Põpeii:Crispus deuictis hispanis trophæa in pyreneis iugis cõstituit:ex quo more trophæa ī urbibus figunt:in arcubus ex edificatis.¶Restituit:reposuit priore loco statuit.

Sicarius

Sica.

¶PHI.¶In exercenda de sicariis quæstione.sicarios dicimus proprie eos:qui sica hoiem occiderint:est ãt sica breuior gladi⁹. per abusionẽ ut inquit quintilianus sicarios etiam oẽs uocamus q cedẽ telo quocunq; cõmiserint milites romani teste Iosepho ex utroq; latere sicas ferebant ex sinistro longiorem Ex dextro breuiorem.Exerceri quæstio dicitur quando ueritas criminis explorat̃ per tormenta:a qbus tñ non incipiendũ esse diuus augustus constituit:qm̃ quæstioni fides nõ semp habẽda est:cum sit res fragilis & periculosa & quæ ueritatẽ subinde fallat.uulpianus Autor titulo de quæstionibus.Sensus est trãquilli Cæsarem dũ exercet quæstionem de siccariis:ut syllanos insectaretur eos habuisse quoq; in numero siccariorum:qui accepissent pecuniam ob reportata capita marianorum prosciptorum:quanuis tales exciperentur per leges cornelias:quas.S.tulerat Cor. sylla de siccariis & ueneficis.Vnde adhuc extat titulus apud iurisconsultos ad legem cor.de siccariis & ueneficis:qua lege cornelia est pena siccariis cõstituta insulæ deportatio & omnium bonorum ademptio.¶Ob relata ciuium capita.sylla cum marianorum proscriptionem fecisset mortem pro pena constituit illi:qui proscriptum seruasset.non fratrem non filium non parentes excepit.Duo uero talenta pro mercede illi constituit:qui proscriptum hominem necasset seu dñm seruus seu parentẽ filius interemisset.præterea quod oĩum iniustissimum existimatũ est proscriptorũ filios honore priuauit & illorum bona publicauit.hinc passim furibunda ferebatur licentia iugulandi:& ut inquit lucanus. Colla ducum pilo trepidã gestata per urbem & medio congesta foro & ut autor est iulius firmicus in.i.matheseos.In lacu seruilio multorum senatorum capita sectis ceruicibus pendunt.¶Subornauit etiam qui Caio rabirio.historia talis est:apuleis saturninus.tri.ple.seditiosus gracchanas leges afferere contendit adeo ut senatum quoq; cogeret in uerba iurare:cum aqua & igni abnuentibus interdicturum seminaretur:unus extitit metellus,qui exulare maluit q̃ iurare.hic tertium tribunus ple.refectus cum iam triennium insolenter dominaretur eo uesaniæ progressus est:ut Caium memium in campo martio necandum curaret dum sattellitem suum noĩe Glautiam consulem facere,mollitur:&in eo tumultu ipse a suis satellitibus rex fuit appellatus.tum factum est senatusconsultum ut Caius marius &.L.ualerius cõsules operam darent neqd detrimenti res.pu.caperet.Itaq; cum cuncta nobilitas Arma cepisset saturninus capitoliũ inuasit:qui cũ Caius marius fistulas præcidisset quibus aqua suppeditabatur sedibus capitolinis:ab arce digressus in deditionem accipitur. uerum deditis fides minime seruata est:nam glautiæ fracta cerui x:ipse uero saturninus in curia fustibus saxisq; coopertus in ipsa quoq; morte laceratur:quem seruus quinti crotonis nomine sæua fertur interemisse.caput saturnini Caius rabius senator per conniuia ī ludibrium circũtulit: quem postea accusatũ a tito labieno tãq; saturnini tribuni plebis sacrosancti interfectorẽ.Qu.hortensius &.M. Cicero defenderunt.extat marci Tulii oratio,p Caio rabirio pduellionis reo.nunc tranquillus significat a Cæsare subornatũ fuisse titũ labienum:qui argueret occisum esse a Caio rabirio.Lu.saturninum.Diẽ diceret.

Quæstioni nõ semper fides

Pœna siccariorũ

Proscripti a sylla

Historia saturnini.

Diẽ dicere quid

Diem dicere est accusare:nã qui accusat diem reo denuntiat.quo ad cãm dicendam presto sit.

¶M.ANT.¶De sicariis:pcussoribus:a sica dictis.¶Ob relata:ciuium capita:Sylla duo talenta proscriptorum ciuium pcussoribus mercedis nomine ,pposuit.Corneliis legibus:Corneliæ leges plures omnino fuere a Cornelio tribuno plebis latæ:,p quo Ciceronis elegãs extat oratio:is inter alias:quas ad populũ tulit leges:capite uno cauit:nequis legibus ī senatu solueretur:nisi.cc.affuissent senatores:quũ antea uel pauciissimi p ambitionem id factitare cõsuessent:de hac lege uidetur mihi non sentire Tranquillus: ut q̃q̃ frequenti senatu decretum esset:ne ,p sicariis haberentur: qui ,pscriptorum capita rettulissent:Cæsar tamẽ ut eius ordinis auctoritatem labefactaret in sicariorum numero aduersus cornelias leges in exercenda quæstione habuit:legibus autem dixit quia altero capite:id quoq;:sed diuersa ratione & euentu Cornelius tẽtarat.¶Subornauit.instruxit.

atq; ín exercenda de sicariís quæstíone eos quoque sicarío rum numero habuít quí proscriptíõe ob relata ciuium Romanorum capita pecunías ex ærario acceperant:q̃q̃ excep̃tos corneliis legíbus.

instruxit

De eodem.

Vbornauit etiam qui.C.Rabírio perduellío/

¶PHI. ¶Perduollionis. perduellio crimen ẽ lesæ maiestatis: de quo ita scribit uulpianus iurisconsultus: q perduellionis reus ẽ hostili aĩo aduersus rem. pub. uel prinicipẽ animatus est. primus apud romanos oratius ob sororem interfectã perduellionis reus factus est dein absolutus. docet liuius in primo quo decemuiri oratiũ perduellionem iudicauerint. Nã. & perduellio dici uidetur ipse reus: qui crimẽ commisit perduellionis. antiqtus. n. perduellem dicebant: quẽ nunc dicunt hostẽ: & tunc hostis significabat peregrinum: qui suis legibus uteretur. ¶Sorte iudex ductus. Docet asconius in interpretatione uerrinarũ: quomodo apd priscos sorticio iudicum fiebat: quoꝝ noia tabulis insculpta in urnam cõiiciebantur. & ita sorte educebantur. ¶In reum. rabiriũ. ¶Ad populum prouocãti. S. rabirio. tullus hostilius tertius rex instituit ut reus perduellionis a decemuiris ad populum prouocare posset. Vñ oratius sororicida apd Liuiũ inqt prouoco ad populũ priscam hac consuetudinem a rabirio fuisse seruatam nunc indicat tranquillus. prouocare autem ad populum nihil aliud est q̃ appellare populũ sed ita frequenter dicimus prouoco ad populum cum præpositione: sicut sine propositione appello populum. prouocatio autem appellatio que ut inquit liuius inuenta fuit. pro remedio aduersus iniurias magistratuum. ¶Eque: ideſt tantum. ¶Ac: quantum. ¶Iudicis acerbitas. Cæsarem significat. ¶Prouinciæ. S. ægypti & reducendi in regnum Ptolomei. ¶Pontificatum adeptus est. Rome fuit collegium pontificum honoratissimum: quod numa pompilius primus instituit: qui pontificem maximum marcium marci filium ex patribus egit: eiusque decretis omnia publica priuataq; subiecit autor liuius. põtifices teste dionysio magnum apud ro. sacerdotium & nomen habent. cum iuntq; rum maximaꝝ domini: mulctareq; consueuerint: quos uiderint iussis suis minime obsequentes. ipsi uero neq; senatui neq; po. ro. rationẽ sacerdotii sui reddere cogũtur: græci põtifices archiereas. ierophantas ierodidascalos: ieronomos ierophylacas: uariis appellationibus nũcupant. pontifices ut inquit sceuola dicti sunt a posse & facere. Varro a ponte dictos arbitratur: qm̃ ab his suplicius pons romæ est factus primũ & sepe restitutus. Varroni astipulat plutarchus in numa. in canonicis decretis Dist. xxi. de pontifice ista traduntur. pontifex princeps sacerdotũ est. ipse maximus nuncupat: ipse oẽs ordines ecclesiasticos disponit: maiorũ hæc consuetudo fuit ut rex eẽt sacerdos & pontifex. unde & pontifices romani imperatores appellabantur: excepto pontifice maximo reliq dicti minores pontifices. liuius in. xxii. scriba põtificum: quos nunc minores pontifices appellant. minoꝝ pontificũ maximus ẽt is dicebatur: q primus uenerat in id collegium: sicut minimus q nouissimus. pontificatum græci archieresynen dicunt. ¶Ad comitia descendit. comicia uocant comitia: quæ fiebant quando magistratus creabant. ex his alia curiata erant alia centuriata: de qbus alibi. scribit labeo iurisconsultus calata comitia esse: quæ pro collegio pontificum habentur. ab eo dicta: q calari est conuocari inde comiciales dies: qbus cum populo agi licet ut docet macrobius in primo saturnaliũ: qbusq; populus. Ro. cõuenire solebat ad suffragiũ ferendum. Cicero in epistola ad. Qu. fratrẽ. cõsequuti sunt inqt dies comiciales per quos senatus hẽri non poterat: plautus nõ minus facete q̃ elegãter comiciales hoies appellat i penulo litigiosos: q in comitio ob lites quasi habitant. plinius uero hoies comiciales uocat comiciali morbo laborantes cũ ait: fel testidinũ naribus illitũ comiciales erigit attollitq; ab eo fit aduerbiũ comicialiter qd significat ex comiciali morbo. de quo mox paulo: a comitiis comiciatus dicit ipsa comicialis congregatio. comiciatum consul ab oĩbus magistratibus auocare põt. ¶Nisi pontifici. plutarch' ĩ apophthegmatis. πρὸς τὸν μητέρα ὑποστρέφοντος ἐπὶ τὰς θύρας. σήμερον εἰ μὲν ἀνδρὶ τέρατος ἱερέα τὸν υἱὸν ἥψυγας ἄλλα ἐξεις. i. deductus Cæsar a matre ad fores: hodie inquit o mater aut filium potificem habebis aut exulem. ¶Potentissimos duos competitores. Qu. catulum & seruiliũ isauricum significat: quos Cæsar in petitione pontificatus superauit.

¶M. AN. ¶Perduellionis: maiestatis. L. Saturnini: de Saturnini tribunatu Cicero (si Ciceronis opus illud est: quod ad Herennium inscribitur) sed Appianus multo plura. ¶Sorte ductus: in quibusdam causis iudices sorte trahebantur: quod in miloniano iudicio: & aliis plerisq; locis Pedianus aperte ostendit in reum Rabirium. ¶Iudicis: Cæsaris subaudi. ¶Prouinciæ: spe reducendi in ægyptum ptolemei. ¶Pontificatum maximum: Numa primum pontificem maximum creauit Martium Martii filium generum suũ cui omnia sacra publica & priuata subiecit. ¶Matri: Aureliæ. ¶Nisi pontificem do. nõ re. se uidelicet aut pontificẽ eo die aut exulẽ futurum. plutarchus: Aut inquit pontificem hodie mĩ aut exulẽ uidebis. ¶Duos competitores. P. Seruilium Isauricum: sub quo ipse in Cilicia militarat: & Catullum Luctatium principem Syllanæ factionis.

Tribus romane

¶PHL. ¶In eorum tribubus. Sensus est Cæsarē in adipiscendo pōtificatu suffragia plura tulisse in tribubus isaurici & catuli competitorū q̄ illi ambo tulerint in oībus tribubus: cum naturaliter consueuerint suffragatores magis suffragari suis tribulibus: q̄ alienis cōpetitoribus. erant āt Romanæ tribus oēs numero. xxxv. in quaꝝ aliqua necesse erat censeri eū: q ciuis. ro. esset. moris. n. fuit cū aliquis. Ro. ciuis oñendus eēt ut significaret a tribu in qua cēseret. qñ uiritim tribules suffragia ferebāt: illa comitia curiata uocabant. qñ uero cēturiatim hoc est p singulas cēturias calculus unus p suffragio ferebat cēturiata noiabant: sup qua re copiosissime scribit dionysius li. iiii. & vii. historiaꝝ: ubi docet in comitiis curiatis oēm ptā tē creād i magistratus fuisse penes populū: i cēturiaris uero penes diuites. ¶Prætor creatus. de p̄toribus mox plura. ¶Vltimā statuēte pœnā: ut scribit celsus iurisc̄sultus li. xlviii. digestoꝝ titulo de penis: ultimum suppliciū mortē solā interpretamur: & ita senat⁹ statuebat hāc ultimā pœnā i socios coniurationis catiliniāæ: quæ cōiuratio cū notissima uel uulgo sit: nō ē lōgiori explicanda narratione.

Curiata comicia

Centuriata

Municipatim

¶Municipatim. hoc ē p municipia itidē pagatim dicimus & oppidatim & uicatim qd significat p pagos p oppida p uicos. liuius tēpla deū: quæ pagatim sacrata habebāt dirui atq; incēdi iussit. i hāc sñiam inqt Cæsar ipe apud saluſtiū: cēseo publicādas coniuratoꝝ pecūias. ipsos i uinculis p municipia hōdos: q̄ maxīe opibus ualēt. municipia aūt sunt ciuitates suo iure & legib⁹ suis utētes: q̄ meliore cōditiōe sunt q̄ coloniæ: sicut docet gellius i. xv. sed de hoc alibi plura.

Municipia

¶Aspiora suadētibus. capitale suppliciū sumēdū decernētibus. ¶Idētidē: freqnter: oñtans. lege apud saustiū Cæsaris oīonē sup catilinianis cōiuratis: & apte qbus rōnib⁹ Cæsar senatū dehortet a supplicio cōiuratoꝝ. ¶Sñiam interp̄tatiōe lenire. syllanus cōsul designatus cēsuerat cōiuratos ultimo supplicio afficiēdos eē: cuius sñiam plæriq; sequebant. sed oīo Cæsaris sic mētes hoium flexerat: ut syllanus sñiam suā p interpretationē lenire cōtēderet: dicēs se cēsuisse ultio supplicio asficiēdos esse cōiuratos hoc ē carcere nō morte: qm̄ inqt carcer. romano uiro ultimū suppliciū ē & hoc ē qd ait suam iterpretatiōe lenire: auctor plutarchus i catone uticensi. ¶Grauius atq; p quā: & ē sensus. syllanus dicebat se p ultimū suppliciū itelle xisse carcerē: nō āt mortē: ut q. dā graui⁹ sentiētes accipiebant: & hoc ē q̄ ait saluſtius deciū syllanū pmotū oīone Cæsaris dixisse se pedib⁹ ituꝝ i sñiam tiberii nerōis: q̄ de ea re p̄sidiis additis referēdū eē cēsuerat. ¶Obtinuisset. S. Cæsar ne suppliciū de cōiuratis sumeret. ¶Cōsulis fratre: qntū Ciceronē significat q postea i bello gallico legatus fuit Cæsaris. ¶Labātē ordinē. senatū titubātē & i mitiorē Cæsaris sñiam inclinātē. ¶Catōis oīo. eā catonis uticēsis oīonē designat: q̄ apd saluſtiū luculēter scripta ē aduersus cæsaris sñiam p orata: quā solā i senatu exscriptā ferūt Ciceroē cōsule uelocissimos scriptores adhibēte: q p notas q̄sdā: multaꝝ liaꝝ uim hñtes catōiana dicta colligerēt: uñ a notis notarii dicti: quoꝝ hoc primū romæ uestigiū extitisse fert. ¶Manus eqtū. globus & multitudo eqtū. ¶Præsidii cā ad cōsulis senatus q̄ defensionē. ¶Perseuerāti. Cæsari. ¶Strictos gladios. eductos & euaginatos. ¶Pauci toga p̄texerint. scribit plutarchus curionem obiectu togæ Cæsarem protexisse eumq; eduxisse ex circunstante globo comminātium cædē. Cicero quoq; adulescentes illos deterruisse fertur a Cæsaris nece. ¶Curia. in curiam senatumq; non uenit.

Origo notariorum

¶M. AN. ¶In eoꝝ tribubus: q̄s utiq; apparebat longe maiore studio suis tribulibus q̄ Cæsari suffragaturas: siqdem singulæ tribus magis suis: q̄ alienis cōpetitoribus fauere cōsueuerūt: Sed in comitiis illis aliter euenit: qñ Cæsar i alterutra tribu plura suffragia tulerit: q̄ ambo illi i oībus Romanis tribubus: que qnque erāt & trigīta numero. ¶Censuit: oīo quā Cæsar super ea re habuit: elegāter est apd Crispū notata. ¶Municipatim: per ipsa municipia oppida. i. honorarii muneris cōmunicatione ro. po. connexa. qd municipiū: qd colonia sit. Gellius & pedianus docent. ¶Labantem. infirmū nutātem: iādudū in Cæsaris sententtam i clinantē. ¶Catonis oratio: hanc quoq; Crispus in primo historiarum cōplexus est. ¶Præsidii causa: ut cōsuli & patribus p̄sidio esset. ¶Intentans: minaciter atq; idētidem intendēs. ¶Vt proximi: pximo forte loco sedentes. ¶Togaq; obiecta: plutarchus auctor est Cæsarem obiectu toge a Curione seruatum.

in eorū tribubus suffragia: q̄ uterq; omnibus tulerit.

## De prætura & gestis eiusdem.

PRætor creatus detecta cōiuratiōe Catilinæ senatuq; uniuerso i socios facinoris ultimā statuēte pœnā solus municipatim diuidēdos: custodiēdosq; publicatis bonis cēsuit. Quin & tantū metū adiecit asperiora suadētibus identidem ostentans quanta eos in posterū a plebe romana maneret inuidia: ut Deciū Syllanū consulē designatum nō piguerit sententiam suā: quia mutare turpe erat iterprætatione lenire: uelut grauius atq; ipse sensisset exceptam obtinuissetq; adeo transductis ad se iam pluribus: & in his ciceronis consulis fratre: nisi labantē ordinē confirmasset. M. catonis oratio. Ac ne sic quidem impedire rem destitit: quo ad usq; manus equitum Romanorum quæ armata præsidii causa circū stabat īmoderatius perseuerantī necē cōminata est: & iam strictos gladios usq; eo intentās: ut sedētem una p xīmi deseruerint: uix pauci cōplexu togaq; obiecta p̄texuerint. Tunc plane deterritus nō modo cessit: sed etiam in reliquum anni tempus curia abstinuit.

## De gestis eius in officio prætura.

¶PHI. ¶Catulum ad disquisitionem populi uocauit. capitoliũ romæ tarquinius priscus rex uello sabino edificaturum se uouerat ieceratq; fundamenta. tarqnius autem superbus capta pometia ex hostium spoliis extruxit. pulso tarquinio oratius puluillus cõsul dedicauit: interiecto dein quadrigentoꝝ & quindecim annoꝝ spacio igni cõsumptũ est. refectiõis curã uictor sylla suscepit neq; tñ dedicauit. hocẽ solũ fœlicitati eius negatũ. dedicatio ãt p. Qu. catulũ celebrata ẽ: cuius nomẽ inter tãta Cæsarũ opa usq; ad uitelliũ mãsit. auctores plutarchus & tacitus. Vñ a Martiale dictũ ẽ. sic laudãt catuli iulia tẽpla patres. Cicero in oratiõe designis testis est Capitoliũ nõ solum p Catulum dedicatũ: sed ẽt magnificẽtius esse restitutũ: q̃ antea fuit: aitq; Capitolium clarissimũ: & pulcherrimum Catuli monumẽtũ eẽ: cuius nõis æterna memoria simul cũ tẽplo illo cõseruaꝝ. Cæsar cũ ægre ferret nõ solum dedicationi sed etiã refectioni adscriptum esse catulum in principio præturæ eum uocauit ad populi disquisitionem: an. S. uellet populus eam capitolii refectionẽ dedicationemq; Catulo eripi & per alterũ administrari: dicitur autem disquisitio Inquisitio uoluntatis iuditiiq; diuersorum: ista enim particula dis separantis ẽ: ut inquit seruius: liuius in octauo nec tamen ab dictatore comicia sunt habita: quia iuitio ne creatus esset in disquisitionem uenit. ¶Rogatione promulgata. Promulgari leges dicuntur cum primum in uulgus eduntur quasi prouulgari: ide illud terentianum. uia patrum promulgata: quid sit rogatio pauloante explicatum est. leges autem q̃diu promulgabantur: quod fiebat per trinũdinum poterant tolli & licebat intercedere. Vnde Cicero in prima philippica ait. loquor de legibus promulgatis: de quibus est integrum uobis: ostendo uitia. Tollite. Sed cum perlatæ erant leges & iã fixæ non amplius infirmari poterant nec per interpretationes tolli. ¶Curationem. improprie loquutus eẽ uidetur: si donato credimus: qui ait q̃ curatio est medicorum: cura mentis. curatura diligentiæ. Sed auctoritas eruditorum reclamat regulæ grammatices: apud quos etiam curatio usurpatur ꝓ iniunctione muneris. & cura. supersedeo exẽplis cum frequenter occurrant: quale est illud plauti. Quæ mea curatio ẽ. Sed & liuius consimiliter dixit in secũdo cũ de ædis dedicatione. loquens sic ait: qđ facile appareret non tam ad honorem eius: cui curatio altior fastigio suo data esset et factum: & a Gellio Catulus dicitur curator restituẽdi capitolii. ¶Relicto nouorum consulum officio. officium illud intelligit: quo nouos consules principio anni consulatum ineuntes optimates deducebant: sicuti fieri solet apud nostrates: quorum magistratus ab officioso populo pompabiliter deducuntur. ¶Ad resistendum: ne. S. curatio capitolii a catulo in alium transferetur. ¶Metello tribuno turbulentissimas leges ferenti. metellus tri. plebis legem promulgauit: q̃ censebat magnum pompeium cum exercitu ad urbem uocandum: eiq; demandandum ut uideret ne qd respu. detrimenti caperet: & uerbis quidam pompeius sic uocabatur quasi periculum: quod ex catilina imminebat propulsaretur: re autem uera id agebatur: ut res. pu. in potestatem unius pompeii deueniret. Cæsar metelli studium enixissime iuuabat: cui cato uehementissime resistebat: qui inter Cæsarem metellumq; medium sese coniecit eo consilio ut mutua illorum colloquia impediret. ubi uero metellus legem: quam perscriptam habebat pro æde castoris legere cepisset Cato librum e manibus extorsit. thermus uero Catonis amicus manum ori opponens uocem metelli præclusit: tunc tumultu cõcitato per metellũ Cato a murena protectus est. tandem plebs metellum deseruit. senatus catoni fauere cœpit ad legem metelli impediendam utpote turbulentam & bellum ciuile excitantem. paulopost metellus uidens se imparem esse cato ni & optimatibus ex urbe migrans in asiam profectus est: hanc historiam nunc signat tranquillus. ¶Aduersus collegarum intercessionem. Videlicet catonis & munacii thermi: qui ambo in tribunatu collegæ erant metelli. intercessionem autem significanter & proprie appellauit prohibitionem cohercionemque tribunitiam. Namque tribuni plebis antiquitus creati uidentur ut inquit gellius non iuri dicendo nec causis noscendis: sed intercessionibus faciendis: ut iniuria quæ coram fieret arceretur: & ut uim fieri uetarent. intercessio autem peculiaris erat tribunorum: adeo ut sylla illam tribunis reliquerit exutis omni alia potestate tribunitia.

¶M. AN. ¶De refectione capitolii: Iouis templũ Tarqnius romanoꝝ regũ ultimus cõstruxit: Puluillus consul dedicauit: mox bellis ciuilibus: ut Plutarchus: Appianus: & Liuius scribũt: cõbustum cũ Sylla instaurasset morte præuẽtus dedicare non potuit: q honor Catulo obtigit: uiteliana inde seditione: quũ iterum cõflagrasset: Vespasianus restituit & cõsecrauit nouissime cũ eius morte icẽdio absumptũ Domitianus filius reparatũ dedicauit: hæc Plutarchus Tãquillus: & Martialis nõ ipsã dũtaxat dedicationẽ Catullo tribuunt: sed refectionẽ quoq;. ¶Disquisitionẽ: a disquiro disquisitio est. Disquirere: quærendo discernere: Ad disquisitionẽ: ad populi discussionẽ: an populus Catullo: uel alii potius eã curã demãdari uellet: Lam pridius dato tñ spacio ad disquirendũ cogitandũq; prius quid diceret. ¶Rogatione: lege. ¶Promulgata ꝓposita: in uulgus edita: Gellius qd rogatio sit: quid plebiscitũ: quid lex lõgiore disceptatione demõstrat.

ædificatio capitolii

Disquisitio

Leges promulgatæ

Curatio

Cura

Curatura

Metelli. tri. historia

Intercessio qd

¶Conſpirationi:cõſenſui:ambiguum uerbum atq; utroq; uerſum uſurpatum:bona enim & mala' conſpiratio eſſe poteſt. Contra cõiuratio ſemper mala:& in alicuius pernitiem ſuſcepta. ¶Relicto nouorum cõſulum officio:relictis nouis c ſulibus:quos honoris gra frequẽtes circũſederãt:aut certe in capitoliũ ſecuturi erãt:quo calendis Ianuaris primo magiſtratus die ſacrificaturi cõſcẽdebãt. Ouidius & Tranqllus ſunt auctores. ¶Turbulentiſſimas leges:Cecilius Metellus.tri.ple.legem:ut Plutarchus docet:laturus erat:ut re.pu. Catilinæ coniuratiõe cõſternata Pompeius cũ exercitu ex aſia romã reuocaret: cui negocium daret ut diligẽter ꝓſpiceret:ne res publica ea tporum nouitate aliquod adiret incõmodũ:hic ferendæ legis fuit illi prætextus:ſed M. Catõi qui tum tribunus erat:& aliis aliter perſuaſum Pompeium a Metello:& is qui legem celebrare occœperant reuocari:ut ui:& armis rem publicam capeſſeret.

¶PHI. ¶Ambo. Cæſar & metellus. ¶Adminiſtratõe reipu. Cæſar ab adminiſtratiõe pretu ræ:metellus ab adminiſtratiõe tribunat' remoti ſunt. ¶In magiſtratu:in prætura. ¶Ius dice

Officium ꝓtoris

re auſus.officiũ,ꝓprie ꝓtotis eſt ius dicere. Vnde ius ꝓtorium appellant iuriſconſulti.q ꝺ prætores introduxerũt:qꝺ & honorariũ dicitur ab honore ꝓtorũ ſic noiatum. Antiquitus duo ꝓtores creabãt:alter urbanus appellatus:eo qꝺ i urbe ius diceret pegrinus ab eo q; plerũq; iter pegrinos ius dicebat. Senſus ẽ Cæſarem quãuis ſenatuſcõſulto ab officio dignitateq; ꝓtoria

Lictotes q

ſũmoueretur tñ in iure dicẽdo perſeueraſſe. ¶Dimiſſis lictoribus.lictores miniſtri ſunt magiſtratuũ:a ligãdo appellati qꝺ cum magiſtratus populi ro.uirgis quempiam uerberari iuſſiſſent:Crura eius & mãus ligari uinciriq; a lictore:ſoliti ſint. auctores ſũt ualgius ruffus & gelli⁹. ſed tyro Tullius Ciceroñis libertus a licio lictorẽ dici autumat.licio.n.trãſuerſo:q magiſtratib⁹ iqt ꝓminiſtrabãt cicti erãt:Plutarchus uero utpote græcus ſcriptor a uerbo græco lictoris nomẽ deriuare cõtendit. Nã cum græce: λεί τὸς publicus dicat':lictores dici exiſtimat quaſi publicos miniſtros & ſine. C. antiqtus dictos eſſe refert. ¶Abiecta ꝓtexta.ueſte ꝓtoria.

Toga ꝓtexta

ſtis erat magiſtratuũ:unde & a plinio ſcriptũ eſt quẽadmodũ lentulus ſpiter ædilis curulis primus uſus eſt

Dibapha purpura

in ꝓtexta dibapha purpura.dibapha ãt ut hoc quoq; intelligas dicebat' purpura:quæ bis tincta eẽt ueluti ꝓtioſior. hinc illud cũ mordacitate & ſtomacho dictũ a Cicerone in epiſtola ad celiũ.togam ꝓtextam texi oppio puto te audiſſe:nã curcius nĩ dibaphũ cogitat:ſed eum infector morat'. ¶Quod cũ præter opinionem.

Cœtus

euenit hoc ꝓter opinionẽ ſenatus:ut Cæſar cõpeſceret multitudiuẽ ad ipſum ultro confluentẽ:qui credebatur cuncta turbulenter & temere eſſe facturus. ¶Ob eũdẽ cœtũ.populare multitudinẽ ad Cæſarem confluentẽ. cœtus enĩ eſt cõuentus & cõgregatio dictus a coeũdo.i.cõueniẽdo in unum ſicut ꝓditũ eſt in decretis canonicis. D. xv. Qui cœtum fecerit capitalis ſit.inqt ſeneca in tertio declinationum:q eleganter ait cœtũ nomen eẽ magnæ multitudinis coeuntis ex cõſenſu quodã. ¶Coactus.collectus cõgregatus:nã cogi ſenatus dicit' qñ frequẽs congregatur in curia. ¶In integrũ reſtituit.Senſus eſt Cæſarẽ ob modeſtiam reſtitutũ fuiſſe a ſenatu in priſtinam dignitatẽ prætoriam. ¶Inducto priore decreto.i.abolito & cancellato illo de-

Inducere

creto:quo pies Cæſarem una cum metello tribuno ſũmouerãt ab adminiſtratione reipu. inducere.n. uerbũ eſt iuriſconſultorũ.qꝺ delere & cancellare ſignificat id qꝺ eleganter docet iuriſconſultus digeſtis de his: quæ in teſtamento delent' & inducunt':in quo titulo hæc duo uerba inducere:& cancellare non minus cre briter q; decenter uſurpant'. ¶Inter ſocios Catilinæ nominatus.ſcribit Saluſtius quintũ catulũ &. C. piſonẽ cõtendiſſe apud Ciceronẽ:ut. C. Cæſar inter populares catilinæ noiaretur:cũ uterq; graues inimicicias cũ illo exerceret:ſed ubi Ciceronẽ ad tantũ facinus impellere nequiuerũt:ipſi p fraudẽ & aſtuciã magnã Cæſari inuidiã cõflauerũt:tanquã participi catilinianæ cõiuratiõis. Ex quo cõiectare poſſum⁹. L. uectiũ &. Qu. cu ¶M. AN. ¶Ambo: Cæſar & Metellus: hic tribunatu: prætura ille. ¶Cõperit: cognouit. ¶Dimiſſis lictoribꝰ:abire iuſſis:quo occultius fugeret. ¶Abiectaq; ꝓtexta q; ꝓtores maioreſq; mgſatus utebãt'. De ꝓtextæ uſu. Dionyſius. Plutarchus: Liuius: Macrobius:& Silius Italicus ab uñ multa. ¶Aſſerẽda: uĩdicãda. ¶Ob eundem cœtum: populi multitudinem: quæ ad Cæſarem cõfluxerat. ¶Coactus: ſenatus ſubaudi tumul-

ferenti:auctorem ꝓpugnatoremq; ſe pertinaciſſime præſtitit,donec ambo adminiſtratione reipu. decreto patrũ ſũmo uerent'. Ac nihilominus ꝓmanere in magiſtratu: & ius dicere auſus: ut cõperit paratos: qui ui ac per arma ꝓhiberẽt dimiſſis lictoribus:abiectaq; prætexta domum clã refugit pro conditione temporum quieturus. Multitudinem quoq; bi duo poſt ſponte: & ultro confluentem:operamq; ſibi in aſſerenda dignitate tumultuoſius pollicentẽ compeſcuit. quod cum præter opinionem euenĩſſet;ſenatus ob eundẽ cœtum feſtinato coactus gratias ei per primores uiros egit:accitum q; in curiam: & ampliſſimis uerbis collaudatũ: in integrum reſtitnit inducto priore decreto.

De actione eius ob cõiurationẽ Catilinæ.

DEcidit rurſus in diſcrimen aliud inter ſocios Catilinæ nominatus: & apud Nouium nigrum quæſtorem a Luctio Vectio indice: & in ſenatu a Quinto Curio;cui quod primus conſilia coniuratorum detexerat:

tuose in curiã uocatus. ¶Inducto:reuocato:antiquato. ¶Priore decreto:quo publica administratione sub mouebatur. ¶Apud Nouium quæstorem. Varro auctor est quæstores non a pecuniis tantum:sed a crimi nibus potius inquirendis dictos:quod Pedianus quoq; sentire mihi uidetur: horum fuit rerum capitaliũ quæstionem exercere. xii. tabulæ qnæstorum paricidii meminerunt. ¶Quinto Curio:qui ut Crispus: & Plutarchus scribunt:Catilinæ consilia per Fuluiam Ciceroni prodidit.

constituta erant publice præmia:Curius e Catilina se cognouisse dicebat. Vectius etiam chirographũ eius Catilinæ datũ pollicebat. Id uero Cæsar nullo modo tolerandũ existimãs cũ implorato Ciceronis testimonio:quædã se de coiuratiõe ultro ad eũ detulisse docuisset:ne Curio præmia darentur: effecit. Vectium pignoribus captis: & direpta suppellectile male mulctatũ:ac pro rostris in cõcione pene discerptũ cõiecit in carcerem. Eodẽ modo Nouiũ quæstorẽ eo quod cõpellari apud se maiorem potestatem passus esset.

¶PHI. ¶Constituta erant publice ꝑmia. historia nota est. quẽ admodum in coniuratiõe catilinæ fuit. Qu. curius hõ flagitiis atq; facinoribus coopertus: cui cũ fuluia fœmina nobili stupri netus erat cõsuetudo ꝑ quã multa pollicẽdo effecit Cicero consul: ut. Qu. curius consilia catilinæ sibi proderet. inde senatusconsulto ei:q indicauisset de hac coniuratiõe:ꝑmiũ decreuere: seruo libertatẽ & centum sestercia: libero hoi impunitatẽ eius rei & ducenta milia sestercia. hæc signat tranqllus ꝑmia constituta fuisse curio tanq ipse primus coniurationẽ detexisset: quæ illi ne darẽtur Cæsar effecit dicens se prius q̃dam de hac cõiuratione ad Ciceronẽ detulisse: testẽq; implorauit ipm Ciceronẽ. ¶Captis pignoribus. Liuius. xxxvii. imperia inhibita ultro citroq̃: & pignora capta & mulctæ dictæ & tribuni appellati. ¶Supellectile. supellex domesticũ est patris familias instrumentũ. sicut docent iurisconsulti: apud quos titulus est de supellectile legata: eruditoq; supellex chartea est. ¶Eodem nouiũ. i. in eundũ carcerẽ cõiecit nouiũ q̃storẽ quo coniecerat uectiũ. ¶Cõpellari. infamari & accusari hoc. n. in loco id significat. ¶Maiorẽ potestatẽ. i. se prætorẽ: est. n. prætura haud dubie maior q̃stura: & ꝓtor maior q̃store. magistratus maiores sunt cõsules ꝓtores cẽsores: quoq; maxima sunt auspicia: minores uero quæstores & ædiles. quoq; minora sunt auspicia. auctor. M. messala augur. ptãtem aũt appellamus magiatũ: q habet merũ imperiũ: hoc ẽ gladii ptãtem ad aiaduertendũ in facinorosos hoies. auctor Vulpianus libro. ii. digestoq; titulo de iurisdictiõe iudicũ. Iuuenalis. Gabiorũq; esse potestas. plinius in. ix. iniuriæ potestatum in hospitales. ¶Vlteriorẽ sortitus hispaniã. Vlterior hispania in duas ꝓlongitudiné, puinctias diui dit betica & lusitaniã. ut in superioribus explicatũ est. Citeriorẽ aũt & ulteriorẽ hispaniã prouincias fuisse ꝓtorias. testis ẽ liuius: q frequẽter ait ꝓtores sortitos esse hispaniã citeriorẽ. ¶Interuẽtu sponsoq;. crassum intelligimus: q interuenit, ꝓ Cæsare spõsione octogintoq; &. xxx. talẽtoq; facta contra iportunos creditores: tunc Cæsar ære alieno obrutus dixisse fert: bis milies & qngenties cẽtena milia sibi adesse oportere: ut nihil haberet. ¶Ac neq; more. Debet, puintiæ præses per eam ptem, puinciam ingredi: ꝓ quam igredi moris est: nec ante mãdare iurisdictionem legato suo: q̃ fuerit ipse, puinciã ingressus: nec ei prius competit: q̃ in, puintiã uenerit alii inrisdictionẽ mãdare quã non hẽt. auctores iurisco̅sulti libro primo digestorũ. sed Cæsar neq; hunc morem neq; reliquas priscorum institutiones seruauit dum proficiscitur in prouinciam: sed ante legitimum diem profectus est. ¶Priuato. i priuatum Cæsarem: post exactam finitamq; præturam. ¶Sociis: prouincialibus hispanis. ¶Pacataq; prouincia. Cæsar hispaniam obiens: expeditione aduersus calecos & lusitanos sumpta: uictor ad oceanum usq; cuncta perdomuit: bellicis deinde rebus optime cõstitutis haud deterius togatæs compositis adhibita imprimis medella disceptationibus debitorum & creditorum. ¶Non expectato successore. mos est præsidis e prouincia decedentis. non prius decedere: q̃ successor accesserit: sed Cæsar morem maiorum preuaricatus est. Cõsimiliter Cicero appium subaccusat ꝙ in prouincia cilicia se ipsum successorem non expectauerit. ¶Editis' iam comiciis. S. consularibus. sunt. n. comitia consularia quæ hãtur ꝓ creandis ædilibus: sicut ædilitia ꝓ creãdis ædilibus: tribunicia ꝓ tribũis. ¶M. AN. ¶Chirographũ: chirographũ ut pediano placet hoc a syngrapha differt: q̃ illo: quæ tãtũ acta sunt: scribi solent: in hãc uero contra fidem ẽt ueritatis pactio ueniat. ¶Implorato: suppliciter: & cum obtestatione requisito. ¶Ne Curio præmia darent: quia nõ primus Curius qui de coniuratione aliquid Ciceroni retexisset: sed Cæsar fuisset. aut quia falsum de se indicium senatui detulisset. ¶Vectiũ: indicẽ. ¶Captis pignoribus: filiis ne: an rebus q̃d magis placet: nã pignora untrũq; significãt sed capta pignora mulctæ potiusq̃ satisdationis noie accipias. ¶Reliqua suppellectile direpta: diripere uolentibus data: aut certe interim dũ pignora capiunt quasi hostiliter asportata. ¶Eodem: i carcerem scilicet. ¶Nouium: fuerit ne hic L. Nouius ille qui cum Publio Clodio postea trib. ple. fuit ut non affirmare ausim, ita ne id ipsum quidẽ

Præmia inducti coniurationis

Supellex

Maiores magistratus

Potestas

Diuisio hispaniæ ulterioris

Comitia consularia quæ



De ulteriore hispania sibi sorte data post præturam.

EX prætura ulteriorẽ sortitus hispaniã: retinẽtes creditores interuẽtu sponsorũ remouit: ac neq; more neq; iure anteq̃ prouinciæ ordinarentur profectus est: Incertum metu ne iudicii quod priuato parabatur: an quo maturius sociis implorantibus subueniret: pacataq; ꝓuincia: pari festinatione: non expectato successore: ad triumphum simul consulatũq; decessit. Sed cũ editis iam comitiis

negare. ¶Maiorem potestatem Marcus Varro Gellio auctore Quæstores neq; uocationem habere dixit neq; phensiõem quum ipsi a priuato ad prætorem in ius uocari possent siquidem magistratus qui uocãdi ad comitia populi potestatem nõ habuit: in ius uocari poterat ptor contra ex maioribus magistratibus habebatur quippe qui maioribus, crearet auspiciis ut consul & censor. ¶Ex prætura: post pturas. ¶Sortitus sorte adeptus: nam, puinciæ sorte consulibus & prætoribus plurimũ dabant. ¶Interuentu sponsoꝝ: octingentoꝝ trigintaq; talentorũ sponsione Crassus creditores a Cæsare remouit: auctor est Plutarchus. ¶Ordinarent: quibus uidelicet copiis: quibus auxiliis: quo cõmeatu in quos hostes: bellandũ: ac quatenus eẽt publice decernere. ¶Priuato: ex hoc apparet iam ptura defunctũ sortitũ fuisse Cæsarem hispaniã: aut certe non multo post defuncturũ fuisse quũ in prouinciã abiit: nisi priuato: sine exercitu: interptet aliquis: qd nullo modo placet nec multo plus illud, pbo: ut priuato, p priuate accipias: hoc est priuato noie: ad creditores ipsos: non ad Cæsarem id referens. ¶Sociis: ro. populi scilicet fœderatis gentibus: siue ciuitatibus: erãt .n. in hispania aliæ fœderatæ urbes. aliæ stipendiariæ: & aliæ contributæ. ¶Ad triumphum. Calecis & Lusitanis uictis cuncta ad oceanũ usq; Cæsar perdomuerat.

¶PHI. ¶Ratio eius haberi nõ posset. mos erat: ut q triumphũ acturi erant: extra urbẽ aliquantisper morarent: q uero consulatũ peteret necessario in urbe presens esse debebat. Cæsar in hac cõstitutus ambiguitate cũ comiciis cõsularibus aduẽtasset: misit q absenatu impetrarẽt: ut p amicos absenti sibi consulatũ petere liceret. Cæsaris postulatis Cato ĩprimis refragatus est. tãq; id aduersus leges fieret: qua pp Cæsar triumphũ omisit: & ad consulatum adipiscendũ oẽ studium mentẽq; conuertit. ¶Ambiẽti: Cæsari. ¶Legibus solueret. eas leges significat: quæ nolebant nisi a præsente peti posse consulatum: nec nisi ab absente triũphũ.

ratio eius haberi non posset: nisi priuatus introisset urbẽ & ambienti ut legibus solueret multi cõtradicerent: coactus ẽ triumphum ne consulatu excluderet dimittere.

## De consulatu eius cum Bibulo.

Duobus cõsulatus competitoribus Lucio Luceio Marcoq; Bibulo Luceium sibi adiũxit: pactus ut is qm̃ inferior gratia eẽt: pecuniaq; polleret: nũmos de suo: cõmuni noie: per centurias ,pnunciaret. Qua cognita re: optimates quos metus ceperat nihil nõ ausurũ eum in summo magistratu: cõcordi & cõsentiẽte collega: auctores Bibulo fuerũt tantundẽ pollicendi: ac plæriq; pecunias contulerunt: ne Catone quidẽ abnuente eam largitionẽ e republica fieri. Igitur cum Bibnlo consul creatus est. Eãdem ob causã opera optimatibus data est: ut prouinciæ futuris consulibus minimi negocii, i, siluæ calleſq; decernerentur. Qua maxime

Luceius historiographus

¶Luceium sibi adiũxit. L. Luceius significatur scriptor historiæ luculentus: quẽ mar. tullius epistola q̃dã luculentissime scripta rogat: ut res suas in cõsulatu gestas priuatũ atq; seorsum scribere uelit. huius ãt rei meminit idẽ. M. tullius q̃dã ad atticũ epistola: cuius uerba subieci. luceiũ scito cõsulatũ hẽre in aĩo statim petere: duo. n. soli dicuntur petituri: Cæsar cum eo coire per arrium cogitat: & Bibulus cum hoc se putat p Caium pisonem posse cõiungi. ¶Pecunia polleret. pecuniosus eẽt. pecunia .n. potentiã conciliari nemo non nouit. hinc illud oratianũ: ducentis ad se cũcta pecuniæ: & ut inquit eruditi psuasio regum pecunia est. nimirum reꝝ agendarum nerui pecuniæ sunt. ¶Nummos per centurias pronuntiaret. consueuerant petitores magistratuum apud ro. pecunia largitioneq; sibi studia conciliare suffragatoꝝ: & p cẽturias tribusq; diuidere nũmos: cui negocio: qui præerant hi diuisores appellabant: quos plautus magistros curiaꝝ in aulul© uocat his uerbis. Nam nĩ nostræ qui ẽ magister curiæ diuidere argenti dixit nũmos in uiros. sensus ẽ tranqlli Cæsarẽ pepigisse cũ. L. luceio ut ad cõciliãda curiallũ suffragia nũmos iuberet utriusq; largitiõis noie p cẽturias ,pnũciari: quos uiritim diuidebãt diuisores. ¶Communi noie. luceii & Cæsaris. ¶Per cẽturias: ideo p centurias dixit potius: q̃ p curias: qa coĩcia cẽturiata habebãt in creãdis cõsulibus. qñ. S. singulæ centuriæ unũ cẽturiatim calculũ suffragiũq; ferebãt. ¶Nihil nõ. oĩa ẽt imodica: & uioléta. ¶In sũmo magistratu. i. consulatu: qui apud romanos. amplissimus erat magistratus: dictator. n. maiore qdem potestate prædituſ erat: q̃ consul: sed non erat magistratus ordinarius: græci consulatũ uocant ὑπατείαν. consulẽ ὑπατικόν. ausonius de se ipso ait. ῥωμαίων ὑπατικόν. i. Romanoꝝ consul. ¶Tantũdẽ pollicẽdi. hoc ẽ ut bibulus p cẽturias tantã pecuniã ,pnũciari iuberet uiritim se datuꝝ quantã Cæsar: & luceius simul pollicebant. ¶E republica. ex utilitate: & cõmodo publico. e cõtrario dicimus. ab re ẽ, p eo q̃ cõtra cõmodũ ẽ. ¶Prouiciæ futuris cõsulib⁹. ,puinciæ q̃ cõsulares appellãt: decerni solebãt cõsulibus: quæ erãt honoratissimæ: de qbus strabo in calce opis sui & ruffus in epitomate meminerũt: Nunc optimates futuris consulibus hoc ẽ Cæsari: Cæsariq; collegæ ad infringendã hoĩs potentiã decernũt ,puincias inglorias. & pene dedecorosas: siluas. S. cædẽdas & calles: q̃ semitæ sunt angustæ muniẽdas: uel ideo siluas calleſq; tanq̃ ,puinciã consularẽ decerni cõsulibus optimates curauerũt: qa siluæ loca sunt latrociniis exercẽdis accõmodata: ut ita a cõsulibus repurgarentur. fierentq; loca uiatoribus tutiora.

Diuisores q

De prouinciis consularibus

¶M. AN. ¶Ratio eius haberi non posset: absentis subaudi. ¶Multi cõtradicerẽt: Sed Cato in priuris qui diem dicendo de industria absumpserat nequid senatus Cornelia lege illi gratificari posset. ¶Is. Luceius. ¶Inferior gratia: minus gratia polleret q̃ Cæsar. ¶Polleret: potens esset. ¶Cõmuni nomine: suo ac Cæ

saris. ¶Per centurias:centuriæ inclassibus erant:ut Liuius perspicue docet. ¶Eum:Cæsarem. ¶Concor/
di:& cõsentiente collega:obsecundante illi & obsequente qualis Luceius futurus uidebat. ¶Tantundem
quantum Luceius fuerat pollicitus. ¶E re publica: quasi dicat.& si parum laudabili exemplo:tolerabili.tñ
quia rei publicæ profuturo:quæ plane sinia necessitate Catoni acerbissimo ambitus hosti expressa intelli/
gatur oportet:adde quod & stoicus Cato:qui sola patriæ charitate adduci potuit:ut utile ab honesto discer
neret:sed satis auspicato fieri putabat:ut Fabius dicere solebat:quæ pro re pu.fierent. ¶Eandem ob cau/
sam ne maiora moliri posset. ¶Syluæ callesq; :prouinciæ minimi negocii.Syluæ latrociniis suspectæ pu/
blico præsidio obtineri consueuere.Iu.Armato quotiens tuto custode tenetur:Et pontina palus.& gallina
ria pinus:hoc magis placet q̃ si ad lignorũ materiã in publicos usus disponendam accipias.qđ ab Alexãdro
principe Lãpridius factum memoriæ ꝓdidit:q syluas in publicũ thermarũ usum deputarit.

íníuría ínstructus omnibus officiís Cneum Pompeíum asse
ctatus ẽ offensum patribus:quod Mithrídate rege uícto cũ
ctantius confirmarẽtur acta sua Pompeíoq; Marcum Cras/
sum reconcíliauít ueterem ínímicũ ex cõsulatu :quẽ summa
díscordía simul gesserãt. Ac societatẽ cũ utroq; ínít:ne quíd
ageretur ín republica:quod dísplícuísset ullí e tribus.

De gestís per eum ín cõsulatu.

Nito honore prímus oĩum ínstituít:ut tã senatus q̃
populí díurna acta cõficerent & publicarent. An/
tíquũ ẽt rettulit morẽ:ut quo mẽse fasces nõ héret:

¶PHI. ¶Instructus. exstimu/
latus ipulsus exagitatus. sic.n.
potius legẽdum ẽ q̃ instructus.
¶Offensum patribus. Pompe Põpeius
ius id tpis infensus erat senato senatori/
ribus:ꝓpterea qđ decreta sua q bus infen/
bus post debellatũ mithridatẽ: sus
reges ornauerat:a senatu nõ cõ
firmabant. imo ut Plutarchus
inqt ipulsore lucullo fuerãt an/
tiquata abrogataq; : qui etiam
largitionem illam dari prohi/
buit militibus:q̃ põpeius scrip
sit se daturũ:cuius rei meminit
appianus i secũdo belloꝝ ciui/

lium his uerbis.interea Põpeius ad mithridaticũ bellũ ad sũmũ gloriæ:& dignitatis euectus:senatum roga
re pgit:ut multa q̃ regibus dynastis:ac ciuitatibus cõcessissẽt:senatus ex decreto cõfirmare uellet.e cõtra plu
rimi inuidia accẽsi in illũ repugnabãt:inter quos uel iprimis Lucius Lucullus fuit:lucullo crassus pari mo/
do assistebat:indignatus itaq; põpeius affinitatem cũ Cæsare inire studuit:is crassum põpeio subinde cõci/ Dissensio
liauit:¶Inimicũ ex consulatu.Põpeius:& crassus.ambo consules creati in oĩbus rebus dissidentes rem pu. pompei &
pene labefactauerũt.& ꝓpter hanc simultatem nihil ab illis in cõsulatu memoria dignũ digestũ est.finito crassi:& eo
magistratu iubente populo ĩ gratiam redierũt:primusq; crassus assurgẽs põpeio dextrã ultro porrexit. ¶Vlli rum amici
ẽ trib⁹. Cæsare Põpeio & Crasso.& hæc ẽ illa societas q̃ bellũ mox ciuile peperit:nãq; ut Cato dicere solebat cia
nõ ex inimicitiis Cæsaris: & Põpeii.sed ex hac amicicia cũcta mala ꝓuenerũt & olim qdã urbanus tricipiciũ
festiuiter appellauit hãc triũ societatem:de qua Lucãus.tu cã malorũ facta tribus dñis cõmunis roma. ¶Ini
to honore.inchoato cõsulatu. ¶Diurna acta cõficerent.cũ p dies singulos res gestæ scribunt:ea acta græco Diurna
uocabulo ephemeris:latino diariũ dicebant:& ita in hoc loco intelligimus acta diurna actus singulorũ die/ acta
rũ:in acta aũt oĩa romæ referebant:hinc exiit illud satyricũ.cupient & in acta referri:& plinius i.ii.ita scribit. Epheme
milone cãm dicente lateribus coctis pluisse in eius anni acta relatũ ẽ:& asconius iuqt. acta totius illius tem/ ris
poris ꝓsequutus sum:& mox nihil ultra relatũ in actis illo die:sensus est tranqlli Cæsarẽ inito cõsulatu in
stituisse:ut acta tã popularia:q̃ senatoria p singulos dies cõfecta publicarent. ¶Quo mense fasces nõ habe
ret.post exactos reges duo cõsules creati sunt:quoꝝ impium erat annuũ:q oĩa iura oĩa insignia regiæ ptãtis
retinuere.id mõ cautũ ẽ auctore liuio:ne si ambo fasces hẽrent duplicatus terror uideretur.brutus prior cõ
cedẽte collega collatino fasces hũit.scribit gellius cõsulẽ:q maior natu eẽt:priorẽ fasces sũpsisse. ex lege iuz
lia ptãs fit sumẽdi fasces primi mẽsis priori ex cõsulibus:nõ q pluris annos natus est:sed qui plures liberos Cur fasces
habet q̃ collega.Itaq; antiqtus alternis mensibus cõsules hẽbant fasces hoc ẽ lictores:q cum fascibus uirga/ alligant se
rũ:securibus alligatis anteibant:ideo aũt uirgæ illæ securibus alligatæ ꝓferebant:ut signũ foret:non opor/ curibus
tere iracũdiã magistratus eẽ dissolutã:an ut inqt plutarchus qa uirgarum dissolutio sua cõtatõe irã frangit:
& impetũ moderat:an qđ neqtia hoĩum partim medicabilis ẽ partim curari nõ põt:& ita uirgæ qđ mutari
põt corrigũt:secures aũt qđ mutari nõ põt amputãt.scribit plinius in.xvi.ex betula gallica arbore:q̃ mirabi
li cãdore:atq; tenuitate ꝓdita est:solitas fieri magistratuum uirgas.
¶M.AN. ¶Instructus cautior ad declinãdã iniuriã factus:uel q̃si districtus & cõpulsus. ¶Affectatus ẽ: qĩ
officio demereri nixus. ¶Offensũ:atq; ob id iratũ. ¶Cũctãtius cõfir.acta sua: Appianus & Plutarchus fũt
auctores Põpeiũ a pribus alienatũ:qđ illius acta q̃ bello mithridatico & toto oriẽte statuissẽt:nã alios in re/
gno retinuerat:aliis ademerat:qbusdam populis fœdera:aliis libertatẽ:cõcesserat:senatus cunctãtius illa ra
ta habẽda sanxisset. ¶Veterẽ inimicũ priusq; mgratu abiissent Plutarchus eos ĩ gratiam rediisse tradit:cui Ap
piãus astipulat. ¶Neqd ageret:agi paterent: ¶Cõficerent:q̃cunq; ĩ curia aut cũ populo agerent:eodẽ die
quo mota eẽt ad exitũ perducerent:perducta q; in publicum referrent: quo sane instituto oẽm lõgioris cõ
sultationis senatui adimebat facultatem. ¶Et publicarentur:historiæ credo cõsultum uoluit:Iulius Vopi/
scus ex actis populi:& senatus se historiã ꝓpsisse scribit. ¶Quo mẽse fasces non héret:nã alternis mẽsibus
cõsules fasces habebãt uetus mos cõsulari q; dignitati pene æq̃lis.x.uiri quoq; q ad cõscribendas leges cre
ati fuerãt iter se:ut Liuius tradit:cõpararũt ut e collegio unus fasces héret:singulis aliis accẽsi apparerent.

Accensus quid ē: accensi qui

¶PHI. ¶Accensus añ illū iret. accēsus duas res significat. nāq; accēsi dicebant: q in locū mortuoꝝ militum subrogabant: ita dicti: qa ad censum adiiciebant. Asconius accēsus inqt ē nomen ordinis, pmotionis ī militia: ut nūc dicitur princeps: uel cōmentariēsis: aut cornicularius. ī alia significatione: accensi ministratores fūt magistratuū: sicuti Varro Catoq; notificāt: & hic accēsus ab acciēdo dictus: nāq; accēsus instar pconis acciebat iussu cōsulis qrites ad cōtionē. de hoc ministro loqtur Plinius cū sic ait in septio. post aliquot annos adiectus est & meridies accēso cōsulū id, pnuntiāte: erāt singuli pfidibus, puinciaꝝ accēsi qđ munus nō nisi libertis deferebat: sicut docet.

M. Tullius ī epistola ad qntum fratrē asiæ, pcōsulē: cuius uerba hæc sunt. accensus sit eo ēt numero quo eū maiores nri eē uoluerūt. q hoc non in bnficii loco sed in laboris ac muneris nō temere nisi libertis deferebāt. de hoc accenso nūc itel ligit tranqllus scribēs Cæsarē reuocasse uetus institutū: ut accensus hoc ē minister iret añ cōsulē eo mēse quo fasces nō hēbat lictoribus subsequētibus. Quod aūt hic mos fuerit uetus: īdicat liuius: q in tertio decēuiris: qbus erat impiū cōsulare scribēs sic ait. eo die penes pfectū iuris fasces duodecim erāt: collegis nouē singuli accēsi apparebāt. ¶Pone. aduerbiū ē: & significat post. Virgilius pone subit cōiūx. ¶Lictores. cōsul duodecim lictores hēbat. inde scribit liuius quattuor &. xx. lictores solitos apparere duobus cōsulibus: procōcluses uero ut inqt uulpian' nō amplius q̄ sex fascibus utunt': qm̄. S. sex tm̄ lictores, pconsul hēbat. Ridicula ē interpretatio accursii exponētis sex fasces, p sex mēsibus. ¶Lege agratia', pmulgata. lex agratia: quæ ē de agris uiritim' inter plebeios diuidēdis: primū, pmulgata ē apud romanos a cōsule cassio regnū affectāte: quæ nūq̄ deinde ut inqt liuius usq; ad hanc memoriā sine maximis motibus agitata ē. Nāq; dulcedo legis agrariæ aīos maxīe plebeios capiebat: quā gracchi fratres īprimis exercuerūt: & nūc Cæsar legē agrariā, pmulgauit ut ita fauorabilis esset apud plebem: quæ tamen leges (ut inquit plutarchus) non consuli sed audacissimo tribuno conueniebant cæsari legem agrariam ferenti: honestissimi & præstantissimi in senatu uiri obnixe refragabantur: & impromis bibulus collega. tunc confugiens ad plebem Crasso quoque & Pompeio auxiliātibus: bibulū foro expulit. legēq; agrariā ptulit: q̄ pōpei⁹ Crassusq; cōprobauerūt: Agrarii homies dñr a liuio suffragatores legis

agrarii homines

agrariæ & agripetæ q petūt ex agroꝝ diuisiōe portionē q̄ uiriti dabāt. ¶Collegā obnūtiātē. qd sit obnūciāt scripsimus affati ī libro ānotationū: ubi & hic locus trāqlli explicāt. ē. n. obnūtiare rē malā nūtiare & proprie

Agripetæ qui

(ut inqt donatus) obnūciare dñr augures: q aliqd mali ominis scæuūq; uiderīt. ergo obnūtiātē accipe, p resistētē reluctātēq; legi Cæsaris tribuniciæ magis q̄ cōsulari tāq̄ imminēs q̄si malū omen nūciātē. inde. n. etymologia' huiusce uerbi ē. De obnūciātiōe plege: q copiosius scripsimus ī annotatiōibus. ¶Foro expulit. bibulus collega Cæsari in cōsulatu īpulsus a senatu: ut Cæsaris conatib⁹ obuiā iret: uenit' in foꝝ: ubi tumultu exorto fasces & reliq̄ ipsius bibuli īsignia lacerata fūt. & cū bibulus nihil territus iugulū ultro nudatū ferret: ab amicis ī, pximū iouis tēplū delatus ē. & ita bibulo catoneq; e medio sublatis leges a Cæsare pferunt': in q̄s tāq̄ optimas & senatus & populus iurare adacti fūt. Auctor appianus. ¶Cōquestū coegit ī desperationē ordo ē Cæsar coegit ī despationē cōquestū. S. bibulū: q cū ī senatu cōqueret de iniuria sibi a collega Cæsare facta neminē repit: q aliqd referre auderet sup tali cōsternatiōe: qua. S. ipse cōsul armis & ui foro pulsus fuerat. ē āt cōsternatio cōcitatio & pturbatio qdā subita ex aliquo metu. a Sternutaméto deduci existimat fe-

Cōsternatio quid

stus. quo toro corpore cōcutimur. ¶Referre uero significat ī cōsultationē ferre q̄n hēt accusatiuū cū ppositiōe ad: liui⁹ eā rē cōsules rati pnitiosā ad pres referūt. qntilian⁹ ñ retulit ad matrē ñ, ppinquos cōsuluit ñ amicos. ī de relatiōes fieri dicunt' in senatu. & maiores nri (ut ait seneca) in libro de trāquillitate uitæ. Nouā relationē post horā decimā in senatu fieri uetabāt. ex relatiōibus manāt sēatuscōsulta. ¶Quod ptāte abiret. i. quo ad torum nūcupantur. inde ēt plautus edictiones basilicas appellat ī captiuis. Dōatus edicimus inqt iubemus edicta. n. iperatoris sunt: Cicero in uerrinis edictum ptoris annuam legē dicit esse. ¶Obnunciaret: oblocuteret & quasi aliquod malū omen scæuūq; nuntiaret: obnuntiatio. n. perniciosis legibus resistebat. ¶Urbanoꝝ. facetoꝝ. nāq; urbanitas cui' cōtrariū est rusticitas significat sermonē pferentē ī uerbis & arte & usu, p priū quēdā gustū urbis: auctor qntilianus in. vi. Demosthenē urbanū fuisse dicūt: dicacē negāt. Cic. urbanū nouū credit eē uocabulū: q ita scribit ad appiū pulchrū. hic ego multa simul cogitaui te hoiem: ñ solū sapiētē

Quid sit urbanitas

Edicere qd

Edictum

Quid urbanus

¶M. AN. ¶Accensus: publicus minister: sed Varro festus: & Marcellus de accenso aliquid uariant: Pedianus accensus ait ē nomē ordinis: & pmotiōis in militiā. ¶Lege agraria: qua oēm ferme cāpanū agrū popło diuidebat: & extra sortē cāpū stellatē optimā eius agri ptem. xx. m. ciuiū qbus tres liberi eēnt: Polybius stellatē campū in quē quū Hannibal ducis errore uenisset a Fabio pene itercluſus est cāpanū agrū interpretat'. ¶Obnunciantē: pernitiosæ legi: ut Asconio placet resistentē: sed augures obnūciare dicebant' quū aliquid mali ominis nunciarēt. i. scæuū: & diꝝ qddā: hinc tribunitia lex illa. P. Clodii nequis de cœlo seruaret p eos

dies quibus cum populo agi liceret: qua rogatione fusiam legem: & æliam propugnacula & muros tranquillitatis & ocii constat sublatas. Lex. n. ælia obnuntiationem ut Asconius scribit: confirmarat: quæ oia ad publica decreta aut comitioꝝ euentus rogationesq; impediendas ptinebant: ergo obnunciantē infaustis denunciationibus remorantē. ¶ Consternatōe: quod ro. consul ex publico ui pulsus fuisset. ¶ Referre in consultationē ferre. ¶ Censere: siniam dicere hoc ad uindictā decernendā illud ad inuidiā faciendā attinet. ¶ Potestate: magistratu dignitate. ¶ Per edicta: p libellos quibus Cæsari plura cōtra auspicia molienti idē tidem obnunciando resisteret. ¶ Vrbanoꝝ facetiis & iocis scatentium.

testandi gratia signarent: non Cæsare & Bibulo: sed Iulio & Cæsare consulibus actum scriberēt: bis eundem præponentes nomine atq; cognomine: utq; uulgo mox ferrent hi uersus. Nō Bibulo quicq̄ nuper: sed Cæsare factum est. Nā Bibulo fieri cōsule nil memini. Campum stellatem maioribus consecratum: agrumq; campanum adsubsidia reipu. uectigalem relictum diuisit extra sortem: ac uigintí milibus ciuium: quibus terní pluresq; liberí essent. Publicanos remissionem

¶ PHI. ¶ Signarent. scriberēt: notarēt. Vñ resignare, p rescribere ātiq usurpabāt: sicut subsignare pro subscribere. alias signāt significat anulo signa imprimere Vnde resignare, p signata recludere: interdū signare est pecora signis notare. a signo signator dict⁹. ¶ Sed iulio & Cæsare cōsulibus actū. maiores nīi quotiens aliquid aliquo anno actum esse significare uolebant id a nominibus consulū significābant. Resignare Subsignare

Verbi causa. Marco Cicerone & C. antonio consulibus detecta est Catilinæ coniuratio: crasso pōpeioq; cōsulibus natus est Virgili⁹. Igitur cum Cæsar solus rem pu. administraret bibulo domi se continente: faceti quidam & dicaces. significare uolentes aliquid actum esse illo Cæsaris & bibuli consulum anno. bibuli nomen præteribant: ita scribentes iulio & Cæsare consulibus. tanq̄ Iulius Cæsar uicem impleuisset duorum consulum. ¶ Cāpum stellatem. Cicero in dissuasione legis agrariæ contra seruilium rullū mentionē facit campi stellatis: quo uiritim diuiso diminutio fiebat uectigaliū publicoꝝ: nāq; ager cāpanus ac stellatis subsidium erat belli: fundamentum uectigaliū. horreū regionum. Solatiū annonæ. Campū aūt stellatē in agro Cāpanō fuisse docet liuius: cuius uerba hæc sūt ex libro. ix. ab urbe cōdita. eodē anno in cāpū stellatē agri campani sanitiū incursiones factæ. silius quoq; in. xi. punicoꝝ. stellatesq; docent cāpos cererēq; benignam. hūc Cæsar diuisit una cū agro cāpano: q̄uis esset cōsecratus & religiosus: ut cōsecratū a maioribus ītelligas dicatum diis & factum religiosū: a ueteribus romanis: ut olim ager tarquinioꝝ a priscis fuit consecrat⁹ marti martiusq; deinde cāpus dictus. & ita maioribus erit septimus casus: si uero sit datiuus casus: intelliges cāpum stellatem fuisse consecratum maioribus. i. ut esset subsidiū publicum & tribunarius rei. pu. uel q̄ possideretur a patriciis. de agro possesso a patriciis mentio est ap̄ liuiū in tertio. ¶ Vectigalē. uectigal tributūq; rei pu. pendentē. uectigales appellamus, puincias agros & hoīes: q uectigal & tributa psoluunt. alio noīe stipendiari i dicuntur. liuius. utq; hannibal hic sit emulus itineꝝ herculis ut ipse fert an uectigalis stipendiariusq;: & seruus po. ro. a patre relictus. publica aūt uectigalia intelligere debemus (ut inquit uulpianus) Ex quibus uectigal accipit fiscus. interdum uectigalia redditusq; priuatos significant: cum publicos qdam tātūmodo significare tr adiderit: sicuti docet porphirio enarrās illud oratianū. Ego uectigalia magna diuitias hēo tribus amplas regibus: & Cicero inqt: nō intelligūt hoīes q̄ magnū uectigal sit parsimōia. Et mox tenui uectigali Detractis sūptibus cupiditatis aliqd ēt redūdabit. ¶ Vigīti milibus ciuiū. Cæsar ut auctor est appianus agros q circa capuā cæteris uberiores hēbāt diuisit pribus: qbus triū liberoꝝ ius eēt: qppe ad uigīti hoīum milia ī unū uenerāt: q liberoꝝ triū alimōiā ultro deposcebāt. ¶ Quib⁹ terni liberi. ap̄ ueteres romanos: q tres liberos habebat hic uacationū priuilegio erat decoratus: & ut auctor est dionysius ī tertio lex lata fuit pp illos ter geminos oratios Imperii ro. propagatores: quæ iubet his qbus tergemini sint filii alimenta puerorꝝ de publico dari. Donec puenerint ad pubertatem: Marcialis gratias agit īperatori domiciano. quod sibi roganti ius trium natoꝝ concesserit. scribunt tamen iurisconsulti titulo de uacatiōe & excusatione muneꝝ: q̄uis quis tres filios īcolumes habeat: non tamen eum a muneribus ciuilibus propter hoc liberari. & alibi dicit papinianus. in honoribus delatis neq; maior ānis septuagintaqnq; neq; pater numero quinq; liberoꝝ excusantur. ¶ Liberi. appellatione liberoꝝ antiqui scriptores ēt unū filiū filiamue appellauerūt. & ap̄ iurisconsultos titulo de testamētaria tutela: scriptū legim⁹ appellatione liberoꝝ nepotes quoq; contineri: titulo quoq; de uerborꝝ significatione sic inquit calistratus iurisconsultus. liberoꝝ appellatiōe nepotes & pnepotes cæteriq; qui ex his descendunt cōtinent: hos. n. oēs liberoꝝ appellatiōe cōprehendit lex. xii. tabularꝝ. ¶ Publicanos. publicani dīr uectigaliū publicoꝝ cōductores: & ut iq uit uulpianus publicani sunt qui publico fruunt: nā inde nomē hūt & oēs: qui quid a fisco cōducunt recte appellant publicani Iulius firmiscus tradit mercuriū in horoscopo cōstitutū facere ppositos cōductionū & uectigaliū: quoꝝ ordo olim romæ fuit potentissimus: & aliq̄din tertiæ uires fuere in romana re. publica qñ auctoritas iudicum uario seditionū euentu circa publicanos substitit. auctor plinius in. xxxiii. Refert Cicero in epistola ad qntū fratrē didaschalica: ordinē publicanoꝝ de ipsis optime meritū & p ipsos cū re. pu. fuisse, couiunctū: & paulopost. nomen publicani īquit neq; hi debent horrere. qui semp uectigales fuerunt. Liberi Pubicāi

¶ M. AN. ¶ Quid signarēt: scriberēt notarēt ī hūc. n. sēsū ueteres accepe: signatores tabulis testamētariis aut dot alib⁹ plurimū adhibebāt. Iu. Signatæ tabl̄æ: & alibi prior ille signabit. ¶ Ferrēt: uulgarēt. ¶ Biblo cōsu

le consuli Bibuli auctoritate. ¶ Campum stellatem: de stellate campo proxime diximus. ¶ Maioribus cõ secratum a maioribus: quod moris fuerit cãpos cõsecrare Liuius docet qui exactis regibus. Tarquiniorũ agr̃ Marti ait consecratũ: sed cõsecratio ipsa eo tendebat ut iuiolabilis esset: nec qsq̃ locũ ipsũ aut occupare auderet aut aliis occupãdũ ꝓponere ꝙ omni neglecta religiõe Cæsar fecit. ¶ Agrũq; cãpanũ: quæ pro. i. ut Polybii cõueniat interptatio. Cãpanũ tũ agr̃ publicatũ fuisse post capuã receptã: factũq; rei publicæ uectigalẽ. Liuius ẽ auctor: in hoc igit̃ maiestas: i illo religio uiolata ẽ. ¶ Vectigalẽ: ut uectigal rei pu. pẽderet uectigales agri ut Paulo iure cõsulto placet dñr q in ꝑpetuũ locant̃ hac lege ut q̃diu ꝓ his uectigal pẽdat̃ iis q cõduxerũt aut q illis successerũt auferri nõ possit. ¶ Publicanos: publicor̃ uectigaliũ conductores.

¶ PHI. ¶ Tertia pte. appianus i secũdo. Cæsar nihil senatu idigẽs uer̃ solo ppl'o confisus tertiã tributor̃ ptẽ rẽittẽdã cẽsuit eqtib⁹: q ob uectigalia istiterãt apd̃ sẽatũ ut tributor̃ onera ex aliq̃ pte releuarẽt̃. Q d̃ ãt ordo eqtũ sit idẽ ordo publicãor̃ docet plinius in. xxxiii. ¶ Immoderatius licitarẽt̃. solẽt sæpe publicani publica male redimere qñ licitatio uectigaliũ calore licitãtis publicani ultramodũ solitæ conductionis inflauit: ut auctor est paulus iurisconsultus. liceri autem & licitari est præcium deferre in uẽditiõe siue cõductiõe faciẽda. ide licitatores dicti: q ꝓ re emẽda cõducẽda ue ꝑciũ alius alio maius polliceantur: hinc exiit illud ciceronianũ ꝑceptum ex libris officior̃. non licitatorem uẽditor: nec cõtra se q licea tur emptor apponet. Sensus Suetonii est Cæsarẽ admonuisse publicanos ne supra modũ offerrẽt ꝑcium i cõductione nouor̃ uectigaliũ: qñ id foret illis detrimentosũ. licitatores uectigaliũ ut testant̃ iurisconsulti ad iterandã conductionẽ anteq̃ supiori cõductioni satisfaciant admittendi non sunt. ¶ Si conaretur quis. si aliqs tentaret cõtradicere. ¶ Catonẽ iterpellantẽ. cæsar consul. mar. catonem sniam rogauit: cato rẽ quam cõsulebatur. qñ non e repu. uidebat̃ ꝑfici nolebat eius rei gratia ducendæ lõga oõne utebatur eximebat q dicendo diẽ: tũ cæsar uiatorẽ uocauit eũq; cũ finẽ non faceret: præhendi loquentẽ & in carcerẽ duci iussit senatus reuerentia uiri motus cõsurrexit & ꝓsequebat̃ catonẽ in carcerẽ: quo facto cæsar destitit & mitti catonẽ iussit. auctores gellius: & capito in libro de officio senatorio. interpellãtem dicimus interfantẽ interrũpentemq; alterius sermonẽ: uel actioni se alterius interponentẽ. Seneca dictũ fuerat ne iterpellares. ide iterpellatores dicti: q impediunt interpellantq; aliqd actitantẽ dicentẽue. Cicero in litteris sine ullo interpellatore uerso. Asconius pedianus i interpretatiõe uerrinar̃. Interpellare inqt est mediam alterius oõnẽ interrumpere: uel actioni se alterius interponere. ¶ Lucullo liberius resistenti. Lucullus & Cato una cum Bibulo cæsaris collega eiecti expulsiq; sunt: dũ cõtra ꝓmulgationẽ cæsaris legũ intercedere conant̃: auctor plutarchus. ¶ Calũniar̃ metũ. criminationũ: calũniari est falsa crimina intendere. & calumniatoribus pœna lege themia irrogat̃: ut scribit marcianus iurisconsultus ad senatusconsultũ turpilianũ. Calumniari græce dicitur σϋκοφαντῆσαι. Vnde sychophante Calũniatores nũcupati q interdũ ꝓ dolosis & fallacibus accipiunt̃. sicut sicophãtias. plautus usurpat ꝓ fallaciis & dolis uafriciisq;. sed de sycophãta plura alias. ¶ Ad genua accederet: accedere ad genua supplicare est: namq; genua auctore plinio supplices attingũt ad hæc manus tendũt: hæc ut aras adorãt. ineſt. n. genibus hois quædam religio ex obseruatione gentiũ. ¶ Cicerone deplorante statum tempor̃. Cicero cum. C. antonium collegam suum defenderet in iudicio quæstus est quædam de re pu. circiter horam diei sextam. hæc cum hoies improbi ad cæsarem detulissent hora nona illo ipso die: Publius clodius a. C. fonteio adoptatus est legibus præuaricatis: hoc legimus in oõne mar. tullii: quæ inscribitur pro domo sua ad pontifices: hoc nunc signat tranquillus.

Liceri Licitari

De catone in carcerẽ misso

Interpellaĩ quid

Calumniari quid

Lex rhẽia

Sycophãte qui

Accedere ad genua

¶ M. AN. ¶ Tertia mercedum parte: de hac largitione Appianum sensisse existimo qui scripsit Cæsarem prĩo suo consulatu tertiã tributor̃ partem equestri ordini remisisse: sed hic tertiam mercedum partẽ: in cõducendis intellige uectigalibus pactar̃. ¶ Immoderatius licitarẽtur. immoderata præcipitiq; licitatione conducerent. ¶ Interpellantem: eius uerba interrumpentem: aut certe ipsa acta impedientem: est enim Interpellare pediano auctore mediam alterius orationem interrumpere: uel actioni se alterius interponere. ¶ Duci in carcerem: plutarchus auctor est: cum senatus omnis catonem tractum sequeretur Cæsarem auctorem tri. ple. fuisse: ut illum lictori eximeret. ¶ L. Lucullo: Idem auctor est. catonem: & Lucullum se comites: Bibulo obtulisse: quum in forum uenisset: consilio Cæsari collegæ resistendi. atq; ita accidisse: ut consulari maiestate uiolata fractis fascibus ipsi cum ignominia foro pulsi sint. ¶ Liberius: minus timide. ¶ Calumniarum: criminationum. ¶ In iudicio quodam: causæ actione. ¶ Temporũ statum: qualis fuit uox illa eiusdem. in primo inuectiuarum. o tempora o mores: Appianus. clodium tribunum ad ciceronis insidias instructum ait quod ille trium uirorum consensum ad monarchiam aspirantium palam improbaret. ¶ Clodium: inimicum: Appianus: & Asconius auctores suut: unum ex Clodii accusatoribus Ciceronem fuisse hic sorte ductum scribit: ille uero electum: Plutarchus testimoniũ ait a Cicerone i Clodium delatum.

a patribus ad plebē transire nitentē eodem die horaq; nona transduxit. Postremo in uniuersos diuersæ factionis idutum præmiis: ut se de inferēda Pōpeio nece sollicitatum a quibus dam profiteretur: productusq; pro rostris auctores ex com pacto nominaret. Sed uno atq; altero frustra: nec sine suspi tione fraudis nominatis desperans tam præcipitis cōsilii euē tum intercepisse ueneno indicem creditur.

## De Calphurnia uxore recepta & filia Iulia Pompeio tradita.

SVb idē tempus Calphurniam. L. Pisonis filiam suc cessuri sibi in cōsulatu duxit uxorem: suāq; Iuliam Cneo Pompeio collocauit: repudiato priore spon so Seruilio Cepione: cuius uel præcipua opa pauloante Bi bulum impugnauerat. Ac post nouā affinitatē Pompeiū pri mū rogare sententiā cœpit: quū Crassū soleret, esseteq; cōsue tudo ut quē ordinē interrogādi sententias cōsul calendis ia nuariis instituisset: eum toto anno cōseruaret.

¶PHI. ¶A pribus ad plæbem ex patricia familia in plæbeiam erat. n. clodi⁹ ex ea familia clau dia: quæ patricia erat: appellaba turq; pulchroꝝ: hīc cicero mor daciter simul & festiuiter clodiū pulchellum uocat: clodius is ha bitauit in domo empta sesterti is. C. L. millibus: quod plinius magis miꝝ ducit q̄ regū insani am. ¶Inductū p̄miis. L. uectius popularis ī senatu confessus est se cū telo fuisse: Cneoq; pō peio & cæsari suis manibus ne cē afferre uoluisse: q auctores & ipulsores & socios habuisse se sceleris ipsius dixit: bibulū: cice ronē: catonē: lucullū: cæteroſq; qui id temporis erāt lumina ro manæ rei pu. Idē, pfessus ē se pu gionē: quo id facinus ppetraret accepisse a scriba bibuli caio se ptimio. quod totum negoti um cum machinatore & archi tecto uatinio: q cesarianus erat

iocus ciceronis clodio emit domū. C. L. milibus sestertii

subornatum fuisset: fit senatus cōsultum: ut. L. uectius index in uincula co iiceretur: cui uatinius in carcere ceruices fregit. ne qd indiciū corrupti indicis extaret. historiā refert appianus in secundo. sed copio sius cū cta pscribunt a mar. tullio in oone cōtra uatiniū testē. cuius rei ēt luculenta ab eodē mentio fit in quadam ad atticū epistola. nunc tranqllus ait cæsarē ueneno necasse indicē hūc. L. uectiū: cū desparet euētū rei. & hic est ordo. cæsar credit intercepisse ueneno idicē īductū præmiis in uniuersos diuersæ factiōis eos. s. q diuer sa a cæsare sentiebant: bibulūq; & rei publicæ partes tutabant. ¶Sollicitatū a qbusdā. uidelicet a bibulo cu rione: catone: lucullo: ciceroe: reliqsq; quos enumerat. M. tullius in oone cōtra uatiniū. ¶Productusq; s. a cæsare atq; uatinio ex cōpacto. put subornatus: instructusq; fuerat a uatinio. In hāc sniam ait Cicero scri bēs in uatiniū. cū. L. uectiū in cōtionem, pd xeris indicē in rostris in illo augurato templo ac loco collocans ibi indicem. L. uectium liguam & uocē suam sceleri & mēti tuæ pbere uoluisti. & paulo infra. cū iā uectius ad arbitriū tuū porasset & ciuitatis lumia notasset descēdisset q̄, p rostris: eū repēte reuocares: colloquerere po. ro. uidēte: deīde īterrogares ecquosnā alios posset noiare: Inculcaris ne ēt ut. C. pisonē genes meū noia ret. Idē in epistolis ad atticū cribit uectiū a cæsare in rostra, pductū: ubi oia quæ ille uoluit de re pu. dixit: & qui illuc factus institutusq; uenisset: lucullū. C. faniū domitiū noiauit: ciceronē uero nō qdē noiati appella uit: sed dixit cōsularē di sertū cōsuli uicinū sibi dixisse halam seruilium aliquē aut ēt brutū opus esse repiri. ¶Intercepisse: De medio sustulisse: alias intercipe significat totū cape: ut scribit donatus enarrans illud te rentianū ex eunucho: qd nos capere oportet hæc intercipit: a plauto dictū ē interbibere: qd significat totū bibere. ¶Indicē. L. uectiū: q & index a cicerone dici tur. ¶Repudiato priore spōso. cæsar ut magis magisq; ex pompeii potentia floresceret: filiā suā iuliā illi despondit desponsatam antea seruilio cepioni: asserēs se pōpeii filiā seruilio præbituꝝ: quæ & ipsa iā fausto syllæ filio fuerat despon sata. ipse uero calphurniā duxit uxorem: quē successuꝝ sibi in consulatu consul ipse creauerat: uociferante multum catone rem intolerādā esse: quod præturæ ac impia p nuptiaꝝ lenocinia uenditarent. Pompeiū primū rogare sniam. Ordo rogā di snias in senatu romano uarius fuit: alias primus rogabat: q a censoribus princeps in senatū lectus fuerat alias q designati cōsules erāt: qdā e cōsulibus studio aut necessitudie aliq̄ ducti quē iis uisū erat hono is gra extra ordinē sniam primū rogabāt Caius cæsar in consulatu quattuor solos extra ordinē rogasse sniam di Ex his quattuor principē rogabat. M. crassū: sed postq̄ filiā Cn. pōpeio desponderat primum cœperat pom peium sententiā rogare. auctor gellius in. iiii. ¶Calēdis ianuariis. prīcipio anni: quo consulatum iniuerāt.

Intercipere quid

Ordo rogandi sententias

¶M. AN. ¶A pribus: ad plæbē: a patricio ordie ad plæbeiū: nā Claudioꝝ familiæ duæ fuere: Patricia qua claudius erat ortus: altera plæbeia. ¶Hora nona: forēsibus. s. actiōib⁹ aliena. Mar. de ciuilibus officiis: Ex erceret raucos: tertia causidicos: & mox ibidē. impat extructos frāgere nona toros: Plutarchus meridiē scri bit finē multis fuisse rei pu. ob id ma ꝯistratūq; ro. post eā horū fœdus facere nō cōsuesse rati credo meridia num tps rite publicis actiōibus minie accōmodatū. ¶Traduxit: ea traductio p adoptionē est facta: nā plæ beio hoi se Clodius adoptādū dedit. Vbi uero: & p quos adoptatio fieret gelli⁹ docet. ¶Inductū: immissū: sed melius psuasū. ¶Lucilius: huius ego aium si īduco: uel īductū: fallaciis qbusdā: & illecebris deceptū: ut idē. Miseꝝ senē sirenū cātu īductū: Appianus. Vectiū hūc fuisse ait: hoiem plæbeiū: sed ille ne q Cæsarem in Catilinæ cōiuratōe apud Nouiū quæstorē noiauit: an alius: incōpertū habeo. ¶A quibusdā: Bibulo: Cato ne: & Ciceroe: ut idē auctor ait. ¶Indicē: Vectiū. ¶Intercœpisse: sustulisse. ¶Calphurniā: quā Appiꝰ i

Cæsar. L. uectiū ueneno iter cepit

operto bonæ deæ a Clodio adulterata falso tradidit. ¶ Seruilio. Cepionæ: apud Plutarchum: & Appianũ mendose scipio pro Cepione legitur. ¶ Rogare: sententiam: qui mox rogandæ sententiæ a consulibus seruaretur. Gellius pspicue demonstrat.

¶ PHI. ¶ Socero. pisõe. ¶ Genero: põp. ¶ Suffragatib⁹. fauẽtib⁹. ¶ Idõea materia triũphoꝝ i hac sniam scribit liuius li. xxxviii. plures de gallis triumphos actos eẽ a rõanis: q̃ d toto orbe terrarũ. ¶ Lege uatinia. uatini⁹ q̃ fuit ifest⁹ ciceroi: qué tribunũ fecit cæsar legẽ tulit i tribũatu: ut cæsari i qnquẽniũ galliaꝝ ꝓuincia una cũ illyrico demãdaret.

diuisio galliæ transalpiæ cõatæ Celtæ uñ.

¶ Comatã quoq; gallia transalpina oĩs cõata uno noie appellat quã i tria pploꝝ genera luculẽti scriptores diuiserũt belgicã celticã & aqtanicã: quæ aremorica ante dicta est. Augustus uero quadrifariam diuisit addita lugdunensi ꝓuincia Apud Amianum marcellinum gallia minutati dispartita ẽ i multiiugas ꝓuincias: utpote q primã & scdam lugdunensẽ & primã & scdam aqtanicã faciat. Gallos celtas noie regis dictos & ab ei⁹ mris uocabulo galatas sermo græcus appellat. Narbonẽsis uero ꝓuincia appellat pars galliaꝝ bracchata añ dicta a genere uestiũ: de qbus ifra suo loco dicet. a cõa capillitioq; comatã dici creditũ ẽ: qa natio illa erat ĩtõsa. Plini⁹ i. xi. i capite cũctoꝝ aialiũ hoi plurim⁹ pilus: iã qdẽ ꝑmiscue maribꝰ ãc fœĩs. apud ĩtosas utiq; gẽtes atq; ẽt noĩa ex eo capillatis alpiũ icolis galliæ comatæ. ad hoc alluſit lucãus illo uersu: Crinibus effusis totæ ꝓlatæ cõatæ. Cisalpina uero togata gallia cognomiat: ut auctor ẽ plini⁹ i tertio & idicat marcialis illo uersiculo: gallia rõanæ noie dicta togæ.

Gallia cisalpina togata dicta.

¶ Frequẽti curia. i. cũ sẽatores frequẽtes eẽnt i curia. Sẽatorib⁹. n. q cũ i senatu uenire deberẽt ñ adessẽt multa idicebat: pignus quoq; iterdũ capiebat ut docet marc⁹ uarro in lĩs q̃s ad opianicũ dedit. illud adde q; senatus cõsultũ si factũ eõt: nisi in loco ꝓ augures cõstituto: qd tẽplũ appellat iustũ nõ erat. Curiaꝝ duo genera rõæ fuerũt: ná locus ubi sẽatus rẽ pu. curat curia dr: & ubi cura sacroꝝ tractat curiã appellamus. ab his curiones dicti: de qb⁹ affati scripsimus i annotatiõibus. curia nõ solũ ꝓ loco: sed ꝓ hoib⁹ accipit. Luc. Victo iuuenax iactatis curia gracchis. ¶ Insultatuꝝ. ĩsilituꝝ irrisuꝝq; iuriosius. ẽ. n. ĩsultare: ut ait seruius in. x. cõmẽtario irridere inimicos: & ut addit noni⁹ aliq d iuriosius dicere. dicim⁹ ãt ĩsulto tibi: licet Salusti⁹ dixerit multos ab adolescẽtia ĩsultauerat. alias ĩsultaꝝ significat ĩsilire. maro. ĩsultaꝝ solo. ¶ Fœiæ fore. cõtũelioſe feia appellat⁹ ẽ cæsar tãq; effœiatus: & oĩum uiroꝝ mulier. ¶ Quasi alludẽs. alludere ẽ ea dicere: quæ ad aliũ sẽsum referunt. Virg. Nec plura alludẽs: ea uox audita laboꝝ pria tulit finẽ. Sic cæsar sympolicos & ꝓ quãdã quasi allusionẽ itelligi uoluit se quoq; quẽ fœiam dictitabãt regnare posse: cũ fœiæ amazões semirãisq; regnauerint. ¶ Semirami. historia semirãidis nota ẽ monumẽtis latinoꝝ græcoꝝq; cõditoꝝ: quæ dignas mẽoratures gessit: babylona cõdidit: idis bellũ intulit: quã alexander magnus auctore Curtio ꝑimis admirabat: Eadẽ ĩpudica & mollis fuisse tradit: utpote quæ filii cõcubitũ expetisse dicat: & equũ adamasse usq; ad coitũ.

Semirãis auis

Semiramis lĩgua syria aũt significat: nãq; ab auibus adhuc ĩfãs nutrita fert. qdã fabulabant ut inqt diodor⁹ semiramĩ in colũbã fuisse cõuersã: ex quo factũ est: ut syrii colũbã tãq; deã colãt ĩmortalẽ reginã arbitrati. hĩc a tibullo dictũ uĩ Alba palestino sãcta colũba syro & ut auctor ẽ philo iudæus: lege apud assirios colũbarũ usus erat ꝓhibitus.

Amazões duplices

¶ Amazõas tenuisse. de amazõibus: quæ ĩ asia olĩ regnauerũt affatũ scripsere: Iustinus: curtius: herodot⁹: strabo: plutarchus: aliiq; pene ĩnumerabiles: illã addeduplices fuisse amazõas: alteras circa thermodõta flumẽ in regiõe põtica regnasse: alteras ĩ africa floruisse quæ libyæ ob id dñr: de qbus scribit diodorus libro. iiii. bibliothecæ: quæ olĩ aduersus gorgonidas exercitũ duxere fœieum: easq; acriter ꝓliantes occiderũt. dictæ sunt amazões eo q; mãmis careãt: quas græci ἀμαζόνας appellant. mos. n. amazonibus est ĩurere ĩfantiũ mãmas dexteriores: ne ĩpedimento sint ad pugnam conserendã: & ne sagitarum ĩactus ĩpediat. Securim pria inuenit penthesilea amazonũ regina (ut inqt plinius) unde ab ouidio dictũ ẽ. themodõtiaca malles cecidisse securi: hoc ẽ amazõia. Idẽ alibi securigeras appellat puellas amazonas.

Amazões unde

¶ M. AN. ¶ Socero: pisone. ¶ Genero: Pompeio. ¶ E molumento & opportunitate: ut hoc ad bellorum materiam: illud ad ꝑdæ opulentiam referas. ¶ Illyrico. Appianus auctor est ab Illyro polyphemi filio illyricum nominatum: q̃ longe: lateq; eius fines spatiarentur olim: idem auctor. Plinius q; & Strabo docent. ¶ Lege: uatinia: Vatinii. tri. pl. rogatione: is cum. P. Clodio tribunus fuit. ¶ Comatã: galliã: græci gallos: celthas uocant: gens oĩs triplicẽ partitionẽ sortita est: comata gallia quæ pyreneis iugis rheno oceão: & genna cõtinere: a cultu credo capilloꝝ: est dicta: Altera brachata: quæ & narbonensis: ad gallicum mare interna obuersa: & ipsa a barbarico brachaꝝ cultu: est enim bracha indumenti genus: quo gens peculiariter est olim usa: unde illud apud eundem: galli brachas in curia deposuerunt. Vopiscus: Gallicis inquit

## De imperio galliarum ei concesso post consulatũ.

SOcero igitur generoq; suffragãtibus ex omni prouinciarũ copia gallias potissimũ elegit: cuius emolumẽto & oportunitate idonea sit materia triũphorum: & initio quidẽ galliã cisalpinã: illyrico adiecto lege uatinia accepit: mox ꝓ senatũ comatã quoq; ueritis pribꝰ ne si ipi negassent populus & hanc daret: quo gaudio elatus nõ temperauit: quin paucos post dies frequẽti curia iactaret inuitis & gementibus aduersariis adeptum se quæ cõcupissẽt: deinde ex eo insultaturũ omnium capitibus: ac negante quodã ꝓ cõtumeliã: facile hoc ulli fœminæ fore rndit: quasi alludẽs in Assyria quoq; regnasse Semiramim: magnãq; Asiæ partem Amazonas tenuisse quondam.

brachis ornatus Tetricus in triumphum est ductus:& Lãpridius:Alexandꝛ quoq; principem tradit inter militaria uestimenta brachas donasse. ¶Tertia togata:a toga quidem hæc dicta intra apenninũ & alpes:& anconem usq; propagata. ¶Vlli fœminæ:ad impudicam eius adolescentiam refertur. ¶Quasi:alludens: oblique demonstrans sibi quoq; q̃q̃ molli:ut semyramidi:& amazonibus ad regnum uiam aliquo mõ patere posse. ¶Semyramidẽ:de eius regno:Trogus & Herodotus multa:sed diodorus oĩo plura. ¶Amazones:de his quoq; idem trogus Plinius & Strabo.

¶PHl. ¶Functus consulatu.Fungi agere est:defungi pagere(ut inqt Agretius gramaticus):inde defunctos dicimus mortuos:q munia uitæ pegerunt.& defunctos piclis liberatos & functũ magistratu:q pegit magistratũ.De supioris anni actis:referebant ad senatũ p̃tores ut cæsar ratiõem redderet eaꝝ reꝝ:quas superiore anno:hoc est in suo consulatu gesserat:multa enim gessisse credebatur aduersus leges & auspicia. ¶Cognitionẽ detulit.ut senatus cognosceret de actis suis.i.de his rebus:quas gesserat ĩ cõsulatu:& mox diiudicaret recte an pperam acta forẽt. ¶Nec illo suscipiente.i.cũ senatus talem cognitiõem suscipere recusaret. ¶Altercatiões.criminationes & inficiationes clamosas: altercatio.n.cõstat aut ĩ intẽtione aut depulsione ut docet quintilianus in.vi. ¶Quæstor arreptus in p̃iudiciũ.apud quintilianum caput est in.v. de præiudiciis:quo declarat̃ præiudicia uersari in rebus:quæ aliquãdo ex paribus causis sunt iudicatæ qualia p̃iudicia in opianicũ a cicerone facta dicuntur in oratione p̃ cluẽtio:& ut inqt elegãter ascõius (p̃iudicium dicitur res: quæ cũ statuta fuerit affert iudicaturis exẽplũ:quod sequant̃.) iudiciũ aũt res:quæ causã litẽq; determinat. ¶Postulatus.accusatus. ¶Appellato collegio.s. tribunoꝝ:q appellat(ut inquit Vlpianus) maiorẽ iudicẽ dẽt appellan̄.dicim⁹ appello pricipẽ & ad pricipẽ. ¶Re⁹ ne fieret.hoc ẽ ne accusaret̃ dũ absẽs eẽt ob cãm cõmodũq; rei pub.reũ fieri nihil aliud est nisi apud p̃torẽ legibus interrogari:ut docet ascõius:reos aũt.M.antonius orator apud Ci.appellat:nõ eos mõ:q arguũtur:sed oẽs quoꝝ de re disceptat̃:sic n.oli loq̃bant̃. ¶Obligare.sibi obligatos obnoxiosq; efficere aliquo bñficio. ¶Adiuuare q̃uis cæsar eẽt in gallia tñ plurimũ iuuare poterat eos:q rõæ mgĩatus petebant:pti p epistolas:pti p amicos suffragatores. ¶Cuius pacti.illius pactiõis intellige:qua cõpetitores magistratuũ pepigerãt se defensuros absentẽ cæsarẽ. ¶Syngraphã exigere.iter syngraphas & cætera chirographa hoc itereſt:q̃ ĩ cæteris tñ:quæ gesta sunt scribi solent:ĩ syngraphis:ẽt cõtra fidẽ ueritatis pactio scribitur:& nõ numerata quoq; pecũia:aut nõ integre nũerata,p tparia uolũtate hoĩum scribi solet auctor ascõnia⁹. syngraphã itelligit trãqll⁹ chirographũ,ppria eoꝝ q paciscebant̃ manu scriptũ:ĩ quo talis pactio scripta erat ne uidelicet ificiari posset:fit mẽtio syngraphæ a symacho ĩ epistolis p quãdã q̃si catholicã sn̄iam sic scribẽte.Fides amicitiæ syngraphã ñ reqrit.De syngraphis crebra ẽ apd Ciceronẽ usurpatio. ¶Cõsularis cãdidat⁹.corrigendũ est cõsulat⁹.cãdidati aũt cõsulatus petitores dicunt̃:,pterea q̃ q mgĩatũ petebãt in toga cãdida id factitabãt:hoc iõ fieri existimat plutarchus ĩ ,pblematis ut magistratu dignos nõ genere:nõ diuitiis:nõ gloria:sed uulneribus & cicatricibus indicarẽt:quæ ut ab his cõspicerent̃:quos ambiẽdo prẽsabant ĩn toga cãdida ad petẽdũ descẽdebãt:uel qa corpus nudãdo ac seipsos submittẽdo:ita populũ captabãt.mẽdosus est plutarchi codex ĩpressus .nã sine toga hoc solitũ fieri a cãdidatis scribit:qđ falsũ eẽ uel unica cicero nis oĩo apte demõstrat:cui titulus ẽ i toga cãdida:quã dixit ĩ senatu ĩ petitõe cõsulatus:oli tribuni legẽ promulgarunt:ne cui albũ in uestimẽtũ addere petitionis cã liceret:sicuti tradit liuius in.iiii. ab urbe condita. Inde p quãdã decorã trãslationẽ cãdidatos dicimus petiores aliaꝝ quoq; reꝝ:sicuti a qntiliano candidatus eloquentiæ.a plinio ĩ panegyrico cãditatus gloriæ & ĩmortalitatis.A hieronymo cãditatus fidei elegãtissime nũcupant̃.q̃ eẽnt artes petitoriæ.hoc ẽ cãdidatoꝝ docet mamertin⁹ ĩ panegyrico:cui⁹ uerba subieci. qs ignorat tũc quoq; cũ honores po.ro.suffragiis mãdabãt̃ multos fuisse cãdidatoꝝ labores:ediscẽda oĩum nomia tribuliũ:hoĩes singuli salutãdi.p̃hẽsãde obuioꝝ man⁹:oĩbus arridẽdũ:multaq; alia pp honorẽ adipiscẽdũ agẽda:quæ alias uiꝝ honore dignũ facere nõ deceret:cõsulatus aũt nõ cõsularis legẽdũ ẽ ut sit patricius casus hoc ẽ genitiuus q iungit̃ cũ hoc noĩe cãdidatus:sic.n.loqmur.cãdidatus quæsturæ:p̃turæ.consulatus .i.q petit quæsturã p̃turã consulatũ.Quod si cõsularis legas significabitur petitor q oli fuit consul:sicut a cicerone in oratione ,p murena p̃torius & cõsularis cãdidatus dicunt̃:quoꝝ alter iã fuerat p̃tor.alter cõsul.& ambo erant competitores.Sed neq; hec lectio neq; hæc expositio cõgruit sententiæ tranquilli.

## De accusatione gestorũ consulatus eius.

IVnctus cõsulatu Caio Meminio: Lucioq; Domitio prætoribus:de supioris ãni actis referẽtibus cognitionẽ senatui detulit:nec illo suscipiẽte triduoq; p irritas altercationes absũpto in ,uiciã abiit:& statim quæstor eius in præiudiciũ aliquot criminibus arreptus ẽ. Mox & ipse a.L.Antistio tri.ple.postulatus appellato demũ collegio optinuit:cũ reip.cã abesset reus ne fieret.Ad securitatẽ ergo posteri tẽporis ĩ magno negocio habuit:obligare semper annuos magistratus:& e cõpetitoribus nõ alios adiuuare:aut ad honorẽ pati puenire:q̃ q sibi pepigissent ,ppugnaturos absentiã suã:cuius pacti nõ dubitauit a quibusdã iusiurandum:atq; etiam Syngraphã exigere.

## De Domitio minante Cæsari:& gestis p eũ in gallia.

Ed cũ.L.Domitius cõsulatus cãdidatus palã mina-

Fungi Defungi

Altercatio Præiudicium quid

Iudicium

Reum fieri Reus qui

syngraphæ Chirographa

Candidati qui

Correctus pltarchi locus

Labores cãdidatori

¶M.AN. ¶De actis: de his: q̃ Cæsar ſupiore ãno cõſul egiſſet: an ꝓ ratis habẽda eẽnt: ſeu reſcidẽda poti⁹. ¶Detulit: Cæſar. ¶Cognitionẽ: ut qualia eſſent ſenatus cognoſceret: & corrigeret. ¶Suſcipiẽte: recipiẽte. ¶Irritas: uanas. ¶Altercatiões: iurgatiões. ¶In ꝑiudiciũ: ꝑiudiciũ ut pediano placet: res eſt quæ quũ inſtituta eſt affert iudicaturis exẽplũ qđ ſequant: cui Plinii ad ſeuerũ aſtipulat⁹ auctoritas: Curianus inqt orabat ut ſibi donarẽ portionem meã ſeq; ꝑiudicio iuuarẽ: Fabius ꝑiudicia ſunt a rebus iudicatis: quæ pares fuerũt: aut ex iudiciis ad ipſã cauſã ꝑtinẽtibus: aut ab eiuſdem cauſæ ꝓnũciatiõe: cõfirmant⁹ duobus mõis præcipue: & auctoritate eorũ q; ꝓnunciauerũt: & reũ de quibus quæri⁹ ſimilitudine. ¶Poſtulatus: reus accerſitus. ¶Appellato: appello tribunos dicimus: ꝓuoco ad tribunos. ¶Collegio: reliquis e collegio tribunis. ¶Optinuit: collegii interceſſione. ¶Reus: ne fieret: ne ut reus accerſeret⁹: nec cuiuſq̃ accuſatiõi eẽt obnoxius. ¶Ad ſecuritatẽ: ne aduerſos haberet in urbe mgr̃atus. ¶Obligare: ſibi fide obſtrĩgere. ¶Nõ alios pati ad honorẽ puenire. qđ ꝑ neceſſariorũ & cliẽtũ ſuffragia: quæ plurima Cæſari aderãt: fieri poterat ¶Pepigiſſent: a pago uerbo: ut fabio placet poti⁹q̃ a paciſcor. q. d. ſecũ pacti eẽnt. ¶Propugnaturos: defẽſuros. ¶Syngraphã: cautionẽ: Cicero pgitis uos tãq̃ ex ſyngrapha agere cũ populo: pedianus ĩ chirographis ſcribi ait quæ acta ſũt ĩ ſingraphis contra fidẽ: & pacta quædam complecti. ¶Conſularis candidatus: q̃ conſulatũ ſolemni more petebat.

¶PHI. ¶Quod ꝓtor nequiuiſſet. dictũ eſt paulo ante mẽmiũ & domiciũ prætores retuliſſe đ actis cæſaris in cõſulatu: ſed conatus eorũ fuit irritus: nec quiequam effecerũt in cæſarẽ quod moliebantur: Domitius in conſulatu: qui maior eſt magiſtratus minitabatur ſe effecturum aduerſus cæſarẽ: quod in prætura: q̃ infirmior eſt mgr̃at⁹ nequiuiſſet: unde cæſar iuit obuiam eius conatibus & operã dedit ut a conſulatu repelleret⁹. ¶Lucam extractos. Cæſar cũ largitiõe po. romanũ corrupiſſet: cũq; eius nutu quãuis abſentis cuncta romæ gererent⁹ ad eũ olim lucã pueuerunt cõplures romani ampliſſima prædiți auctoritate: adeo ut lictores magiſtratuũ numero centũ ac. xx. circa ipſũ fuiſſe ferãt⁹: ordinis uero ſenatorii ad ducentos: quos oẽs ſibi obligatos reddiderat largitione atq; fauore: uenerũt tunc quoq; ad eũ craſſus atq; pompeius: qui cõmuni cõſilio decreuerunt: ut põpeius & craſſus una cõſulatum peterent: qđ & factum eſt cum fruſtra domitius ænobarbus aduerſari pro uiribus conaretur. ¶Perfecit utrunq;: ut. S. domiti⁹ deturbaretur: & craſſus pompeiuſq; peterent cõſulatũ. ¶Impium prorogaretur. prorogare imperium ſignificat noua rogatione in longiora tempora proferre. Trebonius tribunus ple. rogationẽ ꝓmulgauit: qua prouiciæ conſulares in quinquennium dabantur: Pompeio hiſpania: craſſo ſyria & parthicum bellum: cæſari uero gallia & germania in alterũ quinquennium: quam legem: cum ĩpedire uellet mar. cato: ĩ uincula ductus eſt. ¶Alauda appellabatur. plinius in. xi. na. hiſto. ſcribit alaudam auiculam appellatam quondam galerigallica ſignificare legionem: quia galli hoc nomine fortaſſis uocant galeam. unde milites galeati alaudæ dicti. Ideoq; cæſar cum ex gallis legionem conſcriberet alaudam appellauit. & milites alaudæ nuncupati: de qua legione ita ſcribit cicero in epiſtolis ad atticum. Antonius cum legione alaudarũ ad urbem pergere pecũias mũicipiis ĩpare. oli mar. antoni⁹ decuriam fecit iudicũ: quos ex legiõe alaudarũ cõſcripſit qđ cicero ĩ philippicis ĩſectãter criminat⁹. Alauda aũt uolucris iõ dicta ẽ galerita: qa apicẽ hẽt in capite ad ſimilitudinẽ galeri ſiue galeæ. Varro appellat galericum non galeritam: quia in capite habet plumã elatatã. ¶Ciuitate donauit. Donare ciuitate ẽ efficere ciues rõanos & iura ciuiũ dare. Cæſar oẽs alaudas fecit rõanos ciues: cũ pri⁹ eos formaſſet iſtituiſſetq; militarib⁹ documẽtis ex rõana diſciplĩa: & excoluiſſet elegãtia rõani ueſtit⁹ & armorũ exuta gallicana barbaria: q̃uis ſcribat Marcellin⁹ gallos eẽ terſos & mũdos. ¶Tã fœderatis quã ĩferiãs. Fœderati dñr ppli: q fœderi icto cũ pplo ro. ſocietatẽ coiuerũt. Nãq; iter ciuitates, puiciarũ: aliæ ciuiũ raõnorũ aliæ latiorũ uterũ: aliæ fœderatorũ: aliæ ſtipẽdiariæ dicebãt⁹: de qb⁹ apd pliniũ mẽtõ ẽ frequẽs. ¶Nõnulli ddẽ. hoſtib⁹. cato ſignari uũ q olĩ ĩ ſẽatui ſuaſit dixit ut cæſar hoſtib⁹ ddere⁹: q ꝑ citate pfidiã expiaret: & ut execrationẽ ĩ auctorẽ uerterẽt. ita oli hãno carthaginẽſis cẽſuit hãnibalẽ ddẽdũ eẽ rõanis ad pœnã ob ruptũ fœd⁹. ¶M.AN. Quod prætor: ad illud quod proximo capite dixit: refertur. C. Memmio: &. Lucio Domitio ꝓtoribus de ſuperioris anni actis referentibus quaſi dicat reſciſſurum ſe conſulem omnia acta Cæſaris: aut certe compulſurum: ut eorum: quæ conſul contra auſpicia feciſſet: redderet rationem. ¶Lucam urbs hetruriæ eſt: ac magis nota: quam de ea plura dici oporteat. ¶Prouinciæ ſuæ: galliæ ſcilicet ciſalpinæ

retur conſulẽ ſe effecturũ: quod prætor nequiſſet: ademptu rumq; ei exercitus; Craſſum Pompeiũq; ĩ urbem prouinciæ ſuæ Lucã extractos cõpulit: ut detrudẽdi Domitii cauſa conſulatũ alterum peterent: perfecitq; utrunq;: ut in quinquennium ſibi imperiũ ꝓrogaret⁹. Qua fiducia ad legiones quas a rep. accepat: alias priuato: alias publico ſũptu addidit: unã etiã ex trãſalpinis cõſcriptã uocabulo quoq; gallico alauda enĩ appellabat⁹: quã diſciplina cultuq; romano inſtitutam: & ornatam poſtea uniuerſam ciuitate donauit. Nec deide ulla belli occaſione: iniuſti quidem: ac periculoſi abſtinuit tam fœderatis: quam infeſtis ac feris gentibus ultro laceſſitis: adeo ut Senatus legatos quondam ad explorandum ſtatum galliarum mittendos decreuerit: ac nonnulli deden/

prorogare ĩpium qd

De alauda

Donare ciuitate qd

Fœderati populi

Appianus auctor est tãtum esse hic p partes cõcursum ad Cæsarẽ factũ: ut .c.xx. fasces circa illũ qñq; conspecti sint: ac præter magistratus ipsos ad ducẽtos senatorii ordinis officii gĩa eo cõfluxisse. ¶ Detrudẽdi deiiciẽdi. ¶ Alterum: quia ambo una consules fuerant: ergo secundo loco peterent: quanq; Plinius: tertium eum consulatum fuisse: non secundum demonstret. ¶ Vtrunq; perfecit: ut Domitius deiiceretur: & ambo creati sint: uel ut Domitio depulso sibi in quinquennium imperium prorogaretur. ¶ Ad legiões: quæ ab initio quattuor: auctore Plutarcho fuerant ei decretæ. ¶ Priuato: proprio sumptu. ¶ Alaudam: ab auis nomine appellatam Plinius aperte docet: auis inquit galerita appellata quondam: postea gallico uocabulo etiam nomen legioni dederat alauda: Cicero: ludi manipulares ex legione alaudarum: & Plinii uerbis apparet: quia galleis essent milites instructi nomen legioni datam. galli enim galeam alaudã uocant. ¶ Institutam: militari disciplina excultam. ¶ Ornatam: ro. armis instructã. ¶ Ad explorandũ: recognoscendũ.

dum eum hostibus censuerint: sed prospere decedentibus: rebus: & sæpius & plurium q̃ quisq; unq; dierum supplicationes impetrauit.

## De gestis per eum in gallia.

¶ PHI. ¶ Plurium q̃ quisq; unq; dieꝝ. cum romæ renunciatæ fuissent res in gallia præclarissime a cæsare gestæ quindeci dierum supplicatio decreta est: qđ ante id tẽpus accidit nulli: sicut meminit ipse cæsar in commẽtario belli gallici secundo: Cicero olim decreuit supplicatiões. L. dieꝝ nomie trium iperatoꝝ hirtii pansæ & octauii. ¶ A saltu pyreneo. mõte pyreneo sunt aũt montes pyrenei: q diuidũt galliam ab hispania: ab exortu equinoctiali i occasum brumalem porrecti: ab igne: qui græcæ dicitur πῦρ nominati. nam ut ait diodorus in .vi. siluæ i pyreneo frequentes iniecto a pastoribus igne antiqtus flagrauere autumat silius in tertio punicoꝝ: a puella nomine pyrene dici pyreneum saltũ: quã ab hercule deuirginatã feræ laniauerũt: mox hercules sepeliuit pyrenes nomẽ idemtidẽ iclamitans a poetis ipe quoq; mons pyrene nuncupat. Idẽ silius. pyrene celsa nimbosi uerticis arce diuisos celtis late pspectat iberos. Alias pyrene fons est in agro corintho musis dicatus: cuius persius & papinius meminerunt de quo & plautus ait in aulularia: interbibere sola si uino scateat: Corinthiensem fontem pyrenea potest. ¶ Alpibus. alpes in longitudinẽ. C. milia passuum patere a supero mari ad inferꝝ Gelius tradit Liuius uero tria milia stadioꝝ. Strabo pdidit in quarto Alpes alio noie albiũ appellari. Cecinit silius uentos posuisse regna furentia in alpĩna domo: cũ illic ppetui flatus dominentur polybius alpes arcem & muros Italiæ appellat. ¶ Monte gebenna. Lucanus cana pendentes rupe gebẽnas. hodie dicitur mons geneueræ. ¶ Fluminibus: rheno & rhodano. Rhenus rheticaꝝ alpium uertice ortus modico flexu in occidentem uersus septentrionali oceano miscetur auctor tacitus. Rhodanus uero galliaꝝ fluuius multo fertilissimus ex alpibus se rapiens in lẽmanum lacum defertur: a rhoda rhodioꝝ oppido dictus: ut ait plinius i tertio. ¶ Patetq; circuitu. Agrippa uniuersaꝝ galliaꝝ inter rhennm & pyreneũ atq; oceanum ac montes gebennam & iuram longitudinẽ. cccc. xx. M. passuum: latitudinem. ccc. xiii. computauit. ¶ In prouinciæ formam redegit. Acquisitæ bello regiones prouinciæ dictæ sunt: ad quas prætores mittebant. aliæ erant cõsulares. aliæ ptoriæ. unde in calce opis ita scribit strabo uniuersæ huius terræ: quæ romanis paret: ptĩ reges tenent: quã uero ipsi hñt ,puinciã uocãt: & pfectos in eã mittũt. redigere aũt regiões in formã ,puiciæ nihil aliud est q̃ regiõem subiicere impio ro. & ad eã gubernandã mittere pfectũ sicut dictũ iã est. ait tranqllus cæsar tẽ galliã subactã i hãc ,puiciæ formã redegisse. ¶ Stipẽdii nomẽ iposuit. hoc ẽ stipẽdiariã fecit. nã stipẽdiarias ,puicias ciuitatesq; appellamus: q̃ stipendiũ pẽdũt hoc ẽ tributũ soluũt: & ita apud iurisco. pdia stipendiaria dicta quæ sunt tributaria. ¶ Põte fabricato. qua ratione pontem ligneũ fabricauerit cæsar supra rhenũ ut in germaniã transgrederet docet ipse i. iiii. cõmentario: q non semel sed bis pontẽ fabrefeciſſe & contra germanos trãsrhenanos trãsisse mẽorat. ¶ Britanos ignotos antea. cæsar magno sibi usui fore arbitratus si britaniã adisset & genus hoium pspexisset loca portus aditus cognouisset: quæ antea oia erãt icognita i eã legiões trãsportauit & britãnis uictis obsides ipauit: & quid i ãnos singulos uectigal britãia po. ro. pẽderet cõstituit: Antiqt⁹ britãia albion dicebat. Cor. tacit⁹ i libello quo uitã iulii agricolæ describit: mlta de britãia britãorũ morib⁹ luculẽter enarrãs hoc add: t. prim⁹ romãorũ diuus Iuli⁹ cũ exercitu britaniã ingressus quãq; pspa pugna terruerit incolas ac littore potitus sit: potest uideri ostendisse posteris non tradidisse. ¶ M. AN. ¶ Dedẽdũ: ad pœnã & suppliciũ dãdũ. ¶ Pluriũ dieꝝ: plutarch⁹. xv. dieꝝ supplicatões eis decretas ait: ipse uero i cõmẽtariis. xx. supplicatõib⁹ ipsis ipatores & exercit⁹ diis cõmẽdabat: ut Capitolius inuit: uestrũ iqt ẽ igit i supplicatiões decernere: nosq; diis cõmẽdat. ¶ A saltu pyreneo: pyrẽei mõtes citeriore hispaniã a galliis diuidũt: nomẽ a puella idigẽa ab Herculæ cõpressa: aut ut qdã scribũt ab igne a pastoribus immisso: quo montes ipsi olim cõflagrarũt factũ. ¶ Alpibus. quæ galliã & germaniam ab italia diuidunt.

Mõtes pyrenei

pyrene fõs

De alpib⁹

Gebennas

Rhenus

Rhodan⁹

prouiciæ

Stipẽdiarie Ci.

De britãis

Britãnia

¶Monte gebenna:qui ad meridiem ipsam terram claudit. ¶Rheno:flu.ex adula monte rhenus ortus ad septentrionem in britannicū oceanū decurrēs:galliā a germania diuidit. ¶Rhodano: fluuio q in in ternū mare gallicū elabitur:ut intelligas his finibus narbonensē quoq; galliā includi. ¶Ad bis & tricies centū ad milliū passuum tria millia & ducēta hoc est bis ac tricies centū millia passuū. ¶Stipendii noie:stipendiarsam fecit. ¶Germanis q transrhenū:transrhenanis.s.de qua expeditione ipse Cæsar i cōmentaris:& Plutarchus abunde. ¶Britannos:bis Cæsar in britanniā traiecit.Plinius & plutarchus sunt auctores ¶PHl. ¶Succesus.felicitates.

¶Ter aduersū casū expertus. quēadmodum ter expertus sit cæsar aduersantem fortunā copiosissime docent ipsius cōmētarii.prio in britania iacturam passus est qñ ipsius classem qua exercitū trāsportandū curauerat æstus cōpleuit: & tēpestas afflixit ubi cōpluribus nauibus fractis reliquæ ad nauigā dum inutiles factæ sūt funibus ancoris reliquisq; armamētis amissis ex quo magna totius exercit⁹ turbatio facta est. Secūdo:qñ cōi totius galliæ consilio oīa cæsaris hyberna oppugnare constituerunt tunc eburones galliæ populi lucium aurunculeium cottam & tituriū sabinum fraude ex hybernis edoctos cum legionariis militibus cōtrucidarunt.pauci ex ꝑlio elapsi ad titū labienū legatū incolumes puenerunt. Tertia cæsaris clades fuit apud gergoniā quod oppidū positū est in altissimo monte in regione aruernoꝝ: Fabius cēturio legiones octauæ gergoniæ muro portisq; cū militibus appropinquās a manipularibus suis subleuatus in muꝝ ascendit:alioq; in muꝝ ipse extulit:interī galli ex altera oppidi parte cū oppidū ab romāis teneri audiuissent eo cōtenderunt:& ista hostes loco & numero cōfidētes cæsarianos uehemēter pterruerunt:Fabius Cēturio qq; una muꝝ ascenderāt circonuenti atq; interfecti muro ꝑcipitant eo die milites cæsaris ex ea clade sunt paulominus septīgenti desiderati. ¶Eodē tpis spacio.quo res gerebat ipator i gallia. ¶Matrē amisit.mī cæsaris aurelia noīabat singulari pudicitia mulier. ¶Filiā.iuliā pōpeii uxorem:q̄ ex pt⁹ dolore decessit cū prius puellā pepisset:honosq; maximus ei a po.ro.habitus est:ut in cāpo martio sepelire tur. ¶Neptē filiā itelligit pōpeii quæ nō multos post dies mortē matris iuliæ subsecuta ē. ¶Cōsternata.p turbata pculsa tumultuāte. ¶Pu.clodii cede milo rediēs ab aricia paulo ultra bouillas i uia appia,ppe bōæ deæ sacellū clodiū suū ciceroniscq; inimicū occidit:cuius cadauer romā deportatū & i rostris positū est.populus duce sexto clodio corpus publii clodii i curiā intulit cremauitq; subseliis & tribunalibus & mēsis:quo igne ipsa quoq; curia cū portia basilica atq; domo.M.lepidi inter regis cōflagrauit.clodiana multitudo ad hortos Cnei pōpeii cucurrit clamitās eū mō cōsulē mō dictatorē.Igitur tumultuāte po.ro.ad cōprimēdas eas seditiōes.Cn.pōpeius consul pulpiciū inter regē factus est absens & solus:qd nemini unq̄ cōtingit ut solus dictatoriā obtineret potestatē:& si cōsulis nomē hēbat:tunc lata lex est p tribunos plebis: q cæsarē pōpeio collegā in cōsulatu destinabant:ut rō absētis cæsaris i petitiōe cōsulat⁹ hīet iuito & cōtradicente,marcatone. ¶Imperii tps:expleri iā diximus cæsarē obtinuisse gallias i decē annos.uolebat ergo ut finito hoc tpe quo impiū obtinebat i gallia pettere posset absens cōsulatum. ¶Ne ea causa.ob petitionē consulatus. ¶Decederet.e gallia romam repedaret. ¶Quod ut adeptus est.ut scilicet absens consulatum petere posset altiora de regno cogitans. ¶Foꝝ de manubiis inchoauit.Manubiæ appellatæ sunt pecunia a quæstore ex uenditione præde redacta:Et ut utar uocabulo Gelii:nihil aliud sunt manubiæ.quam pecunia prædaticia.præterea ut inquit Asconius Manubiæ sunt præda iperatoris pro portione de hostibus capta. Igitur cæsar romæ foꝝ inchoauit ex pecunia illa quam collegerat ex præda galloꝝ. Spolia quoq; quæsita de hoste nobili p deditionem manubias ueteres dicebant:& erat imperatoꝝ hæc præda:Ex qua quod uellēt facerent in alio significatu iactus fulminum manubiæ dicuntur:unde ait Seneca libro secundo quæstionum Ioui tres manubias dari:quaꝝ prima monet secunda prodest tertia adhibitis consilio diis emittitur. De quibus scriptum legimus cap. in integro festi pompeii codice.

¶M.AN. ¶Classe ui tēpestatis:priore expeditiōe naues.xii.tēpestate piere:posteriore.lx.reliquis ualide concussis. ¶Ad gergoniā:alii gergonium habent:est id aruernoꝝ oppidum in celtis:sunt qui suspicentur esse:quem hodie claromontem uocant:ipse Cæsar in cōmentariis auctor est se hic sex & quadraginta centuriones amisisse.plutarchus septimam &.xii.legiones his locis circūuentas:earumq; centuriones occidione occisos.Strabo.cccc.barbarorum milia circa gergoniam aruernorum urbem aduersus Cæsarem con-

Clades cæsaris tres.

Cergonia oppidum

Aurelia cæsaris mī

P.clodii cedes

Manubiæ

De morte matris filiæ & neptis eius & aliis gestis per eū

EOdem temporis spacio matrē primo:deide filiam, nec multo post neptē amisit. Interimq; cōsternata: Publii Clodii cæde rep.quū senatus unū cōsulē nominatiq; Cneū Pōpeiū fieri cēsuisset:egit cū tribunis plebis collegā se Pōpeio destinātibus id potius ad populum ferrēt ut absenti sibi:& quando cūq; imperii tempus expleri cœpisset petitio secūdi cōsulatus daret:ne ea causa maturius & imperfecto adhuc bello decederet:qd ut adeptus ē altiora iam meditās:& spei plenus nullū largitiōis:aut officiorū i quēq̄ genus publice:priuatimq; omisit:forū de manubiis īchoauit

fluxisse prodidit. ¶ Titiario: & aurũculeio: in eburonibus iter mosim fluuium: & rhenum cũ quinq; cohortibus cæsi: ut Liuius: & Cæsar tradunt: hisq; tantis cladibus in gallia Cæsar tã longa bellor; intercapedine defunctus. ¶ Eodem tẽporis spatio: quo in gallia est bellatum: publicis cladibus priuatas subiicit Tranquillus: prius. n. oportuit publica incõmoda referri: inde quæ ad solũ Cæsarẽ ptinebãt. ¶ Matrẽ: Aureliã. ¶ Filiã: Iuliam. ¶ Nepte: ex Iulia: & põpeio genitã: q; obitu matris orta nõ nullos illi dies superstes fuit. ¶ Cõsternata: pculsa: exterrita. Appianus eius cõsternationis: & motus ẽ auctor: Pedianus quoq; nõ pauca de clodii cæde refert: & tumultuoso milonis indicio. ¶ Cõsulẽ unũ: Pompeius sine collega cõsul est creatus: qd' romanor; nulli ut Liuius scribit cõtigerat: apparebat rẽpublicã præsenti rerum motu pculsam alioqn sisti ñ posse. ¶ Quod ut adeptus ẽ: ut absenti alter; cõsulatũ petere liceret: siqdẽ semel Cæsar cõsul fuerat. ¶ De manubiis: spolia de uiuo hoste p deditionẽ: ut Pedianus tradit: q; sita: manubias ueteres dixere: eratq; imperator; ea pda: ut ex ea qd libitũ esset facerent: sunt q aliter interptent: sed pediani expositio pbelle meo iudicio quadrat.

n. cõpara fint gladiatorum s.

cui; area sup sestertiũ milies cõstitit: munus populo epulũq; pnunciauit in filiæ memoriã: quod añ eũ nemo fecit. Quorum ut q; maxime expectatio cẽt ea quæ ad epulũ ptinerent quanuis macellariis obloçata: etiam domesticatim apparabat. Gladiatores notos sicubi infestis spectatoribus dimicarent: ui rapiendos reseruandosq; mandabat. Tyrones neq; in ludo neq; per lanistas: sed in domibus per equites romanos ac etiam per senatores armorum peritos erudiebat præ

numer & epul

uenãt

¶ PHI. ¶ Area. loca i urbe pura areæ dicunt: area quoq; locus est in agro ubi frumenta secta terunt & arescũt. auctor uarro: hic noie areæ significatur solũ: & locus purus accõmodatus foro extruẽdo. de quo plinius sic in. xxxvi. pyramidas regum miramur: cũ solum tantũ foro extruẽdo sestertiis milibus decentis cæsar dictator emerit. Area

¶ Sextertiũ. Antiqtus sexterti

aperhibã

us: dispondiũ & semis ualebat ab eo dictus: qd' semis tertius. Auctores priscianus & uarro. apud priscos sex tertius: utpote nũmus argẽteus duar; semilibrarũ p duo. LL. &. S. notabat'. sicuti plærũq; licet inuenire i uetrinis ciceroĩs & i uetustis scriptor; codicibus. Sestertium

¶ Muuus: spectaculum gladiatoriũ de quo supra. ¶ Epulũ. epulũ significat solẽniores epulas, pprie cõuiuiũ publicũ ueteres appellauerũt: qd' in ppatulo ciuibus exhibebat': siue in dedicatõe tẽpli siue in triũpho: siue in funere: siue ludor; cã. unde ita scribit plinius i. xiiii. epulo cæsar i tertio cõsulatu suo falernũ chiũ: Lesbiũ: mamertinũ dedit. Liuius idemtidem memorat Iouis epulũ fuisse ludor; cã. Columella ait epulũ populo dari solitũ ab his: q triũphabãt. Epulones ab apuleio plautoq; conuiuæ noiantur. Erãt præterea epulões tres uiri: quos pontifices pp lacrificiorum multitudinẽ esse uoluerũt: ut ludor; epulare sacrificiũ cõficerẽt: sicut tradit cicero libro de oratore tertio. Dein numerus epulonũ auctus fuit: adeo ut septẽ fuisse epulones numero legerimus. d: qbus intelligit lucanus illo uersu. Septẽuirq; epulis festus ticiiq; sodales. marius ille priscus de quo apud Iuuenalẽ pliniũq; fit mentio: septẽuir fuit epulonũ. Antiq epolonos dicebãt: quos nunc epulones dicimus: qbus hoc nomẽ inditũ est: q; epulas indicẽdi ioui cæteriscq; diis ptãtem haberẽt. Epulones

¶ Epulares uero appellabant': qui in qbusdam ludis nocte epulabant'. Epulares

¶ Quorũ: muneris gladiatorii & epuli. ¶ Macellariis oblocata. macellarii nõ sũt lanii siue laniões sicuti uulgus existimat: sed oẽs qui uendũt esculenta & potulenta a macello dicti. macellum aũt appellatũ quod ibi fuerit hortus: quẽ lacedemonii macellũ uocãt. alii tradũt qd ibi fuerit domus ciuis noie macelli: euæ publice diruta est: ædificatũq; hoc qd uocat' ab eo macellũ. Existimat donatus macellum a mactãdis pecoribus dictũ. Cæterũ in macello non solũ carnes sed & pisces & ea oia quæ ad uictũ pertinebant uenditabant'. Inde ait plautus in aulularia uenio ad macellũ: rogito pisces: indicant caros. Macellarii Macellum

¶ Domesticatim. aduerbiũ est & significat per domesticos. ¶ Tyrones. dicunt' non solũ noui milites: sed ét gladiatores adhuc rudes in disciplina gladiatoria: tyrociniũ dicimus rudimentum. a hieronymo dicit' tyrocinatio: q recentes discipulas elegãter tyrunculas appellat. ab eadẽ similitudie canis adolescentior tyruncula a Columella dicit': cum ait i viii. qñ tyruncula nec recte nutrit: & educatio totius habitus aufert icrementũ. plinius i epistolis se tyrunculũ dicit quasi rudem i cognitõe signorum: qualis legi debeat tyro docet Vegetius libro primo de re militari. In hoc loco tyrones accipe pro nouis gladiatoribus & adhuc rudibus i gladiatoria exercitatõe. Tyrones Tyrocinatio

¶ In ludo. s. gladiatorio. erant. n. romæ magistri & doctores gladiaturæ: q omnes ictus armorum omnẽq; disciplinã edocebant. omnẽ. n. scholã ludum dixere romani. auctor asconius. ¶ Lanistas. lanistæ dicti sunt, hi q laniandis. præsunt gladiatoribus: hi familias gladiatorũ: q uenalem sanguinẽ habent istituere & mox parare: uendere solebant munerariis hoc est exhibitoribus muneris gladiatorii: sicuti sæpissime leges apud scriptores antiquos i commentario belli africi ait hirtius. ut lanista gladiatores tyronesq; condocefacere. hic eleganter a columella lanistæ auium dicti: q aues certaminibus præparabant ex istituto græcorum. olim mar. antonius igerens maledicta i ciceronem eum lanistam appellauit: cuius rei meminit ipse cicero i philippica. xiii. liuius i. xxviii. gladiatorum spectaculũ fuit non ex eo genere hoium: ex quo lanistis comparare mos est: seruorum delectu ac liberorum: q uenalem sanguinem habẽt. q; ntilianus quoq; i gladiatore meminit lanistarum. Igitur cum lanistæ soleant alere & erudire armis gladiatorijs familias gladiatorias: noluit cæsar ut tyrones in gladiatura ab illis erudirent' in ludo gladiatorio: sed institui uoluit per summates uiros intra priuatas domos: ut ita expectatio spectaculi maior fieret & ludi forent magnificentiores. Lanistæ Muneratii

¶ M. AN. ¶ Milies sestertium: idest mille sestertia: quæ summa conficit talenta attica Paulo minus .xl.

¶Munus:gladiatorium. ¶Epulum:qđ publice exhibebatur id in dedicatione templi alicuius siue in honorem deoꝝ defunctoꝝ ue memoriam dari consueuit. ¶Macellariis oblocata:q̄q̄ ii qui macellum uenalibus obsoniis instruunt ea ad tempus comparanda redemisset. ¶Domesticatim:per domos. ¶Infestis spectatoribus:passiue dixit gladiatorum iniuriæ obnoxiis. ¶Vi rapiendos: in illatæ spectatoribus iniuriæ ultionem. ¶Tyrones:gladiatoriæ artis rudes. ¶In ludo:gladiatorio. ¶Per lanistas:sublanistis gladiatoriæ familiæ instituebantur. ¶Erudiebat:erudiendos curabat.

¶PHI. ¶Epulis.dictio médosa est nam ꝑ epulis legendū est epistolis:citat.n.tranqllus testimonium cæsaris epistolaꝝ: in qbus senatores equitesq; rogabat de disciplina tyronū suscipienda. ¶Dictata exercētibus:dictata a dicendo dicta.sunt ãt documenta præscriptaq; quæ ī ludo magister armoꝝ tradit tyronibus:sicuti dictata dicunt & illa: quæ magister ludi litterarii discipulis præbere cōsueuit de qbus persius.Ten Cirratorum centū dictata fuisse pro nihilo pendas.hic gladiatoria themata documentaq; significantur.

Vulgo lectionis. Dictata

¶Frumentū sine mō.refert uege. milites fuisse quosdā in romana legione: q torquati duplares dicebant:q ob uirtutem duplas consequebant annōas: sicuti simplares dicti sunt qbus una & semis annona tribuebatur.Cæsar uero nō solū simplas & duplas sed multiplicatas annonas frumentarias militibus dabat quotienscunq; frumenti copia largior suppetebat. ¶Viritim.dicit dari uiriti quod datur ꝑ singulos uiros singulis militibus dedit singulos seruos singulasq; possessiones.cato prœda quæ capta est uiritim diuisa græci dicunt κατ' ἄνδρα. ¶Mancipia.seruos uocamus ex eo dicta qđ ab hostibus manu capiant:predia autem dici tā urbana q̄ rustica testes sunt iurisc̄onsulti apd quos tituli sūt de seruitutibus rusticoꝝ & urbanoꝝ prediorum. ¶Necessitudinē:affinitatē.C.cæsar necessitatē dixit pro necessitudine.i.iure affinitatis. ¶Sororis suæ neptē. octauiā significat sororē augusti cæsaris: cuius ipse erat maior auūculus. de qua in augusto plura. ¶Fausto syllæ destinatam.pōpeius filiā fausto syllæ fœlicis syllæ filio despōderat quā nunc cæsar petebat sibi dari:quā olim cepiōi seruilio se præbitū,pmiserat.auctor Plutarchus. ¶Sub cōditione.ut ita octauia nuberet pōpeio:si sibi daretur filia pompeii. ¶Gratuito.sine usura. ¶Aut leui fœnore.Cæsar sibi obstrixerat obligaueratq; ēt aliquot senatorū credita pecūia uel sine usura uel fœnusculo hocē leuibus usuris. ¶Ordinū.eq̄stris & plebeii. ¶Cōmeantes.,pficiscentes. ¶Vberrimo congiario.munere impatorio.congiariū.n.donatio imperatoris ē ut scribit seneca libro.iiii. de bñficiis:& ut auctor est quintilianus in sexto.Congiariū cōmune est liberalitatis atq; mensuræ.apud historicos frequēter leges congiariū ab imperatoribus datū fuisse populo:sicut dōatiuū militibus. A congio dictū congiariū.est aūt congius mensuræ nomen capax sex sextariorum:ut inqt priscrianus græce dicitur cus. ¶Prout domino:ad seruos referendū:sicut patrono ad libertos.sunt enim nomina: quæ dialetici appellant relatiua:& ad aliquid dicuntur. ¶Obætorum.obærati dicuntur ære alieno astricti:& debitores ab ære dicti ut docet plinius in.xxxiiii.Cæsar in primo cōmentario omnes inquit obæratos quorum magnū numerum habebat eodem conduxit:per eos ne causam diceret se eripuit. ¶Criminum uis.ad reos crimina:ad obæratos inopiam: Ad prodigam iuuentutem luxuriam referas.Est autem luxuria sicuti copiose explicauimus in commentariis in propertium.non libido uenerea prout uulgo dicitur & eccleſiastici usurpant:sed immodicam profusionem prodigamq; abundantiam significat. ¶Bello ciuili opus.quicunq; ex flagitiis iudicium timent:quicuuq; æs alienum conflauerunt:quicunq; bona patria ex prodigalitate lacerauerunt:ferme semper id genus homines uetera odere:noua exoptant:odio suarum rerū mutari oia student.tales catilinianæ coniurationis populares fuisse saluſtius prodidit.

Torquati duplares & simplares

Mancipia Prædia

Conglariū

Congius

Obærati

Luxuria

¶M.AN. ¶Singulorum:tyronum. ¶Duplicauit:duplex stipendium constituit. ¶Dedit:legionibus. ¶Singula mancipia:singulos seruos militibus singulis aut uiritim:ut ipe ait:sed ego militibus potius:q̄ ciuibus domi collata acceperim. ¶Necessitudinē:affinitatis uinculum. ¶Octauiam:ex iulia caii cæsaris so-

cibus enitens:quod epistolis eius ostenditur:ut disciplinam singulorū susciperēt:ipsiq; dictata exercētibus darēt: legionibus stipendiū in perpetuū duplicauit:frumentū quotiēs copia esset:etiam sine modo mensuraq; præbuit.Ac singula interdum mancipia & prædia uiritim dedit.

De affinitate cū Pompeio reuocata & aliis gestis eius.

AD retinendā aūt Pōpei necessitudinē ac uoluntatē Octauiā sororis suæ neptem:quæ.C.Marcello nupta erat cōditione ei detulit:sibiq; filiā eius ī matrimoniū petiit Fausto syllæ destinatā.Oibus uero circa eū atq; etiā parte magna senatus gratuito:aut leui fœnore abstrictis ex reliquo quoq; ordinū genere:uel inuitatos uel sponte ad se cōmeantes uberrimo cōgiario ꝑsequebat.Libertos insup seruulosq; cuiusq; put domio:patronoue gratus quis eēt. Tū reorū ac obæratorū aut ꝑdigæ ut iuuētutis subsidiū unicū ac ꝑmptissimū erat:nisi quos grauior criminū uel inopie luxuriæue uis urgeret:q̄ ut subuēiri posset a se. His plane palam bello ciuili opus esse dicebat.

De amicitia regū & ꝑuinciarū allata ꝑ eū:& decreto senatus cōtra eū facto ꝑpter suspitionē gestorū eius.

sore:& Marco Accio balbo:& non Macio balbo:ut oia Tranqlli exẽplaria mendose hñt nata:ex accia:&. C. Octauio octauius q postea rerum potitus ẽ & soror Octauia de qua nũc. ¶ Conditione detulit:ut in pristino studio & fœdere pstaret:aut qd magis placet:ut sibi filiam desponderet. ¶ Gratuito fœnore: pecuniis: aut leui aut nullo fœdere creditis. ¶ Obstrictis:obligatis. ¶ Ex reliquo ordinũ genere:sensus ẽ:ex iis q circa Põpeiũ erãt:hoc ẽ ex pompei familiarissimis:quoscunq; potuit gratuita pecunia sibi obstrinxit:ex reliqs quos illi non ita familiares nouerat inuitatos uel spõte ad se cõmeantes largo ꝓsequebat cõgiario. ¶ Cõgiario:munificẽtia:dono largitione. ¶ Dño patronoue:ut ad libertos alteꝝ referas. alteꝝ ad seruos. ¶ Reo rũ:iudiciis obnoxioꝝ. ¶ Oberatoꝝ:aliẽo ære laborantiũ. ¶ Inopiæ luxuriæue uis:nimia egestas:immodera tusq; sũptus:ac ꝓdigalitas:ita ut nisi magna i re pu. mutatõe facta ꝓditis illoꝝ rebus subueniri nõ posset.

¶ PHI. ¶ Citra senatus auctoritatẽ.hoc est sine auctoritate senatus:hæc.n. particula citra in hoc significatu decenter & crebriter usurpat ab eruditis. ¶ Et ut interim uno alterone exemplo cõtẽtissimus:sic inquiũt quintilianus in primo:tũ neq; citra musicen grãmatice põt esse perfecta.plinius in tertio:citra fastidiũ nominẽt. ¶ Operibus. extructionibus ædificiorum. ¶ Quorsum.ad quẽ finẽ: uidebant.n.hæc a Cæsare fieri principatus cã. ¶ Donec marcellus consul.de hoc marcello ait lucanus marcellusq; loquax.de hoc petronius arbiter:tu legẽ marcelle tene. hũc Cicero in bruto iter oratores suæ tẽpestatis miro ꝓconio laudis extollit.is agere cœpit in senatu ut successor Cæsari mitteret:quãuis nõdũ finitũ esset illud tẽpus:qd Cæsar Citra

NEc minore studio reges:atq; ꝓuincias ꝓ terrarũ orbẽ alliciebat:aliis captiuorũ milia dono offerens: aliis citra senatꝰ populiq; auctoritatẽ quo uellẽt & quotiẽs uellẽt auxilia sũmittẽs:similiterq; italiæ galliarũq; & hispaniarũ asiæ quoq; & græciæ potẽtissimas urbes ꝓcipuis opibus exornans.donec attõitis iã oibus & quorsũ illa tẽderent reputantibus Marcus Claudius Marcellus cõsul edicto præfatus de summa se republica acturũ retulit ad senatũ ut ei succederet añ tempus:qm̃ bello cõfecto pax eẽt ac dimitti deberet uictor exercitus: & ne absentis ratio comitiis haberet:qm̃ ne plebisscito Pompeius postea abnegasset. Ac ciderat aũt ut is legẽ de iure magistratuũ ferẽs eo capite quo a petitiõe honorũ absentes sũmouebat:ne Cæsarẽ quidẽ excíperet ꝓ obliuionẽ. Ac mox lege iã in æs incisa & in ærariũ cõdita corrígeret errorẽ:nec cõtentus Marcellus ꝓuincias Cæsarí & priuilegiũ eripe:rettulit etiã ut colõis quos rogati ꝓlegẽ ipetrauerat:multaq; ut inqt appianus cõtumelioſe in Cæsarẽ inuectus ẽ marcellus. ¶ Edicto.cõsulari. ¶ Ante tps.anteq; finiret alterũ quinquenniũ:quo sibi ꝓgari iperiũ in prouintia obtinuerat. ¶ Et ne absentis ratio.Cæsar ꝓ plebisscitũ ipetrauerat:ut absens cõsulatũ secundũ petere posset.nũc Marcellus id agebat:ne abñtis Cæsaris rõ haberet. ¶ Comiciis.S.consularibus i petitõe cõsulatus:qua re plebisscitũ illud imbat:ne abñtis Cæsaris rõ haberet. ¶ Comiciis.S.consularibus ĩ

retur:sed priuilegio:qđ Cæsar bñficio po puli fuerat adeptus abrogaret ne absenti cõsulatũ petere liceret. ¶Quãdo ne plebiscito:quo Cæsari pmissũ erat ut absens petere posset:& si næ ꝓ certe accipias:uel plæbisci to.4.recẽtiori:legi q̃ põpeio unico cõsule lata:cautũ erat ne cuiusq̃ absẽtis hẽret in cõitiis rõ.qđ p obliuionẽ accidisse ferũt:ut ne Cæsar qđẽ fuerit exceptus:ac tũ demũ lege iãi æs icisa:& i ærariũ reposita:põpeiũ iuriæ admõitũ ueheméter doluisse:qđres mutari nequerit:sit igit sensus quãdo certe:põpeius priori plebiscito abrogasset sua recẽtiore lege:qua nemo excipiebat:aut qñ plæbiscito.i.suæ legi põpeius abrogare nequisset.qa lege ipa i ærariũ conjecta nihil mutari potuisset.Appianus de ambitu & decuplatoribus tertio põpei cõsulatu leges latas scribit ac quũ ex Cæsaris familiaribus qdã peterẽt legẽ corrigi ne i eũ ambitus q̃docũq; agi posset excãduisse põpeiũ ad uocẽ q̃si uiri isontis mẽtionẽ feciss̃et. ¶Priuilegium:lex ꝓ se uno lata:ut absens petere posset.

¶PHI.¶Nouum comum deduxisset.Cæsar quinq; inquilinoꝝ milia comum coloniã deduxit:e quibus quingenti illustrissimi græci fuerunt.qui oppido nomẽ relinquentes & nouum comũ appellantes:nouocomenses oppidanos appellauere.auctores Strabo in.v.& Plutarchus.Colonis igit:quos Cæsar nouũ comũ deduxerat: lege a uatinio lata & ciuitate romana dõauerat:Marcellus ius ciuium romanoꝝ adimere una cũ lentulo conatus ẽ.& quũ ex nouocomẽsibus colonis decurio unus romæ uersaretur: eũ Marcellus uirgis cæcidit dicens ea sibi adiecisse insignia:ut se ciuem romanum nequaq̃ esse intelligeret:& ut illas uibices Cæsari monstraret impauit.est autẽ comum:quod & nouũ comum appellatur:oppidũ Italiæ traspadanæ a plinio in nona regione collocatũ:stirpis orobiorũ populoꝝ:a quibus & bergomum conditũ fuit. ¶Ciuitas adimeretur.ne ciues romani fierent:neue prærogatiua ciuilitatis Romanæ fruerentur. ¶Vltra prescriptũ.tanquã Cæsar plures colonos ciuitate romana donasset:quã prefinitus sibi numerus permitteret:præscriptũ porphirio dicit esse ꝑceptum:uocabulo deducto a magistris ludi:qui scripta pueris dant præcipiunt q; imitari.Oratius nõ ita romuli præscriptum.Seneca in.xiiii.epistolarum pueri inquit ad præscriptũ discũt. ¶Quã ex secundo in nouissimum detrudi.talis est illa apud liuiũ luculẽta sñia libro ab urbe cõdita.xxxvii. quã affricanus scipio legatis antiochi his uerbis explicat.sciat regũ maiestatẽ difficilius ab sũmo fastigio ad mediũ detrahi:q̃ a mediis ad ima ꝑcipitari. ¶Sũma ope.omni conatu & uiribus. ¶Per intercessores:intercessio,pprie tribunorũ ẽ.quibus ius fuit itercedẽdi:hoc ẽ uetãdi,phibẽdiq;nãq; ut scribit gellius.tri.plebis antiquitus creari:uidẽtur nõ iuri dicẽdo sed itercessionibus faciẽdis.ꝑterea tribuno senatũ dissoluere licebat: ut auctor ẽ appianus apud liuiũ tribuni minant cõsulibus se illos i uincula duci iussuros:nisi senatui dicto audientes sint. ¶Seruiũ sulpiciũ.hic ẽ ille sulpicius:q fuit iuriscõsultorũ eloquẽtissimus:quẽ his uerbis ita laudat Cicero in philippicis.oẽs q ex oi ætate hac i ciuitate itelligẽtiã iuris habuerũt si unũ i locũ cõferant: cũ seruio sulpicio nõ sunt cõparãdi.hic cum i legatione pisset statuã ei po.ro.ꝑ rostris posuit:cuius ẽt iuriscõsulti meminerũt titulo de origine iuris.extãt epistolæ seruii sulpitii paucæ qdẽ sed luculẽter scriptæ. ¶Fratri patrueli.filio patrui.fratres patrueles sororesq; patrueles dñr:q̃ q̃ue,duobus ex fratribus,pgenerant:ut apud iuriscõsultos copiose traditũ est titulo de gradibus. ¶Aemiliũ paulũ. Cæsar paulũ æmiliũ collegam Cai Marcelli in cõsulatu mille & qngentis talẽtis sibi amicũ defensorẽq; cõparuit.ex hac mox pecunia nobilissimũ ille in foro basilicã extruxit:q̃ pauli basilica dicebat:quã plinius inter magnifica urbis romæ enumerat colũnis ex phrygibus mirabilẽ quã papinius ad nomẽ alludens elegãter regiam appellauit cũ ait i prosiluarũ.Illinc belligeri sublimis regia pauli. ¶C.curionẽ.C.curio tribunꝰ plebis antea cæsari inimicissimus mox factus ẽ mutata uolũtate accerrimus Cæsaris ,ppugnator:cũ ab eoliberatus eẽt maximo ære alieno atq; fœnore.ob hoc dictũ ẽ a lucano.Audax uenali comitat curio lingua:& alibi de eodẽ sic scripsit.Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro.& illud:Emere omnes hic uendidit urbem.de hoc curione:multa historici prodiderunt.ad hunc extant Ciceronis epistolæ:Plinius luculenter scripsit in.xxxvi.curionem hunc nihil in censu habuisse preter discordiam principum:Seruius enarrans illud uirgilianum:uendidit hic auro patriam.ait curionẽ uendidisse romam Cæsari.xxvi.milibus aureis:de eodem petronius arbiter.Sic.ait.tu cõcute plebem curio.

¶M.AN.¶Nouum comũ:galliæ cisalpinæ oppidũ a gallis cõditũ:sæpius eo coloni deducti a põpeio Strabone primũ:mox a scipiõe:nouissime Cæsar qnq; hoiũm milia:& i his græcorũ illustriũ qngẽtos i eam coloniã transcripsit:oẽsq; ciuitate donauit.Plutarchus decurionẽ eius coloniæ in Cæsaris inuidiam a Marcello consule flagris adhibitum scribit id se facere professus quia ro.ciuis non esset unde datur intelligi ro.ciuẽ eiusmodi contumelia affici non potuisse. ¶Vltra ꝑscriptum:pluribus q̃ publico decreto pmissum esset. ¶Data esset:ciuitas.s. ¶Fratri paterueli:patrui sui filio. ¶Aemilium paulum:cui Cæsar mil e &.l.sestertia dono detulit qua pecunia ille nobilissimam circa forum basilicam construxit.

Qui nouo como nomen ídiderint

Intercessio tribunorũ

Seruius Sul.

Fratres patrueles & sorores

Curio.

one uatinia nouũ comũ deduxisset:ciuitas adimeret: quod ꝑ ambitionem & ultra præscriptũ data esset.

De prouisione Cæsaris contra decretũ senatus.

COmmotus his Cæsar ac iudicans quod sæpe ex eo auditum ferunt difficilius se principem ciuitatis a primo ordine in secundum:q̃ ex secundo in nouissimum detrudi:summa ope restitit:partim per intercessores tribunos:ptim ꝑ Seruiũ Sulpiciũ alterum cõsulẽ in sequẽti quoq; annõ.C.Marcello q fratri patrueli suo Marco i cõsulatu successerat eadẽ tẽpestate collegã eius Aemiliũ Paulũ:Ca

¶PHI. ¶Obstinatius.pertinatius. ¶Consules e parte diuersa.e factione pōpeiana: ¶Beneficiū populi.illud nimirū intelligit priuilegiū plebiscitū quo obtinuerat a populo ro. Cæsar ut sui,absentis rō hēret i petitione consulatus/Cæteri impatores.hoc pp pompeiū dictum est q exercitus instructos habebat. ¶Veteranos cōuocatur. Cæsar i exercitu suo milites habuit ueterāos:& potissimū.x.legionē:cui pp uirtutē(ut scribit i cōmētariis)maxime cōfidebat:eāq; sibi cohortem ptoriam futurā asserebat.pōpeius uero ex tyronib⁹. conscriptas hēbat legiones. Vnde apud lucanū:Cæsar sic taxat milites pōpeianos. Graiis delecta iuuentus gymnasiis aderit studioq; ignaua palestræ & uix arma ferens.

iūq; Curionē uiolētissimū tribunorū ignēti mercede defensores parauit:Sed cū obstinatius oīa agi uideret & designatos ēt cōsules e pte diuersa:senatū lris deprecatus est:ne sibi beneficiū populi adimeret:aut ut cæteri quoq; iperatores ab exercitibus discederēt:cōfisus ut putāt facilius se simul ad q̄ libuisset ueteranos cōuocaturū:q̄ Pompeiū nouos milites: Cū a duersariis aūt pepigit ut dimissis octo legionibus trāsalpinaq; gallia duæ sibi legiones:& cisalpina puincia:uel etiā una legio cum illyrico cōcederet quo ad cōsul fieret.

De causis ciuilium bellorum Cæsaris.

VErū neq; senatu iterueniēte:& aduersariis negantibus ullā se de rep.facturos pacti onē:trāsiit in citeriorē galliā:cōuētisq; pactis rauennæ substitit bello uindicaturus:si quid de tribunis plæbis intercedētibus pro se grauius a senatu cōstitutū eēt. Et prætextū qdē illi ciuiliū armorū hoc fuit. Causas aūt alias fuisse opinant. Cneus Pōpeius ita dictitabat:quod neq; opera cōsumere q̄ instituerat: neq; populi expectationē quam de aduentu suo fecerat priuatis opibus explere posset;turbare omnia ac pmiscere uoluisse. Alii timuisse dicūt ne eorū quæ primo cōsulatu aduersus auspicia legesq; & intercessiones gessisset rationē reddere cogeret. Quū. M. Cato idētidē nec sine iureiurādo denūciaret delaturū se nomē eius simul ac primū exercitū dimisisset;quūq; uulgo fore prædicarēt;ut sibi priuatus redemisset gratiā. ¶Simul atq; statim cū. ¶Duæ sibi leginoes.petebat Cæsar ut omissis cæteris cisalpina tm̄ gallia sibi cū duabus legiōibus usq; ad petitionē cōsulatus concederet. Cicero tūc e cilicia reuersus cōciliationē pōpeii Cæsariq; agitabat:& ut amicos Cæsari psuaserat ut gallia decedēs reliquo dimisso exercitu cū duabus tm̄ legiōibus apud illyricū alterū expectaret cōsulatū. Istud recusante pōpeio psuasi sūt amici Cæsaris:ut altera quoque ex duabus legiōibus legio dimitteret. sed aduersante lētulo & acclamāte Catone falli eos decipi pōpeiū pacificatio oīs disturbata est. ¶Citeriorē galliā.citerior gallia:q & cisalpina:& togata cognominat:fluuiō rubicone finit:cuius basim alpes efficiunt. ¶Conuentibusq; pactis. solitus erat Cæsar ex ulteriore gallia proficisci in citeriorē galliā ad conuentus peragendos legiōibus in hiberna deductis: sicut ipse testat in commētariis. nūc ex more pristino i hac citeriore gallia pegit cōuentus iuridicos:de qbus dictū iā ē. ¶De tri. plebis:intercedētibus ,p se. Citerior gallia

Curionē antoniū cassiū tribunos significat:q utpote Cæsaris fautores ab urbe ,pfugerūt:cū in eos grauissime accerbissimeq; a senatu decernerēt:hii ad Cæsarē se cōtulerūt:huiusce historiæ ita meminit Lucanus:expulit ancipiti discordes urbe tribūos Victo iure miax iactatis curia gracchis. ¶Prætextū uelamētū eiectio tribunoꝝ:honestissimā(ut inqt plutarchus)belli gerēdi occasionē ptextūq; Cæsari dedit ¶.Cōsūma.repagere absoluere. ¶Alii timuisse dicūt. Lucanus in primo pharsaliæ multas enumerat causas belloꝝ ciuiliū a liuio libro centesimo nono causæ ciuiliū armoꝝ referunt:iter ēs qdam hanc quoq; cōnumerauerūt:q. S. Cæsar uoluerit turbare rempu.ne si romam priuatus rediisset:cogeret reddere ratiōem illarum rerū quas in primo consulatu gesserat:partim aduersus leges romanas:quas ipse contempserat:partim aduersus auspicia:q̄ imprimis romani obseruabāt in rebus domi foriſque peragendis:sicuti copiose scripsimus in commēmtariis propertii. Quæ autem dīa sit inter causas belloꝝ & principia docet eleganter polybius megalopolytanus i tertio historiaꝝ. ¶Aduersus leges.cōsules abituri cōsulatu:iurabāt se nihil cōtra leges. cōtra feciſſe:qd a traiano abeūte cōsulatu factitatū eē laudat plinius i panegyrico. ¶Idētidē:freq̄nter. ¶Delatuꝝ. denūtiatuꝝ:accusatuꝝ:uñ delatores accusatores dicti:nā delator auctore agretio is dī:q defert ad accusādū. ¶M.AN. ¶C.Curiōem:hūc quoq; grādi fœnore obstrictum cæsaris munificētia leuatum Plutarchus scribit:Seruiꝰ septē &.xx. aureoꝝ nūmū milia Curiōi data tradidit. ¶Cōsules e parte diuersa.M.Marcellum: & lētulum q cum aliis suæ factōis iuris Cæsari isensi erāt. ¶Bnficium:priuilegiū ut absenti petere liceret. ¶Impatores ab exercitu discederēt:Cæsar.s.& Pōpeius eo ptextu credit curio usus ad subitā aī mutationē celādā:quū antea Cæsaris acerrimus oppugnator fuisset:ut eqtatē nō ipm Cæsarē seq uideret. ¶Simulatq; stati qd ¶Veteraos:militia solutos. ¶Nouos:tyrōes. ¶Cū aduersariis:cōsulibus & aliis q aīo i se inimico erāt. ¶Pepigit:cōditionē tētauit. ¶Interueniēte:nullo ,p se senatus cōsulto itercedēte:cōsulis ue atrocitatē leniēte. ¶Cōuētis pactis:iuredicūdo celebratis. ¶Vidicaturus:ulturus. ¶Prætextū:id ab eo i nefarii belli excusationē ptēsū. ¶Opa:foꝝ de māubiis:& alia publica opa ab eo destinata. ¶Aduersus auspicia: illud re Idētidē Delatores Prætextū

ſpicit qđ ſupra dixerat: obnũciãtẽ collegã foro expulit. ¶ Leges & iterceſſiões: oĩa ad eĩ cõſulat' acta ſũt reſe rẽda. ¶ Delectuꝫ: eius memoriã nõ mõ uitã ſubuerſuꝫ: ſi delatuꝫ legas ad accuſatiõnẽ attinebit: Cicero certũ ẽ nomen deferre hoĩs. ¶ Circũpoſitis armis: Appianus. Cicero: & pedian': de miloniano iudicio eadẽ ſcribunt: anneus lucanus. Pompeian a reum cinxerunt ſigna milonem.

¶ PHI. ¶ Milonis exẽplo. notiſſimũ eſt quẽadmodũ annius milo clodianæ cædis reus: poſtulatus ẽ a duobus apiis clodiis aliiſq; quibuſdã: defenſus a mar. Ciceroẽ: & mar. bruto. qđ iuditiũ dũ fieret clauſæ fuerunt tota urbe tabernæ: pſidia militaria ĩ foro & circa oẽs fori aditus Põpeius diſpoſuit. ipſe pro ærario conſedit ſeptus delecta manu militũ. Cicero cũ iciperet dicere exceptus acclamatõe clodianoꝝ terrefactus ẽ. itaq; non ea q̃ ſolitus erat conſtãtia dixit. Dãnatus milo ĩ exiliũ maſſiliã ꝓfectus ẽ: bona eius pp eris alieni magnitudinẽ ſemiunciã uenierũt. plinius iter ꝓdigia hũani ai duci miloné ſextertia ſeptẽgẽta milia æris alieni debuiſſe. De hoc iudicio miloniano ſic ſcribit lucanus. atq; auſo mediãs prũpere milite leges: põpeiana reũ clauſerũt ſigna milonem Cicero quoq; foꝝ armatũ militibus cõſpiciẽs: noui inqt iudiꝯ tii, noua forma terret oculos. Igit' uulgo dicebat' idẽ Cæſari euẽtuꝫ qđ milõi: dictuꝫq; cãm ſicuti dixerat milo ſepto armatis iuditio: ſi priuat' & ſine exercitu romã repedaſſet. ¶ Hoc uoluerũt: hæc ſũt uerba q̃ refert aſinius pollio dixiſſe cæſarẽ: qñ ꝓſpiciebat aduerſarios ꝓſligatos pharſalico ꝓlio: Plutarchus ĩ hãc ſniam tradit hæc. Cæſar põpeii caſtris potitus cũ ſtrata hoĩum caddauera: alioſq; inſup necari cõſpicaret': ſuſpirãs inqt: hoc uoluerũt. huc me neceſſitatis adduxerũt. C. Cæſar maximis cõfectis bellis ſi exercit' dimiſiſſem: cõdẽnatus utiq; forẽ. hæc aſinius pollio eo tpe a Cæſare latinis qđẽ uerbis ꝓnũtiata: ab eo aũt græce cõſcripta refert. Sũt ãt pharſilici theſſaliæ cãpi: in qbus ut ait ſolinus belloꝝ ciuiliũ ꝓcellæ detonuerũt. ſcribit ſtrabo ĩ ix. fuiſſe pharſalon duplicẽ ciuitatẽ uetuſtã. S. & nouã. plinius in. iiii. pharſalici inqt cãpi theſaliæ cũ ciuitate libera. ¶ Pẽſitatis. examinatis & q̃ſi ĩ librili ppẽſis. hoc. n. ſignificat pẽſitare & pẽſiculare: qbus uerbis gellius & apuleius peculiariter utunt'. ¶ In pheniſſis euripidis. euripides tragediæ apđ græcos illuſtrator fuit: quã ſcribere natus annos duo de uiginti adortus ẽ: & ĩ ſpelũca q̃dã tetra & horrida ſalaminis ĩſulæ fert' tragedias ſcriptitaſſe: iter q̃s una extat. cui pheniſſis nomẽ ĩpoſuit: eodẽ titulo. & argumẽto apud latinos loqueret' in hac tragedia inducit thebanũ etheoclem utpote cupidũ dñatiõis dicẽtẽ hos uerſus. quos Cicero latinos fecit: eoſq; ĩ ora fuiſſe Cæſaris inhiatis impio refert. ¶ Sic ipſe cõuertit. S. Cicero q̃ tertio de officiis ſic ſcriptũ reliqt. ipe ãt Cæſar ĩ ore ſp græcos uerſus euripidis đ phẽiſſis hẽbat: quos dicã ut potero ĩcõdite fortaſſe ſed tñ ut res poſſit ĩtelligi: nã ſi uioládũ ẽ ius & reliqua. ¶ Nã ſi uioládis. iterptamentũ ẽ euripidis uerſuũ a cicerõe fcm: quos ſi ad uerbũ uelis exprimere: ita exprimes. Si. n. iniurari oportet ſup tyrã nide pulcherrimũ ẽ iniuriari. ĩ aliis pietatẽ colere ẽ oportunũ. ¶ Sublatã tri. iterceſſionẽ. in hãc ſniam ſcribit Cæſar cõmentario belli ciuilis prĩo agunt' oĩa raptim: atq; turbide: nec tribũis plebis ſuũ piculũ deꝑcãdi: neq; ẽt extremi iuris ĩterceſſionẽ retinẽdi: qđ. L. ſylla reliquerat: facultas tribuit'. ſed die ſeptĩa de ſua ſalute cogitare cogũt': id apđ milites cõcionabũdus conqrit' qđ tribũitia iterceſſio oppſſa ſit: quã ſylla liberã reliqrit: cũ oĩbus tñ rebus nu daſſet tribũoꝝ ptãtẽ. ¶ Ipſos ceſiſſe. cutio: antonius & caſſius ſignificãt'. plutarchus inqt. uehiculũ meritoriũ aſcẽdiſſe: q ex urbe ſtati ꝓfugerũt: ſeq; ad Cæſarẽ cõtulerũt: cũ grauiſſime acerbiſſime de ipis tri. plebis auctore Lẽtulo cõſule ĩ ſenatu decerneret'. ¶ Ludũ gla. ſcholã ĩtelligit: & locũ: ĩ quo gladiatores docẽt' gladiatorã: đ quo ita ſcribit qntilian' ĩ gladiatore. ĩ ludo ſui q̃ pæna nulla ulteriora ſcelera noueĩt. cui' ad cõparationẽ ergaſtulũ leue ẽ. ſcribit plutarchus Cæſarẽ cẽturiões ſolis iſtructos gladiis pmiſſiſſe: q ariminũ ꝓoccuparẽt traditis hortenſio cohortibus: cũ ipe ſpectaculo gladiatorio: qđ tunc publice edebat' intereſſet. erat ãt rauẽnæ: q locus ut ait Strabo in. v. gladiatoribus edicãdis erudiẽdiſq; erat maxime idoneus. ¶ E ꝓximo piſtrinos: mulos piſtrierenſes ait a Cæſare cõductos fuiſſe ad uectãdũ currũ: legatis quæ piſtrini cã facta parata q̃ ſunt: ſeruius iuriſconſultus reſpondit & caballos q in piſtrinis eũnt cõtineri: & piſtores. ſæpe diminutiua diuerſa ſunt a genere nominũ primæ poſitionis. ut a ſcnto ſcutella a piſtrino piſtrilla.

Milonis exilium

Pharſalio campi qui.

Ludus gladiatorũ

Milonis exẽplo circũpoſitis armatis cãm apud iudices diceret. Quod ꝓbabiliꝰ facit Aſiniꝰ Pollio pharſalica acie cæſos ꝓfligatoſq; a duerſarios ꝓſpicientẽ hæc eũ ad uerbũ dixiſſe referẽs: hæc uoluerũt: tantis rebus geſtis. C. Cæſar condẽnatus eẽm niſi ab exercitu auxiliũ petiiſſem. Quidã putãt captũ ĩperii cõſuetudinẽ. pẽſitatiſq; ſuis & ĩimicorũ uiribus uſũ occaſione rapiẽdæ dominationis: quã ætate prima cõcupiſcẽt: quod extimaſſe uidebat' & Cicero ſcribẽs de officiis tertio libro ſemp Cæſarẽ in ore habuiſſe eos ĩ phœniſſis, ἐὶ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ τυράννου ἕνεκα τοῦτο δεῖ κἄλλα ὅσια ποιεῖν τἄλλα δεῖ εὐσεβεῖν χρεών Euripidis uerſus: quos ſic ipſe cõuertit. Nã ſi uiolãdũ ẽ ius imperii gratia uiolandũ ẽ: aliis rebus pietatẽ colas.

De ꝓgreſſu eius a Rauẽna ad Rubiconẽ.

CVm ergo ſublatã tribunorũ interceſſionẽ: ipſoſq; urbe ceſſiſſe nũciatũ ẽ: pmiſſis cõfeſtim clã cohortibus: ne qua ſuſpicio mouereť & ſpectaculo publico p diſſimulationẽ interfuit: & formã qua ludũ gladiatorũ erat edificaturus cõſiderauit & ex cõſuetudine cõuiuio ſe frequẽti dedit. Deĩde poſt ſolis occaſũ mulis e ꝓxio piſtrio

¶M.AN.¶In phœnissis sic.n.euripidis tragedia iscribitur:εἰ τὸ τἀδ' ἄστι κὴν χρὴ τύχας ἄστι ὧδε τὸ κἀλλὶ ἔδον ἄστι κὴν τἀλλὰ ἄ ἐυσεβὴν χρὴ βν:quoꝝ ab uerbũ sensus est:si.n.iniuste agere oportet:regni cã optimũ est id agere: In cæteris pietatẽ colere opus ẽ.¶Sublatã:reiectã:curia excluſam.¶Curio nũ: Antonii & caſſii:q tũ tribuui erãt.¶Ipſos.tribunos q a lentulo:& Marcello cõſulibus curia eiecti cũ curioe ad Cæſarem ꝓfecti ſunt.¶Præmiſſis cohortibus.ccc.penes ſe eqtes tũ.Cæſar habuiſſ dicit':& peditũ quin ꝙ millia.¶Ludũ gladiatoriũ:locũ in quo gladiatores iſtituerent': &.n.alendis gladiatoribus: & exercitatione inſtituendis idoneum locum:rauẽnam.ueteres iudicarunt ſtrabo eſt auctor.

ad uehiculũ iũctis:occultiſſimũ iter modico comitatu ingreſſus ẽ: & quũ luminibus extinctis deceſſiſſet uia:diu errabundus tandẽ ad lucẽ duce reperto ꝑ anguſtiſſimos tramites pedibus euaſit.Cõſecutuſq; cohortes ad rubiconẽ flumen:qui prouinciæ eius finis erat paulum conſtitit ac reputãs ꝙtum moliret':conuerſus ad ꝓximos: & etiã nũc iquit regredi poſſumus:quod ſi põticulũ trãſierimus:oia armis agẽda erunt.

De oſtẽto facto apud Rubiconem Cæſari dubitanti.

GVnctãti oſtentũ tale fcm̃ ẽ.qdã eximia magnitudie & forma in ꝓximo ſedens repẽte apparuit arundine canẽs:ad quẽ audiendũ quũ ꝑter paſtores plurimi ẽt ex ſtatiõibus milites cõcurriſſent interq; eos & æneatores:rapta ab uno tuba ꝓſiluit ad flumen & ingeuti ſpiritu

¶PHI.¶Errabundus.uere & ualde errans:nõ ãt errãti ſimiliſ ꝓut ſeruius & priſcianus Cæteriq; grãmatici hallucinant':qui exiſtimãt noia ĩ bũdus deſinentia ſignificare ſimilitudinẽ:cum potius ſignificẽt exuberãtiã rei de qua loquant'.ſed in notis ſeruii affatim ſcripſimus ſup hoc gẽus noibus.¶Deceſſiſſet.de erraſſet digreſſus eẽt uia ꝑ errorẽ.¶Duce.S.itineris.liuius hanibal impat duci:ut ſe agrũ caſſinatẽ ducat & mox.uocatũ ducẽ pcõtat' ubi terraꝝ eẽt.¶Tramites.ſemitas trãſuerſas.ẽ.n.trames a tranſuerſo dictus ut.M. Varro iterpretat' liuius in.v.obliqs tramitibus egreſſi idẽ ĩ.ii. tranſuerſis tramitibus trãſgreſſus.tarmes uero genus ẽ uermiculi canẽ exedẽs.Termes ãt dr̃ ramus dirept' cũ fructu ab arbore.& ꝓprie ẽ oliuæ ut ait porphyrio ſicut palmes uitis.& ita ab oratio uſurpat' illo uerſu nũ q̃ fallẽtis termes oliuæ.A.gellius termitẽ palmæ dixit ramũ cum fructu auulſum.¶Cõſequutuſq; cohortes.in legiõe ſunt cẽturiæ.lx.manipuli.xxx.cohortes.x.ut ſcribit curcius libro.vi.de re militari.pria cohors auctore Vegetio reliquas:& numero militũ:& dignitate ꝓcedit. hæc ſuſcipit aqlã principale ſignũ romani exercitus:hẽt pedites ſupra mille:ideoq; appellat' cohors miliaria & caput ẽ legionis.Cæſar ãt aſſecutus eſt cohortes:quas cũ hertenſio ꝓmiſerat ad ariminũ occupãdũ.¶Ad rubiconẽ.Rubicon fluuius ẽ diſterminãs italiã a gallia citeriore:ut hiſtorici tradũt quẽ plinius in.viii.regiõe italiæ colocat:de quo lucanus.& gallica certus limes ab auſoniis deſtermiuat arua colõis.hic Cæſar paululũ ſubſtitit mente reputãs:q̃ euenire poſſent mala ſi rubiconẽ trãſiſſet armatus:& ut inqt appianus ad ꝓſentes cõuerſus.ſic dixit.Abſtinẽtia a trãſitu rubicõis o amici maloꝝ initiũ mihi affert trãſitus uero uniuerſis mortalibus ĩponet.his dictis ueluti furore cõcitatus trãſire pgit:dictitãs cõmune illud.iacta ẽ alea:qd incertos:ac audaces ſubeũtibus caſus uulgo exoꝛdiũ eẽ ſolet:ut refert plutarchus:tradit petronius arbiter Cæſarẽ dixiſſe:iudice fortuna cadat alea.nã cum alea dicat' de oĩ ludo in fortunæ uarietate collato:accipiat' q̃ ꝑ piculo:atq; diſcrimie. Aleã iacere dr̃ille: q ſe piculis fortũæq; cõmittit.Lucanus placet alea fati alterutrũ merſura caput.¶Oñtum fcm̃:oſtentũ labeo def finit eẽ cõtra naturã cuiuſq; rei gẽitũ: fcm̃ q̃.Duo ſunt genera oſtẽtoꝝ:unũ quotiẽs qd cõtra naturã naſcit':alteꝝ cũ qd ꝓdigio ſum uĩ.oſtentũ ãt dr̃ qa oñdit ſicut ꝓdigiũ qa futura ꝑdicit:auctores Cicero & Auguſtin⁹. hic oñtũ accipit' ꝑ portẽto:alias participialiter poni ſolere teſtimonio ẽ pacuuius.cũ ait:ĩ ipſo tpe oſtentũ ſenẽ:&.M.Cato ĩ libro de re ruſtica:Ager oleto cõſerũdo:q ĩ uẽtũ faueniũ ſpectabit:& ſoli oſtẽtus erit:alius bonus nullus erit.¶Arũdine canẽs.calamo tibiali:q̃ auleticon uocãt utpote tibiis uti lioꝛẽ:illũ ueto q fiſtulis ẽ accõmodatus:ſyringiã appellãt:cuius rei meminit.plinius ĩ.xvi.¶Ex ſtatiõibus.ſtatio polyſemus ſermone.multa.n.ſignificat:nã portus ẽ:ubi naues ſtãt ad tp̃us:ut auctor ẽ ſeruius de q̃ ulpianus titulo de fluminibus:ſtationẽ dicimus a ſtatuẽdo.iſi gĩt locus demõſtrat':ubicũq; naues tutæ ſtaĩ poſſint ſtatio militarẽ ſignificat cuſtodiã:de q̃ Virgilius:tũc quoq; cõmuni portã ſtatiõe tenebãt.hinc ſtationarii milites dicti ab amiãoi marcellino.de his ſtatiõibus nũc loq̃t'.ſunt ꝑtere a ſtatiões errãtiũ ſtellaꝝ matutiæ quas primas uocãt:& ueſptinæ quas ſecũdas:qñ exiſtimãt' ſtare:uñ & nomẽ accepit ſtatio:auctores plinius & marcianus:dñr ẽt ſtatiões loca in urbe.de qbus iuuenalis ſtatiões oẽ theatrũ.& gellius.Quæſitũ eẽ meminiti pleriſq; romæ ſtationibus ius publice docẽtiũ.¶Eneatores:tubicines.ab ænea tuba æneatores dicti de qbus ſic ſcribit feſtus. æneatores comicines dñr.i.cornu canẽtes.hac dictiõe uſus ẽ amianus marcellinus pene peculiariter.ſic.n. ait libro undeuigeſſimo.cũ ſupeſſet exiguũ noctis æneatoꝝ clãgore ductore urbẽ ut mox caſurã terribili corona cinxerũt.idẽ.xxiiii.æneatoꝝ accẽtu ſigno dato ꝓgrediendi ad pugnã ad arma concurſum eſt.

¶M.AN.¶Deceſſiſſet:aberraſſet.¶Duce repto:uiaꝝ locoꝝ gnaro:q Cæſarẽ:& comites duceret.¶Conſecutus:aſſecutus.¶Ad rubiconẽ:fluuiũ is.n.finis oli fuit ciſalpinæ galliæ:& italiæ:lucãus.Qui gallica certo limes ab auſoniis diſterminat arua colõis:hodie corrupto noĩe riconẽ accolæ appellãt:priuſq; ad mare ſit uẽtũ ꝓximo anniculo ĩſinuatus aqs:& noĩe cõfuſis ĩ adriã iter ariminũ & rauẽnã euoluit'.¶Eximia:egregia notabili.Plutarchus:nocte q̃ rubicõis trãſitũ ꝑceſſit:ait Cæſarẽ ſibi ꝑ qetem uiſũ coire cũ matre:q̃ inſomnii



Tramites Tarmes Termes

Inter cohortem & centuriam manipulus cohortis

iacta alea

Aleã iacere

Oſtentum

Auleticus calamus Syringa

Statio

Statiõarii milites

Aeneatores

ſpeties diuerſo loco: & tpe a Tranqllo ẽ relata. ¶ Arũdine: fiſtula: Ver. tenera meditabor arundiue muſam. ¶ Aeneatores: tubicines qui ære canunt. Ver. ære ciere uiros martẽq; accendere cãtu.

Claſſicum

¶ PHI. ¶ Claſſicũ exorſus bellicũ canens: claſſicũ dicius. & tubã ipſam & ſonũ bellicũ: ut interpretat ſeruius enarrãs illũ Virgilianũ: claſſica iãq; ſonãt. hic accipimus claſſicũ, p ſigno bellico de claſſicis luculẽtus ẽ ille apud ſiliũ uerſus: ifremuere ſimul feralia claſſica ſignum. de claſſico ſic ſcribit Vegeti⁹. claſſicũ appellat qđ bucinatores p cornu dicũt: hoc iſigne uĩ iperii: qa claſſicũ canit impatore pſente: uel cũ ĩ militẽ capitaliter animaduertitur. Ex hoc apparet liuiũ ſignificãter loquutũ eſſe ſic ſcribentẽ libro. viii. ab urbe cõdita. cõſul ex tẽplo filiũ aduerſatus cõcionẽ claſſico aduocari iubet. claſſico quoq; ſilẽtiũ ĩ caſtris idicebat. Idẽ liui⁹ ĩ. ii. cũ ſilẽtiũ claſſico feciſſet. eodẽ, pfectio idicebat. idẽ pria luce claſſico ſignũ, pfectõis dedit: ĩ cõmẽtariis, pptii declarauim⁹ claſſica bella dici naualia. uocabulo a claſſe deducto

claſſicũ exorſuſus ptẽdit ad alterã ripã. Tũc Cæſar eat ĩquit quo deorũ oſtẽta & ĩimicorũ ĩiqtas uocat: iacta ẽ alea ĩqt.

## De tranſitu Rubiconis & eius cõcione.

ATq; ita traiecto exercitu adhibitis tribunis plebis q pulſi ſupauerãt: p cõcionẽ fidẽ militũ flẽs ac ueſte a pectore diſciſſa iuocauit. Exiſtimat ẽt equeſtres cenſus pollicitus ſingulis: qđ accidit opiniõe falſa. Nã quũ in alloquẽdo: exhortãdoq; ſæpius digitũ læue manus oſtẽtans affirmaret ſe ad ſatiſfaciẽdũ oĩbus p quos dignitatẽ ſuã, defẽſurus eẽt. Annulũ quoq; æquo aĩo detracturũ ſibi extrema cõcio cui facilius erat uidere cõcionantẽ quã audire pro dicto accepit: qđ uiſu ſuſpicabat: pmiſſũq; ius annulorũ cum milibus quadrigenis fama diſtulit.

Cubus

¶ Cacta ẽ alea: plutarchus ſcripſit ĩ apophthgmatis Cæſarẽ dixiſſe. τὰ κύβος ἀνέῤῥιπται. i. iactus ſit ois cubus hoc ẽ teſſera. nã qđ græci cubũ uocãt: id latini teſſerã dixerũt auctores gellius & machrobius. hoc ãt, p uerbialiter dictũ ſignificat rẽ cõmiſſã iã eẽ fortũæ: ſrcut i ludo teſſerario fieri ſolet: nec ãplius poſſe reuocari.

Pro

¶ Adhibitis tri. plebis. caſſio antonio atq; curiõe. ¶ Pro cõtiõe. hæc pticula, pãterdũ ſignificat ĩ. ut, p roſtris, p tribunali, p cõtione: ĩterdũ añ: ut, p portis.

Cenſus, eq̃ſtris

¶ Equeſtres cẽſus. ſextertia. cccc. cõficiũt cẽſum romani eqtis cuius rei mẽinit pli. ĩ. xxxiii. hĩc illđ ab oratio decẽter dictũ ẽ: ſi q̃dringẽtis ſex ſeptẽ milia deſũt. lege roſcia theatrali nulli ius erat ſedẽdi ĩ q̃tuordecĩ ordibus. niſi q̃drigenta obtuliſſet ĩ cẽſũ. uñ ait epigrãmaticus poeta. q̃dringẽta tibi ñ ſũt chereſtrate ſurge. ſed ſup hac re, p occaſiõe mẽbrati plura.

Anulus indigito medico

¶ Dignũ le. ma. mos fuit ueterũ gerere annulũ in digito ſiniſtræ manus: q eſt minimo, pximus. galli britaniq; ĩ medio dicunt uſi⁹. auctor plinius. cauſam huiuſce rei appian⁹ macrobius gellius hãc eſſe dicũt. qd iſectis humanis corporibus repertũ eſt neruum quẽdam tenuiſſimũ ab eo digito de quo diximus ad cor hominis puenire: & ideo uiſum ue teribus ut ille digitus anulo tanq̃ colona circũdaretur: præterea digitus iſte complicatus ſenariũ numerum demõſtret: q confariã plenus pfectus atq; diuinus eſt. ius anulo⁹ famuli nõ habebant. Anulus eqtũ peculiare geſtamen eſt. Vñ ita ſcribit plinius. anuli diſtinxere alteq; ordiem a plebe: ut ſemel cepant eẽ celebres: Idẽ poſt paulo. anuli inqt mediũ ordinẽ tertiũq; patribus & plebi inſeruere. Atteius capito cãm aliã, ptulit: cur anulus digito huic leuæ mãus ĩſerat: Veteres inqt anulũ circũferebãt nõ ornatus ſed ſignãdi cã: & geſtabat quacũq; manu quolibet digito poſtea docuit luxuria ſignaturas p̃cioſis gẽmis in ſculpe: uñ fcñ ẽ ut uſus anulo⁹ exẽptus dexteræ: q̃ multũ negocio⁹ gerit ĩ leuã trãſferet: q occioſior ẽ: ne crebro motu & officio dextræ man⁹ p̃cioſi lapides frãgerent. electus ãt ĩ ipa leua manu digitus minimo, pximus: q̃ſi aptior ceteris: cui cõmẽdaret anuli p̃tioſitas. q a medio & minimo ſeptus minus officii gerit & iõ ſeruãdo anulo magis accommodatus. plinius ãt ait eũ q primus hoc iſtituit cũctanter pudẽterq; id feciſſe ideoq; leuis manibus ac latentibus iduiſſe: cũ is honos ſecurus fuiſſet dextra fuerit oſtẽtãdus.

¶ Detractu⁹ ſibi. ex hoc intelligi uolebat Cæſar ſe ut ſatiſfaceret militibus anulũ ẽt alienatu⁹ oppigneratu⁹q;: cuius celebratiorẽ uſum cũ fenore cepiſſe argumẽto ẽ cõſuetudo uulgi: ad ſpõſiones etiam anulo exiliente: cũ anulus arra uelox ſit. ¶ Extrema cõtio. hoc ẽ milites ĩ extrema cõtionis pte collocati. dcñ. n. iã eſt, cõtionẽ ſignificare ſuggeſtũ uñ uerba fiunt. Itẽ cetũ populi aſſiſtẽtis. itẽ ipſã oĩonẽ.

¶ Quod uiſu ſuſpicabat. q erãt ĩ extrẽa cõtiõe nõ itelligẽtes uerba cæſaris cõtionãtis crediderũt Cæſarẽ, pmiſſiſſe militib⁹ facultates eq̃ſtres: qñ uidebãt illũ oñtare digitũ anulariũ. ¶ Ius Anulo⁹. hoc ẽ equeſtrẽ dignitatẽ quũ equites peculiariter ius haberent anulo⁹ geſtandorum.

¶ Cum quadrigenis milibus. i. quadringentenis per ſyncopam ut docet priſcianus. Signficatur autem equeſtris cenſus. ¶ Diſtulit. diffamauit diuulgauitq;.

¶ M. AN. ¶ Oſtẽta. pdigia. ¶ Iniqtas: iniuria. ¶ Acta ẽ alea: ut ad eã uocẽ ĩgreſſũ fuiſſe itelligas: nã igallica na adhuc ripa cõſiſtẽs itegr⁹ erat illi retro abire: ſed plutarchus iacta ſit inquit alea: q̃ſi deliberando adhuc id dixerit: idẽ auctor ẽ audaces caſus & icertos ſubeũribus id uulgo exordiũ uſurpari ſolitũ. ¶ Fidẽ: militũ ſtudiũ opẽ auxiliũ. ¶ Veſte: diſciſſa qđ ĩ argumẽtum doloris ĩ cõcionibus ẽ factitatũ Cinna cõſul urbe pulſus ĩ cõcione militũ: ut Appianus ait faſces fregit. ¶ Equeſtrẽ cẽſũ: de ſũma eq̃ſtris cẽſus: & iure annulo⁹ ſuo latius loco dicetur. ¶ Digitum læuæ manus: perſuaſum fuit maioribus medicum læuæ manus digitum: ut Gellius ſcribit quandam cum corde uelut cognationẽ habere ob idq; ueteres eum annulo potiſſimum in ſigniuiſſe: plinius manus & prorſus ſiniſtre maximã auctoritatem conciliauere auro: ſed cur læua eum ſortita ſit honorem pudorẽ ait cãm eſſe potuiſſe: qđ qui primus digito annulum induxerit cunctanter & cum pudore id fecerit: iccirco latẽti mãui iductum quum dextra alioquin oſtentandus fuiſſet macrobius ut præ

tioſe rei parceretur manui minus opoſæ annulũ primo credidit inductum. ¶Detractuq́:p ſuoq́ commodo alienatuq́. ¶Millibus quadragenis:Sed quadringenis legẽdum eſt:quadrigentenos.n.& quadringenos indifferenter grámatici dixere:eſtq́ equeſtris cenſus piphraſis. ¶Diſtulit: uulgauit.

De aduentu eius ad urbem & aliis geſtis eius.

RDo & ſũma rerũ:quas deinceps geſſit ſic ſe habẽt Picenũ:umbriã:hetruriam occupauit:&.L. Domitio:qui p tumultũ ſucceſſor ei nominatus corfiniũ præſidio tenebat in deditionẽ redacto:atq́ dimiſſo ſecundũ ſuperum mare Brunduſium tetendit:quo cõſules Põpeiuſq́ cõfugerãt:;q̃primũ trãſfretatus:hos fruſtra p oẽs moras extu pbibere conatus Romã iter cõuertit. Appellatiſq́ de re publica patribus ualidiſſimas põpei copias q̃ ſub tribus legatis.M.Petreio.&.L.Affrãio &.M.Varrõe i hiſpauia erãt inuaſit:pfeſſus añ inter ſuos ire ſe ad exercitũ ſine duce: & i de reuerſurũ ad ducẽ ſine exercitu.Et q̃q̃ obſidionẽ maſilie'q̃ cingula nos redegit in ptãem:in umbria uero piſauq́ fanũ anconã ſingulis cohortibus occupauit. ¶Dõitio in deditionẽ redacto.quemadmodũ.L.hic domitius ad corfiniũ captus a Cæſare ſit:& deinde dimiſſus luculẽter hiſtorici tradiderunt.Lucanus quoq́ i.ii.pharſaliæ hiſtoriã graphice deſcripſit.hic demum in acie pharſalica occubit de quo i nerõe dicet copioſius. ¶Succeſſor noiatus.idẽ i nerone ait.Domitiũ hũc uocaſſe Cæſarẽ ad diſqſitionẽ Senatus:ſucceſſorẽq́ ei p factionẽ noiatũ pricipio belli,ciuilis ad corfiniũ captũ eſſe ¶Secũdũ ſupũ mare.iuxta littus maris hadriatici.qđ mõ ſupeq́ mõ adriacũ ab adria tuſcoq́ colõia uocque rũt italicæ gẽtes:græci adriaticũ uocãt.hodie mare ueneticũ nũcupat. ¶Brũduſiũ tetẽdit.brũduſiũ oppidũ ẽ i tertia italiæ regiõe portu nobile:ex quo trãſitus ẽ i græcia certior excipiente dyrachio.portus brũduſinꝰ cũ oppido ſimillimus ẽ capiti ceruõ:uñ & nomẽ.ná lígua meſapioq́ brũduſiũ cerui caꝑ uocitat græci βρεν τέσιον uocãt. ¶Exitu,phibere conatꝰ.ſcribit Cæſar i cõmẽtariis ſe iſtituiſſe exitũ brũduſini portus ipedire q molẽ atq́ aggerẽ ab utraq́ pte littoris iaciebat.Itẽ rates duplices quoquo uerſus pedũ.xxx.collocabat:q̃s terra atq́ aggere cõtegebat:turreſq́ i illis binoq́ tabulatoq́ excitabat.põpeius tñ parata ,pfectiõe ſubnoctẽ naues ſoluit i epirũq́ trãſmiſit. ¶Trãſfretaturi.trãſgreſſuri trãſfretatõe nõ magna i epiq́.ẽ.n.iter brũduſiũ Dyrachiũq́ traiectus nõ enormis.Saluſtius nõ i elegãter trãſgreſſos dixit eos q fretũ trãſmiſerãt:quos trãſfretaſſe dici ſolitũ ẽ:& trãſgreſſũ ,p trãſfretatiõe.i quo dignꝰ nota uiſus ẽ aſinio polliõi defenſus a gellio lib. ix.noctiũ atticaq́. ¶Appellatis pñbus.comiter noiatis uocatiſq́ i curiã neluti cũ his cõſultaturus de ſũma rei.p.Cæſar.n.poſt põpeii trãſfretatõem i romã cõuerſus ẽ redacta i ptãtẽ Italia diebus ſexagita citra ſãguinis ,pfuſionẽ Rõæ ſtatũ inuenit pacationẽ q̃ ſpauerat:ubi multi ſenatores uerſabant:quos benigna oõne allocutus ẽ:hortatuſq́ de mittẽdis ad põpeiũ legatis ſup pacificatõe:cui petitiõi nõ aſſenſus ẽ. ¶Copias in hiſpaniã:hiſtoria nota:quẽadmodũ Cæſar aꝑ ilerdã hiſpaniæ citerioris ciuitatẽ:afraniũ atq́ petreiũ legatos põpeianos ſupauerit:utq́ mar.Varro q legatiõe põpeiana fũgebat i ulteriore hiſpania legioné Cæſari tradiderit:q ad eũ cordubã uenit relatiſq́ publicis rõnibus cũ fide pecuniã Cæſari:quæ penes ipſũ erat tradit:& qđ ubiq́ hẽbat frumẽti ac nauiũ oñdit.hic eſt ille.M.Varro oium doctiſſimus de quo ait terentianus.Vir Doctiſſimꝰ undecũq́ Varro. ¶Ad exercitũ ſine duce:tãq̃ afraneus petreꝰ Varro ñ eẽnt ſciẽtes req́ bellicaq́:neq́ ueri duces appellãdi.militaris aũt ſine optio duce turba ẽ tãq̃ corpus ſine ſpũ ut inqt curtius ꝓterea dictũ ẽ.tãti eẽ exercitũ:quãti ſit ĩpator. Vñ laudat gabrias atheniẽſis:q dicere ſolebat græce.φοβερὸν εἶναι ἐλάφων στρατὸν ὑπὸ λέοντι ἡγούμενον ὑπὸ λέοντα ὄντων ἐλάφων.hoc ẽ terribiliorem eẽ exercitũ ceruoq́ duce leõe:q̃ leonũ duce ceruo. ¶Ad du.ſi.ex.hoc ẽ ad põpeiũ:q qđẽ ducẽ agere ſciebat & optimi ductoris mũia callebat:ſed exercitũ ñ hẽbat. Dux aũt ſine exercitu pide ẽ ac caput ſine mẽbris.& ut iqt ueriſſime liuiꝰ i bello plurimũ pollet militũ copia & uirtꝰ.lõq́ ĩpator ſine exercitu:exercitꝰ ſine ĩpatoꝛ ue luti mutilꝰ ẽ & trũcus.adeo alteq́ alteriꝰ auxilio eget. ¶Obſidiõe maſſilie.lucanꝰ i.iii.& cæſ.i.ii.belli ciuilis cõmẽtario ſcribũt quẽadmodũ maſſiliẽſes i bello ciuili ſecuti ſũt põpeianas ptes:quos eãdẽ cæſar pti terreſtri ptĩ nauali põpio ſupatos recepit i deditionẽ cũ illi arma tormẽtaq́ ex oppido,put ĩpatũ fuerat,ptuliſſẽt:& pecuniã ex publico cæſari tradid iſſẽt maſſilia ãt i narbonẽſi gallia ẽ a phocẽſibꝰ cõdita:ſicut ſtrabo & gelliꝰ docẽt.Vñ a lucão phocais iuuẽtꝰ ,p maſſiliẽſi dcã.oli maſſiliæ ſtudia ĩgenuaq́ doctriaq́ adeo floruerũt.ut romani ,p attica pegriatiõe maſſilioticũ peterẽt,gymnaſiũ ad diſciplias capeſſẽdas.Vñ cor.tacitꝰ tradit maſſiliã agricolæ ſocero fuiſſe ſedẽ ac mgiam ſtudioq́ citatẽ græca cõitate &,puiciali pſimõia miſtã ac bñ compoſitã ob id uñ dixiſſe plautꝰ maſſiliẽſes mores:cũ dicere uellet optios & ,pbatiſſimos.ſic.n.ait in caſſina. Vbi tu es qui colere mores maſſilienſes poſtulas.

¶M.AN. ¶Picenũ umbriã hetruriã:qua parte plurimũ Italia cõtrahit:apẽniniq́ mõtis intercurſu munitur. ¶Per tumultũ:belli motu. ¶Corphinium:oppidũ in pelignis. ¶In deditionẽ:de domitii deditione Plinius:Appianus:Plutarchus:& Anneus lucanus plura. ¶Secundũ: ſecus iuxta. ¶Su peq́ mare adriaticum & ioniũ ad liguſtici & tyrrheni differentiã:quæ uno nõie infernũ mare romani græcos imitati dixe

Picenũ uñ

Vmbria

Brunduſiũ

trãſgreſſus

Exercitus ſine duce

Egregiũ dictũ gabriæ

Maſſilia

Mores maſiliẽſes apd plautum

re. ¶ Brūdusiū dī & brēdesium calabriæ est littorale oppidū a cretēsib⁹: q̄ cū theseo ex creta nauigarūt cōdi tū: messapia ligua cerui caput iterp̄tat̄. urbs. n. ipsa cū portu eā sāe figurā imitat̄. ¶ Trāsfretaturi breui tra iectu ī macedōicæ orā trāsmissuri. ¶ Frustra: qa nullī hostē opib⁹ rēorari potuisset. ¶ Appellatis: ī curiā uoca tis. ¶ De re pu. publico negocio: cōstat ea actōe cæsarē ī spē futuræ clemētiæ sēatū ere xisse: q magnope, pscri ptōes, & alia syllanor̄ tēpor̄ mala timerent̄. ¶ M. Petreio. & L. affrāio: ī ab hilerda ī ulteriora hispāiæ cōces suri a Cæsare intercæpti, phibitiq̄ aquatiōe sub cōditione hispaniā & exercitū reliquere ut ad pōpeiū con tendere liceret: Appianus plutarchus: & lucanus sunt auctores. ¶ Obsidionē massiliæ: in narbonēsi gallia Massilia a phocēsibus cōdita ciuitas fide & studio ī po. ro. insignis: quū uenienti Cæsari portas ciues clausis sent cū his multis utriq̄ conatibus circa mænia urbis: sed aliquanto ēt maiore ui in mari pugnatum.

¶ PHI. ¶ Maximis obsessum opibus. circūuallationē illam si gnificat: qua ap̄ dyrrachiū pōpe iū Cæsar circūuallauit pluribus per tumulos castellis excitatis.

Obitus pō peii

¶ Vt occisū deprehēdit. quēad modū pompeius a septimio & achilla satellitibus ptolomei re gis egypti in pua nauicula occi sus sit notissimū est: cuius obitū lachrymose & miserāter lucan⁹ enarrat in. viii. pharsaliæ in cui⁹ sepulchro codrus a quo huma tus est iscripsit. hic situs est ma gnus. De morte pōpei Iuli⁹ fir micus hæc. pōpeii post tot triū phos ad nili fluminis ripā cerui ces inuictas & regias: & quas to tiens purpura triūphalis ambie rat. Semi uiri hoīs gladius nefario genere mortis icidit hactenus firmicus: pōpeii cap̄ ab achila inuolutum uelamīe una cū anulo Cæsari oblatū: q eo uiso illachrymauit iussitq̄ minaciter id auferi. Sic. n. inqt apud lu canū. aufer ab aspectu nīo funeste satelles regis dona tui. in anulo pōpei signū erat leo ferēs gladiū. mēdosi sunt plutarchi codices: in qbus uulgo sic legi t̄. gēmæ signū erat ensi ferreo: cū legendū sit ensifer leo. græce dī: μάχαιροφόρος λέων. i. macheroforus leo hoc ē ensifer: q̄ dictiōe & Cicero usus ē cū dixit ī epistola ad qntū fratrē. macherophoris centū sequētibus: miros risus nobis edere.

Locus plu tarchi

¶ Intra mœnia copiosissimi. Alexā driā intelligit intra qd oppidū Cæsar se cōtinuit: cū exercitus ptolomei duce achila uenire alexādriā nūcia retur achilas alexādriā occupare: & prio domū Cæsaris irrūpe conatus est. sed Cæsar dispositis per uias co hortibus īpetū eius sustinuit. hæc initia belli alexādrini fuerunt. in quo tādē uictor euasit Cæsar aduersari is peremptis ptolomeoq̄ demerso nauigio pariter extincto. tunc alexandrini Cæsari se dediderunt: q in hoc bello utpote hoies ingeniosissimi atq̄ acutissimi. quæ a rōanis fieti uiderant ea solertia efficiebant: ut ro. illoq̄ opa imitari uideret̄: alexandria uero urbs fertilissima atq̄ copiosissima oīum rer̄ apparatus sug gerebat: cuius cōditor fuit alexander: uñ illi nomē: quā metatus est Dinocrates architectus. olī alexandria habuit scolas oīum disciplinar̄ liberaliū: fuitq̄ ob cōmoditatē maximū totius orbis emporiū. medicis ad cōmendandā artis auctoritatē sufficiebat: si dixissent se alexandriæ esse eruditos. tanta erat loci dignitas & extimatio ut inqt marcelinus.

De alexan dria

¶ Neq̄ loco utpote intra alexandriā: quæ ciuitas ī duas ptes erat diuisas: Vñ Cæsar maxime studebat: ut antiquissimā partē oppidi: opibus uineisq̄ agendis a reliqua parte urbis exclu deret. ¶ Neq̄ tpe æquo. erat. n. hyems. Vnde alexādrini infesti Cæsarē inclusum tēpestatibus pp anni tempus recipe trāsmarina auxilia nō posse in contiōibus loquebant̄. ¶ Cleopatræ fratriq̄. Cæsar ægypto atq̄ alexandria potitus reges constituit quos ptolemeus testameuto scripserat. ¶ Nam maiore ex duob⁹ pueris rege amisso minori tradidit regnum: & maiori ex duabus filiabus cleopatræ: quæ miserat in fide.

Prouiciæ

¶ Veritus prouinciam facere. prouinciæ fieri dicuntur: quando bello ab italia regiones acquirunt̄: ad eas q̄ gubernandas mittunt ur romani magistratus. prima omnium sicilia prouintia est appellata sicuti docet Cicero in quarta uerrinar̄. ¶ Nouar̄ rer̄ materia. locus munitus & commodus ac fecunditate præcellēs suggerit materiā præsidiis rer̄ nouandar̄. talis erat ægyptus. ad hoc accedebat natura alexandrinor̄ me tuenda: quæ ut in commentario belli alexandrini proditum est: gens fallax sempq̄ alia cogitans alia simu lans & ut eleganter tradit amianus marcellinus alexandrini ad singulos motus sunt excandescentes con troversi & reposcones accerrimi. de ægyptiis in uniuersū scribit flauius uopiscus hoies esse uentosos furi bundos iactantes iniurioso̅s auidosq̄ nouar̄ rer̄. Vnde aurelianus prudentissimus impator præcepit sa turnino. cui limitis orientalis ducatum dederat: ne umquam ægyptum uideret: uerens. S. ne si per turbidā gentem uidisset ad moliendas res nouas induceretur.

Gēs alexā drinorum fallax

¶ M. ANTO. ¶ Maximis obsessum operibus: miro narrationis transcursu ingens rerum series perstringitur ita ut quædam etiam cognitione digna breuitatis inuolucro sileantur. quod autem ma ximis dixit non caret ratione a mari enim ad mare circa dyrrachium cæsar mille &. cc. stadiorum

nallo circunducto põpeiũ intercludere ẽ conatus. ¶Pharſalico: apud pharſalũ ĩ theſſalia cõmiſſo: Strabo nouã ueterẽq; pharſalen noiat: Plinius pharſalicos cãpos iuxta cranonẽ ĩ theſaliæ relatiõe poſuit. ¶Occiſũ: Dionyſii ptolomei iuſſu auletis filii aduerſus cleopatrã ſororẽ caſtra circa caſiũ mõtẽ metãtis põpeiꝰ obtrũcatus eſt Appianus Plutarchus: & lucanus id ſcribũt. ¶Neq; loco qa ĩtra Alexãdriæ mænia. ¶Neq; tpe qa hyeme. ¶Ffiq; mĩori qppe q cũ cleopatra ſorore fugerat a maiore ſue eiectꝰ. ¶Præſidẽ ptorẽ aut pfectũ.

materia eſſet. Ab Alexãdria ſyriã & inde põtum trãſiit urgẽtibus de phrenace nunciis: quẽ Mithridatis magni filium: ac tunc occaſiõe tẽporum bellãtem iã quæ multiplici ſucceſſu præferocem ĩtra qntum qua affuerat diẽ: quatuor qbus ĩ cõſpectũ uenit horis una pfligauit acie: crebro cõmemorãs põpeii felicitatẽ: cui põcipua militiæ laus de tã ĩbelli genere hoſtium cõtigiſſet. Dehinc Scipionem ac Iubã reliquas ptim ĩ africa refouentes deuicit Põpeii liberos in hiſpania.

## De cladibus eius & legatorum ſuorum.

OMnibus ciuilibus bellis nullam cladem niſi per legatos ſuos paſſus eſt: quorum. C. Curio in Africa periit. C. Antonius in illyrico in aduerſariorum deuenit poteſtatem. P. Dolobella claſſem in eodem illyrico:

¶PHI. ¶Pontũ tranſit. regionem põticã intelligit: in qua regnanit mithridates: mox phar naces mithridatis filius: quem Cæſar in cruenta uictoria citiſſime debellauit. ſcribit appianus Cæſarẽ poſt, pfligatũ nulla difficultate pharnacẽ exclamaſſe: o beate Põpeii q magnus habit⁹ & magnus appellatus es ob uictũ mithridatẽ mithridatiſq; ſimillimos. ¶Multiplici ſucceſſu. felicitate. ¶Præferocẽ. ualde ferocẽ. pharnaces mitridatis filius erat põpeianus: quis auxilia põpeio nõ miſerit. uñ ait ap̃ lucanũ põpeius. Nec pharnacis arma relinquas tigranemq; meũ. hic ſecundo plio uehemẽter inflatus: quod contra domitiũ caluinũ ducẽ cæſarianum fecerat: pontũ oĩbus copiis occupauit: ibiq; uictor & crudeliſſimus rex cũ ſibi fortunã paternã feliciore euentu deſtinaret: multa oppida expugnauit: bona ciuium romanoꝝ ponticoꝝq; diripuit & ita põtũ nullo defendente: paternũ regnũ ſe recepiſſe glorians optinebat. Cæſar ex egypto uenit in ſyꝝ ubi paucis diebus cõſumptis ſextũ Cæſarẽ amicũ & neceſſariũ ſuum legiõibus ſiriæ pfecit. mox ĩ põtũ uenit copiiſq; oĩbus in unũ locũ coactis rñdit legatis: quos pharnaces miſerat ſe fore æqſſimũ: ſi pharnaces impata faceret: ſicut pollicebaꝰ. ſed cũ ab eo ſe deludi fruſtrariq; p cunctationẽ cerneret: celerius oĩum opinione manũ cõ erere cõtendit. uictoq; pharnace & caſtris exuto affectꝰ eſt incredibili leticia: q; maximũ bellum tãta celeritate cõfecerat. Itaq; põto recepto põdã oẽm regiã militibꝰ cõdonauit rebuſq; feliciſſime celerrimeq; cõfectis in italiã celerius oĩum opiniõe uenit. ¶Tribus oris. in hanc ſaiam. l. florus ſic ſcribit. pharnacẽ Cæſar & ut ſic dixerim non toto prælio obtriuit more fulminis: qd uno eodemq; mometo uenit pcuſſit abſceſſit. Nec uana de ſe pdicatio eſt Cæſaris ante uictum hoſtem eſſe q̃ uiſum. ¶Vna acie. uno conflictu & pugna illa quã diximus. ¶Dehinc ſcipionem ac iubã. in bello aphrico impator fuit cor. ſcipio põpeii ſocer: & iuba rex mauritaniæ cum maximis copiis militaribus iuuit partes põpeianas. tandem oẽs, pfligati fuerunt: cum Cæſar trinis caſtris uno die potitus eſſet occiſis hoſtium .x. milibus tunc rebus deploratis iuba petreium ferro conſumpſit. ipſe ſeruo ſuo iugulandum ſe tradidit. ſcipio a publio ſictio circunuẽtus in nauigio ſe ipſum necat. Cato quoq; uticæ ferro ſe traiecit. ¶Refouẽtes. refocillantes reparãtes. ¶Reliqas: itidẽ Florus. huc reliqas naufragaꝝ ptium qdã furoris eſtus expulerat. ¶Põpeii liberos. hiſpanienſe bellum geſſit Cæſar aduerſus filios. Cn. põpeii Cneũ. S. & ſextum: quos ultimo apud mundã hiſpãniæ ciuitatem plio ſupauit. cneus põpeius adoleſcens ſautius & intorto talo in ſpeluncha ſe occultans ibi a cæſarianis interficitur. ſextus uero pompeius euaſit: q; deide bella geſſit aduerſus auguſtum Cæſarem: de cuius obitu dicetur in ſecundo commentario. ¶Caius curio: curionem filiũ ſignificat illum tribunoꝝ uioleutiſſimum: de quo ſupra dictum eſt: q; in africa apud flu. bagradam aſtu iubæ ĩ inſidias pcipitatus eſt. Iubæ autem cũ curione ſimultas intercedebat: q; tribunus plæbis legem, pmulgauerat: qua lege regnum iubæ publicauerat. Curio re ad ſummã deſpationem deducta cum a domitio admoneretur: ut fuga ſalutem peteret affirmauit ſe nunq; ĩ cõſpectum Cæſaris reuerſuꝝ amiſſo exercitu quem ab illo fidei commiſſum accepat: atq; ita plians interfectus fuit. hiſtoria traditur a cæſare in cõmentariis & ab appiãno li. ii. belloꝝ ciuiliũ. lucanus quoq; ĩ. iiii. pharſaliæ uerſibus luculẽtis curiõis obitũ exornat. ¶Caius antonius ĩ illyrico. Caius antonius cæſaris legatus cũ ĩ illyrico caſtra poſuiſſet: a cæſare iuſſus occupare fauces maris adriaci: ab octa uio libõe põpeii legato circunuẽtus ẽ: & fame cogente deditiõem facere coactus. Auctor lucius florus. huius hiſtoriæ huiuſq; C. antonii ſic mẽinit lucanus in. iiii. claudit extrẽa reſidens antõius ora cautus ab ĩcurſu belli: ſi ſola recedat expugnat quæ tuta fames. tunc opitergini illi circunuenti: de qbus declamationes factæ ſunt: maluerunt uiriliter mori q̃ turpiter ſe dedere.

¶M. AN. ¶Vrgẽtibus: ĩpellẽtibus. ¶Mitridatis magni. eius q octo &. L. annos cũ rõanis bellauit. ¶Occaſioue tempoꝝ: erant. n. romana arma ciuilibus bellis occupata. ¶Multiplici ſucceſſus: ſiqdẽ. Cn. dõitio caluino plio uicto ac põti finibus expulſo bithynia & capadocia occupatis ad mĩorẽ armẽiã occupãdũ ani mũ adiecerat. ¶Vna acie: uno plio ad zethã ſiue zelã ut hirtius ſcribit cõmiſſo. ¶Põpeii felicitate: Appianus Cæſarẽ exclamaſſe ait. hi ſunt q te magnũ facere põpei. Plutarchus ĩ iuniorẽ adhuc põpeiũ magnum a Sylla cõſalutatũ ſcribit. ¶Scipionẽ: põpei ſoceꝝ &. ¶Iubã: mãriſioꝝ & numidaꝝ regẽ: Plutarchus auctorẽ

Pharnaceſ

mors iubæ

Mors curionis

unō die trinis hostium castris Cæsarē ad capsum potitum quoꝝ una Affranius altera scipio: reliqua iubas fecisset: Cæsaq; fuisse ex hostibus ad.xl. Plinius difficili marte scripsit aduersus iubā eo die pugnatū. ¶ Aduersus pōpei liberos qnta & sextū pōpeiū quos quadriēno postq; i aphrica hæc quæ diximus gesta sunt ad mūdā in hispania igēti plio uicit: ferunt cæsarē postea dicere solitū sæpe ꝓ uictoria ad mūdā uero ꝓ uita sibi dimicatū. xxx. hostiū millia ea quoq; acie cæsa tradūt̄ ꝓiitq; ex pōpei liberis maior natu. ¶ Curio: multipli ci belloꝝ successu relato qa nullis unq; fortūa tā cōstāter arrisit ut nō res illoꝝ aliqua ex parte læserit: Supra fidē accidisset si in tāta belloꝝ mole cæsariana arma nullū uariātis fortūæ motū sensissēt sed & ipsa quoq; al ternātis fortūæ morsū sūt haud semel expta: oportuit igit̄ ꝓspis rebus cōtinno aduersa subtexi curio ad ba gradā. flu. cū duabus legiōib⁹ ꝑterq; pauciss̄imis q cū asinio uticā cōfugerāt a iuba ē cæsus. C. Antonius i illy rico Appianus ait copias q̄s gabinius ductabat in illyrico cæsas. P. Dolobella: idē auctor ē antoniū quū his nauibus quas hēbat paucis amissis ad Cæsarē pueniss̄e nulla facta a dolobellæ mētiōe: Liui⁹ uero ait captū antoniū in iliyrico ac opiterginos qui cum eo erant ne in hostium potestatem uenirent inter se ferro cō curriss̄e de opiterginoꝝ exitu Lucanus liuio astipulatur.

¶ PHl. ¶ Publius dolobella. idē octauius libro dolobellā cæ saris ꝑfectū copiis classicoꝝ igē tibus circūuenit. ¶ Domitius caluius. pharnaces domitiū cal uinū cæsarianū cū ex castris in aciē exercitum eduxisset inito acri certamine supauit. Cecide rūt eo plio: sicuti in cōmentario belli alexādrini scriptū ē: splēdi di ac illustres uiri: nōnulli eqtes romāi: quo icōmodo domiti⁹ ac cepto reliqas exercit⁹ dissipati collegit: itieribusq; tutis ꝓ capa dociā i asiā se recepit. ¶ Semel ad dyrrachiū cæsar cū apd̄ dyr rachiū epiri ciuitatē: q̄ alio noie epidān⁹ noīat̄ pōpeiū lōga mūitiōe ualasset: quodā die atrox plius ab utraq; pte initū ē: i quo supior pōpeius cæsaris milites i fugā uertit: eosq; usq; i castra ꝓsequtur signis militaribus q̄ plurimis sublatis: uictor haud dubie futurus. si uictoriā seq uoluisset: qd̄ cū neglexisset cæsarē dixisse ferūt bellū ea die finē habituꝝ fuisse si hostes uictoria uti sciuissent. plutarchus cheronēsis i apophthegmatibus ait cæsarē sic dixisse: Τὴν ἡμέραν ἣν νικᾷ. τῶν ἀρᾶ τοὺς στρατιώτας. ἀλλὰ τὸν εἰδότα νικᾶν οὐκ ἐχοῦν. σίν. i. hodie uictoria erat apud hostes. sed callētē uicere nō hnt. ¶ In hispania ultio plio. cæsar ꝓpe cordubā i hispania dēpugnās aduersus filios magni pōpei adiit maximū piculū nā cū totus eius exercit⁹ pauore cor reptus trepidaret. cc. q; ampli⁹ in ipm tela eo certamie emissa ab hostib⁹ fuiss̄et: quoꝝ ptē excepit clipeo: tā dē sub uesptinū crepusculū uictoria potitus dixisse fert̄. plerūq; se ꝓ uictoria tūc aūt ꝓ uita primū decertas se. In hoc certamie cū piclitaret̄ sublato clāore ad milites inqt corripite me & i puerorꝝ man⁹ tradite. ¶ De cōscisc̄da iferēda sibi suamet mānu morte: qd̄ i reꝝ despatiōe nō pauci factitarūt. ¶ Nece morte. nex proprie est quæ ui fit. uñ neci dat⁹ dictus. q; interfectus ē. Ci. isidiatori uero & latroni quæ pōt afferri iiusta nex? Autu mat festus neci datū ꝓprie dici: q; sine uulnere interfectus ē ut ueneno aut fame. ¶ Cuius sniæ astipulat̄ au soni⁹ illo uersu. Sera uenēato potu abstulit hānibalē Nex. ¶ Post deuictū scipionē. Cn. pōpei socer scipio, si gnificat̄: q; una cū iuba bello aphrico fuit a cæsare ꝓfligatus. apud tapsū oppidū maritimū: q; paulo post fu giēs cū teneri nauē suā audiret ab hostib⁹ ferro se trāsuerberauit: & quærētib⁹ ubi ipator esset. ipator inqt bñ se hēt. ¶ Sed interiectis dieb⁹: nō cōtinuatis dieb⁹ triūphasse sed p iterualla significat: ut iter triūphos eēt interpo situ aliqd̄ spaciū. Appian⁹ romā reuersus cæsar q̄tuor interpositis dieb⁹ pegit triūphos. ¶ Gallicū. triūphū ex gallis subactis: i quo iter ferenla duct⁹ ē rhen⁹: rhodan⁹: & ex auro captiu⁹ ocean⁹. ¶ Alexādrinum. exuicto necatoq; ptolomeo rege adhuc puero & eius factione ꝓfligata. Tunc fili⁹ trāsmissus i ferculis & ad simula cr̄ ignium ardēs pharos. ¶ Deinde: tertio loco pōticum ex uicto pharnace. ¶ Africanum. ex iuba debel lato. nā de scipione & catone reliquisq; romanis nō triumphanit: qa nefas erat ciuē triumphare de ciue: lu gubres. n. ut inquit Valerius exi stimatæ sunt uictoriæ ciuiles: ideoq; nullæ supplicatōes decernebant̄: ne q; ouans aut in curru quisq̄ ex ciuili uictoria triumphauit. unde triumphus cæsaris hispaniensis dolore p magno affecit populum romanum: qa non de externis uictis agebatur. sed de liberis. Cn. pōpeii: romano rum præstantissimi & optimi. Præterea ingratum fuit populo spectaculum triumphi africani: cum intue retur imaginem Scipionis in pompa delatam: sibi gladio pectus traiicientis. & imaginem pet̄ eii iedia fer roq; se necantis. maxime ingemuit intuens effigiem catonis uestem dilacerantis.

¶ M. AN. ¶ Cn. Domitius: quē a pharnace pontica regione pulsum docuimus. ¶ Semel ad dyrachium: hic q̄q̄ cæsar conaretur suorum fugā sistere non potuit duobusq; &. xxx. militaribus signis amissis i castra est ab hoste cōpulsus. ¶ Et i hispania: ubi sub primum cōgressum ancipiti plio in pōpei liberos depugna uit. ¶ Post deuictū scipiōem: aphricanū bellū. s. de quo, pxie diximus. ¶ Post supatos pōpei liberos: quod quadriennio fere post cōtigit. ¶ Gallicū: ob gallias uictas. ¶ Alexādrinū: qa ptolemæū auleti filiū uicisset.

Cn. Domitius Caluinus in pōto exercitū amisērūt. Ipse ꝓsp/ rime semp: ac ne ancipiti quidē unq; fortuna præterq; bis di/ micauit. Semel ad dyrrachiū ubi pulsus nō instante Pōpeio negauit eū uincere scire. Itē in hispania ultimo prœlio cū de/ speratis rebus ēt de cōsciscēda nece cogitauit.

De triumphis eiusdem.

COnfectis bellis quinquies triumphauit: post deui/ ctum Scipionē quater eodē mense: sed interiectis diebus & rursus semel post supatos pōpeii liberos primū & excellētissimū triumphū egit gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde ponticū: huic proximū Africanum:

Victus cæ/ sar apud dirrachiū

Nex.

Triumphi cæsaris

¶Ponticũ:de pharnace:quẽ prima acie fuderat. ¶Aphricanum:in aphrica.n.iubã regem uicerat.

nouissimũ hispanẽsẽ diuerso quẽq; apparatu: & instrumẽto gallici triumphi die uelabrũ præuehẽs pene curru excussus axe defracto. Ascenditq; capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atq; sinistra lychnos gestantibus. Pontico triumpho inter pompæ fercula trium uerborum prætulit titulum:ueni:uidi:uici:non acta belli significantem sicut cæteris:sed celeriter confecti notam.

## De præmiis ueteranis & liberalitate populo per eum exhibitis.

Veteranis legiõibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sextertia:quæ initio ciuilis tumultus numerauerat:in equites uicena quaterna milia nũmum dedit:assignauit & agros:sed non continuos: ne quis possessorum expelleretur. Populo præter frumenti denos modios: ac totidem olei libras: trecenos quoque nummos:quos pollicitus olim erat uiritim diuisit & hoc amplius

¶PHI. ¶Nouissimũ hispaniẽ sem. ultimus cæsaris triũphus nuncupat hispaniẽsis ,pptereaq; filios. Cn. põpeii deuicerat i hispania. sciendum aũt est q; hispanus differt ab hispaniensi: sicut sardus a sardinensi: & corinthius a corinthiẽsi. Nãq; hispanũ dicimus eũ q in hispania natus est sicuti sardũ q in sardinia hispaniensẽ aut incolã hispãiæ sicuti sardiniensẽ incolam sardiniæ. ¶Vnde hispanienses uocamus negociatores q in hispania negociant. & cato in libro de re rustica salẽ romaniensem. appellat nõ romæ factũ sed qui romæ uendebat. Igit cũ cæsar in hispania bellũ gesserit:nõ ad uersus hispanos sed romanos merito is triũphus hispaniẽsis nõ hispanus latinæ & elegãter nũcupat. cõsimiliter plinius in xiiii. locutus ẽ sic scribens. cæsar hispaniẽsi triũpho chiũ & falernũ dedit:hãc hispaniẽsis hispaniq; driam significanter expssit marcialis his uerbis. Ne romã si ire decreueris nõ hispaniensẽ libẽ mittamus sed hispanũ. liuius exercitus hispaniẽses subide appellat romanos:q erãt i hispania cũ ptoribus. ¶Velabrũ pterueHispanus Hispaniensis Velabrũ

hẽs. uelabrũ uicus ẽ romæ a uehẽdo dictũ ut iterptat mar. uarro de uelabro affati scripsimus in cõmentariis i ,pptiũ. i uelabro caseus cõficiebat cũctis pferẽdus. fumo cõditus:quẽ uelabrẽsẽ martialis appellat. ¶Axe disfracto. axis i hoc loco accipit ,p ligno & stipite tereti circa quẽ rotæ uertunt. In curro duo sunt axes. hic illud pianũ:cũ rota posterior curras & i axe secũdo. a poetis usurpat axis ,p curru. ¶Ascendit capitoliũ. ex more rituq; triũphantiũ:quorũ põpæ finis erat templũ iouis capitolini:qd & iosephus memorat in enarratione triũphi idaici. ¶Lychnos gestãtibus. qd uocãt græci lychnon. latini lucernã dixerũt. unde ita scribit uarro. lucerna dicta a luce:aut ab eo qd uocãt græci lychnon:scribit plinius in. xxxiiii. lychnos pẽsiles i delubris placuisse:de qbus intellexit poeta scribẽs. pendẽt lychni laquatibus aureis icensi. Inde lychnites appellari ceptus lapis parius. qñ ad lucernas i cuniculis cederet. est ẽt lychnites gẽma ardens appellata a lucernarũ accẽsarũ pcipua gia. ¶Inter põpæ fercula. põpæ triũphalis gestamia significant:quo noie cõtinent simulacra oppidorũ:simulacra deorũ:spolia hostiũ:corone machinæ pegmata & id genus alia:quæ ferri solẽt i põpa triũphali:sicut fercula ludorũ:fercula quæ i ludis quæ i sacris ferunt sacrorũ:de qbus sic scribit cicero cauẽdũ ẽ ne tarditatibus utamur igressu mollioribus. ut similes põpæ ferculis eẽ uideamur. Idẽ repetitũ ẽ ab ambrosio:cui⁹ hæc uerba sũt ex prio officiorũ. sũt q sẽsim ambulãdo imitant histriões gestus & qsi quædã fercula põparũ. liui⁹ ferculũ appellat lignũ:quo suspẽsa opia spolia gerẽs romul⁹ i capitoliũ ascẽdit. a ferẽdo nomẽ ferculorũ deriuat:uñ & fercula pulmẽtariorũ dicta ab eo qd mẽsæ iferant. ¶Triũ uerborũ. auctor ẽ plutarch⁹ cæsarẽ post deuictũ pharnacẽ ad amicos scripsisse hæc tria uerba. ἦλθον. εἶδον. ἐνίκησα hoc ẽ ueni:uidi:uici. ¶Viriti. i sing. uiros & ut dici solet:p capita. ¶Sicut cæteris. s. triũphis. ¶Notã. signũ idiciũ. ¶Veterauis legiõib⁹. tradit appian⁹ cæsarẽ post triũphos actos exoluisse cũ fenore qcunq; exercitui bellorũ. s. tpe fuerat pollicit⁹:militi drachmas atticas qnq; milia: decuriõi bis totidẽ:tribũis militũ eqtibusq; duplo mai⁹ dedisse. Ad hæc singulis ciuib⁹ uiriti minã unã atticã. ẽ aũt mia q̃ græci minã uocitãt:libra ut docet prisian⁹ cõtiet drachmas. lxxv. ¶Sup bia. ultra pter. ¶Assignauit agros. ipris agri ueterãis assignabant uñ ait ipse cæsar apud lucauũ:q rura dabunt:quæ nt ueteranus aret:q menia fessis:agri quoq; assignabãt p triũuiros colõis deductis i nouã coloniã. Frumẽti denos modios. marti⁹ edilis plebis prius frumẽtũ pplo rõano i modios assib⁹ dõauit. ¶Totidẽ olei libras Mar. serui⁹ edil⁹ dẽas olei libras singul⁹ assib⁹ pstitit po. ro. p totũ ãnuũ. cæs. uero ultra frumtũ & oleũ qd mũificẽter dõauit i singlos, quoq; diuisit. ccc. nũmos ap. ut dudũ dixius:minã atticã singul⁹ cib⁹ dõatã,eẽ ,pdidit. ¶Viriti p sing. uiros qd græci dicũt. κατὰ ἄνδρα. ¶M. AN. ¶Hispanensẽ: ubi celtiberos q cũ põpei filiis erant pliio supauit. q̃q Appianus auctor est pterunius põpei alioq; illustriũ ro. imagines i triũphoq; põpa añ ciniũ ora platas. ¶Velabr: locũ nõ ,pcul a foro boario iter auẽtinũ capitoliũ: & palatiũ a uehẽdo dictũ ut uarro docet. ¶Axe: circa quẽ currus rotæ uerunt. ¶In capitoliũ: quo oĩs triũphoq; põpa nouissime traducebat. ¶Ad lumia: ergo sub noctẽ. ¶Lychnos: græco uerbo lucernas dixit. ¶Fercula: quæ suspensa ferunt: Liuius ipse spolia ducis suspensa fabricato ad id apte f rculo. ¶Veni uidi uici: his cũ uerbis nec pluribus pontică uictoriã romã significasse appian⁹ tradidit. ¶Veteranis legiõibus: bellorq; finis uictoria est: uictoriæ uero beneficentia: optimo igitur usus ordine quod post Cæsaris uictoriam continuo subiecerit quæ sint præmia militibus reddita: ¶Veteranis

Viriti Vlma Sup. i. ultra Viriti

quibus fillias domuerat aut legiões illas potius intellige quas quattuor numero oñdimus ei ab initio da tas. ¶Sup bina ſeſtertia: duo millia nūmū: & amplius ſi macrobio credimus: q octo ſextertia qbus aſinius teler mullū emerat octo nūmū millia fuiſſe tradidit: idē auctor é: laberiū a Cæſare qngētis millibus iuitatū quē Trāqllus paulo poſt ait: qngētis fuiſſe ſeſtertiis donatū: ſed Plutarchus ī Antonio: qnq; ait &. xx. mil/lia dari iuſſit: qd romani decies ſeſterciū appellāt: quæ ſi ſic hīent qna fere millia ſingulis data accipi opor/teret. ¶Initio ciuilis tumultus: poſt ærarii expilationē: Appianus falſo tradidit ærariū a Cæſare diripiēdū militibus datū. ¶Vicena q̄terna: ut ſi uera ſūt quæ Plutarchus de ſeſtertio tradidit: q̄druplo maiorē ſūmā appareat eqti q̄ militi datā: Appianus qnq; millia dracmaꝝ atticaꝝ dixit reddita poſtq̄ Cæſar triumphauit turmaꝝ doctoribus ſūmā duplo maiorē tribunis militū & eqtibus exhibitū. ¶Sed nō cōtinuos: aliis ergo atq; aliis locis. ¶Denos modios. Modius ex duabus choenicibus cōſtat: ut herodotus ait: Choenix quat tuor ſextarios continet eſtq; tertia parte ut Priſciano placet minor congio. ¶Trecenos nūmos: appianus minam unam atticam uiritim datam prodidit.

¶PHI. ¶Centenos pro mora hoc eſt qd dixit appianus cæſa/rem exoluiſſe militibus quæ ꝓ miſerat ampliore ēt pecunia: tā q̄ uſurā ſoluere uellet ꝓ craſtia/tōis. ¶Annuā hītationē. annuaſ hītationū mercedes: ſenſus eſt cæſar cōductoribus q̄ mercedē ꝓ hītatōe ſoluebāt: remiſit & cō donauit eā penſiōem: ut q rōæ māſionē cōductā hēbant. his re miſſio mercedis annue fieret uſ q; ad duo millia nūmū. q uero ī Italia p mūicipia hītarēt ī cōduc/to: ut his remitteret mercedē hītatiōis annuā uſq; ad ſūmam qngenū ſextertioꝝ. ſupra eā ſū/mā de ſuo cōductores ſoluebāt

centenos pro mora. Annuā etiā habitationem romæ uſq; ad bīna mīlia nummū: in italia nō ultra quīngenos ſextertios re miſit: adiecit epulū ad uiſceratōnē: & poſt hiſpaniēſem uicto riā duo prādia. Nā quū prius parce: neq; pro liberalitate ſua præbitū iudicaret: quinto poſt die aliud largiſſimū præbuit.

De uariis ſpectaculis per eū editis.

AEdidit ſpectacula uarii generis munus gladiatorum ludos etiam regionatim urbe tota: & quidem per omnium linguarum hiſtriones. Item circēſes athle tas: Naumachiam: munere in foro depugnauit Furius Le/ptinus ſtirpe prætoria &. A. Calpenus ſenator quondam a/ctorque cauſarum pirricam ſaltauerunt Aſiæ Bithyniæque

lego apud cæſarē cōmentario tertio ciuilis belli legē a celio fuiſſe ꝓmulgatā: qua annuas cōductoribus hī tationū mercedes condonauit: quod nō ualde ſemotū eſt ab hac Trāquilli ſnīa: ¶Sextertios. Interdū hæc Sextertius Sextertiū obſeruatio apud eruditos cuſtoditur: ut ſextertios maſculino genere uſurpēt ſignificantes minutulā ſum mā. ſextertia uero neutro genere ꝓ maioribus ſūmis ut. cccc. ſextertia capiātur ꝓ quadrigētis milibus: quæ ſūma eſt cēſus equeſtris: ſed hæc nō ſemp ad regulā ſūt exigēda. ¶Epulū. columella in. ix. ait eos q triūpha bant epulū populo dare ſolitos. cæſar epulo quattuor uini genera primus appoſuit falernū: chiū: leſbiū ma Viſceratio mertinū. ¶Viſcerationē. uiſceratio ut iterp̄tat ſeruius ē caro a uiſcere noīe deducto. Antiqt' uiſceratio da bat latinis ī albāo: ē. n. uiſceratio nihil aliud q̄ carnis crude diſtributio: q̄ fieri ſolebat uel ī ſolēni feſtiuitate uel ī funere excellētiores pſonæ. Liuius li. xl. ſeruili' geminus publii licinii funeris cā uiſceratiōe data lu/dos fecit. Idē. in. viii. & ppō uiſceratio data. a. M. flauio in fūere mīis Seneca ī. x. epiſtolaꝝ. epulū & uiſcera/tio & qcqd aliud māu capit diſci dit ī ptes. apud eūdē eſt, puerbialis illa ſnīa. ſine amico uiſceratio leonis ac lupi uita ē. Viſcerati uero aduerbiū ē & ſignificat p uiſcera. Ennius. diſſipat ſepatī mēbra. ¶Duo prandia. Edidit cæſar epulū p̄buit ſiue prādiū: uniuerſo populo: quo triclinia duo ac uigītimilia ſtrata fuerūt. ¶Edidit ſpe ctacula. appiānus in. ii. ſpectacula quoq; multifariā edidit: equoꝝ & muſici pedeſtriſq; certamīs: equeſtres pu gnas elephātoꝝ. xx. p̄liū utriq; loricatoꝝ: Naualē pugnā remigū quater milliū: mille bellatoribus utraq; ex pte inſidētibus. Plutarchus ad cōciliādā plæbē teſtat edita eſſe a cæſare ſpectacula. Edidit aūt uerbū ſpecta/culis accōmodatū. uñ editores dicti ludoꝝ exhibitores. ¶Ludos: ſcenicos itelligit. ¶Regionati. p regio Regionati nes ut quælibet urbis regio ſuos ac ueluti peculiares ludos hēret. erat aūt rōa diuiſa ī regiōes. xiiii. auctor plinius. ¶Per oium liguarū: ut græce quæ multiplex ē: ut latinæ ut oſcæ. ut ethruſcæ liguæ: ſcribit ſtrabo in. v. poemata cōpoſita oſca ligua fuiſſe romæ ī ſcena p hiſtriōes celebrata: q̄uis gēs oſcorū defeciſſet. ¶Mu Pyrrhica quid nere. hoc referēdū eſt ad munus. i. ſpectaculū gladiatoꝝ: ¶Pyrrhicā ſaltauerūt. pyrrhica ſaltatio eſt grecāica quā pyrrhus in creta prim' iuenit. auctor plini' ī. vii. ſcribit Strabo ī. x. pyrrhicā reptā fuiſſe a pyrrhico ꝓ iuue nibus ad diſciplinā militarē exercēdis. Straboni aſtipulat ſolinus q ſaltationē hāc exp̄ſſit his uerbis. pyrrhi cho reptore equeſtres turmas creta prīa docuit laſciuas uertigies iplicare: ex qua diſciplina bellicæ rei uſus datus. de pyrrhica ſaltatōe ita ſcribit plato li. vii. de legibus. motus pyrrhices imitat flexus corpoꝝ: quibus tela plagæq; uitant declinādo: cōcedēdo exiliēdo in altū: humiq; ſe cōtrahēdo: cōtrarios itē geſtus imitat: qbus uidelicet cōtra alios qcq̄ inferī ſagittādo iaculād o feriēdo: dionyſius quoq; alicarnaſius tradit in. vii. pyrrhicā ſaltationē eſſe enopliā hoc é armatā. Refert apuleius in. x. de aſino aureo pueros, puellaſq; grecāi cā ſaltaſſe pyrrhicā: cū nunc in orbē rotatū flexuoſi nūc ī quadratū cuneati diſcurſus reciprocos exp'icarēt. ¶M. AN. ¶Pro mora: ꝓ tardius p̄mia eēnt reddita. ¶Annuā hītationem. uectigal annuæ hi tationis: ex quo apparet q ciues nō eſſent: romæq; aut reliq̄ italia negociarent ſolitos certū rei pub. pēdere uectigal ſeu pēſionē: Lāpridi' ī Alexādro uſuras inqt fœneratorū cōtraxit ad trientes pēſiones: ēt pauperibus cōſulens.

¶Quingentos sextertios:asses.i.mille ducētos ac qnquaginta appendebat.n.sextertius ut plinius ait dipōdiū ac semisse:sic accipias oportet maiorē sūmā iis:q rōæ essent q̄ i reliqua italia cōmorātibus remissā qd si sextertiū i eū sensū quo supra accipias maior sūma eēt foris q̄ romæ relaxata absurdūq; fuisset addere nō ampliūs. ¶Viscerationē:crudā carnē domesticatī populo datā:q mos in oppidis qbusdā romæ circūiectis nostra quoq; tēpestate durat fitq; id ipsū i defuncti alicuius memoriā:Sēruius.uiscera sunt inqt quæcunq; sub corio sūt & in albano latinis populis uiscerationē dabat:Varro latinæ feriæ dies cōceptus dictus a latinis q ex albano mōte:ius fuit carnē cū romanis petere:Cicero qbus e municipiis uis qui carnē latinis petāt in ueniunt:siue igitur ex aliquo loco accepint:ut i albano:siue domesticati distribuēdam ut hodie fit curarit Cæsar:satis cōstat a crudæ carnis distributiōe uiscerationē appellatā. ¶Munus gladiatoriū:qd quū adhuc in gallia esset se datur̄ pnunciarat. ¶Regionati:p regiōes urbis quæ numero quattuordeci erant. ¶Histriones:qui i scœna tragœdias comœdiasq; agebāt:nec tusco quodā ut quidā arbitrati sunt nomē factum sed quia ut Liuius ait tusco uerbo ludio hister dicebat. ¶Circenses:ludos subaudi ne cū sequentibus iungas. ¶Athletas:pugiles ¶Naumachiā:naualem pugnā. ¶Munere:publico gladiatorū certamine de cuius origine Treuellius in alexādro abūde multa. ¶Stirpe ptoria:in cuius familia ptores non nulli fuerāt. ¶Senator quondā tūc uero minime.plæriq;.n.ignominia notati senatu submouebātur:ut flaminius ille T.Flaminii frater:& alii pmulti. ¶Actor causar̄:forensi luce uersatus. ¶Pyrrhicā:saltationē a pyrrho quodā ut Plinius ait in creta reptā:Dionysius dubitat a pallade in titanor̄ pditione:an a curetibus:qui iouem aluere enoplia saltatio sit repta quæ eadem sit & pyrrhica:eadēq; & armata qm̄ ab armatis saltari sit solita: Plinius tñ armatam saltationem a pyrrhica distinxit tanta est auctor̄ uarietas.

Naumachia

principū liberi. Ludis Decius Laberius eques romanus mimum suum egit donatusq; ē qngentis sextertiis & anulo aureo sessū i quatuordeci scœna p soliū orchestrā trāsiit circēsibus:spacio circi ab utraq; pte pducto:& i gyrū euripo adito

¶PHI. ¶Ludis:ludos itellige spectacula comœdiar̄ & tragœdiar̄. ¶Mimū egit.laberi⁹ poeta fuit mimographus:hoc ē scriptor mimor̄:sūt aūt mimi poemata sine reuerētia lasciuiā imitātia:mimus uero dict⁹ ē ut docet diomedes grāmaticus q̄si solus imitetur a uerbo græco μιμέομαι quod significat imitor.nā cū & alia poemata idē faciāt:solus tñ quasi priuilegio quoddā qd fuit cōmune possedit.hāc fabular̄ spēm latinæ palapediā uocamus de hoc poemate dixit ouidius:Scribere si fas est imitātes turpia mimos.& martialis: cōponis belle mimos.Scriptores huiuscemodi poematis dicunt mimographi ut philistio ut publius.ut hic laberius. ¶Egit aūt elegāter dixit itelligi uolēs ab ipo laberio tāq; actor scēico actā esse fabulā sicut liui⁹ poeta suor̄ carminū actor fuisse fert. ¶Donatus qngētis.censu & dignitate equestri:nā supra mēorauim⁹ anulū fuisse insigne eqtis romani. ¶Sessū i.xiiii.eqtes ro.lege theatrali ius hēbāt sedēdi i.xiiii.ordinibus.auctor plinius i.xxxiii.huius historiæ de laberio ita meminit seneca li.vii.declamationū.laberiū diuus iulius ludis suis pduxit demū equestri ordini reddidit.quē cū iussisset ire sessū:oēs eqtes ita se coartauerūt:ut uēientē nō recipent.macrobius quoq; li.ii.saturnaliū laberii mimographi facit mētionē:eiusq; ex mimo recitat uersus.Fuit aūt i laberio arrogātia & maledicētia:q̄ cæsarē ut inqt gellius i.xvi.offendebat:adeo ut acceptio res pbatioresq; sibi eē publi q̄ laberii mimos pdicaret.In scœna oli laberius i potētiā cæsaris isto uersiculo pulsauit.porro qrites libertatē pdidimus.& illo.Necesse ē multos timeat quē multi timēt.p soliū.in bonis codicibus expūcta hæc ē dictio tāq; subditicia:de solio alibi. ¶Per orchestrā.orchestra loc⁹ ē i theatro in quo senator̄ sūt loca designata:& scœnici artifices suas p orchestrā pstāt actiōes.sicuti tradit uictruuius i v.de architectura.Iuuenalis orchestrā posuit p sessiōe senatus & prior̄.cū ait.similēq; uidebis orchestrā & populum ὀρχέομαι apud græcos significat salto:unde ὀρχηστής.i.saltator & ὀρχηστρίς saltatrix & ὀρχήστρα.i.orchestra iclinat.de orchestra mox dicent plura cū eiusdē sæpe meminerit trāqllus. ¶Circēsib⁹.tarqni⁹ prisc⁹ circū rōæ q maxius dī prim⁹ istituit:in quo ludos opulētius istructiusq; quā priores reges fecit.auctor liuius i prio.Ludi mō romāi mō magni mō circēses ab eruditis nūcupat uñ uirg.dixisse uī magnis circēsib⁹ act⁹ d circo & circēsib⁹ sic scribit uar.circ⁹ maxius dict⁹ qd circūspectaclis edificatis ibi ludi fiūt & qd ibi circū metas ferr pōpa & eq currūt. ¶Spacio circi pducto.h plini⁹ i.xxxvi.scribit h scitu digna.nā ut circū maximū a cæs.dict.extructū lōgitudie triū stadior̄ latitudie uni⁹: sed cū edificiis iuger̄ quaternū ad sedē.cc.lx.miliū iter magna opa dicamus. ¶Euripo addito.euripos uocant & canales ductus aquar̄.ut docet cicero li.i.de legibus.& i hoc significatu accipit trāqllus sicuti ēt plini⁹ his uerbis.Cæsar dictator postea simile spectaculū editur⁹ euripis harenā circūdedit quos nero prīceps sustulit iterpres iosephi.i.xii.ātiqtatū euripos iterpretat piscinas:qd idē pene ē.Oli.M.Scaurus romæ i euripo tpario oñdit hippopotamū & qnq; crocodilos.Simili de cā euripū quoq; dicimus fretū hoc ē mare angustū:qualis ē euripus taurominitāus i sicilia & alter i euboia:fertur heliogabalus i euripis uino plenis nauales circenses exhibuisse.

Mimi

Plāpedia

Inimici

Orchestra

Ludi circēses

Euripus. Lugar dōde bulle

¶M.AN. ¶Principum:primorum utriusque gentis filii. ¶Decius laberius:mimorum scriptor cuius maledicentia.C.Cæsarem offendi solitum scribit gellius atque ob id publii scripta magis ab eo probari solita. ¶Carmina:quibus præfactus:apud Macrobium præfationem ipsam legere est:qua apparet coactum potius quā mercede inuitatum in scœna laberium prodiisse:potestas ait non solum si inuitet:sed si etiam supplicet cogit. ¶Suum mimum:sua mimica scripta. ¶Annulo aureo:Plinius.Annuli inquit distinxere alter̄ ordinem a plæbe:ut semel cœperant esse celebres sicut tunica ab annulis senatū:ordinem igitur equestrē itelligenec multo post:hac de cā constitutū ait ne cui ius eius esset quū de annulo interi lo

queretur:niſi cui ingenuo ipſi pñi auoq; paterno ſextertia.cccc.cenſus fuiſſent & lege Iulia theatrali i. xiiii ordinibus ſedẽdi. ¶In quattuordecim:gradus ſiue ordines ut ꝓxime ex plinii auctoritate oſtendi. ¶Et ſcœna:in qua mimũ ſuũ egerat. ¶Per ſoliũ:quid ſit ſoliũ plane cõſtat:ſed hoc loco ꝓ ſolario libentius acce perim:Macrobius qd ergo ut populus ro.dicat me bñ cultum in ſolario ambulaturus ſũ. ¶Orcheſtram: unde ſenatores ipſi ſpectabant:erat.n.orcheſtra in ima parte theatri infra equeſtria:ut ex ꝓximo cõmodi us ſpectarent:quæ in Scœna:& tota arena fierent. ¶Circenſibus:ludos eius Liuius magnos appellat: Va lerius nunc plæbeios:nũc circenſes:Aſconius eoſdẽ circenſes:& romanos & magnos ludos appellatos ait magnoſq; iccirco dictos:qa magnis ipenſis inſtruerentur.uel forte qa diis magnis.i.laribus urbis ſint di cati:ut ipſe refert:De ludoꝝ apparatu Dionyſius abũde multa. ¶Circi:maximi itellige q medius eſt iter palatiũ & auẽtinũ. ¶Euripo:tenui aquaꝝ fluuio i euripi ſpeciẽ diducto:ob elephãtes credo quoꝝ pugna edita eſt:conſtat.n.aquæ pauidos eſſe:quod in traiectu rhodani.Hannibale in italiam ueniente patuit: pu teolis quoq; Plinius ſcribit aquaꝝ metu auerſis ueſtigiis e naui abiiſſe.

Quadriga Biga

¶PHL. ¶Quadrigas, quattuor equos uictos quadrigas, duos uero bigas dixerunt.de quadrigis ita ait gellius quadrigas cæſar ẽt ſi currus unus equorũ quattuor uinctoꝝ agmẽ unum ſit pluratiuo ſemper numero dicendas putat.de bigis ſic auguſtinus in. xix. uinctos duos equos bigas uocamus:bigam & quadrigam ſingulariter ueteres dixere nuſq; ſe addicentes regulæ grãmaticoꝝ:

Quadrigas bigaſq; & equos deſultorios agitauerunt nobiliſſimi iuuenes. Troiã luſit turma duplex maiorũ minorũq; puerorũ:uenationes editæ p dies qnq; ac nouiſſime pugna diuiſa in duas acies qngenis pedibus:elephãtis uicenis :tricenis equitibus hinc & inde cõmiſſis. Nã quo laxius dimicaret

Triga

Triga quoq; ἐνίκων ὁ.i.ſingulariter dicitur a tribus equis iũctis. Iuriſcon.ti.de edic. Si triga uenerit redhibenda erit tota:& ſi quadriga redhibeatur. Inde trigarium dictum trigarum curule certamen. pli

Trigariũ Locꝰ plinii

nius in. xxviii. ferunt Neronem principem hac potione recreari ſolitum:cum ſic quoq; ſe trigario appro bare uellet.obiter mendum tollendum eſt ex calce operis pliniani:in quo ſic legitur. Ne equos quidem in tricariis præferri ullis uernaculis animaduerto. Audiui uiros alioquin eruditos exponere apud plinium tricariis pro populis.quæ expoſitio q̃ ridicula & futilis ſit diſpiciant ſolertiores: ego cenſeo legendũ eſſe trigariis & exponendum pro certaminibus trigaꝝ curulibus.dicit enim plinius equos uernaculos hoc ẽ italicos & indigenas nulli generi equoꝝ peregrinoꝝ cedere in curſura & certamine trigarum:cum alii ſint idonei ad uecturam alii ad rem militarem. ¶Deſultorios:deſultorii equi uocantur ex quibus homines

Eq deſultorij

per agilitatem corporis deſiliebant & in alios tranſiliebant:qui & ipſi deſultores dicuntur.de quibus ſic liuius:nec omnes numidæ in dextro locati cornu.ſed quibus deſultoꝝ in modum binos trahẽtibus,equos inter acerrimam ſæpe pgnam.in recentẽ equum ex feſſo armatis tranſultare mos erat.tanta uelocitas ipſis tanq; docile equoꝝ genus eſt. Varro quoque in.ii.de re ruſtica de equis loquens ſic inquit:peritus belli alios equos eligit alit ac docet aliter quadrigarius ad deſultor. Cicero quaſi deſultorius in quadrigarum curriculum incurrere:Inde eleganter ab apuleio deſultoria ſcientia dicitur.& a martiano leuitas fortunæ diſultoria nominatur.In commentariis propertii enarrantes illud:traiicit alterno qui leue pondus equo: diximus deſultorem ſignificari. ¶Manlius in quinto aſtronomicon deſultores naſci ſub ſyderæ Eniochi ideſt aurige prodidit:cuius hi ſũt uerſus:declarantes haud dubie deſultoris officium:Nec non alterno ſydere dorſo quadrupedum:& ſtabilis poterit defigere plantas. ¶Troiam luſit.quale ſit ludicrum ſpectacu

Troia

lum troiæ docet maro in quinto eneidos:ubi oſtendit troiam belli eſſe equeſtre ſimulacrum & a troianis nomen accepiſſe illo uerſu. Troiaq; nunc pueri troianum dicitur agmen. ¶Turma.in turma ſunt equites

Turma

duo & triginta ut Varro & Vegetius tradiderunt:qui præeſt turmæ dicitur decurio:ipſi qui in turma ſũt turmales dicti.Inde turmatim aduerbium. ¶Venationes.ſcribit lactantius in ſexto uenationes: quæ munera uocantur attributas eſſe ſaturno:ludos ſcenicos libero.circenſes neptuno. ¶Elephantis uicenis: plinius in octauo pugnauere cæſari dictatori tertio conſulatu eius uiginti elephanti contra pedites quingẽ tos. Iterumq; totidem turriti cum ſexagenis propugnatoribus eodem quo priore numero peditum:& pari equitum e diuerſo dimicante. ¶Commiſſis:in pugnam & certamen immiſſis.committere enim uerbũ eſt rixis contentiõibuſq; & certaminibus accommodatum. ¶Stadio ad tempus. Temporarium ſtadium

Stadium qd

ſignificat:eſt autem ſtadium locus curſorum & atheletarum longitudo ſtadiorum quæ in terris græcie inſtituta fuerunt pedum erat numero ducentorum inter quæ clariſſimum fuit olympicum ſtadium. quod hercules ſuis pedibus metatus eſt.inde ſtadio dromici dicti qui currunt in ſtadio.Iulius firmicus i.viii.ma

Locus plinii de ſtadiodromico

theſeos ait:ꝙ ſidus leporis i horoſcopo ſtadio dromicos faciet. Corrigẽdũ eſt obiter mendum quod iolenit i codicibus plinianis:nanq; i. xxxiiii, ſic ipreſſum eſt eundẽ uicit & leontius cũ fecit aſta die dromõ ſtylon q olympiæ oſtenduntur. Expungendũ eſt plane illud totũ peride ac barbaricũ haſta die dromon:& ꝓ eo ſubſtituendum.ſtadiodromicos.ſignificat.n.plinius a leontio artifice factos eſſe ſtadiodromicos hoc ẽ ſtatuas ex ære curſorũ i ſtadio olꝑiacoꝝ. ꝑterea uulgo notiſſimũ eſt ſtadiũ eſſe octauã ptem miliarii:qd centum. xxv. mꝝ efficit paſſus hoc eſt pedes. ccccc. xxv. ſicut plinius i. ii. & columella i. vi. tradiderunt. Cæſar ut ad rem reuertamur edidit ſpectaculum athletarum i ſtadio triduanum.

¶M.AN. ¶Quadrigas:quadriuges equos. ¶Bigas:biuges. ¶Deſultorios:curſores equos a deſiliendo dictos:qa facile ex his deſiliatur græci:κέλητ ac uocãt:Plinius antiq tantũ celetas dicabãt in ſacris: poſtea

uero & q bigis uel quadrigis uiciſſent: aliis qbus nõ grauate accedo deſultorios dicũt: Aſtipulatur huic opinioni. manilii carmen Nec nõ alterno deſultor ſydere dorſo quadrupedũ & ſtabilis poterit defigere plãtas p quos uadit equos ludet p terga uolantum aut ſolo equo nũc arma mouebit: quos aurigæ mira celeritate unius dorſo relicto alteriuſq; repente in ſeſſo agitabãt. ¶ Troiam: puerile ludicrum ab ænea ut maro tradidit in italiã deportatum. ¶ Venationes: in qbus feræ non ſine figentium diſcrimine conficiebantur de uenationum origine. Aurelius auguſtinus: & lactantius aliqua oĩno: ſed caſſiodorus de totius rei rõne plura tradidit. ¶ Quinquagenis: peditibus: Plinius quingentibus peditibus ait: ſed uel ibi locus corruptus ẽ aut hic quod facilius deprauari potuit codex ut p quingenis qnquagenis librarioꝝ inſcitia ſcripſerit: qngenis .n. dicimus: & quingentenis.

ſublatæ metæ: inque earum locum bina caſtra ex aduerſo cõſtituta erãt. Athletæ ſtadio ad tẽpus extructo in regione martii cãpi certauerũt: per triduũ nauali prœlio in morẽ cocleæ defoſſo lacu biremes: ac triremes: quadriremeſq; tyriæ: & ægyptiæ claſſes magno pugnatorũ numero conflixerũt: ad quæ omnia ſpectacula tantũ undiq; cõfluxit hominũ: ut plæriq; aduenæ aut inter uicos: aut inter uias tabernaculis poſitis manerẽt: ac ſæpe præ turba eliſi: exanimatiq; ſunt plurimi & in his duo ſenatores.

¶ PHI. ¶ Sublatæ metæ. circũ metãs equi currere cõſueuerũt & pompa ferri. Figura metæ incipit a lato & faſtigiat in acutũ cui cõtrarius ẽ turbo. ¶ Athletæ: Hercules primus olympie inſtituit athleticã: auctor plinius: dicti ſunt athletæ certatores a uerbo græco ἆθλέω qđ ſignificat certo. ſcribit iuriſconſultus athletas cũ uirtutis gĩa athleticã exerceant non eẽ ignominioſos. mars in finibis mercurii. mercurius in finibus martis facit: ut athletæ naſcantur in omni certaminum conflictatione uictores. Præterea ſi ioui i medio celi ſol trigonica radiatione iũgatur iſta genitura faciet athletam: qui certis certaminibus uictor famoſa reportet inſignia coronarum: ut docet Firmicus maternus in ſexto. Tria athletica certamina uidelicet curſorum pugilum & luctatorum fuiſſe apud ueteres. Teſtis eſt dionyſius in ſeptimo. ¶ In morẽ cochleæ defoſſo lacu. ſignificat cæſarem lacum defodiſſe ad inſtar & ſimilitudinem cochæle: qui in imo anguſtior in ſummo patentior foret: ut in eo exhiberet pugnam naualem. quidam codices habent in minore codeta & tunc intelligimus lacum effoſſum fuiſſe in codeta: qui erat locus in campo martio ita dictus qđ in ea uirgulta naſcerentur a codatum equinarum ſimilitudine. ¶ Biremes triremeſq; biremem erythrei inuenerunt triremem amocles corinthius: quadriremẽ charthaginenſes. Eſt aũt biremis duorum ordinum nauis: ſicut triremis trium: quadriremis quatuor: greci trierem uocant triremẽ. qua dictione utuntur & latini: in libro numeri ſcriptũ eſt. Veniẽt i trieribus de italia ſuperabunt aſſyrios. uñ dictus triearchus prefect triremis. Corrige mendoſam dictionem in tertia uerrinarũ. nã pro trierchus paſſim legitur Ariſtarchus in his uerbis. Qua de re charidemum chiũ teſtimonium priore actione dicere audiſtis: ſe ſe cum eſſet ariſtarchus. tu pro ariſtarchus lege trierarchus. ¶ Inter uicos. in oppido uici ſunt ut ait, uarro a uia q; deſtra parte uiæ ſunt edificia in urbe fiunt uici cõnexis & coherẽtibus edificiis. uicũ q exitum non hẽt ac puius non eſt dixerũt angiportum. ĩter uicos romãos clari ſunt uicus cyprius: africus: ſceleratus. Eſt ãt uicus paganus: ubi multæ uillæ caſæq; ruſticãæ ſunt edificatæ. unde uicani dicti q uicos habitãt. uici diminutinum eſt uiculus. hieroni. in interptatõe pẽtateuchi. ceperunt inqt uiculos & poſſederunt habitatores. ¶ Tabernaculis. greci σκῆναι dicunt tabernacula & papiliones: unde arabes cognominati ſcenitæ ſunt a tabernaculis: quæ cilitiis metant ubi libuit. hic etiam ſcenophegia iudeorum feſtiuitas ut ſcriptores reꝝ iudaicaꝝ tradiderũt: ad demonſtrandum illud tpus: quo in deſerto ſub tabernaculis habitauerũt. ¶ Eliſi: afflicti pfocati ob multitudinem. Virgi. eliſos oculos & ſic cũ ſanguine guttur. elidere ſignificat pfocare ut ait ſeruius. ¶ Exanimati. mõ extincti: alias exanimatus ſignificat pturbatum: quale illud terentianũ eſt: ibi tũ exanimatus pamphilus. ¶ M. AN ¶. Sublatæ metæ circa metas bigæ & quadrigæ agitabant: fuerant ab initio ligneæ & tophaceæ mox ex marmore factæ atq; auro illitæ: quod numero metæ eſſent haud quidem tranquillus docet: ſed ſeneca ſeptem fuiſſe ſignificare uidetur: quomodo inquit manifeſtior notari ſolet agitatorum letitia cum ſeptimo ſpatio palmæ appropinquant. ¶ Stadio: ſpatio in quo athletæ curſu ſaltu: iactu diſci. iaculatione: & luctatione certabant pentathion ueteres dixere olympiaci ſtadii dimenſionem ex plutarchi auctoritate gellius aliqto maiorem q alibi fuiſſe ait quo apparuit herculem quoq; qui ſuis id ſtadium fuerat dimenſus pedibus ampliorem aliqto communi fuiſſe ſtatura: ſed Herodotus bicubitale ueſtigium herculis apud tirẽ flu. in ſcythia figuratum fuiſſe affirmat. oportet itaq; olympium ſtadium maximũ fuiſſe oĩum quæ uſpiam terrarum fuere: ſed quum ita ſit ut non multo maius olympium aliis fuiſſe conſtet fateri neceſſe eſt alterũ: fide carere quod aut figuratio illa non fuerit legitima: aut hercules non ſit ſtadium ipſum ſuo ueſtigio metatus niſi illud dixerit aliquis fuiſſe plures hercules atq; id circo euenire potuiſſe ut is qui ſtadium metitus ſit diuerſus ab eo fuerit qui cuius pes bicubitalis ut herodotus ait ad tiren. flu. figuratus fuit. ¶ In morem cocleæ: ut in ſummo ualde pateret: mox in imum cõtraheretur. ¶ Lacu: fouea in quam tyberinæ aquæ ex proximo corriuarentur. ¶ Tyriæ & ægyptiæ claſſes: ex tyro & ægypto accerſite: uel certe bello captæ: & in hunc uſum reſeruatæ. ¶ Inter uicos: habuit roma ut Plinius tradit mille & amplius uicos. ¶ Aut inter uias quaſi dicat non ſolum inter anguſtos domorum calles: ſed in apertis etiam uiis mortaliumq; frequentia in feſtis. ¶ Eliſi: præ nimia frequentia afflicti.

Athletæ

Athletica certamina

Cochlea el caracol o el caracol profundo

Codeta

Biremis

Triremis

Trierarch⁹

Locus ciconis

locus Vi narii

Vici qui

Eliſus.

Exanimatus quid

Fasti quid

fasti & fastus.

¶PHI. ¶Fastos correxit.cæsar annos ad solis cursū redegit sosigene pito sciētiæ syderalis adhibito:sūt aūt fasti libri in qbus totius anni fit descriptio:& causæ festiuitatū explicant sicut in fastis ouidii:fasti uero dies dicūtur qbus certa uerba legitia sine piaculo ptoribus licet fari.scribit liuius,flauiū scribā fastos circa fox in albo,ppositisse ut qñ lege agi possēt sciret.eiusdē rei meminit Ci.in orone,p murena:i notis seruii: docuimus fastos dici & fastus in eodē significatu scdo ordie & quarto.¶Vicio pōtificū turbatos:scribit marcellinus in.xxvi.romāos p multa secula in obseriōe anni fuisse iplicatos fluctuasseq;,pfunda caligie erroꝛ:cū i sacerdotes ptātem intercalādi trāstulissent: q ut solini uerbis utar: plerunq; gratificātes rōnibus publicanoꝛ libidie sua subtrahebant tpa uel augebāt: ex quo nō nunq; accidebat ut mēsis hyemalis mō estiuū mō auctunale tpus inciderēt:itaq; cæsar uniuersam hāc icōstantiā in cisa tēpoꝛ turbatiōe cōposuit.

¶Neq; messiū feriæ estati.marcelliuus ut autūnalis mensis in uēiret qñq; uernalis.

¶Ad cursū solis.sol percurso signifero: quē zodiacū sermo grecus appellat: trecentis &.lxv. diebus emensis & noctibus ad eundē remeat cardinē addito quadrāte.cæsar ex disciplina utiq; egyptioꝛ:ut inquit Appianus.annū direxit ad solis cursum : quē soliti erant romani metiri ad motū lunæ.cæsaré át fuisse astrologiæ peritissimū testantur Iulius firmicus:qui ait ab eo numerū siderū latinæ pscriptum. & plinius qui in.xviii:refert tres fuisse sectas astrologiæ:chaldeá:egyptiā:grecá:qbus addidit apud nos inqt quartā cæsar dictator annū ad solis cursū dirigēs.Idē ait seq se uelle obseruationem cæsaris in ortu occasuq; syderū tradendo.unde apud lucanū merito gloriat cæsar.Nec meus eudoxi uincet fastibus annis,.

intercalaris mēsis lues. uersus. Embolimon.

¶Intercalario mēse sublato.numa pōpilius auctore plutarcho adiecit anno mensē intercalarem:quem greci embolimō appellāt.tradit macrobius romāos instituisse intercalarē mensem more grecorū:qui cū animaduerterent se temere ordinasse annū intercalares menses statuta ratione cōmenti sunt:& olim tres menses intercalauerunt.extant scriptores qui originem intercalatiōis romulo assignant:alii numma ut diximus primū id inuenisse contendūt:lunius seruiū tullium regē intercalasse cōmemorat.a quo & nūdias cōstitutas uarroni placet.Cato mēsem intercalarem esse putat additiciū:oēsq; dies eius,p mométo:temporis obseruat.

De intercalarii

Intercalares dies greci emboliſmos siue hyperbolicos nominant. Ab hac similitudine uersus qui idemtidē interponuntur in poemate.¶Intercalares a grāmaticis dicti.sicut ille sepius repetitus. incipe:menalios mecū mea tibia uersus.¶Quarto quoq; anno.s.desinente non incipiēte:placuit.n.cæsari ut pacto quadriēnii circuitu dies unus post terminalia intercalaret pp quadrātē illū.i.senas horas:q̄ singulis annis exuberātes diei noctisq; mēsurā colligūt.ex hoc anno ita a iulio cæsare ordiatio ceteri deiceps āni sūt appellati iulianj ut auctor ē cēsorinus.¶Interiecit duos mēses.tanq̄ additicios &,p mométo tpis hñdos.¶Quideci mēsiū:habuit hic annus dies.cccxl.tres.distributus in.xv.menses pp duos additos a cæsare & tertiū intercalatiū id tpis icidētē:cæsar cōfusionē prioris ordinatiōis sublaturus exorsus est nouā ordinatiōnē p quā factū ē ut annus cōfusiōis ultius in.cccxliii.dies,ptēderet:& ita ad numerū solis direxit annū q dieb⁹.ccc.lxv.& q̄drāte cursū suū cōficit ab eodē cæsar:ut auctor ē macrobius istitutū ē.ut q̄rto quoq; āno sacerdotes diē unū intercalcarēt:idq; bissextū uocauerūt:cá át nois é:qa duobus diebus cōti nuis bis dicimus sexto calē. martias duos uidelicet dies,p uno nūcupātes.uñ q natus é bissexto calē.nihil refert ut inqt elegāter celsus utꝛ prior e an posteriore die natus sit:cū illud biduū,p uno tñ die hēatur.tradidit Amianus marcellinus bissextum fuisse ifaustū romāæ reipu.uñ ualētiniāus ipator olī,pdire i publicū noluit uitās bissextū pinde ac omniosū.

Bissextū unde

¶M.AN. ¶Fastos:fastorum libros:qbus totius anni ratio continebatur:dixerunt ueteres & fastus eodē significatu:Lucanus.nō meus eudoxi uincet fastibus annus:qd prisianus aduersus seruii opinionē monstrat ex auctoritate dictū.quid.diuerso sensu sed eo ipo oībus noto fastus usurpauit heu ubi nūc fastus alta q uerba iacēt.¶Per itercalādi licētiā:licētiosā pōtificis itercalationē.Romulus parens & cōditor urbis annū ex.ccc.q̄ttuor diebus cōstituerat.sed cū ea diex ratio:neq; lunæ:neq; solis cursui cōueniret:Numa Pōpilius qui Romulo successit sex & qnquaginta dies addidit ratus.xii.lunares cursus ea tēporis intercapedine cōficiūnā ex eo diex numero:quos partim ipse addiderat.partim detraxerat:mensibus a Romulo constitutis: duos menses constituit Ianuariū & Februariū:sic annus q antea.x.mēses Romuli institutiōe habuerat. xii. habere cœpit:sed ægyptii primi omnium:ut Herodotus ait:annum in.xii.mēses diuisere:uerum qa ad solis cursum pficiēdum aliquot deerāt:adhuc dies græcoꝛ more mensē intercalārē adhibuere:græci ipsi ἐνβόλιμον dicunt:romani mercedinum ut Plutar.ait:dixere:mēsis huius intercalāri:rati o quē ex illis diebus quibus annus abundabat cōfici oportebat:pmissa est illis qui fastis præerāt ut ipsoꝛ arbitrio mensis intercalaret:quod fieri consueuit circa februarii mensis exitum terminalibus.s.quæ feriæ post tertium & uice-

## De ordinatione anni & fastorum dierum.

calēdarii

¶Onuersus hinc ad ordinandū reipublice statum fastos correxit iā pridē uitio pontificum per intercalādi licentiā adeo turbatos:ut neq; messium feriæ æstati:neq; uindemiarū auctūno cōpeterēt.Annūq; ad cursum solis accōmodauit:ut trecentorū sexagintaquinq; dierū esset:& intercalario mense sublato unus dies quarto quoq; anno intercalaret:quo aūt magis in posterū e calendis ianuariis nobis tēporū ratio cōgrueret:inter nouēbrē ac decembrē mensem interiecit duos alios:fuitq; is annus quo hæc cōstituebant quindecim mēsium cū intercalario:qui ex cōsuetudine in eum annum inciderat.

mense

## De senatus & officiorū supplemēto & ordinatione.

simũ eius mẽsis diẽ celebrari consueuere: ueꝝ ita accidit: ut nõnunq̃ superstiõis cã omnis intercalatiõ omissa sit. Interdũ uero sacerdotũ & pontificũ culpa: qui publicanis ꝓferri uel minui consulto anni dies uolebãt: atq; ita factũ: ut praua illoꝝ intercalatiõe ingẽs tẽporũ confusio in fastis emerserit: de qua nunc Tranqllus Sed hæc. plutar. Liuius: & oĩum copiosissime Macrobius exeqtur: de qua nos itẽ in obseruatiõibus plura diximus. ¶ Messiũ feriæ æstati: sensus est ita tẽporũ ratio turbata est in fastis: ut feriæ: quas messium tpe celebrari oportuisset: alieno tpe indicerentur: & rursus autũno circunacto uindemiaꝝ. ¶ Annũq; ad cutsum solis: complexus. s. quinq; illos residuos dies & sex horas: quæ ad annuũ solis spaciũ deerant: quo fit ut ex quatuor illis quadrantibus quarto quoq; anno dies unus cõficiatur: qui hodie quoq; intercalatur. ¶ Inter nouembrẽ & decembrẽ: siquidẽ nouẽbri mense exeunte Cæsar nõ est passus continuo decembrẽ iniri: sed trẽ dieꝝ numerum interiecit: ut ex his duo sine mensis constituti: qbus interiectis continuo december ẽ subditus. ¶ Quindecim mensiũ: ꝓter duos illos menses: quos Cæsar inter nouẽbrẽ & decẽbrẽ interiecerat. Intercidit emblimus: siue mercedĩmus mẽsis: q ex ueteri ĩstituto eo anno itercalãdus erat: quo cõtigit ut annꝰ ille. xv. habuerit menses. legitios. xii. duos ex Cæ. ĩstituto: unũ ex ueteri itercalatiõe extra assumptos.

¶ PHI. ¶ Senatũ suppleuit. senatus romanus cõstabat ex trecẽtis senatoribus: sicuti historici ꝓdidere. In li. machabeorum primo scriptũ legimus: q; i rocuria fuerũt. cccxx. cõsiliũ agentes. neq; iter eos erat iuidia aut zelus. ¶ Patricios. pricii ut Cincius ait appellari soliti sũt hiq nũc ingenui uocant. Liuius uero ĩ primo ab urbe de pricis sic scriptũ reliqt. romulus cẽtũ creat senatores q pres ab honore pricii q; ꝓgenies eoꝝ appellati. Idẽ in. x. ab urbe sic inqt. En unq̃ fando audistis pricios primo eẽ factos nõ de celo demissos: sed q prem ciere auũq; possent.

Senatus Ro.

Patricii q̃

Ingẽnus

ĩ. nihil ultra q̃ ĩgenuos plebeii pricis opponũt. ¶ Minoꝝ ẽt mãgistratuũ: q sint minores magistratus docet marmessala augur scribẽs minores magistratus appellari: quoꝝ miora sũt auspicia: & ĩ hoc nũero ut significat Gel. i. xii. cõtinent oẽs ꝓter cõsules cẽsores & ꝓtores. ¶ Nudatos ope cẽsorio. cẽsores ut inqt asconiꝰ qnto quoq; anno creari solebãt regẽdis moribus ciuitatis: q ciues sic notabãt ut q senator eẽt senatu eiiceret: q eqs romanus equũ publicũ pderet: ꝙ plebeius fieret ærarius. hi sũt quos trãqllus nudatos ope cẽsorio appellat. tales a cæsare ĩ pristinũ statũ restituti sũt. ¶ De ãbitu cõdẽnatos. ãbitus crimẽ ẽ affectati honoris. nã q uera uirtutis uia ad honorẽ aspirare nõ põt: is ãbitõe cõtẽdit: q̃ ut inqt salu. multos falsos fieri coegit: hĩc latæ leges ad ãbitũ puniẽdũ: q̃lis fuit lex: calphurnia de ãbitu: quã tulit. C. calphurnius piso. q̃lis lex iulia: cuiꝰ meminerũt iurisco. a lucão decẽter & uere dictũ ẽ: letalis ãbitus urbi. ¶ Comitia ptitus. hocẽ in creãdis magistratibus pars dimidia ꝓnunciaret ꝓ arbitrio populi: ps altera ꝓ arbitrio ipsius cæsaris. excepto cõsulatu: cõsules. n. solus cæsar creare uolebat. ¶ Cõmẽdo uobis illũ. h ẽ breuis illa scriptura q̃ p liberos cõmẽdabat cæsar uariis tribus uarios cãdidatos. ¶ Proscriptoꝝ liberos. filios eoꝝ significat: nõ quos ipe ꝓscripserit: nulla. n. a cæsare ꝓscriptio fcã ẽ: sed quos sylla potitus reꝝ ꝓscripserat: ĩ q̃ ꝓscriptiõe ut auctor ẽ plutarchꝰ hoc iiustissimũ oĩum existiatũ ẽ: qd ꝓscriptoꝝ filios ac nepotes honoꝝ & magistratuũ petitõe priuauit & oĩum bõa publicauit. Nã ut scribit dionysius ĩ. vii. mos rõanis fuit liberare filios a pẽa: quocũq; pres crimĩe deliqssẽt: siue filios tyrãnoꝝ si ue parricidaꝝ siue ẽt ꝓditorẽ fuisse cõtigat: hũc morẽ sylla dissoluit adimẽs filiis ꝓscriptoꝝ facultatẽ gerẽdi honores: & ne senatores eẽ possent. apd græcos lex erat: q̃ filios tyrannoꝝ cũ patribus puniẽdos cẽset. ¶ Ad honores. ut magistratus gerere possent. ¶ Tribunos ærarios. gracchus legem tulerat ut equites romãi iudicarẽt: postea sylla legẽ tulit ut senatorius ordo iudicaret. dein ab aurelio cotta lex iudiciaria lata ẽ ut senatores & equites ro. ac tribũi ærarii simul iudicarẽt. auctor ascõius. ait tranqllus a cæsare remotos fuisse tribunos ærarios ex ordine iudicũ: quoꝝ tribunoꝝ meminit plinius in. xxxiii. uñ a ciceroe ĩ epistolis ad atticũ ꝓ quandã q̃si annominationẽ: nõ tã ærarii tribuni q̃ ærati. nũcupãtur: qm̃ pecũia corrupti clodiũ absoluerunt. asconius sic ait milonẽ eqtes ac senatores absoluerũt. tribuni ærarii damnarũt. idẽ sæpe meminit tribunoꝝ ærarioꝝ: q ut autumat. M. uarro dicti sunt ab eo q attributa illis erat pecunia: quã militibus redderẽt. Idq; qd attributũ erat: dicebat æs militare: de quo plautus in aulularia. Cedit miles: æs petit. hinc quoque dicũtur ipsi milites ærarii ab ære: quod stipendia facerẽt. æs. n. stipem quoq; dicebant. unde stipendium.

Minores mgistratus

Censorũ nota

Ambitus

Tribuni ærarii

Es militare

¶ M. AN. ¶ Senatũ: senatoꝝ numeꝝ ciuilibus bellis exinanitũ. ¶ Patricios: elegit patricii sanguinis uiros in curiã traduxit: uel certe plerosq; ad patriciatũ euexit: ¶ Minoꝝ magistratuũ: maiores magistratꝰ dicebant: quoꝝ maiora erant auspicia: ut cẽsores consules: prætores reliqui: ut Gellius scribit: minores dicti: e rit igit sensus non solũ ꝓtoꝝ sed ædiliũ etiã quæstoꝝ qui minores hñt magistratꝰ numeꝝ ampliauit: aut siduriuscule diceret: ita accipias ampliauit ꝓtoꝝ ædiliũ & quæstoꝝ numeꝝ: nec hoꝝ tñ sed etiã inferioꝝ

magistratuũ. ¶Nudatos: pristina dignitate priuatos. ¶Ope cẽsorio: cẽsoria ptãte. Cẽsoriũ erat ut Treuel lius ait: de moribus ciuiũ iudicare in ordinibus & dignitate retinere: & eiicere quẽ uellẽt censu modũ ipo nere: nectigalia firmare: res publicas recẽsere: legibus scribendis auctoritatẽ dare: & alia plæraq; q̃ illi longiore exequit sermone curare. ¶De ambitu: Pompeius eo cõsulatu quem solus gessit: legẽ de ambitu tulit accerbeq; Appiano auctore: exercuit: Ipseius: Memius: Sextius & alii pleriq; illustres: tunc ambitus & decuplationis rei in iudiciũ sũt arrepti. ¶Comitia cũ populo partitus ẽ: ex iis q̃ sequũt pspicue apparet qualis fuerit ea partitio: nã cũ cãdidatũ se neminẽ, pfiteri posset: nisi petẽdi ptãte: prius a populo ipetrata uoluit Cæsar: cãdidatoq; pars dimidia suo arbitrio & uolũtate peteret. ¶Excepto cõsulatu: siquidẽ in decẽniũ se cõsulẽ: ut Appianus ait: cõstituerat Cæsar. ¶Edebat: in suffragia mittebat. ¶Proscriptoq; liberos: Sylla rerũ potitus proscriptoq; liberos: ac nepotes honore priuarat: honoq; dico petitione: a Cæsare igit restitutos intelligas oportet: nã ipse neminẽ, pscripsit. ¶Tribunos ærarios: plinius decuriæ iudicũ: ipsæ quoq; pluribus discretæ noibus fuere: tribunoq; æris: & ex Aurelia lege: ut Pediãus innuit. Senatores eqtes Ro. & trib. ærarii simul iudicarũt. Erãt. n. tribuni ærarii: ut idẽ auctor ait: q̃ pub. pecuniã q̃stori numerabãt: sed de iudicũ decuriis suo loco copiosius.

¶PHI. ¶Recẽsum populi. refert plutarchus in cæsare cæsarẽ post finita bella ciuilia recensuisse po. ro. in qua recẽsione cẽtum & quinquaginta hoium milia repta sũt: cũ antea. ccc. ac. xx. milia extitissent. tã magnã cladẽ tantas ue populi strages itẽ alia mala pepererãt. Recẽsere ẽ recognoscere & p numeros colligere summã totius populi: uñ recensus, p recẽsione & recognitiõe dicit: & recẽsiti qui p recensum numerati sunt. in libro pẽtateuchi q̃ inscribit numeri traditũ est: q̃p recẽsiti sunt a. xx. oẽs qui poterant ad bella procedere. ¶Vicatim. p uicos ut regionati p regiones: templati p templa pagatim p pagos dicit. cæsar per uicos singulos urbis egit recensum: sicut in instrumento ueteri scriptũ est recensitos fuisse israelitas p cognatões & familias: de qbus recẽsitis crebra mẽtio ẽ i libro numeri. ¶Nec more. cũ hoc recẽsendi officiũ & condendi lustrũ antea fuisset censoriũ. ¶Nec loco. cũ antea in cãpo martio fieret census. ¶Per dños insulaq;. dños insulaq; uocat eos qui in urbe roma domos hẽbant ab aliis sepatas discretasq; nã tales insulæ noiant. inde scribit spartianus tricẽtas. xxxx. insulas oli romæ icendio absumptas fuisse. Vlpi. ii. ti. de uer. ob. plane si ĩsulã fulciri quis stipulatus sit: nõ est expectãdũ ut insula ruat. de ĩsulis ĩ hoc significatu crebra mẽtio est apud iurisco. & historicos. & ita itelligẽdũ est illud apud gelliũ ex li. xiiii. cõspicimus insulã quãdã occupatã igni multis arduisq; tabulatis editã. infra frequenter insulæ, p domibus a tranquillo usurpant: eteni sicut insulæ sũt ĩ mari loca undiq; ãbita undis discreta a cõtinẽti dictæ (ut martiãus air) ab eo qd in salo sũt: ita domus nullis cõnexæ edificiis coherẽtibus ĩsulæ noiantur. ¶Ad centũ. L. ut. s. centũ. L. milia romanoq; tantũmodo accipent frumentũ. ¶Noui cœtus. apud liuiũ mẽtio ẽ de cetibus nocturnis: quos plebs faciebat ĩprimis suspectos pribus. ¶Subsortitio fieret. hoc ẽ ut p sortẽ q̃si secundã eligerent ex nõ recẽsitis: q̃ substituerent in locũ demortuoq; recẽsitoq; accipentq; frumẽtũ. ¶Qui sacro nõ tenerent. i. nõ eẽt obligatus ad rẽ militarẽ cui p sacrm obligabant. ide milites sacrãta ab eruditis appellãt. ¶In trãsmarias colonias. ut carthaginẽ & corinthũ: quas a cæsare dictatore cõstãt eẽ deductas. ¶Sanxit ne qs. sensus ẽ cæsar cũ uideret romã pene exhaustã exinanitãq; eẽ ciuib9 pp colonos ĩnumeros ĩ colõias distributos: ut huic infre quẽtiæ succurreret decreuit ne pueri ĩgenui ĩtra decẽniũ: qui ob etatẽ sacro militari nõ tenent: neue adolescẽtes ultra. xx. etatis annũ nulli sacro militiæ obligati adeẽnt. ¶Vltra tri. ab italia: ut ita soboleſcẽs iuuẽtus repleret urbẽ ciuib9 legitimis: sed cũ pueri mĩores. x. ãnis uix nnq̃ a larib9 pĩnis gremioq; mĩno abscedãt: quoq; ætas nõdũ militaris ẽ possemus sic legeĩ. mĩor. x. annis post illos. s. xx. ãnos hoc ẽ q nõdũ ãnũ. xxx. ipleuissent bis uicos. ¶Per dños insulaq;: ut ĩ mari flaminib9: stagnis: lacubus: ĩsulas terras dicius undiq; aqs septas. sic Romæ domos plures: aut cõtinua ædificia circũquaq; publica uia cõplexa ĩsulas dixere: dños ergo possesores qppe q̃ iquilinorũ numerũ facile tenerẽt: ¶Trecẽtis milibus: sic. n. ẽ legẽdũ: nõ millitibus: ut oĩa q̃ uidimus exẽplaria mẽdose hñt: tot. n. ciuiũ millia frumẽtũ ex publico accipiebãt: stabatq; ãnua, illa frumentatio reipu: ad mille: ut Plutar. scribit. cc. ac qnq̃gita talẽta. ¶Noui cœtus. q cõiurationis metu erãt illi formidabiles. ¶Recẽsiõis cã: interim dũ recẽserent: ii dico q frumẽtũ acciperẽt. ¶Subsortitio: sensus is ẽ: cũ cẽtũ qnq̃ginta millia ciuiũ ex sortitõe facta frumẽtũ acciperẽt: si qs horũ uita deceſſisset ĩ demortuorũ locũ p̃tor secundã q̃dã sortitiõe: altera. s. ab illa priore ex nũero eorũ qb9 fuerat frumẽtatio sorte adẽpta surrogaret: q̃si de triẽti leuamẽ quoddã eẽt illis q excluſi fuerãt: si p̃ nouã sortitionẽ demortuorũ loco amissa cõmoda eẽt recuparẽ datũ. ¶In trãsmiranas colonias: clarissimæ coloniarũ a cæsare deductarũ: carthago & corinthus: utra

Recensere quid

Vicatim

Insulæ quæ

Subsortitio

Sacramẽta

subſtulit: recensum populi nec more nec loco solito: sed uicatim per dominos insularũ egit atq; ex. xx. trecẽtisq; millib9 accipientiũ frumentũ e publico ad centũ quinquaginta retraxit. Ac ne qui noui cœtus recẽsionis causa moueri quandoq; possent instituit quot annis in demortuorũ locũ ex his q recensiti non essent subsortitio a pretore fieret.

De sanctionibus per eum editis.

Octoginta aũt ciuiũ millib9 ĩ trãsmarinas colonias distributis: ut exhaustæ quoq; urbi frequẽtia suppeteret. sanxit ne quis ciuis maior uigiti annis: minorue decẽ: q̃ sacramẽto nõ teneret: plus triẽnio cõtinuo italia ab

q̄ trāsmarina. ¶ Maior. xx. annis minorue. x. ordo ē ne qs maior minorue. xx. annis. x. subintellige annis: hoc est ne qs intra decimū uitæ annū. ac. xxx. abesse posset Italia plus triēnio: nisi militari sacrāmēto tenerētur. ¶ Sacrāmēto militari: militiæ sacrāmētū in undecimū annū extendebat: ut Plutarchus docet. Serui. tria militiæ monstrat fuisse genera legitimum: de quo nunc Tranquil. coniurationem: & euocationem.

esset: ne quis senatoris filius: nisi cōtubernalis aut comes magistratus pegre ꝓficiscer̄et: neue hi qui pecuariā rē facerent minus tertia partepuberū ingenuorū iter pastores haberēt: oēsq̄ medicinā Romæ ꝓfessos: & liberalium artium doctores: quo libentius & ipsi urbē incolerēt: & cæteri appeterēt: ciuitate donauit. De pecuniis mutuis disiecta nouarum tabularū expectatione: quæ crebro mouebat̄ decreuit: tande ut debitores creditoribus satisfacerent p extimationē possessionū quāti quasq̄ añ ciuile bellū cōparassent deducta summa æris alieni: si quid usuræ noīe numeratū: aut præscriptū fuisset: qua cōditione quarta pars fere creditī deperibat: cuncta

¶ PHI. ¶ Cōtubernalis. In eo: dē cū magistratu contubernio degens. & tales erāt honoratiores. De cōtubernio & cōtubernale dictū iā est. ¶ Comes. tanq̄ unus ex cohorte ꝓtoria. sic catullus. pisonis comites cohortis inanis. ¶ Pecuariā rem facerēt. facere rē pecuariā nihil aliud ē q̄ alere armenta & greges: quæres ut inqt uarro: ad sciam pastoris. ptinet. qui de pecuria sic scribit in. ii. de re rustica. est scientia pecoris parandi acpascendi ut fructus q̄ maximi possunt capiant̄ ex ea: a qbus ipsa pecuaria denoīata est. nā oīs pecuariæ fundamētū est pecus. in rusticatiōe ut inqt columella. rō pascēdi ē quæstuosissima. M. catonē cōsulenti: quō celeriter locupletari posset respondisse ferūt si bene pasceret. De hac. s. pecuaria intelligentē. pecuarii uero dicūtur qui pecuariā faciūt. M. uarro pecuarius fuit: q scribit. n. se habuisse pecuarias grādes: in apulia ouiarias: in reatino equarias. cicero uerē fuisse dicit hostē predonē q̄ pecuariorū in sicilia. Liuius in. xxxv. pecuarios inqt dānarunt ædiles. ¶ Medicinā ꝓfessos. Impator constātinus ꝑcipit medicos & maxie archiatros hoc ē principes medicorū & grāmaticos & ꝓfessores alios lrās ab oībus muneribus īmunes eē debere. Itidē honorius impator honorādos eē grāmaticos oratores philosophos medicos impat: & merito. nā ut inqt aristotiles in secūdo politicorū ubi nō maxime uirtus honorat̄ ibi firma nō pōt eē res pu. Cæsar igit̄ ꝓfessores disciplinarū & medicos fecit ciues romanos: utpote fautores eruditorū cūm & ipse eruditissimus eēt. laudat̄ a plinio traianus q̄ honorē dicendi magistris & dignitatem sapiētiæ doctoribus tantā hēret: ut sub ipso spiritū & sanguinē studia recepint. Ex quo illud a poeta q̄uis satyrico dictū ex aī sīa in traiani laudē exīstimo. & spes & ratio studiorū in cæsare tm̄: scio a cōmentatoribus id aliter enarrari solere quorū in hoc loco mihi sīa pagꝫ. pbat̄. sed de hoc alias. ad nras cōmētationes reuertamur. cæsar cauēs ne italia seruis repleret̄ decreuit ut illi q exercerēt pecuariā hoc ē greges & armēta hērēt saltē tertiā ptē ingēuorū iter pastores. Liuius ait olī ingenuorū cōqsitionē p agros factā. ut milites fierent i inopia militari. ingenui aūt dicunt̄: qui in libertate nascūtur: & ut inqt boetius in cōmentario topicorū: ab antiqtate ingenuorū gentilitas ducit̄. ¶ Nouarū tabularū. nouæ tabulæ dicunt̄ q̄ debitores creditas cū usuris pecunias psoluere nō cogūtur ipsis creditoribus: & abolitis prioribus debitis nouæ tabulæ conficiunt̄: quæ res nunq̄ fere nisi in tumultu & in pturbata re pu. fieri cōsueuit. de tabul̄ nouis ꝑscribit cicero in. ii. officiorū. tabulæ nouæ qd hñt argumēti nisi ut emas mea pecunia fundū: & eū tu hēas: ego nō habeā pecuniā Salustius in catilina. tūc catilina polliceri cepit tabulas nouas: ꝓscriptionē locupletiū: sed unus optime oīum fortū atiāus libro. i. artis rhetoricæ demōstrat: qd q̄ lex relata erat de nouis tabulis: pecūia q̄ cū usuris credita fuisset repeti nō poterat: deposita uero repeti poterat. Idē i tertio exēplū asīstati qd aporō. i. dubiosum uocant hoc refert quo declarat̄ effectus nouarū tabularū. petebat inquit quidā ab alio usurā quasi pecuniæ creditæ. ille accepisse pecuniā cōfitebat̄ sed depositā: & iccirco uelle restituere sortē sine usura: pēdēte interea iudicio lex de nouis tabulis lata est. repetit ille quasi depositū: retinet ille quasi creditā. De tabulis nouis cicero in antonianis: Liuius in hīstoria belli macedonici meminerūt: sensus est tranqlli cæsarē disiecisse hāc nouarū tabularum expectationem: cū multi utpote debitores creditas pecunias soluere recusarent. Vnde ait ipse cæsar cōmentario tertio belli ciuilis pompeiani hoc & ad timorē nouarum tabularū tolendum minuendūq̄: qui ferre bellum & ciuiles discensiones sequi consueuit. & ad debitorū tuendam exīstimationem esse aptissimum exīstimauit. ¶ Per estimationē possessionum. cū fides tota italia eēt angustior: neq̄ creditæ pecuniæ soluerent̄: cōstituit cæsar ut arbi. tri darentur & per eos fierent extimationes possessionū: & rerū quanti quæq̄ eārū ante bellū fuissent atq̄ ea creditoribus traderent. Etenim p bella uastati agri & incultæ possessiones minoris haud dubie precii factæ erant: q̄ ante bellū ciuile fuissent. ¶ Si qd usure noīe. solēt debitores æs alienū usuris cumulare in tantū: ut fenore interdū obruātur. cæsar ut huic pesti obuiā iret uoluit ut ex ære alieno & ex ipsa sorte deduceret̄ quicquid noīe usuræ numeratū fuisset. ut ita sors fieret ex usura. ¶ Perscriptū. ut in syngraphis solet plus pscribi q̄ numeratum sit.

¶ M. AN. ¶ Contubernalis: nisi in eodē esset contubernio. ¶ Pecuariā rem facerent: pecus oīs generis pascerent: q̄ ratio lōge agricolturā præcessit: ut Varroni placet. ¶ Puberū ingenuorū: ingenue natorū: qui iam adulti essent ad seruilis libertinæq̄ cōditionis differentiā. ¶ Disiecta: sublata oī expectatione nouarū tabularū: quibus oīs alieni æris ratio subuerteret̄. ¶ Mouebatur: ab iis qui alienū æs debebant: uel potius in eorum grām a trib. pleb. ut. a. P. Dolobella: qui q̄ū Cæsar adhuc in armis esset: de nouis tabulis rogationem

Cōtubernalis

Facere rē pecuariam

pecuarii

Archiatri ꝓfessores fouendos esse

Et spes & ratio studiorum

Ingenui

De nouis tabulis pulchra

promulgarat. ¶ Ante ciuile bellum. quo tempore pluris omnino emebantur: q̃ tũc: quum bellis ciuilibus omnia exinanita essent. ¶ Deducta summa: contracta siue: ut Pedião placet: diminuta. ¶ Si quid usuræ nomine: sensus est: quicquid pecuniæ ascriptum erat fœnoris gratia creditoribus: qđ in usurariis stipulationibus fieri solet: ut maior summa q̃ expensa fit ascribatur stipulantibus: uel certe quicquid usuræ nomine credito ribus fuisse expensum: utrolibet modo Cæsar ademptũ iri ex summa quæ esset in tabulis uoluit: quo decreto quarta fere pars eius summæ: quæ tum debebat creditoribus de peribat.

Collegiũ

¶ PHI. ¶ Collegia detraxit. titulus ẽ apud iurisc̃ōsultos de illicitis collegiis: quo habũde declaratur nefas eẽ noua cōficere collegia. tres uero collegiũ cōficere posse existiat nerati⁹ iurisc̃ōsultus: collegiũ ẽt dĩduoꝝ ut a liuio dictũ consulũ collegiũ: q duo dũtaxat sunt: cæsar abolevit recẽtiora collegia retẽtis antiquioribus. De qbus inferius plura. ¶ Facilius se obligarent sicut accerbitas maleficii puniẽdi est plerunq; bene uiuẽdi disciplina: sicẽt lenitas penæ est peccandi inuitamentũ: faciliusq; peccat quo impunitius. ¶ Paricidas. antiquĩ paricidã dixerunt nõ solũ illum: qui parentem occidisset: sed qualẽcũq; hominem: quod indicat lex numæ pompilii his cõposita uerbis. siquis hominem liberum morti sciens duit paricida esto. & ita paricida non tã a patre quã a pari componi uidebitur: sicuti docet priscianus in primo. plautus eũ qui patrem interfecerit parenticidam eleganti uocabulo appellat. lege pompeia de parricidiis cauetur ut siquis patrẽ matrẽ auum auiã fratrem sororẽ patruelẽ. matruelem patruũ auũculum amitã materterã consobrinũ cõsobrinam ue occiderit: ut pena ea teneat: quæ est legis corneliæ de siccariis. infra dicet de culleo: quo insuebant paricidæ.

collegia p̃ter antiquitus cõstituta detraxit: pœnas facinoꝝ auxit: & quũ locupletes eo facilius scelere se obligarent: quod integris patrimoniis exulabant parricidas ut Cicero scribit bonis omnibus: reliquos dimidia parte mulctauit.

De labore eius in iure dicẽdo: & legibus p eũ editis.

Vs laboriosissime ac seueriss̃ime dixit: repetundaꝝ cõuictos ẽt ordine senatorio mouit: diremit nuptias p̃torii uiri: q digressã a marito post biduũ statim duxerat quanuis sine probri suspitione: peregrinaꝝ merciũ

parricida q parẽticida

Principatus

¶ ius laborioss̃ime dixit. pricipatus est ut inqt uerisſime dion: res nequaq; segnis sed laboriosa. debet esse priceps irreqetus & semp exercitus instar solis. q in perpetuo motu ẽ nec scit quiescere: Duæ imprimis sũt uirtutes principũ iustitia & fortitudo: qđ homerus illo uersu docuit: quẽ ceteris anteponebat alexãder homeri studioss̃imus. ille bonus pugnator erat Dux optius idem iustitiæ aũt pars est ius suũ unicuiq; tribuere. Ideoq; priceps ille censetur optimus: q ius dicit qui audit desideria adeuntiũ: q in iure dicendo a legibus non recedit. Debet. n. lex dominari & eẽ supra principẽ. ubi. n. lex non ĩperat magistratui: sed magistratus preest legi: iteritus ciuitati illi ut in ⁊t plato paratus est: Nã q legẽ preesse iubent ut ait Aristoteles uidẽtur iubere deũ preesse & leges. q uero hoiem iubet preesse adiungit & bestiam seuã sed ut ad institutum reuertamur: laudandus est priceps: q ius dicit laboriose & seuere & ex p̃scripto legis dãnat & absoluit. ¶ Diremit nuptias. siſe pene exẽplũ ẽ apd hierõymũ: q li. i. cõtra iouinianũ sic scribit. Quasdã repudiatas altero nuptiarũ die statĩ nupsisse legim⁹. uterq; repndẽd⁹ marit⁹ & cui tã cito displicuit & cui tã cito placuit. ¶ Prætorii. p̃tori⁹ dĩ functus p̃tura: sicut q̃stori⁹ edilicius tribunici⁹ dicti: q q̃stores ediles ac tribũi fuerũt. ¶ Sine probris suspitiõe: mõ stupri & adulterii. Alias cõuicii & cõtumeliæ. apud liuiũ ,pbro ,p maledictis accipinnt: cũ ait ĩ se cũdo. occurſant portis ĩgerũt ,pbra. Itidẽ cicero epistolas plenas ,pbroꝝ appellat ,p cõtumeliaꝝ. qđ ãt ,pbrũ significet stuprũ: docet lex uetus: q̃ iubet ut probrũ uirginis uestalis capite puniat. & ut uir q eam iceſtauisset uerberibus necaret ,pbræ & opprobriũ idẽ esse existimat uulpianus iurisc̃ōsultus. sed luculẽti scriptores ,pbrũ accipiũt ut dixius ,p stupro at q̃flagitio. plautus ĩ amphytrione. Durare nequeo ĩ edibus: ita me ,pbri stupri dedecoris a uiro argutã meo. ¶ Peregrinaꝝ merciũ. iter peregrinas merces ad uectigalia ptinẽtes numerat Cinamomũ. piper: costũ nardũ: pelles babylõicæ: ebur: garbasa. ¶ Gẽme uniuersæ. uestis serica subserica & id genus alia: q recẽsent a iurisc̃ōsulto titulo de publicanis: ubi multæ dictiões inuersæ deprauatæq; sunt. & ,p latinis barbaricæ factæ. nã malabastrũ. & malobathrũ legit: opus busicũ ,p byssinũ: qđ lini genus ẽ. sinirina ,p smyrna: q̃ dictione mirrha significat. ibidẽ noiatur nardi stachys. qđ significat: ut in transcursu id quoq; explicemus: spicã nardi: ex qua unguẽtũ generosum cõcinatur: Nã ut docet plinius nr: unguẽtarii nõ solũ folia sed ẽt spicas nardi ĩ unguẽto celebrãt. græce στάχυς. Latine spica dr. a folio uero nardi foliata nũcupant unguẽta nardina: de qbus iuuenalis & martialis meminerũt. foliatũ ur græca dictiõe signare uoluisse plautus: cũ dixit in curgulione: tu petalion. petalon. n. græci uocãt foliũ: uñ petalion foliatum: qđ est p̃ciosũ unguẽti genus ex nardi folio cõfectũ: Scio apud plautũ illud patelion aliter legi posse. sed hoc probamus.

Vrbanitas

Virtutes principum

Lex domina

prætorius uir

probra

peregrinæ merces

Correcta uerba iurisc̃onsultoꝝ

Foliatũ qđ petalion

¶ M. AN. ¶ Collegia: Numa Põpil. plura ĩ ciuitate: ut Plutar. scribit: collegia cõstituit: quæ p artes pleraſq; distinxit: ea sunt. L. Iulio: &. C. Mario consulibus senatusconsulto sublata: quũ aduersus rempu. esse, crederent post nouem deinde annos q̃ sublata fuerant. P. Clodius: ut est apud pedianum: legem tulit: de collegiis restituendis. nouisq; in ciuitate instituendis: unde Cicero: collegia inquit: non solum quæ senatus tulerat restituta: sed innumerabilia quædam ex omni fece urbis. ac seruitio concitata: quid ipsa collegia essent: aut cuius rei causa instituta: idem auctor perspicue demonstrat: Societates inquit & conuentus: ac deorum honores cuilibet generi pro dignitate impartiens: quibus uerbis apparet & religionis cultum: quod hodie quoq; seruatur collegia ipsa primũ cõstituta. ¶ Obligarẽt: se sceleri addicerent. ¶ Patricidas: patricida

olim dictus qsqs sciẽs libẽ hoiem occidisset: lex a Nũma Põpilio lata habuit: Si quis hoiem libẽ morti sciens duit parricida esto. Ci. pro plantio: nisi forte magis erit parricida q̃ prem cõsularẽ: q̃ si quis humilẽ necauerit sed receptũ pene est: ut ii tñ qui parẽtes occiderint parridæ dicãt. ¶ Conuictos: manifesti sceleris reos: & iã iudicio cõuictos. ¶ Digressam: eã q̃ cũ marito biduo añ diuortiũ fecerat. ¶ Probri: criminis flagitii.

portoria instituit. Lecticarũ usũ: idẽ cõchiliatæ uestis & margaritarũ nisi certis personis & ætatib⁹ perq; certos dies ademit: legẽ p̃cipue sumptuariã exercuit dispositis circa macellũ custodibus: qui obsonio cõtra uetitũ retinerẽt: deportarẽtq; ad se submissis nõnunq̃ lictoribus atq; militibus: qui si qua custodes fefellissent iã apposita e triclio auferrẽt.

De festinatione eius in ornãda urbe & iperio ampliãdo.

NAm de ornãda istruẽdaq; urbe: itẽ de tuẽdo amplificandoq; iperio plura ac maiora i dies destinabat: imprimis Martis tẽplũ q̃tũ nusq̃ eẽt extruere repleto & cõplanato lacu: in quo Naumachiæ spectaculũ ediderat: theatrũq; sũmæ magnitudis tarpeio mõti accubãs: ius ciuile ad certũ modũ redigere: atq; ex imensa diffusaq; legũ copia optima queq; & necessaria i pauciss̃imos cõferre libros: bibliotecas græcas & latias quas maxias posset, publicã data

PHI. ¶ Portoria. uectigalia. Portoria
ẽ. n. portoriũ merces q̃ dat portioribus: q ut inqt donatus sũt magii tributoꝝ. plautus. ego pol hũc portitorẽ priuabo portorio. ¶ Lecticarũ usum: qbus gestabant̃ summates tã uiri q̃ matronæ. inde lecticarii dicti serui q lecticas baiulabant. exaphoꝝ dixere lecticã: q̃ a sex seruis ferebat̃ sicut octofoꝝ: quã octo gestabãt in hãc sniam ait eusebius chronographus, phibitæ lecticis margaritisq; uti: q̃ nec uiros nec liberos haberẽt: & mĩores eẽnt annis. xlv. ¶ Cõchyliatæ uestis. cõchiliatã uestẽ appellamus purpureã a cõchiliis dictã. sunt ãt cõchylia auctore plinio i nono natu. historie ex genere conchaꝝ. ex qbus colligit̃ succus tingendis uestib⁹ expetitus. q color austerus in glauco ẽ: & irascenti simillis mari. Cicero i philiphicis conchyliata pistromata appellat quæ infecta erant succo conchilioꝝ. Iuuenalis. horum ego non fugiã conchylia: plinius in conchylia ta uestc cetera eadẽ sine buccino. p̃terq; ius tpatæ. ¶ Nisi certis psonis. ut magistratibus. ¶ Et etatibus. ut senioribus, nã fœminæ: quæ minores erant annis quadraginta quinq; prohibitæ sunt uti lecticis margaritisq;. ¶ Perq; certos dies. ut calendis idibus & qbusdã diebus festiuitate solẽnibus. ¶ Legẽ sumptuariã. lex sũptuaria: dicẽ q̃ pscribit ipensam & cõprimit sumptũ i cibis emẽdis: quã cato cibariã appellat apud ueteres. roleges sũptuariæ cõplures lasæ fuerũt ad luxuriã cenaꝝ & gurgites prãdioꝝ coercẽdos. lege quæ scribit gellius in. ii. & macrobius in. iii. saturnaliũ. De legibus sũptuariis tertullianus in apologetico sic: leges sũptũ cõprimẽtes centũ æra nõ amplius i cenã subscribi iubebãt: nõ amplius quã unã inferre gallinã & eã nõ saginatã. centenarias appellauere antiq cenas: ab ipensa cẽtenũ sexterciorũ. fuerũt ãt sũptuariæ leges ut docet Amianus Marcellinus Romã translate ex rhetris lygurgi: quæ diu obseruatæ tandẽ senescentes exoleuerũt rhetræ uero lycurgi dñr leges q̃si ex oraculo decretæ. ¶ Circa mac. supra dixim⁹ macellũ uocari locum: iquo oia q̃ ad uictũptinebãt uẽdebãt. ¶ Sũmissis. clãculũ & furtim imissis. ¶ Cõtra uetitũ. cõtra pscriptũ sũptuariæ legis. ¶ Custodes fefelissent. latuissent decepissent. oratius. Nec uixit male: q natus moriensq; fefellit. liuius. spectator carthaginẽsis q p bieniũ fefellerat romæ depnsus pcisis manibus dimittit. ¶ Etriclinio. Ecenatõe & ipsa mẽsa: ubi iã apposita forent obsonia, cocta cœpulonibus: nã tricliniũ accipi, p cenatiõe & p mensa habũde docuimus i notis serui. In dies quotidie magis. ¶ Destinabat, pabat cõstituebat deliberabat. ¶ Tarpeio mõti. capitoliũ mõtem tarpeiũ dici notissimum est ex historia tarpeiæ quæ sabinis arcem, pdidit: super qua non pauca pscripsimus in quarto, ppertii cõmentario. ¶ Accubans. adiacens alias discũbens. ¶ Ad certum numerum redigere: repete uerbum illud destinabat. Cæsar enim constituerat si diutius uixisset contrahere ius ciuile ad quendam modum moderatamq; librorum paucitatem. Quod autem illo quoq; tempore sicut & hac tempestate fuerit infinita legum copia aceruatim congesta docet liuius: q sic scribit i tertio. Decẽ tabulaꝝ leges perlatæ sunt: quæ nunc quoq; in hoc immenso aliarum sup alias aceruatarũ legum cumulo fons omnis publici priuatiq; est iuris. ¶ Biblyothecas. appellatione biblyothecæ & locum significari & libros sat notum est. & tradit Vlpianus li. xxxii. digestorum.

Lecticæ
lecticarij
Exaphorũ
Octophorũ
Conchylia
ta uestis
Lex sũptua
ria
Cibaria
Macellũ
Triclinũ
Destino
Biblyotheca

¶ M. AN. ¶ Portoria: uectigalia: portorium uectigal est quod datur portori. i. huic qui uectigal portus conduxit: Ci. neq; ex portu: neq; ex decimis: neq; ex scriptura uectigal seruari potest Lucillius facit idem quod illi qui' inscriptum portu exportant, clanculum ne portorium dent. ¶ Conchiliatæ uestis: muricæ tinctæ: Murex genus conchæ est: a purpura diuersum: idem & conchilium dicitur. pli. conchilia & purpuras omnes ore atterit: a conchilio conchiliata dicuntur. Idem auctor: concharum ad purpuras: & conchilia eadem est materia: & alibi: muricis siue conchilii cruor grauis in succo est: color austerus in glauco: id ostrum dicit ab ostris unde conchilium muricem & ostrum eodem significatu recte accipias. ¶ Margaritarum: quarum usus in fœminis uetustus ut Valerius opinatur fuit: purpuræ uero & auri recentior: & i. Veturiæ matris Coroliani gratiam: & Volumniæ uxoris matronis concessus. ¶ Perq; certos dies: festos & solemnes. ¶ Legẽ sumptuariam: liciniam aut fanniam: Gel. quid tam necessarium æstimatum est propulsandæ ciuium luxuriæ: q̃ lex licinia & fannia: aliæq; sumptuariæ leges: hoc est contra immoderatos ciuium sumptus latæ: eædẽ

& cibariæ dictæ. ¶Macellum: unde obsonia emunt de ratione nominis & loco Varro plura. ¶Contra: p scriptum legis. ¶E triclinio: ubi obsonia conuiuis apposita essent. ¶Destinabat: proponebat. ¶Complanato lacu: in campo martio non longe a tyberi: in quo naualis pugna commissa fuerat. ¶Tarpeio monti: Capitolio a. sp. Tarpeii filia ibi Sabinorum ui oppressa nuncupato. Dionysius: Liuius: & Plutarchus sunt auctores. ¶Accubans: proxime adiacens. ¶Ius ciuile: multitudine scriptoꝝ ad fastidiũ usq; luxurians.

¶PHI. ¶Mar. Varroni cura. iniuxit Cæsar prouinciam ordinandarum bibliothecarum illi mar. Varroni: qui omnium romanorum fuit doctissimus. de cuius laude absolutissima extat uersiculus ille terentia / ni: uir doctissimus undecumque uarro. huic uni uiuenti statuam posuit pollio in bibliotheca quæ Romæ primũ fuit publicata. sic olim Ptolomeus philadelphus iniunxit prouintiam conficiendæ bibliothecæ demetrio phalerio cui⁹ susu uolumina instrumenti ueteris ex lingua hebraica in græcã translata sunt per. lxxii. interpretes. primus oium Aristoteles libros congregauit: & egypti reges biblithecæ ordinem docuit auctor strabo in. xi i. Reges attalici egregiã bibliothecam pergami instituerunt. Alexandriæ a ptolomeis regibus instituta est bibliotheca: libris referta ad milia ferme uoluminum septingenta. ¶Siccare paludes. pontinas. S. destinabat: palus pontina est in latio post circeos: quem locum. xxiiii. urbiũ fuisse mutianus ꝓdidit. de hac palude ait iuuenalis & pontina palus & gallinaria pinus. plutarchus uero scribit Cæsarẽ destinasse nomẽtanas setinasq; paludes desiccare: ut campũ apiret: qui multis mortaliũ milibus opẽ atq; subsidium exhiberet. de pontinis paludibus plinius hæc. siccent ethiopide herba pontinæ paludes tantumq; agrorũ suburbane reddat italiæ. ¶Emittere lacum fucinũ. hunc postea claudius emisit ut infra dicet. est aũt lacus fucin⁹ in. iiii. regione italiæ ꝓpe albenses populos marsoꝝ: de quo ait poeta: uitrea te fucinus undate liquidi fleute lacus. ¶Ad tiberim usq; hic distinguendum est: ut sit sensus. Cæsar destinabat uiã conficere: quæ a mari adriatico pueniret usq; ad tyberim: ꝓ dorsum apenini montis: q ut inqt lucanus: Mons inter geminas medius se porrigit undas: inferni supiq; maris. de quo silius. Alpibus æquatũ attollẽs caput appeninus. ¶Perfodere istmũ. Isthmos corinthiacus angusta est & breuis terra inter mare ioniũ & egeum quinq; milium passuum interuallo. has isthmi angustias perfodere tẽtauerunt demetrius rex: dictator Cæsar: caius princeps: domitius nero: infausto incepto: ut omnium patuit exitu: auctor plinius in. iiii. ¶Per armeniam minorem. duæ sunt armeniæ maior & minor ut ait plinius in. vi. lucanus. & tu populos utraque uagantes armenia. nomen armeniæ indidit armenius thessalus Iasonis comes. auctor strabo in. xi. plutarchus de his quæ destinata sunt a Cæsare sic refert. expeditionem in parthos agere destinarat parabatq; quibus subactis per hircaniam ad mare caspium & caucasum pontum adire: de hinc scythiam & adiacentia: germaniæ loca ingredi. peragrata germania per galliam in italiam remeare: & hunc ita giratum imperii ambitum coniungere: finibus eius quaqua uersum ab oceno complexis. medio etiam expeditionis tempore corinthiacum isthmum effodere nitebatur. ¶Excelsa statura. status ad habitum refertur. statura corpori ascribitur. unde ut ait donatus status est scenici: statura est longitudo corporis: a statura nouo sed non inuenusto uocabulo staturosus formatur ab augustino. ¶Colore candido. luna auctore Iulio firmico facit candidos. saturnus nigros mars rubentes.

¶M. AN ¶Marco Varroni: togatoꝝ litteratissimo: cuius statua in palatina bibliotheca postea locata est. ¶Comparandarum digerendarum: hoc ad ordinem: illud ad instrumentum refertur. ¶Pontinas paludes: locum in latio quattuor olim &. xx. urbium: ut Mutianus ter consul tradidit. ¶Emittere: eiccare. ¶Dorsum apennini: Italiam diuidit apenninus: ab alpibus primum in Liguriam procedens: mox est Liguria Anconem: indeque auersus ad garganum in Apuliam inclinat: unde longe euagatus in extremũ Italiæ cornu exit. Liuius: ab indigena quodam in summo iugo ipsius sacrato nomen illi datum credidit. ¶Isthmũ corinth iacum: terrarum angustias inter corinthiacum & Saronicum sinũ: quas Demetrius rex: qui Polyporthos ẽ cognominatus effodere destinarat: mox Cæsar dictator: inde Calligula: nouissime Nero omnes infelici auspicio: quod ex illorum exitu postea apparuit. ¶Armeniam minorem: ad maioris differentiam: sed minor magna ex parte ad Euphratem attinet. ¶Nisi ante expertos: q Crassus minime fecerat. plutarchus ad Caspium mare peruenire destinasse ait: inde supra pontum per Scithiam in Germaniam & Galliam transire.

M. Varroni cura cõparandaꝝ ac dirigendaꝝ. Siccare pontinas paludes: emittere fucinũ lacũ: uiã munire a mari supo ꝑ apenninũ dorsũ ad tyberꝝ usq; pfodere Isthmũ: dacos qui se in põtum & thraciã effuderãt coercere: mox parthis iferre bellum ꝑ Armeniã minorẽ: nec nisi añ expertos aggredi prælio. Talia agentẽ atq; meditantẽ mors præuenit de qua priusq; dicã ea q̃ ad formã & habitũ & cultũ & mores: nec minus quæ ad ciuilia & bellica eius studia pertineãt nõ alienũ erit summatim exponere.

De statura & cultu corporis eius.

f Visse traditur excelsa statura: colore candido:

Lxx. interpretes

Ordiator bibliothecæ

pontina palus

Istmos

Armeniæ duæ

Status

Statura

Staturosus

Colores a planetis

¶PHI. ¶Teretibus mẽbris.plenioribus:teres ẽ rotũdũ'& oblõgũ ut colũna & arbor.Virg.oliuã teretẽ appellat:& oratius teretes ſuras tanq̃ bene compactas:& ſucculẽtas. Talia Cæſaris fuiſſe mẽbra ſignat tranqllus. ¶Ore paulo pleniore:ſucculẽtiore. ¶Vegetis oculis.uigẽtibus:ſignificant.n.oculi uigiles & in aſpectũ micantes:uegetũ.n.ad corpus uigẽs ad aĩum referimus ut inqt nonius ab auſonio uegetũ cor decenter appellat:& qa mobile eſt & qa uigoris domiciliũ.uegetare eſt uegetũ facere ac uigens:poeta maturo cupiens me uegetare die apuleius ſcribit lunæ numine cũcta aĩantia uegetari hoc ẽ ali & uigorata fieri. ¶Extremo tpe:nouiſſimis uitæ annis. Teres

Vegetus

teretibus mẽbris:ore paulo pleniore:nigris uegetiſq; oculis ualitudine ꝓſpera:niſi quod tẽpore extremo repente animo linqui atque etiam per ſomnium exteri ſolebat comitiali quoque morbo bis inter res gerendas correptus eſt. Circa corporis curam moroſior: ut non ſolum tonderet diligenter ac raderetur:ſed uelleretur etiã ut quidã exprobraue rũt.Caluitii uero deformitatẽ iniquiſſime ferre obtrectatorũ ſæpe iocis obnoxiã expertus.Ideoq; & deficientẽ capillũ

¶Repente aĩo linqui. Genus morbi eſt.qñ qs aĩo liqtur graci ἐξίστασθαι ψυχῆς uocant.de his plinius i.xxx. ſic ſcribit. cochleæ i cibos dant his:quos linquit aĩus:aut quos alienat mẽs aut qbus uertigines fiũt microꝑſychos aũt dixerũt græci hũilis animi ac ꝓparci:qbus aqua miſſa i potu data medet. ¶Aĩo linquente deſtituit hõ ex dolo

Microꝑſychos

ribus.& ſanguinis ꝓfluuio.Curtius creber eſt i hac elocutiõe. ¶Comitiali morbo.Comitialis morb⁹:alioquin dĩ morbus ſacer:morbus maior:morbus herculeus.uulgo caducũ uocitamus.græci epilepſiã uocant dictus aũt eſt comitialis:ꝓpterea qđ comitia dĩ uitiare atq; ꝓhibere.Cato qđ comicia ꝓhibere ſolet ne id quidem mihi uitiũ fuit id elegãter expreſſit qntus ſerenus his uerſibus.eſt ſubiti ſpecies morbi cui nomen ab illo qđ fieri nobis ſuffragia iuſta recuſat:ſæpe &.n.membris acri langore caducis cõciliũ populi labes horrenda diremit.Ariſtoteles.auctor ẽ hũc morbũ a priſcis herculeũ fuiſſe noĩatũ qa hercules eo laboraſſe ferẽt idq; ex atra bile pleri ſq; cõſiſtere tradit:plato in timeo.& platonis emulator apuleius multa luculenter ſcripſerunt de cã atq; materia huiuſce morbi:quẽ diuinũ nũcuparũt.Videlicet qđ animi partẽ rationalẽ:quæ lõge ſanctiſſima eſt:uidet.ſcribit hippocrates in aphoriſmis:epilepſiã hoc ẽ comitialẽ morbũ ante pubertatẽ ꝓueniẽtem pubertate finiri.qđ ſi poſt uigeſimũ qntũ etatis annũ nõ finiat:lõgus fere eſt.hippocratis ſniam confirmat plinius cuius uerba hæc ſũt ex libro.xxviii.multa morboꝝ genera prio coitu ſoluunt prioq; fœminaꝝ menſe.aut ſi id nõ cõtingat lõginqua fiũt:maximeq; comitiales.cor.celſus & auicenna de comitiali morbo multa erudite tradiderũt.refert plutarchus Cæſarẽ hoc morbo correptũ fuiſſe cũ bello aphricano acies ordinaret:quẽ ſimulac ꝓſenſit i proximã turrim delatus qeti ſe dedit hoc morbo clariſſimi uiri laboraſſe ꝓdunt. ¶Moroſior:curioſior diligẽtiorq;:nãq; moroſi dñr auctore porphirione illi q ſunt multorũ moꝝ iter ſe cõtrarioꝝ.Vñ ſeneca⁹ moroſa ab eruditis appellari ſolet.auctor ẽ ſeneca moroſũ genus iracundiæ eẽ delicatũ.Nã qñ res pene nulla aĩo hoĩs cũcta faſtidiẽtis ſatisfacit:ea ꝓprie moroſitas ẽ.i hoc ſignificatu ait Cicero.uſq; eo difficiles ac moroſi ſumus ut nobis nõ ſatisfaciat ipſe demoſthenes.& plautus i trinumo ueluti alludẽs nõ min⁹ facete q̃ elegãter dixit.Amor mores hoĩum moros ac moroſos efficit. ¶Vellerentur.Quintilianus ait i.viii.corpa uulſa atq; fucata muliebriter eſſe fediſſima.Itaq; q erãt.molliores delicatioreſq; pilos ſibi euellebãt e corpe uolſellis:q̃ iſtruméta ſũt ad pilos euellẽdos.utebant & reſina ad idẽ negotiũ pagendũ.Vñ ita ſcribit plinius i.xiiii.na.hiſto.pudet cõfiteri maximũ iã honorẽ reſinæ eſſe i euellendis a uiroꝝ corporibus pilis.utebant & pumice.qđ idicat idẽ plinius ſcribẽs i.xxxvi.pumices ſunt in uſu corpoꝝ leuigandoꝝ fœminis:iam quidem & uiris.Quinetiã unguenta habebant depilatoria:quæ dropacen & ꝓſilothꝛa nũcupauerũt in oĩ aũt ꝓſilothro prius euellendi ſunt pili ut docet plinius in.xxxii.de ꝓſilothris capita apud auicenã & galenum medicinæ principes cõſcripta ſunt:ubi ſalamãdras legimus habere ui ꝓſilothri depilatoriam:quod & plinius memorat.Vnde a marciale ſcienter & mordaciter dictum eſt.hoc ſalamãdra notet.cũ in capite fœminæ defluuiũ capilloꝝ fieri optaret. ¶Caluitii deformitatẽ. Ariſtoteles i quinto de generatiõe animalium:& albertus magnus libro unde uigeſimo de animalibus prodiderunt cauſã caluitii eſſe inopiam humoris calidi:qualis præcipue eſt humor pinguis:ideoq; plantas quæ pingui humoꝛ exuberant ꝓpetua fronde uireſcere.Caluitium uni tantum animantium homini eſt præterq̃ innatum.naturaliter caluent:ut inqt plinius:corui aquatici:q ob hoc phalacrocoraces dñr.& hoc eſt quod itelligi uolũt idem plinius dicens in.xi.caluent corui:quibus ĩde eſt nomen.græci.n.phalacron dicunt caluum & coracem coruum ſcribit hippocrates neq; fœminas neq; ſpadones calueſcere. ¶Obtrectatoꝝ obloquutorum. carptoꝝ.uituperonũ.ita.n.dicunt a doctis. ¶Iocis obnoxiã.ſubiectã infra dicetur quemadmodũ milites ioculariter eum appellauerunt mœchũ caluum.

Teretibus membris:repletioribus. ¶Ore pleniore:non macilento.Plutar.tamen eum macilentum fuiſſe tradidit. ¶Vegetis:uigore plenis:uel creſcentibus potius. ¶Linqui:pro linquebatur:aĩo.ſ. ut repente collaberetur: ¶Per ſomnium de ſomnioꝝ ratione.Macrobins:in ſomnium Scipionis abunde multa. ¶Comitiali morbo:quem Celſus ait maiorem alio nomine appellari:cum homo quis ſubito concidit ex ore ſpume mouent:ide interpoſito tempore ad ſe redit & ſine alio conſurgit:Quintus Serenus nomen inde morbo datum innuere uidetur:quia aliquo cadente comitia ſoluerentur:eſt inquit ſubiti ſpẽs morbi:cui nomen ab illo eſt:quod ferri nobis ſuffragia iuſta recuſat:ſæpe &.n.membris atro langore caducis:concilium populi labes horrenda diremit. ¶Moroſior:exqſitioris cultus:ac pene moleſti. ¶Velleret

De comitiali morbo

Epilepſia gotta cadu

Moroſi

Vuulſa corpora

volſellã

pilos uelledos ũ

Dropax

Cauſa caluitii

Phalacrocorax

obtrectatoꝝ

Vertex

quod in uiro turpe est. ¶ Caluitii deformitate: quod caluitio deformaretur. Plin. Caluitium uni aialium: homini non est innatū. ¶ Obtrectatorꝝ iocis: quale illud in iocularibus militū carminibus ī gallico triūpho uulgo decantatis: Mœchū caluum adducimus. ¶ Obnoxiū: cauillio & obtrectationi expositum.

¶ PHI. ¶ Reuocaī a uertice. i. ab eminētiore capitis pte: q̄ capillis hirsuta eē solet reducere ad occultādū: caluitiū qđ ī anteriore ferme capitis pte solet accidere pp humiditates ſpmatis qnæ illinc in inqt albertus magnus maxie resoluunt. apuleius dogmate platonis: deniq; iqt ipsius capitis uerticē specta contectū tenui cute capilliſq; hirsutū aduersus uī frigoris & caloris. auctor ē plinius ī. xi. uerticē siterdū, hōi bios eē. de uertice sic scribit Quintilianus ī. viii. uertex ē cōtorta ī se aqua uel qcqd aliud similiter uertit: ide pp flexū capilloꝝ pars summa capitis ex hoc qđ est ī mōtibus eminētissimū: recte dixeris hæc oīa uortices ꝓprie tñ uñ initiū est. antiq uortices p o litterā, pnūtiabāt. prius africanus p e litterā uertices dixit. ¶ Lus laureæ corone. ut ita. S. caluiciū occultaret ē aūt corona triūphalis: de qua plura alias. ab hac una arboꝝ nomē ipositū ē hoibus. nā laurea tullius dict' est Cicerōis libertus. cuius extat carmē aꝑ pliniū graphice cōcinatū. foliū lauri ꝓprie laureā dicimus ut sentit idē plini': sed & ꝓ corona accipit. ide laureola dicta. ¶ Lato clauo. lat' clauus uestis ē senatoria: & ordis senatorii peculiare fuit id īsigne. ide laticlauios appellari senetores sæpe legim'. orati' prio sermonū describere uolēs senatorē dixit. & latū demisit pectore clauū. ab ouidio clauus simpliciter dī ꝓ senatoria dignitate illo uersu. curia restabat claui mēsura coacta ē uī dici latus clauus a textura de qua epigrāmaticus poeta ī hēdecasſyllabo. & lato uariata mappa clauo. latiore clauo tullus hostili' prim' e regib' rōanis usus ē: quē purpura cōtextū fuisse docet plini'. ¶ Fimbriato. antiq fibꝝ dicebāt extremū. uñ ī uestimētis fimbriæ & ī iecoris extremæ ptes fibræ nūcupant': & fiber pōticus dictus castor aial quadrupes, ab extrēa flumis ora. ubi maxime solet uideri. auctor mar. Varro. fimbriata urticæ folia esse tradit plinius: ex quo colligimus qualis sit positura & flexura fimbriaꝝ. græci fimbria κρᾶσπεδα uocāt. ¶ Fluxiore cinctura. laxiore & minime astricta fluxa fuisse uestimenta parthoꝝ testis est lucanus illo uersu illlc & laxas uestes & fluxa uiroꝝ uelamēta uides. ¶ Male p̄cinctū. macrobius in. ii. saturnaliū: tradit Ciceronē post uictoriam Cæsaris interrogatum cur ī electiōe ptis errasset. dixisse p̄cinctura me decepit. locatus ē. n. in Cæsarē q ita toga p̄cingebat': ut trahē do laciniā uellut mollis īcederet. adeo ut ſylla tāq; puidus dixerit pōpeio. caue tibi illū pueꝝ male p̄cinctū. ¶ In suburra: uicus est rōæ: a quo regio suburrana nūcupat'. scribit iunius suburrā ab eo dici qđ fuerit sub urbe antiqua mar. Varro aūt a pago potius succusano dictam putat succussā: ide imutatis litteris suburram cuius rei inditiū est qđ antiqtus p. C. litterā nō p. B. scribebat'. in suburra erāt meretricū diuersoria: quæ obid suburranæ noīant' a poetis. ¶ In sacra uia: sacrā uiā celebrauerunt ueteres scriptores: qm̄ triumphantes illa in capitolium ibant: quam oratius sacrum cliuum in carmine lyrico nuncupanit. sacram uiā quidā apellatā esse existimant: q; in ea fedus ictum sit inter romulum ac tatium tendebat aūt a regia usq; in arcem. ¶ Munditiaꝝ. marius apud saluſtiū ait mūditias mulieribus: laborē uiris cōuenire. Seneca texans desidiā & mollitiē romanæ iuuētutis fecit antitheton p q̄ elegās. cū ait certare cū fœminis & īmūdissimis se excolere mūdiciis nostroꝝ adolescētiū ſpecimē ē. mūdus dī lautus & purus: cui' cōtrariū est īmūdus: uñ munditia & īmunditia deriuant'. ¶ Lauticiaꝝ. laudiciā dici uoluerūt epulaꝝ magnificētiā a lauatiōe: quia apud antiquos hæ elegātiæ q̄ nūc sunt nō erāt: & raro aliqs lauabat. lautā cenā lautū hoīem ab elegātia & nitore dicimus. nullus ignorat. apud ueteres elegās �is dicebat' q nimis leto amenoq; cultu uictuq; esset. mūdiciaꝝ referre debemus ad habitationē Cæsaris elegātiorē: & supellectile nitidiorē: & mancipia p̄tiosiora: lauticiaꝝ uero ad magnificētiā cōuiuādi. iupiter si dñs fuerit genituraē facit ut inqt Iulius firmicus amatores mūditiaꝝ. ¶ In nemorensi. ꝓpe aricia lucus ē dianæ sacer: quē græci artemisiū uocāt quasi dianiū. latini nēorēse dixerunt. uñ & nemorensis rex dictus est sacerdos illius religionis: de quo copiose dicemus in caligula. ¶ M. AN. ¶ Reuocare a uertice: in anteriorem partē ad Caluitiū regēdū retrahere. ¶ Laureæ coronæ qđ triumphantiū insigne fuit. ¶ Lato clauo: tuuica lati claui: quæ purpurea erat senatorii ordinis insigne: Plinius. Annuli distinxere alteꝝ ordinē a plæbe: ut semel cœperant esse celebres: sicut tunica ab annulis senatum: q̄q̄ & hoc sero: uulgoque purpura latiore tunica inuenimus etiam præcones usos. ¶ Tranquillus in Augusto: Tunica lati claui refuta ex utraq; parte ad pedes decidit. ¶ Ad manus fimbriato: manicata tunica: qua uiros uti Romæ: & toto latio īdecorum fuit: solis fœminis id genus longe lateq; diffusum conuenire existimarunt huiusmodi tunicæ chiroditæ dictæ. Ci. & Maro eas uiris uelut īdecoras exprobrant: manicatis īquit ille & talaribus tunicis Poeta: Et tunicæ manicas & habet redimicula mitræ. qd autem fimbriatis

Vertex

Latus clauus

Fibrum
Fibræ
Fibriæ
Fibriatum

Suburra

Suburrāæ meretrices

Via sacra

Munditiæ
Lautitiæ

Artemisiū

## De reuocare a uertice assueuerat: & ex oībus decretis sibi a senatu populoq; honoribus non aliud: aut recepit aut usurpauit libētius q̄ ius laureæ coronæ perpetuo gestādæ: etiā cultu notabilē ferūt usū enim lato clauo ad manū fimbriato: nec ut unq̄ aliter q̄ sup eū cingeret': & quidē fluxiore cintura: unde emanasse Syllæ dictum optimates sæpius admonentis: ut male præcinctum puerum cauerent.

## habitatione eius & structura uillaꝝ eius.

HAbitauit primo in suburra modicis ædibus: post āt pontificatū maximū in sacra uia domo pub. Mūditiarū lautitiaꝝq; studiosissimū multi ꝓdiderūt: uillā in nemorēsi a fundamētis inchoatā: magnoq; sūptu absolā

atum sit:Plinii uerba pspicue demõstrant:q fimbriatã auellanæ nucis barbã esse dixit multifariã.sinorare eisam:græci τοὺσ στυσάγωτοὺσ floccos appellãt:qbus p̃ditas uestes Aegyptii:ut Herodotus ait:uulgo usurpabãt:eas Laurẽti⁹ Vallensis hõ ipense doctus fimbriatas in latinũ uertit. ¶Fluxiore:laxiore. ¶Male p̃cinctũ:Cæsarem adolescentẽ:q non arcta & cõpressa:ut cæteri solerent:cinctura:sed fluxa uteretur.Macrobius scribit Syllã põpeiũ monuisse:ut caueret sibi a puero male p̃cincto.Cicero rogatus cur in electione partiũ ciuili bello deceptus fuisset:p̃cinctura inqt me decepit.q.dicere uoluisset hitus cingendi:q Cæsarem mollẽ futuꝝ arguebat.Idẽ Macrobius ait Cæsarẽ ita p̃cingi solitũ:ut laciniã traheret. ¶In suburra:parte urbis admodũ celebri dicta:ut Varrõi placet:qđ sub terreo muro carmaꝝ esset:quasi sub mura. ¶Sacra uia:pquã circẽsibus ludis sacroꝝ põpa traducebat.Plinius.mox Cæsar dictator totũ foꝝ romanũ intexit:uiamq; sacrã ab domo sua incliuũ usq; capitolinũ. ¶Domo publica:publico sũptu cõducta:aut certe publice possessa. ¶Latitiaꝝ:magnifici elegantisq; epulaꝝ appat⁹.Festus:Lautitiã epulaꝝ magnificentiã interpretat a lauãdo nomẽ factum:plures lautitias scribunt.Plutarchus uero in quæstionibns lautias.Idẽ auctor ostẽdit munera fuisse:quæ ex terraꝝ gentiũ legatis dari consueuerint. ¶In nemorensi:i aricino:nemus.n.appellabat lucus:haud qdẽ lõge ab Aricia:ubi lacus:quod speculũ Dianæ dicit:hinc nemorẽsis lacus:& nemorensis ager:ut tusculanus ager dictus:hodie est in eodem loco oppidum:quod ueteri appellatione nemus dicit:nemorensi ergo:ut diximus:aricino:sic nemorensis rex:qui sacra arcinæ dianæ faciebat.

¶PHI ¶Quãq; tenuem:minime opulẽtũ. ¶Oberatũ:hoc est ære alieno astrictũ ac debitorem:sicuti supra declaratum est ¶Tessellata pauimenta.uitruuius.architectus in.vii.de architectura meminit pauimentoꝝ tessellatoꝝ atq; sectilium:scribit q; pauimenta sectilia & tesseris structa oẽs angulos equales hñe debere.dici aũt uident tessellata a tesseris:quaꝝ forma quadrata est:& sectilia qm̃ in particulas secta sunt ut quocunq; uelis possint circũferri talia habebat Cæsar in expeditionibus in tessellato pauimento tesserulæ oẽs arte componunt atq; coagmentant.de quo illud est Ciceroĩs ex tertio de oratore ductũ ex uersu lucilliano.quæ lepidæ lexes syntheſis cõpositæ.ut tesserulæ oẽs ante pauimento atq; emblemate uermiculato.idem in eo libro cui titulus est orator eadẽ uerba usurpat.Quintilianus quoq; in.ix. ad lucilianũ uersũ respiciẽs inqt:tesserulas ut ait lucillius:struet,& uermiculate lexis cõmittet luciliꝰ aũt uersus quo pauimẽtum tessellatũ describit:a plinio refertur i.xxxvi.sic scribente frequẽtata uero pauimẽta añ cimbricũ bellũ magna gratia aioꝝ indicio est lucillianus ille uersus.Arte pauimenta atq; emblamate uermiculata. Dicuntur autem pauimenta a uerbo uetusto pauire:quod ferire significat quod & mar.Cato signare uidetur cũ ait pauimenta ad hunc modum facito.de testa arida pauimentum struito:ubi structum est pauito fricatoq; oleo ut pauimentum bonum fiet.multi iuga pauimentoꝝ genera fuerunt apud ueteres. erant lithostrata paruulis coagmentata crustis.erant subdialia a græcis inuenta:quæ sub dio erant & in apto:quæ ubi hyemes gelant:sunt inutilia:erant & asarota.De quibus papinius in siluis.suberantq; nouis asarota figuris.plinius appellat euasarota qm̃ purgamenta cenæ in pauimento euerri solent:ἐυ.græce dicitur bñ ἀ:σάρῶ uerro.fuerunt & pauimenta barbarica subregularica causanea scalptura nominata.fuit & pauimentũ græcoꝝ nigroꝝ:i quo ministrantes frigus non recipiunt:& si fuerint pedibus nudis a pauimento pauimentare qđ significat pauimento sternere & pauimentatus deriuant.Cicero in epistolis ad quintũ fratrem.sũmam dignitatẽ pauimenta porticus habebat plinius in.xxvii.ergo pauimentandũ ubi fata sit censent palladius scribens qũo in uilla sint pauimẽta facienda testaceũ probat pauimentũ tesseris aut scutulis structũ quibus æquale reddatur angulis lateribusq; coniunctis:sunt aũt pauimenta domoꝝ solidationes. ¶Spe margaritaꝝ.auctor est plinius in.ix.& solinus in collectaneis in britania nasci paruas & decolores margaritas.ex qbus Iulius Cæsar thoracem fecit.quem ueneri genitrici in templo eius dicauit.ueteres margaritã fœminino genere:& margaritum neutro dixere.hinc illud a hieronymo prouerbialiter,platũ in epistola ad demetriadem.tanti ut dicitur ultroꝝ:quanti margaritũ:in hanc sniam sic scribit tacitus in libro de uita Iulii agricolæ.fere britania auroꝝ & argentũ & alia metalla gignit:& oceanus margarita.sed subfusca & liuentia Romani margaritas appellauerunt uniones ab eo:q; nulli duo indiscreti repiantur a margarita margaritarii dicti negociatores magone sq; margaritaꝝ.Luna defluens a uenere margaritarios facit ut inqt firmicus.

¶M.AN. ¶Oberatũ:alieno ære laborantem ¶In expeditionibus:quibus ditatus est in Hispania prio: mox ĩ gallia:qdã inde hñt:non ut sit sensus,,cedente tpe:cũ bella administraret. ¶Tessellata: tessellis minutis lapidibus strata. ¶Sectilia:a secando sectile dicitur:marmoreis crustis communita:Lythostratum intelligit:quale præneste:ut plinius ait:in fortunæ delubro fuisse constat:paruulis id crustis constat:a nostris sectile dicitur,λιθόστρωτον enim lapis στρῶτον stratum dicitur:non me latet esse qui lignea hæc fuisse interpretentur quia expeditionibus circulator Tranquillus dixerit:sed ad uillæ structuram omnia commode referas. ¶Pauimenta:solidamenta domus:a feriendo dicta:q; dum fiunt:ne rimas contrahant pluribus simul diebus uirgis aut malleis feriuntur.Pauire ueteres ferire dixere.Lucil.Palmisque misellam depuit. Affra.Oppuniis pueri coercentur.ĩ uerberibus pauimentoꝝ genera plura:structuræ uarietatẽ ex Plin.re-

lutam;quía nõ tota ad animum ei responderat totã diruisse: q̃q̃ tenuem adhuc & obæratum;in expeditionibus tessellata & sectilia pauimenta circũtulisse.

## De cupiditate gemmarum margaritarũ & signorum operis antiqui eius.

Britaniã petisse spe margaritaꝝ:quaꝝ amplitudinẽ

Tenuis
obæratus.

Pauimẽta
Tessellata
Sectilia

Pauimẽta unde
Pauire qđ
lithostrata
Subdialia
Asarota
Pauimẽtũ nigroꝝ

Margarita
Margaritũ

quire. ¶Spe margaritaꝝ: exiguæ ſunt & decolores margaritæ: ut idem auctor ait in Britannia: quo genere ornatiſſimum thoracem Cæſar Veneri genitrici dedicauit.

¶PHI. ¶Exegiſſe: inquiſiuiſſe pdidiciſſe. nã Cæſar ſua manu explorabat iqrebatq; q̃ nã eſſet põderoſior. ¶Toreumata τὸρεύματα uerbũ græcũ eſt: qđ ſignificat ſculpo & celo. ide toreumata opa dñr ſculpta & fabrefacta τορευτὴσ. ſculptor & celator. auctor ẽ plinius i. xxxiiii. primũ phidiã artẽ toreuticẽ apuiſſe & demonſtraſſe: quã policletus ſicionius mox erudiuit ac conſummauit. marcialis. Artis phidiacæ toreuma clarꝝ. ¶Signa. ſtatuas. & ſimulacra ænea marmorea q;. docet Ci. in uerrinis multos romanos cupidos fuiſſe huiuſce emõi ſignorꝝ. ¶Tabulas opis antiq;. Auctor ẽ plinius in. xxxv. Timomachũ byzantinũ pinxiſſe Cæſari aiacẽ & medeã: uendidiſſeq; eas tabulas talẽtis octoginta: quas Cæſar poſuit in æde ueneris genitricis. hoc idẽ mẽmorat in ſeptimo. ¶Seruitia recentiora. ſcribit iuriſcõſultus digeſtis de edilitio edicto: mãcipia nouitia ptioſiora eſſe ueteranis: iõq; plæriq; ſolẽt mãcipia. quæ nouitia nõ ſunt quaſi nouitia diſtrahere: ad hoc. S. ut pluris uẽdant. ſeruitia appellat tranqllus ipſos ſeruos atq; mãcipia liuius. Qui ſeruitia nõ cõmouit auctor. ¶Rõnibus inferri. rationariũ itelligit eũq; codicẽ: in quo accepti & expẽſi rõnes deſcribũtur. ſenſus ẽ pudebat Cæſarẽ enormis ꝑcii quo ſeruos cõparabat iõq; nolebat in rõnario pſcribi eã ſummã q̃ ꝑpenderat in emptionẽ ſeruorꝝ maximũ ſerui daphnidis ptiũ fuit: q emptus eſt a. M. ſcauro tribus milibus & dcc. ſeſtertiis. ¶Conuiuatũ. extrinſecꝰ ſubintelligendũ eſt uerbũ illud ꝓdiderũt qđ ſignificat tradiderũt memorauerũt hanc figurã grãmatici zeugma a ſupiori appellãt. ¶Quo ſagati palliatiq;. ſagatos dicimus indutos ueſte militari. eſt. n. ſagũ ut inqt nonius militare ueſtimẽtũ. ſcribit Cicero in philippicis ſaga ſũmi ſolere i belloatq; tumultu. & qñ in ſagis tota ciuitas erat: cõſulares uiri togati eẽ ſolebãt. matcialis. uis te purpureũ marce ſagatus amẽ. a ſago fit ſagaria ut ab argẽto argẽtaria. de qua in annotatiõibus. ¶Palliati. græci & habitu græco ueſtiti. eſt. n. pallium græcus habitus. Vnde comediæ palliatæ dñr: quæ ſcriptæ ſunt ſecundũ ritus & hitus hoĩum paliatorꝝ ideſt græcorꝝ. autores donatus & diomedes. ¶Togati. romani. eſt. n. toga cõmunis ueſtis romanorꝝ: qua nõ ſolum uiri ſed ẽt fœminæ utebantur. interdnm toga accipiť ꝓ peculiari hitu cliẽtũ & ſalutatorꝝ. q togati ibãt ſalutatũ ut ſportulã cõſequerent. marcialis. mãe uel a media nocte togatus ero. eiuſdẽ in apophoretis diſticon ẽ. cui titulus ẽ toga: ſi matutios facile eſt tibi rũpe ſõnos: mentita ueniet ſportula multa toga. ¶Piſtorẽ piſtores uocamꝰ eos q panẽ faciũt mar. Varro i ſatyra de eduliis: ſi q̃tũ opæ ſũpſiſti ut tuꝰ piſtor bonũ faceret panẽ. Attei capito piſtores tm̃ eos q far piſebãt noĩatos eẽ tradit eoſq; cuoquere ſolitos panẽ toſtũ lauciribus piſtorẽ & coquũ apd antiquos eũdẽ fuiſſe accepimꝰ ſcribit plinius piſtores rõæ nõ fuiſſe ad pſicũ uſq; bellũ: ipſi. n. romãi faciebãt panẽ: mulierũq; id opus erat. Antiq piſtorẽ habebant in nũero ſeruorũ: uñ ait iuriſconſultus de legatis tertio. ſiquis ſeruos habuerit proprios: ſed quorũ operas locabat uel piſtoricas uel hiſtrionicas: ſeruorum appellatiõe ẽt hos legaſſe uĩ. a piſtore piſtoriũ opus deriuať. hic piſtor accipiť ꝓ panifice. ſic. n. dĩ q facit panẽ. ſenſus eſt trãqlli Cæſarẽ ideo cõpedibus uixiſſe piſtorẽ: qa nõ eundẽ panẽ oĩbus cõuiuis exhibebat: appõebatq; ipſi Cæſari ſiligineũ & dilicatiorẽ. cõuiuis uero ſecundariũ & cibariũ: qđ minime fieri decet. nãq; ut refert plinius in epiſtolis cõuictores cũctis rebꝰ exæquare debemꝰ quos mẽſa & thoro equauimus: reꝑhenditq; quendã ſordidũ ſimul & ſũptuoſum q ſibi & paucis opima quædã: cæteris uilia & minuta apponebat. hinc illud epigramatici poetæ cur ſine te ceno: cũ tecũ põtice cenẽ. Cato cũ in hiſpaniam nauigaret non aliud inqt uinũ bibi q̃ remiges: in tm̃ diſſimilis iſtis: qui ut ait elegãter plinius ẽt conuiuis alia q̃ ſibimet ipſis miniſtrant: aut ꝓcedẽte menſa ſubiiciunt. Xenophon in. viii. pediæ laudat ciꝝ: q conuictoribus eadẽ quæ ſibi apponeret eſculenta. Merito itaq; cæſar puniuit ĩprobũ piſtorem: cum has ſordes conuiuales aſpneretur. ¶Nullo querente: & ſi nullus conquerebatur.

¶M. AN. ¶Cõferẽtẽ: cõparãtẽ. ¶Exegiſſe: margaritis utraq; mãu ĩpoſitis eaꝝ põdꝰ exploraſſe. ¶Toreumata: Criſpus tabulas: ſigna toreumeta emũt τορεύειν ſculpere: uñ τορευμάτα græci dicũt. ¶Tabulas pictas antiq opis. Pli. ꝑcipuã tabulis auctoritatẽ Cæ. dictator fecit Aiace & Medea añ ueneris gẽitricis ædẽ dicatis. ¶Aioſiſſime: ſine ulliꝰ pcii reſpcũ. ¶Seruitia recẽ. alicũde primũ aduecta. ¶Inferri: aſcribi. ¶Sagati: milites. ſ. ſagũ militare ueſtimẽtũ. Sa. uti metello i ſago herculeio i brachio tela uẽirẽt. Verg. Virgatis lucent ſagulꝫ hmõi ueſte iactari hoĩes cõſueueri. Idẽ Trãql. i Nerõe: Solitꝰ i ualidũ quenq; obuiũ: uel potulẽtũ corripe ac diſtẽto ſago ĩpoſitũ i ſublĩe iactare. Mar. Ibis ab excuſſo miſſus i aſtra ſago. ¶Palliati: græci & alii ꝑegrini gñis uiri: q pallio hõeſtioꝝ ueſtis gñe: lateq; diffuſe utebãť. ¶Togati: Ro. quorũ toga peculiaris fuit. Verg. Ro. retũ dños gẽtẽq; togatã. ¶Subiiciẽtẽ: apponẽtẽ. ¶Aliũ pa. ſecũdariũ itellige: Lãpridiꝰ ſequẽtẽ appellauit

Toreuma. vase sinking

cõferentẽ interdum ſua manu exegiſſe põdus: gẽmas: toreumata: ſignã: tabulas opis antiqui ſemp aioſiſſime cõparaſſe: ſeruitia recentiora: politioraq; imenſo ꝑcio: & cuius etiã ipſum puderet: ſic ut rationibus uetaret inferri. praega fuere

De comitiis & domeſtica diſciplina ſuorum.

Conuiuatũ aſſidue ꝓ ꝓuincias duobus triclíniis: uno quo ſagati palliatiue: altero quo togati cũ illuſtribus ꝓuinciarũ diſcũberẽt. Domeſticã diſciplinã i paruis ac maioribus rebus diligenter adeo ſeuereq; rexit ꝓſtorẽ aliũ q̃ ſibi panẽ cõuiuis ſubiiciẽtẽ cõpedibus uixerit: libertũ gratiſſimũ ob adulteratã equitis Romani uxorẽ q̃ uis nullo quærẽte capitali pena affecerit.

Seruitia

Rationariũ

Sagum

palliatæ

Toga

Vocati piſtores

Cõuiuatu doctrina

Eadẽ imenſa ponẽda

¶PHI. ¶Nicomedis cotuberniũ.qñ adhuc adolescentulus desedit apud Nicomedẽ factusq; ẽ eius cõtubernalis oppido q̃ familiaris:de quo ante dictũ est. ¶Bithinia qcqd.isti sũt uersus calui poete:qbus Cæsarẽ pudicitiã ꝓstituisse nicomedi significabat.&ẽ dimidiatus heroicus & iteger pẽtameter uersus: de caluo mox dicem⁹haud idigna mẽoratu. ¶Pedicator Cæsaris.S.nicomedes stuprator.latini pedicatorẽ appellãt amatorẽ puerorũ:quẽ græci ἀρσενοκοίτην dicunt & alia dictione πυγιστήν.pedicare uerbũ obscenũ est qđ significat ꝓposterã cũ masculis libidinẽ exercere.græci dicunt.πυγίζειν.Iulius firmicus hoc genus hoies uocat libidinosa cupiditate ꝓposteros:obscenãq; hanc infandãq; libidinẽ ꝓposteram appellat. ¶Prætereo actiões dolobelle:aliud est in inqt plinius in primo epistolarũ: actio bona aliud oratio.potest.n.fieri ut sit actio bona:quæ nõ sit bona oratio.est aũt oño actiõis exẽplar & quasi archetypon. actionem dixerunt esse Cicero & qntilian⁹ quasi corporis eloquẽtiã. Agit orator causas in foro. Vñ actiones dictæ tales nũc significãtur dolobella:quẽ Cæsar accusauit & curio actiões scripserant: in qbus Cæsarẽ taxabãt tanq̃ ipudicũ & Cynedũ nicomedis. sũt & actiones pars iuris ex legib⁹ cõpositæ:de qbus scribunt iurisconsulti.est & actio generale nomen uulgo notũ. ¶Pellicẽ reginæ.pellex ut inquit iurisconsultus illa uulgo appellat:quæ cũ eo cui uxor sit corpus miscet.ide apud oratores & poetas pellex non tã uiri q̃ uxoris nuncupat. Cicero:uxor generi:nouerca filii.filiæ pellex.hoc idẽ ost endit lex numæ regis antiquissima.Cuius hæc sunt uerba. pellex edẽ iunonis ne tãgito:si tãgit crinibus dimissis iunoni agnũ fœminã cædito.ide pellicatus dicit sicuti cõcubinatus Igit dolobella Cæsarẽ cuius corpori assueuerat nicomedes.appellabat pelicẽ reginæ uxoris.S. nicomedis ¶Spondã interiorẽ.cõsueuit cõcubinus & cõcubina in pte iteriore ipsius lecti atq; lecticæ cubare:in parte uero exteriore ipse uir. ¶Stabulũ.ueluti ꝓstibulũ.a plauto scortũ dictũ est sessibulũ meũ. ¶Bithynicũ fornicẽ.i.lupanar regis.fornicem.n.appellamus cellã meretriciã seneca iu secundo cõtrouersiarũ.Redoles adhuc fuliginẽ fornicis & in priapeiis nigri fornicis oblitus fauilla.inde fornicatio & fornicari deriuantur. ¶Missa facio.Rhetorica est exornatio:quã uocat occupationẽ. ¶Collegam suũ.Cæsarẽ q fuit collega bibuli in cõsulatu. ¶Bithynicã reginã.tanq̃ Cæsar loco reginæ & fœuinæ fuisset apud nicodemẽ. ¶Regem fuisse cordi. dilexisse nicodemẽ ut maritũ. ¶Nunc regnũ.Quod cupet regnare. ¶Ad cyatũ stetisse.ad cyatum stare dicuntur pyncernæ ipsis regibus:qbus cyathissant hoc est in cyatho uina ministrant.hoc.n.significat cyathissare:quo uerbo usus ẽ plautus:sic scribens in menecmis.Non scis quia ego sim qui tibi sepissime cyathisso apud nos qñ potas. ¶Exoleti.dñr cinedi adultiores q iam olescere.i.crescere desierũt.oli Alexander Romanus Imperator exoletos heliogabali iussit deportari:aliquos ét naufragio mergi. ¶Vrbicis .i.urbanis hoc est romanis.A.Gellius uenũ hercle dedisse res rusticas & urbicas emisse.apd iurisconsultos mentio fit de seruis urbicis & rusticis: ¶A uenere orti.i.Cæsaris q oriundus erat a uenere piuliũ ascaniũ ueneris nepotẽ. ¶Defendẽti nisæ cãm.qdã legũt nysæ & intelligũt nomen esse ꝓpriũ filiæ nicomedis.ego existio legẽdũ esse enixe qđ significat uehemẽter:cuius suplatiuũ ẽ enixissime.Scribit.au.gellius citat testionium ex oñone Cæsaris:quã ꝓ bythinis dixit:quæ fortass is fuit hæc de qua nunc loquitur tranquillus.

¶M.AN ¶Opprobr o .infamia. ¶Calui Licinii:Caluum Licinium Fabius inter claros reponit oratores:sed hunc arbitror poetam fuisse:ad quem Catullus.Hesterno licini die iocosi.huius quoq; endecasyllabum illud est in.Qu.Curium:& talis Curius pereruditus. ¶Et pædicator:corruptor:stuprator. ¶Actiones:orationes per se habitæ. ¶Cornelii Dolobellæ:quem Cæsar:ut diximus admodum iuuenis accusauit. ¶Pellicẽ reginæ:pellex ea dr:quæ cũ eo cui uxor est se turpiter miscet.Salu.Filia mĩi pellex.Iu.aut ficta pellice plorat. ¶Fornicem:ꝓstibulũ Idẽ auctor:Quocũq; i fornice nati:Mart.Raraq; suo mẽni fornice rima patet. ¶Bithyniæ reginam:emphaticos:Nicomedis uxorem. ¶Nunc esse illi regnũ.i.regnum affectare. ¶Liberius dicax:liberæ dicacitatis est:ut Fabius ait:dicacitas sermo cũ risu aliquẽ icessẽs. ¶Conuẽtu maximo:frequenti hoium cõcessu:aut stantiũ corona. ¶Põpeiũ regẽ:ad Alexãdrũ Macedonem credo alluſit:

Pedicator

Præposteratio libidinis

Actio bona
Oratio bona

Actiones

Pellex

Pellicatus

Stabulũ
Prostibulũ

Fornix

Cyathissare
Exoleti

## De pudicitia eius ꝓstrata apud Nicomedẽ regẽ:

PVdicitiæ eius famã nihil quidẽ ꝓter Nico.cõtuberniũ læsit:grauitẽ & pẽni opprobrio: & ad oium cõuitia exposito.Omitto Caluí Licí notissimos uersus:Bithinia qcqd & pædicator Cæsar unq̃ habuit;ꝓtereo actiones Dolobellæ: & Curiõis prís:i'quibus Dolobella pellicẽ reginæ ꝓpõdã iteriorẽ regiæ lecticæ:ac eurio stabulũ Nico. & bithynicũ fornicẽ dicũt;missa ẽt facio edicta Bibuli;quib⁹ ꝓscripsit collegã suũ bithynicã rginã;eiq; regẽ antea fuisse cordi nũc eẽ regnũ;Quo tpe ut.M.B.refert Octa.ẽt quidã ualitudine mẽtis liberius dicax cõuẽtu maximo:cũ Põpeiũ regẽ appellasset ipsũ reginã salutauit;Sed.C.Mem.etiã ad ciathũ & uinũ nicomedi stetisse obiecit:cũ reliquis exoletis pleno cõuiuio accubãtibus nõnullis urbicis negociatoribus quorũ refert nomina.Cicero uero nõ cõtentus in quibusdã epistolis scripsisse a Satellitibus cũ in cubiculũ regiũ eductũ in aureo lecto uestẽ purpurea decubuisset.florẽq; ætatis a Venere orti in Bithynia cõtaminatum:quõdã etiã in senatu defendenti enixe causam filiæ Nicomedis:beneficiaq; regis in se commemorãti:remoue inquit istæc oro:quoniã notum est:

quo noie ob lineamentoꝝ ſimilitudinem a qbuſdam p iocū eſt Pōpeius: ut plutarchus ait: appellatus: qq iuuenili ætate mores: & uerēdi: & regii eodē auctore i eo eminuere: ¶ C. Memius: is ꝓtor in aſia: & circa Bithyniā: ut Catulli carmē teſtatur: rēpu. adminiſtrauit. ¶ Exoletis: ſcortis maſculis iā adultis. Lampridius: Meritorios quoq; pueros exoletos appellauit: Lenonū inqt uectigali meretricum & exoletoꝝ. ¶ Vrbicis Romæ agentibus in urbe habitantibus. ¶ Cōmemoranti: referēt: ꝑdicanti ſe officiū: non mercedē ſecutum: q; Ci. & Fabius ꝓcipiūt eſſe aſſimulandū: ēt ſi non ſit. Gel. in ea oratione: quā pro Bithiniis habuit huiuſmodi principio eū uſū ſcribit: uel ꝑ regis Nicomedis: uel pro horum neceſſitate quoꝝ res agitur.

¶ PHI. ¶ Quid ille tibi. uerba ſunt Ciceronis: qbus urbane & mordaciter taxauit Cæſarē dicens notum eſſe. quid Cæſar acceperit a nicomede & quid ipſe uiciſſim dederit nicomedi: ubi occulte rē turpē & obſenam deciſſe intelligi uoluit. ¶ Iocularíter canunt. moris fuit apd ueteres romanos. ut milites in imperatorē triumphantem iocos militares ipune dicerent: qd indicat liuius ſic ſcribēs de camillo. Dictator recupata ex hoſtib⁹ patria triumphans in urbē, rediit: iterq; iocos militares quos inconditos iaciunt romulus appellabatur huic ſniæ aſtipulat illud epigrammatici poete: conſueuer iocos ueſtri quoq; ferre triumphi: materiā dictis nec pudet eſſe ducem. ¶ Subegit. ioc⁹ eſt ductus ex ancipiti iſtius uerbi ſignificatione. Nā ſubigere ſignificat uīcere & domare. & ſubigere dicitur pedicare ſubagitāſ cynedum. inde ſubactores a lampridio dicti ſunt pedicones: quoꝝ multitudiem heliogabalus imperator habuit in comitatu: ſubegit gallias pro domuit⁹ accipitur. ſubegit Cæſarem pro ſubagitauit ſtuprauitque. ¶ Sumptuoſum. feciſſe ſumptus & impenſas magnas cauſa libidinum ſumptuoſus & queſtuoſus oppoꝝ nuntur. ¶ Poſthumiā ſulpitii. S. uxorē abſoluta elocutio eſt & frequēs apud doctos: ut ita dicamus. Tetētia Ciceronis: mutia pōpeii: & extrinſecus ſubintelligit⁹ uxor. ¶ Cuius cā exegiſſet uxorē. Pōpeius plures habuit uxores uidelicet antiſtiā: qua repudiata duxit emiliā ſyllæ priuignā. hūit & mutiā & Iuliā atq; corneliā cū mutia diuortiū fecit qñ reuertens a uictoria mithridatica itellexit eā ſua ipudicitia domū dehoneſtaſſe. ueꝝ: ut auctor ē plutarchus: neq; tunc neq; poſtea cur illā repudiaſſet cōfeſſus ē. exiſtimat tranqllus eā repudiatā fuiſſe iulii Cæſaris cā: cū quo exercebat adulteria abſente marito. ipudicitiā mutiæ uxoris pōpeii taxat hieronymus libro cōtra iouinianū primo his uerbis. Cn. pōpeio mutiā uxorē ipudicā: quā pontici ſpadones & mithridaticæ ambiebant cateruæ: cū cæteri putarēt eū ſcientē pati: indicauit in expeditiōe cōmilito: & uictorē totius orbis triſti nuntio cōſternauit. ¶ Egiſtū appellare: egiſtus adulter fuit clitēneſtræ uxoris agāmenonis: ex cuius adulterio notiſſimo Pōpeius Cæſarē egiſtū appellabat. de hoc ouid ius. Quæriꝝ tis egiſtus quare ſit factus adulter ipromptu cā eſt deſidioſus erat. qdā dicūt cōſilio egiſti agāmenonem ab uxore ueſtē accepiſſe clauſo capite qua iplicatus adulteri manibus interiit. ¶ Eius poſtea filiā. S. Iuliā quā Cæſar pōpeio collocauit ut ſupra dictum eſt. ¶ Bruti matrem ſeruiliā. ſeruilia Catonis uticēſis ſoror marci bruti fuit mī: quā Cæſar adhuc adoleſcens amauit: & cū eo tpe quo hic amor ferueſcebat brutus ſit natꝰ quodāmō creditꝰ ē a cæſare genitꝰ. Auctor plutarchꝰ i bruto. ꝑterea oli ſeruilia epiſtolā amatoriā miſit ad cæſarē in ſenatu: q; lecta Cato dixit. uīce ebrie. ¶ Ex auctiōibus haſte mīmo addixit. auctionē dici uoluerunt ut refert placiades uenditionē: quaſi q; ementē augeat ēt uendentē. Vnde ait plautus i ſtico de auctiōe paraſitica loquens. Nunc auctionē facere decretū eſt mihi. auctio aūt haſtæ ſignificat ur uenditio publica bonoꝝ eoꝝ: q dānati, ꝓſcripti ue fuerūt. Nā haſtæ ſubiiciebant ea: quæ publicæ uenūdabant ſicut i bello capta qa ut inqt feſtus ſignū ꝓcipuū ē haſta. ide haſtā Cæſaris refrixiſſe ſcribit Cicero: q alibi ait. bis iā uidimꝰ haſtā i foro ponere & bona ciuiū uoci ſubiacere ꝓconis. & oli ſylla auſus eſt dicere haſta poſita cū bōa i foro uēderet & bonoꝝ uiroꝝ & ciuium locupletū: ꝑdam ſuā ſe uendere: hanc haſtā nō minus uere quam elegāter cruentam appellat idē mar. Cicero: q in ſecunda quoq; philippica miſeranter deplorat bona pōpeii haſtæ a Cæſare poſitæ fuiſſe ſubiecta. a, ꝓpertio ut ſcripſimus in. iiii. cōmentario ptica triſtis ꝑ hac haſtæ uēditione poſita uidetur. inde a tertuliano dictū eſt in apologetico. in haſtario uectigales ſumus.

¶ M. AN. ¶ Ille: Nicōedes. ¶ Iocularíter: ꝓ iocū & laſciuiā. Mar. Conſueuere iocos uīi quoq; ferre triūphi.

quid ille tibi: & quid illi tu dederis. Gallico deniq; triumpho milites eius inter cætera carmina: qualia currum proſequentes iocularíter canunt: etiam uulgatiſſimum illud ꝓnunciauerunt: Gallías Cæſar ſubegit: Nicomedes Cæſarē. Ecce Cæſar nunc triúmphat: quí ſubegít gallías: Nícomedes nō tríūphat quí ſubegít Cæſarem.

De luxuría & líbídíne eíuſdem.

PRonū & ſumptuoſum i líbídínes fuíſſe cōſtās opínío eſt: plurímaſq; & íllúſtres fœmínas corrupíſſe: ín qbus Poſtumiā Seruíí Sulpítíí: Lolíā Aulíí Gabínií: Tertulā. M. Craſſí ēt. Cn. Pōp. Mutíā. Nā certe Pōpeío: & a Curíonibus patre & fílío & a multís exprobratū eſt: quod cuius cauſa poſt tres líberos exegiſſet uxorē: & quem gemēs Aegiſtum appellare cōſueſſet: eius poſtea filiā potentiæ cupíditate ín mrímoníū recepíſſet: ſed añ alías dílexít. M. Bruti matrē Seruílíā: cuí & proxímo ſuo conſulatu ſexagies ſextertíum margarítam mercatus eſt: & bello cíuílí ſuper alías donatíones amplíſſima prædia ex auctionibus haſtæ

Subigere ſubactores

Mutia pō. impudica

Aegiſtus

Auctio, uñ

Haſta

Haſtarium

Addictus

¶Posthumiã Serui Sulpitii cõiugem itellige: Verg. Hectoris andromache pyrrin connubia seruas. Oui. Tua sim tua dicar oportet. Lucanus: Liceat tumulo scripsisse catænis: Martia. ¶Aegistum appellare: ad psonæ; qualitatẽ alluſit: nã Aegistus & sacerdos fuit: & absẽtis Agamẽnonis cõiugẽ Clitẽnestrã adulterauit: Sic Cæsar põtifex maxius Põpeio tũ impatore sũmo absẽte Mutiã corrupit. Plutarchus ait Põpeium mithridatico bello reuersũ Mutiã dimisisse: sed neq; tũc: neq; postea diuortii causã cõfessũ. ¶Filiã: Iuliam. ¶Seruiliã. M. Catonis sororẽ: Bruri matrẽ. idẽ Plutarchus ẽ auctor amatoriã Illius epistolã ad Cæsarẽ datã Catonẽ tacite legisse: ide in Cæsarẽ reiectã capias ebrie dixisse. ¶Prio suo cõsulatu: quẽ cũ bibulo gessit. ¶Ex auctiõibus: licitatiõibus. ¶Hastæ: nã hastæ uenalia subiiciebant: uñ subhastatio.

¶PHI. ¶Nummo addixit. addicere ẽ uẽdere in auctiõe. ide addictus apud ueteres dicebat q ptoris ꝓnũciatiõe cũ soluẽdo nõ esset creditori tradebat tãq uẽditus. magna apud liuiũ li. v. fit mẽtio de addictis. plini' tabulas sicyonioꝝ addictas eẽ scribit ꝑter æs alienũ ciuitatis emptasq; a scauro. Sensus est Cæsarẽ uendidisse minimo hoc est paruo ꝓtio ꝓdia seruiliæ: dũ in actione hastaria uenderet bona aduersarioꝝ. oẽs codices hñt. minimo addixit. ego uero existimo corrigendũ esse nũmo addixit: ut sit elocutio ex antiquo ritu deprõpta. nãq; ut scribit porphirio oratii iterpres: genus erat Donatiõis: in qua qñ aliqd donabat: nũmũ dabant ut emisse uiderent. in hãc sniam exiit illud oratianũ. emptor gaudẽtẽ nũmo te addicet Idẽ a Valerio exꝑssius usurpat q sic ait i capite de gratis ut exeqaꝝ appatus sestertio nũmo ip sis ꝓbentibus addiceret. ¶Tertia deducta ẽ. Deducere significat iminuere & detrahere. inde deductio significat iminutionẽ ut inqt asconius. Alias deducere figuificat comitari officii causa & domũ ducere: Vñ & deductores dicti. ide urbanitas ẽ Ciceronis dicẽtis Tertiã deductã esse. Nã q audiunt existimant significari tertiã ꝑtii partẽ fuisse imiutã atq; detractã: cũ ille symbolicos & opte dicere uellet filiam seruiliæ noie tertiã a matre ad cæsarẽ fuisse deductã ut cum eo concuberet. huius ioci meminit macrobius. quoq; his uerbis. equidem quo melius emptum sciatis comparauit seruilia hunc fundũ tertia deducta: filia autem seruilie erat iunia tertia: eademq; caii: cassii uxor lasciuiente dictatore tam in matrem q in puellam. ¶Vrbani seruate uxores. hoc est disticon. i. duo uersus: quos milites iaciebaut in cæsarem significantes illum uon minus in gallia prouincia q romæ exercuisse adulteria. ¶Mœchum cauum adducimus. cæsar significatur: qui caluitii deformitate offendebatur caluitium autem ex nimio coitu prouenire scribit aristotiles in quinto de generatione. ¶Auro in gallia stupꝝ emisti. quidam codices habẽt aurum in gallia effutuisti eadem tamen est sententia. ¶Hinc. s. romæ. ¶Mutuum. uident dicere uersiculi: q cæsar romæ stuprum sine præcio exercuerit: cum intelligi uelint ꝑ pari repensum esse ut. s. pro stupro dato stuprum receperit: & cum ipse alienas adulteraret suam quoq; adulteratam esse a clodio aut dissimulanter tulit. & hoc erit mutuum stupꝝ. ¶Bogudis uxorem. bogud rex fuit mauritaniæ: qui in bello africo iuuit partes cæsaris: & cum pompeius adolescens in mauritaniam regnumq; bogudis esset ingressus re male gesta cõpulsus ẽ i naues: & ide aufugit. hirci' auctor i bello africo. ¶Vt naso scripsit utit testionio actorii nasonis quẽ & supra citauit. ¶Cõuiuia i primã lucẽ. Luc. i. x. pharsaliæ luxuriosũ cõuiuiũ luculẽte d scribit: quo cleopatra cæsarem accepit: quẽ dicit lõgis alloqis ꝓduxisse noctẽ: Orati' uigiles lucernas ꝓferre in lucem. ¶Ethiopia tenus. usq; in ethiopiam ægypto conterminã. Duplex est ethiopia & bipartiti ethiopes: de quibus disputatio est apud strabonem ex uersu homerico. autumat plinius ethiopas dici ab ethiope uulcani filio. Nigros esse existimauit herodotus ex eo q genitura eoꝝ nigrasit. sed herodotum refellit aristoteles in tertio de animalibus: & in. ii. de generatione: ostendens sperma omnium animantium esse album: cum spumosum sit. Spuma autem omnis alba est. hic fictum est non sine ratione uenerem ortam esse e spuma maris: uidelicet propter naturam seminis spumosã: unde & aphordite dicitur græce a spuma quam uocant ἀφρόν.

¶M. AN. ¶Vilitatẽ ꝑ. tenuitatẽ. ¶Meli': uili': ueꝝ cõmodi' dicere uoluit. ¶Tertia de. tertia ꝑcii pars: imiuta obliq; tñ Tertiã a Seruilia mire, Cæsari cõciliatã dixit. ¶Vrbãi: ciues q urbẽ incolitis: est alioqn urban' facet'. ¶Caluũ: caluitio. n. ut alio loco dixit offẽdebat. ¶Stupꝝ emisti: ut sit ordo tu o cæsar. ¶Mutuũ: ob põpeiã a Clodio adulteratã. ¶Bogudis cõiugẽ: is i Hispãia: quo ex Mauritãia trãsfretarat enixe Cæs. ptes tuuit. Hirci' i cõmẽtariis ẽ auctor. ¶Naso: Actori' Naso credo cui' supra mẽinit. ldẽ curio iqt: &. M. Actori'

Addicere

Deducere quid

Caluitud ex nimio coit

Bogud

Ethiopia

Error herodoti

Cur uenus e spũ[illegible]ta

Naſo auctores ſunt. alii uaſa legunt: quaſi barbari ſit ſcriptoris nomen: ſed non placet. ¶ In primā lucem: per integras noctes. ¶ In eadem naue: nilum non mare enauigatum accipias. ¶ Aethiopia tenus: quæ Aegypto ad meridiem conterminaeſt. ¶ Nomine ſuo: & enim mater Cæſarionem appellauit.

¶ PHI. ¶ Filiū appellare noīe ſuo. cæſar ex cleopatra filium ſuſcepit cæſarionē ueluti a cæſare noīe deriuato: quē cæſar auguſtus poſt mortē cleopatre interfecit a matre miſſū in īdiā cum magna auri argentiq; copia: de quo cū ſnias amicoꝝ ſciſcitaret auguſtus: dixiſſe Ariū philoſophū ferunt nō eſſe, pbandā multitudinē cæſarē. ¶ C. oppi⁹. hic exiſtimatus ē ſcriptor cōmentarioꝝ nouiſſimoꝝ. ¶ Cū ipe abeſſet. ſ. cæſar nolebat. n. intereſſe in latiōe legis qm̄ paꝝ honeſta & minime romanæ modeſtiæ cōueniens eſſe uidebat: cū talis lex barbarica potius q̄ romana dicēda ſit. Nāq; ut ſcribit Saluſtius nūidæ & mauri populi barbarici quāplurimas ſiq; uxoreſ ducūt: ita ut denas alii: alii plures habeāt: ſed reges eo ampli⁹ ¶ Impudicitiæ. cp. ſ. mulieb͂ria paſſus eſſet. ¶ Adulterioꝝ. cp amator maximus fuiſſet mulierum: q elegāter dī mulieroſus. ¶ Mulieꝝ uiꝝ. ppter adulteria ¶ Virorum mulierem. ppter impudicitiā cynedicā. ¶ Vnū ſobriū acceſſiſſe. tanq̄ ſupiores oēs q rem pu. euertere tentauerūt nō fuerint p̄diti ea ſobrietate: q̄ cæſar. Et ita ſobrius nō minus ad animū q̄ ad corpus referri pōt. iulianū laudat marcellin⁹ cp fuerit ſobri⁹ īpator. e cōtrario nihil magis dehoneſtauit Alex. magnū q̄ uini auiditas. Itaq; cū hoſtes uiceret a uino uict⁹ ē. cato dicebat ebrietatē nihil aliud eē q̄ īſaniā uolūtariā ſobrietatis aſſectator: elegāter ſobrioſus dict⁹ ē a cypriano. ¶ Indifferētē. i. nō curioſū nō moroſū neq; niniis diligētē: ſuſq; deq; faciētē: q d̄ græci dicūt ἀλλιάφορον. & ἀλλιάφορα quæ nos īdifferētia: q̄ neq; bona ſūt neq; mala: & ob id nō magni faciēda. ¶ Cōditū oleū, p uiridi. ſup hoc ita ſcribit plutarchus circa uictū facilitas uel eo patet īdicio: cp mediolani apd hoſpitē ualeriū leonē cenās cū appoſitis aſparagis ualerius unguētū, p oleo iſtillaſſet: facile cōmāducauit & opipare. Idq; moleſte ferētes ſodales caſtigauit dicēs: debuit ſatis eſſe his q hoc īprobāt: hoc nō uti. q hāc ruſticitatē culpat nō niſi ruſticus eē pōt: cōditū media ſyllaba, pducta legēdū ē: tāq; a condio deriuatū qd plutarch⁹ unguētū appellauti: id oleū cōditū uocat trāqllus. nā & ex oleo ungūēta fiūt ut auctor ē plini⁹ ī xv. & docet collumella ī ultio. ſi uero cōditū legis media ſyllaba correpta accipe, p oleo uetuſto & inter penora recondito: qd minime iucūdū ē. qm̄ ut iqt plini⁹ uetuſtas oleo tediū affert: plurimūq; etatis annuo ē. & ita hæc duo opponēt uiride & cōdditū tāq; recēs ueterato: qdā īdoctæ exponūt illud, p uiridi q̄ſi dicat, pſilato hoc ē ad cōditurā cibi: quē ex herbis uirētib⁹ necnō aceto oleoq; gatati iſtillato cōcinamus: eoq; uti ſolem⁹ ī pricipio cenæ. plini⁹ cibaria hoc gen⁹ appellat acetaria: ppterea cp ex aceto ſūmūtur oleū qd̄ fit ex īmatura oliua omphaciū appellauere. græce. n. ὀμφάκιον dr̄ uuæ & fructus īmaturi. ipſa uero oliua noīat drupa. mēdoſa ē dictio apd plinīū li. undeuigeſimo: nā, p drupis oliuis: legit diruptis oleū āt ex drupis cōfectū bōitate p̄cellit & uiriditate: q̄to. n. maturior fuerit bacca tāto oleū mius gratū qd̄ fit ex nucib⁹ iuglādib⁹ cariynō uocāt κάρυον. n. græce nux. qd̄ ex roſis rhodinū ῥόδινον. n. roſa: gleucinū oleū appellat plini⁹ cui muſtū ſcoqtur uapore lēto græci τὸ γλεῦκος muſtū dicūt. qua aūt rōne cōfici debeat oleum gleucinū docet columella li. xiii. cuius ſcia mīme p̄termittenda eſt de oleo uiridi. ait. n. uiride oleū p̄mi citra mēſē decēbrē: qd̄ acerbū eſt neq; cōducit rōnibus p̄ſſamilias. qm̄ exiguū fluit. uiride aūt tūc cōficere expedit: cū ſatis fluit: & p̄tio pene duplicat dn̄i redditū. ¶ Neq; ī īpiis. qn̄ erat ī, puiciis cū impio & copiis militaribus. ¶ Neq; ī magiſtratibus. qn̄ erat rōæ couſul. illud enim ad, puinciales: hoc ad urbanos referēdū ē. ¶ M. AN. ¶ Quaſi plane defenſione: quaſi ualido patrocinio opus eſſet locupleteq; teſtimonio: ut res tā nota negaret. ¶ Quas & quot: uelut neq; illū in ordine diſcrimen: neq; modus adhiberet. ¶ Impudicitiæ dū puer & ādoleſcēs fuit. ¶ Adulteꝝ: poſtq̄ adultus alienas fœminas ſectari cœpit. ¶ Sobrium acceſſiſſe:

præmiiſq; auctā remiſit: filiūq; natum appellare noīe ſuo paſſus eſt. Quē quidē nōnulli græcorū ſimilem quoq; Cæſari & forma: & īceſſu tradiderūt. M. An. agnitū etiā ab eo ſenatuī affirmauit: quæ ſcire. C. Marciū: &. C. Oppiū: reliquoſq; cæſaris amicos: quorū. C. Oppius quaſi plane defenſiōe ac pōcinio res gereret: librū edidit nō eſſe Cæſaris filium: quē cleopatra dicat. Helius Cinna trī. plebis pleriſq; cōfeſſus eſt habuiſſe ſe ſcriptā paratāq; legem: quā cæſar ferre iuſſiſſet: quū ipſe abeſſet utī uxores liberorū q̄rēdorum cā: quas & quot ducere uellent liceret. Atq; ne cui dubium omnino ſit: & impudicitiæ eū: & adulteriorum flagraſſe infamia: Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum: & omnium uirorum mulierem appellat.

### De parſimonia eius in cibo & potu.

VIni parciſſimū ne inimici quidē negauerūt: uerbū M. Catonis ē. Vnū ex oībus Cæſarē ad euertendā rēp. ſobriū acceſſiſſe. Nā circa uictum. C. Oppius adeo indifferētē docet: ut quōdā ab hoſpite conditū oleum p uiridi appoſitū aſpernātibus cæteris: ſolū etiā largi⁹ dicat appetiſſe: ne hoſpitē aut negligētiæ aut ruſticitatis uideretur arguere.

### De rapacitate eius.

a BStinentiā neq; imperiis: neq; in magiſtratibus præſtitit. Vt enim quidam monumentis ſuis teſtati ſūt

quo magis miror Plutarchũ ſcriptum reliqſſe Cæſarẽ ipſum: ut ſupra oſtẽdimus: ĩ curia a Catone ebriũ appellatũ: niſi forte ille tũc ad amorẽ reſpexerit. ¶ Ab hoſpite: Valerio Leõe Mediolanẽſe. ¶ Cõditũ oleũ: Plutarchus unguẽtũ, p oleo aſpargis infuſũ tradidit. ¶ Pro uiridi: uiride oleũ: q̃ rõne fiat: Cato in re ruſtica docet. Pli. fit ex olea adhuc alba exp̃ſſa deterius ex drupa: ita enĩ uocat priuſq̃ cibo matura ſit iã tũ colorẽ mutãs differẽtia: quod hoc uiride ẽ: illud cãdidũ. ¶ Largius: appetẽtius. ¶ Aut ruſticitatis: eiuſdẽ Cæſaris in illa ipſa cœna uox fuit: q hãc ruſticitatẽ: arguit: nõ niſi ruſticus eſſe põt. ¶ Abſtinentia: in alienis. ¶ Neq; imperiis dum exercitibus p̃fuit. ¶ Magiſtratibus: quos ſine exercitu geſſit.

in Hiſpania a proconſule: & a ſociis pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni: & Luſitanorum quædam oppida q̃q̃ nec imperata detractarent: & aduenienti portas patefacerent, diripuit hoſtiliter, in gallia fana, templaq; deũ donis referta expilauit: urbes diruit ſæpius ob prædam q̃ ob delictum. unde factum ut auro abundaret: terniſque milibus nummum in libras promercale in Italiam: prouinciaſq; diuẽderet. In primo conſulatu tria millia pondo auri furatus e Ca

¶ PHI. ¶ A, pconſule, pconſulem hiſpaniæ intelligit cæſaris anteceſſorẽ. quis hic fuerit ambigit̃: nec refert: cũ ſenſus ſit manifeſtarius. tuberonẽ intelligi cui q̃ſtor fuit nõ placet nec conuenit. ¶ Monumentis libris. monumẽtũ. n. ut inqt florẽtin⁹ iuriſcõ. generaliter res ẽ memoriæ cã in poſteꝝ p̃dita: & ut auctor eſt feſtus: qcqd ob memotiã alicuius factũ eſt id monumentũ eſt: ut fana. porticus: ſcripta: & carmina. de monumẽto ita ſcribit uarro. monumẽta a moneudo q̃ ſunt in ſepulchris: & ideo ſecundũ uiã quo p̃tereuntes admoneant & ſe fuiſſe & illos eẽ mortales ab eo cœtera quoq; ſcripta ac facta memoriæ cã monumẽta dicta. ¶ Emẽdicatas. more mẽdicãtiũ expetitas. ¶ Eris alieni æs alienũ debita nũcupãus quo. ſ. cõflictabat cæſar. Mercurius in ſexto loco ab horoſcopo facit multis debitis & multo uſurarũ fœnore iplicatos. Talis erat cæſar ære. ſ. alieno fenoribuſq; cohoptus. ¶ Luſitanoꝝ. luſitania, puincia ẽ & ulterioris hiſpaniæ. auctor ẽ plinius luſũ liberi p̃is aclyſam cũ eo bacchantẽ nomẽ dediſſe luſitaniæ. ¶ Fana: antiq fana tẽpla dixerũt ſiue a fauno: q auctore, pbo grãmatico primus cõditor fuit: ſiue a fando: qa ut ſcribit Feſtus dũ pontifex maximus tẽplũ dedicat: certa nerba fat̃. fana ãt & tẽpla hoc in loco diſpauit ſeiunxitq; pinde ad diuerſa. ſunt. n. tẽpla, p̃prie loca p augures cõſtituta. apud'ro. ſe. con. fieri non pcterat niſi in tẽplo: & ut ait uarro & repetit gellius ĩ. xiii. nõ oẽs ædes ſacræ tẽpla ſũt: neq; ædes ueſtæ erãt tẽplũ. ¶ Expilauit. expilare & cõpilare ſignificãt furto fraudare: ſic ut ne pili qdẽ in corpe ſpoliatis relinquãt̃ auctor aſconius. inde apud iuriſcõ. titulus eſt de crimine expilatæ hereditatis. & q alienã hereditatẽ extraordinarie ſolet coherceri. ¶ Promercale diuenderet. promercalia uocamus mercimonia: quæ uenditioni expoſita ſunt. Ita Au. gellius promercalia eſſe putat in penore: & ſuetonius in libro de grãmaticis & rhetoribus tradit palemonem grãmaticum exercuiſſe officinas ueſtiũ promercaliũ. Columella quoq; li. xii. ſic refert de officio uillici ſcribens. pecuniam dñi neq; in pecore neq; in aliis rebus promercalibus occupet. Idẽ in primo. Neue negocietur ſibi pecuniamq; dñi aut animalibus aut rebus aliis, pmercalibus occupet. quidã exiſtimãt, pmercalia proprie dici merces: q primo minoris emunt̃ ut poſtea pluris diſtrahãtur: quarũ rerũ negociatores græco uocabulo, ppolæ nuncupant̃ πρὸ enĩ grece dicit̃ ante: & πωλέω uendo. hac dictione uſus ẽ plautus in aulularia: & mar. tullius in oratione cõtra piſonẽ: cuius uerba ſunt hæc. piſtor domi nullus. nulla cella. panis & uinũ a, ppola atq; de cuppa. Lãpridius quoq; in cõmodo. ait. Imitatus, ppolas circũforaneos equos currules ſibi cõparauit. Senſus ẽ tranqlli cæſarem adeo abũdaſſe auro: ut diuenderet ptim in italia ptim in, puinciis ſingulas libras auri promercalis tribus milibus nũmũ. ¶ Tria milia pondo auri: pondo aliqñ pro pondere accipit̃: aliqñ ſignificat libra. unde antiquitus duapondo & trepondo: uſq; ad qntiliani etatẽ ab oĩbus dictum eſt: & recte dici meſſala cõfirmat hic pondo, p libris accipit̃. ¶ Furatus e capitolio. plinius refert in. xxxiii. cæſarem non in primo conſulatu ſed primo introitu urbis in ciuili bello:, ptuliſſe ex ærario laterũ aureoꝝ. xxyii. milia: & in numero pondo. ccc. cũ aliis tpibus non fuerit romana reſp. locupletior. Idẽ tradit in. xix. cæſarem initio ciuilis belli, ptuliſſe ex ærario inter auꝝ & argentum laſerpitii pondo centũ. xi. Eſt aũt laſerpitiũ: ut id quoq; obiter declaretur: uirgultũ herbidũ quod græci ſilphion appellant: ex cuius culmo exudat ſuccus roſcidus: quẽ uocant laſer: magnificũ in medicamẽtis: & in cyrenaica, puincia laudatiſſimũ. hĩc a catullo dictũ. laſerpiciferis iacet cyrẽis. caulem laſerpitii magudari uocarunt: qd tenerius ẽ & minus uehemẽs. hinc ẽ iocus ille plautinus ex rudẽte. ubi ad cyrenenſem ſenẽ ait tranio. te oro & queſo ſi ſperas tibi hoc anno multũ futurũ ſirpe & laſerpitium & inibi ſeu tibi cõfidis fore multã maguderi. In his ego uerbis exiſtimo: illud ſirpe: eſſe corrigendũ ſilphiũ. Nãq; ut dudũ diximus: ſilphion græci uocãt ipm laſerpicium. & ita leges multũ futurũ ſilphiũ & laſerpiciũ: pri cianus in ſeptimo allegat hoc plautinum: aitq; magudarim eſſe frugis genus ideſt caulis. Alii maguda rim uolnnt eſſe ſiliginem: in quo haud dubie falũtur. hoc ideo latius explicaui ad coarguẽdos grãmatiſtas: qui in triuialibus ludis quotidie nominitant maguderi: nec tamen qd ſit ſatis collent.

¶ M. AN. ¶ A proconſule: ſub Tuberone: quæſtor Cæſar fuit in hiſpania: quem uaxime obſeruauit: ſed ille prætor a Plutarcho nõn, pconſul dicitur: q̃q̃ non ignoramus omnes qui exercitibus præeſſent: quod pedianus etiam teſtatur: prætores a ueteribus appellatos: ¶ In auxilium: ad ſeſe ære alieno leuandum. ¶ Luſitanorum: luſitanos & Calecos in hiſpania Cæſar bello domuit. ¶ Fana templa: recte diſtinxit, nã

Monumẽta

As alienũ

Fana unde luſitania

Expila. Compila.

Promercalia

Propolæ q

Laſerpitiũ

Locus plauti in Rudente

Maguderi.

non omnes sacræ ædes: seu fana: sunt eadē & templa qđ Gel. in acticis noctibus docet. ¶ Promercale aurū: ꝓmercalia a ueteribus dicta quæ citra usū uenalia ꝓponebant: unde ꝓmercales uestes. Tranquillus in palemone cū officiū ꝓmercaliū uestium exerceret. Gel. ex iis aūt inquit: quæ ꝓmercalia & usuaria in locis iisdē eēnt: ea sola eē penori putat: qbus uerbis dat intelligi ꝓmercale id esse qđ ab initio diximus. ¶ Tria millia pondo auri: qđ sacrilegiū: quia pontifex maximus occultius: patrauit. Plinius. M. Crassum duo milia pōdo auri tertio suo: & Pōpeii cōsulatu ex capitolini iouis solio furatū tradidit. ¶ Inaurati æris: ꝙ sublati auri speciem representaret.

¶ PH'. ¶ Inaurati æris. ad fraudē conuelandā & furtū dissimulandū: in quo imitatus uidetur calliditatē annibalis: q iustino & probo emilio auctoribus cōpleuit amphoras plūbo: sūmas opiens auro & argento. easq; ꝑ sentib⁹ cretēsib⁹ deposuit cretæ i templo dianæ simulās se fortunas suas illoꝝ fidei credere clā uero statuis æneis quas secū deportabat. auro & pecunia complens illusis cretensibus ad prusiā regē contendit. ¶ Societas. honoratissimū sibi esse existimabant externi reges nationesq: si societatē coiret cū po. ro. olim uermina siphacis filius ꝓ maximo beneficio petiit ꝑ legatos ut rex sociusq; & amicus ab senatu appellaret'. responsū legatis est: nois eius honorē ꝓ magnis erga se regū meritis dare populū ro. consuesse. sensus tranquilli est. cæsar his qui petebant societatē romanā: & qui socii romanoꝝ dici affectabāt: ꝑcio accepto id dabat: sicut ēt regia regibus accepta pecūia cōcedebat. ¶ Vni ptolomeo. Auletā ptolomeū significat: q pulsus regno restitutus fuit ꝑ gabiniū cæsare & pompeio suffragātibus de quo ante dictū est. ¶ Sex milia talentoꝝ: talentū apud priscos nō unius generis fuit. nāq; atticū erat sex miliū denarioꝝ. alexādrinū. xii. denariū neapolitanu. vi. denariū. syracusanū triū denariū. rheginū uictoriati: qđ nūmi genus ē a uictoriæ nota. præterea ut auctor ē priscianus talentū atticū magnū octoginta libras & paulo plus hēbat. talentū uero puum habet. lx. minas atticas. refert mar. uarro talentū egyptiū pondo. lxxx. patere. Idē ait talētum atticū taxari. xvi. sestertiis. generaliter noīe talenti significat' talentū magnū: quod continet libras. lxxx. de quo ita scribit Liuius libro. xxxviii. ¶ Argenti probi duodecim milia attica talenta dato intra. xii. annos pensionibus æquis: talentū ne minus pondo. lxxx. romanis pōderibus pēdat. ¶ Onera bellorū. Bella & maxime ciuilia sine pecunia copiosa geri nō posse nullus ignorat: sunt. n. nerui bellorū & rerū agendarum effectrices pecuniæ. nec satis ꝑscribi pōt sumptus bellicus. unde archidamus spartanus rogantibus sociis q̄tum pecuniarū foret satis ad bellum peloponensiacū: scienter respondit. ὁπόσα ἐστὶ τὰ χρήματα βίου. i. bellum ordinata nō querit. ¶ Munerū. non tam donoꝝ q̄ spectaculoꝝ intellige. Iam. n. dictum est munnera dici spectacula: in qbus cæsar fecit impendia regalia. Impendiū aūt significat impensam ab impendēdo ære appellatum: ut auctor est mar. uarro. ¶ Eloquentia. militari. differt eloquentia militaris ab eloquētia forēsi inde uerba castrensia dicuntur qbus in castris frequenter: in foro rarenter utebātur: sicuti illud est quagrigarii: copiant'. quod uerbū ut inquit gellius castrense est: nec facile id repias apud ciuilium causarum oratores: & liuius ait orationem tēpanii fuisse militariter grauem significare uolēs fuisse incōpositam minimeq; excultam floscul is eloquentiæ forensis. Cor. quoq; Tacitus inquit uespasianum militariter locutum eē ad milites: cum eloquentia castrensi usus sit non forensi: sidonius apollinaris cæsarem & ipse laudat ab eloquētia castrensi: & quintilianus dixit cæsarem eodem animo dixisse quo bellauit: in quo mira fuit sermonis elegantia. ¶ Principibus patronis. patronos uocamus oratores: qui patrocinio suo reos tutantur. nec temere patronus fungitur officio accusatoris. sed proprie is est qui agit causam accusati. primarii autem patroni tēporibus Cæsaris romæ fuerūt Cicero & hortēsius cū hortēsi⁹ ob eloquentiā rex causarū nominet': Et cicero in iudiciis ab hominibus ætatis suæ regnare dictus sit. Cæsarem ait tranquillus annumeratum fuisse inter primarios actores causarum posteaq; accusauit Dolobellam repetundarum: de quo supra: tanq; patroni & dicantur qui accusant. Cæsar. n. accusatoria eloquētia infectatus est dol'obellam: nec tū obtinuit ut dānaretur. ¶ Cicero ad brutum. liber est ciceronis: qui inscribitur. brutus. in quo enumerant' romani oratores: & cū de oibus ætatis suæ silentium agat: solos cæsarem atq; marcellum adhuc uiuētes miro preconio extollit: aitq; cæsarem omnium fere oratorum latine loqui eloquentissime.

¶ M. AN. ¶ Societates ro. p. s. ¶ Vni ptolemeo: auleti: q amicus & socius ē a senatu appellatus. ¶ Rapinis & sacrilegiis: ut hoc ad res sacras: ad profanas illud referas. ¶ Eloquentia militari: qualem i eo esse oportuit: qui plurimum in armis esset uersatus. Plutarchus dicendo rationē: ad quam habilis & natura pronus ferebatur omittens: rei militaris curam suscepit Fabius. C. uero cæsar: si tantum foro uacasset: nō alius ex nostris contra Ciceronem nominaretur: aut certe militarem eloquentiam itelligi uoluit: quæ in negociorū actione: non in præceptis: declamatoriaue ostentatione uersatur. ¶ Principibus patronis: inter primos pa-

pitolio: tantūdē inaurati æris reposuit. Societates ac regna pācio dedit: ut qui uni Ptolemeo prope sex milia talentorū suo Pompeiiq; nomine abstulerit: postea uero euidentissimis rapinis ac sacrilegiis & onera bellorum ciuilium & triumphorum: ac munerum sustinuit impendia.

## De eloquentia & arte oratoria.

Eloquentia militari: qua re aut æquauit præstantissimorum gloriam: aut excessit: post accusationem Dolobellæ haud dubie principibus patronis annumeratus est. Certe Cicero ad Brutum oratores enumerans negat se uidere: cui Cæsar debeat cedere: aitq; eum

Talentum multiplex

Nerui rerū pecuniæ

Impendiū

Eloquētia militaris.

Patroni q

tronos. ¶ Cicero ad Brutum: de pfecto oratore. de quo idē ad eundē: qm̄ inquit illud maiorū uigiliarum opus in tuo noīe apparuit ¶ Ad Cornelium Nepotem: quæ Cicero ad Cornelium scri sit: hodie non ex/tant: Sunt qui epistolas tantum ad eum exaratas existiment: huius Plinius non uno loco meminit: quippe quem in iis quæ falso de Istro tradidit mendacii redarguat.

¶ PHI. ¶ Ad cornelium nepotem. hic ē ille cornelius nepos: qui marci Ciceronis ut qui maxime amicus familiarisq; fuit: libroſq; de uita illius cōposuit. Non peruenerūt ad posteros: q̄ scripsit cicero ad cor. nepotem tātūmodo extat libellus nepotis de uita pomponii attici breuiter eleganterq; pscriptus. De hoc eusebius chronographus. Cornelius nepos scriptor historiarum clarus habetur. est autem nepos hominis cognomentum. ut apud Iuuenalem Dignicq; molam uersare nepotis. ¶ Adhuc adolescens. adolescenti genus dicendi concitati us congruit. Seniori uero sedatius. unde ait cicero oratione suā cepisse canescere. cū ät imitatio similes nos his quos imitamur efficiat: cæsar adhuc adolescens imitat' ē stilū scriptionēq; cæsaris strabōis oratoris tāq; etati suæ & ingenio feruēti cō gruentem: cū in alia etate potuerit alios imitari. Suadet. n. quintilianus in. x. non uni nos addicere debere: quem per oīa sequamur. neq; unum solum imitandū. ¶ Strabonis cæsaris. Strabo cæsar orator fuit: cuius orationem qua sulpitio respondit: citat priscianus pro testimonio libro. v. grāmatices. Idem in sexto ait Strabonem cæsarem dixisse penoris ut pecoris: huius eloquentiā cæsar cum adhuc esset adolescens secutus est multi cum nullā huius strabonis cæsaris mentionem fieri apud ueteres crederēt lapsi sunt in errorē ut pro strabonis cæsaris emendarent uel potius deprauarent cai carbonis. ¶ Transtulit in diuinationem. cum de constituendo accusatore queritur iudicium qd super ea re redditur: cui nā potissimū ex duobus pluribusue accusatio in reum permittatur: ea res diuinatio appellatur: Et ut inqt Caius bassus id iudiciū diuinatio nominat' qm̄ diuinare iudicem quodāmodo oporteat: quam sententiam sese fere par sit. Alii diuinationē appellatam esse putant: qm̄ cum accusator & reus duæ res quasi cognatæ coniunctæq; sint: neq; una sine altera consistare possit: In hoc tamen genere causæ reus qdem iam est: sed accusator nundum est: & iccirco diuinatione supplendum est: quisnam accusator futurus sit. Ita marci ciceronis prima uerriminarum diuinatio inscribit' qa ut auctor est asconius non de facto queritur sed de futuro: quæ est diuinatio: uter debeat accusare cicero an cecilius. Alii putant diuinationem dici: q̄ res agat' sine testibus & sine tabulis: & his remotis argumenta leuia sequantur iudices & quasi diuinent. In hoc significatu accipimus hoc in loco diuinationem cæsaris: q ex oratione Strabonis cæsaris: quē imitat' transtulit quedā in orationē suam: q̄ dicta est diuinatio: Hoc opinor in accusatione dolobellæ cōtigit: in quo iudicio ut licet co niectorie suspicari tractū est: utrū cæsar an alius dolobellā accusare deberet. uñ cæsar sicut cicero in cā uerris diuinationē edidit. ¶ Pronunciasse. demosthenes primas & secūdas tertias pronūciationi dedisse fert': cū interrogaret': quid in dicēdo esset primū. ut ait mar. tullius: hæc in dicēdo una dominat': sine hac sūmus orator eē in numero nullo pōt. mediocris hac i structus sūmos sepe numerare. Cōstat ät pnuncio ut ait fortunatianus: uoce uultu: Gestu. ¶ Venustate. uenustū est qd cū gratia quadā & uenere dicatur: ut ait fabius: uenustatē feminis dignitatē uiris conuenire docet. M. Tullius: Si luna a ioue defluat ad uenerē facit uenustos & qbus ut ait Firmicus in quarto matheseos ex uetustate ptās maxima cōparetur. hic uēustas accipit' pro gra dicēdi & uenere amabili q̄ suauitate. ¶ Ab actuaris exceptā: actuarii dici uident' qui acta actionesq; describūt ueloci stilo: eaq; descripta deinde recitant qd significare uī seneca his uerbis. multū iqt uiua uox facit nō qdem. hæc q̄ aliēis uerbis cōmodatur & actuarii uice fūgit'. De actuario locut' uī & iuuēalis illo uersu: Quis dabit historico q̄tū daret acta legēti scribit iulius capitolinus uictoriū a quodam actuario fuisse interfectū. Actuarii igitur tanq notarii exceperunt orationem cæsaris sed male: cum subsequi non possent celeritate scribendi celeritatem dicentis.

¶ M. AN. ¶ Elegantem: Fabius de figura dicēdi: quæ in Cæsare fuit exornat. Hæc oīa inquit mira sermōis cuius proprie studiosus fuit elegantia. ¶ Adolescens: sic. n. legis nō adolescentis: ut ad Cæsarē id referas: q adolescens adhuc sit Cæsaris stilū secutus: sed procedēte ætate aliud ab eo diuersū. ¶ Strabōis Cæsaris: gētilis sui. ¶ Ardēti motu: idem Fabius tanta in eo uis: ea concitatio: ut illū eodē aīo dixisse: quo bellauit appareat. ¶ Pro Quinto Metello: Cæsar & Metellus patrū decreto: ut alio loco dixit dignitate submoti sunt: ¶ Actuariis: iis q acta celeri scriptione excipiebāt: Anneus Seneca: multum inqt uiua uox facit: non qdem hæc quæ alienis uerbis accommodatur: & auctuarii uice fungitur. ¶ Exemplaribus: exemplaria dicuntur unde epistolæ: orationes: aliaue scripta sumuntur: estq; exemplar: ut Pompeio placet: ex quo simile aliquid

Cor. nepos

Strabo cæsar

Diuinatio oratoris quid

Pronūciatio primas obtinet

Venustas. Dignitas.

Actuarii q

Exēplar.

facimus:exemplū quod sequimur:aut uitamus:sed utrūq; pro altero quandoq; usurpatum reperies.

¶PHI. ¶Sed quā scripsit metello.scribere pro metello est,p defensione metelli:scribere metello significat mittere dicareq; ipsi metello.ait suetonius exēplaria quedā se inuenisse: quorū inscriptio demonstrabat nō pro metello hoc est non pro defensione metelli scriptā fuisse a cæsare orationē sed metello scriptā hoc est mettello dicatā missāq;:uideturq; significari ille Metellus tribunus plebis cui leges turbulētissimas ferenti fauit cæsar prætor existens. fueruntq; ambo repulsi ex decreto senatus ab administratōe rei pu. ¶Vna quasi priore habita pliō.cæsar duobus pliis cō fecit bellum hispaniense aduersus filios magni pōpeii: Altero apud cordubā:altero apud mūdam.scribit appianus cæsarem cū in maximo piculo constitutus esset apu d cordubā milites nomiatim appellasse: & duces his uerbis affatū eē erit hic mihi finis uitæ uobis ātrei militaris nouissim' labor.In prælio uero apd mūdā discurrens p medias acies armatoq; ita iclāitabat.si nihil pudoris supereſt corripite me & in puerorum manus tradite. ¶Priore.apud cordulam. ¶Posteriore. apud mundam. ¶Reliquit commētarios:commentarium librū appellamus:in quo res simpliciter summatim q; & quasi per capita describuntur.hoc declarat Seneca cum sic scribit libro.iii.declamationū.sine commentario nunq; dixit seuerus cassius:nec hoc cōmentario contentus erat:in quo res nudæ ponūtur.Cicero i bruto:Non ē oratio sed q̄si capita rer & oratiōis cōmentarium paulo plenius.Vnde cæsaris cōmentarii dicti sunt quos ob hoc scripsisse uideri uoluit:ne scientia tāntarū rerum scriptoribus deesset. Elegantia stili satis declarat:qui nam a cæsare scripti:qui ue ab aliis editi sint cōmentarii. Nāq; nouissimus qui cōtinet hispaniense bellum.barbaricam magis quā historicam elegantiam redolet. ¶Suppleuerit.octaui cōmentarii de bello gallico scripto fuit hircius: sicuti eius prefacio ad balbum aperte significat. ¶Nudi.sine pigmentis oratoriis sine ueſtitu scriptionis cultiore.sed quemadmodū femina pulchra nuda est q̄ purpurata pulchrior:ita cæsaris commentarii nudi sunt ueuustiores pulchrioresq;:q̄ scripta alioq; fucata & ueſtitu oratorio cōtis pigmentati uidētur.sine unguentis bñ olentes:& sine ornamentis ornatissimi.Au.gellius scribit cæsarē sermonis fuisse præter alios suæ etatis castissimi. ¶Calamistris inurere.Calamistrū uocamus ferrum tonsorium:quo calefacto capilli fiunt annulati. ¶Vnde coma calamistrata & pueri calamistrati dicti. De calamistro diximus affatim in cōmentario proptii primo. Exprobrat gabinio a cicerōe coma calamistrata sensus est quēadmodū tonsor calamistro adhibito capillos magis urit q̄ ornet:ita metaphoricos ait cicero ineptos scriptores qui audebunt attingere cæsaris cōmentarios inusturos potius quā decuraturos illius scripta calamistro.hæc aūt scribit cicero in bruto hocē in libro de claris oratoribus. ¶Adeo oīa probantur.uerba sunt hircii ex prefatione sumpta:quam preponit cōmentario belli gallici. ¶Parum integra ueritate.Lex historiæ prima ē ut uera dicant. Detracta.n.ueritate ut inqt decenter polybius similis fit historia aīali excecato: qd sine luminis usu est inutile.uñ a cicerone historia dicit lux ueritatis.esset itaq; reprehensiōi iustæ obnoxi' cæsar si paq; fideliter cōdidisset historiā sicuti philius & fabius pictor a polybio reprenduntur: q; a ueritate in scribendo defluxerint.

Cōmentarium qd

Calamistq; quid

Coma calamistrata

Metello:sed quā scripsit Metello:cū ex persona Cæsaris sermo sit:Metellū seq; aduersus coium obtrectatoq; criminationes purgātis:apud milites quoq; ī Hispania idē Augustus oronē eē uix ipsius putat:q̄ tñ duplex fert:una quasi priore habita prœlio:altera posteriore:quo Asinius Pollio:ne tempus quidem concionandi habuisse eum dicit subita hostium incursione.

De libris cōmentariis & epistolis per eum editis.

RElíquit & req; suaq; cōmentarios gallici ciuilisq; belli pompeiani.Nam alexādrini africiq; & hispaniensis incertus auctor est.Alii.n. Oppium putant: alii Hircium:qui etiā gallici belli nouissimū imperfectūq; librū suppleuerit de cōmetariis Cæsaris Cicero ī eodē libro sic refert:Cōmētarios scripsit ualde quidē probandos:nudi sūt recti & uenusti oī ornatu oronis tāq; ueste detracta:sed dū uoluit alios hre:paratā uñ sumerēt qui uellent scribere historiā ineptis gratū fortasse fecit:qui illa uolūt calamistris inurere: sanos quidē homines a scribēdo deteruit.De eisdē cōmentariis Hircius ita prædicat:adeo probant oium iudicio:ut præpta non præbita facultas scriptoribus uideatur:nos etiam quā facile atq; celeriter eos perscripserit scimus.Pollio Asinius parū diligenter:parūq; integra ueritate cōpositos putat

¶M.AN ¶In Hispania:ubi nouissime pōpii liberos prælio uicit. ¶Priore prælio:nam & ad Cordubā:& ad Mūdā pugnatū est:ut Hircius:siue Oppius scripsit:nec placet:ut id referas ad bellum:quod Cæsar in Asfranium:& petreium prius gessit:in quo tumultuario certamine apud Hilerdam:nec totis uiribus est concursum. ¶Pompeiani:eorum quæ in pompeium gessit. ¶Alii Oppium alii Hircinium:hinc credo factū ut commētarii ipsi hodie sub incerto auctore ferātur. ¶Eodem libro:ad Brutum. ¶Nudi:sine fuco: alio ue maiore uerborum lenocinio. ¶Recti:sine lapsu:nec in uitium declinantes:minimeue claudi: aut obli-

qui. ¶Venusti:quadam dicendi gratia:ac Venere referti. ¶Fortasse fecit:q dicendo stilū:uelut calamistro concinnare uellent. ¶Calamistro:instrumēto ad inflectendos cōcinnādosq; capillos apto:uñ calamistrati dicti. ¶Sanos:integri & sani iudicii. ¶Asinius pollio:qui & ipse ex familiaribus Cæsaris fuit.

Cū Cæsar plæraq; & quæ per alios erant gesta temere credi derit: & quæ per se:uel consulto:uel etiam memoria lapsus perperā ediderit:existimatq; rescripturum:& correcturū fu isse. Reliquit & de analogia duos libros: & Anticatones to tidem:ac præterea poema:quod inscribit iter:quoq; libroq; primos in transitu alpium:cū ex citeriore gallia conuētibus peractis ad exercitū rediret:sequētes sub tempus mundēsis prœlii fecit:nouissimū dū ab urbe in Hispaniā ulteriorē quar to & uicesimo die peruenit. Epistolæ quoq; eius ad senatum extant quas primum uidetur ad paginas:& formam memo rialis libelli conuertisse. Cum antea consules & duces nō ni si transuersa charta mitterent scriptas. Extant & ad Ciceronē item ad familiares domesticis de rebus in quibus si qua oc cultius perferenda erant per notas scripsit. i. sic structo lrārū ordine:ut nullū uerbū effici posset:quæ si quis iuestigare & psequi uellet quartā elemētorum litteram:idest. d. pro. a. &

¶PHI. ¶Per alios gesta. ut p curionem per labienū. per cot tam legatos. ¶Memoria lap sus. non uidet simile ueri obli uionem obrepsisse cæsaris me moriæ:cum fuerit in illo subli mitas oium capax:quæ cælo cō tinentur. ¶Perperā. non recte Perpam
¶De analogia duos libros. græci analogiam uocāt quā la tini proportionē dicunt. & ana logia & cōtra analogiā scripsit. Analogia
mar. uarro subtilissime ad cice ronē. Aristarchus & crates grā matici illustres alter analogiam defensitauit alter oppugnauit. Crates. n. cōtra analogiam atq; contra aristarchū, p anomalia neruos suos contendit. quinti liāus horum cæsaris libroq; ita meminit li. primo. an uim cæsa ris fregerūt editi de analogia li bri. gellius in. xix. auctor est li

bros hos de analogia conscriptos eē a cæsare ad mar. ciceronem. ¶Anticatones totidem. Cicero librū scri Anticatōes
psit cui titulus est cato:quo catonis uticēsis laudatio continebat hoc cū merore angeret cæsarem:propterea qđ preconia catonis suā esse ducebat uitupationem:duos libros scripsit in catonē crimina catoniana cōple xus:q anticatones inscribūtur. Iuuenalis. Maiores quā sint duo anticatones. Priscianus quoq; allegat cæsa rem in anticatone priore:quia est & posterior. nomen est cōpositum ex græco & latino:nā ut inquit quinti lianus in primo ex peregrino & nīo componuntur dictiones:ut epitogium & anticato. ¶De anticatonibus intelligit Cicero quadam ad atticum epistola sic scribens:qualis futura sit cæsaris uituperatio cōtra laudati onē meam:perspexi ex eo libro:quem hircius ad me misit:in quo colligit uicia catonis. ¶Inscribit iter. græ ci ὁ Ἀοἰτωὸ ρἰκὸν uocant:quod uulgo dicit Itinerarium. de quo sic scribit hieronimus ī libro de uita & obi Odœporicon
tu paulæ. neq;. n. odœporicon eius disposui scribere? Impressi codices mendosi sunt:qui pro odœporicō ha bent adephoricum. ¶Primos duos. s. de analogia. ¶Cōuentibus. relege quæ supra annotauimus pertinē tia ad conuētus. ¶Sequētes. anticatones. ¶Sub tps. circa tps uel per tps. nāq; sub lucē dicim°, p añ lucē uel p Sub
lucem:sicut sub noctem cura recursat, p per noctem:lege quæ scribit priscianus ī. xiiii. de hac particula. Sub. ¶Mundēsis. quo apud mundā uicit filios pōpeii:scribit marcellinus iulianum sub pellibus solitum quedā scribere de nocte ad emulationē cæsaris:unde admonemur cæsarem iu bello dedisse operā marti & miner uæ:gladio & stilo. ¶Formā memorialis libelli. Epistolæ passim scribi solent in charta transuersa & compli cata:constantq; ex simplici folio. cæsar primus redegit epistolas in formam libelli qui memorialis appellat propterea quod memoriæ uegetandæ causa fieri solet:in eoq; pluribus paginis plures res continētur qua rum subit memoria ex inspectione:de quo intellixisse uidetur quintilianus sic scribens libro. xi. ad libellū respicere uiciosū:quod libertatem negligentiæ facit:scribit gellius quosdam iscripsisse libros titulo memo rialis:tanq; essent ad memoriam adminiculandam comparati. ¶Per notas scripsit. notas latinæ appella Notæ
mus:quas uulgus zephiras uocat. primus auctore eusebio notas commentus est tiro tullius Ciceronis li bertus. de notis cæsaris sic tradit Au. Gellius libro. xvi. in epistolis cæsaris inueniuntur litteræ singulariæ si Zephyras
ne coagmentis syllabarum: Ex quibus uerba confici nulla possunt: probus grammaticus commentarium satis curiosum fecit de occulta litterarum significatione epistolarum cai cæsaris scriptarum. lacedemonii usi sunt scytala. quid autem hoc sit declarauimus in libro annotationum. & gellius atq; plutarchus ostendunt. ¶Elementorum. litteras elementoq; uocabulo nuncupauerūt: ad similitudinem mundi elementoq;: sicut Elementa
enim illa coeuntia omne corpus efficiunt: sic hæ coniunctæ litteralem uocem quasi corpus aliquod con Elementa
ponunt. abusiue elementa pro litteris: litteræ, p elementis uocantur: auctor priscianus. inde elementariæ rius
litteræ dictæ primitiuæ. Iulius capitolinus, puer inqt litteris elemētariis & calculo ībutus. a seneca senex p quā eleganter dicit elementarius: cū ait in quinto epistolaq;. turpis & ridicula res est elementarius senex.
¶M. AN. ¶Vel consulto: consilio non errore. ¶Perperam: praue peruerse. ¶De analogia: de uerborum proportione: cuius operis Gellius meminit: analogiam apud græcos Aristarchus semper tutatus contra Crates anomaliam. Varro in utranq; partem plura disputat. ¶Anticatones: in Catonem scriptos de nu mero Iuuenalis Tranquillo astipulatur: q̄ sint inquit duo Cæsaris Anticatones eos Plutarchus contra Ci ceronis laudationem a Cæsare æditos ait. ¶Primos: de analogia. ¶Sequentes: anticatones. ¶Nouissimū

qui iter est inscriptus. ¶ Vlteriorem: Bethicam. s. q̄ adhuc magis mirum q̄ si in citeriorem ueniſſet. ¶ Memorialis libelli: res plures ad memoriam complexi. ¶ Tranuersa charta: ut in libelli formā commode cōplicari non possent & iccirco transuersa: quia cum simplici pagina uterentur: transuerso folio scribebant: ut capaciore imagine plura complecterentur. ¶ Per notas: occultiores elementoꝝ obseruationes. ¶ Quartā elementorem litteram: quartam litterarum figuram: ideſt quarto loco ab ea: quæ usurpanda esset remotam ut. d. ne ab eius exemplo recedamus: pro. a. e. pro. b. f. pro. c. ponātur: qua sane structura nulla integra dictio coalescit: ut si Romam scribas urpdp sequatur. Probꝰ grāmaticus de huiusmodi scribendi ratione a Cæsare usurpata commentariū reliqt: Gellius ad. L. Oppium: & Cornelium Balbū ea potissimum scribendi figura Cæsarem usum tradid t.

perinde reliquas cōmutet. Ferunt & a puero: & ab adolescē tulo q̄dā scripta: ut laudes Herculis: Tragœdia Oedepi: itē dicta collectanea: quos oēs libellos uetuit Augustus publicari in epistola: quā breuē admodū: ac simplicē ad Pōpeiū Marcum cui ordināndas biblioth ecas delegauerat misit.

De peritia & labore eius in armis.

ARmoꝝ & eqtādi pitissimus: laboris ultra fidē patēs erat in agmine: nōnūq̄ equo sæpius pedibus anteibat

¶ PHI. ¶ Perinde. piter. ¶ Reliquas cōmutet. exempli causa. e. ponatur. p. b. f. pro. c. & itidē fiat in reliqs. ¶ Laudes her. hercules fuisse plures eruditi prodiderunt: imprimis thebanum & egyptium magnificāt. herodotus ait in euterpe: herculē unū esse ex duodecim diis egyptiorum: græcosq̄ ab egyptiis hoc nomen mutuatos indidisse filio amphitrionis. Macrobius herculem scribit esse solem: idq̄ ex nomine claresce re. Hercules enim nihil aliud est q̄ heras: ideſt aeris: cleos ideſt gloria: quæ porro alia est aeris gloria: q̄ solis illuminatio? Idem dictus est. xii. labores cōfeciſſe. quia sol annuo cursu. xii. signa zodiaci lustrat & cōficit. olim sophista quidam scripserat herculis laudationem: quā cum legere uellet dixit festiuiter Antalcidas τὶσ γὰρ ψεύσεται τὸν θεὸν τοῦτον ideſt quis uitupat hūc deum: inter tria impossibilia hoc quoq̄ impossibile putauit antiquitas clauam herculi subtrahere. Quod & si fieri posset: nullum tamen deceret certare robore clauæ preter herculem. apuleius herculis laudem hoc preconio extolit in apollogetico. hercules lustrator orbis: purgator ferarum: gentium domitor: is tamē de us cum terras peragraret paulo prius q̄ in celum ob uirtutes ascitus ē: neq̄ una pelle uestitior fuit: neq̄ uno baculo comitatior. Cetterum nulla est tanta uirtus: quæ iuuidentie morsus effugiat: nā & herculi obtrectatores non defuerunt: qui eum cassabūdum & multibibum fuisse tradiderunt. unde & scyphus herculi ita dicat ut libero patri cantharus. ¶ Tragedia œdipi. sophocles apud græcos tragediam scripsit edipi: quam coloneū appellauit a loco: cuius incola fuit sophocles: sicuti docet cicero libro. v. de finibus: Et œdipus expulsus creontis imperio confugit in coloneum: in quo locus erat furiis consecratus: sed misericordia athenie sum illinc ē erutus hæc & ideo scripsimus: quia dubitari solet & cicero i catone cur apuleius in apologia prodiderint sophoclem scripsisse tragediam nomine œdipum coloneum. apud nostros seneca composuit œdipi tragediam. q̄ is autem fuerit œdipus poetarum carminibus est uulgatissimum & diodori testimonio satis notum. declinatur autem œdipus œdipodis & œdipi in secundo & tertio ordine: ut docet priscianus in. vi. & eruditorum cōfirmat auctoritas. Dixit enim Stacius in primo thebaidos. limes mihi carminis esto œdipodos confusa domus. plautus uero in penulo ait: œdipo opus est coniectore qui sphyngi inter pres fuit. dicitur ãt œdipꝰ ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας ideſt a tumore pedū: quos habuit perforatos. ut euripides in pheniſſis testatur: & signat seneca. genituram hanc habuisse œdipodem tradit Iulius firmicus in. vi. matheseos. fuit horoscopus in cancro. sol in ariete: saturnus in piscibus Iuppiter & uenus in aquario. mars in libra: luna in nebula cancri. ¶ Collectanea. solinus indidit operi sui nomen collectanea: q̄uis a quibusdam polyhistor nuncupetur: multiq̄ alii libris suis indicem fecerunt collectanea: quoniam in his collecta & excerpta ex multis continebantur. ¶ Equitandi pertissimus. plutarchus. equitandi usus cæsari a pueritia facilis adeo extitit: ut reflexis in tergum manibus equum uelociſſimis concitare cursibus sepe consueuerit. persæ filios imprimis docent sagittare & instituunt equitare: ut refert herodotus. uidet enim equitatio esse exercitatio plane uirilis & bellicosa: unde chrysaneas apud xenophontem in quarto pediæ laudat scientiam equitandi intantum: ut existimet se futurum hominem uolaticum: ubi bonus fuerit eques. & ex hoc asserit se maxime adamare hippocentauros: si modo fuerunt: in quibus fuisse & hominis prudentia & equi uelocitas ac robur: inde lex fertur a cyro qua cauetur turpe esse habenti equum: si pedibus uisus fuerit proficisci. Trogus & iustinus memorant parthos equis omni tempore uectari: equis bella equis publica & priuata officia obire: sup equos consistere mercari colloqui: apud quos inter seruos ac liberos hoc est discrimen: q̄ serui pedibus: liberi equis incedunt. equinatio ut ait plinius stomacho est & coxis utiliſſima.

de hercule

œdipus coloneus

Collectanea

Equitatōis laus

¶ M. AN. ¶ Feruntur: tradunt. ¶ Dicta: quæ alii dixerint obseruatiōe digna: uel dictata a præceptoribus excepta: seu certe quæ ipse temere dictare consueuerit. ¶ Collectanea: si dicta ad alios referas uaria intellige: & multiplici lectione collecta. ¶ Armoꝝ: tractandoꝝ. ¶ Equitādi peritissimus: Plutarchus: eqtandi usus ei ex pueritia facilis extitit: ut reflexis integrū manibus equū uelociſſimis concitare cursibus consueuerit. ¶ Laboris ultra fidē: ex militiæ laboribus remedium ægritudini est: ut Plutarchus ait: in Cæsare quæsitū.

¶PHI. ¶Capite detecto. laudat mar. cicero masaniſſam ab hac firmitudie: q̃ nonaginta annos natus nullo hymbre: nullo frigore adduci poterat: ut capite operto eſſet. Cõſimiliter filius in primo punicor̃ extolit hanibalis tolerantiã: cũ ait. Tũ uertice nudo excipe inſanos hymbres celiq; ruinã: ¶Pedibus anteibat. hoc ad alexãdri imitationem: qui pedibus plerũq; iter faciebat & pedes agmẽ circuibat: ut auctor eſt. Qu. curtius. ¶Incredibili celeritate: Qu. curtius nullã alexãdri magni uirtutẽ magis laudat q̃ celeritatẽ: cuius preſidio res incredibiles cõficiebat. eadẽ celeritate uſus eſt cæſar: q ut ipſemet ſcribit in. v. cõmentario unũ ſalutis auxiliũ in celeritate ponebat.

Caput detecto laudi aſcribit

Celeritas cæſ

capite detecto: ſeu ſol ſeu iber eẽt. Lõgiſſimas uias incredibili celeritate cõfecit: expeditus meritoria rheda centena paſſuum millia i ſingulos dies: ſi flumina morarent nãdo traiiciẽs uel inixus iflatis utribus: ut ſæpe nũcios de ſe p̃uenerit.

¶Expeditus. ſine ipedimẽtis.

¶Meritoria. pretio conducta. nam meritoriæ rhedæ dicunt quæ queſtus faciendi cauſa locãtur, ſicut meritorii pueri: qui ꝓſtituũt corpus mercedis gratia: q & catamiti nuncupant: ut ait ſeruius. ¶Rheda. rheda uocabulũ: eſt gallicũ: ut auctor eſt qntilianus: & ſignificat carrucã: unde a cicerone rhedarius dictus ẽ auriga rectorq; ipſius rhedæ. ide epirhediũ deducitur: Iuuẽalis tritoq; trahũt epirhedia collo. ¶Nando traiiciẽs. ex romana diſciplina: q̃ tirones erudiebant in tiberi natare. Natus ſub ſidere delphini hẽbit natã diſtudiũ. ſicut tradit maternus in. viii. matheſeos. Alexandrũ quoq; nandi peritũ fuiſſe teſtãtur hiſtorici. ¶Inflatis utribus refert liuius hiſpãos incubãtes utribus trãſnataſſe flumẽ rhodanum. Curtius quoq; ait. incubãtes utribus flumen tranſmiſere: fiũt utres ex pellibus potiſſimũ hircinis: ſcribit plinius i. xxviii. q̃ cinis hircini utris uiriarii ſiſtit ſanguinẽ.

Meritoriũ

Catamiti

Rheda

Rhedarius

Epirhediũ.

Nãdi diſcipina

Vtres.

¶Obeũdis peragẽdis adeũdis. ¶Niſi añ portus exploraſſet. cæſar, pficiſci cupiẽs i britaniã caiũ uoluſenũ cũ nauilõga p̃miſit ad, pſpiciẽda loca portuſq; ipſi⁹ iſulæ. huic mãdat ut exploratis reb⁹ oib⁹ ad ſe quãprimũ reuertat: ſicut ipe ſcribit i q̃rto belli gallici cõmẽtario. ¶Obſeſſiõe caſtror̃. Credo hoc factũ tatũ eẽ: q̃ñ. Qu. cicero mar. ciceroĩs frater legat⁹ cæſaris fuit obſeſſus: & oĩa cæſaris hyberna fuerũt oppugnata cõi gallor̃ cõſpiratõe. ¶Abrũduſio dyrrachyũ. ex italia in græciã breuiſſimus ẽ traiectus ab hydrũto ad apollonia: a brũduſio uero dyrrachiũ tranſitus ẽ ſicut longior ita tutior. Dyrrachiũ appellauere a noĩe dyrrachii: qui portũ urbi adiecit: alio noĩe dicit epidãnũ ut refert appianus ab epidãno rege barbaror̃. ſed rõani coloniã deducẽtes: ut ait plinius. dyrrachiũ dicere maluerũt pp in auſpicatũ nomen epidãni: tanq̃ a dãno dicatur epidãnũ. ad quod alluſit plautus in menechmis cũ ait Ne mihi dãnũ in epidãno duas: tanq̃ nomen inditũ ſit epidãno: q̃ illuc nemo ſine dãno diuertat. Cæſar brũduſii cõcionatus apud milites p brumæ tp̃s tranſmiſit in græciã. tũc dyrrachiũ erat horreum pompeianor̃. ¶Ad arceſcẽdas. euocandas: cæſar liras ſubinde ex epyrro ſcripſit ad antoniũ efflagitãs ut cũ copiis militaribus qbus ꝑerat ad ſe tranſiret. unde apud lucanũ ait cæſar i epiſtola ad antoniũ. Antõi tãtor̃ cã malor̃ quid ſuperos & fata tenes? ¶Aut guber. ce. gubernator hic, pprio noĩe amyclas dicebat: q cũ ui tẽpeſtatis uictus retrocedere ſtatuiſſet. tũc cæſar apprehẽſa gubernatoris dextra: pge exclamauit perge. Cæſarem. n. uehis cæſariſq; fortunã. plutarchus græce ita exclamaſſe refert. ϖίσ τ ε ὐε τ ὴ τ ὐχ ὴ γ ὸ ὐσ ὸ τ ὶ κ αἰσ ἄρ ά κ ο μ ί ξ ε ι σ. ideſt crede fortunæ: ſciens q̃ cæſarem uehis. lucanus in. v. pharſaliæ luculenter & graphice totã rẽ pſcribit. ¶Ne religoine quidem. ſcribit appianus in. ii. alexandrũ & cæſarem fuiſſe contemptores huiuſmodi religionũ flocipendiſſe q; pnoſtica ac uaticinia. ¶Imolanti aufugiſſet hoſtia. notatum eſt auctore plinio non fere litari trahẽte ſe ab aris hoſtia & aufugiente. unde inter ꝑdigia priſcorum legimus ominoſum fuiſſe quotienſcunq; hoſtia fugiſſet ab ara: hoc tñ prodigio ñ ipediebatur cæſar: quin inceꝑta perageret: lucanus inter oſtenta pharſalicæ cladis hoc quoq; enumerat diſcuſſa fugit ab ara taurus. Appianus prodidit Cæſarem & alexandrum cõtemptores fuiſſe pariter religionũ: tanq̃ illud lucrecii probaret ab illis: Religio peperit ſceleroſa atq; impia facta.

Dyrrachiũ

Epidãnum

¶M. AN ¶Incredibili: celeritate utpote qui octauo die ex urbe Rhodanũ ueniſſet: quarto & uigeſſimo in ulteriorẽ Hiſpaniã. ¶Inflatis utribus: q̃bus innixus tutius faciliuſq; flumina trãſnaret. caprinæ pelles ad oleum uinũ: & alios liquores deferendos in follis ſpeciem conſutæ utres dicũtur. Ver. Vnoctis ſaliere per

uttes. ¶Obeundis expeditionibus: bellicis negociis: quæ obeunda erant. ¶Nisi perspeculatus: nisi per se aut p alios locoꝝ situm explorasset. ¶Obsessione castroꝝ: nuncio de suoꝝ obsidione accepto. ¶Oppositas classes: quarū una orici: altera corcyræ erat. ¶Hyeme: pridie cal. Ianuarii Cæsar Brūdusio soluit. ¶Dyrrachiū: Plutarchus ait: Apolloniā transmissum: ipse Cæsar in locum Pharsaliā dictum. ¶Solus: Appianus: cū tribus seruis ad naues uenisse scribit. ¶Paruulū nauigium: qppe qđ Plutarcho auctore duodecim agerētur remis. ¶Aufugisset hostia: quod pro tetro alioquin habebatur prodigio.

¶PHI. ¶Verso ad meli⁹ omine. malū omen est quotiens aliqs prolabit in rebus obeūdis: sicuti de camilo traditū est: qui subito olim lapsu decidit quod omen ad dānationē: qua postea oppressus est pertinuisse ꝓdiderunt autores idonei. ¶Teneo te. inquit africa. nemo destinat aliquid in africa nisi præfatus africam: sicuti refert plinius in. xxviii. ad quod alludere uidet hoc Cæsaris dictū: qui tñ significauit se africam tenere tā q̄ subactā suiq; iuris factā. ¶In uictum scipionum nomen. pp duos scipiones aphricanū superiorē & iuniorem: quoꝝ alter stipendiariam fecit chartaginē alter funditus euertit: Ideoque scipio pompeii socer cū existimaretur & ipse futurus i aphrica uictor aduersus Cæsarē: Cæsar autore plutarcho quendam scipionē ex cornelioꝝ familia hoiem sane abiectū & despectissimū cognomento salutionē. i ꝑlio tanq̄ ducem ꝓposuit: ita ut interdū cū hoste cōgredi cogeret. uetusto. n. quoddam uaticinio cōfidebāt aduersarii quo declarabat fatale eē scipionū generi sp i aphrica uicere. ¶Ad op. tāq̄: κατ᾽ ἀντίφρασιν. i. p cōtrariā dictionē salutō diceret: cū nulli saluti foret sed cūctis despicatui. ¶Ex occasiōe. liuius libro. xxv. sentētialiter locutus est in hāc sniam. si occasiōis mométo: cuius ꝑteruolat opportūitas conctatus paulū fueris: nec qcq̄ mox omissam q̄raris. ipse Cæsar in cōmētariis ait consilium pro tpe & pro re esse capiendū. ¶Spurcissimis uehementissimis asperrimis: idē mar. tullius cū iter facerē tēpestate sperruissima: alias spurcū significat obscenū & impurū ut spurcæ noctes. ¶Cūctatior. tardior. i cōmētario belli africi sic scriptū legimus Cæsar tardior. & cōsideratior erat factus. & ex pristina belladi consuetudine celeritateq; excesserat. ¶Quo sepius. i. quāto. ¶Hoc. i. tāto. ¶Calamitas imperatoꝝ res aduersæ auctoritatē minuūt ut ait ipse in septimo. ¶Ancipiti: dubioso piculoso alias duplici. ¶Equos dimittebat. Cæsar ꝑliū cōmisit aduersus heluetios: primū suo deide oīum e conspectu remotis eqs: ut equato oīum piculo spē fugæ tolleret. legimus apud liuiū olī dictatorē romanū iussisse eqtes ab eqs descēdere: & ita partā eē uictoriā cōsimiliter i bello uolsco tēpanius decurio equitū iussit eqtes ex eqs desilire: & ita reꝑssit ipetū hostiū urgentiū. ¶Pedibus prope humanis. scibit pli. in. viii. equū Cæsaris hūisse priores pedes similes hoīs: qua effigie. locatus fuit añ ueneris genitricis edē. de quo solin⁹ hæc. equus Cai. Cæsaris nullū ꝑter Cæsarē dorso accepit. cuius priores pedes facie uestigii humāi tradūt fuisse: sicut añ ueneris genitricis edē hac effigie i rōa locat⁹ ē. Arion equ⁹ ille adrasti celebratissimus fuisse fert humāo uestigio dextri pedis. ¶Aruspices. abaruga noīatur. Nā aruga teste donato dicit hostia ab hara: i qua concludit & seruat. hara āt locus ē in quo pecora includunt. ¶Aruspices ut inqt Augustinus & in decretis. xxvi. Qu. iiii. repetitū est: extra pecudū inspiciunt. & ex eis futura predicū: Aruspices ēt illi nūcupant: q horas in agēdis negociis opibusq; custodiūt. Aruspiciū prius inuenit delphus ut ait plinius. Aruspicinā deridet Cicero i. secundo de diuinatione: ubi dicit alios alio mō exta iterp̄tari nec esse oīum unā disciplinā. Cato mirari se aiebat. q; nō ridebat aruspex: aruspicē cum uidisset.

¶M. AN. ¶Omine: ex hoc apparet tam in re q̄ uerbo esse omē: quod & Valerius quoq; demōstrat. ¶Teneo te: captā. s. ¶Fataliter: fatali necessitate. ¶Ex Cornelioꝝ genere: Scipionum gēte: ob duos Scipiones: Quorum alter tributariam Carthaginem reddidit: alter funditus sustulit. ¶Salutioni: Plutarchus salutionem scribit. Plin. a mimo quodam illi id nomen datum affirmat: quum Gn. prenomē illi antea fuisset. Sed Plinii locus in septimo corrigendus: ubi salum hominus pro salutio mimus mendose legitur. ¶Est desti

etiā i egressu nauis uerso ad melius omine: teneo te inqt africa. Ad eludēdas aūt uaticinatiōes qbus felix & inuictū in ea ꝓuincia fataliter Scipionū nomē ferebat despectissimū quē dā ex Corneliorū genere: cui ad opprobriū uitæ Salutioni cognomen erat secū in castris habuit.

De prœliorum assumptione locis & temporibus inopinatis etiam apud suos.

PRœlia nō tm̄ destinato: sed ex occasione sumebat: ac sæpe ab itinere statim iterdū spurcissimis tēpestatibus: cū minime qs motuꝝ putaret: nec nisi tpe extremo ad dimicādū cūctatior factus ē: quo sæpiꝰ uicisset hoc minus expiēdos casus opinās nihilq; se tātū acquisituꝝ victoria q̄tū auferre calamitas posset. Nullū unq̄ hostē fudit: quē nō castris quoq; exueret. Ita nullū spaciū pterritis dabat. Ancipiti prœlio equos dimittebat & in primis suū: quo maior permanendi necessitas imponeret auxilio fugæ erepto.

De equo eius insigni cū pedibus ꝓpe humanis.

VTebatur autem equo insigni pedibus ꝓpe humanis: & in modū digitoꝝ ungulis scissis: quem natū apud se: cum aruspices imperiū orbis terræ significare dño ꝓnunciassent magna cura aluit: nec patientē sesso

Scipiões i africa inuicti

antiphrasim. i. pḡcutionē

Spurcus. uehemēs & obscenū.

Equus. Cæs.

a. Aruspice ꝙ qui,

nato.ut antea deſtinaſſet. ¶Ab itinere:quũ alio iter intenderet:uel ſtatũ qđ ad hoſtẽ ſit uentũ nondũ capto caſtris loco. ¶Cunctantior:timidior:minus audax. ¶Quin caſtris quoq; exueret:niſi caſtra quoq; hoſti: quẽ uiciſſet acie ademiſſet. ¶In primis ſuũ:equũ.ſ.id in eluetios pugnatur⁹ feciſſe dr. ¶Auxilio fugæ:qđ in equi pnicitate eſſe potuit. ¶Pedibus ꝓpe humanis:de ꝓdigioſa equi forma Plutarchus & Plinius plura:ſed Plinius anteriores tantũ pedes in ſpẽm ait humani pedis fuiſſe figuratos.

ris alterius primus aſcendit:cuius ẽt inſtar pro æde Veneris genitricis poſtea dedicauit.

De uirtute eius in acie inclinata reparãda.

INclinatã aciẽ ſolus ſæpe reſtituit:obſiſtẽs fugientibus:retinẽſq; ſingulos:& cõtortis faucibus cõuertens in hoſtẽ. & quidem adeo plerũq; trepidos:ut aquilifero morãti cuſpide ſit cõminatus.alius i manu detinẽtis reliquerit ſignum.

De conſtantia & ſeueritate eius contra Caſſium.

NOn minora illa cõſtantiæ eius:imo maiora etiã indicia fuerũt poſt aciem pharſalicã: cũ præmiſſis in aſiam copiis ꝑ anguſtias helleſpõti uictor nauicula traiiceret.L.Caſſium partis aduerſæ cũ.x. roſtratis nauibus obuiũ ſibi neq; refugit:& comĩus tendẽs ultro ad deditionem hortatus ſupplicẽ ad ſe recepit.

De mira euaſione eius nando.

ALexãdriæ circa oppugnationẽ põtis eruptione hoſtiũ ſubita cõpulſus i ſcaphã pluribꝰ eodẽ ꝑcipitãtibus cum deſiliſſet in mare nando per ducentos paſſus euaſit ad ꝓximã nauẽ elata leua:ne libelli quos tenebat madefie

¶pHI. ¶Inſtar.effigiẽ cõſimilem. ¶Pro æde.añ ædẽ hoc eſt templũ. ¶Veneris genitricis. Venerẽ cognomine genitricẽ colebat Cæſar tanq̃ ab ipſa oriundus ꝓp iuliũ aſcanium ueneris nepotẽ:quẽ iulia gẽs ſui nominis auctorẽ habet. appianus in ſecundo erexit.& ueneri genitrici tẽplũ ut prius ad pharſalon uouerat prælium inturus. ¶Aqlifero.aqliferi dñr ſignifieri in romana militia ab aqla: quã romanis legionibus Caiꝰ marius i ſecundo cõſulatu ſuo ꝓpriæ dicauit. habuerunt & romani ꝑter aquilã quattuor alia ſigna uidelicet lupos minotauros:equos.apros:quæ ſingulos ordies anteibãt.auctor plinius i.x.refert uegetius primũ ſignũ totius legiõis eſſe aquila:quam aqlifer portat idẽ draconarios appellat ſigniferos a draconibꝰ qui ꝓ ſingulas cohortes ferebãtur ad ꝓliũ.factum eſt aũt hoc in africo bello: ut Cæſar aqliferũ fugientẽ ad prios reuocaret: & eius collũ intorqueret dicens.hic hic ſũt aduerſarii.Valerius i tertio.Cæſar legionis martiæ aqlefeꝛ ineundæ fugæ gratia iã conuerſũ:faucibus cõprehenſum in cõtrariã partẽ detraxit:dexteraq; ad hoſtem tendẽs quorſũ tu inqt abis:illic ſunt cũ qbus dimicamus:Idẽ teſtis eſt Cæſarẽ ancipiti aduerſus neruios ꝓlio detraxiſſe ſcutũ militi timidius pugnanti:quo facto labantẽ belli fortunã diuino animi ardore reſtituit. ¶Contortis faucibus.itortis ꝓ mãus iniectionẽ.refert plini⁹ fauces fuiſſe itortas metello a tribũo plæbis catinio labeone:ut ſanguis ꝓ aures expreſſus flueret:ſũmũ gulæ fauces uocant ut docet idẽ plinius in.xi.fauces per tranſlationẽ reꝛ quoq; inanimataꝛ dñr.Cicero.emiliũ ſedentẽ in faucibus metelli loq palã. ¶Reliquerit ſignũ in cõmẽtariis ſcriptũ legimꝰ.ꝙ Cæſar ſigna fugiẽtiũ mãu ꝓhẽdebat.& cõſiſtere iubebat:adeo ut alii dimiſſis eqs cõficerẽt curſũ.alii ex metu ẽt ſigna dimitterẽt. ¶Per anguſtias heleſpõti:maꝛ anguſto meatu europã ſepat ab aſia:qđ iter uallũ ſeptẽ ẽ ſtadioꝛ has anguſtias heleſpõtũ uocãt noie idito ab helles puellæ caſu.hac xerxes pſaꝛ rex cõſtrato i nauibꝰ põte duxit exercitũ.Cæſar cũ ad helleſpõtũ puẽiſſet ſequẽs Põpeiũ fugiẽtẽ:hũit obuiũ.L.caſſiũ cũ triremiũ claſſe ad pharnacẽ ꝓperãtẽ:q cũ Cæſarẽ debellare poſſet tñ felicitate ill⁹ cõterritus ẽ.ſupplexq; ꝑetrata uenia naues oĩs illi tradidit.Exiſtiat appiãus.hoc aſcribẽdũ haud dubie eſſe Cæſaris felicitati:ut.ſ.caſſius uir bellicoſus magna claſſe iſtructus nõ auſus ſit cõferere manũ cũ Cæſaꝛ i ſcapha nauigãte:quẽ poſtea rõæ ipãtẽ ñ extimuit i ſenatu trucidare.Nõ tñ mirãdũ ẽ ſi Cæſaris tũc expauit maieſtatẽ.cuius nomẽ ut ait plutarchus reges idoꝛ & parthoꝛ nõ ſinebat cape ſõnũ illud quoq; cuidã peculiari Cæſaris fortũæ atrribuẽdũ uſ:q cũ dimicaret i gallia & ab hoſte dirrept⁹ ex equo aſportaretur:occurrit ex hoſtib⁹ qdã q Cæſar ẽ noſcebat:& iſultãs raptori ait.cecos Cæſar:qđ galloꝛ lingua ſignificat dimitte Cæſarẽ:& ita factũ ẽ ut dimitteret.hoc ſcripſit Cæſar i ſua ephemeride. ¶Roſtratis nauib⁹.roſtrant naues roſtro ferreo.uñ roſtrataꝛ dictæ:quæ firmiores ſũt & in nauali ꝓlio ad cõfligendũ utiliores.Roſtra nauibus prim⁹ addidit piſeus. ¶Cominus.ꝓpe. ¶In ſcapha.ſcaphæ ſũt nauiculæ q̃ maiores naues conſequuntur. ¶M.AN. ¶Inſtar:effigiẽ ad illius æquationem. ¶Pro æde:ante ædẽ.Papinius:Cædat equus latiæ q cõtra templa dione:Cæſar ei ſtat ſede fori.Plinius quoq; ante ædem effigiem ipſam locatam fuiſſe ſcribit. ¶Contortis faucibus:ui in hoſtem cum ignauiæ exprobratione reflexis.Plutarchus hoc adicit dyrrachina pugna paꝛ abfuiſſe:quin Cæſar a milite:quem in hoſtem niteretur conuertere:ſit repente confoſſus. ¶Aquilifero moranti:Appianus auctor eſt eo prælio:quo Cæſar Labienum & petreium in Aphrica uicit Aquilifeꝛ fugientẽ i primã aciẽ ab eo uiolenter retractũ:& ad Dyrrhachiũ aliũ ſignũ i cõtrariũ uerſo occidi iuſſũ. ¶Aliꝰ i mãu:q nõ pateret eũ loco decedeꝛ. ¶Traiiceret:traiicio copias heleſpõto:Helleſpõtũ:& ſæpe & elegãter ab aliis uſurpatum:Sed Tranquillus neutrum dixit. ¶Decem roſtratis nauibus: ab forma ſic

Pro ꝺe ·ate

Venus genitrix

Aquiliferi

Signa Romano:

Fauces.

Caſſiũ expauit cæſar.

Roſtratæ naues

Scaphæ

comi

dictis. Appianus octoginta cum Cassium triremes habuisse scribit: nec Lucium: sed. C. Cassium fuisse: q postea cum Bruto in Cæsarem coniurauit. ¶Eodem præcipitantibus: præcipitanter compulsis.

¶PHI. ¶Paludamentū mordicus trahens. scribunt historici Cæsarem in alexandrino bello: cum in mare desiliisset aliquā diu enatasse: alexandrinosque uestem illi ademptā in trophei modū erexisse. suetonius uero sentire uidetur a Cæsare uestē militarem ex manibus hostiū subductā fuisse. huius historiæ meminit plutarchus his uerbis cōstituta ad pharon pugna quā dam ex aggere scapham insiliit. ut decertantibus ferret auxiliū Aduolantibus autem undique in eum egyptioꝝ nauibus se in mare deiiciens sūmo cum labore uix enatauit. tunc quosdam tenens libellos q̄q̄ undiq̄ peteretur mergeretur ue ne omisisse qdē dicitur: at eis a mari subrēt: paludamētū mordicus trahēs ne spolio potiret hostis.

De probatione & disciplina eius in milites.

Militē neq̄ a moribus: neq̄ a fortuna ꝓbabat: sed tm̄ a uiribus: tractabatq̄ pari seueritate atq̄ indulgētia nō. n. ubiq̄ ac semp sed cū hostis i ꝓxio eēt coercebat: tū maxime exactor grauissimus disciplinæ: ut neq̄ itineris neq̄ plii tēpus denūciaret: sed paratū & intētū mometis oibus quo uellet subito educeret: qđ etiā sine cā plerūq̄ faciebat præcipue pluuiis ac festis diebus: ac subinde se obseruādū admonēs repēte interdiu: uel nocte subtrahebat: augebatq̄ iter: ut serius subsequētes defatigaret.

De eodem.

Fama uero hostiliū copiaꝝ perterritos nō negando minuendoue: sed insuper amplificādo: emētiēdoq̄ rēdacus. mordicati

Palidamēta paludati

uoces militū

Indulgētia Seueritas

Subinde

obseruare

Copiæ aduersariorū Augētē nō minuēdæ

de militū suoꝝ mētibus

mēdacijs augēdo

latis in altū altera natasse manu. continuoq̄ schapha in fundū est deiecta. ¶Mordicus. hoc est morsu & dētibus aduerbiū est: plautus in curgulione: manū arripuit mordicus. Idē dixit mordicibus pro morsibus est & morsicatim a morsu deriuatum. ¶Paludamentum. paludamenta sunt insignia ac ornamenta militaria Ideo cū ad bellū exiit impator dī proficisci paludatus. Cicero in pisonē & gabiniū exierūt duo paludati uulturii. lictores quoq̄ erāt paludati liuius cum palidatis lictoribus profectus ab urbe brundusiū uenit. a palā dicta palludamenta: ꝓpterea quod cōspiciuntur illi: q ea hnt ac fiunt palā. auctor mar. Varro: plinius i. xxii. tradit coccū fuisse dicatū paludamentis impatoriis. paludati ut ait festus armati. ¶Militē neq̄ a morib⁹. sequus scribit ipse i septimo cōmentario dicens. non minus se ab milite modestiā & continentiā q̄ uirtutē atq̄ animi magnitudinē desiderare. Vegetius quoq̄ tradit milites moribus excellere debere: honestas. n. idoneum militē reddit: & uerecūdia dum ꝓhibet fugere facit esse uictorē. ¶Neq̄ a fortuna. ab opulētis: & qa fortuna p oīa humana tū maxime in res bellicas est potēs. ¶Indulgentia. seueritati opponitur p antithetō indulgentia accipitur ꝓ facilitate benignitateq̄ & leni concessione. Quintilianus in primo mollis illa educatio quā indulgentiam uocamus. inde indulgentissimi impatores dicti: sicut gratianus ab auson⁹ indulgentissimus nūcupatur: q̄ sint benefici ꝓpēsiq̄ ad gratificandū. & apud historicos indulgentiæ impatoriæ identidē memorantur plinius i panegirico ait. Quē non fortunæ indulgentiæ moliant. ¶Exactor disciplinæ. coactor extortor repetitor militaris disciplīæ. Nā ut inqt eleganter marcus iurisconsultus: officiū regentis exercitū non tantū in danda sed ēt in obseruanda disciplina cōsistit. ¶Sed paratū & intētū. paulus emylius iubebat milites. ΠΟΙΧΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΚΑΙ ΨΟΙΕΙΝ ΟΞΙΑΣΤΑΣ ΜΑΧΑΙΡΑΣ ΜΟΝΟΝ ΑΥΤΩΝ ΛΕΤΩΝ ΑΛΛΟΝ ΔΕ ΛΙΣΣΕΙΝ. i. quiescere & gladios solūmodo acutos facere: se. n. reliqua curaturꝰ. ¶Pluuiis diebus. tali: n. tpe non credunt milites imperatorem castra esse moturꝰ: neq̄ in aciē exiturꝰ. ¶Subinde. frequenter i dentidē qua dictione scatent libri luculentoꝝ scriptoꝝ: nōnunq̄ subinde significat mox. deinde: stati. liuius. uno alteroq̄ subinde ictu uentrē atq̄ iguina hausit. ¶Se ad seruādū admonens: sensus est Cæsarē frequenter militēs admonuisse: ut se obseruarent hoc ē custodirēt ac specularentur: ne quoq̄ se subduceret: q deinde solitus erat se repente subtrahere e conspectu militū: ita ut ab illis quereretur. obseruare autem modo significat speculari: alias uenerari. Vir. prætera regem non sic ægyptus & ingens lidia nec populi partorū aut medus hydaspes obseruant. ¶Amplificando ementiendoq̄: in hoc Cæsar cyrrum illum magnum pſarū regē imitabatur: q autore xenophonte res hostium minime uerbis extenuendas esse censebat. Nā melius est inqt si maiora arbitrati: minora uideamus: q̄ minora audientes ualidiora inueniamus. In commentario belli africi hæc legimus ad hanc sententiam conducentia. cum nuntiarentur aduersariorum copiæ: eqtū infinitus: legiones regiæ tres: leuis armaturæ magna uis: scipionis: decem elephanti centū. xx. classesq̄ esse complures: tamen non deterebatur aīo Cæsar & spe confidebat.

¶M. AN. ¶Paludamenta: iperatoriam chlamidē. Plinius: coccum impatoriis dicatum paludamentis: sed pro ornamentis militaribus capitur. Salustius postq̄ e sarcinis paludamenta obstare uidit: hinc paludati dicti. Iuuenalis: Cumq̄ paludatis ducibus. Cicero: Antonius gemens ante lucem paludatus. Salustius: Dum paludatus incederet. Liuius consul paludatus egrediens ¶Mordicus morsu. Appianus auctor est Alexādrinos uestem Cæsari ademptam in trophæi modum erexisse. ¶A moribus: a uitæ instituto. ¶Neq̄ fortuna: nobilitate: & diuitiis. ¶Pari seuetitate: omnia exemplaria: q̄ uidim⁹: seruitute hnt sed seueritate ē legēdum: qđ ex iis quæ sequunt plāe perspicit. ¶Indulgenter: obsequenter. ¶Exactor. inuestigator: expressor: requisitor: pensitator: tot enim & plura habett id uerbum significata. ¶Pluuiis & festis: diebus qui-

bus eum nemo castra moturum putasset. ¶Subinde:idētidem sæpius. ¶Se obseruādū:sua quælibet momenta aduertenda. ¶Interdiu:diurnis horis. ¶Subtrahebat:e suoꝝ cōspectu proripiebat. ¶Perterritos:milites. ¶Minuendo:hostium copias extenuando. ¶Ementiendo:mendaciis augendo.

confirmabat. Itaq; cū expectatio aduētus Iubæ terribilis eēt: cōuocatis ad cōcionem militibus:scitote inquit paucissimis his diebus regem affuturū cum.x.legionibus equitum.xxx. leuis armaturæ.c.milibus:elephantisq;.ccc.proinde desinant quidam quærere ultra aut opinari:mihiq; qui cōpertum habeo credant:aut quidē uetustissima naue impositos quocunq; uento in quascunq; terras iubeo aduehi.

De cohertione & cultu militū eius.

DElicta neq; obseruabat oīa:neq; p mō exequebat: sed desertoꝝ ac seditiosoꝝ inquisitor:ac punitor acerrimus cōniuebat i cæteris:ac nōnunq; post magnā pugnā atq; uictoriā rēisso offoꝝ mūere:licētiā oēm passim lasciuiēdi pmittebat:iactar solitꝰ milites suos ēt unguētatos bñ pugnare posse:nec milites suos p cōcioē:sed blādiori noie cōmilitōes appellabat:hēbatq; tā cultos ut argēto &

¶PHI. ¶Aduentus iubæ. iuba rex mauritaniæ iuuit partes pompeianas & scipioni socero pompeii reliquias in aphrica reparanti se coniunxit:qui ut iqt appianus elephātos.lx.eqtum.xx.milia peditum uero.xxx. secū ducebat:adeo ut Cæsaris exercitus trepidans tumultuarētur. ¶Leuis armaturæ.milites leuis armaturæ dicebantur:q hastam tantum gessaque gerent ut scribit Liuius. manipulus leuis uicenos milites habebat: refert helianus in tacticis ordinem pedestrem in militia diuidi trifariam: i armatos: quæ grauis armatura dī:& uelites. qui læuissimæ oīum armātur: unde & expediti nuncupātur. Non.n.loricā induunt: nō ocreis muniuntur:non clypeū aut scutum graue gestant:sed tantum iaculis utuntur aut lapide quē funda manu ue emittūt in tertio ordine sunt peltati:a pelta dicti:quod scutum est paruum & leue hi medii erant inter grauem armaturā & leuē speciatim rorarii accensi ferentarii ab istoricis milites leuis armaturæ solent appellari.u egetius in.ii.sic scribit.ferentarii exultatores:sagittari.funditores hoc est leuis armaturæ aduersarios prouocabant ante aciem præcedentes. ¶Vetustissima naue.ob hoc putrida & periculosa. ¶Delicta militaria.quæ aut propria aut communia sunt. ¶Neq; pro mō exequebatur.non seruabat modum i punieudo:ut modo citra modū & præscriptum legis:mō ultra plecteret nocentes.pro modo aūt delicti castigandus est miles.Non debet uīdicta esse grauior q̄ crimen.sed ut ais iurisconsultus titu'o de penis .in leuioribus causis proniores ad lenitatem iudices esse debent:i grauioribus penis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. ¶Desertoꝝ punitor.desertores militiæ i bello capite puniendi sunt:sicuti iurisconsulti prodiderunt titulo de re militari. Cetez non omnes desertores similiter puniendi sunt sed habetur & ordinis & stipendioꝝ ratio & gradus militiæ:differt autem desertor ab emansore:sicut fugitiuus aberrone. leuiꝰ.n. delictum est emansoris grauius desertoris.est enim emansor qui diu uagatus ad castra reuertitur. Desertor uero qui per prolyxum tempus euagatus reducitur. ¶Studioſoꝝ.qui seditionem atrocem militum concitauerit:capite punitur.si uero intra uociferationem tantum seditio mota est:tunc gradu militiæ reicitur. ¶Conniuebat.i.aliqua delicta militaria oculis ueluti clausis præteribat.tanq̄ dissimulanter illa eū tueretur.Itidem Cicero.in philippicis. Quibusdā in rebus etiā conniueo:Conniuere.n.est oculos genis i tegere.plinius noster in.xi.grauiores alitum inferiore gena conniuent.Idem.columbæ & similia utraq; gena conniuent.metaphoricos ad alia quoq; transfertur.gellius in.xv.dixit:conniuere caua uentris & stomachi pro stipari claudi & contrahi.Idem in.xvi.inde apud duo ista foramina quæ dicīt epiglottis quasi claustra q̄dā mobilia & cōniuētia:uicissim & resurgētia ide cōniuētia synodi usurpaī i decretis.xxiiii.q.prima,p tacita erroris permissione a synodo concessa.conniuere autem enuntiari debet syllaba secunda producta. silius.conniuent solemq; pauent deprendere uisu. ¶Remisso:relaxato: ¶Officiorum.S.militarium.quæ autē hæc sint docet uegeciꝰ. ¶Munere.onere.alias dono alias spectaculo.alias officio.Vnde munera militaria & quos milites munifices uocamus ut inquit paulus iureconsultus. ¶Vnguentatos. Vnguenta eē luxuriæ instrumenta nullus ignorat:qui uel plinii.xiii.librum inspexerit.dicebat tamen Cæsar milites suos unguentis delicatioribus perfusos bene pugnaturos:tanq̄ deliciæ ad uirtutem roburq; hebetandum i præcellētibus militibus nihil pollerent.ficut aristippus philosophus dicere solebat:q; lautior uictus nullo erat impedimento ad beneuiuendum. ¶Commilitones appellabat.tanquam & ipse unus esset ex numero militum.ita enim commilitones dicimus sicuti & condiscipulos ad hoc allusisse uidetur lucanus sic scribens:bellorum o socii qui mille pericula martis.græci σύστρατιῶται uocant lucullus & ipse milites suos blandiori uocabulo commilitones appellabat. Vnde olim congressurus in armenia aduersus barbaros magna uoce ad suos conuersus inquit. νενικήκαμεν ὦ σύστρατιῶται .uicimus o commilitones.A Cæsare in hoc dissentiebat augustus immo ut inquit eutropius : ipsum coarguebat : quo milites commilitones nouo blandoq; more appellaret.Ita enim principis auctoritatem emolliri minuique arbitrabatur.

¶M.AN. ¶Decē legiōibus:legiōariorū militū itellige:alioqn nō pcederet:q; statī leuis armaturæ.c.milli

Leuis armatura

Velites

Pelitati

pena desertoris

Fugitiuus. Error.

Emansor Desertor

Cōniuere quid

Cōmilitones

Munus.

bus subiicit. ¶Elephãtis trecẽtis: Appiãus: elephãtos. lx. tũ Iubã habuisse scribit: trigitaq; peditũ millia. xx. equitũ. Oppius siue Hircius cum tribus legionibus. xxx. elephantis i frenibusq; numidis. ccc. uenisse ait: ac præter hos grandi peditum numero. Sed Cæsar de industria copias mentiendo auxit. ¶Opinari: uera ne sint ea: an non. ¶Vetutissima naui: ac per hoc facile solubili. ¶Delicta: flagitia. ¶Pro modo: sed citra ultraq; morem præscriptumq; militaris disciplinæ. ¶Desertores: qui signa stationem ue deseruissent. Polybius apud Ro. inquit mors pœna est iis qui in bello locum quo constituti sunt reliquerint. ¶Seditiosorum: seditionibus auctoꝛ. Lucanus: At paucos quibus hæc rabies auctoribus arsit: non cæsar: sed pœna tenet procumbite terra: Infidumq; caput ferienda tendite colla. ¶Conniuebat: indulgebat: oculoꝛ. n. nutu assensum præstamus: qua loquendi figura Maro sæpe utitur. Sed homerus quẽ ille imitatur sæpius. ¶Officioꝛ: militariũ. s. ¶Vnguentatos: unguento delibutos: quasi diceret eos esse qui nullis corrumpi possent uoluptatibus. ¶Commilitones: quæ appellatio: utpote ambitiosa ab augusto poste a sublata est: nam Imperator qui suos commilitones appellat se in ordinem redigit: fateturq; se non Imperatorem: sed militem esse: sic condiscipuli: sic conserui dicuntur.

¶pHI. ¶Auro politis armis. in hoc Cæsar imitatus est alexãdrum magnum: qui iturus aduersus indos phaleras equorũ & arma militum argento decorauit: unde ab argẽteis clypeis argyraspides appellati. hoc idẽ factitasse fertur Alexãder alter Imperator Romanus: qui sicuti refert lampridius non solum fecit argyraspidas sed & chrysoaspidas ita ab aureis clypeis nũcupatos. ¶Ad speciem ad decorem & ornatum. ¶Clade tituriana. quando. S. titurius sabinus & arunculeius cotta legati cum legione ab eburõibus dolo circunuenti ceciderant. ¶Sumiserit. ad longitudinem nutrierit. namq; summitere barbam & capillum dicimur. quando neq; tondemus neq; radimus promittentes ad enormitatem adolescere. in eodem significatu dicitur promittere & immittere. inde promissa barba a uirgilio dicta lõga quasi porro missa. quod specimen est maximi doloris. ¶Deuotissimos sibi. Ausonius in panegyrico. meruisti ut haberes amicos obnoxios promptos deuotos: fideles i æuum omne mansuros. ¶Fortissimos: amor principis ut inquit uerissime nazarius facit militem fortiorem. ¶Ingræsso. Cæsari. ¶E uiatico suo. uiaticum dixere ueteres sumptum uiæ græci. ἐφόδιον uocãt. Qu. claudius in annalibus magnum uiaticum noue posuit pro magna facultate & paratu magno. a uiatico diminutiuum fit uiaticulum. Apuleius in. vii. de asino aureo uiaticulum mihi corrasi inde uerbum uiaticor deriuatur: quod significat uiaticum paro. plautus in menechmis uiaticati hercle admodum estiue summus. sensus Suetonii est: Centuriões singularum legionum obtulerunt Cæsari: q̃ singuli sua ipsorum pecunia: quam ad sumptum uiæ parauerãt: suis q̃ facultatibus singulos equites alerent instruerentq; stipendio sine Cæsaris impensa: milites uero dixerunt se militaturos gratis sua ipsorum impensa: cum illi qui erant diuitiores suscepissent nutricatum & impensas omnis pauperiorum perficiendas suis opibus peculiaribus. in legione erant centuriones circiter. lv. auctores uegetius & modestus de re militari. ¶Desciuit. defecit rebellauit: hoc autem minime trahendũ est ad exactam enumerationem: namq; labienus cuius opera naua & strenua usus fuerat i bello gallico deseruit Cæsarem & adhesit Pompeio unde apud lucanum in. v. a Cæsare uocatur transfuga uilis. extat huius labieni in Cæsarem dictum insolentissimum. Nam cum per colloquia milium pacificatio quereret. Dixit insolenter, Desinite de compositione loqui nam nobis, nisi Cæsaris capite relato pax esse non potest. ¶Plærique capti uitam recusarunt. granius petronius quæstor Cæsaris designatus in scipionis potestatem uenit: qui granio icolumitatẽ pollicebat. ille uero rñdit Cæsarianos milites solere salutem dare non accipere: quo dicto seipsum pugione confodit. præterea cum in potestatem eiusdem scipionis pompeiani peruenisset aliquot Cæsariani milites: cunq; scipio uitam & pecuniam illis donare polliceretur si rem pu. aduersus Cæsarem defenderent: tunc Cenrurio unus ego ne inquit contra Cæsarem Imperatorem meum aduersus armatusq; consistam. Ego neque id facturus sum: & te magnopere ut de negotio desistas adhortor. tunc ita percitus scipio centurionem reliquosq; ueteranos Cæsaris cruciabiliter interfici iussit.

¶M. A N. ¶Clade tituriana. Qu. Titurius Sabinus. &. L. Aurunculeius: ut alio est loco demõstratũ cũ quinq; cohortibus iter Mossam & Rhenũ flu. in Eburonibus cæsi sunt. ¶Quibus rebꝰ: quo studio. idulgẽtia & officio i milites. ¶Ingresso ciuille bellũ: ciuile bellũ ichoanti. ¶E uiatico suo: ex ea pecunia: qua futura expeditione usuri erant singuli stipendiũ unius equitis ultro detulere. ¶In se contulissent: pecuniosis mi-

auro politis armis ornaret simul & ad speciem: & quo tenatiores eorum in prœlio essent metu damni: diligebat quoq; usq; adeo ut audita clade tituriana barbã capillũq; sumiserit. Nec ante dempserit q̃ uindicasset: quibus rebus & deuotissimos sibi & fortissimos reddidit.

De amore & fidelitate militũ ad eum.

Ngresso ciuile bellũ centuriones: cuiusq; legionis singulos equites e uiatico suo obtulerũt: & uniuersi milites gratuitã: & sine frumẽto stipẽdioq; operã: cũ tenuiorum tutelam locupletiores in se contulissent: neq; in tã diu turno spacio quisq̃ omnino desciuit: plærique capti cõcessã sibi sub conditione uitam (si militare aduersus eum uellent) recusarunt. Famem & cæteras necessitates: non cum obsiderẽtur modo: sed si alios ipsi obsiderẽt tãtopere tolerabãt: ut

yraspidas
soaspidas. i. Aurei
ei.
meoz
eriana clades.
bã sumitte. immitte
mmitte qd.
euotissimas.
ion. Viaticum
Viaticulũ
Viaticati
Desciuit.
Labienus.
Petronius.

litibus inopum in se sumptum & onera transferentibus: suam ad hæc militiam gratuitam Cæsari deferentibus. ¶ Tam diuturno spacio: quandiu ciuile bellum tenuit. ¶ Neque quisquam: immo aliqui: nam præter Roscillium & Egum allobrogas: qui diutissime Cæsarianis castris fuerant assueti. Labienus quoque ad Pompeium transfugit. Lucanus: Foriis in armis: Cæsareis Labieuus erat: nunc transfuga uilis. ¶ Plæriq; capti: ut petro ius quæstor: qui a Scipioue captus se transfixit: & Centurio cũ ueteranis uitam sub conditione promissam recusauit: ita plutarchus propidit.

dyrrachina munitione. Pompeius uiso genere panis ex herba: quo sustinebantur: cum feris sibi rem esse dixerit: amoueriq; ocius: nec cuiq; ostẽdi iusserit: ne patiẽtia & ptinatia hostis animi suor; frangerent: quanta fortitudine dimicauerint testimonio est: quod aduerso semel apud dyrrachiũ prælio pœnam se ultro depoposcerint: ut cõsolãdos eos magis Imperator q̃ puniendos habuerit: cæteris prœliis innumeras aduersariorum copias multis partibus ipsi pauciores facile superauerunt. Deniq; una sextæ legionis cohors præposita castello quattuor Pompeii legiones per aliquot horas sustinuit pene omnis cõfixa multitudine hostiliũ sagittarũ quarũ c. ac. xxx. millia intra uallũ repta sunt. Nec miꝛ singulorum si quis facta respiciat: uel Cassii Sceuæ cẽturionis uel. C. acilii militis: ne de pluribus referã. Sceua excusso oculo trãsfixus

¶ PHI. ¶ Dyrrachina munitione. circunnallationem significat: qua Cæsar Põpeium Dyrrachii circunualauerat. ¶ Viso genere panis. Cæsar ex castello in castellum perducta munitione circunuallare constituit Põpeium apud dyrrachium epiri ciuitatem: quæ alio nomine epidannus appellatur. ubi cum in summis esset angustiis penuria q; cibariorum consumptis longe lateq; frumentis: milites tamen inopiam singulari patientia tollerabant: a quibus genus radicis inuentũ est quod appellatur chara: quod admixtum lacte multum inopiam leuat id similitudinem panis efficiebat: eius erat magna copia ex hoc effectos panes Cæsariani edebant eosq; uulgo iaciebant in Pompeianos: ut spem eoꝛ minuerent: cum in colloquiis famem obiectarẽt adiiciebant se quo ad huiusmodi radices terra produceret: obsidionem pompeii non derelicturos plutarchus & Cæsar auctores. legimus apud plinium libro unde uigesimo milites Cæsari exprobrasse: quod lapsana uixissent apud dirachium: præmioꝛ parsimoniam cauillantes. est autem lapsana olus siluestre triũ foliorꝛ diui iulii carminibus præcipue militaribus celebratum. ¶ Pertinatia. miror nonium marcellũ tradere pertinaciam semper esse rerum malarum: cum eruditorum auctoritas refragetur & imprimis senece qui. in. vii. de beneficiis ait uicit malos ptinax bonitas. & liuii a quo pertinax uirtus dicta. ¶ Aduerso apud dyrrachium prælio. hoc factum est: quando Cæsar dixit ΤΗΝ ΙΕΡΟΝ ΗΝΙΚΗ. ΠΑΡΑ ΤΟΙΑ ΠΟΛΕΜΙΟΙΑ ΑΛΛΑ ΤΟΝ ΕΙΛΟΤΑ ΝΙΚΑΝ ΟΥΚ ΕΧΟΙΣΙΝ. latine significat. hodie erat uictoria apud hostes: sed uincendi pitum non habent. tunc Pompeius hac uictoria elatus tanq; uictor scripsit ad reges ac ciuitates. ¶ Consolandos magis quam puniendos appianus in. ii. memorat milites Cæsaris post cladem dyrrachinam tanta mestitudine affectos fuisse: ut ultro sibi supplicium & de se sumi exposcerent. & more patrio decimari. renuente Cæsare signiferos necandos esse conclamabant perinde ac primos auctores fugæ. sed Cæsar ne id quidẽ facere sustinens pauculos quosdam supplicio affecisse satis habuit. ex hac Imperatoris clemẽtia milites magis ac magis inflamati deposcere ceperunt: ut in hostes educerenrur iureiurando affirmantes se nisi uictores nunq; reuersuros. ¶ Ipsi pauciores superauerunt. hoc ex disciplina Alexandri magni: qui. xl. ad sũmũmi itibus militum contentus infinitas barbarorum copias profligauit inabile regenti ratus quicquid excederet: & turbam potius q̃ exercitum & profecto exercitus copiosior magis est impedimento q̃ emmolumento: & ut ait uegetius propria magis multitudine. q̃ hostium uirtute deprimitur hinc legimus singulos consules romanos aduersus hostes uel copiosissimos non amplius q̃ binas duxisse legiões additis auxiliis sociorum. sic Cæsar sæpe paucitate militum fudit infinitam hostium multitudinem: sicut in bello gallico aduersus aruernos apud geruouiam: quando illorum dux fuit uercingentorix. tũc enim circiter. cccc. milia aduersus Cæsarem conflixere maxima ipsorum strage & occidione. ¶ Cohors præposita castello. castellum intelligimus. unum ex illis: quæ Cæsar plurima communiuit in munitione dyrrachina ad circunuallandum. Pompeium: in quo castello nemo fuit quin uulneraret. &, ad Cæsarem relatum fuit scutum sceuæ Centurionis: in quo inuenta sunt foramina centum uiginti. quem Cæsar ut erat de se meritus dõauit militibus ducentis æris: atq; ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronunciauit. eius autẽ opera castellum conseruatum magna ex parte constabat. cohortem postea duplici stipendio frumento ue & speciariis militaribusq; donis amplissime donauit. hoc sceuæ centurionis facinus præclaꝛ miro præconio celebrat Lucanus in sexto pharsaliæ: cuius & historici meminerunt.

¶ M. AN. ¶ Genere panis ex herba: lapsana uidelicet siluestris oleris genere: quod militaribus iocis ẽ postea Cæsari ut plinius scribit: ĩ triũpho exprobratũ. Appianus quoq; eiusdẽ est rei auctor. Plutarchus ĩ tñ herbaceo pane uesci solitos ait: sed radicibus ẽt qbusdã lacte mixtis. ¶ Aduerso apud dyrrachiũ plio: quo Cæsar uictus: fassus est pompeium uti eo die uictoria nesciuisse: Appianus & plutarchus sunt auctores. his uerbis Maharbalem post Cannensem uictoriam Hannibalem incessisse Liuius tradidit. ¶ Magis: pro

Chara.

panis herbaceus.

Lapsana.

Exercitus enormis

Castellum

Sceua cẽturio

maiore quodam negocio. ¶ Consolandos: petiisse milites scripsit Appianus se more patrio deciari idest decimum quemq; supplicio affici. ¶ Innumeras aduersariorum copias. Liuius auctor est Alexandr̃ Macedonem iccirco Imperatorem maximum iudicatum: quia pauciſſimis copiis numeroſos uiciſſet exercitus. Cæſar quantam uim hoſtium paucis legionibus: quas in Gallia habuit confecerit: ex eo intelligi potest: quod Plinius memoriæ ꝓdidit: p̃dicare ſolitũ cecidiſſe ſe ad undecies centũ & nonaginta duo millia hoſtiũ: præter eos: q bellis ciuilibus ꝑiiſſent. Appianus in rebus gallicis ſcripſit ad centũ millia hoſtiũ: uel una acie ab eo cæſa. ¶ Caſtello: quod Cæſar circa dyrrachiũ Põpeio obiecerat. ¶ Nec mir̃: haud admiratione dignũ. ¶ Singulor̃: ut Sceuolæ & Acilii. ¶ Centũ &. xx. apud Plutarchũ. c. xxx. legimus: ergo in altero numerus corrigendus. ¶ Acilius: apud eundem Plutarchum Attilius: non Acilius legitur.

¶ PHI. Acilius cynegeri. Acilĩ decimæ legionis miles cũ maritima pugna ꝑ partibus Cæſaris uiriliter præliaretur dextrã manum iniecit maſſilienſiũ nauigio. eaq; obſciſſa puppim ſiniſtra apprehendit: nec ante dimicare deſtitit: q̃ captã ꝑfundo mergeret. auctor Valerius. hoc facinore tam præclaro imitatus uir Romãus Acilius Cynegirum athenienſem: qui & ipſe in bello pſico ſimili pertinatia in conſectãdis hoſtibus uſus nauem onuſtam dextera manu tenuit nec prius dimiſit: quam manũ amitteret: qua amputata nauẽ ſiniſtra comprehendit: quam & ipſam cũ amiſſiſſet ad poſtremum nauem morſu tenuit. tanta in eo uirtus emicuit ut non tot cedibus fatigatus non ambabus manib' amiſſis uictus ad poſtremũ truncus & ueluti rabida fera dentibus dimicauerit. auctores trogus & herodotus. ſcribit plutarchus. in libello de comparationibus claror̃ uiror̃ cynegir̃ amputata utraq; manu fuiſſe obtruncatum: ldẽq; eueniſſe refert lucio glauco uiro Romano: ut utranq; manũ amitteret cũ: aſdrubalis nauem detinere uoluiſſet. ¶ Vmbone agens. i. clypeo liuius gallum umbone ictum deturbat. eſt. n. umbo ut inquit Seruius media clypei pars eminentior. ſilius ærati radiauit luminis umbo. ſtatius. Iam clypeus clypeis: Vmbone repellitur umbo ciuilibus bellis. ¶ Aliquas: ſeditiones. ¶ Non ceſſit tumultuantibus. Itidẽ Alexander romanus Imperator non extimeſcebat tumultuantes milites. Sed mota olim ſeditione non timuit aſcendere tribunal: & oratione ſeueriſſima ſeditioſos increpare q̃is oẽs armati circunſiſterent. poſtremo illis adhuc frementibus cũ inclamaſſet. Diſcedite atq; arma deponite: Mirando exemplo oẽs depoſitis armis ſaguliſq; militaribus ad diuerſoria receſſerunt. Tunc unã legionem totam exauctorauit: quam mox loco ſuo reſtituit. ¶ Legionem cum ignominia miſſam fecit. honeſta miſſio eſt quæ emeritis ſtipendiis ab impatore indulgetur. Cauſaria cũ quis uitio animi uel corporis minus idoneus militia renuntiat'. inde a liuio cauſarii milites dicti. ignominioſa uero miſſio eſt cum quis propter delictũ ſacramento ſoluit': & is qui ignominia miſſus eſt neq; romæ neq; in ſacro comitatu agere poteſt. auctores iuriſconſulti titulo de re militari & titulo de his qui notantur infamia. huiuſce aũt ſeditionis militaris: quæ iuxta placentiam mota eſt. meminit Appianus ſcribens milites pollicitas olim a Cæſare quinq; minas uiritim inſtanter eflagitaſſe: ſopita eſt aũt ſeditio duodecim tanq̃ ſeditionis auctoribus ſupplicio affectis. De hac loquitur lucanus in quinto pharſalie. Detegit imbelles animos nil fortior auſa ſeditio. ¶ Quam auctoritate. eſt opæ prætium legeſ apud luca uũ quemadmodũ Cæſar imperterritus & ſola maieſtate ſubnixus iuerit obuiam ſeditioni militari minaciter magis q̃ indulgenter agens ubi ait. Vadite meq; meis ad bella relinquite telis & mox. An uos momenta putetis ulla dediſſe mihi: procer̃ motus hæc cuncta ſequuntur. ¶ Exacta de ſõtibus. ſumpto de nocentibus ſupplicio Lucanus: uicit patientia ſeui ſpẽ ducis & iugulos, non tiñ præſtit euſes. Namq; auctoritas tanta erat Cæſaris: ut tremeret ſeua ſub uoce minacis uulgus iners.

¶ M. AN. ¶ Cinigeri Herodotus Euphrominis filium cinegerum fuiſſe ait ad Maratonemq; id præclarum facinus ab eo editum. ¶ Seditioni. Hannibali præcipue laudi fuit ꝙ cum ex omni barbaror̃ colluuione caſtra referta haberet: nullã toto belli punici tpe ſit militarem ſeditionem exptus. ¶ Gallicis bellis: q̃diu in Gallia eſt bellatum. Indulgentia: obſequio & illecebris. ¶ Quam auctoritate: uirtutum opiniõe. ¶ Sed obuiam etiam: ultro ſe tumultuantibus obtulit. ¶ Apud Placentiam: Ciſalpinæ Galliæ urbem R. o. Colonia ſub initium belli punici ſecundi ductam. Polybius: Liuius: & Pedianus id ſcribunt. ¶ Cum ignominia: triplex fuit apud maiores: ut Marcellus de re militari ſcripſit miſſionis rõ honeſta una: q̃ exacto legitimæ militiæ tpe qđ in decẽ annos extẽdebat': ut plutar. tradit militi dabatur. Cauſaria altera: quũ ſi qs uitio corporis: aut mẽtis mius idoneus militiæ putabat': reliqua ignominioſa: cũ ob delictũ aliqđ miles exauctorabat'. Vulpianus: Solere ait exprimi cauſam: cur aliqs miſſus eſſet: ſed ſi arma adempta forent: ẽt ſi nihil fu

Exẽplum cynegiri

Vmbo

Miſſionũ genera

fœmore & humero. c. &. xx. ictibus ſcuto pforato cuſtodiã portæ cõmiſſi caſtelli retinuit. Acilius nauali ad Maſſiliã prælio iniecta in puppẽ hoſtiũ dextra & abſciſſa memorabile illud apud græcos Cinigeri exemplũ imitatus tranſiliuit in nauem umbone obuios agens.

De pœna contra ſeditionem militarem.

SEditionẽ p̃ x. annos gallicis bellis nullã oĩno mouerunt: ciuilibus aliq̃s: ſed ut celeriter ad officiũ redirint nec tã indulgẽtia ducis q̃ auctoritate. Nõ enim ceſſit unq̃ tumultuantibus: atq; etiã obuiã ſemp iit: & nonã q̃ dẽ legionẽ apud placentiã: q̃q̃ adhuc ĩ armis Põpeius eẽt: totã cũ ignominia miſſam fecit: ægreq; poſt multas & ſupplices præces: nec niſi exacta de ſõtibus pœna reſtituit.

ísset expſſum:ignominioſe tñ miſſus itelligebat. ¶Exacta:ſupta. ¶De sõtibus:de seditionis auctoribus Luc. At paucos qbus hæc rabies auctoribus arsit:Nõ Cæſar ſed pœna tenet. ¶Reſtituit:déuo iauctorauit

## De facili reconciliatione militum iratorum.

DEcumanos autẽ romæ cũ igẽtibus minis :ſummoq; ẽt urbis periculo miſſionẽ & præmia flagitãtes ardẽte tunc in africa bello:neq; adire cũctatus eſt. q̃q̃ deterrentibus amicis:neq; dimittere:ſed una uoce qua quiri tes eos p militibus appellarẽt tã facile circũegit & flexit: ut ei milites eẽ cõfeſtim rñderint. & q̃uis recuſantẽ ultro i africam ſint ſecuti:ac ſic quoq; ſeditioſiſſimũ quẽq; & prædæ & agri deſtinati tertia parte mulctauit.

## De fide & ſtudio eius erga clientes.

STudiũ & fides erga cliẽtes ne iuueni quidẽ defuerũt:Maſinthiã nobilẽ iuuenẽ:cũ aduerſus Hiempſalẽ regẽ tã enixe defendiſſet: ut lubæ regis filio in altercatione barbã iuaſerit:ſtipẽdiũ quoq; pronũciatũ: & abſtrahentibus ſtatim eripuit:occultauitq; apud ſe diu: & mox ex prætura p̃ficiſcens in Hiſpaniam inter officia proſequentium:faſceſq; lictorum lectica ſua auexit.

¶PHI ¶Decumanos rõæ.milites decime legionis:cui legioni Cæſar indulſerat præcipue: & pp uirtutem confidebat maxime.legiones.n.Rõanæ a numero atq; ordine dñr:ut primani ſecũdani Decumani uocãtur milites priæ ſecundæ & deciæ legionis. ¶Miſſionẽ flagitãtes honeſtã uidelicet quæ tpe militiæ impleto dat. ¶Ardente in africa bello.bellũ africũ ſignat: quod in africa geſtum ẽ.aduerſus iubã & ſcipionem recolligẽtes reliquias pompeianas & nouas inſup copias cõparantes.ardente aũt dixit pro uigente & extante.nã ut ait marcianus capella in libro rhetorices.interdũ uerba tranſferuntur decoris cauſa: ut bellũ ſubito exarſit p̃ extitit. ¶Præmia.quæ ueteranis debebat & p̃miſerat. ¶Flagitantes.quaſi cum conuitio & clamore depoſcences.flagitare.n.p̃ſonare eſt:cũ flagella & flãma & flagitatio ſine ſonitu crepituq; non ſint ut docet donatus in expoſitione eunuchi terentianæ. De hac aũt ſeditione ſentire uidetur plutarchus cũ ſic ſcribit:motis ad ſeditionem militibus cũ duos prætores coſconiũ & galbam occidiſſent tantum eos obiurgauit:ut ipſos pro commilitonibus ciues appellatos mille uiritim drachmis donauerit & multa inſup italiæ prædia ſorte diſtribuerit. ¶Quirites pro militibus.Imperator quotienſcunq; uerba facit ad milites eos uero ſignificatiſſimoq; uocabulo milites appellare conſueuit perinde ac militari ſacramento deuictos ſed Cæſar nomine blandiori honorificentioriq; appellauit quirites:tanq̃ romanos nec ulli ſubiectos ipio. & ita hac uoce iracundiam militarem mitigauit.conſimiliter Alexander Impator Romanus ſeditioſos milites pro contione quirites uocauit uos oẽs inquit hodie una uoce quirites dimittam & incertum an q̃rites non.n.digni eſtis:q romanæ plebis ſitis ſi ius romanum non agnoſcitis. ¶Circum egit.retroflexit demulſit abduxit ab indignatione. ¶Agri deſtinati.uerbi cauſa ſi deſtĩauerat Cæſar uiritim inter ueteranos dare trecenta iugera.dabat ducenta:ſi triginta aureos ex pecunia prædacea dabat uiginti.& ita tertia agroꝝ p̃dæq; pte mulctabant. ¶Erga cliẽtes.primũ iuxta parentes locũ tenere debẽt pupilli ſecũdũ eos,p̃ximũ locũ cliẽtes hñe:q ſeſe i fidẽ patrociniũq; noſtr̃ dederũt.& ut iqt mar.Cato aduerſus cognatos patron°,p cliẽte teſtat: teſtioniũ aduerſus cliẽtẽ nẽo dicit.cliẽta dĩ a plauto fœia. ¶Iuuẽi.Cæſari:q̃ etate mobiles ſũt & clientaꝝ min° curioſi. ¶Hiẽpſalẽ.africanũ regẽ.alius eſt ille hiempſal.ſaluſtianus. ¶Enixe.uehemẽter. ¶Stipẽdiariũ,p̃nuntiatum.ſtipendiarii dñr tributarii hoc eſt illi q tributũ ſoluunt.ide ſtipendiariæ ciuitates dñr a plinio illæ uideliet:quæ ſtipendiũ tributũq; ſoluebãt.& a liuio annibal dictus eſt ſtipẽdiarius & uectigalis ac ſeruus po.romani.uulgus indoctum perperam appellat ſtipendiarios milites eos:qui ſtipendia faciunt cum tales mercenarii ſiue ærrarii milites ſint nuncupandi.quod ſi uocabulo uegetii uti uolumus ſtipẽdioſos appellabimus. ¶Inter officia.iter eos qui officii cauſa Cæſarem deducebant comitabant̃ euntem i,p̃uinciam furtim auexit i lectica ſua deliteſcentem maſintham aſportauitq;.

¶M.AN. ¶Decimanos:decimæ legionis milites. Vopiſcus tamen Decimanos ait præſules tantum habere ſolitos:aut eos qui futuri principes eſſent:quaſi lectorum militum id genus eſſet. Cæterum parum conſiderate hæc ex proximo capite exemere:qui opus in capita redegerunt:quum omnia ex una pendeant propoſitione. ¶Summoque urbis periculo:nam præter Coſtonium & Galbam prætores:Qui auctore Plutarcho:eo tumultu occiſi ſunt:ingens quoque ius militum ad urbis præſidium miſſa ab eiſdem Decimanis:ut quidam tradunt:trucidata eſt. ¶Miſſionem:quia iam militiæ tempus exiiſſet. ¶Præmia:quæ reddenda eſſent. ¶Ardente:late omnia corripiente tranſlatio ab incendio ſumpta. ¶Adire: milites ſcilicet tumultuantes. ¶Deterrentibus :ne iret identidem monentibus. ¶Qua quirites:ciues Plntarchus ait & non milites:quod idem certe eſt appellatos ait. ¶Circunegit:præſenti furore auertit. ¶Milites eẽ:Appianus:nullam ab his uocem ædità uiſo Cæſare ait:præter unam:qua miſſio efflagitata eſt: eaque præter ſpem conceſſa continuo in præces uerſos ne exauctorarentur:atq; idipſum uix poſt multas præces impetratum. ¶Prædæ:pecuniæ prædæ nomine militibus datæ. ¶Deſtinati:antea conſtituti. ¶Studium:in ornandis. ¶Fides:in defendendis. ¶Iuueni:Cæſari. ¶Hiempſalem de hoc Plutarchus in Pompeio Hiarbas inquit rex capitur:cui Hiempſal ſucceſſit. ¶Tam enixe:tanto ſtudio. ¶In altercatiõe: iurgio quod

Legiões a numero

Decumani.

Ardere bellũ

Maſinna nobilis h... ms a Cæſare h...

Flagitare quid

Quirites

clienta

Stipẽdiarius

Stipẽdioſi

apud Barbaros: q̃ sūmo studio alunt barbā adhuc magis q̃ apud ro. est cōtumelioſū. ¶ Stipendiariū: ſtipen dii noīe obnoxium. ¶ Abſtrahentibus: abſtrahere parantibus. ¶ Apud ſe: domi ſuæ. ¶ Inter officia: inter eos q officii cā abeuntem ſequebantur lectica ſua: qua ipſe uehebatur. ¶ Auexit: aſportauit.

¶ PHI. ¶ Caio oppio comitā ti. ſcribit plutarchus olim cæſa rē ui tempeſtatis cōpulſū itraſſe paupis caſā ubi cum cubiculum uix unius capax inueniſſet ad amicos cōuerſum dixiſſe. ex ho no rifico quidē loco cedēdum ē potentibus ex opportuno ue ro egrotātibus: ibiq; reqeſcere iuſſit oppiū: ipſe uero una cū re liquis iuxta tuguriunculi fores recubuit. ¶ Diuerſorio. hoſpi tio a diuertēdo dicto. M. Tulli us' qeſcā in cæſaris ſermōe qua ſi in aliquo oportuno diuerſo rio. ¶ Sub diuo. ſub celo. alio noīe dī ſub ioue. celum. n. græ ci τὸν Διᾶ dicūt: inde ſubdialia pauimēta & ſubdiuales deam bulationes: quas uictruui⁹ græ co uocabulo appellat hypetras. ¶ Graſſatorꝫ. latronū uias obſidentiū. tales. n. graſſari dr̃. iterdum hōeſtū uocabulū ē ut apud ſiliū. graſſandū ad clara piclis. & apud ſaluſtiū uirtutis uia graſſat. ¶ Siccariorꝫ. q ſint ſic carii ſatis notū. a ſicca quod gladii genus eſt: nomen inditū de his ſupra ſatis ac ſup. ¶ Simultates. odia. ſi multas dicta eſt ex cōtrario: qa minime ſunt ſimul: pōt: & a ſimulatione dicta exiſtimari q̃a ſimulata loquū tur ad inuicem. ¶ C. memii ſuffragator. ſupra tranquillus tradidit C. memiū obieciſſe Cæſari tanq̃ patico cynedo: q̃ ſtetiſſet ad cyathū Nicomedi inter exoletos. fuit. n. hic mordax in Cæſarem. extant epiſtolæ Ci ceronis adhunc opinor. C. mēmium athenis diuerſantē ut amiciſſimum pſcriptæ. fuit ille alter. C. memi⁹ in quē craſſus orator cōmodiſſime & feſtiuiſſime luſit fuiſſe tota taracina oībus in parietibus has lit teras i ſcriptas: tria. LLL. & duo. M. M. cū quereret qd ſignificarent quendam oppidanū ſenem dixiſſe hoc ſignifi cari. Lacerat. lacertū largii mordax mēmius. apud catullū mentio eſt memii p̃toris: quem ait ſe in bithiniā eſſe ſequutum tenuiculo lucello confecto. & fortaſſis eſt hic de quo nunc loquit tranquillus de quo ēt uide ri poteſt intellexiſſe ouidius cū ait in ſecūdo triſtiū. Quid referā ticidæ: quid mēmi carmen apud quos no men adeſt reb⁹: nominibuſq; pudor. ¶ Caluo poſt famoſa epigrāmata. ſcribit iuriſcōſultus: iniuriarum te neri illū qui famoſo libello edito aliquē ifamauerit. fāoſus āt fere ſp accipit i ptē deteriorē. illud uero luuēa lis qd allegari ſolet: fāoſos eqtū cū dictatore mgios: nō famoſos legēdū eſſe ſed fūoſos alibi docuim⁹. calu⁹ aūt ſignificatur catulli familiaris de quo ouidius & tu cum caluo docte catulle tuo: qui diu cū Cicerone ini quiſſimam litē de principatu eloquentiæ habuit fuitq; uiolentus accuſator & concitatus. ab hoc uatinium accuſatum eſſe ſatis conſtat. Idē carmina iocoſa faciebat plenaq; ingentis animi. uñ olim de Pompeio dixit Digito uno caput ſcalpit ut ita illū effœminatū eſſe ſignificaret. Duriuſculū fuiſſe in uerſibus. oñdit plinius in. i. epiſtolaꝫ. cōpoſitio eius in actiōibus ad exēplū demoſthēis rigida erat ut ſcribit ſeneca i. iiii. cōtrouerſiaꝫ de eodē ait q̃ntilianus. ſancta & grauis eſt oīo calui & caſtigata & frequēter uehemēs imitator. eſt āt at ticoꝫ fecitq; ppata mors illi iniuriā: ſiqd adiect⁹ ſibi nū ſi qd detracturus: qm̃ icidit mētio calui a quo accu ſatus fuit uatinius enarrandū ē hoc potiſſimū loco hendecaſyllabon illud catullianū riſi neſcio quem mō e cōrōa. in cuius iterpretatiōe nō ſolū litteratores ſed ēt litteratiſſimi ad extremū uſq; ſudorē diſſudauerunt. C. caluus adhuc adoleſcēs uiolenta accuſatiōe inſequutus ē uatiniū de ambitu: & oīone luculēta quā ait ta citus in dialogo de oratoribus cū admiratiōe ſolitā legi in explicandis uatinii criminibus ingenii uela ex plicauit: & eloquii uires effudit: adeoq; uiolentus fuit accuſator & cōcitatus: ut i media eius actiōe: ſurgeret uatinius reus & exclamaret rogo uos iudices nū ſi iſte diſertus ē ideo me dānari oportet: in hoc iudicio in uatinium dixit caluus illud egregie. factum ambitum ſcitis oēs: & hoc uos ſcire oēs ſciunt. idem dixit uati nio. pfrica frontem & dic te digniorē qui p̃tor fias q̃ catonem. In hac cā cū uatinius reus cādido ſudario frōtem tergeret. Idq; ipſū caluus accuſator in iudiam uocaret: q̃is reus ſim inqt & panē candidum edo. cum igitur uatinii cauſa in iudicio ageretur eſſetq; maxima eoꝫ qui audiebant corona. Catulus quendā deriſit qui cum a caluo uatiniana crimina oīa diligentiſſime explicarent: admiratus eſt tam puſillum oratorem & breuis ſtaturæ homunculum eſſe tam uehementem in accuſando tanq; diſertum in eloquendo contex⁹ autem & ordo uerſiculoꝫ ſic eſt digerendus: ut dicat catullus riſiſſe ſe quendam e corona eoꝫ. ſ. q in corōa ſtabant circa iudicū ſubſellia. & legendū eſt: crīmina uatiniana: nō aūt carmina. cū caluus. n. meus inqt catul lus explicaſſet mirifice uatiniana crimina ex more. ſ. firmi ueriq; accuſatoris: ille admirās & manus ſimul ad celum tollens. quaſi p ſtupore exclamauit: Dii magni ſalaputiū di ſertum: ita. n. appellauit caluū a paruitate ſtaturæ: tanq; uocabum hoc iſtud ſignet: & ita ſignificare euidenter oſtendit ſeneca libro. iiii. ſuaſoriarū

## Dd cultu & dilectione amicorum.

AMícos tanta ſemp facílítate: ídulgētiaq; tractauít: ut C. Oppío comitāti ſe p ſíl ueſtre íter: correptoq; ſu bita ualitudíne: & í díuerſorío loco quod unū erat ceſſerít: & ípſe humí ac ſub díuo accubuerít. Iam autē reꝫ potens quoſdā etiā ínfímí generís ad amplíſſímos honores puexít: cū ob íd culparet pſeſſus ē palā. ſí graſſatoꝝ & ſicca ríorum ope ín tuēda ſua dignítate uſus eēt: talib⁹ quoq; ſe pa rem gratíam relaturꝫ.

## De odioꝝ facílí remíſſíone.

SImultates cōtra nullos tam graues excepít unq̃: ut non occaſíone oblata líbens deponeret. C. Mēmíí cuíus aſprímís oīonib⁹ nō mínore acerbítate reſcrí pſerat etiā ſuffragator mox í petítiōe cōſulatus fuit. C. Caluo

Diuerſorīū

Sub diuo

Subdiale

Subdiales

Graſſator

Siccarij

Simultas.

De mēmio

De caluo pulchra

Famoſus libellus

uenāt locus corre ctus.

Enarratio loci catul liani

Salaputiū qd apud catullum

cum sic ait. erat caluus parvulus statura: propter quod etiam catullus in hendecasyllabis uocat illum salaputium disertū. Quod uero sequitur in carmine catulliano. othonis caput oppido est pusillū: nō othonis existimo legendū: sed actoris: quæ. n. uicinitas est othonis & calui cū nusq; dicatur caluus otho ut sit sensus connexus & quadrans. ille. n. quem risit catullus: ubi salaputium disertū uocauit caluū, ppter staturæ breuitatē: ilico subiunxit. ualde qdem actoris. s. calui qui actione accusatoria insectabatur uatiniū: pusillum est caput. & ita sales catulliani eluescunt. Sed hæc dictio salaputium: quæ diu torsit ingenia curiosoꝝ enarranda ē nō inuertenda. nā quidam nugalia quedā cōmenti sunt ut solopechium legerent quasi totum cubitalē alii salapantion: alii alia ficticia & subabsurda. Nos existimamus legendū esse salapusium: nāq; pusus & pusius & pusio dicitur apud latinos ueteres puer: qd eruditorum & in primis mar. Varronis testimonio satis liquet. hic salapusius dictus caluus tanq; puer ob staturā pnerilē plenus salis & oratoriæ mordacitatis: tanq; a sale & pusio cōpositō uocabulo. Quod si salaputiū ut hñt oēs codices legere uelimus: nihil, phibet: nā iter līam. T. & S. est quedā q̄si cognatio: ut grāmatici docent. Vñ pultare, p pulsare: mertare, p mersare usurpabāt. & ita salaputiū q̄si salapusiū sine ulla iuersiōe cōmode enūciabis. & i eo significatu accipies: quē nos primi: absit iuidia uerbo: ex nra officina deprōpsimus. iā ex hoc nro interpretamēto claresci opor catullianū epigrāma. Qui melius: quid hēt i mediū ferat: & candidus impartiatur. q nō hēt: nra ne uellicet: sed iā domū repedandū ē. ¶M. AN. ¶C. oppio: ad quē multi referūt cōmentariorum supplementū. ¶Subita uelatudine: inopinato morbo. ¶Diuersorio: meritorio hospitio. ¶Loco. lecto: ut Plutarchus ait. ¶Sub diuo: i aperto: plutar. in prima tugurii parte: non extra cū aliis decubuisse scribit: ¶Grassatoꝝ: latronū. ¶Siccariorū: ferro grasantiū. ¶Paré gratam: promeritis debitam. ¶Simultates: odiosas cōtētiones. ¶C. Memii: de Mēmio & fœda eius obtrectatōe supra. ¶Suffragator: suffragandi fautor. ¶C. Caluo: de hoc quoq; eodē capite.

Pusus. Pusig. Pusio

post famosa epigrāmata de reconciliatione p amicos agēti ultro ac prior scripsit, Valeriū Catullū a quo sibi uersiculis de Mamura ppetua stigmata ímposita nō dissimulauerat satisfaciētē eadē die adhibuit cœnæ: hospitioq; patris eius; sicut cō sueuerat ita perseuerauit,

## De lenitate & māsuetudíne eius ín ulcíscēdo íniurías sibi factas,

¶PHI. ¶Versiculis de mamura. mamura formianus perfectus fabroꝝ cæsaris in gallia fuit: quem primum romæ crusta marmoris opuisse parietes totius domus suæ in celio mōte: Cor. nepos tradidit. hic namq; est mamura: ut uerbis plinianis utar: catulli ueronensis carminibus proscissus. Carmina aūt: qbus mamura cæsarq; iunctim carpunt & lacerant a catullo: sunt in illo epigrāmate. Quis hoc pōt uidere? quis pōt pati, ni si impudicus & uorax & aleo? mamurā hēre: qd comata gallia

Mamura

SEd & ín ulcíscēdo natura leníssimis: píratas a qbus captus ē: cum ín dítionē redegísset: qm̄ suffixuꝝ se cruci añ iurauerat: iugulari prius iussit: deinde suffígi, Cornelio Phagitæ; cuius quondā noctur nas ísidías æger

& in alio hendecasillabo de eisdem ita scribit. pulchre cōuenit improbis cynedis mamure paticoq; cæsariq; his uersiculis catullianis cæsar haud dubie factus est stigmaticus hoc est stigmate & nota inutus infamatusq; ¶Stigmata. fuggilationes & infamiæ notas. translatio a stigmatibus quæ inurunt stigmata ut ait plinius delent colūbino fimo martialis: stigmata delet eros. ¶Satisfacientem. satisfacere est tm̄ facere quantū satis sit irato ad uidictam. auctor asconius. ¶Iugulari prius. Deinde suffigi. Quos supra latino uocabulo pdones noiauit: hic græca dictione sed apud nros usitatissima piratas appellat. Existiat āt dici πειρατήσ. i. pirata a πεῖρᾶ qd significat trāseo qa piratæ semp maria pmeant. inde piraticā facere dicunt pdones. ait quintilianus in. viii. dubitasse suos pceptores an ita piratica dicenda eēt: sicuti musica & fabrica dicit. plutarchus scribit cæsarē a pdonibus captū: solitū illis poemata sua legere: & parū laudātes uocare ἀναισθήτους καὶ βαρβάρους. i. insensatos & barbaros: & cū risu interdū minabat κρεμνᾶσθαι τοὺς qd ipsos. s. patibulo afficeret: qd & paulo post fecit: nā pgami ad unū oēs προσηλώσεν. i. suffixit cruci. trāquillus ait prius iugulatos eē mox suffixos supplicii cruciatusq; leniēdi cā. Feneſtela uero scriptor uet⁹ & grauis qobiit nouissimo tiberii cæsaris pricipatu ait in. ii. epitomaton: quēadmodū cæsar a piratis captus eos postea cepit & decollauerit. ita. n. securi cesos dicebāt: iugulare āt & decollare an cōueniāt uiderint eruditi. interdū iugulare ad ianimata trāsferūt: marcialis. scelus ē iugulare phalemū. & sine ferto iugulari dī Cor. cel. Quartana neminē iugulat: ¶Cornelio phagite. hic ē ille cornelius dux militū syllanoꝝ a quo inqsitore cæsar duobus se: talētis redemit qñ in sabinis delitescēs diligēter inqrebat a syllanis tanq; marianus. A manu Elegāter antiq a māu seruos appellabāt: quoꝝ mauu ad līas scribēdas utebant: q alio noie ad manū dūt. uñ ait Ci. liciniū seruū sibi gracchus habuit ad manū. ista. n. pticula. a. & ab. elegāter eruditaq; significatōe usurpat a luculētis scriptoribus: ut a māu a pedib⁹ a libellis ab epistolis a rōnib⁹ a studiis noiemus illos: quoꝝ ministerio utimur: qq; his rebus presuut: quas cū hac pticula. a. cōiungimus. Vident āt dici a manu: q scribæ sunt: quos alibi tranquillus. A manuēses peculiari uocabulo appellat hoc pretereuudū non est: q quos a pedibus diximus uocari ueteres dixere circūpedes. unde ait agretius: circūpedes sunt obsequia seruoꝝ. antepedes amicorum. Circūpedes autem hoies formosos & lætos suos esse dicebat. Idem tñ dixit in epistolis ad atticū. pollucē seruum a pedibus romā missum: & martialis ait: non mensa tibi ponitur a pedibus.

¶M. AN. Fāosa:, pbrosa & īfāiæ plena. ¶Valeriū Catulū: cuius i Cæsarē & Māurā carmē notū ēqs hoc pōt

Cornelius phagita

Amanu. Amanuenses

A pedibus
A libellis
A rōnibus
Circūpedes. Antepedes.

uidere. ¶Perpetua stigmata:perpetuam notam:& infamiam. ¶Satisfacientē:ætatem:aut quid simile excu
sante ueniam filio petentē. ¶Hospitio:amicicia:familiaritate. ¶Patris eius:Catulli.s. ¶Pirates:a qbus se re
denerat:piratæ παράτοπρά τῶ:seu trāseo:seu trāfreto:ab assiduo cursu dicti. ¶Iurauerat:supra id per iocū
illis minatum dixerat. ¶Iugulari prius:ne si uiuos cruci affixisset lōgiore torqueret cruciatu. ¶Cornelio
phagitæ:a quo duobus talentis datis ægre impetrarat:ne ad Syllam perduceretur.

Philemo.

¶PHI. ¶Simplici morte. nul
lis tormentis neq; cruciamētis
adhibitis. ¶Pollutarū cerimo
niarū reū.supra dictū quēadmo
dū senatus qstionem decreuit
de pollutis publicis cerimōiis:
quæ sacra intelligūt bonæ deæ
qñ publius clodi⁹ muliebri ue
ste indutus inter illa ad uxorē
cæsaris pōpeiā trāsierat. ¶Inter
rogatus.s.ab accusatore q græ
ce dicit κὰτὴγὸρὸσ. ¶Tā su
spitione q̄ crimine. plutarchus
i apophtegmatis ita græce tra
dit cæsarē dixisse τὴνκαίσαρ
ὸσ γυναῖκα καὶ λιὰ βόλ
ὴσεἶκὰθαρανεῖναι qd in
terpretat cæsaris uxorē oportu
it esse purā ēt a calūniā:nā ut in
qt eleganter ausonius .pax di
stare uidet suspectus uere⁊re
us. Testis inductus plutarchus
μάρτυσεἰσάχ θεἰσοῦ λέν
εἰπενφάυλον περὶτῆσ γυ
ναῖκοσ.i.testis inductus nihil
dixit probrosum de uxore.

Suspectus parū distat a reo.

¶Deprehensos intra castra iu
lianos.apud hilerdā hispāiæ ci
uitatē cū milites aphraniani &
cæsariani liberā nacti colloqo⁊
facultatem inter se familiariter
sermocinarent:oiaq; essent ple
na gratulatione inter utraq; ca
stra: tunc petreius hoc audito
armat familiā:colloqa militū in
terrūpit: iulianos hoc ē cæsarianos repellit a castris quos dephendit interficit.cæsar uero milites aduersario
rū q in castra sua uenerāt sūma diligentia cōqri & remitti iubet:nōnulli sua uolūtate remāserūt:quos postea
in magno honore habuit:& ita noluit imitari pfidiā petrei & aduersario⁊:p maleficio bñficiū rependens.
hāc cæsaris clemētiā ita laudat lucanus i.iiii.pharsaiæ Hoc siqdē solo ciuilis crimine belli:dux causæ melio
ris eris. ¶Iuliāos cæsariāos.possessiuū nomē ē a iulio:ut docet prisciāus.hīc iuliani āni dicti:quos ordinauit
iuli.cæsar:& a Ci.dictum est in.xiii.antonianarum uectigalia iuliana lupcis ademistis,p cæsariana. ¶Denū
ciante pompeio,p hostibus.pōpeius initio belli ciuilis relicturus urbē iussit ut oēs se prosequerent premo
nitis :quod si q̄s remāsisset uir cæsaris extimaret:tunc cōsules nullis ex more pactis sacris repente exierunt
ex urbe multi quoq; cōsulares collectis partim sarcinis discesserūt. ¶Medios.neutras ptes sequētes:qui ne
q; cæsariani essent neq; pōpeiani.le x solonis est.siqs i dissensione ciuili nō alterutræ pti sese adiunxerit sed
solitarius sepatusq; a cōi malo ciuitatis secesserit:is domo patria fortūisq; oībus careto: exul extorrisq; esto.
cæsar tales dixit hiturū se perīde ac si secū fuissent & i suis castris aduersus pōpeianos militassent. ¶Ex cōmē
datōe pōpeii.anteq̄ ex amicis fierēt inimici. ¶Ordies.s.militaris q̄ sūt multifarii in rōana militia. ¶Nemi
ni non.i.cuilibet. Aphranius & faustus fictius cū ad cæsarē iter facerēt forte icidit i aphranium faustūq; quos
prima luce adortus uictos capit cum coniugibus & libertis paucis post diebus dissensione i exercitu orta
faustus & aphranius interficiuntur. pompeiæ cum fausti liberis cæsar incolumitatem suaq; oia concessit.
¶Et cæsar libertis.Iucius cæsar iuuenis cæsari uticam eunti i itinere fit obuius:subitoq; ad genus se proie
cit:uitāq; sibi neq; quicq̄ amplius deprecatus:cui cæsar facile & pro sua natura & instituto cōcessit. ue⁊ hic
paulo post fuit interfectus cū bestias cōsulto trucidasset:quæ paratæ erant ad spectaculum populi.

ulramq. a rō.

¶M.AN. ¶Philemonē a manu.sic in Augusto Talbo a manu: sed in Nerone amanuensē p.o a manu di
xit:dixerunt ueteres seruū a manu:cuius opa utebant in epistolis:al isq; libellis:quos ipsi dictarēt scriben
dis:Seruū uero a pedibus eū:quē ad iter:litteraq; pferendas qsitum haberent:Cicero ad Atticū pollicem

ac latens ne perduceretur ad syllā uix prœmio dato euaserat
nunq̄ nocere sustinuit:Philemonē a manu seruū qui necem
suā per uenenū inimicis ꝓmiserat:nō grauius q̄ simplici mor
te puniit.in.P.Clodiū.Pōpeiæ uxoris suæ adulter⁊:atq; eadē
de causa pollutarum cerimoniar⁊ reū testis citatus negauit
se quicq̄ cōperisse:q̄uis & mater aurelia :& soror Iulia apud
eosdem iudices oia ex fide retulissent;interrogatusq; cur igi
tur repudiasset uxorē:qm̄ inquit meos tam suspitione q̄ cri
mine iudico carere oportere.

De moderatione & clemētia eiusdem.

MOderationē uero clementiāq;:tum in administrati
one:tū in uictoria belli ciuilis admirabilē exhibuit:
denūciante Pōpeio pro hostibus se habitur⁊. q.R.
P.defuisset:ipse medios & neutrius partis suo⁊ sibi nume
ro futuros ꝓnūciauit:qbus aut ex cōmēdatione Pōpeii ordi
nes dederat potestatē trāseūdi ad eū oibus fecit. Motis apd
Hilerdā deditiōis cōditiōibus:cū assiduo inter utrasq; partes
usu atq; cōmertio Afranius & Petreius dephēsos intra ca
stra Iulianos subita pœnitētia interfecissent;admissā in se pfi
diā nō sustinuit imitari. Acie pharsalica ꝓclamauit:ut ciuibus
parceret:deincepsq; nemini non suo⁊ unum quem uellet:
partis aduersæ seruare cōcessit;nec ulli periisse.nisi in prœlio
reperiuntur. Exceptis dūtaxat Affranio & Fausto.&.L. Cæ
sare iuuene:ac ne hos quidem uoluntate ipsius interemptos
putant. Quo⁊ tamen & Affranius & Faustus priores post

terrūpit: iulianos hoc ē cæsarianos repellit a castris quos dephendit interficit.cæsar uero milites aduersario
rū q in castra sua uenerāt sūma diligentia cōqri & remitti iubet:nōnulli sua uolūtate remāserūt:quos postea
in magno honore habuit:& ita noluit imitari pfidiā petrei & aduersario⁊:p maleficio bñficiū rependens.
hāc cæsaris clemētiā ita laudat lucanus i.iiii.pharsaiæ Hoc siqdē solo ciuilis crimine belli:dux causæ melio
ris eris. ¶Iuliāos cæsariāos.possessiuū nomē ē a iulio:ut docet prisciāus.hīc iuliani āni dicti:quos ordinauit
iuli.cæsar:& a Ci.dictum est in.xiii.antonianarum uectigalia iuliana lupcis ademistis,p cæsariana. ¶Denū
ciante pompeio,p hostibus.pōpeius initio belli ciuilis relicturus urbē iussit ut oēs se prosequerent premo
nitis :quod si q̄s remāsisset uir cæsaris extimaret:tunc cōsules nullis ex more pactis sacris repente exierunt
ex urbe multi quoq; cōsulares collectis partim sarcinis discesserūt. ¶Medios.neutras ptes sequētes:qui ne
q; cæsariani essent neq; pōpeiani.le x solonis est.siqs i dissensione ciuili nō alterutræ pti sese adiunxerit sed
solitarius sepatusq; a cōi malo ciuitatis secesserit:is domo patria fortūisq; oībus careto: exul extorrisq; esto.
cæsar tales dixit hiturū se perīde ac si secū fuissent & i suis castris aduersus pōpeianos militassent. ¶Ex cōmē
datōe pōpeii.anteq̄ ex amicis fierēt inimici. ¶Ordies.s.militaris q̄ sūt multifarii in rōana militia. ¶Nemi
ni non.i.cuilibet. Aphranius & faustus fictius cū ad cæsarē iter facerēt forte icidit i aphranium faustūq; quos
prima luce adortus uictos capit cum coniugibus & libertis paucis post diebus dissensione i exercitu orta
faustus & aphranius interficiuntur. pompeiæ cum fausti liberis cæsar incolumitatem suaq; oia concessit.
¶Et cæsar libertis.Iucius cæsar iuuenis cæsari uticam eunti i itinere fit obuius:subitoq; ad genus se proie
cit:uitāq; sibi neq; quicq̄ amplius deprecatus:cui cæsar facile & pro sua natura & instituto cōcessit. ue⁊ hic
paulo post fuit interfectus cū bestias cōsulto trucidasset:quæ paratæ erant ad spectaculum populi.

¶M.AN. ¶Philemonē a manu.sic in Augusto Talbo a manu: sed in Nerone amanuensē p.o a manu di
xit:dixerunt ueteres seruū a manu:cuius opa utebant in epistolis:al isq; libellis:quos ipsi dictarēt scriben
dis:Seruū uero a pedibus eū:quē ad iter:litteraq; pferendas qsitum haberent:Cicero ad Atticū pollicem

seruũ a pedibus Romam miſi: ubi illud ſcire oportet & a pedibus:& a manu utroq; numero diu:nullãq; extremæ uocis ĩclinationẽ alterutro numero hĩe. ¶Et fide.ſine fraude:recto teſtimonio. ¶Repudiaſſet: repudiatã exegiſſet. ¶Moderationẽ:in ulciſcendo modũ. ¶Clæmentiã:pium:in dãda uenia affectũ. ¶Rei pub.defuiſſet.q ſecum tempu.nõ eſſet armis tutatus. ¶Ipſe:Cæſar. ¶Medios:q ſua ſtudia neutro ĩclinaſſent. ¶Ex cõmendatione põpeii:pompeio dũ amicus fuit corã:aut per lras cõmendante. ¶Ordines:ducẽ di ordinis dignitatẽ ordo ſexagenos:auctore Liuio:habuit milites:duos Centuriones:& uexillariũ unũ. ¶Hilerdã:Hilergetũ oppidũ in citeriore Hiſpania uetuſtum opus.Lucanus:Saxo fũdata uetuſto:ſurgit hilerda manu. ¶Dedi ionis:a Pompeianis faciendæ. ¶Affranius & petreius:ſunt q ſcribant cõditiones pacis ab Affranio motas petreiũ turbaſſe. ¶Pœnitentia:motæ pacis. ¶Non ſuſtinuit imitari:ſenſus ẽ:noluit cæſar hoſtiũ exemplũ imitatus põpeianos in caſtris ſuis deprehẽſos obtruncare:ſed incolumes dimiſit. ¶Acie pharſalica:pharſalico plio:ut parceret ciuibus:inclinata iam hoſtiũ acie:id a Cæſare ꝓclamatum cõſtat:cũ primo concurſu Italos:ut Appianus ait:pſequendos cẽſuiſſet. ¶Vnũ partis aduerſæ:unũ ex captiuis hoſtibus:quẽ uellet. ¶Affranius & Fauſtus Sylla:a.P.Sictio cũ cõiugibus & liberis in Mauritania capti:diſſenſiõeq; in exercitu orta abſente Cæſare interfecti ſũt:hæc Hircius ſiue Oppius: q̃q̃ alio loco dicat Affraniũ iuſſu Cæſaris occiſum:qa poſtq̃ ab eo ĩ Hiſpania dimiſſus eſſet rebellaſſet. ¶L.Cæſarẽ: is credo ille eſt q Arimino a cæſare occupato:quaſi a põ.mandata hĩet ad Cæ.uenit:ut ipe ĩ commentariis ſcriptũ reliqt:eius pater legatus Cæſaris erat ſub ciuilis belli initium:Oppius auctor eſt:hunc quoq; a Cæſare:cum Vticam uenit ueniam impetraſſe:ſed non multo poſt iterum tranſfugam factum.

impetratã ueniam rebellauerunt: & Cæſaris libertis ſeruiſq; eius ferro & igni crudelem in modum enectis:beſtias quoq; ad munus populi cõparatas trucidauerant. Deniq; tpe extremo etiã quibus nõdũ ignouerat cũctis in italiã redire permiſit:magiſtratuſq; & ĩperia capere: ſed & ſtatuas .L. Syllæ & Põpeii a plebe diſiectas repoſuit. Ac ſi poſthac aut cogitarẽtur grauius aduerſus ſe:aut dicerent inhibere maluit q̃ uindicare. Itaq; & detectas cõiurationes:cõuentuſq; nocturnos ñ ultra arguit q̃ ut edicto oñderet eẽ ſibi notas: & acerbe loq̃ntibus ſatis habuit ꝓ cõditione denũciare ne pſeuerarẽt: Auli q; Cecinnæ criminoſiſſimo libro: & Pitolai carminibus male dicẽtiſſimis laceratã exiſtimationẽ ſuã ciuili aĩo tulit.

## De abuſu dominationis & poteſtatis eiuſdẽ.

PRægrauant tamen cætera facta: dictaq; eius: ut & abuſus dominatiõe & iure cæſus æſtimet. Nõ enĩ ꝓpter libertis eius.ſ.cæſaris dictatoris. ¶Enectis. pemptis. ꝓprie necatus ferro: nect⁹ alia ui pemptus dr.auctor priſcianus in.ix.ꝓcipium ẽ preteriti paſſiuũ.eneco enecui.enectus liui⁹.famæ:frigore:illuuie ſqualore enecti.Ci. in tuſculana prima:enectus ſiti tãtalus. oratius in epiſtolis bos ẽ enectus arando. ¶Ad munus populi.lactantius ait in.vi.uenatiões ferarũq; ſpectacula attributa eẽ ſaturno & munera uocari. populus enĩ ſpectaculis talibus ueluti muneribus capit. & ut ait mar.tullius in oõne ꝓ murena:ludis oblectãur & ducimur. Statuas ſyllæ repoſuit.Ci.dicere ſolebat cæſarem in erigẽdis põpeii ſtatuis:ſuas firmare.plutarchus in libello de cõmoditatibus inimiciciarũ.honorandũ inqt inimico cẽſeo.cũ iure gloriã ꝓmeruit.qđ qui faciunt plus ipſi laudis cõſequunt: ſimul fidẽ hñt quotiens contra obtrectãt.quaſi non hoiem oderint.ſed actiones reprobent. unde cum cæſar deiectas pompeii triũphales ſtatuas repõi iuſſiſſet:dixit Ci. ϖὸμϖηΐου κἀιϲάρ ἀνἀρἰἀντἄϲ ϲτἀτὸυϲ ὑϲτἐἀυτοῦ ϖἠγνὲιϲ. i.pompeii ſtatuas erigens o cæſar:tuas ipſius figis. ¶Inhibere.uetare ne fierent. ¶Vindicare:punire. ¶Arguit:reprendit refellit. ¶Sibi notas:cognitas cõiuratiões & nocturna cõciliabula. ¶Pro cõditõe.palã. ¶Auli cecine.extãt epiſtolæ huius auli cecinnæ ad ciceronẽ:& ciceroĩs ad cecinnã: ex qbus aperte patet.a.cecinã exilio fuiſſe mulctatũ pp libꝛ aduerſus cæſarẽ ſcriptũ. uñ ipſe ita ait adhuc ſtili penas do:& poſt paulo.cur inqt iraſcit cæſar ei q ſcripſit aliqd contra uoluntatẽ ſuã? ¶Criminoſiſſimo.referto multi iugarũ aduerſus cæſarẽ criminationũ. ¶Pitholai carminibus.hic dictus ẽ.M.uotacilius pitholaus:cuius mẽtio fit a macrobio in.ii.ſaturnaliũ. ¶Laceratã exiſtimatiõem.infamatã dignitatẽ atq; pſciſſam. ¶Ciuili aĩo.ϖὸλἰτἰκῶϲ. Ouidius.exercet patrias pluſq; ciuiliter iras. ¶Pregrauant.ualde grauant.ſcribit plato & repetit plutarchus in demetrio.ꝓclara ingenia ſicuti uirtutes maximas ita uitia quoq; maxima producere ſolere:in cæſare aũt uirtutes dubio ꝓcul ampliſſimæ fuerunt: non tñ ſine mixtura uitiorum: ſimõ uitia hæc appellanda ſunt:appetitiones honoꝛ immodicæ:cupiditas dñandi immoderata:Aius humano maior ſemp ingentia ſemp infinita cõcupiſcens. ¶Abuſus dñatione.utimur cũ honore abutimur cũ iniuria.græci d cũt ἀϖοχῤῆϲθἀι philipp⁹ macedonũ rex ſuadebat pandos eẽ amicos & bonos & malos οἱϲ μὲν χῤῆϲθἀι οἱϲ δὲ ϖοχῤῆϲθἀι. i.alteris quidem uti.alteris autem abuti.dicimus abutor hanc rem & hac re cum accuſatiuo & ablatiuo. plautus in bacchidibus: Nos aurum abuſos. De uſu & abuſu ſecundũ oratores & iuriſconſultos ſuo loco mox dicetur.

Necãtus: Nectus.

Munus populi

Honoradus inimicus.

Cecinna

uti. abutor

¶M.AN. ¶Seruis eius:Cæſaris. ¶Enectis:pemptis. ¶Ad munus populi.ad uenatiõis ſpectaculũ. ¶Cõparatas:a cæ.quæſitas. ¶Aplebe diſiectas:ut ueriſſimum ſit ſatyricum illud: Turba tremens ſ̃quit fortunam ut ſemper & odit: Damnatos. Lucanus: Nulla fides unq̃ miſeros elegit amicos:& rurſus: Et cole fœli-

ces miseros fuge. ¶Reposuit: restituit. ¶Cogitarent: mouerent ab aduersariis. ¶Inhibere: cõprimere. ¶Vindicare: ulcisci. ¶Cõuentusq; nocturnos: noctu clãdestine nouaꝝ rerũ cã coactos: ¶Edicto: publica denunciatiõe. ¶Criminosissimo criminatiõibus pleno. ¶Laceratã: multis ꝓbris ꝑsissam. ¶Ciuili aio: tã temisso: ac si priuatæ ꝑsonæ ciuis fuisset. ¶Prægrauant: parodia breuissima apparetq; ex his q̃ sequuntur maiora fuisse in Cæsare uitia q̃ uirtutes: adeo ut merito occisus credat: nulla qdem uirtutis spes tã blãda ad hiberi potuit: ut populus oium gentium domitor: quiq; regiũ nomen ab initio infense oderat: sui ingenii oblitus: aptam regni affectionẽ diutius eẽt in aliquo laturus: ꝓgrauant ergo. i. præponderant grauiora sunt ¶Abusus: male & ambitiose usus. ¶Nimios. immensos & s. pra modum exquisitos. ¶Continuum consulatum: Appianus in. x. annos nomen consulis Cæsarem recepisse est auctor.

¶PHI. ¶Cõtinuũ cõ. cõsulat⁹: continuũ

Consulatꝰ annuꝰ

magistratus solebat eẽ annu⁹ & annali lege ꝓut docet cicero in iii. de legibus. eũdem magistratum nemo capere poterat: nisi anni. x. interfuissent. cæsar uero calcatis legibus consul p decenniũ continuũ designatus fuit: ut scribit appianus in. ii. ¶Perpetuã dictaturã: quæ dignitas solebat esse semestris. in cæsare facta est perpetua. appianus. dictator in oẽm uitam electus est. ¶Prefecturã morũ. censurã intelligit: quã cicero ueterem magistrã pudoris & modestie noiat in oratione cõtra pisonem. ¶Prenomẽ impatoris. ad hoc allusisse uidetur catullus scribens mordaciter in endecasyllabis: irascere iterũ meis iãbis imerentibus unice impator. & cicero in paradoxis: laudet uero hic impator: aut ẽt appelletur. aut hoc noie dignus putet. græci uocant αὐτοκράτορα. Corrige mendosam dictionẽ apud uopiscũ cũ scribit firmũ auctocratera in edictis suis esse uocatum. Tu legito græce αὐτοκράτορα & accipe pro ĩperatorem; Cicero ĩ philippicis indicat hirciũ pãsam & augustũ esse impatores appellãdos: docetq; impatorẽ appellare solitũ a senatu: siquis mille aut duo milia externoꝝ hostium occidisset Appianus uero scribit nomen impatoris uendicari solere ab his ꝓtoribus: qui in maximis belli opibus uersati sunt cum laude. Nũc aũt inqt sub quo decẽ milia in bello cecidissent hac appellatione dignos haberi audio. ꝓterea ductores exercituum & prefecti copiarũ militarium impatores latine & significanter nuncupant q̃d satis declarant monumẽta historicoꝝ. ¶Cognomen ꝑis patriæ: appianus. appellatus é pater patriæ q̃d cognomentũ primus meruit cicero. ¶Statuã inter reges. plinius in. xxxiiii. ꝓdidit tarquiniũ regesq; romãos sibi statuas posuisse: uñ & romuli statua in capitolio erat sine tunica. & in eodẽ loco statuæ uisebant subsequentiũ regum. ¶Suggestũ in orchestra. supra dictũ est orchestrã locum fuisse in theatro in q̃ senatoꝝ sunt loca designata: in qua cæsar suggestũ. i. pulpitũ eminentius collocari sibi uoluit. ¶Fastigio sublimitate: qua si dicat non cõtentus humãis honoribus diuinos appetiuit: q signant ꝑ subsequẽtia. ¶Et ꝓ tribunali. sic distinguẽdũ est: ut intelligas sedẽ aureã & ante tribunal cæsari fuisse decretã & in curia. illa particula pro: significat & ante & in: ut dictũ iam est. ¶Thensam & ferculũ circẽsi pompa. thensæ sunt sacra uehicula: q̃ a diuinitate dici putãt. ut inqt asconius: seruiuis uero enarrãs illud uirgilianũ: hic currus fuit: thẽsam significari ait: q̃ deoꝝ simulacra portant. scribit aũt cũ aspiratõe: cũ dictio deducta sit ἀπὸ τοῦ θοῦ. i. a re diuina. de thẽsis ita loqtur cicero in ultima uerrina. oẽs dii q uehiculis thẽsarũ solẽnes cetus ludoꝝ initis. & liuius in. v. ab urbe cõdita. q̃ augustissima inqt uestis est thensas ducẽtibus triũphãtibus ue ea uestiti. medio ediũ eburneis sellis sedere. ¶Ferculũ. fercula ut auctor est acron sunt pulpita: in qbus deoꝝ simulachra tolluntur: in quo significatu hic accipit: sicuti apud ciceronẽ sic scribentẽ in. i. de officiis. cauendũ est ne tarditatibus utamur in gressu mollioribus: ut similes põparũ ferculis esse uideamur. Ciceronẽ imitatus ambrosius in eadem sñia inquit. sunt qui sensim ambulãdo imitant histrionicos gestus & quasi quedã fercula põparũ. Augustinus ĩ ii. de ciuitate dei. q̃ sunt sacrilegia si illa erãt sacra aut quæ inqnatio si illa lauatio & hæc fercula appellabant. dicit aũt ferculũ a ferendo: qa in põpa circẽsi hoc est celebritate ludoꝝ circẽsiũ huiuscemodi simulachra deorum ferunt. Inde & fercula dapes uocamus ab eo q̃ imensam inferãt ferculoꝝ quoq; supius meminimus. de circẽsi põpa ita scribit ouidius. Aurea põpa uenit linguis aĩsq; fauete. Tẽpus adest plausus aurea pompa uenit. cũ aũt thensæ & fercula ducerent in põpa ludoꝝ: diuisim seiunctiq; legendũ est thensam a tribunali & cũ inferioribus copulandũ ut sit sensus: cæsari decretã fuisse thensam & ferculũ sicuti deo in põpa circensi.

¶M. AN. ¶Perpetuã dictaturã: ut appeat diuinitus uocẽ illam a Sylla emissam: qui ĩ ordinem redactus: quum adolescente quodam cõuitio incesseret nec interim a quoq; conuitiator corriperetur conuersus ad eos: qui tunc proxime steterant dixisse fertur fore: ut quicũq; post se dictaturã inuaderet: nunq; ea nisi cum morte deponeret. ¶Præfecturã morum: censuræ: periphralis est. ¶Prænomen impatoris: quo prænominis loco est usus: ut Imperator Cæsar ꝓ Caio in præfatiõibus ipsis diceretur. ¶Cognomen: tertio loco pater patriæ nuncuparet: sed de huiusmodi appellationibus ne unũ in locum oĩa conferant oportuniore loco dicemus. ¶Inter reges romanos. i. regum statuas: quæ ut plinius demõstrat in Capitolio fuere. ¶Suggestum: locum editiore. ¶In orchestra: uñ ornatissimus ciuitatis ordo spectabat. ¶Fastigio: dignitate: altitudine: ut sit sensus: Cæsar non solũ immensos recepit honores: & qbus maiores homini haud decerni potuissent: sed alios etiam qui humanum excederent fastigium: atq; ob id diuinos. ¶In curia: uetus curia i carinis fuit: altera quam iuxta forum immo in parte fori: Sylla: ut Plinius scribit constituit: Clodiana cæde

cum eius rogo altera conflagrauit Pedianus est auctor: Appianus: & Plutarchus. ¶Pro tribunali thensam sacrum: ut pediani utar uerbo: uehiculum. Sunt enim thensæ uehicula: quibus deorum simulacra uehebãtur: accipitur & pro ipsa ordinum & hostiarum pompa thensa. Idem auctor in Augusto: quum forte ludis circensibus educeret thensam. Sunt qui a diuinitate factum nomen existiment: alii q̃ ante ipsas thensas lucra tenduntur: quæ gandent manu tenere: & tangere qui eas deducunt. ¶Ferculum in circensi põpa: idest feretrum: quod in pompa ferebatur. Liuius: Spolia ducis hostium cæsi suspensa fabricato: ad id apte ferculo in Capitolium ascendit. Sunt: scio ego: qui utrobiq; feretrum libentius q̃ ferculum legant: a quibus non oño abhorreo. Dionysius: Pompalia ex argento laborata fuisse ait deorumque simulacra humeris uiroꝝ ea pompa deferri solita.

pla aras simulachra iuxta deos puluinar; flaminem lupercos appellationem mensis e suo noïe; ac nonnullos honores ad libidinem cœpit & dedit. Tertium & quartum cõsulatũ titulo tenus gessit contentus dictaturæ potestate decretæ cũ cõsulatibus simul atq; utroq; anno binos cõsules substituit sibi in ternos nouissimos menses; ita ut medio tempore comitia nulla haberit præter tribunoꝝ; & ædiliũ plæbis præfectos q; pro prætoribus constituerit; qui præsente se res urbanas administrarent. Pridie autem calen. ianua. repentina cõsulis

¶PHI. ¶Puluinar. puluinaria sunt ꝓprie lectuli: q̃ auctore seruio sterni i tẽplis cõsueuerũt numini dicati. abusine puluinaria ꝓ tẽplis ponimus. ide aꝑ liuiũ legimus ad oĩa puluĩaria sacrificatũ fuisse. uident autem puluinaria accipi ꝓ illis puluinis in qbus simulachra deorũ recũbentia collocãtur: alii accipiunt ꝓ illis lectis qui sternebant in tẽplo in honorem deoꝝ. unde lectisternia nuncupant. sicu- Puluinar quid

ti docet augu. in. iii. de ciuitate dei. q̃d idem significat liuius sic scribens. curatũ lectisterniũ & p triduũ hitũ decẽuiris sacroꝝ curantibus: & puluinaria in cõspectu fuere ioui & iunoni: alteꝝ neptuno & minerue tertium marti & ueneri: quartũ apolloni ac dianæ: qntũ uulcano ac uestæ. vi. mercurio ac cereri. idem liuius in. v. ab urbe ꝓdidit lectisterniũ primũ romæ factũ ad pestilentiã ꝓpulsandã: qñ tribus quã q ampliss̃ime appari poterant stratis lectis piacauere deos immortales. priuatim quoq; tũc id sacrum celebratũ ẽ tota urbe parẽtibꝰ ianuis ꝓmiscuoq; usu rerum oĩum in ꝓpatulo posito: ad hoc puluinar dicatum diis referendus ille satyrici poete uersus: feda lupanaris tulit ad puluinar odorẽ. nã ut olim dixit athanaricus gothoꝝ rex deus terrenus est impator: in iouis epulo puluinar suscipi non poterat nisi in capitolio. uidetur aũt dici puluinar a pluma: qua sarcitur. Lectisternia

¶Flamen. singuli flamines nomina habent ab illo deo cui sacra faciunt: ut martialis: uolcanalis: furialis. Ci. in. ii. antõianarum taxat antonium quod fuerit flamen iulii cæsaris. Ci. uerba hæc sunt: est ergo flamen ut ioui ut marti ut quirino sic diuo iulio mar. ant. idem de eiusdem cæsaris honoribus quos hic commemorat tranquillus ita ait. quem is maiorem honorẽ consecutus fuerat: q̃ ut haberet puluinar: simulachrũ: fastigium: flaminẽ. Flamen

¶Lupcos. lupci nudi lupcalia celebrabãt i lupcali i honorẽ panos: fiebant aũt lupcalia februario mense: de qbus copiosissime a nobis & diligẽtissime scriptũ ẽ i. iiii. ꝓpertii cõmentario. unde si q̃ desiderabũt illic poteris mutuari. Ci. isectat. M. antonium q̃d in lupcalibus: in quibus sedebat cæsar amictus toga purpurea in sella aurea coronatus: se lupcum exhibuerit: & q̃ nudus unctus ebrius insectante po. ro. contionatus sit: capitiq; cæsaris diadema imponere cũ oĩum plãgore tentauerit. Lupertii

¶Appellationem mensis. marco antonio legẽ ferente mẽsis iulius est appellatus: qui antea qntilis a nũero uocabat: q̃d hoc mẽse Iulius cæsar, pcreatus sit. auctores macrobius & eusebius. Iulius qntilis

¶Vtroq; anno. tertii. s. & quarti consulatus. ¶Binos. perinde ac ipse non eẽt consul. ita. n. tres cõsules fuissent: cũ duo tñ esse debeant. ¶Titulo tenus. ut consul dici tñ uellet citra cõsulatus administrationẽ. hæc pticula tenus fere semp cũ ablatiuo cõiũgit. uetez tñ auctoritas usa helleniſmo interdũ cũ genitiuo cõnectit. Virgi. & crurũ tenus amento palearia pendent. Existimat seruius tenus dici extremas ptes arcus: unde tractum sit ut hactenus hucusq; significet. apd plautum in bacchidibus: tenus magis ꝓ laqo accipi uideꝫ q̃ ꝓ arcu cũ ait: turdũ lũbricũ petit: pẽdebit hodie ita pulchre intendi tenus. Tænus

¶Cum cõsulatibus simul. ut eodem tpe & cõsul esset & dictator. Consulatus aũt ꝓ decẽniũ ut diximus cõniuẽtibus legibus fuerãt cæsari decreti. ¶Comitia nulla. diximus supra comitia fuisse consularia ꝓtoria quæstoria tribunitia edilitia & omnium deniq; magistratuum: qui suffragiis populariboꝰ crearentur. illæ enim comitationes populi ad creandos magistratus dicebaꝫ comitia quoꝝ alia calata alia cẽturiata. Comitia q̃ fuit

¶Substituit. suffecit subrogauit. uñ substitus. pridie. calen. ianuariis. i. nouissimo die anni. ¶M. AN. ¶Puluinar: tabulatum in templis: in quo deoꝝ simulachra statuebant: ¶Flaminem: sacerdotem: ut Ioui Marti & Vulcano. ¶Lupercos. quales erant hi qui per urbem discurrebant: Dionysius: Plutarchus: Liuius: & Lactantiꝰ de luptiis multa satis. ¶Appellationẽ: mensis Iulii: q antea qntilis ẽ dictus: quod Ouidius & Macrobius docent. ¶Ad libidinem: ut libuit. ¶Titulo tenus: solo titulo cõtentus: quũ alioquin administratione abstineret. ¶Decretæ: dictaturæ contentus: uidelicet dictatoria potestate: quæ longe maior erat consulari. ¶Vtroq; anno: tertii & quarti cõsulatus. ¶Substituit: suo loco subiecit: ob id credo ne cõmitiis præesset. ¶Medio tempore: eo biennii spacio. ¶Nulla habuerit comitia: nullis præfuerit comitiis. quæ habere alioqn coactus fuisset: nisi cõsules substituisset: sed cur id Cæsar potissimũ declinaret: ex his quæ postea dicentur declarabitur. ¶Pro prætoribus: prætoꝝ loco: quos utique non populi comitiis. sed ipsius beneficio creatos obsequentiores haberet. ¶Pridie calendis ianuariis. nouissimo anni illius die.

¶PHI. ¶Honorem:consulatū. ¶Petenti dedit:caniniū significat:q a marco tullio tali aspersus est ioco. uigilantem habebimus cōsulem caniniū:q in cōsulatu suo somniū nō uidit. Idem dicere nō destitit. consulem habuimus tā seuerū tamq; censorium:ut in eius cōsulatu nemo prāderit:nemo cenauerit nemo dormierit. Idem de eodem. hoc cōsecutus est caninius:ut quereretur qbus cōsulib⁹ consul fuerit. extat in eundē iocus ille diasyrticus uotacilii pitholai. Ante flamines nunc consules diales fiunt. nam cū dialis dicatur & iouialis & unius diei:Sintq; flamines diales a ioue dicti:pōt consul quoq; nō ineleganter dialis nūcupari a die: qui uno tantum die fuerit in magistratu. ¶In plures annos. i. quinqueniū. appianus:in quinquenniū & urbani magistratus & anniuersarii ad quinciarum aut exercituū curā distribunti sunt ¶Consularia ornāmēta. mos fuit antiquoq; ut bene meritis insignia tribuerēt magistratuū unde scribit tacitus decreta fuisse narciso quæstoria insignia a claudio cæsare:ab eodem insignia preturæ crispino decreta fuerunt. ita nunc cæsarē scribit tranquillus tribuisse ornamenta & insignia illa qbus consules ornari solent ptorii s uiris: hoc est his q olim gesserant preturā. ¶Ciuitate donatos. factos ciues romanos. ¶E semibarbaris. exuta ex parte barbariæ. sic ipsius dixit. ipse semipaganus. ¶Recepit i curiam. fecit senatores. ¶Monetæ. apud ueteres romanos constituti fuerūt triumuiri monetales æris argenti auri flatores: sicuti tradit pomponius iurisconsultus. ¶Peculiares seruos. peculiarem seruū appellamus:a peculio quod proprie seruorū est. unde ait labeo iurisc̄sultus. pater familias peculiū hēre non pōt:quēadmodū nec seruus bona a peculio deducit peculiaris & accipit pro re seruili. inde scribit ulpianus si peculiare uinū legatum sit id conti neri qđ serui habuerūt. In usu aūt nunc frequentissimo est ut peculiaris pro proprio siue speciali nec cū aliis cōmuni accipiatur:uñ & peculiariter aduerbiū deriuat. & ita hic intelligimus peculiares seruos. plinius spectatissimū insigne gallinaceis corpore cōsecratū:nec carnem id esse:nec cartilaginem:nec callū iure dixerius uerū peculiare. Nec mirandū uideri debet cæsarē preposuisse ueluti decumanos. i. principes publicanoq; uectigalibus seruos:cū pleriq; principes fuerint seruorum ac libertoq; serui:qui erant domini ciuium. ¶Exoleto suo. Exoleti dicunt patici & concubini grandiores:qui adolescere. i. crescere desierunt. Scribit Plinius hoiem crescere ad annos usq; ter septenos in longitudinem:tū deinde in plenitudinem. alias exoletum dicimus abolitū & qđ iā euanuit. Liuius. arte agendū exoleto iā uetustate odio. Quintilianus exoletos scrutatus auctores. ¶Impotentiæ. ipotentia dicit immodica potentia. Cato apud liuiū sic ait. uicta domi libertas nīa impotētia muliebri. unde tyrānus impotentissimus dicit a quintiliano decemuiri quorū principatus erat imoderatus:a liuio impotētes dñi nuncupant. & a seneca impotētia fortunæ ascribit. hæc. n. pticula. interdū auget & intendit significationē. ¶T. amprius. adhunc extant ciceronis epistolæ: quē tubā ciuilis belli appellabant hi: q acerbius ferebant uenīā illi dari a cæsare. ¶Sine corpore ac specie:cicero in epistolis ad atticū cōqueritur nullū esse colorē nullū succū:nullā formā relictā rei pub. romanæ:ut ipsa qdem appellatione & noīe diceret respub. sed re uera foret nulla cæsare ad nutum cūcta moderāte. in hac sniam est illud lucani. oīa cæsar erat:priuatæ curia uocis testis adest. ¶Dictaturā deposuerit. sylla potitus rerum post debellatā marianā factionē dictator factus cū fascibus. xxiiii. pcessit i publicū. dictaturā aūt q magistratibus est semestris ad annos centū ac. xx. sibi desumpsit:eiq; p senatusc̄sultū oium req; potestas tributa est. hic tñ post. inumerabiles pemptos atq; pscriptos:post urbē cedibus exhaustā dictaturā sponte deposuit. adeoq; cōfidebat suæ felicitati:ut priuatus in medio foro uersaret dicens se paratum esse rōnem reddere rerū gestarū. ob hoc cæsar dicebat syllā nescisse:lras:quod dignitatem oium dignitatū maximā sponte deposuisset:quo uerbo demōstrare uolebat syllā id facere minime debuisse:& in eo rūdem fuisse ac impitū:cum aliquin cōstet luciū syllam fuisse & latinis & græcis lris eruditissimū:librosq; rerū gestarū cōposuisse:quoq; testimonium citat gellius in primo noctiū atticarū. & ut auctor est plutarchus biduo anteq; moreret sinē imposuit. xxii. cōmentariorū phalaris quadam epistola ait periculosius eē cle pōere principatū q occupare & paulo infra. non modū inqt hoium nemo:sed ne deoq; qdem potentissimus hāc tyrānidem mihi deponendam psuaderet: Celebrata uox ē usurpata a dionysio tyrāno:qua pedibus tractū nō isidentem equo relinquere tyrānidem dixit debere posterioribus tpibus diocletianū & herculeiū deposuisse:ultroneos principatum ferunt.

¶M. AN. ¶Honorem:consularē dignitatē. ¶Cessantem:uacantē. ¶Petenti:Caninio reuillo:in quē auctore Macrobio:extat urbanissimus Ciceronis iocus λοιδορία est Caninius. & rursus uigilantem habemus consulē: qui in consulatu suo somnū non uidit. ¶Spreto patrio more. contra patrium morem.

Cōsul dialis

Triū uiri monetales

Peculiaris seruus

Peculiare uinum

Exoleti

Sylla depo suit dictaturam

morte cessantem honorem in paucas horas petenti dedit: eadem licentia spreto patriæ more magistratus in plures annos ordinauit. X. prætoriis uiris consularia ornamenta tribuit ciuitate donatos: & quosdam e semibarbaris Gallog; recepit in curiam: præterea monetæ publicisq; uectigalibus peculiares seruos præposuit. Trium legionū quas Alexandriæ relinquebat curam & imperiū Rufioni Liberti sui filio: suo exoleto demandauit.

Item de abusu & arrogatione eiusdem.

NEc minoris ipotētiæ uoces ppalā edebat. ut. T. Amprius scribit: nihil amplius Repu. eē: appellationē mō sine corpore ac specie: Syllam nescisse litteras q dictaturā deposuerit: debere hoies cōsiderati ia loqui secum:

¶In plures annos:quum annua alioquin esse omnium ferre magistratuũ potestas. ¶Consularia ornamẽta:qbus cõsularis dignitas instruit':aut certe qualibet utereẽt':q cõsules fuissent. ¶Ciuitate donatos:quos ciues fecerat. ¶E semibarbaris Galloꝝ:& ad cõmertia & ad p̃ia situ referri pot:ut mius barbari hẽrent':q ĩ cisalpina gallia eẽnt:aut brachata:q̃ q in comata:quæ lõge ẽ remotior. ¶Monetæ:ferẽdæ:aut in fiscũ redigẽdæ:dispẽsandæq;. ¶Publicis uectiga.exigẽdis.s. ¶Peculiares:suos & nõ pub.alexãdriæ ad regni p̃sidium. ¶Imperiũ:præfecturã cum imperio. ¶Impotẽtiæ:nimiæ potestatis. ¶Appellationẽ:secundũ eos:q Fabio auctore appellationẽ esse uoluerunt eorum:quæ sub uisum:aut tactum non ueniũt: aut cui certe alterũ deesset ut uentus:uirtus:pietas. ¶Sine corpore ac specie:ergo informẽ umbrã:uanãq; imaginẽ. ¶Syllam nescisse litteras:si Syllam litteraꝝ ignaꝝ fuisse accipias:oĩno falsum est.Salustius.Sylla patritiæ gentis nobilis familia iam prope extincta maioꝝ ignauia.litteris græcis atq; latinis iuste atq; doctissime eruditus:sed a cõsilio illlum imperitũ iudicauit.q.d.fecit Sylla quod nemo feciſſet:nisi idem rudis esset:& litteraꝝ expers:ut quũ dictator esset:in ordinem se ultro redegerit.Sũt qui latentem uerbo inesse iocũ existiment: ut Cæsar Syllam nescisse litteras dixerit:quia dictare nescierit:alludens ad dictatoris nomen. sed qui de ratione nominis dixerunt aliter sunt interpretati.

Appellatio.

ac pro legibus habere quæ dícat:eoq; arrogantius ꝓgressus est:aut aruspice tristia & sine corde exta sacra quondã nunciante futura diceret letiora:cum uellet:nec pro ostento ducendũ:si pecudi cor defuisset.

De inciuilitate & indignatione eiusdem.

VErũ præcipuã & inexpiabilẽ sibi inuidiã hinc maxie mouit:adeũtes se cũ pluribus honorificẽtissimisq; decretis uniuersos.P.C.sedẽs pro æde Veneris genitricis excepit:quidã putãt retẽtũ a Cornelio balbo: cũ conaretur assurgere:alii ne conatũ quidẽ oĩno.sed etiã ãmonẽtem.C.Trebatiũ ut assurgeret:minus familiari uultu respexisse.Idq; facẽtũ eius tãto ĩtolerabilius est uisũ:quod ipse triumphãti & subsellia tribunitia prætereũti sibi unũ e collegio Pontiũ Aquilã nõ assurrexisse adeo indignatus sit:ut proclamauerit.Repete ergo a me Aquila rẽpu.tribunus: & nec desistiterit per cõtinuos dies quicq̃ cuiq̃ :nisi sub exceptiõe polliceri:si tñ per Pontiũ Aquilã licuerit.

De eodẽ & regni affectione.

Diecit ad'tã insignẽ despecti senatus contumeliam

¶PHI. ¶Pro legibus hẽre q̃ dicat.tanq̃ uolũtas regũ atq; libido pro legibus habẽda sit:ut enĩ tradit iustinus arbitria principũ pro legibus erant:& ut refert Vlpianus qđ principi placuit legis hẽt uigorẽ rex uti esdra scriptũ est:si dixerit: occidite occidunt:exterminate exterminant.& ut ait dionysius: qđ regi iustũ uideẽ id lex ẽ. ¶Sine corde exta.romani extispicio: quæ alio noie aruspicina nuncupaẽ imprimis utebãtur:extorũq; cognitiõi opam dabãt:tanq̃ in iecore in corde reliqsq; hostiaꝝ partibus certa signa rerũ futurarũ cõspicerẽtur.paulo ante interitũ cæsaris cõtigit ut in extis bouis optimi cor nõ fuerit.unde questio magna de diuinatiõe argumentantibus facta ẽ:potuerit ne sine corde hostia uiuere an ad tp̃us amiserit: qua rerũ nouitate pcussus spurina aruspex dixit timendum eẽ ne cõsiliũ & uita cæsari deficeret.eaꝝreꝝ.n.utraq; a corde,pficisci.auctores Cice.ĩ.ii.de diuinatõe.& pli.ĩ.xi.ubi ait ñ semel sed bis cæsari sacrificãti cor ĩ extis defuisse:quo die primũ ĩ uestæ purpurea,pcessit atq; ĩ sella aurea ĩsedit.aristoteles & alber. magnus scribũt nullũ aial sanguie p̃ditũ iueniri posse carẽs corde & iecor. ¶Honorificẽtissimis dec. decreta senat' a cõsultis sic distiguit elius gallus:ut decretũ dicat pticulã quãdã eẽ senat' cõsulti.ut cũ ,puicia alicui decernit'.tãq̃ decreta sint specialia:cõsulta uero generali.decernere ẽ auctore dõato de magnis reb' certã ferre sniam.uñ dcreta senatus. ¶Sedẽs ,p æde ueneris.scribit plutarchus cæsarẽ ñ ,p æde ueneris sed ,p rostris sedẽtẽ excepisse cõsules ac ptores uniuersũq; senatũ adeuntẽ:cũ honores illi quosdã decreuissent ãpliores hũano fastigio:qbus cæsar nõ assurgẽs eo more rñdit.ut pricipẽ infimæ cõditõis hoib' rñdere crederes.minuẽdos magis inqt q̃ amplificãdos honores eẽ:q̃ res nõ solũ senatorib' sed & populo magnũ incussit dolorẽ.hĩc iuidia illa inexpiabilis hoc ẽ ĩplacabilis & odiũ atrox cõflatũ ẽ cæsari. ¶Sedẽs.specimẽ ẽ ĩsolẽtiæ in cæsare & cõtẽptiõis aduersus senatũ. ¶Pro ede.añ edẽ sicut supra declaratũ. ¶Quidam retẽtum.cæsar excusaturus se qđ senatorib' nõ assurrexisset cõitiali morbo correptũ eẽ se id hore dicere solebat:qdã eũ assurgere uolẽtẽ a cor.bal.retẽtũ eẽ tradiderũt dicẽtẽ:memieris eẽ cæsarẽ. ¶Minus familiari uultu.tãq̃ oñdere et sibi ĩgratã fuisse illã trebatii admonitionẽ.Est ãt hic ille trebatius ciceroĩs familiarissimus:& a cæsare comiter honorificeq; susceptꝰ ĩ gallia pp cõmẽdaticias ciceroĩs epistolas.iter iuriscõsultos recẽsebat ĩ catalogo iuris consultoꝝ.de quo illd ẽ.trebatius casellio pitior.casellius trebatio eloquẽtior fuisse dr. ¶Subsellia tribũitia.subsella dicũt tribunoꝝ triũ uiroꝝ & huiuscemõi minoꝝ iudicũ iudicia exercentiũ.q nõ ĩ sellis curulib' nec tribũalibus sed in subsellis cõsidebãt. ¶Sibi.s.cæsari. ¶E collegio.s.tribunoꝝ:qđ cõstabat ex decẽ. ¶Repete a me rem pu. hoc dixit cæsar cõtumeliose ĩ pontiũ aqlam tribunũ indignabũdus:qđ sibi nõ assurrexisset:tãquã rẽ pu. restituere ĩ pristinũ statũ moliret':q.n.ñ assurgit pricipi qđ fieri solet honoris cãis uꝫ pricipẽ odisse & pricipatũ dtestari. ¶Despecti.neglecti habiti dspicatui. ¶Cõtũeliã:q̃ a cõtẽptu dicta ẽ ut uulpian' & seneca tradũt.

ut Aruspice. ordo dicaret futura U. ruspice nitrante esse. f. esta sac fi

Extispiciũ Aruspicia

quodpe ter. ordo. e. f. adeo indignatus sit Aqla nõ assurrexisse triũphan & pgẽtẽ tribunitia. ꝓsedẽ ut proclamauerit &

cor defuit in extis

Decreta

Decernere

Subsellia

¶M.AN. ¶Pro legibus:quibus aut tuto iri poteſt obuiã. ¶Aruſpice ſpurria:ut Valerio placet:a quo quũ cor in extis nõ apparuiſſet:Cæſarẽ monitũ fuiſſe ait:id ſignũ ad uitã & conſiliũ ptinere:quæ duo corde cõti nerent. Plin.bis cor extis defuiſſe:ait quæſitũq;an ſine illo uiſcere hoſtia uiueret:quod Plutar.euenire poſ ſe negat:ut ſine corde aĩal uiuat ullũ. Appianus:nõ cor:ſed extoꝝ caput hoſtiæ defuiſſe ꝓditũ ait memoriæ. Capitolinus cor & caput hoſtiæ defuiſſe ait in ꝓdigiis:quæ ptinacis iteritũ ꝓceſſere. ¶Futura diceret lætio ra:in Hiſpania:nõ Romæ ab eo id dictũ cõtẽderim:ubi ſimile oſtentũ ei ĩ Põpeii filios dimicaturo cõſtat ob latũ.Romæ uero monẽte aruſpice Appianus reſpõdiſſe ait:neceſſe é:eueniat:qđ euenire neceſſe eſt. ¶Inex piabilẽ:q ne expiari qdẽ purgari ue poſſet. ¶Inuidiã:odiũ.Mar.Laudaturq; meã phœb⁹ in inuidiã Lucan⁹: Inuidiã factura dies. ¶Veneris geni.Appia.& Plutarchus in roſtris ſedentẽ Cæſarẽ ueniẽti ſenatui non aſ ſurrexiſſe genitrici Veneri tẽplũ pharſalica acie a Cæſare uotũ Appiãus ſcribit dicta é Venus hericia: utraq; .n.appellatõe tẽplũ illi Romæ fuit. ¶Sedẽs:cũ aſſurgere debuiſſet. ¶A Cornelio Bal.quẽ Plutar.dixiſſe ait Nõ te eẽ Cæſarẽ memineris. ¶Minus fa.u.turbido & iraꝝ pleno. ¶Subſellia tri.q; tribũitia dixit non ua cat:nã erant & ſubſellia iudicũ.qđ Pediãus docet. ¶Prætereũti:curru ꝓteruecto. ¶E collegio:e numero tri bunoꝝ:cũ cæteri collegæ aſſurrexiſſent. ¶Põtiũ Aq.tri.pl. ¶Repete er.a me rẽp.totũ irõiæ datũ.q.d.ne tri bun⁹ qdẽ eris tãti:ut eã populo reſtituã. ¶Nec de.ſed pſeuerauit. ¶Sub exceptione.ut illud excipet. ¶De ſpecti:neglecti.

¶PHI. ¶In ſacrificio latinarũ. latinæ feriæ dictæ ſunt a latinis populis:quibus ex albano mõte carmẽ petere ius fuit cum romanis.auctor mar.uarro.mos ãt erat:ut conſul latinas indiceret iouiq; latiali ſolẽne ſacrũ in mente faceret.uñ olim flamini us conſul ne latinarũ feriarum mora & cõſularibus aliis impedimentis retineretur in urbe fi mulato itinere priuatus clã in prouinciã ab iit.ea res auctore liuio iram infeſtis ſenatoribus mouit.Cæſar utpote conſul latinas indixerat & ex more celebrauerat in albano ſolẽne ſacrũ ioui latiali. Latinarũ feriis quadrigæ certabãt ĩ capitolio:uictorq; abſinthiũ bibebat.Credo inquit plinius ſanitatem præmio dari honorifice arbitratis maioribus.Tẽplum autẽ ioui latiali in albano condidit Tarquinius ſuperbus:inſtituitq; primus nũdinas latinas:illic quod annis celebrari a populis latinis:q fuerunt numero ſeptẽ & quadraginta.qlibet ꝓticeps ſacroꝝ fert alius agnas:alius lac:alius caſeos.Immolato aũt Tauro cõiter ab omnibus:quælibet ciuitas conſtitutam accipit portionem carnis principatũ ſacri latinarum romãi obtinent.ut docet copioſe & ſcienter Dyoniſius in.iiii.unde legimus frequenter apud idoneos ſcriptores fieri multã mẽtionem de carne data latinis uel non data ſup quo ſcripſi ĩ annotamentis plinianis. ¶Candidã faſciã:ió tribuni faſciam coronæ lanreæ:quã quidam impoſuerat ſtatuæ cæſaris detrahi iuſſerũt:qa uidebatur ſignificare regiam poteſtatẽ:quod nomen apud romanos erat in uidioſiſſimum.faſcia enim cãdida nihil aliud eſt quam diadema:quod regum inſigne primus iuenit liber pater.tradunt hiſtorici ad alexandꝝ magnum olim diadema ſibi dẽpſiſſe cauſa uulneris alligãdi:quo liſymachus in fronte fuerat uulneratus:qđ auſpicium regalis maieſtatis liſymacho fuit.preterea auctor ẽ amianus ab obtrectatoribus obiectũ fuiſſe põpeio:q; cupidus eſſet reꝝ nouaꝝ & regiæ maieſtatis affectaret in ſigne:qa aliquãdiu crus alligatum faſciola candida habuit tegendi ulceris cauſa & ut refert Valerius:dicere ſolebat fauonius pompeio crus alligatum faſcia candida habenti.nihil referre qua in parte corporis ſit diadema.hinc illa apud Senecam catholica moraliſq; ſnia in undecimo epiſtolarum moralium. Faſciam ſolue multum mali ſub illa latet.uſurpatur hac tempeſtate hic mos geſtandi faſciam cãdidam hoc eſt diadema a rege turcarum. ¶Hoiem.qui.ſ.ſtatuæ cæſaris coronã cum diademate impoſuerat.Huius hiſtoriæ ſic meminit Appianus:Imaginem cæſaris quidam ex adulatorum numero lauro tænia p alba inſerta coronauit. hunc tribuni maryllus cæteriq; carceri incluſere:ſimulantes & in hoc cæſari rẽ gratam facere:qui ad regni mentionem ſubiraſci conſueuerat.aliis circa portas aliqñ gradientem ſalutãtibus ut regem cũ populus ad uocem ingemiſceret:per callide in hunc modũ reſpondiſſe dicitur ſe cæſarẽ eſſe non regem:quaſi ad nomẽ eius ãberraſſent.cũ maryllus eos qui principiũ huiuſce rei preſtitiſſent ſubinde deprendiſſet & a miniſtris ĩ iudicium deduci iuſſiſſet:cæſar non ulterius ferendũ ratus de marylloin ſenatu grauiter conqueſtus eſt ue luti aſtute in eũ inſidias ſtruente ob tyrãnidis calũniam dignũ morte eẽ cẽſuit:uel ſaltẽ a magiſtratu & ſenatu ſubmouendum. ¶Poteſtate.ſ.tribunitia. ¶Gloriam recuſandi.tanq; ipſemet fuerit recuſaturus ſuapte ſponte regiam dignitatem:qđ ſibi glorioſum fuiſſet:niſi tribuni anticipaſſent prepropera punitione plectẽtes auctorẽ eius rei. ¶Et lupcalibus.die &'feſtiuitate lupercalioꝝ:quæ menſe februario celebrabant repete quæ ſcripſimus non incurioſe in.iiii.commentario propertii de lupcis & lupercalibus.

¶M.AN. ¶Sacrificio latinaꝝ:latinæ:ut Varro docet:feriæ erãt:quæ ut Liuius pluribus locis demõſtrat

multo arrogãtius factũ. Nã quũ ſacrificio latinaꝝ reuertente eo inter modicas ac nouas populi acclamationes;quidam e turba ſtatuæ eius coronã lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet;& trí.ple.Epidius Marulus Ceſetiuſq; flauus coronæ faſciam detrahi;hominẽq; duci in uincula iuſſiſſent;dolens ſeu ꝓpter paꝝ proſpere motã regni mentionẽ;ſiue ut febat ereptã ſibi gloriã recuſandi tribunos grauiter increpitos poteſtate priuauit;neq; ex eo infamiã affectati etiam Regii nominis diſcutere uoluit;qq & plæbi regem ſe ſalutanti Cæſarem ſe eſſe non Regem reſponderit;& lupercalibus pro roſtris a conſule Antonio admotum ſæpius capiti ſuo

De latinis feriis pulchra

Candida falſcia diadema

cū aliquod graue ꝓdigiū nūciatum esset indici cōsueuere. Erāt. n. Macrobio teste: nō statæ: sed conceptiuæ feriæ. ¶ Nouas acclamatōes: insuetas: nā quēadmodū est apud Appianū: circa portas: qdā eū regē cōsa lutā tūt q̄q̄ se Cæsarē nō regē esse respondisse dicat. ¶ Cādida fascia: quod regiū erat insigne. Maro uetustatis peritissimus: Rex Anius: rex idē hoium phœbiq; sacerdos: Vittis & sacra redimitus tpa lauro: q̄q̄ non eo i- sicias tam uitas q̄ laur: sacerdotum phœbi insigne fuisse: quod papinius plane demonstrat. ¶ Ereptam si- bi: ab tribunis ipsis ademptam. ¶ Gloriā recusandi: ut ultro uisus esset id recusare: quod illi officium item pestiua animaduersione præuerterant: Appianus auctor est. eum in curia quæstum calumniam sibi a tri- bunis ea ratione quæsitam. ¶ Potestate: tribunitia: sed facile potuit quia dictator: Plutarchus auctor ē Mu rullum: siue ut est apud appianum: aryllum. solum potestate priuatum. ¶ Lupercalibus: quæ sacra ad qntū decimū chalen. Martias celebrabant: ut Ouidius docet in fastis: sacroꝝ ritus: seruio: Plutarcho liuio Dio- nysio auctoribus notior est q̄ plura de eo dici oporteat. ¶ Antonio. M. Antonio: q tum cōsul erat: & ex lu- percis unus. ¶ Sæpius: ita ut quotiens capiti diadema admoueretur: populi fauor supprimeretur: quū ue ro a Cæsare esset repulsum: plausus & lætitia sequeretur.

diadēa reppulerit: atq; i capitoliū Iouī optīo maximo mīserit Quin etiam uaria fama percrebuit migratuꝝ Alexandriam: uel Ilium translatis simul operibus imperii exhaustaque Ita- lia delectibus & ꝓcuratione urbis amicis pmissa. Proximo aūt senatu ꝓcrebuit fama. L. Cottā quindecimuiꝝ sniam di- ctuꝝ: ut qm̄ libris fatalibus cōtineret parthos nisi a Rege nō posse uinci; Cæsar rex appellaret.

De coniuratiōe cōspiratoꝝ cōtra eū facta.

QVæ causa coniuratis maturandi fuit destinata ne- gocia ne assentiri necesse esset. Consilia igitur dis- sim antea habita: & quæ sæpe bini terniue ceperant in unū oēs cōtulerūt: ne populo quidē iam præsenti statu læ to: sed clā palamq; detractāte dnationē atq; assertores flagitā

¶ PHI. ¶ Diadema repulerit. Cicero in. ii. philipicca huiusce rei sic meminit. sedebat i rostris collega tuus amictus toga pur- purea i sella aurea coronat⁹ ascē dis: accedis ad sellā. ita eras lup- cus: ut te esse cōsulē meminisse deberes. Diadema ostēdis: Ge- mitus toto foro. ut diadema im ponebas cū plangore populi: il le cū plausu reiiiciebat. ¶ Ioui optimo maxīo. Iupiter optim⁹ maximus a priscis dictus: & qui dē ante optimus. i. beneficētissi mus q̄ maximus: qa ut elegan- ter refert. M. tullius: maius est certeq; gratius ꝓdesse oībus q̄ opes magnas hīe. ¶ Ilion. tra- dit strabo iuliū cæsarē ilienses li bertate & imunitate donasse ob memoriā ꝓgenitoꝝ. Nā romani auctorē generis eneā putant: & iulia gēs iuliū ascaniū auctorē nois sui nūcupat. fuit aūt ilion duplex nouū & uetus. ¶ Alexandriā. ægypti ciuitatem inclitissimā ab alexandro magno conditam solertia architecti Dinocratis: de cuius nobilitate & opulenti- is certatim scribunt luculenti conditores: & nos superius quædam nō ingrata lectori candido futura ret tulimus quod scitu dignum est nullo pene die alexandriam incolentes solem serenum non uident: amia- nus marcellinus alexandriam appellat uerticem omnium ciuitatum. ¶ Quindecimuirum Lactantius li. i. diuinarum institutionum tradit libros sibyllinos nefas fuisse inspici ab ullo nisi a quindecim uiris: qui au ctore gellio ad eos libros quasi ad oraculum adeūt: cum dii immortales publice colendi sunt. M. Varro de xv. uiris scripsit in libris rerum diuinarum ad cæsarem pontificem maximum. de. xv. uiris sibyllinis intelle xit papinius illo hendecasyllabo. Solemni præce quindecim uirorum. Et ausonius in gryppo ternarii nu- meri sic ait. quos terquinorum seruat cultura uirorum. Liuius in. x. ab urbe non. xv. uiros sed. x. uiros fuis se interpretes sibyllinorū carminum prodidit. Idem alibi inquit ob cetera prodigia libros adire. x. uiri iussi sunt. idem in. iiii. ostendit a primordio fuisse tantummodo duos uiros antistites sibylle librorum. ¶ Li- bris fatalibus: idest sibyllinis: in quibus fata romani populi continebantur. Liuius. xxii. ab urbe condita. Decemuiri libros sibyllinos adire iuberentur: qui inspectis fatalibus libris retulerunt patribus ab eodem frequenter fatales libri memorantur. quin etiam ausonius fatalia carmina appellat uersus sibyllinarum. ¶ Cæsar rex appellaretur. dixit brutus cognomento albinus senatus suffragia esse prompta: ut Cæsarem crearent regem cunctarum prouinciarum preter italiam: & uti in omnibus locis excepta italia diadema ge staret. Appianus de hac re ita inquit. sermo ex sibyllinis monitis uulgatus est non ante parthos romanis parituros: quam rex ad eorum bellum mitteretur: qua ex causa nonnulli in medium afferrausi: ut dicta- torem prius sic nunc imperatorem cæsarem esse uocitandum & quocunq; alio nomine reges appellantur: omnesq; nationes romanis subditas nullum alium appellare regem. ¶ Destinata negotia. s. de cæsare ne- cando. ¶ Maturandi. festinandi properandi. alias maturare significat neq; nimis cito neque nimis sero. fa- cere. unde mature fit quod tempestiuiter fit. nam quatriduo anteq̄ ad parthos rex profecturus esset a coniu ratis occisus est. ¶ Assertores. uindices libertatis. martialis. qui loquitur curios assertoresq; camillos. asserere enim uidicare est in libertatem & in seruitutem. plautus in curgulione: si quisq̄ hanc liberali causa manu as- sereret. de assertore seruitutis dictum est alibi.

¶ M. AN. ¶ Percrebuit iualuit uulgata ē. ¶ Migratuꝝ: urbis non amplius repetendæ consilio. ¶ Vel iliū: uñ romanū genus oriundū. ¶ Opibus: potētia: appatu. ¶ Delectibus: militū cōscriptiōib⁹. ¶ Proxio sena tu q; ꝓxie hñd⁹ erat. ¶ Quidecī tū: ex hiis unū q sibyllios libros ꝓcurabāt. ¶ Fatalib⁹: sibyllinis qb⁹ rōana fata cōtinebant. ¶ Parthos: i quos Cæsar motur⁹ dicebat. ¶ Quæ cā: sniæ a Cotta dicēdæ. ¶ Destinata ne. de cæ

Iupī optimus ma

Alexādria

Xv. uiri si byllini

Fatalis li bri

Maturarē

Assertor. Asserere

de ipsa iferenda. ¶Ne assentiri assensu pstare cogerent ut Cæsar rex appellaret. ¶Præsenti statu: psenti rerum conditione. ¶Detrectante: reiiciente. recusante. ¶Assertores: libertatis uindices liberatores.

¶PHI. ¶Peregrinus in senatũ. cæsar quosdã extermos & ex semibarbaris gallos recepat in curiã & senatus numeꝝ supra fas auxerat unde exiit ille ciceronis iocus ad laberiũ. recepisse te nisi ãguste sederẽ. ¶Bonũ factũ. qñ. s. ipsi in curiã uenire nesciuissent: utpote pegrini & romãæ ciuitatis ignari minimeq; sciẽtes locos urbanos. ¶Bracchas depositerũt. sensus est. galli uestimẽta gallicana ac barbarica exuerũt. & uestimenta senatoria induerũt. sunt. n. bracchæ uestes intonsæ ac uarii coloris: ut auctor ẽ diodorus in. vi a q; bus bracchata gallia nũcupata: Cornelius tacitus li. xviii. sic ait ornatũ cecinnæ mũicipia & coloniæ in supbiã trahebãt: quod uersicolori sagulo bracchas barbarum tegmen indutus togatos. alloqueretur. bracchis usos esse scythas docet Ouidius scribẽs pellibꝰ & laxis arcent mala frigora bracchis. & põponius mela: bracchati sunt inqt totũ corpus sarmathæ: & nisi qua uidẽt ẽt ora uestiti. hieronymus aũt in epistola ad sabiolã de ueste sacerdotali & Ambrosius in prio de officiis bracchas appellant feminalia: qbus pudibũda uelãtur: sicuti uulgariter appellari solẽt græcæ: ϖερισκέλη uocãtur q̃uis oratius piscelida accepit, p ornatu femineo: sicuti & in esaia accipit ubi scriptũ est. i die illa auferet dñs discriminalia & piscelidas & murenulas & olfactoriola: ϖερὶ circũ καὶ τὸ σκέλος & crus quasi circa crura dicant. ¶Latũ clauũ. uestis est senatoria: uñ senator eleganter laticlauius appellat. tunica laticlaui ī modũ gausape texi cepit plinii tẽporibus: q latiore clauo tullũ hostiliũ e regibus primũ usũ, pdidit. ¶Suffecto. suffecti dñr substituti in locũ demortuoꝝ. in locũ demortui censoris nõ sufficit: ut refert liuius hoc ẽ nõ substituit. sufficere. n. ut inqt seruius significat sũministrare: & substituere. ¶Animaduertiex more. mos erat ut introeũte cõsule lictor admoneret populares ut aiaduertereẽt cederẽtq; aduẽtãti consuli: & assurgentes cũ plausu exciperent: sicuti cum res diuina fiebat: pco ingenti uoce pcedens clamabat. hoc age. aios. s. sacrificio adhiberi iubens atq; animaduertere diuinum cultum. alias animaduertere significat punire. inde aiaduersiones. ¶Non esse eũ consulẽ. S. Quintũ maximũ: tanq̃ legitimus nõ foret consul nec suffragiis popularibus ex more Ro. ordinarius creatus. sed a Cæsare subrogatus. in tris menses. ¶Cõsules eos declarantium. tanq̃ cesetius & marullus digni essent consulatu ueriq; libertatis assertores: qui fasciam hoc est diadema coronæ detraxerant. ¶Vtinam uiueres. optabant ut iteꝝ reniuisceret ille brutus: q tarquinioꝝ fuit exterminator: libertatis uindex primusq; in romana re. pu. consul: cuius statum prisci romani in capitolio fixerunt mediam inter statuas regum collocatam ensem strictum exerentem. auctor plutarchus in bruto. tribunali quoq; M. bruti: qui id temporis erat prætor inscriptum, fuit. brute dormis: neq; uere es brutus. talia animum iuuenis magis ac magis inflammarunt ad imitandum proaui bruti uestigia ¶Consul primus. primi consules eiectis regibus creati sunt comitiis centuriatis a præfecto urbis lucius iunius brutus: & lucius tarquinius collatinus. ¶Rex postremus. quasi significare uellent Cæsarem fuisse nouissimum apud Romanos Regem qui consules eiecerat libertatemq; oppressérat. ¶Conspiratum a sexaginta. Appianus in secundo nomina compluscułorum ex coniuratis recenset. ¶Cassio & bruto in principibus. insurrexere in Cæsarem duo potissimum uiri. M. Brutus cepio cognomine bruti illius qui a sylla interfectus fuit filius. &. C. cassius: qui triremes in potestate Cæsaris derat circa heleſpontum. hi põpeii partes olim secuti mox ab ipso Cæsare suscepti & in honore habiti fuerunt. Decimus etiam brutus albius cui celticam prouinciam dederat Cæsar. hi tamen patriæ libertatem rebus omnibus anteponentes rẽ pu. asserere destinauerant Cæsare sublato. ¶In campo. S. marcio. ¶E ponte deiicerent. De ponte sublicio & de pontibus qui erant accommodati suffragatoribus abunde scripsimus in libro annotationum. ubi hũc quoq; locum inuenies explicatum.

¶M. AN. ¶Peregrinis: ad gallos alluſit de qbus supra. ¶Mõstrare uelint: q̃do utpote pegrini eã nescirẽt atq; id totũ ī cæsaris iudiã q id genꝰ hoĩum in curiã allexisset. ¶Brachas: gallicũ hitũ: uñ & brachata gallia q̃ auctore plinio eadẽ ẽ: & narbonẽsis. ¶Latũ clauũ: sẽatoriũ isigne. ¶Aiaduerti: obseruari credo officii cã: ut ueniẽtẽ illũ tota cauea plausu excipet. aut certe tanq̃ potestati sũmæ assurgeret: qđ officii gra assurgeret ī theatro: illđ oñdit qđ claudio q priceps fuit. iuuẽi adhuc ī theatꝝ uẽiẽti ppls assurgei cõsuesset: de plausu & fauoi abest Mart. carmẽ: q̃q; sonat plẽo uoceſq; mãusq; theatro: Quũ ppls subiti cæſ. ora uidet. ¶Post re. ce

Bracchæ q

Laticlauiꝰ

Pricipes cõiurationis

ſetiũ & Marulũ: aut ſublata tribunitia poteſtate cõſules ĩ urbe eſſe nõ oportere intelligas: aut Cæſaris acta populũ ſublatis tribunis rata nõ hĩtuꝝ. ¶ L. Bruti q tarqnios urbe expulit. ¶ Vtinã uiueres: quaſi diceret uel te uno libertatis aſſertore nõ tã ocioſe Cæſar regn ret: ¶ C. Caſſio: quẽ Cæſar in helleſpõtõ ad oſoné cõpulerat. M. Bruto eius bruti filio q põpei armis ad mutinã u el ut alii tradũt circa ꝑdi ripas eſt oppreſſus ¶ Decimo Bruto quẽ iter ſecũdos hæredes Cæſar noiauit. ¶ In cãpo: martio. ſ. ¶ E põte p quẽ trib' ĩ cam pum ad ſuffragia mittebantur. ¶ PHI. ¶ Exceptũ. de ponte. S. deiectũ. ¶ In uia ſacra. uia ſacra in urbe roma appellat' qđ in ea fedus ictũ ſit inter romulũ & ta cium ibi aũt' cæſar habitabat in domo publica ſicut añ dictũ eſt ¶ In aditu theatri: ĩ ĩtroitu thea tri põpeiani. ubi ludi tũc agita bant': & ſenatus in ꝓxima curia cõuocabat' ſolitus accedere ad hmõi ſpectacula. Auctor appia nus. ¶ In põpeii curiã. Põpeius inter alia ornãmẽta ante theatꝝ ſuũ edificauerat curiã: in qua ip ſius erat imago. ĩ qua Cæſar cõ foſſus ẽ: ita uolẽtibus fatis ut in curia potiſſimũ põpeiana neca ret' q põpeiũ euerterat: tps & lo cũ. idus martias & curiã põpeii ¶ Lege iulia. lata. S. ab ipſo iu lio Cæſare de colonis in capuã coloniã deducendis. ¶ Ad ex truendas in agris. ſ. q uiritim p triũuiros aſſignari ſolebant de ductis colõis. ¶ Sepulchra dei

Via ſacra

Curia põpeii

atq; exceptum trucidarent: an in ſacra uia uel in aditu theatri adorirent': poſtq; ſenatus idibus martiis in Pompeii curiam edictus eſt facile tempus & locũ prætulerunt.

De ꝑdigiis p̃cedentibus mortẽ eius.

SEd Cæſari futura cædes euidẽtibus ꝑdigiis denũci ata eſt: Paucos añ mẽſes quũ in colonia capua de ducti lege Iulia colõi ad extruẽdas uillas ſepulchra uetuſtiſſima: deiicerẽt: idq; eo ſtudioſius facerẽt qđ aliquãtũ uaſculoꝝ operis antiq ſcrutãtes reperiebant: tabula ænea in monumento: in quo dicebat' Capys cõditor capuæ ſepultus inuenta eſt conſcripta litteris uerbiſq; græcis hac ſententia. Quando oſſa Capys detecta eſſent fore: ut Iulo prognatus more cõſanguineoꝝ necaret': magniſq; mox italiæ cladibus uindicaret'. Quã rẽ ne quis fabuloſã aut cõmentitiam putet: auctor eſt Cornelius Balbus familiariſſimus Cæſaris. Proxi mis diebus: equorum greges: quos in traiiciendo rubicone flumine conſecrarat: ac uagos ſine cuſtode dimiſerat compe rit ꝑtinaciſſime pabulo abſtinere: ubertiq; flere: & imolantẽ

icerẽt. cõtra leges q̃ ꝑcipiũt: ne ſepꝛchro uiolẽt' cũ religioſa ſint. uñ actio dat' de ſepꝛchro uiolato: hæc ãt ſepul chra q̃ diruerũt colõi ut ex lapidib' illis uillas edificarẽt: ne credas fuiſſe i urbe: ſed ĩ agris ex ritu priſcoꝝ. Nã ut docet Ci. lex i. xii. tabul' uetat ĩ urbe ſepeliri. uerba legis hæc ſũt. ĩ urbe ne ſepelito ne ue urito. plato quo q̃ i. xi. de legib' ſepulchra fieri ꝑcipit ĩ agro infecũdo & inutili ne uiuẽtibus noceat. titulus eſt ap̃ iuriſcon ſultos de ſepulchro uiolato: quo pena ſtatuit' in eos q in ciuitate ſepulchꝝ faciũt ubi nouo uocabulo oſſua ria appellant' loculi: ĩ qbus oſſa reponunt'. ¶ Capys cõditor capuæ. capuã quidã a capy troiano conditore appellatã ferunt: qbus aſtipulat' uirgilius illo uerſu: & capys hinc nomen campanæ ducit' urbi: & ſilius i. xi. punicoꝝ. cui nomina liquit a ioue ducta capis magno cognatus iulo liuius in quarto ſentit capuam ab du ce ſannitium capy: uel quod propius uero exiſtimat a campeſtri agro appellatam. olim uulturnum diceba tur. capys autem a pede introrſus curuato dictus eſt: quem noſtri falconem uocant. ¶ Vt iulo prognatus: hoc relatum eſt ad Cæſarem qui oriundus erat a iulo troiano eneæ filio. ¶ Manu conſanguineorum. Cæ ſar dicitur non ſolum manu ciuium ſed etiam conſanguineorum fuiſſe interemptus pp mar. brutum: qui ipſius filius exiſtimabatur. ¶ Cõmenticiam. ficticiam. ¶ Cladibus uindiceretur. pp auguſtum qui ultus eſt iulii Cæſaris mortem ardenter & atrociter. ¶ Italiæ bella. ciuilia quæ ſequuta ſunt obitum Cæſaris: ua ſtauere italiam & cedibus decoloraruere. de quibus in auguſto. ¶ Proximis: pauloante q̃ interficeret'. ¶ In traiiciendo rubicone conſecrat. Cæſar tranſiturus rubiconem equos oppoſuit qui acciperent impetum a quarum: ut ita pedites fractis undarum uiribus infra tuto tranſirent. hos equos tãq; uictoriæ felicitatiſq; au ctores conſecraſſe ſignificãt: ut tãq; ſacri forent inuiolabiles. cyrum habuiſſe equos ſacros teſtis eſt herodo tus. De hac re ita inquit lucanus primus in obliquũ ſonipes opponitur amnẽ: excepturus aquas. ¶ Vber tim. abundanter. catullus. ubertim thalami quas intra limina fundunt.

Ne ſepulchra uiolẽt' Lex uetat ĩ urbe ſepeli re

Oſſuaria

Capuæ cõditor

Vberta

¶ M. AN. ¶ Exceptum: infra pontẽ caſuq; debilitatũ: hoc erat qua pp Cæſar tantope populi comitia decli nabat: ne in tãto ciuitatis cõuentu aliqua in ſe uis oriret'. ¶ An in ſacra uia: ubi Cæſar publicas ædes inco lebat: uel in aditu theatri: nã per eos dies in põpeião theatro ludi celebrabant': ut appianus tradidit. ¶ In põpeii curiam: quæ ut idẽ auctor ſcribit: ꝓxia erat theatro. Tps & locũ: & ad curiã: & ad ſenatũ: q martiis idi bus habendus erat refertur. ¶ Lege iulia: quã ipſe prio conſulatu tulerat: quaq; campanũ agꝝ uiginti mili bus ciuium extra ſortem diuiſerat. ¶ Capys: conditor capuæ: Dionyſius ſcribit fuiſſe qui crederent ca puam conditam ab romulo æneæ filio: atque a nomine proaui ſui Capis: qui fuit anchiſæ pater ab eo appellatam: Strabo quia caput eſſet circuniectarum urbium ſic dictam arbitratur: qd de augurio: de que ſitu. & capy conditore cæteri tradiderint: quia ſatis uulgo nota ſunt: conſulto prætereo. ¶ Ab iulo prognatus: iulia ſtirpe natus. ¶ Manu conſanguineorum: ſi manu legas conſanguineos pro neceſſariis accipias oportet: nam arcta neceſſitudine cæſari uincti erant plerique eorum: qui in eum coniurarunt

uel romano manu: q eiusdē erāt sanguinis: si more legas ut plæraq; exēplaria hñt eū ferro pitus intelligas: qualē exitus plæriq; iuliæ gētis fuerāt adepti. constat. n. qcūq; in ea familia. C. p̄nomē habuere iā ab eo q cinnanis tpibus pierat: ferro piisse est uox a ioqn fausta & i nuptialibus sacris ut fabius & Plutarch⁹ scribunt a maioribus usurpata. ¶ Italiæ cladibus: quales bellis ciuilibus postea citro ultroq; illatæ sūt: & acceptæ: ut ad mutinā: & in philippis: & sæuissima illa triū uirali Antonii lepidi: & augusti ꝓscriptioine. ¶ Proximis diebus: q ꝓxime eins mortē p̄cessere. ¶ Paulo abstinere ad id ꝓdigiū. Ver. bucolico carmīe alludēs ulla neq; amnē: inqt. Libauit qnadrupes nec graminis attigit herbā. ¶ Cosecrat: marti credo sacros eē uoluit: nulliq; ob id uiolabiles. ¶ Vbertim: large abunde.

¶ PHI. ¶ Flere. itidē uirgilius scribit equū illachrimasse obitū pālātis. uersus uirgili. ex. xi. enei dos. post bellator equus positis insignibus ethon it lachrymās guttisq; humectat grādib⁹ ora. plinius de eqs. lugēt dominos lachrimasq; iterdum desyderio fundūt. Cæteꝝ: ut nihil omittā qđ eqdē legerim: refert acursius interpres legū: Cæsarē triduo anteq; morereť inuenisse asturconē suū flentē: quod fuit indiciū futuræ mortis dñi. uñ hoc accepit accursius ipse uiderit. satis: tñ cōgruū est huic negocio. ¶ Idus marcias. scribit plinius i duo de uigesimo cæsarē annotasse idus marcias sibi ferales scorpiōis occasu. ¶ Regaliolū. regaliolus q tanq; rex auiū noie regis uocitať discerptus ab aliis auibus: portendit obitū iulio Cæsari pinde ac regi. ramus & ipse laureus portētū fecit Cæsari: cū sit laurus ianitrix Cæsaꝝ pōtificūq; & triūphis dicata. existimo hanc esse auē: quā scribit plinius in. x. appellari regem auiū in italia: pp qđ diffidia & bella sunt iter eā & aquilā. Alio noie trochiius dī. qdā existimāt regaliolū esse galgulū: quæ auis græce dī icteros a colore sanatq; ictericū morbū: cuius meminit plinius in. xxx. Dies cedis. idus martiæ. ¶ Collabi fastigi. sōniū hoc significabat qđ Cæsar collabereť & cōcideret: q non solū erat fastigiū & culmē domus: sed totius romāi impii apex & fultura. ¶ Collabi. corruere decidere. referūt liui⁹ & plutarchus calphurniā sōniasse sacellū euerti atq; collabi: qđ erat añ domū Cæsaris ex senatusconsulto ex edificatum. ¶ Fores patuerunt. nō solū fores sed & fenestras Cæsariani cubiculi patefactas esse historici prodiderunt. ¶ Decimo bruto adhortāte. decimus brutus cognomēto albinus cui Cæsar plurimū tribuebat ueritus ne si eā Cæsar diē omiteret res ipsa uulgareť. Cæsarē castigare cepit: qđ senatoribus obloquēdi causam p̄beret q frequētes cōuenerāt ad eū regē declarandū. & sic psuasit Cæsari ut somnio uxoris & uaticinijs neglectis iret in senātū. ¶ Opiētes senatores. expectātes Cæsaris i cūriā aduētū. ¶ Destitueret. desciscere quasi p cōtēptū. Progressus ē. nō pedibus sed lectica i senatū delatus ē. ¶ Ab obuio quodā porrecto. Arthemidoꝝ significat græce eloquētiæ doctorē: q ꝓpius accedēs cæsari libellū i quo indiciū continebať insidiaꝝ porrexit dicēs. hūc cæsar cōfestim solus plege: in eo. n. magna & q̄tuaĩ sint cōscripta sunt. sed eum Cæsar legere nō potuit, phibitus a multitudie colloquutoꝝ. qdā nō ab arthemidoro sed ab alio quodā traditū hūc libellū asserūt. ¶ Libellis cæteris. libellos i hoc loco itellige illos quos uulgus indoctū uulgariter supplicatiōes appellat: quos marcialis elegāter supplices libellos nolauit illo hendecasyllabo. Idē supplicibus uocat libellis: tales. n. principibus dari solēt ad negocia explicāda a subditis. in qbus petitiōes cōtinēť. extat apud historicos ĩsolēs factū demetrii q ὁ πολιορκητής. i. expugnator urbiū est noiatus. confluenti bus. n. multis petitiōesq; suppliciter scriptas ad eū ferentibus primum liberaliter eas oīs accipit in chlamideq; reposuit, profectus deinde cum frequenti hominum copia qui ingenti desiderio responsa suis petitionibus expectabant: ubi ad pontem axi fluminis peruenit: aperiens ehlamydem eos oīs libellos spectanti bus cunctis proiecit in fluuiū. quo qđ facto grauiter offensi sunt macedonū animi. ¶ Litare non posset. litare quid sit docet macrobius sic scribens in tertio saturnaliū. litare significat facto sacrificio placasse numen Itaq; omnes quidem sacrificant. pauci uero litant inde exiit illud: non quacūq; manu uictima cesa litat. plautus in penulo: tum me iupiter faciat ut semper sacrificem: nec unq; litem. mos fuit principibus senatum ingredientibus ab ingressu statim sacrificare quem morem cum usurparet Cæsar: nec tamen litare posset ingressus est senatum dictitans illud celebratum. necesse est quod necesse est euenire Cæsari. addit. L. Florus q̄ centum uictimis perlitare non potuit. ¶ M. AN. ¶ Ea sdē idus. Martias. xiiii. eius mēsis die. ¶ Regaliolū: paruā oīo auē: sed ad regiū nomē a Cæsare uehemēter affectatū alluśit: cæteꝝ: auis q̄ trochilos aliogn dicit: rex auiū. ut Pli. scribit uocať: & ob id ꝓpetuā illi cū aqla discordi

Equi flētes

Rex auiū

Trochilus Icteros

Libelli supplices

Sacrificare

Litare

Necesse est

Aruspex Spurina mōuit: ut caueret piculū: qđ nō ultra martias idus ꝓferret. Pridie aūt easdē idus auē Regaliolū cū laureo ramulo Pōpeianæ curiæ se inferētē uolucres uarii generis ex ꝓximo nemore psecutæ ibidē discerpserunt. Ea uero nocte cui illuxit dies cædis: & ipse sibi uisus est ꝓ quietē inter dū supra nubes uolitare: & Calphurnia uxor imaginata est collabi fastigiū domus: maritūq; in gremio suo cōfodi: ac subito collabi fores spōte patuerūt. Ob hæc simul & ob infirmā ualitudinē diu cūctatus an se cōtineret: & quæ apud senatū ꝓposuerat agere differret: tādē Decimo Bruto adhortante ne frequētes ac iā dudū opperiētes destitueret: qnta fere hora progressus est: libellumq; insidiarum īdicem ab obuio quodā porrectū libellis cæteris quos siniſtra manu tenebat: quasi mox lecturus commiscuit. Deinde pluribus hostiis cæsis quum litare non posset introiit curiam spreta religione:

am tanq̃ nobiliſſima uolucre:id ægre ferat. ¶Põpeianæ curiæ qua poſtridie illius diei Cæſar a cõiuratis ẽ oppſſus. ¶Diſcerpſerũt:lacerauerũt. ¶Cui illuxit:ſucceſſit. ¶Viſus p qetẽ:imaginatus ẽ. ¶Calphurnia uxor:qua põpeia repudiata duxit uxorẽ:a calpo numæ filio calphurniũ genus eſſe plutarchus tradidit:fuit hæc.L.Piſois filia:quã falſo appianus a clodio tradidit in opto bonæ deæ adulteratã. ¶Imagiata:noctur na imagie ſe uidere rata. ¶Faſtigiũ domus:eminẽtiſſimã ædiũ partẽ. ¶Collabi:corruere:Liuius: & Plutarchus eũ ſecutus:ſacellũ añ,domũ Cæſaris iſtar tumuli ſenatuſcõſulto cõſtructũ fuiſſe ait:id qđ calphurnia ſe demolitũ uidere:ſit p qetẽ ſibi uiſa. ¶Ob hæc:quæ ſibi & uxori p noctẽ uiſa fuerãt. ¶Diu cũctat°:de liberãdo cõmoratus. ¶Decio Bruto:cognomẽto albio Cæſaris familiariſſimo:utpote quẽ Cæſar iter ſecũdos hæredes noïarat. ¶Frequẽtes:plurios. ¶Opiẽtes:expectãtes. ¶Quĩta hora:ad altũ diẽ. ¶Libellũ iſidiarũ:p quẽ de coniuratiõe certior fiebat:Plutarchus:ab arthemidoro gnidio:græcæ eloquẽtiæ,pfeſſiore eũ Cæſari redditũ tradidit:atq̃ idẽtidẽ ut legeret ab eo admonitũ. Cæpiſſeq̃ eũ ſæpius id facere: ſed interpellantiũ multitudie deſtitiſſe. Appiãus ait arthẽidioq̃ cucurriſſe ĩ curiã ut ei qđ de cõiuratiõe cõperat nũtiaret:ſed eius patratã cædẽ:q̃ eo,uenire potuiſſet. ¶Litare deos:extis placare.

Spurrinamq̃ irridens: & ut falſum argues:quod ſine ulla noxa idus marriæ adeſſent:quanq̃ is ueniſſe quidem eas dicere:ſed non præteriſſe.

¶PHI. ¶Spurinã irridens. de ſpurina aruſpice mẽtio fit a.M. Tullio quadã ad papyriũ petũ epiſtola his uerbis. ſpurinæ qdem cũ ei rẽ demõſtraſſẽ & uitã tuã ſupiorẽ expoſuiſſe magnũ piũulũ ſũmæ rei pu.demonſtrabat. Spurina aruſpex

## De cæde ac morte Cæſaris.

ASſidentẽ cõſpirati ſpecie officii circũſteterũt: ílicoq̃ Cimber Tullus q primas ptes ſuſcepat quaſi alíquid rogaturus ppius acceſſit:renuẽtiq̃ & geſtũ ĩ aliud tempus differẽti ab utroq̃ numero togam apprehendít:deinde clamãtẽ iſta quidem uis ẽ alter Caſſium aduerſus uulnerat paulũ infra iugulũ:Cæſar Caſſii brachium abrepto

¶Noxa.dãno pœna: detrimento.alias accipit̃ p culpa. de noxa & noxia ſcripſiuus in notis ſeruii ñ indiligẽter. Noxa. Noxæ

¶Sed ñ pter ſſe.plutarchus.ea die cum Cæſar in ſenatũ iret uatẽ ſalutauit ſecũq̃ cauillatus Martiæ q dẽ ídus aduenere:cui ille ſũma uoce:nenere uciq̃. ſed nõdũ pteriere reſpondit. ¶Specie officii.officium ab efficiendo dictũ eſt ab eo qđ quæritur qd efficere in eo cõueniat,p cõditiõe pſonæ ẽ.n.actio cũ rõne ſpecie ergo officii circunſteterũt cõſpirati Cæſarẽ in ſella ſedẽtẽ tãq̃ honorẽ Cæſari exhibituri. Officium

¶Cimber tullius de hoc ſcribit ſeneca in.xii. epiſtolarũ ad luciliũ. De illa Cai Cæſaris cede tã creditum ẽ tullio cíbro q̃ caſſio.caſſius tota uita aquam bibit:tullius cimber nimius erat in uino & ſordibus:in hanc rẽ loquutns eſt ipſe.ego inqt quequã ferrã qui uinum fere non poſſum metellus hic a plutarcho nuncupatur. ¶Quaſi aliqd rogaturus.fratris ſui reditũ q tunc exulabat ſupplex p̃cabatur. Dictũ tulli cimbri

¶Renuenti.Cæſari abnuẽti qđ petebaṫ. ¶Geſtu.motu corporis:q iterdum loco ſermonis eſt. ¶Iſta uis eſt.ſimillima eſt Illa ſnĩa plautina.uis hæc qdem ẽ & trahi & trudi ſimul ¶Togã apprehendit.Cæſaris:hoc erat ſignum aggrediendi Cæſarem.plutarchus.quod grauiter ferente Cæſare:metellus comprenſa utraq̃ manu togam deduxit ex collo:id enim agrediendi ſignũ erat toga autem dari ſignum ſolebat in aggreſſionibus.liuius.Cũ toga ſignum dedero:tum undiq̃ turbam inuadite. ¶Alter caſca.mendoſi codices habent Caſſius tu lege caſca.inter coniuratos duos fuiſſe Seruilios.Caſcas Cicero teſtatur ĩ antonianis:quos caritate rei.publi.excitatos eſſe refert ad dominatum dominũq̃ depellendum.caſca iuxta collum enſe Cæſarem percuſſit uulnere tamen minime letali.tum Cæſar apprehenſo illius gladio inclamaſſe fertur Scelerate caſca quid agis.ille aũt fratrẽ græco ſermõe inuocans dixit ἀδελφέ βοήθησόν.hoc eſt.frater fer auxilium. ¶Paulum infra iugulum.Vni homini ſunt iuguli ut ait plini° noſter in.xi.duo ſunt dextrum & ſiniſtrum.Apuleius per iugulum ſiniſtr̃ capulo tenus gladium totũ ei demergit.Cornelius celſus in.viii.a dextro iugulo ſi id factum eſt ad alam ſiniſtrã,a ſiniſtro aq̃ dextram.& qa locus ille maxime letalis eſt & penetrabilis.inde iugulatio & iugulare deducunt̃.Apud oratores in agẽdis cauſis detrita hæc ſunt.pedem cõferre:& iugulum petere & ſanguinem mittere:ut docet qntilianus in viii.nã tunc in cã iugulũ petit orator.qñ qđ eſt potentiſſimũ id inuadit ac p̃mit aduerſariũ ualidiſſime:uiq̃ illum quaſi iugulare argumentis pinde ac uibratis telis confligens pugna illa decretoria.plinius in epiſtolis uerba reguli hæc refert.ego iugulum ſtatim uideo:hunc premo.præmit ſane quod elegit ſed in eligendo frequenter erat.Reſpondi poſſe fieri:ut genu eſſet & tibia aut talus ubi iugulum putaret.at ego inquã qui iugulum proſpicere non poſſum omnia pertento. Iuguli

¶Caſſii brachium:non caſſii legendum ſed caſcæ. & ad ſupradictum caſcam referendum. Iugulũ petere

¶M.AN. ¶Spurinã aruſpicẽ:de ſpurĩa & nos ſupra:& Plinius pluribus locis. ¶Noxa: pœna detrimẽto calamitate. Ouidius:Nocte nocẽt potæ ſine noxa luce bibunt̃:ſignificat aũt noxa mõ pœnã:ut dixi mõ culpã.Ver.unius obnoxã:q̃q̃ ſeruius noxã,p noxia accipit:qđ qdã inueuiri dubitarunt: Sed Plautus ĩ noxia es:qua noxia.i.qua culpa. ¶Sed nõ præteriiſſe.q.moneret poſſe eo quoq̃ die periclitari:ac per hoc caueri oportuiſſe. ¶Spetie officii:per ſpetiem honoris. ¶Cimber tullus:plutarchus Metellum cimbrum. Appianus Attilum appellat. ¶Quaſi aliquid rogaturus:de fratris exulantis reditu acturus. ¶Renuenti:Cæſari. ¶Geſtũ:ut gereret̃ uel ſi geſtu legas ad oculoq̃ nutum ſeu manuũ metum id non inepte referre poſſis. ¶Togam appræhendit:Cæſaris togã:quod ẽt appiano placet:nam ex plutarchi uerbis paţ̃ itelligi põt

ſuã ne cimber togã an Cæſaris deduxerit:nã id uult fuiſſe ſignũ ad inuadendũ.¶Caſca aduerſũ uulnerat Appianus cimbꝝ primum oĩum collũ pcuſſiſſe ait:Plutarchus primũ caſcã:nec collũ:ſed iugulũ:adeo oĩ ferme momentis uariãt auctores.¶Caſſius aduerſũ:a fronte.¶Paulũ infra iugulũ:Appianus in uultum pugionẽ caſſiũ adegiſſe tradit:Brutũ femur cõſauciaſſe:buccolicanum interſcapilium.

¶pHI.¶Graphio:graphiũ ſtilus ẽ ferreus ſcripturæ accomodatus.uñ nomẽ.de quo ouidi⁹ qd opus ẽ digitos graphiũ laſſare tenẽdo.ſtilus aũt ſicut docet hyeronimus in expoſitiõe pſalmoꝝ ſcribit in cera.calamus uero in cartha mẽbrana ue aut in quacũq; materia:quæ apta ſit ad ſcribendũ.ut uetuſtiſſimi auctores ꝓdiderũt ſtilo ſcribere intutũ ẽ.graphiũ uero & thecha graphiaria accipiť ꝓ repoſitorio & loculamento graphioꝝ:ſicuti a nobis explicatũ ẽ.In libro annotationum.¶Strictis.denudatis euaginatis.¶Pugiõib⁹.pugio dictus ꝙ eo punctĩ pugnaťauctor feſtus Põpeius.p diminutionẽ dř pugiunculus.¶Toga caput obuoluit.Valerius ĩ capite de uerecũdia.Cæſar ne tribus qdẽ &.xx.uulneribus q̃n uerecũdiæ obſequereť abſterreri potuit.Si qdẽ utraq; togã manu demiſit:ut inferior pars corporis tecta collabereť:euripides eandẽ uerecundiã laudat ĩ polyxena moriẽte ſic.n.ait ΠΟΛΛΗΝ ΠΡΟΝΟΙΑ ΝΕΙΧΕΝΕΥΣΟ ΧΙΤΩΝΟΣ ΠΕΣΕΙΝ. i.multã ꝓuidentiã habuit honeſte cadere.hoc idẽ põpeio morienti tribuit lucanus ſic ſcribẽs:inuoluit uultus atq; indignatus aptũ fortunæ pſtare caput.¶Gemitu.gemitus uiris fortibus daťunde & poeta eneã ĩducit ingemiſcentẽ.& lucanus laudans obitũ põpeii uirilem inqt nullo gemitũ cõſenſit ad ictũ reſpexitq; nefas:& poſt paulũ.claude dolor gemit⁹.¶ΚΑΙΣΥ ΤΕΚΝΟΝ ΕΚΕΙΝΩΝΕΙ.latinæ ſignificat.& tu filii illorum es.Cæſarẽ caſſius uulnerauit in facie:brutus in femore:quẽ ubi cõſpexit Cæſar mucrone ſtricto ob armatum ueluti deſpatis rebus ueſte ſe circũdedit:quo honeſtius caderet.Iõ aũt brutũ græce filiũ appellauit:qa Cæſar adhuc adoleſcẽs ſeruiliã bruti matrẽ efflictim amaſſe ferť.& qa brutus ẽ genitus eo potiſſimũ tpe:quo hic amor efferueſcebat creditus quodãmodo brutus ẽ e Cæſare genitus.auctor plutarchus in bruto.Cæſarẽ aũt ĩprimis formidaſſe duos illos brutũ & caſſiũ teſtanť monumẽta hiſtoricoꝝ:in qbus hoc legiť:quod olim Cæſar admonebať ab amicis:ut antoniũ dolobellãq; caueret pinde ac ſeditioſos & turbulentos.ille uero rñdit.ΟΥ ΤΟΥΣ ΒΑΛΑΝΤΙΟΥΣ ΛΕΛΙΕΝΑΙΚΑΙ ΛΙΠΟΝΤΑΣ: ΑΛΛΑ ΤΟΥΣ ΙΣΧΝΟΥΣ ΚΑΙ ΩΧΡΟΥΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΛΕΓΕΙΝ ΒΡΟΥΤΟΝ ΚΑΙ ΚΑΣΣΙΟΝ. i.ſe nõ timere rubicõdos & pingues:ſed macilentos & pallẽtes illos:demonſtrans brutum & caſſium.Idem dicere de bruto ſolebat.hoc corpus brutus expectat.tradũt quidam Cæſarem cæteris quidem percuſſoribus repugnantem huc atq; illuc,corpus magno cũ clamore circunferentem ut brutũ nudo mucrone cõſpexit cõtracta ueſte caput obduxiſſe.tũ ſiue caſu ſiue obtrudẽtibus homicidis ad quãpiam ſebaſim demiſiſſe in qua fuerat ſtatua põpei.quã cruore reſpſit:adeo ut præſidere pompeio ſubiectũ pedibus hoſtẽ penas dantẽ & inter uulneꝝ multitudinẽ terrã calcibus pulſantẽ exiſtimares:quæ uiginti tria numero ſuſcepiſſe ferť:ubi cõplures dũ unũ in corpus tot intendunt plagas ſeſe mutuis ictibus cõſauciarunt.¶Exanimis.extinctus.inter exanimũ & exanimatũ auctore donato hoc iter eſt.exanimatus ẽ cõterritus & cõturbatus:ĩterdũ tñ uſurpať ꝓ mortuo.exanimis uero eſt occiſus.dř aũt exanimis & exanimus in tertio & ſecũdo ordine.Virg.corp⁹ ubi exanimũ.¶Letale.mortifeꝝ.¶Acta reſcidere.infirmare atq; irrita facere quæcũq; a Cæſare ĩpante cõſtituta fuiſſent.Acta aũt ei⁹ q togatus i re pu.uerſatus ſic cũ impio ac ptãte:ſunt ꝓprie leges.uñ ait elegãter Cicero quere acta gracchi leges ſemproniæ,proferenť.Quere ſyllæ:comeliæ a Cæſare ipſo ſi quæres qd nã egiſſet in urbe & toga:leges multas rñderet ſe & ꝑclaras tuliſſe.¶Metu antonii.M.antonium ut pote Cæſaris amiciſſimum a Caio trebonio ſeuocatum fuiſſe extra curiam cũ interficereť Cæſar memoriæ ꝓditũ eſt.¶Magiſtri eqtũ.cũ Cæſar eſſet dictator magiſtrꝝ eqtum fecerat lepidũ:q magiſtratus ita dictatori connexus eſt:ut ꝓfectus ꝓtorio impatori.plinius inter infortunia auguſti numerat lepidũ ei fuiſſe ꝑlatum apud auunculum in magiſterio.

¶M.AN.¶Graphio:ſtilo,pacuto ferreo eo.n.aut certe ſimili ſcribẽdo ueteres uſi ſũt:quod ipſũ nomen arguit γραφω.n.ſcribo ẽ Mart.hæc tibi erunt armata ſuo grapharia ferro:Caſcæ graphio Cæſarẽ uſũ Plutarchus docet:non ſuo.¶Strictis pugiõibus qa punctim non cæſim uulnus infligat pugio dictus.¶Sinũ.i.ueſtem circa pectus ſinuatam ad ima detraxit.¶Honeſtius:ore:& obſcænis partibus hinc credo fuiſſe:qd quũ uiri fortes olim caderent:morſum terræ affigerent:quod Maro & alii demonſtrant.¶Sine uoce:Plutarchus exclamaſſe ait:qd agis ſcelerate caſca.ΚΑΙΣΥ ΤΕΚΝΟΝ:& tu fili:nec tam ad familiaritatem aut bruti ætatem id referendum:q̃ ad illud:quod brutum ex ſeruilia & Cæſare conceptum multi credidere.¶Exa-

Graphiũ Stilus

Calamꝰ

Techa graphiaria

Pugio

Gemitus

Maalẽs & pallẽtes timẽdi.

Exanimis Exanimatꝰ

Acta leges

graphio traiecit:conatuſq; proſilire alio uulnere tardatus eſt utq; aĩaduertit undiq; ſe ſtrictis pugionibus petĩ:toga caput obuoluit:ſimul ſiniſtra manu ſinũ ad ima crura deduxit:quo honeſtius caderet etiã iferioris corporis parte uelata:atq; ita tribus & uiginti plagis cõfoſſus ẽ:uno mõ ad primũ ictũ gemitu ſine uoce edito:& ſicut tradiderũt quidã. M. Bruto irruenti dixiſſe ΚΑΙΣΥ ΤΕΚΝΟΝ: Exanimis defugientibus cunctis aliq̃diu iacuit:donec lecticæ impoſitũ:depẽdẽte brachio tres ſeruuli domũ retulerũt:nec ĩ tot uulneribus ut Antiſtius medicus exiſtimabat lætale ullũ repertũ eſt: niſi quod ſecundo loco in pectore accepat:fuerat aĩus cõiuratis corpus occiſi ĩ tyberim trahere:bona publicaŕ:acta reſcidere: ſed metu.M. Antonii cõſulis & magiſtri equitũ Lepidi deſtiterũt.

De teſtamento eius recitato.

mis:mortuus. ¶Secũdo loco:i pectore:Appianus significare ui id uulnus a casca illatũ:quẽ ait post cimbꝛ Cæsarem pcussisse:atq; infra iugulũ pectus pene apuisse. ¶In tyberim:ut tyranni corpus. ¶Publicare:i publicum redigere. ¶Acta rescindere:quæcũq; egisset Cæsar pro irritis habere.

POstulante ergo.L.Pisone socero testamentũ eius apitur.recitaturq; in Antonii domo: quod idibus septembris proximis in lauicano suo fecerat.demã daueratq; uirgini uestali maximæ.Q.Tubero tradit heredẽ ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius primo usq; ad initium ciuilis belli.Cn.Pompeium:idq; militibus pro concione recitatum:sed nouissimo testamento:tres instituit heredes sororum nepotes.C.Octauium ex dodrante:&.L.Pinariũ: & Quintũ.Pedium ex quadrante.Reliquos in ima cæra.C. Octauium etiam in familiam nomenq; adoptauit: pluresq;

¶PHI. ¶In albicano:i uilla labicana.glaucus minois filius dictus est labicus a scuto militari: qđ oñdit i talia.ab eo populi labici nuncupati:ἀπὸ τῆς ἀσπίδος:quã latine ansã uocamus. sũt aũt populi i latio.liui⁹ i secũdo labicos pedũ ui cepit.Virg. i.vii.& picti scuta labici.Viæ labicæ meminit strabo i.v.plini⁹ quoq; in.iii.sic scribit.& qui ex agro latio itẽ hernico itẽ labicano cognominati.Labicão aũt absolute dixit pro uilla siue ptorio qđ hẽbat Cæsar i agro labicano

Labiciũ

donus nõ ponitur dom⁹ adiecta

Labicanũ

sicuti dicimus in formiano i tusculano in nomẽtano:& id gen⁹ aliis:qua locutiõe scatẽt uolumia eruditoꝝ

¶Vestali maxiæ.maxima uirgo uestalis ea dicebaꝫ:quæ dignitate reliq̃s anteibat.q̃les nunc uulgo abatissas appellamus.Valerius in prio.maxiæ uirginis emiliæ discipulã extincto igne tutã ab oi reph̃sione uestæ numen pstitit.Iulius capitolinus i ualerianis.excepto sacroꝝ rege ac maxia uirgine uestaliũ.si tñ incorrupta pmanebit.Cæsar aũt testamẽtũ suũ demãdauerat tanq̃ põtifex maxius uirgini uestali:sub cuius potestate erãt collocatæ.& si uirgo uestalis paꝝ diligẽs eterni ignis custos fuisset flagro cedebaꝫ a põtifice maxio.

Maxima uestali

¶Qu.tubero:de hoc Cicero:nec uero scia iuris maioribus suis.Qu.helius tubero defuit.doctrinã aũt sup fuit.hic ut ait gellius disciplinas stoicas & dialecticas pcaluerat. ¶Ex cõsulatu prio. in quo habuit collegã bibulũ:& cũ põpeio nõ solũ coiuit societatẽ sed ẽt contraxit affinitatẽ. ¶Id.S.primũ testamentũ. ¶Nouissimo.ultimo.extrema aũt uolũtas testatoris ratã esse debet.Demiror gelliũ tradidisse:q;.M.Cicero nunq̃ uti uoluit:his uerbis nouissimus & nouissime.tanq̃ nõ latinis:qbus alii ꝑmiscue usitati sunt.ego aꝑ Ciceronẽ inueni hanc dictionẽ rarẽter qdẽ sed tñ inueni i oratore sic.n.scriptũ est in calce.Quæ duo sũt ad iudicandũ nouissima.sed hoc exẽplũ fugerit ne gellii memoriã:an id qd semel dĩ pinde ac nunq̃ dictũ sit existimauerit:i hac re de uiro tã excellẽtis doctrinæ nõ meũ iudiciũ est.

Angellius satis uere de nouissimo

¶Ex dodrante.hereditas plerũq; diuidit i.xii. uncias:quæ assis appellatiõe cõtinetur.hñt.n.hæ ptes ꝑpria noia ab uncia usq; ad assẽ:sicuti lib.ii.institutionum traditũ est.uñ frequẽter legimus alioſq; institutos esse heredes ex quadrãte:alios ex semisse alios ex dodrãte:alios ex asse.& põt testator in plurimas uncias suã hæreditatẽ diuidere:quæ oẽs ad assẽ reuocant. ait tranqllus Cæsarẽ instituisse heredẽ octauiũ q postea cognominatus est augustus ex dodrãte.hoc est ex nouẽ unciis hoc est nouẽ ptibus totius assis.i.hereditatis.Dodrans.n.significat nouẽ uncias quasi dempto quadrante.auctores Varro & priscianus. ¶Ex quadrãte.ex quarta pte hereditatis quadrãs cõtinet tres uncias:dicaꝫ ab eo q̃ sit quarta pars assis.L.pinariũ pinarii & pedii q fuerunt coheredes octauii:meminit appianus lib.iii.bellorũ ciuilium scribens octauiũ augustum a pedio & pinario partem hereditatis req̃siuisse erãt aũt hi tres sororũ Cæsaris nepotes.& ita Cæsar erat illoꝝ maior auunculus:de quo mox in augusto dicẽt. De familia pinariorũ.q custodes erãt sacri herculanei:nec extis tñ solemnibus uescebant multa mentio est apud historicos.de qua Virg.& domus herculei custos pinaria sacri.De pedio coherede augusti meminit plinius his uerbis:quæ sunt excripta ex lib.xxxv.Qu.pedius nepos quinti pedii consularis triumphalisq; a Cæsare dictatore coheredis augusto dati:cum natura mutus esset:eum messala orator picturam docẽdum censuit.

Heredita tis i.xii.uncia

As in 12 partes

Dodrans

Quadrans

Pinarius

Pedius.

¶In ima cæra.In tabulis ceratis testamenta scribebantur:in prima cæra hoc est prima cerata tabula testatoris nomen:in secunda heredis scribebatur.hinc est illud oratianum. Quid prima secundo cæra uelit uersu:solus multis ne coheres ueloci pcurre oculo.Imam cæram intellige ultimam partẽ tabulæ testamentarie.Cicero.extrema cæra dixit pro ultima parte tabulæ ut interpretatur asconius. ¶In familiam nomenq; adoptauit.in gentẽ iuliã & Cæsaris nomen.mos fuit ut heredes i nomen familiãq; testatoris adoptarentur:sicuti titus põponius atticus heres relictus a quinto cecilio postea qntus cecilius atticus est appellatus.& ita octauius ex testamento. ¶Cæsaris Cæsar noiatus est.

Ima cæra

Adoptare i famil

¶M.AN. ¶Pisone:Calphurniæ patre. ¶Antonii:cõsulis. ¶Labicano:sua uilla labicana:fuit labicũ oppidũ.c.xx.stadia ab urbe:nõ lõge a tusculo:unde & labicana uia quæ ab exquilina incipiens in appiam ut Strabo ait decurrebat:Mar.Labicana leui cespite uelat humus. ¶Vestali maximæ:quæ cæteris & ætate & dignitate præstabat:Valerius:Maximæ uero uirginis æmiliæ discipulã extincto igne tutã ab omni reprehensione uestæ numẽ pstitit.sed de uestalibus suo loco. ¶Cõsulatu primo:quẽ cũ bibulo gessit. ¶Nouissimo:ultimo:Gel.auctor ẽ id uerbũ uix demũ Ciceroĩs tpibus receptũ. ¶Sororũ nepotes:quarũ una i accia familia in pedia altera matrimonio locata fuit. ¶Nepotes.fuit enim Augustus qui notior est:acciæ filius accia Iuliæ:quæ fuit dictatoris Cæsaris soror. ¶C.Octauium:qui postea Augustus est appellatus. ¶Ex dodrante:ex tribus bonorum partibus:in partes assis ueteres hereditatem diuidere cõsueuerunt: Iuue. Vnciolam proculeius habet:sed gillo deuncem:habet igitur dodrans nouem assis partes dictusq; est. ut

Priſciano placet: quod ex aſſe adempto quadrante uno: hoc ē tribns unciis dodrās conſtituatur. ¶Qu. pedium: hic cū auguſto: ut appianus ait poſtea cōſul fuit: lege pedia inqt. Cæſaris interfectores abſentes dānati ſunt. Plinius. Qu. pedius nepos quinti pedii conſularis triumphalisq; uiri a Cæſare dictatore cohæredis Auguſto dati. ¶Quadrante: ex quarta bonorū parte. ¶Reliquos: quibus aliqua teſtamento legauit. ¶In ima cera: ſic Cicero in Verre Extrema cera inqnit: hoc eſt ultima tabula ultima parte tabulæ ut pedianus intetpretatur. ¶In familiam nomenq; in iuliam gentem: nomenq; Cæſaris: atq; ita factum ut adronem uiq; per adoptionem ſit gens iulia propagata.

¶PHI. ¶Percuſſorū. cōiuratorum: a qbus Cæſar pcuſſus fuit & cōfoſſus i ſēatu. ¶Decimum brutū: in ſecūdis heredib⁹. ſecūdus heres dr: q heredi inſtituto ſbſtituit autor boeti⁹ i cōmētariis topicorū. pōt. n. quis i teſtō ut ſcribunt iuriſcōſulti plures gradus facer heredū: puta ſi ille heres non erit ille heres eſto. & deinceps in quantum uelit teſtator ſubſtituere pōt: appianus ſup hac re ita ſcribit. miserādū iprimis id uiſum ē po. ro cū decimū brutū ex cæſaris percuſſoribus iter ſecundos heredes relictum cognouiſſet: conſuetudonēpe romanorū in teſtamentis fuit: primis heredibus ſecūdos ſubſtituere: ut ſi primi hereditatem non adiſſent: ultimi nāciſcerent. ¶Publice. hic diſtinguēdū eſt ut itelligas hortos trāſtiberios publice legatos fuiſſe uniuerſo po. ro. uiriti uero hoc eſt i ſingulos uiros & p ſingula ut dici ſolet capita legatos trecenos ſeſtertios. Auctor eſt plutarchus legatas fuiſſe a Cæſare uiriti dragmas. ἑβδομήκοντα τὰ τριάντε. i. ſeptuaginta qnq; quā pecuniā cū intercepiſſet antonius: tūc auguſtus Cæſar bona paterna uēdidit. & ſic Cæſaris legata pſoluit. apud appianū, p. lxxv. drachmis legitur octogita qnq; corrigenda eſt dictio ut cum plutarcho cōueniat. Quod latini aduerbialiter uiriti dīt. i. p ſingulos uiros: hoc græci κατὰ ἄνδρα. ¶Iuxta iuliæ tumulū. in cāpo martio iulia Cæſaris filia pōpeii cōiux quæ ex partu obierat ſepulta honoris cā. Indicto funere. denuntiatis exeqis: ſic idictū bellū dicitur. aliqñ indictū ſignificat nō dictū. gellius. neſcio qd aliud idictum inſc itū q; dicit. ¶Aurata edes. ſi legimus edes: ſignificat edicula ſiue ſacellū factū ad ſimulachrū. i. effigiē ſimilitudinēq; edis: quæ ueneri gēitrici dicat a erat: & ita illā pticulā ac: corriges reformabiſq; in ad: ut ſit ad ſimulachrū. i. ad ſimilitudinē & inſtar. alioqn textura uerborū inuennſta ē. qdā codices hñt. aurata ſedes. prior ſnia magis placet & quadrat. alii ad ſimulachrū exponūt, p iuxta & apud: & tūc ita diſtigues ut intelligas rogū extructū fuiſſe i cāpo martio & lectū, p roſtris. uī. n. deeſſe hæc dictio: qd ſequentia declarant: mox cōiūges. ſedes aurata collocata ad ſimulachrū. i., ppe ſtatuā ueneris genitricis. Diſtinctio uaria gignit p ſenſus uarios. corpus Cæſaris ut ait appianus deportatū eſt in foꝝ: & ab ingentī turba cū uociferatione & pōpa collocatū pro roſtris. ¶Tropheū cū ueſte. lignū fabrefactū in formā trophei ſuſtinens ueſtem. qualia trophea deorū fixa de gigantibus a claudiano poetice deſcriūt. ¶Præferentibus munera. moris fuit ut ad funera nobiliū celebrāda in rogū coiicerent munera multi faria a dilectoribus: qualia Virgilius celebrat in funere miſeni: & in funere palantis. ſenſus eſt iperatū fuiſſe: ut hi q munera ferebāt omiſſo ordie illo legitimo pōpæ funebris irent in cāpum marciū: quocūq; itinere uellēt: ut ita dies ſufficeret funeri pagendo: alioqn nō ſuffeciſſet pp inumerā multitudinē. ¶Inter ludos funebres. ex more romano ludi funeris cā fiebant. liuius undequadrageſſimo ab urbe condita refert ſeruiliū geminū ludos funebres p triduū feciſſe. Innius brutus munus gladiatorū in honorē defuncti patris primus edidit. ¶Ex pacuuianorū iudicio legendū ē pacuuii armorū iudicio. nāq; pacuuius brunduſinus tragediarū ſcriptor inclytus inter cæteras tragedias illā quoq; cōdidit: cui titulus ē armorū iudiciū: cui⁹ argumentū erat diſceptatio armorū achillis inter ulyxem & aiacem. citatur teſtimoniū pacuuii ex armorū iudicio ab eruditis ſcriptoribus. actius quoq; ſcripſit tragediam hoc titulo. & nonius marcellus allegat actiū & paccuuium i armorū iudicio. nunc tranqllus ait ex eadem tragedia cantatū eſſe hoc carmen. men ſeruaſſe. tanq ex pſona Cæſaris diceretur: nō debuiſſe ſe ſeruare illos uidelicet pompeianos: a quibus paulopoſt fuit ipſe interemptus.

¶M. AN. ¶Percuſſorū. eorū q cæſarem in curia pcuſſere. ¶Secūdos hæredes: Modeſtinus. L. titius inqt hæres meus eſto: Si hæres non erit: ſiue hæres erit: & intra pubertatē deceſſerit tūc. C. ſeius mihi heres eſto qbus uerbis apparet i teſtamento dicant ſecūdi hæredes: q uidelicet primis ſubſtituūtur: Appianus cōſuetudo inqt romanorū i teſtamēris fuit primus heredibus ſecūdos addere: ut ſi primi hereditatē nō adiiſſent nāciſcerent ultimi. ¶Hortos: loca arboribus cōſita. amœnitatis cā parata. ¶Publicæ: populo poſſidēdos: ¶Viritim: ſingulis ciuibus. ¶Trecenos ſeſtertios: quorū ſinguli quartā denarii partē. i. dipōdiū & ſemiſſē

Secūdi hæredes qui

Indictum

Gemitus

Armorū iudicium



xta Iuliæ tumulum & pro roſtris aurata ædes ad ſimulacrum templi Veneris genitricis collocata: itraq; lectus eburneus auro: ac purpura ſtratus: & ad caput tropheū cum ueſte in qua fuerat occiſus: pferentibus munera: quia ſuffecturus dies non uidebatur: præceptū eſt ut omiſſo ordine quibus quiſq; uellet itineribus urbis portaret i cāpū. Inter ludos cantata ſunt quædam ad miſerationem & inuidiam cædis eius accommodata ex pacuuianorum iudicio.

habebant. ¶Rogus: strues lignoꝝ. ¶Iuliæ: ipsius cæsaris filiæ: quæ in cãpo tumulata est. ¶Aurata ædes simulachrũ ædis auro illitum. ¶Eburneus: ex ebore factus. ¶Auro ac purpura: purpura auro intexta. i at talicarũ uestium speciem. ¶Trophæum: uestis in trophæi modum suspensa: spolia stipitibus infixa: ut Varro in himacro scripsit: trophæa appellantur: sed de trophæis plura alibi. ¶In campũ martium ubi rogus fuerat extructus. ¶Inter ludos: funebres. s. ¶Inuidiam: percussorum odium. ¶Ex pacuuianorũ iudicio: eorum scilicet qui pacuuianæ lectionis periti essent: in eaq; potissimum exercitati: sed magis placet ut ex pacuuii armorum iudicio legas: ut sit fabulæ nomen: armorum iudicium: quale illud aiacis & ulixis fuit: qui de armis achillis sub græcorum iudicio certarunt: nam & apud sophoclem obliq; aiax quæritur: quod quum maxime strenuus in hostes fuisset ingratos experiretur græcos.

Men seruasse: ut eẽnt qui me perderẽt: & ex electra accii ad similẽ sniam laudationis loco: cõsul Antonius per præconẽ ꝓnunciauit senatusc̃ consultum quo oĩa simul ei diuina atq; humana decreuerat. Item iusiurandum quo se cuncti pro salute unius astrinxerãt: quibus ppauca a se uerba addidit: lectũ pro rostris in forum magistratus & honoribus functi detulerunt. Quem quum pars in capitolini Iouis cella cremare: pars in curia Pompeii destinaret: repente duo quidam gladiis succincti: ac bina iacula gestantes ardentibus cereis

¶PHI. ¶Men. pro me ne accipitur & extrinsecus sub intelligendũ ẽ uerbum decuit uel aliqd tale ẽ aposiopesis. i. reticẽtia: q figura familiaris ẽ indignãtibus. scribit appianꝰ Mar. Antoniũ in oĩone funebri hæc uerba ꝓtulisse. cũ de pcussoribus eius q̃reretur: q cũ fuissẽt ptiũ põpeianæ ad magistratus tñ & prefecturas fuerãt a Cæsare subleuati. ¶Et ex electra accii: accius & ipse tragediæ scriptor illustris fuit: cui plus uiriũ tribuit q̃ pacuuio ut inq̃t quintilianus. hic teste Eusebio chronographo parẽtibus libertinis natus. fundũ hũit iuxta pisauꝝ: q dictus ẽ attianus. apud gelliũ in. xii. noctiũ atticaꝝ luculentũ caput ẽ sup pacuuii & accii collo quio familiari. qñ. S. accius pacuuio tragediã suã cui nomẽ atreus ẽ desiderãti legit. celebratũ ẽ illud accianũ ex astianacte. Nihil credo auguribus: q aures uerbis diuitant alienas: suas ut auro locuplectent domos. electra nomen ẽ tragedie scriptæ ab actio ita noĩata ab electra sorore horestis: quã apud græcos scripsit sophocles: quã olim histrio ille polus egit lamẽtis ueris & spirãtibus indutus electre hĩtu lugubri. ¶Per pconem pronũtiauit. pnũciare per pconẽ est qñ pco recitat populo uerba legis uel decreta: siue aliqd tale scriba subiiciẽte uerba. non. n. decoꝝ erat ab ipso magistratu codicẽ recitari. uñ olim Cornelius tribunus plebis existimatus ẽ iminuisse tribunitiã ptãtẽ: qa in tribunatu codicẽ ꝓ rostris ipse recitauerat: qd nemo añ corneliũ fecisse existimabat̃ referũt tñ historici ipsum consulẽ antoniũ sine pconis ministerio exorsum eẽ cæsaris laudes: decretũq; senatus & iusiurãdũ recẽsuisse miserãter & ardẽter. Verba iusiurãdi hæc sunt. Nos Cæsarẽ & Cæsaris corpus totis uiribus custodire pollicemur siqs ĩsidiabit̃: extorrẽ eẽ siqs opẽ nõ attulerit. In hac autẽ laudatiõe funebri. M. Antonius ostẽtauit explicauitq; uestẽ Cæsaris undiq; ictibus laceratã & Impatoris sãguine madẽtẽ ex quo populus ĩ irã furorẽq; uehementer ẽ cõcitatus cõtra pcussores. hinc a qntiliano dictũ ẽ. vi. po. ro. egit ĩ furorẽ ptexta. C. Cæsaris plata ĩ funere cruenta: uestis. n. illã sãguine madẽs ita repsentauit imaginẽ sceleris: ut nõ occisus eẽ Cæsar sed tũ maxie occidi uideret̃. cũ itaq; fureret turba qdã imaginẽ Cæsaris cereã extulit electo: corpus. n. cerni nõ poterat: in qua uisebant̃ plagæ tres & .xx. impresse & patentes. quot cæsar fuerat cõtrucidatus. tũc uulgus intuẽs hanc imaginẽ ut lugubrẽ ex dolore concitat̃ locũq; cõburit ĩ quo Cæsar fuerat iterẽptus: & pcussores lõge fugiẽtes insectantur. ¶Lectũ ꝓ rostris. S. funebrẽ: in quo ut ait fabius corpus ĩpositũ erat: tale est illud uirgilianũ pars ingenti subiere feretro triste miniſteriũ. ex hoc ego existimo supius legendũ eẽ: rogus extructus ẽ ĩ cãpo marcio: & ꝓ rostris lectus. nã de hoc lecto nũc loqꝝtur. ¶Honoribus functi. q gesserant magistratus & ob id honoratiores. ¶Capitolini iouis cella. cella pars tẽpli ẽ sacratior: & in cellã ingredi fas nõ erat. Cicero in. ii. philippica cõquerit̃: ꝙ in cella cõcordiæ cũ gladiis hoĩes collocati ab antonio stent in qua ipso cõsule salutares sniæ dicebant̃. refert gellius in. vii. scipionẽ africanũ solitauisse priusq; dilucularet uẽtitare ĩ capitoliũ ac iubere apiri cellã iouis: atq; ibi solum diu. demorari quasi cõsultantẽ de re. pu. cũ ioue: de hac nũc loqtur. de qua liuius in tertio. ĩ cella iouis optimi maximi habitaret exul & seruoꝝ dux hæc domus apud eũdẽ crebro mẽtio ẽ cellæ iouis põtifices negabant unã cellã duobus diis recte dedicari posse: uñ ĩ capitolio erat cella iunonis seiũcta a iouis cella. ꝓterea idẽ gellius memorat fauissas esse cellas quasdã & cisternas: quæ ĩ area capitolina essent ubi reponi solerẽt signa & alia quædã religiosa donariis cõsecrata de distributione cellaꝝ ĩ templis scribit uictruuius ĩ. iiii. ¶In curia põpeii. ubi fuerat iterfectus Cæsar. ¶Cereis. i decretis cãonicis Di. xxiii. ceroferariũ uocat̃ instrumẽtũ: quo cereꝰ cõtinet̃. ¶M. AN. ¶Men: ꝓ me ne. ¶Seruasse. s. oportuit: Sic apud Ver. Me ne ĩcœpto desistere uictã: ad brutũ: & alios põpeianæ factiõis ptinẽt̃ quos bello uictos Cæsar haud pdere sustinuit: sed quosdã ẽt ut brutũ sollicite post pharsalicã aciẽ reqsiuit. ¶Ex electra accii: ex hoc maxie adducor: ut pacuuii armoꝝ potiusq; paccuuianoꝝ legẽdũ esse existimẽ: ut utrũq; sit fabulæ nomẽ: Notũ ẽ credo. L. accii respõsũ illud a gellio meoriæ ꝓditũ: cuius acerbitatẽ quũ in atreo Tragœdia. M. Pacuuius subornasset: rñdit: quæ dura & acerba nascerẽtur: fieri ꝓcedẽte tpe mitia & dulcia: pari rõne hoĩum ingenia quæ uiridiori ætate dura essent cũ annis mitescere: quæ ab initio uicta & mollia nõ matura mox fieri: sed putria sunt q acilli legat̃ qd nullo modo placet. ¶Diuina & hũana: nõ solũ honores: q hominibus decerni solẽt: sed q etiã & diis. ¶Iusiurãdũ: cui ꝓ salute

Apoſiopeſis reticẽtia

Actius poeta

Electra tragedia

cella iouis

Fauisse q

eius se populus astrinxerat. ¶Perpauca a se uerba: Appianus: longissimā Antonii super ea re concionem suis scriptis inseruit: atq; eam ipsā oībus affectibus plenam. ¶Capitolini iouis cella: sacratissima capitolini templi parte: partes ædiū ad res necessarias reponendas septæ: cellæ a celādo dictæ: hic cellā ꝑ ipso loco in quo simulacr̄ iouis erat accipito: Gellius iubere solitum ait scipionem aphricanum cellam iouis aperiri atq; ibi solū diu demorari quasi de re pu. cum ioue consultātem. ¶In curia pōpei: ubi occisus fuerat. ¶Cū subseliis tribunallia. i. tribunalia & subsellia hæc iudicum: illa prætoris & alioꝝ magistratuum: Plutarchus cadauer inquit gradibus, subselliis cancellis & trapezis concremarunt.

¶PHI. ¶Virgulta arida. uelu-
ti flāmæ fomites: & nutrimēta succēderūt: cōfestimq; circūstātiū turba uirgulta arida. & cū
Subsella Tribunalia
Ad manū
¶Cū subselliis tribunalia. sub-
selia minoꝝ sunt magistratuū: tribunalia maioꝝ. ¶Ad donū dederat. bōi codices hñt ad ma num: dī aūt adesse ad manū id qđ est in promptu & parabile. se neca ad manū est qđ sat est. plini us in epistolis. statim oia ac pe ne pariter: ad manū sensus recō
Secundum artificem Technitas
diti. ¶Scēici artifices. histriōes quos græci technitas dionysia cos. i. artifices liberi patris appel lant. ¶Ex instrumēto triūpho rum. ex apparatu triūphali: quo usi fuerant in actiōe ludoꝝ triū phaliū. ¶Arma. S. iniecerūt flā mæ. ¶Ornamenta sua. repete uerbū superius iniecere flāmæ ut sit sensus histriones iniecisse flāmæ uestes scenicas: milites i-
subselliis tribūalia: qcqd ꝑterea ad donū aderat cōgressit dei de tibicines & sænici artifices uestē: quā ex instrumēto triū phorū ad præsentē usum induerant detractā sibi atq; discissā iniecere flammæ ueteranorum milítum legionarii arma sua qbus exculti funus celebrabant. Matronæ etiā pleræq; orna menta sua quæ gerebāt: & liberorū bullas atq; prætextas: In sūmo publico luctu exterarum gentiū multitudo circulatim suo quæq; more lamentata est: præcipueq; iudæi: qui ēt no ctibus continuis bustum frequentarūt.

De honoribus mortuo per plebem collatis.

PLebs statī a funere ad domū Bruti: & Cassii cū faci bꝰ tetēdit atq; ægre repulsa obuiū sibi Heliū Cinnā ꝑ errorē nominis: quasi Cornelius cēt is quem grauiter prī die concionatū de Cæsare requirebat occidit: caputq; ꝑfixū

bullæ quæ
Scortea bulla
Bustum q
Bustuarii gladiato res
Bustuariæ mœchæ
Acoitu
A partu
Funus
Thyrano ctoni
Error no minis cin næ
Cinna.

ieciſſe flammæ rogali arma: matronas uero ornamēta & bullas prætextasq; uestes filioꝝ. sunt aūt bullæ or namenta pueroꝝ ingenuoꝝ: quæ ut inqt macrobius in primo saturn aliū in cordis figurā formatā ante pectus annectebant: ut bullā inspiciētes ita demū se hoies esse cogitarēt si corde ꝑstarēt. & olim bulla quoq; gestamē fuit, triūphantiū: libertinoꝝ uero filii loꝝ in collo ꝑ bullæ decore gestab ānt. ad qđ referēdus est ille satyrici poetæ uersus. uel nodus tātū aut signū de paupe loro. Asconius de bulla sic scribit: bulla suspendi i collo i fātibus ingenuis solet aurea libertinis scortea: quasi cōmuniēs pectus puerile. elegāter scortea bulla dī ab asconio loꝝ illud libertinoꝝ. quasi bulla coriacea: ꝑtextas aūt uestes esse & pueroꝝ & magistratuū su perius explicauimus. ¶Circulatim. p circulos. ¶Suo queq; more. qa quelibet natio peculiares habet mo res rituſq; differētes i luctu celebrādo. lugentiū aūt mos est priorꝰ hitus immutatio. ¶Bustū frequētarūt putat Cicero li. ii. de legibus bustū appellari tūbā aut mōumētū: penaq; fuit solōis lege cōstituta siqs bustū aut uiolasset aut deiecisset. Seruius uero in. xi. eneidos cōmentario existimat bustū uocari qñ exustū iam ē cadauer qđ senxisse uī & maro: scribēs semiusta q; seruāt busta. Liuiꝰ quoq; in. v. tradit locū fuisse noie busta gallica, ꝑpterea q illic aceruatos cumulos suoꝝ defūctoꝝ ex pestilētia ussērant galli. hic pro sepulchro ma gis accipiendū uidetur quā ꝑ cadauere exusto a busto bustuarii gladiatores dicti. q ante sepulchra i hono rem defuncti digladiant ut docet seruius. i. x. cōmētario. Cicero i oīone contra pisonē: si mihi cū illo bustua rio gladiatore & tecū & cū colega tuo decertādū fuisset. bustuariæ quoq; mechæ ab epigrāmatario poeta di cunt. ¶A funere. post celebratas exeqas: hæc. n. ꝓticula aꝑ luculētos scriptores usurpaꝝ pro post: ut a coitu a partu a tergo. funus auctore donato: ꝓprie est pōpa exeqaꝝ dictū a funalibus: qñ noctu efferebant cada uera. qñq; funus accipiť ꝑ cadauere defūcti. ¶Ad domū bruti & cassii. plutarchus i hāc sentētiā scribit hec cōgestis succēsisq; circa cadauer ex foro gradibus sub selliis cācellis: trapezis ipsum concremauerunt. Ardē tibꝰ ide sublatis torribus ad ꝓcussoꝝ domos: ut eas icēdio uastarēt ꝓcurrebant alii per oēs urbis regiones ut captos discer perent uiros cum magna indignatione commeabāt. sed illi se se i loco tuto muniuerāt: bru tus uero & cassius paucis post dieb⁹ urbe excesserūt. ¶Cinam per errorē nominis. iter coniuratos fuit qui dam cornelius cinna id tēporis prætor: quo Cæsar fuit iterfectus: hic Cæsarē tyrannū uocitabat: & eius iter fectores tyranoctonos. i. tyrānicidas: quos tanq rei pu. cōseruatores honoribus afficiēdos eē ꝑdicabat cum plebs hūc occidere uoluisset nois errore decepta interemit alterum cinnā: q superiore nocte sōnitauerat se ad cenā a Cæsare inuitari: ac reluctantē ab eo manu trahi: q cū corpus Cæsaris cremari audiuisset officii. cau sa ad funus celebrandū ꝓgressus est: cōfestimq; cum per oēs diuulgatū esset hunc eē cinnā fuit trucidatus magno cū īpetu tāq; hic esset ille cornelius cinna ꝓtor: q acerbe i Cæsarē fuerat concionatus. fuit autem hic helius cinna nō ignobilis poeta: ex cuius poematis hi duo uersiculi circunferunť. at uūc me geni nana per salicta bigis rheda rapit. citata nanis.

¶M. AN. ¶Scænici artifices: histriones qui senicā illi quū ludos ederet: operā præstitere: Plutarchus i quæ stionibus quid est qđ artifices scænæ deditos histriones uocāt. ¶Ex triūphorū īstrumēto: uestibus cætero-

que cultu quo in Cæsarianis triũphis fuerant usi legionarii milites: q essent supra docuimus. ¶Arma: rogo subaudi iniecere. ¶Bullas & ptextas: de Bullæ & prætexte usu plura ex macrobii & dionysii sñia suo loco dicemus. ¶Circulatim: aut circa rogum cum lamentatione puices spatiatæ multitudines aut i suum quæq; circulũ & orbem colle ctæ: uno tpe quelibet patrio more sunt lamentatæ. ¶Bustum: bustum dixere ueteres ubi in cinerẽ & fauil lã collabi rogus cœpisset. Ver. Semiustaq; se: uant busta. ¶Plebs: Antonii cõsulentium. ¶Hellium: cinnã Plutarchus auctor est: nocte quæ diẽ cædis præcessit cinnã ipum p quietem si bi uisum a Cæsare ad cœnã inuitari atq; inuitum ab eo abductum: atq; ob id statuisse eius funeri itereſſe sed quum in tumultum uulgi incidisset pro cinna prætore quum ipse tribunus esset qui pridie illius diei Cæsaris memoriam pro concione prosciderat: facto impetu occisus est.

eius hastæ circuntulit. Postea solidã colũnã ꝓpe. xx. pedum lapidis numidici ĩ foro statuit: scripsitq; parẽti patriæ. Apud eandem lõgo tempore sacrificare: uota suscipere: controuersias quasdã interposito per Cæsarẽ iureiurãdo distrahere p seuerauerit. De suspitõe quã suis Cæsar reliquit.

SVspitionẽ Cæsar qbusdã suoq; reliquit neq; uoluisse se diutiꝰ uiuere: neq; curasse qđ ualitudie minus ꝓspa utereť: iõq; & quæ religiões monerẽt atq; re nunciarent amici neglexisse. Sunt qui putẽt cõfisũ eum nouissimo illo senatuscõsulto: ac iureiurãdo ẽt custodias hispanorum cũ gladiis: ispectãtiũ se remouisse. alii e diuerso opinãtur ĩsidias undiq; iminẽtes subire semel cõfisũ satius esse q̃ cauere semp. Alii ferũt dicere solitum nõ tã sua q̃. R. P. iter esse: uti saluus esset: se iãpridẽ potẽtiæ gloriæq; abunde adeptum. Rẽp. si quid sibi eueniret: neq; quietã fore: & aliquanto deteriore cõditione ciuilia bella subituram.

De genere illatæ mortis optato per eum.

ILlud plane iter oẽs fere cõstitit talẽ ei mortẽ pene ex sñia obtigisse: nã & quódã cũ apud Xenophõtẽ legisset Cyrũ ultima ualitudine mãdasse quædam de funere

¶PHI. Solidam columnã. hæc est illa columna: quæ execrata a Cicerõe nũcupatur. Cuiꝰ euersor extitit dolobella. huius colũne meminit & lactantius in primo diuinarũ institutionũ. ¶Lapidis numidici marmor nũidicũ inter generosa marmora annumeratur: qđ ex numidia aphricæ regione romã deportabať. marcus lepidus primus omniũ limina ex marmore numidico in domo posuit: quod primũ inuecti numidici marmoris uestigium inuenisse se plinius testať libro. xxxvi. a papinio libycus silex appellatur. Mart. numidicũ marmor signat scribens. A fraquod nomas mittit. prisci pauimenta. penica dixerũt: quæ ex marmore numidico erant strata. ¶Parenti patriæ: uerba sunt tituli & inscriptionis. Interposito p Cæsarem iureiurãdo. mos fuit ueterum ut per geniũ Cæsaris deierarent: & ut auctor est iurisconsultus: siquis per geniũ principis peierasset pœna afficiebatur. In quam sententiam

Columna

Numidicũ marmor

Libyc⁹ sylex

est illud tertuliani ex apologetico cirius apud uos p oẽs deos q̃ per unum genium cæsaris peierať. ¶Distrahere. sedare componere finire: alias distrahere significat uendere. quod uerbum frequẽs est apud iurisconsultos & apuleius ait in primo de asino aureo. caseus recens erat & sciti saporis admodũ commodus pcio distrahi. ¶Que religiones monerent. Cæsar Alexandrum imitatus contemptor & ipse fuit religionis nam & prognostica de obitu suo neglexit: & prædictionibus uatum minime addixit credulitatẽ. ¶Nouissimo senatusconsulto. quo. S. omnia simul diuina ac humana Cæsari decreuerat. ¶Ac iureiurãdo. quo. s. cuncti cæsaris salutẽ totis uiribus custodituros se iurauerant. ¶Inspectantiũ se. obseruantium atq; tutantium. tales a priscis latino uocabulo laterones dicebant: quos plautus latrones appellat. hi a stipe quã mercedis noie accipiunt dicuntur & stipatores græci uocant somathophylacas quasi corporis custodes. ¶Subire semel. Cæsar adhortantibus amicis ut custodiam corporis hispanis cohortibus committeret: inqt nihil assidua custodia infœlicius esse: & in perpetuo timore commorantibus. In hunc sensum est illud a senecatum. nemo est tam timidus ut malit semp pendere q̃ semel cadere. præterea dion syracusanus cognitis amici calippi insidiis. dixit βέλτιόν ἐἰνάι τὸ ἀνεἰν ἢ ξῆν μὴ δὸν τὸν τὸ πολεμίους: ἄλλα καὶ τὸν φίλον φίλατ τὸ μὲν δὸν ideſt melius esse mori q̃ uiuere non solum hostes sed etiam amicos cauentem. ¶Satis potentie & gloriæ. de cicerone dixit declamator egregius cestius per quam eleganter. si ad desiderium populi respicias cicero quando perieris parum uixisti: si ad res tuas gestas satis uixisti: si ad iniurias fortunæ & præsentem rei pu. statutũ nimium diu uixisti. si ad memoriam operum tuorum semper uicturus es.

Diſtrahere quid

Nouissimo

Laterones Latrones Stipatores

Venere parua &c. Ciceronis laus

¶M. AN. ¶Lapidis numidici. M. Lepidus qui catuli collega fuit: primus omnium romæ numidico est marmore: ut Plinius ait: usus. ¶Vota suscipe: se uotis obligare: Vet. & uotis iam assuesce uocari. ¶Distrahere: abrumpere. ¶Religiones: aruspicum responsa & prodigia: quæ illi oblata fuerant. ¶Renunciarẽt amici: quæ i eum agitarentur consilia. ¶Custodias hispanorum: hispanos quos: circa se præsidii causa habuerat. ¶Subire semel: semel uitæ periculum adire semel morti occũbere. ¶Quã cauere semper: q̃ in per-

petuo metu & sollicitudine esse: Anneus seneca: nemo est inqt tam timidus ut malit semper pendere q̄ se mel cadere. ¶ De eriore conditione: statu oio deteriore: q̄ sub se fuisset: quod ita sane accidit talem mortē: subitā & i pinatam. ¶ Xenophontē: socratis discipulū: Platonisq; ut Laertius: & Gelli⁹ scribūt æmulum

¶ PHI. ¶ Cyr mandasse quæ dā de funere. xenophon. ll. viii. pediæ cyri luculētissime narrat: quē admodū cyrus iā ꝓximus morti filios uocauit: ꝓterea amicos mgiatusq; psaꝛ: qbus oībus pñtibus multa locutus est: i primisq; filios admonuit: ut se uicissim & honorarēt & amarēt: mādauitq; ut corpus suū: neq; i auro: neq; in argento recōderent: sed illud terræ q̄ primum redderent: & ita lento genere mortis extictus est. M. tullius in catone nō pauca transtulit ex eo xenophōtis libro: q̄ moriens dicit cyrus ad filios de imortalitate aiæ Idē lib. ii. de legibus dixit antiquissimū sepulturæ genus fuisse quo apud, xenophōtem cyr⁹ utit. redditur. n. terræ corpus & ita locatū ac sitū quasi opimento mīis obducitur. hæc legens cæsar apud xenophontem asperatus est talē mortis lentitudinem. ¶ Subitam. plinius summam uitæ fœlicitatē esse refert mortē repentinam & subitariam: quam naturalem esse docet pluribus exemplis. apud marcellinum iulianus imperator moriens ex uulnere sempiternum ait numen ueneror: q̄ non longa morborum asperitate decedo. ¶ Super cenam. plutarchus: cum intercenandum ortus esset de morte sermo μοῖσᾶρ ἰστὸσὸ φάνάτὸσ. i. quæ nā mors optima foret: dixit ἀπρὸσδόκητὸσ. i. inexpectata. ¶ In numeꝛ deoꝝ. s. p apotheōsim. quā latine dicūt deificationē: sed ut ait cor. tacitus. deū honor principi non añ habetur q̄ agere inter homines desierit. ¶ Stella crinita. cometes in uno totius orbis colit in tēplo romæ ad modū faustus: diuo augusto q̄ appuit ludis: quos faciebat ueneris gēitricis nō multo post obitū patris cæsaris i collegio ab eo cōstituto. uerba augusti cæsaris id significātia sūt hæc. his ipsis ludoꝝ meoꝝ diebus sydus crinitū p. vii. dies: in regiōe celi sub septētriōibus est cōspectū. id oriebat circa. xi. horā diei: clarūq; & oībus terris cōspicuum fuit eo signo significari uulgus credidit cæsaris aīam inter deoꝝ imortaliū numina receptā: quo noīe id insigne simulachro capitis eius qd mox in foro cōsecrauimus adiectū est: hæc augustus q̄ tranqllus hic quoq; commemorat & maro in laudē cæsaris illud uī ceciniſſe. Ecce dionei ,pcessit cæsaris astꝝ. Cometas græci uocāt auctore plinio quas crinitas stellas latini dicūt: phi losophi recentiores stellas secūdas appellitāt. sed de cōetis alibi plura. ¶ Simulachro ei⁹. statuæ cæsaris. ¶ Curiā. pōpeii. ¶ Obstrui. claudi tanq̄ funestā: appian⁹ dixit cōbustā fuisse curiā furore populi. ¶ Paricidiū. tanq̄ parēs pīæ illo die fuisset interfectus. nāq; & ualeri⁹ paricidas appellat cæsaris interfectores & mortē cæsaris paricidiū. ¶ Neq; sua morte. considerandū eqdē puto qua rōne dixerit neminē ex pcussoribus sua morte esse defunctū: cū nullus ut ait eneca nisi sua morte moriat. hūc gladius necauit: illū laqus suspēdit sua utriusq; hæc mors ē. sed nihil dubiū qn tranqll⁹ significare uoluerit uiolēta morte pcussores cæsaris occubuisse: tanq̄ sua hoīs mors illa sit: quæ uiolenta nō ē: nec aliena manu p uim infert: sed natura cōcedit citra uiolētiā extrinsecus allatā. illa uero mors q̄ uiolēta cōtingit dī esse ꝓter naturā extraq; fatū: appellaturq; elegāti uocabulo græco biothanata: De qua itel lexit maro illo uersu. nā quia nec fato merita: nec morte peribat: sed misera ante diē: hoīes quoq; uiolēta morte pereuntes biothanati dicti: qua dictione scatet iulius firmicus. Quādo seruius grāmaticus ait biothanatoꝝ aias nō recipi in originem suam: intelligit illorū q uiolenta morte pimuntur. Lampridius scripsit prædictum fuisse heliogabalo ipsum biothanatum futurum hoc est: q̄ uiolenta morte erat moriturus. mars in aliquo carmine geniturę faciet biothanatos aut ipsos sibi inferentes necē. luna uero si applicuerit se saturno deficiēs lumine faciet matres biothanatas interire. & ut ait iulius firmicus i. iiii. matheseos. si marti se applicuerit biothanata morte peribit: & uiolentæ mortis decernit exitiū. βιᾶν græci uiolentiā uocant & φάνάτὸν mortem. unde biothanati uiri & biothanate fœminæ & biothanata mors denominantur.

¶ M. AN. ¶ Cyrum: scripsit ille τὸκσὶπᾶι ζῆιάν: puerilē institutionem siue disciplinam cyri: & eiusdem ascensū idem xenophontius Cyrus moriens quædā de aiæ imortalitate apud Ciceronē differit. ¶ Apud M. lepidū: q tum magister equitum erat: & Cæsaris amicissimus. ¶ Sup cœnā: in cœna sunt qui tradant illū in quibusdam suscribendis occupatum: quum forte inter eos qui aderant orta esset quæstio eo quod optatissimum esset mortis genus ultro occurrisse: subitumq; & inopinatum dixisse. ¶ Ore modo: prædica-

Cyrus

Cometes

Apotheosis

Stellæ crinite

Stellæ secūde

Cometa

Sua mors

Biothanata mors

Biothanati

De ætate eius ac stella cometa: & loco ac die mortis eius.

PEriit sesto & quinquagesimo ætatis āno: atq; i deorū numerū relatus est: non ore modo decernētiū: sed & psuasione uulgi. Siquidem ludis quos prio cōsecratos ei hæres Augustus edebar stella crinita per septē dies continuos fulsit: exoriens circa undecimā horam: creditūq; est animā esse Cæsaris in cælum receptī: & hac de cā simulacro eius in uertice additur stella. Curiam i qua occisus est obtrui placuit: iduſq; martias parricidium nominari: ac ne unq̄ eo die senatus ageretur.

De morte occisorum Cæsaris.

PErcussorū aūt fere neq; triēnio quisq̄ amplius supuixit: neq; sua morte defūctus ē: dānati omnes ali⁹

tione aut denunciatione aliqua solemni. ¶Persuasione uulgi: sed ita uulgo persuasum est ut p se id crederent: Plinius ita inquit Augustus scripsit: de quo comete q ludoꝝ diebus apparuit loquens eo signo significari uulgus crediderit: Cæsaris animã iter deoꝝ imortalium numina receptã. ¶Quos primo cõsecratos Pli. ueneri genitrici sacros fuisse tradit repio apud eundẽ nisi forte mendosa sit lectio ueneri uictrici tẽplũ ro. dedicatum. ¶Crinita stella græci κομήτην uocant terrificũ inquit Plinius ex parte sydus non leuiter piatũ: atq; uno in terris loco romæ cultũ. ¶Curiã obstrui placuit: appianus subito populi incursu cõcremata fuisse ait. ¶Percussoꝝ: eoꝝ q in illũ manus iniecere. ¶Neq; sua morte: nõ fatali: sed uiolẽter illata: eũdem ferme exitum sortitos gordiani principis pcussores capitolinus fuisse scribit.

alio casu periit: pars naufragio pars prœlio: nonnulli semet eodẽ illo pugione quo Cæsarẽ uiolauerant interemerunt.

## C. SVETONII TRANQVILLI. D. OCTAVIVS CAES. AVGVSTVS.

Octauia gens.

Entem octauiam uelitris precipuã olim fuisse multa declarãt: Nã uicus celeberrima parte oppidi iã prídẽ Octauius uocabat: & oñdebat ara Octauio cõsecrata q bello dux finitimo quũ forte Martí rẽ diuinã faceret: nũciata repẽte hostis icursiõe semicruda exta rapta foco psecuit: atq; ita prœliũ igressus uictor rediit. Decretũ ẽt pub

¶PHI. ¶Alius alio casu. trebonius a dolobella smyrnæ oppsisus & crudeliter p carnificũ tormenta interfectus: abscissoq; a ceruicibus capite reliquum corpus in mare abiectũ. Decimus brutus a latronibus captus iterfectusq; a camillo: a quo ad antoniũ caput missum est. minutiꝰ quoq; basilus & ipse cæsaris percussor a propriis seruis occisus. scribit iulius capitolinus quod de cæsare traditũ est: hoc idẽ etiam eueniisse in gordiano: ut oẽs quicũq; illũ gladio appetiuerũt semet sua manu suisq; gladiis: & iisdem quibus illum percusserant interemisse dicant. ¶Nonnuli semet. Cassium significat: qui se ipsum interemit eodem pugione: quo cæsarem percusserat. brutus quoq; gladio incubuit: familiari quodam (ut fama est) ictum fortius adiuuante.

¶CAESARIS AVGVSTI VITA. Explicaturus cæsaris augusti uitam cõducibile futuꝝ esse existimaui. si sexti aurelii uerba pponeremus ad hãc rẽ conducẽtia: q̃ sunt hæc. Octauianus pre octauio senatore genitus: maternũ genus ab ænæa p iuliã familiã sortitus. Adoptione uero cai cæsaris maioris auũculi: caiꝰ cæsar dictus: deide ob uictoriã augustus uocatus est. hactenus aurelius: a quo octauianus sicuti a uulgo noiatur cuius rei cã est: qm̃ possessiua noia (ut auctor ẽ priscia.) loco pnonymicoꝝ ap̃ latinos usurpata sũt: ut emilianus scipio p emili filius. & octauianus cæsar p octauii filius. suetonius scripturus uitã octauii cæsaris uetustatem octauiæ familiæ repetit a lõga retro origie q̃ dicit ap̃ uelitras fuisse pcipuã: q̃ ciuitas fuit insignis uolscoꝝ. qbus uictis romãi agꝝ ueliternũ ademerũt: uelitras colõi ab urbe missi & colõia deducta. auctor liuius in. ii. ab origine urbis tradit dyonisius in. vii. pestilẽtiã adeo uelitras esse depopulatã: ut ex. x. partibus ueliternoꝝ uix una supfuerit. ¶Vicus. In oppido sunt uici a uia dicti. unde romæ uicus cyprius: uicꝰ africus: uicus sceleratus noiati. Et it in ueliterno oppido uicus erat dictus octauiꝰ. Viculos diminutiuo uocabulo dici inuenies in instrumento ueteri accipiq; p pagis & domibꝰ rusticanis. ¶Oppidi. uelitrarꝝ. ¶Octauio uni ex pauis augusti. ¶Finitimo: aduersus populos conterminos ueliternis: qbus pximi sunt ut indicat plinius in. iii. tusculani & ulubrenses.

¶M. AN. ¶Semet pugione: Plutarchus auctor est: Cassium eodem ferro: quo cæsarem percusserat i philippis uictum se ipsum peremisse.

Sexti aurelij uc

Octauianꝰ Possessiua pro

Velitræ.

Vicus Viculus

## M. ANTONII SABELLICI AD AVGVSTINVM BARBADICVM SERENISSIMVM VENETIARVM PRINCIPEM PARAPHRASEOS IN AVGVSTVM PARAENESIS SECVNDA

OCtauiam gentem: Quanta in comparando principatu fuit dictatoris cæsaris fœlicitas: tanta q̃dem dux illustrissime nec minor & octauii augusti in eo q quæsitus erat domi foriscq; legitime administrando: Et quia optimum ciuitatis moderatorẽ ciuibus disciplinis instructum ee oportet. Habes serenis. principes quẽ in florentissima ista rei pu. administratione per oĩa recte imitari possis: Nihil est. n. moderato principe amabilius nihil iis qui alieno parent imperio magis optabile sed disciplina & ingenio opus est: nullum animal maiore arte tractandum q̃ homo: & ob id fortasse nihil difficilius q̃ rei pu. præsidere bene: sed ad hanc ut dixi administrationis laudem consequendam præterte ipm & eos q te um de re pu. consultant quos in omni uirtutum genere recte audies Augusti principis præclarissima exempla quæ tibi cognoscenda dedimus magnopere iuuare poterunt: Nunc octauiam genẽ octauiorum familiam intellige a gente. n. gentilis qui eiusdem est gentis: inde & gentilitium: Plinius gentilitium in feranorum familia fœminas limina ueste non uti. ¶Velitris præcipuam. sed cur non & tusculi cur non potius toto latio si octauius Tusculanus tarquinii superbi gener in ea est gente reponendus. qui auctore liuio ad ulixem & circen suum genus refereb at sed quum toto latio clarꝝ nomen fuerit Certiora uelitris monumenta ueteris celebritatis extitere. Velitre oppidum in latio est: cuius Liui. in octauo meminit & Pli. ueliternos inter latinos refer populos. ¶Octauio maioꝝ uni. ¶Finitimo: cum finitimis orto. ¶Rapta foco ex igne: ut sit continens pro contento.

gens gentilis gẽtilicũ

Velitre

Exta

¶PHI. ¶Semicruda exta.scribit plinius in.xxx.pcordia uocari uno noīe exta in hoīe.idē scripsit i.xi.exta serpētibus & lacertis ēsse lōga.caput extoꝝ erat in iecinore.cor aūt nō semp in parte extoꝝ habitū est.cū rex pyrrhus ex italia discesisset cor in extis aruspices aspicere cœpunt.lustralia exta ueteres dixerunt ꝑpinguia: eo qd lustralis.i.qnquenalis bos dī esse pfectæ ætatis.In sacrificiis deoꝝ exta aræ sup imposita flāmis adolebāt:ut ita fieret holocaustū siue holocaustoma:uñ a Virg.dictū est & solida īponit tauroꝝ uiscera flā

lustralia exta

mis:pīgue supq; o eū fūdēs ardētibus extis.& ut elegāter scribit iosephus li.iii.antiqtatū: qñ tota uictīa:q; i

Holocaustoma

molatur īcendit:id sacrificiū nomen holocaustomatis hēt:significat totū incensū. alteꝝ uero ad epulas exhibet parte uictimæ p īmolationē incēsa pte ad uescendum reseruata.hoc secūdū sacrificii genus ītelligimus ab octauio fuisse celebratū:q exta nondum ꝓcocta rapuit e foco:ubi.s. ignis sacrificii cā fiebat & ꝓsecuit:hoc ē partē reddidit marti cui sacrificabat:partē ad uescendum

Prosecare, Prosecta

reseruauit:est aūt ꝓsecare uerbū īmolatiōi accōmodū.Liui°in.v. Inserit huic loco fabula īmolante rege ueiētiū uocē aruspicis dicentis q eius hostiæ exta ꝓsecu issēt:ei uictoriā dari exauditam

lícum extabat:quo cauebat ut ī posteꝝ quoq; símilí mō exta Martí redderent:reliquiæq; ad octauios referrent

De origine prosapiæ maioꝝ octauii.

Agēs a Tarqnio príscо Rege:iter rōanas gētes allecta ī sēatu:mox a.S.Tullo ī príciας trāsducta,pcedē te tpe ad plebē se cōtulit:ac rursus magna ui p díuū Iuliū ī príciatum rediit:Primus ex hac magistratū populí suffragio cepit.C.Ruffus.Is quæstorius.Cn.&.C.procreauit. A quíbus duplex Octauiorum familia defluxit conditione diuersa.Siquidem.Cn.& deinceps ab eo relíquí oēs functí sūt honoribus summís.At.Cn.eiusq; posteri seu fortuna:seu uolūtate in equestrí ordine constitere usque ad Augustí patrem

hīc ab ouidio sciēter & decēter dīr exta ꝓsecta illo uersu.q est ī.vi.fastoꝝ.sic ubi libauit ꝓsecta sub ethere

Exta porrici

ponit.ꝑter ea ut in transcursu hoc quoq; annotemus.Exta porrici dīr uerbo sacrificali:qñ porrigūtur diis & ī arā focūue dant.plæriq; fallūtur:q legūt apud Virg.extaq; salsa ,piciā ī fluctus:cū ipse scripserit porriciā non proiiciā:usus uidelicet uerbo solēni sacrificātibus ex disciplina aruspicū & ex ꝑcepto pōtificū:hinc illud p q̄ uetustum.exta porriciūto diis.hinc apud macrobiū scienter dī hostia porrecta quasi sacrificata. sic.n.ait

Intercesa & porrecta

in primo saturnaliū:interciso; dieꝝ qbusdā horis fas est:qbusdā fas nō ē intercesa & porrecta fari licet.hæc nouissima uerba quæ ,ppria sunt sacroꝝ:significāt post īmolatā hostiā & ipsius exta in arā focūue porrecta & data in die interciso fas esse ꝑtori ius dicere & fari uerba illa solēnia.Do.dico addico & ita dies itercisi ex parte festi ex parte ,pfesti sunt:& ita deoꝝ hoīumq; cōmunes.hoc a me latius explicatū est pp illud ciceroniānū: qd ī epistola quadā ad atticū ueluti alludens ad hæc uerba solēnia p q̄ eleganter usurpauit.Nequid

Nodus ciceronis

intercessa & porrecta(ut aiunt)oneris mihi addatur aut tpis.p hanc ueluti,puerbialem eloquutōem uerba q; sacrificalia petit ut tpe suo finito statim redire possit sine ulla ,progatiōe:sicut intercesa & porrecta uictīa

Minoꝝ gētium

euestigio ꝑtor poterat ius dicere & fari.mendosi codices ciceronis hīt nō porrecta sed ,piecta.tu uero obelisco dictiōem illā,piecta cōfodito:& porrecta cū asteriſco substitue.sed iā ad institutum reuertamur & si'scio hæc interdū diuerticula nō minus fore lectoribus iucūda:q̄ illa legitima interpretamēta. ¶Extabat apud ueliternos. ¶Simili mō.s.semicruda. ¶Reliquiæ:qbus uescebant:pacta īmolatiōe. ¶Inter minores gentium.tarqnius priscus qntus romanoꝝ rex centū in patres legit:q minoꝝ gentiū auctore liuio sunt appellati:quæ factio haud dubie regis fuit:cuius bñficio ī curiā uenerāt.Inter hos allecta quoq; fuit octauia fāilia.sentit cornelius tacitus:nō a tarqnio sed a bruto familias minoꝝ gentiū fuisse appellatas. ¶In patricias traducta.romulus centū creauit senatores q patres dicti sūt patriciiq; ꝓgenies eoꝝ appellati.scribit idē liuius in.x.príciós dictos qui patrē ciere auūq; possent.i.nihil ultra q̄ ingenuos:patricii plebeiiq; inter se oppo

Patritii

nuntur.Nec omnes senatores erant patricii:qd significat tacitus his uerbis. hisdem diebus in numeꝝ patriciorum asciuit cæsar uetustissimū quēq; ex senatu:aut qbus clari parētes fuerant.Gens octauia in patricias traducta dī a tranquillo propterea q; in illū numerum fuit ascripta patriciaꝝ familiaꝝ:quas instituit Ro

Patritiatus

mulus:quæ & maioꝝ gentium sūt appellatæ:sicuti meminit idē cor.tacitus. ¶In patriciatū.in pristinam dignitatem patriciaꝝ familiarū.Iustinianus impator patriciatū honorē cæteris oībus anteponit uetatque libro codicis.xii.aliquē ascendere ad sublimē príciatus honorē nisi prius aut cōsulatus honore potiatur aut ꝑfectura ꝑtorii.Idem uult filios p patriciatus dignitatem liberari a patria potestate:quod libro quoq; primo institutionū traditur. ¶Is.quæstorius functus quæstura ¶Siquidem.Cn alter filiorum quæstorii rufi.nam oēs quidem octauii dicebantur:sed prænominibus distinguebantur:ut alius(uerbi causa) diceret. Cn.octauius:alius caius octauius.

¶M.AN. ¶Simili mō:semicruda.s.qualia octauius dux prosecuerat. ¶Reliqæ:quod ex cæsis hostiis reliquū esset.Inter minores gētiū Liuius centū inqt patres legit q̄ deinde miorū gētiū sūt appellati. ¶In príciας traducta:aliud.n.erat senatorē esse:aliud prítiū.Cato senior,senator fuit:sed nō prítius sic Cicero:sic innūeri alii:ut sit hoc ordinis illud officii nomē q̄q̄ nō eo inficias senatoriū quoq; ordinē a ueteribus usurpari soli tū:qd & ipe trāq;lus nō uno fecit loco:cæterū erat ut ascōius scribit prítia dignitas maxie cōmoda ad honores cōsequēdos:Dionysius cētū ait ex oī populo electos ,pbatæ belli apud oēs uirtutis dōiq; prudētiæ.príti os effecit:& ī numerū senatorū cōstituit:q̄ uerba nisi qs altius īspiciat iis q̄ diximus apte repugnabūt: qua

si cēnū illos prius oportuisset patritios fieri: inde in senatū traduci: sed ita accipias duplicē eos dignitatē sortitos tarquinii idulgentia ut nō senatorio tantū officio: sed patritia etiā sint dignitate honestati: Plutarchꝰ in romulo: & i suis quæstiōibus & rursus Dionysius de patritio ordine plura. ¶ Ad plebē: ea credo ratiōe qua. P. Clodius q p adoptionē ad plæbē transiit. ¶ In prītiatū i antiq ordinis dignitatē. ¶ Is q̄storiꝰ: q̄stura fūctus. ¶ Cōditiōe: fortuna dissimili. ¶ Municipalibꝰ magisteriis: administratiōibus suo mūicipio adeptis

Proauus Augusti secundo punico bello stipendia in Cicilia tribunus militū fecit A emilio Papo imperatore. Auus mūicipalibus magisteriis cōtentus abundāte patrimōio trāquillissime senuit: Sed hæc alii: ipse Augustus nihil amplius q̄ eq̄strī familia ortum se scribit uetere ac locuplete: & i qua primus senator pater suus fuerit. M. Antōius libertinum ei p auum exprobrat Restionem ex pago thurino auū argentarium nec quicq̄ ultra de paternis Augusti maioribus reppi.

## De patre Octauiani.

Octauius pater a principio ætatis: & re & æstiatiōe magna fuit: ut equidē mirer hūc quoq; a nōnullis

¶ PHI. ¶ Proauus augusti. in tertio cognatiōis gradu supiori sunt, pauus & , pauia: in inferiori, pnepos & , pneptis ut inqt caius iurisc̄ōsultus. ¶ Secūdo punico. qd gestū ē ab annibale durauitq; annos. xvi. idq; a filio & liuio elegantissime pscribitur. ¶ Emilio pappo. īpatore. huius emilii pappi meminit liuius uolumie duo detrigesimo his uerbis. ptoria inde comitia habita creati duo: q tum ædiles plebis erāt. Sp. lucretius &. cn. octauius & ex priuatis. cn. seruilius cepio &. L. emylius pappus. qd aūt in sicilia fuerit impator docet idē liuius q paulo īfra ait: siciliā, puiciam obtigisse emylio pappo. idē alibi meminit alterius emylii pappi dictatoris pappos dixere prisci flores carduoq;. lucretius. nec plumas auiū pappoq; uolātes: plinius pappū uocari ait lanuginē deciduā ex fructibus arboris cōgrygiæ πάππον græci auū uocāt: in q̄ significatiōe accipitur apud ausoniū ita scribētē. pappos auiaq; tremētes anteferūt paribus seri noua cura nepotes. Auus. s. augusti. ¶ Municipalibꝰ magisteriis. magisteria municipalia uocat administratiōes & (ut dici solet) officia sui municipii. i. uelitraq;: q̄ tñ ut diximus fuit colonia rōanoq; municipia aūt dīr ciuitates suis legibus uiuētes unde & municipes municipales deriuant: qd differāt coloniæ a mūicipiis: Docet gellius ī. xxi. magisteria sic a magio dici uident: sic a ministro ministeria. ¶ Hæc alii. subintellige extrīsecus scripserūt. ¶ Libertinū. ob id sordidi generis. ¶ Restiōem. nomē est, ppriū sicuti ēt a macrobio li. saturnaliū po. mentio fit cuiusdā ancii restiōis alias restio significat funiculū p deriuatiōem a reste. Auū argentariū. q sint argentarii oīdit iurisconsultus. ff. de edendo: ubi argētarii significant maiores mensarii: & quoq; officiū atq; ministeriū publicam habet cām hiq; rōnes conficiunt. auctor ē Seneca argētarios præesse publicis auctionibus. apud plautū crebra est mētio argentarioq;: q accipiunt pro trapezitis nūmulariisq; fœneratoribus. Qui exercet argentariam in sordido quæstu uersari uī: qm̄ sicut Aristoteles in. viii. politicorū. & cicero libro. i. de officiis tradiderunt: oēs exercitatiōes mercenariæ artificesq; sunt īprobandi. hoc idē cicero in epistola ad augustū. an esse quendā annos. xiii. natū cuius auus fuerit argentarius? ¶ Ex pago turino. pagos cōuenticula appellamus plures simul uillas hoc est rusticanas domos in unū coagmentatas: urbes sine menibus pagi dīr a fontibꝰ q̄ oēs eadem aqua uterentur πηγή græce fons uocatur a pagis pagani noīati: scribit cæsar ciuitatem helueciā in quattuor pagos fuisse diuisam: hoc est in quattuor regiones: quæ pagatim habitabātur. Nā & pagatim inde deriuat ea forma: qua oppidatī & regionatim dicimus: liuius tēpla deū: quæ pagati sacrata hēbant dirui atq; incendi iussit. de pagis romanis plura post paulo. turini aūt a qbus turinus pagus dictꝰ populi sunt italiæ: qui ut auctor ē thucidides li. vii. comites militiæ assumpti fuerūt ab atheniēsibus. plinius eos collocat ī tertia italiæ regiōe. ¶ Et re. i. diuitiis opulētiis. nā rem, p pecunia & diuitiis accipi notissimū est. uel unico oratii testimonio ita scribētis: ut rē facias rē si possis recte: si nō quocunq; mō rē: res quoq; p lite accipit: uñ ait Ci. in oīone p murena: nōdū potuisse statuere iurisc̄ōsultos utr rē an litē dici oporteret. Res dī impiū: hīc rē significat exercere coitū. Ausonii uersus ē de triplici rei significatiōe dignus memoratu in monosillabis. impiū litē: uenerē. cur una notet res?

¶ M. AN. ¶ Libertinū: seruili ergo genere. ¶ Restionē: Macrobius ancii restiōis meminit: qui cibariam legem siue sumptuariā tulit: sed ne hūc diuersum ab eo fuisse credamus psonaq; fortuna facit. ¶ Argentariū: pecuniaq; campsorem ut quidā interpretant: græci τραπεζίτην καὶ κολλυβιστὴν uocant: quidā κολλυβιστὴν nūmularium siue mēsariū esse dicūt ut minoris momenti sit nec libros habeat ī quibus data scribunt & accepta. Acrō uero existimare uī Argentariū eūdem esse: quē & coactorem dixere eum uidelicet: q in actionibus pecunias cogeret. ¶ Diuisores & operas cāpestres: q ui pecunias uiritī inter tribus ad suffragia in campū uocatis diuidebat diuisor dicebatur Cicero quo diuisore corrupta sit: Pedianus quū legem ait ex senatus cōsulto grauiorem q̄ antea fuerat ferret pp multitudinem diuisorū qui per uim aduersabātur e foro est iectus: & rursus diuisores omniū tribuū hent oēs tribus diuisores suos quos Plautus curiarum magistros in aululari a uocat: Nam noster qui nostræ est magister curiæ diuideret argentū qbus plauti & asconii uerbis facile colligitur quid diuisor esset: & mox an diuisores criminis nomen est: idem alibi uult uerris patrem diuisorem fuisse matrem honestiorem intelligi: quo apparet fuisse id nomen sordidū ac quodammodo infame.

Diuisores qui Operæ cãpestres

¶PHI.¶Inter diuisores operasq; cãpestres. hic locus a nobis in libro annotationũ curiose satis (ut opior) explicatus est: ubi docuimus diuisores fuisse eos: qui pecunias tributi iter suffragatores diuidebãt in candis magistratibus: quos plautus magistros curiarũ uocat. diuisoris nomen officiũq; fuisse criminosũ: docet Ci. in oratione pro. Cn. plantio. operæ uero cãpestres illi significantur: qui in cãpo martio candidatis iferuiebant. repete quæ in annotatiõibus scripta sunt: illud adde deprõptum ex litteris interioribus: qđ uerba hæc diuidere: diuisor. Diuisio non solũ criminosa sunt: sed & obscena: ut diuisores pedicões significẽtur: & diuidere pedicare: tanq; i obsceno coitu ꝓpositaq; libidine nates diuidãtur. ex quo ẽ illud ciceronis in epistola ad papiriũ petum. Quid. n. uon honestum uerbũ est diuisor? at inest obscenũ. hinc illud plauti amphitruonis cũ festiuitate sub turpicula platum in aulularia. me quidẽ hercle dicã palam non diuides. Ita. n. loquitur congrio coquus intelligi simpliciter uolens q; nollet disptiri Anthrax uero id uerbũ diuides accepit tanq; in obscena significatiõe diceretur unde subiunxit bellũ & pudicũ ꝓstibulum populi: post si quis uellet te haud nõ uelles diuidi: ubi i duabus dictionibus. s. post & diuidi occulta obscenitas subest.

Loc⁹ p' auti

argentarium: atq; etiam inter diuisores operasq; campestras proditũ. amplius. n. innutritus opibus honores & adeptus ẽ facile: & egregie administrauit: ex prætura macedoniã sortitus fugitiuos residuã Spartaci & Catilinæ manũ & turinũ agrum tenentes in itinere deleuit negocio sibi in senatu extra ordinẽ dato: prouinciæ præfuit nõ minore iustícia q̃ fortitudine. Nãq; bessis ac thracibus magno ꝑlio fusis ita socios tractauit: ut epistolæ. M. T. Ciceronis extent: quibus. Q. fratrem eodem tempore parum secunda fama procõsulatũ asiæ: administrantem hortatur & monet imitetur in prome rendis sociis uicinum suum Octauium.

Macedõia Spartaci hi storia

¶Macedoniam sortitus. sorte cõsecutus ꝓuinciam macedoniã: quæ teste plinio olim cẽtum quinquaginta populoq; duob⁹ iclyta regibus fuit philippo. s. & alexã. ¶Spartaci. spartac⁹ famosus fuit gladiator ex thracia oriundus: robore animi & corpis uiribus ꝑstans: q una cum chryso & œnomao effracto lentuli ludo gladiatorio cũ lxx. gladiatoribus erupit capua: manuq; seruoq; & ergastuloq; congregata quasi iusto exercitu cõparato. bellum ingens excitauit: in quo cõsules consulareſq; exercitus aliquot debellati sunt. tandẽ crassus: in extrema italiæ pte pulsos fugatosq; fugitiuos pene deleuit. sparthacus ipse fortissime dimicãs quasi

mors spartaci

impator occisus est: cuius cadauer nunq; inuentũ fuisse fertur: crassus bello fugitiuoq; confecto ouans i urbem rediit corona laurea coronatus: quãuis myrthea corona foret oualis. auctores liuius: florus plutarch⁹ appianus & gellius. De sparthaco inquit lucanus. ut simili causa caderes qua sparthacus hostis. tradit plinius spartachum interdixisse castris suis: nequis auꝝ haberet aut argentũ. tanto fuit inqt plus animi fugitiuis nostris. ¶Residuã manũ. multitudinẽ. ¶Catilinæ: notissimũ est: quẽadmodũ catilina in agro pistoriensi a romanis fuerit uiriliter pugnãs cõfossus: eiusq; copiæ debellatæ: quas cõparauerat ut inqt cicero ex ob æratis turbulẽtis siccariis: seruitiis: deniq; ex oĩb⁹ facinorosis. ¶Turinũ agꝝ. in quo spartacus cũ fugitiuis cõsederat. thurinũ oppidũ ẽ iter duos amnes crati & sybari: ubi herodotus cõdidit historiã. thurios du

Thurii uñ

cto de fõte uocabulo nũcupatos eẽ refert Strabo i. vi. sũt ut ait plinius thurini in tertia italiæ regione. ¶Extra ordinẽ dato. ꝓuicia octauii ordinaria erat macedõia: quã sortitus fuerat: in quã dũ ꝓficiscit ob occasionẽ iiunctũ ẽ hoc uelut extraordinariũ negociũ: ut fugitiuos iter eundũ i ꝓuinciã extirparet. ¶Prouinciæ. macedoniæ. ¶Bessis: populi sũt thraciæ: quoꝝ multa sũt noĩa ut iqt plini⁹: De his ouidius: uiuere quã miserꝝ est

Bessi

iter bessos getasq;. ¶Epistolæ ciceroĩs extẽt. Cicero i epistolis quas didascalicas istarq; ꝓpreptici scribit ad Qu. fratrẽ asiæ ꝓcõsulẽ: hortat illũ paulo acerbiorẽ iracũdiorẽq; in ꝓuiciales uti cõciliãdis beniuolẽtia sociis imitari uelit octauiũ. Verba ciceroĩs hæc sũt & mediocri me dolore putas affici: cũ audiã qua sit existimatione: Virgilius: qua tuus uicinus. C. octauius? nã si te interioribus uicinis tuis cilicẽsi & syriaco antepõis ualde magnũ facis atq; id dolor est q; cũ hi quos noĩ aui te inocẽtia nõ uincãt: uincũt tñ artificio beniuolẽtiæ colligẽdæ. ldẽ i alia epistola Adiũgẽda ẽ facilitas in audiẽdo: lenitas i disceruẽdo. i satisfaciẽdo ac disputando diligẽtia. his reb⁹ nup. C. octauiꝰ iucũdissimus fuit: apud quẽ quotiẽs qs uoluit dixit: & quã uoluit diu.

Promereri

¶Vicinũ. ad ꝓuiciã referẽdũ est: qm̃ macedõia nõ multũ distat ab asia ꝓuicia alii ad urbanã uicinitatẽ referũt tãq; octauius rõæ uicin⁹ esset. Qu. ciceroĩs. ¶Promerẽdis. ꝓmereri significat ꝑstare beneficia: sicuti seruus & donatus ꝓdiderũt. Inde socii ꝓmerent qñ beneficiis alliciunt & beniuolentiæ artificio conciliantur. ¶M. AN. ¶Macedoniam: inter dalmatiam & epiꝝ aliasq; utrinq; adiectas terras ab ionio mari in ægeũ ꝓtensam. ¶Spartaci: is gladiator ex lentuli laniſtæ familia fugitiuus collecta ingẽti seruorum manu sæpius in romanos prospe pugnauit nouissime in lucania a. M. Crasso ingenti prælio uict⁹ occubuit: Plu. & Appi. sũt auctores. ¶Catiliæ manũ: q circa alpes a. C. Ant. Ciceroĩs i cõsulatu collega ẽ oppss⁹. ¶Thurinũ: agꝝ appian⁹ thuriũ q̃si belli sedẽ a spartaci copiis ait occupat. ẽ thuriũ calabriæ oppidũ iter duos amnes: ut docet Pli. cratin & sybari: Plut. i picle Thurios exisse at sybarin olim dictã. ¶Bessis: q Strabõe auctore magna ex parte hemũ montẽ icolũt: Plinius ait plura esse unius gentis cognomina quare uerior meo iudicio eẽt lectio bessis thracibus. siqdem bessi thraciæ finibus complectuntur. ¶Epistolæ ciceronis: Cicero in secũdo epistolaꝝ ad atticum. Qu. Fratri asiæ proconsuli scribens iubet octauium uicinũ suum i prouincia administranda imitari. ¶Promerendis: mansuetudine: & inocẽtia alliciẽdis aut in fide ro. po. & studio retinẽdis.

¶PHI. ¶Cãdidatũ cõsulatus.petitorẽ.i.priusq̃ se petere uelle cõsulatũ declaraſſet.de cãdidatis ſupra abũ de dictũ eſt ĩ iulio cæſare. ¶Maiore.qa erat maior natu. ¶Morte repentina: Plinius in.vii.laudat mortes repentinas:aitq; hãc eſſe ſummã uitæ fœlicitatẽ. ¶Quã ex ancharia.ſ.tulerat.fuit aũt ancharia uxor octauii prior:Accia poſterior. ¶Tulerat procreauerat. ¶Balbus aricinus:marcus:tullius in tertia philippica uituperat antoniũ:quod cæſari auguſto obiiceret matrẽ aricinã:ubi aricinum municipiũ maximopere laudat: aitq; id fuiſſe uetuſtate antiqſſimũ iure federatũ ſplendore municipũ honeſtiſſimũ:ſtatimq; ſubiungit:huiuſce ſanctiſſimæ feminæ atq; optimæ pater marcus accius balbus in primis honeſtus prætorius fuit. ¶Senatoriis imaginibus. mos fuit romanorũ:ut imagines maiorũ in atrio colerent:& ut inquit elegãter plinius:expreſſi cera uultus ſingulis diſponebant armariis:ut eſſent imagines:quæ comitarent gentilicia funera. Vnde marius cum eſſet hõ ignobilis & nou⁹ apud ſaluſtiũ inqt ſe imagies non habere nec poſſe imagines ſuoq; maioq; oſtentaĩ ſed militaria dona ſuas eſſe tẽſtatur imagines. ¶A matre.a latere ut dĩ graduq; mĩno. ¶Arctiſſimo gradu. In cognatione plures ſunt gradus:arctiſſimi dicunt eſſe primus & ſecundus & tertius.nãq; ĩ primo ſunt ſupra pĩ & mĩ:infra filius & filia ſcdo ſunt gradu ſupra auus auia ĩfra ne pos & neptis:ex tranſuerſo frater & ſoror.tertio gradu ſunt ſupra ,pauus ,pauia:infra ,pnepos ,pneptis: ex tranſuerſo fratris ſororiſq; filius & filia:&:conueniẽter patruus & amita auũculus & matertera.Ci.ĩ prio officioq; ait.Arctior uero colligatio ẽ ſocietatis ,ppinquoq;.prĩa in ipſo cõiugio ẽ ,pxĩa in liberis.Sequũtur affinitates ex qbus ẽt plures ,ppinqui. ¶Honore ꝓturæ.Ci.inq̃dã ad furniũ epiſtola ꝓturã dicit eẽ mgĩatũ di uulgatiſſimũ. ¶Inter.xx.uiros qñ coloni ĩ colõias deducebant triũuiri creabant ad aggr aſſignãdũ:q colonos deducebãt agrũq; aſſignabãt:id qd apud liuiũ ſæpiſſime leges ſcribẽra:quẽadmodũ placentiã cremonã mutinã parmã colonias ſemp triũuiri deduxerunt:quoq; noĩa ipſe recenſet. Cæſar uero nõ tres uiros:ſed uigiti lege iulia creauit:qui mitterent ad agrũ cãpanũ aſſignandũ plebeis:quẽ ut dictũ ẽ in primo cõmentario diuiſit extra ſortẽ. ¶Afri generis.& ob id barbarici & externi. ¶Vnguentariã tabernã. græce myropoliũ dicit taberna unguẽtaria & myropola unguentarius.quæ uerba apud plautum ſunt frequentiſſima. De differẽtia unguẽtoq; & medicamẽtorũ mox plura. ¶Exercuiſſe piſtrinũ.legatis quæ piſtrini cã parata ſunt cabalos qĩ piſtrinis eſſent & piſtores legatos uideri:reſpõdit ſeruius iuriſcõſultus:&(ut inqt paulus) piſtorio inſtrumẽto legato ita,ipſi piſtores ieſſe uideri poſſunt:ſi paterfamilias piſtrinũ exercuerit.Apuleius aſinũ ĩ reformatus molas piſtrinẽſes pcircuitus multiuios circumegiſſe ſe feſtiniter ſcribit.deſcribẽs q̃leſeſſent miniſtri ĩ piſtrinẽſi cõtubernio.Quod ãt ſordidiſſimi ſit exercere piſtrinũ nullus ignorat.pliinus ĩ duo de uigeſimo fœminino genere piſtrias dixit.cũ ait.E ſiligine lautiſſimus panis piſtrinarumq; opera laudatiſſima.De piſtura uero rationeq; piſendi,ſcribit idem diligentiſſime ex ſententia magõis. ¶Caſſius parmenſis.hic eſt caſſius parmenſis ſcriptor tragediarum:qui in partibus caſſii & bruti tribunus militũ militauit:quibus uictus athenas ſe contulit.Qu.uarius ab auguſto miſſus ut eũ interficeret ſtudentem reperit: & perempto eo ſcrinium cum libris abſtulit.ſi credimus porphyrioni enarranti illud oratianum. ſctibere qd caſſii parmenſis opuſcula uincat:plinius citat teſtimonium epiſtolæ caſſii parmenſis ſcriptæ ad.M. antoniũ qua ſignificat cydnũ ciliciæ amnẽ podagricis mederi.eiuſdem appianus & ualerius meminerunt. ¶Taxat maledictis tangit inde taxatores dicti ſcænici hiſtriones:quod maledictis alter alterũ tangat. ¶Numularii. numularium argentario uiliorem eſſe docet iuriſconſultus titulo de edendo.& tamen numularii ſicut argẽtarii rationes conficiunt:quia accipiunt pecuniam & erogant p partes.unde numularios quoq; cogi rões edere non iniquũ eſſe ſcribit pomponius. ¶Materna tibi farina.uerba ſunt caſſii pmenſis:qbus obiicit auguſto & piſtrinum'aricinum ob mĩem arcinam & numularius ſordes ob auuum menſarium.

¶M.AN. ¶Cãdidatũ cõſulatus:priusq̃ ad petẽdũ cõſulatũ cãdidatus ,pceſſiſſet:aut ſe cãdidatu:ut mos erat ex eminẽtiore loco populo oñdiſſet. ¶Ancharia:q̃ acciã auguſti matrẽ ſupraduxit. ¶Macio balbo:oĩa exẽplaria:q̃ ad hũc diẽ uidim⁹ ſic habuere:qd trãqllãi codices plurib⁹ italiæ locis ĩpreſſi plane arguũt:ego uero nõ Macio:ſed.M.Accio legẽdũ cõtẽderi:ut ea una dictiõe ꝓnomẽ facias:& nomẽ:qd gẽtile nomẽ filiæ declarat. ¶Aricin⁹:ex aricia:notiſſimo latii oppido. ¶Arctiſſimo gradu:arcto cõſãguinitatis uĩculo. ¶Inter.xx. uiros:q ad agroq; cõſignationẽ ſũt creati. ¶Iulia lege quã cæſar:q poſtea dictator fuit:ſuo prĩo cõſulatu tulerat. ¶Afri generis:ergo ne italici qdẽ:ſed libyci ſanguinis: ¶Vnguẽtariã:uẽalib⁹ unguẽtis refertam. ¶Piſtrinum:piſtrinum unde piſtrilla: Donatus in arte a ſcuto ſcutella eſt inqt a piſtrino piſtrilla Plinius:tamen

Candidatus

Ancharia Accia.

Aricinum municipiũ

Gradus arctiſſimi

Prætura

Vnguẽtaria taberna

Myropolium Myropola

Piſtoriũ inſtrumentũ Piſtrinæ Caſſius parmẽſis

Taxatores Numularius.

pistrinarum opera dixit: pistrinum a piscendo esse: Varro & alii affirmant. Varro pilum inquit quasi pisum quod eo far pisunt & ubi id fit pistriuum dictum: in eo fere damnati serui exercebantur. Terentius. Cæsũ uerberibus in pistrinum te daue dedam. Plinius quoq; pœnalem pistrini pilã appellat. ¶ Cassius: parmen sis hic post opes antonii. ac actium fractas athenis: ut Valerius scribit Augusti iussu occisus est. ¶ Nũmulla rii: mensarii. ¶ Taxat: oblique notat. ¶ Materna: ex materna stirpe.

¶ PHI ¶ Ex crudissimo pistrino. sordidi est exercere pistrinũ sordidissimi uero exercere crudissimum. quod nõ tam ad crudelitatem pistoris in seruos pistrinenses referendum ẽ: q̃ ad aspitatem pisendi: quippe pistura non oibus est facilis: cũ auctore plinio grana concidantur ferroq; frangant nisi intẽti pisant.

Pinso sas
Pinso sis

¶ Hanc pinsit. apud ueteres piso pinsas. & pinsis in prio & tertio ordine usurpabatur. unde apud persium. ambiguum est o iane a tergo quem nulla ciconia pisit. legendum sit pinsat an pinsit. præteritum perfectum huius uerbi est pinsuit ut apud pomponium: cum neque mollis molui: neq; palmis pinsui.

tibi farina ex crudissimo aritiæ pistrino hanc finxit manibus colybo decoloratis nerulonensis mensarius.

De tempore & loco natiuitatis Octauiani.

NAtus est Augustus. M. T. cicerone & antonio consulibus. ix. chalendas octobris pauloante solis ortum regione palatii ad capita bubula: ubi nunc sacrarium habet aliquanto postq̃ excessit constitutum. Nam ut senatus actis continetur: quum. C. Lectorius adolescens patricii generis in deprecanda grauiore adulterii pœna:

nerulũ op.

¶ Nerulonensis mensarius. nerulũ oppidum est in lucanis: quod ui captum fuisse repentino aduentu emilii consulis: prodidit liuius libro. ix. ab urbe condita. alii runt nerulani populi in latio iuxta urbem romam: quorum meminit plinius in tertio: quamuis in mendosis codicibus non nerulani: sed uerulani scriptum sit ab his existimo nerulonensem mensariũ per opprobrium appellari a cassio auũ cæsaris augusti.

Decoratꝰ
Coloratꝰ

¶ Colibo decoloratis. decoratꝰ id cuius color uiciatur nõ mutatur. coloratur id cuius alia fuit q̃ fuit facies auctor seneca libro. ii. q̃stionũ. inde decoloratæ manus dicuntur sordescentes ac maculose: tractatione nũmorũ quotidiana ac iugi: qua fere oẽs utunt numularii: quoq; uisunt manus fedatæ atq; decoloratæ pp deciduã materiã: Nãq; ut auctor ẽ plinius. i. xxxiii. causa pcii maior est auro: q̃ reliqs metallis. ppterea qd minimũ usus deterit: cũ argento ære plũbo lineæ ducantur manusq; sordescant decidua materia

Colybus

κολύβου græce nummus dicitur. & κολυβιστὴς nũmularius. Cicero in. v. uerrinarum. colybus inquit esse: qui põt cũ utantur oẽs uno genere nũmoq;. Idem in epistolis ad atticũ: sed certe i colybo est detrimento satis: huc aurum si accedit. sed qd loquor tu uidebis. Verres p spectatione & colybo deinde p cerario deductiones pecuniarũ in solutiõe faciebat: que oia: ut ait idem cicero furtorum improbissimorum sunt uocabula.

Regiones urbis quatuor:
Palatium.

¶ Regiõe palacii. quattuor fuerunt antiquitus urbis romæ regiones: e quibus prima est scripta regio suburrana: secũda exquilina tertia colina: quarta palatina. In codicibus plinianis & uarronianis mendum est: in quibus p suburrana regione passim legitur suburbana. est enim suburrana dicta a uico nomine suburra: palatina uero a palatio: cui archades duce euandro palantes auctores extiterunt.

balatiũ

¶ Palatium neuius littera mutata balatiũ appellat a balatibus ouium.

¶ Ad capita bubula. Nomen est loci. Tale est illud apud liuium: signũ martis appia uia ad simulachrum luporum fudasse: tale est illud in domitiano: quem dicit natum esse ad malum punicum. Fortasse is nomen locus accepit quod ibi capita bonum suspensa uiserẽtur: sicut scribit plutarchus in problematis: Cornua bouum suspendi solita fuisse in æde dianæ auẽtinæ. A boue bubulus deriuat. unde lac bubulũ: ex quo nomen est butyro: plurimum enim ut ait plinius in duodetrigesimo fit ex lactæ bubulo. Imperiti bubulũ inclinari putant a bubola: quod animal pene ad ceruinã effigiẽ nascitur in africa: a quo non bubulum deducit sed potius bubalinum.

Capita bubula
Butyrum unde

Sacrariũ habetur. sacrarium locũ in templo uereres appellabãt in quo sacra reponuntur. ut docet seruius in. xii. æneidos cõmẽtario. Seneca in. v. questionum: archana illa rerũ naturæ sacra: non p miscue & oibus patẽt: reducta & in interiora sunt clausa sacrario. scribit egesippus in quinto sacrariũ tẽpli hierosolymoꝝ fuisse p phanatũ a gẽtibus: quo solus semel in anno princeps sacerdotũ solebat intrare nõ sine sanguine: quẽ p se offert & populi delicto. Quid differat sacer locus a sacrario euidenter ostendit ulpianus titulo de reꝝ diuisione: cuius uerba subscripsi: quæ sunt hec. Illud notandũ ẽ aliud esse sacrũ locũ aliud sacrariũ. Sacer locus est locus cõsecratus. sacrariũ est locus in quo sacra reponunt. hic sacrariũ nõ tam p repositorio sacroꝝ accipi uidet q̃ p sacello locoq; sacrato.

Sacer locus

Sacrarium hierosolymorum

¶ Excessit. periit augustus.

¶ In deprecanda pœna: abigenda: depellenda: amolienda: Deprecari est abigere depellere & amoliri: uel p ce adhibita: uel quo alio mõ. Inde dicimus ignominiã & inuidiã & pœnã deprecatus est: lege gelliũ i sexto.

Deprecari

¶ M. AN. ¶ Crudissimo: immiti seuo & i exercendis seruis implacabili ut sit continens pro contento. ¶ Pisuit hanc: farinam pisuit legas potius q̃ pinxit: sed quidam codices finxit habent. ¶ Colybo decoloratis: nummi tractatione fœdatis: Plinius. Cum argento ære plumbo lineæ ducantur manusq; sordescant decidua materia.

κόλυβος

nũmus unde & κολυβιστὴς nũmularius. ¶ Nerulonensis: ab oppido credo non procul ab urbe roma: ut qd ueteres nerulonem dixerint: recentiores corrupto nomine nerulam dicant: quanq̃ coniectura magis in hoc ipso quam auctoritate agimus. ¶ Regiõe palatii: quæ ex quattuor urbis regionibus antiqssimis una fuit: mox urbs ipsa regiones. xiiii. habuit. ¶ Capita bubula: regionis locũ a bouum capitibus ibidem sculptis seu figuratis nũcupatũ. ¶ Sacrarium: locus in quo sacra seruan

tur ut ſerulo placet: ſed hic pro ſacro quodam loco ſiue æde potius accipimus. ¶ Deprecanda: auertenda: præcibus propulſanda. ¶ Adulterii pœna: adulterii crimine cuius fuerat conuictus ſubeunda.

præter ætatem atq; natales: hoc quoq; patribus conſcriptis allegaret: ſe eſſe poſſeſſorẽ ac uelut edituum ſoli quod primum, D. Auguſtus naſcens attigiſſet: peteretq; donari quaſi proprio ſuo ac pecculiari deo: decretum eſt: ut ea pars domus conſecraretur.

¶ PHI. ¶ Preter etatẽ. Iuuenilem: cui indulgere peccanti ſolemus: unde ait cicero in oratione pro celio: detur aliquid ætati. ſit adoleſcentia liberior. Liuius. ueniam errori atq; adoleſcẽtie petendo. Et iuriſconſultus Tyrõi alienanti arma facilius q̃ ueterano militi parcendum eſſe cẽſet. Cæſar quoq; apud lucanum ait: Sed parcimus annis dõamuſq; nephas. ¶ Natales: nobilitatẽ familiæ: Cornelius tacitus: aderat cornelius fuſcus ingens ætate claris natalibus. Interdum natales pro ignobilitate & ſordidæ generis accipiuntur tãq̃ mediũ ſit uocabulum: ſicuti illud in epiſtola plinii: nonnũq̃ candidatus aut natales cõpetitoris: aut annos: aut etiã mores arguebat: Allegatio aũt nataliũ & maiorum nobilitatis ſolet in cauſa eſſe fauorabilis: hic ouidius. Et mihi ſi nõ uis parcere parce meis. Apud liuium Familia claudia rogat populum: ut appius claudius decẽuir: qui reus erat: condonetur nobilitati claudiorum. Locus eſt adeprecatione. ¶ Edituum ſoli. ædituus dicitur qui tuetur: hoc eſt curat res ſacras: ut interprætatur Varro libro tertio de latina lingua. Idem ſcribit in primo de re ruſtica a priſcis æditimum non ædituum dici ſolitum. Et ut auctor ẽ gellius in undecimo æditimus ea forma dicitur qua finitimus & legitimus. Leuinius clauſtritimum dixit q clauſtris ianuæ præeſſet eadem ſcilicet figura qua editimum dici uidebat: qui ædibꝰ præeſt. Lucretius uero pro æduituis ſiue æditimis æduituentes appellat illo uerſu qui eſt in calce ſui poematis. hoſpitibus loca quæ complerant æduituentes. Julius firmicus in octauo matheſeos refert futuros æduituos aut hierodulos. ideſt ſacrorum miniſtros: qui habuerint horoſcopum in. xxvi. parte geminorum. græci νεωκόροι. uocant edituum. Idem Firmicus in quarto. Si luna a mercurio ad iouem feratur facit neocoros. Idẽ ſi in medio cœli fuerit iſta cõiunctio facit Neocoros. ¶ Soli terræ & loci. Celſus exiſtimat ſolum partem eſſe ædium. ¶ Naſcens attigiſſet. tangit morem priſcorum: apud quos infantes partu æditi non prius uocem edebant quã attigiſſent terram: opemq; deã inuocabant: ut naſcentibus opem ferret excipiens eos ſinu terræ: Leuana uero dea uocabaꝫ: quæ pueris præerat de terra leuandis. Auctores auguſtinus in quarto de ciuitate dei. Et macrobius in primo ſaturnalium. hoc idem ſignat Suetonius in nerone ſcribens: eum exoriente ſole natum, eſſe pene ut radiis prius q̃ terra contingeretur. Et eſt quod intelligi uoluit plinius ſic ſcribens in ſeptimo hominem tantum nudũ & in nuda humo natali die adiicit ad uagitus. ¶ Peculiari deo Cæſari auguſto: quem peculiariter uenerare tur: utpote domeſticus cultor. ¶ Decretũ eſt. per ſenatuſconſultum antedictum eſt ſenatus decretum proprie eſſe particulam ſenatuſconſulti. ¶ In auito ſuburbano. ¶ Scribit porphyrio auguſtum nutritum fuiſſe ulubris: propter quam cauſam ab oratio nominatur locus ille cum ſit alioquin diſertiſſimus uicus: ſic. n. ait. in primo epiſtolarum. Eſt ulubris animus ſic te non deficit equus. Tranquillus uero ſentit eum nutritum fuiſſe in auito ſuburbano: ideſt in uilla auorum: quæ erat ſub urbe uelitrarum: talia enim ſuburbana dicere ſolemus: Plinius per q̃ eleganter ſuburbanam appellat italiam eam partem quæ erat proxima urbi romæ. Ab auo auitus deriuatur ſicut a patre patritus. Liuius: Interuenit deinde his cogitationibus auitum malum regni cupido. Idem ancus: numæ nepos auitæ gloriæ memor: ¶ Cellæ penuariæ. cella penuaria eſt repoſitorium peni. Quid autem ſit penus copioſe ſcripſimus in notis ſeruii. Varro. ubi quid conditum eſſe uolebant a celando cellam appellauerunt: penuariam ubi penus ſcribit Caper grammaticus dicendum eẽ cella penaria non penuaria. ¶ Inſtar. ad imaginem quidam idonei ſcriptores ad inſtar uſurpant: ſed frequẽtius ſine præpoſitione ponitur iuxta illud Virgilianum. Inſtar montis equũ. Laurentius ualenſis moroſe nimium contendit reprendere Seruium in ſignificatione inſtar. ¶ Caſte. ſicuti cum caſtimonia adire templa ſolemus: Hinc illa ciceronis lex. ad diuos caſte adeunto: & ut ipſe interprætatur: Caſte iubet lex adire ad deos: animo uidelicet: in quo ſunt omnia: nec tollit caſtimoniam corporis. ¶ Religio eſt. nefas eſt: non licet metus eſt: hoc enim interdum ſignificat religio: ſicuti ſeruius donatuſq; prodiderunt.

¶ M. AN. ¶ Natales: maioꝝ uirtutes: ſplẽdorẽ merita: & alia q̃ in iudiciis ad ſupplicia auertẽda deferunt. ¶ Patribus cõſcriptis: Plutarchus & Dioniſius auctores ſunt patres cõſcriptos eos appellatos eſſe q poſt cẽtũ ſenatores a Romulo conſtitutos in curiã allecti ſunt. ¶ Edituũ: ſacræ ædis cuſtodẽ: uel qui ſacri loci curã hẽret: gellius æduituoſq; eius tẽpli ſæpe eſſe demiratos: Varro æditimũ dicẽdũ exiſtimat nõ æduituũ. ¶ Suo ac peculiari: domeſtico & familiari. ¶ Ea pars domus q̃ Auguſtus eẽt natus. ¶ Auito ſuburbão: ſuburbana ſui auí uilla. ¶ Cellæ pẽarie: ad differẽtiã: nã & uinaria cella & alia id genꝰ loca ad res aliꝫs reponẽdas i ædibꝰ ſepta cellæ dñr: a penu igit pẽariã cellã appellauit. qd ſit penus: Gelliꝰ Seruiꝰ: & alii pleriq; docẽt. ¶ Inſtar: ad ſimilitudinẽ: ut Ser. placet: uel æqtionẽ potiꝰ: ut Laurẽtiꝰ ualẽſis ſcribit. ¶ Caſte: ſine labe pie: ſcẽ religioſe

Iuuenibus in
Natales
Edituus
Editimus
clauſtritimus
Edituẽtes
Hieroduli qui
Necori q
Solum
Tangunt terram infantes
Leuana dea
Vlubræ
Suburbanum
Auitus Patretus
Cella penuria
Inſtar ſine prepoſi
Caſtimõia
Religio ẽ

Horror ¶PHI. ¶Horror.pauor & formido:tale est illud Virgiliũ:mihi frigidus horror:mẽbra q̃tit:& illud horror ubiq; animo:Scribit celsus in tertio:horrorẽ febres antecedere:quæ certũ habent circuitum.Idem alibi ait

Frigus horrẽdũ eleganter:frigus uoco ubi extremæ partes mẽbrorũ inalgescunt.horrorem ubi totum corpus ĩtremit. Ab horrore horrendum significare formidãdum putat hyeronimus scribens ad sunniam & fretelam de interprætatione psalmorum. ¶Eo.in id suburbanum in quo nutritus dicitur augustus. ¶Exturbatus subita ui.deiectus repentina uiolentia. ¶Incerta.cuius causam ignorabat unde prouenisset. ¶Cũ strato.operatorio lecti.stratum enĩ dicimus quod sterni solet: inde & sttata equorum:& instratum iuris cõsultus appellat uestem omnem quæ sternitur. ¶Thurrino.dicimus auctoribus grãmaticis nomen ẽ mihi iulus & iuli & iulio. Autumat gellius per nouam figuram dici posse mihi nomen ẽ iulium. ¶Inditũ.impositum. ¶In memoriam.tanq̃ ex pago thurrino habuerit auum argentarium:sicut ei exprobrauit antonius. ¶Recẽs eo nato.ordo est uel.q̃ pater octauius ĩ regione thurrina rem prospere gesserat:eo recens nato:ut sit sensus ideo cognominatum esse thurtinum:quia quo tẽpore natus ẽ pater eius profligauerat deleuerat fugitiuos in regiõe thurria. recẽs dcñ ẽ,p recẽter more ueterũ.Tale ẽ illud oratianũ: sole recẽs orto ,p recẽter qđ allegat prisciañ li.xvii.ostẽdẽs nomen põi,p aduerbio. ¶Nactus imagũculã. Cũ reperim pusi lã augusti imaginẽ ὑποκοριστικῶς ab imagie fit imagũcula. ¶Exolescẽtibus litteris ob uetustatẽ euanescẽtibus:exolescere.n.est earũ rex: quæ uetustate deficiunt:Agrecius grãmaticus adolescere augumẽti est.inolescere coagmẽti:exolescere uanescentis est. ¶Hoc noĩe.scilicet thurrini. ¶Principi data.adriano:cuius tranquillus ut in eius uita docuimus fuit epistolarũ magister. ¶Inter cubiculares. Imagines cubiculares dicunt:quæ colunt in cubiculo. Prisci locum in quo simulachra imagines q̃ uenerabant elegãti uocabulo lararii appellauerunt a laribus credo noĩe deducto. Lampridius scribit Alexãdrũ imperatorẽ romanũ habuisse in larario maiore Apolloniũ habramum & orpheum.Eundẽ ait in secundo lario habuisse imaginẽ Virgilii cum Ciceróis simulachro:quibus uerbis docet ueteres habuisse lararii duplex:alterũ sanctioribus dicatũ:alterũ minoribus. ¶Ipe augustus.prius nomen.s.thurrini. ¶Quam mirari. Nimirũ stulticia ẽ obiicere cuipiã nomen inditũ a parentibus ueluti ,pbrõsum:cũ in potestate nra nõ sit ipositio nostri nois.hinc cicero illusus ab amicis ob nomẽ suadentibusq; ut id imutaret:dixit se cicerõis nomen effuturũ ἔνδοξότερον.ideſt gloriosius q̃ essent noĩa catulorũ catonum & scaurorum. ¶Maioris auunculi.s.Iulii Cæsaris qui testamento augustũ adoptauit in familiam & nomen suum ut.s.Cæsar nũcuparetur.Auunculus maior dicitur frater auiæ:sicut patruus magnus aui frater auctor caius iurisconsultus.Iulius autẽ Cæsar maior erat aunnculus augusti.Quoniam frater fuerat Iuliæ ex qua genita est accia mater augusti.Refert appianus augustum ab exercitu consalutatum fuisse:Cæsarẽ Romanorũ more.Qui adoptiuis filiis adoptatiuũ nomina imponunt:quod ille libens assumpsit:eodemq; tempore repudiato nomine paterno dici maluit Cæsar Cesariſq; filius q̃ octauius. ¶Alterum.scilicet augusti cognomen. ¶Numacii plantii sententia.hic est ille plancus:cuius extant epistolæ luculenter scriptæ: qui auctore eusebio: cum galliam comatam regeret: lugdunum condidit:quæ mox ciuitas temporibus senecæ incendio deflagrauit.plancos dici uoluerũt eos:q supra modũ pedibus planis essent:a tabulis planis:q̃ plãcæ appellantur Plinius in octauo.nec pontes asini trãseãt per raritatẽ plãcarũ trãslucẽtibꝰ fluuiis.Mẽdosi codices hñt plãtarũ ,p plãcarũ. ¶Romulũ appellari oportere.hic opinor emanasse Seruianũ illud cõmentũ.scribit .n.i prio cõmẽtario sic pepulus Romanus adulans Octauiãotria ei obtulit nomina:utrũ uellet qrinus.i. Romulus: an Cæsar:an augustus uocari. Ille ne unũ eligẽdo partem lederet:quæ aliud offerre cupiebat: diuerso: tempore omnibus usus est. Et primo quirinus dictus est: & inde Cæsar: postea quod & obtinuit: augustus. Quod & Suetonius probat. Hæc Seruius. Ex quibus coniecto: sicuti latius asserui/mus in annotationibus in seruium: Multa legi in seruianis commentariis uel subditicia uel inuersa: quale est iu primis uel hoc. Vbi enim quæso Suetonius probat fabulam illam commẽtitiam de tribus no

horror quidã & mẽtus obiiciatur:sed mox cõfirmata ẽ.Nã quũ possessor uillæ nouus seu forte:seu tentãdi cã cubitũ se eo cõtulisset:euenit ut post paucissimas noctis horas extur batus inde subita ui & incerta pene semianimis cum strato simul ante fores inueniretur.

De nominibus & cognominib9 ei9 & causis ipsor9.

Nfãti cognomẽ Thurino iditũ ẽ ĩ memoriã maiorũ originis:uel qđ ĩ regione thurina recẽs eo nato: pater Octauius aduersus fugitiuos prospẽ rẽ gesserat. Thurinũ cognominatũ satis certa probatiõe tradiderim ; nactus puerilẽ imagunculã eius æreã uetere ferreis.ac pene iã exolescẽtibus litteris hoc noĩe ĩscriptã quæ dono a me principi data ĩter cubiculares colit. Sed & a.M.Antonio ĩ epistolis p cõtumeliã sæpe Thurinus appellat: & Ipse nihil amplius q̃ mirari se rescribit pro opprobrio prius sibi nomen obiici. Postea.C.Cæsaris & deinde Augusti cognomẽ assumpsit: alterũ testamẽto maioris auũculi:alterum Numacii Plãti sẽtentia:quum quibusdam censentibus Romulum appellari

minibus a populo oblatis augusto? Vbi quæso refert augustum: ne offenderet populũ: esse usum uicissim tribus illis nominibus? Nusq̃ hæc in Suetonio legũ qui ait tantummodo quosdã censuisse ut Romulus appellaretur: sed ea appellatio fuit repudiata: cũ augusti nomen ex sententia planci præualuisset. Camillus ille assertor Romani Imperii appellatus fuit per iocos militares Romulus & secundus urbis conditor. De cognomẽto Augusti. L. Florus in calce operis hec. tractatum etiam in senatu: an quia cõdidisset Imperium Romulus uocaretur. sed sanctius & reuerentius uisum est nomen Augusti: ut. S. iam tum dũ collit terras ip o nomine & titulo consecraretur.

¶M. AN. ¶Horror: metus qdam: tacitatq; religio. Originis maiorẽ: ad illud refertur: quod Antonius ili auum argentarium ex thurino agro exprobrarat. Aduersus fugitinos: spartaci & Catilinæ reliquias. ¶Imagunculã: paruam imaginẽ. ¶Ferreis: sed ferrugineis potius legerẽ. i. ferrugine optis. ¶Exolescentib⁹: uetustate euanescentib⁹. ¶Principi: cui nõ dicit: quũ de domitiãõ: nerua: & Adriano: intelligi possit. ¶Cubicula res. q̃ in eius sunt cubiculo. ¶Prius nomẽ: qd abinitio ætatis ac puer tulisset: ¶Alterum testamento: Cæsaris cognomen: sic supra. C. inquit octauium in familiam nomenq; adoptauit. ¶Alterum numacii: ut Augustus nuncuparetur. ¶Preualuisset: plurium consensu receptum esset.

Augustũ quid

oportere: quasi & ipsi conditorẽ urbis præualuisse: ut Augustus potius uocaretur: non cum nouo: sed etiam amplio re cognomine: quod loca quoq; religiosa & i quibus augurato quid consecratur augusta dicantur ab auctu: uel ab auium gestu: gustuue: sicut etiam Ennius docet scribens: Augusto Augurio postq̃ inclyta condita Roma est.

¶PHl. ¶Etiã ampliore cognomie Cognomẽ augusti had dubie maius sanctiusq; q̃ Romuli. ¶Loca augusta, dicant. In hanc sententiam proditũ est illud ab Ouidio. Sancta uocãt Augusta patres augusta uocantur Templa sacerdotũ rite dicata manu. Et ut scribit festus Põpeius. Augustus locus sanctus dictus est ab auium gestu. i. qui ab auibus significatus est: siue ab auiũ gustatu: quia aues pastæ id ratum fecere. ¶Ab auctu. i. incremento: ob hoc uerbosa & pinde inanis est illa disputatio apud leguleios: uũquid impetator possit

De breui descriptione totius uitæ: & gestoꝝ eius.

Vadrimus patrẽ amisit; duodecimum ãnum agens Auiã Iuliã defunctã pro cõcione laudauit; quadriẽnio post uirili toga sũpta militaribus donis triũpho Cæsaris Affricano donatus est; q̃q̃ exps belli pp ætatem; Profectum

diminuere ipiũ cũ ab auctu dicat tãq̃ id augere debeat. Ad hoc nomen alluſiit Ouidius: scribens: augeat Imperium nostri ducis augeat annos: cui adstipulatur egesippus: qui sic scribit in quinto belli iudaici. Augustum apud Romanos nomen Imperii est: q augeat suos: non q alienos opprimat. ¶Augusto augurio. huius enniani uersus meminit: quoq; Marcus Varro libro tertio de re ruſtica. notissimũ aũt est Romulũ in urbe condenda obseruasse auguriũ uulturũ: qui sese numero illi. xii. ostenderunt cum remo sex tantum uultures augurium fecissent. itaq; Romulus augur ut est apud enniũ. Curantes magna cum cura: tum cupientes regni: dant operam simul auspicio augurioq; & ut mox ait. seruat genus alte uolãtum certabant urbem Romam remoram ne uocarent. Cedunt ter quattuor de cœlo corpora sancta alituũ præpetibus sese pulchrisq; locis dant. ¶Quadrimus. ratus quattuor annos: sicuti trimus: & bimus dicitur trium & duorũ annorum: inde bimatus trimatus quardimatus pro ætate biennii: triennii: quadriennii. ¶Pro concioe. secundum morẽ priscorum: apud quos matrõis hic honos habitus est: ut eaꝝ post mortẽ solemnis laudatio esset: causa in primo cõmentario relata est. ¶Quadriennio post. i. post quadrieniũ. i. agens iam. xvi. annum hæc particula post quando prepositio est: ut inquit priscianus. xiiii. ablatiuo iungi non potest: quando uero iungitur ablatiuo loco aduerbii ponitur. ¶Virili toga sumpta: finita pueritia prætextum ponebãt uirilẽq; togam sumebant tãq̃ non pueriliter sed uiriliter uita esset peragenda. Seneca in primo epistolarum. Teneas utiq; memoria quantum senseris gaudium: cũ prærexta posita sumpsisti uirilem togam ex censione seruii Tullii pueritia septimo decimo anno finiebatur: pueriq; esse existimabant qui minores essent annis septẽ decim. hoc idẽ sentit ulpianus iurisconsultus: qui titulo de postulando sic inquit: pueritiã dũtaxat minorẽ annis. xvii. qui eos non in totũ cõpleuit, phibet postulare. augustus non expectato ut ætas pueritiæ integra pageret in sexto decimo ætatis anno sumpsit uirilẽ togam tanq̃ uirtute uicisset ætatem. Sic &. M. Antoni⁹ Imperator Romanus uirilẽ togã sumpsit quinto decimo ætatis anno ut auctor ẽ spartianus. ¶Triumpho aphricano. Quẽ egit Cæsar deuictis in aphrica scipione: iuba: & catone. ¶Militaribus donis. militaria dõa sunt torques: armilæ: hastæ puræ: phaleræ: & coronæ multiugæ: qualibus olim donis ficinium dentatum ob fortitudinem fuisse donatum plinius & gellius tradiderunt. ¶Exps belli propter ætatem. pueri nõ militabant: quarum: ætas minime est militaris: nec minoribus. xvii. annis stipendia procedebant unde annotatum est ab historicis: q in secundo punico bello ob militum inopiam decretum est: ut qui minores septẽ & decem annis sacramento dixissent: his perinde stipendia procederent: ac si septem & uiginti annoꝝ aut maiores milites essent.

Versus enii

Roma an Remora

Quadrimꝰ Quadrinatus

Post pposito & adi

Pueritiæ ætas

pueritia toga

Militaria dona

¶M. ANTO. ¶Augustus potius: q̃ romulus. ¶Nouo: appellationis nouitate. ¶Ampliori: maius in se pondus & omen habente. ¶Quod loca: ratio cur id potissimum nomen sit ab omnibus receptum. ¶Ab auctu: incremento. ¶Vel gestu gustuue: nam inter augurandum non gestum solum: idest uolatum

obseruabant: sed gustum etiam antripudium esca faceret. ¶Augusto augurio: Liuius Dionisius: Plutarchus: & Plinius auctores sunt romulum & remum in conditione urbis uulturum augurio usos. ¶Quadrimus: quattuor annos natus. ¶A uia: Iuliam acciæ matrē: quæ Cæsaris dictatoris fuit soror. ¶Quadriennio post: ānos iam sexdeci natus. ¶Virili toga: quā pueritiæ annos egressi prætexta deposita sumebāt. ¶Militaribus donis armillis: hastis: phaleris atq; aliis id genus ī signib⁹: qbus milites donari cōsueuere. ¶PHI. ¶Auunculum. ſ. maiorem & significat Iulium Cæsarē

Demeruit ¶Demeruit. sibi conciliauit atq; deuinxit ita quintili⁹ anus: simul ut pleniore obseqo demererer amantissimos mei. Ouidius. nec tibi sit seruos demeruisse pudor. ¶Naufragio fcō. ꝑfectum fuisse in hispaniā augustū

Indoles itinerī maritimo significat. ¶Indole. moꝝ significanter: locutus cum in pueris nō tam uirtus q̄ uirtutis indoles eluceſcat. Liuius in. iii. neq; in ciuitate Romana tantā indolem tam mature uirtutis iunioꝝ extitisse. Interdum in malā partem usurpatur Idem liuius dixit cū hac indole uirtutū & uitioꝝ. ¶Sup. ultra præter. ¶Itineris industriā. strenuitatē celeritatemq; qua usus erat augustus eundo in hispaniam. Auctor est plinius libro undeuigesimo ab hostia usque ad herculis columnas nauigatū esse septem dieb⁹: & quarto die

mox auunculū ī Hispanias aduersus. Cn. Pōpeii liberos uix tū firmus a graui ualitudine ꝑ infestas hostibus uias paucissimis comitibus naufragio ēt facto subsecutus magnope demeruit. Approbata cito ēt morum īdole super itineris industriam. Cæsare post receptas hispanias expeditionē in dacos & inde in parthos destinante præmissus Appoloniam studiis uacauit. Vtq; primum occisum eum heredēq; se cōperit: diu cunctatus an ꝓximas legiones imploraret. Id quidē consilium ut præceps imaturūq; omisit. Cæterū urbe repetita hereditatem adiit dnbitante matre: Victrico uero Marcio Philippo consulari multum dissuadente. Atq; ab eo tempore exercitibus cōparatis: primū cū. M. Antonio. M. q; Lepido: Deinde tantum cum Antonio ꝑ duodecī fere annos nouissime ꝑ quattuor &. xl. solus Rem pu. tenuit.

De quinq; bellis ciuilibus ꝑ eum gestis.

PRoposita uitæ eius uelut summa parte sigillatī neq; ꝑ tēpora: sed ꝑ spēs exequar quo distincti⁹ demōstrari cognoscīq; possint. Bella ciuilia quinq; gessit

Daci olim daui Dauus nomē seruile Parthi idē persæ

in citeriorem hispaniam. ¶In dacos inde in parthos. destinauerat. Iulius Cæsar dacos cohercere thraciæ populos. mox parthis inferre bellum sicuti ante dictum est. Existimat strabo dacos olim uocitatos fuisse dauos: ex quo apud athenienses dauoꝝ nomina seruilia plurimum habundabant. hinc factū ē ut ī comediis serui introducantur. daui nominati. parthi lingua scythica exules dicūtur. Regna parthoꝝ eadē & parsarum intelliguntur: quæ duodeuiginti fuisse testis est plinius in. vi.

Appolonia ¶Appoloniam: Appollonia: quondam corinthioꝝ colonia: ciuitas est epiri optimis olī instituta legibus ut refert strabo in. vii. uulgo his tpibus uallonia nominatur: Apolloniæ augustus sex menses tantū moratus est: cui circa horam uespertinam renunciatum fuit Cæsarem ī senatu fuisse trucidatum. ¶Proximas legiones. amici suadebāt augusto ut in macedoniā ad exercitum transiret: nā ex ducibus quidam fuere: qui pollicerentur se illum defensuros. ¶Vrbe repetita: Augusto Cæsare Romā repetente post obitum Cæsaris an nomen ingens capescendum uisæ sunt coronæ uersicolores circa orbē solis. de qua re mox plura. ¶Hereditatem adiit. cum in foro caiū Antoniū ꝓtorem forte obuiū habuisset: professus est se Cæsaris adoptionē suscepisse & hereditatē: mos enī fuit apud romanos: auctore appiano li. iii. bellōꝝ ciuiliū adoptiuos testimoniū exibere ꝓtoribus urbanis.

Victricus Primigenus ¶Victrico. phili ppo matris uir ex alio uiro natis uitricus appellatur: ut scribit modestinus inrisconsultus uictricus & priuignus inter se opponuntur. acia mater augusti denupserat marcio philippo post obitum octauii. Tradunt historici philippum uictricum & matrem aciā scripsisse ad augustum apolloniæ morātē: ne se quippiā extolleret. & conditiones priuati magis eligendas esse: utpote tutiores. ¶Velut summa facto ueluti summario breuiarioq; augusti Cæsaris uitæ: deinceps particulatim: ac ueluti membratim se omnia dicit executurum. ¶Neq; per tempora. testatur tranqllus se in describenda augusti uita non esse secuturum ordinem temporum: sed spetiati potius & membratim singula explicaturum: ut res ita fiat distinctior atq; dilucidior. ¶Per species. Marcianus in dialetica & boetius in primo cōmentario topicorum subtilissime differunt que differentia sit inter partes & species: quas Cicero formas uocat. est enī species quæ

Partes Species Formæ Diuisio Partitio

nomen integrum diffinitionēq; capit totius: uelut homo atq; equus animalis: partes uero neq; nomē neq; diffinitionem totius accipere possunt: ut caputi & pedes & manus hominis: non enim caput dici potest homo. in diuisione per species currimus: in partitione per partes hic tranquillus ait per species de augusto se scripturum: hoc est quali s fuerit domi: qualis foris: qualis in iuuenta: qualis in senecta. Species enim hominis sunt puer: iuuenis senex quæ omnia nomen hominis diffinitionemq; recipiunt. Sed tamen historica elocutio non est reducenda ad dialeticæ spineta.

¶M. AN. ¶Infestas: a latronibus infessas aut quæ tum certe ab hostibus tenerentur. ¶Demeruit: sibi deuinxit. ¶Officio: quod per tot pericula ad eum uenisset. ¶Indole: futuræ uirtutis imagine seu ut Nonio placet incremento. ¶Industriam: solerciam. ¶Appoloniam: macedoniæ urbem

quattuor millibus passuum a mari a corinthiis: ut strabo ait: & corcyreis conditam: Thucdides: & Plinius Corinthioꝝ tantū aiunt esse coloniam. ¶ Hæreditatem adiit: professus est se hæredem: siquidem mos fuit quod appianus docet: eum qui hereditatē adire uellet: apud urbis prætorem, pfiteri se hæreditatē seu adoptionem suscipere quod octauius ipe apud. C. Antonium ptorem urbanum feciſſe dī. ¶ Victrico: Martio Philippo: cui mater Accia post octauii patris obitum nupserat: Victricus & nouerca priuigni sunt correlatiua. Ouidius: Victricus & gladiis & acuta dimicet asta: quum cupidinē poeta alloquat: cuius mater uenus marte mariti loco abuteret. ¶ Consulari: qui consul quādoq; fuerat. ¶ M. Antonio & lepido cum quibus triumuiratū iniit. ¶ Solus rem publicā tenuit: mira breuitate amplissimā pstrinxit reꝝ seriem sed lectoris pparatio uerius q̄ narratio dicenda: Si quidem id fecit ne temporꝝ ratio illi minus liqueret: quum p rerum speties non tpa esset narratio, pcessura. ¶ Partes: uitæ. ¶ Per tempora: tporꝝ ordinē. ¶ Per species: ut alio bellica gesta loco: alio politica: alio oeconomica dicerentur. ¶ Hæc sparsim: p tpa. s. sed ut suo quæq; loco referantur. ¶ Bella ciuilia: aduersus ciues gesta. ¶ Mutinense: enumeratione usus continuo expositionem subiecit: per quam quæ numero complexus esset cogroscerentur.

mutinense: philippēse perusinum: siculum: actiacum: Ex quibus primum ac nouissimum aduersus Marcum antonium: secundum aduersum Brutum & Cassium: tertiū aduersum .L. Antoniū triūuiri fratrem: quartum aduersus sextum Pōpeium. Cn. Pompeii filium. Omnium bellorum inicium & causam hinc assumpsit: nihil conuenientius ducens q̄ necē auunculi uindicare: tueriq; acta.

## De bello mutinensi & aliis gestis eius.

Onfesti ut Appolonia rediit Brutū Cassiūq; ēt nec opinātes: & quia p̄uisū piculū subterfugerat: legibꝰ aggredi reosq; cædis absētes deferre statuit. Ludos āt uictoriæ Cæsaris ñ audētibꝰ facerē: qbꝰ obtigerat id munꝰ ipe edidit. Et quo cōstātius cætera quoq; exeq̄ret' i locū. Tri. pleb. forte demortui cādidatū petitorē se oñdit: q̄q̄ pficiꝰ necdū senatorꝰ. Sed aduersante cōatibus suis. M. Antōio cōsule quē

¶ PHI. ¶ Mutinēse. aceruatim in p̄sentia colligit quæ mox sigillatim explicat. mutinense aūt ciuile bellū ad mutinā gestū est ab augusto hircio & pāsa aduersus marcū antonium: qui ut scribit Cicero in philippicis mutiæ circunsedit oppugnauitq; decimum brutum cōsulē designatū cōtra senatꝰ auctoritatē. ¶ Philippēse. quod in cāpis philippis gestū est ab augusto & antonio cōtra brutum & cassium. Philippi aūt: uñ philippēse bellum dī ciuitas est traciæ: quā philippus macedonum rex a noie suo philippos nuncupauit. In cāpis philippicis prīo Cæsar & pōpeius postea augustus & brutus cum cassio dimicauerunt: ide a uirgilio dictū est. Romanas acies iterum uidere philippi. & matrōa furens apud lucanum inquit. uidi iā phœbe philippos. ¶ Perusinū. qd perusie gestum ē aduersus. L. antonium marci antonii fratrem & tunc pusia penuria annonæ cōflictata uenit in deditionem. Inde ait Lucanus. & pusina fames. ¶ Siculū: aduersus sextum pompeium magni pōpeii filium: quod bellum nauale fuit ¶ Actiacum: contra marcum antonium & cleopatram apud actium epiri promontorium. ¶ Primū. mutinense. ¶ Nouissimum: actiacū. ¶ Secundum. philippense. ¶ Tertium. pusinum. ¶ Quartum siculū. ¶ Necem auunculi: mortē Cæsaris dictatoris uindicare ulciſci. ¶ Acta. s. cæsaris & sicut docet Cicero: acta Cæsaris quæ in urbe & tota egit, pprie itelligimus leges in quibus acta consistunt. ¶ Præuisum piculū. brutus & cassius cū ad domos interfectoꝝ Cæsaris incēdēdas populus cōcurriſſet piculū effugerunt: paulopost ex urbe discēssere primūq; apud antiū cōmorati sūt mox in regiōes trāsmarinas traiecerunt. ¶ Legibꝰ aggredi. lege pedia dānati fuerunt cōsci i auctoresq; cæsarianæ necis. ¶ Absntes. sicut in dānati in dicta cā uiolati nō debent: sic ēt absentes nō uidentᵉ esse rei faciēdi: cū cām dicere nō possint. tñ augustus brutū cassiūq; utpote principes cōiuratiōis uel absentes reos fecit accusauitq; de parricidio. ¶ Deferre: accusare ide delatores accusatores dicti. ¶ In locum tri. plebis: defuncto quodam ex tribunis existimauit populus augustum affectare tribunitiam potestatē: sed ob adolescētiā minime petere. itaq; īstituit illū declarare tribunū: ueꝝ senatus icremēto eius inuidēs timuit: ne si tribunus crearetᵉ pcussores patris in iudiciū ad patres uocaret. Tradit Plutarchus in antonio. cū augustus tribunatū peteret: & sellā patris aureā posuisse: minatū esse antonium se illū in carcerē ductuꝝ: nisi desineret plebē sollicitare. ¶ Quāq̄ patricius. supra docuimus qui nam forent patricii: & quæ dignitas patriciatus: & quēadmodum non omnis patricius ilico erat senator: nec senator omnis patricius. Illud adde quod scribit cincius patricios eos appellari solitos qui nunc ingenui uocēᵗ augustus petitorē se exhibuit tribunatᵘ quāuis eēt pficiᵒ cū tribunatᵘ sit magistratᵘ plebeorꝝ. nec a pficiis geri possit. Nāq; ut scribit liuius in. ii. in conditiones tribunoꝝ plæbis additum fuit: ne cui patrum eū magistratū cape liceret. legimus tamen aliquando patricios fuisse coaptatos tribunis plebis ab ipsis met tribunis.

¶ M. AN. ¶ Mutinēse: ad mutinā: aduersus. M. Antoniū q Decimū brutū obsidione p̄mebat: auctores sūt Plutarchus: & Appianus. ¶ Aduersus Brutū & Cassiū: qd bellū iccirco philippē ē appellauit: qd circa philippos macedoniæ sit gestum. pilippos sup trcaes condidit Philippus: urbēq; a suo nomine nūcupauit: Appiānus auctor est: olim a ppinqs fōtibus crene dicebat. L. Antoniū. M. antōii triūuiri fratrē: quē perusiæ obsessū fāæ dōuit. Lucānus: hic Cæsar pusina fāes: toti' belli rationē appiānus abunde explicat. ¶ Sextū Pōpeiū

Mutinēse bellum

philippi ci

Acta leges

Deferre

Patricii nō possunt ēē tribuni

hunc circa ſiciliã nauali prælio uicit: Lucanus. leucas & ardẽti ſeruilia bella ſub ethna: Plutarchus in Antonio: & Appianus libro tertio ciuilium ſunt eiuſdẽ belli auctores. ¶ Deferre accuſare: Cicero certũ ẽ nomẽ deferre hoĩs: Quintilianus. diuitẽ detuli reũ. ¶ Ludos uictoriæ: pharſalicæ. plinius. Veneri genitrici ſacros fuiſſe ait: Appianus: Templũ uictoriæ Cæſarem in pharſalia uouiſſe tradidit: Varro: uenerem & uictoriam eandẽ eſſe ſentire uĩ. ¶ Quãq; patrici⁹: patricii generis: erat. n. ut diximus patricia dignitas ad honores conſequẽdos maxĩe accõmodata. ¶ Nec dũ ſenator. i. nõdũ in curiã allectus: ex his quoq; apte datur intelligi pũciũ haud cõtinuo ſenatorẽ fuiſſe: nec ut ſupra oñdimus: ſenatorẽ pũtiũ: ſed nos bis hæc attigimus: qm̃ ſciebam nõnullis aliter pſuaſum: eſt alioqn res ipſa: quis nõ uidet: oĩo notior: q̃ longiore ſit ſermone explicanda.

¶ PHI. ¶ Vel præcipuũ adiutorem. pp beneficia Cæſaris dictatoris collata in ipſũ mar. antonium: & qa ſe ſemp accerrimũ, p pugnatorẽ Cæſaris p̃ſtiterat antonius. Ideoq; ſcribũt hiſtorici auguſtũ ad antoniũ utpote amicum paternũ conſuleq; domum acceſſiſſe: & multa iter ſe eſſe collocutos. ſed antoniũ q pecunias Cæſaris defuncti penes ſe hĩet auguſto repetenti reſtituere noluiſſe. ¶ Ne publicũ. qa qui conſul eſt exuere debet priuatam pſonã: & induere publicam: ſed nec qdẽ talẽ antonius cõſul ſe ĩpartiebat auguſto. ¶ Et trãſlatium. a ſconius pedianus enarrãs qd ſit edictũ tranſlatitiũ in uerrinis Ciceroĩs refert trãſlatitia dicta eſſe nõ noua nec nup inuẽta ſed aliũde trãſlata. ¶ Aulus gellius uerba appellat nõ trãſlatitia: quæ trãſferri uertiq; ex græca lingua ĩ latinã cũ iocunditate nõ poſſũt. Senſus ẽ tranqlli antoniũ nec qdẽ ſe trãſlatitiũ ĩpartiſſe Cæſari auguſto: cũ neq; ſuo neque aliunde trãſlato auxilio auguſtũ tutari uellet: qdã trãſlatitiũ accipiunt, p indifferentẽ. ¶ Ad optimates. ĩ primis ad Ciceronis auctoritatẽ tutelãq; ſe cõtulit auguſtus. q ſint optimates declarauimus ĩ iulio cæſare. laudat cicero auguſtũ in philippicis ueluti diuinitus e celo miſſũ: q furori marci autonii opponeret: aitq; eum eſſe cõplexũ cãm eã quæ eſſet ſenatui: quæ populo: quæ cũctæ italiæ: quæ diis oĩbus gratiſſima. ¶ Prouincia. citeriore gallia: quã decimus brutus obtinebat dari ĩpetrauit: & cũ illic circũſederet mutinã & oppugnaret brutũ auctore Cicerone hoſtis patriæ iudicatus ẽ ¶ Percuſſores ſubornauit. antonius p cões amicos in gratiã rediit cũ auguſto cõgreſſu ad inuicẽ ĩ capitolio habito: nec multo poſt nũciatũ eſt illi auguſtũ iſidias tẽdere: qua de re cũ auguſtus ſe purgaret nec tñ pſuaderet: rurſus iter eos exitiales inimicitiæ exortæ ſunt. hinc diſcurſiões p italiã ab utroq; factæ: ueterani p̃miis utrinq; allecti legioneſq; ſolicitatæ: auctor plutarchus ĩ antonio. ¶ Veteranos. Marcus Tullius in qnta antonianarũ. Cæſar aũt annis multis iunior ueteraõs cupiẽtes iã reqeſcere armauit. ¶ Cõparato exercitu. ſcribit Cicero ĩ Antõianis legionẽ martiã & q̃rtã deſerto antõio ſecutas eẽ auctoritatẽ auguſti Cæſaris: & ſũmo cõſẽſu milites ueteraõs eũdẽ ſecutos rei pub. p̃ſidio fuiſſe. ¶ Pro p̃tore: loco p̃toris. Cicero ĩ. v. philippica ſic inqt: demus ĩperiũ Cæſari ſine quo res militaris adminiſtrari: teneri exerciſus: bellũ geri nõ põt, pprætorẽ faciamus. q honos q̃q̃ ẽ magnus illi ætati tñ ad neceſſitatem reĩ gerendæ nõ ſolũ ad dignitatẽ ualet. Idẽ paulo poſt ita cenſet decernẽdũ. qd. C. Cæſar, pprætor ſũmo rei pub. tpe milites ueteranos ad libertatẽ populi ro. cohortatus ſit: & q̃ difficillio rei pub. tpe ſaluti dignitatiq; populi Ro. ſubuenerit ob eas cãs ſenatu placere. C. Cæſarẽ põtificẽ: p̃põtorẽ: ſcatorẽ eẽ ſniamq; loco p̃toris dicere. refert martianus in libro de grammatica quoſdã proconſule: & p̃prætore e littera finire in nominat iuo: intuentes naturam præpoſitionis pro. qppe hæc particula pro ablatiuo tñ præfertur: ſed non reſpiciũt cũ proconſul & pprætor dĩ non duabus uocibus ſed cõpoſito noĩe dici ut, pcurator. ¶ Bruto opẽ ferre. quẽ mutine obſidebat antonius. ¶ Bellũ cõfecit duobus p̃liis. Bellũ & p̃liũ hoc differunt: qa bellũ ſignificat totũ tp̃s obſidionis ĩ quo ſunt oĩa. p̃liũ uero dĩ ipſe cõflictus. uñ a Virgilio dictũ ẽ media inter p̃lia belli: & liuius refert populũ romanũ nullo bello multis uero p̃lii s uictũ eſſe. ¶ Ac ſine paludamento. paludamenta ſunt ĩſignia & ornaméta militaria: iõ cum ad bellũ exit impator mutata ueſte paludatus dicitur proficiſci: quæ quia palã conſpiciuntur paludamenta dicta.

¶ M. AN. ¶ Publicũ: ut conſulem. ¶ Tranſlatitium: aliunde q̃ ex publico acceptum: Tranſlatum ſumptũ Plinius tranſlatitium in ægypto eſt Pedianus: tranſlatitia ueteres dixere non noua: neq; nup inuenta: ſed aliunde trãſlata: ut ſit ſenſus quũ Antonius neq; publice ut conſul: neq; p amicos: aut clientes: ut priuatus auxilii quicq; auguſto ſine mercede impartiret: contulit ille ſe ad optimates dicuntur ad hæc tranſlata: quæ non ſolent apud eos remanere a quibus tranſferuntur præter mores: Cicero quod ab uno poſitum in una re in multis tranſlerri poteſt: eritq; idem ſenſus: ut neq; Antonius ex publicæ perſonæ: q̃ gerebat auctoritate fauere uellet: neq; ipſius priuata aut amicorum: clientum ue ope: Cæterum ad pecuniam quæ. C. Cæſaris fuerat in alios ab Antonio: ut appianus ait tranſlatam: non eſt cur referas. ¶ Ad optimates: qppe quos

Trãſlatitiũ

Proptor auguſtus

Bellum Prælium paludamẽta.

uel præcipuũ adiutorẽ ſperauerat: ac ne publicũ quidem & tranſlatitiũ ulla in re ſibi ſine pactione grauiſſimæ mercedis impartiẽte ad optimates ſe cõtulit: quibus eũ iuiſũ ſentiebat: maxime quod. D. Brutũ obſeſſum mutinæ, puincia a Cæſare data: & per ſenatum confirmata expellere armis niteret, hortantibus itaq; nonnullis percuſſores ei ſubornauit. Hac fraude deprehenſa periculum inuicem metuẽs ueteranos ſimul in ſuũ aut reip. auxiliũ: q̃ta potuit largitiõe contraxit: luſtuſq; cõparato exercitui p̃ p̃tore p̃eſſe: & cũ Hircio ac Pãſa q cõſulatũ acceperãt. D. Bruto opẽ ferre demãdatũ bellũ tertio mẽſe cõfecit duobus prœliis: priore Antonius eũ fugiſſe ſcribit: ac ſine paludamẽto equoq; poſt biduũ demũ apparuiſſe

sciebat Antonio infensos q̄q̄ ne sibi quidē ob Cæsaris nomen amicos. ¶Prouincia:gallia cisalpina. ¶Per cussores ei:Antonio &.n.tentata p amicos reconciliatione Antonius ut appianus tradit quo dā ex corporis custodibus ad amicos traxit:qui ad insidias instructi ab Augusto dicebatur. ¶Veteranos:qui sub Cæsare dictatore militarāt. ¶Comparato exercitu:duas ab iuitio Augustus collegerat legiōes:sed eas semiplenas nec armis legitime instructas:Mox tyronū tertiā adiecit:nouissimæ duæ ab Antonio ad illum legiōes: transiere. ¶Pro pretore:prætoris loco. ¶Bruto opem ferre:qui ab Antonio mutinæ obsidebatur.

Sequenti satis constat non modo ducis sed etiam militis functum munere:atq; in media dimicatione aquilifero legionis suæ grauiter saucio aquilāhumeris subiisse:diuq; portasse.

De eodem & morte consulum.

HOc bello quum Hircius in acie Pansaq; post exulnere periissent:rumor increbuit:ambos opera eius occisos:ut Antonio fugato Repu.consulibus orbata solus uictores exercitus occuparet.Pansæ quoq; adeo suspecta mors fuit:ut Glico medicus custoditus sit quasi uenenum uulneri indidisset.Adiecit his Aquilius niger alterū ex cōsulibus Hircium in pugnæ tumultu ab ipso interēptum.

De secta optimatium p̄r eū deserta.

SEd ut cognouit Antonium post fugam a.M.Lepido receptum:ceteroscq; duces & exercitus consentire pro patribus:cām optimatium sine cūctatione deseruit ad prætextū mutatæ uolūtatis dcā factaq; quorūdā calūniatus:q̄si alii se puerū:alii ornandū tollendūq; iactasset

¶PHI. ¶Sequenti: secundo p̄lio. ¶Nō mō ducis sed militis saluſtius de catilina: strenui militis:& boni impatoris officia simul exequebat.militis aūt munus ut uiriliter pugnet.Impatoris ut cūcta solerter p̄paret puideatq; ad uictoriā conducentia Amian⁹ marcellin⁹ in.xxv.fortitudo certaminū & feruor corporis munus a milite:ab impatore uero animi poscit. ¶Aquilifero:ferenti aquilā:quæ est principale signum romanoꝝ sicuti iulio Cæsare affatim docuim⁹. ¶Pansa ex uulnere.hircius inter antonianos uiriliter pugnās cōfossus ē:pansa uero sagitta pcussus in ilibus bononiam delatus est:q anteq̄ moreret augustum monuit:ut sibi reconciliaret antoniū: qđ unicum inquit felicitati tuæ o Cæsar maxime conducibile eē arbitramur cadauer hircii & p̄sæ romā deferri iussit august⁹.in quorū funer libitinarii rerū suarum usum ministeriumq; gratuitum p̄stiterunt quia pro re pu.dimicantes occiderant. ¶Rumor increbuit.sermo sine ullo certo auctore dispersus rumor est ὕπ̄ δκὸ̄ρι Sικῶσ.i.dimūitiue dr rumusculus:loci sunt cōes apud thetoras pro rumoribus & contra rumores. ¶Consulibus.hircio & pansa. ¶Orbata.priuata. ¶Glico medicus.huius meminit marcus brutus in epistolis ad ciceronē cuius uerba hæc sunt ad hanc rem ptinentia.tibi glicona medicū pansæ: qui sororem achileos nīi in mīimonio habet diligentissime cōmendo.audimus.n.ueniisse in suspitionē torquarto de morte pansæ custodiriq; ut paricidam:nihil minus credendum ē.quis.n.maiorem calamitatem morte pansæ accipit? p̄terea est modestus hō & frugi:quē ne utilitas quidē uideat ipulsura ad facinus fuisse:rogo & quidem ualde rogo eripias eum a custodia cōseruesq;. ¶Ab ipso.s.augusto.A marco lepido.antonius apud mutinam ,pfligatus transcendit alpes & marco lepido se cōiunxit:cum lugubri ueste barba ,pmissa crinibus ipexis habitu maxime mirabili militares aīcos flexisset ad misericordiā. ¶Maximo exercitu parato.plancus quoq; munacius antonio se coniunxit cū exercitu:cuius & ipse in gallia dux extabat. ¶Pro p̄ibus.,p cā senatus. ¶Cām optimatiū.August⁹ desciuit a Ciceroē.cāmq; senatoꝝ:q̄ ad libertatē asserendam spectabat deserens antonio recōciliatus est. ¶Ad p̄textum.ad cōuelandā aliqua honestate mutationē uoluntatis. ¶Alii se puerū.ut.M.Brutus qui in epistolis puerū appellat augustū & uix uirū his uerbis & nunc puerū istum extulit ut tu iudicares p̄cib⁹ esse ipetrandam salutē talibus uiris:miseri cordiaq; unius & uix nunc uiri tutos fore nos haud ulla alia re. ¶Alii ornādum.ut.M.Tulius:qui in philippicis decernit Cæsarem ornādum ampliſſimis honoribus & formulam decreti cōficit.aitq; se hēre cognitos oīs sensus adolescētis.nihilq; illi esse re pu.charius nihil senatus auctoritate grauius:nihil uera gloria dulcius.Sed cū mox augustus mutata uolūtate cōiūxisset se cū.M.antonio exclamat Cicero o me nunq̄ sapientē & aliqñ id qđ nō erat frustra existimatū:quātū te po.R.o.& me fefellit opinio. ego rē pu.fefelli:cū te iunoniū pueꝝ & mīis tuæ ptū aureū esse dixi. ¶Tollēdūq; iactassent.hic locus enarrat a.D.Bruto in epistola ad marcū Tulliū:cuius uerba subiecit.Nouissime labeo seguleus narrauit mihi apud Cæsarem se fuisse:multūq; sermonē de te hītū ee:ip̄m Cæsarē nihil plane de te q̄stū:nisi dictū qđ diceret te dixisse laudādum adolescentē:ornādū:tollēdū:se non esse cōmissurū ut tolli possit:ex his bruti uerbis liqdo apparet in quē sensum accipiat illud tollēdū:est.n.amphibolon.ná cū Cicero significare uellet extollendū sublimādū august⁹ intellexit e medio remouendū atq; pdēdū.Tollere.n.uerbum est amphibolon:nam sublimare significat:& auferre de medio & in hoc scdo significatu accipit:cū tñ in primo dici uideatur.

¶M.AN. ¶Aquilifero:signifero:aquilā ferenti.C.Marius:ut Plinius tradit:primus instituit ut aquilæ tā tū in romanis signis essent:quū antea lupi:& minotauri:equi & apri fuissent. ¶Hircius:consul. ¶Acie:pugna circa hostium castra fortiter dimicaret. ¶Pansa:Hircii collega sagitta sauci⁹ bononiæ periit. ¶Orbata priuata. ¶Exercitus:quos cōsules circa mutinam habuerant. ¶Custoditus:sub custodia habitus q̄si dicat:

Morshitii & p̄sæ

Rumor. Rumusc

Glico medicus

Ad p̄textu

Tollēdum amphibolon

pro ſuſpecto in publico retentus. ¶ Ab ipſo interemptū: ob id credo multis pſuaſū: quia cadenti conſuli primus oīum: ut Appianus ait auguſtus affuit. ¶ A lepido receptū: idē Appianus auctor eſt ꝓdidiſſe quoſdā Lepidum ſubito Antonii acceſſu cōſternatum ad eius genua ꝓcubuiſſe: ſed plures: in quibus eſt Plutarcus affirmant benigne antoniū a lepido acceptū: ubi militum animos in eum inclinatos uidit atq; ita caſtris inter ſe collatis. Numatio plāco ſupueniente q & ipſe ualidū ducta bat exercitū breui cōtigiſſe ut tres &. xx. legiones & cū his. x. & āplius equitū millia in Antonii poteſtatem uenerint. ¶ Cæteroſq; exercitus: qui ſub Bruto caſſio: & dolobella erant. ¶ Cām: uoluntatem. cōſiliū: auctoritatē potius: & ſalutē ipſam. ¶ Ad ꝓtextū: ut mutatæ uoluntati cām aliquā ꝓtenderet. ¶ Quorūdā: ſenatorū. ¶ Calumniatus. calumnia iſectatus. Ornandum: nouis honoribus ſubleuandum. ¶ Tollēdum: fraude aliqua perdēdum aut certe honoribꝰ adēptis i ordinē redigēdū.

¶ PHI. ¶ Par gīa ꝑmia cōgruētia. ¶ Prioris ſectæ. qñ optiates optimatiūq; ſæctam ſecutus eſt.

Exorres

¶ Exorres extra terrā patra: eiectos. Virgilius finibus extorris cōplexu auulſus iulii. dicti autē ſūt extorres, ut etymologici iterꝑtant quaſi extra terrā: ſicut exules extra ſolū Gellius. exul extoriſq; eſto. ¶ Pēdere: ſoluere. tractum eſt a pecunia: quæ antiqꝰ pendebaꝫ libralis. n. & dupōdiꝰ appēdebaꝫ aſſis. uñ æris grauis pena dicta. hic illud. tū pendere pœnas. ¶ Opido: nurſia: quæ ciuitas a uirgilio frigida nūcupaꝫ & gracchi in cōcionibꝰ ſuis nurſinos appellare ſolebant ſceleratos. A plinio in quarta regione italiæ collocaꝫ. ¶ Ciuiū. ſ. nurſinoꝝ. ¶ Publicæ extructo. nurſini publica ipēſa extruxerunt ſepulchrum ciuibus ſuis: qui in p̄lio mutinenſi perierant: & ꝓ epitaphio hanc ſententiā adſcripſerāt: q; ꝓ libertate tutanda occubuiſſent.

Nurſini

Proſcriptio in iſula lauini

¶ Inita ſocietate. antonius lepidus & auguſtus conuenerunt in inſulā quā facit lauinus fluuius bononienſis: quā nos ob id ipm cū parū deuiaſit oli ſtudioſe iſpeximus. ibi nō ſolum ſcelerata colloqa inter ſe hīta ſunt p triduū: uerū & facta ſceleratiora extiterunt. hic ꝓſcriptio illa nepharia: hic cōmutatio cedium īfanda confecta eſt. hic in primis Cicero ꝓſcriptus quē auguſtus ob reuerentiā patrē appellare ſolebat exiſtimant hiſtorici nihil unq̄ crudelius aut tetriꝰ fuiſſe factitatū iſta ꝓſcriptione triūuirali. in qua homicidia hoīcidiis ꝓmutata ſūt. ¶ Philippenſe. qd aduerſus brutū & caſſiū geſtū eſt. ¶ Caſtris exutus: auguſtus ab artorio medico admonitus pp ſōniū noctis āncedentis nō cōtinuit ſe caſtris: quāuis īplicitus graui morbo abſtinere ꝑlio ſtatuiſſet: ſed in aciē in lectica ꝓtus eſt. accidit itaq; ut eo die caſtra eius a bruto caperent: creditūq; eſt auguſtū occiſū fuiſſe, ꝓpterea qd lectī cā ipius licet uacuā brutiāi milites pilis gladiiſq; ꝓforārūt: & laceratā abſtraxerunt. auctores plutarchus & lactantius.

mors caſſii & bruti

¶ Ad antonii cornu. accidit in eo ꝑlio ut auguſtus ſuparet a. M. bruto cū ſuo cornu qd erat ſiniſtrū. & ecōtrario. M. antonius ſuparet in dextro. Qu. caſſiū: q; res in pnitiē duxit aduerſarios. nā caſſius uictus brutū quoq; uictū eē credens iugulādū ſe ꝓbuit pyndaro liberto. altero ꝑlio uictus. M. Brutus ſtratonē thethoricæ diſciplinæ pitum apud ſe conſtituit: ac enſem nudū ambabus māibus ſup capulo erigēs cuſpidi īcubuit uitāq; finiuit: alii dīt ſtratonē bruti p̄cibꝰ uictū ſubieciſſe illi enſē oculis aliorſū īflexis brutū ipetu toto pectore ſe īmiſiſſe. More romano acies diducta in duo cornua extēdebaꝫ: & ut auctor eſt uegetius i. ii. eqtes locabāt ī cornibꝰ: & ut ſcribit helianus ī tacticis: fit phalāgis circūuētio: cū cornu utrūq; explicatū cōpletiť aduerſarios: & q ſuo cornu ſupat aduerſariū nō, ꝓpterea idē uictor ē in altero quoq; cornu. pōt. n. fieri ut altero cornu uīcamus altero uincamur.

Cornua aciei

¶ Nec ſucceſſum. felicitatē, ꝓſperitatēq;. ¶ Victoriæ. ſuapte natura uictoria ē iſolētiſſima. adeo ut difficiliū ſit uictori ſeruare tēperāmtū. ſed in bellis ciuilibus inſolentior: q̄ ut ait. M. Tulius ēt ſi ad melores uenit tñ eos ipſos ferociores ipotētioreſq; reddit ut ēt ſi natura tales nō eēnt: neceſſitate eē coganť. Auguſtus ſicut īmatura ætate fuit mitis, princeps: ita in iuuēta truculētus ut inqt ſenec. ¶ In nolucrū ptāte. ſepultura dī eē ī ptāte auiū: qñ aues facultatē hñt cadauer relictū diſcerpēdi & recōdēdi ītra uētrē: tāq̄ ītra ſepulchꝝ: talis fuit ſepultura curiōis: de quo ſic ſcribit lucanꝰ. en nobile corpꝰ paſcit aues nullo cōtētus curio buſto apud Virgiliū. Alitibꝰ linq̄re feris. Apud hiberos uultures erāt ꝓ ſepulchro: ſicut apud hircanos canes ob id dcī ſepulchrales. Siliꝰ ī. xiii. punicoꝝ: tellure (ut phibēt) is mos ātiquꝰ ibera exaīa obſcenꝰ cōſumit corpora uulť. ¶ Sortiri. ut ſors decerneret an p̄ri an filio uita eēt īdulgēda. ¶ Volūtaria nece: ultroneus morti ſe obtulerat filius: cū patri occiſo ſuperſtes eſſe noluiſſet.

Victoria inſolens

Vultures cães ſepulchrales.

¶ M. AN. ¶ Veteranis: quoꝝ opera fuerat ab initio uſus. ¶ Par gīa: dignū ꝓmiū. ¶ Pœnitētiā: aīmi muta

ne aut ſibi aut ueteranis par gīa referretur. Et quo magis penitentiam prioris ſectæ approbaret; nurſinos grādi pecunia & quam pendere nequirent mulctatos extorres opido egit; quod mutinenſi acie interemptorum ciuium tumulo publice extructo aſcripſerant pro libertate eos occubuiſſe.

De bello philippēſi & īperio eius Antōio dimiſſo.

Nita cum Antonio & Lepido ſocietate philippenſe quoq; bellū q̄q̄ inualidus atq; æger duplici prælio tranſegit; quoꝝ priore caſtris exutus uix ad Antonii cornu fuga euaſerat; nec ſucceſſum uictoriæ moderatus ē. Sed capite Bruti Romā miſſo ut ſtatuæ Cæſaris ſūmitteretur: In ſplēdidiſſimū quēq; captiuū nō ſine uerborum cōtumelia ſæuit. Vt quidē ſupplīciter uni ſepulturā præcāti reſpōdiſſe dicatur. iam iſtā ī uolucrū ptātem fore: Alios patrem & filium pro uita rogantes ſortīri: uel dimicare iuſſiſſe: ut alterutri cōcederetur ac ſpectaſſe utrūq; morientem cū p̄re qui ſe obtulerat occiſo; filius quoq; uoluntaria occubuiſſet nece. Qua

tionē. ¶Sectæ:prioris ſniæ.ſtudii uolūtatis. ¶Nurſinos:qui altiſſimos umbriæ mōtes icolūt. ¶Extorres:in exiliū egit. ¶Interēptoꝝ.Nurſinoꝝ q bello mutinenſi pierāt. ¶Pro libertate:quū publicā libertatē tuerent. ¶Societate:fœdere qđ in labini flu.inſula haud longe a mutia ē ictū:ubi triduo cōmorati ad.ccc.ſenatores:& duo millia eq̄ſtris ordinis ꝓſcripſere. ¶Inualidus:Plinius fuga & triduo in palude latebræ ægroti.Valerius ait in aciē deſcendiſſe medici in ſōnio monitū:Appianns ob id ip̄m nō habuiſſe ſcribit ut Auguſtus ipſe in ſuis cōmētariis ſcripſit. ¶Duplici ꝓlio:priore Auguſtus a bruto caſtris exutus ē:Caſſius altero cornu ab antonio fugatus ſibi mortē cōſciuit:altero ꝓlio Brutus & ipſe caſtris ſpoliatus ferro icubuit:Liui⁹ Appianus & Plutarcus in Bruto auctores. ¶In uolucꝝ ptāte:q̄ te diſerptū ſuis cōdere poterūt corporib⁹. ¶Pro uita rogantes ſortiri:ut alteri ſorte parcereť. ¶Vel dimicare.q.d.nō id modo non conceſſit:ſed coegit etiā inter ſe dimicare:Egnatios patrem:filium telis concurriſſe mutuiſq; ſe confeciſſe uulneribus appianus prodidit:ſed ultro id eos non cuiuſq̄ imperio feciſſe.

re cæteri & in his.M.Fauonius ille Catonis emulus: quum cathenati ꝓducereńt imperatore Antonio honorifice ſalutato:hunc fœdiſſimo cōuitio corā proſciderūt.Partitis poſt victoriā officiis quū Antonius orientē ordinādū:ipſe ueteranos in Italiā reducēdos & municipalibus agris ꝓcollocandos recepiſſet:neq; ueteranoꝝ neq; prioꝝ gratiā tenuit.Alteris pelli ſe:alteris nō pro ſe meritoꝝ tractari quærētibus.

¶PHI. ¶Fauonius.marcus fauonius marci catonis imitator nō doctria magis q̄ iſano ferme affectu philoſaphabat.hic cū oli pōpeius gloriabūdus dixiſſet: cū italiā pede pulſauero ſcatebūt pedeſtres equeſtreſq; copiæ. dixit iſtāte iā Cæſare:nūc terrā pede pulſa:ut ita q̄s ꝓmiſſerat copias conuocaret.Idē olim ædilis munerib⁹ obeūdis p̄fecit catonē.Idē bruti caſſiiq; familiariſſimus eos aliq̄n iter ſe, diſſedētes recōciliauit q poſt ꝓfligatū brutū uenit i auguſti ptātē. ¶Emulus.emulatio dupliciter dī ut & in laude & in uitio hoc ſit. nā & imitatio uirtutis emulatio diciť uñ emulus ut in hoc loco laudabile nomen ē:& emulatio eſt ægritudo ſi eo qđ qs cōcupierit alius potiať ip ſe careat auctor.Cicero in.iiii.tuſculana. ¶Hūc:auguſtū. ¶Proſciderūt.,pbroſis cōtumeliis iceſſerunt ifamauerunt.lacerauerūt.Itidē Plin.hic eſt mamura catulli ueronēſis carminibus ꝓſciſſus.Idē alibi auꝝ ꝓſciſſum ſcribit cōuiciis ab optimis q̄buſq;. ¶Municipalib⁹ agris.ueteranis poſt emerita ſtipēdia agri aſſignabāť.In de apd lucanū ait Cæ.q̄ rura dabūť q̄ nī ueteran⁹ aret: q̄ mœnia feſſis:Igiť auguſt⁹ cōfecto bello philippēſi. Romā deportatus eſt grauiſſima ip̄licitus ualitudie ita ut paꝝ uicturus ſperareť.& ob hāc ualitudinē ſibi aſſumpſit hoc onus ut pote leuius:ut militib⁹ agros domoſq; aſſignaret in Italia ꝓmunicipati. hoc eſt i agris mūnicipalibus.Antonius uero ad natioues trāſmarinas deflexit iter ad cogēda ſtipēdia q̄ militib⁹ ſolueret pollicitus.n.erat ſingulis militibus q̄nq; milia drachmoꝝ.uñ illi opus erat pecūia grādi. ¶Veteranoꝝ.auctor eſt appianus auguſtū cum ueteranos p colonias diſtribuere.agroſq; illis aſſignare niteretᵉ magna ſolicitudie fuiſſe diſtrictū:cū illi urbes ſibi policitas tāq̄ belli p̄mia repoſceret:& agroꝝ ptia efflagitarēt.uñ idignitas & inſolētia militaris i ipatorē exorta ē:cū paſſim rapēt uexarēt q̄ finitios ¶Neq; prioꝝ.ſ.poſſeſſoꝝ i bonis codicibus legiť poſſeſſoꝝ:& ſignificanť illi q agros dñii iure poſſidebant. ¶Alterius pelli ſe. cōquerebanť priores agroꝝ poſſeſſores:q̄ agris ſuis exturbarenť:tūc quoq; Virgilius agro ſuo mātuano ſpoliatus ē:coactuſq; cedere ario centurioni:a quo paulū abfuit qn interficeret. ¶Alteris.ueterani cōquerebanť:q̄ nō p̄ mia ſibi ꝓmiſſa exhiberenť:neq; tractarenť ab auguſto ꝓut ex meritis ſe tractari debere ſperabāt qb⁹ de rebus multa ſcribit appianus li.v. ¶Luciū antoniū.luci⁹ antonius frater marci antōii iflāmāte fuluia marci antonii cōiuge ad bellū capeſſendū aduerſus auguſtū:cū poſſeſſores quoq; ex ꝓpriis agris expulſi ad ip̄m concurrerēt opē offerentes:cūq; ipſe id tpis cōſul foret:fiducia tātaꝝ reꝝ rebellauit cōtra auguſtū receptis i ptes populis:quoꝝ agri ueterāis aſſignati fuerāt.& cū a populo impator eēt appellatus puſiā ſe cōtulit:quā Cæſar uallo foſſaq; p̄cinxit muꝝ erexit:turres ligneas mille & q̄ngentas numero conſtituit.uñ factū eſt ut fames itrinſecus pugnaret atrociter:cogeretq; luciū antoniū ad deditionē faciēdā.puſinis quoq; ſe dedētibus Cæſar indulſit.ſed accidit caſus miſerādus nā cū ceſtius cognomto macedonicus domū ꝓpriā icēdēs ſe ſuaq; iniecißet igni.flāma uētis flātibus excitata totā urbē corripuit:ſicq; mométo tpis puſia tota cūſumpta eſt excepto uulcani tēplo.puſiā caput oli ethruriæ fuiſſe teſtis eſt liuius in.x.de hoc puſino bello ſic ſcribit Florus Alterū bellū cōcitauit agrorū diuiſio.quos Cæſar ueteranis i caſtris ptiū militiæ p̄ſoluebat ſemp.L.Antonii peſſimū ingeniū fuluia gladio cincta,uirilis militiæ uxor agitabat.hunc Cæſar compulit ad extrema deditionis turpi & nihil non experta fame.

Fauonius emulus catonis

Emulatio.

L.ātonius contra auguſtum

Peruſia incendio cōſumpta

¶M.AN. ¶Cæteri alii ad ſuppliciū ꝓducti. ¶Ille Catonis æmulus: erat fauonius :ut Plutarchus ſcribit catonis nō ſolū æmulus.ſed amicus ēt q̄lis appollodorus phalereis diciť ſocratis fuiſſe. ¶Proſciderunt:,pbris & cōuicio lacerarūt. ¶Municipalibus agris.i.municipioꝝ agros:appianus auctor eſt decē:& octo opulētiſſimarū urbiū italiæ agꝝ ab Antonio auguſto:& lepido i triūuiratu i eundo militib⁹ deſtinatū. ¶Veteranoꝝ q in agris locādi erāt. ¶Poſſeſſorū:q agrorū poſſeſſiōe erāt pellēdi.L.Antonū. ¶M.Antonii triūuiri fratrē:

post Cæsaris iteritū ita accidit ut uno tēpore. M. Antonius cōsul esset Caius alter frater: ptor: Lucius q̄ tertius erat tribunus plebis: sed is Lucius sub id tēp⁹ quo ad perusiā ē bellatū cōsul erat. ¶ Res nouas: nouos rerū motus: sed belli ipsius cōsilia: & euentus Appianus abūde explicat. ¶ Fame cōpulit: Lucāus is Cæsar perusina fames. ¶ Ante bellū: perusinu m. scilicet.

¶ PHI ¶ Gregarium in. xiiii. sedētē olim in ludis theatralibus miles quidā gregarius. i. uilis & ignobilis, pcessit sessum i ordines equestres: q numero. xiiii. sunt qua ex re ut inquit appianus: populus turbatus est: iubēte Cæsare illū exurgere milites irati excedentē theatro cōmilitonē reuocarunt: ita rati se cōcitare posse ad rixā eos quoq; qui id nō ispexerāt: nā ueluti redeūtē ex carcere duci ad supliciū, p̄diderūt. abnuentē deinde illū & ut res gesta erat enarrātē arguebant: ac ueluti cōia cōmoda, ptēdētē increpabant. Plinius inter i fortunia augusti nūerat curā pusinæ cōtentionis. ¶ Excitari. remoueri de equestrib⁹ gradib⁹.

Apparere quid

¶ Per apparitorē. ministrū. apparere. n. ē pōsto esse ad obsequiū: uñ & apparitores cōstat eē nominatos auctor Serui⁹. Quin etiā apparitura dī ipm ministeriū: scribit tranqllus in libro de grāmaticis orbiliū appariturā fecisse magistratibus. cū significare uellet eū fuisse apparitorē ministrūq; magistratuū. ¶ Dilato. diuulgato. ¶ Quin periret. s. augustus. ¶ Cōparuit. apparuit uisus est ille gregarius miles. ¶ A manu. a multitudine. ¶ Oppido. perusia. ¶ Animaduertit. puniuit. ¶ Moriendū eē: hæc erat illa uox q̄ occurebat ueniā orātib⁹. ¶ Ex dediticiis. dediticii dicunt q se dedūt i uictoris ptātē. formula deditiōis talis erat: q̄lē describit liuius in deditiōe collatie: ita. n. Rex interrogauit. Estis ne uos legati oratoresq; missi a populo collatino: ut uos populūq; collatinū dederetis? sumus: ē ne populus collatinus i sua ptāte? est: deditis ne uos populūq; collatinū urbē agros aquā terminos: delubra: utensilia. diuina. humanaq; oia i meā populiq; romāi ditionē? dedimus. Et ego recipio. Scribūt iuris cōsulti libertinos quosdā dictos eē dedititios: quoꝝ pessima erat cōditio. Scribit ap. augustū sēatores pusinos custodiri iussisse q nō multo post iterfecti fuerūt lucio emilio excepto. ¶ Idib⁹ martiis: tāq̄ ad parētalia celebrāda cū eo die Cæsar i senatu interēptus fuisset. ¶ Cōsulto. de idustria & ex aīa. ¶ Detegerēt. apiēt & demōstrarēt. ¶ Cōfiscatis. fisco adiudicatis: fisci fiscīæ & fiscellæ auctoī ascōio sūt nūmoꝝ receptacla ad maioris sūme pecūias capiēdas q̄ marsupia. uñ qa maior sūma ē pecūiæ publicæ q̄ priuatæ dī fisc⁹ pecūia publica. uñ & cōfiscare & res fiscales dici solēt. ¶ Obseruauim⁹ ex curiosa lectiōe fiscū, pprie dici principis: ærariū uero publicū populiq; ro. qd euidēter ostēdit illud plinianū ex panegyrico ad traianū: at fortasse ñ eadē seueritate fiscū q̄ erariū cohibes. imo tāto maiore: q̄to plus tibi licēt de tuo q̄ de publico credis. ¶ Quinetiā: iuris cōsulti titulo ne qd i loco publico fiat: hoc idē declarāt his uerbis res fiscales q̄si, ppriæ & priuatæ pricipis sūt. In hāc sniam ē illud satyrici poetæ. res fisci ē ubicūq; natat. signisicare. n. uoluit pricipis eē oīa i mari pcios a. titulus ē apud iurecōsultos de iure fisci: a qb⁹ alibi dictū ē debitores fisci itēq; rei publicæ uectigalia cōducere, phibēt. scitu dignū ē & memoratu dictū illud traiāi ipatoris: q correptus ab uxore plotina q̄ calūniis suoꝝ, pcuratoꝝ, puiciæ diu exarent detestari cepit iprobas exactiōes usurpās uerbū hoc memorabile: qd i pcordiis oium pricipū penitissimis deberet eē recōditū. nā q̄dā egregia similitudie fiscū uocabat lienē sicut. n. crescēte i corporib⁹ nūis liene art⁹ fliq tabescūt: ita turgēte pricipis fisco reliq̄ ciuitatis mēbra macescūt & egrotāt. uis ut corpus ualidū sit effice lien itumescat. uis o pricepsut mēbra tua hoc ē ciues tui bñ ualeāt: noli fiscū hēre tumētē. ¶ Bellū siculū. qd aduers⁹ sextū pōpelū magni pōpeii filiū gestū ē q utiqt luc. polluit æquoreos sicul⁹ pirata triūphos. ¶ Traxit: i lōgū, ptulit. ¶ Naufragio amiserat. sext⁹ pōpei⁹ adeo mari ac neptūo cōscidebat: ut se neptūi filiū uocitari pmitteret. rat⁹ ñ sine dei auxilio ætatis tpe bis Cæsariāos naufragio obrutos. ferūt ob hæc gloriabūdū ipatoria paludamēta ex purpureo colore demutasse i ceruleū colorē: ob neptunū. s. cærulei maris pōsidē. auctor appianus i. v. plini⁹ quoq; i. vii. & solinus in polyhistore iter augusti aduersa naufragia sicula recensent.

¶ M. AN. ¶ Gregariū militē: ignobilē: & q mullū duceb at ordinē. ¶ Excitari: submoueri. ¶ Per apparitorē

De pœna inflicta captiuis in bello perusino.

Perusia capta i plurimos animaduertit: orare ueniā uel excusare se conantibus una uoce occurrēs moriēdū eē. Scribūt quidā trecētos ex dediticiis electos utriusq; ordinis ad arā diuo Iulio extructā idib⁹ martiis hostiarum more mactatos. Extiterūt qui traderent consulto eum ad arma isse: ut occulti aduersarii & quos metus magis q̄ uoluntas contineret facultate. L. Antonii ducis præbita detegerentur deuictisq; his: & cōfiscatis, pmissa ueteranis præmia solluerentur.

De bello siculo & aliis gestis eius.

Bellū siculū inchoauit īprimis: sed diu traxit ītermissum sæpius: modo reparādarū classium cā: quas tēpestatibus duplici naufragio: & quidem p æstatem amiserat: modo pace facta flagitante populo ob intercluſos

Dediticii

Formula deditionis

Libertini dediticii

Fisci. Fiscinæ Fiscellæ Fiscus pricipis

Res fiscales

Egregium de liene & fisco

Sextus pōpeius neptuni filiꝰ Sicilia cella penuaria ro.

per minſtrum ſiue littorem. ¶Rumore: phama. ¶Mox diſcruciatum: cruciatibus affectum. ¶Concurſu & indignatione: appianus tumultuatum omnino aliquid ſed ita ut Trāqll⁹ ait a militib⁹ ſeuitū negat. ¶In plurimos: ī perufinū dūtaxat ſenatum poſt receptā urbē ſæuitū appiānus ſcribit: cui liuii auctoritas aſtipulat. ¶Vna uoce: ſola denūciatiōe. ¶Vtriuſq; ordinis: ſænatorii & eq̄ſtris. ¶Idibus martiis quo die. C. Cæſar fuerat in ſenatu occiſus. ¶Facultatē: materia occaſiōe. ¶Bellū ſiculū: ī ſextū Pōpei filiū. ¶Tēpeſtatibus: Plini⁹: naufragia ſicula: Appianus prioré ait claſſē amiſſā quū ab rauēna tarētū a cornificio duceret rurſus p noctē: alterā circa meſſanā tēpeſtate pene abſūptā: ſed aliis atq; aliis naufragiis ab hoſte factis ita elat⁹ ē pōpei⁹: ut ſe neptuni filiū appellari ſit paſſus atq; ut idē auctor ꝓdidit cæruleū ſumpſerit paludamentum.

comeatus: famēq; ī graueſcētē: donec nauibus ex integro fabricatis: ac. xx. ſeruoꝝ milibus manumiſſis; & ad remū datis portū Iuliū apud baias īmiſſo in lucrinum & auernū marī lacū effecit. In quo quū tota hyeme copias exercuiſſet: Pompeiū iter milas & naulocū ſupauit: ſub horā pugnæ tā arcto repēte ſōno deuictus: ut ad dādū ſignū ab amicis excitaret: uñ p̄bitā Antonio materiā putē exprobrādi ne rectis quidē oculis eū aſpicere potuiſſe inſtructā aciē. Ver. ſupremū cœlū intuentē ſtupidū cubuiſſe; nec prius ſurrexiſſe: ac militibus in conſpectum ueniſſe: q̄. a. M. Agrippa fāgatæ ſint naues hoſtiū. Alii dictū factūq; eius criminātur: quaſi claſſibus tēpeſtate ꝓditis exclamauerit; & inuito neptūno uictoriā ſe

¶PHI. ¶Cōmeatus. cū ſextus pōpei⁹ ſiciliā obtineret: quā. Cato cellā pēuariā. rei publicæ. nutricē plebis romāæ nouauit: cūq; pene mari dñaret: itercluſi erat cōmeatus hoc ē cibaria & annona rei frumentariæ: adeo ut populus Romāus fame laboraret & ob id pacem fieri depoſceret. Cuius rei ita meminit paulus oroſius li. vi. ſext⁹ pōpei⁹ poſtq; ſe in ꝓſcriptoꝝ numeꝝ relatum cōperit: cōuerſus in latrocinia: omnē orā Italiæ cedib⁹ rapiniſq; uaſtauit ſicilia ꝓrepta cōmeatibuſq; ipeditis romā fame affecit: moxq; cū eo pacē triūuiri. ī lepidus Cæſar Antoniuſq; fecerūt. ¶Ad remū datis. ut remigare & remos tractare cōdiſcerēt. mos fuit Romanoꝝ ut in penuria militū ſeruitia armarēt: ſicuti poſt cladē cānenſē ſeruoꝝ delectus habitus ē. Et itidē nūc auguſtus māumiſſit. xx. milia ſeruoꝝ: eoſq; exercuit in nautica diſciplina ut ꝓ claſſiariis uteret. Plinius in. vii. de auguſti ifortuniis. eruitioꝝ delectus iuuentutis penuria. ſcribit polybius libro prīo p hūc modū in primo punico bello exerceri ſolitos nauticos hoīes ad remigiū: ſubſelliis inqt in arena p ordinē diſpoſitis remiges inſidentes ad uocē p̄cipientis: q̄ in medio eoꝝ erat: oēs una ꝓtendere brachia ac reducere: remoſq; p arenā mouere pariter edocebant. ad illius uocē ſimul oēs īcipiebant ſimul deſinebant: p hunc modū nauigādi artē in primis ediſcebāt ¶Portum iuliū. Virgilius in. ii. Georgicoꝝ in laudē Auguſti Cæſaris ſic celebrat hunc portū Iuliū. An me morē portus lucrinoq; addita c'auſtra: atq; indignatū magnis ſtridoribus æquor. Iulia qua ponto longe ſonat unda refuſo: Tyrrhenuſq; fretis īmittit æſtus auernis. Seruius ſentire uidet Iulium portum opus fuiſſe Iulii Cæſaris dictatoris: ſed male. ¶In lucrinum & auernū lacu. In campania iuxta portus baiarum ſunt duo lacus lucrinus. ſ. & auernus. Auctor Plinius in. iii. & Strabo in. v. Geographiæ ſic inquit: cōtiguus baiis lucrinus adeſt ſinus: intra quem auernus eſt. De utroq; Martialis. Dummodo lucrino modo ſe permittit auerno. auernum dici quaſi aornon. i. auibus in acceſſum teſtes ſunt Maro & Lucre. auguſtus ductis hinc inde duobus brachiis immoſſoq; mari Iulium portum fecit. ¶Mylas & naulocū. oppida ſiciliæ. geographi mylas celebrant. ſcribūtq; Seneca in. iiii. quæſtionū. & Plinius in. ii. circa mylas & meſſanā in ſicilia ſimo ſimilia in litus expui purgamenta. unde fabula eſt exorta illic ſtabulare ſolis boues de naulocho meminit Silius in. xiiii. punicoꝝ illo uerſu. Non herbeſos iners non naulocha pigra pericli ſederunt. Naulochī mētio nulla fit qd eqdem aīaduerterim neq; a Ptolomeo neq; a Plinio neq; a Strabone hiſtorici tradunt iter mylas & liparas pōpeiū ab auguſto fuiſſe ꝓfligatū. ¶Sub horā pugnæ. hæc particula ſub: qñ tēpus ſignificat iungit' accuſatiuo &, ponit' ꝓ per: ut Virgilius ait ſub lucem exportant calathis. & alibi ſub noctem cura recurſat: ꝓ per lucē per noctē: ita in hoc loco ſub horā ꝓ per horā. cōſimiliter apud hiſtoricos crebro reperies: ſub idem tp̄s. ¶Arcto ſōno. ꝓfundo. talis enī arctat & cōplectit' artus dormientis. ¶Antonio. marco antonio auguſti inimico. ¶Ne rectis oculis. ſed cōniuētibus & dormitātib⁹. ¶Supremū cœlū. ſūmū altū: dī ſup̄mus iupiter: ſup̄mū cœlū: ſup̄ma mulcta & ꝓ maximis accipiunt'. ¶A marco agrippa. ſcribit liuius claſſem cui p̄erat agrippa fuiſſe uictricē aduerſus ſextū pōpeiū cum altera: quā cæſar duxerat deleta fuiſſet: & ut auctor ē appianus: agrippa fortiter incumbēs nullo labore intermiſſo potiſſima fuit cā adipiſcēdæ uictoriæ de agrippa mox non pauca. Et inuito neptuno. tanq; neptunus faueret ſexto pōpeio perinde ac filio: ſibi. uero obeſſet perinde ac priuigno.

¶M. AN. ¶Ob intercluſos cōmeatus: Pli. de eiuſdē auguſti īcōmodis: fames inqt ſitiſq; italiæ: Appi. in ſtāte pp̄o ob igētē famē naues reparare pgit. xx. ſeruoꝝ milib⁹ manumiſſis: libertate dōatis: Pli. eruitioꝝ delectū iter Auguſti īfelicitates reponit: ſed Appianus copioſius oēm delectus rōnē explicat: ad id quoq; forte referri poſſet & illud lucani: Leucas & ardēti ſeruilia bella ſub ethna: q̄q̄ hoſtis quoq; nauales turmas ex eo genere hoīum magna ex pte expleuit. ¶Portū iuliū: Iu. de baiano portu: Tādē it rat poſitas incluſa p æquora moles. Ver. lucrinoq; addita clauſtra Atq; īdignarū magnis clamorib⁹ æquor: Iulia q̄ pōto lōge ſonat unda refuſo. ¶Immiſſo ī lucrinū & auernū mari: Strabo auctor ē lucrinū portū auerno ſinui eē p̄tentū.

Scala alla penna

Modus exercēdi remiges.

Portus iulius

Error ſeruii.

Lucretius Auernus

Myle op.

Stabula ſolis.

Naulochū op.

Sub horā

Supremū.

¶Mylas ſiciliæ oppidū littorale: Pli. circa meſſanā inqt & mylas: Ptolemæus & ipſe nō ꝓcul meſſanæ i occi dua ſiciliæ ora mylas poſuit: Polibyus circa mylas ait cartha: prio bello punico a. C. Duellio nauali ꝓlio ui ctos: Appia. Mylæ iqt: & artēiſiū pua oppida ubi dicū fuiſſe boues ſolis & ulyxis ſōniū. ¶Naulochū: Appi. alr appellat. Ex mylis iqt nauicularias: & peloridā: & maritia' oīa Pōpei ꝓſidia tenebāt. ¶Antonio: triūuiro. ¶PHI. ¶Circēſium. ludoꝝ de quibus in iulio cæſare dictū eſt copioſiſſime. ¶Simulachꝝ dei: imaginē neptuni tanq̄ inimici: nā i pōpa circēſi ſimulachra deo rū ferebātur: quæ q portabāt ba iuli ſimulacrorum ſacroꝝ dicū tur. Iuli. Fir. in. iii. Mercurius cū uenere faciet ſimulacrorū ſa/ croꝝ baiulos. ¶Cōtinēti. ex ita lia. ſcribit apuleius in coſmogra phia pleroſq; auctores orbē ter rārū ita diuiſiſſe: ptē eius inſu las: ptem cōtinentē uocari. Vul gus cōtinentē terrā firmā appel lat: ꝓdidit Vlpianus. Continē tes ꝓuincias accipi debere eas: quæ italiæ cōiunctæ ſunt: ut pu ta galliā. ¶Egerrime: cum ma xima difficultate. ¶Præter: iu xta ¶Locros: locri multiplices ſunt: alii in græcia cognomina ti ozole a malo odoꝝ: alii opōtii: boetiis finitimi q & epicmidii di cti ſūt & i italia locri epizephyrii cognomiati a zephyrio promō torio cui imminent: de quibus maro. illic neritii poſuerūt mœ nia loci: auctor ē Plinius a locris incipe italiæ frōtē quæ magna græcia appellata eſt: de his nūc loquitur.

Baiuli ſi/ mulacroꝝ.

Cōtinens.

Cōtinen/ tes ꝓuinciæ

Locri mul tiplices.

Ragades. Ragadia

¶Rhegiū oppidum i margine italiæ collocatū: cui græci nomē dedere a fractura: qua auulſa ē ſicilia ab ita lia. ῥήγνυμι græce rumpo dī latine: inde ragades & ragadia fiſſuræ ſunt & rimæ iter ſedis uitia ānumera tæ. quorum crebra mētio ē apud Plinium. Auicēna nō ſolū i ano ſed i mētula naſci ragadias ꝓdidit. ¶Bire mibus: biremē erithrei primi feeerunt. ¶Terrā legentibꝰ. uerbum accōmodatum nauigātibꝰ: Vir. littora q; epiri legimus. ¶Deuios tramites: deuium dicius qđ eſt extra uiā remotum. ide oratius deuium ſcortū appellat. a Cicerone ppli noīant deuii q ſunt extra uiam militarē collocati. Similiter deuii tramites dicun tur ſemitæ extra uiā. ¶Patrē. ſ. pauli dñi ſui. ¶Poſt pōpeii fugā: ſextus pōpeius ꝓditis rebus ꝓfugit anu lis in mare ꝓiectis aſiā uelis petebat fugiturus ad antonium tanq̄ ad eū: cuius mīem ipe ſeruaſſet icolumē: ueꝝ i manus hoſtium & catenas cū ueniſſet a titio interficit i ciuitate mileto: q̄ caput eſt ioniæ. Aſiaticæ col legarū. tres erant in triūuiratu collegæ auguſtus antonius & lepidus. ¶Supbientē. M. lepidus ipator af fectus maxiarum copiarū ficliā occupare tēptauit: & excludere auguſtū: cū āguſtias locorum oēs occupaſ ſet auguſtus de lepido cōq̄ſtus apud amicos ingreſſus eſt lepidi caſtra exceptuſq; ſalutatōe militari & q̄uis telo pcuſſus foret tñ potitus eſt rerū. lepidus a ſuis deſtitutus ex ſnmmoq; faſtigio in imum ꝑcipitatus ad genua aug. cæſaris ꝓcūbere uolēs ꝓhibitus ē. xx. appia. dicit fuiſſe duas &. xx. legiōes. ¶Circeos relega uit. circei quōdā iſula īmēſo qdē mari circūdata: ſi crediť homero: ubi latiū antiquū terminabaťr. Strabo in. v poſt antiū inqt circeū ē ſtadiis. cc. diſtās &. lxxxx. mōs mari & paludibus inſtar hñs iſulæ: hēt caſtellū & cir ces ſacellū: & mineruæ arā. Maro in. vii. ꝓxima circeæ radunť littora terræ. Diues in acceſſos ubi ſolis filia lucos: aſſiduo reſonat cautu. De inſula circeiorum ſcribit non pauca plinius noſter in tertio male focilatam male roboratam: maleq; firmatam ſcribit Plutatchus in antonio. inter ipſum & auguſtum quotidia nas fuiſſe pene ſimultates: & quotidianas fere recōciliationes: mœcenas & nerua cocceius ſoliti erant auer ſos cōponere amicos: ut inquit oratius in primo ſermonū. Teſtamētum de cleopatra Titus & plancus uiri conſulares ab antonio ad Cæſarē cōfugerūt: & antonii teſtamentū qđ apud ueſta'es erat edocuerūt qđ te ſtamētum cū cæſar peteret reddere id qđē uirgies ueſtales noluerūt: ſed facultatē fecerūt ut p ſeipm aſſume ret. Cæſar frequēti ſeuatu multa ex hoc teſtamēto legit: q̄ p abſurde & paꝝ ciuiliter ſcripta uidebanť: ſolitus erat antonius ſuos & cleopatræ filios reges regū noīare: & cū ex illa uuo ptu geminos ſuſcepiſſet: maſculo cognomentū ſolis: fœminæ cognomētum lunæ adiunxit.

Mors ſexti pōpei:

Circei.

Sol lūa no/ mia filiorū.

¶M. AN. ¶Die circenſium: quum circenſis pompa & thenſa ducereur. ¶Simulachrum dei: neptūni: qđ inter cæteras deorum imagines ferebať: Dionyſius totius pompæ rōnē exequiť. ¶Continenti: ex italiæ ora quæ cōtinens ē. ¶Locros: inter zephyrum & ſcylaceum, promōtoria in extremo italiæ cornu. ¶Rhegiū

adeptuꝝ. Ac die circēſiū ꝓximo ſolēni pompæ ſimulacꝝ dei detraxit: nec temere plura ac maiora pericula ullo alio bello adiit. Traiecto in Siciliam exercitu quum partē reliquā co/ piarum continēti repeteret oppreſſus, ex improuiſo a De/ mochare & Apolophane præfectis Pompeii: Vno demum nauigio ægerrime effugit. Itē quum præter locros rhegium pedibus iret & proſpectis biremibus Pōpeianis terrā legen tibus ſuas ratus deſcendiſſet ad littus pene exceptus é. Tūc etiā ꝓ deuios tramites refugiētē ſeruus Aemilii Pauli comi tis eius dolēs proſcriptū olim ab eo patrē Paulū: & quaſi oc caſione ultionis oblata interficere conatus eſt. Poſt Pōpeii fugā collegaꝝ alteꝝ. M. Lepidū: quē ex aphrica in auxilium uocarat ſuperbientē. xx. legionū fiducia: ſummaſq; ſibi par tes terrore & minis uendicantē ſpoliauit exercitu: ſupplicē q; cōceſſa uita Circeiis in perpetuū relegauit. M. Antonii ſo cietatē ſemp dubiā & incertā recōciliatōibus uariis male fo cilatā abrupit tandē. Et quo magis degeneraſſe eum a ciuili more approbaret: teſtamētū qđ is Romæ etiā de Cleopa træ liberis iter heredes nūcupatis reliquerat: aperiēdū: reci tandūq; ꝓ concione curauit. Remiſit tamen hoſti iudicato

opidum iuxta fretũ a calcidensibus cõditum. ¶Legentibus: ãnauigãtibus. ¶Patrẽ paulũ: qui ꝓscriptorum: ut Appianus ait primus fuit q̃q̃ lepidi frater. ¶Collegarum: in triũuiratu. ¶Summasq; sibi ptes: primum. s. dignitãte & auctoritate locum. ¶Spoliauit: exercitu nudauit: Lepidi & Augusti si multas nõ solũ ex triũuiratus admĩstratiõe: sed iã inde a magisterii equitũ petitiõe: uiuo adhuc Cæsare orta est: Plinius de Augusti repulsa in magisterio equitũ apud auunculũ. & cõtra uolũtate eius ꝓlatus lepidus ubi & quãdo legiones fuerint illi adẽptæ appianus demõstrat. ¶Circeos: locũ In latio celebrẽ olim homeri testimonio insulam: quã ipse ææam appellat poetæ ex odissea carmẽ est ἄἰᾶ ἰἡν ἀἐσ̃ μἡσ̃ον ἀφἰκὸμἐθἐμθα ἀἐμᾶἰἐ κἰρ κἡ ἐὔπλοκαμὸσ̃: in quo succurrit mirari Seruii uiri alioquin doctissimi ĩprudẽtiã: q in Vergilianum illud æææq; insula circes: a uoce ea littora euitãtiũ dixit id nomẽ factũ: cũ appareat Apolloniũ uidisse q apte medeã circes sororẽ. æææ sæpius appellat: ille argonauticon tertio ἄἰᾶἰἡ inqt μὕλλἐἰᾶ λἰπωὼὸσ̃α πᾶ τρἰλᾶ γᾶἰᾶν & rursus in quarto μἡλἐἰᾶ αἰ αἰἡ μἡλἐἰᾶ πἐλᾶσ̃γἰλᾶ γᾶἰᾶν ἡκἰτᾶἰ quibus apparet non a ꝓter nauigãtiũ uoce: sed ab colchidis oppido potius factũ eẽ nomẽ: unde circe a sole ꝓfẽ ĩ italiã est aduecta: quod ipm apud enndẽ Apolloniũ æetæ regis uerba demõstrãt: nũc circeius mõs cõtinens est: ambitũ eius octoginta stadioꝝ clitarchus tradidit. ¶Male focillatã: infirmã ac parũ stabilẽ: de Antonii & Augusti multiplici discordia uariaq; reconciliatiõe Appianus & Plut. abunde scribunt. ¶A ciuili more: a ueteri ciuis officio modestia uerecũdia. ¶Cleopatræ liberis: ex externa & barbara matre: parũq; legitime natis: inter romanos & ingenuos filios testamento relatis.

necessitudies amicosq; oẽs atq; ĩter alios. C. Sosiũ &. T. Domitiũ tũc adhuc cõsules. Bononiẽsib⁹ quoq; publice quod ĩ Antonioꝝ clientela ãtiqt⁹ erãt gr̃am fecit cõsurãdi: cũ tota Italia ꝓ ptib⁹ suis. Nec multo post nauali ꝓlio apud Actium uicit ĩ serũ dimicatiõe ꝓtracta: ut ĩ nauí uictor pnoctauerit.

## De bello actiatico & Alexãdrino: & uictoria eius contra Antonium & Cleopatram.

AB Actio quũ Samum ĩsulã ĩ hiberna se recepisset: turbatus nuntiis de seditione præmia & missionẽ poscentiũ quos ex omni numero cõfecta uictoria Brũdusiũ præmiserat repetit ĩtaliã tempestate in traiectu bis conflictatus: prio ĩter ꝓmõtoria peloponnesi atq; ætoliæ: rursus circa montes

¶PHI. ¶Necessitudines: necessarios & affines. appellatõne necessitudinis ius quoddã & uiculũ religiose cõiũctiõis familiaritatisue significat: uñ & necessarii dicũt officio obseruãtiæ affinitatisue cõiũcti. Existimat Gel. nihil ĩtereẽ ĩter necessitatẽ & necessitudinẽ nã & apd Salu. & apd Ciceronẽ necessitudinẽ repies usurpari ꝓ eo qd' necesse ẽ: sensus ẽ augustũ pmisisse ut oẽs necessarii & familiares ãtoniũ hostẽ iudicatũ seq possent. ¶In antoniorũ clientela: Mos fuit apd ueteres: ut qlibet ppls ac natio romæ suũ patronũ hẽret. ita syracusanos ĩ clientela marcellorũ fu isse legimus: ita lacedemonios in clientela claudiorũ. ita alobrogas pronũ hũisse fabiũ sangã. Similiter bononiẽses mũicipes nri ĩ clientela fuerũt familiæ antoniorũ. in q̃ illustris fuit orator ill. M. An. q apd Ciceronẽ disputat in libris de oratore: q in bello ciuili mariano fuit interfect⁹. Bononiẽsib⁹ cõcessit aug. ut possent iuuare ptes antonianas oĵb⁹ suis suorũq; urib⁹. ¶De cõiũctõib⁹ clietũ & pronũ: q̃ nihil distabãt a necessitudinibus ꝓpinquorũ scribit abunde Dionysius in. ii. & quẽadmodũ clientes pronis ĩdigẽtibus succurrebãt. Sed ne uideãt bononiẽses fuisse ĩ clientela sordidorũ pronum scito familiã antoniorũ fuisse nobilissimã uerustissimãq; ut potæ q̃ ab antone herculis filio & noĵata & oriũda ꝓdat'. unde. M. anto. ab augusto olim in colloquio dictus herculeus. auctores Plutarchus & appiãus. ¶Apud actiũ: actiũ ꝓmõtorium est epiri cũ tẽplo apollinis nobili: ĩ quo loco antonius cũ cleopatra Egypti regia supatus est nauali prœlio ab augusto. ¶In serum: in horã serotinã & uesptinã. ¶Cũ samũ ĩsulã: samos insula est. in mari icario modica: in qua fanũ iunonis antiquum famiger tũ fuit: ut luculenter scribit apuleius in. ii. floridorum. Samos insul a est altera a plinio collocata, ꝓpe itachã apud dulichium: de qua hic uideãt ĩtelligendũ cũ nõ multum distet ab epiro. est & same. est & samothracia diuersæ ab hac & samothracia q̃ fuit domicilium cerimoniaꝝ: Dardanus deos penates detulit in phrygiã: ex phrygia æneas in italiã qui ob id dicti sunt dii samothraces: de quibus iuuenalis. iures licet & samothracum & nrorum aras. ¶Hiberna: loca in quib⁹ hiberno tpe milites hibernare cõsueuerunt: sicut æstiua ab æstiuo tpe dicta. ¶Missionẽ poscentium. honestã: q̃ emeritis stipẽdiis ĩpetrari solebat. supra habunde dictum est de missionib⁹ militarib⁹. ¶Repetit a ĩa: expungẽdum ẽ: alia: & substituẽdum: italiã ibiq; distinguẽdum: ut sit sensus: augustum repetisse italiã: turbatum nunciis & seditione militum: qui erãt apud brundusium ciuitatẽ italiæ portuosã. ¶Peloponesi: peloponesius apie añ appellata & pelasgia peninsula haud ulli tetræ nobilitate post ferẽda: Inter duo maria Ionium et egeum plata ni filio similis excurrit peloponesso nomẽ ĩdidit pelops: qui ex phrygia secum ĩ eã regionẽ duxit ppl'm: auctor strabo ĩ. vii. ¶Etholiæ: etholia regio ẽ græciæ quã Pli. ab acarnania dirimi scribit fluuio acheloo. ¶M. AN. ¶Necessitudines necessarios. i. ꝓpiquos & affines & breui oẽs familiaritatis uiculo ei cõiũctos: Cæsar necessitatẽ ꝓ necessit die. i. iure affinitatis usurpauit: Sẽpronius Asellio necessitudinẽ ꝓ necessitate Gellius in noctib⁹ atticis utriusq; auctoritatẽ uno est capite cõplexus. ¶Domitiũ: is rursus ab ãtonio ad augustũ sub acciacæ pugnæ tẽpus transiit: auctor ẽ Plutarchus. ¶Antoniorũ clientela: Antoniorum enim familia ciuitatem ipsam ueteri patrocinio protexerat: patrocinia apud ro. cum ipsa pene urbe nata Diony-

Necessitas
Necessitudo
Necessarii.
Clietela ciuitatum.
Actium.
Seruii. i.
Samos insula.
Dii samothraces.
Peloponesus unde.

fius credidit: Antoniorum genteꝫ ab antone herculis filio fluxisse tradidit Plutarchus Augustus Antonium apud Appianum alloquens si & herculeo ait æneadarum unus fieri uoluisses. ¶ Cōiurādi: societatē: & fœdus ineundi: atq; aduersus antoniū intellige cōspirādi. ¶ Pro ptibus suis: pro suarū ptiū defensiōe: quo decreto apparebat nihil amplius futurū fraudi bononiesibus ipsis quod in Antonioꝫ clientela fuissent. ¶ Ad actium: ambracii sinus ꝓmont orium: in cuius cōspectu Antonius & cleopatra sunt ab augusto nauali prælio uicti: super bissimum eius belli apparatū: Plutarchus in Antonio explicat. ¶ Samum insulam: quā samū noñ dicit: eam crederē: quæ inter dulichiā & Cephaleniā in alto ante echinades iacet: Sed qa tēpe state iactatū dicit circa pelopōnesi ꝓmōtoria: quū inde brūdusiū hiberna nauigatiōe trāsmitteret de ea quæ inter Miletū & chiū in ora ioniæ sedet: est potius intelligendū: q̄ q̄ nō eo inficias ex illa quoq; priore famo ꝓfectū ob locoꝫ uicinitatē potuisse augustū circa pelopōnesi ꝓmōroria aliquo mō iactari: De samothracia at nullo mō intelligēdum dixerim. ¶ Pelopōnesi: pelopis insula dicī pōt: oli apie appellata: dicta ē & pelasgia: peninsula est quā diuersa lancinant maria ioniū siculum. creticū: egæū myrtoū. ¶ Aetoliæ quæ terra inter acarmaniā est ut Plinius ait & phocidē: Strabo ab ætolo ait Diomedis filio ætolos dictos.

Ceraunia unde

¶ PHI. ¶ Ceraunios: cerauni mōtes sunt epiri a Plinio & Oratio a croceraunia noiant. refert Seruius ceraunia dici a crebris fulminibꝰ: nā græci κεραυνον fulmen appellant. Tertius europæ sinus ab acroceraunniis incipit mōtibꝰ. ¶ Vtrobiq; ideſt utraq; tēpestate: & inter ꝓmōtoria pelopōnesi: & circa mōtes ceraunios. ¶ Liburnicarū: agilium bellicarūq; nauiū a liburnis: qui i illyrico ppli sunt: q olim nauibus uelocibus usi uelocitateq; ꝑcipuis ioniū mare isulasq; ꝑdabant: qua ex cā romani naues leuitate celeritateq; ꝑstantes appellauere liburnicas sicut refert Appianus in libro ilyricoꝫ: Vegetius quoq; lib. iiii. de re militari de liburnicis ita scribit augusto dimicante actiaco prælio cum liburnorum auxiliis præcipue uictus fuisset Antonius experimento certaminis patuit esse liburnorum naues ceteris aptiores: ergo similitudine & nomine usurpato ad instar earumdem classem romani principes texuerunt liburnia namq; dalmatiæ pars est: cuius exemplo nunc naues bellicæ fabricantur & appellantur liburnæ: hactenus Vegetius a lucano quoq; liburnæ dictæ sunt illo uersu: ordine contentæ geminocreuisse liburnæ: Plinius & tráqu illus liburnicas uocát. Iulius firmicus liburnicum imperium usurpat pro nauali scribens q̄ liburnicum illi committitur imperium: quicunq; natus est in. x. parte piscium. Apud Iuuenalen in eo loco. ingenti curret sup ora liburno: sicut alibi quoq; declarauimus: neq; currus neq; lectica significat ꝓut cōmētatores existimāt: ed seruus lecticarius. a locis enim serui denoiant: ut syri & cappadoces apud Martialē sic liburni apud Iuuenalē & est sensus. Diues ille delicatus & ꝑotēs lectica gestabit: & uehet sup ora uiroꝫ cū lecticarii ex liburnia ingētes & staturosi supemineant. usus est nūero singulari ꝓ plurali more poetico & historico. ¶ Armamentis: armaméta sunt nautica instrumēta sicuti funes & uela. Armaméta nauis singula erunt uendicanda: ut ait ulpianus: armētariū uero significat repositoriū armoꝫ & nauiū receptaculū: q̄le fuit illud qd athenis philon fabricauit mille capax nauiū Spartum ut a it Pli. est in usu nauiū armamētis. Ex lino quoq; nauiū armaméta fuisse ꝑhibent eruditi apud Homeꝫ. armaméta nō solū de nauibus sed de aliis rebus dici posse testis ē idē Pli. q loquit de uineaꝫ armamētis. ¶ Gubernaculo. s. nauigii: adminicula gubernādi nauigiū tiphis ꝑm iuenit. ¶ Asiæ, puīciæ. nā agrippa in duas asiā ptes diuisit: unā inclusit ab oriēte phrigia & licaonia: alterā determiauit ab oriēte armenia minore. autor est Herodotus in melpemone asiam ab uxore ꝓmethei nomē eē sortitā. ¶ Siriæ: refert iosephus assirios q̄ postea syri dicti sūt ab assuꝝ hebreo denoiatos. ¶ Cōfugerat post cladē actiacā. ¶ Ad mortē adegit. Antonius existimās cleopatrā sibi mortē cōsciuisse emetiꝑm uulnere pcussit: ne illi supstes esset mox cū audisset illā uiuer iussit se ad eā deportari: a q̄ ītra monumēta tractꝰ & alligatus funibꝰ e feneſtra demissis: quod spectaculum plane fuit miserabile: Antonius petiit uinū potui sibi dari ut ita celerius moreret: moxq; cū cleopatrā admonuisset ut sibi ac rebus suis cōsuleret expirauit. hāc historiā Paulus oro ius explicat his uerbis Antonius se ferro trāsuerberauit ac semianimis ad cleopatrā i monumētū in quod se illa mori certa cōdiderat platus est. Cleopatra postq̄ se ad triūphū seruari inrellexit uoluntariā mortē petens: serpētis ut putatur morsu in siniſtro tracta brachio exanimis inuenta est: fruſtra cæsare etiā psyllos admouente. qui uenena serpētium e uulneribus hominum haustu reuocare atq; exugere solent.

Liburnicæ q̄. Liburnæ Liburnus seruus.

Armamenta. Armamentarium. Armamenta uinearū

Nomen asiæ. unde Assirii uñ.

Antonius tractus pfe neſtram mors antonii & cleopatre

¶ M. Ant. ¶ Ceraũios: mōtes uñ terti europæ sinꝰ icipit epiri sūt mōtes a crebris fulminū casibꝰ dicti græci τοῦς κεραύνιους fulmia dicūt. ¶ Liburnicaꝫ expedītissimaꝫ nauiū: Pli. icursuq; ceu liburnicaꝫ rostris effodiūt: Hora. Ibis dixit liburnis ĩter alta nauiū: ut sit hoc liburnū nomē rei a liburnis ppris ipi nauigii iuētoribꝰ: datū ē & liburnū currus ad sil itu diuē nauis ipsius cōstructū. Iu. & īgēti currit sup ora liburno: ē & uiator liburnꝰ dictus idē satirus clamante liburno currite iā sedit. ¶ Armamentis: nautico apparatu: nauticis instrumentis. ¶ Gubernaculo: clauo: Ver. Clauumq; affixus & hærens nusq̄ amittebat: & paulopost cunq; gubernaculo liqdas ꝓiecit i undas. ¶ Desideria militū: q̄ a militibus eflagitarētur. ¶ Asiæ minoris .s. ¶ Syriæq; ut phœnitiæ: & iudeæ expeditionē lōgissimā i arctissimū cōiecit uerboꝫ orbē. ¶ Seras cōditi

ones.rebus perditis tentatas:petierat Antonius ut Plutarchus tradit:ut priuato sibi athenis agere liceret. ¶Ad mortem adegit:ad consciscendam sibi mortem compulit.

Cleopatræ quã seruatã triũpho magnope cupiebat etiã psil los admouit: qui uenenũ ac uirus exugerent:quod periisse morsu aspidis putabatur. Ambobus cõmunẽ sepulturæ honorẽ tribuit:ac tumulũ ab ipsis inchoatum pfici iussit:Antonii iuuenẽ maiorẽ,de duobus Fuluia genitis simulacro Diui Iulii: ad quod post multas & irritas preces confugerat arreptum interemit. Item Cæsarionem quem ex Cæsare patre Cleopatra concepisse prædicabat;retractum e fuga supplicio affecit. Reliquos antonii reginæq; cõmunes liberos

¶PHI. ¶Cleopatræ psyllos admouit. psylli populi sunt in aphrica a psyllo rege dicti ut refert plinius i.vii.quoꝝ corpi ingenitũ fuit uirus exitiale serpẽtibus:ex cui⁹ odore sopirẽt eas. scribit cor.celsus i.v.q; memoratu dignũ:psyllos nõ hñe sciam aduersus uenena ꝓcipuã sed audaciã usu ipso confirmatã:q; uulnera exsugunt:nãq; uenenũ serpẽtis nõ gustu:sed i uulnere nocet:ergo qlqs exẽplũ psylli secut⁹ exuxerit:& ipe tutus erit & tutũ hoiem ꝓstabit. De psyllis lucan⁹. Gẽs unica terras icolit:asæuo serpentũ inoxia morsu:Marmaridæ psylli:par lingua potẽtibus herbis. Cæteꝝ quẽadmodũ psylli ui austri & spiritu obruti ad unũ oẽs iterierint fabulose magis q̃ historice herodotus & gelli⁹ ꝓdiderũt. Plut.quoq; auctor ẽ catonẽ iter ꝓ deserta libyes factũ tantẽ secũ psyllos duxisse:q morsibus serpẽtũ mederent ꝓti ore trahẽtes uenenũ ꝓti serpẽtes cãtibus mitigantes. psylli reliquaꝝ uenena terraꝝ iuehẽtes q̃stus sui cã pegrinis malis ipleuere Italiã in quã scorpiones quoq; ex africa iportare conati sũt. ¶Seruatã triũpho.augustus iussit ,pculeiũ curare ,ꝓ uirbus ut cleopatrã uiuẽs in suã ueniret ptãtẽ:solicitus.n.erat ,ꝓ pecuniis cõgestis & simul adgloriã suã putabat ptinere:si illa i triũpho duceret. Referunt historici cleopatrã cũ de iduſtria ab augusto idulgenti⁹ tractaret dicere solitam fuisse græce ὀυὸρὶ ἄμβεὺσὸμαὶ qđ latine significat nõ triũphabor. ¶Exugerẽt.sugẽdo educerent extra herẽtq; de corpe a sugo fit suctus:ꝓ exuctõe:qua dictõe peculiariter utit⁹ pli. ¶Morsu aspidis. In ,ꝓptiãis cõmẽtariis nõ indiligẽter opior pscripsimus quẽadmodũ cleopatra aspida serpẽtẽ i ficis furti sibi deferri iussit cui irritatæ brachiũ denudatũ porrexit mordẽdũ & sic morte quasi sõno soluta ẽ. Ad qđ alluſit oratius i.i. carminũ:fortis & aspas tractare serpẽtes sũt q opinentur eam ueneuum habuisse delibutorium in lamina quadã cõcaua quã sub crinib⁹ occultabat.augustus cũ de uiuẽte cleopatra triũphare nõ posset ei⁹ imaginẽ tulit i triũpho cũ aspide mordic⁹ affixa.ppea cecinit,ppti⁹:brachia spectaui fixis ad morsa colubris. Plures ãt sunt aspidũ spẽs:dispesq; effectus ad nocẽdũ ut scribit solin⁹ i polihysto re. Illa qua periit cleopatra hypnale noiatur ,ꝓpterea q; sõno necet q græce dr hypnos.uñ & aspidũ sõnifica uim appellat. plinius:q ẽt i.xxix.sic tradit.aspides pcussos torpore & sõno necãt oium serpẽtiũ minie sanabiles. Cinna i poematis sõniculosam uocat aspida.nõ q; ipsa sõni plena sit sed q; sõnũ letifeꝝ pcussis imittat.hẽt aspis iterneciuũ bellũ cũ ichneumone q loricat se limo & ,ꝓgressus in pugnã inuadit aspida in fauces in dimicatiõe caudã attollẽs:q̃ excip ict⁹ irritos de hoc itellexit lucan⁹ illo uersu q ẽ i.iiii.pharsaliæ.aspidas ut pharias cauda solertior hostis ludit ¶Cõmunẽ honorẽ.augustus admiratus cleopatræ i obitu generositatẽ:magnifice ac regie illã una cũ antonio sepeliri iussit. ¶Tumulũ.quo cõditus erat sepultus q;.M.Antoni⁹ cleopatræ mãibus magnifico ac regio funere:quẽ corona ipsita corõauit. ¶Antoniũ maiorẽ.scribit Plutarch⁹.vii.fuisse filios mar. antõio ex trib⁹ uxorib⁹ fuluia octauia & cleopatra atyllus antõius q erat maior natu ex fuluia necatus est a cæsare augusto.theodor⁹ pueri pedagogus q illũ cæsari ,ꝓdiderat cũ ceruix adolescẽti iussu cæsaris abscideret:lapidẽ ꝓciosissimũ quẽ circa collũ gestabat clã subripuit:cuius crimis accusat⁹ & cõuict⁹ ad crucẽ dãnat⁹ ẽ. Ad qđ cõfugerat.q ad statuã pricipis cõfugerat uiolari nõ solebat. Legim⁹ apud liuiũ:magiũ cãpanũ: q uictus fuerat ab annibale cõfugisse ad statuã regis ptolomei. Inde apud iurisc on.scriptum est de seruis qui ad statuam sacram principis confugerunt:Seneca quoq; ait.liceat seruis ad statuam cæsaris confugere. Verum filio antonii nihil profuit confugisse ad simulachrum diui iulii:nam illic fuit interemptus. Cæsarionẽ supplicio affecit.augustus interfecit cæsarionem:quem cleopatra quidem mater cum magna ui auri & argenti in indiam miserat. Sed rhodon pedagogus per fraudem quasi cæsar eum in societate imperii uocaret reduxerat: De cæsarione cum sententias amicorum siscitaretur augustus:dixisse arrium philosophũ ferunt non esse probandam cæsaꝝ multitudinem. Regiæ cleopatræ.

¶M.AN. ¶Seruatã triumpho:ut eã in triumpho duceret. ¶Psyllos:psylli a psyllo rege:ut Agatarchides scripsit:cuius sepulchꝝ i pte fuit syrtiũ exitiale serpẽtibus uirus genti igenitũ:cuius odore eas sopirẽt :a nasamonib⁹:ut Plinius tradit se deleti:Herodotus in expeditiõe quã adnersus austꝝ suscepissẽt: totũ genus arenis obrutũ interiisse ait:sed de his Lucanus lib.pharsalidos ultimo lõge plura. ¶Putabat: Plut.quoq; & strabo i dubiũ trahunt q̃ cleopatra ui pierit:q̃si tũ quoq; quũ extincta ẽ paꝝ cõstiterit q̃q̃ Augustus aspide mãmæ affixa eius imaginẽ i triũpho tulerit:Ver.patrio inqt uocat agmia sistro nec dũ et gẽminos a tergo respicit angues. ¶Tumulum:ab ipsis ichoatũ:Mar.nec sibi regifico placeat cleopatra sepulchro. ¶Ex fuluia genitis:septem ex fuluia octauia & cleopatra liberis Antonio supstites fuere: atq; omnium maximus natu atylus cognomine:qui a theodoro pedagogo augusto traditus:eius iussu occisus est. ¶Cæsarionẽ hunc quoq; magna ui auri a matre ut in indiam effugeret missum ex itinere:quasi in regni societate reuocatur rhodon pedagogus augusto perdendum dedit.

De psyllis

Verbũ cleopatre

Suctus

Aspidis, morsu piit cleo. aspis hypnale

Sõniculosa

Locꝰ lucã

Mors cæsarionis

Nõ ꝓbãda cesaꝝ multitudo

¶PHI¶Non ſecus ac nō aliter q̄. Reliquos fouit. plutarchus ī antonio ſic ait Cæteri filii apud octauiam educati ſunt: q̄ cleopatrā antonii & cleopatræ filiā ſube humaniſſimo & pulcherrīo regi dedit: antoniū uero ex fuluia genitū ita magnū apud cæſarē fecit: ut poſt agrippā & liuiæ filios prīas partes obtineret. ¶Cō ditoriū. alexādriæ ps regiæ ẽ illud: qđ corpus appellat. id aūt circuitus qdā eſt: ī quo regū erāt ſepulturæ & alexādri magni: cuius corpus ptolomeus lagi filius pdicæ abſtulit: detulitq; alexādriā: qđ in alueolo aureo fuit repoſitū: ſed coccas ablato aureo repoſitorio uitreū repoſuit auctor Strabo li. ultīo: de ſepulchro alexādri ita cecinit lucan⁹. Illic pellei ꝓles ueſana philippiſelix non ſecus ac neceſſitudine iūctos ſibi cōſeruauit: & mox ꝑ ꝑdo iacet: Tranqllus cōditoriū appellat illū alueolum & locula mentū. In quo recōditū erat cor pus alexādri. Cōditoriū. n. a cō dendo dictū. amianus marcelli nus cōditorium appellat mura lium tormētoꝝ repoſitoriū ma chinarū. petronius arbiter cōdi torium ī quo erant repoſita ſe pulchra claudi ſolitū fuiſſe oñ dit: cum ait: ꝑcluſis uidelicet cō ditorii foribus ut ſiqs ad monu mentū ueniſſet putaſſet expiraſ ſe ſup corpus uiri pudiciſſimā uxorē. Idē in cōditorium ēt ꝓſe cuta eſt defunctū poſitumque ī hypogeo græco more corp⁹ cu ſtodire cepit ex hoc cognoſcimus cōditorium dici repoſitoriū monumētoꝝ: quod foret ſubterraneū. hypo gea. n. græci dicunt ſubterranea: quæ dictio frequēs eſt adpud Ioſephū & egeſippū. ¶Prolatū atq; deprom ptū. ¶Regē. ſ. alexādr̄. ¶Nō mortuos. ptolomeos: tāq̄ illi uere mortui ſint: de quoꝝ uita & obitu pariter ſileō: & tales nimiꝝ fuere ptolomei: q oēs poſt tertiū male uixerūt delitiis corrupti. oīum uero peſſime q̄rt⁹ & ſeptīus & ultīus auletes. q ꝑter alia flagitia ēt choraulā exercuit. Pene ſimile ē illud alexādri magni exem plū: q cū achillis ſtatuā coröaſſet: interrogat⁹ nunqd & pidis citharā uidere cupet. rñdit illā curæ ſibi nō eſſe achillis uero citharā ſe q̄ſiuiſſe: q̄ ille fortiſſimoꝝ uiroꝝ geſta & res īclytas decātare ſolebat. ¶In ꝓuīciæ for mā. dixīus ſupra ꝓuīcias appellitari regiōes lōge ab italia acqſitas bello a porro uel ꝓcul uicendo dictas: ad quas regēdas rōani mgrat⁹ mittebant: ſcribit Ci. ſiciliā primā oīum ꝓuīciā fuiſſe appellatā. De prouīciis ita ſcribit egeſipp⁹ li. ii. rōani cū ī ius ſuū uicēdo redigerēt ꝓcul poſitas regiōes appellauere ꝓuīcias: ægypto ꝑ auguſtū ꝓuīciæ factæ ꝓpoſit⁹ fuit cor. gal. ¶Annonæ urbicæ. rōane. nā ab urbe urbicus & urban⁹ deriuat: ſi cut ab oppido oppidicus & oppidan⁹. gellius. qd inq̄ oppidici dicitis mihi. qđ āt ægypt⁹ eēt annone romāæ ſubſidiū docēt hiſtorici & teſtat⁹ pli. ī panegyrico his uerbis: pcrebuerat antiqt⁹ urbē nīam niſi opib⁹ egypti ali ſuſtētariq; nō poſſe. Supbiat uētoſa & iſolēs natio: q uictorē populū paſceret. Egeſipp⁹ & ioſeph⁹ tradūt anonā q̄tuor mēſiū ſingulis annis po. ro. miſtrari ab egypto ſolitā. ¶Eſtuat. iundat incremēto. nili āt icre mētū iuſtū ē. xvi. cubitorū. & ut auctor ē pli. ī. xii. cubitis famē ſentit ægyptus. In. xiii. etiā nū eſurit. xiiii. cubi ta hilaritatē afferūt. xv. ſecuritatē. xvi. dlicias. In cōmētariis cæſaris traditū ē alexādriā hīe ſpec⁹ ad nilū ptinē tes: qbus aqua in priuatas domos īducit. Nilus uice colōi fūgēs & fecūditatis parēs ubertat egyptū. ¶Obli matas. limo adductas & ceno obrutas: obliare. n. eſt limo replere & ita meat⁹ claudere: Virg. ſit genitali ar uo & ſulcos oblimet iertes. Seneca eodē uerbo uſus ē de nilo ſcribēs ī quarto q̄ſtionum: cū ait: Fertilē egyptū facit nil⁹. Iuuat agros duab⁹ de cāis & q ꝓ iundat & q ꝓ obliat. exiſtiat ſeruī⁹ nilū dici q̄ſi νὴ ἐᾶνὶ λάιν hoc ē nouū limū trahentē quo obliet. hoc ē limo obturet ægyptū & oppleat hanc hiſtoriā ita ſignat ſextus aurelius: Re gionē ægypti inundatōe nili difficilē inuiāq; paludib⁹ ī, puīciæ formā redegit: quā ut annōæ urbis copioſā efficeret foſſas ī curia uetuſtatis lio clauſas labor militū patefecit. ¶Deterſit. repurgauit: dduxit: patefecit ¶Quo. ur. Nicopoli. nicopol græce dī ciuitas uictoriæ: nicopoli ædificauit auguſt⁹ uictoriæ ſuæ cognomē ꝑponens: qua antoniū cleopatrāq; ſupauerat. Nicopolis auctore ſtrabōe egregia ī colarū multitudīe habū dans amplificat⁹ ī dies latos fines hūs⁹ & hoſtilib⁹ ornata ſpoliis. memit pli. ciuitatis nicopolitanæ: q̄ liberā fuiſſe⁹ prodidit. ¶Quīqnēnales. erat nicopoli lucus cū ginaſio ſtadioq; ad qnquēnale ludorū certamē appa tus: ludi actia uocabāt actio apollini cōſecrati: q pri⁹ & a finitimis agebātur. a cæſare uero auguſto honori ficēti⁹ celebrati fuerūt. ad ludos hos actiacos alluſit Vir. ī honorē auguſti ſic ſcribēs actiaq; iliacis celebrāus littora ludis. ¶Vetere apollinis tēplo. uet⁹ actii apollinis tēplū ī tumulto cōditū fuiſſe teſtis ē ſtra. ī. vii. Idē ī. x. mēorat fanū fuiſſe apollinis ī leucate ex quo ſalt⁹ fiebat ad ſedādos amores cui⁹ rei mētio quoq; fit ī epi ſtola ſapph⁹: de tēplo apollinis apd actiū ueteri meminit maro: hoc ampliauit auguſt⁹ poſt uictoriā naualē. ¶M. AN. ¶Pro cōditōe cuiuſq; Plu. ī Antōio demōſtrat q̄ pietate reliquos ei⁹ liberos Auguſtus fouerit. ¶Cōditoriū: qđ ī muſeo fuit: ut Str. ſcribit regiæ dom⁹ pte: ubi alexādri & Ptolomeorū corpa aſſeruabant ſed cōditoriū ſimpl̄r ꝓ loco quo corp⁹ ipm erat clauſū accipias: Alexādri magni corp⁹ ut idē auctor tradit: Pto. lagi filius pdicæ ademit ex babylone delatū Alexādriæq; intulit. ¶Floribus aſperſū: patriū ī Auguſto

non ſecus ac neceſſitudine iūctos ſibi cōſeruauit: & mox ꝑ cōditiōe cuiuſq; ſuſtinuit ac fouit. De geſtis ꝑ eū ī ægyto.

PEr idē tēpus cōditoriū: & corpus magni alexandri quū ꝓlatum e penetrali ſubiecīſſet oculis corona aurea īpoſita ac florib⁹ aſperſū ueneratus ē conſul tuſq; nū & Ptolomeū īſpicer uellet regē ſe ait uoluiſſe uide re nō mortuos. Aegyptū ī puinciæformā redactā ut feracio rē habiliorēq; ānonæ urbicæ redderet: foſſas oēs in quas ni lus eſtuat oblimatas lōga uetuſtate militario opere deterſit. Quoq; actiacæ uictoriæ memoria celebratior: & īpoſterum eſſet: urbem Nicopolim apud actium condidit ludoſq; illic quinquennales conſtituit: & ampliato uetere apollinis tem plo locum caſtrorum quibus fuerat uſus exornatum naua

Cōditoriū

hypogea.

flagitioſi ptolomei

Dictū alexandri

Prouīcia

Vrbicus Vrbanus

Romę ānonā ſtrabat

incremētū nili

Oblimare

Nicopolis

Actia ludi

Saltus ex leucate

morē expreſſit. Ver. manibus date lilia plenis purpureos ſpargā flores: Plinius & iā tunc coronæ deorum honos erant larium publicoꝝ priuatoꝝq; ſepulchroꝝ. ¶ Ptolemæum nō dicit quē: ſed eum ſuſpicari libet q Alexandro ſucceſſit: q fuit lagi filius. ¶ Regem ſe uoluiſſe uidere. figurate Alexandꝝ intellexit: nam ad Ptolemæum nō eſt cur referas de ptolemæoꝝ ſerie: Strbo ioſephus: Euſebius & Iuſtinus copioſe ſcribunt ¶ In formam ꝓuinciæ: qđ. C. Cæſar uerit⁹ fuerat faceꝛ: ſed de ꝓuinciis: ne oĩa unū in locū congerant⁹ opportuniore loco dicemus. ¶ Nilus æſtuat: de curſu & ĩcrementis nili: Pli. qdē multa: ſed herodotus multo plura. ¶ Oblimatas: limo repletas. ¶ Militum labore: militibus opi adhibitis. ¶ Nicopoli: uictoriæ: ut eſt apd ſtrabonē ciuitatē: Plinius colōia auguſti actium cum tēplo apollinis nobili ac ciuitate libera nicopolitana. ¶ Ludos quīquēnales: quinto quoq; anno celebrādos inſtar īquit Strabo olympioꝝ ludi actiaci deſigant⁹ actio apollini cōſecrati eoꝝ curæ lacedemonii ꝓfecti actia eodē auctore añ Auguſti tpa celebrabant⁹: ſed auguſtus honorificenti⁹ edidit. ¶ Vetere apollinis tēplo. Strabo & Maro auctores ſūt uetuſtum ibi fuiſſe tēplum & formidatus nautis apiſ apollo: Thucidides: ἐνἄκτίῳ ἀνἄκτοῦ ρἰᾶσ γῆσ ὀὖτοῦ ἱἐρὸὖ τοῦ ἄπο λὸνοσ ἐσἰ πρὸτῶν σὖμ ἄτἰ τὸὖ ἄμπρἄκἰκοῦ κολπὸὖ. ¶ Locum caſtrorum: ubi caſtra aduerſus Antonium fuerat metatus.

libus ſpoliis Neptuno ac Marti conſecrauit.

De coniurationibus & cōſpirationibus contra eum.

TVmult⁹ poſt hæc ac ēt reꝝ nouarꝝ initia cōiurationeſq; cōplures priuſq; inualeſcerēt indicio detectas cōpreſſit: & alias alio tpe: Lepidi iuuenis: deinde Varronis Murenæ & Fannii Cepionis. Mox. M. Genati: exin Plauti Ruffi. Luciiſque Pauli progenerī ſui ac præterhas. L. Audaxii falſarum tabularum rei: ac neque ætate: neq; corpore ītegri. Themaſini epicadi ex gēte parthica hibridæ

¶ PHI. ¶ Naualibus ſpoliis. ſūt īqt & ſtrabo naualia iuxta apollinis actii tēplū: ī qbus cæ. unde uigīti naues deciaꝝ noie repoſuit: mēoriæ ꝓditū ē & naualia & naues ĩcēdio deflagraſſe. Neptūo qa ī undis neptūo dicatis nauale ꝑliū geſtū ē. ¶ Mar. tāq; belloꝝ ꝑſidi & rōanæ gētis auctori. Oſci mārtē uocāt martē uñ cognomīa mamercoꝝ: & mārti dicti ppli Siciliæ. ¶ Indicio d tectas. Index ē q facinoris cuius ipſe eſt cōſci⁹ latebras indicit impunitate ꝓpoſita (auctor aſcōius. ¶ Inualeſcerēt. roborarent⁹ atq; augeſcerent. Var. murenæ. de his cōiuratoribus ſic loqt⁹ liuia auguſti uxor apud ſenecā in prīo de clementia. ſeueritate adhuc nihil ꝓfeciſti Saluidienum lepid⁹ ſequut⁹ ē: lepidum murēa: murenā cæpio: cæpionē egnaci⁹: ut alios taceā quos tm̄ auſos pudet & paulo ſupra inqt auguſt⁹. Ego ſū nobilib⁹ adoleſcentulis expoſcitū caput ī quo mucrōes acuāt. Idē ī li. de breuitate uitæ. In ipſa urbe murene cepiōis lepidi egnatioꝝ mucrōes ī auguſtū acuebāt. porphirio ſētiī ſuī murenā & cæpionem fratres fuiſſe ꝓculeii cum qbus bōa ſua æquis partibus diuiſerit: cum illi bello ciuili ſpoliati fuiſſent. ¶ Progeneri. ſocer magnus dī uxoris meæ auus qui & ꝓſocer dī & ego ſum illi⁹ ꝓgener & auus me⁹ ſocer magnus eſt uxoris meæ: illa illi ꝓnurus. auctor modeſtinus iuriſcōſultus: Lucium paulum ꝓgenerꝝ auguſti appellat⁹ tranqllus: qm̄ iuliā illius neptem uxorem habebat: ſicut īferius declarabit⁹. Seneca tiberium appellat ꝓgenerꝝ pōponi attici qa uxorē duxerat a grippinā alius neptem ex. M. agrippa genitā. Verba ſenecæ ſūt ex lib. iii. epiſtolarum. Nomen attici pire ciceronis epiſtolæ nō ſinunt. Nihil illi poſuiſſet gener agrippa. & tiberius progener. & druſus cæſar pronepos. ¶ Falſarum tabularum rei. ad legem corneliam de falſis declarat⁹ qui nam pœna falſarum tabularum teneant⁹: nam qui teſtamentum deleuerit reſignauerit: quiue teſtm̄ falſum ſcripſerit: qui in tabulis falſum fecerit pœna falſarii damnat⁹. pœna autem falſi deportatio eſt. & oĩum bonorum publicatio. Verres aliquot dānauit tāq; publicas tabulas corrupiſſent. ¶ Hybride. hybride ſicuti docet porphirio dñr canes qui ex ĩparibus parētibus nati ſunt hoc eſt ex uenatico & gregario. ꝑ hanc ſimilitudinem q patre romano & matre pegrina natus eſt uel ecōtrario hybrida appellat⁹. Pli. uero in. viii. ſcribit hybridas uocari ſues ex fero & dōeſtico ſue ꝓgenitos: quæ appellatio ad homines quoq; trāſlata eſt: adeo ut caius antonius collega ciceronis in conſulatu hybrida uulgo diceretur: dicuntur autem hybride a uerbo græco ὑβγἰξω quod ſignificat contumelior & conuicinior & ὕβρἰσ contumelia dicitur: quaſi ꝑ contumeliam nati quales ſunt ex adulterio ꝓcreati. Martialis. hybridarum grex iam tibi foret plenus. Valerius maximus auctor eſt quintum uarium cognominatum fuiſſe hybridam propter obſcurum ius ciuitatis. ſenſus eſt tranquilli auguſtum compreſſiſſe coniurationem temeſini epicadi: qui erat hybrida e gente parthica tanq; patrem habuerit romanum matrem uero ex gente parthorum uel ecōtrario.

¶ M. AN. ¶ Naualibus ſpoliis: nauali prælio captis: Strabo auctor eſt decimæ noīe naues. xx. ī naualibus ipſis repoſitas. ¶ Inualeſcerent: ualerent. ¶ Poſt hæc: ultra ſi. n. ad tempus id referas non procedit quum uiuo etiam Antonio periculoſis auguſtus coniurationibus petitus ſit. ¶ Reꝝ nouarꝝ initia: nouos reꝝ motus. ¶ Inualeſcerent: ualidæ fierent. ¶ Lepidi iuuenis: lepidi triūuiri filius fuit: Liuius eius coniurationis meminit. ¶ Murenæ: quem Auguſtus caſtritio indice oppreſſit. ¶ L. Pauli: pauli cenſoris filii. ¶ Progeneri. ſ. auguſti: nā iuliam ex agrippa: & iulia auguſti filia genitā uxorem duxerat: ꝓgenero ꝓſocer reſpōdet qui eſt ſponſæ auus: Ouidius cuiq; ſenex nereus ꝓſocer eſſe uelit: Siquidem thetidis pater eſt nereus. Sunt qui eacus legāt. ¶ Falſarum tabularum: falſo ſeu fraude ſignatarum. ¶ Neq; ætate neq; corpe ualidi: ſenio & morbo confecti. ¶ Themaſini epicadi: fuit Cornelius epicadus grammaticus ſyllæ dictatoris li-

bertus:eiusdē ne an alterius partū intelligi potest:Macrobius tñ epicadi meminit:Epicadū inqt refert herculem occiso gerione.¶Hybridæ:ex apro & sue:fero duo & domestico cōceptos hybridas dixere:manifeste.n.& ad homines in contumeliam transfertur:ὑβρίζω.n.græce contumelia dr:quod Tranquillus significanter expressit romanum hominem parthica gente creatum demonstrans.

¶PHI.¶Ad extremum thelephi.s.cōiurationē cōpssit.hoc.n.uerbū ad singula repetendū,est.

Nomēculatores qui

¶Nomēculatoris.nomēculatores dr qui memoriā unūquēq; noīati calare.i.uocare didicerūt uñ & illis nomē:quoꝝ opa potissimū utebant cādidati ut sibi i pētēsando suffragatores noīa ciuiū suggererēt:uñ & alio noīe fautores antiquit⁹ dicti sūt.uetetres romāi cū seruoꝝ legiōes dōi hērent quoꝝ noīa ignorabant mācipioꝝ.cā nomēclator erat adhibēdus:ut elegāter scribit pli.Cato uticēsis laudat ab historiis:q; legē seruauerit q̄ cādidato nomēclatores adesse uetat:ut p seipm sine nomēclatōre noīati salutaret ciues romanos prēsaretq; suffragatores.Augustus auctore macrobio quondā nomēculatori suo:de cuius obliuiōe q̄rebat dicēti nūquid ad foꝝ mādas?accipe inqt cōmēdaticias:qa illic neminē nosti.Refert spartian⁹ adriauū tāta mēoria fuisse p̄ditū:ut noīa plurimis sine nomēclatore reddiderit:ita ut no mēclatores suos sæpius errātes emēdauerit.Nomēculatura uero dr quasi nūcupatio q̄dā & noīatio.¶Vltiæ sortis.seruilis & sordidæ cōditōis qualis ē nomēclatoris & hybridæ.¶Aridasius.quē supra eū dixit falsaꝝ tabulaꝝ.¶Epicadus.quē uocant hybridā.Fuit alter cornelius epicadus grāmaticus syllæ dictatoris libertus:quē tranqllus iter grāmaticos nūerat i libello d grāmaticis.¶Ex isula.scribet ifra trāqll⁹ quēadmodū august⁹ agrippā nepotē abdicauit ob ingeniū sordidū:& i dies amētiorē in īsulā trāsportauit:Iuliā quoq; filiā relegauit in īsulā:& demum post quīquēniū ex isula transtulit in cōtinētē:sensus ē trāquilli,aridasiū atq; epicadū destinasse rape ex isulis iuliā augusti filiā & agrippā nepotē:cū thelephus destinasset augustū & senatū trucidare.¶Debita fato.uetus ē uerbū prīcipatū nō nisi fato dari.Lāpridi⁹ uero dixit:Impatorē fortūæ eē.nā & miti⁹ bōi reges fuerūt & pessimi īparūt.¶Lixa.lixæ ministri sūt militū:quoꝝ officiū ē ut aquā submīstrēt:quā uetetes lixā uocauerūt de lixaꝝ significatōe lege noniū & festū pōpeiū de his dixit Syllius li.v.pūicoꝝ.Inutile marti lixaꝝ uulgus Et luc.ait i.ix.stat dū lixa bibat.Scipio apd liuiū i cōciōe militari actiū umbꝝ gregariū militē seditiōis princi pē appellat semilixā quasi semimācipiū noīe ordido & ignominioso.p̄terea scribit Var.lixulas & semilixulas uocabulo sabio dici circulos ex farina caseo & aq̄ cōmixtos:& iter cibaria numerant iāitorib⁹.s.augusti q sūt i nūero seruoꝝ.¶Cultro uēatorio.uenatores nō solū armant uēabulo sed ēt cultro breui q dr uenatori⁹ muniunt de quo ait marcialis in apophoretis.hic breuis i grādē comius ibit apꝝ.¶Inops ne mētis.mētecaptus:& ut antiq dicebāt mēceps:tales.n.p demētiā multa faciūt temere.¶Quæstiōe.tormētis.apud iurisconsultos titul⁹ ē de q̄stiōib⁹:quo significat seruos i q̄stiōe torquēdos eē.apud eosdē titulus ē de senatusconsulto syllaniano.ubi sic scribit ulpian⁹:q̄stionē aūt sic accipim⁹ nō tormēta tñ sed oēm iquisitionē.apud oratores sūt cōmūes loci a q̄stiōib⁹ cōtra q̄stiōes.¶Nihil exprimi.scribit iurisconsult⁹ plerosq; paciētia siqe duritia tormētoꝝ ita torméta cōtinere:ut exprimi ab eis ueritas nullo mō possit.¶Per se.suo ductu:nō āt p legatos:qbusq; ipse pñs nō solū iterfuit sed p̄fuit.expeditiōes nō mādauit aliis sed ipsemet sūpsit.¶Dalmati cū scrib.ap.dalmatas natōnē illyricā:dōitos fuisse ab augusto:q fāe fatigati se illi ddiderūt & obsides nūero septīgētos ex ppriis filiis exhibuerūt:ab his recepit signa:q̄ gabinio ademerāt & i porticu octauia suspēdit.¶M.AN.¶Ad extremū:nouissime.¶Serui nomēculatoris q̄si dicat & fortūæ & officii sordidissimi:erāt.n.nomēculatores q ciuiū noīa mēoria tenebāt uocabātq; quū op⁹ erat:Seneca hēbis cōuiuas:quos ex turba salutātiū nomēclator digesserit & rursus nēo uer⁹ nomēclator q noīa nō reddit:ab ipa uocādi rōne nomēculator dict⁹:uñ & nomēclatura:Pli.& sit q̄dā i his nomēclatura.¶Vltiæ sortis:sordidissimæ fortūæ:ut ad nomēclatorē & hibridā id referas.¶Andasius & epidacus:frigide nimis rē tātā attigisset nisi coniuratoꝝ saltē subiecisset cōsilia.¶Iuliam filiam:ad neptis differentiam:quæ & ipsa Iulia est nuncupata:sed hæc de qua nunc Augusti filia:illa uero neptis cæterum utraq; adulterii conuicta i insulas ut postea dicet est relegata.¶Agrippā nepotē:hunc iuliæ & agrippæ filium ob ferox īgenium & surrētū prīo augustus se posuit:mox & i cāpaniæ īsulas deportari iussit.¶Lixa:q exercitum q̄stus cā sequebantur lixæ a maioribus sūt dicti ut festo placet:Nonius qui militibus aquarentur ab eo quod ueteres aquam lixam dixerint a ministerio lixas nominatos credidit:alii a lixa q herculē & ipse secutus sit:quidā a quæstu liguriēdo:quia quæstus gratia sequerentur exercitum:sed a lixe melius nomen factum .i. cinere dixeris quo utuntur illi in tergenda,

ad extremum Thelephi mulieris serui nomenculatoris: Nā ne ultimæ quidē sortis hominum conspiratione & periculo caruit. Aridasius atq; Epicadus Iuliam filiam & Agrippam nepotem ex insulis quibus continebantur rapere ad extremum Thelephus quasi debita sibi fato dominatiōe: & ipsū & senatum aggredi destinauerant. Quin etiam quondā iuxta cubiculum eius lixa quidā ex illirico exercitu ianitorib⁹ deceptis noctu deprehensus est: cultro uenatorio cinctus: inops ne mentis an simulata demētia incertum: nihil exprimi quæstione potuit.

De bellis externis per eum gestis.

Xterna bella duo omnino per se gessit dalmaticum ad olescens adhuc: & Antonio deuicto

ſuppellectile:& in dequoquendis cibis eam proruant:qui minimi ordinis ſunt in popinis:Plinius Varronem ſequutus.Lixis inquit cinis eſt foci:& enim cinis luxatis potus medetur ut licet uidere gladiatores quum deluſerint hac iuuari potiõe.¶Ex illyrico exercitu:quo illyrico eſt bello uſus aut certe ad illyridis præfidium.¶Ianitoribus:Iannæ cuſtodibus.¶Cultro uenatorio:uenatoribus apto:Mar.ſi deiecta geres longo uenabula roſtro:hic breuis in grandem cominus ibit apr.¶Quæſtione:cruciatu.¶Externa non ciuilia.¶Per ſe:ſuo ductu & auſpiciis non plegatos.¶Dalmaticũ a dalmatia hiſtriæ & macedonicæ oræ iterjecta cui hæret a tergo liburnia:Dalmatæ a dalmanio urbe appiano auctore ſunt dicti.

cantabricum : dalmatico ẽt uulnera excepit:una acie dextrũ genu lapide ictus : altera aũt & crus & utrũq; brachiũ ruina pontis conſauciatus:Reliqua per legatos adminiſtrauit : ut tamẽ quibuſdam pannonicis atq; germanicis aut interueniret aut non longe abeſſet.Rauennam:uel Mediolanum:uel Aquileiam uſq; ab urbe progrediens.

De prouinciis per eũ domitis & in amicitiam receptis.

DOmuit autem partim ductu : partim auſpiciis ſuis Cantabriam:Aquitaniam: Pannoniam : Dalmatiã cum illyrico omni . Item rhetiam & uindelicos ac

¶PHl.¶Cantabricũ.cantabri hiſpaniæ populi efferi ſunt & nullã uitã ſine armis eſſe exiſtimant:de qbus ſic ſcribit elegan ter Silius:Cãtaber ante omnis hiemiſq; æſtuſq; famiſq.Inuict⁹ & mox nec uitã ſine marte pati qppe omnis in armis lucis cauſa ſita eſt & dãnatũ uiuere paci. Cantabros & uicinas illis gentes:quæ latrocinia exercebãt:ut ſcribit Strabo:oppreſſit auguſt⁹ Hinc exiit illud oratianum:Seruit hiſpanæ uictus hoſtis oræ Cãtaber ſera domitus cathena de cãtabrico bello ita ſcribit Lutius florus in quarto.Cantabror & prior & altior & magis ptinax in rebellando animus fuit. In quos nõ mãdata expeditio:ſed ſũpta:ipſe uenit & totã amplexus cantabriã efferam gẽtem ritu ferar quaſi indagie debellabat.poſtq; extrema cantabri uidẽt certatim igne ferro inter epulas uenenoq;:qđ ibi uulgo ex arboribus taxis exprimit pcœpere mortem:ſeq; pars maior a captiuitate uindicauere.auguſtus captiuos cantabros ſub corona iure belli uẽdidit.¶Genu ictus.appianus.ſetouia urbe obſeſſa barbaror manus ingens in auxiliũ aduenerat:qbus obuiã eũdo cæſar urbẽ intrare,phibuit:eo in plio lapide genu ſaucius p multos dies eger iacuit:cõualeſcẽs romã ad cõſulatũ rediit.¶Ruina põtis.dũ auguſtus oppugnat metuliũ:q̃ metropolis eſt iapodũ natiõis illyricæ:cõſcendit põtẽ cũ quattuor ſatellitibus:ex quo uerecũdãtes milites cõferti aduolauerũt:itaq; pgrauatus põs corruit:ex cui⁹ ruina plurimi ad terrã labẽtes pierũt. Cæſar ipe crus dextr & utrũq; brachiũ ſauci⁹ denuo turri cõſcẽdit:ex qua q̃ fierẽt,pſpectabat:põtẽ hũc ſignificare uĩ appianus nõ fuiſſe ſupra flumẽ collocatũ ſed patũ ad mœnia ſcãdenda.Romãi.n.quattuor põtes ſtruxerũt ut p illos metulii mœnia cõſcẽdere poſſẽt:q oẽs alius poſt aliũ corruerũt.Luci⁹ uero florus tradit auguſtũ iuſſiſſe põtẽ fieri:eũq; & hoſte & aqs turbãtib⁹ ſcutũ de mãu militis rapuiſſe primũq; aſcẽdiſſe ſupra põtẽ:q cũ multitudie ſuccubuiſſet:tũc cæſar auguſt⁹ ſauci⁹ mãib⁹ ac crurib⁹ ſpecioſiore ſanguĩe & ipſo piculo auguſtior terga hoſtiũ pcidit.Pli.iter incõmoda auguſti repoit ruinas põtis.Pãnonicis.pãnonii appellant a rõanis:quos græci peonas uocitãt:quor fama oli formidie totã cõcuſſit Italiã tanq eẽnt bello iſupabiles.hi trib⁹ fluuiis drauo:ſauo:& hiſtro uallant.hos ſubegit auguſt⁹ p uibiũ:quor arma i ,pfluẽtes data:ut cæteris q reſiſtebãt ſic uictoria nũciaret.¶Germãicis.bella aduerſus germãos cõfecit i primis p druſũ priuignũ.¶Aqleiã.pli. aqleiam collocat i decima regione italiæ:fuit aũt colõia romanor.xii.M.paſſib⁹ a mari ſita:quã pterfluit turrus amnis:oli aqliẽſes hoc ſpecimẽ fidei erga rõanos exhibuerũt:ut i bello cõtra maximinũ funes de capillis mulier facerẽt:cũ deeſſẽt nerui ad ſagittas emittẽdas:qđ aliqñ rõæ dr factitatũ:uñ i honorẽ mnarũ tẽplũ ueneri caluæ ſenat⁹ dicauit.auctor iuli⁹ capitolin⁹.¶Parti du.qñ ipſe ductor erat copiar & pñs bellicas ſũebat expeditiões.¶Parti auſpiciis qñ aliis bella gerẽda mãdabat:q̃ ipe qdẽ ſuis ſuſcipiebat auſpiciis ſed p alios abſẽs hoſtes debellabat.In hãc ſniam ẽ illd ab ouidio dictũ.Auſpiciis aiſq; pris puer arma mouebis & uices ais auſpiciiſq; pris.auſpiciis collegioq; augur tant⁹ honos erat ap antiquos:ut nihil dõi belliq; niſi auſpicato gereret. Scriptũ ẽ i canonicis decretis.xxiii.q.v.duo eẽ gña auſpicior:alter ad oculos alterũ ad aures ptinere:ad oculos.ſ.uolatũ:ad aures uocẽ auiũ.Cũ illyrico omni.appian⁹ enũerat q̃plurios illyrici populos:quos oĩs ab auguſto dõitos fuiſſe refert.¶Aqtaniã.i q̃ ut ſcribit eutropi⁹.m.agrippa rẽ ,pſpe geſſit.ẽ ãt aqtãia tertia ps galliæ ulterioris.¶Rhetiã.thuſci duce rheto auitis ſedib⁹ amiſſis alpes occupauere : & a noĩe ducis gẽtẽ rhetor cõdiderũt.auctor Iuſt.i.xx.de rhetis ita Pli.i.iii.rhetos tuſcor ,plẽ arbitrant a gallis pulſos duce rheto.¶Videlicos.cõtermini rhetis ſũt uidelici icolæ alpiũ populi:q i bello ſecurib⁹ utunt rictu amazonio:Rhetos aũt & uidelicos uicit auguſtus uirtute druſi neronis priuigni:in cuius laudẽ cecinit oratius.Videre rheti bella ſub alpibus druſum gerentem uindelici.

¶M.AN.¶Cantabricum:cãtabri ut ptolemæus ait citerioris hiſpaniæ ſũt populi ad ſeptentrionem oceano propinqui:unde & cãtabricus oceanus.¶Vna acie dextrũ genu:ad ſetouiam in illyrico urbẽ primum uulnus accepit.¶Ruina põtis:ad metulium ruina pontis ut appianus ſcribit utrunq; brachium & crus cõſauciatus periculum uitæ adiit auguſtus.¶Quibuſdam:bellis.¶Pannonicis & germanicis:in pannonas & germanos geſtis.¶Interuẽiret.præſens eſſet aut certe ſuis iam dudum bellãtibus ſuperueniret.¶Mediolanum:ciſalpinæ galliæ oppidum.Inſubrũq; ut polybius ait metropolim.¶Aquileiam : carnorum ur-

Cantabri

Synecdoche in ſolu

Ruia põtis

Pannonii

Peones

aquileia

Capilli ad nexus ſag

Fides aqlei enſium

Duo genera auſpiciorũ

Rheti

Vindelici

bem incumbentibus barbaris ut Strabo ait impositam latinam.i.iure latii donatam: ut Liuius scribit ut alii romanorum coloniam. ¶Partim ductu:rebus gerendis præsens quod proxime ostendit: quum per se dixit:Partim auspiciis:bello suis auspiciis suscepto: sed per alios administrato bella non nisi auspicato: quod Liuius & Valerius docent suscipi consueuere:Siquidem repetendoꝝ auspicioꝝ causa summos magistratus in urbem ex prouincia reuersos non uno Liuius tradidit loco. ¶Aquitaniã:comatæ galliæ partem.pyrenæis montibus adiectam. ¶Pannoniam:quæ duplex est superior & inferior. ¶Rhetiam:in alpibus & a rheto thuscoꝝ duce dictam:hi a gallis pulsi in alpibus ut Plinius ait consedere.

Salassi

¶PHI. ¶Salassos.salassi alpini sunt populi:quos cato tauriscæ gentis esse arbitratur.Salassorũ tellus aurifodinas habet: diuq; olim potentes fuerunt: a qbus decimus brutus data uiritim drachma sese redemit:hi quandoq; cæsaris pecunias diripuerunt.Tandẽ augustus eos funditus deleuit:& omnes sub corona uendidit.auctor strabo in .iiii. ¶Dacoꝝ incursiones.daci solebant duce cotisone decurrere & uicina populari:quotiẽs danubius gelu cõglaciatus undas concretas habebat: uisum est cæsari augusto gentem addi tu difficilem summouere:misso igitur lentulo dacos reppulit ultra ripam danubii ulteriorẽ auctor.L.florus in.iiii.epitomatis. ¶Vltra abin.albis fluui⁹ est qui in duo spacia germaniã disterminat.ut auctor est in primo geographæ strabo:qui in septimo quoq; tradit romanos non transcẽdisse fluuium albin:olim a sueuis tenebatur australis germaniæ pars trans albin.de quo lucanus in.ii.Fũdat ab extremo flauos aquilone sueuos albis & indomitum rhẽi caput. ¶Sueuos & sicambros. Scribit cæsar in.iiii.commentario Sueuoꝝ gentem longe esse maximam & bellicosissimam germanoꝝ omnium. hi cẽtum pagos habere dicebantur:dediti sunt uenationibus:uinum ad se omnino importari non sinebãt qd ea re ad laborem ferendum remollescere homines atq; effœminari arbitrabantur. ¶Sicãbros.sicambri & ipsi populi sunt germãiæ transrhenani:qui quondam se in solitudinem ac siluas abdiderunt:quo tempore pons a cæsare institutus fuit super rhenum.Drusus auspiciis augusti sueuos & sicambros pariter agressus est:qui uiginti centurionibus interemptis hoc uelut sacramento sumpserant bellum uictor drusus pecora & torques eorum ipsoq; nomine prædæ diuisit & uendidit. ¶Alias nationes.scribit florus norycos mysos thraces sarmatas & in germania marcomãos atq; cheruscos & ad meridiẽ getulos atq; marmaridas & ad orientem armenios aliasq; nationes fuisse domitas & ad obsequium redactas ab augusto a liuio quoque cheruci tenechei:cauci:aliæq; germanorum trans rhenum gentes subactæ a druso referuntur. ¶Barbarorum.barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis græcis:romani quoq; inter barbaros numerabantur.unde ait cato de græcis ad filium:Nos quoq; dictitant barbaros & spurios. ¶Martis ultoris infra scribet tranquillus quemadmodum augustus foꝝ extruxit cum templo martis cognomento ultoris quod uouerat bello philippensi ultione paterna suscepto. ¶Nouum genus obsidum. Cor.tacitus refert efficatius obligari animos germanorum:quibus inter obsides puellæ quoq; nobiles imperantur:ait tranquillus augustum a quibusdam accepisse fœminas pro obsidibus:quod nouum genus obsidum uocat:respiciens ad consuetudinẽ rumanoꝝ:qui fœminas obsides accipere non consueuerant: quãuis legerimus apud historicos inter obsides a romanis porsenæ regi datos fuisse uirgines traditas:quaꝝ clarissimæ fũt Valeria publicia & coclia. ¶Marium.masculoꝝ pro obsidibus datorum. ¶Mulctatus est.puniuit a multa deriuatur mulctaticium:inde leges apud liuium ex pecunia mulctaticia factos ludos & pateras aureas ad cereris edem positas fuisse. ¶Sub lege sub hac conditõe quæ subsequitur. ¶Liberarentur:per manumissionem liberi fierent. ¶Pellexit:induxit traxit.& hoc commentus est augustus ut ita in officio contineretur metu lõgi diuturniq; seruicii. ¶Indos tradunt historici scythas misisse legatos ad augustum amicitiã petentes.quin etiam seres illos primos hominum qui noscantur indosq; sub oriente sole habitãtes cũ gemmis & margaritis elephantos inter munera trahentes:uenisse ultro petitum augusti cæsaris amicitiam.de quo ita paulus orosius.Interea augustum cæsarem apud taraconem hispaniæ urbem legati indoꝝ & scytharum toto orbe transmisso tandem ibi inuenerunt:quem cum gentilitio munere supplex eous indus & scytha boreus orauit.

Albis flu.

Sueuorũ mores

Sicãbri

Barbari

Fœminæ obsides

Mulctati cia pecũia

Seres primi hoium

¶M.AN. ¶Salassos:& ipsos alpiũ incolas:ac tauriscæ gẽtis ut cato tradidit. ¶Gẽtes alpias:trophæi inscri

salassos:gẽtes alpinas coercuit:& dacoꝝ incursiones tribus eoꝝ ducibus cũ magna copia cæsis germanosq; ultra albin fluuiũ sũmouit:ex quibus sueuos & sicãbros dedẽtes se traduxit in galliã:atq; in pximis rheno agris collocauit. Alias itẽ nationes male quietas ad obsequiũ redegit. Nec ulli genti sine iustis & necessariis causis bellũ intulit. Tantumq; abfuit a cupiditate quoquo modo imperiũ:uel bellicã gloriã augẽdi ut quorundã barbaroꝝ principes in æde Martis ultoris iura re coegerit mãsuros se in fide ac pace:quã peterẽt:a qbusdã uero nouũ genus obsidũ fœminas exigere tẽtauerit: quod negligere mariũ pignora sẽtiebat:& tñ potestatem semper omnibus fecit:quotiẽs uellent obsides recipiendi. Neq; aut crebrius:aut perfidosius rebellantes grauiore unq̃ mulctatus est pœna:quam ut captiuos sub lege uenundaret: ne in uicina regione seruirent.neue intra triginta annos liberarentur. Qua uirtutis moderationisque fama:indos etiam ad

ptio quod augusto fuit ī alpibus erectū habuit oēs alpinas gētes a mari supo ad ifer̄ ductu & auspiciis augusti domitas: Eusebius Tiberiū de rhetis & uindelicis triūphasse scribit: Liui. a Druso & Tiberio rhetos dōitos. ¶ Dacor̄: incursiōes: Dacia inter sarmaciā & hist̄ fluuiū: Liuius oī dacor̄ mētiōe omissa bastarnas ait Moesos & thraces augusti principatu a Crasso subactos: Eusebius sarmathas a tiberio. ¶ Albī: germaniæ. flu. qui ptolemco Auctore nō lōge a cimbrica chersōesso ī germanicū labit̄ oceanū. ¶ Sueuos & sicābros: eiusdem Germaniæ populos: & ut idē auctor tradidit: inter se contiguos Germanos: aut Transrhenanos drusus Tiberii frater multiplici bello affluxit: Liuius & Eusebius sunt auctores. ¶ Alias nationes: ut Dalmatas: Pānonios: Thraces: ac præter hos cheruscos in germania Cencreos: Caucos: q oēs Liuii testimonio: partim bello domiti sunt: partim ad impiū reuocati. ¶ Martis ultoris: qđ philippensi bello uouerat rit̄q; postea construxit: & dedicauit. ¶ Nouū genus obsidū: cur nouū: quū Liuio: Plutarcho: & Dionysio auctoribus constet a Ro. puellas obsides Porsenæ datas: sed ad recentiora credo tempora Tranquillus respexit: quibus mos ille uetus exoluerat: aut certe ad Parthos: q id genus obsidū dare non consueuerāt. ¶ Exigere: poscere. ¶ Mariū pignora: mares in pignus datos. ¶ Crebrius & pfidiosius. hoc ad uiolata fœdera: illud ad inconstantiā & leuitatem attinet. ¶ Rebellantes: temere ad arma & bellū recurrentes. ¶ Multat⁹ est actiue dixit: in Cæsare aliter. ¶ Sub lege: certa conditione. ¶ In uicina regione: quo minus uia ulla ad effugium pateret. ¶ Triginta annos: ut non solum graui: sed longo etiam plecterentur seruitio. ¶ Indos duplex India citra & ultra Gangem: hæc tam Macedonicis q̄ ro. armis intacta: illa quia proximior: iccirco & notior Alexandri signis peragrata.

Scythas auditu modo cognitos pellexit ad amicitiam suam: populiq; Romani ultro per legatos petendam. Parthi quoq; & armeniani uendicanti facile cesserunt: & signa militaria: quæ. M. Crasso: & Marco Antonio ademerant: reposcēti reddiderunt: obsidesq; insuper obtulerunt: deniq; pluribus quondam de regno concertantibus: non nisi ab ipso electum comprobauerunt.

De Iano per eum clauso: & triūphis & ouationib⁹ ei⁹.

¶ PHI. ¶ Scythas. scythia duplex ē & scythe biptiti. alteri europei sūt alteri asiatici. auctores plinius & curtius: a scythe herculis filio noiant. ¶ Parthi quoq; parthi scythico sermone exules dīr sicuti refert iustinus in xxxx. Docens ab exulibus scytharum parthor̄ imperium fuisse deductum. Regna parthorum olim fuerunt duodeuiginti auctore plinio: qui scribit parthos cum scythis exæquo degere: idem alibi tradit regna persarum esse eadem quæ parthorum: quorum rex orodes duce surena bella cū Romanis gessit: crassumq; romanorum Imperatorem cum filio & omni exercitu deleuit. sequētibus quoque temporibus Marcus antonius bellum cum. xvi. legionibus intulit parthis: propterea quod aduersus se & augustum auxilia miserāt Bruto & Cassio. sed multis præliis uexatus a parthia refugit: uix tertia parte exercitus incolumi. augustus cum in syriam ad componendum orientis statum peruenisset metum iniecit phraati parthorum regi ne bellum parthiæ uellet inferre. Itaq; tota parthia ex crassiano antonianoq; exercitu captiui recollecti sunt: signaq; cum his militaria augusto remissa. sed & filii nepotesq; phraatis obsides augusto dati plusq; Cæsar magnitudine sui nominis fecit. q̄ armis alius Imperator facere potuisset ¶ Armeniam uendicanti. ad se trahenti augusto. titulus est apud iurisconsultos De rei uendicatione: quo uendicantur res: quæ sunt iuris nostri. & sic augustus armeniam uendicabat a parthis tanquam pertinētē ad ius Romani Imperii. Duæ sunt Armeniæ maior scilicet & minor regiones asiaticæ: quarum latitudinē & longitudinē describit Plinius in sexto inde a Lucano dictum est. Nec tu populos utraq; uagātes. Armenia. tradit strabo in undecimo Iasonem cum armeno thesalo ad ea loca processisse: & de nomine armenii armeniam fuisse nuncupatam. scribit ruffus armeniam conspirasse cum parthis missumq; Caium nepotem ab augusto cū exercitu maiestate romani nominis cuncta sedasse: & ut auctor est lucius Florus recuperatum est per Caium augusti nepotem ius olim seruitutis intermissum. Namque armenios uicto rege tigrane ad hoc seruitium Pompeius assueuerat: ut rectores a Romanis acciperent. ¶ De regno concertantibus. similiter olim Annibal fuit disceptator: inter fratres de regni certamine ambigentes: nam reguli allobrogum fecerunt cum regni arbitrum: omnisq; seditionis illius disceptatio ad eum delata est. qui imperium dedit maiori fratri.

Scythæ bipartiti

parthi exules

Vendicare Armeniæ

¶ M. AN. ¶ Scythas: qui lōge lateq; a Sarmatia ad aquilonem: & ortum solstitialem ad incognitas usque terras diffūdūtur. Herodotus a Scythe Herculis filio putat nomen genti iditum. ¶ Pellexit: traxit. ¶ Parthi: q a Scythis: ut Trogus scripsit: oriundi ingentes quandoq; clades ro. po. itulere: Marco Licinio Crasso cum filio & florentissimis legionibus primo cæsis: mox Antonio pluribus hominum millibus amissis, pcul repulso: Plutarchus Liuius: & appianus sunt auctores. ¶ Armeniam: quam Tiberius ut Eusebius ait: recepit: estq; asiæ prouincia inter taur̄ & caucasum: Trogus ab armenio Iasonis comitæ tradidit illi nomen inditum. Ptolemæus duplicem facit armeniam quod & Lucani carmen significanter demōstrat: Nec tu inquit populos utraque uagantes: armenia: ¶ Vendicanti: ad Romanum imperium trahenti. ¶ Facile cesserunt: Parthi scilicet. ¶ Signa militaria: quæ Crasso fuerant adempta. De regno: de regis electione regnandiq; iure.

Ianus quirinus

¶PHl. ¶Ianum quirinum.Numa secundus Romanorum rex iani templum ad infimum argiletū extruxit:qui index paci s foret & belli ut appertus in armis clausus in pace ciuitatem esse significaret.semel ab ipsō numa clausus fuit.Iterum post primum punicum perfectum bellum.tertio post bellum acciacum ab Imperatore Cæsare Augusto pace mari terraq; parta:quod nostræ inquit liuius ætati dii dederunt ut ui deremus.ad quod alluſit uirgilius illo uersu.Claudentur belli portæ:sed diligenter animaduerte tranqllum scripsisse ianum ter clausum fuisse ab augusto propter historiam:quam uiri alioquin eruditi pariter diligenter obseruauerunt.scito igitur augustum Cæsarē ab oriente post Antonium cleopatrā q; deuictos:¶cū uictoria redeuntem tum primum clausisse iani portas:quo die primum augustus consalutatus ē.mox profecturus in hispanias cū exercitu aduersus cantabros aperuit belli portas:quas iterum claustro cohibuit in honorem cantabricæ uictoriæ. Deinde cum ab oriente in occidentem a septemtrione in meridiem ac per totum oceani circulum cunctæ gentes una pace compositæ forent iani portas tertio augustus clausit.& ita clausus est Ianus quinquies.semel a numa pompilio iterum tito manlio consule.Et ter per augustum Cæsarem:multo breuiore tempore quam bis clausum fuisset a superioribus historia traditur explicate ab horosio libro sexto historiarum:cuius auctoritate subnixi censemus legendum esse ter clausit sicut emandati codices habent & quadrat historiæ.cuius incuriosi legunt:ter tio clausit:existimantes nihil aliud esse subintelligendum q̄ quod tertio loco augustus clauserit ianum.In sacris ueteres Romani inuocabant ianum quirinum:ianum patulcium & clausium.quirinū autem cognominabant quasi bellorum potentem ab hasta:quam sabini curim uocant.patulcium & clausium:quia bello portæ eius patent:pace clauduntur.

Clausus ianus quoq;

Vñ ianꝰ quirinus Patulcius Clausius

¶Ouans.ouatio minor est triumphus:ouandi autem & non triumphandi causa est cum hostium nomen humile est:aut cum incruenta uictoria obuenit:Ideoq; oualis corona myrthea erat:tanq̄ non marcius:sed quasi uenerius triumphus foret.est.n.myrthus arbuscula ueneri dicata.qui ouabant introire solent urbem equo uehentes.quamuis sabinus massurius pedibus ingredi ouantes dicat:sequentibus eos non militibus sicut in triumpho fieri solebat sed uniuerso senatu.De ouatione sic scribit Seruius enarrans illud Virgilianum:sola fuga nautas comitabor ouantes.q ouationem meretur & uno equo utitur & a plebeiis uel equitibus romanis deducitur ad capitolium:& de ouibus sacrificat.Vnde ouatio dicta.Plutarchus quoq; in Marcello tradit in triumpho bouem immolari solitum in ouatione autem ouem.Vnde huic triumphi generis nomen extat ouationis.Dionysius alicarnasius scribēs quēadmodum posthumius ouans introiuit: hæc memoratu digna tradit de ouationis triūphiq; differentia.primum inquit ouans pedes ingreditur nec in curru sicut triumphator.Deinde non picta ueste induitur:nec ornatur trabea:qui peculiaris est consulum ducumq; amictus.præterea non eodē utitur sceptro:quo ille qui triumphat.¶Post philippense.bellum gestum i campis philippis aduersus brutum & cassium.¶Siculum.bellum contra sextum Pompeium.Auctor est Valerius in capite de iure triumphandi:quod quamuis qs præclaras res ciuili bello geſſisset imperator tamen eo nomine appellatus non est:neq; ullæ supplicationes decretæ sunt neq; ouauit neq; curru triumphauit.quia ut necessariæ istæ ita lugubres semper existimatæ uictoriæ sunt:utpote non externo:sed domestico partæ cruore.Attamen augustus bis ouauit in ciuilibus bellis duobus:quoꝝ alterum gestum est aduersus brutum & Cassium:alterum aduersus sextum Pompeium magni pompeii filium.

Nō dat triumphus i bello Ci.

¶Currules triumphos: magnus ueruſq; triūphus currulis est:propterea quod in curru deaurato triumphator uehebatur:& ita olim camillus post ueios debellatos curru equis albis iuncto urbem inuectus est.De pompa ordine & formula triumphi scripsimus in commentariis in propertium copiosissime illinc siquid desideraueris poteris mutuari.¶Dalmaticum. dalmatas illyrici populos domitos augustus coegit fodere terras aurumq; uenis repurgare:quod gēs omnium cupidissima studiosa acquirit diligentia:ex quibus uictis triumphum egit dalmaticum.¶Acciacū. pp cleopatram deuictam:una cum antonio apd actium pugna nauali.¶Alexandrinum. potius alexandri a urbe egypti omnium lōge opulentissima & clarissima.cui dixit augustus se parcere primo propter illius & magnitudinem & pulchritudinem:secundo propter conditorem alexandrum:tertio propter ariū philosophum alexandrinum sibi imprimis amicum.¶Continuo triduo.octauo idus Ianuarii urbem triplici triumpho ingressus est augustus.& ad hos tres triumphos referendum est illud maronianum.At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho:quod enarrans seruius sic inquit.tres augustus habuit triumphos primo die triumphauit exercitus qui antonium uicerat:secundo qui dalmatas uicerat.tertio ipse cum alexandrino est ingressus triumpho.Auctor est diuus hieronymus.augustum celebrata de Marco Antonio uictoria Romam repedasse ducentem secum infinitum captiuorū numeꝝ & antiquoꝝ ptolemeoꝝ oium gazas:ut nec ante nec postea tanta copia auri argenti gēmaꝝq; romā adducta fuisse noscatur.

¶M.AN.¶Ianum Quirinum bellicosum & martiū:ut qdā:Plutarcho auctore interptant.Verg.Claudē tur belli portæ:quotiens ab urbe cōdita:Iā tēplū claudi cōtigerit.Liuius:Plut.& Dionysius docēt:¶Semel Numa rege:¶Iteꝝ post primū bellū punicū.M.Attilio:&.T.Mallio consulibus.¶Breuiore tpis spacio: q̄ prius illud fuisset a Numæ tpibus ad primi belli punici exitū.¶Parta pace Plut.post uictū antoniū Ianū

Anū qrinū semel atq; iteꝝ a cōdita urbe añ mēoriā suā clausū i multo breuioꝛ tpis spacio terra mariq; pace pta tertio clausit.Bis ouās īgressus ē urbē pꝰ philippēse:& rursus post siculū.Currules triūphos tres egit Dalmaticum:actiacum:Alexandrinum continuo triduo.

scribit ab Augusto clausum. ¶Ouans: minore mtriumphum agens: Dionysius: Minorē triumphum ro ouationē appellant: equo.n. non curru uehebatur in ouatione: q triumphabat: coronāq; gestabat myrteā quam. M. Crassus ut mollem repudiasse dicitur: primusq; p ambitionem laurea in ouatione usus: ouare a militum uoce: potius q̄ ab ouibus circa aras cæsis: ut quidā interpretantur. ¶Currules: ad ouationis differentiam: quæ minoris triumphi: ut dixi: erat species Actiaticum & Alexandrinum utrunq; ob Cleopatrā.

## De duabus cladibus eidem illatis.

OMnes graues ignominias cladesq; duas omnino: nec alibi q̄ in germania accepit loliana & uariana: sed lolia maioris infamiæ q̄ detrimenti: uariana pene exitiabile tribus legiōibus cum duce: legatisq; & auxiliis omnibus cæsis. Hac nunciata excubias per urbē induxit: ne quis tumultus existeret: & præsidibus ꝓuinciaꝝ ꝓpagauit imperium: ut a suetis & a peritis socii continerentur. Vouit & magnos ludos Ioui magno optimo: si rempublicam in meliorem statum uertisset: quod factum cymbrico marsicoq; tempestate improuiso adorti undiq; inuadentes castra rapuerunt legionibus tribus obtruncatis: nihil illa cedentium nihil insultatione barbaroꝝ intolerantius: præcipue seuitum est in patronos causaꝝ: cum aliis oculos foderent aliis manus amputarent. Vni lingua recisa est: quam in manu tenens barbarus: tandem inquit uipera sibilare desiste. ipsius quintili uari corpus effossum est: quod milites humauerant. hac clade ut tradunt historici factum est ut Romanum Imperium in ripa rheni fluminis staret. Plinius in. vii. inter ifelicitates augusti uarianā cladē numerat his uerbis. iuxta hæc uariana clades & maiestatis eius feda suggillatio. ¶Legatis cesis. legati ex uiris consularibus mittebantur. ad exercitus secundi ab imperatore: quibꝰ legiones & auxilia uniuersa obtemperabant: absente autem legato præfectus legionis tanq̄ uicarius ipsius potestatem maximam retinebat. auctor uegecius in secundo. De re militari. De his legatis militaribus eorumq; numero ita scribit Liuius lib. xxxviii. in oratione Manlii uolsonis. ex decē legatis si diis placet. qd consilium dispensandæ cohonestādæq; uictoriæ i mpatoribus maiores dederunt nostri: aduersarios hēo. ¶Auxiliis cæsis. auxilia differunt a legionibus: quoniam auxilia sunt socioꝝ: legiones sunt Romanorū Auxilia autem semper legionibus tanq̄ leuis armatura in acie iungebantur. scribit Vegecius minorē militum numeꝝ ascribi consueuisse in auxiliis: maiorem in legionibus. hinc legionarii & auxiliares milites discretim ab historicis memorantur. ¶Excubias. excubiæ auctore seruio diurnæ sunt & nocturnæ: uigiliæ tantum modo nocturnæ. ¶Indixit. denunciauit. ¶Præsidibus. præsidis nomen generale est eo qd omnes prouincias regentes præsides appellantur: & ut inquit uulpianus iurisconsultus: præses ꝓuinciæ maius impium in ea ꝓuincia habet omnibus post principem. ¶Vt a suetis continerentur. quidā improbant institutum illud Romanoꝝ quo annuos tantum ꝑsides annuosq; ductores copiaꝝ faciebant: ut iterdum prius se circum ageret annus: q̄ oia forent expedita: & ut sepe ignorarent milites & ignorarent a militibus. Vnde Annibal apud liuium inquit. An me cū hoc semestri conserā duce? cui si qs demptis signis penos Romanosq; hodie ostendat ignoratuꝝ certum hēo: utrius exercitus sit consul. Igitur augustus ꝓplacauit ampliauitq; impium his qui erant præsides ꝓuinciaꝝ: ut illæ administrarentur a iā cognitis & pitis administrationum. ¶Magnos ludos. circenses intelligit: qui mō Romani modo magni uariæ appellati sunt: quos primus fecit tarquinius priscus: sicut affatim diximus in Iulio Cæsare: tale est illud apud liuiū scribentem: quēadmodum Ioui ludos magnos uouendos esse retulerunt decēuiri senatoribus: si bellatū esset ꝓsperaduersus annibalem: Resq; pu. in eodē quo erat añ bellum statu pmansisset. traditū ēt scipio carthaginis uictor olim præcatus esse deos: ut in eo statu rem publicam seruarent: in quo tunc esset. ¶Quod factum. ut. s. ludi magni Ioui uouerentur. ¶Cymbrico. quod Caius marius aduersus cimbros ex germania uenientes gessit. historia a nobis superius explicata est & in commentariis propertii latius tradita. ¶Marsico. marsicum bellum nominatum est sociale. quoniam a marsis rebellandi susciatum fuerat initium. auctor strabo: qui scribit in quinto Geographie: marsos contra populum Romanum constituisse receptaculum propugnaculumq; corphinium metropolim pelignorum: & Imperatoribus creatis biennio belligerasse aduersus Romanos: Donec effectum ꝓ est ut ipsi in ciuitatem Romanam pariter uocarentur. Dictum est autem hoc sociale bellum: quoniam omne latium atq; picenum & ethruria omnis atq; campania postremo Italia contra matrem ac parentem suam Romam consurrexerunt: belli marsici siue socialis ductor ꝓcipuus fuit popedius: appianus in primo. & Florus in tertio de bello sociali multa conscribunt: de quo est illud satyricum. calcatamq; tenet bellis socialibus uuam.

¶M. AN. ¶Et uariana multi & uarii fuerunt augusti successus: sed non propterea tales: ut non eos iden tidem fortuna uariarit: nulla fuit unq̄ in humanis rebus tā certa felicitas: quæ non aliquo mō fuerit ab ea conuulsa usq; adeo uerissimum est illud Herodoti: Ἡ μὲν θεὸς οὐδὲν ὅμοιον πρόσεισι πρὸς πᾶν: die

Loliana clades — lolius

¶PHI. ¶Loliana. Loliana clades a Marco lolio dicta est: qui primus galatiam prouinciam ꝓ pretore administrauit ut docet eutropius. hic cum in germania ab augusto missus esset ignominiosa clade affectus est.

Variana clades, — Quintilius uarus

¶Variana pene exitiabilem. quintilius uarius cum tribus legionibus a germanis rebellātibus funditus deletus est: cum illius superbiam libidinem atq; auaritiam ferre non possent: q ruptis federibus: calcata fide: duce arminio arma corripuerunt: & qn tilium uarium nihil tale metuētem improuiso adorti undiq; inuadentes castra rapuerunt legionibus tribus obtruncatis: nihil illa cedentium nihil insultatione barbaroꝝ intolerantius: præcipue seuitum est in patronos causaꝝ: cum aliis oculos foderent aliis manus amputarent. Vni lingua recisa est: quam in manu tenens barbarus: tandem inquit uipera sibilare desiste. ipsius quintili uari corpus effossum est: quod milites humauerant. hac clade ut tradunt historici factum est ut Romanum Imperium in ripa rheni fluminis staret. Plinius in. vii. inter ifelicitates augusti uarianā cladē numerat his uerbis. iuxta hæc uariana clades & maiestatis eius feda suggillatio. ¶Legatis cesis. legati ex uiris consularibus mittebantur. ad exercitus secundi ab imperatore: quibꝰ legiones & auxilia uniuersa obtemperabant: absente autem legato præfectus legionis tanq̄ uicarius ipsius potestatem maximam retinebat. auctor uegecius in secundo. De re militari. De his legatis militaribus eorumq; numero ita scribit Liuius lib. xxxviii. in oratione Manlii uolsonis. ex decē legatis si diis placet. qd consilium dispensandæ cohonestādæq; uictoriæ i mpatoribus maiores dederunt nostri: aduersarios hēo. ¶Auxiliis cæsis. auxilia differunt a legionibus: quoniam auxilia sunt socioꝝ: legiones sunt Romanorū Auxilia autem semper legionibus tanq̄ leuis armatura in acie iungebantur. scribit Vegecius minorē militum numeꝝ ascribi consueuisse in auxiliis: maiorem in legionibus. hinc legionarii & auxiliares milites discretim ab historicis memorantur. ¶Excubias. excubiæ auctore seruio diurnæ sunt & nocturnæ: uigiliæ tantum modo nocturnæ. ¶Indixit. denunciauit. ¶Præsidibus. præsidis nomen generale est eo qd omnes prouincias regentes præsides appellantur: & ut inquit uulpianus iurisconsultus: præses ꝓuinciæ maius impium in ea ꝓuincia habet omnibus post principem. ¶Vt a suetis continerentur. quidā improbant institutum illud Romanoꝝ quo annuos tantum ꝑsides annuosq; ductores copiaꝝ faciebant: ut iterdum prius se circum ageret annus: q̄ oia forent expedita: & ut sepe ignorarent milites & ignorarent a militibus. Vnde Annibal apud liuium inquit. An me cū hoc semestri conserā duce? cui si qs demptis signis penos Romanosq; hodie ostendat ignoratuꝝ certum hēo: utrius exercitus sit consul. Igitur augustus ꝓplacauit ampliauitq; impium his qui erant præsides ꝓuinciaꝝ: ut illæ administrarentur a iā cognitis & pitis administrationum. ¶Magnos ludos. circenses intelligit: qui mō Romani modo magni uariæ appellati sunt: quos primus fecit tarquinius priscus: sicut affatim diximus in Iulio Cæsare: tale est illud apud liuiū scribentem: quēadmodum Ioui ludos magnos uouendos esse retulerunt decēuiri senatoribus: si bellatū esset ꝓsperaduersus annibalem: Resq; pu. in eodē quo erat añ bellum statu pmansisset. traditū ēt scipio carthaginis uictor olim præcatus esse deos: ut in eo statu rem publicam seruarent: in quo tunc esset. ¶Quod factum. ut. s. ludi magni Ioui uouerentur. ¶Cymbrico. quod Caius marius aduersus cimbros ex germania uenientes gessit. historia a nobis superius explicata est & in commentariis propertii latius tradita. ¶Marsico. marsicum bellum nominatum est sociale. quoniam a marsis rebellandi susciatum fuerat initium. auctor strabo: qui scribit in quinto Geographie: marsos contra populum Romanum constituisse receptaculum propugnaculumq; corphinium metropolim pelignorum: & Imperatoribus creatis biennio belligerasse aduersus Romanos: Donec effectum ꝓ est ut ipsi in ciuitatem Romanam pariter uocarentur. Dictum est autem hoc sociale bellum: quoniam omne latium atq; picenum & ethruria omnis atq; campania postremo Italia contra matrem ac parentem suam Romam consurrexerunt: belli marsici siue socialis ductor ꝓcipuus fuit popedius: appianus in primo. & Florus in tertio de bello sociali multa conscribunt: de quo est illud satyricum. calcatamq; tenet bellis socialibus uuam.

Ligua recisa causidico

Auxilia

Excubiæ — vigiliæ

Præsides

Ludi circenses

Sociale bellū marsicū

¶M. AN. ¶Et uariana multi & uarii fuerunt augusti successus: sed non propterea tales: ut non eos iden tidem fortuna uariarit: nulla fuit unq̄ in humanis rebus tā certa felicitas: quæ non aliquo mō fuerit ab ea conuulsa usq; adeo uerissimum est illud Herodoti: Ἡ μὲν θεὸς οὐδὲν ὅμοιον πρόσεισι πρὸς πᾶν: die

tū nullus,prſus qđ ali⁹ affert:unde datur intelligi tot eſſe in rebus uices:quot & dies. Sed hæc eo tendunt: ut Auguſtum qui feliciſſimus eorum,qui Rome rerum potiti ſunt:iudicatus eſt:ipſum quoq; per multa utranq; fortunam expertum non ignoremus. Sed Plinius:ut cætera eleganter Auguſti eſt infortunia exe cutus & quod ad præſentem locum attinet. Iuxta hæc inquit uari ana clades:& fœda maieſtatis fugillatio ¶Excubias:ut nihil interdiu noctuue eſſe ex ſtatione remiſſum intelligas:namq; diei & noctis excubiæ ſunt. ¶Præſidibus:iis qui prouinciis præſidebant eſt enim,præſidere ad opem præſtandam præeſſe ge neraleq; nomen Martianus eſſe ait:oēs.n.& ꝓconſules & legati Cæſaris:qui prouinciis præerant ꝓſides ſunt dicti. ¶Propagauit:ampliauit. ¶Aperitis:gerendaq; req; non ignaris. ¶Magnos:ludos de his i Cæ ſare,abunde diximus. ¶Cimbrico bello:quod.C.Marii ductu & auſpiciis eſt feliciter in cimbros teutōes & ambrones geſtū. Plutar.in Mario & Liuius auctores ſunt. ¶Marſico:ſociali bello:cū uno tpe plures Ita liæ populi a ro.defecere:ſed marſicū iccirco appellatum:ut Appianus ſcribit:qa a Marſis orta ſit defectio.

¶PHI. ¶Capillo ſummiſſo,ꝑ lixo imiſſo intonſo. Seneca. Cai inconſtantia modo barbam ca pillumq; ſubmittens. ¶Illide ret.oroſius hoc idem ſic tradit. Cæſar Auguſtus hanc cladem adeo grauiter tulit:ut ſepe p uī doloris caput parieti collidens clamaret.quintili uare redde le giones. ¶Diem cladis.eodem die accepta eſt uariana clades: quo clades illa canēſis pugnæ uaſtiſſima facta eſt. fuit autē an te diem quartum nonas ſexti les ſicuti hiſtorici meminerunt ¶Lugubrem.inominalem & atq;.Nam Romāi dies atros ap pellabant funeſtos & rei publice Ro.ob rem male geſtam calamitoſos. ¶Diſciplinam.ſ. militarem: quæ uirtus nomen populo Romano & eternam gloriam peperit:quæ orbem terraq; parere Romano Imperio coegit:ut tradit Cicero in oratione pro murena. De hac ita loquitur titus manlius apud liuium. Diſcipli nam militarem qua ſtetit ad hanc diem. Ro.reſ.pu.ſoluiſti. ¶Legatorum.militarium de quibus pauloan te.ſcribit liuius quod polluta ſemel militari diſciplina non miles centuri nis:non centurio tribuni:nō tri bunus legati:non legatus conſulis pareat impio. ¶Grauato.grauate grauatim.aduerbium eſt. ¶Hyber nis menſibns.quo.ſ.temporis ſpatio:ut inquit liuius in.v.oīum belloq; quies eſſe ſolet.& hyeme ſaltē mili tes in domos ac tecta reduci oportet:& aliquo tpe anni parentes liberoſq; ac coniuges inuiſere. ¶Vxorē iteruiſere. Ita Annibal apud liuiū ad milites inqt ſi quis ueſtrū ſuos uiſere uult cōmeatū do.primo uere edi dico adſitis:ut is bene iuuantibus bellum ingentis gloriæ predæq; futuq; incipiamus.ſic per totū tempus hyemiſq; quies renouauit corpora animoſq; ad omnia de integro patienda.interuiſere eſt ī uiſere reuiſere & ut uidetur donatus innuere:hæc particula inter ſignificat totum.unde intercipit quaſi totum capit ab eodem exponitur.& plautus in aulularia interbibere dixit quaſi totum bibere. ¶Sacramenti.ſ. militaris. Nāq; teſte ſeruio legitia erat militia eoq; q ſinguli iurabāt,p re.pu.ſe eſſe facturos:nec diſcedebāt niſi cōple tis ſtipendiis & ſacramentū uocabaſ.ſniæ ſeruii aſtipulaſ uegeti⁹:ſic ſcribēs in.ii.de re militari.milites iura re ſolent & iō militiæ ſacramenta dīr.iurāt aūt ſe oīa ſtrenue facturos:q̄ ꝑcepit Impator.nunq̄ deſerturos militiā,p Romana re publica hīc a Iuuenale milites ſacramēta dīr illo uerſu:ꝑmia nūc alia atq; emolumēta notemus ſacramētoq;.Liuius uero tradit uſq; ad tps ſecundi punici belli ſola ſacramēti religione auctora tos fuiſſe milites:mox iureiurādo adactos a tribūis militū ſe cōuēturos iuſſu cōſulū neq; iniuſſu abituros. ¶Pollices.q militiæ munus ob formidinē ſubterfugiebāt ſoliti erāt ſibi pollices ꝑcidē tanq̄ idōei ampli us minime forēt ad arma tractāda.hinc apud fortunatianū exēplū cāæ aſyſtatæ:q̄ dī Acromos.i.ſine colore tale ꝑponit. Decē milites tpe belli pollices ſibi amputauerūt rei ſūt leſæ rei publice.eſt.n.manus in hoīe or ganū orgāoq; ſicuti ꝓbi docēt adeo ut Anaxagoras hoīem prudentiſſimū oīum aīalium iō eſſe crediderit: qm̄ unus oīum manꝰ obtinet.ipſi uero pollices ī manibus dīnantſ:Nāq; ut elegāter tradit macrobins lib.ſa turnaliū nouiſſimo pollex nomē accepit ab eo qđ pollet:q nec ī ſiniſtra ceſſat nec minus quā tota manꝰ ſp ī officio eſt. Vñ apud grecos ἀνὴ ἐξοχήν uocaſ quaſi manꝰ altera legimus apud ualeriū in capite de crudeli tate & apud Ciceronē lib.iii.officiorū:atheniēſes ꝑcidiſſe pollices eginēſiū iuuentuti:ne ꝑpłus q claſſe ua lebat ſecū deſcēdere poſſet ī certamē uiriū maritimaq;.Idē Valerius in capite de ſeueritate refert ſeuerā ſe natus aīaduerſioue in.C.Voctienū:q ſiniſtræ manꝰ digitos ne bello italico militaret,abſciderat.ſciru dignū eſt & ad rē ꝑtinens id qđ tradit Amianus Marcellinus:q ſcribēs de gallorū moribus ſic ait. Nec eoq; aliqñ qſq; ut ī italia munus marciū ptimeſcēs pollicē ſibi ꝑcidit:quos ioculariter murcos appellāt.murci aūtē ut marcellini uerbū itelligas dīr latino uetere uocabulo deſidioſi & ignaui.ſcribit auguſtinus in.iiii. De ciui tate dei:q; Romāi deā uocauerūt murceā:q̄ faceret hoīem murcidū.i.nimis dſidioſū & inactuoſū.ſicut ecō trario dicta ē dea ſtrenua q̄ hoīem faciet ſtrenuū.ꝑtereamus:mos fuit regibꝰ barbaro rum quotiēs in ſotietatē coihāt:applicare dextras:polliceſq; inter ſe uincire nodoq; ꝑſtringere: ubi mox

Atri dies

Sacramētū Militare

Pollices ꝑcidere

pollex uñ

Murci q

Murcea dea

Strēua dea



De diſciplina eius circa rem militarem.

IN re militari:& cōmutauit multa:& cōſtituit: atq; etiā ad antiquum morem nōnulla reuocauit: diſci plinam ſeueriſſime rexit:ne legatorum quidem cuiquam ni ſi grauato:hyberniſq; demum menſibus permiſit uxorem i teruiſere. Equitem Romanum quod duobus filiis adoleſcē tibus cauſa detractandi ſacramenti pollices amputaſſet ipſū

sanguis in artus extremos peruenerat leui uulnuscuio cruorem eliciebant atq; inuicem lambebãt. id fed' ut refert Cornelius tacitus Arcanum habebatur quasi mutuo cruore sacratum.

¶M.AN. ¶Illideret: ipigeret. ¶Diẽ cladis: quo clades fuerat i germania accepta. ¶Quot an. mœ. q̃si statũ diẽ p mœrorẽ & luctũ oĩbus annis egerit. ¶Legatoꝝ cuiq̃: p quos Martiano auctore oñdim': Augustũ & alios ꝓuincias admistrasse: nõ. n. ꝓpria: ut Fenestella ait: sed mãdata utebant' iurisdictõe. Var. q añ hæc tpa & adhuc libera ciuitate scripsit: Legati erãt inqt publice lecti: quoꝝ opa: cõsilioq; magist' pegre uterentur. ¶Nisi gra. aduerbiũ, p grauiter ferẽs. ¶Hibernis mẽ. qb' ob anni iclemẽtiã: aut nulli: aut rari ab hoste motus timent'. ¶Detractãdi: subterfugiẽdi. ¶Sacramẽti: cui ueteri militiæ istituto milites adhibebãt'. ¶Pollices: prĩos utriusq; manus digitos: seu qa ueteres: ut quidã putant: his digitis usi sunt: cũ iureiurando adhibebantur: aut quod magis placet: ut militiæ inutiles redderentur sicq; sacramentũ subterfugerent.

bonaq; ei' subiecit hastæ: quẽ tñ qd̃ imminere ẽptiõi publicanos uidebat, liberto suo addixit ut relegatũ i agro ꝓ libero eẽ sineret. Decimã legionẽ cõtuaci' parẽtẽ cũ ignõinia totũ dimisit. Itẽ alias imodeste missionẽ postulantes circa cõmoda emeritoꝝ ꝓmioꝝ exauctorauit: cohortes si q̃ cessissent loco decimatas ordeo pauit. Cẽturiões statiõe deserta itidem ut

¶PHI. ¶Subiecit hastæ. uendidit i auctiõe: q̃ fiebat apposita hasta: d̃ qua copiose scripsim' i. iiii. ꝓpii cõmẽtario. Tertulian' elegãti uocabulo hastariũ ab hasta noĩauit id gen' uẽditiõis. ¶Imminere em. dñr publicãi imiere emptiõi cõductõi ue: qñ quodã quasi calore licitatiõis iflati immodice licent'. Addixit: uẽdidit est. n. addicere uẽdere i auctiõe: & ꝓprie addicere dr̃ ptor qñ debitorẽ tradit creditori: ut i eũ & uitæ & necis hẽat ptãtẽ. ide addicti uocati de qbus scriptũ ẽ i. i. cõmẽtario. Lex decẽuiralis pmittit creditorib' secare: si uelint. ptiriq; corp' addicti. unũ est ex trib' uerbis ptoriis q̃ sũt hæc. Do. Dico. addico. i disciplia augurali aues dñr addicere: qñ ratũ faciũt auspiciũ. Li. fabio auspicãti. aues semel atq; iteꝝ nõ addixere. ¶Cũ ignominia. missiõe ignomiosa. ¶Missionẽ legi. & ho. supra de missionũ genere b' satis dictũ ẽ. ¶Citra cõ. sine cõmodis: q̃ emeritis stipẽdiis ueterãi cõseq; solẽt. ¶Exauctorauit. Exauctorare ẽ liberare priuatæq; ab auctoramẽto hoc ẽ obligatiõe militari atq; stipẽdio: a quo exauctorati milites dñr q missionẽ hũerũt: & quãuis frequẽter cũ dedecore exauctorare dicat': ꝑsepe tñ significat missos facere a militia milites citra uitupatiõem: sicut apud liuiũ i. xxv. Volonũ exercitus q uiuo graccho sũma fide stipẽdia fecerat uelut exauctoratus morte ducis ab signis discessit. Idẽ i. xxxvi. cũ diseruisset milites exauctoratos dimisit. Seneca quoq; sẽtẽtialiter ait. Ille demũ necessitates supgressus ẽ. & exauctoratus ac liber: q uiuit uita pacta. Vuulp. exauctorare iterptat' insignia militaria detrahere qd cũ ifamia cõfic': & ita i hoc loco accipim' augustũ exauctorasse legiões cũ ignominia: sicut ẽt apud lãpridiũ scribẽtẽ: cp alexãder tumultuãtes legiões exauctorauerat. ¶Decimatas. Decimari legiões dñr qñ decimus qsq; supplicio afficit' ab ipatore: cui' rei meminit liui' i. ii. ab urbe his uerbis. Cætera multitudo sorte Decim' qsq; ad suppliciũ lecti. macrin' ipator auctore Iulio capitolĩo cũ seditiones militares pateret' multos decimauit: aliqñ ẽt cẽtesimauit: qd̃ uerbũ ꝓpriũ i: si' erat: cũ se clemẽtẽ diceret: qñ eos centesimaret: q digni essent decimatione atq; uigesimatione. est. n. centesimare ex centenis singulos afficere supplicio. ¶Pauit. aluit nutriuit. ¶Hordeo. non tritico ignominiæ causa. hordeum antiquitus fuit cibus gladiatorum: qui ob hoc hordearii uocabantur. auctor Pliuius in. xviii. uoluptas est inquit seneca posse capere uoluptatem ex hordeaceo pane ueteres hordearium æs uocauere: quod pro hordeo equiti Romano dabatur. ¶Statione deserta. statio militaris significatur: quando milites stantes uigilant. Virgilius succedunt seruantq; uices statione relicta. scribunt iurisconsulti digestis de re militari: cp qui stationis munus rleiquit plusquam emansor est. Itaq; pro modo delicti aut castigatur aut gradu militiæ deiicitur.

¶Itidem similiter. ¶Vt manipulares. gregarios milites uilioresq; Centurionib'. in legiõe Romana. xxx. sunt manipuli ut scribit Cincius in libro de re militari. manipuli dicuntur ab eo: quod plures militum manus iunguntur. ut interpretatut Marcus Varro. Seruius enarrans illud maronianum: desolatiq; manipli: i quit manipli dicti sunt significri: quia sub romulo paupere adhuc Romanus exercitus hastis seni Manipulos illigabant: & hoc pro signis gerebant. Vnde hoc nomen remansit. manipulus auctore liuio leues uicenos milites: aliam turbam scutatorum habebat: & manipulatim structa olim cepit esse acies Romana. Vegecius uero in secundo de re militari scribit manipulum uocari contubernium decem tantummodo militum sub uno papilione degentium: ab eo quod coniunctis manibus dimicabant. Ouidius in fastis aliũde deducit manipularis militis etymologiam congrueus cum sententia seruiana: sic enim ait. pertica suspensos portabat longa maniplos unde maniplaris nomina miles habet. qui sunt in eodem manipulo cõmanupulones dicti: inde etiam commanipulatio quibus dictionibus utitur sparcianus. sensus est tranquilli augustum pena capitis pariter affecisse Centuriones desertores stationis: sicuti & manipulares milites q uiliores sunt cum tamen discrimina penarum a iurisconsultis adhibeantur neq; omnes eadem pena affici debeant: sicuti. ff. de penis copiose explicatum est.

¶M.AN. ¶Subiecit hastæ: pro seruo uendi iussit: qui auctioni: tam publicæ: q̃ priuatæ præerant in atrio auctionario hasta: ut Cicero ait: bona emptoribus adiudicabant. ¶Imminere emptioni: immoderatius licitantes. ¶Publicanos: publicorum uectigalium redemptores. ¶Addixit destinauit: ut Seruio placet uel habendum declarauit. ¶Cum ignominia: quid sit ignominiosa missio: require supra. ¶Immodeste: impudenter & tumultuose. ¶Contra commoda: stipendiisq; aliisq; præmiis: quæ emeriti essent non reddi

Addixit

Exauctorare qd

Decimare

Cẽtesimat

Mãipuli q

Cõmãipulones.

tis. ¶Exauctorauit:militaribus insignibus:ut Vulpiaui utar uerbis.spoliauit.¶Cessissent:pro decessis/sent:loco:præsidio:statione.¶Decimatas:decimo quoq; capitali supplicio affecto in Dalmatia ad prono/mam:ut Appianus docet:cohortem unam decimauit Augustus:reliquos per æstatem hordeo pauit.quid Dionysius de desertoꝝ aiaduersione scripserit:in Cæsare diximus.¶Itidem:similiter.

¶PHI.¶Animaduersione.punitione & supplitio.¶Stare.rectos esse cui cõtrarium est sedere.¶Prætorium.tabernaculũ ducis quod alio noie augustale dicitur prout docet quintilianꝰ in.viii.de prætorio mox plura

Pretorium
Augustale

¶Tunicatos.indutos sola tunica hoc est camisia:quæ & interula dicitur.hinc illud.quem uestire debuit interula uestiuit interitu.tunica sine manicis olim fuit:fuit & manuleata ad opulentiam latinæ linguæ augendam nihil impedit ut ait priscianꝰ formare uerba.tunico: tunicor:tunicatus.¶Discinctos.mos erat militaris ut milites cingulo cincti spẽrent:quod ad conuiuium euntes deponebant:& ut inquit Iulius capitolinus insalonino Gallieno a'discinctis'cum Imperatore cenatur.Discincti ut interpretatur seruius inhabiles sunt militiæ.omnes.n.qui militant cincti sunt:unde discincti inefficaces & ignaui dicuntur:sicut e contrario præcinctos strenuos uocamus.Augustus iussit milites delinquentes pedibus stare discinctos quod erat ignominiosum.¶Decempedis.Decempeda pertica est qua metatores utuntur a numero pendum dicta sicut quincumpeda a quinq; pedibus.Cicero:urbem iam peritus metator & callidus decempeda sua saxa diuiserat.a decempeda decempedator deriuatur: Idem Cicero cauebat etiam lucio Antonio qui fuerat æquissimus agri priuati & publici decempedator.Idem in oratione pro milone:qui cum architectis & decempedis uillas multoꝝ hortosq; peragrabat.¶Cespitem.cespes est terra in modum lateris cesa cum herba.ex cespite agger castrensis fit.circunciditur autem ferramentis continetq; herbaꝝ radicibus terram.Docet uegecius in tertio:qua altitudine ac latitudine cespes circuncidi debeat.Plinius de cespitibus in.xxxv.scribit hæc.hinc & cespitum natura castroꝝ uallis accommodata contra fluminum impetus aggeribus.Ex cespite in castris aræ erigebantur:quas ob id cespiticias capitolinus appellat.tibullus cespitibus mensas cespitibusq; thoꝝ hæc autem omnia sunt genera ignominiaꝝ:quibus milites delinquentes afficiebat augustus.¶Commilitones.augustus auctoribus sexto aurelio & eutropio auunculi Iulii Cæsaris inuentum uehementer arguebat:qui milites commilitones nouo blandoq; more appellans dũ affectat carior fieri auctoritatem principis emolliuerat.græci σϋσϰηνους uocant commilitones.¶Aliter appellari.sensus est uolebat augustus quod filii quod priuigni quando erãt in Imperio: milites semp appellarent nunq; commlitones.De filiis augusti & priuignis infra explicatius dicetur.¶Maiestas:tanq; minueretur Imperatoria sublimitas & pollueretur apex Cæsareæ maiestatis:si commilitones appellarent¶Libertino milite.libertinis militibus.singularis numerus pro plurali.Ideo autem libertino dixit: tanq; non foret legitimus miles :cum ingenui sint milites scribendi.¶Incendioꝝ causa: scribunt iurisconsulti digestis de officio præfecti uigilium:diuum Augustum septẽ cohortes ad arcenda urbis incendia oportunis locis constituisse:ut binas regiões urbis una quæq; cohors tueretur:præpositis eis tribunis:& supernis omnes præposito spectabili uiro:qui præfectus uigilum appellat.has septem cohortes ex libertinis militibus conscriptas fuisse innuit tranquillus.¶Tumultus:perturbatio popularis:quoniam ut inquit Lucanus nescit plebes ieiuna timere liuius famẽ in ciuitate ingens malum uocat tumultus autem quid aliud est inquit Cicero nisi perturbatio tanta:ut maior timor oriatur:unde est nomen ductum est tumultus q̃si timor multus:ltaq; maiores nostri tumultum italicum quod erat domesticus: tumultum gallicũ qđ erat italiæ finitimus:præterea nullum tumultum nominabant.in tumultu uacationes.datæ non ualebant cũ in bello ualerent.¶Annona.caritate rei frumentariæ:de aliis quoq; cibariis annonam dici significat cicero scribens in secundo de diuinatione.Annonam futuram cariorem in macello ab anno annona incli. nari uidetur tanquam sit animi alimonia:& cum ex fame mala atrocia exoriantur apud Romanos institutus fuit magistratus qui huic curationi præerat:dicebaturq; præfectus annonæ:de cuius origine liuius in quarto ab annona annonaria prouisio & annonariæ leges dictæ.¶Item ad tutellam.hoc est iteꝝ usus est libertino milite dum rhenum:germaniæ tutatur:ne tranrhenani cis rheuum possint commeare.

Tunicati
Interula
Tunico.as
Tunicor
Discincti cenant
Discincti ignaui
Quincupẽda
Decẽpedator
Cespes
Decẽpeda
Cespititiæ aræ
Commilitones
Præfectus uigilũ
Tumultus qd,
Annona
Annõaria lex

¶M.AN.¶Manipulares:manipulis insertos:& ob id gregarios:& q nullũ ducerent ordinẽ.¶Tunicatos:cẽturiões.s.Quintilianus:Cui latus clauus non erit ita cingatur:ut tunicæ prioribus oris infra genua paululum posterioribus ad medios poplites usq; perueniant:nam ifra mulieꝝ est:supra Centurionũ: tunicatos igitur.i.tunicam tantum habentes omniq; alio uestitu exutos: nam supra tunicam aliam uulgo uestem inducere consueuerunt.¶Discinctos:quod desidis & ocioſi erat:atq; militaris ignominiæ ge

manipulares capitali aiaduersiõe punĩit ꝑ cætero delictorũ genere uariis ignominiis affecit:ut stare ꝑ totũ diẽ iuberet añ ꝓtoriũ iterdũ tunicatos: discinctosq; nõnunq; cũ decẽpedis uel ẽt cespitẽ portãtes. De gestis eiꝰ circa rẽ militarẽ

Eq; pꝰ bella ciuilia:aut ĩ cõciõe aut ꝑ edictũ ullos militũ cõmilitões appellabat sed milites:ac ne filiis qdẽ:aut priuignis suis ĩpio ꝑditis aliter appellari passus ẽ:ãbitioſiꝰ id existimãs q; aut rõ militaris:aut tpoꝝ qes aut sua domꝰq; sue maiestas postularet.Libertĩo milite ꝓterq; romæ icẽdioꝝ cã & ſi tumultꝰ ĩ grauiore ãnona metueret:usus ẽ semel ad ꝑſi diũ colõiaꝝ illyricũ cõtigẽtiũ.Itẽ ad tutelã ripæ rheni flumis

nus:ut Spartianus in Seuero principe demonstrat. ¶ Decẽpedis:ad ignominiam totũ hoc referas necesse est:ut quasi opifex nõ Centurio decempedã haberet:cum Centurionis esset ferre uitẽ:qua fabros & milites segnius opantes pulsabat.Iuue.Et pigra muniret castra dolabra:est.n.Decẽpeda regula quæ ex decem pedibus cõstat.Horatius:Nulla decempedis metata:græci ἐκκαιδεκάπηχυ appellãt:posses & decempedas ꝓ instrumento accipe:ad uinciendos pedes quæsito:sed prior sententia magis quadrat. ¶ Cespitẽ:cespitibꝰ castrensis ager communiebatur ferre cespitem Gregarii erat militis:non Centurionis:quin si segnius id ille faceret a Centurione:qui uitem gestabat puniebatur.Iuuenalis:Frangebat uertice uitẽ.Martialis:Vare parethonias lata modo uite per urbes:quasi igitur in ordinem redactus:quod fabrorꝫ erat: & Gregarii militis insigne habere:munusq; obire cogebatur:Cespes herba est cum terra reuulsa. ¶ Ne a filiis quidem Caio & Lucio:de quorꝫ adoptione alibi. ¶ Priuignis:Tiberio & Druso Liuiæ filiis. ¶ Ratio militaris:lex & ratio militandi. ¶ Temporꝫ quies:ut non tam ambitiose:q̃ necessitate temporꝫ appareat.C.Cæsarem eã uocem usurpasse:ut commilitones pro militibus appellaret. ¶ Sua domus:domestica dignitas. ¶ Maiestas:sublimitas:& amplitudo. ¶ Libertino milite:quali siculo bello ẽ usus:quum ad.xx.seruorꝫ millia manumisit. ¶ Incendiorꝫ cã:ut ab nocturnis incendiis urbẽ tuerent. Iuue.Nocturna incendia lapsus tectorꝫ assiduos. ¶ Grauiore annona:rei frumentariæ penuria. ¶ Illyricum contingentiũ:ut Aquileiæ:cõcordiæ in carnis:histriæ finiti marꝫ:uel polæ:& circuniectarꝫ arsiæ flu.Italiæ confinio urbium.

coſq; ſeruos adhuc uiris fœminisq; pecuniosioribꝰ idictos: ac ſine mora manumiſſos ſub priore uexillo habuerit neq; aut cõmixtos cũ ingenuis:aut eodẽ mõ armatos.Donaria militaria alioqto facilius phaleras & torques quicqd auro argẽto cõstaret:quã uallares ac murales coronas:quæ honore præcellerẽt dabat:has q̃ pcissime & sine ambitione: ac sæpe

¶ PHI. ¶ Seruos adhuc.anteq; manumitterentur fierent libertini. ¶ Indictos.sensus est: Augustus opulentioribus indixit denunciauitq;:ut seruos pro facultatibus sibi darent:qbus manumissis in militia uteretur: nã qui diuitiores erant in illos inclinabantur: sicut olim a seruio tullio sexto.Ro.Rege institutũ fuisse docet liuius. ¶ Sub priore uexillo.in prima acie in qua haſtati erant a uexillo uexillarius deriuatur.liuius.ordo sexagenos milites:duos Centuriones uexillarium unum habebant. ¶ Donaria militaria.existimat seruius donaria esse loca in quibus dona deorꝫ reponuntur:sed male:cum donaria apud luculentos scriptores pro ipsis dõis accipiantur.Iulius capitolinus in maximinis.Donaria militibus diuisit.macrobius in.iii.ornamenta sunt clypei coronæ & huiusce modi donaria:Neq;.n.donaria dedicantur eo tempore quo delubra sacrãtur. donaria aũt siue dona militaria sunt multiiuga:ut armillæ:haſtæ puræ.torques.phaleræ.& militares corõæ quæ sunt multifariæ.sensus est augustũ facilius dediſſe militibus dona militaria prætiosa q̃ honorata. ¶ Phaleras phalere non tam equorum q̃ equitum nobiliũq; sunt ornamenta.tradit liuius in septimo comitia flauii edilitia tantum habuisse indignitatis ut pleriq; nobilium aureos anulos & phaleras deponerent.plinius quoq; refert in.xxxiii.olim ab ordine equestri phaleras fuisse positas ex indignatione.a phalera phaleratus dicitur.inde apud terentium phalerata dicta ꝓ honestatis & ornatis. ¶ Torques.torquis circulus ẽ flexilis ex auro obtorto ornamẽtum colli & summi pectoris.masculino & fœminino genere dicit ab eruditis.gellius caput galli pcidit torquem detraxit eãq; sanguinolentam in collum posuit. refert plinius qd scitu dignum est:torquibus aureis auxiliares externos donatos fuisse a Romanis:at ciues non nisi argenteis.a torq; gallo detracta titus manlius posteriq; eius torquati sunt cognominati historia notissima & a nobis in quarto propertii commentario uberius explicata.præterea torquatos uocari milites scribit Vegetius li.ii.de re militari:quibus aureus torquis ob uirtutis præmium dabatur & hi duplas consequebantur Annonas torques phaleras q; pmia fuisse militaris uirtutis docent gellius & plinius: qui scribunt sicinium dentatum donatum fuisse torqbꝰ tribꝰ &.lx.phaleris.xxv. ¶ Quam uallares.facilius dabat augustus dona ex auro & argẽto militaria q̃ coronas castrẽses & murales:quæ tamẽ & ipsæ si au.gellio credimus ex auro fieri solebãt.est.n.uallaris corõa:quæ alio nomine dicitur castrẽsis:qua donat eum imperator:qui primus hostium castra pugnãs itroiuit ea corona isigne ualli habet:muralis est corona:qna donatur ab imperatore qui primus murꝫ subit.inq; oppidum hostium per uim ascẽdit.idcirco quasi muri pinnis decorata est.hæ tamen murales uallaresq; coronæ q̃q; aureæ cedũt ciuicæ coronæ:quæ ex arbore glandifera fit. Auctor plinius i.xvi.

¶ M.AN. ¶ Pecuniosioribus:ditioribus. ¶ Indictos:ascriptos:ut quo maioribus quisq; esset opibus præditus eo plures priuata pecunia ad reipublicæ usum seruos pararet. ¶ Sub priore uexillo. Liuius: primũ uexillum triarios duxisse ait:Alterꝫ rorarios:mioris roboris ætate ac factis:tertium accẽsos minimæ fiduciæ manum.Sed liuius ad dignitatem respexit.Tranquillus ad ordinem:quo in acie disponunt. ¶ Cum ingenuis:liberæ conditionis. ¶ Phaleris:quas græci alio nomine methopidas dicunt:quibus equorum frontes ornantur.Gellius:equitatum frenis ephipiis monilibus phaleris refulgentem: græci τὰ ἀφάλερα neutro genere pronunciant. ¶ Torqueſq;:aureus torques solidus:uirtutis militaris præmium:ut Vegetius scripsit:ita ut qui eo munere donati essent duplicem iterdum acciperent annonam.Iu. Vt læti phaleris omnes:& torquibus omnes:a torque hosti gallo adempto:Torquati cognomen familiæ datum esse: Li.& Oui.auctores. ¶ Quam uallares muralesq;:q̃ dixit quasi diuersa materia constarent:sed Gellius mu



Vexillarii
Donaria
Error seruii
Phaleræ
Phalerati
Torquis
Torquati
Vallaris corona
Muralis

tales castrenses: siue uallares: ex auro solitas fieri scripsit: ueę figura ipsa distabant: cp muralis in primarum uallaris uero in ueram speciem figurabatur: his donari consueuere: qui primi: aui castroę uallum: aut hostiles transcendissent muros. ¶ Sine ambitione: non gratia: sed merito.

¶ PHI ¶ Calligatis. sensus est etiam si uilissimus miles coronam muralem uallaremq; ob rē bene gestam meruisset: eam illi dabat augustus habita ratione uirtutis non ambitionis. causā enim non hominem perpendebat. caligatus autem miles dicit gregarius & infimæ conditiōis a caliga calciamento militari de quo infra dicetur i caligula. De

Caliga maximini Clauus caligaris

caliga maximini imperatoris, p uerbium est apud iulium capitolinum: qui ait calciamentum maximini fuisse maius hois uestigio atq; mensura. Vnde uulgo tractum fuit: ut de longis & ineptis hominibus diceret cali ga maximini. a caliga caligaris clauus dictus: ad quem est illud satyrici poete referendum est & in digito clauus mihi militis heret. ¶ Ceruleo uexillo. cum uirtute & opera marci agrippe sextus Pompeius nauali prælio profligat⁹ fuisset merito ei dono dedit Cæsar uexillum ceruleum hoc est glauci mariniq; coloris: ut insigne eēt maritimi prælii naualisq; uictoriæ. tradit seruius in octauo eneidos commentario: cp Imperator Romānus ituros ad bellum cum exercitu ex capitolio proferebat duo uexilla: alterum roseum: quod pedites euocabat & altęę ceruleū: qđ erat equitū. nam ceruleus color est maris: a cuius deo neptuno equum constat inuentū. præterea scribunt idem seruius & plinius augustum tribuisse Marco agrippæ coronam rostratam: quia

Vexilla duo Ceruleū Roseum Rostrata corona

uicerat sextum Pompeium nauali certamine. rostrata autem corona est qua donari solet maritimo prælio qui primus in hostium nauem ui armatus transiliuit. ea quasi nauium rostris insignita fieri ex auro solebat Ceruleus autem color est maris quem uenetū quoq; & thalasicum appellari ab eruditis docuimus in libro annotationum. Gellius quoq; in secundo refert ceruleum colorem esse uiridem: qui græco uerbo a latinis

Venet⁹ color Thalassius Cesius Glaucus

usitato dicitur glaucus. sentitq; cesium esse eundem: cum ait. Nostris latinis ueteribus cesia dicta est: quæ a græcis glaucopis dicitur ut nigidius ait de colore celi quasi celia. glaucopis autem epithetō est mineruæ quasi habentis oculos glaucos homerus. γλαυκῶπις ἀθήνη. ¶ Triumphales. quemadmodum consulares dicuntur qui olim gesserunt consulatum: ita triumphales uiri qui aliquando triumpharunt. ¶ Nunquam donis. augustus nulla unq; dona militaria impartiuerat uiris triumphalibus participibusq; uictoriarum: tanq; indecorum esset donare his: qui & ipsi eandem donandi facultatem habuissent. ¶ Quam festinationem. apud liuium sic ait fabius: festinatio improuida est & ceca & idem temeritatem præterq; cp stulta sit infelicem etiam esse demonstrat. σπεῦδε βραδέως. uerba græca sunt: quæ ita interpretantur. festina tarde: cautus enim est melior q; temerarius Imperator militaris. au. gel ius scribit libro nono noctiū atticarum diuum augustum solitum esse dicere in sermonibus & scribere in epistolis. σπεῦδε βραδέως id est matura per quod monebat ut ad rem agendam simul adhiberetur industriæ celeritas & diligētiæ tarditas. ex quibus duobus contrariis fit maturitas. ¶ Et sat celeriter fieri. sententia catoniana est. sat cito si sat

Sat cito si sat bene

bene. quæ cum a perfecto oratore in præfaciuncula diceretur risisse se hyeronymus adhuc adolescentulus profitetur in epistola ad pammachium consolatoria: ubi subiungit. meminisse te puto erroris mutui quādo omne atheneum scholasticorum uocibus consonabat. sat cito si sat bene. ¶ Spes & metus. anthitheton est. spei enim opponitur metus. cum illa sit de futuro bono: hic de futuro malo. ¶ Aureo hamo piscantib⁹ sextus aurelius. Arma nisi maioris emolumenti causa nequaquam mouenda esse dicebat augustus: ne cōpendio tenui iactura graui petita uictoria similis sit hamo aureo piscantibus: cuius abrupti amissiq; detrimentum nullo capturæ lucro compensari potest.

¶ M. AN. ¶ Caligatis: caliga militari habitu præditis: ac quasi grægariis: & obscuræ militiæ hominibus dicere uoluisset: sed de caliga militari suo loco. ¶ M. Agrippam: per quem naualem uictoriam fuerat adeptus. ¶ Cæruleo uexillo: colore marinis fluctibus simili. Sextus Pompeius & ipse: ut Appianus scribit: ob multiplices maris successus cærulum paludamentum pro puerpereo induit: Ser uius auctor est: Cæruleū uexillum equitum halas apud maiores cogere solitum: ob id credo: quia & Neptunus equester ab initio Romæ cultus est: & quia equus eidem numini ascribitur Verg. Tuq; o cui prima frementem: Fudit equū magno tellus percussa tridenti: est cæruleus color medius inter uiridem & nigrum: ut Seruio placet: eundem græci glaucum: Latini rursus & cesium dixere: quasi cælium a cæli colore: ut Nigidius tradidit. ¶ Tri

etiam caligatis tribuit. Marcum Agrippam i Sicilia post nauale uictoriam cæruleo uexillo donauit. Solos triumphales q̄q̄ & socios expeditionum: & participes uictoriarū suarum nunq̄ donis impartiendos putauit: quod ipsi quoq; ius habuissent tribuenda ea quibus uellent. Nil autem minus ipfecto duce q̄ festinationem temeritatēq; cōuenire arbitrabatur. Crebro itaq; illa iactabatur, σπεῦδε βραδέως ασφαλὲς γὰρ ἐξ ἀμείνονος ἢ θρασὺς ταχὺ γίγνεται. i. festina tarde: tutior. n. ē melior q̄ temerarius ipator. Et sat celeriter fieri qcquid fiat satis bene: prælium quidem aut bellum suscipiendū oio negabat: nisi cū maior emolumenti spes q̄ dāni metus ostenderetur. Nā minima cōmoda nō minimo sectantes discrimine similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: cuius abrupti dānum nulla captura pensari posset.

De consularibus & aliis gestis per eum.

umphales:eos qui triumphum egissent. ¶Donis impartiendos:militaribus donis ornandos. ¶Quod ius habuisset:reddit causam cur eiusmodi iuris nulla impartiuerit dona: pax enim decoræ uisum esset eos ab aliquo ea munera exigere:aut accipere:quæ aliis tribuendi ipsi potestatem quandoq; habuissent. ¶Imperfecto:in optimo & consumato. σπεῦδε βραδέως γὰρ ἔστι μὴ ὀξὺς στρατιλάτης: hoc est festina tarde. Cautus.n.melior est q̃ temerarius prætor. ¶Emolumenti:lucri. ¶Nulla captura:nullum capti priscis præcium.

MAgistratus atq; honores & ãte tẽpꝰ & quosdã noui generis ppetuosq; cepit. Cõsulatũ.xx.ætatis ãno iuasit:admotis hostiliter ad urbem legiõibus; missisque qui sibi nomine exercitus deposcerent. Cum quidam cunctante senatu Cor.centurio princeps legationis reiecto sagulo ostendens gladii capulum non dubitasset in curia dicere hic faciet si non feceritis uos. Secundum consulatum

¶PHI. ¶Ante tempus.s.præscriptum a legibus: quæ annales dicuntur.& enim inquit Cicero in quinta philippica. legibus annalibus cum grandiorẽ etatem ad consulatum cõstituebãt adolescentiæ temeritatem uerebantur. itaq; maiores nostri ueteres illi admodum antiquas leges annales non hẽbant quas multis post annis attulit ambitio. censet itaq; Cicero ut Cæsar augustus soluatur a legibus annalibus:& allegat exempla nobilium romanorum: qui admodum adolescentes consules facti tantas res gesserunt ut Imperium po.Ro.auxerint nomen ornauerint. senatus auctore appiano indulsit Cæsari augusto: ut consulatum petere posset per decennium ante q̃ per legem liceret leges annales alio uocabulo comitiales dixerunt.ut ostendit pacatus sic scribens. in hanc sententiam.in præturis aut edilitatibus capessendis etas spectata sit petitorum:nec quisq̃ tantum ualuerit nobilitate uel gratia:uel pecunia:qui annos comitiali lege præscriptos festinatis honoribus occuparit:

Leges annales

¶Noui generis:ut triumuiratum. ¶Perpetuos.ut tribunitiã potestatem:quam perpetuã recepit. ¶Missisq;:scribit appianus augustum misisse ad Ciceronem ut pro se peteret consulatum uidelicet asserentem se consulis nomine duntaxat contentum fore:Ciceronem uero consulatus futurum gubernatorem atq; magistrum præterea turmarum duces ad senatum mittendos statuerunt:qui consulatum Cæsari dãdum postularent:quibus quidam senatores obstrepere ceperunt.quod cum intellexisset exercitus iracundia flagrans se ad urbem deduci proclamauit ueluti augustum Cæsaris filium facturus consulem. ¶Sagulo.uestimento militari de sagis & sagatis diximus in primo commentario.uirgilius uirgatis lucent sagulis.

¶Capulum.capulum dici uoluerunt antiqui loculum in quo cadauera portabantur:græce pheretrõ appellatur.a capiendo capulus dictus.inde senex capularis uocatur a plauto iam morti uicinus: & prisci auctore placiade reos capulares dicebant:qui capulo digni essent.& lucilius ait pergit capulare cadauer.capulus quoq; significat manubrium gladii:in quo significato hic accipitur.scribit plinius indos factitare capulos gladiorum de sardonice gemma.apud plautum in cassina iocus est fœstiuissimus:quo sub nomiue capuli significatur manubriũ membri uirilis sic enim inquit olympio uillicus. Dum gladium quæro ne habeat arripio capulum. ¶Hic faciet.s.gladius:quasi dicere uellet:ui & armis milites facturos augustum cõsulem:si ex senatus decreto non fieret.simile est exemplum illius centurionis:qui a Cæsare dictatore romã missus stans pro foribus curiæ cum tempus imperii minime Cæsari prorogari cognouisset:concusso manu gladii capulo:hic prorogabit inquit. ¶Post nouem annos.a primo.s.consulatu.lege cautum erat apud romanos:ne quis eundem magistratum intra.x.annos caperet.auctores liuius in.vii.& Cicero li.iii.de legibus.sed augustus huiusce legis fuit præuaricator. ¶Continuauit.sine aliquo tẽporis interuallo. ¶Recusatis:consularibus.xii.consulatum. ¶Interuallo temporis spacio:intercapedine:interstitio. ¶Biennio post a duodecimo scilicet consulatu. ¶Filios.scilicet per adoptionem de quibus paulopost. ¶Tyrocinio tyrocinium præter illud militare rudimentum dici ab eruditis solet.quando adolescentuli togam sumũt & barbã ponunt. Eloquentiamq; in foro auspicantur.tunc enim & ipsi tyrones dicebant: & illa pria actio tyrocinium. Seneca libro tertio declamationum.ille in foro primum dicturus tyro dictus est.tyrocinii die induebantur togaq; pura est cognominata.unde ait plinius li.viii.tanaquil prima texuit rectam tunicam qua simul cum toga pura tyrones induuntur nouæq; nuptæ. Et marcus tullius in epistolis ad atticum i tyrocinio filii ciceronis togam puram illi dedisse se arpini scribit:Infra refert tranquillus caligulam togam sũpsisse barbamq; posuisse sine ullo honore:qualis contigerat tyrocinio fratrum eius.Idem tradit quemadmodum nero deductus in foro tyro populo congiarium: militi donatiuum proposuit. De hoc itaque tyrocinio intelligas hoc loco indubitanter.& est sensus augustum sponte petiisse duodecimum & tertiũ decimum consulatum:ut consul filios deduceret hoc est comitaretur in forum maximo honore ad auspicandam eloquentiam sumpta toga pura. De hoc tyrocinio uidetur seneca loqui cum ait. Quantum senseris gaudium:cum prætexta posita sumpsisti uirilem togam & in forum deductus es. ¶Suo quemq; maiorem natu in.xii. cõsulatu minore natu i.xiii. ¶Annuos.est.n.consulatus annuus magistratus. ¶Secũdum consulatum.Pauci ssimis horis.quia statim iniit consulatum & statim deposuit.

Capulus

Capulatores rei

Tyrociuiũ toga pura

¶M.AN. ¶Ante tempus:ut consulatum:quum ante.xxx.annum lege creari non posset.Plutar. nondũ iqt.xxx.natus annos cõsul fit. ¶Perpetuos:ut tribunatũ & censuram. ¶Inuasit:ui ciuitati expressũ. ¶Hostiliter:minaciter:ut hostis.Appianus & Liuius sunt auctores. ¶Cunctante.tardius decernente. ¶Prin-

ceps legationis.legatoꝝ primus. ¶Sagulo.militari ueste. ¶Capulum:manubrium:ut satyri ,uerbo utat, Iuuenalis:Manubria cultelloꝝ.Ceteꝝ.Ver.Capulo tenus abdidit ensem.

¶PHI. ¶Pro ede ante templum.Iouis capitolini.ostendit Liuius consules die initi magistratus solitos fuisse adire oē tē plum iouis & proficisci in capitolium ad uota nuncupanda.

¶Calendis ianua.q dies solēnis erat ineūdis magistratibus aliqñ tamen alii dies fuerūt huic solēnitati attributi:sicut olim idus maias fuisse solēnes ineūdis magistratibus refert liuius in.iii.idē.in.v.Idus decēbres solemnē fuisse ineūdis magistratibus diē prodidit. Idē memorat cōsules inisse cōsulatū olim calēdis sextilibus:quia principium anni eo die agebaꝫ.idē.xxxi.ait q idibus marciis olim cōsulatꝰ inibaꝫ.Corruli sella.Cal.ianua. noui cōsules inibāt magistratū & i sella eburnea sedere solebāt de qua itelle xit ouidius illo uersu ex primo fastoꝝ.& noua conspicuū pondera sentit ebur.& oratius in prio epistolaꝝ sic iqt.

Ebur curule.

Dabit eripietq curule cui,uolet iportunus ebur.

Currulis sella

Currulis aut sella ob eam cām appellatur:qd curru honoris gratia soliti erāt in curiā uehi senatores q curru lem magistratū hoc est maiorē honorē gessissent:i quo curru sella esset supra quā considerēt. ¶Honore abiit: Consulatū deposuit. ¶Suffecto.substituto subrogato. ¶Nec oēs ro.soliti erant cōsules designati iure cōsulatū rōæ & nō alibi.Inde flaminius cū arimini & nō rōæ cōsulatū inisset irā mouit senatoribus tāq polluctor & euersor ueteris instituti.nūc ait tranqllus augustū similiter cōsulatꝰ inisse diuersis i locis.Samo.de hac ísula supius nimis multa. ¶Taracōe.tarraco ciuitas est hispaniæ scipionū opus.tarraconēsia uina nobilitāt

Tarraco

Vina tarraconensia

elegātia.Inde a filio dictū ē.Dat taraco pubē uitifera & latio tñ cessura lyeo.Eiusdē sniæ astipulator est epigrammaticus poeta qui ait in xeniis.Tarraco cāpano tñ cessura lyeo. ¶Triūuiratū.a nūero uiroꝝ magistratus iterdū appellantꝰ:ut quattuor uiratus:decēuiratus & triūuiratus fuerūt.n.tres augustus antonius & lepidus:q triūuiratū inierūt non tā ro.rē publicā reformaturi q̄ crudelitate &,pscriptionibus euersuri. ¶Col legis.Antonio & lepipo. ¶Ne qua fieret ,pscriptio. Hæc est illa nefaria proscriptio qua iprimis cicero proscriptus fuit una cū filio fratre fratrisq filio oībus denicq clientibus & amicis:cū tñ diu recusasset augustꝰ ,pscribi ciceronē:quē patrē appellare solebat. Tādem expugnatus ciceronē ,pscribi cōcessit Antonio hac condītione:ut antonius sibi.L.cæsarē auunculū:& lepidus paulū fratrem ,pscribēdos necādosq concederent. ¶Ne cui parceretur.scribit tñ appianus & metellū & marcū ,pscriptos a cæsare augusto incolumes seruatos esse:cū metello ob filiū pepcissetꝰ:& marcū agrippe cā ex,pscriptoꝝ nūero exemisset. ¶Caiū Toranium:

Toranius mango

De hoc appianus.Erat inter ,pscriptos.C.toranius:a nōnullis cæsaris,pcurator hitus.Alius fuit toranius ille mágo:cuius symphoniacis iter cenā delectatus ē augustus.quāuis qdā macrobii codices non toranium scriptū habeāt sed turoniū.eiusdē toranii meminit plin.in septio.Præterita tanq iustis de causis ,pscriptionem illam fecissent:præterita ut inqt Annibal apud liuium:magis reprendi possunt q̄ corrigi.eadem sñia hisdem uerbis apud eundem usurpatur a philippo.

¶M.AN. ¶Post nouē annos: uñtrigesimo uitæ anno. ¶Septēdecī:decio septio anno.Gellius:q minores essent armis septēdecī. ¶C.&.L.Agrippæ & Iuliæ filios:q sibi adoptarat. ¶Magistratu:cōsulatu suo tyrocinio:noua rudiq exercitatiōe ut du decio Augusti cōsulatu Caiū i foꝝ traductū itelligas terciodecio:quē biēnio post gessit Luciū eius fratrē. ¶Annuos p integꝝ annū. ¶Capitolini iouis:quo noui cōsules prio honoris die cōscēdebāt.Oui.& Trāql.i cæsare id docēt. ¶Taracōe:nobilissimo citerioris Hispāiæ oppido uñ & ipsa Taraconēsis appellata. ¶Triūuiratū:quē ad rē pu.arbitrio cōstituēdā cū Lepido & Antōio iniit. ¶Proscriptio:eā alio loco i Labinii flu.ísula factā oñdimꝰ. ¶Exorabilibꝰ:gīæ & pcibꝰ facile cessuris. ¶Cōtēdit ptiaciter obstitit. ¶Ne cui pceretꝰ:sed Appiāo auctore cōstat,pscriptoꝝ quosdā nūero p gīam exēptos ¶Tutorē:gubernatorē:siue defēsorē potiꝰ q̄si tuitorē:ut Vulp.iterptatꝰ:dictū ē.n.tutor:cui ciuili iure ptās

post.ix.annos. Tertiū anno interiecto gessit:sequentes usq ad.xi.cōtinuauit. Multisq mox cū deferrētur recusatis duo decímum magno.i.septēdecī ānoꝝ iteruallo:& rursus .xiii. biēnio post ultro petiit:ut.C.&.L. filios amplissimo prædítus magistratu suo quēq tyrocinio deduceret in forū. Quiq medios consulatus a sexto ad.xi.ānuos gessit. Cæteros autē sex aut.ix.aut sex:aut quattuor:aut tribus mēsibus secūdum uero pauciſſimis horis. Nā die calē.Ianu.cū mane p æde capitolíni iouis paululū curruli sella p̄sedisset honore abiit suffecto alio i locū suū:nec oēs romæ sed quartū cōsulatum in asia:quintū i insulis samo:octauū &.ix.taracone iniit.

De gestis p eū i officiis triūuiratis & tribunitiæ ptātis.

TRiūuiratū reipu.cōstituēdæ p.x.ānos admīstrauit i quo restitit aliq̄diu collegis: ne qua fieret ,pscríptio:sed iceptā utroq acerbiꝰ exercuit. Nāq illis in multoꝝ sæpe psonā per gīam & preces exorabilibus: solus magnope cōtendit:ne cui parceretur: proscripsitq etiā .C. Toraniū tutorē suū:eundēq collegā prīs sui Octauií i ædílitate.Iuniꝰ Saturninꝰ hoc amplius tradit:cū pacta ,pscriptōe .M. Lepidus in senatu excusasset præterita & spē clæmentiæ in posterum feciſſet; quoniam satis pœnarū exactū eēt.

liberi capitis tuendi eius dico q̃ per ætatẽ se sponte tueri nequeat. ¶Peracta proscriptione: sumpto de proscriptis supplicio. ¶Satis pœnarũ quas ad satietatem & fastidium dicerent. ¶Exactũ: sumptum.

Hunc e diuerso professum ita modum se proscribendi statuisse: ut oia sibi reliquerit libera: in cuius tamen pertinaciæ pœnitentiam. T. Iunium Philopemenem: quod patronum suum proscriptum cælasse olim diceretur equestri dignitate decorauit. In eadem hac potestate multiplici flagrauit inuidia: nam & Pinarium equitẽ Ro. cũ cõcionãte se admissa turba paganoꝝ apud milites subscribere quædã aĩaduertisset: curiosum & speculatorem ratus coram cõfodi impauit: & Tediũ Afrũ cõsulẽ designatũ: quia factũ quoddam suum

¶PHI. ¶Hũc. augustũ. ¶Modũ: terminũ & finẽ. ¶Reliqrit libera. tanq̃ adhuc ꝓscribeꝛ posset quoscũq; ei libitũ fuisset. ¶Proscriptũ cælasse: multi liberti fidelissimi extitisse ferũtur erga patronos proscriptos: multiq; serui dños seruauerũt: q̃ oia si nosce cupis perlege librum quartũ bellorũ ciuiliũ ab appiano diligentissime pscriptũ. ¶Potestate. triũuiratu. ¶Pinarium. in superioribus dictũ est de familia pinariorũ inclyta. q custodes fuerunt sacri herculanei: cũ potitii extis solẽnibus uescerentur. ¶Admissa. introducta ab augusto. ¶Turba paganorũ: pleraq; uocabula sũt: quæ apud eruditos aliud interdũ significãt q̃ uulgus existimet & grãmatici prodiderint: sicuti est paganus uocabulũ in sermonibus celebre atq; obuiũ cuius tamen significantia nõ oĩbus satis est perspecta ut in hoc tranquilli loco. nõ enim hic pagani pro rusticanis significatione illa uulgaria accipiunt: sed ꝓ hoĩbus nõ militãtibus: tam & si urbani sint. & est uerbũ peculiare iurisc̃ultorũ: a quibus hæc duo perinde ac cõtraria opponũtur: miles & paganus. quod ut magis colliqueſcat. auctoritate legali demõstrabiṫ. Vlpianus titulo de militari testamento: est rescriptũ a diuo pio in eo: qui cũ esset paganus fecit testm̃: mox militare cepit. Idem: quẽadmodũ pleriq; pagani solent cũ testm̃ faciunt per scripturã adiicere uelle. Idem in titulo de irrito facto testamẽto si paganus qui habebat iã factũ testamentũ aliud fecisset: & in eo cõprendisset fidei heredes cõmittere prins testm̃ ruptũ est. martianus quoq; ait. Timebaṫ an tale aliquid & in paganorũ testamẽtis indulgẽdũ esset. Expressius tertullus hoc significat cũ ait omni mõ posthumus rumpet illius testamentũ sed siquidẽ pagano iam illo facto natus sit. Quinetiã paulus sic scribit: fecit testamentũ exẽplo eius: qui paganus fecit: Deinde militare cepit. Idẽ de liberis & posthumis. filiusfamilias miles similiter ut paganus nominatim a patre heres scribi debet. His omnibus exemplis euidenter oñdiṫ paganũ militi ueluti diuersum cõponi: tanq̃ non militantẽ militanti: quod etiã in. ii. li. institutionũ liquido cognosces: ubi in titulo de militari testamẽto uerba scripta sunt. sed testari quidẽ & si filii familias sunt propter militiã cõcedunṫ iure tamẽ cõi eadẽ obseruatione & in eorum testamẽtis adhibẽda: quã in testamentis paganorũ ꝓximis exposuimus. Nimirũ imperator tiulo ꝓximo locutus est de testõ ciuiũ romanorũ: q̃ milites non sunt ut paganos exponas pro non militãtiũ. Hinc plane illud est non minus scienter q̃ elegãter dictũ a Iuuenale: citius falsum producere testẽ contra paganũ possis q̃ uera loquẽtẽ contra fortunam armati cõtraq; pudorẽ: quo in loco enarratores nihil occulti subesse suspicantes paganũ simpliciter exponũt pro rusticum in pagis degẽtem. cũ poeta erudite paganũ opposuerit armato tanq̃ nõ militantẽ militanti. quæ tota sntia ex iurisc̃ultorũ crebriori elocutiõe deducta est: siq̃is rẽ totã nõ somniculose perpenderit. Itidem tranquillus hic paganos haud dubie intelligi uoluit pro romanis non militãtibus. cũ ad oppidicos cõcionetur nõ ad rusticos. & est sensus pinariũ iussu augusti cõfossum fuisse: cũ quædã apud milites subnotaret ueluti speculator militaris ipso concionante apud paganos hoc est non militantes. Cæterũ dũ studiose & diligenter inquiro: quo modo pagani dicantur, qui urbani sunt uideor reperisse apud Dionysiũ in iiii. antiquitatũ q̃ roma diuisa erat in tribus. iiii. quas pagos uocitabãt in quibꝰ habitãtes pagani dicebãṫ q̃ in nullã aliã habitationẽ trãsferri poterant. ¶Curiosum: sntia uetus est. nemo est curiosus qui non sit maleuolus: quicũq; ut ait iulius firmicus in. viii. matheseos oriente capræ sidere nascentur: erunt curiosi omnium rerum: ut semper noua quæq; curiosa desiderii cupiditate sectentur. Seneca curiosum ait nobis natura ingenium dedit. ¶Speculatorem: exploratorem eorum: que ipse diceret pro concione. speculator auctore uarrone est quem mittimus ante ut respiciat quæ uolumus. sinnon primus inuenit in bello troiano specularem significationem natus subsydere equi celestis erit speculator. ut docet maternus in. viii. ¶Subscribere: subscriptores in causarum actiõe dicuntur: qui accusatorem possunt adiuuare: quos oportet summissius agere q̃ dicit ille quem sequuntur. Inde subscribere significat fauere in quo significato dictum est illud Columelæ: q̃ si uoto fortũa subscribit. ꝓterea subscribere est subnotare subsignare: in qua significatione hic accipitur.

Paganus q

Locus iuuenalis

Curiosum

Sbscriptores. Subscribere quid.

¶M. AN. ¶Hunc: Octauium. ¶Professum: aperte denunciasse. ¶Modum: finem. ¶Oĩa relinquere sibi ĩtegra: ut sibi inregrũ eẽt, pscribere quos uellet: ac quotiẽs libitũ eẽt pertinaciæ pœnitẽtiã mutati aĩ argumẽtũ. ¶Pronũ suũ: Philopemẽ ergo libertũ ĩtellige: ẽ. n. pronus liberti corelatiuũ. ¶Inuidia: odio. ¶Pinariũ d pinariæ familiæ uetustate Herculis sacris añ urbẽ cõditã admotæ: Plutar. Diony. & Liuius satis scribũt. Cæterũ fuerit ne hic augusti cohœres: an ex eius gẽtilibus unus paꝛ perspici põt pari rõne: & illud in dubiũ uenire posset: utꝛ ab Octauio admissa dicaṫ paga noꝛ turba: a pinario potius: sed ad cõcionãtem id meliꝰ referas. ¶Paganoꝛ: agrestiũ in pagis agẽtium: pagus uilla ἀπὸ τῆς πήξεως. i. a fonte: circa quẽ uillæ cõstitui cõsueuere aut paganoꝛ nõ militãtiũ ut quidã interptantur. ¶Apud milites: qui præsidii cã circũstabãt.

¶Subscribere: subnotare aut certe signare. ¶Speculatorē: speculatū uenisse: quæ a se dicerētur. Festus speculator est inquit: qui silētio hostilia perspicit. ¶Coram: se spectante.

¶PHI. ¶Carpsisset: uituperasset reprehendisset. neuius uituperōes carptores appellat. ¶In officio salutationis. moris fuit apud romanos ut prima & secūda hora matutia salutatū irēt potētiores & principes: Martialis prima salutantes atq; altera continēt hora. salutatores priusq; admitterent consistebant ante fores edium in uestibulis. Vnde gellius in. iiii. noctium atticarū sic ait. In uestibulo edium palatinarū omnis fere ordinū multitudo operientes salutationē cæsaris constiterāt. ¶Tabellas duplices. tabella rū in quib⁹ maiores scribere solebant plura sūt genera & noia. aliæ enim quinquplices: aliæ triplices dicebant. Erant & pugillares citrei: & pugillares eborei: de quibus epigrammatarius poeta in apophoretis. fuerūt quoq; in hoc ordine tabellæ duplices noiatæ a numero ut opinor foliorū quarū peculiariter meminit ouidius in prīo amorū: tunc ego uos duplices rebus pro noīe sensi auspicii numerus non erat ille boni. de his nunc loquitur Trāquil. & ita duplices erit nomen tabellarū: sicut triplices & quincuplices. De his affatim scripsimus in cōmentariis propertianis. ¶Occulere: occultare. ¶Ne aliud. q̄. s. gladius: quē occuluisse uideri uolebat perinde ac insidiatorē. ¶Fatētem nihil: utpote insontem. Interdum tamē sontes & noxii & nihil in tormentis fatentur ex patientia siue dutitia tormentorum: ut nullo modo ab eis ueritas exprimi possit. ¶Seruilem in modum: quia prīe serui torquebantur in qōnibus cū liberi homines torquendi non sint ut tradunt iurisconsulti. ¶Scribit. ipse augustus. ¶Vrbe interdicta: ne. s. rome habitare posset interdictus dicitur & locus & homo & res Ouidius: interdicta mihi cernit italia Gellius philosophi urbe & italia interdicti sunt. ¶Tribunitiam potestatē. Cōsueuerūt imperatores romani usurpare tribūitiam ptātem: quæ erat sacrosancta: scribit spartian⁹ adriano factū eē omen ad perpetuā tribunitiam ptātem: quod tribunus plebis factus penulas amiserit quibus uti tribuni plebis pluuiæ tempore solebāt: Imperatores āt nunq̄. Flauius uopiscus refert tribunitiam potestatem esse partem maximā regalis imperii. ¶Per singula lustra. lustrū noiatum est tempus quinquēnale a luēdo. i. soluēdo. quod quīto quoq; āno uectigalia & ultro tributa p censores pſoluebant: auctor Varro. historia traditur a liuio li. primo & a Dionysio libro quarto antiquitatum: quēadmodū seruius tullius sextus Ro. rex lustrū primus condidit: exercitumq; omnem sue oue tauriſq; lustrauit. milia octoginta primo lustro ciuiū censa dicunt. ¶Cooptauit: significanter locutus est. Cooptare enim proprie pertinet ad electionē collegarū Cicero in bruto cooptatū se ab hortēsio in collegium augurū fuisse refert. Liuius in. iii. auctor est apud romanos legē fuisse: quæ iuberet collegas cooptari ab his tribunis: qui creati essent. Carmen legis hoc est quos sibi collegas cooptassent. ut illi legitimi ea lege tribuni sint: ut illi quos hodie tribunos plebei feceritis. ¶Morū regimē. Censurā significat: penes quam morum disciplinæq; romanæ regimē erat: ut docet Liuius in. iiii. & a cicerōe censura magistra pudoris atq; modestiæ nominatur. græci censurā uocant τιμητίαν & censores τιμητὰς qui duo erant. ¶Equæ perpetuum. cum antiquitus cēsura fuerit magistratus quinquēnalis legem tulit æmilius dictator: ne plusq̄ annua ac semestris censura esset preterea quod scitu dignū est: quotiēs ex duobus cēsoribus alter decessisset nunq̄ in demortui locum nouus censor sufficiebat. ¶Sine censuræ honore: cū censor non diceret. uita principis ut inquit eleganter plinius censura ē eaq; perpetua. ¶Censum populi. seruius tullius primus apud romanos instituit censum: rem ut inquit Liuius saluberrimā imperio ro. tunc in classes centuriasq; ciuitas romana descripta est. ¶Cū col. s. cēsore: duo. n. erāt cēsores: prīos cēsui agēdo papyriū semproniūq; pplus pfecit: cēsores ab re appellati sunt celebrat augusti ille cēsus quo cēseri oēs hoies iussit. qñ Christus romano cēsui statim ascriptus ut natus ē. ¶M. AN. ¶Maligno ser. graui obtrectatōe. ¶Se pcip. se ex altiore loco pcipitē dederit. ¶Officio salu. officii gīa salutatū uenisset. ¶Tabellas duplices: atq; ob id magis pminētes. ¶Ne aliud inueniret: q̄ ferrū: ac per hoc uani argueret timoris: aut ne aliud aduersus se paratum: raptum corripi iussum. ¶E tribunali: unde ius dicebat. ¶Seruilem i modū: fœde ac crudeliter: uelut mācipiū quoddā. ¶Torsit: cruciatib⁹ affecit. ¶Scribit: Octauius. ¶Colloquio petito: p colloquii speciē insinuatū. ¶Vrbe interdicta: cū illi urbe iterdixisset extorrēq; eieciſſet. ¶Tribūitiā ptātē: ut perpetuo tribunus esset iulius capitolinus auctor ē maximū & balbinū ipatores creatos i primis tribunitiā ptātē cōsulari iure recepisse. ¶Per singula lustra: lustrq; qnto quoq; anno a censoribus condebantur. primusq; omniū Seruius Tullus condidit: Dionisiius & Liui. sūt au

malígno sermone carpsíſſet: tantís cōteruit minís: ut ís se pci pitauerit. Et. Qu. Gallū prætorē ín officío ſalutationís tabellas duplices ueſte tectas tenētem ſuſpicatus gladiū occulere nec qcq̄ ſtatim: ne aliud ínueníret auſus ínqrere: paulopoſt p cēturiones & mílites raptū e tribunalí ſeruílē í modū torſit: & fatentē níhil íuſſit occídi: prius oculís eius ſua manu effoſſis: quē tamē ſcribit colloquío petito ínſidiatū ſibí: conie ctūq; ſe in cuſtodiā: deínde urbe íterdícta dímíſſū naufragío uel latronū ínſidíís periíſſe. Tribunitiā poteſtatē ppetuā recepit ín qua ſemel atq; ítez p ſíngula luſtra colegā ſibí coop tauit: recepit & mox legūq; regimē æque ppetuū quo íure quanq̄ ſine cēſuræ honore: cenſū tñ populí ter egit: prímum ac tertiū cum colega medium ſolus.

## De cogitatiōe reſignādí ímperiū & de ornatu urbís.

Nomina tabellarū

Interdict⁹.

Imperatores nō uti penula

Tribūitia, poteſtas

Luſtrum.

Cooptare

Vita principis.

Cenſura.

Cenſores

ctores. ¶Collegam cooptaui: mos collegæ in tribunatu cooptandi: auctore Liuio: uetustissimus: & ut quidam auctores sunt cum ipsa ptate natus. ¶Morum regimen: censuræ: periphrasis est. ¶Siue censuræ honore: sine censoris appellatione: ob idq; morum regimen dixit.

in pristinū statū

DE reddēda rep. bis cogitauit: primo post oppressū statī Antoniū memor obiectū ab eo sibi sæpius q̄si p ipsū staret ne redderet. Ac rursus tedio diuturnæ ualitudinis: cū ēt magistratib⁹: ac senatu domū accitis rationariū imperii tradidit: sed reputās & se priuatū nō sine periculo fore: & illā pluriū arbitrio temere cōmitti i retinēda p/seuerauit: dubiū euētu meliore an uolūtate: quā uolūtatē: cū p̄sidēs idētidē præ se ferret. Quo dā etiā edicto his uerbis testatus est: ita mihi saluā ac sospitē remp. sistere in sua sede liceat: atq; eius rei fructū percipere quē peto: ut optimi statꝰ auctor dicar: & moriens ut feram mecum spem: mansura in uestigio suo fundamenta. R. P. quæ iecero: fecitq; ipse se cō potem uoti nisus omni modo: ne quē noui status peniteret Vrbē nāq; pro maiestate imperii ornatā: & iundationibus incēdiisq; obnoxiā excoluit: adeo ut iure sit gloriatus marditis. ob id euocatis. ¶Nō sine periculo. sīa phalaridis in epistola ad filium scribētis: ideo se nolle deponere tyrānidem quoniā undiq; periculis obnoxius foret. ¶Temere cōmitti: megabyzus apud herodotum dicit multitudine nihil esse insipientius neq; insolentius: cui suum est nihil intelligere: apud eundem darius unicus uiri principatu qui sit optimus nihil melius esse affirmat: uidit augustus temerarium esse committere credereq; rēpu. arbitrio pluriū: a quibus per factiones distraheret. ¶An uoluntate. uolūtas & euētus pariter de bonitate contendunt: ut dubium sit an euentus uoluntatem in augusto an uoluntas euentū bonitate superauerit: scribit sextus aurelius uulgo iactatū esse: de augusto: utinā nō nasceretur aut non moreretur. Nam & in adipiscēdo magistratu oppressor libertatis est habitus: & in gerendo princeps optimus. ¶Identidē: frequēter. ¶Pre se ferret. ostenderet premonstraret. ¶Ita mihi: uerba augusti ex dictio sunt: quibus optat posse stabilire rēpu. ita ut moriens speret eam in eodem statu permānsuram sine conuulsione ¶Sistere: Firmare: collocare: cōstabilire. alias sistere est se uel alium presentē exhibere ad diē prestitutā coram iudice uel prætore: unde & uadimoniū sisti dicitur. uerbū est frequēs apud oratores & iurisc̄onsultos. Cato dixit quid si uadimoniū capite obuoluto stitisses per. i. litterā non aūt stetisses per. e. sicut falsi emendatores non emendarunt sed corruperunt. ¶Cōpotē uoti: effecit quod optabat. ¶Nixus: pro uiribus conatus. ¶Inundationibus: legimus apud historicos tyberi sepe suo incremento urbē romā inundasse. & detrimento maximo affecisse scribit iulius capitolinus inūdationem tyberis grauissimā fuisse sub marco antonio: quæ & multa urbis edificia uexauit & plurima aialia interemit & famē grauissimā peperit. Liuius in xxxv. aquæ ingentes eo āno fuerunt & tyberis loca plana urbis inundauit. Circa portam flumētanā etiam collapsa quædam ruinis sunt. Idem alibi. aquæ ingētes eo āno fuerūt tyberis duodecies campū martium planaq; urbis inundauit. idem sepe meminit tyberi inūdasse cū strage. Plinius quoq; tradit in. iii. aquas tyberias, nusq̄ magis quā in ipsa urbe stagnantes fuisse subitis icremētis tunc monitor est tyberis & auctu religiosus. ¶Incendiis: au. gel. li. noctiū atticarū. xiiii. magni inquit redditus urbanoꝝ prediorū: sed picula sūt longe maxima: siquid āt posset remedii fore: ut ne tā assidue romæ domus arderent uenū hercle dedissem res rusticas & urbicas emissem. scribit iulius capitolinus romæ incendiū fuisse tpibus antonini pii qd trecentas. xl. domos absumpsit fuit & tunc inundatio tyberis. Plinius quoq; in. xxx. indicat romā fuisse incendiis obnoxiā cū ait. ex salamandris quæ tradūt magi contra incendia: qm̄ ignes sola aialium non extinguat si forēt uera iam esset experta roma: liuius uolumine ab urbe cōdita. xxx. ānus insignis incēdio ingenti quo diuus publicus ad solum exustus. Idem romæ fedum incendium per duas noctes ac diem unum tenuit.

¶Obnoxiam: subiectam & expositam.

¶M. AN. ¶Reddēda. in pristinū statū restituēda: qd &. L. Sylla olim fecerat. ¶Rursus: iterū. ¶Tedio diuturnæ ualitudinis aduersa ualitudie diu cōflictatus. ¶Accitis: ad hoc ip̄m uocatis. ¶Rōnariū ipii: libr⁹ in quo oīs publicæ administratōis rō cōtinebat. ¶Reputās: cōsiderās. subiicit: nūc cās: cur rēpu. in libertatem nō restituerit. ¶Priuatū: sine iperio: & in ordinem redactū. ¶Sine periculo: ob iniurias in triūuiratu: & reliqua admīstratiōe multis illatas. ¶Illā: remp. ¶Pluriū arbitrio: ac per hoc non multo post in discrimen rediturā. ¶Committi. credi. ¶Retinenda: administranda. ¶Euentu. fine qui optimus fuit. ¶In uoluntate: quam & ipsam optimam fuisse: ex iis quæ seq uuntur potest intelligi. ¶Identidem: sæpius. ¶Sistere: stabilire. ¶Fructum: uoluptatem. ¶Auctor dicar: dicit qđ ex ea re fructum expeteret. ¶Man/

¶PHI. ¶De reddenda repu. scribit donatus augustum cogitasse de tyrānide omittenda & repu. senatui reddenda tunc uirgilium suasisse ut dñaretur. si. n. inquit iusticiam quod modo facis: omnibus in futurū distribues. dominari te & tibi conducet & orbi: uirgilii sīam secutꝰ augustus principatum tenuit: qui suapte natura cupidissimꝰ erat dominandi: & ut inquit eutropius: supra q̄ existimari potest.

¶Diuturnæ ualitudinis: ifra latius explicabitur de ualitudine augusti. ¶Rationariū imperii: liber: iquo rōes rex gestax cōtinent dī rōnariū. Rōnarius quoq; hō dī: qui rationarium cōficit uel qui rōnibus preest. Marcellinus: quidam ex mercatore epulēto ratiōarius apparitor. ¶Ac

Rationarius liber
Rationarius ho

mutuando cōfiso

Sistere.
Stitisses.

Inundatio tyberis.

sura:stabilia futura. ¶Nixus:enixe operatus. ¶Noui status:nouæ rerum conditionis. ¶Ornatam:excul tã. ¶Inundationibus:Plinius:Nulli inquit fluuioꝝ minus licet inclusis utrinq; lateribus: nec tamen ipse pugnat:q̃q̃ creber & subitis incrementis & nusq̃ magis aquis:q̃ in ipsa urbe stagnantibus:quinimo Vates intelligitur potius ac monitor auctu semper religiosus uerius q̃ sæuus:sed purgato alueo inundationes sublatas Tranquil. intelligit. ¶Incendiis. mutata ædificiorum ratione.

Lateres.

¶PHI. ¶Lateritiam. lateritiis parietibus extructam.sunt autẽ lateres:qui in fornacib⁹ coquũ tur:quoꝝ ut docet pli: in.xxxv. & uitruuius in.ii.tria sũt gene ra:unũ lõgum sexquipede. latũ

Tetradorõ Pẽtadorõ:

pede:alterum tetradoron: ter/ tium pentadoron.ita enim a q̃t tuor & quinq; palmis prout sũt nominantur. namq; græci anti qui doron palmũ uocabant. pa rietes lateritii si ad perpendicu lũ fiant eterni in edificiis credun tur:quos græci nõ iprobauerũt. Rectus casus singulatiui nume ri est later. Vitruuius. siue si lex:siue cementũ.aut coctus la/ ter siue crudus:his erit utendũ. diminutiuum est laterculus.ait Curtius laterculo coctili struc tos fuisse muros babilonis.Eu tropius sic inquit in hanc sniam auxit ornauitq; augustus romã ædificiis multis isto glorians dicto urbẽ latericiã repperi relinquo marmo reã. ¶Forũ: sicut iulius cæsar forũ extruxerat: ita augustus auunculum imitatus foꝝ cõfecit cũ tẽplo mar tis ultoris cognomiati. Templũ apollinis Liuius augustũ cæsarẽ tẽploꝝ omniũ conditorẽ aut restitutorẽ merito apellat. Idem facit ouidius scribẽs in fastis. tẽploꝝ positor templorũ sancte repostor. De hoc apolli nis tẽplo sic oratius in epistolis:scripta palatinus q̃cũq; recepit apollo:& in primo carminũ eiusdẽ sic memi nit.quid dedicatũ poscit apollinem uates.& porphirio apollinis inquit templũ in palatio augustus dedica uit:de quo a nobis copiose scriptũ est in cõmentariis proptianis.De hoc Propertius:musa palatini referamus apollini edem.Pli.ait a scopa factũ esse apollinẽ palatinum. ¶Fori extruendi: causas refert quibus im pulsus augustus memorata opera extruxerit. ¶Tonantis:Inter cognomenta iouis multiiuga hoc quoq; numeratur Plinius in secundo inter statores & tonantes & feretrios elicium quoq; accepimus iouẽ. ¶Ter tio indigere:romæ antiquitus fuerat forũ romanũ:de quo ait Marcialis.Romanũ propius diuitiusq; foꝝ est.quod olim totum cæsar dictator intexit uelis: quod cato censorius sternendũ muricibus cẽnsuerat: ut ita litigantes eiicerentur alterũ fuit forũ cæsareũ:cuius meminit papinius in primo siluarum.Cæsarei stat sede fori:de quo dictum est in iulio cæsare. Ouidius.hæc sunt fora cæsaris iquit.Tertium forũ extruxit au gustus:quod pli.in.xxxvi.inter magnifica urbis opera enumerat.unde a statio dictũ est in quarto siluarum quæ trino iuuenis foro tonabas.& ab epigrãmatico poeta.Atq; erit in triplici par mihi nemo foro. Erãt & alia fora ut boariũ utolitoriũ:piscariũ:ab his rebus cognominata:quæ illic uendebant:auctor uarro. ¶Fe stinantius.properantius celerius. ¶Publica iudicia: ut repetundarũ ambitus maiestatis. ¶Sortitiones iu dicium:moris erat nomina iudicum conscribi & in urnã mitti:ut de pluribus necessarius numerus per sor titionem confici posset.tunc ex illo delectorum iudicum numero permittebatur accusatori ac reo reiicere quos putarent sibi aut inimicos aut ex aliqua re incõmodos fore.reiectione celebrata pretor in locum eo rum qui reiecti fuerant subsortiebatur alios:quibus ille iudicum legitimus numerus compleretur:& hæc sortitio dicebatur:qua perfecta iurabant in leges iudices:ut obstricti religione iudicarent.hãc iudicum sor titionem significat poeta maximus scribens in.vi eneidos quesitor minos urnam mouet. ¶Bello philip pensi:quod in philippis'campis aduersus brutum & cassium ẽ gestum. ¶Pro ultione paterna:ut ulciscere tur iulium cæsarem per adoptionem patrem. ¶Sanxit: decreuit constituit:Inde leges sanctæ dicuntur qa sanctiõe quadam subnixe sunt ut scribit ulpianus. ¶Hic.in ede martis ultoris. ¶Bellis: indicẽdis. ¶Tri umphis:decernendis. ¶Hinc deducerent:deducere est officii causa comitari.Antiquitus qui in prouinciã pro pretore aut proconsule eũ ad portã deductũ pretoris noie soliti erant salutare ut docet cincius in libro de cõsulũ potestate. ¶Huc i edẽ martis ultoris. ¶Insignia triumphorum:lege appianũ in lybicis & plutar chũ in emylio & iosephũ i.vii.bello iudaici q abũde scribũt de põpa & isignib⁹ triũphoꝝ. Ornatus uero triũ phalis erat sella currulis eburnea.scipio eburnẽ⁹ toga picta:tũica palmata:qb⁹ oli scipio dõauit masanissã. ¶M.ANTO. ¶Lateritiam:lateribus non lapidibus constructam. ¶Forum:nunc ut solet: a summa ad partes descendit:sed dubium & anceps uerbum:sed tu iudiciale forum intellige. ¶Martis ultoris:quam philippensi bello uouerat. ¶Templum apollinis:in palatinæ domus parte:quæ e cælo fuerat icta.

Deducere

moreã se relinquere:quã lateritiã accepissẽt. Tutã uero quan tũ præuideri humana rõne potuit etiã i posterum præstitit.

De operis publicis p eum & alios instructis.

Vblica opa pluria extruxit: ex qbus præcipua foꝝ cum æde Martis ultoris: templum Apollinis i pa latio:ædem tonantis Iouis in capitolio: fori extruendi causa fuit hominum & iudiciorum multitudo: quæ uidebatur nõ sufficientibus duob⁹ etiã tertio idigere. Itaq; feliciter: nec dũ pfecta Martis æde publicatum ẽ:cautũq; ut sepatim i eo publica iudicia & sortitiones iudicũ fierẽt. Aedẽ Marti bel lo philippensi pro ultione paterna suscepto uouerat. Sanxit ergo ut de bellis triumphisq; consuleretur hic senatus: pro uincias cum imperio petituri hinc deducerentur: quiq; uictores rediissent huc insignia triumphorum inferrent. Tem plũ Apollinis ea pte palatinæ domus excitauit. quã fulmine

¶Tonantis ionis:cantabrica expeditione eā uouerat:cū eius lectică nocturnū fulmē pſtrinxiſſet.¶Duobus.Romano & quod a cæſare de manubiis fuerat inchoatū.¶Papinius:qui cōtra tēpla dionęs: Cæſarei ſtat ſede fori.Plinius ab hoc factam inqt Venerē genitricē in foro Cæſaris.¶Tertio indigere:ita triplex forū inde celebratū.Mart.Atq; erit in triplici par mihi nemo foro.¶Publicatū.publico uſui addictū. ¶Publica iudicia:ad publicas & nō priuatas cās attinentia.¶Sortitiones iudicū:iudicū.n. noia ſorte trahebantur.Plutarchus:quū ſoli inquit ſenatores antea iudicarent ob eamq; rem a plæbe timerent. Gracchus.ccc. ex equeſtri ordine iudices adiecit parē ſenatoribus numerū ſtatuēs.hæc ille Pedianus quod ualde miror. T.Gracchus ait:legē tulerat:ut equites ro.iudicarent:iudicauerūtq; per ānos.xxx.ſine infamia:poſt uictor Sylla leges tulit ut ſenarorius ordo iudicaret:iudicauitq; per ānos.x.turpiter:quæ Pediani uerba uidentur ſignificare penes equites prius q̄ ſenatores ipſos fuiſſe populi ro.iudicia:quod aperte Plutarchi ſcriptis repugnat & rurſus idem auctor:Secundo inquit āno belli italici:quod bellū præceſſit Syllæ dictaturam: cum equeſter ordo in iudiciis dominaret:quo apparet prius urbe equites q̄ ſenatores:ut diximus iudicaſſe:ſed utcūq; res habet: ſatis conſtat aurelia lege iudicia quæ cōia erant:ſenatus & equeſtris ordinis cōmunicata fuiſſe tribunis ærariis:quibus ea dignitas a Cæſare dictatore poſtea adempta eſt:plaucia igit lege comparatum erat:ut ſingulæ tribus ex his ordinibus:quos dixi:qui nos denos ſuffragio crearent:penes quos eo anno iudicia eſſent ex eo numero:quū iudicandū in aliqua cā erat: ſorte trahebant iudicū nomina: quod i Milonis cauſa:& Piſonis factitatū Pedianus docet:& hæc ſortitio illa eſt:de qua nuuc tranquillus.Philipenſi contra Brutum & Caſſium geſto.¶Paterna.C.Cæſaris patris ultione. ¶Sanxit:ſtatuit. ¶De bellis & triumphis:ut ſenatus de inferendo bello:triumphoue cuiquā decernendo cōſultaturus huc coiret. ¶Cū imperio petituri.cū imperio in prouincias abituri.¶Deduceretur:multis officii gratia: ad portas urbis: aut ulterius comitantibus inde in prouinciam abiret:deduco & reduco præter notiſſimam ſignificationē eleganter uſurpant:quū aliquis officii gratia domo in publicum deductus dicitur: & mox inde domū reductus:ut deduxi Catonem in curiā eumq; domū reducā.¶Inſignia triumphorū:uel nobiliſſima quæq; triumphis prælata:uel ſimpliciter imagies:titulos:fercula:& alia triumphorum inſtrumenta. ¶Excitauit: erexit.

ictā deſiderari a deo auruſpices pronūciarent:addita porticus cū bibliotheca latina:græcaq;: quo loco iā ſenior ſæpe ēt ſenatū hūit:decuriaſq; iudicū recognouit. Tonanti Ioui ædem conſecrauit liberatus periculo cum expeditione cantabrica per nocturnum iter lectícam eius fulgur perſtrinxiſſet: ſeruūq; pducentē exanimaſſet.Quædam etiā opera ſub nomine alieno ac nepotum ſcilicet & uxoris:ſororiſque fecit.ut porticum baſilicamq; Lucii & Caii.Itē porticus Liuiæ

¶PHI.¶Ictam: pcuſſam.¶Adeo:apolline. ¶Cū bibliotheca:ad hanc bibliothecam alluſit ora tius illo uerſu.Scripta palatinus quecūq; recepit apollo. Libraria elegāter & latine dicitur quæ græcæ bibliotheca nomiatur.Gellius in libraria ego &.L. paulus conſederamus.¶Decurias:ordines.fuerunt autē quattuor decuriæ iudicū:primo pluribus diſcrete nominibus.Nāq; aliæ tribunorum æris:aliæ iudicum:quidam nongenti: quidā ſelecti uocabantur.Et diuiſus hic quoq; ordo erat ſuperba uſurpatione noium:cum aliusſe nōgentū:alius tribunū:alius ſelectū appellaret: auctor plinius in.xxxiii.de ſelecto iudice dixit onidius illo uerſu:Non bene ſelecti iudicis arca patet:& orat.us in primo ſermonū unū ex ſelectis iudicib⁹ obiiciebat.¶Expeditōe cātabrica:quā parauit aduerſus cātabros hiſpaniæ pp̄los de qb⁹ dictū iā ē. ¶Fulgur ſeneca in.ii.qōnū naturaliū fulgurationē diſtinguit a fulminatiōe:tanq̄ fulguratio cōmiatio ſit:ſine ictu fulmiatio āt iaculatio cū ictu.idē in eodē ait.In fulguratōe late ignis explicitur:fulmē ē coact⁹ ignis. ¶Perſtrinxiſſet.afflauiſſet & leuiter tetigiſſet.perſtringere uero uerbum eſt a preſtigiatoribus traſlatum: qui aciem oculorum ſuis uaframentis preſtringere conſueuerunt:unde & preſtigium deriuatur cuius inuentor fuit mercurius:ut ſcribit Auguſtinus & repetitum eſt in decretis.xxvi.q.v.de uoluptate dictum eſt a Marco Tullio.quod mentis preſtringat oculos.¶Producentem exiſtimo legendum eſſe prelucentem. nam prelucere dicitur ſeruus qui fert cereum ante dominum per iter nocturnum.ſimile eſt illud plautinū in curgulione.tute tibi puer es lautus.luces cereum.Idem in caſina huic lucebis nouæ nuptæ facē. ¶Exanimaſſet.interemiſſet alias perrurbaſſet.inde exanimati & mortui & perturbati dicuntur.: ſicut & exanimes.namq; apud eruditos exanimem non ſolum pro mortuo ſed etiam pro perturbato dici reperies. Liuius lictorem expediri ſecurim iuſſit:ad quā uocem exanimi ſtante prænestino.¶Baſilicam. quid ſit baſilica copioſe ſcripſimus in iulio cæſare.¶Porticus liuiæ.de porticu liuiæ ſic ſcribit ouidius i primo de arte. porticus auctoris liuia nomen habet.

¶M.AN.¶Adeo: a quo non dicit:ſed ab Apolline crediderim:cui eſt templum erectū:ſed quo pacto ab Apolline dixerit aliquis:ſi a Ioue ſunt fulmina:cui occurras licet:non ſolum a Ioue: ſed a Saturno quoq;:ut Plinius ait:& Marte prouenire:uerum martem & apollinem eundem eſſe Macrobii ſubtiliſſima diſertatio demonſtrat.Quum igitur inquit ille colligens:liber:pater:idem ac ſol ſit.Mars uero idem ac liber:martem ſolem eſſe quis dubitet.¶Quo loco:quo templo potius quam porticu: nam niſi in templo: aut loco augurio conſecrato ſenatus haberi: ut Gellius ſcribit: non poterat. ¶Decurias iudicum: iudicum decuriæ pluribus diſcretæ fuerunt nominibus: cum alii nongenti: alii ſelecti: alii tribuni: ut plinius

bibliotheca

Libraria

Selecti iudices.

Fulgurato Fulmiatio preſtrigeſ.

Prelucere-

Exanimes Exanimis.

scribit:dicerentur:sed quæ Augusto principe ob paucitatem impleri nequiuere iure annulorum a Tiberio constituto ita creuit numerus in calligula quintam adiecerit decuriam. Idem Pli. auctor est:singulas decurias Augusti tẽporibus mille numero habuisse. ¶Expedione:bello. ¶Perstrinxisset:leuiter attigisset. ¶Exanimasset:exanimatũ reddidisset:est enim exanimatus:ut Seruio placet:timẽs:ut,donato exterritus pturbatus. Teren. Sed qd exanimatũ Pãphilũ uideo. Exanimus uero & exãguis mortuus dicitur. Ver. Exanimũq; auro corpus uẽdebat amici. ¶Nepotũ. L. & Caii ex. M. Agrippa:& Iulia Augu. filia natoꝝ. ¶Vxoris: Liuiæ. ¶Sororis: Octauiæ ex Octauio & Ancharia:non Accia genitæ. De Octauiæ porticu Pli. nõ uno loco. ¶Basilicã:regiã domũ:siue ædificium:cuius uestigia adhuc Romæ in exquiliis uisuntur: de ædificii rõe alibi. ¶Porticus liuiæ:cõiugis. s. fuitq; ea porticus iuxta sacrã uiã:ubi domus. C. Cæsaris;quam sumptuose a Iulia filia ornatã augustus diruit:ibiq; Liuia porticus erecta. Ouidius: Disce tñ ueniens ætas:ubi Liuia nunc est:Porticus imẽsæ tecta fuisse domus. Plinius ad eam porticũ Vespasianũ pacẽ suã ædificasse ait.

¶PHI. ¶Et octauiæ de porticu,octauiæ imo porticibus crebra est mẽtio apud plinium referentẽ in porticibus & in scholis & in curia octauiæ fuisse opera cõplusc̃ula artificum,pbatissimoꝝ:qui porticũ octauiæ,periphrasticos siguauit'ouidius illo uersu. Aut ubi mũerib⁹ nati sua numera mater addidit externo & Octauiæ theatrumq; Marcelli. Sed & cæteros principes uiros sæpe hortatus est: ut pro facultate quisque monumentis: uel nouis:uel refectis: & excultis urbem adornarent: multaque a multis extructa sunt:sicut a Martio Philippo ædes Herculis & musarum:a Lucio Cornificio ædes Dianæ:ab Asinio Pollione atriũ libertatis:a Munatio Plãco marmore diues opus. ¶Theatrũ marcelli. marcellus octauia augusti sorore genitus in edilitate forum uelis inumbrauit:periit apud aquas baianas:cuius obitũ describi a Propertio ualidissimis argumẽtis docuimus in illa elegia: cuius initium est. Qualis ab umbroso:ad decus atq; memoriã marcelli octauia mater bibliothecam struxit:augustus uero theatrum marcelli noie fecit:nam dictũ est marcellianum. auctor Plutarchus in marcello. ¶Principes:primores romanorũ. ¶Hortatus est:scribit Plutarchus in apophtegmatis cũ piso edes ad tectum;usq; pulcherrimas magnificenter exedificasset:letatum augustum dixisse ἔὖ ὦ ὖ μᾶν μᾶλλον ὅτι τῶν ὑπαρχόντων σοι καλῶν ἄξιον ἡγῇ σεαυτὸν ἐποίησας. latine significat:letum me facis sic edificãs tanq; roma futura perpetua. ¶Mõumẽtis edificiis. monumẽta enim non'solũ sepulchra: sed & edificia &'oĩa quæ scripta atq; facta sunt seruãdæ memoriæ cã dicunt'. Auctor. M. Varro. & docet iurecõsultus: de religiosis. ¶Refectis. ex uetusto renouatis. ¶Edes herculis musarũ. Eumenius in oratione,p reparandis scholis,eleganter scribit edem herculis musarum in circo flaminio a fuluio nobiliore ex pecunia cẽsoria primã factam fuisse:qui cũ in græcia esset imperator:acceperat herculẽ musagetẽ esse.i. comitẽ ducẽq; musarum. Hic idem primus nouem musaꝝ signa sub tutela herculis consecrauit:nã musaꝝ quies defensione herculis iuuari debet:& uirtus herculis ornari uoce musarum. unde intelligimus hanc edem a martio philippo uictrico Augusti non nouã fuisse factam sed refectã. illud quoq; attẽdas uelĩ qd nõ legendũ ẽ: edes herculis & musarũ sed edes herculis musarũ expũcta illa cõnexione &:ut una tm̃ res esse uideat'. & ita in emẽdatis codicibus reperit'. Macrobius quoq; in primo saturnalium fuluium cõditorem huius edis significare uidet' sic scribẽs. nam fuluius nobilior in fastis quos in ede herculis musarũ posuit: preterea plutarchus in problematis romanis refert:quod herculi ac musis cõem arã romani statuerũt: quia hercules euandrũ litteras docuit & a papinio hercules socius calliopes nuncupatur li. iii. siluarũ. Dic age calliope soci⁹ tibi grande.sonabit alcides: Plini. in. xxxv. tradit in phllippi porticibus fuisse helenam zeusidis manu picta: forsitan illæ porticus erãt circa hanc edem herculis musaꝝ a martio philippo extructã:cuius'quoq; meminit Oui. in. vi. fastoꝝ. Sic ego sic clio clari monumẽta philippi. ¶Edes diane:romæ mr̃æ edes,erãt diãæ iter q̃s illã q̃i ãgyportu patricio erat uiros ĩgredi nefas existimabat'. & cũ in ceteris diane tẽplis ceruoꝝ cornua figerent'. in auẽtinæ dianæ tẽplo boũ tantũmõ fuspẽdere'cõsueuerũt. Cuius rei cãm,pdidit Plutarchus in,pblematis. ¶Atriũ libertatis:atriũ appellatũ ẽ ab atriatib⁹ thuscis. illinc. n. exẽplũ sumptũ ut docet Var. li. i. latinæ linguæ. & ẽ,pprie auctore festo põpeio genus edificii añ ædẽ cõtinẽs mediã areã:q'atriũ q̃si ateratriũ qd a terra oriat' deduci existimat. scribit uictruuius architectus in sexto. atria ianuis eẽ,pxima:qbus græci non utebant'. atrioꝝ lõgitudines & latitudies ab eo scienter perscribunt'. Minusculoꝝ atriũ ὑποκόρισικῶς dicitur atriolum. Cicero in epistolis ad Quintũ fratrẽ. Te,scribere aiunt:ut atriolũ fiat. mihi ut est: magis placebat:neq; enim satis loci esse uidebat' atriolo. Atriũ uero libertatis romæ fuerat uetustissimum scribit liuius custoditos fuisse obsides tarẽtinos in atrio libertatis. libertatẽ deã ĩprimis romani uenerabãtur utpote libertatis assertores. Idẽ libro. xxxiiii. auctor ẽ atriũ libertatis refectũ fuisse ãpliatũq; ab helio peto & Cor. Cethego cẽsoribus. Et ita nũc intelligendũ est. fuisse refectũ ab pollione atriũ libertatis:nõ nouũ extructũ. Clodius domũ Ciceronis libertati cõsecrauit:ubi signũ meretricis pro simulachro libertatis collocatum fuisse uehementer & grauiter cõqueritnr. M. Tullius in oratione quam habuit ad pontifices pro domo sua.

¶M. AN. ¶Marcelli:ex Octauia &. C. marcello geniti:hic est quem extinctum Maro miserabili carmine in sexto prosequitur. ¶Refectis: instauratis. ¶A Martio philippo:Augusti uictrico:huic enim post Octauii patris interitum Accia mater nupsit. ¶Aedes Herculis & musarum:Ouidius Sic ego sic clio clari monumenta philippi: Aspicis unde trahit Marria casta genus:Cur Herculi & musis communis ædes

ponerentur plutarchus in quæstionibus docet. ¶Aedes dianæ: Dianæ ædes in auentino fuit. Mart. Laudat auentinæ uicinus Sura dianæ: uetustissimum eiusdē tēplū in auentino cōmuni ro. & latinoꝝ noīe Seruio Tullo rege Li. ædificatū tradidit: de quo forte urbāiss.mus poeta. ¶Atriū libertatis: libertatis ædes fuit i eodem colle: Atriū ædificii genus mediam ante ædem continēs areā: in quā ex oī lecto descendit collecta pluuia ab atriatibus tuscis unde sit, sumptū exemplū credidit Varro ipsi rei nomen factum Liuius: Tarentinorum obsides secundo bello punico in atrio libertatis ait asseruatos: quæ uetus custodia ipam celebritatem loci arguit & uetustatem.

ædes Saturni: a Cor. Balbo theatrū: a Statilio Tauro amphitheatrū: a. M. uero Agrippa complura & egregia.

De diuisōe urbis & tēplis ac uiis refectis & tyberi āpliato.

SPacium urbis i regiōes uicosq; diuisit: instituitq; ut illas annui magistratus sortito tuerētur: hos magistri e plebe cuiusq; uicina electi. Aduersus icēdia excubias nocturnas uigilesq; cōmētusq; ē: ad cohercendas inundationes alueum tyberis laxauit: ac repurgauit cōpletū oli

¶PHI. ¶Edes saturni: Plutarchus & Macrobius prodidērūt ærarium romanū fuisse in tē plo saturni: quia sub illo nullū furtum cōmissum fuisse fertur: aut quia sub illo nihil erat cuiusq; priuatū. tullium hostilium q dam consecrasse templum saturno ferunt. Quidam lucium tarquinium. Varro refert titū largium dictatorem edem saturni saturnalibus dedicasse. Liuius in secundo ab origine urbis scribit. Aulo sempronio & marco minutio consulibus edes saturno dedicata: saturnalia institutus festus dies edes quoq; saturni hæc refecta fuisse significatur restitutaq; a planco. ¶A cornelio balbo. is est ille corbalbus cæsaris per quam familiaris & ciceronis amicissimus: ad cuius nomen alludens Cicero sic iocatur i epistolis. queso ne pluribus balbos q̄ disertos putes. ¶A statilio tauro. Tacitus meminit statilii tauri unus ex posteris istius: quē opibus illustrē accusatum fuisse repetundarum tradit agripina extimulante accusatorem: quæ statilii hortis ameniss.mis inhiabat. Statilius impatiens iniuriæ sibi mortē consciuit. ¶A b agrippa cōplura: marcus agrippa in edilitate sua romā duxit aquam uirgineā: pterea fontes fecit centūquiq; castella centum triginta. complura etiam cultu magnifica ac operibus & gratuita tribuit balnea centum sexaginta. auctor plinius in. xxxvi. idem scribit pantheon ioui ultori ab agrippa factum. Deductibus aquæ ab agrippa uel factis uel refectis sic scribit Frontinus. agrippa edilis ductus appiæ. anienis. Martiæ penæ dilapsos restituit. Idem iuliam deduxit. Virginem quoq; romam perduxit. ¶In regiones uicosq;. Iam dictū est romam fuisse diuisam in regiones quattuordecim: Quarum singulæ compita supra. cc. & uicos innumeros continebant. sed cum dicat Tranquillus augustum diuisisse urbem regionatim: caue credas ab eo diuisam fuisse in illas quattuordecim regiones celebratiss.mas: quæ ante augustum præscriptæ fuerant. sed intellige nouā quandā diuisionem ab augusto factam esse regionatim & uicatim ut hac noua formula magistratus annui regionibus tuendis preessent: magistri uero singuli singulis uicis. Scribit Dionysius constitutos fuisse a Seruio Tullio uicorum præfectos: quos scire iussit ubi quisq; habitaret. ¶Sortitio. uoluit ut præfecti regionū tuendarum per sortitionem crearentur. ¶Illas regiones. Illos uicos. ¶Magistri: rectores moderatores: scribit paulus iurisconsultus: quod hi magistri appellantur quibus præcipua cura rerum incumbit: & qui magis quā ceteri diligentiā & sollicitudinem rebus quibus presunt debent. unde etiam cuiuslibet discipline preceptores magistri appellantur: magīari enim est moderari ut scribit Festus pōpeius unde magistri pagoꝝ: societatū: uicoꝝ: collegiorū: equitū dicuntur. ¶Excubias nocturnas: augustus occurrere uolens incendiis septē cohortes constituit: ut binas regiones urbis i naqueq; cohors tueretur prepositō super oēs eo qui prefectus uigilium appellat. ¶Cōmētus: excogitauit inuenit: cōminisci ut inqt Var. dictū a con & mēte: unde & cōmētū. ¶Laxauit: laxiorem & capatiorē fecit. ¶Alueum: cōceptaculum & ut uulgo dicitur lectū fluminis: scribit Caius iurisconsultus titu o de acquirendo rerum dominio. q̄ si toro alueo naturali relicto flumen alio fluere cepit: prior quidem alueus eorum est qui prope ripā possident prædia. Nouus autē alueus eius incipit esse: cuius & flumen est. i. publici iuris gentiū. ¶Repurgauit: purgare ut inquit ulpianus proprie dī ad libramētū, ppriū redigere: sublato eo quod supereſt.

¶M. AN. ¶Aedes saturni: nisi ædem ipsam refectam intelligas aliam ab ea in qua ærarium fuit: diuersam accipi oportet: nam quod ad priorem illā attinet post reges urbe exactos publicola: ut plutarchus tradidit: in ea ærarium constituit. Lucanus: Tunc conditus imo eruitur templo multis non tactus ab annis: Romani census populi. ¶Amphitheatrū: locum ad spectacul comparatum quod ratio nomiuis arguit: differtq; eius forma a theatro: quod plēa luna a dimidiata. M. Scaurus primus auctore plin. temporarium theatrum Romæ posuit: Amphitheatrum in dubium uenire potest. Corne. Tacitus a. C. Cæ. primum in campo martio constitutum scripsit. Tranquillus destinatum dūtaxat atq; apparatū omnem ab Antonio in Mausolei dedicatione disiectum. ¶M. Agrippa: Pantheon ab agrippa Ioui ultori factum auctor est plini. quod & uetustissimæ litteræ: quæ in uestibuli supercilio durant perspicue demonstrant: de aquæ ductib⁹ præter pli. testimonium: extat & augusti adagium illud agrippam generum suum satis prouidisse ne in urbe siti laboraretur. ¶In regiones & uicos: pli. auctor est. xiiii. fuisse in urbe regiones: uicos uero supra mille. ¶Sortito: sorte ducti. ¶Tuerentur hos uicos. s. quod si disiunctim legas: ut plærique habent: non procedit. ¶Magistri: moderatores: sic sodalitii collegii: & equitum magistri dicuntur. ¶E plæbe cuiusq; uici-

Erariū i ædē saturni.

Nagistri. Magīari.

Cōminisci

Alueus

niæ:ex eo plebeiorum numero:quem quælibet haberet uicinia. ¶Inundatioues: inundantis tyberis euagationes: ¶Alueum: inter capedinem utrinq; ripis cohercitam. ¶Laxauit:ampliauit:ut quo laxius fluueret:eo minimus inundaret.

Rndem q. ¶PHI. ¶Ruderibus:rudera sunt saxa cõtusa & fragmenta edificioꝝ dirutorum cõmiũta:alterum nouum: alterũ uetus rudus appellatur. Ex nouo pauimenta solidantur.unde ait Victruuius:ĩ.vii. Deide ruderi nouo tertia pars testæ tusæ.admiscea f:calcisq; duæ ptes ad quicq; mortarii mixtionibus pstent responsum. hoc idem Plinius noster in.xxxvi. retulit a rudere fit uerbũ ruderor: quod significat rudus inducere: Victruuius:ne minore saxo q̃ quod possit manus implere statuminationib⁹ inductis ruderetur. apud eũdẽ titulus est. de ruderatione. M. Cato rudetũ uocat locum rudere refertum:cum ait.lenti in rudeto & rubricoso q herbosus non siet serito. palladius quid sit rudus interptatur cum ait in primo tunc super statumia bis rudus.i.saxa cõtusa duabus partibus & una calcis temperate constitues. Pli.in.xxi. ait ruderatũ agrum amari a rosa hoc est rudere conspersum. De rudere quod significat quisquilias & fragmenta edificiorum lapsorum cõminuta loquitur tacitus:cũ de ruinis incendii ueroniani sic inquit: ruderi accipiendo hostiẽses paludes destinabat:utiq; naues quæ frumẽtum tiberi subuectassent onustæ rudere decurrerent. De his ruderibus nunc intelligit tranquillus:de quibus iurisconsultus quoq; intellexit:cũ ait de dãno infecto. Licet dñs uelit rudera egerere:eaq; derelinquat. Item non cogi posse ut rudera tollat. ¶Coarctatum. angustiorem factum & strictiorem. ¶Facilius adiretur:cõmodius & breuiori tẽporis curriculo. similiter papinius celebrans hẽdecasillabo uiam domicianam sic inquit:at nunc quæ solidum diem terebat horarum uia facta uix duarum. ¶Flaminia uia. Caius flaminius collega marci lepidi in consulatu uictor ligurum strauit uiam flaminiam:ex urbe roma per thusciam & umbriam usq; ariminũ. auctor Stra.in.v.geographiæ. Liuius uero li.xxxix.cõsul flaminius ne militem in ocio haberet uiam a bononia pduxit aretiũ. Ita habent impressi fere oẽs liuiani codices. ego existimo emẽdandũ esse a roma perduxit ariminũ nisi altera flaminia significetur. Emilius autem collega uiam emiliam a placẽtia ut flaminiæ cõmitteret ariminũ perduxit & intelligimus augustum magis refeciſſe restituisseq; uiã flaminiã:q̃ nouã feciſſe:cũ antea facta fuisset a consule flaminio. Restituere autem ut ait iulianus iurisconsultus uidetur is qui in pristinũ statum reducit qđ sit. ¶Arimino tenus:usq; ariminũ. ¶Muniẽda cõstituẽda: munire uiã est silicibus & lapide sternere atq; cõstruere. ¶Reliquas:uias.s.publicas & militares. ¶Ex manubiali pecunia mãubialis pecunia dr illa quæ redacta ẽ ex manubiis hoc est hostili preda diuendita. De uario significatu manubiaꝝ ante dictum est. ¶Vetustate collapsas.scribit liuius augustũ cæsarem refeciſſe edẽ feretri iouis uetustate collapsam. ¶Refecit:reficere ẽ quod corruptum est in pristinũ statum restaurare. uerbo reficiendi tegere substruere sarcire edificare. Item aduehere apportareq; ea quæ ad talem rem opus essent continentur sicuti docet Vlpianus titulo de riuis. ¶Vtpote. tanquã. ¶Pondo libras: Cẽtena pondo dicebãt antiqui referẽtes ad libram:alias accipitur pro pondere:sicut aput liuium scribentem coronam aureã libre pondo ioui dicatam fuisse. ¶Gemmas ac margaritas. in cõmentariis ppertii scripsimus quẽadmodũ margarite non numerantur in numero gẽmaꝝ:uñ & Plinius distinxit margaritas a gẽmis:cũ gẽme pprie ad lapides precioſos referantur. & christallũ quoq; gẽmarum nomine continetur. Lluia augusta dicauit magnitudinẽ chrystalli in capitolio libraꝝ circiter qn quaginta. uriſconsulti aũt gẽmas a lapillis distinguũt:tanq̃ gẽmæ sint perlucidæ materiæ: uelut smaragdi chrysolithi & ametisthi. lapilli uero contrariæ superioribus:naturæ ut sunt obsidiani. emendanda dictio ẽ apud iurisconsultos deprauata:nam pro obsidiani passim abasiani legitur margaritas autẽ nec gẽmis nec lapillis cõtineri satis cõstitiſſe sabinus iuriscõsultus ait. potior est apud me auctoritas plinii:qui gẽmas generali uocabulo intelligit omnes lapides præcioſos:siue materiæ sint perlucidæ siue obscuræ. ¶Viuo lepido. de hoc ita seneca li.i. de clementia lepidi põtificatũ maximum non nisi mortuo illo trãsferri in se passus est augustus:malu it enim illum honorem uocari quam spolium.

¶M.ANT. ¶Ruderibus: ruptorũ ædificioꝝ diſiecta materia lapidibus:calce: & harena cõmixtis: estq; nouũ & uetus. rudus nouũ materia pauimenti: hoc ẽ saxa nuperrime contusa: seu testæ fractæ ad pauimẽtum faciendum: uetus rudus ueterũ pauimentoꝝ materia: quæ calce: harena: lapidibus: siue testis fractis constat. Pli. cõplanatæ erant ueteri rudere uiæ: hinc ruderatus ager apud eundem: qui eiusmodi materia ẽ respsus rhosam raris ait: argiloſisq; locis esse cõtentam: ruderatumq; agrum amare. Vetruuius: tunc super stratum duces rudus: hoc est saxa contusa duabus partibus: & una calcis. ¶Flaminia uia: flaminiæ uiæ cura. ¶Muniendа: cur muniendа: iam enim constat uiam ipsam diu antea cõmunitam. Strabo eodem enim

Rudus. eris

Ruderor. ruderatio.

rudetum.

Ruderatũ

Via flaminia.

reſtituere.

Manubialis pecunia

reficere qd

Dictio iuriscõsultorum emendata.

Naues aretea Gẽma

consulatu Marcus Aemilius Lepidus & Caius Flamius collegæ fuerãt: uictores autem ligurum strauere: hic quidem Flaminiã e Roma per Thusciã & Vmbriam usq; Ariminũ: alter reliquam porro usq; Bononiã recte igitur muniendã. i. resarciendam dixeris. ¶ Reliquas uias. s. ut Latinã: appiã: Valeriam. Aemiliam. ¶ Manubiali: e manubiis: quid autem manubiæ essent: alias abunde. ¶ Pondo: libras. ¶ Quingẽties: sex tertium: ad preciũ non ad pondus referas. ¶ Viuo Lepido: eo qui triũuir fuerat: nam post Cæsaris dictatoris mortem Lepidus pontificatum inuaserat.

qcquid fatidicorum librorũ; græci latiniq; generis nullis: uel parum idoneis auctoribus uulgo ferebatur: supra duo milia contracta undiq; cremauit: ac solos retinuit sybillinos hos quoq; delectu habito: addiditq; duobus forulis auratis sub palatini Apollinis basi. Annum a diuo Iulio ordinatum: sed postea negligentia conturbatum: atque confusum rursus ad pristinam rationem redegit: in cuius ordinationem

¶ PHI. ¶ Fatidicoꝝ librorum: fatidici libri dicuntur: qui continent facta populoꝝ: quales erãt decẽ sibyllarũ: quos fatales historici appellant: qualia etiã fuerunt uolumina martii uatis. Sic uates fatidici dicti: & fatidica mantho nomiatur a poeta: qm̃ erat fatiloqua uaticinabaturq; diuinitate p̃dita. sensus est augustum concremasse magnam copiam librorũ fatidicorum: q essent adulterini & subditicii nulloq; idoneo auctore subnixi & hoc ab augusto factitatum est ex ritu priscoꝝ. nam ut ait liuius undequadragesimo ab urbe condita. sepe hoc patrũ auorũq; etate negotiũ ẽ magistratibus datũ: ut sacra externa fieri uetarent: uaticinos libros cõquirerent cõburerentq; oẽm disciplinã sacrificandi. preterq; more Romano abolerent. mendũ est in codicibus liuianis nãq; p uaticinos libros passim legitur etacinos. uaticini autẽ libri sunt idem qui fatidici: quibus uaticinia fataq; Ro. cõtinent. idẽ. xxv. dixit p̃tor ut quicũq; libros uaticinos haberet eos libros ad se deferret. ¶ Delectu habito. ante augustũ rettulit ad senatũ cuius curio cõsul: ut legati erythras mitterent: qui carmina sibyllæ coquisita romã deportarent. Itaq; missi tres legati descriptos a priuatis uersus circa mille Romã deportarunt: auctores Varro Lactantius & Feneſtela: præterea libri sibyllini: qui a romanis in archano seruabant nõ unius fuere sibyllæ: sed ex pluribus in unũ cõgregati. ex quo credibile est quædã in his fuisse quasi confusanea quæ ab augusto repurgata sunt. ¶ Addidit: elegantius est abdidit. i. recondidit reposuit. ¶ Forulis: fori masculino genere pluratiuo numero significant circẽsia spectacula: de quibus liuius in primo sic ait loca diuisa a patribus equitibus ubiq; spectacula sibi quisq; facerent: fori appellati. præterea fori dicuntur in nauibus sedilia nautarum: inde forulos per diminutionem dici existimat festus quasi miores foros hoc est minora spectacula. uerũ apud iuuenalem: hic libros dabit & forulos & in hoc loco apud tranquillum foruli accipiuntur pro capsulis loculamẽtisq;. apud Virgilium forulos pro oppido accipimus: cum ait in. vii. casperiãq; colunt forulos & flumen hymelle. ¶ Sub basi. fulcimẽto statuæ. unlgo quoq; bases colũnarum uocant' refert plinius honores in basibus inscribi uidisse se solitos. ¶ Apollinis: scribit pli. uidisse se Apollinem in bibliotheca tẽpli augusti quinquaginta pedũ a pollice dubium ære mirabiliorẽ an pulchritudine De hoc nunc intelligendũ: uel de illo: quem ex marmore scopas fecit & quem plinius appellat apollinem palatinum. fuit & alius apollo eboreus in foro augusti Cæsaris: ad quẽ referri potest illud satiricum: sportula deinde forũ iuriscq; peritus apollo & illud oratianũ: sic me seruabit apollo: quãuis porphirio aliud remotius cõfixerit interpretamẽtũ. ¶ Ad pristinã rõnẽ. ante dictũ est quẽadmodũ Iulius Cæsar annũ diligẽtissime ordinauit qui istituit: ut ãnus hẽret. cccxlv. dies & quadrãtẽ. sed tunc quoq; uitium admissum est per sacerdotes: nãq; auctoribus solino in collectaneis & macrobio in saturnalibus: cum perceptũ eẽt ãno quarto intercallarẽt diẽ ut oporteret cõfecto ãno. iiii. obseruari: antequã qntus auspicaret' sacerdotes incipiẽte quarto non desinente intercalarunt. sic per ãnos sex & triginta cum nouem tantũmodo dies sufficere debuissent. xii. sunt intercalati: quem errorem deprehensum augustus correxit: iussitq; annos. xii. sine intercalatiõe decurrere: ut tres illi dies qui ultra nouenarios temere fuerant intercalati hoc modo possent repensari: qua reformatione oĩs futuri temporis fundata ratio est. Amianus marcellinus lib. xxvi. refert quẽadmodũ ab augusto sit compositus ãnus: qui uitio sacerdotũ cõfusus & erroribus erat implicatus: uerba marcellini hæc sunt. Quibus abolitis octauianus augustus græcos sequutus hanc incõstantiã correcta turbatiõe compositus spaciis. xii. mensium & sex horarum magna deliberatiõe collectis. ¶ Ad pristinam rationem. a dictatore Cæsare institutã: de qua affatim dictum est in primo commentario.

¶ M. AN. ¶ Fatidicorũ: populi Romani fata continentium. ¶ Parum idoneis auctoribus: quibus fides haud habẽda esset. ¶ Sibyllinos: tres ab initio fuere: quos Dionysiius & Gellius aiũt: ad Tarquinium supbũ a Sibylla delatos. Lactãtius ad Tarquiniũ priscũ p̃didit: adeo i re etiã uulgatissima uariãt auctores Dionysius & Valerius a duũuiris eos prius asseruatos docent: inde quindecim uiri habuere: quod Gellius testatur. Itẽ & decẽuiri ut macrobius: marsico bello in capitolii cõflagratione icendio sunt absumpti. quare senatus cosulto ex erithris & locis Asiæ cõpluribus ex italiæ adhæc urbibus nõnullis legatis ad id missis alii conquisiti sunt: quos idem Sibyllinos dixere: Augustusq; pontifex maximus duobus forulis clausit. ¶ Forulis: armariolis: siue pluteis. Iu. Hic libros dabit: & forulos mediãq; mineruã. ¶ Basi: cui colossi moles erat imposita. ¶ Palatini apollonis: colossi pedũ quinquaginta. Plinius: factitauit colossos & italia uidemusq; certe Apollinem in bibliothecha templi Augusti tuscanicũ quinquaginta pedum apollice: dubium ære m rabiliorem: an pulchritudine. Horatius ad forum: Scripta palatinus quæcunq; recepit apollo. ¶ Con-

Fatidici libri.

Vaticini libri.

Fori.

Foruli.

Bases

Apollo eboreus

Augustus sextilis.

Annũ correxit Augꝰ

turbatum:quum ex Cæsaris institutione ut Macrobius scribit:diem qui ex quadrantibus fiebat: quarto quoq; ãno:anteq̃ quintus inciperet intercalari oportuisset Pontifices quarto non peracto:sed incipiente intercalabant:qui error sex & triginta annis:tandiu.n.error ille indeprehẽsus fuit:ita ãnum turbarat:ut.xii. dies in eo corrigendo intercalati sint.

¶PHI. ¶Sextilẽ mensem marcium mensem principium fuisse ãni apud priscos ex hoc maxime probatur:quod ab ipso quintilis quintus est dictus: sextilis sextus.& deinceps pro numero numerabantur.uerũ:qui sextilis antea uocabatur,appellatus est augustus in honorem augusti Cæsaris facto senatusconsulto:hæc uerba: cũ iperator Cæsar augustus mense sextili & primum consulatũ inierit.& triumphos tres intulerit in urbem:& ex ianiculo legiones deducte secutæq; sint eius auspicium ac fidem:& ægyptus hoc mense in potestatem redacta sit finisq; hoc mense bellis ciuilibus impositus sit:atq; ob has causas hic mensis huic imperio felicissimus sit ac fuerit.placere senatui ut hic mensis augustus appellet.Hieronymus quoq; in epistola ad eustochium:scribit augustum cæsarem calendis sextilibus romam repedasse cum triumpho ab alexandria uictoria statutũq; eẽ nũciatũq; p uniuersum orbẽ uniuersis gẽtibus octauianũ augustũ iter deos debere colli & ut mensis iste qui antiquitus in ordine mensium sextilis dicebatur:in honorem augusti augustus uocaretur. ¶Vestalium uirginũ:sex uestæ sacerdotes cõstitutæ sũt:ut populus pro sua quaq; parte haberet ministram sacrorũ:quia ciuitas romana olim in sex fuit distributa partes:geganiam & bereniam primas a numa sacratas uirgines uestales ait Plutarchus.dein camiliã & tarpeiam:postea seruium tullium duas addidisse:qui numerus senarius seruatus est. ¶Capi aliam.capi dicitur uirgo uestalis:quãdo ad id sacrificium legitur:,pterea quod pontificis maximi manu p̃hensa ab eo parente: in cuius potestate est:ueluti bello capta abducitur:pontifex maximus hæc uerba dicebat cum uirginem capiebat.Amata te capio:ideo ãt amata,inter capiendum a pontifice maximo appellat.qm̃ eã quæ pria capta est hoc fuisse noie tradit gellius i primo noctiũ atticarũ.flamines quoq; diales item augures & põtifices capi dicebant:de flamine capto exemplũ est apud liuium sic scribentẽ in.xxvii.ab urbe condita.C.flaccus flamen captus.a.p.licinio pontifice maximo. ¶Ambirent:ambiendo deprecarentur. ¶In sortem darẽt: scribit Gellius papiam legem se inuenisse:qua cauebatur ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legerentur:sortitioq; in contione ex eo numero fieret. ¶Neptium: de neptibus augusti paulo post. ¶Competeret etas. qui de uirgine capiẽda scripserũt minorẽ quã anuos sex maiorẽ q̃ annos.x.natam negauerũt capi fas esse:ltẽ quæ nõ patrima & matrima:hoc est quæ nec patrem habeat nec matrem. ¶Oblaturum:insinuat gellius fuisse homies honesto loco natos:qui adhibant pontificem maximum & offerebant ad sacerdotium filias. ¶Salutis augurium scribit Cor.Tacitus:salutis augurium quinq; & uiginti annis omissum repeti ac deinde continuari placuisse claudio imperatori.Dion quoq; apud græcos quod foret salutis augurium luculenter tradidit qui ait modum fuisse augurii:ut si deus permittat salutem populo poscant:quasi ne salutem quidem a dis petere fas sit:nisi prius hoc ipsum dii concesserint.obseruabatur autem una dies quot ãnis in qua nullus ad bellum proficisceretur exercitus nemo contra se pararet.nemo pugnaret quod in bellis ciuilibus haud quaquam obseruari poterat'hoc salutis augurium ab augusto restitutum fuisse significat:quod prius omissum abolitũq; fuerat:sicuti a claudio ex auctoritate.Cor.taciti dicimus fuisse repetitum continuatumq;.pterea edes fuit rome salutis a iunio bubulco censore locata:quã consul bello sannitium uouerat: Ad salutem deam alludit plautus in asinaria illo uersu:ut consueuere homines salus frustratur & fortuna. ¶Diale flaminium:flaminis dialis sacerdotium de quo affatim dictum est in principio cõmẽtariorum:sicut etiã de lupercis & lupercalibus. ¶Ludi seculares:primos ludos seculares a ualerio institutos esse post reges exactos censorinus tradit in libro de die natali.Valerius quoq; maximus originem ludorum secularium refert in capite de institutis antiquis.seculares dicti sunt a seculo.est autem seculum spacium centum annorum:dictũ a sene ut interpretatur Marcus Varro:quod longissimum spacium senescendorum hominum id putauerunt & quia ciuile romanorum seculum centum annis transigitur:ab hoc spatio cum post centum annos hi ludi celebrarentur a seculo seculares nominati sunt:opinatur censorinus seculares dici potuisse.quod plerũq; semel fiant hominis'etate:sicut multa alia quæ rara sunt post seculum euenire loquentium consuetudo usurpat.quintos ludos seculares Cæsar augustus & agrippa fecerunt:in quibus cantatũ est in capitolio a uirginibus puerisq; carmen oratianũ: quod seculare inscribitur:quo'significatur post centum &.x.annos ludos seculares celebrari solitos.

¶M.AN. ¶E suo noie:augustũ qui antea sextilis dictus est. ¶Capi:capere se dicebat ponti.maximus ex ueteri instituto nõ eligere uirgies:quas ad uestæ ministeriũ accersebat:ut Fabius pictor: auctore Gel.tradidit:q̃q̃ & flamies:& augures capi dicerent. ¶Ambirent:ambiẽdo subterfugerent. ¶In sor.lege papia cõ

sextilẽ mensem e suo cognomine nũcupauit magis q̃ septẽbrẽ:quo erat natus:quia hoc sibi & primus consulatus & insignes uictoriæ obtigissent:sacerdotũ & numeq; & dignitatem sed & cõmoda auxit p̃cipue,uestaliũ uirginũ: quũq; indemortuæ locũ capi aliam oporteret: ambirentq; multi ne filias in sortẽ darent:adiurauit:si cuiusquam neptium suarũ competeret ætas:oblaturum se fuisse eam.Non nulla etiam ex antiquis cerimõiis paulatim abolita restituit:ut salutis auguriũ;diale flaminium;sacrum lupercale ludos;sæculares &

Sex uestales.
Capiẽ uirgo a pontifice.
Amtate capio
Patrima. Matrima.
Salutis augurium.
Edes salutis.
Flaminiũ.
Seculares a seculo.

paratū erat:ut pōtificis maximi arbitratu uirgines e populo.xx.legerent:sortitioq; ex eo numero in cōcione fieret:q̄q̄ huic legi popilia sit postea lege abrogatū:ita ut unicuiq; liceret:modo ætas competeret filiam ad id sacerdotiū ultro offerre.¶ Adiurauit:iure iurādo affirmauit.¶ Neptiū suaꝝ:Iuliæ & Agrippæ filiaꝝ.¶ Competeret ætas:Antistius Labeo eam q̄ capienda esset minorē sex annos natam esse oportere negauit:maioremue decem.¶ Oblaturum:qm̄ legi.quæ pontifici maximo eam curā detulit fuerat:ut diximus abrogatū alioquin quia pontifex capturū se dicere debuisset.¶ Cerimoniis:sacroꝝ institutis.Cerimoniæ a carendo:ut Massurius Sabinus tradidit dictæ:ut religio a reliquēdo.Valerius a ceritibus: qui romana sacra senonico bello seruarunt in publicæ pietatis monumentū appellatas credidit.¶ Salutis augurīū: Diō auctor est:& Ianū ab Augusto clausum:salutisq; augurīū factū:quod fuerat iam antea multis causis omissū: & rursus:tū uero salutis augurīū:quod appellant longo interuallo fecerūt:est autem modus augurii quispiam:ut si deus permittat salutē populo poscant:quasi ne salutē quidem a diis petere fas sit:ni prius hoc ipsum dii concesserint.hæc ille:& alia in huiusmodi sniam non pauca.Plin.Augurio inquit coronario agendo.¶ Diale flaminiū:diale sacerdotiū:de cuius dignatione Liuius Dionysius:& Plutarchus plura.¶ Sacq; lupercale:in quo ad tollendā omnem stupri,occasionem noluit impuberes per urbē nudos uagari.¶ Ludos sæculares:q centesimo quoq; anno:ut Aurelius Augustinus Festus:& Acron scribunt:celebrari cōsuuere.Est.n.sæculum centū annoꝝ spaciū:ut Varro ait:q̄q̄ & minus sæculū eodem auctore fuit.xxx.annoꝝ uetuit Augustus ea ludoꝝ celebritate.Iuuenes utriusq; sexus sine propinquorum aliquo maiore natu nocturnis spectaculis interesse:quod edictum eo tetendit:ne in eam ætatem:quæ iniuriæ obnoxia est occasione tpis plura cōmitterēt flagitia:q; tribus continuis noctibus ludi & lectisternia celebrarentur:ob tres Valesii filios morbo obseruatos:Valerius est auctor:in cuius mentione nō ab re fuerit locū in eodē capite obiter corrigere:quod mendum a nullo quod sciam est adhūc diem animaduersum:siquidem de Valesio ille scribens qui tarentū iussus fuerat egrotos filios deuehere:habitabat inqt in uilla sua prope uicinum sabinæ regioni fretū:quod si ita legas manifeste apparet ualerium nesciuisse sabinæ regionis situm:qui nō freto sed tiberi ad occasum coercet ac totus mediterraneus est:Eretum ergo ꝑ freto legēdū cōtenderim:Strabo apud eretum sabinoꝝ uicū supra tiberim iacentē Liuius & ad eretū cū sabinis pugnatum:at locū eo libētius attigi quia non solū eos:q in ualerium scripsere:sed uiꝝ etiam quēdam exactæ obseruationis & utraq; lingua sine controuersia doctissimū. cuiꝰ nomini ob excellentem alioquin doctrinam mutuamq; beniuolentiæ studium parcimus in apertum errorem traxisse uideo.

cōpitalitios lupcalibus uetuit currere iberbes. Iteꝫ sæcularibus ludis iuuenes utriusq; sexus ꝑhibuit ullū nocturnū spectaculū frequētare nisi cū aliquo maiore natu ꝓpinquorū.

¶PHI.¶ Compitalicios.cōpitalicii ludi dicti sunt a uiis conpitoꝝ:in quibus per urbē agitabantur:compita āt erant singularum regiōum supra.cc. refert macrobius in primo saturnaliū cōpitalia a tarquinio superbo instituta fuisse laribus ac maniæ dee matri deum:qbus capitibus allii & papaueris ꝑ capitibus hoīum supplicabatur.porphyrio oratianus interpres auctor est lares.i. deos domesticos in cōpitis ab augusto positos fuisse:& ex libertinis sacerdotes datos qui augustales sunt appellati.compita sub tutela larium eē docet Ouidius in fastis cū ait fitq; grauis geminoq; parit:quia cōpita seruant.& uigilēt nostra semper in urbe lares:De cōpitalibus hæc Mar.Varro.compitalia.dies attributus laribus ubi uiæ cōpetunt tū in compitis sacrificatur:quot annis is dies concipit.Dionysius in quarto auctor est tēpla i ussu serui tulli regis extructa fuisse in compitis:oībus.ubi anniuersaria sacrificia peragebantur a seruis: tanquam seruile ministeriū diis gratum foret.celebrabatur āt solemnitas compitaliorum paucis diebus post saturnalia.græci σ†ηνοπ̃ὸν uocant compita uñ dicta & ludi compitalicii.¶ Currere imberbes. soliti erant adulescentes luperci nudi in orbem discurrere & scuticis obuios cedere:sicut & superius enarratum ē.Augustus ꝑhibuit nudos currere pueros & adolescētiores honestatis cā.¶ Vllum spectaculū nocturnum.ludi seculares continuis tribus noctibus celebrabant:quia totidem filii ualesi:qui primus fuit ludorum instiTutor:periculo liberati fuerant.Vnde ab ausonio eleganter dictū est:Trina tarentino celebrata trinoctia ludo.seculares āt tarentinos ludos appellari docuimus in libro annotationum enarrantes illud epigrāmatici poete.bis mea Romano spectata est uita tarento.Nisi cū aliquo maiore natu.in nocturnis sacris spectaculisq; multa infanda multa probri stupriq; plena fieri solent per occasionem tenebrarum. Nam ut inquit eleganter statius.Nox secunda operum pulchreque accomoda fraudi.sic liuius:in bachanalibus stupra nocturna & infanda flagitia fieri solita luculente perscribit.ideoque augustus ut obuiā iret huiusce modi coruptelis & ne stupratores illuderent ætati pueri i:ne ue iuuentus in uenerem in quam propensa est lasciuiret:prohibuit iuuenes & puellas interesse nocturnis secularium ludorum spectaculis:nisi secum haberent aliquem ex propinquis atq; necessariis seniorē:qui ueluti custos & moderator cohiberet a probro.præsentia.n.senioris facit iuuenes modestiores uerecundiores ue.

¶M.AN.¶ Compitalitios cū singulæ laribus feriæ datæ eēnt atq; illæ ipsæ:ut macrobius & uarro scribūt conceptiuæ augustus bis quotannos celebrandas censuit: compitalitia ex uiis ut iidem auctores aiunt compitorum in quibus agitabantur dicta maniæ & laribus ex oraculo apollinis cōstituta:Sed dirus olim sacrorum ritus eiectis regibus a iunio Bruto sublatus Macrobius est auctor Plinius & ipe duplicis larium coronationis meminit.

Cōpitalicii

Lares

Seculares

Iuuenes in ludis noctū nō interceat sine alio maiore natu

Verni flores

¶PHI. ¶Compitales lares.quibus cõpita dicata sunt:& in quorum honorẽ fiunt ludi cõpitalitii. ¶Vernis floribus.scribit plinius in.xxi.qđ coronæ deoꝝ honos erant lariũ publicoꝝ priuatorũqꝫ.uerni autẽ flores sunt helichrysos.hiacynthus:rosa & uiola alba:quæ prima florum ẽ uer nunciantiũ:quã colomela græca dictione leuconia uocat quasi dicas albã uiolã.sunt & alii flores uerni.quoꝝ nomia refert plinius in.xxi.

Leucoia q̃

Estiui flores

æstiui uero flores q succedunt uernis hi in primis memorant:lichnus:iouis flos.Amaracus.iris.& qnodã genus lilii.Nam lilioꝝ quædam sunt uerua:q̃dam æstiua.quædam autũnalia. ¶Ex minimo maximũ.apd salustiũ in catilina ait Cato.Nolite existimare maiores nostros armis rem pu. ex parua magnã fecisse:subiungitqꝫ:illa quæ magnos illos fecere domi industria: foris iustum:imperiũ:animus ĩ cõsulẽdo liber:neqꝫ delicto neqꝫ libidini obnoxius. ¶Opera cuiusqꝫ:ducũ.s.q imperium maximũ reddidissent: quales sunt illi quorum ita meminit iupiter apud filiũ:hinc tibi paulus hinc fabius gratusqꝫ mihi marcellus opimius:hi tñ parient latio p uulnera regnum. ¶Manẽtibus titulis.ueterũ.s.ducum:q inscribi solẽt in opibus:ut cognoscãt posteri:quorum horum fuerint illa monumẽta. in hoc laudãdus augustus:q magis cõsulebat famæ priscoꝝ q̃ suæ:dũ sub titulis illorum opa reformat.econtrario uituperandus domitianus: q restituit quidem opa maiorum:sed oĩa sub titulo tñ suo:abolita ueterum conditorũ memoria. ¶Triũphali effigie.quales triũphantibus dicabant plinius in.xxxiiii.refert statuas ĩ curribus dicatas fuisse his q triũphassent.de quo genere statuaꝝ loqui uidetur & Iuuenalis scribens.huius.n.stat currus æneus alti quadriiuges in uestibulis:atqꝫ ipse feroci bellatore sedens curuatum hastile minatur.Idẽ de statuis triumphalibus ait.atqꝫ triũphales inter quas ausus hẽre nescio quis titulos.statuæ ãt antiquitus togata effigie dicabantur:aliæ thoracatæ:cum Romana res ac militaris sit thoracas addere.Aliæ penulatæ: Aliæ factæ sunt habitu lupercoꝝ:Aliæ equestres:Aliæ pedestres.quædam in columnis quarum ratio erat attolli supra cæteros mortales.fuerunt & statuæ effigie triumphali in curribus eorum.s.qui triũphauissent.a diuo augusto seiuges facti sunt:hoc ẽ currus ducti a sex equis. ¶In utraqꝫ porticu fori.græci in quadrato amplissimis & duplicibus porticibus fora constituebãt:crebrisqꝫ colũnis ornabãt.sed ut inqt uitruuius in qnto: in urbibus italiæ foꝝ non ẽ eadẽ rõne faciendũ.nam pp spectacula spatiosioribus intercolũniis fora distribuenda sũt: circaqꝫ in porticibus argẽtariæ tabernæ collocãdæ. ¶Cõmentũ. excogitasse.Cõmini ci ẽ excogitare:cũ fingunt in mente q̃ nõ sunt.a con.& mẽte dictũ.auctor Varro. ¶Ad illoꝝ exẽplar. exemplũ est auctore festo qđ sequamur:exemplar est ex quo simile faciamus. ¶Exigerent.sensus est uoluit augustus ut romani & ipm & futuros principes exigerẽt ac ueluti ex debito reposcerẽt tales esse debere:quales fuissent illi duces: q impiũ auxissent. ¶Eius.s.põpeii.fuit ãt theatrũ põpeianũ romæ clarissimũ:qđ ille cõdidit ad similitudinẽ theatri mithylenei.q̃q̃ maius & speciosius.añ pompeiũ subitariis gradibus & scena temporaria ludi soliti erãt celebrari.põpeius mansurã theatri sedẽ posuit:tanq̃ ita parsimoniæ consuleret.ancto.Cor.tacitus.sensus ẽ augustũ suppositisse simulachro iani marmorei statuã.e regiõe regiæ põpeii translatã ex põpeiana curia:in qua occisus fuerat Iulius Cæsar:cuius statuæ meminit plutarchus:scribẽs cassium anteq̃ trucidandi Cæsaris facinus aggrederet.ad imaginẽ põpeii uersum illam ueluti ai tam adorasse:quãuis ab opinione epicuri nõ multum dissimilis foret.Iano marmoreo.simulachra iani multifaria extrui solita testis ẽ domitianus:q multos ianos ut inferius declarabit Romæ extruxit: ¶E curia.quã põpeius inter alia ornamenta añ theatrũ suum dedicauerat. ¶Regiã.latino uerbo basilicam designauit.Ita papinius de basilica pauli. sublimis regia pauli. ¶Grassatorum plurimi.grassatores sunt latrones:qui grassari dicunt.cum uias obsident & uiatores despoliant.officium pñsidis est ut scribit iurisconsultus prouinciã a grassatoribus liberare. ¶Se ferebant.oñtabant & in ꝓpatulo grassabantur. ¶Licentia belloꝝ ciuilium.tunc magna est gladioꝝ licentia.tunc impune peccatur.tũc ut ait filius.uis colitur iurisqꝫ locũ sibi uendicat ensis:& ut inquit orator: silẽt leges inter arma cedit stillus gladio:decus decori:ꝓbitas improbitati. ¶Succincti ferro.tales pene fuerũt sicarii illi:& collegia latrocinalia.q̃ Ioseph⁹ & egesippus scripserũt infestasse hiero solyma. Ibãt.n.succincti siccis hoc ẽ breuioribꝰ gladiis luce pcutiẽtes.

Compitales lares ornare bis in anno instituit uernis floribꝰ & æstiuis. Proximũ a diis imortalibus honorẽ memorie ducum præstitit:qui imperium populi romani ex minimo maximum redidissent. Itaqꝫ & opera cuiusqꝫ manentibus titulis restituit: & statuas oĩum triũphali effigie ĩ utraqꝫ fori sui porticu dedicauit. Professus ẽ edicto cõmentũ id se ut illoꝝ uelut exẽplar: & ipse dũ uiueret: & insequentiũ ætatũ principes exigerentur a ciuibus. Põpei quoqꝫ statuã contra theatri eius regiam marmoreo Iano suppositam translata e curia in qua. C. Cæsar fuerat occisus.

De correctione & reformatione abusuũ & excessuũ.

PLæraqꝫ pessimi exẽpli correxit:quæ in pernicie publicã:aut ex cõsuetudine licẽtiaqꝫ belloꝝ ciuilium durauerant:aut p pacem etiam extiterant. Nam & grassatorum plurimi palam se ferebant succincti ferro quasi tuendi sui causa: & rapi per agros uiatores sine discrimine

Statuæ thoracatæ Seiuges

Exemplũ Exemplar

Reglam Grassatores

M.AN. ¶Opera cuiusqꝫ eoꝝ.s.qui rem pu. auxissent. ¶Manentibus titulis:qbus intelligi posset cuius memoriæ id ꝓstaretur:nam illis prorsus obsoletis sciri nõ potuit in cuius gratiam ea restituerent. ¶Sui fo

ri:qđ ad ædem martis ultoris publicauit:Lampridius auctor est Alexandrum principem augusti exemplo forū neruæ:impatorū imaginibus excoluisse.¶Triūphali effigie:de his credo.Iuue.Atq triūphales inter quas ausus hēre:Nescio qs titulos.¶Cōmentū.excogitasse.¶Ad exēplar:ad similitudinē & exemplū: est .n.exemplar:uñ exemplū ducit græce τὴν ἰδέαν.i.ideā uocant:exemplū uero τὸ ἀποτύπωμα. Annæus seneca alterū inqt exēplar est alterū forma ab exēplari sumpta & opi imposita & paulo post idos in ope est idea extra opus ē:nec tñ extra opus:sed ante opus.¶Exigerent:reqrerent:aut certe collatis utrorūq uirtutibus ,p meritis cōferrent.¶Regiā basilicā:græca uoce id ædificii genus alio loco appellauit.ordo ē supposuit augustus statuā pōpei e curia in qua cæsar occisus & ad cuius pedes cōcidisse dicit translatamq iano marmoreo q erat cōtra regiā theatri edis pompei:& theatrū & curia pōpei non multū inter se distabāt:auctor ē Plutarchus ea ædificia romæ circa ædē Laurentii in damaso fuisse antiquarii quidā & in his blundus forliuiēsis cōiectura haud iepta memoriæ ,pdiderūt.¶Grassatoꝝ:latronū grassari est gradiēdo sæuire:hinc latrōes uias obsidēres:grassari dicunt uñ grassatores dicti q hostiliter in uiatores gradiunt q ui spoliāt:occidūt.Iusubito grassator agit rē.¶Viatores:peregre transeūtes.Iuue.Cātabit uaccuus corā latrone uiator.Ver.carpe uiator iter.erāt uiatores & ministri q magistratibus parebāt & quos opus erat ex agris uocabāt:Cicero a uilla in senatū accersebant curius:& cæteri senes ex quo qui eos accersebāt uiatores nominati sunt.

liberiq; seruiq; ergastulis possessoꝝ supprimebant. Et plurimæ factiones titulo collegii noui ad nullius nō facinoris,societatē coibāt.Igit grassatores dispositis per oportuna loca stationibus inhibuit:ergastula recognouit. Collegia præter antiqua & legitima dissoluit: tabulas ueteꝝ ærarii debitorū uel præcipuā calūniādi materiā excussit:loca i urbe publica iuris ābigui possessoribꝰ adiudicauit:diuturnoꝝ reoꝝ & ex

¶PHI.¶Sine descrimine.idifferenter passim.¶Ergastulis.ergastula loca sunt in agris:in quibus uincti serui operant:quos plinius eleganter descripsit his uerbis.at nunc eadē illa uincti pedes:damnatæ manus:inscripti uultus exercent.Idem ait ergastuloꝝ non eadem emolumēta esse q fuerunt imperatorū.quēadmodum ergastuli mancipia recognosci debeant atq tractari ab ergastulariis docet columella libro primo de re rustica:qui ergastularios eleganter appellat eos qui præsunt ergastulis.scribit iulius firmicus natos sub sidere andromedæ futuros ergastulis præpositos.leges sæpe apud historicos refracta fuisse ergastula:& seruos ad arma uocatos ab auctoribus seditionum:& olim Caius marius seruitia & ergastula armasse fertur.& athenio pastor familiā ergastulo liberatam sub signis ordinauit.& eunus syrus refractis ergastulis numerosum fecit exercitū.ergastulum a uerbo græco ἐργάζομαι qđ significat operor deriuatur inde ἐργαστήριον operarius:ergasteriū officina dicitur.in decretis:di.xliiii.scriptū est.nulli clerico licet tabernam aut ergasteriū habere.¶Collegii noui.libro.xlvii.digestoꝝ titulo de collegiis illicitis:precipit ut collegia illicita & noua dissoluant.in summa nisi ex senatusconsulto uel Cæsaris auctoritate collegiū coierit dissoluendū est.Numa Rex.instituit collegia tibicinum aurificū.Architectorum tictorum.coriariorum:fabrorū & figulorum.Vnde plinius cū deplastice & figulinis scriberet in xxxv.subiunxit.pp q numa rex septimū collegium figulorum instituit.¶Nullius non:cuiuscūq.¶Coibant.contrahebatur.uerbo usus ē significatissimo nā proprie coiri societas dicit.apud iurisconsultos digestis ,p socio.sic inqt paulus.societas coiri pōt uel imperpetuū uel ad tps.& modestinus .societatē coire & re & uerbis & p nunciū posse dubiū non ē.& ab ulpiano societas coita ,p cōtracta accipit.¶Stationibus.militaribus custodiis.¶Inhibuit.reppsit.cohibuit.¶Recognouit.more boni pfisfamilias:q ergastuli mancipia recognoscit & explorat diligenter:nū uillicus alligauerit quēpiā ipso nesciente aut reuinxerint:Ita augustus recensuit ergastula reuinciens resoluēsq si quos liberos supprimi deprehenderat.hadrianus auctore sparciano ergastula seruoꝝ & liberorū subtulit.¶Erarii debitorū.laudat ausonius gratianū imperatorem qđ argumenta oia flagitādi publicitus sustulerit cōdonatis tributorū residuis.tabulas.n.oēs debitorum publicorū ex qbus emergere subinde consueuit materia colūniarū iussit incendi:qđ incendium salubre fuisse testatur:propterea qđ ardebāt stirpes fraudiū ueterū:ardebāt seminaria futurarū.Adrianus quoq ad colligēdā grām nihil ptermittēs infinitā pecuniā q fisco debebat priuatis debitoribus i urbe atq in Italia:i ,p uicis uero ingētes sūmas remisit:syngraphis in foro:quo magis securitas oibus roboraret icensis tale quiddā fecisse uidetur augustus excussis tabulis ærarii debitorū & ut dici solet uentilatis: ne inde præberet calumniatoribus ueluti ansa calūniandi.¶Iuris ambigui.de quibus ambigebatur:an priuatorū essent:an ad publicū pertinerēt.¶Adiudicauit.assignauit.abiudicare uero significat rem:de qua cōtrouersia ē:iudicando eripere atq intercipe.Vnde ager abiudicatus a liuio dictus:quē romani p iniquū iudiciū interceperant eripuerantq ardeatibus.¶Possessoribus.qui id tpis possidebant:quia in re dubia possessorū melior ē condictio:ut scribūt iurisconsulti.¶Diuturnorū:reorum reos appellat antonius orator apud Ciceronē non eos mō.qui arguūt sed oēs quorum de re disceptat.& reum fieri ut iquit asconius nihil aliud ē: quā apud prætorē legibus interrogari.diuturni dicunt rei:quorū causæ in longū tps protrahunt:cū neq absoluant neq dānent.taliū noia aboleuit augustus:qm uidebat nihil aliud qri ab inimicis:quā ut diutius eēnt sordidati.¶M.AN.¶Ergastulis:locis in qbus lapides aut metalla foderent.Iu.nempe in lucanos & tusca ergastula mittas:sed ubicūq serui uincti aut sub custodia oparent ergastulū a ueteribus dictū crediderim:Pli.colirura ergastulis pessimū ē & qcqd agit a desperātibus:ἐργαζόμενα:græce opor:unde ἐργάσκος oparius.

Ergastula que

Ergastularius

Ergasteriū.

Collegia

Societatē coire

Societas coita

Tabulæ debitorū incensæ

Syngraphæ icensæ

Abiudicare

Reus

¶Nullius nō:cuiuslibet.¶Facinoris:flagitii nūc ac sceleris ē.n.alioqn mediū ē uerbū.¶Per opportuna loca:tā urbis:q̄ suburbana:& regionē.Iu.armato quotiēs custode tenent:& pontina palus & pallinaria pinus.¶Inhibuit:cōpressit.¶Recognouit.purgauit nec p se:sed p Tyberiū q postea princeps fuit.¶Collegia: qd collegia eēnt q̄ uetera:q̄ itē recētia i Cæsare ex Ascōio & aliis docuimus.¶Veteꝝ ærarii debitoꝝ:q u l iudicio ærarii olim facti eēnt:aut alia rōne publicū æs hērent.¶Calūniādi:crimina intēdendi.¶Materiā occasionē.¶Excussit:sustulit.aboleuit.¶Possessoribus:iis qui tū possiderent.¶Adiudicauit:addixit:habenda dedit.¶Diuturnorum reoꝝ:eoꝝ qui iudiciorū metu diu in squalore:& sordibus fuissent.

¶PHI.¶Sordibus:qm̄ reorū mos erat ut uestem sordidā induerēt in publicū:capillum barbamq̄ summiterent:essentq̄ in squalore:ut ita facili⁹ misericordiam mouerent:& absolutionē impetrarēt.Cicero in pisonem: nec minus letabor:cum te semp sordidū quam si paulis per sordidatū uiderem.scribit iurisconsultus nulli licere uestē sordidā

Capillum submittere

noīe rei in publico habere capillum ue sumittere.Nisi ita coniūctus esset affinitate: ut inuitus i reum testimoniū dicere nō possit.¶Si quē:reum.¶Quis:accusator.¶Repetere:iterum postu

Honorarii ludi

lare & i iudiciū uocare.¶Honorariis ludis.honorarios ludos alio noīe dici liberalia scribit festus Pompeius. uidentur autē ita uocitari ab honore prætoris. Nam & prætoriū ius honorariū nominatur.officium āt prætorū hoc erat apud Romanos ut ludos exhiberent in prætura:inde a Iuuenale dictū est.prædo cabalorum prætor sedet.q nodus satyricus enodatus est a nobis in libro annotationum.¶Occupabant.dies illi:quibus ludi romæ fiebant minime idonei erant ad agendas causas:id qd Cicero abunde demōstrat in uerrinis.scribēs ludos uotiuos:quos Pompeius facturus erat ablaturos dies.xv.sensus est Augustum accōmodasse actui.i.actioni rerum causisq̄ agendis supra.xxx.dies: qui ludis prætoriis occupari solebant tanquā feriati:& hoc facit ne maleficia aut negotia subterlaberentur.¶Quartam.s.decuriam:hoc est qd ait plinius.iudicum non nisi quattuor decurias fuisse primo.quintā decuriam adiecit Caius princeps.¶Decenariorum:equites legitimi:quorū ordo iudicabat:quadringenta habebāt in censu:q additi sunt ab augusto cū.cc.tantummodo haberēt decunarii dicti sunt: de qbus loqui uidetur & plinius sic scribens.diuo augusto decurias ordinante maior pars eqnitū in ferreo annulo fuit.hi non equites sed iudices uocabant.¶Quinquēnio maturius.tanquā legitima etas legendi iudicis foret quitus & trigesim⁹ annus.¶Iudicandi munus.officiū & onus.nam munus:ut scribit iurisconsultus:dicitur donū & officiū & onus.¶Decuriis.iudicū ordibus.¶Annua uacatio.i. uicissim alia post aliā decuriā hēret annā uacatio nē.ut.s.quatto quoq̄ anno q̄libet decuria immunis foret ab onere iudicādi.¶Solitæ res.causæ & lites.antiqui.n.auctore Cicerone rē litē dici uoluerūt.¶Omitterent.cū illa tpa sint magis rebus genialibus saturnaliciisq̄ uoluptatibus dicata:q̄ negotiis seriis abeūdis.¶Ipse ius dixit.magnificū ē ut ait plinius i panegyrico nō solū ciuibus iura sed ēt hostibus reddere.laudatq̄ traianū:q̄ assiduus erat i tribunali:adeo ut labore refici ac reparari uideret.& profecto:ut inqt uerissime Cyrus apud xenophontē.Deet principē nō ocio anteire subditis sed industria & prudentia.& quemadmodū celestia stare nesciunt sed ppetuo motu & iugi agitatōe uegetant:ita princeps debet eē semper exercitus sp irrequetus:uigilādo ius dicēdo cōmodis iseruire subditorū:& qd facere solebat Alex.magnus:alterā aurē accusatori p̄bere:alterā reo reseruare.¶Pro tribunali.uel ante tribunal uel in ipso tribūali:ex quo ius reddit magistratus.¶Lenitate clementia comitate.scribit Calistus iurisconsultus obseruandū esse ius reddenti:ut in adeundo se facilē præbeat:neq̄ p̄sides in cognoscendo excandescere oportere aduersus eos etiam qui mali sunt. Cicero in epistola ad quintum fratrem didascalica sic ait.adiungenda ēt est facilitas in audiendo:lenitas in discernendo:in satisfaciendo ac disputando diligentia.

¶M.AN.¶Inimicis:quibus ille reoꝝ squalor & metus uoluptati eēt.¶Nomia aboleuit:debitoꝝ titulos oblitterauit:noīa.n.ascōius p debitis ipsisq̄ debitoribus a iure cōsultis sæpius usurpari docet.Cōditiōe:denunciatiōe lege.¶Siquē reoꝝ:ex iis qui iudiciis erant obnoxii quis accusatoꝝ aliquis aut litigatoꝝ.¶Repeteret:itēꝝ in iudiciū traheret.¶Par periculū:idem discrimen in qd reum trahere perseuerasset.¶Impunitate:sine pœna.¶Vel mora:mora ad negocium:impunitas ad maleficium refert.¶Honorariis ludis: prætoriis quos & liberarios constat uocatos:Dictum est & ius honorarium.¶Actui:actioni siue cognitio-

Nomina

De modo & more in iure dicendo.

PSe ius dixit assidue:& in noctē nōnūq̄ si parū corpore ualeret lectica pro tribunali collocata uel etiam domi cubans.Dixit autē ius non diligētia modo sūma:sed & lenitate:si quidem manifesti parricidii reum quorum sordibus nihil aliud q̄ uoluptas inimicis quererēt nomina aboleuit conditōe ꝓposita: ut si quē quis repetere uellet par periculū pœne subiret.Ne quod aut maleficiū negociūue ipunitate uel mora elaberetur.xxx.amplius dies q honorariis ludis occupabātur:actui rerū accōmodauit.Ad tres iudicū decurias quartam addixit ex inferiore cēsu:quæ ducenariorum uocaretur: iudicarentq̄ de leuioribus summis iudices a tricesimo ætatis āno allegit.i. quinquēnio maturius q̄ solebant.At plærisq̄ iudicādi munus detrectātibus uix concessit:ut singulis decuriis p uices ānua uacatio esset: & ut solitæ agi nouēbri ac decēbri mense.res omitterentur.

ni potius acta & actus ab ago Cicero qđ si de mea uita atq; actibus huic conuitiatori respondeo: Lucanus licet ingẽtes abruperit actus. ¶Quartã. s. decuriã Quintã ut Plinius scribit Caligula addidit. ¶Ex inferiore censu ex iis q quadringenta nõ hẽrent sextertia: sed id plinii uerba declarãt. qui ex equestri ordine augusti tẽporibus decurias iudicũ ipleri nõ potuisse ait. ¶Ducenarioꝝ: a censu credo potius q̃ a numero quia equestrẽ censum semiplenũ possiderent: ducenisq; nec amplius censerent: sextertiis. ¶Allegit. decuriis a scripsit. ¶Maturius: tẽpestiuius q̃ solebant. ¶Annua uacatio: ut quũ quattuor decuriæ eẽnt quarto quoq; anno singulis annua a iudicandi munere uacatio esset. ¶Lectica qua cubans ius diceret.

ne culeo insueret: quod nõ nisi cõfessi afficiebãt hac pœna ita ferẽt interrogasse: certe patrem tuũ non occidisti: & quũ de falso testamento ageretur: omnesq; senatores lege cornelia tenerent: nõ tantũ duas tabulas dãnatoriam & absolutoriã simul cognoscẽtibus dedit: sed tertiã quoq;: qua ignoscereturhis quos fraude ad signãdũ uel errore inductos constitisset. Appellationes quot annis urbanoꝝ quidẽ litigatorum prætori delegabat urbano: At prouincialium consularibus uiris: quos singulos cuiusq; prouinciæ negociis præposuisset.

## De legibus per eũ sancitis & aliis retractatis.

Eges retractauit & q̃sdã ex integro sãxit ut sũptuariã

¶PHI. ¶Ne culeo insueretur. pena parricide more maiorum hæc instituta ut ẽ parricida uirgis uerberatus culeo isuatur una cũ cane: gallo gallinaceo uipera & simia: deinde in mare uel in flumẽ culeus deiiceatur. ut auctor est modestinus iurisconsultus libro digestorum duo deqnquagesimo: scribit Valeri⁹ libro primo Marcum Tullium duũ uirum culeo insutum i mare obiici iussum esse a tarqnio rege: ob libꝝ quem exscribendum dederat: secreta sacroꝝ continẽtem: idq; supplicii genus multo post parricidis lege irrogatum eẽ. Cicero in oratione pro roscio amerino de culeo penaq; parricidarũ scribit eloquẽter. culeus aũt auctore. placiade saccus dicit coriaceus in quo parricidæ concluſi i mare demittunt. præterea culeus nomen ẽ mensuræ continẽtis amphoras. xx. priscianus. est & bis decies quẽ cõficit amphora nr̃a culeus: hac nulla est maior mẽsura liquoris. ¶Non occidisti. lenitas augusti mira exprimit: qui docebat parricidam negare neq; confiteri parricidium: ut ita per inficiationẽ atrocitati penæ subduceret. ¶Falso testamento. qui testamẽtũ amouerit celauerit rapuerit deleuerit interleuerit subiecerit resignauerit: qut ue testamentũ falsũ scripserit: signauerit recitauerit mutuauerit dolo malo: cuius ue dolo id factum fuerit legis corneliæ pæna damnatur. auctor ulpianus. ¶Lege cornelia. lata. s. a Cornelio sylla. titulus est apud iurisconsultos ad legẽ corneliam de falsis. libro. xlviii. digestorum. ¶Damnatoriã & absolutoriã. iudices in cistã tabellas coniicere solebant: q̃ insculptas litteras habebant absolutionis: siue condẽnationis: absolutoriæ ãt tabellæ nota erat. A. condãnatoriæ. C. ¶Tertiã quoq; tabellã intermediam inter absolutoriã & damnatoriã: q̃ dici posset ignotoria ab ignoscendo. pene talis apud antiquos fuit ampliationis tabella: cuius signum erat. N. &. L. qđ significabat nõ liquere. Vnde ampliatio nascebatur: & inde rei ampliati dicti: super qua re non indiligenter scripsimus in libro annotationũ. ¶Ad signandũ. scribit ulpianus pœnã legis Corneliæ irrogari illi: qui sciens dolo malo signauerit falsum testamentũ signari ue curauerit. ¶Fraude. s. aliena. ¶Errore. error ueniã meretur. Cicero. liceat semel ipune peccare: sit errãtis medicina confessio. ¶Appellationes: de qbus titulus ẽ apud iuriscõsultos. appellatio dicitur alio noie prouocatio. Fuit ãt appellatio prouocatioq; inuenta aduersus iniuriã magistratuum. dictatura erat sine, puocatione. ¶Prætori urbano. põponius auctor ẽ libro primo Digestoꝝ cum consules auocarẽtur bellis: neq; eẽt qui in ciuitate ius reddere posset: prætorẽ creatũ eẽ: q urbanus appellatus ẽ: eo qđ in urbe ius redderet. post aliquot deinde annos nõ sufficiente urbano ptore creatũ eẽ alterũ prætorẽ: qui peregrinus appellatus est ab eo quod plerũq; inter pegrinos ius dicebat: quorũ turba multa in Romanã Ciuitatẽ quottidie cõueniebat. Augustus instituit ut ptor urbanus cognosceret de appellationibus urbanoꝝ hoc ẽ ciuiũ Romanoꝝ. uiri uero cõsulares pẽssent appellationibus ,puincialiũ: qui romæ litigabant. ¶At prouincialium. noie prouincialium proprie intelligimus oẽs præter italicos. inde a plinio libro. viii. epistolaꝝ scriptũ ẽ. Italicus es an ,puincialis. Augustus appellationes ,puincialiũ litigatoꝝ delegabat cõsularibus hocẽ his: q olim cõsulatũ gessissent: & singulos singulaꝝ prouinciarũ negotiis præposuerat: ut ita & diligẽtius & expeditius causæ explicarẽtur. uerbi gratia: ut hic præesset negociis gallorũ: ille hispanoꝝ: alius asiaticorum. ¶Retractauit. ab aliis antea latas emẽdauit. ¶Sanxit. cõstituit. ¶Sumptuariã. hanc retractasse intelligas uelim: quæ a Iulio Cæsare: & a sylla & a fanio & a multis aliis fuerat prius lata. de legibus sumptuariis quas Cato cibarias appellat' abunde scripsimus in Iulio Cæsare.

Pœna parricidæ

Culeus qđ

A. absoluto ria C. cõdemnatoria Ignotoria N. L. non liquet. Ampliati

Prætor pegrinus Prouincia les

¶M. AN. ¶Ne culeo insueret. q parentes necasset eo supplicio lege puniebat. ut. M. Tullius ait lex ẽ inqt ut q parẽtẽ necarit in ,pfluentẽ deuehat. Dionysius in bubulo culeo. M. Atyliũ scribit tarqnii imperio in ,pfluentẽ deiectum qa sibyllinos libros priuato homini transcribendos dedisset: quo apparet impietatis conuictos: solitos eo genere supplicii a maioribus affici: Includebantur cum fonte simia serpẽte quidam & gallinaceum addunt. Iuue. cuius supplicio non debuit una parari simia non serpens unus non culeus unus.

¶Certe patrem tuum non occidisti: aperte reum negare docuit. ¶Ageretur: quereretur: Cornelius. tri.

ple.p quo extat clara illa Ciceronis oratio plures tulit lege:& aliquot promulgauit tñ ad cõminuendã senat⁹ auctoritatẽ: sed ipæ parũ nũc rei cõuẽiũt:Cæterꝫ Cornelius sylla de falso legẽ tulit:ad quã hoc meli⁹ referas. ¶Cognoscẽtibus:iudicib⁹. ¶Dãnatoriã:q̃ dãnantiũ esset. ¶Absolutoriã:q̃ absoluentiũ. ¶Tertiã:tabellã .s. ¶Fraude uel errore:,ppterea digni quibus ignoscerẽtur. ¶Inductos:ad signandum fraude accersitos. ¶Appellationes:prouocationes. ¶Vrbanorum:urbem incolentium. ¶Prætori urbano:urbanas causas cognoscenti:ad peregrini differentiam dixit. ¶Prouincialiũ:appellationes. ¶Consularibus:qui consules quandoq; fuissent. ¶Sumptuariam:ad moderandos sumptus latã:qua lege ducentis cœnarum sumptus profestis diebus traxabatur. Calen.idibus nonis aliisq; festis diebus trecentis:Nuptiis autẽ & repotiis mille sextertiis: Dubitat gellius augustine an tiberii edicto a trecentis sextertiis ad duo milia usq; sit cœnarũ sumptus ampliatus: Atteius capito scripsit omnium antiquissimam fãniam legem fuisse secutas inde licinia Aemiliam Antiã:Macrobius primam oĩum de cœnis legem orchiã fuisse ait secutas inde fãniam. Didiam:Liciniã:Cornelia:uideturq; fanniam ad augustum referre.

¶PHI. ¶De adulteriis. ulpianus in titulo ad legẽ iuliã de adulteriis sic inqt. hæc lex data ẽ a diuo augusto. plutarch⁹ quoq; auctor ẽ augustum legẽ tulisse de adulteriis:qua sanxit quo pacto adulteri iudicandi ac deprehensi puniẽdi eẽnt.hinc illa est exclamatio adolescẽtis ab augusto percussi perinde ac iuliã eius filiam adulterantis οὐ μόνον ἔσε κἄσ ὤκαισ᾽ αρ hoc ẽ legẽ tulisti o Cæsar. ¶De ĩpudicicia. q̃ pertinet ad eos q muliebria patiũtur.q famosi sunt:qui puniebant antiqua lege scatinia:de q̃ mox paulo.hinc elegãter abo ratio dictum uidet in laudem augusti sanctiẽtis legem de coercendis adulteriis Nullis polluit casta domus stupris:mos & lex maculosum edomuit nefas:laudantur simili prole puerperæ.culpam pena præmit comes. ¶De ambitu.adhuc extat titulus ad legẽ iuliam de ambitu:cuius & supra mẽtio habita est. ¶De maritandis ordinibus.olim quintus metellus censor cognomẽto numidicus censuit ut oẽs ducere uxores cogerentur cã liberorũ procreandorum habuitq; sup ea re oratione ad populũ:quam augustus Cæsar auctore liuio cũ de maritandis ordinibus ageret uelut eo tpe scriptã ĩ senatu recitauit. Decẽuiri legẽ tulerũt:ne connubiũ patribus cũ plebe esset tanq̃ p connubia promiscua turbentur diuina humanaq; oĩa:& qui tali matrimonio nascatur dimidius sit patrum dimidius plebis.sed.C.Canuleius tribunus plebis rogationẽ promulgauit: de cõnubio inter patres & plebẽ cõmunicando.& de ordinibus indifferẽter maritandis.obtinuitq; consentiẽtibus patribus:ut cõnubium foret promiscuũ. ¶Auctisq; p̃miis.quibus,puocabant ad capescẽda matrimonia.nãq; ut ait plinius νεοτέροσ:idest iunior:locupletes ad tollendos liberos ingẽtia p̃mia cohortant.pauperibus educandis una rõ est bonus princeps. ¶Abolitionẽ eius abrogationẽ antiquationẽq; legis de maritandis ordinibus. ¶Equite.ordine equestri singularis numerus pro pluratiuo. ¶Accitos.euocatos. ¶Germanici.hic filius erat drusi augusti priuigni:q ex agrippa ĩ marci agrippe filia nouẽ liberos tulerat. ¶In patris.drusi neronis. ¶Exẽplum.ut.s.ducta uxore ita filios procrearẽt:quẽadmodum iunenis germanicus factitauerat. ¶Immaturitate sponsarꝫ.eius ẽ.cũ diutius sponsi eẽ pseuerarẽt:uel cũ subinde diuortiũ facerent:utiq; rei occurrit augustus.Nam tps habẽdarum sponsarꝫ fecit angustius:& diuortiis adhibuit moderamentũ.spõsalia hoc more atq; iure solita fieri scribit seruius sulpitius:qui inquit uxorem ducturus erat ab eo unde ducenda erat stipulabatur eam in matrimonium ductũ iri: qui daturus erat itidẽ spondebat daturũ.is contractus stipulationum sponsionumq; dicebatur sponsalia :tum quæ promissa erat sponsa appellabatur: qui sponderat ducturam sponsus.immaturitas uero sponsarum dicitur:quando adhuc immature puellulæ despõdentur:& ita diutius durant sponsalia antequam nuptiæ fiant.ex quo eludebatur lex augusti.Nã maritari quidem uidebantur:prout iubebat lex de maritandis ordinibus:nec tamen uxores ducebantur: cũ nondum maturæ uiro ob etatulam forent sponsæ. Namq; ut scribit modestinus iurisconsultus titulo de sponsalibus in sponsalibus contrahendis ætas contrahentium diffinita non est:ut in matrimõiis:quapropter primordio ætatis sponsalia effici possunt:qui aliter hunc locum interpretantur nõ recte interpretant. ¶Crebra mutatione per diuortium.sic enim dirimuntur matrimonia:& ita legi fucus fit. ¶Diuortiis.diuortium uel a diuersitate mentium dictum est:uel quia in diuersas partes eunt:qui distrahunt matrimonium:comprobata autẽ sunt hæc uerba in renunciatione matrimonii.res tuas tibi habeto res tuas tibi agito. ¶M.AN. ¶De adulteriis:ĩ adulteros de hac credo lege satyrus:ubi nũc lex iulia dormis. ¶De ĩpudicitia:aduersus pathicos qualis scãtinia fuit idẽ satyrus:Quod si uexant leges & iura citari Añ oẽs debet scãtinia eius legis ausonius & Cælius ad Ciceronẽ meminere. ¶De ambitu:calphurnia lex ut Pediãus scribit de

Lex iulia de adulteriis

Spõsalia

Immaturitas sponsarũ

Diuortiũ

& de adulteriis: & de impudicitia:de ambitu:de maritandis ordinibus hanc cũ aliquanto seuerius q̃ cæteras emendasset præ tumultu recusantium pferre nõ potuit:nisi adempta demum lenitaue pte pœnarꝫ & uacatione triennii data :auctisq; præmiis. Sic quoq; abolitionẽ eius publico spectaculo pertinaciter postulante equite:accitos germanici liberos receptosq; partim ad se:partim in patris gremiũ ostẽtauit: manu uultuq; significãs ne grauarent imitari iuuenis exemplum. Quũq; etiã ĩmaturitate sponsarꝫ & matrimoniorꝫ crebra mutatione uim legis eludi sentiret:tẽpus sponsas habendi coarctauit:diuortiis modum ĩposuit.

De reformatione senatus & modo cõueniẽdi eiusdẽ.

ambitu lata est. ¶De maritandis ordinibus: qualem. C. Canuleius. tri. pl. auctore Liuio tulit qua patritii & plebei ordinis iuncta connubia: uel qualem potius Metellus in censura ut gellius scribit populo suasit quippe quæ & ætatem & fortunã aliaq; hmõi cõtineret. ¶Parte pœnaꝝ: delinquẽtibus irrogataꝝ. ¶Vacatione: non a militia: sed a cõnubio. ¶Auctisq; pmiis: quæ iis proposita erant qui ex præscripto legis uxorem ducerent. ¶Abditionem: legis antiquationem. ¶Equite: equestris ordinis iuuentute. ¶Germanici ex druso tiberii fratre & minore antonia geniti. ¶Liberos: quos admodum iuuenis ex agrippina Iuliæ & agrippæ filia procrearat. ¶In patris gremium: receptos supple. ¶Iuuenis: germanici. ¶Immaturitate: adhuc uiro imaturas ducerent: atq; ob id ad uoluptatem non ad sobolis usum fieri appareret. ¶Crebra mutatione: qa temere plures repudiarentur. ¶Vim legis: uirtutem potestatẽ legis. ¶Eludi: falli decipi: fraudem legi fieri. fraus tum legi fieri dicitur: ut uulpianus ait quum fit id quod lex fieri noluit fieri aũt nõ uetuit. ¶Coartauit: nubendi tempora contraxit ut non intempestiue aut præmature nec sero nimis cõnubia quærerentur. ¶Diuortiis modum imposuit: cum quot diuortium fieri liceret præscripsit.

SEnatoꝝ affluentẽ numeꝝ deformi & incondita turba: erãt. n. sup mille: & quidã idignissimi & post necem Cæsaris per gratiã & præmiũ allecti: quos abortiuos uulgus uocabat ad modũ pristinũ & splẽdorẽ redegit: duabus lectionibus: prima ipsoꝝ arbitratu quo uir uirũ legit: secunda suo & Agrippæ: quo tempore estimat lorica sub ueste munitus: ferroq; cinctus præsedisse decem ualentissimis senatorii ordinis amicis sellam suam circũstantibus. Cordus Cremutius scribit: ne admissum quidem tunc quẽq; senatorum nisi solum: & prætentato sinu. Quosdam ad excusandi se uerecundiam cõpulit: seruauitq; etiã excusãtibus

¶PHI. ¶Deformi. pp idignitatem illoꝝ & sordes. ¶Incondita. inordinata: indigesta incõposita. ¶Allecti. in numero senatoꝝ. ¶Abortiuos. quenadmodum abortiuus fetus ẽ impfectus & informis: ita elegãti translatiõe senatores illos nõ ueros deformatosq; abortiuos uulgo noiabant. Abortare ẽ abortiuum facere. Iulius firmicus in sexto matheseos. Abortabit filios geminos. ¶Admodũ. ad numeꝝ legitimũ. scribit liui⁹ iunium brutũ expleuisse numeꝝ senatoꝝ ad. ccc. summã. Dionysius quoq; in. vii. ait ex trecentis constare senatũ. in libro machabeoꝝ. primo sic scriptum legimus. Romani curiã fecerunt sibi & consulebant. ccc. uiginti cõsilium agẽtes: & ita modũ oppones numero splendorem uero indignissimis. ¶Vir uirum: senator senatorẽ. ¶Secũda: lectione. ¶Lorica munitus. i. loricatus. lorica a loro dicta: nã ut interpretatur. M. uarro e loris de corio crudo pectoralia antiq faciebant. postea galli succuderũt e ferro sub id uocabulum ex annulis ferreã tunicam: a lorica fit uerbũ lorico loricas. plinius mox ubi pluribus eodem mõ se coriis loricauit. inde loricatus lorica idutus. ¶Sellã circunstantibus. instar stipatoꝝ sellam augusti cingentibus quos antiqui laterones eleganter appellauerunt eo: qd circum latera erant regi: atq; ad latera hẽbãt ferrum. ¶Cordus cremutius. antiqui corda frumenta dixerunt quæ sero maturescunt: sicut fenum autumnale cordum appellauerunt: cuius meminit plinius in. xviii. de quo columella. Aluntur oues commodissime autumnali feno: quod cordum uocatur. Itidem cordi agni nuncupantur serotini: quos uulgus uocabulo inde deducto cordiscos nominat. plinius in. viii. gerunt partum diebus. cl. postea concepti inualidi. cordos uocabant antiqui post id tempus natos. Varro in secundo de re rustica docet ut in emptionibus agni cordi duo pro una oue annumerentur. hinc cognomenta sunt uiroꝝ: ut cordi dicantur serotino fetu nati & hoc est: quod quintilianus præcipit in primo institutionum scrutandas esse a subtili præceptore origines nomiuum unde agrippa & opiter & cordus & posthumus dicantur. agrippe & posthumi nomina satis nota: intermedia oscuriora. opiter enim dictus est is: cuius pater auo uiuo mortuus est. hinc apud liuium uerginius opiter consul celebratur. Cordus uero dictus qui serotina fetura natus est: ut cordum frumentum & fenum & agni cordi uocantur incurioſi apud quintilianum legunt codrus propter nomen codri uulgatissimum: cum cordus sit legendum. quæ dicti secundum hanc nostram interpretationem est enarranda & in quintiliani codicibus corrigenda. hinc dictus cordus iste cremutius. hinc alius cordus scriptor historiaꝝ: quem seq se ait Iulius capitolinus in uita gordiatiorum: qui in scribenda historia uel minutissima que que fertur esse sectatus. apud marcialem cordus alpha dicitur penulatorum: & ita nos legere cõueuimus quamuis alii passim legant codrus. ¶Prætentato sinu. excussa ueste & explorata: ne ferrum sub ea occultaretur. scribunt historici mitridatem olim ferrum inter fascias occultatum gestasse. qui scrutatori ab ariarathe regio more misso curiosius imum uentrem pertractanti dixit: caueret ne aliud telum inueniret: q̃ qd quæreret: atq; ita risu protectis insidiis seuocatum ariarathem ueluti in secretum sermonem interfecit.

Ad excusandi se. ut excusarent se minime posse fungi senatoria dignitate: uel q̃ idonei non forent. uel ob alias causas.

¶MAN. ¶Incondita: ineleganti & male digesta. ¶Abortiuos: illegitimos partus utero. s. ante legitimũ tempus excussos. ¶Vir uirum qua electione oportuit dimidium primo ademptum iri. ¶Secunda: electione. ¶Suo arbitratu. iudicio. ¶Valentissimis: robustissimis qui auxilio adessent siqua noua uis in se orta esset. ¶Prætentato sinu: explorato an ferrum sub ueste haberent. ¶Excusãdi se: q̃si iuiti i curiã allecti eẽnt

maãdata

Abortiui senatores

Abortare

Lorica a loro loricare

Laterones Cordũ qd

Opiter q

Correctus locus quintiliani

Ferrum inter fascias

aut pax considerate eam dignitatem affectassent.

¶PHI. ¶Vestis. ut.s. induere possent latum clauū:quæ uestis erat insigne ordinis senatorii. ¶In orchestra. in qua senatox sedibus erāt loca designata: de orchestra diximus in primo cō mentario. ¶Epulādi. in epulo publico:quale fieri solebat ludo rum uel triūphi causa nullus cū toga pulla accūbebat:sed oēs al bati cenitabāt.Inde Cicero uati nium reprehendit quod ī epulo Qu.arii atratus hoc est cū toga nigra accubu isset.quando ioui epulū libabatur senatus in capi tolio epulabat:in quo olim for te iuncti locati fūt scipio & grac chus ibiq; ex inimicis amicissi mi facti. ¶Munera fungerent. accusatiuo casu extulit qd nos ablatiuo dicimus: uetus aūt est & elegans locutio:sicuti potior illā rem ꝓ illa re uetere dixerunt:ita fungor munus ꝓ munere:plautus in mēnechmis parasitus:octo ho minum munus facile fūgitur.fungi ut inqt agrecius agere est:defūgi pagere. ¶Cōsideret.in curia sederet in sella senatoria. ¶Thure ac mero.hæc in sacris priscox peculiariter adhibebant:plinius.mola salsa litant q nō hnt thura.Thus mas. ulū uocāt qd rotūditate guttæ pepēdit.Mirūq; ē masculū uocari:ubi nō sit femi na.Religiōi id tributū esse Autumat plini⁹ ne sexus femineus ī sacris usurpare. ὑποκορίστικὸν.i.dimi nutiue dr.Thusculū.plautus in aulularia.hūc thusculū emi.& hasce coronas floreas ubi annotandū ē mas culino genere diminutiuū enūciasse cū thus neutro genere dicat.Vinū aūt libari diis sat notū & ut ait plin. in.xiiii.Lege numæ pōpilii ex īputata uitæ libari diis nephas erat rōne excogitata ut putare cogerent:lu cius papyrius īperator aduersus sānites dimicaturus uotū fecit si uicisset ioui pocillū uini Romulus lacte li babat non uino. ¶Templo.Scribunt uarro & gellius senatus consulta fieri iure non potuisse nisi in loco p augures constituto:qd templū appellaretur.non.n.oēs edes sacræ templa sunt ne edes quidem uestæ tem plum est.Curia ī qua habebatur senatus tēplū erat.habebat aūt modo in ede apollinis mō in delubro cor cordiæ modo in hoc mō in illo templo:sicut apud historicos facile est obseruare. ¶Coiretur.cōuenirēt se natores. Coire ē cōuenire colligere:unde coitur ut ait priscianus in.viii.accipimus pro colligitur & cōue nitur Lucanus:multūq; coitur humani generis maiore in prælia dāno.inde senatus coactus apud histori cos sepissime usurpatur pro collectus & congregatus. ¶Legitimus curia frequentissima omnibus sena toribus in senatu coeuntibus.si senator non adesset cum in senatum uenire deberet: mulctabatur utuar ro & gellius prodiderunt. ¶Sorte ductos.sensus est. augustū instituisse: ut p duos menses septēbrem & octobrē senatores quasi essent feriati neq; in curiā uenire cogerent exceptis his:qbus sors obtigisset ut ad esse deberent p quos fieri possent decreta & senatus cōsulta:ad quæ conficienda opus est certo numero: cū alioquin rata nō habeantur. ¶Consilia.semestria.cōsiliarios sex mensium. ¶Sortiri.p sorte eligere & ita nullus quasi præteritus conqueri poterat cum res sorti cōmitteretur & post sex menses sortiretur alios se mestres consiliarios. ¶Referēdis.de rebus diuinis priusq; humanis ad senatū referendū esse docet marc⁹ uarro in epistola ad opianicū scripta. ¶Non more.gradatim sniας rogari solebāt senatores: incipiebaturq; a consulari gradu.dictū est in iulio cæsare:quēadmodū ordo rogandi sniας uarius fuit.ordinē maiox ī ro gandis sententiis minime secutus est augustus sed ꝓ arbitrio uoluntateq; mō hunc mō illum primum ro gabat:idq; faciebat ut oēs animū intenderent:tanq; singuli sniam dicere deberent. ¶Censendū.nō aliā cō probare assentiendo.Censet senator cum sniam dicit de eo:quod sibi uideatur:assentitur cū alienā appro bat.Volebat itaq; augustus ut senatores aīo essent intento & erecto.tanq; dicenda snia foret ab unoquoq; non aliena assensu cōprobanda.Cicero in philippicis frequenter ait.censeo ita faciendum. Perinde ac si tanq;. ¶In quis.in quibus.

¶M.AN. ¶Insigne uestis.latum clauum in orchestra unde ille ordo spectabat. ¶Epulandi publice:Liui us senatum inquit eo die forte in capitolio cœnante. ¶Cōsideret sessū concederet. ¶Supplicaret:ad id qd religiosius dixerat refertur. ¶Ne plusq; bis:& hoc ad illud quod minore dixerat molestia. ¶Legitimus: quando extra ordinem quoq; coire potuisset. ¶Quorum:sorte ductorum. ¶Sortiri:sorte parare. ¶Con silia semestria:centū senatox numex cū quibus de iis quæ ad frequentem essent senatū referenda prius cō sultaret. ¶Non more:consuetudine: ed quæ rogandax in curia sniax uetus ratio fuisset abunde gelli⁹ de monstrat. ¶Perinde:ita. ¶Animum intenderet:diligēter aduerteret. ¶Ac si:tanq;. ¶Censēdū:snia magis dicenda q; ea quam alius dixisset assensu probanda.

Ablati in epulo

Atratus

Munus fū gitur

Curia tem plum

Coitur cō uenitur

Coactus se natus

## De eodem.

AVctor & aliarū rex fuit:ī qs ne acta senat⁹ publica ínsigne uestís & spectādí ī orchestra: epulādíq; publice ius. Quo aūt lectí ꝓbatíq; & religiosíus: & minore modestía se natoría munera fungerētur:sanxít ut prí⁹ q; cōsideret quísq; thure ac mero supplicaret apud arā eíus deí:in cuius tēplo coíretur: & ne plus q; bís ī mēse legítimus senatus ageret .s. calē. & ídibus:neue septēbrí octobríue mēse ullos adesse alí os necesse esset:q; sorte ductos:ꝓ quox numerū decreta cō fící possent:sibíq; ínstituít cōsília sortírí semestría:cū quíbus de negocíis ad frequentē senatū referendís āte tractaret:sen tētías de maíote negocío nō more neq; ordine: sed prout'lí buísset ꝓgabat:ut pínde quísq;:animū íntēderet, ac sí'cen sendum magís:q; assentiendū esset.

¶PHI. ¶Publicarentur. hoc fecit augustus contra dictatoris cæsaris institutum: qui inito consulatu primus oium instituerat ut tam senatus q̃ populi diurna acta cõficerentur & publicarent. Refert liuius m. iii. institutum fuisse a. L. ualerio & M. horatio cõsulibus: ut senatus consulta in edem cereris ad ediles plebis deferrentur: q̃ antea arbitrio cõsulũ supprimebantur nũciabanturq;. ¶Depoſito honore. finito magistratu magistratus aũt tam psonam significat quam honorẽ. Inde dicere solemus: magistratus iussit: & ticio magistratus datus ẽ. ¶Stati. ne cõtinuatio honoꝝ peret insolentiam: ne cõtinuato magistratu usi fierent impiosi rẽt ne magẽatus depoſito honore ſtatim ĩ prouincias mitterent: ut ꝑconſulibus ad mullos & tabernacula: quæ publice locari ſolebãt: certa pecunia conſtitueretur: ut cura ærarii a quæſtoribus urbanis ad prætorios ptætore ſue' tranſiret: ut centũuiralẽ haſtam: quam quæſturam functi cõſueuerãt cogere decemuiri cogerent.

## De officiis per eum excogitatis.

VOque plures partem adminiſtrandæ reipublicæ caperent noua officia excogitauit. Curam operũ publicorum uiarum & aquarum aluei tyberis: ¶Ad mullos. alexãder romanꝰ preſides ꝓuinciaꝝ neceſſariis inſtruebat: ut & mullos & equos & ueſtes & coquos ab eo acciperent: reddituri depoſita adminiſtratione mullos equos mulliones & coquos: cetera ſibi habituri ſi bene egiſſent: In quadruplũ reddituri ſi male: ſenſus eſt tranquilli auguſtũ conſtituiſſe certã pecuniam: quæ proconſulibus daretur ad mullos & taberuacula comparanda: quæ prius publice locabantur. ¶Cura ærarii. Cum ærarium pop. ro. opulẽtius eſſe cepiſſet: conſtituti ſunt quæſtores: qui pecuniæ publicæ ꝑeſſent: dicti ab eo qđ inquirẽdæ & cõſeruandæ pecuniæ creati erant. Auctor põponius iuriſcõſultus. auguſtus a quæſtoribus ad ꝓtores & eos q ꝓrurã oli geſſiſſent trãſtulit curam ærarii. erat aũt ærariũ po. ro. in æde ſaturni. ¶Laudaſ cato uticenſis: q cũ eſſet quæſtor primus ex quæſtoribus ueniebat ad ærariũ ultimus recedebat: q in quæſtura ſcribaꝝ fraudes retexit & inſolentiã repſſit. Annotandũ eſt qđ curæ erarii forma uarie habita eſt & ſepe mutata: Nã Auctore cor. tacito auguſtus ſenatui pmiſit deligere ꝑfectos. Deinde ambitu ſuffragioꝝ ſuſpecto ſorte ducebanſ ex numero ꝑ oꝝ: q erario ꝓeſſet: neq; id pmãſit diu q; ſors deerrabat ad paꝝ idõeos. mox claudius q̃ſtorẽ rurſũ impoſuit: Deinde nero curã tabulaꝝ publicaꝝ quæ in erario ſaruabanſ trãſtulit a quæſtoribꝰ ad ꝑfectos. ¶Cẽtũuiralẽ haſtã. Rõæ iudiciũ fuit centũuirale clariſſimũ a numero uiroꝝ dictũ: nã cũ eſſent romæ trigita & qnq; tribus terni ex ſingulis tribubus ſunt edicti ad iudicãdũ: q centũuiri appellati ſũt. Et licet qnq; ampliꝰq; cẽtũ fuerit tñ quo facilius noiarẽt cẽtũuiri ſũt dicti. In cauſis cẽtũuiralibꝰ uſus capionũ tutelatũ: gẽtilitatũ agnationũ alluuionũ nexoꝝ mãcipioꝝ teſtamẽtoꝝ ſti licidiorũ ceteraꝝq; reꝝ inũerabiliũ iura uerſabãt ſicuti. L. craſſus docet apd Ciceronem in prio de oratore. plinius in epiſtolis centumuirales cauſas tractaſſe ſe ſcribit: conqueritur q; ſic in foro pueros a centumuiralibus cauſis auſpicari: ut ab homero in ſcholis. ¶Erãt diuiſæ centumuirales cauſæ In duas haſtas: prout ſignificat quintilianus in. v. quibus poſitis conueniebant iudicaturi. De haſta centũuirali intellexit Marcialis illo uerſu. Centũ grauis haſta uiroꝝ. ſenſus ẽ auguſtum inſtituiſſe decẽuiros: qui cogerent haſtam centumuiralem hoc eſt centum uiros haſta poſita congregarent ad iudicia pagenda: quod prius fuerat officium & munus quæſtorium: ita enim appellantur hi: q quæſtura functi ſũt ſicut pretorii qui prætura. ¶Quoq; utque. duæ ſunt particulæ. ¶Curam opeꝝ publicorum. hæc ſunt noua officia ab auguſto excogitata: ut plures rei pub. adminiſtrandæ participes eſſe poſſent. uoluit. n. ut eẽnt alii: qui opera publica curarent. alii uiarum ſternendaꝝ curam ſuſciperent. ſcribit cicero in uerrinis officiũ fuiſſe cenſoꝝ edes ſacras locare & ſarta tecta exigere. Inde carpit uerrem: quod contra legem locationis ad perpendiculum columnas exegerit in ede caſtoris. ¶Viaꝝ. ſcribit plinius amico datam fuiſſe curã uiæ muniendæ. ¶Et aquaꝝ. ſcribit Ftontinus ductus aquaꝝ multos fuiſſe inductos in urbem romã: multoſq; refectos. ſicuti a quinto marcio rege & ab agrippa. quoꝝ meminit plinius. fuit aũt agrippa uelut perpetuꝰ curator aquaꝝ ſub auguſto: ſicut tpibus poſterioribus coceius nerua Neruæ impatoris auus factus eſt curator aquaꝝ: quæ deinde curatio tranſlata fuit ad frontinum. ¶Aluei tiberis. repurgandi. & laxioris faciẽdi priſci locare ſolebant flumina re anda. hoc. n. uerbum legitur in edicto prætoꝝ quod ſignificat purganda Retas. n. arbores uocauerunt: q̃ aut ex ripis fluminum corruerent aut in aluꝛis eoꝝ extarent: A retibus ãt dicuntur: q; ꝓtereuntes naues impedirent & inſtar retiũ retinerent.

¶M.AN. ¶Publicarenſ: Cæſar dictator ſuo primo cõſulatu effecit ut diurna ſenatus & populi acta publicarẽtur. ¶Statim: ne aſſiduæ poteſtati nimiũ inſueſcerent: quẽ ueneti morẽ hodie ut plæraq; a maioribꝰ accepta diligentiſſime ſeruant. ¶Ad mullos & tabernacula: quibus magiſtratus in prouinciã abituri publicæ inſtrui conſueuere. ¶Publice locari: aliis publico ære inſtruenda: ſiue parãda dari. ¶Certa pecunia: qua magiſtratus in prouinciam abiturus ſuo arbitrio unde uellet conduceret: Lampridius auctor eſt, puꝛciaꝝ ꝑſides ita inſtrui ab Alexandro principe cõſueſſe: ut ab eo argenti pondo uicena acciperent phialas ſenas mulos binos equos binos: ueſtes forenſes binas domeſticas ſingulas balneares ſingulas aureos centenos coquos ſingulos: & ſi uxores non haberent concubinas ſingulas reddituri poſt miniſtrationẽ mulos equos muliones & coquos. ¶A quæſtoribus: quæſtura uetuſtiſſimus pene oium q romæ fuerũt magiſtꝰ gratianus qui de temporibus ſcripſit romulum & numam duos habuiſſe quæſtores atq; eos ipſos ꝓpuli

Queſtores

Centũuiri unde

Haſtæ cẽtũuirales.

Flumia' retãda quid. Retæ

ſuffragio creatos tradidit:a pu.pecunia quærenda dictos plæriq; exiſtimant.M.Varro a quærendis crimi/nibus eoꝝ numerus adeo auctus ut.xx.numero quandoq; creati ſint:ſed de his põponius Lætus p̃ceptor noſter ad.M.Panthagatũ:& qſqs Ille fuit qui feneſtellæ noīe libꝝ de.ro.magiſtratibus edidit plura.¶Ad p̃torios uiros ac p hoc maiore fide & auctoritate p̃ditos ſiquidẽ prima ſenatoris adminiſtratio erat quæſto rem fieri:cõtra p̃tura in maioribus magiſtratibus ut gellius docet habebaꝫ.¶Centũ uiralẽ haſtam a centũ iudicibus dictã quũ feſto auctore quinq; ſupra centũ eſſent hi de teſtamẽtis & hæreditatibus iudicabant: qđ & Valerius & Cicero ꝓ cecinna agraria lege plane demõſtrat haſta centũuiralis idcirco dicta qa haſta ī ſuo foro poſita iudicabãt.¶X.uiri ad hoc ip̃m creati an potius ex eo numero ſorte ducti.¶Cogerent: co gendi reliquos uocãdiq; poteſtates haberẽt.¶Curã:nouũ magiſtratũ q.publicoꝝ opũ curã hẽret.¶Viaꝝ quæ ſternẽdæ aut reſarciẽdæ eẽnt.¶Aquaꝝ aquæ ductuũ & corriuationũ fõtiũ.¶Aluei:tiberis purgãdi.

¶PHI¶Frumenti populo diuidendi.ut.ſ.uiritim & æqs portionibus iter ciues frumentum diuideret:olim in penuria annonæ. ut ait liuius in ſecundo agitatũ eſt ī ſenatu:quantũ frumenti daret plebi qđ ex ſicilia fuerat aduectũ. præfectũ quoq; annonæ ueteres creauerũt: qui ꝓuidebat ne inopia laboraret & cũ nihil ſit populo ſaturo letius.in primis curabãt impatores ut frumẽti copia larga ſuppeteret.inde legimus ſeueꝝ ipatorẽ ita rei frumẽtariæ cõſuluiſſe:ut moriẽs ſeptẽ annoꝝ canonem frumentariũ.po.ro.reliquerit affluentia annonæ ut inqt elegãter plinius in panegyrico inſtar eſt ꝓpetui cõgiarii.auguſtus nouũ excogitauit officiũ:ut eẽnt aliq curatores frumẽti diuidẽdi i populũ ñ tã tribut i:q̃uiritim: ut equalis fieret diſtributio:ſiue id donaret a principe:ſiue p̃tio paruo uẽderet a fiſco.¶Præfecturã urbis:titulus ẽ apud iuriſcõſultos de officio p̃fecti urbis.& ut inqt ulpianus:oia oio crimia p̃fectura urbis ſibi uẽdicauit nec tñ ea quæ intra urbem admittunt ueꝝ ea quoq; quæ extra urbẽ intra italiã fiunt.¶Triũuiratũ.tres uiros:qui ſenatores legerẽt ex aĩa ſnia eos:quos exiſtimarẽt eſſe magis idoneos neq;.n.oẽs ad ſenatoriũ munus obeũdũ ſunt ac cõmodati.¶Alteꝝ.ſ.triũuiratũ:nã tres uiros auguſtus inſtituit:q recognoſcerẽt recenſerẽtq; turmas equeſtres:qđ offm̃ fuiſſe cenſoꝝ docet plutarchus.turma aũt cõtinet duos &.xxx.eqtes:cuius caput decurio nũcupatur.¶Deſitos.itermiſſos a deſino deſitus deriuat.Au.gellius.Diſciplĩa tibiis canẽdi deſita ẽ.De cẽſoribus:q duo erãt magiſtatus quinquẽnales iam dictum eſt.¶Numeꝝ prætoꝝ.ſcribit põponius iuriſcõſultus ſexdecim pretores ab auguſto fuiſſe creatos.¶Binos collegas.collegium conſulum conſtat ex duob9 tamen auguſtus depoſcit ut in ſuis conſularibus non unum haberet collegam ſed binos & ita a pluribus res pu.adminiſtraretur.ſed id impetrare non potuit populo reclamante.¶Honorem.conſulatum.tanto maior maieſtas magiſtratus uideri ſolet:quanto pauciores illius ſunt participes.unde eleganter a hieronimo dictum eſt idq; repetitum in decretis.di.xciii.quod diacones paucitas honorabiles: preſbyteros turba contemptibiles facit.Idem ad pammachium ſcribens ait.quãuis clarus honor uileſcit in turba.Et apud uiros bonos indignior fit ipſa dignitas:quam multi poſſident.¶Luſtos triumphos.legitimos.ualerius in ſecundo capite de iure triumphali ſcribit:lege cautũ fuiſſe ne cui triumphus decerneretur:niſi qui quinq; milia hoſtium una acie occidiſſet.¶Triumphalia ornamenta.liuius libro trigeſimo ab origine urbis ornamenta triumphalia fuiſſe refert auream coronam:auream pateram:ſellam currulem eburneam:ſcipionem eburneum:togam pictam & palmatam tunicam:quibus ſcipio olim donauit regem maſiniſſam: auguſtus compluſculis per decretum ſenatus conceſſit ius geſtandi ornamenta illa:quibus uiri triumphales inſigniri ſolent.

Turma

Oruamẽta triũphalia

¶MAN.¶Frumenti populo diuidendi:de populi frumentatione alibi.¶Præfectura urbis Dionyſius auctor eſt romulum urbanis negociis unum præfeciſſe:Euſebius tradit primum urbis præfectum Meſſalam coruinum fuiſſe: qui ſexto die ſe poteſtate abdicarit:ceteꝝ tantum is ſibi magiſtratus ꝓcedente rpe iuris uendicauit ut oia in urbe crimina cognoſceret ſummumq; in ciuitate abſentibus cæſaribus imperiũ obtineret.¶Triumuiratum:triuiros qui ſenatores ſuo arbitrio legerent.¶Alteꝝ:triumuiratum.¶Recognoſcendi:recenſendi.¶Creari deſitos:qui diu creari deſierant.¶Numeꝝ prætoꝝ:unus ab initio p̃tor in urbe fuit ac primus omnium.ſp.furius camillus.M.Filius eam romæ dignitatem adeptus eſt: dictuſq; a præeundo:ut Varro ſcribit quod exercitui preiret ueteres,ut pedianus ſcribit omnem magiſtratum cui pareret exercitus p̃torem appellarunt:Liuius quoq; conſulem & p̃torem indifferenter appellatũ affirmat hinc p̃torium:cohors p̃toria:& alia eiuſmodi appellationis monumenta:creatus inde alius p̃tor qui peregrinus ad ipſa iuriſdicundi ratione eſt dictus:inde alii ſuper alios additi:ut duo de uiginti q̃doq; p̃tores roma habuerit.¶Exegit:petiit.¶Binos:duos ꝓ uno q dari cõſueuerat.¶Eũ honorẽ:cõſulatũ.¶Cũ altero

frumenti populo diuidendi præfecturam urbis:triumuiratũ legendi ſenatus:& alteꝝ recognoſcendi turmas equitũ quotienſcunq; opus eſſet cẽſores creari deſitos longo interuallo creauit:numeꝝ prætoꝝ auxit:Exegit etiã ut quotiens cõſulatus ſibi daret binos ꝓ ſingulis collegas haberet: nec obtinuit clamãtibus cunctis ſatis maieſtatem eius imminui:qđ honorem eũ nõ ſolus ſed cũ altero gereret.

De bellica uirtute per eum honorata.

NEc pcior ī bellica uirtute honorãda ſĩ.xxx. ducib9 iuſtos triũphoſ & aliq̃to pluribꝰ triũphalia ornamẽta decernẽda curauit libis ſenatoꝝ quo celeri9.r.p.aſſueſce

cũ collega: quũ pro maiestatis amplitudine solus gerere deberet. ¶ Parcior: remissior: & minus promptus ad oĩum aĩos demerendos legerat credo augustus apud herodotũ nihil esse melius impio unius q optimus sit qđ ut in se oĩa rei pu. membra æque experirentur enixe dedit opam: ut p̃ter ea quæ in ciuitate recte sanxerat in militari quoq; administratiõe non minus equus q̃ in urbicis rebus repiretur. ¶ Ducib⁹: qui se principe rem pu. foris feliciter administrarant. ¶ Iustos: legitimos: sic nõ minus a iusticia q̃ a gratitudie & beneficentia ꝓbandus. ¶ Triumphalia: eoꝝ in signum usum. siue honores: qbus qui triumphũ egissent p̃diti essent: ¶ Decernenda: publico decreto tribuenda.

rẽt ꝓtinus uirilẽ togã latũ clauũ ĩducere. & curiæ intereſſe pmisit. militiamq; auspicantibus nõ tribunatũ modo legionum. sed etiã præfecturas alarum dedit. At ne qui exps castrorum esset: binos plerumq; laticlauios præposuit singulis alijs. Equitũ turmas frequẽter recognouit post longã intercapedinẽ reducto more trãsuectionis: sed neq; detrahi quẽq̃ in transuehendo ab accusatore passus est: quod fieri solebat

¶ PHI. ¶ Protinus. ante legitimum tp̃s quod erat ab anno. x septimo. tunc. n. finita pueritia. uirilem togã induebant. ¶ Latum clauũ. uestem senatoriam. ¶ Curiæ intereſſe. mos senatoribus romæ fuit ĩ curiã cũ p̃textatis filii introire: sicuti cato gellius & macrobius tradiderũt. de inde post illud papyri pretextati celebratissimũ exẽplum factũ fuit senatusc̃ũltum: ne pueri post hac in curiã introirẽt nisi ille unus papyrius. nũc ab augusto uetus institutũ reuocat: ut ita filii senatorum fierent solertiores circũspectioresq;. ¶ Militiã auspicãtibus. Incipiẽtibus & felici auspicio inchoantib⁹. Auspicari. n. significat incipe & initiare ꝓpterea qđ nihil ueteres rei magnæ ordiebant nisi auspicato. pli. in septimo. animal ceteris impatus: a suppliciis uitã auspicat. Columella ĩ. xii. possit ab idibus ianuarii auspicari culturaq; officia. ¶ Tribunatum legionũ. Ordo in romana militia hic erat auctore iosepho: ut milites ad centuriones: illi ad tribunos militũ: quos græci chiliarchos uocant mane cõuenirent salutatum cũ quibus ad summũ omniũ ducem uniuersi ordinum principes proficiscebantur. Tradit uegetius tribũos militũm & centuriones obtẽpasse prefecto legionis: qui absente legato erat tanq̃ uicarius ipsius. Liuius quoq; in octauo docet militem centurionis: centurionẽ tribuni: tribunũ legati: legatũ consulis imperio solitũ parere. officium autem tribunoꝝ est milites in castris continere & ad exercitationẽ p̃ducere: uigilias circuire: Delicta castigare: quærelas commilitonũ audire: ualitudinarios inspicere: sicuti traditum est lib. digestorum undequinquagesimo. ¶ Præfecturas alaꝝ. In exercitu romano erãt equites qui ab historicis mõ alares mõ alarii dicuntur ab eo quod ad similitudinem alaꝝ ab utraq; parte protegant acies. aliud erat genus equitum qui legionarii uocabantur ab eo qđ legioni essent contexti: auctor uegetius. Augustus alaꝝ hoc est equitum alarioꝝ dabat præfecturas auspicantibus militiam hoc est militare incipientibus filiis senatorum: ut ita repente fierent honorati libenti usq; capescerent munia militaria. hæc. n. dignitas inter dignitates militares erat honoratissima. ¶ Laticlauos. legendum est laticlauiõs tanq̃ a lato clauo nomine deducto. dicuntur autem laticlauii senatores a ueste de qua sepius dictum. ¶ Singulis alis. equestribus cũ antea singulæ alæ singulos præpositos haberent: uoluit angustus ut pro uno duo preficerẽtur ut ita plures fierẽt participes honorum militariũ. ¶ Recognouit: recensuit lustrauit. ¶ Intercapedinẽ. Interuallum & temporis spacium. obiter annotandum est q̃ intercapedo interdum habet obscenam significationẽ & inter obscena uerba numerat: qñ. s. diuiduntur nates a subactore. hoc sub obscuræ Duo eloquentissimi scriptoes intelligi uoluerũt. M. tullius & qntilianus: quoꝝ alter in epistola ad petum sic ait. Quid. n. non honestũ uerbum est diuisio: at. n. inest obscenũ: cui respondet intercapedo. ¶ Alter uero in. viii. institutionũ sic scriptũ reliquit. sed diuisio affert eandem iniuriã pudori: ut si intercapedinis nominatiuo casu quis utat. ¶ Reducto more: transuectionis. Fabius rutilianus primus instituit ut equites. Ro. idibus quintilibus ab ede honoris equis insidẽtes in capitoliũ trãsirent. trabeati aũt hoc est induti ueste trabea trãsuehebant ut docet ualerius libro secũdo capite de institutis antiquis. ea aũt trãsuectiõis die turmæ equitum corona oleagina coronabantur ut ostendit plinius in. xv. hũc trãsuectiõis equitum iam itermissum morem post longum temporis interuallum ab augusto reductum fuisse significat tranquillus: Opere prætium facturus uideor: si q̃ a dionysio super equitum transuectione produntur non omisero. qui sentit in. vi. in honorem apparitiõis castorum eiusq; uictoriæ: quæ ad lacum regillum parta est: Equites in equis sedentes: Transuehi incipientes a templo non honoris sed martis extramurano pergentesq; per forum iuxta edem castorum. fit autem hæc trãsuectio idibus quintilibus quo die apud lacum regillum prospere pugnatum est castore & polluce auxiliantibus. In transuectione equites uehuntur coronati oliuaꝝ ramis indutiq; trabeis punicei coloris secum gestantes ornamenta premiaq; omnia fortitudinis: quecunq; in ꝓæliis ob rem bene gestam a ductoribus suis acceperunt. ¶ Detrahi ex equo deduci arripi ue ĩ iius. ¶ In transuehendo. dum ab ede honoris siue martis in capitolium transuehuntur.

¶ M. AN. ¶ Latum clauum: tunicam lat i claui senatorum insigne: Plinius annuli distinxere alterum ordinem a plẽbe: ut semel cœperant esse celebres: sicut tunicæ ab annulis senatum tantum. ¶ Militiam auspicantibus: militare incipientibus: inde sumptum quod ueteres nihil arduum inauspicato inchoabant. ¶ Tribunatũ legionũ: tribunatum mililitarem: cuius ut Marcellus de re militari scripsit: & capitolin⁹ ĩ maximo demonstrat erat milites in castris continere eosdẽ ad exercitationẽ ꝓducere claues portaq; habere:

Auspicor

Chiliarchi

Officium tribuni.

Alares

Alarii.

Laticlauii

Intercapedo

uigilias circuire frumentationibus militū interesse frumētū pbare: mēsuraq; fraude cohercere: multa pro ptāte in castris corrigere: oiaq; militū desideria cognoscere: duo eoꝝ genera esse ex pediani snia in cæsare oñdimus. ¶ Præfecturā alaꝝ: alis eqtū pfecit alæ equitum. i. ordines ab eo ut gellius docet dictæ quia dex tra leuaq; ut alæ auium corporibus in acie locarentur. ¶ Binos laticlauos: duos senatorii ordinis: erat lat⁹ clauus uestis qua soli senatores & patricii utebātur: aliquando sacerdotibus ac pōtificibus dabatur: Sillius italicus sacrificā lato uestem distinguere clauo. ¶ Singulis alis: ut adhuc plures honoribus insignirentur. ¶ Transuectiōis: transuehēdoꝝ eqtum mos iā inde ut Dionysius scribit institutus: ex quo aulus posthu mius ad regillū lacū latinos ingenti plio uicit: Valerius a quinto fabio q primus maximi cognomē in ea fa millia tulit aliaq; de causa transuehendi morem inductum. Tradidit: trāsuectionis ratio ex alterutro peten da: sed apud Dionysium largius explicantur: equites. n. equo sedentes insigni ueste præculti tota urbe ua gabantur. ¶ Detrahi: numero eximi quod erat ignominiæ nota.

¶ PHI. ¶ Senio insignibus: se necta laborantibus. insignis dī & cū laude & cū uituperatōe. uñ insignia scelera a tacito dicūtur: seniū uero est tedium & odium Neuius seniū sōticum appellat quasi nocēs qa senectus res ma la est. & ut inqt aristoteles natu ralis morbus est. apollodori ce lebrata snia ē τὸ γῆρας ἀσθένεια hoc est. senectus ipsa ē morbus qd & terētius i ecyram trāstulit. Lex decemuiralis iu bet iumētū dari egro aut seni in ius uocato. uerba legis sūt hæc Si i ius uocat si morbus euitas ue uitiū exīstit qī ius uocabit iu mētum dato. In hac lege morbi appellatiōe nō morbus febricu losus sed uiciū iualētiæ. Demō stratur. Euitas uero pro senio & longa etate accipit: qua dictiōe utit cicero in lege censoria santienda. ¶ In ordine. trāsuectionis. ¶ Corpis labe. uitio de uitiis corporalibus latissime scribūt iurisconsulti ad edilitiū edictum. & quantū uitiū a morbo differat. ¶ Ad respōdendū. accusatori. ¶ Reddendi equi. Indulsit augustus eqtibus senioribus: ut equū quem ex publico accepissent reddere si uellēt possent: & ita ab equestris militiæ munere soluerent. sc ibit liuius Seruiū tullium centurias eqtum. xii. scripsisse ex primoribus ciuitatis quibus ad equos emēdos de na milia æris ex publico data sūt: & qbus equos alerēt uiduæ attributæ: quæ bina milia æris i annos singu los pēderēt. Idem in. v. auctor est. eqtes in bello ueienti. primū eqs merere cepisse: quibus certus numerus æris est assignatus. ¶ Quinq; & trigīta. uī legendū esse qnq; &. xl. qm̄ ex censu instituto a seruio tullio usq; ad annū. xlv. iuniores appellati sūt: supra eū seniores. seniores aūt ad urbis custodiā domi manebant. Iuue nes foris bella gerebant. ¶ Rationē uitæ reddere. scribit plutarchus in pōpeio moris fuisse ut eqtes pera cta legitima militia equū p mediū foꝝ ducerent corā censoribus: illisq; recēserent duces & īpatores: sub qui bus militassent: censores quemlibet notabant uel laude uel infamia iuxta meritum cuiusq; tale qdam ui detur augustus factitasse: qui coegit singulos equites rationem uitæ reddere: ut hoc pacto honestatem se querentur memores rationem esse reddendam. olim amasis egypti rex ut scribit herodotus in euterpe: le gem tulit longe utilissimam: ut singuli quot annis aꝑ præsides rationem uitæ redderēt. & unde uiuerent: quo ue quæstu sustentarentur demonstrarent. qui hoc non fecisset morte plectebatur. hæc lex a solone ab egyptis translata est ad athenienses: cuius & ualerius & diodorus meminerunt. ¶ Traditio corā. sensus est augustus equitibus quos leuiter admonere uolebat tabellas ceratas tradebat legendas in quibus cōtine batur crimina oīa quæ illis obiicerentur ita soli. pbra sua recognoscebant: neq; inuulgabant. sunt aūt pugil lares tabellæ ceratæ q̄ & pugillaria neutro genere dicuntur. scribit pli. pugillariū usū fuisse ante tpa troiana In euangelio lucæ scriptum est & postulans pugillarem scripsit: quo græce dī: καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε. ¶ Pecunias mutuari. mutuari pecunias est accipere pecunias mutuas: non dare. augustus nota uit aliquos: qui mutuabantur pecuniam sub senusculo hoc est minima usura & eandē mox aliis locabant sub grauiori fenore: ut i a lucrarentur instar feneratoꝝ. ¶ Comitiis tribunitiis. Comitia tribunitia qbus tribuni creantur sicuti edilitia quibus ediles: nec hic comitia tribunoꝝ plebis significari uidentur. ille enim magistratus erat plebeius sed tribunoꝝ militarium: quos comitiatos uocabant: quia romæ comitiis desi gnabantur: auctor asconius in interpretatione uerrinaꝝ: fuerunt tribuni militum consulari potestate: de q bus multa mentio apud liuium. ¶ Candidati. petitores tribunatus.

¶ M. AN. ¶ Ex senio uel labe subiicit causas quibus detrahi solerent. ¶ Insignibus: uel senio uel uitio aliquo corporis. ¶ Præmisso equo: pompam sequi iusso. ¶ Ad respōdendū: iis q̄ obiicerent. ¶ Pedib⁹ nō

Senium Senectus morb⁹ est

Euitas

Rationē uitæ reddendā Lex optia Pugilares

& senio uel aliqua corpis labe insignib⁹ permisit præmisso in ordine equo ad respondēdū quotiēs citarentur pedibus uenire: mox reddendi equi grām fecit eis qui maiores ānorum quinq; & triginta retinere eum nollent.

De rōne uitæ exacta p eū ab uno quoq; equite romano.

Mpetratisq; a senatu. x. adiutoribus unūquēq; eqtum rōnem uitæ reddere coegit: atq; ex improbatis alios pœna: alios ignominia notauit: plures admonitione: sed uaria leuissimum genus admonitiōis fuit tradictio corā pugillariū quos taciti & ibidē stati legerēt. Notauitq; aliquos quod pecunias leuioribus usuris mutuati grauiore fœnore collocassent.

De quibusdā eius ordinatiōibus circa rē publicā.

Omitiis tribunitiis si deessent candidati senatores

equo sedẽtes q̃ ignominiæ rõ leuior omnino fuit q̃ si equus fuisset i trãsuectõe detractus. ¶Maiorẽ annorẽ ex antiquo seruii tulli instituto q supra septimũ: & xl. annũ: ut parẽ rei militari idoneum militẽ non allegit. ¶Adiutoribus: collegis. ¶Ignominia: qd esset militẽ ab iperatore ignominia notari supra ostendimus. ¶Pugillariũ: libellorẽ qui oĩa q̃ obiicerent crimina continerẽt. ¶Leuioribus usuris mutuati: sensus est ob eã rẽ notati sunt aliqui qd pecuniã quã ipsi leuiore usura ab aliis mutuati essent eandẽ lucri cupiditate aliis maiore fœnore locassent. ¶Comitiis: tribunitiis qbus tribuni creabant: pedianus duo ait fuisse tribunorum militariũ genera: alios comitiatos. i. comitiis creatos de qbus nũc ad quẽ honorẽ auctor proxio oñdit loco senatorẽ filiis latum clauum. i. senatoriam uestem sumentibus augustum ultro admisisse. ¶Senatores eos qui iam latum clauum sumpsissent.

ex equitibus Ro. creauit: ita ut potestate trãsacta in utro uellent ordine manerent: Quum aut pleriq; equitũ attrito bellis ciuilibus patrimonio spectare ludos e. xiiii. non auderent metu pœne theatralis: pronũciauit non teneri ea quibus ipsis parentibusue equester census unq̃ fuisset. Romani populi censum uicatim egit: ac ne plebs frumẽtationum causa frequentius a negociis auocaretur: ter in ãnum quaternorum mensiũ tesseras dare destinauit: sed desideranti cõsuetudinẽ ueterẽ cõcessit rursus ut sui cuiusq; mensis acciperet. Comitiorẽ quoq; pristinũ ius reduxit ac multiplici pœna coercito

¶PHI. ¶Potestate transacta. finito tribunatu. ¶In utroq; ordine. uel equestri uel senatorio. ¶E quattuordecim. lege iulia theatrali constitutum est: ne cui ius esset sedendi in quattuordecim ordinib⁹ nisi sextertia quadringenta haberet in censu. hic .n. erat legitimus equitis romani census: penaq; irrogabatur i præuaricatorem. fuit & lex roscia qua ut auctor est porphirio cauetur ut i proximis ab orchestra quattuordecim gradib⁹ spectent: quibus census est quadrigentorũ sextertiorũ. hãc tulit roscius otho. uñ ab oratio dictũ est i epodo: othone cõtento sedet. ¶Ea. pena theatrali. Anguſt⁹ noluit obnoxios esse penæ theatrali illos eqnites: quorũ p bella ciuilia attritum hoc est iminutũ mutilatũq; & consũptũ fuerat pñimoniũ: ut non amplius hẽrent legitimũ censũ equestrẽ. Non. n. sua culpa opes attriuerãt sed tempoꝝ calamitate. apud nabatheos arabas q pñimoniũ iminuit publice mulctat: q auget honore afficit. ¶Ipsis parentibusue. ait plinius in. xxxiii. cõstitutũ fuisse ue cui ius esset sedẽdi in. xiiii. nisi ingenuo ipsi patriq; & auo paterno sestertia. cccc. census fuissent. ¶Equester. quadrigentorũ sestertiorũ. ¶Vicati. p singulos uicos: qua i re cæsaris dictatoris uestigia sequutus ẽ: q & ipse ut supius explicatũ: recensũ populi uicatim egit p dños ĩsulaꝝ. ¶Frumẽtatiões dñr donatiões frumẽtariæ: q̃ i populũ fieri solebãt. scribit asconius clodium tulisse legem annonianam ualde popularem: ut. s. frumentum populo gratis daretur. Igitur cum causa istarum frumentationum quæ singulis mensibus solitæ erant fieri sepe plebeii a suis negociis abducerentur constituit augustus hoc frumentũ dare non per singulos menses sed ter in anno: ne tam sepe plebeii occasionem haberent negotiorẽ deserendorẽ. sed id efficere nequiuit cum consuetudinem ueterem efflagitaret populus. ut. s. per singulos menses acciperet. adeo consuetudinem tollere difficile est. ¶Tesseras. tessera cum multa significet: in hoc loco priuatim peculiariterq; significat signum frumentarium: quo exhibito unusquisq; frumentum proportione accipiebat a principe. ut autem rem apertius intelligas: scito tesseram frumentariam pene talem fuisse apud priscos romanos: quales sunt illæ quæ ex more uetusto erogantur bis in anno in patria nostra pauperibus pro quibus exhibitis sigillatim accipiunt quartarium farinæ triticeæ. uulgo nostrates ferrulinos appellant: qui per se nullius sunt præcii: sed pro signo & symbolo mensuræ farinariæ. Fit autem hæc erogatio publica impensa semel natali seruatoris nñi: itemq; solemnitate paschali ¶De tessera frumentaria loquitur luuenalis. Sumula ne pereat qua uilis tessera uenit frumenti: Et pñius. scabiosum tesserula far possidet. ¶De tessera frumentaria q̃ legari possit: sic refert iurisconsultus secũdo de legatis: Si ticio tessera frumentaria uel militia lẽgata sit & is decesserit quidam putant extingui legatum ¶De multiplici tesseræ significantia alibi plura. ¶Coercito: ambitu. Compressa ambitione. est. n. ambitus crimen honoris affectati qui multos mortales falsos fieri coegit. Qui in cupiditate honoris excedit ut inquit aristoteles in secundo ethicorũ dicitur ambitiosus: qui deficit remissit. Media est magnanimitas: & ob id laudanda: cum uirtutes sint mediocritates & extrema tam ab excessu q̃ a defectu reprensibilia. A cayo petilio. tribuno pleb. primũ de ambitu ad populum latũ est: eaq; rogatione nouorẽ maxime hoĩum ambitio compressa est: ut refert plinius in. vii. fuit & lex calphurnia de ambitu: quam tulerat calphurnius piso: In qua præter alias penas pecuniaria quoq; pena erat adiecta: cuius meminit asconius. apud iurisconsultos titulus est ad legem iuliam de ambitu: quam modestinus hodie cessare scribit: quia ad curam principis magistratuum creatio pertinet non ad populi fauorem.

Roscia lex

Qui auget pñimoniũ.

Frumẽtationes.

tessera. frumentaria.

De ambitu

¶M. AN. ¶In utro: siue equestri siue senatorio. ¶Attrito: profligato: consumpto. ¶E quattuordecim: gradibus Otho tribunus plebis legem tulit nequis nisi cui. cccc. essent sextertia e quattuordecim spectaret gradibus. Iuue. sic libitum uano qui nos distinxit othoni: Liuius & alii ipsius legis meminerunt. ¶Pœnæ theatralis: qualis sedendi ordinem in theatro turbantibus seditionumq; auctoribus fuerat irrogata. Plinius te suadente roscio theatralis seditionis auctori leges ignouerunt: nisi forte alia alii crimini pœna ascripta esset. ¶Quibus ipsis: qui ob inopiam inter equites spectare non auderent. ¶Aut parẽtibus: Pli.

legis huius meminit hac inquit de causa constitutum ne cui ius esset: nisi cui ingenuo ipsi patri auoq; paterno sextertia.cccc. census fuissent: & lege iulia theatrali in.xiiii. ordinibus sedendi. ¶ Equester census: qs quis uel ipse uel pr̃.cccc. sextertia q̃doq; habuisset quãdo iniquitate tempor̃ is census profligari potuisset esset mõ ingenuus ne spectãdi loco deiiceret. ¶ Vicatim: p uicos. ¶ Frumentationũ gracchus legẽ de frumẽto populo distribuẽdo tulerat: Sed. P. Clodius ut gratuitũ daret frumẽtũ recẽtiorẽ tulit legẽ: quũ antea senis æris & trientibus in modios ueniret: Plutarchus auctor ẽ gratuitã frumẽtationẽ ducẽtis. l. supra mille talentis rei pu. quotannis stare solitã. ¶ Ter in annũ: quũ antea sæpius daret. ¶ Quaternor̃ mensiũ: quarto quoq; mense. ¶ Tesseras frumentarias: sunt q tesseram ꝑ parua accipiunt mensura: sed est tessera lignũ utrinq; complanatũ in quo numeri describuntur quod & talea dicitur: Plautus suam uterq; tesseram habet, Plinius frumenti rationem tesserulis ostẽdebat. Iu. quæ uilis tessera uenit est & tessera bellicum symbolũ quod in pugnam exeuntibus datur. Ver. & belli tessera signũ: Liuius cæteris omnibus tesserã dari iubet: ẽ & instrumentum lusoriũ. Mar. nõ mea magnanimo depugnat tessera talo: a tessera tesserula & tessella ẽ lapis minimus quadratæ figuræ unde & tessel atũ opus quanq̃ nõ eo inficias & eburneũ & ligneũ tessel atum dici posse tesserulis siue ligneis siue eburneis ꝑditum. ¶ Vt sui quisq; mẽsis: sic. n. legas non cuiusq; ut q̃dã habent: ut sit ordo concessit ut quisq; sui mẽsis tesseram acciperet. ¶ Comitiorum: pristinum ius neq; ambitu fabianis & scaptiensibus tribulibus suis die comitiorũ nequid a quoq̃ cãdidato desiderarẽt: singula milia nũmũ a se diuidebat. Magni præterea existimans sincerũ ab oi colluuione pegrini: ac seruilis sanguis corruptũ seruare populũ: & ciuitates romanas ꝑcissime dedit: & manumittẽdi modũ terminauit. Tyberio ꝑ cliente: græco petẽti rescripsit nõ aliter se daturum q̃ si præsens sibi ꝑsuasisset q̃ iustas petendi

Fabia Scaptia tribus

¶ PHI ¶ Fabianis. fabia & scaptia tribus erant romanæ. De fabia oratius. ualet hic fabia ualet ille uelina: scaptia uero trib⁹ auctore festo nomie urbis scaptiæ appellatur. De scaptia tribu liuius hæc in. viii. eodem anno census actus nouiq; ciues censi tribus pp eos additæ metia & scaptia: censores addiderũt. Qu. philo. Sp. posthumius. quidam codices pro fabianis habent sabbatinis. est autem sabbatia tribus a lacu sabbatæ dicta. de qua liuius in sexto. Tribus quattuor ex nouis ciuibus additæ. Stellatina: Sabbatina: Romẽtina. amiensis. eæq;. xxxv. tribuum numer̃ expleuere. ¶ Tribu

Sabbatina

libus. tribules dicuntur a tribu: oratius. Et cum pileolo soleas conuiuia tribulis. in sua quisq; tribulis tribu

Tribules

suffragium ferebat cãdidati largitione tentabãt corrumpe tribules & decurias qđ minime licebat lege de ambitu lata. uñ ait Cicero doce plãcium largitũ eẽ: cõscripsisse tribules decuriauisse. uiri bõi apud tribules suos gratiosi esse cupiebant: ut illor̃ suffragia ferrẽt citra corruptionẽ. legito oratorem ciceronis ꝑ. Cn. plancio. Sensus est augustum suis tribulibus diuisisse singula millia nummum: & hoc ideo fecisse ne a petitoribus magistratuũ pecunia corrupti suffragiũ ferrent. Indicat hic locus augustum fuisse duar̃ tribuum fabiæ. s. & scaptiæ tanq̃ natus in altera mox insertus in alteram: cum & ipse natus foret in gente octauia: & ꝑ adoptionem insertus iuliæ familiæ. ¶ Asse diuidebat. tanq̃ asses essent illi nũmi quos augustus diuidebat. quidã discretim legunt: a se. ut sint duæ particulæ significãtes augustum suamet manu nõ per dispensatorem diuisisse nũmos suis tribulibus ut ita in officio firmius cõstantiusq; ꝑmanerẽt. ¶ Ciuitates romanas. Corrige ciuitatem romanam. ut sensus augustum rarenter aliquem fecisse ciuem romanum ut populus incorruptus impol utusq; a colluuione & sordibus peregrinor̃ conseruaretur: in urbem. n. omnes passim confluebant: unde ait seneca in libro de cõsolatione ad albinam matrem. nullum nõ hominum genus concurrit in urbẽ: lucanus romã repletã mũdi fece luculenter scripsit. præterea a senatu aliquando idicta sententia est: ut seruos a lbertis cultus distingueret: Deinde apparuit quãtum periculum immineret ut inquit elegãter seneca: si serui nostri numerare nos cepissẽt. ¶ Ab omni colluuiõe. Labe & sordibus. liuius ea colliuiõe mixtor̃ oĩs generis animãtium colluuiõem & colluuiem ueteres dixere. uñ & colluuiaria dicta. in ductibus aquar̃: ꝑ quæ colluuies & imũditia eiectãtur. Victruuius in. viii. ẽt i uẽtre colluuiaria fũt faciẽda: ꝑ quæ uis spiritus relaxet. ¶ Manumittẽdi modũ. statuit ne qspiã dñs ultra ꝑscriptum numer̃ seruos manumittere posset. manumissio aũt nihil aliud est ut inquit iuriscõsultus: quã datio libertatis. manumittẽdi species plures sunt. nã aut censu aut uindicta: aut testamẽto liberi efficiebant: sicut docet boeti' in. i. cõmentario topicor̃. auctor est tacitus corpus libertinor̃ late fusũ fuisse i urbe roma: manumittẽdi duas species istitutas: ut quos uĩdicta patronus nõ liberauerit: illi uelut uiculo seruitutis attineãtur. ¶ Tiberio. priuigno mox successori. ¶ Petẽti. ut ciuitate romana cliẽs donaretur.

Colluuiaria

manumittendi spẽs

¶ M. AN. ¶ Scaptiẽsibus & fabianis: scaptiæ tribus & fabiæ hoĩbus: singule tribus suũ hẽbant nomen: ut scaptia fabia: Quirinia sergia sabatina. ¶ Tribulibus: sic. n. legendũ est nõ tribubus ut oẽs tranqlliani hñt codices: nã si tribubus ille scripsisset: scaptiæ & fabiæ dicturus fuisset: aut certe scaptiensi & fabianæ scaptiẽsibus & fabianis ne in soloecismi uitium incideret dixisset nunq̃: Cæter̃ cũ duabus augustus insertus eẽ tribubus non uideo nisi octauiæ gentis una: Iuliæ uero inq̃ familiam fuerat adoptatus altera fuisset. ¶ Singula millia: singulis tribubus. ¶ Asse: per assem summa uiritim diuisa. ¶ Mauumittendi: seruos libertate donandi. ¶ Tiberio: priuigno. ¶ Petenti: ciuitatem. ¶ Tributario tributum publice soluenti.

¶PHI.¶Ciuitatẽ.ius romanæ ciuitatis.¶Immunitatẽ.ut imunis fieret a tributo. nã tributarius erat gallus ille:pro quo liuia uxor rogabat.¶Vulgari.maiestas & honos romanæ ciuitatis uileſcere uidẽtur: quãdo etiã peregrinis & ſordidis hoĩbus impartiuntur.¶Seruos non cõtentus.ſenſus eſt auguſtũ omnibus modis prouidiſſe ne ſerui manumitterent:ne ita libertinorum colluuione corrũperetur legitimus po.romanus:ideoq; inter alias cautiones hoc quoq; cauiſſe:ne ciuis romanus fieri poſſet per adeptam libertatẽ: quicunq; fuiſſet in ſeruitute ut uinctus:hoc eſt compeditus aut p tormenta queſtionũ cruciatus.¶De numero preſcripto:quot ſerui poſſent a dño manumitti.¶Cõditione.alii ſunt honeſtioris cõditionis alii ſordidioris.nam ſerui urbani ruſticis preferunt: Textores mulionibus obſonatores hoc ẽ qui preſunt emendis obſoniis ꝓponunt coquis & lecticariis.Differentia quoq; fit iter ſeruos a locis ab artificiis. Nam ut ait iuriſcõſultus:officium ſeruorũ artificio mutat.¶Libertatis genere.triplex eſt libertas & libertinoꝝ ſtatus triptitus erat. Nã qui manumittebãtur modo maiorẽ & iuſtã libertatẽ conſeq̃bantur:& fiebant ciues romani: mõ minorẽ & latini fiebãt ex lege iulia norbana:modo inferiorẽ:& fiebant ex lege heliaſentia in numero dedititiorũ.ob hanc triplicẽ libertatis formulam dixit auſonius Triplex libertas capitiſq; minutio triplex: & plautus ſciẽter in caſſina:tribus inquit cõduci non poſſum libertatibus:quin ego hodie i lis comparẽ magnũ malũ: boetius quoq; quod & dudũ annotauimus faciẽdi liberti & datæ libertatis tres ſpecies eſſe refert. Cenſum: uindictã:teſtamentũ.¶Habitum.Virgilius.tã uariæ linguis:habitu quã ueſtis & armis.Alius ẽ habitus:de quo differunt philoſophi & oratores.¶Priſtinum: mõ priſcũ & ueterem.alias prioriẽ.Curtius.dies priſtino ꝓcelloſior.¶Pullatorum.pullati dicunt nigras ueſtes induti: eſt.n.pullus color niger ut docet ſeruius enarrans illud uirgilianũ.ne maculis infuſſent uellera pullis naſcentũ.iuuenalis:pullati ꝓceres.auctor eſt cicero neminem cũ toga pulla unq̃ in epulo accubuiſſe.auguſtus cũ pullatos multos & neq; more romano togatos uidiſſet in contione ſtantes per indignationẽ protulit illud Virgilianũ ex libro æneidos primo. Romanos reꝝ dños gentemq; togatã.quidam codices non pullatoꝝ habẽt ſed bullatoꝝ: ut hoc referendũ ſit ad ingenuos pueros romanos:q̃ bullati dicunt ab ornamẽto bullæ:quã geſtat:quos cũ minime togatos uiriliterq; indutos cõſpexiſſet auguſtus indignatus eſt.apud gelliũ caſtritius rhetor itidem indignatus cum uidiſſet diſcipulos quoſdã ſuos ſenatores tunicis & lacernis indutos.Equidẽ inqt maluiſſem uos togatos eẽ.¶Indignabũdus.uehementer indignãs.hæc.n.noĩa quæ deſinunt in bnndus exuperantiam quãdam uehementiãq; potius q̃ ſimilitudinem demonſtrant:ſicuti copioſe diligẽterq; perſcripſimus in notis ſeruii ¶In foro.ait cato:ueſtiri in foro honeſte mos erat.¶Circoue.in ſpectaculis circenſibus.¶Poſitis lacernis.multa fuerunt apud priſcos genera lacernarum.nam & coccinee & betice & amphiteatrales celebrantur ab eruditis hic intellige locutum tranquillum de lacernis amphiteatralibus:quæ ad uſus ſpectaculoꝝ: tam circenſium q̃ theatralium cõmendabantur:quibus albentes togas ut indicat epigrãmaticus poeta cõtegebant:has auguſtus deponi uoluit dato ædilibus negotio:ut in toga ueſtitu romano forent honeſtiores.¶Liberalitatem.liberalis in dando eſt quibus oportet:uirtus profecto in primis digna principibus. Nihil enim magis Principem decet q̃ pecuniã ad beneficentiam liberalitemq; conferre.& imitari cyrum illum xenophontis:qui theſauros ſibi amicos fecerat.Liberales ut ait ariſtoteles in quarto ethicorum maxime omnium diliguntur.Βασιλικὸτερόν ἐστιν ut dicebat ptolomeus:τοῦ πλουτεῖν τὸ πλουτίζειν.ideſt regalius eſt ditare q̃ diteſcere.

¶M.AN.¶Ciuitatẽ:ius ciuitatis.¶Immunitatẽ obtulit tributi remiſſionẽ deſpondit.¶Fiſco.pedianus fiſci inqt fiſcinæ fiſcellæ ſpartea ſunt utẽſilia ad maioris ſũmæ pecunias capiẽdas & rurſus uñ fiſcus pecunia publica & cõfiſcari dici ſolet.¶Difficultatibus:difficilibus decretis ſiue edictis.¶A libertate iuſta:conditiõe qua legitime manumitti potuiſſẽt.¶De numero:ut ſupra certũ numeꝝ:ab uno manumitti nõ poſſẽt.¶Cõditiõe ac dña:ut nõ ſolũ numero caueret:ſed & corporis & ingenii:uel priſtinæ ẽt fortunæ hẽretur tõ.¶Ne uictus:ut fugitiuus.¶Tortus:ut pfidus alteriuſue flagitii conſcius.¶Habitũ:cultũ.¶Vllo libertatis gñe:ſiue publicæ ſiue priuatim q̃ſitæ eẽt:tã redẽpta libertate q̃ gratis accepta.¶Pullatoꝝ:togati.n. ciues ſpectare ſolebãt togæ plurimũ albæ erãt:qd togati ſpectarẽt lãpridius demõſtrat:cõtra conſuetndinẽi qt penulatos ſpectare iuſſit nõ togatos ad munus cõuenire:qd fũnebribus ſolebat:ipſe i pullis ueſtimẽtis præſidẽs:qbus uerbis apparet pullã ueſtẽ alienã ab uſu ſpectãdi fuiſſe:togã uero accõmodatã quẽ peruerſũ

Obſonatores.

Triplex libertas

Locus plauti.

Pullati.

Bullati

Indignabundus

Lacerne.



causas hẽret.Et Liuiæ ꝓ quodã tributario Gallo rogãti ciuitatẽ negauit:ĩmunitatẽ optulit affirmans ſe facilius paſſurũ fiſco deberi aliquid q̃ ciuitatis romane uulgari honorẽ.Seruos nõ cõtẽtus multis difficultatibus a libertate iuſta remouiſſe quũ & de numero & de cõditione ac differentia eorũ qui manu tenerent:curioſe cauiſſet.hoc quoq; adiecit: nec uictus unq̃ tortuſue quis ullo libertatis genere ciuitatẽ adipiſceret.Etiã habitũ ueſtitũq; priſtinum reducere ſtuduit. Ac uiſa quõdam ꝓ cõtione pullatoꝝ turba ĩdignabũdus & clamitãs.en ait romanos rerũ dominos gẽtẽq; togatã.negociũ ædilibus dedit:ne quem poſthac de cætero paterẽtur in foro circoue:niſi poſitis lacernis togatum cõſiſtere.

De liberalitate eiuſdem.

Iberalitatẽ oĩbꝰ ordiniꝫ ꝓ occaſiões frequẽter exi

in ciuibus morem augustus non tulit & idcirco quasi togam in illis desyderaret: Vergilianum illud iacta-
uit: en. ro. rerum dominos gentemq; togatam.

¶PHI. ¶Regia gaza inuecta.

Gaza

scribit hieronymus augustũ cæ sarẽ cũ post uictoriã alexãdrinã domũ repe dasset exportasse se-
cũ antiquoꝝ ptolomeoꝝ gazas ut nec antea nec postea tanta co pia auri argenti gemmarũq; ro-
mã adducta fuisse noscat. ¶Ga za dictio persica est & significat diuitias auctor seruius. põponi us mela. Gazam inqt persæ æra-
riũ uocant: & inde nomen ẽ ga-
ze ciuitati. eo q; cãbyses illuc bel li & opes & pecũiã itulerat. Inde gazophilacia dicta gaze diuitia-
rumq; repositoria. ¶In libro es-
dræ: ad gazophilatium deporta bant filii israel & filii leui primiti as frumenti uini & olei. Corbo nã iudei uocabant sacrũ thesau-
rũ auctores iosephus & eusebi-
us. De gaza persica quæ uenit in alexandri mancipatu Curtius multa. ¶Accesserit. In hanc sniam sic scribit orosius: roma in tantũ opibus alexãdrie uictoriæ aucta: ut pp habundantia pecuniarũ duplicia quã usq; ad id tpis fuerant possessionũ aliarũq; rerum uenaliũ precia statuerent. ¶Superflueret. suphabundaret ultra mulctã ac pena dãnationis. ¶Gratuitũ. sine fenore. ¶Cauere in duplũ. Exempli cã: augustus illis indulge bat ex bonis dãnatoꝝ mille aureos: q in duo milia cauere potuissent. ¶Duodecies centies sesterciũ. census

Census senatoris.

senatoris legitimis erat octingentoꝝ sextertioꝝ conduplicato equestri censu: q erat. cccc. augustus amplia-
uit hunc censũ ut pro sũma octingentoꝝ sexterciũ haberent senatores mille & ducẽta. s. in censu: & ita facul tates unius senatoris iplebant censum triũ equitũ. iam docuimus sextertia cõtinere numerũ millenariũ ut in hac supputatione. ¶Congiaria: diximus in iulio cæsare congiariũ esse impatoris donationẽ: de quo sic

Congiariũ

ait qntilianus in sexto. Cõgiariũ cõmune nomen ẽ liberalitatis atq; mensure. Fabius maximus incusans au gusti cõgarioꝝ q̃ amicis dabant exiguitatẽ heminariã esse dixit alludens ad mensurã. Differt congiariũ a

Donatiuũ

donatiuo: q congiariũ dat populo donatiuũ uero militibus: & ita usurpant hi: q significãter & proprie lo-
quunt. supsedeo exẽplis: q̃ in numera legunt: uno inter ĩ contẽtus. Cor. taciti testimonio ita scribẽtis. Ad-
ditũ noie eius donatiuũ militi: cõgiariũ plebis. Laudat plinius in panegyrico traianũ: q congiariũ populo dedisset: quo locuplectatæ sunt tribus: cũ donatiuũ milites accepissent. ¶Quadragẽos quadrageni a nũe-
ro quadraginta dicunt: quadrigeni uero p sincopã quadrigẽteni significãt: sicut ducẽi ducẽteni: tricẽi tricẽ-
teni: qngeni qngenteni & reliq̃. auctor priscianus in libro de põderibus. ¶Viritũ. in singulos uiros. ¶Ne minores quidẽ pueros. laudat plinius traianũ q in dãdo congiario infantes quoq; admisisset: ut ita alimen tis principis crescerẽt experiréturq; ab infantia parentẽ publicũ munere educatiõis: & pfecto nullũ est ma-
gno principe genus impendii dignius: q̃ qd erogat in posteros. Augustus quoq; cõsimiliter uoluit ẽt mi-
nores pueros pticipes fieri cõgiarii popularis: ut ita munificentissimus & eẽt & diceret impator. ¶In anno ne difficultatibus. Dicebat aurelianus nibil esse letius romano po. saturo. unde hæc prima principũ cura: ne po. ro. esuriret: olim annonæ cura nõ minus addidit gloriæ põpeio: q̃ oriens triũphus occidensq; lustra tus. Celebrat manus martius ædilis plebis: qa frumentũ populo in modios assibus donauit. Itidẽ trebius in ædilitate assibus populo frumentũ pstitit. Igitur augustus cũ annonæ frumentariæ penuria foret in sin-

Tesserę numariæ.

gulos uiros uel gratuitũ uel minimo pretio uenditũ frumentũ populo erogauit. ¶Tesseras nũmarias. si cuti tesseræ sunt frumẽtariæ ita & nũmariæ: quibus exhibitis sũma nũmũ prescripta repensari solet. has du plicauit augustus ut liberalitate magis celebraret. Deus est. n. ut inquit plinius mortali iuuare mortalem & hæc ad eternam gloriã uia. & ut elegantissime ait pacatus: rei & famæ cõsulit munificus impator.

¶M. AN. ¶Regia gaza: regiis diuitiis. ¶Nũmariæ rei. pecuniæ. ¶Fœnore diminuto alteꝝ ex altero pẽ-
det: quũ pauciores ĩ nũmosa ciuitate egerẽt Cæpit pecũia liuius locari. ¶Gratuitũ usũ: sine fœnore. ¶Qui cauere ĩ duplũ possent: q duplo plura possiderẽt q̃ mutuo acciperẽt: aut certe datis pdibus cauerẽt ne pecu niæ fors fisco depiret. ¶Indulsit: id ulgẽter cõcessit. ¶Duo decies sextertiũ: sic oẽs trãqlliani codices quos uidimus hũt: sed minuere id fuisset cẽsũ nõ augere: si ex octingẽtis millibus nũmũ ad duodecies sextertiũ cõtraxisset: Quare aut hæc nra aut nulla qd uideã alia q̃drare poterit lectio: erit ig duodecies uera lectio nõ sextertiũ: sed duodecies cẽties sextertiũ ut ex pte tertia auctus sit cẽsus qd quũ octingẽtis millibus prius sẽa torius taxaret cẽsus q̃dringẽtis ampiius taxari cœpit qd idẽ ualet q̃ si dicas noluit augustus ut singuli sena tores octigẽta possederãt sextertia: mille &. cc. possiderãt habuit. n. sexteriũ mille nũmos ut alio pspicue lo-
co oñdimus q̃q̃ Plut. in Antõio pluris taxauerit. ¶Cõgiaria munera quæ a principe populo dant: ut do-

natiua militibus capitolinus cõgiariũ populo dedit militibus donatiuũ addidit. ¶Tricenos: nũmos. ſ. ac uiritim datos intellige. ¶Annõæ difficultatibus in annonæ caritate. ¶Admenſus eſt: metiendo dedit. ¶Inteſſeraſq; mimmarias: pecuniaꝫ ſummã quã pro frumentaria teſſera dabat duplicatã dedit.

Sindiſcretis.

Ed ut ſalubrem magis q̃ ambitioſũ principẽ ſcires: querentẽ de inopia. & caritate uini populum ſeueriſſima coercuit oratione ſatis ꝓuiſũ a genero ſuo Agrippa productis pluribus aquis: ne hoies ſitirent. Fidẽ populo ꝓmiſſum quidẽ cõgiariũ repoſcenti bonæ fidei ſe eẽ reſpondit. Nõ promiſſũ autẽ flagitãti turpitudinẽ & impudentiam edicto exprobrauit: affirmauitq; ſe nõ daturũ q̃uis dare deſtinaret. Nec minore grauitate atq; cõſtantia cum ꝓpoſito cõgiario multos manumiſſos icertoſq; ciuium numero cõpiſſet: negauit accepturos quibus ꝓmiſſũ nõ eẽt. Cæteriſq; minus quã ꝓmiſerat dedit: ut deſtinata ſũma ſufficeret. Magna uero q̃dã ſterilitate ac difficili remedio cum uenalitias: & laniſtarum familias: pegrinoſq; oẽs exceptis medicis & ꝓceptoribus ptemq; ſeruitiorum urbe expuliſſet: ut tandem

¶PHI. ¶Querentem. lamẽtãtem. ¶Productis pluribus aqs M. agrippa in ædilitate ſua uirginẽ aquã adduxit intra urbem idẽ reſtituit aquã martiã: q̃ auctore plinio clariſſima eſt aquarum oĩum in toto orbe frigoris ſalubritatiſq; ꝓconio ĩter reliqua deum munera urbi tributa. idẽ fõtes centũ & caſtella cõplura rõæ fecit. Idẽ gratuita ꝓbuit balnea: de quo frõtinus in primo hæc. Agrippa ædilis ductus appiæ a/nienis: martiæ pene dilapſos reſtituit. Idẽ iuliã deduxit: uirginẽ quoq; romã pduxit. Idẽ frontinus in. ii. Agrippa uelut ꝓpetuꝰ curator aquaꝫ habuit familiã q̃ tueretur ducẽs caſtella & lacus.

¶Ne homies ſitirent. Ceu ſalu berrimũ ad potũ aquæ liquorẽ natura dederit: quo cetera oĩa animãtia utunt. Conſimile exẽplum illud piſcenii nigri romani impatoris: qui cũ apud ægyptũ ab eo milites uinũ peterẽt reſpondit nilũ habetis & uinũ queritis. Cyrus apud xenophontem monet ſuos ut cõſueſcant aquã bibere ut fiant hydropote hoc eſt aquæ potores. Iuxta illam ſniam uulgatiſſimã. ſatis eſt populis fluuiuſq; cereſq;. celebrat illud cyri dictum a marcellino: qui cũ delatus ad hoſpitem interrogaret ab eo: quid ad conuiuium parari deberet panem reſponderat ſolũ ſperare. n. aiebat ſe prope riuum cenaturũ. apollonius tyaneus auctore philoſtrato aquam bibebat tanquã aĩa a uino pura cõſpiciat uaticinationem. & hõ abſtemius ſuauius quieſcat. cartaginenſes in militia uinum nõ bibebant ut docet ariſtoteles in oeconimicis. monet plato in tertio de re publica abſtinendũ eſſe a uino temulentia cuſtodibus ciuitatũ: rediculũ quippe foret cuſtodẽ indigere cuſtorico laudat Theodoſium: ꝓ nihil ita primoribus labris pollicebat: quin promiſſo fidem ſubderet & uerba re ipſa ſanciret aitq; perq̃ eleganter. Tã ſunt certa quæ ſpondes: ut tũ uideatur accepta cum ſpondes ageſilaus uero ille magnus cũ qſpiã ſepius ad eũ diceret: ὦ πολλοῦ ἡκάθ hocẽ, pmiſiſti: feſtiuiter inqt ꝓ ioue certe ꝓmiſi ſi iſtud iuſtũ ẽ: ſinautẽ iniuſtũ: dixi nõ ꝓmiſi: & cũ idẽ ſubdidiſſet: ueꝝ tñ decet reges qcqd annuerit ꝓficere. ñ magis iqt q̃ illos: q reges adeũt petere iuſta decet. ¶Impudẽtiã. qd' ipudẽter & petulãter nimis flagitaret congiariũ qd ñ ꝓmiſerat & propterea nõ debebat. ¶Deſtinarat. deliberauerat. ¶Inſertos ciuiũ numero qui maiorẽ libertatem adipiſcunt hi fiunt ciues Romani Auguſtus manumiſſos hoc eſt libertinos q̃ ſe inſerebant numero ciuiũ Romanoꝝ: tanq̃ & ipſi legitimi ciues forent reiecit a cõgiario tanq̃ talibus ñ promiſiſſet ſed ſolis ueris ciuibus romanis. laudatur traianus qd congiariũ ẽt dederit his: qbus non erat ꝓmiſſum. ¶Sterilitate. plinius inter infelicitates auguſti numerat famẽ ſitimq; italiæ. ¶Venalicias familias: appellatione familiæ ſeruos contineri certiſſimũ ẽ & id traditum a iuriſconſultis pluribus in locis unus ẽt ſeruus noie familiæ continet. inde familiæ uenalitiæ ſeruoꝝ dictæ: qui uenales ꝓponuntur: & ut auctor ẽ quintilianus in. viii. peculiariter accipimus uenales pro nouitiis. cũ & multa uenalia ſint. & iuriſconſultus digeſtis de ædilitio edicto uenaliciarios elegãter appellat eos: q uenalicia hñt mancipia q & mangones dicunt. Cicero uenalitios pro uenaliciariis niſi codex mendoſus ſit: poſuiſſe uidet in corneliana: cuius uerba ſunt hæc. Neq; diuitiæ me mouent: qbus africanos & lelios multi uenalicii mercatoreſq; ſuperarũt. ¶Laniſtaꝫ. laniſtas habuiſſe familias gladiatorias. quas munerariis. i. æditoribus muneris gladiatorii ueuditabãt docuimus in primo cõmẽtario. ¶Seruitioꝝ. ſeruoꝝ. nihil. n. differt ſeruum dicas an ſeruitium.

¶M. AN. ¶Salubrẽ: publicæ & priuatæ ſalutis ſtudioſũ. ¶Quã ambitioſum: laudis cupidum. ¶Scire: cognoſcere intelligere poſſes. ¶Genero ſuo agrippa: q ꝓter cætera ædilitatis ſue opa duas nobiliſſimas aqs Martiã & uirginẽ hanc nouo ductu illã ueteri inſtaurato urbi inuexit in plurimoſq; lacus corriuauit urbanæ ſatis & grauiter populum admonuit ſatis prouiſum ciuitati ne ſiti laboraret: ſi aquaꝫ affatim adeſſet. ¶Repoſcenti: populo. ¶Bonæ fidei: cõſtantis & nõ uanæ. ¶Nõ promiſſum: cõgiariũ intellige. ¶Flagitãti: pudẽter nimis acptinaciter petẽti. ¶Exprobrauit probro dedit. ¶Deſtinarat: dare ꝓpoſuerat. ¶Multos manumiſſos: libertate donatos ut libertoꝝ multitudine maiorẽ facerent in cõgiario accipiendo lucꝝ. ¶Inſertos ciuiũ numero: inter ciues relatos. ¶Cõperiſſet: reſciuiſcet. ¶Quibus promiſſum nõ eẽt: pronunciauit nõ ſe daturũ congiariũ illis q tum quũ id deſtinaſſet nõ liberi ſed ſerui eẽnt: qua denuntiatione

Egregium rñſum age ſilai

Venales

Veualiciarii

Laniſtæ

excludebat oēs qui p eos dies fuerāt manumissi: Siquidē nō seruis peregrinis ne congiariū dabat sed ciuī bus. ¶ Venalicias: māgonicas familias: Plinius Magonicis uenalitiis pulchre notat. pueros. s. qui sub man gonibus uenales alebant. Iuue. nō phryx aut lycius nō a māgone petitus. Mar. p puero centū me māgo po poscit: Affranius quia hoies in mercis appellationem haud uenire credidit Mangōes non mercatores sed uenalitiarios appellandos putauit. ¶ Lanistaꝝ: gladiatorias intellige ut mangones uenales pueros alebāt ita lanistæ gladiatores. ¶ Peregrinos: non ciues peregrinus olim hostis dictus ut Varro & Cicero docēt. ¶ Seruitioꝝ parte: quoꝝ opera ciues non ita commode carere poterant.

¶ PHI. ¶ Annona cōualuit. habūdantia & copia rei frumentariæ cepit reualescere: appellatōe annonæ nō solum alimoniā frūmēti sed cæteraꝝ quoq; frugum cōtineri alibi docuimus. Vñ & annōa macelli dicta: & iulius capitolinus urbicas annonas appellat oē genus urbanoꝝ alimētoꝝ. dñr & annonæ pscripta pfinitaq; ad certā mensurā alimenta annua: q̄ dabant binæ & ternæ militibus aliisq; honoris cā: ait lampridius alexādrum dedisse annonas binas & ternas medicis. ¶ Impetū cepisse. ita ouidius. in medias ipetus ire uias. ¶ Frumentatiōes publicas. largitiones illas frumētarias significat: q̄ p. tesseras singulis mensibus populo dari solebāt. ¶ Cesserat. melius legendū ut cessauerat: nāq; dū confidūt plebei se accepturos tesseras frumentarias a principe: agricolatiōe sup sedēt: & ita agrorū cultura deserit. ¶ Restitui. s. publicas frumētatiōes. ¶ Per ambitionē. tanq̄ secuturi principes uelut ambitiosi & popularis auræ captatores eēnt restituri frumentatiōes. Cicero miserrimam oīno esse dixit ambitionē. ¶ Aratorum. cū ex agricolatione cōsistant ciuitates imprimis augustus rōnem aratoꝝ hñdam esse duxit & negotiatoꝝ frumentariorum: sicut olim in sicilia aratorum a senatu Romano ratio īprimis habita ē: prout docet Cicero in frumētaria. Ibi annotandum aratores accipi non p colonis agricolisq; ut fere oēs existimāt: sed prouiris nobilibus: qui arationes maximas habebāt potissimumq; in sicilia: q decumas frumēti soluebant ex lege hieronica: q copia rei frumentariæ alebant Romanā plebem. De his loquit. Mar. Tullius cū grauiter insectat Verrem: q̄ aratores in sicilia uexauerit spoliauerit q; hoies honestissimos & locupletissimos non solū siculos sed ēt Romanos ciues. longa est apud eundē de aratoribus his luculentaq; enarratio. De qbus & tranquillus in hoc loco sentit: ubi & negotiancium noīe priuatim significant negotiatores frumentarii: quos idē Mar. Tullius ab eodē uerre uexatos refert scribens de frumēto decumano & empto. ¶ Nō sufficerēt. non tolerarēt impensam: quā exigunt ludi apparatusq; ludoꝝ. ¶ Vicatim. per uicos. ¶ Varietare spectaculoꝝ. delectant populū non tā assidua spectacula q̄ uaria: qm̄ uarietas rerum oīum dulcissima est ut inqt Aristoteles in. vii. ethicorum & ut auctor ē quintilianus in primo reficit aīos ac repat uarietas īpa: sicut in cibis: quoꝝ uarietate sufficit stomachus & plurib⁹ minore fastidio alit. Igit augustus & assiduitate & uarietate ludoꝝ oblectabat hilarabatq; Romanū populū. uoluptati ludicræ uehementer addictū. Liuius ludicrū copia & uarietate celebratū tradit libro uñ quadragesimo. ¶ Pluribus scenis. scenici ludi significant: qui per plures scenas exihibiti sunt. scribit uitruuius tria eē genera scenarū: tragicum: comicū satyricum. tragica scena deformatur. signis & regalibus rebus. comica edificiorum priuatorū habet speciē: satyrica ornat arboribus & spelūcis & rebus agrestibus. ¶ In septis. septa loca erāt in cāpo martio auctore seruio inclusa tabulatis: in qbus stans po. Ro. suffragia ferre consueuerat: scribit plinius libro. xvi. trabē relictam fuisse a marco agrippa in porticibus septorum. De his martialis in septis mamura diu multumq; uagatus. ausonius in panegyrico. non passus septa non campū. non suffragia non puncta non loculos. in notis seruii non pauca leges. de septis a nobis iā pridem. non incuriose perscripta. ¶ Athletas: repete q̄ dicta sunt in supioribus de spectaculis Iulii Cæsaris. refert liuius athletarū certamen primo romanis spectaculo fuisse qñ a. M. Fuluio exibitum fuit. ¶ Extructis sedilibus. in quibus spectatores athleticorum certaminum considerent.

¶ M.AN. ¶ Conualuit: in pristinū rediit statū ubi caritas illa annonæ remisit: Plin. fames & sitis italiæ nā & hæc quoq; ab illo inter augusti infortunia reponunt. ¶ Frumentatiōes publicas: cōsuetudinem frumēti publicæ distribuendi. ¶ Per ambitionē: ambitiosa principū gratificatiōe. ¶ Vt nō minorem aratorū ac negotiantiū: ut agros nō pauciores colerēt fori q; negociarent q̄ populi exigeret magnitudo. ¶ Non sufficerēt: sumptui pares eēnt. ¶ Amphitheatro statilii tauri: posse & Cæsaris intelligere si uera sunt q̄ Cornelius tradidit. ¶ In septis in campo martio: & si legere est apud quosdam septa seorsum a campo. ¶ Sedibus ut

annona cōualuit ī petū se cepisse scribit frumētationes publicas ī ppetuū abolēdi: qd earū fiducia cultura agroꝝ cesserat: neq; tñ pseuerasse quia certū hēret posse p ambitionem q̄doq; restitui. Atq; ita post hāc rē tēptauit: ut nō miorē aratoꝝ ac negociantiū quā populi rationem deduceret.

De spectaculis uarii generis per eū editis.

SPectaculoꝝ & assiduitate & uarietate & magnificentia oēs anteceſſit. Feciſſe ludos se ait suo nomine quater p aliis magistratibus q aut abessent: aut nō sufficerēt ter aut uicies: fecitq; nōnū q̄ uicati ac pluribus sænis p oīum linguarū histriones: nō in foro mō nec in amphiteatro sed in circo & ī septis: & aliquādo nihil præter uenationem dedit. Athlætas extructis in campo Martio sedilib⁹ ligneis: item nauale prælium circa tyberim cauato solo:

De aratoribus

Tria genera scenarū Septa

ommodius athletarum certamina spectarentur.

in quo nūc Cæsar nemus est. Quibus diebꝰ custodes in urbe dispositi: ne raritate remanētium grassatoribus obnoxia eēt. In circo aurigas cursoresq; & cōfectores ferarum: & nō nunq̄ ex nobilissima iuuentute produxit: sed & troiæ ludū edidit frequētissime magnorū minorūue puerorꝫ delectu: prisci decoriq; moris existimās clare stirpis indolē sic notescere. In hoc ludicro, C. Nonium asprenatem lapsu debilitatum aureo torque donauit: passusq; est ipsum Asprenatem posterosq; Torquati ferre cognomen. Mox finē fecit talia edēdi Asinio Pollione oratore grauiter inuidioseq; in curia questo Asserninī nepotis sui casū, q & ipse crus effregerat. Ad scænicas quoq; & gladiatorias operas & equitibus romanis aliqñ usus ē: uerꝫ prius q̄ senatusconsulto interdiceret: postea nihil sane præterq̄ adolescētulū Lucium honeste natum exhibuit tantum ut ostenderet: quod erat bipedali minor libraꝫ septēdecim ac uocis imēsæ. Quodā aūt muneris

¶PHI. ¶In urbe disposuit. cāpus marcius erat inter urbē & tyberim: & cum in eo ludi athletarum exhiberent urbs pene inanis relinquebat: de cāpo martio hæc liuius. ager tarquiniorū q̄ inter urbē ac tyberim fuit consecratus marti: martius deinde campus fuit. ¶Obnoxia. subiecta. ¶Grassatoribus. latrōibus subsessoribus. antiquitus q̄ ad conuiuia se applicabat is grassator uocabat. ¶Confectores ferarꝫ: conficere interdū necare significat & frangere: iude confectores færarum dicti: qui aduersus feras congrediunt easq; trucidāt. Virgilius: nūc uulnus acerbum conficit. a lucilio dicti cōfectores cardinum pro fractores. ¶Puerorum delectu. idem fecit iulius Cæsar: qui troiæ ludū celebrari uoluit per maiores minoresq; pueros. ¶Indolē. indo

Grassator Confectores

Indoles

les proprie specimē est futuræ uirtutis: quæ in pueris peculiariter colucet: apud ualeriū caput ē de indole: ubi pueroꝫ exēpla tantūmodo referunt. filius indole proh quāta iuuenis. quintilianus. indoles leta melior generosiq; conatus. interdū accipitur p ipsa uirtute. ¶Ludicro. spectaculo troiæ. Virgilius præmia ludicra appellauit uilia & digna ludo ut interpretat seruius. ¶Torq̄ti ferre cognomen. sicuti titus mālius a torque quē detraxit gallo ipse posteriq; eius torquati sunt cognominati. Ita augustus permisit noniū aspernatē & eius posteros torquatos cognominari. Seneca in libris cōtrouersiaꝫ meminit aspernatis declamatoris: eiusq; declamatiōes interserit. torque āt nō solū ad ornatū pectoris & collo utebant sed ēt brachioꝫ: & talis dicebat torqs brachialis: militibus ob uirtutis p̄miū dabat torqs aureus: dicebāturq; torquati simplares uel duplares ab annonis: quas mō simplas mō duplas consequebant. ¶Esernini nepotis sui: seneca libro quarto declamationū de esernino marcello pollionis nepote hæc refert. marcellus eserninus pollionis nepos quā uis puer iā tantæ indolis erat: ut pollio ad illum ptinere successionē eloquētiæ suæ crederet. cum filium asiniū gallū relinquæret oratorē. Idem in libris controuersiaꝫ eiusdem meminit inter declamatores & ex declamationibus ipsius inserit sentētias. de eodem loquit cor. tacitus sic scribens. facile asinium & messalā inter antoniū & augustum belloꝫ præmiis refertos aut ditiū familiaꝫ heredes eserninos & arūcios magnū aium induisse. ¶Casum. lapsum. ¶Ad scenicas opas. scribit augustinus in. ii. de ciuitate dei scenicos actores & artes ludicras in magno fuisse honore apud græcos: cū apud romanos p̄brosæ hērent oēs operæ scenicæ: & id genus hoium tribu amoueri ac cēsoria nota notari uoluerit. pterea apud iurisconsultos li. iii. digestoꝫ scriptū legimus: eos qui in scenam ob p̄mium p̄dierint & oēs q̄ opas suas locauerint arti ludicræ famosos ē. attamē augustus equites ro. operas & scenicas & gladiatorias exercere uoluit: quamuis id foret ignominiosum. ¶Interdiceret. tūc plane cessauit exhibere equites. ro. ad opas scenicas: cum pp senatusconsultū foret id interdictū uetitumq;. ¶Bipedali minor. cuius statura duos pedes nō implebat. Marcus Antonius triumuir sisyphum pumilionem habuisse fertur intra bipedalem staturam ingenio tamen uiuacē: fuit & sub diuo augusto alter minimus homūculus binum pedum & palmi altitudinem non excedēs conopas noīe in delitiis Iuliæ neptis eius marinum quoq; maximū & Mar. Tulliū equites Romāos binum cubitorum fuisse auctor est Varro: quos plinius uidisse se refert in loculis asseruatos. ¶Librarum. xvi. hoc erat pondus illius corpusculi. ¶Vocis imēse. poterat huic merito accōmodari illud aspartāo de Isucinia dictū. uox est & præterea nihil. magnitudo uocis ut inqt galenus in microtechni: fit pp amplitudinem fistulæ spiritalis: quam medici cannam pulmonis uocant. ¶Muneris. spectaculi gladiatorii. nam mūera ludos gladiatorios significare superius satis docuimus.

Scenici ignominiosi

Magna uox unde

¶M. AN. ¶Cæsarum nemus: qd fuit in pte martii campi: Strabo de Mausoleo augusti a tergo ait lucus ē mira cōtinens ambulacra. ¶Grassatoribus: latronibus. ¶Claræ stirpis: nobiliū puerorū. ¶In hoc ludicro: troia de quo lusu abūde in cæsare. ¶Aspernatē: hircius siue oppius in cōmentariis quū eqtes inqt ex italia cū aspernate ad Cæsarē ueniissent. ¶Lapsu: graui casu. ¶Debilitatus: & ad aīum referri pōt & ad corpus. ¶Torquati ferre cognomē: uetustū tñ inter ro. nō recēs ut alio ē loco demonstratū: Ouidius in fastis Liuius & gellius id testant. ¶Inuidiose: tam grauiter ut ex ea re augusto inuidia fieret. ¶Asinio pollione: de eo fabius pluribus locis & Ver. in bucc. Pollio & ipse facit noua carmina. ¶Crus effregerāt: sic elegater a maioribus usurpatū: potius q̄ sibi fregerat: siquidem fregi pedem dixerunt fregi brachium. ¶Ex equiti.

bus ex honesto ordine ad gladiaturam & histrionicam admisit non sine ro. nominis ignominia. ¶ Interdiceretur: quo minus ut antea admitterentur. ¶ Lucium: quidam lycium habent: sed non procedit nam romanum hunc intelligas oportet: quum sit sensus augustum post decretū illud patrum abstinnisse a quoq; ro. sanguinis in arenā producendo aut in spectaculū. pterq; adolescentulo uno qui enormis fuit paruitatis. ¶ Ostenderet: in conspectū daret. ¶ Bipedali: statura. s. ¶ Librarum septemdecim: ac p hoc portentose paruitatis. ¶ Muneris: die gladiatorio spectaculo. Iuue. munera nunc edunt.

¶ PHI. ¶ Parthorum obsides. filii nepotesq; phratis parthorū regis obsides augusto dati fuerunt. ¶ Per harenam. s. spectaculi. inde harenarii dicti gladiatores: q in harena depugnant. auctor ē Iulius firmicus libro. viii. matheseos harēarios nasci eos: qui caniculam habuerint in horoscopo: Iuuenalis. municipalis harenæ perpetui comites. metaphoricos forum harenā appellamus: qa illic sic depugnāt actores causarum ut in harena gladiatores digladiabantur. Seneca hoc ita habitū est scholam quasi ludū esse forum harenā. hinc plinius harenam suam eleganter appellat centumuiros: qñ in iudicio centumuirali certabat frequenter telis oratoriis. ¶ Secundo subsellio. subsellium dici Varro ait sedile: qđ non plane sit sella: sicut subsipere qđ non plane sapit. ista. n. pticula sub ut aiūt grammatici significat temperamentum: subsellium uero dixere in quo duo sederent. ¶ Superse. tanquā in honoratiore loco ¶ Citra dies. heæ pticulæ citra intra ultra ut inquit eleganter gellius: sunt quasi cōterminæ iunctis inter se finibus coherētes: & apud ueteres singularibus syllabis appellabant. i cis. uls. dicebaturq; cis tyberim & uls tyberim. mox dici ceprū est citra tyberim & ultra tyberim & intra cal. citra cal. quod est añ diem calendarū. Itidem citra dies spectaculorum significat ante dies dicatos ex more spectaculis: & quando non erat tēpus spectaculorum ed' dorū. supra docuimus ēt accipi pro sine: ut citra musicem sine musica. citra fastidiū: & illud senece. ede citra cruditatē bibe citra ebrietatem. ¶ Rhinocerotem. rhinoceros animal est unicū habens in nare cornu. hic genitus ē hostis elephanto: cornu ad saxa limato præparat se pugnæ in dimicatione aluū maxime petit: quā sit eē moliorem. lōgitudo ei par: crura multo breuiora sunt: color buxeus. rhinocerota primum ludis Pompeii magni uisum esse plinius solinusq; notificant. olim Romæ Philippus Imperator exhibuit ludis secularibus inter cæteras feras unum rhinocerotem: cum millesimum annum urbis Romæ celebraret: falluntur q existimant monocerotem & rhinocerotem: esse eundem: docet apertissime plinius in. viii. quid distet alter ab altero. ¶ Apud septa. De septis copiose: iā dictum est. ¶ Tigrim. idem philipphus auctore Iulio capitolino decem tigres Romæ exhibuit in ludis est āt tigris animal uelocitatis tremēdæ & maxime cognitæ dum capiť de tigride plinius solinus Albertus magnus & Ambrosius libro sexto exameri luculentissime scripserūt. tigrim medi appellant sagittā. Vnde celeritate tigris fluuius nomen accepit. De hac tigri ab augusto publicata hæc plinius in. viii. diuus augustus quinto tuberone quinto fabio consulibus. iiii. nonas maii theatri marcelli dedicatione tigrim primus oīum ostendit in cauea māsuefactam. ¶ Pro comitio. quid sit comitiū declaranimus in Iulio Cæsare. comitiū fuisse tectū quo tpe Annibal uenit in italiā memoriæ ꝓditum est. hæc aūt particula pro mō ante modo in significat sicuti ꝓ rostris, p muris: de cuius pticule uarietate luculentū caput est apud gellium lib. x. noctium atticarū: & a nobis añ dictum est. miror tranqllum omisisse: quadringentas uiginti pantheras Romæ ab eodem fuisse monstratas ¶ Votiuis. quos uouerat augustus Cicero in secunda uerrinarū ludos notiuos appellat: quos ut inqt asonius pompeiuus uouerat: si sertorium supasset. liuius in. xxxiiii. ner sacr ludiq; uotiui: quos uouerat Seruius sulpitius galba consul facti. ¶ Thensas. sacra uehicula: quæ in circensi pompa deferebantur. de thensis supius copiose scripsimus. ¶ Angnem. l. cubitorū. megasthenes scribit in india serpentes in tātā magnitudinem adolescere: ut solidos auriant tauros ceruosq;. Angues auctore plinio uenenati non sūt nisi p mēsem luna instigati. ineſſe anguibus remedia multa creduntur & ideo esculapio dicantur. cubitum uero cōstare ex sex palmis digitisq;. xxiiii. testis est uitruuius in tertio sexquipes hoc est pes unus cū dimidio facit cubitum. pes est sexta pars altitudinis in corpore nostro: cubitus quarta. est præterea cubitus regius: q maior est communi cubito tribus digitis sicuti refert herodotus in primo est. & cubitus geometricus: q tantum ualet quantum sex nostra cubita: ut origenes augustinusq; prodiderunt. ¶ Lectica cubans. Iacens alias egrotans. oratius transtiberim longe cubat is ꝓpe Cæsaris hortos. hinc iocus ille plautinus in casina est ei quidam seruus qui in morbo cubat: immo hercle uero in lecto ne quid mentiar.

¶ M. AN. ¶ Per arenam: imam theatri partem ut magis conspicui essent. ¶ Subsellio secuudo: secundo ab eo unde ipse spectabat aut quod magis placet secundo qnia primus senatorio ordini uacaret. ¶ Citra spectaculorum dies: legitimo spectaculorum tempore non expectato. ¶ Rhinoceros: pompeii ut Plinius scribit munificentia primum romæ est conspectus: est illi in nare cornu: alter hic genitus hostis elephanto coloris buxei crura elephantinis breuiora par longitudo color buxeus. ¶ Apud septa: in campo. ¶ Tigri in scæna: hircani & indi ferunt id animal de cuius uelocitate & tremenda sæuitia idem auctor plura: Sed

die parthorū obsides tūc primū missos p harenā mediam ad spectaculū iduxit: supq; se subsellio secūdo collocauit. Solebat etiā citra spectaculorū dies si quādo quid inusitatum dignūq; cognitu aduectū esset: id extra ordinem quolibet loco publicare: ut rhinocerotem apud septa tygrim in scæna: anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Accidit uotiuis circēsibus ut correptus ualitudine lectica cubās thēsas

Harenarii

Forū harena causidicorum

Subselliū

Cis citra

Vls ultra

Rhinocerot

Tigris

Pro

Votiui, ludi

Magnitudo cubiti

pes

Cubit' geometricus

Cubare

tum maxime truculẽtũ quũ catuli ei adimũt. Iuue. tũc orba tigride peior: papinius citius me tigris ab actis fœtibus orbatiq; uelint audire leones. ¶ Pro comitio: in comitio loco inter palatiũ & capitolium celebri: a coeũdo dicto qd eo ut plutarcho placet ro. & sabini ad sanciendã inter se pacẽ coiuerint. ¶ Votiuis: quos ipse: ut supra oñd t: uouerat Ioui optimo si rei publicæ status post cladem in germania acceptam melior factus eẽt: nã circenses & magni ludi iidẽ erant. ¶ Circẽsibus ludis: nõ quia in circo tantũ fierẽt dictis nã clau dius in uaticano sæpius circenses edidit sed ab eo q̃ hinc ensibus disp̃ositis inde ipa flumini s abiecta: ue lut clauso quodã ut seruius scribit loco cõmitterentur: q̃q̃ eodem auctore ab agitatorũ circũactu quidam dictos existimarint. ¶ Thensam: uehiculum in quo sacra circensi pompa deferebantur.

deduceret rursus cõmissione ludorũ quibus theatrũ Marcelli dedicabat euenit: ut laxatis sellæ curulis cõpagibus caderet supinus. Nepotũ quoq; suorũ munere: quũ consternatũ ruinæ metu populum. retinere & confirmare nullo modo posset: trãsiit e loco suo: atq; i ea parte cõsedit: quæ suspecta maxime erat. Spectãdi cõfusissimũ atq; solutissimũ morẽ correxit: ordinauitq; motu iniuriã senatoris: quẽ puteolis p celeberrimos ludos cõsessu frequẽti nemo receperat.

## De ordine subselliorũ in spectaculis.

Acto igit' decreto patrũ: ut quotiẽs qd spectãdi usq; in promiscuo oẽs spectarẽt loca senatorum secreuit separauitq; a locis plebeorum. pp quod facinus maximo odio plebeii scipionẽ insectati sunt. auctor ẽ liuius ad quingẽtesimum octauum annum ab origine urbis in promiscuum spectatum eẽ: in ludis quos atilius serranus & scribonius libo ediles fecerunt: senatus primum a populo secretus spectauit. tunc sermones indignantiũ exorti sunt. quid repẽte factum cur immisceri sibi in cauea patres plebem nolint: cur duces pauperẽ consessorem fastidiret. africanum: q̃ auctor eius rei fuisset penituisse ferunt: tanquam oĩa discrimina talia quibus ordines discernẽtur: & cõcordiam minuant & libertatẽ. ¶ Puteolis. puteoli olim colonia dicearchia: dicti a iustitia. propterea quod ea ciuitas quondam iustissime regebat': græci δίκαιον iustitiã uocant: & ἀρχὴν principatũ puteolos uero dictos putant ab aquæ calide putore. quidã a multitudine uputeorum. super quo Marcus Varro sic scribit in primo latinæ linguæ. A puteis oppidum puteoli. q̃ sint circa eum locũ aquæ frigidæ & calidæ multæ: nisi a putore potius: q̃ putidus sit locus odoribus sæpe ex sulphure & alumine. puticuli ãt sepulchra sunt uetustissimi generis dicti a puteis: q̃ ibi in puteis obruebantur cadauera: uel ab eo q̃ in his corpora putescerẽt. Romæ ultra exq; lias fuit locus publicus dictus puticuli qm̃ illic erat commune sepulchrum miseræ plebi. ut oñdit oratius i sermonibus. ¶ Nemo receperat. olim idẽ euenerat seni atheniensi: qui in panatheneis spectaculis a nullo sessum recipiebat': tandem a lacedemoniis: qui seniores imprimis uenerabantur receptus est cũ maximo plausu populari. tunc quendam lacona dixisse ferũt. p deos atheni nses sciunt q̃ honesta sunt. nõ aũt faciũt similiter i olimpiis ludis qdam olim senex ubi sederet nõ habebat: ad multos uero profectus consessorem explodebatur ab oĩbus. tandẽ cũ ad lacedemonios ueniisset pueri oẽs laconici assurrexere uiriq; cõplu culi loco cesse. unt seni: q cæteris græcis id facinus plausu & admiratiõe efferentibus: mouẽs caput & barbã lachrymabundus inquit heu me miserũ: ut græci oẽs nouerunt q̃ honesta sunt: sed his soli utunt lacedemonii. Quoniã incidit mẽtio panatheorum obiter annotandũ uidetur. cur ab isocrate dicat Cicero conscriptũ eẽ librum cui titulus eẽt panathenaicus: panathenea sunt ludi gymnici i honorẽ mineruæ athenis celebrati primus theseus auctore plutarcho instituit panathenea quod ẽ mineruæ festum communisq; celebritas unde & nomẽ. Nam græci πανάθηναια. uocant: quã nostri mineruam nuncupauerũt. De hac festiuitate sic ait eusebius chronographus Agon gymnicus: quem panatheon uocant athenis actus. scribit thucydides in sexto hipparchũ fuisse occisum ab harmedio & aristogitone tyrannicidis: Dum põpa magnorum panatheneorũ ordinatur ab hippia. panatheneorum mentio fit a platone in pmenide: ab aristophane in nepheles ab aliisq; luculẽtis scriptoribus: Igitur isocrates ex cuius scola tanquã ex equo troiãno innumeri principes. p dierunt. librum condidit in quo explicabant' panathenea festiuitat. sq; atheniẽsium: unde inscriptio panathenaci. est præterea panathenaicon unguenti genus peculiare atheniẽsium: quod ut inqt plinius in. xiii. athenæ pseueranter obtinuere.

Secreta in spectaculis loca

Elegans exemplũ

Panathenea quæ

Panathenaicon unguentum

¶ M. NA. ¶ Deduceret: religiose sequeretur. ¶ Curulis sella: ro. magistratuum insigne: ab eo ut quidam tradunt q̃ curru locata ueheretur: Plutarchus a pedum curuatione dictam existimauit. ¶ Nepotum. Caii & Lucii. ¶ Ruinæ: quam theatrum minabatur. ¶ Confirmare: a metu & consternatione euocare. ¶ Ea p te: theatri. ¶ Confusissimum: ordinibus sexu & ætate indiscretis. ¶ Puteolis. Dicharchea olim puteoli dicti: Plinius est auctor: papinius celsa dicharchei speculatrix uilla. fundi: puteoli inde dicti a puteorum frequentia: uel a putore ut Varro & strabo tribunt: littorale id campaniæ oppidum. ¶ Celeberrimos: frequẽtissimo hominum cõcuentu æditos. ¶ Nemo receperat: consessum receperat quo nomine athenienses a lacedemonum legatis increpiti dicuntur: qui quũ quendam grandem natu uirum a nullo in publico spe-

ctaculo admissum ad se recepissent: essetq; ob id illis ex tota cauea applausum uos eorum unus iquit athe nienses quid sit recte facere didicistis. sed præstare minime.

¶PHI. ¶Subselliorum ordo. dictum est supra subsellia esse se dilia iudicialia minorumq; ma gistratuum. hic uero ordo sub sellioꝝ accipitur p cuneo thea trali hoc est ordine. quo i specta culis spectatores ludos spectare consueuerũt. existimat Marcus Varro subsellium dici: quod nõ plane erat sella sicut subsipere quod nõ plane sapit. hæc enim particula sub ut grammatici tra dunt significat temperamẽtum. ¶ n orchestra. quo in loco sena torum sũt sedibus loca designa ta. ¶Quosdam: legatos. ¶Militem. milites. singularis numerus pro pluratiuo: quæ locutio frequens est apd poetas & historicos. ¶Secreuit: sepauit uoluit. n. ut ĩ spectaculis milites sederẽt separati a popularibus ¶Maritis e plebe. refert gellius in secundo noctium atticarum antelatos esse quibusdam in rebus eos: qui uxores quiq; liberos haberent senioribus neq; liberos neq; uxores habentibus. capite. vii. legis iuliæ con tinebatur ut priori ex consulibus fasces sumendi potestas fieret: qui maritus: aut qui in numero esset mari torum. ¶Prætextatis. pueris ingenuis: quibus ex instituto uetusto ut toga prætexta uterentur indultum fuit. super qua re superius satis ac super. ¶Cuneum. cunei sunt ordines graduum theatralium: in quibus sedent spectatores: quorum meminit uitruuius in. v. de architectura his uerbis. cunei spectaculorũ in thea tro ita diuidantur ut anguli trigonorum qui currunt circa curuaturam circinationis dirrigant ascẽsus: sca lasq; inter cuneos ad primam præcinctionem. Inde theatrum eleganti epitheto cuneatum dicitur a uirgi lio: illo nersu cuneati hinc leta theatri seditio. De cuneis theatralibus loquitur Martialis. æra sed a cũeis, ul teriora petis: & Iuuenalis. cuneis an habent spectacula totis quod securus ames: in alio significatu cuneus est ordo militaris: de quo uirgilius. disiecti cunei desolatiq; manipli. cunei formam ita scribit Vegetius li bro tertio rei militaris. cuneus dicit multitudo militum: quæ primo angustior deinde latior procedit & ad uersariorum ordines prorumpit: milites caput porcinum nominant. uegetio astipulatur amianus sic scri bens libro. xvii. desinente in angustum fronte quem habitũ caput porci simplicitas militaris appellat trans latum est autem id uocabulum ab ea re: cuius imaginem representat. ut docet gellius in. ix. est enim cune us instrumentum quod scindendis lignis est peculiariter accomodatum: de quo ait poeta. cuneis scinde bant scisile lignum a cuneo fit uerbum: cuneatur: quo utitur plinius cum ait in tertio. q hispania cuneatur angustiis. inde aduerbium quoque cuneatim deriuatur. amianus. imperator cuneatim stipatus: a liuio ele ganter forma scuti cuneatior appellatur. cuius summum latius: immum strictius erat. per translationem uenuste dictum est a Cypriano. stipatus clientum cuneis: & apuleio non inscite excuneati dicti: quibus se dendi locus non fuit in cuneis confertis. a plinio conchæ discuneatæ nominantur quasi immisso cuneo a pertæ ac patentes: sicut ligna diducta fiunt & hiantia adactis cuneis. ¶Pedagogis. scribit iurisconsultus pe dagogos nomine comitum contineri: & auctor est donatus: quem latini magistrum hunc græci pedago gum appellant. ¶Pullatorum. eorum qui essent atrati: ita enim appellantur: qui pullas uestes hoc est ni gras induunt. spectaculis autem albati interesse solebant: inde iocus ille est epigrammatici poetæ. albis spe ctat horatius lacernis. quidam codices habent bullatorum: & tunc ad pueros ingẽuos qui bulla aurea ute bantur erit referendum. ¶Cauea: cauea theatralis est consessus ubi populus spectat: plautus in amphi. ut conquisitores singuli in subsellia erant per totam caueam spectatoribus. Cyprianus in epistola ad donatũ. spectabant inquit filios suos parentes frater in cauea & soror præsto est. maro. in. viii. cõsessu caueæ magnis circensibus actis. ¶Promiscue. indifferenter nullo discrimine. ¶Nisi a supiori loco. causa honestatis no uit augustus ut fœminæ gladiatoria certamia spectare possent: nisi ex loco superiore: qui remotior erat ab arena: in qua gladia tores digladiabantur. scire autem debes q munera gladiatoria in foro dabantur in ita lia sicuti docet uitruuius libro quinto de architectura.

¶M. AN. ¶Vacaret: a nullo occupatus pateret. ¶In orchestra: orchestra ut Vitruuius ait: loca erant sena torum designata: Festus locũ in scæna esse tradidit: sed locus erat eminentior: & ad spectandũ constructus. ¶Libertini gñis: ad ĩgenuæ fortũæ dam. ¶Secreuit: diuisit. ¶Maritis: e plæbe plæbeis uxorẽ hñtib⁹: nã equitibus & patribus sua utriusq; discreta erãt loca. ¶Prætextatis: pueris prætextã adhuc habẽtibus: præ texta quia purpura prætexeretur dicta: olim regũ summorumq; magistratuum insigne: mox & pueris cõ cessum Tarquinius priscus filium quia Sabino bello strenue in hostem pugnasset: prætexta & bulla insi gniuit: Macrobius: Dionysius: & Plin. sunt auctores. ¶Cuneum: sunt qui cuneũ p multitudine accipiant: q nullo ordine spectaret. Vitruuius uero locũ esse demõstrat: cũ nõ minus semipede dicat extare oportere. Verg. Hunc plausũ hi antẽ p cuneos. Iuue. Cuneis an hñt spectacula totis: quod securus ames. ¶Pedago gis: puerorꝝ magistris: siue custodibus ἀπὸ τοῦ ἀγειν καὶ παιδοτρ. i. a puero ducẽdo. ¶Ne quis pulla-

Sub

Cuneus quid

Caput por ci

Excuneati

Pedagogᵘ

Albati in spectaculis

Cauea

tog:quia in togis quæ plurimũ erãt albæ:spectare moris fuit:ut supra ostendimus. ¶Cauea: populi cõsessu:ut Seruio placet:siue locus unde populus spectat. Verg. Raptas sine more sabinas:cõsessu caueæ. Pli. de scauri theatro cauea ipsa cœpit hoium octoginta millia: Cassiodorus:cauea illa saxis pendentibus absidatis ita iuncturis. ¶Promiscue:a maris & fœminis promiscue sedentibus. ¶Ex supiore loco: ex remotissima theatri parte:maximeq; ab arena remota. ¶Solis:fœminarũ. ¶Virginibus uectigalibus: quæ lex erãt numero de earũ captura & ministerio: Gel. abunde multa.

tim: & contra prætoris tribunal dedit. Athleatrum uero spectaculo muliebrem sexũ omnem adeo summouit: ut pontificabilibus ludis pugillum par postulatum distulerit i sequẽtis diei matutinum tempus: edixeritq; mulieres ante horam quintam uenire in theatrum non placere.

De locis unde ipse spectacula cernebat & tẽpore.

Pse circẽses ex amicoꝝ fere: libertorũq; cœnaculis

¶PHI. ¶Cõtra ptoris. ex opposito & e regiõe prætoris: q pest ludis. ¶Athletaꝝ: spectaculũ de athletis satis multa supi⁹ explicata sũt. Augustus iõ noluit fœias itereſſe ſpectaculo athletaꝝ. qñ nudi exercẽt corpa pmi lacedemõii auctore thucydide corpora certatim nudauerũt, p palam se exuẽtes oleoq; unxerũt. cũ olim i olympiaco certamine athletæ subligacula circũ uerenda hñtes depugnarẽt refert augustinus i. xiiii. iuuenes q nudi exercebant i cãpo pudẽda opire solitos esse. uñ q ita succincti sũt cãpestratos uulgus appellat. Dionysius i septio tradit athletas uelari solitos circa pudibũda: cũ cætera nudarẽt: q cõsuetudo Ro. diu seruata ẽ. cũ ap̃ græcos esset dissoluta qppe apud illos nudari tota corpa cepunt: nudusq; i olympiis cucurrit acãthus lacedemõii. athletaꝝ exercitatores & palestricis semp obseqis deputati nascent hñtes horoscopũ i. xviii. parte germinoꝝ ut tradit Iulius firmicus i. viii. matheseos. galen⁹ iterpres hippocratis doctissim⁹ ait athletas. quoꝝ uita & ars sagina ẽ: nec posse diu uiuere nec sanos eẽ: aiasq; eoꝝ nimio sãguine & adipib⁹ quasi luto inuolutas nihil tenue nihil celeste meditari: sed solã uẽtris igluuiẽ cogitare. Idẽ mẽorat hieronymus i libro cõtra iouinianũ: & i decretis canonicis di. ultima de cõsecratiõe repetitum est. athletæ antiquitus sicis siccis pascebantur: propterea q; corpus & uires adiuuant. pythagoras exercitator primum ad carnes eos transtulit: ut auctor est plinius in. xxiii. qui in. xi. athletas cibos ambulatiõe potius debere perficere: q̃ somno concoquere. panis athletarum ut inquit galenus ñ debet eẽ nimis coct⁹. scribit. Cor. celsus i prio athleticos cibos nobis esse supuacuos. ¶Põtificalibus ludis. quos ipse põtifex, p põtificatu suscepto exhibuit. ¶Pugilũ. par pugiles certatores sunt a pugnãdo dicti ut ait Varro. quoꝝ certamẽ pugilatus appellat. Oui. polucẽ pugiles castora placet eques. inde aduerbiũ est pugilice sicut ab athela athletice: quod significat firmiter & ualenter. plautus in epidico: quid herilis noster filius ualet? pugilice atq; athletice græci πυϱτικῶς uocant pugiles: qua dictione & nostri utũtur. Lampridius in heliogabalo. gladiatores ante conuiuium pugnantes sibi & pictas frequenter exibuit. iulius firmicus in. viii. matheseos ait. lepus in geminorum parte. vii. oritur. hoc sidere nati leuitate corporis aues superare uidebuntur. hunc locum si luna cum marte respexerit pictas macherarios faciet: ubi macherarios intelligi uult cum macheris hoc est gladiis depugnantes. a pycta ideſt pugile pyctale certamen dictum. Seruius pyctale certamen appellat pugnam ceſtuum: qua apud Virgilium dares & entell⁹ inter se contendunt. hinc columella gallinaceum in certaminibus gallorum pugnacem elegantissima trãslatione pyctẽ uocat: cuius uerba subscripsi ex libro. ix. agricolationis. Non rixosarum auium lanistæ: cuius plerunq; totum patrimonium pignus aleæ uictor gallinaceus pyctes abstulit. ubi metaphoricos quoq; atq; decenter lanistam auium dixit eum: qui educat & erudit præparatq; ferocissimum quemq; alitum pugnæ istar gladiatorum pergami antiquitus quot annis edebatur spectaculum gallorum ceu gladiatorum. ¶Ante horam quintam. ideo augustus ita per edictum publicauit: ut prius spectaculum pugilum athletarumq; finiretur: q̃ mulieres in theatrum uenir̃ possent. hora enim. y. diei multum occupat exacto iam tempore matutino. & ita consuluit muliebri pudori & postulato populi fecit satis. ex hoc intelligimus hoc spectaculũ fuisse matutinum: erant enim quædam apud Romanos dicta matutina. quædam meridiana spectacula. hinc meridianæ feræ dicuntur a martiale: quæ in matutino spectaculo exhibebantur hinc meridiani gladiatores a Tertulliano: qui meridiano ludicro digladiantur. Augustinus in. viii. confessionum pomeridianum spectaculum appellat: quod post meridiem edebatur. ¶Cœnaculis: ubi cenabant. cenaculum antiqui uocitabant. sed postq̃ in superiori parte cenitare ceperunt: superioris domus uniuersa cenacula dicta sunt. auctor Marcus Varro. cui astipulatur festus. scribens cœnaculum dici ad quæ scalis ascenditur: ea autem cœnacula inquilinis locare solebant: hinc illud dictum est: rarus uenit in cœnacula miles. quo uersu significat satyricus poeta ad inquilinos & pauperes: q̃ui in cœnaculis conductis habitare consueuerũt rarenter mitti a principibus iugulatores. apud iurisconsultos scriptum est de his qui cenacularium exercent: ubi cenacularium exercere nihil aliud est. q̃ cenacula locare inquilinis: & eam exercere negociationẽ titulo de his q deiecerũt: si qs cenacularia exercens modicũ sibi hospitiũ retiuerit residuũ locauerit plurib⁹. ¶M. AN. Athletaꝝ spectaculo: quia nudi fere certabant: q̃q̃ campestria hñtes ab eo sexu spectari noluit. ¶Pontificalibus: quos pro pontificatu maximo post lepidi mortem recepto edidit. ¶Pugilum: athletaꝝ ¶Par: duo. n. in pugnã cõmittebant sunt q pugiles, p his solũ accipiãt q pugnis & ceſtu pugnabant: ut pollux: Homerus: Κασσόρα Σίππο δάμον καὶ πύξαγαθὸν Πολυδεύκεα: Castorem equorum domito-

¶Cãpestri q

Cibus athletarum

pugiles

pyctes

Machera-ri

pyctale certamen

Lanista auium

Cenacula

rem & pollucē bonū pugnis. ¶Postulatū:par.s.gladiatoꝝ:ut in arenā introduceret. ¶Distulerit:ptraxerit. ¶Edixerit:edicto denunciarit. Ante horam quintam:diei intellige:ne pugillum spectaculo interessent ¶Cœnaculis:eminentioribus ædium partibus.

¶PHl. ¶E puluinari.e loco religioso. Nā puluinaria ut supra dictum est.sunt lectuli qui sterni in templis consueuerunt: & abusiue puluinaria pro templis ponim' ut docet seruius. ¶Suā uicem fungerentur. sensus est nolebat augustus: tanq̄ agonitheta hoc est p̄fectus præsesque ludorum præsidere spectaculis: sed ut perinde ac priuatus spectator ocioſe spectaret:uicem suam præsidendi mandabat aliis: eosq̄:qui hoc loco fungerentur commendabat populo fūgi uicem & officium ī accusatiuo dicimus & id supra priscoꝝ auctoritatibus confirmatum. ¶Inter spectandum epistolis uacaret. quotiens aliqua re uehemēter gaudemus ut inqt Aristoteles in.x.ethicoꝝ non fere aliud agemus.aut alia faciemus cum leuiter delectamur:ueluti illi:qui in theatro comedunt tunc maxime hoc faciunt cum inepti sunt pugiles. Igitur Cæsar dictator uulgo reprensus fuerat qui inter spectandum uacaret hoc est operam daret epistolis tanq̄ popularibus spectaculis paꝝ oblectaret. ¶Libellis.in quibus petiões supplicū continentur. ¶Ingenue.simpliciter & aperte.plinius est īgenui pudoris fateri p quos profeceris. ¶Corolaria.corolarium ut auctor est Marcus Varro lib.i.de lingua la.significat id quod additum est præterq̄ quod debi um:tanq̄ auctariū quoddam. Ita.n.dicebant antiqui: & dixit plautus id quod supra mensuram nel pondus iustum adiciebatur.uocabulum corolarii est a corolis:quod eæ cum placuerant actores in scena dari solitæ sint unde & corolaria dicuntur ipsæ coronæ plinius li.xxi. sic scribit paulatim & romæ subrepsit appellatio corolis inter initia. propter gracilitatem nominatis mox & corolariis.postq̄ e lamina erea tenui inaurata aut in argentata dabantur.sensus est tranquilli augustum etiam in alienis spectaculis dedisse grandia & crebra corolaria scenicis & histrionibus.i.ea munera:quæ ultra legitima præmia illis dono dari solebant:de quibus Cicero in frumentaria.noli hos colligere:qui nummulis corrogatis de nepotū bonis ac d scenicoꝝ corolariis decumā emerūt. Idem de uno igitur erat aliqd resecandum ut esset.unde apronio ad illos fructus aratiorum hoc corolarium nummoꝝ adderetur. hæc ät cum ptii haud magni forent factum est.ut corolarium pro re leuiori & ut ita dicam supernumeraria accipiatur plinius in.ix.at illa corolarium id esse.apuleius symbolicos corolarium locauit posticum concubitum cum ait mihi iam fatigato de propria liberalitate photis puerile obtulit corolarium. ¶Muneribus. spectaculis gladiatoriis. ¶Græco certamini.græca certamina celebratissima hæc fuerunt olympia phthia isthmia nemea in quibus græci magnos honores constituerunt uictoribus athletis auctor uictruuius in ix.sensus est augustum honorasse pro meritis etiam certantes athletas in certaminibus græcoꝝ.qd ät augustus non solum romæ sed etiam in græcia ludos spectauerit:hinc colligimus:qubd omnes pene prouincias ipse perlustrauit:in qua perlustratione potuit sicut flaminius.Rs.sicut nero interesse certaminibus græcorum: nec mihi uidetur hoc referendum esse ad ludos qui romæ fiebant ritu moreque græcanico autumant.n.quidam certamen græcum dici a Suetonio id:quod Romæ fiebat more græcoꝝ:in quo corpora nudabant:cum palestræ usus apud atheniēses primū repetrus fuisse memoretur:& græca res sit nihil uelare.superior sententia magis placet. ¶Legitimos.pugiles legitimi & ordinarii intelliguntur:hi quoꝝ nomina in ordine & ut ita dicam in albo pugilum perscripta sunt. ¶Committere. ad manus. & dici solet certamenq̄ deducere.in hanc sniam est illud epigrāmaticum:cum iuuenale meo quæ me cōmittere tētas. & Lucanus ait exiguum dominos cōmisit asylum.in lib.quoq̄.ii.machabeorum commitere,p confligere:atq̄ certare accipitur.primo solis ortu utriq̄ commiserunt:& post paulo. Rex commisit cum iuda & superatus est.

¶M.AN:¶Interdum e puluinari:ad quem locum ut Festus docet circensibus ludis deferebantur sacra. ¶Coniuge:Liuia. ¶Commendatis:studio & fidei creditis. ¶Corollaria:a corollis e lamina ærea inaurata:aut argentata:ut plinius scribit. Varro corollarium quod uocabulum fictum a corollis: q̄ hæ cum placuerant actores in scæna dari solitæ:significat itaq̄ corollarium quicquid additur præter illud quod est debitum: nam præter promissas in ludis coronas: quum auctores maxime placuissent: aliæ quoque his dari consueuerunt: Augustus in alienis ludis:& muneribus: & grandia: & crebra præter proposita munera de suo sæpe obtulit: quæ corollaria Tranquillus uocat. Plinius. Cleo-

Agōitheta

corollariū Auctariū

Græca certamina

Cōmittere

patra id corolariũ esse dixit:quasi dicat supra cœnæ taxationem:quã se sponsione interposita sumptuosissimam Antonio paraturam promiserat. ¶Alienis muneribus:gladiatoriis spectaculis alieno non suo noie editis. ¶Grandia:corollaria siue munera. ¶Offerebat:proponebat. ¶Græco certamini:gymnico: nudare.n.corpora in certaminibus græcoꝝ antiquissimum est:q̃q̃ succincti ob pudorem heroicis temporibus certarent:ut homerus testatur:unde totum corpus in stadio:ut Diony.ait:Hacanthus lacedemonius prius nudauit.Thucidides quoq; de eisdem Lacedemõiis:ἐγύμνωσε ὁπόσ ἀν τὲ πρῶ τοὶ καὶ ἐσ τὸ φάνερὸν ἀπὸ λύν τὲσ. ¶Legitimos:arte & lege quadam certantes aut legitime instituitos. ¶Ordinarios:ex præscripto ordine admissos. ¶Commitere:conferte.

cateruarios oppidanos inter angustias uicorũ pugnantes temere:ac sine arte.Vniuersum deniq; genus operas aliquas publico spectaculo præbentium etiã cura sua dignatus est. Athlætis & conseruauit priuilegia & ampliauit:gladiatores sine missione edi prohibuit.Coercionẽ in histriones magistratibus in omni tempore & longo lege uetere pmissã ademit:præter q̃ ludos & scænã:nec tamẽ eo'mius aut xysticoꝝ certatões:aut gladiatoꝝ pugnas seuerissime sp exegit.Nã histrionũ licẽtiã adeo cõpescuit:ut,Stephanionẽ togatariũ:cũ i puerilẽ habitũ circũ tõsã matronã ministrasse cõperat:p trina theatra uirgis cæsum relegauerit.Hilam pantomimum

¶PHI.¶Cateruarios.caterua tim conglobatos: non seruato in cõflictu ordine formulaq; legitima.¶Sine arte.qua palestricus ille magister pugilẽ instruit Nam ut inqt quintilianus q docẽdum pancraciastẽ suscepit pugno ferire uel calce docebit oẽs q; ictus q sunt eius certaminis demõstrabit.¶Dignatus ẽ.dignum indicauit cui curã impẽderet & dignatiõe ꝓsequutus ẽ apud Virgiliũ dignatus pro digno habitus accipit illo uersu. cõiugio Anchisa ueneris dignate superbo.¶Conseruauit priuilegia.athletas in sacris græcorum certamininibus uictores maximis honoribus prisci decorauerũt:de quibus latius dicetur in nerone. ¶Sine missione.sensus est noluit Augustus ut gladiatores exhiberent ad gladiaturã exercendam nisi uictoribus missio ꝓ præmio proposita foret:qua impetrata uirga donabantur quæ dicitur rudis:de hac missione gladiatoria ait mar.Nuper cum myrino peteretur missio leso. ¶Edi.exhiberi uerbum est accomodatum spectaculis:Iuuenalis:munera nunc edunt:& supra dictũ est edidit spectacula uarii generis. Vnde editores dicti exhibitores ludoꝝ. ¶Coertionẽ in histriones.magistratus qui habebãt ius cohercendi histriones.erant proprie prætores & ediles.Namq; ad hos duos magistratus in primis pertiebat officium ludos faciendi:qbus Augustus ademit eam:quã diu habuerant facultatẽ:cohercendi histriones. uoluit.n.ut i solis ludis scenicis histriões coercere posset.De cætero nullã haberent cohercionẽ.iuriscõsulti digestis de penis iter genera penaꝝ enumerãt corporis coertionẽ. ¶Xysticoꝝ saltatiões:xystici dñr Athletæ a xysto porticu:in qua p hiberna tpa exercebantur.in explicatõe xysticoꝝ nõ ero ꝓlixior cũ non pauca de xysto & xysticis pscripserim in lib.annotationũ:ubi hic quoq; locus enarratur. ¶Exegit.tanq̃ exactor ueluti debitũ repetiit ut ad pfectum atq; præscriptũ absoluerent pugnas. ¶Stephanionẽ togatariũ.nomen est histrionis q togatarius ideo appellatur:uel qa primus togatus saltauit fabulas ut indicat plinius his uerbis min° miror stephanionẽ: qui primus togatus saltare instituit utriſq; secularibus ludis saltasse: uel quia fabulas togatas actitabat.togatæ aũt fabulæ dñr ut ait diomedes:quæ scriptæ sunt secundũ ritus & habitus togatoꝝ ideſt Romanoꝝ:sicut græcas fabulas ab habitu æque paliatas noiari auctor est.Marcus Varro. togatis scribendis excelluit aphranius poeta togataꝝ meminit oratius in arte poetica.uel qui ꝓtextas uel qui docere togatas:quaꝝ scenici actores uocari possunt togatarii. ¶In puerilẽ habitũ.olim ipsicrathea uxor mithridatis sequuta est maritũ fugientẽ tonsis in habitũ uirilẽ capillis. ¶Per trina theatra.strabo li.v.geogra.meminit trium theatroꝝ simul & amphitheatri:quæ magnificentissima Romæ uisebant.Ouidius quoq; sic ait in tertio de arte amandi in hãc sniam Visite cõspicuis terna theatra locis.Augustus uoluit uirgis cedi p trina theatra histrionẽ ut uulgatior fieret eius infãia & insignior cõtumelia:propterea q; matronam p contiliabula histrionica circunduxerat pinde ac ministraꝝ.cum circuntonsis capillis puerꝝ representaret. ¶Relegauerit.calistratus iurisconsultus sic ait ceteræ penæ ad extimationẽ & si non ad capitis piculũ pertinent ueluti relegatio ad tempus.uel in perpetuum uel in insulam.titulus est de relegatis ubi ita scriptum legimus.relegatoꝝ duo genera sunt:sunt quidam qui in insulam relegantur.& sunt qui simpliciter ut prouinciis eis interdicatur.Ouidius .relegati q̃ exulis nomen honestius & penam existimat mitiorem:cum de se ait.Quippe relegatus non exul dicor in illo. ¶Hylam pantomimum.hylas histrio discipulus fuit piladis fauor populi inter piladis & hylæ suffragia diuisus erat.lege macrobium in secundo satur.pantomimos histriones appellamus quasi omnium imitatores.olim bibaculus scriptor egregius ob eximiam imitationem pantomimus uocabatur.si uenus leporem in horoscopo respexerit faciet pantomimos & mimologos.ut inquit maternus in.viii.

Cateruarii

Missió

Coercio

xystici

Togatarii

Togatæ

¶M.AN.¶Cateruarios:cateruatim:quod hodie quoq; in plærisq; Italiæ locis seruatur:inter se certantes ¶Temere:inconsulte:& magis ui q̃ arte. ¶Cura sua:sua indulgentia. ¶Sine missione:nisi conditione ꝓposita:ut si uictor extitisset:liber suiq; iuris esset:alioquin in theatrum produci uetuit. ¶Coercionem:ut cum libuisset ad exhibẽdã operã cohercere possent. ¶Xisticoꝝ:hastili certãtium:erãt.n.xystici athletæ ha-

ſtilibus inter ſe errantes: ξυστὸν .n. græci haſtam appellant: uel xyſtici ab eo quod olim athletæ hiberno tẽpore in porticu exercebantur: quã xyſton appellari Vitruuius demonſtrat: Eſt & xyſtos locus arboribus conſitus. Pli. ad Apollinarem: Xyſtus inquit occiſus in plurimas ſpecies: diſtinctaſq; buxo. ¶ Seueriſſime: ſeueritate inexorabili: ſiquid quiſq; de iquiſſet. ¶ Exegit: pugnæ rationem penſitauit. ¶ Licentiam: licentioſam libidinem & petulantiam. ¶ Togatarium: togatæ fabulæ actorẽ: togatæ ſtatim in principio Saty. Iuue. meminit. ¶ Circũtonſam: capillis uirilem immodum tonſis. ¶ Matronam: fœminam matrimonio locatam: quid matrona ſit: quid materfamilias alio eſt loco demonſtratum. ¶ Trina theatra: Pompeii credo Marcelli: & Cor. Balbi: Strabo: proximus huic alter adiacet campus: & innumerabiles circum circa porticus. horti nemoroſi theatra tria. ¶ Pantomimum: hiſtrionem a multiplici & uaria imitatione dictum ἀπὸ τῶν πάντων μιμεῖσθαι.

¶ PH ¶ Quærẽte ptore. licenti am hiſtriõis culpãte & ita a uerbo q̃ror q̃rente deducto interp̃tabimur. q̃p ſi a q̃ro pria ꝓducta q̃rẽte deduciť: ſignificabit p̃torẽ q̃ſiuiſſe hocẽ q̃ſtiõi exercendæ p̃fuiſſe: prior ſinia magis placet tanq̃ p̃tor qui p̃eſt ludis exhibẽdis cõqueſtus ſit de licẽtia & petulantia hylæ hyſtrionis: & ob id auguſtus eum uerberauerit: ¶ In atrio. tanq̃ in ꝓpatulo: erãt .n. atria ianuis ꝓxima. ¶ Flagellis. flagella a flagito qd̃ ſonare ſignificat dici donatus exiſtiat qm̃ ſine ſoniu crepituq; nõ ſũt μάστιξ græce dicit̃. unde λιὰ μαστιγώσιος difflagellatio noĩatur: qua pueri lacedemonii in ara cedebantur toleranter & citra lamenta ſunt & flagella ſũmitates arboꝝ: de qbus ait maro in georgi. Neue flagella ſũma pete. ¶ Piladem. hicẽ pilades p̃ceptor in hiſtrionica diſciplĩa ipſius hylæ ut iam dictũ eſt: de quo ſic ſcribit ſeneca lib. iii. declamatio num. pilades in comedia: batilus in tragedia excelluerũt. Idem in ultimo quæſtionũ. At quanta cũ laborãt ne pãtomimi nomẽ itercidat: ſtat p ſucceſſores piladis & bathyli dom°. haꝝ artiũ multi diſcipuli & mĩtidoctores. ¶ Exſibilabatur. boni actores fabulaꝝ plauſu excipiuntur: mali uero exibilant̃: hoc eſt ſibillis exagitantur. Cicero in paradoxis. hiſtriõ ſi paulo ſe mouit extra numeꝝ aut ſi uerſus ꝓnunciaťeſt ſyllaba una breuior aut longior exibilatur exploditur. priſci ſifilatores dixere ſibilatores & ſifilare: quod nos dicimus ſibilare: & eſt contumelioſa ſignificatio: ſi qs exploditur a ſifilatoribus. pilades ſifilatorẽ digito qui dicitur index indicauerat: cum non liceret demonſtrare denotareq; ſifilatores: unde ab auguſto eiectus eſt ex Italia. ¶ Duo detriginta. uiginti & octo. uetus. n. dicendi conſuetudo hæc eſt ut duo de uiginti duo de triginta dicantur: tanq̃ duo deſint uiginti: itidem duo deſint triginta: & hanc loquendi conſuetudinem uidentť latini traxiſſe a græcis qui ſic enunciant δύο ἐξὲι κοσι. ¶ Frequentauit. frequẽtioré cultiorem ue fecit & numero coloniaꝝ celebriorem. ¶ Vrbi adequauit. i. eas. xxviii. colonias pene pares fecit urbi romæ attributo iure ſuffragioꝝ & aucta dignatiõe. ¶ Vrbicis. romanis. ¶ Decuriões colõici. Decurio p̃fectus ẽ turmæ eq̃ſtris. a priſcis dictus decurion°: q̃ græce dicit̃ decadarch°. Decurioues dñr in municipiis coloniiſq; q̃ romæ ſenatores Titulus ẽ apud iuriſcõſultos de decuriõibus. ubi ſcriptũ ẽ minores uigitiqnq; annis eligi niſi ex cã non poſſe: econtra maiores annis. lv. ad decurionatus honorẽ inuiti uocari cõſtitutionibus ꝓhibentur Scribit pomponius iuriſconſultus digeſtis de uerboꝝ ſignificatiõe Decuriones dictos ex eo qd̃ in initio cũ coloniæ deducerent̃ decima pars eoꝝ q deducerent̃ conſilii publici gratia conſcribi ſolita ſit. Cicero i oronibus idemtidẽ citat decreta decurionũ. Senſus eſt auguſtũ cũ uellet ſuas colonias dignitate cõdecorare cõmentũ eſſe: ut decuriones in coloniis ſuffragiũ ferrent de magiſtratibus q romæ creabant̃: quæ ad tps dierum comicialium romã mitterẽt: obſignata hoc eſt ſigillis ap̃poſitis clauſa. Non omittẽdum hoc loco uiq; ciuitas romana dabatur qbuſdã ciuitatibus ſine latiõe ſuffragii: qbuſdã cũ latione: quæ res erat honoratior hoc ex liuiana lectione facile eſt itelligere. ait .n. liuius acertanis romanã ciuitatẽ ſine ſuffragio datã. Idẽ alibi formianis fundaniſq; & arpinatibus conceſſum ſcribit uti illis ſuffragii latio eſſet: cum antea ſine ſuffragio ciuitatẽ habuiſſent. & talibus quibus conceſſa erat latio ſuffragii: aſſignabantur tribus romanæ: in quibus ferrent. unde arpinates ferebant in cornelia tribu: fundani in emylia.

¶ M. AN. ¶ Quærẽte: qõnẽ exercẽte. ¶ Piladẽ: & ipſũ pãtomimũ q cũ alii antea canerẽt atq; ſaltarẽt prim° Romæ ſibi choꝝ & fiſtulam p̃cinere inſtituit: Euſebius eſt auctor. ¶ Monſtraſſet digito: ꝓter hiſtriõicam legem digito conſpicuum feciſſet. ¶ Duo de. xxx. ut optimi nauium gubernatores: q̃ nõ ſolũ ea parte q̃ ſedent utilia procurant: ſed conſilio & tempeſtiua prouidẽtia quæcũq; ad ſalutẽ attinent: quaſi ubiq; ſint uno tpe proſpiciũt: ita Auguſtus: q̃q̃ in ornãda ciuitate: uariiſq; ſpectaculis exhilaranda uehementer eſſet occupatus: haud tamen eoꝝ quæ foris eſſent: & Italiæ in primis immemor paſſus eſt: eã in uaſtitate illa & ſoli-

Flagella

quærẽte prætore in atrio domus ſuæ nemine excluſo flagellis uerberauit. Et Piladẽ urbe atq; Italia ſũmouerit: quod ſpectatorẽ a quo exibilabať demõſtraſſet digito conſpicuum q̃ fecíſſet.

## De ordinatione Italiæ facta per eum.

AD hunc modum urbe urbaníſq; rebus adminiſtratis Italiam duo de. xxx. coloniaꝝ numero deductarum refrequẽtauit: operibuſq; ac uectigalibus publicis plurifariam inſtruxit etiam iure ac dignatiõe urbi quodã modo pro ꝑte aliqua adæquauit: excogitato genere ſuffragioꝝ: quæ de magiſtratibus urbicis decuriones colonici

Sifilatores.

Duodeuiginti

Decurio

decadarchus

Ci. dabať cũ latiõe ſuffragii

rudine diutius esse: quam ciuilia bella fecerant: sed octo & .xx. coloniis passim deductis: ut lõge frequentius coleretur effecit. ¶ Vectigalibus. uectigal tã ex publico q̃ priuato capitur. Cicero: ego ex meo tenui uectigali: sunt uectigalia fructus q ex agris rebusq; siue priuati: siue publice locatis pcipiunt. ¶ Instruxit: Italiam ipsam. ¶ De magistratibus urbicis. qui in urbe crearentur: qui Romæ potestatem exercerent. ¶ Decuriones colonici: qui in coloniis essent: qui iidem: ut alio loco diximus: erant q & senatores Romæ. Pedianus: Erat autem allocutus aricinoꝝ decuriones. Cicero: Recita. P. Sexti quid decreuerunt capitæ decuriones: fuerunt qui dicerent decuriones ab eo dictos q decima pars eoꝝ: qui in nouã coloniam mitterent solita esset consilii publici gratia conscribi. Tempanius apud Liuium prios singulaꝝ decuriaꝝ decuriões esse ait. Festus qui denis equitibus præsunt: sed uerissima interprætatio: quæ primo est loco recitata.

in suã quisq; coloniã ferrẽt: & sub die comitioꝝ assignata romã mitterent: ac necubi aut honestorũ deficeret copia: aut multitudinis soboles equestrem militiam petẽtes etiã ex cõmẽdatiõe publica cuiusq; oppidi ordiabat. At q e plæbe regiões sibi reuisẽti filios filiasue approbarẽt: singula nũmorũ milia p singulos diuidebat. De ordiatõe aliarũ prouinciarũ.

PRouincias ualidiores: & quas ãnuis magistratuũ iperiis regi: nec facile: nec tutũ erat: ipse suscepit: cæteras pro consulibus sortito permisit: & tamen nõ nullas commutauit iterdum: atq; ex utroq; genere plæraſq; sæpius adiit: urbium quasdam fœderatas: sed ad exitium licentia præcipites liberrate priuauit. Alias aut ære alieno laborantes leuauit: aut terræmotu subuersas denuo condidit: aut merita erga rempublicam allegantes latinitate uel ciuitate donauit; non est (ut opinor) prouincia excepta dũ

¶ PHI. ¶ Honestoꝝ copia. nõ solum romæ sed ẽt in municipiis & coloniis. ¶ Equestrẽ militiam. hoc referendũ est ad copiã honestoꝝ: est. n. equestris militia dignitas honesta. ¶ Regiones. nõ solum urbis romæ: quæ diuisa erat in regiões quattuor decim: sed aliaꝝ quoq; ciuitatũ. Italia diuisa erat in regiões undecim: ex descriptiõe ipsius augusti. ¶ Filios filiasue. Hoc referendum est ad sobolẽ multitudinis. ¶ Per singulos diuidebat. Viritim & p capita singulorum filioꝝ. erat aũt hæc liberalitas principis incitabulũ ad sobolem ppagandã. obiter enarrandum est: quẽadmodũ apud persas lege cautũ fuit: ut cũ primo psaꝝ rex urbẽ aliquã igreditur mulieres quotquot in urbe sunt singulos aureos singulæ a rege accipiant: cuius legis auctorẽ cyꝝ fuisse constat. Iccirco ochus psaꝝ rex cum esset auaríssimus urbẽ sepius circũuectus. nunq̃ intrare eandẽ uoluit: ne mulieribus debitũ munus ex lege psolueret. At alexander magnus bis eandẽ ciuitatem ingressus totiens quoq; nũmos dari mulieribus iussit: p̃gnantibus duplicẽ mercedem dari præcipiẽs. ¶ Validiores. & ob id indigentes præside potẽtiore p̃sidiis maioribus. ¶ Annuis iperiis. Rectores ꝓuinciaꝝ romanaꝝ fere semp erant annui: ut ꝓconsules & ꝓtores q̃is quibusdã interdum imperium prorogaretur. ¶ Non nullas commutauit. scribit Strabo in calce operis sui augustum totum imperium bifariam diuisisse. nam partem sibi asciuit partem populo dedit ac sibi quidem quæcunq; militum præsidio indigeret. ea est regio barbara iugumq; detractãs: populo autem pacatas regiones concessit. Harum prouinciarum aliæ cæsaris: aliæ populi dicuntur. in suas præfecturas cæsar ipse procuratores partim consulares partim prætorios uiros mittit. In populi prouincias populꝰ imperatores uel consules mittit. Ruffus quoque refert prouinciarum alias fuisse consulares: alias proconsulares: alias præsidiales. Augustum. Mar. antoninus imperator imitatus uidetur: qui teste iulio capitolino prouincias ex proconsularibus consulares aut prætorias pro belli necessitate fecit. ¶ Ex utroq; genere. prouinciarum populi & cæsaris. ¶ Federatas. federe percusso sociatas. Scribit plinius oppida fuisse in hispania: alia ciuium romanorum: alia ueterum latinorum: alia federatorum: alia stipendiaria. ¶ Licentia præcipites terentiana sententia est: omnes deteriores fieri licentia. ita quædam ciuitates ex imodica libertate lasciuientes ruebant in interitum. ¶ Leuauit. subleuauit iuuitq; in dissoluendo ære alieno hoc est debita pecunia'. ¶ Terræmotu subuersas. principatu augusti tralis & in cypro plurimæ ciuitatum partes terræmotu conciderunt. auctor eusebius chronographꝰ. ¶ Latinitate. Iure latii: quod habebãt latinæ colõiæ qualis fuit bononia. Duo enim erant genera earum coloniarum: quæ a po. ro. deductæ sunt. Nanque aliæ latinorum dicebantur: aliæ romanorum. hinc leges apud liuium illud agitatum in deducenda colonia fuisse: utrum latinam an ciuium romanorum deduci placeret. scito mutinam deductam fuisse coloniam romanorum ciuium: bononiam uero latinorum. plinius quoq; refert multa hi spaniæ oppida latio antiqtus donata fuisse. ¶ Vel ciuitate. s. romana. Maius autem beneficium est donare ciuitate q̃ latinitate.

¶ M. AN. ¶ Obsignata: sub signo clausa suffragia. ¶ Ordiabat: ordini ascribebat. ¶ Regiones: urbem regionatim. ¶ Reuisenti: lustranti: recognoscenti. ¶ Approbarent graui testimonio ostenderent esse sibi filios: filiasue ingenue procreatas. ¶ Pro singulis: in singulorum natorum capita singula nummorum millia: ut inuitamentum: & illecebra quædã eẽt ad matrimõia celebranda. ¶ Vallidiores: maioris negocii: & momẽti. ¶ Ipse suscepit: administrandas. scilicet quo factũ est: ut prouinciarum aliæ populi: aliæ Cæsaris: ut Strabo ait: sint dictæ: rursusq; populi: aliæ prætoriæ: aliæ consulares: populi prouincias: proconsules: & prætores sortiebantur. ¶ Cæteras: quæ populi dicebantur. ¶ Nonnullas commutauit: ut quæ po-

Lex psarũ in troitu urbium

Prouiciæ cæsaris & populi

Latinitas

puli essent sibi asciuerit: suasq; populo reliquerit. ¶Ex utroq; genere: puinciarꝫ. ¶Fœderatas: amicas & socias. ¶Ad exitiũ: ad excidiũ: & interitũ. ¶Licẽtia: apta seditione & tumultu. ¶Libertate priuauit: libertatẽ ademit. ¶Aere alieno: debito. ¶Laborantes: pssas degrauatas. ¶Leuauit: sua munificentia iuuit. ¶Aut terremotu subuersas: ut trallis & coum ea tempestate motu terre concussas. ¶Allegãtes: in suæ calamitatis argumentũ adducentes. ¶Latinitate uel ciuitate donauit: ex his aperte datur intelligi aliud esse iure latii aliud ciuitate donari: de quo plura in Cæsare.

¶PHl. ¶Quã non adierit: idẽ de adriano scribit spartianus. Nullus. n. fere principũ tantum terrarꝫ: tam celeriter quantum adrianus pagrauit. ¶Excepta africa. per oẽm africam sex prouinciæ factæ sunt: ipsa ubi carthago est proconsularis: auctor rufus. ¶Sardinia. prouinciarꝫ romanarꝫ prima fuit sicilia: secunda sardinia. utraq; insula in rõam potestatẽ iisdem temporibus redacta fuerunt: eodẽq; anno sardiniam mar. ualerius: siciliam flaminius ptor sortiti sunt ¶Inhibuerũt. uetuerũt rẽoratæ sũt: reddidit aug. herodi nõ solũ ei terram quam perdiderat reddidit: sed eius regno etiã addidit gadara ioppen: samariam & maritimã gazam turrimq; stratonis. auctor iosephus lib. antiquitatum. xv. ¶Necessitudinibus. affinitatibus. ¶Rectorem ætate paruis. scribunt iurisconsulti pupillis subueniendũ esse dãdosq; rutores: similiter & mẽte captis & surdis & mutis qa rebus suis supesse non possunt: curatores dandi sunt: hoc officio functus ẽ augustus ut rectorẽ apponeret ipuberibus donec adolescerent insanientibus uero donec resipiscerẽt. menceps ab antiqs dictus lapsus mente: qui uulgo dicitur mentecapt' græce φρενοβλήτ τοῦ. ¶Legioõs & auxilia. supra declarauimus legiões cõstare ex romanis auxilia ex sociis: i auxiliis minor. in legiõibus maior numerus ascribi solebat. ¶Prouinciatim. p prouincias. ¶Classẽ mi ẽni. apud misenũ & rauẽnã singulæ legiões cũ classibus stabãt: ne lõgius a tutela urbis abscederẽt: & cũ ratio' postulasset sine mora sine circuitu ad oẽs mũdi partes nauigio puenirẽt. Nãq; ut inqt ueriſſime uegetius misenẽsiũ classis galliã hispanias mauritaniã: affricã: egyptũ. sardiniã atq; siciliã habebat in, pximo. Classis aũt; rauenatiũ epirꝫ macedõiã: achaiã. pontũ: cretã. cyprꝫ. petere directa nauigatione cõsueuerat. Naues q̃ in cãpania stabãt ad pfectũ classis misenensiũ ptinebãt: quæ uero i ionio mari locatæ fuerãt ad pfectũ classis rauenatiũ spectabãt: sub qb' erãt deni tribũi p cohortes singulas cõstituti. pli. scriptor ille luculẽtus atq; multiscius quo tpe periit perat classi misenẽsi. misenũ aũt in cãpania, pmõtoriũ ẽ, ppe cumas. Rauẽa uero i octaua' regiõe italiæ sabinorꝫ oppidũ i ora littoris adriaci: olim tota ligneis cõpacta edificiis: & cũ a mari fiũt inundatiões nõ mediocrẽ accipit partẽ ceni palustris. Inter cetera illud rauene mirabile ẽ: q̃ palustribus in locis aer est inoxius. ¶Supi. uenetici: qd adriacum & adriaticũ uocant a poetis adria nũcupatur. Luc. sonat ionio uagus adria põto. ¶Inferi. qd tuscũ uocant & tyrhenũ. hic opes opulẽtiæq; tuscorꝫ noscunt: q̃ mari supo inferoq; noia indiderũt. alterꝫ thyrrhenũ uocarũt cõmuni uocabulo gẽtis: alterꝫ adriacũ ab adria tuscorꝫ colonia. ¶Manu. multitudine. ¶Calagoritanorꝫ. calaguriũ ciuitas est hispaniæ i nasconibus collocata: calagoritani sertoriũ fouerũt. cuius interfecti cineribus ut fidẽ pstarẽt obsessi a Cn. põpeio uxores suas natosq; ad usũ nepheriæ dapis uerterũt hũanisq; carnib' uescẽtes: cũ nullũ iã aliud aial i urbe eorꝫ supesset. qntilianũ calagoritanũ fuisse inuere uĩ diuus hieronymus: cuius uerba cõtra uigilãtiũ sũt hæc. Iste caupo calagoritan' & i puersũ pp nomẽ uiculi mutus qntilian' miscet aquã uino. ¶Istẽ germãorꝫ. s. mãu dimissa. ¶Variana. quando quintilius uarus i germãia cum tribus legionibus & auxiliis cesus fuit. historia varianæ cladis superius enarrata.

taxat Aphrica & Sardinia: quam non adierit: in has fugato Sexto Pompeio traiicere ex Sicilia apparãtem continuæ & imodicæ tempestates inhibuerunt: Nec mox occasio aut causa traiiciendi fuit.

De ordinatione regnorum.

REgnorũ quib' belli iure potit' ẽ præter pauca: aut iisdẽ quib' ademerat reddidit: aut alienigenis cõtribuit. Reges socios ẽt iter semetipsos necessitudinib' iunxit mutuis proptissimus affinitatis cuiusq; atq; amicitiæ cõcilia tor & fautor. Nec aliter uniuersos q̃ mẽbra ptesq; iperii curæ habuit. Rectorem quoq; solitus apponere ætate paruis: aut mẽte lapsis: donec adolescerent: aut resipiscerent ac plurimorum liberos: & educauit simul cũ suis: & instituit.

De ordinatione legionum & militum.

EX militaribus copiis legiones & auxilia prouincatim distribuit: classem Misení: & alterã Rauẽnæ ad tutelam superi & inferi maris collocauit. Certum numerum partim i urbis: ptim i sui custodiam allegit: dimissa callaguritanorum manu': quam usq; ad deuictum Antonium: item germanorum: quam usque ad cladem uarianam

Rauena

Calagoritani

Quintilianus calagoritanus

¶M. AN. ¶Inhibuerunt: prohibuerunt. ¶Quibus belli iure: quæ ui armorꝫ subiecerat. ¶Preter pauca quæ retinuit. ¶Alienigenis: nouis regib'. ¶Necessitudinib': aicitiæ: & affinitatis uiculis. ¶Rectorẽ: moderatorem: curatorẽ. ¶Mẽte lapsis: amẽtibus & furiosis. ¶Cũ suis: liberis. ¶Instituit: eadẽ disciplĩa instituendos curauit. ¶Prouinciatim: p puincias. ¶Misení: qd in ora cãpaniæ thyrreno mari icubat. ¶Rauẽ

næ:Rauenna adriæ adiacet:ut ſupi maris oræ hæc illa uero inferi p̃ſidio eſſet.¶Callaguritanoꝝ:Hiſpanorum:callaguritani citerioris Hiſpaniæ fœderati:ut Plinius ait.¶Varianam cladem:Quintilii uari:& legionum quæ cum eo perierant in germania interitum.

inter armigeros circa ſe habuerat:neq; tñ unq̃ plures q̃ tres cohortes in urbe eſſe paſſus ē:easq; ſine caſtris: reliquas i hiberna & æſtiua circa finitia oppida dimittere aſſuerat. Quic quid aũt ubiq; militũ eẽt:ad certã ſtipẽdioꝝ præmioꝝq; formulã aſtrinxit:definitis pro gradu cuiuſq; & tẽporibus militiæ & cõmodis miſſionũ:ne aut ætate:aut inopia poſt miſſionẽ ſollicitari ad res nouas poſſent:utq; ppetuo ac ſine difficultate ſũptus ad tuendos eos:proſequẽdoſq; ſuppeteret: ærariũ militare cũ uectigalibus nouis cõſtituit: & quo celerius ac ſub manu annunciari cognoſciq; poſſet qd in prouincia quaq; gereret:iuuenes primo modicis interuallis p militares uias dehĩc uehicula diſpoſuit. Cõmodius id uiſũ eſt: ut qui a loco idem pferũt litteras interrogari quoq; ſi quid res exigant poſſint.

De ſigillis eius & datis quibus in epiſtolis utebat.

¶PHI. ¶Armigeros. more alexandri magni: q armigeros tutãdi corporis cauſa circa ſe habebat.& ut inqt curtius: habit armigeri erat ut lanceã geſtarẽt Idem ſic ait:Iam armigeri qbus impatũ erat,pduxerant eos.ſcribit ſeruius armigeꝝ eſſe qui arma gerit dñi.manifeſtarius ẽ error uulgi armigeros appellãtis quos milites appellare deberet Plautus in caſina armigeꝝ miniſtꝝ eſſe docet cũ ait filius autẽ armigeꝝ allegauit ſuũ.idẽ mox paulo eundẽ appellat ſcutigerulum tanq̃ officiũ armigeri ſit ſcutum dñi geſtare.¶Easq; ſine caſtris.noluit auguſtus ut cohortes in urbe haberẽt caſtra ſed diſpſim habitarẽt. tiberius poſtea inſtituit romæ caſtra prætoria. de qbus i tiberio. ¶In hiberna

Armigeri habitus.

error uulgi de armigero

Hiberna

& eſtiua.hiberna dicimus loca in qbus milites hibernare ſolent:ſicut eſtiua:in quibus eſtiuo tpe cõmorantur.Varro appellat hibernacula:ſunt aũt,pprie hibernacula tentoria illa caſtrẽſia in quibus hiberno tpe milites cõmorantur:quæ ut docet liuius in.v.in bello ueienti primũ romano militi cepta ſunt edificari: ut ita hiemando continuarent bellũ.erant aũt pellibus conſuta. ¶Pro gradu. militari: ſunt ẽt militiæ gradus alii maiores alii minores:ut centurionatus:decurionatus:tribunatus.& alia id genus.¶Et temporib militiæ.Quantũ quiſq; tps militare deberet.¶Et cõmodis miſſionũ.quæ cõmoda poſt ipetratã militiæ legitimam miſſionẽ accipe deberent.¶Proſequendos.& ſtipẽdio militari & cõmodis decorandos.¶Erarium militare:quod peculiariter ſolis militibus inſeruiebat:ex quo pecunia militibus impendenda ,pmebatur unde & nomen accepat.militare.n.dicebatur a militib quoꝝ cã erat iſtitutũ.¶Sub manu.,puerbialis uulgariſq; locutio eſt:& ſignificat ſtatim temporiſq; momentũ:quaſi de manu in manũ. Seneca li.x.epiſtolarũ ad lucilium conſiliũ naſci ſub die debet & hoc quoq; tardũ eſt nimis:ſub manu quoq; quod aiunt conſiliũ naſcatur.¶Militares uias.uiæ militares ut inquit paulus iuriſconſultus exitum ad mare aut in urbem aut in flumina publica aut ad aliam uiam militarem habent.uiam publicam eam dicimus:cuius ẽt ſolũ publicum eſt.publicas uias romani partĩ prætorias partim cõſulares appellauerunt.ſunt uiæ priuatæ ſunt & uicinales quæ in uicis ſunt uel quæ in uicos ducunt:quas publicas eſſe quidam dicunt.præterea allæ ruſticæ dñr:aliæ urbicæ:ſicuti copioſe ſcribunt iuriſconſulti lib.xliii.digeſtoꝝ.De militaribus uiis nuuc loq tur tranquillus:quæ inter publicas ſunt latiores: ut cape poſſint milites agminatim iter facientes unde & illis nomen.Qu.curtius cum hoc agmine darius paulũ declinauit uia militari.In hoc autem uidetur auguſtus uoluiſſe imitari cyꝝ illum magnum perſaꝝ regem:qui ut celeriter ſentiret ea quæ maximis locorum interuallis diſtabant hoc excogitaſſe fert:ſtabula equoꝝ tantũ diſtantia fecit quantũ itineris die uno equ facere poſſit:In quibus equos conſtituit equorũq; cuſtodes.uiꝝ quoq; ordinauit:qui aptus eſſet ad ſas accipiendas quæ ferebant easq; tradendas:qui q recipet equos defatigatos atq; hoies:recenteſq; alios ſubſtitueret.diurno quoq; nuncio nocturnus ſuccedebat.& ita nuncii uelocius ire credebantur q̃ ſit gruum uolatus.hæc diſcurſatio uelociſſima erat humanorum pedeſtrium itineꝝ.ut auctor eſt xenophon lib.pediæ viii.præterea herodotus refert in urania a grecis inſtitutum eſſe:ut quot ex diebus tota uia conſtat:totidẽ uiri atq; equi ſint diſtributi ad ſingulorum dierum iter faciendum:quos neq; nix neq; imber neq; eſtus neque nox deſtinet:quin propoſitum ſibi curſum celerirer conficiant.horum curſorum primus mandata tradit ſecundo.ſecundus item tertio:& ita deinceps illa mandata in alium atq; alium pertranſeunt .hãc equorum curſitationem perſæ angareion appellant:quibus nunciis nihil pernicius tranſcurrere in rebus hũanis opinatur idem herodotus.Auguſtus uero noluit ut nuncius ſubinde mutaretur ſed tantummodo ut ille qui litteras acceperat ferendas.Idem perferret:poſſetq; interrogari de rebus illis:quibus præſens interfuiſſet & ita idem nuncius permanebat:equi mutabantur.¶Modicis interuallis.tales nunc ſunt in italia ueredarii a principe mediolanenſe diſpoſiti per modica interualla: ut citiſſime poſſint alius ad alium litteras perferre.

Eſtiua

Hiberna cula

Sub manu cõſilium.

Viæ militares

Via publica.

Vicinales.

Vrbicæ.

Celeritas nunciorꝝ

angareios quid

¶M.AN.¶Armigeros:qui armis accincti eius latera ſtipare conſueuerunt:q̃q armiger etiam ſit dictus: qui arma pugnantibus ſuggerebat.¶Easque ſine caſtris:ut ſparſim tabernacula haberent: quando enim & ubi primum caſtra prætoriæ cohortes habuerint poſtea dicetur.¶Stipendiorum formam.quate

nus & qua præmioꝝ spe stipendia fierẽt. ¶Pro gradu:dignitate. ¶Tpibus militiæ:q̃ diu esset militandũ ¶Cõmodis missionũ.i.missionibus singuloꝝ desideriis accõmodãdis. ¶Aut ætate: feroci adhuc terũq; nouaꝝ cupida. ¶Inopia:qua pssi ueterani nulli rei mius q̃ ocio student: ut totũ hoc ad cõmoda referas: illud uero ad ætatem. ¶Tuẽdos:dũ circa signa essent. ¶Prosequendos:præmiis post missionẽ ornandos. ¶Suppeteret:sufficeret. ¶Aerariũ militare:ad militũ stipendia psoluẽda. ¶Nouis uectigalibus: ad alendos exercitus recenter excogitatis. ¶Per militares:uias qbus ex castris ad urbẽ iretur uel militatibus pssidiis & stationibus frequentes. ¶Dispositum:per interualla posuit. ¶Qui a loco:siquidem Romam usq; uecti rogari poterant:utpote rerum castrensium non ignari q̃ in militibus:qui litteras p manꝰ acceptas ferrent euenire non poterat.

¶PHI. ¶In diplomatibus. diplomata tabellæ sunt & codicilli:uidenturq; pprie accipi p his principalibus libellis & publicis: qbus ipetrata perscribuntur & principis nomẽ ascribitur uulgus bullas uocat. hoc indicare uidetur cicero scribẽs in quadã ad titũ ampiũ epistola. Diplõa statim nõ est datũ: & mox. pãsa recepit pceleriter se ablaturũ diploma. Cor. tacitus. eoq; diplomatibus nullũ principẽ pscripsisse apud iurisconsultos de uerborum obligatiõibus: Duploma aliud significat:uiq; accipi p duplicata itineris festinatiõe. uerba iurisconsulti sũt hæc: qbus interptatio quasi quedã inserta ẽ. is q ephesi datuꝝ se spopõderit ut neq; duplomate id est dieb⁹ ac noctibus & oĩ tẽpestate cõtempta iter cõtinuare cogat. & mox. qd si duplomate aut felici nauigatiõe maturius q̃ quisq; puenerit ephesũ: cõsulti obligatus ẽ. græci διπλοῦν dicũt duplũ: & διπλοῦς duplico: uñ diploma iclinari traditur: tanq̃ duplices illæ tabellæ de qbus supra memorauimus dici possint diplomata. ¶Libellis supplicibus. s. qbus q ppositus fuerat a principe. is a libellis dicebat sicuti q epistolis ꝑat ab epistolis: quales sũt archigrãmatei hoc ẽ principes scribaꝝ. ¶Sphige. plin. lib. na. hist. nouissimo sic inqt. dsuus augustus iter initia sphige signauit duas aũt in mẽis anulis idiscretæ similitudinis inuenerat. altera p bella ciuilia absente eo: amici signauere epistolas & edicta: nõ ifaceto lepore accipientiũ. enigmata afferre eã: sphingẽ. unde augustus postea ad deuitãda conuitia sphingis signauit imagine alexãdri magni. Est aũt sphinx animal fusco pilo mãnis ĩ pectore geminis monstro simile: qd ethiopia generat. Albertus magnus in. xxii. de animalibus inter simiaꝝ genera numerat sphinga ĩsignem duabus in maxilla maculis nigricantibus: Cauda coloris subnigri oblõga. sphinga thebanum monstrũ describit luculenter & poetice statius in. ii. thebaidos: de qua & diodorus non pauca libro. v. bibliothecæ. & ut inqt ausonius: Nota importentis thebana tricorporibus sphinx. Hortẽsius orator habuit sphingem ex ære corinthio: quã circũferebat uerri reo ablatã. pp quã cicero illo iudicio uerrino in altercatione neganti ei se enigmata intelligere respondit debere: qñ sphingẽ domi haberet. ¶Imagie alexãdri. familia macriaꝝ speciale hoc semper habuit ut alexandꝝ magnũ uiri in auro & argento: mulieres in reticulis & dextrocheriis & anulis exsculptũ semp gestarẽt. & ut ait Iulius capitolinus dicũtur iuuari in oĩ actu suo q alexãdꝝ expressum uel auro gestitant uel argento. ¶Sua. s. imagine usus est in signando. signatorium aũt anulum ornamenti appellatione nõ cõtineri docet paulus iurisconsultus. ¶Dioscoridis. dioscorides sculptor in artificio gẽmaꝝ optimus fuit: q diui augusti imaginẽ similẽ expressit: qua postea principes signabant: ut refert plinius in ultimo na. histo. ¶Horaꝝ mometa. quãdo nos litteras scribimus diem quo datæ sũt apponere solemus. augustus uero nõ solũ diem sed ẽt horas horarũq; mometa ascribebat. ¶Ciuilitatis. iuliꝰ capitolinus antoninũ piũ laudat: q̃ imperatoriũ fastigiũ ad summã ciuilitatẽ deduxerit. similiter elius lampridius refert nimiã ciuilitatem obiectã fuisse alexãdro imperatori romão: ubi ciuilitas accipit pro moderatione quadã atq; modesta magis ciui hoiq; pollitico accõmodata q̃ imperatori: q̃ in augusto fuisse nunc testat tranqllus. qntilianus ĩ. ii. tradit ciuilitatem qbusdã iudicatam esse rhetoricem. ¶Principem. principalem & primarium. ¶Diuersaꝝ partiũ: hostilium & contrariæ factionis. ¶Ille. iunius nouatus. Agrippæ. q augusti erat nepos ex agrippa & iulia. ¶Deeo. s. augusto. ¶Hic: cassius patauinus.

¶M. AN. ¶Diplomatibus: codicillis: ut Seruio placet: siue tabellis ut uero alii interpretãtur duplicibus pugilaribus: unde diplomata græca uoce dicta: diplon enim græci duplum dicunt. Cice. ad Appium: diploma statim non est datum. Anneus Seneca de Augusto adeo inquit non odit ut dimissis: quo tutiores essent diplommata daret. ¶Signandis: sigillo muniendis: ueteres signare pro eo etiam quod est scribere & notare dixerunt. ¶Sphinge thebani monstri imagine celebrata est phinx illa: quam Hortensius

Diploma

A libellis archigrammatei enigmata sphingis Sphinx

Ciuilitas

IN diplomatibꝰ libellisq; & epistolis signãdis initio sphinge usus ẽ: mox imagine magni Alexandri nouissime sua Dioscoris manu sculpta: q̃ signaꝝ ĩsecuti quoq; principes pseuerauerunt: ad epistolas oẽs horarum quoq; momenta: nec diei mõ: sed & noctis quibꝰ datæ significarẽt: addebat.

De clæmentia & ciuilitate eiusdẽ.

CLæmẽtiæ ciuilitatisq; eiꝰ multa & magna documẽta sũt. Ne enumerẽ quot & quos diuersarũ ptiũm uenia & ĩcolumitate donatos principẽ ẽt in ciuitate locũ tenere passus sit: Iuniũ Nouatũ: & Cassiũ Patauinum ẽ plæbe hoĩes alterum pecunia: alterum leui exilio punire satis habuit. Quũ ille Agrippæ iuuenis nomĩe asperrimam de eo epistolã ĩ uulgꝰ edidisset: hic cõuiuio pleno ꝓclamasset:

orator uerri ademit: unde urbaniſſimus ille Ciceronis ut Pli. & Pedianus ſcribũt: in Hortenſiũ extitit iocus: ẽ phrinx mõſtroſũ æthiopiæ: aial e Simiaꝝ genere fuſco pilo: mãmis in pectore ad hoĩs ſpeciẽ accedẽs poetæ faciẽ hĩe uirgĩs fingũt: pẽnas auiũ: pedes leõis. Diodorꝰ Sphinx belua biformis thebas eo tpe uẽiſſe tradit. Auſõius: Terruit aoniã uolucris leo uirgo triformis Phix uolucris pẽnis pedibus fera frõte puella. ¶ Mox imaginẽ magni Alexandri: Treuellius auctor ẽ: creditos i oĩ actu iuuari: q Alexãdrũ: auro uel argẽto ſculptũ geſtarent: & iccirco in Macrinoꝝ familia: uiri & fœminæ oĩ domeſtico cultu celatũ & intextũ habuere. ¶ Dioſcoridis. Pli. quiq; dũ Auguſti imaginẽ ſimilẽ expſſit: qua poſtea princeps ſignabant dioſcorides. ¶ Momẽta horaꝝ: ut non ſolũ quo die: qua hora ſed quo ẽt momẽto datæ eſſent litteræ ſignificaret. ¶ Ciuilitatis: ciuilis moderationis. ¶ Documenta: exempla & demõſtrationes. ¶ Diuerſarum partium: qui pro hoſtibus aduerſus ſe ſtetiſſent. ¶ Principem: primum. ¶ E plæbe homies. plæbeios ſcilicet: ac per hoc ignobiles: quo apparet qualis in honeſtioris quoq; fortunæ uiros fuerit. ¶ Agrippæ iuuenis: quem obſordidum ingenium relegatum diximus.

neq; uotũ ſibĩ: neq; aĩum deeſſe cõfodiẽdi eũ. Quadã uero cognitione cũ Aemylio Eliano cordubẽſi inter cætera crimina: uel maxime obiiceret: quod male opinari de Cæſare ſolebat: cõuerſus ad accuſatorem: cõmotoq; ſimilis: uelim inqt hoc mihi ꝓbes faciã: ſciat Elianus & me linguã habere: plura de eo enim loquar: nec quicq̃ ultra: aut ſtatim aut poſtea inquiſiuit. Tiberio quoq; de eadẽ re ſedulo uiolentius apud ſe per epiſtolã conquerenti ita reſcripſit: Aetati tuæ mi Tiberi noli in hac re indulgere: & nimiũ indignanti quẽq̃ eſſe qui de me loquatur male. Satis eſt enim ſi hoc habemus ne quis nobis male facere poſſit.

De honoribus ei collatis & ſpretis per eũ.

Empla quis ſciret ẽt ꝓ cõſuli⁹ decerni ſolere i nulla tñ ꝓuintia niſi cõi ſuo: romæq; noĩe recepit. nã i urbe qdẽ ptinaciſſime abſtiuit hoc honore atq; ẽt argẽteas ſtatuas oli ſibi poſitas cõflauit oẽs: ex quibus aureas

¶ PHl. ¶ Eum. auguſtũ. ¶ Eliano cordubenſi. Corduba inclyta ẽ ſenecis duobus & unico lucano. fuit cordubẽſis quoq; ſeſtilius hõ ingenioſus magis q̃ eruditus inequalis p. eta & pene talis: qualis Cicero cordubenſes poetas ait eſſe ſonantes qddam peregrinũ. laudaꝝ etiam ab olei preſtantia. hinc ait martialis. uncto corduba letior uenafro. ¶ cordubenſe quoq; cordubenſe in ſumma fuit gloria: quod & marianum dicebatur. ¶ Commotoque ſimilis. indignanti. & conturbato. ¶ Me linguam habere. tanq̃ detrahenti eſſet detracturus & obloquẽti obloquuturus: iuxta illd triuiale. ſi dixeris quod uis audies qd non uis o im. alexander magnus cũ audiſſet ſe a quodã conuiciatore affici cõuiciis ñ excanduit in ultionẽ ſed dixit

Corduba

ꝛ cordubenſe

βαϲιλικὸν ἐϲτὶν εὖ ποιοῦντα κακῶϲ ἀκοῦειν. i. regium eſt bñfacientẽ & male audire. ¶ De eadẽ re. quod. ſ. ælianus male opinari maleq; loqui de auguſto ſoleret. ¶ Aetati tuæ. uerba ſunt ex epiſtola auguſti quibus tiberiũ monet ne indulgere uelit ad ultionẽ parandam iuuenili ætati: q̃ feruеſcens & ſanguinis calore exeſtuans ad uindictam ſuapte ſpõte, ppenſa eſt: litiũq; & rixarũ cupida. Vnde ait oratius Non ego hoc ferrem calipus iuuenta conſule planco. ¶ Quecũq; eſſe. hoc dixit pp elianum. ¶ Pro conſulibus decerni. uerres ꝓtor non quidẽ templa ſibi decerni uoluit: ſed ſtatuas innumeras erigi & diem feſtũ dicari: q̃ uerrea dicebantur: ſicut Cicero in uerrinis abũde demõſtrat. tito quoq; flaminio dicata fuiſſe templa & gymnaſia a chalcidentibus teſtis eſt plutarchus qui ait ſua etiam ætate ſacrificia & rem diuinam fieri ſolitam tito flaminio perinde ac deo apud chalcidenſes. & hoc ob merita quibus ille proſequutus eſt ampliſſimis græcos

Verrea

¶ Communi nomine. ut. ſ. templa nomen auguſti & romæ haberent. in inſcriptione: pariterq; dicarentur genio auguſti & maieſtati urbis romæ. ¶ In urbe. roma. ¶ Hoc honore. templorum ſibi decernendorum: ¶ Conflauit. redegit in maſſam atq; reſoluit.

¶ M. AN. ¶ Eum: Auguſtũ. ¶ Accuſatorẽ: qui ea obiiciebat. ¶ Cõmoto: irato. ¶ Hoc: ꝙ æmilius ſoleat de me male opinari. ¶ Et linguã me hĩe q. d. efficiam ut & ipe cõtra male audiat. Sic apud homeꝝ: ὅτι τοιὸν κεῖ πῆμα τὰ ἔπεϲϲι τοῖον κέπακουϲαϲ: uerbis. ſ. ñ ferro uultuꝝ aduerſarii male dicta ꝓfeſſus eſt: quaſi ex æquo: nõ ut princeps cũ priuato certaturus. ¶ Inquiſiuit: an uera eſſent: quæ reo obiicerentur. ¶ De eadem re: eiuſmodi obtrectatione. ¶ Violentius: minus ciuiliter. ¶ Aetati tuæ: quæ annis ferox eſt. & ad ultionem prona. ¶ Suo romæq; noĩe: ut urbis & auguſti genio inſcriberet: nec id nouo exemplo: nam & calidenſes Tito Flaminio & geniis quibuſdam templa conſecrarunt. ut Tito & Herculi: Tito & Apollini: Plutarchus eſt auctor. ¶ Hoc honore: temploꝝ dedicatione. ¶ Conflauit: liquefecit. ¶ Argenteas ſtatuas: quidam primas ſtatuas argenteas Auguſto Romæ dicatas credidere: ſed falſo: nam ante Auguſti tempora: quæ pharnacis & mitridatis fuerant: ſunt in ea urbe conſpectæ: a Pompeio mitridatico triumpho tranſlatæ. ¶ Aureas cortinas: Seruius tripodes & pythonis corium in ſtratum cortinam ait appellatam: ab eo qd̃ uatis teneretur: uel quia κοῦρῆϲ τέϊ νέϊ: ideſt puellam extendit: ſed quid cortina eſſet Plinius apertius: factitauere inquit: & cortinas tripodum nomine delphicas: quoniam donis maxime Apollinis delphici dicabantur.

Cortina ¶PHI. ¶Cortinas aureas. cortina nomẽ est polysemon. i. multa significans: nã cortinæ sunt uasa: in qbus pigmẽta coloresq; cocũtur: quibus lanæ tinguntʼ & uela pingũtur immersa: plinius in. xix. fere die liquatis cortina uellus elutriatũ mergitur in experimentũ: idẽ in. xxxv. hoc cũ fecere nõ apparet in uelis sed in cortina pigi mirũq; cũ sit unus in cortina colos ex illos alius atq; alius sit in ueste accipientis medicaminis qualitate mutatus. Cato in re tustica cortinã plũbeam accipit pro uase quo oleũ fluit: ubi oleum in turcularios factores premũt. a cortina cortinale deducitʼ accipiturq; p loco in quo sunt cortinæ hoc ẽ uasa quibus sapa

Cortinale decoqtur. Columella. cortinale ubi defrutũ fiat: nec angustũ nec obscurũ sit: ut sine incommodo ministerq sapam decoquit uersari possit. preterea cortinæ sunt uela ad locũ contegendũ: sicut uulgo uernacula lingua uocitari solent. In exodo scriptum est decẽ Cortinas de byssо retorta & hyacintho ac purpura coccoq; bis tincta uariatas: opere plumario facies. & post paulo inqt. qnq; cortinæ sibi iungẽtur mutuo.

Cortina unde. Cortina quoq; tripos est auctore seruio unde oraculũ datur: dicitʼ autẽ cortina uel q; apollinis tripos corio phytonis serpentis tectus sit: uel quod certa illic respõsa fundantʼ: quasi certina: uel qa illic cor uatis tenetʼ. illuc. n. raptæ phebades uaticinabantʼ: De cortina ita scribit uarro lib. iii. de lati. lingua. Cortina dicta ẽ qd est inter terrã & celũ a similitudine cortinæ apollinis: ea a corde: quod ide sortes primũ extimatæ: sẽsus ẽ trãqlli augustũ ex statius cõflatis aureas cortinas feciſſe hoc est tripodas & mensas apollineas: easq; apollini dedicasse: cuius templum in palatina domo extruxerat. sicut supra dictũ est. cũ aũt hæ cortinæ. apollini delphico antiqtus dicarenʼ alio nomĩe delphicæ sunt nuncupatæ porphirio & acron enarrãtes illud horatianũ: & lapis albus pocula cum cyatho duo sustinet mensam delphicã significari exposuerunt. plinius in. xxxiiii. de cortinis apollini dicatis: quæ delphicæ dicuntʼ hæc tradit ex ære factitauere & cortinas tripodum noĩe delphicas: quãdo donis maxie apollinis delphici dicabantʼ. ¶Dictaturã: depcatus ẽ. abigẽdo detestatus execratusq; frequẽs. ẽ hæc elocutio: depcari seruitutẽ: depcari ignominiam. nã ut inquit gellius Depcor in hoc significatu dictũ est quasi detestor uel execror uel depello uel abominor pce adhibita uel quo alio mõ. Ouidius. sæpe precor mortẽ: mortẽ quoq; depcor idẽ. ¶Domini appellatiõem: noluit augustus appellari dñs: quæres documẽtũ ẽ magnũ illius ciuilitatis cũ domitianus ut infra dicemus p insolentiã dñs & deus dici uoluerit. Diuersa natura sunt hæc duo ut inqt elegãter plinius in panegyrico. Dñatio & principatus: nec aliis est princeps gratior q; qui maxie dñm grauentur: tanq; nomen dñi sit detestabile. principis uero fauorabile. hinc alexãder quoq; romanus ipator dñm se appellari uetuit. scribũt seneca & macrobius nõs maiores oẽm dñis inuidiã oẽm seruis cõtumeliã detrahẽtes dñm pẽm familias seruos familiares appellauere. ¶Ludos: scenicos: qbus fabulæ agebantur ¶Mimo. fabula poemate: de quo in iulio cæsare affatim dictũ est. ¶O dñm æquũ: uerba hæc sunt ex mimo fabula q; ludis p nũciata sunt: q; auditores tanq; in augusti laudẽ p nũciata libenter accipiebãt. ¶Manuultuq; persius fert aĩus calide feciſſe silentia turbæ maiestate manus. ¶Indecoras. aristoteles ait ĩ quarto ethicoꝝ adulatiões oẽs esse seruiles & humiles adulatores. Precipit Cicero ĩ officiis ne adulari nos sinam⁹. hoc malũ uiget maxie in aulis principũ: ubi assentatores dominãtʼ & uanidici. ¶Corripuit: castigauit adulationes populares. ¶Vel serio uel ioco: neq; in rebus seriis neq; per iocũ. serio & ioco sibi uicissim opponũtur: oratius: sed tñ a moto queramus seria ludo. Quintilianus. iocũ id accipimus qdʼ est contrarium serio. ¶Huiusmodi blandicias. Consueuerunt filii regum principumq; uicisim se per blandimenta dños appellare: quas appellationes augustus prohibuit fieri inter filios suos & nepotes: unde cum olim nero britanicũ nomine britanicus domitiũ obuii inter se salutauissent: id pro signo discordiarũ acceptum est. auctor cor. tacitus. ¶Vrbe oppidoue. uidetur hoc in loco tranqllus differentiã facere inter urbẽ: & oppidum: tanq; urbes sint nobiliores: oppida uiliora ac ueluti castella: scribit uarro colonias romanas in lĩis antiquis scribi urbes: quæ item conditæ sint ut roma: oppidũ quod primum conditũ in latio fuit lauinium. ¶Vespere. hora uespertina. In diuisione ciuilis diei apud ro. nouissimũ tempus diei dicebatur suprema tempestas: deinde uespera: dein prima fax. ¶Officii causa. quo delatores funguntur dũ principem egredientem urbe comitantur: aut regredienti obuiam progrediuntur.

Suprema tẽpestas.

¶M. N. A. ¶Deprecatus: pcibus anersatus. ¶Dñi appellationẽ: ut dñs uocareʼ. ¶Maledictũ: contumeliosũ: & execrabile. ¶In mimo: ridiculis scriptis: qd mimus sit: qd mimographus abũde alibi. ¶Indecoras. turpis & seruiles. ¶Blãdicias: blãdas & adulatorias appellatiões. ¶Inter ipsos: ne mutuo se qdẽ dños appella

cortinas Apollini palatino dedicauit dictaturã magna ui offerente populo genu nixus deiecta ab hũeris toga nudo pectore deprecatus ẽ. De eodẽ & ciuilibus gestis eiusdẽ.

DOmini appellationem ut maledictũ & opprobriũ semper exhorruit. Quum spectante eo ludos pronunciatum esset in mimo o dominum æquum & bonum: & uniuersi: quasi de ipso dictum exultantes cõprobassent statim manu: uultuq; indecoras adulationes repressit: & in sequenti die grauissime corripuit edicto: dominum q; se posthac appellari: nec a liberis quidem: aut nepotibus suis: uel serio: uel ioco passus est: atque huiusmodi blandicias etiam inter ipsos prohibuit: non temere urbe oppidoue ullo egressus: aut quoquam ingressus est: nisi uespere: aut noctu: ne quem officii causa inquietaret. In consulatu

rent. ¶Nisi ueſperæ: Teren. ueſperi dixit: uterq; tñ aduerbialiter: ut alterũ primæ ſit declinatiõis. tertiæ alterę. Liuius primo ueſpere & prima ueſpera dixit. Ouidi. quoq; primoq; tenẽt a ueſpere nomen. ¶Officii cauſa: honoris cauſa obuiam prodeundi. ¶In conſulatu: cũ conſul eſſet. ¶Pedibus: ut fieret credo omnib⁹ poteſtas ſui adeundi. ¶Adoperta: contecta.

pedibus fere extra cõſulatũ ſæpe adoperta ſella per publicũ inceſſit. Promiſcuis ſalutationibus admittebat: & plebẽ tãta comitate adeuntiũ deſideria excipiẽs: ut quẽdã ioco corripuerit: quod ſic ſibi libellũ porrigere dubitaret: quaſi elephãto ſtipẽ. Die ſenatus nunq; prẽs: niſi i curia ſalutauit: & quidẽ ſedentes: ac nominatim ſingulos nullo ſubmonente: & diſcedens eo modo ſedentibus ſingulis uale dicebat. Officia cum multis mutuo exercuit: nec prius dies cuiuſq; ſolẽnes frequẽtare deſiit: q̃ grandi iam natu & in turba quondã ſpõſaliorum die uexatus. Gallum tertiũ ſenatorem minus ſibi familiarem: ſed captum repente oculis: & obid inedia mori

¶PHI. ¶Pedibus fere. pliniuſ in panegyrico traianum laudat qd imperator factus ita incedat pedibus ſicut priuatus incedebat: reprenditq; traiani anteceſſores qd. faſtidio hoium uſũ pedũ amiſerant: quos humeri ceruicesq; ſeruorũ uehebãt ſupra romãoq;. ¶Adoperta ſella. clauſa coopta quid ſi legas: adapta: ut ſit ſenſus auguſtum in hoc ciuilitatis documentũ preſtitiſſe ut per publicum incederet lecti ca patefacta: ut ita oĩbus adeundi alloquẽdiq; poteſtas fieret: laudatur a ſcriptoribus græcis illd artoxerſis cognomẽto memno

Humãitas artoxerſis.

nis factum humaniſſimũ: qui reginam iuſſit aulea cortinaſq; undiq; remouere a caruca: in qua ipſa ueheba tur: ut ita indigẽtibus in itinere aditus pateret. ¶Promiſcuis. indifferentibus & ut dici ſolet generalibus. ¶Admittebat & plebẽ. inter primas traiani laudes celebrat admiſſionũ facilitas: cuius ædes ut inqt plinius nõ minus reſerate nec minus publicæ erãt q̃ templa q̃ forũ: mox ſubiũgit: ipſe aũt ut excipis oẽs ut expectas: pacatus quoq; laudat theodoſiũ: q̃ facilis eſſet adiri q̃ ex proximo acciperet uota ſuoq; hominum: Cicero in epiſtola ad quintũ fratrem didaſcalica p̃cipit adiungẽdam eſſe facilitatem in audiẽdo: lenitatem i diſcernẽdo. Admiſſionales latino uocabulo dicũtur: quorũ officium ẽ admittere intra cubiculũ uolentes ſalutare principẽ & alloqui: Lãpridius laudat alex. romanũ q̃ ſalutaretur patẽte uelo admiſſionalibus remotis.

Admiſſionales

Ab amiano marcellino dictus ẽ magiſter admiſſionũ: qui preerat huiuſcemodi negotio. ¶Comitate. comes ut inqt Cicero in oratiõe pro cor. balbo dicũtur benigni faciles ſuaues: inde comiter aduerbiũ pro benigne. Inde comitas pro facilitate benignitateq; accipit. M. uarro enarrans illud Enniani. ſi uoles aduerte

Comes.

re aĩum comiter monſtrabitur. Comiter ait eſſe hilare ac libẽter: cuius origo ſit græca κ῵μ῎ος. uñ & comeſatio ducta. ¶Ioco. id inter auguſti iocoſa dicteria numeratur ab eruditis. ¶Libellũ. hic libellũ intelligere debemus ſupplicem. uulgus indoctũ ſupplicationẽ appellat Quaſi elephanto ſtipẽ. quintilianus in. vi. in capite de riſu ſic inquit. adhibetur ſimilitudo interim palã: ſerio interim: ſed & parabolæ: cuius eſt generis id auguſti: qui militi libellũ timide porrigẽti noli inquit tanq̃ aſſem elephanto des: qui. n. aſſem hoc eſt nummũ elephãto dabat cum pauore & formidine porrigebat: quod aũt elephantis a populo nũmi darẽtur teſtatur plinius ſic ſcribens in. viii. de elephantis ſtipes quas populus dediſſet ſeruatæ & in ſinũ effuſæ. de hoc eodem auguſti ioco macrobius in ſecũdo ſatur. aug. Cũ ei quidam libellũ trepidus offerret & mõ ,pferret manum mõ traheret: putas inqt te aſſem elephãto daret? ¶Stipem. refert mar. uarro ſtipẽ dici æs atq; pecuniam a ſtipando: eo qd aſſes qui erant librales: qui acceperant maiorẽ numeq; non in archa ponebant ſed in aliqua cella ſtipabant. i. componebant: quo minus loci occuparetur. ab ſtipe dictum ſtipendiũ. ¶Die ſenatus. quo ſenatus in curia cogebatur. ¶Niſi in curia. ciuilitas auguſti maxima: q ſenatores die ſenatus ſalutare noluit domi ſed in curia: tanq̃ & ipſe unus foret ex ſenatoribus. ¶Ac nominatim: exempli cã dicebat. ſalue pollio: ſalue meſſala. & ita ſingulos propriis noĩbus ſalutabat. ¶Sũmonente. nulla noĩa romanorum ſuggerente: nã cum eſſet memoria preditus ſingulari non indigebat nomẽclatore: qui in eius aurem noĩa ſenatoq; inſarciret quos ſalutabat. ¶Vale dicebat. Quẽadmodũ ſalue uerbũ ẽ ſalutantis: ita uale uerbũ eſt diſcedentis. interdum tñ Cicero in calce epiſtolarum hæc duo iunctim locat: ut dicat ſalue uale mi tiro. ¶Dies ſolẽnes. quale ſunt dies natales: & nuptiarũ ſolemnitati dicati: Ita Iuuenalis: q̃ cã officii quid queris

Aſſis elephanto.

Stipes.

nubit amicus. ¶Grandi iam natu. i. ſenex & longa iã ætate prouectus: qd & magno natu dicit. Liuius. magno natu quidã cum oĩum maiorum ſuoq; inſignibus ſe in forũ proiecit. ¶Sponſaliorum. q̃ ſint ſponſalia ſuperius declarauimus: illud adde: qd antiqui ſaturnalioq; bacchanaliorum uiridioq; & ſponſalioq; dicere malebant: quã ſaturnaliũ bacchanalium uiridiũ & ſponſaliũ ſicut regula grãmatices expoſcit. Itaq; alterũ regula: alterũ ueterum defendit auctoritas. ¶Captũ oculis. ſubito luminibus orbatum. Cor. ruffus dormiens oculorũ uiſũ amiſit cum id ſibi accidere ſomniaret. aſconius pedianus ille marci Ciceronis luculentus enarrator ſeptuageſſimo ætatis ſuæ anno captus eſt luminibus. Timoleon quoq; corinthius ſine ullo morbo lumina oculoq; amiſit. ſi ſaturnus & ſol unũ hoſpitiũ partis acceperint: tunc quoq; talis fuerit genitura: eoq; oculos miſerũ exitiũ cecitatis impugnabit ſicuti tradit Iulius firmicus in ſexto matheſeos.

Magno natu

Spõſalioq;

Qui luminib⁹ capti.

¶M. AN. ¶Promiſcuis: cõmixtis: indiſcretis: ¶Comitate: facilitate: benigno cõgreſſu. ¶Deſideria quæ ab adeũtibus deſiderarent. ¶Ioco: iocoſis & facetis uerbis. ¶Sic. tã meticuloſe. ¶Elephãto ſtipẽ: q̃ populus ſtipẽ elephãto daret. Pli. Arguméta inqt amoris gaudiũ blãditiæ ſtipis: quam populus dediſſet ſeruatæ

meminit ioci huius: Macrobius ī saturnalibus. ¶ Die senatus: quo die senatus habēdus erat. ¶ Nisi in curia salutauit: ut publicæ salutatōis occasio relinqueret: aut certe ne p salutatōis congressū de publicis negociis cū aliquo prius consultasse uideret. ¶ Noiatim: suo quēq; noīe. ¶ Nullo: nomēclatore. aut alio nomia suggerente satis ꝓbabili memoriæ argumēto: sed lōge ꝓbabiliore Cyneas pyrrhi regis legatus postridie q̄ Romā uenerat senatui: & equestri ordini nomē reddidit: illa uero adhuc maiora q̄ Cyrus rex oīum q̄ in exercitu suo erant militū noīa tenuit. L. Scipio totius po. ro. anneus Seneca q̄ nō minus admiratiōis hēt: ꝓ didit se ætate florētē duo milia noīum eo ordine quo recitati eēnt ex tēplo reddere, solitum. ¶ Mutuo: ex æquo cum multis officio certauit. ¶ Solemnes: natales dies: & peculiares familiæ alicuius ferias. ¶ Grādi or natu: iā senio cōfectus. ¶ Sponsaliorū die: Seruius Sulpiti⁹: Gel. auctore: quid sponsalia essent eleganter: ut alio ē loco demōstratū expssit. ¶ Captū oculis: uisu priuatū. ¶ Inedia: fame q̄ plærīq; alii fecisse dicunt: & in his Silius italicus Pli. ad Ruffū mō nūciatus ē Silius italicus in neapolitano suo inedia finisse uitam.

Inedia. ¶ PHl. ¶ Inedia. Cibi abstinentia. scribit plinius ī. xi. qd inedia ante diem septimū. non ē homini letalis: durasse & ultra. xi. diē pleroscq; idē est auctor. Au. gellius scribens de potētia & ui septenarii numeri ait. illos septimo demū die mortē oppetere: quibus inedia mori consiliū est. Rē non minus admirandam q̄ memorandā tradit albertus magn⁹ si mō uera est. ait. n. libro de aīalibus. vii. feminā fuisse quæ sine cibo dies interdū. xx. interdum xxx. durabat. uiq; quoq; melancholicum idē se uidisse testatur: q̄ inedia hoc ē cibi abstinentia septem uixerit septimanas alternis tīn diebus gustum aquæ limpidæ exorbentē & præterea nihil: sisiganbis dari persarū regis mater inedia est extincta: cū cibo & luce pariter abstinuisset.

destinantē præsens cōsolando reuocauit ad uitā.

De pacientia eius in cōtradictores.

IN senatu uerba facientī dictū est nō intellexi: & ab alio cōtradicerē tibi: si locū haberē: interdū ob immodicas altercationes disceptantiū e curia per irā se ꝓripienti: quidā ingesserunt licere oportere senatoribus de repub. loq. Antistius Labeo senatus lectione quū triūuirū legeret. M. Lepidū hostē olī eius: & tūc exulantem legit: interrogatusq; ab eo an essent alii digniores: suum quenq; iudicium habere respondit: nec ideo libertas aut ꝓcontumacia fraudi cuiquam fuit.

Inedia piit sisigambis

¶ Presens consolando. oīs consolatio efficax est sed principis efficacissima qua in partes oēs flecti possunt aī mortaliū: potuit itaq; consolatio augusti persuadere ut uiueret ille: q̄ mori decreuerat. ¶ Verba facienti. s. augusto in senatu differenti dictū est a quodam senatore aī liberioris: non intellexi. ¶ Si locū haberē. uel dicendæ sniæ: uel quia sæpe locus est cā ut simus modo audiētiores: mō modestiores. ¶ Altercationes disceptantiū. contentiones senatoꝝ uicissim cōtradicentiū attamē disceptator dicitur rei sententiæq; moderator sicut docet Cicero in partitionibus ad filiū. Liuius in primo disceptatorē ait se sumptū inter patrem & filium.

Disceptator

¶ De re pu. loqui. hæc sunt uerba a senatoribus ingesta augusto e curia discedenti pleno indignationis: tanq; senator & possit & debeat libere loqui de re pu. hoc. n. propriū est ueri senatoris munus in libera ciuitate. unde apud liuium ītertio. L. ualerius postulat ut de re pu. dicere liceat: cui postulationi minaciter refragati sunt decemuiri. Preceptū platonis est & a Cicerone repetitū: ut qui reipu. præfuturi sunt: quicqd agūt id referant ad utilitatem ciuiū obliti commodoꝝ suoꝝ: & dū conseruant honestatem q̄is grauiter offendāt: mortem opetant potius q̄ deserant illa quæ dixerūt. Debet senator libere nō obnoxie dicere sniam in senatu. ¶ Ingesserūt. identidē immiserūt iactarūtq; hæc dicta in augustū proripiētem se e curia. ¶ Antistius labeo. hic iuris ciuilis legūq; po. romani apprime doctus fuit. sed agitabat hoīem ut iquit gellius libertas q̄dam nimia & uecors usq; eo: ut diuo augusto iā principe & rempu. obtinēte: ratum tn pēsumq; nihil haberet: nisi quod iustum sanctūq; esse in romanis antiqtatibus legisset: scribit porphirio: antistiū labeonē memorē libertatis in qua natus erat: multa cōtumaciter aduersus cæsarē augustū & dixisse & fecisse: pp quod oratius in sermonibus dixisse uidetur. labeone insanior inter sanos dicat. iurisco̅sulti libro primo digestoꝝ multa prodiderūt de antistio labeone: qui ita annū diuiserat ut romæ sex mensibus cum studiosis eēt: & secederet sex mensib⁹ ubi cōscribendis libris opam dabat.

Labeo

¶ Triumuiꝝ. supra dictum est augustū constituisse triumuiratū legendi senatus. cū ad hunc triumuiratū cōficiendū ipse triumuiri unius lectionem habuisset: legit non aliquem ex his qui augusto chari erant: sed illius inimicū. M. lepidum: qui tūc exulabat circeios ab augusto relegatus: sicut supra iam diximus. ¶ Interrogatus. s. labeo ab augusto. ¶ Suum quēq; iudicium. Iuxta illam sniam uulgatissimam: quot capita tot sententiæ & uelle suū cuiq; est. & quot capitū totidē studioꝝ milia. ¶ Libertas. licētia libere loq̄ndi. & hoc refert ad eos q̄ dixerāt: licere oportere senatorib⁹ de re publica loq. ¶ Cōtumatia. ad labeonē referendū: cuius cōtumax fuit responsio.

Frans pro pœna

¶ Fraudi. periculo & detrimento ut expōit seruius enarrans illud uirgilianum: Quis deus in fraudem. in iure lectum est fraudi erit: illa res ideſt periculo & penæ: Liuius in septimo cauendum ne fraudi secessio esset. Vlpianus in titulo de edilitio edicto ait. ueteres fraudem pro pena ponere solebant.

¶ M. AN. ¶ Destinantē: statuentē. ¶ Cōsolando: tēpestiua cōsolatione adhibita. ¶ Reuocauit ad uitam: ut uiuere pseueraret: si qdem oīs tēpestiua admonitio utilis ad psuadēdū: sed uiri auctoritas: ut ē apud Euripidē: plus oīno ualet λόγος γὰρ ἀνδρὸς ἐσθλοῦ τῶν ἰῶν κἀκτῶν λόγου τῶν αὐτοῦ οὐτὰν

τοῦ Σενεῖ. ¶Verba facienti: sermonē in curiā hñti. ¶Nō itellexi: nō pcipi. ¶Si locū hērē: si meus eēt dicē dæ sniæ locus: qbus apparet: ut in foro: ita i curia se in ordinē redigere solitū. ¶Altercatōes: senatoꝝ inter se cōtentiones. ¶Proripienti: irato aio abeunti. ¶Ingesserūt: in abeuntē iactarunt. ¶Triūuirum: qui triū uir fuerat potius: q̄ ad legendū senatum: nam id negociū duabus profligatū constat electiōibus: una qua uir uiꝝ legit: de qua nūc credo intelligi oportere: altera Augusti & Agrippæ arbitratu. ¶Hostē oli eius: iā i de. n. a magisterii equitū petitione: qua Lepidus fuit Augusto p̄latus ſimultas inter eos orta dicit: inde an te triūuiratum initum hostes aperte fuerāt nouissime Augustus supbienti illi legiones in Sicilia ademit. ¶Interrogatus: Antistius q eū legerat. ¶Ab eo: Augusto. ¶Libertas: libere loquēdi: Nestor ille Homeri cus: τοὺς δὲ χρὴ περὶ πάντων εἰδέναι οἵ τε νέοι περ καὶ οἱ πολὺ γήραϊ βεβῶτες. Sensit consultissimus ille senex in publica cō sultatione: æque omnes & loqui: & audire oportere. ¶Fraudi: uitio noxæ.

## De libellis famosis contra eum factis.

ETiā sparsos de se in curia famosos libellos nec ex pauit & magna cura rdarguit: ac ne requisitis qdē auctoribꝫ id mō censuit cognoscendū posthac de his qui li bellos aut carmina ad infamiam cuiuspiam sub alieno nomi ne edant.

## De moderatione & ciuilitate eiusdem in agendo.

IOcis quoq; quorūdam inuidiosis aut petulātibus lacessitꝫ cōtradixit edicto: & tñ de inhibēda testōrū licētia: ne senatꝫ quicq̄ cōstitueret itercessit: quotiēs magīa tuū comitiis interesset: tribꝫ cū cādidatis suis circuibat: sup plicabatq; more solēni: ferebat & ipse suffragiū in tribus: ut unus e populo: testē se i iudiciis & iterrogari: & refelli æqs simo aio patiebat. Forū angustius fecit: nō ausus extorquer possessoribꝫ p̄xīmas domos. Nūquam filios suos populo

¶PHI. ¶Famosos libellos. lex xii. tabularum capitis pena putauit esse sanciendū. si quis car men condidisset quod infamiā faceret. prærerea scribunt iuris consulti libro. xl. digestoꝝ titu lo de iuiuriis & famosis libellis. si quis libellū ad imfamiā alicu ius scripserit siue scripturā in no tā alicuius fecerit ediderit. ēt si alterius noīe fecerit uel sine no mine eū pena ex senatusconsul to teneri. sensus ē augustū libel los famosos. contra ipsius maie statē sparsos non extimuisse sed refutasse redarguisseq; tāquā fal sos: omissa auctoꝝ ipsoꝝ iqsitōe. ¶Cognoscēdū post hac. deiceps q̄stio haberetur & disq̄sitio eo rum qui libellos famosos edidis sent sub nomine alterius: quos & iurisconsultus dicit eē puniē dos. ¶Iocis. dicteriis & scomatibus græci. λοιδορίαις appellāt. & alio uocabulo apophthegmata. scribit macrobius apud ueteres oia: quæ facete & breuiter & acute dicuntur ea dicteria iocosq; appellari. ¶Inuidi osis. ex qbus inuidia & odium cōflabatur augusto. ¶Petulantibus. procacibus īprobis. ¶Lacessitus. pro uocatus. ¶De inhibēda testamentoꝝ licentia. sensus ē uolebat senatus inhibere licentiā testamentoꝝ: q̄ imodica uigebat: id phibuit augustus uolēs unicuiq; liberā esse testandi legādiq; uoluntatē. pōt & hoc re ferri specialiter ad eos tñmō: q libellos famoso edidissēt: qq; iocis petulātioribus pricipē irritassēt. ut. s. senatus uellet tales priuari ptāte factioneq; testamēti faciēdi: quod augustus fieri uetuit: & hic uerior est sensus qm̄ ut scribit ulpianus. siqs librū ad infamiā alicuius ptinētē scripsit ēt si alterius noīe ediderit: uel sine noīe: si cōdēnatus sit q id fecit intestabilis eē ex lege iubet: ubi intestabilis significat is q testamentū facere nō po test. Quod & alibi declarat idem ulpianus sic scribens in titulo de testamentis. siquis ob carmē famosum dā netur senatusconsulto expressum ē: ut intestabilis sit. ergo nec testamentū facere poterit. nec ad testamētum adhiberi testis. ¶Cū candidatis suis. erant cādidati hoc est petitores magistratuum. qui Cæsaris dicebant. hinc est ille iocus apud quintiliauum amphibo logicus: nā galba hoi pilā negligenter petenti: sic inquit pe tis tāq; Cæsaris candidatus. nā illud petis ambiguū est. ¶Vt unus e populo. tanquā unus ex tribulibus q in sua tribu suffragium ferunt. ¶Testē in iudiciis. in iudiciis testes iurati testimōium dicunt: uñ Cicero mul titudine testimonioꝝ uerrem: & uerris defensorem hortensiū adeo oppressit: ut obstupefactus hortēsius uerbū nullum pro defensione fecerit: & uerres sua sponte iuerit in exiliū. in actionibus pro testibus atq; in testes dici solet: qui interrogant & refelluntur ab aduersario: Cicero in oratione p fonteio gallorum testi monia eleuat. sicut in oratione pro flacco testes græcos refutat. scribit quintilinus separandū esse officium dantis testes & refellentis: prouidendumq; ne timidus ne inconstans ne imprudens testis sit ne inducatur in laqueū. ¶Interrogari. a patronis diuersæ partis testes interrogantur: q̄ interrogatio auctore quintiliāo in pte expeditior ē in parte difficilior. ¶Refelli. refutari: nā ut ait quintilianus interlocutione patrōi refu tandus est testis aut aliquo urbane dicto. refrigerandus. ¶Forum angustius. mira pricipis modestia: q ma luit forum facere arctius & minus capax: ne iniuria afficeret possessores domorum uicinarum: quas inui ti dabant id tamen augusti forum a plinio numeratur inter magnifica urbis Romæ edificia.

¶M. NA. ¶Expauit: extimuit. ¶Redarguit refutauit: diluit. ¶Sub alieno noīe: ut Iunius nouatus: qui Agrippæ inuenis noīe asperrimā de Augusto epistolam uulgus edidit. ¶Inuidiosis: inuidiā facientibus. ¶Petulātibus: pcaci mordacitate incessentibus. ¶Inhibēda: cōpriměda: quo minus liceret testatoribus qd cuiq; uellēt legare. Sed magis illud placet quod in iure est: ut famosorum libellorum auctoribus eiusq; flagitii conuictis testandi licentia adimeretur: quo decreto patres ad deterrēdam eiusmodi hominum pe

tulantiã iterceſſuri ab Auguſto ꝓhibiti ſũt. ¶Interceſſit:iterpoſita auctoritate effecit:neqd ſup ea re decerneret. ¶Cũ candidatis ſuis:aut quos ipſe ex cæſaris iſtituto dabat ſicq; priſtinũ ſuffragioꝝ ius haud populo reſtitutũ intelligas aut quũ neceſſarioꝝ aliqs peteret. ¶Tribus ituras ĩ ſuffragia. ¶Supplicabat.ſupplici ter ac de more petebat. ¶More ſolẽni:patritio inſtituto. ¶In tribubus:inter tribules ſuos. ¶Interrogari: ut priuatũ ꝓ teſtimõio rogari. ¶Refelli:a cõtraducẽtibus. ¶Anguſtius:ſtrictius:cõtractius mius amplũ.

¶PHI. ¶Si merebunt.tanquã nolet eos eſſe po.ro.commẽdatos:niſi propria uirtute meruiſſent eſſe cõmendabiles. ¶Prætextatis plauſum.illi de quibus populus bñ ſentiebat ingreſſi theatrũ plauſu excipiebant.hos plauſus oratius tergeminos honores appellat ſicuti porphirio interpretat:ſit ãt plauſus ut ſcribit ſeneca palma collata cũ palma.auguſtus acerbe tulit qd populus honoris cã aſſurrexiſſet ſuis.adhuc prætextatis hoc eſt in puerili ætate collocatis. aſſurgimus.n.his quos tanquam ſupiores honoramus.unde aſſurgere ſignificat loco cedere.ſicut apud auſonium. Aſſurgit muſæ noſtra camena tuæ.& apud poetã aſſurgit rex ipſe phaneus.de prætexta puerorũ & magiſtratuum iã dictum eſt.

Plauſus

cõmendauit:ut nõ adiiceret ſi merebũt:eiſdẽ prætextatis adhuc aſſurrectũ ab uniuerſis ĩ theatro & aſtantibus plauſum grauiſſime queſtus eſt:amicos ita magnos & potentes ĩ ciuitate eẽ uoluit:ut tamẽ pari iure eſſent:quo cæteri:legibuſq; iudiciariis eque tenerent. Quũ Aſprenas Nonius arctiꝰ eĩ iunctus cãm ueneficii accuſante caſſio ſeuero diceret: cõſuluit ſenatum quod officii ſui putaret:cũctari.n. ſe ne ſi ſup eſſet eriperet legibus reũ:ſin deeſſet deſtituere: ac prædãnare amicũ æſtimaret. Et cõſentientibus uniuerſis ſedit in ſubſeliis per aliquot horas:uerum tacitus: & ne laudatione quidem iudiciali data. Affuit & clientibus: ſicut ſcutario cuidã

¶Pari iure eſſent.docet liuius ſodales regum regio more uiuere ſolere ſummaq; in licẽtia atq; in libertate uerſari:ſic.n.ſcribit in ſecundo ab origine urbis.erant in Romana iuuentute adoleſcentes aliquot:nec hi loco tenui orti: quorum in regno libido ſolutior fuerat.æquales ſodaleſq; adoleſcentium tarquinioꝝ aſſueti regio more uiuere. ¶Legibus iuditiariis. ut accuſari poſſent & in iuditium uocari & legibus quibus iuditia conſtãt ſubiici quod in ciuitatibus fieri ſolet:in qbus æqua libertas eſt iuri q; equabilitas & leges dominant. ¶Accuſante caſſio ſeuero.de hoc ita ſcribit macrõbius cũ multi accuſante caſſio ſeuero abſoluerent & architectus fori auguſti expectationẽ operis diu traheret ita iocatus eſt auguſtus:uellem ut caſſius meũ forum accuſaſſet. de eodem ita ſeneca libro tertio declamationum.ſeuerus caſſius ſine cõmentario nunquã dixit. hiſtoria autẽ hæc de aſprenate ueneficii reo & accuſatore caſſio ſeuero ſignatur à plinio noſtro in.xxxvi.cuius hæc ſũt uerba ad ſniam tranqlli illuſtrandã cõducentia. Memoria ñ illa fediore.cuius ueneno:aſpnati reo caſſius ſeuerus accuſator obiiciebat interiiſſe.cxxx.conuiuas aſprenatis declamatoris meminit idem ſeneca in libris controuerſiarũ.in caſſio ſeuero ingenii plurimũ & acerbitatẽ mirã ac ſummam urbanitatem fuiſſe teſtis eſt quintilianus in.x.quem ait plus ſtomacho q̃ conſilio dediſſe. ¶Officii ſui.utrum aſprenati nonio ueneficii reo fauere deberet:an eũ deſerere. ¶Cunctari.heſitare. ¶Ne ſi ſupereſſet.i.aduocatus eſſet reũq; defenderet hoc.n.ſignificat ſupereſſet.hic animaduerte hoc uerbũ ſupereſſe contra gellii ſniam a tranquillo poſitum,ꝓ defendere atq; aduocatũ eſſe. Namq; au.gellius in primo noctium atticaꝝ ſcribit falſam huius uerbi ſignificationem inuetereſſe.qua dicit:hic illi ſupereſt:cum ſignificare uolunt aduocatũ eſſe quem cuipiam:cãmq; eius defendere:atq; id dici:non in compitis tantũ neq; in plebe uulgari ſed in foro in comitio apud tribũalia. ¶Eriperet legibus reum:ubi princeps ſuſcipit patrocinium rei:haud dubie reus abſoluitur: ĩ quo abſoluendo iudices non quid iubeant leges ſpectãt ſed qd uelit princeps. ¶Prædãnare q̃ſi facto p̃iudicio ſuã ſniã dãnare quẽ nollet defendere. ¶Amicũ.aſprenatẽ. ¶In ſubſelliis.iudicũ:in quibus & teſtes & rei & accuſatores ſedere ſolebant.alibi diximus de dña ſubſellioꝝ & tribunalium. ¶Laudatione iuditiali.morẽ tangit antiquum quo reos in iudicio amici laudabãt:ut ita abſolutionẽ facilius impetrarent:hoc docet plutarchus ſcribens pompeium uetuiſſe per legẽ uſurpari laudationes ſolitas fieri pro reis in iudiciis. poſtea cũ ipſe munaciũ plancũ laudaturus proceſſiſſet in iuditiũ:eſſetq; uſurus iudiciali laudatione:cato qui in ea cã iudex erat aures manibus obſerauit dicens:ſe nolle audire laudationẽ lege aduerſante. ¶Affuit clientibus.patrociniũ ſuſcepit cãſq; iuuit clientium:qbus ex more romano debetur antiquior locus q̃ cognatis.

Caſſius ſeuerus

hiſtoria de aſprenate ueneficio

Supeſſe cõtra ſniam gellii

Laudatio iudicialis

¶Scutario.ſcutarii milites a ſcuto dicti ſunt. Marcellinus.nec ſcutarios ad eſſe didicerat.ſcuti gerulus uero a plauto dictus armiger:qui gerit ſcutum dñi.in Romana militia habebant fabricas ſcutarias & loricarias ut inquit uegetius in ſecundo quibus armorum genera formabantur.: ſcutarius quoq; artifex ſcutorum dici poteſt.

Scutarii

¶M.AN. ¶Prætextatis:adhuc pueris. ¶Aſſurrectum:q; in theatrum ueniẽtibus populus aſſurexiſſet. ¶Pari iure:æquo iure.Cic.ius & æquitas:quæ duo ſunt uincula ciuitatis:cauſam ueneficii diceret. Plini. cuius ait ueneno aſprenati reo Caſſius Seuerus accuſator obiiciebat.cxxx.conuiuas interemuiſſe. ¶Caſſio ſeuero.Quintil.Caſſius inquit ſeuerus ſi cæteris uirtutibus colorem & grauitatem orationis adieciſſet:ponendus inter precipuos foret:nam & ingenii plurimum ĩ eo eſt & acerbitas mira ſed plus ſtomacho q̃ conſilio dedit. Cor.tacitus plus uirium eũ q̃ ſanguinis habuiſſe ait:nec pugnare uiſum: ſed rixari & ob id inter recentiores putat oratores reponendum. ¶Quid ſui officii:quid a ſe fieri oporteret. ¶Cunctari:

hærere:dubitare. ¶Sepereſſet adeſſet nouiter:ut Gel.ſcribit:inualuit:ut plæriq; ſupeſſe,p'adeſſe dicerent: ſed ab eruditoribus non facile receptū. ¶Prædānare:quaſi manifeſti criminis reum deſtituere: & ante iudiciū pro dānato habere. ¶In ſebſelliis ſubſellia ſunt iudicū:ut ex Pediani ſnia oſtendimus:tribunalia uero magiſtratuum. ¶Laudatione iudiciali data:iudicū electione:ſiue ſortitiōe nondū probata:cuius cōtraria erat reiectio:de qua Ci.& Aſconius ſæpius. ¶Affuit:& clientibus.q.d.non ſolū aīcis:qui clari noīs eſſent: ſed clientibus quoq;:q̄q̄ ex ueteri ro.po.inſtitnto:primus in officiis accipiendis locus poſt parentes pupillis ſit datus ab eo ,p̄ximus'clientibus:mox hoſpitibus:īde cognatis & affinibus.Maſſu.Sabinus hoſpitem cliēti ptulit.M.Cato pīonum ,p̄ximū nomen eē dixit a pīe:quaſi ,p̄ximū ſit patronoꝝ in cliētes offīm ab eo quod eſt parentū in liberos:cui opinioni Alicarnaſſeus Dionyſius aſtipulat. ¶Scutario:militi a ſcuto di/cto:Paulus diaconus.x.rerum Romanoꝝ:Valentianus inqt: quū eſſet ſcutariorum tribunus apud Niceā Auguſtus eſt appellatus:poteſt & Scutarius dici ſcutorum faber.

euocato quondam ſuo qui poſtulabatur iniuriarum: unum omnino ex reorum numero:ac ne eum quidem ; niſi precibus eripuit exorato coram iudicibus accuſatore, caſtritium per quem de coniuratione Murenæ cognouerat.

De dilectione Romanorum ad eum.

PRo quibus meritis q̄tope dilectus ſit: facile ē æſtimare. Omitto ſenatuſconſulta:quæ poſſunt uideri uel neceſſitate expreſſa:uel uerecundia. Equites romani natalem eius ſponte:atq; cōſenſu biduo ſemp celebrarunt:oēs ordines in lacū Curtii quot annis ex uoto pro ſalute eius ſtipem iaciebāt. Itē calēdis ianuariis ſtrenā in capitolio etiam abſenti ex qua ſumma præcioſiſſima deorum ſimulacra mercatus uicatim dedicabat:ut Apollinem ſandaliariū

¶PHI. ¶Euocato. euocati dicunt hi:q a principe euocantur ad militiā:& ut inqt in.viii. eneidos cōmentario:euocatio militaris fiebat cū ad diuerſa loca diuerſi pp cogēdos mittebāt exercitus.euocatos aūt fuiſſe honorationis loci teſtant hiſtorici:qd & Cæſar indicat cū ait erat craſtinus euocatus in exercitu Cæſaris: qui ſuperiore anno apud eum primū pilum duxerat in legiōe decima. ¶Poſtulabatur iniuriarum.accuſabatur de iniuriis. ¶Ex reoꝝ numero eripuit. caſtricium,q accuſabatur ſuſtulit auguſtus de numero reorū: ita tñ ut prius accuſatōrē exorauerit ut ab accuſatiōe deſiſteret. Euocati

¶Exorato.exorare ut inqt donatus eſt impetrare.nā orator eſt dum rogat:exorator uero cū impetrauit. Terentius.orator ad uos ueni o ſinite exorator ſiem. ¶Murene.ſuperius meminit murenæ coniuratiōis.quam ſic breuiter ſignat ſeneca ī libro de clementia.ſeueritate nihil adhuc profeciſti:ſaluidienum lepidus ſecutus eſt lepidū murena:murenā cepio. Idem in libro de breuitate uitæ murene cepionis lepidi egnatii in auguſtū mucrones acuebant. Exorare

¶In lacum curtii.qui erat in foro Romano de cuius noīe unde ductum ſit ſuperius hiſtoria eſt explicata. ¶Stipem.diximus ſupra ſtipem dici æs atq; pecuniam a ſtipando. ¶Strenam.ſtrenā uocamus munus qd datur die feſto omini bōi gratia a numero:quo ſignificatur alterū tertiumq; uenturum ſimilis cōmodi: uelut. trenam:q̄ præpoſita ſlittera dicit ſtrenua:ut in loco & lite ſolebant antiqui dicentes ſclocum & litem.quam ſtrenā a ſtrenuitate dici exiſtimant.ſcito āt ſtrenarum noīe peculiariter ſignificare munuſcula illa:quæ ſaturnalibus chriſtianoꝝ paſſim dantur & potiſſimū die dominicæ natiuitatis & principio anni noui: quo ſtipes ereæ apud ueteres quoq; dabant. Vnde ait Ouidius.tu tñ anſpicium cur ſit ſtipis utile qnæris:auſonius. Curam pro ſtrenis excubuiſſe tuis.pomponius aſſide:ſi qua uentura ē alia ſtrena ſtrenæ. populus Romanus cal.Ianuariis hoc ē anni noui principio ex ritu uetuſto ſtrenā dabat auguſto ēt abſenti:qd erat ſpecimen maxime in principem dilectionis. Strena

¶Vicatim.per uicos. ¶Apollinem ſandalarium. apollo ſandalarius dictus ē a uico:cuius meminit gellius his uerbis libro noctiū atticarum.xvii.in ſandalario forte apud librarios fuimus.uidetur aūt hoc nomen deduci a ſandalio calciamento:tanquā in eo ſandalia fierent & illic habitarent calceolarii.ita.n.appellantur a plauto quamuis quidam non calceolarios in aululari a plauti legant ſed calteolarios.ſandalium autem calceamentū eſſe notiſſimum ē uel unius Terentii teſtimonio ita ſcribentis in eunucho:comminuā tibi ſandalio caput.legimus in libro iudith:quemadmodum illa induit ſandalia in pedibus ſuis aſſumpſitq; dextrariola & inaures.ſunt autem dextrariola ut hæc quoq; uerba obiter enarrentur:ornamenta brachiorum:quæ alio nomine dextrocheria nuncupantur.ſcribit Iulius capitolinus maximinum patrem pollice fuiſſe ita uaſto . ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo . ab effigie ſandalii hoc ē ſoleæ ſardinia inſula nominatur ſandaliotis:quam myrſilus ichnuſam uocat a ſimilitudine ueſtigii:quod græce:ἰχνὸς dicitur:ſilius quoq; in.xii.punicorum ob id ichnuſam appellat ſardiniam illo uerſu.inde ichnuſa prius graiis memorata colonis. Sādalarius calceolarii Sādalium Dextraria la

¶M.AN. ¶Euocato:euocati dicebantur:ut Seruius ait qui ex diuerſis locis collecti in exercitium coibāt neq; hi milites erant:ſed pro militibus habebantur:quod ſignificanter Criſpinus demonſtrat. ¶Poſtulabatur iniuriarum:iniuriarum erat reus. ¶Eripuit:iudicio detraxit. ¶Exorato:precibus uicto:ut præſenti actione deſiſteret. ¶Caſtritium:reum. ¶Vel neceſſitate:maieſtatis & potentiæ metu. ¶Verecundia: rubore. ¶Sponte:non iuſſi:non rogati. ¶Omnes ordines:patricius equeſter.& plæbeius. ¶In lacū curtii:locum inter palatium & capitolium:de quo Liuius: Plutarchus: & Dionyſius ſatis multa. ¶Ex uoto:

pro eius.s.salute suscepto. ¶Stipem:pecuniã. ¶Strenã:munus annuum:& ut quidam interptantur: quasi strenuam. ¶Absenti:si procul etiam abesset. ¶Vicatim:p uicos. ¶Apollinẽ sandaliariũ: ad habitũ quidã id referunt. ¶Ego potius ad locũ:ut a uico sandaliariis opificibus referto:in quo statua dedicata sit:cognomen fuerit illi datũ:est sandalium calciamẽti genus. Terẽ. Vtinã uideã tibi cõmitigari sandalio caput. græci σανδάλιον soleã uocant:unde & Sardinia quãdoq; ab illius forma sandaliotis:ut Plinius ait est dicta.

¶PH. ¶Iouem tragœdũ fortassis ita appellatum a uico tragedorũ:in quo tragedi hoc est actores tragediarum diuersabãtur. potes referre ad habitũ simulachri iouialis:quod tragedi amictu esset ornatus:quod non placet. ¶Alia.s.simulacra deor& ¶In restitutionem palatine domus.cũ domus augusti in palatio conflagrasset ad eius restitutionẽ pecunias contulerunt sua sponte & libenter ueterani milites:ordines iudicum:q̃ decuriæ dicunt & tribus oẽs.quæ.xxxv. numero erant in urbe: ex qbus plane colligimus augustum fuisse Romanis omnibus dilectissimũ. ¶Singillatim. hoc ẽ multi separatim a singulo singillatim aduerbiũ deducitur. ¶Delibante.modice carpente:translatio sumpta ab his qui cibaria leuiter delibant. ¶Denario. denarius nummus est argẽteus:qui auctore plinio pro decẽ libris æris placuit sicut qnarius ꝑ quinq;. ¶Faustis ominib' felicibus acclamationibus.scribit Cicero imprimo de diuinatione ꝙ uoces hoium:q̃ uocãt omina: maiores nostri ualere censebãt:& idcirco oĩbus rebus agendis:qd bonum faustũ felix fortunatũq; esset ꝓfabãt.

Omina

¶De quoquã.sonte.s.& morti dãnato.legimus apud historicos uirigines uestales tanta fuisse maiestate ꝓditas:ut si casu dum in publicũ prodirent in quẽq̃ incidissent:q ad mortẽ duceret:necari eũ non liceret.uerum dejerare uirginem uestalẽ oportebat se fortuito non de industria factam obuiã. ¶Patris patriæ.post detectã uindicatãq; catilinæ coniurationẽ Cato:q tũ tribunus erat Ciceronem pro rostris oratione luculenta laudauit:illumq; patrẽ pĩiæ primũ appellauit:quod nominis ornamẽtum a po.confirmatũ est. hinc illud Roma patrẽ patriæ Ciceronẽ libera dixit.tradũt eruditi huiuscemodi appellationem a Cicerone sumpsisse initium ex hac catonis laudatione:ac deinde ad impatores q digni hẽbantur paulatim defluxisse:nec.n. quilibet quãquã imperator statim pĩ patriæ appellabat.sed in testimonium uirtutis hoc cognomen optimis principibus deferri solebat:sicut in præsentia delatũ est augusto.laudat plinius traianum:ꝙ soli omnium illi contigerit ut pater patriæ eẽt añ q̃ fieret.nam tunc merito princeps ẽ pater patriæ appellandus:quãdo ita uiuit cũ ciuibus quasi cũ liberis parens. Ouidius in.ii.fastorum tradit cognomẽ patris patriæ datum eẽ augusto Nonis Februarii ab oĩbus ordinibus.sic.n.inqt sancte pater patriæ tibi plebs.tibi curia nomen hoc dedit:hoc dedimus nos tibi nomen eques. ¶Prima plebs.s.detulit cognomen patris patriæ. ¶Antium.ubi erat augustus est ãt antium ciuitas in latio uolscorum caput littoralis qdem sed portu carens. ad otium rerumq; urbanarum uacationem accõmodata:quo secessu Romani principes auctore strabõe utebantur:quocirca in ea urbe edificate erãt ædes magnificenter:quemadmodũ romanis sit deducta colonia scribit liuius.apud quem satis multa de antiatibus. ¶Frequens & laureata.ritu.s.triumphali.namq; romani laureati currũ triũphantis seq̃ solebant. ¶Mox.post ipsam plebem. ¶Senatus.s.detulit cognomen patris patriæ. ¶Acclamatione.senatus cum in curia sedisset solitus erat acclamationibus principem decorare & laudationib'. Vnde ait flauius uopiscus in tacito.senatum oẽm acclamasse tacite auguste dii te seruẽt te diligimus:te principem facimus.tibi curã rei.pu.orbiq; mandamus & post paulo.acclamationes inquit senatus he fuerunt acclamationũ aliæ ueræ erãt aliæ falsæ:prout bonis malisue principibus fiebãt.hinc plinius in panegyrico. Discant principes acclamationes ueras falsasq; discernere. sensus est tranquilli senatũ neq; per acclamationem neq; per decretum detulisse augusto cognomen patris patriæ: sed demandasse ꝑ Valerium messalam clarissimũ senatorẽ.fuit.n.messalarũ familia romæ clarissima: qui sicut docet seneca i libro de breuitate uitæ:primo messanæ appellati sunt a noĩe.messanæ ciuitatis siciliæ: quam ualerius primus uicit.paulatim uero uulgo per mutante litteras messalæ dici ceperunt.

Acclamationes

Messanũ messalæ

¶M.NA. ¶Iouem tragœdum:ut illum a loco: ita hunc ab habitu cognominatum existimo: est enim tragædus:qui tragœdiam agit quo habitu in scœna tragœdi uterentur:suo loco dicetur. ¶Veteranis:iam emeriti. ¶Decuriæ:iudicum.s. ¶Tribus:quæ quinq; & triginta erãt numero. ¶Sigillatim:per se multi. ¶Delibãte:leuiter attingente:ne suoꝝ munificentiã oĩno aspernari uiderẽt. ¶Aceruos:cumulos. ¶Faustis ominibus:Lucãus:Nõ omĩa fausta:Nõ fictas læto uoces simulare tumultu. ¶Ne suppliciũ:ne publice:

& Iouem tragœdum aliaq; in restitutionem palatinæ domꝰ incẽdio absumptæ ueterani:decuriæ tribus: atq; etiam sigillatim e certo genere hominum libentes:ac ꝑ facultate quisq; pecunias contulerunt:delibante tantũmodo eo summarum aceruos:neq; ex quoq̃ plus denario auferente. Reuertentem ex prouincia:nõ solum faustis ominibus sed & modulatis carminibus prosequebant:obseruatum ẽt ẽ ne quotiens introiret urbem:supplicium de quoq̃ sumeretur.

De honore eidẽ collato per senatũ populũq; romanũ.

PAtris patriæ cognomen uniuersi repentino maximoq; consensu detulerunt ei. Prima plebs legatõe Antiũ missa:deindeq; nõ recipiebat ineũti Romæ spectacula frequens & laureata:mox in curia senatus: neq; decreto:atq; acclamatione:sed per Valerium Messalam id

aut priuatim q̃squã supplicio afficeret. ¶Patris patriæ:togatoq; primus Cicero:Catõe id censẽte:patris patriæ cognomen Catilinæ coniuratione oppressa est assecutus.Pli.Salue primus oĩum parẽs patriæ appellatæ:primus in toga triumphum linguæq; laureã merite.Iu.roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit Liui.Plutar.& Appia.eiusdem sunt rei auctores. ¶Antium:littorale latii oppidum quõdã aphrodisiũ dictũ:ubi forte Augustus erat. ¶Laureata:laureos gestans ramos:aut laureas coronas habens. ¶Decreto:prius facto. ¶Neq; acclamatõe:tumultuaria appellatiõe:ut est apud Lãpridiũ:acclamationes inquit senatus graues fuere:& mox paulo acclamationes ipsas indidi:& sniam senatusconsulti hosti patriæ honores detrahantur:paricidæ honores detrahantur paricida trahatur:& alia quæ sequuntur.

mandantibus cunctis:quod bonũ inquit:faustũq; sit tibi domuiq; tuæ Cæsar Auguste:(Sic enĩ nos ppetuam felicitatẽ reipu.& læta huic precari æstimamus)senatus te cõsentiens cum populo Ro.cõsalutat patriæ patrẽ. Cui lachrymãs respõdit Augustus his uerbis.(Ipsa enĩ sicut Messalæ apposui). Cõpos factus uotoq; meorũ prẽs cõscripti: quid habeo aliud deos imortales precari:q̃ ut hunc cõsensum uestrum ad ultimum uitæ finem mihi perferre liceat.

De honorib9 eidẽ collatis p singulares ciues Romanos.

MEdico Antonio musæ: cuius opa ex ancipiti morbo cõualuerat:statuã ære collato iuxta signũ æsculapii statuerunt. Nõnulli patrũ familiariũ testamẽto cauerunt:ut ab hæredibus suis prælato uictimæ titulo in capitolium ducerent:uotũq; pro se solueret:quod supstitẽ Augustũ reliquissent.quædam Italiæ ciuitates diẽ: quo primum ad se uenisset initium ãni fecerunt:puinciarũ plæræq; sup templa:& aras:ludos quoq; quinquennales pene oppidatim constituerunt.

¶PHl.¶Quod bonũ. uerba messalæ. ¶Sicut messala.corrige messalæ.ait.n.tranquillus se apposuisse ita uerba augusti.sicut iam apposuit ipsius messalæ uerba:quibus consalutauit augustum patrẽ patriæ. ¶Cõpos factus.uerba augusti. ¶Hunc cõsensum quo senatus uniuersus una cum populo & augusto bene sentiebat. ¶Medico antonio musæ.antonius musa medicus fuit imaptoris augusti ut ait porphirio enarrans .I. lud oratianũ. Nam mihi baias musa supuacuas antonius & tñ illis me facit inuisum:hic uipas edendas dabat cum incidisset ĩ sanabilia ulcera miraq; celeritate psanabat:ut auctor est plini⁹ in.xxx.q in.xix.ita scribit. diu⁹ augustus lactuca conseruatus ĩ egritudine fertur prudẽtia musæ medici:cum prior esset esca ex melle.Idẽ in.xxix. sed illa antonius musa mutauit auctorita te diui augusti quẽ cõtraria medicina graui periculo exemerat.leglmns in eccleſiastico honora medicum pp necessitatem:&.n.illum creauit altissimus.adeo.n.est oĩs memela.Cassius hemĩa ex antiqs auctor ẽ primũ uenisse Romã ex medicis archagatũ peloponensem:cui datũ ẽ ius qritiũ & taberna in cõpito acilio: fuitq; ab initio gratus mox ob credulitatẽ seuiciãq; medẽdi iuisus. Cato iuectus est in medicos & maxie græcos.extat apd plin.luculenta ĩ malos medicos poratio.sed merito statuæ honore decoratus est Antonius musa & qa fuit medicus optimus:& qa sanauit augustũ genium romanoq;:ex cuius salute pendebat salus non solũ urbis sed ẽt orbis.græci honores eosdem hippocrati principi medicoq; quos herculi decreuerũt Antonius musa uolumen condidit de medicina luculentũ:quod hodie quoq; extat. ¶Aere collato. cum unusquisq; æs cõtuliſſet ad statuam fabricandã:ita auctore liuio menenium agrippã extulit plæbs Comana sestantibus collatis in capita. ¶Iuxta signũ:ppe statuam dei medicinæ loco honoratiore pinde ac deo proximus foret in medẽdo.esculapium.n.apollinis filiũ sicuti notissimũ est celo dicauerũt & dis assignauerũt prisci tanq̃ inuẽtorẽ medicinæ.auctores pli.& celsus.esculapiũ scripsisse myriogenesimteſtis est iuli⁹ firmicus li.v.matheseos:quo uolumine oĩum genituraq; ordines explicati inueniebantur.edes esculapii in ĩsula tyberina extra urbem posita erat.cãm refert plut.in problematis:quia.s.salubrius forisq̃ in urbe degit. Vnde & græci tẽpla esculapii cõstruunt in excelsis ac puris locis:nota ista historia est de esculapio tolendæ pestilentiæ causa accersito euocatoq; ex epidauro quod oppidũ esculapii delubro celebre est. ¶Testamẽto cauerũt.prouiderunt præscripserunt in tabulis testamẽtariis. ¶Prælato titulo.ante lata iscriptõe q̃ signi ficabat ideo uictimas ĩmolari uotũq; exolui tanq̃ libenter morerentur dum relinquunt tã bonũ principẽ supstitem. ¶Initiũ anni.maximũ specimẽ amoris & ueneratiõis in principẽ hoc erat: q̃ sicut nos annum auspicamur.Cal.Ianuariis:ita quædã ciuitates annũ incipe uoluerũt ab eo die quo augustus primum ad illas accessisset:tanq̃ ille dies esset oĩbus aliis diebus anteponẽdus.quo augustum uidissent sua menia intuisentẽ. & suos lares abeũtem. ¶Sup templa. .ultra rempla quæ erexerant augusto ludos quoq; celebrari uoluerunt in illius honorẽ qnquenales:qd herodẽ imprimis factitasse legim⁹:q in cæsarea ciuitate iudeæ theatq; amphitheatq; digna uocabulo collocauit:& qnquenali certamine instituto nomẽ ei Cæsaris dedit:in quo maxima præmia uictoribus ppposuit:ut.s.ipsi uictores & proximi & tertii successores eoq; regalibus diuitiis potirentur. ¶Pene oppidatĩ.quasi p singula oppida.

¶M.AN:¶Faustũ:Plutar.q̃ felix ẽ iqt & hilare Ro.faustũ appellãt. ¶Ipsa:Augusti uerba. ¶A Messala relata.i.memoriæ ,pdita ¶Cõpos factus quasi uotoq; oĩum sũma fuisset:ut pĩ pĩæ merito qñq; appellari pos

Antonius musa

Medici honorati

Esculapius

set. ¶Consensū:hoc uestꝫ:hoc de me iudiciū. ¶Antonio musæ:Antonio cognomento musæ medico ea tempestate illustri.Plinius:Diuus certe Augustus lactuca seruatus in egritudine fertur prudentia Musæ medici. ¶Signum æsculapii:æsculapii templum in tiberina insula fuit:Ouidius & Valerius auctores sūt Plutarchus tamen in quæstiōibus:quærit qd sit quod esculapio extra urbē ædes ponerētur. ¶Cauerunt testamento:cautū uoluerunt. ¶Prælato titulo:sacrificii cā titulo prælato. ¶Supstitem Augustum:suscipiē di uoti ratio fuit:si moriens augustum supstitem reliquissent. ¶Initium anni:ut dies ille annum incoha ret:quo primum Augustus sua esset mœnia ingressus. ¶Oppidatim:per oppida.

¶PHI. ¶Cæsareas urbes.sicu ti herodes:qui auctoribus iose pho & egesippo ciuitates in iu dea cōdidit in honorē Cæsaris Augusti:quas ptim Cæsareas ptim sebastas hoc ē augusteas appellauit.Idē in multis ciuitati bus templa cōstituit:quæ Cæ sareæ noīantur.Iuba quoꝫ rex cōdidit in mauritania Cæsareā ciuitatē in honorē Cæsaris Au gusti:sicut tradit eutropius.

## De honore ei collato p reges ac ciuitates.

REges amici atq; socii & singuli in suo quisq; regno cæsareas urbes cōdiderūt: & cūcti simul ædē Iouis olympici Athenis antiquitus incohatam perficere cōmuni sumptu destinauerunt:genioq; eius dedicare:ac sæ pe regnis relictis:nō Romæ modo:sed puincias peragrantū quotidiana officia togati ac sine regio īsigni more clientum præstiterunt.

¶Edē iouis olipii.inter cætera iouis cognomēta.olimpii cognomen apud græcos inclytū est.& in primis athenis.existimat diodorus in quarto bibliothecæ iouē olimpiū cognominatū fuisse ab olympio a quo eruditus & ad uirtutē institutus sit.alii uero a celo quē olympon græci appellāt.in quo regnare fertur:athenis ut scribit thucydides in.ii.hi storiaꝫ templum uisebatur iouis olympii de quo nūc loquitur tranqllus scribens eā ædem dedicatā fuisse genio augusti.De hoc iouis olimpii templo sic scribit pli.i.xxxvi.sic est incohatū athenis templū iouis oli pii:ex quo sylla capitolinis ædibus aduexerat colūnas de eodē spartianus i adriano.opa q̄ ap athenienses cepat dedicauit:ut iouis olympii ædē.picles athenienſis ab eloquentiæ ui atq; excellētia cognominat° ē olympius.ut docet plutarchus in picle:hic ait plinius in.xxxiiii.ftypax cyprius uno celebraſ signo splach nopte periclis olympii uernula:ubi splacnoptes significatur euisceratus.græci.n. τὸ σπλάγχνον uocāt uiscera.in codice plinii puetusto legi spargāopre ut expōas fasceato.Nā σπαρῶ γανίξω græci dicūt fasceis uicio & σπάργανον fasceā.utrūq; historiæ accōmodatum est.faber.n.qui seruus erat carus pericli:cum i arce templum edificaret repsisset q; super altitudinem fastigii inde p̄ceps cecidit.ex quo lapsu cū uehemen ter egrotaret esset q; a medicis deploratus.fertur minerua picli ob lapsum uernulæ dolenti in somniis de mōstrasse herbā:q̄ cōtra lapsus & præcipitia est singularis:q̄ ille statī sanatus ē.quare herba q̄ prius dicebaſ pdiciū cepta ē uocari pthēiū a uirgine minerua παρθένος.n.græce uirgo dicitur.hnius uernulæ effigies ex ære facta est ad perpetuum rei monumentū qui cum formatus esset ab artifice uisceribus effusis:uel fa sceis uinctus:fuit cognominatus splacnoptes siue sparganoptes.apud pliniū ut diximus legitur in.xxxiiii. splacnoptes.apud eundem in.xxii.legitur sparganoptes.ex quo cōiicimus uel hic uel illic esse mendum. tamen siue hæc siue illa lectio magis placet:hēs utriusq; interprætamentum. ¶Genio.de geniis lege quæ scribunt apuleius in libro de demonio socratis:& martianus i libro de nuptiis philologiæ & Augustinus in.viii.de ciuitate dei:& nos copiose scripsimus in cōmentariis propertii:illud in p̄tia referendū ē.qđ a cē sorio refertur:qui scribit genium nō uno sanguine colēdū esse:ne die qua lucem ipsi accepimus alii dema mus.Illud etiam adde:quod tradit firmicus maternus in secūdo matheseos.dignum memoratu.xi.ab ho roscopo in genituris locum a nobis dici bonum genium:q̄ a græcis appellatur agathos demon:qui est lo cus iouis & cum horoscopo exagona radiatione coniungitur.genium die natali suo quisq; uenerabatur.si quis iurauerit p genium principis dare se non oportere & peierauerit īpator rescripsit fustibus eum esse ca stigandū:& ita ei supdici īportune noli iurare:sicut docent iurisc̄sulti digestis de iureiurando.citius:ut in quit eleganter tertullianus:per omnes deos q̄ per unum genium Cæsaris peieratur.de genio constantii principis & de geniis erudite scribit amianus marcellinus in.xxi.satis est locos indicare:ne uolumen ex tuberet. ¶Togati.sensus est reges per inde ac clientes togatos more cliētū Romanoꝫ sine regio insigni hoc est sine diademate ornamentisq; regalibus solitos fuisse præbere officia augusto iter facienti per pro uincias.toga.n.Romani est habitus & clientis.Vnde togati dicti.Martialis mane uel a media nocte toga tus ero.huius historiæ meminit eutropius his uerbis.multi reges ex regnis suis uenerunt ut augusto ob sequerentur:& habitu romano togati.s.ad uehiculū uel equum ipsius cucurrerunt.

¶M.AN. ¶Cæsareas urbes:Cæsaris nomine nuncupatas. ¶Cuncti:simul:communi nomine:quasi cō iuncti:ut Pedianus interpretatur. ¶Iouis olympici:uel ab Olympia regione pisei agri parte:ubi templū Iouis fuit:uel ut Diodorus scribit:ab eo q̄ Iuppiter puer Aegypti rex a Dionysio constitutus:ab olympo quodam:quem ille prefecti nomine puero dederat eruditus & ad uirtutem institutus esset:olympius:si ue olympicus est dictus:quod olympii Iouis templum Athenis fuerit:Thucidides auctor est:hac inquit præcipue parte extructa delubra uisuntur Iouis olympii telluris:quæ loca uidetur idem au ctor significare ante Thesei tempora in uetustissima urbis parte fuisse constructa. ¶Genio:deoꝫ filio: ut Aufustius scripsit:& parenti hominum:ex quo homines gignuntur.Laberius:genius gñis nīi parens

alii oĩum rex gerẽdaq; alii cuiuſq; loci deũ autumãt. ¶Peragrãti: luſtrãti. ¶Quottidiana officia: circa illũ officii cã quottidie uerſati. ¶Togati: ro. ciuiliq; hitu: nõ regio culti. ¶Inſigni: ſine purpura & diademate.

## De interiori & familiari uita.

QVoniã qualis in ĩperiis: ac magiſtratib⁹: regendaq; per terras orbẽ pace belloq; republica fuerit expoſui: referã nũc interiorẽ ac familiarẽ eius uitã: q; buſq; moribus atq; fortuna domi: & inter ſuos egerit a iuuẽta uſq; ad ſupremũ uitæ diem. Matrẽ amiſit in primo conſulatu: ſororẽ Octauiã quinquageſimũ & quartũ agẽs ætatis annũ: utriq; cũ præcipua officia uiuæ præſtitiſſet: etiam defũctæ honores maximos tribuit.

## De ſponſis & uxoribus eius.

SPonſam habuit adoleſcẽs. P. Seruilii Iſaurici filiam ſed recõciliatus poſt primã diſcordiã Antonio expoſtulãtibus utriuſq; militibus: ut ex neceſſitudine aliqua iũgerent: priuignã ei⁹ Claudiã Fuluiæ ex. P. Clodio filiã duxit uxorẽ: uix dũ nubilẽ: ac ſimultate: cũ fuluia ſocru exorta dimiſit intactã adhuc & uirginẽ: mox Scriboniã ĩ matrimoniũ accepit: nuptam ante duobus cõſularibuſq; & ex altero etiã matrẽ. Cum hac etiã diuortiũ fecit perteſus ut ſcribit ãnoq; puerſitatẽ ei⁹: ac ſtatĩ Liuiã Druſillã mrimonio Tiberii Neronis: & quidẽ prægnantẽ abduxit: dilexitq; & ꝑpa

¶PHI. ¶Quoniã qualis in ĩperiis: poſt explicatã auguſti uitam publicã hoc ẽ qualis fuerit in publicis rebus adminiſtrandis. nũc referre ſe uelle uitã priuatam teſtat. hoc eſt qualis fuerit in re domeſtica qualiter uixerit cum ſuis: nunquid fortunatior fuerit foris q̃ domi. hæc .n. quæ ptinent ad cognitiõem uitæ iterioris & domeſticæ nõ minus oñdunt pricipem q̃ res foris geſtæ: & uita in ꝑpatulo acta. utiq; ãt tranqllus trãſitõe: q̃ exornatio rhetorica eſt: q̃ cũ oñ derit breuiter qđ dciñ ſit. Itẽ breuiter ꝑponit qd conſequatur. ¶Matrẽ. actiã. ¶Iſaurici filiam ſeruilius iſauricus cum mortuus eẽt elatus fuit publico funere. ¶Interiorẽ uitã. domeſticã & qualis fuerit domi & itra penates. ¶Vtriq;. matri acciæ & ſorori octauiæ. ¶Priuignã ei⁹ claudiã. poſt initam proſcriptionis ſocietatem cenſuerunt milites amicitiã inter auguſtũ & antonium eſſe affinitate firmandã itaq; auguſto uxor data eſt clodia fuluiæ &. p. clodii filia antonii priuigna. Nam fuluia tres habuit maritos pu. clodium illũ Ciceronis inimicum. ex quo erat hæc claudia ſecundum curionem: terrlum Mar. Antonium. Vnde ait Cicero in ſecunda Antoniana. & enim iſta tua minime auara coniunx quam ego ſine contumelia deſcribo: nimiũ debet diu: po. Ro. penſionem tertiam. ¶Vix dum nubilẽ. adhuc uiro immaturam contrarium illud. Iam matura uiro iam plenis nubilis annis. ¶Simultate cum fuluia. extat epigramma auguſti Cæſaris: quo cauſa ſimultatis inter ipſum & fuluiam exortæ obſcena refertur. ſic. n. ait: quod futuit claphirã antoni⁹ hanc mihi penam fuluia conſtituit: ſe quoq; uti utuam: aut futue aut pugnem⁹ ait: qcqd mihi uita carior eſt ipſa mẽtula ſigna canant. Appiãus uero li. v. bellorum ciuilium refert fuluiam impuliſſe lucium Antõium ad bellum aduerſus auguſtum capeſcendum. erat enim ut inquit luci⁹. Florus fœmina uirilis militiæ gladio cincta: quæ ſemper Antonii ingenium agitabat: plutarchus quoq; ſic ſcribit in antonio: erat fuluia natura ferox atq; impigra: putabatq; fore ut antoinius a cleopatra diſtraheretur: ſi quis rerum motus in italia eſſet uerum cum illa in aſiam nauigaret mortua eſt ſycione. ¶Scriboniam. in expoſitiõe nouiſſimæ apud propтium elegiæ non pauca ſcripſimus de hac ſcribonia: quæ fuit de familia libonum. hinc mendoſus ille uerſus a nobis eſt emaculatus. Altera maternos exæquat turba ligones: non enim ligones apud propertium legendum eſt ſed libones. cum ſcribonii libones dicti ſint. & puteal quæ erat ſedes prætoris dictum eſt libonis a libone ſcribonio: qui prope arcum fabianum tribunal & ſubſellia collocauit tranquillus in libello de grammaticis meminit ſcribonii grammatici: quem ait fuiſſe redemptum & manumiſſum a ſcribonia libonis filia: quæ prior auguſti uxor fuerat. ¶Etiam matrem. nomen ẽ q; dialectici dicunt ad aliquid: nam cum matrem audis ſtatim iutelligis illam: quæ filios habet. ¶Abduxit. abducere proprie eſt per uĩ: ſicut etiam perducere interdum ſignificat. inde perductores a Cicerone in uerrinis dicti qui ut inquit aſconius: in hoc differunt a lenonibus: quod lenones ſunt ſcortorum: perductores etiam inuitarum perſonarum: & in quibus ſtupra exercitata legibus nindicantur ſignificat auguſtum quaſi per uim potius q̃ ab ultroneo accepiſſe liuiam uxorem. ¶Prægnantem: poſterius uidebimus quemadmodum liuia cũ auguſto grauida nupſiſſet intra menſem tertium pepit druſum: qui fuit pater claudii impatoris.

Libones

Perductores

¶M. AN. ¶Quoniam: trãſitio ex epilogo & ꝑpoſitiõe cõſtãs: a politica uitæ rõne ad oeconomicã. ¶Egerit: uixerit. ¶Matrẽ: aciã. Octauiã ſororẽ: quæ. C. Marcello mox Antonio nupſit. ¶Officia: Appianus auctor eſt: eius pietatis in matrem: amoris aũt & officii in ſororẽ: Plutar. in Antonio. ¶Claudiã: ex. p. Clodio & Fuluia genitam. Plutar. ut Curioni antea nuptã ait Fuluiam ab antonio acceptã q̃q̃ diuerſo loco Clodiã Fuluiæ filiam & Antonii priuignam dicat Concordiæ cã Auguſto deſpõſatã: unde colligi põt Fuluiã primum Clodio: mox curioni nouiſſime Antonio nupſiſſe. ¶Simultate: cõtẽtiõe: diſcordia. Appia. & Plut. eiuſmodi ſimultatis meminerunt. ¶Nuptã duobus ſenatoribus: fũt q; Scriboniã itelligãt. quæ. L. Scipiõi

qui in aphrica a Cæsare dictatore uictus est nupsit: sed nō aduertunt pax tempox rōnē conuenire: nisi Augustus admodū iuuenis cōcordiæ cā ducere uoluerit fœminā grādem natu: fuit & alia scribōia huius filia cuius Tranql. in li. de grāmaticis: & rhetoribus meminit: de qua libentius intellexerī: sed qbus hæc uel mater duobus senatoribus nupserit q̄ liboni adhuc quæro. ¶ Pertesus: eius mores aduersatus. ¶ Liuiā drusillā: tiberii & Drusi matrē. ¶ Abduxit: abductam dixit: quasi auctoritate magis q̄ uoluntate. Tiberio neroni: cui locata erat ademptam: in Tiberio Liuiā inquit Drusillam: & tunc grauidā: & iam antea apud se Tiberium enixā petēti Augusto cōcessit: qbus uerbis apparet Liuiā non ut ademptā: contra in caligula: quū ille Liuiam Horestilam Caio Pisoni locatam medio nuptiarum officio domum abduxisset gloriatus ē romuli & Augusti exemplo quæsitam sibi uxorem: quasi ui dicere uoluisset: quod & Antonius ad Augustū scribens in epistolis exprobrare uidetur.

¶ PHl. ¶ Nihil liberox. pli. in vii. sic scribit. est q̄dā priuati dissociatio corpox & inter se sterilis: at ubi cū aliis innxerī gignūt sicut augustus & liuia. ¶ Immaturus est editus. ex utero mīno maturus editur fetus nono & decimo mense iterdū & septio sed rarenter: & hoc est partus tē pestiui tps a philosophis mediciscq; obseruatū: ante quod editᵘ fetus ē imaturus & fit abortiuᵘ & tunc fœmina dicit abortare Iulius firmicus. Abotabit filios geminos. ¶ Marcello octauiæ. octania augusti soror ex marcello duas filias & marcellū genuit: quem genex sibi & filium fecit augustus. mortuo deinde marcello cum Cæsar non facile quē sibi ex amicis genex eligeret suasit octauia ut agrippā genex suum caperet: quod cū Cæsari placeret octauia cū agippa genero egit: ut filiā repudiaret: & Cæsari gener fieret quod & factum est. auctor plutarcuhus ut ī Antōio. ¶ Is obiit. s. marcellus. de obitu marcelli qui periit in baiano agens annum etatis. xviii. scripsimus copiose in secundo ꝓpertii commentario. ¶ Marcellax: filiax octauiæ & marcelli: quæ duæ erant. ¶ Tiberium priuignum filium liuiæ drusillæ. priuignus. n. est ut dicunt dialetici nomen ad aliqd: & ut scribunt iurisconsulti uxoris meæ filius mihi priuignus ē. ¶ Prægnantē uxorem. in tiberio scribit trar: quibus quē admdū agrippinam marco agrippa genitam uxorē duxit susceptoq; ex ea filio rursusq; grauidā cōactus est dimittere: ac Iuliā augusti filiā cōfesti ducere nō sine magno angore aī: de quo mox plura. ¶ Iā pater erat suscepto filio druso. ¶ Antōio filio: octauia antōiū marci antōi filiū ex fuluia genitū ita magnū apud Cæsarē fecit ut post agrippā & liuiæ filios prīas ptes obtineret: cui & ipsa alterā filiax marcellax matrīonio collocauit. ¶ Cotisoni. de hoc & oratius: loqui uidetur lib. ii. carminū scribens occidit daci cotisonis agmen: medius infestus sibi luctuosis dissidet armis. ¶ Getax regi. getæ populi sunt ī scythia europea aduersus quos Cæsar augustus exercitū quinquaginta miliū misit: auctor strabo in. vii. quidā getas dacos appellāt alii uero dacos eos dicunt q ad histri fontes uergūt: quos olim dauos uocatos esse idē strabo arbitratur. getas uero eos: qui ad pontū in orientē spectant. pli. i. iiii. sic ait. oēs scythax sunt gētes uariæ tm̄ littori appositæ: tenuere alias getæ daci a rōmanis dicti: alias sarmathæ a græcis sauromathæ: refert helius spartianus getas dici gotos. uī diasyrticus hoc est dubius iocus emersit in antoniū carracalā qui cū getas deuicisset & fremē noīe getā occidisset. a pertinace festiuiter dictū atq; mordaciter: getici nomen inter alia cognomenta antonio ascribendū esse. ¶ Filiam regis. s. cotisonis. ¶ Iuliā. s. neptem. ¶ L. paulo. fortassis hic ille. L. paulus est: qui prius habuit uxorem corneliā ex familia libonum cuius rei extat pulcherrima apud ꝓpertium elegia in calce opis. Namq; ut credam huic nupsisse post obitum corneliæ iuliam augusti neptē persuadet illud: quod cēsoris filius uocatur a tranquillo: & apud propertium huius censuræ mentio fieri uidetur illo uersu. me neq; censuræ legem mollisse & paulopost. filia tu speciem censuræ nacta paternæ.

Daci Daui

Sarmatæ

¶ M. AN: ¶ Ex Sribonia cū qua diuortiū fecit. ¶ M. Marcello: q ex. c. marcello: ut diximᵘ: & maiore Octauia est natus. ¶ Exorata: pcibus uicta. ¶ Sibi genero cederet: generi possessiōe ui pateretur Agrippam facto cum Marcella filia diuortio ex qua iam pater erat: Iuliam suam Augusti dico filiā duceret uxorē. ¶ Alteram marcellax: unā ex duabᵘ octauiæ filiabus quas illa ex. C. marcello fuerat enixa. ¶ Hoc quoq; agrippa. s. ¶ Priuignum: Liuiæ & tiberii nerōis filiū. ¶ Prægnantē: grauidā. ¶ Vxorē: agrippinā: Mar. agrippa

uit unice ac pseueranter. De filia Iulia & mrimoniis eiꝰ.

EX Scribonia Iuliam: ex Liuia nihil liberox tulit: cū maxime cuperet. Infans: qui cōceptus erat: imaturus est editus. Iuliam primū Marcello Octauiæ sororis suæ filio tātūq; pueritia egresso: deinde ut is obiit. M. Agrippæ nuptui dedit: exorata sorore ut sibi genero cederet. Nā tunc Agrippa alteram Marcellarum habebat & ex ea liberos: hoc quoq; defūcto multis diu etiam ex equestrī ord. ne circūspectis conditionibus Tiberium priuignū suū elegit: coegitq; prægnātem uxorē: & ex qua iam pater erat dimittere. M. Antonius scribit primum eum Antonio filio suo despondisse Iuliam: deinde Cotisoni Getarum regi quo tempore sibi quoq; inuicem filiā regis in matrimonium petisset.

De nopotibus eius ex Iulia.

NEpotes ex Agrippa & Iulia tres habuit. C. &. L. & Agrippam: neptes duas Iuliam & Agrippam. Iuliam. Lucio. Paulo censoris filio. Agrippinam.

& pomponii attici filia genita m: ex qua drusum filium tiberius tulerat: Anneus seneca nomen attici inqt perire Ciceronis epistolæ non sinunt: nihil illi profuisset gener agrippa: Tiberius progener: & drusus Cæsar pronepos inter tam magna noia taceretur nisi Cicero reliqua ex eo require. ¶ Tiberius: nequis similitudine nominum erret is dico qui priuignus fuit augusti: ac post illum reꝝ potitus est: & fratrem drusum & filium quẽ ex scribonia tulit eiusdẽ nominis habuit: Sed de utroq; alias: est ad hæc ipse ut pater Tiberius nero appellatus: nã quũ tiberio neroni Tranqllus ait Liuiã locatã de patre loquitur quum Iuliam tiberio post agrippæ mortẽ matrimonio iunctam de filio qui postea ut dixi Imperator fuit. ¶ Antonio filio: quem Antonius ex fuluia tulerat: Augustusq; Alexandria capta occidi iussit. ¶ Cotisoni: cotisonis huius horatius meminit: occidit daci cotisonis agmen. ¶ Gethaꝝ regi: gethæ supra histꝝ pontico mari adiacẽt: Plin. Ab eo omnes scytaꝝ gentes uariæ tamen littori appositæ tenuere alias gethæ daci a romanis dicti quibus Plinii uerbis dacos & gethas eandem esse gentem: non mirum igitur si hic getharum regem uocat quem flaccus dacium dixit.

Germanico sororis suæ nepoti collocauit: Caium & Lucium adoptauit domi per assem & liberam emptos a patre Agrippa: teneroscꝫ adhuc ad curam Reipu. admouit: & cõsules designatos circum prouincias exercituscꝫ dimisit. Filiam & neptes ita instituit: ut etiam lanificio assuefaceret: uetaretq; loqui aut agere quicq̃ nisi palã: & quod ĩ diurnos cõmentarios referret extraneoꝝ quidẽ cœtu adeo ꝓhibuit: ut L. Tuci. claro decoroq; iuuẽi scripserit quõdã paꝝ modeste fecisse eũ: q; filiã suã baias salutatũ uẽisset. Nepotes & lras & solinusq; notificant nunq̃ expuisse. ¶ PHI. ¶ Sororis suæ nepoti. octauia augusti soror duas ex antonio filias antonias suscepit alteram uxorem duxit domitiꝰ ænobarbus: alterã drusus liuiæ filius augusti priuignus: ex hac nati sunt germanicus & claudiꝰ qui postea impauit auctor plutarchus: & inferius in calicula id late explicabitur. erat itaque germanicus hoc pacto nepos octauiæ ut pote genitus ex antonia illius filia: quam plinius

¶ Per assem & libra emptos. mancipatio ut Caius iurisconsultus in institutionibus & boetiꝰ in. iii. commentario topicoꝝ exposuerunt est imaginaria: quædã uenditio quod ipsum ius ipsoꝝ Romanoꝝ est ciuium eaq; res ita agitur: adhibitis nõ minusq̃ quinq; testibus ciuibus rõanis puberibus & ꝑterea alio eiusdẽ cõditionis: q libra æneã teneat: q appellatur libripens. aderat & ille: qui familiæ emptor dicebatur: q mancipium emit: & æs tenet ita dicens. hunc ego hoiem ex uire quiritiũ meũ esse aio: isq; emptus est hoc ære æneaq; libra. deinde ære percutit libram. idq; æs dat ei: a quo mancipiũ accepit quasi ꝑtii loco ex lege. xii. tabulaꝝ quæcũq; res ab alienari non poterant nisi p hanc solemnitẽ: quæ p æs & libra fieri dicitur: cuius rei meminit & porphyrio: q enarrãs illud oratianum: si proprium ẽ quod qs libra mercatur: & ære sic scribit: uerba sunt iuris quibus oĩs emptio confirmatur: cũ p libram expensa pecunia p æs ipsum prætium demonstratur. ꝑterea scriptum legimus lib. ii. institutionum genus testamentoꝝ fuisse quod dicebatur ꝑæs & libram: cuius solemnitas agebatur per illam imaginariam uenditionem: cuius solemnitas supra scripta est. de quo sic scribit gellius li. xiiii. tertium testamentorum genus fit per familiæ emancipationem: cuius æs & libra adhiberetur. Igit augustus hac solẽnitate adhibita adoptauit agrippæ filios tanquam alio iure non possent abalienari transireq; in alienam potestatem. ¶ Lanificio assuefaceret apud romanos nuptialis uox erat thalasio: quod signum fuisse lanificii Varro & festus Pompeius prodiderunt. thalationem enim uocabant quasillum: qui alio modo appellatur calathus: quod cenus uasculi est utiq; lanificiis accommodatum. & ut inquit plutarchus in romulo: hæc uox exortatio erat & prouocatio ad lanificium: quod græci thalasion dicunt: namq; mulieres nulla alia in re uiris operam suam nauabant q̃ in his quæ ad lanificium pertinent. Vnde institutum est ut nubentes uirgines comitaretur colus compta & fusus cum stamine. Non me præterit historiam de thalsio uulgatissimam aliter narrari ab historicis: sed hæc omittenda non sunt: quæ ex litteris interioribus deprompta magis iuuant studiosos. lanificium sordida res & ignominiosa apud persas. ut enim inquit curtius: nihil existimant turpius q̃ fœminas admouere lanæ manus. ¶ Diurnos. tanq̃ in diarium: est enim diarium liber in quo per dies singulos res gestæ scribuntur græci ephemerida uocant auctor gellius in. v. sed de ephemeride plura scripsimus in. iii. propertii commentario in illius uersus interpretatione. & ponit duras inter ephemeridas. ¶ Salutatum uenisset. tanq̃ sub ꝑtextu salutatiõis obreperet ad adulteriũ filiæ. sepe nnmero. n. sub honestis nominibus adulteri delitescũt. ¶ Baias. baianas delicias iſectatur seneca li. vii. epistolaꝝ moralium tanq̃ diuersoriũ uitioꝝ eẽnt illicq; sibi plurimum luxuria permitteret.

¶ M. AN. ¶ Germanico sororis suæ nepoti: Germanicus drusi fratris tiberii & iunioris antoniæ filius: Iunior antonia. M. Antonii triumuiri & octauiæ filia: Plutarchus in Antonio est auctor. ¶ Per assem & libram: per assem & libram emptio fiebat quum adhibitis testibus is qui empturus erat libra quam tenebat ille qui in possessione mancipii erat ære percussa se mancipium ideſt seruum aut aliud quod sub eius dominio esset ut filium dicebat ea sui emptione uendicare: Sed quum tria essẽt testamentorum genera: quorum unum Calatis comitiis in concione populi fieret. Alterum in procinctu quum milites in aciem processuri essent: tertium fuit quod per familiæ emancipationem fieri consueuit cui æs & libra: ut Gellius ait adhibebantur: Verum non inepte quæri posset cur domi emptos dixerit: si publicæ alioquin id fieri consuesset: Cui occurras licet Calatis comitiis auctore gellio & execrationes & testamenta fieri soli-

Imaginaria uenditio

Familiæ emptor

pæs & libram

Thalasio quid

Colus cũ stamine

Diarium Ephemerides

ta quoꝙ unum id genus erat qđ pæs & libra fiebat: Vexꝙ eadē calata comitia ,p collegio pontificū haberi solita lælius fœlix tradidit pōtifices coire oportuit in pōtificis maximi domo potius q̄ alibi: Augustus tum pontifex maximus erat: ergo domi.i.,p collegio pontificū ad se accersito: uel domi emptos.q.d. non extra familiā: quæsitos: siquidē. C. & Luciū nepotes augusti Iulia filia genitos ,p domesticis habere potuit. ¶ Circa ,puinciā: ad prouinciaꝙ administrationes. ¶ Filiam: iuliā. ¶ Neptes: Iuliæ & Agrippæ filias. ¶ Vt: etiam ¶ Lenificio assuefaceret: ēt dixit quasi paꝙ decoꝙ illustriori loco natis esset lanificiū quod apud ouidiū que rula illa penelope affirmare uideť: Forsitan & narres iquit q̄ sit tibi rustica coniunx: quæ tantū lanas non sinit esse rudes: hæc i lla ueꝙ Tanaql uel ob id ipsū a ro. scriptoribus est maxime celebrata: Plinius lanā colo fuso Tanaquilis quæ eadē Caia Cecilia uocata est in templo Marci anci durasse se hæc prodente auctor est Marcus Varro: Plutarchus in romulo eiusdem tanaquilis & lanificii eius meminit: Homerus heroidibus quoꝙ id opificiū tribuit: sic apud illū hector andromachen alloqtur ἄλοχε ἰοὸν ἰόυσα τὰ σαυτῆσ ἔργα κομίζε ἰσὸν τῆλε κατ᾽ ἠῶ υἷε καὶ ἀμφι πολοισ κελευε. Brutus quoꝙ ad bellū exiturus portiā uxorem: ut Plutarchus scribit ad colū & telam interpellantē remisit: idē auctor: Caios & Caias uoces in sacris nuptialibus in bonū rei omen quia tanaquil. C. sit dicta usurpatas tradidit: quanq̄ fabius aliter interp/tatus sit. ¶ Pro palam: in aperto & omnibus audientibus. ¶ Diurnos commentarios: græci Ephemeridas dicunt. Iu. in cuius manibus ceu pinguia succia tritas ceruis ephemeridas. ¶ Baias: littorale campaniæ oppidum a baio ulixis socio dictum: filius italicus Itacensia littoram bai. ¶ Nepotes. C. & Lucium & agrippam Iulia genitos.

¶ PHI. ¶ Natare. hoc erat officium exercitatioꝙ pene quotidiana romanæ iuuentutis: ut i cāpo martio armis exercerētur & deinde in tiberi natarent: ut ita sudorē puluerēꝙ armis diluerent: ac lassitudinē cursusꝙ laborē natādo depōerēt. auctor Vegetius. hinc ab oratio dictū est: Cur timet flauū tiberim tāgere. ¶ Rudimenta. tyrocinia & prima excitamēta disciplinarum. ¶ Per se. ut ipemet doctoris officio fungeret. ¶ Chirographū suum. suā ut dici solet i scribēdo manū. & cicero scribit natare aliaq̄ rudimēta per se plerūq̄ docuit: Ac nihil æque elaborauit q̄ ut imitarent chirographū suum: neq̄ cœnauit una nisi ut in uno lecto assiderēt: neq̄ iter fecit nisi ut uehiculo anteirent aut circa adequitarēt.

De infortunio eius circa sobolē descēdētiū.

Sed lætū eum atq̄ fidentē & sobole & disciplina domus fortuna destituit. Iulias filiā & neptē oibus probris contaminatas relegauit. C. &. L. in duo de. xx. mensium spacio amisit ābos. C. i lycia. L. massiliæ defūctis. Tertiū nepotē Agrippā simulq̄ priuignum Tiberium adoptauit in foro

Chirographarius

se amare alexis manū. a chirographo chirographarius deriuatur. Iuriscōsultus titulo commodati eleganter appellat debitorem chirographariū: qui suo chirographo scripsit se in codice debitorē. ¶ Vno in lecto tricliniari & discubitorio. Scribit plinius pōpeium tertio triūpho romā transtuliſſe lectos tricliniares tres ex auro & gēmis. ¶ Vehiculo anteiret. ex more psaꝙ: apud quos iter facit rex i uehiculo cognatis antecedētibus: cū liberi regis in uehiculis subsequantur. uoluit augustus ut nepotes secum eadē mensa discūberēt ut ipsius oculis subiecti essent modestiores. ¶ Fortuna destituit. pene simile est illud quod de herode prodidit iosippus: illum quidem in aliis rebus omnibus fuisse fortunatissimum: in rebus uero domesticis infelicissimum. nam ex uxore marianæ & filiis infortunia non pauca illi prouenerunt. ¶ Probris. stupris atque flagitiis. probrum uirginis uestalis capite antiquitus ex lege puniebatur. Existimat ulpianus iurisc/sultus probrum & obprobrium idem esse: quod interdum pro maledictis & conuitiis acceptum est. Liuius occursant portis ingerunt probra. Et cicero ad atticum. Epistolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. Probra enim significant apud utrunq̄ in hoc loco idem quod conuitia & contumelias. sed ,probrum sepius ad dedecus flagitiumq̄ refertur. Et pro stupro apud ueteres usurpatur.

probrum

Oprobriū.

¶ Caio & Lucio. Caius ab augusto cum exercitu missus ad orientem sedandum fuit interfectus a quodam nomine donne: q simulata proditione libellum caio obtulit uirumq̄ libello legendo intentum cultro percussit percussor ipse a militibus quidem confossus est: Caius uero ex uulnere obiit. hunc cum augustus mitteret in armeniam rogauit deos ut illum comitaretur beniuolenta pompeii: audentia alexandri. ipsius uero fortuna. Sed uota sepe irrita feruntur a procellis. ut aiunt poetæ. ¶ In lycio. Regione asiatica in qua est mons chimera noctib⁹ flagrans: & xantos. op. fluméq̄ eodē noīe. ¶ Lucio massiliæ. Lucius ut inquit florus massiliæ inglorius moritur ex morbo. Est autem massilia narbonensis prouinciæ ciuitas incly ta: opus phocensium qui bene instituti legumque condam æquitate fuerunt excellentes cum aristocratia rempublicam gubernarent. prætterea studiis litterarum adeo clara fuit hæc ciuitas: ut temporibus strabonis romani pro attica peregrinatione massiliam p eterent causa disciplinarum capescendarum: De massilia superius satis multa.

Cæs obitus

Lucij obitus

¶ M. AN. ¶ Per se: nullo externo p̄ceptore adhibito. ¶ Chirographū suū: sum scribēdi characterē. ¶ Cœnauit una eodem triclinio. ¶ In uno lecto: eodem quo ipse accubaret. ¶ Fortuna: successus. ¶ Oibus probris: omni flagitio & infamia. C. & Lucium: quos adoptauerat. ¶ In lycia: asiæ regio est lycia inter cariam & pamphilium sinum a lyco pandionis filio olim termile dicta. lxx. oppidus frequens ut Plinius scribit.

¶Massiliæ:insignæ id narbonẽsis galliæ oppidũ a phocẽsibus conditum:Strabo:Plinius & Lucanus sunt auctores.

lege curiata.Ex quibus Agrippam breui ob ingenium sordidũ ac ferox abdicauit:sepositq; surrentũ. Aliquãto aũt patientius mortẽ q̃ dedecora suoꝝ tulit.Nã.C.Luciiq; casu non adeo fractus:de filia absens ac libello p quæstorem recitato notũ senatui fecit:abstiuitq; cõgressu hoium diu pire pudore ẽt de necãda deliberauit.Certe quũ sub idẽ tps una ex cõ

¶PHl. ¶Lege curiata.põponius inrisco̅sultus tradit romulum diuisisse populũ romanũ i triginta partes:quas curias appellauit:,pterea quod tunc rei publicæ curã p sñias partiũ eaꝝ expediebat:Et ita leges quasdã & ipse curiatas ad populũ tulit: tulerunt & sequentes reges curiatas leges quæ oẽs conscripte

lex curiata

fuerunt in libro sexti papirii:q ob hoc appellatur ius ciuile papirianũ.De lege curiata sic scribit Cornelius tacitus quæstores regibus ẽt tum impantibus instituti sunt.quod lex curiata oñdit ab lucio bruto epetita.p hanc legẽ augustus adoptauit agrippã nepotem ex iulia & tiberiũ priuignũ ex liuia. Comitia aũt quæ partim curiata partim cẽturiata dicebãtur.quoꝝ meminit gellius in.xiiii.nihil ptinent ad legẽ curiatam.in comitiis curiatis ois potestas calculoꝝ erat penes plebeios:cũ uiritim suffragiũ ferretur:In centuriatis uero dñi erant patricii:cũ singulæ certariæ singula ferẽt suffragia.plures.n. erant centuriæ diuitũ q̃ plebeiorũ super qua re multa scienter & subtiliter explicant a dionysio alicarnaseo lib.iiii.&.vii.antiqtatum. ¶Abdicauit.abdicare,p amouere & priuare ponitur ut abdicauit se dictatura abdicauit se cõsulatu: quæ elocutio frequens est apud historicos:& ita pater filiũ abdicare dicitur cũ eũ ex familia abiicit & a bonis amouiet atq; exheredat. ¶Sepositi surrentũ.surrentũ ciuitas est cãpaniæ cũ ,pmontorio mineruæ syrenũ quondã sedes.Surrentina uina inter generosa numerant cõualescentibus maxime cõprobata pp tenuitatem salubritatemq;.Tiberius cæsar dicebat cõsensisse medicos ut nobilitatẽ surrentino uino darent:alioqn,esse generosum acetum.Caius cæsar qui successit tiberio nobilem uappam appellabat uinum surrentinũ.Censebatur antiquitus surrentum calicum quoq; nobilitate:qui opere figulino præcipui illic conficiebantur:ut indicat plinius.xxxv.unde a martiale dictum est.Surrentina bibis nec murina picta nec aurum sume:Dabunt calices hæc tibi uina suos.De surrento sic ait silius in quinto punicorum:Equana & zephiro surrentũ molle salubri. ¶Dedecora.tanq̃ dedecus peius sit q̃ mors q̃ reliqua oia infortuuia. ¶Casu morte:cum alter massilinæ alter in licia occubuissent. ¶Non adeo.non multum tristatus neq; nimio dolore confusus. ¶Per quæstorem recitato.ex questoribus quidam sunt:qui candidati principis dicebantur.quiq; epistolas eius in senatu legebant.ulpianus auctor: talem quæstorem modo significari intelligimus.scribit Seneca li.vi.de beneficiis:q̃ diuus augustus filiam impudicam relegauit & illius stupra'paꝝ potens iræ publicauit quæ tam uindicanda principi fuerunt quam tacenda:quia quorundam rerum turpitudo etiam ad uindicantem redit.deinde cum interposito tempore in locum iræ subisset uerecundia gemens q̃ non illa silentio pressisset exclamauit.horum mihi nihil accidisset si aut grippa aut mecenas uixissent. Mira sunt & digna annotatu quæ de impudicitia iuliæ augusti filiæ clarissimi conditores certatim ,pdiderunt Quod scilicet gregatim admittebat adulteros:q̃ noctibus marsiam coronabat:q̃ forum ipsum ac rostra ex qbus pater legem de adulteriis tulerat elegit in stupra q̃ ex adultera i quæstuariam uersa ius omnis licentiæ sub ignoto adultero petebat.Et qñ.mẽtio icidit marsiæ:quẽ licẽtiosa iulia corõabat:obiter annotanda uidẽtur quædam non indigna cognitu nec futura curiosis ingrata.liberum patrem tanq̃ libertatis deum ueteres coluere:unde & marsias eius minister i liberis ciuitatibus colebatur:ueluti indicium libertatis:quod & seruius memorat in quarto eneidos commentario.hinc romani utpote libertatis cultores assertoresq; signũ marsiæ posuerunt in foro:apud quod ut docet porphirio uadimoniũ sistebatur.De hoc ait oratius in sermonibus.obeundus marsia qui se uultum fere negat nouioꝝ posse minoris.ad hunc quotidianus a iulia concursus fiebat ut refert seneca in sexto de beneficiis.hunc Iulia luxu diffluens noctibus coronabat ut testatur plinius in uigesimo primo.& degemunt litteræ augusti.hic est ille marsia:cui cum coronam e floribus dempsisset.P.mutianus: eamque capiti suo imposuisset:ob id in uincula duci iussus est a triumuiris ¶De hac marsiæ statua nimiꝝ intellexit epigrãmatarius poeta illo uersiculo.ipse potest fieri marsia causidicus.In cuius enarratione enarratores hallucinantur uoluit.n.intelligi festiuissimus poeta marsyam qui erat in foro:apud cuius statuam uadimonium sistebatur & causæ agebant:iam posse fieri causidicũ. dum iugiter & cõtinẽter audit strepitus clamosos litigãtium:& quotidianis causidicoꝝ actionibus obtunditur. Cui simile est illud frontonis platani conuulsaq; marmora clamant.

Papiriani ius

Abdicare.

Surrentũ

Surretina uina calices surrentini

Candidat⁹ quæstor

Marsia i liberis ciuitatibus marsia in foro

Loc⁹ marcialis

¶M.AN:¶Curiata lege:Calata comitia:de quibus proximo loco diximus alia ut gellius scribit curiata erant:alia centuriata:Centuriata per cornicinẽ uocari:Curiata uero curiatim populũ ad cõcionẽ calari.i.p curias atq; id ipsum per lictorẽ non cornicinẽ fieri. ¶Agrippã.C.& Lucii defunctoꝝ fratrem ex iulia & Agrippa natum. ¶Sordidũ:fœdum & in uitia ,pnũ. ¶Abdicauit familia & bonis expulit estq; uiuẽtis ad huc abdicare exhæredare uero mortui. ¶Surrentũ:oppidũ puteolano sinui ,ppinquũ:calicibus & uino nobile:sed syrenũ sede adhuc nobilius:papinius est inter notos syrenũ nomine muros.Mar.Surrentina bibis nec myrrina picta nec aurum sume dabunt calices hæc tibi uina suos:Plinius retinet hanc nobilitatem & aretium in italia & calicũ tantum surrentum:& rursus quod ad uinũ attinet idẽ auctor: Tiberius inquit Cæsar dicebat cõsensisse medicos ut nobilitatem surentino darẽt alioqui eẽ generosũ acetum: Papini

us. Qua bromio dilectus ager colleſq; p altos uritur & plis non inuidet una phalernis. ¶ Dedecora. inſa-
miam. ¶ Non adeo: non multū: nō omnino fractus. ¶ De filia: de filiæ adulterio. ¶ Per quæſtorē: quæſto-
res ærarii id pſtabant ut publicas litteras recitarent: ut eſt in eo libello q feneſtellæ noīe de romanis inſcri-
bitur magiſtratibus. ¶ Congreſſu homi num: diu nulli ſui adeundi copiā fecit. ¶ Deliberauit: animo agi
tauit. ¶ Ex conſciis adulterioꝝ miniſtris.

¶ PHI. ¶ Fedæ. nomen eſt li-
bertæ. ¶ Vna ex cōſciis. una ex
his quæ nouerāt iuliæ heræ ad
ulteria: & illius ſtuproꝝ erāt cō-
ſciæ. oratius miſeram ſe conſcia
clamat. idē. quo te demiſit pecca
ti conſcia herilis. ¶ Fedes patrē
ita uidebatur optaſſe ut filia ſe ſu-
ſpenderet: quemadmodum fe-
de ſeipſam ſuſpen derat. ¶ Vſū
uini. Vinum & adoleſcentia
ut inquit hieronimus duplex ē
libidinis incendium. Idem præ
cipit uirgini Euſtochio ut uinū
fugiat, p ueneno. Nam ut ait pe
lignus poeta: Et uenus in uinis
ignis in igne fuit. Ideoq; non in
ſcienter fabulata eſt antiquitas
priapum ex libero patre & ue-
nere eſſe genitum: cum hi qui uino indulgent: ſint ad ueneria, ppenſiores. Præterea ut auctor eſt Valerius
quæcunq; fœmina uini uſum īmoderate appetit & uirtutibus ianuam claudit & delictis aperit. Hinc anti-
quitus non licebat fœminis uinum romæ bibere: & ut ait cato ideo propinqui fœminis oſculum dabāt: ut
ſentirent an temetum hoc eſt uinum olerent. ¶ Delicatiorem cultum. Hæc enim inſtrumenta ſunt impu-
dicitiæ. unde apud liuium legimus minutiam ueſtalem propter mundiorem iuſto cultum iſimulatam fu-
iſſe ſtupri: Idem alibi ait. poſtumia uirgo ueſtalis de inceſtu cauſam dixit crimini obnoxia ob ſuſpitionem
propter cultum ameniorem. ¶ Corporis notis uel cicatricibus. Hoc ideo facere uidebatur auguſtus ut ita
cognoſceret an filia ex talibus concepiſſet nam plerūq; notæ paternæ & ſigna quæ dā ut neui & cicatrices re
generantur. pterea ut auctor eſt plinius: quædā ſibi ſimiles ſemp pariunt filios: quædā uiro ueꝝ iulia augu-
ſti filia cū conſcii flagitioꝝ mirarētur quō filios ſimiles agrippe, pcrearet: quæ tam uulgo corporis ſui ptātē
faceret feſtiuiter reſpondit. Nunq; niſi plena naui tollo uectorē: quo urbane dicto ſignificabat ſe non prius
adulteros admittere quā ex marito grauida fuiſſet. auguſtus cū ad nepotū turbam ſimilitudinemq; reſpe-
xerat qua repreſentabaſ agrippa: dubitare de pudicitia filiæ erubeſcebat. olim amico ſuadēti ut ſe cōpone-
ret ad exempla paternæ frugalitatis reſpondit: ille obliuiſcit ſe cæſarē eſſe: ego memini me cæſaris filiam.
¶ Ex inſula. in quā fuerat iulia a patre relegata inter genera penaꝝ eſt in inſulā deportatio. ¶ In continētē
in terram ut uulgus appellat firmā. orbem enim terraꝝ diuiſere coſmographi: ut partē eius iuſulas: partem
uocarēt continentē ueꝝ ut inqt apuleius ī coſmographia: oīs terraꝝ orbis una eſt inſula cū inſulis ſuis oīb⁹
quam undiq; circūfundit oceanus. apud iuriſconſultos incōtinenti uſurpatur pro cōfeſtim & ſine cūctatōe
ſicut uulgo dicitur qd non facile repias apud oratores & hiſtoricos tales tā proſtitutas tāq; impudicas quā
proſtituta q; impudica foret ipſius filia. & ita oñdebat non eſſe præcādum pro talibus: in qbus ſola libido
dñaretur. ¶ Ex nepte iulia. plinius inter anguſti ifortunia enumerat adulteria filiæ & neptis. ¶ Aliq; edu
cari noluit ut alereť tanq; ex adulterio natus. Agrippā nepotē quē adoptatū abdicauerat ſepoſueratq; fur-
rentum: ex ſurrento in inſulam tanq; in locum deteriorē deportari iuſſit. ¶ Sepſit. clauſit circūuallauit: ſepi-
re. n. eſt undiq; claudere atq; munire. unde ſepes & ſepta & ſepimenta deriuantur. ¶ Eodem loco. inſula
αὐτοφεὲ λō p latine ſignificat. utinā utinā ſine uxore eſſe & ſine filiis mori liceret. Phroneus rex legum con
ditor cū moreretur fratri dixiſſe fertur. ad ſummam felicitatem nihil mihi deeſſet ſi uxor ſemper defuiſſet
ait Terentianus ſenex. Quod iſti fortunatum putant uxorem nunq; habui. De filiis autem q interdū plus
meroris pbeant q uoluptatis indicat dictum illius: qui dixit ſe filios inueniſſe tortores. Euripides carentē
liberis eleganter dixit infortunio eſſe felicem.

¶ M. AN. ¶ Fœde: ppriū libertæ nomen. ¶ Se fœde patrē: optare ut eadē mens filiæ fuiſſet mortēq; ſibi:
ut fœda cōſciuiſſet. ¶ Vſū uini: uino ab initio romanæ mulieres decreto abſtinuere: nā q uxorē occidit q
uinū e dolio bibiſſet a romulo abſolutus dicitur: Plinius eſt auctor egnatiū menetinum ſecutus: fabi⁹ pi-
ctor qa mulier loculū ubi claues erant celæ uinariæ reſignaſſet a ſuis inedia mori coactā tradidit: Cato ic-
circo ait, ppinquos domū reuerſos oſculū fœminis dare ſolitos ut cognoſcerent an olerent temetū: Diony
ſius pſuaſū fuiſſe ait ab initio romāis corruptiōis principiū eſſe ebrietatē: Inſaniæ uero corruptionē. ¶ Cō
ſulto: cā prius ad ſe delata: is qui ad illā ttaiecturus eſſet. ¶ A notis ac cicatricibus: ne credo moechoꝝ qſq
ad eā ſub aliena pſona nauigaret. ¶ Ex iſula: ex qua nō dicit: ſed potiā pādatariā & alias cōtra cāpauū littus
ſitas iuſulas hunc uſū principibus in ſuos ſeuientibus pſtitiſſe cōſtat. ¶ Exorari: pcibus uinci. ¶ Tales fili

Conſcia
uoq; libero

Vinū p ue
neno

Vinū faut uenere

Periapus ex libero
& uenere gemmus

Vinū fœis
interdictū

us p mollis ſuſpitionē

Notæ rege
nerantur

Dictum
iuliæ

Cōtinens
icontiuēti

Sepire

as & coniuges:tã impudicas q̃ ipse filiã & neptem effectus esset p̃ quibus tã pertinaciter intercederet. ¶ Agnosci uetuit:in apertũ referri:Sed cõtinuo extingui q̃si adulterio conceptũ. ¶ Transportauit: ex surrento in insulã transportari fecit. ¶ Sepsit:circũdedit ne qua pateret effugiũ. ¶ Cauit:Cautũ uoluit. ¶ Senatusconsulto:publico decreto.

oẽm & ei⁹ & Iuliarũ mẽtionẽ ingemiscẽs proclamare ẽt solebat αἰοφέλεστα γονος τέμενναι. ἄγα μὸς τε ἀωολέστ ται nec aliter eas appellare q̃ tres uomicas:aut tria carcinomata sua.

## De receptione & cultu amicitiarum eius.

AMicitias neq; facile admisit: & constãtissime retinuit:& nõ tãtum uirtutẽ ac merita cuiusq; digne p̃secutus sed uitia quoq; & delicta dũtaxat modica ꝑpessus. Neq; eni temere ex omni numero in amicitia eius afflicti repirentur:præter Saluideniũ Ruffum:quem ad cõsulatũ usq; & Corneliũ Gallũ quẽ ad prefecturã ægypti ex ĩsima utrũq; fortuna ꝑuexerat. Quoꝝ alterũ res nouas molientẽ dãnandũ senatui tradidit:alteri ob ĩgratũ & maliuolũ animũ domo & ꝑuinciis suis ĩterdixit. Sed Gallo quoq; & accusatoꝝ denũciationibus:& senatusconsultis ad necem cõpulso:laudauit quidẽ pietatẽ tantoper e pro se indignantiũ. Cæterum & illachrymauit:& uicẽ suam cõquestus ẽ: quod

¶ PHI. ¶ Vomicas. tumores ĩ corpore nascunt purulẽti:quos uomicas uocant a uomendo:ut indicat serenus sic scribens. sunt odio quos dira uomit natura tumores:uomica q̃lis erit uel idẽ proxima quedã. hinc plautus ñ infestiuiter uomicã appellat crumenam nũmis refertam atq; tumentem:cum ait in persa. Quid hoc in collo tibi tumet uomica est:pressare parce: nam ubi qui mala tetigit mãu dolores coeriuntur. In uulua uomicas nasci testis est plinius:qui ait in uigesimo ꝙ syracion uomicas uuluæ curabat menta. Iuuenalis & uomicæ putres. Cor. celsus ĩ tertio ait. Vomicæ finis est ut rumpatur. prisci uomicas appellauere loca concaua & uetustate exesa. Vomica quid

¶ Carcinomata. carcinomata sunt ex genere cancroꝝ: de quibus hæc scribit celsus in quinto. Carcinoma fit maxime in superioribus partibus circa faciem:nares:aures:labra mãmas feminarum:& in iecore:aut splene hoc nascitur. color eius ruber est:curatiõibus irritatur. ¶ Est & alterum ulcus ex eodem genere: qd Cacoethes a græcis nominat: & hoc recipit curationem. Vix discerni potest cacoethes: quod curationem recipit a carcinomate quod non recipit. Scribit plinius ꝙ polemonia herba ulcera quæ caoethe uocant sanat. Idem in uigesimo sexto ait ad carcinomata argemoniam herbam ex melle esse efficacissimam. Idem in trigesimo primo Sal carcinomatis imponit cum uua taminia. Carcinomata Cacoethes

¶ Amicitias non facile admisit. amicitia ut inquit aristoteles octauo ethicorum res est in uita maximæ necessaria: adeo ut sine amicis nullus eligeret uiuere: licet cuncta possideret alia bona. Et ut ait Ennius qui pot esse uita uitalis: qui non in amici mutua beniuolentia cõquiescat qui amicitiã e uita tollunt solem e mundo ut ait lelius apud Ciceronem tollere uidentur: iucundissimum mũ est ut ueriss̃ime scripsit plinius in rebus humanis amari: sed non minus amare: laudatq; traianũ ꝙ cum ipse ardentissime diligat: adhuc tñ ardentius diligatur. Adolescentes uero in amicitia colenda mobiles sũt. qui cũ cito fiant amici cito desistũt: sæpe ut auctor est idẽ aristoteles eadẽ die propositũ mutantes. debemus itaq; eẽ diligentes in amicis eligendis: ut idonei & stabiles & cõstantes eligant. hoc faciebat augustus qui amicitiarũ erat morosissimus pensitator. Et amicorum ubi idonei ad amicitiã uisi forent: cõstantissimus retẽtor. de quo sextus aurelius sic inqt. rarus quidẽ ad suscipiẽdas amicitias: ad retinendas cõstantissimus. Et ꝑpertius in hãc sniam inqt cũ de amore loqueret. hoc mihi perpetuo ius ẽ quod solus amator nec cito desisto: nec temere incipio. ¶ Vitia modica ꝑpessus. uetus uerbũ est: amici mores noueris nõ oderis: quo precipit amicorũ uitia si leuia sint ferẽda esse. in quã sniam est illud ab oratio decenter dictũ. ac pr̃ ut gnati sic nos debemus amici si qd̃ sit uiciũ nõ fastidire. Amicitia

¶ Ad consulatũ usq; s. prouexit. ¶ Ad prefecturã ægypti. Eusebius chronographus sic ait in libris chronicorũ. Cornelius gallus de quo Virgilius scribit ĩ bucolicis primus tenuit ægyptũ quæ ab augusto facta ẽ romana ꝑuincia hic quadragesimo ætatis suæ anno ꝑpria se manu interfecit. de eodẽ ait strabo in ultimo geographiæ. Gallus cor. cui primũ prouincia commissa est heroum urbẽ: quæ defecerat cũ paucis recepit: & seditionem in thebaide exortam facile cõposuit. ꝑtereunt̃ um minime est id qd apud amianũ marcellinũ legimus de cornelio gallo eiusq; morte sic ꝑdentem. Cor. gallus res tenens romanas egypti procurator exhausit ciuitatem thebarũ plurimis interceptis: reuersusq; cũ furti arcesseret & populatæ ꝑuinciæ: metu nobilitatis acriter indignatæ cui negocium spectandũ dederat impator stricte incubuit ferro. is est si recte existimo, gallus poeta quẽ flens quodãmodo in postrema bucolicon parte uirgilius carmine decantat: hactenus marcellinus. ¶ Alteri. saluidieno ruffo. Prouinciis suis. dixim⁹ supra diuisas fuisse ꝑuincias romanas ut aliæ cæsaris aliæ populi dicerẽtur. augustus saluidienũ uetuit habitare in illis ꝑuinciis q̃ ad ius ipsius ꝑtinebant & cæsaris dicebantur. Mors galli. Cornelius gallus

¶ M. AN. ¶ Iuliarũ: filiæ & neptis. αἰφέλεστα γορος τέμενναι ἀτὰ μὸς τὰπολέσαι. Sic hector ille homericus cõuiciabundus paridẽ alloquit: utinã nũq̃ esses natus uel celebs mortuꝰ esses. ¶ Vomicas: apostemata seu fistulas ut alii interpretant. ¶ Carcinomata: cancros græci καρκῖνον cancrũ uocant unde & τοκάρκινωμὰ morbus ipse plinius huiusmodi Augusti clades breuiter executus. Incusatæ inquit liberorum mortes luctusq; non tantum orbitate tristes adulterium filiæ & consilia paricidæ palam facta.

¶Neq; facile admisit:Secutus credo sapientis illius solonis preceptum ut est apud Iaertium. τὸν φίλον μὴ τάχυ κτῶ amicos ne celeriter nimis acqras qd & Cicero i lælio pcipit. ¶Cornelii gallum:is ē de quo maro in bucolico carmine pauca meo Gallo sed q̄ legat ipsa lyquoris.& quē eusebius scribit primum oium ægyptū in formā prouinciæ ab augusto redactam administrasse. ¶Alterū:gallū. ¶Alteri:saluideno ¶Maliuolum:sibi infestum. ¶Ad necem cōpulso:eusebius ē auctor gallum sibi mortē consciuisse. ¶Pietatem:piū erga se patrum stupidiū. ¶Vicem suam:paq; feclicem sortem.

¶PHl.¶Sibi soli.Cogit impator nōnunq̄ quedā facere ex aliorū sinia.In multis ēt non libens morē gerere amicis:adeo ut interdū seruare nō possit: quē amici ad mortē deposcūt. Dicit Cicero in quadā ad.M.marcellū epistola:multa uictori eoq; arbitrio p quos uicit ēt inuito faciēda sunt ¶Quatenus uellet.tanq̄ amicis irasci nolet usq; ad mortis supplicium. ¶Reliq.augusti cæsaris amici.¶Offensis.offensa declinat cuius diminutiuū est offensiuncula:quo utit Cicero.¶Cū ille.Agrippa:q indignabūdus & impatiēs sibi marcellum octauiæ filiū anteferri cōtulit se mitylenas:q̄ ciuitas est in īsula lesbo: de qua iu iulio cæsare dictū est. q in pedes nascunt agrippæ dicti sunt uocabulo ab egritudine & pedibus: quos infelices ppemodū esse eruditi annotauerūt. unicū felicitatis exemplū in talibus est hic.M.agrippa:q & ipse ita natus est:quāq̄ is puerpii sui pposteri luisse pœnas existimat multis icō modis:& iprimis aduersa pedū ualitudine cōflictatus:quē dolorē cū ppeti neqret unius medicorū portentosa scia ignoratē augusto demerit crura in acetū calidū in acerrimo ipetu morbi:atq; ita euasit tanti putās usu pedū sensuq; oi carere:dūmodo & dolore illo careret.plinius inter infortunia agrippæ numerat pgraue seruiciū socerī.socer at fuit diuus augustus. ¶Vxori terentiæ.Cato dicere solebat se duci penitudine:si rē unq̄ arcanā cū uxore cōicasset.preceptum esopi fabulatoris est: τὴν γυναῖκα μὴ λέγειν ὅτι τεύσῃ a.i.mulieri nunq̄ cōmiseris arcana:uitupatur mecenas qd nimis fuerit uxorius:q cū uxore quotidie dissidiū faciebat & mox recōciliabat.ob hoc dixit seneca in epistolis moralibus hūc esse q milies uxorē duxerit cū unā habuerit.idē in li.de mūdi gubernatiōe scribit uxorē mecēatis anxiā fuisse& morosā:cuius quotidiana repudia deflebat mecenas.dissentiūt a tranqllo sextus aurelius & eutropus q scribunt mecenatē pcipuū fuisse augusto amicoq; ob taciturnitatē & agrippā ob pacientiā modestiāq;.fuit alius mecenas melissius quē triēnio silētiū sibi iperauisse a cōuulsiōe redito sanguine,pditū memoriæ est. ¶Murenæ cōiuratiōe.huius mētio facta in superioribus ē. ¶Exegit.repetit tanq̄ debitam:hoc.n.exigere interdū significat.aliquando excludere & eiicere.Inde apud historicos leges exactis regibus,p eiectis.& exactor regū dictus publicola:qui tarquinios ex romano imperio eiecerat exturbauerat q. ¶Mutuam.in amore respondentē.mutuꝰ dicit amor:ubi par uoluntas accipit & reditur.In amore at uinci turpe est. ¶Suprema iudicia.ultimas morientū uolūtates quæ in testamentis maxime apparent. ¶Morosissime pēsitauit:cum nimia diligentia & morositate ppendit examinauitq;. ¶Si parcius.sensus est.aperte dolebat augustus: siqs amicoq; in testamēto de se ipso nimis parce & siue honorificentia uerboq; meminisset.Idē apte gaudebat si amici benigne & pie sui mentionē fecissent in testamento scribendo. ¶Partes hereditatū:ut esset coheres. ¶A quibuscunq; parentibus.ab his qui filios habuissent.uidetur.n.iniquissimum esse: q patri alius succedat q̄ filius:q in hereditates paternas alii q̄ liberi succedant.ideoq; eleganter & uere dixit Cor.tacitus in uita soceri agricolæ:q a bono patre non scribit heres princeps nisi malus:tanq̄.s.boni principes nolint inuadere aliena bona:minimeq; ad se ptinētia.nūc laudat augustus q filiis testatoq; bōa sibi relicta cōcedebat restituebatq; cū incremēto. ¶Die uirilis togæ uel nuptiaq;.Sensus est augustum noluisse accipere legata ab his:qui liberos haberent:sed consueuisse restituere illis ubi adoleuissent:quo die sumebant togam uirilē: uel si essent feminæ quo die nupsissent.

Agrippæq

Arcana cū feminis nō cōmunicāda

Silentium mecēatis Exigere

¶M.AN.¶Quatenus:quantū uellet.q.d.maiora sunt eoq; scelera q̄ possit qsq̄ illis leuiter irasci & iccirco se infelicē dicere cui ut ē apud Anneū senecā malū eē necesse eēt. ¶Reliq:amici.¶Offensis iterueniētibus q̄q̄ & ab illis qñq; offensus. ¶Desiderauit.M.Agrippæ patientiā:q rigore quodā aī potius q̄ iniuria mitylenas concessit.Plinius pudenda inquit agrippæ ablegatio quasi ab augusto fuerit ille ablegatus non ultro

sibi soli nō liceret amicis quatenus uellet irasci. Reliq potentia atq; opibus ad finē uitæ suæ cuiusq; ordinis principes fluerūt:q̄q̄ & offensis interueniētibus.Desiderauit.n.nōnūq̄ ne de pluribus referā:&.M.agrippæ patiētiā:& Mœcenatis taciturnitatē:quū ille ex leui rigoris suspitiōe & qd Marcellus sibi anteferret:Mitylenas se relictis oibus contulisset:& hic secretū de cōperta Murenæ cōiuratione uxori Terētiæ pdidisset.Exegit & ipse inuicē ab amicis beniuolētiā,mutuā tā a defunctis q̄ a uiuis.Nā q̄uis minime appeteret hereditates:ut qui nunq̄ ex ignoti testamēto cape quicq̄ sustinuerit: amicoq; tñ suprema iudicia morosissime pēsitauit:neq; dolore dissimulato si parcius aut citra honorē uerboq;:neq; gaudio si grate pieq; eius se psecutꝰ fuisset.Legata uel ptes hereditatū & a qbuscūq; parētibus relicta sibi aut statī liberis eorū cōcedere:aut si pupillari ætate essent die uirilis togæ:uel nuptiaq; cū incremēto restituere cōsueuerat.

De seueritate & clemētia eius erga libertos.

ſeceſſerit niſi ad eius filium id potius referas. ¶Terentiæ uxori: Plinius: Arcanoꝝ proditionē ad mecœnatis credo leuitatem alludens: Anneus ſeneca eū: ut mollē & uxorium taxat: celebre alioquin ipſius nomen flacci horatii: & Maronis carmine. ¶Hæreditates: legatas. ¶Suprema. ultima: extremā uoluntatem: nam uoluntas ex iudicio pendet. ¶Moroſiſſime: nimis anxiæ & curioſe. ¶Parcius: remiſſius. ¶Citra honorem uerboꝝ an ſine honorifica præfatione de ſe ultimo uitæ tpe locuti eſſent. ¶Pupillari ætate: ut aliena ope & tutela indigerent. ¶Virilis togæ. quo die uirilem togam ſumpſiſſet. ¶Aut nuptiarum: aut quum uxorem duxiſſet. ¶Cum incremento: auctis ēt rebus aut muneribus' ſuperadditis.

PAtronus dominuſq; nō minus ſeuerus q̄ facilis & clæmens multos libertoꝝ in honore & uſu maxio habuit: ut Liciniū Enceladum alioſq;. Coſinium ſeruum grauiſſime de ſe opinātē nō ultra q̄ cōpedib9 coercuit Diomedē diſpenſatorē a quo ſimul ambulante incurrenti fero apro p metū obiectus ē: maluit timiditatis arguere q̄ noxæ: rēq; nō minimi piculi: quia tamē fraus aberat i iocū uertit. Itē Proculū ex acceptiſſimis libertis mori coegit comptū adulterare matronas. Gallo a manu quod p epiſtola pdita denarios quingētos accepiſſet. crura effregit. Pædagogū miniſtroſq; Caii filii p occaſioē ualitudinis mortiſq; eius ſubeauareq; in puincia graſſantes oneratos graui pondere ceruicibus præcipitauit in flumen.

PDe infamia dedecorum primæ iuuentutis eius.

RIma iuuētæ uarioꝝ dedecorū īfamiā ſubiit. Sex. Pompeius eū ut effœminatū inſectatus ē. M. Antonius adoptionem auūculi ſtupro meritū. Item. L. Martii frater quaſi pudicitiam delibatā a Cæſare. Aulo etiam Hirtio in Hiſpania trecentis milibus nummum ſubſtrauerit

¶PHI. ¶Patronus dñſq;. noia hæc ſunt relatiua & ut dialetici dicūt ad aliqd: nā patrōus liberti eſt & dñs ſerui. & econtrario libertus pſoni: ſeruus dñi ē. ¶Liciniū. qdā autumāt hūc eē illū liciniū de quo uulgatū ſit illud diſtichon. Marmoreo tumulo licinus iacet. at Cato paruo. pōpeius nullo: credimus eſſe deos. ¶Diſpēſatorē. in numero ſeruorū erāt diſpenſatores. hinc ait tacitus. Galbæ corpus diſpenſator argius e primoribus ſui humili ſepultura in priuatis ei⁹ ortis cōte xit. & plinius in. xxxiii. ſic inquit ſeruus claudii druſilanus noīe rotūdus diſpēſator hiſpaniæ citerioris qnquagenariā lancē habuit. dicti āt ſunt diſpenſatores ab diſpēſanda pecūia: nā ut auctor eſt pli. libralis & dipōdius aſſis appendebaī: unde & adhuc expēſa dicunt. & ſtipendiorū hoc eſt ſtipis ponderādæ pēſatores libripēdes dicti. ¶Fero apro. ſcribit plinius in. viii. in

Diſpenſatores in mancipiis.

oibus aīalibus cuiuſcūq; generis ullū ſit placidū: eiuſdem inueniri & ferū. utpote cū hoīum ēt ſilueſtriū genera repiant. cōplura tñ ſunt nec placida nec fera ſed mediæ inter utrūq; naturæ: ut hirūdines: apes delphini: mures. pblema eſt apud ariſtotelem. cur in animātiū genere quæcūq; domeſtica. eadē etiā fera repimus quæcūq; aūt fera: non utiq; eadē domeſtica natura creauit cū fero apro ſi miſceatur ſus domeſtica: quæ mixtura facilis eſt. naſcetur hibrida. ſic. n. uocatur ex utroq; ſue & domeſtico & fero genitus. ¶Arguere: accuſare. ¶Quā noxæ. criminis & culpæ. alias noxa piculū ſignificat & dānū: De noxa & noxia plura ſcripſimus in notis ſeruii. ¶Adulterare matronas. in hoc uideī imitatus eſſe iuliū cæſarē: qui libertū gratiſſimū capitali pena affecit ob adulterotā eqtis romani uxorē. olim claudius retulit ad ſenatū de pena feminarū: quæ ſeruis cōiungerent: ſtatuitq; ut ad id prolapſa in ſeruitute hēretur ſi maritus ignoraſſet: ſinuero cōſenſiſſet eēt loco libertæ. ¶A manu. hoc ē a manuēſem & ſcribā. repete quæ ſuperius ſcripta ſunt in iulio cæſare: ubi ait. philemonē a manu ſeruū. ¶Prodita: reuelata demōſtrataq; cuidā: cuius itererat eā inſpicere. hoc āt factū ē cōtra offīm ſcribarū: q in primis arcanoꝝ tenaciſſimi cuſtodes eē debēt. ¶Mortiſq; eius. dictū iā eſt quēadmodum Caius auguſti p adoptionē filius fuit in licya interfectus fraude dōnis: qui libellum legenti quem ipſe porrexerat uulnus incuſſit. ex quo uulnere cū periiſſet caius pedagogus illius atq; miniſtri ceperūt ſuperbe & auare graſſari atq; predari in licia prouincia: ppter quod ab auguſto affecti ſunt ſupplicio capitali & in flumen precipitati: quo olim ſupplicio uſus eſt alexander in ſeditioſos. ¶Dedecorū. dehoneſtāmētorū flagitioꝝ. ¶Sextus pompeius. filius magni pompeii hic fuit. exercuit pyraticam ī ſicilia: quē ut in ſuperioribus expilcauimus pugna nauali auguſtus profligauit. hic ergo utpote inimicus de auguſto inimico obloqbaī. ſolēt āt inimici inſectanter & grauiter uituperare inimicos: & plerūq; fit ut quanto uituperatōes fuerint acerbiores tanto minus fidei habeant. potuerūt itaq; cōmenticia eſſe quæ ſextus pompeius & marcus antonius in auguſti iuuentā inſectāter prodiderunt: qui eū fuiſſe mollem & paticum criminati ſunt. ¶Adoptionem auūculi. Iulii cæſaris qui ut ſuperius dictū eſt maior auūculus fuit auguſti. hoc ē frater eius auiæ: per adoptionē uero pater. ¶Lucius marci frater. ſignificat luciū antoniū fratrē marci antonii triūuiri quem in bello peruſino uictū ad deditionē compūlit auguſtus. ¶In hiſpania. hoc ad illud tēpus referendum: quo iulius cæſar profectus eſt in hiſpanias aduerſus Cnei pompeii liberos: & tunc auguſtus eū ſubſequutus ē. ¶Delibatā. prefloratā preguſtatamq;: Cor. cethegus ab ennio dictus cū laude: flos delibatus populi. ¶Subſtrauerit. preſtituerit precio corruptus.

Nec placida nec fera. Hibrida.

Scribe Secreta eſſe deb

Inimicoꝝ uituperatio nō ē habēda fide

¶M. AN. ¶Patronus in libertos. ¶Dñs: ī ſeruos. ¶Grauiſſime: peſſime. ¶Diſpēſatorē: diſpenſo uñ diſ

pensator a dispendo ē: pēdendi æris mos lōge antiqssimus: nā quū æs graue eēt i usu appēdi oportuit non nūerari q igit patrōi aut dñi æs dispēdebāt dispēsatores ab initio sūt dicti. ¶Fero apro: silueſtri. ¶Per metū: q dū apri declinaret i cursū irruēti illi augustū ꝓ se obiecit. ¶Quā noxæ: culpæ. ¶Proculū: ꝓculus dī q pegrināte prē ē natus. ¶Adulterare: adulteria cōmittere. ¶Talbo a manu: q serui a manu essent q a pedibus diximus. ¶Pro epistola prodita: qa secretiorē epistolā prætio corruptus uolenti legendā subiecisset aut certe recitasset. ¶Caii: qui lycia periit. ¶Occasionē: tpis oportunitatē. ¶Valitudinis: morbi. ¶Onerato graui pōdere: grandioribus saxis eius collo alligatis. ¶Præcipitauit: ꝓcipitari fecit. ¶Dedecorē: prohoꝛ. ¶Sextus pom. magni pompeii filius: qui ab eo postea nauali est ꝓlio uictus. ¶Insectatus: prosecutus. ¶Auūculi: Cæsaris. maior. n. auūculus augusto Cæsar dictator fuit. ¶Stupro: turpissimo corporis obsequio. ¶L. Antonius: qui circa perusiam ab eo fame domitus ē. ¶Marci: Antonii. s. triūuiri. ¶Delibatā: primo uiolatā. ¶Aulo hircio: qui postea mutinēsi bello piit. ¶Substrauerat: abutendā dederat.

¶PHI. ¶Nuce ardenti. Dionisius ille syracusanoꝝ tyrānus solitus erat barbam sibi & capillū adurere cādentibus iuglādium putaminibus hoc est ardentib⁹ nucū corticibus. & hoc faciebat ex formidine: dū timet tonsori collum caputq; cōmittere. Igit augusto ꝓbro datū uidetur: q crura subureret nucibus ardēti

solituſq; ſit crura ſuburere nuce ardēti: quo mollior pil⁹ ſurgeret: ſed & populus quōdā uniuerſus ludoꝝ die & accepit in contumeliā eius & aſſenſu maximo cōprobauit uerſum ſcœna ꝓnunciatū de gallo matris deum tympanizante: Vides ne ut cynedus orbē digito tēperat.

De adulterio & libidine eiusdem.

Psilothrū quid

Alopeciæ quæ.

bus: tanq illud putamen habeat uim psilotri hoc est medicamēti depilatorii. ¶scribit plinius in. xiiii. maximū honorē fuisse resinæ in euellēdis a uirorum corporibus pilis. Idē in. xxiii. qd huic sententiæ cōgruit refert: putamen nucis cōbustum tritūq; in oleo aut uino infantiū capite perūcto nutrire capillum & eo sic utebant ad alopetias. sunt āt alopetiæ ex genere arearū: in qbus emortua pellicula pili extenuātur deinde excidunt. fit alopetia in capillo & in barba ut ait Cor. celsus: hinc sæpe leges apud plinium medicamēta tradi ad alopetias repellendas de qbus apud auicēnam quoq; magna mētio est. Alopetia āt nominatur a Vulpe: quā græci uocāt ἀλωπηκίαν: q hoc morbo peculiariter cōflictat. Igitur q glabri & molles diu uideri uolebāt pilos uariis modis euellebant augustus nuce suburebat hoc ē modice urebat utebaturq; putamine nucis pro psilotro. ¶Nā quāuis psilotra sint ꝓprie medicamenta muliebria tn in usu etiam uiroꝝ esse ceperunt: q in femineam naturā se trāsferre ꝓ uiribus nitebant: dolebantq; q uiri essent nati prorsus enerues euirati effeminati. De psilothro iā dictū est. & ait plinius in. xxvi. psilothrum nos quidē i muliebribus medicamētis tractamus: ueꝝ ēt uiris in usu est. ¶Ludoꝝ die. quo ludi scenici & histrionici agebant. ¶In cōtumeliā eius. In cōtēptum opprobriūq; augusti. ¶De gallo timpanizāte. agebattur fortassis in theatro fabula galli ambo metro contexta: cuius argumentū erat de cybele cōpositum & de gallis cybeleiis cōcinnatū: de quo ait & martialis. nec dictat mihi luculentus atys mollem debilitate galliābon. Gallus aūt nomen ē ut græci dicunt omonymon: ut latini interptantur equiuocum: qd marcianus in dialetica pluriuocū uocat: quando .s. pluribus rebus eadē est appellatio: est. n. gallus nomen gentis: nomē uiri: nomen auis: & fortunā corporis significat: ut ait fabius quintilianus. i. castratū. Namq; tales erant galli sacerdotis matris deorum cybeles qd nomē traxerunt a gallo fluuio: ut scribit plinius in qnto & tradit ouidius in fastis. de gallis cybeles qui erāt absciſſi multa scribit augustinus li. vii. de ciuitate dei: ubi refert ideo abscissos matri deum seruire: ut significaret eos q semine indigeāt terrā seq oportere: q̄ mater deū noīatur: In ea qppe oia repiri. auctor est mi micus maternus si luna se in septimo loco soli mercurio saturno aliqua radiatiōe coniūxerit: q̄ talis cōstellatio faciet archigallos: ita. n. dicunt principes galloꝝ absciſſoꝝ. idem alibi ait. uenus i. x. ab horoscopo loco facit eunuchos & archigallos. ¶Tympāizāte tympanū pulsante. elegāti uocabulo id gēus hoīes tīpani stas appellat apuleius in libro de demonio socratis: augustīus tradit iō magnā matrē q̄ & tellus & cybele & ops & mater deū uocitat: hīe tympanū: ut significetur eā esse orbē terræ: & ob hoc ipsū tympanū galli cybeleii in sacris pulsare solebāt. lucretius in. ii. de gallis cybeleiis loquens ait. tympana tenta tonant palmis. & cymbala circū concaua raucinosoq; minant cornua cantu. catullus quoq; tympanū tubā cybeles nō ineleganter uocat. ¶Vides ne ut cynedus. hic est uersus galliābus pronūciatus in scena de gallo tympanū pulsante cuius talis est sensus. uides ut gallus digitos pulsans moderatur tympanū: nam cynedus significat gallus tā quā mollis & effeminatus. preterea cynedi apud ueteres dicti sunt saltatores & pantomimi. uñ & cātio cynedica a plauto dici uidetur in sticho: nō me preterit q̄ tradant de cynedica oratione & eius inuētore sotade. orbē uero accipimus pro tympano orbiculato ad orbem terræ significandū. sed cum hic uersus de gallo cybeleio scriptus esset: conuersus est per amphibologicam similitudinem in augusti contumeliam: tanq̄ & hoc significaret uides ut cinedus augustus orbem terrarum digiti nutu regat: & ita tanq̄ mollis & paticus taxabatur augustus a po. ro.

Gallibon Equiuocū Pluriuocū Gallus qd:

Archigalli Tympanistæ Tympanū cybeles. Cinedi.

¶M. AN. ¶Nuce ardenti: plinius tingūt cortice eaꝝ lanæ: & ruffat capillus: cæteꝝ huiusmodi usus nihil memini. ¶In cōtumeliā i contemptū. ¶De gallo: de cibeles sacerdote. ¶Tympanizante: tympanum pulsāte. Mar. Aera celeneos lugētia matris amores: Esuriēs gallus uēdere sæpe solet. Iu. aut resupiari cessantia tympana galli: Catullus ministras quoq; ipsas deæ gallas appellauit rapidæ inqt ducē sequūt gallæ ꝓpere pedē: aut certe ad gallorū mollicie respiciens gallas catullus dixit ut ē illud apud Ver. o uere phrygiæ.

¶Cynedus:mollis gallus:genitalibus nãq; exectis molliſſimi habebant. ¶Orbẽ digito tẽperat quũ de gallo tympanũ pulſante eſſet a poeta dictũ populus in auguſtum uertit q molliſſimus ut gallo⁊ unus orbẽ terrarum porrecto digito quod imperantium eſt regeret.

ADulteria quidẽ exercuiſſe ne amici quidẽ negant excuſantes ſane non libidine ſed rõne cõmiſſa quo facilius cõſilia aduerſario⁊ p cuiuſq; mulieres exq/reret. M. Antonius iſup feſtinatas Liuiæ nuptias obiecit: & fœminã cõſularẽ e triclinio uiri corã i cubiculũ adductã: rurſus in cõuiuio rubẽtibus auriculis incõptiore capillo reductã: & dimiſſã Scriboniã: quia liberius doluiſſet nimiam potentiã pellicis: & conditiones quæſitas per amicos qui matreſſamilias & adultas ætate uirgines denudarẽt: atq; pſpice/

¶PHI. ¶Per cuiuſq; mulieres exqrer et. nihil eſt tã arcanũ: qd mulier nõ prodat detegatq; maxie in cõplexu amatoris ſubãs. tradũt magi ſi cor bubõis imponatur mãmæ mulieris dormiẽ/tis ſiniſtræ fore ut oia ſecreta pnunciet. ¶Super feſtinatas. ſcribit ſextus aurelius auguſtũ abiecta uxore ſcribõia amore alienæ cõiugis poſſeſſum liuiã ſibi coniũxiſſe. M. antonius non cõtentus obieciſſe auguſto q⁊ feſtinanter nuptias cũ liuia aliena

Vt mulier ſecreta pronũciet.

uxore feciſſet tanq; amoris impatiẽs: ẽt probro ei dedit: q⁊ alterã feminã ſummatẽ uiri cõſularis uxorẽ ex libidinis impaciẽtia abduxerit e cõuiuio in cubiculũ pactoq; cõcubitu reduxerit. ¶Viro corã. flagitiũ eſt abducere cõiugẽ alienã. flagitioſiſſimũ uero id efficere uidẽte ipſo marito. ſenſus. n. oculo⁊ ẽ acerrimus. & animũ uehemẽtius lãcinant uiſa q audita noſtro⁊ dehoneſtaméta niſi forte maritus imitabat cipiũ illum: qui pararẽchos dictus eſt: qa ſimulabat ſe dormire: & ut ait ille: doctus erat ſtertere ad calicẽ uigilanti naſo: quo impunitius eius uxor mæcharet: cuius meminit lucilius: a quo uidetur natũ illud uetus prouerbium: qd eſt non oĩbus dormio: qd uſurpat & Cicero quadã ad fabium gallũ epiſtola: cũ ait. olim: nõ oĩbus dormio ſic ego non oĩbus mi gallæ ſeruio. ¶Feminã proconſularem. ſcribit ulpianus libro primo digeſto⁊ conſulares feminas dici conſulariũ uirorum uxores. adiicit ſaturninus & matres: qd nuſq; relatum ẽ. feminæ nupte clariſſimis perſonis clariſſimarũ perſonarũ appellatione continentur. feminis. n. dignitatem clariſſimã mariti tribuũt. ¶E triclinio. In notis ſeruii docuimus tricliniũ & menſam & cenaculũ ſignificare. ¶Rubentibus auriculis. Auricula proprie ſignificat partem illam auris infimam: q; mollis ẽ. Inde prouerbialiter a Cicerone dictũ eſt. hoiem reddo ima auricula molliorẽ. græci ὦτιον appellãt. Scribit plinius i undecimo in aure ima hoc ẽ auricula memoriæ locũ eſſe: quẽ tangentes atteſtamur. unde oratianũ illud. Ego uero appono auriculã. Auriculæ in femina rubẽtes & cappilli uexati indicio ſunt recẽtioris concubitus. hoc idem indicat luuenalis illo uerſu. uexataſq; comas uultũq; auremq; calentẽ. ¶Dimiſſam ſcriboniã. ſ. obiecit auguſto. ſuperius dictũ eſt quemadmodũ auguſtus ſcriboniã accepit in matrimoniũ: cum qua mox diuortiũ fecit perteſus mo⁊ eius peruerſitatẽ. fuit ãt libonis filia a qua Scribonius aphrodiſius grãmaticus fuit redẽptus & manumiſſus: Mar. antõius ideo ſcriboniã ab auguſto repudiatã fuiſſe dixit: qa illa doluerat ob impotentiam pellicis. eſt ãt pellex ꝓprie ea q cum eo corpus miſcet cui uxor eſt: & in hoc ſignificatu fere ſemp accipi reperies ab oratoribus & poetis. ubi aĩaduertendum & pellicẽ non dici tam uiri quã uxoris. ut illud ſaluſtianũ. filia matris facta pellex: & illud ciceronianũ in oratione pro cluẽtio. uxor generi: nouerca filii: filiæ pellex. hinc lex a numa põpilio lata hæc eſt. pellex edem iunonis ne tangito. interdum pellex ut inquit maſſurius iuriſcõſultus apud antiquos ea habita ẽ: quæ cũ uxor nõ eſſet cum aliquo tñ uiuebat: quã nũc uxo noĩe amicã: paulo honeſtiore cõcubinam appellari tradit. ¶Matres familias. matrẽ familias ut inqt ulpianus eã accipere debemus: q non inhoneſte in domo uixit. matrem. n. familias a cæteris feminis mores diſcernũt atq; ſeperant: ꝓinde nihil interrerit nupta ſit an uidua. ingenua ſit an libertina. Nã neq; nuptiæ neq; natales faciũt matrẽ familias ſed boni mores. boetius in cõmentario ſecũdo topicorum tradit matrẽfamilias eſſe nõ poſſe: niſi quæ cõueniſſet in manu mariti per coemptionẽ. coemptio uero certis ſolẽnitatibus peragebatur: & ſeſe in coemẽdo inuicẽ interrogabant. uir ita. an mulier ſibi materfamilias eſſe uellet: illa reſpondebat: uelle. Item mulier interrogabat. utrũ uir ſibi ꝑfamilias eſſe uellet. ille reſpondebat uelle. ælius meliſſus inter grãmaticos celebratus: matrona inqt eſt: q ſemel peperit: quæ ſepius materfamilias. cuius ſuã refellit gellius li. xvii. noctiũ atticarũ ſcribẽs matrem familias appellatã eſſe eã ſolã: quæ in mariti manu mãcipioq; eſſet: de matre familias idẽ ſeruius ſenſit quod boetius: qui illud preterea addidit: familias genitiuũ eſſe antiquũ a græco deductum. ſeruio aſtipulatur priſcianus: qui ſic aĩt in ſexto. primæ declinationis femininorũ genitiuũ etiam in as more græcorũ ſolebant antiquiſſimi terminare: unde adhuc pater familias & materfamilias pro familiæ ſolemus dicere: & frequens hoc habet uſus.

Interrogatio uiri & uxoris.

Matrona.

¶M. AN. ¶Feſtinatas: quando prægnantem etiam abduxiſſet. ¶Fœminam conſularem: conſulari uiro nuptam quo pacto ad liuiam id referri poſſit non uideo Tyberius enim nero nunq; quod legerim conſul fuit. ¶Rubentibus auriculis: quod in fœmina patratæ libidinis eſt ſignum. Iuue. Vexataſque comas uultumq; auremq; cælentem. ¶Dimiſſam ſcriboniam: obiecit intelligæ. ¶Pellicis: quam marito pteſente e triclinio ad ſtuprum abduxerat. ¶Conditione quæſitas. ſic potius legendum q conditiones unde nihil ſequitur: ut ſit ſenſus Antonium obieciſſe auguſto preter cætera flagitia fœminas quoq; p amicos illi conditione q̃ſitas ut ſi nude placuiſſent ipſius congreſſu dignæ iudicarentur.

Mãgones. Vẽaliciarii ¶PHI. ¶Magones. mãgones ſunt uenaliciarii hoc eſt hi qui uendũt ſeruos elegantiores. uenuſtioreſq; & cũ hoies mercis appellatione nõ contineãtur: mangones: ut recte ait mela iuriſcõſultus: nõ debent appellari mercatores: mango dicitur quaſi manu ago ut interp̃tat porphirio enarrans illud oratianũ. Nemo hoc mangonum faceret tibi. mangonũ officium eſt: ut docet quintilianus in. ii. colorẽ fuco & uerũ robur inani ſagina mentiri. ita. n. mancipia uendibiliora & precioſiora efficiũtur. Docet eleganter plinius ſolitos fuiſſe mãgones medicamẽtis pubertatem uenaliũ puerorũ coercere: & non pati erũpere. unde ait in. xxi. hiacynthi radix eſt bulbatea mangonicis uenalitiis pulchre nota: quæ uino dulci illita pubertatem cohercet & nõ patitur erũpere. Idẽ in. xxx. ne ſint malæ hirſute formicaq; oua pueris infricata preſtant: item mãgonibus ut lanugo tardior ſit pubeſcẽtium ſanguine & teſticulis agnorum q caſtrantur: qui euulſis pilis illitus & contra uirus ꝓficit. ¶Mãgones quoq; feminas dici poſſe teſtis eſt idem plinius qui ait in xxxii. ita pueros pubeſcere negauit mãgo ſalpe obſtetrix. Ali qñ aliarũ quoq; rerum uenditores metaphoricos dicũtur mangones: qui merces poliũt atq; interpollãt ut pluris uendãt. uñ ab eodem plinio mãgones gẽmarũ dicti: a mãgone mãgoniũ inclinatur accipiturq; ꝓ artificio mangonis. plinius in. x. Nec tñ in hoc mãgonio quicq̃ totũ placet. Infra mangonicos queſtus uocat tranquillus lucra: quæ mãgones faciunt in uendendis mancipiis: hinc mãgonizare uerbũ eſt quod ſignificat expolire ornare ut emptores alliciat ad facilius emẽdum. plinius in. xxiii. ſuccus bryeniæ uitis illitus p̃ſe & cum eruo lætiore quodam colore & cutis teneritate mangõizat corpora. idẽ in. ix. uillas mãgonizatas appellat quaſi mãgonio opere uendibiliores factas. ¶Thoranio huius thorarii mãgõis meminit ſolinus in polihiſtore: & plinius in. vii. quẽ ſcribunt uẽdidiſſe. M. antonio duos eximios forma pueros alterũ aſiaticum: alterũ gallicum ut geminos: tanta unitas erat: de eodẽ ſic ait macrobius in. ii. ſaturnalium. Delectatus erat auguſtus inter cenã ſymphoniacis thorarii mangonis: atq; eos frumento donauerat. ſenſus eſt trãquilli antoniũ obieciſſe auguſto q̃ per amicos matronas & uirgines ſub cõditiõe quereret ad ſtuprũ: qui illas denudatas ita diligẽter & ocioſe cõtemplarẽtur tãquã eas empturi a mãgone thoranio. mos eſt. n. eoꝝ: qui ſeruos emũt ut eos diligẽter ꝓpendãt inſpiciãtq;. ¶Inimicus aut hoſtis. Sciẽter hæc duo tanq̃ diuerſa diſparauit. inimicus. n. priuatus eſt: hoſtis publicus. ſed attẽde q̃ uerbũ inimicare ab altero inclinat: ſignificatq; inimicũ facere: ut apud oratiũ. & mi eras inimicat urbes. ab altero uero hoſtire: quod ſignificat ferire: uñ hoſtiam dici autumat feſtus. ¶Quid te mutauit. uerba. M. antonii qbus auguſtũ ſub accuſat: tanq̃ erga ipm immutatus ſit: q̃ cum regina cleopatra cõcuberet: cũ ipſe plures hẽret: quaſi paſſim ſubagitaret: more eoꝝ: qui acres ſunt in uitiis ulciſcendis: qbus ipſi uehementer indulgẽt. & ita auguſtus a ſexto aurelio repręditur cum eſſet luxuriæ ſeruiẽs erat tũ eiuſdẽ uitii ſeueriſſimus ultor. ¶Reginã ineo. cleopatrã ſubagitro. inire. n. coire eſt & initus coitus ſignificat. auſonius. Sic me taurus init. ſic proxima buccula mugit. plinius in. x. primos quoq; mares pariũt canes in ceteris alternãt: ſi ineant opportuno & recto mẽſe: ineũtur a ptu ſexto mẽſe. idẽ tradit equos & canes & ſues initũ matutinũ appetere. Ouidius ineat quãlibet añ uelim. ¶Solã druſillã ineo. ꝓ interrogationẽ legendũ: ſignificat. n. auguſtũ minime eſſe cõtentum unius uxoris liuiæ druſillæ concubitu. ¶Tertullam. hæc ſunt noia matronarũ: cũ quibus rem habere ſolebat auguſtus. ¶An ne refert. quaſi nihil differre putaret an cõcũberet domi cũ uxore: an foris cũ alienis cõiugibus interdicit Ariſtoteles in. vii. politicoꝝ oĩ cõcubitu ꝓterq̃ uxoris qui ſecus fecerit dignã inquit penam patiatur. ¶Arrigas: obſcenũ uerbũ ẽ ut illud epigrãmatici poetæ. arrigis ad uetulas faſtidis baſſe puellas. ¶In fabulis fuit. in ore uulgi quottidianiſq; rumoribus & fabulatiõibus Ouidius: fabula nec ſentis tota iactaris in urbe. ¶Dodecatheos: duodecim deoꝝ: ne aũt putes hũc numerũ temere uſurpatũ ſcito duodecim eẽ deos: ſex mares totidẽ fœmias: q ab antiqs iter ſelectos numerãtur: quos i duos uerſus ennius cohibiliter coartauit. enniãi uerſus ſunt hi. iũo: veſta: minerua: ceres: diana: uenus: mars mercurius: iouis: neptunus: uulcanus. apollo. herba quoq; ẽ: quã dodecalheon uocauerũt oĩum deoꝝ maieſtate commẽdates: quam i aqua potã oĩbus morbis mederi tradũt. de hac cena auguſti dodecatheo nũcupata quam i ſecreto agebat itellexit ſextus aurelius cum ait. nã iter duodecim catamitos totidẽq; puellas accubare ſolitus erat. ¶Ipſum ꝓ apollĩe. auguſtus habitu apollinis diſcubuit. nã & apollo: ut ex ennianis uerſibus apparet &. M. uarro diuuſq; auguſtinus ꝓdiderũt: unus ẽ ex nũero deoꝝ: q ſelecti nũcupãt. ¶M. AN. ¶Thoranio mãgone: q uenalia mãcipia a mãgonibus emebant diligentius inſpicere cõſueuerunt neqd uitii ineſſet: q̃q̃ uitia q̃dam licet nõ intellecta tãti haberi ſolita: ut ſeruus quemadmodũ gellius ſcribit iure redhiberet. eidẽ thoranio. M. Antõius duos iuuenes quos mira ſimilitudine fratres ratus coo

Mangoniũ

mãgonizare

Thoranius mango

Inimicus hoſtis. Inimicare hoſtire

Inire Initus

xii. dii. ſelecti Dodecatheoſ herba

---

De cœna eius & diſcũbentium in apparatu deorum.

Cena quoq; eius ſecretior i fabulis fuit. Quæ uulgo λοὰ κὰ λιõ uocabatur: in qua deorum dearũq; habitu diſcubuiſſe conuiuas: & ipſũ pro Apolline

Mãgones feminæ.

merat cū dinersitate linguæ ꝓditos redhibēdos putasset pretiū restituere coegisset nisi tēpestiuo illi⁹ sophis mate fuisset delinitus. ¶Reginā:cleopatrā. ¶Ineo:pro cōiuge utor:inire ꝑter notū significatū coire ē: Plinius conceptio uno initu peragit. ¶Tu deinde.q.d.tu qui uis unius octauiæ concubitu uti quia sit uxor. ¶Solā drusillam:solam liuiā q̄ drusilla cognominata ē quæ eadē tibi est & uxor. ¶Tertullam: noīa illustrium fœminarū quibus augustus cōgredi solebat. ¶Anne refer an multū differre putas. ¶Vbi:domi an foris. ¶In qua:i uxore an aliena fœmina per interrogationē hæc legenda sed q̄ felle nō careat. ¶Secretior cœna:secretiore loco instructa. Δώδεκι θεῶν:duodecim deorum. ¶Pro apolline:apollinis habitu.

ornatū nō Antonii mō:'epistolæ singulo⁹ noīa amarissime annumerātes exprobrāt:sed & sine auctore notissimi uersus
Quū primum ísto⁹ conduxít mensa choragum.
Sexq; deos uidít mallía sexq; deas:'
Impía dū phœbí Cæsar mendacía ludít:
Dum noua díuroum cœnat adultería:
Omnía se a terrís tunc numína declínarunt.
Fugít & auratos luppíter ípse thronos.
Auxít cœnæ rumorē sūma tūc ín ciuitate penuría ac fames
Acclamatūq; est postrídie frumētū omne deos comedísse:
& Cœsarē plane esse Apollínē:sed & tortorem:quo cognomíne ís deus quadam ín parte urbís colebatur.

De nota præcíose suppellectilís & aleæ lusu.

¶PHI. ¶Singulo⁹ noīa.noīatim singulos cum amarulenta mordacitate annumerabant: q i cena dodecatheo epulabant. ¶Choragum.choragos græce dī choreæ princeps & expensæ suppeditator.& chori cōuiuiiq; magister.plutarchus in apophthegmatis lacōicis. ὦ χορά γε qđ latinæ ītērpretatur o ductor chori excogitasti:quo pacto hic inhonoratus locus fieret honorabilis.choragiū uero dici uirginale funus ait fulgētius placides:idq; cōfirmat illa apuleii auctoritate.iā feraliū nuptiarū miserrimæ uirgini choragiū struit sed qđ cum bona fulgētii uenia dictum sit choragiū ut ego sentio non significat apud apuleium uirginis funus :sed accipit metaphoricos ꝓ instrio atq; apparatu nuptiarū quidē feraliū atq; funebriū.nāq; auctore festo pōpeio choragiū est scenicū instrm. quo.s. scena instruit & apparat:cuius pfectus dī choragus.ut hic & apud plautū in psa:cū ait προσέχειν.i.uñ ornamenta ē ab chorago sumito:dare debet p̄benda ædiles locauere.Itē ait in trinnumo. ipsa ornaméta a chorago hæc sumpsit suo piculo.huius sniæ astipulator ē uitruuius:q sic ait in qnto.post scenā porticus sunt cōstituēdæ: uticum imbres repētini ludis interpellauerint hēat populus quo se recipiat ex theatro:choragiaq; laxamētū hēant ad cōparandū:uti sunt porticus pōpeianæ apuleius in apologia choragiū timelicum appellat intelligi uolens instrm scenicū & histrionicū apparatū:de timele & timelicis affatim scripsimus in annotatiōibus. sensus est uersiculo⁹ desetuisse terras iouē & liquisse capitoliū:qñ sub hitu deo⁹ dearū q̄.xii.cōuiuæ cōduxerūt choragū hoc ē ductorē chori p̄fectū q̄ cenæ apparādæ:in qua adulteria inter deos & deas patrata sunt tanq̄ cena hæc foret histrionica sumerēturq; a chorago instrm. ¶Mallia.ego existimo symbolicos & poetice malliam appellari domū capitolinā ab illo tito mālio capitolino:cuius edes in arce erant:q capitoliū in bello gallico seruauit:uñ & capitolinus dictus.& ē sensus mālia hoc est arx ipsumq; capitoliū uidit sex deos & sex deas simul accubātes:tanq̄ in capitolio cena dodecatheos celebrata fuerit.scribūt sextus aurelius & eutropius augustum accubare solitū inter.xii.catamitos totidēq; puellas tanq̄ essent.xii. mares sub habitu deo⁹ &.xii. puellæ sub habitu dea⁹ discumbentes. ¶Phebi mendatia.dū pro apolline ornatus inter cōuiuas discubuit.ita.n.phebum per mendatiū irreligiosum effingere ac representare uidetur.uñ impia optimo epitheto dixit.Cenat adulteria:quasi non tā ad cenā conuenirēt:q̄ ad coitum exercendū:uetus ē locutio. tertulliāus in apologetico ñ tam cenā cenauerunt:q̄ disciplinam.A terris declinarūt.terras reliquerunt ne uiderent tā ta flagitia:ita catullus:iustificam a nobis mētem auertere deo⁹ quare nec tales dignātur uisere cetus. ¶Iupiter ipse emphaticoteron.tāquam iupiter capitolinus suū deseruerit capitolium & sellas aureas ipsi dicatas:q̄ erāt in capitolio:i quas sellas iuno & minerua ad cenā inuitari solebāt antiquitus:qñ epulum ioui fiebat.poetas exponere thronos ꝓ sellis illis:i quibus sedentes cōuiuæ augustales cenitabāt.nam quāuis ex instituto antiquo Romano⁹ accubarent nec sederent in cōuiuio:tñ ut ait Valerius fœminæ sedentes cenabant uiris accubātibus & cum i cena augusti essent cōuiuæ sub habitu dea⁹ merito thronos dixit ꝓ sellis: in q̄bus deæ sederūt cenitātes. ¶Thronos.sedes nā tronos dicitur sedes. ¶Postridie.sequēti die. ¶Deos comedisse.xii.illos cōuiuas q deo⁹ dearū q̄ habitu discubuerant. ¶Tortorem. iocus est ductus ex apollinis cognomine:qui romæ celebrat sub hoc cognomēto ut tortor uocaret.sicuti iupiter p̄dator colebatur augustus in cena discumbēs habitu apollinis apollo esse dicebat:sed tortor:tauq̄ torqueret ciues romanos fame annonæq; penuria cruciaret:tortores a torquēdo dicti.Mars in.vii.ab horoscopo loco facit tortores & carnifices.dicit ēt tortor iaculator.Vnde ab Amiano Marcellino tortores balistarum appellati:qui ex balistis tela contorquent & iaculantur.

Chorago⁹ qui

Choragiū

Tortor

¶M.AN. ¶Singulorum:qui cœne affuerunt. ¶Amarissime:amara exprobratione. ¶Sine auctore: auctoris nomine suppresso. ¶Istorum:qui pro diis deabusq; discumbebant. ¶Choragum: χορηγὸν cho reæ princeps & offitii suppeditator etiam expensæ traducitur q̄ latinæ choragus:est & choragium instrumentum scænicum ut festo placet:sed metri ratio non recipit. ¶Malia:pro loco accipiunt quidā in quo sit

discubitum:sed cœpit potius q̃ uidit dixisset quare libentius pro ꝓprio mulieris acceperim ꝓ quam oĩa sint in uulgꝰ ædita. ¶Impia:deos lædentia qa in re turpi eos affingerent. ¶Cæsar:octauius. ¶Mẽdacia: emẽtitas ptes. ¶Ludit:p lusum affingit. ¶Cœnat:cœnando repsentat. ¶A terris:ubi ea scelera patraren tur. ¶Declinarũt:oculos auerterunt. ¶Auratos thronos:& ad sacras iouis sedes id referri põt & ad locum cõuiuii qui auratis esset sedibus instructus. ¶Deos comedisse:obliqua exprobratio qd pro diis cænassent ¶Sed tortorem:qa fame populũ torqueret:plinius de augusti infortuniis pestilentiæ urbis fames sitisque italiæ. ¶In quadã parte urbis:in ea uidelicet qua uenalia tortorum flagella pendebant: Mar.ubi pendent flagella tortorum:siue uicum intelligas quem tortores incolerent:Iuue.sunt quæ tortoribus annua præ/ stent.

¶PHl. ¶Corinthiorum. corinthia uasa dicunt ex ære corin/ thio fabrefacta:qd auro argẽto q̃ cũ ipso ære confusis fiebat: au ctor plinius in.ix.idẽ.in.xxxiiii tria genera corinthii æris facit: candidũ:qd nitore accedit q̃ꝓ/ xime argento. Alterũ in quo au ri fuluus color conspicitur.terti um: in quo æqualis temperies oĩum fuit. corinthium hoc æs casus miscuit.nam cum caperet a mamio corinthus pustis quo/ q̃ plurimis statuis atq̃ simula/ chris:ut auctor ẽ Florus:æris auri argentiq̃ uenæ in cõmune fluxerũt. Cicero in oĩone de signis refert uas nullũ corinthiũ fuisse in sicilia:quin id q̃sierit inspexerit abstulerit uerres:quẽ pro criptum ab antonio fuis se tradunt qa corinthiis se ei cessurũ negauisset.scribit labolenus iurisc̃sultus libro tertio de legatis.cui co rinthia uasa legata eẽnt bases huic quoq̃ eoꝝ uasoꝝ collocandoꝝ cã paratas deberi. Cicero in padoxis ma te ione corinthiũ appellat uas ex ere corinthio fabrefcm.ẽ.n.matellio genus uasis diminutiuum a matula: pp æris corinthii existimationẽ dixit. Ouidius.& nobilis ære corinthos.& maro ait.ephyreiaq̃ æra. ¶Præ tiosæ supellectilis.nemo nescit appellatione supellectilis significari instrm quodã patrisfamilias rerum ad quottidianũ usum paratarum.sed ut ait celsus iurisconsultus ueteres fictili aut lignea aut uitrea aut ærea de niq̃ supellectile utebãtur.nũc ex ebore aut testudine atq̃ argento iam ex auro ẽt atq̃ gẽmis supellectili utũ tur. Inxuria asiatica inuexit primũ romã supellectilem magnificam & ptiosam:ut liuius pliniusq̃ notificant. Recto casu a nobis nũc dicitur supellex.a priscis dicebatur supellectilis:sicut ẽt senis:q nunc senex. ¶Aleæ indulgens.scribit plato in phedro theut:cui dicata est ibis:inuenisse talos & aleam.herodotus uero in clio auctor est.lydos.pr mos excogitasse aleam & tesserarũ ludum ceteraq̃ genera lusoria præterquam talaria. Alea:legibus Romanis erat uetita.hinc Cicero lenticulã collusorem Antonii de alea condẽnatum fuisse tradidit.oratius.seu malis uerita legibus alea. Aleatores qui alio noĩe a luculentis scriptoribus aleones nũ/ cupantur illiberales sunt & sordidi:q̃m ut inquit Aristoteles in quarto ethicorum in sordido lucro uersan tur:& cum alea dicatur oĩs ludus in uarietate fortunæ consistens.hinc factũ est ut pro periculo periculique dubitatione Accipiat.Lucanus placet alea fati Alterutrũ mersura caput. liuius in dubiam impii seruitiiq̃ aleã imus:qui habuerit horoscopũ in undecima parte libræ erit aleator populari notione spicuus. ¶Pro scriptionis tpe.quando Augustus.Antonius & lepidus nephariam illã proscriptionẽ peregerunt:qua pro scriptus fuit Marcus Tuilius:qui ob id a Iuuenale dicti sunt tres syllæ discipuli. ¶Pater argentarius.supra dictũ est Octauium Augusti patrẽ:a nõ nullis argentariũ dictum fuisse. ¶Ego corinthiarius. uerba hæc erant ascripta ad statuã Augusti.ut ita illius pater tanquã argentarius.ipse uero tanquã corinthiarius taxa/ retur:hoc est corinthioꝝ amator immodicus. ¶Curasse referendos.sicut.M.Antonius uerrem:quem Ci cero damnauerat:proscripsisse traditur ob corinthia uasa:quibus se ei cessurum negauerat. ¶Sicilien.qd gestum est in sicilia aduersus sextum Pompeium Pompeii magni filium. ¶Postq̃ bis.uerba epigramma/ tis uulgati:quod augusto probro dat illum esse factum aleatorem:ut aliquando uinca resarciatq̃ ia cturam:quam passus est perditis classibus:quas tempestatibus duplici naufragio amisserat in bello sicilien si. ¶Ludit aleam.uetus loquutio est.sic enim prisci loquebantur:uiuit uitam.seruitutem seruit.pugnã pu/ gnat. ¶Impudicitiæ.q̃ esset pathicus & muliebria pareretur.

¶M.ANTO. ¶Corinthiorum uasorum:sunt qui a materia putent dicta quæ corintho achaiæ ur/ be a romanis incensa ex uariis sit metallis conflata:Plinius hoc casus miscu t corintho quum ceperetur incensa:sed idem auctor certa temporum computatione ostendit opifices nobiles corinthiorum uasoꝝ rum aut certe ad quos nobiliora referebantur opera corinthi excidium præcessisse quod si sic est aut in materiæ iudicio aut operis est a maioribus erratum. Corintiorum pretium supra modum temporum ambitione est auctum:Plinius Mirum quum ad infinitum operum pretia hæc creuerint auctoritas ar/ tis extincta sit:papinius:.Aeraque & isthmiaus auro potiora metallis. ¶Aleæ:lusui. ¶Tempore pro/ scriptionis:quum proscriptionem exerceret:quo tempore præcipua flagrauit inuidia. ¶Pater meus:il/

Aera corinthia

matelio corinthius

Supellex

Supellectilis

De alea

Aleones

Corinthiarius

Seruitutẽ seruit

NOtatus est:& ut præcioſæ ſuppellectilis corinthio rũq; præcupidus:& aleæ indulgẽs. Nã & ꝓſcripti onis tpe ad ſtatuam eius aſcriptũ eſt. Pater argen/ tarius:ego corinthiarius:quũ exiſtimaret quoſdã ꝓpter ua ſa Corinthia inter ꝓſcriptos curaſſe referẽdos: & deide bel lo Sicilienſi epigrãma uulgatũ eſt. Poſtq̃ bis claſſe uictus na ues perdidit: Aliquando ut uincat ludit aſſidue aleam. Ex q/ bus ſiue crimĩnibus: ſiue maledictis infamiam impudicitiæ facilime refutauit: & præſentis & poſteræ uitæ caſtitate. Itẽ

lius persona cuius erat statua loquitur. ¶ Argentarius: campsor trapezeta: ut quidam uolunt: ut alii in quibus est acron qui auctioni præest seu qui erat & auctor est dictus. ¶ Corinthiarius: corinthiorum uasorum studiosus sed inscriptionis auctor ad metallorum nomina alluſit. ¶ Victus: octauius: ¶ Ludit aleam: ludo alea & aleam dicimus in alea sunt talus tessera alueolus & bræui omnia quæ lusus esse dicuntur: est. n. alea ipse casus siue euentus ludi. Mar. Alea parua nuces & non damnosa uidetur. ¶ Impudicitiæ: qua infamia adolescens non caruit. ¶ Castitate: uitæ integritate omni ex parte seruata quum pleriq; alii ætate prouecti non fecerint sed pati perseuerauerint.

lautitiarum inuidiam: quum & Alexandria capta nihil sibi p̄ter unum myrrhinū calicem ex instrumento regio retinuerit & mox uasa aurea assiduissimi usus conflauerit oia. Circa libidines hæsit. postea quoq; (ut ferūt) ad uiciandas uirgines promptior: quæ sibi etiam ab uxore undiq; conquirerentur. Aleæ rumorem nullo modo expauit. Lusitq; simpliciter: & palam oblectamenti causa etiam senex: ac prætērq̄ decembri mense aliis quoq; festis profestisq; diebus: nec id dubium est: antigrapha quadam epistola cœnaui (ait) mi Tiberi quū idē accesserunt conuiuæ: Vinitius & Siluius pater

¶ PHI. ¶ Lautitiaꝝ inuidiam .s. refutauit & hoc refert ad supellectilem prætiosam. cuius in nomine notatus fuerat lautitiā epulaꝝ magnificentiam auctore festo appellamus: quam a lauatione quidam dictam putant quoniā apud antiquos hæ elegantiæ quæ nunc sunt non erāt & raro aliquis lauabat. lautia uero sicut in libro annotationum declarauimus sūt munera quæ legatis externaꝝ gentium rōani p̄ſtores mittebant. ¶ Murrinum calicem. pompeius ex uictoria mithridatica primus i urbē murria iuexit. sūt aūt pocula ex mutra gēma cōfecta: de qua plinius hæc i ultio naturalis historiæ. oriēs murria mittit p̄cipua tñ i carmāia. hūorē putāt sub terra calore dēsari. splēdor ē murrinis sine uirib' nitor uetri' q̄ splēdor. i p̄tio uarietas ē coloꝝ: qñ. s. purpura rubescēs aut lac cādescens i his uisitur: aliqua est & in odore commendatio. qd sensisse uidetur epigrammaticus poeta sic scribens in apophoretis. si calidum potas ardenti murra phalerno cōuenit: & melior fit sapor inde mero. scribit iabolenus iurisconsultos murrea uasa quæ ad usum edendi & bibendi causa parata sint esse in supellectili: cassius iurisconsultus murrina uasa in gemmis non esse scribit: in quo dissentit a plinio: qui murram iter gēmas enumerat. de poculis murrinis intelligit lucanus illo uersu. non auro murraq; bibunt. ¶ Ex instrumento regio. ex regū alexandrinoꝝ opulentissima supellectile & gaza. &. n. tunc Roma in tantum opibus alexandrinæ uictoriæ aucta est ut pp abūdantiam pecuniaꝝ duplicia possessionum aliarumq; reꝝ uenalium prætia statuerentur. instrumēto autem dixit pro apparatu: sicut apud iurisconsultos titulus est de fundo instructo & instrumento legato. ¶ Conflauerit redegerit in massam: atque per fusuras dissoluerit. cadmus phenix primus inuenit auri metalla atque conflaturā. ¶ Circa libidines hesit. simile est illud in eodem luto hesitas. oratius. hæres nequicq̄ cenocupiēs euellere plātam. augustus reliqua crimina refutauit: crimē libidinis i fœminas diluere non potuit. ¶ Rumorem. rumor est sermo sine certo ullo auctoꝛ dispersus: cui malignitas initium dederit incrementū credulitas. A rumore rumusculus deriuatur: Hieronymus. nō magnopere cures quid iperitoꝝ de ingēio tuo rumusculi iactitent. ¶ Decembri mense. propter saturnalia hoc dictum est: quæ mense decembri inter ludos & talarios & tessararios & omne genus aleæ licenter celebrabantur. Seneca in epistola quadam ad lucilium december est mensis: cum maxime ciuitas desudat: lux luxuriæ publicæ datum est. ingēti apparatu sonant omnia macrobius de saturnaliorum die loquens ait. sed uultis ne diem: quem omnes pleriq; abaco & latrunculis conterunt: marcialis in. xeniis & apophoretis ostendit aleam exercere impune solitam fuisse dieb' saturnaliciis. ¶ Profestis dieb': pfesti dies sūt festis cōtrarii ob administrandam rem priuatam pubblicam hoibus concessi. profestis diebus in sunt fasti comitiales comperendini statim præliares: de q̄bus lege macrobium in primo saturnalium. sensus est augustum non solum lusisse in saturnalibus: quibus passim ludebatur & diebus festis: qui dis dicati sunt: sed etiam profestis: quibus magis negotia tractari solent quam ludus talarius exerceri. ¶ Autographa epistola. autographum dicimus propria ipsius manu scriptum: græci. αὐτὸ ὃν ipsum dicunt: & γράφω scribo. Vnde autographa epistola ipsius manu scripta significatur antigrapha uero dicitur rescripta. nam ἀντιγράφω significat rescribo. ἀντιγράφων. græci dicunt exemplar sed huic loco non conuenit. uult enim significare Suetonius augustum aleæ indulsisse ab argumento efficacissimo: uidelicet ab epistola ipsius manu scripta: quæ referri non potest pinde ac adulteriam. ¶ Vinicius & siluius pater. nomina conuiuarum augusti: Ideo autem siluium patrem appellat quia erat & siluius. filius itidem curio pater dictus est ad differentiam filii curionis est aūt siluius nomē albanoꝝ regum liuius mansit postea siluius omnibus cognomen: qui albæ regnarunt.

¶ M. AN. ¶ Lautitiaꝝ inuidiā: illud respicit qd corinthiarius est appellatus corinthioꝝ uasoꝝ studiosus. ¶ Murrhinū: a murrha: ē. n. murra humor sub terra concretus uñ p̄ciosissima uasa q̄ ex oriēte ad nos ut scribit Plinius deferuntur: Iu. Maxima rursus murrhina: Lucanus non auro murrhaq; bibunt. Mar. si calidū bibis ardenti murra falerno. ¶ Instrumēto regio: regia supellectile. ¶ Conflauerit: liquefecerit i massam redegerit. ¶ Circa libidines. circa mulierum cōgressus: nā quod ipudicitiæ ifamiā declinatā dixit illud ad augusti corpus refertur: impudicus. n. est qui & pathicus aut fellator. Iu. non filius ante pudicus. ¶ Ab uxo

Lautitia

Lautia

murrina

Rumor

Profesti dies

Autographa epistola

Antigrapha

Antigraphon

Sillius

re:liuia. ¶Rumorē:infamiam. ¶Expauit:reueritus est. ¶Simpliciter:sine fraude:aut arte ulla. ¶Decembri mense:quo saturnalibus uulgo ludebat:Macrobius & Martialis diem licentiam explicant. ¶Festis:sollemnibus & diis ut Macrobius ait dicatis lampridius Cal.inqt Ianuariis hilariis matris deū ludis apollinaribus iouis epulo saturnalibus & eiusmodi festis diebus. ¶Profestis:non festis hoībus.s.ob administrandam rem priuatā publicamq; concessis. ¶Antographa:ipsius manu scripta ex αὐτοῦ καὶ γράφω potest & antigrapha legi ut qdā habent ἀντιγράφων.n.rescribo est καὶ ἀντιγράφον exemplar. ¶Siluius pī. ex quo apparet duos tum siluios fuisse augusti familiares patrem de quo nunc & filium.

¶PHI. ¶Græcos. aduerbium græcū est quod latine dī senili/ter.græci senē γέροντα uocāt ὑποκορίστικόσ.i.diminuti ue γέροντιον uetulū: quē latini senetionem seniculumq; dixere.& γερωντικόν senile. uñ & gerusia senatus siue curia nūcupat.ab ætatis uocabulo. hoc ideo dixi:ut intelligetes illud plinianū ex li.xxxv.sic extruxere domū regiam attali trallibus.Itē sardib⁹ cresi quam gerusiā fecere.Itidē uitruuius ait.cresi dom⁹: quā sardiani ciuibus ad requiescēdum ætatis otio senio rum collegio gerusiam dedicauerūt.uarro senaculum uocatū ubi senatus aut ubi seniores consisterēt dictū gerusia.significat augustus se lusisse inter senes senili lusiōe:quod autem talorū tesserarumq; lusio senilis sit indicat cato:q apud Ciceronem sic inqt.nobilis senibus ex lusionibus multis talos relinquant & tesseras. ¶Talis.de talis q græce dñr astragali. ¶Vñ a plinio astragalizōtes pueri ludētes talis appellantur.scripsimus copiosissime in cōmētariis ,ppertii & i libro annotationū: repete q̄ illic explicata sunt. ¶Iactatis. oīo tā manu q̄ orca intellige iactatos talos.est aūt orca uasculū illud lusoriū:quo coniecti tali agitatiq; emittunt in tabulā aleatoriam:de qua itellexit pīius illo uersu. Anguſtæ collo nō fallier orcæ:de qua ait elegāter pōponius poeta bononiensis Iterq; dum cōtēplor orcā:taxillos pdidi.a marciale dī turricula ex imitatiōe græce dictionis.quā & latini usurpāt.πύργον.n.uocant.oratius in sermonibus.mitteret in pyrgū talos super qua re in libro annotationū plura tradidimus oñdentes fritillum idē significare: cū alii existimauerint esse tabulā aleatoriam.obiter annotandū uī talū iproprie dici in hoīe:si uera sunt q̄ aristoteles & plinius nī ,pderunt.q affirmant hoiem non hīe talū:q in bisulcis ,pprie est & in solis cruribus posterioribus. qñ itaque cor.celsus & apuleius aliiq; scriptores loculenti mentionē faciunt de hoīs talo uidēt p quandam quasi trāslationem noīare talum id osſiculum:qđ uertebra pedis ligatū sustinet totum corpus a talo fit uerbū talipedare:qđ significat uacillare pedibus & quasi talis insistere.talus ꝓnomē fuit sabinoꝝ. ¶Canē.canis qui græce dī κύων iactus damnosus est in talis:sicuti docuimus apud ,ppertiū enarrantes uersiculum illū.damnosi subsiliere canes.a psio dicta est damnosa canicula. ¶Senionē.senio pūctus est in talis:q interdum lucrosus erat.inde a persio dexter hoc est,ppitius & felix iactus appellat interdum damnosus:ut in hac augusti,alea: nam qcunq; iecerat canē aut senionem:ille denarios singulos cōferebat in medium.de senione & cane martialis.senio nec nostꝝ cum cane quassat ebur.uī dici senio a numero senario existimant eruditi senionē significare quaternariū:ꝙ.s.qui iecerat duos seniones:ille quattuor nūmos lucrabat.Seniores in alia significatione dici uoluerunt deos minutilos:ut est uertunus & pomona.quis legā semones potius q̄ seniōes dictos. ¶In singulos talos.i libro annotationū declarauim⁹ i ludo talario quattuor talos adhiberi: solitos cū in tesserario tres tantūmodo tesserā:sicut etiam in præsentia fit adhiberentur. ¶Venerem iecerat.uenus i talis summum numeꝝ habet:& est felicissimus iactus:de quo sensisse oratium autumat porphirio illo uersu:quem uenus arbitꝝ dicet bibendi.Aristoteles de uenere & cane:qui sunt in talis hæc scribit digna annotatu in secundo de animalibus.quæ ueneres.uocantur intus aduerse sibi positæ sunt quæ canes foris:quæ antenæ supra habentur situs talorū omnium talis est.idem libro.ii.de celo & mundo.myrias inquit astragalos chios iacere difficile est sed unum aut duo facile. ¶Quinquatris.M.Varro li.ii.de lingua latina:quinquatrum diem unum festū esse dicit sic appellatū:quod erat post diem quītum idus marcii: sicut sexatrus ab tusculanis similiter uocatur dies post diem sextum:& septimatrus post diem septimum. Idem traditur a festo pompeio.ouidius uero in festis quinquatrus siue quinquatria dies quiq; fuisse docet in mēse martio palladi dedicatos.gellius in secūdo noctium atticarū inquit.sicut in eo quod quinquatrus dicamus qđ quiq; ab idibus dierum numerus sit atrus nihil.Oratius i.ii.epistolarum.ac potius puer ut festis quīquatribus olim:quem uersum enarrās porphirio sit iquit qnquatres a quinq; diebus q̄ dies ad ferias mineruæ ptinēt:,pterea quod feste solemnitates eius deæ p hoc spatiū tpis celebrantur fuerunt & alteræ quinquatrus in mense iunio minusculę dictæ ad similitudinem maioꝝ.tunc tibicines feriati per urbem uagabantur & ad edem mineruæ conueniebant.

Senetio Seniculus

Gerusia

Astragalizontes

Orca talaria

Pyrgus Fritillus

Talus nō ē in homine

Canis

Senio

Venus talaria

Chius Quinq̄tr⁹

Quīq̄tria

Quinq̄tr⁹ minusculę

¶M.AN. ¶Gerōticos:seniliter ἐπιῤῥιματικὰσ ab eo qđ γέρων senex ē. ¶Talis:Tal⁹ ossis genus ē in articulo pedis uētre eminēs cōcaua iuertabra quadratū forma altera pte cōcauū altera uero planū iposteriori ē suffragie dūtaxat nūq̄ i prioribus pedib⁹ nec hoi aut aīalib⁹ solidos ungues hñtib⁹ sed bisulcis tīn græci ἀστράγαλον uocāt eo osse senes & pueri ludeī cōsueuerūt uñ illđ a lysādro lacedemōio freq̄ēter usurpātū pueros astragalis:uiros iureiurādo fallere. ¶Canē aut senionē:tali latera suū singla nūeꝝ faciebāt lat⁹ qđ uiritatē hūit canis siue cāicula appellabat & qa mim⁹is nūer⁹ iccirco dānosus:Oui.qd ualeāt tali quo pos

sis plurima iactu figere damnosas effugiasq; canes: persius damnosa Canicula q̃tum raderet: latus huic oppositum uenus dicebat siue cous ferariũ continens qui oium maximus sex lucrifaciebat nũmos reliqua duo chius & senio dicta ternariũ ille hic q̃ternariũ cõtinẽs chius tris nũmos senio quattuor Lucrates: binarius aut quinarius in talo non erat numerus: De talo Martialis non mea magnanimo depugnat tessera talo: Senio nec nostrum cum cane quassat ebur: & rursus cum uultu nunq; steterit tibi talus eodem Munera me dices magna dedisse tibi. ¶ Qui uenerem: ut sit sensus qui senionem & canem iecerat in singulos talos singulos conferebat denarios quos in medium collatos qui uenerem punctum iecisset ut uictor tollebat. ¶ Quinquatris: Iu. quinquatribus dixit erant dies qnq; ut Oui. ait in honorem palladis celebritate consecrati: una inquit dies media est & fiunt sacra mine ruæ nominaq; a iunctis quinq; diebus habent: Var. unũ non quinq; fuisse ait ac per errorem factum ut quinq; celebrarentur fuitq; ille dies celeber ad. xv. calẽ. aprilis is quia sextus esset ab idibus ac quintus ab atro quinquatrus dictus Macrobius est auctor cui festus gellius & Varro in nominis interpretatione astipulantur.

enim per oẽs dies: forũq; aleatoriũ calefecimus: frater tuus magnis clamoribus rem gessit ad summã tamẽ perdidit non multum: sed ex magnis detrimentis præter spẽ paulati retractus est. Ego pdidi uiginti milia nũmũ meo nomĩe: sed quũ effuse in lusu liberalis fuissem: ut soleo, plerũq; : nam siquas manus remisi: cuiq; exegissem: aut retinuissẽ quod cuiq; donaui: uicissem uel quinquagita milia: sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cælestem gloriam effert: Scribit ad filiã nisi tibi denarios ducentos quinquaginta: quos singulis cõuiuis dederam: si uellent inter se inter cœnã uel talis: uel par uel impar ludere.

## De continentia: & habitationibus eiusdẽ.

IN partibus cæteris uitæ continẽtissimũ fuisse cõstat: ac sine suspitõe ulli⁹ uicii. Habitauit prio iuxta Romanũ foꝝ supra scalas ãnularias in domo quæ

¶ PHI. ¶ Per oẽs dies. quinq; .s. tot. n. sunt dies quinquatres.

¶ Foꝝ aleatorium. quo conferent controuersias: & quæ uendere uellent quoq; ferrent: foꝝ appellarunt. ubi quod generati additum est ab eo cognomẽ ut foꝝ boarium foꝝ olitoriũ. auctor Marcus Varro. Itaq; festiuiter augustus foꝝ aleatoriũ appellauit locum quo aleatores aleam ludumq; conferrent exercerentq;. ¶ Calefecimus. exercuimus frequẽtauimus a contrario dixit Terentius. Nimirũ hic hoies frigent. ¶ Frater tuus drusus nero. ¶ Magnis clamoribus. qui excitari solent ab his qui fauẽt uictori in alea: uel potius itellige clamores & iurgia: quæ subinde gliscunt inter colluſores iuxta illud nasonis de alea scribentis in secundo de arte. crimina dicuntur. resonat clamoribus ether. ¶ Præter spem retractus. nihil incertius est aleatorio ludo: in quo potissimum fortuna dominatur. adeo ut sepe numero: qui iam uictor erat abiturus: is repente uictus discedat: & qui uictus uidebatur subito uictor euadat: quod euenit druso: qui cum ab initio perderet: iacturamq; faceret: ex inopinato cepit ex damno aleatorio retrahi & felicib⁹ iactibus resarcire quod amiserat. ¶ Manus remisi. remittere manus in alea est condonare colluſoribus iactum quem sua quisq; manu damnosum sibi fecit. Debuitq; ob id nummos soluere. ¶ Exegissem. repetiissem recepissem. unde & exactores pecuniaꝝ dicti. ¶ Sed hoc malo: potius uolo donare & remittere colluſoribus q̃ exigendo uincere. ¶ Benignitas. liberalitas Cicero in secundo de officiis fontem ipsum benignitatis exaurit. ita benignitate benignitas tollitur. ¶ Ad celestem gloriam. hic est uetustissimus auctore pllnio referendi gratiam benemerentibus mos: ut tales nominibus ascribant. Deus est. n. mortali iuuare mortalem: & hæc ad eternam gloriam uia. & profecto ut ait uerissime pacatus in panegyrico. Rei & famæ bene consulit munificus imperator lucratur enim gloriam cum det pecuniam reuersuram. ait Rabirius poeta. hoc habeo quodcunq; dedi. ¶ Vel par uel impar. expungenda est pticula illa: uel: in medio collocata: & ita legendum. par impar. est enim genus ludi puerilis uulgo notum: de quo sic ait oratius ludere par. impar equitate in arondine longa. ¶ Scalas anularias. anulariæ scalæ opinor dicuntur quæ in cocleæ formam figurantur & orbiculata figura instar anuloꝝ rotũdantur: quod scalaꝝ genus alio nomine cochiũ dicitur strabo lib. ultimo. hæc est etiam pãnium altitudo quædam manufacta turbinea petrose ripæ persimilis: in quam per cochium ascenditur. scribunt Marcus uarro & donatus in eunucho terentiana scalas deum penatium edificatas fuisse ex bonis macelli & cupidinis equitum ciuium Romanorum: qui damnati fuerunt a quorum altero macellum ab altero forum cupedinis appellatum sit. præterea scalæ romæ fuerunt: quas tarquinius superbus fecit quas abominandi eius nominis gratia taquinias appellatas esse uulgo existimari ait uerrius.

Foꝝ unde

Bẽignitas

Anulariæ scalæ

Tarquiæ scalæ

¶ M. AN. ¶ Aleatorium: sic libentius legerim q̃ aleatoꝝ quod plures habent ut urbane locum aleatorum frequentia refertum aleatoriũ appellauerit foꝝ. ¶ Calefecimus: multitudine & frequentia calorem induximus. ¶ Frater tuus: drusus potius q̃ agrippa qui cum Tyberio adoptatus non multo post fuerat depositus. ¶ Rem gessit: lusit. ¶ Detrimentis: ex ingenti pecunia quam amiserat. ¶ Retractus: paulatim uincendo dãnũ resarsit. ¶ Quas manus: pecuniaꝝ grumos i aleã cõiectos. ¶ Remisi: cõdonaui. ¶ Exegissem: mihi pſolui uoluissem. ¶ Aut retinuissẽ: aut nõ exactaꝝ loco uicẽtibus nõ reddidisse: aut certe exactas ne cui

dediſſem. ¶ Quinquaginta millia: nummum. ¶ Sed hoc: me. ſ. in oēs munificum fuiſſe. ¶ Filiam iuliam: ante eius damnationem id factum intellige. ¶ Par. & ipar. quod nucibus & digitis ſolet fieri. ¶ Ad ſcalas annularias: locum ſic in urbe ab annulariis credo officinis ſiue pendentibus annulis dictum.

¶ PHI. ¶ Calui oratoris. de cal uo non pauca dicta ſũt in iulio cæſare. illd adde: quod hic lami nis plōbeiis uſus eſſe tradit ad cohibenda uiſa ueneria inquie te ſponte naturæ erūpentia uſq; i morbi gen⁹: qua re uires quo que corporis ſtudioq; labore cu ſtodiuit. ¶ Palatio. ubi domus Cæſarum fuerunt quas plini⁹ palatinas appellat. ¶ Ortenſia nis. quæ fuerant ortenſii orato ris: de cuius eloquentia Cic. de cuius ueſtitu ad munditiem cu rioſo: gellius macrobius & uale rius tradidere. Vnde in eū mul ta quaſi in hiſtrionem dicta ſũt.

Caluí oratoris fuerat: poſtea in palatio: ſed nihilominus ædi bus modicis hortēſianis: & neq; laxitate: neq; cultu cōſpicu is: ut in quibus porticus breues eēnt albanarum columnaꝝ: & ſine marmore ullo: aut inſigni pauimento cōclauia: Ac p annos amplius. xl. eodem cubiculo hyeme & æſtate manſit quāuis paꝝ ſalubrem ualitudini ſuæ urbem hyeme experire tur: aſſidueq; in urbe hyemaret. Si quando quid ſecrete: aut ſine interpellatione agere propoſuiſſet: erat illi locus in edi to ſingularis: quem Syracuſas: & Techophion uocabat: huc tranſibat: aut in alicuius libertinorum ſuburbanū. Ager aūt i domo Mœcenatis cubabat: ex receſſib⁹ p̄cipue frequētauit

mœcenatū

hic ſicuti teſtatur quintus ſerenus periit lingua in actione deficiente. in hortenſio duo ſingularia laudātur memoria præcellens & pronuntiatio plena uenuſtatis. ¶ Neq; laxitate conſpicuis. M. Tullius in primo of ficiorum præcipit. in domo clari hominis: in quam & hoſpites multi recipiendi & admittenda hoium cu iuſq; generis multitudo eſt: adhibendam curam eſſe laxitatis. in ampla domus decori dño ſepe fit. ¶ Neq; cultu. ornatu. magnificentia domus tripartito probatur fabri ſubtilitate: magnificentia diſpoſitione cū ma gnificenter opus perfectū aſpicitur dominus impenſæ laudabitur: cum ſubtiliter: officinatoris exactio pro babitur. cū uero uenuſtate & proportionibus: tunc erit gloria architecti. ¶ Albanaꝝ columnaꝝ. ex lapide albano ſtructaꝝ: qui uilior erat & quia uernaculus & quia mollis. Nam ut auctor eſt uitruuius in. ii. lapidi cinæ quædam molles: & circa urbem fidenates & albanæ. Saxa albana in locis tectis ſuſtinent laborem ſi au tem in apertis fuerint & patentibus collocata: quia mollia ſunt pruinis & gelicidiis diſſoluētur. ¶ Inſigni pauimento. qualia fuerunt apud priſcos lithoſtrota. & ut indicat lucillianus uerſus: arte pauimenta atque emblemate uermiculata: de pauimentis in Iulio Cæſare ſatis dictum. ¶ Cōclauia: triclinia & cenationes & alia in genus membra domus cōclauia dicunt. feſtus pōpeius ait conclauia dici loca: quæ una claue claudū tur. paulus iuriſcōſultus digeſtis de ſeruitutibus prædioꝝ urbanoꝝ. foramen in uno pariete conclauis uel triclinii. ſcribit uitruuius in. vi. in conclauibus uſum luminū maximū eſſe adhibendū. martialis: in oībus uacerra quod conclauibus. Cicero appellat cōclaue quod quintilianus triclinium dixit tāq; idem ſit. ¶ Eo dem cubiculo. in hoc multū diſtabat auguſtus a lucullo: q cum tpe habitationē quoq; pmutandā cenſebat: ne grues aut Ciconiæ hoibus prudentiores uiderent: quæ regiones ſubinde cū tpibus mutare cōſueuerūt ¶ Hiemaret. hiemē ageret & totū hibernū tp̄s romæ moraret. ¶ Sine interpellatiōe. iterruptiōe & itertur batione. Ci. in ſtudiis ſine interpellatione uerſor. ſupra docuimus interpellare eē mediā alterius oīonē inter rumpe: uel actiōi ſe alterius interponere. ¶ In edito. in pte domus eminētiore. ¶ Syracuſas. ego exiſtimo iō ab auguſto locū i editiore pte domus ſecretioré uocatū eſſe ſyracuſas: pp poſituram ſyracuſanæ urbis i ſicilia oium pulcherrimæ. ea. n. urbs ex quattuor quaſi urbibus cōſtare dicebat: quaꝝ una ē inſula i qua domus erat hieronis regis: altera eſt acradina. i qua ampliſſima fuit curia. Tertia ē thyce noīata: i qua gimnaſiū cla riſſimū fuit. q̄rta ē urbs q̄, qa poſtrēa edificata ē neapolis uocat: quā ad ſūmā theatraꝝ ē maximū. auctores Ci. i. vi. uerriaꝝ & liui⁹ i. xxv. quēad modū ergo ſyracuſe erāt q̄drifariā diſptitæ & pars a pte tāq; urbs ab urbe di ſiuncta ita locus in quo auguſtus aliq̄d ſecreto agere ſolebat: elegāter uocabat ab eo ſyracuſæ: cū eſſet ſepa tus & in edito quaſi a reliqua domo ſeiunctus ſequeſtratuſq; qdam a uerbo græco id nomen deductū au tumant: tanq̄ ſignificet trahere ad qetem a græcis. n. σύρω dicitur traho & ἀκήν quod aduerbiū eſt ſignifi cans quiete & ſilenter: non improbabilis eſt opinor illa prior noſtra ſnīa: ut a ſimilitudine urbis ſyracuſanæ locum ſepoſitum uocauerit auguſtus ſyracuſas. ¶ Techophion. dictio græca eſt: q̄ ſignificat artis, ductio nem & ut ita dicam natiuitatem: tanquam ille locus artium diſciplinarumq; excogitandarum auguſto cau ſam ſuppeditaret. loca enim ſecreta plurimum uegetare poſſunt ingenia: hinc ait plinius in epiſtolis o ma re o littus uerum ſecretumq; muſeum: quam multa inuenitis: quam multa dictatis τέχνην. græci artem uocant: & φύω produco. ¶ Suburbanum. prætorium ſiue uillam. ¶ In domo mecenatis: quæ erat in ex equiliis. olim nero ſpectauit urbis incendium ex turre mecenariana: quam ille in hortis ſuis extruxerat de qua eſt illud oratianum: molem propinquam nubibus arduis omitte mirari. ¶ Ex receſſibus: loca ſunt ameniora ad quæ tanquam diuerticula quædam ſecedere ſolemus. Iuuenalis: Ianua baiaꝝ eſt & gra tum littus: ameni receſſus

¶ M. AN. ¶ Calui oratoris: Fabi⁹ iuēi q poſt Ciceronē caluū p̄ferrēt oīb⁹. ¶ In pala. palatii regiōe. ¶ Hor tēſianis: q̄ hortēſi oratoris Cicerōis emuli fuerāt: De hortēſio: Fabi⁹ tacit⁹ & gellius plura. ¶ Albanaꝝ col. ex uicino q̄ſitaꝝ & iccirco uiliori s p̄tii. ¶ Conclauia: ſecretiora ædiū loca qb⁹ aut uiri colloq aut mulieres

magnifica domus tri partito

Albanæ co lumnæ

Syracuſæ

Techo phion

confabulari solent dicta quod habeant clauē unam communem domesticis oībus: Cicero triclinium con claue appellauit: Quintilianus de cranonei Scopæ cōuiuio uix eo inqt Limen egresso triclinīū illud supra conuiuas corruit de quo Cicero interea ait: Conclaue illud cecidit. unde suspicari possis Triclinium a nīis recte conclaue appellari. ¶ Syracusas: nomen a re fictū ἀπὸ τοῦ συρᾶν traho: καὶ ἀκὴν τὸ ἐπιρρῑμα. i. qete & cū silentio: uel σύραξ καὶ τοῦ ἀκούσιον qa inuitū traheret. i. ad animi labores: sic syracusias poti⁹ legēdum: uel ἀπὸ τοῦ σύριγγος cuniculo καὶ ἀκή: sunt alioqn syracusæ in Sycilia urbs clarissima & oīno notior q̄ de ea longior suscipiat sermo. ¶ Technophion: & hoc quoq; fictum τέχνη ars a græcis dicitur φύω produco. ¶ Suburbanam: uillam aut prædium urbi, pximū. ¶ Excessibus: ex locis quæ in secessu frequentabat.

maritiam: insulasq; campaniæ: aut pxima urbi oppida: Lauinium: Prenestе: Tybur: ubi etiam in porticibus Herculis templi persæpe ius dixit. Ampla & operosa prætoria grauabatur & neptis quidem suæ Iuliæ profuse ab ea extructa etiam diruit ad solum: Sua uero quis modica non tam statuarum tabularumque pictarum ornatu quam xistis:

¶ PHI. ¶ Maritima. loca littoralia & mari uicina. ¶ Insulis cāpaniæ. in sinu campano sunt insulæ pandataria: enarea: capreæ leucothea: ut plinius & marcianus tradunt. ¶ Lauiniū. liuius in primo eneas oppidū condidit & ab noīe uxoris lauiniū appellat fuitq; ut inquit strabo i. v. urbi Romæ, pximum. ¶ Prænestе. ciuitas est in regione montana haud procul ab urbe Roma: ubi fortunæ templū illustre fuit unde certa edebantur oracula. hinc ait filius. sacrisq; dicatum fortunæ p̄neste iugis & a papinio in siluis dictū est. & p̄nestinæ poterant migrare sorores. p̄neste auctore strabone quondā polistephanon. i. multarū coronarū appellata est. plinius p̄nestini urbe quondam stephane dicta plutarchus in libello de comparationibus clarorum uirorū: historiam refert fabulosam unde p̄neste nomen accepit. scribit. n. thelegonum ulyxis filium responsis deorū ad inuestigandum patrē dimissum fuisse admonitū: ut in eo loco urbem conderet ubi saltatores coronatos cerneret. Itaq; profectus in italiam rusticos saltare cōspexit pini ramulis coronatos ibiq; edificauit oppidū quod ex appellatione coronæ prænestinū noīauit. a quo deriuatum p̄neste romani uocitant. Seruius uero in septimo eneidos cōmentario a τῶν ἰλίκων. i. illicibus p̄sente nomē deductū esse autumat ¶ In porticibus herculis. tibur herculi dicatū erat. hinc in pri apeiis legimus gades herculis hūidūq; tibur & strabo in qnto tibur appellat herculeū. au. gellius in. xv. noctiū atticarū significat bibliothecā tibure i templo herculis fuisse satis cōmode instructā libris & ad hoc tiburtini herculis tēplū scripsimus in pptii cōmentariis referendum esse illud Iuuenalis. uincens fortunæ atq; herculis edem. ¶ Prætoria: uillas elegantiores cultiores ue prætoria appellauerunt. paladius in primo de re rustica scribens qūo edificium institui in agro oporteat sic ait ipsius prætorii situs sit loco aliqua tenus erectiore & sictore pp iniuriā fundamentorū & ut leto fruatur aspectu. Idem alibi. columbarium pōt accipere sublimis una turricula in prætorio constituta. quin etiam iurisconsultus li. ix. digestorū titulo de seruitutibus prædiorū rusticorū scribit: licere uel prætorium uel protectum habere: quod officiat prædio uicini. hoc idem innuit marcialis illo uersu. ad lapidē torquatus habet, prætoria quartum: & papinius. ī. i. siluarū: alternas seruant prætoria ripas. alias prærorium dici tabernaculum imperatoris quod quintilianus appellat augustale iam docuimus. ¶ Profuse: largiore impensa pecunia. ¶ Extructa. s. prætoria. ¶ Dirruit ad solum. tota euertit usq; a fundamentis. ¶ Statuarū ornatu. solebant latiores romani statuis nobilium artificum ex tabulis pictis domos exornare felicitate nimia luxuriantes. a contrario laudatus est lucius mumius cognomento achaicus: qui amicis rogantibus facile tabulas pictas largiebatur. M. Agrippa olim orationem habuit magnificā de tabulis oībus significq; publicandis: qđ ut inqt plinius fieri satius fuisset: q̄ in uillarū exilia pelli. Idem in. xxxv. inquit tabulæ pictorū pinacothecas implent. sunt autem pinacothecæ ut obiter id declaremus repositoria tabularū pictarum: uarro scribit multos spectatum ueniisse luculli uillas ut uiderent pinacothecas. & uitruuius pinacothecarū meminit li. vi. ubi ait pinacothecas amplis magnitudinibus esse constituendas. ¶ Xystis. in libro annotationum docuimus xystum græca appellatione ampla latitudine esse porticum. in qua athletæ per hiberna tempora exercentur. Nostri hypethras ambulationes xysta appellant: quam græci paradomida uocant. ī qbus uoluptaris causa arbusculæ & maxime busus in uarias effigies figurantur. de hoc xysto in præsentia intelligit de quo & locutus est plinius sic scribens in. v. epistolarū ante porticum xystus concisus in plurimas species distinctusq; buxo. Cicero in bruto cum in ambulantem in xysto & essem otiosus domi. de xysticis athletis superius dictum est. hypethræ autem ambulatiōes latine dicuntur subdiales quæ sub dio sunt & in apto. ¶ M. AN. ¶ Insulas campaniæ: campano littori adiectas ut capreas enarimem: prochitam. ¶ Lauinium: ab ænea in latio conditum appianus a diomede dixit. ¶ Prænestе: urbem in montibus sitam ἄπο τῶν ἰλίκων ἰλίνων ideſt ilicibus quibus locus abundat ut seruio placet dictam. ¶ Tybur: hoc quoq; in latio urbiq; propinquum Strabo Tusculum prænestе: Tybur in conspectu romæ sunt: de tyburis, conditoribus alibi. ¶ Herculis templi: Mar. Itur ad herculei gelidas qua tyburis arces: Srabo Tibur quidem herculeum ē papinius quod in templa darent alias tyrinthia sortes. ¶ Prætoria: ædificia sumptuosiora. Grauabatur: graui ter ferebat de inuidioso iuliæ in ædificando apparatu & loco ab Augusto romæ euerso satis supra. ¶ Xistis: porticibus ut uitruuio placet: sed melius hoc loco pro ambulacris: & locis consitis arboribus ut plinius in epistolis docet.

Prænestе

polistephanon

Prætoria

Pinacothecæ

Xistos

hypethræ ābulatiōes

Topiariũ opus

¶PHl. ¶Et nemoribus excoluit.nemora dñr ſiluæ ameniores ut inqt feſtus.uñ aũt ſignificare opus topiarium:qđ in uiridariis cõficit ex arbuſculis aut fruticibus aut herbis ita diſtinctis cõpoſitiſq; ut uariæ rerum effigies.repreſentent decoris & ornatus cã:ut naues cameræ:aialia:& id genus alia graphice & cõmciniter fieri uidemus ex rore mario & buxo & hedera:& aliis arbuſculis:quaꝝ natura ſequax eſt & flexibilis.plinius in.xii.ſcribens de ficu indica ait.nouã ſibi ꝓpagine faciant circa parentem i orbes quodã opere topiario:Idem in.xv.de lauro.accedit in topiario opere taxa excreſcẽte in medio folio.Idẽ i.xxii.acathon hetbam appellat topiariã: q a topiario operi eſt accomodata cum lato longoq; folio ueſtiat crepidines marginũ. Idẽ.xxxv. ludius primus inſtituit ameniſſimam parietũ picturam uillas:porticꝰ: & puluinoꝝ toros: dicit & ſimpliciter topiariũ locus opere topiario ſpectabilis.Cicero in epiſtola ad qntum fratrem.topiariũ laudauit:ita oĩa conueſtiuit hedra. ipa uero ars topiarii operis appellat topiaria.ut argentaria ut ſagaria. Idem Cicero in eadem epiſtola. ut denique illi palliati topiariam facere uideantur. qui faciunt topiarium opus ſcienteſq; ſunt ipſius topiariæ.dicuntur topiarii:plinius in.xv.ſcribens de myrto. ſatiuaræ generato

Topiaria Topiarius

piarii faciunt.Vlpianus titulo de fundo inſtructo:ſi uiridaria inqt ſunt topiarii accedunt inſtrumento fundi.Africanus quoq; iuriſconſultus libro de legatis tertio euidenter id docet:cum ait ꝑdiis legatis:& q̃ eoꝝ prædioꝝ colendoꝝ cauſa empta parataq; eſſent neq; topiarium neq; ſaltuarium legatum uideri. topiariũ .n.ornandi magis fundi q̃ colendi cã paratum eſſe.uidentur aũt dici topiaria ,a dictione græca ἀπὸ τοῦ τόπου.ideſt a locis: quæ uaria opere topiario figurantur:quæ & topia ab idoneis ſcriptoribus nuncupãtur.ſcribit.n.ſpartianus adrianum cryptas & topia diruiſſe.uictruuius in.vii.ubi loquitur de megalogra-

Megalographia

phia:quæ pictura eſt magnaꝝ imaginum figuratrix:ſic ait habentes deoꝝ ſimulacra ſeu fabulaꝝ diſpoſitas explicationes non minus troianas pugnas ſeu ulyſis erationes p topia cæteraq;:quæ ſunt eoꝝ ſimilibus rationibus ab reꝝ natura ꝓcreata. ¶Capis.capaꝝ inſula in ſinu campano:o eſt diſtans a ſurento octo millibus paſſuum:& ut auctor eſt plinius & infra latius explicabitur:capreæ nobiles ſunt tiberii pricipis arce. ¶Gigantum oſſa.ſcribit diodorus in.v.bibliothece herculem in campania depugnaſſe aduerſus gigantes i cãpis phlegreis acriq; commiſſa pugna pluribus illoꝝ trucidatis eam regionem ab omni feritate purgaſſe.

Puteoli uñ

ſtrabo quoq; huius rei meminiſſe uidetur ſcribens in.v.gigantes uulnera lauiſſe in aquis puteolanis:a q̃ꝝ putore puteolos dictos eſſe.cum igitur inſula capreaꝝ ſita ſit in ſinu campano & illic hercules bellum confecerit gigantem non abſurdũ eſt:oſſa gigantnm qui ſtatuoſi fuerũt & ingẽti corporatura ꝑdiit capreis fuiſſe ſpectata cuſtoditaq;. ¶Inſtrumẽti eius.ſ.domeſtici:nã & ſupellex nihil aliud ẽ q̃ dõeſticũ ꝓiiffamilias i ſtrumẽtũ.ſcribit paulus iuriſcõſultus.ſiue cũ inſtrumẽto fũdus legat⁹ ſit:ſiue inſtructus duo legata eẽ itelligenda. ¶Vix priuatæ.uix cõueniẽtis hoĩ priuato nedũ pricipi orbis terraꝝ. ¶Elegãtiæ.elegãtia antiqt⁹ dicebat cultus amenior & uict⁹ nitidior.elegãteq; hoiem dici uoluerũt:q ut inqt gellius nimis leto ameoq; cultu uictuq; eẽt.ſceuola a Cicerõe dictus ẽ parcoꝝ elegantiſſimus.craſſus uero parciſſimus elegãtiũ. ¶Mo-

Inſtratum

dice inſtrato.nõ ualde ꝓcioſis ſtragulis ornato. inſt rat⁹.n.lect⁹ dr:ueſte ſtragula excultus:& ut ait ulpianus in ſtratũ ſignificat oẽm ueſtẽ ſtragulã inſternẽdi cã paratũ. ¶Alia quã domeſtica.M.Cato cẽſorius in li.q inſcriptus eſt carmẽ de moribus.uerſari inqt in foro honeſte mos erat:domi:qđ ſatis erat.ẽ itaq; dõeſtica ueſtis quam domi induimus exuta forẽſi toga.ea fere ſemp utebatur auguſtus confecta manibus ſuaꝝ fœmiaꝝ talis aũt ueſtis neq; ſumenda eſt neq; ſeruanda ſollicite:in hoc aũt uidetur auguſtus imitatus eſſe Alexãdꝝ magnũ:qui & ipſe ueſte induebatur confecta manibus ſoroꝝ.Vnde ait apud qntum curtium hanc ueſtem quam indutus ſum ſoroꝝ non ſolum domum ſed ẽt opus uides:noſtri decepe memores e contrario apd perſas probroſum eſt fœminis admouere lanæ manus:ueſteſq; conficere.

¶M.AN. ¶Nemoribus:arboribus in nemoꝝ ſpẽm cõſitis Papinius in ſurrentina pollii uilla ubi nũc nemora ardua cernis hic nec terra fuit. ¶Excoluit.ornauit. ¶Notabilibus:inſignibus. ¶Gigãtũ oſſa dñr: dñr dixit quaſi minime credẽdũ:ueꝝ gabinius & plut.mira q̃dã de antei oſſibus tradiderũt:Pli.i creta motu terræ abrupto mõte ſtupẽdæ magnitudinis cadauer reptũ ꝓdidit. ¶Reſiduis:durãtibus. ¶Priuatæ.i. hũilis & nõ publicæ. ¶Nõ temere:non alia fere. ¶Quã domeſtica:a domeſticis confecta uetus atq; heroicum fuit ut ueſtibns muliebri domeſtico opere factis ſummi uiri uterentur:Valerius flaccus de caſtore & polluce:Illis thenareo pariter tremit ignea fauco purpura:quod gemina mater ſpectabile tela duxit opus bis taygetõ ſiluaſq; comãtes Struxerat.Ver.Tyrioq; ardebat murice Lena demiſſa ex humeris diues quæ munera dido fecerat:& tenui telas diſcreuerat auro:& andromache apud eundem phrygias clamidem:

& nemoríbꝰ excoluit rebuſq; uetuſtate:ac raritate notabílibus:q̃lia ſũt capreis ímaniũ bæluarũ:ferarũq; mẽbra ꝑgrandía.quæ dícunt gigantũ oſſa & arma heroum.

De parſímonia:ſupellectílibus:& ueſtímẽtís eius.

INſtrumentí eíus:& ſupellectílis parſímonía apparet etiam nunc reſíduís lectís atq; menſís:quorum plæraq; uíx príuatæ elegantiæ ſínt:ne toro quídem cubuíſſe aíunt níſí humílí:& modíce ínſtrato. Veſte non temere alía q̃ domeſtíca uſus eſt:ab uxore & ſorore & fílía neptíbuſque confecta:togís neque reſtrictís neque fuſís

quam dono dedit ascanio monumẽta suaꝝ manuũ esse uoluit: Plinius de Caia cecilia auctor est inqt Mar. Varro factã ab ea togam regiam undulatam.

clauo nec lato: nec anguſto: calciamentis altiuſculis: ut procerior q̃ erat uideretur & forenſia aũt & calceos nunq̃ non intra cubiculũ habuit: ad ſubitos repẽtinoſq; caſus parata.

De cõuiuiis & cœnis eiuſdem.

CONuiuabat' & aſſidue: nec unq̃ niſi recta: non ſine magno ordinũ hominũq; delectu. Valeri⁹ Meſſalla tradit neminẽ unq̃ libertinoꝝ adhibitũ ab eo cæne excepto Metia: ſed aſſerto in ingenuitatẽ poſt ꝑditã Sextí Põpeíi claſſem: ipſe ſcribit inuitaſſe ſe qnendã in cui⁹ uilla maneret: qui ſpiculator ſuus olim fuiſſet. Cõuiuia nõnunq̃ & ſerius inibat: & maturi⁹ relinquebat: quũ cõuiuæ & cœnare inciperẽt priuſq̃ ille diſcũberet, & ꝑmanerẽt digreſſo eo.

¶PHI. ¶Neq; fuſis. neque nimis laxis. temperamentum. n. quod in rebus oĩbus laudabile eſt in ueſtitu & calciatu adhibebat auguſtus. ¶Clauo: ueſte ſenatoria. ouidius. claui menſura coacta eſt. ¶Neq; lato. unde latus clauus dictus ab ipſa textura: q̃ & i mapmis uſos eẽ teſtis ẽ mart. illo endecaſyllabo. & lato uariata mappa clauo. latiore clauo uſum fuiſſe tullum hoſtiliũ auctor eſt pli. i. ix. auguſt⁹ uero in hoc ſeruabat mediocritatem quæ maxima eſt uirtus tacit⁹ ĩperator interdixit auroclauatis ueſtibus quæ a textatura clauorum aureoꝝ ita nuncupabãtur Latus clauus

uñ & tunicæ auroclauatæ dictæ. ¶Forenſia. ueſtimenta quibus in foro utebantur forenſia appellauerunt ſicuti cenatoria quibus domi utebant' in cena. hinc martialis ait in diſticho cuius titulus eſt cenatoria. nec fora ſunt nobis nec ſunt uadimonia nota hic opus eſt pictis accubuiſſe thoris. dicuntur forenſia ab eo q̃ foris atq; in foro illis utebantur. togæ forenſes alio nomiue uocantur. ¶Calceos. a calceo calceolarius dicitur ſutor: quo uocabulo utitur plautus in aululari. De calceo dixit oratius. ſi pede maior erit ſubuertet ſi minor uret. calcei patricioꝝ mullei nuncupabantur a mullãdo ideſt ſuendo feneſtella putat nomen datũ mullis piſcibus a colore mulleoꝝ calciamentoꝝ. de calceis mulleis loquitur flauius uopiſcus in aureliano. Forenſia

calceolari⁹

Mullei

¶Conuiuabatur. M. Cato tuſculanus menſam amicoꝝ parentem eſſe exiſtimabat: tanq̃ in conuiuio amici pararentur. ſed tales a ſeneca probari minime uidentur damnante eos: qui amicos in conuiuio probant Cato quoq; uticenſis iniquũ eſſe dicebat beniuolentiam cibo allici: Attamen regia res eſt menſam partiri pare cum conuictoribus & ex conuictu amicoꝝ capere uoluptatem laude dignam cũ illi uehementer carpantur: qui ſolitaria cena diſtenduntur & clandeſtinæ ganeæ ſoli indulgent. laudandus eſt augnſtus: q aſſidue conuiuabatur ita ut oĩa omnibus forent communia: & eadem cunctis apponerentur: hoc eſt. n. conuiuari ea cena: quam rectam dixere. ¶Nunq̃ nõ. ſemper. ¶Niſi recta. rectam abſolute ueteres cenam appellauerunt: qua clientes & conuiuas recto ordine diſcumbentes laute eiſdẽq; epulis accipiebant. Martialis. promiſſa eſt nobis ſportula recta data eſt. infra fiet mentio ſepe cenaꝝ rectaꝝ: quibus ſportulæ obiiciuntur Recta cena

¶Mena. hic eſt ille menas qui belloꝝ ciuilium deſertor dictus eſt: qui magni pompeii fuerat ſeruus: quẽ Cæſar libertate donauit. hic a ſexto põpeio ad auguſtum ab auguſto ad ſextũ deinde ad auguſtum ſubinde tranſfugit. appianus hũc appellat menodoꝝ. plutarchus uero & alii menã. in quem ſcribit oratius mordaciter carmen illud ex epodo: lupis & agnis quanta ſortito obtigit tecũ mihi diſcordia eſt. plinius ĩ. xxxv. ſcribit menã & menecratẽo ſeruos ſexti pompeii uiſos eſſe a proauis in cataſta pedibus argentaria creta de notatis talium ſeruoꝝ pedes a poetis gypſati dicuntur. ¶Spiculator. ſpiculatores dicti ſũt ſatellites principum a ſpiculis: quæ geſtant. ſunt aũt ſpicula ut ait Vegetius tela miſſilia: quoꝝ ferꝝ eſt triangulum unciaꝝ nouem haſtile pedum quinq; & ſenis: antiqui pila uocauerunt. alias ſpiculum dicitur cuſpis ipſa & aculeus ut ſpicula ſagitaꝝ: & aculei apium. Qu. curtius inter promptiſſimos dimicãs alexãder ſagita ictus eſt: q̃ in medio crure fixa reliquerat ſpiculũ. Virgilius de apibus. & ſpicula ceca relinquunt affixæ uenis. a ſpiculo fit uerbum ſpiculare quod ſignificat cuſpidare & acuere plinius in. xi. telum uero pfodẽdo tergori quo ſpiculauit ingenio⁹ De ſpiculatoribus uero qui latera principis ſepiunt ſpiculis armati ait Cor. tacitus dilapſis ſpiculatoribus cetera cohors non aſpernata contionantem. mendoſi codices pro ſpiculatoribus habent ſpeculatoribus: cũ ſpeculatores ſint exploratores: quos græci partim epiſcopos. uocant par im cataſcopos. hoc obiter dictum ſit ut locum intelligas mendoſum in Cæſaris commentariis. ita enim ſcriptum paſſim legitur in commentario decimotertio litteris celeriter in ſiciliam conſcriptis & per ſataſcopum miſſis. ubi legendum eſt per cataſcopum: quo nomine ſpeculator ſignificatur potes etiam ſi libet legere cataſcopium: quod nomen nauigii eſt exploratorii: ut ſit ſenſus: Cæſarem litteras miſſiſſe in ſiciliã per nauicularn uelocem & exploratoriam. cataſcopii nauis exploratoriæ meminit gellius libro. ix. noc̃tium atticarũ. Spicula

Spicula Spiculare

Epiſcopi Cataſcopi Locus Cæſaris cataſcopiũ

¶Serius. iam conuiuis diſcombentibus. ¶Maturius. adhuc conuiuis in cena permanencibus. ¶Digreſſo. cum iam eſſet ſatur. ne credas auguſtum feciſſe quod domicianum: qui ſurgens e conuiuio referebat ſe ad occultam ganeam.

¶M. AN. ¶Nec lato clauo: ſiqdẽ clauus quũ latior erat lat⁹ clauus dicebat': auguſt⁹ igit' nec lato nec anguſto utebat': ſed mediocri ꝓportiõe. ¶Forẽſia: ut ſit nomẽ enũciatũ multitudinis nũero & neutro gñe: Apuleius ſũpſit palliũ forẽſia domi reliqt: idẽ uero alibi aliter forenſi inquit toga idutus accumbebat. Forenſia autem dixere quia in foro uel quod magis placet foris ideſt extra domũ eiuſmodi ſiue toga ſiue aliis ad

cultum corporis quæsitis uterent. ¶Recta:cœna.s.qua sublata sportula dari cœpit. ¶Libertinoꝝ:& ad ordinē ipsum & ad hominē referri potest. ¶Mena:sic codices quidā habent:alii uero metia:sed si appiani lectio uera est utrunq; mendose:ille Menodoꝝ non menā aut metiā scribit qui magni pompeii seruus fuerat is siculiensi bello cum nauibus quibus præerat a sexto pōpeio ad augustum transfugit:Menodoꝝ inqt ille ad se profectum libeꝝ.i.ingenuū ex liberto declarauit & iis quas adduxisset nauibus præesse uoluit:ui deo tamen fieri potuisse ut ex menodoro postq; ad ingenuitatem est assertus Menas sit dictus sed id auctoritate caret. ¶Spiculator.minister carnifex spiculo accinctus:spiculū telū ad similitudinē agittæ a quo spiculor configo:quædam exemplaria speculator habent a qua lectione non abhorreo ut belloꝝ tpe augustꝰ illius opa ad explorādos hostiū motus fuerit usus. ¶Serius:postq; alii oēs accubuissent. ¶Maturiꝰ:celeriꝰ.

¶PHI. ¶Ternis ferculis.sicut ista pſimonia ferculoꝝ laudanda in augusto ē:ita luxuria heliogabalo uituperanda:q uiginti & duo fercula ingentiū epulaꝝ exhibebat in cōuiuio Ausonius in panagyrico gratianum laudat a frugalitate his uerbis.

Cœnam ternis ferculis:aut quū abundantissime senis præbebat:ut nō nimio sumptu ita summa cōitate.nam & ad cōem sermonis tacentes:etiam summissim fabulātes prouocabat:& aut acroamata & histriones:aut etiam triuiales ex circo

cibis aūt cuius sacerdotis abstinētior cerimonia. In uino cuius senis mēsa frugalior laudatur & Cyrus ab Amiano marcellino:q cū delatus ad hospitē interrogaretur ab eo:qd ad cōuiuiū parari deberet:panē respōderat solū esse parādū:sperare.n.se aiebat ꝓpe riuū cenaturꝝ. cōstātius quoq; impator ex sobria edēdi potādiq; moderatiōe ualitudinē firmā retinuisse fertur. mamertinus ab eadē uictus pſimonia laudat iulianū:q gauderet castrensi cibo & poculo fortuito:capetq; prandiū stationariū. ferculū fulgentius placiades ait ſignificare missum carniū. ¶Comitate.facilitate:& iucunditate ab simili humanitate cōuiuali laudatur traianus a plinio. ¶Summissim sūmissa uoce & depressa:quasi corā pricipe apte loqui uererent. unde ipse agens bonum cōuiuatorem eos ꝓuocabat ad sermonem cōmunicandū unaq; confabulādum:sicut de traiano ait plinius. Non ꝓuocas reddiq; sermones? &.n.in conuiuio nec loquaces nec muti esse debemus:qm eloquentia in foro silentium in cubiculo esse debet:sermones aūt cōuiuales ut uarro gelliusq; præcipiunt iucūdos esse oportet atq; inuitabiles & cū quadam illecebra & uoluptate utiles:ex quibus ingenium nostꝝ uenustius fiat & amenius:quid si legas:sūmussim.per.u. Namq; sūmussos dici uoluerunt murmuratores:q non aperte loquuntur. ¶Acroamata.græci acroamata uoces & auscultationes uocāt. Aristoteles acroamata nominauit commentatioues suas:quas discipulis tradebat in quibus philosophia remotior:subtiliorq; agitabatur. & huic disciplinæ q̄ acroamatice dicit tempus dabat in lyceo gymnasio matutio eamq; appellabat ἐωθινὸν περίπατον.i.matutinam ambulationem. Lampridius accipere uidetur acromata pro ipsis hominibus acromaton recitatoribus:cum ait in alexandro Romano omnia acromata & pantomimos populo donauit. latini scriptores hanc dictionē ciuitate. Ro.dōauerūt appellauerūtq; acrōata festiuas recitatōes ludicrasq; narratiōes. qd significat Ci.sic scribens in oratione pro signis. hic quasi festiuum acroma ne sine corolario de conuiuio discederet: ibidem conuiuis inspectantibus emblemata euellenda curauit. Idem in oratiōe pro archia poeta themistoclem illum summum athenis uiꝝ dixisse aiunt cum ex eo quereret: qd acroma aut cuius uocem lbentissime audiret: eius a quo sua uirtus optime prædicaretur. Idem in oratione pro sestio. ille ipse maxime ludus non solum spectator sed actor & acroma. Igitur augustus id genus acromata hoc est narrationes recitationesq; ludicras & mimicas interponebat conuiuiis ad conuictores oblectandos. ¶Triniales ludos. spectacula: quæ in triuiis passim fiunt suntque uulgaria a triuio enim triuialis deriuatur. Inde magistri triuialis scientiæ dicti a quintiliano: qui in triuiis docent. & a calphurnio in bucolicis. Non hoc triuiali more uiator sed deus ipse canit. a triuio fit aduerbium triuialiter: quod significat passim: uulgo: ubiq; quidam codices habent non ludos sed ludios: & tunc referendum erit ad histriones: qui in triuiis agunt ludicra iocularia & saltationes haud indecoras dant. ludii enim & ludiones dicuntur histriones. liuius ludiones ex ethruria acciti. Ouidius ludius æquatam ter pede pulsat humum Inde ludiæ dictæ fœminæ exercentes artem ludicram. Marcialis. hermes cura laborq; ludiaꝝ. Iuuenalis. q̄ ludia sumpserit unquam hos habitus. ¶Ex circo. non circenses ludos significat: sed sortilegia & id genus alia oblectamenta pertinentia ad diuinationem: quæ fit ex inspectione manus aut frontis aut ex interptatione somnioꝝ. tales.n.in circo morabantur & consistebant: quod docet. M. Tullius in primo de diuinatione: cum ait. Non de circo astrologos: non iliacos cōiectores: non interprætes sōnioꝝ. hinc ab oratio dictū est. fallacē circum uespertinūq; perro sepe foꝝ: circum.n.fallacem optimo epitheto appellat pp falsas diuinationes sortilegoꝝ & coniectoꝝ. porphyrionis sup hoc non ꝓbo interptamentū: qui circū exponit ꝓ subura. ob hoc uidetur etiam dixisse Iu. plebeiū in circo positū ē & in aggere fatum. augustus ad hilarandos conuiuas interponere solebat id genus hoies ex circo: qui sortilegia callent & somnia interptātur: & qbusdā quasi officiis fallunt & oblectant.

¶M.AN. ¶Senis ferculis: sex ciboꝝ generibus: quasi id quoq; in tāta seculi luxuria parce fieret: Sed Satyrus damnat quod septem fercula recentiores cœnitarent: plinius ut pniciosā etiam damnat ciborum uarietatem. Aceruatio inquit saporum pestifera & condimenta perniciosiora: sic & disarius apud Macrobiū affirmat sed contra eius opinionem plura apud eundem eustachius. ¶Comitate: mansuetudine: suauitate facilitate. ¶Ad communionem: ut secretum etiam sermonem secum communicarent. ¶Acroamata:

Quales in conuiuio Sermones cōuiuales

Sūmussi

Acromata

Triuialis

Ludius Ludio Ludiæ

Astrologi in circo

ad aurium delectationē comparata. πάρατο ἀκροάματι audio Macrobius delectatus erat inter cœnam symphoniacis Turonii flacci mangonis atq; eos frumento donauerat: quū in alia acroamata nūmis liberalis fuisset. ¶Triuiales: & iccirco rudes ac minus accuratos. ¶Ex circo: aut ex circensiū forma aut qđ magis placet post circēses.

ludíos ínterponebat: aut frequētíssime aretalogos.

De celebratione festoꝝ & solēnium dierum.

Estos & solēnes díes ꝑfusíssime, nōnunq; íocularíter tātū celebrabat. Saturnalíbus & sí quādo alías líbuísset mō munera díuídebat, uestē. & aurū. & agentū mō nūmos oís notæ. ēt ueteres regíos ac pegrīos. ínterdū níhíl p ter cílícía & spōgías & rutabula & forpíces: atq; alía íd genꝰ

¶PHI. ¶Aretalogos. aretalogi sūt: ut indicat porphirio: garruli & loquaces in ostentatione uirtutis: uñ nomen deducitur. Arete. n. græce uirtus & logos sermo. plotius crispinus philosophiæ stidiosus fuit q & carmina scripsit sed tam garrula ut aretalogus diceretur. in hác sníam dictum est illud a poeta satyrico mouerat ut mēdax aretalogus. Aretalogi

¶Profusíssime. luxuriosius & ultra præscriptū, legis sumptuariæ: q̄ quibusdam diebus festis saturnalibus & calendis insummi concedebat sūmas pecuniæ maiores: q̄ diebus profestis: sicuti gellius in secūdo & macrobius in tertio eleganter tradiderūt. de sumptuariis legibus dictū est explicatius in superioribus. illud adde: q̄ lex iulia sumptuaria ad populū peruenit augusto impante: qua profestis quidē diebus ducenti nummi finiuntur. calēdis idibus: nonis: & aliís quibusdā festiuis trecenti: Nuptiis āt & repotiis sestertii milies eē Repotia aūt: ut id quoq; in trāscursu annotemus: dici uoluerūt diem illū: qui est post nuptias quo apud nouum maritū cenatur & quasi reficitur potatio. Vnde & nomen. Oratius. ille repotia. Natales alioſq; dierum festos albatus celebret. ¶Saturnalibus. qbus munera ultro citroq; mitti remittiq; solebant: q̄ saturnalicia nuncupamus. ¶Nūmos oís notæ. Nota hoc est signū nummi ueteris fuit ex una parte effigies capitis iani ex altera nauis: Inde durauit, mos: ut pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarent capita aut nauim lusu teste uetustatis. Altero quoq; usi sunt nūmo ouem bouemq; in sculptum habēte: quod nūmi genus erat documento ueteres gregibus & armentis abundasse: quippe quorum omnis substantia in ouibus bobusq; erat collocata ut auctor est plutarchus in ꝑblematis: nota argentei nūmi fuerunt bigæ atq; quadrigæ: & inde bigati quadrigatiq; dicti: fuit & uictoriatus nūmus: qui signatus & imagine uictoriæ & inde nomen accepit. auctor plinius in. xxxiii. ¶Regios. quibus usi sunt Romani reges: quales erant illi nūmi: qui notam ouis & bouis habebant. in quihusdam ēt uetustíssimis signum porci incisum erat. habeo auctores idoneos: temporibus regum Romanorum in usu fuisse nūmos ligneos & scorteos hocē ex corio confectos. & olim nūma pompilius congiarium dedit po. Ro. asses ligneos & scorteos inde hieronymū ut pote eruditissimū dixisse existimo: ut cū montes aureos pollicitus fuerit ne scorteum qdem nūmum de thesauris tuis proferas. potes p regios nūmos eos quoq; intelligere: qbus externi reges usi sunt quales fuerunt nūmi philippei: quorum crebra mentio est apud historicos & poetas: de quibus ait oratius. rettulit, acceptos regale nomisma philippos. plautus in bacchidibus. ducētos nūmos aureos philippos, ꝑbos dabin. Idem in trinummo. Si hūc possum illis mille nummis philippeis circūducere. nūmi psici erat nota τοξοτης. i. sagittarius: hinc illud apophthegma agesilai. sic ex asia pelli. xxx. milibus sagittariis cum rex persarū. xxx. milibus nummum corruptis atheniēsibus effecisset ut ex asia reuocaretur. ¶Peregrinos. quales fuerunt nūmi germanorum: qui auctore tacito serratos a nota serræ & bigatos nūmos habebant. ¶Cilicia scribit Varro in secūdo de re rustica cilicia dicta esse a cilicibus populis: apud quos primum confecta sunt: fiunt aūt ex uillis hircoꝝ: atq; capraꝝ. scribit uegetius li. iiii. rei militaris cilicia adhibenda esse ad excipiendum impetū sagittarum: & machinas militares ciliciis uestiendas ne exurant incendio. maro in tertio georgicorum cilicia periphasticos circunscripsit illis uersibus. cyniphei tondent hirci barnasq; comantes usū in castroꝝ & miseris uelamina nautis. asconius cilicia dixit texta esse de pilis castrorum usum atq; nautaꝝ. ¶Spongias. spongiæ apud antiquos in usu erant tergendarum mēsarum & abhibebant ad obscena emūdanda. Martialis in apophoretis: hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis. Seneca libro decimo epistolaꝝ moralium. unus e germanis lignum id quod ad emundanda obscena adherente spongia positum est: totū in gulam farsit & in precluſis faucibus spiritum emisit. ¶Rutabula. rutabulum instrumentū est. quo panes coquuntur a promendo igne appellatum. ¶Forcipes. instrumenta sunt fabrilia ab eo dicta: q̄ forua. i. calida his capiuntur. Cato uillicum dicit habere debere forcipes duas & tutabulum unum. ¶Id genus. huius generis. eloquutio uetus & perinde elegans. Spongia Rutabulū Forcipes

¶M. AN. ¶Ludios: histriones sed ne bis idem dixisse uideatur ludos qđ plerique hñt libentius legerim. ¶Interponebat: inter cœnādū inferebat. ¶Aretalogos: uerboꝝ cōpositores ἀπὸ τοῦ ἀρέτη καὶ τοῦ λόγου. Iuue. Mouerat ut mendax aretalogus. ¶Profusíssime: largius ac sumptuosius. ¶Ioculariter: oíse tiam iocis adhibitis. ¶Omnis notæ: oís formæ: plinius signatū est nota pecudū unde & pecunia appellata: Fabius Quintilianus utendūq; plane sermone ut nūmo cui publica forma est. ¶Veteres regios: ut philippeos olim: nunc multoꝝ regum. ¶Ac peregtinos: miror peregrinos adiecisse quasi regios nūmos romanos monstrare potuisset quū nūmos plurimū aureos argenteos ut intelligamus ut bigatos quadrigatos uictoriatos: Constetq; ut tymeus tradidit, a Seruio tullo tātū æs signatū argentēq; romæ ut plinius ait anno ab urbe condita qngentesimo atq; octogesimo signari cœperit Augꝰ uero anno sexagesimo secūdo

post argentum nisi forte peregrinos intelligere maluerimus ꝑcul italia signatos. ¶Regiosq; ueteres: ñ ad romanos reges sed ad portenā & alios q in terra italia regnanerūt referre: si æreos accipias duoꝝ nouissimoꝝ regum representari potuerunt. ¶Cilicia: cilicia uela de pilis ut pedianus ait in castroꝝ usum texta. ¶Spongias: Mar. hæc tibi sorte datur tergendis spōgia mensis. ¶Rutrabulū: a rutro est: rutrū a ꝑuēdo ut Varro docet: instrumentū ad poruendam pruná. ¶Arená: puluerem: aut qd simile: Cato in re rustica fiscellā farinariam unam forcipes duas rutabulum unum.

¶PHI. ¶Titulis ambiguis. chrysipus philosophus oē uerbū ambiguū natura eē dixit: qñ ex eodem duo uel plura accidi possunt. cōtra diodorus cognomēto cronus nullū iqt uerbū eē ābiguū. ná cū ego iqt ald sēsi tu aliud accepisti. obscuī magis dictum q̄ ambigue dici pōt. ambigui. n. natura illa eē debet: ut q dicat ambiguū duo uel plura dicat. tranqllus hoc loco ait ab augusto donatas eē res titulis ambiguis: ꝓpterea q̄ duo uel plura ex hīsdē rebus significata accipi poterāt: exēpli cā diuidebat inter munera spōgias: q̄ sūt titulo ambiguo. nāq; spōgia ꝑter supradictā dudū significationē accipi pōt ꝑ mēbro uirili. sunt. n. iter genera spongiarium q̄dam spongiæ oblongæ: dictæ peniculi: & ὑπόκριτικῶς peniculi a similitudine caudaꝝ appellatæ. penis. n. uocatur cauda: inde penē caudā uirilē ueteres appellauerunt: & ut ait: Cicero in epistola ad papyriū petū. penis ē in obscenis. nota ē ſnia illa pisonis cōquerētis adolescentes peni deditos esse. cū igit peniculus sit e genere spōgiaꝝ & a similitudine ꝑ uirili mēbro accipiat: merito & spōgia ꝑ eodē accipiet. De peniculis spōgiis scripsit plinius in. ix. & in. xxxi. hinc iocus ē apud plautum ī menechmis: nō satis obuius & cognobilis. nā parasitus noīe peniculus sic loquit. iuuētus nomē fecit peniculo mihi: ideo qa mēsam qñ ego detergo. uult. n. parasitus rōnē reddere noīs sui. & ideo se peniculū uocitari ait: qa mēsam detergere solebat: alludens uidelicet ad spōgiā noīe peniculum. q̄ tergēdis mensis adhiberi solebat. ut ergo spōgia mēsam terget sordes auferēdo: ita ille mēsā tergebat: cibaria cūcta ī uētrē cōgerēdo. idē paulo infra alludit ad uirile membrū dicēs quē tu parasitū q̄ris adolescēs? meū peniculū: eccū in uidule saluū fero: consimiliter & rutabula titulo sunt ambiguo cū instrumenta significent ad panē coquēdū accōmodata: & ꝑ uirili mēbro posita sint: ut docet festus pōpeius. forcipis quoq; titulus ambiguus eē pōt: tanq̄ accipi possit ꝑ uulua fœminea: q̄ capit foruum. i. calidū genitale. de spongiæ & rutabuli titulis ambiguis auctores hēo idoneos: de forcipe solā cōiecturam. ¶Inequalissimarū. longe disparis ꝓcii. ¶Sortes. nimirū illas intelligit sortes: q̄ in saturnaliciis muneribus adhibebāt: de quibus ait martialis. diuitis ālternas & paupis accipe sortes. Idē alibi. Ancillam tibi sors dedit lucernæ: tutas. q̄ uigil exigit tenebras. Idē cū tibi sorte datur si sapis adde pip. ¶Auersas. pictura tabulæ auersa dicit q̄ñ ita inuersa ē ut pictura lateat. aduersus & auersus differunt. nā aduersus significat partē anteriorē & obuiā: auersus uero partē posteriorē & a tergo. hinc scitū ē illud. M. Catonis ī effeminatū. & aduersus iqt & auersus ipudicus es. ¶Vel fruſtrari: decipe: q̄ñ. ſ. mercabūt magno id: qd ꝓcioſum eē existimabāt: & deinde apparebat cōtēptibile & nugatorium. ¶Explere tūc augustus explebat spē mercantium: qñ illi sortem emerāt rei ꝓtiosioris suffragante fortuna. ¶Per singulos lectos. ꝑ singulas mensas conuiuaꝝ. lecti. n. modo discubitorii: accipiuntur: q & tricliniares dicti. ¶Licitatio fieret. licitationē uocamus oblationē ꝓtii in uenditione. & licitatores eos qui funguntur officio licitandi. Caius iurisc̄sultus digestis de publi. licitatio uectigaliū q̄ calorem licitantis ultra modū solite conditionis inflauit ita demū admittēda ē: si fideiussores idoneos & cautionē is q licitationē fecerit offerre paratus sit. ¶Cōmūicaretur. inter cōuictores singulaꝝ mensaꝝ: ut ita in singulis lectis participes fierēt lucri: si sors bñ cecidisset: uel damni: si male. ¶Cibi minimi. Mercurius si fuerit dñs genituræ faciet modicū cibū potūq; capientes: & sane utilissima ē ut inqt plinius noster tēperantia in cibis. turpissimū profecto est sui stomachi non nosse mensurā: & hoiem plus sibi ingerere q̄ capiat. scribit iulius capitolinus gordianū fuisse adeo cibi parcū: ut intra punctum tpis uel prandium si prandēret uel cenam finiret si cenaret. ¶Atq; uulgaris. laudat pacatus theodosium: q̄ cū esset terraꝝ hoiumq; dñs: esset contētus modico & castrensi cibo: nusq̄ inquireret cupedias ciborum & peregrinas dapes prætiosaq; obsonia: taxatq; principem quēdam: cuius fercula existimabant ꝓtio equestriū patrimonioꝝ. itidē a plinio laudat frugalitas traiani in uescendo. Amiāus quoq; marcellinus extollit parsimoniam ciborum in iuliano: cuius mensaꝝ tenuitas erat recte nōscētibus admiranda. ab oratio enumerant cōmoda tenuis uictus & cibi parabilis: in quibus illud ē ꝓcipuum bona ualitudo.

¶M. AN¶. Ambiguis: parum notis. ¶Inæqualissimaꝝ rerum sortes: sortes rerum diuersi pretii cuius uenditionis rationē hanc fuisse crediderim ut coniiceret in urnā diuersaꝝ rerum uenaliū noīa: in alterum tot uarii pretii sortes quot res uenales erāt atq; ita fieret ut q aderāt sortito mercarent rei uenalis prius sorte educta: mox ex altera urna sūma siue pretio: quo euenire solebat ut quæ nullius ferme ualoris essent magno starent pretio quæ uero multi pretii minimo. ¶Auersas: auersa picture facie: ut fortuna magis q̄ iudicium ualeret. ¶Incerto casu: dubio euentu. ¶Singulos lectos: communi noīe oīum uno lecto siue thoro accumbentium. ¶Licitatio: prætii oblatio. ¶Communicaretur: ut iactura siue lucrum commune inter unius lecti conuiuas esset. ¶Vulgaris: haud exquisiti.

titulis obscuris & ābiguis Solebat & īæqualissimaꝝ reꝝ sortes & aduersas tabularū picturas ī cōuiuio uēditaī. īcertoq; casu spē mercantiū uel fruſtrarī uel explere. ita ut ꝑ singulos lectos licitatio fieret. & seu iactura seu lucrū cōmunicaret.

De cibis eius & horis edendis.

Ibī; nā ne hoc quidē omiserī; mīmī erat atq; uulgaris

Peniculi Penis

Locꝰ plauti

Sortes saturnaliciæ

Aduersus Auersus

Lecti tricliniares Licitatio

Tēperātia in cibis

¶PHI.¶Secundarium panem.plebeiuu atq; cibarium:qui ſecundus alio noīe dicit̃.oratius.paſti ſiliquis & pane ſecundo.pli.in.xviii.præterea flōris ſemodium & cibarii quod ſecundariū uocant ſextarios.iiii. fur furis ſextarios totidē atq panis uaria ſcito eſſe genera.quidā ab obſoniis appellati:ut oſtrearii:qdam a deliciis ut artolagani:quos tñ pro minus delicatis accipere uī Cicero ſcribēs ad papyriū petū.dediſcēdæ tibi ſūt ſportellæ & artolagani tui.Alii panes a feſtinatione ſpeuſici dicunt̃.σπεύδω enim græce feſtino ſignificat.quidā furnacei:quidā ſubcinericū a coq̄ndi rōne nuncupati.alii artopteſii ab artopteſia inſtrumento panibus coquendis accōmodato: cuius meminit plautus in aulularia.ē præterea pāis aquaticus militaris & nauricus.quo.ſ.nautæ ueſcuntur:quē uulgus biſoctum uocat.fermentatus panis cui nihil ademptū eſt uocat̃ autopyros.¶Piſciculos minutos auicena autumat meliores eſſe piſces paruos piſcibus magnis.

Secundarius panis

Panis gña

Artopteſii

Panis aqueus. Nauticus fermē

ſere ſecundarium panem: & piſciculos minutos: & caſeum bubulum manu preſſum: & ficos uirides biferas maxime appetebat. Veſcebaturq; ante cœnam quocunq; tempore & loco quod ſtomachus deſideraſſet: uerba ipſius ex epiſtolis ſunt. Nos in uelocēdo panē & palmulas guſtauimus: & iterū lectica ex regia domū redeo: panis unciā cū paucis acinis

Cor.Celſus.minus alimenti ait preſtare piſces:qui nūdum ſummam magnitudinē impleuerunt: hieronymus ſcribens ad athletam de inſtitutione filiæ præcipit:ut cibus eius ſit oluculū & ſimilia caroq; piſciculi. Plinius in.xxxi.tradit piſciculos minutos emendare urinæ incontinentiā exemptos ex uentre eius: q eos deuorauerit.crematoſq; ita ut cinis eorum bibat̃ ex aqua.¶Caſeum bubulū:a boue bubulus & bouinus deriuat̃.grāmatiſtæ ſemidocti bubulū exiſtimāt dici a bubalo aīali:de quo illud notiſſimū.illi ceſſit atrox bubalus atq; biſon.plinius.in.xxviii.e lacte fit butyrū plurimū e bubulo & inde nomē.Idē ait aluū maxime ſolui bubulo lacte.idē ait.bubulū lac caſeo fertilius eē q̄ caprinū ex eadē mēſura pene altero tāto.ſextius eoſdē effectus eqno caſeo tradit quos bubulo.caſeū aūt eqnū uocant hippacē.caſeus alibilis ē magis.qñ mollis ē ac recēs.cōtra aridus & uetus minus alit.ſtomacho utiles caſei q ñ ſunt ſalſi.i.recētes: ueteres aluū ſiſtunt: corpuſq; minuūt.in totū ſalſa minuūt corpus:alunt mollia auctores Varro.plinius & auicēa.illud adde q̄ a Cor.Celſo mollis caſeus numerat̃ inter res euchilas.i.boni ſucci uetus uero caſeus inter cacochilas.i.q̄ ñ ut mali ſucci.¶Manu p̄ſſum.de hoc ſic ait columela in.viii.illa uero notiſſima eſt rō faciūdi caſei:quē dicimus manu p̄ſſum.nā in multra dū ē tepefacta uel māu figurat̃.uel buxeis formis exprimit̃.caſeus fit fiſtuloſus ſi parcū p̄ſſus fuerit.¶Virides.recētes.¶Biferas.bifere dīt arbores:q̄ quotannis fructū bis ferūt.ſcribit plinius in.xvi.biferas ficos eē & caprificos triferas eſſe tradit quas ob id inſanas uocāt in qbus alia matureſcūt alia turgeſcūt alia florent.precoces ficos athenis prodromos uocant quaſi precurſorias: hæ enim primitiuæ ſunt.fici uires iuuenum augent ſenibus meliorem ualitudinē faciunt.minuſq; rugarū: corpus & uires adiuuant.ob id antea athletæ hoc cibo paſcebant̃.pythagoras exercitator ad carnes eos tranſtulit.ſcribunt auicena & galenus ficum magis alere corpus q̄ reliquos fructus.¶Appetebat. auenter deſiderabat. inde appetētia & appetitus.alias appetere ſignificat inſtare & apropinquare.liuius iā uer appetebat.curtius nox appetebat.plautus.propinqua partitudo cui appetit.¶Stomachus deſideraſſet.ſi frui uolumus proſpera diuturnaq; ualitudine tunc comeſſe & cibū capere debemus cū eſurimus:imitariq; perſas quibus hora prādendi nulla ē preſtituta:ſed ut inquit elegāter Marcellinus unicuiq; uenter ē uelut ſolariū:eoq; monēte q̄ inciderit:editur:nec qſq̄ poſt ſatietatē ſuperfluos ſibi ingerit cibos:qua in re oppido q̄ diſtant ab illis luxurioſis:quos ait ſaluſtius:neq; ſitim neq; famem preſtolari:ſed cuncta luxu antecapere.uenter ut inqt ueriſſime plinius inſtat ut creditor & ſepius die appellat. Tunc illi tantū cibi dandū eſt ut uires reficiantur: nō ut ex ſaturitate immodica opprimant̃.¶Veſcendo.dū ueſcimur:emēdati codices hñt̃ eſſedo:ut dicat auguſtus ſe ēt in eſſedo hoc eſt curru cibum ſumpſ ſe:qñ ſtomachus deſyderaret.dicere ſolebat diogenes cynicus ſi prandere malū non ē neq; prandere in foro malū eſſe.eſt aūt eſſedum genus currus:quo peculiariter britanni utuntur in pugna.inde eſſedarii dicti.nō pauca ſcripſimus de eſſedo & eſſedariis in ſecundo propertii cōmentario:ſuper eo uerſu:eſſeda celatis ſiſtæ britanna iugis.¶Palmulas.fructus palmarum:quæ recētes inebriant capitis dolorē afferunt minus uero ſiccæ:tuſſim exaſperant:corpus augent. nuclei palmarū cremati calliblephara faciunt addito nardo ut refert plinius in.xxiii.ſunt āt calliblephara:ut id quoq; ſtudioſæ iuuentutis cā enarremus:mendicamenta palpebris uenuſtandis accōmodata. unde ex græca dictione nomen inflexū.Idētidem plinius calliblephara fieri docet.palmarū unde quinquaginta genere eſſe traduntur.clariſſime oīum ſunt quas regias appellauere ab honoribus:qñ regibus tantum perfidiis ſeruarentur babilone natæ:unde in horto tātum:qui nunq̄ niſi dominātis in aula fuit.hortus aūt ille uocatur bagous: ſic.n.perſæ ſpadōes appellant:qui apud eos ēt regnauere.hinc ab ouidio trāſlatum ſcienter nomen illud. Quē penes eſt dominam ſeruādi cura bagoe.¶Ex regia:nūma pompilius auctore ſolino habitauit in regia:q̄ erat iuxta ædē ueſtæ & adhuc ita appellatur.

Fici alibiles

Appetere

Venter p ſolario

Eſſedum

Calliblephara

Bagous ſpado

¶M.AN.¶Secundarium panem:uulgarem quaſi ſecundi panificii ſeu ordinis:Plinius ſecundarii panis quinas ſe libras totidem cibarii:lampridius panis inquit mundi pondo triginta panis ſequentis ad donādum pondo quinquaginta.¶Virides biferas:ſunt inquit idem auctor biferæ ſerotinæ & præcoces alba ac nigra cum meſſe undemiaq; matureſcentes: Macrobius & ipſe in tranſcurſu biferarū meminit.¶Eſſedo:curru.¶Palmulas:palmas quibus auctore plinio iudea inclita eſt:ſed quæ Cariotæ dicuntur maxie celebrantur & cibo quidem & ſucco uberrimæ.¶Ex regia:ſacrorum regis domo:hoc magis placet:q̄ q̄ ex

basilica intelligas: fuit regia ipsa ut Antonius docet in sacra uia: in sacra inquit uia traditur pugna commissa qua est regia.

duracina uua Acinaticiũ

¶PHI. ¶Vuæ duracinæ. duracina uua nomen accepit a duris acinis. plinius in. xiiii. uua non alibi gratior callo: ut inde possit inuenisse nomen duracini durus acinus. ab acinis uuarũ acinaticium uinũ deriuatur. ulpianus digestis de uino legato. acinaticium inqt plane uino continebitur. ¶Ieiunium seruat. moses dux exulũ iudeorum factus terminis egypti pulsus mõtẽ syneũ occupauit: i quo septẽ dies ieiũio cũ populo suo fatigatus septimũ diẽ more gentis iudaicæ sabbatum appellatũ in oẽ euũ ieiunio sacrauit: quoniam ille dies famem illis erroremq; finierat auctor iustinus epitome. xxxvi. scribit strabo Pompeium magnũ cepisse hierosolyma obseruato ieiunii die: dum ab oi opere iudei abstinerẽt. hinc eleganter sabbatarii dicti iudei a sabbato: quẽ diem religiosissime uenerantur. Martialis. qd ieiunia sabbatariorũ sabbati ãt nomen. requiem hebraica lingua significat: ut docet Iosephus libro primo antiquitatũ. in exedo & in leuitico iubẽtur a domino iudei sabbatizare sabbatũ: & ut septimo mense decima die mẽsis omnis populus ieiunet usq; ad uesperã. sunt quidam: de nostris loquor: q re uera sabbato ieiunant: sed cũ uenerit dies festus saturant aduomitum. unde melius ẽ ut inquit hieronymus quottidie parum q̃ raro satis sumere.

Sabbatũ ieiunio sacratum Sabbatarii

¶Uuæ duracinæ comedi: & rursus: Ne iudæus quidẽ mi Tiberi tã diligẽter sabbatis ieiuniũ seruat q̃ ego hodie seruaui: qui in balneo demũ post horã primã noctis duas bucceas manducaui priusq̃ ungi incipere. Ex hac obseruãtia nõnunq̃ uel ante initum: uel post dimissum cõuiuiũ solus cenitabat: quũ pleno cõuiuio nihil tangeret.



De parsimonia eius in põtu.

Vini quoq; natura parcissimus erat: nõ amplius ter bibere eũ solitũ super cœnam i castris apud Mutinã Cornelius nepos tradit. Postea quotiẽs largissime se iuitaret

Bucceæ Buccellæ

septimũ diẽ more gentis iudaicæ sabbatum appellatũ in oẽ euũ ieiunio sacrauit: quoniam ille dies famem illis erroremq; finierat auctor iustinus epitome. xxxvi. scribit strabo Pompeium magnũ cepisse hierosolyma obseruato ieiunii die: dum ab oi opere iudei abstinerẽt. hinc eleganter sabbatarii dicti iudei a sabbato: quẽ diem religiosissime uenerantur. Martialis. qd ieiunia sabbatariorũ sabbati ãt nomen. requiem hebraica lingua significat: ut docet Iosephus libro primo antiquitatũ. in exedo & in leuitico iubẽtur a domino iudei sabbatizare sabbatũ: & ut septimo mense decima die mẽsis omnis populus ieiunet usq; ad uesperã. sunt quidam: de nostris loquor: q re uera sabbato ieiunant: sed cũ uenerit dies festus saturant aduomitum. unde melius ẽ ut inquit hieronymus quottidie parum q̃ raro satis sumere. ¶Bucceas. bucellas: panis a bucca bucceæ & bucellæ dictæ frustula minuta cibario&: uulgo bolos appellamus. inde ẽt bucellatum cibi castrensis & frumentacei genus: quo ut inquit sparcianus iubebat pescennius niger contentos esse debere milites oẽs: de bucellato Amianus Marcellinus sic scribit. xx. dierum frumentum ex eo quod erat in sedibus cõsummendum ad usus diuturnitatem excoctum bucellatũ ut uulgo appellant: humeris imposuit libẽtium militum. Martialis buccas dixit pro buccellas: siue buccas illo uersu. oret caninas panis improbi buccas.

Vnctor Aliptes Emedatus loc⁹ senece

¶Vnigi. in balneo ungebantur ueteres adhibitis unctoribus qui alio nõie aliptæ dicuntur. seneca in septimo epistolarum moralium. supra ipsum balneum habito: cũ in aliquem inertem ac plebeia unctione contentum incidi audio crepitũ illitæ manus humeris. aliptum cogita tenuem & stridulam uocem. impressi senecæ codices habẽt, p aliptum alipedum corrupta dictione & sensu. ¶Ex hac obseruantia. s. uescendi quocũq; tpe stomachus desideraret. ¶In castris apud mutinã. quando aduersus. M. Antonium decimũ brutum mutinæ obsidentem: bellũ gerebat. ¶Ter bibere: lex mystica apud ausoniũ suadet aut ter aut nouies esse bibẽdũ: qui musas amat ter ternos cyathos potat. qui uero gratiarum cultor est ut inqt oratius tris supra bibere prohibetur: anacharsis philosophus dicere solebat uitem producere tres uuas: primã uoluptatis. secundam ebrietatis tertiã meroris. cui simile est illud esopiũ ὁ λιμὸς τρεῖς κέκτηται ἡδονάς. τὴν μὲν πρώτην ἀοινησίαν. τὴν δὲ δευτέραν μέθην. τὴν δὲ τρίτην ὕβρεως. ideſt bacchus tres possedit mixtiones: primam qdem uoluptatis: secundam aũt ebrietatis: tertiam uero contumeliæ. apuleius in floridis admonet parce & ter tantũ esse bibendũ: sub exemplo dictu digno & memoratu: quod quadrat cum priorib⁹ ait enim quatuor esse crateras uini: quarũ prima ad sitim pertinet: secunda ad hilaritatem: tertia ad uoluptatem: quarta ad insaniam. de uino referri põt hoc loco illud plinianum: nihil aliud esse uiribus corporis utilius: neq; aliud uoluptatibus pernicios⁹: si modus absit. sobrietas decet omnes & maxime principem persertimq; rebus militaribus distentum: quo tempore uoluptates corporis eliminandæ sunt ut mẽs acrior sit & uegetior ad munia capessenda. uinum enim curas uigoremq; animi impedit ad procinctũ tendentibus. unde uice, puerbii illud celebrat uino sapiam obumbrari. hinc platonica lex iubet magistratus quo tempore rem pu. gubernant uino abstinere. Itidem uino interdicit oibus gubernatoribus iudicibus consiliariis. Idem plato & Aristoteles & eusebius & maximus medicorum galenus laudant legem carthaginẽsium. qua nullus in militia & castrensibus rebus occupatus uinum ullo tempore gustare permittitur: sed toto militiæ tempore aquam bibere. Moses iubet in canonicis scripturis sacerdotes sacrificandi tempore a uino abstinere. solomon quoq; magistratus & iudices præcipit ne uino utantur. Igitur augustus laudandus est: qui rebus bellicis incumbens ter intercenandum tantummo bibebat: sed quia interdum liberalior potio uigorem dat: animumq; alacriorem in omnes conatus facit. ut eloquenter inquit seneca in libro de trãquilitate uitæ ẽ interdum indulgendũ largius: uino: & tristis sobrietas, remouenda paulisper: quod nonnũ quam faciebat augustus: qui senos sextantes hoc ẽ sex pocula binas uini uncias continẽtia ebibebat: quotiens largissime. i. liberalius & largioribus potionibus se plusculum inuitasset.

Vino sapiẽtiã obũbrari Lex carthaginensiũ

¶M. AN. ¶Duracinæ. duracinæ uuæ inquit Plinius ex uitibus nascũt quæ sine pedamento sunt semp quæ pastinatæ niti similibus herbarum modo uagantibus non aliunde uua gratior calle ut inde possit inuenisse nomen duracina quasi duri acini. ¶Sabbatis ieiunium seruat: omnes qui iudaica sabbata & apud hunc & alios auctores interpretantur ita accipiunt. quasi iudei sabbata per ieiunium transigere sint solitis

ac certe sic est: ut ipsi aiunt quod ex diuinis quoq; litteris datur intelligi: uerum longe aliter q̃ uulgus opinatur constat. n. unum illos statuum habere diem quem sanctissima sabbatorum sabbata appellent hunc unum per ieiunium decalciati quotannis religiose seruant quum reliquis sabbatis neq; cibo omnino abstineant neq; nudis pedibus: ut est apud satyrum incedãt. ¶ Bucceas. frustula: buccea a bucca est edulii frustulum quantum bucca commode capit. Mar. Buccellas quoq; pronunciauit. ¶ Largissime: large & profuse se inuitaret.

senos sextantes nõ excessit: aut si excessisset reiiciebat: & maxime delectatus est rhetico: neq; temere interdiu bibit. Pro potione sumebat perfusum aqua frigida panem: aut cucumeris frustũ uel lactucułæ thyrsũ: aut recens aridũue pomũ pars assis sit.

¶ PHI. ¶ Senos sextantes. potorii calices a mensura dicũtur trientes quincunces deunces atq; sextãtes. Martialis. poto ego sextantes ut potas Cina deunces: sextans autem continet duas uncias ab eo dictus: q; sexta

calices sextãtes

¶ Reiiciebat: reiectabat: quo uerbo usus est sparcianus sic scribens in antonio pio. cum caseũ alpinum in cena edisset auidius nocte reiectauit. ¶ Rhetico. uinum rheticum inter generosa Italiæ uina cẽsetur: quod ut inquit strabo in quarto geographiæ in montanis rhetorum radicibus nascitur: qui populi ueronam comũq; usq; peruenerũt. uidetur Virgilius gratificari uolens augusto scripsisse in georgicis. Sed quo te carmine dicam rhetica nec cellis ideo contende falernis: quem uersum recte an perperam interpretatus sit Seruius ipse uiderit. Ego existimo Virgilium ideo celebrare secundo post falernum loco rheticũ uinum: quia id augusto sciebat esse gratissimum. meminit plinio rhetici uini Virgilianæq; sententiæ sic scribens. in. xiiii. in ueronensi item rhetica phalernis tantum post habita a Virgilio. uinum id maxime probat auicena: quod medium sit inter nouum & uetus fuluo colore odoratum neq; dulce neq; austerum. palladius in. xi. ait uinum quod croceo colore blanditur accommodatum esse digestioni. sed ut inquit ueriissime plinius. suum cuiq; placet idq; quisq; ceteris omnibus anteponendum pronuntiat: quod sibi gratissimum fuerit: unde cum surrentinum ueteres maxime probauerint sequentes etas albanum aut falernum. augustus palmam dabat rhetico. quando non aliud libentius potabat. ¶ Non temere interdiu bibit. est sitis a medicis recentioribus mendosa nuncupata in qua præcipit auicena non esse bibendũ sed tolerantia digerendã. augustus interdiu ideſt de die rarenter nec sine cana bibit. quod bonæ ualitudini imprimis conducibile existimatur. ¶ Perfusum frigida panem. monet celsus oẽs potiones aqua frigida includendas eẽ. ait plinius q; panis candidus aqua frigida madefactus cibum egris leuissimum p̃bet. ¶ Cucumeris frustum scribunt columela & plinius cucumeres mira uoluptate expetitos esse a tiberio principe. uiuunt hausti in stomacho in posterum diẽ: nec conquoqui queunt. in cibis non insalubres tñ plurimum natãt. scribit auicena in simplicibus chymũ cucumeris esse malum excitantem putredinem & febres. cucumerum græci tria genera fecerunt laconicum: sitalicum: boeticũ. est & cucumis siluestris: ex quo fit medicamentum quod uocatur elaterium: est & anguinus qui ab aliis erraticus dicitur. sunt & in genere cucumerum pepones magnitudine excellentes: quos melopeponas uocant. pepones refrigerãt maxime in cibo & emoliunt aluum. nõ solum uulgus indoctum sed etiam idonei scriptores melones appellant Iulius capitoliuus scribit clodium albinum comedisse melones hostienses decem. cucumeres a curuore dici quasi curuimeres autumat Marcus Varro. inde cucumerarium dicitur: locus in quo cucumeris ati proueniunt. esaias. Derelinqueretur filia syon sicut casa in uinea & sicut tugurium in cucumerario. illud admonendum quod cyprianus pro tuguriunculum: in quo custos uigil obseruat ne cucumeres auferantur ex cucũerario. ¶ Lactucułæ thyrsũ. thyrsus non solum significat telum illud baccho dicatum. cuius mucro edera circunfusa delitescit: sed thyrsum quoq; dicimus truncum caulemq; herbarum & imprimis lactucæ. plinius in. xx. thyrso & foliis scabricia. Item folia lactucæ tosta thyrsusq; ex aceto bibuntur. Idem in. xix. inuentum omnes thyrsos lactucarum prorogare urceis conditos ac recentes in patinis coquere. Idem quod & supra docuimus auctor est augustum lactuca conseruatum in egritudine prudentia musæ medici. peculiares lactucarum uires sunt somnũ faciendi uenerem inhibendi. estum refrigerandi: stomachum purgandi: sanguinem augendi a luctucis cognomina Romanorum procerum nata sunt: nãq; lactucinos in ualeria familia non puduisse appellari tradunt eruditi: apud lucretium thyrsus accipi uidetur pro ardore & instinctu illo uersu percussit thyrso laudis spes magna meum cor ¶ Pomum aridum. ideſt siccum. hæc enim sibi inuicem contrario posita obiiciũtur. Recens & siccum siue aridum. cor. celsus. aluũ mouet ficus arida sed magis uiridis innocẽtiora sunt poma arida q̃ recentia. ex quo est illud satyrici poetæ. nec odoris mala recentis nec metuenda tibi: siccatum frigore postq̃ autũnum & crudi posuere pericula succi. qdam codices non aridũ habent sed acidum. dicit enim pomũ acidum a sapore. plinius in. xv. genera sapor. xiii. reperiri autumat: inter quos est acidus: qui acerbus est sapor. hinc iocus ille apud quintilianum de eo: qui placidus noie quia acerbus natura erat: acidus uocabatur. pomum quodcũq; acidum uel acerbum est mali succi: ut inquit celsus in. ii. uerbum est uetus acet: quo iurisconsulti utũtur &. M. Cato: qui de uino scribens ait. uinum uẽdi oportet: quod neq; aceat neq; mucear. hoc est neq; acorem habeat neq; mucorem.

Reiectare

Rheticum uinum

Cucumeris genera

Elaterium

melopepones

Melones

Cucũerarium

Custodiarium

Thyrsus

Vires lactucarum

Lactucinii

Aridũ pomũ

Recẽs

Acidũ

Acet.

¶ M. AN. ¶ Senos. ad mensuram ne an ad pondus referas in dubiũ uenire potest: sed melius ad mensurã ut sit sextans mensuræ genus ut quincũx. Mar. Quincũces puto post decẽ peractos. ¶ Reiiebat: mouebat. ¶ Rhetico: Maro rhetica uina post falernum celebrat: quo iquit te carmie dicam: Rhetica nec cellis: ideo contẽde falernis: rheti alpium icolæ fuere hetrusca gens a rhero duce dicta: plinius est auctor. Mar. de eodẽ

uino potasti testa rhetica uina mea. ¶ Cucumeris frustum. de cucumeribus plinius abunde multa. ¶ Lactucæ tyrsum: refrigerantis naturæ ut cucumis lactuca est: constatq; lactucæ usu augustum ab Antonio cognomento musa grauissimo morbo seruatum. ¶ Acidũ: pomorum ut Plinius ait non unus sapor sed dulcis suauis pinguis amarus austerus acer acutus acerbus acidus.

Vinosus succus Rhoiton

¶ PHI. ¶ Vinosioris. uinosus succus auctore plinio ꝓprie est moro piro myrto. Idem iter genera mali punici uinosa quædã appellat. quæ aluũ sistunt & stomachũ fit uinũ ex omnibus pomorum generibus. fit ex pũicis quod rhoiton nocant: græci. n. ῥοιὰν dicũt malum punicum. ¶ Post cibum meredianum. ex more ueterũ qui leuẽ faciléq; cibum a meridie sumere solebãt: qnod & plinius factitabat: eoq; contenti erant usq; in cenæ tempus hinc merenda cibus ut inquit nonius dicit post meridiẽ: qua dictione non solum uulgariter utimur sed etiam elegãter cum latina sit. calphurnius i bucolicis. Seræq; uidebit hora merendæ.

Merenda

succi uinosioris.

De his quæ gerebat post cibum.

POst cibũ meredianũ ita ut uestitus calciatusq; erat retectis pedibus paulisp cõquiescebat opposita ad oculos manu A cœna i lecticulã se lucubratoriã recipiebat: ibi donec residua diurni actus: aut oĩa: aut ex maxima pte cõficeret ad multã noctẽ ꝓmanebat. In lectũ inde trã sgressus nõ ãplius quũ plurimnm q̃. vii. horas dormiebat ac ne eas quidẽ cõtinuas: sed ut in illo tpis spatio ter aut quater expgiscerer: si interruptũ sõnũ recuparet (ut euenit) nõ posset lectoribꝰ: aut fabulatoribꝰ accersitis resũebat: ꝓducebatq; ultra primã sæpe lucẽ: nec i tenebris uigilauit unq̃ nisi assidẽte aliquo. Matutia uigilia offẽdebat ac si uel officii uel sacri cã maturiꝰ uigilãdũ esset: ne id cõtra cõmodũ faceret: i ꝓximo

Sõnus mediauus

Lucubrationes rusticanæ

Ridica

Lectica militaris

Fabulatores

Vigiliæ inter mala

retectis pedibus: reuelatis nudatisq; quidam codices habẽt retractis: tanq̃ collectis cõtractisq; pedibus qescere: quo habitu interdum quiescere solemus. alii legunt rectis quasi porrectis. officium commẽtatoris ẽ ex uaria lectione uarias expromere enarrationes: ut quisq; sequatur id: quod ꝓbabilius iudicabit. ¶ Paulisper conquiescebat. de die dormire malum est ut inquit auicena. plautina sẽia est. nõ bonus sõnus est de prandio. Idem faciebat seneca: qui sic scribit in. xii. epistolarum moralium dormio minimũ: consuetudiuem meam nosti. breuissimo somno utor & quasi interiungo: satis est mihi uigilare desiisse. aliquando me dormisse scio aliq̃n me suspicor. ¶ Lucubratoriã. ubi lucrubrare solebat. est. n. lucubrare ad lucernã uigilare: qđ maxie liati facere solẽt & debẽt: uñ nõnulli libros suos iscripsere. Lucubrationũ. plinius lucubrare a uulcanalibus incipiebat studendi cã. ꝓcipit celsus nõ esse lucubrandũ post cibũ: sed post cõcoctionẽ. cõtra ꝓceptũ celsi portius labro declamator post cenam fere lucubrabat. sunt & lucubratiões rusticanæ uesptina & añlucana: qñ uespe & añ lucẽ conficiũt intra uillã opa rei uillaticæ cõcucibilia. columela in. xii. Itẽ ad lucubrationẽ uesptinam palos decẽ uel ridicas qnq; cõficere totidẽq; p añlucanã lucubrationẽ. qđ ridicas dixit qnq; cõficiẽdas intellige pedamẽta uineaꝝ: q̃ e quercu & iunipio solẽt optima fieri: & ridicæ uocant: sicuti docet. M. uarro in primo de re rustica apud pliniũ in. xvii. mẽdosa dictio ẽ nã ꝓ ridicæ legit radice. ubi ait. pedamẽda optima: q̃ diximus aut radicæ. tu lege. ridicæ Quintilianus in. xi. nobis inqt & uigilandæ noctes & fuligo lucubrationũ bibẽda & in sudata ueste durandũ. ẽ & lectica q̃ militaris dr: qua alexãder magnus crure ictus gestabat in militari expeditiõe sicut refert. Quintus curtius. ¶ Diurni actus. diurnaꝝ actionũ. ¶ Interruptũ somnũ. scribit auicena optimũ eẽ somnũ q est ꝓfundus & cõtinuus. ¶ Fabulatoribus: euocatis sermocinatoribus cum quibus iucũde fabularetur. a fabulãdo fabulatores dicti. seneca: pedonẽ albinouano narrantẽ audieramus. erat ãt fabulator elegãtissimus aut gellius esopũ appellat fabulatorẽ. ab eodem erodotus hõ fabulator dictus: qui fabnlosa magis q̃ historica scribit. ¶ Matutina uigilia. offendebatur. inter mala corporis uigiliæ sunt plerisq; ut inquit plinius: q̃ bene cõcoxit mane tuto surgere poterit: q parũ q escere debebit: & si mane surgẽdi necessitas fuerit redormire. auctor. Cor. celsus i primo. iter ea q̃ extenuãt corpus numeratur uigilia & somnus nimium breuis. Igitur augustus non libenter de mane surgebat: & si uigilandi necessitas fuisset malebat morari in cenaculo alicuius domesticorum: ne cogeret immutare consuetudinem: cuius immutatio maxime noxia est ut docet galenus ſin commẽtario hippocratis de regimine acutorum. oratius matutina uigilia se quoq; offendi solitum designat sic scribens in sermonibus. deinde eo dormitum non sollicitus mihi quod cras surgendum sit mane: & mox. ad quartam iaceo. cõtra iulianus imperator euigilabat surgebatq; semper nocte dimidiata. ¶ Vel officii. Iuuenalis si uocat officium turba cedente uehetur: est enim officium id quod prætermiti non debet locis temporibus personis accommodatum. ¶ In proximo. quod propinquum foret loco: in quo officium uel sacrum erat peragendum. ¶ M. AN. ¶ Retectis: nudatus sed retractis melius q̃ contractis: quidam codices reiectis habent nonnulli etiam rectis. ¶ Lucubratoria: ad lucubrandum ideſt uigilandum aptam aut ad lucernam operandum: lucubrare enim est ad lucernam seu lumen uigilare. ¶ Residua. quæ agenda supererant. ¶ Diuini actus: officii aut actus illius diei. ¶ Fabulatoribus: fabulas recitantibus. ¶ Matutina uigilia: si tẽpestiuius uigilare cœpisset. ¶ Officii: si domesticis cuiusq̃ sacris feriis ne aut sponsalibus honoris gratia esset interfuturus. ¶ Vel sacri: quia pontifex maximus.

¶PHI. ¶Cenaculo: dictū est supra: q̄ sint cenacula & qd sit facere cenaculariā. ¶Indigēs somni. cū somno maxie alat uis nutritiua sæpe indulgendū ē sōno: qnāuis dicat seneca: se ñ uacare sōno sed succūbere. ¶Gradus etatis. sūt qdā q̄ i pueritia uēusti sūt: mox adulti fiūt iuēustiores. cōtra alii a pueritia mius formosi i etate uirili formosiores cōspiciūt. Augustus uero per oēs etatis gradus uēustatē formæ custodiuit. Cicero i prio. de officiis uenustatem dicit esse muliebrē pulchritudinem: dignitatē uero uirilem. ¶Lenocinii. exquisitioris elegantiæ. p̄cipit Cicero a forma uirili remouendū esse ornatū non dignum uiro adhibendāq; esse mun

cuiuscūq; domestico⁹ cenaculo manebat. Sic quoq; sæpe indigens somni: & dū p uicos deportaret & deposita lectica inter aliquas moras cōdormiebat.

De statura corporis & membro⁹ eius.

FOrma fuit exímia & p omnes ætatis gradus uenustíssima: q̄q̄ & cis lenocínii negligēs: & i capite comendo tā incuriosus: ut rapti cōpluribus simul tōsoribus operā daret: ac modo tōderet: modo raderet barbā Eoq; ipso tpe aut legeret aliqd: aut etiā scriberet: uultu erat uel in sermone uel tacitus adeo tranquillo sermoneq; ut q̄dam e primoribus galliarum confessus sit inter suos eo se inhibitū ac remolitū: quo minus (ut destinarat in transitu alpium per simulationem colloquii propius admissus) in præcipitiū ꝑpelleret. Oculos habuit claros ac nitidos: quibus ēt existimari uolebat inesse quiddā diuini uigoris: gaudebatq; si quí sibi acrius cōtuēti q̄si ad fulgorē solis uultū sūmitteret: sed in senecta sinístro minus uídit: dētes raros: & exíguos: & scabros. Capillū leuiter inflexū & sufflauū: supcília coniūcta

nditiam non odiosam neq; exquisitā nimis. quintilianus in. viii. ñ ornamēta q̄rimus sed lenocinia ¶Incuriosus. negligēs. incuria dī negligētia. idiligētia ue. tuscu lanus cato. magna ē inqt cultus cura magna uirtutis īcuria. impolitiæ. notabatur a censorib⁹ eques hñs equū parū nitidū. id uerbū significat ut interpretatur gellius quasi tu dicas incuriæ. ¶Tonsoribus: plinius in. vii. refert augustum cultris ad radendū semper usum esse. ¶Eo tpe. quo erat sub tonsoribus. ¶Vultu tranqllo. uultus differt a facie: cum uolūtatis significet affectū: q̄ ꝑ motu aī i facie multiformis oñditur uultū sibi fingere multi possunt formā nemo. uñ a uolo uultus inclinat ut grāmatici tradiderunt. lucretius uulta neutro genere ꝑnūtiauit dicēs referētes uulta parētū diminuti uū ē uulticulus: quo utit Marcus tullius. a uultu fit uultuosū:

Incuria Impolitia. Vultus Vulta

qd significat triste. Cicero in oratore: in quo cū effeceris neqd ineptū aut uultuosum sit. & apuleius uultuosam faciē ꝑ q̄ eleganter appellauit intelligi uolēs tristē & amarulētā. a donato frequēter usurpat hoc aduerbiū: uultuose: ꝑ eo qd ē indignāter & cū gestu rebus accōmodato: aīaduertendum tradit Cicero in primo de legibus græcos quo⁹ lingua uberrima ē: nomen uultus nō hēre: uultus aūt in nullo animāte ē ꝑter hominē. ¶Eo. uultu tranqllo. ¶Inhibitū. uetitū. ꝑhibitūq;. ¶Remolitū. retardatum & a conatu reuocatum: ¶Oculos claros. sextus aurelius de augusto hæc. corpore toto pulcher sed oculis magis. quo⁹ acie clarissimo⁹ siderū: mō uibrante libēter accipiebat cedi ab intēdētibus rādq̄ solis radiis aspectu suo: a cuius facie dū qdā miles se auerteret & iterrogaret ab eo cur ita faceret rñdit: qa fulmē oculo⁹ tuo⁹ ferre ñ possū. seruius quoq; in. viii. eneidos cōmētario idē tradit. atqui plinius in. xi. de oculis scribēs, ꝑdidit diuo augusto oculos fuisse glaucos: equo⁹ mō supraq; hoiem albicantis magnitudinis: q̄ ob causam diligentius spectari eos ira cunde ferebat. ¶Sinístro minus uidit. partes in hoie sinístræ imbecilliores sunt. qa frigidiores. contra dextra pars robustior est cū sit calidior: ut philosophi & medici ꝑdiderūt. senecta aūt morbus ē naturalis. unde minime mirum ē: si augustus iā senescens sinístro oculo minus uidebat: cum uirtus optica ideſt uisiua sit in senecta debilior & ea potissimū parte: quæ infirmior est. ¶Dentes raros. triceni bini dentes uiris attribuūtur: quibus plures fuere longiora promitti uitæ putant spatia. fœminis minor est numerus. Aristoteles sígna breuis uitæ ponit raros dentes: prælongos digitos plumbeū colorem pluraſq; in manu incisuras nec perpetuas. si causam huiusce rei nosce desideras lege illum in problematis. Plinius talia prescita uitæ uana esse existimat: miraturq; aristotelem hoc genus prognostica prodidisse. ¶Scabros. scabricia asperos. ¶Sūmiteret. inclinaret. ¶Sufflauum. scribunt uarro & donatus hanc particulam sub significare temperamentum. inde sufflauus capillus modice flaueſcens dicitur. scribit spartianus ue⁹ antōinum tantā habuisse cutā flauentium capillorum: ut capiti auri roramēta respgeret: quo magis coma illuminata flaueſceret: germanis est rutila & flaua coma. ¶Coniuncta supcilia. supcilia quibus porrigunt in rectū molles significant: quibus iuxta nasum flexa sunt austeros: quibus iuxta tempora derisores.

Fulmē oculorum ferre non possum Sinístra imbeciliora Optica præscita uitæ Sufflauus capillus

¶M. AN. ¶Cœnaculo: superiore ædium parte nē cogeretur sublucem uigilare. ¶Vēustissima ualde eleganti amabili decora. ¶Lenocinii: accuratioris ornatus. ¶Eoq; ipso tempore: dū tonderentur. ¶Inter suos: populares ac proinde barbaros. ¶Eo: uultus serenitate. ¶Remolitū: retardatū. ¶In transitu alpium: quū: per alpes iter faceret. ¶Nitidos: nitore p̄ditos. ¶Diuini uigoris. i. diuinū quēdam uigorem habere. ¶Acrius: intentius. ¶Cōtuenti: spectanti: plinius diuo inqt augusto oculi equorū mō glauci fuere supra q; hoiem albicantis magnitudinis quā ob cām diligentius spectari eos iracunde ferebat: adeo diuersa uel in iis q̄ oculis admota fuerāt austores tradiderūt. ¶Raros dētes. dentium raritatē aristoteles breuioris ui-

tæ in hoīe argumentum crēdidit. ¶Scabros: aſpos. ¶Sufflauum: ſemiflauū: flauus color ut gellius ſcribit ex uiridi & albo cōſtat numeraturq; inter rubros colores: homerus ξανθόν μέλιτος ἀοσ. id ē flauus menelaus ſic ἐρυθρόν ruber ſic πυῤῥόν fuluus: φοινικοῦς puniceus. ¶Supercilia coniūcta: indiſtincta.

¶PHI. ¶Mediocres. aures mediocres notā hñt moꝛ optimorum: ut inqt Ariſtoteles. q̄ uero magnæ ultra modum ſunt loq̄citatis & ſtulticiæ ſunt indices ut ait trogus pōpeius. ¶A ſūmo. inſumma pte. ¶Abimo. iſima parte. ¶Deductiorem. depreſſiorē. ¶Inter aquilum. aq/

Aqlus color

lus color eſt fuſcus & ſubniger quem ab aqua nominatū exiſtimat feſtus pōpeius. ¶Quinq; pedū. M. uarro & gellius menſurā ſūmā adoleſcendi humāi corporis dixerunt eē ſeptē pedes: & ut auctor ē ſolinus: plerisq; diffiniūt nullū poſſe excedere lon-

Lōgitudo hominis

gitudinē pedū ſeptem. qđ intra menſurā iſtā hercules fuerit: pes aūt auctore uitruuio conſtat ex quatuor palmis hoc ē digitis. xvi.

Pes

¶Dodrātis. nouē unciarum. dicitur autem dodrans: quaſi dempto quadrāte. inde potio eſt apud auſonium noīe dodra: quoniam ex dodrante conſtat hoc eſt nonem rebus.

Dodrans

¶Cōmoditate & æquitate. craſſitudine & amplitudine membraturæ: cuius enormitas ſæpe facit ut ſtaturæ proceritas ſit minus conſpicua. ¶Ex cōparatione adſtantis. ſcribit plinius in panegyrico accidere ut corpora q̄libet ardua & excelſa, pcerioribus admota decreſcant: ita e cōtrario auguſti ſtatura ex collatiōe procerioris ſtaturæ cognoſcebaī q̄ foret magna & q̄ grādis. ſidonius in. i. epiſtola. pe ſtatura theoderici ſcribens ait. lōgiſſimis breuior eminētiorq; mediocrib⁹. ¶Occulareī. occultareī. ¶Gēitiuis notis: gēitiua appellat maculas a natura īgenitas quaſi genitales & gēinas & originales & cū ipſo naſcēte cōgenitas

Genitiuæ notæ

nota originis in brachio dacorū erat: quæ quarto ptu regenerabaī. ſcribit iulius firmicus. i. vi. matheſeos: ſi luna & ſaturnus & mars īæq noctialibus ſignis in hoīes genitura: cp notis qbuſdam totū corpus poſſidebit ſerpens molliter impetigo: aut minutis ſquamis cadentibus exaſperatum corpus ſcabies diuturna quaſſabit aut lepra. ¶Numerum ſtellarum. ſydus urſæ figuram poſituramq; habet ſimilem plauſtri. uñ antiqui græcorū amaxā hoceſt plauſtrum dixerunt. noſtri quoq; ueteres a bubus iunctis ſeptentriones appellarūt. ideſt a ſeptem ſtellis: ex quibus quaſi iuncti triones figuranī ita enim boues uocabulo ruſtico antiquo uocabanī. quidā ſeptētriones ideo appellari malunt: ꝓterea cp ita ſunt ſitæ ut ternæ ſtellæ, pximæ quæq; inter ſe faciunt trigona. i. triquā figurā. de urſis duabus maiore: & minore: quas græci ἄρκτους uocāt. plura tradūt poetæ & higinns ī libro de ſignis. In auguſti corpore uiſebātur macule ſeptenæ ad formā ſeptētrionalis urſæ: quales murenis oībus dextra in maxilla fulgere aureo colore dumtaxat uiuētibus: quæ cum aīa extingūtur. plinius auctor in. ix.

Amaxa. Triones Septētriones unde:

¶Callis quibuſdā. uetrucis ueluti calloſis. eſt enim callus caro durior ſicut uulgo notū eſt: quæ medicamentis emollienda eſt. unde ait plinius i. xxviii. cp fel capraꝛ emollit callū uuluarū: ꝓterea iter gāeata cibaria laudatur callus aprugnus: q̄ erat caro apri calloſior ob id ſaporis iucūdioris. hinc iocus exiit ille plautinus ex penulo. Quid opus eſt uerbis callum aprugnum callere æque non ſinam. apud eundem iu captiuis per quandam quaſi annominationem ludit ergaſilus paraſitus dicens. Quanta ſumini abſumendo: quanta callo calamitas dicitur callum etiam neutro genere. Idem in perſa. magis calleo q̄ aprugnum callum. callet. Catonis cenſoris orationes aprinum exprobrant callum: cuius rei meminit plinius noſter in. viii. Idē in. ix. tradit: cp locuſta piſcis niſi uiuens feruenti aqua incoquatur: fluida carne non habet callum hoc eſt illum calloſum guſtatum: qui cum uoluptate ſentitur in ueſcendo ſub dentibus: a callo qui notiſſimus eſt

Callus aprugnus.

ſit uerbum calleo & ocalleſco: quo plautus & celſus frequenter utuntur. unde & a ſeneca eloquenter dictū eſt palatum guloſorum calloſum: quod ueluti occaluit ex uſu ſeruientium ciborum quotidiano. auguſtus callos quoſdam in corpore contraxit dum prurigine extimulatus in modice diſtringitur dulcedine ſcabēdi. apud plinium remedia ſunt ad tollendos pruitus corporis. prurigo etiam in obſcenis eſt. ſignificat enim uredinem ueneris & irritamentum: de qua ait poeta ſatyricus. Tunc prurigo moræ impatiens.

Calloſum

¶Strigilis uſu. ſtrigiles inſtrumenta ſunt balneatoria a ſtringendo: quod radere ſignificat denominata. his enim ſudorem in balneis & ſordes ex corpore diſtringebant. priſcianus ī ſeptimo ſic ait. ſtrigilis uel deriuatiuum a ſtringo uel a græco στλεγγλος diminutiuo ſtriglis uſus eſt apuleius in floridis ſcribens ſtrigileculā: ex qua ſudor laberetur ſibimet fabricatum fuiſſe hippiam illum multiſcium. Perſius I puer & ſtrigiles criſpini ad balnea difer. Plautus meminit ſtrigilis rubiginoſæ: hoc inſtrumentum in preſentia exoleuit ab hominibus tranſlarum ad equos diſtringendos. plinius in. xxviii. inter medicinas pendentes ab homine & remedia quæ ab ipſo ſibi preſtari poſſunt: eſſe refert ſtrigilum uehementiam.

Strigiles

¶M. AN. ¶Deductiorem: demiſſiorem. ¶Aquilū: fuſcum. ¶Dodrantis: untiarum nouē. i. digitorum duodecim: habet. n. uncia digitum & eius tertiam partem. fuit igitur auguſti ſtatura ſenum pedum quar/

Mediocres aures: naſū & a ſūmo eminētiorē: & ab īmo deductiorē. Colorē īnter aquilū cādidūq; ſtaturā breuē quā tñ Iulius Marathus libertus etiā in memoriā eius. v. pedū & dodrantis fuiſſe tradit: ſed q̄ cōmoditate & equitate membroꝛ occuleretur: ut nō niſi ex cōparatione aſtātis alicuius procerioris intelligi poſſet.

De maculis corporis eius & inualidis membris.

Corpore traditur maculoſo diſpſis p pectus atq; aluum genitiuis notis in modū & ordinē ac numeꝛ ſtellaꝛ cæleſtis urſæ. Sed & callis qbuſdā ex prurigine corporis: aſſiduoq; & uehemēti ſtrigilis uſu pluriſariā

ta unius pedis parte adempta. ¶Equitate membrorum: ita inter se membris quadrantibus. ¶Maculoso: maculis sparso. ¶Genitiuis: generandi uim habentibus: unde genium uum semen hominis appellamus qa generandi uim habeat. ¶Cœlestis ursæ: utrius non dicit: quum duæ sint quarum minor. vii. stellis: maior ut higinius monstrat. xv. figuratur. ¶Callis: cute haud uno loco densiore facta. ¶Strigilis: instrumẽti ad strigendum. i. detergendum corpus quæsiti. Iu. Mar. & Pli. sunt auctores.

cõtractis ad ipetiginis formã coxẽdice & fœmore & crure siníſtro nõ perinde ualebat: ut sæpe etiã inde claudicaret: sed remedio arenarum atq; arundinũ cõfirmabat. Dextræ quoq; manus digitũ salutarẽ tam imbecillũ interdum sentiebat: ut torpentem cõtractumq; frigore uix cornei circuli supplemẽto scripturæ admoueret. Quest9ẽ & de uesica: cui9 dolor gorius interptatur tropolice significat auariciã: quæ si in paruis non cõpescitur: nimiũ sine mensura dilatatur. Cuius rei mentio quoq; fit distinctiõe undecimquagesima decretor. Impetiginis species sunt quattuor ut docet cor. celsus i quinto. una similitudine scabiẽ repsentat: quæ minime mala est. altera similis papulæ q̃ peior est: aspior rubicundiorq; squamulas hñs: quæ ex summa cute discedunt. tertia etiã num deterior ẽ nã & crassior est & durior & magis tumet ipsa quoq; squamosa. Quartũ genus curationẽ non recipit: subalbidum est squamulas hñs pallidas lenticulæ similes. a priscis petigo dicebatur: quam nunc impetiginem appellamus. Lucillius. Illuuies scabies oculos: hinc denique petigo conscendere. Radix cucumeris siluestris arida sanat: ut inquit plinius in uigesimo: impetiginem & scabiem quam psorã uocant. scribit auicena q̃ sãguisugæ ad extrahẽdum sanguinem admissæ sunt efficacissimæ medelæ ad sanandas impetigines quæ nõ solum hoies infestant sed etiam bruta. unde apud columellã in septimo scriptum leges: q̃ impetigines & scabies aceto & alumine defricantur in equis. ¶Coxendice. coxendix coxa est significatq; ipsum uertebr̃ quo femora uertuntur: plinius in. xxviii: ossa ex acetabulis per nar̃ circaq; coxendices uertuntur. Idem in .x. ait q̃ uespertilioni coxẽdix una traditur. Varro in. i. de re rustica. boues sint lato corpore crassis coxendicibus. M. Cato icãtamẽtũ docet ad sanandas coxendices luxas hoc est loco suo resolutas & motas. Qu. serenus sic ait. sepius occultus uicta coxendice morbus pfurit & gressus diro langore moratur. mendosa dictio est apud uarronem in. iii. de .l. latina sic scribentem cerestibula ut opinius scribit: circum coxas indices sunt nobis. Tu lege circum coxendices. græci ischion appellant. unde ischiadici & ischiaci dicuntur coxendice laborantes. Recentiores medici & interprætes sciaticam uocant. ¶Non perinde. non multum. interdum enim hæc particula perinde hoc significat. alias accipitur pro tam: & coniungitur cum ac: atq; atq; si. ¶Arenarum. plinius in. xxxi. arena inquit in medicina est siccandis corporibus coopertis hydropicorum aut rheumatismos sentientium. Cor. celsus in secundo sudorem elici scribit aut sicco colore aut balneo: siccus calor est harenæ calidæ. Refert. A. gellius poetam illustrem aquæ intercutis morbo liberatum esse: q̃ arenis calentibus esset usus. ¶Arundinum remedio. docet cato in re rustica arundinem uiridem mediam esse diffundendam: & a duobus hominibus tenendam ad coxendices luxatas: adhibendumq; incantamẽtum: quod ipse memorat ita coxendices sanari posse. plinius in. xxiii. refert harundinẽ habere uim extractoriam mederiq; luxatis & spine doloribus. ¶Digitum salutarem. nomina digitorum sunt hæc: pollex index famosus: medicus: minimus: auctor porphirio. indicem qui pollici proximus est alio nomine salutarem ueteres uocitarunt. martianus libro de nuptiis philologie: quidã redimitus puer ad os compresso digito salutari silentium commonebat existimo salutarem ideo dictum in primis hunc digitum: quoniam illo ori admoto silentium suadebant. sermoni autem parci ut inqt eleganter & uere plinius multis de causis salutare est. apuleius in primo de asino aureo. at ille digitum a pollice proximum ori suo admouens tace tace inquit. Martius imperator ro. auctore iulio capitolino carra uenientia salutari digito repellebat. ualet hic digitus & in exprobrãdo & indicando: unde & nomen indicis: quo usus est optime crassus orator. ¶Supplemento cornei circuli: tanq̃ digitale corneum conficeret pro adminiculatore digiti ibecillis. dñr enim digitalia digitor̃ tegumenta. uarro in. i. de re rustica. olea manu stricta melior ea: quæ digitis nudis laudabilior q̃ illa quæ cum digitalibus.

¶PHl. ¶Impetiginis. impetigo morbus est similis scabiei sq̃ mosus dehonestãs corpus ab ipetu dicta: ut indicat qntus serenus illo uersu. Si uero uicinum ẽ quod ducit ab ipete nomẽ hoc matutina poteris cohibere saliua. In leuitico repellitur a cultura sacror̃ qcunq; habuerit ipetiginem i corpore. Quod ut græ- Impetigo

¶M. AN. ¶Impetiginis modũ quattuor ut Celsus ait sunt ipetiginum species quar̃ secunda figuras hẽt. ¶Coxendice: uertebro græci. ioχ῾ ῖ ὸν uocant: unde ischiacus morbus cui mederi tibiar̃ incentiones gellius tradidit. ¶Arundinũ: cato in re rustica luxum: si quod est inquit hac cantione sanum fiet. arundinẽ pnde tibi uiridem. p. tribus aut quinq; lõgam mediam diffinde: & duo homines teneant ad coxendices & alia quæ sequuntur quibus uerbis apparet cantatione remedium quæsitũ nisi forte diuersũ ex eadẽ materia ille sibi usũ expetiuerit. ¶Salutarem: ex quinq; manus digitis crassissimũ ueteres pollicẽ dixere: alter̃ ab eo sulutarẽ: Treuellius martius inqt carra ueniẽtia salutari digito reppullit dixerunt & ab indicãdo ut Fabio placet indicem: medium infamem: quippe qui quum longitudine cæteros præstet: par̃ sine alterius adminiculo ualet: & iccirco in ignauiæ exprobrationẽ monstrari a maioribus solitũ crediderim: unde illud. Iu. & medium ostenderet ungnem. Marcus & medium porrigito digitum: Scio enim solere subnecti aliam turpitudinis causam quam pudoris gratia prætereo penultimum in ordine medicum: Pli. muscæ impari nu-

Petigo
Pfora

Correctũ uarronis
Mendum
Ischiadici.
Sciatica.
perinde

Noĩa digitorum

Index

Digitalia

mero ifricate medico digito: ultimus eodem auctore minimus est dictus. ¶ Supplemento: adminiculo.

¶ PHI ¶ Calculis. prisci asprimũ cruciatũ esse calculoꝝ a stillicido uesicæ dixerunt: proximũ stomachi: tertiũ eoꝝ qui in capite doleãt. ueꝝ ut inquit plinius: suus cuiq; morbus ad pñs qsq; atrocissimus uidet: qui calculo laborant calculosi dñr a latiuis: lithanici a græcis: qua dictione usus ẽ & plinius: qui in. xxi. scribens de medicina cordyli herbæ sic ait. utũtur alopetias ad lithanicos opisthotonicos. sũt ãt opisthotonici: ut id quoq; intelligas: q rigore ceruicis inflexibili laborãt. opisthotonon. n. uocãt dolorẽ inflexibilẽ de quo celsus multa li. iiii. qui i septimo multa eloquẽter cõscribit de curatione calculoꝝ: aitq; amoniũ cognominatũ fuisse lithotomon: quia reptor fuit ferramẽti accõmodi ad calculũ findẽdum. calculoꝝ aũt plures sũt spẽs: alii. n. sũt spinosi: alii aspi: qdam molles q ex pluribus minutis cõpositi sũt. tales & in ipsa curatiõe reddũtur cum urina: quæ ẽ harenosa: tũcq; calculosi leuãtur cruciatu. ¶ Distillatiõibus. distillatio morbus est qñ humor distillat ex capite cũ nocumẽto. ¶ Distillatio uero illa maxime piculosa ẽ: quæ ad pulmonẽ iecurq; descẽdit. aꝑ plura repies medicamẽta ad distillatiões. & celsus in. iiii. eloquẽter scribit de distillatiõibus. hippocrates in aphorismis coryzas noiat: sed ut ait celsus nũc apud græcos in grauedine seruat nomen coryze: distillatio uero catastagmos appellat i alio significatu distillatio significat liquamẽ quo utimur cũ pulmẽtariis. hic elegãti uocabulo distillarius dictus cõcinnator distillationũ & uẽditor. seneca in epistolis moralibus. iã libarii uarias exclamatiões & botulariũ & distillariũ & oꝝs popinaꝝ institores mercẽ suã quadã insignita modulatiõe uẽdentes. ¶ Iocinore uiciato. scribit priscianus i sexto ꝙ iecur i genitiuo facit iecoris uel iocinoris unde q a noiatiuo iocinus deriuari q in usu nõ est. iocinoris morbũ græci hepaticũ uocãt: a qbus ἡπατικὸν dicie cur. hoies quoq; iocinoris morbo laborãtes hepatici appellãtur. pli. in. xx. pulegiũ hepaticis cũ melle & sale bibẽdũ dat. morbus iocinoris a plauto dict⁹ hepatarius sic scribẽte i curguliõe. Tum te igit morbus agitat hepatari⁹. galenus i microthecni & auicenna i. i. tradũt. iiii. eẽ mẽbra principalia cor: cerebꝝ: iecur & testes. scribit aristoteles cui astipulat alber. mag. nullũ aĩal sãguineũ repiri sine corde & iocinore. Existimauit galenus iecur fontẽ esse originẽq; uenaꝝ: cui sñiæ peripatetici reclamãt. Igitur uiciato iocinore utpote uiscere uitali mors formidãda ẽ: uñ & augustꝰ ad despatiõem salutis redigebatur cum esset iecorosus sic enim latine dici potest: hepaticus: qua dictione usus est sidonius cum ait: iecorosis medela. Contrariam rationem medendi. præceptũ medicorum est ubi usitata remedia nõ ꝓsũt tẽtãda esse cõtraria. & ut iuꝺt ueriſſime celsus in. i. q secũdis aliqñ frustra curat⁹ ẽ: cõtrariis sepe restituit. ¶ Frigidis. s. fomẽtis. oratius frigida curaꝝ fomẽta relinquere posses. scribit plinius qđ huic sñiæ satis cõgruit: antoniũ musã & euphorbiũ fratrẽ instituisse a balneis frigida multa corpora astringi: cũ antea mos nõ eẽt nisi calida tm̃ lauari. iter cætera medicamẽta quib⁹ usus ẽ antonius musa ad augustũ curãdũ: ẽ lactuca cuius uires sũt refrigeratoriæ: enumerat ẽt eruũ: qđ ẽ genus leguminũ uim optinẽs medicaminis dat bobus cibusq; ẽ rusticanus. hic illud oratianũ me silua cauusque tutus ab isidiis tenui solabit eruo. obiter emaculãdus ẽ plautinus codex & mẽdum qđ passim irrobo-rauit expũgendum: quo tutus sensus nõ solũ obscuratur sed iuertitur i casina olympio uillicus chalio armigero multa mala minitat: iter quæ & hoc sic dicẽs. post aũt nisi ruri tu aceruo mederis aut quasi lũbricus terram quid te postules gustat quicq̃ nusq̃ edepol ieiuniũ ẽ æque atq; ego te ruri reddibo. sunt hæc plane portẽta uerboꝝ ex quibus nulla festiuitas nulla decora constructio elici põt. Quid. n. ꝑ deos immortales significat: tu aceruo mederis: qui sensus ẽ quæ elegãtia prorsus nihil insulsius dici potest q̃ quod dicatur tu mederis aceruo. ego uero diligentissime pensitatis uerbis inspectisq; litteraꝝ elemẽtis existimo mẽdum istud emanasse ex coagmẽtatõe litteraꝝ cõfusanea & inuersiõe. ita. n. scriptũ ut ego indubitanter asseuero. plautꝰ reliq̃rat. t u eruũ ederis. sed ꝑ incuriã indoctoꝝ nouissima littera in eruũ facta ẽ prima i ederis: ut passim mederis legat. mutila uero dictio prima eruo haud sãe difficiliter i aceruo translata est. erit itaq; meo periculo legẽdum. tu nisi eruũ ederis: ut sit sensus uenustus & poeticus ꝓrsusq; plautinus. Ni in cibatu eruũ qđ legumẽtũ ẽ esitaueris aut terrã: sicut lũbricus uermis terrestris esitat: eris ieiunosior ipso ieiũio. ita ut nihil æq̃ actu famelicũ & esuriẽs reperiatur. Cãdidus lector i manũ capiat plautinã fabulã: & hoc nostꝝ iter prætamẽ tum emẽdationemq; diligẽter pensitet: ꝑfecto diiudicabit studium nostꝝ non esse uellicandum sed iam ad institutum redeamus. ¶ Anniuersarias. ualitudines anniuersariæ dicuntur: quæ quot annis stato tpe reuertuntur sicuti sacra anniuersaria. ¶ Tempore certo. plinius in. ii. afflantur alii sidere alii cõmouent statis temporibus aluo neruis capite: mente.

¶ M. AN. ¶ Calculis: lapillis uesicæ innatis. ¶ Distillatiõibus: celsus Cornelius triplicem esse ait distillationem ad nares unã eamq; oĩo malam: ad fauces alteram longe peiorem ad iocinora reliquam eãq; ipam pessimam. ¶ Frigidis: lactucaꝝ usu ut diximus ab Antonio musa curatus est augustus. ¶ Anniuersarias: statis singuloꝝ annoꝝ diebus redeuntes.

Calculosi Litanici

Opistotonici Lithotomos

Distillatio

Distillariꝰ

Iecur Iocinus Hepaticus Hepatariꝰ

Locꝰ plauti emaculatꝰ

Anniuersaria

Calculis demũ ꝑ urinã eiectis leuabatur.

## De infirmiratibus eiusdem.

GRaues & periculosas ualitudines per omnem uitam aliquot expertus est: præcipue cantabria domita: quum etiam distillationibus iecinore uiciato ad desperationem redactus cõtrariam & ancipitẽ rationem medendi necessario subiit: quia calida fomẽta nõ proderãt: frigidis curari coactus auctore antonio Musa. Quasdam & anniuersarias ac tpe certo recurrentes experiebatur. Nam

¶PHI¶Sub natalē: scribunt plinius & ualerius q̄ antipater sidonius poeta oībus annis uno die natali tā tum corripiebatur febre & eo cōsumptus ē satis longa senecta. natalis aūt augusti erat uigesimus tertius di es septembris: qđ tps autūnale est morbis obnoxiū & pestifer. ¶Initio ueris. hippocrates in aphorismis & cor. cel. in. ii. tradunt uerno tpe oriri solere pustulas, p fusiōem sanguinis: apostemata. anginā melancholiā tussim grauedines & distillatiōes. augustus uero laborabat p uernū tps inflatiōe p̄cordio. p̄cordia aūt uocamus uno noīe exta in homine: qa cordi p̄tenduntur ut interp̄tatur plinius in. xi. græci phrenas appellāt quasi pticipes prudentiæ sint. sed ut inquit aristoteles i. xii. de animalibus nullatenus pticipes sunt: sed quia p̄pinque sunt his quæ uim obtinēt illā, prudētiæ: cordi. n. p̄tenduntur. cor. celsus uidetur p̄cordia appellare quæ græci uocant ypocōdriā: nam i tertio scribēs de morbo regio, inquit. Quē hippocrates ait tutū esse mollibus tantūmodo præcordiis subst̄atibus. hæc hippocratis snīa ē ex aphorismis: ubi quod celsus dicit: mollibus p̄cordiis: ipse ait si non. dur. præcordia
phrenes

sub natalē suū plærūq; languebat: & initio ueris præcordiorum inflatione tentabatur: austrinis autem tēpestatibus grauedine. Quare quassato corpore neq; frigora neq; æstus facile tolerabat.

## De cultu corporis eius i uia & in itinere.

HYeme qnaternis cū pinguī toga tunicis: & subucula thorace lāneo: & fœminalib⁹ & tibialib⁹ mūiebat. Aestate aptis cubiculi foribus: ac sæpe in peristylo

ypocrondium fiat. Initiū aūt ueris est ad septē idus februarii ex uarroniana diuisiōe: cuius primus dies est in aquario. a Varrone dissētit firmicus maternus: q testis est i secūdo matheseos uer iniciari cū primam arietis partē sol fuerit ingressus. ausonius cōplexus est uernos menses illo uersu. platice magis q̄ partiliter. Martius aprilis maius sunt tpa ueris. ¶Austrinis tempestatibus. hippocrates tradit tussim raucedinē & corizas hoc est distillatiōes oriri autūno pluuioso & austrino. scribit auicena uētos meridionales hoc est austrinos resoluere corpus & humores forinsecus euocare: ac sensuū efficere grauitatē. ¶Grauedine. grauedo morbus est nō multū distans a distillatiōe: nares claudit: uocē obtūdit: tussim mouet. auctor celsus in. iiii. de qua catullus. sentire cesso qđ grauedinē & tussim Indē grauedinosi dīr non solū qui grauedie infestātur: sed q ad eum morbum sūt procliuiores. Ci. in quarta thusculana. itaq; dicimus quosdā grauedinosos quosdā torminosos: nō quia iā sint sed qa sepe sint. plinius eruū appellat grauedinosū: quod bobus i pabulo grauedinem facit. ¶Cū pingui toga. toga pinguis hiberna est & ob crassitudinē repellēdo frigori accōmodata. luue. pingues lacernas appellat munimenta togæ. ¶Subuculæ. tūicæ: De subucula supra dictum est abūdāter: ubi discussimus hieronimi sentētiam. illud ad de subuculam in alia significatione uocari libum: quod diis dabatur ex alica & oleo & melle compositum. ¶Thorace laneo. thorax græce pectus dī. aristoteles i primo de animalibus de thorace sic. thoracem eam partē appello: quæ a collo ad pudēda usq; trūca ptēdit. Plinius thoracē inquit pnrgāt bilē detrahūt. hinc thorax dictus tegumētū pectoris siue laneū sit siue ferreū. Iuuenalis. uiridē thoraca iubebit afferri. silius. fūpturus uulnera thorax. inde thoracatus deducit: q græce dicit ὁ θῶραξ κεφῶροσ. i. thorace indutus & armatus Plinius in. xxxv. parhasius pīxit nauarcū thoracatū. ¶Fœminalibus. fœmialia sūt tegumēta femorū a fœminibus dicta: sūt aūt femina femora. existimat seruius femen in noīatiuo nō reperiri. ait priscianus esse i usu raro. uidētur aūt fœmina, p̄prie dici partes femorū interiores: quod idicat plinius in. xi. sic scribēs de apibus prioribus pedibus fœmina onerāt pp id natura scabra. nimiq; apes onerāt partes illas femorū quæ iteriores sūt: neq; enim aliter femora possēt onerare. idem i xxviii. hoc apertius signat cum ait. femina atteri aduriq; equitatu notū est. uel impiti satis norūt q̄ femora iteriora atterūtur equitatu nō exteriora. ¶Tibialib⁹. uelamēta tibiarū tibialia dicūtur. quī etiam arma: qbus crura munimus tibialia dicta. paulus iurisc̄sultus. si tibiale uel humerale miles alienauit castigari uerberibus debet sūt aūt tibiæ ossa cruris opposita suris: græci uocāt κνήμας. ¶In peristylo. locus undiq; colūnis septus uocabulo græco peristylus nominatur. M. uarro i. ii. de re rustica. non putāt se habere uillā si nō multis uocabulis retineāt græcis: quin uocēt particulatim palestrā: apodyterion peristylō: ornithona peristerio oporotecen. est aūt apodyterio ut uerba uarroniana breuiter enarrē: locus i quo uestes exuebāt igressuri balnea. latine dici pōt spoliariū orinthona uocāt locum i quo omnium alitum genera solent pasci: quod & ornithotrophiū aliter appellatur. peristercon quod alii uocāt peristerotrophio significat locū quo alūtur colūbæ: quod uulgo dicit colūbariū: quāuis columbaria proprie sint loculamēta i peristerotrophio singulis colūbarū paribus præparata. oporothece uero repositoriū est pomorū: sicut oporophylacio dicitur alio græco uocabulo custodia pomorū & fructuū. ¶Peristylia aūt i trāsuerso tertia parte lōgiora fieri debēt: q itrorsus. Docet Victruuius i sexto quē admodū peristyliorū iter colūnia ne mīus triū ne plus quattuor colūniarū crassitudie iter se distēt. græci περὶ circum. & stylon columnā dicunt: unde peristyli nomē. itidem tetrastylos hexastylos octastylos dicūtur a uictruuio loca a numero columnarum.

præcordia
phrenes
Grauedo
Grauedio sus
Subucula libū
Thorax
Thoracatꝰ
Feminalia
Femina
Tibialia
peristylus
apoditeriō
Orinthon
Ornitho trophiū
peristereō
oporotheca

¶M. AN. ¶Natalē suū: quem ad nonū calē. octobris celebrabat. ¶Præcordioꝝ: Pli. exta homini ab inferiore uiscerū parte separantur membranis quæ præcordia appellāt: quia cordi prætenduntur græci τὰ φρένα dicunt. ¶Austrinis tempestatibus: austro flante. ¶Grauedine: distat celso auctore is morbus non multum a distillatione claudit q̄ nares uocem obtundit: sonant aures: uenæ mouētur in capite: turbida urina est. Quassato: concusso. ¶Pingui: crassa toga id est crassi panni. Mar. quod ad ipsum uerbum atti-

net & pingues tunicas serra secare pót. ¶Subucula: uestimenti genus dictũ est ut uarro ait qa ea subter induamur ut suparus quia supra idem auctor est ut nonius refert postea q̃ binas tunicas habere cœperunt instituisse ueteres uocare subuculã: & ĩ tusiũ. ¶Thorace: pectoris munimine: ὁ ὤ ρα ξ pectus. Iu. uiridem thoraca iubebit afferri: quod & loricã significet notũ est. sunt qui pro arctissimo corporis tegumẽto accipiãt qd sub uestibus hodie uulgo usurpamus. ¶Fœminalibus: fœminum tegminibus: & quasi campestribus: sũt fœmina posteriores fœmoꝝ partes: Liuius succisis fœminibus poplitibusq; inuenerunt. ¶Tibialibus: laneis calciamentis tibiis aptis. ¶Peristilio: loco circũ circa columnis fulto a porticu haud multum dissimili dicto: quasi circum columnio π ε ρι. n. circum significat: Sῦλη columna.

¶PHI. ¶Aqua saliente. murmur & sonitus aquæ somni est iuitamentũ. Silius. somnificam ducit lucẽti gurgite lymphã. augustus aquã habebat in perysti lo quæ ueluti expressa p fistulas saliẽdo strepebat: eoq; strepitu iucũdo somnũ illiciebat. ¶Ventilante. uentulus estiuo tempore mappa aut flabello factus somni illicium est. terentius in eunucho ait cheream flabelli uentulo ad somnum prouocasse puellam quam constuprauit. ¶Petasatus. pileatus: petasum ueteres pro pileo capiti que tegumento uocitarunt. plautus. itidem habet petasum uel uestitum. idem in pseudulo etiam opus est chlamide & machera & petaso: & ita enarrandus est eiusdem plauti ille uersiculus. ego has habeo usque in petaso pinnulas: & enim plerique omnes exponete consueuerunt petasum accipi a plauto pro calciamento mercurii alato quæ talaria dicuntur. uerum plautus de galero haud dubiæ locutus est: qui mercurio datur & in eo alæ apponuntur. quod diligenter ostẽdit diuus augustinus li. vii. de ciuitate dei his uerbis. ideo alas mercurio in capite & pedibus ponunt uolentes significare uolucrem fieri per aera sermonem. ideo nunciũ dictum: quoniam per sermonem omnia cogitata enuntiantur. apuleius quoq; in apologia simulachꝝ mercurii ita describit: ut in capite crispatus capillus sub imo pilei umbraculo appareat & super tempora pares pinnulæ emineant. quin etiam papinius quem plautus petasum appellat ipe galerum uocat sic scribens de mercurio li. i. thebaidos. obnubitq; comas & temperat astra galero. petasum pro talaribus apud idõeos scriptores non temere reperias. apud unicum papinii interprætem lactantium. quod equidẽ in præsentia meminerim: legi petasum accipi pro calciamento alato mercurii. sed an recte interprætatus sit ipse uiderit. plutis apud me sunt illi quoꝝ auctoritas habetur pro ratione: ut cicero plinius plautus & trãquillus. sane classici non proletarii. non me præterit petasum uulgo accipi pro talaribus mercurii. sed apud plautum quisqs bene sentit pro galero petasum exponet repudiato talarium interprætamento. a petaso petasatus deriuat significatq; pileatus. Cicero in epistola ad cassium. sed tabellarii petasati ueniunt: comites ad portas expectare dicuntur. Lucilius in lindia. quod puer rogasset & petasatus capite annuisset. augustus uero cum esset solis impatiens sub dio ambulabat pileatus galeritus ue ad estum arcendum. plinius petasum accipere ui pro uelamento. siue umbraculo ad instar pilei formato scribens in. xxxvi. in summo labyrinthi italici petasum unum omnibus piramidibus impositum fuisse: ex quo pendebant excepta catenis tintinnabula: quæ uento agitata longe sonitus referebant. mendum est in plinianis codicibus: namq; pro petasus passim legitur pegasus: & ita potius interprætandum esse censuerim petasum apud pli. q̃ pro pinna quæ in fastigio edificiorum collocata indicat ex qua parte uentus flet. quæ sententia & si eruditorum nostra tempestate uirorum est tamen a me non probatur: nec existimo sicut multi dictum esse petasum a uerbo græco π ε τ ά ν ύ μ ι quod significat uolo: sed ab illo π ε τ α ξ ῶ quod est extendo nam petasus instar umbraculi extenditur & explicatur supra fastigia turriculorũ in metæ cacumen se cõtrahẽs. & talis figuræ sunt pilea hodie quoq; nostratia. illa uero pinna q̃ in sũmitate ediũ & maxime sacraꝝ constitui solet potius pteron uocari poterit q̃ petasus: a plinio tñ uidetur nũcupari pteron non tam pinna illa uolatica q̃ molles instar pennæ figurata: sic enim scribit in. xxxvi. quod supra pteron mausolei pyramis altitudinc inferiorem æquauit. græci enim τ ὸ π τ ε ρ ὸ ν uocant pennam: unde a plinio dici creditur pteron illud sũmum fastigii alatum pinnatũ ue: Idem plinius de ptero sic ait alibi. Aliæ rursus extra musꝝ labyrithi edificioꝝ moles pteron appellãt. ¶Subdio. i. sub celo. ita exponit asconius in interpretatione uerrinaꝝ: celum enim græci τ ὸ ν ἀ ε ρ ία dicunt. hĩc subdiales ambulationes & pauimenta subdialia a plinio nũcupata: quæ essent sub dio. græci id genus ambulationes ypetras uocitãt quasi sub ethra. sint: quæ auctore uitruuio magnam habẽt salubritatem. Celsus in primo melior est ambulatio sub dio q̃ in porticu: melior si caput patitur in sole q̃ ĩ umbra. augustus subdiali ambulatiõe exercebatur sed ob solis impatiẽtiam id faciebat pileatus. ¶Præneste. hæ ciuitates ut inquit Strabo ĩ romæ cõspectu sunt. ¶Biduo: consimiliter oratius hoc inter ignaui diuisimus altius ac nos pcinctis unum. ¶Potius nauigabat. secus sẽtiebat portius cato cẽsorius: qui penitere se dicebat si aliquo nauigasset: quo pedestri itinere puenire potuisset. seneca quoq; nauigatiõem icusans sic iquit ĩ. vii. epistolaꝝ: qd nõ potest mihi psuaderi cui psuasum est ut nauigarem.

¶M. AN. ¶Saliente: scatente aqua sonitũq; assultu faciente. ¶Petasatus: petasi tenuissima uela quibus ĩ theatris ex lino æstiuo tempore utebantur: a quibus ii qui utuntur petasati dicuntur: sunt & petasi alæ quibus mercurii talaria nectebantur: sed hi nihil ad rem.

De petaso

Subdialis

¶PHI¶Lauãdi raritate.longe dissimilis augusto fuit cõmodus antoninus iperator:qui auctore lãpridio lauabat p diem septies atq; octies & in ipsis balneis edebat.scribit auicena balnea si frequẽtissima fuerit debilitare præcordia nauseam prouocare:humores quiescentas commouere:qui ad putredinem ꝓparentur. ¶Vngebatur.unctio ex oleo facta resouet corpus ut inquit auicena.& post frictionẽ & unctionẽ ꝓcipit adhibendã exercitatiõem.duo sũt inquit plinius liquores corporibus hũanis gratissimi intus uini foris olei. Idem li.xxiii.omni oleo mollit corp⁹ uigorẽ & robur accipit.Celsus ait ungi oportere leniterq; fricari corpus ẽt in acutis & recentib⁹ morbis ante cibũ. ¶Sudabat.in balneo ut auctor est uictruuius in .v.laconica & sudationes coniũgendæ sunt tepidario. erant.n. loca ad sudorem e corpore ducendũ accõmodata:quæ alio nomine sudatoria nuncupant.Seneca in epistolis. quid mihi iqt cũ istis calentibus stagnis:qd cũ sudatoriis?in quæ siccus uapor corpora exhausturus includit lege celsũ de sudationibus facũ dissime scribentem. Sudatoria

Verum tantã infirmitatẽ magna cura tuebat in primis lauãdi raritate:ungebat enim sæpius sudabat ad flãmã deinde pfundebat e gelida aqua uel sole multo calefacta.At quotiẽs neruoꝝ causa marinis albulisq; calidis utendũ esset contentus hoc erat ut insidẽs ligneo solio:quod ipse hispanico uerbo duretã uocabat manus ac pedes alternis iactaret.

De aliis exercitiis eiusdem.

EXercitationes campestres equoꝝ & armoꝝ statim post ciuilia bella omisit:& ad pilã prio folliculũq; aqua.ꝓceptũ cor.celsi ẽ aqua egelida corpus esse pfundendum i balneo. ¶Et auicena oportet inqt ut calor naturalis retineat adhibere aquã tẽpatã:quæ neq; nimis calida sit neq; nimis frigida.Idẽ tñ paulo post ꝓcipit i aqua frigida post exercitationẽ subito esse natandũ.Ita.n.mẽbra fieri firmiora.egelidũ dicimus qđ neq; calidũ neq; frigidũ est.hæc.n.particula.e.ui hẽt στέρησεως.i.priuatiõis.seruius enarrãs illud maronianũ egelidũ ꝓpe ceretis amnẽ:exposuit egelidũ ꝓ ualde frigidũ:sed nobiliores scriptores in ea accipiũt fere semp significatiõe quã diximꝰ.Celsus frigidũ & egelidũ fere semp usurpat pinde ac dissimilia.Egelidor quoque uerbũ est qđ significat tegelor geluq; resoluor:quo utit sidonius cũ ait.Egelidarentur fibræ glaciales.& ab ouidio p antitheton decẽtissime dictũ.Sed gelidũ borean egelidũq; notũ.ubi gelido egelidũ opposuit quasi frigido calidũ. Egelidum

¶Marinis.Pli.ĩ.xxxi.docet aquã marinã multis morbis esse efficacẽ:quã qdã in articularibus morbis bibẽdã dederũt. ¶Albulis.iuxta romã albulæ aq; uulneribus medent.hæ ut inqt pli.ꝓgelidæ sũt:uictruuius quoq; li.viii.de architectura i tiburtina inqt uia flumẽ & albula.& i ardeatio fõtes frigidi eo dẽ odore:q sulphurati dñr:albulaꝝ ẽt meminit Strabo in.v.geographiæ.quas i planiciæ tiburtia fluere frigidas scribit uarios ad morbos salutares.de hisdẽ martialis.crudaꝝ nebulæ qđ albulaꝝ.alias albulã dici tyberim notissimũ ẽ:uel illo liuii testimonio.pax ita cõuenerat ut etruscis latinisq; fluuius albula:quẽ nunc tyberi uocãt:finis esset. Albulæ

¶Calidis:oĩs aqua calida auctore uictruuio medicamẽtosa ẽ nãq; sulphurosi fõtes neruicis alumiosi paralyticis:bituminosi interaneoꝝ morbis medent.Neruici dñr neruoꝝ dolore laborãtes. Neruici

¶Solio.soliũ uas ẽ balneatoriũ:i quo sedẽtes lauamur.scribit plinius.popeã soliũ balneaꝝ lacte asinaꝝ tempasse:quo putãt cutẽ in facie erugari & tenuescere & cãdorẽ custodiri.frequẽs ẽ mentio solii balnearis apud celsũ.In alio significatu soliũ accipitur pro sella regia iuxta illud maronianum.præfatus diuos solio rex infit ab alto.præterea solium significat loculamẽtũ illud sepulchrale:quo corpa cõdunt:ut apud curtiũ de solio darii & alexãdri.& plinius i trigesimo quiuto quin & defũctos sese multi fictilibus soliis cõdi maluere. Solium.

¶Alternis.s.uicibus quod dĩ alternatim & uicissim siue uicissatim aduerbialiter. ¶Cãpestres.quæ in campi planiciæ fiunt:uel potius a campo martio dictæ:in quo iuuentus romana auctore uegetio armis exercebatur.sed ut ipse inquit cum campestris exercitatio interueniente negligencia desidiaq; cessaret gratia uideri arma ceperunt:quæ raro milites induebant. ¶Ad pilam.pilaꝝ genera plura sunt: est paganica est trigonalis:in cuius ludo maxime agilitate finistræ manus utebant:est & follis uẽtosa pila.pythus auctore plinio primus inuenit pilam lusoriam.follem cuius diminutiuum est folliculus appellamus pilam uento tumentem atq; sufflatam:qua frequenter in urbe nostra adolescentuli exercentur.elegãti epitheto a plauto pugilatorius follis dicitur in rudẽte.ego te follem pugilatorium faciam:& pendentem incursabo pugnis periurissime.alias folles ut notum est instrumenta sunt fabrilia & organica:quibus uentus accipitur & redditur iuxta illud maronianum taurinis follibus auras accipiunt redduntq; alii.liuius refert lib.ix.frumentum folliculis in castra ab equitibus conuectum fuisse:ubi folliculi accipi uidentur pro saccu lis & crumenis:sicuti & apud iuuenalem illo uersu.si reddit ueterem cum tota erugine follem.plinius quo que per quandam quasi similitudinem scripsit in.xxxii.folliculos geminos castoribus esse:in quibus inueniri liquorem & sale asseruari:tranquillus separat pilam a folliculo:cum pila significetur illa pusilla:cuius exercitationem in primis laudat galenus.folliculus uero sit pila uento tumescens:de qua marcialis.folle decet pueros ludere folle senes. Follis Folliculi

¶M.AN.¶Albulis:albulæ aquæ sulphureæ i tyburtino agro.Strabo i hac ait planitie anio fuit & ꝗs nunc pãt albulas aquas multis e fori⁹ edẽtes uarios ad morbos salutares.Mar.Itur ad herculei gelidas qua tyburis arces hic ubi sulphureis albula fumat aquis.¶Solio:uase quo sedẽtes lauantur solium item armarium e ligno factum quo reges ob corporis tutelam sedebant interdum uas in quo defuncti sepe iunt:Pli. multi fictilibus soliis condi maluere.¶Alternis:per uices.¶Folliculum:tenuem follem pilam spiritu intentam Mar.Folle decet pueros ludere:folle senes.

¶PHI ¶Vectabatur. Vel equo uel lectica. ¶Subsultim. saltuatim cũ temperamento ut utar uocabulo si senæ historici. sub. n. ut sepe dictũ est significat tempamẽtũ. fit aũt aduerbium subsultim a uerbo subsilio ea forma: qua ab adsilio adsultim quo utitur plinius in. viii. sic scribẽs. os primũ eius ad sultim repurgans: apd plautum uerba sũt subsilire & subsultare: quæ significant sursũ salire. ait. n. in captiuis. tu subsultas: ego miser uix asto p formidine: & in curgulione subsilite obsecro & mittite istanc foras. ¶Sextertio. legimus apd

Sesticula

suidam sesticulã uestẽ esse impatoriã: quo circa hunc locũ castigãdum ita esse censemus: ut p sextertio sesticula legatur: cũ sextertiũ dictio sit minime huic loco accõmodata sesticula uero accommodatissima. & facile librarii mendũ in exscribendo facere potuerunt: cũ i sextertiũ & sexticulam quædam sit scripturæ proximitas.

Lodicula

¶Lodicula diminutiuũ lodicis est lodicula: sũt aũt lodices optotia lecti. qd indicat uel illud epigrãmatici poete endecasyllabõ nudo stragula ne toro paterent iunctæ nos tibi uenimus sorores. ¶Ocellatis nucibus: Multi multa p ingenii captu sup obscurioribus tranquilli locis cõmentantur. alii ocellatas nuces accipiunt p ocello dissectas p forataſq. alii ocellatas simpliciter intelligunt pillulas rotũdas instar ocellorũ: qbus puellæ puellariter ludẽtes oblectant. cuius ludi puellaris meminit ouidius sed hæc pars quadrant. nos in quodã codice nouo uetustissimo legimus castellatis nucibus: quæ lectio si pba est exponemus augustũ ludere solitũ fuisse nucibus castellatim dispositis: quo genere ludi nostrates pueros frequẽter ludere cõspicimus. lego apud iuliũ capitolinũ: quod galienus de pomis castella cõpõebat mihi uero ut dicã qd sentio diligenter uerbis trãquilli pẽsitatis sic legẽdũ ut. oscillis nucibusq; ludebat: sicut in sinceriore tranquilli codice scriptũ e latere obseruaui. sũt aũt oscilla sigilla hoc ẽ breues imagũculæ: quæ arte fictili fingebãtur & uẽales, pponebãtur qbus hoies p se atq; p suis piaculũ faciebãt saturno. auctor macrobius in. i. saturnaliũ. fuisse aũt oscilla ludũ rusticanũ innuit maro illo uersu. oscilla exalta suspẽdunt mollia quercu. de oscillis, pbus & seruius nõ pauca scripserunt. historiæ ẽt meminit hyginus in li. de signis. oscillum aũt tertio gradu diminutiõis ab ore deriuatũ eẽ docet priscianus ut os osculũ oscillũ: quanq; oris effigies pusilla sit: nõ me pterit aliã oscillorũ etymologiã a grãmaticis tradi. oblectabat augustus semetipm oscillis hoc ẽ imagũculis sicuti & puellæ puppis oblectant. alea uero nucũ puerilis notior est q pluribus uerbis enarrãda sit: de qua ẽ illud epigrammatarii poetæ. alea pua nuces & nõ damnosa uidet. ¶Garrulitate. i pueris garrulitas & loquacitas expetunt. seneca in li. de cõsolatiõe ad albinã mrem. quẽ iquit nõ in iocos uocabit illa lasciuia: quẽ nõ in se cõuertet & abducet in fixũ cogitatiõibus illa neminẽ satiatura garrulitas. ouidi de loquacitate picæ ait: Raucaq; garrulitas uitiũq; i mane loquẽdi. ¶Facie. bona pulchritudinis sunt dõa deũ: ut iquit apuleius: haud quaq; aspnanda. & in primis forma ac decor amabilis est & fauorabilis. unde dinocrates architectus uenit ad cõmẽdationem alex. mag. non tã architectura q faciæ & formæ dignitate. sed cũ augustus mauros qui nigri sũt coloris cõqreret exponemus facie amabiles nõ tã pulchritudie q nouitate corpis & raritate. ¶Pumilos. Nanos græci uocãt parua nimis statura hoies: latini pumilones: quamuis & nanos uocabulo latino dici existimet. ¶Gellius li. xviii. ¶Scribit Plinius in. xi. pumilionum genus in oibus animalibus esse atq; etiam inter uolucres. idem in. x. est & pumilionũ genus non sterile in gallinis: quod non in alio genere alitum. idem in. xii. in genere arborũ ait esse pumilionum infelicitatem dicimus pumiliones & pumilos in tertio & secundo ordine: statius in primo siluarũ. hic audax subit ordo pumilorũ. columella de gallinis loquens ait pumiles aues nisi quem humilitas earũ delectat nec propter fecũ

Pumiliões pumili pumiles Nani

ditatem nec propter alium redditum nimium probo. Nani autem qui sunt regum principumq; delitiis deputati nascentur ut inquit iulius firmicus in octauo si habuerint horoscopum in quarta parte siue gradu scorpii. sed augusto id genus homunculi non erant in delitiis ueri ominosi. ¶Ludibria naturæ. plinius scribit in. vii. naturam sibi ludibria facere ex hoium genere in dies quæ sunt innumera: inter quæ pumiliones ab augusto enumerabantur: ludibria quoq; naturæ sunt imagines hoium obuiæ subinde transeuntibus moxq; euanescẽres quod frequenter in africæ euenit solitudinibus.

¶M. AN. ¶Subsultim: lẽtiore saltu ac sæpius iterato. ¶Sextertio uel ad currendi rõnẽ id referas necesse ẽ: ut post duos saltus tertiũ dimidiaret: uel quod magis placet: ad uelũ quo erat iuolutus: q̃q̃ sextertium in hunc significatũ nõ memini me legisse ut sit ex eo nomẽ factũ quia ex triplici licio haud oio textura cõstaret sed hæc cõiectura ẽ. ¶Lodicula: pua lodice liteolo: nec me pterit quo sdã arbitrari lodicẽ eẽ quicquid lectis sterneret: alios lodice totũ lecti apparatũ cõtegi solitũ putarũt. Iu. mõ sub lodice relicta. M. nudo stragula ne toro paterent iuncte nos tibi uenimus sorores. ¶Ocellatis nucibus: ocello p̃ditis quales sunt auellanæ nuces quæ in summo uelut paruũ oculũ figuratũ hnt: q̃q̃ Pli. licet mõ barbatã mõ põticã appellet: ocellatã uero neq; hanc neq; aliam uocet unq; posses ad hæc per ocellatam amygdalã nucẽ iterp̃tari cui⁹ testa mu-

tissimis foraminibus quasi ocellis pforata est dicitur eadē græca nux dī & thasia potuit qñ coniectura agit ocellatas quoq; appellare amygdalas ipas testis excussas quibus ex una parte uno ex altera duobus oculis figuratis pueri ludere solebamus: Sunt qui ocellatas pforatas non bonas interpretentur: quod nullo mō placet haud.n.trahi potuisset lusus deprehēsa fraude fuissetq; pueros alienare potiusq; alicere: quare meo iudicio omnium ꝓbatissima erit sentētia quæ primo fuit loco a me relata. ¶ Garrulitate: festiuo garritu. ¶ Pumilios: nanos. Mar. Tertio declinatu ꝓnunciauit: parma tibi scutū pumilionis erat. idem de pumilio si solum spectes hominis caput hectora credas si stantem uideas astianacta putes: Plinius eodem inquit augusto præside minimus homo duos pedes & palmū conopas nomine in delitiis iuliæ neptis eius fuit & mulier andromada liberta iuliæ augustæ. ¶ Mali ominis: ominosi aspectus.

mole regē & legisse & scripsisse: & declamasse quotidie traditur. Nam deinceps neq; in senatu: neq; apud populum neq; apud milites locutus ē unq̄ nisi meditata & cōposita oratione: quis nō deficeret ad subita ex temporali facultate. Ac ne periculū memoriæ adiret: aut in ediscēdo tēpus absumeret: instituit recitare oīa. Sermones quoq; cum singulis atq; etiam cū Liuia sua grauiores nō nisi scriptis: & e libello habebat: ne plus minusue loqueret ex tēpore. Pronūciabat dulci & ꝓprio quodā oris sono: dabatq; assidue Phonasco operam: sed nōnunq̄ infirmatis faucibus præconis uoce ad populum concionatus est.

De libris & opusculis per eum editis.

MVlta uarii generis ꝓsa oratione cōposuit: ex qbus nōnulla in cœtu familiariū uelut in auditorio recitauit: sicut rescripta Bruto de Catone: q̄ uolumina quū iā senior ex magna parte legisset: fatigatꝰ Tiberio tradi-

¶ PHI. ¶ Declamasse. Idē suetonius in libello de rhetoribus ait. historici tradiderūt augustū ne mutinensi qdem bello omisisse declamādi consuetudinem Declamare aūt est ut dicere solebat caluus iā nō mediocriter dicere bene. Declamatio ē domestica eloquētiæ exercitatio: quā qntilianus in.ii. multo utilissimā esse demonstrat. uersat' i materiis fictis' q̄ tñ simillime sint ueritati. Seneca cōtrouersias appellat. hinc est illud urbanū iuliani rhetoris dicteriū. hic sine cōtrouersia disertus est. putat qntilianus neminē qui sit mētis cōpos crudū aut satuꝝ aut ebriū declamare debere. ¶ Nisi meditata oīone. idē faciebat ille maximꝰ apud græcos oratoꝝ demosthenes: qui nunq̄ fere uerba fecit ꝓ cōtione populari: nisi rē de qua

Declamaſ

Declamatio

dicturus erat iā antea cogitasset. hic pyteas dixit demosthenis argumētatiōes olere lucernā qđ græce dicit ἐλλύχνιον ὄζειν. i. ellychniū redolere. ē aūt ellychniū stuppa siue funiculus ille: q oleo madens alit lucernæ flāmā: qđ quis sit græcū uocabulū rñ & aꝑ nros ē usitatū. papi. i. iiii. siluaꝝ nō ellychnia sicca. non replictæ bulloꝝ tunicæ. Pli. i. xxiii. ellychnia fiūt ex uua claritatis ꝓcipuæ. ¶ Ad subita. ad subitariā tumultuariamq; elocutiōem. ¶ Extpali facultate. maximū studioꝝ fructū existiat qntilianus esse facultatē dicēdi extpalē: ē aūt extpalitas subitaria distio & repētina. ide extpalis rhetor a marciale dictus: q ex tpe citra meditatā oīonē loqueret. ¶ In ediscēdo. ediscere ē relegēdo mādare memoriæ. ꝓcipit qntilianus i. ii. ediscēdos eē electos ex oīonibus & historiis locos: & memoriam exerceri acrius putat aliena complectēdo q̄ sua. portiꝰ latro felix fuit mēoriānā ut ait Seneca nūq̄ illa q̄ dictur' erat ediscēdi cā relegebat: edidicerat illa cū scripserat. ¶ Et e libello. sensus ē solitū fuisse augustū de re grauiori sermocinari ꝓscriptis annotatisq; in libello uerbis: & ita ex libello sermōes hīe. ¶ Ex tpe. si ex tpali locutiōe uteret. ¶ Phonasco. phonascū uocamꝰ uocis ꝓnūciationisq; magīm & moderatorē uocabulo qđē græco sed a nris usitato: qntilianꝰ i. ii. nō satis ē dicere ꝓsse tñ aut subtiliter aut aspere: nō magis quā phonasco acutis tñ aut mediis aut grauibꝰ sonis aut hoꝝ ēt pticulis excellere. Itē. in. xi. sed cura nō eadē oratoribꝰ q̄ phonascis cōuenit. Sidonius i endecasillabo psalmoꝝ hic modulator & phonaschus. Idē in. i. epłaꝝ laudat theodericū regē gothoꝝ: q̄ i eius cena nō sub phonasco uocaliū cōcētus meditatū acroma simul ītonat. ¶ Præconis. a ꝑcanēdo hoc ē ualde canēdo ꝑconē dici docet priscianus. ē aūt ut inqt apuleius ꝑconis uox garula mīsteriū. i lege ro. erat eos q facerēt ꝑconiū uetari eē i decurionibus: q uero feciſſent nec amplius facerēt nō uetari. ¶ Infirmitatis faucibꝰ. ubi fauces afficiunt & lāguent uox interrūpit' uix q̄ suppetit enūtiationi. qntilianus in. xi. ꝑterea ut fit fauces itegre. i. molles & lenes: quarum uitio & frangitur & obscurat' & scinditur uox. i faucibus morbi genus pestifeꝝ oriri solet qđ nostri anginam uocant: græci synanchem. nunc corrupto uocabulo passim in codicibus hippocratis & galeni & aui cēnæ legitur squinantia. ¶ In cetu familiarium. oratius lib. sermonum inqt. nec recito cuiq̄ nisi amicis. Pli. quoq; in epistolis scribit se sepenumero sua scripta recitasse in cetu amicoꝝ: ut ita quid de se amici sentirēt dispicere posset. quin etiam filius iudicia hominum recitationibus experiebatur. ¶ Rescripta. nomen est operis conditi ab augusto. in quo rescribebat bruto ad ea quæ ille scripserat de catone uticense. fuit autem cato bruti auunculus ut historici tradunt idemq; socer. ¶ Perlegenda. usq; ad calcem legenda. hæc.n. particula per. pfectionem significat. hinc est illud nam uigilare leue est peruigilare graue. ausonii ꝑceptū illud est. perlege quodcunq; est memorabile.

Ellychniū.

Extpalis

phonaſcus

Præco

Angina
Synanche
Squintia

¶ M. AN. ¶ Declamasse: fictas causas ad exercitationem egisse: est. n. declamatio ut fabius ait forensium actionum meditatio. ¶ Ad subdita: siqd ex tempore agēdū fuisset. ¶ Proprio: qualis in humano ore eē de

bet. ¶Phonasco: uocis moderatori ἀποτῆς φωνῆς. i. a uoce Idem alibi ut conseruandæ uocis gratia neq; milites unq̃ nisi absens aut alio uerba pronunciante appellaret neq; qcq̃ ioco serioue egerit nisi astãte phonasco qui moneret parceret arteriis ac sudarium hos applicaret: Quintil. ita uoces bona cura & negligentia uel inscitia minuuntur: sed cura non eadem oratoribus quæ & phonascis: ¶Rescripta bruto: ad ea quæ brutus de catone auunculo scripserat.

¶PHI. ¶Exhortationes ad philosophia m. hoc ante augustum fecit cicero in eo libro qui iscriptus est hortẽsius: quo cohortat̃ ut maxime põt ad studium philosophoꝝ: quem libꝝ cum legisset augustinus adhuc adolescẽtulus tanto amore philosophiæ succensus est: ut mutaret pristinũ affectũ: seq; totũ conuerteret ad ueꝝ deum indagandũ hoc est uere philosophandũ sicuti ipse testat̃ in tertio cõfessionũ & i lib. de uita beata. ¶Cãtabrico tenus. usq; ad id tps quo gessit bellũ in hispania aduersus cantabros. ¶Sicilia: scripsit forte id opusculũ i memoriam reꝝ ab ipso gestaꝝ in sicilia aduersus sextum põpeiũ: quo siciliæ descriptio cõtinebatur: quã filius in primis heroico carminæ luculẽtoq; perscripsit in. xiiii. pũicoꝝ. ¶Tpe balnei. tempus balnei studiis eximẽdum est: quod & plinius ille mortalinm studiosissimus factitauit: ita tñ ut dum distringeretur aut tergeret̃ audiret aliquid aut dictaret. augustus uero tempus illud balneare impendebat meditatiõi epigrãmaton: quæ sane studia iucũdiora sunt & ad remissionẽ animoꝝ cõducentia: unde & plinius posterior scribit in. iiii. epistolaꝝ se ludere solitũ endecasyllabis: quos in balneo in uehiculo ĩter cœnã cõponebat. ¶Tragediam exorsus. hinc est illud uirgilianum in laudẽ cæsaris augusti dictũ. Sola sophocleo tua carmina digna cothurno. ¶Aiax. nomen tragediæ ab augusto de aiace scriptæ: in qua fortassis sophoclẽ imitabat̃: cuius tragedia extat luculẽtissima. cui titulus est αἰάς μάστιγοφόρος. i. aiax flagellũ ferẽs. ¶In spõgiã. scripta quæ improbantur spongia deleri solent: quã ob hoc deletilem prisci dici uoluerunt. Martialis. utilis hæc quotiẽs scripta nouare uoles. augustus significare uolens se spongia deletili deleuisse aiacem suam tragediam dixit festiuiter aiacẽ in spongiam incubuisse: alludens ad aiacis obitum: qui gladio incubuit furore in mortẽ precipitatus: cũ superatus fuisset ab ulysse in armoꝝ iudicio. historia nota macrobius in secundo saturnaliũ sic ait. aiacem tragediam scripserat augustus eandemque quod sibi displicuisset deleuerat. postea lucius grauis tragediarum scriptor interrogabat eum quid ageret aiax suus: & ille in spongiam inquit incubuit. ¶Elegans. cor. tacitus: augusti inquit põpta ac pfluens quæ deceret principem eloquentia fuit. ¶Reconditoꝝ uerboꝝ. cæsar dictator tanq̃ scopulum sic fugiendũ esse dicebat inauditũ atq; insolens uerbũ. & fauorinus philosophus adolescẽti plerasq; uoces nimis priscas & ignotissimas in quotidianis sermonibus expromẽti dixit: uiue moris præteritis loquere uerbis pſentibus: quinetiã quintilianus mõet uerba non esse usurpanda quæ ab ultimis & iam oblitteratis sint repetita temporibus: qualia sunt toper qđ significat cito: tuburciabũdus & lurciabũdus: quæ ad ganeones & lucrones referuntur. augustus taliũ uerboꝝ: quæ recõdita sunt minusq; usitata: dicebat se uitare fetores: pinde ac id genus uerboꝝ esset fetidum oliduq;. Delictũ. n. est non puum uti uerbis nimis obsoletis incognitisq; & iam desitis: quod uiciũ gelli esse ait plerũq; seræ eruditiõis quã græci ὀψιμαθίαν uocant. unde delusus est ille: q in cetu eruditoꝝ de quodam furfureũ panem esitãte. & uinum fetidũ potãte dixerat apludã edit & floces bibit. apluda. n. prisco rustico uocabulo significat furfurẽ: floces uero uini fecẽ. plinius tamen ait apludã uocari purgamenta milii & panici. ¶Sensũ animi q̃ apertissime exprimere. Cicero in primo de oratore. hoc uno præstamus uel maxime feris: q colloquimur inter nos & exprimere dicendo sensa possumus: ubi sensa significantur illa q̃ sentiunt̃: cum sensus sint q sentiant. hæc aũt sensa aioꝝ nostroꝝ non satis apte exprimemus nisi oratio fuerit aperta atq; perspicua. nam ut inquit eleganter & uere Quintilianus: oratio: Cuius summa uirtus est perspicuitas: q̃ sit uiciosa si egeat interprete.

¶M. AN. ¶Cantabrico bello tenus: ad cantabricum usq; bellum quod in Hispania gessit. ¶Sicilia quia res in sicilia a se gestas eo complexus esset: aut certe insulæ descriptionem. ¶Magno impetu: uehementi stili ardore: ¶Quærentibus amicis: a Lucio tragediarum scriptore grauissimo rogatum fuisse augustum quid ipsius aiax ageret: Macrobius ait. ¶Aiax ea. n. erat tragœdiæ inscriptio. ¶In spongiam. incubuisse: urbane quidem: & facete dixit alludens ad aiacis exitum quem gladio incubuisse constat ut est apud sophoclem αἰὰς ὃν ξυμπὶπτ̃ ἀρτίως νεόσφαγὴς κεῖται κρύφιος φάσγανον περιπίπτων. ¶In spongiam: qa

Spõgia de letilis

Toper
Tuburciabundus
Lurciabundus
Apluda
Floces

dit plegenda. Item hortatiões ad philosophiam: & aliqua de uita sua: quam tredecí libris cãtabrico tenus bello: nec ultra exposuit. Poeticam summatim attigit: unus liber extat scriptus ab eo hexamatris uersibus: cuius & argumentũ & titulus est: Sicilia. Extat alter æque modicus epigrãmatum: quæ fere tempore balnei meditabatur. Nam tragœdiam magno impetu exorsus nõ succedente stilo aboleuit: quærentibusq; amicis quidnam Aiax ageret: respondit Aiacem suum i spõgiam incubuisse.

¶De stillo & genere loquendi eiusdem.

GEnus eloquendi secutus est elegãs: & tẽperatũ: uitatis sententiarũ ineptiis: atq; incõcinnitate: & recõditorum uerboꝝ: ut ipse dicit fœtoribus: præcipuãq; curam duxit: sensum animi q̃ apertissime exprimere. quod quo fa-

ſpongia ſcripta delebantur. Mar. Vtilis hæc quotiens ſcripta nouare uoles. ¶ Fœtoribus: & illud non iſul-
ſe dictum: quaſi nimis abſtruſa uerba ſitum ſapiant grauiterq; ob id oleant.

cilius efficeret: aut necubi lectorẽ: uel auditorem obturba-
ret ac moraretur: neq; præpoſitiones uerbis addere: neq; cõ
iunctiones ſæpius iterare dubitauit: q̃ detractæ afferũt aliqd
obſcuritatis: & ſi gratiã augẽt. Cacozelos & antiquarios ut
diuerſo genere uicioſos pari faſtidio ſpreuit. Exagitabat non
nũq̃ i primis Mœcenatẽ ſuũ: cui⁹ Myrobrechis: ut ait: cicin
nos uſquequaq; pſequit: & imitãdo p iocũ irridet. Sed nec
Tiberio parcit: & exoletas iterdũ & recõditas uoces aucu-
pãti. M. quidẽ Antoniũ ut iſanũ icrepat q̃ſi ea ſcribentẽ quæ

¶ PHI ¶ Necubi. aut ſcriptiõe aut recitatiõe. ſcriptio ad lecto-
rem: recitatio ad auditorem re-
fertur. ¶ Neq; ꝓpoſitiones uer
bis. quædã uerba ſimplicia ſub
oſcura ſunt quæ addita propo-
ſitione pſpicua fiunt & aperta:
ut exẽpli cauſa cernere ſimplex Cernere
uerbum in uſu antiquo⁹ erat ſi
gnificabatq; depugnare atq; cõ-
fligere ut apud plautũ certamẽ
cernitur & apud enniũ. olli cer-
nebant magnis de rebus agen-
tes: atq; id uerbum quod ſimpli
citer prolatum eſt obſcu⁹ addita præpoſitione de fiet apertum: ut decernere ferro: cuius uerbi ſignificatus eloquutio
oĩbus eſt obuius & manifeſtarius. ¶ Coniũctiones iterare. cor. taciti plinii utriuſq; : alio⁹q; quorundã elo- aſintheta
quutio eſt aſyntheta hoc eſt ſine coniunctionibus: ita. n. floridior uenuſtior q; uidetur: ſed ita fit ſuboſcuri-
or. uñ auguſtus iterabat ſepe cõiunctiones malẽs in elegantem uſurpare eloquutiõem cum pſpicuitate. q̃
uenuſtam cũ obſcuritate. ſcema polyſyntheton dr: quando oro eſt pluribus coniuncta coniunctionibus: ut polyſinthe
tectũq; larẽq; amycleũq; canẽ. dialyton uero eſt oro ſine coniunctionibus. ut eunt quærunt inueniunt: affe- ton
runt. ¶ Cacozelos. cacozelia auctore diodemede eſt p affectationẽ corrupta ſnia: cum eo ipo dedecoretur Dialyton
oratio: quo illam uoluit auctor ornare. hæc fit aut nimio tumore aut nimio cultu. exemplum cacozelie ex
nimio cultu illud naſonis affertur. aureus axis erat temo aureus: aurea ſummæ curuatura rotæ. quintilia-
nus i octauo cacozelon inquit. i. mala affectatio per omne dicendi genus peccat: nam & tumida & exilia &
prædulcia & abundantia & accerſita & exultantia ſub idem nomen cadunt: deniq; cacozelõ uocatur quod
ſpecie boni fallit: omniũ in eloquẽtia uitio⁹ peſſimum hinc cacozeli dñr huiu ce uitii: cui nomen cacoze- Cacozelia
liæ eſt: in oratione affectatores: latine dici poſſunt mali affectatores emulatoreſq; cacozelus fuit mecẽas: cu
ius oratio talis fuit: qualis & uita hoc eſt delicata & ſoluta ut inquit eleganter ſeneca. li. xx. epiſtola⁹. magni
qdem uir ingenii fuerat ſi non in oratione difflueret uerba mecenatis hæc ſunt ex quibus cognoſcere facil
lime poteris eum fuiſſe cacozelon. quis pulchrius amne ſiluiſq; ripa comantibus? quid ſi quis fœminæ cir Cacozeli
ros criſpat & labris columbatur. exigunt geniũ feſto uix ſuo teſtem: tenuis ue cerei fila & crepacem mola-
focum mater aut uxor inueſtiunt. hæc uerba mecẽatis tam improbe ſtructa tam affectata tam eneruara cu
uis manifeſtum faciunt illum cacozeliæ fuiſſe mancipatum. ¶ Antiquarios. antiquarii dicuntur. q ſordes
uerbo⁹ & uoces nimis priſcas & antiquas in oſone aucupantur: quod uitiũ eſt par cacozeliæ. namq; ut in- Cacozelus
quit gellius: uerbis uti aut nimis obſoletis exculcatiſq; : aut inſolentibus nouitatiſq; duræ & illepidæ par mecenas
eſſe delictum uidetur. Cor. tacitus in dialogo de oratoribus: nec quemq; adeo antiquariũ puto: ut celiũ ex Antiqrii
ea parte laudem qua antiquus eſt. auſoni⁹ us: oblata p antiquarios mora ſcio promiſſi mei gratiam expecta-
tione conſumpta. a Iuuenale fœmina antiquaria: dicit: quæ uoces nimis priſcas & uerſus ob antiquitem
ignotos callet. & in ſermocinationibus uſurpat. Igitur cum antiquarius eſſet tiberius hoc eſt antiquo⁹ uer
bo⁹ affectator auguſtus mecenatẽ tanq; cacozelon tiberium tanq; antiquarium pariter fugiebat. ¶ Myro-
brechis. uerbum eſt mecenatis p cacozeliam uitioſum ut pote nimis affectatum. nã cum uellet dicere capil
los eſſe unguentatos: affectate dixerat myrobrechis quaſi unguẽto ſtilantes. μύρον. n. græci unguentum
uocãt & βρέχω ſignificat proluo & irrigo. cincinnus uero dicitur capillus intortus & molliter inflex⁹. hic myrobre
cincinati dicti capillati & criſpuli : qd uitii nomẽ in delicatos & comæ curioſos regeri ſolet. hieronymus ad chis
demetriadẽ. cincinatulos inquit pueros & calamiſtratos uirgo deuiter. ap macrobiũ epiſtola extat auguſti Cincinn⁹
irridẽtis mecenatis ſui ſtilum utpote mollem & diſſolutũ cacozeliaq; corruptum: uidetur autem mecenas
dixiſſe myrobrechis: cum intelligi uellet unguento delibutos ad imitationem plauti: q in aululari a noĩat
mirobrecharios: quo noĩe ſignificantur unguentarii confectoreſq; unguento⁹ ad capillos irrorandos: ſic
. n. ait aut manulearii aut myrobrecharii. nos cum plautum profiteremur publico auditorio: oñdimus legi myrobre
etiam poſſe. myrrobaptarii loco myrobrecharii. ſunt. n. myrobaptarii tinctores. murrei coloris. ¶ Exole- charii
tas. longa antiquitate euaneſcentes iam & abolitas.

¶ M. AN. ¶ Obturbaret: confunderet. ¶ Præpoſitiones uerbis addere: utpote uim: & perſpicuitatem ſer
moni ablaturas. ¶ Cacozelos: græce dixit malos & ineptos imitatores. ¶ Antiquarios: obſole totum uer
bo⁹ & carminum affectatores. Iu. ignotoſq; mihi tenet antiquaria uerſus q̃q̃ antiquarius in bonam quoq;
partem accipi poſſit. i. uete⁹ poematũ & hiſtoria⁹ peritus ſiue ſtudioſus. ¶ Diuerſo genere uitioſos. nã ut
Cicero & fabius docent decet uetuſtioribus uerbis q̃nq; uti: ſed uitioſũ putãt illa inculcare aut prorſus ob
ſoleta repetere. ¶ Myrobreches: accuſandi caſus eſt & numerus multitudinis. i. unguento delibutos: uer-
ba. ſ. fucatiora ἀπὸ τοῦ μύρου unguento: καὶ βρέχω perfundo. ¶ Cincinnos: capillos calamiſtro infle
xos. Iu. quare hic cicinnus. ¶ Exoletas: abolitas. ¶ Inconſtans qui modo romanos modo aſianos ſecutus
ſit: Plutarchus utebatur autem genere dicendi quod appellant aſianũ maxime tẽporibus illis floreẽte plu-

rimamq; cum Antonii moribus similitudine habente: erat. n. turgens atq; lasciuum & inani quadam iactatia prolenum: Quint. Antiqua quidem illa diuisio inter atticos & asianos fuit: quũ hi pssi & ītegri contra inflati illi & inanes haberentur.

¶PHI ¶Quam intelligant. fuit olim præceptor quidam qui sicuti liuius & mox quintilian⁹ tradiderunt discipulos iubebat obscurar̃ q̃ dicerẽt græco uerbo utens σκοτισόν. i. obtenebrasiue oscura. unde illa. ſegregia laudatio: tanto melior ne ego quidem intellexi. hoc idem faciebat antoni⁹: si augusto reprẽdenti credimus: qui se tãto meliorem uisum iri existimabat: q̃to fuisset obscurior quantoque minus intelligeret: Cicero quadam ad atticum epistola festiui ter illudit librum serapionis: ex quo inquit millesimam partem uix intelligo. heraclitus ille: cui oĩa flenda uidebantur: cognominatus est scotinos quasi tenebrosus ex stili obscuritate. illum. n. sudantes philosophi uix intelligebant. ¶An uerranius flaccus existio legendum esse. uerrius flaccus: q auctore gellio scripsit libros luculentos de obscuris catonis cuiusq; testionia idẽtidem citant grãmatici: antonius aũt cum uerbis catonianis delectaretur merito uerrium flaccum ut pote catonis interpretem imitandum sibi ꝓposuerat: in quo carpitur ab augusto nomine inconstantiæ cũ modo hos modo illos imitetur. debemus. n. constituere quẽ imitari uelimus: & in eo firmiter perseuerare: cum in omni uita sit seruãda constantia. ¶Excerpsit. salusti⁹ priscoꝝ catõisq; uerboꝝ fuit affectator iõq; hoc epigrammate noto ĩcesitur. & uerba antiq multũ furate catonis crispe iugurtine cõditor historiæ. lenius quoq; pompeius põpeii magni libertus salustium põpinonem appellauit scriptisq; mõstruosum catõisque uerboꝝ ineruditissimũ furem. ¶Ex originibus catonis. marcus cato ille censorius libros scripsit luculentos quos origines appellauit: in qbus oĩa antiquitatis monumẽta collegit: unde ait ipse aꝑ ciceronẽ loquens. septimus mihi liber originũ est ĩ manibus. de originibus catonis sic inqt marcus tullius in bruto. iã uero origines eius quẽ florẽ aut qd lumẽ eloquẽtiæ nõ hñt. eruditi sepe citãt testimonia ex originibus catonis. ¶Asiaticoꝝ. tria oratoꝝ genera ueteres fecerũt atticos asiaticos & rhodios: attici limati erant & emũcti: asiani iflati & inanes habebant̃. rhodii erãt intermedii atq; ex utroq; mixti. ꝑterea asiaticæ dictiõis duo sunt genera: unũ sentẽtiosum & argutũ sentẽtiis nõ tã grauibus q̃ uenustis: alterꝝ genus ẽ nõ tã sentẽtiis frequẽtatũ quã uerbis uolucre & ĩcitatũ. hæc genera dicendi aptiora adolescẽtib⁹ eẽ autumat Ci. cũ in senibus grauitatẽ nõ hẽant. M. antonius asiaticũ dicendi genus secutus est ut pote moribus suis accõmodatissimũ erat. n. id ut auctor ẽ plutarchus. ĩ antonio: turgẽs atq; lasciuũ. & inani quadã iactãtia & exultãtia plenũ hortẽsius quoq; genere dicẽdi asiatico in primis floruisse fert̃. ¶Agrippinæ neptis. hæc ex iulia augusti filia & agrippa genita est: fuitq; caligulæ mater. ¶Molestе. tãq; cacozela uel antiquario. ¶Autographæ. idiographe hoc ẽ ipsius mãu scriptæ. ¶Idẽtidẽ. frequẽter. ¶Ad calẽdas græcas. ita græci calẽdas nõ hñt sicut latini neomenias. nã ut inqt hieronymus scribẽs ad suniam & fretillã de interprætatõe psalmoꝝ: neomenia mẽsis exordium est: quod nos secundũ latinæ linguæ ꝓprietatẽ calendas possumus dicere: ueꝝ qa apud hebreos meusis secundum latinæ cursum supputatur: & apud græcos mene luna dicitur neomenia q̃si luna nona appellatur: ſgitur cum græci calendas non habeant festiuiter augustus dicebat eos qui nũquam soluerent ad calẽdas græcas solũturos: quod significat nũquam. per cõtrarium nõ ineleganter ita dicere possemus: ad neomẽias latinas: sicuti ille dicebat ad calendas græcas: quia nec latini habent neomenias: sicuti nec græci calendas. Dionysius ĩ. viii. ĩ hanc sententiam satis conducẽter inquit. mense decembræ noua existente luna: quam græci neomeniam. Romani calendas uocãt. ea. n. fuit quæ sustulit bellum dies: Illud notabile est q̃ cum calendæ sint ꝓprie ac peculiares latinoꝝ: nec usq̃ græcoꝝ tamẽ nomẽ calẽdarum ex uerbo græco ĩclinatur: quod est κάλω & significat uoco: namq; ut docet macrobius ĩ primo saturnalium placuit Romanis primũ diẽ mẽsiũ calẽdas uocari: qa primus calabatur. i. uocabatur a põtifice: qui calata. i. uocata ĩ capitolium plebe pronũciabat: quot dies calẽdis ad nõas supereſſẽt. Varro quoq; de uita patrum calendis ĩquit calabãtur ideſt uocabantur & ab eo calẽdæ appellatæ existimat martianus capella calendas scribi debere per. k. sed ut ait uerissime priscianus hæc littera. k. penitus superuacua est: quod sentire uidetur & quintilianus ĩ primo.

¶M. AN. ¶Ex originibus catõis: leneus grãmaticus ĩ eruditissimum furem uerborum catõis crispum appellauit. ¶Agrippinæ. M. Agrippa & Iulia genitæ. ¶Ne molestе: ſuboscure nimis & affectatæ. ¶Autographæ: propria ipsius manu notatæ. ¶Ad calẽ. græcas: quæ utiq; nullæ erant: calen. græci non habẽt sed

Scotios heraclitus

Tria oratorũ genera

Idiographa

Ad calẽdas græcas

Neomẽia

mirentur potius homines q̃ intellígant: deinde ludens malũ & inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius addidit hæc. Tuq; dubitas ciber ne Anneus ut Veranius Flaccus imitandi sint tibi ita quod uerbis quæ Crispus Salustius excerpsit ex originibus Catonis utaris: an potius asiaticorũ oratorũ inanibus sententiis: uerborum uolubilitas in nostꝝ sermonem transferenda. Et quadam epistola Agrippinæ neptis ingenium collaudans: sed opus est inquit dare te operã ne moleste scribas & loquaris.

De usurpatione quorũdã sermonũ eius.

QVottidiano sermone quædã frequẽtius & notabiliter usurpasse cum lr̃æ ipsius antigraphæ oñtant: ĩ quibus idemtidem quum aliquos nũq̃ soluturos significare uult calendas græcas soluturos ait. Et quum hortat̃ ferenda

μὴνὶᾶι ut herodotus ait primum mensis diem uocant.

esse præsentia qualiacunq; sint: contenti simus hoc Catõe & ad exprimendam festinatæ rei uelocitatem: uelocius q̃ aspa ragi coquantur. Ponit assidue & pro stulto: baceolum: & p pullo pulleiaceum: & pro cerito uaceroſum: & uapide se se habere: pro male: & betizare pro languere: quod uulgo lachanizare dicitur. Item simus pro sumus: & domos geni/ tiuo casu singulari pro domus: nec unquam aliter hæc duo ne quis mendam magis q̃ cõsuetudinem putet. Notaui & in

¶PHI. ¶Contenti simus hoc catone. locum hunc declarat cõ modissime macrobius i secũdo saturnalium his uerbis. uẽit au gustus forte in domum: in qua Cato habitauerat. dein strabõe in adulatõem Cæsaris male exi stimante de catonis puicatia: ait qnisqs præsentẽ statũ ciuitatis commutari nõ uolet & ciuis & uir bonus est. satis & serio cato/ nem laudauit & sibi ne quis af/ fectaret res nouas cõsulit. cum

itaq; cato pñti ciuitatis statu cõtẽtus foret: nec eũ cõmutari uellet ut pote hõ cõstãtissimus: merito dixit au/ gustus cõtẽti simus hoc catõe. hoc ẽ pñti statu qualiscũq; sit. ¶Quã asparagi. asparagos uelocissime coq aq̃ sat notũ. hinc iocus erat augusti de re festinãter pacta. Cato i re rustica scribit: in arũdieto corrudã serito uñ asparagi fiant: nã conuenit arũdinetũ cũ corruda. est aũt corruda: ut obiter declaremus uerbũ catonianũ: fil/ uestris asparagus. emẽdãdus locus est mẽdosus ap̃ pliniũ ex li. undeuigesimo ita. n. passim legiẽ. silueſtres fecerat natura horridos ut quisq; demeteret passim ecce altiles spectãtur asparagi: p horridos emenda cor rudas. Pro stulto bateolũ. synonyma stulti multiiuga cõplexus est plautinus senex i bacchidibus illo uer/ su. stulti. stolidi. fatui fungi. bardi. blenni buccões solus ego omnes ante eo stultitia. bateola apud antiquos est genus uasis sed non uideo quomodo inde bateolus pro stulto satis congruenter inclinari possit. i qui/ busdam exemplaribus inuenitur blaceolum quæ lectio minimæ est repudianda: nã βλάξ a græcis stupi/ dus dicitur & stolidus unde blaceolũ inflectebat Augustus cum stultum dicere uellet & qa commẽtatoris officium est p multiplices expositiones lucem obscuris afferre: quidam bliteolum legunt uocabulo ducto a blitum. est aũt blitum genus oleris satiui inertis ac sine sapore aut acrimonia ulla. unde conuitiũ fœminis apud menandr̃ poetam comicum faciunt mariti. quod imitatus plautus eleganter & doctiuscule bliteam uocat fœminam intelligi uolens fatuam insipientem ac inutilem sicuti est blitum. sic. n. ait in truculẽto: bli/ tea & lutea est meretrix: nisi quæ sapit in uino ad rem suam. laberius quoq; mimographus in eadem signi/ ficatione dixit. bipedem bliteam belluam. itaq; a blito non inuenuste bliteolus pro stolido deriuari põt. ce/ tera quæ traduntur pañ sunt consistentia & nullo lepore condita. ¶Pulleiaceum. cum pullum dicere uel/ let augustus dicebat pulleiaceum ea pene declinationis forma qua gallina gallinaceus deriuatur & a mem brana membranaceus: quamuis a pullo cũ sit secundi ordinis magis pullicius q̃ pulleiacius inclinari debe re uideatur: sicut a fabro fit fabricius: a tribuno tribunicius. hoc aũt pulli & pulleiacii nomen & ad auem re ferri potest & ad pueꝝ catamitum: qui esset in deliciis cuiusdam. tales. n. pullis antiquitus dicebantur: sicut fabius cognomento eburneus dictus est pullus iouis. ¶Pro cerito. pro insano: ceritos. n. antiqui male sa/ nos & lymphatos appellauerunt quasi cereris ira uexatos plautus iube hanc pro cerita circunferri: idẽ. cer/ te laruatus es aut ceritus. ¶Vaceroſum. uacerram dicunt uecordem & uesanum: quo nomine ut inquit fe stus maledictum significatur. hinc a uacerra uaceroſum deducebat augustus intelligi uolens uehementer insanum: hoc. n. inclinamentum in osus significat ut inquit nigidius copiam quandam immodicã rei. sup qua dicitur. ¶Vapide. a uapido deduci hoc aduerbium uidetur: cum ea quæ uapida sint minus sint robu/ sta & ualentia. uapos dicebatur a priscis qui nunc uapor. Neuius. iam ubi nos duplicat adnenientes timos. uaposq; quidam a uappa uappide inclinari autumant uinum. n. eructum uappam dici sat notum est: i quo quo cum deferbuit deperit sapor. hinc probrosum ad hoies nomen translatum est in quibus degenerauit animus auctor plinius in. xiiii. unde ab oratio dictum. non ego auꝝ cum ueto te fieri uappam iubeo & ne bulonem. ¶Betizare. põt uideri deriuatum uerbum a bæta quæ languida est & flaccida iuxta illud catulli lãguidior tenera cui pendet sicula beta: uel a uerbo græco βήττω quod significat tussio. ¶Lachanizare ita temporibus illis Romani Romano sermone dicere uolentes languere dicebant lachanizare fortassis a lachano: quod græci olus uocãt. inde lachanopolion foꝝ olitorium dictum. olus aũt molle esse & langui dum nemo non nouit. ¶Simus. est medius quidam. u. &. i. litteræ sonus: non. n. sic optimũ dicimus ut opi mum. auctor qntilianus. præterea ut ait priscianus inter. i. &. u. cognatio est. nam antiq carnufex lubẽs pes/ sumus dicebant: p carnifex libens pessimus. ¶Domos: scribit priscianus in prio. u. apud multos italiæ po pulos in usu non fuisse: sed econtrario. o. unde Romanoꝝ quoq; uetustissimi in multis dictiõibus loco. u. posuisse. o. inueniuntur. poblicum pro publicum. colpam pro culpam dicentes. præterea seruos dauos pro seruus & dauus usurpabatur.

Vacerra

Vapos

Vappa

Lachano polion

¶M. AN. ¶Hoc catone: ad catõis uidelicet cõstãtiã alludẽs: Catões aũt duo oium clarissimi cẽsori⁹ & uticẽ sis: hinc satyrus tertius e cœlo cecidit Cato: catũ unde catonũ noia ueteres astutũ dixere: siue cautũ. Cic. sed homo catus nunq̃ terminat nec magnitudinis: nec diuturnitatis modũ. ¶Asparagi: ab eo dicti ut Varro ait qa ex asperis legant locis: uel qa græci ἀσπάραγον dicũt silueſter asparag⁹ corruda Plinio auctore di/ citur. ¶Bacceolũ: ñ memini me id uerbũ adhuc legisse: sed uide ne baccheolũ a baccho ὑπὸ ὀρθῶς ῥιζικῶς dixerit: abiectaq; librariorꝝ iscitia: aspiratiõe: bacceolũ scribi sit cœptũ: p baccheolũ. ¶Pullo. p nigro ne an

gallinaceo ac eque filio in dubium uenire poteſt. ¶ Vapide: ſi a uappa: duplex. p. habeat neceſſe eſt. eſt uappa ut Plinius docet uinũ corruptum: Plinius: uitiumq; muſto quibuſdam in locis iteꝝ feruent: qua calamitate quum deferbuit deperit ſapor: uappæq; nomen accipit: probroſum etiam homini quum degenerauit animus. niſi uapide pro calide potius: ac peride febriculoſe dixerit: perſius: Aſtutam uapido ſeruas ſub pectore uulpem. ¶ Pro cerrito: cerritum pro furioſo ueteres poſuere: Nonius & Seruius: ſunt auctores: Plautus: tu certe laruatus es: aut cerritus. ¶ Vacerroſum: uecordem & dementem ueteres ut feſtus docet uacerram dixere: unde uaceroſus. ¶ Betizare: a betarum languore: uel hebeti potius ſtupidoque ſapore id factũ uideri põt: uñ &. M. Fatuas eas appellat: ut ſapiant fatuæ fabroꝝ prædia betæ. ¶ Lachanizare: græci λάχανον holus appellãt. ¶ Domos ꝑ domus: antiq o ꝑ u uſi ſũt: & fabi⁹ & uetera epigrammata teſtantur.

¶ PHI ¶ Chirographo. ꝓpria ipſius auguſti manu ſcripto.

¶ Verſuum. lineaꝝ: ut ita dicamus. non. n. uerſus id ſolũ ſignificat qđ uulgo dicitur ſed accipitur etiam in ꝓſa oratione ꝑ quo cunq; litteraꝝ ordine in pagina ſcripta ꝓducto: uulgo lineas appellant. qntilianus in. x. quippe cũ in bruto. M. Tullius tot milibus uerſuũ de Romanis tãtum oratoribus loquat'. plinius i. xi. uerſus ſtrui dicit ab apibus per ordines ſic. n. ait. primi fere tres uerſus inanes ſtruũtur nouiſſimi maxime implent' melle. ꝑterea uerſum ueteres dixerũt centum pedes quoquo uerſũ quadratũ. & in his uerſibus in cãpania rura metiebantur: ut docet uarro i prio de re ruſtica. ¶ Ibidẽ. in extrema parte uerſus: moris ẽ ut in ſcribẽdo interdũ dimidiata dictio in fine lineæ relinquat' & reliqua pars in ſequẽtẽ uerſum trãſferat'. hoc aũt auguſtus minime faciebat: ſed ſupabundãtes uerboꝝ lĩras in fine uerſus ſubiiciebat circũducebatq;. ¶ Orthographiã. ſicut loquendi regula eſt grãmatice ita orthographia ſcribendi: quã nos ut ait qntilianus recte ſcribendi ſciẽtiam nominemus. ¶ A grãmaticis inſtitutam. grãmatici: ut res exẽplo colliqueſcat: iſtituerũt ut hæc pticula cũ ſi tps ſignificaret per .Q. ſcriberet' ſi uero comitẽ: p. c. ut optinuit diceret' ꝑ lĩam. p. cũ rõ. b. poſcat ꝑterea priſcis grãmaticis placebat dicere columã ꝓ columnã: coſſules ꝓ cõſules & alia id genus innumera. ſed auguſtus exploſa obſeruatione illa grammaticoꝝ prãcida & moroſa: ſic ſcribebat, put loquendo uerba enũciant'. ¶ Perinde. tã. ¶ Ac. q̃. ¶ Litteras ꝑmutat. ſicuti tiga placẽtinus ꝑculam propergulã dicens duos in uno noĩe faciebat barbariſmos. ſi reꝑndẽti hortẽſio credimus. nã & imutatõe peccabat cũ. c. ꝓ. g. uteret': & trãſmutatione cũ. r. ꝓponeret antecedẽti. ¶ Syllabas ꝑmutat. uitiũ barbariſmi eſt ſyllabã aut detrahere aut imutare. ¶ Legato cõſulari. de cẽlegati ex uiris cõſularibus impatoribus romanis dabant': qđ cõſiliũ ut inqt liuius erat diſpẽſandæ & honeſtãdæ uictoriæ. legati impio parebãt reliq: ipſe uero parebat impatori. ſcribit Cicero i epiſtolis ad atticum maiores noſtros nõ ſolitos legare i decẽ: q eſſent impatoꝝ neceſſarii. ¶ Ixi ꝓ ipſi. hoc erat argumentũ inſciẽtiæ & ruditatis: q ixi ſcripſiſſet pro ipſi. x. aũt nõ loco. ps. accipit': ſed mõ ꝓ. cs. mõ ꝓ. gs. uſurpatur: ut apex apicis grex gregis. auctor priſcianus i prio hac lĩa ut inquit qntilianus: tã carere potuimus q̃ ſi nõ q̃ſiſſemus. ¶ Per notã. in iulio Cæſare de notis litterariis q̃ rõne quadã cõpẽdiaria notãt itegra uerba. dictũ ſatis eſt copioſe. ¶ Pro. x. duplex a. cũ hæc littera. x. ſit ultima in ordine lĩaꝝ: merito auguſtus ad illã ſignificãdam recurrebat ad primũ elemẽtum: quo cõduplicato. x. ſignificabat': cũ in aliis lĩis elementariis ſignificandis ſecũdã uſurparet ꝓ antecedẽte. ¶ Apollodoro pgameno. apollodorus orator ꝓgamenus rhetoricã conſcripſit & apollodoreã ſectã introduxit ut ſcribit ſtrabo in. xiii. quẽ plurimũ extulit auguſti cæſaris amicitia cuius magiſter fuit. apollodori ꝑcepta ex diſcipulis cognoſcebant': quoꝝ diligẽtiſſimus in tradendo fuit latine caius ualgius: græce atticus: ſectatores apollodori appellati ſunt apollodorei. ꝓgamenus autem dictus eſt a patria ꝓgamo: quæ ciuitas eſt aſiæ inclyta. unde membranæ pergamenæ nuncupatæ.

¶ M. AN. ¶ Illa: ſed ulla uerius legeris ut ſit ullam non. i. nulla: niſi ad ea quæ dixi id referas: quod abſurdum fuiſſet id in duobus tantum: tribus ue ad ſummum uerbis: nec pluribus ſeruare. ¶ Circunducit: ſup habundantes. ſ. litteras. ¶ Notarem: obſeruarem. ¶ Legato conſulari: aut qui ſub conſule erat aut qđ magis placet qui conſularem ꝓuinciam uicario noĩe adminiſtrabat. ¶ Decimo ꝓ duplex aa: ut ſi uertex ſcribi

chirographo eius illa præcipue non diuidere uerba: nec ab extrema ꝑte uerſuum abũdantes litteras in alterum trãſfert ſed ibidem ſtatim ſubiicit circũducitq;.

De orthographia & mõ ſcribendi eiuſdem.

ORthographiam ideſt formulam: rõnemq; ſcribẽdi a grãmaticis inſtitutam nõ adeo cuſtodiit: ac uidetur eoꝝ ſequi potius opinionẽ: qui perinde ſcribẽdum ac loquendũ exiſtiment. Nã quod ſæpe nõ litteras modo: ſed ſyllabas aut ꝑmutat: aut prætermittit: communis hominum error eſt: nec ego id notarem: niſi mihi mirum uideret' tradidiſſe aliquos: legato cũ cõſulari ſucceſſorem dediſſe: utrũdi & indocto: cuius manu ixi ꝓ ipſi ſcriptum aiaduerterit. Quotiens autẽ ꝑ notam ſcribit. b. ꝓ. a. c. ꝓ. b. ac deiceps eadem ratione ſequentes lĩras ponit pro. x. autẽ duplex. a.

De pitia ei⁹ & uſu græcaꝝ lĩarũ & benigna audiẽtia aliorũ.

DE græcaꝝ quidẽ diſciplinarũ leuiore ſtudio tenebatur: i quib⁹ & ipſis ꝑſtabat largiter: magro dicendi uſus Apollodoro ꝓgameno: quẽ iã grandem natu

uerſus

Optinuit

X.

Apollodor⁹ pgamenus

oportuisset. hæc litteraꝝ structura sequebatur: x f s t f a a. ¶ Apollodoro pergameno: Quitilian⁹: Apollodorus pergamenus: qui præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti fuit.

Apoloníam quoq; secum ab urbe iuuenis adhuc eduxerat: deínde etíam eruditíone uaría repletus Sperarei philosophi filiorumq; eius Dionysii & Nícanoris cõtuberníũ iníit: non tamen ut aut loqueretur expedite: aut cõponere alíquid auderet. Nã & si quid res exígeret latine formabat: uertendũq; alíi dabat: sed plane poematum quoq; non imperitus delectabatur etíam comœdía ueteri: & sæpe eam exhíbuit publícis spectaculís. In euoluendís utríusq; línguæ auctorĩbus níhil æque sectabatur q̃ exempla & præcepta publice uel priuatim salubría: eaq; ad uerbum excerpta: aut ad domesticos aut ad exercituum prouíciarumq; rectores: aut ad urbís magístratus: plerunq; míttebat: prout quíq; monítione índigerẽt. Etiã líbros totos & senatuí recitauit: & populo notos peredictum sæpe fecit: ut oratíones. Qu. Metelli de ꝓle augenda: & Rutílii de modo ædificioꝝ: quo magis ꝓsuaderet utranq; rem non a se primo animaduersam: sed antíquis iam tunc curæ fuísse. Ingenía seculí sui omnibus modís fouit: Recítantes & benigne & patiẽter audíuit. Nec tm̃ carmína & hístorías: sed & oꝝones & dialogos. Cõponí tamen alíqd de se nísi & serío & a ꝑstantíssimís offẽdebatur: admonebatq;

¶ HI ¶ Apolloniã. ciuitatẽ epiri: ubi augustus studiis litteraꝝ uacauit. ¶ Cotubernium iniit more philosophoꝝ. nam pythagorici a pythagora doctore i cohortẽ disciplíaꝝ recepti: qđ qsq; fãiliæ pecũieq; hẽbãt ĩ medio dabãt: & ita coibatur societas inseparabilis: fiebatq; cõtubernium qđ a cõmuni uita cenobium appellauerũt. de cõtubernio & cõtubernalibus dictũ est in primo ¶ Loqueret̃ expedite. idẽ euenie bat augusto in ꝓnuncianda græca lingua: qđ scribit hierõymus sibi euenisse in lingua caldaica: refert. n. in ꝓhemio danielis se magis posse chaldeum sermonẽ legere & intelligere q̃ sonare. ¶ Vertendũ. ex latina lingua in græcã linguá transferendum. ¶ Comedia ueteri. Antiqua comedia: quã græci archeã uocant hoc est ueterem: sincerã illam attici sermonis gratiam ꝓpe sola retinet. eadem facundíssima libertate uitia ísectatur: & ut auctor est quintilianus in decimo grandis est & elegãs & uenusta & nulla ad oratores faciendos aptior. plures eius auctores sunt: sed illi præcipui: qui oratiano uersu continentur: eupolis atq; cratinus aristophanesq; poete. ¶ Exhibuit. edidit & p actores hístrionicos populo spectanda dedit. ¶ Publicis spectaculis. sicut plautinæ terentianæq; comediæ exhiberi solebant & p hístriones actitari. ¶ Quam exempla. qualia sunt illa quæ collegit Valerius maxius in libris dictoꝝ factoꝝq; memorabilium. ¶ Ad uerbũ excerpta. hísdem uerbis: qbus perscripta fuerant a conditoribus adeo ut nec uerbi quidem fieret immutatio: aliter dicitur ad litteram ut apud Quintílianum sic scribentem in nono quem duobus ab eo libris tractatum locum ad litteram subieci: interpretatio quoque fieri dicitur de uerbo ad uerbum. quando uerba singula in interpretatione sectamur. ¶ Ad domesticos. hæc erant præceꝑta priuatim salubria. ¶ Ad magistratus. & hæc erant præcepta publicæ conducibilia. ¶ Orationesquinti metelli: augustus Cæsar cum de maritandis ordinibus ageret in senatu recitauit orationem. Q. metelli numidici: quam in censura ille dixit ad po. Ro. de ducẽdis uxoribus liberoꝝ creandoꝝ causa. ¶ Rutilii. multi apud rõs: de architectura & mõ edificioꝝ scripserunt: inter quos uitruuius excellit & ante uitruuium scripsit rutilius: pe quo opinor est illud epigrammatici potæ: famæ rutilium sue relinquat. nescio an hic sit ille rutilius ruffus: qui dĩ exemplum innocentiæ: quo Cicero in primo de oratore scribit neminem integriorem neq; sanctiorem in Romana ciuitate extitisse qui fuit homo doctus & philosophiæ deditus. ¶ Vtramq; rem. de ducendis uxoribus & de modo edificioꝝ. ¶ Ingenia fouit. dos imperatoꝝ unica est fouere eruditos: subleuare disciplías: munificentia ac liberalitate prosequi professores doctrinaꝝ. nãq; & dionysius tyrãnus domi alebat honorabatq; sophistas sapiæq; doctores: ut saltem ꝑ illos foret uenerabilis. laudatur traianus q̃ honorem maximum habuerit dicendi magistris: q̃ fouerit sapiæ doctores: adeo ut sub ipso spiritum & sanguinem receperint studia intermorientia. laudatur & Alexander Romanus Impator. q̃ rhetoribus grammaticis: medicis salaria instituerit. & profecto bonas artes nulla res perinde euocat accendit exstimulat ac principis benignitas & magnificentia. Vnde ait plutarchus in li. ii. de fortuna alexandri ingenia poetaꝝ efflorescere fecit atq; splendescere ipsius Alexandri indulgẽtia. ¶ Recitantes. sicut oli Virgilium recitantem aliquot eneidos libros benigne una cum octauia sorore audiuisse fertur. plini⁹ quoq; laudat ĩ epistolis claudiũ: q̃ subitus recitanti nouiano inopinatusq; uenerit. ¶ Dialogos. plato in scribẽdis dialogis diuinus est: quẽ emulatus est Cicero in libris fere oĩbus ad philosophiam ꝑtinentibus ĩ uoluminibus quoq; de oratore res agitur per dialogum: ubi differentes inducit sceuolam Crassũ & Antoniũ. ¶ M. AN. ¶ Sparei: arei: non sparei rhetoris non philosophi eodem loco meminit fabius. ¶ Vertendum ex latino græcum faciendum. ¶ Comœdia ueteri: cuius Aristophanes: cratinus & Eupolis auctores: ut Fabius scribit fuere: fuitq; satyræ quam romani hodie celebrant: haud multum dissimilis: mira in eo genere scribendi licentia. ¶ Exhibuit: agendam dedit. ¶ Publice uel priuatim: ad publicum uel priuatim usum

Cenobiũ

archea cõedia

Rutilius

fouẽti eruditi

attinentia. ¶Libros totos: eiusmodi exemplis refertos. ¶Qu. Metelli: is censor ut gellius tradit enixe operam dedit: ut populo connubia persuaderet. ¶Rutilii: huius credo Cicero in Lelio non uno meminit loco. ¶A praestantissimis: ab clarissimo & peritissimo quoq; secutus forte magni Alexandri exemplum: qui ut Cice. scribit: ab appelle potissimum pingi uoluit: fingi uero ab uno Lisyppo: utroq; in suo genere eminentissimo.

Cõmissiones

¶PHI. ¶Obsolescere. sordescere. ¶Cõmissionibus. commissiones sunt contentiones quae in spectaculis exhibentur poetaꝝ & oratoꝝ. prætores autem id genus ludicris uoluptatibus præerant. nã sæpe nũero i ter cæteros ludos oratoꝝ atq; poetaꝝ certamina exhibebantur. q̃ eleganter commissiones dici possunt. nam committere ut supra docuimus contendere est & ad manus uenire in certamen que descendere. olim in commissione poetica papinius statius fuit coronatus itidem publius mimographus superauit oẽs: qui scripta in scenam locabant: in q bus & laberium simpliciter cõmissiones prætoꝝ dñr editiones ludoꝝ. noluit aũt augustus ut commissiõib⁹ scenicis qñ fabulæ aguntur nomen suũ sordesceret dehõestaretur q; indignitate eoꝝ: q sæpe nũero Augusti nomen fabulis iserebant. consimile est illud Alexandri magni qui edicto uetuit nequis se præter appellem pingeret: aut alius lisyppo duceret æra fortis alexandri uultum simulantia. n. numero maiestas principis minuitur: quando ab imperitis sordidisq; non tam celebratur q̃ polluitur. de commissione in hoc significatu macrobius in secundo saturnalium sic ait. sed & laberius sequenti statim commissione minimo nouo interiecit hos uersus. ¶Tonitrua expauescebat. seneca in. vi. quæstionũ accusat dementiæ eos: qui tonitrua pauent: cum ait. Quid dementius q̃ ad tonitrua succidere: & sub terram correpere fulminum metu. ceterum ut docet epictetus philosophus. etiam sapientis animus necesse est moueatur & palescat motu quodam naturali cum tonttrua e celo uel sonus aliquis formidabilis factus fuerit unde minime ob hoc culpandus est augustus si tonitrua expauescebat. ¶Pellẽ uituli marini. qui fulmina expauescunt subeunt tabernacula pellibus contecta bel luaꝝ: quas uitulos marios appellãt qñ hoc solũ aial ex marinis fulmine non pcutitur. sicuti nec ex uolucribus aquila: quæ ob hoc armiger iouis fingitur: uituli aũt marini ideo dicti: quia pro sono mugitum habẽt: nullum animal grauiore somno p̃mitur hinc est illud satyrographi. eriperent somnum druso uituliq; manis. præterea uis soporifera inest. pene eius dextræ: quæ subdita capiti somnos allicit. ¶Concameratum locum. fulmina non descendunt in terram altius quinq; pedibus ideo pauidi altiores specus tutissimos putant auctor plinius in. ii. cuius sniæ aſtipulatur seneca in. vi. quæstionum his uerbis. aduersus tõitrua & minas celi subterraneæ sunt domus & in altum specus remedia sunt. de generibus fulminum multa plinius: in secundo sed plura idem seneca in. ii. quæstionum naturalium. ¶Transcursu fulminis. hoc factum est in expeditione cantabrica cum lecticam eius fulgur perstrinxisset: seruumq; prælucentem exanimasset. ¶Sõnia neq; sua negligebat. olim quidam somniauit somnis non esse credendũ: ex quo indeclamationib⁹ scholasticis proponi solet exemplum asystati generis. quod latini inconsistens uocauerunt. nã si crediderit: tũ sequitur: ut non sit credendum. si aũt non crediderit: tum seqtur: ut credendum sit. in deuteronomio præcipitur: ne audiamus uerba somniatoris: sic. n. appellatur interpres somnioꝝ: qui alio noĩe dicitur cõiector quem græci ὀνειροπόλον uocant. Cicero in. ii. de diuinatione somnia ludit necnon somnioꝝ interpretationes obseruationesq;. incertum est ut oñdit plinius in. x. an sint aliqua præscita animi quiescentis? qua fiant ratione? an fortuita res sit ut pleraq;. & si exemplis agatur profecto paria fiant. Augustus non solum sua somnia obseruabat sed nec quidem spernebat quæ alii de se & rebus suis somniassent: sicuti non duxit eẽ spernendum medici sõnium: quæ res illi fuit salutaris. e contrario Iulius Cæsar cum prætor esset somnioꝝ nec somnio uxoris credere uoluisset ruit in interitum. ¶Philippensi acie. qua. s. depugnauit aduersus brutum & cassium in campis philippicis.

Remedia cõtra fulmina

Somniis non credẽdum somniaut

Asystaton

Somnior

Coniector

ὀνειροπόλος

¶M. AN. ¶Comissionibus: ne illud temere commendando: credendoq; ineptissimo cuiq; labefactari paterentur: est. n. committere credere: seu commendare Terentius: Quem lupo commisisti: & rursus: nec satis digna: cui primo partu committas mulierem: uel commissionibus. i. poetaꝝ certaminibus: quibus ad ostendendam ingenii celeritatem: multa inepte dicuntur: Committere. n. præter significatum iam dictum est & in certamen duos pluresue coniicere nec est cur de magistratuum mandatis intelligas: quando parũ latine dictum uideri posset: nec huiusmodi mandata sunt: quæ aliquod in celebrando nomine momentum facere potuissent: sed hoc quoq; loco coniectura: magis q̃ auctoritate agimus. ¶Pellem uituli marini

prætores ne paterentur nomen suum commissionibus obsoleferii.

De obseruatione religionum.

CIrca religiones talem accepimus tonitrua & fulgura paulo ifirmius expaueſcebat: ut semper & ubiq; pellem uituli marini circunferret pro remedio: atque ad omnem maioris tempestatis suspicionem i abditum & concameratum locum se reciperet. Consternatus olim p nocturnum iter transcursu fulguris: ut supra diximus.

De obseruatione somniorum.

SOmnia neq; sua neq; aliena de se negligebat. Philippensi acie quanuis statuisset non egredi tabernaculum propter ualitudinem: egressus est tamen

Plinius auctorem ultulum marinum: nunq̃ fulmine percussum: iccirco ipsius belluæ pellem aduersus eius modi casus gestari: id remedium lauro quoq; ineſſe traditur: quia ea arbor nunq̃ sit e cœlo icta. ¶ Abditũ & concameratum locũ: idem Plinius persuasum esse ait: fulgura haud altis quinq; pedibus terram subire: ideo a pauidis altiores specus tutiores putari. ¶ Neq; aliena: quæ aliis per quietem obseruata essent.

amici somnio monitus: cessitq; res prospere quando captis castris lectica eius: qua si ibi cubans remansisset cõcursu hostium confossa atque lacerata est ipse per omne uer plurima & formidolosissima & uana & irrita uidebat: reliquo tempore rariora & minus uana: Quum dedicatam in capitolio ædem tonanti Iouí assidue frequentaret: somniauit queri capitolinum Iouem cultores sibi abduci seque respondisse tonantem pro ianitore ei appositum: ideoq; mox tintinabulis fastigium ædis redimiuit: quod ea fere ianuis dependebant ex nocturno uisu etiam stipem quot annis die certo emendicabat a populo cauam manum asses porrigentibus præbẽs.

## De obseruatione auspiciorum.

SVspicia & omia q̃dã p certissimis obseruabat, si mane sibi calceus pperam ac siniſter' pro dextero iduceret: ut dirũ. Si terra mariue ingrediẽte se longin/

¶ PHI ¶ Amici sõnio. s. ãtõii. q erat ipsi⁹ augusti medic⁹: cui dormienti mineruæ speties obortã pcepit ut augustũ graui morbo implicitũ moneret ne ppter aduersam ualitudiem plio ubi stineret: quod cum Cæsar audiuisset deferri se in aciẽ iussit: abdũ uiriliter, p adipiscenda uictoria excubat castra eius⁹ a bruto capta sũt: & ita somnio eius medici euasit infortuniũ. auctores Valerius & lactãtius. ¶ Cubãs Iacens tanq̃ egrotus: cubare. n. pprie egroto; est. oratius trãs tyberiũ longe cubatis, ppe Cæsaris ortos. idem alibi ait cubat hic in uale qrini: ubi interptes cubat exposuerũt pro egrotat. ¶ Per oẽ uer. aristoteles & fabi an⁹ plurimũ sõniari circa uernũ tps tradũt magisq; supio cubitu

at pono nihil. ¶ Et minus uana. uanos dici mendaces & infidos & uana mendacia docet gellius in. xvii. Cicero quoq; nihil turpius esse ait uanitate hoc est mendacio: quã prisci uanitudinem dixerunt: pacuuius. ne turpassis uanitudine etatem tuam: & plautinus adulescens in trinũmo. cum, pbis potius optat q̃ cum ipro bis uiuere uanidicis. ¶ Tonanti ioui. supradictũ est augustum consecrasse eodẽ ioui tonanti liberatũ piculo: cũ expeditione cantabrica p nocturnũ iter lectica eius fulgur pstrinxisset. iter cognomina iouis multa: ẽ & tonãtis cognomẽtum. plinius in. ii. inter statores & tonãtes & feretrios eliciũ quoq; accepimus iouẽ. Ioue tonante ut ait Cicero comitia populi habere nefas erat. ¶ Queri lamentari. ¶ Cultores abduci. tanq̃ augustus nõ amplius coleret capitolinũ iouẽ sed tonãtis tm modo cultor factus esset. ¶ Abduci. est inuita; p/sona;. ¶ Tonãtẽ, p ianitore. pinde ac iupiter tonãs: cui ædẽ dedicauerat: loco ianitoris foret capitolino iouí. ianitores aũt more uete; catena uinctí ianuã seruabãt: qd trãqllus docet i libello de grãmaticis & rhetoribus scribẽs uolcatiũ hostiariũ fuisse i catena more uete;: & ab ouidio dictũ. ianitor i digne lõga religate catena. ¶ Tintinabulis. tintinabula in usu ap ueteres fuisse uel illud plautinũ satis demõstrat: nunq̃ edepol temere tintinabulũ: nisi q trãseat. aut mouet mutũ tacet: scribit plinius i. xxxvi. pepẽdisse in labyrinti italici fastigio tintinabula catenis excepta: q̃ uẽto agitata lõge sonitus referebãt. hoc idẽ dodone factitatũ fuit ap epigrãmatistã in apophoretis lẽma est tintinabulũ. cui distichon subiicit. redde pilã sonat æs thermaꝝ nomen est fictitiũ: ut docet priscianus: qd a, pprietate soni p imitationẽ fit. põtuideri formatũ a uerbo tintino: de quo catullus. tintinãt aures sonitu suopte. dí & titinire qd significat. souare. uñ existimat nonius nuncupata esse tintinabula. hic ẽt tintinaculi uiri dñr i truculẽto a plauto p q̃ elegãter flagelliferi: qui cedẽtes uerberibus sonũ faciũt crepitũq; plagaꝝ. ¶ Ianuis depẽdebãt. augustus ita sõniũ ipleuerat: quo uisus fuerat trã disse ioui: se tonãtẽ, p ianitore apposuisse: nã tintinabula q̃ uehemẽter tonãt ianuis depẽdẽtia uidebant' implere ianitoris tonãtis officiũ: q pro ianuis excubat catenatus. ¶ Stipẽ. nũmos. ¶ Emẽdicabat. more mẽdicoꝝ petebat: quos plautus appellat mẽdicabula. ¶ Asses. nũmos. de assibus q erat nũmi librales supra dixímus. ¶ Auspicia & omina: auspicia ad aues referũtur. quoꝝ duoꝝ sũt genera. unũ ad oculos alteꝝ ad aures ptinẽs: ad oculos. s. uolatus: ad aures uox auiũ. dicta aũt sũt auspicia quasi auiũ spicia: hoc est ab auiũ inspectiõe: sicut auguria quasi auiũ garia ab auiũ garitu & uoce. omina uero ad uoces hoíum referũtur; quæ maiores nĩi ut inqt Cicero qa ualere cẽsebant: iccirco oĩbus agẽdis qd bonũ faustũ felix fortunatũq; esse præfabãtur: antiq omen auctore uarrone dicebãt qd nũc omen dicimus extrita lĩa. s. ¶ Perpã. nõ recte. hæc. n. duo aduerbia sibi opponũtur recte & pperã. liuius. neq; recte an pperã iterptor. ¶ Siniſter, p dextro. plini⁹ ii. sic ait. diuus augustus leuũ, pdidit sibi calceũ ppostere iductũ: quo die seditiõe militari, ppe afflict⁹ẽ. ¶ Forte roraſſet. scribũt phi rores neq; gelu neq; ardorib⁹ existere nec nisi serẽa nocte. ait aristoteles i. i. meteoroꝝ Rorare i locis tempatis: idẽq; esse roré & pluuiã: sed alteꝝ modicũ alterã copiasam. plericq; dixere rorẽ iustũ sole cãm esse rubiginis i frugibus agroꝝ rorationẽ scripsit plinius in. xvii. esse morbũ in uitibus defloreſcẽtibus. a rore ut docet. M. Varro dicti milites rorarii q bellum primi cõmittebant: ideo q; ante rorat q̃ pluat. ¶ M. AN. ¶ Amici: sed medici potius legendum: nam ut Valerius & Plutarchus scribunt a terii medici sõnio Augustus: philipensi bello seruatus est. ¶ Aedem tonãti ioui: quam cantabrico uouerat bello: Plinius Iouemq; illum tonantem in capitolio ante cuncta laudabilem. ¶ Tonantem: ædem tonantis. ¶ Pro ianito

Cubat.
Vanitas
Vanitudo
Vanidici.
Ianitores i catena
Titinabi
Tintino
Titinacu
auſpicia
auguria
Omina
Ros
Rorario
Rorarii

re:ianuæ custodem. ¶ Tintinabulis:æneis instrumentis:a campano ære haud dissimilibus. Iuuenalis tot tintinabula dicas pulsari:quod ait fastigium templi tintinabulis ornatum:ad illud refertur:quod pro ianitore dixerat tonantem appositum: Affranius:tintinire ianitoris impedimenta audio. ¶ Fastigium partem ædis eminentissimam. ¶ Redimiuit: excoluit: ornauit. ¶ Nocturno uisu:in somnio. ¶ Stipem: pecuniam. ¶ Die certo:statodie. ¶ Cauam curuam qualis mendicantis esse solet. ¶ Auspicia: futurorũ denunciationes. auspiciis conceptæ:sunt autem auspicia ab auium inspectione dicta:& ut Marcello placet augurii minus generalia. ¶ Omina:mentis sunt & uocis. Tibullus linguis animisq; fauete: sed linguis alii pro linguaq; silentio capiunt. ¶ Perperam peruerse: Terentius: Vegi istoc de nomine eo perperam olim dixit. ¶ Vt dirum:auspicium.s.

Ostẽta

¶ PHI. ¶ Vt letũ. tanq; felix auspicsũ id obseruabat. ¶ Ostẽtis ostenta ab oñdẽdo dicta perhibent:sicut mõstra a monstrãdo & portẽta a portendẽdo: & aliquid oñdo demonstrẽt: auctor augustinus li. xxi. Cicero in. ii. de diuinatione:portẽta ostenta que deludit:nullaq; esse confirmat. nam si qd raro fit id ostẽtũ putandũ est sapiẽtem esse oñtũ est. sepius. n. mullã pepisse q̃ sapientem fuisse. ¶ Inter iuncturas lapidũ. idem ostentum euenit iulio Cæsari. nam quo tpe pompeium in pharsalia debellauit per eosdem dies talibus in templo uictoriæ:ubi Cæsaris statua erat consecrata iter coagmenta lapidum expauimento palma extitisse ostendebatur. ¶ In cõpluuium. locum in medio edium ut lucem caperent relictum deorsum quo impluebat impluuium ueteres dixerunt: sursum qua compluebat, compluuium. utrunq; a pluuia nuncupatum. auctor Marcus Varro a cauis ediũ compluuiis dicta ẽ uinea compluiata: quæ ut eleganter docet plinius in. xvii. diuiditur in quaternas partes totidẽ iugis: quæ uino copiosior est. ¶ Deoq; penatium. Dii penates ut ait macrobius in tertio saturnalium sunt proprii romanoq;: qui græce dñr θεοὶ μέγαλοι hoc est dii magni: qui samothraces a cassio hemina nuncupãtur. unde & illud satyrici poetæ. iures licet & samothracum & nostroq; aras. Varro refert dardanum deos penates ex samothrace ĩ phrigiam & æneam e phrygia in italiã detulisse. higinus ait eos uocari θεοὺς πατρῴους. i. deos patrios. Vnde uidetur dixisse uirgilius. patriiq; penates. quos Romani penates uocant græci modo patrios modo genethlios dixere: a quibus dã hercei nuncupantur ut docet Dionysius in primo antiquitatum. & ut inqt festus intra cõfectum domus cuiusq; colebatur: iupiter cognomento herceus græco quidẽ uocabulo. sed apud latinos usitato. τὸ ἕρκος. græci septum uocant & uallum: sicut abhomero achilles dictus est ἕρκος ἀχαιῶν. i. sepimentũ & murus græcoq;. herceum iouem latini etiam deum penetralẽ appellabant. pp deum herceum dixit. nimiq; lucanus in. x. herceas monstrator ait non respicis aras. Dicũt eruditi iuxta aram iouis hercei fuisse priamum a pyrrho iteremptum. grammatici & litteratores triuiales carmen lucani perperam legere consueuerunt & perperam enarrare: ut pro herceas aras legant hectoreas. existimantq; eam esse probam emaculatamq; lectionem: tanq; dicat monstrator respice ad aras mãibus hectoreis dicatas. sed profecto hallucinantur & in pensitanda poetarum eruditione cecutiunt. de eodem ouidius. cui nil hercei profuit ara iouis. ¶ Coalescere. crescendo surgere. ¶ Veterriæ ilicis. ilex, arbor est glandifera. cuius glans suem facit angustam nitidam strigosam: ponderosam: est enim breuior & gracilior quam homerus acylon appellat. auctor plinius in decimosexto. si autem scire expetis: ubi homerus acyli mentionem faciat: scito illum libro decimo odyseæ scriptum reliquisse. quemadmodum circe apposuit acylon ĩ cibatu ulixis sociis: quos in porcos deformauerat. ueterrimus autem superlatiuum est a positiuo veter. nam de ueterior & ueterrimus inclinantur: sicuti prisciano & capro grammaticis doctissimis uidetur. Quod autem ueter ab antiquis usurpatum sit: testatur actius in hecuba cum ait. ueter fatoq; terminus sic iusserat p uetus. ¶ Conualuisse. tanq; egrotantes pristinum uigorem uiroremq; recuperasse. ¶ Eas. s. capreas insulã campaniæ. ¶ Enaria data. in puteolano sinu enaria insula est a statiõe nauium æneæ dicta ab homero inarime nuncupata. a græcis pythecusa. Vnde ait strabo in quinto ante misenum prochyta iacet insula a pythecusis quandoq; diuulsa. eretrienses simul & calcidenses pithecusas habitarunt. cum autem græci similam dicant πιθήκους quidam existimauerunt a similarum multitudine pythacusas nuncupatas: quam ĩ culpam uidetur ouidius incidisse illo uersu. inde pithecusas habitantum nomine dictas. plinius in. iii. id pernegat affirmans a figulinis doliarioq; dici pithecusas. nam pythos græce dolium uocitatur. Augustus hãc insulam dedit neapolitanis: & ab illis capreas accepit facta quadam quasi permutatiõe. strabo in quito neapolitani amissas bello pithecusas recepe denuo angusto Cæsare illis donãte. hic capreas magnificẽtissimis ibi extructis edificiis peculiare fecit sibi receptaculum.

quã profectionẽ forte roraſſet: ut lætũ; maturiq; & prosperi reditus: sed & ostẽtis p̃cipue mouebat. Enatã iter iũcturas lapidũ ante domũ suã palmã in cõpluuiũ deorũ penatiũ transtulit: utq; coalescceret magnope curauit. Apud ĩsulã capreas ueterrimæ ilicis dimissos iã ad tetrã languẽtesq; ramos cõualuisse aduentu suo adeo lætatus ẽ: ut eas cũ rep. neapolitãoq; pmutauerit ænaria data. Obseruabat & dies quosdã: ne aut

Impluuiũ
Cõpluuiũ
Cõpluuiata uinea
Dii pẽates
Hercei
Loc⁹ lucani
Ilex
Acylos
Enaria

¶ M. AN. ¶ Roraſſet: leniter pluisset. ¶ Ostentis: ostẽtũ labeo esse dixit: omne qd est cõtra naturam factũ genitumue: Festus quasi ostentatum dictum putat. ¶ In cõpluuium: Compluuiũ & impluuiũ: a pluo sũt: ẽ impluuiũ ut Asconio placet locus sine tecto in edibus. quo impluere imber ĩ domũ possit. ¶ Deoq; penatium: de diis penatibus Macrobius abunde multa: Sed quod ad eorum sedẽ: & formam attinet alicarnasse-

us Dionysius plura: ait ille romæ fuisse tẽplũ: haud procul foro ualde tenebrosũ in quo duos adolescentes uidisset pira tenẽtes ueteris artis opa: quibus inscriptio eẽt: dii penates. ¶ Capreas: insulã cãpano littori, p pinquã: Plinius: Mox a surrento. viii. milibus passuum distantes tyberii principis arce nobiles capreæ: Strabo duo capreas antiquitus fuere oppidicula: Nũc uero unũ: qđ neapolitani occupauere. ii. amissas bello pithecusas recepere denuo Augusto Cæsare illis donantes: is capreas magnificentissimis ibi structis ædificiis peculiare sibi fecit receptaculum. ¶ Conualuisset: reuiruisset. ¶ Enaria: insula: & ipsa in puteolão sinu quã Homerus ut Plinius refert: enarimem appellauit: græci pithecusam non a simiarum multitudine: ut aliq̃ existimauere: sed a figulinis doliariorum. πίθοι enim græci dolium appellant.

Atri dies

¶ PHI. ¶ Postridie. uerius flaccus dies qui sunt postridie calẽdas nõas idus dictos habitosq; Atros esse scribit uelut infausta appellatione dãnatos: quos ad oĩa maiores nostri cauẽdos putarunt: qui alio nomine religiosi dicuntur. uulgus imperite nefastos appellat. causam refert liuius in. vi. his uerbis: qđ q̃ postridiæ iduũ qntiles ñ litasset sulpitius tribunus militũ: neq; inuenta pace dum post diem tertium obiectus hosti Romãus exercitus esset: ẽt postridie idus rebus diuinis supersederi iussum: inde ut postridie calendas quoq; ac nonas eadem religio esse traditum putãt. Idem traditur a macrobio in primo & ab aulo gellio in. v. quo circa magis existimo legẽdum apud Suetonium postridie nonas q̃ postridie nundinas. non. n. dies illi qui nundinas sequunt inter atros inominales ab eruditis numerantur: nisi fortassis augustus id ex quadam peculiari obseruatione factitabat: tanq̃ nundinas ex ipso noie ominosas & inauspicatas iudicaret quasi nondum eas possimus interpretari: sicut in libro annotationum docuimus ex illa proclamatione uendentis ficos cauneas. factum esse omen crasso tanq̃ cauneas significaret caue ne eas. de nundinis quæ iouis feriæ sunt affatim scribit macrobius in primo saturnaliũ.

Religiosi

¶ Obseruabat & dies. contra p̃cipitur in decretis canõicis: ne dies obseruent: ubi sic scriptũ legimus. xxvi. Q. nouissima. nõ obseruetis' dies qui dicunt egyptiaci aut calendas. multi a chaldeo siue mathematico dies petere solent: q sint cõmodi uel negationibus auspicãdis: uel nuptiali copulæ: uel nauigatiõibus opportuni: sup quo facunde scribit apuleius in. ii. de asino aureo. Δισφημίαν dissima græce dicitur infamia & maledicentia. ita augustus dissimiã hoc est ominosam significationem uitare se dicebat: quæ subesse uidet in hac dictione nonis: nam quẽadmodũ nundinas possumus per quandã quasi etymologiã interpretari nũdum eas: ita nonis hoc est die nonarum significari poterit non is ideſt non uadis tanq̃ talibus diebus eundum non sit ad res serias inchoandas. & ita augustus ex nomine siue nondinarum siue nonarum tanq̃ infausto dies illos ueluti ominosos & atros obseruabat.

Nonis

¶ Peregrinarũ: scribit liuius libro trigesimo nono. sæpe ætate auorum negotium datum esse magistratibus ut sacra externa fieri uetarent. Et Cicero libro secundo de legibus inquit. separatim nemo sit habens deos nouos siue alienigenas. id enim confusionem habet religionum. ¶ Iniciatus. initia dicuntur sacrificia. Varro libro secũdo de re rustica a suillo pecore imolandi initium primum sumptum uidetur: cuius uestigia q̃ initiis cereris porci immolantur: & q̃ initiis pacis fedus cum feritur porcus occiditur: initiare est sacris imbuere & ut utar uerbo ecclesiasticorum religionibus consecratos ordinare. hinc illud hieronymi celeberrimum repetitumq;. Distinctione undequinquagesima decretorum. Cecum animal offert qui ordinat indoctum. Firmicus maternus libro septimo mathescos sic ait orpheus ab his quos iniciabat in primo uestibulo cum terribili auctoritate religionis exegit ne prophanis auribus inuentæ ac compositæ religiones proderentur. alias initiare significat incipere. Idẽ firmicus in secundo. ¶ Exagonum ex ab eo signo a quo initiamus signum tertium. Initiatus igitur sacris imbutus & diuinis mysteriis ordinatus accipitur. Qui uero initiatus non erat eum nefas erat ingredi templum cereris diebus initiorum: quod euidẽter ostendit liuius in. xxxi. scribens duos iuuenes acarnanes tã q̃ ob infandum scelus interfectos fuisse: q̃ per dies initiotum cum iniciati ñ essent imprudentes religiõis cum cetera turba ingressi fuerant templum cereris: quæ fuit causa & origo belli iter philiphum macedonum regem & athenienses.

Initia

Iniciatus

¶ M. A N. Postridie nundinas: Macrobius auctor est: oẽs postridianos dies atros a ro. iudicatos infelices ominosos: postridianos dixere. qui idus: nonas: calen. pxie sequerẽt: at postridie nũdinas dixit: ut omiosã uocem potius augustus auersatus dici possit: q̃ euentum aliquem. uidetur. n. conuersionem negare: Ἀνήκω. n. conuertor est: uel qñ coniectura agendum sit nunc Ἀείνακα. i. nunc grauia ille interpretatus est: Euripides: ὦ Ἀείνακα πάθους. ¶ Nonis: in his quoq; Δισφιμίαν secutus: hoc est nõ inis nã & uox cauneas ficos uendentiũ. M. Crasso omen quũ in parthos iret fecisse dr. q. moneret cauere ne iret: Plinius est auctor. ¶ Δύσφημίαν: infamiã. i. infamẽ & ominosam uocẽ: Euripides: τίμὲ Δύσφημόν φροιμιάμοικάτα. ¶ Ominis: ominosæ uocis. ¶ Initiatus. eleusinæ cereris mysteriis ibutus: sacra ipa initia dicta: uñ uerbum initiari: græci ὀργιοφορία appellant. Aristophanes: τὰ μὲγάλα μύστηρια appellasse mihi uidetur: eius in Pluto carmen est: μύστηριοίσ Δὲτοῖσ μὲγαλοῖσ ὀχοῦμὲν ἤδη τῆσ ἁμάξησ.

¶PHI. ¶Atticæ cereris. attica ut inquit strabo deoꝝ est loca ipsa possidentium & heroũ. In attica eleusin urbs est: ubi eleusinæ cereris templũ & fanũ mysticũ turbæ theatralis capacissimũ. Cicero in oratione ꝓ flacco religionem ab atheniẽsibus ortã & in omnes terras distributã tradit. scribit plutarchus in demetrio demetriũ optasse mysteria oĩa athenienſiũ inuisere contemplari: erant aũt mysteria duplicia altera magna altera parua: & quidẽ magna mense iunio: parua uero mense nouẽbri solita erant celebrari. Erant & tertia mysteria q̃ suprema apud illos habebant: ad quæ magna cũ reuerentia hoĩes adibant. in sacris. cereris uirgines atticæ sustinebant in capitibus reposita ĩ cistis sacra: quæ ob id canephoræ uocabãtur. De qbus scripsimus in libro annotationũ. oratius ut attica uirgo cũ sacris cereris procedit fuscus hidaspes. Catullus cãephoros signauit illo uersu. pars obscura cauis celebrabant orgia cistis. thesmophoria uocant græci festa cereris tanq̃ legiferæ: ipsamq; thesmophoriã hoc est legiferam: prima. n. leges inuenisse fertur. scribit plinius in xxiiii. matronas in thesmophoriis athenienſiũ castitatem custodientes agni casti foliis concubitus sibi sternere: uñ nomen inditum arbori est. græci. n. ἄγνον parum & castũ uocãt. olim alcibiades ꝙ polluisset enũciasset q; festa cereris: q̃ appellantur adonia insimulatus est. namq; ut ait iustinus mysteria cereris atticæ nulla magis re quam silentio sacrata sunt. Aristophanes quoq; in nepheles inuit arcana fuisse sacra cereris: quæ ἄῤῥητα ἱερὰ appellat. ¶De priuilegio sacerdotum: Indicat liuius antistites templi cereris atticæ fuisse preditos maxima auctoritate cũ ait acarnanes qui per errorẽ ingressi fuerant templũ deductos fuisse ad antistites: a quibusdã nati interfectiq; sunt tanq̃ nocentes. ¶Quedã secretiora. iã diximus mysteria cereris nulla magis re quã silentio sancta existimari. Arcana ãt religionum non esse intimãda prophanis auribus mõet iulius firmicus: & a Catullo decenter dictũ. Orgia: q̃ frustra cupiunt audire prophani: quin etiam pythagoras atq; porphirius silentio religioso aĩos initiatorum consecrabant. Oratius ait in carminibus se uitaturũ ne secum sub eodẽ tecto sit. q cereris sacrum uulgarit arcanæ. ¶Apuleius in describenda isidis religione: q̃ eadem ceres est: ferebatur inquit ab alio cista secretorum capax penitus celans operta magnificæ religiõis. Idẽ inibi non inuulgãda religionis arcana demonstrãs ait. Dicerẽ si dicere liceret: cognoscere si liceret audire. sed parẽ noxam contraherent aures & linguæ illæ temerariæ curiositatis. merito itaq; augustus cũ secretiora proponerent solus utpote initiatus audire uoluit contẽdentes disceptanteſq; ne arcana religionis in uulgus edita contra itũ apud prophanos innotescerent. ¶Corona. multitudine. nam & Cicero coronã populi dicit multitudinem circum subsellia stantẽ: & ab oratio dictũ est scis quo clamore coronæ plia subsilneas campestria. ¶Supersedit. cessauit ¶Ad uisendũ apin. Bos in egypto numinis uice colitur: quẽ apin uocãt: auctor plinius in octauo. Reliqua de api uulgatissima legere poteris cum uoles apud solinum ĩ polibystore apud horodotũ in secundo. apud eũdem pliniũ in. viii. hoc in presentia quod relatu dignũ est: qd apud eccleſiasticos scriptores scriptũ legimus non uidetur pretereundum: qui tradũt apim argiuorum regem nauibus transuectum egyptum: ibiq; cum mortuus fuisset: factũ esse serapĩ oĩum maximum egyptiorum deum. cur autem serapis dictus sit augustinus in. xviii. de. ci. dei. & eusebius in. viii. preparationis euãgelicæ rationem reddũt: qm̃ inquiunt arca in qua mortuus ponitur soros dicitur græce: & ibi eum sepultũ uenerari ceperũt soros apris primo deinde litteris ut fieri assolet cõmutatis serapis dictus est. In huius honorem alebatur bos: qui apis uocatur quem uice numinis egyptii uenerabantur ut dudũ diximus. oli cambyses cum apim uulneraſſet dicitur ad insaniam fuisse redactus. augustus huiusce apis superstitionem in uisere neglexit. De origine serapis & simulachro ac nomine scribit copiosissime elegantissimeq; ruffinus in appẽdicula historiæ ecclesiastice quã texit eusebius Tota egiptiace religionis celebratio luculẽte scribit ab apuleio in. xi. ¶Apud hierosolymã. laudauit augustus Caiũ nepotem ꝙ non adorasset in templo hierololymorũ deum iudeorum tanq̃ religio iudaica foret superstitiosa. namq; & apuleius iudeos ĩ floridis superstitiosos uocat. uerum iudei ex mandato dei nullã effigiem uenerantur sed sola mente unum tantum numẽ intelligũt & profanos illos existimant ut inqt tacitus qui imagines deoꝝ mortalibus materiis ĩ speciẽs hoĩum efficiãt. Deũ nãq; eẽ icorporeũ inuisibilẽ innoiabilẽ bene sentiunt: cuius profecto imaginem nemo sane mẽtis audeat effingere oportere itaq; relicta oĩ simulacrorũ effigie sine formã colere deũ Hinc a lucano dictum uidetur. Et dedita sacris ĩcerti iudea dei. pompeius domitis iudeis tẽplũ illud celebratissimũ hierosolymorũ iure uictoriæ ingressus est. Inde uulgatũ nullas ĩtus deũ effigies uacuã eẽ sedẽ & uana tẽpli arcana: lõga ẽ apud iosephũ & egesippũ historia: quẽadmodũ iudei ptinacissime recusarũt ne imagines ĩperatorum primo tiberii per pilatum: mox caligule p petroniũ in templo collocarẽtur cõstanter uociferates se magis uniuersos interfici uelle: q̃ legẽ preuaricari religionẽq; polluere: quã insupabilem impolutãq; hactenus custodierãt. Igitur augustus in hoc reprehensibilis est q religiõem iudaicã existimauerit esse fugiendã per inde aĩprobã & supsticiosam: cũ sit uera & ptinẽs ad cultũ ueri cõditoris & ultramũdãi dei: cuius digito legem scriptam moses ĩ tabulis dedit iudaico populo sicut copiosissime explicat ĩ instrumẽto ueteri. Quãto laudabilior alexander magnus uideri merito põt: qui numẽ iudeorum olim adorauit: & principẽ sacerdotum primus ueneratus est: ut docet Iosephus in. xi. antiquitatum.

Mysteria magna. p ua mysteria su prema

de priuilegio sacerdotũ atticæ cereris cognoscere: & quædã secretiora proponerentur dimisso cõcilio: & corona circunstantium solus adiit disceptantes. At contra non modo in peragranda ægypto paulo deflectere ad uisendum Apin supersedit: sed & caium nepotem: quod iudæam præterueĥens apud hierosolymam non supplicasset collaudauit.

Cãephoræ.

Mysteria si lẽtio sancta.

Apis

Soros apis

Deũ nõ eẽ simulacris colendum

¶Atticæ cereris: cuius erant initia. ¶Secretiora: prophanis non reuelanda. ¶Corona: soluta: dimissaq; concione. ¶Solus: quia initiatus. ¶Apin: bouem præcipua in ægypto uenerationē de eius forma plinius & Herodotus plura de ritu sacrorum: Macrobius & idē Herodotus ñ pauca. ¶Non supplicasset: rem diuinam non fecisset: nullam uenerationem impartiisset. Sed Augustus patriæ stultitiæ adiectus: quū demonibus seruiret nefas putauit: deo optimo maximo supplicare.

De. xvii. præsagiis p quæ magna eius felicitas p̄noscí potuit

ET quoniā ad hoc uentū est: nō ab re fuerit subtexere: quæ ei priusq; nasceretur: & ipso natali die, ac de inceps euenerint: quibus futura magnitudo eiꝰ & ꝑpetua felicitas sperarí animaduertíq; posset. Velitris antiquitus tacta de cœlo parte muri responsū est: eius oppidí ciuē qñq; regē potiturū: qua fiducia Velitrini: & tūc statim: & postea sæpius pene ad exitū suí cū po. ro. bellígerauerāt. Sero tandē documētis apparuit ostentū illud Augustí potentíam portendísse. Auctor est Iulius marathus: ante paucos q̄ nasceretur mēses prodigiū Romæ factū publice: quo denūciabat regem po. ro. naturā parturíre. Senatū exterritum cē suísse: ne quis illo anno genitus educaret. Eos qui grauidas uxores haberēt: quo ad se qsq; spem traheret curasse ne se natus cōsultū ad ærariū deferret. In asclepíadis mēdetis theologumenon libris lego acciam: cū ad solēne Apollínis sacrū media nocte uenísset: posita ī tēplo lectica: dū cæteræ matronæ dormírēt: obdormísse: draconē repēte irrepsísse ad eam paulo q; post egressū: illā expgefactā quasi a cōcubitu maríti

¶PHI. ¶Non ab re fuerit: nō inutile fuerit nec dissonum alienū q; a proposito. ¶Tacta de celo. quæ fulminæ ꝑcussa sunt de celo tacta dicunt: uirgilius. de celo tactas memini predicere quercus. Cicero in catilinam tactus est ēt ille qui hanc urbē condidit romulus. Liuius: tacta de celo multa: duæ in capitolio edes: Antiqni fanaticas arbores dixerūt fulmīe ictas. ¶Oppidi. uelitrarum: uñ gens octauia oriunda est. ¶Sepius bellígerauerant. Liuius in hanc sentētiam libro. viii. ab urbe condita. In ueliternos ueteres ciues romanos: qđ totiēs rebellassēt grauiter seuitū: & muri deiecti: & senatus inde abductus iussiq; trāstyberim habitare. ¶Ostentū illud. muri. s. uelitris de celo tacti. Naturam pturire. qdam hoc ad christū rettulere nō ad augustū: tanq; ille esset futurus uerus rex non solū po. romani sed totius mūdi: qui natus ē augusto ípante. ¶Exteritum. trepidum pauefactū conturbatum. extrilidus uero dī impauidus interritusq;. Gellius conspicimus hoiem impauidū atq; extrilidum. ¶Ad ærariū defertur. Vbi leges iam in æs incisæ in ærariū recondebant' infirmari tolliq; non poterant: q̄ uero promulgatæ tantū erant nec dum in æs incisæ intercessione aboleri poterant: qđ docet Cicero in prima philippica. ¶Mēdetis. egyptii: sunt. n. mendensii egypti populi ab hirco siue pane quē precipuo honore uenerant' nominati: hircus. n. & pan epgyptiaca lingua mēdes uocatur. hinc scribit heredotus caprarios esse in p̄cipuo honore apud mēdesios. ¶Asclepiades. alius fuit prusiensis asclepiades ille maximus medicoꝝ: hippocratē semper excipio: qui primus reperit egris uino opitulari: qui dānauit uomitiones: arguit medicamētoꝝ potus stomacho inimicos. Qui officiū medici esse dixit: ut cito ut celeriter ut incūde curet: qui sponsiōem fecit cū fortuna ne medicus crederet': si unq; inualidus ullo modo fuisset ipse: & uictor suprema ī senecta lapsu scalarum exanimatus est. ¶Theologumenon. genitiuus ē græcus: theologumena dicunt' rerū diui naꝝ deorūq; disertatōes disputatōesue. ¶Acciā. ipsius augusti matrē. ¶Obdormisse. mos erat ueterū ut in templis deoꝝ dormirent ut ita secundū quietē acciperēt responsa: sicut docet seruius in. vii. cōmentario. & hoc incubare dicebat'. hinc ait plautus in curgulióe. Nāq; incubare te fuerat satius ioui: quī tibi ī ieiurādo auxilio fuit. Strabo quoq; lib. xvi. tradit iudeos in tēplo solitos uel ꝑ se quēq; indormire uel alios: q̄ boni somniatores essent pro aliis: ac semper bonū aliqūod & donū & signum a deo expectare eos presertim qui caste integreq; & cū iusticia uiuerēt. Ceteros uero neq; quāq;. quin ēt Virgilius hūc in tēplis dormiēdi morē atq; incubādi exꝑsit illo uersu: pellibus icubuit stratis somnosq; petiuit. Igit' actia augusti mr obdormierat in tēplo apollinis una cū ceteris matronis ut ꝑ somnium responsa accipent a deo. Dii. n. ut ait Cicero cū dormiētibus colloquūtur. ¶Draconē irrepsísse. hoc idē de pōponia aphricāi scipiōis matre traditū est: q̄ cū obdormiret uisus iuxta ea cubare ingēs anguis: is mox elapsus ab his q uiderāt inueniri nō quiuit. id pu. scipio aphricanī pr ad aruspices rettulit: q responderunt fore ut filius gigneret': neq; multis diebus postea quā in lecto uisus ē mulier cōcepit peperitq; mēse. x. scipiōnē aphricanū. q uicit hānibalē. In historia quoq; græca scriptū est serpentē, uisū eē cubare iuxta olympiadē philippi regis uxorē: ex quo uulgatū ē alexandrū magnū ex numine cōceptū. ¶Irrepsísse. repere eaꝝ est rērū q̄ carent pedibus: uñ & reptilia dicta. Ambrosius in. v. hexameri scimus inqt reptilia dici gña serpentiū eo qđ sup terrā repāt. sed multo magis omne quod natat reptādi habet uel speciē uel naturam.

¶M. AN. ¶Tacta de cælo: icta fulmine. ¶Velitrini: ueliterni & uelitrini: a uelitris dicti. ¶Prodigiū: Seruius prodigium id esse putat: quod in longum tempus suam digerit significationem. ¶Exterritum perculsum. ¶Ad ærarium: sī quidē tabulæ: quibus leges incisæ eēnt in ærarium reponi cōsueuere: eoq; delatis nulli integrum erat amplius in eis quicq; mutare: prius uero uel ambitiōe uel auctoritate itum ē quandoq; obuiam. ¶Theolugumenon: diuinarum disertationum: siue disputationum ¶Acciam. Augusti matrē.

Tacta de celo Fanatice arbores.

Mendesii Mēdes ꝑ asclepiades

Theologumena

Incubare

Genitī ex dracōibus

Repticia

¶Draconem:bene draconem quia in tẽplo.Vergilius: Delubra ad sũma dracones:similia ferre de Aphri cani cõceptu tradit Gellius.¶Quasi a concubitu mariti:ac si cum marito concubuisset.

¶PHI.¶Purificasse se.persius & noctẽ flumine purgas.nã qui deos colũt puri & casti esse debẽt.hinc lex illa a Cicerone tradita ad diuos caste adeũto: ubi nõ minus ai q̃ corporis castimonia itelligi debet:& ut casta corpora adhibeant aspersione aq̃ fieri significat.Itaq; accia cũ esset expergefacta nõ minus se purificauit:q̃ si cũ marito cõcubuisset.Cõcubitus enim polluit religonẽ:& ut ait tibullus discedat ab aris cui tulit hesterna gaudia nocte uẽus.¶Eximi.tolli & aboleri.¶Publicis balneis.hæ balneæ dicimus & hæc balnea auctore phoca.est aũt dria hæc:q balneæ publicæ.se.genere dñr: balnea uero sũt priuatoꝝ:sicuti docet M.uarro li.ii.de anologia.hinc apud apuleiũ balneas facile pcõtabimur:& apud gelliũ apud balneas sitias cũ philosopho fauorino ambulabamus.plinius in.xxxi. uapore ipso quoq; aliquæ aq̃ prosunt: tantaq; est uis ut balneas calefaciãt,pmiscue tñ usurpant ista apud eruditos,qui nõ tã scrupulosæ grãmaticæ seruiunt q̃ eloquẽtiæ.M.agrippa balnea publica fecit eaq; gratuita prebuit numero.c.lxx.quæ mox ut ait plinius infinitum auxere numerũ.¶Natum mẽse.x.romani partionẽ mulieris secundũ naturã fieri estimabant nono mẽse aut decimo:& iccirco noia parcis tribus fecerũt appellãtes Nonam decimã parcam.nã parca imutata littera una a partu nominata est.Nona uero & decima a partus tẽpestiui tpe.hinc plautus ait in cistelaria decimo post mense exacto hic peperit filiam.& Maro.matri longa decem tulerunt fastidia menses.hac tẽpestate quod maxime mirũ est non temere femina parit decimo mense exacto ab ipso conceptu.apud cenſorinum cãm inuenio sideralem de partione decimi mensis haud quaq̃ improbandum:q̃ hoc potissimum loco congruenter explicari poterit.ait.n.quo tpe partus concipitur in utero muliebri:necesse esse: ut sol sit in aliquo signo & in aliqua eius signi particula:quem locũ conceptionis appellant chaldei.hunc locũ sol cõspicit a decimo zodiaci signo decimo a cõceptu mẽse κατὰ τετράγωνον.i.p conspectũ quadratũ:q per q̃ efficax est:sicut ẽt cõspectus ille ẽ potẽtissimus qui fit a nono signo κατὰ τρίγωνον.i.per trigonã radiationem:uñ infantes hoc tpe nati existimant eẽ maturi atq; robusti.a græcis dñr νεόγονοι καὶ δεκάμηνοι.i. nouẽ mensiũ & decẽ mensiũ.Inter menses genitales septimus quoq; numerat:põtq; septimenstris fetus eẽ aliqñ maturus:ppter ea q̃ sol pticulã conceptiõis a.vii.signo diametraliter cõspicit:q plenissimus ẽ potẽtissimusq; cõspectus hoc mense natos græci ἑπτάμηνους uocãt hoc est septimenstres.pythagoras uero duo scribit esse genera partus:alterũ septẽmensiũ alterũ decem:septrimestrẽ partũ uocat minorẽ: decẽmestrem uero maiorem.alteq; qui minor est senario numero cõtineri:quem græci τέλειον nos perfectũ numerum uocamus.Decẽmestrem uero qui maior ẽ:contineri nũero septenario:quo tota humana uita finit. De cuius potentia certatim scriptores prodiderũt.Et hippocrates aliiq; medicoꝝ in corporũ ualitudinibus septimũ quẽq; diem crisimon obseruãt.sic.n.nominauerũt quasi iudicialem:tanq̃ septimo die de egris iudicet: uicturi ne sint an morituri.Ceterum hæc & id genus alia nõ inuitus interſero:qa solent ueluti diuerticula amena esse legentibus:nunc ad propositũ redeo.¶Apollinis filium:sicut scipio africanus iouis filius existimatus:& alexander magnus ammonis.Itidẽ augustus apollinis:quia sicut serpentes irrepserunt ad pomponiã matrẽ africani:& olimpiada matrem alexandri:sic & serpẽs irrepserat ad acciam augusti.sub ſpecie ãt serpentium sæpe genii & dii mortalibus mi centur.Sidonius in panegyrico Magnus alexãder:necnõ augustus habentur concepti serpente deo:phebũq; iouemq; diuisere sibi.náq; horũ quesiit unus Cyniphia sub sorte patrem.Maculis genitricis alter phebigenã se se gaudebat haberi peonii iactans epidauria signa draconis.¶Ferri ad sidera.sublimari in celũ:hoc portendebat augustũ qui per intestina matris signabat futuꝝ in nũero deoꝝ:& orbi terrarũ imperaturum.¶Explicari.extendi.sunt.n.intestina in hoie flexuosissimis orbibus implicata & gyris impedita:ne ut ait plato in Timeo esculenta aut poculenta ex tẽplo descẽdant:ne ue momẽtis oĩbus appetẽdi cibi necessitas immincat:& ad hoc unũ occupari nobis dies noctesq; sit necesse.Intestina ãt numero sex esse medicorum clarissimi prodiderunt:quoꝝ hæc sunt noia duodenũ: ieiunũ:longum:monoculum.Colon:rectum.apud celsum & plinium nulla mentio fit duodeni intestini: qd a longitudine duodecim digitoꝝ nomen accepit:sicut auicena & albertus magnus medicorũq; schola testant.Eximio pyluron a celso dici id qd duodenum recentiores appellitauerunt.nãq; ima uentriculi ps est q̃ in summũ intestinum coartat uocaturq; pyluros: qm̃ portæ modo in inferiores ptes ea q̃ excreturi sumus emittit.πύλωρον græci ianitorem uocant:unde a recentioribus medicis illiterato quidem sed aperto uocabulo portanarius nuncupat.Ieiuno autem quod in secũdo loco est ideo tale uocabulũ est:quia nunq̃ quod accipit continet:sed protinus in inferiores partes transmittit:uocatur & hilla.Inde farcimina hillæ dñr.oratius:perna magis ac magis hillis.longum quod tertium est alio nomine Tenuis uocatur:& est in sinus uehementer implicitum.Varro & apicius longanonem appellant:quia longius est hoc intestinũ:quã duo hilla siue ieiuna.Monoculũ quod quartũ est ideo cecum nominatur quia in dexteriorem partem peruiũ non est.Colon qd quintum obtinet locum græci nocant.a nostris dicitur aluus: ubi ut inquit plinius: magna dolorum causa est.Nouissimum est rectũ ita noiatum:quia in ima parte dirigit:qua excernitur.Vni

Noia parcarum

De ptu decimi mẽsis

Partus minor.

Partus maior

Septimus dies crisimus

Cur flexuosa intestina.

Noia intestinorum.

pyluron.

Ieiunum

Hilla

Longano.

Cecum

Colon

Aluus

Rectum

uersa uero hæc intestina ab omēto conteguntur: de quo dixit Catullus. omētū in flāma pingue liq faciēs. dicitur intestinū neutro gñe. Interdū intestinus masculino. plinius in undecimo. intestinus quibusdā ab ore incipiens quadā uia eodem inflectit ut sepiæ & polypo. In hoie annexus infimo stomacho similis canino. Differunt intestina a uisceribus. illa. n. inferiora sunt hæc superiora. Celsus in quarto a uisceribus ad intestina ueniendū est. alio noie dñr interanea. uñ apud plinium medelæ sunt innumeræ ad interanea. Omentū. Intestinus. Interanea.

¶M. AN. Purificasse: lustrasse se: quibus intelligi pōt a concubitu: nisi purificatis interesse sacris: nō licuisse: Tibullus: Quidue pie dum sacra colis pureq; lauari: Te memini & puro secubuisse thoro. ¶Publicis balneis: priuatis ergo iam inde usam intelligas. ¶Natū mēsæ decimo: qui a conceptu legitimus fuit. Mulieres. n. legitimæ decimo mense pariunt auctores sunt plinius: Gellius: & lactantius Aristotelem secuti: pariunt non nunq; alienis mensibus: sed euentus ratio ex illorum lectione cognoscenda.

ter Octauius utero acciæ iubar solis exortum. Quo natus est die cū de Catilinæ cōiuratione ageret in curia: & Octauius ob uxoris puerperium serius affuisset: nota: ac uulgata res est. P. Nigidium cōperta moræ causa ut horā quoq; partus acceperit; affirmasse dominū terrarū orbi natum. Octauio postea cū p secreta Thraciæ exercitum duceret in Liberi patris luco barbara cerimonia de filio cōsulēti. Idem affirmatum est a sacerdotibus quod infuso super altaria mero tā tū flammæ emicuisset: ut supgressa fastigiū templi ad cælum usq; ferret. Vniq; olim omnino magno Alexādro apud eas dē aras sacrificanti simile prouenisset ostentū: atq; etiam sequenti nocte statim uidere uisus ē filium mortali specie amplioré cū fulmine: & sceptro exuuiisq; Iouis optimi maximi

¶PHI. ¶Vtero acciæ. uterum i femina appellamus matricem. existimat plinius uuluā dici in ceteris animalib⁹ i muliere uterum & alio noie locos. uñ apud catonē: si mulier eo locio locos fouebit nunq; hi uirios fiēt. dicūtur aūt loci uirosi a catone qui coitū uiri desideranter affectant cupiūtq; libidinari. Cor. celsus in secūdo. quæ locis laborat sternutamēto leuatur. Virgilius uterum dixit pro uētre de equo ligneo scribēs: uterumq; armato milite cōplent. Diminut iuum uteri est uterculus: quāuis quidā ab uter id fieri dicant. plinius in. xi. succus mellis in uterculos congestus apum. ¶Octauius. augusti pater significat. ¶Puer periū. infra latius dicetur puperium tā a pueræ dici q̄ pueri partiōe. pueras enim prisci dicebāt quas nūc puellas appellamus: ex quo ē illud uarronianum. properate uiuere pueræ: quas sinit etatela ludere eē amare & ueneris tenere bigas. ¶Iubar. modo splendorē significat: alias iubar dī stella lucifer q̄ splēdor eius diffundit in modū iubæ leonis. itaq; ait pacuuius. exorto iubare, noctis decurso itinere & pacuuiuū imitatus uirgilius dixit. it portis iubare exorto. ¶Nigidiū. hic ē ille nigidius: q cognominatus est figulus eo qđ respōsurus interrogāti cur gemini dispari conditiōe nascerētur. nobile illud de figuli rota cōmentū excogitauit: qđ memorat augusti. in. v. de ci. dei. fuit enim astrologiæ & magicæ pitissimus. unde ait lucanus. at figulus cui cura deos secretaq; mūdi nosce fuit. refert au. gel. culmina doctrinarū multiformium uariarūq; artiū duo floruisse eodem tpe apud romanos. M. Varronē & hūc pu. nigidiū: Cuius tamen cōmentationes i uulgus non exiuerūt pp obscuritatē subtilitatemq; in exilio periit ut docet eusebius. ¶Horam partus. notationem horæ genitalis horoscopon uocant. ut inquit augusti. in. v. de ci. dei. hinc illud persianū Geminos horoscope uarro producis genio. hinc uerbū horoscopare: quo utitur mālius: & signa horoscopātia a iulio firmico dicta. ¶Octauio patri augusti. ¶In liberi patris luco. scribit strabo tēpla lucos uocari a poetis: existimabātur luci religione quadam esse imbuti utpote deoꝝ domicilia Cicero in uerrinis uos deniq; etiā atq; etiā imploro atq; appello sanctissime deæ: quæ illos enēes lacus lucosq; colitis. a cōtrario dici lucū ostēdit quintilianus his uerbis. a cōtrariis aliqua trahi ut lucus quia umbra opacus parū luceat. liberū patrem bacchum ueteres appellauerunt: ab eo qđ pro boetie libertate pugnauit: ut sentit plutarchus in questionibus. unde & simulachrū liberi patris in liberis ciuitatibus auctore seruio collo cabat. autumat seneca in libro de tranquillitate uitæ liberū patrē ideo uocitari quia liberat seruitio curarū aium: alii ob licentiam linguæ liberū dici existimāt. ¶Barbara cerimonia. ex ritu religionis barbaricæ longe distant a græco & romano cultu. ¶Super altaria mero. uinū in sacris adhiberi notissimū est. romulū lacte nō uino sacrificasse tradunt: & ut auctor ē plinius non oībus uinis ad sacra fas erat uti: nam q; nephastū hēbatur sacrificare uino: qđ ieēt existimata uite aut fulmīe tacta. ¶Emicuisset. exiliisset effulsisset. ¶Fastigiū: cacumē. ¶Filiū. augustū. ¶Exuuiis iouis. exuuiæ iouis sunt fulmen sceptrū toga pretexta tunica palmata toga picta: qui etiā ornatus ē uiri triūphalis quod innuit liuius li. x. hinc illud satyrici poetæ. In tunica iouis & pictæ sarrana ferrētem ex humeris aulea togæ: Exuuiæ ab exuēdo dictæ sicut induuiæ ab induendo. unde plautus sciēter hæc duo dispauit perinde ac contraria: cum ait in menechmis. induuiæ tuæ atq; uxoris exuuiæ.

¶M. AN. ¶Pater Octauius: Octauii Augusti pater. Iubar solis: quod ad Apollinis concubitū refert. ¶Puerperiū: partum. ¶P. Nigidium quem pithagoricæ disciplinæ peritum magūq; fuisse: Eusebius tradit. Gellius secundum Varronem togatorum omnium peritissimū fuisse affirmat. ¶Horā partus: Horoscopū: ut græci aiunt: Gellius auctor est: oēm genethliacorum disciplinā diligenti disertatiōe a Phauorino subuersā. Accius: Nihil inqt credo auguribus: q aures uerbis diuitāt aliēas: suas ut auro locupletēt domos. ¶Barba-

Vterus. Loci uirosi. Vterculus. Pueræ. Iubar. Nigidius figulus. Horoscopꝰ horoscopare. Lucus. Liber pī unde. Exuuiæ iouis. Induuiæ.

ra cerimonia barbaro sacroq; ritu. ¶Cum fulmine: quod iouis insigne uetustas fabulata est.

Radiosus ¶PHI. ¶Radiata. radiis distincta. radiosus dicit sol a plauto q̄ si plenus radioꝝ. ¶Laureatum currū. lauri ramusculis quæ arbor triumphis dicata est: exornatū coronatūq;. alii deauratū legunt: qa currus triumphalis auro erat bracteatus: quē eq candidi uehebant: ut docet appianus in libycis describens formā triumphi scipiōis. ¶Bissenis eqs. ideſt duodecim. Camillus auctore liuio curru triūphali eqs albis iuncto urbē romam inuectus est cū de ueiētibus subactis triumpharet: idq; nō modo patrū ciuile sed humanū etiam uisū Iouis solisq; equis æqparatū dictatorem camillū in regionē ét trahebant romani: unde triumphus ille clarior q̄ gratior fuit. ¶Non cōparuit. nusq̄ apparuit. nusq̄ uisus est. ¶In altissima turri. hoc portendebat altitudinē imperii atq; fastigiū. ¶Contra solis. significabat hoc claritudinem nois. ¶In auito. ab auo auitū dedudicit. auitū suburbanū dicitur prediū pretoriumq; auorum iuxta urbē. ¶Silere. cōsimile olim hercules factitauit: qcū apud rheginos qescere: cicadæq; obmurmurarent dicit iussisse ne streperent. & ita ex eo tpe cicadæ apud rhegi'nos mutæ factæ sunt. auctores soliuus & diodorus. ¶Coaxare. antonius zeta questiones id genus grāmaticis ꝓponebat: ut dicerent singula aīalia qūo uocem emiterēt: uelut agni balant: porcelli grunniunt. asini rudūt: tauri mugiunt eq hinniunt: elephanti barriunt & ranæ coaxant: est. n. coaxare uerbū ficticium ab ea uoce quā ranæ faciunt. ololygones uocant mares ranæ: quo tpe uocem mittententes cient ad coitū feminas. dñr āt ololygones a uerbo græco ὀλολύζω qd significat ululo. & ὁλολυγὴν. ululatū uocāt: de quo aristoteles in. iiii. de animalibus. onomatopea tropos fictio est nois græcis inter maximas habita uirtutes: nobis uix permittitur. & sūt ut auctor est qntilianus in. viii. plurima ita posita ab his: q sermonem primo fecerunt. nā mugitus & murmur & sibilus inde uenerunt: inter q̄ collocari pōt: coaxare. apud aristophanē in batrachis: chorus βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ. ¶Festus quoaxare: scribi existimat per litterā. q. scribit plinius in macedonia ranas esse mutas ubi & apri muti sunt. ¶Ad quartū lapidem. ad quartū miliariū. Caius gracchus dimēso uiarū spacio sigulis miliariis colūnas lapideas spacii signa preferentes constituit: auctor plutarchns in gracchis. ¶In nemore. loco ameno. sūt. n. memora ut ait festus amenæ siluæ. ¶Delapsa reddidit. haud absimile est id: quod tarqnio prisco factitatū eé historici ꝓdiderūt: cui romā commigranti & in carpento cū uxore tanaqle sedenti aquila suspensis demissa leniter alis pileū abstulit: rursusq; uelut diuinitus missa apte reposuit: Inde sublimis abiit. tunc tanaquil perita celestium prodigiorum mulier maritum complexa sperare iussit excelsa & alta: cui mox contigit ut regnū romanū adipisceretur. Qu. catullus. restitutor dedicatorq; capitolii. ¶Post dedicatum: supra docuimus syllam felicitati suæ unū hoc defuisse cōfessum qd capitolū non dedicauisset. nā restitutū quidé fuit ab ipso: sed a catullo luctatio dedicatum: cuius nomen ut inquit tacitus inter tanta cæsarum opa usq; ad uiteliū mansit. ¶Prætextatis pueris nobilibus. prætexta ueste iudutis: de qua supra satis. ¶Secreuisse: seposuisse separasse sequestrasse a reliqua turba puerorum. ¶Signum rei pub. aquilā signare. uidet quod fuit signū principale romanoꝝ uel simulachrū libertatis intelligit. ¶In sequenti. altero somnio. ¶Prohibitum. somniauit. S. catulus se prohibiri uetariq; ne puerum illum detraheret: quem per somnium uiderat in gremio iouis. ¶Tanq̄ is: scilicet puer. per quem significabatur augustus. ¶Contuitus. conspicatus: oculis inconniuentibus. ¶Osculum delibatum. uirgilius oscula libauit natæ.

Auitum

Balant. Gruniūt Rudiunt Bariunt Coaxant. ololygōes

ac radiata corona super laureatū currū bissenis equis candore eximio trahētibus. Infans adhuc: ut scriptū apud. C. Drusū extat: repositus uespere ī cunas a nutricula loco plāo: postea luce nō comparuit: & diu quesitus tandē in altissima turri repertus est iacens contra solis exortū. Quū primū fari cœpisset in auito suburbano obstrepentes forte ranas silere iussit: atq; ex eo negātur ibi ranæ coaxare. Ad quartū lapidem cāpanæ uiæ in nemore prandenti ex improuiso aquila panem ei e manu rapuit: & cum altissime uolasset rursus ex improuiso leniter delapsa reddidit. Q. Catullus post dedicatū capitoliū duabus cōtinuis noctibus somniauit: prima louē optimum maximum prætextatis cōpluribus circa aram ludentibus unum secreuisse: atq; in eius sinū signum reipub. qd manu gestaret reposuisse: atq; in sequēti animaduertisse se ī gremio capitolini Iouis eundem puerum: quem quum detrahi iussisset prohibitum monitu dei tanquam is ad tutelam reipublicæ educaretur. Ac die proximo obuiū sibi Augustum quum īcognitum alias haberet nō sine admiratione cōtuit? simillimū dixit puero de quo somniasset. Quidam prius sōnium Catuli aliter exponunt quasi Iuppiter compluribus ꝓtextatis tutorē a se poscētibus unum ex eis demōstrasset: ad quem oia desideria sua referrent: eiusq; osculum delibatum

¶M. AN. ¶Radiata corona: radiis insignita. ¶Laureatū currū: lauro p̄ditū: sed uide ne deauratū potius sit legendum. Appianus deauratum fuisse ait triumphantium currum quē candidi equi traherent. ¶Solis ortum: id quoq; ad eius conceptū attinet. ¶Coaxare: id ranaꝝ ꝓprie est uox facticia: ut balare oues dicunt

hinnire equi:elephanti barrire:uñ & ipſi barri dicti. ¶In nemore:ad aricinum nemus referri non poteſt quia ad quartũ lapidẽ dixit:aricia.x.millibus diſtat:ſimpliciter ergo pro quouis loco arboribus denſo capi as oportet:niſi forte ad quartũ decimũ lapidem legas:nã ultra ariciam hodie quoq; oppidũ eſt qđ nemus: ueteri appellatiõe incolæ uocãt. ¶Delapſa reddidit:idẽ pene oſtentũ Tarquinio priſco romam migranti futurũ regnum portendit:illi pileus ab aquila adẽptus:ultroq; ab eadem alite reſtitutus. Liuius eſt auctor. ¶Secreuiſſe:ſeorſum a reliquo cœtu ſtatuiſſe. ¶Signum reipu. aquilã: Dionyſius:Recuperaui aquilam: legionariũ ducem ſeruaui. ¶Prohibitum:Catulum. ¶Contuitus:fixo obtutu contemplatus. ¶Oſculũ: ut eo ſigno ducem prætextatis a Ioue demonſtratum intelligas. ¶Delibatum.leniter tactum.

digitis ad os ſuũ retuliſſet.M.Cicero.C.Cæſarẽ in capitoliũ proſecutus:ſõmniũ priſtinæ noctis familiaribus forte narra/ bat:puerũ facie liberali demiſſũ cælo cathena aurea ad fores capitolii cõſtitiſſe:eiq; Iouẽ flagellũ tradidiſſe:deinde repen te Auguſto uiſo:quem ignotũ plæriſq; adhuc auũculus Cæ ſar ad ſacrificãdũ acciuerat:affirmauit ipſum eſſe:cuius ima go ſecundum quietem ſibi obuerſata ſit. Sumẽti uirilem to/ gam tunica lati claui reſuta ex utraq; parte ad pedes decidit: fuerũt qui interprætarent nõ alind ſignificare q̃ is ordo: cu/ ius inſigne id eſſet qñq; ei ſubiicerẽt. Apud mũdã diuus Iuli us caſtris locũ capiẽs:quũ ſiluã cederet arborẽ palmæ reptã cõſeruari ut omẽ uictoriæ iuſſit. Ex ea cõtinuo nata ſoboles adeo in paucis diebus adoleuit:ut nõ equipararet mõ matri cẽ:uerũetiã obtegeret:frequẽtareturq; colũbaq; nidis: q̃uis id auiũ genus durã & aſperã frõdẽ maxime uitet. Illo & præ cipue oſtẽto motũ Cæſarẽ ferunt:ne quẽ aliũ ſibi ſuccedere quí ſororis nepotẽ uellet. In ſeceſſu Apolloniæ Theogenis

¶PHI. ¶Ad os retuliſſet:qui adorãt ut inqt hieronymus ſcri bens in ruffinũ ſolẽt manũ deo ſculari:unde hebrei deoſculatio nẽ p ueneratione uſurpãt.plini us in.xi.quandã eẽ religionem in dextra teſtatur:q̃ oſculis auer ſa appetitur nũc uero tranqllus ait uiſum eſſe a catulo iouem li/ bantem oſculũ pueri:& ad os ſu um digitis referrentẽ: in quam ſniam eſt illud apulei ex aſino aureo.tũc iupiter ppreſſa cupidi nis baccula manuq; ad os relata conſauiat. ¶Priſtine noctis. ſu perioris noctis: Curtius. pro/ ximus dies nondũ quidem pro celloſus & triſtis obſcurior ta/ mẽ priſtino. ¶Facie liberali. In/ genuo filo totius corporaturæ. facies.n.non ſolum ad os & uul tum ſed & ad facturã totius cor/ poris refertur. ¶Flagellũ:hoc ſi gnificabat eum futurum mode ratorẽ imperii inſtar aurigæ: q flagello regit equos & p nutu moderaẽ. ¶Auũculus cæſar.iulius cæſar dictator ſignificaẽ: q ut ſupra docui mus:fuit maior auũculus auguſti. ¶Secundũ quietẽ.in qete in ſomniis.ita Ci.hãnibali ſecundũ qetem ui/ ſam eẽ predicere iunonẽ ne id faceret.hæc pticula ſecundũ mõ ſiguificat iuxta:ut illud ſecundũ flumina.ali/ as poſt.ut ſecundũ ſalutẽ.alias ſignificat.pro.ut ſecundũ re litem do.i.pro te. ¶Reſuta:diſſuta reſoluta:Re/ ſuimus.n.quæ ſuta ſunt:ſicut recludimus quæ cluſa. ¶Is ordo:ſenatorius. ¶Inſigne id eſſet. latus clauus inſigne ẽ ordinis ſenatorii ut ſupra dictum. ¶Mũdam.hiſpaniæ ciuitatem. ¶Vt omen uictoriæ.quia pal/ ma ſignum eſt uictoriæ in certaminibus.cãm referũt plutarchus & ariſtoteles.ſi ſuper palmæ inquiũt lignũ magna pondera impones nõ deorſum palma cedit nec inflectitur:ſed aduerſus põdus reſurgit & ſurſum nititur.propterea in certaminibus placuit palmã inſigno eſſe uictoriæ:qñ ingenium eiuſmodi eſt ut urgẽ/ tibus prementibuſq; non cedat.ſcribit Liuius romanos in ludis palmas uictoribus dare cepiſſe trãſlato ex græcia more. ¶Adoleuit.in magnitudinẽ excreuit:alias ſignificat cõbuſſit iuxta illud uerbenas adole pin gues adoleſcere ut inquit agretius augumenti ẽ:inoleſcere uero coagumẽti.exoleſcere ãt euaneſcentis. ¶Matricẽ:ipſam palmam matrẽ:hac dictione uſus eſt frequẽter columella:qui de colũbis ſcribens ait octi/ es anno pullos educat:ſi eſt bona matrix. Idem de gallinis primũ q̃ ſecretiſſima cubilia eligũt ne incuban/ tes matrices ab aliis auibus inquietẽtur. ¶Obtegeret.obumbraret ſua magnitudine.herba quædam ẽ im pia appellata ex eo q̃ liberi ſuper parẽtem excellãt.rami enim capitella ſuſtollũt. ¶Colũbarum. columbas ueneri dicatas eẽ docuimus in cõmentariis propertii in illius uerſu enarrationem.ſed cape torquatæ uen* oregina columbæ.ob hoc uidetur columbaq; augurium pertinuiſſe ad cæſaris felicitatem: qui per eneam a uenere oriundus eſt.ad reges ut inquit ſeruius pertinet columbarum augurium quia nũq̃ ſolæ: ſicut nec reges nũq̃ ſoli incedunt. Exiſtimat uarro a columinibus uillæ appellatas columbas: cum propter timorẽ naturalem ſumma loca in tectis captent & turres ſequantur.albertus uero magnus triuiale dedit interpre tamentum:tanq̃ columbæ ab eo dictæ ſint:quod colant lumbos.ſunt enim aues in primis libidinoſæ & ob id ueneri dicatæ. ¶Sororis nepotem.auguſtum intelligit qui matrem habebat actiam ex iulia ſorore cæſa ris dictatoris genitam. ¶In ſeceſſu apolloniæ.ante dictum eſt auguſtum a cæſare premiſſum fuiſſe apollo niam:ut ibi ſtudiis uacaret.

¶M.AN. ¶Facie liberali.ingenua indole. ¶Flagellum: ad delinquentium terrorẽ & ultionẽ quæſitum ¶Auunculus.C.Cæſar:q maior auunculus illi erat. ¶Reſuta:repẽte ſoluta. ¶Is ordo:ſenatorius. ¶Ma tricem:matrẽ altricẽq; arborem. ¶In omen:rei nunc:ſed & aĩ alioquin & oris ẽ palmæ natura ut Plinius & Gellius ſcribunt inuicta:qppe quæ impoſitũ miraẽ põdus atq; od id p̃miũ inde uictoribus datũ. ¶Colum

Deoſculatio,p ueneratiõe

Priſtinus

Secundũ Reſuta.

Palma uictoriæ.

Matrix. Herba impia

Colũbæ unde

barum nidi s:ad iuliã ꝓgeniem id attinet quæ a Venere fuit est utiq; uolucris ipsa Veneri sacra. Ver. Materias agnoscit aues. Marti. Ne uioles teneras præduro dente columbas. tradita signidiæ sunt tibi sacra deæ. ¶ In secessu apolloniæ: quum apoloniam secessisset uel auunculum precessisset potius.

¶ PHl. ¶ Mathemathici. Augellius uulgũ reprehendit qui mathematicos dicit: quos genti licio uocabulo' chaldeos dicere oportet. Attamen luculenti scriptores mathematicos sicuti uulgus appellãt astrologos: q alio nomine genethliaci dicuntur. q quæ futura sunt profitẽtur se ꝓdicere posse de motu deq; positu stellarum. Iuuenalis nota mathematicis genesis tua. Cor: tacitus mathematici genus hominum potẽtibus infidũ speranti/bus fallax quod in ciuitate nã & uetabitur semper & retinebitur: Iulius firmicus semp mathematicos appellat astrologiæ sci/os & gnaros: ab augustino planetarii nominãtur in quatto cõfessionum. ¶ Pergulam. pergula significat locũ in edito atq; in propatulo ubi professores docere solebãt: & artificis opera sua ostentare uñ pergulæ magistrales elegãti epitecto dictæ a Iulio capitolino. Plautus in pseudulo cras faciam deportere in pergulam idem cras phenicio corio inuises pergulam: tanq; significet se puellã flagris cesam in loco apto oĩbus ostensuram iuriscõsulti titulo de his qui deiecerũt: mentionẽ faciunt pergulæ pictoris: sicut etiã plinius in. xxxv. refert apellem solitũ opera perfecta proponere in ꝑgula transeũtibus. Itidem nũc appellatione ꝑgulæ significat schola mathematici editior & apertior. præterea de ꝑgula in hoc significatu meminit plinius in. xxi. & Iuuenalis illo uersu: cui cedere & debeat omnis ꝑgula. extat & hic lucilianus uersus a lactantio recitatus. ꝑgula fictorum ueri nihil omnia picta. ꝑgula in uitibus notissimæ est significationis. Plinius in. xvii. uitium generosarum ꝑgulas quinquatribus putãdas tradũt. cum ãt pergulæ sint loca aperta & subdialia a pergendo dici uideri possunt: q; in his deambulare solerẽt. ¶ Predicerẽt. ab ipso theogene mathematico. ¶ Genitura. uulgus natiuitatẽ appellat quam eruditi genituram uocãt. hinc est illud apd spartianum mathematici dictum ad seuerum. tuam non alienã pone genitură. Idem seuerus genituras sponsaꝝ reqrebat cũ esset matheseos pitissimus. Iulius firmicus genitruas innumeras colligit scatetq; hac ueluti peculiari dictione. Ambrosius natiuitatẽ sicut uulgo dĩ appellat scribẽs in. iiii. exameri. breui atomo exiguoq; momẽto distare natiuitatẽ inopis & potẽtis: egeni & diuitis. alias genitura accipit ꝓ spmate. Pli. in. xxii. dat caucalis contra ꝓfluuiũ gẽituræ uiris. idẽ tradit feniculũ genituræ abundantiã facere. idẽ in. xx. semẽ canabis extingue re genitură uiroꝝ dĩ: præterra genesim dicimus genitură qñ ꝓ natiuitatis hora accipit. Iuuenalis. nota mathematicis genesis tua. ¶ Edere: manifestare. ¶ Vix & cũctanter. nõ sine magna cũctatione & hesitatione. ¶ Thema: propositũ suæ constellaaionis suæq; genituræ. hoc. n. in presentia significat thema. aliter dici themata quæ proponũtur in scholis notum est: de quibus quintilianus in. vii. in schola sunt & pauca & ante declamationem exponũtur: quæ themata græci uocant: Cicero proposita: quidã codices habẽt stẽma. magis placet prior lectio: cũ hic non loquatur de stẽmatæ familiæ atq; prosapiæ. sed de publicata augusti genitura & ipsius natiuitatis expositione. ¶ Nota. signo: nam signũ quo nũmi cudũtur notam uocamus'. plinius: nota argenti fuere bigæ atq; quadrigæ. Idem. signatũ est æs nota pecudũ: unde & pecunia appellata. Argentũ signatum est anno urbis. D. lxxxv. quinq; annis ante primũ punicũ bellũ: & placuit denarius ꝓ decem libris æris: quinarius pro quinq; populus romanus uictis gentibus in tributo semp argentũ imperabat nõ auꝝ. ¶ Capricorni: capricornus signũ ẽ unum ex. xii. zodiaci: qui una cum cãcro portæ solis uocant'. nam sol in eo signo obliquũ incipit agere retrogressum: ibiq; fit brumale solsticiũ. ob hoc existimat macrobius capricornũ dici: quia capræ naturã uidetur imitari: qui dũ pascitur altũ semp ab imo petit: ita & sol in capricorno incipit ab imis in alta remeare. fabulã capricorni cur sit inter sidera relatus refert higinus. præterea auctor est iulius firmicus in. viii. matheseos q; quicũq; habuerit horoscopum in prima parte capricorni erit rex aut imperator. Itidem in tertia pte capricorni habẽtes horoscopum erunt magni potentes maximam gladii potestatẽ habentes. saturnus habet domiciliũ in aquario & in capricorno: ex quibus aquarius masculinum signũ est capricornus femininum. ¶ Ad speciẽ celestis arcus: scribit seneca in primo quæstionũ naturalium. uirgas coronas & circulos fieri iuxta solem fere nube humida & iam se spargente: eundemq; esse in illis colorẽ: qui in arcu celesti sit. Color enim multiplex est ex ceruleo fuluoq; uarius. augusto urbem romã intrante obitũ patris ad nomẽ ingens capescendum uisa est circa solis orbem species coronæ & uersicoloris circuli: ut auctor ẽ plinius in secundo. de quo seneca memoriæ ꝓditum ẽ: quo die diuus augustus urbẽ ex apollonia reuersus intrauit circa solẽ uisum coloris uarii circulum: qualis esse in arcu solet hunc græci halo uocant: quem nos dicere coronam aptissime possumus:

¶ M. AN. ¶ Mathematici astroꝝ periti τὰ μαθήματα græci disciplinas appellant: ut musicã: arithmeti/

Pergula

Genitura.

Natiuitas

Thema.

Nota nummi.

Capricornus.

Corona Halo

Mathematici pergulã comite Agrippa ascẽderat: quũ Agrippæ qui prior cõsulebat magna & pene incredibilia prædicerent: reticere ipse genituram suã: nec uelle edere perseuerabat metu ac pudore ne minor iueniret'. Qua tñ post multas adhortationes uix & cũctanter edita exiliuit Theogenes: adorauitq; eũ: tantã mox fiducíã fati Augustus habuit: ut thema suum uulgauerit: nummũq; argenteũ nota syderis 'capricorni: quo natus est percusserit.

De prodigiis quæ post necẽ Cæsaris euenerunt eidẽ.

POst necẽ Cæsaris reuerso ab Apollonia & ingrediẽte eo urbẽ repẽte a líquido ac puro sereno círculus ad speciẽ cælestis arcus orbẽ solis ambiit: ac

ca:geometriam & astrologiam. ¶Pergulam:pergula locus ubi præceptores discipulos erudire solebant: ubi itē opifices aliquid operari aut opera exponebant:Lucilius:Credūt signis cor inesse alienis pergula pu torum Apelles ut Plinius ait in pergula absoluta opera uelut populi iudicio subiiciens ꝓponebat: & rur/ sus.L.furius argētarius cū corona rosacea e pergula sua in forū prospexisse dictus:atq; ob id ex auctoritate senatus in carcerē ductus.Tranquillus ipse alibi inde inqt in pergula docuit.Iuue.Cui cedere debeat om/ nis pergula doctoris tripheri. ¶Conctanter:nō sine mora & dubitatiōe. ¶Exiliuit theogenes. ¶Stēma: hoc loco pro genesi alibi pro gradu siue ordine a icuius familiæ ramis ac lineis quibusdam gentem fami/ liāq; distinguentibus.Persius:Stēmate quod tusco ramum millesime ducis. Tranquillus ipse in galba suū stēma in atrio proposuit:quo paternā originē ad Iouem maternā ad Pasiphæa referebat.græci τὸ Στέμμα coronā appellant.Homerus de Chryse Στέμματα τὰ ἐχών. ¶Nummū argenteū:Romani ante pyrrhum ui ctū signato argento:ut plinius ait non sunt usi eiusq; nota ab initio bige & quadrigæ fuere. ¶Capricorni: in octaua parte cuius signi fit brumale solsticiū de ui syderis plinius & Macrobius plura. ¶Circulus: plini/ us:Cernitur inquit & circa solis orbē ceu specie coronæ & uersicoloris:circuli qualiter Augusto Cæsare in prima iuuenta urbem intrante post obitum patris ad nomen ingens capessendum.

¶PHI. ¶Subinde.mox statim alias subinde significat frequen ter. ¶Vt romulo.i auguriis uul ture potissimū utebantur:& au/ gurium uulturū felicissimū exi/ stimabant.quia ut inquit plutar chus in problematis Romulo i cōdenda urbe.xii.uultures ap/ paruerūt. & herculem letari soli tum ferunt cū inter res gerēdas uulturem aspexisset: quem ex oībus carniuoris alitibus iustis/ simū esse iudicabat. historia de

Subinde

subinde Iuliæ Cæsaris filiæ monumentum fulmine ictum est Primo autem consulatu ei auguriū capiēti duodecim se uul tures ut Romulo ostenderunt: & imolanti omniū uictima/ rum iecinora replicata ītrinsecus ab ima fibra patuerūt. Ne mine pitoꝝ aliter cōiectāte q̄ leta ꝓ hæc & magna portēdi.

De ꝓdigiis ꝓ quæ ꝓsensit euētū bellorum suorū.

Vin & bellorum omnium euentus ante præsen/ sit.Cōtractis ad bononiam triumuirorum copiis:

augurio duodecim uulturum:quos uidit romulus latissime explicatur ab historicis. scribit ambrosius in examero uultures minime indulgere concubitu & sine masculorum coniunctione generare: oēs.n. femi/ ne esse creduntur & ex uento concipere.refert plinius in.x.eos nidificare i excelsissimis rupibus:fetusq; sæ/ pe cerni fere binos.Ex uolucribus in auxilio contra serpentes primū uultur est: corq; eius alitis habentes tutos esse ab impetu dicūt non solum serpentium sed ēt ferarum & latronum ac regū ira.penna uulturis si scalpantur dentes acidum halitū faciunt.Dicit in recto casu uultur & uulturis & uulturius.Ennius.uultu/ ris in pratis miserum mandebat homonē.Catullus.lingua exerta auido sit data uulturio.per egregiā quan dā translationem plautus uulturios uocat talos.Nam sicut uultures carniuori sunt & rapto uinentes: ita & tali in ludo talario uoratores sunt atq; rapaces:cum sæpe despolient aleatorem:ēt ita exponēdus est ille lo/ cus ex curgulione.tace parūper:iacit uulturios quattuor.solent enarratores plautinarū fabularum uulturios exponere ꝓ imaginibus uulturum q̄ in talis signatæ forent:quod q̄ absurdū sit & ab historica fide alienum nemo uel mediocriter eruditus ignorat.Iulius pollux:qui notas & pūcta talorꝝ ubertim explicat:nusq̄ me/ minit uulturiorum.Tu expōe uulturios quattuor pro talis:qui erant numero quattuor in ludo talario:cū tesseræ forent tīn tres: sicut copiosius explicauimus in libro annotationū.uulturii aūt non ab effigie uul/ turum quod nusq̄ scriptū est dicunt.sed festiuissime p similitudinē quia uu turū naturam rapacissimā imi/ tant:qui triduo añ aut biduo uolare dicūt ubi cadauera futura sūt.hīc ait hieronym⁹.uultures trāsmaria ca dauera sentiūt.& plautus in truculēto.iam quasi uulturii triduo prius prediuinát:quo die esuri sint.inde ca ptores bonorū & heredipetæ uultures nuncupati.ex quo ait elegāter martialis.Cuius uulturis hoc erit ca dauer:& in hāc sīam seneca in epistolis moralibus inquit:uultur es cadauer expecta. ¶Iocinora replicata. In iocinere est id qd caput extorū aruspices uocāt:quod cum defuit i extis mortem exitiumq; denūciat. Cō tra felicitatem portēdit replicatum:scribit ualerius marcello sacrificāti iecur uictimæ sine capite inuentum fuisse:cum proxima uictima iocinoris duplex caput habuisset:qbus inspectis aruspex respondit nō place/ re sibi exta quæ prima trūca:secūda nimis leta apparuissent.quod pertinet ad enarrationē huius loci sic scribit plinius ī.xi.diuo augusto spoleti sacrificāti primo ptātis suæ die sex uictimaꝝ iocinora replicata in/ trinsecus ab ima fibra repta sunt respōsumq; duplicatuꝝ intra annū impiū. ¶Ab ima fibra.quæ in inferio/ re pte ē:In iocinore.n.fibræ sunt quatuor.celsus in.iiii.iecur i quattuor fibras diuidit.hinc illud maronia/ nū.nec fibris requies datur ulla renatis. ¶Peritoꝝ. aruspicū & eoꝝ qui aruspicinæ disciplinā optime cal/ lent:de qua supra satis copiose dictū est. ¶Ad bononiam.quādo.s.triumuiri hoc est antonius augustus & lepidus in insula:quam facit lauinus fluuius non longe distans a patria nostra: nephariam proscriptionē factitauerunt.

Vultures ex uento concipere

Vulturis Vulturius Vultur he redipeta

locus plau ti.

Fibræ

¶M.AN. ¶Iuliæ filiæ:quæ in campo martio tumulata est. ¶Xii.uultures tot enim plutarcho Liuio & Dionysio auctoribus Romulo augurium fecere. ¶Immolanti:Augusto:ubi autem aut quando non di/ cit:sed plinius id docet.Diuo inquit Augusto spoleti sacrificanti primo potestatis suæ die sex uictimarum iocinora replicata intrinsecus ab ima fibra reperta sunt responsum duplicaturum intra annum imperiū. ¶Triumuirorum:Antonii lepidi & Augusti.

¶PHI. ¶Aquila tentorio. aquilæ ut inqt ſeneca in ſecundo q̄ſtionū: hic honor datus eſt: ut magnæ rerū faceret auſpicia. & q̄cquid alia minora portendūt inter uentu aqlæ tolit ſicut fulmine abolet quicqd aquilæ & reliqua denūtiauerūt. nā ut ait ſeruius minora auguria maioribus cedūt. nec ullæ ſunt uiriū: licet priora ſint. hinc illud ex bucolico ludicro. quātū chaonias dicunt aquila ueniente colūbas. Igitur aqla ſignificabat auguſtus: q collegas antonium & lepidū infeſtos ita conflictaret uexaretq; ſicut aquila coruos duos affli/xit. ¶Duos coruos. oſtentum hoc ſignificabat p duos coruos antoniū & lepidū affligi debere ab auguſto: q tanq̄ aquila illos ſupne inua/deret. ¶Preſagiente philippo. quidā cōnectūt hæc ſupioribus tanq̄ philippus p̄ſenſerit predi/xeritq; ex diuinatione quadam exitū rei futuræ. ſed melius uide tur ſic eſſe diſtinguēdū: ut legas preſagiēte. ſ. exercitu exitū qui ſecutus ē. & hoc cū ſuperioribus copulabit: mox ſubſequetur. in philippis theſſalus qdā & ē ſen/ſus: quēdā theſſalum ex occurſu imaginis diui Cæſaris nutiaſſe de futura uictoria: quā in philip pis cāpis adeptus ē auguſtꝰ bru ti partibus pfligatis. ¶Auio. in uio i acceſſo quaſi ſine uia: auia

Auia

dicūt loca deuia & a militari uia ſequeſtrata lucrecius: auia pie/ridū peragro loca. ¶Idē. auius a uera longe rōne uagaris. hinc illud p annominationem apud quintilianū uulgatiſſimū: auiū

Litare

dulcedo auiū ducit. ¶Nō litāte nō placante numen. Virgilius ſacriſq; litatis indulge hoſpitio. tradit macrobius: qd litare ſola nō pōt oratio. Nonius ſacrifica/re inqt ē ueniā petere: litare ē p/pitiare & uotū impetrare. ¶Au

Augentur hiſtoriæ

geri hoſtias. moris erat ut pria hoſtia nō litante altera dein tertia plures ue adhiberentur: & ita numerus hoſtiarū augereť donec litatū ſo ret. hinc legimus paulū emylium olim ſacrificantē non litaſſe uſq; ad. xx. hiſtoriā. in uigeſima uero prima

Vultur he/redipeta

apparuiſſe ſigna uictoriā p̄mittentia. p̄terea augeri hoſtie dicunť: qñ imolanť adhibita mola. Vnde & ma/ctæ appellanť quaſi magis auctæ: ſicuti grāmatici prodiderūt. ¶Recaſura. reuerſura redūdatura reditura. ¶Exta hērent. illa q̄ erāt inauſpicata & infortuniū hñti portēdebāt. ¶Sicilienſem. in ſicilia factā aduerſus ſextū pōpeiū. ¶Ad pedes iacuit. de hac re ſic plinius in. ix. ſunt & piſcibus p̄ſcita i hac pte auguria. ſiculo bel lo ābulāte in littore auguſto piſcis e mari ad pedes eius exiliit: quo argumēto uates rñdere neptunū patrē adoptātē eū ſibi ſexto pōpeio repudiato. ¶Eutychus. ex noībus aſini & aſinarii omen uictoriæ cepit augu

Eutychos. Nicou.

ſtus. eutychon. n. græci fortunatū uocāt: nicōta uincētē. plutarchus in. M. Antonio. Cæſari inqt añ lucē ca/ſtris egreſſo naueſq; reuiſēti hoiem q aſinū agitabat obuiū factū: rogāt. ät qd nā nomē ei eēt rñdiſſe ſibi qdē eutychō nomē eē aſinū ät nicōta appellari: quāobrē poſtea cū ea loca ornaret Cæſar ſtatui iter cetera hoiem & aſinū æneū. refert Ioſephus romanos habuiſſe arietē machinā bellicā: quem iudei niconta uocabant: qd

luſtrū con/ditum

omnia uinceret. νικᾶω græce uinco. ¶Luſtrū cōderet. ſeruius tullius cenſu pfecto in cāpo martio inſtru/ctū exercitū oēm ſuē oue tauriſq; luſtrauit: idq; cōditū luſtrū appellatū: liuius auctor in. i. cenſorinus i libro de die natali in hāc ſniam ſic. ait id tēpus anni magni romanis: fuit: qd luſtrū appellabant ita qdem a ſeruio tullio inſtitutū: ut qnto quoq; anno cenſu ciuiū habito luſtrū cōderet: poſteri quoq; idē in cōdendo luſtro inſtitutū ſeruarēt: q̄uis interdū intermiſerint ſpatia auctiora: fuitq; id offm̄ cēſoꝝ poſt impatorē ueſpaſianū ¶Ad primā līam. A. ſignificat q̄ prima līa eſt in noīe agrippæ: p quā id oñtum ad auguſtū referri interpre/tabanť: cuius quoq; nomen ab. A. incipit. ¶Collegā. in cēſura. erat. n. ut inqnit aſconius cenſoꝝ hoc officiū ut completo quinquēnio luſtrū conderent & ſolitaurilia ſacrificia facerent.

¶M. AN. ¶Aquila: per aqlā Auguſtū interprecati ſunt: in cuius tabernaculo ales ſederat: per coruos Lepi dū & Ant. ¶Exitū præſagiētem: diſcordiæ finem ex eo augurio exercitu colligente. Philppo: aut philippꝰ theſſallus quidā: aut qd magis placet aduerbialiter philippis. q. d. apud philippos eā macedoniæ urbē eſſe ſupra docuimus. ¶Auctore eius nuncii perſuaſiore impulſore ¶Auio: deuio. ¶Exta rapta cum oī ſacro/rum apparatu ſublata. ¶Aſinario: qui aſinos agebat. ¶Euthycus: εὔθυκος fortunatus νίκου ἀπότου

aquila tētorio eius ſuperſedēs duos coruos hinc & inde in/feſtantes afflixit: & ad terram dedit: notante omni exercitu futuram quandoq; inter collegas diſcordiā talē qualiſ ſecuta eſt ac exitum præſagiente in philippis Theſſalus quidam de futura uictoria nūciauit: auctore diuo Cæſare: cuius ſibi ſpe/cies itinere auio occurriſſet: circa peruſiam ſacrificio nō litā te: quum augeri hoſtias imperaſſet: a ſubita eruptiōe hoſtes omnē rei diuinæ apparatū abſtuliſſent: cōſtitit iter aruſpices quæ periculoſa & aduerſa ſacrificandi denūciata eſſent cun/cta in ipſos recaſura qui exta haberent: neque aliter euenit. Pridie q̄ ſicilienſem pugnā claſſe cōmitteret deābulanti in lit tore piſcis e mari exiluit. & ad pedes iacuit. Apud Actiū de/ſcēdenti in aciem aſellus cū aſinario occurrit homini Euthy/cus: beſtiæ nicon erat nomen. Vtriuſq; ſimulachrū æneū ui/ctor poſuit i tēplo: in quod caſtrorum ſuorum locū uertit.

De oſtentis prænūciantibus mortem eius:

MOrs quoq; eius de qua dehinc dicam diuinitaſque poſt mortē euidentiſſimis oſtētis p̄cognita ē. Quū luſtrum in campo martio magna populi frequētia cōderet aqla eū ſæpius circūuolauit: trāſgreſſaq; i uicinā ædē ſup nomē Agrippæ ad primā litterā ſedit: quo animaduerſo uota q̄ i pximū luſtrū ſuſcipi mos eſt: collegam ſuū Tiberiū

ſiķā cō unico. In templo Marti & Neptunno ſacro. ¶ Agrippæ: cuius nois prima līa eſt per quā Auguſtū in

nūcupare iuſſit. Nā ſe quāquam conſcriptis paratiſq; iam tabulis negauit ſuſcepturū quæ non eſſet ſoliturus: Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ eius prima nominis littera effluxit. Reſpōſumq; ē centum ſolos dies poſt hac uicturum: quem numerum. e. littera notaret: futurumq; ut inter deos referretur: quod æſar idēſt reliqua pars e Cæſaris nomine: hetruſca lingua deus uocaretur. Tiberium igitur ī illyricum dimiſſurus & beneuētum uſq; proſecuturus: quum interpellatores aliis atq; aliis cauſis in iure dicendo detinerent exclamauit: quod & ipſum mox inter omnia relatum eſt: non ſi omnia morarentur amplius ſe poſt hac Romæ futurum. Atq; itinere incohato Aſturam perrexit: & inde p̄ter conſuetudinem de nocte ad occaſionem auræ euectus eſt.

De cauſis infirmitatis eius: & geſtis in eadem.

Auſā ualitudis cōtraxit ex ꝓfluuio alui: tūc cāpāiæ ora ꝓximiſq; iſulis circuitis: caꝑarū quoq; ſeceſſui

terpretari placuit.

¶ PHI. ¶ Nuncupare. pronuntiare ꝓmittere atq; palā noīare. uota. n. nūcupata dicunt: q̄ cōſules pretoreſq; cū ī ,puīciā ,pficiſcunt faciūt eaq; in tabulas p̄ntibus multis referunt: q̄ nomīata ſūt & quaſi teſtificata: uñ & pecunia nūcupata dr̄ ut ait cincinius nomīata: certa noībus ,ppriis ,pnūciata: & ut inqt ſantra ,pmiſſa teſtificata. plinius ī panegyrico. nūcupare uota & pro eternitate impii & pro ſalute ciuiū. imo' ,p ſalute principū ac ,pter illos ,p eternitate imperii ſolebamus. ¶ Ethruſca lingua. līguā ethruſcā a romana diuerſā fuiſſe teſtātur eruditi & iprimis. T. liuius q̄ſcribit in. ix. Romāos pueros antiquitus. Ita hetruſcis līis eruditi ſolitos: ſicuti poſtea græcis. ¶ Paratis tabellis. in q̄bus uota q̄ ſuſcipiunt perſcribi ſolēt præſentibus multis: de q̄bus uidet

Nuncupare uota

intellexiſſe Iuuenalis illo uerſu. legitime fixis ueſtitur tota tabellis porticus. ¶ Prima littera. C. intel'igit: q̄ littera Caiū ſignificat & prima eſt in noie Cæſaris. ¶ C. notaret. ſcribit priſcianus numer̄ centenariū notari per līam: C. ¶ Beneuentū. olim maleuentum dictū eſt. liuius cedi capiq; ſanguites: niſi qui maleuentum cui nunc urbi nomen beneuentū eſt perfugerunt. plinius. in ſecunda Italiæ regione hirpinor̄ colonia una beneuentū: auſpicatius mutato nomīe q̄ quōdam appellata maleuētum. ¶ Interpellatores. Cicero in ſtudiis ſine interpellatore uerſor. interpellare ât eſt mediam alterius orationē interrūpere uel alterius ſe actioni interponere. ¶ Inter omina ſignificanter locutus: nā illud proprie auguriū dici omen uoluerūt. quod orefit: uelut oſmen ſiue oremen: ut. M. Varro & feſtus tradiderūt. fuit omen id uerbū: quo dixit auguſtus ſe nō amplius futur̄ romæ: qđ mox euentus comprobauit. ¶ Aſturā. in latio aſtura flumē ē & inſula auctor plinius in tertio. Cicero oli ꝓſcriptus aſturā delatus mare ingreſſus ē. mox mutato cōſilio aſturā repetiit ut refert plutarchus in uita Ciceronis. ait ſeruius aſturā eſſe oppidū cū fluuio nō lōge a teracina. apud uirgilium anceps lectio ē illius uerſus ex. vii. Qua ſature iacet atra palus. alii. n. legūt ſaturæ alii aſturæ. ¶ Auræ. q̄ uento clementior ē. plinius in epiſtolis ſcribit tuſcos ſuos frequētius auras hēre q̄ uentos. ¶ Ex ,pfluuio alui. aluus ē quo defluūt ſordes. Virgilius acyros. i. improprie dixit. nota cōdunt in aluo ,p in uentre. cor. celſus aluū aliq̄n uſurpat ,p ipſis excrementis. ſic. n. ait in ſecūdo. peior cita aluus ē: ſed ne hæc qdā terrere ,ptinus debet: ſi matutinis tēporibus coacta magis ē aut ſi ,pcedente tēpore paulatim cōtrahit & ruffa ē. de aluo hæc plinius in. xxvi. digna memoratu. plurimū negotii homano generi aluus exhibet: cuius cā maior ps mortalium uiuit. alias cibos non tranſmittit: alias nō continet. alias non capit: alias nō cōficit. eoq; mores uenere: ut homo maxime cibo pereat. profluuiū alui uocamus: ubi liquida ē & fluit copioſius: uer̄ ut inqt celſus in. iiii. uno die fluere aluū ſæpe pro ualitudine eſt atq; ēt pluribus: dum febris abſit. purgat. n. corpus. periculoſiſſimū uero illud profluuiū eſt: quo nihil continet & quicqd aſſumptum eſt protinus redditur. græci id morbi genus lyenteria uocant. a noſtris dicit leuitas inteſtinorū. de qua hippocrates & galenus reliqua q; medicor̄ ſchola affatim ſcripſerunt. Qui aluo langueſcunt egregio & perinde eleganti uocabulo nuncupant aluini. plinius in. xxi. uinca peruinca aluinis impoſita multū prodeſſe dī. auſtro flante ſoluit aluus aqlone uero aſtringitur. ueteres foria dici uoluerūt ſtercora liquidiora: & foriolū: q foria facile emittat: ſoluti q; ſit uentris. Laberius foriolus eſſe uideris. in coleos cacas. ¶ Campanie ora. mediterraneū & oram tāq̄ diuerſa uſurpat plinius: ut in mediterraneo dicat eſſe ciuitates q̄ ſunt ,pcul a littoribus: intus in medio regionis. in ora uero eſſe q̄ ſunt in extremo iuxta littus. exempli gīa ſcribens de hiſpania ait. in mediterraneo eſt ſegeda. in ora baeculi. Igit auguſtus incidit in egrotationē dum circuit oram littoralē q; cāpaniæ regionem ¶ Capreag. de iſula caꝑarū añ dictū eſt. & mox dicet. ¶ Seceſſu. quo ſeceſſerat uelut in locū amenū uoluptabilē q; ſeceſſum. ꝑterea ſeceſſus dicit ſinus ſecretior remotior q;. ut illud: ē in ſeceſſu longo locus.

Lyenteria

Aluini

Foriolus

In mediteraneo

In ora

¶ M. AN. ¶ Nuncupare: declarare. ¶ Nō eſſet ſoluturus: quaſi certo ſciret ſe añ proximū luſtrum uita deceſſur̄. ¶ Effluxit: excidit abolita eſt. ¶ C. littera: q̄ prima eſt in Cæſare. ¶ Interpellatores: iterruptores. ut pediani uerbo utar: eſt ut ille ait iterpellare mediā alterius orationē interrūpere: uel ſe actioni alterius interponere. ¶ Si omnia morarent: ſi oia in mora eēnt. ¶ Aſturā: inſulā in antiate tractu latio adiacētē eſt & fluei uſdē nois. ¶ Cāpaniæ ora: littorali cāpaniæ parte. ¶ Seceſſui: Seruius ſecretiorē ſinum ſeceſſū interpreta-

tur secutus illud Vergilii: est in secessu lõgo locus. Iuue. Non tã pro repostο loco q̃ amœno & digno in quẽ uoluptatis gratia plures cõfluant Ianua baiarum est & gratũ litus amœni: Secessus nisi forte & ipse quoq; ad proximũ sinũ alluserit: sed plinius ad Gallũ laurentinũ suũ secessum appellat: decem inqt &. vii. milibus pass. ab urbe secessit & ad Ruffum quinte in alto isto pinguiq; secessu studiis asseris: q̃q̃ ad totũ ad ociũ potius q̃ ad locũ referat: Papinius ad polliũ: Meq; non tã in patriã q̃ ad te secedere.

Remittere animum

¶PHI. ¶Remississimo. solutissimo & iprimis relaxato: remittere. n. animum ẽ relaxare quanuis musonius dicat animũ non esse remittẽdum: qm̃ inquit remittere aĩum quasi amittere ẽ.

Tabellarie naues

¶De naui alexandrina. alexandrinæ naues quæ p̃mitti solent & nũciare secuturæ classis aduẽtum tabellariæ uocantur: quaq; gratus aspectus cãpaniæ est. ois in pilis puteolorq; turba cõstitit: & ex ipso genere uelorum alexãdrinas esse cognoscit. solis. n. alexandrinis nauibus licet supparatuelorq; intendere quæ res iprimis adiuuat cursũ nauigiorum. auctor seneca in. xi. epistolarum moralium: qui scribit supparũ alexandrinarq; nauiũ insigne indiciũ esse. sunt aũt suppara uela uelorq;: quæ supanthenas explicant: de quibus ait lucanus suppara uelorq;. alias suppaq; dici uestimẽtũ puellare lineũ: qd & subucula. i. camisia dr satis notũ. Afranius puella non sum supparo si induta sum. ¶Vectores. qui uehunt & qui uehuntur uectores dici notum est hic uectores significãt: q uehũt sicut nautæ: qui nauẽ exercẽt. q̃uis. n. nautæ appellẽtur oẽs: qui nauis nauigandæ cã in naui sunt: nautam tm̃ exercitorem. nauis dici docent iurisconsulti titulo. nautæ caupões stabularii. ubi nautarum & uectorũ mentio fit quadrans cũ sensu tranquilli. ¶Appulerat. ex pellago ad litus puenerat. appellere. n. ut inquit donatus uerbũ est nauticũ. appellere quoq; pecora dicunt ad aquã bibendi cã appellentia. uñ appulsus de quo iurisconsulti. ¶Fortunis. opullentiis atq; diuitiis. ¶Frui. scribit augustinus li. xi. de ciui. dei qd ea re frui dicimur: quæ nos nõ ad aliud referẽda per se ipsam delectat: uti uero ea re: quã pp aliud querimus: uñ temporalibus magis utendum est q̃ fruendũ: ut frui mereamur eternis. hoc idem tradit libro primo de doctrina christiana: hinc est illud apud historicos: quod hannibal cũ uictoria cãnensi posset uti: ea frui maluit. apud iureconsultos alia obseruata est dria inter uti & frui usum & fructũ usuarium & usufructuariũ. ¶Non alio. non ad aliam rẽ neq; in alias merces. ¶Summã. quadragenum aureorum. ¶Alexandrinarũ. in alexandria ut docet flauius uopiscus nemo uiuit ociosus. alii uitrum conflãt: ab alis cartha conficit. illic cuiuscũq; artis artifices uiscebant: unde alexandrinæ merces multiuigæ romam deportabantur. ¶Togas. romanas. ¶Pallia. græca uestimenta. ¶Græco habitu: pallio. ¶Græci romano: toga: nã quemadmodum romanorq; togã ẽ: ita græcorum pallium. Inde togate & palliate dictæ fabule ab argumentis retũ romanarum græcarũ ue. ¶Ephebos. græci adolescentulorum tres faciunt gradus: πα̃ι ἔφηβος uocant annorq;. xiiii. deinde ephœbon usq; ad. xvii. postea exephebon. auctor cẽsorinus in libro de die natali. hinc in palestris ritu grecanico membrũ extrũebat: qd ephœbeũ uocitabant: ubi ephebi exercebant. erat aũt exedra latissima sicuti docet uitruuius in. v. & in libro machabeorq;. ii. scriptũ ẽ gymnasiũ & ephebiã sibi cõstituere. ephebia auctore donato prima etas adolescẽtiæ ẽ. adolescentia extrema pueritia. phebus decentissimo epitheto ephebus nũcupat a sidonio. ¶Exacta: ueluti cogerent licẽter iocari: & petulãter lasciuire. ¶Rerũq; missiliũ: missiles res & neutro genere missilia dicunt: q̃ mitti spargiq; ex liberalitate principis in populũ cõsueuere. iuriscõsultus missilia accipit in hoc significatu de qbus post paulo. alias missilia dici tela q̃ manu mittunt nullus ignorat. ¶Hilaritatis: apud priscos celebrat leticiæ festiuitas ad. viii. cal. aprilis quẽ diem hilaria appellabãt: quo primũ tpe sol diẽ longiorẽ nocte ptẽdit. hoc iõ diximus ut intelligeres illd flaui uopisci sic scribentis in aureliano: hilaribus qbus oia festa & fieri debere scimus & dici impletis solemnibus. ¶Diripiendi pomorq;. nos dicimus diripiẽdi poma. uetus ãt locutio est: qualis illa plautina ex captiuis: nominandi istorq; tibi erit magisq̃ edundi copia: pro nominandi ista.

Supparũ.

Appulsus

Frui

Ephebi

Exephebi

Ephebia

Missilia

Hilaria

Locus uopisci

¶M. AN. ¶Præteruehenti: quũ præteruehetur. ¶Vectores: qui uehũt & qui uehũt: ut hoc loco. ¶Appulerat: p appulsa erat. Vet. Quis te nostris deus appulit oris. Cicero: Nec tuas unq̃ rationes ad eos scopulos appulisses. ¶Comitibus: ex suo comitatu hoibus. ¶Iusiurandũ & cautionẽ iureiurando sibi cautũ uoluit. ¶Non alio: non in aliã mercedẽ. ¶Rerũ alexandrinarũ: quas alexandrina nauis uexisset: atq; ita est nautis gratificatus. ¶Togas: quæ peculiares romanorum sunt. ¶Pallia: quæ peregrinarum gentium

quatriduũ ipẽdit; remississimo ad ociũ & ad oẽm comitatem aĩo. Forte puteolanũ sinũ præteruehenti nectores nautæq; de naui alexãdrina: quæ tunc quidem appulerat cãdidati coronatiq; & thura libantes fausta amnia: & eximias laudes cõgesserant per illum se uiuere: per illum nauigare: libertate atq; fortunis per illum frui. Qua re admodũ exhilaratus quadragenos aureos comitibus diuisit: iusq; iurandum & cautionem exegit a singulis nõ alio datã summã q̃ in emptionem alexãdrinarũ merciũ absumpturos: sed & cæteros cõtinuos dies iter uaria munuscula togas insup ac pallia distribuit: lege ppposita ut Romani græco: græci romano habitu & sermõe uterẽt. Spectauit assidue & exercẽtes ephebos: quoq; aliqua adhuc copia ex uetere istituto capreis erat: iisdẽ etiã epulũ in cõspectu suo p̃buit permissa: imo exacta iocãdi licẽtia diripiẽdiq; pomorq; & obsoniorq; rerumq; missiliũ. Nullo denique genere hilaritatis abstinuit. Vicinam capreis insulam

& græcorũ imprimis. ¶ Vt romani græco: græci romano inde credo q̃situs lusus: ut quũ neq; græci romane neq; romani græce: satis expedite loquerent: uerũ quũ utriq; alieno cultu instructi eẽnt: ut Ro. græci: illi Ro. putarent: infantissimi primo congressu oẽs Augusti comites rei ignaris uideret. ¶ Ex uetere instituto Strabo quũ de Neapoli loqueretur: Gymnasia inqt puberum: ad usum credo gymnicotũ certa. q̃ quinto quoq; anno illic celebrabãtur ephebi exercebantur de gymnicis eius loci certaminibus. Papinius: Huc me post patrii lætum quinquẽnia lustri: cũ stadio iam pigra qes canusq; sederet: puluis ad ambracias conuersa gymnade frondẽ. ¶ Diripiendi pomorum: parum usitate dixit: q̃q̃ Liuius me dixerit uestri adhortandi causa loqui existimet: & plautus nominandi tibi istorum: magis quam edundi causa.

apagropolim appellabat: a' desidia secedẽtiũ illuc e comitatu suo: sed ex dilectis unum Mascabã nomine quasi conditorẽ insulæ κτίστην uocare cõsueuerat Huius Magabæ ante annum defuncti tumulum quum ex triclinio animaduertisset magna turba: multisq; luminibus frequentari uersum compositum ex tempore clare pronunciauit κτίστου λέ τὸν μβον εἰσορῶ πυρουμένον: conuersusq; ad Trasylum Tiberii comitem contra accubantem: & ignarum rei interrogauit cuiusnam poetæ putaret esse: quo hesitante subiecit alium ὁρᾶς φᾶσί μασ τἄβαν. τιμωμένον. de hoc quoq; cõsuluit. Quum ille nihil aliud responderet q̃ cuiuscunq; essent optimos esse cachinnum sustulit: atq; in iocos transfusus est mox Neapolim traiecit: q̃q̃ & tum infirmis intestinis morbo uariam te tamen & quinquẽnale certamen gymnicum honori suo instituit: & cum Tiberio ad destinatũ locum cõtẽdit. Sed in redeundo aggrauata ualitudine tandẽ nolæ succubuit: reuocatũq; ex itinere Tiberiũ diu secreto sermone detinuit neq; post ulli maior negocio aium accommodauit.

De morte eius: & gestis tunc per eundem.

Vpremo die idẽtidẽ exquirẽs an iã de se tumultus foris eẽt petito speculo capillũ sibi comi ac malas labẽtes Corrigi præcepit: & amicos admissos percunctatus & qd his uideret nimiũ uitæ cõmodæ transegisse: adiecit & clausulã ἀοτὲ κράτου καὶ πάν τεσ ημεῖσ μεν χαρᾶσ τιν οἰεῖ τε. Oibus deide dimissus: dũ aduenientes ab urbe de Drusi fi

¶ PHI. ¶ Apragopolin. apragopolis græce dici põt ciuitas otii atq; desidiæ. Namq; ἀπρᾶγίαν desidiam & πόλιν ciuitatẽ dicunt. ¶ Cristin. κτίστασ a græcis dĩ creator ¦ conditorq;. ¶ Ex triclinio. ex cẽaculo. ¶ Ex tpe. ex tpaliter: & subitaria dictione. ¶ κτίστου. latiehoc significat. cõditoris tõbã hoc ẽ sepulchrũ conspicio flagrantem. ¶ Thrasyllum. de hoc in tiberio diceret. ¶ Cõtra accubantem e regione ex opposito augusti in mẽsa discõbentẽ. ¶ Hesitante. per dubitationẽ cõtabundo. ὁρᾶσ. interpretamentũ græci uersus est hoc. uides luminibus masgabam honoratũ. ¶ Cachinnũ sustulit. risum solutiorẽ sonãtiorẽq; misit augustus. ¶ Morbo: profluuio alui quo laborabat. ¶ Morbo uariante. cum mõlentius modo concitacius infestaret. a celso aluus uaria dicit esse: quæ strigmẽtum sanguinẽ bilem uiridẽ in mixtura quadã discreta tñ repsentat: & talis pestifera ẽ. ¶ Quinquẽnale certamen. scribit strabo in. v. geographie qđ apud neapolitanos qnquẽnalis agon hoc ẽ certamẽ p cõplusculos dies celebrat q agõ erat musicus & gymnicus illis agoõibꝰ æmulus: q p græciã clarissima celebritate agebant. hunc aũt agonem gymnicũ quinquennalem iubẽte oraculo neapolitani celebrabãt: cuius meminit papinius poeta neapolitanus in siluis. huc me post patrii letum quinquẽnia lustri: & alibi: cũ stata laudato caneret qnquennia uersu gymnici autem ludi dicunt in quibus corpora p gymnasticã disciplinã exercẽt: q̃ a platõe & aristotele principibus philosophoꝝ ueluti maxĩe necessaria ĩprimis probatur & extollitur. ¶ Destinatũ locũ. beneuentũ significat quousq; destinauerat prosequi tiberiũ. ¶ Succubuit. succũbimus morbo qñ superamur illius ui & mori cogimur. filius: succubuit medicis malis. ¶ Nolæ. nola ciuitas nota ẽ uel sola marcelli uirtute: q illic hãnibalẽ uici posse demõstrauit. ẽ ãt ciuitas cãpaniæ: de q̃ sili⁹ ĩ xii. cãpo nola sedet crebris circũdata in orbẽ turribus. ¶ Idẽtidẽ. frequenter. ¶ Comi: ornari. ¶ Malas. ifra oculos malæ sunt hoi quas prisci genas uocabant. xii. tabulaꝝ interdicto radi a feminis eas uetantis. pudoris hæc sedes: ibi maxime ostenditur rubor. ¶ Labentes. ex egritudine fluentes & resolutione musculorũ flaccidas. ¶ Corrigi: ne labi uiderentur. ¶ ἀοτὲ κρὸ τὸν. ad uerbum ita interpretari possumus. date plausum & omnes uos cum gaudio aliquid facite.

¶ M. AN. ¶ Apragopolim: ὠπόταλισ ἀπρᾶγίασ desidia: καὶ πόλεσ. i. desidiæ urbẽ. ¶ κτίστην: ædificatorem: παρατῶ ητίζω fabrico. ¶ κτίσου λέ τιμβον εἰσ ὁρῶ πυροιμένον: conditoris: tumulum uideo incensum. ¶ Thrasylum: mathematicum. Iuue. Murus reuocata Thrasyli: sed de hoc non multo post. ¶ Hesitante: dubitante nihil respondente. ¶ ὁρᾶσ ὅσι μασ γᾶβᾶν τι μῶμένον uides luminibus masgabam honoratum. ¶ Cachinnum: solutum risum. ¶ Quinquennale certamen: quinto q̃ anno celebratum: ad illud referri debet quod pleræq; italie ciuitas super templa & aras ludosq; quinquennale ei Augusto constituerant. Strabo tamen iubente oraculo Neapoli agonem celebratũ tradit: & rursus apud

Apagropolis

Agon neapolitanus

Gymnici ludi

Nola

Malæ

eos ait:quinquennalis facer ille muſicus & gymnicus complures dies celebratur agon:illis emulus qui p græciam clariſſima celebritate geruntur. ¶Beneuentum: olim maleuentū appellatum:ut Feſtus ait: ſed omen recentioris fuit noīs cauſa. ¶Nolæ:nola picentinorum urbs mediterranea. ¶Succubuit:morbi magnitudine eſt uictus. ¶Speculo:quo ſe intueretur. ¶Malas labētes:morbo ſolutas. ¶Corrigi:comprimi a lapſu. ¶Λοιπὸν κρότον κάντὲσ ὑπὲιο μὲτὰχάρασ τιποιὲιτὲ:date plauſum & omnes uos cū gaudio id facite. ¶Druſi filia:liuilla ex Druſo & minore Antonia genita.

¶PHI. ¶Defecit.extinctus eſt exiſtimat ſextus aurelius dolo liuiæ extinctū eē:qd ēt ſēſiſſe uidetur plinius ſic ſcribens in.vii. hinc uxoris & tiberii cogitationes ſuprmæ eius cura. ¶Exitū. mortē. εὐθανασίαν.i. bonam mortē:& facilē:talem aūt mortē auguſtus ſibi & ſuis optabat q̄lem ſcribit plato in timeo eſſe ſenū:nam mors illa q̄ ſenio paulatim ad finē ducente naturaliter ſubrepit:interiora mortis genera leuiſſima ē & cum uoluptate potiuſq̄ cū dolore cōtigit. Iulius firmicus in tertio matheſeos auctor ē uenerē in.viii.ab horoſcopo loco cōſtitutā facere ut mors illis ſine dolore & ſine aliquo tormēto decernatur. ¶Verbo uti.ſ.εὐθανασίᾳ. ¶Mētis alienatæ: ex impotētia & ui morbi ſæpe fit alienatio mētis quæ uarias quaſdā imagines ut inquit celſus in tertio.accipit. fitq̄ imaginibus addicta. ita auguſtus imagine iuuenum a qbus abripi uidebat exterritus ē. ¶Preſagiū.p̄ſagire eſt futura ante ſentire:inde preſagia dicuntur preſenſiones futuroꝝ.ſagire.n.ſentire acute ē.ex quo ſagarii & ſagaces dicti canes. auctor Cicero in primo de diuinatione. ¶Totidē.ſ.xl.a quot ſe abripi q̄ſtus fuerat. ¶Pretoriani:ex cohorte p̄toria q erant honoratiores. & excubabāt añ principis p̄torium. ¶Extulerunt:exportarunt in aptum.uerbo uſus eſt funeribus accōmodato.efferri.n.dicunt funera. Terentius:interea dū effertur funus.martialis.effert uxores fabius:creſtilla maritos. ¶Duobus ſextis.uterq̄ conſul p̄nomen habebat ſexti.nā & ſextus p̄peius & ſextus apuleius uocabant. ¶Decuriones:ſenatores.municipiis.n.& coloniis decuriones dicunt:q romæ ſenatores. ¶Bouillas in latio ſunt bouillæ:ut meminit plinius in.iii.haud pcul ab urbe roma.pedianus aſconius clodiū ſcribit paulo ultra bouillas redeuntē ab aritia fuiſſe a milone interfectū.exiſtimat nonius dictas eē bouillas quaſi bocchillas ab eo q̄ bos illuc aduenerit inteſtina ex uulnere trahens:q̄ ueteres dixerunt hillas. ¶Propter anni tp̄s:erat.n.mēſis auguſtus.quo feruidior eſtus exiſtit:quo cadauera corrūpi & in tabē reſolui facilius ſolent. ¶In baſilica.de baſilicis habunde multa perſcripſimus in Iulio Cæſare.eſt āt baſilica ut ī dicat iuriſconſultus titulo de uerboꝝ obligattōibus uſibus publicis deputata. ¶Veſtibulo domus.ſpatio palatinaꝝ edium ante fores relicto.ueſtibula.n.non ſunt primores edium ptes:ſed ſignificant locū ante ianuam domus uacuū:de quo gellius & macrobius ſubtiliter diſſeruerunt. hinc illud notiſſimum.ueſtibulū ante ipſum. ¶Funere.funus proprie ſignificat anctore donato pompā exequiarū a funalibus dictum: qm̄ tpe nocturno ſepeliebantur & funalia hoc eſt cerei adhibebantur. ¶Certatim:quiſq̄ prouiribus. ¶Triūphali porta.triumphalē portā romæ dixerūt:per quā agentes triumphū urbē introhibant:de qua Ioſephus in.vii.belli iudaici hæc. Veſpaſianus ad portam recedit:quæ ab eo qđ per illam ſemper triumphorum pompa ducitur:nomen accepit. ¶Ducendum.duci funera dicuntur. Virgilius & funera ducunt. ¶Victoria.uictoriæ deæ ſimulacro:quam romani inter alios deos colebant.uictoriæ deæ meminit auguſtinus in.iiii.de ciui.dei.apud priſcos fiebant ſimulachra:quorum manibus uictoriolæ ideſt imagunculæ uictoriarum ſuſtinebantur quas dionyſius tollere ſolebat.

¶M.AN. εὐθανασίαν: facilem mortem. ¶Præſagium:præcognitio eorum quæ futura erant. ¶Extulerunt:in apertum humeris deportarunt. ¶Decuriones:quid decuriones in municipiis & coloniis eſſent quid municipium:quid coloniam:abunde ſupra ex Gellii & Feſti ſententia oſtendimus. ¶Bouillas: locū ut Aſconius demonſtrat inter urbem & ariciam:ubi Clodius a Milone eſt occiſus. Mar. Et cum currere de-

Mors ſenū leniſſima

præſagire

Efferri funera
Decuriōes
Bouillæ

Veſtibula

Funus
Triūphalis porta

lia ægra īterrogabat:repēte in oſculis Liuiæ & ī hac uoce defecit. Liuia noſtri cōiugii memor uiue ac uale: ſortitus exitū facilē & qualem ſemper optauerat. Nā fere quotiens audiſſet cito ac nullo cruciatu defunctum quempiam ſibi & ſuis εὐθανασίαν ſimilē (hoc enī & uerbo uti ſolebat) præcabatur Vnde oīno ante afflatā aīam ſignum alienatæ mētis oſtēdit: qđ ſubito pauefactus a.xl.ſe iuuenibus abripi queſtus eſt: id quoq; magis præſagium quam mentis diminutio fuit. Siquidem totidē milites pretoriani extulerunt eum ī publicum.



De die mortis: & etate: & exequiis eiuſdem.

Biit in cubiculo eodem quo pater Octauius duobus ſextis Pompeio & apuleio conſulibus.xiiii.calen.ſeptembr̄ hora diei nona.lxx.& ſexto etatis anno: diebus.v.&.xxx.min?. Corpus decuriōes municipiorū & coloniarū a nolla bouillas uſq; deportarunt noctibus ꝓpter anni tēpus: quū īterdiu ī baſilica cuiuſq; oppidi uel ī æde ſacrorū maxima reponeret. A bouillis equeſter ordo ſuſcepit: urbiq; ītulit: atq; ueſtibulo domus colocauit: Senatus & in funere ornādo: & ī memoria honorāda eo ſtudio certati progreſſus ē: ut iter alia cōplura cenſuerint qdā funus triūphali porta ducēdū præcedente uictoria: quæ ē ī curia canētibus

beas bouillas inter iungere quæris ad camœnas. ¶In ueſtibulo: ueſtibulum quicquid ſpacii relinquit ante ianuam & ab eo quod ianuam ueſtiat dictum ut quidam interpretantur: ſed de eo Gellius: Varro: nonius & Macrobius plura. ¶Triumphali porta: per quam triumphantes urbem ingredi conſueuere ea media fuiſſe uidetur inter flumentanã portam & catulariam. ¶Victoria: Victoriæ ſigno.

nenia principũ liberis utriuſq; ſexus. Alii exequiarũ die ponendos annulos aureos: ferreoſq; ſumendos: non nulli legẽda oſſa per ſacerdotes ſummorum collegiorũ. Fuit & q ſuaderet appellationẽ menſis auguſti in ſeptembrem tranſferendam: qđ hoc genitus Auguſtus illo defunctus eſſet; alius ut oẽ tp̃s a primo die natalis uſq; ad exitũ eius ſæculũ Auguſtũ appellaret; & ita in faſtos referretur. Verũ adhibito honoribus modo bifariã laudatus eſt pro æde diui iulii a Tiberio & pro roſtris ueteribus a Druſo Tiberii filio: ac ſenatorum humeris delatus in cãpum: crematuſq;: nec defuit uir prætorius qui ſe effigiem cremati eũtem in cœlum uidiſſe iuraret. Reliquias legerũt primores equeſtris ordinis tunicati & diſcincti pedibuſq; nudis: ac in mauſoleo cõdiderũt. Id op̃iter

¶PHI. ¶Neniam. nenie funebre carmen. eſt enim nenia auctore porphirione lugubre carmen: quod in mortuos cantat cuius inuentor primus extitit ſimonides ex inſula cea poeta lyricus: qui threnos ideſt plãctus lamentationeſq; optime ſcripſit inde aboratio dictum eſt. ceæ retractes munera neniæ. idẽ alibi neniã improprie poſuit pro incãtatione ſic ſcribens in epodo: caputq; marſa diſſilire nenia. de nenia diomedes hæc. apud romanos id carmen qđ cũ lamentatione extremum atq; ultimũ mortuo accanit nenia dicit. M. Tullius in ſecundo delegibus. precipit ut honoratoꝝ uirorum laudes in contione memorent: eaſq; etiam græci cantus lucubres nominant: ſidonius nenias epitaphiſtaꝝ non inuenuſte appellat: tanq̃ a conditoribus epitaphioꝝ nenie ſcribi, pprie dicant idem ait. nenia marmori inciſa endecaſſyllabos. tanq̃ nenia fit epitaphium. ab eodẽ & hieronymo nenie uſurpantur pro anilibus delirantibuſq; uerbis & ineptiis. ¶Ponendos. exuẽdos in ſignũ meroris & luctus. ſcribit liuius pp caudinam cladẽ latos clauos & anulos aureos poſitos fuiſſe a ſenatu luctus cauſa. ¶Ferreos. græci annulum a digitis dactylion appellauere: a pud nos priſci ungulum uocabant: poſtea & noſtri & græci ſymbolum dixere. condũlũ quoq; & condaliũ ueteres anulum nũcupauere. hinc ait plautus in trinũmo. i thermopolio cõdalium es oblitus. & paulopoſt. inter eos ne hoies condaliũ te redipiſci poſtulas. olim aurei anuli in uſu nõ fuerunt. ſed ferrei. uulgoq; cũ anulo ferreo triũphabant. ſic triumphauit de iugurtha caius marius. & hi quĩ ob legationem acceperant aureos anulos: illis in publico tantũ utebant intra domos uero ferreis: quo argumento: ut inqt plinius in. xxxiii. ſponſæ anulus ferreus mittebat iſq; ſine gẽma. lacedemonii ferreo anulo utebant. ¶Summoꝝ collegiorum. ſicut ſunt exẽpli cã pontifices: ſalii: augures. ¶Legenda oſſa. colligẽda. Virgilius in. vi. oſſaq; lecta cado texit corineus aheno. ¶Hoc genitus. ſ. menſe ſeptembri. ¶Illo. menſe auguſto. ¶Seculum auguſtum. quemadmodũ antiquitus dicta eſt ætas aurea & argentea & ut inqt. heſiodus: q̃dam heroica: ita quidã ſuaſit oẽ id tempus: quo uixiſſet auguſtus: appellandũ eſſe auguſtum ſeculũ: a principis uidelicet nomine: & quia auguſtũ dicitur ſacratũ & religioſum. ad hoc auguſti ſeculum alluſit maro ſcribens in bucolico ludicro. aurea iam redeunt iterũ ſaturnia regna. auctor eſt ſextus aurelius uulgo iactatum de auguſto defuncto. utinam aut non naſceretur: aut non moreretur: alterum peſſimi incepti: exitus preclari alterum. ſeculum proprie ſpatium eſt centum annorum dictum a ſene: q̃ longiſſimum ſpatiũ ſeneſcendorum hoĩum id putarunt: ut refert. M. Varro. ¶In faſtos. libros: in quos referebantur feſta ac ſacra cauſæq; ſacroꝝ. ¶Modo: temperaměto. ¶Bifariã: duobus in locis. ¶Pro ede. añ templũ. ¶Pro roſtris ueteribus. po. ro. duce ſexto clodio ſcriba corpus publii clodii in curiã intulit cremauitq; : quo igne & ipſa quoq; curia cõflagrauit. Vnde roſtra q̃ prope iuncta fuerant in alium locũ tranſlata ſunt. & hoc eſt quod ait aſconius roſtra non eo loco tũc fuiſſe: cum crematũ eſt corpus clodii: quo nunc ſunt. ſupra docuimus ſuggeſtũ in foro. ro. extructũ roſtris nauiũ antiatium ad ornatum fuiſſe: & ob hoc roſtra id templũ appellatum. ¶In campum. ſ. marciũ. ¶Vidiſſe iuraret. idem de romulo dictũ eſt a proculo iulio: qui in contionem progreſſus poſt obitum romuli uidiſſe ſe romulũ teſtatus eſt euntem in celum: ſibiq; obuium datũ eſſe: habitaq; ẽ fides illi uiro talia nũcianti. ¶Tunicati. ſola tunica hoc ẽ camiſia induti. ¶Mauſoleo. ſcribit hieronymus libro. i. cõtra iouinianũ mauſolea dici oĩa magnifica p̃tioſaq; ſepulchra ab illo mauſoleo: qđ inter ſeptẽ ſpectacula numeratur: ab arthemiſia facto in honorem mariti mauſoli: de quo plura ſcripſimus in illũ pro pertii uerſum. nec mauſolei diues fortuna ſepulchri. de hoc autem auguſti mauſolei ſic ſtrabo in. v. geographiæ. commemoratione digniſſimum: qđ mauſoleum appellant & perpetuæ uiriditatis cohoptum in ſummum uſq; uerticem ad tyberis ripam exaggeratum. in ſummo autem poſitum eſt Cæſaris auguſti ſimulacrum ex ære fabricatum. ſub aggere ipſo ſunt eius loculi & cognatorum & neceſſariorum.

Nenia

Dactylion

Cõdulum condaliũ

Annuli ferrei

Seculum

Seculum auguſtum

Roſtra mutata

Mauſolea

¶M. AN. ¶Canentibus ueniam: credita defuncti diuinitate ueniam precari. Liuius: Romulum deum deoq; natum ſaluere iubent uniuerſi pacemq; expoſcunt. Sed ueniam uerior lectio: eſt enim carmen ut Feſto placet quod ad tibiam in funere laudandi gratia cantatur de ratione uocis: idem auctor plura. ¶Ponẽdos aureos annulos qđ niſi in ſũmo luctu triſtitia q̃ haud fieri conſueuit: ſed raro id accidiſſe legimus. plinius: Quo facto tanta ſenatus indignitate exarſit ut annulos ab eis abiectos fuiſſe in antiquiſſimis reperia-

tur annalibus. sed alii a tota nobilitate depositos tradidere: quũ GN. Flauius siue. M. Fuluius ille fuit ut Macrobi. scribit edilis mox Tri. ple. est factus: quia primus oĩum fastos publicasset. ¶ Ferreosq; sumendos: ferreis annulis ab initio usos Romanos plinius testat: at regũ tẽporibus ne ferrei quidẽ annuli usus ullus fuisse uidetur: qđ Romuli & alioꝝ regũ statuæ sine eo insigni eẽnt. sed de annuloꝝ usu Idẽ auctor, abunde multa. ¶ Summoꝝ collegioꝝ: de sacris nũc & nõ ꝓphanis, collegiis intellige ac si dixerit p summos urbis sacerdotes. ¶ Sæculũ Augustũ. ut sex &. lxx. annoꝝ esset: Varro centũ annoꝝ sæculũ diffinit qđ id spaciũ satis ad seneſcendũ crederet: posuit & alterũ breuius. xxx. annoꝝ. ¶ In fastos: in fastoꝝ libros. ¶ Pro rostris ueteribus: ubi uetera rostra fuissent uediani uerba demonstrãt: erãt inqt tũc rostra nõ eo loco quo nũc sũt: sed ad comitiũ: prope iuncta curiæ eo olim uictis antiatibus ex captiuaꝝ nauiũ rostris ut Liuius ait sunt primum constructa: plinius & Varro Liuio astipulant. ¶ Tunicati & discincti. q. d. humili habitu ac uenerabundi. ¶ Mausoleo: sepulchro ampliſſimo: ab eo qđ Artemisia mausolo uiro defũcto i caria cõstruxit insignia huiusmodi monumẽta Mausolea sunt dicta. De mẽoratissimo illo Mar. pẽdentia mausolea: & proptius: Nec mausolei diues fortũa sepulchri. De recẽtiore ab Augusto erecto Strabo: cõmemoratione digniſſimũ ẽ qđ mausoleũ appellãt excelsis fundamẽtis hæc ille & plura qbus totã molẽ pergit significanter exprimere.

Flaminia. ¶ PHI. ¶ Flaminiam. flaminius cõsul pdomitis liguribus ne in ocio militẽ haberet strauit flaminiã uiam: q̃ ariminũ usq; perducta ẽ. ¶ Silnas & ambulationes. strabo a tergo mausolei lucus ẽ mirifica continẽs ambulacra. In medio ãt campi spatio fuibusti extat ambitus: & hic ipse niueo pfectus lapide ferreos in circuitu cãcellos habens & plantatas interius præ se ferẽs populos. ¶ Apud sex uirgines uestales. numerus uestaliũ uirginũ legitimus hic erat: ut populus, p sua quisq; pte haberet ministrã sacrorũ: quia ciuitas romana in sex erat distributa partes. in primos secũdosq; ticienses rãnes & luceres. ¶ Signatis eque. sicut testamẽta obsignari solẽt signatorio testium anulo: ita hæc tria uolumĩa pariter obsignata fuerãt. ¶ Ex pte dimidia & sextãte. i. ex octo ptibus hereditatis: q̃ in. xii. assis untias disptiri solet: sextãs ab eo dicit qđ sexta pars assis est & ob hoc duas cõtinet uncias. auctores prisciã & uarro. sextula uero sextã partẽ unciæ significat. ¶ Ex pte tertia. ex triente hocẽ ex reliquis quattuor ptibus: quæ superant assis. ¶ Nomen suũ. ut tiberius augustus & liuia augusta dicerẽt: & ita a plinio liuia augusta appellat libro ultimo. Na. histo idem in. xv. liuiæ drusiliæ q̃ postea augusta matrimonii nomne accepit. ¶ Secundos. scilicet heredes. sunt autem secundi heredes: qui primis substituuntur: ut si illi decesserint isti in hereditatem succedant: de quibus plura scripsimus in Iulio cæsare exauctoritate appiani boetii & iurisconsultorum. ¶ Tertio gradu. ideſt tertios heredes qui secundis substituuntur. nãq; ut scribunt iurisc̃ consulti põt quis in testamẽto suo plures gradus facere heredũ: puta. s. ille hetes nõ erit: ille heres esto. & deinceps inquantũ uelit testator substituere põt. ¶ Legauit: legata dedit. legator dr̃ qui legat in testamento. legatarius cui legatũ est. de legatis apud iurisconsultos libri diligenter pscripti sunt. ¶ Tribubus. distinxit populũ a tribubus tanq̃ tribus non solũ sint romanoꝝ sed ẽt externorũ: in q̃bus coloniæ suffragia ferre solebant: sicut arpinates in cornelia tribu. formiani & fundani in emylia ferebãt atq; in his tribubus censebãtur. In quibusdã codicibus tranqlli sic scriptũ legimus. legauit po. ro. quadrigenties trecies qnqes sextertiũ: ubi de tribubus nulla fit mentio. & illa tota legati sũma ad po. ro. refertur. ¶ Vrbanis. quæ romæ excubabãt ad ipsius urbis presidiũ atq; tuitionem. ¶ Legionariis. legionarii milites dicti q erant in legione. nec enim oẽs milites in legione scribebant. nã uelites & leuis armaturæ milites non erãt in numero legionarioꝝ: qđ lectio historicoꝝ, oñdit. significari aũt uident hi milites qui id tẽporis erant in prouinciis. ¶ Representari: pñtem & statim exhibere repñtari dicitur pecunia cum pñs numeratur. ¶ Confiscatam: in fiscis reconditam. sunt enim fisci & fiscinæ & fiscelle receptacula spartea ad maioris summæ pecunias capiendas. & dum ait confiscatã oñdit in fisco ipsius principis fuisse repositam ¶ M. AN. ¶ Tribus signatis uoluminibus. diuersis intellige a testamẽto: alioqn nõ ꝓcederet: sed q̃ illa fue

Sex uestales

Sextans. Sextula. Liuia augusta

Secundi heredes

Legator. Legatarius

Legionarii

Confiscatã

flamineam uiam; ripamq; tyberis sexto suo consulatu extruxerat: circuniectasq; siluas & ambulationes & i usum populi tũc iã publicarat. De testamẽto & supma uolũtate eiusdẽ.

TEstamentũ. L. Planco. C. Silio cõsulibus. iiii. nonas apriles ante annũ: &. iiii. menses q̃ decederet factũ ab eo ac duobus codicibus partim ipsius partim libertoꝝ Polybii & Hilariõis manu scriptũ: depositũq; apud sex uirgines uestales cũ tribus signatis æque uoluminib⁹ protulerũt: quæ oĩa in senatu apta atq; recitata sũt: heredes instituit primos Tiberiũ ex parte dimidia & sextãte: Liuiã ex pte tertia: quos & ferre nomen suũ iussit. Secũdos Drusũ Tiberii filiũ ex triente: & ex partibus reliquis Germanicũ liberos q; eius tres sexus uirilis. Tertio gradu propinquos amicosq; cõplures. Legauit populo romano quadringenties tribus⁹ tricies qnquies sextertiũ: prætorianis militibus singula milia nummoꝝ. Cohortibus urbanis quingenos: legionariis trecenos uũos: quam summã repræsentari iussit: nã & confiscatam semper repositãq; habuerat. Reliqua legata uarie dedit: produxitq; quædam aduicena sestertia: quibus soluendis

sint continuo subiiciet. ¶Ex parte dimidia & sextante: ex besse siue ut apertius dicã ex duabus tertiis partibus. ¶Quos: Tiberium & Liuiam. ¶Nomen suum: nomen familiæ: quanquam Liuia Augustæ etiam cognomen receperit. ¶Secundos: hæredes. ¶Ex triente: ex tertia parte. ¶Tres uirilis sexus: Neronẽ drusum & Caium: qui Caligula cognominatus est uirilis sexus adiecit: quia & filias habuit Agrippinam Drusillam & Liuillam. quæ diuersa fuit ab ea quam Druso & minore Antonia proximo loco genitam ostendimus. ¶Tertio gradu: ideſt tertios hæredes. de secundis & tertiis hæredibus ex Appiani sententia plura in Cæsare. ¶Quadringenties: sestertium. s. ¶Tribubus: externis & non urbanis quæ idem sunt quod & populis: cui quadringenties sextertium legatum dixit. ¶Prætorianis: prætorianæ cohortis singulis singula nummorum millia. ¶Cohortibus urbanis: quæ ad urbis præsidium Romæ commorabantur. ¶Quingenos & quingentenos: utrunq; enim ueteres dixere ut dimidio plus prætorianis q̃ urbanarum cohortiũ militibus legatum intelligas. ¶Legionariis: militibus subaudi qui in legionibus erant ad prouinciã; presidium. ¶Trecenos: trecentenos. ¶Representari: depositam paratamq; esse monstrari. ¶Produxit: protraxit ampliauit. ¶Quædam: legata.

annuum diem finiit excusata rei familiaris mediocritate, nec plus peruenturum ad heredes suos q̃ milies & quingenties professus quanuis uiginti proximis annis quaterdecies milies ex testamentis amicorum percepisset: quod pene omne cum cum duobus paternis patrimoniis: cæteriscq; hereditatibus in rempublicam assumpsisset, Iulias filiam: neptemq; si quid his accidisset: uetuit sepulchro suo iferri. De tribus uoluminibus uno mandata de funere suo complexus ẽ: altero indicem rerum a se gestarum: quem uellet incidi in æneis tabulis: quæ ante mausoleum statueretur: tertio breuiariũ totius imperii quantum militum sub signis ubiq; essent quantum pecuniæ in ærario: & fiscis: & uectigaliorum residuas: adiecit & libertorum seruorumque nomina: a quibus ratio exigi posset.

¶PHI. ¶Annuum diem. tempus. ¶Paternis patrimoniis. alterum ex patre octauio: alterũ patrimonium ex cæsare dictatore per adoptionem patre fuerat cõsecutus. ¶In rẽ pu. in rei pu. utilitatem. ¶Accidisset. uerbũ est quo testatores in testamento scribendo uti solent ut ita dicant. si quid heredi meo acciderit. pro eo quod est si mortu⁹ fuerit. ¶Tribus uoluminibus. q̃. s. supra dixit signata æque cum testamẽto depositaq; fuisse apud uirgines uestales & i senatu apta recitataq;. ¶Indicem. titulũ indicãtem summatim res ab ipso gestas: ecclesiastici scriptores frequenter per diminutionem indiculum appellant sicuti est illud ex libro sexto ecclesiasticæ historiæ apud eusebium. siquis nosce uult quanta origenis uolumina in manus nostras uenerint: inde sumat indiculum. ¶Incidi: insculpi. ¶Mausoleum. ipsius augusti sepulchrum. ¶Breuiarium. miror senecã scribere libro quinto epistolarum breuiarium uulgariam esse parumq; latinam dictionem. ait enim: cum latine olim loqueremur summarium uocabatur id quod nunc uulgo breuiarium dicitur. Namq; plinius luculentissimus scriptor sic ait i decimooctauo uerum ut pariter omnis culturæ quoddam breuiarium pagatur: Et in presentia tranquillus breuiarium uocat id quod seneca tradit dici debere summarium. ¶Subsignis. militaribus. ¶In ærario. scribit asconius ærarium dici pro priuata pecunia fiscum uero pro publica: ego uero secus reperio apud eruditos hanc inter ærarium fiscumq; fieri differentiam: ut ærarium pro publicæ pecuniæ repositorio capiatur: quod romæ erat in ede saturni: fiscus uero pro pecunia iperatoris. hinc est illud satyrici poetæ. Res fisci est ubicunq; natat: sed de hoc alibi. ¶Vectigaliorum. quid residuum super esset in exactione uectigalium. macrobius in primo saturnalium luculenter tradit uectigalium & uectigaliorum sicut uinnalium & uinaliorum. & bachanaliorum atque bachanalium: & saturnaliorum & saturnalium a ueteribus usurpari. & ut ipse inquit: qui uectigalium dicit regula inititur: qui uectigaliorum auctoritate munitur: ad quam uelut ad anchoram confugimus. ¶A quibus ratio exigi posset. Cauit augustus ut post obitum ratio uillicationis exigeretur a seruis suis & libertis: qui uectigalia se imperante administrauerant.

Indiculus

Breuiariũ.

Erarium Fiscus.

¶M. AN. ¶Annuum diem: annuam pensionem: sic Vulpianus annuam binam trinam diem pro duab⁹ tribusq; pensionibus scripsit. ¶Excusata: in excusationem adducta. ¶Duobus paternis patrimoniis. Octauii & Cæsaris dictatoris. ¶Accidisset: si mori contigisset. ¶De tribus uoluminibus: quæ æque obsignata dixerat. ¶Indicem: breuem demonstrationem. ¶Breuiarium: summarium Anneus Seneca: sed uide ne plus profutura sit ratio ordinaria q̃ hæc quæ nunc uulgo breniarium dicitur olim quum latine loqueremur summarium dicebatur. ¶Totius imperii: rerum omnium quæ Romano continerentur imperio. ¶Subsignis: circa signa. ¶Erario & fiscis. erarium locum intelligas in quo pnblicum aurum argentum uasa preciosa tabulæ æneæ in quibus leges erant incisæ asseruabantur. Fiscus in quo imperatorum pecunia. Spartianus tamen bona inquit damnatorum in fiscum priuatum redigi uetuit: priuatum addidit quasi publicum quoq; dici posse fiscum intelligat: estq; fiscus uas ut Pediano placet ex sparto factum ad maioris summæ pecunias capiendas. ¶Vectigaliorum: dicitur & uectigalium sed illud auctoritate: hoc analogiæ ratione defenditur.

Philippi Barualdi in Tertium Librum Interpretatio.

¶PHI. oppidi secundi loci.

INterpretaturi Tiberiũ cæsarẽ tertiũ impatorẽ romanorẽ haud intẽpestiuiter ꝓponemus testimonium sexti aurelii ita de tyberio scribẽtis: quod suscepto negocio cõducibile est. Claudius tiberius liuiæ filius cæsaris: octaui priuignus impauit annis. xxiii. Iste qui claudius nero dicebat: elegãter a ioculatoribus caldius biberius mero ob uinolẽtiam noïatus est. satis prudẽs in armis satisq; fortunatus ante sumptũ impiũ sub augusto fuit: ut nõ ĩmerito rei pu. dominatus ei cõmitteret. erat ei scientia litterarũ. Eloquio clarior sed ingenio pessimo truci auaro insidioso: simulans se ea uelle quæ nollet. his quasi infẽsus qbus consultum cupiebat: his uero quos oderat quasi beniuolus apparẽs. repẽtinus respõsionibus aut cõsiliis meliora meditatis. Deniq; delatũ a patribus pricipatũ quod quidem astu pfecerat ficte abnuer. quid singuli dicerẽt sentirent atrociter explorãs: q̃res bonos quosq; pessũdedit existimantes. n. ex animo eũ longa oratione impiam lis molestiæ magnitudinem declinare: cum sñias ad eius uolũtates ꝓmunt inciderunt exitia postrema.

# C. SVETONII TRANQ. VILLI LIBER TERTIVS. TIBERIVS CAESAR.

PAtricia gens claudia (fuit enim & alia plebeia: nec potentia minor nec dignitate) orta est ex regillis oppido sabinorum. Inde Romam recens condĩtam cum magna clientũ manu commigrauit. auctore Tito Tatio consorte Romuli uel quod magis cõstat .T. Claudio gentis principe, post reges exactos sexto fere anno a patribus in patricios cooptata. Agrum insuper transanienem clientibus locũq; sibi ad sepulturam sub capitolio publice accepit. Deinceps procedente tẽpore duo de. xxx. consulatus; dictaturas quinq; ; censuras. vii. triumphos. vi.

¶Patricia gẽs claudia. Liuius li. ii. de origie claudiæ gẽtis hæc tradit. seditio ĩter belli pacisq; auctores orta ĩ sabinis aliquãtũ uiriũ trãstulit ad romãos. Nãq; appius clausus cui postea appio claudio fuit romæ nomẽ: cũ pacis ipse auctor a turbatoribꝰ belli ꝑmeret: nec par factiõi eẽt: ab oppido regillo magna cliẽtiũ comitatus mãu romã trãsfugit. his ciuitas data agriq; trãs anienẽ: uetus claudia tribꝰ postea nouis additis tribulibꝰ: q̃ ex eo uenirẽt agro appellata. Appius iter pres electus haud ita multo post ĩ pricipũ dignationẽ puenit. hactenus liuius cui astipulat dionysius ĩ. v. historiarũ: aitq; ad suã usq; etatẽ duraſſe nomẽ claudiæ tribus: apud plutarchũ ĩ publicola legimus hũc appiũ claudiũ psuasionibꝰ publicolæ clãdestinis sollicitatũ romã ex sabinis trãsmigrasse abducẽtẽ secũ quinq; milia cliẽtũ: una cũ cõiugibus ac liberis: qbꝰ publicolæ opa ciuitas data agerq; trãs anienẽ: singulis bia iugera claudio uero quinq; &. xx. tradita. De hoc sic scribit poeta ĩ. vii. eneidos. ecce sabinorũ prisco de sãguine magnũ agmẽ agẽs clausus magnisq; ipse agminis ĩstar claudia nũc a quo diffundit & tribus & gẽs. a filio uenuste dictũ clausorũ decus ꝑ claudiorũ: ꝑ appiũq; prio clausus mox claudius ẽ noïatus.

Origo claudiæ gẽtis

¶Et alia plebeia. refert asconius duas fuisse familias claudias romæ: alterã plebeiã: alterã patriciã: plebeia appellata est marcellorũ: patricia uero pulchrorũ.

Marcelli pulchri

¶Ex regillis. liuius & dionysiꝰ singulari nũero regillũ id oppidũ appellãt. ab eodẽ liuio pugna graphice describit q̃ ad lacũ regillũ ĩter romanos latinosq; pugnatũ est.

Recens. recenter

¶Recens. recenter aduerbiũ est.

Tũus Tatius

¶Consorte romuli. hæc prima tranqlli sñia de auctore gentis claudiæ a nullo historicorũ memoratur cum in secundam oẽs pedibus eant. Titus aũt tatius sabinorũ rex cõsors romuli dicitur: qm̃ regimen impii cõsociarũt unam ciuitatem ex duabus faciẽtes: & imperiũ omne romã cõtulerunt: & ut scribit liuius in primo nõ modo cõmune sed cõcors ẽt regnũ duobus regibus fuit. postea titus tacius lauini cũ ad soleñe sacrificium, eo uenisset cõcursu facto interfectus est.

Mors tacii

¶Post reges exactos. post eiectos tarqnios.

¶Cooptata. electa adscita.

¶Trãs anienẽ. fluuiũ tiburtinũ haud longe ab urbe distãtẽ: de quo oratius. & præceps anio & tiburti lucus. anieni nomen indidit anius rex ethruscorũ: qui insequens cethegum filiæ raptorem cũ eum assequi non posset in fluuium insiliit: ibiq; extinctus ut anio uocaretur effecit. plutar. auctor in libello de comparationibus clarorum hominum: de aniene plura in quarto propertii commentario.

Anio uñ

¶MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum sereniſſimum Venetiarum principem Paraphraseos in Tranquillum parenæsis tertia.

¶M.AN. PAtricia gens Claudia: Si talem se Tiberius in suæ administrationis recessu præstitisset Augustine dux inclyte qualem ab initio promiserat merito inter optimos eorũ: qui post. C. Cæsarem sunt Romæ rerum potiti haberi potuisset. sed nemo diu personam ferre potuit alienam: cito. n. functa in suam recidunt naturam: ægre quidem frugi moderatumq; principem tantisper carnifex natura illa egit: dum per quæ tutius sæuire liceret scœna comparat. ¶Sed ea diu male dissimulata crudelitas: libido: & auaritia: tres grauissimi uitæ affectus in humani generis perniciem ex improuiso erupe. Quæ plane uitia quo minus ex ficta illius persona fuerant expectata: eo maiorem omnibus gentibus stuporem intulere: nec tantum mala illa in sua tempora seuiere: sed pessimo exemplo detestabili principũ carnificinæ fores aperuerunt: hinc enim Caligulæ: Nerones: Domitiani: Commodi: Seueri aliæq; Romani imperii pestes extitere. Sed principatus tuus dux sereniſſime oĩno ab illo diuersus: quippe qui ĩ libertatis gremio collocatus: clæmentiæ est & popularitatis plenus: nunc ad tranquillum redeo: qui ad plæbeiæ differẽtiam patriciam gentem Claudiam dixit. Siquidem duæ fuerũt Claudiæ familiæ ut Ascõius ait Marcello/

rum una quæ eadē & plæbeia:Pulchroꝝ altera patricia.¶Ex regillis oppido: Dionyſius regillo dixit:au-
ctor gentis ut ipſe tradidit.T.Claudius ut Publius Clauſus q poſtea Claudius eſt dictus:is ſub id tempus
quo ad regillū lacū ingenti plio eſt ab Aulo poſthumio pugnatū cū num eroſa clientū & amicorum manu
ſe Romam contulit:quare & in urbe ad ædificandū area & ultra amenē agro donatus in pritios cooptatus
eſt.¶Sabinoꝝ:ſabini umbroꝝ finibus:tyberi:latio:& marſis incluſi:ut Troezenius zenodotus tradidit ab
umbris oriūdi:mutatoq; cum ſedibus noīe pro umbris ſabinos diu contigit:ex Sabino Sangi diui genti-
lis.Plinius a deoꝝ cultu Sabinos quaſi ſeuinos appellatos ait.¶Recens conditam:recens dixit pro recen-
ter.ſic Maro:ſole recens orto.Liuius & Dionyſius poſt exactos reges:eum ueniſſe ſcribunt: per id tps quo
ad regillum lacum aduerſus latinos eſt pugnatum anno circiter quinquageſimo ſupra ducenteſimū ab ur
be condita.¶Trans anienem ex duobus & quadraginta.fluminibus quæ tyberim augent nar & anio pre Amō fl.
cipui:ut Plinius ſentit:oritur anio in trebanoꝝ montibus triſq; lacus nobiles in tyberim defert Plut.in eo
ope quod περὶ πάλλης λόγ ſcripſit parenſiū olim fluuiū ipſum ait appellatum mox ab anio hetruſcoꝝ re-
ge qui ſe id flumen a Nuſa filia præcipitauit anienem dictum:Propertius anienum ſecundi declinatus pro
tulit papinius illis ipſe antris anienis forte relicto ubi ego anienus libentius legerim: ut ſit anio anien:&
anienus in nominandi caſu:quod ſi aliis accedas quattuor modis recta uox uariāda eſt.¶Duo de trigin
ta: octo & uiginti.

duas ouationes adepta ē. Quum prænominibus cognomi-
nibuſq; uariis diſtingueret Lucii prænomē conſenſu re-
pudiauit:poſtq̄ e duobus gentilibus præditis eo.alter latro-
cinii:cædis alter conuinctus eſt.Inter cognomina aūt & Ne
ronis aſſūpſit:qđ ſignificatur ligua ſabina fortis ac ſtrēnuus.

## De gente Claudiorū & eorū geſtis

MVlta multorum Claudioꝝ egregia merita: multa
etiam ſecus admiſſa in rempublicam extant: ſed ut
precipua commemorem: Appius cecus ſocie-
tatem cum rege Pyrrho ut parum ſalubrem iniri diſſuaſit.

¶PHI.¶Duas ouatiōes.ouatio eſt minor triūphus:qui ouabant introire ſoliti erāt equo uehētes alii pedibus ingredi ouātes dicūt:cū triūphātes curru ueherētur.dicta ouatio nō ab ouatione.i.bacchico clamore: ut q-dam putauere:ſed ab oue quā immolabāt:cū in triūpho bos imolaretur:ſicut docent eruditi: & teſtis eſt plutarchus in marcello.dionyſius quoq; in.v.nō pauca ſcienter ſcribit de ouatiōis & triumphi differētia.¶Cū prænominibus.nemo romanus ut Ouatio uñ

Ouatio ab oue q̄ im

ait priſcianus in prio. erat abſq; prænoīe:q̄ mos ex eo tpe cepit:quo ſabinos romani adſciuere ciuitati:& ad cōfirmandam coniūctionem noīa illoꝝ ſuis noībus præponebāt.liber hō ut docet quintilianus in.vii. ha-
bet prænomen:nomen:cognomen.& ita nobiles romani tribus nominibus cenſebantur:ſicut apud liuiū
facile eſt animaduertere.ideoq; ab auſonio dictum eſt.¶Tria nomina nobilioꝝ.hinc illud ſatiricum.tanq̄
habeas tria nomina.i.tanq̄ ſis nobilis & ingenuus romanus.C.marius:Qu.ſertorius &.L.mummius terti
um nomen minime habuiſſe traduntur.mulieres quoq; erant duobus contentæ noībus.uarro exiſtimat
ſimplicia noīa antiquitus fuiſſe in italia:ſicut romulus & remus & fauſtus:neq; prænomen habuiſſe neque
cognomen.quidam arbitrantur romanos conſuetudinem multiplicandoꝝ nomiuum traxiſſe ab albanis
a quibus orti ſunt prænomen nomini ꝑponitur.ut caius lucius:cognomen poſtponitur.¶Duo detrigin-
ta.ſicut duo deuiginti dicimus decem & octo:quaſi duo deſint uiginti ita duo detriginta dūr uiginti octo.
¶Repudiauit.neq; unq̄ ex ea familia lucius claudius appellaret.¶Gētilibus.claudiis.gentiles ut docet
cicero in topicis & copioſe explicat boetius ſūt q eodem genere orti ſunt eodēq; noīe inter ſe ſunt:ut ſcipio
nes & claudii.& ut ait elegāter Cincius gentiles mihi ſunt q meo noīe appellant.¶Præditis eo.ſ:ꝑnoīe lu
cii.¶Neronis aſſumpſit.A.gellius li.xii.Nerio inqt ſabinū eſt uerbū eoq; ſignificatur uirtus & fortitudo.
Itaq; ex claudiis quos a ſabinis oriūdos accepimus q erat egregia ac ꝑſtanti fortitudine nero appellatus eſt
ſabini aūt id neronis nomē a græcis accepiſſe uidētur q uincula & firmamenta membroꝝ νεῦρα dicunt nſi
neruos.¶Secus admiſſa.ꝑpera & p detrimentū rei pu.facta.¶Appius cecus.appius cenſor cū ſolēnia ſacri
herculanei ſeruos publicos edocuiſſet luminibus captus eſt.auctores liuius & ualerius.idē cū pyrrhus epi-
renſis legatū cineā pro amicitia paceq; romanoꝝ petēda romā miſiſſet:cūq; ſnīa ſenat⁹ inclinaret ad pacem:
q̄uis & ſenex & cecus eēt in curiā ſe deferri iuſſit:factoq; ſilētio utinā inquit ad cecitatē oculoꝝ ſurditas auri
um acceſſiſſet.ne turpes cōſultatiōes ueſtras audire cōpellerer:luculētaq; oīone pacē ſocietatēq; cū pyrrho
fieri diſſuaſit:ſicut ſcribit plutarchus in pyrrho.Querit iuriſcōſultus li.iii.digeſtoꝝ nunqd cecus mgīatum
gerere poſſit & extat inqt exēplū eius q geſſit.appius claudius cecus conſiliis publicis itererat & in ſenatu
dixit ſeueriſſimā ſnīam de pyrrhi captiuis non recipiendis.De eodē ſic li.i.digeſtoꝝ ſcriptū legimus.appi-
us claudius maximam iuris ſcientiam habuit:appiam uiam ſtrauit:& claudiam aquam induxit & de pyr-
rho in urbem non recipiendo ſententiam tulit.

Prænoīa

Tāq̄ hēas tria noīa

Gentiles

Nero uñ

Appi⁹ cec⁹

¶M.AN.¶Duas ouatiōes:qd triūphus ab ouatiōe diſtet ex Gellii auctoritate oñdimus: cæteꝝ Dionyſi
us decorati ſūt inqt triūphis & ſenatu utriq;:Menenius maioī& ꝑcioſiore curuli ſella uectus.poſthūius mi
nore & iferiore quā ouationē uocāt:& rurſus differt ait hic ab altero:primū qdē qđ pedes igredit cū exerci
tu,pduct⁹ q ouatī triūphū ducit neci curſu ſicut ille deīde:qa nō picta neq; aurei claui ueſte induit nec ornat
trabea q̄ peculiaris eſt cōſulū ducūq; amictus:coroā aūt ponitur ei laurea:Inferior ē altero ī geſtatiōe ſceptri

alias habens omnia hactenus Dionysius qui omnino aliquid uidetur mihi uariare a latinis in ouatiõis apparatu describẽdo. ¶Sed si quis legitimam triumphi formam requirit uideat Appianum. ¶Præditis eo: id prænomen habentibus. ¶Extant:apparent. ¶Appius cæcus:huius est uox illa quam postea Ennius ẽ carmine complexus.Quo uobis mentes recte quæ stare solebant ante hac demẽti sese flexere ruina. ¶Dissuasit:immo persuasit ne fieret ut Cicero in Catone maiore meminit.

¶PHI. ¶Claudi⁹ caudex. scribit gellius li.xvi.bellũ aduersos penos primũ ceptum eẽ appio claudio:cui cognomẽtũ cãudex fuit appii illi⁹ ceci fratre.& marco fuluio cõsulibus.Seneca in libro de breuitate uitæ auctorẽ hunc primũ psuasisse romanis nauem cõscẽdere:unde caudex ob hoc ipsũ appellatus est:quia plurium tabulaꝝ cõtextus caudex apud antiquos uocat'.unde tabulæ codices dicũtur:& naues quæ cõmeatũ subuehunt caudicariæ nominãtur:quas & codicarias appellamus:quemadmodum appius hic caudex traiecto freto mesanam puenerit:hieronem siracusanoꝝ regem superauerit:chartaginenses perdiderit luculenter narrat polybius li.i.historiaꝝ. ¶Freto.angustias maris fretum appellant a similitudine feruentis aquæ dictũ ut interpretatur uarro.fretũ autem de quo loqꝫtur tranquillus siciliam disterminat ab italia unda tam angusta:ut latratus canum & cantus uolucꝝ transmittere dicatur a silio. ¶Tiberius nero.refert liuius libro.xxvii.claudiũ neronem celeritate incredibili usũ relictis castris:quæ prope castra hannibalis habebat:ad senegalliam cum expeditis militibus properasse: ibiqꝫ iunctis cum collega liuio salinatore copiis ad metauꝝ flumen cum asdrubale hanibalis fratre confligisse:in qua pugna quinquaginta sex milia penoꝝ cesa sunt.asdrubal ne supereſſet tanto exercitui concito equo se in cohortem romanam immisit.ibi ut patre amilcare & fratre hauibale dignum erat pugnãs cecidit.M.Liuius salinator quoniam in eius ꝓuincia tanta res gesta esset:quadrigis urbem triumphali habitu introiuit militibus sequentibus.claudius uero nero equo sine militibus inuectus est.ita consociatus est triumphus:ut gloria omnis penes claudium neronẽ esset:cuius incredibilẽ ad hoc negocium pagendũ celeritatem sic laudat filius in.xv.punicoꝝ.& penna & fulmine & undis hibernis & achamenio uelocior arcu euolat. ¶Contra.exempla hæc quæ sequuntur sunt eoꝝ:qui in re publica romana detrimentosi: dedecorosiqꝫ fuerunt. ¶Regilanus.Cognomentum hoc deductum uidetur a regillo sabinoꝝ oppido:unde orta est gens claudia. ¶Decemuir.pomponius iurisconsultus de hoc sic ait.appius claudius unus ex decem uiris:cuius maximũ consilium in duodecim tabulis scribendis fuit. ¶Refert liuius li.iii.Regimen toti⁹ magistratus decemuiroꝝ penes appium fuisse fauore plebis:qui dum uirginiã lucii uirginii centurionis filiã amore amens nec pretio,nec ulla alia re corrũpere posset.M.claudio.clienti negocium dedit:ut uirginem in seruitutem assereret.hinc contentiones exortæ hinc uirginius ꝑ e castris romam reuocatus.cũ aliter libidini impotentiæqꝫ decemuiri resisti non posset arrepto cultro de taberna lanionis filiam transfigit.hinc facta populi secessione decemuiri abdicant se magistratu.Appius ipse in carcerem coniectus qđ domicilium plebis romanæ appellare solebat mortem sibi consciuit. ¶In seruitutem asserere.multa sunt uerba media & ancipitia:quæ utroqꝫ uersum dici possunt:interquæ est asserere.qđ cõmune est libertati & seruituti.dicim⁹.n.asserere uindicare tã in seruitutẽ q̃ in libertatem:uñ & assertores dicti ancipiti uocabulo:tã hi q̃ uindicãt in seruitutẽ.q̃ qui libertatẽ de assertoribus libertatis plurifariã est exẽpla repire.de assertore seruitutis quia frequens est:exẽplum liuianũ adhibebo.Nãqꝫ scribens hac historiã ait in tertio:Caludio clienti negocium dat:ut uirginem in seruitutem assereret & inibi.an a ui tuta erat:cũ assertor nihil opus esse multitudine cõcitata ait se iure crassari non ui.& mox paulo cũ repelleretur assertor uirginis a globo mulieꝝ: ubi assertor significatur ille cliens decemuiri:qui uirginiã asserere uolebat in seruitutẽ. ¶Secedẽdi rursum.quia prima secessio facta est:qñ plebs romana cũ ob æs alienũ quotidie necteret.Cũqꝫ nexi creditoribus traderent:Sicinio auctore in sacꝝ montem a patribus secessit trãs anienẽ fluuium tria ab urbe milia passuũ.piso auctor est in auentinũ secessionẽ eã factã.siue aũt in sacꝝ siue in auentinũ secessio illa facta sit:hoc cõstat plebem nõ prius patribus esse reconciliatam:q̃ obtinuetit ut tribuni crearentur:qui essent plebei magistratus sacrosãcti. ¶Statua cũ diademate.Romanis nihil'tã detestabile tanqꝫ inuisũ erat q̃ regium nomen regũqꝫ isignia quale est diadema de quo satis multa in Iulio cæsare.unde drusus uel hoc solo facinore male meritus est ꝺ romana libertate cum sibi statuam cum diademate tanq̃ regi posuisset.

¶M.AN. ¶Claudius Caudex:huius ductu Roma.primum freto siculo superato Mamertinis opem tulere tempestiuoqꝫ eorum accessu carthaginensium præsidium ex mamertinorum arce est deiectum:Polibius est auctor:Anneus Seneca cognomen ait illi factum:quia codex sit tabulaꝝ congeries siue compactio isqꝫ primus in naues conscendere romanis ostendisset. ¶Claudius nero:qui ad metauꝝ flu.Asdrubalem uicit:Liuius & Plut.sunt auctores. ¶Appius regillanus:de nefario Claudii decẽuiri amore deqꝫ uirginiæ cæde & plebis secessione Liuius locuplentissimus est auctor. ¶Claudius drusus:Drusus in ea familia primus a Drauso hostium duce cominus trucidato est cognominatus.

Claudius Caudex primus freto classe trãsiecto pœnos sicilia expulit. Tiberius Nero adueniẽtẽ ex hispãia cũ igẽtibus copiis Asdrubalẽ priusquã Hannibali fratri coniungeret' oppressit. Cõtra Claudius Appius regillanus decemuir legibus scribendis uirginẽ ingenuam per uim libidinis gratia in seruitutem asserere conatus:causa fuit plebi secedendi rursum a patribus. Claudius Drusus statua sibi cum diademate

Caudex unde

Caudicariæ naues.

Fretum

Asserere Assertores

¶PHI.¶Ad appii foꝝ.Oppidum est in latio:cuius meminit oratius in primo sermonum.Inde forum appi differtum nautis cauponibus atq; malignis.Plinius in tertio in enumeratiõe latii populoꝝ meminit foro appii.Ideo autem drusus hunc potissimum locum delegisse uidetur ad res nouas moliendas:quoniam erat in clientella claudiæ gentis & ab appio qui illic foꝝ egerat nomen acceperat: sicut foꝝ cornelii forum liuii:& id genus alia nuncupantur.¶Pulcher.supra docuimus duas fuisse familias claudias:quaꝝ patricia appellata est pulchroꝝ:unde & hic pulcher nominatus:sicut & ille dictus est clodius pulcher.qui fuit ciceronis inimicissimus.hinc illud mordaciter & falsе a cicerone dictum ī epistolis ad atticum. Sed hæc præsidii apud pudorē pulchelli non habet satis. ubi noīe pulchelli diminutiuo clodius taxatur.¶Non pascentibus in auspicatum diraq; portendens existimabatur:si pullus gallinaceus in auspicio offa obiecta pascere recusasset: unde filius iter prodigia quæ clademflaminio denunciabant hoc quoq; ponit

Foꝝ appii.

ad appi forum posita Italiam per clientellas occupare tentauit.Claudius pulcher apud Siciliam nō pascentibus in auspicādo pullis:ac per cōtemptū religionis mari demersis quasi biberent quando esse nollent:prœlium nauale iniit:superatusq; quū dictatorem dicere a senatu iuberetur: uelut iterū illudens discrimini publico Ilicíam uiatorem suum dixit.¶Extant & fœminaꝝ exempla diuersa æque siquidem gentis eiusdem utraq; Claudia fuit:& quæ nauem cū sacris matris deū

q; ales præscia luctus damnauit uesci plantuque alimenta refugit.Econtrario cum pulli pascuntur felix est auspicium. id uero felicissimum credebatur: quando ex offa quam pullus inuasit aliquid exore eius cecidit:quod quia terram pauiebat hoc est feriebat:terripauium primo post terripudium dictum est: idq; tripudium solistimum appellatur quod auspicium cum a pullario nūciabatur egregium existimabatur. pullarius autem qui auspicium nunciat eiq; rei præest ex eo nominatur: q; pullos in cauea affert.de tripudio solistimo:quod erat felix & egregium auspicium:scribunt cicero in libris de diuinatione & liuius in.x. ab urbe condita.hinc est illud plinianum in.x.in capite de gallis gallinaceis.hoꝝ inqnit sunt tripudia solistima:qui magistratus nostros quotidie regunt domusq; ipsas aut claudunt aut referant.hi fasces romãos impellunt aut retinent iubent acies aut prohibent.¶Esse nollent.comesse & cibum capere.ab edo es ē deriuatur.Marcialis in celo romulus esse solet pro comesse siue ut uulgo dicitur comedere. socrates auctore gellio dicebat se esse & bibere ut uiueret.de hoc appio liui. claudius pulcher contra auspicia profectus iussit mergi pullos:qui pasci negabant:infeliciter aduersus carthaginenses classe pugnauit: & reuocatus a senatu iussusq; dictatorem dicere caium glauciam dixit sortis ultimæ hominem:qui coactus abdicare se magistratu postea ludos prætextatus spectauit.de eodem cicero in secundo de natura deorum hæc refert. Nihil nos.p.clodii bello punico.p.temeritas mouebit? qui etiam per iocum deos irridens cum cauea liberati pulli non pascerentur mergi eos in aquam iussit.ut biberent quoniam esse nollent: qui risus classe deuicta multas ipsi lachrymas magnam reipublice cladem attulit. hunc a populo ob eam cladem condemnatum esse testis est idem cicero. sed ualerius libro octauo dictorum factorumque memorabilium scribit hunc appium claudium post amissam hanc pulcherrimam classem fuisse quidem populo infesto obiectum: & cum nullo modo crederetur effugere posse meritam penam: tamen euasisse:cum subtarius hymber cohortus esset:cuius beneficio tutus fuit a damnatione. Ita enim maritima tempestas causæ dictionem contraxerat:celestis salutem attulit.¶Viatorem.ministrum.nam qui senatores ex agris accersebant uiatores dicti:auctores cicero & plinius.¶Matris deum ideæ.Cybele mater deoꝝ idea dicit ab ida:qui mons est & cretensis & phrygius:& in utroq; loco cerimoniæ cybeles celebrabantur. scribit strabo deoꝝ matrem a locis uocari ideam dindymenam pessimūtiam & cybelem:Cuius ministros curetas uocant & corybantas.historia autem claudiæ uirginis nota est monumentis historicoꝝ & poetaꝝ:De qua sic inquit hieronimus libro primo contra iouinianum.Claudia uirgo uestalis cum in suspitiōem ueniisset stupri:& simulachꝝ matris ideæ in uado tiberis hereret ad comprobandam pudicitiam suam fertur cingulo duxisse nauem:quam multa milia hominum trahere nequiuerant.melius autem inquit lucani poetæ patruus cum illa esset actum si hoc:quod euenit ornamentum potius exploratæ fuisset pudicitiæ:q̄ dubiæ patrocinium.Apud silium in ultimo punicoꝝ claudia cybelem comprecatur his uersibus.Celicolū genitrix numen quod numina nobis cuncta creas:cuius proles terramq; fretumq; sideraq; & manes regnoꝝ sorte gubernant:si nostrum nullo uiolatum est crimine corpus testis diua ueni:& facili me absolue carina:Tum secura capit funem.& mox fertur prona ratis uentos impellere credas.Tertullianus in apologetico autumat non ope pudicitiæ sed fallacia spirituali fuisse nauem a claudia cingulo promotam.

Tripudiū solistimū

Pullarius

esse ab edo

Viator

idea mater

Claudia uestalis

¶M.AN.¶Ad foꝝ appii:Horatius aricia digressum se foꝝ Appii uenisse ait:inde foꝝ appi differtū nautis cauponibus atq; malignis.Plinius:Fregellani forappii forentani gabini quibus datur intelligi id oppidum in latio fuisse.¶Cū diademate:qd regium fuisse insigne ostēdimus Claudius pulcher is ut Polybius prodidit ad drepanum in sicilia tres & nonaginta nanes amisit: & quia contra auspicia pugnasset Romam reuocatus multis est contumeliis affectus: Demum in iudicio ut idem auctor ait concidit. Liuius post cladem illam ludos prætextatum spectasse prodidit.¶Non pascentibus.pasci nolētibus nam esse tripudium ex uaniissimo illo auspicandi instituto lætitiam & fœlicitatem portendebat: quod illis ex cibo

abstinentibus fieri non poterat. ¶Illiciam uiatorem: sic habent plura exemplaria: ut ab eo uideri possit factum quod uiatores in licium dicebantur uocare populum: quum illum ad concionem uocabant: sed Liuius. C. Glancia ait ab eo dictatorem dictum. ¶Et quæ naué: de matris deū naui quæ tyberino uado hæserat a Claudia uestali aduerso tyberi tracta Valerii & Ouidii aliorūq; testimoniū extat locupletissimum.

¶PHI. ¶Et quæ nouo more. Claudia appii ceci filia, a ludis: quos spectauerat exiens turba undiq; confluentis populi uexata est: unde egressa cū se male habitam diceret utinā inquit reuiuiscat pu. claudius frater meus qui nauali pūlio classem nauium cū ingenti numero ciuiū perdiderat: aliamq; classem i siciliam ducat: atq; istā multitudinē pditum eat: quæ me male nunc miseram uexauit. ob hec mulieris uerba tam īproba ac tā inciuilia ediles plebeii mulctā dixerunt ei æris grauis. xxv. milia. Iō aūt dicit trāqllus eā subisse iudiciū maiestatis: qm̄ uerbis inciuilib⁹ & petulantibus minuerat maiestatem po. ro. maiestatem aūt minuere est ut docet cicero in secundo rhetorico; de dignitate aut amplitudine aut potestate populi romani aliquid derogare. nouo autē more dixit: quia feminæ non solent maiestatis subire iudicium: nec forenses actiones femineo sexui conueniunt. legimus tamen amesiā & affraniam & calphurniā inquietasse tribunal prætoris. ¶Egre: difficulter. ¶Carpento. currui. sunt aūt carpenta uehicula: quæ a carmente euandri matre dici opinatur ouidius in primo fastorū. scribit liuius in. v. matronis cōcessū eē ut plaustro ad sacra ludosq; carpentis festo prosestoq; die uterent galli ex carpētis soliti sunt depugnare. olim scipio nasica boiis deuictis i triūpho trāsuexit spolia gallicis carpentis. ¶Pulcher. ex familia pulchrorū q̄ erat patricia: significat aūt claudiū illū pulchrū q apud siciliā ut ante dictū est nauali pūlio fuit supatus. ¶Plebeio homini. caio fonteio. ¶Natu minori. Scribit modestinus iurisconsultus sicuti in titulo de adoptionibus relatū est: eū qui adoptat arrogatue maiorē esse debere eo: quē sibi p arrogationē uel p adoptiōem filium facit: & utiq; plenæ pubertatis. i. x. & octo annis pcedere debet. & ut libro prio institutionū eleganter scribitur. minor natu adoptare nō debet. adoptio. n. naturā imitat': & p mōstro est: ut maior sit filius q̄ pater. Vnde cicero in oratione p domo sua ad pontifices: accusat nō min⁹ uere q̄ luculente. pu. clodiū: quod ius adoptiōis polluerit: cū se i adoptionē dederit fonteio: qui annos. xx. uix natus erat. factusq; sit eius filius cōtra fas: cuius p etatē pater esse potuerit. ideo aūt. p. clodius plebeius fieri p adoptōem uoluit: ut tribunus plebis fieri posset: quē mgr̄atū nulli pricio per legem cape licebat. ¶Aduersus plebem adeo uiolētos. ¶Docet liuius pluribus in locis: quēadmodū familia claudia semp certaminib⁹ plebeiis tribuniciisq; contentionibus peculiariter fuerit occupata, p patricioꝝ dignitate tutanda. uñ in. ix. ab urbe cōdita sic ait. pmulti iam anni erant cū inter patricios magistratus tribunosq; certamina fuerāt: cū ex ea familia quæ fatalis cū tribunis ac plebe erat certamē oritur: idē in. ii. & in. v. tradit appios claudios fuisse auctores dissoluendæ potestatis tribunitiæ p collegaꝝ intercessionē. ¶Capitis reus. Docet liuius in. ii. quendam appiū claudiū reū ad iudicium populi uocatū esse: q plenus iraꝝ & suaꝝ & paternaꝝ tribūos plebis. & plebem suūq; iudiciū, p nihilo habebat. illū non minæ plebis nō senatus pces ppellere unq̄ potuere: ut uestem mutaret: aut supplex præhēsaret hoies: Senatores uero, p nullo æque annixi sunt q̄, p hoc appio qui, ppugnator senatus maiestatisq; uindex ad oēs tribunitios plebeiosq; tumultus fuerat oppositus. hic morbo mortuus ē anteq̄ pdicta iudicii dies ueniret. ¶In altercatione. ualet inqt quintilianus in altercatione acumen: nec clamosus esse debet altercator: nec uitio iracūdiæ obnoxius.

¶M. AN. ¶Nouo more: quia eius sexus nulla ad id tempus maiestatis fuisset auersita. ¶Itez classē amitteret: dirum uotum & execrabile: ac dignum quod populus omnibus suffragiis multaret. ¶Natu minori: quod raro alioquī fuerat permissum: ne cuiq̄ fraus fieret id Gellius docet: Cicero in ea oratione quam habuit ad pontifices factus es inquit filius contra fas cuius per ætatem pater esse potuisti: & rursus adoptauit natus. xx. annos quo iure: quo more: quo exemplo. P. Fonteio plebeio homini se in adoptionem Clodius dedit: ut plebeius factus: tribunus plebis fieret: nam patricii sanguinis uiris is magistratus non dabatur. Idem Cicero Fonteius es inquit: neq; patris hæres neq; amissis sacris paternis in hāc adoptiua uenisti. De intempestiua adoptione idem sexta inquit dicī hora quæstus sum in iudicio quum. C. Ant. collegam meum defenderem quædam de repu. quæ uisa sunt mihi ad illius miseri causam ptinere: hæc hoies improbi ad quosdam uiros fortes aliter q̄ a me dicta erant detulerunt: hora nona illo ipso die tu es adoptatus. Si quod in cæteris legibus trinundinum esse oportet: id i adoptione satis est trium horaꝝ reprehendo: Sed ego hæc de Clodio eo libēti⁹ hoc loco plixi rettuli qa i Cæsare dictatore de ei⁹ adoptōe ieiune nimis dixeramus. ¶Mutare uestem aut deprecari: Liuius præterq̄ quod neq; uestē mutauit neq; quicq̄ ex ea cōsue-

Inciuilia claudiæ uerba

Miuer maiestatem

Carpenta.

Adoptio naturā imitatur

idææ obhærentē tyberino uado extraxit. præcata propalam ut ita demū seq̄retur: si sibi pudicitia cōstaret. Et q̄ nouo more iudicium maiestatis apud populū mulier subiit: quod in cōferta multitudie ægre pcedēte: carpēto palā optauerit: ut frater suus pulcher reuiuisceret atq; iteꝝ classem amitteret, quo minor turba romæ foret. Præterea notissimū ē Claudios omnes excepto dūtaxat. P. Clodio: qui ob expellendum urbe Ciceronē plebeio homini atq; etiā natu minori in adoptionē se dedit: optiates assertoresq; unicos dignitatis ac potētiæ pritioꝝ semp fuisse atq; aduersus plebē adeo uiolētos & cōtumaces: ut ne capitis q̄dē q̄sq̄ reus apud populū mutare uestē: aut deprecari sustiuerit: nonnulli i altercatōe & iurgio

ta asperitate orationis remisit adeo contumaci uultu ad iudiciũ uenit: ut pars magna plæbis non minus illum reum timeret q̃ consulem timuisset. ¶ Nonnulli: de eodem puto Appio diu qui i lectorium Agrariæ legis auctorem pro concione inuectus ingentem certaminis excitauit procellam.

tribunos plebis pulsauerint: Etiam uirgo uestalis fratrem in iussu populi triumphantẽ: ascẽso simul curru usq; in capitolium prosecuta est: ne uetare aut intercedere fas cuiq̃ tribunorum esset. De qua stirpe Tiberius genus traxit.

EX hac stirpe Tiberius Cæsar genus trahit: & quidẽ utrunq; paternum a Tiberio Nerone: maternũ ab Appio pulchro: qui ambo appii cæci filii fuerũt insertus est & Liuiorũ familiæ adoptato in eam materno auo quæ familia quãquam plebeia tamen & ipsa admodum floruit octo consulatibus: censuris duabus: triumphis tribus: dictatura etiam ac magisterio equitum honorata: clara & insignibus uiris ac maxime salinatore Drusisq;. Saliator uniuersas tribus in censura notauit leuitatis nomine. Quod quum se post priorem consulatum multa irrogata condemnassent consulem: iterum censoremque fecissent: Drusus

¶ PHI. ¶ Tribunos pulsauerint. ueteres lege lata iuiolatos tribunos fecerũt & ut sacrosancti haberẽtur: sanciẽdo ut q tribuno plebis nocuisset: eius caput ioui sacr̃ esset: fãilia ad ædẽ cereris uenũ iret. Liuius auctor in tertio ab origine urbis. Quãuis tri. essent sacrosãcti & inuiolabiles: tñ appii claudii legibus calcatis spretisq; cerimoniis sepe eos pulsauerũt in altercatiõibus penã floccipẽdẽtes: qua uiolator tribunor̃ fit sacer. Is enim homo sacer dr: quẽ populus iudicauit ob maleficiũ: & qui eum occidit parricidii nõ damnatur. Nã lege tribunitia prima, cauet si quis eũ q sacer sit occiderit parricida ne sit. sacrosanctũ aũt dicitur qđ iureiurãdo interposito ẽ institutũ: si quis id uiolasset ut

sacrosancti tribuni

hõ sacer

morte penas penderet. igit cũ tribuni sint sacrosancti debet morte penas pẽdere si qs eos uiolauerit pulsaueritue. Inter pulsationẽ uero & uerberationẽ hoc interest: ut offilius scribit uerberare est cũ dolore cedere pulsare sine dolore. Sed an hæc sit differẽtia rata uiderit iuriscõsulti. Sepe pulsare refert ad ifamiam: ut apd firmicum maternũ infamia pulsabit. Et apud maronẽ pulsat pro infamat positũ est. Quod aũt altercationes & iurgia iter tribunos fuerint & appios testis est liuius q ait a letorio tribuno missũ esse uiatorẽ ad cõsulem appiũ: & ab appio lictorem ad tribunũ: qua rixa uiolatus esset tribunus: nisi contio ois coorta esset, p tribuno. Idẽ tradit genutiũ tribunũ plebis domi inuẽtum fuisse mortuum: cuius necis auctores fuere iuniores patricior̃: & in primis opinor appii: qui plebem plebeio sq; tribunos genuino odio odisse, pdunt. ¶ Fratrem ualerius li. v. capite de pietate erga parẽtes: nõ fratem sed patrẽ claudiæ uestalis uirginis fuisse scribit quem cum tribunus plebis triũphantem e curru triũphali detrahere uellet mira celeritate utrisq; interponendo se claudia amplissimam tribuni potestatem depulit. igit alter̃ triũphum pater in capitoliũ. alter̃ filia in ædem ueste ducit. ¶ Intercedere. intercessio, ppria tri. est: q ut scribunt historici magis ad ipediẽdum q̃ ad agẽdnm creati sũt. ¶ Insertus. q adoptãtur nõ nasci in ea familia dicũtur sed iseri: sicut p insitionem arbores in aliena sede inserũtur. papinius trãsertos ramos appellat p insitiõem trãslatos in aliena arborem & robur. ¶ Liuior̃ familiæ. hãc familiã fuisse splẽdidam & honoratã exẽpla testãtur: & signat Valerius maximus scribens seriem imaginũ illustrium fuisse in ea gente. & inibi docet tiberium principem deductũ fuisse atq; oriundum e familia liuia & claudia cum ait in capite de censoria nota. a claudio nerõe & liuio salinatore censoribus fluxisse salutarẽ principem suum significans tiberium. ¶ Censuris duabus. quia in ea fuerunt duo censores uel q̃ unus bis censuram gessit. ¶ Magisterio equitum. quia magistri equitum in ea familia fuerunt: qui secundam post dictatorem potestatem gerebant. ¶ Salinator uniuersas tribus. refert liuius li. xxix. cognomen iditum fuisse salinatori liuio pp uectigal: qd nouũ ex salaria annona cõmentus est in censura. hic po. romano oẽm. iiii. &. xxx. tribus ærarios reliquit: quod se & innocentem condemnassent & condemnatum consulem censoremq; fecissent: neq; inficiari possent aut iudicio semel ac comitiis bis pectatum esset. unicam tantum tribunum noie metiam excepit. quæ se nec condemnasset: neq; condemnatũ aut censorem aut consulem fecisset. lege ualerium in capite de censoria: nota & liuium i. xxix. de districta liuii salinatoris censura copiose eloquenterq; scribẽtes. Multa irrogata mos sermonum is est: ut ita loquamur multam dixit: & multa dicta est: multam irrogauit: & multa irrogata est: quod significat multare & multam imponer̃ damnato quasi p rogationem ad populum. M. cato aliter dixit in originibus: cũ ait imperator noster siquis extraordinem depugnatum iuit: ei multam facit. a multa æs multatitium dictum quod ex multa irrogata exigi solet.

saliator uñ

Multa dicta, irrogata

Multatium

¶ M. AN. ¶ Virgo uestalis: Claudia. ¶ Insertus: immixtus interiectus. Valerius de discordi Liuii salinatoris & Claudii Neronis censura scribens: si quis inquit cælestium significasset futur̃ ut eor̃ sanguis illustrium imaginum serie deductus in ortum salutaris principis nostri confluer̃et. ¶ Octo cõsulatibus: octo ex ea familia consulibus. ¶ Duabus cẽsuris: duobus censoribus: sic reliqui honores ad illos qui functi sũt referantur. ¶ Salinatore: Liuio salinatoris cognomento prædito: is ex salaria annona uectigal statuit in cẽsura quam cum Claudio gessit unde illi cognomen inditũ: Liuius & in præcio salis oneratas tribus quar̃ opa damnatus erat: credebãt inde salinatori Liuio iditũ cognomen i hunc quoq; extat iocus ille Fabii Ma-

ximi in catone maiore.a.M.Tullio quum gloriaretur Fabium maximū sua opera.¶Tarentum receſſiſſe: certe inqt ille ſic habet.nā niſi tu prius amiſiſſes nullo mō recepiſſē.¶Vniuerſas tribus :Liuius quoq; omnes ait præter unam metiam:ſunt qui & addant etiam neq; eum cōdemnaſſet:neq; damnatum poſtea creaſſet conſulem:quo nomine tribus reliquæ ab eo notate ſunt.

¶PHl.¶Duce hoſtiū.germanoꝝ uel ut alii galloꝝ.eſt.n.druſus barbaricū nomen:nec eiꝰ hiſtoria ſatis nota.¶Proprætore.ſicut dicimus ꝓconſule itidē dicimus ꝓpretore:quaſi loco p̄toris:ut inquit marcianus capella:q ꝓconſule finiunt.e.littera i noīatiuo naturā p̄poſitionis intuent.ꝓ:quippe ablatiuo tm̄ p̄fertur.ſed dici tm̄ pōt proconſul & ꝓpretor nō duabus uocibus ſed compoſito noīe ut procurator.¶Cognomen inuenit.ut liuii druſi cognominarentur.

hoſtium duce Druſo cominus trucidato ſibi; poſteriſq; ſuis cognomen inuenit. Traditur etiā pro prætore ex prouincia gallia rettuliſſe aurū Senonibus olim in obſidione capitolii datum:nec(ut fama eſt) extortū a Camillo. Eius abnepos ob eximiam aduerſus gracchos operā patronus ſenatus dictus filium reliquit:quem in ſimili diſſenſione multa uarie mollīē tem diuerſa factio per fraudem interemit.

## De patre Tiberii.

PAter uero Tiberii quæſtor Caiſ Cæſaris Alexandrino bello claſſi oppoſitus plurimum ad uictoriam contulit. Quare & pontifex in locum Publii

Senones ¶Aug; ſenonibus datum.ſenones populi ſūt galliæ notiſſimi ut pote qui olim urbē romam incēderūt & arcem capitoliūq; obſiderunt.poſtea inter pu.ſulpitiū tri. militū & brēnum regulū galloꝝ colloquio trāſacta pactio eſt:& mille pōdo auri p̄tium po.ro.factum. addidit liuiꝰ pōdera ab gallis iniqua allata fuiſſe:ſulpitio tribuno romano recuſante aditū ab inſolēte gallo ponderi gladium:de quo loqtur ſilius.infandi ſenones penſatiq; iprobus auri arbiter enſis adeſt. ceteq; prius q̄ omne

Enſis additus pōderi aug; p altercationē eſſet appēſum interuenit dictator camillus:q auferri aug; de medio iuſſit: galloſq; tantacede ꝓfligauit ut ne nūtius qdem cladis relictus ſit.id bellū ab eruditis ſenonicū noīat.plinius li.xxxiii.tradit a pleriſq; exiſtimari nō mile ſed duo milia pūdo auri collata fuiſſe i ea galloꝝ pactiōe:qm̄ a camillo totidē cōdita fuerūt:ſub ſolio iouis capitolini.ſed ut ipſe ait id augꝝ qđ acceſſit fuit ex p̄da galloꝝ.omittēdū non

Senōes uñ eſt id qđ tradit uerrius:q ait ſenonas gallos exiſtimari ex eo appellari:qa noui uenerunt ex trāſalpina gallia quaſi cenonas littera imutata.Καίνὸσ.n.græce nouus dī & Καινότησ nouitas.obiter annotandū q̄ in penſione auri cum a gallo inſolēter additus fuiſſet ſicut iā diximus iniquo pōderi gladius:adiecta quoque

ueh uictis uox eſt intoleranda romanis.dixit.n.gallus p inſolētiam ueh.uictis:quod poſtea uenit i ꝓuerbium: quod & plautus uſurpat adiiciendū.qđ minus protritū eſt.furiū.ſ.camillum cum poſtea inſidiis circūuentos gallos concideret.& illi quærerētur contra fedus id fieri.remuneraſſe ipſū gallum eadem uoce:ut & ipſe diceret:ueh uictis.¶Eius abnepos.quarto gradu affinitatis ſunt abnepos & abneptis infra:ſicut abauus & abauia ſunt ſupra.¶Patronus ſenatus.de hoc druſo loqui uī Cicero in primo de oratore ſcribens druſi tribunatum ꝓ ſenatus auctoritate fuiſſe ſuſceptū:quod & de filio dici haud abſurde poſſet: q ut ſcribūt hiſtorici non mō tribunatus uiribus ſed ipſius etiam ſenatus auctoritate tantū conflauit incēdium ut nec prima illius flamma poſſet ſuſtineri ſubitaq; morte correptus hereditarium in poſteros ſuos bellū ꝓpagaret.ſed ſeditionum oīum cā primordiumq; fuerunt tiberius & caius gracchi.q legibus agrariis auram popularē aucupabantur qbus interfectis non defuerunt:qui gracchanas leges aſſerere conarentur. inter quos extitit druſus filius longe a patre diſſimilis.nam cum ille aduerſus gracchos opam eximiam ſenatui p̄ſtitiſſet: hic

Vox druſi gracchanis legibus plebem ad ſe trahere tentauit:nullo largitionis genere omiſſo.extat uox ipſius ꝓfitentis nihil ſe ad lagitionē ulli reliquiſſe p̄ter celum & cænū.hic rebus in urbe romana temere concitatis domum ſe recipiens immiſſo inter turbam pcuſſore corruit & ita extinctus eſt ſcribit appianus li.i.belloꝝ ciuilium cum in deambulatorio obſcuro ius diceret ſub horam ueſptinam percuſſum concidiſſe: reptūq; ſutoris cultrum in femore infixum.auctor cedis ignoratur.de hoc ſeneca in libro de breuitate uitæ ſic ſcribit.Liuius druſus uir acer & uehemens cum leges nouas & mala gracchana mouiſſet ſtipatus ingenti totius italiæ cetu.exitum rerum non prouidens execratus inquietam a primordio uitam dicitur dixiſſe: uni

Nec puero qđē feriæ ſibi nec puero quidem unquam ferias contigiſſe.¶Diuerſa factio.autumant eruditi percuſſorem druſi a philippo & cepione inimicis fuiſſe ſubornatum:qui erant principes diuerſæ factionis.¶Bello alexandrino.quod geſtum eſt a Cæſare dictatore aduerſus alexandrinos.de quo in.i.commentario dictum eſt.

¶M.AN.¶Senonibus:miror fuiſſe qui traderēt augꝝ a Druſo relatum ſi uera ſunt quæ Liuius ſcribit: is dum aurum gallis penderetur Camillum interueniſſe ait continuoq; inter ipſas urbis ruinas pugnam cōtractam poſtridieq; uia gabina ad octauum lapidem iteꝝ pugnatum galloſq; occidione occiſos ita ut ne nūcius quidem tantæ cladis non modo auri aſportator ſit relictus. Inter apenninum & alpes extremi galloꝝ omnium ad adriam littoralem oram ſenones incoluere de feritate gentis & reliquo uiuendi ritu Polibius accurate multa.¶Liuius Druſus:Appianus Liuium Druſum ad alterum tribunatum ut gracchi legibus obſiſteret hortatus eſt:Cicero ad.Qu.fratrem::Druſiq; tribunatus pro ſenatus auctoritate ſuſceptus.

¶Diuerſa factio interemit: Druſus Liuiꝰ filius ut appianus ſcribit tribunus plebis.In deambulatorio percuſſus cum clamore concidit culterq; ſutorius in eius fœmore affixit eſt repertus. Quod autem uarie mo-

lientem dixit ad illud referri oportet: quod quum senatui & equestri ordini placere studuisset neutrius ordinis odium declinauit. ¶ Alexandrino bello. quo Cæsar aduersus Ptolemæum circa alexandriam gessit. ¶ Pontifex: pontifex maximus intelligi non potest: quum. C. Cæsar pontificatum maximum nisi cũ morte non deposuerit: sed erant alii pontifices octo numero q̃q̃ ab initio quattuor a Numa rege instituti fuissent. De eoꝝ potestate Plutarchus in Numa & Alicarnasseus Dionysius plura.

Scipionis substitutus: & ad deducendas in galliã colonias iqbus Narbo & Arelatæ erãt missus ẽ: tamen Cæsare occiso cũctis turbarũ metu abolitionẽ facti decernentibus: etiam de præmiis tyrannicidarum referẽdum cẽsuit. Prætura deĩ de functus quum exitu anni discordia iter triumuiros exorta eẽt: retẽtis ultra iustũ tempus insignibus. L. Antonium cõsulem triumuiri fratrem ad Perusiam secutus: deditione a cæteris facta solus permansit in partibus. Ac primo preneste: inde neapolim euasit: seruisque ad pileum frustra uocatis in siciliam profugit: sed indigne ferens: nec statim se in conspectum sexti Pompeii admissum: & fascium usu prohibitum ad. M. Antonium traiecit in achaiam: cum quo breui reconciliata inter omnes pace Romam rediit: uxoremq; Liuiam Drusillam: & tunc grauidam & ante iam apud se Ti/

¶ PHI. ¶ Pu. scipionis. is fuerat socer pompeii: belliq; ciuilis reliquias refouerat in aphrica mox uictus in acie circunuẽtus ab hostibus honeste morti uocem quoq; adiecit honestã. querentibus. n. hostibus ubi esset imperator respõdit impator bñ se habet. de pontifice maximo põtificumq; minoꝝ collegio dictũ est affatim in Iulio Cæsare uidetur in hoc loco põtifex unus ex minoribus signari potius q̃ maximus. ¶ Narbo. narbo marciꝰ duoecim millibus passuũ a mari distat: a cuius noie narbonensis prouincia appellatur: bracchata gallia ante dicta. plinius narbonem decumanoꝝ colõiã uocat propterea quod milites decime legiones in eam coloni de

ipator bñ se habet

Narbo

ducti sunt. strabo in. iiii. ait narbonem fuisse amplissimum eius regionis emporium. sidonius in endacasyllabis luculento præconio extollit narbonem narbonisq; pulchritudinem opulentiam salubritatẽ. ¶ Arelate. in mediteraneo narbonensis galliæ ciuitas est arelate: a plinio dicta eolonia sextanoꝝ: qñ ex sexta legione coloni deducti sunt. Hanc coloniam deducenducendam auctor fuit Cæsar quibus patrem tiberii prefecit uelut unum ex triũuiris: qui more ro. colonos deducebãt: eisq; agros uiritim diuidebant. ¶ Turbam. turbationum. ¶ Abolitionem facti. post interfectum in senatu Iulium Cæsarem multi de amnestia quæ lex est obliuionis discordiaq; reuocanda censuerunt. & hoc est illud uetus uerbum: quod Cicero in prima philippica usurpasse se testatur: quod in sedandis discordiis usurpauerat olim ciuitas athenien̄sium: de quo in libro annotationum plura. ¶ De præmiis tyrannicidaꝝ. tyrannicidæ dicti sunt Iulii Cæsaris interfectores: quos Cicero uocabulo græco tyrannoctonos appellat. refert appianus cinnam qui prætor erat imprimis interfectores Cæsaris collaudasse: eosq; censuisse ut conseruatores e capitolio euocandos: & honoribꝰ meritis afficiendos. fuerunt & alii ut idem est auctor: qui hoc idem assererent. t. scribit Cicero in oratiõe pro milone morem esse grecoꝝ ut honores deoꝝ tribuant his uiris: q tyrannos necauerunt extant declamationes hoc argumento. tyrannicidæ præmium detur. ¶ Inter triũuiros. mar. Antonium lepidum & augustũ. ¶ Vltra iustum tempus. iam finita prætura: qui annuus est magistratus. ¶ Insignibus. ptoriis ornamentis ¶ In partibus. s. L. Antonii & in factione augusto contraria. ¶ Prænestẽ. oppidum est latii quondã stephane dicta siue polystephanon a copia coronaꝝ: ubi fortũæ templũ illustre uisebatur. de quo filius templisq; dicatum fortunæ prænestẽ iugis. ¶ Neapolim. opus chalcidensiũ est parthenope a tumulo sirenis appellata. ¶ Seruis ad pileũ. legimus sepe apud historicos ad pileũ seruos fuisse uocatos: quod significat ad libertatem: cuius insigne est pileius. liuius in. xxiiii. postero die serui ad pileũ nocati: & carcere uincti emissi: cõfusaq; ois multitudo hippocratẽ atq; epicidem creãt p̃tores. hinc illud ,puerbiale ap̃ senecã in. vi. epistolarũ. dicet aliquis me uocare ad pileũ seruos. post interfectum iuliũ cæsarẽ qdam pileũ in hasta prætulerũt tanq̃ libertatis signũ: uniuersosq; ad ciuilitatem patriã uocauerunt: olĩ lucius cinna uocatis ad pileũ seruis aduersarios deuicit: mos fuerat apud ueteres ut serui q p̃manumissionẽ liberi fiebãt raderent caput & calui pileũ capent: hinc est illud plautinũ: dii faxint ut hodie raso capite caluus capiã pileum. pater Tiberii frustra seruos ad pileũ uocauit: qñ hoiem seq̃ noluerunt. maluerunt q; in seruitute uitam tutam degere: q̃ spe libertatis piclitari. ¶ Fascium usu. p̃tores sicut & ,pconsules non pluſq̃ sex fascibus utebantur: cum consules. xii. uterentur. ¶ Sexti pompeii. filii magni pompeii: qui a lucano dictus est siculus pirata: de quo supra satis ac super. ¶ In achaiam. plinius. achaiæ nomen prouinciæ ab isthmo incipit: ante egialos uocabatur propter urbes in littore per ordinem dispositas. græci enim αἰγιαλὸν uocant littus: est autem innexa achaia peloponeso.

Prænestẽ

Vocare seruos ad pileum

Achaia egialos

¶ M. AN. ¶ P. Scipionis qui est a. C. Cæsare in africa uictus Appianus & plutarchus sunt auctores. ¶ In q bus: in numero quaꝝ. ¶ Narbo: unde galliaꝝ una cognominata emporium ut Strabo ait illustre ad ostium rhodani. ¶ Arelatæ: & hoc quoq; eiusdẽ terræ emporium & ipsum rhodano ut idem auctor tradidit adiacens. ¶ De præmiis tyrannicidaꝝ: Appianus consultationis illius auctor est: qua non defuerunt qui cæsaris percussoribus præmia publice constituenda ut tyrannicidis censerent: Athenienses ut plinius opinari

uidetur primi omnium Harmodio & aristogitoni quia tyrannum occidissent statuas posuere: sed illi non hippiam tyrannum ut Thucydides demonstrat uerum Hipparchum tyranni fratrem occiderunt: quem uulgo errorem scriptorum ignauia inoluisse idem auctor testatur: ut illi pro tyrannicidis a recencioribus falso celebrentur hinc clarissimi auctoris uox illa οὐ τῶσ ἀτἀλαίπωρόσ τοῖσ πολλοῖσ ἡλίωνοσι σοφιστὰλαι ἀλλὰ χρᾶσ. ¶L. Antonium: Antonii triumuiri fratrem Augusti inimicum Plinius in summa quin deus ille quum de Augusto interim loqueretur cælumq; nescio adeptus magis an meritus: hærede hostis sui filio excessit: sui enim contenderim esse legem non suæ ut Pliniani codices quos uidimus habēt. non enim Liuia Tiberii mater fuit Augusti hostis: immo illius amantissima. sed pater qui in partibus aduersus etiam pertinacissime mansit. ¶In partibus: in studio diuersarum partium: ¶Ad pileum: ad libertatem. ¶Sexti Pompeii: qui tum siciliam obtinebat. ¶Fascium usu prohibitum: ne fasces & prætoria insignia præ se ferret. ¶In achaiam: ī partem græciæ ab isthmo se peloponneso insinuantē. ¶Inter eos: Augustum scilicet & Antonios.

¶PHI. ¶Augusto cōcessit. sextus Aurelius: liuiam augustus quasi marito concedente sibi cōiunxit. ¶Vtroq; liberorum. Tiberio q natus erat in domo paterna: & druso: qui domi augusti natus ē tribus mēsibus postq̄ liuia mater nupserat augusto. ¶Fundis. in ciuitate fundana: quæ erat in latio. oratius. fundos aufidio lusco ptore libenter linquimus. ¶Fundana. ex oppido fūdoꝝ: de fūdanis historia ē apud liuiū ī octauo: q olim metuentes bellū a romanis: orarūt plautinū consulem: ut ab innoxio populo abstiner t: dicentes agros urbē corpora ipsoꝝ coniugumq; ac liberorū suorum in potestate po. ro. esse futuraq;. ita q; collaudati sunt q; ī officio essent. ¶Felicitatis. romani ueteres inter numina felicitatē quoq; deā colebāt: augustinus ī. iiii. de ciuitate dei. qd felicitas dea ē edē accepit: arā meruit: sacra ei cōgrua psoluta sūt. ¶Post bellū philipēse. qd augustus & antōius gesserūt aduersus Brutū & Cassiū. ¶Acta publica. supradictū ē quēad modū acta singuloꝝ annoꝝ conficiebātur. plinius in secundo. eodem causam dicente lateribus coctis pluisse in eius anni acta relatum est. ¶Hirci & pansæ. annus quo hircius & pansa cōsules fuerunt: antecessit annum: quo lepidus & munacius plancus consulatum gesserunt. ¶Insequente. qui secutus est consulatum lepidi & planci. ¶Infantiam. hippocrates maximus medicorum septem gradus facit etatum primæ etatis finem putat esse septimum annum. secūdæ quartū deci mū: tertiæ duo trigesimū: quartæ trigesimū quintum. quintæ duo de quinquagesimū. sexte quinquagesimum sextum septimū nouissimūannū uitæ humane. seruius etates sic diuidit infantiā pueritiā: adolescentiā: iuuētā senectā. sed uarro ut docet cēsorinus: gradus qnq; etatis æquabiliter. putat esse diuisos: unum quēq;. s. pter extremū in annos quindecim. itaq; primo gradu usq; ad annū quintum decimū pueros dictos: qd sint pueri ideſt ipuberes secūdo ad trigesimum annū adolescētes ab adolescēdo noīatos. ī tertio gradu: qui erat usq; ad qnq; & quadraginta annos iunenes appellatos: eo qd rē pu. in re militari iuuare possent. in quarto aūt gradu usq; ad sexagesimū annum seniores nūcupatos: qd tūc corpus senescere incipiat. inde usq; in finē uitæ uniuscuiusq; quintū gradū factum. in quo qui essent senes appellatos: quod ea etate corpus iā senio laboret. Auicena & albertus magnus oīs etates numero quatuor esse prodiderunt etatem adolescentiæ usq; ad. xxx. annos: quā subseqt etas cōsistētiæ alio noīe dicta etas pulchritudinis usq; ad. xl. annos. tertia etas ē minutionis: ī senectus dī ptinetq; fere usq; ad. lx. annū. nouissima etas dī seniū quæ est finis uitæ. ¶Sub irruptione. milites augusti significat. q tunc hostis erat patris tiberii ut pot e secuti partes lucii antonii bello pusino. ¶Vagitu. deū noīe uagitanū colebāt prisci qui ifantū uagitibus pēsset ut docet augustinus ī. iiii. de ciuitate dei. au. gelius non uagitanū deū uocat sed uaticanum: penes quem essent humanæ uocis initia.

¶M. A N. ¶Cōcessit: ut facto cū ea diuortio ī uxorē duceret. ¶Tiberio: is ante diuortiū apud patrē natus fuerat. ¶Druso: quē post Liuiā Augusto cōcessā nasci cōtigit. ¶Fūdis: oppido reiectoris lati finibus icluso: uel i ipso potius cōfinio. ¶In palatio: ī regione palatii. ¶Post bellū philippēse: ab Antonio & Augusto ad

Fundanis

Felicitas dea.

Gradus etatum

pueri unde

Etates secū dū auicenā & alber. mag.

Vagitanus

berium enixam petenti Augusto concessit; nec multo post diem obiit utroq; liberorum superstite Tiberio; Druſoque Neronibus.

## De loco & tempore natiuitatis Tiberii.

TIberium quidā fundis natum existimauerūt secuti leuē cōiecturā; qnod materna eius auia fūdana fuerit; & qd mox simulachꝝ fœlicitatis. S. C. publicatū ibi sit; sed ut plures certioresq; tradūt; natus ē Romæ ī palatio. xvi. calē. decēbribus. M. Aemilio Lepido iterū; & Munatio Plāco cōsulibus post bellū philippēse; sic enim in fastis actaq; in publica relatum est; nec tñ desunt qui tū antecedēte anno Hircii ac Pansæ partim insequente Seruili Hisauricī Antonīq; cōsulatu genitū eū scribāt.

## De infantia & pueritia Tiberii.

TNfantiā pueritiāq; habuit luxuriosā & exercitatā comes usq; quaq; parentū fugæ; quos quidē apud Neapolim sub irruptiōe hostis nauigiū clā petētes uagitu suo pene bis pdidit; semel quū a nutricis ubere; item quū a sinu mris raptī auferet ab his; q p necessitate tpis muli

uersus Brutum & Cassiũ in philippis gestum. ¶Hircii & pansæ qui mutinensi, perierunt bello. ¶Antecedente anno: q philippense bellum præcessit. ¶Partim: quidã alii. ¶Insequẽte: qui ipsum bellũ ẽ proxime secutus. cõstat igit eo triennio natum: sed quo anno parũ inter auctores conuenit. ¶Luxuriosam: magnis incremẽtis prædità. ¶Exercitatam: quia infans & puer paternæ fugæ comes. ¶Irruptionem hostis: hostibus subito irrumpentibus.

erculas leuare onere tentabant: per siciliam quoq; & achaiã circunductus a lacedomoniis: publice qui in tutela claudiorum erant: demandatus: digrediens inde itinere nocturno: discrimen uitæ adiit: flamma repente e siluis undiq; exorta: Adeoq; omnem comitatum circumplexa: ut Liuiæ pars uestis & capilli amburerentur. Munera quibus a Pompeia Sexti Pompeii sorore in Sicilia donatus est: chlamis & fibula: item bullæ aureæ durant: ostẽdunturq; adhuc baiis. Post reditum in urbem a. M. Gallio senatore testamento adoptatus hereditate adita: mox nomine abstinuit: quod Gallius aduersarum Augusto partium fuerat. Nouem natus annos defunctum patrem pro rostris laudauit. Dehinc pubescens actiaco triumpho currum Augusti comitatus est siniisteriore

¶PHI. ¶Leuare onere: quod dicitur exonerare: ne baiulates ipsos infantes sua cunctatione fugã morarent. ¶In tutela claudiorum. supra docuimus quẽ admodum non solum singulæ ciuitates sed etiã prouinciæ habebant romæ suos quælibet patronos. ita lacedemonii erant i clientela claudiorum sicuti syracusani marcellorum & bononienses antoniorum. ¶Chlamis chlamidem militarem proprie uestem fuisse significat plautus: q ad ornatum militis ait opus eẽ chlamide machera & petaso. qn etiam iulius pollux scribens ad commodum. Cæsarem de proprietate uocabulorũ. inter apparatus militares numerat chla-

myda: cuius diminutiuũ ẽ chlamidyon. a clamyde clamydatus deriuat plautus i pseudulo qs hic hõ clami datus ẽ aut unde ẽ: uirgilius. sidoniam picto clamidẽ circundata limbo. iurisconsultus iter uestimenta puerilia numerat chlamydes tanq; nõ minus ad pueros pertineat q ad uiros. & ita in hoc loco accipit pro uestepuerili. ¶Fibula. fibula ornamentum est cinguli ad uestẽ subligandam. Virgilius. Aurea purpuream sub nectit fibula uestem. i alio significato accipit fibula comedorũ & citharedorũ: de qua Iuuenalis. soluitur his magno comedi fibula. & apud celsum caput est de infibulandis iuuenibus. a fibula fit uerbum diffibulo qd significat fibulã resoluo. papinius. emicat & torto chlamydem diffibulat auro: hic accipi uidetur pro cinctura puerili. refibulare apud Martialem est fibulã illã ad obscena pertinentẽ dissoluere. cũ ait. cuius refibulauit turgidum faber penem. ¶Bullæ aureæ. supra diximus quẽadmodum pueris ingenuis atributum fuit gestamen bullæ aureæ: quæ ad effigiem cordis erat formata. preterea bullæ sunt illa ornamenta quibus cingula decorantur. calphurnius in bucolicis. Alternat uitreas lateralis cingula bullas. Cicero quoq; tradit uerrem bullas aureas ex ualuis templi magnificentissimis abstuliſſe: qui bullas accipit pro capitibus clauorum eminentioribus. quibus hodie quoq; fores exornantur: sicut & plautus in asinaria cum ait. iussisti in spendorem dari bullas has foribus nostris. hinc annominatio illa est apud eundem in curgulione. Quin tu is in malam crucẽ cum bollis & cum bullis. bullas etiam appellamus tumores illos qui in aquis repẽte fuit & repẽte euanescũt. unde i prouerbio apud uarronẽ dicit: hõ bulla ẽ: qa. s. similis bullæ uita ẽ mortalium fluxa & momento caduca. hinc aquæ bullantes a calpuruio in bucolicis dictæ illo uersu. bullantes ubi fagus aquas radice sub ipso protegit. & a plinio in nono bullantium aquarum sufflatio. Cor. celsus inter signa ualitudinis longæ hoc quoq; numerat. Si urina bullulas excitat: ubi bullulas ὑποκορίστικῶς ideſt diminutiue dixit a bulla. existimo trãquillum in hoc loco loqui non de ornamẽto illo ingenuorum. sed de his bullis: quibus balteus et cingulum ornari solet: ut & chlamys & fibula & bullæ simul conueniant. nam pro ornatu pendente ante pectus una tantum bulla & non plures gestabantur. ¶Nomine abstinuit. i. noluit nominari gallius: quãuis ex more Romano: qui testamento adoptabantur: testatoris nomen acciperent. Ita pomponius atticus cognominatus est cecilius: a quinto cecilio: qui moriens testamẽto eum adoptauit heredemq; fecit ex dodrãte. auctor Cornelius nepos. Et Varro sic ait in secũdo de re rustica. Attico: qui tunc titus pomponius nũc quintus cecilius esse nomine eodem. ¶Nouem natus annos: scribit qntilianus i. xii. demosthenem ad modum puerum actiones pupillares habuisse: traditumq; est quosdam adhuc ptextatos egisse: & Cæsarem Augustum duodecim annos natum auiam pro rostris laudauisse. un de potuit & Tiberius in nono etatis anno psequi patris obitum oratione laudatiua: uel quã suo ipsemet ingenio formauerit: uel sicut sepe fit formatã aliena doctoris iduſtria ediderit & recitauerit. sicut nero laudauit claudiam oratione a seneca composita.

¶M. AN. ¶Onere: pueri gestãdi. ¶In tutela: clientela. ¶Dõatus ẽ: Tiberius puer: sic & Vergilian⁹ ille Ascanius ab Andromache clamyde ẽ donat⁹. ¶Fibula: teguméti genus ab umbilico ad gẽua ad uelãda pudibũda: eo citharœdi quoq; & comœdi utebantur nõ ad obscenas solũ partes tegendas: sed ad cohibendã etiã libidinem: ne rauceſſerent i quã uelut denegatã quũ proniores essent fœminæ sui temporis lepidissime in earum intemperiẽ iocatur. Martia. Dic mihi simpliciter inqt comœdis & citharœdis fibula quid pster: nota sũt reliqua. ¶Bullæ aureæ. insigne & illud teneræ ætatis de eius usu pueris concesso: Macrobius: Plu-

Chlamis

Fibula

Diffibulo

Bullæ

prouerbiũ

homo bulla

bullulæ

tarchus & Dionisius plura. ¶Hæreditate adita: & si se hæredem professus eet. ¶Noie abstinuit: nomen non recepit. ¶Nouem natus annos non: sua credas oportet: quia p ætatem fieri non potuisset: sed aliena usum oratione. ¶Patrem: Neronem defunctum.

Funalis equus

¶PHI. ¶Funali equo uidetur funalis equus in triumphi comitatu ille dici: qui' pximus triumphalē currū antecedit: quasi fune cōiunctus: nā sicuti in saltationibus restē ducere dicebant manibus inter se cōsertis: ita eq funales dicti: qui fune hoc ē reste facta simul cōnexi præcedūt ut ita fiat triumphus speciosior & a dextra siniſtraq; triumphantis erāt ductores quasi equestris choreæ: Qui loris iūcti hinc & inde currui triumphali funales dicebant alio quoq; nomine habenales: cui' rei mētio fit a Dionysio in octauo antiquitatū. scribente institutū uetus fuisse & heroicū: ut trium equoꝝ currus in ludis decurrerēt: duobus enim equis iunctis tertius iuxta adhibebatur habenalis dictus. qui uinctus loris a præter trahendo simulq; iungendo pareoros uocabatur a priscis tales dici uident funales a Tranquillo: qui erāt duo alter dexter alter siniſter uincti currui triumphantis Augusti. itidem Statius in sexto thebaidos in ludis archemori equū noie thoen dixisse uidetur funalē: qui iugalis erat & in cursu equestri admeto inseruiebat: tanq; tertius ille habenalis in triga. sic enim ait uoce nominibusq; ciēt pholoen admetus & irrin funalemq; thoen. ¶Præsedit: tanq; præses & agonitheta p̄fuit: est autem agonitheta præfectus ludoꝝ: unde ait hieronymus: nō est inuidus agonitheta noster. ¶Acciacis ludis: quos celebrauit Augustus in memoriā acciacæ uictoriæ. ¶Troianis. ludicꝝ troiæ significat: quæ in circo exhibebat. de troia satis ac sup in primo cōmentario. ¶Puerorꝝ maiorꝝ: quoniam turma duplex puerorum maiorꝝ & minorum troiam in circo ludere solebat: tale spectaculum Cæsar dictator & Augustus ediderunt. ¶Munus in memoriā patris. Iunius Brutus primus apud romanos in honorē defuncti p̄is edidit munus hoc est spectaculum gladiatorum. ab eo mos ꝓpagatus est: ut in honorem defunctorum spectacula exhiberentur. sic scipio in hispania edidit munus gladiatorū in memoriam patris patruiq; defunctorum: sic Caius Curio funebri patris munere theatra duo e ligno fecit amplissimo: in quibus spectauit populus spectacula gladiatorum: sic Cæsar dictator ut antedictū est dedit munus funebre patri: in quo usus ē apparatu arenæ argenteo. Rudiariis. rudis uirga est: qua auctore priscIano gladiatores donantur post finitam gladiaturam. inde rudiarii dicti: qui impetrarunt missionē artis gladiatoriæ donati rudi. de rude Ouidius. & me donari iam rude tempus erat. M. Tullius in secunda antonianarum. tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti: eiusdem fit mentio subinde apud poetas. sensus est Tiberium non solum gladiatores exhibuisse legitimos sed etiam reuocasse ad gladiaturam præcii inuitamento ueteranos & emeritos q dicunt rudiarii. ¶Auctoraméto: auctorati uocant gladiatores: qui se uendunt ludo quasi addicti & condēnati: sicut non insulse exposuit acron oratianus interpres enarrans illud. auctoratus eas. est enim auctorare obligare. cuius contrarium est exauctorare. Seruius enarrans illud Virgilianū: ipse patri filiam uoueo. dixit solos parentes habere potestatē auctorandi. inde fit auctoramentū: quod est quasi obligatio nexusq; ac ueluti stipendium pretiumq; eius: qui fit auctoratus. i. obligatus. Seneca libro quarto de beneficiis hominē uenalis animæ crebris auctoramētis accēdebat. idē alibi ait: nullū malum sine auctoraméto est. Quintilian' in gladiatore. nec difficilem tamen sub illo præsertim auctoramento habuisset missionem: sed noluit gladiator uiuere. Cicero in primo officiorum mercedem ait esse auctoramentum seruitutis: ubi auctoramentum accipitur pro illa obligatione: qua mercenarius accepta mercede cogitur seruire: præstareq; operā seruilem. Quidā auctoramentū interpretant esse priulegiū & prerogatiuā: quod an cōueniat dispiciēdum ē. Pli. auctoratū uindemiatorē: itē alibi auctoratum po.ro. elegāter appellat: quasi gladiatorie morti obnoxium: qui spectabat cū periculo uitæ spectacula gladiatorꝝ edita in ligneis theatris a curione periturus si momento aliquo machinæ luxatæ fuissent. A liuio auctoratus proditor dictus quasi obligatus & deuinctus. A manlio in quinto astronomicō: ministri ppetuo quasi epitheto auctorati uocant tanq; ppetui mercenarii obligatiq; dominis: a qbus mercede cōparant. sic. n. ait. Atq; auctoratos in tertia iura ministros. ¶Dedit & ludos: theatrales uel scenicos. ¶Victrici: Cæsaris augusti.

Rudis uirga Rudiarii

Auctorat' Auctorare Exauctorare Auctoramentum

¶M. AN. ¶Funali equo: funalem equum eū esse crediderim. qui q̄ proxime currui iungeretur atq; a fune dictum. Papinius. Funaléq; thoum. ¶Dexteriore: equo funali. ¶Præsedit: præfuit. ¶Actiacis ludis de his i Augusto plura. illd obiter admōebo eū q ludis pesset n̄ solū p̄sidere: sed iterdū se moderatorē rectoq; gerendæ rei miscere cōsuesse. Plutarchus: Antonius positis iquit magistratus insignibus ludis præfuit: & assumptis adolescentibus una cum illis saltauit. ¶Troianis circensibus. Troia lusus circensibus misce

## De adolescentia & uxoribus eius.

funali equo quum Marcellus Octauiæ filius dexteriore ueheretur: præsedit & actiacis ludis: & troianis circensibus: ductor turmæ puerorꝝ maiorum.



Virili toga sumpta adolescentiā omnem: spaciaq; insequentis ætatis usq; ad principatus initia per hæc fere transegit munus gladiatorū in memoriam patris: & alterꝝ in auī Drusi dedit diuersis temporibus ac locis: primum in foro: secundum in amphitheatro. Rudiariis quoq; quibusdam reuocatis auctoramento centum milium dedit: dedit & ludos sed absens cuncta magnifice impensa matris ac uictrici Agrippinam Marco Agrippa genitam ne-

ri cõsueuit:sic in Cæsaris dictatoris:sic in Augusti spectaculis seruatum.¶Trãsegit:peregit.Vulpianus ea q̃ dubia eẽnt & incerta nec adhuc finita trãsigi dici oportere existimauit.Paulus iurecõsultus nõ solũ de quibus cõtrouersia fuisset:sed q̃ etiam sine cõtrouersia sint possessa.¶In amphitheatro statilii tauri id unũ qd̃ sciã tũ romæ fuit.Errat meo iudicio Cassiodorus qui Titũ Vespasiãi filium primũ Romæ amphitheatrum statuisse tradidit:¶Rudeariis:gladiatoribus iã emeritis:& rude donatis.Iuue.rude accepta incipiet ueiento uideri.Horati.Donatũ rude queris mecenas iteꝝ antiquo me includere ludo.¶Reuocatis:ad ferrũ.s.¶Auctoramẽto:obligatione precio:est.n.autoramentũ obligatio ut dixi siue stipendiũ siue preciũ militiæ pugnæ:ut hoc loco:actionis ue.¶Impensa matris:Liuiæ.¶Victrici:Augusti.

ptem Pomponii attici equitis Romani:ad quem sunt Ciceronis epistolæ duxit uxorẽ:sublatoq; ex ea filio Druso:quãq̃ bene conuenientẽ:rursusq; grauidam dimittere:ac Iuliã Augusti filiam confestim coactus est ducere non sine magno lãgore animi.Quum & Agrippinæ consuetudine teneretur:& Iuliæ mores improbaret:ut quam sensisset sui quoq; sub priore marito appetentem:quod sane uulgo etiam existimabatur.Sed Agrippinam & abegisse post diuortium doluit:& semel omnino ex occursu uisam adeo contentis:& tumẽtibus oculis prosecutus est:ut custoditũ sit ne unquam ĩ cõspectũ eius posthac ueniret:cũ Iulia prio cõcorditer & amore mutuo uixit:mox dissedit & aliquãto grauius:ut etiã perpetuo secubaret.Intercepto cõmunis filii pignore:qui aquileiæ natus infans extinctus est.Drusũ fratrẽ in germania amisit:cuius corpus pedibus toto itinere prægrediens Romam usq; peruexit.

## De ciuilibus officiis eius.

¶PHI.Neptem põponii attici.scribit Cor.nepos Mar.Agrippã potissimum delegisse affinitatem pomponii attici:eiusq; filiam uxorẽ accepisse.ex quo cõnubio nata est.attico neptis nomine agrippina:quã Augustus uix anniculã tiberio priuigno despõdit.& hæc cõiunctio familiaritatẽ auxit inter atticũ & augustũ:adeo ut nullus dies intercederet quo non aliqd per epistolas augustus ab attico:de antiquitate requireret:hic est ille põponius atticus:cuius nomen ut inquit seneca tertio epistolarum:perire non sinunt Ciceronis epistolæ:q attici cognomen ex athenis reportauit:quã ciuitatem inopia laborantẽ sæpe suis opibus subleuauit.a condiscipulatu uixit coniunctissime cũ Marco Tullio piit fistulæ morbo:q̃ intestinum proruperat. Fistula piit atticus.

¶Sublato.suscepto Virgilius sublatũ erudiit nec tecũ talia gessi. Dos uxoria lites ¶Quamquã bñ conuenientem.maxima ẽ & rara laus connubii:ut sit concors & bñ conueniens cũ dos uxoria sit lis:ut ait ouidius.hinc illud a hieronymo repetitum:qui non litigat celebs est:tanqnã oẽs uxorati litigent continenter cum uxoribus.plautus in cassina.qui cum litigas olympio?respondet ulicus:cum eadẽ:qua tu semper:sensus est.coactus est dimittere agrippinam.quãuis cum ea bene conueniret esset;q iterum grauida:ñ res chariores gratioresq; uxores maritis efficere solet.filii.n.quidam nexus sunt in coniugio ut inqt aristoteles in.viii.ethicorum. Filii nexus ¶Agrippinæ.prioris uxoris. ¶Sui appetentem:minime mirum si iulia appetiuerat coire cum Tiberio:cum esset oĩum feminarum maxime uirosa.i.uirorũ appetens.tales prisci catulientes uocauere.laberius lupam appellat catulientem pro libidinantẽ.est.n.catulire libidinari.uerbum uidelicet tractum a canibus.cum libidine excitantur. aristotelis interpres in sexto de animalibus:canes inquit canire dñr libidine exstimulatæ.elegantius dixisset.catulire. Catuliẽtes Catulire ¶Sub priore marito.dictum est supra quemadmodũ augustus iuliam filiam primũ marcello:deinde ut is obiit marco agrippæ nuptui dedit. ¶Abegisse.dimisisse a mandasse. ¶Contentis oculis.tale ẽ illud uirgilianũ.turnus ad hæc oculos horrẽda in uirgine fixus.idem alibi.illũ turbat amor ocnlosq; in uirgine figit. ¶Tumentibus.qñ aliquid nimis ardenter sicienterq; contẽplamur oculis tumentibus ex desiderio id facere dicimur.tanq̃ oculis uoraturi. Secubare. ¶Dissedit:discordiã egit.& dissidium. ¶Secubaret.separatus seiunctusq; ab uxore cubaret.opantes sacris secubabãt & cõiuges & amatores.ouidius.secubat ĩ uacuo sola puella thoro.liuius p iocũ adolescẽs uetat eã mirari:si p aliquot noctes secubuisset. ¶Intercepto.de medio sub ducto & extincto.plinius.si nõ esset interceptus.i.a morte correptus. ¶Filii pignore:cũ premiũ nuptiarum sit ptus feminaꝝ ut inqt ambrosius:merito mẽtes cõiugales p filios ueluti p q̃dam quasi pignora iter se arctius copulant:sublato aũt filiorꝝ pignore caritas pristina si nõ rescindit saltem dissuitur.hoc euenit Tiberio:qui post extinctum filiũ minus amauit uxorẽ. ¶Aquileiæ.ciuitas est uenetiæ in decima Italiæ regiõe:de qua alibi plura. Mors drusi ¶In germania amisi.existimat liuius drusum perisse ex fractura cruris:super quot equo collapsus est.tranquillus uero sicut infra patebit morbo supremum diem obisse tradit.ad eum in germania egrotantẽ dũ tiberius frater festinat die ac nocte longissimũ iter uehiculis tribus emensus ẽ in quo fuerunt ducenta milia passuum.plinius auctor in.vii.

¶M.AN.¶Neptem:Attici ex attici filia & Agrippa genitã:seneca nomen attici perire Ciceronis epistolæ nõ sinũt nihil illi profuisset gener Agrippa Tiberius ꝓgener:drusus Cæsar ꝓnepos inter eã magna ꝛoia taceretur.Agrippinã.igit primo uxorẽ duxit Tyberius:mox Marcellaꝝ alteram nouissime iuliã Augusti filiã atttici cognomẽ ille ex græcia reportauit Cicero teq; nõ cognomẽ solũ athenis deportasse sed humani

tatē & prudētiā dī ad hec actic⁹ & atticus ut illd ab acteōe sit: hoc ab attide cranai filia strabo ē auctor. ¶Sublato: susceptō & a tollo est quod nunc educo nunc susci pio seu capio atq; in utroq; signiacatu sullatum facit Oui. p educo ñ ego tollēdi cā sed ille fuit iterdū &, pbo significat iterdū i altū tollo uñ illud i neronē Quis neget æneæ natum de gente neronem sustulit hic matrē sustulit ille patrem. ¶Bene conuenientē: concordi connubio mutuoq; amore secū uiuentem. ¶Angore ægritudine. ¶Sui appetētem: sui congressus cupidam ac satagentem. ¶Priore marito: Agrippa. ¶Vulgo existimabatur: ab ea Tyberiū amari. ¶Abegisse: a se remouisse. ¶Contentis. defixis. ¶Custoditum custodia: cautum. ¶Dissedit: dissidio alienatus est. ¶Secubaret: diuerso ab ea lecto cubaret. ¶Intercepto: extincto.

¶PHI. ¶Rudimentis. tyrocinio priaq; exercitatiōe. Vir gili⁹ cruda rudimēta. ouidius. tale rudimētum. tāto sub noīe debes. ¶Regem archelaū. archelaus post obitum herodis rex iudeæ apud Augustū Cæsarem accusatus est a sabino p epistolas. Romæ uero antipater salomes fili⁹ ꝓposuit accusationem eoꝝ: qui aduersabātur archelao. Nicola⁹ aūt archelai defensor criminib⁹ quæ regi obiiciebant refutatis perorauit. mox archelaus ad genua Cæsaris ꝓcombēs ab augusto benigne erigit: qui post longam disceptationē mediā regni iudeæ partē sub tetrachiæ noīe dedit archelao: etiā regē si se dignum præbuisset pollicitus est se factuꝝ. mendosa est apud Iosephum dictio libro. ii. belli iudaici. nam archelaus ethanarchies passim legitur. cum legendum sit ethnarches. dicitur enim ethnarches prefectus gētis: & ipsa prefectura ethnarchia: quamuis in mendosis codicibus pperam scribatur ethnarchea cū subtracta littera a ethnarchea sit dicendum. sentit tranquillus archelaum non solum a nicolao sed etiam a tiberio apud augustum fuisse defensum. ¶Trallianos. populos asiæ. est enim ciuitas trallis aliis nominibus euantia & seleutia. & antiochia dicta. Vnde trallianus deriuat. Cicero in tertia philippica. tralliana m aut ephesinā dicere putes. ¶Thessalos. thessalia eadē est hemonia: quam homerus argopelasgicon noīat: ab hemone hemonia ab eius filio thessalo thessalia nuncupata. Auctor est strabo in. ix. dictam fuisse priscis seculis pyrrheā a pyrrha uxore deucalionis. ¶Laodicenis. celeberrima urbs laodicea in asia est imposita lyco flumini appellata primo diospolis dein rhoas. ¶Thiatyrenis. thiatyreni populi troadis conueniunt ad iurisdictionē p gamenā uocitatam. ¶Chiis. populi sunt insulani. metrodorus & cleobulus chion a chione nympha alii a niue dictā putant. marmor chiū & uinum chiū celebrātur. scribit Eusebius in chronicis: ꝙ impante Augusto multa conciderunt terræ motu i isula choo: quare aut hic aut illic mēdū. é. n. cho i sula distans a chio hippocrate alumno clara. ¶Terremotu afflictis: maximus terræ motus memoria mortalium extitit Tiberii Cæsaris principatu. xii. urbibus asiæ una nocte prostratis. causas motus terræ alii alias opinantur. sed plinius seneca & aristoteles concordi nia uentum effectricem causam esse dixerūt. ¶Fanni um cepionem. dictum est de his qui coniurarunt in augustum. uī sentire porphirio oratianus interpræs cepionem & murenā fratres fuisse ꝓculei: cum quibus bona sua æquis portionibus diuiserit: cum illi bello ciuili fuissent spoliati. ¶Reū maiestatis: crimē qđ dicitur maiestatis proximū est sacrilegio ut inquit ulpianus: est autem maiestatis crimen illud: quod aduersus po. ro. principemq; committitur facere reum accusare & ut ait pedianus apud pretorem egibus interrogare peragere reum condemnare. Vnde ait iurisconsultus peregisse reum non alias quis uidetur: nisi & condemnauerit. plinius dum peragitur reus. ¶Annonæ. Romani laborantes penuria creauerunt præfectum annonæ. qui penuriæ leuandæ præesset de cuius origine liuius scribit in quarto. ¶Artior: difficilior. ¶Repurgandoꝝ ergastuloꝝ. hanc quoq; curam augustus olim susceperat sicut supra explicatum est. ¶Exceptos. dolo & insidiis circunuentos. excipe. n. dolo est circunuenire & opprimere. Virgilius excipit incautum. ¶Supprimerent uiatores. idem in augusto sic ait rapti p agros uiatores sine discrimine liberi seruiq; ergastulis possessoꝝ supprimebantur. ¶Sacramenti metus. multi militiam militareq; sacramentum fugientes in ergastulis delitescebant ne militare cogerent ¶Stipendia prima: stipendiosos uocamus plenos stipendioꝝ hoc est eos: qui stipendia plurima fecerunt quis alibi dixerimus stipendiosos dici posse mercenarios & mercede militantes. cum stipendiarii appellētur: qui stipendium tributumq; persoluunt. ¶Expeditione cātabrica. quam Augustus Cæsar suscepit aduersus cantabros hispaniæ populos.

¶M. AN. ¶Rudimentis: primis forensium & ciuiliū officioꝝ exercitamentis. ¶Archelaū: cappadociæ regem is ꝓ Antonio aduersus augustum actiaci belli tpibus militauit fuit & archelaus qui herodi succes/

Emēdatus locus iosephi

Ethnarches

Ethnarchea

Tralliani

Thessali unde

Peragere reum

Prefectus annonæ

Excipe

Stipēdiosi

Iuilium officiorum rudimentis regem Archelaum tralianos & thessalos: uaria quoq; de causa Augusto cognoscente defēdit; ꝓ laodicenis thiatirenis: chois terræmotu afflictis: opemq; implorantibus senatū deprecatus est. Fanniū Cepionem qui cū Varrone Murena in Augustum conspirauerat: reum maiestatis apud iudices, fecit. & cōdemnauit. Interq; hæc duplicē curā adminiſtrauit: annonæ quæ artior inciderat: & repurgandoꝝ tota italia ergastuloꝝ: quoꝝ domini in inuidiā uenerant: quasi exceptos supprimerēt non solum uiatores: sed & quos sacramēti metus ad huiusmodi latebras cōpulisset.

## De militia eius & bellis per eum gestis & honoribus adminiſtratis.

Stipendia prima expeditiōe cātabrica tribunus militum fecit: deide ducto ad oriētē exercitu regnum

ſt ob cuius in populos inſolentiam in templo apollinis palatini ut ioſephus tradit apud auguſtum cauſã dixit: Euſebius ait Archelaũ ab Auguſto uienã galliæ relegatũ. ¶ Trallianes: a trallibus urbe romæ ab arginis cõdita thracibus quibuſdã admixtis unde & nomẽ urbs inditũ ſtrabo ꝓdidit. ¶ Theſſalis: Theſſalia ad macedoniam attiet a theſſalo herculis filio dicta. ¶ Laodicenis: cariæ urbs laodicea ad lycõi amnem ut Plinius & Ptolemæus ſcribũt. ¶ Tiathyrenis a tiathyra magneſiæ oppido. ¶ Chiis: a chio inſula ſed chois non chii legendũ Euſebius choũ inſulam non chiũ Auguſti tpibus terræ motu cõcuſſam ſcribit. ¶ Fannium cæpionem. de iis q in auguſtum diuerſo tpe conſpirarunt ſic breuiter ſeneca ſeueritate nihil adhuc: profeciſti ſaluidenũ lepidus ſecutus eſt: lepidũ Murena: murenã cæpio: cepiõem: Egnatius. ¶ Reum fecit accuſauit: reũ facere eſt ut pedianus ait apud ꝓtorem legibus reũ interrogare: ut Cicero quũ uerrem reum facit apud ꝓtorem aio inqt te ſiculos ſpoliaſſe: Quod ſi ille tacuiſſet æſtimata eiis erat ueꝝ eo negãte petitum eſt tps ad ingrenda crimina. ¶ Condẽnauit: ut condẽnaretur effecit. ¶ Annonæ: curã ſubaudi. ¶ Ergaſtuloꝝ: de ergaſtuloꝝ recognitiõe reqre in Auguſto. ¶ Sacramẽti metus: ne militare cogerentur: quũ ad detrectandũ pro tpe ſacramentum ultro ergaſtuloꝝ latebras petiiſſent ibi fraude oppreſſi ſeruilem in modum iuncti torquerentur. ¶ Regnũ armeniæ: cui ſibi uendicandæ parthi iminebant.

armeniæ Tigrani reſtituit: ac pro tribunali diadema impoſu it recepit & ſigna quæ. M. Craſſo ademerant parthi. Poſt hæc comatam galliam anno fere rexit: & barbarorum incurſionibus & principum diſcordia inquietam: exhinc rheticũ: uindelicumq; bellum: inde pannonicum: inde germanicum geſſit rhetico atq; uindelico gentes alpinas: pãnonico breucos & dalmatas ſubegit: germanico. xl. milia deditiorum traiecit in galliam: iuxtaq; ripam rheni ſedibus aſſignatis collocauit. Quas ob res & ouans: & curru urbem ingreſſus eſt primus ut quidam putant triumphalibus ornamentis ornatus: nouo nec antea cuiquã tributo genere honoris. Magiſtratus & maturius inchoauit: & pene iũctim percurrit quæſturam: præturam: conſulatum: interpoſitoq; tempore conſul iterum: etiam tribunitiam poteſtatem in quinquennium accepit.

¶ PHI. ¶ Recepit & ſigna: i auguſto dictum eſt: quẽadmodũ parthi armeniã uendicãti auguſto facile ceſſerũt & ſigna militaria quæ marco craſſo & M. Antonio ademerant repoſcẽti reddiderũt. qnetiam filii nepoteſq; phratis obſides dati. hic innuit tranqllus per tiberiũ recepta eẽ ſigna craſſiana a parthis. ¶ Cõatam galliam: ſcribit plinius galliam oẽm tranſalpinã uno noie comatã appellari in tria genera populoꝝ diuiſã. lucanus criniꝫ bus effuſis toti prelate comatæ. nomẽ aũt comatæ inditum eſt a capillis intonſis. ſicuti idicat idẽ plinius. i. xi. cuius uerba hæc ſũt iam qdẽ ꝑmiſcue maribus ac feminis in capite plurimus pillus apud itonſas utiq; gẽtes: atq; ẽt noia ex eo capillatis alpium incolis galliæ comatæ: ¶ Rheticũ: quẽadmodũ rhetos & uindelicos domuerit auguſtus ſuis auſpiciis p tiberium druſũ ſupra dictũ. ſtrabo ſcribit in. iiii. rhetoꝝ & uindelicoꝝ reliquoꝝq; alpinoꝝ incurſatiões fuiſſe repreſſas a tiberio & eius fratre druſo eſtate una. unde in laudẽ neronũ tiberii & druſi fratꝝ cecinit oratiº carmen illud qualẽ miniſtꝝ fulminis alitẽ. ¶ Pannonico brenos. a geæcis peones dñr: quos romani pãnonios appellãt ut inquit appianus: i pannonia ſauus fluuius ẽ: q auctore plinio fluit p colaphianos breucoſq; q populi capita ſunt pãnonioꝝ. de his brẽcis hic intelligẽdum uiº: cũ nulli alii in pãnonia populi noie brẽni celebrenº. dalmatæ uero noti ſunt: q ſpectãt ad mare hadriaticũ. ¶ Dedititioꝝ. q ſe dedũt i ditionẽ ptãtẽq; uictoris: hi dediticii dicuntur. de formula deditionis ſcribit liuius in primo & a nobis alibi dictum ẽ. ¶ Iuxta ripam rheni. in auguſto ait: quod germanos dedentes ſe traduxit in galliam atque in proximis rheno agris collocauit. ¶ Curru urbem ingreſſus. refert gellius eos qui ouarent hoc eſt ouationem celebrarẽt in troire ſolitos equo uehẽtes. ſabinus maſſurius pedibus ingredi ouantes dicit. ueꝝ tiberius ueterem morẽ aſpernatus curru inſtar triumphantiũ nõ equo uel pedibus inſtar ouantium urbem introiuit. ¶ Ornatus ornamentis triumphalibus. repudiata ouandi formula uſitata. ita olim craſſus cum bello fugitiuoꝝ cõfecto ouans rediret coronam myrtheam: qua ouantes coronabantur inſolẽter aſpernatus eſt: & lauro q̃ triumphantibus dicata eſt uoluit coronari. de ueſtimentis reliquiſq; ornamentis triumphalibus affatim ſupra dictum. ¶ Nec antea tributo. nulli ante tiberium ouanti conceſſum fuerat. ut curru triumphali & triũphalibus ornamentis in ouatione urbem ingrederetur. ¶ Maturius. citius quam per leges liceret. ¶ Iunctim. ſine ullo interuallo: quod legibus annalibus inter magiſtratus cõſtitutum erat. ¶ Tribunitiam poteſtatem: quam imperatores accipere conſueuerunt ſicut olim ab hadriano accepta eſt. & ut auctor eſt flauius uopiſcus: tribuniti a poteſtas erat pars maxima regalis imperii.

¶ M. AN. ¶ Signa quæ. M. Craſſo: quam atrocem cladem ro. ductu & auſpitiis Craſſi in parthiam accepiſſent appianus & Plutarchus ſcribunt. ¶ Comatam galliam: galliaꝝ diuiſio perſpicue in auguſto relata eſt cæterum comata de qua nũc iuba a gebenna pireneiſq; montibus rurſus oceano & rheno continetur. ¶ Rherico & uindelico: utriuſq; belli rõ affatim ſupra: expoſita eſt. ¶ Brẽnos: brẽnos i pãnonia ueteꝝ ſcriptoꝝ quod ſciam poſuit nemo ſed librarioꝝ reor in curia factum ut brennos pro ureucos tranquilliani codices habeant brenci. n. in inferiorẽ pannoniam a Plinio & Ptolemæo referũtur. ¶ Dedititioꝝ: eoꝝ q

Cõata uſi

peones pannonii

In ouatiõe equo uehebantur

per deditionem in ro.potestatem uenerant. ¶Ouans & curru.q.d.preter patrium institutũ ouans curru ẽ inuectus quod legitimum tantum triumphum adeptis fuerat ad id tempus concessum:posset & diuiso sẽ su ita accipi ut diuerso tempore ouaus sit urbem ingressus rursusq; legitimum trinmphum egerit:sed prior sententia ut uerior ita probabilior:nã ita esse ea q̃ continuo sequuntur facile declarant nouo inquit nec cuiq̃ tributo genere honore.quod ad cunctum referas necesse est si ad triumphalia ornamenta uelis non ꝓcedet &.n.supra triginta fuerant ab Augusto eo honoris genera ornati. ¶Iunctim:cõtinuatis honoribꝰ.

¶PHI. ¶Repente secedere.cicero in quadã ad atticum epistola ait.cupio eqdem & iam pridẽ cupio alexandriã reliquamque egyptum inuisere: & simul ab hac hoium facietate nostri discedere:& cum aliquo desiderio reuerti.hoc idẽ uĩ facere uoluisse tiberius:ut absens esset uenerabilior:cum assiduitas faciat contemptibiles. ¶Neq; criminari: ueritus.s.augustũ illius patrem. ¶Dimittere.repudiaꝛ facto diuortio. ¶Vltra pferre. uarro in satyra menippea uitium inquit uxoris aut tollendum aut fetẽdum ẽ.qui tollit uiciũ uxorẽ cõmodiorem prestat:qui fert se semeliorem facit. hæc quidẽ uarro eleganter & scienter.sed interdum tanta est improbitas i uxore ac morositas:ut intolleranda sit nec pferri queat.hoc accidebat tiberio in iulia uxore ꝑproba & impudica. hoc idemtidẽ. accidere solet his:qui habẽt uxorem.ego in celibatu uiuo doq; operam:ne lites uxorias experiar:quæ impatibiles maritis eẽ dicuntur. ¶Assiduitatis fastidio. In hanc sententiam ꝗil lud est luculenter dictum ꝗa Liuio de Scipione. Decimum iam prope annum assiduus in oculis hoium fuerat:quæ res minus uerendos magnos hoies ipsa facietate facit Apuleius quoq; in demonio socratis ait.parit conuersatio contemptum.raritas conciliat ipsa rebus admirationem. ¶Liberis.Caio & Lucio adoptatis ab augusto. ¶Mitylenas.ciuitas est insula lesbo: cuius habita est mentio in Iulio cæsare.olim.M.mercellus ille:de quo lucanus marcellusq; loquax:Mitylenis exulauit in quo illum exilio beatissime uiuentem se uidisse brutus testatur. ¶Pretendens.quasi pretextum uelamẽ tumq; preponens. ¶Commeatum.abeundi potestatem.de commeatu militari supra dictum. ¶Victrico: augusto. ¶Retinentibus:matre liuia & uictrico augusto. ¶Cibo per quatriduum.quibus inedia mori cõsilium est septimo demum die mortem oppetunt.auctores uarro & gellius.Idem cõfirmat plinius his uerbis.homini non ante diem septimum letalis in edia durasse & ultra duodecim plerosq; certum est. ¶Hostiam.ciuitas est ab anco marcio rege in ora tyberis condita.auctor liuius. ¶Oram campaniæ.plinius oram fere semper appellat regionem littoralem:apud quem ueluti peculiaris est talis locutio: In ora sunt ciuitates & oppida oræ proxima:quæ uero remota sunt ab ora eleganter in mediterraneo esse dicuntur. ¶Substitit.commoratus est cohibito itinere. ¶Maioris spei.tanquam speraret defuncto augusto se i imperio successurum.

Viciũ uxoris tollendum uel ferẽdum.

parit cõuersatio contẽptũ

Inedia letalis

Ora. in mediterrane

## De secessu eius ab urbe & causis.

IOt prosperis confluentibus integra ætate ac ualitudine statuit repente secedere:seq; e medio q̃ longissime ammouere:dubium uxoris ne tedio quã neq; criminari:aut dimittere auderet:neq; ultra perferre posset: an ut uitato assiduitatis fastidio auctoritatem absentia tueretur:atq; etiam augeret.siquando indiguisset sui respublica. quidam existimant adultis iam Augusti liberis:loco quasi & possessione usurpati a se diu secũdi gradus:sponte cessisse exemplo.M.Agrippæ.q.M.Marcello ad munera publica admoto Mitylenas abierit:ne aut obstare aut obtrectare aliqd ꝑsẽs uideretur:quam causam & ipse:sed postea reddidit. Tũc ãt honorum satietatem ac requiem laborum prætendẽs. Cõmeatũ petiit:neq; aut matri simpliciter precanti:aut Victrico deseri se etiam in senatu cõquerenti ueniam dedit:quin & ꝑtinacius retinẽtibus cibo ꝑ q̃triduum abstinuit. Facta tandẽ abeunti potestate relictis Romæ uxore & filio: cõfestim hostiam descendit:nec uerbo quidem cuiq̃ prosequẽtium reddito:paucosq; admodum in digressu exosculatus.

## De mora eius apud rhodum: & gestis ibidẽ.

AB hostia orã campaniæ legens imbecillitate augusti nunciata paululũ substitit:sed & increbescẽte rumore q̃si ad occasionẽ maioris spei cõmoraretur:

¶M.AN. ¶Vxoris iuliæ. ¶Criminari:ne Augustum illius patrem offẽderet quum ea multis alioqn flagraret probris. ¶Assiduitatis fastidio:quod assidua præsentia fastidium pareret. ¶Liberis.C.& Lucio Iuliæ filiis quos Augustus optarat. ¶Vsurpati:obtenti. ¶Secundi gradus:secundi in re pu. administrãda loci. ¶Obtrectare:se illis obtrectando obiicere quidam obstare legunt quod non multũ erit diuersum.q.d. ne illorum splendori & ꝯcrementis sua phama obstare uideretur. ¶Prætendens:præ se ferens. ¶Commeatum missionem ut secedere licere. ¶Matri:Liuiæ. ¶Precanti:ne abiret. ¶Victrico Augusto. ¶Veniam dedit:obsequi uoluit:aut indulsit. ¶Abstinuit: ut inedia se conficeret. ¶Vxore:Inlia. ¶Filio: druso. ¶Substitit:cœptura iter tenuit. ¶Increbescente rumore:phama inualescente.

¶PHI. ¶Tantum nō aduersis. Elocutio est frequens & rara: qua & silius usus est in septimo punicorū. tantum non strictis mucronibus ubi illud tm̄ nō: nō tam negare uidetur quā affirmare accipiq; p etiam: ut sit sensus: etiam aduersis tempestatibus enauigasse rhodon. alii interpretātur quatenus a tēpestatibus nō impediretur. ¶Amenitate insulæ. Homerus testari uidetur: rhodios ab antiquo felices fuisse scribēs de rhodo: Cara Ioui tellus hoium regi atq; deorum. quiq; & opes illi multas effudit & amplas. Cecinit pindarus aurū in insula rhodo pluisse uollens illius loci felicitatē significare. refert Strabo urbem rhodiorum tātum excellere alias urbes: ut nullam ei æqualem nedum prestantiorem preferre possumus. sacra ē rhodos soli: qui rhodum a nomine puellæ quam amabat appellauit. ¶Modicis edibus. domo magis cōueniente homini priuato: q̄ principi priuignoq; imperatoris. ¶Laxiore suburbano. prope rhodon ciuitatem parauit sibi tiberius suburbanum hoc est uillā. precipit lex agricolationis: ita in agro edificādum esse. ne uilla fundum querat ne ue fundus uillam. ¶Ciuile. instar uitæ priuatæ: græci politicō dicunt. Cicero in primo officiorum oportet inquit priuatum æquo & pari eum ciuibus iure uiuere: talem bonum ciuem dicere solemus. ¶Sine lictore aut uiatore. Qui sunt ministri publici & presto sunt magistratibus. de lictoribus & uiatoribus supra satis multa. ¶Gymnasio: gymnasium fuit rhodi multis donis exortum. apud rhodios memoratu digni extiterunt circa philosophiam & artes liberales panetius apollonius molachus. & andronicus peripateticus: aliiq; complusculi. Quorū nomina memorat Strabo in .x.iiii. gymnasia ut docet Cicero in secūdo de oratore exercitatōis cā a græcis instituta fuerūt: in qb⁹ mox philosophi differere atq; philosophari ceperūt: a uerbo græco γυμνάζω qđ significat exerceo gymnasia dicta: unde & gymnastica appellatur disciplina exercitationis: quam laudat Plato in septimo de legibus. & in timeo. Idem in quinto de re puplica. feminas quoq; iubet exerceri gymnastica. aristoteles quoq; i octauo politicorū mōet adolescētes gymnasticæ tradēdos eē ut ita fiāt exercitatiores firmioresq; ¶Cum græculis. philosophis & sophistis de talibus ait parasitus plautinus tum græci palliati suffarcinati cum libris & cum sportulis. ¶In disponēdo die. pythagoricū preceptum est duoꝝ temporū q̄ maxime habendam curā mane & uesperi. i. eorum quæ acturi sumus: & eorū quæ gesserimus. Consimilis ē sniailla cleobuli unius ex septem sapientibus. anteq̄ domo quis exeat quid acturus sit apud se pertractet. rursus cum redierit quid egerit recogitet: hoc fecerat tiberius. ¶Visitare. laudatur hadrianus a spartiāo: q̄ egros bis ac ter in die uisitaret: ac solatiis refoueret. ausonius in panegyrico ad gratianū sic ait. egrotantes amicos traianus uisere solebat. hactenus in eo comitas predicanda est. tu a uisere solitus & mederi: prebes ministros. Instruis cibos: fomēta dispēsas: sūptū adiicis medelæ. ¶A proximis aliter exceptū: dixerat tiberius se egrotos omnis quotquot essent rhodi uelle uisitare hoc est singulos in ipsorum domibus officii causa inuisere. q uerba hæc audierant intellexerunt eum uelle: ut omnes egroti unum in locum cōportarentur tanq̄ illic oēs simul esset uisitaturus. ¶Per ualitudinum genera. uerbi causa. podagrici uno loco simul collocabantur. febritantes in alio: phthisici in alio. mos fuit apud babylonios ut languentes in forum deportarentur. qui eos adhibāt siquis & ipse eūdem passus esset morbum consulebant hortabanturq; ad ea remedia usurpanda: quæ ipsi faciendo similem morbum effugissent: aut alium nouissent effugisse. & ut auctor ē herodotus in primo historiarum nulli fas est languentes preterire silentio: nisi prius explorauerit quonam morbo laborent. ¶Perculsus: perturbatus consternatus. ¶Tenuissimo: ignobilissimo atq; pauperrimo. ¶Excusans factum: q̄ non sua culpa id factū esset ut deferrētur in unum locum: sed culpa eorum: qui uerba ipsius pperā excepissent. ¶Circa scholas: Quintilianus & Cicero genus dicēdi rhodiū celebrant uelut medium inter atticos & asianos: atq; ex utroq; mixtum neq; enim attice pressi rhodii oratores: neq; asiane sunt redūdantes: eschines eo intulisse ferē studia athenarū: q̄ saporem illū atticū peregrino miscuerunt. ¶M.AN. ¶Tantū nō aduersis tēpestatibus: q̄tum p uentos & mare licuit. ¶Ciuile genus uitæ: remissioris ac pene priuatæ uitæ rōnem iniit. ¶Lictore: a ligando uel ut qdam gellio auctore uoluere a licio quo succīctus eēt. ¶Gymnasio: exercitatiōis loco ἀπὸ τοῦ γυμνοῦ nudi. n. exphisi i eo exercebaī uel qa τὴν γυμναστικὴν exercitationē appellāt. ¶Mutua: officia citro utroq; pstita & accepta. ¶Disponēdo die. i. pn̄tis diei officiis. ¶Aliter exceptū: q̄si n̄ domesticaī eēt singulos aditurus sed unū in locū delatos suis oculis subiectum iri petiisset perculsus commotus ac cōsternato similis. ¶Excusans factum: qđ non suo id consi

Tantū nō

Rhodii felices

Gymnasiū

Gymnastica

Genus dicendi rhodium

lio accidisset sed illorum potius culpa quia male siue essent officium interpretati.

Sophisticæ ¶PHI. ¶Antisophistas. sophistæ ut docet plato ī prothagora aliisq; pluribus in locis sunt rhetores: qui ueluti uenatores parati sunt ad capiendos iuuenum aīos sophistica disciplina: quam uenalē per urbes circunferunt: uerbo demonstrantes se oratoriæ & ciuilis discipliuæ esse ꝓfessores cum re uera sint corruptores. De sophistis sic īquit aristoteles libro decimo ethicorū. sciētiam gubernandarum rerū publicarum sophistæ profitentur: quoꝝ nullus rem pu.gerit. boetius sophisticam interpretat̄ cauillatoriam. altinous platōicus sophistam distinguit a philosopho eo q̄ sophista potius existimari uelit. quam esse honestus & bonus: & quod mercedem iuuenum recipiat. Suidas multa docte conscribit de multiplici sophistæ significatione. & q̄ ē rhetor mercenarius & significat deceptorem. antisophistas appellat tranquillus inter se compugnantes concertantesq; sophistas. Antisophistas fuisse declamatores docet Quintilianus in. xi. offendens ineptissimum esse discursare & satagere. ī actione. sic enim ait in undecimo. urbane flauius uirginius interrogauit de quodam suo antisophista: quot milia passuum declamasset. orbilius beneuentanus fuit naturæ acerbæ in antisophistas: quos omni sermone

Sophistica cauillatoria

antisophistas grauiore iurgio non defuit qui eum interueni entem & quasi studiosiorem patris alterius conuicio incesse ret: Sensim itaq; regressus domum repente cum apparitoribus prodiit: citatumq; pro tribunali uoce præconis conuiciatorem rapi iussit in carcerem. Comperit deinde Iuliā uxorem ob libidines atq; adulteria damnatam: repudiūq; ei suo nomine ex auctoritate Augusti remissum: & q̄q̄ lætus nuncio tamen officii duxit quantum in se esset exorare filiæ patrem frequentibus litteris: & uel utrunq; meritæ quicquid unq̄ dono dedisset concedere. Transacto autem tribunitiæ potestatis tempore confessus tandem nihil aliud secessu deuitasse se quam æmulationis cum. C. Lucioq; suspicionē: petiit ut sibi securo iam ab hac parte corroboratis his: & secundum locum facile tutantibus permitteretur reuisere necessitudines: quarum desiderio teneretur: sed neq; impetrauit: ultroq; etiam admonitus est dimittere omnem curam suorū: quos tam cupide reliquisset.

Item de gestis apud rhodum.

REmansit ergo rhodi contra uolūtatem uix per matrem consecutus: ut ad uelādam ignominiam quasi legatus ab augusto abesset: enimuero tūc nō priuatum modo sed etiā obnoxium & trepidum egit mediterraneis agris abditus: uitansq; præter nauigantiū officia: quibus frequentabatur assidue nemine cum imperio: aut magistratu tendente quoq; quin diuerteret rhodum: & accesserunt maioris sollicitudinis cuasæ. Nanque priuignum Caium orienti præpositum: quum uisendi gratia traiecisset Samum: alieniorem sibi sensit ex criminationibus Mar-

Apparitores

lacerauit. nomen compositum ex ἀντί quod est contra: & σοφιστής. ¶Incesser et: uerbo usus est significatissimo. Gellius: incessat quempiam Taurus philosophus seuera atq; uehementi obiurgatione. ¶Cum apparitoribus. tanq̄ magistratu & tribunitia potestate preditus: sunt enim apparitores ministri qui apparēt hoc est presto sunt magistratibus: de quibus dictum iam est. ¶Conuiciatorem. eum scilicet antisophistā: q conuitio & maledictis ipsum fuerat insectatus. ¶Repudium remissum. In repudiis idest in renunciationibus matrimonii comprobata sunt hæc uerba Res tuas tibi habeto: tuas res tibi agito. ¶Officii duxit. existimauit pertinere ut dici solet ad officium suum. ¶Exorare: oramus facilia exoramus difficilia. orare ē rogantis exorare impetrantis. ¶Vt cunq; meritæ. etiam pessime meritæ. ¶Filiæ: Iuliæ uxori suæ. ¶Patrē. augustum. ¶Secessu. illo scilicet rhodiensi. ¶Emulationis. hoc nomen & in laude & in uitio est ut ait Cicero. hic in uitio accipitur. ¶Reuisere. hoc est romam reuerti ad reuiscendos suos necessarios: hoc enim significat necessitudines. ¶Admonitus. scilicet ab augusto. ¶Non priuatum modo egit. Honesta elocutio ē agere priuatū agere amicū agere patrē familias. Tiberius ñ solū rhodi se priuatum prestitit sed ēt obnoxiū hoc est mancipatum: & seruili pene conditione. nam obnoxius interdum libero opponitur. ut apud liuiū obseruauimus sic scribentē: si reticeā aut superbus aut obnoxius uidear: quoꝝ alterū est hoīs alienæ libertatis obliti: alterū suæ apud eūdem obnoxie dicere sniam accipit pro seruiliter: qd significet obnoxius & obnoxie docet gellius li. vii. ¶Abditus. delitescēs. ¶Priuignū: supra diximus caiū nepotē ab augusto ad oriētem missum fuisse: ubi ex uulnere periit. erat āt hic prinignus tiberii utpote genitus ex iulia: q̄ post obitū agrippæ nupserat tiberio. ¶In mediterraneis. iam dictū est mediterraneæ & loca mediterranea dici remota ab ora & littore quasi in medio terræ collocata. ¶Quoquā. in aliquā proninciā. ¶Samum. insulā unā ex duodecim ioniæ ciuitatibus: quā cōdidit tymbron & deinde patrocles: ut docet Strabo in. xiiii. parthenias prius dicebat̄ adeo feracitate precellens ut prouerbiū illud samo accōmodaretur: q̄ ferret lae gallinaceum. ¶MAN. ¶Antisophistas: rhetoris sapiētes se obscuris q̄stiōib⁹ iceſſētes. ¶Cū apparitorib⁹: ministris. ¶Cō

Obnoxie sniam dicere.

lac gallinaceū in samo

uiciatorē q se cōuitio incesserat. ¶Repudiū:remissū cōperit subaudi. ¶Suo: noīe q ipsius absentis nomie augusti iussu iuliæ adulterii dānatæ repudiū denūciaret. ¶Officii duxit: ad se attinere. ¶Exorare piem nā oēm delicatio illi cultū ab initio ademptū dixerat. ¶Seruo nihil: amplius sollicito. ¶Secundū locum ¶Per matrem:matris interceſſionē. ¶Cōsecutus:ipetrauit. ¶Ad uelandā: tegendam. ¶Obnoxiū: egit caium iuliæ & agrippæ filium. ¶Traieciſſet: Tyberius. ¶Samum:insulam in ioniæ ora pertheniam olim dictam ut Plinius tradit.

cí Lolíí comítís & rectoris eius. Venít etíam ín ſuſpícionem per quoſdā beneficíí ſuí centurióes a commeatu caſtra repetentes mandata ad cōplures dediſſe ambígua: & quæ tentare ſingulos animos ad nouas res uiderent: de qua ſuſpítione certior ab Auguſto factus nō ceſſauit efflagítare alíquē cuíuſlíbet ordínís cuſtode factís atq díctís ſuís.

De eodem & redítu ad urbem.

EQuí quoq & armoꝝ ſolítas exercitatíones omíſít redegitq ſe depoſito prímo habítu ad pallíum & crepidas: atq ín talí ſtatu bíennío fere permāſit cōtemptíor índíes & ínuíſíor: adeo ut ímagines eíus & ſtatuas nemauſēſes ſubuerterít: ac famílíarí quodā cōuíuío mētione eíus orta extíterít: quí Caío pollíceret: confeſtím ſe ſí iuberet rhodum nauígaturum: caputq exulís (ſíc ením appellabatur) relaturum: quo præcípue non ıam metu: ſed díſcrímíne coactus eſt tam ſuís q matrís ímpenſíſſímís præcíbus redítum expoſtulare: ímpetrauítq adíutus alíquantū etíam caſu: deſtínatum Auguſto erat nihíl ſuper ea re níſí ex uolúntate maíorís fílíí ſtatueret. Is forte tunc. M. Lolío offenſíor facílís exorabílíſq ín uítrícum fuít: permíttente ergo Caío reuocatus eſt: uerum ſub condítíone ne quam partem curāue reípublícæ attíngeret.

¶PHI. ¶M. Lolíí. hic eſt. M. Lolíus pater loliæ paulinæ: quæ fuit Caíí príncípís coníunx: quí rapínís & auarítía offendit ut ſolínus inqt Caiū cæſarē Auguſti fílíū: iterdictaq amícítía príncípís ueneō íteríít. ¶Bñfícíí ſuí centu Bñficiarii
ríōes. Bñficíarios ſígnífícat: nāq bñficíarii elegāti uocabulo a ueterib⁹ dícti ſunt illi: quos ıpator ſuo bñfício pmouiſſet ı mílítía. Cæſar cōmentarío prímo belli cíuílís Petreíus uero non deſerít leſe: armat familíam: cū hac prætorıa cohorte certamen barbariſq equítibus paucís beneficíarıís ſuís. Vegetius quoq líbro ſecundo meminit beneficíarıorum. ¶A cōmeatu. poſt ſpacium cōmeatus mílítarís ímpetratum ab ímperatore. modeſtínus refert ſí ad díem cōmeatus quís non ueníat: perínde crimē ſtatuendum eſſe: ac ſí emāſíſſet uel deſeruíſſet mílítíam. officiū autē regentís exercítum eſt raro cōmeatum dare. Nam ut ínquít paulus íurıſconſultus: quí cōmeatus ſpacium exceſſít emā ſoris uel deſortoris loco habendus é. dicit āt a cōmeatu ea formula: qua a partu a coítu a tergo. ın qua elocutıone hæc particula. A. accípítur pro poſt. ¶Ambígua. perplexa & quorſum tenderent dubioſa. ¶Cuíuſlíbet ordínís. ēt ínfímí & ſordídí. ¶Cuſtodem factís. quí ſíngula eíus facta dictaq obſeruaret & ſolerter cuſtodíret. Ita olím philíppus rex macedonū fílío demetrío cuſtodem appoſuít: quí illum díſſímulanter aſſeruaret. ¶Ad palium & crepidas. ſenſus eſt tiberius depoſuit togam: quí erat habítus patrıus: & índuit palium ac crepidas: quí eſt habítus græcorū & eorum maxime: quí philoſophant: Líuíus ſcríbit ſcípíonem fuiſſe ſermone maleuolorū pulſatum: q cū palío crepidíſq ınambularet ın gymnaſío. Libellís ēt paleſtræq operam daret. olím herodes atticus quendam barbatū palliatumq quí ex eo habítu philoſophus uíderí nolebat ita taxauít. uídeo ínquít barbam & pallium philoſophū nondum uídeo. Crepidas āt & crepidulas calcıamēta eſſe tradit Gellius: quas romanı ſoleas uocant. Cícero Gal ligas appellauít ſíc ſcríbens ın ſecunda antonıanaꝝ. Cū gallícís & lacerna cucurríſtí. eíus calcıamētís ſutores Crepidarí⁹
crepidarios dixerūt. ſempronius aſelio: crepídarius ínquít cultellū requírit a crepídarío ſutore. marcıanus. crepidas peragrandæ telluris cā uíatrix ínfatígata geſtabat. ¶Contēptíor: neglectíor & deſpícatíor. ¶In dí Caſeus nees. quotídíe magís. ¶Nemauſenſes. populí ſunt galliæ narbonenſís. auctores plínius & ptolomeus. laus p mauſenſis.
cipua olím fuít caſeo nemauſenſí: ut aít ídem plínius ın. xi. ¶Caput exulís. ıpſíus tíberíí. ¶Matrís: líuíæ. ¶Maíorís fílíí. ſ. caíí: quē ex íulía nepotē ſíbí auguſtus adoptauerat fílíū: eratq lucío maíor natu. cām offenſæ ınter. M. loliū & caiū declarat ſolínus hís uerbís. M. lolíus loliæ paulinæ pater ſpoliatís oriētís regionib⁹ offendit Caiū cæſarē auguſtí fílíū: ınterdictaq amícítía príncípís ueneno íteríít. Idem tradit a plínío lí. viiii. na. hiſtoríæ. ¶Victrícū. tíberiū. díximus. n. Iuliā matrem caíí poſt obitū agrippæ nupſiſſe tíberío.
¶M. AN. ¶M. Lolíí: huic poſtea ifamato ıterdícta é Caíí amícítía qa ignomíníā offenſus uenenū hauſit: Plínius hoc fuit q̄re. M. Lolius ifamatus regnū muneribus ı toto oriēte ınterdícta amícítía a Caío Cæſare Auguſtí fílío uenenū bíbit. ¶Bñfícíí ſuí cēturiōes: quos ıpe ad eā dignitatē pmouerat quū exercítíbus pfuit. ¶A cōmeatu: quū ex urbe ı caſtra redíret Cícero ut ad díē cōmeat⁹ adeſſet. ¶Ad cōplures: amicoꝝ q ı ca-

ſtris eſſent. ¶ Ambigua mandata: q̃ quorſũ tenderẽt haud recte intelligi poſſit. ¶ Ad nouas res: ad nouarũ rerum motum. ¶ Ab auguſto: auguſti lris. ¶ Cuiuſlibet ordinis. q. d. æquo aĩo ferã uel ab humillimo quo q; obſeruari. ¶ Patrio hitu: romano. ¶ Ad palliũ & crepidas: quæ græcoꝝ ſũt gellius crepidas calciaméti ait eſſe genus ac græcoꝝ peculiare pſius: nõ hic q in crepidas græcoꝝ ludere geſtiẽ. ¶ Nemauſenſes: ſic legendum cõtenderim nõ remauſenſes ut plæraq; exẽplaria hñt eſt nemauſus narbonẽſis galliæ oppidũ arecomiſtoꝝ metropolis ad cẽtũ ſtadia ut ſtrabo ait a rhodano diſtãs. ¶ Caio: priuigno. ¶ Caſu bona: ipſius fortuna: quia a. M. Lolio q Tyberio aduerſabat iam alienatus erat. ¶ Maioris filii Caii q maior natu erat lucio ¶ Offenſior ab ea. ſ. q̃ ex Plinii uerbis ꝓximo loco recitauimus. ¶ In uitricum: Tyberium. ¶ Cõditõe: ab auguſto an a priuigno an ab utroq; potius nõ dicit. ¶ Predictiõibus: diuinationibus oraculis. ¶ Ominibꝰ auguriis. ¶ Incubanti: foueti. ¶ Subductũ: ſubtractum adẽptum. pli. qđ ueriſimilius eſt modo Liuiam mõ nutricem uiciſſim eũ fouiſſe refert. ¶ Inſigniter criſtatus inſigni criſta preditus. ¶ Sine regio inſigni: ſiue diademate a cuius uſu ro. ĩperatores abſtinere ob regiũ nomẽ romanæ ciuitati iuiſũ. ¶ Ignota Cæſarꝝ ptãte imperandi ratione ſucceſſioneq; Cæſarꝝ non dum nota. ¶ Victricum legionũ: araꝝ legionum intellige quæ proſpere aduerſus brutum & caſſium in philippis pugnarant.

¶ PHI. ¶ Oſtentis. oſtenta dici tam in bonis q̃ĩ malis rebus clarꝝ eſt: ab eo quod oſtendunt futura tam bona q̃ mala. oſtentum labeo iuriſconſultus diffinit eſſe contra naturam cuiuſq; rei genitum factumque. Sed auguſtinus elegãter docet portenta & oſtenta & id genus alia non fieri contra naturam: ſed cõtra quam eſt nobis nota natura. ¶ Prædictionibus. pp illa quæ prædixerãt mathematici de futura felicitate tiberii. ¶ Incubãti gallinæ. plinius in decimo & columella in nono de incubatione gallinarꝝ multa ſcripſerunt oua incubari infra decem dies utiliſſimum. uetera aut recẽtiora ſunt infecunda. ¶ Vſque eo fouit. De hoc plinius ſic aĩt in decimo. liuia auguſta prima ſua iuuenta tiberio cæſare ex nerone grauida cum parere uirilem ſexum admodum cupet: hoc uſa eſt puellari augurio ouum in ſinu fouendum: atq; cum deponendũ haberet nutrici p ſinum tradendo: ne intermitteretur tepor. nec falſo auguſta auguriata proditur imperatoris inde ſeta. ¶ Excluſus ẽ. Excludi proprie dicuntur fetus auium: quando iam maturi rupto ouo in lucem prodeunt. plinius in decimo. Celerius excluduntur calidis diebus. ¶ Inſigniter criſtatus. ſublimes ſanguineq; criſtæ in gallinaceo ſignant generoſitatem: ut columella auctor eſt in nono. ¶ Cæſarꝝ poteſtate: Cum nondũ cæſares imperaſſent Romanoꝝ imperium trifariam diuiditur in reges conſules & cæſares. ¶ Sine regio inſigni. Inſigne regum diadema eſt: cuius inuentor fuit liber pater: quo cæſares minime uſi ſunt: cum ſcirent regium nomen regiaq; ĩſignia romæ eſſe intollerabilia. ¶ Victricum. quæ uicerant in philippis campis brutũ & caſſium: poteſt ẽt referri ad legiones cæſaris uictrices: quæ in eodem loco põpeianas acies debellauerãt. ¶ Subductis. ſubtractis. uerior lectio ẽ. ſubitis: ut ſit ſenſus aras refulſiſſe ignibus ſubitariis atq; repentinis. ¶ Gerionis oraculum. In orbe terrarꝝ multa antiquitus oracula extiterunt: & præter illa notiſſima: fuit oraculum amphirai: oraculum triphonii. ſimiliter in Italia iuxta patauium oraculum extitit cognominatum Gerionis: de quo quod eqdem nouerim nulla apud hiſtoricos fit mentio. unde adhuc hiſtoria oraculi Gerionis non minus quærenda eſt quam illa oraculi arietini: quam ignorare ſe fatetur. Au. Gellius & querendam eſſe teſtatur. apud plinium legimus oppidum Gerionis fuiſſe in italia: quod cum a patauio longe diſtet nihil ad hanc rem pertinet. mentio fit apud hiſtoricos ſortium patauinarꝝ: quæ ad hoc oraculum commodiſſime referri poſſunt: Fortaſſis illic: ut ſuſpicari licet colebatur ſimulachrum Gerionis illius notiſſimi: inter labores herculeos: Qui a poetis fingitur tricorpor.

¶ M. AN. ¶ Iuxta patauium: celebre id in uenetis oppidum a troianis duce Antenore conditum numero fuiſſe qui a paladi uicinitate dictum exiſtimarent quum plura millia paſſuum a pado diſtet: ueriſimiliꝰ ἀπὸ τοῦ πεδίαλλαι quod ſeruius ait ut a ꝑpetis auis uolatu ſit nomen illi datum q̃q̃ nec id ipſum ita ꝓbo ut nõ adhuc probabilius putem credere a patanio oppido in finibus paphlagonæ appellatũ: fuit id circa amaſtri & cromnã uñ heneti Antenoris comites uenere: ut hi nõ ſolũ gẽti ſed nouæ ẽt urbi nomẽ dederint. ¶ Geriõis oraculũ: cuiꝰ geriõis id oraculũ eẽt nõ memini adhuc me legiſſe: ueꝝ qa licet cõiectura ageẽ ĩ iis q̃ uetuſtas obſoleuit: ſuſpicari libet id in ea terra ab euganeis q̃ ex herculis cõitatu fuere ab initio cõſti-

De præſagiis futuri principatus eius.

REdiit octauo poſt ſeceſſum anno magna nec incerta ſpe futuroꝝ: quã & oſtẽtis & prædictiõibus ab initio ætatis cõceperat. Prægnãs. n. Liuia quum anmarẽ editura eẽt uariis captaret ominibus ouũ ĩcubãti gallinæ ſubductum: nũc ſua: nũc miniſtratũ manu per uices uſq; eo fouit: quoad uſq; pullus inſigniter criſtatus excluſus eſt ac de infante Scribonius mathematicus præclara ſpopondit etiam regnaturum quandoq;: ſed ſine regio inſigni: ignota ſcilicet tunc adhuc Cæſarum poteſtate: & ingreſſo primã expeditionem ac per macedoniam ducente exercitum in Syriam: accidit ut apud philippos ſacratæ olim uictricum legionum araꝝ ſponte ſubductis collucerent ignibus: & mox quum illyricum petens iuxta patauium adiiſſet Geriõis oraculum ſorte tracta: qua mouebatur ut de conſultationibus

Oſtentum

tutum:ut tale oraculi genus sit illis seruatũ aduersus gerionẽ pugnaturis aut ab hoie eius gentis aut gerione ipso olim inuẽtũ qđ postea ab extremis terris herculis socii ex ea victoria reuersi in hanc usq; terram deportarint:sed hæc ut dixi cõiectura est:posset adhuc ab loco dictũ uideri nam id quoq; accidere potuisset ut Euganei in his locis quibus postea aponũ fuit in ppetuũ clarissimæ victoriæ monumentũ locum aliquem a se communitum gerionem appellarint cuius uestigia uetustate interciderint. ¶Sorte fracta:ducta.

in Aponi fontem talos aureos iaceret euenit:ut summũ numerum iacti ab eo ostenderent hodieq; sub aqua uisuntur hi tali:Ante paucos uero quam reuocaretur dies aquila nũq; antea Rhodi cõspecta i culmine domus eius assedit.Et prídie q̃ de reditu certior fieret:uestimenta mutanti tunica ardere uisa est.Thrasyllum quoq; mathematicum quem ut sapientiæ professorem contubernio admouerat tunc maxime expertus est:affirmãtem naue prouisa gaudium afferri:quũ quidem illum durius & contra prædicta cadẽtibus rebus ut falsum & secretoꝝ temere conscium eo ipso momẽto dũ spaciatur una præcipitare in mare destinasset.

¶M.AN.¶In aponi fontem. Fons aponi & aquæ iuxta patauium medicatæ luculẽtis uersibus celebrant a claudiãno ita scribente.fõs anthenoreæ uitã quiporrigis:fataque uicinis noxia pellis aqs.& post paulo.publica morboꝝ reqes:cõmune medẽtum auxiliũ:psens numen:inẽpta salus.uꝫ fons hic nomen ab eo accepisse:quod dolore:q grece dicitur ponos:languẽtes illa aqua liberent.de eodẽ lucanus apon⁹ terris qua spumifer exit. ¶Summũ.maximũ & felicitatẽ significátem:qualis ẽ uenus:cuius supra meminim⁹. ¶Reuocaret ex exilio rhodiẽsi. ¶Domus.quã.s.rhodi hẽbat. ¶Aqla sedit.scribit Seneca in.ii.quæstionũ naturaliũ aquilæ honorem dari:ut magnaꝝ reꝝ faciat auspicia.aquilaꝝ sex sũt genera Melenetos:Pygargus.morphnos:pcnopterus:gnesion & halietus:dicta est aũt melenetos q̃ si aqla colore nigricans.ἀετὸς græce aquila μέλας nigꝝ dicit a nigra penna nomẽ accepit.πέρκνος græci nigꝝ.& πτέρον pennã uocant.gnesion quasi legitimũ ueꝝq; dicas minimeq; adulterinũ.Est.n.hæc aquila incorruptæ originis γνήσιος græce legitimus noiatur.halietus uero quasi marina aquila interpretatur.Dictiões mendosæ sunt apud plinium in.x.ná pro pcnopterus passim legit pcepterus.p morphnos morphos.De generib⁹ aqlaꝝ fere oia ut p'eraq; alia mutauit plini⁹ ab aristotele ex li.ix.de animalibus. ¶Tunica.interior.s.q̃ camisia uulgo noiatur. ¶Thrasillũ.de hoc iuuenalis.numeris reuocata thrasili. ¶Naue,puisa.pcul uiso nauigio:quo uehebat nuncius de tiberii reuocatione in patriam. ¶Cadentibus rebus.alium exitum habentibus:q̃ prædixerat thrasillus mathematicus ¶Præcipitare in mare. Scribit Dion statuisse tiberium e muro deiicere thrasillum astrologum:quod is sollus secretoꝝ eius conscius foret:quem cum pturbatum uidisset:quæsiuit pturbati uultus causam.tunc rñdisse fertur thrasillus piculo sese quod per scientiam astroꝝ preuidebat perturbari.unde admiratus tiberius non ausus est illum præcipitare sicut destinauerat. ¶Deducto in foꝝ:late explicauimus in supioribus: quid sit tyrocinium & dies tyrocinii:quo in foꝝ adolescentuli deducebantur toga pura induti eloquentiã auspicaturi.hoc fecit Tiberius in filio die ipsius tyrocinii. ¶E carinis.nomen ẽ uici romani:in quo fuit domus pompeii.legimus apud historicos leneum magni pompeii libertum docuisse grãmaticam in carinis.i qua regione ut inquit tranquillus in libro de grammaticis pompeioꝝ domus fuerat.Virgilius.lautis mugire carinis Carinas dici autumat.M.Varro ab eo q̃ hinc oritur caput sacræ uiæ κάρα græce caput noiat alio noĩ e cerionia nuncupata. ¶Exqlias.docet oratius,in primo sermonũ exqlias fuisse a mecenate expurgatas:cũ illic prius plebi fuisset cõmũe sepulchꝝ.Refert uarro exqlias ab excubiis regis dictas: alii ab eo qđ excultæ a rege tullo essent.hinc exqlina regia romæ noiata.In exqliis horti fuerunt mœcenatis. ¶Obiẽs. peragens. ¶Munerꝝ.officioꝝ. ¶Coactus germanicum adoptare.libro ptimo institutionum causam legimus:propter quam augustus coegerit tiberium priusq̃ ab ipso adoptaretur:adoptare germanicum. Verba ex titulo de adoptionibus hæc sunt.Sic diuus augustus non antea tiberium adoptauit:quam is germanicum adoptauerit.ut adoptione facta incipiat germanicus augusti nepos esse.

¶M.AN.¶In aponi fontem:aponum locus in patauino agro ubi hodie balnea.Mar.Censetur apona Liuio suo tellus. ¶Sũmũ nũerꝝ:uenerẽ seu coum. ¶Reuocaret ex rhodo.s.romã. ¶Nũq̃ antea nisi rhodi pygargus inqt plinius sola aquilaꝝ in cãpis & in oppidis uersat. ¶Pro uisa:,pcul uisa. ¶Gaudiũ afferri:lætã p eam nuntiari. ¶Durius:tristius. ¶Cadentibus : alter q̃ ille dixisset flu tibus. ¶I emere:nõ rẽne sed casu & fortuna. ¶Eo ipso momento: quo natis appulsa esset si lætos per eam nuntios nõ accepisset. ¶De

Aponi fõs unde

Genera aquilarum

melenetos pygargus Morphnos perchnopteros Gnesion Halietus Mendose dictiones apd plinĩ

Cariæ uic'

Exquiliæ

Adoptio germanici

De adoptione de eo facta ab Augusto.

Omam reuersus deducto i foꝝ filio Druso statim e carinis ac põpeiana domo esquilias i hortos mœcenatianos transmigrauit:totumque se ad quietem contulit priuata modo officia obiẽs:ac publicorum munerꝝ expers Caio & Lucio intra triennium defunctis adoptatur ab Augusto,simul cũ fratre eorum.M.Agrippa coactus prius ipsa Germanicũ fratris sui filium adoptare; nec quicq̃ postea

ſtinaſſet: ꝓpoſuiſſet. ¶ Deducto in foꝝ filio druſo: ad forenſia officia uirili toga illi iducta adhibito. ¶ Hos tos mœcenatianos q in exquiliis fuere exqliæ ſecũde regianis urbis ab regis excubiis ut qdã credidere ut alii qa a tullo rege excultæ fuiſſẽt Varro eſt auctor. ¶ Priuata officia: ad publicoꝝ numeꝝ differentiam: uel qualia priuatæ fortunæ ciues obire ſolent. ¶ Eorum. C. & L. qui defuncti erant tres nanq agripppæ & iuliæ uirilis ſtirpis filii fuere Caius Lucius: & Agrippa. ¶ Fratris ſui druſi ex druſo Tyberii fratre & minore Antonia germanicus erat ortus.

¶ PHI. ¶ Pro iure poteſtate q̃ pollet is qui paterfamilias eſt. Tiberius adoptatus ab auguſto iam factus erat alienæ dictionis: nihilq; ut paterfamilias agebat. ¶ Ius quod adoptiõe amiſerat. ſenſus eſt tiberium poſtq̃ ab augnſto adoptatus eſt nihil egiſſe tanq̃ patrem familias ſed tanq̃ filium: neq; retinuiſſe ius patriæ poteſtatis: quod pdiderat dum per adoptionem tranſit in alienam poteſtatem: & ex patre familias fit filius familias. ¶ Neq; manumiſit. nõ ualet donatio: quam facit filiusfamilias ſine patris iuſſu. ut ſcribit ulpianus in titulo de adoptionibus. itidem quæritur apud iuriſconſultos: nũquid filiusfamilias uiuo patre ſeruũ mãumittere poſſit & uidetur manumittere non poſſe niſi pater pmiſerit. excipitur filius familias militiam exercens: talis. n. ſeruos quos in caſtris acquirit manumittere põt. cum in patriſſamilia minime cõputent. ¶ Referret accepta. Sicut expenſum ferre eſt ſcribere te pecuniam dediſſe: ita acceptũ referre ſignificat accepiſſe te: quod ſcriptum erat expenſum. Hinc eſt illa notiſſima apud pliniũ ſnĩa de fortuna ſic loquentem huic oĩa expenſa: huic oĩa ferũtur accepta & in tota ratione mortaliũ ſola utrãq; paginã facit frequens & pinde elegãs eſt eloquutio: ut dicamus. tibi hæc accepta refero: pro eo qđ eſt fateor me iſta abſte accepiſſe: qđ non tm̃ in bonã ſed & in malã partẽ dici teſtis ẽ cicero: cuius hæc uerba ſũt ex ſecũda antonianaꝝ. oĩa denicq; quæ poſtea uidimus: quid aũt mali nõ uidimus: ſi recte ratiocinabimur uni accepta referemus antonio. tiberius itaq; referebat accepto peculio hoc eſt ſe p peculiũ accepiſſe hæreditates & diuitias tanq̃ bona non haberet: q̃ habet paterfamilias: ſed peculiũ: quod ẽ ſerui & filii familias. de peculio ſupra ſatis multa. ¶ Sepoſito. in ſupioribus explicatũ eſt quẽadmodũ auguſtus agrippã filium ob ingeniũ ſordidũ ac feros abdicauit ſepoſuitq; ſurrẽtũ. ¶ In puinciã. germaniã: cuius pacãdæ ſtatus ipſi tiberio fuerat demãdatus. ¶ Ad curã noui belli. apud oroſiũ opinor menda ẽ: quĩ nõ aduerſus illyricos ſed cõtra germãos bellũ hoc maximũ & formidoloſiſſimũ a tiberio p triẽniũ geſtũ eſſe refert: citatq; iſtud ſuetonii teſtimonium. nãq; Suetonius apte illyricum pdomitũ fuiſſe non aũt germaniã ſignificat. ¶ Auxilioꝝ copiã. ſepe alias dictum eſt legiões cõſcribi ex romanis militibus: auxilia uero dici externaꝝ nationũ. ¶ Frugũ inopia. Iulianus iuriſcõſultus fruges dici oẽs autumat: qbus hõ ueſcaꝫ. inopia aũt frugũ reiq; annonæ in exercitu tanto maturius fit q̃to pluribus ut ait uegetius erogaꝫ. ¶ Inſtaret ultro cedẽtibus. bellica fere cõſuetudo eſt ut ultro cedẽti inſtet aduerſarius: metuat uero reſiſtẽtẽ. ¶ Quod cõtra italiã. terminos deſcribit illyrici a tiberio pdomiti. ſcribit ptolemeus li. ii. coſmographiæ illyricũ terminari a ſeptẽtriõe utraq; pãonia: ab occaſu hiſtria: ab ortu lyſſo a meridie pte macedoniæ ad adriaticũ mare porrecte. plinius quoq; ĩdicat illyricum macedonia noricis pannoniæ glandi ferís & meſia prouincia circunuallari.

¶ M. AN. ¶ Pro pie familias: ut pĩ familias qa ĩ mãcipio eius a quo fuerat adoptatus eſſet. Cic. in clodium qui ſe. P. Fonteio in adoptionẽ dederat ut ĩ te inqt. P. Fõteius uitæ neciſq; ptãtẽ hẽt ut in filio. ¶ Neq; dõauit neq; manumiſit: quæ patꝝ familias ſunt nõ filioꝝ q in mãcipio patris adhuc ſint. ¶ Pre ut peculio referret accepta q̃ ut peculii noĩe cõceſſa uideri uellet: eſt. n. peculium ut celſus ſcribit quod ſeruus dñi permiſſu ſeparatum a dñicis rationibus hẽt Vlpianus pĩ familias inqt peculiũ hĩe non põt quẽadmodũ nec ſeruus bona aut ille q in alterius ẽ mancipio. ¶ Maieſtatẽ: ad Tyberii obſequiũ id referas. ¶ Prouiciã: germaniam ¶ Patrẽq; auxilioꝝ copiã: ut. xxx. ſit legiõibus ab eo puincia adminiſtrata. ¶ Frugũ: reꝝ oĩum qb' ipſi com

Acceptum refert

Bona pĩſſami. peculium ſerui & filii.

Fruges

pro patre familias egit aut ius quod adoptione amiſerat ex ulla parte retinuit. Nã neq; donauit: neq; manumiſit: ne hereditatem quidem aut legata percepit ulla aliter quam ut peculio referret accepta: nihil ex eo tempore prætermiſſum ẽ ad maieſtatem eius augendã: ac multo magis poſtq̃ Agrippa abdicato atq; ſepoſito certum erat uni ſpem ſucceſſionis incumbere.

### De Illíryco per eum domito.

DAta rurſus poteſtas tribunitia in quinquẽniũ delegatus pacandæ germaniæ ſtatus: parthorũ legati mãdatis Auguſto Romæ redditis: eũ quoq; adire in puinciã iuſſi: ſed nunciata illíryci defectione tranſiit ad curã noui belli: quod grauiſſimum omnium externoꝝ belloꝝ poſt punica per. xv. legiones: paremq; auxiliorum copiam triennio geſſit in magnis omnium rerum difficultatibus: ſũmaq; frugum inopia. Et q̃q̃ ſæpius reuocaretur tamen perſeuerauit: metuens ne uicinus & prævalens hoſtis intraret ultro cedẽtibus: ac perſeuerantiæ grande p̃ciũ tulit: toto illíryco quod intra italiam. regnumq; noricum: & thraciam: & macedoniam: interq; danubium flumẽ: & ſinum maris adriatici pater perdomito: & in dicionem redacto.

meatus constant. ¶ Grande ptium tulit: multũ pseuerando adeptus est. ¶ Intra italiã regnumq; noricum eisdem quoq; finibus appianus illirycũ cõplexus est: longitudinẽq; eius terræ. xv. diez itinere constare tradidit latitudinẽ quinq; romã scriptores sex milliũ stadioz longitudinẽ ipsã posuere mille &. cc. latitudinẽ.

De honoribus eidem a senatu decretis & eodẽ.

VI gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nã sub id fere tẽpus Quintilius Varus cũ tribus legionibus ĩ germania periit nemine dubitante qn uictores germani iuncturi se pãnoniis fuerint: nisi debellatũ prius illirycum esset. Quas ob res triumphus ei decretus ẽ: multi & magni honores. Censuerunt etiam quidam ut pannonicus: alii ut inuictus nõnulli ut Pius cognomiaretur: sed de cognomine intercessit. Augustus eo contentum repromittens: quod se defuncto suscepturus esset. Triumphũ ipe distulit mœsta ciuitate clade uariana: nihilominus urbẽ prætextatus: & laurea coronatus intrauit: positumq; in septis tribunal senatu astante cõscẽdit: ac medius inter duos cõsules cum Augusto simul sedit: unde populo consalutato circum templa deductus est.

De gestis eius in germania.

PRoximo anno repetita germania quũ animaduerteret uarianam cladẽ temeritate: & negligentia ducis accidisse: nihil non de consilii sententia egit: semper alias sui arbitrii: contentusq; se uno tunc præter consuetudinẽ cũ pluribus de ratione belli cõmunicauit: curam quoq; solito

¶ PHI. ¶ In germãia periit. de clade uarriana in augusto dictũ est: cuius orosius quoq; memi/nit his uerbis. sub eodem tempore Quintilius Varus cũ tribus legionibus a germanis rebellantibus mira superbia atq; auaritia in subiectos se agens fũditus deletus est. ¶ Pãnoniis: græci peonas appellant sicut ante dictũ est romani pannonios uocant. natio est ingẽs p longitudinem danubii incolens: inter illyricos populos a quibusdam numeratur. ¶ Honores. extrinsecus subintelligendũ est decreti sunt. ¶ Vt pannonius. eo more quo romani imperatores a prouinciis debellatis nomen accipiebant. olim antoninus caracalus sibi nomen ascripsit germanici parthici. arabici & alamanici a gẽtibus quas deuicerat. ¶ Inuictus. nomen accõmodatum imperatori ut nominetur iuictus. olim Seleucus cognomiatus est Nicator quasi uictorioſus quia in bello: ut quit appianus in syriacis: semper uictor semperq; iuictus extiterat.

¶ Pius. cognomẽtum pii metellus primus meruit apud ro. propterea q patrẽ lachrimis & pcibus assiduis ab exilio reuocauit. dein antoninus quẽ hadrianus impator adoptauit appellatus est pius: q foceꝫ fessũ etate manu subleuaret. quãuis alii cognomẽtum hoc ei dicãt inditũ ex eo: quod multos senatores hadrião lã seuiẽti subduxisset: alii q ipsi adriano magnos honores post mortẽ detulisset. ¶ Intercessit. uetuit, phibuitq; augustus ne cognomen pãnonici aut inuicti aut pii tiberio imponeret. ¶ Quod se defũcto. augusti cognomentũ intelligit qd tiberius post obitũ augusti erat suscepturus: quod cognomẽ speciosius est & uenerabilius cognomẽto pãnonici inuicti & pii. ¶ Prætextatus. ptexta toga indutus: quæ a liuio inter ornamẽta triũphalia numeratur. ¶ Laurea coronatus. tanq; triũphãs. nã qui triumphabat corona laurea in primis decorabat. eteni auctore plinio laurus triũphis, prie dicat. ¶ In septis. sepia fuisse in cãpo martio supe explicauimus. ¶ Medius. locus honoratior est medius nõ solũ apud romanos sed ẽt apud barbaros. uñ ait salustius in iugurta hiẽpsalẽ assedisse iuxta fratrẽ atherbalẽ: ut ille in medio foret tanq; ueuerabilior. xenophon quoq; tradit cyrum solitũ fuisse mediũ discumbere iter amicos honoratos. & a uirgilio dictum ẽst Aurea cõposuit spõda mediũq; locauit. Ouidius quoq; inqt in fastis. Et medius iuuenũ non indignãtibus ipsis ibat. Extat apud spartianũ locus hadriani dignus mẽoratu: q cũ seruũ suũ iter duos senatores mediũ ambulare uidisset: misit q ei colophũ daret & diceret. noli inter eos ambulare: quoꝫ esse adhuc potes seru⁹. ¶ Negligentia ducis. s. qntilii uarri: q negligẽter libidinose atq; supbe simul germanis iperauerat: q illũ iprouidũ & nihil tale metuẽtẽ adorti inuaserũt. ¶ Nihil non: oĩa egit tiberius adhibitis cõsiliariis. hoc. n. significat de cõsilii sniã. dicere solebat. M. antoninus ipator æqus est ut ego tot taliũ amicoꝫ cõsiliũ sequar: q̃ ut tot tales amici meã unius uolũtatẽ sequãtur. ¶ Sui arbitri. aliter sẽtit agamẽnõ homericus q optat sibi decẽ esse cõsiliarios tales: qualis erat nestor. uersus homeri hic ẽ. τῶν οὔτ' ἀξκαμόων σύμφρασσάμενος ἔπεα κε ἀνὴρ cũ uuus inqt aristoreles in iertio politicoꝫ iudicat aliqua affectus pturbatiõe: necessariũ est iudiciũ corrũpi sed in multitudine difficile foret oẽs, labi & errare. ab eodẽ dictũ est: q duo boni sunt uno meliores. græce dicitur τὸ μὴ ἓν εἶναι τὸν γὲ εἷς πρὸς τοὺς δύο. i. nihil unus est ad comparationem duoꝫ.

¶ M. AN. ¶ Cui gloriæ cui domiti illyrici laudi. ¶ Cumulus accessit: cumulata laus. ¶ Quintilius uarus: Varianæ cladis mẽtio in augusto reqrẽda ẽ. ¶ Pãnoniis: tũ populi ro. hostibus q appiani & trãquilli descriptione illyricis cõtinebant finibus. ¶ Debellatũ: bello supatũ. ¶ Interceſſit: auctor extitit quo minꝰ cognomen aliqd ei deferret. ¶ Repromittẽs: repreſentatuꝫ pmittẽs. ¶ Ipſe distulit: differre uolnit. ¶ Prætextat⁹: qd triũphãtis erat insigne. ¶ Positũ: ad tps instrutũ. ¶ In septis: in cãpo martio. ¶ Nihil nõ: oĩa. ¶ De consilii sententia: consensu eoꝫ qui sibi aderant. ¶ Sui arbitrii: fuit. ¶ Se uno: sui unius consilio.

Pius

Locus medius honoratus

preclarum adriani exemplũ

meliores duo uno

¶PHI. ¶Exactiorem. diligentiorem penſitatiorem q; ¶Cõmeatũ. annonam atq; cibarias: quorũ in primis ratio habenda eſt. ¶Vehiculorum. qbus frumenta & cibaria trãs rhenum portabant. ¶In ceſpite cibum caperet. Laudat mamertinus in panegyrico iulianũ imperatorem: q; ſtatarium prandiũ caperet gaudens caſtrenſi cibo: miniſtro obuio & poculo fortuito: & q; maiorem anni partẽ in arida humo cubaret & celo tm̃ tegeretur. hoc idem riberius factitabat: q in ceſpite nudo hoc eſt terra herboſa ſine auleis tapetibuſ q; cibum capiebat. In hanc ſniam eſt illud tibulli. At ſibi quiſq; dapes & feſtas extruet alte ceſpitibus mẽſas ceſpitiquſq; thori. Laudatur annibal q; qnãdiu bellum geſſit i italia nunq̃ cubans ſed ſtans cibũ cepit. ¶Sine tentorio. Celebratur Annibal a ſilio q; uertice nudo ſolitus ſit excipere inſanos hymbres celiq; ruinã σ'κη'ñõσ' græce dicitur tentorium ſiue papilio. uñ arabes ſcenitæ cognominati: quia degebant ſub papilionibus. ¶Subiti muneris. oneris laboris officii ſubitarii atq; repentini. ¶Iniungẽdũ. imponendum plinius in epiſtolis. iniũgo tibi prouinciã. ¶Per libellos. In his. enim preſcripta erãt oĩa quæ per milites fieri uellet. ¶Quacunq; uel noctis hora. hoc ẽ quacũq; hora ẽt ſi foret media nox: idq; tẽpus quo ipſe dormiret. ſunt. n. quædã horæ q bus principẽ adire nec debem⁹ nec poſſumus. ¶Diſciplinam. militarẽ. ¶Animaduerſionum aĩaduertere punire ẽ. inde animaduerſiões punitiones & ſupplitia dicunt. ¶Ex antiqtate. inter antiquas animaduerſiones ignominiaſq; militares hæc fuit. miliri uena ſoluebatur & ſanguis dimittebat. ꝑterea ordeo ꝓ frumento paſcebant: & ut ait plutarchus in lucullo genus ignominiæ militaris apud priſcos fuit uſitatũ ut tunicis interioribus ſolutis foſſam fodere corã exercitu cogerent qua ignominia olim lucullus milites affecit. qnetiã inermis miles puniebat: q ſi centurioni caſtigare ſe uolenti reſtitiſſet uitẽq; tenuiſſet militiã mutabat. pena huiuſmodi militũ ẽ ut inqt modeſtinus iuriſcõſultus: caſtigatio. pecuniaria multa. munerũ interdictio. militiæ mutatio: gradus deiectio. ignominioſa miſſio. in metallũ aũt nõ dant milites neq; torquent. ¶Legato legionis. q eẽnt legati militares: q̃ ue illoꝝ dignitas ſupius annotauimus. ¶Decideret lumẽ. i. extingueret. querit plutarchus in ꝓblebatis: cur romani lumen nõ extinguebant: ſed ꝓ ſe extingui ac deficere ꝓ mittebãt: an quaſi inextinguibilis & immortalis illius ignis cognatũ & affinẽ colentes. an q; hoc ſignũ ſit nõ oportere id qd natũ ſit niſi noceat corrũpere. ne ue interficere: quaſi animal ignis ſit. nec immeritõ. nã & alimento indiget & ꝓ ſe mouet & cũ extinguit uelut ſi occidat uocẽ emittit. ¶Lucubrante. de nocte ad lucernam uigilante. ¶Ducatu: impio & ꝑfectura: a ducendo. n. ducatus dicit. iulius capitolinus. petẽti ſignũ prima die tribuno dedit militi munus: exprobrãs utiq; ſegnitiẽ tẽporũ ſuperiorũ: q; quidẽ ẽt ante in oĩbus ducatibus dederat. ſcribit Lãpridius eliogabalũ ꝓpoſituras & ducatus & officia palatina uendidiſſe. ¶Rhuteno gallo. rhuteni auctore, plinio populi ſunt galliæ aqnaticæ cõtermini prouinciæ narbonẽſis. de rhutenis ait lucanus in. i. ſoluuntur flaui longa ſtatione rhutheni. ¶Detecto. pauor & trepidatio plerumq; detegit archanorum flagitiorum conſcientiam. ¶Cogitati facinoris. per tormenta confeſſus ẽ ille rhutenus ſe cogitaſſe de tiberio interficiendo.

Scenitæ unde

Animadꝛuerſiones Genera ignominiæ militaris

Ducatus

exactiorẽ præſtitit. Traiecturus rhenũ cõmeatum, omnem ad certã formulã aſtrictum non ante tranſmiſit q̃ conſiſtens apud ripã exploraſſet uehiculorum onera: ne qua deponerentur niſi conceſſa aut neceſſaria. Trans rhenum uero eũ uitæ ordinẽ tenuit: ut ſedens in ceſpite nudo cibum caperet ſæpe ſine tentorio pnoctaret: præcepta ſequentis diei oĩa: & ſi quid ſubiti muneris iniungendum eſſet per libellos daret addita monitione: ut de quo quiſq; dubitaret: ſe nec alio interpræte quacunq; uel noctis hora uteretur.

De diſciplina eius in re militari:

DIſciplinã acerrime exegit animaduerſionũ: & ignominiarũ generibus ex antiquitate repetitis: atq; ẽt legato legionis qd paucos milites cum liberto ſuo trãs ripã uenatum miſiſſet ignominia notato. Prælia q̃is minimum fortunæ caſibuſq; permitteret: aliquanto conſtantius inibat quotiens lucubrante ſe ſubito: ac nullo propellente: decidêrit lumẽ & extingueret: cõfidẽs: ut aiebat: oſtẽto ſibi a maioribus ſuis in omni ducatu expertiſſimo. Sed re proſpere geſta nõ multum abfuit: quin ab Rhuteno quodã occideret: cui iter ꝓximos uerſanti & trepidatione detecto tormentis expreſſa confeſſio eſt cogitati facinoris.

¶M.AN. ¶Exactiorem: attentiorẽ. ¶Aſtrictũ ne nimis honuſtũ traheret exercitũ. ¶In ceſpite nudo: cambiſes apud xenophontẽ & filiũ cyrũ iturũ ad bellũ monet frigus & æſtũ & labores imprimis impatorem ꝓ ferre oportere. ¶Cibũ caperet: ob ea qua dñr militari cibo tm̃ cõtentũ fuiſſe crediderim q; ex larido caſeo & poſtea cõſtabat ut ſpartianus ait. ¶Sine tentorio: ſine tabernaculo Lucanus: cogit tantos tolerare labores ſumma ducis uirtus: q; nuda fuſus arena excubat. ¶Per libellos notata. ſ. nequis poſtea aliquid nõ dictum aut nõ ꝓceptũ cauillari poſſet. ¶Se interprete: ſua interpretatõe. ¶Exegit: requiſiuit. ¶Aiaduerſionũ punitionũ. ¶Ignominiaꝝ: ignominioſaꝝ miſſionũ. ¶Generibus: exẽplis. ¶Ex antiqtate: ex ueteris diſciplinæ rigare. ¶Legato legionis: q legioni uicario noĩe ꝑerat. ¶Ignominia notato: ignominioſe exauctora

ro aut cum ignominia dimisso. ¶Fortunæ casibus: quis cūctātius plia iniret nec multū fortunæ crederet. ¶Aliqto cōstātius: fortius pseuerātius. ¶Decideritlumē: si fortuitus luminis casus sibi oñtū fecisset. ¶In oī ducatu: quotiēs exercitus sui maiores ductasset. ¶Rhuteno: rhuteni aqtaniæ populi ut Plinius ait. lucanus soluuntur flaui longa statione rhuteni. ¶Trepidatione: trepido inconstāti motu corporis. ¶Expressa: cruciatibus extorta.

## De triumpho illyrico & aliis gestis eius.

AGermania in urbem post biennīū regressus triumphū quē distulerat egit: prosequētibus etiā legatis quibus triūphūlia ornamēta impetrarat: ac priusq; in capitoliū flecteret: descēdit e curru: seq; præsidēti patri ad genua sūmisit. Bationē pannoniū ducē ingētib⁹ donatū præmiis Rauennā trāstulit gratiā referēs: quod se quondā cum exercitu iniquitate loci circūclusū passus est euadere. Prādium dehinc populo mille mēsis: & cōgiariū tricenos nūmos uiritim dedit: dedicauit & concordiæ ædē. Item Pollucis & Castoris suo fratrisq; nomine de manubiis.

## De gestis eius ac testimōiis Augusti: & de pricipatu eiusdē.

AC nō multo post lege p cōsules lata ut puincias cū Augusto cōmuniter adminīstraret: simulq; cēsum ageret. cōdito lustro in illyricū profectus ē. Et stati ex itinere reuocatus: iā qdē affectū: sed tamē spirātem adhuc Augustū reppit: fuitq; una secreto p totū diē. Scio uulgo p suasum quasi egresso post secretum sermonem tiberio uox Augusti per cubicularios excepta sit: miseq; populū ro. qui sub tam lentis maxillis erit. Nec illud quidē ignoro aliquos tradidisse Augustum palam nec dissimulanter morum eius

¶PHI. ¶Triumphū quem distulerat: supra dictū est tiberiū perdomito illirico distuliſſe triumphum: cū Romana ciuitas mesta esset ob cladem uarrianā. ¶Triumphalia ornamenta. iā declarauimus ornamēta triumphalia eē togā ptextā tunicā palmatam: togā pictā. coronā lauream. erat & scipio eburneus & sella currulis inter ornamenta triūphalia ut indicat liuius in. xxx. ab origine urbis. ¶Legatis. s. militaribus: quoq; dignitas amplissima est post imperatorem. ¶Flecteretur. triūphantes peracta triumphandi pōpa capitolium ingrediebātur: ibiq; hostiis immolatis in palatiū recedebāt: ut docet Ioseph⁹ libro septimo belli iudaici. ¶Patri: augusto Cæsari. ¶Ad genua. hominis genibus q̄dam religio ineſt obseruatione gentium. hæc supplices attingūt: ad hæc man⁹ tēdūt: fortassis quia his ineſt uitalitas auctor plinius ī. xi. seruius enarrās illud uirgilianum & genua complexus genibusq; uolutans tradit genua esse misericordiæ consecrata: sicuti frons genio: dextra fidei consecrata est. ¶Transtulit. transportauit. ¶Mille mensis: legimus apud historicos Cæsarem dictatorē epulum populo Romano dedisse duobus ac. xx. millibus triclīniis extructis. ¶Congiariū: donū ē impatoriū: de quo in superioribus satis ac sup. ¶Concordiæ ædē: multi apud romanos ædē concordiæ deæ extruerūt. nāq; camillus olim uouit ædē cōcordiæ. qđ templū ut inqt plutarchus in foro cōstructū. postea flauius ille pīe libertino notissimus ædē cōcordiæ uouit: si populo recōciliasset ordinē senatoriū & æq̄strem: dedicauitq; in area uulcani sūma inuidia nobiliū ex mulctaticia pecunia feneratoribus cōdēnatis. auctores liuius & plinius. sequēti tpe templū cōcordiæ cōstruxit uel īstaurauit cōsul opinius post gracchū fuluiūq; trucidatos summo populi dolore: uñ noctu qdā ascripserūt ipsi templo hūc uersum. opus uecordiæ templū cōcordiæ facit. tiberius quoq; ut hic indicat tranqllus ædē cōcordiæ dedicauit: cuius rei ouidius quoq; meminit in. i. fasto⁹ his uersib⁹: cū de cōstitutiōe concordiæ tēpli loqueret. cā recens melior: sparsos germania crines colligit auspiciis dux uenerande tuis: inde triumphantæ libasti munera gentis: templaq; fecisti quā colis ipse dee. ¶Pollucis & castoris. diximus in Iulio Cæsare quemadmodū edes castorum erat in foro romano: quā uouit in bello latino Aurelius posthumius dictator. eandē tiberius dedicauit uel nouā extruxit. ¶Vel manubiis: pecunia predatitia. qd sint manubie satis copiose supra explicauimus. ¶Simul censum ageret. tanq̄ augusti collega eēt in censura. censorum. n. officiū hoc erat ut censum agerent. ¶Cōdito lustro: mos erat cēsorum ut cōpleto quinquēnio urbē lustrarent: solitaurilia sacrificia de sue oue tauro faciētes idq; conditū lustrum appellatū: cuius primus auctor fuit Seruius tullius sextus romanoq; rex. ¶Affectū: egrotantē atq; languentē. propertius. iupiter affectæ tandē miserere puellæ: non pauca scripsimus in cōmētariis ,ppertii qd affectus & efficere significēt. ¶Secreto: solus sine arbitris. ¶Sub tam lentis maxillis: scribit plutarcus in apophtegmatis augustū dicere solitū se romani impii successorē eū eē relicturū: q nunq̄ bis de eadē re cōsultasset. tiberiū uidelicet significare uolebat: q ut inqt sextus aurelius repētinis consiliis melior erat q̄ meditatis. tranqllus uero hoc dicto demōstrare uoluit ab augusto reprensam fuisse tiberii lentam morositatē. nā quēadmodū illi lētes maxillas hēre dicunt: q lentissime mandunt. ita lētas maxillas metaphoricos in tiberio notauit augustus: & qa ille talis erat & qa in illo lenta erat seuaq; natura. quidā codices nō erit habet sed edit: tanq̄ id totū translatione quadā cibaria dictū sit. ¶M. AN. ¶Impetrarat: ab augusto & senatu presidēti pīi augusto. ¶Trāstulit: traduxit ex pánonia ne trā stulerit an ex urbe Rauēnā traductū domū dimiserit idubiū uenire pōt. ¶Mille mēsis: qbus populus accu

Edes concordiæ

buit. ¶ Cõgiariũ: donũ qđ populo dat. ¶ Cõcordiæ ædẽ: appianus auctor ẽ ædẽ concordiæ post cædẽ gra/chorũ decreto patr̃ i foro romano ab opimio cõsule cõstitutã Aurelius Augustus ædẽ concordiæ testẽ cæ dis & supplicii grachor̃ cõcionãtibus apponẽdã putarũt: Ouidius a liuia augusta cõstitutã immiere uĩ hãc tua cõstituit genitrix & rebus & ara tẽpla q̃ fecisti q̃ colis ipe deæ: q̃re fateri oportet aut antiquũ cõcordiæ tẽ plũ alibi conditũ aut a Liuia nõ a fundamẽtis erectũ: Sed instauratũ. ¶ Castoris: & pollucis: hos lædẽ filios homerus & poetæ oẽs testant̃: & eor̃ ædes in foro fuit ut alio ẽ loco demõstratũ. ¶ Cõmuniter: cõmuni i/perio. ¶ Affectũ: morbo degrauatũ. ¶ Secreto: remotis arbitris. ¶ Per cubicularios: p cubiculi ministros. ¶ Lentis maxillis erit: ut ad illud referatur quod tacitus Cornelius scribit tiberium uerba expendere so litum ac ualidis sensibus consulto ambiguum.

¶ PHI. ¶ Duritatem: aspitatẽ morũ & tristitudinẽ: tiberius a plinio in. xxviii. tristissimus ho minũ hinc dictus uĩ. ¶ Precib⁹ uxoris: liuiæ: q̃ erat tiberii mr̃. ¶ Nõ renuisse. nõ recusassẽ ado ptare tiberiũ in filiũ. ¶ Circun/spectissimũ. oĩa solerter & cũ cir/cũspiciẽtia ppẽdentẽ ac uelut i li brilli collocantẽ. ¶ Desiderabi/lior fieret. princeps bonus tanto magis desiderari solet. q̃to pei/or ẽ successor. malus priceps glo ria ẽ boni antecessoris. ¶ Potio res uirtutes. mõet orati⁹ ĩ sermo nib⁹ amici uitia leui⁹ eẽ interp̃tã da & nõnũq̃ in uirtutes trãsferẽ da: sed cũ nemo sine uitiis nasca tur uidendũ ẽ. an uirtutes plu/res sint magis q̃ ponderẽt. & ita bõa cũ uitiis cõpensanda. ¶ Pri cipem: augustũ. ¶ Perpẽsis. exa/minatis & diligenter pensitatis. ¶ Emoi: καὶ τἄισ. μοῦσαισ στρατηγῶν. uerba sunt ex au gusti epistola: quor̃ hoc ẽ inter/pretamentũ. mihi & musis du/catũ agens. qđ codices habent durităte adeo ímprobasse: ut nõnunq̃ remíssíores hílarioresq; sermones supueniẽte eo abrũperet: sed expugnatũ p̃cib⁹ uxoris adoptionẽ nõ abnuísse: uel etiã ambitione tractũ: ut talí successore desiderabilíor ípse qñq; fieret: adduci tñ ne/queo quín exístimẽ circũspectíssimũ & prudẽtíssimũ princi pẽ ín tanto præsertím negocio níhil temere fecísse: sed uítíis uirtutíbusq; Tiberíí perpensis potíores duxísse uirtutes præ sertím quũ & reipu. causa adoptare se eũ p̃ cõcione íuraue rit: & epístolís alíquot ut peritíssimũ rei mílitaris: utq; unicũ P. R. præsidiũ p̃sequat̃. Ex quíbus ín exẽplũ pauca hínc íde subieci. Vale iucũdíssime tiberíí: & rem gere fœlíciter ἐμοὶ καὶ τἄισ μούσαισ στρατήγων lucũdíssime & ita sum felix uir fortíssime: & dux νομιμώτατε Vale & ordínẽ æstíuor̃ tuo/rum: Ego uero mi Tiberí & ínter tot difficultates nõ καὶ τὸ σαῦ τὴν ῥαθυμίαν στρατευόμενον nõ potuísse quenq̃ prudẽ/tíus gerere se q̃ tu gesseris exístímo. Hí quoq; q tecũ fuerũt omnes cõfitent̃ uersum íllum ín te posse dící. Vnus homo nobís uígílando restítuít rem: síue íquít qđ íncídít de quo sít cogítandũ dílígẽtius: síue qđ stomachor ualde medíus fídí⁹ Tíberíũ meum desídero: succurrítq; uersus ílle Homerícus

καὶ τοῖσ σοῖσ qđ significat mihi & tuis. ¶ εὐβουλέστατε. hoc est prudentissime: eubolon. n. græci pru dentẽ dicunt: & euboliam prudentiã bonũq; consiliũ. inde fit ὑπερθετικὸν. i. superlatiuũ εὐβουλέστατε τοσ. quidã legũt νομιμώτατε quod est a νομοῦ. i. lege deflexum. ¶ Et ordine estiuorũ tuorũ: extrinse/cus subintelligendũ est uerbũ serua: siue custodi siue aliquid tale: ut sit sensus: uale & serua ordinẽ tuorum in estiuis. dñr aũt estiua loca in qbus estiuo tpe milites continent̃. uetustus codex ita scriptũ hẽt. uale & or/dinã tuor̃: ut sit sensus uale & tuos in ordine retineto. καὶ τοσαύτην ῥαθυμίαν στρατευόμενον. hoc ẽ inter tãtam desidiã militãtium: græci. n. ῥαθυμίαν uocãt pigriciã. & στρατευόμαι significat milito. uñ στρατευόμενοσ deducitur. ¶ Vigilãdo restituit rem. ex enniano carmine immutata est dictio: nã sicuti de fabio maximo dixit ennius: qđ conctãdo restituerat rem impiumq; Romanũ non pugnando: ita augu stus dixit tiberiũ uigilando idẽ factitasse. & hieronymus usurpans eundẽ uersum dixit: unus hõ nobis scri bendo restituis rẽ: historia fabii maximi notissima est: qui cunctator dicit̃ ab historicis: de quo filius solers cunctandi fabius. ¶ Versus ille homericus: apud homerũ in. x. illiados rhapsodia diomedes suscipiens mu nus̃ eũdi. p speculatore ad troiana castra ulixẽ sociũ sibi dari deposcit: dicitq; hũc uersũ: quẽ ita interp̃tari pos sumus. hoc ãt comite uel ex igne ardenti ambo redibimus: propterea q̃ optime nouit intelligere.

Estiua

¶ M. AN. ¶ Duritatẽ: tristiores mores & ab oĩ comitate alienos plinius cur sternutamẽtis salutantus qđ ẽt tyberiũ cæsarẽ tristissimũ. ut constat hoíum in uehiculo exegisse tradũt. ¶ Remissiores: citra curas oẽs ha bitos. ¶ Hilariores: urbaniores. ¶ Abrũperet: q̃s hoís seueritatẽ ueritus. ¶ Sed expugnatũ: siquidẽ parum prudẽter Augustus fecisse uideri potuisset qđ eũ cuius mores nõ probaret sibi successorẽ destinasset id cir/co: ut oẽs temeritatis aut ambitionisue suspitionẽ a circũspecto integerrimoq; alioqui principe remoueat causas subiicit trãquillus qbus adductus uideri possit ut tiberiũ potius q̃ aliũ sibi imperii successorẽ consti/tuerit. ¶ Vxoris: liuiæ. ¶ Ambitione: laudis cupiditate. ¶ Circũspectissimũ: consideratissimũ oĩa accuratis/sime considerantẽ ẽ circũspectus ambigui sensus ut intus uector & alia quedam quæ tam actiue q̃ passiue accipiũt̃. ¶ In tanto negocio: in noui p̃futuri principis electione. ¶ Nihil temere: incõsiderate: potiores du xisse uirtutes eas uirtutes. s. q̃ in tiberio essent eas credere quæ cum uitiis non solum equilibrium facerẽt: sed preponderarent etiam quod & in colenda amicitia seruandum. Cicero præclare docet. ¶ Reipub. cau/

sa ad usum rei pu. ἐμοὶ καὶ τἄιῤ σοὶ σ Ῥατήγαν mihi & tuis impatorem agens. quod aũt τἄιῤ fœminino genere dixit ad liuiã matrẽ & iuliam nõdum repudiatam referri oportet q̃dam exemplaria hñt. καὶ τἄιῤ μοῦσᾶν: tanq̃ mihi & musis dixisset qđ nõ admodũ ꝓbo. ¶ Dux νομιμώτατε: dux compositissime regulatissime ἀπὸ τοῦ νομίμου legitimo. ¶ Vale æstiuorum tuorũ: ut ordo ἐῶν νομιμώτατε tuorũ estiuorũ uale. i. o regulatissime otium q te in tuis sunt æstiuis a ioqn impfecta eẽt piodus qđ aũt sint æstiua quid hiberna diximus: laudatur tiberius a lege & disciplina militari in æstiuis seruata. καὶ τοσαῦτ ῥᾳθυμίᾳ Ῥατεύομένοῤ & tantã desidiam militans sed subaudi inter quæ particula repetenda est: ut sit sensus inter tot difficultates & tantã militũ desidiam uersatus. ¶ Vnus homo nobis: ex ennii officina id carmẽ ẽ primo depromptũ mox a Vergilio & Nasone usurpatũ quanq̃ parũ integra figura: qđ augusto quoq; accidit q uigilando dixit quũ ille cũctando scripsisset: &. n. fabium cunctatorẽ ait ennius rem romanam restituisse qui hannibale ex italia eiecto qa illius ferocissimus conatus tẽpestiua cũctatione fregisset senatus populiq; ro. ac totius italiæ consensu graminea donatus est corona plinius est auctor siue quid stomachor siue consultatiõe opus sit siue stomachari oporteat tuã desidero præsentiã. ¶ τἦ Ἀαιῦπὸ μὲν ὃυ καὶ ἔκπῦ ῥοῤ αἰὸῤ μὲν ὁ ἀμφ ὃὸῤ ὃ σ αιητ ει περὶ ὃ Ἀιε νὸη Ἀα hoc sequente ab igne ardẽti ambo reuertemur quoniam ualde nouit intelligere.

τοῦτῦ Ἀαινο μένοῤ καὶ εκ ῦροῤ αἰόμενοῖο ἀμφ ῶνο σ ῆ σ αι π ῥ ῶτ ιπ ερὶ νὸι Ἀε attẽnuatũ te eẽ cõtinuatiõe laborũ quũ audío & lego: dii me ꝑdant nísi cohorrescit corpus meũ teq; rogo: ut parcas tibí: ne sí te languere audierímus: & ego & mater tua expíremus: & de summa ímpii sui populus Romanus periclitet. Nihil ítereſt ualeã ípse necne: sí tu ualebís. de os obsecro ut te nobis conseruẽt: & ualere nunc & semp patiant sí non populo Romano posi sunt.

De Agrippa iuuene occíso: & aliís gestís.

EXcessum Augustí non prius palã fecit q̃ Agrippa iuuene ínterempto. Hũc tríbunus mílitum custos appositus occídit lectís codicíllís: quíbus ut íd faceret íubebatur: Quos codicíllos dubiũ fuit Augustus ne mo riẽs relíqsset: quo materíam tumultus post se subduceret: an nomine Augusti Liuía & ea consció Tíberío: an ígnaro dictasset. Tíberius renunciãti tríbuno factum esse quod ímperasset: neq; ímperasse se: & reddíturum eũ senatuí rationem respondít: ínuídiam scílícet ín præsentia uítans: nam mox sílẽtiorem oblítterauít.

De gemítu eius & testamẽto Augusti ín senatu recítato.

VRe autem tríbunítiæ potestatis cõacto senatu: ínchoataq; allocutiõe de Rep. uelut ímpar dolorí cõgemuít utq; nõ solũ uox: sed ut & spíritus deficeret optauít ac ꝑlegendũ líbrum Druso fílío tradídit: Illatum deuioni tradidit. neuius noue dixit gentẽ obliterã ꝑ obliterata. ¶ Iure tribunitiæ ptãtis. A. gellius ex auctoritate uarronis & atei capitonis ius fuisse tradit tribunis plebis habendi senatus: q̃q̃ senatores non essent. ¶ Spiritus deficeret. hoc est ut ipse moreretur. ¶ Librum: in quo perscripta erant illa: de quibus inchoaueratallocutionem.

¶ PHI. ¶ Horresci. horrore & tremore concutitur. ¶ Periclitetur. in laudẽ tiberii dictũ est: tanquam cum eius salute populi Ro. salus cõsistat: & cũ periclitãte periclitetur. ¶ Si tu non ualebis: non absímile illud ꝑpertii: uiuã si uiuet: si cadet illa cadam. ¶ Perosi sunt. odio hñt. ¶ Excessum. obitũ. ¶ Palã fecit: liui⁹ de morte tarqnii. tũ demũ palã factũ ex cõploratione in regia orta. ¶ Agrippa iuuene. quẽ augustus adoptauerat & ꝓp ingenii socordiã sepositum erat. ¶ Codicillis. tabellis pugillarib⁹. scribit hieronymus in epistola ad riciã añ carthæ & mẽbranæ usum i dedolatis e ligno codicillis aut i corticibus arboꝝ fuisse scriptũ: uñ portitores codicilloꝝ tabellarios & scriptores a libris arborũ librarios uocitauere. plinius in. xiii. cur inqt & homerus in illa ipsa lycia belorophonti codicillos datos nõ epistolas ꝓdidit catullus mecha putida redde codicillos. ¶ Vt id faceret. agrippã interrimeret. ¶ Post se subduceret: post obitũ suũ subtrahe ret ac sũmoueret. ¶ Impasse. ut .s. agrippã tribunus occideret. ¶ Obliterauit. aboleuit & obli

Codicillis

Tabellarii Librarii

Obliterã gens

¶ M. AN. ¶ Imperii sui piclitet: impii sui discrimen & piculũ adeat. ¶ Perosi sũt. i. ualde oderint. Ver. lucẽ q; posi plaut⁹ simpliciter ꝓtulit inimicos semp osa obtuerier ꝓtulit &, uerbale icõtinẽtẽ iqt atq; osorẽ uxoris suæ: prisci anus odiosus ut noui notus ex quo posus & exosus. ¶ Excessum: mortẽ. ¶ Palã fecit: patefecit: nec palã unq̃ ad posã ptinet ut pa p inus in analogía refert corã uero sæpius: nõ. n. palã scipiõe policẽte Aemilio sed corã dicimus. ¶ Agrippa iuuene: cũ quo fuerat ab augusto adoptatus. ¶ Codicillis: lris. ¶ Subduceret tolleret. ¶ Liuia. q̃ ut mĩ canere uoluisset filii impio. ¶ Ne q; impase se: ex q̃ inficiatiõe supior dubitatio orta est. ¶ Inuidiã: odiũ. ¶ Rẽ agrippæ: cædẽ. ¶ Oblitterauit: silẽtio & obliuioni dedit. ¶ Iure tribunitiæ ptãtis: nam eã ptãtem in aliud qnquẽniũ suscepat uarro ad opianũ scribens dictatorẽ cõsules: ptores: tribunũ ple. inter regẽ & præfectũ urbis ius cogendi senatus hũisse ait: ac ꝑter hos extraordinario iure tribunos militares cõsulari potestate. X. uiros qbus cõsulare fuisset imperiũ & triũuiros cõstituendæ rei pu. cau

sa creatos. ¶Imperat: non sufficiens. ¶Librum: in quo erant ea quæ ad patres erat relaturus.

Signatores testamẽti septem

¶PHI. ¶Non admissis: nõ introductis i senatũ. ¶Signatoribꝰ. notũ ẽ signatores septẽ adhiberi signãdis testamẽtis: ut ita nula fraus adhibeatur & ut scribũt iurisc̃ulti possũt oẽs septẽ testes uno anulo signaꝝ testamẽtũ. ¶Sinistra. noxia & letifera. ¶Ex sextante. ex besse hoc est octo ptibus hĩditatis: q̃ diuidit in. xii. partes assis Tiberiũ instituit heredẽ. ¶Quoniã ita prefati. sensus est cũ in testamẽti pfatiõe ita exorsus eẽt augustus se Tiberiũ instituere heredẽ: propterea q̃ fortuna sibi filios eripuerat: ex tali pfatione testamẽti suspicati sunt oẽs Tiberiũ necessitate magis quã uolũtate relictũ fuisse heredem ab augusto orbato filiis. ¶Statione militũ. custodia militari. ¶Quanta belua. tyrãnidi illud oratianũ accõmodari põt. bellua multorũ capitũ es. Si hoïes scirẽt quãtũ mali lateat sub bracteata illa & pſonata impii felicitate oẽs ĩperiũ recusarent tanq̃ plenũ erũnarũ. ¶Cũctatione suspendens. sextus Aurelius de Tyberio scribẽs ait hæc. deniq; delatũ a patribus principatũ: qd quidẽ astu perfecerat: ficte abnuere. qd singuli dicerent uel sentirent atrociter explorãs: q̃ res bonos quoq; pessũ dedit. ¶Aut agat. s. principem simpliciter & aperte. ¶Aut desistat. a principatu. ¶Quid põstet Tiberius re quidẽ principem se prestabat: sed uerbo principatũ abnuebat. ¶Onerosam seruitutem. dion libro tertio de regno docet principatũ rem eẽ laboriosam: nec otio & aĩ remissione sed curis & laboribus refertã.

Lupũ auribus teneo

¶Lupũ auribꝰ tenere: prouerbiũ est apud græcos. λύκον τῶν ὤτων ἔχω. hoc est lupũ auribus teneo: qd ĩ re ancipiti periculosaq; dici solet. Nam q auribus lupũ tenet nec eũ dimittere audet: nec retinere põt sine periculo. hieronymus scribẽs aduersus Ioannẽ origenistã sic ait. nunc uero q̃si auribus lupũ apprehẽderis nec tenere potes nec audes dimittere: apud terentiũ quoq; in phormiõe iuuenis amator in periculo collocatus usurpat idẽ ꝓuerbiũ. ¶Manũ: multitudinẽ.

puteal libonis Germanicani

¶Scribonius libo: hic erat ex familia illius libonis scribonii: q sedẽ ptoris & tribunal collocauit iuxta arcũ fabianũ: qd puteal libonis ab oratio dictũ ẽ. ¶Extraordinẽ. nõ cõtenti legitimis extraordinaria deposcebant. ¶Germanicianis. germaniciani differũt a germanicis: sicuti hispaniẽses ab hispanis: sicilienses a siculis. nãq; germaniciãos uocat milites Romãos ĩ germãia militãtes. Idẽ infra ait: neq; n. deteriores esse aut hispaniẽsi exercitu: q̃ galbã aut germaniciano qui uitelliũ feciſſent. ¶M. AN. ¶Signatoribus: q testamentum signarant signare olim subscribere fuit cæteris quibus non licebat curiam ingredi. ¶Signa agnoscentibus: sua quisq; signa aut suam quisq; manum spectantis. ¶Per libertum suum: an Augusti non dicit. ¶Ex dimidia parte & sexante: ex daubus tertiis partibus. ¶Quo & ipso: qua etiam præfatione. ¶Confestim continuo post augusti excessum. ¶Agere: se principis dignitatẽ usurpare. ¶Statione militum: militis præsidio circa se constituto. ¶Impudentissimo animo omni: pudore abiecto. ¶Quanta belua: q̃ difficillis & ardua. ¶Imperium: imperii cura & administratio. ¶Ambiguis responsis: uariis & obscuris & quibus haud facile intelligi poterat accepturus esset necne. ¶Callida: astuta. ¶Cunctatione: mora & hesitatione. ¶Patientiã rumperent. i. in stomachum illius ambitiosæ cauillationis q̃ patienter tulerant prorumperent. ¶Aut agat: aut aperte agat principem. ¶Aut desinat: agere

inde Augusti testamẽtũ nõ admissis signatoribus nisi senatorii ordinis: cæteris extra curiã signa agnoscẽtibus recitauit p libertũ. Testamẽti initium fuit. Quoniã sinistra fortuna Caium & Luciũ filios mihi eripuit: Tiberius Cæsar mihi ex pte dimidia & sextãte heres esto: quo & ipo aucta ẽ suspicio opinãtiũ succesſorẽ ascitũ eũ necessitate magis q̃ iudicio: quando ita præfari non abstinuerit.

De acceptione principatus ad præces senatus q̃si coacta.

PRincipatũ quãuis neq; occupare apte cõfestim neq; agere dubitasset: & statione militũ: hoc est ui & specie dñationis assũpta: diu tñ recusauit ipudẽtissimo aio adhortantes nunc amicos increpans: ut ignaros q̃ta belua esset imperiũ: nũc præcantẽ senatũ & pcumbentẽ sibi ad genua ambiguis responsis & callida cũctatione suspẽdẽs ut quidã patientiã rumperẽt: atq; unus in tumultu ꝓclamaret aut agat aut desistat: alter corã exprobraret. cæteros qd pollicíti sint tarde præstare: seipsum quod præstet tarde polliceri. Tandem quasi coactus: & quærens miserã & onerosã iniungi sibi seruitutem recepit imperiũ: nec tñ aliter q̃ ut depositus: se quãdoq; spem faceret. Ipsius uerba sunt: dum ueniam ad id tempus quo uobis æquũ possit uideri uos dare aliquam senectuti meæ requiem.

De causis pp quas principatũ recusauerat: & aliis gestis eiꝰ.

CVnctãdi cã erat metus undiq; iminẽtiũ discriminũ ut sæpe lupum se auribus tenere diceret. Nã & seruus Agrippæ Clemens nomine nõ cõtẽnendã manum in ultionẽ domini cõpararat: &. L. Scribõius Libo uir nobilis res nouas leam mollíebatur: & duplex seditio militũ in illyrico & in germania exorta ẽ: flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem: ante omnia ut æquarent stipẽdio

principem quæ luere agit: nam ut dixi continuo augusto defuncto cœperat in multis principis personam usurpare. ¶ Quod præstet tarde polliceri: satis urbane & si non sine felle dictum quasi diceret: quũ alii sero pstare soleant q̃ prõmiserint hic q̃ prestet: nam dudum re ipsa se principem agebat cunctanter polluetur. ¶ Cunctandi: ut delatum imperiũ cunctanter adiret. ¶ Ludũ auribus: ,puerbium ab aiali natura sumptũ constat. n. lupum capite & dentibus maxime polluere contra quum postremis eẽ partibus elumbem: sed quũ sit minime auritus uere qui eũ auribus tenet in discrimine est. ¶ Manum: armatorũ agmẽ. ¶ L. Scribonius libo: ob scriboniã sororem credo aut matrem ut alii aiunt cui repudiatæ augustus liuiã tiberii mẽm superduxit uxorem. ¶ Extra ordinem: preter legitimum stipendium. ¶ Stipendio. prætoriani qui romæ erant idem acciperent stipendium quod & illi qui sub germanico militabant.

prætoriani germanicianis. Quidã etiã principẽ detrectabant nõ a se datũ: summaq; ui Germanicũ qui tum his præerat ad capessendã reimpublicã perurgebãt: q̃q̃ offirmate resistentẽ quem maxime casũ timens partes sibi quas senatui liberet tu endas in Repu. depoposcit: qñ uniuersæ sufficere solus nemo posset: nisi cum altero uel etiã cũ pluribus. Simulauit & ualitudinẽ quo æquiore animo Germanicus celerẽ succession̄: uel certe societatẽ principatus opperiret. Cõpositis seditionibus Clæmentẽ quoq; fraude deceptũ redegit in potestatẽ: Libonẽ ne quid in nouitate accerbius fieret: secũdo demũ anno in senatu coarguit: medio tantũ tpis spacio cauere cõtentus. Nam & inter põtifices sacrificanti simul pro secespita plumbeũ cultrum subiiciendũ curauit: & secretũ petẽti nõ nisi adhibito Druso filio dedit: dextrãq; obambulantis ueluti incũbens quoad perageretur sermo: cõtinuit.

De ciuilibus gestis eius in initio principatus.

VErum liberatum metu ciuilẽ admodũ inter initia: ac paulomin⁹ q̃ priuatũ egit. Ex plurimis maximisq; honoribus præter paucos & modicos non recepit: natalem suum plebeis incurrentem circensibus uix

¶ PHI. ¶ Prætoriani. hi erant milites honoratio res: q Romæ ut inferius declarabit̃ habebãt castra: q̃ pretoria dicebant̃. a pto riano olim exercitu otho factus ẽ imperator. ¶ Quidã. s. militũ. ¶ Principẽ detractabant. Tiberiũ recusabãt. ¶ A se. s. militib⁹. ¶ Germanicũ obfirmitate resistentẽ. de hac re alibi sic scribit tranqllus. germanicus excessu augusti nũciato legiões uniuersas imperatorẽ Tiberiũ pertinacissime recusantes & sibi sũmam rei pu. deferentes incertũ cõstantia an pietate maiore cõpescuit. ¶ Casum. periculũ ne germanico demanderetur imperiũ ipso exturbato explosoq;. ¶ Nisi cũ altero. talis ẽ illa homerica sinia maior duobus ai prestantia est: plusq; alacritatis consiliiq; adest quia alius aliud excogitat. atqui solus est sibi ipsi plerũq; diffidit: & apud diffidentiã suã cõsilii põdus intercedit. ¶ Operiret̃. expectaret. ¶ Clementẽ. agrippæ seruũ: qui ut dudũ dixit: cõparauerat armatos in ultionẽ dñi in

Pretoriani

terẽpti. ¶ Libonem. qui res nouas clã moliebat̃. ¶ Pro secespita. secespitã auctores cultrũ ferreum uocauerunt oblungũ manubrio eburneo. rotũdo: quo flamines: flaminicæ uirgines: pontificesq; ad sacrificia utebãtur. dicta autẽ est secespita a secando. libũ quoq; qđ in sacrificio secespita secat̃ seciũ dici uoluerunt. Tiberius loco secespitæ plũbeũ cultrũ ideo subiici curauit sacrificanti liboni: ne ab eo p simulationem sacrificii uiolari posset. plumbeus. n. culter obtusior ẽ habetq; aciẽ hebetiorẽ. ¶ Secretũ petenti. liboni colloquiũ cum Tiberio secretũ postulanti. ¶ Dextram obambulatis. timẽs Tiberius ne inter colloquendũ ambulandũq; ferirẽt̃ a libone: illius dextrã dissimulanrer cõtinebat. tanq̃ illi uideret̃ ĩcumbere & inniti. obambulare ,pprie ẽ aduersum alios ambulare & quasi ambulanti se opponere: hic obambulantis simpliciter accipit̃ pro una iunctimq; ambulantis. Ouidius de polyphemo dixit Nocturnus obambulat. pro eo qđ est ultro citroq; ambulando discursat prisci obuaricatorẽ eleganti uocabulo dixere illũ qui cuipiam occurrebat: quo minus is rectũ iter conficeret. ¶ Ciuilẽ egit: præstitit se non tanquã principẽ sed tanquã ciuem ac ueluti priuatum: quẽ græci politicon̄ dicunt. ¶ Plebeis circensibus. plebei ludi dicti sunt: quos exactis regibus pro libertate plebis fecerunt aut pro reconciliatione plebis cũ patribus: post secessionẽ in auentinũ. auctor pedianus asconius. fiebant hi ludi mense nonembri: quo natus est Tiberius: quod insinuat Cicero in secunda uerrinarum cum dicit. secundum ludos plebeios aut nulli aut pauci dies ad agendum futuri sunt.

Secespita

Secium

Obambulare

Obuaricator.

Plebeii ludi

¶ M. AN. ¶ Detrectabant. recusabant. ¶ Sũma ui: sũma contentione perurgebant degrauabant sollicitum reddebant. ¶ Tuendas: defendẽdas. ¶ Præsidio: obtenẽdas. ¶ Cum altero: cũ collega uno. ¶ Valitudinẽ aduersam subaudi. ¶ Nouitate: noua. ¶ Imperii: administratiõe. ¶ Secundo demũ anno: qđ antea ñ ausus erat facere. ¶ Medio tantũ tpis: dũ ob impiã nouitatẽ coarguere nõ ẽ ausus. ¶ Sacrificãti: liboni. ¶ Pro secespita: secespitã ut festus docet alii securi alii dolabrã eneã alii cultellum putãt uerũ culter erat ferreus oblongus Manubrio eburneo iũcto ad capulũ argẽto auroq; fixo clauis eneis quo flamines pontificesq; ad sacrificiũ utebantur dictaq; est secespita a secundo. ¶ Secretum: secretiorem congressum. ¶ Ciuilem: ut priuatum ciuem & in ordinem redactum. ¶ Honoribus: publico decreto delatis. ¶ Plebeiis circẽsibus sic ualerius plebeis inquit ludis quidam pater familias & continuo in eodem capite presultorem ludis circensibus quum

de eisdem interim ludis loqueretur:sed quid de ludorum uarietate liuius & Dionysius senserint alio loco diximus.¶Intercureret:ut eodem tẽpore quo ludi ipsi ipsius natalis celebrarent.

bigæ

¶PHI.¶Vnius bigæ:grãmatici bigas plautino numero dici debere contendunt: quoniam multitudinis numero tenẽtur. nam sicut quatuor equi innecti q̃ drigas faciunt:ita iunctos duos equos bigas uocamus. auctoritas tamen ueterum:quæ pro ratione habenda est bigam singulo numero dicit:sicut & quadrigam.plinius in summo mausoleo est quadriga marmorea:quã fecit pythis.Papinius in thebaide. Rorifer gelida tenuauerat aera biga.bigas primum iunxit phrygum natio quadrigas erictonius.eadem quoq; formula trigam dici tres equos simul iũctos docent iurisconsulti libro. xxi.digestorũ sic scribẽtes ad edictum editium.simili modo & si triga uenierit retinenda erit tota:& si quadriga redhibeatur. a triga trigarium deriuatur & accipitur pro curruli certamine trigarum.corrigenda est mendosa dictio in calce opis pliniani:nam ubi triga riis legendũ est tricariis passim fuit impressum.uerba pliniana hæc sunt.Ne equos quidem in tricariis pferri ullis uernaculis animaduerto.sensus est cũ circẽses agũtur curruli certamine bigarũ & quadrigarum: hunc solũ sibi tiberius honorem exhiberi uoluit in ludis:ut ad celebrandum diẽ suum natalẽ adiiceretur pristino nũero currũ biga una nois sui cã.¶Flamines.singulis dis singuli flamines erãt assignati:ut dialis martialis & quirinalis:sed de flamine latissime explicatũ ẽ in Iulio Cæsare.¶Statuas & imagines:hæc duodispa rauit tanq̃ diuersa.sicut historici fecerunt.statuæ.n.sunt æneæ & lapideæ:imagines cereæ & pictæ.¶Ne intra simulachra.noluit tiberius statuas suas collocari inter simulachra deorum:ne dis immortalibus æquari uideretur:sed tm̃ modo collocari eas uoluit ut essent templis ornamento:sicuti multa simulachra adornatum tm̃ in templis ponuntur.¶Ne mensis tiberius.noluit a suo noie menses appellari:sicut a Iulio Cæsare & ab augusto dicti sunt duo menses iunctim locati.Iulius & Augustus.¶October liuius: uel a matre liuia uel ꝓpter gentem liuiam:uñ maternum tiberio genus.¶Prenomen imperatoris. e contrario iulius Cæsar imperatoris prenomen. inter cætera ornamẽta recepit.¶Ciuicã in uestibulo:de corona ciuica affatim dictum est in iulio Cæsare.illud in presentia addendũ:quod ciuica corona facta ẽ insigne clarissimũ clementiæ imperatorũ.& olim augustus ciuicã accepit ab humano genere.hanc ãt in uestibulo ædiũ palatinarũ poni solitã:quæ laurũ añ limina excubantẽ spectabat:docet ouidius sic scribẽs.postibus augustis eadẽ fidissima custos añ fores stabis mediãq; tuebere quercũ.Idẽ in.iiii.fastorũ state palatinæ laurus ꝓtextaq; quercu stet domus.eternos tres hẽt una deos.quercũ.n.utrobiq; posuit ouidius ꝓ corona ciuica: q̃ erat querna: q̃ clementiæ impatorũ dicata in uestibulo figebat una cũ lauro:q̃ ob id a plinio dr ianitrix Cæsarũ pontificũq;:q̃ & domos exornat & añ limina excubat.hãc ciuicã coronã sibi in uestibulo poni recusauit tyberius: dũ ꝓbet se ciuilẽ & pene priuatũ:sicut Cæsari Augusto fuerat posita.¶Quãquã hereditariũ:qui scribit heres i testamẽto in nomẽ testatoris recipit sicut de põponio attico dictũ est:q̃ appellatus ẽ cecilius testamẽto cecilii heres factus.¶Dynastas:græci dynastas uocant dominos & potentes:& dynastiã uim & principatũ.auctor est strabo reges dynastas uocari:,ꝓterea quod plurimũ possunt pollentq; & populos quo uelint aut ui aut psuasiõe pducãt.scribit Cæsar põpeiũ magnam pecuniã exegisse a regibus oĩb' & dynastis & tetrarchis Cicero in epistolis ad atticũ.erit nebulo iste cũ istis dynastis in gratia.¶Ad lecticã:q̃n in lectica gestabatur.¶Satisfacientem:satisfacere est tm̃ facere quantum satis sit irato ad uindictam.¶Per genua orare.supra dictum genua misericordiæ esse consecrata:q̃ supplices attingunt:& ut aras adorant.¶Suffugerit: retro fugerit nolens a uiro consulari adorari per genua.¶Caderet.s.Tiberius.

Biga

Triga
Trigariũ

Ciuicalĩperatorum'

Locus ouidii

Laurus ianitrix cæsarum

Dynastia
Dynasta

unius bigæ adiectione honorari passus ẽ. Templa:flamines: sacerdotes decerni sibi prohibuit:etiam statuas atq; imagies nisi permittente se poni:permisitq; ea sola conditione ne intra simulachra deorum:sed intra ornamenta ædium ponerẽtur. Intercessit & quo minus i acta sua iurarẽt: & ne mẽsis september Tiberius:October Liuius uocarentur:prænomen quoq; iperatoris:cognomen quoq; patris patriæ. Ciuicam in uestibulo coronam recusauit:ac ne Augusti quidẽ nomẽ quãq̃ hæreditarium ullis nisi ad reges ac dinastas epistolis addidit:nec amplius q̃ omnino tres cõsulatus unũ paucis diebus:alterum tribus mẽsibus:tertiũ absens usq; in idus maias gessit.

De adulationibus per eũ spretis: & prohibitis.

ADulatiões adeo auersatus ẽ:ut neminẽ senatorũ aut officii aut negocii cã ad lecticã suã admiserit. Cõsularẽ uero satisfaciẽtẽ sibi ac p gẽua orare conãtẽ ita suffugerit:ut caderet supinus:atq; ẽt siqd in sermone uel i cõ

¶M.AN.¶Vnius bigæ adiectione:Focas in are ut excubiæ inqt manubie primitiæ ita bigæ trigæ & quadrigæ multitudinis tantũ numero inflectunt' tranqllus tamen unius dixit:sensus est una tantũ biga ob ei' natalẽ ultra præscriptũ est adhibita:sed per bigã cursum unũ bigarũ non absurde intelligas. ¶Intra simulachra deorũ:non in sacris edilibus.¶In acta sua iuraretur:ne senatus populus ue se iuramento obligaret fore ut ipsius acta inuiolata essent seruaturus.¶Tyberius:a suo noie.¶Liuius:a liuia matre.¶Ciuicam:coronam plinius hinc ciuicæ coronæ militũ uirtutis insigne clarissimũ iã pridẽ uero & clementiæ imperatorũ postq̃ ciuilium bellorũ ꝓphamatiõe meritũ cœpit uideri ciuẽ non occidere.¶Dinastas:officii nomen quũ

alioquin ΑὐτοκράτωρΣΗΜ dominum significet regno potentem. ¶Satisfacientem: ueniam petentem. ¶Ita sufugerit: se se illi subtraxerit. ¶Caderet supinus: tyberius scilicet.

tinua oratione blādius de se diceretur: nō dubitaret interpellare ac repræhēdere: & cōmutare cōtinuo. Dominus appellatus a quodā denūciauit: ne se amplius cōtumeliæ cā nominaret. Alium dicentē sacras eius occupationes: & rursus alium auctore eo senatum se adiisse uerba mutare: & pro auctore suasorem: pro sacris laboriosas dicere coegit.

De patiētia eius aduersus conuicia & maledicta.

SEd aduersus conuicia: maloscq; rumores: & famosa de se ac suis carmina firmus ac patiens: subinde iactabat in ciuitate libera linguā mētemq; liberas esse debere. Et quōdam senatu cognitionē de eiusmodi criminibus ac reis flagitante: non tantū iquit ocii habemus: ut implicare nos pluribus negociis debeamus: si hanc fenestrā aperueritis nihil aliud agi sinetis: omniū inimicitiæ hoc ptextu ad uos deferentur. Extat & sermo eius in senatu perciuilis. Siqdē locutus aliter fuerit: dabo operā: ut rationē factorum meorū dictorumq; reddam: si perseuerauerit inuicem eum odero.

De ueneratione eius ad senatum.

ATq; hæc eo notabiliora erant qđ ipse i appellandis uenerādisq; singulis & uniuersis prope excesserat humanitatis modū dissentiēs in curia a Qu. Haterio agnoscas inqt: rogo: siquid aduersus te liberius sicut senator dixero. Et deinde oēs alloquēs dixit nūc & sæpe alias. P. C. bonū & salutarē principē quem uos tanta & tā libera potestate instruxistis senatui seruire debere: & uniuersis ciuib⁹ sæpe & plærunq; etiam singulis: neq; dixisse me pœnitet: & bonos & æquos & fauentes uos habui dominos: & adhuc habeo.

QItem de eodem & de pristina auctoritate senatus p eum seruata.

Vinetiā speciē libertatis quādā iduxit cōseruatis se

¶PHI. ¶Blandius: quasi p assentationem adulationemq; q̄ mala in aulis principum dominātur. ¶Interpellare. interrumpere orationem illius: qui de se blandius loqueretur. ¶Contumeliæ causa: tanq̄ dñi nomē cōtumelioſum foret. in hoc imitatus est augustū: qui domini appellatiōem ut maledictum semp exhorruit. ¶Pro auctore suasorem. auctor dicitur ille: cuius auctoritate aliquid sancitur & talis in ueneratiōe est. liuius. sic ratum esset si patres auctores fierent. Idē frequenter ait. populus iussit. pres auctores facti suasor ē lōge uero auctore mior tā q̄ consiliarius. unde tiberius ut se ciuilem ac pene priuatum prestaret non auctor sed suasor dici uoluit: nec occupationes suas sacras appellari tanq̄ imperatoris & dei: sed laboriosas tanq̄ ciuis & priuati. ¶Subinde: frequenter. ¶Linguam mentemq; liberas. ut unusquisq; libere loq posset: id quod aio mēteq; sentiret. mens quidem adeo libera ē: ut etiam in seruo nō sit addicta seruituti. sed sæpe linguæ libertas suo nocet auctori. mortifera. nonnoīes interdum loquunt: ut ait plinius in. xiiii. redituraſq; per iugulū uoces non continēt: multis ita interemptis: uolūtates uero ut dicebat cato censorius neq; legibus neq; pœnis fiūt obnoxiæ. ¶De eiusmodi criminib⁹. malis rumoribus conuiciis atq; auctoribus famosoq; carminū. ¶Si hanc fenestrā: de lateribus. hanc uiā: hunc aditū. prouerbialis locutio est q̄ ex illo terentiano ducta uidet: hui quantā fenestram ad neqtiam patefeceris. ¶Hoc pretextu. sub hoc uelamēto conuitiorum & famosorum carminum. ¶Deferent. quando inimicus ulcisci uolet inimicū crimin abitur eum detraxisse pricipi. ¶Si perseuerauerit. hoc dicebat tiberius de obloquutore & osore sui nominis se odio illum habiturum si in odio & ipse perseuerauerit. ¶A quinto aterio. fortassis hic est ille quintus aterius: qui dictus est ingenium habere in numerato: ut sine monitore tacere non posset. de quo egregie Cæsar Augustus. aterius noster sufflaminandus est. de hoc hieronymus & seneca non pauca. ¶Sicut senator. mira tiberii ciuilitas: qui se senatorem dicit. non imperatorem. ¶Tam libera potestate. quam libera & legibus soluta est potestas imperatoria. ¶Vos habui dominos. i hoc tiberius excedit humanitas modum: dum habere se dicit dominos senatores: quibus paulo post tanquam seruis ipse tanquam dominus dominari cepit. ¶Et adhuc habeo. tanquam in posterum habiturus sit perinde ac togata mancipia.

Auctor

Mens libera.

Aterius

¶M. AN. ¶Commutaret: ut suaserem pro auctore laboriosas pro sacris dicere coegisset. ¶Conuicit: probrosa uerba. ¶Iactabat: identidem dicebat. ¶Non tantum ocii habemus: a publicis curis. ¶Si hanc fenestram: hunc ad caluminiam aditum. ¶Omnium inimicitiæ: ut alii alios qui inter se inimici sint deferant. ¶Qu. aterio: fuit is promptus. & popularis orator ut Eusebi⁹ scribit. ¶Sicut senator: quē dicere oportet q̄ sentiat ad rem pu. pertinere. ¶Habui dominos: & habeo aperta confessione se in ordinem redegit.

lonopo/

uctorat̃ niles

¶PHI. ¶De monopoliis legimus apud iustinianũ monopolia non esse intromittenda: quoniam non ad cõmodi rei pu. sed ad labẽ detrimenta q̃ pertinent. dicimus. n. monopolia quando unus mercis in ciuitate uendendæ solus ius habet. de monopoliis hæc plinius. magnũ fraus & ibi luc̃ monopoliũ iuenit: de nulla re crebrioribus senatusconsultis: nulloq̃ nõ principe adito q̃rimoniis, puincialibus. ¶Auctorãdo militem. auctorat̃ miles qñ auctoramẽto obligat̃ scribit̃ q̃ in militiã: sicut exauctorari dr̃ qñ dimittit̃ a militia & ĩ signib⁹ militaribus exuit̃. ¶Legionũ & auxilio⁹. añ dictũ ẽ legiões dici militũ rõano⁹: auxilia externo⁹: q̃ seruabat̃ illa ap̃d romãos cautio ne maior numerus esset auxiliario⁹ q̃ legionario⁹. ¶Prorogari. augeri noua rogatione ¶Præfectũ ale. supius annotauimus præfectos ala⁹ dici eos. q̃ presunt equitibus alariis. alæ aũt exercitus sunt equitum ordines ab eo dictæ: quod circum legiones dextra siniſtraq̃ tanq̃ alæ in auium corporibus collocabantur: cognitio de causa prefecti q̃ reus erat ad impatorẽ iudices ue militares ſpectabat. uoluit tamẽ Tiberius ut in senatu ageretur: & ita docet: quantũ auctoritatis ab initio principatus detulerit ordini sẽatorio. ¶Nisi solus. contra uitupatur antonius: quod curiam Romanam ithireis & armatis satellitibus ĩtraret: sederentq̃ macherophori in sedilibus senato⁹. ſpecimẽ boni principis ẽ: cum solus incedit sine ſtipatoribus cũ solus intrat curiã. ¶Aduersus sniam suã decerni. scribit tertulianus in apologetico tiberiũ olim detulisse ad senatũ de christo cõsecrãdo cũ p̃rogatiua suffragii sui. senatũ qa nõ p̃bauerat respuisse & aduersus sniam tiberii ne deus cõsecrarẽt effecisse. ¶Abesse oportere. tiberi⁹ asserebat eos: q̃ eẽnt designati magiatus & electi ad magiſtratũ ieũdũ: nõ oportere abesse ab urbe roma: ut ita p̃tes honori hoc est magiatui cõcesso acqescerẽt. tñ cõtra tiberii uolũtatẽ: q̃ erat p̃tor designatus obtinuit a senatu ut abesse posset ĩpetrata libera legatiõe. ¶Liberã legationẽ. libera legatio dari solet: qñ q̃spiã solo legati noĩe ueluti ornamẽto decoratus ab urbe discedit nõ magis in hac puincia quã ĩ illa fungẽs officio legati. Cicero ĩ oõne p flacco scribit legatiões liberas multos sepe uiros bonos sumpsisse cã exigẽdi: opinat̃ idẽ. M. Tulli⁹ q̃ liberæ legatiões hẽant diffinitũ tp̃s: ex lege iulia. Idẽ ad atticũ scribẽs a Cæsare inqt ualde liberaliter iuitor in legationẽ illã sibi ut sim legatus. Atq̃ libera legatio uoti cã datur. idem ĩ prima antoniana⁹ refert se habuisse libe⁹ ius legationis. Plutarchus ĩ gracchis refert senatũ scipioni nasice liberã legationẽ in asia decreuisse. cũ ob mortẽ Tiberii gracchi: cuius auctor fuerat ipse nasica: uideret plebẽ aduersus illũ male aiatam & iã de ui dicta cogitãtem. legatiõis liberæ meminit ẽt brutus ĩ epistolis. ¶Trebianis. ĩ latio sũt trebulani populi cognomine balimẽses: ubi laudatissimus caseus cõficiebatur: de q̃bus ait epigrãmatarius poeta. trebula nos genuit cõmẽdat gr̃a duplex siue leui flãma siue domamur aqua. ppe trebulanos sũt & alii populi noĩe trebiani auctore plinio lib. iii. na. historiæ. de q̃bus loqtur. trãqllus. fuerũt alteri quoq̃ trebulani in sabinis cognomine mutuesti. ¶Rata uolũtas legatoris. legator est q̃ in testamẽto pecuniã legat. legatarius cui legata est. sensus ẽ legator legauerat trebianis pecuniã hac cõditiõe: ut ea pecunia nouũ theatr⁹ extruerẽt. cẽsebat tiberius eã pecuniã ad uiã muniendã esse transferẽdã: tanq̃ ea foret utilior ipensa: sed obtinere nõ potuit. & ita rata stabiliq̃ mãsit uolũtas legatoris. ¶S. C. p discessionẽ. marcus uarro ĩ epistola ad opianũ scripta senatusc̃ũltũ fieri duobus modis tradit: aut p discessionẽ si cõsentiretur: aut si res dubia esset p singulo⁹ sniας exq̃sitas. sed attei⁹ capito affirmat & tubero dicebat nullũ senatusc̃ũltũ fieri posse nõ discessiõe facta: qa in oĩbus senatusc̃ũltis ẽt ĩ his q̃ p relationẽ fierẽt discessio eẽt necessaria. Est aũt discessio: qñ pedib⁹ discedũt ĩ sniam ei⁹ q̃ ĩ senatu retulisset: & hoc ẽ qđ apud historicos idẽtidẽ repies pedib⁹ iui ſe senatores ĩ sniam. Liuius. sed tũ quoq̃ uerbo assẽtiebat aut pedibus ĩ sniam ibat. De senatusc̃ũlto p discessionẽ fieri solito sic scribit gelli⁹ ĩ. iii. qd igit̃ cũ. S. C. p discessionẽ fiebat nõne uniuersi senatores sniam pedib⁹ ferebãt. hic nõ pauci opinãt̃ pedarios senatores appellatos: q̃ ĩ alienã sniam pedibus ibãt: cũ ipsi snias nõ rogarent̃. Cic. discessionem hanc significat ĩ epistola ad lẽtulũ scribẽs. frequentes iiere in alia oĩa.

¶M. AN. ¶Septiẽ: similitudinẽ. ¶Monopoliis monopoliũ uno uerbo latie exprimi nõ põt loc⁹ unic⁹ ĩ ciuitate cõstitut⁹ ad aliqd uẽdẽdũ πρὸς ἓν ὠνούμενον unũ dicũt. ¶Exauctorãdo militaria insignia adimendo si ad ignominiã id referas: alioq̃n militiæ legimus soluẽdo. ¶Prefectã alæ: cuius ordinis aliæ p̃fecti cõsuesset ĩ Augusto diximus. ¶Destinatos magiatibus: qb⁹ senat⁹ aut popul⁹ magiatũ destiasset. ¶Trebiãis: trebianis, melius a treba latii oppido: cui⁹ Ptolomæ⁹ meminit: Pli. trebãi: tusculãi Veruliãi. ¶In op⁹

Præfecti larum

Libera legatio

Trebulani

Legator Legatari⁹

Discessio i. S. cõsultis

noui theatri:ut nouũ ex legata pecũia theatꝝ cõstitueret. ¶Ad munitionẽ uiæ:uti i publice uiæ lapidib⁹ sternẽdæ sũptũ pecunia trãsferet. ¶Legatoris:eius qui pecuniam legarat. ¶Per discessionem fieret:quæ rõ esset senatusconsulti per discessionem faciundi:qua item per sententiarum rogationem gellius docet.

in qua pauciores erãt:secutus ẽ nemo. Cætera quoq; nõ nisi per magistratus & iure ordinario agebant; tanta consulũ auctoritate:ut legati ex affrica adierint eos quærẽtes trahi se a Cæsare ad quẽ missi forent:nec mirꝝ cũ palam esset ipsum quoq; eisdem assurgere & decedere uia.

## De ciuilibus urbanis & gestis eius.

Orripuit cõsulares exercitibus præpositos:qđ nõ de rebus gestis senatui scriberẽt:qđq; de tribuẽdis quibusdã militaribus donis ad se referrẽt: quasi nõ omniũ tribuẽdorꝝ ipse ius haberet. Prætorẽ collaudauit:qđ honore inito consuetudinẽ antiquã rettulisset de maioribus suis ꝑ cõcione memorãdi. Quorũdã illustriũ exequias usq; ad rogũ frequẽtauit. Patrẽ moderationẽ minoribusq; pposit & rebus exhibuit:quũ rhodiorꝝ magistratus:quod lras publicas sine subscriptiõe ad se dederat:euocasset ne uerbo quidem insectatus:ac tm̃modo iussos subscribere remisit. Diogenes grãmaticus disputare sabbatis rhodi solitus uenientẽ ut se extra ordinẽ audiret nõ admiserat:ac ꝑ seruulũ suũ i septimũ diẽ distulerat hũc Romæ salutãdi sui cã ꝑ foribꝰ astãtem nihil amplius:q̃ ut post septimũ annũ rediret admonuit Præsidibus onerãdas tributo ꝓuincias suadẽtibus:rescripsit Boni pastoris eẽ tõdere pecus nõ deglubere.

¶PHI. ¶Querentes trahi:cõquerentes se a cæsare tiberio in longum protrahi nec sua negocia expediri. ¶Palam esset: in propatulo in aperto. ¶Eisdem consulibus. ¶Assurgere:honoris causa tanq̃ dignioribus:tradunt historici syllam dictatorẽ solitum fuisse de sella assurgere priuato pompeio & equo descẽdere & caput adaperire. Seruius enarrans illud uirgilianum. ¶Thmolus assurgit:quibus & Rex ipse phaneus sic ait assurgit significat cedit quod tractũ ẽ a sedentibus:qui in honorẽ alicuius surgere consueuerũt:hinc eleganter ab ausonio dictum ẽ. assurgit musæ nra camena tuæ. ¶Decedere uia: Hieronimus libro primo cõtra iouinianum. ¶Certe ro.populus quãto honore semper uirgines uestæ habuerint hinc apparet:quod consules & imperatores & in curribus triumphãtes:& omnis dignitatis gradus eis deuia cedere solitus fit. plautus in trinummo. Decedam ego de uia de semita de honoꝝ populi. ¶Ad se refer. Cũ ad senatũ referꝛ debuisset:cui⁹ auctoritatẽ uideri uolebat ãpliorẽ. ¶Retulisset:renouasset restituisset. ¶De maio.ñ tiberii:sed ipius ptoris. ¶Vsq; ad rogũ frequẽtauit:In quo cadauera ipsa cremabãtur. Lex in.xii.tabulis tranlata de solonis legibus ad sumptus minuendos pertinens de lignis politis rogũ fieri uetat:nũmæ regis lex est: uino rogum ne respergito. ¶Sine subscriptione:per obliuionem incuriamq; scribæ subscriptio qua nomẽ mittentis litteras signari solet omissa fuerat i litteris publicis rhodiorum. ¶Extra ordinẽ:cupiebat tiberius audire grãmaticũ nõ illa ordinaria formula disputantem. ¶Euocasset:ex insula rhodo romã euocatos uenire iussisset. ¶Ne uerbo quidem:Citra omnem uerborum castigationem:nec quidem unico uerbo cũ morsu prolato. ¶Remisit:rhodõ. ¶Sabbatis:diebus festis iudeorũ. ¶Venientẽ:scilicet tiberiũ & hoc factũ ẽ illo tpe:quo tiberi⁹ erat i secessu apd rhodios. ¶Nõ admiserat:itra auditoriũ. ¶Post septimũ annũ. ¶In numero iocatus ẽ:nã sicut grãmaticus renũciauit tiberio:ut ad audiẽdũ ueniret septio die ita tiberius illũ monuit:ut ad se salutãdũ rediret anno septio:q ẽ itidẽ apd iudeos sacer & feriatus: ut dies septius. ¶Tõdere pec⁹. non deglubere: pecus glubi dr:cui pellis detrahir:ut auctor ẽ festus:scribit. M.uaro i.i. de re rustica glumã dici folliculũ grani a glubẽdo qđ eo foliculo deglubat gr anũ hoc ẽ decorticet Catull⁹. glubit magnanios remi nepotes:p hãc bracteatã sniam significare uolebat tiberi⁹, puiciales a psidib⁹ nõ eẽ usq; ad uiuũ despolian dos:nã ut iqt ille ossa uides regũ uacuis exucta medullis. Simile illđ ẽ eccleiasticũ:q nimis emũgit elicit sanguinẽ. iosephus li. xviii. antiqtatũ refert tiberiũ dicere solitũ:mr̃atus semel datos ideo:se iugiter pmittere illis:qbus fuerit cõcessi:qđ itelligeret cõsuli p hoc & pstari ex magna pte subiectis:exẽplũq; illđ de egroto muscas ñ abigẽte cõmemorabat quo demõstrat rectores ꝓuicia; diuturnos iã saturos opib⁹ min⁹ eẽ rapaces miusq; dspoliare ꝓuiciales. ecõtra nouos:utpote famelicos & esuriẽtes icitari ad rapinã pdãq; subiectoꝝ.

¶M.AN. ¶Assurgere: consulibus uenientibus. ¶Decedere uia. quod officii cã dignioribus præstatur. ¶De maioribus suis:de maioꝝ suoꝝ laudibus pro cõcione disseruisset. ¶Vsq; ad rogũ:nõ cõtentus funeris pompam duxisse:nisi cadauer etiam rogo impositũ spectasset. ¶Moderationem: mansuetudinem:& equitatem fuissent hæc quis nõ uidet diuini principis officia ni certe affimulata essent:qđ euẽtus postea declarauit. ¶Subscriptione:qđ apparebat negligentia potius q̃ fraude factũ. ¶Euocasset:accersuissset. ¶Sabbatis rhodi. sabbatoꝝ diebus. ¶In septimum diem:qui de die in diem per seruũ trahẽdo in septimum:qui disputationis erat illius ad se aditũ distulerat:ut publicæ credo disputationi interesset:in qua licebat artem ontare uel certe septimo post die redire iussus ẽ:nã & græculo romæ responsum ẽ:ut post septimũ annũ ad Tyberiũ ueniret. ¶Deglubere:excoriare:nudare. Cato salictũ suo tpe cedito glubito arcteq; alligato libꝝ

Assurgere cedere

Ne rogus fiat de lignis politis

pec⁹ glubi

Gluma, Glubit

conseruato: Catullus nunc in quadriuiis & angiportis glubit magnanimos: remi nepotes. Varro q̃ eo fol/liculo deglubetur granum.

¶PHI. ¶Et siuariũ. modo bo num mõ malum principẽ. ¶Ea tenus. eousq; & ad eũ modulũ. ¶Perperã: iniq; nõ recte. ¶Re/scidit. titulus ẽ apud ualeriũ de
.eſcidere testamẽtis. est. n. rescide re nõ ratum habere & irritũ fa/cere: qd cõstitutum fuerat. ¶Iu xtim: ppe. ¶Elabi gratia. reus elabi dr̃ gratia: qñ corruptis iu/dicibus uel largitione uel amici tia uel potẽtia euadit sniam dã/natoriã. ¶Subitus: ex improui so & preter expectatiõem. ¶E plano. ex loco iferiori & ut dicit ex terra. ¶Quesitoris tribuna/li. hic quesitorẽ illũ intelligimus qui auctore asconio præest quæ stioni criminaliũ quæstionum. de quo ait maro. quesitor mios
Queſitor urnã mouet. & claudian⁹. Quæ/sitor in alto conspicuus solio p tentat crimina minos. ¶Legũ admonebat. scribit asconius iu/dices iurare solitos in leges: ut obstricti religione iudicarent. iurabant aũt omnes p̃ter ipsum quæsitorem se ex animi sententia iudicaturos citra oẽm affectionem. & nomina eorũ libellis continebantur. Admone/bat igitur tiberius iudices ut meminissent se iurasse in leges: quæ regere debent non regi: & obstrictos re/ligione iudicaturos. ¶Noxe. admonebat ẽt ut noxam hoc est culpam & crimen illud: de quo cognoscerẽt: diligenter pensitarẽt. ¶In publicis. uel institutis uel quæ ptinerent ad publica iudicia. erant. n. & priuata iu dicia. ¶Labarẽt. uacillarent & quasi deprauata forẽt. ¶Munerũ ipensas. tiberius restinxit & contractiores fecit ipẽsas quæ in spectaculis gladiatoriis imensæ fieri solebãt. nã mercedes quæ scenicis hoc est histrioni/bus dari solebant rescidit iminuitq; & paucioribus gladiatorũ paribus ludos gladiatorios exhiberi prescri psit. ¶Exarsisse. excreuisse. simili uerbo usus est uarro in tertio de re rustica. cenæ collegiorũ excandefaciũt annonam macelli. Plinius de nobilitate æris corinthii scribens sic inquit. migr̃ cum ad infinitum operũ præ tia hæc creuerint auctoritas artis extincta sit. ¶Tres mullos. Mulli pisces sunt quibus apud priscos nobili/tas fuit & gratia maxima: sicut magnitudo modica: binas. n. libras ponderis raro ad modũ exuperant: un/de ab oratio in morsũ luxuriosorũ luculenter dictum est. Laudas insane trilibrem mulum: in singula quem imminuas pulmenta necesse est. Vulgus mulos uernacula lingua barbones appellat. Namq; auctore pli/nio barba gemina insigniuntur inferiori labro. Hinc a cicerone in paradoxis & a Varrone in tertio de re ru stica barbatuli & barbati mulli nuncupati. non omittendũ est hoc in loco id quod tradit seneca libro tertio
Mulli bar/bati questionum. qui castigans luxuriam romanorũ sparsim interciſimq; hæc refert. pauo recens mulus nisi q in conuiuæ manu moritur. uitreis ollis inclusi offeruntur: & obseruatur morientiũ color: quem i multas mu/tationes morte luctãte spiritus uertit. alios necãt in garo & cõdunt uiuos. ad hoc fastidiũ puenere uentres
Luxuria muli piſcis delicatorũ: ut gustare non possint piscem nisi quẽ in ipso conuiuio natãtem palpitantemq; uiderint ad mor tem muli cõcurritur: nihil mulo moriente formosius. nõ sunt ad popinam dentibus & uentre & ore contẽ ti: oculis quoq; gulosi sunt. In hanc scenecæ sniam ait plinius noster in nono mulũ exprirantem uersicolori/
Mulus uñ mullei cal/cei quadã & numerosa uarietate spectari. pceres gulæ narrãt rubentium squamarũ multiplici mutatione pal/lescentem: utiq; si uitro spectetur inclusus fenestela nomen his a colore mulleorũ calciamentorũ datum pu/tat. sunt aũt mullei calcei regum & patriciorũ a mullando. i. fuendo dicti: de quibus sic ait uopiscus in aure/liano. calceos mulleos & ederatios & albos uiris omnibus tulit mulieribus reliquit. pertinet ad enarra/tionem huiusce loci. exemplum illud commemorare: quod idem seneca rettulit li. epistolarũ moraliũ. xv. sic scribẽs. mulũ ingentis formæ quare nõ põdus adiicio & aliorũ gulã irrito. iiii. põdo librarũ fuisse aiebãt. tiberius cæsar missũ sibi cũ in macellũ deferri & uenũdari iussisset. A mici inquit oĩa me fallũt nisi istũ mu/
mulũ sex milib⁹ emit lum aut apicius emerit aut pu. octauius. ultra spẽ illi cõiectura, pcessit: ambo iciti sũt. uicit octauius: & ingẽ tem cõsecutus est iter suos gloriã: cũ qnq; sestertiis emisset piscem: quẽ cæsar uẽdiderat: nec apitius emerat hinc a iuuenale dictũ uidet: mulum sex milibus emit æquantẽ sane paribus sestertia libris.

¶M. AN. ¶Principẽ exercuit: principis maiestate. ¶Et si uariũ: benignũ nunc & clementem: nũc sæuum & imitẽ. ¶Cõmodiorẽ: magis q̃ sæuum: aut iportunũ. ¶Eatenus. eo usq; in tñ. ¶Perperã puerse: & iniq; & imitẽ. ¶Cõmodiorẽ: magis q̃ sæuum: aut iportunũ. ¶Eatenus. eo usq; in tñ. ¶Perperã puerse: & iniq; ¶Rescidit: irritas fecit. ¶Cognoscẽtibus: reorũ cognitiõibus intẽtis. ¶Cõsiliariũ: tanq̃ cõsiliariũ. Ver. exul tat amazon. ¶Ex aduerso: cõtra illorũ tribunal. ¶Parte primori: supiore loco. ¶Elabi: euadere. ¶Gra: Iu/dicum ambitiõe. ¶E plano: ex æquo loco. Quæstoris qppe q capitalia ut alio loco nrõstrauimus crimina

Item de eodem & aliis gestis eius.

PAulatim principẽ exercuit: præstititq; & si uarium diu cõmodiorẽ tamen sæpius & ad utilitates pub/licas ꝓniorem: ac primo eatenus interueniebat ne quid pperã fieret. Itaq; & cõstitutiones quasdã senatus rescidit & magistratibus pro tribunali cognoscẽtibus plærũq; se offerebat cõsiliariũ assidebatq; mixtim uel ex aduerso in parte primori. Et si quẽ reorũ elabi gratia rumor esset: subito ade rat: iudicesq; aut e plano: aut e quæstoris tribunali legũ: & re ligionis & noxæ de qua cognoscerẽt admonebat atq; etiam si qua in publicis desidia: aut mala consuetudine labarẽt cor rigenda suscepit.

De ipẽsis ludorũ ac munerũ taxatis & aliis gestis eius.

IVdorum ac munerũ impensas corripuit mercedi/bus scænicorũ rescissis: paribusq; gladiatorũ ad cer/tum numerum redactis. Corinthiorum uasorũ ꝓtia in immẽsum exarsisse: trescq; mullos. xxx. milibus nummum

exequebãtur. ¶ Legũ & religiõis: ordo ẽ admõebat iudices religiõis & noxæ ut mẽores essẽt iurisiurãdi: cui se de seruãda lege astrixerat: nec nõ & sceleris: de quo iudicaturi essent. ¶ In publicis moribus: in patriis istitutis. ¶ Mala cõsuetudine: ab usu. ¶ Labarẽt: infirma essent. ¶ Corripuit: contraxit. ¶ Sænicoꝝ: eorum qui in scæna operã pstarent capitolinus auctor est Antoniũ principe præmia scenicoꝝ aureis traxisse ita ne: sũma aureoꝝ decẽ träscẽderet. ¶ Tresq; mullos: Mullũ ab asinio celere emptum octo millibus nummũ Plinius ait: Fenestella credidit illi nomen a mulleoꝝ calciamentoꝝ colore datũ magnitudo pisci ut idẽ auctor scribit modica: binasq; libras pondere raro admodũ exupat: Mutianus. lxxx. libraꝝ i mari rubro captum prodidit: Cicero & Varro barbatum esse mullum tradiderunt: Plinius rubientium iquit squamaꝝ multiplici mutatione pallescentem spectari ꝓceres gulæ narrant: quam sane spetiẽ hodie in eo pisce agnoscimus quem uulgo barbonem ueneti uocant.

uænisse grauiter conquestus: adhibendũ suppellectili modũ censuit. Annonamq; macelli senatus arbitratu quot annis tẽ perandam dato ædilibus negocio popinas, ganeasq; usq; eo inhibendi: ut ne opera quidem pistoria proponi uænalia sinerent: & ut parsimoniam publicam exẽplo quoq; iuuaret. solemnibus ipse cœnis pridiana sæpe: ac semesa obsonia apposuit: dimidiatũq; aprũ affirmãs oĩa eadẽ habere: quæ totũ.

¶ PHI. ¶ Venisse. uẽditos fuisse. ¶ Suppelectili. ad corinthia uasa hoc referẽdũ: que sũt i suppellectile. ¶ Annonã macelli. hoc ad mullorũ pisciũ ptiũ enorme est referẽdũ. alibi docuim⁹ macellũ dici locũ: i quo quæ ad uictũ ptinẽt uẽdi so'ẽt. uñ annona macelli tã de piscibus quã de auibus reliqsq; ad uictũ ptinẽtibus latine & elegãter dĩ. Cic. si epicuri de uoluptate liber corrosus esset putarẽ annonã in macello cariorẽ fore. plautus in aululatia uenio ad macellũ rogito pisces indicant caros agninã carã: carã babulã uitulinã cetũ porcinã cara oĩa. ¶ Daro edilibus negotio. docet dionysius alicarnaseus i. vi. antiqtatũ ad offm̃ ediliũ ptinuisse ut curã haberẽt annonæ forẽsis copiæq; cibariorũ hesunt edictiões edilitiæ hi apud græcos agoranomi uocant' a foro rerũ uenaliũ: cui regulã pscribunt. hinc ẽ illud plautinũ ex captiuis. euge edictiões edilitias hic quidẽ habet: mirũq; adeo ẽ nisi hũc fecerũt sibi ethoi agoranomum. ¶ Popinas: popinæ sũt diuersoria guloso⁹: in qbus unctiora cibaria cocta uendunt'. a popa: q̃ pinguitudo ẽ popinæ nomẽ deriuari uĩ. de popa psius. ast illi tremat ometo popa uenter. de popina oratius. fornix tibi & uncta popĩa incutiũt urbis desideriũ. mãlius ĩfamẽ fedã turpẽq; ouisse popinã hic popinones aꝑ priscos dicti: q se popinis dediderũt: & popinatio nũcupat'. a gellio: q̃ alio noĩe dĩ helluatio quã græci asotiã uocãt. extat luculẽtũ adriani imperatoris rescriptũ ad floꝝ poetã. ego nolo florus eẽ ambulare p tabernas latitare p popinas: calices pati rotũdos. ¶ Ganeas. ganeæ sũt loca uinolẽtiæ gulæ libidini apta a q bus ita ganeones dicti: ut a popina popinões existimat dõatus: ganeũ dici a terra quã græci geã uocãt: quasi terrariũ meretricis domiciliũ. aꝑ pli. frequẽs ẽ & pene peculiaris hæc dictio accipit' q̃ ꝓ loco in quo cibaria guloso⁹ esculẽtiora cõcinant': & ꝓ ipsa quoq; igluuie & cibariis. ait. n. in. viii. loquẽs de sue: neq; alio ex aiali numerosior materia ganeæ. qnquagita ꝓpe sapores cũ ceteris singuli. ldẽ in. xix. qñ portẽta ꝙ quoq; terrarũ in ganeã uertimus. Sidonius. diruptũ ganea stomachũ nulla res sarcire melius q̃ psimonia solet. columella: ut apti ueniam⁹ ad ganeas: quotidianã cruditatẽ laconicis excoqmus: sũt aũt laconica: ut columelle uerba pcipias: loca i balneis: i̇ qbus sudor elicit' sicco calore ut docet eor. celsus in. ii. uitruuius in. v. de architectura laconicũ sudatiõesq; cõiungi debere tepidario ꝓcipit. ¶ Opa pistoria: q̃ sũt opa pistoria elegãter monstrat apuleius q sic scribit in. x. de asino aureo. at illoꝝ alter pistor dulciarius q panes & mellita cõcinabant edulia: & post paulo hic panes crustula iucũculos hamos lacertulos plura scit' mẽta mellita. apud martialẽ disthicon hoc legit': cui lẽma. i. titulus ꝓponit'. pistor dulciari⁹. mille tibi dulces opũ man⁹ ista figuras extruit: huic uni parca laborat apis: heliogabalus auctore lãpridio dulciarios habuit q de dulcibus exhiberẽt: q̃ cũq; coq de diuersis edulib⁹ exhibuisset. ubi dulciari⁹ simpl'r significat cõcinatorẽ eduliũ mellitoꝝ & opis pistorii dulcedie cõditi. ¶ Solẽnib⁹ cenis. festis dieb⁹ nuptiis repotiis calẽdis natalib⁹ saturnalib⁹ feriisq; qbusdã solẽnib⁹ fiebãt cenæ solẽnes: qb⁹ lauti⁹ epulabãtur fiebatq; sũptus ꝓfusior. ¶ Pridiana obsonia. tiberii psimonia ꝓ hoc significat': q supioris cenæ reliqas semi cõesas appõeret i cenis uel solẽnib⁹: cũ nõ pricipes sed sordidi hæc facere cõsueuerit. pridiana a pridie hoc ẽ priori die dñr obsõia. refert spartian⁹ iulianũ tãtæ psimoniæ fuisse ut ꝓ triduũ porcellũ ꝓ triduũ leporẽ diuideret a träqllo ifra dĩ pridian⁹ cib⁹ a plinio pridiana balnea. sic. n. ait i. xxviii. cauẽt' pridiana balnea. ¶ Semesa. semicomesa eadẽ forma semesũ dr: qua ambesũ & comesũ. ¶ Dimidiatũ apꝝ. dimidiatũ. hoc est quasi dismediatũ & in ptes duas pares diuisũ. dimidiũ uero ẽ nõ qđ ipsũ dimidiatũ est sed quæ ex dimidato pars altera ẽ: auctor gellius in. iii. uñ & a lucilio dictũ est uno oculo pedibusq; duobus dimidiatus ut porcus. & plautus i menechmis dies ad umbilicũ dimidiatus mortuus est. Item marcus cato hoĩes inquit defoderũt in terrã dimidiatos. In cenis aũt laucioribus priscoꝝ bini & terni mãdebãtur apri: quidã etiam apponebãtur miliarii appellati a põdere mille libraꝝ quoꝝ uarro & seneca meminerunt. ¶ Quæ totũ. tanq̃ idem sapor sit in frusto & pticula apri: qui est in integro.

¶ M. AN. ¶ Supellectili modum: ut ad corinthioꝝ pretium id referas: Macelli uero annonam ad mullos xxx. millibus emptos. ¶ Ganeas: uinolẽta loca ac libidinibus apta: unde & ganeo: Varro: hoc interest inter epicurrum & ganeones nostros. Cicero quis ganeo quis adulter quæ mulier infamis ueterum quidã: & ganeum ut festus ait dixere locum abditum: & uelut subterraneũ: Terentius ubi illum quærã credo ab-

macellum

Agoranõi

popinæ

popa

popinões

popinatio

Asotia

Ganeæ

Ganea

Dulciarius

Laconica

pridiana

Dimidiat⁹

Apri miliarii

ditum inganeum. ¶ Opa pistoria: ientacula: mellitosq; panes. M. Surgite iam pueri uendit ientacula pistor Plinius e siligine laudatissimus panis pistrinaq; opera laudatissima: erant. n. dulciarii pistores: de quibus rursus urbanissimus poeta: Mille tibi dulces opeq; manus ista figuras: Estruit huic Vni parca laborat apis: ¶ Sollennibus: natalitiis aliisq; sacroq; causa religioneue patis. ¶ Pridiana: pridie illius diei apposita. ¶ Semesa: semi consumpta. ¶ Dimidiatum: apq; in duas æquales partes diuisum non integq; qualis apponi in conuiuiis & lautioribus cœnis consueuerat. Iu. quanta est gula quæ sibi totos ponit apros animal propter conuiuia natum: Seruilius nullus primus ut Pli. scribit integq; apq; in conuiuio apposuit. ¶ Oia eadem: qc quid. n. in una dimidiati apri erit parte. erit & in altera: tantumdem. n. utraq; sibi uendicat: ueq; eadem dixit quoniam sapores in apro q̃ plurimos esse constat: Plinius est auctor.

¶ PHI. ¶ Quotidiana oscula. moris fuit apud romãos auctore catone propinquos feminis osculũ dare ut scirent an temetũ olerẽt: hoc tũ uino nomen erat. uñ & temulentia appellata. hic osculãdi cõsuetudo inducta est: q̃uis plutarchus i ꝓblematis: alias huiusce rei causas tradat. martialis li. xi. hác osculoq; basiatorũq; molestiã isectat illo epigrãmate effugere nõ ẽ basse basiatores. Instãt morãtur psequunt oc currũt. edicto tiberii sublata est osculatio quotidiana. quod nõ ad oscula feminaq; referẽdũ est. sed uiroq;: qui officii causa osculis quotidianis in salutatiõe utebantur. Oscula. n. officioq; sunt: basia pudicoq; affectuũ. Suauia libidinũ uel amoq;: sicuti docet donatus enarrãs illud terẽtianũ. O thais mea meũ suauiũ. ubi ait tria eẽ oscu landi genera. osculũ. s. basiũ & suauiũ. ¶ Strẽnaq; cõmertiũ. uicissitudinẽ dãdi & accipiẽdi strẽnas. xenia emittebãtur & apophoreta remittebãtur. uñ marcialis strẽnas saturnalitias duobus libris distinxit: nomen xenioq; & apophoretoq;. dictũ ẽ i augusto: uñ strẽnæ nomẽ deducat. cũ strẽnaq; dies legitimus foret calẽdæ ianuariæ hoc ẽ pricipiũ anni: noluit tiberi⁹ ultra illũ diẽ strẽnas uicissatim dari. ¶ Quadruplã strẽnã. hoc est officiũ liberalis pricipis nõ solũ quadruplicata sed ẽt multiplicata lõgeq; uberiora munera remittere q̃ acceperit. nã ut dicere solebat artoxerses regali⁹ ẽ dare q̃ accipe. ¶ Interpellari toto mẽse. toto ianuario disturbari p̃ interpellatiõem eoq;: q strẽnas nõ accepãt. ¶ Die festo. i. calẽdis ianuariis. ¶ Propinq maioq; more. maiores nostri nullã ne priuatã qdẽ rẽ agere femias sine auctore uoluerũt: ĩ mãu esse parẽtũ fratq; uiroq;. scribunt iuriscõsulti i primis ad patrẽ & maritũ ptinere coertiõem accusationẽq; matronaq; ꝑpudicaq;. Cõsimiliter tiberius uoluit ut ꝓximi & necessarii coercerẽt punirẽtq; mꝛonas suas ꝑpudicitia famosas. ¶ Iusiurãdi gr̃am ut. s. liber esset ab illo iureiurãdo: quo iurauerat se nunq̃ uxorẽ repudiatuq;: cũ illã repudiasset deprẽsã in generi sui adulterio. ¶ Stupro. lex iulia stupq; & adulteriũ ꝓmiscue appellat. sed ꝓpriæ adulteriũ in nuptã cõmittit: stupq; uero i uirginẽ uiduãue. stupq; quoq; ꝓ turpitudine antiquos dixisse appet ex neuii carmine sic scribẽtis. pire malũt ibidẽ q̃ cũ stupro redire ad suos populares. ¶ Famose. ifamia notatæ: nã fere semp famosus accipit in partẽ deteriorẽ. illud uero iuuenalis famosos eqtũ cũ dictatore magistros: magis fumosos legẽdũ esse quã famosos alibi docuimus. Nõ ificior aliq̃n cũ laude dici famosũ: sed id rarẽter. apulei⁹. at ille uir alioqn grauis & sobriæ religiõis obseruatiõe famosus. a iulio firmico famosi oratores dñr cũ laude tertio mathe eos. ¶ Ad euitãdas legũ. leges multæ fũt: q̃ penas irrogãt matronis ifamib⁹: quas leges ut euitarẽt feminæ famosæ dignitate matronali exui exoluiq; curabãt ꝓ lenocinii, pfessionẽ. nullus ignorat notarii ifamia eos easue: q q̃ue lenocinii fecerit: lenocinii aũt facit ut docet Vlpian⁹. li. iii. digestoq; q q̃stuaria mãcipia habuit. Itẽ q hũc q̃stũ in liberis exercet. põponius iuriscõsultus & eũ nõtari hac ifamia ait q in seruitute peculiaria mãcipia prostituta habuit. ¶ Vtriusq; ordinis. senatorii & equestris.

¶ M. AN. ¶ Quotidiana oscula: ne qui quottidie sibi obuii essent: mutuo ut moris fuit se oscularentur: qapaq; pudice a multis id fieret: de quotidiana osculandi ratione Martialis quum tot offendunt basiationes. ¶ Strenaq; cõmertium: excipiendæ strenæ reddendæq; consuetudinem. &. n. absenti Augusto populũ strenam in capitolio dare solitum satis constat. ¶ Quadruplam: quadruplo maiorẽ q̃ accepisset. ¶ Interpellari impediri a rebus gerendis auerti. ¶ Die festo: quo strenam dedisset. ¶ Vlrra non reddidit: haud reddere perseuerauit. ¶ Prostratæ: disiectæ: amissæ: perditæ. ¶ Accusator publicus: qui publice: & ex legis præscripto accusaret. ¶ Maioq; more: Dionysius: cognati inquit simul cum uiro de iis iudicabant: in quibus erat corporis corruptio. ¶ In stupro gener: quã generi constuprasset. ¶ Dimitteret: diuortiũ cũ ea faceret. ¶ Famosæ: infames: probris coopertæ. ¶ Legũ: iuliæ. s. & aliaq; adulteria similiaq; flagitia uidicantiũ. ¶ Lenocinium ꝓfiteri: quæstuarias ancillas hre lenas ut Vulpianus ait eas dixere: q̃ q̃stuarias puellas prostituerent ¶ Iure ac dignitate matronali: si. n. ut matronæ flagitii coniũctæ essent lege mulctabant: ius matronale id

Quotidiana oscula ꝓhibuit edicto. Itẽ strẽnaq; cõmertiũ ne ultra calen. ianuarias exerceretur. Cõsuerat quadruplã strẽnam & de manu reddere: sed offensus iterpellari se toto mẽse ab his qui potestatem sui die festo non habuissent: ultra non tulit.

De quibusdam bene gestis per eum.

MAtronasq; ꝓstratæ pudicitiæ: qbus accusator publicus deesset: ut propinqui maioq; more de cõi sententia coercerẽt: auctor fuit. Equiti Romano iurisiurandi gratiã fecit: uxorẽ in stupro generi cõptam dimitteret: quã se nunq̃ repudiatuq; añ iurauerat. Fœminæ famosæ ut ad euitandas legum pœnas iure ac dignitate matrõali exoluerent: lenociniũ ꝓfiteri cœperãt: & ex iuuẽtute utriusq;

'emulẽtia

Osculum
Basium
Suauiũ.

Strẽnæ

Feminæ mau uirorum

Stuprum
Adulteriũ
Famosus

Lenociniũ facere

intelligitur:quo usus stolæ honestioriscꝫ cultus:erat pudicis mulieribus concessus:famosæ non stolatæ in medium sed togatæ ꝓcedere cogebantur.Mar.Vis dare quæ meruit munera mitte togam:cæteꝫ matres familiæ:ut idem auctor ait:omnesꝫ honeste uiuerent:communi appellatione dicebant̃:mores.n.non fortuna id fecit discrimen:nec nupta ne esset an uidua ingenua:a libertinæ conditionis multum interesse uita spectabatur non diuitiæ:non forma:non natales.¶Vtriusꝫ:ordinis.s.patritii & equestris.

ordinis ꝓfligatissimus quisꝫ quo minus in opera scænæ arenæꝫ edēda senatuscōsulto tenerent̃:famosā iudicii notā spō te subibāt:eos easꝫ oēs ne refugiū in tali fraude cuiq̄ esset: exilio affecit.Senatorī latū clauū ademit:quū cognouisset sub calē.iulii demigrasse in hortos quo uilius post diē ædes in urbe cōduceret.Aliū & quæstura remouit:quod uxorē pridie sortitione ductā postridie repudiasset.

De exteris cerimoniis & ritibus per eū ꝓhibitis.

EXternas cerimonias ægyptios iudaicosꝫ ritus cōpescuit:coactis qui superstitione ea tenebantur

¶PHI.¶Profligatissimus.ꝓfligatum dicimus depditum & ad ꝓniciem deductum auctor Gellius.inde profligatissimos hoies uocamus pditissimos:& in quibus nihil est salubre nihil integꝫ.¶In opa scenæ.q opas suas arenæ locauit ut cū bestiis depugnaret senatuscōsulto postulare ꝓhibetur sicuti scribit ulpianus digestis de postulādo.illi quoꝫ q operas suas scenæ locabāt artis ludicræ causa infamia notabātur.¶Senatusconsulto.erat senatusconsultū uetus:quo utebātur edere operā in scena & arena.¶Famosā iudici notā.sensus ē dānari uolebāt & infamia notari per iudiciū quo damnati infames fiūt: ut ita possent scenæ arenæꝫ ipune inseruire ueluti famosi.¶Eas.hoc ad feminas famosas referēdum est.¶Latū clauum.ne uestē senatoriā induere possent:ac p hoc senatoria dignitate hoiem priuasse uī.est.n.latus clauus:ut ante dictū est:insigne uestimētū ordinis senatorii.¶Sub calē.iulii.obseruate curioseꝫ animaduerti ex lectiōe eruditoꝝ morē hunc fuisse apud ueteres romanos:ut calēdis iulii migrarent hoc est transirēt ex domibus prius cōductis in domos recēter cōductas.sicuti apud nos fieri solet die festo diui michaelis.tunc.n.omnes inquilini migrāt cū sarcinulis & tota supelectile in nouas cōductas domos.& hoc est:q̄ significauit marcialis illo epigrāmate.o iuliaꝝ dedecus calendaꝝ uidi uacerra sarcinas tuas uidi.& cicero idē significare uidetur in quadā epistola scribēs calendis iulii remigrādū est.idē aptius in epistola ad qntum fratrem sic scribit.Domus tibi ad lucū pisonis liciniana cōducta est:sed ut spo paucis mēsibus:post calēdas qntiles in tuā cōmigrabis.tuā in carinis mūdi habitatores cōduxerūt.est aūt sensus:senator sub diē calendaꝝ iulii demigrauit ex cōductis edibus in hortos nullis adhuc ex more romano cōductis edibus:ut post illū diē qui legitimus erat locationi & cōductioni edium:uiliori ꝓcio postea domū pristinā conduceret ab eodē locatore:cū ille iā exacto legitimo die locationis nō facile aliū conductorem posset inuenire.hanc uafriciā ex auaritia & sordibus ꝓueniētem ita puniendā duxit tiberius ut illi senatori adimeret uestem senatoriam & senatoriæ dignitatis insignia.¶Demigrasse.titulus ē apud iurisconsultos de migrādo:quod proprium ē conductoris:quo habetur rō inquilini:qui soluta pēsione pro cōductione domus uult migrare.¶Postridie repudiasset.talis est illa apud hieronimū sententia.quasdā repudiatas altero nuptiaꝝ die statim nupsisse legimus.uterq̄ reprendēdus maritus:& cui tam cito displicuit.¶Sortitiōe ductū.noua ducēdæ uxoris formula cōiugiū cōmittere sortitioni.unde minime mirandū est:si postridie nuptiaꝝ repudiata est uxor:q̄ sortitione ducta fuerat.apud plautū in casina chalinus & olympio cōiectis in sitelā sortibus sortiunt̃ sup cōiugio casinæ.¶Egyptios ritus.referūt iosephus li.xviii.antiqtatū & egesippus li.ii.historiaꝝ exemplū paulinæ matronæ romanæ:quæ in tēplo isidis a iuuene quodā noīe mūdo:qui illā depibat cōstuprata est fraude sacerdotū isiacoꝝ:qui pecunia corrupti sub specie Annubidis amatorē paulinæ amplexibus copulauerunt:quod ubi tiberius resciuit sacerdotes cū liberta mūdi:quæ oīum maloꝝ extiterat coagulū adegit̃ cruces:templū isidis euertit statuā ipsius deæ in tiberim iactari ꝓcepit.mūdum aūt exilio condēnauit dignū eū maiore pena nō iudicās:q̄ amoris uehemētia deliqsset.ꝓterea iussit tiberius cunctos iudeos urbe roma excedere:ob hæc uidetur tranquillus dixisse egyptios iudaicosꝫ ritus cerimoniaꝝ q romæ increbrescebant fuisse a tiberio cohercitos repressosue.Quod aūt supstitiosi fuerint iudei egyptiiq̄ docēt testimōia priscoꝝ nam & apuleius in floridis iudeos tanq̄ accōmodato epitheto supsticiosos appellat:& trimegistus ab egyptiis aīalia coli & per singulas ciuitates quæ illoꝝ nominibus nuncupantnr adorari refert.si quis uult egyptioꝝ supstitiosas cerimonias uberius cognoscere legat historicos in primis herodotū ac diodoꝝ & apuleium in ultimo metamorphoseos

Profligat⁹

Dies migrationis

Supsticiosi iudei

¶M.AN.¶Profligatissim⁹:pditissim⁹:uitæq̄ deploratissimæ.¶Senatuscōsulto:quo in scæna descēdere ꝓhibebāt̃:ad scænicas dixerat:& gladiatorias ex eqtib⁹ romāis usus ē priusq̄ senatuscōsulto itercederet̃.¶Famosi iudicii notā.q.d.de idustria aliqd patrabāt:quo dignitate caderent:essētq̄ ob id min⁹ legib⁹ obnoxii.¶Eos easq̄:tā mares iquit q̄ fœmias eiusmodi fraudē secutos.¶Latū clauū:usū lati clau.¶Post illū diem:sub id.n.tps magna pars ciuitatis i uillas & suburbana loca migrabat domusq̄ pīde uili⁹ exōerata ciuitate locari solitas credideri quē sordidū q̄stū secut⁹ ille dign⁹ credit⁹ ē:q ea ignominia notaret̃.si.n.locū ꝓbro datū accipias:fuisset tyberi⁹ eodē crimine notādus q rhodo reuersus i Mecœnatianos hortos migrauit.¶Eq̄stura:q̄storio mūere ptiuauit.¶Sortitiōe:e pluribus unā duxisset tā æqua cōditōe:ut cōnubii fortunā sor-

ti permittere non dubitasset: quo haud dubie apparet inconstãtia: & leuitate tam cito facti pœnituisse: aut certe nubenti sibi fœminæ illudere uoluisse. ¶ Compescuit: inhibuit. ¶ Ea superstitione: superstitionẽ ueri dei cultũ appellat: sed Lucis Trequillus: & ueritatis expers: idcirco non mirꝝ: Iosephus diuersa a Tranquillo uidetur mihi tradere: quod Tyberius ob Paulinam nobilem fœminam saturnini coniugem in templo isidis sacerdotum fraude a Mundo quodam equestris ordinis constupratam isiacos sacerdotes ĩ crucẽ sublatos templum funditus euersum: statuam isidis in tyberim deiici iussam: Iudæos uero ob pecuniam religionis nomine cuidam fuluiæ a falsis quibusdam mosaicæ legis interpretibus expressam iussos, populariter ob id flagitium urbe excedere: quattuor millia eius iuuentutis militantes a consulibus in sardiniã missos. est. n. sardinia per grauioris cæli insula ut Liuius docet.

¶ PHI. ¶ Religiosas uestes. de religiosis egyptioꝝ uestib⁹ hæc herodotus. sacerdotes linea ferunt uestimenta semper recens abluta: huic rei semper uacãtes. Hidem calceos papyraceos gestant aliam uestem aut alios calceos induere eis fas non est. genitalia circuncidunt ritu iudeorum. plinius quoq; libro. xviiii. scribit fruticem gigni ĩ egypto quẽ alii gosipon uocant plures xilon: & ideo lina inde facta xilina: ex qbus uestes sacerdotibus egyptiis gratissimæ fiunt. quin etiã apuleius cerimonias egyptioꝝ luculenter explicans sic ait. Influunt turbe sacris diuinis inicitatæ. uiri fœminæq; oĩs dignitatis linteæ uestis candore puro luminosi. ab hac ueste linea poetæ linigeros appellãt sacerdotes isidis deæ egyptioꝝ. Ouidius nũc dea linigera colitur celeberria turba. Iuuenalis. Cũ grege linigero circũdatus & grege caluo. Marcialis. Linigeri fugiũt calui sistrataq; turba. Iudeoꝝ uero sacerdotales uestes quales forent. hieronymus in epistola ad fabiolam de ueste sacerdotali & Iosephus libro tertio antiqtatũ. idẽ libro sexto belli iudaici copiose pscribunt. ¶ Ex quibus hæc pauca collegimus. Cõmunes sacerdotum põtificũq; apud iudeos uestes erant linea feminalia: qbus uerẽda celantur: quæ de byſſo retorta ob fortitudinem contexi solebãt. secũda ex lino tunica est talaris duplici sindone: quã iosephus byssinã uocat hoc est linea hæc arcta est & strictis manicis. tertiũ uestimenti genus ẽ quod cingulũ & balteũ & zonã dicimus. quod in rotũdũ textũ extat ut marsupiũ longius uideret. erat aũt sub tegmine cocci purpuræ iacynthi & byssino stamine distinctũ. Quartũ genus est uestimẽti rotũdũ pileolũ quasi dimidiata sit sphera hoc tyarã nõ nulli galeꝝ uocant. erat aũt byssinũ hoc est lineũ & sic elegãter fabre factũ. ut nulla acus uestigia foris secus apperẽt peculiaria uero põtificis uestimẽta erãt: tunica iacynthina talaris: in cuius extremo. lxxii. sunt tintinabula & totidẽ mala pũica alternati cõtexta. est & ephod: ita. n. hebraica lingua dicit: quod suphumerale latini uocant. est & logion: ita. n. græce nũcupatur qđ nos rationale possumus appellare: cui intexti sũt. xii. lapides præciosi. ¶ Est & lamina aurea: in qua scriptũ erat nomẽ dei ineffabile: quæ uitta iacynthina cõstringit. horum oĩum uestimentoꝝ ab eruditis scriptoribus mysticus sensus & spiritalis pandit intelligẽtia: Hæ sunt uestes religiosæ: qbus romæ utebantur sectatores supstitionis egyptiæ cerimoniæq; iudaicæ quas oẽs iubẽte tiberio cõburere coacti sũt cũ omni instrumẽto. ita. n. legendũ est: non aũt uestimẽto. nãq; instrumenti noĩe intelligimus reliqua oĩa pter uestes accõmodata celebrãdis cerimoniis egyptiaci ritus atq; iudaici. ¶ Quod aũt fuerit id istrumentũ ad religionẽ ptinens colligimus ex leuitico: Iosepho hieronymo aliisq; scriptoribus luculentis. erãt. n. inter cetera septẽ lucernæ: candelabꝝ: mensa: turribulũ. uncini: emunctoria: uectes: fuscinulæ & id genus alia sacris necessaria. lectio uestaꝝ neq; siniæ quadrat neq; elegãtiæ tranquilli cõuenit. ¶ Iudeoꝝ iuuentutẽ. hoc idẽ refert orosius eisdẽ uerbis. ¶ Grauioris cæli. aeris pestilentioris. grauitas. n. celi noxia est. Cicero ad atticũ. iam corpore uix sustineo grauitatẽ cæli huius. Iosephus libro decio octauo antiquitatum auctor est quattuor milia iudeoꝝ militantiũ missa esse in isulam sardoꝝ: quæ ut scribit Strabo in qnto morbosa est estiuo potissimum tpe: unde pestilens idoneo epitheto nũcupat a doctis hinc Cicero quendã sardũ culpans pestilentiorem eũ esse dicit patria sua. ¶ Et a martiale elegãter dictum est cũ mors uenerit ĩ medio tibure sardinia est. celũ p aere frequẽter usurpari satis constat. & testatur lucretius scribens. in hoc celo qui dicitur aer. ¶ Mathematicos. Cor. tacitus mathematici genus hoĩum potentibus infidũ spantibus fallax: quod in ciuitate nostra & uetabitur semp & retinebitur. de mathematicis satis ac super ante dictum est. ¶ Artem desiruros: mathematicam astrologiæq; disciplinam fallacem omissuros. Ita Cicero in epistola ad matium. libenter inquit me hercule artem desinerem tecumq; & cũ similibus nostri ujuerem. est. n. desinere artem renũciare arti atq; relinquere. uñ ars desita elegãter dr relicta & omissa A. gellius in duodecimoquinto omnium tũ athenienſium consensu disciplina tibiis canendi desita est. ¶ M. AN. ¶ Religiosas uestes: sic habent omnia: quæ uidimus exemplaria: sed uestas legendum esse contenderim: ut uestas pro sacris locis: siue foculis. qbus sacra fiebant accipias: Dionysius unicuiq; triginta curiaꝝ uesta collocata ubi sacrificabant curiæ: & rursus Numa suscepto imperio nequaq; mouit curiaꝝ uestas siqdem uesta ἀπὸ τῆς ἑστίας. i. a foco ĩ quo ignis alitur est dicta: quum ita sit igitur: uestas dixeris. i. focos siue instrumenta ad sacrificandum apta: cum omni instrumento. i. uelorum apparatu: atque sacrificulorum

Xilina

Linigeri sacerdotes

Vestes sacerdotum

Talaris zona.

Tyara

Ephod

Logion

instrumẽtũ religiõis

Ars desita

amictu: si.n. uestes cū omni uestimento legas. non aliud certe sit dicere q̄ uestes cū uestibus: ut non minus facete aliquis in Tranqllo id rideat: q̄ Euripides apud Aristophanem comicoꝝ facetissimum illud Eschyli χρῆσ ὅρσ̓ὺ μακῤ ῥᾴν ἐιλέ βοῦλ ἐι καῤλόπ̓ὸν accommoda tu mactram: uel si uis archam panariam quare merito & illud: λίσ̓ τᾰῦτ̓ὸν ἦμιν εἶπ̓εν ο σ̓ὸφὸσ̓ αισ̓χύλοσ̓ bis idem nobis dixit sapiēs Eschylus. ¶ Per speciem sacramenti: legitimæ militiæ prætextu. ¶ Grauioris: pestilentioris: in sardiniam. s. ut Iosephus scribit. ¶ Reliquos: iudaici ritus: siue ægyptiaci studiosos. ¶ Summouit: deiecit. ¶ Mathematicos astroꝝ peritos: & si mathematicæ artes non solum astroꝝ contineāt: sed & arithmetricæ: musicæ: & geometriæ rationem ueꝝ syderali scientia freti multi futura prædicebant.

IN primis tuendæ pacis a grassaturis ac latrociniis seditionūq; licentia curam habuit: stationes militū per italiā solito frequentiore dispositi. Romæ castra constituit: quibus prætorianæ cohortes uagæ ante id tēpus & per hospitia dispersæ cōtinerent. Populares tumultu exortos grauissime coercuit: & ne orirent sedulo cauit: Cæde i theatro p discordiā admissa capita factionū & histriōes: ꝓpter quos dissidebat relegauit: nec ut reuocaret unq̄ ullis populi p̄cibus potuit euinci. Quū pollētina plebs funus cuiusdam primipilaris nō prius ex foro misisset q̄ extorta pecunia p uim heredibus ad gladiatoꝝ munus cohortē ab urbe: & aliā cortii regno dissimulata itineris cā detectis repēte armis cōueniētibusq; singulis p diuersas portas i oppidū immisit ac ptē maiorē plebis ac decurionū i ꝓpetua uincula cōiecit: ¶ PHI. ¶ A grassaturis. in augusto docuimus q sint grassatores atq; grassaturæ ubi declarauimꝰ congruere bono principi repurgare regnū suū a grassatoribus ceterisq; id genus flagitiosis hominibus. ¶ Stationes: custodias militares. Romæ castra constituit. de castris prætoriis quæ erant in extrema urbis pte cōstituta meminit pli. his uerbis ad extrema tectoꝝ cū castris ꝓtorii ab eodem miliario per uicos oīum uiaꝝ mēsura colligit, paulo amplius septuagita milia passuum. ¶ Prætorianæ cohortes. inter ceteras cohortes honoratissime erāt cohortes ꝓtorianæ quæ excubabāt, p prætorio hoc est tabernaculo impatoris neq; ab ipso prætore discedebant. sci

pio africanus instituit ut prætoriani milites stipendium sexquiplex acciperent hoc est integ & dimidiatū. Dictum est supra quēadmodum pretores dicti sunt oēs qui presunt exercitui. unde pretorium tabernaculum imperatoris uocatur: & cohors & porta & nauis prætoria dictæ. prætores prætoriū

¶ Sedulo. diligenter. ¶ Capita factionum. principes factionū histrionicaꝝ. antiquitus histrionum & quadrigarioꝝ factiones dicebantur: eratq; id uocabulum honestum. aliquando factio signat opulentiam & habundantiam. Plautus in aulularia. Istas magnas factiones nihil moror. Factio histrionū

¶ Populi precibus. qui histrionibus carere non poterat: erat. n. romanus populus in primis mancipatus histrionibus & addictus pp ludicra spectacula: quod infra clarius illustrabitur. ¶ Pollentina plebs. pli nius scribit polentiā oppidū fuisse in maiore baleariū. fuit & altera polentia iuxta alpes inclyta lanaꝝ nobilitate: sicut meminit Columella in octauo: de qua filius in. viii. punicorum. fusciq; ferax pollentia uilli. fuerūt & polētini in piceno in quinta italiæ regiōe non multum distantes a tolentinatibus: ut indicat idē plinius in. iii. de polētinis subalpinis loquī uī tranquillus eo maxime: q̄ de regno cottii dicit euocatā fuisse cohortē. pollentia. primus cēturio primipilus primipilaris

¶ Eiusdē primipilaris. scribit liuius in. vii. primū centurionem eē quē nunc primipilū appellant: Vegetius quoq; de primipilo sic tradit in secūdo. Centurio principali nō solum aquilæ præerat: sed quatuor centurias hoc est quadringentos milites gubernabat in prima acie: eratq; capur legionis. hic primipilarem dici existimo nō tam militem qui fuerit sub centurione primipili quam ipsum centurionem: qui olim preditus fuerat ac dignitate & ea forma dicitur primipilaris qua consularis. ¶ Ex foro misisset. honoris causa funera per foꝝ ducebantur. oratius: concurrantq; foro tria funera. ¶ Ad gladiatoꝝ munus. sensus est polentina plebs non prius pmisit funus primipilaris duci pompatice p foꝝ q̄ extorsit ab heredibus pecuniā ad edēdum spectaculum gladiatoꝝ ex quo indignatus tiberius dissimulanter intra polentiam immisit milites ad polentinos male mulctandos. ¶ Aliam a cottii regno. ab alpibus cotiis quibus propinqua erat polentia: & fortassis hæc erat una ex cotianis ciuitatibus: quas. xii. numero fuisse refert pli. cotū regnasse i thracia tulisseq; auxilia pōpeio ciuilib⁹ bellis docet cæsar in cōmētariis & lucanus testat illo uersu Tūc sadalū fortēq; cotū. sed alpes cotiæ dicte sūt a cotio rege: q pdōitis gallis eas extruxit molibus magnis cōpēdiarias & uiātibus oportūas: q i amicitiā octauiani pricipis receptus ē: ut annianus marcellin⁹ auctor ē. Alpes cotiæ unde

¶ Detectis armis. ita oli tria ausonū oppida eadē hora capta sūt: cū milites ro. tectis uestē gladiis sub lucē aptis portis urbes illas igressi custodes ex iprouiso trucidare cepissēt. ¶ Partē decurionū. sēatoꝝ. nā q rōæ sūt sēatores: hi i municipiis colōiisq; decuriōes nūcupant: ut iā late explicauimus. ¶ M. AN. ¶ Romæ castra cōstituit: quæ ad eā diem nulla fuerāt: sed ptorianæ cohortes uagæ nō uno hīe loco statiua solebant. ¶ Propter quos: ex his apparet histriōes suas factiones uelut aurigas habuisse. ¶ Polentina plæbs: polētia urbs iuxta alpes: Plinius: hispāia nigri uelleris sed p̄cipuas habet polētia iuxta alpes unde illud nigriq; ferax polentia uilli: sint licet q alteram in hispania esse dicant: de ea nunc quæ uicina est alpibus intelligi oportet. ¶ Primipilaris: primipilares milites erant qui signa circunstabāt: qui mutata militiæ ratione pilani sunt dicti: primipilus centurio qui nō modo aquilæ præerat: sed quattuor cēturias etī

am in prima acie gubernabat. ¶M isſſet:mitti paſſa eſſet.i.deferri. ¶Extorta:ui expreſſa. ¶Ad munus gladiatoriū:ut ex ea gladiatorium munus in defuncti credo memoria mederent:ſed inuitis hæredibus id factum hinc ultio ſecuta. ¶A b urbe:roma. ¶A cottii regno:Nero cottio defuncto eius regnum in alpib⁹ in prouinciæ formam redegit:parebat tum cottius ro.imperio:aut certe ſocius erat: eſt & cottiū in eiſdem alpibus oppidum non obſcuri nominis:Strabo per uocontios & cottium uſq; gernum:& rurſus:p uocontioꝝ fines ad cottium: Plinius:finitimi centrones cottianæ ciuitates. ¶In odpidum:polētiam. ¶Decurionum:hi ut ſæpius diximus:in municipiis & coloniis ſenatores erant:quod in alpibus eſſent loca municipali iure prædita Plinius docet:A diectæ ſunt inquit cottianæ ciuitates.xii.quæ non fuerant hoſtiles:ſed attributæ municipiis lege pompeia.

¶PHI. ¶A boleuit morem aſilogꝝ.nepotes herculis timentes iſidias eoꝝ:quos afflixerat athenis ſibi primū aſylū hoc ē aram miſericordiæ cōſecrarunt:unde nullus poſſet abduci. dictū ē aūt aſylū:ut interpretaf ſeruius:quaſi aſyrō: qđ inde extrahi nullus poſſet.romulus romæ aſylū inter duos lucos apuit: qđ cōfugientibus illuc ſeruis liberiſue tutiſſimū erat receptaculū. Vñ apd labeonem & celſū iurecōſultos quæritur:ſi qs ſeruus in aſylum cōfugerit:an ſit fugitiuus.ulpianus putat nō eſſe fugitiuū:quia id facit:quod publice facere licere arbitraf.Scribit liui⁹ li.xxxvi. templū apollinis deliū fuiſſe aſylū:aitq; ſancta tēpla a græcis uocari aſyla.tēplū quoq; dianæ epheſiæ aſylum fuit:cuius libertatis termini ſæpe ſūt imutati.alexāder ad ſtadiū extēdit:poſtea cæſar auguſtus cū id dānoſū exiſtimaret & nihil aliud eſſe aſylū quā multis malefaciēdi cām exhibere:id irritū fecit auctor Srabo i.xiiii. conſimiliter tiberius aſyla quæ ubiq; locoꝝ erant ſuſtulit tanq̄ receptacula flagitioſoꝝ & inuitamēta maleficioꝝ.Scribit plutarchus i honorem theſei.Cuius oſſa repit Cymon conſtitutum fuiſſe athenis aſylum qđ foret ſeruis & humiliore fortuna hominibus potentioꝝq; opes formidantibus cōmune confugium: quia theſeus patronus ꝓpugnatorq; fuerat humilium & calamitoſoꝝ. ¶Per blanditias. Eutropius. quoſdam reges per blanditias euocatos nunq̄ remiſit:de quo euſebius in chronicis hæc.tiberius multos reges ad ſe per blanditias euocatos nunq̄ remiſit in qbus archelaum cappadocem:cuius regno in ꝓuinciam uerſo mazacam nobiliſſimā ciuitatē cæſareā appellari iuſſit. ¶Cyzicenis.cyzicus inſula eſt in ꝓpontide duobus pōtibus iūcta continēti hñs urbē eiuſdē noīs.Cyzico nomē indidit cyzicus quē myniis īprudētibus cum colchos peterent fuſū acie ceſūq; accepimus.hiſtoria luculētis uerſibus ſcribīt a flacco in argonauticis cuius ēt meminit pomponius mela.Cyzicenī in bello mithridatico ad ſeruandam ſocialem romanoꝝ fidem uſq; ad ultimam ſui ꝓniciem cōſtantiſſimi fuerūt:cum a mithridate arcta obſidione obſiderētur:quos lucullus ꝓfligatis hoſtibus libertate donauit.hiſtoriā referunt plutarchus in lucullo & florus in tertio. romani cyzicenam ciuitatem honore,ꝓſecuti ſunt:& ut auctor eſt Strabo in.xii.adhuc libera eſt & agri multum habet fuitq; magnitudine & pulchritudine cū primis aſiæ ciuitatibus cōparanda:paci & bello ap̄ta: tribus armamentariis inclyta.Quoꝝ aliud armoꝝ:aliud inſtrumentoꝝ aliud frumēti erat receptaculum. In bello mithridatico paulū abfuit quin regem ipſum in curriculo opprimerent. ¶Cunctanter.cū cunctatione & mora p blanditias. ¶Marobadum germanū.de hoc ſeſtus aurelius ſic ait marobadum ſueuoꝝ regem callide circunuenit. ¶Raſcupolim.raſcupolis & raſcus thraciæ reges fratres extiterunt in bello ciuili diſſedentes nam raſcus antonii raſcupolis bruti & caſſii ptes ſequebantur.poſt bruti obitum raſcus ab antonio & auguſto petiit raſcupolim germanum ſuum uenia donati:quod facile impetrauit:ex quo ſatis liquet non a prīcipio fuiſſe inimicos.ueꝝ de euētu uictoriæ dubios fortunam inter ſe partitos:ut uictus a uictore conſeruari poſſet.hiſtoria traditur ab appiano lib.iiii.belloꝝ ciuilium.de hoc raſcupoli uel potius de eius filio ſentire uidetur tranquillus. ¶Archelaū capppadocē.ſeſtus aurelius.iſte cappadocas i ꝓuinciā remoto archelao eoꝝ rege redegit.addit eutropius tiberium maximam ciuitatem cappadociæ appellari noīe ſuo iuſſiſſe ut ceſarea diceretur quæ ante mazaca dicebatur. ¶Pedē porta non extulit.Ci.in epiſtolis ad atticū de ſocrate ait qui cum triginta tyranni eſſent pedem porta non extulit.

¶M.AN. ¶Aſylorum:locoꝝ inuiolabilium:uñ ad penam extrahi nemo poterat quare Romulns in capitolii intermontio inter duo querceta:ut Dionyſius ꝓdidit:& ante illum heraclide athenis conſtituere. ¶Cyzicenis:cyzicus Mileſioꝝ:ut Plinius ait oppidū in ꝓpontide:Ouidius uero hinc ꝓpontiacis inqt hærentē cyzicon oris:Cyzicon hemoniæ nobile gentis opus. ¶Mitridatico bello:qđ lucullus magna ex pte cōfecit:pompeius abſoluit. ¶Infeſtos:cōtumaces & rebelles. ¶Extractos:illecebris:& pollicitatōibus pellectos. ¶Non remiſit:abire non eſt paſſus. ¶Traſipolū thracē:thraciæ regē:fuit & Traſipolus alius antiq;

De aſylo

Cyzicus

Cyzicenī

aboleuit & uim morēq; aſyloꝝ quæ uſq̄ erant. Cizicenis i ciues ro. uiolētius quædā auſis publice libertatē ademit quam mithridatico bello meruerūt. Hoſtiles mot⁹ nulla poſtea expeditione ſuſcepta p legatos cōpeſcuit. nec per eos quidem niſi cunctanter & neceſſario: Reges infeſtos ſuſpectoſq; cōminationibus magis & q̄relis q̄ ui repreſſit. Quoſdā p blādi tias atq; ꝓmiſſa extractos ad ſe ñ remiſit ut Marabodū Germanum: Traſypolū thracē: Archelaū cappadocē: cuius etiā regnum in formam prouinciæ redegit.

De mora eius i urbe: & qđ ꝓuincias nō uiſitauerit.

Iennio cōtinuo poſt adeptū imperiū pedē porta ñ extulit: ſequēti tpe præter q̄ in ꝓpinqua oppida: &

or:de quo Lucanus:& gelidæ dominũ trasipolon oræ.¶Archelaũ cappadocem:Eusebius auctor est Tyberium Archelai regnum in ꝓuinciæ formam redegisse.¶Pedẽ porta ñ extulit:urbe non est egressus:ẽ nãq; porta urbium siue oppidoꝝ ut domoꝝ ianua:Plinius urbem tris portas habentem Romulus reliquit.

quum longissime:Antio tenus nusq; abfuit. Idq; ꝑ raros & paucos dies quãuis prouincias quoq; & exercitus reuisuꝝ se sæpe pronunciasset:& prope quot annis profectionẽ præpararet uehiculis comprehensis cõmeatibus per municipia & colonias dispositis. Ad extremum uota pro itu & reditu suo suscipi passus ut uulgo iam per iocum Gallipedes uocaretur:quem cursitate ac ne cubitiq; mensuram progredi ꝓuerbio græco notatum est.

De morte filioꝝ eius:& secessu suo in campaniam.

SEd orbatus utroq; filio:quoꝝ Germanicus in syria Drusus Romæ obierat:secessum campaniæ petit: constanti & opinione & sermone pene oium quasi neq; rediturus unq; & cito mortem etiam obiturus: quod paulo minus utrunq; euenit. Nam neq; romam amplius rediit:sed & paucos post dies iuxta terracinã in prætorio: cui speluncæ nomen erat incœnante ea complura & ingentia saxa fortuito supne dilapsa sunt:multisq; cõuiuaꝝ & ministrorum elisis præter spem euasit.

¶PHI.¶Antio tenus.tiberius egrediens urbe roma nõ longiꝰ ꝓgrediebatur q̃ antium usq;: q̃ ciuitas est in latio quõdã aphrodisium dicta ad ociũ rerũq; urbanaꝝ uacationẽ principibus accõmodata:auctor strabo.oli ut tradit liuius iterdictũ fuit mare antiati populo.¶Vehiculis comprensis.qbus uti solet impator in ꝓfectione ad utensilia cõportanda.¶Cõmeatibus.re annonaria & cibariis:quæ in primis i ꝓfectiõe procuranda sũt.¶Vota pro itu & reditu. moris erat ut uota susciperẽtur a romãis ꝓ principibus in expeditionẽ euntibus ut sospites incolumesque irent & reuerterent. hic ait seneca olim ruffum ordinis senatorii uiꝝ iter cenã optasse ne saluꝰ cæsar rediret ex ea pegrinatiõe quã parabat:& adiecisse idẽ oẽs & tauros & uitulos optare. Oratius uoto ꝓsequitur cæsarem ꝓfectionẽ parantẽ in ultimos britanos.¶Gallipedes uocaret:cicero quadã ad atticum epistola usurpat ꝓuerbium hoc græcũ accusans uaronis segnitiã & tarditatem:cũ ait.bienniũ preterit:cũ ille Καλλιπιδιζων assiduo cursu cubitũ nullum processerit. igitur cum gallus gallinaceus cursitare cõsueuerit moxq; substistere:inde gallipedes p iocum uocatur tiberius:quasi pedes galli gallinacei haberet:essetq; tardigradus & tardipes. Sed cũ id græcum ꝓuerbiũ sit & a cicerone per græcã dictionem quæ est Καλλιπεδιλλος enũcietur:non uideo qua rõne possit latie dici gallipedes:ualdeq; demiror uiros alioqn eruditissimos paꝝ solerter pensitasse cõtulisseq; uerbũ cicerõis cũ uerbo tranquilli. nã cum ꝓuerbium græcum sit græca quoq; dictio esse debet: sicuti a cicerone usurpat Καλλιπεδιλλος quid aũt conuenit gallipedes latina dictio cũ græco uocabulo Καλλιπιδιζων. ꝓfecto nihil hil.gallus.n.gallinaceus longe diuersa dictiõe appellatur a græcis ἀλεκτρυὼν καὶ ἀλεκτωρ quo circa re diligentius pẽsitata exist imo id ꝓuerbiũ nõ ab aue deduci sed ab hoie:q Καλλιπιδιζων noiabatur: fuitq; histrio in tragediaꝝ actiõe inter græcos clarus:& agesilai magni tpibus celebratus:sicuti docet plutarchus in apophthegmatis laconicis. hic igitur cũ in agenda histrionia esset uenustior utebatur incessu p pulpita pompatico & moroso:& pro ut argumẽtum fabulæ exigebat discursabat statimq; resiliebat nõ ultra cubiti longitudinẽ progrediens:quodam quasi peculiari incessu histrionico. hinc ꝓuerbium deductũ est ad hominem saragentẽ nec tamen ꝓgredientẽ neq; incepta pagentem. ut callipides appellaretur a callipidis histrionis imitatiõe. hic est ut opinor uerus sensus:ueraq; ꝓuerbii græci interpretatio:in quo pleriq; oẽs hactenus hallucinati sũt:hinc olim callipides cũ se se isolenter ostẽtaret aꝑ agesilaũ a quo comiter ac benigne excipi spabat:nõ ne inq to rex me cognoscis? nec qs sim audisti? Agesilaus hoiem intuens nõ tu inqt es callipedes ille dicelictas? sic.n.lacedemonii mimos uocãt.¶Vtroq; filio.druso naturali:germanico adoptiuo.¶Paulo minus utrũq; .ne.s. rediret unq; romã & cito morereꝰ.¶Iuxta terracinã.terracina ut inqt strabo in v.antea uocata est trachina.i.aspa a loci aspredine: lingua uolscoꝝ dicit anxur ut testis est plinius in.iii. autumat seruius maronis interpres anxur ideo noiari:qa illic colebat iupiter anxurus nũcupatus: quasi ἄνευ ξυρου. i. sine nouacula:qa barbã nunq; rasisset. liuius in.iiii. anxur fuit. q̃ nunc tarracinæ sunt ciuitas prona in paludes.¶In ꝓtorio. supius explicauimus ꝓtoriũ dici uillã magnifice excultã ad luculẽti nitidiq; patris familias usũ. in qua significatione hic accipitur. alias ꝓtorium significat tabernaculum ꝓtoris hoc est imperatoris:quod alio uoie augustale appellari quintilianus ostendit.¶Superne.aduerbium est & significat de parte supiore. oratius mutat ue loco peccatq; supne.¶Elisis.contusis cõfractis suffocatis.¶M.AN.¶Antio tenus:antiũ usq; ẽ nãq; antiũ latii oppidũ itra Tyberĩa ostia & circeos olĩ aphrodisiũ dictũ.¶Cõphẽsis:patis curribꝰ siue iũctis.¶Vota:ut publice & priuati se ꝓ ipsiꝰ itu & reditu uotis obligarẽt ¶Gallipedes:gallinacei gallipedes hñs:q ne cubiti qdẽ mẽsurã, pcurrit. sũt & gallipedes ppli i idia:& ipi ob tardũ iceſſũ fortasse dicti.¶Germanicꝰ de eiꝰ obitu suo loco diceꝰ.¶Terracinã:lingua uolsca anxur ut pli. ꝓdidit appellatũ:Hora. masculio genere cãdidꝰ anxur, ptulit:Strabo trachinã antea ab aspitate dictũ tradidit idẽ auctor & ptolemæꝰ cõtinuo post circeios ĩ littorali ora latii cõstituũt.¶Incœnãte: itꝰ uel subter cenãte.

gallipedes an callipides

Dicelictas

Teracina Anxur uñ

Augustale

Capitoliũ capuæ

¶PHI ¶Capuæ capitollũ.infra scribet tranqllus ĩ caligula capitoliũ hoc qđ erat capuæ de celo tactũ fuisse credibile est nomẽ accepisse. a romano capitolio:ad cuius similtudinẽ esset extructũ.de quo silius scribẽs in.xi.cãpanos monstrasse Annibali loca capuæ illustriora:sic ait.mõstrant capitolia celsa steliatesq; docẽt cãpos.fuit idẽ capitolium beneuẽti:in quo statua marmorea fuit posita orbilio bñuentano grãmatico clarissimo. ¶Nolæ.cũ augustus nolæ pisset quæ ciuitas est cãpaniæ:merito Tiberius illic in honorẽ augusti templum dedicauit. ¶Capreas.ĩ neapolitano sinu ut inquit marcianus insula est capreaꝝ:quas plinius tiberii principis arce nobiles eẽ tradit dictum ẽ in augusto:quẽadmodum capreas magnificẽtissimis structis edificiis peculiare sibi fecit receptaculũ. ¶Septa.munita & circũuallata. ¶Reuocante.ut romam rediret. ¶Obtestatiõe. denuntiatione & præcibus obtestatio dicit in meliorem partẽ detestatio in deteriorẽ.unde obtestari rogare est. Cæsar in septimo cõmentario. matresfamiliæ passis manibus obtestabantur Romanos.ut sibi parcerent.

¶Qua apud fidenas. de hac re sic inqt orosius.tiberii impii anno duodecimo noua & incredibilis clades aꝑ fidenatiũ urbem: accidit.amphitheatri cauea populo gladiatoꝝ munere spectãte collapsa est:& plusq̃.xx.milia hoĩum occidit fidenates autem ethruscos fuisse tradit liuius in .i.quos romulus debellauit: oli a fidenatibus legati romani iterfecti fuerũt:aduersus quos lucius sergius bellum gessit:& a uictoria fidenas est appellatus.huius urbis meminit poeta illo uersu.hi tibi nomentũ & gabios urbemq; fidenã. ¶In continẽtẽ.italiam: ut uulgo dicitur ĩ terram firmam:quæ opponitur ĩsulis. ¶Edixerat.edicto ꝓposito iusserat.sunt.n.edicta impatoꝝ & magistratuũ. ¶In insulã.capreas. ¶Decurias eqtũ.decuriæ equitum sunt ordines & decuriæ iudicum: quas olim ordinauit augustus:& ut inquit Plinius.hi nõ equites sed iudices uocabantur.equitum nomen subsistebat in turmis equoꝝ publicoꝝ.iudicum quoq; nõ nisi quatuor decuriæ fuere primo:uixq; milia singula in decuriis inuẽta sunt. ¶Suppleret.ascriberet substitueretq; in locum demortuoꝝ.etenim nullus ordo tam numerosus est:qn is cito exhaustus intereat:si nullus unq̃ in locum peuntium substituatur. ¶Non tribunos militum.miles it ad cẽturionem:centurio ad tribunũ:q cohorti ꝑerat.græci chiliarchos uocant.existimat uegetius dici tribunos ex eo q; tribuebãt iura militibus. alii maiores alii minores tribuuni militum dicebantur.offcium tribuni ut scribit iurisc̃sultus de re militari est milites ꝓducere ad exercitatiõem & ualitudinarios inspicere. ¶Non ꝓuintiaꝝ præsides.mutauerit.Iosephus tiberium ob hoc laudat: qđ magistratus semel datos iugiter pnittebat:nec ulli dabatur nisi morte succesꝛ.namq; ut supra docuimns per exemplũ uulnerati muscas non abigẽtis declarabat saturos & opulentos ꝑsides minus noxios ꝓuincialiꝫ futuros q̃ famelicos & esurientes. ¶Sine cõsularibus legatis.supra dictũ est quanta dignitas esset legatoꝝ qui imperatoribus tanq̃ consiliarii dabantur ex ordine senatorio:& ex his q cõsules fuissent. ¶Mesiã.pannoniæ iungitur ꝓuintia:quæ mesia dicitur ad pontũ usq; cum danubio decurrẽs eutropius in hanc sniam sic inquit resolutis artibus militiæ armenia per parthos:mesia a dacis: pannonia a sarmatis: gallia a finitimis gentibus dirreptæ sunt.

Sergius fidenas

Edicta Decuriæ iudicum

Chiliarchꝰ Tribuni

Mesia

¶M.AN. ¶Capitolium:templum an aliud potius ædificium:in dubium uenire potest nec absurdum id ab eo quod romæ est nominatum credere. ¶Templum augusti:ob id credo Nolæ augusto templum erectum:quia ibi uita decesserit q̃q̃ & uiuo illi non ignoremus huiusmodi honores exhibitos. ¶Capreas:a surreuto campaniæ octo millibus passuum distantem:Plinius a surrento inquit.viii.M.passuum distãtes Tyberii principis arce nobiles capreæ circuitu.lx.millium passuum.Papinius in surrentiuo hercule.ipse fodit dites capreæ uirideſq; resultant Taurubulæ:Strabo duo antiquissima in ea insula ait fuisse oppida: sua uero tempestate unum magnificisq; ab Augusto principe ædificiis insulam extructam. ¶Assidua obtestatione:assiduis precibus:& adiuratione:ut donatus interpretatur. ¶Fidenis:ultra anienem flu.oppidum uetustissimum ab albanis ut Dionysius tradidit conditum tres iquit illæ colonias uno tempore ex alba deductas Crustimeriam Nomentanam & fidenatem:ac trium fratꝝ principum coloniaꝝ maximum natu fidenas condidisse. ¶Ruina:subito casu. ¶Adeuntes:tam officii:q̃ negocii causa adire uolentes. ¶Supplet in demortuorum locum quemq̃ allegaret. ¶Prouinciarum:præsides Martianus credidit sub præsidis

## De secessu caprensi & aliis gestis eius.

PEragrata campania:quum Capuæ capitoliũ:Nolæ templũ Augusti:quã cãm ꝓfectionis prætẽderat: dedicasset:capreas se cõtulit:præcipue delectatus insula:q; uno paruoq; littore adiretur:septa undiq; ꝓruptis ĩ mensæ altitudinis rupibus & ꝓfundo maris:statimq; reuocante assidua obtestatione populo ꝓpter eladẽ:qua apud fidenas supra uiginti hoĩum milia gladiatorio munere amphiteatri ruina perierãt:trãsit in cõtinẽtem:potestatẽq; omniꝫ adeundi sui fecit:tãto magis q; ab urbe egrediẽs ne quis se interpellaret edixerat:ac toto itinere adeũtes summouerat.

## De abiecta cura reip.per eum.

REgressus in insulam:reip.quidem curam usq; adeo abiecit:ut postea non decurias equitũ unq̃ supplerẽt:nõ tribunos militũ:præfectosq; nõ ꝓuinciaꝝ ꝑsides ullos mutauerit.Hispaniã & syriã per aliquot ãnos sine cõsularibꝰ legatis habuerit:armeniã a pthis occupari: Mesiã

appellatione proconsules contineri legatos Cæsaris & omnes prouintias administrantes modo senatorii essent ordinis. ¶ Armeniam: qua parthi Augusto sibi uendicanti cesserant. ¶ Mesiam: pannoniæ a tergo Mesia hæret: cum danubio ut plinius tradit in pontum usq; decurrens.

a dacis sarmatisq;: gallias a germanis uastari neglexerit magno dedecore imperii: nec minori discrimine.

De uitiis eius & potu ac cõmessationibus.

AEtex secreti licentiã nactus: & quasi ciuitatis oculis remotus: cũcta simul uitia male diu dissimulata tandem ꝓfudit: de quibus sigillatim ab exordio referam. In castris tyro ẽt tũ ꝓpter nimiã uini auiditatẽ pro Tiberio Biberius: pro Claudio Caldius: pro Nerone mero uocabat: postea princeps in ipsa publicox mox correctiõe cũ Põponio flacco &. L. Pisõe noctẽ cõtinuũq; biduũ epulãdo potãdoq; cõsũpsit: quox alteri Syriã ꝓuinciã alteri ꝑfecturã urbis cõfesti detulit codicillisq; iucũdissimos & oĩum horax amicos ꝓfessus Sex. Claudio libidinoso ac ꝓdigo seni oli ab augusto ignominia notato. & a se añ paucos dies apud sena tũ increpito cœnã ea lege cõdixit: ne qd ex cõsuetudie imutaret aut demeret, utq; nudis puellis mistrãtib⁹ cœnaret. Ignotissimũ q̃sturæ cãdidatũ nobilissimis ãteposuit ob epotã i cõ

¶ PHI. ¶ A dacis sarmatisque. Daci a romanis dicti: q alio noie getæ dñr. sarmatæ a græcis sauromatæ populi sunt scythax da nubiiq; accolæ. in sarmatis sunt amaxobii. ita a plinio uocitati populi: qui ut historici tradunt nomen hoc accepunt a plaustris quæ habent pro sedibus: & in q bus uitam degunt. α ε υ ξ ἄ p̃. n. græci plaustx & βιõν uitam dicunt. ¶ Secreti licentiam: stimulus est peccandi illa secreti fiducia: ubi ut inquit eleganter plinius in epistolis nobiscum dicimus. quis. n. sciet. ¶ Tandem ꝓfudit: redeũdo ad se & mores suos: sicut canis ad uomitum reuerti dicitur sententia ꝓuerbiali. ¶ Pro tiberio biberius. Tiberius ut scribit plinius in. xiiii. ad mex pronior fuit: in quo uitio drusus filius regenerasse patrẽ tiberium ferebatur. Ait sextus Aurelius quod eleganter a iocu

Daci

Sarmatæ

Amaxobii

Quis eni sciet

latoribus caldius biberius meto ob uinolentiam notatus est. ¶ Pro claudio caldius. prisci caldum dicebãt & augustus auctore quintiliano in epistolis ad Caium Cæsarẽ scriptis emendat: quod is calidũ q̃ caldũ dicere mauult. ueteres aũt usos esse in potu tam calida q̃ frigida aqua nullus ignorat. hinc apud Marcialẽ aiunt urceoli ministratorii: frigida non desit non deerit calda petenti. ego existimo tiberium pro claudio caldiũ ioculariter appellatũ nõ tam ob aquam caldam: quam ob potiones calidas: de quibus sic loquitur plinius i xxviii. notandum nullũ aliud animal. præter hoiem calidos potus sequi ideoq; non esse naturales. ¶ Pro nerone mero. p annotationem quam græci prosonomasiam uocant hæc oĩa urbane in tiberium bibacẽ nomina dicebantur: Annominatio. n. ut ait quintilianus in. ix. & traditum est i. iiii. rethoricox ex uicinia quadam nominis ducitur. ut illa exempla sunt: non pisonum sed pistox. ex oratore arator. Itidem pro nerone meronem: unius litteræ imutatione tiberium appellabant: a mero hoc est uino nomen festiuiter deducentes. ¶ Correctione mox. ideſt censura. penes quam mox disciplinæq; Romanox regimen erat. ¶ Continuumq; biduum. plinius loquens de tiberio ad mex proniore inquit. eadem meri cõmendatõe credidere lucium pisonem urbis Romæ curatorem ab eo delectum: quod biduo duabusq; noctibus potationẽ continuasset apud ipsũ iã principẽ. seneca quoq; de hoc lucio pisone tiberii cõbibõe ebriosoq; cui ꝑfectura urbis ob hoc data ẽ sic scribit li. xii. epistolax moraliũ. L. piso urbis custos ebrius ex quo semel factus fuit: maiorẽ partẽ noctis in cõuiuio exigebat: usq; in horã sextã fere dormiebat. hoc eius erat matutinũ offiñ: suũ tñ quo tutela urbis cõtinebat diligẽtissime administrauit. huic & diuus augustus dedit secreta mãdata: cũ illum põneret: thracia: quã pdomuit: & tiberius ꝓficiscens i cãpaniã ꝑfecturam urbis dedit: cum multa in urbe & suspecta reli inqueret & inuisa: puto quod bene cesserit illi pisonis ebrietas. hactenus seneca. ¶ Alteri syriã. s. flacco. ¶ Alteri prefecturam. S. L. pisoni. ¶ Codicillis. pugillaribus tabellis. ¶ Omniũ horax amicos. hoc dici solet de his. qui seriis & iocis pariter sunt accommodati: & cum apud priscos talis fuisset asinius pollio dictum est eum esse omnium horax: auctor quintilianus in. vi. ¶ Increpito. castigato. ¶ Cœnam condixit. denuntiauit. condicere. n. est dicendo denuntiare. inde condictio dicitur in diem certum eius rei quæ agit denuntiatio. Cicero nam cum mihi condixisset crassus cenauit apud me in mei generi crassipedis hortis. ¶ Ex consuetudine. quæ erat prodiga plenaq; libidinum. ¶ Quæsturæ candidatum. petitorẽ. ¶ Ob epotam amphoram legimus apud plinium nouellum Mediolanensem: qui ad pconsulatũ usq; honores gesserat: cognominatum fuisse tricongium. tribus congiis epotis uno impetu spectante miraculi gratia tiberio principe. ¶ Amphoram. uino cum uasis legato amphoras legatas pariter esse docent iurisconsulti titulo de uino legato: a quibus amphorarium uinum nominatur: quod in ãphoras diffusum est. priscian⁹ meminit amphoræ romanæ & amphoræ atticæ: quax mensura erat dispar.

Caldum

Annominatio nero mero

Ebrĩ⁹ piso

pollio omnũ horax

Cõdicere

Tricõgius

Amphoratiũ uinum

¶ M. AN. ¶ A sarmatis: sarmatæ supra meotidem spacio quindecim diex oceanum uersus incolũt regio arboribus uacua Herodotus est auctor: græci sauromatas uocant. ¶ Secreti licentia: nunc ad domestica uitia transit: & ad id tempus uaria arte dissimulata: sed recte seneca de ficta tyberii persona: Nemo inquit põt diu personam ferre fictam: ficta cito in suam naturam recidũt. ¶ Male: ægre: difficulter: uel male ualde diu

ut est apud Terentiũ:illud nus nulla alia causa tã male'o di:& Cicero credebat scriptores illos tã male multatos:utrobiq; n. male pro ualde accipiť. ¶Pro tyberio biberi⁹:dignitas inter annomiuationis partes relatæ. ¶Caldius:caldam & calidam ueteres dixere.Iu.gelidæ calidæq; minister.Mar.iam defecissẽt portãtes calda ministros:Vrbane igitur quidam pro Tyberio Claudio Nerone:biberium caldium Meronẽ dixere sic illum bibacitaris faceta litteraꝝ mutatione arguentes. ¶Publicoꝝ moꝝ correctione:interim dum publicos corrigit mores. ¶Alteri syriam:flacco. ¶Alteri.L.Pisoni quod piso fuerit urbis præfectus Iosephus declarat cunq; inquit ad Pisonem duceretur:qui tunc custos erat ciuitatis:nec is fuit qui in syriam ueneno germanicum sustulit:ille.n.Gneus Piso non Lucius est dictus idem auctor altera inquit epistola ad Pisonẽ tunc temporis custodem ciuitatis. ¶Codicilli:litteris. ¶Prodigo:sua bona prodigenti. ¶Cœnam condixit:se cum illo cenatnꝝ denunciauit:condicere ut iustinianus iure consultus iterpretatur apud ueteres denunciare fuit:unde & condictio. ¶Ignotissimum:humilis & obscuræ conditionis hominem.

propi

¶PHI. ¶Propinãte se.ꝓpinare a græco tractum est πρὸς πίνειν iñ.quod significat post potũ tradere.Terentius.hũc uobis edẽdum & bibẽdum ꝓpino.iterdũ simpliciter ꝓpinare accipim⁹ pro porrigere.Spartianus.uuluã iciderit uenenatã partem fratri

uiuio propinante se uini amphoram.Asellio sabino sestertia ducenta donauit pro dialogo; in quo boleti & ficedulæ & ostreæ & turdi certamen induxerat. Nouum deniq; officium instituit a uoluptatibus ꝓpposito equite Ro.&.T.Cæ

edendã propinans & sibi innoxiam reseruãs.plinius in.xx.quidã ad uuluæ dolorem radicem cum uino dulci ꝓpinant.Martialis græce dixit πρὸς πίνειν ,p ꝓpinare illo endecasyllabo.nõ deerũt tibi si soles propinare.uiles cappadocæ.graueq; porri.plautus in captiuis ꝓpino magnum poculum ille ebibit.quod significat ꝓbibo & mox pregustatum poculum trado.Sic apud Ciceronem in prima tusculana theramenes cum uenenum obbibisset reliquumq; e poculo eiecisset.arridẽs ait ꝓpino hoc pulchhro critiæ. ¶Pro dialogo i quo bolleti.inter esculẽtiora cibaria & edulea ganeata imprimis enumerãtur a ꝓfectis popinaꝝ bolet⁹:ficedula: ostrea:& turdus.ideoq; sabinus dialogũ fecerat festiuissimũ:in quo hæc oia disputantia introducebat uicissimq; certantia de saporis bonitate & mensaꝝ palma:est.n.boletus inter irritamenta gulæ nouissima ut ait plinius in.xvi.idem in.xxii.optimus qdem inquit is est cibus:sed immenso exemplo in crimẽ adduct⁹ ueneno tiberio claudio principi p hanc occasionẽ a coniuge dato.seneca li.xv.epistolaꝝ ad lucillium quid tu illos boletos uoluptatem uenenũ nihil occulti opis iudicas facere?etiam si ꝓsentanei non fuerunt.Claudius princeps boletos stomacho utiles esse putauit.Marcialis argento auroq; ꝓtiosiores fuisse indicat hoc disticho.Argentum atq; auꝝ facile est lenamq; togamq; mittere.boletos mittere difficile est ficidulam uero: quæ alio noie ab aristotele & plinio melancoriphus noiatur hoc est atricapilla?scitissimi saporis esse nullus ignorat ideoq; præfecti gulæ atq; luxuriæ ut dicebat fauorinus negant ullam auem ꝓrer ficedulam totam comesse oportere.de ostreis quãuis oia sint iuulgata nũq tamen satis dictũ uidetur: cum auctore plinio palma mensaꝝ diu iam tribuatur illis.ꝑcipua habent ut illius luculenti scriptoris uerbis utar ex li.xxxii.spissa crassitudie potius spectanda q̃ latitudine:neq; in luto capta neq; in arenosis.non sunt pretereunda mutiani uerba de nationibus ostreaꝝ ita scribentis.Cyzicena maiora lucrinis dulciora britãicis.suauiora ediliis acriora lepticis plẽiora lucẽsib⁹?sicciora coryphatenis:teneriora histricis:cãdidiora circẽsib⁹.sed his neq; dulciora neq; teneriora esse ulla comptũ est.unde & ab oratio dictum ostrea circeis miseni otiuntur echini tridachna eleganti uocabulo appellauit quidam nepotum ostrea ab eo:quod ter mordenda essent pp amplitudinem.scire autem debes ostrea dici & neutro & fe.genere.Seneca quid ostreum sapiat quid mullus optime nosti.gelllus luna inqt nũcuidelicet senescit:ea re ostrea quoq; sicut alia quædã tenuis exustaq; ẽ.de turdo autem plura scribenda non sunt:cũ auis sit nota & inter primas a saporis bonitate collocata.oratiꝰ cũ sit obeso nil melius turdo.Varro in.iii.de re rustica de lucullo scribens ait:ubi delicate cenitaret & alios uideret turdos in mazonomos positos coctos:alios uolitare circa fenestras captos.est aũt mazonomũ:trãseũter ena rremus dictionem uarronianam:genus lancis:in qua escæ ꝓporrtãtur in mensam:de quo & oratiꝰ inqt mazonomo pueri magno discerpta ferentes membra gruis docet columella quomodo saginãdi sint turdi libro nono de agricolatiõe.A turdo turdarium fit & turdalitium:ut oñdit Marcus Varro in.ii.de latina lingua.significatq; auiarium hoc est locum ipsum:quo turdi aluntur ad saginam.Sicut ostrearia appellant uiuaria:quibus ostreæ pascuntur.sed iã ad institutũ reuertamur.delectatus tiberius dialogismo contentõeq; quam festiuiter faciebant in dialogo sabini:turdus ostrea boletus & ficedula:dõauit auctori sestertia ducẽta ob elegans guloſũq; commentũ: ¶Officium a uoluptatibus.ea formula dictum a uoluptatib⁹ qua a libellis a studiis a rationibus ueteres dixerunt:cuius rei supius habunde meminimus.olim xerxes edixit se ꝓmium ei datuꝝ:qui nouum uoluptatis genus repperisset.& heliogabalus proponebat suis quasi themata ut iura noua dapibus cõdiendis inuenirent:& cuius placnisset cõmentum ei dabat maximum ꝓmiũ.cuius uero displicuisset iubebat:ut ille semper id comesset:q̃ diu melius inueniisset.

¶M.AN. ¶Propinante se:pocula se illi suggerẽte. ¶Amphoram:est amphora ut priscianus scribit mensurum pene maxima:Plinius torquatum mediolanensem celebrat quod tris uini congios uno hausta biberet:unde tricongius sit dictus. ¶Pro dialogo:disceptatione. ¶Boleti:e fungoꝝ generibus optimi maximeq; celebrati poetaꝝ carminibus Mar.Boletum qualem Claudius edit edas.Iu.Boletum domino &

Boletus

Ficedula melancoriphus

ostrea ꝑcipua quæ

Tridacna Ostrea Ostreum Turdus mazonomum Turdariũ

A uoluptatibus

ex:sed de eo in Claudio plura. ¶Ficedulæ:auis optimi saporis:Mar.patulo ficedula lumbo:Quum tibi sorte dat si sapis adde piper.Iu.Mergere ficedulas a fico:quo cibo pcipuæ pingue scit nomẽ adepta est.Mar.cũ me ficus alat & pascar dulcibus uuis:Cur nomẽ potius non dedit uua mihi. ¶Ostreæ: Plinius.Mar.& Iu. locupletissimi sũt testes i quãto ptio ostreæ apud maiores fuerint. ¶Turdi:notissima auis:saporisq; laudatissimi.Mar. Texta rosis fortasse tibi uel diuite nardo: At mihi de turdis facta corona placet:& rursus:inter aues turdus siqs me iudice certet:Inter quadrupedes gloria pria lepus: sed nõ sapore tñ ueꝝ uoce ẽt in delitiis habitus Plinius Agrippina cõiunx Claudii Cæsaris turdum habuit q; nunq; ante sermões hoium imitante m. ¶Certamen:de saporis pstantia. ¶A uoluptatibus:pro uoluptatibns:Cicero in bruto:a senatu inquit & causa bonoꝝ steterit.i.pro senatu & bonoꝝ causa Liuius uñ ius stabat ei uictoriam dedit.

¶PHI ¶Secessũ capreaꝝ.cum capreaꝝ secessu peculiariter tiberius oblectaret.ideo dixit sidonius i panegyrico capreasq; tiberi.& caligas Caii.hinc illud satyrographi.uerbosa & grãdis epistola uenit a capreis.& mox principis angusta capreaꝝ in rupe sedentis. ¶Sellaria excogitauit.sellaria appellamus loca sessionum:in qbus sellæ sunt ordinatim collocatæ.plini⁹ i.xxxiiii. uiolentia neronis in urbem cõuecta & i sellariis domus aureæ dispositа.Marcialis usus ẽ diminutione cũ ait.in sellariolis uag⁹ popinis:uidetur q; sellariola accipere ,p locis:in qb⁹ infames & ,probrosi mãsitabant. ¶Exoletoꝝ cynedoꝝ adultioꝝ ut supra exposuimus. ¶Spintrias.spintriæ dicti sũt reptores mõstrosæ libidinis nouiq; cõcubitus.caligula spinthrias urbe sũmouit:ut iserius declarabit.Lãpridius i heliogabalo hac dictiõe usus ẽ scribẽs.libidinũ genera q̃dã inuenit ut spinthrias uteꝝ maloꝝ uinceret. ¶Triplici serie.apud Martialẽ genus libidinis nouæ notauit:q̃ qnq; cõnexi catenatiq; se mutuo cõstuprabãt.sic.n.inqt i.xii.epigrãmaton.Quo simplegmate qnq; copulẽt qua plures teneant a catena. ¶Inuicẽ icestarẽt.mutuis stupris cõmaculaꝛẽt. cestare.n. & icestus ,pprie ptiet ad illicitũ cõcubitũ.uñ ait papinianus:si adulteriũ cũ icestu cõmittat ut puta i priuigna nuru nouerca:mulier similiter quoq; pũiet.existiat lactãtius statii interpres icestũ dici:qd uinctũ nõ fuerit cesto:ẽ aũt cestos cingulũ ueneris:quo utit ad honestas nuptias. ¶Deficiẽtes libidines.cũ iã senio laboraret Tiberius merito frigescebat i uenerẽ:& quãuis libido accẽsa flagraret i aio:tñ deficiẽs & extincta frigebat i corpe. ¶Plurifariã.pluribus locis. ¶Tabellis.in qbus erãt obscenæ picturæ. ¶Sigillis:imacũgulis & paruis statuis. ¶Libris elephantidis . elephãtis apud ueteres scripsit libellos:qbus uaria genera cõcubitus uarioscq; coeũdi modos cõplexus ẽ.Marcialis.Nec moles elephãtidis libelli.& i priapeis scriptũ ẽ:obscenas rigido deo tabellas ducẽs ex elephãtidos libellis.pterea fuerũt apud priscos libri alii elephãtini:i qbus senatusc̃sulta scribebãt: quæ ad principes ptinebãt:quoꝝ testimoniũ citat flauius uopiscus.hi seruabant i ulpia bibliotheca. ¶In opera edẽda.i exercendo cõcubitu. ¶Impetratæ scenæ.spectaculi obsceni & fedæ libidinis apud apuleiũ scenam repies frequẽter usurpari ,p re & spectaculo. ¶Cõmẽtus ẽ.reperit & excogitauit. ¶Prostãtes. ,pternentes corpora & libidinãtes. ¶Pube.pueros & puellas iã uiripotẽtes & pubescentes. ¶Panisꝝ habitu.panisci dii sũt siluestres:quasi p diminutionẽ dicti minutuli panes:sicuti a satyro satyriscus iclinat.scribit plinius in xxxv.panisc̃ fuisse pictũ a tauriscо pictore.apuleius i.vi.de asino auro tradit panisc̃ fistulas inflasse i nuptiis psyches & cupidinis.panicos uero lõge differt a panisco.&.n.panicos repẽtinus terror & cõsternatio dicta græcis:plutarchus in apopthematis πανικὸν φόβον uocat:quod interpres repentinũ tumultũ trãstulit & de hoc loqui uidetur higinus scribens capricornum obiecisse hostibus timorem:qui panicos nominat codices higini uulgo impressi panisc̃os habent cum panicos habere rectius debeant.

¶M.AN. ¶Sellariã sedẽ:sellaria loca:in qbus disponi sedes solebãt:plinius & in sellariis domus aureæ dispositа. ¶Exoletoꝝ:iuuenũ q iã adolescere desierũt:ut Festus ait dñr & prostituti ut apud quosdã usurpatum reperio. ¶Monstruosi concubitus:fœdi & mõstruosi aspectus. ¶Spintrias:spiter armillæ genus:sed id nomen aliunde factũ uideri põt:græci τὸν σπινθῆρα scintillã uocãt:καὶ τὸ σπινθηρίζειν scintillare: ut spinthrias quasi spinthiras littere transmutatione.hoc ẽ libidinis scintillas & fomenta quædã interpretari possis.Lãpridius libidinũ genera quædã inueuit:ut spinthrias uteꝝ maloꝝ uinceret. ¶Cõnexi:nefario cõplexu iuncti. ¶Incestarẽt:lasciuo se motu & agitatione cõstuprarent:Ver.Ausus lectum incestare no uercæ Anthemolus. ¶Deficientes libidines:ut i corpe iã annis effeto. ¶Tabellis:picturis. ¶Sigillis paruis: qbusdã signis. ¶Libriscq; elephãtidis:pceptis ab elephantide traditis aut simplic iter libris intellige unde sumi possent uariaꝝ libidinũ exempla:Scripsit aũt elephantis de uariis & mõstrosis cõcubituũ generibus

Spintria

Sellar

Siplegma incestare

Cestos

Elephantis libri elefantini

panisci atyriscus

panicos

Locus higini

Ver. in obscœno carmine Ducēs elephantidos libellos: Ouidius: Et quæ cōcubitus nō tacuere suos. ¶ Impetratæ scænæ: fœdi spectaculi: ut sit cōtinens pro contento pinde ac si diceret: ne deesset exēplar & ratio fœdæ libidinis oculis subiiciendæ. ¶ Venerios: ad usum ueneris. ¶ Commentus: noua inuentione adept⁹. ¶ Prostantes: prostitutos. ¶ Vtriusq; sexus: pueros & puellas. ¶ Panisco⁊: panisci & ægypanes inter satyros referuntur: iginius: terrorem hostibus iniecit qui panisc⁹ dicitur.

¶ PHI. ¶ Nympha⁊. quales sunt dryades & amadryades & oreades: de qbus ꝑsepe fit mentio apud poetas. nymphea uero pluratiuo numero genere neutro dñr lac⁹ & balnea. uñ scribit iosephus herodē ap̄ ascalonam cōstituisse nymphea: hoc ē ut ip se interpretat' lacus honoratissimos & balneas. Iulius quoq; capitolinus opa inqt gordiani romæ nulla extāt ꝑter q̄dam nymphea & balneas. ¶ Caprineū. iocoso noīe caprineus uocabat' tiberius: tanq̄ uocabulo deducto ab īsula capreas: quo secessu oblectabat': cū tñ possit referri ad olētē fetutinaq; naturā capratū: quas obscenitate imitabat'. & capræ olidæ dñr ab oratio ꝑ trāslationē fetores alas & graueolētiæ: quas græci tragos latini hircos appellitant. ¶ Natāti sibi in piscina. s. q̄ delicatæ natatōis cā parabat'. legimus heliogabalum nataſſe ī piscinis unguēto infectis aut croco. ¶ Inter femina. inter coxas & femora. scribit festus dici femen. nis. sicut femur. ris. seruius uero autumat noīatiuū fœminis nō inueniri. scipio æmilianus. p. sulpitio gallo hōi delicato inter pleraq; alia: id quoq; ꝓbro dedit: q⁹ barba uulsa feminibusq; subuulsis ambularet. ¶ Appetētes. cū appetētia inuadētes ipsius genitalia. ¶ Nec dū lacte depulsos. adhuc sugētes mamam ī nutricatu atq; subrumos. Subrumi. n. dicti sunt ab antiqs agni: q adhuc sunt sub māma: q̄ antiquo uocabulo rumis appellat'. auctor. M. Varro. inde uerbū est subrumari qd significat sub ruma hoc ē sub māma sum⁊mittere. columela ī. viii. & alienis nō amantibus agni sul. rumētur. hīc ueteres diuā ruminā dici uoluerūt: q̄ rumis. i. māmis ꝑsidet: cuius meminit augustinus ī. iiii. de ci. dei. ¶ Inguini ceu papillæ. fellatorem symboli cos significat. est. n. fellare uerbū uetus significatq; lac exugere. Solinus nequaq̄ equa pullo ꝑbet ubera felli⁊tanda hoc est sugēda. hinc metaphoricos uerbum qd alioqn honestū erat trans̄latū est ad rem obscenā. & in qua noīanda honos auribus ꝑfandus sit. Nāq; fellare dñr illi illæ ue: q quæ ue genitalia uirilia intra os reci⁊piunt: & illa ꝓinde ac mamillas exugūt. unde & fellatores & fellatrices ī turpi opprobrio sunt & appellatione feda apud priscos: q uero genitalia huic īfandæ libidini ꝑ uoluptatē accōmodabāt irrumare dicebātur ipsi uero irrumatores. hinc ē illud poetæ epigrāmatarii nemo ē thai senex ad irrumādū. Tiberius cū hac libidine fediſſima hoc ē irrumatiōe letaret' īguina tanq̄ papillā mammæ porrigebat fellitāda' ore a pueris ad huc lactētibus. ¶ Papillæ. papillas capitula mama⁊ dicimus: q⁹ pupala⁊ sint similes. sunt aūt papulæ tuberculæ & pustulæ: qua⁊ duo genera describit celsus lib. v. ¶ Natura. naturalia uitia molire possumus: penit⁹ extirpare nō possumus. scribit maternus qd uenus cū luna facit libidinosa cupiditate ꝑposteros. ¶ Et etate qm̄ senior erat. & q senex est facilius hanc īfandam libidinē: quæ uiribus nō indiget exercere potest q̄ coitū Nā ut inquit poeta satyricus coitus iā longa obliuio uel si coneris iacet exiguus cū ramice neruus. ¶ Parrasii tabulā. parrhasius pictor fuit nobiliſſimus epheſi natus. q olim cū zeuside descēdit ī pictura certamē. hinc primus symmetriā picturæ dedit. laudat plinius in trigesimo qnto duas parrhasii nobiliſſimas picturas: q̄ oplitides dictæ sunt ab armatura: ī quibus alter in certamine ita decurrens pictus erat ut sudare uideretur: alter arma deponēs ut anhelare sentiret'. nullus aūt pictor⁊ insolētius & arrogantius usu picturæ gloria fertur q̄ parrhasius. nā & abrochetū se appellabat: qd significat mollē & delicatū. Idē qd ad tranqlli ſniam ꝑtinet pinxit libidies in mīoribus tabellis: eo genere & petulātibus i cis se reficiēs. iter tabellas parrhasii libidies cōtinentes fuit una in qua inerat hæc pictura: ut atalanta meleag⁊ amatorē fellaret: hoc est ore illius genitalia exugeret. tanq̄ meleager esset irrumator & illa fellatrix. hac tabula ꝓp similitudinē obscenor⁊ mor⁊ fedæq; libidinis: maximope oblectatus ē tiberius: adeo ut eā in cubiculo dedicaret. ¶ Mori gerebat'. legēdū est ore morigerebat'. & significat fellatio nāq; ore morigerari in libidine nihil aliud ē q̄ ore exugere inguina irrumatoris de amore atalantæ & meleagri affatim scripſimus ī principio propertii commentariorum. ¶ M. AN. ¶ Nympha⁊: siluestrium dea⁊ ut sunt driades: & in montibus oreades. ¶ Caprineum: a libidinum fœtore: uel quod magis placet ad insulæ nomen alluſit qui id primum dixit uel ἀπὸ τοῦ κάπρου quod est ad luxuriam concito. ¶ Infamia: perditæ libidinis. ¶ Inter femina: interiores partes ac præpinguiores fœmor⁊. Liuius quidam iacentes uiuos succiſis fœminibus poplitibusq; inuenerunt. ¶ Appetētes. illius intellige genitalia. ¶ Nondum lactæ depulsos: adhuc lactētes. ¶ Ad id genus libidinis: ad irrumationem subaudi. ¶ Natura: ad irrumationē ꝓna. ¶ Aetate similium illecebra⁊ indiga. Mar. Nēo thais

nymphea

Tragos Hircos Femen

Subrumi Rumis Subrumiri Rumina

Fellare honos auribus

irrūatores

papilla papulæ

parrhasius

Oplitides

Abrodiet⁹ Ore morigerari

De ineffabili abusu luxuriæ eius.

MAiore adhuc & turpiore īfamia flagrauit: uix ut referri audiriue nedū credi fas sit: quasi pueros primæ teneritudinis: quos pisciculos uocabat īstitueret: ut natanti sibi iter fœmina uersarent' ac luderent: lingua moruſq; sensim appetētes: atq; ēt q̄si īfantes firmiores, nedū tñ lacte depulsos īguini ceu papillæ admoueret: ꝓnior sane ad id genus libidinis & natura & ætate. Quare parrhasi quoq; tabulā ī q̄ Meleagro Atalāta morigerat' legatā sibi sub cō

eſt ſenex ad irrumandum. ¶Parrhaſii: Parrhaſius Epheſius pictor ſua ætate illuſtris & Leuſis emulus: pli. preter alia multa archigallum ab eo ait pictum: q̃ tabulam Tiberius .lx. talentis mercatus eſt. ¶Meleagro: oenei filio Atalanta quod atalanta amata fuerit a meleagro hiſtoria notior eſt q̃ longiore ſit ſermone expli/canda: Ouidi. Arſit & oenides in menalia atalanta. ¶Ore morigerabat. obſequebat: ſeſe illi irrumãdã da/bat. ¶Sub cõditõe: certa pactõe

ditione ut ſi argumento offenderet decies ꝑ ea ſeſtertiũ ac ciperet: nõ modo ꝓtulit: ſed & in cubiculo dedicauit. Fertur etiam in ſacrificando quondam captus facie miniſtri Acer/ram præferentis nequiuiſſe abſtinere: quin pene uix dum re diuina peracta ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret: ſimul q̃ fratrem eius Tibicinem: atq; utriq; mox quod mutuo fla gitium exprobrabant: crura fregiſſe

## De illuſionibus eius ad fœminas.

FOeminarum quoq; & qdẽ illuſtriũ capitibus quã/to ſolitus ſit illudere: euidẽtiſſime apparuit. Ma lioniæ cuiuſdam exitu: quam perductam nec quicquam am plius pati conſtantiſſime recuſantem delatoribus obiecit: ac ne ream quidem interpellare deſiit: ecquid pœniteret: do/nec ea relicto iudicio domum ſe arripuit: ferroq; tranſegit: obſcœnitate oris hirſuto atq; olido ſeni clare exprobra/ta: unde nota in athellanico exodio proximis ludis aſſen/

¶PHI. ¶Argumẽto offende/ret: tanq̃ obſceno & libidinoſo: & quo haud dubie pudicus pri/ceps fuiſſet offenſus. ſed tiberi⁹ nõ ſolũ tali argumẽto offenſus nõ ẽ. ſed maxime tali pictura ob lectat⁹ ut pote ſuis ſpurciſſimis moribus cõgruẽte. ¶Captus. tanq̃ amator. ¶Terentius. ſenſi captus eſt. ¶Accerram. accerra auctoribus grãmaticis eſt arcula thuraria ubi thus repõitur: quo diis ſacrificat. Virgilius fare pio & plene ſupplex ueneratꝰ acerra thurribulũ uulgo uocitat. græ/ci ὀυλιὰ τηρίον dicunt. ¶Se/ductũ. ſemotum & in locũ ſecre/tiorem abductũ: ubi nulli foret arbitri & teſtes. pſius: quæ niſi ſe ductis nequeas cõmittere diuis plinius in epiſtolis ſeductos ho mines appellat ſeq̃ſtratos a ſtre

Acerra

pit u urbano uiuẽteſq; in ſeceſſu: in quibus interdũ plus doctrinæ eſſe ſolet citra gloriationem: q̃ in his: q ſunt meri oſtentatores. ¶Tibicinẽ. extrinſecus ſubintellige conſtuprauit. ¶Flagitiũ. cõſtuprationẽ. ¶Ca pitibus illudere. tiberius illudebat capiribus matronæ irrumãdo easq; fellatrices fauendo. capite. n. hæc li bido terra pficit: de qua intellexit lactãtius ſic ſcribẽs in .vi. diuinæ inſtitutionũ. de iſtis loquor quoꝝ teter/rima libido & execrabilis furor ne capiti qdẽ parcit. ¶Maloniæ. nomẽ propriũ matronæ. ¶Perductam. ſi gnificanter loquut⁹. pduci. n. fœmnæ dicunntur quas p uim & inuitas pductores ſtupratori conciliant. ſũt aũt pductores inuitarum perſonarũ: cum lenones ſint ultroneaꝝ. ¶Quicq̃ amplius. i. quæ parata erat pati oia preter hanc teterrimã fellationis libidinẽ. ¶Delatoribns: ſenſus eſt tiberius qm̃ ſibi ore morigerari ma trona recuſauerat ſubornauit accuſatores: qui illam adulterii reã facerent. ¶Interpellare. inter fari irrum pere illam agentem in iudicio cauſam. ¶Ecquid peniteret: nũquid penitudine duceretur q̃ ſibi irrumare uolenti ore morigerari recuſaſſet. ¶Ecquid auctore priſciano ex en & qd componitur & ſignificat nũquid ¶Ferroq; trãſegit. ſibimet gladio mortẽ cõſciuit. ¶Obſcenitate oris. hæc exprobratio facta eſt a matrõa: tã quam Tiberius non ſolum irrumator eſſet ſed etiam cunnilingus. in cunnilingos autem hoc eſt eos qui p obſcenitatem infandam lingunt inguina fœminea ſcribit frequenter & mordaciter epigrammatarius poe ta. ¶Hirſuto. piloſo. ¶Olido. fetenti. Catullus. olidum lupanar. ¶Nota: excepta. notatio infamatio & fe da ſuggillatio in Tiberiũ ex cantico fabulæ conuerſa eſt & in uulgata. ¶In athellanico exodio: tradunt do natus & diomedes atellanas fabulas eſſe latinas argumẽtis dictiſq; iocularibus ſimiles ſatyricis fabulis gre cis. dictæ aũt ſũt atellanæ ab atella. ciuitate oſcoꝝ: in qua primum cepunt. Valerius li. ii. de atellanis hæc atel lani ab oſcis aſciti ſunt: quod genus delectationis italica ſeueritate temperatum ideoq; uacuũ nota eſt. Sci/re autem debes quod minime obliuioni tradendum eſt lucium pomponium Bononienſem atellanarum ſcriptorem clarum extitiſſe temporibus Pompeii & Ciceronis. exodia autem ridicula uerſibus intexta fa/bellis atellanis potiſſimum conſerta ſunt ſicut oſtendit liuius. cuius uerba ſubieci ex libro. vii. iuuentus ip ſa iter ſe more antiquo ridicula itexta uerſib⁹ iactitãt cepit. Vñ exodia appellata: cõſertaq; fabulis potiſſimũ atellanis ſunt. quod genus ludorum ab oſcis acceptum tenuit iuuentus: nec ab hiſtrionibus pollui paſſa eſt uidentur autem exodia ꝓpterea uocari: q̃. ſ. extra cantum eſſent. nam ἔξω græci extra ὠδῆς cantũ no/minant. De exodio in hoc ſignificatu ait Iuuenalis tandemq; redit ad pulpita notum exodium. & alibi urbi cus exodio riſum mouet atellanæ. exodium quoq; ſignificat finem & exitum quaſi ἐξω τῆς ὁδοῦ. i. extra uiam. Inde Varro appellat finem uitæ exodium. idem alibi ait. Quod cepas modo i uia narra: ut ad exodiũ deducas. liber exodi inſcribitur quaſi exitus iudeoꝝ ex egypto. cæteꝝ ſyllaba ſecunda corripitur in exodo tam in prima quam in ſecunda ſignificatione: q̃uis alteꝝ ab ὁδοῦ quod uiã ſignificat alteꝝ uero ab ὠδῆς .i. a cantu: cuius ſyllaba longa eſt & ſcribitur per ὠ μέγα.

Pomponius bononiẽſis poeta Exodia Exodium

¶M. AN. ¶Argumento: concubitus figuratione quas uulgo innotuiſſet ipſum tiberium irrumatiõe de lectari conditio ea fuit ut niſi illi placuiſſet non ſolum mittenti non daret quicq̃ ſed decies ẽt ſeſtertium ac ciperet. ¶Prætulit: præ cunctis quas ad id tempus mercatus eſſet ꝓbauit. ¶Dedicauit: perpetuo eſſe de/dit: ſtatuit. ¶Sacrificando: quũ ſacra faceret. ¶Facie: forma. ¶Acerrã: turibulũ ut Acron interpretat: ut Fe

ſtus aram quæ ante mortuum poni ſoleret: in qua odores incendebantur ut alii dixere arcã turariam: Horatius: Quid uelint flores & acerra thuris. ¶ Tibicinem: tibia canentem. ¶ Mutuo: uterque alteri. ¶ Flagitium: ſtuprum ab eo illatum. ¶ Exprobrabant: probri loco obiiciebant. ¶ Capitibus: capitibus dixit ad nefarium irrumationis uitium alludens. ¶ Illudere: petulanter inceſſere: contumelioſeque inſultare. ¶ Maloniæ: ſic habent codices ferme omnes quos uidimus: ſed miloniæ libentius legerim. ¶ Perductam: ad eius concubitum ductam. ¶ Amplius pati: q̃ legitimum coitum. ¶ Delatoribus: accuſatoribus: qui eam impudicitiæ alterius ut flagitii accuſarent. ¶ Ream: cauſam dicentem. ¶ Interpellare interagendum compellare identidemq; rogitare. ¶ Ecquid pœniteret: an pœnitentia duceretur quod ſibi non eſſet morigerata. ¶ Ferroq; tranſegit: gladio traiecit. ¶ Obſcœnitate oris: deteſtabili irrumationis fœditate: aut fellationis potius: quod ex iis quæ ſequuntur datur intelligi. ¶ Olido: male olenti. ¶ Atellanico: atellanæ fabulæ ab atella oſcorum urbe: unde origo ſumpta eſt: in his ridiculæ perſonæ inducebantur. ¶ Exodio: uidet exodium proprie atellanarum eſſe: ſiquis Liuium attentius audiat: iuuentus inquit illa hiſtrionibus fabellarum actu relicto ipſi inter ſe more antiquo ridicula intextã uerſibus factitare cœpit: qua exodia poſtea appellata: conſertaq; fabellis potiſſimum atellanis. Iu. Vrbicus exodio riſum mouet atellanæ: & Tranquillus atellanico exodio: Feſtus finem exodium interpretatur: dicitur ac ἐξῳ̃ extra καὶ τὴν ᾠδήν cantu.

¶ PHI ¶ Aſſen u. ſ. ſpectatorum. ¶ Percrebuit. celebrata ẽ & crebriter uſurpata. ¶ Hircũ uetulum. hæc ẽ nota: quæ in tiberium excepta ẽ ex uerbis atellanici exodii. nam cum in fabula illa atellana hec uerba de hirco animali dicerentur. qui naturam caprarum more hircino liguribat: feſtiuiter & tempeſtiuiter in tiberium tranſlata ſunt atque deflexa: tanq̃ tiberius foret ille hircus uetulus: qui naturã liguriret capreis hoc eſt lingeret tanquam cunilingus femineos cunnos. ligurire ut interpretat donatus eſt ſuauiora edulia, carpere & per helluatiõem uorare patrimonium. unde liguriores dicti: cui bona helluantur & deuorant. hinc cunnilingus non inſulſe dici poteſt naturam ligurire: quando lingit locos femineos: eoſque per uoluptatem fediſſimam uorare uidetur. Natura euim ut notum eſt ſignificat genitalia tam uirilia q̃ fœminea. a græcis dicitur phyſis. hieronymus in epiſtola quadam de circunciſione ſcripta: uideamus inquit quæ cauſa eſt: ut eam partem corporis: quæ ſecretior & occultior eſt: quæ a græcis phyſis a noſtris dicitur natura: ad circuncidendum dominus elegerit. natura quoq; de brutis dicitur Marcus Varro: de ouibus ſcribens ait. deterreat a ſaliendo: & fiſcellas e iunco alia ue qua re quod alligent ad naturam. idem tum ſcylla naturam equæ cum menſes ferunt tangunt. De feditate autem huiuſce teterrimæ libidinis ẽ illd a ſeneca ſcriptum in mamercum cunnilinguũ. Quid tu cum mamercum conſulem faceres: ignorabas ancillarum ſuarum menſtrua ore illum hiante expectare. ¶ Pecuniæ parcus. nullum uitium deteſtabilius auaritia eſt maxime in principibus ut inquit Cicero & rem publicam gubernantibus. auarus in omnes malus eſt i ſe peſſimus. ¶ Nunq̃ ſalario. ſcribit plinius a ſale dicta ſalaria: cum in magna apud antiquos auctoritate eẽt ſal: ſicut etiam apparet a nomine ſalariæ uiæ: quoniam illa ſal in ſabinos portari conſueuerat. ſalarios uero appellamus homines qui uenditant ſalſamenta. marcialis: quod uiles pueri ſalariorum. ¶ Ex indulgentia uitrici. ex auguſti liberalitate. ¶ Tribus claſſibus. meminit uegetius in quarto rei militaris duarum claſſium ab auguſto factarum: quarum altera miſſenenſium littori præerat: altera rauenatium: ut ita ab utroque mari cuſtodiretur italia. addita eſt & tertia claſſis cui Tiberius indulſit ſeſtertia tantum ducenta: tanquam uiliori reliquis duabus. ¶ Sed græcorum. tanquam inſtructa eſſet nauarchis græcis & remigibus. ¶ Auguſti templum. Tiberius in nolana ciuitate ubi perierat Auguſtus templum auguſti dedicauit: alterum Romæ inchoauit Auguſti templum de quo nunc loquitur quod reliquit imperfectum. ¶ Opera magnifica. ſcribit Ariſtoles in quarto ethicorum magnificum dici illum: qui in magnis pro dignitate ſũptũ facit: q circa publicã magnificẽtiã i pẽſas facit honorificas: ueluti i ludis i reb⁹ diis ſacrificatis: i edificiis i epulo publico. ¶ M. AN. ¶ Aſſenſu maxĩo: ingenti ſpectãtiũ plauſu. ¶ Percrebuit: uulgata ẽ. ¶ Hircũ uetulũ: uerba ſũt ex fabula pnuntiata: ſed obliqua interpretatione in Tyberium ſenem fœminarũ inguina fellatione appetentẽ deflexa. ¶ Liguriæ: uorare: ſed lingere dicere uoluit. ¶ Pecuniæ: trãſitio a fœdiſſimo libidinũ uitio ad auariciam & rapacitatem: quæ in principe uitia ea ſunt magis deteſtabilia: quo & pluribus pernitioſa peregrinationum itinerum peregre ſuſceptorum. ¶ Tribus claſſibus: ideſt ordinibus in claſſium ſpeciem: ex omni ſuo comitatu conſtitutis. ¶ Primæ: præcipua dignitate præditæ. ¶ Tertiæ. infimæ. ¶ Sed græcorum: uel græci generis: uel quia auguſti exemplo pallio totam claſſem ornauit: græceq; loqui iuſſerat. ¶ Augu

ſu maximo excepta percrebuit; hircũ uetulum capreis naturam liguríre.

De auaritia & tenacitate eius.

PEcuniæ parcus ac tenax comites peregrinationum expeditionũq; nõnunq̃ ſalario cibariis tm̃ ſuſtentauit. Vnã modo liberalitatẽ ex indulgẽtia uictrici p ſecutus cũ tribus claſſib⁹ factis pro dignitate cuiuſq; primæ ſexcentena ſextertia: ſecũdæ quadringenta diſtribuit: ducẽta tertiæ quã nõ amicos; ſed græcos; appellabat.

De operibus publicis per eum & ſpectaculis non factis & parcitate alimoniarũ.

PRinceps neq; opera ulla magnifica fecit: Nã & q̃ ſola ſuſceperat ideſt Auguſti teplum; reſtitutiõem

Naturam liguriſe Liguritores

natura p. Genitalib⁹

Auarus in oẽs malus

Salaria uñ Salarius

magnificus qui

sti templū:romæ incoharum. ¶Neq̄d expoſceret:ne ſi qd populus corā petiiſſet p̄ pudore p̄ſtare cogeret.

q̄ Pōpeiani theatri inſecta poſt tot annos reliquit: neq̄ ſpectacula omnino edidit: & his que ab aliquo ederent rariſſime interfuit:ne quid expoſceret utiq̄ poſtq̄ comœdū Actiū coactus eſt manumittere. Paucoꝝ ſenatorum inopia ſuſtentata ne pluribus opem ferret:negauit ſe aliis ſubuentuꝝ niſi ſenatui iuſtas neceſſitatum cauſas p̄baſſet quo peracto plærosq̄ modeſtia & pudore deterruit:in quibus Orralū. Qu. Hortenſii oratoris nepotem:qui permodica re familiari auctore Auguſto quattuor liberos tulerat.

De auaritia & parcitate & aliis geſtis eius.

SVplice munificentiam bis omnino exhibuit: ppoſito miſies ſeſtertio gratuito in triēnii tēpus:rurſus quibuſdā dominis inſulaꝝ q̄ in monte celio defla grauerant præcio reſtituto:quoꝝ alterum magna difficultate nummaria populo auxilium flagitante coactus eſt facere cum per ſenatuſconſultum ſanxiſſet: ut fœneratores duas patrimonii partes in ſolo collocarent:debitores totidē æris alieni ſtatim ſoluerent:nec res expediretur: alterum ad mitigandam temporum atrocitatem:quod tamen beneficium tanti æſtimauit: ut montem Celium appellatione mutata

¶PHl. ¶Comœdum actium: comœdos dicim⁹ hiſtriōes actores recitatoreſq̄ comediarū: comicos uero ipſos poetas:comœdus fuit roſcius:comicus fuit terentius & plautus. Comicus comœdus

¶Coactus manumittere:oſtendit iuriſconſult⁹ dig eſtis de edilitio edicto in familia numeroq̄ ſeruorum fuiſſe comedos: ſic enim ſcriptū legimus:cum eiuſdem generis plures ſimul ueneant. ueluti comedi uel chorus:referre ait: nū in uniuerſos an in ſingulos precium cōſtituatur. ¶Ne plurib⁹ opē ferret:ſeneca libro ſecundo hæc ſcribit. tiberi⁹ cæſar rogat⁹ a nepote. M. elio p̄torio ut æri alieno ſuccurreret: edere illū ſibi oīa creditoꝝ iuſſit hoc non eſt donare ſed creditores conuocare cū edita eſſent ſcripta nepoti iuſſiſſe ſe pecūiā ſolui adiecta cō tumelioſa admonitōe effecit ut nepos ne æs alienū hīt ne beneficiū liberauit illū a creditoribuſ ſibi non obligauit aliqd tiberi⁹ ſequt⁹ ē: puto noluit plures eē q̄ idē rogaturi cōcurrerēt. ¶Pudore deterruit: malebāt. n. p̄ pudore degere iopes: q̄ i ſenatu cauſas inopiæ neceſſitatiſq̄ p̄bare. nā ut iqt elegānter hieronymus ingenia liberaliter educata facilius pudor uincit q̄ metus. mors hortenſii

¶Orralū. al ē ille orralus: ad quem ſcribit catullius ſe uocat a doctis ortale uirginibus. ¶Hortenſii nepotem: oli hortenſius ob eloquētiam fuit in foro rex cauſaꝝ: ut inquit pedianus aſconius: hic pronūtiatione plurimū ualuit: cuius rei fides eſt: q̄ diu princeps oratorum aliquando emulus Ciceronis exiſtimatuſē nouiſſime quo ad uixit: ſecūdus periit hortenſius clamore diruptus in actione cauſarum: ut indicat. Qu. ſerenus: cuius uerſus hiſunt: ſic eſt Hortenſius olim aſſumptus: cauſis & enim confectus agendis obticuit cum uox domino uiuente periret & nondum extincti moreretur lingua diſerti. ¶Auctore auguſto: hoc referendum eſt ad id tempus quo auguſtus legem tulit de maritandis ordinibus: hortatuſq̄ eſt romanos ad rem uxoriam immitādumq̄ germanici exemplum illius liberos palam oſtentans: Lex ſparta na de filiorum nume ro

¶Tulerat: ſuſceperat. ¶Quattuor liberos: q̄ tres liberos habebant immunitatibus donabantur tanto magis hortalus cum quattuor filios ſuſcepiſſet: merebatur foueri & ſubleuari a principe tyberio: ſed pudore deterritus eſt a petendo ne inopiam ſuam in ſenatu publicaret: lex erat apud lacedemonios: qui tres genuerit filios eum eſſe immunē a cuſtodia: q̄ uero quattuor immunem ab omnibus oneribus: auctor Ariſtoteles in ſecundo politicorum. ¶Tulerat: ſuſceperat: itidem ſupra: ex liuia nihil liberum tulit. ¶Gratuito: in triennii tempus: ſenſus ē uſum eius pecuniæ ad tres annos indulſit tiberius difficultate nummaria laborāti populo: ſicut olim auguſtus uſum gratuitum pecuniæ ex damnatorum bonis ſuperfluentis ad certum tempus indulſit his: qui cauere in dulplum poſſent. ¶Dominis inſularum: in iulio Cæſare declarauimus inſulas dici domos ab aliis domibus ſeiunctas: quæ Romæ frequenter deflagrabant: & ut auctor eſt iulius capitolinus Antonino pio imperante. cccxl. inſulas Romæ abſumpſit incendium tiberius munificentiā in hoc exhibuit: quod dominis reſtituit prætium inſularum incenſarum. Celius mōs Celiolus

¶In monte celio: inter romanos montes eſt & celius: quem urbi addidit Tullius hoſtilius: ibiq̄ ipſe rex habitauit: quo frequentius habitaretur. liuius auctor fuit & celiolus prope celium montem: ut docet Varro: qui a celio tuſco duce celium appellatum autumat. ¶Quorum alterum de pecunia mutuatica gratuito præbita. ¶In ſolo collocarent: exempli cauſa uoluit tiberius: ut fenerator: qui habuiſſet in cenſu. ccc. millia is. cc. collocaret in prædiis tam urbanis q̄ rūſticis: ut ita copia rei nummariæ fieret uberior & debitores: qui uerbi cauſa deberent. ccc. millia ſtatim exoluerent ducentia milia. ¶Nec res expediretur: ob difficultatē nūmariam diſſolui non poterant ſtatim a debitoribus duæ partes æris alieni eſt debitorum. ¶Alterum: hoc refertur ad reſtitutum prætium dominis inſularum. ¶M. AN. ¶Quo pacto: qua re ſeruata: uel potius qua denuntiatione. ¶Hortenſii. omnium ſuæ ætatis oratorum. M. Tullio dumtaxat excepto clariſſimi. ¶Auguſto auctore: auguſto hortante: iubente ut uxorem duceret. ¶Tulerat: habuerat in eodem ſignificatu. alibi ſuſtulit dixit. Miles ſeſtertio gratuito: mille ſeſtertiis: ſine fœnore ciuibus conceſſis. ¶Cœlio monte: Vno ex ſeptem urbis collibus a cœlio iubenno tuſco duce: qui cum ſua manu Romulo. ut Varro ait auxilio ueniſſe dicitur. ¶Deflagra

uerant:incendio consumptæ fuerant. ¶Alterum:gratuitā pecuniā mutuo cōcedere. ¶Difficultate nūma ria:nūmoꝝ inopia. ¶Fœneratores:qui pecuniam in fœnus locatam habebant. ¶In solo collocarent:in co emēdis prædiis locatam haberēt. ¶Totidē:in duas æris alieni partes:quo plane intelligitur decretū illud fuisse in causa cur romæ sit per id tempus re nūmaria laboratū. ¶Res:alieni æris dissolutio. ¶Expediꝛ tur:pecuniaꝝ inopia expediri posset:alterum ptii restitutionem iis quorum ædes in cælio deflagrarant.

¶PHI. ¶Vocari augustum:in honorem.s.nominis sui:cum & ipse augustus diceretur ex adoptione. ¶Militi:militibus:singulatiuus numerus pro pluratiuo. ¶Ex augusti testamento:dictum est in augusto:quemadmodum illius testamentum in senatu apertum & recitatum ē:quo legauit cohortibus urbāis quingenos legionariis trecēos nummos ptorianis militibꝰ singula milia nūmū:ex quo appa ret magis legendum esse post publicata legata quam duplicata. ¶Seiano:q̄ non adhesissent factioni seiani de quo mox plura. ¶Syriacis legionibus:syriacas legiones intelligit romanas quæ id temporis in syria militabant. ¶Nullam seiani imaginē seianus ut inferius declarabitur in tanta fuit apud Tiberium ab initio estimatione & gratia:ut

uocari Augustū iusserit. Militi post duplicata ex Augusti testamento legata nihil unq̄ largitus est: ptерq̄ singula milia denarioꝝ prætorianis:qđ Seiano se nō accommodassent: & q̄dam munera syriacis legiōibus:quod solæ nullā Seiani imaginē iter signa coluissent:atq; etiā missiones ueteranoꝝ rarissimas fecit ex senio mortē:ex morte cōpendiū captans:neq; pœnas quidem ulla liberalitate subleuauit excepta Asia diiectis terræmotu ciuitatibus.

De rapinis & concussionibus eius.

PRocedēte mox tempore etiam ad rapinas conuertit animum:Sat constat,Cn.Lentulum augurē:cui census maximus fuerit metu & langorem ad fastidium uitæ ab eo actū: & ut ne quo nisi ipso herede moreret Cōdemnatā & generosissimā fœminam Lepidā gratiā Quirini consularis prædiuitis & orbi:qui dimissam eam e matrimonio post uicesimum annum ueneni olim a se comparati

se fortuna deiecerunt & confregerunt. Tyberius syriacas legiones muueribus quibusdam prosecutus est. quod ab his solis nulla seiani imago inter signa militaria culta adorataq; fuisset. imagines autem imperatorum inter signa militaria g stari moris fuit:ut docet uegetius in secundo:quas qui ferebant dicti sunt imaginarii. ¶Missiones:honestas missiones significat:quæ emeritis stipendiis ab imperatore indulgeri solēt. ¶Ex morte compendium:lucrū tiberius missiones ueteranorū rarissimas faciebat:propterea q̄ expectabat:ut illi ut pote senio confecti cito morerentur:ex quorum morte compendium hoc est lucrum captabat:cum premia quæ ueteranis dari solent sibi lucraretur titulus est apud iurisconsultos de priuilegiis ueteranorum:quibus idem honor exibebatur qui & decurionibus. ¶Diiectis terræmotu:plinius maximꝰ terræ memoria mortalium extitit motus tiberii cæsaris principatu.xii.urbibus asiæ una nocte prostratis earum nomina recensēt eusebius in chronicis:inter quas fuerunt epheseus sardis & apolonia. ¶Cn.lentulum augurem:de hoc sic scribit seneca libro secundo de beneficiis:lentulus augur diuitiarum maximum exemplum cum omnia incrementa sua augusto deberet:ad quem attulerat paupertatem princeps iam ciuitatis & pecunia & gratia:subinde augusto solebat queri:dicens se a studiis esse abductum: nihil tantum in se congestum esse:quam perdidisset perdita eloquentia:de augurum collegio & numero & dignitate alias satim explicatum est in superioribus. ¶Census maximus:lentulus augur auctore seneca habuit in censu quattuor millies sextertium. ¶Langore:langor desidia est & torpor:angor autem ut docet cicero in q̄rtis tusculana est egritudo premens idem ait in secundo officiorum se angoribus non dedisse:sensus elegantior est ut angore potius legas q̄ langore. ¶Ad fastidium uitæ:ut animum desponderet:& uitam fastidiens morrem appeteret. ¶Nisi ipso:uoluit tiberius se solum heredem scribi in testamento lentuli auguris: cum ferme omnes testatores legata faciant pluresq; coheredes scribant. ¶Prædiuitis & orbi:scribit plinius in.xiiii.orbitatem in auctoritate summa & potentia fuisse:& captationem in questu fertilissimo:cum quirinus esset & ditissimus & orbus hoc est sine liberis tiberius tanquam captator illius bonorum & heredipeta.homini gratificatus est:ut condemnaret lepidam:quam iam pridem quirinus maritus repudiauerat & tunc de ueneno aduersus se comparato insimulabat.

Imaginarii

maximus motus terræ

Langor
Angor

Orbitas

¶M.AN.Duplicata:publicata potius: ex testamento.n.Augusti mille nummi prætorianis militibus. cohortibus urbanis quingeni:legionariis treceni representati sunt sine duplicationis ullius mētiōe. ¶Seiano:qđ hælii seiani partes non essent secuti:sed de seiani oppressiōe nō multo post. ¶Syriacis:quæ sub.C. primū mox germanico i syria fuerāt. ¶Quod solæ:quū reliq̄ aliter feciſſent. ¶Imaginem coluisset:iter publica signa iperatoꝝ quoq; imagines romani castris hīe cōsueuerūt:ut modestus tradidit. ¶Missiones:ex auctoramēta. ¶Ex senio mortē:ut senio cōfecti diē i castris obirēt. ¶Ex morte cōpendiū:ex eorū obitu lucꝛ castren si peculio potitus. ¶Diiectis: terræmotu ciuitatibus:Eusebius auctor est Tyberio principe tredecim asiæ urbes terræmotu cōcussas & in his ephesum. ¶Augurem:augures tres ab initio creati:ut Dionysius ait:mox unus adiectus nouissime alii quinq; ita ut nouē essent numero:unde & qbus demonū præ

stigiis augurandi disciplina ad romanos fluxerit dionysius & pomponius lætus præceptor noster in eo libro quem de sacerdotiis ad.M.panthagatū scripsit perspicue demōstrāt. ¶Langore.angore potius leden dum. ¶Nequo.nullo alio. ¶Hærede:bonorū successore. ¶In gratiam quirini:ut quirino gratificaretur ¶Prædiuitis & orbi:alterutrius rei captatoribꝰ apprīe popularis: &.n.nō solū hæreditatis spes aderat.sed ampli etiam patrimonii:q̄ si neutrumsine altero gratiam promereri potuisset. ¶Dimissam eam.ideſt,diuortio cum ea facto.

arguebat.Præterea gallíaꝝ & hispaníaꝝ Syríæq; & Græciæ príncipes confiscatos ob tā leue ac tā ímpudēs calūníaꝝ genus:ut quibusdā nō aliud sit obiectū:q̄ quod partē rei familiaris ín pecunía haberēt.Plurimis etiā ciuitatibus: & príuatis ímunitates & ius metallorꝝ ac uectígaliū adēpta:sed & Voconē regē parthorꝝ:quí pulsus a suís quasi in fidē.P.R.cū íngentí gaza Antíochiā receperat:spoliatū pfidía & occisū.

De odío eius cōtra cōsanguíneos & cōiunctos.

ODíum aduersus necessitudínes ín Drusо prímum fratre dírexít:prodita eíus epístola qua secū de cogendo ad restituendam líbertatem Augusto agebat:deínde & ín reliquís.Iuliæ tantum uxorí abfuít:ut relegatæ quod mínimū est officíis aut humanítatis alíqd ípartíret:ut ex cōstitutiōe patrís uno oppído clausā:domo quoq; egredí:& cómertío hoíum fruí uetuerít:sed & peculío concesso a patre:pbitísq; annuís fraudauít p speciē publicí iurís qđ níhil de hís Augustus testamēto cauísset. Matrē Líuíam grauatus uelut partes sibí æquas potentiæ uendícantē & cōgressum eí assíduū uítauít. & lōgíores secretioresq; sermōes

¶PHI. ¶Arguebat ueneni:crīminabat de ueneficio.plautus ī amphitrione ecchū uideo: quí me miserā arguit stupri dedecoris. ¶Prícipes cōfiscatos:repete uerbū illud superius satis cōstat Cōfiscari āt principes.i. summātes & primarii dicūtur:qñ fortunis spoliant:& eorū bona publicata ad fiscum deferūt:refert cicero in oratione pro sestio ptolomeū ciprium cū uictu & uestitu suo publicatū fuisse & omni regno nudatū auctore & actore publio clodio tribuno. ¶Calūniaꝝ:calūnia est malitiosa & mēdax infamatio:& calūniator qui falsa crimina sciēter intēdit:exístimat prísciānus libro.x.calumniā a uerbo caluo deriuari qđ significat decipi:quo utitur plautus in cassina sic scribēs:ubi domi so'a sum sopor manus caluitur:mēdosi sunt plautini codicesipressi:in q̄bus sic legitur sopor manus scalpit:cū legēdum sit sopor manus caluitur,p eo quod est decipit ac frustatur: ¶In pecunia haberent:ante dictum est quem admodū tiberius per senatusconsultū decreuit:ut feneratores duas patrimōii partes in solo collocarēt: hac calūnia quosdam oppressit:quod partem bonorꝝ in pecunia ac re nūmaria haberent:& nō ī his quæ solo cōtinentur:ut iurisconsultorꝝ uerbo utar. ¶Et ius metallorū.multæ ciuitates & potissimū ī hispania q̄ regio metallorū ferax est:ius habebant fodiēdi metalla:ex quibus lucꝝ ingens consequebāt ur.tradit plinius in xxxiii.uicena millia pondo auri annis singulis asturiā atq; galetiā & lusitaniam prestitisse:ī uercelēsi agro cauebatur ne plus quinq; hominum in opere publicani haberēt.taleius una cum in ímunitatibus ademptū est compluſculis ciuitatibus a tiberio:cuius mens nihil aliud q̄ rapinas & auri aceruationē meditabat. ¶Vononē spoliatū:subintelligendū ē extrinsecus satis cōstat uononis regis mētio fit a iosepho. ¶Antiochiam:seleucus cognomento nicator ciuitates sexdecī cōdidit nomine antiochiis ī honorē paterni nomínis:ut auctor est appianus ī syriacis hic significari uidetur antiochia illa syriæ inclyta celebrataq; monumentis historicorum. ¶Aduersus necessitudines:nemo est qui nesciat necessitudinem dici ius quoddam: & uinculum religiose coniunctionis:unde necessarii dicuntur hoc iure affinitatis familiaritatis ue coniuncti præterea necessitudo quod infrequens est inuenitur in libris ueterum pro necessitate:sicut apud Salustium & Ciceronem:unde est illud sempronii aselionis:bonum imperatorem signis collatis decertare nō debere:nisi summa necessitudo aut summa ei occasio data fuisset,necessitudines hoc in loco accipe pro necessariis ipsis & affinibus. ¶In reliquis.detexit scilicet odium aduersus reliquas necessitudies. ¶Direxit:elegantius est detexit. ¶Relegate:iuliam ab augusto patre relegatam fuisse omnibus probris contaminatā superius declaratum est. ¶Patris:Augusti. ¶Oppido:in quod erat relegata. ¶Peculio.concesso a patre: peculium habent serui:habent & filii permittentibus dominis & patribus iulia peculium habebat a patre concessum:quo fraudata est a marito tiberio. ¶Annuis:annua absolute dicuntur alimenta ī singulos annos.iuuenalis:sunt q̄ tortoribus annua præstent:apud iurisconsultos titulus est de annuis legatis:ubi ait Vlpianus si cui annuum fuerit legatum relictum sine adiectione summæ id uideri relictum:quod ut ait nerua:testator præstare solitus fuit tiberius fraudauit iuliam uxorem relegatam annuis alimentis ab augusto præbitis sub pretextu iuris:tanq; augustus annua dari nollet iuliæ idq; significare uideretur:quod ī testamento nullam de annuis dandis mentionem fecisset. ¶Congressum:recusabat tiberius cōgredi colloqui & sermocinari cum matre. ¶Partes æquas:peridē ac ī administrādo ipērio par eē uellet ipsi tiberio. ¶M.AN.Arguebat:crimini dabat. ¶Confiscatos:cōstat subaudi. ¶Impudens:impudenter excogitatā. ¶Partē rei familiaris:dōestici cēsus. ¶In pecūia:& nō ī pdiis. ¶Et priuatis:priuate fortūæ uiris. ¶Vocōnē:qdā nomonē hñt. ¶Ingētiq; gaza:multa ui auri:rectēq; gazā pticas opes dixit:ad psas quorū id uerbū peculiare ē qq; pthis ipsis pene finitimi sunt alludēs. ¶Antiochiā:feniciæ urbē. ¶Perfidia:,pditōe. ¶Necessi

Caluo loc' plauti.

antiochiæ

necessitudo

Anuua

tudines:necessarios & ppinquos:qbus natura mortale arctiore quodã caritatis uinculo deuinxit. ¶Prodita epistola:in apertũ relata. ¶Constitutione prĩs:ut augustus pater cõstituerat. ¶Domoq; egredi.quasi dicat non cõtẽtus mœnibus oppidi ĩclusam a patre:uetuit ẽt domo exire oĩ hominũ adepta cõsuetudie. ¶Sed & peculio:tenui pecunia:seu suppellectili:ceu peculio quodã pmissa. ¶Præbitis ãnuis:pecũiis ĩ annuã alimoniã:& usum exhiberi solitis. ¶Fraudauit:maligne p̃buit:uel potiº priuauit. ¶Testamẽto cauisset:q̃si reddi Augustº noluisset:q̃ ipse testamẽto nõ legasset. ¶Grauatus:grauiter ferens. ¶Partes æquas: æquam ĩ administrando ĩperio auctoritatẽ. ¶Vendicantẽ:ad se trahẽtẽ. ¶Cõgressũ:colloqũ cõsuetudinẽ.

¶PHI. ¶Ne consiliis.s. matertiis:erat enim liuia pro captu fe minaꝝ solers & prudens:cuius consillo oli usus ẽ augustus ĩ rebus magnis sicut ostẽdit seneca ¶Titulis suis.solemus scribere in titulis nomẽ auctoris cũ nomine parẽtis.exẽpli causa sic tiberius augusti filius hoc fecit se natus censuerat ut ita ĩ titulis nomẽ matris ascribereť hoc pacto: tiberius augusti & liuiæ filius hoc fecit id indigne tulisse tiberiũ significat tranquillus: utpote maternũ nomẽ dedignantẽ. ¶Nõ parẽtẽ patriæ:sicut augustus pater patriæ dictus fuit ita liuia parens patriæ dicebať: cũ feminæ corruscare soleãt radiis maritorum claritatẽ accipientes a cõiugali claritate: tiberiº osormiis liuiæ noluit illã parẽtẽ pr̃iæ appellari nec ullo honoĩ publico ĩsigniri. ¶Nec feminæ cõueniẽtibº:scribit ulpianus digestis de regulis iuris fœminas ab oĩbus officiis ciuilibº remotas esse:& libro tertio digestoꝝti. de postulando ne uiril bus officiis fungantur mulíeres interdicitur & ad senatusconsultum uelleianum. moribus inquit ciuilia officia dempta sunt feminis & pleraq; ipso iure non ualẽt. ¶Et ipsam interuenisse:uitoꝝ magis q̃ feminaꝝ eẽ uidetur interuenire incẽdiis & populũ adhortari ad ignẽ restiguẽdũ. ¶Enixius:uehemẽtius. ¶Simultatẽ odiũ matris:quo qd flagitiosius eẽ põt. ¶Instanti:urgẽti & efflagitãti liuiæ matri. ¶In decurias:in ordines iudicũ:de qbus superius satis ac sup. ¶Allegeret:ascriberet uerbũ ẽ legendis iudicibus accõmodatũ. M.uarro li.ii.latinæ linguæ sic ĩqt a legẽdo legitia & collegę.q una lecti & q ĩ eorũ loco suppositi sublecti.additi allecti:sic & ascripticii dicebãť:q supplẽdis legionibº ascribebanť. ¶Allectuꝝ.ascriptuꝝ.adituꝝ. ¶Ascribi albo.albũ multifariã dici ex lõga lectiõe obseruauimus:erat albũ decurionũ.albũ cytharedorum:album pontificum:erat & album iudicũ:accipitur autẽ pro tabula ĩ qua iudicũ nomina scripta proponebantur:siqs uero albũ corrupisset puniebatur:qa pretoris maiestas cõtempta uidebatur. Vnde ait ulpianus libro digestorum secundo:titulo de iurisdictione iudicũ. Si quis id quod iurisdictionis perpetue causa in albo:uel ĩ charta uel in alia materia propositũ erit dolo malo corripuerit:datur in eũ quingentorum annoꝝ iudiciũ:quod populare est:paulus quoq; inqt:si familia alicuius albũ corruperit nõ similiter hic edicitur:ut in furto:quin etiam libro quinquagesimo digestorum titulus est de albo scribẽdo ubi docet ulpianus quo ordine decuriones ĩ albo scriptos eẽ oporteat:tradit Cicero in secũdo de oratore põtificem maximũ res oẽs singulorũ annoꝝ mãdare litteris solitũ:qui ea omnia referebat in albũ & ꝓponebat tabulam domi:potestas ut eẽt populo cognoscẽdi:hiq; annales maximi nominabantur. Liuius quoq; refert iussisse ancũ martium:ut pontifex sacra publica ex cõmẽtariis nũmæ in album elata in publico proponeret.plinius ad albũ indicũ ueluti alludẽs decentissime scripsit in proemio naturalis historiæ:cũ hanc operam condicerẽ non eras in hoc albo. Quintilianus in duodecimo multos cognouisse se tradit: q tedio laboris:quem ferre tendentibus ab eloquentia necesse est:cõfugiunt ad hæc diuerticula desidiæ: quorum alii se ad album ac rubricas transtulerunt & formularii:uel ut ait Cicero legulei quidam esse maluerũt. Seneca quoq; ait in tertio de beneficiis.iudicem census in album & equestris hereditas misit:sensus ãt tranqlli hic est tiberius non alia conditione dicebat se inter iudices relaturum eẽ illum:quem ciuitate donatum mater referri cupiebat:nisi in albo iudicum ipsa pateretur ascribi hãc clausulam:id a se matrem per uim extorsisse. ¶Extortum:per uim concessum ab inuito & reluctante.

¶M.AN. ¶Regi.instrui gubernari. ¶Actum:decretum. ¶Actis suis:q̃ publicanda eẽnt. ¶Maioribus: q̃ fœmina tuto sustinere posset. ¶Nec conuenientibus:parum muliebri administratione dignis. ¶Præcipue:uehementius:quam alias admonuit. ¶Ad simultatem:iurgium & contentionem:ut Donatus interpretatur: Terẽ.age mitto ĩperiũ nõ simultatẽ meã uereri:festus simultatem odiũ eẽ ait:atq; ex cõtrario sensu nomẽ factũ:quia minime sint simul q eã exercẽt:q̃q̃ & a simulatione nõ negat nomẽ factum uideri posse.



Ehinc ad simultatẽ usq; ꝓcessit hac ut ferũt de causa ĩstanti sæpius ut ciuitate donatũ ĩ decurias allegeret:negauit alia se cõditiõe allecturũ q̃ si pateret abscribi albo extortũ id sibi a mre. At illa cõmota ueteres quosdã ad se Augustũ

fœmiæ remote ab officiis ciuilibus

Sublecti. Allecti. Ascripticii De albo

¶Allegaret:ascisceret.albo:ī quo iudicū nominaa referebātur.¶Extortū.id sibi a me: sed iuito id datū.

codícíllos de acerbítate & ítollerátía morū eius e sacrarío ꝓ tulít atq; recítauít.Hos & cuſtodítos tandíu & exprobratos tā ífeſte adeo grauíter tulít: ut qdā putēt ıter cauſas ſeceſſus hāc eí uel præcípuā fuíſſe. Toto qdem trıennıo quo uíuēte matre abſuít:ſemel omnıno eam nec amplíus quam uno díe paucíſſímís uídít horís. Ac mox neq; ægræ adeſſe curauít: defunctāq; & dū aduentus ſuí ſpē facít cōpluríumq; díerum mora:corrupto demū:& tabído corpore funeratā prohíbuít cōſecrarí: quaſí íd ípſa mandaſſet: teſtamētūq; eius pro ırrıto habuít:omneſq; amícítías & famílíarítates:etíā quíbus ea funerí ſuí curā morıēs demandarat:ıtra breue tēpus afflíxít:uno ex hís eq̄ſtrís ordínís uíro & ín Antíllam cō dēnato. De crudelítate & odío eius contra fílíos. Illíorū ne q̄ naturalem Druſū:neq; adoptíum Ger-

PHI. ¶Codicillos: tabellas epiſtolares alias codicillos uocamus genus teſtamēri: quorum ius conſtat nō fuiſſe ante auguſti tempora.Codicilli nullā ſolēnitatē ordinationis requirūt:de quibus iuriſconſulti docte copioſeq; perſcribunt. ¶Cōmota: indignabūda. ¶Sacrario:ſacraríū auctore VIpiano locus eſt in quo ſacta reponuntur quod etiam in edificio priuato eē pōt quid ſi legas ex ſecretario:& intelligas ex repoſitorio rerū ſecretarum:quæ dictio latina eſt & a latinis ſcriptoribꝰ uſurpata. apuleius in coſmographia ſecretaría terræ appellat occultiora: & ſecretiora ſub terram loca:& ioſephus cuius interpres eſt ruffinus luculentus ſcriptor li.xviii. antiquitatum ſic ait.philonē ex ſecretario caius iubet excludi abſentēq; fieri. ¶Protulit: deprompſit eduxit. ¶Tam infeſte:tam inimiciciter. ¶Seceſſus:qñ relicta urbe ſeceſſum cāpāiæ petiit:& mox capreas ſe cōtulit.abfuit ab urbe morā trahens in ſeceſſu caprearū. ¶Aduētus ſui:dū diuulgat ſe aduenturum romam: ut preſens celebret maternas exeqas. ¶Corrupto & tabido corpore:ſolēt cadauera citiſſime putreſcere & tabida fieri hoc ē tabe corrūpi tiberius ut corpus marris defunctæ fieret putridius nō permiſerat ſepeliri: dū ſe quoq; uelle funeri exequiiſq; maternis intereſſe denunciat:e contrario in alexādro magno id fuit admirabile:quod corpus eius exanimum ſeptē dies iacuit in ſolio æſtu ſolis feruētiſſimo:nulla tamen tabe: ne minimo quidem liuore corruptū:uígor quoq; qui conſtat ex ſpiritu:ut inquit Curtius nō deſtituerat uultum. ¶Conſecrari:inter duas referri per apotheoſim ſic enim deificationē græca dictiōe nominamus. ¶Id mādaſſe.ſ.ne cōſecraretur & diuinis honoribus honeſtaretur. ¶Pro irrito:pro uano & non rato: cū teſtamentum extremaq; uolūtas teſtatoris rata & firma eſſe debeat. ¶Funeris ſui cura:libro undecimo digeſtorum titulo de religioſis ſcriptum legimus:funus eum facere oportere.quē decedens elegit:ſin autem de hac re defunctus nō cauit:nec ulli delegatum hoc munus ē:in ſcriptos heredes ea res cōſtringit ſumptꝰ funeris arbitrātur:pro dignitatibus ac facultatibus defuncti.& ille qui funerauit ex pretoris edicto perſeq poteſt id quod impendit. ¶In antiliam cōdemnato.antilia nomē eſt urbis italiæ.cuius ueſtigia adhuc uiſuntur haud procul a dechone.quidam codices habent in anticyrā:eſt autē anticyra inſula ad ſinū iacēs maliacum & oetā mōtem:cuius meminit ſtrabo in.ix.ubi auctore plinio helleborum tutiſſime ſumitur: eſt & anticyra ciuitas iuxta cyrrhā in phocide regione in corinthium uerſa ſinū:quid ſi legas in latomiam ſicut legi in codice ſinceriore non abſurde leges:& ita ipſe legendū duco:cum talis lectio cum tranquilli ſentētia & latinitatis elegantia conueniat.erat autem latomia locus in carcere romano iuxta tullianum ſicuti indicat marcus uarro in primo de latina lingua:de quo liuius libro ab urbe condita trigeſimo ſexto ſic ſcribit: triumuiri carceris latoniarum intentiorem cuſtodiam habere iuſſi:in has latomias ſiue latomiam: utroq; enim modo dicitur condemnatus fuerat a tiberio nir equeſtris ordinis ob amicitiam maternam: dícebaſ autem latomia quia ibi lapidicinæ fuerunt:nāq; generali uocabulo latomiæ appellantur lapidicinæ: hoc eſt loca cedendis lapidibus accōmodata:ad quas damnari ſolebant hi qui in opus metalli damnabantur: cuius pœnæ mentio fit apud inriſconſultos digeſtis de penis:& apud plautum in captiuis tindarus in latomias lapidarias ab egione damnatur.ſeneca libro nono declamationum ſignat ſabinum in latomias fuiſſe damnatum:qui a reo rogatus ut in latomias trāſferet feſtiuiter dixit nec nūc quēq; noſtrū decipiat nomē latomiæ:illa aīo mea lauta res eſt:iocabatur in miſeriis ac periculis ſuis:ꝑterea latomiæ caccer ē ſyrracuſis lingua ſiculorū:ut docet aſconius pedianus:in eas latomias ſicut eleganter ſcribit Cicero in oratiōe de ſuppliciis:ſi qui publice cuſtodiendi erāt ex oībus oppidis ſiciliæ deduci imperabantur:in latomias uerres multos captiuos ciues romanos coniecerat opus erat regū atq; tyrānorū ingens ex ſaxo in mirādā altitudinē depreſſum. ¶Neq; naturalē druſum:quem tiberius ex agrippina uxore ſuſtulerat:attende naturalē ſiliū dici ab hiſtorico legitimū:& ita a iuriſconſultis frequēter dici obſeruauimus patres naturales:q uulgo legitimi dicuntur:quāuis neotericoteri hoc ē recentiores naturalē filium appellēt:qui ex concubina geniſtus ē.iſydorus naturales ıquit filii dicuntur ıgenuarum concubinarum:quos ſola natura genuit non honeſtas conıugii:hoc ıdem traditur trigeſima tertia queſtione quarta canonicorum decretorum.

¶M.AN. ¶Intolerātia:ıtolerabili & difficili natura. ¶Eiꝰ:tibe. ¶E ſacrario:ex ſacroꝝ repoſitoria ac ꝑ hoc fáctiore ſecretioreq; loco:ſed qdā ſecretario hñt a quo analogiæ rō ñ abhorret. ¶Cuſtoditos: ī pñtē uſū aſſeruatos. ¶Exprobratos ꝓbri loco recitatos. ¶Tā ífeſte:inimico aīo. ¶Seceſſus:qđ tā diu ab urbe abfuiſſet. ¶Aegræ:láguēti:ífirmæ:grauiter affecte. ¶Aduēt' ſui:ſui ad urbē reditus:q̄ſi eius exequiis affutu

Codicilli

Sacrarium Secretariū

Corpus alex.nō tabidum apotheoſis

Antilia Anticyra.

Latomia

Latomiæ ioc⁹ ſabini

Naturalis filius Naturales patres

Hæc liber est Iacobi Zyrinz

ti. ¶Tabido:tabe infecto:ac corrupto. ¶Consecrari:ullis sacrorum cerimoniis insigniri:ut neq; tẽpla.neque aræ:neq; flamẽ:neq; aliud quicq̃ in defunctæ memoriã constitueretur. ¶Id: post mortem consecrari ¶Amicitias & familiaritates.amicos & familiares. ¶Afflixit:ignõinia ac cladẽ affecit. ¶Antiliã:ĩsulã credo sed ubi legerim memoria puto lapsus nõ teneo. Tu uide ne anticirã sit potius legẽdũ. Herodo. Athillam urbem in ægypto celebrat.plinius uero antissam Lesbo insula ait auulsam. ¶Naturalem:drusum ad germanici differentiam quem in filium adoptauerarat.

¶PHI. ¶Alterius uiciis: scilicet drusi filii naturalis. ¶Animi fluxioris: effeminatioris mollioriscq; :scribit plinius drusum hunc non alia magis re q̃ uinolentia regenerasse patrem tiberium: fluxi dicuntur libidinosi molles effeminati. Marcialis: cõcubino cum sis euiratior fluxo. Cipri anus usq; ad hoc ueni mus ut in cõparatione fluxorũ de sanctorum uirtutibus disputemus. Idẽ fluxuras libidies uocat scribens castitatem esse exactam maturam fluxuraq;. ¶Remissioris uitæ:rẽitere aĩum relaxaĩ ẽ:q̃uis dicat musoni⁹ remittere. aĩum idẽ eẽ qđ amittere .ĩd uita remissior.q̃ ociosior solutiorq; ẽ. ¶Peride affect⁹:ñ multũ neq; ĩntẽperanter doluit neq; immodice ex drusi obitu.de utroq; filio tiberii hæc orosius: filios suos drusum & germanicum: quorum Drusus naturalis. Germanicus adoptiuus erat manifestis uenenis perdidit: perinde autẽ multum & ualde quandoq; significat: in quo significatu alibi quoq; usurpatur a tranqllo cum ait in galba. Quare eius aduentus nõ perinde gratus fuit. ¶Sed tantum non: Quidã ita interpretantur: quod tiberius quãuis nõ multum quidẽ doluerit de morte filii Drusi: tamẽ hoc indicium luctus exhibuit: quod non statĩ rediit ad negocia peragẽda: Sed si hæc particula tantũnum significat etiam ut alibi diligenter explicauimus: alius erit: & uerior sensus: ut dicat tiberium adeo nullum dolorem cepisse ex obitu filii ut etiam statim post funus redierit ad pristinam consuetudinẽ: inhibueritq; indici longius iustitium: pensitatores litterarum acriores talia pensitent solerter & diligenter. ¶Negociorum consuetudinem: Asinius polio declamauit intra quartum diem quã filiũ amiserat. Idem Augusto rescripsit. Eo die cenaui quo filium amisi: o magnos uiros qui fortunæ succumbere nesciunt: nescio tamẽ an tales sint laudandi qui affectioni naturali repugnant ex eo gloriolã aucupãtes. ¶Institio inhibito: iusticium dicitur luctus publicus sicuti docet fulgentius placiades: quod ĩdici solebat in reipubli.calamitatibus. liuius tabernæ circa forum clausæ: iusticiumq; in foro sua sponte ceptum priusq; indictum: item iusticium per aliquõt dies seruatũ. idem ostendere uolens iusticium sublatũ finitumq; ait. ut romam redditũ est iusticium remissum est. Aulus gellius libro decimo nono iusticium interpretatur iuris quasi interstitionem quandam & cessationem: tiberius noluit seruari iusticium longius pp obitũ filii ¶Iliensium: troianorum duplex fuit ilium nouum & uetus. ¶Quod hectorem amissiffent: uolẽs tiberius irridere serotinam nimis & tardam iliensium consolationem. non inurbane respõdit se quoq; uicissim dolere de hectoris obitu: quĩ mille annis ante occubuerat. ¶Germanico: adoptiuo filio. ¶Obtrectauit: obtrectare est contra alienã sniam tractare & ob id obstare obsistere: & ut ueteres dixerunt obstrigilare. ¶Eluere:dilueret atq; refelleret: uidetur legendum potius esse eleuaret quod uerbũ uetus est & elegãter a uetustis in huiuscemodi significatione usurpatur: ẽ. n. eleuare res gestas uerbis deprimere & uero minores facere: ac pro nihilo habendas ostendere: super quo uerbo nõ pauca scripsimus enarrantes illud proptii: eleuat assiduos copia longa uiros apud liuium. Qu. fabius res gestas a scipione in hispania eleuauit hoc est depressit. Quintilianus eleuata testimonia uniuersarum simul gentium ab oratoribus restatur in quinto de huius uerbi significatu sic scribit agretius: eleuamus & quæ in altum tollimus: & quæ alleuiamus & leuiora facimus. ¶Immensam famẽ: solebant alexandrinii ægyptiiq; romæ annona laborãti suppeditare frumẽta & populum pascere: eratq; alexandria subsidium romanæ reipublicæ frumentarium: felicitatis autem tãtæ parens est nilus: cuius inundatione pingue scit ægyptus adeo: ut cum feraciss imis terris certet: & sicut iosephus egesippusque conscribunt ægyptus quattuor mensibus romanos alebat.

manicum patria charitate dilexit alterius uiciis offensus. Nam Drusus animi fluxioris remissioriscq; uitæ erat. Itaq; ne mortuo qdẽ perinde affectus ẽ: sed tñ non statim a funere ad negociorũ cõsuetudinẽ rediit: iustício lõgiore ĩhibito: qn & Illiensiũ legatis paulo serius cõsolãtibus q̃si oblitterata iã doloris memoria irridẽs: se quoq; respondit uicẽ eorũ dolere: qđ egregiũ ciuẽ Hectorẽ amisissent. Germanico usq; adeo obtrectauit: ut etiã præclara facta eius pro superuacuis elueret: & glorioss imas uictorias: ceu damnosas. R. P. increparet: qđ uero Alexandriã ꝓpter ĩmensam & repentinã famem: ĩcõsulto se adisset questus est ĩ senatu: etiam causa mortis fuisse ei per. Cn. Pisonem legatum Syriæ creditur: quem mox

Fluxi Fluxuræ Remissior uita

Perinde

iusticium

obstrigilaĩ Eleuare

Alexãdria subsidium frumẽtariũ

¶M. AN. ¶Animi fluxioris ĩ uitia pronioris: ac per hoc luxurioss & immoderati. Ver. Exerce imperia & ramos compesce fluentis: idest luxuriantes. ¶Remissioris: quod per summam corporis inertiam uoluptati & ocio esset deditus: ut magis cum plinio conueniat qui apitium scribit druso non sine patris indignatiõe ganeæ ꝓceptis blãditũ. Ci. pro pisone cũ remissis iucunde cum seni⁹ grauiter. ¶Peride: multũ. ¶Affectus: dolori succubuit. ¶Sed tãtum: nõ statim. q. d. in eo tẽperauit: qđ nõ ab illius funere reuersus cõtinuo cõuerterit se ad publica negocia obeũda. ¶Iusticio inhibito: qđ ĩ huiusmodi casibus ad publicũ merorem

testādū indici cōsueuit. ¶Iliēsiū legatis: exilio ad hoc ipm missis: ut illi dolorē: quem publice & priuatim ilienses cœpissent: quod filio unico priuatus esset coram testarentur: de recentioris ilii sede strabo quidē multa. ¶Oblitterata: obliuioni data. ¶Quod hectorem amisissent: satis urbane intempestiuum ilienſiū: redarguit officium. ¶Superuacuis: parum conducibilibus. ¶Elueret: i nihilum redigeret. ¶Alexandri am: quod & syria in ægiptum pertendisset. ¶Inconsulto se: se non prius auctore facto. ¶Per. Gn. Pisonē. pisonis ministerio.

huius criminis reū putant: quidā mandata ꝓlatuꝙ: nisi ea secreta obstarēt: per quæ multifariā increpitū: & ꝑ noctes creberrime acclamatū est: redde Germanicū: quā suspicionē cō firmauit ipse postea: cōiuge ēt ac liberis Germanici crudelē in modum afflictis.

De crudelitate & odio eius contra nurum.

NVrū Agrippinā post mortē mariti liberius quiddā questā manu apprehēdit græcoq; uersu si nō domi naris: inqt filiola iniuriā te accipe æstimas: nec ullo mox sermōe dignatus est. Quōdā uero iter cœnā porrecta a se poma gustaſ ñ ausā ēt uocare desiit: simulās uenenī se crie accersitā: quū ꝑstructū utrunq; cōsulto eēt: ut & ipse tētandi grā offerret: & illa q̄si certissimū exitiū caueret. Nouissime calūniatus mō ad statuā Augusti: mō ad exercitus cōfugere uelle pādatariā relegauit. Cōuiciātiq; oculū ꝑ cēturionē uerberibus excussit. Rursus mori inedia destinanti per uim ore

¶PHI. ¶Criminis reū: piso factus ē reus a uitelio ueneficii: de quo iferius late dicetur. ¶Mandata prolatuꝙ: tanq̄ germanici mors sibi a tiberio mādata fuisset. ¶Nisi ea secreta: sensus ē piso diuulgasset mādata tiberii de germanico necādo: nisi id obstitisset. qđ erāt secreta & nullo teste ꝓbari potuissent. Tiberi⁹. n. pisoni soli solus talia mandauerat ne res fieret palā. ¶Multifariā: per sæpe & pluribus i locis. ¶Increpitum: castigatū reꝑhēsumq; & ad tiberiū potius referēdū q̄ ad pisonē. ¶Redde germanicū: hæc erat acclamatio populi nocturna: q̄ desideriū defūcti germanici testabatur. ¶Mariti: germanici. ¶Quiddā q̄stū. cū nescio qd de tiberio esset cōq̄sta. ¶Etiam uocare desiit: ad cenā scilicet & prandiū: est. n. uocare uerbū peculiariter accōmodatū conuiuis inuitādis. Marcialis. cū uocor ad cenā nō tā uenalis ut ante inde uocatores dicti qui ad cenā cōuictores noīe principis inuitabāt. Idem in carmine falecio: iā dices mihi uapulet nocator: & uocationes ipse inuitationes nominātur. Catullus. Querūt in triuio uocationes. ¶Acersitū legēdū est accersitū. nō aūt acersitam: ut sit sensus ideo tiberius desiit uocare ad mēsam nurū agrippinā: finxit se ab illa accusari insimulariq; crimine ueneni: arceſſere āt accusare ē: quod ab arceo nascitur: eteni aliū accusare a maleficiis arcere ē: accersere uero significat auocare: scribit priscianus i primo quod antiquissimi pro ad frequētissime ar ponebāt dicentes aruenas & aruētores pro aduenas & aduentores: unde arcesſo ab artio uerbo qđ nūc accio dicimus cōpositū esse autumat. ¶Calūniatis: calūniari est falsa crimina sciēter intendere: unde calūniatus falso criminatus p calumniam. ¶Ad statuā augusti: liceat inquit seneca seruis ad statuā confugere: quāto magis hoc licere debet liberis: & ingenuis: apud iuri scōsultos frequēter legimus seruos ad statuā principis tāq̄ unicū suffugiū solitos cōfugere ad euitandā seuitiam dñorum intolerabilem Vlpianus scribēs ad edilitiū edictū arbitrat eum seruū minime eē fugitiuū: qui ad statuā cæsaris cōfugerit. Calūniabatur tiberius agrippinā: propterea q̄ ad augusti cæsaris statuam cōfugere destinasset: tāq̄ serua esset: & ita uellet seuiciā tiberii tāq̄ domini intollerabilē subterfugere. ¶Modo ad exercitus: tāq̄ ꝑloratura auxiliū militare aduersus ipsum tiberiū & seditionē cōcitare. ¶Pandatatiā: insula ē in mari tyreno cuius sic meminit marcianus in geometria ultra tyberina hostia in formiano pontiæ pandateria: prochyta: enaria iarime a græcis dicta: de hac plinius in. iii. i puteolano sinu pandataria ē. ¶Conuitiatim: agrippinæ cōuicia & probra in tiberiū ingerenti. ¶Verberibus: uerbera nō solū dici pro uerberatione ipsa. sed etiam proinstrumento accipi accōmodato uerberationi indicat quintilianus i declamatiōibus sic scribēs: ignes ex proximo raptos uerbera quæ casus obtulerat inuado. ¶Mori inedia: cibi abstinētia: quibus autem mori inedia consilium est septimo demum die mortem oppetunt: sicuti uarro & gellius de septenari numeri ptāte scribētes significāt. idem quoq; plinius in. xi. testatur his uerbis: homini nō ante diē septimū letalis inedia. ¶M. AN. Huius criminis. plinius extat ait oratio uitelii qua reum pisonem eius sceleris arguit hoc usus argumento: palamque testatus non potuisse ob uenenum cor Germanici Cæsaris cremari. ¶Mandata: q̄ a Tiberio accepisset de morte germanici. ¶Prolaturum: in apertum relaturum. ¶Ea secreta: nisi illa obstaret difficultas: quod id sibi mandatum probare non posset: uel quia secreta principis proferre nō liceret ¶Acclamatū: nocturnis clamoribus inquietatum: ¶Redde germanicū: restitue populo: quē fraude fustulisti. ¶Nurū: agrippinā adoptiui filii coniugē. M. agrippa & iulia genitā. ¶Liberius: audacius. ¶Græcoq; uersu: Carmē neq; aꝑ Euripidē: neq; sophoclē neq; homerꝙ: neq; aliorꝙ quēpiā nisi me tumultuaria iq̄sitō fefellit reperio. ¶Crimie ueneni: q̄ si ueneno nurꝙ petiisset. ¶Præstructū: cōsulto factū. ¶Vtrūq;: utis uenenū si ꝓcederet illi daret illa ut uenenū tāq̄ certū exitiū caueret. ¶Calūniat⁹: falsa criatiōe isectat⁹. ¶Ad exercitus: qb⁹ germāicus ꝓfuerat: hicq; fuit calūniæ ꝓtextus. ¶Pādatariā: īsulā q̄ puteolāo ut scribit pli. iacet si

Vocare
Vocatores
Arcessere
Pro ad. ar
Aruenæ
Ad statuā cōfugere
Pandataria
Verbera

nu. ¶ Conuitianti: conuitium illi facienti. ¶ Per centurionem: centurionis ministerio. ¶ Verberibus: ex iis est quæ a gignendi casu: ut Focas ait sumunt declinationis exordium: ut uerberis frondis remigis.

Diducere

¶ PHI. ¶ Diducto: patefcõ. diducere enim diuidere est. ¶ Infulciri: imitti per ui & inculcari. ¶ Perseuerantẽ: i proposito ut cibo abstineret: & inedia cõficeretur. ¶ Inter nefastos: attende

nefasti dies

nefastos dies dici a tranquillo atros & ominosos aduersus gelii sniam scribentis a uulgo imperite nefastos dies, dici: quos atros ipse appellat & ominosos: sed de his habunde superius dictum est. ¶ In gemonias: gemoniæ scalæ dicebãtur, ad q̃s corpora dãnatorum tracta precipitabantur: quod plane dedecorosum erat defuncto: sicut & unco trahi: crebra est mentio apd ueteres scriptores gemoniarum. Cor. tacitus: tũc cõfossum colla ceratũq; & absciſſo, capite trucũ

gemõie qd

corpus sabini in gemonias trahũt: pli. in. viii. tradit canẽ a corpore ferui sabini non recessisse abiecto in gradibus gemoniis. Valerius in. vi. capite de seueritate scribit hæc: libertatem ademit: spiritũ extinxit: corpus contumelia carceris & detestãda gemoniarũ scalarũ nota fedauit. aꝑ tranquillũ frequens est mentio gemoniarũ: quas quidã a conditore nominatos opinãtur: sed cũ nulla auctoritate id fulciat: ego potius coniecto ex eo appellatas: quod locus erat gemitus & calamitatũ. ¶ Sibi gratiæ agerent: tãq̃ clementissimo: qd

ifamissima mors suspẽdiosi

non affecerit nurũ atrociore supplicio & morte laquei fediore. Infamissima eni mors erat eorum: qui laqueo uitam finiebãt: & in pontificalibus libris cautum fuerat: ut tales insepulti abiicerentur. unde & Virgilius tale genus mortis eleganter appellat informe cũ ait: & nodũ iformis lethi trabe nectit ab alta. ¶ Destitutus: orbatus desolatus. ¶ Die tyrocinii: quo sumpta toga pura in forum deducti sunt. Relege quæ cõmentati sumus in augusto sup die tyrocinii. ¶ Congiario: dono imperatorio. ¶ Ineunte anno: Calẽ. ianuarii: illo eni die uota suscipiebãtur: quoniã principio anni: ut inquit Ouidius in primo fastorũ templa patent aures que deum: nec lingua caducas cõcipit ulla preces: dictaq; põdus habent. ¶ Pro eorum salute: uota suscipiebãtur ex more calendis ianuarii pro salute iperatoris: sed cũ pro salute quoq; filiorũ germanici suscepta fuissent indoluit tiberius: perinde ac specimẽ id foret maximũ illos romanis eẽ cariſſimos. ¶ Talia p̃mia: tanq̃ uota publice suscipiẽda nõ sint pro salute cuiuspiã: q sit inexpertus & adolescẽs. ¶ Patefacta nota: detecto liuore & odio quo prius occulto & intra animi penetralia recõdito nepotes persequebat. ¶ Obnoxios. suppositos atq; subiectos. ¶ Concitaret ad comicia: fraudulẽter & dissimulanter agebat tiberius ut nepotes: quos perditos cupiebat incitarẽtur ad conuicia & maledicta in se dicẽda: ut mox sub pretextu lesæ maiesta

Probra

tis imperatoriæ supplicio dederentur. ¶ Probris: probra nominamus flagitia atq; dedecora: & pro conuitiis accipi testis est iuius: qui sic ait: ingerũt probra præterea probrũ stuprum ueteres appellauere. ¶ Fame genus, hoc mortis miserrimũ est si credimus camenis græcis ita clamitãtibus. Χαλεπώτατον θάνατον λιμὸν εἶναι

pontiæ

idest fame mori miserrimũ est. ¶ Pontia: plinius in tertio põtias pluratiuo numero appellat: sunt ãt põtiæ aduersum formias in mari etrusco. ¶ In ima: infima. ¶ Laqueos & uncos: tormẽtorum nomina sunt: nam & laqueo strãgulabãtur & unco trahebãt: sicuti olim acclamatũ ẽa senatu in cõmodũ imperatorem: qui senatum occidit unco trahatur: qui omnes occidit unco trahatur: qui templa spoliauit unco trahatur: & id sæpius repetitum cum igitur carnifex instrumenta carnificinæ ostentaret creditur neronem impulsum esse ad mortem uoluntariam ut semetipse interimeret: ne a carnifice per tormenta excarnificatus necaret. ¶ M. AN. ¶ Diducto: ui adapto. ¶ Infulciri: igeri: inculcari: ñ ut ui ueret ueꝝ ut diuti torq̃ret: sed acerbissima ẽ crudelitas ut Annæus seneca ait: Quæ trahit pœnã ẽq; iterdũ miseri cordiæ genus cito occidere. ¶ Ita absumptã: iedia extictã. ¶ Inter nefastos: si nefastos ut Macro. accipit expõas iter festos dixeris referri uolu isse: qa nefastus sit idẽ q & festus: sed hoc loco nefastũ, p infausto & nefario q̃les erãt postridiãi dies rectius interptabere i quẽ plane sensũ acrõ quoq; horatianũ illd: itactũ nefasti liqmus accepit: Nefastos dies enim litte

Dídúcto ínfulcíri cíbũ iussit: sed & pseuerantẽ: atq; ita absumptam crimínosíssime ísectatus ẽ quũ diẽ quoq; natalis eius inter nefastos referendũ suasisset. Imputauit etiam quod nõ laqueo strangulatam ín gemonias abiecerít; proq; tali clæmentia ínterponí decretum passus est quo sibí gratiæ agerentur: & capitolíno louí domum ex auro sacraretur.

De crudelítate & odío eius contra nepotes.

QVum ex germanico tres nepotes, Neronẽ: & Drusum & Caiũ: ex druso unũ Tíberium haberet: destítutus morte líberorũ maxímos natu de Germanici fíliís Neronẽ & Drusum, P. C. cõmẽdauit: díéq; utríusq; tyrocinii cõgíario plebí dato celebrauit, sed ut cõperít íneunte anno pro eorum quoq; salute publíce uota susceptа ægít cũ senatu non debere talía premía tribuí nísi expertís & ætate puectís atq; ex eo patefacta ìteríore animí sui nota omnium crímínatiónibus obnoxíos reddidít uaríaq; fraude ínductos ut & concítarentur ad cõuítía & concítarí perderentur: accusauit per lítteras amarissíme congestís etíam probrís & iudícatos hostes fame necauit. Neronẽ ín ínsula pontía Drusum ín íma parte palatíi putant. Neronem ad uoluntaríam mortem coactũ: quũ ei carnífex quasí ex senatus auctorítate míssus laqueos: & uncos ostẽtaret. Druso aũt adeo alimenta

ra notari solitos Festus prodidit. ¶Imputauit:suæ clemẽtiæ datũ uoluit. ¶In gemonias scalas.s.quo damnati uno tracti abiiciebant. ¶Diẽ utriusq; tirocinii quo primũ ĩ foꝝ sũt deducti. ¶Ineũte anno:initio anni ¶Pro eoꝝ quoq; salute.i.nõ ꝓ se tm̃.sed ꝓ illis ẽt uota suscepta. ¶Publice:publico noĩe. ¶Egit cũ senatu: petiit. ¶Exptis:uirtute aut merito aliquo probatis. ¶Animi sui nota:intestini odii iudicio. ¶Omnium criminationibus:oĩbus criminari uolentibus. ¶Obnoxios calũniæ & criminatiõibus subiectos. ¶Ad cõuitia:ut sibi quoquomodo conuinciarentur:reiq; fierent maiestatis. ¶Accusauit:ut maiestatis reos ad senatum per litteras detulit. ¶Congestis etiam probris:eoꝝ flagitiis & sceleribus enumeratis. Vulpianus probrum pro infamia accipit:sed & flagitium significat. ¶Pontia insula:quæ auctore Plinio contra formianũ iacet littus. ¶Ad uoluntariam mortem:mortem sibi ultro consciscendam.

subducta ut tomentum e culcitra tẽtauerit mãdere. Amboꝝ sic reliquias dispersas:ut uix qñq; colligi possent.

¶PHI. ¶Subducta. subtracta cibaria. ¶Tomẽtum e culcitra. tomẽtum dicimus id stramẽtũ farciméq; quo culcitræ farciunt festus. culcitra ꝙ tomẽto inculcata appellata. mẽdosi codices ꝓ tomẽto hñt tormento. uarro:postea transierũt ad culcitras:quod in eas sagus aut tomẽtum aliud ue qd calcabãt:ab inculcãdo culcitra dicta. uidetur aũt tomẽtũ a τέμνω uerbo græco deriuari quod significat incido:sicut & tomos & tomicus restis. est. n. tomos:pticula librorũ abscissa. oritomos

Tomentũ qd.

De eius crudelitate cõtra amicos.

NVper ueteres amicos ac familiares uigiti sibi e numero principum ciuitatis depoposcerat uelut consiliarios in negociis publicis. Horum omnium uix duos aut tres incolumes præstitit:cæteroſq; alium alia de cã perculit. In quos quum plurimoꝝ clade Eliũ Seianũ quẽ ad summam potentiam non tam beniuolentia prouexerat:quã ut esset cuius ministerio ac fraudibus liberos Germanici cir

genes adamatius tertiũ librorũ suoꝝ genus tomos inscripsit:quos ut ait hieronymus nos possumus appellare uolumina & tomos ĩ põto ciuitas ab eo dicta:ꝙ illic medea mẽbra fratris absyrti frustillati cõcidit. ouidius inde tomos dictus locus hic:quia fertur in illo mẽbra sõror fratris cõsecuisse sui:hinc tomices quoq; deduci uidentur. sunt enim testes ex canabi ĩpolito & sparto leuiter torto:de quibus intelligelocutũ eẽ uitruuiũ scribentẽ in septimo de architectura:asseres tomice religãdos:idẽ probat tomices ex sparto hispanico:sed ut ad tomẽtum culcitræ reuertamur:fiebat id ex lana alba concisa:quod ob hoc leuconicum dicebatur quãuis quidã a populis galliaꝝ cognomẽtũ istud deriuent. Nec tamen appellatione lanæ tomẽtum continebitur ut docet iuriscõsultus li.iii.de legatis. Tomentum cognominabatur circẽse ex arũdinibus cõcisis factũ:idq; stramẽtũ hẽbatur plebeiorũ:Circẽse uocabatur ex eo ꝙ in circo romano sternebatur: illicq; egestosi acqescebãt seneca in li.ad gallionẽ de uita beata nihilo inquit miserius ero si lassa ceruix mea ĩ manipulo ferri acqescat:si super circẽse tomẽtũ per sarcinas ueteris lithei effluens incubabo. De tomẽto circẽsi epigrãmatarius poeta sic inquit in apophoretis:tomẽtũ concisa palus circẽse uocatur:hæc pro leuconico stramina pauper emit:error est apud martialis interptẽ:qui tomẽtũ circẽse a palude circensi dici arbitratur cũ a circo romano circẽse tomẽtũ deducatur:idq; circo erat pro stramento mẽdicoꝝ.nãq; a circeis italiæ non circẽses:sed circiẽses derinãtur:idq; cõfirmatur auctoritate scriptorum luculentissimoꝝ:iter quos est liuius qui sic ait in sexto ad hoc latini herniciq; accesserunt & ciꝛcensiũ quidã:idẽ ĩ octãuo ꝓtores tũ duos latini habebant. L.anniũ setinũ:&. L.nũmitiũ circiẽsẽ ambos ex colonis romanis. Pli.ostrea circiẽsia nomiat a circeis ubi generosa nasce bãtur:de qbus & oratius dixit ostrea circeis misceni oriũtur echini. M. Tullius in.iii. de natura deoꝝ:circẽ quoq; coloni nostri circiẽses religiose colũt:emãdanda est obiter dictio ex li.plinii:unde uigesimo:sic enĩ legitur galliaꝝ hoc ad torméta pariter inuẽtũ tu corrige ad tomẽta. ¶Mãdere significanter loquutus ẽ mãdimus enĩ proprie & mãducamus ea q̃ dura sunt:& q̃ dẽtibus reluctantur: sicut grãmatici tradiderũt. ¶Amboꝝ:nerõis & drusi nepotũ. ¶Viginti sibi depoposcerat in hãc sniam sic scribit paulus orosius uiginti sibi patricios uiros cõsilii cã legerat tiberius hoꝝ uix duos incolumes reliqt:ceteros diuersis causis necauit. ¶Perculit:afflixit subuertit necauit. ¶Flium seianum.s.perculit:fuit autem elius seianꝰ prefectus tyberii tantæ olim auctoritatis apud principẽ:ut cæsar appellaretur sicuti tradit dion:hũc res nouas moliẽtẽ interfici iussit tiberius epistola a capreis ad senatum missa per Neuium sertoriũ macronẽ:unde ẽ illud apud iuuenalem. Verbosa & grãdis epistola uenit a capreis:lecta epistola statim tribuni & milites circũsteterunt seianum:quẽ uinctim uncoq; tractũ in gemonias abiecerũt:hinc illud:seianus ducitur uncos spectãdus. Seneca in libro de tranquillitate uitæ. Quo die seianũ senatus deduxerat populus in frusta diuisit:in quem quicqd congeri poterat dii hominesq; cõtulerant:& ex eo nihil superfuit:quod carnifex trahe rẽt:scribit iosephus libro.xviii.antiquitatum:antoniam primam cognouisse seiani insidias omniaq; diligẽter ad tyberium scripsisse & per pallantẽ seruum fidissimũ litteras destinasse in capreas ad tyberium: qui insinuata cognoscens seianum cum consciis uniuersis interemit:antoniam autem quam antea uenabilẽ habuerat uenerabiliorem ex eo habere cepit:eiq; in omnibus obediebat.

¶M.AN. ¶Tomẽtum culcitræ:farcimẽ ἀπὸ τοῦ τέμνω quicquid enim conciditur ad culcitrã farciendã tomentum ueteres dixere:Mar. Tomentum concisa palus citense uocatur:& rursus de tomento lingonico:uellera lingonicis accipe rasa sagis. Eusebius Drusum ueneno ait non fame periisse. Culcitra ab inculcando:Varro:postea q̃ transierunt ad culcitras quod in ea sagus aut tomentũ aliud ue quid inculcabãt

Tomos

tomos ci.tomices

leuconicũ tomẽtum circensem

Error interptis martialis

Correctus plini locus

Seianus

ab inculcando culcitra dicta. ¶ Principum: qui primi senatorii ordinis erant: cædis huius senatoriæ: & eq̃stris ordinis. Eusebius meminit. ¶ Perculit: concussit: metu defixit. Lucanus: tum sæuus pculit horror mẽbra ducis. ¶ A eliũ Seianũ: Eusebius. Seianus Tiberii p̃fect⁹: q apud eũ plurimũ poterat. sed Iu. multo plura. ¶ PHI. ¶ Circunueniret. dolo aggrederet. ¶ Liberos germanici. Neronẽ & Drusũ: quos ante dictum est a tiberio fuisse fame necatos. ¶ Nepotẽ ex druso. hic tiberius dicebat. ¶ In cõuictores. cõuictor dicitur quotidianus conuiua & qui nobiscũ uiuit familiariter. oratius: nunc quia sum tibi mecenas cõuictor ¶ Greculos. philosophos & sophistas: de quibus iam dictum est. Dialectos. loquendi genera græci dialectos uocant ut docet quintilianus in primo. quæ illis plura sunt. nam linguas quinq̃ habent. Ionicam: doricam: atthicam: eolicam & communem Iuxta has latina uerba comprehẽsa intelliguntur ut scienter & solerter pensitat diomedes in secũdo. Dorica autem lingua q̃ græce doris dicitur in primis breuitati studet: qua pelasgi sũt usi & lacones excelluere. auctor herodotus in Clio strabo li. v. geographiæ doricam asserit eandẽ esse: quã eolicam: eaq̃ usos esse omnes ferme populos extra isthmum habitantes. cum autem tria forent genera oratorũ. atthici asiani & rhodii: rhodios dorica lingua usos esse tradunt qui medii erant inter asianos & atthicos ex utroq̃ commixti: apud rhodios cõplures extitere circa philosophiam & artes ingenuas peritissimi. Sẽsus tranquilli hic est. Tiberius zenonem relegauit in insulam Cynaram: propter eaq̃ cum eum interrogasset quæ nam illa lingua græca esset: qua ille exq̃site nimis accuratæq̃ sermocinabatur: respondisse linguam doricam. existimauit. n. per hanc responsionem sibi a græculo exprobrari secessum illum ac pene exilium: quando rhodi diu mansitauit. nãq̃ rhodii dorica dialecto & lingua loquuntur. ¶ Cynaram. nomen est insulæ cuius meminit plinius i quarto. ¶ Ex lectione quotidiana. genus exercitationis non improbandum quo tiberius utebatur: ut. s. in cena proponeret questiones discutiendas ex his rebus quas singulis diebus lectitabat. ita paratior ueniebat ad differẽdum: & ea firmius memoriæ mandant: quæ post lectionem disputantes retractamus. ¶ Quoq̃ tpe. quocũq̃ die & hora. ¶ A contubernio. a contubernalitate ut cypriani uocabulo utar. de contubernio aũt & contubernalibus in principio commentariorũ satis multa. ¶ Theodorus gadareus. theodorus orator: qui etate strabonis floruit. fuit ex gadaribus: quæ ciuitas syrie est: non lõge ab ascalõe. uerũ maluit dici rhodiis theodorus q̃ gadareus. a quo sectatores theodorei sunt appellati theodori auditor fuit, hermagoras. hunc theodorũ ut ait quintilianus in tertio. studiose audiuit tiberius cæsar: cum in insulam rhodon secessisset. ¶ Subinde. idemtidem frequenter. ¶ In obiurgando. more boni preceptoris: qui erga discipulos animum parentis summere debet: eorumq̃ uicia castigare. uerũ ut præcipit quintilianus in bono doctore non erit austeritas tristis nõ dissoluta comitas. ipse nec uitia habebit nec feret. ¶ Lutum a sanguine maceratum. hoc interpretamentum est theodori obiurgationis. per lutum lenta natura. per sanguinem sæuitia tiberii significat unde sagaciter uidebatur theodorus expressisse per hanc similitudinem mores naturamq̃ tiberii. ¶ Eluxit. resplenduit apparuit sæua natura. ab eluceo formatum præteritum est. alias ab elugeo deducit ut illud apud Ciceronem eluxi obitum rei publicæ magis q̃ mater unicum filium: & apud liuium inquit. L. Valerius tribunus: quid aliud in luctu fœminæ quam purpuram aut aurum deponunt: quid aliud cum eluxerint sumunt.

¶ M. AN. ¶ Nepotemq̃ suum: Tiberium Drusi filium adulterio natum. ¶ Conuictores. commessatores aut certe una cum eo domi agentes. ¶ Quibus: quorũ consuetudini colloquio consiliis. ¶ Exquisitius: accuratius. ¶ Dialectos: loquendi idioma: est. n. dialectos linguæ proprietas: quadrifariamq̃ a græcis diuisa ratio: est. n. ἀρκλίδος ἀττικὴ ἀκτὴ ἑκτὸς ἀττica lingua: siue loquendi, pprietas est & ἀφορισ: ἰάς: καὶ αἰολὶς. dorica: ionica: & æolica. Strabo plane demonstrat ionicam ab attica illa prisca olim fluxisse doricamq̃ ab æolica: iones nãq̃ atticam incoluere: immo ipsi accolæ olim iones dicti & qui extra isthmũ græciam habitarunt

Cõuictor

Dialectos

Liguæ grecorũ quinq̃

Dorica

Theodorei

Fluxi

conueniret: nepotemq̃ suum ex Druso filium naturalem ad successionem imperii confirmaret.

De crudelitate & sæuitia eius cõtra grãmaticos & mgros.

NIhilo lenior in cõuictores græculos: quibus uel maxime acquiescebat Zenonem quendam exq̃sitius sermocinantẽ: quũ interrogasset quænã illa tã molesta dialectos eẽt. Et ille respondisset: Doridẽ: relegauit Cynariã existimãs exprobratũ sibi ueterẽ secessũ quod Dorice Rhodii loquantur. Itẽ quũ soleret ex lectione quotidiana q̃stiones sup cœnã ꝓponere. Et cõperisset Seleucũ grãmaticum a ministris suis perquirere: quos quoq̃ tpe tractaret autores atq̃ ita præparatũ uenire: primũ a cõtubernio remouit: deinde etiam ad mortem compulit.

De crudelitate eius in iuuentute.

SAeua ac lenta natura ne in puero quidem latuit: quam Theodorus gadareus rhetorice præceptor & prospexisse prius sagaciter & assimulasse aptissime usus est subinde in obiurgãdo appellãs eũ: πηλοὺ ἀιμάτιον ἰσχυμμένον: id est lutum a sanguine maceratum: sed aliquanto magis in principe eluxit etiã inter initia quum adhuc

præter Athenienſes: Megarenſes: & ipſos parnaſi incolas dorienſes: æoles uno nomine dicti ſunt: quo apparet duas ab initio fuiſſe linguas: priſcã: acticam & æolicam: a quibus totidem poſtea fluxerunt: ionica: & dorica. ¶ Doridem: dialecton ad rhodum. ſ. alludens: ubi dorice loquebantur. ¶ Cynaram: unam ex cycladibus inter ſicinum & gyarã. ¶ Veterem ſeceſſum: rhodiacũ: in quo relegato ſimilis diu inuitus fuit. ¶ Ex lectione quotidiana: quam diebus ſingulis tractaret. ¶ A contubernio: domeſtica conſuetudine. ¶ In puero: puerili & tenera ætate: Quintilianus ait Tiberium non puerã opam dediſſe Theodoro gadareo: ſed rhodiaci ſeceſſus tempore. ¶ Theodorus gadareus: q & rhodius eſt dictus: idem Fabius: Theodorus inqt gadareus: qui ſe dici maluit rhodium Aſſimilare optima uſus ſimilitudine. πϊλοῦ αἱμάτι σύμπωφὺρμέ/νον: lutum ſanguine maceratum. ¶ Ingenium lentum: lentam fouens ſæuiciã. ¶ Eluxit: iuuito eo ſe, pdidit.

fauorẽ moderatiõis aſſimulationẽ captaret Scurrã: qui prætereunte funere clare mortuo mãdarat: ut nunciaret Auguſto nondũ reddi legata quæ plæbeis reliquiſſet ad tractatum ad ſe recipere debitum ducíq; ad ſupplíciũ imperauít: & patrí ſuo uerã referre. Nec multo poſt in ſenatu Põpeío cuídã equití romano quíddã pnegãtí dũ uíncula mínat', Affirmauít ex Põpeío põpeíanus fieret acerba cauillatione ſímul homínis nomen íneſſens ueterẽq; partíũ fortunam.

De crímine læſæ maieſtatís atrocíter acto.

SVb ídẽ tẽpus cõſulẽte prætore an iudícia maieſtatís cogí iuberet: exercendas eſſe leges reſpõdít & atrocíſſime exercuít. Statuæ qdã auguſtí caput de preſſerat: ut alterius íponeret: Acta res ín ſenatu: Et qa ãbigebat' per torméta q̃ſíta ẽ: Dãnato reo paulatí hoc genus calũníæ eo ꝓceſſit: ut hæc quoq; capitalía eẽnt círca Auguſtí ſí/

¶ PHI ¶ Aſſimulatiõe. dum ſímulat ſe modeſtiã colore: quæ toti' uitæ extollit ornatũ: ut decenter inqt Ambroſi' in. i. de offíciis. ſed ut ait Cicero nihil ſimulatũ põt eſſe diuturnũ: ideoq; tiberius omiſſa ſimulatiõe rediit ad naturã ſanguinariã. ¶ Scurã. græci βωμόλοχοῦσ dicunt quos latini ſcuras. de βωμόλοχοῦ etymo & ſignificatu docte copioſeq; ſcribit ſuidas ĩ etymologico. uocabulũ aũt ſcurræ uerrius tractũ eſſe ait ex græco: qđ eſt σκιρτᾶιν. qđ latine ſignificat laſciuire. ueꝛ fallitur uerrius. ſcurra. n. latinum nomen eſt & a ſequendo formatũ. nãq; id genus hoíes ſequi ſolẽt opulentiores cã aliquid promerendi. a ſcurra fit uerbũ ſcurror ſcurrilitas & ſcurrilis. ioci autẽ ſcurriles

βωμόλοχοσ

Scurra uñ

Cauillatio

debent abeſſe a uiro graui. ¶ Clare. clara uoce cunctis audientib'. ¶ Mortuo mandarat. tanq̃ ſcurra ſcurriliter hoc mandatum dederat defuncto ꝓtereunti ad Auguſtum pferendum: q. ſ. legata nõdum a tiberio reddebãtur plebeiis quæ ille in teſtamẽto legauerat. & ita dicaciter momorderat Tiberii auaritiã. ex qua loquẽdi libertate ſibi mortem cõparauit. ¶ Debitũ: legatũ: ab auguſto relictũ qđ ſcurra dixerat nũdũ reddi. ¶ Patri. auguſto. ¶ Veꝛ referre. quẽadmodũ ipe ſcurra legatũ pro rata accepiſſet a tiberio. ¶ Quiddã pneganti. petebat neſcio qd a põpeio tiberius: ille ptinaciter ĩ negãdo pſeuerabat. ¶ Ex põpeio põpeianus. notũ ẽ põpeianam factionẽ pompeianoſq; oĩs infenſos fuiſſe Cæſari Cæſareæq; familiæ: quoꝛ ptim interfecti ptim i exilium miſſi ſunt. hinc tiberius alludens ad nomẽ dixit pompeiũ illũ: qui ſibi aduerſabat' futuꝛ pompeianum: hoc eſt iri eiectũ interfectum ue: ſicut acciderat tpibus Iulii Cæſaris Pompeiis ſectatoribuſq; põpeianæ factionis. ¶ Inceſſens: mordẽs & dicaciter inuadẽs. ¶ Veteꝛ fortunã. calamitatem & infortuniũ partiũ pompeianaꝛ. ¶ Cauillatione. irriſione alio noíe dicitur cauillũ. apuleius. ſcitũ eſt cauillũ. ¶ Conſulente p̃tore. officium p̃toris erat p̃eſſe iudiciis & iudicum noía ſortiri: omneſq; iudices iurabãt in leges p̃ter ipſum p̃torem. ¶ Iudicia maieſtatis. publica iudicia ſunt repetẽdaꝛ: ambitus: maieſtatis: & id genus alia. cogi autẽ iudicia dñr a p̃tore: quando iudices ad iudicandũ congregãtur atq; conueniunt. itidẽ dicimus coactus ẽ ſenatus. & illud titire coge pecus. ¶ Exercẽdas leges. exercentur leges: quando ſontes ſecundũ preſcripta legum puniuntur: debent. n. auctore Ariſtotele leges impare: magiſtratus uero eſſe legũ miniſtri. Vñ ait diuinitus plato in quarto de legibus. ſalutẽ paratam illi ciuitati uideo: ĩ qua lex ſeruientibus magiſtratibus dominatur: iterritũ uero illi: ĩ qua ñ lex mgíatib' ſed legi mgíat' p̃ſũt. Quæ aũt crimĩa ptíeãt ad legẽ maieſtatis ſupra dictum eſt & copioſe ſcribunt iuriſcõſulti digeſtis ad legẽ iuliã maieſtatis. Tiberius dixit leges exercendas ĩtelligi uolẽs non tã ex p̃ſcripto & formula exercendas: q̃ ex libidine ipſius & ſeuitia diſtringẽdas ueluti cela ſanguinaria. atq; mortifera. ¶ Statuæ caput dempſerat. ſcire debes qđ apd priſcos ſtatuæ ita formabantur: ut capita tolli & alia ſubſtitui poſſent: qđ docet plinius in. xxxv. cuius hæc ſunt uerba. ſurdo ſtatuaꝛ diſcrimine capita pmutantur. hoc factũ fuerat in auguſti ſtatua: cuius rei auctor dãnatus ẽ. ¶ Ambigebatur. dubitabat' de auctore facinoris. ¶ Capitalia: pena capitis puniẽda. capital dici uoluerũt ueteres facinus: quod capitis pena luitur. plautus in menechmis. iã & ſi capital fecerit facile aſſeruabis hoíes quoq; & orationes capitales dici inuenies apud eruditos, p flagitioſis peſtiferiſq; & capitali ſuplitio dignis. Ci. in. v. antonianaꝛ. ad quendã ſeptimũ capitalẽ hoíem collegã ſuum miſerat. idẽ in. ii. de officiis. capitalis oratio ẽ ad æquationem bonoꝛ ptinens ab oratio dicta eſt ira capitalis pro exitiali & mortifera.

Cauillum Cogi iudicia leges dñæ

Magiſtratꝰ miniſtri

Capita ſtatuaꝛ pmutabantur Capital

¶ M. AN. ¶ Scurram: dicacem hoíem: ridiculiſq; uerbis inceſſentem. Eſtq; proprie ſcurra qui riſum ab audientibus captat: haud ſalua perſone dignitate. ¶ Non reddi: a Tiberio: ¶ Legata: quæ Auguſtus teſtamẽto legaſſet. ¶ Recipere debitum. quod ſibi deberi diceret. ¶ Patri ſuo: Auguſto. ¶ Iudicia maieſtatis. ĩ eos

qui maiestatis essent accersiti. ¶ Alterius: quę eo genere honoris ornare destinarat. ¶ Calumniæ: crimina tionis. ¶ Capitalia essent: capitis periculum importarent. Vulpianus: Capitalem inquit fraudē admittere: est tale aliquid delinquere pp quod capite qui fecerit puniendus sit.

¶ PHI. ¶ Seruū cecidisse. supra dictū ē ex auctoritate senecæ. & iurisc̄ōsultoꝝ licere seruis ad sta tuam principis cōfugere tāq̄ ad asylū. uñ tiberius crimen hoc ca pitale. i. capitis pena punīdū eē uoluit: siqs dñs seruū uerberas/ set: q ad augusti statuā con fugis set. ¶ Vestē mutasse. repete illd circa simulacꝝ augusti. nō enim mutasse uestē: qđ rei cū suis gen tilibus facere solēt erat capitale sed id feciſſe iuxta statuā augu/ sti. pōt & hoc referri ad eos: q in terdū in foro uestē mutabant & luxu alia ue cā: sicut ille crispius ap̄ martialē. nescit cui dederit ty riam crispinus abolā. dū mutat cultus induiturq̄ nouos. ¶ Effi giem. s. Cæsaris pricipis. ¶ Nū mo. cuius nota esset effigies au gusti. ¶ Latrinæ ituliſſe hoc ex historia dictū: quā a seneca tradi obseruauimus. sic. n. scribit li. iii. de beneficiis. sub tiberio Cæsare fuit accusandi frequēs & pene publica rabies: q̄ oī ciuili bello grauius toga tā ciuitatē cōfecit. excipiebat ebrioꝝ sermo: simplicitas iocātiū. nihil erat tutū: oīs seuiendi placebat occasio. cenabat paulus p̄torius i conuiuio quodā: imaginē tiberii i anulo hñs & eminēte gēma rē ineptiſſimam fe cero si nunc uerba q̄siero quēadmodū dicā illū matellā sumpſisse: qđ factū simul & macro ex notis illius tpis uestigatoribus notauit: & seruus eius cui nectebātur insidiæ: ei ebrio anulū extraxit: & cū macro cōuiuas te staret admotā esse tiberii imaginē obscenis: & iā subscriptionē cōponeret: oñdit i māu sua seruus anulū. ha ctenus seneca: ex cuius uer. bis patet quēadmodū capitale erat i tuliſſe effigiē principis obscenis locis: siue il la esset i anulo siue in nūmo expſſa. ¶ Latrina. antiqui balneū domesticū lauatrinā appellare cōsueuerūt: si cuti docet Varro lib. ii. de anologia: deinde cū breuitatis cā noīa cōtraherēt quo essent aptiora, p lauatrīa la trinā noīauerūt: sicuti ex maxillis & axillis & uexillis: malæ alæ & uela diminuta sūt. plautus in curgulioe. la trinā ineo balnei significato: qđ tradidit uarro. uidet accepiſſe: ubi ait. istas tuas magnas mīas nō pluris fa cio: q̄ ancillā: meā: quæ latrinā lauat. hinc latrinas quoq̄ uulgo dicimus colluuiaria hoc est receptacula collu uionis stercoris & sordiū. scribit Iulius firmicus i. viii. matheseos: qđ q̄cunq̄ habuerit horoscopū in .xxviii. parte arietis latrinas semp cloacasq̄ mūdabit. Idē ait. quicūq̄ in parte tauri habuerit horoscopū baiulabunt stercora & latrinas purgabūt: uident latrinæ differre: a cloacis tanq̄ priuatæ a publicis. columela īmūdis. qcū q̄ uomit latrina cloacis. ¶ Honorē i colonia sua. sensus ē. colonus ille fuit iussu tiberii iterfectus: qui colōia in quā fuerat deductus honore se decorari pmisit eo die: quo die p supiora tpa Augusto Cæsari fuerāt ho nores similiter decreti: tanq̄ is uellet augusto coæquari. ¶ Corrigendoꝝ moꝝ. instar cēsoris q præest mori bus corrigēdis: cū censura sit magistra uitæ. ¶ Asper. & īmitis. uersiculi isti icerto auctore uulgati sūt romæ. tanq̄ taxatores principis tiberii & illius uitioꝝ castigatores acerrimi. ¶ Dispereā. male pereā. dixit oratius pereā male si nō optimū erat. Marcialis. dispereā si tu piladi p̄stare matellā dignꝰ es. ¶ Mater amare. ex hoc declarat: quā odiosus cūctis mortalibus foret tiberius: q nec qđē a matre liuia ob moꝝ duritatē amari pote rat: cū nullus amor indulgētior materno esse soleat. ¶ Non sunt milia centū: in quodā satis emēdato codi ce legi: quater & nō sunt tibi milia cētū: quæ lectio nō displicet. census. n. equestris erat quadrigentoꝝ mi iū sicut notū est ex auctoritate utriusq̄ plinii & poetaꝝ. sensus est tiberiū equitē iure dici nō posse: q nec quidē in censu habeat cētū milia: uel cui nō sit census equestris hoc ē milia quadringēta. ¶ Rhodus exiliū. tiberi/ us māsionē suā quā rhodi fecit secessum rhodiū honesto uocabulo appellare solebat: cū uerius exiliū fuerit nūcupaudū. uisus ē. n. magis exulasse q̄ secessisse: cum romā remigrare non posset. ¶ Saturni secula: notiſſi ma sunt quæ de etate saturni aurea reliquisq̄ seculis memorantur: hesiodus addit etatem heroicam: oīum pessimum seculū est ferreum. & hoc tam diu futuꝝ presagiunt uersiculi: q̄ diu incolumis fuerit tiberius. nā q̄ principes prout boni uel mali extiterint secula facient aurea uel ferrea tiberius seculum aureū quod fue rat sub optimo principe augusto demutauit in seculum ferreum sua improbitate & scelere.

¶ M. AN. ¶ Mutasse uestē: qđ reoꝝ, ppriū fuit. ¶ Latrinæ aut lupanari: ut hoc ad nūmos illā uero: ad ānu los referas. ¶ Naturæ obtēpans: suū secutus īgeniū. ¶ Exprobrarēt: pbro darēt. ¶ Asp & īmitis: es itellige: id. n. uerbū Gellio: Macrobio & Seruio auctoribus pōt sine sensus detrimēto reticeri q̄q̄ & uocādi casus esse

hiſtoria re motior

Lauatrina Latrina

Despeam

## De atrociter gestis per eū sub specie grauitatis.

MVlta præterea specie grauitatis ac moꝝ corrigēdo rū: sed & magis naturæ obtēperās ita sæue & atro/ citer factitauit: ut nōnulli uersiculis quoq̄ & pūtia exprobrarēt: & futura denūcient mala.

Asper & immitis breuiter uis omnia dicam.
Dispeream si te mater amare potest
Non es eques: quare nō sunt tibi millia centū.
Omnia si quæras: & rhodus exiliū est.
Aurea mutasti Saturni sæcula cæsar.
Incolumi nam te ferrea semp erunt.

possit. ¶Mater: Liuia: ac p hoc ne alii qdē: argumētū a maiori. ¶Nō sūt tibi milia cētū: quū legitim⁹ ei⁹ ordinis cēsus quadrigētor̄ milliū eēt. ¶Oīa: tuas oēs erūnas & miserias. Rhodos exiliū: exilii sedes: & nō secessus. ¶Aurea sæcula: quæ sub Augusto fuerāt. Ver. Iā redit & uirgo redeūt saturnia regna: & rursus: toto surget gēs aurea mūdo. ¶Ferrea: sæua & crudelia. Hesiodus etatū oīum primā atq; eādē optimā aureā appellauit. ¶Postremā uero ferreā χρῦσέον μέτωπον Ἔστι δὲ γένος μέροπων ἀνθρώπων: nec multo post ἀργύρεα τὴν τρίτον ἄλλο γένος μέροπων ἀνθρώπων χαλκοῦ τε ποιῆσε: magnā in uita itelligi uoluit mutationē Tiberii uitiis esse factam ut quæ aurea modo fuissent sæcula: ferrea essent facta.

Fastidit uinum: quia iam sitit iste cruorem.
Tam bibit hunc auide: quam bibit ante merum.
Aspice felicem sibi non tibi Romulæ Scyllam.
Et Marium si uis aspice: sed reducem.
Necnon Antonii ciuilia bella mouentis.
Non semel infectas aspice cæde manus.
Et dic Roma perit: regnabit sanguine multo.
Ad regnum quisquis uenit ab exilio:

Quæ primo quasi ab impatientibus Romæ dominii: ac nō tam ex animi sententia quam bile & stomacho fingerentur: uolebat accipi: dicebatq; idemtidem oderint dum probent: deinde uera plane certaq; esse ipse fecit fidem.

De pœnis grauissimis immeritis propter mendica commissa irrogatis.

¶PHI. ¶Sitit cruorem. tale ē illud a plinio dictū de marco antōio ebrioso. uolumē euomuit quo facile itelligat ebrius iā sanguine ciniū & tāto magis eū siti ens. ¶Aspice felicem. sensus ē: quēadmodū sylla: marius. M. antonius ab exilio reuertētes truculētissimi & sanguinarii tyrāni extiterūt: ita tiberius ab exilio rhodio ad pricipatū romanum accedēs sanguine & cruddelitate bacchabūdus ,dñatur. ¶Hūc auide. s. cruorē: ex quo sāguīaria tiberii natura taxat. ¶Romule. sermo est apostrophus ad romulū ipsius urbis cōditorem tā q̄ ad romanos. o romule inquit syllā: qui cognominatus est felix & faustus: scito illū fuisse qui dē felicē sed sibi tibi uero infestissimum. notum aūt est quēadmodū sylla uitiis obesus fuit naufragiū rei pu. & carnificina ciuiū: q ut auctor ē iulius firmicus maternus i primo matheseos: nephariis cedibus pascebatur & oīa faciebat impune: moxq; subiungit. Quis deus aut exulē fecerat mariū aut felicē fecerat syllā. hic tāq̄ exul fugit ex urbe seq; ad milites cōtulit: qñ marius & sulpitius tumultuātes in foro cōsules eiecerunt trucidato pōpeii: q unus ex cōsulib⁹ erat filio. pōt & tūc uideri exulasse sylla: qñ marius una cū cynna reuersus ab exilio iuasit urbē uillas & edes syllæ incēdit: & metella syllæ cōiunx cū filiis ex urbe clāculum uix effugiendi habuit potestatē. ¶Mariū reducē. marius tunc sanguinarius & maxime crudelis fuit quando rediit ab exilio subnixus ope cinnæ. &. n. ut historici testant: carcer: cathenæ: fuga: exiliū: horrificauerant mariū. si uis sigillatim nosse: quæ exempla crudelitatis ediderit marius ab exilio reuersus lege plutarchum appianū: liuiū: flor⁹ & ex poetis lucanum. Reduces aūt, prie dñr auctore seruio q̄ picula euaserunt & icolumes redeunt. Noīatiuus singularis numeri ē redux: quo utit sidonius apollinaris. ¶Ciuilia bella. M. Antonius ciuilia bella plura cōmouit: mutinense aduersus decimū brutū: philippēse aduersus alter⁹ brutū & cassiū: actiacū aduersus augustū. ¶Infectas. tinctas fedatas. ¶Nō semel. M. Antonius hostis patriæ iudicatus mox augusto lepidoq; cōiūctus nephariā fecit, p scriptionem & multor⁹ cede oculos pauit: & i primis Ciceronis historia notissima ideo ait: nō semel infectas fuisse hoc ē tinctas atq; fedatas sanguine ciuiū manus Antonii: qm̄ sepe ciuiles cedes patrauit sitiens uidelicet humanū sanguinem: qui i uolumine: qd de sua ebrietate edidit declarauit quāta p temulētiā mala orbi intulisset. ¶Venit ab exilio. sicut sylla: marius: & Antonius. oli ab exilio redeūtes ipotenter dñati sūt. ita nūc tiberius ab exilio rhodiensi adeptus impiū insoléter & crudeliter regnat p sanguinē & cedes ciuiū. ¶Quā bile & stomacho. sensus est. tiberius psuadere uolebat auctores taliū uersiculor⁹: nō ideo talia scribere i ipm qd re uera ita ex aio sentirēt. sed potius p indignationē: tanq̄ dñm pati nō possent. bilis p indignatiōe accipit & iracūdia: cuius effectrix ē. oratius iussit qd splēdida bilis: psius. calido sub pectore mascula bilis intumuit plini⁹ de felle loquēs ait. hinc & in mores crimē bilis noīe: adeo magnū ē in hac pte uirus: cū se fūdit i hoiem ¶Stomacho. indignatiōe. unde stomachosus & stomachabūdus. ¶Idētidē. frequenter. ¶Dū ,pbent. ,pbare coguntur. hoc. n. naturaliter euenire solet ut tyrānū subiecti odio detestabili psequant: sed tñ palā ,pbare cogantur. cōsimilis hæc tiberii uox ē illi detestabili tyrānicæq; snīæ. oderint dū metuāt: q̄ multos dedit præcipites: nā quē metuūt oderūt. quē q̄q; odit: pisse expetit: ut inqt ueriss̄ime ennius. quin etiā filius ,dementiā esse oīdit i principe timeri uelle tanq̄ id sit honorificū. sic. n. ait de asdrubale. & metui demēs credebat honorem. ¶Fecit fidem. factis sanguinariis & crudelibus approbauit uera esse illa oīa: quæ de ipso scribebantur. ¶M. AN. ¶Fastidit uinū: cuius ab initio appetētissimus fuit: uñ illud: Caldius biberius mero. ¶Felicem scyllā: aureæ statuæ q̄ Scyllæ ,p rostris locata est: cornelio Scyllæ ipatori fortunato ē ut Appian⁹ tradit a scriptū ipse quoq; liberos duos Faustū & Faustā appellauit: quā uocē fælicē & hilarē apud romanos significare Plut. tradit. Aspice iqt scyllā fœlicē: sed sibi fœlicē nō patriæ ut illū: siqdē Scylla quū ppetuā ,duisset dictaturā pacato rei publicæ statu eā ultro deposuit: Sed cur Scyllā Tiberiū dixerit i dubiū uenire pōt: uer⁹ Scylla & ipse quasi ab exilio ex mitridatico bello ad rēpu. capescēdā rediit. Plut. & Appian⁹ sūt auctores. ¶Romulæ

Sylla uitiis obesus

Redux

Bilis

romane.psi⁹ an romule ceues.Catul.at uobis mala multa di deæq; dẽt opprobria Romuli Remiq;.¶Reducem:nõ qualis fuit cũ cibros teutonas & ambrões uicit:sed cũ dirus & pñiæ pnitiosus ab exilio rediit.Appianus Plut.& Anneus Lucanus eius sæuitiã longiore sunt sermõe executi.¶Antoni:qui & ipse hostis iudicatus:reuersus ,pscriptionem crudelissimã cum Augusto & Lepido exercuit.¶Ciuilia bella mouentis:nam sub initium primi belli ciuilis:quod ad Mutinã gessit hostis iudicatus est.¶Nõ semel ifectas:sæpius figurate dixit:ꝑter mutinense bellũ ciuile:gessit & philippẽse actiacũ:nouissimeq; alexandrinũ.¶Dic:dicere potes.¶Quisquis uenit ab exilio:qđ ita sane esse Scyllæ:Marii.& Antonii:reditus ad urbẽ antea demõstrauit:hac uero tẽpestate tuus o Tiberi:multi.n.non secessum illũ rhodiacum:sed exiliũ sunt interpretati.¶Ab impatientibus romæ dñi:ab hiis qui dñm Romæ pati non possẽt.¶Ex animi sentẽtia:qđ ita illi de se sentirent ut scriberẽt.¶Oderint dũ probẽt:nemo ea quæ odit ,pbauit unq; nisi inuitus:a quo sensu hæc non abhorrẽt:ut dixerit hẽant me odio dum palã ,pbare cogant tantũdẽq; erit ac illud oderint dũ metuãt:sed ,pbalius est:ferãt ꝑ se odiũ obtrectationibus:& famosis libellis:modo nos certo animi iudicio probent.

¶PHI¶Grandẽ mulum.diximus supra mulos pisces magnitudine eẽ modica binasq; libras põderis raro admodum exupare:cũ ergo rara iuuent piscator mulũ grãdẽ & ob id ꝑtiosiorem gratioremq; futuꝝ rat⁹ tiberio obtulerat oñdit oratius ĩ sermonibus proceros lupos odio esse qa naturaliter magni sunt.cõtra grandes mullos expeti:quia his est breue pondus.¶Perfricari.non tã supplicii cã q̃ dehonesta mẽti.q̃uis & squamæ possint lacerare faciẽ & cõcidere.¶A tergo insulæ.tanq̃ aditũ uiamq; demonstrasset:qua ĩsidiatores furtim obrepe possẽt ad tiberium contrucidandũ.¶Per deuia.in accessa remotaque a uia usitata.

Erepere ¶Erepsisset.erepere est difficulter loca aspa & edita scãdere:tãq̃ opus sit erepe magis q̃ ambulare.oratius.& quos nunq̃ erepsemus nisi nos uicina triuici uilla recepisset.

locusta ¶Locustã.locusta piscis ẽ ex genere crustaceoꝝ corpore longo differt mas locusta a femina:quod feminæ primus pes duplex:mari simplex:utriq; cornua ante oculos bina lõga & aspa auctor Aristoteles in.iiii.polypũ in tantũ locusta pauet ut si iuxta uiderit omnimodo moriat̃.locustam lacerat conger ut refert plinius ĩ .ix.sunt & locustæ ex genere insectoꝝ:quas græci acridas appellant:q̃uolantes solem obumbrant omnia

Acrides morsu erodẽtes & cõtactu adurentes in cyrenaica regione lex est ut inquit plinius in undecimo:ter anno debellandi locustas:primo ut oua obterãt:deinde fœtũ:postremo adultas desertoris pena in eum statuta ẽ q cessauerit hæc est illa locusta:quæ olim egyptũ repleuit sicut in exodo & apud ecclesiasticos scriptores copiose relatũ est de pisce locusta loqtur tranquillus:cuius sensus ẽ piscator dũ pfricatione mulli piscis squamosi laceratur.cepit letari q̃ nõ locustam attulisset:cuius crustaceo tergo uehemẽtius lacerari lãcinariq; potuisset:tunc tiberius iussit:ut locusta illius os & facies laceraretur:q crudelitate pinde ac delectabili cibo

Seueritatis exemplũ pascebatur.¶Ob subreptũ pauonẽ:oli pessenius niger romanus ĩpator ob unius galli direptionẽ decẽ cõ manipulões securi percuti iusserat:sed exercitus seditionẽ ueritus iussit ut denorũ gallinaceoꝝ ꝑcia gallina cei dño persoluerent:& ut nemo illoꝝ unq̃ focũ faceret:nec unq̃ recẽs coctũ cibũ sumeret:sed pane & frigidis uescerẽtur:appositis speculatoribus:q id curarẽt.¶Viridario:horto ameniss̃imo.¶Vepribus:spinis

Vepres Vepreta Veprecula nitedula Virgilius in georgicis:& hirsuti secuerũt corpora uepres:ide ueꝑta,spinosa loca & senticosa dicũtur.Cicero ueꝑcula qđ ẽ diminutiuũ uepris dixit ĩ festiaria:ut illa ex ueꝑculis extracta nitedula rẽpu.conaretur arrodere:ẽ ãt nitedula ut dictionẽ Ciceronis intelligas mus exiguus:sicut docet seruius citans hoc tullianum testimonium.¶Primarum cohortium centurionem:docet uegetius in.ii.de re militari primam in legione cohortem fuisse reliquis cohortibus & nobiliorem & numerosiorem:namq; supra mille milites continebat:& ob id miliaria nominabatur.¶Erupit:quasi agmine & impetu facto prosiliit omni calcata modestia

Dein Exin ¶Dei nepotũ:nerõis & drusi:sæpe dixius dei & exi,p deide & exide auctor Ci.i oratore.

¶M.AN.¶Secretum agenti:curanti corpus aut circa quid aliud remotis arbitris occupato.¶Mullum:piscem.¶Erepsisset:obrependo in summum euasisset.¶Gratulanti:fœliciter sibi cessisse dicenti.¶Locustam:quippe quæ crusta nõ squamis constat plinius.Locustæ crusta fragili muniuntur:& rursus:fluitant locustæ reptantium modo recto meatu cornibusq; sunt rotunditate præpilata ad latera porrectis.¶Viridario:loco herbis plantisque uirentibus predito.¶Primo matris:breuis epilogus eorum:quæ crudeliter in matrem & necessarios per scelus patrauit.

IN paucis diebus quam capreas attigit piscatori qui sibi secretum agenti grandem mullum inopinanter obtulerat:perfricari eodem pisce faciem iussit:territus quod is a tergo insulæ per aspera & deuia erepsisset ad se.Gratulanti autem inter pœnam quod non & locustã,quã ꝑgrãdem ceperat obtulisset:locusta quoque lacerari os imperauit. Militem prætorianum ob surreptum e uiridario pauonem capite puniuit. In quodam itinere lectica qua uehebatur uepribus impedita exploratorem uiæ primarum cohortium centurionem stratum humi pene ad necem uerberauit.

Item de sæuitia & omni genere crudelitatis eiusdem.

MOx in omne genus crudelitatis erupit:nunquã deficiente materia:quũ primo matris dein nepotũ &

¶PHI. ¶Nurus agrippinæ. ¶Seiani familiares pſequeretur. ſeiano peremptō cognati & amici paſſim ac cuſabantur: ad quos donandos uel boc ſolū crimē ſufficiebat q̄ amici ſeiani fuiſſe dicerentur. ignouit tñ tiberius q̄buſdam & in primis Marco Terentio ſeiani familiari: q cū accuſaretur ob hoc: q̄ amicus ſeiani fuiſſet: nō mō nō negauit ſed palā dixit: ſe ideo ſtudioſū familiarem q̄ ſeiani fuiſſe: quia ille tantope a Tiberio honorabatur. æquum eſt. n. inquit quoſcunq; honorat impator: eos quoq; nos amare nihil curioſius inquirentes quales hi ſint. hæc dion. ¶Seiano concitari. quidā ita exiſtimabant ut Tiberius nō ſua ſponte ſed ſtimulis ſeiani concitatus ſeuiret.

nurus poſtremo Seiani familiares: atq; etiā notos perſequeretur: poſt cuius interitum uel ſæuiſſimus extitit: quo maxime apparuit non tam ipſum a Seiano concitari ſolitum: quā Seianum quærenti occaſiones ſumminiſtraſſe. Et ſi commētario quem de uita ſua ſummatim, breuiterq; compoſuit: auſus eſt ſcribere, Seianum ſe puniſſe uel qđ compiſſet furem aduerſus Germanici liberos filii ſui: quorum ipſe alterum ſuſpecto iam: alterum oppreſſo demum Seiano interemit: Si gillatim crudeliter facta eius exequi longū eſſet, Genera uel ut exemplaria ſæuitiæ enumerata ſat erat: nullus a pena hominum ceſſauit dies: ne religioſus quidem ac ſacer. Animad uerſum in quoſdam ineunte anno nouo accuſati damnatiq; multi cum liberis atq; etiam uxoribus ſuis. Interdictum ne capite damnatos propinquí lugerent: decreta accuſatoribus p̄cipua p̄mia: nōnunq̄ & teſtibus: nemini delatorꝝ fides abrogata. Omne crimen p capitali receptum ē: etiā paucorꝝ ſimpliciumq; uerborꝝ. Obiectum eſt poetæ quod in tragœdia.

¶Quærenti occaſiones. Tiberio ſeuiendi in ſuas occaſiōes q̄renti ſuggerebat ſūminiſtrabatq; ſeianus: non aūt ipſe a ſeiano ad crudelitatem exercēdā concitabatur. ¶Summatim breuiterq; expreſſit quid ſit cōmentari⁹. Nam ſicut copioſius explicauimus in Iulio cæſare commentarium dicimus in quo nudæ res ponuntur & capita rerꝝ annotāt hic ait Ci. i epiſtola ad. L. luceiū conficiam cōmentarios rerꝝ omnium. ¶Alterꝝ oppreſſo. ſeiano igitur ſi poſt interitum ſeiani alter ex filiis germanici interemptus eſt a tiberio. quomodo potuit aut debuit ſeianus ob hoc puniri. quod ipſe faceret aduerſus filios germanici. ¶Sigillatim. ſpeciatim & p ſingula exempla crudelitatis. ¶Generatim. dū p genera diſcurrit: abunde exēpla ſuggeruntur tiberianæ crudelitatis. ¶Ne religioſis quidem. religioſi dies ut docet gellius in. iiii. dñr triſti omine infames impediti q̄: i quibus res diuinæ facere & rem quāpiā nouā exordiri tp̄ndū eſt: quos uulgus nefaſtos appellat. hinc Cic. diē allienſis pugnæ religioſū eſſe dicit in epiſtolis ad atticū. qdam religioſos interptant dies ſacros. macrobius in tertio ſaturnaliū. religioſi ſunt inquit dies: qui facienda & uitanda diſcernūt: ſacri uero dies ſacrati ſūt q̄q̄ ſacꝝ aliquando execrabile funeſtumq; dicatur iuxta illud maronianum: auri ſacra fames. religioſum diem & ſacꝝ ueluti contraria oppoſuit fortunatianus in tertio rhetorices cum ait. Quando temporis ſignificationem habet uelut interdiu an noctu ſacro religioſo die. ¶Animaduerſum in quoſdā. puniti quidā animaduertere. n. punire eſt: inde animaduerſiones dictæ. & animaduerſi ipſi puniti. paulus iuriſcōſultus corpora animaduerſorꝝ quibuſlibet petentibus ad ſepulturam danda ſunt. ¶Ineunda anno nouo. cal. Ianuarii: quo die cum ſit feſtus & ſacer temperandum erat a ſulpiciis animaduerſionibus q̄: olim calendæ. Martiæ principium anni fuerunt: idq; maxime ex hoc probatur: q̄ ab ipſo quintilis quintus eſt: & deinceps p numero numerabantur. quandoq; & idus maiæ ſolemnes fuerunt ineundis magiſtratibus: aliquādo idus decembres. liuius auctor. ¶Propinqui. neceſſarii & affines. ¶Lugerent. lugere non tam plorare eſt q̄ lugubres ueſtes induere. eſt autem ueſtis lugentium coloris nigri: quem græci anthracinum appellāt a carbone qui græce antrax noīatur. uarro propinquæ adoleſcentulæ etiam aduleſcentuli, p̄ximi amiculo nigello capillo demiſſo ſequuntur luctū. ſcribit liuius matronas in luctu nihil aliud q̄ purpuram aurumq; deponere: quæ cum elluceſſerunt reſumunt. Dionyſius alicarnaſeus lib. v. refert Romanas matronas. Valerium publicolam brutum luxiſſe annuum tempus depoſitione auri & purpuræ: ut eſt illis luctus conſuetudo in neceſſariorum cognatorumq; funeribus. Cicero in quarta tuſculana luctum eſſe dicit egritudinem ex eius q̄ carus fuerit. interitu acerbo. ¶Nonnunquam & teſtibus. præmia. ſ. decreta ſunt his qui pro teſtimonio dixiſſent propinquos damnatorum luxiſſe. ¶Delatorum accuſatorum. ¶Abrogata: detracta. ¶Pro capitali. tanq̄ pena capitis puniendum.

¶M. AN. ¶Cōmentario quē: ſic Gellius eſt adeo probri grammatici cōmentarius alterius generis auctoritas frequētior: i numero ēt multitudinis cōmentarios & cōmentaria indifferēter ueteres, p̄tulerunt: ē cōmentarium ut Seneca tradit: in quo nudæ res ponuntur. Ci. nō eſt oratio: ſed capita rerꝝ & orationis cōmētarium paulo p̄enius. ¶Quoꝝ alterꝝ. Neronem. ¶Suſpecto: Seiano. ¶Alterꝝ: Druſū. qbus falſa fuiſſe apparet: quæ de Seiani morte in cōmentariis tradidit. ¶Exēplaria: ab exēplari & exēplario eſſe pōt. Plin. uerba hæc omiſit i hoc tractatu: niſi exēplariū uitioſū eſt. Ci. illa oratio fuit mihi exēplar bñ dicendi. ¶A pœna hoīum: quo non aliqs pœna afficeret. ¶Religioſus: Feſtus religioſos dies eē ait: q facienda & uitanda diſcernerent: qđ & Maro ſēſiſſe uī: cuius illud ē: riuos diducere nulla religio uetuit: religioſi ad hæc dies infames atq; infauſti dicuntur. ¶Sacer: diuino cultui datus Trebatius in libro de religionibus ſacrum eē dixit

Cōmentarium

Religioſi dies

Sacri dies

Aiaduerſiones

Aiaduerſi p̄cipiū anni uarium

Anthracinus color

Luctus

ti. ¶ Ex necessariis: domesticis: arctiore q; uinculo iunctis. ¶ Carnificinæ: cædis & suppliciorum officinæ. quid deor; haberetur. ¶ Lugerēt: luctu & squallore suū testarentur dolorem. ¶ Obiectum fraudi datum.

¶ PHI. ¶ Agamēnonem lacessisset. deest in impressis codicib⁹ dictio hæc. probris: ut ita legas agamēnonē probris lacessisset est aūt sensus: inter cætera crimina hoc quoq; tanq̄ capitale obiectum fuit poetæ cuidam. qi tragedia iduxerat personam: quæ agamennonem introductum i fabula probris conuitiisq; lacessebat tanq̄ impotenter & tyrannice dominantem: sicut ap̄ oratium in. ii. sermonum lacessit ac cusaturq; agamennon: q; aiacē sepeliri prohibeat. tragedia extat senecæ: cui titulus est agamēnon. hoc ideo in poeta punisse uidetur tiberius quia princeps & reges de principibus & regibus maledici egre ferūt: & quæ in alios probra dicuntur i se ipsos dici existimant. ¶ Vltimos Romanor; tanq̄ in bruto & cassio generositas & uera uirt⁹ Romanor; defecisset: nec post illos ullus apud Romanos amplius extitisset memoratu dignus & libertatis assertor. scribit plutarchus philopomenē raomanis ultimum græcor; appellari solitū q; post illum magnus uir apud græcos nullus extiterit. ¶ Animaduersum in auctores. sumptū supplicium est de poeta & historico. ¶ Scriptaq; abolita. s. poetæ & historici. infesta nimi; sunt illa uirtutibus tpa: quibus in libros quoq; & ingenia seui sunt principes. scribit. cor. ta. i uita iulii agricolæ seuitū fuisse i arulenū rusticū & hereniū senectionē pariterq; i libros eorū delegato triumuiris ministerio: ut monumēta clarissimorū ingenior; i foro urerēt. s. arbitrabātur pessimi prīcipes cū libris aboleri uocē memorē libertatis. ¶ Quāuis ꝓbarēt. illa. s. scripra poetæ & historici: probata āt fuerāt sub augusto: utpote optimo principe iprobata & abolita sub tiberio: utpote pessimo & crudelissimo ¶ Studendi solatiū: ademptū nouū supplicii genus & quo nullū femer maius excogitari pōt ad litteratos puniendos: q̄ illis adimere solatiū studendi: scribunt iurisconsulti digestis de penis genus esse penæ uiris studiosis interdicere aduocationibns & foro: nā cū litteræ ut dicere solebat. Aristoteles inter prospera sint ornamētū inter aduersa refugiū: omni solatio doctus priuari uidetur. cui in custodia collocato studiis interdicitur: dixit plinius libro nono epistolarum oē sibi esse ex studiis solatiū. ¶ Citati: uel uoce præconis uel ab accenso. ¶ Sed aduexationem: ideo se domi uulnerabant uolētes i cubiculo suo mori: ne damnati in iudicio uexarentur ignominioso dedecoroso q; supplicio. ¶ In curia: in ipso senatu ideo āt i curia hauriebāt uenenū: ut ita & cruciatibus eriperētur: & inuidiam Tiberio cōflarent. ¶ Colligatis uulneribus: iubebat tiberius uulnera illorum qui semet uulnerauerant ideo obligati: ut diutius per tormenta uiuerent & erum nosius. ¶ Nemo punitorū nō: quilibet quicunq; ex numero punitorum. ¶ In gemonias: locū supplicii. de quo paulo ante satis multa. ¶ Immaturæ: nōdū puberes: nec uiro tempestiuæ: duodecimus annus i femina & quartus decimus in puero secundum iura publica definit pubertatis etatem. ¶ Strangulari: laqo gulam frangere. ¶ Vitiatæ: constupratæ ne uirgines contra morem strangularentur. ¶ Dein strangulate. laqueo necate sunt: & ita morem a maioribus traditum seruasse uidebatur: qui ptohibet puellam uirginem laqueo necari. ¶ Vis adhibita: qui cupiebant uiuere ad mortem adigebantur: quibus mori optabile erat: hos uiuere cogebat: ut ita diutius in calamitatibus essent: quæ morte finiuntur. ¶ Anticipasse: præoccupasse: præuenisse priusquam a tiberio morti damnaretur. ¶ Carnulius me euasit: hoc ideo dixit tiberius: tanquam camirlius sibi mortem conscisens nimis cito cruciatus & tormenta fuisset: quæ per lentitudinē & longam moram solitus erat truculentus princeps adhibere his: quos diu mori uolebat.

¶ M. AN. ¶ Agamnemnonem: græcorū ad troiam iperatorem: sed nō tam nomē aut genus q̄ patriam secutum crediderim. siquidē lacedæmon: ac tota achaia in ueteri claudiorum cliētela fuit. ¶ Vltimos romanos: qui uere romani dici possent quia tyrannis infesti. ¶ Scripta: abolita: cōcremata aut alia ui absumpta. ¶ Augusto audiente: quo intelligi potest quanto æquior augustus: q̄ tiberius fuisset. ¶ Vulnerauerūt: sibi manū intulerunt longiores cruciatus & ignominiam horrentes: ¶ Media curia: coram principe & patribus. ¶ Nemo non: omnis unusquisq. ¶ Immaturæ: uiro scilicet maturus sponsæ & matura uiro dicimus: papinius: Donec & hic spōsæ maturus: & illa marito. ¶ More tradito: a maioribus accepto. ¶ A carni

Agamennonem lacessisset; obiectum & historico; quod Brutum Cassiumq; ultimos Romanorum dixisset; animaduersum statim in auctores scriptaque abolita; quanuis probarentur enim aliquod ante annos Augusto audiente recitata; quibusdam custodia traditis non modo studendi solatium ademptum; sed etiam sermonis & colloquii usus. Citati ad causam dicendam partim se domi uulnerauerunt certi damnationis; sed ad uexationem ignominiamque uitandam partim in media curia uenenum hauserunt; & tamen colligatis uulneribus ac semianimes; palpitantesque in carcerem recepti. Nemo punitorum & non in gemonias abiectus uncoq; tractus. Viginti uno die abiecti inter eos pueri & fœminæ immaturæ puellæ; quia more tradito nefas esset uirgines strangulari; uitiatæ prius a carnifice dein strangulate, mori uolentibus uis adhibita uiuēdi. Nam mortē adeo leue supplicium putabat; ut quum audisset unum ex eis Carnulium noie anticipasse eam exclamauit, Carnutiⁿme euasit

Vltimos romanos Vltius græcos qui

Seuire in libros

Suppliciū litterati

ſice: ab ipſo carnificii miniſtro. ¶ Dein ſtrangulatæ: ut patrio more incolumi poſt uirginitatem ademptã ſactũ uideret. ¶ Vi adhibita: ut uel inuiti uiuerẽt. ¶ Anticipaſſe uenenũ: ꝓgustaſſe. aut ꝓcipitaſſe ſe ferroue icubuiſſe. ¶ Me euaſit: cẽluit ſanguinaria natura ne ſupplicio qdẽ affectũ: quẽ lõgiore cruciatu ñ toriſſet.

Et in recognoſcendis cuſtodiis: præcanti cuidam pœnæ maturitatem: reſpondit nondum tecum in gratiam redii. Annalibus ſuis uir conſularis inſeruit frequenti quondã conuiuio cui & ipſe affuerit interrogatum eum ſubito & clare a quodam nano aſtante menſe inter capreas cur Pauconius maieſtatis reus tandiu uiueret: ſtatim quidem petulantiam linguæ obiurgaſſe. Cæterum poſt paucos dies ſcripſiſſe ſenatui; ut de pœna Pauconii quamprimum ſtatueret.

Item de crudelitate & ſæuitia eiuſdem auctis.

DVxit intenditq; ſæuiciam exacerbatus indicio de morte filii ſui Druſi: quem quum morbo & intemperantia periiſſet exiſtimaret: ut tandem interẽptũ fraude Liuiæ uxoris atq; Seiani cognouit: neque tormentis neque ſupplicio cuiuſquam pepercit; ſoli huic cognitioni adeo per totos dies deditus & intentus: ut rhodienſem hoſpitem; quem familiaribus litteris Romam euocabat aduenisse ſibi nunciatum torqueri ſine mora iuſſerit; qnaſi aliquis ex neceſſariis quæſtioni adeſſet, deinde errore detecto: & occidi ne uulgaret iniuriam; Carnificinæ eius oſtenditur locus capreis: unde damnatos per longa & exquiſita

¶ PHI. ¶ In recognoſcẽdis cuſtodiis: in notis ſeruii declarauimus cuſtodias dici carcerarios: & dãnatos: q in carcere cuſtodiuntur: hic apud iuriſconſultos titulo de cuſtodia reorũ ſcriptũ legimus ſi cuſtodia ſe interfecerit uel precipitauerit mitis culpæ aſcribitur. itẽ ſi cuſtos cuſtodiã interfecerit. itẽ ſi cuſtodia caſu defuncta fuiſſe dicatur teſtatiõib⁹ id probandũ ẽ: itẽ milites ſi amiſerint cuſtodias ipſi in periculũ deducuntur: firmicus matern⁹ ait in quarto ſi luna minuta lumine fuerit in nocturna geniſtura: faciet carceris ꝓpoſitos cuſtodiarumq; cuſtodes. Cuſtodiæ

¶ Cuidam uni ex cuſtodiarum numero. ¶ Nondum tecũ in gratiam redi: tanq̃ reconciliatus eſſet illis & beniuolus: quos maturæ morti feſtinanter traderet: plinius ait nihil eſſe melius tempeſtiua morte. ¶ Annalibus: hiſtoriis quas ſcribebat: de annanibus dictum ẽ. ¶ Et ipſe affuerit ſcriptor. ¶ Annalium. ¶ Eum: tiberium. ¶ A quodã nano: breuis ſtature homunculo: qui latine pumilio & pumilus nominatur de hoc dictum in auguſto: illud adde a pumilio fieri comparatiuum quod eſt pumilior: quo uſus eſt apuleius cum ait in qnto de aſino anreo quo uis puero pumiliorem: quauis cucurbita glabriorem. Codices impreſſi habent puſſiliorem: ſed fulgẽtius placiadas ita legendum monet: ut diximus pumilionis ſiue nani pars ſuperior magna eſt inferior pãrua: q̃ obrem exiſtimat ariſtoteles in. xiii. de animalibus pumiliones mente deficere nec ſapere ad perfectum. custodiaꝝ custodes

Pumilior

Pumiliões

¶ Inter capreas: in ſeceſſu capreaꝝ. ¶ Petulantiã: linguæ impudẽtiã, ꝓcacitatemq; uſus é nanus dũ petit in conuiuio cur reus maieſtatis paconius tã diu uiueret a petendo dicta petulantia ut a, ꝓcando procacitas nominata: eſt autẽ, ꝓcare petere unde & proci matrimonio & petitores noiati: tiberius obiurgauit qdẽ i nano petulantiã loquẽdi: tamẽ poſt paulo de illo ſummi ſuppliciũ p epiſtolã iuſſit: & ita naui mittis crudelibus obtẽperauit. ¶ Intemperatia: diximus ſnpra exactoritate plinii druſum tiberii filium fuiſſe ebriolum: nec alia magis re q̃ uinolẽtia regeneraſſe patrẽ tiberiũ: ex uini ãt intẽperantia morbis ex morbis mors ꝓuenit ¶ Fraude uxoris: autumat oroſius tiberiũ druſum & germanicũ filios tiberi a patre ueneno fuiſſe ꝓditos. ¶ Cognitioni: de inqrendis his: q cõſcii fuiſſent mortis filii. ¶ Rhodienſem hoſpitẽ: ne credas hominem rhodi natũ dici a trãqllo hoſpitẽ tiberii rhodienſem: ſed alienigenã rhodi habitãtẽ: ita rhodius ex rhodienſis differũt: ut hiſpanus & hiſpaniẽſis ſup quo copioſe ſatis in iulio cæſare. ¶ Queſtiõi: qſtionẽ ſic accipim⁹ nõ torméta tñ: ſed omnẽ inquiſitionẽ: auctor ulpianus in titulo de ſenatuſcõſulto ſyllaniano. ¶ Occidi ſi licet iuſſerit. ¶ Iniuriam: qua affectus erat homo innocẽs & iſons. ¶ Carnificinæ: amator plautinus in ciſtellaria credit amorem primũ apud homines carnificinam commentũ. Mar. cato carnificinas dixit pluratiuo numero pro ſuppliciis atq; tormentis: & ut utar uocabulo pluratiuo pro cruciabilitatibus: ſic enĩ ait ubi ſocietas ubi fides maiorum: iſignitas iniurias plagas uerbera uibices eos dolores atq; carnificinas: per dedecus atque ignominiam te facere auſum eſſe carnificina: hic ſignificat non tam ex carnificationes quã domicilium cruciatuum: eſt enim carnificina locus: in quo ſontes iuſſu poteſtatum a carnifice occiduntur. carnificina quoque accipitur pro officio ipſo carnificis: plautus in captiuis: uel carnificinam hunc facere poſſum perpeti.

Rhodiẽſis

Carnificia

¶ M. AN. ¶ Cuſtodiis: continens pro cõtẽto reis. ſ. qui ĩ cuſtodia erant. ¶ Pene maturitatem: celeritatem ſupplicii. ¶ Tecũ in gratiam redii: nondũ tibi placatus ſum inauditæ ſæuitiæ argumẽtũ quæ celeriter occidere quẽq; ne inimici quidẽ animi duceret: ſed ſic certe ẽ: ut anneus ait ſeneca: clementis uideri animi: q omnino periturus ſit: confeſtim occidere. ¶ Annalibus: quid annales ab hiſtoria diſtent. Gellius abunde explicat. ¶ Ob intẽperantiã: luxurioſam & imoderatã uitam. ¶ Liuillæ uxoris: ex germanico & agrippina genitæ q̃ druſo & tiberii filio nupſit. ¶ Cognitioni: quæſtioni de morte filii. ¶ Torqueri: quæſtioni adhibe

Classiarii ¶PHI¶.Classiariorꝫ:classiarii nõ tã remiges in classibus dicũtur:q̃ milites:cor.tacitus anicetũ cẽturiõẽ classiario comitatum:plinius in epistolis classiarii iminente periculo exterriti:ita hic classiarios intelligemus milites ex classe remis & hastis elisisse cadauera eorum:quos in mare iubebat tiberius p̃cipitari.¶Manu:

Contus multitudine.¶Cõtis:cõtus ptica ẽ exploratoria:unde uerbum hoc percõtor deriuari donatus existimat

Contati contus significat lanceã militarẽ:unde a uegetio contati milites dicti.q conto utũtur:idẽ p̃cipit inter medi tationes armorum ut equites contis utantur scienter & fortiter:nonius marcellus contos hastas lõgiores & robustas esse dicit.¶Onera tos: repletos & bene potos atꝫ distentos.¶Veretris:membris uirilibus.hyeronimus:cur por tas ueretꝛ o paule:cur a sexu fe minarum barba ꝓilis aliaꝫ mẽ brorum qualitate distingueris

Fidiculæ ¶Fidiculaꝫ:fidiculas intelligit

Fides cordas ipsius cytharæ q̃ fides di

Neruiæ citur:festus põpeius:fides genꝰ

Fidicula in celo citharæ dicta:ꝙ tantũ iter se cor dæ eius:quãtum iter homines fides concordet:cuius diminu tiuũ fidicula est:hæ fidiculæ ele ganti uocabulo neruie quoque nominantur tanq̃ ex neruis cõ cinatæ:hinc apud scriptores cla rissimos legimus neruias in fi dibus brumali die alias digitis pelli:alias sonare:ẽ & in cælo fi dicula iter astra cõstituta:q̃ fides a columella ab higinio lyra no minatur:plinius in.xxviii.fidu cula occasu suo autũnũ inchoat.

tormẽta præcipitari coram se in mare iubebat;excipientem classiariorum manu;& contis atꝙ remis elidente cadauera; ne cui residui spiritus cuiq̃ inesset;Excogitauerat ãt iter gene ra cruciatus;ẽt ut larga meri potiõe ꝑ fallacíam oneratos re pete ueretris deligatis fidicularũ simul urinæꝙ tormento di stẽderet qd̃ & nisi mors p̃uenisset;& thrasyllus consulto (ut aiunt) differre q̃dã spe longioris uitæ cõpulisset plures aliq̃ to necaturus;ac ne reliquis quidem nepotibus parsurus cre ditur;quũ & caiũ suspectũ haberet;&Tiberium ut ex adulte rio cõceptũ aspernaretur;nec abhorret a uero;nãꝙ idẽtidẽ fœlicem priamũ uocabat;qd̃ supstes oium suorũ extitisset.

De suspitione in qua uixit inter facinora.

VAm uero iter hæc nõ mõ iuisus ac detestabiis;sed p̃trepidus quoꝙ atꝙ ẽt cõtumeliis obnoxius uixe rit multa indicia sunt;haruspices secreto ac sine testibus cõsuli uetuit;uicia uero urbi oracula disiicere cõatꝰẽ.sed maiestate

Præterea fidiculæ inter genera tormẽtoꝝ numerãtur existimãtꝙ eruditi:nstrumẽtũ eẽ ex duobus lignis com pactũ:ego credo id potius esse tormentũ:quo fontes a tortore cordis:funibusꝙ alligari uulgo torquentur de hisce fidiculis mentio fit apud senecã:quintilianũ.Valerium:totãꝙ ferme eruditorum scholam:sed i hoc tráquilli loco fidiculas haud dubie accipimns pro tenuissimis citharæ chordis:quibus genitalia facillime deligari possunt.¶Vrinæꝙ totmẽto:inter maximos corporis cruciatus est stranguria:ideſt urinæ difficul

Straguria tas.scribit plinius stillicidiũ urinæ a uesica impatibilẽ esse cruciatũ:erat ergo nouũ maximumꝙ torquẽti ge nus hoc qd̃ crudelissimus princeps excogitauerat:ut bene poti ac distenti uesicam mero turgentẽ exone rare nõ possent.¶Consulto:de industria.¶Lõgioris uitæ:ita asserebat mathematicus ex fato fidereque mõstrari.¶Thrasillus:mathematicus:cuius superius mentio facta est.¶Caiũ:caligulã intelligit:q ei mox successit in imperio:cuius parer fuit germanicus adoptiuus Tiberii filius.¶Et tiberium:hic nepos erat ti berii genus ex druso filio naturali.¶Idẽtidem:frequenter.¶Fœlicẽ priamũ:luculẽti scriptores priamum ob hoc infelicissimũ fuisse tradũt:propter quod fœlix a tiberio uocabatur.Cicero in prima tusculana sic scri bit:priamũ in tanta progenie orbarũ cum in aram confugisset hostilis manus interemit:hic si uiuis filiis i columi regno occidisset:astante ope barbarica tectis celatis laqueatis:utrum tãdẽ a bonis an a malis discessisset:tum profecto uidetur a bonis:& certe ei melius euenisset.hoc idem iuuenalis tradit explicans incom moda uitæ longioris.fuerunt autem priamo filii quinquaginta:quorum decem & septem ex iusta uxore

Priamo fi/lii quiqua/ginta nati sunt apud senecam in tragedia cui titulus ẽrroas:dicitur de priamo id quod quadrat:cum tiberii sen tentia:sic enim inquit chorus fœlix priamus dicimus omnes:fœlix priamus:fœlix quisquis bello moriẽs: omnia secum cõsumpta uidet.¶Prætrepidus.mos tyrannorum est:ut ex conscientia metuant:oĩa:quo in metu dyonisium & alexandrum fuisse notum est.¶Consuli uetuit:interrogari ne.s.aliquid de morte sua per aruspicinæ disciplinam pronuntiarent.olim accusatus est soranus & seruilia sorani filia:quod pecu niam magis delargita esset tanquam consultatura de morte principis nerõis.¶Vicina urbi oracula ut sor tes antiatinas:de quibus post paulo:ut prenestinas ut tiburtinas:uidetur enim oraculum fuisse tibure:ꝓ pter albuneam unam ex sybillis:quæ illic numinis uice colebatur.

¶M.AN.¶Classiariorum manu:remigum multitudineſociorũꝙ naualium:qui classem præsidio circa cãpas obtinebãt.¶Leucadii:ut strabo ait.quẽ ex summa rupe i subiectũ mare p̃cipitassent.nauibus conti no excipiebat:ut seruatum extra fines mitterent hic ne euaderet exceptũ necabat.¶Contis longioribus hastis:ut nonius ait & robustis.¶Oneratos:repletos.¶Veretris:genitalibus.¶Fidicularum:inhibi ta arctissimo fidicularum nexu mitturitione.¶Distenderet:ualde impleret:ac per hoc maiore cruciatu torqueret.idem alibi nunquam e triclinio abscessit:nisi distentus ac madens.Vergilius:Referunt disten ta capellæ.¶Spe longioris uitæ:longiore uitæ spacio ex astrorum ratione promisso.nam totus ut Dió ait

ex trasylli disciplina tiberius pendebat. ¶ Consulto: ne in plures sæuiret. ¶ Nepotibus: caligulæ: & Tiberio drusi filio. ¶ Superstes omnium suoꝝ: non omnium: nam Hecube: Heleno: polidoro: Cassandra: & polixena superstitibus periit: sed ad illud Vergilianuum alluſit: Troiam incensam & prolapsa uidentem pergama. Iuuenalis. Omnia uidit euersa & flammis asiam ferroq; cadentem.

¶ PHI. ¶ Prenestinarum sortium. Cicero in secundo de diuinatione luculenter enarrat: quē admodū numeri⁹ suffusius sortes primus inuenit apud prenestinos sculptas in robore litterarum priscaꝝ notis: & cū eodem tempore mel ex olea fluxisset i eo loco: ubi fortunæ sita ē edes: aruspices dixerunt summa nobilitate illas sortes futuras: eorūq; iussu ex illa olea arca facta ē eoq; sortes conditæ: quæ fortunæ monitu pueri manu miscebantur atq; ducebantur. uetustas etiam nūc retinet nomē sortium prenestinarum: cameades dicere solitus erat nusq; se fortunatiorem: q̄ preneste uidisse fortunam de hoc prenestinæ fortunæ oraculo: meminit silius: celsisq; dicatū fortunæ prenestæ iugis: & a nobis copiose dictum ē in cōmētariis proptii: ubi enarratur ille uersicul⁹: ecqd p̄nestis dubias petis insscia sortes. ¶ In arca: arcam illam intelligit ex olea factam: in qua conditæ sortes ferebantur. ¶ Obsignatas: sigillo impresso clusas ne fucus fieri posset. ¶ Ad tēplū: fortunæ. s. prenestinæ. ¶ Non ausus dimittere: timebat ne in p uincia qsq; sua res nouas moliretur: & ad rebellionē prouinciales cōcitaret. ¶ Præsentibus: duobus illis cōsularibus: quibus obtulerat prouincias: nec tū eos ob metū a se dimiserat. ¶ Manente officii titulo: ut scilicet proconsules aut p̄sides prouinciæ dicerentur: qbus tāq̄ legitimis p̄sidibus ꝓcōsulibusq; plurima tiberius delegabat: scribūt tū iurisc̄onsulti ꝓcōsules nisi egressi fuerint urbē nō habere iurisdictionē: p legatos pōt ꝓcōsul mandare iurisdictionē a legato suo ut inqt ulpianus legatos nō oportet principē cōsulere: sed proc̄onsulē suū: & iis ad consultationem legatorū debebit respondere: scribit pōponius legatos ꝓcōsulū nihil ꝓprium hēre: nisi a procōsule eis mādata sit iurisdictio: de his legatis nūc loqtur. ¶ Obsuta: munita circunsepta & undiq; clausa: ne quispiā intereūdū itrospicere posset qs i lectica deferretur. ¶ Prohibitis uiatorib⁹ itrospicere: aggrippinā nurū & drusum neronēq; nepotes qñ ab uno loco ad aliū transferebantur in lectica undiq; conuelata deferri uoluit & adhibitis militibus uetuit uiatores & iter facientes respicere qs ītra lecticam gestaretur: nec res cognita maiorem ipsi cōflarēt inuidiā. oli homo adolescēs pro legato in lectica sedebat ei obuiā bubulcus uenusinus aduenit & per iocū cū ignoraret q ferret rogauit nō mortuū ferret: ubi id audiuit lecticā iussit deponi stuppis qbus lectica ligata erat usq; adeo uerberari iussit: dū aiam efflauit auctor. C. gracchus i oratiōe de legibus ꝓmulgatis. ¶ Natalē eius celebrari colebat: seianus pinde ac alter tiberius: unde nō mirū si illius dies natalis celebrabat. & imagines aureæ seiāo passim dicabāt: q̄ post eius necē parti disiectæ partim cōflatæ sunt: unde ait satyrographus descēdūt statuæ restēq; sequūtur & ex facie toto orbe secūda sunt urceoli pelues sartago patellæ. ¶ Quā pricipali auctoritate: tiberius nō auctoritate principis usus ē ad seianū subuertēdū: sed astutia & uaframenti⁹: timebat enī imodicā seiani potētiā: illū participē curarū appellabat & plerūq; repetēs dicebat meus seianus. ¶ Dimitteret: tiberius petēs secessum capreaꝝ cōsulē seianū designauit creditūq; ē designari eos collegas i cōsulatu p qnqueniū. ¶ Ob id ipsum: ut hoc dolo pderet seianū. ¶ Spe affinitatis: tanq̄ affinitatē cū seiano facturus eēt desponsata illi una ex neptibus. ¶ Tribunitiæ ptātis: tiberi⁹ diuulgauit cū eēt capīs se tribunitiā ptātem seiano daturū: ut. s. iopinatū oppriməret: scripsit āt senatui p sertorium macronem: qui cū seiano diceret potestatē tribnnitiam sese illi a tiberio afferre: tunc seianus supra modū letus curiam ingressus est: macron tradita consulibus epistola: priusq; quicq̄ legeretur egressus est ad milites: sed lecta epistola: qua petebat tiberius supplicium sumi de seiano: statim tribuni & milites illum circunsteterunt: & in gemonias scalas laceratum abiecerūt uncoq; traxerūt. ¶ M. AN. ¶ Prænestinaꝝ sortiū. Strabo habet: iquit prænestæ fortunæ tēplū: unde certa edūt oracula. Colebat ibi fortuna sub imagie duaꝝ sororꝝ Papinius: Quod ni tēpla darēt alias thyrintia sortes. & prænestinæ uestæ talis sors extitit: Si qua fata aspera rumpas tu marcellus eris: quibus uerbis datur intelligi qualis esset præ/

Origo sortium

fortuna prenestina

legati ꝓcōsulum

Seiani statuæ cōflatæ

meus seianus

mors seiāi

neſtinarum ſortium ratio: ¶Obſignatis: obſignata archa. ¶Per legatos: circa prouincias ſcilicet miſſos. ¶Nurum: agrippinam. ¶Nepotes: druſum & neronē. ¶Obſuta. clauſa: obſuto uelo adoperta. ¶Seianū res nouas: fuerat is ut dion tradidit. M. appitii pathicus: ſed ſimilitudine morum ita tiberio inſinuatus & ab eo ad id potentiæ euectus: ut iam pares illi & tiberio honores deferrentur per ſertorium macronem tomam miſſum ſenatui damnandū tradidit damnatumq; crudeliter necauit. Iu. Ex facie toto orbe ſecunda fiunt urceoli: & rurſus ardet adoratu populo caput & crepat ingens: ſeianus: ioſephus auctor eſt. Antoniam germanici matrem per codicillos pallanti ſeruo ſuo ad tiberium datos ſeiani cōiurationem principi ſignificaſſe. ¶Spe affinitatis: ut ex neptibus illi unam matrimonio locaret.

¶PHI. ¶Senem ſe: erat enim iam ſenex tiberius. ¶Tumultū ne roma tumultuaretur ſeiani cauſa. ¶Druſum nepotē: illum intelligit cui ut ſupra dictum ē adeo alimenta ſubduxit: ut tormentum e culcitra mandere tētauerit: quem iudicatum hoſtē fame necauit. ¶Meditabatur. animo cogitabat: alias exercebat: unde meditationes Romanorum dictæ ſunt conflictus ſine ſanguine: & omnes artes auctore uegetio in meditatiōe cōſiſtunt: meditor græce dicitur μελέτα. ¶Speculabundus. diligenter & uehementer ſpeculans tanq; ex ſpeculatorio: diximus in notis ſeruii: q; nomia inbundus deſinentia largam uim & fluentem copiam & quaſi habundātiam rei: cuius rei uerbū eſſet: declararent. ¶Identidem: crebriter & ſubīde. ¶Signa tolli: mandauerat tiberius ſigna q; dam fieri per quæ nō expectato nuntio certior fieret ſeianus ne rerum potitus foret: an ex eius uoto fuiſſet oppreſſus: ut rebuſ male ſuccedentibus poſſet ſtatim capeſſere fugā. ſignum diurnū eſt fumus nocturnum flamma: dant alia ſigna ex preſcripto principis. ¶Vlla iouis: hæc erat i inſula caprearū. ¶Vrebāt: cruciabāt: maro. urit atrox iuno. ¶Nullo nō damnatorum: quolibet ex dānatis. ¶In orcheſtra: locus erat in theatro nobilior: ubi ſenatus ludos ſpectare ſolebat: de orcheſtra ſatis ac ſuper iam dictum eſt: ideo aūt libelli in orcheſtra ponebātur: ut probra tiberii inter nobiles uulgarentur. ¶Celata cuncta. ſ. probra & maledicta: quæ a dānatis in ipſum ingerebantur. ¶Contineret: uidetur legendū cōcineret: ut ſit ſenſus tiberium īterdum cōuicia adeo ſpreuiſſe: ut illa concineret hoc eſt cantaret inuulgaretq;. ¶Arthabani parthoꝝ: parthi ex genere arſacidarum imperatorem facere ſolebant: unde olim rege orbati uononem regno perturbant: utpote alienigenā. ¶Cōfeſtimq; arthabanum euocant medorū regem arſacidarum genere deſcendentem: hic inimicus tiberii factus armeniam inuaſit: mox cū ſe inſidiantium dolis eripuiſſet cum tiberio init amicitiam interuentu uitelii: etenim circa euphratem fluuium arthabanus & uitelius: de pacis fœdere colloquuntur in medio ſibi ponte fluminis cauentes: poſt ictum fœdus herodes tetrarcha eis conuiuiū in loco medio preparat: tabernaculū ex precioſis gēmis exornat: tunc arthabus dat obſidem tiberio Darium filiū: cū quo etiam munera magna tranſmittit: hæc ioſephus libro decimo octauo antiquitatū. ¶Parricidia obiiciētis: arthabanus quo tēpore inimicus erat tiberii illū conuitiis epiſtolaribus lacerabat: ī qbus obiiciebat ī primis parricidia: q. ſ. filios & nepotes & nurū interemiſſet: lege enim pōpeia de parricidiis cauetur: ut is parricidii teneatur: nō ſolum qui patrem & matrem interfecerit: ſed qui fratrem ſororem patruelem matruelem filium filiā neptē nurū alioſq; propinquos occiderit. ¶Luxuriā: appellatiōe luxuriæ nō tā libidinē ueneriā contineri q; īmodicā, pfuſionē alibi docuimus. ¶Semet ipſe perteſus: diſplicens ſibimet ipſi & quaſi uitā ſuā odio hns. ¶M. AN. ¶Pudenda: tali ut illius merito eū pudere potuiſſet. ¶Perduceret: ex capreis romā: Iuuena. uerboſa epiſtola uenit a capreis. ¶Tumultū: motū in ſeiano opprimendo. ¶Druſum: quē poſtea fame i ima palatii parte necauit. ¶Meditabatur: mēte & conſilio agitabat. ¶Speculabundus: ſpeculationi uehementer itentus. ¶Vrebāt: dolore & ira exagitabant. ¶In orcheſtra: unde nobiliſſimi quiq; ſpectabāt. ¶Ingerē te: obiiciente. ¶Ignota & celata: ignorari uellet & occultari: quæ obiecta eſſent. ¶Vltro: ſponte proderet: ¶Artabani parthorum regis: ioſephus mittit etiam iquit tiberius ad uitelium litteras ei iubens: ut amici

Meditationes romanorū

Signū diurnum

Atraban⁹

parricida q

Luxuria

minatus eſt pudenda miſerandaq; oratiōe: quū inter alia. P. C. pcaretur: mitterent alterum e conſulibus qui ſenem ſe & ſolum in cōſpectu eorū cū aliquo militari præſidio perduceret: ſic quoq; diffidens tumultumque metuens Druſum nepotem quem uinculis adhuc Romæ continebat ſoluí: ſi reſ poſceret: ducēq; conſtituí præceperat: Aptatis etiā nauibus ad quaſcūq; legiōes meditabatur fugā ſpeculabūdus ex altiſſima rupe idētidē ſigna: quæ ne nuncii morarentur: tolli procul: ut quicquid foret ſentiret: mandauerat Verum & opreſſa cōiuratiōe Seiani nihilo ſecuríor aut cōſtātior: per nouē proximos mēſes nō egreſſus ē uilla: quæ uocatur Iouis.

De conuitiis & libellis contra eum editis.

VRebant inſuper anxiam mētē uaria undiq; conuícia nullo non damnatorum probri genus corā uel per libellos in orcheſtra poſitos ingerēte quibus q dē diuerſiſſime afficiebat: modo ut præ pudore ignota, & celata cuncta cuperet: nonnunquam eadem contineret & p ferret ultro ac uulgaret: Quin & arthabani parthorum Regis laceratus eſt litteris parricidia & cædes: & ignauiam: & luxuriam obiicientis: monentiſque ut uoluntaria morte

tiam cum artabano parthorum imperatore cõficeret: terrebat enim eum quod inimicus extaret & armeniam inuasisset. ¶Parricidia: propinquorum. ¶Cædes: ciuium aut cedes per ministros: parricidia per ipsum patrata accipias. ¶Ignauiam: desidiam & inertiam. ¶Luxuriam: nefariam libidinem.

maximo iustissimoq; ciuiũ odio q̃primũ satisfaceret. Postremo semetipse pertesus talis epistolæ principio tantũ nõ sũmam malorũ suorũ ꝓfessus est.

De epistola eius ad senatũ & oratione factũ suũ ꝓnũciãtibus.

QVid scribã uobis. P. C. quo modo scribã aut quid omnino nõ scribã hoc tpe. Dii me deæq; peius perdant: quẽ quotidie perire sentio. Scio. Existimant quidã præscisse hoc cũ peritia futurorũ ac multo ante quanta se quandoq; acerbitas & infamia maneret ꝓspexisse. lõgq; ut imperiũ iniret & patris patriæ appellationẽ: & ne in acta sua iuraretur obstinatissime recusasse: ne mox maiore dedecore impar tantis honoribus iueniret. Quod sane & ex oratione eius: quã de utraq; re habuit colligi potest: uel quũ ait simílẽ se semp sui futurũ: nec unq̃ mutaturũ mores suos: quãdiu mentis sanæ fuisset: sed exẽpli causa cauendũ ne se senatus in acta cuiusq̃ obligaret. quia aliquo casu mutari posset. & rursus si qñ aũt inquit de moribus meis ꝺeuotoq; uobis aio dubitaueritis. quod prius q̃ eueniat opto: ut me supremus dies huic mutatæ uestræ de me opinioni eripiat: nihil honoris adiiciet mihi patris appellatio: uobis aũt exprobrabit: aut temeritatem delati mihi eius cognominis: aut inconstantiam contrarii de me iudicii.

De statura & mẽbris & ualitudine & incessu.

¶PHI. ¶Tantũ nõ sũma malorum: supra docuimus gens esse elocutõis nõ protritæ: quo & silius usus est: tãtũ ñ strictis mucronibus. accipiturq; illud tantum nõ pro ẽt: & est sensus tiberium ualde etiam summã malorũ suorum professum esse i epistola ad senatũ scripta. ¶Quid scribam uobis: uerba epistolæ tiberii quæ summã principis desperatiõem uitãq; erũnosissimã aperte demonstrant: perturbat⁹ & anxius animus nescit: unde exordiatur ignorat quomõ sibi sit aut quid scribendũ: perturbatiões. n. mentẽ cõturbãt & obcecatã reddũt. ¶Prius pdãt: lege potius penis perdãt hoc. est supplicijs. ¶Quem. s. me. ¶Quotidie perire sentio: hæc uerba apte demonstrant: quod illa particula tantũnum significat etiã. ille enim summa malorum suorũ profiteri aliud mala figillati explicare credn ea figura dici tantũnum: qua a doctis dicitur etiãnum: ut illa appẽdicula num sit per. u. potius scribẽda & enuncianda q̃ per. o. utitur hac eloquutiõe i hoc significatu liuius quoq; cum ait in libro. xxxvii. uidit nõ posse æquare ordinẽ romanos & tantum nũ iam circuiri a dextro cornu concitat naues. presciſſe hæc eum adrianus matheseos adeo peritus fuisse fertur: ut calẽ. ianuariis scripserit: qd ei toto anno euenturũ eẽt usq; ad illã horam quã mortuus adeo ꝓsciuit oĩa de se futura hoc idẽ existimatur de tiberio cũ eẽt addictus mathematice. nẽ i acta sua iuraret suetonius de tiberio dixit superius interceſſit: & quo minus in acta sua iuraretur ꝓnomẽ quoq; imperatoris cognomen quoq; patris patriæ recusauit. tantis honoribus maximus honos ẽ patris patriæ appellatio: & in acta principis iuratio. ¶De utraq; re. ne. & pater patriæ appellaretur & ne i acta sua iuraret. ¶Similẽ se sui futurũ: põt uideri amphibolon & ambiguum: nam dum ait se futurũ simi'em sui potest trahi partem deteriorem: nec mẽdax erit tiberius: fuit enim similis sui dum mores suos. s. genuinos. & naturales: qui erant: improbissimi & flagitiosissimi: nõ ĩmutat: dũ ad suã seuã sanguinariamq; naturã ilico recurrit attamen uidebatur ipse sentire: q̃ mores nõ esset suos ĩmutaturus uidelicet probos & bonos: quos induerat quadam moderationis simulatione & qualis fuisset in initio principatus talẽ se futurũ pollicebat hoc est irreprẽsibilem & oĩ bonitate præstantem. ¶In acta cuiusq̃ obligaret. Cauendũ est senatui inquit tiberius ne obliget se iureiurando in acta cuiusq̃ principis. qui ex conditione humanæ naturæ mutari posset: & hoc dicebat in oratione recusans ne in acta sua iuraretur. ¶Deuoto uobis aĩo: meo. s. qui uobis senatoribus deuotus est: quid sit deuotio qui deuoti antea docuimus. ¶Supremus dies: mortis. ¶Aut temeritatem: cõplexio est utrũq; concludens & hoc significat: ait enim tiberius appellatio patris patriæ q̃ mihi defertis si mutata fuerit uestra de me opinio: uos taxare uidebitur: uel tanquam temerarios q̃ mihi nõ merenti tale cognomen temere detuleritis: uel tãq̃ incõstantes in iudicãdo: q̃ quẽ prius iudicaueritis dignũ patris pñiæ cognomẽto: eũdẽ mox mutata uolũtate idignũ iudicare uidebimini contraria de me sentiẽtes. ¶M. AN. ¶Pertesus: ualde odio hñs. ¶Talis epistolæ: q̃lis pricipiũ i frõtẽ alterius capitis occurrit. ¶Tãtũ nõ sũmã: sed partẽ oĩno nõ paruam. ¶Quid scribam: prima periodus ad argumentũ attinet. ¶Quomodo: altera ad formam & rationem scribẽdi. ¶Quid oĩno nõ scribam: reliqua hæc ad deliberationẽ. ¶Quẽ quotidie perire sentio: hoc fuit quod dixerat tantum non illum suorum malorum summam professum ¶Peritia futurorum: utpote qui mathematicæ esset disciplinæ addictus. ¶De utraq; re: de obligatione senatus in sua acta: & patris patriæ appellatione. ¶Mores suos: eã uitæ modestiam: quã ad id tẽpus seruaſ

Tãtũnum

set. ¶ Aliquo casu: ad præsentem uitæ mutationem: quam antea p̃uiderat id pertinet. ¶ Exprobrabit: probri loco obiiciet. ¶ Temeritatem: quod temere eum in honorem detuleritis. ¶ Aut inconstantiam: quia iudicium mutaueritis.

¶ PHL. ¶ Corpore amplo. erat corpulentior & habitior: quod ad crassitudinẽ, latitudinẽq; refertur: nõ autẽ ad staturæ lõgitudinem: de qua subiũgit. ¶ Latus ab humeris: talis fuit plato unde a latitudine humerorum: quæ grece dicitur τὸ πλατὺ ὤμων nomẽ accepisse traditur: ad quẽ allusisse uirgiliũ existimat seruius illo uersu. atq; humeris extãtem suspicit altis. ¶ Sinistra agiliore: scribit Albertus magnus li. ii. de aialibus causam propter quã homo interdũ agiliore sit sinistra q̃ dextra qa uidelicet epar & cor uirtutes suas mittũt in sinistrũ latus: & a dextro remouent. Cõtingit ẽt aliqñ id ex cõsuetudine: ut quis a puero sinistrã fæpius exerceat q̃ dextrã: eaq; consuetudo uertit in naturã latini tales sceuas appellãt a scea hoc ẽ sinistra: quã habẽt agiliorem. scribit ulpianus ad edilitium edictum sceuã non eẽ morbosum uel uitiosum: pterq̃ si imbecillitate dextræ ualidius sinistra utatur: sed hũc nõ sceuam: sed mancũ esse. plato docet libro septimo de legibus homines debere esse ἀμφοτερόδεξιους hoc est ambidextros: ut dextra a sinistra nihil differre uideat: idq; esse secundum naturã sentit sicuti & pedes nihilo differre uidemus: laudatq; scythas: legẽ quæ iubebat sagittarios utraq; manu indifferenter uti. Aristoteles quoq; i ethicis fieri posse demõstrat: ut oẽs homines sint ambidextri. ahoth. sicut ĩ libro iudicũ scriptũ legimus fuit amphoterodexios. i. utraq; manu ꝓ dextra utẽs. ¶ Articulis firmis: miloni ob articulorũ firmitudinẽ malũ tenenti nemo digitũ corrigebat: & tritamus gladiator tã firmis fuit articulis digitorũ: ut hostẽ iermi dextra uno digito supatũ & postrẽo correptũ ĩ castra trãstulerit. Martiꝰ unꝰ ex. xxx. tyrãnis digitos hũit adeo robustos ut ĩ illis neruos uideret hũisse ñ uẽas: nã & carra ueniẽtia digito salutari repuli sse dr: & fortissimos quosq; uno digito sic afflixisse: ut q̃si ligni uel ferri obtusioris ictu pcussu dolerẽt. ñ igit mirãdũ si tiberiꝰ firmitudie digitorũ prepollẽs malũ hoc ẽ pomũ digito terebraret. i. instar terebræ pforaret. ¶ Talitro: talitrum appellat percussionẽ quæ fit digitis cõplicatis in condylos. iulius capitolinus allisionẽ digitorũ nominauit scribẽs martium multa duorũ digitorum allisiõe contriuisse: talitrũ circũscriptione quadã signat martianus his uerbis ex libro philologiæ: nemesis ictibus crebris uerticẽ cõpilatis in cõdyllos digitis uulnerabat. Condylon ãt græci pugnũ uocãt: & tuberculũ talitrum uocabulũ est rarum inuẽtũ neq; legentibus facile obuiũ: nec qd equidẽ meminerim alibi repertũ: põt uideri a talo deriuatũ: cuius officuli in pedibus eminentia & duritia est notissima tanq̃ talum ob duritiam extuberationemq; imitetur. ¶ Pone occipitium: post occipitium: quod significat capitis partem posteriorem: miror albertum magnum inuertere consuetudinẽ loquendi & eruditorum latinitatem: namq; occiput esse dicit partem capitis anteriorem sinciput uero posteriorem ordine prepostero: cum sinciput sit anterior occiput posterior pars capitis: alias sinciput inter edulia ganeata numeratur. ¶ Summissiore. prolixiore longiore alias humiliori: summissum. n. utrũq; significat. ¶ Gentile: gẽtilitiũ & familiare: tanq̃ in gẽte claudia capillo prolixiore ceruicẽ peculiariter obtegerẽt. ¶ Faciæ honesta: pulchra: uirgilius caput addit honestũ: honos pulchritudo noiatur: idem frigidus in siluis aquilo decussit honorem. ¶ Cũ pregrandibus oculis: scribit aristoteles optimos haberi oculos: qui neq; nimis grãdes, neq; nimis parui sint sed medici: albertus magnus tradit oculos magnos nitentes atq; perlucidos significare iustum docilẽ prudẽtem & tales oculi socratis fuisse traduntur: qui appollinis oraculo sapientissimis apud græcos iudicatus ẽ. ¶ In tenebris uiderent: plinius in. xi. ait hæc. alii interdiu hebetiores noctu præter ceteros cernunt. tiberio cæsari aliam quã genitorum mortaliũ fuisse naturã ferunt: ut expergefactus noctu paulisper aut alio mõ quã luce clara contueretur omnia paulatim tenebris sese obducẽtibus. ¶ Hebescebant: hebetiores fiebant: & obtusiores. ¶ Ceruice obstipa: porphirio enarrans illud oratianum: stes capite obstipo: exposuit tristi seuero & inclinato obstipũ proprie dicimus inclinatum & obliquũ referimusq; ad caput & ceruicem. Columella in octauo febricitãtium inquit signa sunt cum obstipe sues transuersa capita ferũt: idẽ plinius qd Columella tradens ait: idex suis inualidæ caput est obliquũ in incessu: ex quo patet a plinio obliquũ caput dici: quod columella obstipum nominauit. philosophi fucosi: & in primis hippocrite obliquo capite & obstipo incedere consueuerunt: ex quo est illud persianum: obstipo capite & figentes lumine terram. ¶ MAR. ¶ Agiliore: magis ad o ia tractãda facili & idonea. ¶ Articulis. digitorũ iuncturis. ¶ Terebraret pforaret. ¶ Talitro: a talo talitrũ eẽ haud iepte aliqs dixerit. Sed talus ẽ ossis genꝰ i articulo pedis uẽtre emiñs concaua in uertabra solidissimis neruis ligatũ quadratũ forma nec est homini aut animali digitos habẽti. solidisq; ungulis prædito a loci credo similitudine: aut ab ipsa prominentia: latini talũ quãdoq; appel

plato unde

Causa agilioris sinistræ

Sceua qui mancus

Ambidextri

amphoterodexios

Firmitas articulorũ

Talitrum

Condylo

error albertí magni

Oculi magni

Obstipũ

Corpore fuit amplo atq; robusto: statura q̃ iustã excederet latus ab hũeris & pectore cæterisq; mẽbris usq; imos pedes eq̃lis & cõgruẽs, sinistra mãu agiliore ac ualidiore articulis ita firmis ut recẽs itegr̃ malũ digito terebraret. Caput pueri uel etiã adolescẽtis talitro uulneraret. colore erat cãdido. capillo pone occipitiũ submissiore ut ceruicem etiam obtegeret: quod gentile in illo uidebatur facie honesta in qua tamen crebri & subtiles tumores cum prægrandibus oculis: & qui quod mir̃ esset noctu etiã in tenebris uideret: sed ad breue & cũ primũ e somno patuissent demũ rursũ hebescebãt. Incedebat ceruice rigida & obstipa

lant eam partē: quæ hnmano pede utrinq; prope calcē extuberat: græci σφῦρὸν uocant: unde talaris tuni ca dicta: quia ad talos usq; descendat: & ut talus in pede a similitudine ut diximus pōt uideri dictus: ita talitrum extuberationē articulorum incuruæ aut contractæ manus prominētium: quasi talum alterum uetres dixisse crediderim: quibus singulis ita tiberius polleret: ut cuiuslibet eorum ictu pueri & quod plus fuit adolescentis caput uulneraret. ¶ Summissiore: summisso & extenso. ¶ Gentile: proprium gentis & familiæ. Dimmittere ab occipitio capillum. ¶ Noctu etiam: & in tenebris tiberio Cæsari ait plinius. aliam q̄ genitorū mortaliū fuisse naturā ut expergefactus noctu paulisper: haud alio modo q̄ luce clara cōtueret omnia paulatim tenebris sese obducentibus res pene incredibilis dictu: sed quæ in quibusdam uerior uero sit: ut oculis repente a somno patefactis uel mediis tenebris omnia circa lectum: & quæ toto cubiculo sunt ut in diuina luce spectentur: quod & nobis deum optimum maximum testor sæpiꝰ accidisse scio: & si lux illa breuis admodum & quæ continuo obductus tenebris euanescat. ¶ Rigida: obstipa & immobili.

abducto fere uultu plærunq; tacitus nullo aut rarissimo etiā cū pximis sermone eoq; tardissimo nec sine molli quadam digitoꝝ gesticulatione. Quæ omnia ingrata atq; arrogātiæ plena: & animaduertit Augustus in eo: & excusare tentauit sæpe apud senatum ac populū pfessus naturæ uitia esse non animi. Valitudine psperrima usus est tpe quidē principatus pene toto ppe illesa: quāuis trigesimo ætatis anno arbitratu eā suo rexerit sine adiumēto cōsilioue medicoꝝ.

¶ PHI. ¶ Abducto uultu: contracto & seueritudinē tristiciāq; preferēte: ¶ Tardissimo sermone: seneca iubet lucilliū esse tardiloquū quæ uirtus est: sed in tiberio uiciū erat nimia tarditas sermōis: qđ antiq etiam reprenderūt in p. uicinio q tracti dicebat ut inqt gellius: qui singula uerba uellebat tāq̄ dictaret non tāq̄ diceret: unde quidā festiuiter dicait uel nunq̄ dicas græce tardiloquus dī βράδυγλῶσσος: qualē esopū fuisse tradūt: ¶ Molli gesticulatiōe: chilo lacedemonius unus ex septē græcie sapiētibus ꝑcipiebat in uia ñ festinādū: inter loquendū non agitandā manū: id. n. esse uecordiū: diogenes cynicus insanire inquit uidetur ille qui incedat mediū digitū protendēs: quintilianus li. xi. gestū manuū illū maxime cōmunē esse dicit: quo medius digitus i pollicē cōtrahitur explicitis tribus apud priscos gesticulatio illa digiti mollis & infamis existimabatur: q̄ digito uno caꝑ scalpebār. seneca li. septimo epistolaꝝ moraliū ipudicū & icessus oñdit & manus mota & relatꝰ ad caput digitus: & flexus oculoꝝ in pōpeiū dictū est tāq̄ ipudicū & mollē: qđ caput digito uno scalpebat: feneca lib. quarto cōtrouersiaꝝ refert caluū hoc de pompeio dixisse digito caput uno scalpit: quo credas hūc sibi uel le uiꝝ: hīc est illud satyrici poetæ: qui digito scalpūt uno caput. ¶ Ingrata: molesta & inuisa. ¶ Naturæ uicia nō animi tāq̄ uicia naturalia atq; ingenita eqore aio ferre debeamus in principe: q̄ ut inqt eleganter seneca leniri arte possunt radicitus extirpari nō possunt. ¶ Sine cōsilio medicorū: medici famā nouitate aliqua aucupātes aias statim nostras negociātur nulla lex ē: quæ puniat insiciam capitalē discūt periculis nostris & experimēta p mortes agūt: medicoq; tm̄ hominē occidisse summa ipunitas ē: hic illa: ut inquit eleganter plinius in fœlicis monumēti inscriptio: turba se medicoꝝ perisse: & ut auctor ē diō ab hadriano moriēte dictū ē turba medicoꝝ regē pdidit oli pausanias lacedemonius. qui ualitudinem regebat sine auxilio medici: cum medicus ei dixisset: quomō γερῶν γε γονὰς hoc ē senex factus es: festiuiter inquit: quia non sum usus te medico: idē ad medicū dicētē οὐκ ἐν κακοῖς εἰσι. nullū malū hēs: ñdit οὐ γὰρ σοὶ ἀπὸ χρῶμαι hoc ē: nō eni utor te medico: populus ro. ultra sexcēteſimum annū uixit sine medicis: & ut ait plinius unde trigesimo milia gētiū degūt sine medicis nō tīsine medicina. ¶ Addictus: mācipatus obnoxius deditus qđ sit addicere & q dicātur addicti latissime diximus i iulio cæsare. ¶ Mathematicæ: disciplinæ syderali genethliacorū: q & mathematici dicūtur. ¶ Cūcta fato agi: tale ē illud mālii: fata regūt orbē: certa stāt oia lege: nascētes morimur finisq; ab origine pēdet: & illud fatū ipsum exuperat iouē: & illud fato stat iuppiter ipse: iulius firmicus i primo matheseos: si fatū inquit nobis uitæ ianuas pandit finemq; uiuendi fatalis legis necessitas statuit quid ē aliud quod sit positū in eius potestate. fato cōstat actus ēt nostros uniuersos studia cupiditatesq; contineri: de fato plura memoratu digna scripsimus in quarto propertii commentario. ¶ Tonitrua expauescebat: seneca in secūdo questionū: male tecum inquit agitur si pauescis ad cœli fragorem: & ad inanem nubium sonitum trepidas: lucretius sonitū tonitruum eleganter per terricrepum appellat: quoniam cuncta perterret: & ut inquit maro mortalia corda per gentes humilis strauit pauor.

¶ M. AN. ¶ Abducto: contractiore mento: & in ceruicem reiecto. ¶ Cum proximis: proxime deambulantibus. ¶ Digitorum gesticulatione: crebro digitorum motu: quod in Hortensio repræhensum scribit Gellius. ¶ Ingrata: uulgo inuisa. ¶ Trigesimo ætatis anno: a trigesimo inde potiusquam ad trigesimū usque. ¶ Addictus: deditus. ¶ Cuncta fato Regi: certo syderum cursu. Seruius: fato inquit cui nonaginta anni: hoc est tres Saturni cursus exitium creant: Sed ratio hæc syderalis ueteribus auctoribꝰ haud omnino uidetur constitisse: Epigenes. c. & uiginti annos negauit impleri posse: Berosus centum septendecim excedi: Petosyris & necepsos trium signorum proportione quam trimorion appellarunt: constare at-

Digito uno caput scalpit

Impunitas medico occidendi

Turba medicorum perii

elegans dictum

fata regūt

bitrati sunt:qua ratione.c.xxvi.annos posse humanæ uitæ contingere colligebant.Treuellius a mathematicorum peritissimis affirmari tradidit centum & uiginti annos homini concessos: Verum moysen diuina quadam prouidentia quinque supra centum uixisse:non defuere qui negarent: queuquam nonaginta partiũ exortiuarum mensuram quod anaphoras uocant.transgredi atque has ipsas maleficiorum syderum radiis incidi.Esculapius quoq; statuta uitæ spacia a stellis accipi tradidit:Cicero & ipse uitam fato constare arbitratus uidetur.Sed ut si quid inquit humanitus accidisset: multa autem impendere uidentur præter naturam etiam præterq; fatum.Vergilius.Nam quia nec fato merita nec morte peribat: quibus uerbis apparet aliud esse uiolenta morte alind fato extingui.Homerus: μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν ὃν υἱὸν ἀλόσῃ εἰσάφικηται.Item Demosthenes:ὃ μὲν τοῖς γονεῦσι νομίζων μόνον γεγενῆσθαι τοῦ τῆς εἱμαρμένης καὶ τοῦ ἀνάτου τὸν θάνατον περιμένει.Celebrarunt hi omnes fatũ:exitũ dico quẽdã naturalẽ siue fatalem:qui nulla alia præterquam syderum:aut ui & necessitate hominis uitam absumat.cõtra tamẽ mathematicam disciplinã:syderalemq; scientiam accuratissima phauorini philosophi extat disertatio.Plinius quoq; mathematicen damnat:sed cum magica disciplina dumtaxat coniunctam.

¶PHI. ¶Nunq̃ non: semper.

¶Coronam lauream gestauit: fulmen lauri fruticem non percutit:ut inquit plinius in.ii. idẽ in.xv.laurus inquit fulmine sola non icitur:tyberium pricipẽ tonante celo coronari ea solitũ ferunt contra fulminum metus.

Laurus fulmine non icitur

¶Artes liberales: Seneca libro .xiii.epistolarũ liberalia studia ab eo dicta refert:quia homine libero digna sunt:ceterum unũ studium uere liberale esse autumat:quod liberũ facit hoc autẽ est sapientiæ studiũ sublime forte magnanimum.Cicero & tacitus liberales artes ingenuas no

Liberales artes

Ingenue artes

nunq̃ non coronam lauream ceruice gestauit:fulmine afflari negatur id genus frondis.

## De artibus & disciplina eius.

ARtes liberales utriusq; generis studiosissime coluit In oratione latina secutus ẽ Coruinũ Messallã:quẽ senẽ adolescẽs obseruauerat:sed affectatiõe & morositate nimia obscurabat stilum:ut aliquanto ex tempore q̃ a cura præstantior haberetur.Composuit & carmen lyricũ: cuius ẽ titulus conquæstio de Iulii Cæsaris morte: Fecit & græca poemata imitatus Euphoriõem & Arrianum & Partheniũ:quibus poetis admodũ delectatus scripta eorũ & uinũ messalam:diximus alibi familiam messalarũ:quæ romæ fuit florentissima nominatam esse hoc nomine a ualerio coruino:qui messanam i sicilia uicit & urbis captæ in se translato nomine messana prio appellatus est:paulatimq; uulgo permutãte litteras messala dictus:unde & messale nominati messalã coruinũ iter oratores laudat qntilianus in.x.his uerbis:at messala nitidus & cãdidus:& quodãmodo pferẽs in dicendo nobilitatem suam:uiribus minor:cũ scribat pli.messalã senẽ cõdidisse uolumina de familiis romanis:existimo fuisse alterum messalã oratorẽ neoteron hoc est iunioré:quẽ tiberius imitatus sit:pconiũ messale est luculentum apud tibullũ heroico carmine cõtextũ de coruino messala oratore dixit tacitus in dialogo de oratoribus.Cicerone mitior coruinus & dulcior & in uerbis magis elaboratus.

messala uñ

¶Affectatiõe:nimia diligẽtia & curiositate in uerbis exqrẽdis:unde sermo affectatus dicit nimis ac curatus & curiose accersitus: uetum ut inquit seneca qs nimis accurate loqtur:nisi qui uult putide loq. morositate nimia in iulio cæsare latissime explicatũ est qd sit morosum.qd morositas:ẽ.n.morositas q̃dã nimia & ob id reprẽsibilis pẽsitatio & diligentia:quæ uix sibi unq̃ satisfacit:q̃ per sæpe cã ẽ: ut oratio fiat obscurior & putidior:dũ uerba nimis affectate curioseq; scrutat:i hoc tiberius messalã imitabat.qi uerbis ut paulo ante diximus magis elaboratus fuit q̃ cicero.

morositas

¶Ex tpe.oratiõe ex tẽporali & subitaria:q̃ a cura pẽsitata & elaborata oione.¶De iulii Cæsaris morte:iuliũ cæsarẽ dictatorẽ significat de cuius interitu tiberius carmine lyrico cõqrebat.cur.s.fuisset interfectus & a qbus & a quot & alia hoc genus.¶Euphorionẽ & arrianũ:noia sunt poetaꝝ græcoꝝ: fuit aũt euphorion poeta calcidẽsis:cuius poema transtulit gallus:hinc illud maronianũ:ibo & chalcidico q̃ sũt mihi cõdita uersu carmia.Euphoriõis meminit qntilianus i.x.quẽ ait a uirgilio i buccolicis ꝓbari:arrianus ãt hic:de quo loqtur tranquillus:poeta ẽ alter uero post tiberii tpa fuit arrianus phũs:a quo digestæ sunt dissertationes epicteti maximi stoicorũ:secta uero arrianorũ noiata ab arrio hereríco: q obiit genere mortis fœdissimo:dignoq; secta hoĩs lutulenta & mente fetida:nam dum purgat uentrẽ intestina eius atq; omnia uiscera i secessus cuniculũ defluxere:parthenius uero poeta est cuius locos interdum effinxit Virgilius: parthennii poetæ uersus ille est:Glauco nereoq; atq; maris melicerte: quem ita emulatus ẽ uirgilius glauco & panopee & inoo melicerte.

Arrianus

¶MAR.¶Coronam laureã:Plinius laurus quidẽ manifesto abdicat ignẽ:& rursus:Tiberiũ principẽ tonante cœlo coronari ea solitũ fuerũt cõtra fulminũ metus.¶Vtriusq;: græci & latini generis.¶Coruinũ Messalã:Quintilianus:Messala nitidus & candidus ac quodã mõ præ se ferens nobilitatem suã.¶Obseruarat:& ad stilũ & dignitatẽ referri põt.¶Affectatiõe:nimio quodã ad alterius uirtutes emulãdas: aut ad sua excoléda studio & conatu.¶Morositate:tarda:ut Acrõi placet deliberatiõe uel qa a more nõ a mora ẽ nimis exacta & quasi fastidiosa uerboꝝ rerũq; pensitatione.¶Obscurabat stilũ:qui in Messala Fabii testimonio candidus fuit.¶Carmen lyricum:lyricum carmen apud græcos plures scripserunt:sed omnium

Pindarus longe princeps ut Fabius ꝓdidit:eũ nemini imitabilẽ credidit Flaccus:Horatius.¶Euphorionem:fuit hic calcidicus ad cuius carmẽ Ver.alludens:ibo inquit & calcidico:quæ sunt mihi condita uersu: Carmina pastoris siculi meditabor auena:Fabius:Quid Euphorionem frustra transibimus:quem nisi probasset.Ver.idem nunq̃ certe conditoꝝ calcidico ꝓuersu carminum fecisse mentionem.

¶PHI. ¶Imagines bibliothecis.asinius pollio primus romæ bibliothecam publicauit.in qua imaginẽ posuit unius uiuentis. M.uarronis:existimans uarronianã doctrinam hoc ornamento peculiariter decorádam. erat apud priscos uirtutũ amor & ueneratio.q dicabant in bibliothecis eruditoꝝ imagines non solũ ex ære sed ẽt ut plinius.i.xxxv. ex auro argentoue & merito.In bibliothecis.n.loquunt̃ imortales illoꝝ animæ:illicq; ingenia

imagines publícis bibliothecís ínter ueteres & præcípuos auctores dedícauit:& ob hoc pleriq; eruditoꝝ certatim ad eũ multa de his ediderũt:Maxime tamen curauit notícíam hístoríæ fabularis usq; ad ineptías atq; derisũ.Nã & grãmatícos:quod genus hoíum præcípue:ut díxímus:appetebat: eíusmodí fere quæstíonibus expíebatur. Quæ mater Hecubæ:qđ Achílli nomẽ ínter uírgines fuísset:qd sírenes cantare sínt solítæ:& quo prímum díe post excessum augustí curíam íntrauít. quasí pietatí símul ac religíoní satísfacturus

hoíum rem publicam faciunt.¶Laudãdus in hoc tiberius:quod imagines & scripta eoꝝ poetaꝝ dedicauerit in bibliothecis quoꝝ lectione in primis oblectabatur.¶Ob hoc.qa uidebant tiberium laudatione illorum delectari.¶De his euphorione.ariano & pathenio.¶Historiæ fabularis.historiam fabulatem dicimus:cui intexta sunt figmenta fabularum.talis est historia diodori siculi:qui libros suos appellauit fabulosos ob historiã uidelicet fabularẽ:quãuis titulus & inscriptio diodori sit ꝓprie bibliotheca.& ita euse- Bibliothe
bius in prepatiõe euãgelica bibliothecã diodori ꝓ testimonio citat.& hoc est qd significauit plinꝰ i ꝓemio ca diodori
naturalis historiæ:si mõ recte legatur:sic.n.inqt:apud græcos desit nugari diodorus:& bibliotheces histori Locꝰ plinii
am suã inscripsit.ueꝝ ex ignoratione istius rei factũ est ut ꝑerã codicibus plinianis ꝓ bibliotheces legat̃ bibliothecis.est.n.illud bibliotheces genitiui casus.sic.n.loquimur.hic inscripsit musaꝝ.alius siluarum.Diodorus bibliotheces.i.bibliothecæ.græca declinatio est βιβλιοθηκη βιβλιοφηκησ.¶Quæ mater hecubæ.seneca ad paulinã scribens de breuitate uitæ.operose inquit nihil agunt:q in litteraꝝ inutilibus studiis cõtinétur:quæ iã apud romanos quoq; magna manus est græcoꝝ iste morbus fuit querere qué nũeꝝ remigũ ulyxes habuisset.prior scripta esset ilias an odyssea.alia deiceps huius notæ:quæ siue cõtineas siue ꝓferas nõ doctior uideberis sed modestior.Didimus grãmaticus quattuor millia librorꝝ scripsit:in qbꝰ de homeri patria queritur de eneæ matre uera libidinosior anacreon an uinosior uixerit.an sapho pudica fuerit & alia id genus:q̃ magis dediscenda sunt q̃ discẽda.Au.gellius hoc doctrinæ genus urbãissime deludit tanq̃ ridiculariũ & nugatorium:minimeq; suis noctibus cõueniens.quintilianus quoq; in primo ꝓbat hanc tanq̃ supuacaneã historiaꝝ uestigationem:qua tyberius grãmaticos expiebatur.sunt.n. grãmatici ut inquit cicero interꝑtes poetaꝝ uersanturq; non solũ circa sermonẽ sed etiã circa historias & carmina euagãtur.Cor.nepos ait litteratos ꝓprie appellãdos esse poetaꝝ interꝑtes:qui a græcis grãmatici nominẽtur eos Grãmatici
dem litteratores uocita os messala coruinus auctor est.quidem grãmaticũ a grãmatista distigũt:ut litteratũ Litterati
a litteratore.tanq̃ grãmaticus absolute & pfecte doctus sit:sicut litteratꝰ grãmatista uero sicut litterator me- grãmatiste
diocriter eruditus.hecuba aũt sicut notissimũ est uxor fuit priami:patrẽ habuit Cisseũ:uel ut alii tradũt dy- Litteratores
manta.mater ignoratꝫ.¶Achilli nomen.nota res est & canit stacius:quẽadmodũ achilles sub habitu puellari inter filias lycomedis delituit:& dũ femina creditur deidamiã cõpssit.sed nullus dixit quo noíe fuerit id temporis appellatus.nec.n.ueriſimile est eũ dictũ fuisse achillẽ:quod uiri nomen est.talia aũt studia penitus inutilia sũt nec quidẽ a limine salutanda.¶Virgines:filias lycomedis in scyro insula.¶Sirenes cantare sint solitæ.de sirenibus uulgata sunt carmina poetaꝝ:& nos copiose scripsimus in cõmentariis in ꝓpertiũ Cicero carmen homericũ de sirenibus in latinũ uertit:quo ille ulyxẽ inuitãt.Sic.n.aiunt o decus argolicum quin puppi flectis ulixe.Auribus ut nostros possis agnoscere cantus.Canciũculas sirneũ fuisse dulcissimas Sirenes
poetæ testant̃.sed quid speciatim cantare solerẽt nemo id ꝓdidit.seruius tradit unã ex his uoce alterã tibiis tertiã lyra ceciniſſe.secũdum ueritatem meretrices fuisse autumat quæ transeuntes deducebant ad egestatem.oratius.sirenum uoces & circes pocula nosti.unde siren usurpatur pro illicibili uoluptate:idem oratius uincenda est improba siren desidia.¶Post excessum.obitum.

¶M.AN.¶Historiæ fabularis.fabulosis poetaꝝ narrationibus ísertæ.¶Ad ineptias:ad ineptã usq; ꝓ tractationem aut certe cõquisitionem.¶Quæ mater hecube:sic apud satyꝝ leges nihil ab his diuerse grãmaticæ artis professionibus præscribuntur.Dicat inquit nutricem Anchisæ nomen patriamq; nouercæ Anchemoli dicat quot Acestes uixerit annos:Quot siculus phrygibus:uini donauerit urnas.Didymus:Cuiꝰ Fabius & Anneus Seneca meminerunt:laboriosam in huiusmodi quæstionipus soluendis operam impẽdisse dicitur.Victorinus in arte iter grãmatici officia enarrationem eoꝝ oíum quæ poetaꝝ carminibus continentur reposuit:sed talia ab eo aut quia a nullo unq̃ fuissent tradita aut certe quia inuentu difficillima putaret ꝓponi consueuere:fuit aũt hecube Priami uxor & Dimantis filia.Home.& Oui.sunt auctores Verg. Cissei filiam dixit:Euripidẽ credo ut Enni.& Pacui.secutus ἑκάβης ĩquit ille παιὴς τὲτὼσ τὴς κισσέος ¶Achilli inter uirgines:quia muliebri hitu in schyro latuit puellare qnoq; nomẽ ferre oportuit.Sed quod

illud fuerit ingenue fateor me nunq̃ legisse:non magis q̃ que Hecubes mater fuisset.¶Quid sirenes: de si renibus uaria est opinio:alii p̃tersicores:nec de numero oio conuenit:quidã quatuor tradidere: non nulli quintã Aristoteles tres tantum ꝓdidit:leucosiã:lygiam & parthenopen:qnidã eas expirasse tradiderũt:quũ Vlyssem ad se cantu trahere nequiuissent.Orpheus tñ suo cantu superatas iteriisse ait:illius hæc sunt in argonauticis σφέας quũ de sirenibus cantu interim a se uictis loqueretur: σφέας απ ὤ ρ ὦτ ἄς ακρήνας εσ βύθον σισεύσαν αλνσοιδιο ἀλλὰ σὶ πετρήσι σιλαξάνρο σεμάσ μορφιῶ ὑπερ ὅπλον: quod si sic é ut argonaui illaꝝ scopulos p̃tereunte cantũ uictæ perierint ipsi qui hæc tradiderunt uideant si possunt quo pacto euenire potuerit:ut Vlyssem quẽadmodũ Homerus i.xii.odisseæ scribit ita allocutæ:sint σεῦρ αγιον πολυαίνο σῦσευ μέτακυστο αχαιον:νῆα κατα σησον.¶Canere:iã & hoc quod diximus ad eius cantum ptinet:huc age ueniens inclyte Vlysses argiuoꝝ decus statue nauem:quæ Ci.breui ter admodũ & concise ita interpretatus est o decus argolicum quin puppim flectis Vlysse.

¶PHI.¶Minois exemplo:minos cretheres filiũ habuit noie androgeũ.qui dum athenas ad spectaculũ celebritate conspicuum ꝓficisceretur:a filiis palantis p insidias fuit interfectus.cede filii perturbatus minos athenas petiit supplicium interfectoris androgei petens.spnentibus eius uerba atheniebsibus bellũ indixit addita execratione:qua aduersus atheniẽses siccitatẽ famemq̃ imp̃catus igitur cũ sterilitas & pestilẽtia regiõem atticã uasisset ex oraculo didicerũt nõ prius tantã calamitatẽ defuturã q̃ pro androgei cede minoi satisfecissẽt.tunc ex federe qd athenienses cũ minoe pcusserunt.Institutũ est ut septẽ pueri totidẽq̃ uirgines tributi noie in cretã minotauro uorãdi quot annis mitterent.historiã tradunt plutarchus & diodorus nulla tamen habita mẽtione huiusce sacrificii:cuius in p̃tia meminit trãquillus.sed credere debemus minoẽ in morte filii androgeos supplicasse nulla mactata uictima:sed tm̃ thure ac uino sineq̃ tibicine:cũ musica in luctu iportuna res sit.thus aũt & uinũ sacris adhiberi nullus ignorat.uñ illud plinianũ:mola tantũ salsa litãt qnõ habent thura.& numa uina libari diis nefas statuit nisi ex uite putata.tibicines quoq̃ sacrificiis p̃cinere solitos historici tradiderũt.Hinc ouidius.Cantabat fanis cantabat tibidia ludis:Tiberius:cũ mos fuisset principibus senatũ ingrediẽtibus statĩ ab ingressu sacrificare:ingressus curiã post obitũ augusti sacrificauit exẽplo minois ad merorẽ declarãdum:sicut ille fecerat.quidã non minois exẽplo legũt:sed maioꝝ:q̃ lectio si uera est:tunc sensus hic erit.tiberiũ sacrificasse ex ritu maioꝝ post obitũ augusti ut olim ipse augustus sacrificauit in morte filii marcelli ut nullũ tibicinẽ nullãq̃ musicã cãtionem adhiberet in luctu prior lectio magis quadrat.ut exẽplo minois dicat tiberiũ spplicasse usũ eo genere sacrificii:quo ille usus fuerat in funere filii androgei.¶Non usq̃ quaq̃.nõ omni loco & tpe.¶Monopoliũ.diximus supra monopoliũ græcam eẽ dictiõem:quã uno uerbo latino nõ facile enunciaueris.¶Emblema.quidã codices trãquilli hñt emblema quidam ꝓblema sed cũ problema eleganter questin interpretet:magis uidetur legẽdum emblema quod i latina lingua nomen non habet.significat autem emblema opus id quod extẽsserulis:structum elegãterq̃ uariegatum iperitum uulgus uocat tarsiatũ:de quo est uersus ille lucillianus a plinio relatus in.xxxvi.arte pauimenta atq̃ emblemate uerniculata.eiusdem cicero meminit cdius hæc sunt uerba ex lib.iii:de oratore Iusit elegantissime lucilius q̃ lepide lexis uel syntheses cõpositæ uel tessurule oẽs arte pauimento ac emblemate uerniculato.¶Idem:in bruto nullum nisi loco positum:& tanq̃ in uerniculato emblemate ut ait lucilius structum uerbum uideres.Idem in oratore.apud Incillium scite exagitat in albutio sceuola q̃ lepide lexis compositæ:ut tesserule omnes arte pauimento atq̃ emblemate uermiculato.sunt preterea emblemata sigilla ex auro uel argento uasis impressa illigataq̃ & in medio causa ornatus extantia.seruius enarrans illud uirgilii ex quinto eneidos.Cratera impressum signis.exposuit pro impressa signa habentem.i.emblemata.M.tullius in oratione de signis inflammanter taxat uerrem q̃ uim emblematum coaceruauerit:quæ oĩa uasis siculoꝝ celatis impudenter abstulerat.Iurisconsultus digestis de auro & argento legato.emblemata uasis & lapibus inclusa replumbari posse significat hoc.n.utitur uerbo pro eo quod est reuelli & resolui ¶Pro peregrina.pro græca dictione.¶Nostratem.latinam romaniq̃ idiomatis.

¶M.AN.¶Minois exẽplo:uide ne maioꝝ potius sit legendum.Oui.Mox ego q̃is alioꝝ numina placẽ: Iane tibi primum thura merumq̃ fero.Tranquillus Augustum scribit instituisse:ut patres curiam ingressi priusq̃ sederẽt thure & mero sacrificarent.¶Thure quidem & uino:ita.n.ut dixit Augustus statuerat ut senatores curiam ingressi priusq̃ sederent thure & mero apud aram eius dei in cuius templum coleretur supplicaret:sed ipsa sacrificandi ratio ut Ouidius.innuit omnino uetustior.¶Peregrino:græco non latino de ratione eius nominis alio loco diximus.¶ἐμβλήμα:id quoq̃ est απὸ τοῦ ἐμβαλλῶ ipono: hic quoq̃

Minois exemplo thure quidem ac uino uerum sine tibicine supplicauit:ut ille olim in morte filii.

## De peritia sermonis græci: & abstinentia pronũciatus eius.

SErmone græco quãq̃ alias promptus & facilis: nõ tamen usq̃ quaq̃ usus est.abstinuitq̃ maxime in se natu:adeo quidem ut monopolium nominaturus prius ueniam postularet:quod sibi uerbo peregrino utẽdũ esset:atq̃ etiam i quodam decreto patrum quum ἐμβλήμα recitaretur commutandam cẽsuit uocem: & pro peregrina nostratem requirendam:aut si nõ reperiretur uel pluribꝰ &

Execratio minoris

Musica i luctu iportuna

Emblema quid

Emblemate uermiculato

Replũbari

ut Seruio placet: Signa impressa emblemata dicuntur. ¶ Nostratem: uocem subaudi. romanam scilicet.

per ambitum uerborũ rẽ enunciandã militem quoq; græce testimonium interrogatum nisi latine respondere uetuit.

De infirmitate eius: & quod ad urbẽ rediẽs retrocessit.

BIs oĩno toto successus tpe Romã redire conatus: semel trirẽmi usq; ad ꝓximos naumachiæ hortos subuectus est: disposita statione per ripas Tyberis quæ obuiã prodeuntes sũmoueret. Item appia usq; ad septimum lapidem: sed prospectis modo nec aditis urbis mœnibus rediit. primo incertũ qua de cã postea ostento territus. Erat ei ĩ oblecta mẽtis serpẽs draco: quẽ ex cõsuetudine manu sua cibaturus quũ cõsũptũ a formicis inuenisset monitus est: ut uim multitudinis caueret. Rediens ergo ꝓpe cãpaniã asturæ in languorẽ incidit: quo paulũ leuatus circeios pertẽdit. Ac ne quã suspicionẽ infirmitatis daret: castrensibus ludis nõ interfuit solũ: sed etiam missũ ĩ arenã aprũ iaculis desuper petiit: statimq; latere cõuulso: & ut æstuarat aflatꝰ aura in grauiorẽ recidit morbũ. Sustẽtauit aũt aliq̃diu: quãuis

¶ PHI. ¶ Per ambitum uerborum. uocabula reꝝ non pauciss ima sunt apud græcos: quæ singulis uerbis latine enunciari nõ possunt ut a græcis unde pluribus uerbis opus est ad ea latina oratione demonstranda: q̃ græci dicunt priuis hoc est singularibus uocibus. Inter hæc in primis gellius nomiat πολύπραγμοσύνην. quod iterpretari uoce una latina non queas. significat autem negotiationem multam & curiositatẽ circa res obeũdas. Consimiliter hieronimus ĩ prohemio chronycoꝝ eusebii significatum est inquit aliqd apd græcos unius uerbi proprietate non habeo meum quo id efferã & dum quæro imprete sententiam lõgo ambitu uix breuis uiæ spacia consummo. ambitũ uerborum dici circuitum qui græce nominatur periodos satis notum est. ¶ Nisi latinæ respondere. institutum uetus fuit: ut græcis nunq̃ nisi latine responsa romanĩ darent: cogebanturq; græci loqui per latinum interpretem non solũ romæ sed etiam in græcia & asia: quo scilicet latinæ uocis honos per omnes gentes uenerabilior diffunderetur. ¶ Secessus. s. capaꝝ. ¶ Triremi. triremem inuenit amocles corinthius. ¶ Naumachiæ. naumachiam uocamus & pugnam nauale & locum ubi pugna fit. hic locus significatur: uideturq; intelligendum eẽ de naumachia quam augustus construxit circa tiberim cauato solo: ubi mox fuit cæsareum nemus. ¶ Statõe: stationariis militibus per interualla collocatis. ¶ Prodeuntes obuiam. s. romanos honoris & officii causa procedentes obuiam principi redeunti. ¶ Appia. s. uia: quam appius claudius in censura muniuit: de qua papinius: appia longaꝝ teritur regina uiaꝝ. ¶ Ad septimum lapidem. ad septimum miliarium. s. subuectꝰ ẽ Marcialis: ad lapidem torquatus habet pretoria quartum. miliaria. n. lapidibus constitutis terminantur. Caius gracchus auctore plutarcho singulis miliariis columnas lapideas spatiis signa præferentes constituit. ¶ Nec aditis. prospexit menia tantum nec introiuit. ¶ Primo. quando usque ad hortos subuectus est. ¶ Postea: secunda uice. ¶ Serpens draco. scribit plinius libro undetrigesimo draconem nõ habere uenena & primum spondylum id est uertebram draconis mulcere aditus potestatum. draconum adipem uenena ta fugiunt. ¶ Quem cibaturus. signat draconem fuisse exarmatum. exarmatas autem feras dicimus mansuefactas: qui uero docent mansuescere mansuetarii uocantur. Lampridius in heliogabalo. habuit leones & leopardos exarmatos: quos edoctos per mansuetarios subito ad secundam & tertiam mensam iubebat accumbere. plinius in. x. de aspide quadam scribit: quæ ad mensam cuiusdam ueniens in egypto tanq̃ exarmata aleretur assidue formicus maternus mansuetarios feraꝝ nasci scribit oriente septentrione. ¶ Vĩ multitudinis. draco delitium tiberii consumptus a formicaꝝ numerosa multitudine portẽdebat principi uim multitudinis esse cauendam. ¶ Asturæ. ciuitas est ĩ latio haud longe a terracia: de qua iam dictum ẽ. ¶ Circeos: circei quondam insula fuerunt haud procul ab astura: ut inquit plinius. fuit hic circes sacellum: q̃ circeienses agros habitauit. ¶ Pertendit. perrexit. ¶ Castrensibus ludis. militaribus & in castris exhibitis. ¶ Conuulso. conuulsa dicimus membra quæ sede sua & loco mota sunt. apud plinium idemtidem leges remedia conuulsis medentia. ¶ Estuarat. solet afflatus auræ pernicioſus esse estuantibus & his maxime: q prius languebant: talia. n. ab æstu corpora refrigerata letaliter egrotare consueuerunt.

Nauma chia

Draco uenena non habet

Spõdylos

Exarmatæ feræ mãsuetarii

Circei

Conuulsa

¶ M. AN. ¶ Toto secessus tempore: quãdiu capreis fuit. ¶ Proximos naumachiæ hortos: naumachia sub ianiculo fuit in uaticani parte: sed quia hortos dixit: ad sua tpa uidetur Tranquillus respexisse siquidẽ Neronis horti in eodem tractu fuere: nec eo inficias & in parte martii campi circa tyberim a Cæsare dictatore & ab Augusto nauale prœlium editum. item hortosq; in eodem tractu fuisse Strabonis uerba demõstrant ¶ Via: quæ p bouillas & Ariciam pq; latium secus mare in campaniam ducit. ¶ Sed ꝓspectis: pcul uisis cæsar quoq; post Pompeium italia depulsum: quum Romam p Appiam peteret: hinc quoq; uidetur urbem ĩtuitus Lucanus: Quaq; iter est latiis ad summam fascibns albam: Excelsa de rupe pcul iam conspicit urbem ¶ Primo quum tyberi subuectus est: postea cum ad septimum usq; lapidem puenit. ¶ Serpens draco: qđ dracones mansuescerent haberenturq; in delitiis. Mar. Sic gelidum collo nectit flaccilla draconem; qđ alati sint Herodotus est auctor. est inquit arabiæ locus ad urbem bitim fere positus ad quem me contuli. qđ au-

direm illic uolucres esse serpentes. ¶Vim multitudinis: per formicaꝝ incursum prouisam. ¶Asturæ: astura insula inter antium & circeios est: item & flu. eiusdem nominis plinius est auctor. ¶Castrẽsibus ludis: sic in Claudio: anniuersarium inquit munus in castris prætorianis dedit sine uenatione & apparatu. ¶Latere conuulso: infracto uehementi motu labefactato: Plinius: ad rupta & conuulsa. ¶Aestuarat: æstu & labore affectus contabuerat. ¶Aura: tenui uento.

Misenum

¶PHI. ¶Misenum. plinius in iii. misenum esse tradit iuxta cumas & portum baiaꝝ. dictũ autẽ esse a miseno tibicine troiãno qs est qui ignoret. ¶Intempantia qui suapte natura intemperans est: is uix põt mutare naturã & colere frugalitatem: quæ in primis languenti custodienda est. ¶Dissimulatione dũ non uult uideri egrotus. ¶Cõmeatu abfuturus. medicus erat futur⁹ absens a tiberio cũ cõmeatũ hoc ẽ abeundi facultatẽ impetrasset.

Religio in dextra Deosculatio

¶Osculãdi causa. religio quædam ut inqt plinius in undecio in manu dextra est: quæ osculis auersa petit: in fide porrigit. hic hebrei deosculatõem p uenerationẽ ponunt: quia qui adorant solẽt deosculari manũ: caputque sũmittere auctor hieronimus li. .i. cõtra ruffinũ. ¶Tentatas uenas. puulgate magis q̃ insicite loquutus ẽ qui uenas a medico tẽtatas dixit pro arteria. nãq; arteriam tangere solent medici: cuius motus & pulsus est habitum morbi demõstret & modũ ut docet gellius in .xvii. sed nõ solũ uulgus semidoctũ uenam dicit p arteria: sed scriptores luculẽti: inter quos est celsus qui ait uenis maxime credimus fallacissimæ rei: quia sæpe iste leniores celeriosue sunt & etate & sexu & corporum natura. Persius. tange miser uenas & pone in pectore dextrã. seneca non põt medicus p epistolas tibi aut balnei tps eligere. uena tangẽda est. ¶Recũbere. uerbũ est cõuiuale & epulãtibus accõmodatũ. sicut accũbere discũbere accubare. ¶In medio triclinio. in media cenatione de triclinio lege quæ scripsimus in notis seruii. ¶Lictore. ministro ipatorio. ¶Valere dicentes. ualere uerbũ est recedẽtiũ. ¶Appellaret. familiariter alloquereť & noiatim affatus a se dimitteret. ¶In actis senatus. acta senatus oĩa ad tiberiũ absentẽ per scripta mittebanť ut sup rebus oĩbus fieret certior. ꝓterea ut ait celius in epistola quadã ad ciceronẽ: pegrinantibus omnibus gratũ est minimaꝝ quoq; reꝝ: quæ domi gerãtur fieri certiores. ¶Strictim. nõ explicata causa reatus. ¶Nominatus ab indice. index est qui facinoris cuius ipse est conscius latebras indicit: impunitate ꝓposita. scribit asconius certas esse causas quæ p indices fieri non possunt: sicut est repetũdaꝝ. neq; senatoria psona potest indicium profiteri salui⁹ legibus. Tiberius scripserat ad senatũ aduersus reos nihil aliud: nisi q̃ aiebat eos fuisse noiatos tanq̃ sontes ab inuicẽ: qui conscius facinoris illoꝝ indicium fecerat. ¶Pro contempto. p neglecto & despecto ac despicato. ¶Nisi ex tuto. tutissimum sibi locũ capreas existimabat: ex cuius loci fiducia posset mox seuire in senatũ: a quo se cõtẽni fremẽs indignabať. ¶Vi. uiolẽtia. ¶In uilla lucullana. uillã intelligimus ꝓtoriũ & edes in agro magnificẽter excultas: quales multas habuit lucullus: qui in primis iuxta neapolim uillam edificauerat exciso ẽt mente: ut euripũ & maria admitteret. qua de causa Pmpeius magnus xerxem togatum eum appellabat. auctor plinius in .ix. plutarchus ait a tiberione ita solitum appellari lucullum. ¶Venenum a caio datum. orosius de tiberio scribens ait. hic ambiguis ueneni signis obiit idem tradit eutropius. ¶Lẽtum. non presentaneum: uenenum. n. lentum & presentaneum opponuntur. lentum. n. eiusmodi est: quod mortem in diem profert: & quo sensim crassante cor tabescit. præsentarium uero mortẽ illico affert.

Vena Arteria

uena tangenda ẽ

index.

xerxes togatus

Lẽtum

ꝑsentarium

Misenũ usq; deuectus nihil ex ordine quotidiano ꝓtermitteret: ne conuiuia quidẽ ac cæteras uoluptates partim intẽperantia: partim dissimulatione. Nã Caridẽ medicũ quod cõmeatu affuturos e conuiuio egredíens manũ sibi osculandi causa apprehẽdisset: existimãs tẽtatas ab eo uenas remanere ac recũbere hortatus est: cœnãq; protraxit: nec abstinuit cõ suetudine quin tũc quoq; instans in medio triclinio astãte lictore singulos ualere dicẽtes appellaret.

De loco & tempore mortis eius.

INterim quũ in actis senatus legisset: dimissos ac neauditos qdẽ quosdã reos: de qbus strictim: & nihil aliud q̃ noiatos ab indice scripserat p cõtẽpto se habitũ fremẽs repetere capas quoquo mõ destinauit: nõ temere qcq̃ nisi ex tuto ausurus: sed & tẽpestatibus & ingraescẽte ui morbi retẽtus: paulo post obiit in uilla lucullana octauo & septuagesimo ætatis anno: tertio & uigesimo iperii .xvii. cal. apriles. Cn. Acerrõnio proculo. C. Portio Nigro cõsulibus. Sunt qui putent uenenum ei a Caio datum lentum atq;

¶M. AN. ¶Misenum: p mõtoriũ: ut Strabo & Pli. aiunt: cuius, pximũ a miseno Aeneæ comite illic sepulto Ver. Mõte sub aerio qui nũc misenus ab illo dicitur. papinius: phrigioq; e uertice graias: A discis misene tubas. ¶Dissimulatione: morbi occultatione. ¶Quod cõmeatu: abeundi uenia ipetrata. ¶Venas: Gellius reprehensũ medicũ affirmat: ut iperitũ a Tauro philosopho qd uenã p arteria dixisset: cuius pulsũ medici obseruẽt non uenã: qm̃ illa suo pulsu habitũ & motũ febriũ demonstret: uena aũt natura immobilis sit i dẽ Gellius & pli. plane demonstrãt: qd uena ab arteria distet: ut hæc plus spiritus habeat: illa uero sanguinis. ¶Appellaret: nominati salutaret. ¶In actis senatus: Ad eũ ex urbe delatis. ¶Strictim breuiter & concise. ¶Quam nominatos ab indice: noia tm̃ ad se p indicem delata. ¶Ausurus: in patres potius q̃ i reos. ¶Tẽ

pestatibus:qbus ipedientibus ex continenti in insulam traiicere nō poterat. ¶In uilla lucullana: q̄ luculli fuerat. Plutarchus magnifica & sūptuosa opa a lucullo ait circa neapolim extructa: atq; a stupēdis operibus xerxem togatum a tuberone appellatum. ¶Lentum & tabificum: nullo pene sensu uitam corrumpens.

tabificum. Alii in remissione fortuitæ febris cibum desiderā/ti negatum. Nonnulli puluinum iniectum; quum extractum sibi deficienti annulum mox respiciēs requisisset. Sæneca eū scribit intellecta defectiōe exemptum annulum: quasi alicui traditum; parumper tenuisse. dein rursus aptasse digito & cō pressa sinistra manu iacuisse diu immobilem subito uocatis ministris: ac nemine respondente consurrexisse. nec procul a lectulo deficientibus uiribus concidisse.

## De signis præcedentibus mortem eius.

SVpremo natali suo Apollinē Temenitē & amplí/tudinis & artis eximiæ aduectū Siracusis ut i bibli/otheca noui tēpli poneretur: uiderat p quietem affirmātem sibi nō posse se ab ipo dedicari: & ante paucos q̄ obiret dies

¶PHI ¶Tabificū sensim pau/xillatimq; cōsumens & ad tabi/tudinē ueluti deducēs. liuor dī eleganter uenenū esse tabificum qm̄ inuidentia quadā ueluti ta/be inuidos conficit atq; exest.

¶In remissione cibū desideran/ti. remissio & accessio in morbis contraria sūt: p accessionē auge/scit febris p remissionē relētescit a medicis q̄ritur: qn̄ egroto cib⁹ dari debeat. optimū. n. medica/mentū ē oportune cibus datus. asclepiades iclinata febre sed tū adhuc inherēte cibū dabat. tutis/simū aūt est totius accessiōis tps pterire: & in remissiōe alimentū offerī. ¶Puluinū iniectū. haud absimili mortis genere interem/ptus ē demetrius Philippi filius

Remissio Accessio

Quando egro cibus dandus

cui insidiatores iniectis tapetibus in caput fauces/q; spiritū intercluserūt. historia narrat a liuio lib. xl. pului/nus aūt quasi pulminus a pulma deduci credit: sicut & puluinar: est. n. molli pluma fart⁹ ἀπὸ κοιτίσ τῆ κῶσ hoc est diminutiue puluillus dictus: quo cubita fulciūt delicati. ut molliter quiescāt. hic in ezechiele scriptū legimus. ueh qui cōsuunt puluillos sub cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite uniuersæ ætatis: tro/pologice aūt qsqs male agēti adulatur: ut in moralibus interptatur gregorius: & in canonicis decretis distī/ctione. xlvii. repetitum ē: puluillū sub cubito iacentis ponit. ut qui corripi ex culpa debuerat in ea fultus lau/dibus molliter requiescat. a puluino puluinatum deriuatur. plinius in. xv. calicē nucis iugulandis puluina/tum noīat ad īstar puluini factū. puluinū & p quādā similitudinē uocamus in hortis partē eminētiorē mol/liorēq;. columela in. xii. spicæ alii liratim seri debēt: ut in puluinis positæ minus infestētur hyemis aquis. p/terea puluinus uocat a nautis ut ait seruius arena durior: quæ in modū saxi lapidescit. uitruuius in. v. pul/uinus inquit firmissime struatur. ¶Defectiōe. cum se deficere moriq; intelligeret: pōt etiam referri ad defe/ctionem familiariū; q moriente Tiberio uelut defecerāt destituerant/q; principem. ¶Quasi alicui traditum; anulum. Alexander magnus: uoce iā deficiente moribundus detractum anulum digito p dicæ tradidit: tā q̄ id signum foret declarādi quem uellet successorem. ptereā ut inquit plinius morientibus anuli detrahū/tur. ¶Compressa sinistra: ne. s. anulus detrahi sibi posset: qui sinistra manu digito qui minimo proximus ē gestari consueuit. ¶Concidisse. moribundū corruisse. ¶Apollinem tremenitem. in syracusano agro sōs est nomine temenitis: cuius meminit plinius in tertio inde apollo temenites cognominatus obseruauim⁹ curiose apud Ciceronem mentionem fieri huiusce apollinis syracusani: cuius hæc uerba sunt ex oratiōe de signis. ubi syracusæ describuntur. præterea duo templa sunt egregia: cereris unum: alterū liberæ: signumq; apollinis: qui temenites uocatur pulcherrimum & maximū: quod si iste portare potuisset nō dubitasset au/ferre. cum his. Mar. Tulli uerbis ita quadrant tranquilli uerba: ut ab illo mutuatus esse uideatur. Ci. apolli/nem temenitem uocat pulcherrimum & maximum. hic dixit amplitudinis & artis eximiæ. sed hoc unum quæso lector attende quod in codicibus tullianis: apollo temites uocatur: quem tranquillus temenitem di/cit: ex quo uidetur aut hic aut illic esse mendum. nam si a fonte temenite: qui in agro syracusano est ut dixi/mus nomen accepit. erratum erit in libris Ciceronianis: & pro temites corrigēdum temenites. sed uide ne potius themites apud tranquillum legendum sit: sicut apud Ciceronem passim legitur. tanq̄ apollo themi/tes cognominetur a themi dea fabulis celebrata: quæ fatidica fuit: & ante apollinem tenebat oraculum del/phicum ut dicit ouidius quam preesse uaticiniis prodidit matcellinus: & ut auctor ē strabo in. ix. olim apo/lo & themis humano generi utilitatem afferre cupientes oraculum simul comparare decreuerunt. ¶Nol/ui templi. quod ipse tiberius in honorem Augusti Romæ constituerat.

Mors de metrii puluin⁹qd puluillus

puluinus arena

Apollo te/menites

¶M. AN. ¶Alii: quo apparet ne tunc quidem cum uita decessit satis constituisse qua fuerit ui consūptus. ¶Remissione: quum febris remisisset. ¶Puluinum iniectum: ori appositum: ut spiritu intercluso necaret. ¶Requisisset: annulum adeptum. ¶Defectione domestico; fuga: insuetaq; circa se solitudine. ¶Annu/lum: est. n. principis annulus uoluntatis index. ¶Sinistra manu: uel qua erat annulus: uel quia sinistra pl⁹ ut diximus q̄ dextera pollebat. ¶Apollinem temenitem: ἀπὸ τοῦ τέμενος. credo. i. luco: siue loco nu/mini sacro dictum: sunt qui tenitem legendum putent: quia tenite deæ sortium crederētur: sed nullo mo/do placet. ¶Noui templi: Plinius in bibliotheca templi Augusti fuisse ait Apollonis colossum pedum quinquaginta dubium ære mirabiliorem an pulchritudine. Sed eum p inius in italia conflatum uidetur i/nuere: quod autem ad templum attinet: constat templum in memoriam Augusti a Tiberio romæ excita/tum: sed imperfectum ab eo relictum.

pharos ¶PHI¶Tuttis phari.apud ꝓpertiũ enarrantes illud ex lib.ii.aut pthlomeæ littora capta phari:multa cõ
scripsimus de multiplici pharo.quo circa in pñtia hoc solum dixisse suffecerit.pharos a priscis dictas turres machinas ue in portubus ad ꝓlucendi ministeriũ:nocturnosq; naturaꝝ cursus dirrigẽdos fabricatas. sicut tales pluribus locis inqt plinius flagrant:ut rauenæ.talis pharos.fuit quoq; cꝑis tpe Tiberii de qua loqt papinius.i silua ad claudiã uxorem theleboũq; domos trepidis ubi dulcia nautis lumina noctiuagæ tollit pharus emula lunæ hæc cõcidens casu suo & ruina portẽdit obitũ tiberii:cui i primis cordi fuit seceſſus capreaꝝ.ꝓtereundũ non ẽ qd traditur ab egesippo:q scribit i.iiii. pharon a græcis latiniſq; iuxta appellari ex ipsius rei usu: eo ꝙ lõge uideatur a nauigantib⁹ táq; φανὸς:qd significat lucidũ immutata littera pharos dicatur.

pharos uñ

¶Exarsit repẽte scribit plinius in.xviii.in terrenis igniqus esse presagia:hoc genus diuinatiõis igniſpiciũ uocamus. prim⁹ amphiarius inuenit igniſpicia.græce dicuntur dicitur pyromantia ignis ergo portentũ fecit Tiberio:dũ ex carbone iã extincto & repente emicans sua ſpõte refulsit i multam noctis partẽ.¶Tiberium in tiberim. iocabantur in nomine:tanq; tiberius i tiberim pp ſimilitudinem nois eẽt trahendus:sicut olī heliogabal⁹ in latrina occisus in tiberim precipitatus est:uñ post mortem appellatus est tiberinus & tractici⁹ tiberios legim⁹ ex eo dictos:qd iuxta tiberim nascerent.¶De os manes.apuleius in libro: cui titulus est demoniũ socratis tradit aĩum humanũ corpore exutũ nũcupari manẽ deũ:& honoris gratia dei uocabulũ addi.cicero i legibus quas cõdit.deoꝝ inqt maniũ iura sancta sũto.hos diuos hñto.plinius uanitatẽ mortaliũ ridet. q manes colunt deũq; faciũt:qui ẽt hõ esse desierit.de manibus plura in.iiii.ꝓpertii cõmentario hic dei manes & ꝓ diis inferis accipi uident & ꝓ umbris pioꝝ:quos rogabant ut tiberio locus tñmõ daret inter impios: q in tartaros torquẽtur.pii uero hĩtãt elisiũ.¶Vncũ.quo corpora trahebant.¶Gemonias.in quas abiiciebantur.¶In decimũ semp diẽ.hoc idẽ bononiæ obseruabat.quotiẽscũq; aliquis morti dãnatus est: ut nõ ante decimum diẽ de dãnato suppliciũ capitale sumat.¶De tiberio.de tiberii morte.¶Hos dãnatos.¶Fidẽ:auxilium & suppetias.¶Absente Caio.Caligulam intelligit:qui mox succeſſit in impio:qui aberat ab urbe: aderatq; tiberio moriẽti.¶Adiri.noĩe dãnatoꝝ.¶Custodes.qui dãnatos & custodias carcerarias custodire solent & debẽt.sed ut sapiẽtissime monet Aristoteles in:vi.politicoꝝ:debet ille qui custodit reos sepatus esse ab illo:qui animaduertit in eos.uiri.n.boni maxime recusant facere carnificinam. nati sub sidere Andromade sunt custodes carceris:aut ergastulis ꝓpositi aut carnifices.¶Constitutum.ne preuaricarent legem:qua sibi prescriptum erat tempus & dies:quo de dãnatis supplicium sumere iubebantur.¶Strangulauerunt.laqueo gulam fregerunt.¶Seuitia permanente.tanq; tiberius defũctus adhuc seuiret auctorq; fuisset:ut damnati strangularentur.¶Miseno.promõtorio campaniæ prope cumas & baias:¶Atellã.oppidum est campãiæ unde nomẽ atellanis fabulis iditum est:de quibus supra diximus.Amphitheatro.qd .s.erat atellæ ibiq; fabulæ agebãtur.

¶M.AN.¶Turris phari:quæ capreis fuit: de qua papinius:trepidis ubi dulcia nautis:Lumina noctiuagæ tollit pharus emula lunæ: Pharus insula in egypto ubi turrim iuxta alexandriam ad dexteram ut Strabo ait ptolemæi impensa sostratus gnidius architectus erexit:quæ nocturno lumine ex alto nauigãtibus tutam rectamq; nauigationem exhibebat:ad eius igitur imitationẽ pluribus locis circa mare turres i hunc usum erectas pharos dixere.Iu.Thyrrenamq; pharon dixit.Tranquillus ipse alibi in hostiensi portu turrim ait a Claudio erectam ad alexandrini phari exemplũ:ad cuius nocturnos ignes nautæ cursum dirigerent.¶Ac miseni proximis diebus quibus obiit id,ꝓdigium factum intellige.¶Etiã diu frigidus exarsit:quod ad ea quæ in eius morte euenerunt ptinuit.¶Tiberium in tiberim:eiiciatur.s.quod Cæsare in curia occiso fuit in animo cõiuratis facere.¶Deos manes:Acron bonos deos:manes credidit:uñ sit & mane:alii genios quos in uita sortiremur ad bonũ & malũ:Alii animas corporibus exutas:quo significatu uidetur mihi Liuius usurpasse:Instare inquit tribuni Claudio ut collegæ deos manes fraude liberaret:Non defuerũt

turris phari terræmotu capreis cõcidit:ac miseni cinis fauilla & carbo ad calefaciendum triclinium illatus extinctus: & iam diu frigidus exarsit.Repente prima uespera:atq; in multam noctem pertinaciter luxit.

## De lætitia Romanoꝝ in morte eius & gestis per eos.

MOrte eius ita lætatus ẽ populus:ut ad primum nũcium discurrẽtes: pars Tyberium in tyberim clamitarent:ps terram matrem deosq; manes orarẽt: ne mortuo sedẽ ullã nisi inter ipios darent:Alii uncũ & gemonias cadaueri minarent:exacerbati super memoriã pristinæ crudelitatis ẽt recenti atrocitate.Nã cũ senatusconsulto actũ eẽt ut pœna dãnatoꝝ in decimũ semp die differet:forte accidit ut quorũdã suplicii dies is esset quo nunciatũ d̃ Tiberio erat:hos iplorantes hoium fidẽ:quia absente adhuc Caio nemo astabat qui adiri iterpellariq; posset:custodes ne qd aduersus cõstitutũ facerent:strãgulauerunt:abieceruntq; i gemonias.creuit igitur inuidia quasi etiam post mortẽ tyranni sæuitia pmanente corpus ut moueri a Miseno cæpit: cõclamantibus plæriſq; Attellã potius defferẽdũ & i ãphitheatro

Tractitius Tiberii uñ

Dii manes

qui infernos esse deos dicerent: quos illi secuti deos manes orabant: ut ei nisi inter impios nullam sedē darent. ¶ Recenti atrocitate: nouo crudelitatis exemplo a ministris edito. ¶ De Tyberio: de tiberii obitū. ¶ Fidem: opem & patrocinium. ¶ Qui adiri: consulti rogari ue posset. ¶ Constitutum: præscriptum supplicii tempus. ¶ Tyranni: ad iratoꝝ appellationem non ad tranquillum id referas. ¶ Atellam potius: hoc est non modo non romam deportandum: sed cadauer ipsum aliq̄to etiam longius ablegandum: sūt enim Atellæ oppidum in campaniæ finibus ut Ptolemæus ait.

semiustulandum Romam p̄ milites deportatum est, crematūq̄ publico funere.

De testamēto & ultima dispositōe eiusdē.

TEstamentū duplex ante biēnium fecerat, alterū sua alterū libertī manu sed eodē exēplo, obsignauerat q̄ etiā humillimoꝝ signis. Eo testamento hæredes æquis partibus reliquit Caium ex Germanico, & Tiberium ex Druso nepotes substituitq̄ inuicē, dedit & legata pleriscq̄ iter quos uirginibus uestalibus ac militib⁹ uniuersis: plæbiq̄ Rōanæ uiritī atq̄ ēt sepatī uicoꝝ magr̄is.

De Germanico p̄re Caii & gestis eius.

GERMANICVS, C. Cæsaris pater Drusi: & iunioris Antoniæ filius a Tiberio patruo

¶ PHI. ¶ Semiustulandum, semicombūrendum Augustinus scribit in tertio de ci. dei metellū pontificem semiustulatū abripuisse palladium ex templo uestæ quod flagrabat incendio. ideo aūt semiustulandum esse cōclamarunt ut ostenderent nec quidem legitimo rogo esse cremandum: honorandumq̄ ipūm cremare apud Romanos non fuit ueteris instituti. terra condebantur. mox ī stitutum est ut crementur cadauera: cum cognouissent crui longinquis bellis obrutos. ¶ Humilimoꝝ. ignobilissimoꝝ & despicatissimoꝝ. testes autem testamento signando adhiberi non possunt serui mulieres: īpuberes: surdi: furiosi: neq̄ hi quibus bonis interdictum est: neq̄ hi quos leges iubent improbos intestabilesq̄ esse. ¶ Aequis partib⁹ diuisa ad æquilibriū hereditate. ¶ Substituitq̄ inuicem. ut puta: si caius heres non erit. Tiberius heres esto uel si Tiberius heres non erit caius heres esto. iurisconsulti multa luculenter conscribunt de institutis heredibus & coheredibus substitutis. ¶ Viritim. in singulos uiros plebeios. ¶ Vicoꝝ. magistris. magistri nō solum doctores artium sed etiam pagorum societatum uicorum collegiorum equitum dicuntur tanq̄ moderatores. magistrare enim moderari est.

Semiustulatus,

Cremandi mos

Mgr̄i uicorum

INTERPRETATIO CAII CALIGVLAE QVARTI CAESARVM.

TESTIMONIVM senecæ de Caio hoc modo Caius Cæsar sextum papinium: cui pater erat cōsularis: bitinum bassum quæstorem suum procuratoris sui filium alioscq̄ equites romanos & Senatores uno die flagellis cecidit torsit non questionis sed animi causa. deinde adeo impatiens fuit differendæ uoluptatis quam ingentem crudelitas sine dilatione poscebat: ut in crypta maternoꝝ hortoꝝ in ambulans quosdam exillis cum matronis atq̄ in aliis senatoribus ad lucellam decollaret. torserat per omnia quæ in reꝝ natura tristissima sunt: fidiculis tabularibus: eculeo igne. uultu suo. hō q de toto senatu trucidando cogitabat: qui optabat ut populus Romanus unam ceruicem haberet. hactenꝰ seneca. Caii Caligulæ: qui non tam homo dici meretur q̄ portentum: pater fuit germanicus. longe filio dissimillimus: adeo ut alter inter optimos alter inter pessimos sit annumerandus. ueꝝq̄ esse uideat illud manlii oraculum ex tertio astronomicon. Degenerant nati patribus. sparcianus quoq̄ luculentus historiæ scriptor autumat neminem prope magnōꝝ uiroꝝ optimum & utilem filium reliquisse. Deniq̄ aut sine liberis maximi uiri perierunt: aut tales habuerunt pleriq̄: ut melius fuerit de rebus humāis sine posteritate discedere. istud quidē in plerisq̄ ueꝝ esse cognoscitur: sed id germen improbum est. econtrario sicut ex generosa arbore fructiꝰ generosi, pgignuntur: ita fortes ut inquit oratius creantur fortibus & boni ipsoꝝq̄ parentum uirtus in filiis regeneratur. Quod id primis bentiuola, ples ostendit: in qua probitatem parentum generositatemq̄ cum admiratione suspicimus: tu uero prudentiam atq̄ moderationem clarissimi patris tui ita effingis ac representas: ut in filio pater appareat. in te effulget quicquid in maximo patre tuo diligimus quicquid mirabundi quotidie conspicamur. sed iā tp̄s est ut ad, ppositū reuertamur: enarremusq̄ Caii Cæsaris uitā flagitiosissimā: i quo nihil hois fuit p̄ter effigiē: ut talia cōtēplantes resiliamus ab īprobitate filii: cōuertamurq̄ ad uirtutes patris germanici emuládas non. n. potest uita Caligulæ īpura placere nisi impuro & oībus probris maculoso. sicut mores germanici apud bonos sunt & amabiles & imitabiles. pretereundū ¶ M. AN. ¶ Semiustulandum: ne legitimo quidem rogo funerandum: siquidem quo amplior pyra ea honoratior quod Homerus in patrocli funere demonstrat. Lucanus quoq̄ in pompeiano rogo queritur summo uiro pyræ materiam defuisse. ¶ Duplex: duplici manu notatum. ¶ Humillimoꝝ: humillimæ fortūæ signatoribus adhibitis. ¶ Aequis partibus: utrunq̄ ex semisse. i. dimidia bonoꝝ parte. ¶ Caiū: ex germanico & Agrippina natum. ¶ Nepotes: quia uterq̄ hic ex adoptiuo filio erat: ex naturali ille genitus. ¶ Substituitq̄ sibi inuicem: ut uterq̄ alteri succederet.

degenerāt tribus

Virtꝰ parētū in filiis

Laꝰ anniballis bētiuol

MARCI ANTONII SABELLICI AD AVGVSTINVM BARBADICVM SERENISS. VENETIARVM PRINCIPEM PARAPHRASEOS IN CALIGVLAM PARAENESIS QVARTA.

GErmanicus ex omnibus qui in cæsaȝ familiam per adoptionem uenere: Germanicus cæsar ob ingentes animi uirtutes dotosq; corporis præcipua meo iudicio fuit laude dignus: soleoq; propterea post alia multa quæ in tranquillo mirari cõtingit hoc nõ in extremis habere Sereniſſime Princeps: quod tanti uiri memoriam licet ad imperium non peruenerit non sit passus interit: quin uindicauerit potius illam ab omni obliuionis iniuria: uindicauit.n. quãtum in se fuit: q̃q̃ Ouidius Naso huic fastoȝ libros inscripsit: & Fabius Quintilianus dum ab ingenio & eloquentia Domitianũ sub Germanici appellatione laudare contendit ad illius de quo loquor: uirtutes alluſiſſe uideri potest: sed redeo ad hunc nostrum qui non minus artifitioſe q̃ eleganter optimi patris peſſimo filio uitam prætexuit: ut appareret non usq; adeo ueȝ esse illud euripidis ἄρ' οἱ τέκνον τέσ' ἀϊᾶφερόυσιν sed quod sequitur longe uerius ἦ τ' ῥᾴφαι &.n. non patris natura caligulæ obfuit cuius nihil in uita retulit: sed carnificina illa a uita: inexplebilis auaritia: portentosæ q; capreensis seceſſus libidines: quæ pestem illã humani generis aluere: funeſtoq; principatui omnium sceleȝ semina formentaq; turpiſſima præbuerunt. Nunc ne longius euagemur enarrationis ratio admonet. ¶ Druſi & minoris Antoniæ filius: Druſus Tyberii frater ex duabus. Marci antonii & octauiæ filiabus minorẽ natu dixit uxorẽ: Maior natu Dõitio ænobarbo nupſit. Plutarchus ẽ auctor. non est: quod olim commodus imperator illum feris abiici iuſſit: qui legerat hunc tranquilli librum uitam Caligulæ continẽtem. quia eundem diem natalis habuerat: quem & Caligula: de quo ſcripturus tranquillus ſummatim breuiterq; percurrit. uitã obitum uirtutes patris germanici: cuius ſi filius talis extitiſſet: hodie inter optios principũ numeraretur: sicut inter peſſimos referri meruit flagitiis & crudelitatis carnificina. ¶ Iunioris antoniæ. hæc est illa antonia: quam nunq̃ expuiſſe traditum est: quæ ideo iunior a tranquillo nominatur: qm̃ ſororem habuit natu maiorem de utraq; antonia sic ſcribit plutarchus in antonio. ex duabus antonii & octauiæ filiabus alteram domitius enobarbus alteram pudicitia & forma preclaram Druſus liuiæ filius Cæſaris priuignus dixit uxorem: ex qua nati fuerunt germanicus & claudius. ¶ Adoptatus. diximus ſupra diuum auguſtum non antea Tiberium adoptare uoluiſſe: q̃ is germanicum adoptaſſet Druſi fratris filium: ut ptinus adoptione facta incipet germanicus auguſti nepos esse. ¶ Quæſturã. quæstura apud romanos primus honoȝ gradus est: auctor Ci. in actione prima cõtra uerrem. ¶ Anteq̃ p leges liceret. in petitione magiſtratuũ lex erat p̃ſcribens legitimã ad petendum etatẽ. unde & annalis dicta: de qua sic ait Ci. in libris legũ. ciuitatem annali lege ſeruanto. hinc illud est apud hiſtoricos celebratiſſimũ de Cornelio Scipione: cui petenti edilitatẽ cũ obſiſterent tri. plebis negãtes rationem eius hñdam esse q; nundũ ad petendũ legitima etas foret: ſi me inqt oẽs quirites edilẽ facere uolunt ſatis annoȝ habeo. Cicero in qnta antonianaȝ auctor est ueteres illos romanos nullas habuiſſe leges annales. multoȝq; exempla commemorat: qui admodũ adoleſcentes ob magnam uirtutis indolẽ anteq̃ p leges annales liceret adepti ſunt ampliſſimos magiſtratus in quibus maximis rebus geſtis po. romani ipiũ auxerũt & nomen ornauerũt. pacatus quoq; panegyriſta refert nõ ſolũ in magiſtratibus ampliſſimis adipiſcẽdis: ſed ẽ in edilitatibus capeſſendis ſpectatã esse etatẽ petitoȝ. nec quenq̃ ait tãtũ ualuiſſe nobilitate uel gĩa uel pecunia: qui annos lege comiciali p̃ſcriptos feſtiatis honoribus occuparit. Nec iniuria id qdẽ. Nãq; illo adoleſcẽtiæ lubrico q nõ cadit ſaltẽ titubat. Germanicus tñ ob indolẽ uirtutis creat'ẽ queſtor annis qnq; añ tps annali lege p̃ſcriptum. illud attende: qđ a pacato lex comitialis eleganter appellat': qua finiuntur anni magiſtratus capiendi. quam ueteres mõ annalem modo annariam nominitauere. ¶ Poſt eã. ſ. queſturam: ¶ Statim transcendendo media sũma imis cõtinuauit: cũ inter quæſturã & cõſulatum sint intermedii magiſtratus edilitas: & p̃tura: olim tribuni plebis auctore liuio nõ patiebant' titũ flaminiũ petere ex q̃ſtura cõſulatum tanq̃ faſtidiret edilitatẽ atq; p̃turam: neq; p gradus honoȝ tenderet ad conſulatum. Nam ut ſcribit Gregorius ille cauſam appetit: qui ad sũmi loci faſtigia poſt poſitis gradibus p abrupta querit ascensũ: & ut diſtinctione unde quinquageſima decretoȝ traditur: ordinate ad ordines ascẽdendũ est. sed sicut apud p/auos titus flaminis ex queſtura petiit cõſulatum & impetrauit: ita germanicus omiſſa petitiõe edilitatis atq; p̃turæ a quæſtura ſtatim transcendit ad conſulatum. ¶ Exceſſu. obitu. ¶ Legiones. q̃ erant in germãia. ¶ Sibi' germanico. ¶ Pietate. erga tiberium patrem. ¶ Hoſte deuicto. germanis hoſtibus debellatis ſingulatiuus numerus pro pluratiuo. eloquutio est apud hiſtoricos & poetas frequentiſſima. ¶ Priuſq̃ honorẽ iniret. anteq̃ ſecundum conſulatum auſpicaretur.

¶ M. AN. ¶ Anteq̃ per leges liceret lege annaria cautum erat: quo eo quiſq; uite anno ſingulos gradatim honores caperet. ¶ Pietate: pio in adoptiuum patrem Tiberium amore & obſeruãtia. ¶ Ex hoſte: ex Germanis uictis: Euſebius de parthis quod miror eum triumphaſſe ſcribit nec eo ĩfitias armeniæ regem ab eo deuictum: ſed poſt uictoriam romam reuerſum non reperio.

Quod olim commodus imperator illum feris abiici iuſſit: qui legerat hunc tranquilli librum uitam Caligulæ continẽtem. quia eundem diem natalis habuerat: quem & Caligula: de quo ſcripturus tranquillus ſummatim breuiterq; percurrit. uitã obitum uirtutes patris germanici: cuius ſi filius talis extitiſſet: hodie inter optios principũ numeraretur: ſicut inter peſſimos

adoptatus: quæſturam quinquẽnium ante q̃ per leges liceret & poſt eam conſulatum ſtatim geſſit: miſſuſq; ad exercitum in Germaniam exceſſu Auguſti nunciatio legiões uniuerſas imperatorem Tiberium pertinaciſſime recuſantes: & ſibi ſummam Reipubli. deferentes incertum cõſtantia an pietate maiore compeſcuit: atq; hoſte mox deuicto triũpha uit. Conſul deinde iterum creatus: ac prius q̃ honorẽ iniret.

nũq̃ expuit antonia

Lex annalis

Satis annorum hẽo

pãegyriſta

Qui nõ cadit titubat.

Lex comitialis

Lex ãnaria

ordiate ad ordies aſcẽdendum

¶PHI. ¶Ad cõponendũ oriẽtis statum: oriẽs id tẽporis erat tumultuosus: unde ait ioseph⁹ libro. xviii. antiquitatũ: senatus ex decreto germanicũ mittit cũcta syriæ negocia correcturum: ea enim tẽpestate mortuus erat comagenæ rex anthiochus: & plebs aduersus nobilitatem scisia tumultuabatur: mittit itaq; utriq; pars legationem: romam nobilitas quidem statũ rei public emutare desiderans: multitudo uero regnum habere proprio more discupiens. ¶Expulsus: amandatus detrususq; poti⁹ ex maleuolentia tiberii: q̃ beniuolẽtia. ¶In puitiæ formã redegisset: scri. eutro. Tiberiũ bella per legatos gessisse archelao capadociæ rege romæ retento regnũ illius i prouinciæ formam redegisse & maximam ciuitatẽ appellari nomine suo iussisse: q̃ nũc cesarea dicitur cũ mazaca ãte diceret. ¶Diutino: longo & lento. ¶Anthiochiæ obiit: appianus in syriacis tradit sexdecim ciuitates nomine anthiochidas a seleuco nicatore conditas in memoriam paterni nominis: quarum illustrissima fuit anthiochia illa: q̃ sub libano monte condita erat: ab antiochia antiochena syria cognominata est: cuius meminit pli. dide his uerbis promontorium syriæ antiochenæ: intus antiochia ipsa libera epiphãeis cognominata oratione anne diuiditur. ¶Præter iiuores: inter signa extincti ueneno hæc in primis suspitiosa sunt: corpus liuoribus decoloratum: os sumabũdum: & cor flammis iexpugnabile: quæ omnia extiterunt in germanico: liuores autem sunt maculæ liuentes: quales faciunt flagella in ecclesiastico scriptum est: q̃ flagelli plaga liuorem facit in rhetoricis proditum est capite de argumẽto: si tumore aut liuorẽ decoloratum est corpus mortui significat eum ueneno necatum. ¶Cremati quoq; cor. plinius in. xi. negatur cor cremari posse in his: qui cardiaco morbo obierint: negatur & ueneno interemptis: certe extet oratio uitelii: qua reum pisonẽ eius sceleris coarguit: hoc usus argumento palãq; testatus non potuisse ob uenenũ cor germanici Cæsaris cremari. contra genere morbi defensus est piso. ¶Opera pisonis: iosephus in. xviii. germanicũ a pisone ueneno peremptum testatur. ¶Aut patrem. Tiberium: aut filium germanicum. ¶Nullo adhibito modo: sine tẽperamẽto & moderatione: plautus in penulo: modus omnibus in rebus soror optimus est habitu: nimia omnia nimiũ exhibent negocium hominibus per se. ¶Pene: paulum abfuit quin a populo discerperetur. ¶Capitis damnatus: quamuis dicat plinius pisonem defensum esse genere morbi: non tamen negat eum fuisse damnatũ: ille enim obiectum ueneficii crimẽ diluit illo argumẽto: non tamen euasit. ¶Corporis animiq; uirtutes: græci τὰ τῶν ἀφύσεων: uocant: quæ latini prima naturæ nominauerunt: quæ a uarrone eleganter primigenia nuncupantur: in quibus hæc in primis numerari solent: in corpore membrorum integritas ui res: pulchritudo: incolumitas: integri sensus ceteraq; generis eiusdem in animo uero iugenii bonitas: & q̃si uirtutum igniculi & semina: hæc prima naturæ affatim in germanico fuisse docet tranquillus: in quorũ conseruatione illustres philosophi summum bonum collocauerunt.

¶M. AN. ¶Orientis statum: antiocho comagenæ rege defuncto orta inter plæbem & nobilitatẽ discordia plæbeis regnum ut antea desiderantibus: præsidiariam administrationem nobilibus ab utriq; legati sunt: Romam missi utraq; legatione romæ susceptа decreto patrum germanicus mittitur cuncta syriæ negocia correcturus: iosephus est auctor. ¶Expulsus: ablegatus ad suspecta tiberii consilia omnia referas. ¶Armeniæ regem: orodem credo quem arthebanus pater non multo ante armeniæ regem constituerat ¶Cappadociam: archelaum cappadociæ regem: tiberius romæ penes se retinuit regnumq; ipsum in prouinciæ formam redegit. Eusebius est auctor. ¶Diutino: longo quasi dicat diu morbo conflictatus qui dã diuino legunt cardiaco. n. cõstat extinctum. ¶Antiochiæ: autiochia metropolis syriæ: ut strabo ait & ab antiocho epiphane dicta e quo nouissime instaurata & aucta est: epiphaneis quoq; olim cognominata: ut plinius scribit uterq; eam ad orontem fluuium posuit. ¶Et spumas: ut tam spuma quã liuor ueneni scelus argueret. ¶Cor incorruptum: nihil igne consumptum quod nõ solũ in iis: qui ueneno sed qui etiã cardiaco morbo perierint euenire cõstat: quo argumẽto plinius ait pisonẽ in iudicio defensum. ¶Aut patrem tyberium qui eum adoptarat. ¶Aegrum: morbo implicitũ: ut ad illud referatur qđ diutino dixit morbo pe

sexdecim anthiochiæ

Cor cardiacis non cremari

Primigenia naturæ

## De morte germanici.

BIit autẽ: ut opinio fuit: fraude Tiberii ministerio & opa. Cn. Pisonis: qui sub idem tempus Syriæ p̃positus: nec dissimulans offendendũ sibi aut p̃rem aut filium quasi plane ita necesse esset: etiam ægrũ germani cum grauissimis uerboq; ac rerum acerbitatibus nullo adhibito modo affecit: propter quæ ut Romam rediit pene discerptus a populo: a senatu capitis dãnatus est.

## De uirtutibus animi & corporis germanici.

OMnes Germanico corpis aiq; uirtutes: & quantas nemini cuiquam contigisse satis constat. Formam

riisse. ¶ Capitis damnatus est: plinius scribit a Vitellio pisonẽ accusatum idẽ hæc subicit genere morbi: de fensus est piso defensus dixit quasi damnatus non fuerit: nisi intelligas morbi genus in pisonis defensio nem allatum: q̃q̃ ne argumẽtũ qdẽ ipsum, pfuerit: qd pisonis opa germanicus perierit. Iosephus quoq; te stat: nã ĩ ptes iqt ueniẽs oriẽtis & ĩ meli° cũcta disponẽs a pisone ueneno pmitit. ¶ Formã & fortitudinẽ pul chritudinẽ & robur corporis ut tota laus sit a bonis corporis: nisi fortitudinẽ inibi animi uirtutẽ accipias.

Fortitudo

¶ PHI. ¶ Fortitudinẽ: fortitudo ut philosophi definiunt. est considerata periculorum susceptio & laborum perpessio cuius partes sunt magnificentia fidẽtia patientia perseuerãtia excessus fortitudinis temeritas uocatur: defectus timiditas est n. ipa

Virtus mediocritas ingenium

uirtus: ut græci dicunt. μεσότης. i. mediocritas. ¶ Ingeniũ: uno ingenii noie ut inquit Cicero in quinto de finibus appellatur docilitas & memoria easq; uirtutes: qui habent ingenioſi uocantur. ¶ Vtroq;: græco & latino. ¶ Conciliandæ gratiæ. liuius tradit miram in scipione africano dexteritatem fuisse ad animos hominum concilian

& fortitudinem egregiam; ingeniũ ĩ utroq; eloquentiæ dotrinæq; genere præcellẽs; beniuolentiã singularẽ cõciliãdæ q̃ hoium gr̃æ ac promerendi amoris mirũ & efficax studiũ formæ minus cõgruebat gracilitas crurũ; sed ea quoq; paulatim repleta assidua equectiõe post cibũ, hostẽ cõminus sæpe pcussit: orauit cãs etiã triũphales; atq; ĩter cætera studioꝝ monumenta reliquit & comœdias græcas: domi foriſq; ciuilis; líbera ac fœderata oppida sine lictoribꝰ adíbat. Sicubi clarorũ uiroꝝ sepulchra cognosceret: ínferias manibus dabat. Cæsorum clade uariana ueteres ac dispersas reliquías uno tumulo humaturus colligere sua manu & comportare primus agressus est; obtrectatoríbus etiam qualescunqne & quantascunque de causa nactus esset; lenis adeo & inoxius

dos: adco: ut etiam syphacem hostem Romanis infestissimum facunde alloquendo sibi conciliauerit.

Crusculũ

¶ Gracilitas crurium: crura obesa & carnosa notam habent impudentiæ intẽperatumq; significant: medio critas ut in omnibus ira in cruribus laudabilis ẽ: crus nimis gracile diminutiuo uocabulo cruſculum noiatur: martialis pectus cicade cruſculũq; formicæ. ¶ Equi uectione post cibũ. uectatio equi post cibum culpatur a medicis & in primis ab auicena scribente hominem cibo plenũ & saturũ equitate nõ debere: ne cibus corrumpatur in stomacho: atqui eqtatio auctore plinio stomacho & coxis utilissima ẽ: qd ita ĩtellige: si fiat tempestiuiter. ¶ Cominus: prope & cum gladio cum a manu ut aiunt ad manum uentũ esset ex hoc linq̃t germanicũ fuisse bonum imperatorem: & strenuum bellatorem: ĩ imperatore enim mun° animi exigitur ut inquit amianus: in milite uero fortitudo certaminum & robur corporis deposcitur. ¶ Et iam triumphalis: legendum est triumphalis non autem triumphales: ut sit sensus germanicum non solum in minori fortuna collocatũ: sed etiam in maxima & eo tempore: quo iam triumphauerat: orasse causas more patronorũ cum multi forenses causas aspernari soleant in fastigio dignitatum collocati tanquam minus cõgruentes sicut hortensius post consulatum summũ illud suũ studiũ in agendis causis remisisse traditur eloquentiã forensem in germanico sic laudat ouidius in primo fastorum. Quæ sit enim culti facundia sensimus oris ciuica pro trepidis cũ tulit arma res: si legimus triumphales intelligimus causas magnas & ad triumphum decernẽdũ pertinentes esse oratas a germanico prior lectio tersior est & uenustior. ¶ Comedias: germanicũ in poetica floruisse idem testatur ouidius dicens scimus & ad nostras cum se tulit impetus artes ingenii currant flumina quanta tui: huic enim germanico fastorum libros dedicauit: cui omnia illa quadrant: quæ in fastis leguntur. ¶ Sine lictoribus: in hoc se ciuilem & politicũ exhibebat: cum sine lictoribus & ministris tanq̃ ciuis: nõ tãq̃ princeps adiret ciuitates. ¶ Federatas: hoc est federe iunctas popu. romano. plinius alios federatos alios stipendiarios po. ro. fuisse prodidit. ¶ Inferias manibus dabat: ideſt sacrificabat umbris defunctorum: suut enim manes ut supra dictum est animæ mortuorũ: quos dei uocabulo addito deos uocabant: inferiæ ãt sunt sacra mortuoꝝ: quæ inferis soluuntur. Virgilius: uiuentes rapit inferias: quos ĩmolet umbris. ¶ Censorũ: interfectorũ. ¶ Dispersas reliquias. specimẽ pietatis in germanico laudabile hoc est q̃ sua manu colligere uoluit reliquias eorum & ossa: qui fuerant cesi illa maxima clade uariana cuius historia in augusto explicata est. ¶ Obtrectatoribus: criminatoribus & uituperonibus: quos neuius subdicti supercilii carptores appellat: quos cato elegãter uitiligatores nominauit: ex uitiis & litigatoribus nomine cõpo-

Fasti dicati germãico

Inferiæ

uitiligato° res uitilitigẽt locus plinii

sito: unde apud plinium in proemio na. historiæ ita legenda uidentur uerba hæc catoniana: scio ego quæ scripta sunt hæc si palam proferantur multos fore: qui uitiligẽt hoc est obstrigilẽt carpant criminentur: tanquã uitigilare uerbo antiquo & eleganti sit mordere obtrectare insectari: a quo uitiligatores dixit cato obtrectatores: potuit autem facillimo transitu uerbum illud uitigilent per inscitiam demutari atq; deflecti in illud inuiti legent: quod in omnibus plinianis codicibus irroboratum conualuit: sed doctis placet uitiligent: & in primis hermolao barbaro probatur: qui doctrinarum asylum est & plinianæ eruditionis thesaurus. ¶ Innoxius. minime nocens alias insons & innocens. ¶ Lenis: benignus & clemens:

¶ M. AN. ¶ Ingenium: facilitas & acumen. ¶ In utroq; eloquẽtiæ genere. romanæ & græce: & ut prior illa a corpore laus: ita hæc ab animo quæ longe uerior & certior est. ¶ Promerenda: concilianda: ut neque hominum fauorem illi defuisse: neque studia intelligas. ¶ Formæ minus congruebat: ut sit uerissimum illud horatii: nihil est ab omni parte beatum. ¶ Hostem: minus quod fortis est: & strenui uiri. ¶ Triumphalis: uel post quam triumphum egit causas orauit: ut sit sensus nõ solũ ab initio: sed ubi

etiam triumphum egit ne neceſſitudines in periculo deſtitueret cauſas orauit uel triumphalis cauſas coniunctim legito:quaſi dixerit non magni:ſed maximi ponderis cauſas egit:nã in triumpho decernendo ſæpius grauis incidit patribus dubitatio.& apud Valerium caput unum de iure triumphandi inſcribitur. ¶Græcas:græce ſcriptas. ¶Ciuilis:quæ in ciuem potius q̃ in principem ſolet cadere. ¶Fœderata:fœdere po.ro.aſtricta: ¶Sine lictoribus:ſine miniſtris:& hoc non paruum ciuilitatis argumentum. ¶Inferias:exequias:ut ſeruius interpretatur. ¶Clade uariana:quæ in germania:ut diximus accepta eſt tribus inibi legionibus amiſſis ¶Qualeſcunque:cuiuſcunque ordinis & fortunæ. ¶Quantacunque:de cauſa uel leui uel graui. Innoxius:nihil nocens.

ut Piſoni decreta ſua reſcindenti;clientelas diu uexãti;ñ prius ſuccẽſere in animũ induxerit q̃ ueneficiis quoq; & deuotiõibus ipugnari:ſe cõperiſſet:Ac ne tũc qdẽ ultra progreſſus;q̃ ut & amicitiam ei more maiorum renuunciaret;mãdaretq; domeſticis ultionem ſi quid ſibi accideret.

De fauore & dilectione omnium ad eum.

Varum uirtutũ fructũ uberrimũ tulit;ſic probatuſ & dilectus a ſuis:ut Auguſtus:omitto.n.neceſſitudines reliqs diu cũctatus an ſibi ſucceſſorẽ deſtiaret:adoptãdũ Tiberio dederit;ſic uulgo fauorabilis:ut plurimi tradant quotiẽs aliquo aduẽiret;uel ſicũde diſcederet;præturba occurrẽtiũ;proſequẽtiũue.nõnũq̃ cũ diſcrimine uitæ adiſſe; Egeemania uero poſt cõpreſſam ſeditionẽ reuertẽti pretorianas cohortes uniuerſas prodiiſſe obuiã;q̃is pronunciatũ eſſet:ut duæ tãtũmodo exirent:populi aũt Romani ſexum, ætatẽ;ordinẽ omnẽ,uſq; ad uiceſimũ lapidem effudiſſe ſe.

¶PHI. ¶Piſoni:cuius miniſterio uenẽo periit. ¶Decreta hoc referendũ ẽ ad illa decreta.q̃ ad componendũ orientis ſtati miſſus germanicus in ſyria factitauerat:quæ piſo utpote ſyriæ p̃poſitus reſcindebat:nec rata habere uolebat. ¶Reſcindenti:infirmanti ſubneruanti irrita facienti. ¶Clientelas:quas.ſ.ſibi beneficiis in ſyria cõparauerat germanicis:de his enim intelligendum eſt. ¶Succenſere:iraſci:ſucenſere ut inquit donatus ẽ ex cauſa iraſci:hinc illud apud filiũ fabianũ documẽtũ ſuccẽſere nephas patriæ. ¶Deuotionibus: execrationibus deteſtationibuſq; quales apd priſcos romanos fuerunt diræ nuncupatæ: qbus ateius tri.plebis.M.craſſum ad bellũ parthicum eũtem execratus eſt:ex quo illud apud lucanũ in tertio pharſaliæ craſſumq; in bella ſecutus ſæua tribunitiæ uouerũt p̃lia diræ:hæ execrationes talẽ habere ptãtem credũtur:ut nemini fas ſit:qui in eas inciderit euadere plutarchus & appianus de his ait oratius in epodo.diras uos agam dira deteſtatio:nulla expiatur uictima. ¶More maiorum renunciaret:legimus apud liuium libro uigeſimo quinto badium cãpanũ:quintio criſpino romano palã omnibus duobus & exercitibus audientibus renũciaſſe hoſpiciũ.nihil ſibi cũ eo ſociatũ nihil federatum:deinceps futurũ:herodotus quoq; i thalia refert quẽ admodũ amaſis ægypti rex amiciciã polycrati renũciauit miſſo ad eũ caduceatore dixitq; ſe ius hoſpitii cũ illo ſoluere. ¶Vltionẽ:uindictam mortis ſuæ. ¶Si quid ſibi accideret:hoc ẽ ſi moreretur fraude opaq; piſonis extinctus:in teſtis hæc clauſula peculiariter aſcribi ſolet:ſi quid ſeio humanitus acciderit. ¶Neceſſitudines:affinitates & cognationes. ¶Succeſſorẽ.ſ.germanicũ. ¶Adoptandum tiberio dedit:ſicut ſupra explicatum eſt.auguſtus germanicũ a tiberio adoptari uoluit.cum ipſe tiberium adoptarat:ut ille i ſua quoque eſſet poteſtate:qui ſe enim arrogandum dederit non ſolum ipſe in arrogatoris ſubiicitur:ſed ẽt liberi eius i eiuſdẽ ſunt poteſtate tanquam nepotes. ¶Fauorabilis:irroborauit conſuetudo corrupta:ut fauorabilem eum uulgo appellitent:qui fauorem prebet & opitulatur:cum ecõtrario ab his q pure & latine locuti ſunt fauorabilis dicatũr is:qui gratioſus eſt & impetrabilis ac fauoris plenus apud cunctos mortales. ¶Superſedeo exẽplis:cum res noñ egeat teſtimoniis:cum nullus ueterum ſecus acq; tradimus locutus e ſe repiatur. ¶Aliquo:ad aliquem locum. ¶Sicunde:ex aliquo loco. ¶Proſequentium:hoc eſt eorum qui deducebãt proſequebãturq; abeuntẽ. ¶Poſt compreſſam ſeditionẽ:quando.ſ.milites germaniciani auguſti obitu nuntiato imperatorẽ tiberium recuſabant & germanico ſummam reipu.pertinaciter deferebãt. ¶Prodiſſe obuiam:proceſſiſſe in occurſum:ſicut dicitur officii cauſa. ¶Sexum etatem ordinem:ſine diſcrimine uiri & fœminæ pueri & ſenes patricii & plebeii obuiam proceſſerunt germanico ex germania:reuertẽti:ex quo colligitur incredibilis quædam totius populi Roma. erga germanicum beniuolentia. ¶Vſque ad uigeſimum lapidem:ideſt miliarium.

¶.M.AN. ¶Piſoni:cuius opera poſtea ut creditur ſublatus eſt. ¶Reſcindenti:irrita facienti. ¶Clientelas:clientes ſuos. ¶Deuotionibus.magicis execrationibus:quod uel abſens magicis carminibus quiſq̃ deuoueri poſſit poetarum teſtimonia declarant:ouidius deuouet abſentes ſimulacraq; cærea fingit:Ver. magicis ſanos auertere ſacris experiar ſenſus:ſed hæc ad amorem attinent:uerum quæ ſequuntur ad uitam & q̃is fecerit omnis ſtella ſenẽ medios herbis abrũpimus annos ita lucanus:qbus apparet uitã quoq; magicis adimi poſſe carminibus. ¶More maiorũ:ueteri inſtituto. ¶Vltionẽ:ut ſuã mortẽ ulciſcerent. ¶Siquid accideret:ſi illius fraude periclitari accidiſſet. ¶Adoptandum tiberio:ut ſi nõ ſibi:tiberio ſaltem ſuccederet. ¶Fauorabilis:conciliandis promerendiſque fauoribus habilis. ¶Proſequẽtium:hoc ad

Succẽſere

Deuotiões Diræ

Renunciatio hoſpicii

fauorabilis

digressum referas occurrētiū uero ad accessum. ¶ Discrimē: periculū: ne præ nimia multitudine elidā ret ¶ Cōpressam: seditionem militarem ab iis ortam qui tyberium principē recusabant. ¶ Sexum: promiscue mares & fœminas. ¶ Aetatem: pueros adultos & senes. ¶ Ordinem: patricium: equæstrem plæbeium.

¶ PHI. ¶ Lapidata sunt tēpla: maximū proculdubio firmissimūq; mortaliū de amore germanici indicium hoc ē ut. s. ob eius obitum tēpla i syria lapidarent altaria deorum subuerterēt: tanquā dii amplius colēdi nō essēt: neq; humana curarēt q germanicū nō seruassent: qui neq; preces neq; uota mortaliū audiuissent: scribit macrobius lapidatū a populo Romano fuisse uatinium significare uolēs lapidibus iactis fuisse impetitum uexatūque: lapidatus ēt ad inanimata transfertur & significat pcussum pulsatūq; sine lapidibus. Macrobius notātes eius ipotētiam has dicacitate ladidātā.

## De præsagiis: quæ diem mortis Germanici præuenerunt: & de luctu etiam barbarico.

IAmē longe maiora & firmiora de eo iudicia ī morte: ac post mortē extitere: quo defunctus ē die lapidata sunt tēpla: subuersæ deum aræ: lares a quibus dā familiares in publicum abiecti partus coniugum expositi: quin & barbaros ferūt quibus intestinum qbusq; aduersus nos bellū esset, uel ut in domestico cōmuniq; mœrore consensisse ad inducias. Regulos quosdam barbam posuisse: & uxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.

Lares

¶ Lares familiares: domesticos deos: abūde supra docuimus: q sint lares & quēadmodū locus i quo colebantur lararium nūcupabatur apud plautū i aululariā loqtur lar familiaris: testaturq; thure uino coronis: sibi quotidie sacrificatū fuisse: lares adeo a priscis fuerūt aliquādo spreti cōtemptiq; ut tertullianus in apologetico scribat: hæc domesticos deos. quos lares dicimus: domestica ptē tractatis demutando aliquādo i caccabulū aliquando in trullam: nō ē ergo mirū si tūc abiecti fuerunt in publicū ex indignatiōe doloreq; quē conceperant ex morte germanici. namq; abiicere deos in publicū: qui in sacrario & secretario colēdi sunt. nimirū specimen est maximi contemptus: maximæq; indignatiōis. ¶ Partus expositi: scribit firmicus matemus in septimo matheseos: quod nati statim exponuntur a matribus: q martē & saturnū in septimo ab horoscopo loco cōstitutos habuerint: si uero sol & luna in occasu fuerint inuēti. i. in septio ab horoscopo loco: is q natus fuerit expositus lacerabitur a canibus: expositi aūt significāter dicūtur fantes abiecti a parētibus: exponere. n. abiicere ē: plautus in cassina conspicatus ē prio crepusculo puellā exponi ide ex

horoscopō expositorum

Exposititii inducię nū.

positititi & expositiciæ dicūtur pueri & puellæ. q q ue exponūtur: idē plautus. reuertar ad illā puellā expositiciam. ¶ Intestinum: domesticū & inter ipsos ciuile bellum. ¶ Ad inducias: primus lycaon inducias inuenit: federa theseus: sunt autē inducię pax temporaria: græci ἐκεχειρίαν. ab abstinēdis manibus appellarunt: dictæ autē sunt inducię ab eo qnod in diē dentur: uel quod in dies ocium præbeant: ut interpretatur donatus in eunuchū. Au. gellius in primo arbitratur inducias eē dictas: quasi tu dicas: inde uti iam: ut scilicet in diē certum non pugnetur: sed ex eo die postea: uti iam omnia belli iure agantur: ex his ergo tribus uocibus: inde ut iam quasi per quandam copulam nomē indutiarum connexum eē autumat: mēdosus ē gelli codex impressus: in quo passim sic legitur: quasi tu dicas induci ansam: cum legēdum sit tribus uocibus inde ut iam: non autem duabus: induci ansam: quā lectionē qui putant esse ueram: hi interpretantur inducī ansam significari: quasi per inducias quædam ueluti ansa inducatur ad pacē faciēdam & bellum componēdum: sed si quis diligenter pensitauerit sensum ac uerba gelliana: is profecto pedibus ibit in nostrā sententiam: aurelius opilius inducias dici existimat ab initu & introitu: quoniam tēpore induciarum hostes iter sese urrinq; ultro citroq; alteri ad alteros impune inire solent & introire. ¶ Regulos: minutos reges: quorum uicarii dicuntur subreguli in instrumento ueteri. ¶ Barbam posuisse. romani in luctu rebusq; aduersis barbam non radebant ritu ab his regulis cōtrario. qui ad merorem significandum barbā posuerūt: & uxorum capira raserunt: scribit plutarchus in problematis ea lugentibus accommodata eē: quæ sunt in usitata: unde uiri operto capite fœminæ aperto in publicum prodibant in luctu contraria usurpantes apd græcos si quid aduersi acciderat mulieres tondebantur: uiri comas alebant contra morem gentium institutūq; naturæ: cum mos sit uiros tondere capillum: mulieres uero prolixiores habere crines: Herodotus quoq; auctor est in primo historiarum argiuos totondisse capita meroris causa: cum uicti fuissent a lacedemoniis in contentione agri tyrheatici: qui legem condiderunt ne prius comam alerēt: quā thyream recuperassent: econtrario lacedemonii legem tulere: ut in posterum comati eēnt: cum antehac non fuissent: hic est ille ager thyreaticus: de quo loquitur ouidius in secundo fastorum. si tu signasses olim thyreatida terrā de quo papinius in thebaide & lacedemonium thyre uisura cruorem. Si cupis ad plenum atq; perfectū intelligere uersus poeticos: relege historiam ex libro primo herodoti: a quo omnia ad amussim copioseq; explicantur: nobis in presentia sat est ueluti intento digito denotasse fontem: ex quo talia hauriuntur.

mēdosus codex gelianus

Reguli subreguli

mulieres i luctu tōdebantur

Ager thyreaticus Locus ouidii.

¶ M. AN. ¶ ludicia: publicæ & priuatæ erga eum beniuolentiæ. ¶ Lapidata tēpla. lapidibus percussa. apuleius saxorū iaculationibus uindicaretur uel dilapidata uastata atq; in deorū inuidiā subuersa. ¶ Subuersæ aræ disiectæ: quādo nihil uota. nihil præces nihil deniq; sacrificia ipsa profuissent. ¶ Lares familiares: q domestice colebantur: q̄q̄ & publice in compitis fierent illis sacra. ¶ In publicū: in apertum: per quæ dolor ingens exprimitur qui usq; ad impietatem processerit. ¶ Partus coniugum. infantes recenter nati. ¶ Expositi: abiecti. Terentius erat hic corinthia anus haud impura ei dedi exponendam. ¶ Ad inducias: ad pacem ut Donatus interpretatur: sunt. n. inducię: quasi inferiæ quædam: ut Gellius ait qbus ídictis ab iniuria & ar-

mis ceſſatur. ¶ Barbam poſuiſſe: apud quoſdam barbam deponere tam luctuoſum fuit q̃ hodie apud hos alere: argiui uicti a lacedemoniis tyrhearumq; poſſeſſione deiecti legem ut Herodotus tradit ſanxere: ne quis prius aleret capillum aut barbam q̃ tyreas recuperaſſent. ¶ Capita raſiſſe: carthaginenſes: ut apianus ſcribit tertio bello punico capillos mulieribus ademere: ſed ad uſum belli nõ ad luctũ: quod & in carnis aqleienſes recentiore exemplo cæterum eandem neceſſitatem ſecuti feciſſe dicuntur: ſed quid attinet uetera referre: mos adhuc tenet in ſabinis ac toto latio: ut in ſummo luctu mulieres ſibi capillos adimant.

Regũ ẽt regẽ & exercitatione uenandi & cõuictu Megiſtanem abſtinuiſſe; quod apud parthos iuſticii ſtar eſt.

De mœſtitia & luctu in urbe de morte eius.

ROmæ equidẽ quũ ad primam fama ualitudinis attonita & mœſta ciuitas ſequentes nũcios opperiretur; & repente iam ueſperi incertis auctoribus conualuiſſe tandẽ percrebuiſſet: paſſim cũ luminibus & uictimis in capitoliũ cõcurſum ac pene reuulſæ tẽpli fores; ne geſtientes uota reddere morarentur; expergefactus e ſomno Tiberius ẽ gratulantiũ uocibus; atq; undiq; cõcinẽtiũ; ſalua Roma; ſalua patria ſaluus eſt germanicus. Et ut demum

¶ PHl. ¶ Regum etiam regẽ parthoꝝ rex apud priſcos regũ rex uocitabatur: quod teſtatur plutarchus ſcribẽs põpeiũ parthorũ regem noluiſſe in epiſtola regem regũ appellare: quẽadmodũ a ceteris appellabat. idẽ i lucullo inquit: tigranes nunc ſe det rex regum: qui tanta potentia uiget: nec mirandum regem regũ dici: cui reges compluſculi miniſtrabant iſtar ſatellitum & pediſſequoꝝ. in cyri ſepulchro hoc epitaphium iſculptũ legebatur cyrus ego rex olim regũ cõditus hic ſum. iulius capitolinus ſaporẽ perſarũ regẽ appellat regem regum: preterea ut auctor eſt marcellinus olim ſapor rex pſaꝝ & q parthi intelligũtur: litteras dedit ad cõſtantium iperatorẽ quaꝝ hoc fuit principium. Rex regum ſapor particeps ſiderũ frater ſolis & lunæ. Cõſtantio fratri meo ſalutem plurimam dico. agamẽnõ quoq; rex regum dictus eſt a ueteribus & cicero i quadam ad dolobellam epiſtola ait agamẽnoni regũ regi fuit honeſtum aliquem in cõſiliis capiendis neſtorẽ habere: plinius in. xxx. ſcribit magicã in oriente regum regibus imperare. ¶ Meſtiganũ: locus annotatiõe dignus nec ab pleriſq; omnibus ſatis curioſe introſpectus: magiſtenas græci uocant ſummates principeſq; qui in conuiuio regis adhibebantur & hoc eſt quod legimus in euangelio marci apud græcos megiſtanas uocati conuiuas principes: quibus herodes in natali ſuo cenam fecit: quod græce dicitur. ἐδεῖπνησε μεγιστᾶσιν: latinus interpres dixit cenam facit principibus: μέγιστος græce dicitur maximus: unde megiſtanes: ſenſus ẽ tranquilli regẽ regũ ad indicandũ de obitu germanici luctum nõ adhibuiſſe in cena cõuictores megiſtanas hoceſt principes: quoꝝ conuictu & accubatione abſtinere ſolent in maximo merore: & id apud barbaros tale eſt ſpecimẽ triſtitiæ: quale apud romanos eſt indictũ iuſticium: qd niſi i rebus aduerſis indicebatur: ut ſuperius enarrauimus: de megiſtanibus loquitur. Cor. tacitus cum ait ſimul conſilio terrorem adiicere: & megiſtanas armenios: qui primi a nobis defecerãt pepulit ſedibus: ubi megiſtanes nõ ſignificantur populi: qui nuſquã memorantur: ſed proceres optimateſq; armeniorum apud perſas nemo cõſilioꝝ eſt conſcius preter megiſtanas: quos amianus marcellinus appellat optimates: qui apud illos tacitur ni ſunt & fidi: apud quos ſilentii accerſuntur & rei fiunt qui megiſtanem legunt accipiuntq; pro nomĩe ꝓprio regis: hi in megiſton ideſt maximum errorẽ delabuntur. ¶ Exercitatione uenandi: uenatio illa optima habetur ac laude digna: quæ equi canibus & corporis uiribus agitur: ut docet plato in ſeptimo de legibus: qui tales uenatores ſacros appellat. idem piſcationem improbat & aucupiũ. ſolitos ãt perſarũ reges uti exercitatione uenandi teſtis ẽ xenophon in primo pediæ: aitq; uenationẽ uideri perſis ueriſſimã meditationem reꝝ bellicaꝝ qua ẽt aſſueſcũt frigora & calores tolerare: exeuntes aũt in uenationẽ perſæ donec uenantur nõ prãdent. igitur ſpecimẽ luctus fuit in rege regũ Intermiſſa uenatio: qua in primis exerceri: & oblectari ſolẽt. ¶ Sequẽtes nũcios: qui poſt primũ rumorẽ uera nunciarẽt de germanici uel cõualeſcẽtia uel obitu. ¶ Operiretur: expectaret. ¶ Incertis: rumor ſignificatur. qui ut ait quintilianus in quinto eſt fermo ſine ullo certo auctore diſperſus: cui malignitas dederit initium credulitas incrementũ. ¶ Ac pene reuulſæ: parum abfuit quin fores capitolii reuellerentur & per uim recluderentur ab his: qui uictimas immolare uolebant ex uoto quod ſuſceperant ſi Germanicus cõualuiſſet. ¶ Geſtientes: cupientes & ueluti geſtu leticiam ſignificantes: geſtire enim eſt motu corporis monſtrare quid ſentias: ut donatus ſeruiuſq; notificant. ¶ Morarẽtur: retardarẽt. ¶ Vndiq; concinentium cum ex omni tempore ſimul & concorditer canerent conſonarentue: hoc enim eſt concinere: unde concentores dicti qui conſonant & concinunt: quorum mentio quoque fit in canonicis decretis. di. xxi.

¶ M. AN. ¶ Regũ regẽ: plinius ut hodieq; etiam in magna parte gentium ꝑualeat: & in oriente regũ Regibus iperet: ſine dubio illic orta in perſide a zoroaſtre ut inter auctores cõuenit qbus uerbis apparet eum q late regnũ i perſas optineret. regum regẽ eſſe appellatum. Herodotus nõ defuiſſe ait ex perſarũ regibus q ſe regũ regẽ appellarit: treuellius pollio rex regũ inqt ſapri perſarũ regi ſcripſit: qbus treuelli uerbis apparet regum regem diuerſum a perſarum regem fuiſſe: ut recte ſuſpicari poſſis alios aliiſque regnis ſe Regum Reges diuerſo tempore appellaſſe. ¶ Megaſtinum: ſupra arthabanum parthorum regem dixerat per litteras Tyberio conuiciatum: ſed potuit regni mutatio in tyberii incidiſſe principatum. ¶ Iuſti-

Rex regũ

Epitaphium cyri.

initiũ epiſtolæ

iſolẽtiſſimũ megiſtanes qui.

Venatio optima ſ

Rumor

cõcentores

cii loco: non uenari & conuiuia nō celebrare. ¶ Incertis auctoribus. i. rumoribus incerto auctore dissipatis. ¶ Percrebuisset: inualuisset uulgata esset. ¶ In capitolium: ut ioui sacrificarent. ¶ Nequid: ne impedimē tum ullum. ¶ Gestientes: letitiam & festinationem præ se ferentes. ¶ Moraretur: in mora esset.

¶ PHI. ¶ Fato functū: mortuō fungi agere est defungi perage re: inde fato functos qui egerūt fatū hoc ē q mortui sunt appella mus: auctor agretius. defuncta morbis corpora eleganter & sci enter dixit liuius pro eo quod ē liberata morbo iam peracto. ¶ Non edictis: quis imperator edicta proposuisset: qbus edice bat ut luctui modus fieret: tanta tñ erat tristitudo & mestitia ro manoꝝ ut i luctu eēt tota ciuitas occupata cōtra edictū iperatori um. ¶ Luctus publicꝰ iosephus libro. xviii. antiquitatum scribit hæc: ceteꝝ germanici morte luctus magnus apd uniuersos ex positus ē: nō sicut adsolet ut pri cipi placaretur ficto dolore mō strato: sed uera tristicia merebāt nā eius mortē unusquisq; pro priam suā reputabat. ¶ Per festos decembris dies. p saturna lia quoꝝ festiuitas decēbri men se celebrari solebat léto & gau dibundo po. romano numerus saturnalitioꝝ dierū fuit uarius: modo enim uno die: modo tribus: modo quinq; modo septem: saturnalia apud romanos peragebātur: lege macrobiū in primo saturnaliū. ¶ Reue rentia eius: dū tiberius reueretur uirtutē germanici & eū timet reꝑssit seuitiā ad tēpus: q̄ illi erat instita & in genita: quæ mox sublato germanico in apertū prodiit: nā ut inquit luculēter oratius tolle periclum iam ua ga prosiliet frenis natūra remotis. ¶ Mox. paulo post. ¶ Tulit: suscepit. ¶ Adhuc rapti: extincti sunt. ¶ Pu erascēs: pueraſcere dicuntur: qui exacta infantia pueritiam inchoant: inde repueraſcere dicti senes: q ex deli rio in puerilem illam etatem reuerti uidētur: plautus in mercatore: senex cum extemplo ē iā nec sentit nec sapit: aiūt solere eum rursum repueraſcere. Cicero in catone: si quis deus mihi largiatur ut ex hac etate re pueraſcam & in cunis uagiam ualde recusem: ob id in prouerbio est apud græcos de senibus. Δὶς παῖδες οἱ γέροντες ideſt bis pueri senes. obiter emaculandus ausouii locus: apud quē hoc prouerbiū græcum uniuersum legitur & uutilatū: sic enī scriptū ē i epistola ad filiū dicas. δὶς παῖδες οἱ γέροντες. tu uero lege Δὶς πάις Δὲς οἱ γέροντες: quod interpretatur bis pueri senes: quod puerbiū usurpat aristophanes ln ne pheles: &. M. uarro satyram condidit: quæ inscripta ē hac paroemia. Δὶς πάις Δὲς οἱ γέροντες. i. bis pue ri senes: ex qua testimoniū citat Au. gellius: ubi docet quid sit argentū purū putū. ¶ Insigni: festiuitate. sene cā libro de consolatione ad albinam matrem: festiuitatem laudat in puerulo: ut opinor de lucano loquēs his uerbis. respice marcū blandissimū: ad cuius cōspectū nulla pōt durare tristicia: cuius lachrymas illius hi laritas nō supprimat: illa neminē satiatura garulitas. ¶ Habitu cupidinis: quo habitu & effigie purgat cu pido graphice scribit propertius in. ii. & memorat apuleius in sexto de asino aureo. ¶ In ede: in edicula si ue sacello. ¶ Patri: germanico. ¶ Cōtinuo triēnio: in hāc sniam ait plinius in. vi. itē alii aliæq; feminas tātū generant aut mares: plerūq; alienatim: sicut gracchoꝝ mater duodecies: & agrippina germanici nouies al ternabat itaq; agrippina in partu ut tres feminas cōtinenter pareret mox totidē mares: nā si intelligas alter nasse: ut alternis annis feminā alternis masculū generaret: nō cōueniet plinius cū tranquillo qui optime conueniunt si ita exponas: prout ipsi exposuimus. ¶ Tiberio criminante: supra dictum est tiberium accu sasse per litteras probris etiam congestis neronem & drusum maximos natu ex germanici filiis: & iudica tos hostes fame necauisse. ¶ Pridie cal. hoc etiam qui nouissimus ē mēsis augusti: natus est commodus im perator: qui tanquam eandem genituram haberet quam caligula habuisset: idemq; sidus natalicium: ni hil degenerauit ab illius improba sæuaq; natura: sed usquequaq; emulus fuit caianorum flagitiorum.

¶: M. AN. ¶ Solatiis ullis: a tyberio intellige adhibitis ad defuncti desideriū tollendū. ¶ Festos decēbris dies: saturnalitios de saturnalioꝝ rōne abūde alibi. ¶ Atrocitas: crudelissima tiberii administratio q̄ ger manici obitū secuta ē. ¶ Ac metu: ne si eo uiuo in aptam sæuitiā erupisset: imperio sibi abrogato ille oium consensu princeps crearetur. ¶ Pueraſcēs: ex infantia pueritiam ingressus. ¶ Festiuitate: facili blandaque ut Donato placet uerborum hilaritate. ¶ Effigiem: simulacrum imaginem ad illius similitudinem figu ratam ipsi puero. C. prænomen fuit. ¶ Agrippina: q̄ nupsit Domitio nerōi: inde claudio pricipi. ¶ Liuil-

Pueraſcere Repuera/ scere Prouerbiū Emaculatꝰ ausonii lo/ cus

fato functū palam factū est: nō solatiis ullis: nō edictis inhibe rī luctus publicus potuit: durauitq; etiā per festos decēbris mensis dies. Auxit gloriā: desideriūq; defuncti: & atrocitas ī sequentiū tēporū cūctis nisi temere opinantibus reuerentia eius: ac metu repressam Tiberii sæuiciā: quæ mox eruperit.

## De uxoribus & filiis Germanici.

HAbuit in matrimonio Agrippinam. M. Agrippæ fi liam: & ex ea nouem liberos tulit: quorū duo infā tes adhuc rapti: unus iam pueraſcens insigni festiui tate: cuius effigiē habitu cupidinis in æde capitolinæ Ve neris Liuia dedicauit Augustus in cubiculo suo positā quotiēs cūq; introiret exosculabatur. Cæteri supstites patri fuerunt. Tres sexus fœminini: Agrippina: Drusilla: Liuilla: cōtinuo tri ennio natæ: totidē mares Nero: & Drusus: &. C. Cæsar. Ne ronem & Drusum senatus Tiberio criminante hostes iudi cauit.

## De loco & tempore natiuitatis. C. Cæsaris.

GAius Cæsar natus ē p̄die calēdas septēbres: p̄re suo

la & druſilla:tres numero ſorores a caligula cõſtupratæ dicũtur:druſillã t ñ uirginẽ prætextatus uitiauit:q̃ quẽ rex potitus legitiæ cõiugis loco habuit.¶Pridie calẽ.ſept.ultimo auguſti die.¶Patre ſuo:germãico.

&.C.Fonteio Capitone cõſulibus:ubi natus ſit icertũ diuerſitas tradẽtiũ facit.Cn.Lẽtulus Gætulicus tyburi genitũ ſcribit.Plinius Secũdus in treueris uico ãbitarino ſupra cõfluẽtes.Addit etiã pro argumento aras ibi oſtendi inſcriptas ob Agripinæ puerperiũ Verſiculi imperante mox eo diuulgati apud hibernas legiones procreatum indicant.

In caſtris natus:patriis nutritus in armis.

Iam deſignati principis omen erat.

Ego in actis Antii inuenio editũ.Gætulicũ refellit Plinius q̃ſi mẽtitũ p adulationẽ ut ad laudes iuuenis glorioſiq; principis aliqd ẽt ex urbe Herculi ſacra ſumeret.abuſũq; audẽtius mendatio:qđ ante ānũ fere natus Germanico filius tyburi fuerit appellatus & ipſe.C.Cæſar:de cuius amabili puericia:imaturoq; obitu ſupra diximus.Plinio arguit rõ tẽporũ.Nam qui res Auguſti memoriæ mãdarunt.Germanicũ exacto cõſulatu i galliã miſſũ cõſentiunt iã nato Caio:nec Plinii opinionẽ inſcriptio aræ quicq̃ adiuuerit:quũ Agrippina i ea regiõe filias enixa ſit.Et qualiſcũq; ptus ſine ullo ſexuſ diſcrimine puerperiũ uocet:quod antiqui ẽt puellas pueras:ſicut & pueros

¶PHI¶Fonteio capitõe:fontei capitonis meminit horatius in ſermonibus:capitoq; ſimul fonteius ad unguem factus hõ. antonii non ut magis alter amicus fortaſſe hic eſt ille fonteius: de quo plinius in ſeptimo dixit nuper fonteio & uipſano conſulibus annos nouẽ genitũ puerũ a meridie uidi ad ueſperũ ſeptuaginta milia paſſuum cucurriſſe de eodem iuuenalis loqui uidetur:fonteio conſule natus:in romanis fuerunt frontones:& capitones:ut docet cicero i prio de natura deorũ:quæ cognomina a fronte & capite inclinãtur ¶Getulicus:forſan hic ẽ ille de quo martialis:ſic pedo ſic getulicus ſic quicunq; perlegitur de quo ẽ illud hendecaſillabõ apd ſidonium apollinarem.non getulicus hic tibi legef:potuit.n. eſſe hiſtoricus & poeta.de altero getulico:qui fuit egregi⁹ ductur militaris dicetur:in galba. capito fonteius

¶Pli.ſecũd⁹:hic ẽ ille maxius ſcriptor naturali hiſtoriæ:q̃ de hac re forta ſſis ſcripſit i illis libris:quos xx.cõpoſuit de bellis:q̃ cũ germanis geſſere romãi.¶In treuiris:treuiri populi ſunt galliæ co matæ liberi antea ut docet plinius in quarto. ex agro triuerito equas habuit nerõ hermaphroditas:quas carpento ſuo ſubiuges oſtentabat:ceu plane uiſendares eſſet principem terrarum inſidere portẽtis.¶Vico ambiatino:nomẽ eſt uici:uideturq; ab ambianis populis deduci.qui non longe a treuiris diſtant.¶Confluentes:ubi duo flumina confluũt ea loca cõfluentes uocamus:lugdunum in gallia eſt ad cõfluentes poſitũ:ubi atar rhodano commiſcetur.¶Ob agripinæ puerperium:hæc eſt inſcriptio quæ uiſebatur in ara:ex qua plinius ducebat argumentum táquã agrippina germanici coniunx illic caium peperiſſet.ubi aræ uiſebantur cum tali inſcriptione.¶A pud hibernas legiones:apertior locutio eſt:& in quibuſdam exarata codicibus ſi dicas apud hiberna legionũ:fũt enim hyberna loca:in quibus milites hyberno tempore cõmorantur:& hybernacula uocamus ipſa tentoria:ſub quibus hyemando milites continuant bellum.refert liuius in bello ueientũ hyemaſſe romãos ſub hybernaculis:qnæ erant expellibus contexta:nuſquã arma deponẽtes.¶ n actis.teſtimoniũ citat tranqllus de genitali ſolo caligulæ ex libris actorum:in quibus relatum fuerat caium caligulã natũ fuiſſe antii:q̃ ciuitas eſt uolſcoꝝ caput.plinius quoq; & aſconius idẽtidẽ ſua ſcripta confirmant ex actis.¶Refellit:refũtat redarguit:ut ait donatus proprie is refellit qui negat.¶Ex urbe herculi ſacra:tibur herculi dicatum eſt ut docet ſtrabo in quinto & indicat uerſiculus ille ex priapeis gades herculis humidũq; tibur:a martiale dicitur:tibur in herculeũ migrauit nigra lycoris ſenſus eſt getulicus ut aſſentaretur caligulæ ſcripſit eum genitum tiburi in ciuitate herculi cõſecrata:tãq̃ glorioſum eẽt principi in ea ciuitate natũ eſſe:quæ eſſet herculea:& herculi maximo heroũ cõſecrata.¶A buſumq;:getulicũ.ſ.in malã partẽ ẽ abuti & cũ cõtumelia:ſup quo uerbo & de abuſu ſuo loco plura:¶Ante annũ:quã naſceretur caligula.¶Immaturo obitu:ſupra diximus filiũ germanici inſigni feſtiuitate pditũ pueraſcẽtem fuiſſe extinctum.¶Arguit:refellit atq; conuincit.¶lã nato caio:argumẽtũ ſumitur ex tpe ad plinium arguẽdũ:nã ſi caius natus erat anteq̃ parẽtes eius i galliã proficiſcerentur:non potuit ipſe naſci in gallia apud treuiros:ſicuti plinius exiſtimauerat.¶Exacto finito & pacto.¶Inſcripto aræ.illa.ſ.ob agrippiæ puerperiũ.¶Puerpiũ uocef:ſiue puera hoc ẽ puella: uterq; ptus dicit puerpiũ:priſcianus i ſexto pneri femininũ puerã dicebãt antiqſſimi:unde & puerpa dr:q̃ puerũ uel puerã parit.i.puellã qđ ẽ diminutiuũ pueræ:ut capra capella.¶Puellas pueras.aſtipulatur tranquilli uerbis ſnia uarronis.q pueras ,p puellas dixit uarronis uerba ſunt hæc properate ui uere pueræ:quas ſinit etatulia ludere eſſe:amare:& ueneris tenere bigas:liuius in odyſſea mea puera mea puera qđ uerbi ex tuo ore profugit:priſcianus quoq; in tertio in capite de diminutiuo:puera inquit antiqua ex qua puella. Equæ hermafroditæ Cõfluẽtes Hyberna hybernacula Puerperiũ Puerpera Puera

¶M.AN.¶.C.Fõteio:iu.fõteio cõſule natº:ſed de hoc an alio ſatyrº loq̃f icertũ héo.¶Getulicº:hoc quoq; i dubiũ uẽire põt ſit ne hic aliº ille cuiº.Mar.ĩ,pemio opis mẽinit ſic iqt Ca.ſic iarſus ſic pedo ſic getulicº.¶In treueris:treueri belgicæ galliæ populi germãiæ uicini hodie coloniẽſis ſũt dioceſis & ut locoꝝ piti affirmãt germãica ñ gallica utũt ligua.¶Vico ãbitatio:ambiatio potiº pli.& ſtrabo auctores ſũt ambiãos affines tre/

ueris esse. ¶Puerperium partum plinius editis geminis raram esse aut puerperæ aut puerperio prete-
quã alteri uitam: de aris ipsis totũ locũ a plinio quæras licet. ¶Hibernas legiones: in his locis quibus ro.i.
bernabant legiones. ¶Omen: prosperum auspiciũ. Ver. omine confirmans animum sic incipit ipsa. ¶Iu-
uenis: caligulæ. ¶Glorioſi: gloriæ cupidi. ¶Herculi sacra: hercules tyburi religiose colebatur. Mar. itur ad
herculei gelidas qua tyburis arces: papinius iuuat & ipsum alciden dictum q̃ lyra maiore catillum. ¶Au-
dentius. audacius: ¶Plinium: qui auctor est caligulam in gallia natum. ¶Ratio: ordo computatio.

¶PHI. ¶Puellos: priscianus ñ ẽ ignorandũ: q̃ hic puerus uetustissimi protulerũt. & puellus lucillius inde uenit romã tener ipse ẽt atq; puellus. Enni⁹ sic mos ille suos sacrificare puellos: serenus præterea si forte p̃mit strix atra puellos. ¶Agrippinam neptẽ: caligulæ matrem. ¶De caio hæc: corrige hoc. uult enim significare illam augusti epistolam dẽ isto caio. s. caligula & nõ de alio fuisse scriptam. ¶Nomine pari: qui itidẽ caius nominaretur. ¶Puerum caium: uerba augusti epistolæ. ¶Exseruisse dicũ: medicos fuisse in numero seruorum apud priscos idonei scriptores tradiderunt & in primis seneca qui sic ait li. tertio de beneficiis tenebatur iclusus domicius: ĩperauit medico eidem q̃ seruo suo: ut ei uenenum daret. & paulo post: uixit domitius & seruatus a cæsare est prior tamẽ seruus illũ seruauerat. ¶Vt ualens robusta & ualida. ¶Tuũ. s. coniugẽ. abunde ex his argumentis colligit tranquillus caiũ nõ potuisse nasci in gallia ut sentiebat pli. bimulus in etate duorũ annorũ. ¶Eleuant: tollũt deprimũt infirmãt: de quo uerbo supra dictũ est & in cõmentariis propertii copiosius. ¶Actoꝝ: ita est legendũ: ut sit sensus auctoritatem actorum sequẽdam eẽ: & eo maxime quod acta publica instrumenta sunt. ¶Transferre eo. s. antium. ¶Ex castrensi loco: elegantius uidetur si legas castrensi ioco. q̃ loco: ut sit sensus milites ioculariter ludentes a caliga calciamento formasse caligulæ cognomentum qui eo habitu calciatuq; in castris uteretur. etenĩ iocos & scomata militaria in id genus rebus efficacissima esse nullus ignorat. ¶Namq; & olim. religianus imperator est salutatus ex nominis declinatu militariter formato: nam cũ milites quidam cum eo cenarẽt: exstitit tribunus qui diceret religiani nomen: unde credimus dictum: alius continuo subiunxit: credimus: q̃ a regno milites militariter loquentes dixerunt: ergo potest rex esse: ergo põt nos regere: & ita militari ioco imperium adeptus est. ¶Manipulario habitu calciamento militari: sextus anrelius in hanc sententiam sic inquit. caligula filius fuit germanici: & quia natus in exercitu fuerat cognomentum calciamenti militaris: ideſt caligula sortitus est: ausonius quoq; idem signat illo uersu. caius cognomen caligæ cui castra dederunt: hinc illud sidoni apolinaris & caligas cai claudi censura sequuta est a caliga calciamento militari caligatus miles dictus: iuriscõsultus digestis de his qui notantur infamia. dimissum accipere debemus militẽ caligatũ: caligas clavis suffigebant: qui ob hoc caligares nuncupãtur: plinius in nono pisces exsistunt squamis conspicui crebris atq; p̃acutis clauorum caligarium effigie: idẽ in. xxii. li caligaris clauus si ferri uel calybis aliqua rubigo aut panni marcor affuerit: omnem ilico succũ alienũ saporemq; in uenenũ dequoqt: de clauo caligari scito illud dictum eẽ a poeta satyrico in digito clauus mihi militis heret: & alibi ab eodẽ offendere tot caligatos milia clauorum. iosephus quoq; & egesippus tradunt iulianum hecatontarchum hoc est centurionem propter clauos: quibus creberimis & acutis calceos: ut ceteri solent milites: fixos habebat: in lubrico solo lapsum fuisse ab hostibus indeis interfectum. de caliga ait plinius in septimo plurimi iuuentam inopem in caliga militari tollerasse. ¶Manipulario: ideſt militari: alibi annotauimus in legione fuisse mãiplos trigĩta & qd significet ex quo maniplaris deriuatur: ouidius uñ maniplaris nomina miles habet. ¶M. AN. ¶Agrippinam neptẽ: iuliæ & marci agrippæ filiã. ¶Tũc superat alter. n. cui: Cn. prenomẽ fuit cuius quoq; effigiẽ augustus in cubiculo dicarat: uita decesserat. ¶Cum eo: caio. ¶Retineret: ualẽs sospes ualida incolumis. ¶Ibi: in gallia. ¶Bimulus: duos annos natus. ¶Eleuant: tollunt leuiorẽ reddũt. ¶Anterior: getulici opinio prius celebrata. ¶Quam natale solũ: quã terrã qua natus esset. ¶Castrensi: loco i castris. ¶Manipulario habitu: caliga satyrus offendere tot caligatos millia clauorum: erat enim caliga militaris habitus clauis confixus: idem rursus & in digito clauus mihi militis hæret. plinius squamis conspicui

Puelli

Medici seruui

castrẽsis iocus

de regilião

caligula unde Caligæ

Caligatus clauigali gares

locus iuuenalis

hecatontarchus.

puellos dictarẽt. Extat & augusti epistola inter paucos: q̃ obieret mẽses ad agripinã neptẽ ita scripta: de Caio hæc (Neq; enim q̃ q̃ iam alius infans noie pari tũc superat) pueꝝ Caiũ. xv. cal. iunii (si dii uolent) ut ducerent Talarius & Asellius hericum his constituí. Mitto præterea cũ eo ex seruis meis medicum: quem scripsi Germanico: si uellet ut retineret: ualebis mea Agrippina: & dabis operam ut ualens peruenias ad Germanicum tuũ: abunde arbitror patere non potuisse ibi nasci Caium: quo ꝑpe bimulus demum perductus ab urbe sit. Versiculorum quoq; fidem eadẽ hæc eleuãt & eo facilius qd̃ sine auctore sunt. Sequẽda igitur est (quæ sola actoꝝ restat (& publici instrumẽti auctoritas. Præsertim cum Caius animum omnibus semper locis: atq; secessibus prelatum nõ aliter q̃ natale solum dilexerit. Tradaturq; etiam sedẽ ac domicilium imperii tedio urbis transferre eo destinasse.

De cognomine Caii: & ubi prĩo fuerit educatus.

Aligulæ cognomẽ castrensi loco traxit: qa mãipularío habitu ĩter milites educabat: apud quos q̃tũ

crebris atq; præacutis clauoꝝ caligariũ effigie. ¶Solus: caligula. ¶Conſpectu ſuo: ſua preſentia. ¶Deſtiterunt: tumultuari deſierũt. ¶Ablegari: alio mitti neqd mali puero in ea ſeditiõe accideret. ¶Vehiculo curru quo uehebat. ¶Inuidiã: odium qđ ex ea ablegatione erãt incurſuri. ¶Depcati ſunt: a ſe pcibus depulere. ¶Syriaca expeditione: quum in ſyriam Germanicus miſſus eſt ad componendum orientis ſtatũ: quo tpe uita deceſſit: ſyria ut plutarchus ait a ſyro apollinis & ſynopis aſopidis filio dicta eſt. ¶Matris: Agrppinæ. ¶Proauiæ: Liuiæ patris ſui auiæ Liuia Druſum genuit: Druſus Germanicum: Cermãicus caligulam

præterea p hanc nutrimẽtoꝝ conſuetudinem amore & gratia ualuerit: maxime cognitũ ẽ: cũ poſt exceſſum Auguſti: tu multuãtes & in furorẽ uſq; pcipites: ſolus haud dubiæ conſpectu ſuo flexit. Nõ enĩ prius deſtiterũt: q̃ ablegari eũ ob ſeditionis periculũ: & in pximã ciuitatẽ demãdari aĩaduertiſſent. Tũc demũ ad pœnitẽtiã uerſi repreſſo ac retẽto uehiculo inuidiã quæ ſibi fieret: deprecati ſunt.

De loco & apud quos ſecũdo fuerit educatus. Omitatus ẽ patrẽ: & ĩ ſyriaca expeditione: unde reuerſus primũ ĩ mris: deinde ea relegata ĩ Liuiæ Auguſtæ pauiæ ſuæ cõtubernio mãſit: quã defunctã pretextat9 ẽt & p roſtris laudauit. Trãſiitq; ad Antoniã auiã: & inde uicesimo ætatis ãno accitus capreas a Tiberio: uno atq; eodẽ die togã ſumpſit: barbãq; poſuit ſine ullo honore qualis cõtigerat tyrocinio fratrũ eius: hinc oĩbus inſidiis tentatus elitientiũ Cogentiũq; ſe ad querelas: nullã unq̃ occaſionẽ dedit. Peride oblitterato ſuoꝝ caſu: ac ſi nihil cuiq̃ accidiſſet: q̃ uero ipſe pateret incredibili diſſimulatione tranſmittẽs tãtiq;

¶PHI. ¶Nutrimentoꝝ cõſuetudiné. amor & beniuolẽtia augetur ex cõſuetudine: de qua lucretius: cõſuetudo cõcinat amorem. merito caliguła educatus iter milites collegerat fauorem gr̃amq; militarẽ. ¶Poſt exceſſũ poſt obitũ. Sol9. caligula. ¶Quã ablegari. amãdari & emedio tolli. codices quidã hñt obligari: tã q̃ uinculatus ut utar dictiõe hieronymi & in uehiculo clauſus aſportaretur ſeditione gliſcente ¶In pximã ciuitatẽ. ſ. caſtris: q̃ id tpis erant ĩ gallia. ¶Retento uehiculo: quo. ſ. aſportabat caligula ob piculũ militaris ſeditõiſ Deprecari ¶Depcati ſunt. amoliti ſũt abegerunt depulerũt. Cicero clauꝺii inuidiã gracchi caritas depcabatur hoc eſt ut interpretatur gellius ppulſabat & defẽdebat ¶Syriaca expeditiõe. autumat ioſephus lib. i. antiquitatũ aſſurem conſtituiſſe ciuitatem Niniũ & ſubiectos ſibi ſyros nomi- aſſirii uñ

nauiſſe aſſyrios: q̃ fuerũt ualde felices. expeditio aũt ſyriaca ſignificat: qua germanicus in ſyriã miſſus eſt ad cõponendũ orientem. ¶Ea relegata. ſupra diximus agrippinã quæ fuit caii mater relegatã fuiſſe a tyberio poſt mortem mariti germanici in inſulã pandatariam: ubi inedia abſũpta eſt. ¶Liuiæ auguſtæ. liuia nomẽ accepit auguſtæ cũ nupſiſſet auguſto cæſari. auctor plinius in. xv. quĩ ẽt ut Cor. tacitus refert agrippia clauꝺii coniunx auguſtæ cognomẽto aucta eſt. hoc. n. cognomẽto decorabant uxores atq; ẽt ſorores impatoꝝ ſic antonius pius uxorẽ fauſtinã appellari auguſtũ a ſenatu pmiſit: Auguſta ¶Cõſimiliter uxori uxori ſororiq; traiani ſenatus obtulit cognomẽ auguſtaꝝ: quod ille tñ depcatæ ſunt: quaꝝ modeſtiã ita laudat plinius in panegyrico. hoc magis dignæ ſũt: quæ ĩ animis noſtris & ſint & hẽantur auguſtæ quia nõ uocantur. ¶Proauiæ ſuæ. pauus & proauia tertio cognationis gradu ſũt ordine ſupiore: ſicut pnepos & pneptis ab inferiore: liuia pauia erat cali caligulæ. ille pnepos liuiæ: cũ druſum genuiſſet germanici pattẽ: ex quo natus erat caligula. ¶Pretextatus ẽt. adhuc in etate ptextata hoc eſt puerili collocatus. relege quæ dicta ſunt ſupi9 de ueſte ptexta & ptextatis. & cũ pretexta ueſtis quoq; ſit magiſtratuũ magiſtratus & ipſi ptextati appellantur a liuio. ¶Pro roſtris. hiſtoria a nobis explicata eſt in iulio cæſare pp quam iſtitutũ fuit: ut matronaꝝ ſicut uiroꝝ poſt mortem ſolemnis laudatio eſſet. ¶Vndeuigeſimo. decio nono quaſi unus deſit uigiti. ¶Accitus. euocatus. ¶Toga ſũpſit barbãq; poſuit. his dies tirocinii uocabat: quo adoleſcẽtuli togã ſumebãt auſpicaturi ſtipẽdia forẽſia: barbãq; primã ponebãt. quod cũ honore fieri ſolebat: uñ apud iuuenalem: Ille metit barbã. crinẽ hic deponit amati. ſup tirocinio abũdanter opinor diximus ĩ auguſto. ¶Fratꝝ eius. nerõis & druſi: quoꝝ tirocinii diẽ celebrauit tiberius dato plebi cõgiario. ſed nullo honore tirociniũ caligulæ proſequutus eſt. ¶Perinde ac. tanq̃ dicimus. n. elegãter pinde ac pinde quaſi: perinde atq; quod ſignificat tãq̃ abſolute poſitũ ſignificat æque & pariter. Cite & dolobellã pinde diligo. ¶Interdũ. accipitur pro multũ ut ſupra. ¶Oblitterato ſuoꝝ caſu. ſẽſus ẽ Caius obliuioſũ agebat & ĩmemorẽ: adeo ut nec matris agrippinæ nec druſi & neronis fratꝝ calamitates recordari uideretur. ita cuncta ex aĩo obliterauerat obliuioniq; tradiderat. hoc eſt. n. inſtitutũ uitæ prodeſſe nõnunq̃ ſolet de gẽtibus ſub tyrãno. ¶Tranſmittẽs. nõ abſimile eſt illud qđ tradit ſeneca de aulico quodã iniuriaꝝ palatinaꝝ patientiſſimo: cuius nomen hiſtorici non pꝺiderunt: qui cum in cultu regum conſenuiſſet & eum quidam interrogaſſet quo nam modo tatiſſimam rem in aula conſecutus eſſet: iniurias inquit accipiendo & gratias agendo. Inirias accipiendo

¶M. AN. ¶Prætextat9 puer adhuc. ¶Ad Antõiã auiã: minorẽ Antõiã itelligeex q̃ & Druſo Germãicus ẽ ortus. ¶Vñuiceſſimo: decimo nono uitæ anno. ¶Sine ullo honore: quũ utrunq; ciuilis uitæ actũ rõani patrio celebrarẽt iſtituto. ¶Oĩb9 iſidiis Tiberii. ſ. q a ad exprlorãdũ iuuenis i ſe animũ uariæ ad iſtigandũ dederat. Nullam unq̃ occaſionẽ: nullã ad ſe deferendũ cauſam. ¶Perinde ita. ¶Oblitterato: obliuioni dato.

¶Suoꝝ:parentum matris & duoꝝ fratꝝ. ¶Ac:tanq̃. ¶Quæ ipse pateretur:iniurias quibus afficeretur.

¶PHI ¶In auũ.tiberiũ pricipẽ.

¶Et q iuxta. obsequiosus erat caligula in principẽ & eos q̃ pricipi erãt ꝓximi:& apud illũ pollebãt. ¶Nec seruũ meliorem ad duas res diuersissimas parendũ atq; impandũ habilis fuit caligula:sed ita ut in utroq; excederet modũ.nã & nimis humiliter seruiuit & nimis ipotenter ẽ dñat⁹. ¶Probrosã.ꝓbroꝝ & flagitioꝝ plenã. ¶Inhibere.cohibere frenare compescere. ¶Aiaduersionibus.punitiõibus & suppliciis ¶Ganeas.supra docuimus ganeas dici loca gule libidiniq; seruiẽtia. ¶Capillamẽto celat⁹. capillamẽtũ uocat trãquillus galericulũ illud ex alienis capillis elegãter cõsutũ:quo utebat caligula ut ita falleret:quo nõ pauci uti consueuerũt ad uelandã caluitii deformitatẽ natiuo.ſ. nitore capilloꝝ despoliati.alias capillamentũ ꝓ capillo accipit.apuleius in.ii.de asino aureo.tanta est deniq; capillamẽti dignitas: ut q̃ uis auro ueste gẽmis oiq; cetero mũdo exornata mulier incedat:tñ nisi capillũ distixerit ornata nõ possit uideri pli. in.xxi.herba croci ẽ folio augusto pene in capillamẽti modũ.ltẽ in.xxxvii.aliis capillamẽtum rimæ simile. ¶Scenicas artes.hoc ad ꝓbrosã natutã referendũ.eteni iã sepe dictũ est ifames esse:q in scenã ꝓdeũt atq; artem ludicrã faciũt.apud Ci.scipio sic loqtur cũ artẽ ludicrã scenãq; totã in ꝓbro rõani ducerẽt gen⁹ id hoium tribu ammoueri notatiõe censoria uoluerũt.aristoteles quoq; in ꝓblematis encycliis.i.q̃stionibus circularibus scenicos artifice q græce dñr dionysiaci thechnitæ moribus ꝑprobis esse ex magna pte testat. ¶Man suefieri.ars canẽdi ĩ primis.i.ipsa musica mitigat aĩos & amænat oẽmq; detrahit ferociã uñ pythagoras animi pturbatiões lyra cõponere solitus erat:nõ pauca scripsimus sup hac re in li.oſonũ: ubi tota uis musices explicat. Natricẽ p.r.educare.natrix serpẽs est a natãdo dictus de quo lucanus in.ix.pharsaliæ.& natris uiq; lator aquæ.priscianus i.v.natrix cũ ſpeciẽ anguis significat masculinũ quoq; inuenit.lactãtius in.vii.rñ.dendum ẽ hoc loco ciceroni qui ait cur oĩa nñi cã cũ faceret tantã uim natricũ uiparũq; fecerit:ltẽ nautrices uiperasq; uiuaret salutis suæ cã.sensus ẽ:quẽadmodũ natrix serpens ueneno necat mortales & quẽadmodũ phebon solis curꝝ ut in fabulis est male regẽdo exussit orbẽ terrarꝝ:ita dicebat tiberius caiũ instar natricis futurum ro.po.uenenũ & instar phætiõis orbi terrarꝝ incendiũ & exustiõem:quæ traduntur de phætiõe nõ fabulosa sed historia fuisse autumat plato in thimeo asserens p longa tempoꝝ internalla fieri celestis circuit⁹ mutatiõem:quã epyrosis hoc est inflãmatio subsequat. ¶Augur destinatus.paratus electus designat⁹.ita in principio opis dixit.cæsar flamen dialis destinatus.de collegio augurũ quod apud romanos erat honoratissimũ supra satis multa. Inter augures cõstat imparẽ nũeꝝ augurꝝ debere esse.itaq; apud rõanos augurꝝ nouem numerus finitus est:ut docet liuius in.x.creabant ex patritiis & ex plebeiis.habet sacerdotiũ hoc illud maxime insigne:q; nõ admitit uiuenti.augures fuerunt.M.tullius & plinius posterior. ¶Inaugurare tur.inaugurare & exaugurare uerba sunt cõtraria.est.n.inaugurari nõ solum in augurꝝ numeꝝ ascribi & cooptari sed ẽt in aliud sacerdotũ consecrari. Ci.de antonio cæsaris flamine quid igit cessas:cur nõ inaugurare sũme diẽ.uide qui te inauguret. ¶Ad pontificatũ.romæ fuit collegium põtificum:quos nunc ut inqt liuius minores põtifices appellant.numerus põtificum erat octo qui ex patriciis & plebe creabãtur. Desolata aula.cum nulla esset preter caium masculina ꝓles in aula impatoria.

¶M.AN. ¶In auum:Tyberiũ. ¶Ex q iuxta erant:qui apud illũ gra & auctoritate florebant. ¶Obsequi studii & obseruantiæ. ¶Meliorẽ seruum:nullũ minus cõtumaciter seruiuisse. ¶Deteriorẽ dñm:mius bonum:ut seruio placet. ¶Probrosã in flagitia & scelera ꝓnam. ¶Inhibere ꝓhibere:cõtinere. ¶Ganeas:turpia loca ad potatiões & libidines q̃sita. ¶Capillamẽto:galericulo.Iu.nocturnus adulter tpa sannonico uelas adopta cucullo:ad psonam nanq; dissimuladã adopto capite noctu adulter uagabat. ¶Scænicas:ad usũ scænæ quæsitas. ¶Sagacissimus:callidissimus ꝑsagioꝝ peritissimus. Exitio suo:ad suũ exitiũ:cladẽ:iteritũ. ¶Natricẽ:natrices dñr ut Nonio placet angues natãtes:Ci.sicut.n.uos uultis tantã uim natricũ uiparũque fecerit. ¶Faetõtem:incendium plinius sed p utrasq; agrippinas maxime q̃ Caium & Domitium Neronẽ principes genuere totidẽ faces generis humani. ¶Destinatus:designatus. ¶Augur:augurandi peritia a Caldæis ad græcos defluxit:a græcis ad Heturscos:ab his nouissime ĩ latium penetrauit de Augurꝝ numero alio loco. ¶Inauguraretur:auctoraretur:siue initiaret. ¶Ad pontificatum nec pontificem maximum

capillamẽtum.

dionysiaci thecnite

natrix

incendiũ phaetontis

numer⁹ augurꝝ ipar

inauguraĩ

numerus põtificum

ín auũ & qui iuxta erãt obsequíi:ut nõ ĩmerito sit dictũ: nec seruum meliorẽ ullũ:nec deteriorẽ dominum fuisse.

NDe signis sæuiciæ eius in iuuentute.

Aturã tñ sæuã atq; ꝓbrosã nec tũc qdẽ ihibere poterat:qui & aiaduersionibus pœnisq; ad supplicĩũ datoꝝ cupidissime ĩteresset: & ganeas atq; adulteria capillamẽto celat⁹: & ueste lõga noctib⁹ ambiret:ac scænicas saltãdi canẽdiq; artes studiosissime appeteret:facile id sane Tiberio patiẽte si ꝑ has mãsuefieri posset ferũ ei⁹ igeniũ: qd saga cissimus senex ita ꝑrsus ꝑspexerat: ut aliquotiẽs prædicaret exitio suo oĩumq; Caium uiuere: & se natricẽ (serpẽtis id genus) P.R.Phaetontem orbi terrarum educare.

NDe uxore eius & suspitione ueneficii in Tiberiũ.

On ita multo post luliã Claudillã.M.Syllani nobilissimi uiri filiã duxit uxorẽ. Deide augur ĩ locũ fratris sui Drusi destinatus:prius q̃ naugurare⁹: ad pontificatũ

creatum putes: sed ex aliis unum nam si sic esset maximum addidisset. ¶Insigni testimonio: pietate iuuenis & indole per hunc modum ab auo probata. ¶Reliquis subsidiis: reliquis maculæ stirpis sublatis. ¶Ad spē successiōis: ut in familiam & iperium succederet: Iosephus certissimo oraculo Tyberiū cognouisse ait fore ut caligula post se impaturus esset. ¶Quā successiōis spem. ¶Amissa: lunia extincta. ¶Deq; ea ut eam in uxorem duceret. ¶Cauit cautum uoluit ipsi enniæ. ¶Per hanc: enniā. ¶Insinuatus: amicus & familiaris factus. ¶Macroni: qui ut idem auctor scribit seiano sublato prætorii præfectus a tyberio ē cōstitutus. ¶Agressus est: tyberium ueneno petiit. ¶Suspitionem retinentis: quasi sentiret sibi adimi ob id q; manum contraheret: quo minus detrahi posset. ¶Oppressit: compressis propria manu faucibus strangulauit. ¶In crucē acto: cruci affixo supplicii genere fortunæ hoīs accommodato. ¶Non de pfecto: patrato parricidio. ¶Pietate: in parentes & fratres nā Germanicus & ipse tyberii fraude perierat. ¶Misericordia: senis Tiberii. ¶Inquirere sup ea re questiōem habere. ¶Exequi: ulcisci. ¶Voti compote: compotem dixit quum ad genus referatur quare inde compote potius scriptum reliquerit: ut sit ab eo quod ueteres hic & hæc potis & hoc pote dixere. Ver. Nec potis ionios fluctus æquare sequendo nec me fugit hodie rectum huius uerbi casum esse compos ac comuni genere proferri quare compotem figurate dictum uideri potest ut illud lis est de paupe regno. ¶Germanici patris qui gratissimus fuerat Ciuitati: Iosephus q etiā populo honorabilis erat & carus propter germanici patris sui uirtutem.

traductus ē: insigni testimonio pietatis atq; indolis quum deserta desolataq; reliquis subsidiis aula: Seiano hospite suspecto: mox & oppresso ad spē successionis paulatim admoueret. Quā quo magis cōfirmaret amissa Iunia ex ptu. Enniam Neuiā Macronis uxorē qui tū pretorianis cohortib⁹ p̄erat solicitauit ad stuprū: pollicitus & mrīmonium suū si potitus īperio fuisset: deq; ea re & iureiurando & chirographo cauit: p hāc insinuatus Macroni ueneno Tiberiū aggressus ē: ut quidā opinātur: spirātiq; adhuc detrahi ānulū: & quoniā suspitionē retinētis dabat: puluinū iussit iniici: atq; ēt fauces manu sua oppressit liberto qui ob atrocitatē facinoris exclamauerat cōfestim ī crucē acto. Nec abhorret a ueritate: quū sint qdā auctores: ipsū postea & si non de pfecto: at certe de cogitato quōdā parricidio pfessum: gloriato enī assidue: & in cōmemorāda sua pietate ad ulciscēdā necē mris & fratrū introisse se cum pugione cubiculū Tiberii dormiētis: et misericordia correctū abiecto ferro recessisse: nec illum; q̄q̄ sensisset: aut inquirere quicq̄: aut exequi ausum.

## De imperio Caio Caligulæ Cæsaris.

Sic īpiū adept⁹. P. R. uel (ut ita dicā) hoīum gen⁹ uoti cōpotē fecit: ex optatissim⁹ prīceps maxiæ p̄ti puicialiū ac milītū q infantē plæriq; cognouerant: sed et uniuersæ plæbi urbanæ ob memoriā Germanici prīs: miserationēq; prope

¶PHI. ¶Ad spē. ut iam sparet se successuꝝ tiberio in principatu. ¶Macrōis. hic est ille macro cuius opa & ministerio usus est tiberius ī opprimēdo seiano ut supra dixim⁹. Chirographo cauit, pmisit p chirographū se illā uxorē deductuꝝ si fieret īpator ¶Insinuatus. cōciliatus in amicitiā quēadmodū insinuatio dī exordiū: quo sensim surrepim⁹ animis iudicū in cā nō satis fauorabili. ita insinuat' quis in amicitiā alterius: qñ nō recta sed p sinus quosdā & quasi diuerticula intrat in amicitiā latēter & dissimulāter. plau. ī amicitiā insinuauit cū mīe. iulius firmic⁹ in. viii. amicus regis corpis pulchritudine īsinuatus. ¶Aggressus ē. in sp̄ioribus dictū est: quenadmodū qdā putarunt uenenū tiberio datū esse a caio lētum & tabificū. ¶Retinētis. seneca scripsit tiberiū annulū quē digito exemerat parump tēuisse: dein rursus aptasse digito. manumq; sinistrā cōpressisse ne eximi posset. ¶Puluinū iussit iniici. hoc declaratū est in tiberio. Liberto. s. tiberii. Ob atrocitatē. cū uideret tiberiū suffocari. ipsū. caiū caligulam. ¶Si nō de pfecto. caligula palam pfessus postea est se quidē interemisse tiberiū sed cogitasse de iterimēdo: ex qua cogitatione uideri pōt parricida. Nāq; uoluntas & cogitatio in crimīe maiestatis pinde puniri debet ac scelus effectū. iura. n. ut scribit iurisc̄. ad legem iuliam maiestatis cogitatiōem in talibus criminibus puniri uoluerunt: eadē seueritate qua sceleris punitur effectus. sed multiiuga sunt crimina in quibus nemo patitur penā cogitationis: sicut copiose differitur in canonicis decretis. distinctione prima de penitentia. ¶Necē matris & fratr̄ iam explicatum est quēadmodū agrippina mater caligulæ & eius dē fratres nero & drusus ad necē cōpulsi fuerant a tiberio: uidebatur itaq; caligula fundi officio pietatis: dum tentat ulcisci necem matris & fratrū. hoc est. n. munus filii pientissimi ut mortem matris ulciscatur. hocidem ptinet ad fratrem pium & bonum ne fratres inultos relinquat. igit' caligula merito cōmemorabat suam pietatem: dum ulciōnē suoꝝ meditatur. ¶Introisse cū pugione. ut tiberiū interimeret ulciscereturq; morte matris & fratr̄: quos tiber⁹ necauerat. pugio dictus est quod punctim ferit uel quod punctim ferit uel quod pugno continetur. diminutiuum pugionis ē pugiūculus. Ci. hispanienſem pugiunculum Cneum pisonē appellat. ¶Illum. s. tiberiū. ¶Infantē cognouerant. qm̄. s. in castris & armis patriis fuerat educatus. ¶Plebi urbanæ. s. exoptatissim⁹.

Insinuatus

Volūtas puniēda

pugio uñ pugiūcul⁹

¶PHI. ¶Afflictæ domus: pessundatæ: ī qua germanicus cai pf & agrippina mr & drusus & nero fratres fuerāt extincti. ¶Funus tiberii ꝓsequēs. Iosephᵉ sed caius post romā uēit tiberii corpus secum adducens
Teda iusta ei secūdum morē patriū opulenter magnificeq; celebrauit. ¶Ardētes tedas. teda arbor est resinā ferēs flammis ac lumini sacroꝝ grata. auctor plinius in. xvi. īde tedas uocamus faces: q̄ optimæ ex ea arbore fie-
Tedifera bant. & cererē deā tediferam portæ uocant: ꝓpterea q̄ tedas dī inflāmasse cū inuestigare & cōquirere uellet filiā ꝓserpinam adite patre abreptā. ¶Fausta noīa: fœlicitatē significātia & faustitatē hoc. n. uocabulo utiq;
Fauſtitas oratius scribēs. Nutrit rura ceres almaq; faustitas. ¶Appellantiū sydus tanq̄ caius esset quodā ueluti sidus salutare & beniuolum oratius solē asiæ brutū appellat: stellasq; salubres appellat cōites.

¶Et pullum. noīa sūt plena blādimentoꝝ. pulli. n. etatis nouellæ sunt. plautus in cassina meus
pullus pullus meus passer mea colūba: mi lepus. antiqui pullū uocabāt pueꝝ eius a quo amabaᵗ. unde
pullᵒ ionis quītus fabiᵒ cui eburno cognomē erat ꝓp candorē: qđ eius natis fulmine icta esset: pullus io-
puppi uis appellatus ē. ¶Puppū. puppi a priscis dicebantur puerili teneriores. uarro māmā lactantis
pupulus sugētem pascere pupū. diminutiuū puppi ē pupulus: quo usus est catullus deprēdi modo puppulū puelle. Idemtidē puppæ a priscis dicte sūt puellæ. ausoniuᵗ barbara sed latias uicis alumna
Alumnus pupas. ꝓsius prima ꝓducta dixit pupas ꝓ imagunculis puellaribus: cū ait. Nempe hoc qđ ueneri donatæ a uirgine puppæ. ¶Alumnū. nutrices blādiētes quos educauerunt alūnos appellant: unde illud. caro comes ibat alūno. seneca in medea.
iupiter alū alūna celerē quo rapis testis gradū. ītē in octauia. Cede fatis atq; fortunæ tuæ alūna queso. Laurētius uallēnus sis. Reprēdit noniū scribētem alumnos dici nō solū q̄ alunᵗ sed etiam qui alunt negatq; ī secūdo significatu repiri. sed laurētiū uallēsē refellit auctoritas priscoꝝ: q̄ iouē alūnū cognominauerūt. ab eo qđ oīa aleret non aūt qđ alereᵗ. ¶Alteꝝ nepotē. tiberiū itelligit cognomēto gemellū: ad quē tiberius prīcipatū puēire cupiebat de quo legiᵗ hec historia digna cognitu nec īdigna memoratu. supplicabat tiberiᵒ diis ut signū sibi māi
historia festū oñderēt: qs nā post eū ī ipiū succederet: festīnās quidē ut huic nepoti suo tiberio gemello prīcipatū re-
pulchra linq̄ret. supplicāti omē tale mōstraᵗ: ad eū uidelicet uētuꝝ eē prīcipatū: q̄ ad eū sequēti die. i. ex oībus aduenisset hoc tiberius cognoscēs mittit ad huius nepotis sui pedagogū iubēs: ut prīo mane pueꝝ ad se ꝓduceret: & cū dies illuxisset īpat ministro ut qsqs foris esset īfantulus eū ad se primᵗ euocaret. ille egressus caiū
uocat te pī repit añ tabernaculū: & totius rei ignarᵒ ueni inq̄t: uocat te pī: eūq; ī tabernaculū introduxit. tiberiᵒ ut uidit caiū: tū primū itellexit maiestatis supnæ potētiā: & qđ nō sit ī hoīum ptāte de ipii cōstitutiōe decernere. q̄ post paulū his uerbis allocutus caiū: o filii iq̄t cū hēam ꝓpiquiorē tiberiū: tī tibi ex mea sīa deoꝝq; decreto ipii tribuo ptātē: teq; rogo ut simul tiberiū decores: & ut cōsāguinitati quā debes exhibeas caritatē. & munimē tibi prīcipatus acqras adiūctoq; tiberio. Caius ꝓ tpe bñ rñdit sed postea ubi ipium adeptus ē tiberiū extīxit.
hecatōbæ. ¶Illi. Caligulæ ut. s. cūcta ꝓ nutu moderaretᵉ. ¶Supra. cl. x. milia. laudari solēt hecatōbæ. i. sacrificia cētū uictimaꝝ. quid uero maius dicti pōtᵉ q̄ quod in principatu caligulæ supra mille hecatōbas facta fit uictimatio hostiaꝝ. ¶Cāpaniæ īsulas. ut puta pandatariā: pchytam: inarimen: pōtias & capræas. ¶Quoq;. i. quolibet ¶Pernoctātibus. totas noctes p uigilātibus. ¶Qui capite sua uouerent. In hoc imitabātur exēplū alceſtis
Alceſtis exemplū quæ ꝓ marito admeto morti se deuouit: cum pater & mater id recusarēt: qđ qdē facinus: ut inquit plato in sympoſio: tam præclaꝝ non solum ab hoībus sed ēt a diis est iudicatum: ut reuiuiscendi minus alceste concesserint: eamq; ab inferis suscitauerint. tanti studium uirtutemq; circa amorem dii existimant.

¶M. AN. ¶Affliſtæ domus: multis cladibus disiecte. ¶Altaria: ꝓ eius successu diis ad tps extructa. ¶Victimas: circa aras cæsas. ¶Fausta: fœlicia bñ p̄cātia. ¶Sydᵒ: salubre magis q̄ splēdēs itellige. ¶Pullū pupū: blādiētium noīa teneræq; ætati accōmodata: Veteres pupos & pupas pueros: & puellas dixere. Mar. Dicit se pupā gellia quū sit anus: Persius Nēpe qđ & ueneri donatæ a uirgine pupæ. ¶Alūnū: ad illud referri debet qđ ī castris dixerat educatū. ¶Turbe: multitudīs cōsēsu. ¶Alteꝝ: nepotē drusi filiū. ¶Ac ne totis: ne ītegris quidē. ¶In ꝓximas cāpāiæ īsulas: nauigatiōis cām nō multo post subiiciet: Sed ī eo miꝝ ciuitatis stu
diū extitit qđ ꝓ tā parua minimeq; laborioſa nauigatiōe sint ꝓ eo uota snscepta. ¶Circa palatiū: qua parte hītaba: ¶Depugnaturos se armis ut suā aut alterius animam diis māibus: pro caligula ex uoto soluerēt.

afflictæ domᵒ. Itaq; ut Miseno mouit q̄is lugētis hītu: & funus Tiberii ꝓsequēs tñ ītēr altaria & uictimas ardentesq; tædas densissimo: & latissimo obuioꝝ agmine īcessit sup fausta noīa: sīdus: & pupū: & alūnum appellantium.

## De gestis in initio principatus eius.

INgressoq; urbē statim consensu senatus: & irrupētis in curiam turbæ irrita Tiberii uoluntate: qui testamento alterū nepotē suū pretextatū adhuc cohæredē ei dederat ius arbitriumq; oīum reꝝ illi pmissum est tāta publica lætitia: ut tribus ꝓximis mensibus (ac ne totis q̄dem) supra centum. lx. milia uictimarū cæsa tradantur. Quū deinde paucos post dies in ꝓximas cāpaniæ insulas traiecisset: uota ꝓ reditu suscepta sunt: ne minimā quidē occasionē quoq; mittēte intestificāda solicitudine & cura de incolumitate eius. Vt uero in aduersam ualitudinem incidit pernoctantibus cunctis circa palatium non defuerunt: qui depugnaturos se armis pro salute ægri: quique capita sua titulo

¶PHI. ¶Propoſito titulo.inſcriptione publicata:quæ idicabat ſi caius ſalutē priſtiam recipet.ipſos mor tem ultroneā ſubituros.apud gallos deuoti ſūt tali pene cōditiōe:quos illi ſoldurios appellāt: qui oībus i uita cōmodis fruunt:una cū his:quoꝝ ſe amicitiæ dediderunt.Si quid his p uim accidat ut eundē caſum una ferāt:ac ſibi mortē conſciſcant.neq; hoium memoria reptus eſt quiſq; qui eo interfecto: cuius ſe amici/ tiæ deouiſſet:mori recuſaret.apud eoſdē gallos qui ſūt affecti grauioribus morbis quiq; in pliis piculiſq; uerſantur aut p uictimis hoies imolant aut ſe imolaturos nouent arbitrātes nō poſſe deoꝝ imortalium nu men placari:niſi p uita hois uita hois reddatur.¶Cōtēptum.de ſpectiōem contemptionēq;: tāq; contemptus eſſet & deſpicabiliſ ¶Preferēs.apte demonſtrans. ¶Amicitiā eius.¶Cai Caligu læ.¶Legati cōſularis.ſupra do/ cuimus qui ſint legati cōſulares ne dicta repetātur.¶Tranſgreſ ſus euphratē.euphrates fluuiuſ eſt babilonią interfluēs olim ter minus ro.impii lucanus diuidit euphrates ingentē gurgite mū/ dum zeumaq; pelleū: ductu pō/ peii magni terminus ro.imperi oruros cōſtitut' ē.aſſyri euphra/ tē appellāt amalchar: qđ ſignifi/ cat regium flumē.apud egeſip/ pū & ioſephum agrippa in oīo/ ne quā habet ad iudeos ſignifi/ cans ro.impii ꝓpagationem:ait euphratres ex utraq; iā parte ro manus ē.¶Aquilas & ſigna ro. ꝓter aquilas q̄ erant principalia

pro uictimis hoies

Euphrateſ

oruros terminus roimperii

ſigna romanæ militiæ:fuerunt alia quoq; ſigna uidelicet lupi:minotauri:eq:apri:q̄ ſingulos ordines ante/ ibant.¶Cæſaꝝ imagines.imaginarii dicti ſūt:qui imagines impatoris portabāt ī expeditōibus.auctor ue getius in.ii.¶Popularitatis.popularitatē a populo dici uoluerūt ueteres:ſicut a pōdere pōderitatē.papini us.& gratū popularitate magnū a populo aduerbiū ē populatim:qđ ſignificat p populos.& populatia ꝓ nu gatoriis & puerilibus.laberius populatia agimus p ludū.¶Funeratoq; ampliſſime.ſūptus funeris ꝓ facul tatibus & dignitate defūcti fieri debent:uñ ait ulpianus eū q̄ ī funerando locuplete modicū ſumptū fecerit cōtumeliā defūcto feciſſe uideri.Caius uero tiberiū utpote pricipē funerauit magnificēter & regie qđ ioſe/ phus quoq; teſtaꝝ dicēs.ſed caius poſtq̄ romā uenit tiberii corpus ſecū adducēs iuſta ei ſecūdū morē patriū opuleter magnificeq; celebrauit.¶Pandatariā.ubi cineres erāt materni.¶Pōtias.ubi cineres erāt neronis frīs.¶Tēpeſtate turbida.tēpeſtatis noīe grādines,pcellæ certaq; ſimilia itelligunt':q̄ cū acciderit uis maior appellaꝝ.hæc ut ait plinius ī.xviii.ab horridis ſideribus exeūt.¶Venerabūdus.cū maxīa ueneratione ſicut mirabūdus cū īgēti admiratōe.¶In urnas cōdidit.cineres reliqaſq; crematoꝝ cadaueꝝ ī urnis recōdi ſolita nemo nō nouit.oli reliqæ ſeueri īpatoris ī urnula aurea cōditæ fuerūt:illataq; ī ſepulchꝝ antōinoꝝ.¶Sce/ na apparatu' pietatis & oſtentatiōe.¶Hoſtiā.ciuitatem cōditā ab anco martio ī ora tiberii in ipſo maris flu miniſq; cōfinio:ut totius mūdi opes illo ueluti maritio urbis hoſpitio recipent'.¶Tiberi.p tiberi.¶Duo bus ferculis.a ferēdo dicta fercula de qbus ſupra ſatis multa.quidā codices hñt forulis.qđ placet:tanq; cali/ gula in capſulis q̄ foruli dīr ut in auguſto dictū eſt:cineres maternos fraternoſq; cōdiderit:& ita conditos intulerit mauſoleo:quod ſepulchꝝ erat romæ magnificentiſſimum ab auguſto extructū ī ripa tiberis.ſed de mauſoleo ſatis ad ſup diximus in ſupioribus.¶Inferias.iferiæ ſunt ſacra mortuoꝝ :q̄ inferis ſoluūtur ¶Matri circenſes.in honorē defunctæ matris agrippinæ ludos circenſes quot annis celebrari uoluit.

Soldurii q

Imagiarii.

populati populatia.

funus ꝓ fa cultatibus

Tēpeſtas

foruli

Inferiæ

¶M.AN.¶Titulo ꝓpoſito:uoto in publicū relato fore ut ſi ille morbo ſeruatus eſſet ſe imolandū tradere tur.¶Ptæ ſe ferēs:ptendēs.¶Legati cōſularis qui cōſulis uicē i,puincia gerebat.¶Euphratē q cappadociā & minorē armeniā ab aſſiria diuidit oriturq; ī carantide Armeniæ pfectura ut pli.ait ut domitius Corbulo ī mōte aga ut Licinius mutianus ad radices capotis mōtis.¶Veneratus ē:Luc.magnus adorato ſubmit/ tat Cæſare ſigna.¶Popularitatis regiminis populo grati.¶Pādateriā q̄ ī puteolano ſinu ē: ubi Agrippia nī extincta ē.¶Pōtias:iſulā q̄ Plinio Auctore cōtra formianū iacet littus.¶Frīs:Neronis qui pōtiis pierat ¶Venerabūdus uehemēter ueneratus.¶Perſemet ſuo ipſius miniſterio nec alteri'.¶Minore ſcæna:ſpe ctaculo:Biremis qua uehebaꝝ.¶Subuectos cineres pōt & ſubuectus legi ut ad caligulā referatur.¶Foru lis capſulis ut alio loco diximus ſiue puteolis.¶Per ſplēdidiſſimū quenq; ſubuectos potius q̄ mau oleo illatos intelligas:ut quos illi aduerſo tyberi ſubuexerint:ipſe ſepulchro religioſe itulerit.¶Mauſoleo:illi .ſqđ in Martio campo Auguſtus erexerat.¶Inferias exequias.¶Annua religiōe ſacroꝝ ritu & inſtituto quot annis ſeruato.¶Matri materniæ memoriæ.¶Circēſes ludos.

Carpenta Carpẽtarii ¶PHI. ¶Carpentum.carpenta uehicula sunt:a quibus fabri carpentarii dicti.existimat ouidius a carmẽte euandri matre nomen accepisse.sic.n.ait in fastis.Nã prius ausonias matres carpẽta uehebãt: hæc quoq; ab euandri dicta parẽte reor.Caius instituit ut in põpa circensis spectaculi carpentũ duceretur sub noie matris agrippinæ:sicut fercula deoꝝ immortaliũ traducebantur.quod.s.carpentum inter fercula pompatica honoris causa traduceret. ¶Patruum claudiũ.qui Caligulæ successit in impio. ¶Equitẽ Romanũ ad id tempus.ita distinguẽdum:ut sit sensus:claudiũ usq; in illã diem nõ ascendisse supra equestrem dignitatem quis patruus esset principis: & frater germanici fuisset. ¶Fratrem Tiberiũ.iam diximus Tiberium Cæsarem ex filio Druso nepotem habuisse Tiberium cognomento gemellũ:qué una cum Caio Caligula pariter adoptauerat.unde iure adoptatiõis Tiberius frater erat Caligulæ.

princeps iuuentutis ¶Principẽ iuuentutis. cõsimiliter posterioribus tpibus nero cum togã uirilẽ sumpsisset princeps iuuentutis est appellatus. auctor.Cor.celsus. ¶Oibus sacramentis.ut omni sanctitate ac religione fierent uenerabiles:& quotiens quis aliquid a iureiurando & sacramento uel let affirmare.id faceret iterposito nomine Caii Cæsaris soroꝝ:quod exẽpla subiecta declarãt. ¶Neque me liberosq; meos.hec sunt uerba sacramentoꝝ:quibus sorores suas Caius uenerabiles fecit.his.n.uerbis Romani sacramentũ & iusiurãdum cõcipiebãt:ut testarẽtur nihil sibi esse carius Impatore.

carpẽtũq; quo ĩ põpa traduceret. At ĩ mẽoriã prĩs septẽbrẽ mẽsẽ germanicũ appellauit.Post hæc Antoniæ auiæ quicqd unq̃ Liuia Augusta honoꝝ cepisset:uno senatuscõsulto concessit.Patruũ Claudiũ equitẽ Romanũ ad id tẽpus collegã sibi in cõsulatu assũpsit.Fratrẽ Tiberiũ die uirilis togæ adoptauit.appellauitq; principẽ iuuentutis. De sororibus auctor fuit ut oibus sacramentis afficerent.Neq; me liberosq; meos eariores:quam Caiũ habeo & sorores eius. Itẽ relationibus consulũ:quod bonũ felixq; sit.C. Cæsari sororibusq; eiꝰ pari popularitate dãnatos:relegatosq; restituit.Criminũq; si qua residua ex priore tẽpore manebãt oium grãm fecit. Cõmẽtarios ad matris fratrumq; suoꝝ causas pertinẽtes:ne cui postmodum delatori aut testi maneret ullus metus: conuectos in forum: & ante clare obtestatus deos:neq; legisse neq; attigisse qcq̃ cõcrẽauit. Libellũ de salute sua oblatũ ñ recepit:cõtẽdẽs nihil sibi admissũ:cur cuiq̃ iuisus eẽt negauitq; se

Relatiões conlusum relationes cõsulũ dñr:qñ in senatu referũt aliqd sup quo sñiæ patꝝ disqrũtur.olim ius qntæ relatiõis cõcessũ fuit a senatu Alexãdro impatori Romano.maiores nostri auctore seneca:nouam relationẽ post horã decimã i sẽatu fieri uetabãt. ¶Quod bonũ.uerba sũt.qbus cõsules exordiebant relatiões. ¶Restituit.reuocauit in pristinũ statũ & a dãnatiõe relegatiõeq; exemit. ¶Criminũ gratiã fecit.cõdonauit crimina remisitq; pœnam criminũ eoꝝ:q̃ adhuc residua nec dũ iudicata pmanebãt. ¶Cõmẽtarios ad matris.sensus ẽ.Caius cõ cremauit oẽs cõmẽtarios & libellos:ĩ qbus cõtinebant testimonia ĩ matrẽ fratreq; dicta una cũ delatõibus q̃ oia pscripta fuerunt ad Tiberiũ cupiẽtẽ illos pdere:ut dictũ est ĩ Tiberio:cũ prius adiurasset se illa non legisse.tale qddã fecerũt Cæsar & pompeius.Nãq; Cæsar captis apud pharsaliã põpeii magni scriniis epistolaꝝ iteꝝq; apud tapsũ scipiõis ea fide optime cõcremauit:neq; ĩ his qd q̃ legit.cõsimiliter põpeius post interitum sertorii cũ ppẽnã occidisset epistolas oẽs cæteraq; sertori monumẽta minime inspecta cõbussit:q̃is ĩ illis essent epistolæ clarissimoꝝ Rõanoꝝ:q reꝝ nouaꝝ studiosi sertoriũ ĩ italiã clãculũ euocabãt. ¶Delatori.q matrẽ Caii & fratres accusasset apud Tiberiũ. ¶Testis.q testioniũ ĩ matrẽ fresq; dixisset. ¶Cõuectos. cõportatos. ¶Libellũ de salute.qdã obtulerat Caio libellũ in quo cõtinebãtur isidiæ:quas quidã pabãt ad Caiũ opprimẽdũ.ille fretus sua innocentia & bonitate libellũ reiecit. ¶Admissum.ppetratum pactũ.

Exẽpla de cõcremati epistolis

¶M.AN. ¶Carpentũ uehiculũ.thensã. ¶Quo ĩ põpa qd legẽdũ potius ut ad carpentũ referat nisi quo,p ĩ quo sicq;:qd minime placet simulacꝝ aut qd aliud subintelligi oportebit.nec quo ipe uehere dixeri:quũ diuoꝝ effigies & reliqua sacra curribus ipsis in circẽsi põpa traduceretur. ¶Septẽbrem germanicum Mar. Germanicaꝝ magna lux calendaꝝ sed urbanissimus poeta ad sua tpa respexit domitianus.n.Germãici cognomen absumpto septembrẽ mensem & octobrẽ Germanicum & domitianũ ex appellationibus suis nominauit. ¶Antoniæ patris sui Germanici matri. ¶Vno senatusc̃õsulto uno dixit ne alii alio tpe decreti uiderent. ¶Patruũ claudium germanici fratrem: ¶Die uirilis togæ.quo ille uirilem togã sumpsit. ¶Oib' sacramentis qbus senatus populusq; se,p sua salute astrinxisset: ¶Afficerent.eodẽ religionis affectu conserarent ut & ipse inuiolabiles essent. ¶Neq; me neq; liberos sacramenti formula in quã iurare popul' adactus est. ¶Sorores eius Liuillam:Drusillã & agrippinã. ¶Relatiõibus cõsulũ quũ cõsules de repu.dicturi essent tali intellige p̃fatione usos. ¶Popularitate:grato oĩbus decreto. ¶Restituit:in pristinũ statum reuocauit. ¶Criminũ:quæ ad se delata essent:aut ultro alicui itẽta. ¶Residua:de qbus nulla adhuc secuta esset dãnatio aut lucidiũ. ¶Oium grãm fecit:oblitterata oium memoria pœnã remisit. ¶Commentarios codicillos. ¶Testi qui aduersus illos testimoniũ dixisset. ¶Vllus metus ulla future ultiõis sollicitudo. ¶Conuectos aut a capreis mari aduectos aut cõiectos potius.hoc est in cõspectũ populi medio foro,piectos. ¶Ante prius q̃ cremaret. ¶De salute sua de iis q̃ ad salutem suã attinerent. ¶Cõtendens affirmãs.

¶PHI. ¶Delatoribus aures habere. dictū aureum & uere bracteatū: quod si principes sectarẽtur uita mortalium foret beatior & tutior nulla. n. bestia capitalior est delatoribus & susurronibus: qui ubi ĩ aurẽ principis instillauerũt aliquid de naturæ moꝝq; ueneno: ueteres amici & cliẽtes fidi eliminãtur exploduntur despoliantur: prudẽter igitur & laudabiliter faciebat magnus: qui ex duabus auribus alterã accusatori prebebat: alteram manu obturabat: ut illa reo illibata cõseruaretur. ꝓceptum senecæ ẽ ne aures habeamus faciles criminantibus. hoc idem ꝑscribit psalmograehus ꝓpheta: cum ait sepi aures tuas spinis. ¶Spintrias. inuẽtores libidinũ infandaꝝ dictos esse antiqtus spintrias supra docuimus. ¶Sũmouit. ablegauit ab urbe roma. ¶Scripta senatus consultis abolita: dictũ est ĩ Tiberio quẽadmodũ historicos quosdã poetasq; affecit suppllicio scriptaq; eoꝝ aboliri iussit: nunc Caligula rõnem habens & doctrĩe & doctoꝝ ĩcripta nobilium scriptorum: q̃ prius fuerant sublata requisiuit: uoluitq; passim lectitari ¶Titi labiẽi. noĩa sunt scriptorum: quoꝝ quidẽ uolumina ad nepotes nõ puenerũt: sed historia ab uno qđ equidem sciã: seneca explicat digna cognitu nec ĩdigna relatu: ptinẽs ad huiusce rei enarrationẽ. scribit. n. in sexto cõtrouersiaꝝ. quẽadmodũ res noua & insinuata fuit supplicium sũmere de studiis: aitq; ista ingenioꝝ supplicia: ut libri cõburrentur: cepisse post Ciceronẽ: quo tpe titi labienti scripta ex senatusco. combusta sunt: quã cõtumeliã non tulit labienus: nec supstes ingenio suo esse uoluit: q in monumenta maioꝝ suoꝝ ferri se iussit: atq; illic includi: ueritus. s. ne ignis qui libris suis & noĩ subiect⁹ erat corpori negaret. itaq; non tũ finiuit se ipse sed ẽt sepeliuit. idem factitatũ est ĩ libros cassii seueri: q fuit amicissimus labieni qui cũ libri labieni ex. S. cõsulto urerent. nũc iqt me uiuũ uri oportet q illos edidici. apud eũdem senecã sit crebra mẽtio cremuti cordi declamatoris ꝑstantissimi. cuius ẽ illa de Cicerone celebrata sñia ꝓprias simultates deponẽdas interdũ putabat: publicas nunq̃. uides Ciceronis nõ solũ magnitudine uirtutem sed multitudine quoq; cõspiciẽdã in supioribus quoq; habita mẽtio est de cremutio cordo & cassio seuero declamatoribus. ¶Abolita. non tã interdicta q̃ igne cõbusta. ¶Sua itereſſet. ad suã ipsius gloriam ptineret quid. n. gloriosius ĩ principe esse põt. q̃ rõnem hñe studioꝝ. atq; opam dare ut monumẽta doctoꝝ: q scribendo agunt negotia posteroꝝ tradant⁹ posteritati. ¶Rõnes impii. pulchꝝ est sequi uestigia maioꝝ: si modo illi recto itinere ꝓcesserint. in hoc laudabilis Caligulã est: qui augustũ imitabatur in publicandis imperii rationibus cum Augustus rationarium confecerit:: quo rationes imperii continebãtur idq; in ꝓtulo proposuerit: quæ res intermissa a Tiberio restituta est ꝑ Caligulam. ¶Liberam iurisdictionem. libera iurisdictio tunc dicitur a principe concedi magistratibus: quando secundum ꝑscripta legũ. iudicare permittuntur nec a principe ĩpediuntur. meꝝ impium est habere gladii potestatẽ ad aĩaduertẽdũ in facinorosos hoĩes: mixtũ imperium est: cui etiam iurisdictio inest ꝓter uniuersam iurisdictiõem mãdare potest sine sui appellatione. talis potestas ꝑfectis pretorio concessa est. ut appellari ab eis non possit. credidit. n. princeps ꝑfectos pretorio non aliter iudicaturos eẽ: pro sapientia ac iure dignitatis suæ q̃ ipse foret iudicaturus. ¶Sine sui appellatione. ne principem possit appellare & dicere ꝓuoco ad cæsarem. ¶Palam adẽpto equo. notam equitis hec est: ut inquit asconius ut equum publicum pdat. si aut probrosus inuentus esset aut ignominiosus. Caligula in recognitione equitum hac seueritate usus est: ut equum equitti adimeret in ꝓpatulo: qui ignominia notatus esset aut ꝓbri flagitiiq; coopertus. in his uero puniẽdis exbibuit se moderatum qui leuibus culpis essent obnoxii. illoꝝ. n. noĩa preteribat: nec usq̃ nominatim compellabat in recitatione. ¶Noĩbus preteritis. transmissis atq; suppressis: præterita. n. dicuntur noĩa: quando in recitatione pretermittuntur neq; recitantur. sicut preteritus dicitur petitor magistratus: qui ꝑmissus est nec affecutus magistratum. Ci. nunc tantum disputo de iure populi: q & põt & solet nõnũq̃ dignos ꝑterire. nec si a populo ꝑteritus est quem non oportuit. a iudicibus cõdemnatus est: qui ꝑteritus non est.

¶M. ¶AN. ¶Spintrias portẽtosaꝝ libidinũ reptores seu artifices. ¶Exoratus: ꝓcibus uictus. ¶Cassii seueri hũc fabius ĩter illustres q Romæ fuerũt reponit oratores: de eo quoq; Cornelius plura. ¶Cordi cremutii de cremutio Trãquillus alibi: Cordus iquit cremutius scribit ne admissũ qdẽ ullũ. ¶Abolita sublata: extincta. ¶Sua ad suã ptineret laudẽ. ¶Rõnes impii: in Augusto rationariũ appellauit: Cõmẽtariũ de impii rõnibus cõscriptũ. ¶Proponi: ĩ aptũ referri. ¶Sine sui appellatiõe: ut ab illis ad se nulla esset ꝓuocatio liberã igit⁹ dicere uoluit. ¶Seuere non gĩæ nõ odii rõne habita. ¶Curiose diligẽti cura. ¶Moderatiõe moderata aĩaduersiõe. ¶Probri: flagitii. ¶Aut ignominiæ: notæ alicuius cẽsoriæ: ex auctoratiõis ue ignominiose: cicero cẽsoris iquit iudiciũ nihil fert dánato nisi ruborẽ: ita ut oĩs ea iudicatio uerset solũ in hoĩe: aĩadu ersio illa ignominia ẽ: Lucili⁹ q te antiqs nõ sinet delitiis maculã atq; ignõiniã ĩpõere. ¶Noĩbus ꝑteritis: supꝑssis: nec recitatõe relatis qđ ipsũ leuioris fuit notæ q̃ si apte equ⁹ fuisset adẽptus.

Delatoribus aures nõhñdas

Sepi aures spinis

Spintrias

Suppliciũ de studiis cõbusta labẽi scripta

sñia cordi.

meꝝ ĩpiũ mixtũ ĩpiũ

nota eqtis

preteritus

Decuriæ iudicũ qnque

¶PHI. ¶Quintã decuriã.diximus ſupra quẽadmodũ iudicũ decuriæ quatuor fuerũt diuo Auguſto ordinãte.qu artãq; decuriã adiiciẽte:Caligula ad ſupioré numeꝝ addidit qntã decuriã:ut iudicãtes minori labore afficerentur.quãto.n. plures ordines iudicum ſunt tãtominus laborãt.plinius tñ in.xxxiii.aliã cãm affert uideꝛ adiectæ p caiũ qntæ decuriæ:quia.ſ.gregatim iſigne anuli eq̃ſtris appeti ceptũ erat.¶Suffragia populo reddere.populus dñs eſſe ſolebat triũ reꝝ:magiſtratuũ.ſ.creandoꝝ:legum ſanciẽdaꝝ:belloꝝ inferendoꝝ.auctor Dionyſius i ſexto.ſed re.pu.a ceſaribus oppreſſa poteſtas oĩs adẽpto populo eſt & i principem trãſlata Iuuenalis. iam pridẽ ex quo ſuffragia nulli uẽdimus effugit curas:nã qui dabat olim imperium faſces:legiões:oĩa:nunc ſe cõtinet atq; duas tñ res anxius optat pannũ & circenſes.caligula ut ſe populare exhiberet tẽ tauit reuocare priſtinũ in creandis magiſtratibus morem: ut.ſ. p ſuffragia populi crearentur. quintã decuriã addidit. Tẽtauit & comitiorũ more reuocato ſuffragia populo reddere. Legata ex teſtamento Tiberii q̃q̃ abolito:ſed & iuliæ Auguſtæ qđ Tiberius ſuppreſſerat: cum fide ac ſine calũnia repræſentata pſoluit. Ducenteſimã auctõnũ italiæ remiſit. Multis icẽdioꝝ dãna ſuppleuit:ac ſi q bꝰ regnũ reſtituit:affecit & fructũ oẽm uectigalioꝝ: & redi tũ medii tpis ut antiocho comageno ſeſtertiũ milies cõfiſcatũ. Quoq; magis nulliꝰ nõ bõi exẽpli fautor uideret. mulieꝛbri libertiæ octogita donauit: qđ ex cruciata grauiſſimis tormẽtis de ſcelere pſoni reticuiſſet. Quas ob res iter reliquos honores decretꝰ ẽ ei clypeus aureꝰ:quẽ quot ãnis certo die

Ducẽteſima

tamen p calumniã potuiſſet nõ ſoluere. ¶Decenteſimã. ducenteſima tributũ eſt & exactio:ſicut uigeſima quadringenteſima centeſima & id genus alia:q̃ publicanoꝝ fraudes excogitauerũt.cũ ex auctionibus hoc eſt ex publicis uẽditiõibus ducẽteſima noie tributi exigeret a publicanis:eã remiſit Caligula cõdonauitq; populis Italiæ:ne.ſ.ex auctionibus ullũ uectigal exoluerũt.in libro annotatioꝝ noſtraꝝ plura pſcripſimus de hoc genus uectigalibus ĩprobis & exactionibus. ¶Incendioꝝ dãna:alibi dictũ eſt quẽadmodũ prædia urbica erãt obnoxia incendio:maximiſq; iacturis ex ignis uiolentia afficiebant patres familiaꝝ. ¶Caligula ſuppleuit multis ſua liberalitate reſarſitq; qcquid dãni dederãt incendia. ¶Affecit & fructũ.ſenſus ẽ.Caligula regibus ablata p Tiberium regna reſtituit & pariter fructus oẽs & uectigalia reddidit:quæ p totum id tps:quo regno caruerant i fiſcũ redacta fuerãt:attende elocutionẽ inſinuatã affecit fructũ,p eo qđ eſt refecit & reddidit.

Vectigalia

¶Vectigalioꝝ & reddituũ.uectigalia ſũ publici redditus:redditus uero ſũt priuata uectigalia:& ita utrũq; diſtinxit diſparauitq; tranquillus:pinde ac diuerſa:quis & interdum uectigalia pro redditibus priuatis accipiant oratius. ego uectigalia magna diuitiaſq; habeo tribus amplas regibus. Ci. ex meo tenui uectigali aliquid etiam redundat:uectigalioꝝ dixit:ea formula qua ſaturnalioꝝ bacchanalioꝝ uialioꝝ ueteres dixerunt.

Vectigaliorum comagenũ medicamẽtum

¶Antiocho comageno.comagene ſyriæ pars eſt a qua dicitur medicamentum comagenum:quod fit ex adipe anſeꝝ cum cinnamomo caſia pipere albo & herba:quæ comagene uocatur:obrutis niue uaſis odore iucundo:utiliſſimum ad perfectiones:conuulſiones:cecos aut ſubitos dolores. ¶Cõfiſcatum.in fiſcum ipſius imperatoris redactum. ¶Nullius non.ideſt omnium exemplorum bonorum:

Cõſtãtia fœiaꝝ in tormentis

¶De ſcelere reticuiſſet.laudata eſt monumentis hiſtoricoꝝ leena:quæ uſq; ad mortem excruciata a tyrannis non prodidit conſilia harmodii de ariſtogitonis & tyrannicidio.quamobrem athenienſes eam honorare uolentes:animal eius nois facere:atq; ut intelligeretur cauſa honoris i ope liguã addi ab artifice uetuerunt epicharis quoq; libertina mulier in coniuratione aduerſus nerõem nominata nullis cruciatibus nulliſq; tormentis peruinci potuittut coniuratos proderet.tantaq; fuit fœminæ conſtantia:ut illam non uerbera non ignes non ita tortorum peruicerit:quin obiecta denegaret: priuſq; ſpiritum expreſſit q̃ uocem ad detegendam coniurationem.

¶M.AN. ¶Quintam decuriam:plinius aliam affert cauſam:q̃ ut leuior eſſet iudicantibus labor poſtea inquit gregatim id inſigne appeti coeptũ:propterq; hæc diſcrimina.C:princeps decuriam quintam adiecit: ¶Comitioꝝ more:ueteri comitiorum ratione:quã cæſar dictator ut ſuo oſtendimus loco partitus cũ populo comitia primus inuerterat. ¶Legata tiberii:quæ tiberius teſtamento legarat. ¶Quãquã abolito.teſtamento qđ confeſtim eo defuncto pro irrito publico decreto eſt habitũ. ¶Sed & liuiæ legata. ¶Sine calũnia:ſine cauillatione. ¶Ducenteſimã:uectigalis ſiue tributi genus:ut quadrageſima quinquageſima centeſima & alia exactionũ genera publicanorũ fraude ut cornelii utar uerbis excogitata manet ille inquit abolito quadrageſimæ quinquageſimæq;.& quæ alia ex actionibus illicitis nomina publicani inuenerũt pli. quoq; in panegyrico ad hadrianũ & ipſe uiceſimæ meminit. ¶Incendiorũ damna eorũ precium:q̃ incẽdio conſumpta eſſent. ¶Regna reſtituit quæ a tiberio fuerãt pleriſq; adempta. ¶Affecit:adiunxit:addidit medii tẽporis quo ille regni poſſeſſione caruiſſet. ¶Antiocho comageno:alium intelligas oportet & ab eo diuerſũ qui ut Ioſephus ſcribit tyberii principatu piit poſt cuius obitũ ob diſcordiã p'æbis & nobiliũ Germanicus in orientem fuerat miſſus:comagena aũt regio eſt euphrati ꝓxima:ut Plinius refert cui Strabo aſtipulatur:deinde Euphrates inqt ad auſtꝝ flexus confiniis iungitur:Cappadocũ:quæ ad dexterã relinquit ad ſiniſtram comagenoꝝ confinia. ¶Cõfiſcatum:fiſco illatum. ¶Nullius non:omnium.

¶PHI. ¶Collegia sacerdotū: ut puta pontificum augurum: saliorum. ¶Modulato: musico rythmisque poeticis numeroso ac uenusto. ¶Palilia uocaretur: palilia sunt feriæ dicatæ pali pastorali deæ: a cuius nomine palilia dicta palilibus: q erat dies uigesimus aprilis romulus cōdidit urbē romā: relege q̄ a nobis copiosissime scripta sunt de palilibus in. iiii. ꝑtii cōmētario: sensus est tanq̄ iterū roma condita fuisse uideretur in cai principatu esset q̄ ipse instar romuli alter urbis cōditor: ideo decretū est: ut palilia dies ille appellarētur: quo accepisset imperiū: palilia numero tantū pluratiuo & neutro genere dicuntur: sicuti saturnalia: paganalia uinalia: & id genus alia. palilia

collegia sacerdotū in capitolium ferrēt senatu ꝑsequēte: nobilibusq; pueris: ac puellis carmine modulato laudes uirtutū eius canētib⁹. Decretū aūt ut dies quo cepisset iperiū palilia uocaret: uelut argumentū rursus conditæ urbis.

De cōsulatib⁹ ꝑ eū gestis: & de liberalitate eius ad populū.

CONsulatus quattuor gessit: primū ex calendis ianuarii ꝑ duos mēses: secundū ex calēdis ianuarii ꝑ triginta dies: tertium usq; in idus ianuarii. quarū usq; vii. idus easdem. Ex oibus duos nouissimos cōiunxit. tertiū autem lugduni iniit solus. non ut quidam opinantur superbia negligentiaue. Sed quod defunctum sub calendis diem collegam rescisse absens non potuerat. Congiarium populo bis dedit trecenos sestertios. Totiens abundantissimum epulum senatui equestrique ordini etiam coniugibus ac liberis utrorumque. Posteriore epulo ex forensia insuper uiris: pueris: ac feminis fasces purpurū: ac conchilii distribuit. Et ut lætitiam: publicam in perpetuū quoq; augeret: adiecit nouissimū

paganalia uinalia: & id genus alia. ¶Septimo idus easdē: usq; ad septimū diē ianuarii. ¶Nouissimos: ultimos cōsulat⁹. Marcus uarro li. ii. de lingua latia ad ciceronē sic inquit. qd extremū dicebatur ē dici nouissimum ceptū uulgo: qd mea memoria: & lelius sic senes: alii qd nimis nouum uerbū esset uitabāt. cuius origo ut a uetere uetusti⁹ & ueterrimū sic a nouo declinatū nouis & nouissimū. au. gellius asserit li. ix. noctiū atticarū. Mar. ciceronē abstinuisse uerbo isto nouissimo: tanq̄ nō latino: sed qd sit cū honore multo dictum. au. gelii hominis doctissimi: id minime uerū uideꝝ cū apud ciceronē hāc dictionē q̄ē nouissimus iuenerimus: cuius uerba ex oratore ascribēda putaui: quæ hæc sunt nisi mēdū sit in codicibus. Nec in hac mō re: q̄ ad uulgi sensum spectet & ad auriū uoluptatē quæ duo sunt ad iudicandū nouissima: sed quod semel & rarenter dicitur pene nūq̄ dici uidetur: sicut existimat pedianus dictū esse de crasso qd semel riserit: quia pene nunquā risit: & ita fortassis sensit gellius nouissimū a cicerone nō usurpari: quia semel tātū usurpatur. congiarium videtur cap. 4 L

¶Lugduni: in gallia in ciuitate lugdunēsi: cuius cōditor fuit numacius plancus pratot insignis: cum galliam regeret comatam: lugdunensis colonia temporibus senece tota incendio exusta est: unde ait libro. xiiii. epistolarum lugdunū. quod ostendebatur in gallia queritur: dictio mendosa est in ea epistola: nā ubi scribit lugdunū coloniā deductā fuisse a planco: impressores pro planco platone impresserunt. lugdunū exustum

¶Sub cal. diem ianuarias intelligit: quo die inire solebant consulatum. ¶Rescisse: rescire proprie est cognoscere ea quæ ad nos & nostra pertinēt: ut docet donatus: gellius uero existimat: q̄ is proprie dicatur rescire: qui factū aliquod occultius aut inopinatum insperatūq; cognoscit. Rescire

¶Trecenos sextertios: in congiario imperatorio nummi uiritim dabantur: de quo in superioribus satis multa. ¶Totiēs. s. bis. ¶Forēsia uestimēta quibus in foro utimur forensia ueteres appellauerūt: sicut cenatoria: quibus in cena utebantur: de his dictū ē in augusto. ¶Fasces: fascias potius lege q̄ fasces: ut sit sensus: uiris distributa fuisse uestimēta forensia: pueris uero & fœminis fascias purpureas & conchyliatas & ꝑprie fasciæ pro teguméto crurū pedumq; usurpabantur: unde tales fasciæ crurules peduleſq; nūcupantur: ulpianus fasciæ inquit crurules peduleſq; uestis loco sunt: quia partē corporis uestiunt in pompeiū tanquā regnū affectantem dictū est: eum diadema in crure gestare: cum fasciola crus obligaret ulceris tegendi causa scribit plinius in. viii. mures portendisse exitium carboni imperatori arrosis fasciis: quibus ī calciatu utebatur in alio significatu fascias zonas appellamus. marcianus in geometria. orbis terræ in qnq; zonas sine melius fascias discerni⁹ a fascea aduerbiū ē fasceati de cōchylio & cōchyliata uestе dictū ē ī prio cōmētario. forensia fasciæ crurules pedules fasciæ in calciatu

¶M. AN. ¶Clipeus aureus: ab eo ut ait seruius. quod ueteres clepere furari dixere: quia celet & occultet totum corpus pli. ab eo affirmat dictum quod sculptum sit imaginibus qualibus armis pugnatum insit ad troiam. ¶Palilia: quæ ad. xii. calen. maii celebrabantur plutarchus: pridie illius diei quo roma condita sit: palilia celebrata tradidit. ¶Rescisse: quum procul abesset tam cito collegam extinctum cognoscere non potuit: quippe qui sub ipsum calendarum diem: quo magistratus erat iucundus decessisset. ¶Trecenos sextertios: congiarii rationem expressit: sed trecenos uiritim datos accipe. ¶Utrorumque: senatorii & equestris ordinis. ¶Forensia: togam ad forēsem usum: uel ut alii existimāt qua foris extra domū dico utebātur. Fasceæ zonæ fasceati

¶Fascias purpureæ: qd ex cōchilio aut purpura fasciæ fierēt. iu. capitolinus demōstrat: purpurea inquit matris fascia est illigatus: quod trinæ item lanæ donarētur. Mar. ī apophoretis docet nos lacæ demōniæ pastor donauit amicæ deterior læde purpura matris erat: nec eo inficias & fascias donari solitas: idem auctor fascia crescentes dominæ compesce pupillas: sed purpureæ ne ille essent in dubium uenit.

¶PHl. ¶Saturnalibus: numero saturnaliū: quoꝝ dieꝝ numerus uarius fuit: ut supra dictū est: sed cū quinq; dies uel septē ferme ab oibus attribuantur saturnalibus: effecit caius: ut essent sex uel octo dies saturnaliorum. ¶Iuuenalē: a iuuene nō solū iuueuilis: sed ēt iuuenalis deriuatur: plinius sulpicius galba iuuenalē famam apud principē popinarū penis aucuparetur: iuuenalē appellauit diē quasi a iuuenili etate peculiariter celebrandum de iuuenalibus lndis dicetur in posterioribus. ¶Tauri: statii ii: statilii tauri a quo amphiteatrū hortante augusto extructum ē: ¶Septis: sepia fuisse in cāpo martio alibi docuimus. ¶Cateruas afrorum: proprie caterua dicitur legio gallorū sicut falanx macedonū in caterua auctore uegetio erāt sena militū milia: hic cateruas accipimus pro multitudine cateruati depugnāte. ¶Præsedit: tāq; ꝑses & agōiteta. ¶Ex utraq; regione: ex aphrica & cāpania. ¶Multifariā: pluribus i locis. ¶Missilia uariarū rerū: missilia ueteres dixerūt munuscula multiiuga: q̄ cōsules ipatores uel uulgꝰ iactare cōsueuerūt: q̄ statim sūt eoꝝ q excipūt: q̄uis ignorēt: qđ eorū q̄sq; sit excepturus: cuius rei mētio fit aꝑ iurisc̄onsultos ili. ii. ĩstitutionū: alias missilia dici tela q̄ mittūt ĩ pugnā nemo est qui nesciat. ¶Sparsit: significatissimo uerbo usus est: & enim talia spargebantur inter populares. Et non scilicet hoc ideo sparso eleganti uocabulo nūcupata est a papinio laudāte missilia q̄ ĩ populū Romanū sparsit domitianus imperator: sic enim ait ĩ primo siluarum diues sparsio quos agit tumultus: quē locū interpretes male legunt & peius interpretātur: fiebat & sparsio liquoris odorati in spectaculis: de qua ait seneca in. ii. q̄stionū nunquid dubitas: qn sparsio illa q̄ ex fundamētis mediæ arenæ excrescēs: ĩ summā altitudinē āphiteatri peruenit cū ĩ tētiōe aq̄ fiat: idē quoq; ĩ sexto cōtrouersiarū musā retorē inuidet: q ꝑ sparsiōibus ad oratoris imbres dixerat putide & affectate nimis. ¶Panaria: panarium: cuius diminutiuū ē panariolū ea figura dicit q̄ grānarium qua penulariū: qua calamarium. hæc enim omnia dicuntur repositoria earum rerum a quib' inclinantur panaria ab imperatoribus diuidi populo solita esse historici testantur & celebrant poetæ. hinc illud martialis cum panariolis tribus redisti: & infra dicet tranquillus panaria senatoribus equitibusq; cū obsonio distributa fuisse a domitiano. nos hodie quoque lingua uernacula uocitamus panaria & panariola ciſtas & ciſtellas ex uiminibus contextas. ¶Epulatione: epulo publico: Hilarius: esuritio facit ut cū hilaritate & uoluptate uescamur: optimum enim obsonium est fames. ¶Auidius: maiori auiditate atque edacitate difficulter diregūtur: & ut utar uerbo pliniano: perficiuntur omnia in cibis auide austa: ¶Partes suas misit scilicet obsonii. ut ille qui auidius uescebatur posset duplicato obsonio explere esuritionem: qđ est honoris causa fieri solet. Cyrus ut eleganter tradit xenophon in octauo pedie cyri: si quē ex amicis uellet a multis coli & honorari: ad eum mittebat partes cibariorum ex mensa: illos enim colunt quibus uidebant aliquid mitti a mensa Regis: eosque existimant esse honorificos & regi in primis charos. ¶Codicillos tabellas misit senatori: quibus eum declarabat pretorem ob eam scilicet causam: q̄ cū hilaritate & appetētia auidiore uescebat' secut' plautini parasiti documētū: q ait ĩ trinūmo uerecūdari neminē decere apd mēsam. ¶M. AN. ¶Diem saturnalibus: unus ab initio fuit saturnaliorum dies: idē in triduū sacra propagata ob dies huic mēsi a cæsare adiectos: deinde augusti edicto trium dieꝝ feriæ sunt saturnalibus tributæ: ita ut in septimū diē prorogarent: uno nouissime a caligula die addito octo dieꝝ esse cœperunt: cetera ad ipsos dies attinētia. macrobius abūde explicat. Iuuenalē in iuuenū credo gratiā: ut longius adhuc ea ætas lasciueret. ¶Inseruit cateruas: cateruarios pugiles ĩmiscuit. cateruariorum pugilū spectacula eorū. s. q̄ cateruatim pugnābāt. ¶Missilia: munuscula: quæ in uulgus spargebātur qualis eoꝝ eēt ratio. C. iure cōsultus significanter scribit: missilia inquit illi qui iactant ĩ uulgus transferunt rei proprietatē. ignorāt. n. quid horum q̄sq; excepturū sit: dapinius largis gratuitū cadit rapinis & rursus qualis p cuneos hiēs latios plebē grādine cōcutit: serenā erāt ꝑprie missilia munera: q̄ a principibus spargebāt populo: ut uelaria linea: odores unguenta: & alia huiusmodi. ¶Panaria: papinius hi panaria cādida q̄sq; inappas: subuectant epulasq; lautiores: qbus urbis datur intelligi panaria cum obsoniis dari solita: sunt enim panaria uasa ad ferēdas dapes ex uiminibus facta: sabini hodie quoq; minores ciſtas panaria & panariola appellant. ¶Obsonio: carne: caseo: piscibus: aliis ue esculentis ad prādiū siue cenā ultra panis usum instruendam. ¶Partes suas: obsoniū sibi destinatum. ¶Ob eandē causam: quia auidius hilariusque uesceretur. ¶Extra ordinē: extraordinario iure.

iuuenalis

Caterua

missilia

sparsio

sparsiones odoratorie

panarium

panariola

Mittere partes de mēsa

diem saturnalibus: appellauitq; iuuenalem.

## De spectaculis per eum editis.

MVnera gladiatoria partim in amphiteatro tauri: partim in septis aliquot edidit: quibus inseruit cateruas afrorum campanorumq; pugilum ex utraque regione electissimorum. Neque ex spectaculis semper ipse præsedit: sed interdum aut magistratibus aut amicis præsidē dimunus ininnxit. Scænicos ludos: & assidue: & uarii generis: multifariam fecit quondam & nocturnos accensis tota urbe luminibus. Sparsit & missilia uariarum rerum: & panaria cum obsonio uiritim diuisit. qua expulatione equiti Romano contra se hilarius auiduſque uescenti. partes suas misit. Sed & senatori ob eandem causam codicillos: quibus prætorem cum extra ordinem designabat: edidit & circenses plurimos a mane usq; ad uesperam interiecta modo

¶PHI¶Aphricanorum uenatione: in libro annotationū nostrarum hūc locum enarrantes docuimus aphricanarum legendū eē nō aphricanorū: sunt autē aphricanæ pantheræ & uariæ nominantur: de quibus hæc plinius: senatusc̄ōsultū fuit ne liceret aphricanas in italiā aduehere: ab aphrica dictæ aphricanæ: quoniam id genus in ea regione creberrimū fuit. ¶Precipuos: ludos. s. edidit circēses. ¶Minio & crysocolla. minium foditur ex gleba subruffo colore: uiciatur minium admixta calce faberius scriba cum in auentino uoluisset habere domum eleganter expolitam parietes induxit minio qui post dies triginta facti sunt inuenusto uarioq; colore: & ut autor est uictru. in septimo: parietes passim expollitione minacia ex policebātur: plinius i. xxxiii. minium inter pigmēta maxie fuisse auctoritatis apud romāos tradit apud quos facies simulacri iouialis minio illini solebat corpora quoq; triumphātiū minio illinebantur sic camillum triūphasse auctor est uerrius. censores in primis iouem miniādū locabant ad hoc allusisse existimo ciceronem in epistola ad papirium scripta in qua sic ait: aut ēt polypum miniani iouis similem crede mihi nō audebis figmenta quedam absurda super eo loco ab enarratoribus tullianarū epistolarum dici solent cū festiuiter signare uoluerit polypū piscem in mensa coctum apponi solitum colore miniacio: quali colore camari quoq; cocti uisuntur: & ob id dixit polypum similem iouis miniani hoc ē rubentem ex coctura. ut rubet iouis simulachrū ex illitu minii: quando a censoribus locabatur miniandus: miniaria dicuntur metalla: uenæq; in quibus minium conficitur: chrysocolla uero ut interpretatur. plinius humor est per uenam auri defluens in metallis æraris argentariis plombaciis inuenitur: est & factitia chrysocolla multum infra illā naturalem. nero princeps in spectaculis harenā circi chrysocolla sterni uoluit usus chrysocollæ est in medicina & in pictura: eam quoq; aurifices sibi uendicāt agglutinando auro: & inde oēs appellatā similiter utētes dicūt: scribit uictruuius parietes antiquitus iduci solitos chrysocolla: caligula: ut circēses ludos faceret honorificētiores. p harena cōsternebat circū minio & chrysocolla cū minii harena rubens: sit chrysocolla cerulei coloris: qd indicat uictruuius scribens pro chrysocolla infici ceruleū herba: q̄ luteum appellat: plinius dixit summā cōmēdationis in chrysocolla eē: ut colorē herbæ segetis lete uirētis quam simillime reddat. ¶Aurigantibus instar aurigarū: currus regentibus. ¶Cōmisit & subitos: Caquemadmodū circēses quosdā precipuos ediderat: idem ēt quosdam cōmisit subitarios & repente factos. quos ob id subitos appellat: cōmisit uerbū est ludis accōmodatum. Virgilius: & tuba cōmissos medio canit aggere ludos. ¶Cum lege luciana: lex hæc cauebat de exhibendo circi apparatu. cum igit̄ caius prospiceret an circi apparat⁹ eēt ex pscripto licianæ legis: qdā postulauerūt a pricipe: ut subitos circēses edere uellet. ¶M. AN. ¶Africanorum uenatione: hoc magis placet q̄ si aphricanorum: aut afrorum: ut quidam habēt legas q̄q̄ id genus hominum ad uenationes ipsas nō inhabile plinius pugnauerunt in circo. xx. elephātes aut ut alii quidam dicunt. xvii. getulis ex aduerso iaculātibus: lucanus aut aliter post ictum senior ursa quū iaculū parua lybs amentauit habena: itē tranquillus alibi afros uenationibus adhibitos: nisi forte eū quoq; locum mendose legi arbitrentur: ceterū africanæ pantheræ dicūtur: ab eo credo quod ut scribit pli. plurimū in africa capiantur q̄q̄ & in syria ut idē ait nascūtur eas: ut idem auctor docet uarias ite & pardos. qui mares sunt appellant: qd africanæ sint dictæ uetus senatus consultū ab eodē plinio relatum perspicue demonstrat senatus inquit consultum fuit uetus ne liceret africanas in italiam aduehere q̄q̄ nō eo inficias posse in uniuersum de oībus feris. quæ ex africa aduherentur id dictū uideri. sed pro pantheris tantum africanas libentius acceperim. ¶Quosdā precipuos: ludos. s. ¶Minio: minium in argentariis ut plinius scribit cōcrescit a gallia athenience primo inuectum sperante aurum posse excoqui arena rubente in metallis argenti: apud ro. olim ut uerrius tradidit: sacræ etiam religionis fuit quod iouis facies diebus festis eo illini consuesset: nec non & triumphantium corpora: camillum affirmans ita triumphasse. ¶Chrysocolla: constrato circo plinius ait: a nerone id factum: uisum est inquit: iam neronis principis spectaculis harenā circi chrysocolla sterni: quū ipse cōcolori pāno aurigatus eēt: ē chrysocolla nil aliud q̄ uena putris in puteis per auri uenā defluens: nomē ipsum aglutinādo auro factū: plinius existimat. ¶Aurigātibus: bigas quadrigasue agitātibus. ¶Subitos: ludos potius q̄ gladiatores ut pcipuos illos maiore apparatu: hos tumultuose editos accipias. ¶Lege louiana: alii lege luciana hñt oreo erit edidit & subitos: quū ex pauci ex proximis minianis louiana lege id carum postulassent circi apparatum prospiciēt qualis eēt ea lex: aut quo lata sit adhuc cōpertū hēo: q̄q̄ si legē cū apparatu iūgas: nō defuturos ad quos cōiectura legē referre possis: siqdē. L. claudius. L. cina. L. murena alii alia rōne ludos & scæue apparatū uariārūt: sed quia de circēsibus nūc agit̄. L. tarquinius eos ludos magnificētius opulēti⁹ q̄ ceteri reges istruxit: & circū designauit: sed suspicari libet legem: oīo recētiorē fuisse. ¶E proximis: circo accubātibus. ¶Menianis: meniana edificia ex tabulis cōpacta in podios speciē: imo eadē quæ & sublimiora podia. & enī q̄ ueneti podiola dicūt: romani meniana uulgo appellāt: festus a menio cōditore crassi collega rei nomē datū credidit. ualerius. C. licinius macer uir prætorius calui pater repetūdarum reus dum sententie dicerentur menianū ascēdit meretrices meniano proxiæ q̄stum faciebant. Mar. raraq; sub menii fornice rima patet: & alibi submenianæ questuariæ puellæ ab eodē dicuntur. ¶Postulassent: ipsum caligulam circi apparatum prospicientem ut subitarios ludos ederet

affricanorum uenatione: modo troiæ decursiōe: & quosdā præcipuos mynio & chrysocolla cōstracto circo: ne ullis nisi ex senatorio ordine aurigātibus commisit. & subitos: quū lege lotiana apparatum circi prospicientem pauci ex proximis menianis postulassent.

aphricanæ
miniacia
expolicio
iuppiter
minianus
locus cicero
miniaria
chrysocola
cōmisit

¶PHI. ¶Ex proximis menianis: diuus hyeronimus in interpretatiõe psalmorũ enarrans illud ex psalmo factus sum sicut passer solitarius i tecto: quid meniana sint aperte declarat: cuius uerba sunt: hæc in palestia & egypto ubi uel scripti sunt diuini libri uel interptati: nõ habẽt in tectis culmĩa sed domata: quæ romæ uel solaria uel meniana uocãt. i. plana tecta: quæ transuersis trabibus sustentantur. ex hoc ãt edificii genere: qđ erat in foro ludi spectabantur: quod indicat festus sic scribens: meniana edificia a menio sunt appellata: qui primus in foro ultra colũnas tigna proiecit: quo ampliarentur supiora spectacula porphirio enarrans illud oratianũ: menius ab entem nouiũ cũ carperet ait menium scurilitate notissimũ post abrosum patrimoniũ: uendidisse domũ: quam habuerat ad forũ spectantẽ una sibi excepta colũna: unde gladiatores spectaret: quæ ex eo menii colũna noiabatur: cuius & lucilius sic meminit: menius cũ columnã peteret idem tradit pedianus asconius: dum explanat illud ex diuinatione ciceronis potius q̃ aliquos a columna menii nostri ordinis: reperiatis tulliani codices pro colũna menia impressum habẽt colũna ænea: fortassis ab hoc menio meniana dicta sũt solaria illa: & ut appellat hieronimus plana tecta: quæ græci domata nũcupant: nãq; menius sup columna: cuius ius sibi exceperat tectũ proiecit & tabulata: unde & ipse & posteri eius spectare munus gladiatorum possent: quod etiã tũ in foro dabatur: iabolenus iurisc̃sultus: qualia forent meniana significat sic scribens. inter proiectũ & imissum hoc interesse ait labeo: quod proiectum eẽt. id quod ita proueheret: ut & nusquã requiesceret: qualia meniana & suggrunda essent. libro quoq; xliiii. digestorũ meniani fit mẽtio his uerbis cum quidã uelũ in meniano imissum haberẽt. quod uicini luminibus officiebat utile interdictũ cõpetit acursius nõ absurde: qđ miror menianũ exposuit pro solario: uulgo quoq; romani meniana uocitãt sermone uernaculo a meniano dici uidentur meretrices submenianæ a martiale: tanq̃ sub menianis circensibus habitarent: cũ sic ait: submenianas cenet inter uxores. ¶Mediũ interuallum: huius historiæ sic meminit sestus aurelius in spatio trium miliũ: quod i sinu puteolano inter moles iacet duplici ordine naues cõtexens: harena aggresta ad terræ speciem: uiã solidatã falerato equo insignisq; querna corona quasi triumphãs idutus aureo paludamento curru biiugi decucurrit. ¶Moles puteolanas: quæ exedificatæ sunt in sinu puteolano ordine duplici: ut põs ita fieret latior & firmior. ¶Ad anchoras: anchorã primi tiberii inuenerunt: in anchoralibus usus corticis ex subere precipuus ẽ: anctor plinius in. xvi. ¶In appiæ formã: secũdũ positurã appiæ uiæ: de qua alibi plura. ¶Biduo continenti: duobus diebus continuis. Qu. curtius continenti fronde tectæ arbores pro perpetua. item omnia uelut continenti incendio ardere uisa inde fit aduerbium continenter quod significat iugiter & perpetuo: cæsar belge cum germanis bellum continẽter gerũt. ¶Equo phalerato: faleris culto: supra docuimus faleras dici ornamẽta tam militum q̃ equorũ. ¶Quercia corona: ex quercu facta: quã querna frequentius nominamus: de qua affatim diximus i principio cõmẽtariorum. ¶Et cinctura: uetus codex eoq; castigatior: nõ cinctura habet: sed cetra: est enim cetra scutũ breue loreum: quo ut inqt seruius utuntur afri & hispani: hinc cetrati dicti milites cetris ornati: apd historicos: & i primis apud cæsarẽ & liuiũ crebra fit mentio cetratorũ a filio quoq; dictum est barbarica paludẽtem carmina cetra. ¶Quadrigario habitu: quo utitur auriga quadrigarum. ¶Curriculoq; biiugi: curriculũ auctore prisciano masculino genere & neutro dicimus diminutiua forma a curru: qntus curtius: in fluuium præcipitauere curricula: curriculum quoq; pro cursu accipi testis est cicero: qui ait in oratione pro caio rabirio exiguũ nobis uitæ curriculũ natura cõscripsit immensum gloriæ curriculo aduerbiũ est & significat cursum. gellius. quin is curriculo: dictio est plauti peculiaris. ¶Biiugi: a duobus equis ducto quæ biga dicitur. Virgilius. quadriiugos a numero currus appellauit: centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. ¶. M. AN. ¶Baiarum interuallum: quod. ccc. stadiis constat. ut iosephus scribit: sed quadraginta circiter stadia patet ea intercapedo illud Tranquillus demonstrat sensus est: lucrini sinus iuteruallum qui medius est inter baias & puteolos ponte iunxit: auernus ut strabo perspicue docet intra lucrinum idest intror sum est repositus: baiæ a baio ulyxis socio dictæ filius sedes itacesia baii. ¶Ad anchoras: ad anchorarum: alligationem & tenacitatem. ¶Appiæ uiæ: bene appiæ formam dixit & non alterius quum plereque etiam illustres uiæ ab urbe procul ducerent ut latina: ualeria: flaminia: æmilia: sed appia secus mare eo tractu fuit ut strabo ait: quasi diceret continuata mediis aquis uiæ rectitudine ac forma: quæ alioquin Lucrini lacus interuentu ad lenam inflectebatur. ¶Phalerato: phaleris. ornato. ¶Insigni: magnitudine scilicet aut præcipuo decore. ¶Quercica: dicitur & querna a quercu: quæ eadem & ciuica est. ¶Cetra: scuto est enim cetra ut marcellus interpretatur scuti genus uarronem secutus: quem ita scripsisse ait qui rotundam facere cetram: queat apud liuium quoque cetrati milites leguntur. ¶Quadrigario habitu: quali quadrigarum agitatores uti consueuere. ¶Biiugi: bigas habenti.

Domata salaria meniana

menius menii colũna colũna menia

submeniane meretrices

anchoralia

continens continẽter

cetra cetrati

curriculus curriculo

## De nouo genere spectaculi per eum edito.

NOuum præterea atq; inauditũ genus spectaculi excogitauit. Nã baiarũ mediũ iteruallũ usq; ad puteolanas moles triũ miliũ & sexcẽtorũ fer passuũ põte cõiũxit Cõtractit undiq; onerariis naiubꝰ & ordie duplici ad anchoras collocatis: supiecto q; ager fræno: ac directo i appiæ uiæ formã. p hũc põtẽ ultro citro cõmeauit: biduo cõtinẽti prio die phalerato equo isigniq; q̃rcica corõa & cictura & gladio aureaq; clamyde. Postridie q̃drigario hitu curiculoq; biiugi

¶M.AN.¶Famosorũ:illustriũ bonã partem accipias necesse ẽ:nisi pulicaciũ & calcitronũ itelligas: quos stultũ fuisser iungere ĩ tam discriminosa aurigatiõe posset nõ inepte & formosoꝝ legi a qua sane lectiõe nõ abhorreo.¶Præ se ferens:alio ne curru:an eodẽ ante se locatũ dicit:an potius darei effigiẽ persona & hitu imitatus dubiũ uenire potest.¶Prætorianoꝝ agmine:prætorianis militibus composito agmĩe comitanti bus.¶In essedo:uehiculo.Ver.belgica uel mollr melius feret esseda collo.¶Cohorte amicoꝝ:q illũ roma proficiscentẽ officii gratia fuerãt secuti.¶Angustiorẽ hellespõtũ:herodotus ait xerxẽ sestũ abydo iunxisse: qua maris angustiæ septẽ pateãt stadia nec amplius.¶Quibus iminebat:quas bello agre turus erat.¶In terioribus aulicis:secretiora aulæ tenẽtibus.¶Thrasyllus:tiberi familiaris.¶Anxio:sollicito.¶Veꝝ ne/ potẽ:tiberiũ druso tiberii filio genitũ:ueꝝ dixit ad caligulæ differentiã q ex germanico adoptiuo filio fue/ rat natus.¶Discursuꝝ:tanq̃ ab ĩpossibili argumẽtatus illũ ñ magis ĩperatuꝝ dixit q̃ p altos fluctus equo: uehi potuisset:ad quod præsagium diluendum equo transue ctus ẽ.¶Atticos ludos:alii hasticos habent ego actiacos potius lego:quoꝝ origo & celebritas in augusto exposita est.si hasticos legas:nõ uideo quid sibi cũ nouo uerbo trãquillũ uelit:nisi sit ab hasta factũ:sed ipse ut alibi xysticos dixisset.¶Sũciuitas si uero atticos notũ ẽ quattuor ĩ græcia celebrari solita certamĩa olympica:isthmia:pithia & nemea:attica.nemo qđ sciã tradidit.¶Lugduni miscellos:lugdunũ in gallia circa cõfluẽtẽ araris & rhodani treba.cõdidit fuerunt ibi aræ duæ sacratæ:quarum plinius & strabo meminerunt ludorum rationem.iuuenalis per transitum attigit sic.palleat ut nudis præsſit:qui calcibus anguem.aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

famosorum equorum præ se ferens Dareũ puerum ex par/ thorum obsidibus:comitante prætorianorum agmine:& in essedo cohorte amicorum. Scio plerosq; existimasse talem a Caio:pontem excogitatum æmulatione Xerxis: qui non si ne admiratione aliquanto augustiorem hellespontum con/ tabulauerit. Alios ut Germaniam & Britanniam quibus imi nebat alicuius immensi operis fama territaret. Sed auũ meũ narrantem puer audiebam causam operis ab interioríb⁹ au/ licis proditam quod Trasyllus mathematicus: anxio de suc/ cessore Tiberio:& in uerum nepotem proniori affirmasset non magis Caium imperaturum: q̃ per baianum sinũ equis discursurum.

## De spectaculis per eum peregre factis.

Didit & pegre spectacula ĩ sicilia. Syracusis:actiacos ludos & ĩ Gallia luduni miscellos:sed hoc certamẽ &

¶PHI.¶Famosorũ equorum qui incursura erãt clarissimi:q̃/ lis apd martia.iripinus apd iu/ uena.corita apd siliũ lapus inter generosos equos numerantur: equæ milciadis & cimõis:& po darge achillis arion adrasti cilla rus castrorum de eqs q in circo currũt:ita scribit pli.diuersa cir/ co rõ queriť:itaq; cũ bini in alio subigãtur ĩperio nõ ante qnque nes ibi certamẽ accipiũt.M.quo q; uarro de equis scribẽs tradit: alios idoneos esse ad militiam: alios ad cursurã itaq; perit⁹ bel/ li:alios eligit:alios quadrigari⁹.

Equi famo si

equæ mili/ ciadis

arion

cyllarus

¶Prese ferẽs:ante se ferẽs:& in prõptu ostẽtãs.¶In essedo:de essedis & essedariis scripsimus abũde ĩ secũdo propertii cõmen tario illum uersiculum enarran

essedum

tes:esseda celatis siste britana iugis.sunt eni esseda gallo; uehicula:oratius tria genera uehiculorum uno uersu complexus est esseda festinant pilenta petorita naues.¶Cohorte amicorum:scilicet comitante: Quæ cohors prætoria peculiariter dici solet:de qua ait catullus:pisonis comites cohors inanis.¶Emu latione xerxis:historia notissima est:quemadmodum xerxes ex asia traiecturus in europam:cum in nu/ meris copiis pontem in nauibus constrauit super angustias hellesponti:& ita traduxit exercitum.lucanus tales fama canit tumidum super æquora xerxem construxisse uias:multum cum pontibus ausus:sidonius de xerxe ait ut pontum sub ponte daret:lege quæ scribit herodotus in polynnia de ponte bis a xerxe con structo super hellespontum.cum primos pontes tempestas dissoluisset:transiuit eius exercitus septem di/ es per pontem totidemq; noctes nullo tempore intermisso xerxes ipse postremus omnium transiuit lin/ gua græca xerxes idem pollet quod bellator arta xerxes quod magnus bellator.¶Angustiorẽ hellespon tum:angustias hellesponti septem stadiorum interuallo historici geographiq; dimetiuntur.¶Contabula uerit:ex nauigiis atq; materia contexerit.¶Ab interioribus aulicis:aulicos interiores intelligimus culto/ res aulæ palatinæ cariores principibus:& quiarcana secretiora nouerunt.¶In ueꝝ neporẽ diximus supra tiberiũ habuisse duos nepotes:hunc.s.caiũ caligulã:q erat p adoptionẽ nõ iure naturæ nepos & alterũ noie tiberiũ gemellũ:quem ueꝝ appellat:utpote ex druso eius filio genitũ:cui iperiũ relinqret ĩ p rimis cupiebat ut supius ẽ explicatũ ex auctoritate iosephi.¶Per baianũ sinũ:uolẽs mathematicus ostẽdere tiberio eẽ im/ possibile q; caligula ũq̃ ĩperaret ab ĩpossibilitate duxit argumẽtũ:dicẽs q; quẽadmodũ p aquas baianas eqs discurrere natu raliter hõ ñ põt nec possibile ẽ.ita nũq̃ caiũ ĩpatuꝝ:sed caius:ut refutaret dictũ mathematici qđ ipossibile uidebať:id possibile eẽ đmõstrauit.cũ p biduũ i equo discurrisset p baianũ sinũ põte cõstructo.

xerxes qđ. artoxerxes aulici

hastici ludi

¶Hasticos ludos:hastici ludi dicuntur ab eo quod hastis cõficiũtur:sicut gymnicos uocamus ex eo:quod ĩ his nudi corpus exercẽt qdã codices hñt atticos:ut sit sensus ludos editos eẽ a caligula q̃les athẽis edebať. & qa cõmẽtatoris offiñ ẽ ñ solũ explicare qd ipe sentiat:sed ẽt qđ aliis uideať enarrare:qdã actiacos ludos le

gẽdũ esse cõtẽdunt intelligentes de his ludis. quos augustus antonio & cleopatra ꝓfligatis aꝑ actiũ epiri ꝓmõtoriũ quinquẽnales instituit ego existimo simpliciter legẽdũ esse hasticos tãq̃ hastis militari more cõfectos. ¶ Miscelos: miscelanei ludi a miscẽdo ĩclinari uidẽt: tãq̃ ex multiiugis ludicris uariisq̃ cõmixti. sic Gellius in calce noctium aticarũ doctrinam miscellã elegãter appellat: q̃ multiplicẽ & uariã rerũ cognitionẽ cõplexa est apuleius quoq; ĩ tertio de asino aureo: turbã uocãt miscellaneã: q̃ cõfusanea ẽ atq; cõmixta ex coluuione gentiũ uariarũ: q̃uis quidã apuleiani codices nõ miscelaneã turbã: sed miscelaneã scriptum habeãt tanq̃ significare uoluerit turbã miserã & miserabilẽ incliato nomie a misero. iu. horũ ludorum quos trãqllus miscelos nũcupat meminisse uĩ illo uersu: sic ueniunt ad miscellãea ludi: ꝓterea ne hoc quoq; ĩdictũ reliquam⁹ miscellos ludos ñ inepte possemus ĩtelligere atleticos: tãq̃ dictos a miscello crotõis cõditore: ĩ qua ciuitate atletæ plurimi floruerũt quorũ celeberrimus extitit ille milo de quo cecinit ouidius in xv. fletq; milo senior cũ spectat ĩanes illos: q fuerãt solidarũ more ferarũ herculis similis: fluidis pẽdere lacertos: de lugduno iã dictũ ẽ: a cuius noĩe pars galliarũ lugdunẽsis nũcupat. ¶ Victoribus p̃mia uictos: satis penarũ satisq; p̃mii: psoluere uidẽt uictus ĩ certamĩe qñ de honestamẽto ignaui afficit & pretereũtiũ oculis & digitis ueluti ĩglorius defamatusq; notat. Dedecus. n. maximũ ferme malorũ existimat attamẽ caligula ĩstituit & ĩ certamie litteratorio ꝓter ignominiã ẽr p̃miũ uictori uictus p̃beret: & qd ñ minus graue eẽ cogebatur cõponere uersibus eiusdẽ laudatiões. ¶ Spõgia liguaue delere: diximus supra spõgiã deletilẽ a uarrõe nũcupari: non qd deleat. uñ illud augusti aiacẽ ĩ spõgiã ĩcubuisse cũ significare uellet se deleuisse tragediã noĩe aiacem. ¶ Ferulis obiurgari: ferula arborũ generi ascribitur a plinio & ĩter externas annumeratur nartheca græci uocãt inde apud platonẽ ĩ phedõe nartthecophori ministri bacchi: quasi feruligeri noĩantur bacho. n. ferule assignãtur: quæ asinis gratissimæ sunt in pabulo: q̃ ob leuitatẽ maculorũ usum senectuti prebẽt: ferulis pedagogi utuntur ad obiurgãdos castigãdosq; discipulos: hinc illud ferulæq; tristes sceptra pedagogorũ: scribit aristoteles in problematis ictum ferulæ dolorem mouere maiorem q̃ aliquod duriorum. cum tamen acrius feriat quod durius est: causam refert quia scilicet ferula propter ponderis leuitatem percutit & repercutit: ita ut ictus ualeat duplicari. ¶ Flumine: proxio rhodano: lugdunũ: ut inquit strabo ĩ. iiii. geographiæ & nos ipsi sumus contẽplati cõditũ ẽ icole ubi atar rhodanusq; cõmiscent: ubi tẽplũ ab uniuersis gallis commũi ipẽsa ĩ honorẽ augusti cæsaris extructũ fuit: aderat & ara dignitatis eximiæ cũ titulo gẽtiũ sexaginta q̃ singulæ singulas statuas ibidẽ errexerant: de his ludis & hac ara lugdunẽsi ĩtelligit iuue. illo uersu aut lugdunẽsem rhetor dicturus ad arã. ¶ Templum. in superioribus dictum est quemadmodũ tiberius romæ tẽplũ inchoauit in honorẽ augusti. qd absolutũ fuisse a caligula testat tranquillus: ¶ Tiburti: tiburtina ita iluius tiburtẽ agr appellat pro tiburtinum ab eodẽ tiburtes dicti populi. ¶ Alterum peractum: aquæ ductũ pegit claudius. ¶ Omissũ alterũ. s. ãphiteatrũ. ¶ Menia. s. a caio refecta sunt. ¶ Sami polycratis. samos ĩsula ĩ mari icario. ĩ q̃ regnauit policratis tirãnus q & opib⁹ & felicitate aꝑ historicos ĩclit⁹ ẽ q qd uixit ñ tã fortũæ alũnus dici potui q̃ paruus: sed mors ifamis & erũnosa docuit neminẽ añ obitũ merito dici posse felicẽ fuit enim ab orete satrape persarum captus suspensusque de policrate lege: quæ scribunt herodotus in tertio strabo in decimo quarto & plinius in ultimo natura. histo.

¶ M. AN. ¶ Eorundemq; laudes: ut maior clades uictum sequeretur præmia est iussus uictoribus dare: sed illud omnino amarius: quod & laudes quoq; eorum quos odisset uictus cogeretur scribere. ¶ Scripta sua spongia: uel adagium illud augusti perspicue docet: rogatus ille a lucio tragediarum: ut macrobius ait scriptor clarissimo quid suus ageret aiax eo enim nomine tragediam scribere fuerat exorsus respondisse dicitur. Aiacem suum spongiæ incubuisse. ¶ Ferulis: noto uirgulti genere. quo olim pueri pulsabantur: iuuena. & nos ergo manum ferulæ subduximus. mar. inuisæ nimium pueris gratæq; magistris cara prometheo munere ligna sumus. ¶ Tẽplũ: augusti quod inter palatium & capitolium fuerat illi erectum. ¶ The atrum pompei: tiberius id instaurare cepẽrat. ¶ Regione tiburti: qua parte tibur sedet. ¶ Alterum peractum: anienis derivium regione tiburti. ¶ Alterum omissum: amphitheatrum iseptis. ¶ Syracusis: urbs siciliæ nobilissima syracusæ quæ ut strabo tradidit murorum ambitus. c. & octingenta habuit stadia: archias corinthius urbem ipsam condidit. ¶ Policratis regiam: policrates samius: ut herodotus & plinius scribunt omnium tirannorum qui unquam in græcia fuerunt fœlicitate & magnificentia sane princeps: sed exitus infelicissimus: quippe qui suspendio necatus est huius fuit memoratissimus annulus ille: cum sardonice a pisce fortunæ insidiantis manu: ut plinius ait domino restitutus.

Mtscelli ludi miscella doctrina

milo atleta

Dedecus maximum malorum

spongia deletilis

Ferula narthecophori

ict⁹ ferulæ

An lugdunensis

policratis mors

De operibus publicis per eũ editis & pactis:

Pera sub tiberio semipfecta tẽplũ augusti, theatrũq; põpei absoluit: inchoauit ãt aquæ ductũ regione tiburti, & amphiteatrũ iuxta septa. Quorum operum a successore eius claudio: alterum peractum omissum alterum ẽ syracusis collapsa uetustate mœnia: Deorum edes refectæ: destinauerat: & sami polycratis Regiam restituere.

¶PHI. ¶Didimeū:miletos ioiæ asiatice caput ē:atea anactoria noiata sup octogita urbiū p cūcta maria ge didymeū
nitrix:ubi oraculū fuit antiquitus brācidarū appellatū postea apollinis didymei auctor pli.i.v.de didymeo quid
milesio sic scribit strabo li.xiiii.post possidiū milesiū ē oraculū appollini didymeo sacrū apud brācidas ad de
cē & octo stadia ascēdēti id axerxe incēsum ē quēadmodū cetera tēpla oia ephesio excepto:postea milesii tē
plū cōstruxerunt omniū maximū:qđ pp magnitudinē remāsit sine tecto uariis antiquarū artiū donis sum/
ptuosissime honoratū.Didymeus at apollo ideo uocatur:qđ geminā speciē sui numinis prefert ipse illumi didymicus
nādo formādoq; lunā: eteni ex unde
uno fonte lucis gemio sidei spa
tia diei & noctis illustrat: uñ &
romāi ut auctor ē macro.solē di didymos
dymei apollinis appellatiōe ue geminus.
nerātur didymos eni græce ge/
mius uocat:de hoc didymeo tē
plo apollini dicato loqt qntus
curtius cū ait brācidæ eius icole
erāt:mileto quōdā iussu xerxis
cū e grecia rediret trāsierāt & in
ea sede cōstiterāt q tēplū qđ di/
dymeō appellauit i gratiā xer/
xis uiolauerāt de hoc nūc intelli
git tranqllus:q legūt didymeū:
& ad tēplū cibeles referūt labun
tur in errorem manifestarium.
¶Ultmū per.dixius i iu.cæ.d ist
mo coritiacho.q deme.rex & cæ
sar dictator & hic caius caligula
& domitius nero pfodere tenta
uerū i fausto:ut omniū patuit
exitu incepto.¶Primipilarē:cē

Míleti didymeum peragere:In iugo alpium urbem cōdere:
sed ante oīa ísthmum in Achaía perfodere:Míseratq; iam ad
dímetiendū opus primípilarē Caium.

De uanagloria & elatione eiusdem.

Actenus quasi de pricipe:reliqua ut de mōstro nar
rāda sūt.Cōpluríb9 cogno míníb9 assūptis:(Nā &
pius:& castrox fili9:& pr exercituū:& optimus maxius Cæ
sar uocabat)quū audíret forte reges.q officii cā i urbē adue
nerāt cōcertātes apud se sup cœna de nobilitate generis:ex/
clamauit,εἷσ κοίρανοσ ἔστω εἷσ βασιλεύσ,i. unus dns sit un9
rex.Nec multū abfuit qn stati díadema sumeret:speciēq; prí
cipatus ín regní formam cōuerteret. Verum admonitus &
príncipum & regum se excesisse fastígium:díuínam maiesta
tem ex eo asserere sibí cœpit: datoq; negocio ut símulacra
numínum religione et arte præclara:ínter quæ olympící

turionē primipili dignitate decoratū iuriscōsultus de legatis tertio.iulius agrippa primipilaris testamēto
suo cauit.¶Hactenus:ut de pricipe:q hucusq; dicta sunt & caligula uideri possunt dicta tāq; de bono prici/
pe & digna iperatore:sed quæ mox dicentur infanda portērosa ac mōstrifica sicut neq; humanæ naturæ cō
gruētia uixq; credibilia:ex quibus admonemur teterrimos mortaliū fuisse nō paucos pricipes romanos:a
quox moribus perinde ac morbis resilire debent atq; refugere oēs summates infimatesq;:¶Castrorū fili/
us:qa i castris natus dicebatur & in armis patris nutritus:de hoc seneca sic scribit iratus fuit herenio macro
q illum caiū salutauerat:hic i castris natus & alūnus legionū uocari solebat nullo noie militibus familiarior
unq factus iā caligulā cōuiciū iudicabat & pbrum.¶Optimus maxius:cognomēto usurpabat q iouis sūt
tradit cicero i secūdo de na.deo.iouē a maioribus nostris dictū optimū maximū:quia maius est certeq; gra
tius pdesse oībus q opes magnas habere traianus quoq; auctore plinio i panegyrico optimi cognomē ac
cepit.¶Officii causa:ut.s.ipsum pricipē inuiserēt ac salutarēt:officiū.n.ē ut ait donatus:qđ unicuiq; perso/ Officium
ne cōuenit:qđ cur factū sit rō pbabilis:ut ait cicero:reddi pōt.officiū illud pfectū:qđ græci καθοπφιά di
cūt pertinet ad sapiētē.¶Sup cenā:intercenādū:εἷσ κοίρανοσ ἔστω εἷσ βασιλεύσ.latine sic iterptatur:
unus sit dominus.unus rex:sententia ē hōerica:quā i secūdo iliacos rapsodia usurpat ulyxes his uersibus ñ
opus ut multi:sed princeps imperet unns.Rex unus cui sceptra dedit uenerandaque iura iuppiter:ut quæ
recta forent ac iusta uideret.¶Diadema:tanquam rex regium insigne.¶Principatus:qui erat sub
cæsaribus.¶In regni formam:Vt Romanum diceretur regnum non imperium.¶Fastigium:sub/
limitatem apicem altitudinem.¶Diuinam maiestatem:ut maiestate ac diuinitate ea coleretur:qua dii co
luntur.

¶M.AN.¶Mileti:miletus ioniæ urbs cretēses primo iuxta mare condiderunt:mox a sarpedone i locum
ubi recentior urbs fuit,coloni a ueteri mileto deducti.nouissime neleus eam condidit:strabo est auctor.
¶Dindymeum.dindimeæ matris id est cibeles templum.¶Isthmum perfodere:id opus tam:ab eo quā
a pleriq; aliis ducibus infœliciter tentatum scribit plinius.¶Quasi de principe:idest principe:digna:
breuissimaque ut assolet utitur transitione.¶Super cenam:quum cenaretur εἷσ κοίρανοσ ἔστω εἷσ βασ
ιλεύσ ex primo iliados sumptum:unus sit imperator unus rex.¶Diadema:regium insigne.¶Fastigi/
um:celsitudinem:sublimitatem.¶Diuinam maiestatem.diuinos honores.¶Asserere:uendicare.¶Da
to:negocio:data prouincia curaque iniuncta.¶Religione & arte:non opere solum:sed præsentia crediti
numinis celebria.¶Olympici iouis:olympium iouem phidias athenienſis carmini filius ebore & auro fi
guraui:rogatusque apam dadeno quod nam ad exemplar iouis staturam facturus esset respondisse dici/
tur ad homeri imaginem poetæ carmina:ut sunt apud strabonem in latinum uersa subiicienda duxi/
mus ne cognoscere uolentibus aliunde petenda essent.atque superciliis saturninus annuit atris ambro
siæ fluxere comæ de uertice regis æterni ast nutu magnū cōcussit olympum.¶Palati:qđ foro imminebat.

iuppiter olympius

¶PHI. ¶Olympici iouis: simulachrũ iouis olympici fuit ex ebore a phidia artificũ clariſſimo labefactũ: de quo pli. hæc phidiam clariſſimũ eſſe per omnes gẽtes: quæ iouis olympici famã intelligunt. nemo dubitat. idem in .vii. phidiæ iupiter olympius quotidie teſtimoniũ perhibet: qntilianus in duodecio phidias i ebore artifex longe citra emulũ uel ſi nihil niſi mineruam athenis aut olympiũ i elide iouẽ feciſſet: cui⁹. pulchritudo adieciſſe aliqd ẽt receptæ religiõi uideꝛ: adeo maieſtas opis deũ æquit de magnitudie huiꝰ ſimulachri ñ pauco ſtrabo i. viii. geografiæ. ¶Capite dẽpto: obſeruauimus apd pli. qd ſupra quoq; cõmemoratũ ẽ: ſtatuarũ capita pmutari ſolita ſurdo figurarũ diſcrimine: itaq; ca i gula cõmodiſſime potuit caput ſuũ iponere ſimulacris deorum ſublatis deoꝝ capitibus cõſimiliter cõmod⁹ ipator q emul⁹ fuit caianoꝝ uiroꝝ: colloſſum caput dẽpſit: qd nerõis eẽt: ac ſuũ ipoſuit: ut auctor ẽ lãpridius. ¶Partẽ palatii ad foꝝ uſq; pli. i. xxxvi. tradit ſe bis uidiſſe urbẽ totã cigi duabus domibus duoꝝ prici pũ cai. ſ. caligulæ & nerõis. ¶In ueſtibulũ tranſfigurata. ¶In iulio ceſare explanauimus: quẽad modũ edes caſtroꝝ poſita erat i medio foro romão i oculis quotidianoq; aſpectu po. ro. caligula cũ domũ palatinã uſq; ad foꝝ pmiſiſſet: effecit: ut edes caſtoris & pollucis e regiõe ueſtibuli ſuaꝝ ediũ eẽt collocata: hoc .n. itelligere malo q̃ qd i ueſtibuli formã uerſa fuiſſet. ¶Fratres deos: caſtorẽ & pollucẽ. ¶Mediũ: tãq̃ honoratiorẽ uenerabiliorẽq; ipſis diis. ¶Latialẽ iouẽ: latialis iupiter i albano mõte colebaꝫ: cuius tẽplũ cõſtituit tarqnius ſupbus ſacrificiaq; latiali ioui cõia fiebãt a romãis & latinis populis auctor diony. i. iiii. hiſtoriarũ refert lactãtius latialẽ iouẽ a latinis coli ſolitũ hũano ſanguie: latias feriꝰ ioui latiali i mõte albano indicere ſolebãt cõſules inito ſtatũ cõſulatu: qd ſignificat liuius. li. xxi. ab origie urbis: de hoc ait lucanus i. i. & reſidẽs celſa latialis inpiter alba: de eodẽ itelligi uoluit cũ ait i. v. nec ñ iliacc numẽ qd pſidet albæ: haud meritũ latio ſolẽnia ſacra pacto. ¶Simulachꝝ iconiũ: iconas uocãt ſtatuas i qbus ſimilitudo mẽbroꝝ expꝛſſa cõſpiciꝫ quales dicari mos erat eoꝝ. q i ludis olipiacis ter ſupauiſſet: auctor pli. i. xxxiiii. ẽικονα graeci uocãt imaginẽ & a grãmaticis icõ dicꝫ trop⁹: quo deſcriptio figuræ imaginiſq; alicuius exprimiꝫ: ut illd uirgilianũ: os hũeroſq; deos ſimilis: & i illd oĩa mercurio ſimilis uocẽq; colorẽq; hic fit iconicũ: qd ſignificaꝫ ſimile ac ueluti imagiriũ pli. iconicos duces noiat depictos expꝛſſa mẽbroꝝ ſimilitudie oriſq; liniamẽtis: qualia fuerãt i uiuẽtibus ſic. n. ait i. xxxv. adeo iã coloꝝ uſus icrebuerat adeo ars pfecta erat: ut i eo pꝛlio iconicos duces pixiſſe tradaꝫ ateniẽſiũ milciadẽ callimachũ cinegirũ: barbaroꝝ: dati thyſſaphemẽ: ſic ẽt trãqllus iconiũ ſimulachrũ caligulæ appellat: i quo erat expꝛſſa mẽbrorũ ipſius ſimilitudo atq; oris liniamẽta: ſeneca i. xv. epiſtolarũ iconiſmoſ appellat deſcriptiões: aitq; id uerbũ eẽ publicanorũ. ¶Amiciebatur: ueſtiebaꝫ ſimulacrũ. ſ. illud ex auro iconiũ. q fungunꝫ officio ueſtiẽdi ſimulacra. hi ueſtitores deoꝝ noiantꝫ. firmicus maternus tradit in tertio matheſeos: qd mercurius cũ uenere i tertio ab horoſcopo loco faciet ueſtitores deoꝝ. ¶Magiſteria ſacerdotii: ſenſus ẽ unuſq; ſq; exꝫ diuitioribus imẽſo pꝛtio & ambitu emebat ſacerdotiũ illd dicatũ numini caligulæ: ut. ſ. eẽt magiſter & tãq̃ archiereus hoc ẽ princeps tẽporatius ſacerdotũ. ¶Licitatiõe: licitatio dꝛ oblatio: q̃ fit i rerũ emptione & uectigaliũ cõductione: de licitatione uectigaliũ & licitatoribus ſcribũt iuriſconſulti digeſtis de uectigalibus & a nobis i prio cõmẽtario traditũ. ¶Phẽicopteri: phenicopter⁹ auis ẽ a rubẽtibus pennis noiata. Mar. nomẽq; debet q̃ rubẽtib⁹ pẽnis. fenicop teri liguã pcipui ſaporis eẽ apiti⁹ docuit: heliogabalus exhibuitꝫ palatinis ingentes dapes extis nullorum refertas & cerebellis phenicopterorum. ¶Pauones pauo ab auctoribus traditur eſſe non glorioſum tantum animal: ſed & maliuolum laudatus expandit colores aduerſo maxime ſole. idem fimum ſuum reſorbet inuidens hominum utilitatibus: Carnem pauonis incorruptam diutiſſime ſeruari teſtis eſt auguſtinus in uigeſimo primo de ciuitate dei diciꝫ pauus & pauo i ſecũdo & tertio ordie: auſoni⁹ pauaq; de pauo cõſtitit ante oculos pau⁹ e ſamo ut iqt gellius ẽ pſtãtior. ¶M. AN. ¶Aede caſtoris & pollucis: de ede ipa i cæſare dictatore abũde diximus. ¶Tranſfigurata i ueſtibuli figurã uerſa. ¶Fratres deos: caſtores. ¶Latialẽ iouẽ: quaſi urbi ac latio preſideret eo. n. nomine iuppiter albæ colebatur. lucanus & reſidens celſa latialis iuppiter alba. ¶Proprium: haud cum minime aliquo commune. ¶Excogitatiſſimam: exquiſitiſſimam ac longe elegantiores q̃ reliquis diis imolarentur. ¶Iconium: ad eius effigiem deliniatum. ¶Amiciebatur: induebatur ſimulachrũ. ſ. ¶Magiſteria ſacerdotii. ut magiſtri & tanquam ſacrorum pontifices eſſent. ¶Ditiſſimus: quiſq; qui diuitiis maxime polerẽt. ¶Ambitione: ut multos rogarent multa, largirentur magiſterii adipiſcẽdi cauſa. ¶Licitatione: licitando: plura pollicendo. ¶Vicibus: quo apparet id ſacerdotium annuum non perpetuũ fuiſſe. ¶Phenicopteri auis: cuius linguam optimi eſſe ſaporis apitius docuit nepotum: ut plinius ait altiſſimus gurges. de phenicoptero: Martia. dat mihi penna rubis nomen: ſed lingua guloſis noſtra ſapit quod ſi garrula lingua foret. iuuenalis: & phenicopterus ingens. ¶Pauones: pauo auis notiſſima de cuius natura & caudæ decore pluta plinius: martialis miraris quotiens gemmantes explicat alas & potes hunc ſæuo tradere dure coquo.

Iouis apportarentur egregia; qbus capite dẽpto ſuũ iponere tur, partẽ palatii ad forum uſq; promouit, atq; æde Caſtoris & pollucis in ueſtibulum tranſfiguratq; conſiſtens ſæpe inter fratres deos medium adorandum ſe adeuntibus exhibebat; & quidem eum latialem louem conſalutauerunt. Templum etiam numini ſuo ꝓpriũ & ſacerdotes; & excogitatiſſimas hoſtias inſtituit. In templo ſimulacrum ſtabat aureũ iconiũ. Amiciebatꝫ quottidie ueſte quali ipſe uteretꝫ. Magiſteria ſacerdotii ditiſſimus quiſq; & ambitione; & licitatiõe maxima uicibus cõparabãt. Hoſtiæ erat phœnicopteri pauões

¶Erythrotaones:anſeꝛ genus plinius Erythrotaonas ſuus nitor abſolutaq; nigritia & ſupciliis cocci rubor:unde & nomẽ factum uideri põt:Græci ἐρύθρον coccinum uocãt.¶Numidicæ meleagrides.cõiunctim legas:Varro i re ruſtica gallinæ iquit africanæ ſunt grãdes uarie gibberæ quas meleagrides appellant Græci:hæ nouiſſimæ &c.Plinius ſimili mõ pugnãt meleagrides in boetia africæ hocẽ gallinaꝛ genus ſibꝛ uariis ſpſũ plumis nouiſſime ſũt pegrinaꝛ auiũ imenſas receptæ pp inggratum uirus id urbaniſſimꝰ poeta diſticho mõſtrare uoluit Anſere inquit romano q̃q̃ ſatur Hãnibal eſſe:ipſe ſuas nunq̃ barbarus edit aues:ad illud certe alluſit quod ſecũdi belli punici tpibus nõdũ eius auis uſus ullus in terra Italia fuit:Oratius afrã auẽ appellauit:non afra inquit auis quã porphirius numidicã gallinam interpretatur.

tetrones numídicæ meleagrides phaſianæ: q̃ generatí p ſingulos díes ímolarent: & noctíbus qdẽ plenã fulgẽtẽq; lunã ſuítabat aſſídue í amplexus:atq; cõcubítũ. Interdíu uero cũ capítolío Ioue ſecreto fabulabat: modo íſuſurrãs:ac p̃bens ſuícẽ aures:mõ clarius:nec ſíne íurgíís. Nã uox cõminantís audíta eſt:εἰσ γάιαν Λάϊδαὐδε πορῶσε.í. ad terram græcoꝛ tranſferã te donec exoratus referebat: & ín cõtuberníũ ultro ſuítatus ſup tẽplũ díuí Auguſtí põte tranſmíſſo palatíũ capítolíumq; coníunxít. Mox quo ꝓrior eſſet ín area capítolína nouæ domus fundamenta íecít.

De eodẽ & de detractíõe & ſæuícía eíus cõtra ꝓpíquos.

¶PHI.¶Tetraones. plinius ĩ decimo inter genera anſeꝛ tetraonas noĩat:cuius uerba ſunt hec.decet & tetraonãs ſuus nitor abſolutaq; nigritia: in ſupciliis cocci rubor.tñ pleriq; oẽs pliniani codices nõ tetraonas hñt ſed erythrotaõas.¶Numidicæ gallina aphricana a pleriſq; numidica dicitur:q̃ ut docet Columella in nono.non eadẽ eſt: ſed meleagridi ſimilis:niſi quod rutilam criſtam capite gerit: q̃ ſunt utraq; in meleagride cerulea. Varro aũt in tertio de re ruſtica gallĩas aphricanas meleagrides eẽ tradit.de meleagridibus hæc plinius in decimo.ſimili mõ pugnant meleagrides in boetia aphricæ hoc eſt gallinaꝛ genus gibbeꝛ uaris ſparſũ plumis quæ nouiſſimæ ſunt peregrinaꝛ auiũ imenſas receptæ pp ingratũ uirus.ueꝛ meleagri tumulus nobiles eas fecit trãquillus ſentiens cũ columellã ſepat meleagridas a numidicis.nã ſeiuncti potius q̃ coniunctim ſingula hæc legi debẽt.de numidica ſic ait petronius arbiter .gallina tibi numidica tibi gallus ſpado.¶Phaſiane.martialis.impioꝛ phaſiana cholcoꝛ.ſatis conſtat a phaſi fluuio colchoꝛ phaſianas noĩatas:unde primũ trãſportatam ſe phaſania teſtat apud epigrãmatiſtã.hadrianus terapharmaco uel potius pentapharmaco uſus ẽ:qđ cibi regii genus eſt:qđ conſtat ex rebus qnq; hoc eſt ſumine phaſiano pauone cruſtulato & aprugna.antonius zeta habebat iſtã cõſuetudinẽ ut prãdia parari ſibi iuberet p ſingulas literas ueluti p.f.ut ita edulia oĩa:quæ incipent ab ea littera apponerent.ut faſianus farrata ficus ficedula.mõper.a.ut anſer anas mõ per.p.ut pullus perdix pauus porcellus.Alexãder romanus impator diebus tantũ feſtis faſianum adhibuit in mẽſa.¶Generatim.per genera ſingula.uerbi cã.ut hoc die numidicæ:alio die pauones:& alio phenicopteri imolarentur.Virgilius quare agite o ꝓprios generatim diſcite cultus agricolæ.græci generatim dicunt κατ᾽ἀγένος.¶Inuitabat in amplexũ.tanq̃ in digniori amplexu futura eſſet q̃ endymionis:qui a luna adamatus fuiſſe tradit.¶Cũ capitolino ioue.tale quiddam ſcipio aphricanus factitaſſe tradit:qui in capitoliũ priuſq̃ dilucularet uentitare ſolebat atq; ibi ſolus demorabatur quaſi conſultans de re pu.cum ioue.& tunc eum neq; canes allatrabant neq; incurrebant alioquin in alios ſemper ſeuire ſoliti.¶Clarius ſublatiore uoce.¶Vox comminantis.ſcribit ſeneca li.i.de ira.caligulam iratũ celo: qđ obſtreperit pantomimis:quodq; commeſſatio ſua fulminibus terreretur:ad pugnam prouocaſſe iouem.¶Exoratus.complacatus a ioue demulctuſq;.¶In contuberniũ.ut una cũ ipſo ioue degere uellet.¶εἰσ γεαν.uerba græca ſunt:quæ latine ſic interptantur:in terrã danaoꝛ tranſferã te.hoc aũt caligula ideo dicebat minitabundus in ioueẽ tanq̃ indignum:qui in capitolio romano coleretur.¶Inuitatus ab ipſo.ſ.ioue.¶Super templũ.pons ille fuit ductus ſupra faſtigium tẽpli qđ auguſto dicatum ipſe abſoluerat.¶In area capitolina Areæ ut docet uarro loca ſunt in urbe pura:delubꝛ uocauerunt in quo p̃ter idem ſit area aſſumpta deum cauſa.exiſtimat macrobius aream a uirgilio ſignificari illo uerſu:aut ante ara deum pingues ſpartiatur ad aras.quid.n.eſt aliud ſpatiatur:quam ſpatio lati itineris obambulat:& adiiciendo ante aras:oñdit aream abſumptam deoꝛ cauſa Victruuius in.iiii.multa ſcribit de areis templorum.

¶M.AN.¶Phaſſianæ:aues a phaſi colchoꝛ flu.unde aduectæ ſunt:Mar.Argoa primum ſum tranſportata Carina:ante mihi natus nil niſi phaſis erat:Plinius phaſianæ in colchis geminas ex pluma aures ſubmittunt.¶Generatim:p ſua cuiuſq; diei genera ut intelligas ſingulis diebus ſingula fuiſſe genera aſcripta ¶Concubitum ſuum.¶Interdiu:clara luce & non noctu ſicuti cũ luna.¶Fabulabatur: colloquebat mutuum ſermonem & colloquiũ aſſimulabat.¶Clarium:altius.¶Non ſine iurgiis: non ſine obiurgatiõe & cõuicio.¶Cõminantis.Caligulæ:εἰσ γᾶιᾶν Λάνδιν περὶ σε in græcoꝛ terrã tranſferam te: non ad ſimulachꝛ id referas ſed ad natalẽ terrã quaſi diceret ablegabo te hinc in eam terram unde aduectus es Calimachus in hymnis auctor eſt iouem ſecundum quoſdam in creta natum alii in archadia dixere ζεῦ iquit σὲ μέν ἰάϊδαι σύνναεν οὐρεσι φασι γένεσθαι ζεῦ σε λεν ἀρκαδίᾳ πολλοὶ πατερ ἐψεύσω αἰεὶ κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται.Te iuppiter in ideis montibus quidam genitum ferunt te quoq; & in arcadia utri igitur mentiti ſunt:Cretenſes inquit mendaces &c.



numidica gallina

faſianæ

pentapharmacon cõſuetudo antonini

area

Cauſa relegatõis ouidii

¶PHI. ¶Agrippæ nepotẽm. supra dictũ est caligulã genitum eẽ ex agrippina marci agrippæ filia. ¶Succendebat. irascebat. ¶Eum agrippã. ¶Augustus cũ filia. ex hoc tranquilli dicto lector attẽde: quod uulgo dici solet de ouidii relegatione: id esse aliqua auctoritate subnixũ. fama circũfert ouidium ideo ab augusto relegatum: quod eũ uiderit cũ iulia filia incestũ admittentẽ. non me ꝓterit sidoniũ insinuare amorẽ puellæ cæsareæ fuisse cãm relegatiõis. & alia dici solẽt paꝝ cõsistentia. ¶Insectatiõe. criminatione ac infamatione quæ. n. põt esse maior insectatio q̃ optimo principi obiicere incestũ filiæ rem ꝓfecto teterrimã atq; ídignissimam omni uitupatione. ¶Acciacas. quibus apud aciũ antonium cleopatrãq; ꝓfligauit. ¶Siculas. quibus sextũ pompeiũ in sicilia debellauit. ¶Feriis solẽnibus. moris est ut dies illi iter festos referant & solẽniter celebrẽtur: quibus uictoria ex deuictis hostibus pta est: sicuti bononiẽses iã multos annos celebrãt diui raphaelis diẽ: cursusq; equoꝝ ꝓnicissimoꝝ exhibetur ad ꝓpetuum uictoriæ ꝓte monumẽtũ caligula uero utpote oĩum bipedum pessimus noluit uictorias augusti uictoriaꝝq; dies celebrari ut essent feriati & solemniter colerent tanq̃ illæ uictoriæ fuissent romãis nõ salutiferæ & exitiales & pestiferæ. ¶Augustã. diximus antea liuiam augustæ nomen accepisse cũ augusto cæsari nupsisset. ¶Proauiã. liuia drusũ genuit ex quo natus est germanicus caligulæ pater. & ita illa erat caligulæ ꝓauia ille uero liuiæ ꝓnepos. ¶Vlixẽ stolatũ. caligula uolens ĩsectari liuiã tanq̃ uafrã & ueteratricẽ feminã frequẽter eã appellabat ulyxẽ stolatũ. tanq̃ iter fœmias esset alter ulyses: qui oĩum ut notissimũ est fuisse fert callidissimus & uaferrimus. stolatũ iõ appellabat qa femina erat. est. n. stola uestis matronalis: oratius ad talos stola demissa & circũdata palla. ualerius in capite de pudicitia. te custode matronalis stola censet. a martiale dr pudor stolatus ꝓ matronali. ¶Idẽtidem frequenter. ¶Ignobilitatis arguere. uetus & latina eloquutio ẽ. arguo te ignobilitatis stupri dedecoris. ¶Decuriõe fundano. tanq̃ nõ romanus fuisset sed municipalis ex municipio fundano. fundi aũt oppidũ est: ubi si seruio credimus latiũ termiabat. oratius fũdãæ ciuitatis meminit illo uersu. fũdos aufidio lusco. ꝓtorelibẽter liqmus. hic fũdanus decurio: q fũdis agebat senatorẽ. fũdis natũ tiberiũ esse qdã ꝓdiderũt sicut supra explicatũ est. Publicis monumẽtis. libris annalibus: actis non placer itelligere de sepulchris. ¶Romæ & nõ in municipio fũdano ut aiebat caligula. ¶Aufidiũ maternũ liuiæ auũ. ¶Auiæ. antõie ex qua germanicus natus est pr caligulæ. ¶Secretũ. ut cũ eo colloquerẽt arbitris remotis. ¶Præfectus. cohortiũ. s. ꝓtorianarum. ¶Nec defunctæ auiæ antoniæ: ¶E triclinio. locus auget scelus. ex cenatiõe. n. & ex ipsa mensa quasi ídulgens genio spectabat funus auiæ ¶Ardentẽ togum. quo cadauer auie cõburebatur.

¶M. AN. ¶Exoratus: ꝓcibus uictus. ¶In cõtuberniũ: cõmunem hitationẽ. ¶Inuitatus: caligula a ioue. ¶Palatiũ capitoliũq; cõiũxit: ex duabus diuersis sedibus ꝓuio põtis usu unã effecit quũ palatiũ ipse. Iuppiter capitoliũ teneret. ¶Propior: uicinior areaq; tẽplo adiecta erat. ¶Fũdamẽta iecit: fũdaꝛ cœpit. ¶Agrippæ: Marci agrippe suo magis q̃ ꝓgenitoꝝ splẽdore clari Agrippæ dicti q in pedes nascnnt quasi ægre nati Pli. ĩ pedes ꝓcedere nascẽtẽ cõtra naturã ẽ. qno argumẽto eos agrippas appellauere ut ægre ꝓtos qualiter M. Agrippa ferũt genitũ unico ꝓpe felicitatis exẽplo oĩbus ad hũc modũ natis. ¶Imaginibus: clatis noĩbus domestico nestẽmate. ¶Matrẽ suã: Agrippinã q̃: Marci agrippæ & Iuliæ filia credita esset. ¶Insectatione: crimiatiõe & ifamia. ¶Actiacas & siculas qbus Antonius & sextus põpeius uicti sunt: sed uerior lectio actiacã & siculã uictorias: ut numerus multitudinis ad utrũq; referat: ac siqs dicat Scipionem & læliũ uiros optios audio ueræ amicitiæ cultores fuisse: Ci. qd duo ꝓpugnacula belli punici. Gn. &. P. Scipiões. ¶Fũestas exitiales: ¶Vetuit celebrari: dies. s. qbus ille ad actiũ & circa Siciliã nauali ꝓlio hostes uicisset: ¶Liuiã ꝓauiã: ꝓris sui Germãi auiã: Liuia nãq; drusũ genuit: drusus Germaicũ: Germãicus Caligulã. ¶Vlixẽ stolatũ: nafrã & astutã ut fuit iter græcos ulyxes: stolatã uero fœminã dixit qppe q̃ stola amiciret erat id apud romãos pudicaꝝ matrõaꝝ ĩsigne: Mar. stolatũ pudorẽ appellat: ẽ q̃ stola græcũ uerbum ϕ illud sophoclis demõstrat αἔκξι σὺ μὲν στολάν. ¶Ignobilitatis: hũilis & obscuri generis. ¶Decuriõe: quid decuriões ĩ municipiis & colõiis eẽnt diximus publicis mõumẽtis: publicoꝝ actuũ testionio. Caligulæ cauilliũ refellit. aufidiũ ligonẽ: liuiæ auũ. ¶Romæ: & nõ ĩ municipiis. ¶Auiæ Antõiæ: auiæ ꝓnæ. ¶Secretũ: secretius colloquiũ. ¶Macro ꝓfectus: ꝓtoriis. s. ꝓ quẽ ut dixius Tyberiũ oppsserat. ¶Indignitates: cõtũelias. ¶Dato ue-

Vlyxes
stolatus
Stola

Fundi

Agrippæ se nepotẽ neq; credi: neq; dici ob ignobilitatẽ eiꝰ uolebat: succẽsebatq; si qui uel oĩone uel carmine imaginibus cũ Cæsarũ insereret. Prædicabat aũt matrem suã ex iceſto: quod augustus cũ iulia filia ad mississet ꝓcreatã. Ac nõ contentus hac Augusti insectatõne Actiacas singulasq; uictorias ut funestas populi romãi: & calamitosas uetuit solẽnibus feriis celebrari. Liuiã Augustã ꝓauiam Vlyssem stolatum identidẽ appellans: ẽt ignobilitatis quadã ad senatum epistola arguere ausus est: quasi materno auo decurione fundão ortam: quum publicis monumentis certum sit Aufidium Lirgonem Romæ honoribus functũ. Auiæ Antoniæ secretum petenti denegauit nisi ut interueniret Macro præfectus. Ac ꝓ istiusmodi indignitates & tedia causa extitit mortis dato tamen. ut quidam putant: & uenено. Nec defunctæ ullum honorem habuit: prospexitq; e triclinio ardẽtẽ rogũ. Fratrẽ Tiberiũ inopinantẽ repẽte ĩmisso tribuno militũ interemit. Syllanum itẽ socerum ad necẽ

neno:nō ſolū cōtumeliis affecerit:ſed uenenū ēt ut celerius obiret parauerit. ¶Fratrē tyberiū:coheredem ſuū ex druſo tyberii filio ut ſupra oñdimus natū. ¶Syllanū ſoceꝝ.M.ſyllanū cuius filiā adhuc admodū iuuenis duxit uxorē. ¶Nouacula:raſorio cultro:Mar.i lalagē noc ſalamādra notet uel ſeua nouacula nudet ¶Cauſatus:cām & ptextū afferēs. ¶Turbatius mare:cōcitatius ac p hoc tractatu difficilius. ¶Antidotū: remediū cōtra uenena:quaſi ex aduerſo ſūptū ſiue datū:ſūt fere antidota & ipſa uenena ſed cōtra uenenū q̄ſita:i qbus ſymphatia illa a græcis celebrata & a Plinio nō uno loco repetita p̄cipue deꝑhēdit ab antidoto fit ātidotari⁹ liber quo Antidotoꝝ cōtinēt p̄cepta:q̄le illd ex mitridatis ſcrinio deprōptū fuiſſe cōſtat:ex duabus uicibus ſiccis totidēq; ſicis & foliis rutæ.xx.cū grāo ſals cōtritis aduerſus pñtis diei uenenū quæſitū

ſecādaſq; nouacula fauces cōpulit. Cauſatus i utroq; qđ hic igreſſū ſe turbatius mar nō eēt ſecutus:ac ſpe occupādi urbē ſi qd ſibi p tēpeſtates accideret: remāſiſſet. Ille ātidotū ab oleuiſſet:quaſi ad p̄cauēda uenena ſua ſūptū. Quū & Syllanus ipatiētiā nauſeæ uitaſſet: & moleſtiā nauigādi: & Tiberius pp aſſiduā & igraueſcētē tuſſim medicaměto uſus ē. Nā ſucceſſorē ipii Claudiū patruū nō niſi i ludibriū reſeruauit.

## De libidine eius cū oibus ſororibus.

GVm oibus ſororibus ſuis ſtupri cōſuetudinē fecit: plenoq; conuiuio ſingulas infra ſe uiciſſim collocabat uxore ſupra cubāte. Ex his Druſillā uiciaſſe uirginē prætextatus adhuc credit. Atq; ēt i cōcubitu eius quō dā deprehēſus ab auia antonia apud quā ſimul educebant. Mox Lucio Caſſio Longio cōſulari collocatā abduxit: & in modum iuſtæ uxoris propalā habuit. Hæredē quoq; bonorū atq; ipii æger iſtituit. ea dē defuncta iuſticiū idixit: in quo

¶PHI. ¶Secādas fauces. eodē genere mortis piit tigillinus. q auctore tacito apud ſinueſanas aquas ſectis nouacula faucibus ifamē uitā fedauit exitu ihoneſto. ¶Nouacula. cultro tōſorio ad radēdū accōmodata tō ores i italia ex ſicilia uenerūt adducēte ticinio mena. ante intonſi fuere. ¶Cauſatus. ueluti cām allegās martialis ſed iā cauſaris annos. Quod hic. ſ. ſyllanus. ¶Ille fr̄ti berius. ¶Antidotū oboluiſſet odorē remedii cōtra uenena ex halaſſet. ē. n. obolere graue olēti am odorēq; uehemētiore redde re. antidota ſicut uulgo notū eſt remedia dr̄ aduerſus uenena. dī & antidotus feminio gñe. au gel. li. xvi. huius regis antidotus celebratiſſima ē: quæ mithridatia uocat qntus ſerēus antidot⁹ uero multis mithridatia ferē cō

Vnde tonſores Obolere antidotū antidotus nauſeabūdus

pertuſſis

ſociata modis. ¶Nauſeæ. quæ ex itinere maritimo ſubinde ſolet concitari. multi enim ex conſpectione agitatione maris undabundi & eſtuandis ſolent nauſeare ſcribit ſeneca ulyxem fuiſſe nauſeabundū: qui tot annos agitatus eſt maritimis tēpeſtatibus. ¶Tiberius. fī caligulæ. ¶Aſſiduā tuſſim. refert ſeneca per tuſſim appellari tuſſim illā cōtinēter iugiterq; ſine intermiſſiōe uexantē. ¶Claudiū in ludibriū reſeruauit ſicut ſimulatio ſtulticiæ ſeruauit brutū ita uero i claudio fatuitas uel ſimplicitas ſaluti fuit ne occideret a caligula. principibus. n. aliēa uirtus formidoloſa ē. ſic ut ludibriū fuit brutus i aula taqnioꝝ ſic claudius erat p ludibrio apud caiū. attamē refert ioſephus caiū queſiſſe occaſiōem qua claudiū poſſet occidere: ſubornaſ ſeq; calūniatorē caliſtū libertoꝝ potētiſſimū. ¶Cū ſororibus. refert eutropius caligulā nō ſolū cōſtupraſſe ſorores ſed ēt ex una natā filiā cognouiſſe. Cōmodus impator: q natus ē eo die quo caligula: tāq; eūdē hāret horoſcopū & ipſe ſorores cōſtuprauit. cōcubinaſq; ſuas ſub oculis ſuis cōſtuprari ab amicis iubebat. Vēus cū luna i. xii. ab horoſcopo loco cōſtituta facit ut cū ſororibus coeāt aut cū filiabus. Fortaſſe talis fuit caligulæ gēitura. ¶Viciſſim. mō hāc mō illā. ¶Vxore ſua ſupra cubāte. i ſupiori & ob hoc honoratiori loco i mēſa diſcūbēte. Sicut ifra accubare ē in iferiore loco recūbere. Liuius. tū illā ifra eū accūbātē necaſſe unq; uidiſſe quēq; ſecuri ferientē. Oratius i ſermonibus. Nomētanus erat ſup ipſū portius ifra ſcribit ualerius apud antiquos feminas ſedētes nō cubāres cenitauiſſe cū uiri ipſi cubātes epularent. ¶Infra ſe Oratius ſum⁹ ego & iuxta turinus & ifra portius. ¶Prætextatus adhuc. cū nōdū puerilē exceſſiſſet etatē. ¶Simul ipſe: & druſilla ſoror. ¶Caſſio longino. inter iuriſcōſultos celebrat caſſius lōginus natus ex filia tuberonis: quæ fuit ſeruii ſulpitii. quē caligula ciuitate expulit: q mox reuocatus a ueſpaſiano diē ſuū romæ obiit hic alius ē qđ ex prenoīe liquet nā ille iuriſcōſultus caius dictus eſt: cū hic lutius nūcuparet. ¶Abduxit. eripuit. ¶Iuſtæ legitimæ. Iuſtitiū induxit. ſupra docuimus iuſticiū eſſe luctū publicū ĩdici ſolere i rei pu. calamitatib⁹ & p magnos tumultus. ¶In quo. tpe iuſticii. ¶Lauiſſe. balneis uti eſt delitiaꝝ & uoluptatis: ideoque caius ſi quis tpe iuſticiiq; ob ſororis obitum indicti delitiis balnearibus indulſiſſet: uoluit id capitali pena puniri. ¶M. AN. ¶Aboluiſſet: ad ſuſpiciōem occultam antidoti ſumpti odorē ſuſtuliſſet: ut ſit oboleo p aboleo quemadmodū obſideo aſſideo: & obeo p adeo aut quod magis placet oboluiſſet: ſic. n. qdā codices hēnt: antidotū olens aīa: eū aduerſus uenenū ſumpti coarguiſſet. ¶Sua: a ſe parata. ¶Nauſeæ ſtōachi fluctuationem. ¶Nam ſucceſſorem: tacite occurrens antipophoræ cauſam explicat: cur & claudium non occiderit. ¶Cum omnibus ſororibus: agrippina Liuilla & Druſilla. ¶Stupri conſuetudine. q. d. non contentus ſtupꝝ intuliſſe: ſed in nefario etiam congreſſu pſeuerauit. ¶Infra ſe: inferiore loco. ¶Vxore: cæſonia aut alia ab ea diuerſa plures. n. habuit uxores. ¶Virginem: intactam. ¶Prætextatus: adhuc puer. ¶Collocatam matrimonio iunctam. ¶Abduxit: ademit. ¶Iuſtæ: legitime tā apte q̄ ſolet ſi legitima fuiſſet uxor. ¶Hæredem: druſillam dico. ¶Aeger: infirmus morbo implicitus. In quo: quo iuſticio tenente.

¶PHI. ¶Risisse. risũ noluit esse libeꝛ cũ tñ uix cohiberi sepiſſime possit. est. n. res impiosissima & cũ impetu erũpens. ideoq; ut inqt aristoteles in. vii. ethicoꝛ dãda est uenia his: q risũ tenere conati accumulatum mox emittũt: ut accidit zenophãto. caligula uero nõ solũ ueniã nõ dabat ridẽtibus: sed eos capitali supplicio affi ciebat tanq̃ riderent ipso lugente & gauderẽt ipso merẽte ob obitũ drusillæ sororis simul & uxoris. ¶Pro fugisset. ab urbe. seneca ĩ libro quẽ scribit de breuitate uitæ hec refert. Caius cæsar amissa sorore drusilla cõ spectum cõ uersatiõe mq; ciuiũ suoꝝ pfugit exeqsiq; sororis suæ nõ interfuit. i usta sorori nõ pstitit. proh. pu dor impii: principis lugentis so rore alea solatiũ animi fuit. idẽ ille caius furiosa incõstãtia mo do barbã capillũq; summitens. ¶Capillo, pmisso. imisso & ad longitudinẽ nutrito meroris cã pmittere. n. est imittere & ad lõ gitudinẽ alere. inde pmissa bar ba dr a poeta. ¶Per nomẽ dru sillæ deierauit. deierare ẽ ualde iurare. hæc. n. pticula de interdũ ualde significat: sicut docet dona tus. ide deamo & deiero cũ incre mento dñr. & deiuriũ ab au. gel. elegãter dictũ ipsũ iusiurãdum. quẽadmodũ deierar solemus p nomẽ numinis: ita hic p nomen sororis iurabat. ¶Exoletis. ad ultioribꝰ cynedis ab exoleo uerbo deducit exoletus. plautꝰ do mi reliq exoletã uirginẽ grandẽ quæ exoleuerat ut interptar pri scianus in. ix. ¶Prostrauerit, p stituerit subieceritq; cõstupran das: uñ pudicitie, pstratæ dixit ĩ cæsare. Itidẽ cõmodus cõcubias suas cõstuprari iubebat ipso uo luptatis cã conspiciente. ¶In cã emilii lepidi. Iosephus li. xviiii. antiqtatũ refert emilium regulũ plurimos cõgregasse ut siue p illos siue p se metipsum alacriter caiũ interimeret. Idẽ ait minutianũ nõ paruam hoium mult tudiem ad ca iũ oppimẽdũ cõpasse: ut lepidũ ulciscer amicũ suũ: quẽ cũ aliqbus suis cõciuibus caius extixerat: uñ & sibi timebat ne si milia a caio pateret. ¶Quasi adulteras. tãq̃ adulteriũ commisissent cũ lepido emilio: quas ipse pstituerat. ¶Tres gladios. duos. s. pp duas sorores agrippinã & liuiã: tertiũ uero pp emiliũ lepidũ. tanq̃ cõsciæ cũ illo fuissent isidiaꝝ. ¶Marti ultori. dictũ est supius quẽadmodũ augustus extruxit edẽ marti cognomẽto ulto ri quã uouerat bello philippẽsi ultione paterna suscepto. ¶Elogio. elogiũ dicimus testificatõem tã ĩ bonã ptẽ q̃ in malã. id uerbũ frequẽter iuenies apud iurisconsultos. seneca. decessit negotiator testamento oium bonoꝝ suoꝝ reliquit formosã heredẽ & adiecit elogiũ: quia pudicã compi. ¶Ad officiũ. absolute officium dicimus id qd nouæ nuptæ deducendæ nuptialiq; põpæ celebrãdæ ipendit. Iuuenalis officiũ cras prio so le mihi pagendũ in ualle qrini: oli atherius orator cũ defenderet reũ libertinũ cui obii iebat: q; patroni cõ cubinus fuisset dixisse fert. ipudicitia in ĩgenuo crimẽ est in seruo necessitas in liberro officiũ. ex eo ipudi ci & obsceni aliquãdiu officiosi uocitati sũt. ¶Ad se. tanq̃ uxor sua esse ex hoc satis liquet cur dixerit matri monia cõtraxerit turpius an dimiserit nõne turpissimũ est matrimoniũ ita cõtractũ: impãdo ut aliẽa uxor ad ipsum deducat: nõne dimissio turpior repudiãdo statim & mox relegando. nimiꝝ talia sunt plena ois dedecoris atq; dehonestamenti. ¶Prioris mariti. s. cai pisonis. ¶Adhibitum. s. caligulam inuitatum a pi sone ad nuptias. ¶Tpe medio. illis. s. duobus annis: qui fuerunt inter repudium & relegationem. ¶M. AN. ¶Risisse: si qs ridẽ eẽt aus. ¶Capitale fuit. capitali crimini datũ. ¶Trãscurrisset: celeri uodã & in reqeto pene transcursu euasisset. ¶Quãtiscunq; de rebus: de rebus q̃tum uis ampli põderis. ¶Deie rauit iurare pseuerauit. ¶Reliquas sorores: Liuillã & Agrippinã. ¶Dignatiõe: honore dignitate. ¶Pro strauerit: stuprãdis subiecerit. ¶Quo: qua pp. ¶In cã æmilii lepidi: qui in caligulã cũ pluribus coniurarat: Iosephus hispano genere ortũ æmi ium lepidũ significare uĩ de eius cõiuratõe apud eũdẽ plura. ¶Chiro grapha: libellos, ppria manu notatos. ¶Reqsita: dubiũ q̃ caligula sororibus fraude extorserit an illæ poti us stupri cõsuetudine a cõiuratiõis cõsciis reqsiuerint: qbus uulgatis nõ solũ cõspiratio patefacta: sed & il laꝝ ẽt adulteria inotuere. ¶Diuulgauit: in aptũ rettulit. ¶Elogio: testificatiõe. ¶Cõtraxerit. quæ fuerit. ¶Turpius: ipudẽtius: ac minus honeste. ¶An dimiserit: soluerit: repudiarit. ¶An tenuerit: retinere pse uerauerit: ¶Ad officiũ: ad nuptias celebrãdas. ¶Ad se: domũ suã. ¶Repetisse: usũ cõgressum. ¶Prioris mariti: pisõis. ¶Tpe medio: biẽnio. s. ¶Adhibitũ admotũ: uocatũ. ¶Mãdasse: pisõi iussisse. ¶Vxorẽ me-

zenophan tus risũ re tinere nõ poterat

alea solatiũ lugentis

promissus capillus

Deieraret

Deiurium

risisse: lauisse: cœnasse cũ parẽtibus aut cõiuge: liberisue capi tale fuit: ac mœroris ipatiẽs: quum repẽte noctuq; pfugisset ab urbe: trãscurrisset q; Campaniã Syracusas petiit: rursusq; ĩ de pper rediit: barba capilloq; pmisso: nec unq̃ postea: quã tiscũq; de rebus: ne p contione quidẽ populi: aut apud mili tes: nisi p nomẽ Drusillæ deierauit. Reliquas sorores nec cu piditate tãta: nec dignatiõe dilexit: ut quas sæpe exoletis suis pstrauit: quo facilius eas ĩ cã Aemili: Lepidi cõdẽnauit qua si adulteras: & insidiaꝝ aduersus se cõscias: nec solũ chirogra pha oium reqsita fraude ac stupro diuulgauit: sed & tres gla dios ĩ nece sua preparatos marti ultori addito elogio con secrauit.

## De mrimoniis & uxoribus eius.

MAtrimonia cõtraxerit turpiꝰ: an dimiserit: an tenue rit nõ est facile discernere Liuiam Horestillã Caio pisoni nubẽtem quum ad officium & ipse uenisset: ad se de ducí impauit: intraq; paucos dies repudiatã biẽnio post rele gauit: quod repetisse usum prioris mariti tẽpore medio ui debatur. Alii tradunt adhibitum cœnæ nuptiali mandasse

Impudici tia in libro officium

Officiosi i pudici

Elogium

am:quã mihi uxorẽ deſtinaui. ¶Præmere:illi hærere:inuiti iminere. ¶Edixiſſe:edicto denũciaſſe. ¶Romuli:q herſiliã rapuit:fuit.n.ea una ex Sabinis:q̃ raptæ fuerãt Triginta numero fuiſſe qdã tradiderũt: Valerius antias qngentas uiginti ſeptẽ:Iubas ſexcentas numero treſq; & octogita:Plures herſiliam Romulo pꝛiſſe ꝓdiderũt. ¶Auguſti:ſiqdẽ ille feſtinatas Liuice nuptias ſuſpectiores reddidit. ¶Loliã paulinã: Pliloliã paulinã q̃ fuit.C.pꝛicipis matrõa. ¶Nuptã:memio locatã:Euſebius auctor ẽ memiũ a Caligula ipulſũ ut Scriberet uxorem ſuã eſſe ſibi filiam. ¶Auiæ eius:loliæ. ¶Quõdam:quum forma.ſ.& ætate floreret.

ad Piſonem cõtra accõbentem:noli uxorem meam ꝑmere, ſtatimq; cõuiuio abduxiſſe eã ſecum: & ꝓximo die edixiſſe matrimonium ſibi repertum exemplo Romuli & Auguſti. Loliam Paulinam Caii Mẽmii conſularis exercitus regentis nuptam:facta mentõe auiæ eius ut quondã pulcherrime ſubito ex ꝓuincia euocauit:ac perductã a marito cõiunxit ſibi breuiq; miſſam fecit interdicto cuiuſq̃ in perpetuum coitu. Ceſoniam neq; facie inſigni:neq; ætate integra:matrẽq; iam ex alio uiro trium filiarum: ſed luxuriæ ac laſciuiæ perditæ: & ardentius & conſtantius amauit:ut ſæpe chlamyde pelta/que & galea ornatam & iuxta adequitantem militibus oſtẽderit:amicis uero etiam nudam. Quam enixam uxorio nomine dignatus eſt:uno atque eodem die profeſſus & maritum ſe eius & patrem infantis ex ea natæ. Infantem autem iuliã Druſillã appellatam ꝓ oium deaꝝ tẽpla circũferẽs Mineruæ grẽio ipoſuit:alẽdãq; & inſtituẽdã cõmẽdauit Nec ullo firmiore iudicio ſemis eẽ credebat: q̃ feritatis q̃ illi quoq; tanta

¶PHI. ¶Ad piſonẽ.neogamõ i.nouũ maritũ:cui nubebat liuia horeſtila. ¶Cõtra acubantẽ.eregione & ut dici ſolet ex oppoſito diſcũbẽtẽ. ¶Premere. ex more ſponſoꝝ q ſubagitãt in conuiuio ſponſas. ¶Edixiſſe ꝑ edictũ publicaſſe: ¶Exẽplo romuli. hiſtoria notiſſima eſt quẽadmodũ romulus ex raptu ſabinaꝝ ſibi repetit uxorẽ noie herſiliam de qua ſic ait ſilius in.xiii. punicoꝝ uis & martigenæ thalamos ſpectare qrini herſiliã certe:hirſutoſ cum ſpneret oli gens uicina pro cos paſtori rapta marito. hæc in deã demutata eſt: quã horã uocant:de qua itellexit gellius i.xii ſcribens ſalatiã eſſe neptuni horam quirini nerienẽ martis. ouidius in.xiiii.mutat horãq; uocat q̃ nunc dea iũcta qrino ẽ. ¶Auguſti.qui liuiã druſillã pregnãtẽ abduxit a matrionio tiberii neronis. ¶Loliã paulinam. ſcribit plinius ſe uidiſſe loliã pauliam cai principis uxorẽ i ſpõſaliũ cerimoniaꝝ cena ſmaragdis margaritiſq; optam alterno textu fulgẽtibus toto capite crinibus ſpiris auribus collo monilibus digitiſq; nec dona ꝓdigi pꝛicipis illa fuerãt:ſed auiæ ꝓuinciaꝝ.ſ.ſpoliis partæ. ¶Auiæ eius.ſ.loliæ paulinæ: tãq̃ i nepte regenerata uideri poſſet a uita pulchritudo.ſepe.n.nepotes nepteſq; reddũt ſimilitudinẽ auoꝝ & auiaꝝ.ſicut ille niceus nobilis poeta i auũ degenerauit ethiopẽ. ¶Perductã.quaſi ꝑ uĩ abductã.ꝓducere.n.inuitaꝝ ꝓnaꝝ.uñ ꝓductores dicti. ¶Interdicto.uetito ꝓhibitoq; pena ꝓfecto nõ leuis eſt hec ad feminã puniendã:qđ.n.põt feminæ maxieq; uiroſæ eſſe grauius:q̃ priuari cõcubitu:i quo ſũmũ bonũ collocauit. feminæ plinio ariſtotele heſiodo auctoribus auditores ſunt coitus eſtiuo tpe.uiri uero hiberno. ¶Neq; etate integra.etas integra dĩ ipſa iuuenta:q̃ plena eſt & ſãguine uiget:qui ẽ integer i iuuenibus:& ut dicũt phyſici minuiť ſenio. Virg. uos o quibus.integer eui ſãguis ait. Idẽ i nono eneidos.atq; integer eui Aſcanius hoc ẽ ut põit ſeruius adoleſcens:cui adhuc integra ſupeſt.ſcribit auicena etatẽ adoleſẽtiæ eẽ uſq; ad trigeſimũ annũ:etatẽ uero cõſiſtẽtiæ:q̃ uocať ætas pulchritudinis eſſe fere uſq; ad.xxxx.annũ. Etatẽ uero minuẽdi dici cũ uirtus amittiť.q̃ ẽ etas ſenectutis. ¶Matrẽ.q̃.ſ.peperat ex priore marito.eſt.n.mĩ ut dialectici dicũt relati uũ nomẽ: ſicut & pĩ qđ ad aliqd referť. ¶Chlamide.ornamẽta ſũt militaria de qbus ſupra ſatis ac ſup.eſt.n.pelta ſcutũ amazonicũ lunaꝝ:uñ lunatas peltas dixit poeta. ¶Nudã.i hoc imitatus ẽ cãdaule lidiæ regẽ q uxorẽ gygi ſodali ſuo nudã demõſtrauit:quo facto ſibi exitiũ & gygi regnũ cõpauit:hiſtoria tradiť a luſtino & herodoto copioſiſſime. ¶Enixã.cũ pepiſſet:eniti.n.parere eſt. ¶Vxorio.ut uxor pꝛicipis uocareť. ¶Per tẽpla circũferens.auctor eſt ioſephus caiũ ad tantã inſaniã ꝓpuliſſe:ut cũ ei filia fuiſſet exorta:eã ꝓducens i capitoliũ ſup genua ſimulachri cõſtitueret cõmunẽ ſibi natã iouiq; cõfirmans duos patres uni ꝓpli cõſtituens. ¶Mineruæ gremio. Ci.quõdam gloriatus eſt ſe a mierua oẽs artes edoctũ fuiſſe. ¶Inſtituendã.inſtitutis diſcipliniſq; formanda ab ipſa minerua utpote artiũ dca.ſcitu dignũ relatuq; eſt qđ tradit martianus de minerua eã.ſ.natã eſſe ſine matre:qñ in fœminis prudẽtia nõ eſt:cuius dea eſt ipſa minerua. uerſus martiani ſunt hi in hymno palladis:quã de patre ferũt ſine matris federe natã, ꝓuida conſiliũ quod neſcit curia matꝝ. huic ſententiæ aſtipulatur illud ariſtotelis ex ſecundo politicoꝝ conſilium in femina eſſe inualidum.

¶M.AN. ¶Ex ꝓuincia quo maritũ fuerat ſecuta. ¶Productã:a marito abductã. ¶Cæſoniã;põponii orphiti ut plinius ſcribit & ueſtiliæ filiã octauo mẽſe:qđ raro accidit:natã:crediť Caligula ab ea amatorio poculo cõmuni ſẽſu alienatus. Iu.cui totã tremuli frõtẽ cæſonia pulli ifudit. ¶Neq; ætate integra:ſed floráti illius parte exacta. ¶Perditæ:affrenatæ. ¶Clamidæ:militari ueſtæ pallio pene aduerſa:plau.puer cape clamide & da palliũ. ¶Pelta:ſcuto. Ver.ducit amazonidũ lunatis agmina peltis. ¶Nudã oñderit. ¶Quã enixã ptu ſolutã. ¶Vxorio noie:uxoris appellatiõe dignat°ẽ. ¶Vno eodẽq; die:eadẽ luce ſe & puerpæ maritũ & puellæ patrẽ ꝓfeſſus ẽ quo itelligi põt nõ prius eã ꝓ uxore hũiſſe q̃ ex illa pĩ ſit fact°.

hersilia uxor romuli

hora qrini iuncta

etas integra

Etas pulcritudinis

lũata pelta

minerua ſine trecur

¶PHI. ¶Iam tũc.adhuc infanti. ¶Inceſſeret.ĩpeteret inuaderet. ¶Ptolomeũ regis iube filiũ.ſcribit plut.i antonio cleopatrã antonii & cleopatr æ filiã nupſiſſe iubæ regi humaniſſimo & pulcherrimo.tranqllus ſen tire uĩ nõ cleoparrã fuiſſe appellatam filiam mar.antonii:ſed helenã:quæ nupſit iubæ. uidetur hic eſſe ille ptolomeus:quẽ ꝓdi dit plinius in.v.a caio cæſare necatũ cuius mortẽ dum ulciſci conatur ſeruus edemon

Sobrini patrueles

mouit arma romana. ¶Cõſobrinũ.cõſobrinos appellamus auctore dõato eos:q ex frẽ & ſorore nati ſũt:ſo brini uero ex duabus ſororibus dñr quaſi ſororini.patrueles aũt ex ſratrib⁹ noĩati.ꝑterea cõſobrinus ꝓpin quitatis nomẽ eſt & ĩ hoc ſignifi catũ accipiť hic a trãquillo: tanꝙ cõſobrinũ dicas neceſſariũ & ꝓ pinquitate cõiunctũ. ¶Pro ne ceſſitudinis iure. hoc ad ptolo meum conſobrinũ referẽdũ.ne ceſſitudo.n.dicitur ius quodã& uinculũ religioſe cõiunctionis affinitatiſue. ¶Promeritoꝝ gĩa hoc ad macronẽ & enniã referri debet:qbus adiutoribus impiũ adeptus ẽ caligula de quibus di ctum ẽ in ſupioribus. ¶Ad eſe

Eſſedum Reges ad currũ ſe ſoſtris

dũ ſibi occurrere ſenſus ꝑ caligu la:pmiſit quoſdã ſenatores toga tos inſtar anteãbulonũ atꝙ ſatel litum curſitare ſibi iter facienti i

iã tũc erat:ut ĩfeſtis digĩtis ora & oculos ſimul ludẽti ĩſãtiũ inceſſeret. De crudelitate eius cõtra ꝓpiquos & cæteros.

¶Leue ac frigidum ſit his addere quo ꝓpinquos ami coſꝙ pacto tractauit Ptolemeum regis lubæ filium cõſobrinum ſnũ (erat enim & is.M. Antonii ex he lenæ filia nepos) & in primis ipſum Macronẽ ipſam Enniã adiutores imperii quibus omnibus pro neceſſitudinis iure: proꝙ meritorum gratia cruenta mors perſoluta eſt. Nihilo reuerentior leuiorue erga ſenatum:quoſdam ſummis hono ribus fũctos ad eſedum ſibi occurreret togatos per aliquot paſſuũ milia & cœnanti mõ ad pluteum mõ ad pedes ſtare

carruca.eſt.n.eſedum genus currus:unde & eſſedarii dicti.de quo ſuo loco dictum eſt. legimus apud dio doꝝ & pliniũ ſeſoſtrẽ egypti regem fuiſſe tam ſupbum tanꝙ inſolentẽ ut reges ſolitus ſit iungere ad curꝝ loco equoꝝ & ſic triumphare ireꝙ ad templa & p urbem iter facere. hinc lucani i lud eſt.uenit ad occaſum

pluteus

mundiqu ẽ extrema ſeſoſtris qui pharios currus regum ceruicibus egit. ¶Mõ ad pluteũ.ad thoꝝ triclinia rem:nã pluteum tabulam dicimus & accipimus ꝓ fulcro ipſius thori diſcubitorii.marcialis nã pluteo uin dice tuus erat:ſunt & plutei militares de qbus cæſar in cõmentariis:eſt & pluteus grãmaticalis:de quo pſi us. ¶Nec pluteũ cedit:ſidonius.grãmaticales pluteos aut athenei cuneos:aut armaria extructa bibliopo laꝝ. A pluteo q̃ tabula ẽ deriuatur plutealis.uude a cicerone dicta ſigilla plutealia imagũculæ pluteis hoc ẽ tabulis incluſæ.Locus ẽ mendoſus & obiter emaculandus i epiſtolis ad atticũ.in qbus ſic legiť. ꝑterea lip pos tibi mãdo.quos in territorio atrioli poſſim icludere & putealia ſigillata duo. In pauciſſimis his uerbis triplex menda inoleuit.nã ꝓ lippos legendũ eſt typos:ſignificat aũt typus formã figurã & ueluti exẽplar.ſi cuti i ſacris lſis dĩ arca eẽ typus eccleſiæ.& ſexcẽta ſimilia.Illud uero putealia ſigillata corrige plutealia ſigil la.petit.n.ab attico fictilia ſimulacra:q̃ pluteis ueluti loculamentis cõtinenť.uñ eſt illud pluteiũ ſeruare ele anthas. ¶Ad pedes.ſeneca li.iii.de beneficiis:ſeruus q cenanti ad pedes ſteterat narratꝙ iter cenã ebrius

ad pedes circũpedes a pedibus

dixiſſet ſcribit agretius grãmaticus circumpedes dici obſequia ſeruoꝝ:añ pedes amicoꝝ:hinc eſt illud lu culenter a Ci.dictũ in uerrinis.ſeruos artifices pupilli cũ hẽret domi:circũpedes aũt hoĩes formoſos & litte ratos ſuos eſſe dicebat.marcialis a pedibus ea forma ſeruos noĩat:qua a manu ab epiſtolis a ſecretis nuncu panť.de qbus alibi pluribus.caligula cũ tractaret ſenatores pinde ac togata mãcipia:quoſdam habebat ad pedes.i.locoꝝ eoꝝ miniſtroꝝ:qui dñis ad pedes ſtare dñr.ſicut ad manum dixit Ci.fuiſſe ſeruũ graccho. ¶M.AN. ¶Sui ſeminis:a ſe genitam. ¶Feritatis:quia paterna feritate eſſet prædita. ¶Illi: druſillæ. ¶In feſtis:uiolentis & ad iniuriam propenſis. ¶Inceſſeret:infeſtaret. ¶Leue & frigidum:minore deteſtatione dignum:ſiquis maiora eius attendat ſcelera. ¶Conſobrinum minor Antonia Antonii & octauiæ filia:ex druſo Germanicum Genuit:Germanicus Caligulam Antonii pronepotem contra: helenæ eiuſdem triũ uiri filia quæ ex cleopatra orta eſt iubæ nupſit:iuba Ptolemeum ut tranquillus ait genuit:Ptolomæus er go nepos fuit non pronepos:quod ſi ita eſt qua ratione conſobrini dici poſſint:quum ne in gradu quidẽ ſanguinis conueniant Tranquillus uiderit: uide tamen ne cum idem inquit erat is Antonii ex hele næ filia nepos:feciſſetꝙ interim Ptolomei & iubæ patris mentionem Iubam antonii nepotem non Ptolo mæum dixerit nam pronomen illud ad utrunꝙ referri poteſt:ut iubas ptolomæi pater fuerit:helenes & iubæ filius:ſic Antonii nepos ptolomæus uero ex ſecundo iuba ortus pronepos:ſed quod duo fuerint iu bæ poſt illum qui a.C.cæſare uictus ſibi mortẽ conſciuit non reperio:ſpartianus Traianum adriani conſo brinum appellat cum non multo ante Aelii patris ipſius adriani conſobrinum dixiſſet:illud adiiciã plu tarchum cleopatræ & Antonii filiam quæ iubæ nupſit non helenem ut Tranquillus prodidit: ſed cleopa tram ait appellatam: De ptolemæi cæde plinius Romana inquit arma primum Claudio principe in mau ritaniam bellauere ptolemæum regem a.C.Cæſare interemptum ulciſcente liberto Aedemone. ¶Enni am per quam fuerat Macroni inſinuatus. ¶Cruenta mors:non ueneno aut citra cruorem ſed ferro illata ¶Quoſdam:ſenatorii ordinis. ¶Ad eſedum:ad currum. ¶Ad pluteum: plutei crates erant corio crudo intextæ:quæ apponi ſolebant miiitibus opus facientibus Tabulæ ad hæc quibus aliquid præſepitur plu tei ſunt dicti:Iu.& iubet archetipos pluteum ſeruare cleantas:de loco igitur tabulis circa triclinares toros ſepto intelligi credo oportere. ¶Ad pedes:infra ſe. ¶Succinctos:miniſterii cauſa expeditos. ¶Volunta

ria morte:quam sibi ipsis ultro cõsciuissent. ¶Edicere:edicto significare ut natalis illius dies celebraretur ¶Abrogauit:ademit. ¶Sine summa potestate:sine consulibus. ¶Coniuratione:æmiliana credo. ¶Inqe tatus:quietis hora molestatus. ¶Fremitu:discursu & clamore loca in circo per noctem iacet.n.Circus palatio. ¶Gratuita loca:quæ primo adeuntibus uacabant utpote omnibus communia. ¶Tumultum:subitam fugientibus trepidationem. ¶Elisi:nocturno compressu enecti. ¶Decimas:con giarii id genus fuisse crediderim quum sit decima alioquin cuiusq; rei portio.quam ueteres diis offerre so lebant. ¶Maturius:tempestiuus q̃ dari consuessent:erant & decimæ tributi genus siue uectigalis : Cice ro neq; ex portu neq; ex decimis neq; ex scriptura uectigal seruari potest. ¶Equestres:loca unde eqtes spe ctabant:quæ & equestria sunt dicta:Anneus Seneca equestria omnium equitum romanorum sunt:& rur sus quum in theatrum ueni si plena sunt equestria:Iu.& de puluino surgat equestri. ¶Ab infimo quoq;q accipiendæ decimæ cupiditate confu o ordine:aut equestria occuparet ut propius adesset:aut certe per illa nondum equitum multitudine referta temere ruerent:neutrum.n.sine ordinis iniuria indignationeq; fi eri poterant:Iosephus in ludis qui in honore.C.cæsaris in palatio celebrabantur id accidisse significare ui detur. ¶Reductis:complicatis.

succinctos lintheo passus est. Alios cũ clam interemisset cita re nihilominus ut uiuos pseueraverit;paucos post dies uo luntaria morte periisse mẽtitus. Consulibus oblitis de natali suo edicere abrogauit magistratũ;fuitq; per triduum sine sũ ma potestate res publica. Quæstorẽ suum in cõiuratiõe no minatũ flagellauit ueste detracta subiectaq; militũ pedibus; quo firme uerberaturi insisterẽt. Simili supbia uiolẽtiaq; cæ teros tractauit ordines. Inqetatus fremitu gratuita ĩ circo lo ca de media nocte occupãtiũ oẽs fustib9 abegit;ælisiq; p eũ tumultũ uigiti ãpli9 eqtes rõani;totidẽ mr̃onæ sup ĩnumerã turbã cæterã;Scænicis ludis ĩter plebẽ & eqtẽ cãm discordi arũ sr̃es decimas maturi9 dabat ut equestres ab ifim o quo q; occuparẽt. Gladiatorio munerẽ reductis ĩterdũ flagrãtissi

¶PHI. ¶Succinctos lintheo. more ministroꝝ.oratius. succin ct9 cursitat hospes natali suo edi cere.p edictum publicare diem suum natalem.ut.s.a po.ro.cole retur. ¶Abrogauit.sustulit de/ traxit ademit.derogat legi cum pars detrahitur.abrogatur legi cũ prorsus tollitur.obrogare ue ro est legis prioris infirmãdæ cã legẽ aliã ferre.Ci.tria hæc uerba iunctim locauit quadã ad atticũ epistola cũ ait.abrogare deroga re obrogare sine fraude sua non liceat. ¶Sine sũma potestate.si ne cõsulibus.est.n.cõsularis po testas romæ summa & maxima. ¶Cõiuratiõe.facta.s.aduersus ipsũ caligulã.ea significari uidet quæ auctore emilio lepido facta

Derogat abrogatur Obrogare

est uel quæ mox per munitianum excitata. ¶Firme insisterent.tanq; uestis pedes uirgatorum contineret ne per lubricum pauimentum laberentur. ¶Ceteros ordines. equestrem & plebeium. ¶Gratuita loca. gratis & sine mercede concessa occupantibus. ¶Elisi.obtriti exanimati per elisionem & conculcationem dum fustibus e circo tumultuosissime abiguntur. ¶Et equitem.ordinem equestrem. ¶Decimas. nomẽ est imperatorie liberalitatis:de quibus credo locutum esse epigramatarium poetam sic scribentem: cũ da ta sint equiti bis quinq; nummismata. quare bis decies solus sestiliane bibis.uidetur autem innuere datas esse solis equitibus decimas:& est sensus cum celerius solito daret decimas effecit ut plebeii & infimi occu parent loca equitum:ex quo rixæ oriebantur inter equites indignantes occupari sua sedilia & per plebe ios occupantes.quid si legamus decima & referas ad horam.quod magis placet:ut sit sensus caligulam ex hibuisse histriones in ludis ante decimam horam ut ex hoc plebeii cau a spectandi occuparẽt equitum se dilia.unde discordiæ quod cupiebat princeps exoriebãtur inter plebem & equites. ¶Maturius. citius & festinantius.quam ex more dari solerent. ¶Vt equestres.corrige equestria.sunt enim equestria loca in qui bus equites spectantes sedebant sicut popularia in quibus populus & plebes spectare consueuerat. unde ifra dicet tranquillus quia pars maior intra popularia decideratde equestribus sic inquit seneca.cũ in the atrum ueni si plena sunt equestria. ¶Reductis uelis.forum integi solebat quando gladiatoria spectacula edebantur.unde ait pli.cæsarem totum romanum foꝝ intexisse:quod munere ipso gladiatorio mirabili us usum tradunt.marcellus uelis foꝝ inumbrauit ut salubrius litigantes consisterent.carbasina uela pri mus in theatro duxisse traditur lentulus spinter apollinaribus ludis.caligula ut pestifer ex omni parte eẽt ro.po.spectacula quoq;quæ uoluptatis causa comparata sunt conuertebat in supplicium cũ sublatis & cõ plicatis uelis spectaculoꝝ spectatores estu solis feruentissimo cõficerentur.

Equestria popularia

Velis foꝝ i umbrare

¶M.AN. ¶Velis quibus theatꝝ flagranti die ĩumbrabatur:Mar.& põpeiano uela negata noto ad quos casus sæpe.n.uentorum ui uela ipsa intendi non poterant umbellis uti consueuere: Martialis accipe quæ minios uincant umbracula soles:sit licet & uentus te tua uela tegent:publica igitur uela caligula æstuanti die ut populum incommodo afficeret medio spectaculo obstructis theatri exitibus nequis abire posset repente cõplicari iubebat dignus ipse qui siqua superfuisset illi populo maiorum indoles subito in cursu in crucem sublatus non solum per æstum & contumeliam eminentissima theatri parte torqueretur: sed caucasis etiam rupibus religatus ut de prometheo uetustas fabulata est rediuiuis uisceribus aquilas & uultures pauisset.

Bestiarii

¶PHI. ¶Emitti e spectaculo.uolebat.n.sublatis uelis flagrãtia solis spectatores infestati. ¶Ordinario apparatu.p apparatũ ordinariũ muneris gladiatorii intelligit gladiatores in gladiatura exercitatos & armaturas gladiatorias:qbus digladiabãtur ad pascendos oculos spectatorũ.bestiarii quoq; qui aduersus feras depugnãt erãt ordinarii.caligula hoc legitimo appatu sublato in locũ firmissimorũ famosissimorũ gladiatorum substituit gladiatores senio debilitatos:quos pegmares tranqllus appellat:tanq; in pegmate solitos de pugnare:qđ leuioris operæ & magis puerilis q; gladiatoriæ pugnæ certamen est.hi feris maxime seuientibus obiiciebãtur:a qbus truculenter lacerabant.sũt.n. pegmata machinæ ex ligno cõpactæ q; in põpa uoluptatis causa circunferri solebãt:dñr pegmata a uerbo græco. πήγνυμι quod est lu/do:siue πῆγυμι quod significat pango & extruo. de his seneca ad luciliũ scribens tradit hæc. his anumeres licet machiatores qui pegmata per se surgentia excogitãt & tabulata in sublime crescentia.hinc illd ab epigrãmatario poeta dictũ est & crescũt media pegmata celsa uia.Seruius in tertio cõmentario georgicorũ refert pegmata cõponi solita ab editoribus ludorũ theatraliũ.Iosephus in.vii.belli iudaici docet quẽadmodũ in pompa triũphi:quẽ titus & uespasianus impatores ex deuictis hierosolymis cõiter egerũt: maximũ stuporem pegmata quæ portabãtur attulerũt.multa.n.in tertiũ nidum quartũq; surgebat.magnificẽtia fabricæ cum admiratione delectabat.In his machinis simulachrũ belli representatũ fuisse significat:ut alii fugere alii capi uiderentur. & p singula pegmata dux captæ ciuitatis agebat:ita ut captus fuerat ordinatus.plinius quoq; auctor est in.xxxiii.pegma in circo ductũ fuisse a caio pricipe:in quo fuere argẽti libræ centũ uiginti quatuor.uĩ trãquillus gladiatores appellare pegmates nõ eos q pegmata baiulabãt:sed q ex pegmate depugnabãt.ita.n.interptamur subnixi auctoritate iosephi docẽtis simulachra pugnæ ex machinis pegmatũ edi solita fuisse. hoc erat crudele miserãdũq; spectaculũ uidere nõ solũ gladiatores sed ẽt patres familiarũ debiles obiici feris truculẽtis. ¶Subiiciebat.substituebat. ¶Horreis pclusis.horrea nõ tam receptacula frumẽti q; aliarũ quoq; rerũ repositoria dici testes sunt eruditi & ĩ primis iurisc̃sulti:q pluribus in locis & peculiariter ĩ titulo de contrahẽda emptione horrea frequẽter usurpant,p repositorio merciũ & rerũ pretiosarũ.hic horrea,p granariis accipiũtur ita.n.uarro appellat loca ubi granũ frumẽti cõdebãt:idẽ horreũ ab horrido dici interpretat:quod antiq farreũ dicebãt a fare.legimus seuerũ Impatorem romanũ cum uita excederet septem annorũ canonẽ po.Ro.reliqsse oli heliogabalus iussit canonẽ po.ro.unius anni frumẽtariũ meretricibus leuonibus:exoletis ĩ tramuranis dari:cũ eo tpe iuxta ,puisionẽ seueri & traiani septẽ annorũ canon frumẽtarius Romæ eẽt:primã semp rei frumẽtariæ & annonæ urbicæ rationẽ habuerũt principes ro.qm̃ ut inquit aurelianus scribens ad pfectum annonæ.populo Romano saturo nihil põt esse letius.unde merito uitupãdus Caligula:qui horrea precluſit ut ita Romanum po.famæ rideret periclitantem.signat autẽ horrea nõ tam priuata q; publica:ex quibus frumentum uenale promebatur fuisse precluſa. Scribit Iosephus horrea decenter instituta fuisse a caligula propter aduentum nauium frumenta ex egypto deferentium.sed dum segnius construuntur.opus semiperfectum est relictum. Romæ fuerunt horrea sempronia appellata a sẽproneis gracchis instituta ad custodiam frumenti publici. ¶Ad saginã ferarũ.ad feras saginandas:est.n.sagina pinguitudo.inde saginarium dicitur locus accommodatus ad saginandum. altilia .Varro in.iii.de re rustica pullos anserũ includunt in saginario.ibiq; polentam & pllinem aqua madefactam dant cibum.ita ut per dies saturent.luculenta est apud senecam sententia ad taxandam ganeonũ uomitorũq; luxuriam: corpora inquit istorũ in sagina:animi in macie & ueterno sunt.a sagina fit saginarius saginaria rium.unde a seruio dicitur mulus saginarius & mula saginaria leges sumptuariæ ut inquit tertullianus iubebant inferri ĩ cenam non amplius q; unam gallinam & eam nõ saginatam hoc est sagina opimatam. ¶Muneri ppararũ ludo bestiario.spectaculo ferarũ.hinc munerarii dicti qui non solum munera gladiatoria sed & spectacula uenatiõesq; ferarũ exhibebant.& hoc est quod ait columela li.viii.arietes miri coloris sicut alias bestias munerariis deportari.apuleius in.iiii.metamorphoseos docet quemadmodum quidã noie democharis editurus munus gladiatorũ atq; uenatorũ comparabat copiosum nu merũ ursarũ.easq; saginabat atq; prepabat ad publicas uoluptates instruendas. ¶Carius:maiori pretio. ¶Pecudes.quibus alerentur & saginarẽtur feræ præparato ludo bestiario.

¶M.AN. ¶Emitti uetabat:ut ad unum oẽs æstu conficeret. ¶Ordinario apparatu: reliqua spectaculorũ pompa. ¶Vilissimos:abiectissimũ quenq;. ¶Gladiatores pegmares:ad pegmata huc & illuc moliẽda seruatos:erant pegmata ligneæ & sublimes machinæ quæ ad spectaculorũ pompam in theatrũ deportabãtur Anneus Seneca his annumeres licet eorũ machinatores qui pegmata p se surgentia excogitabãt & tabulata tacite in sublime crescẽtia & quia pegmata ut dixi portabantur:quod Iosephus clare demõstrat,p quorũ inquit magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes timebant:pegmares gladiatores eos dictos crediderim:qui parte reliqua corporis ferro debilitata:quia gladiaturæ iam minus idonei essent pegmo sole uelis emitti quenq; uetabat.Remotoq; ordinario apparatu rabidis feris uilissimos senio confectos: gladiatores quoq; pegmares:patres familiarum notos sed insignes debilitate aliqua corporis subiiciebat.Ac nonnunq; horreis præclusis populo famem indixit.

Pegmares pegmata

Locus marcialis

Horrea

Farreum

Canõ frumentarius

Sagina Saginariũ

mulus saginarius munerarii

Item de seuitia & crudelitate eiusdem

Saeuiciã ingenii p hæc maxime ostendit:quũ ad saginã ferarum muneri præparatarũ carius pecudes

matibus deferendis adhibebantur:quidam pegniatas legunt:uelut ab eo ſint dicti qđ græci ϯ̃ ἀ̃ωτεἰγ̃νικα ludibria appellãt. ¶Horreis:qbus publica aſſeruabatur annona:unum tantũ laude dignũ Caligula ſuo principatu geſſiſſe:ioſephus ait qđ circa regium & ſyriam frumenti horrea cõſtituiſſet. ¶Per hæc:quæ ſcilicet dicam. ¶Ad ſaginam.i.cibũ plinius de orca ante tiberina oſtia oppugnata:& dum inquit faginã pro ſequitur in littus fluctibus impulſa.Iu.propera ſtomachũ laxare ſaginis. ¶Muneri:uenationi:Lactantius & primitus quidem uenationes:quæ uocantur munera. ¶Pecudes:in cibũ dandæ.Iu.& multa paſcendũ carne leonẽ. ¶Laniandos:laniatui obiiciẽdos. ¶Adnotauit:aſcripſit deſtinauit. ¶Cuſtodiarũ:locorum q̃ bus ſortes aſſeruantur. ¶Nõ inſpecto elogio:utroq; uerſum id uerbum poteſt accipi ſiquidem & criminationem intelligere potes & defenſionẽ. ¶Intra porticum:qua cuſtodias recognoſcebat:& quo ſontes ad eius trahebantur præſentiam. Cõparare

compararentur ex noxiis laniandos adnotauit:& cuſtodiarum ſeriem recognoſcẽs nullius inſpecto elogio ſtans tantũ modo ĩtra porticũ mediam a caluo ad caluũ duci ĩperauit: Votũ exegit ab eo qui pro ſalute ſua gladiatoriam operam promiſerat:ſpectauitq; ferro dimicantem:nec dimiſit niſi uictorẽ:& poſt multas præces:alterũ q ſe piturũ ea de cã uouerat:cũctantẽ pueris tradidit uerberatũ infulatũq; uotũ reposcẽtes p uicos agerẽt:quoad præcipitarẽt ex aggere:multos

¶PHI. ¶Compararentur:admiror hieronymũ reprehendere ruffinum tanq̃ latine dixerit cõparare p emere:cũ iſtud uerbũ non ſolum apud recẽtiores: ſed etiam apd uetuſtiores ſcriptores in hoc ſignificatu frequẽter reperiatur:iuriſcõſultus titulo de re militari milites inquit agrum cõparare prohibentur ĩ ea prouincia in qua bellica opera agunt:item is qui contra diſciplinam agrũ cõparauerit iqe/

tari prohibetur.M.cato reliqua quæ cõparanda ſint ſiquid deſit in animũ uti cõparẽtur.idem prædiũ cũ cõparare cogitabis ſic in animo habeto uti ne cupide emas. ¶Ex noxiis:ſontibus. ¶Laniandos:a feris:ſcilicet muneri præparatis:& ita uicem cibi præſtabant feris:ex hoc feritas execranda caligulæ notatur: qui feras aleret humanis carnibus:cõſimiliter apuleius prodidit democharem editorem ludorũ habuiſſe noxios: qui ſuis epulis beſtiarum ſaginas inſtruebant. ¶Cuſtodiarum.ſupra declarauimus & in notis ſeruii habũde ſcripſimus cuſtodias accipi pro carcerariis hoc eſt pro his qui carcere continẽter:idq; auctoritatibus eruditorum ualidiſſime confirmanimus ad rem roborandam:addatur hæc quoq; ſultura ex iulio firmico tranſcripta:qui tradit libro quarto matheſeos:quod luna in nocturna genitura faciet carceris præpoſitos cuſtodiarumq; cuſtodes. ¶Elogio:titulo & teſtificatione noxiarum cõmiſſarũ. ¶Seriẽ.uerbi gratia: ut homicidæ ſimul fures ſimul & ſontes conſimiliũ delictorũ iunctim locarentur:in quã ſententiam eſt illd tertulliani ex apologetico ubi elogium in eadem ſignificatione qua hic dictum eſt a uobis nocẽtes uariis criminum elogiis recẽſentur. ¶A caluo ad caluum:prouerbialis hæc eſt eloquutio:qua ſignificatur iuſſiſſe caligulam ad ſupplicium duci cuſtodias indifferẽter:& nullo habito diſcrimine delictoꝝ:cũ enim recognoſcerer cuſtodias:duo forte aderãt calui alter in ſumo alter in imo:ut ĩter duos caluos oẽs cuſtodiæ cõtinerẽtur:tũc caligula ſtans in porticu in qua agebatur recognitio carcerariorũ:iuſſit ut carnifices ducerẽt ad ſupplicium cuſtodias oẽs incipiendo ab uno caluo qui erat primus & eundo ad alterũ caluũ:q erat nouiſſimus:& ita indifferẽter oẽs dediti ſunt ſupplicio capitali citra cõſiderationẽ ullã & penſitationẽ:quis plus:qs minus deliquiſſet:& nũquid oẽs pena capitis forẽt puniẽdi:nõ.n.leuis culpa capitaliter puniẽda ẽ:ut magna culpa & hoc ẽ qđ ait a caluo ad caluũ:ĩ quo alioqn docti hallucinãtur atq; cecutiunt:huius rei auctor ẽ diõ ap̃ græcos ſcriptor luculentus. ¶Duci:proprie eſt ſignificanter locutus ẽ:nam ut inquit donatus ducitur quis ad ſupplicium deducitur ad letitiam:in eodẽ ſignificatu illd a ſeneca dictum eſt duci te iuſſi apud curtium:ſic iquit hermolaus:nos iube dũci ut quod ex tua morte petieramus conſequamur ex noſtra. ¶Votũ exegit repetiit tãq̃ debitũ:ut id.ſ.pſolueret. ¶Gladiatoriã operã:more gladiatoris digladiaturum in ſpectaculo. ¶Ea de cauſa:p ſalute caligulæ eſt queſtio apud eruditos nũqd poſſit mutare fata:qui ſe deuouit morti p alterius ſalute. ¶Infulatũ:uittatũ & infulis ornatũ:quo ritu uictimæ imolandæ præparabantur:hĩc a poeta dictũ mihi ſacra parari & ſacræ fruges & circũ tẽpora uitæ ab infula enim ut aiũt grãmatici:quæ faſcia eſt uittæ depẽdent ab infula infulati quoq; ſacerdotes nominãtur.ſidonius uel infulatis arã ad thuricremã rotare myſtas. ¶Votũ reposcẽtes:ut.ſ.uotũ exolueret quo ſe periturum uouerat p ſalute caligulæ. ¶Per uicos:uicatim p omnes urbis romæ uicos:de quibus ſuo loco dictũ ẽ. ¶Ex aggere.aggerẽ ſignificat:quẽ tarquinius ſupbus extruxit:de quo plinius ĩ.iii.ſic refert:claudit roma ab oriẽte aggere tarqnii ſupbi ĩter prima opere mirabili:namq; eum muris æquauit:qua maxime patebat aditu plano:de hoc ſenſiſſe uidetur Iuuenalis illo uerſu plebeium in circo poſitum eſt & in aggere fatum. Cũctantẽ

¶M.AN. ¶A caluo ad caluũ.a caluo cuſtodiarũ pfecto ad caluũ.q.d.redeat unde uenit uel unde delatus ẽ deferat hãc ille idẽtidẽ uocẽ uſurpare ſolitũ credideri:niſi id loci nomẽ fuiſſe dicat aliquis:qđ nõ probo ſuo ego ſolere hic nõ nullos ſegniter hærere quaſi pfunda locus indagatiõe delioq; indigeat natatore:ſed ſiqd ipſi melius aliqñ fuerint cõmẽti nõ grauare illoꝝ ſniæ accedã. ¶Exegit:requiſiuit. ¶Nec dimiſit:miſſum fecit:ſed tam diu gladiaturæ habuit obnoxium quoad uictor pugna euaſiſſet:nec ſic quoq; niſi multis præcibus fatigatus ut impudentiſſimam hominis ingratitudinem facile agnoſcas. ¶Eadem de cauſa:pro ipſius egrotantis ſalute. ¶Cunctantẽ:ſegnius uotũ exoluentem. ¶Verberatũ uerberibus cæſum. ¶Infula/

Cuſtodiæ

elogium

a caluo ad caluum

duci te iuſſi

agger tar quinii

tum in ultimæ ſpeciē inſulam habentē: eſt.n. inſula ut ſeruio placuit faſcia ī modū diadematis a qua uictæ utrinq; pendent. ¶Per uicos: urbicos qui mille & amplius numero Romæ fuerunt. ¶Votum: ſolutionē uoti. ¶Præcipitaretur: præceps ageretur. ¶Ex aggere: agger tarquinii fuit circa uiminalē collē ubi & porta uiminalis eius aggeris: ſtrabo & plinius meminere: ut ſit ſenſus quoad ex urbe præceps eiiceretur ea uidelicet parte qua tarquinii fuit aggere munita poſſet aliquis haud omnino abſurde & de tarpeia rupe: unde ſcęleris cōuicti p̄cipitari ſunt ſoliti ſuſpicari. ¶Honeſti ordinis: equeſtri credo: potius q̄ ſenatorii.

¶PHI. ¶Honeſti ordinis: q̄lis ē ſenatorius & eq̄ſtet: donatus ordinē uit referri ad fortunas: unde illud ex eunucho quendam mei ordinis: exponit ordinis pro pauperē: ut ita homines honeſti ordinis dici poſſint diuites & opulenti. ¶Deformatos: deturpatos: dehoneſtatoſq; interdū deformare ſignificat figurare deſignare: Victruuius ſic inquit: architectus graphidis peritus: ut deformare poſſit lineis imitationem quā uelit edificioꝝ: eſt aūt graphis: ut uictruuii uerba percipias: pictura & ea maxime: quæ lineis cōſtat: quæ linearis uocatur: quam ait plinius inuentam eſſe a philocle. idem de graphide ait graphidis ueſtigia extant. ¶Stigmatum a ſtigmate ſtigmaticus deriuatur. cicero o miſerum: qui fideliorem & barbarū & ſtigmaticū putaret: quā coniugē: ſcribit plinius ſtigmata deleri columbino fimo: ſtigmatias priſci dici uoluerunt notis & ſtigmate punctos. ¶Ad metalla: inter genera penarum metalli pena numeratur: apud iuriſconſultos ſit differētia inter eos qui in metallum: & eos qui in opus metalli dānātur: nam qui in metallum damnātur grauioribus uinculis p̄mūtur: qui in opus metalli leuioribus: plinius ī epiſtolis erat fuſtibus ceſus: dānatus in metallum: ſtrāgulatus ī carcere. ¶Munitiones uiarum: ad uias publicas muniendas. ¶Aut ad beſtias. paulus iuriſcōſultus: ad beſtias dānatos fauore populi preſides dimittere non debent: antiqui beſtiarios eleganter appellauerūt: qui cum beſtiis depugnare dānati erāt. hinc a ſeneca ludus beſtiariorū nuncupatur: quo beſtiarii depuguabāt: de quibus ſic ait tertullianus in apologetico iuppiter eſt romæ: quē ludis ſuis ſanguine proluunt beſtiariorū. ¶Quadrupedes: donatus enarrans illud terentianum: quadrupedem conſtringito: quadrupedē exponit ut feram uel quadrupedem ideſt cum pedibus & manibus apud apuleium legimus: quēdam noīe thraſilionē ad effigiē beſtiæ reformatū caueæ īmiſſum: dono datum fuiſſe democati munerario: caueā āt hoc ī loco accipe pro ferarum receptaculo: ut apud apuleiū: beſtiā factū īmittimus caueæ: caueā quoq; de auibus dicitur: plautus in curgulione quia enim in caueā ſi forent cōcluſi itidē: ut pulli gallinacei papinius: caueæ radiorum argēteus ordo. ¶Serra diſſecuit: hoc ſupplicii genus paſſus eſt eſaias propheta: nāq; ſub manaſſe rege ſectus in duas partes occubuit: ſerram ſerream' primus inuenit talus ex dedali ſorore genitus reperta ſerpentis maxilla: qua lignum ſecuit: mox imitatus illam dentium ſpiſſitudinem ſerram fabricatus ē auctor diodorus ī. v. bibliothecæ: plinius uero dedalum ſerræ inuentorem fuiſſe, p̄didit alii ſerrā inuētā eē ab herba noīe ſerrata: cuius mētio fit ab eodē plinio ī. xxiiii. ¶De munere ſuo: de ſpectaculo beſtiaꝝ & beſtiarioꝝ. ¶Deieraſſent: deieaare eſt ualde iurare ſicut demirari & deamare habēt icremētū ut paulo ante annotauimus. ¶Per ſuum genium: tanq̄ uiderentur ſentire geniū Caligulæ nō eē adorādū: nec, p numīe hūdū maximū iuſiurādū apd priſcos erat p geniū pricipis: per quem ſi quis peieraſſet puniebaī: ſicut ſcriptū ē apd iuriſcōſultos titulo de iureiurādo: & ut inquit tertullianus: citius p oēs deos q̄ p unū geniū cæſaris peieraī. ¶Vni: patri. ¶Lecticam: qua delatus ſpectare poſſet filii ſupplicū. ¶Excuſanti: alleganti ad excuſationē: ita liuius de torquato ſcribens ait oculorum ualitudinē excuſauit. ¶Ex ſpectaculo penæ. ideſt ſtati poſt in ſpectionem ſupplicii de fi io ſumpti. ¶Epulis adhibuit: crudele facinus fuit hoc caligulæ & inhumanum ſed illud perſarum regis procul dubio crudelius. Qui arpalo ad cenam uocato appoſuit liberos epulādos. & ſubinde queſiuit an placeret cōditura. deinde ut ſatis illū plenū malis ſuis uidit: afferri capita illorū iuſſit & quomodo eſſet acceptus interrogauit nō defuerūt miſero uerba: nō os cōcurrit. apud regem inquit omnis cena iucunda eſt. ¶Curatorem munerum: quē prefectū atq; p̄poſitū ſuis ludis eſſe uoluerat: curatores generali appellatione dicuntur præpoſiti unde & a frontiuo de curatoribus aquarum ſcriptum eſt.

¶M.AN. ¶Deformatos: deformi ſtigmate inuſtos. ¶Ad metalla: ad metallorum effuſiones. ¶Munitiones uiarum: ad publicas uias ſternendas: ut ad id opus ſeruilem nauarent operam. ¶Ad beſtias: ut beſtiis laniandi obiicerentur: aut ut in uenatione cum beſtiis ſummo uitæ periculo decertarent. ¶Quadrupedes: tam humili caueā clauſit: ut beſtiarum more pedibus manibuſque conſiſterent. ¶Serra: ferreo inſtrumento ad robora non homines ſecandos a dedalo: ut plinius ait reperto. ¶Suo munere: gladiatorio: ſcilicet aut certe uenatione ipſa. ¶Male opinatos: haud magnifice locutos: alterū enim ex altero pendet ex opinatione iudicium ſequitur. ¶Per genium ſuum: quaſi non tanti duxiſſent ut per eum uelut numē quoddam deierarent. ¶Excuſanti: in excuſationē adducenti ſe per aduerſam ualitudi-

deformare

graphiſ qd

Stigmatic'

ſtigmatiæ

in metallū.

ī opus metalli

Beſtiarii

quadrupeſ

Caueā

mors eſaiæ

inuētor ſerræ

iuſiurandū per geniū

Excuſare

Curatores

nem adesse non posse. ¶Lecticam misit: ut ad tam inuisum spectaculum deferretur. ¶Alium: qui filii supplicio affuerat. ¶Curatorē: quem muneribus suis & uenationibus instruendis præfecerat.

putrefacti cerebri odore. Athelanicæ poetæ ob ambiguī ioci uersiculū media amphitheatri arena igni cremauit. Equitē romanū obiectū feris cum se innocentē ꝓclamasset: reduxit abscissaq; lingua rursus induxit.

De seuitia eius cōtra suos exules & senatorem:

REuocatū quendā a uetere exilio scisscitatus quidnā ibi facere cōsuesset: respondēte eo per adulationē deos semp orauī: ut (quod euenit) ꝑiret Tiberius: & tu imperares: opinās sibi quoq; exules suos mortē ipreca rī: misit circū īsulas qui uniuersos trucidarēt. Quū discerpī senatorē cōcupisset: subornauit q ingrediētē curiā repēte hostē publicū appellātes iuaderēt: graphiisq; cōfossū lacerādū cæteris traderēt. Nec añ saciatus ē: q̄ membra & artus & uisce/ra hominis tracta per uicos: atq; añ se cōgesta uidisset.

De atrocibus dictis eius.

AMmanissima facta augebat atrocitate uerboꝝ nihil magis in natura sua laudare se: ac ꝓbare dicebat: q̄ (ut ipsius uerbo utar) ἀλιάτρεύτου hoc est inuere cundiam. Monēti antoniæ auiæ tanq̄ paꝝ esset non obedire memētō ait oia mihi & heroīs licere. Trucidaturus fratrem: quem metu uenenoꝝ præmuniri medicamētis suspicabatur antidotū inqt aduersus Cæsarē. Relegatis sororibus nō solū

¶PHI. ¶Putrefacti: crebrum curatoris computruerat ex uberibus adeo: ut eius graueolētia offensus caius tunc demum iusserit occidi. ¶Athelanicæ: in tiberio declarauimus quæ nam sint athelanæ fabulæ. ¶Oꝫ ābi gui ioci ambiguus iocus dicit̄q in diuersas sententias flecti pōt & dilogia dicitur figura: cū ambiguum dictum duas res significat. talibus autem iocis referte erant athelanæ fabulæ. adeo ut sepe dicta talia in principē retor querētur: caligula ob talem iocum ambiguūq; dictum: q ad ipsius contumeliam trahi poterat poetam ipsum conditorem fabulæ cremari iussit. ¶Reduxit retraxit a feris: quibus erat obiectus ut ab his laniaretur: iterdū reducere est recōciliare: ut est illud numēq; reducāt. ¶Iduxit .s. ad feras. ¶Deos semper orauī: uerba sunt exulis: ab exilio reuocati: qui ut adularetur caligulæ hæc dicebat. ¶Periret Tiberius: a quo missus fuerat i exilium. ¶Exules suos: quos ipse misisset in exilium. ¶Circū insulas: loca exulū romanoꝝ pecu

ambiguus iocus

Dilogia

Reducere

īsulæ exilia

liaria erāt īsulæ: hīc illā a satirico poeta elegāt dictū: aut maris egei rupē scopulosq; freq̄ntes exulibꝰ magnis idē sed q pene pit cui uix ī cyclada mitti cōtigit & parua tādē caruisse seripho. Cor. tacitus plenum iquit exiliis mare infecti cedibus scopuli. C. autonius collega ciceronis in consulatu damnatus fuit in insulam cefalleniā: in qua oppidulū edificauit. ¶Trucidarent: de hoc eusebius in chronicis caius oēs exules iussit interfici. ¶Discerpi: fruſtillatim lācinari. ¶Ingredientem: illū. s. senatorē: quē discerpi cupiebat. ¶Graphiis: stilis ferreis: de graphio & graphiario diximus affatim in iulio cæsare. ¶Membra & artus: scribit priscianus in. vi. artus dici ab hoc uerbo arto artas: sunt enim artus quædam quasi ligamēta membrorum. Virgilius. & magnos mēbrorum artus: plinius in. xi. nodis inquit corporū qui uocantur articuli apud priscos hic artus & hoc artu dicebatur. ¶Viscera: cornelius celsus uiscera seiungit ab intestinis: tanquā noīe uiscerum. cor. pulmo: iecur: lien: & renes: contineatur quibus in quarto explicatis ita subiungit a uisceribus ad intesti na ueniendū ē membra septem sunt intra hominem: quæ a græcis nigra mēbra uocitantur: lingua cor pulmo: iecur: lien: renes duo: septē sunt alia ad cibum spiritumq; deputata: guttur stomachus aluus: uesica & ī testina principalia tria a mēbro fit uerbum membratur: quo utitur censorinus & significat ꝑ membra formatur inde etiam membratura deducitur per mēbrorum positura. ¶Congesta: ubi uicatim tracta fuerūt: uiscera omnia & mēbra miseri senatoris eadē ātē ipsum caium coaceruata: ut ita oculos pasceret seuissimus princeps uel potius portentum. ἀλιάτρεψιαύ: Cicero & ambrosius in libris officiorum precipiunt ad hibendam esse modestiam & uerecūdiā sine q̄ nihil rectū eē pōt nihil hōestū. caligulæ uero nihil nisi iiustū placebat: nō ꝓbabat uerecūdiā q̄ uirtus ē sed iuerecūdiā āplexabat: q̄ ē uitiosissima. ¶Oia mihi licere: tāq̄ princeps legibꝰ solutꝰ possit ī oīs & ēt ī suos exercere ptātē ipiosam: oli antonio caracale dictū ē a nouerca: quā uxorē ducere affectabat: sī libet licet: an nescis te īpatorē eē: & leges dare ñ accipere: ꝑterea legius. li. i. esdre: si rex dixerit occidite occidūt: pcutite pcutiūt: extermīate exterminānt. ¶Præmuniri medicamētis. hoc idē factitabat mithridates: q solitus erat sumere remedia cōtra uenena: cuius celebratissima ē antidotꝰ illa q̄ mithridatica uocitat. ¶Antidotū aduersus cæsarē: cū īdignatiōe ꝓnūciādū atq; irrisiōe: tāq̄ dicere uelet nullū remediū eē pōt satis eficax aduersus īpatoris ptātē: eloquutio absoluta ē & iterrogatiue uultuoseq; efferēda: ut illud cātādo tu illū: & illā aduersus stimulū calces. subitelligēdū autē extrinsecus uerbū ē: parat̄ uale: uel aliquid simile grāmatici qñ supprimitur uerbū eam figuram uocāt reticētiā: q̄ familiaris est indignantibus: græco uocabulo dicitur aposiopesis quod interpretatur reticentia: siue obticentia: de antiodoto quid sit & quemadmodum neutro genere & feminino declinatur supra dictum est.

si libet licet

¶M. AN. ¶Odoꝝ: fœtoꝝ. ¶Atellānæ: fabulæ. ¶Ambigui lo. ācipitis ac dubii uel qd magis placet se obliq̄

carpentis. ¶A uetere exilio: a tiberio iam antea iniogato. ¶Vniuersos: exules: euſebius auctor eſt ipſius iuſſu exules omnes interfectos. ¶Subornauit: inſtruxit. ¶Cæteri ſenatoribus. ¶Congeſta: in unum collecta Χιᾶ τρᾶ χεῖαν per aſperam. ¶Omnia in omnes quaſi dicat non in alios tantum: ſed in te quoq; quum libuerit ſæuire. ¶Antidotum remedium. ¶Aduerſus cæſarem: parari ſcilicet oportuit cū interrogatione & ira legenda: cicero reticentiam id locutionis genus appellat: celſus obticentiam: alii auctore Fabio interruptionem. Ver. me ne incepto deſiſtere uictam: quaſi dicat oportuit: huic ſimile illud ē. ¶Quos ego & alibi: me me adſum: & Terentius quem ego ſi ſenſero quidam grammaticorum græco uerbo apoſiopeſim appellant: ¶Inſulas: in quas' dānatus relegare poſſet. ¶Sed & gladios: quibus eas obtruncaret. ¶Anticiræ anticira inſula duplex: ad ſinum malliacum & oetam montem iuxta criſſam: alteram non procul a delphis in ea quæ ſuperior eſt helleborum naſcitur: in altera præparatur: ut tuto ſumi poſſit: & qa due ſint: iccirco flaccus ſi tribus anticiris caput inſanabile nunquam tonſori licino commiſeris: perſius quoque anticiras melior ſorbere meracas: ouidius quicquid & in magna naſcitur anticira: ciparriſſis olim inſula dicta: mox ab anticiro herculis ſocio nomen mutauit.

¶PHI. ¶Inſulas: ſcribit euſebius cronographus caligulam exilio inſularum condemnaſſe ſorores: quibus ſtupru intulerat: ſenſus eſt. quo ſignificatur Caligulam nō ſolū habuiſſe inſulas: ad quas ſorores relegaret: ſed & gladios quibus eas contrucidaret. ¶Pretorium uirum: qui olim fuerat pretor. ¶Ex ſeceſſu anticyræ: ſenſus ē mandauit interfici uirum pretoria dignitate functum: q ſeceſſerat i inſulā anticiram cauſa ualitudinis recuperandæ illic enim tutiſſime ſumebat' helleborū & nigrū & cādidū deſideraueratq; ſibi tps abſētiæ ꝓrogari. ¶De antycira: repete quæ ſupra dicta ſunt. ¶Cōmeatū: tēporarium diſceſſum. ¶Sanguinis miſſionem: iocus ē in uerbo: mitti enim ſanguis dicitur quando ſit: phlebotomia & ſanguis etiam miſſio fit quando quiſpiam iugulatur. celſus in ſecūdo mitti ſanguis debet ex bracchio idē ſanguinē inciſa uena mitti nouū nō eſt: caligula pet ſanguinis miſſionē cū uideretur ſignificare phlebotomiam: q̄ ad medellā pertinet ſubitelligebat iugulationē & ita ſermone diaſirtico & ambiguo iocabatur in alienis miſeriis hanc mittendi ſanguinis medela mōſtrauit hippopotamus: qui ut plinius ſolinuſq; prodidit: ſacietate obeſus uenā quādā uulnerat: atq; ita ꝑ fluuio ſanguinis morbidū alias corpus exonerat. ¶Heleborum: quod tutiſſime ſumebatur in inſula anticira & pluribus morbis medebatur. italia ueratrum uocat: de quo ſuperius ſatis multa. ¶Quoq; die: quocunq; die ſingulis decem diebus propertius uix decimo admittor nūc ego quoq; die: decimus aut dies erat tēpus legitimū: quod ſontibus & noxiis puniendis: qui in carcere ſunt dari ſolet. ¶Subſcribens: more principum: qui ſubſcribere ſolent: ea quæ rata habent. alexander romanus imperator ſubſcriptioni operam dabat & lectioni epiſtolarum poſt horas meridianas alias ſubſcribere ſignificat: ut fauere. columella: quod ſi fortuna ſubſcripſerit: uerbum eſt iudiciis & foro accōmodatum. unde ſubſcriptores fautores aprobatoreſq; dicti: de quibus cicero uenit paratus cum ſubſcriptoribus exercitatis & diſertis: quem locum exponens aſconius ſic ait: ſubſcriptores dicunt: qui adiuuare accuſatorem cauſidici ſolent: quos oportet ſummiſſius agere: q̄ dicit ille quem ſequuntur. ¶Rationē purgare: rationes purgari dicuntur: quādo deciduntur amputanturq; uacantia & non neceſſaria aut etiam obſtantia: collatione facta accepti & expenſi: itidem caius i alienis malis iocabundus dicebat ſe purgare rationem: quando ſubſcribebat de puniendis cuſtodiis: tāquā tales eſſent ſuperuacanei & ob id amputandi reſecandiq; ſicut in rationibus deſecantur inutilia: & qd' uti/le eſt relinquitur: purgare dicimus rationem & putare. ¶Gallogræciam: in nomine iocabatur: nam q gallos plectit & græcos: & poteſt ex cōpoſitis nominibus merito dicere ſe ſubegiſſe gallogræciam: & ita fit alluſio ad regionem aſiaticam. quæ nomē accepit a gallis græciſq; comixtis de gallogræcia copioſe ſcribūt liuius ſtrabo & iuſtinus. ¶Minutis ictibus: ita diutiſſime cruciabantur excarnificati: nec tamen moriebā'. ¶Animaduerti: animaduertere punire eſt inde animaduerſiones punitōes dictæ: alias animaduertere eſt conſiderare: unde animaduerſiores uitiorum dicuntur a. M. Tullio penſitatores & raciotinatores. ¶M. AN. ¶Propagari cōmeatū: ut aliquanto diutius illic eſſe liceret. ¶Sanguinis miſſionē: amariſſima cauillatione iugulari oportere inuit: qui tā diu ſe inuito abeſſe cōtenderet ad illud alludēs: qd nō helleboro ſolū: ſed hauſtu quoq; ſanguinis purgaretur inſania. Iu. medici mediā pertūdite uenā. ¶Subſcribēs: ſubnotans: aliter aſconius obliq; inquit cicero remouere conat' cæciliū etiā a ſubſcribēdi ſpe. i. a ſubſcriptoris officio erāt. n. ſubſcriptores cauſidici q acuſatorē adiuuabant. quo uerbo cicero i diuinatiōe utit'. ¶Gallo græcia qd nomē a duarū gētiū nominibus in unum coaluit notiſſima aſiæ ꝓuīcia. ¶Subegiſſe: ſecuri ſubiecis-

miſſio ſanguinis.

Veratrum

ſubſcribere

ſubſcriptores

Rationes purgari putare rationē

ínſulas hre ſe: ſed ēt gladios minabat'. Prætoriū uirū ex ſeceſſu anticiræ: quā ualitudinis cā petierat: ꝑpagari ſibi cōmeatū ſæpius deſiderantē: quū mādaſſet interimi: adiecit neceſſariū eē ſāguis miſſionē: quū tā diu nō ꝑdeſſet helleboro. Decimo quoq; die numerū puniendoꝝ ex cuſtodia ſubſcribens rationē ſe purgare dicebat. Gallis Græciſq; aliquot uno tēpore cōdēnatis gloriabatur gallogræciam ſe ſubegiſſe.

## De atrocibus & diris factis eius.

NOn temere ī quēq; niſi crebris: & minutis ictib⁹ aīa duerti paſſus ē: ꝑpetuo notoq; iā ꝑcepto ita fieri.

se nō bello domuisse urbana qdē locutio ē:q̄q̄ in re seua & atroci. ¶ Crebris miutisq; ictib⁹:ut lōgiores essent cruciatus. ¶ Perpetuo notoq;:pcepto quo semper ad carnifices sit usus. ¶ Ita fieri ita supplicio damnatos affici.. ¶ Vt se mori sentiāt:hoc erat crudelissimum illud preceptum seneca non mors:sed supplicii pena grauis ¶ ipsum quoq; se ipsum quandoq; tam segniter errasset. ¶ Paria:supplicia quibus ille aut certe q̄lia pateretur:quod ita turpiter esset elusus. ¶ Oderint:dum metuant:uox superbissime tyrānidis plena:& a cæsare dictatore non nunquam usurpata. ¶ Seiani clientes:seiani partibus addictos ac per hoc sibi infestos. ¶ Matris:agrippinæ.

ut se mori sentiat:Punito p errorē nominis alio. quam quē destinauerat:ipsum quoq; paria meruisse dixit. Tragicum illud subinde iactabat: oderint: dum metuant. sæpe in cūctos pariter senatores:ut Seiani clientes:matris: ac fratrum suorum delatores:inuectus est prolatis sibellis: quos crematos simulauerat defensaq; Tiberii sæuicia quasi necessaria:cum tot criminantibus credendum esset. equestrem ordinem ut scænæ arenæq; deuotum assidue proscidit. Infensus turbæ

¶ PHI. ¶ Vt se mori sentiat:ita in bello ciuili mariano marius: quidam particulatim amputatis diu mori coactus ē:ut inquit elegāter augustinus libro tertio: de ciuitate dei:de quo lucanus i secūdo pharsaliæ.ml animæ leta le datum moremq; nephā de dirum seuitie pereuntis parcere morti.addamus id scitu dignū: quod a suetonio omissum ē:caligulam imperauisse oībus his: i quos animaduerti iubebat:os

Animaduersiones aīaduersores

inserta spongia includi:ne uocis emittendæ haberent facultatem:causa erat:ut sentit seneca in tertio de ira q; sciebat innumerabilia esse:quæ obiicere ipsi nemo nisi periturus auderet:cum spongiæ non inuenirētur scindi uestimēta miserorū & in os farciri pānos imperauit. ¶ Subinde:frequenter. ¶ Oderint:dū metuant seneca uox illa dira & abominanda:oderint dū metuant:syllano scias seculo scriptam:idem libro.ii.de clemētia considero multas uoces magnas:sed detestabiles in uitam humanā peruenisse ut illam: oderint dū metuant cicero quoq; in prima antonianarum uidemus ēt inquit in fabulis ipsis illis:qui oderint dū metuant dixerint pernitiosum fuisse:uox āt hæc tragica est & ab atreo crudelissimo apud poetam tragicū usurpata:cuius rei mentio quoq; fit ab eodē.M.tullio in primo de officiis:sed cum metus sit malus custos diuturnitatis:cōtraq; beniuolētiam fidelis uel ad perpetuitatē:debet bonus princeps potius diligi uelle q̄ timeri.preclare enim ennius:quem metuūt oderunt:quē quisq; odit periisse expetit:& ut inqt mimografus poeta.necesse est multos timeat:quem multi timent ad opes principis tuendas nihil aptius est beniuolētia subditorum.hæc sunt munimenta firmissima:hæ arces in expugnabiles:& ut ait ueriss̄ime cyrus apud xenophontē:non est aureum sceptrū:quod regnū seruet:sed amici multi sceptrum sunt regibus ueriss̄imum maximeq; securū dicere solebat.dionysius tyrānus uincula adamantina esse metū uiolentiā:classem & decē milia armatorum:sed quis non uidet magis uincula adamantina & esse & dici debere beniuolētiam iusticiam:benificētiam:atq; clementiam.igitur cum gloriosum sit diligi inuidiosum uero atq; caducum metui:perge iuuenis inclyte & paternis insiste uestigiis:collige sicuti facis tuorum ciuium beniuolentiam:dato operam ut sis magis diligendus q̄ metuendus.& profecto ut citra assentationem uero profitear:nullus unquā satis tam charus fuit q̄ illustrissima gens bentiuola omnibus bononiæ ordinibus omne sexui omnibus etatibus chara ē:certatim pater cum filiis amatur:colitur:probatur:deniq; bononiēses sine bentiuolis uiuere nec uolunt nec possunt.bentiuola familia;caput est rei pu.Bononiensis illa corpus bentiuolorū quibus ocium salutem libertatem tranquillitatem:omnia deniq; quibus iam multos annos fruimur bona accepta referimus:iam per uos immutari potest uox illa aspernabilis oderint:dum metuant in uocem amabilem:diligant nec metuant:diligimus enim patrem te fratres & quidem ardentissime.nec metuimus colimus certatim:nec paueſcimus:ueremur:nec horreſcimus. Dii faxint ut diutissime:tu pater fratres floreatis:ut nos quoq; florere ac uiuere in tranquilli tate possimus:nihil enim nobis bentiuola domo stante timendum est:sed iam unde digressa est ad id reuertar interpretatio.Caligula:qui metui malebat quā diligi:usurpabat frequenter:tragicam illam detestabilemq; sententiam:oderint dum metuant tanquam romani populi odia'floccipenderet dummodo metueretur:ignarus odiis multorum nullas opes posse obsistere:quanto laudabilior est:theodericus Rex gotorum:qui ut utar uerbis sidonii appollinaris:timebat timeri. ¶ Vt seiani clientes:tanq̄ seianum coluissent affectatiq; fuissent perinde ac patronum:de seiano seianiq; potentia affatim diximus in tiberio. ¶ Delatores.accusatores:tanquam ipsi senatores criminati eēnt apud tiberium:agrippinam matrem cum druso & nerone fratribus prolatis deprōptis diuulgatis. ¶ Defensa seuitia:sensus est. Caligula excusabat defendebatq; crudelitatem tiberii qua usus fuerat in suos:tanquam necesse fuisset ita facere:cum tot essent criminatores delatoresq;:quibus credere cogebatur Tiberius ¶ Scenæ arenæq; deuotum:ludis theatricis & gladiatoriis mancipatum:tanquam scenicis histrionibus: & arenariis gladiatoribus equites nimis dediti forent arenarii enim ab arena dicti in'qua depugnant uetus prouerbium est gladiatorem i arena capere cōsilium:sub sidere caniculæ arenarios nasci testis ē mater nus. ¶ Proscidit:maledictis lacerauit & conuiciis incessit.

¶ M.AN. ¶ Fratr̄ nerōis & drusi:delatores apd tiberiū criminatores. ¶ Prola.i aptū relatis. ¶ Crēatos:cōbustos nt ab initio sui pricipatus se facturū iureiurādo affirmarat. ¶ Defensa:ut pote necessaria ob crimi/

oderunt dū metuant Quē metuunt oderūt

amici sunt sceptrum uicula adamantina

laus bentiuolorum diligāt nec metuāt

nantium multitudinem. ¶Scænæ arenæq; deuotum: spectaculis addictum ac per hoc inerte & desidem. ¶Proscidit: maledictis insectatus est. ¶Turbæ fauenti: diuersæ aurigarum ab ea cui ipse fauebat factioi studiose plaudenti. ¶Vnā ceruicem haberet: unam dixit quasi securi subiectam uno fuisset ictu amputaturus ¶Postularetur. accusaret uel latrocinii reus esset. ¶Qui postularet accusarent. ¶Tetrinios: tetrini similes: hoc est latrones: scribit lapridius alexandrum principem nihil æque ac fures iudices odisse.

¶PHI. ¶Fauenti aduersus studiū. caligula ut infra docebit trā quillus factioi prasinæ fuit adictus ex quo cū turba popularis: faueret alteri aurigæ factioni q̄ ueneta noiatur: factū est ut Caius odio illos psequeretur: & p indignationē hāc uocē exclamaret: utinā po. ro. unā ceruicē haberet quasi dicere uellet se caput Ro. po. amputaturū si unius tm̄modo capitis foret: ut uno ictu decollari posset: de hoc seneca lib. tertio de ira. caius cæsar de toto senatu trucidādo cogitabat: qui optabat: ut po. ro. unā ceruicē tātū haberet. ¶Postularetur: accusaret. postularēt accusarēt. ¶Tetrinios: hoc est latrones esse ipsos quoq; accusatores: & tales: q̄lis tetrinius eē dicebat. ¶Retiarii tunicati: gladiatores uariis nominibus distinguūtur: retiarios āt illos uocāt: q cū rete armari aduersus mirmilonē depugnabāt: qđ genus pugne institutū ē a pictaco uno septē sapientibus: q aduersus phrynonē dimicaturus reti ocultato impediuit iplicauitq; aduersariū: retiariū expressit iuuenalis sic scribēs postq̄ uibrata pēdentia retia dextra nequic q̄ effudit: refert lapridius cōmodū imperatorē uictis retiariis uel occisis cōfecisse mille palmas gladiatorias tunicati dicūtur ab eo qđ in tunica digladiabātur: hinc illud satyrice dictū: uicit & hoc mōstrum tunicati fuscina gracchi. ¶Gregatim: iuncti cateruati ad differētiā eorū: q monomachi sunt: q uiritim & singulari certamine cōgrediūtur. ¶Secutoribus: gladiatores qui aduersus retiarios depugnāt secutores peculiariter: nūcupantur: perinde ac illos fugiētes uel fugā simulantes sequantur: hinc illud amphibologicū ē: retiariū fugisse secutorē & iuuenalis ait cū gracchо iussus pugnare secutor. ¶Totidē numero quiq;. ¶Succubuerāt: tanq̄ uicti: silius succubuit medicina malis. ¶Cū occidi iuberentur: cū caligula iussisset: ut secutores occiderent retiarios q succubuerāt. ¶Vnus: ex retiariis. ¶Resumpta fuscina: retiarii gladiaturā exercentes fuscina dimicabāt: hinc illud uicit & hoc mōstrum tunicati fuscina gracchi: & illud: mouet ecce tridentem: ē enim fuscina insigne neptuni alio noīe tridens dicitur: unde in priapeis scriptū est: neptuni fuscina telū: diminutiuum fuscinæ est: fuscinula libro regum primo puer sacerdotis habebat fuscinulā tridentem in manu sua & mittebat eam in lebetem & omne quod leuabat fuscinula tollebat sibi sacerdos: ¶Victores illos quinq; secutores. ¶Queri: lamētari. ¶Insignirentur: illustrarētur cū magis aduersa quā secūda ad memoriam posterorū trāsfecit memorabilē. ¶Tiberii: principatū extrinsecus subintelligendū ē. ¶Apud fidenas supra diximus: quēadmodū imperante tiberio perierūt apud fidenas supra uiginti hominum milia ex ruina amphiteatri: cū illic munus gladiatorum exiberetur. ¶Sui. s. principatus. ¶Obliuione: tāq̄ obliuio obrepat rerum secundarum. econtrario memoria duret infortuniorum. ¶Identidem frequenter. ¶Exercituum cedes. qualis fuit glades illa uastissima apud cannas. ¶Famem: qualis olim samaria facta est: quæ tā magna fuisse proditur: ut caput asini uenum daretur. lxxx. argenteis: & quarta pars cadi stercoris columbarum quinq; argenteis in qua matres ob inopiam cibariorū coxerūt filios & pastæ sunt carnibus humanis. historia explicatur libro quarto βαχιλεῶν. ¶pestilentiam: qualis fuit illa. quæ oli athenas iterneciuo genere morbi populata ē: quā thucydides i. ii. lucretius i ultio graphice miserāterq; cōscribūt. ¶Incēdia: qlc fuit illud memoratissimū phaetōtis incēdium quale & illud: quo lugdunū cōflagrauit in gallia. ¶Hiatum terræ. Amianus marcellinus eleganti uocabulo chasmaticum appellat terræ motum: quo patefactis subito uoratrinis terrarū ptes p hiatū absorbentur. ut oli helice & burra ciuitates, pfundo hiatu deuoratæ sunt. græci χασμα uocāt hiatum: fit autem chasma non solum in celo: de quo plinius: fit & hiatus celi quē uocāt chasma: sed ēt i terra: uñ ait iurisconsult⁹ titulo de cēsib⁹: si agri portio chasmate pierit, debebit p cēsitorē releuari. ¶M. AN. ¶Retiarii: qui retia aduersus secutores iacebāt: habebant hi piscem in galea quē se petere retiarius dictitabat. iu. uicit & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi & rursus cum gracchо iussus pugnare secutor. ¶Dimicātes aduersus secutores pugnātes. ¶Succubuerāt: supari cōtigerat. ¶Vnus ex retiariis. Resumpta fuscia q̄ abiecerat aut ui aliq̄ excussā amiserat. ¶Oēs uictores: secutores ipsos q uictores crediti fuerāt. ¶Execratus: diris execratiōibus isectatus. ¶Insignirēt: nobilitarentur. ¶Iminere: istare. ¶Prosperita

fauēti aduersus studiū suū exclamauit. Vtinam populus romanus unā ceruicē hēret: quūq; Tetrinus latro postularet: & qui postularēt tetrinos eē ait. Retiarii tunicati quinq; numero gregatim dimicātes sine certamine ullo totidē secutoribus succubuerāt quū occidi iuberent unꝰ resūpta fuscina oēs uictores interemit: hāc ut crudelissimā cædē & defleuit edicto: & eos qui spectare sustinuissent: execratus est.

De querela eius contra suoꝝ temporꝝ fœlicitatē.

Veri etiā palam de conditione temporū suorū solebat: quod nullis calamitatibꝰ publicis insignirēt. Augusti principatū clade uariana: Tiberii ruina spectaculoꝝ apud fidenas memorabile factū: sui obliuionē iminere prosperitate rerū: atq; idētidem exercituum cædes: famē: pestilētiam: incendia: hiatum aliquē terræ optabat.

De crudelitate eiꝰ ēt i cœnis ludis spectaculis & sacris.

Retiarii

Tunicati

monomachi

secutores fuscina

fuscinula

fames in samaria

caſmaticus terræmotꝰ chasma

te tẽporũ ocio & felicitate. Hiatũ aliquẽ terræ ut terra alicubi subsideret græci χάος uocãt. ¶ Animũ remittenti: ab curarũ intentione ad uoluptarẽ reuocanti. ¶ Serie quæstiones: quæstionibus de reseria adhibiti corã torquebantur. ¶ Decollandi artifex: ceruicis amputandæ pitus. ¶ Quibuscũq; q. d. idifferẽter custodia eductus. ¶ Præcipitauit: in subiectos fluctus deiecit. ¶ Gubernacula: nautica instrumẽta ad nauis regimẽ q̃sita. ¶ Detrusit: depssit. ¶ Publico epulo: qđ publice dabaf. ¶ Argẽteã la. pli. lectos uero iã pridẽ totos operiri argẽto & triclinia q̃dã: qbus argentũ caruillius pollio eques primus addidisse traditur. comesatio

¶ PHI. ¶ Remitenti: relaxanti recreantiq; dicere tñ solebat musonius philosophus remittere: animũ q̃si amittere esse. ¶ Comessantis. uino & gulæ indulgẽtis extra legitimas horas: tanq; comessatio proprie sit cibus & potus: qui cenã uel post prandium extraordinarie sumitur quidã comessationem luxuriosum cõuiuiũ esse uoluerũt: autumat festus comessationẽ dici a uicis quos græci comas appellant: in his enĩ priusq; oppida cõderent habitantes homies alii alios cõuictus causa inuitabant: sed de hoc uerbo paulo post pluribus ¶ Seriæ questiones: sanguinaria cai natura etiãĩ prandio habere uolebat questiões de rebus seriis p torméta & cruciatus: cũ id horæ sit dandũ rebus uoluptariis & genialib us: olim cato censor e senatu mouit. L. flaminiũ: qp in cena inter pocula & epulas: ubi libare diis dapes ubi bene precari mos esset: unũ de dãnatis occiderat: ut scorto gratificaretur quod aiebat nũq̃ se sibi uidisse hominem decollari: ob hoc facimus in mẽsa patratũ meruit etiam accusari lese maiestatis inseriq; declamationibus. ¶ Decollandi: decollare significatione manifestaria ẽ securi cedere apud ueteres: ut inquit diomedes hoc uerbũ decollo significat decipio: in quem sensum ẽ illud plautinũ ex cassina: si sors decollassit gladium faciã culcitrã: & in captiuis: est illic una spes cenatica si ea decollabit redibo huc ad senẽ ad cenã asperã: ubi decollabit significat decipiet. ¶ Artifex: innuit lucanus artifices fuisse hominũ decollandorũ: sic enim inquit nõdũ artis erat caput ense rotare. ¶ Prcipitauit: ex põte precipites in mare deiecit. ¶ Gubernacula prehẽdentes: ut ita. s. per prensionẽ gubernaculi euaderẽt infortuniũ saluti cõsulentes. ¶ Contis: contos intellige pertica x: quibus naute utũtur ad loca exploranda nauibus oportuna: unde pcontor deriuatur sicuti tradit donatus in ecyre cõmẽtario: alibi dictũ contos esse lanceas militares. unde & contati equites a uegetio nuncupãtur. ¶ Ob detractã lectis triclinia res lecti laminis argente ĩs siue bracteis operiebãĩur: pli. xxxiii. lectos mulierum iam totos operiri argẽteo & triclinia quedã: quibus argẽtũ addidisse primus traditur caruillius pollio eques romanus: quin ẽt repositoriis triclinioꝝ argentũ addi sua memoria ceptũ fenestella tradit: serui furaces inter ministrandũ solebant unguibus cultrisue dera dere laminas argenteas ex ipsis tricliniis: quod itidẽ instatius auratis factitabãt: martialis: an magis astuti derasa est ungue ministri bractea de fulcro: quod reor esse tuo iuuenalis. radat inaurati femur herculis: & faciẽ ipsam neptũni. qui bracteolã de castore ducat. artifices inducẽdi bracteas & inaurandi eleganter dicũtur bractearii & bracteatores: qui ut inquit firmicus nascũtur sub casiopea. ¶ Precedente titulo: in scriptione & elogio: per quod significaretur causa suppliciĩ. ¶ Cetus: erat enim epulũ publicũ. ¶ Mirmilonẽ: gladiatorem. ¶ E ludo. s. gladiatorio. ¶ Rudibus batuentem: uirgis gladiatoriis depugnãtem: est enim rudis uirga: qua auctore prisciano gladiatores donabant cessabant a gladiatura: unde rudiarii dicti: de quib' suo loco iam scripsimus: rudibus ãt solitos pugnare gladiatores testis est lampridius: qui ait cõmodũ imperatorem in harena rudibus inter cubiculares gladiatorios depugnasse diminutiuum rudis est rudicula: rudiculis ãt lanæ curãtur: hic illud est a plinio dictũ in. xxix. non opus ẽ lanas in hoc usu rudiculis esse curatas batuere uero significat uirgis uerberare: ut auctor est fulgentius placiades: quod uerbũ frequens quoq; est apud nos in sermone uernaculo. pli. in. xxx. crocodillorũ morsibus ex aceto in linteolis ita ut batuerentur ante ictũ ulcera: plautus ait in cassina: qui queso potius quã sculponeas: quibus batuatur tibi os senex neqs sime: sunt aũt sculponeæ: ut dictionẽ plautinã intelligas cestus ex corio ligati: alii calciamenta esse dixerunt & pro calciamentis accipe apud plautũ q̃uis fulgentius glossematicus exponat pro cestubus: sicut & illud neuianũ sculponeis batuenda sunt latera huic probe a sculponea sculponeatus deriuatur pro eo qui ẽ sculponeis indutus. uarro aspicio sculponeatũ bigas sequi cornutas: ego existimo sculponeas magis dici calciamenta q̃ cestus. scribit cato sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ rusticanæ.

¶ M. AN. ¶ Præcedente titulo: plato flagitii elogio. ¶ Mirmillonẽ: q aduersus retariũ pugnabat. iu. aut mirmillonis explicat infans. Eludo: ex ludi cõsuetudine: ubi exercitii causa ad gladiaturã iuuenes exercebãtur. ¶ Secũ aduersus se. ¶ Rudibus: uirgis cõsueuerũt: ut lãpridius tradidit & ĩ arena rudibus: ut cõstat cõmodũ principẽ ĩ harena rudibus inter gladiatores pugnasse. ¶ Batuentem: feriẽtẽ pulsantẽ plinius ita ut

decollo

Contus
Contati

Bractearii
bracteatores

Rudis uirga

Rudicula batuere

sculponeæ

batuerentur ante ictũ ulcera. ¶Confodit: traiecit. ¶Ferrea ſica: uero telo & non ficto quo per luſum: uterbantur. ¶Cũ palma: quaſi ueræ ſimulatæ uictoriæ cõpos. ¶Succintus. caligula expeditus ne alio q̃ uellet habitu ipeditus ictũ detorſiſſe uidetur. ¶Cultrariũ: cultrum ſacrificanti ſubiicere ſolitũ aut certe q̃ hoſtiæ iugulo cultrũ admouebat. ¶Effuſus ſolutus: ¶Vno meo nutu me tamẽ innuente. ¶Varios iocos: iocoſos ſermones. ¶Aſſiſtentes: aſtans. ¶Apellem tragœdum tragœdiarum actorem. ¶Vter ipe an iuppiter. ¶Cunctanter: hæſitantem tardius reſpondentem.

¶PHI. ¶Sponte: tanquã q̃ nolet uicere pricipẽ. ¶Sica. gladio breui: unde ſicarii nũcupantur. Cũ palma: gladiatoria uictoribꝰ in certaminibus palma ac ſignũ uictoriæ dari ſolebat: qm̃ ut plutarchus & gellius tradiderunt: magnitudini oneris urgenti ñ cedat: ſed aduerſus pondus reſurgat ſurſumq̃ nitatur: roma/ni ſicuti docet liuiuſĩ. x. palmas uictoribus dare ceperũt græcos imitati. cum palma gladiatoria diſcurrit caius ſicut poſteriori/tẽporibus palmas gladiatorias cõſecutus eſt ex occiſis retiariis: certaminibuſq̃ gladiatorũ. Cõmodus imperator: q caligulam habuit ueluti exẽplar. qđ imitaretur. ¶Admota. iã proxima facta ut mactaretur. ¶Succintus: more miniſtrorum qui ſuccinti expeditiq̃ eſſe ſolẽt: oratius ſuccintus curſitat hoſpes. ¶Põparum habitu: qualiter ſuccintus eſſe ſolebat uictimarius paratus uictimis imolandis: de quo ouidius. nominis eſſe poteſt ſuccintus cauſa miniſter hoſtia celitibus: quo feriente cadit. ¶Malleo: ferramẽto fabrili a quo malleator deriuatur: martialis: illinc paludis malleator hiſpanæ a iuriſconſulto libro de legatis tertio libri dicuntur malleati pro eo quo eſt cõcinnati peractiq̃ a malleatore concinatoreq̃ librorũ. ¶Cultrariũ. cultrarius dicitur miniſter q uictimã cultro uictimat qui alio noĩe dicitur uictimarius imolator uictimæ. ¶Edicere: illud uerbum ſacris accõmodatũ quod ẽ agon. de quo ſeneca libro tertio cõtrouerſiarũ carnifex manũ tollat: deinde reſpiciat ad patrẽ & dicat agon: quod fieri ſolet uictimis: hinc illud eſt naſonis ex libro primo faſtorũ: ſemper agat ne rogat: nec niſi iuſſus agit. ¶In cachinos: in riſus ſõlutiores: precipit ſeneca: ut riſus noſter ſit ſine cachino: ab apuleio riſus imodicus & reprehẽſibilis feſtiuiter dictus cachinabilis. ¶Cubabãt: i menſa diſcũbebant. ¶Vno nutu: tanquã ad ſolũ pricipis nutũ preſto ſint parati milites: qui iugulẽt qui cõfodiant qui cũcta pficiãt: nutus. n. principis pro edicto eſt: cũ oẽs ſicut primo edere ſcriptũ eſt regibus obediant. ¶Tragedũ hiſtrionẽ ſcenicũ actoremq̃ tragediarum ſicut comedũ dicimus actorem comediarum. ¶Conſuluiſſet: interrogaſſet. ¶Vter: ipſe princeps an iuppiter. ¶Cunctantẽ: cunctanter dubitanterq̃ reſpondentem. ¶Diſcidit: cõcidit: cecidit mulctauit. ¶Subinde: frequenter. ¶Deprecãtis: tragedi: quaſi etiam in gemitu: tãquã nõ ſolũ dulci uoce uteretur in agẽdis fabulis cõmenticiis. ſed ẽt in uero gemitu ueroq̃ dolore. in primis canora uox cõuenit tragedo. M. tullius i oratore deſiderat uocẽ tragedoꝝ. amiculæ ſicut amiculũ dicimus ὑποκοριϛικῶς hoc ẽ diminutiuo uocabulo amicũ ita ẽt amiculã uocitamus: qualia nomĩa ſunt plena blãditiaꝝ & amatoribus accõmodata. ¶Tã bõa cerui x: tã pulchra tã uenuſta: ad elegãtiã luculẽtitatẽq̃ referẽda ẽ. Demeꝫ ãputabiꝫ ad iuſſũ meũ. ¶Subide: freq̃nter. Fidiculis: fidiculaꝝ torquẽto. de qbꝰ i tiberio ſatis multa: repete q̃ illic ãnotata ſũt. ¶Dece. elegãs locutio hec ẽ: ut dicamus q̃ro de te q̃ro de uxore: p eo qđ ẽ q̃ro abs te q̃ro ab uxore. ¶Tãtope: qualifil tris & ueneficiis cõtra naturã ſuã pellectus eſſet & coactus ad amãdã efflicti ceſoniã. ¶Graſſatus: debacchatus utẽs crudelitate & ſæuitia: de graſſatoribus & graſſaturis iã dictũ ẽ. ¶Ex capitolia area: qntus catullus curator reſtituẽdi capitolii uoluit oli areã capitolinã đpriere: ut pluribꝰ gradibꝰ i eã cõſcẽderet: ſugeſtuſq̃ p faſtigii magnitudie altior fieret: ſed id facere ñ quit ipeditꝰ qbuſdã ciſternis q̃ i area capitolia erãt ſub terra. ¶M. AN. ¶Diſcidit: laceravit. ¶Subinde: idẽtidẽ ſæpius. ¶Prædulcẽ: dulcẽ & ut in tragædiarũ actu modulatã. ¶Amiculæ: amicarũ cuiuſpiam. ¶Tam bona: ſuauis: ſimul ac ſtatim: quod. ¶Exquiſiturũ: quæſtionẽ habiturũ. ¶Fidiculis: quæſtione & ſuppliciis a fide fidicula eſt. quo genere uinculi mẽbris colligatis: acerba exercebatur quæſtio. Tãtopere diligeret: quaſi ſe ñ natura: ſed magica arte amare itelligeret. ¶Minore liuore: inuidia. ¶Oẽ genus hoĩum: oĩs generis hoies. ¶Graſſatus: uiolenter & pernitioſe inuectus. ¶Miſi fe conſulto: ſe prius auctore facto. ¶Abolendis tollendis. ¶Ciuitate ſua: qnam ipſe legibus & in-

malleator

uictimariꝰ agõ ꝓ agone

riſus cachinabilis

ſponte proſtratum cõfodit ferrea ſica: ac more uictoꝝ cum palma diſcurrit. Admota altaribus uictima ſuccinctus põparum habitu: elato altemalleo cultrariũ mactauit: lautiore cõuiuio effuſus ſubito in cachinnos: conſulibus qui iuxta cubabant quidnã rideret blãde quærentibus: qd iqt niſi uno meo nutu iugulari utrunq̃ ueſtrum ſtatim poſſe.

De Apelle per eum flagellato: & aliis geſtis eius.

Nter uarios iocos: quum aſſiſtẽs ſimulacro Iouis: Apellẽ tragœdũ cõſuluiſſet uter illi maior uideret cũcta ntẽ flagellis diſcidit. collaudãs ſubde uocẽ deprecãtis quaſi etiam in gemitu prædulcẽ. Quotiens uxoris uel amiculæ collum exoſcularetur addebat: tam bona ceruix ſimul ac iuſſero demetur. qn & ſubide iactabat exquiſituꝝ ſemel ſi

Diculis de Ceſonia ſua cur tantopere diligeret.

De malignitate & ſupbia eius contra omnes.

Ec miore liuore ac malignitate: quã ſupbia ſeuicia q̃ pene aduerſus oẽ genꝰ hoĩum graſſatꝰ ẽ. Statuas uiroꝝ illuſtriũ ab Augu. ex capitolia area pp ãguſtias i martiũ cãpũ

ſtitutus conſtituit ad cuius æmulationem xenophon cyri inſtitutionem ſcripſiſſe dicitur cenſuit: Plato eo opere Homeri ſcripta in uſum haud recipienda: Euphorion & panætius prodiderũt initium librorũ quos Plato de re pu. ſcripſit ſæpius inuerſum ab eo atq; immutatum.

collatas ita ſubuertit atq; diſiecit: ut reſtituí ſaluis titulis non ualuerint. Vetuit poſthac uiuẽtiũ cuiq; uſq; ſtatuã aut imaginẽ niſi ſe cõſulto & auctore poní. Cogitauit ẽt de Homeri carminibus abolẽdis: cur enĩ ſibi nõ licere dícẽs quod Plato ní licuiſſet: quí cũ e ciuitate quã cõſtituebat eiecerít. Sed & Virgilíi & Titíi Liuíi ſcripta & imagines paulum abfuit: quí ex oib⁹ bibliothecís amouerít. Quorũ alterũ ut nulli⁹ ígenií mímæq; doctríæ, alterũ ut uerboſũ í híſtoría neglígẽtẽq; carpebat. De iuris quoq; cõſultís q̃ſí ſcíæ eorũ oẽm uſũ abolíturus ſæpe iactauit: ſe mehercle effectuꝝ ne qd rñdere poſſint

¶PHI. ¶Collatas. cõportatas ¶Saluis titulis. manẽtibus in ſcriptiõibus eorũ uirorũ: quibus ſtatuæ poſitæ fuerãt. Statuã aut imaginẽ. ſtatua enea eſt uel marmorea. imago cerea uel picta. Quod platõi licuiſſet. pla. l. ii. de re pu. poetas cẽſet ex ea ciuitate quã format eſſe repellẽdos. nam de heſiodo inqt. nõ, pbe mentitus eſt heſiodus qñ fingit quem admodũ ſaturnus celiũ patrem puniuit: queue a filio ioue ſaturnus ipſe ppeſſus ẽ: quæ qdẽ ſi uera eſſent: non tñ putarẽ eſſe, pferenda ſed tacẽda potius. de homero uero paulo poſt ſic ait. uincula iunoni a filio indita proiectionemq; uulcani a patre: cum ille uerberatæ matri ſubuenire uellet aut deorũ pugnas quotcunq; homerus ſcripſit minime in ciuitate recipere debemus: ſiue per allegoriam dicta ſint: ſiue ſine allegoria. idem libro decimo poeſim inquit ex ciuitate expulimus huius platonicæ ſententiæ cicero quoque meminit uerba hæc ſũt. Recte a platone educuntur poete ex ea ciuitate: quam finxit ille: cum mores optimos & optimum rei publicæ ſtatum exquireret. Euſebius in preparatione euangelica poetas e ciuitate platonica repudiatos eſſe prodidit & in primis homerum propter pugnas contentioneſq; deorũ. quas ille in ſuo poemate ſcribit. quin etiam auguſtinus in ſecundo de ciuitate dei ſuper hac re tradit hæc. an forte platoni græco potius palma danda eſt: qui cum ratiõe formaret: qualis eſſe ciuitas debeat: tanq̃ aduerſarios ciuitatis poetas cenſuit urbe pellendos. ¶Alterũ ut nullius ingenii. hoc ad uirgilium referendum eſt: qui contra caligulæ inuidentiam maxius atq; optimus poetarum ab eruditis nuncupatur: quem ut inquit non minus uere quam ſcite macrobius: nullius unq̃ diſcipline error inuoluit. Quem alexander romanus imperator platonem poetarũ uocitabat. ¶Alterũ ut uerboſum. hoc ad liuium referendum: qui tamen ex ſententia eruditorũ nobiliſſimus eſt hiſtoricorũ: ad quem uiſendum ex ultimis galliarũ hiſpaniæq; finibus uiros nobiles romam ueniſſe plinius hieronimuſq; notificant. Caligula ut non ſolum in uiuentes ſed etiam in defunctos ſeuiret: ut non ſolum in corpora ſed etiã in ingenia ſtringeret feram ferreamq; naturam: cogitauit de abolẽda iliade & odyſſea homeri: a quo Ceu fonte perenni uatum pieriis ora rigantur aquis. Dicebat. n. ſi licuit platoni eiicere poemata homerica ex illa ſua ciuitate commentitia & imaginaria: cur mihi uero principi non licet illa abolere? tanq̃ ita animis imperare poſſet ut corporibus. Nec mirũ ſi uirgilium ut indoctum. ſi liuium ut uerboſum carpebat maleuolus & oſor uirtutis princeps: cum maxima ſemper ingenia fuerint inuidentium morſibus ſubiecta: Sũma. impetit liuor minora pter uolans. ſic altiora fulminantur. ſicut ait ſidonius: linguas uituponum cote liuoris acuminatas non fugere demoſthenes & cicero. Sic homero mantuano & hiſtorico patauino non defuere carptores. Namq; compilator græcorũ dictus eſt ab emulis maro: in quem auſi ſunt critici ſtringere linguas: & oli editus eſt liber a nebulone ifando titulo iſcriptus uirgiliomaſtix. ſicut zoilus homeri obtrectator cognominatus fuit homeromaſtix. Liuiũ quoq; aſinius pollio auſus ẽ canina lacerare facũdia dicẽs ſe in illo inueniſſe quãdã patauinitatẽ. ſed dũ caligula obiicit uirgilio inſciẽtiã ingeniiq; hebetatiõem. pide facit ac ſi herculi obiiciat timiditatẽ. Dũ in liuio criminat ubertatẽ pinde ac ſi fecũditatẽ culpet in fonte & ĩ oceano largitatẽ inſectetur. cũ uirgiliana maieſtate nihil doctius nihil ingenioſius. Cũ liuiana ubertate nihil fecũdius nihil expetibilius excogitari poſſit. ¶De iuris quoq; cõſultis. plato & ariſtoteles pcipiũt legẽ dominari debere ut regina: ſi uolunt mortales honeſte degere & beate. ubi uero nõ lex præeſt ſed ſubeſt nec legi paret princeps ſed imperat: male actum ſit cum ciuitate illa eſt neceſſum. Caligula uolebat legibus imperare non parere contra præſcripta ſapientiſſimorum: ideoq; iactabat ſe aboliturum uſum ſcientiæ iuriſconſultorum: quæ pertinet ad legum interpretationem: legis enim ſcriptum anguſtum interpretatio legis diffuſa eſt cuius miniſtri ſunt iuriſconſulti: adeo ut quod dictum eſt de magiſtratu iuridico idem dicí poſſit de iure conſulto uidelicet iuriſconſultum legem eſſe loquentem: ſublato itaq; uſu iuriſconſultorum lex quodammodo muta fiet: & ſilens quo circa caius uolens abolire interpretamenta iuriſconſultorũ poterat uideri leges ipſas tollere uelle atq; concidere ut ipſius fediſſime uoluntates & placita inſaniſſima p legibus haberentur.

Poetæ e ciuitate platonis explosi

¶M. AN. ¶Nullius doctrinæ: cõtra Plinius Virgilius inqt oĩum diſciplinarũ pitiſſimus: Fabius qntilianus: Domitii aphri iudicio credidit tam, pxime ad Homerũ accedere ut, ppior primo q̃ tertio eſſet: tranſeo poetarũ & grammaticorũ teſtimonia qbus plane arguit deliramentũ id caligulæ fuiſſe non iudiciũ. ¶Verboſum: Liuium. ſ. ſed Fabius qui eum Herodoto comparat: ac ſupra q̃ diu poſſit in concionibus putat eloquentem nihil luxuriare credidit. ¶Iuriſquoq; conſultus: iuris ſciæ peritis. ¶Aboliturus: ſublaturus.

&

¶PHI. ¶Præter eũ.quæ.ſ.illi collibuiſſent.libido.n.regũ ut inquit iuſtinus ꝓ lege eſt & ut teſtaꝫ iuriſconſultus:qđ principi placuit legis habet uigorẽ:ſi uero legas preter equũ.ſenſus erit caligulã iactaſſe ſe effectu rum ut iuriſcõſulti nõ tam ex ꝑſcripto legũ reſponſa darent q̃ ex æquo & bono eſt aũt equũ & bonũ non tã ſecũdum legem:q̃ ſecundũ emẽdationem legis:nã ut inquit eleganter ariſtoles in.v.ethicoꝝ: natura boni & æqui emẽdatio legis eſt:qua omiſſum erat aliquid præter uniuerſale. ¶Ne qđ reſpondere.uerbo uſus eſt iuriſcõſultis accõmodato:qui ꝓprie de iure reſpondere dĩr.auctor eſt põponius iuriſcõſultus ante tpa auguſti publice reſpõdendi ius datũ non fuiſſe iuriſcõſultis.ſed qui fidutiã ſtudioꝝ ſuoꝝ habebant cõſulentibus reſpõdebant neq; reſpõſa ſignata dabant: primus diuus auguſtus: ut maior iuris auctoritas haberet.cõſtituit ut ex auctoritate eius reſpõderent.legimus nerua filiũ adhuc aduleſcentẽ uel potius puerꝝ publice de iure rñdiſſe.labeo quoq; antiſtius cõſulentibus de iure publice reſpõſitauit. ¶Inſignia: inſignia familiaꝝ uocamus:que unaqueq; familia diſtinctiõis cã habet peculiaria ut illuſtres prĩcipes mei bentiuoli hñt inſignia ſerrulata. ita apud priſcos in gente torquatoꝝ erat torqs ob illũ torquem:quẽ interfecto gallo detraxit manlius ob id torquatus cognomiatus:hæc iſignia caius ex inuidẽtia ſæuaq; natura nobiliſſimis detrahebat.ita torquato nobili id tpis i gente torquata detraxit iſignia torqs:ne eo honeſtaméto amplius inſigniret. ¶Cincinato crinẽ.Cincinnus ſignificat capillũ intortũ:ut eſt i uite collicolus capolus nũcupatus.auctor.M.uarro.a cinno cincinnati capillati dĩr:& ab eodẽ cicino qntii ueteres romãi cognominati ſũt cõcinati aꝑ liuiũ li.iii. ab origine urbis luculẽter hiſtoria ꝑſcribit de qnto cicinnato.q obſeſſi cõſulis & exercitus liberator ab aratro uocatus ad dictaturã uẽit:ac rurſus faſcibus depoſitis:quos ut iqt columella feſt inãtius uictor reddiderat q̃ ſũpſerat impator ad eoſdẽ iuuẽcos &.iiii.iugeꝝ auitũ herediolũ.ẽ aũt heredíolũ ut columelle uerbũ interpretelligas ꝑdiolũ ab eo dictũ:qđ hæredẽ ſequeret i legibus.xii.tabulaꝝ i horti ſignificatiõe ſemp noiabat heredíũ.ex quo diminutiua forma heredíolũ dictũ.crinis aũt hoc ẽ capillus i familia cincinnatoꝝ erat ꝓ iſignibus.hũc ademit peſſimus prĩceps cuidã cincinnato ex illa uetuſta familia:ſicut cuidã põpeio:qui a magno põpeio deſcẽderat ademit cognomentũ illud magni:qđ põpeius magnus aphrica ſubacta & i deditõem redacta tanq̃ ſpoliũ ſibi cõpauit auctor plinius.ſentire uĩ liuius magni põpeii cognomẽ cepiſſe ab aſſentatõe familiari.ſicut felicis ſyllæ: plutarchus uero tradit põpeiũ ex bello aphricano redeũtem a ſylla magnũ igẽti uoce ſalutatũ fuiſſe:qui iuſſit ut oẽs qui tũc aderãt cõſimiliter eũ magnũ appellarent.alii dicũt cognomen hoc primũ i aphrica ab uniuerſo exercitu inditũ fuiſſe põpeio:deinde uim atq; conſuetudinẽ ex hac ſyllæ ſalutatõe habuiſſe.põpei ipe ſero lõgoq; tpe poſt ſe magnũ i epiſtolis ſcripſit. ¶De quo rettuli.paulo añ retulit ptolomeũ regẽ fuiſſe a caligula iterẽptum cuius necẽ dũ libertus ulciſci laborat:fuit cã ut arma romana claudio iã principe in mauritania bellauerint. ¶Edente.exhibẽte. ¶Munus.ſpectaculum gladiatoꝝ. ¶Fulgore abollæ.abolla ueſtis eſt militaris ut iquit nonius.abollã icribit ſeruius ueſtem eſſe duplicẽ. apd martialẽ accipit pro cynici philoſophi ueſtimento ſic ſcribentẽ:Cetera quẽ nudi tegit uxor abolla grabati. apud eundem abolla tyria hoc eſt purpurea daꝫ criſpino inter aulicos potentiſſimo:neſcit cui dederit tyriam criſpinus abollam.abolle meminit iuuenalis:oĩs autem purpura:non eſt fulgore luminoſa: ſed quãdam obſcuritate cenſetur:quæ niſi altius tollatur non ſplendeſcit nec ĩplet oculos contuentiũ. hinc auguſti iocus innotuit:qui cũ olim q̃reretur de obſcuritate tyriæ purpuræ:quã emi iuſſerat:dicẽte uẽditore erige altius & ſuſpice:his uſus eſt ſalibus:quid ergo ut me populus romanus dicat bene cultũ in ſolario ambulaturus ſum.Ceteꝝ ſicut ueſtis ꝑcioſa cãm mortis ꝑſtitit ptolomeo:apud caligulã:ita impiũ pepit Syloſonti apud Darium.qui oli curioſa cõtemplatione uiderat Syloſontẽ amiculo purpureo indutũ:eiuſq; pulchritudine captus id mercari uoluerat.Sed ſyloſon ego inquit amiculum hoc nnlla pecunia uẽdo ſed tibi dono do ſi mõ tuum ꝑpetuo eſſe debet.Mox darius memor muneris liberaliter dati ſyloſonẽ: remuneratus eſt regia remuneratione:nãq; ꝓ ueſte illi retribuit impium Sami inſulæ fortunatæ & opimæ. auctores herodotus in thalia. Valerius in.iiii.Strabo in.xiiii.geographiæ.

¶M.AN. ¶Præter eũ:oẽs tranquilliani codices quos uidimus ſic hñt ego æquũ non eũ legẽdũ cõtendẽrim ut ſit ſenſus ſtatuiſſe caligulã abdere oĩa iuris uolumina neqs poſtea cõſultus niſi ex æquo & bono nõ aũt ex iure conſultoꝝ auctoritate rñdere poſſet:aliud eſt.n.lege:aliud ex æquo & bono iudicare nec eſt cur eũ ad caligulã referas:ſiquidẽ ꝑter ſe nõ eũ dixiſſet:quũ ipſe loqueretur. ¶Vetera inſignia ornamẽta q̃dam a maioribus ꝓ manus tradita ut geſtãdi torqs.& concinnatæ comæ uſum. ¶Torquato:torquatæ gẽtis uitro cuidã:ſed cuius familiæ nõ dicit:nã & a torque gallo hoſti adẽpto torquati cognomen uictori primum: mox & familiæ uſurpatum:Liuius & Ouidius id prodiderunt:Cæteꝝ.C.nomium aſprenatem ab Auguſto aureo torq; donatũ plane conſtat datũq; ut ipſe & poſteri torquati cognomen ferrent: in dubium igit uenire põt aſprenatum an mallioꝝ uni ſit ipſum inſigne ademptũ. ¶Cicinato:cui gentile erat concinnatũ

Rẽdere de iure

Inſignia

bẽtiuoloꝝ ſerrulata

Torquus torquatorum

Cincinus

Crinis cincinnatoꝝ

heredíolũ

Heredíũ cognomẽ magni

Abolla

nõ oĩs purpura illuminata

Iocus auguſti

Exemplũ regie remũeratõis

capillū ferre. ¶ Stirpis antiquæ: a Magno põpeio deductæ. ¶ Cognomen magni: ne magni cognomē ferret: eam appellationem ex clarissima illa orientis victoria pompeio quæsitam: Appianus innuere uidetur qui pharnace sub primum accessum superato ait cæsarem exclamasse hi sunt qui te magnum fecere pompei: Plutarchus eum admodū iuuenem ad syllā cum exercitu uenientē ab eo magnū appellatū tradidit: plurimum. ¶ Fulgore: splendore. ¶ Abollæ: uestis senatoriæ ut Festo placet quasi abullæ qđ sit undique bullata: Nonius Varronem secutus militarem uestem abollam interpretatur: Varro toga detracta est abolla data.

occipitio raso deturpabat. Erat e suis ꝓculus pre primipilari ob egregiam corpis amplitudinem & speciē colosseros dictus. Hūc e spectaculis detractum: repēte & i arenam deductū trahi: & mox oplomacho cōparuit: bisq; victorē cōstringi sine mora iussit: & pānis obsitū uicati circūducī: ac mulieribus ostendi: deinde iugulari. Nullus deniq; tam abiectæ cōditionis: tāq; extremæ sortis fuit: cuius nō commodis obtrectaret. Nemorēsi regi quod multos iam ānos potiretʳ sacerdotio ualidiorē aduersarium subornauit: quū quōdā die

¶ PHI. ¶ Occipitio. miror albertū magnū uirꝝ alioquī eruditissimū occipititium partē capitis āteriorē nūcupaſ: sinciput uero posteriorē: cū apud latine pureq; scribentes in contrariū accipiatur: qđ & alibi annotauimus ¶ Deturpabat. sicut ornamentum capitis ē maximū coma ita dehonestamentū, turpissimū est capillamenti amputatio: in tātū ut ipsa uenus deaꝝ pulcherria si calua, ꝓcesserit placere non possit: nec uulcano qđē suo. comati

uero q mallent rem pu. turbari q̄ comā si hoc tempore raso capite deturpar ētur: deus bone: quas lamētationes quos eiulatus facerent: q̄ plorabili quærimonia perditam comam cōplorarent: qui non minus temporis minusq; curæ impendunt concinnatoribus capillorꝝ: q̄ studiosi doctoribus disciplinarꝝ. ¶ Esius proculus. nomen est proprium uiri staturosi. ¶ Colosseros dictus. colossos auctore plinio uocant moles statuarꝝ turribus pares. inde proculus colosseros siue colossos dictus est: cū esset staturosus: statuæ quoq; ingentes coloſſe & coloſſice a ueteribus nuncupatæ sunt. spartianus. statuas Selio uero p totam orbem colossas poni iussit. plinius fecit phidias alterꝝ signum colossicon nudum. Victruuius in. x. coloſſicotera onera compe

statuæ colossicæ colloſſicotera

ctatores sedebat spectabatq; alios gladiatores in arena gladiatoria digladiantes. ¶ Thraci. gladiatores qui dā speciali uocabulo thraces dicti ab armatura thracum. oratius. ad imum thrax erit quē locum exponens porphirio ait. auctorabitur in ludū ut gladiator sit. myrmiloni in certamine gladiatorio opponebat thrax quod signat ausonius in monosyllabis cū ait: Quis mymiloni cōrenditur? equi manus thrax. Ci. i sexto antonianarꝝ. thracem iugulauit famiiarem suum. De thrace gladiatore intelligendum est illud plinianum. ex. xi. Thracio studioso in caii cæsaris ludo notum est dexteram fuisse ꝓcerniorem. Signa. n. plinius gladiatorem ex his qui thraces uocitantur: solitum incaligulæ ludo gladiatorio exercere gladiaturam. Caligula. n. qui dicitur Caius cæsar delectabatur thracibus. Inde arma thracis gladiatoris dicta threcidica. cicero i sexto antonianarꝝ. myrmilo in Asia depugnauit cum ornasset threcidis comitem & familiarem suum: illum miserꝝ fugientem iugulauit. Ciceroniani codices mendosi sunt. Interpretes quoque illud threcidicis perperam & legunt & interpretantur. ¶ Oplomacho. gladiatorem uocant oplomachum quasi cum armis militaribus & scuto depugnantem. græci enim τὸ ὁπλον dicunt scutum. τὰ ὁπλα arma & μάχομαι pugno. Martialis oplomachus nunc es fueras ophthalmicus ante. de oplomachis gladiatoribus ait Iulius firmicus in septimo. si mars fuerit in finibus iouis famosi gladiatores nascentur. oplomachi nascentur si testimonium ueneris defuerit marti. ¶ Comparuit. opposuit. commisit. ¶ Bisque uictorem: cum primo thracem deinde oplomachum uicisset. ¶ Pannis obsitum. uestitu sordido squalentiq; obuolutum magis q̄ indutū. tale est illud terentianū: uideo quendam annis & pannis obsitū translatio est ab egro: ut inquit donatus. ¶ Vicatim: p uicos urbis. ¶ Obtrectaret. noceret incōmodaret. ¶ Nemorēsi regi. iuxta aritiam lucus est dianæ: artemisiū uocāt: ubi barbaricus scythicusq; mos obseruat. nanq; sacerdos instituit fugitiuus qđā uir gladiū tenēs & insultus semp circunspectās: & ut inquit strabo ad se tutaudū strenue paratus scribit seruius in hoc arthemisio fuisse arborē illā: quam celebrat uirgilius in sexto. de qua ifringi ramū nō licebat. dabatur aūt fugitiuus potestas ut siquis exinde potuisset auferre: monomachia hoc est singulari certamine cū fugitiuo tēpli dimicaret: cui uicto uictor succedebat i sacerdotiū. idq; peculiariter regnū uocabat & ipse sacerdos rex Nemorēsis dictus a nemore illo dianæ sacrato: qđ arthemisium nuncupari significauimus. hic ab ouidio dictū est in tertio fastorꝝ: Regna tenent fortes manibus pedibusq; fugaces & petit exēplo post modo quisq; suo. Item in primo de arte. Ecce suburbanæ templū memorale dianæ pa. taq; p gladios regna nocēte manu. Hinc ualerius ffaccus in secūd o argonauticorꝝ & soli nō mitis aritia regi: Lucanus quoq; in tertio pharsalie sic inquit: Qua sublime nemus scithycæ qua regna dianæ. Caligula qui cium cō modis icōmodabat: imisit quendā fugitiuū robustiorē: qui cum rege illo aricino sacerdote depugnaret: ut ita superatus & uita spoliaretur & sacerdotio: & si sacerdotium illud quod erat conditionis uilioris.

¶ M. AN. ¶ Occipitio: posteriore pte capitis: Persius occipiti cæco posticæ occurrite sannæ occiput dicimus & occipiciū. ¶ E suis, pculus: hic quoq; locus mēdosæ meo iudicio legitur oia. n. quæ uidimus tranquilli exemplaria e suis habent: quasi duæ sint partes orationis quod ne eleganter quidem diceretur: ex

Correctus ci. locus

oploma chus

sacerdos fugitiuus

qua lectiõe nullus sequitur sensus quare Esius nomẽ melius accipies ut sit Esius ,pculus siue Elius:colosse ros.q.maior qdam colossus.E spectaculo e cauea spectantium in subiectũ theatri locum.¶Thraci retiario: Seneca si thrax essem susius essẽ.¶Mox oplomacho:oplomachus gladiator q scuto & ferro in spetiem iu stæ pugnæ dimicat τὸπλον græci scutũ uocãt μάχομαι.pugno q̃q̃ καὶτὰ ὅπλα græci arma καὶ ὁπλί ται armigeꝝ dicunt.¶Cõparauit:cõmisit.¶Bis uictorẽ thracẽ & oplomacho uictis.¶Obsitũ:sordi dis uestibus & squalore coopertũ.¶Mulieribus oñdi:quibus ob elegantẽ formam gratissimũ fuisse sense rat.¶Obtrectaret:detraheret male diceret.¶Nemorẽsi Regi:aricinæ dianæ sacerdoti: ariciæ ipsũ quoq; sacerdotium regnũ dicebaꝫ:Ouidius regna tenẽt fortes manibus pedibusq; fugaces:& pit exemplo post modo quisq; suo:siqdẽ quot annis ferro decertare cogebaꝫ q si uictor fuisset uictum pro hostia numini da bat:si uictus is q uicisset sacerdotiũ optinebat: Sed huius feri ritus:ꝓter Ouidiũ: Plinius Strabo Lucanus & alii pleriq; meminerunt.¶Multos annos:quasi raro alias cõtigisset ut tam diu qsq̃ supstes fuisset:quum circumacto fere anno sagina grauis & deses ferocissimo hosti & morti deuoto obiiceretur.¶Validiorẽ: potentiorem:Aduersarium hostem concertatorem.¶Subornauit:substruxit instigauit.

¶PHI. ¶Muneris spectaculi gladiatorii.¶Esedario.esedarium appellat certatorẽ noie porium:q ex esedo depugnabat uidetur;q; significare lanistã.de esedariis britanis longa est disertatio apud cæsarem in cõmentaris:& nos supius meminimus q alio noie dicuntur conuinari a cõuino curru.¶Seruũ. qui erat in familia lanistæ gladiatoria.¶Plausũ esset: a spectatoribus.¶Calcata lacinia. Illa uestis inquit elegãter ſymachus decẽter indutui est:q̃ nõ trahit puluerẽ nec in humũ demissa calcaꝫ.laciniam hocẽ extremã togæ particulam cũ ,plixior esset pedibus pressit cõculcauitq; caligula p indignatiõem e spectaculo se furẽter eripiẽs: adeo ut ꝓceps p singulos gradus iret:more eoꝝ qui uestigia titubata teneꝫ nõ possunt a lacinia laciniosus deriuaꝫ:accipiturq; ,p flexuoso sinuosoq;:ab apuleo cõuallis laciniosa.a hieronimo disputatio laciniosa decenter dꝫ ,p tortuosa & iplicata.Sũt.n.laciniæ in uestimẽto cesuræ particulati concisæ decoris cãusã laciniata uestis & aduerbiũ laciniatim:qd̃ significat pticulati & per flexuras:Apuleius. Nõ laciniatim dispso sed cuneatim stipato.¶Cõmeatu: difficultates illas trãsabiremus.Lacinosa fuit alexãdria anguloso ,p cursu Columella iubet pecus egrotũ distribui ĩ lacinias hoc est in pticulas separi ut facilius conualescat. Plus honoris.pp plausũ quo ,pcuti fuerãt manumissiõem gladiatoris manumissi a porio esedario.¶Cõsecratis principibus.moris fuit apud romanos ut principes ĩ theatro populari plausu excipeꝝ:hos aũt tergemios honores appellat oratius.¶Pñti sibi.cũ debeat principis urgere pñtia & hoc ipso honoratior soleat esse. Vis in pronoie.sibi q priceps erat.sibi qui deus uideri uolebat:sibi qui diuino cultu uenerabilis & uenerãdus appebat.Sibi qui se fratrẽ iouis ut inquit iosephus est ausus appellare.sibi q se dñm iposito diademate ut ait sextus aurelius iussit noiari.¶Neq; suæ.stupratũ stupratorẽq; fuere significat.¶Pãtomimũ. histrio nes pãtomimi dñt ab egregia quadã reꝝ oĩum imitatõe.furius bibaculus fuerã inqt & uocabar pãtomimꝰ scribit Iulius armicus pãtomimos nasci q hñt leporis sidus ĩ horoscopo:si eũ locũ uenus respexerit.Oli pãtomimi sublati fuerũt a Domitiano.restituti mox a Nerua:quos traianus iteꝝ sustulit. ut scribit pli. in panegyrico celebratur mors repentina duoꝝ equitũ qui in uenere obierunt coeũtes cum pãtomimo mythico tunc forma ꝑcellente.¶Quosdã obsides:in hanc sniam est illud satyrici poetæ.aspice quid faciunt commertia uenerat obses.hic fiunt hoies.caligula quosdã ĩ obsidatũ datos turpi amore dilexit dum illos subagitat & ab illis uicissim subagitaꝫ.¶Mutui.cũ pariter agerẽt & paterẽtur muliebria.¶Stupratũ.s.caligulã ¶Contubernio.obscena sodalitate & probrosa contubernalitate atq; conuictu. ¶M.AN.¶Esedario porio:lanistæ qd̃ ĩ claudio aptius oñditur.¶Manumittẽti:libertatẽ donãti.¶Seruum suũ unũ ex familia ex iis uidelicet q ad gladiaturã sub eo istituebanꝫ.¶Ob ,pspẽrã pugnã:quia idem gladiator ĩ munere ,pspe pugnasset.¶Studiosius:maiore quodã studio & fauore uelut ei qui grate & non auare fecisset ut hũc qui ,pspe pugnasset & si ĩ seruitute retinere liceret libertate tñ donasset.¶Proripuit: cũ impetu & ĩdignatiõe se spectaculo subtraxit.¶Calcata:pedibus ꝑssa.¶Lacinia:extremæ uestis scissura sunt.n.laciniæ scissuræ in extrema parte uestiũ ornatus gratia factæ unde lacinate uestes a lacero id nomẽ hinc lacesso qd̃ est lacerãdo ,puoco seu irrito:Apulæius sæpissime laciniã ,p ueste accipit.¶Præceps ꝑcipitanter ruens.¶Gladiatori:qui ob ,pspam pugnam manumissus esset.¶Neq; suæ.q.d.ne suæ quidẽ pudicitiæ nõ modo alienæ rationem habuit.¶Cõmertio:nefaria cõsuetudine.¶Stupratũ:caligulã.¶Contubernio:domestico usu.¶Defessa latera:stupri assiduitate.Iu.nec q̃rit qd̃ & lateri parcas:& rursus quãtum

Cõuinarii

Laciniosus

pãtomimi

erat ex hausti lũbos donare cliẽtis. ¶ Vociferatus: clara & alta uoce testatus. ¶ Sup soroꝛ icesta: supra nefarios soroꝛ cõcubitus. ¶ Notissimũ amorẽ: ꝑtet repete: qđ ꝓdite ꝓstitutã amauerat ancillã. ¶ Lẽte: cũctãtet ociose. ¶ Mercãtiũ more: tanq̃ aliqd mercaturus. ¶ Faciẽ: ipsaꝛ mulieꝛ. ¶ Alleuans: attollens erigens.

defessa etiã uociferatus ẽ. Sup soroꝛ icesta: & notissimũ ꝓstitutæ Pyrallidis amorẽ non temere ulla illustriore fœmina abstinuit: quas plærũq; cũ maritis ad cœnã uocatis: præterq; pedes suos trãseuntes diligenter ac lente mercãtiũ more cõsiderabat: etiã faciẽ manu alleuãs si qua pudore summitterẽt. Quotiẽs deinde libuisset egressus triclinio: quũ maxime placitã seuocasset: paulo post recẽtibus adhuc lasciuiæ notis reuersus uel laudabat palã uel uitupabat singula, numerãs bona malaue corporis atq; cõcubitus. Quibusdã absentiũ maritoꝛ noie repudiũ ipse misit: iussitq; in acta referri.

De luxuria eiusdẽ i cœnis: balneis edificiis & aliis operibus.

Epotinis sũptibus oĩum ꝓdigoꝛ ingenia supauit:

¶ PHI. ¶ Defessa. Catullus elegãti uocabulo latera per concubitum crebriorem exhausta appellat exfututa nam frequẽs uenus debilitat subneruatq; & i primis latera: uñ parcere lateri ẽ abstinere a coitu. Iu. Nec q̃ritur qđ & lateri parcas. Ouidius. ꝑcipiens exercẽdã uenerem ait. sed lateri nec parce tuo: sunt. n. in lateribus renes: quos ait uarro ita dictos: quasi riui ab his obsceni humoris orianť. Quidã philosophoꝛ libidines reꝛ uenereaꝛ i iecore cõtineri arbitrant. qđ a lactãtio quoq; memorat in lib. de opificio. ¶ Pyralidis. nomẽ est ꝓpriũ meretriculæ quã amauit cãligula. alias pyralis est pẽnata bestiola magnitudine muscæ ex igne ꝓueniẽs: unde & nomen a qbusdã pyrausta appellat. quã diu est in igne uiuit cũ euasit longiore paulũ uolatu tunc emorit. ¶ Prostitutæ. instar uulgaris scorti & diobolaris. dr. n. diobolare scortũ: quod duobus obolis cõducitur. mendosus est loc' apd uarronem i tertio de latina lingua: in cuius codicibus ipressis sic legit. uiuolares sabini soboles corrupto sensu ex litteraꝛ cõfusiõe inuersione & ordine ꝓpostero. Tu ita lege diobolares a binis obolis. docet enim uarro diobolares meretrices dici a binis obolis a duobus minutulis nũmulis: qui ꝓ prætio cõcubitus numerantur. plautus i penulo dixit seruuloꝛ sordiduloꝛ esse scorta diobolaria. erat itaq; ob infamiã notissimus amor: quo caligula effligitim amabat turpẽ & ꝓstitutã meretricẽ pyralida: potuissetq; uideri tollerabilis: si sequutus foret illud catonianũ oratianũq; preceptũ. huc iuuenes æquũ est descẽdere nõ alienas ꝓmolere uxores. & illud plautinũ: Dum te abstineas: nupta: uidua: uirgine: iuuentute: & pueris: liberis: amaqđ lubet: sed caligula & ꝓstitutas amabat nec illustrioribus matrõis abstinebat nuptasq; sectabat. ¶ Preter pedes. iuxta pedes. ¶ Mercantiũ more. mos est mercatoꝛ ut mercẽ quã empturi sunt ociose & cũ quadã lentitudine etiã atq; etiam contẽplẽtur. hoc idẽ faciebat caius in spectãda pensitandaq; matronaꝛ formositate. ¶ Sũmitterẽt. ad terrã demitterent more matronaꝛ uerecũdaꝛ. decet. n. talis pudor ingenuã mulierem Virgilius tũ breuiter dido unltum demissa, pfať. & sicut χύνᾶι ξικοσ μονῆσι ἰγκηφέρει mulieribus ornatũ ꝑbet taciturnitas: ita & uerecũdia. ¶ Seuocasset. solã seorsum euocasset: quod signum ẽ futuri concubitus. ¶ Notis. signis uestigiisq; pactæ libidinis. qualia sunt illa apud iuuenalẽ. humida suspectis referẽs multicia rugis uexataq; comas uultũq; auremq; calentẽ. ¶ Laudabat palã. agebat cõtra ouidii documentũ scribentis ꝓcipuæ cytherea iubet sua furta taceri: cui astipullãtur tibullus & ꝓpertius: quoꝛ alter cecinit: qui sapit in tacito gaudeat ille sinu. alter tradidit. in tacito cohibe gaudia clausa sinu. ¶ Bona malaq; cõcubitus. scribit lucretius in quarto. scorta in cõcubitu moueri ut ipsa uenus sit cõcinnior uiris & suanior. Caligula palã dicebat de cõcubitu matronaꝛ: qd cõcinnitatis quid insuauitatis habuisset itidẽ bona corpis uel uicia si qua latebant, pmulgabat: adeo nullã rõnem habebat matronatus matronalisq; dignitatis. Signat aũt historiam: quã legimus apud senecã li. ii. cp in sapientem nõ cadit iniuria. erat ualerius asiaticus in primis ferox & uix æquo aĩo alienas contumelias laturus huic in cõuinio in cõtione uoce clarissima qualis in cõcubitu esset uxor eius obiecit. hæc tã atrox tãq; insigniter facta iniuria effecit ut Asiaticus iter ꝓcipuos auctores interficiendi Caligulæ fuisse, ꝓdatur: quis ipse dicat apud iosephũ. cum quereretur de interfectoribus Cai utinã ego interemissem. hic deinde accepto claudii iussu libero mortis arbitrio uenas secuit. ut docet cor. tacitus. ¶ Repudium misit. sensus est Caius princeps libellum repudii misit ad quasdã matrõas: noie non suo sed maritoꝛ: cũ illi essent absentes. ¶ In acta. tale ẽ illud poetæ. cupiẽt & i acta referri nã ut res testatior esset de repudio matronaꝛ uoluit i acta publica referri. ¶ Nepotinis sumptibus. luxuriosis & imodicis, ꝓfusionibus impẽsaꝛ. i uetusto codice legimus nepotatus qđ placet. &. n. nepotatũ dicimus luxuriã, ꝓdigamq; ꝓfusiõem & nepotari significat luxuriose & ꝓdigaliter uiuere: quo uerbo usus est tertullianus in apologetico: aristippus inquit in purpura nepotať. ¶ Prodigoꝛ ingenia. duo sunt inquit. M. Tullius genera largoꝛ quoꝛ alteri prodigi alteri liberales. prodigi qui epulis & uiserationibus & gladiatoꝛ muneribus ludorum uenationumq; apparatu pecunias profundunt. ueteres dixere prodigitatem & prodigenti am profusionem: quã nunc dicunt prodigalitatem.

¶ M. AN. ¶ Summitterẽt faciẽ: est. n. muliebris decori uultũ corã uiris demittere. Verg. Tũ breuiter dido uultũ demissa, pfatur: cõtra petulãtis & ipudicæ attolere. Iu. cumq; paludatis ducibus pñte marito ipsa loq recta facie strictisq; mamillis. ¶ Lasciuiæ notis: patratæ libidinis signis. ¶ Mala: uitiaq; laterẽt. ¶ Cõcubitus: coeũdi rõnem quã i fœmina obseruasset. ¶ Quibusdã: matrõis. s. ¶ Referri i acta: ut publicæ constaret

pyralis
pyrausta
Diobolare
scortum
Loc' uarronis
furta uenerís occultanda
nepotatus
nepotatur

capitolinus auctor ē apud pfectū ærarii notari solita q̄ publicis actis maiores iferri noluisset. ¶Nepotinis luxuriosis:nepotes luxuriosæ.ut Festo placet:uitæ hoies qđ tā his suæ res curæ sint q̄ iis qbus pr̄ auu sq̄ innuunt:Pli.apitiū altissimū appellat nepotū gurgitē inde nepotatus ꝓ luxuria & uoracitate: Affranius scurilitate & nepotatu nobilis:Inde & nepotius. ¶Portētosissima:noua & īsueta ut portēto⁹ loco haberi possent:Seneca.C.Cæsar Augustus quē mihi uī re⁹ natura edidisse ut:oñderet qđ summa uitia ī sūma fortūa possent centies sextertio cenauit uno die. ¶Aceto:liquefactas:qđ cleopatra quoq; in luxuriosis & itēpestiuis Antōii cœnis feciſſe dī quæ unionem ea tēpestate maximū liquefactū hausit ꝓfessa grādi sponsione sexcenties sextertiū una cœna absūpturā:Plinius & Macrobius sunt auctores. ¶Obsonia:quæ cū pane apponuntur. ¶Aut cæsarem:eū qui oīa posset:uel cui p̄ cunctis sumptuosissima conuiuia parare liceret.

¶PHI. ¶Cōmentus:cū excogitasset. ¶Portētosissima.inusitata atq; admirāda loco uiceq; portēti.plinius appellat īgenia portentosa:q̄ noua luxuriæ īstrumēta excogitauerunt. ¶Vt calidis hoc referrendū est ad nouū usū balnea⁹:neq;.n.antea usitatum fuerat lauari in balneari solio unguentis calidis frigidisq;.unde plinius noster hoc cōmentum Cai Caligulæ in.xiii.taxat his uerbis:Necnō aliquem ex priuatis audiuimus iussisse spargi parietes balnea⁹ unguēto:atq; Caiū principē solitū lauari.ac ne principale uideatur hoc bonū & postea quendam ex seruis neronis. ¶Vnguentis.unguenta sicut scribit pomponius iurisconsultus ea intelligimus:quæ & uoluptatis & ualitudinis causa cōparantur. sed plinius & reliq fere oēs:q latine & puriter loquuntur unguento⁹ noīe ea significant:q̄ ad uoluptatē & elegantiam tm̄ conficiunt:cum medicaměta illa uerius dicātur:q̄ ad ualitudinē ptinēt quo⁹ multituga sunt noīa. aristipdus auctore seneca aliquando delectatus unguento male istis effeminatis eueniat qui rem tā bellam infamauerunt:de compositiōe unguento⁹ & nominibus lege:quæ scribit plinius in.xiii.qui cum oīa diligenter copioseq; explicasset.hæc ē ait materia luxus e cunctis maxime supuacui:unguēta ilico expirāt suis & moriunt horis.olī licinius crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt nequis uēderet ungenta exotica.sic.n.peregrina & externa nūcupantur.ex quo est illud planti nō possunt oēs olere unguenta exotica: quod ad snīam tranquilli ptinet ait plinius audiuisse Caium principem solitum lauari unguento. græci μύρον uocant unguentum.myropolion tabernam unguētariam myropolā unguentarium.sic.n.dicitur qui conficit unguenta.& uendit cum confector medicamento⁹ nominetur medicamentarius:apud plinium q significatissime scribit inuenies unguentarium a medicamētario seiūgi.sicut unguēta a medicamētis ¶Margaritas liquefactas:clodius tragedi esopi filius ut experiret in gloria palati qđ sapent margaritæ:singulos uniones cōuiuis absorbēdos dedit:ne luxu suo nimis supbiat caius princeps histrioni comparatus. oratius ī.ii.sermonū.filius esopi detractā ex aure metelle.s.ut decies solidū exorberet aceto diluit insignem baccā hoc idē fecit cleopatra cū unionē ptiosissimū ex aure detractū mersit in aceto & liquefactū absorbuit facta cū.M.Antōio spōsiōe se solā una cēa cētie⁹ sextertiū absūpturā.historia scribit a plinio ī.ix. a macrobio in tertio saturnaliū. ¶Aceto.scribit plinius in.ix.alpitatē uimq; aceti in tabē margaritas resoluere. ¶Ex auro panes.scribit plutarchus in li.de claris mulieribus quē admoū olī uxor pithei oīum id tpis ditissimi marito apposuit aureos panes oīa cibaria ex auro fabre facta ad illius auaritiā castigādā auro semp inhiantis & aurifodias iugiter exercētis:cui olī ex pegrinatione domū reuertenti uxor mensā aureā apponi iussit.ī qua oīa erant ex auro obsonia:gauisus pitheus:prīo aspectu mox satiatus auri inspectiōe cibū afferri p̄cipiebat ue⁹ mulier cuncta ex auro cōcinnata iubebat apponi.cūq; ille iracundia pcitus esurire se diceret: neque se au⁹ id temporis desiderare sapiēter inquit uxor tu nullius rei p̄ter hanc unā hūdæ facultatē p̄bes.oīs cura uir o⁹ tuo iussu occupata ē in auro fodiēdo:ut nemo iā agros colat:nemo fruges serat:nemo arbores plantet.hac uxoria castigatiōe cōmotus pitheus quintā duntaxat ciuiū partē in aurifodinis cōtinuit reliquos tum agricult uræ tū ceteris artibus opam dare precepit. ¶Obsonia.esculenta quibus cum pane uescimur uulgo obsonia dīr græci ὀψοῦ uocāt obsoniū.& ὀψοποιὸν cōcinatorē edulio⁹.obsonare ē emere obsonia:obsonatores q emēdis & cōcinnādis obsoniis p̄sūt. de qbus ī annotatiōibus plura.Cato dixit obsonitauere ꝓ sepe obsonauere optimū obsoniū ē fames & ut dicebat Alexāder magnus ad prandiū optimus est coquus optimūq; obsōiū νὺκτ ἱπποφιὸν.i.nocturnū iter ad cenā uero ὀλίγη ἄριστον.i.prādii pcitas. ¶Aut frugi aut Cæsarē.hoc ē uel parcum uel magnificētissimū lautissimūq;.frugi p oīa genera ideclinabiliter dī. & significat tempatū parcum moderatū.uñ frugalitas ut auctor est Ci.appellari pōt ea uirtus:quā græci sophrosynen latini tū tempantiam tum moderationē appellare cōsueuerunt.græci frugi.hoi es χρησιμοὺς.dicunt.i.utiles & id sentit donatus:qui frugi utile īterpretatur.&.M.Celius:qui se esse hoiem frugi dictitabat hoc est utilem.multis & fructuosum.sed ut ait Cicero id nomen latius est: ut non solum utilis:sed moderatus & temperans & parcus frugi dicatur.hinc cognomen lucii pisonis magnopere laudatum:qui frugi dictus est.illud attende quod qui frugalis dicit latinitate peccat.si credimus quintiliano:qui mōet.ut frugi dicatur:frugalis uero relinquatur contentiosis. ¶Fastigio.summa altitudine & culmine.

cōmētus nouū balnearū usū:portentosissima genera ciboꝝ atq; cœnarū ut callidis frigidisq; unguētis lauaretur: p̄ciosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet: conuiuiis ex auro panes & obsōia apponeret aut frugi hōinē eē oportet dictitās:aut Cæsarē qui & nūmos ñ mediocris sūmæ e fastigio

unguenta

Dictū aristippi

Exotica

myropolium

myropolia

medicamētarius

uniōes aceto liq̄facti.

Exēplum auaritiæ castigādæ pulcherrimum

Obsonia

Obsonare

Quod obsonium optimum

Frugi

¶M.AN.¶Basilicæ iuliæ:de ea in Augusto abunde diximus.¶Cedris preciosa cedri materia: Pli.cedri duo genera quæ floret fructum nõ fert fructifera non floret:nec multo post materiæ inquit ipsi æternitas itaq; & simulacra deoꝝ ex ea factitarunt:in syria ea arbor ꝓuenit.¶Versicoloribus:colorꝝ uarietate prædictis.¶Magna thermarꝝ laxitate:laxioribus thermis porticibus & triclinijs.¶Ferarꝝ arborꝝ:his quoq; nauĩ excultam fuisse subaudi.¶Choros:canẽtium cœtus.¶Symphonias:concentus.¶In extructiõibus:ædificationibus.¶Prætoriorꝝ:campestrium ædificiorꝝ.

basilice Iuliæ ꝑ aliquot dies sparsit ĩ plebẽ:fabricauit & de cedris liburnicas:gẽmatis puppibus uersicoloribus uelis:magna thermatum & porticuũ & triclinioꝝ laxitate; magnaq; etiã uitiũ pomiferarꝝ arborꝝ uarietate; quibus discũbens de die inter choros ac symphõias littora cãpaniæ pagraret.In extructionibus prætorioꝝ atq; uillarꝝ omni ratione posthabita nihil tã efficere cõcupiscebat:q̃ qđ posse effici negaretur & iactæ itaq; moles infesto ac ꝓfundo mari;excisæ rupes durissimi silicis & cãpi mõtibus aggere æquati;& cõplanata fossuris montiũ iuga incredibili quidẽ celeritate quũ moræ culpa capite lueretur:ac ne singula enumerem immensas opes:totumq; illud.T.Cæsaris uities ac septies millies sestertium nõ

¶PHI.¶Basilicæ iuliæ.uitruuius architectus tradit se ꝓfectũ fuisse basilicæ iuliæ faciendæ.¶Sparsit in plebẽ: olim populus Romanus nummos sparsit posthumio & marcio cõsulibus &.Cn.scipio infamis existimatus est:qđ pecuniam sparsisset in populum:scribit Iosephus Caium Caligulam ascendisse ĩ capitolium ut pro filia sacrificaret.& ĩ imperialis loci culmine stantem dispersisse populo auri argentiq; pecũias.ex quo loco chereas cogitauit præcipitem impellere.¶Liburnicas.naues de quibus ante dictum est.¶De cedris.auctor est plinius reges in ęgypto ac syria ad naues cõficiẽdas usos esse credo inopia abietis.Diodorus quoq; testis est i.ii.bibliothecæ ex cedris naues ingẽtes fabrefactas fuisse a regibus egyptiacis:materiæ cedri eternitas ẽ ideoq; simulacra deoꝝ ex ea factitauerũt.cedrius fuit romæ apollo sosianus.tectũ templi ephesiæ dianæ fuit excedrinis trabibus ut refert plinius ĩ.xvi.cariem uetustatẽq; ñ sentit cedrus.¶Versicoloribus uelis.cleopatra uelo purpureo ad actium uenit cum Mar.Antonio:eodẽq; fugit:uersicoloria appellare uident iuriscõsulti non solũ ea q̃ diuersi coloris sint:sed ẽt quæ tincta ifectaq; fuerint natiuũq; colorem imutauerint.sed apud plinii & scriptores alios luculẽtos uersicoloria dñr a uarietate colorꝝ sicuti caude pauonis & maculæ uiparꝝ uersicolores noiant.olim interdictũ fuit matronis ne uersicoloribus uestirent:hoc est uestibus coloris uarietate distinctis.¶Thermarꝝ.hinc laxitas & amplitudo nauigiorꝝ significat:in qbus & therme & porticus & triclinia erant capacissima una cũ uiridariis pomariisq;.¶Inter choros.multorꝝ uocibus cõstat chorus:ut seneca & macrobius ꝓdiderunt.est.n.multitudo cantorꝝ ad musicũ cõcentũ cõficiendũ prepata.chorus apd priscos ex seruis symphoniacis cõparabatur:ex quo apd iuriscõsultos titulo de edilitio edicto scriptũ ẽ.si chorus uenerat plurimũ referre:nũ in singulos an in uniuersos ꝑtium cõstituat:itidẽ libro de legatis tertio ait celsus.si chorus legetur pinde est quasi singuli hoies legati sint.¶Symphonias.musicos concentus uñ & symphoniaci pueri a Cicerone dicti:q ad modulatiões musicas cõcentusq; conficiendos cõparant a latinis symphonia enũtiat penultia correpta:cõtra cõsuetudinẽ uulgatiorem.De uero Antonino hoc idẽ mẽorat Iulius capitolinus:quod.s.inter symphonias & cantica p maritimas ciuitates nauigaret.¶Pretorioꝝ:ĩa supra docuimus ꝓtoria in agris dici edificia magnificentiora atq; elegantiora:quoꝝ edificationes dicuntur extructiones substructiones ue:in quo significatu est illud Ciceroĩs:in oõne pro milone pp insanas illas substructiones facile mille hoium uersabat ualentiũ.¶Moles:saxa ingentia pilæ edificia.¶Iactæ.mari.qui fastidiosus terræ est edificat in mari.in hanc sniam est illud oratianum.contracta pisces equora sentiunt iactis in altum molibus.huc frequens cementa dimittit redemptor cum famulis dominusq; terræ fastidiosus.Iosephus scribens puteolanas moles:de quibus añ dictum est:fabrefactas fuisse a Caligula sic ait libro undeuigesimo antiquitatum.graue putans ut remis transitum faceret putansq; subiicere sibi etiam elemẽtum aquæ posse uelut domino maris existente talia etiam uolebat fluctibus gerere qualia solet terræ natura sustinere.uoluit ergo & a littore ad littus stadia ferme.ccc.in medio mari.& itra tam uastum sinum pontem construere.super quem carrucis & diuersis uehiculis itinera ualeret efficere.¶Aggere equati.exaggeratione terræ cumulati.hoc idẽ factitauit xerxes:q uelut naturæ ipsius dñs conuexa ualliũ equabat mõtes in planũ deducebat:maria põtibus sternebat.¶Totũ illud tiberii.oẽs illas luculẽtas pecunias:quas cõgesserat Tiberius & Caio successori reliquerat.¶Capite.pena capitali.¶Lueretur.puniret.¶More culpa.qui fuisset lentus operarius penam capitis dabat pro lentitudine.

¶M.AN.¶Omni ratione:omni ædificãdi lege seu ꝑcepto a maioribus tradito.¶Iactæ:fundatæ.¶Infesto semp æstuãti.¶Durissimi silicis.Ver.Quam stet dura silex quo durior fuisset uena eo difficilius eẽt excisa.¶Aggere aggeratione fossuris mõtium montibus effosis plinius promontoria aperiũtur mari & terrum natura agit in planum.¶Culpa more:siquid opantium culpa minus celeriter fuisset cõfectũ.¶Capite lueret:capitale esset.¶Totum illud tyberii:totam uí illam pecuniarꝝ a tyberio relictam.¶Non toto uertente anno:anno nõdũ circunacto.¶Negabat ciuitatẽ:hæc una calumniarꝝ fuit quas ad exprimendas ciuibus & populis pecuniã est caligula cõmẽtus.¶Neq; posteros:calũniæ rõ quasi posteri quibus ciuitas

Naues ex cedro

uersicolaria

Chorus

prætoria substructiones

fuerat a maioribus ꝑpetrata nō itelligerēt nisi filii q̄ praua iterꝑtatio publicū bñficiū plurib⁹ adimebat. ¶Diplomata: qd diplomata eēnt alio est loco demōstratū. ¶Vt uetera & obsoleta: ac ꝑ hoc illis minime ſtādū. ¶PHI. ¶Non toto uertēte anno. sol. xii. signoꝝ iterualla puagādo cū redit ad id signū: a quo cepit: ꝑficit ſpatiū anni: quē uertentē appellant: auctor uictruuius li. ix. macrobius quoq; lib. ii. in ſōniū ſcipionis uertēte annū appellari posse merito tradit cū astra cuncta ad eādē metā redierint. uñ semel ꝑfecta sunt. idem paulopost ait. annus uero q mūdanus uocatur: q uere uertēs ē: qa cōuersione plenæ uniuersitatis efficit largissimis seculis explicat. idē in. i. saturnaliū annū solis uertentē noīat: sicut & lunaris annus mēsis uertens dī a uictruuio. ex quo illud plauti ē ī ꝑsa. tu si hāc emeris nunq̄ hercle hūc mēsem uertētē credo seruibit tibi. annū uertentē significauit iuuenalis illo uersu & cū se uerterit annus. Accipe uictori popul⁹ qd postulat auꝝ. Ci. in oꝛone ꝑ quintio. sex quidem illis mēsibus ꝑfecto anno uertente sine cōtrouersia āno & sex mensibus uerbum nullum fatis & qñ incidit mentio anni uertentis annotanda hoc potissimum loco q̄dam sunt de anno non indigna memoratu. quidam annum magnum esse dixerunt in annis uertētibus duobus. alii in multis milibus annoꝝ arbitrati sunt. quidā penteterida noīauerunt: qui annus magn⁹ ex quadriēnio constabat: non nulli trieterida. q̄ tertio quoq; anno redibat. eudoxus octoterida magnū annū esse dixit: quod & pleraq; græcia existimauit: tanq̄ ex octo uertētibus annis cōstantem. Romani lustra greci olympiadas ꝑ annis magnis obseruauerunt. est & annus quē Aristoteles maximum potiusq̄ magnū appellat: quem solis & lunæ uagaꝝq; quinq; stellaꝝ orbes conficiunt: cuius anni hyems est cataclysmos: nostri dilluuionem uocant. estas aūt ecpyrosis. i. exustio: qd est mundi incendium hæc est illa exustio: de qua intellexit plinius scribens in. vii. Raros patribus ꝑceriores fieri: cōsumente ubertatem seminū exustione in cuius uices nunc uergat euum. est & annus chaldaicus constans ex annis solaribus. xii. unde dodecateris uocatur: quē genethliaci non ad solis lunæq; cursus sed ad obseruatiōes ālias accōmodant. ꝑterea sūt anni magni complures: ut egyptioꝝ: quē græce κυνικὸν. latine caniculārē uocamus ꝑpterea q̄ initium illius sumitur cum eo die quo caniculæ sidus exorit. est & metonticus: quē methon athenienſis ex annis undeuiginti cōstituit. de quo intellexit. M. Tullius: cum in epistola quadā ad atticum ait: quis erit cui credam aut qñ iste metonis annus ueniet. mendosi codices ꝑ metonis hñt mentionis corrupto noīe & sensu. ꝑterea fuerunt anni apud quosdā semestres: qui estate annū unum determinabant. alteꝝ hyeme. tales erāt anni acarnanū. Arcades quadriptitis tpibus annū metiebant. itaq; illoꝝ anni trimestres fuere: quoꝝ fuit annus menstruus lunæ senio terminatus. talis uī fuisse egiptioꝝ & iudeoꝝ. itaq; apud eos aliqui singula milia annoꝝ uixisse ꝑduntur. huic tñ opinioni reclamat augustinus: q in. xv. de ci. dei. conat oñdere annos iudeoꝝ tales & tātos: fuisse quales & quanti nīi sunt. annum aūt dici tanq̄ circulum interpretat. M. Varro cuius uerba ex li. ii. latinæ linguæ hec sunt tps a bruma ad brumā dū sol redit uocat annus: q ut paruuli circuli anuli. sic magni dicebātur circites anni: uñ annus dictus. a eius capito annum a circuitu tpis putat dcm quia ueteres an ꝑ circum ponere solebāt: ut an terminū. i. circum terminū dixit Cato. quidā a græco ἐνιαυτοῦ τοῦ deduci arbitrātur. Caligula: ut domū repedemus: luxu & ꝑdigalitate portentosa ꝑdegit effuditque luculētas opes quas coaceruauerat tiberius intra spatiū unius anni uergētis: q ann⁹ solis ē: q diebus. cccl xv. & quadrāte pagit circuitionem zodiaci: dū ad id signum se denuo uertit: ex quo die digressus est: uñ ab illa uersione annus uertens uocat. & habet magnus: cum lunæ annus breuis putet. ex hoc macrobius in. i. saturnalium scribit sciēter dictū esse a uirgilio interea magnū sol circunuoluit annū. ¶Ad rapinas: sequūt largitionem ꝑdigalitatēq; rapinæ: cū. n. & dando & effundēdo egere cepunt alienis bonis ut ait. Mar. Ci. manus afferre coguntur. ¶Calumniaꝝ. ordinatim subiungit exēpla declarātia: calumnias auctiones & uectigalia: quibus ad rapinas conuersus est Caligula. ¶Auctionum. auctio significat publicam uenditionē ab eo dicta: quod ementem augeat & uendentem. auctor placiades. ¶Ciuitatē romanā usurpare: tanq̄ nō essent legitimi Rōani ciues. ¶Intelligi posteros. cū appellatiōe posteroꝝ notissima intelligant nō solum filii sed & nepotes ꝑnepotes abnepotes & reliq gradatim descendētes: nolebat caius posteros ꝑtendi ultra primum filioꝝ gradū. paulus iurisc̄sultus digestis de gradibus sic scribit. liberi usq; ad trinepotē noīantur ultra hos posteriores uocātur. q̄ iniqua foret caligulæ interꝑtatio de posteris satis liquet: cū dicamus posteris traditū esse: & posteroꝝ negotiū agere se dicat seneca qd sane refert ad posteritatem. ¶Diplomata: uulgus decreta & bullas appellat: diximus in augusto qd sint diplomata. si quid ꝑtulisset diplomata & priuilegia obtēta ꝑ Iulium Cæsarem & Augustū de ꝑpetrata ciuitate romana sibi & posteris in quibus declarabatur posteros intelligi in gradus ulteriores: dicebat caius talia diplomata iam uetustate esse obsoleta & euanescentia: & dū fingit se illa deflere tanq̄ obsoleta: ipse erat cā ne rata fierent.

¶M. AN. ¶Arguebat: fraudi dabat. ¶Éditos: a ciuibus relatos. ¶Primipilarium: primipilares milites erant qui signa circunstabant: hi postea rei militaris ratione mutata ꝑpilani diu cœperunt dici. ¶Re-

Annus uertens

Mēsis uertens

De anno pulchra Trieteris

Annus maximus

Exustio

Metōticus

Locus ciceronis

Annus uñ

Auctio

Posteroꝝ appellatio

Diplomata

De rapinis & extorsionibus eiusdem.

EXhaustus igitur atq; egēs ad rapinas cōuertit aīum uario & exquisitissimo calumniaꝝ & auctionū: & uectigaliū genere. Negabat iure ciuitatē Romanā usurpare eos: quorum maiores sibi posterisq; eam impetrassent nisi filii essent: neq; n. intelligi debere posteros ultra hunc gradū prolataq; diuorum' Iulii & augusti diplomata ut uetera toto uertente anno absumpsit.

scidit: pro irritis habuit. ¶Destinasse: animo constituisse. ¶Ab ignotis: a quibusdam q minus noti erãt ¶Macteas uenenatas: iuncta obsonia ueneno illita. Mar. neutro genere protulit te mattea sola iuuãt qdã a uerbo græco μάττω oblino nomẽ factũ existimãt: sunt q ἀπὸ τοῦ μάσασθαι mãdere siue comesse id dictum putẽt. Aristophanes grammaticus dulcius nihil est mihi mattya dixit.

& obsoleta deflebat. Arguebat & perperam editos census: quibus postea quacũq; de causa quicq̃ incremẽti accessisset Testamẽta primipilarium: qui ab initio principatus Tiberii: neq; illum neq; se hæredẽ reliquissent: ut ingrata rescidit: ltẽ cæterorũ ut irrita & uana quoscũq; quis diceret hærede Cæsare mori destinasse: Quo metu iniecto quũ iam & ab ignotis iter familiares: & a parẽtibus iter liberos palã hæres nuncuparet: derisores uocabat: qd̃ post nũcupationẽ uiuere pse uerarẽt: & multis uenenatas macteas misit: Cognoscebat aũt de talibus causis taxato prius modo summæ ad quẽ cõficiendum consideret: eõfecto demũ excitabatur: ac ne paululũ q dẽ more patiens sup quadraginta reos quõdã ex diuersis criminibus uana sententia cõdemnauit: gloriatusque est expergefactæ somno Cæsoniæ quantũ egisset dum ea meridiaret.

¶PHI. ¶Vt obsoleta: obsoleo ut scribit priscianus: unde obsolet⁹ deriuatur ab obs: & oleo componitur: obsoleta autẽ dicimus q̃ abierunt in desuetudinẽ tãq̃ squalentia & inculta: oratius care obsoleti sordidus tecti caret iuidẽda sobrius aula. ¶Perperam: nõ recte. ¶Edito censu: moris erat apd romãos ut junus quisq; ederet censum: hoc ẽ quã tũ i bonis possideret p editionẽ declararet censum primus instituit seruius tullius sextus rex romanorum: sensus est caligulã arguere solitum census ciuiũ romanorũ tãq̃ editos iiuste si post censionẽ illi auxissent patrimonia: & ob hoc mulctabãt. ¶Primipilariũ: iam diximus primipilos dici cẽturiões primæ cohortis: unde & primipilares nõ milites dicti: qui erãt sub primo pilo: sed ipsi centuriones qui functi erant ea dignitate militari: quã indulserat princeps: ita enim primipilaris dici uidetur ut cõsularis. tales ãt honoratiores habebantur. ¶Rescidit: rescindi dicuntur testamẽta qñ irrita fiunt: neq; obseruãtur: titulus ẽ apud ualerium de testamẽtis rescissis. ¶Vt ingrata: cũ nihil principi reliquissent: a quo diuitias essent cõsecuti: & dignitate primipili decorati. ¶Item ceterorum. s. rescidit testamẽta. ¶Hærede cæsare: si quis diceret se ex aliquo audiuisse: quod ille heredem sibi eẽ uellet principẽ: Caius illius bona occupabat rescissis testamẽtis tanq̃ irritis atq; futilibus: scribit paulus iurisc̃õsultus titulo de testamẽtis: q̃ eius bona qui se imperatorem facturum heredem esse iactauerat a fisco occupari non possunt. ¶A parentibus: iter liberos natura cõparatũ est: ut patribus nulli heredes sint gratiores q̃ filii: itaq; scito a' bono patre nõ scribi: neq; heredẽ neq; coheredem nisi malum principem: similiter si ignotus iter familiares nũcupat heredem principẽ: credas id fieri ex metu & necessitate: igitur cũ caligula a patribus inter filios heres scriberetur & ab ignotis iter familiares quid causæ quid meriti putas interuenisse: profecto rapax truculentaq; in principe natura ita fieri cogebat quãto laudabilior uideri potest pertinax imperator: q̃ professus est nullius se aditurũ hereditatẽ. q̃ aut adulatione alicuius delata esset: aut lite perplexa: ut legitimi heredes & necessarii priuarentur: addiditque hæc uerba bracteata: sanctius est inopem rẽ publicã obtinere: q̃ ad diuiitiarum cumulũ per discriminũ atq; dedecorum uestigia peruenire. ¶Post nuncupationẽ: post q̃ ipsum inter heredes nominassent: dicebat eos mori debere: ut. s. statim illorum bona occuparet. ¶Venenatas macteas: macteæ dicũtur preciosa edulia apud græcos matyasin significat matheas conficere hoc ẽ ganeata cibaria: refert athneus comessantibus qbusdã lacenam feminã iussisse matya deportari: statimq; illatæ fuerunt perdices: & an ferculi assati & quadræ placentarum. martialis neutro genere mactea dixit cum ait: sed te mactea sola iuuãt: apud senecã libro quinto cõtronersiarum: iocus est ex nomĩe turdi quod nomẽ ẽ & hominis & auis i cibatu præciosæ: erat inquit iter infames maxime & inuisos homines turdus: cũ turdus promitteret iturum se: ut inde posset exire: sabinus silentio facto ait ego ad cæsarẽ nõ sum iturus cũ mactea. ¶Taxato modo summæ: ad quã. s. summã persoluẽdã condemnasset reos. ¶Cõsideret: tãq̃ iudex sederet: hinc illud notissimũ cõsedere duces. ¶Cõfecto: taxata scilicet summa. ¶Super. ultra. ¶Vna snia: ex hoc caligulæ iprobitas significat: q. una snia condẽnauit reos: quorũ diuersæ erãt causæ: & diuersa crimina. & ob id debebãt sigillati audiri: & eorũ causa ob diuersita tẽ nõ merebãtur subiici uni sniæ. ¶Cesoniæ. uxori. ¶Meridiaret. i. mecidie dormiret: meridiare. n. significat somnũ meridianũ capere. cornelius celsus longis diebus meridiari debet potius ante cibũ sin mius post eum: hinc meridiationem dicimus quietem meridianam. Cicero in. ii. de diuinatione nunc & lucubrationes detraxi & meridiationes addidi: quibus antea uti non consueueram: a catullo quoq; dictum ẽ: iube ad te ueniam meridiatum: non memini legere me quod meridiare significet merendam hoc est meridianũ cibum capere: sed semper pro dormitione & meridiano somno.

¶M. AN. ¶Cõsideret: cõsessum iret aut secretũ q̃reret. ¶Reos: iudiciis obnoxios. ¶Quãtũ egisset: q̃tum opatus eẽt. ¶Merrdiaret: meridianis horis qesceret sed meridiare ẽ tã cibũ q̃ qetẽ circa meridiẽ cape. ¶Auctiõe uenali: hasta i auctionario foro cõstituta. ¶Reliqas spectaculoꝝ: qcqd ex numeꝝ ludoꝝ ne apparatu supersuisset. ¶Subiecit: auctiõi siue hastæ. ¶Exqrens per se p̃cia: ipe suo arbitrio p̃ciũ rebus ascribẽs. ¶Extẽdens: augens. ¶Bonis: propriis fortunis. ¶Inciderent: refectis uenis uitam abicerent. ¶Præconem: qui auctioni instabat. ¶Nutantem: dormitantem atque ob id quasi nutu licitantem. ¶Sibi: quando sua in-

Obsoleo

primipilares

Dictũ bracteatum Macteæ Locus senecæ Non sum iturus cũ mactea Meridiare Meridiationes

tereſſet. ¶ Præteriret: ne illum elabi pateret quin aliquid ex auctione homini annuēti addiceret. ¶ Tredecim gladiatores: qui ex ipſo munere reliqui fuerant. ¶ Addicerentur: pro uenditis aſcriberentur. ¶ Damnatorum ſororū: liuillæ & agrippinæ: quas damnauerat. ¶ Inuitatus: lucro qđ ex diuēdita ſoroꝝ ſupellecti le fecerat. ¶ Inſtrumenti: apparatus. ¶ Veteris aulæ: ab auguſto & tiberio inſtructæ. ¶ Cōprehēſis: currui iunctis. ¶ Meritoriis: mercede locari ſolitis. ¶ Piſtrinenſibus: ad priſtini uſum quæſitis. ¶ Panis deficeret: quum iumentorum defectu piſtoria opera ceſſarent. ¶ Pleriq; litigatoꝝ: pleriq; litiganti um.

¶ PHI. ¶ Auctione: uenditione ex eo dicta: q; & ementē augeat & uendentē paraſitus plautinus ait ſe facere auctionē paraſiticā & feſtiuiter enumerat: que habeat uenalia paraſiticæ ſupellectili congruētia. ¶ Reliquias ſpectaculorū. i. reliquū apparatū: qui ſuperfuerat ludo gladiatorio exhibēdo: ſcribit plinius i xxxvi. ĩ ſpectaculis marci ſcauri: quæ i edilitate ſua fecit: tautum apparatū tātaſq; reliquias ſuperfuiſſe ex attalica ueſte tabuliſq; pictis: ut in tuſculanam uillā reportata fuerint: q̃ ſuperfluebāt coridiani uſus delicijs: quæ incēſa uilla ab iratis ſeruis cōcremata ſunt ad ſextertia mille. ¶ Subiecit: proprie loquitur: ſubiiciuntur enī auctioni & haſtæ quæ uenalia proponūtur. ¶ Per ſe: ſine præconis miniſterio. ¶ Extendens: hinc auctio dicta quoniā auget emētē & uendētem: itaq; caius extendebat hoc eſt augebat more p̄conis pretium rerum uenalium. ¶ Immēſo. ſ. pretio. ¶ Bonis exuti: ſpoliati propriis fortunis: quas impēdere cogebantur ad ea emenda: quæ uolebat princeps qui tanti uēdere uolebat quanti libebat. ¶ Inciderent uenas: genus mortis eſt leniſſimū inciſio uenarum: de quo intelligi uolu it ſeneca cū ait. quæris quod ſit ad libertatem iter: quelibet in corpore tuo uena. ¶ Inter ſubſelia: ubi auctio celebrabatur rerū uenalium. ¶ Prætoriū uirum: ſaturninū. ¶ Nutantē: qui dormitat capite nutare identidē conſueuit: & qui ſic nutat approbare uidetur: qđ ſit dicitur q; unde caligula captās queſtū ex ſaturnino dormitante admonuit præconē: qui preerat auctioni peragendæ: ut illi tanquā motu capitis ĩnuenti ſe uenalia emere uelle: addiceret magno precio cū tamē ſaturninus nutaret ex ſomno: nō aūt ex approbationis emptione. ¶ Ne preteriret: ne omitteret pertrāſiret ue aponium tāq; ex nutu capitis innueret ſe emere uelle aliquid ex auctione illa. ¶ Dicēdi finem: extēdendo ſcilicet ſemper pretium & illo per ſomnium ueluti approbāte talē licitationē: tanq; nutatio capitis dormitātis eſſet p̄ cōprobatione. ¶ Nonagies: nonaginta millibus ſextertiorum. ¶ Ignorāti: ſaturnino: quid enim homo dormitās earum rerum ſcire poterat: quæ a uigilantibus emi & uendi ſolent. ¶ Addicerentur: uenderentur: eſt enim addicere in auctione uendece: ide titulus apud iuriſcōſultos eſt de in diem additione: de addictis affatim ſupra ſcripſimus. ¶ Damnatorum ſororum: quas. ſ. ipſe damnauerat. ¶ Inuitatus lucro: cū ſibi lucꝝ arrideret cōfectū ex diuenditis ſororū bonis. ¶ Quicqd inſtrumenti: ideſt oē inſtrumētū: noīe āt inſtrumēti aulici intelligimus qcquid pertinet ad aulā imperatoriā inſtruendā atq; parādam: ſic inſtrumētū fundi inſtrumētū lanionis. inſtrumētū balneatorium dicuntur a iuriſcōſultis & explicantur in titulo de fundo inſtructo: ſicēt inſtrumentū oratoris memoratur. ¶ Ab urbe: roma: cum in gallia fieret talis auctio. ¶ Veteris aulæ. ſ. imperatoriæ: quæ extiterat ſub anteceſſoribus auguſto & tiberio. ¶ Meritoriis uehiculis: meritoria uehicula ſunt illa: quæ mercede locantur: ſic & pueri meritorii apud antiquos dicti: qui mercede corpus proſtituebant. Meritoria abſolute dixit ſeuerus pro tabernis mercede conductis: cū ait in epiſtola: quā ſcribit ad celſum gallias regentem pro triclinijs popinas habent. pro cubiculis meritoria. itidem iuuenalis: Nam quæ meritoria ſomnum admittunt. ¶ Piſtrinēſib⁹ iumētis: piſtrino ſeruiētib⁹: legato piſtrini inſtrumēto & caballos & piſtores legatos uideri reſpōdit ſeruius iuriſcōſult⁹: qđ & pōponio placet: ut i titulo de fundo inſtructo p̄ditū ē. ¶ Panis: ex hoc colligimus molas molēdinarias: q̃ aquariæ ſunt nō fuiſſe i frequēti uſu apud Romanos: ſcribit tī paladi⁹ piſtrina ſi aq̃ copia ē ita debere formari: ut cōſtructis aq̃riis molis ſine animaliū uel hominū labore frumēta frangāt.

¶ M. AN. ¶ Occurrere. tēpeſtiue adeſſe curruū defectu. ¶ Vadimoniū: uadimoniū ſpōſio ad certū diem ſiſtendi ſe i iudicio. i. cōparēdi p ſe aut per aduocatos. Quintilianus niſi ad uadimoniū legate ueniſſes ñ multorū dierū cōmeatū habebamus. ¶ Cauſa caderēt: actione cauſæ. ¶ Inſtrumēto: aulico apparatui. ¶ Diſtrahendo: alienando. ¶ Lenocinii: uerborū illecebre. ¶ Principalium: quæ auguſti & tiberii p̄cipū fuiſſent id unū i lecebre genus. ¶ Priuatis: priuatæ fortunæ uiris. ¶ Copiam: emendi facultatem. ¶ Vocatoribus: iis qbus datū erat id negocium ut ad cœnā principis conuiuas uocarēt. ¶ Per fallaciā: ſuppoſita alterius lo

Auctione propoſita reliquias omnium ſpectaculorum ſubiecit & uenditauit exquirens per ſe præcia: & uſq; eo extēdēſ ut quidā imenſo coacti quædā emere: ac bonis exuti uenas ſibi inciderent: Nota res eſt: Aponio ſaturnino inter ſubſellia dormitante monitum a Caio præconem ne prætorium uirū crebro capitis motu nutantem ſibi præteriret nec dicendi finem factum quo ad tredecim gladiatores ſeſtertium nonagies ignorantia didicerentur.

Item de eodem & de turpibus lucris eius.

IN gallia quoq; quum damnatarum ſororum ornamenta & ſupellectilem: & ſeruos atq; etiam liberos immenſis præciis uendidiſſet: inuitatus lucro quicqd inſtrumēti ueteris aulæ erat ab urbe repetiit: cōphēſis ad deportādū meritoriis quoq; uehiculis & piſtrinēſibus iumētis: adeo ut panis romæ ſepe deficeret: & litigatoꝝ pleriq; qđ

inſtrumētū

meritoria uehicula

inſtrumētū piſtrini

Molæ aq̃riæ

cō persona. ¶Interponeretur:cœnæ adhiberet. ¶Huic:puīnciali. ¶Sedēti i auctione: ubi uenalia hastæ subiecta erāt. ¶Friuoli:mīmi ualoris. ¶Ducētis millibus:ducētorū millium taxatiōe ipsi rei ascripta.

occurrere absentes ad uadimonium non possent;causa caderent;cui instrumento distrahēd o nihil nō fraudis ac lenocinii adhibuit mō auaritiæ singulos increpās;& qđ nō puderet eos locupletiores esse q̄ se;mō pœnitētiam simulans;qđ principalium rerū priuatis copiā faceret;Cōpererat prouincialē locupletem ducenta sestertia numerasse uocatoribus ut per fallaciā cōuiuio interponeret;nec tulerat moleste tā magno æstimarī honorē cœnæ suæ;huic postero die sedēti in auctione misit;qui nescio quid friuoli ducentis millibus traderet;diceretq; cœnaturum apud Cæsarem uocatu ipsius.

¶PHI. ¶Ocurrere ad uadimoniū:ex inopia uehiculorum multi litigatores non poterant in tempore obire uadimonium quo deserto litem perdebant:ē āt uadimoniū sponsio quedam sistendi ut dici solet cōparēdi;q; in iudicio ad diem præstit utā:qđ deserere nō licet hinc illud plinianum inscriptiones propter q̄s uadimonium deseri possit apd ciceronē in oratione pro quitio longa est disputatio de uadimoniis dilatis atq; desertis.seneca p prouerbialem ueluti sententiā ait uadimonium promittimus & tamē deseritur:plinius per decorā translationē dixit i duo de uigesimo.nō ad dies utiq; præfinitos sperari debere tēpestatum uadimonia thales milesius culpabat uadimonia:ex quo est illud sidonii thales mileto genit uadimonia damnat:idē ait mileto qđ crete thales uadimonia culpas:plautus quoq; decenter dixit & festiuiter:ubi tu es qui me conuadatus ueneris uadimoniis. ¶Causa caderent:litem perderent.cicero libro primo de oratore deridet oratores fatuos:qui nescirent quid significaret causa cadere.cum olim ipseus maxima uoce a marco crasso prætore contenderet:ut ei quem defendebat causa cadere liceret.Cn.aūt octauius non minus longa oratione recusaret:ne aduersarius causa caderet. ¶Distrahēdo:uendendo:distrahere enim uerbū est peculiare iurisconsultorū & significat uendere:ut inquit nonius:quo usus est lucilius diuidant dissipant distrahāt. ¶Nihil non:omnem fraudem. ¶Lenocinii:fuci & pelliculationis. ¶Principalium rerum:imperatoriarum a principe nomē deriuatū:olim marcus antonius auctionem fecit:& ipse ornamentorum imperialiū:uendiditq; uasa regia:& uestem uxoriam auctor iulius capitolinus. ¶Copiam:per emptionem:qua.s.fieri pōt meum id quod erat principis:nā qđ emas possis dicere iure tuū. ¶Prouintialē:non italicum:hæc enim italicus & prouintialis opponūtur:uel ad gallicanū hominē specialiter referas:cum in prouincia gallia fieret talis auctio. ¶Vocatoribus:uocacores significāter dicuntur hi quorū officium est cōuictores inuitare ad principis mensam.& hi erant in familia principū & opulentiorum.martialis iam dices mihi uapulet uocator:plinius in.xxxv.indignāti ptolomeo & uocatores suos ostēdenti ut diceret:a quo eorum inuitatus esset:hīc catullus inuitationes eleganter uocationes appellat illo endecasyllabo:querunt in triuio uocatiōes. ¶Honorē cœnæ suæ:existimatur honorificū discumbere uesciq; ex mensa.principis:unde olim uespasianus egit gratias principi apud senatum:quod se honore cenæ dignatus esset.contra athenodorus ait ne ad cenam quidem se iturum ad eum:q sibi nihil pro hoc debiturus sit:mos tamē est hodierno die:ut opulenti fercula p congiariis numerent:& cū amicorum officiis parem mensam faciant:ut inquit uerissime seneca ī libro de trāquillitate uitæ .caligula gauisus ē.q; ille prouincialis tanti faceret secum cenare ut ob id magnā pecuniā erogauerit uocatoribus:a quibus fuerat inuitatus. ¶Nescio quid friuoli:rem uilē & paruiptii: iuuenalis: iā friuola transfert ucalegō:friuola āt sunt proprie uasa fictilia quassa:unde uerba friuola dicta.quæ minus sunt fide subnixa:auctor festus. ¶Vocatu ipsius:uocatione & inuitatione facta per ipsum cæsarē:qđ honorificentius est:nō autem prouocatorē.sicut superiore die uocatus cenauerat ueluti dicere uellet caligula:si tu uocatus a uocatore meo:ad cenā dedisti ducēta:debes lōge plura mihi ipsi psoluere:cū meo ipsius uocatu ad cenā cæsareā fueris inuitatus. ¶Exuberabat.Vberius copiosiusq; proueniebat. ¶Tribunos prætorianos:hi preerant cohortibus prætorianis:de quibus in tiberio dictum est. ¶Pro eduliis:hoc ad res refertur:quaꝝ nouū uectigal istituit:uoluit enī ut pro cibariis quæ passim romæ uēdebātur uectigal certū exigeretur:hoc ēt hac tēpestate fit bononiæ fit & in aliis italiæ ciuitatibus.ut pro eduliis uēdendis macellarii soluāt uectigal istitutū:qđ alibi maius alibi minus imponit ediliū hoc erat officiū:quos plautus dictione græca agoranomos appellat:sic.n.ait ī captiuis:euge edictiōes edilitias hic qdē habet:mirūq; adeo ē nisi hūc fecerunt sibi etoli agoranonum. ¶Venirēt.uēderentur. ¶Statutū:cōstitutū & ut dici solet taxatum.

De nouis uectigalib9 & tribunis & sordidis q̄stib9.

¶Vectigalia noua atq; īaudita primū p publicāos:deide qa lucrū exuberabat p cēturiōes tribunosq; p̄torianos exercuit;nullo rer; authoium genere omisso;cui ñ tributi aliqd iponeret pro edulii s:quæ tota urbe uenirēt certū statūq; exigebat pro litibus atq; iudiciis ubicunq; cōceptis

¶M.AN. ¶Vocatu ipsius:ipso cæsare ñ ministro ad cenā uocāte ut pridie acciderat. ¶Per publicāos:publicāis ea cōducētib9. ¶Exuberabat:redūdabat. ¶Pro eduliis:esculētis. ¶Statutū:īpositū uectigal. ¶Quadragesima:de uectigalis rōe alias. ¶Cōposuisse:priusq̄ de eo eēt iudicatū. ¶Donasse:rēisisse. ¶Negociū:li

Vadimōi

Cā cadere

distrahere

Vocatores uocatiōes

fercula p cōgiariis

Agoranomi

tem. ¶Gerulorum: græci τους βαστάζοντας uocant. ¶Capturis: quæstibns. ¶Prostitutarum: quæstum corpore facientium. ¶Mereret: uno concubitu caperet. ¶Ad caput legis: ad eam legem quæ uno cõplexa erat capite ut insignior adhuc esset. ¶Tenerentur: legi obnoxii essent.

Quadragesima. ¶PHI. ¶Quadragesima summæ. s. exigebat: exempli gratia uoluit caius si litigatũ foret de summa quadraginta miliũ: ut q̃ dragesima pars hoc ẽ mile de ipsa summa exigeretur noĩe uectigalis: sic. n. dicimus absolute q̃dragesimã ut decimã: uigesimã: quinquagesimã atq; cẽtesimam de quo scriptũ est a nobis in superioribus: & in libro annotationũ. ¶Cõposuisse: solent sæpe litigatores inter se cõponere negocium: atq; decidere: ut ita subterfugiant ipensas: molestiasq; litigatorias: sed noluit Caligula per compositionẽ uel p donationẽ lites explicari: ne priuaretur quadragesima: quæ sibi debebatur ex lite.

quadragesima summæ: de qua litigaret nec sine pœna: si quis cõposuisse uel donasse negocio conuinceret: gerulorũ diurnis quæstibus pars octaua ex capturis prostitutarũ quantum quæq; uno cõcubitu mereret: Additumq; ad caput legis ut tenerentur publico & quæ meretricium: quiue lenocinium fecissent, nec non & matrimonia obnoxia essent.

Item de eodem.

EIusmodi uectigalibus indictis neq; ppositis: quũ p ignorantiã scripturæ multa cõmissa fierent: tãdẽ flagitante populo proposuit quidem legem: sed & minutissimis lris: & ãgustissimo loco uti ne cui describere licete: Ac

Geruli baiuli ¶Gerulorũ: hoc ad hominũ uectigal referendũ ẽ: sunt ãt geruli. q mercedis gratia uecturas onerũ suo corpore factitant: græci ut iqt gellius βαστάζοντας uocãt. Cicero & apuleius baiulos appellanerũt. ¶Diurnis quæstibus: lucra singulorum dierum diurnos questus noĩat: ex qbus octaua pars noĩe tributi exigebatur: uerbi cã si gerulus octonos nũmos ex lucello diurno lucrabatur uoluit ut nũmus singulus psolueretur. ¶Ex capturis prostitutarum: bononiæ hoc ẽt hac tẽpestate. obseruatur: ut prostitutæ meretrices tributariæ sint hoc ẽ uectigal psoluant menstruum: his magistratibus: qui uulgo prefecti bulletarũ dicũtur. si latine dici uolumus syngraphariũ dici possunt: plautus eleganti uocabulo prostitutas meretrices: scorta appellat diobolaria: ab eo qđ duobus obolis conducebantur a scortatoribus: ut ante docuimus: refert iulius firmicus in. viii. matheseos: qđ habentes horoscopũ i tertio pede scorpii erunt meretrices pudore prostituto. idem ait: quod i qnarta parte pisciũ habẽs horoscopũ mulier pudorẽ passiua libidinũ nũdinatione prostituet: capturas aũt intellige q̃sticulos quos capiunt pro cõcubitu a subactoribus: ptiũ ãt scorti ut inqt solomõ uix unius est panis: institutũ aũt fuisse uectigal meretricũ & lenonũ: & exoletorũ testis ẽ lampridius qui alexãdrũ imperatorẽ romanũ uetuisse talia uectigalia inferri in sacrũ ærariũ: sed ea deputasse ad instaurationẽ theatri circi & amphitheatri.

diobolaria scorta

ptiũ scorti

¶Mereret: uerbo usus est meretricibus accõmodato: nã merere interdũ significat humillimũ & sordidissimũ q̃stũ capere: unde & mercenarii & meretrices auctore nonio dicuntur. Au. gellius lais inquit corinthia ob elegãtiã uenustatẽq; formæ grandẽ pecuniã merebat. ¶Ad caput: uulgo dicitur capitulũ: in lege enĩ capita sunt plura: de quibus i primo cõmentario mentio facta est: & ut inquit asconius proprie iuris capita dicũtur: cõsimiliter capita rerum capita epistolarũ appellitamus. ¶Legis: quã tulerat caius de prostitutis meretricibus deq; earũ uectigali. ¶Tenerentur publico: obligarentur soluere publicũ uectigal. ¶Meretriciũ fecissent: absolute meretriciũ appellat artem meretriciã: & enim uoluit eas quoq; obnoxias esse legi: q̃ olim meretriciũ questũ exercuissent: q̃uis i præsentia ob seniũ aliã ue cãm nõ exercerẽt. ¶Lenociniũ: Vlpianus iurisc̃onsultus lenociniũ inqt facit: qui quæstuaria mãcipia & prostituta habet & talis notatur infamia & lenocinii pena tenetur: lenonum quoq; uectigal fuit institutum: ut dudum diximus. ¶Matrimonia obnoxia: nuptas quæ adulteranter: quæq; pudiciciam prostituerent uoluit esse obnoxias de prostitutis: penæq; obligatas ob adulterium: ut. s. ita tantũdem soluerent quantum prostitutæ soluebant. ¶Indictis: indicere enĩ denunciare est: unde indictum bellum & indictiuũ funus dicũt: est ãt indictiuũ funus id ad qđ p p̃conẽ advocabãtur. ¶Neq; propositis: leges q̃ in æs icisæ sunt, tũc ppositæ & plate esse dicuntur: neq; amplius eas tolli fas est: sed quãdo ꝓmulgatæ tantum modo erant: nec dũ tabulis inscriptæ tolli poterant: & infirmari: & hoc est quod ait cicero in prima antonianaꝝ: loquar. de legibus promulgatis: de quibus est integrũ uobis demõstro uitia: tollite: denũcio uim arma remouete.

meretriciũ lenociniũ

idictiuum funus

¶Cõmissa: peccata cõtra prescriptũ legis nõdum propositæ: cõmissa enim: ut inquit asconius dicũtur facta contra uoluntatem conditoris. Virgilius. luãt cõmissa: cõmitti fraus dicitur atq; peccatũ: sed ut docet aristoteles in tertio ethicoꝝ per ignorãtiã cõmissa nõ puniũt: nisi si ipe cõmittẽs cã fuit ignorãtiæ. illi uero puniũt: qui ignorant aliquid ex his quæ legibus cõtinẽtur: quæ utiq; scire oportet nec difficilia sunt: & quæ per negligentiam ignorãtur apud oratores locus ẽ uenialis status ab iprudẽtia: cũ sciuisse aliqd is q arguit negat. ¶Minutissimis: q̃ uix legi possent. ¶Angustissimo: ad quẽ nõ eẽt facilis aditus. ¶Vti: ut. ¶Describere: exscribere exempla transferre.

Cõmissa

Venialis status ab imprudentia

¶M. AN. ¶Et q̃ meretriciũ: corpore pecuniã mererẽt. ¶Et q̃ lenociniũ: q̃ penes se q̃stuarias habuissẽt ancillas. ¶Matrimonia: matrimonio locatæ eẽnt mõ turpiter q̃stũ facerẽt. ¶Indictis. denũciatis. ¶Neq; propositis: i publicũ relatis, ut qualis eẽt rõ itelligi posset. ¶Minutissimis: quo minus plegi possent. ¶Angustissimo: & ob id minus frequẽti. ¶Manubiarũ: pecuniarũ quasi ex præda quadam pricipi quæsitarum: nã qd alioquin manubiæ sint diximus. ¶Pro loci dignitate: pro cõditione hoc uel illo loco prostituẽdarum.

¶Matronæ:ad ancillarum differentiam quasi ingenue dicere uoluisset:nam & quæ nondū nupserāt & ui duas promiscue ac nuptas prostitutas crediderim.¶Ingenui:adolescentes hoc quoq; conditionē respicit. ¶Circum fora:per loca uidelicet celebratiora.¶Nomēculatores:qui nominati ciues uocarent:qnid no/mēclator esset in augusto significauimus.¶Fœnebris:cum fœnore & nō gratuita.¶Adiuuantium:pala/tinum lupanar frequentantium.¶Et lusu:ludendi studio.¶Aleæ:lu.alea quando hos animos.

ne quod nō manubiarū genus expediret:lupanar in palatio cōstituit:destructisq; & instructis p loci dignitate cōplurib9 cellis:in quibus matronæ ingenuiq; starent.Misit circum fo ra & basilicas nomēculatores ad inuitandos in libidinem iu/uenes senesq; pbita aduenientibus pecunia fœnebris appositi q; qui nomina palam subnotarent quasi adiuuantiū Cæsaris redditus.Ac ne ex luxu quidem aleæ compēdium spernens plus mēdacio atq; etiā piurio lucrabatur.Et quondam pro/ximo collusori demādata uice sua pgressus in atrium dom9 cum pterentes duos equites Romanos lucupletes sine mo ra corripi cōfiscariq; iussisset exultans rediit gloriāsq; nūq se prosperiore alea usum.

De dote p nata filia & strenis p eū petitis & receptis.

Illia uero nata pauptatē nec iā impatoriam mō:sed & patria conquerens onera collationes in alimo/niam atque dotem puellæ recepit:edixit & strenas

¶PHI.¶Ne quod non:ut om ne genus.¶Manubiarū.pecu/niæ pdaticiæ:& spoliorū imperato riorūde multiplici manubiarū si gnificatu diximus supra habū/de iulio cæsare.¶Lupanar:cō stituit:hoc idē traditum est de heliogabalo qui lupanaria do/mi amicis clientibus & seruis ex hibuit.¶Pro loci dignitate:q̄/lis est dignitas edium palatina/rum.¶Cellis:cellulas meretri cias significat:qbus nomina & tituli prostitutarū inscribebant seneca libro secūdo cōtrouersia rum:meretrix uocata es i com/muni loco stetisti:superpositus est cellæ tuæ titulus ueniētē ac cepisti:idem deducta es i lupa/nar:accepisti locū:pretium cōsti tutū ē.titulus inscriptus ē:hinc illud satyricum exiit in messali nā:tūc nuda papillis cōstitit cu

Lupanaria heliogaba li

ratis titulum mentita lyciscæ:& ab epigrāmatario poeta dictum ē:intrasti quotiens inscriptæ limina cellæ. ¶In quibus matronæ:cōmodus imperator:qui eundē diem natalē habuit:quo caligula natus ē imitator caianorū flagitiorū collegit cōcubinas trecētas ex matronis & exoletos totidem ex nobilibus:cum quibus in palatio per conuiuia & balneas bacchabatur.¶Circū fora:ut pote loca celebratiora & frequentiora un/de circūforanei dicti:ita liuius decēuiri inquit supplicationē i biduum ualitudinis causa per omnia fora cō ciliabulaq; eduxerunt.¶Basilicas:loca iudiciis negotiationibusq; frequentata:seneca fremitu iudiciorū basilicæ resonant.¶Nomēclatores:nomēclatores uocauerunt seruos:qui ciuium oium noia callebant:& unū quēq; nominatim nominabāt:adrianus adeo singnlari memoria pditus fuit:ut noia singulis sine no/mēclatore redderet:& nomēclatores sæpius errantes emendauerit a plinio nomenclatura nominatio ipsa dicta est:caligula nomēclatores mittebat qui nominatim euocarent ciues ad libidinē uel puerilē uel femi neam colēdā.¶Pecunia fenebris:cum usura & fenore:liuius in septimo noui cōsules fenebrē quoq; rem: quæ distinere animos uidebatur leuate aggressi.idem in.xxxv.instabat cura alia:q; ciuitas fenore labo rabat:& cū multis fœneribus legibus constricta auaricia esset:uia fraudis inita erat mendosa dictio est i co/dicibus liuianis:nā pro fenebribus legitur feneribus:prisci aūt leges de credita pecunia fenebres appella/uerūt a fenore.s.& fetu:quia crediti nummi alios nūmos pariunt:fenerari aūt apud maiores nō solū dede/corosum erat:sed detrimentosum:nā ut inquit.M.Cato censorius i legibus posuerunt furē dupli cōdem/nari feneratorem quadrupli:ex quo licet existimare quanto peiorē ciuem existimauerint feneratorem:q̄ furem idē olim interrogatus nunqd fenerari utile foret:quid ho minem inquit occidere inuenio apud au ctores.L.genutium tribunum plebis tulisse ad populū ne fenerare liceret.scribit liuius feneratores ab edi libus fuisse mulctatos:ex quorum mulctaticia pecunia æneæ i capitolio limina posita fuerunt.¶Nomina eorum.s.qui pecuniam fenebrē acciperent:& ad lupas palatinas frequētes itarent:& ita soluta pecunia pro concubitu adiuuarent uectigal imperatoris.¶Cōpendium:lucrum contrarium ē dispendium:inde com pendiosum & dispendiosum pro lucroso & detrimentoso apud eruditos reperies.¶Collusori.socio i alea & ludo aleatorio:cicero lenticulam de alea cōdemnatum collusorem suū restituit.¶Vice sua:ut pro se ia/ceret talos in ludo talario.¶Corripi:tanquā sontes capi.¶Confiscari:damnari:adiudicari fisco pricipis. ¶Rediit:ad collusores.¶Prosperiore alea:quoniam plus lucri ex confiscatione duorum equitum fecerat quam ex omni unquam ludo talario.¶Collationes:ciues pro uirili portione pecunias contulerunt noie alimentorum & dotis pro filia nata imperatori:cum pater conquereretur de oneribus & patriis & impera toriis.Qui ad tantam prorupit insaniam ut filiolam perduceret in capitolium:eamq; super genua simula/ret iouialis collocaret:cōmunem sibi natam iouiq; confirmans:duos patres uni proli constituens.¶Edi/xit:utpote imperator edicto imperatorio proposito declarauit.

titul9 inscri ptus cellæ. Cōcubinæ commodi

noměclato res Lex fene bris

¶M.AN:¶Cōpēdiū:lucrū.¶Mēdacio:fallēdoq; collusores.¶Periurio:peieratiōe.¶Collusori:ex colu denibus uni.¶Vice sua:ut uicariā pro se uicē gereret.¶In atriū:in apertā domus partem & quæ sub diuo est.¶Corripi:raptos in custodiā duci.¶Cōfiscari:illorū bona fisco ascribi.¶Aleæ:tesseraæ iactu.¶Impe ratoria onera:quæ.s.ex iperii administratiōe sustineret.¶Patria.quia pater ex cesonia factus erat.¶Collaa

tiones pecunias spōte potius q̄ tributi nomine oblatas. ¶ Edixit: edicto denunciauit: de strena habūde supra. ¶ Cupidine: cupiditate: sed fœminino genere. Ver. Quæ lucis miseris tam dira cupido: sunt qui cupidinē maius quidam cupiditate significare dicāt: i. lud lucrum secuti cupiditas ex homine: sed cupido ex stulto nunq̄ tollitur. ¶ Spaciatus: citro oltroq; euagatus. ¶ Ex destinato: proposito certo ue consilio.

¶ PHI. ¶ Ineunte anno: calendis ianuarii: superius habunde docuimus cur strenæ darentur anni noui principio: & uñ strenarum nomē deductū sit. ¶ Ediū: scilicet palatinarū. ¶ Ad captandas stipes: nūmos p strenis oblatos. ¶ Oīs generis: feminæ & mares senatoris & eq̄stris ordinis q̄ plebei. ¶ Nudis pedib⁹ ut ipso corpore aurū cōtrectaret ¶ Volutatus: uide principis īsaniā: qui existimabat principale bonū eē nō solū habūdare auro. sed uolutari super aceruos aureorum instar iumēti: cui ī pulueꝛe uolutatio ē iucūdissima. debebat caius nimirū facere id quod olim alcmeon factitauit: qui cū a creso donaretur tāto auro quantū semel corpore sno ferre posset: hanc astutiam cōmentus est: pergrandē tunicā indutus coturnis follicātibus calceatus perrexit ad thesaurū cresi: ibiq; primū calciamēta auto refersit: mox sinus uestis īpleuit: quin ēt capillos ramētis aureis īplicās: ore quoq; repleto exiit e thesauro onustus: id cernēs cræsus risuq; cachinabili diffluens ea oīa alcmeoni condonauit: aliaq; nō minora dedit: ex quo domus alcmeonis uehemēter est locupletata. ¶ Neq; ex destinato: nulla prius facta animi deliberatione sup rebus bellicis tractandis. ¶ Flumē clitūni: fluuius ē ī umbria cuius aqua pota cādidos boues facit: ut testis ē pli. i. ii. de quo silius & lauat ingentē perfundēs flumīe sacro clintūnus taurū. ¶ Meuaniā: meuanates populi sunt umbire in sexta italiæ regiōe a plinio collocati: i clyta est ciuitas alūno perpetuo: de meuania silius sic inquit & latis meuania pratis meuaniam clitūnūq; de

Astutia ad aurum ferendum alcmeon onustus auro

Clitūn⁹. fl. meuania

sideranter inspexi propter genitale nō solū propertii poetæ: cū ex urbe roma in patriam per ea loca domuitionē capesserē in comitatu reuerēdi fratris tui antonii galeatii protonotarii apostolici: qui a re pu. nostra destinatus fuerat legatus ad pontificem maximū salutandū. ¶ Batauoꝛ: in rheno insula est batauorū nobilissima prope. C. millia passuum in longitudinē auctor pli. in quarto de batauis hæc cor. tacitus in li. de situ germaniæ oīum hay gentium uirtute precipui batauī nō multū a ripa insulam rheni colunt. martialis spumā batauam appellauit saponē: propterea quod apud germanos batauoſq; sapo in maximo usu erat tā uiris q̄ fœminis ad capillos rutilādos: sicuti docet plinius in. xxviii. Silius in. iii. punicoꝛ ī laudem domitiani cecinit illud: iam puer auricomo p formidate batauo. ¶ Quos circa se: tāq̄ somatophylaces: ita enī græci custodes corporis regis appellant: quos latini prisci vocabulo latrones dixerunt quasi laterones ab latere: qa ut interpretatur uarro circum latera erant regi arq; ad latera habebāt ferrum: seruius existimat a uerbo greco λατρεύειν: qd seruire significat dici latrones ex quo illud plautinum: nam rex seleucus me opere orauit maximo: ut sibi latrones cogerem & conscriberē: dictum iam est quēadmodum augustus cæsar inter armigeros secū habuerat cohortem germanorum usq; ad cladem uarrianā: & cū batauī populi germaniæ sint: eosdem habuisse caligula significatur. de cohortibus batauorum mētio fit ab eodē cor. tacito in libris historiarum. ¶ Legiōibus & auxiliis: sæpe iam diximus legiones ex romanis auxilia ex externis cōstare e intelligiq; militibus. ¶ Cōmeatu: annona omnifaria. ¶ Quantos nūq̄ antea alter. s. cōmeatus cōtraxit: uidet tamen elegantius sic legi posse. Quātum nunq̄ ante iter ingressus est: ut sit sensus caligulā ingressum esse iter ad expeditionem germanicā cū cōmeatū coadunasset tantum quantum nunq̄ antea cōgregauerat:

Somatofilaces latrōes uñ

¶ M. AN. ¶ Flumē clitūni: Tranquillus circa menaniam esse clitūnum signf care uidetur: est. n. menania ībriæ oppidū: de quo plinius & strabo: Verū q̄ ad flumen attinet: plinius in falisci aperte clitūnum retulit i phaliſco inquit clitūni amnis aqua potata candidos boues facit: Ouidius colla rudes operum præbent ferienda magistro. Quos aluit cāpis herba phaliſca suis: Ver. hinc alibi clitūne greges & maxima taurus victima sæpe tuo perfusi flumine sacro Romanos ad templa deū traxere triūphos: optimi inde ut ex his apparet ad usum sacroꝛ tauri romā accersebant: sed silius italicus menaniæ quoq; cāpis optimos in hunc usum tauros nutriri ait. Et sedet ingentes pascens menaunia tauros dona ioui: Dion clitūnū ait fontem esse umbriæ quæ scriptorū uariatio effecit: ut intelligi nō possit: ubi sit clitūnus apud phaliscos in etruria: an in umbria apud menaniam: ut Tranquillus sentire uidetur. nisi quis dicat primo illum in hetruria clitunnū uidisse mox in umbriam transgressus menaniam usque processisse. ¶ Batauorū: batauī in chartis prius fuere mox: ut tacitus ait seditiōe pulli ad extrema gallicæ oræ cultoribus uacua īsulāq; occuparunt: q̄ a fronte

oceanum habet a tergo & lateribus rheno flumine alluit. ¶Lucanus penultima huius nois corripit transgiones batauiq; truces. Iu. pduxit hic petit eufratē iuuenis domitiq; bataui. ¶Auxiliis: externis. ¶Mō: interdū. ¶Ita: hoc ē iumētis signa portātibus. ¶Octophoro: lectica octo ceruicibus gestata. Mar. octophoro sanō porta fauite philippus: hūc tu si sanū credis auitæ furis: cōspgi aq; pfunda nepuluere offenderet: quo ipo māi festa labor; i duce arguit ipatiēria: sed apd xenophōté cāpises cytū filiū istituit frigus estū & labores i primis oportere ipatoré ppeti. ¶Maturis: etate puectis: sed libētius. q. d. legitima militia defunctis quod ex his q; sequūtur pōt intelligi. ¶Anteq; consumaturi: ad militiæ exitum peruenturi.

confecitq; modo tam festinanter & rapide: ut prætorianæ cohortes contra morem signa iumentis imponere ut ita subsequi cogerentur: interdū adeo segniter & delicate: ut octophoro ueheretur: atque a propinquarum urbium plæbe uerri sibi uias & conspergi propter puluerem exigeret.

De gestis per eum in castris.

POstq; castra attigit: ut se acrem & seuerū ducē ostēderet legatos q auxilia serius ex diuersis locis adduxerāt: cū ignominia dimisit: at i exercitu recēsendo plærisq; cēturionū maturis iā & nōnullis ante pauciſſimos q̄ consumaturi essent dies primos pilos ademit, causatus senium cuiusq; imbecillitatem: cæterorum increpita cupiditate commoda emeritæ militiæ ad sexcentorum milium summā rescidit: nihil autē amplius q̄ Admimocino Bellini

¶PHI. ¶Confecitque. scilicet iter. ¶Cōtra morē: ex more est ut signiferi signa ferāt: sed nunc ob celeritatē cogebantur ipone re signa ferēda iumentis: ut expeditius caiū comitarētur festināter iter faciētem. ¶Octopho ro: lectica quæ ab octo seruis lecticariis fertur: octophorū dixerunt. quod uectabulū proprie ē delicatorū: apuleius in secundo apologiæ uectabat octophoro: uidistis profecto q affuistis quā iproba iuuenū circunspectatrix quā immodica ostentatrix: martialis octophoro sanus portatur amice philipus. ¶Verri. purgari mundari: iuuenalis uerre paumentū: inde uersum dicimus nō solū id quod tractū ē: ut autumat seruius: sed repurgatū atq; detersum. Cato mūda fiet uillica: uillā uersā mūdāq; hēat: ueteres romāi deā noīe deuerrā uenerabāt: ut bñ scopis do mū deuerrere possent: auctor augustinus i. vi. de ciuitate dei. ¶Et cōspergi: aqua profundi: ita enī puluis restinguitur: hæc āt fiebant: ut mollius ac delicatius iter faceret cōtra officiū boni imperatoris q̄ neq; puluerem neq; solē timere debet: imo uirtus ut inquit seneca puluerulenta ē colorata & callosas habens manus. cicero in oratione de suppliciis castigat uerrē & incessit facetosa quadā urbanitate: q̄ iti nerum laborem: qui uel maximus ē: in re militari: iucūdum sibi per delitias reddiderit: q̄ nō i equo: sed in lectica feretur: i qua erat pulvinus plucidus melitēsi rosa fartus: qui cū ad aliqđ oppidū uenerat: eadē lectica usq; ad cubicu lū deferebat. ¶Legatos: militares significat: & eos qui secūdas ab iperatore partes i exercitu tutabātur. ¶Cū ignominia: per ignominiosam missionē. ¶Recēsendo. in cognoscēdis militibus & lustratione militari faciēda: in penthatheuco i eo libro: cui titulus ē numeri: frequens ē hæc locutio recēsiti sunt p noīa & capita singulorum omne quod sexus est masculini a. xx. anno & supra. ¶Maturis: matura etate iam senescētibus: alii legūt emeritis: ut exponas ueteranis: qui legitima stipēdia iam iam erāt pacturi: uel iā iā peregerūt. ¶Quā cōsumaturi eēnt: pro finituri stipendia militaria: quibus peractis dicebātur ueterani emeritæ militiæ: q̄les habuisse in exercitu alex. magnus & cæsar dictator a luculētis scriptoribus memorant. ¶Primos pilos: dignitatē centurionatus primipilarē: de centurionibus primipili satis ac sup dictū ē superius: liuius i. vii. primus centurio erat: quē nunc primipilū appellant. ¶Causatus: causam afferēs: cur id feciſſet tā q̄ ob senium inutiles forēt disciplinæ militari: interdū causari est excusationē afferre: & causificare: ut apud ulpianū: ne possit causari tēpestatē: & apud martialē: sed iā causaris barbāq; pilosq;: unde & causa dicit: ut in quit asconi⁹ excusatio. ¶Seniū. ueteres senectutē malā etatē dixerūt: cū seniū sit tediū & odiū. senesq; oībus tedio & odio eē dicāt: morbus naturalis ē ipa senectus: iter cui⁹ icōmoda ē ibecillitas uiriū & hebetudo sensuum. seniū ad inanimata quoq; trāsfert. Liuius i. vii. cuius lētæ tabis senio uicta utriusq; populi ptinacia ē. ¶Increpita: castigata. ¶Cōmoda emetite militiæ: ueteranis emeritis cōmoda & emolumēta quedā petrin de dabātur: ac si militiam exercerēt: de his loquitur cæsar apud lucanū: quæ rura dabuntur quæ noster uetranus aret: quæ menia fessis: ueteranis idē honor erat: qui & decurionibus: sicuti alibi docuimus.

octophoro

Verrere uersum,

dea deuerta

uirtus pulueulenta

Recensiti

primipil⁹ cauari.

excusatio senium

¶M.AN. ¶Primos pilos: ideſt primi pili cēturionatū primū pilū pria cēturia uocabat: q̄ graui armatura instructa circa aqlā excubabat in qua iter cætera armorū genera hastile erat pedū qnq; & semis: qđ pilū ro. no miabāt: huius ordinis cēturio cæteris cēturiōibus dignitate pōst abat. miror tū prios pilos traqllū dixisse: cū primum pilum neutro genere alioquin pronunciari soleat: ad ordines credo allusit: nec me fugit primipilos dictos centuriones ipsos primæ centuriæ: liuius centurio erat. quæ primipilum nunc uocāt ad aliud certe est primos pilos: aliud primipilos dicere: quanquam ne hoc quoque recte diceretur: nisi forte nonnulliſq; primipi i eēnt: primipilos adē tos dictū uideri uelles: qđ nil aliud eēt dicere tribunū tribuno aut cēturio nem centurioni ademit quum ipse interim aperte de adēpta dignitate loquatur. ¶Cōmoda: militibus ob emeritam militiā reddenda. ¶Rescidit: sustulit nec reddenda cēsuit. ¶Insula: britannia. ¶Latoribus: ta

bellariis. ¶Vehiculo:uecti. ¶In æde martis.quo patres uocarentur. ¶De custodia:de his q̃ ad eius corporis custodiã potius q̃ castrorũ lecti erant. ¶Traiici:in aduersam,rheni ripam deuehi. ¶Proripuit: celeriter ex suorum conspectu abiit. ¶Ad lumina:uel ut difficili negocio nox interuenisset.

pensitatio curiosior de britanis & batauis

¶PHI. ¶Britãno um:non uideo cũ de expeditione.germanica loquatur quomõ bene quadret:ut filiũ britanorũ regis i deditione acceperit:germanico.n. bello britãni intẽpestiue imiscẽtur:quo circa batauorũ cẽseo legendũ esse nõ britanorum:nãq; propter supplendum numerũ batauorum:quos custodes corporis habebat expeditionẽ germanicã susceperat:facile ãt fuit pro batauorum scribere britannorũ:sed ut britãnorum quis legere malit q̃ batauorũ facit auctoritas orosii. A quo historia hæc explicatur scribenre de caligula his uerbis hic siquidẽ magno & incredibili apparatu profectus querere hostẽ uirib⁹ ociosis germaniã galliamq; percurrens:in ora oceani circa prospectum britãniæ restitit. Cunq; ibi minocynobellinũ britãnorum regis filiũ:qui a patre pulsus cũ paucis oberrabat i deditionem recepisset deficiẽte belli materia romã rediit:si uera sunt hæc orosiana haud dubie legemus apud tranqllũ:britanoꝝ ut sit inter historicos eadẽ referẽtes eadẽ fides historiæ:sed potuit idẽ error ob uicinitatẽ nominis obrepere orosio:q inuentus erat in tranqllo:ut britanorũ poneret pro batauorũ:dispice queso dilligẽter o lector cãdide & iudicii sincerioris acumẽ intende:nũ britanorũ legendum sit an potius batauoꝝ & insula tradita nũ britania an batauia significetur:apparatus quoq; triũphi cũ sit pti nens ad res germanicas nõ britãnicas ẽt atq; ẽt suadet:ut opiner uel potius credã de batauis & insula batauorũ eẽ sentiendũ:habes o lector utrãq; sniam:ut si hæc nostra curiosius pẽsitata sordescit:sequaris alteram uulgatiorẽ:nec ob id me arguas inscientiæ aut supersticiosæ curiositatis:uidet ãt minocynobellino legẽdũ eẽ tanq̃ sit nomẽ proprium barbaricũ quidã seiunctũ legunt minocyno:bellini:tãq̃ sint duo noĩa:alterũ filii alterũ patris:prior lectio quadrat:cum orosio & talia noĩa aĩsulanis barbaricis cõueniunt.plautus lõga noĩa persarum & cõtortiplicata eẽ prodidit.scribit Cor.tacitus.C.cæsarẽ hunc uidelicet caligulã agitasse de intrãda britãnianõ intrauit: q cogitauit de bello nõ.gessit:hoc tñ totũ liberꝝ opinaturis relinquo. ¶Tradita insula:batauia.s.quã diximus nobiliſſimã esse germanicarum isulaꝝ i fluuio rheno uel itellige de britãnia: ¶Vehiculo:ex augusti instituto q per uias militares uehicula'disposuerat:quibus uecti nuncii litteras celerrime pferebãt. ¶Latoribus

Veredarii

baiulus litterarũ:qui geruli & portitores nõ inelegãter appellantur:tabellarios uetustas dixit.ueredarii uero q equis pernicibus utentes citissime perferunt litteras nũcupãt:unlgus caballarios uocat: refert iulius firmicus in.viii.ueredarios nasci sub sidere equi celestis. ¶In ede martis:tẽplum martis cognomẽio ultoris significat ubi de bellis triumphisq; senatus cõsulebat ex augusti cõstitutione. ¶De custodia:uel quos captos habebat i custodia significat uel quos habebat ad sui corporis custodiã. ¶Traiici:trãsportari. ¶Ocu

oculatiſſimus locus

li:occultari pli.locum occultatissimũ appellat occultissimũ secretissimũq;:q̃is p cõtrarium oculatissimus dici possit manifestissimus:& tunc ab oculato uocabulo:nõ ãt ab occulo uerbo derivabit':sicut & oculissimũ pro carissimo dixit plautus:& oculitus ea forma.qua medullitus dicitur:quo significatur tã caꝝ eẽ q̃ oculũ.

oculissimꝰ oculitus

¶Trãs rhenũ:hoc demõstrare satis uidetur regulũ batauorũ potiusq̃ britãnorũ i deditionẽ fuisse.receptũ a caligula:quæ insula rhenana ẽ. ¶Hostẽ:germanũ batauumq;. ¶Proripuit:quasi ad rem multuariam esset festinãter eundũ. ¶In modũ tropheorũ:scribit plutarchus romulũ uictorẽ opima spolia deposuisse ad q̃rcũ,in trophei formã adornatã.trophei ãt forma:sicut significare uidet ruffinus i symbolo apostolico:erat cruci si millia:q̃ triũphi isigne ẽ & tropheũ. ¶Ad lumĩa reuersus:q̃si i noctẽ,ptracta fuerit dimicatio. ¶Corripuit:castigauit. ¶Distictas:uariegatas ornataſq;. ¶Exploratorias:nomẽ nouũ ẽ coróaꝝ:ut exploratorie q̃si i explorationẽ hostiũ datæ:cũ ap ueteres obsidionalis ciuica muralis rostrata castrẽsis ouallis celebrẽt.

¶M.AN. ¶Comites:q illũ secuti fuerãt. ¶Ac noĩe:nouo. ¶Distictas solis & lunæ:ẽ hoc nouũ illd genus formæ:sed ad expeditiõis illius euẽtũ coronarũ formã accõmodasse uideri põt qppe q̃ diei noctuq; fuit particeps. ¶Exploratorias:ad illd referat qđ ñ solũ forma:sed nouo ẽt noĩe coronas ab eo datas dixit. ¶Obsides:quos a regꝰ &ppꝰ s ad eoꝝ fidẽ sibi opignerãdã accepat. ¶Elfario ludo:quẽ obsids freq̃ntabãt. ¶Ab

ductos: quos adduci fecerat. ¶Reprehenſos: ex fuga receptos. ¶In hoc quoq; nimio ſed ut minimo legi poſſet negocio. ſcilicet ſubintellecto: alioqn nimio cū ſequētibus ingas. ¶Coactū agmē quod eſſent q agmen cogerent & quaſi ſubſidio ſequeret id perſpicue Liuius demonſtrat Magonē inquit inde iubet cū expeditis numidis cogere agmen. ¶Durarent: Ver. durate & uos met rebus ſeruare ſecundis. ¶Obiurgauit: caſtigauit. ¶Perpetraturus: profligaturus ad exitum perducturus.

abductos e lr̄ario ludo: clāq; p̄miſſos: deſerto repente cōuiuio cum equitatu inſecutus ueluti ꝓfugos ac reprehenſos i cathenis reduxit. In hoc quoq; mimo p̄ter modū int̄perans repetita cœna renūciantes coactū agmē ſicut erāt loricatos ad diſcūbendum adhortatus ē. Monuit ēt notiſſimo Vergilii uerſu Durarēt ſecundiſq; ſe rebus ſeruaret. Atq; iter hæc abſentē ſenatum populumq; grauiſſimo obiurgauit edicto: quod Cæſare p̄liante & tantis diſcrimin̄ib⁹ obiecto i tēpeſtiua cōuiuia circū & theatra & amœnos ſeceſſus celebrarēt.

De apparatu exercitus contra oceanū & geſtis aliis ei⁹

POſtremo quaſi perpetraturus bellum directa acie in littore oceani ac baliſtis machiniſq; diſpoſitis nemine gnaro ac opinante quidnam cepturus eſſet: repente ut conchas legerent: galeaſq; & ſin⁹ replerent: imperauit: ſpolia oceani uocans capitolio palatioque debita. Et in indicium uictoriæ altiſſimam turrem excitauit: ex qua ut ex Pharo noctibus ad regendos nauium curſus: ignes emicarent: pronunciatoque militi donatiuo centenis uiritim

¶PHI. ¶Abductos. quaſi ui furtimq; abreptos aſportatoſq;. ¶Ludo ex ſchola in qua uacabāt diſciplinis. Reph̄enſos reph̄endere eſt fugiētem apprēdere: reducere retiere retrahere. Liuius. adeo turbati erāt dexteræ alæ equites pediteſq; ut quoſdā cōſul manu ipſe reprehenderit uerteritq; in hoſtē: plautus i pſeudulo reph̄ende hoiem aſſeq̄re. Coactū. cōgregatum. Loricatos. lorica idutos uerbū ē ap̄ati quos loricare qđ ſignificat loricā ſe mūire. hinc illđ a pli. elegāter dictū. mox ubi pluribus eodē mō ſe coriis loricauit i dimicatōnē p̄git. diloricare uero eſt diſcidere & lacerare q̄ſi lorica reſciſſa. apul. his dcis iuolat eā ueſtēq; plurifariā diloricat: capilloq; diſciſſo & capite cōquaſſato grauiter affligit. Ci. in. ii. de oratore loquēs de mar. antonio ait. non dubitauit excita rerum conſulerē & eius diloricare tuni

loricula Loricatio.

cā. lorica aūt in edificiis ē quodā quaſi ſepimentū & ueluti peribolus: quæ nos tueť a lapſu. eſt & loricula in re militari preſidiū obſidētiū. ſolent. n. obſeſſores ultra teli iactū foſſā facere: quā nō ſolū uallo & ſudibus ſed etiā turriculis ſtruūt: ut erūpētib⁹ ex ciuitate poſſint obſiſtere. quod op⁹ loriculā uocāt ſepe iueniť i hiſtoriis loricula urbes fuiſſe circūdatas: cuius uegetius & cæſar in cōmentariis meminerūt. loricationē uero apud iuriſcōſultos legimus accipi pro ornatu domus ſpecioſo ac ueluti tectorio quæ ip̄ē ſūt uoluptariæ. ¶Durarent. apnd uergiliū i prīo eneidos ait eneas ad ſocios durate & uos met rebus ſeruate ſecūdis. ¶Obiurgauit. incuſauit. Edicto. imperatorio. ¶Int̄peſtiua cōuiuia. tāq̄ laborāte p̄cipe indignū ſit & flagitioſum ciues indulgere uoluptatibus & curate genialia. ¶Circū. ſpectacula circēſi a Theatra. ludos theatrales & ſcenicos. ¶Seceſſus amenos. quales fuerūt p̄neſtinus: tiburtius: aricinus papinius, in ſiluis multiiugos celebrat his uerſibus. hos preneſte ſacrū. nemus: hos gl aciale dianæ. algidus aut hortēs aut tuſcula ꝓtegit umbra: tiburis his lucos anienaq; frigora captant. Strabo refert neapolitāo antiatioq; ſeceſſu tāq̄ amēo oblectatos eſſe i primis ꝓceres romanorū. ¶Perpetraturus. ipoſſturus extremā manū. ¶Baliſtis de baliſtarū cōfectiōe ſcribit eleganter & ſciēter uictruuius i. x. q̄ ea magnitudine formāť: ut lapides. c. xx. pondo eiaculētur. uegetius in. iiii. de re militari baliſtas non ſolū ſaxa ſed et ſpicula mittere tradit: quæ ōto ꝓlixiora brachia habuerint tanto tela lōgius torquent q̄ ſi iuxta artē mechanicā tēperabūtur penetrabūt quocūq; pcuſſerint aſtipulať uegecio filius: cū ait ex baliſta miti molares & haſtas. baliſtā phenices primi iuenerūt. hic baliſtarii artifices dicti quoꝝ mēinerūt iuriſcōſulti. ¶Machinis. bellicis tormētis. iter machīas & organa auctore uictruuio id uidetur ē diſcrimē: qđ machiæ plurib⁹ opib⁹ i maiores cogūt effectus: uti baliſtæ: organa aūt uni⁹ ope p̄poſitū: uti ſcorpiōis. ¶Gnaro. ſciēte: ſcribit cicero priſcos dixiſſe notos. nauos naros: qb⁹ cū. i p̄poni oporteret dulcius uiſū ē ignotos ignauos ignaros dicere quā ut ueritas poſtulabat. ¶Cōchas hæc ſunt maris eiecta mēta. ¶Legerēt. colligerēt. Spolia oceani: ſicul ſpolia hoſtiū & impatorū dici ſolet: ita caligula cōchas marīas uocauit oceāi ſpolia. ¶Capitolio palatioq; d̄bita. uide p̄cipē ridiculariū: q cōchas q̄s fingeť eiaculāť in littus ueluti ſpolia oceāi exiſtimat eē i capitolio edibuſq; palatinis cōſecrādas. cū in talibus locis non nugatoria ſed regalia ſpolia & exuuiæ dedicari & debeāt & ſoleāt. ¶Excitauit. conſtruxit erexit. ¶Vt ex pharo. ſuperius docuimus turres uocitari pharos generali uocabulo: ex quibus ignes nocturno tēpore dirigūt curſus nauigātiū. ¶Dōatiuo. ſulpiti⁹ ſeuerus ſcribit fuiſſe cōſuetudinē ut ſinguli milites citarēť ad donatiuū qđ militibus iperator erogabat. & olim diuus. martinus donatiuū Iuliani cæſaris cū non ampliꝰ militaturus eſſet accipe recuſauit dices dōatiuū tuū pugnaturus accipiat. Cētenis. hoc dabať ꝓ dōatiuo ¶M. AN: ¶Baliſtis machinis: bellicis iſtrumētis. ¶Nemīe gnaro: nullo qdē pcipiente. ¶Conchas: innes conchas intellige oceani æſtu in littus deiectas. ¶Legerent: colligerent. ¶Debita: conſecratione digna. ¶Indiciū: monumētū. ¶Excitauit: erexit. ¶Vt pharo: ut ex alta turri q iuxta mare Alexēdriæ p̄iacet.

Seceſſus amēni

Baliſta Baliſtarii.

Machinæ

Narus Ignarus

Donatiuum pugnaturus accipiat

¶Donatiuo:munere quod ab imperatore militibus ut dixi dabatur.Quasi omne exẽplũ:quũ Cæsar dictator & alii imperatores eo nomĩe multo plura dediſſent. ¶Tranſfugas:obſides ex fuga receptos. ¶Αξιοθρίαμβευτον:triũpho dignum ſine idoneum. ¶Rutilare:cura & ſtudio flauos reddere.

¶PHI.Denariis.duari⁹ nũm⁹ ẽ argẽteus:qui ꝑ.x.libris æris accipiebat:ſicut quinarius pro qn q:oli placuit denariũ ſexdecim aſſibus ꝑmutari quinariũ octonis. ¶Abite locupletes.tanꝙ cẽteni denarii poſſint militẽ locupletare:qui uno interdũ die maiorem ſummã prodigere cõſueuit. ¶Proceriſſimũ.magna ſtatura & procera corporatura preditum:quales auguſtinus ſtatuoſos appellant. ¶Αξιοθρίαμβον.hoc eſt dignum triumpho. ¶Ex principibus.ſ.gallorum. Legit elegit. Ad pompã. triumphalem. Rutilare comã: ut.ſ.ita ueri germani uiderent: quorum ut inquit tacitus rutile ſunt comæ & corpora procera: quibus peculiaris hic mos fuit ut capillos rutilarent adhibito ſapone:quod tamẽ i uſu frequẽti fuiſſe nõ min⁹ gallorum quã germanorũ docet plinius. hinc pilæ ſaponis dictæ ſunt matiate amatiacis germanicæ populis: quorum meminit tacitus in libro de hermania. marcialis accipe mathiacas quo tibi calua pilas.idẽ appellãt ſpumã cauſticam ſaponem habentem uim ignitã ad capillos.rutilãdos:qua germani utebãtur:hinc illud eſt.Cauſtica theutonicos accẽdit ſpuma capillos.Idẽ mos cõualuit apud romanas matronas ut capillos rutilaret:ſicut tradit ualerius capite de iſtitutis antiquis. ¶Snmmittere.promittere & prolixio rẽfacere:qđ propriũ eſt germanoꝝ:nãq populli ſeptẽtrionales ut uictruius & pli.tradiderũt flauos habẽt crines & ꝑmiſſos ex humoris copia:ſicut ecõtrario ethiopes uaporis efficacia capillos habẽt breues & aduſtis ſimiles Sermonẽ germãicũ:ſunt germanis carmina qnorũ relatu quẽ baritũ uocãt accidũt aios affectaꝫ precipue aſpitas ſoni.ſtrabo in.vii.geographie germãos dictos eſſe antumat pinde ac fratres legitimos galorũ:quoniã & proceritate corporum & colore flauo:& forma & moribus & uiuẽdi ritibus pares exiſtimat. nõ meꝑterit aliter tradi a cornelio tacito. ¶Nomina ſint elegãtiora:germanorum uero alperiora magiſq barbarica. ¶Itinere terreſtri.hoc olim ab argonautiſfactũ eſt:q humeris argonauũ alpes trãſuexerũt : quæ mox ſubit hiſtro dein ſao deinde nauporto fluuio:cui nomẽ ex ea cauſa eſt. ¶Procuratoribꝰ.his q ꝑcurabãt triũphũ uel cæſaris ꝑcuratoribus.titulus eſt apud iuriſcõſultos de officio procuratoris cæſaris:ubi ſcriptũ ẽ:quæ acta geſtaq ſint a procuratore cæſaris ſic ab eo comprobari ac ſi a cæſare geſta ſint. ¶Sũmã.impẽſam. ¶In omnium bona . tanquam illis permitteret inuadere bona ciuium & fortunas pro arbitrio diſſipare. ¶Exceſſum.obitum: ¶Patrem ſuum germanicum.ſupra dictum eſt quemadmodum legiones i germania tumultuari ceperunt obitu auguſti nunciato tũ imperatorem tiberium recuſarent germanicum caligule patrem depoſcentes. ¶Tunc obſediſſent.ſupra huius rei ſic meminit tranquillus.poſt exceſſũ auguſti tumultuantes & in furorem uſq precipites ſolus aut dubie conſpectu ſuo flexit:nõ enim prius deſtiterunt quã obligari eũ ob ſeditionis piculũ & i proximã ciuitatem:demãdari aiauertiſſent.Decimare.decimũ quẽq afficere ſupplicio.quid ſit decimare & centeſimare ſupra dictum eſt.

¶M.AN. ¶Sumittere: alere ut Germani crederent aduerſus quos bellũ a ſe motum uideri uoluit. ¶Nomina barbarica germanica: ¶Ferre:habere. ¶Procuratoribus:iis qui res ipſius abſentis domi procurabãt eratq penes eos auctoritas non parua. ¶Quã minima ſumma minima fiſci impẽſa. ¶Sed quãtus: quam magnificus & ſumptuoſus. ¶Nunquam alius triumphus.ſ.Bona ius haberẽt in omnium fortunas graſſandi facultatem. ¶Exceſſum:obitum Auguſti. ¶Seditionem olim mouerant:bis in Tyberio & rurſus in Caligula militaris ſeditionis ſub Germanico factæ meminit. ¶Obſediſſent:quaſi uim allaturi circunſtetiſſent de recentiore igitur itelligit qua puer ipſe a militibus retentus ẽ ſed ociciose nonuioléter. ¶Decimare:decimum quẽq ſupplicio afficeret. ¶Pleroſq.ex hiis quibus res ſuſpecta erat. ¶Dilabi:clamdeſtine abire. ¶Profugit:e concionis ſe repẽte ſurripuit. ¶Deflexa:a militibus in patres : animaduertendos

denariis quaſi omne exẽplum liberalitatis ſupgreſſus habite .nquit læti;habite locupletes.

De cura triumphi & aliis geſtis eius.

COnuerſus hinc ad curã triumphi ꝑter captiuos ac trãſiugas barbaros galliarũ quoq ꝑceriſſimũ quẽq & ut ipe dicebat ξιοαξιαμγευτον ac nõnullos ex pricipib⁹ legit ac ſepoſuit ad põpã:coegitq nõ tantũ rutilare & ſũmittere comã : ſed & ſermonẽ germanicũ addiſcere:& nomina barbarica ferre. Præcepit etiã tiremes quibus itroiuerat oceanum magna ex parte itinere terreſtri Romã deuehi. Scripſit & procuratoribus triumphum apparatent q̃ minima ſumma:ſed quantus nunq fuiſſet:quãdo in omniũ hominum bona ius haberent.

De nepharioꝰ cõſilio trucidãdi legiones.

PRius q̃ ꝓuincia decederet:conſilium iniit nefandæ atrocitatis legiões:quæ poſt exceſſum Auguſti ſeditionẽ olim mouerant cõtrucidandi: quod & patrem ſuum Germanicum ducem:& ſe infantem tũc obſediſſent:uixq à tam ꝓcipiti cogitatione reuocatus ihiberi nullo potuit mõ:quideci mare uelle pſeueraret. Vocatos itaq ad cõcionem iermes: atq ẽt gladiis diſpoſitis equitatu armato

rutilæ comæ] Germanorum

pilæ matiace Spuma caſtiga Longi capili germanorum Germania uñ nauportus uñ

sic habēt quæcūq; Tranquilli uidimus exemplaria sed ad auertendos legendum esse contenderim. i. discutiendos. ¶Iusto triūpho: qui sibi decretus non fuisset. ¶Aditus: præuentus. ¶Alegatis: ab his qui officii gratia publice obuiā missi fuerāt. ¶Capulū: gladii manubrium est & capulus quo mortui asteruntur: sed utrūq; a Capio ut festo placet. ¶Optarent: se. s. reuersurum. ¶Equestri ordini & populo: quasi dicat non senatui. ¶Neq; ciuem neq; principem: hostem ergo potius q̄ hospitem innuere uoluit. ¶Facinora: hic in malam partē: est. n. medium alioquin uerbum. ¶Vtriusq; ordinis: patritii & Equestris. ¶Index: inscriptio ¶A claudio. qui illi successit. ¶Exitio: pernicie interitu.

circunsedit. Sed cū uideret suspectare plerosq; dilabi ad resumēda siqua uis fieret arma, pfugit cōcionem: cōfestiq; urbē petiit deflexa oia acerbitate ī senatū: cui ad auertēdos tātos; dedecorū rumores palā minabat: quærēs iter cætera fraudatū se iusto triūpho: quū ipse paulo ante ne quid de honoribus suis ageretur: ēt sub mortis pœna denunciasset.

De reditu ei⁹ ad urbē: & d̄ malo ꝓpositō: & uenenis reptis.

ADitus ergo ī itinere a legatis amplissimi ordinis: ut maturaret orātibus: q̄ maxima uoce ueniā iquit: uniā: & hic mecū capulum gladii cerebro uerberās: quo cinctus erat: edixit & reuerti se: sed his tātū qui optarēt: equestri ordini & populo. Nā se neq; ciuē: neq; principē senatui amplius fore. Vetuit ēt quenq; senatoꝝ sibi occurrere atq; omisso uel dilato triumpho ouans urbē natali suo īgressus est. Intraq; quartū mensem periit ingentia facinora ausus & aliquanto maiora moliens. Siquidem proposuerit Antium: deinde alexandriam cōmigrare: interempto prius utriusq; ordinis electissimo quoq;: quod ne cui dubium uideat in secretis eius repti sunt: duo libelli diuerso titulo: alteri gladius: alteri pugio index erat. Ambo notas & nomina continebant morti destinatoꝝ. Inuenta & arca ingens uariorū uenenorum plena: quibus mox a Claudio demersis: infecta maria tradūtur: nō sine piscium exitio: quos enectos æstus ī ꝓxima littora eiecit.

De statura corporis & ualitudine eius.

CPHl. ¶Circūsedit: circūualla uit: ne ullū pateret effugiū. Si q̄uis fieret fi aliqua uiolētia infestarētur ab his armatis quos ad hibuerat caius. ¶Dilabi. sēsim dissimulāterq; abscedere ¶. Deflexa. driuata. ¶Fraudatū se. s. a sēatu. ¶Querēs: cōqrēs. ¶Iusto legitio & merito. ¶Neqd ageret ex hoc temeritas caligulæ significat q minabat sēatui tā q̄ ab eo fraudatus eēt triūpho: cū oli ipse senatui denunciasset sub pena capitali neqd ageret d̄ honoribus ad ipm ptinētibus. ¶Adit⁹ a legatis cū legati eū adiuisser. ¶Amplissimi ordis sēatorii. ¶Capulū gladii: ita; significās senatui trucidationem. crebra. n. cōcussio capuli: hoc est ipsius manubrii: specimen est minarum capitalium. statius. illius ad capulū rediit manus. ¶Sed his tantū. tanq̄ senatus non desistaret caium reuerti ab expeditione. ¶Sibi occurrere. obuiam uenire officii causa. ¶Dilato. in aliud tempus protracto. ¶Ouans. in pompa ouationis. quid autem differāt triumphus & ouatio suo iam loco declarauim⁹. ¶Natali suo nouissimo. s. die mensis augusti. ¶Alexādriam cōmigrare: chereas caligulæ interfector aduocatis cōiuratis dixit an nō uidetis hodie spectaculorū diē eē nouissimū? & Caiū ferri ad alexādriā na uigatuꝝ: uc egyptū cōtēpleť hoc itaq; ꝓpositū cōmigrādi fuit cā cōiuratis maturādi necē caianā. ¶Vtriusq; ordiuis. senatorii & equestris. ¶Quoq. quolibet quocūq; propertius uix decimo admitor nūc ego quoq; die. ¶Alteri gladⁱ cum in libellis gladius & pugio tanq̄ signa & notæ appositā fuissent: significabat se gladio & pugione. in unumquēq; debacchaturū: de quo orosius hisdem pene uerbis tradit hæc. duo libelli in secretis eius repti sunt quorū alteri pugio alteri gladius pro signo nominis ascriptus erat ambo lectissimorū uirorum utriusq; ordinis senatorii & equestris nomina & notas continebāt morti destinatorum. inuenta est & arca ingēs uariorum uenenorum pocula continens quibus mox claudio cæsare iubente demersis infecta maria tradūť nō sine magno piscium exitio: quos enecatos per proxima littora æstus eiecit. ¶Infecta. corrupta contaminata uenenata. alias infectū dicimus tinctum & infectores tinctores. sententia est apud senecam lucu lenta sic scribentem. uiciis non maculati simus sed infecti. ¶Enectos. mortuos. autumant grammatici enectum proprie dici ui necatum.

Infectū

Enectus

¶E normi gracilitate: tanta corporis gracilitate præditus ut modū excederet sed maxie ceruicis & crurū. ¶Totua: terrifica: ¶Cætera: cæteris corporis: ptib⁹. ¶Quare: ob qđ ipsū quia caluitio insignitus esset: & totus hirsutus. ¶Horridū: horrore preditum. ¶Tetrum: fœdum terribilem. ¶Ex industria: dedita opera. ¶Efferebat: exquisita feritate deformabat. ¶Componens: aptans. ¶Neq; corporis neq; animi: & iccirco omnis fœlicitatis expers: Iu. orandum est ut sit mēsa in corpore sano. ¶Comitiali morbo: quem maiorem etiam appellatum Cornelius ait: eū uulgo caducū uocāt: & comitialē ut Quintus: Seruiꝰ ait ab eo quod aliquo cadente comitia soluerentur. ¶Defectione: subito corporis affectu ex improuisa ui grassan-

tis morbi. ¶Mentis ualitudinem:alienationem. ¶Sub inde:idẽtidem sæpius de seceſſu:Anticyrano cre do. ¶Potionatos.medicato poculo a cõmuni mente alienatus.

Enor me

¶PHI. ¶Corpote enormi.im menſo & exuberãti.quales sũt uentrioſi ita enim plautus ap/ pellat:quos græci gaſtrodes di xerũt enorme ueteres uocant i modicũ & enormitatẽ nimiam magnitudinẽ atq; exuperantiam. ſpartianus enormitate ſtipẽdii militibus ut ſolet placatis inde romã reddiit.idẽ alibi.dẽiq; ni ſi q̃relis de zeta editis & aĩs mili tũ de linitis enormibus etiã ſti/ pẽdiis datis romã baſianus re/ dire nõ potuit.Solinus sũt enor mes iqt piſces ſupra modũ.ingẽtiũ colũnarũ. ¶Oculis,cõcauis:cõditi oculi clariſſime cernũt:,pminẽtiores uero sũt hebetiores.caio principi rigẽtes oculos fuiſſe ſcribit pli.in.xi.tpa aũt cõcaua in equis maxie ſeniũ ſignificãt.ſeneca in libro ad ſerenũ quod ĩ ſapiẽtẽ non cadit iniuria:de hoc caio cæſare ſic ſcribit.tãta illi pal/ loris inſaniã teſtantis feditas erat tanta oculorũ ſub frõte ſimul latẽtiũ toruitas:tãta capitis deſtituti & denu datis capillis apſi ɗformitas.adiice obſeſſã ſetis ceruicẽ & exilitatẽ pedũ. ¶Frõte lata:qb⁹ frõs lata ẽ ut ĩquit ariſto.ĩ prĩo de aĩalib⁹:mẽte moueri idõei sũt:qbus magna ſegnes qbus pua mobiles:qbus rotũda iracũdi. hoc idẽ trogus ap̃ latinos retulit.a frõte sũt frõtonũ cognoĩa ſicut a capite capitonũ.auctor.Ci.li.i.de natũ/ ra deoꝝ. ¶Hirſutus cetera.piloſous hirtuſq; in reliquo corpe.elocutio uetus ẽ & perinde elegãs uirgilius & cætera graius:Pli.de phenice aqle narratur magnitudine auri fulgore circa colla:cetera purpureus.Itidẽ oratius.cetera ſuluus.hoc ẽ ĩ toto corpe coloris ſului. hirſutos ãt q & hirti & piloſi dicũt.libidinoſiores eſſe trog⁹ & pli.,pdiderũt. ¶Proſpicere ex ſupiore.ne uideret ɗiduſtria uelle cõtẽplari deformitatẽ capitiſ deſti tuti capillis & honore cõæ deſpoliati.talis.n.erat uertex caligulæ. ¶Caprã noĩare.id cõuitiũ cai⁹ ad ſuã cõ/ tumeliã trahebat cũ eſſet ipſe hirſut⁹iſtar capræ.capras aũt piloſas eẽ & hirſutas mãifeſtariũ ẽ quidã auctore porphirioe pilos capræ nõ ſetã eẽ dicebãt.ſed lanã:cui ſñiæ adſtipulatur ulpia.li.iii.de legatis ſcribẽs lcgata lana ẽt caprinã cõtineri:ſeneca dixit ceruicẽ caligule fuiſſe obſeſſam nõ pilis ſed ſetis ut ἐμφατικότερόν ſignarer hoĩs hirſutiã.refert amianus marcellinus iulianũ impatorẽ cũ eſſet hirſutus appellatũ fuiſſe a cat ptoribus capellã.tanq̃ & ipſe ſetoſo corpore repreſentaret hirſutias ſetarum caprinarũ. ¶Vultũ horridũ.ſe neca libro tertio de ira de caligula ſic ſcribit.torſerat p oĩa quæ ĩ rerũ natura triſtiſſima ſunt fidiculis e culeo igne:uultu ſuo:quibus uerbis ſignificat uultum habuiſſe plenũ horroris atq; formidinis:adeo ut loco tor menti eſſet trux eius aſpectus. ¶Tetrũ:tetrum dici mus uitabile illuuioſum crudele.impiũ auſterum. Vir gilius lauit improba teter ora cruor uultus teter in caligula ſignificatur crudelis & uitabilis a contrario p quandam quaſi annominationem dixit ſidonius apollinaris.ſeueritas non tertra ſed tetrica. ¶Efferabat truculentiorem.tetrioremq; & magis ferum efficiebat. ¶Ad ſpeculũ.inuenta ſunt ſpecula ut homo ipſe ſe noſceret:formoſus ut uitaret infamiam deformis ut ſciret redimendum eſſe uirtutibus quicquid corpori deeſſet.Iuuenis ut flore etatis admoneretur illud tempus eſſe diſcendi.ſenex ut indecora canis depone/ ret & de morte aliquid cogitaret.auctor ſeneca in primo queſtionum. ſocrates quoq; ſpeculo ad diſciplinã morum utebatur ſuadẽs diſcipulis crebro ut ſemet in ſpeculo contemplarentur demoſthenẽ tradũt ſem/ per ante ſpeculũ quaſi ante magiſtrum cauſa eſſe mediatum:tanq̃ a ſpeculo peteret pronunciãndi congru entiam.ſeſtius ait quibuſdã iratis profuiſſe ſpeculũ aſpexiſſe.pturbauit enim illos tanta mutatio ſui:q ,ue lut in rem preſentem adducti non agnouerunt ſeſe. Econtrario caligula ſpeculum contemplabatur: non ut ex eo componeret ad mores & tranquillitatem::ſed ut ad feritatem& triſtitudinem accumulandam fie ret compoſitior. ¶Valitudo neq; corporis neq; animi:infelicem fuiſſe caium ex hoc clarum eſt q̃ bonis animi:quæ prima ſunt:dein corporis:quæ ſecundum locũ obtinent fuit uiduatus:ſcribit plato in gorgia cãtile nam hanc in conuiuiis cantare ſolitam:optimũ eſſe bene ualere:ſecũdo loco formoſũ eẽ:tertio hẽre diuitias nulla fraude partas.idem libro.iii.de legibus recta iqt diſtributio ẽ ut prĩa & ĩ primis honorãda cẽ ſeant animi bona:ſecũdo gradu corporis bona ponãt:tertio externa:q̃ fortũæ sũt. ariſtoteles quoq; li.vii. polticorũ cũ iqt tria ſint genera.bonorũ externa corporis & animi:iſta oĩa oportet adeſſe hoĩ felici.Exter na ãt gĩa aĩ expetẽda eẽ docet:cũ animus ſit p̃cioſior corpore & pecũiis.uotũ auſonii illud ẽ.non animo do leã nõ corpore cuncta quieti s fungãt mẽbra officiis. ¶Morbo comitiali.relege quæ curioſe opinor & co pioſe ſcripſimus in primo cõmentario ſuper comitiali morbo:quo & cæſar dictator laborauit.

Cantile na cõui ualis

Bóa ani mi

Bona corpis

Bóa for tunæ.

¶M.AN. ¶A cæſonia uxore.Iu.cui totam tremuli frõte Cæſonia pulli:Infudit:quæ nõ facit quod princi pis uxor:ardebat cuncta & fracta compage ruebant:non aliter q̃ ſi feciſſet Iuno maritũ inſanum:Ioſephus hoc nomine ait cæſo niam a coniuratis interfectam.quia alienata potionibus prĩcipis mente omnium ma lorum fuiſſet cauſa: ¶In ſõnio græci ἐνύπνιον uocant: fit quotiens cura cppreſſi animi uel corporis uel fortunæ q̃lis uigilãtem fatigauerit:talẽ ſe ĩgerit dormienti quare apte Tranquillus ad in caligula ut ty

Enormitas

Ocu conditi.

Frons lata

Fronto nes

Capito ues

Hirſut⁹ cetera.

Lana ca prina

Iulianuſ dictus capella

Cur ſpe cula in/ uenta

tamno & undiq; odiis circunuẽto posuit: sunt & aliæ species quattuor somniũ uisionẽ oraculũ & uisum græci ὄνειρον ὅραμα χρηματισμὸν ἀπόκρυφα πάθος uocant quorum rõnem Macrobius diligẽti dissertatione explicat. Inter cæteras: imagines. s. ¶ Diuersissima: nam quid magis diuersum a metu esse potest quam confidentia. ¶ Tantopere contenderet: ut & ioui obstreperet: seq; inter Castorem & pullucem adorandũ daret. ¶ Cõniuere: oculos pstringere occlutdere quod timoris est inditium. ¶ Caput obuoluere. strangulis: ne fulgetra & tonitru offenderetur. ¶ Ad maiora: tonitrua. ¶ Sicilienſi: quum in ſiciliam eſt profectus

Puer comitiali morbo uexatus in adolescentia ita patiẽs labos; erat: ut tamem nõnunq; subita defectione ingredi: stare colligere semet: ac sufferre uix posset: mẽtis ualitudinem & ipse sensserat: ac subinde de secessu: deq; purgando cerebro cogitauit. Creditur potionatus a Cesonia uxore amatorio q dẽ medicamẽto: sed quod ĩ furorẽ uerterit. Incitabat ĩ sõnio maxie: neq;. n. pluſq; tribus nocturnis horis quiescebat: ac ne his quidẽ placida qete: sed pauida miris res; imaginib⁹. ut q; ĩter cæteras pelagi quõdã speciẽ colloquentẽ secũ uidere uisus sit. Ideoq; magna pte noctis uigiliæ. cubãtiq; tedio nunc toro residens. nunc põgiſſima porticus uagus inuocare idẽ tidẽ atq; expectare lucem cõsueuerat.

It ẽ de ualitudine mẽtis & cõtẽptu deos; & aliis gestis eius

NOn immerito mentis ualitudini attribuerĩ diuersissima in eodem uitia summam confidentiam & cõtra nimium metum. Nam qui deos tantopere contemneret: ad minima tonitrua & fulgura conniuere: caput

¶ PHI. ¶ Puer: scripsit hypocrates & astipulatur galen⁹ epilepsiam qui morbus caducus si ue comitialis dicitur a nostris: esse proprie infantium & puerorũ: q adolescentes quoq; infestat propter incõtinẽtiã: & si fuerint famis uigiliæ caloris algoris supramodum paciẽtes. Cor. celsus auctor est comitialẽ morbũ ante pubertatem ceptũ non egre finiri. plinius quoq; ait in xxviii. multos morbos maxieq; comitiales finiri prio coitu pueri primoq; mẽstruo feminæ: qd si non cõtingat longinquos fieri. ¶ Subita defectione. genus morbi est defectio animi quo laborantes. defecti dicunt. græci synctexes appellant ipsũ morbũ & sincteticos defectione laborãtes. plinius tali sorbitionis genere emendantur synctexes idem: precordiorũ uicii syncteri

Comitialis finitur prio coitu.

defectio animi Syntecti ci

cis comicialibus cũ uino in aqua mulsa illinitur. Idẽ nã ut in chaia bubulũ biberẽt pthisici syncteticiq; dixi mus ĩ orbe terrarũ a nobis traditũ ẽ ĩ cesare dictatore: de his quos linqt animus q morb⁹ ẽ cõsimilis defectioni. ¶ Collgere: reficere. cicero manifesto furto pturbatus ubi se collegit. ¶ Subide. frequenter idẽtidẽ. De secessu. tanq; mutatio loci possit mutate morbũ animi nãq; ut scriptũ ẽ in decretis canonicis. lxxxi. di. plerunq; dum mutat locus mutat mẽtis affectus. uerũ uti inquit oratius. Scandit æratas uiciosa naues cura. & alibi. Celum non animũ mutant qui trans mare currunt. olim iuueni cõquirẽti q; peregrinatiões nihil sibi pfuissent non mirũ inquit Socrates. uitia. n. tua tecũ circũfers. ¶ Potionatus. potione ad demẽtiã cõuersus apd qntilianũ mẽtio est patris egroti: q potionẽ a filio medico datã cũ bibisset epota potiõis pte dixit uenẽnũ sibi datũ ẽ. n. potio meson hoc ẽ mediũ uocabulũ: nã & salutiferã & mortiferã potionẽ apepllamus. Amatorio medicamẽto: qntilianus in. vii. ex cõtrario inqt argumẽta ducũtur ut si querat an amatorium uenenum sit nec ne: quia uenenũ amatoriũ nõ sit hecaton luculenter ait ego ubi monstrabo amatoriũ sine medicamẽto. sine herba: sine ullius ueneficæ carmine: si uis amari ama. sed amatoriũ uenenũ eẽ credere libet: tũ legerimus lucullũ amatorio perisse & lucretiũ poetã amatorio poculo in furorẽ conuersum: per interualla insaniæ libros aliquod conscripsisse: & mox sibi ferro mortẽ cõstituisse: plinius amatoria cõmemorare se nolle tãq; medicamẽta nõ sint: sub ide testat. ¶ In furorẽ uerterit. huius amatorii ita meminit iuuenalis his uersibus. si nõ & furere icipias ut auũculus ille nerõis: cui totã tremuli frõtẽ cesonia pulli isudit. de eodẽ scribit ioseph⁹ li. ãtiqtatũ undeuigesimo omniũ maloꝝ q; gesta fuerãt a caio cesõia fuerat caput. Caio nãq; dederat poculũ ut eius mẽtẽ suo potuisset subiugare seruitio & amore incãtatiõibus q; ad uesaniã trãsformatũ sibi deuixerat. ¶ Nec placida quiete. inquies nocturna & somnia tumultuosa sunt loco penæ mortalibus. ¶ Miris imaginibus. scribit auicena & cor. tacitus mẽtem freneticorum imaginibus quibusdam uanis esse addictã. idem celsus insaniæ inquid genus est cũ imaginibus non mẽte fallũt: qualem insaniẽtẽ aiacem uel horestẽ poetarũ fabulæ ferũt. ¶ Pelagi speciẽ imaginẽ oceani. phantasma signare uidet. qd Cic. usũ uocat ut docet macrobi. in prio ĩ somniũ scipionis: fit cũ dormiẽs aspicere uidet irruẽtes in se uel passim uagãtes imagines a natura seu magnitudie seu specie discrepãtes: uariasq; tẽpestates rerũ uel letas uel turbulentas ĩ hoc genere est & ἐπιάλτης quẽ publica persuasio opinat ĩuadere & põdere suo pssos: ac sẽtiẽtes grauare: auicena incubum appellat. ¶ Vigiliæ: extrinsecus subintelligẽdũ est: erãt inter mala aũt ut ait plini⁹ in. xxvi. uigiliæ sunt pleriq;. ¶ Thoro resides. dum cubãdi iacendiq; tedio afficit. ¶ Itidẽ. frequẽter. ¶ Valitudini. ĩsaniæ ac pturbatiõi. ¶ Confidentiã. fortitudini ps est f dẽtia. ut ait ci. in secũdo rhetoricorũ & dicitur cũ laude: confidentia uero in uitio est cũ sit temeritas & audatia: ut apud pacuuiũ grandem atq; atrocẽ coherce confidentiã. ¶ Cõniuere deos. cõtemnere ad confidẽtiã: conniuere uero ad metũ eferendum ẽ conniuere autẽ est oculos claudere. de quo uerbo satis supra scriptum est.

¶ M. AN. ¶ Ex messana. urbe etnæ propinqua. ¶ Etnæi uerticis: ætnæ incẽdia notiora omnino sunt q; lõ

Potio.

Amatorium Luculli⁹ Lucreti⁹ potiõati

phantasma

Epialtes Incubus Vigiliæ int mala Fidẽtia Cõf dẽtia

gior de his sermo sit habẽdus: Pli. Strabo Polybius: solinus: Mella & poete q̃ plurimi eius rei meminerũt. ¶ Minacissimus: minarũ plenus. ¶ Angustiora: loca. ¶ Essedo: uehiculo. ¶ Stipatos. refertos. ¶ Per manus subleuantium. super capita eorũ qui in tanta trepidatione ad decedendum illi se se expedire tam cito non poterant. ¶ Rebellionẽ: germaniam rebellasse. ¶ Trasmarinas: quasi Italiæ rebus minus fidere cœpisset. ¶ Victores: Germani.

¶ PHI. ¶ Obuoluere ut ita ob uolutus mius sentiret tonitrua. ¶ Sublectũ. dixius i tiberio quẽ admodũ pauidi specus altiores tutissimos putabant contra ful minũ metũ cũ nunq̃ altius qnq; pedibus fulmen descendat i terrã. ¶ Irrisis miraculis. hoc quoq; referas ad cõfidẽtiã inter cætera locorũ syciliæ miracula hoc etiam memoratur: q̃ lacus i ea est: in cuius medio sita ara colit' ultra quã non licet attigi: & si qs ausus fuerit malo plectitur. quã tãq; sui partẽ ingurgitauerit tantam pditũ uadit. est & fluminis miraculũ. de quo si hauserit impudicus nõ coibũt i corp' unũ latex uini & latex aquæ sal etiã agrigẽtinus inter mira est: q̃ in inflamã liquescit in aqua crepitat uel uti torreat' cuius meminit augusti. i. xxi. de ciuitate dei. ¶ A messana pfugit: & hoc ad nimium metũ est referẽdũ: messana aũt ciuitas est siciliæ: quam siculi zanclã uocãt a specie falcis: si quidẽ falcẽ siculi zanclam appellant. messanã aũt nominauit anaxilaus rheginorũ tirãnus a messena antiqua patria. auctor thucides libro. vi. mamertini quæ natio campana fuit: tantũ olim messanæ pollentes fuerũt: ut mamertini omnes uocarentur. unde & uinum quod generosissimum est non messaniũ sed mamertinum: Strabo & plinius nnn cupauerunt. quod olim cæsar. dictator dedit in epulo una cum chio lesbo & falerno. ¶ Murmure. etna. interdiu fumat noctu flamigat: & ut ĩquit pindarus p noctes emittit fluenta flamæ cum strepitu: quod profecto mõstrũ est tum uisu tũ auditu mirabile: hinc a uirgilio dictũ. Erigit eructans liquefactaq; saxa sub auras cum gemitu glomerat fundoq; exestuat imo. ¶ Esedo. cutru. ¶ Consternationem. pauorem exanimationẽ. autumat festus consternationem a sternutamento deduci: eo q̃ toto concutimur corpore: aitq; concitationem significare subitariã ex aliquo metu. ¶ Sicũde: aduerbiũ est & significat si ex aliqua parte. ¶ Ad põtes. qui supra rhenum erant fabricati. ¶ Calonibus. seruis militarib' de qbus supra. ¶ Impedimentis. impedimẽta dici non solũ sarcinas sed etiam ipsa iumẽta docet frontinus scribens in libris stratagematicon suis se interfecta a petreio impedimẽta in magna aquarũ & pabuli inopia. ¶ Stipatos. cõfertos repletosq;. ¶ Super capita. caligula sustollebat' festinanter & raptim supra capita militum. ut ita citius transferret' cis rhenũ cum aliter per pontem transire non posset refertissimum. ¶ Classes. nimirum naues sũt subsidia fugæ: qs apparabat Caligula cum audisset germanos rebellare. ¶ Si uictores. s. germãi. ¶ Vt cimbri. s. quondam occupauerunt alpium iuga: quando undantes superatis alpibus trasmisetũt in italiam. & apud athesim a mario profligati fuerũt: historiam retulimus in commentariis propertii: & i Iulio Cæsare affatim de cimbris dictũ est: ¶ Senões. historia notissima, quemadmodum senones galliarum populi urbem romam ceperũt dirrueruntq; prerer capitolium. hoc pretereundum non est quod tradit uerrius senonas appellatos esse: q̃ si cenonas: quia noui uenerunt ex transalpina gallia cenon enim græci nouum uocant: a senonibus bellũ senonicũ dictum. ¶ Apud tumultuãtes ex morte. s. ipsius Caligulæ. ¶ Sibi manus intulisse. tãq; ex nimio metu ad desperationem redactus fuisset. ¶ Ac ne uirili quidem: i deuteronomio pcipitur ne uir induatur ueste feminea sicut mulier uirili ueste uti non debet & apud iurisconsultos digestis de auro & argẽto legato scriptum legimus uirum muliebribus uestibus non facile uti posse sine uituperatione. Caligula uero iuerecõdissimus premortuiq; pudoris stolas muliebres induebat' concinnabatq; capillos annulis & cincinnis aliaq; faciebat: quæ pertinent ad ornatum cultũq; muliebrem. cum talis esset quod deterius ẽ: audebat aliis cultus femineos exprobrare. auctor Iosephus in. xx.

¶ M. AN. ¶ Cimbri: q a caio Mario uicti circa alpes ad unũ iteriere. Plutarchus ẽ auctor. ¶ Senões quondã bellũ senonicum quo urbs Ro. capta ẽ quod Heraclitus põticus futurum aliquãto antea pdixerat: Liuius

obuoluere: Ad uero maiora pripere se e strato: sub lectum q; cõdere solebat. Peregrinatione quidẽ sicilienſi irrisis multoq; locoq; miraculis: repente a messana noctu profugit: ætnæi uerticis fumo ac murmure pauefactus. Aduersus barbaros quoq; minacissimus: quum trans rhenum inter angustias depressũq; agmẽ iter essedo faceret: dicente quodam nõ mediocrem fore cõsternationẽ si cunde hostis appeat: equũ ilico conscendit ac propere uersus ad pontes: ut eos calonibus & impedimentis stipatos repperit: impatiens moræ per manus: ac super capita hominum translatus est. Mox etiam audita rebellione germaniæ fugã: & subsidia fugæ classes apparabat uno solatio acquiescẽs trãsmarinas sibi supfuturas p uincias si uictores alpiũ iuga ut cimbri uel etiã urbẽ ut senones quondã occuparent: unde credo pcussoribus eius: postea consilium natũ apud tumultuãtes milites emẽtiẽdi ipsũ sibi manus intulisse nũcio malæ pugnæ perterritũ.

Miraculum aq̃ Siculæ sal agrigẽtius

zancla a falce

Mamertini

Cõsternatio

Impedimenta

Senões unde

Vestis fœminea non decet uirum

### De uestibus & cætero habitu eius.

VEstitu calciatuq; & cætero hĩtu: neq; pĩo neq; ciuili ac ne uirili qdẽ: ac dẽiq; hũano semp usus ẽ. Sepe

id bellū abūde expl icat: polybius & Plutarchus & ipsi de eo plura. ¶ Ementiendi: milites mendacio fallendi. ¶ Manus ituliſſe: ſibi mortem conſciuiſſe.

depinctas gēmataſq; idutus penulas: manuleatus: & armilla/tus in publicū ꝓceſſit: aliquando ſericatus & cycladatus: ac mō in crepidis uel coturnis: mō i ſpeculatoria caliga: nōnūq; ſocco muliebri. Plerunq; uero aurea barba fulmen tenens: aut fuſcinam: aut caduceum deorum inſignia: atque etiam

¶ PHI. ¶ Depictas pēulas ueſtitus hic minime imperatorius ideoq; reꝑhſibilis in Caligula. náq; ut auctor eſt helius ſparcianus imperatores penulis nunq; uti ſolebant: penula autem utimur pluuiæ tempore ideoq; neq; pictura neq; gēmis diſtincta eſſe debet hinc iocus ille eſt apud quitilianum. cū galba penulam roganti amico reſpondit non pluit non opus eſt tibi: ſi pluet ipſe utar. in hanc ſententiam eſt illud ſatyrici poetæ. & nullo ſtillaret penula nimbo. ſignificare uidet Auguſtinus penulam habitum fuiſſe grammaticorum ſic ſcribens libro primo confeſſionum: quis penulatorum magiſtrorum audit aure ſobria ex eodem puluere hominem clamantem & dicentem fingebat hec homerus. ulpianus iuriſconſultus inter communia ueſtimenta quibus uir & mulier promiſcue utuntur penulas annumerat: Varro dixit eleganter non querendam eſſe penulā homini: qui habet uirtutem. ſcribit Lampridius Alexādrum conſtituiſſe: ut ſenatores penulis intra urbē frigoris cauſa uterent: cū id ueſtimenti genus ſēper itinerariū aut pluuiæ fuiſſet matronas intra urbē penulis uti uetuit. a penula penulariū deducitur ſignificatq; thecā & repoſitorium penulæ. ¶ Gēmatas. gemmis ornatas diſtinctaſq; dicebat Alexander Romanꝰ gēmas uiris uſui nō eſſe neq; ad ornatum uirilē pertinere. ¶ Manuleatus. manuleatā dicimus tunicā, māicas prolyxiores habentem & manuleatū hominē indutū tunicis manicatis. quibus uti uirum Romæ atq; in omni latio indecorum fuit: ut inquit gellius. eas tunicas græco uocabulo χειριδωτους noſtri ideſt manicas appellauerūt. alio nomine manicatæ tunichæ nominant macrocheræ. Lāpridius macrocheras ex purpura ad uſum ſuum reuocauit. publius africanus ſulpitio gallo homini delicato interpleraq; quæ obiectabat id quoq; probro dedit: quod tunicis uteret manus tota operientibus. plautus tamen ait in pſeudulo manuleatam tunicā habere hominem decet. ¶ Armillatus armillis ornatus ſunt autē amillæ ornamenta militaria ab armis ideſt humeris nuncupatæ. ſcribit Plinius ſictiū detatū armillis. C. ſexaginta fuiſſe donatū. Iulius capitolinus auctor eſt ſeuerū imperatorem militares ludos dediſſe propoſitis premiis argenteis ideſt armillis torquibꝰ & balteolis. ab armilla armillatus deriuatur propertius: armillatos colla molloſſa canes: ſuper quo uerſu annotauimus quedā non indigna cognitu in commentariis propertianis. ¶ Sericatus. indutus ueſte ſerica: Alexādet Romanus Imperator uaſtes ſericas raras habuit. oloſericas nunq; induit ſubſericas nūquā donauit. eſt autem oloſerica ueſtis ex ſerico contexta ſine alia materia: ſubſerica uero q̄ non plene eſt ſerica. illa enim pericula ſub ſignificat temperamentū. ſericarius autē uocatur ipſe textor. Iulius firmicus in. viii. matheſeos refert ſericarium textorem naſci qui habuerit horoſcopum in. xxviii. patte arietis. ſericū autē dici a ſeribus populis nemo non nouit. de quo in notis ſeruii operoſius ſcripſimus. illud adde. ꝙ ſingulariter in recto caſu dicitur ſer. auſonius iam pelago uolitat mercator ueſtiflu⁹ ſer. ¶ Cycladatus. cyclade indutus. cyclas aūt ueſtis eſt feminea in rotūdiatē formata: cuius copioſa mentio a me facta eſt in quarto propertii cōmentario enarrante illud: hæc nūc aurata cyclade ſignat humū addamus in pūtia id quod traditur a ſidonio, pnubā cyclade honorari ſicut toga ſenator honoratur. ¶ In crepidis. calciamētis hiſtrionicis. autumat ſeruiꝰ cothurnū calciamētū eſſe utriq; pedi accomodatū ex quo theramentes ille athenienſis dictus eſt feſtinanter cothurnus: tanq̄ modo haꝛ mō illarū foret partiū a coturno cothurnatus deriuat accipiq; nō tā pro eo q ſit calciatus: q̄ pro grandiloquo. ¶ Speculatoria caliga. ſupra docuimus caligā calciatum eē militarem:: quam ſpeculatoriam dicit ab eo quod ſpeculatores caligati ſpeculatum ibāt & exploratum in prouerbio apud priſcos fuit cū de ineptis & longis hominibus ſermo fieret. ut diceretur caliga maximini: cuius calciamentū fuit lōge maius hūano ueſtigio atq; menſura. ¶ Socco. ſoccum non ſolū muliebre calciamentū ſed & hiſtrionicū eſſe teſtis eſt oratius illo uerſu: hunc ſocci cepere pedem grandeſq; cothurni. comedi enim hoc eſt actores comediarū cum ſoccis introibant proſcenium ſicuti actores tragici cum cothurnis: ſcribit plinius in. xvi. corticem ſuberis in uſu fuiſſe inhiberno feminarum calceatu. quam obrem nō infacite græci cortices arborum appellāt. ¶ Aurea barba ſicut iupiter figuratur. eſculapius quoq; barba aurea olim ſpoliatus fuit a Dionyſio. ¶ Fulmen tenens. tāq̄ hoc habitu iouem fulminantem imitari uellet. ¶ Fuſcinam. tanq̄ neptunus uideri cuperet: cuius inſigne eſt fuſcina. quæ alio nomīe dicitur tridēs. hinc illud notiſſimū fulmia ſub ioue ſunt neptuni fuſcina telū. ¶ Caduceum. hoc mercurii inſigne eſt unde & caducifer dictus ouidius: hic ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis caduceū egyptii figurauerūt i ſpēm draconū maris & feminæ cōiūctorū: q parte media uoluminis ſui nodo herculaneo obligantur: primæq; partes i circulū reflexæ ābitū circuli iungūt: & poſtmodū caudæ reuocant ad capulū caducei. exiſtimat macrobius argumētū caducei ad genituram hominū referri. plinius i. xxviiii. ſcribit cōplexū anguiū & efferatorum cōcordiā uideri cauſā eſſe. quare caduceum fecerint in pacis argumētis circūdata anguiū effigie: neq; criſtatos eſſe in caduceo mos eſt. hinc caduceatores auctore ſeruio dicti legati: qui pacis deditionis ue conciliādæ cauſa mittūt. qnītus curtius. caduceatorem premiſit q deprecaret ni dederēt ipſos ultima eē paſſuros.

¶ M. AN. ¶ Ac deniq; non humano. q. d. non contentus pro patrio cultu peregrinum uſurpaſſe pro ciuili militarem: pro nirili muliebrem. ſed ne diuino quidem abſtinuit manuelatas a muliebribus ut alio lo-

Pēulati grāmatici.

Penula

Mauuleata tunica.

Manuleatus armillæ

Sericatꝰ

Oloſericā

Subſericā

Sericarius

Ser.

Cyclas

Coturnus

Therāmenes

Coturnus

Socci

Fuſcina

Caduci fer.

Caducei forma

co oſtendimus uſurpari ſolitas: nec niſi a mollibus uiris in uſum receptas. Cycladatus: ſuue. hæ ſunt quæ tenui ſudant in cyclade: Lãpridius cyclade quæ ſex unciis auris plus non haberent. ¶ In crepidis uel coturnis: alterum granorum eſt ut Perſius ait: poetarum alterum: Verg. ſola ſiphocleo tua carmina digna coturno. ¶ Caliga: quæ militaris eſt. ¶ Socco: muliebri calciamento q̃q̃ & comici eo ſint uſi. ¶ Fulmen: iouis inſigne ut fuſcinã neptunni ut Caduceum Mercurii. ¶ Veneris habitu: qui alius alibi figurabatur: nã & barbata apud quoſdam culta eſt: colebatur. ¶ Conditorio: qđ Alexandriæ fuit. ¶ Attendit: aium adiecit ¶ Irato: q; magis etiam mirũ ẽ cũ ira una & animum & orationẽ ferre impediat: q̃q̃ Marcus Tullius pipatheticorum ſnĩa oratorem nõ modo accuſantem ſed ne defendentẽ quidem probari dicat ſine iracundiæ aculeis unde apparet non ſolum nõ obeſſe ſed neceſſario etiam ad agendum requiri. ¶ Peroraturus: ad calcem orationis peruenturus. ¶ Telum: ſpiculum hoc eſt uulnificam uim dicendi.

¶ PHI. ¶ Veneris cultu. Cultã uenerem graphice & eleganter deſcribit apuleius ĩ. x. metamorphoſeos. cuius uerba hæc ſunt. introceſſit uenus nudo & intecto corpore perfectam formoſitatem profeſſa: niſi quod tenui pallio bombycino inumbrabat ſpectabilẽ pubem ipſe color deciduiſus in ſpeciem. corpus cãdidum quod celo demeat: amictꝰ cerulus qđ mari remeat. ¶ Triumphalem ornatum. de ornatu habituq; triũphali memorauimus in ſuperioribus. ¶ Ante expeditionem. ſ. germanicam. ¶ E conditorio. corpus Alexandri magni alexandriæ primum in alueolo aureo conditum fuit mox in uitreo: cum coccas aureum ſuſtuliſſet: auctor ſtrabo libro nouiſſimo. Conditorium aũt dici repoſitorium annotauimus in ſecundo commentario. unde a marcellino dictum eſt conditorium. muraliũ tormentorum. ¶ Minimum eruditiõi. ſcribit Cicero in oratore ab aliis rerum ab aliis uerborum doctrinã queri. Terentius Varro auctore quintilia no plus ſcientiæ collaturus eſt quã eloquentiæ. Cicero eloquentior ẽ. Marcus Varro eruditior: ſicut de duobus iuriſcõſultis trebatio & caſelio dictũ eſt: quod. ſ. trebatius peritior eſſet caſelio: caſelius trebatio eloquentior fuiſſe diceretur. Caligula attendit hoc eſt operam dedit ut non tam eruditus foret q̃ diſertus: quam uis nemo poſſit eſſe conſũmatus orator: niſi ſit multarum doctrinarũ ſciẽtiam cõſequutus. ¶ Et uerba & ſententiæ. cum uerba rerũ cauſa inuenta ſint debent rebus preſto eſſe. & ancillari ſubſequiq; procliuiter ſnĩam. unde dicebat pollio male uerbis eueniat: ubi rẽ non ſequuntur. albutius quoq; declamator dicere ſolebat. cum res aium occupauit uerba ambiunt. ¶ Irato. ira. n. ut inquit Ariſtoteles cos eſt uirtutis. ¶ Pronuntiatio & uox. ſ. ſuppetebãt. pronunciationẽ autem a uoce ſeparauit: qm̃ pronunciatio: non ſolum uoce conſtat ſed uultu & geſtu ut inquit fortunatianus. a Cicerone & quintiliano dicit actio: quæ nihil aliud eſt q̃ corporis eloquentia. ¶ Exaudiret a procul ſtãtibus. in oratore deſiderat Cicero uocem tragedorum. & quintilianus. in. xii. in thracalo teſtat ſe cognouiſſe uocẽ ſuper oẽs quos unquã audierit tragedos pronunciationẽq; uel ſcenis ſuffecturã. ¶ Peroraturus. perorationem quidã cumulũ alii concluſionem uocant: in qua rerũ repetitio ſummatim fit q̃ græce dicitur anacephaleoſis latine dici põt ut auguſtinus interpretatur recapitulatio. Cicero cum in oĩbus orandi partibus eſſet eximius in peroratione cũ primis dominabãtur. uñ quotiẽſcunq; plures oratores cãm unã agebãt: perorationem oẽs Ciceroni relinquebant. ¶ Stricturum telum. ſcribit Cor. tacitus in dialogo de oratoribus eloquentiã eſſe preſidiũ ſimul & telum: quo propugnare pariter & inceſſere poſſit: Cicero quoq; in primo de orotore quid eſt inqt tam neceſſariũ quam tenere ſemper armaqbus tectus ipſe poſſis uel prouocare improbos: uel te ulciſci laceſſitus. ſtricturũ eleganter dixit: cũ ſtringere ſignificet gladium educere & ut dici ſolet euagĩare: quo tñ uerbo eccleſiaſtici ſcriptores frequenter utũtur. eloquentia ſtringitur uice teli: cum penetret inſtar ſpiculi intra uitalia. ¶ Lucubratiõis. latini libros ſuos auctore plinio lucubrationes inſcripſerunt tanq̃ ad lucernam elucubratos euigilatoſq;. ¶ Telum: quod non manu ſed uoce contorquebat uibrabatq;. ¶ Comptius. reprendit ab eruditis genus illud dicẽdi molle delicatum & quaſi calamiſtratum: qualis eloquentia fuit in mecenate. ¶ Tum maxime. fuit inquit tacit ingenium ſenece amenum & temporis eius auribus accommodatum.

¶ M. AN. ¶ Commiſſiones meras: ſine glutino ac per hoc male compactam & connexã orationẽ. ¶ Arenam ſine calce: quæ concreſcere non põt: quæ de ſenecæ ſcriptis eruditiore ſæculo fuerint iudicia: Fabius & Gellius plane demonſtrant. ¶ Tum maxime placentem: hoc quoq; nomine Fabius praua ſui temporis accuſat iudicia quod illius ſcripta potioribus præferrent nec mirum uideri oportet Caligulam. hæc de anneo Seneca ſenſiſſe quum ille ſub Nerone maxime floruerit qui poſt claudium regnauit: ſiquidem ultro ipſe fatetur potuiſſe ſe Ciceronem cognoſcere ſi fato non ferro periiſſet quo apparet caligulæ temporibus fuiſſe Senecam iam ætate prouectum ac grandem natu. ¶ Reſcribere: ſcripto reſpondere. ¶ Meditari: tempe-

caduceator

Verba rerũ cã

Pronuntiatio

Peroratio

Anacephaleoſis

Recapitulatio

Eloquẽtia telũ

Veneris cultu cõſpectus eſt. Triumphalem quidem ornatũ etiam ante expeditionem aſſidue geſtauit. Interdum & magni Alexandri thoracem repetitum e conditorio eius.

De eloquentia eius & arte oratoria.

EX diſciplinis liberalibus minimũ eruditõi: eloquentiæ plurimũ attendit: q̃tũuis facundus & prõptus utiq; ſi porãdũ uel ĩ aliquẽ eẽt irato & uerba & ſententiæ ſuppetebãt. Pronũciatio quoq; & uox ut neq; eodem loci prærardore cõſiſteret & exaudiretur a pculſtãtibus. Peroraturus ſtricturũ ſe lucubratõis ſuæ telũ minabat. lenius cõptiuſq; ſcribẽdi genus adeo cõtẽnẽs: ut Senecã tũ maxie placẽtẽ.

ſtiua meditatione ꝑparare. ¶Stilus ceſſerat: dicendi rō ſucceſſerat ſiquidem ſtilum non cām ſecutus eo detorquebat ipetum quo uis dicēdi facilius inclinaſſet. ¶Studioſiſſime: magnū eſt plures artes exercere ſed ſtudioſiſſime oēs longe maius. ¶Batuebat: pugnabat quum thracē ageret.

cōmiſſiones meras cōponere: & arenā eē ſine calce diceret Solebat etiā ꝑſperis oratorum actionibus reſcribere & magnoꝝ in ſenatu reoꝝ accuſatiōes defenſiōeſq; meditari. Aut (pro ut ſtilus ceſſerat) uel onerare ſnia ſua quēq; uel ſubleuare: equeſtri quoq; ordine ad audiendū inuitato ꝑ edicta.

De arte cantandi ſaltandi & aurigandi.

Ed & aliorum generū artes ſtudioſiſſime & diuerſiſſimas exercuit. Thrax & auriga. i. cātator atq; ſaltator: batuebat pugnatoriis armis. Aurigabat extructo pluri ſariam circo: canēdi ac ſaltandi uoluptate ita efferebatur: ut ne publicis quidem ſpectaculis temperaret: quo minus &

¶PHI. ¶Commiſſiōes meras in edificiis commiſſiones meræ non probantur: quæ nullo ferrumine uulloq; glutino immiſſo firmitudinem non preſtant edificiis. Sed uetuſtate hiantes proruunt: ſed cum non temere inuenias dici cōmiſſiones pro coagmentatiōibus lapidum & pro commiſſuris ſtructurarum eumq; commiſſiones dicantur cōponi in ludo gladiatorio quā do gladiatores ſimul commitū rur: ut mox inter ſe digladiētur. uide etiam atq; etiam an iſtud Caligulæ dictū in ſenecam ad id referri poſſit: ſenece. ſ. ſcriptio

Cōmiſſiones mere

nē nō eſſe cōcitatā: neq; ſanguinariā neq; uibrantē ſnias inſtar iaculorū. ſed ut uideatur tantūmodo cōmittere quidē gladiatores atq; deducere in certamē ſed nō digladiari: tāquā eloquentia ſenecæ perueniat uſq; ad certamen nec certet: uſq; ad gladiaturā nec auriat ſanguinem. cōponere enim meras commiſſiones dici poteſt ille: qui cōparat ſola tantūmodo gladiatorum paria: ut in arenaria pugna bene cōueniant: cum ipſe: nec arma inſtituat: nec conflictum meditetur. componere. n. uerbū ē huic rei accommodatum quando iter ſe paria gladiatorū committuntur cōparāturq;: ad gladiaturā. unde illud lucilli cōponitur optimus multo poſt homines natos gladiator qui fuit unus. ſi quis fuer it aure nō hiſpida neq; hebeti iudicio diiudicabit uerbum iſtud Caligulæ de ſeneca dictum eſſe decoriter in hanc ſententiam: quam explicauimus per gladiatoriā quaſi quandam tranſlationem. uehemens enī orator non ſolum componit gladiatores: quando parat tela ſanguinantis eloquentiæ ſed digladiatur atq; depugnat: cū illa uibrat atq; contotquet petitq; iugulum aduerſarii de quo alibi dictū eſt: hoc ego ſentio. ita interꝓtor. cum primis hoc meum commentū eſt: hæc mea interpretatio: quæ ſi cui nō ꝓbatur is hēt alteram illam priorem ſententiam: quam ſequatur: quæ triuialis eſt & uulgo uſurpata. ¶Arenam ſine calce. i. edificiorum ſtructura arene mixta calci proficit ad firmitudinem: ita autem temperari debet: ut arenæ foſſitiæ quarta pars calcis, addatur: fluuiatili aut marinæ tertia. auctores plinius & uitruuius. quēadmodū ergo arena ſine calce ſtructuram nō bene ferruminat nec bene coagmentat: ita caligula ſenecam arenam eſſe ſine calce dicebat: tāq; eius oratio male coagmētata maleq; feruminata flaceſceret atq; prorueret. ſicut Cicero dixit curionem fuiſſe inſtruēdo diſſipatum miror nō de Caligula qui ꝑ inſaniā iudicio caruit: ſed de quitiliano & gellio uiris doctiſſimis: q ſenecæ orationem infamare nō deſinunt. & eius dicēdi genus corruptum & oībus uitiis fractū eſſe tradunt: cum ſententioſum & ſanctum & eruditum ſit: & ſeueriſſimus morum caſtigator mihi uideatur: cuius libros in manibus quotidie habeo & habendos eſſe ſtudioſis ſuadeo: non ut illis inſit eloquentia uibrans: ſed preſſa & philoſophica magis q̄ oratoria. ¶Actionibus. dudū diximus actionē eē corporis eloquentiā unde & actores cauſarum dicti: & ut inqt elegāter plinius ī epiſtolis oratio ē actionis exēplar atq; archetypon: fieriq; poteſt ut ſit actio bona: quæ nō ſit bona oīo: Caligula cōpoſuit reſcripta cōtradictiōeſq; actiōibus oratoꝝ: q id tēporis ꝑſpere feliciterq; cās actitauerāt & actiōes ediderāt. de quo ſic refert Ioſephus. fuit rhetor optimus caligula græca līgua pariter & latīa ad dicēdū uelociſſimus: & ad itelligenda aliena opa ꝑpatus. ita ut maiori oratōe cōtradiceret alienis & acerrimo īgenio meditatiōiſq; labore ſuū magis opus excellere dictiōis fortitudine cōprobaret. ḋ eodē ſic tradit Cor. tacitus etiam Cai. Cæſaris turbata mēs uim dicēdi nō corrupit. ¶Magnorū reorū. magnos reos uocamus ſūmates uiros q corā magiſtratibus accuſantur: poſſūt & magni rei dici: qui de magnis criminibus accuſantur ut maieſtatis & repetūdarum. Meditari: oratoris officium ē ut meditetur cum nihil non ei aſſidua iugiq; meditatione facillimū fiat. refert Cicero galbam nō ſolum in agendo ſed etiā in meditando fuiſſet incenſum atq; uehementem. ¶Stilus: ſtilum dicēdi magiſtrū optimū Cicero appellat: quē creditū eſt non minus agere cum decet quam cū ſcribit. ¶Onerare quādo accuſabat. ¶Vel ſubleuare. quando defendebat. ¶Inuitato. cū in ſenatu accuſaret uel defenderet. equites quoq; iuitabat: uti ſenatū uenirēt ad audiēdū prīcipē orātē. ¶Thrax: gladiator: de thrace gladiatore affatim dictū ē in ſuperioribus. ¶Batuebat. dia gladiabatur depugnābat & hoc ad id referendū eſt: q̄ thrax erat. qd ſit batuere ſuperius explicauimus. ¶Pugnatoris. pugnæ magis quam gladiaturæ accomodatis. ¶Circo. Plinius uaticanum appellat circū Cai & neronis principum: quoniam in eo aurigare ſolebant.

Stilꝰ magiſter dicendi

batuere

¶M. AN. ¶Pugnatoriis armis: qnibus reliqui in pugna tantum utuntur. ¶Efferebatur: ita ſtudio accedebat. ¶Pronuncianti agenti. ¶Concineret: accomodaret. ¶Geſtū hiſtrionis. geſticulationem & motū. ¶Palā omnibus ſpectātibus. ¶Peruigiliū: ut nox quæ diē cædis proxime ſecutura erat peruigilio agere

tur: peruigiliū dicitur quum tota nox uigilatur. Mar. nā uigilare leue est peruigilare graue: Plinius gladiatorum corpora puigilio firmari dixit. ¶ Initiū: principium. ¶ In scenam prodeundi: scœnicā operā nauādi.

¶ PHI. ¶ Tragedo. histrioni actoriq; tragediarum. ¶ Pronūtianti. officium pene totum histrionum in pronunciatiōe consistit: qua & uox & gestus corporis significatur. ¶ Concineret. i decretis canonicis. D. xxi. legimus concētorem dici eum: qui consonat & concinit canenti sicut succentor est: qui uoce subsequens canendo respondet: sicut precentor: qui uocē premittit in cātu. ¶ Effingeret. fingēdo imitandoq; representaret. ¶ Peruigilium. ut per totam noctem uigilaretur. est enim peruigilium sacrum nocturnū quo uigiliæ i dicuntur liuius in. xxiii. castra cāpana ut puigilio neglecta simul omnibus portis inuadit. peruigilare est continenter noctē totam uigilare. unde illud epigrāmatiste nā uigilare leue est peruigilare graue. peruigilio preci pue cibi concoquuntur in stomacho ut autumat. plinius noster in. xi. ¶ In scenam. prodeundi. ad auspicandam scenicam artem & inchoandā histrionicam. ¶ Licentia temporis. nocturnū tempus accomodatius est rebus turpibus & indecoris. ¶ Saltabat. Cicero in oratione pro murena neminē saltare sobrium scribit nisi forte insaniat: & saltatorē appellare maledictū esse demonstrat. scipio emylianus ludum saltatorium tanquā probrosum taxat his uerbis. sed cum ductus sum in ludum & saltatoriū plus medius fidius in eo ludo uidi pueris uirginibusq; qngentis. in his unum: quod me rei pu. miserum est puerum bullatum cū crotalis saltare. Mar. Cato cecilium senatorem non ignobilem spatiatorē per contumeliā euocat: eūq; staticulos dare castigat. ¶ Secunda uigilia. iam diximus noctem in quatuor uigilias diuidi: quarum singulæ trium horarū spatio supputantur. ¶ Extrema metuentes. tanquā euocati essent ad suppliciū capitale subeundum. ¶ Scabellorum. a scamno scabellum fit ut docet qntilianus. suppedaneum dicitur a luculentis scriptoribus ecclesiasticis. græci ὑποπόδιον appellant. cū scabella concrepant fit crepitus sonituſq; uehementior. ¶ Palla tunicaq; talari. habitus est tibicinis de quo periphrasticos locutus est iuuenalis: sit licet eximius citharedus sit ue seleuchus & quibus aurata mos est decurere palla. & oratius in arte poetica. luxuriā arti tibicen: traxitq; uagus per pulpita uestem. tunicam talarem dicimus ad talos dimissam: quam græci uocant poderin: cuius meminit hieronymus in epistola ad fabiolam. ¶ Desaltato. saltatione peracto. ¶ Natare nescii: contra ritum romanoꝝ: qui oēs in tiberim natare discebant: natabula dixit apuleius loca natationis. nati sub delphino hēbunt natādi studium. & cū saturni testimonio erunt urinatores sicut docet iulius firmicus in. viii. urinatores autem dicunt q natandi peritia sub aquis diutius mersi cōmorant. urinare. n. est mergi in aquā uñ urnæ dictæ: q urinant in aqua aurienda. hinc urinatores noīati ut ait Varro. apud pliniū crebra ē mentio urinantiū in hoc significatu. uulgus indoctū existimat urinare esse urinā facere qd meiere uerbo latino dictitamus. ¶ Ad insaniā fauit. i. uehementissime fauit. nā insani faciunt oīa uehemeeter. uñ plautus uehementer cū uoluit dicere dixit insane. & ita interpretatus est. M. uarro libro tertio de latina lingua. ¶ Osculabatur. hoc maximū specimē est fauoris: q pantomimū ob artem histrionicā oscularet: cum osculo excipere eos potissimū soleamus q nobis sunt iucundissimi. scribit Iulius firmicus. qui habuerit horoscopū in. xxiii. parte capricorni: eū futurū pantomimū grata uenustate cōspicuū fortasse hic pātomimus nestor talē habuit genituram: cū esset tam fauorabilis apud Caium. ¶ Saltante. fabulam agente saltare enim dicuntur histriones in agendis fabulis. ¶ Detrahi iussum. e spectaculis cuneisq; theatralibus. ¶ Tumultuante. tumultum excitante saltante nestore pantomimo. ¶ Hostiam. ciuitatem conditam ab anco martio in ora tiberis. ¶ In mauritaniam. mauritaniam duplicem esse testis est ptolomeus in tertio cosmographiæ. altera tingitanica dicitur altera Cæsariensis. mauri auctore strabone magna ex parte pastoraliter uiuunt comæ cincinis exornātur & barba & tersura dentium & unguium cultu: raro uideas inter se contingere dū ambulant ne capillorum ordo perturbetur. autumat saluſtius mauros pro medis appellatos nomine corrupto lingua barbara.

¶ M. AN. ¶ Licentia temporis: nocturnis tenebris. ¶ Auspicaretur: incoharet. ¶ Extrema: ultima mala & supplicia. ¶ Sup pulpitū altiore loco. ¶ Cū palla. muliebri uestе & ad uestigia usq; ut Seruius tradit deducta: Ver. pro longe tegmine pallæ Tigridis eximiæ per dorsum a uertice pendent. ¶ Tunicaq; tallari: q sub

Cōcētor Succentor Precentor

peruigilium

Vitupe ratio saltatorii ludi.

Spatiator

Scabellū suppedaneum

Tunica talaris

Natabula

Vrinatores

Vrinare

De studio eius & fauore ad plaudētes: & odio ad īpediētes

VOx uero studio teneret: omnibus ad īsaniā fauit. M. Nestorem pantominū etiam iter cætera spectacula osculabat: ac siquis saltante eo: uel leuiter obstreperet: detrahi iussum manu sua flagellabat. Eqti Romano tumultuanti per centurionem denunciauit: ut abiret sine mora hostiā: perferretq; ad Ptolomeū regē in mauritaniam

palla gestabatur Marcellus palla est honeste mulieris uestimentū hoc est tunicæ pallium: iosephus stolam quoq; aliqñ induisse refert. ¶Ad insaniā fauit: insano & immoderato fauore. ¶Eo: nestore. ¶Detrahi: spectaculo. ¶Sua: propria manu. ¶Tumultuanti: tumultuosius spectanti: inetrim dū nestor caneret. ¶Hosti am: oppidū in rippa tyberis non ꝓcul a fluminis ostio Mar. Ancus quartus romanoꝝ rex cōdidit auctores sūt Strabo & Liuius. ¶Ad ptolemæū regē: cōsanguineū suū cuius supra meminimus. ¶Codicillos: lias. ¶PHI. ¶Codicillos. tabellas & pugilares ante. n. cartharum usum in libris arborum constat eē scriptitatū. unde & homerus belorophonti codicillos datos nō epistolas prodidit: alias codicillos accipitur genere testamēti. qđ ante latius explicatum est. ¶Ei quem istuc: uerba sunt cai principis subridicula in codicillis exarata. ¶Thraces: propter studium gladiaturæ: quā exerceant gladiatores thraces nūcupati: de quibus supra. ¶Mirmilonum. tanquam digladiantiū cum tracibus. myrmillo. n. & thrax in gladiatura inter se depugnant. hinc illud ausonii in monosyllabis: quis mirmilloni contenditur æquimanus thrax. ¶Armaturus. armatuta mirmillonum gallica erat. uñ & ipsi mirmillones antea galli appellabantur: in quoꝝ galeis piscis effigies inerat spartacus ille notissimus gladiator ab historicis mirmillo nominatur. Caligula mirmillonicam armaturam subuertit sustulitq; e medio: utpote fautor thracum gladiatorum: qui contrarii sunt mirmyllonibus. ¶Columbo. nomen est mirmylonis. ¶Columbinū. dilogia figura est. iocus mouetur ex noīe tanquam a columbo alite columbinum deriuatur: cū a columbi gladiatoris nomine uenenum id columbinum intelligi uellet caius: quo. s. columbum necauerat mirmyllonem. ex quo significat mirmyllones inuisos fuisse Caligulæ: thraces autem gratissimos. ¶Prasinæ factioni. in libro annotationum nostrarum satis opinor diligēter scripsimus de factiōe aurigaꝝ prasina & ueneta: quæ a coloribus noīa sortiūtur. & enim a panno coloris prasini qui uiridis ē dicta est factio prasina. sicut a ueneto: qui ceruleus est & marinis fluctibus similis. uenetiani aurigæ nuncupati. uerus antoninus imperator imitatus est Caligulam fauore & studio prasinæ factiōis Relege quæ copiosius operosiusq; tradidimus in annotationibus. factio autem olim honestum uocabulū fuit: unde adhuc ut inquit festus pompeius factiones histrionum & quadrigariorum dicunt: nunc autem sicut inter bonos amicitia ita inter malos factio esse dicitur: quod & memius in oratione testatur apud salustium. erant & aliæ duæ factiones aurigarum alba. s. & rosea a panno albo & roseo dicta. Casiodorus ait prasinum colorem uirenti ueri. roseum flammabundæ estati album albicanti niuibus autumno: uenetum cerulee hyemi esse dicatum. sed de his in posterioribus plura. ¶In stabulo. s. prasinorum aurigarum. ¶Cythico. nomen est aurigæ factionis prasinæ. de quo Iosephus erat enim cythicus agitator prasini codices impressi adeo in eo loco mendosi sunt: ut nulla structura nullusq; sensus eluceat. ¶Comessatiōe. luxuriosa extraordinariaq; post cenam epulatione. ¶In apophoretis. apophoreta munera sunt saturnalitia &. proprie illa: quæ pro xeniis remittūtur. apud Martialem libri sunt duo alter xeniorum: alter apophoretorum. ¶Viti es sextertium. non tam uiginti sextertia q̄ uiginti milia significat hæc locutio. ¶Incitato. nomen est aurigæ prasini: de quo Martialis. coceo mullio fulget incitatus idem. sed cum sponsio fabulæq; lassæ de scorpo fuerint & incitato. ¶Equo. ob equum ita enim distinguendum est: ut incitato sit dativus casus: equo autem septimus. & est sensus caligula addictus prasinæ factioni incitato aurigæ dedit munera regalia: propter equū optimum: cuius equi causa ut quiescere posset denuntiabat silentium uicinis illo semper die qui antecedebat spectacula circensia. in quibusdam codicibus suppressa illa dictione equo: sic legitur: incitato cuius equi causa: idem tamen est sensus.

¶M. AN. ¶Thraces: retiatios. ¶Rescidit: sustulit. ¶Ex eo. quia colūbum mirmillonem eo perdidisset. ¶Columbinū: uenenum subaudi. ¶Prasine factioni: factiones circensiū ludorum diuersæ erant & a pānī noībus nuncupatæ: qđ ex iis q̄ in Domitiano scribuntur dat intelligi duas inqt græcoꝝ factiones circensib⁹ purpurei auratiq; panni ad quattuor pristinas addidit: cassidorus colores explicat: ludi ait theatrales & circenses in urbe adhuc fiebant colores autem inuicē temporū quadrifariam diuisione fundūtur: prasinus uirenti ueri: roseus flāmeæ æstati: uenetus nubile hyemi: albus pruinoso autunno dicatus: quibus factionib⁹ per colores distinctis uniuersus populus suo quisq; studio ductus per partes fauebat: nec alii tantum sed & Cæsaris ipsi nam præter hæc quæ de Caligula dicuntur idem auctor tradit uitellium ob id ipsum quosdā interemisse quia aperte uenetæ factioni male dixerant. Mart. si ueneto prasino ue faues qui coccina sumis ne fias ista transfuga sorte uide: Capitolinus uenetianos dixit multas inquit a uenetianis passus est iniurias quod turpissime cōtra eos faueret: nā & uolucri æquo prasino aureū simulachrū fecerat. Pli. nūc fauēt panno pannū amāt & si in ipso cursu non mediocri certamine hic color illuc: ille huc trāsferat studium fauoꝝq; transibit & repente agitatores illos equos illos quos procul noscitāt quorum clamitant noīa: tanta gratia: tanta

Codicilli

Armatura myrmillonum

Dilogia

Prasina factio

Veneta, uenetiāi

rosea factio

Alba

apophoreta

auctoritas in una uilissima tunica: nec illud obiter tetigisse grauabimur quemadmodum aurigarum sic & histriõum factiones in theatro uarias fuisse: Cornelius fautores inquit histrionum uelut in prelia conuertit impunitate premiis. ¶ Prasinæ: igitur factioni uiridi panno insignite uiride enim græci πράσινον dicunt. ¶ In stabulo: quo quadrigæ asseruabant. ¶ Agitatori: aurigæ ipsi. ¶ Cythico: sed euticho melius quod aurigæ nomen ē apud Mar. ¶ Apophoretis. i. eorum munerum celebratiõe: Apophoreta ἀποφορὰ τοῦ ἀπὸ φορεῖν q referre est dicta: Mar. nouissimũ opis librũ apophoreta inscripsit. ¶ Incitato equo: Mar. de scorpo fuerint & incitato qbus uerbis Mar. aurigã incitatũ non equũ fuisse innuere uidetur: & rursus cocco mulio fulget incitatus quare uide ne incitati equo uerior sit lectio: q incitato equo.

¶ PHI. ¶ Pridie circenses: illo .s. die: qui antecedebat futuros ludos circenses: quibus equ⁹ aurige incitati erat cursurus in certamine curulii. Igit Caligula denuntiabat silentium uicinis aurigæ omnibus illo die quẽ subsequebantur ludi. ut equus bene quiescere posset: & ita paratior agiliorq; fieret ad cursuram. quies enim nocturna auget uires & alacritatem suggerit: sicut inquietatio subneruat. & uexat.

pridie circenses ne inquietaret uiciniæ silentiũ p milites idicere solebat: pter equile marmoreum: & psepe eburneũ: pterq; purpurea tegumenta ac monile e gẽmis domũ etiã familiam & supellectilem dedit: quo lautius nomine eius inuitati acciperentur: cõsulatum quoq; traditur destinasse.

¶ De cõiuratione & conspiratione contra eũ facta.

ETa bacchantem atq; grassantem nõ defuit plærisq; animus adorirí. Sed una & altera cõspiratiõe detecta. Aliis p inopiam occasionis cunctantibus duo consiliũ cõmunicauerunt: pfecerunt q; nõ sine conscientia potentissimorum libertorum: pfectorũq; ptorii: quod ipsi quoq; & si falsa in quẽdam coniuratione quasi pticipes noiati suspectos tamen se & inuisos sentiebant. Nam & statim seductis magnã

Equile Equisio Tolluti Tollutarii Dorsualia Dossuarii

¶ Equile. sicut bubile & ouile & caprile dicimus stabulum bouum ouium & capratũ. ita equile uocamus locum in quo eq stabulantur. ab equo per diminutiõem fit equuleus: equula quoq; dicta est equa: equisonem uero dici uoluerunt domitorem equorum & magistrũ uarro equiso doceat tollutim quod significat uolubiliter gradi: uñ & tollutarii equi nominati. qui molliter gradiuntur. ¶ Tegumenta. quibus equus incitati tegebatur. talia elegãti uocabulo dorsualia appellat iulius capitolinus sic scribens in gallienis. processerunt centeni albi boues cornibus auro iugatis & dorsualibus sericis discoloribus præfulgentes. Mar Varro asellos dossuarios luculenter appellat: qui dorso onera ferunt. ¶ Monile. ad equũ exornandum scribit apuleius se se cum esset asinus a domino exornatum fuisse fucatis ephippiis & purpureis tapetis & frenis argenteis & titinabulis per argutis. ¶ Lautius. lautiore & splendidiore apparatu. ¶ Acciperentur. pascerentur: uerbum est conuiuis accomodatum. Virgilius illos porticibus rex accipiebat i amplis. auctores Seruius & Donatus. ¶ Nomine eius. sensus est Caligula incitatum aurigam cui peculiariter fauebat instruxit domo domesticoq; instrumento: ut ita inuitati nitidius elegantiusq; accipi possent ab incitato. ¶ Bacchantem. furentem & seuientẽ instar grassatorum & eorũ: qui dñr bacchabundi. ¶ Duo com

Capita coniurationis

municauerunt. scribit iosephus libro antiquitatũ uindeuigesimo tria capita fuisse triplicis in Caligulã coniurationis: uidelicet emiliũ regulum cassium chereã tribunum: & minutianũ: causa erat odium: quo uniuersi aduersus caiũ tenebantur. Præterea emilius regulus horrebat iracundiam iniustitiamq; principis: qua in cunctos utebatur: Minutianus ulcisci uolebat lepidũ amicum suum: quem Caius extinxerat: super hoc quoq; timebat ne idem a Caio & ipse pateretur. chereas uero confusionem suam & Caligulæ opprobria ñ ferebat: qbus eum culpabat q; quasi nihil in se fortitudinis gereret: omnes quoq; in commune mortẽ Cai desiderabãt: cupientes a tantis cladibus aliquando liberari: super oĩa cheream ad opus gerendum excitabat melioris famæ cupiditas: & quia cernebat facilem sibi aditum fore ad Caiũ. erat. n. tribunus: & per hoc opor

cherea tribun⁹

tunitatem se reperturũ putabat: qua pessimũ principem perimeret. tranquillus signare uidetur cheream & minutianũ: qui habito colloquio consenserunt de cede Caligulæ. ¶ Non sine conscientia. cum cõscios participesq; coniurationis fecissent libertos principis qui apud illum erant potentissimi: significatur autem calistus imprimis: qui inter libertos Cai fuit maximus & potentia summi culminis eleuatus: quem conscium coniurationis fuisse innuit idem iosephus eodem libro antiquitatum. ¶ Præfectoremq; prætorii. clementem atq; papinium inuitatos esse a cherea in participatum coniurationis conditores clarissimi prodiderunt quorum clemens super militiam erat constitutus: papinius uero super eos: qui caligulæ fuere custodes. põpedius quoq; ascitus est qui per omnes pene ordines ut inquit iosephus perq; omnes gradus administratio nis transierat. ¶ In quadam coniuratione. didius accusauit apud Caligulam pompedium illũ: de quo nunc mentio facta est. q; conuitiis & maledictis principem infamaret: fuitq; quintilia femina ob pulchritudinem amabilis amicaq; multorum iussu Caligulæ torta cruciataq; ut ui tormentorum coacta confiteretur conscios coniurationis eius. quæ dicebatur in Caligulam parata fuisse: quæ cum ad tormenta duceretur unius ex conscíis pedem calce premens signauit eos: debere confidere. & nihil de tormentis eius penitus timere in hac uero coniuratione: quæ ducem cheream habuit: multi ex ordine senatorio multi ex equitibus conscii extiterunt.

Toleratia fœminæ in tormẽtis

¶ M. AN. ¶ Pridie circenses: pridie illius diei quo cursurus erat. ¶ Inqetaretur: strepitu & clamore uicino

tum uexaret. ¶Indicere: sollendi denũtiatione ꝑcipere. ¶Equile: locũ quo equi stabulant. ¶Et presepe: in quo pabulla illis apponuntur. ¶Domũ. familiam ut manus adhuc studium præse ferre: oiaq; desideria ipsi equo & eius agitatori tẽpestiue adhiberent. ¶Consulatũ agitatori incitato: unde datur intelligi põt incitato equo mẽdose ut proxime oñdimus legi. ¶Bachantem: insanientẽ. ¶Graſſantem: dire sæuientem.

fecit inuidiam: destricto gladio affirmãs sponte se periturũ: si & illis morte dignus uideret. Nec cessauit ex eo crimina/ri alterũ alteri: atq; inter se oẽs committere. Quum placuis/set palatinis ludis spectaculo egressum meridie aggredi: pri/mas sibi ptes Cassius Chærea tribunus cohortis ꝑtoriæ de/poposcit: quem. C. Seniorem iam & mollem & effœmina/tum denotare omni probro consueuerat: & modo signum petenti Priapum aut uenerem dare: modo ex aliqua cã agẽ ti gratias osculandam manum offerre: formam cõmotamq;

¶PHI. ¶Fecit inuidiã. illos in uisos & odiosos ꝑ uiribus fecit. ¶Iuter se committere. ad manꝰ contentionesq; deducere: super quo uerbo superius habundan ter diximus. cato ille censorius hoc idẽ facere solebat sed in ser/uis: inter quos seditiões serebat & inimicitias clanculum cõmen tabatur: tanquam seruorum cõ/sensus esset formidandus. ¶Pa latinis ludis. ludi palatini sũt spe ctacula: q̃ in palatio agebãt in p/uo rotundo templo in honorẽ Cæsaris dictatoris: qui primus potestatẽ populi conuertit in seipsum. hos ludos palatinos romani nobiles tum filiis simul & coniugibus libenter spectare solebant: tunc Caius negligens adeo erat adeoq; omnibus facilis patebat incursus: ut potuisset quilibet ad eius necem audacter accedere: absentibus quoq; custodibꝰ qui licet uellent non tñ ei præsidium facile deportarent. triduum palatini ludi celebrabant: ut docet iose/phus. unde cherea tribunus die ludorum nouissimo exhortatus cõscios coniurationis rem peregit: qui cũ omne tempus oportunissimum huic negotio iudicaret: cogitauit olim Caligulam stantem in culmine ca/pitolii impellere dareq; præcipitẽ: cũ se a nullo uideri putaret. sed cõsciis placuit ut in celebratiõe spectaculo rũ res perageretur: itaq; conuenit in eos ut Caium aggrederentur dum egreditur e spectaculo circiter meri diẽ: id temporis quo ludi palatini agebantur: ob Cæsaris honorem. ¶Primas sibi partes. chereas solicitus ꝑ publica libertate cõiuratos arguebat segnitiæ & lentitudinis. ipse dux auctor impulsor usq; quaq; erat cõiuratoꝝ ut rẽ maturarẽt: habitaq; apud eos exhortatione ipse audacia erat armatus & reliquis fiduciam præ parauit. ita ut cuncti impulsore cherea extimulati iam desiderarẽt conamẽ attingi. ¶Caius. Caligula. ¶Se niorem. cheream. ¶Mollem. ut inqt seneca exprobrabat uariis modis Calligula molliciẽ armato chereæ: & ut refrt iosephus. cherea confusionem suam & Cai opprobria nõ ferebat: quibus eũ arguebat. q̃ quasi ni/hil in se fortitudinis gereret. ¶Denotare. notabilem facere: ac defamare, ꝓbro dedecore atq; flagitio. ¶Pria pum aut uenerem. seneca ad serenum. Caius chereæ signum petenti modo ueneris modo priapi dabat: ali ter atq; aliter exprobrans armato molliciẽ. coegit itaq; illum uti ferro: ne sepius signum peteret. ille primus inter coniuratos manum sustullt: ille ceruicem mediam uno ictu dissidit. plurimum deide undiq; publicas & priuatas iniurias ulciscentium gladiorũ ingestum est. sed primus uir fuit qui minime usus est. hactenus seneca. signum ãt militare significat quod uegetius in tertio appellat uocale: quia uoce datur: sic enim ait uocalia signa sunt quæ uoce humane pronunciantur sicut in uigiliis uel in prælio: pro signo dicitur ut puta. uictoria palma uirtus deus triumphus. & alia quecũq; uoluerit dare is: qui in exercitu habet maximam po/testatem. sciendum est tamen ista uocabula quotidie debere uariari: ne ex usu hostes signum cognoscant & exploratores inter nostros uersentur ipune. Ruffinus in expositione symboli apostolici: refert symbola la/tine signa uel indicia nuncupari: quæ in bellis distincta unusquisq; dux suis militibus tradit: ut si forte oc/currerit quis de quo dubitatur symbolum prodat: si sit hostis uel socius. Seruius explanans illud in. vii. ene idos it bello tessera signum: dicit intelligi symbolum bellicum: quod ad pugnam exeuntibus datur. s. pro/pter confusionem euitandam: ut fuit in bello marii lar deus: in syllæ apollo delphicus. in Cæsaris uenus ge nitrix. a uegetio tesserarii nominãtur: qui tesseras per contubernia militum nuntiant. tessera autem dicitur preceptum ducis: quo uel ad aliquod opus uel ad bellum mouetur exercitus. signi datione tesseras uigili as inuenit palamedes troiano bello ut auctor est plinius in. vii. hic significatur illud signum militare: quidẽ sed quod etiam citra bellum & in urbe ab imperatore dari solet tribuno militum ex more militiæ. sic etiam nero tribuno petenti signum ex more militari dabat optimæ matris. Igitur ut ad tranquilli enarratiõem re uertamur. Caligula signum ex more militiæ chereæ tribuno non dabat aut uictoriæ aut palmæ aut triumphi aut consimilium: sed dabat signum ueneris & priapi: de quorum signorum turpitudine intellexit iosephus cum ait per totam ciuitatem grata chereæ uidebatur iniuria quam pro signorum datione ipse portabat. qui minutiano requirẽti quod signum illo die accepisset. tu mihi inquit da libertatis signum.

¶M. AN. ¶Plæriscq; adoriri: quod plerisq; dixit non uacat nam haud semel in eo cõiuratum est: primo ab emilio mox a minutiano: cherea sabino & aliis. ¶Libertorũ: ipsius caligulæ & in iis calistinum fuisse iose/phus innuere uidetur. ¶Præfectorum: qui pretroianis cohortibus prætorio ue prerant: iosephus clemẽtem qui militiæ præerat: papinium qui custodibus & cheream mollem tribunum primum conspirasse ait: mox Sabinum Minutianum: Lupum Asprenatem inde & alios adhibitos. ¶Seductis: in secretũ adductis. ¶Magnam fecit inuidiã: magnam eis inuidiam cõflauit uel se illis inuisum reddidit. ¶Committere: odi

Seditiones sere bat iter seruos cato

Ludi palatini

Signũ uocale

Symbola

tesserarii

Tessera.

Da libertatis signum

is decertare. ¶Palatinis ludis spectaculo: si ludi spectaculo legas erit sub dura lectio: ordoq; talis quũ placu isset palatinis ministris. s. coniuratis spectaculo ludi pro ludorũ: quod nullo modo placet: sed uerior lectio erit quum palatinis ludis spectaculo id est dum palatini ludi spectarentur licuisset coniuratis eum inuade re: erant enim palatini ludi ut Iosephus scribit qui in honorem Cæsaris dictatoris in palatio triduo celebra bantur circa templum illi eodem loco erectum. ¶Seniorem: cheream.

¶PHI. ¶In obscœnum modũ. ad effigiem membri uirilis rep sentandã: sicut uulgo fieri solet ab improbioribus p contẽptionẽ. est. n. manus: cũ sit organũ ut philosophi dicũt: accõmodata ad plures imagines exprimendas. hinc ait elegãter hieronym⁹ ad rusticũ monachũ scribẽs. si subito respexeris aut ciconiarum deprẽdes post te colla curuari: aut manu aures asiniagitari: aut estuantẽ canis ptrahi linguã: q̃ oia transtulit uir doctissimus ex illo psiano: o iane a tergo quem nulla ciconia pinsat. Anaxagoras hoiem prudentissimũ oium aialium esse ait: qm̃ unus oium manuatus ẽ. sed recta rõ exigit ut doctissime scribit Aristoteles ut qm̃ prudẽtissimus oium ẽ. ideo manus receperit: q̃ instrm̃ sunt. ¶Ageti gras. s. chereæ tribuno: ut inqt cor. tacitus finis ferme sermonũ cũ principe ẽ actio gratiarũ. ¶Osculandam. religio est in dextra q̃ osculis auersa petit. olim Caligula p insolentiã porrexit nõ manũ sed pedẽ sinistrũ osculandũ põpeio peno gratias agenti. ¶Olympiæ. olympia locus ẽ & lucus oleastro uestitus iuxta fluuium alpheum: in agro pisano sub ditiõe eleorum: ubi fuit tẽplum ioui olympio dicatũ. inclitum munumẽtis poetarũ & historicorum: ubi olympiaca certamina cũ maxima totius græciæ celebritate agebant instituta antiquitus ab hercule. in quibus ipse primus de certasse fertur palmãq; reportasse. ¶Dissolui transferriq. iupiter olympius: quẽ ex ebore fabrefecit phidias atheniẽsis: tanta erat magnitudine ut tectũ templi fere uertice cõtingeret: q̃uis sedens esset effigiatus: auctor strabo in. viii. de Ioue olympio plinius hæc. phidiæ iupiter olympius quotidie testimoniũ perhiber. Idẽ phidiã clarissimũ esse per oẽs gentes: q̃ iouis olympii famam intelligũt nemo dubitat. qntilianus in. xii. ait Iouis olympii pulchritudinem esse tantã: ut adiecisse aliquid religioni uideat: adeo maiestas opis deũ æq̃uit huius historiæ meminit Iosephus his uerbis. nã ẽt iouẽ olympiũ: q maxime apud gẽtiles uenerabilis habet: quẽ fidias atheneus fecerat: usus ẽ in romanã transferre ciuitatẽ nec tũ ad effectum res perducta est. architectis dicẽtibus: q̃ si illud moueretur simulacrũ: aliqd malum posset accidere. ¶Machinis. s. tractoriis: scribit enim uitruuius libro. x. de architectura genus esse machinæ tractorium nuncupatum: quo onera p trahuntur. ¶Cassius quoq; nomine. hoc prodigium fecit. cum & hic Cassius diceretur sicut & cherea interfector Caligulæ nominabatur. ¶Taurũ ioui: sicut cassius cherea caligulã tanq̃ uictimã immolauit. ¶Capitolium capue. de capitolio qđ erat capue ad similitudinẽ romani capitolii ait filius in. xi. punicorum. monstrant capitolia celsa stellatisq; docent campos cererẽq; benignãq;. fuit & capitoliũ beneuenti. ¶De celo tactum. fulmine percussum: fulmina ut inquit seneca in secundo questionum sæpe: nuntiant ordinem sequẽtium fatorum: tantaq; habetur uis fulminum ut quicquid alia portendunt id omne interuẽtu fulminis tollatur quicquid ab hoc tendi portur fixum sit: inter multa fulminum genera unum est: quod uocatur auctoritas: quod rem bonam uel malam futurã enuntiat. de fulminibus alibi rettulimus & eruditius & copiosi⁹. hoc autem portendebat caio exitum pene talem: qualẽ olim passus fuerat Iulius cæsar p supiora tẽpora eodem. s. die. idibus. s. martiis interfectum fuisse cæsarem uel uulgo notũ est: & in superioribus explicatum. ¶Cella pallatina atriensis. s. de celo tacta & fulminata est: qđ portendere uidebat dño ædium palatinarũ ca o infortuniũ p custodes: est ãt cela atriensis dicta ab amio priori pte ædiũ palatinarum unde & atriensis seruus dictus: qui in familia nobiliũ nautior censebat. hinc apud plautũ atriensis ille seruus nomine saurea inducitur impiosus. & Cicero in padoxis. in magna inquit familia stultorum sunt alii lautiores ut sibi uident serui sed tñ serui atrienses. atriis græci in edificiis non utunt ut ait uitruuius. ¶Altero ostento. quo cella palatina fulmine icta est. ¶A custodibus. tanq̃ ab atriensibus. ¶Portendi. significari.

¶M. AN. ¶Probro: ininria cõtumelia: Iosepbus chereas Caii obprobria ferre nõ poterat. ¶Signũ petenti tessarã: Simbolum qđ excubantibus ad oportunos casus dari cõsueuit. item ad pugnam exeuntibus aut nocturnã stationẽ circa castra habentibus: Ver. it bello tessara signũ plinius auctor ẽ palamedem troiãbello tessaras & uigilias iueniisse. ¶Priapũ aut uenerẽ: per q̃ libidinosã senectutẽ chereæ exprobrabat. ¶Agẽti: chereæ. ¶In obscenũ modũ: in surrecti genitalis formã. ¶Machinis: q̃ admotæ erant ad simulachrũ soluendũ. ¶Capitoliũ capuæ: de loco dixius i Tyberio. ¶Atriẽsis: q̃ in atrio erat. ¶A custodibus: i atrio. n. domus milites excubabãt. ¶Eodẽ die: idibus martiis quo die Cæsar dictator i senatu occisus ẽ. ¶Fortũæ antianæ: Mar. seu tua uiridice discũt respõsa sorores Macro. auctor ẽ fortunã sub duarũ sororũ imagie antii cultã

## De prodigiis futuræ cædis eius.

FVturæ cædis multa ꝓdigia extiterunt: olympiæ simulacrum Iouis: quod dissolui transferriq; Romã placuerat tantum cachinum repente edidit. ut machinis labefactis opifices diffugerint. Superuenitq; ilico q̃dam Cassius quoq; nomine uisum se somnio affirmans imolare taurum Ioui. Capitolium Capuæ idibus martii de cælo tactum est. Item Romæ cella palatina atriensis: nec defuerunt qui coniectarent altero ostento periculum a custodibus domino portendi: altero cædem rursus insignem qualis

in obscœnum modum.

Irisionũ genera porrexit pedem oscnlandum. Olympia Iupiter olympius

Capitolii cape Capitolium bñ uenti

Atriẽsis

id tēplū opulētū fuisse scribit Porphirio. ¶ Cassium longinū: cui drusillā matrimonio locatā ademit. ¶ De legauerat: mandauerat. ¶ Phœnicopteri sanguine: asprenatē cōiuratorum unū sanguinæ uictimæ respersum fuisse ait: iosephus: fuisseq; illi augurio quia ipse quoq; eo die occisus est Philippus Alexandri pater q a pausania ē occisus Valerius' & Plutarchus Sunt auctores. Miror hoc Iosephum tradidisse Philippum. eius dico imaginem eo spectaculo ad finem usq; ad sociorum uno sustineri solitam.

eodem die facta quondam fuisset. Consulēti quoq; de genitura sua Sulla Mathematicus certissimam necem appropinquare affirmauit. Monuerunt & fortunæ antiatinæ ut a Cassio caueret: qua causa ille Cassium Lōginum asiæ tum procōsulem occidendum delegauerat immemor Chæream Cassium nominari. Pridie q̄ periret sōniauit consistere se in cœlo iuxta solium Iouis: impulsumq; ab eo dextri pedis pellice: & in terras p̄cipitatum. Prodigiorum loco habita sunt etiam: q̄ forte illo ipso die Paulo prius acciderant: sacrificans respersus est Phœnicopteri sanguine. Et Pantomimus minister tragœdiam saltauit: quam olim Neoptolemus tragœdus ludis: quibus rex macedonum Philippus occisus est egerat: Et quum in laureato mimmo: in quo auctor proripiens se

¶ PHI. ¶ Eodem die. quo. s. capitolium capue fulmine percussum est: fuit ãt dies idus martiæ quo cæsar a tyranoctonis fuit in pompeiana curia interemptus. ¶ De genitura. de natiuitate. ¶ Sulla mathemathicus. qntilianus in primo dicit doctorē subtilē origines mille noium scrutatuꝝ: uñ sullæ dicti sint. possūt uideri sulle nūcupari a silo naso: ē. .n. silus nasus sursum uersus & repādus ex hitu. n. corpis syllas dici sicut burrhos plācos & scauros existiat. macrobius uero ait cor. ruffum cū esset unus ex decē uiris sibillinis cognominatū esse sibyllam: qui mox corrupto uocabulo primus silla cœpit uocitari quam in sententiam uideri potest iuisse papinius cum ait in siluis. conuiua sybille cenabat semper. sibylle. n. dixit pro syllæ. ¶ Fortunæ antiatinæ. scribit macrobius in. i. saturnaliū apud antiū simulachra fortunarū fuisse: q̄ promouebant ad danda rñsa Hinc antiatine fortunæ a tranqllo dictæ. fortunā aũt antiū colitestis ē oratius illo uersu. o diua gratū q̄ regis antiū. ¶ Cassiū longinū. ante dictū est quēadmodū caligula drusillā sororē cassio longino cōsulari collocatā abduxit. de quo nūc loquit'. fuit alter cassius lōgius iurē consultus maxie in urbe roma auctoritatis: q expulsus a caio caligula in sardiniā reuocatus a uespasiāo diē suū obiit. ¶ Asiæ: puinciæ. s. ē. n. asia tertia ps orbis & asia dī prioris ps asiæ: in qua est ionia ac prouincia romana cilicia auctor mar. uarro. illud obiter annotandū quod ad laudē maxime spectat feminaꝝ: orbē terrarū sortitū esse nomen a mulieribus. nāq; asia ab uxore promethei. libya a muliere indigena sibi nomē uendicant: Europā uero ab europa tyria nomen accepisse tradūt. ex quo illud oratianū. tua sectus orbis noia ducet. ¶ Chereā. a quo fuit interfectus. ¶ Soliū. sellam iouialē. ¶ Illo ipso die. quo. s. fuit cōtrocidatus. ¶ Phenicopteri sanguine. dictū est supra quēadmodū aues phenicopteri quarū lingue sunt scitissimi saporis erāt hostiæ: q̄ imolabant' numini ipsius caligulæ. ¶ Minister. existimo dictionem eē mēdosam atq; expungendā & in eius locū substituendū marcus nestor. lubrico. n. errore & facili ex litteraꝝ confinio p̄ marcus nestor subrepsit minister. supra relatū est marcū nestorē pantomimū in primis fuisse caligulæ iucundissimū. ¶ Philippus occisus est. de hac re iosephus sic tradit li. xix. antiquitatū. pantomimus fabulam saltauit ciniræ: in q̄ & ipsa occisa & eius filia mirrha uidebat': atq; sanguis mimica artē diffusus. Constat aũt qñ & dies ipse fuit: quo philippum amanthæ filiū macedonū regem in spectaculū ingredientem unus sociorū sustulit. fuit ãt hic q̄ interemit philippū pausanias noiatus: historicoꝝ monumētis clarus qui cōstupratus ab atalo philippum regem nuptias celebrantē & publico spectaculo indulgentē obtrūcauit: propterea quod contēpserat ulcisci in iurias sibi ab atalo factas. mendosum in codice iosephi uerbū fecit eruditos titubare: sic enim habent impressa uolumina. philippū spectaculū ingrediētem unus socius sustinet cū legendum sit sustulit. significatur enim pausanias: qui unus erat in comitatu philippi: qui sustulit hoc est interemit ipsum regem in spectaculo. ¶ Tragedus. actor tragediarum tempore philippi. ¶ In laureato. uidetur legendum laureolo potius q̄ laureato. etenim laureoli crebra est mentio apud ueteres scriptores: Iuuenalis. laureolum uelox etiam bene lentulus egit iudice me dignus uera cruce martialis. non falsa pendens in cruce laureolus. aureolus uero ut trebelius pollio auctor est nomen est gladiatorium: & nomen principis ro. a cuius obitu pons aureoli nuncupatus est: iosephus huius historiæ mentionem faciens crucifixum iudicem appellat: quem tranqllus laureolum minimum: uerba iosephi hæc sunt: in illo siquidem spectaculo duo ei auguria prouenerunt: mimmus namq; est introductus quo actum est ut iudex deprensus crucifigeretur: & pantomimus fabulā saltauit: & sanguis mimica arte diffusus: & circa iudicem crucifixum & myrrham ¶ A uctor. corrige actor. & intellige actorem fabule histrionem.

¶ M. AN. ¶ Laureolo mimo: Iuuena. Laureolum uelox bene lentulus egit neuius in carcere laureolum fabulam scripsit. ¶ Proripiens se ruina ex argumento fabulæ: id erat ut auctor se ruinæ subtrahens sanguinem uomat: iosephus sanguis ait inimica arte diffusus & circa iudicem crucifixum & circa cimaram atque mirrham: nam cinaram & mirrham filiam pantominum saltasse ait: & iudicem deprehensum crucifixum: ita ut lauerolo dictum suspicari possis: Martialis. & ficta pendens in cruce lauæolus. ¶ Plu

Sulla uñ Silus nasus

sibylla p silla

antiatiæ fortunæ

Cassius lōginus

Laus feminaꝝ orbis terre noia tus a feminis

Mors philippi regis macedonū.

laureol'. aureolus

res secundarũ:q secundas erant sortiti partes. ¶Experimentum artis: ut exẽplũ primi actoris secuti ad experiẽtiã artis ipsi quoq; sanguinem uomerent. ¶Argumẽta representationes. ¶Per ægyptios & ethiopas: ob colorẽ maxime rei accomodatos. ¶Marcescente:crudo adhuc ac cibumq; fastidiente.

¶PHI. ¶Ruina. ita erat argumentũ ut actor scenicus subduceret se ruine introductæ i fabula. ¶Plures secundarũ.s.partiũ.inter actores fabullaꝝ ille dicitur primarũ partiũ: qui sepius progredit:secundaꝝ uero:q; minus minusq; drocedit:actor pedianus asconius.auctores.n.secundaꝝ partiũ teste porphirione oĩa summisse agunt:qđ & Cicero testat sit scribens i diuiatione.ut in actoribus græcis fieri nidemus.sæpe:illũ q est secundaꝝ ut tettiarũ partiũ cum possit aliquanto clarius dicete:q̃ ipse primaꝝ:multũ summittere: ut ille princeps q̃ maxime excellat. de actore secũdaꝝ partiũ sic ait oratius.uel ptes minimũ tractare secundas.de actore primarũ terentius in phormiõe:quia primas ptes qui aget is is erit phormio parasitus.sensus tranq̃lli est.cũ ageretur fabula mimi laureoli.actor primarũ partium,put argumentũ exposcebat sanguinẽ euomuit:qđ cũ per artẽ histrionicam fieret a secundarũ quoq; partiũ actoribus:ut imitarẽtur actorem primarum:scena cruore repleta est qđ fuit dirũ omen caligulæ:portenditq; instare uerã.s.sanguinis effusionẽ. ¶Argumenta inferiorũ fabulæ ad actũ scenarum cõposite argumenta dñr:auctor qntilianus in.v.in quo significatu hic accipimus argumẽta præterea argumẽta sunt opificũ:pauloq; numerosius opus dicit argumẽtosum.idẽ qntilianus i.ii.numerat argumẽtũ inter species narratiõis:hoc idẽ refert hermogenes in preexercitamẽtis. ¶Aegyptios & ethiopes.utpote hoĩes nigros & ipso colore dis manibus & inferis bñ cõgruentes.opinatur herodotus genitorã ethiopũ esse nigrã:ideoq; illos nasci adusto colore.herodotũ refellit aristoteles: qui oĩum aĩalium tradit genitorã esse albam.adusti ãt nigriq; coloris sunt ægyptii & ethiopes.preterea q̃ uicini solis uapore torrentur. ¶Pridiani cibi.pristini diei & hesterni ita supra pridiani.i.superioris diei obsonia dixit apposita fuisse a tiberio in solẽnibus cenis. ¶Marcescẽte.nauseabũdo & fastidioso.oratius testis marcentẽ squillis recreabis & afra potorẽ coclea. ¶In hanc sniam est illud sidonii apollinaris.esculenta ructuatio de dapibus hesternis.

¶In crypta:iosephus.cũ iam eẽt intra regalia rectũ dimisit iter:ubi cõstituti erant famuli.qui ei gratifice ministrabant. ¶Claudio.s.precedẽte cõuersus est ad locũ quendã angustũ:atq; silenter iturus ad balnea simul & pueros q̃ uenerãt ex asia contẽplaturus:qui eoꝝ forent utiles ad hymnos ministerioꝝ:quæ erat celebræ cõsuetus:aut qui ad pyrrhicã in theatris apti esse uiderent.cryptã uocamus dictiõe græcanica occultã & subterraneã cauernã:qualis est crypta illa neapolitana:cuius meminit seneca li.vi.epistolaꝝ mortaliũ dicẽs. illo carcere nihil lõgius esse nihil illis faucibus obscurius. Κρύπτω apud græcos significat abscondo. hinc crypta:hinc cryptoporticus nũcupata porticus undiq; tecta:& quasi sepimento parietũ abscondita tanq̃ subterranea:plinius in epistolis.subest cryptoporticus subterraneæ similis estate incluso frigore riget: cõtenta q; aere suo nec desiderat auras nec admittit.a crypta crypticus deriuatur significatq; occultũ & subteraneũ.isidonius apollinaris.in primo epistolarũ.potẽs antiqtus crypticis arcubus formicauit.Iulius firmicus lib.iii. matheseos elegãter crypticos noĩat secreta fideli taciturnitate custodiẽtes.& tales facit mercurius in.vi.loco ab horoscopo.Idẽ seneca in tertio de ira auctor est caligulã hunc decollasse ad lucernã quosdam cũ iãbularet i crypta maternoꝝ hortorũ.simillima cryptis sũt hypogea:sic.n.græco uocabulo subterranea loca:nominãt sed usitato apud latinos:quo petronius arbiter & egelippus usitati sunt.eodẽ utitur interpres iosephi ruffinus. ¶Ad edendas opas.ad hymnos theatricos cõcinnendos uel ad pyrrhicã de pugnandam. ¶Hortaref subaudi ad operas scenicas nauiter exhibendas. ¶Princeps gregis.grex hic accipitur pro caterua scenicorum.sicut apud plautũ scribẽtem in asinaria.gregiq; huic & dominis & conductoribus. ¶Pueros.quos ad scenicas operas preparatos inspiciebat. ¶Algere.algore.siue algu ut ueteres dixerunt infestari.qui frigentis sunt naturæ quiq; a frigore leduntur:Hi eleganti uocabulo dicũtur asilliosi.Plinius ambrotonum & adonium:qui sunt flores alsiosa esse refert Marcus Varro de capris scribens ait:stabulatur pecus melius ad hybernos exortus si spectat:quod est alsiosum.

¶M.AN. ¶Crypta:subterraneo loco aut certe concauo Græci Κρύπτον uocat ea occultius ait iosephus caium in balnea cõcessurum fuisse:simul & pueros qui ex asia uenerant cõtemplaturũ q eoꝝ ad hymnos: q itẽ ad pirrhicã in theatris apti eẽnt. ¶Princeps grægis:caput & dux cætus. ¶Algere se:se algore affectũ:celebrabant.n.hiludi circa idus martias. ¶Cæsim:ex acie nõ punctim.Liuius pũctim ac cæsim. ¶Hoc age:

Primaꝝ ptium secũdaꝝ

Actor secundaꝝ

argumẽta

Error herodoti

De sper mate

cur nigri ethiopes

Crypta quid

Crypto porticus

cryptici arcus

cryptici homies.

hypogea

Alsiosi

uox a pĩõe ut plutarch⁹ ait ĩ sacris usurpata ut aius sacrificio adhiberẽt: sed hic aliter accipiẽda ut uel signũ in uadẽdi fuerit paulo post cõiuratorũ signũ fuisse ait repete aut certe uie q̃ ĩstarẽt caligulã aliq̃ curãtẽ aduerte te hostiliter & uiolẽte iussit. ¶ Ex aduerso a frõte.

cæsim grauiter pcussisse præmissa uoce hoc age: dehinc cor neliũ Sabinũ alterũ e cõiuratis tribunũ ex aduerso traiecisse pectus: alii Sabinũ sũmota p cõscios cẽturiones turba signũ more militiæ petisse: & Caio louẽ dante Chereã exclamasse accipe ratũ: respiciẽtiq; maxillã ictu descidisse: iacentẽq; con tractisq; mẽbris clamitantẽ se uiuere cæteri uulneribus .xxx. cõfecerũt. Nã signũ erat oium repete: quidã etiã p obscœna ferrũ adegerũt. Ad primũ tumultũ lecticarii cũ asseribus ĩ au xiliũ accurrerũt. Mox germani corporis custodes ac nõnul los ex pcussoribus quosdã ẽt senatores inoxios iteremerũt.

## De funere Cai & morte uxoris & filiæ eius.

VIxit ãnis .xxix. ĩperauit triẽnio & decẽ mẽsib⁹ dieb⁹ q; octo: cadauer ei⁹ clã ĩ hortos lamiãos asportatũ

¶ PHl. ¶ Cesim. Vegetius dictiõe utit minime apud priscos usitata. nam cesa uocat ictũ: q cesim: sicut pũcta: q pũcti. ait n. cesa quouis ĩpetu ueniãt nõ frrq̃nter iterficiũt. at cõtra pũcta duas uncias adacta mortalis ẽ. cesim pugnãtes derisere romãi: q puncti hostes feriẽdos eẽ pcipiebãt ait Liui⁹ hispanos quoq; pũcti magis q̃ cesim assuetos petere. hostẽ. ¶ Grauiter pcussisse. Scribit iosephus chereã gladio intulisse plagã caligulæ uehementẽ nõ tñ oino mortalẽ iter hũerum & colum. ¶ Hoc age. hoc dixit chereas q̃si dicere uellet attẽde huic negocio: quod ad te magis ptinet quã inspectiõi puerorũ: Ceſa pũcta. Cesim punc ti.

nel hac uoce adhortatus ẽ cõiuratos. ut idẽ factitarẽt ipsus exẽplũ secuti: in sacris uero quãdo res diuina fiebat uox ista a precone cũ boatu preclamabat hoc age: per quã uocẽ admonebat immortales ut animos sacrificio adhiberẽt & huic uni rei uacarẽt omnibus aliis posthabitis operibus: auctor plutarchus ĩ coriolão hoc age

¶ Corneliũ sabinũ. de hoc sic scribit iosephus. caligulã fugiẽt ẽ Cornelius sabinus & ipse iã sua mẽte pstructus ipulit: eũ genu flexo cadentẽ multi circũstantes singuli adinuicẽ gladiis discerpserunt. ¶ Signum petisse: dissentit iosephus scribẽs chereã nõ sabinũ petiisse signũ a caio: & illũ p illusionẽ signũ dedisse languẽtiũ: potuit sabinus quoq; ut pote tribunus & ipse signũ a caio petere: qui signũ iouis dedit. ¶ Accipe ratũ tanq̃ signũ quod ipse p uulnus infligebat principi esset futurũ firmũ & ualidũ. ¶ Discidisse: diuisisse dissupisse. ¶ Maxillã. cicero in oratore sẽtit maxillã dici nõ ὑπὸ ὀκοῤῥιὸν ὐικῶδ. idest diminutiue a mala sed mala ẽ maxilla eẽ factã p contractionẽ fuga litteræ uastioris: tanq̃ elegãtior sit dictio & iucũdior auribus mala q̃ maxilla. itidẽ ab axilla ala a uexillo uelũ factũ ẽ. malas dixit plinius nulli esse preter hominẽ maxillas croco dilus tantum superiores mouet cum cetera moueant. inferiores sicut homo. mala maxilla

¶ Confecerunt. contrucidauerunt. ¶ Repete. imperatiuus est modus. & hoc fuit signum inter ipsos coniuratos constitutum: quo significabatur ut unusq; ex cõiuratis nõ semel feriret caiũ sed bis terq; repeteret uulnus. ultimus oium aq la caligulæ mortiferam intulit plagã: sed oĩs gloria chereæ indubitanter attribuenda est: nam licet cũ multis hoc opus effecerit: tamen ipse primus cogitauit quemadmodum res gereretur & primus alios congregauit: sapienterq; cũcta disponens rẽ prior aggressus est: operamq; dedit ne uxor ne filia supereſſent: sed tota domus una cũ caio extingueretur. ¶ Lecticarii: sunt serui: qui lecticadominum portant. ulpianus. legato continentur mãcipia pura lecticarii: qui solam matrem familias portabant. libro quoq; de legatis tertio traditũ est. quod seruis lecticariis legatis si idẽ lecticarius sit & coquus accedit legato. & quia ad octophorũ gestãdum opus erat octo lecticariis. ideo dixit põponius si ita legatũ ẽ lecticarios octo. Lecticarii

¶ Cũ asseribus. asseres ligna appellat: quibus ĩnixi lecticarii lectica baiulãt. iurisconsultus burdones appellare uidet asseres lectica rũ: de his existio intellexisse martialẽ illo uersu. ut canusianis multo sirus assere sudet. iuueealis quoq; ait. ferit hic cubito ferit assẽ duro alter. ¶ Germãi: scribit iosephus mortẽ cai primũ a germãis eẽ cognitã: q erãt armigeri corpis robusti: & magis ĩpetu ualẽtes q̃ rõne pollentes: quibus caius ob hoc carissimus erat: qd illos pecuniarũ muneribus sibi placauerat: euaginatis ergo gladiis pscrutantes cesaris pemptores: asprenatem: q primus occurrit interemerunt. post hunc barbarus norbanus fortissimus ciuiũ multis uulneribus iterficit tertius ateius ex ordine senatorio a germanis occidit: q furẽtes & subtiliter ĩquirẽtes eos q caiũ occidẽrãt etiã ĩnoxios una pimebãt. Burdones

¶ In hortos. lamianos uoluptatis cã cõpatos fuere cõplusculi: ut salustiani luculliani menecenatiani. inter quos erant etiam lamiani a lamiarum generosa familia nuncupati: de qua posterius in domitiano dicetur. Horti uoluptiari

¶ M. AN. ¶ Sabinũ: Cor. s. Cõscios cõiuratõis pticeps. ¶ Accipe ratũ: certũ ac firmũ signũ subintellige sed ad uuln⁹ alluſit uel certe militarẽ ẽ morẽ secutus anullo qd adhuc sciã traditũ ur q signũ acciperẽt ratũ dicerẽt. ¶ Signũ erat: ppetrãdæ cædis. ¶ Repete: uulnus itera. ¶ Clamitãtẽ: sũt q scribãt ĩ qbus ẽ iosephus nullam emisisse uocẽ sed q̃si prio uulnere dissimulato rẽtasse ĩ aptũ euadere. ¶ Lecticarii: q lecticã gestabãt. ¶ Quũ asseribus: Iu. duro ferit assere lũbũ. ¶ Et pcussoribus: cõiuratis. ¶ Innoxios: cõiuratõis & cædis exptes & ĩ his Anteiũ senatorẽ. ¶ Hortos lamianos: lamia gẽs clara & illustris haud unius poetarũ testionio. Iu. lamiarũ cadẽ adẽti Hora. Hæli uetusto nobilis ab lamo a lamo q Caietæ regnauit gẽs ipsa ortã di: Silius Italicus: & regnata lamo caietæ Ouidius atq; lamo ueterẽ lestrigonis.

Tumultuariũ studiũ

¶PHI. ¶Tumultuario. per tumultũ festinationẽq; confecto. sic tumultuarium studium & tumultuariam pnguam dicimus. ¶Cespite: terra herbosa. ¶Ab exilio. In quod missæ fuerãt a caio fratre. ¶Hortorũ. sub audi lamianorum: in quibus obrutũ erat cadauer caligulæ. ¶Inquietatos. scribit apuleius ilibro de demonio socratis laruas appellari umbras animasq; sceleratorũ: quæ terriculamẽta sunt inania: quibus homines terreri se & inquietari habẽt persuasissimum. ¶Cesonia. lupus unus tribunorũ a cherea missus est ad uxorem cai filiamq; perimẽdas: sic cesonia a lupo perempta est magnanimiter iugulũ porrigẽs: & super eam filia pariter extincta. ¶Deprenderet. ut ita cognosceret qui dolerent ex eius obitu tãq; amici q letarẽtur tam quam inimici. ¶Neque statim creditum est. dum in theatrum ḋ cai nece sermo puẽisset admiratio & icredulitas fcã ẽ alii ualde letabantur eius morte: nec tamẽ sinebant credere per timorẽ mulieribus & infantibus minie grata fuit mors cai propter spectacula quibus solitus erat pascere oculos spectatorũ. quidam audire de cede cai aut dicere fugiebãt metuẽtes: ne cũ uerũ nõ appareret penæ succumberent: quasi uota sue uolũtatis aperiẽtes. preterea sermo dispersus est in populo. q̃ res quidẽ a coniuratis tẽtata fuisset: nec tamen caius esset extinctus: sed ablatus a medicis curaret. ¶Senatus ī asserenda libertate. post caligulæ necem congregata est multitudo senatorũ. q iam fiducia utebantur quasi in eis esset res pu. cõstituta. chereas uero cũ signũ a cõsulibus militiæ more petiisset illi libertatis signũ dederũt: qd specimẽ fuit oẽs libertatis assertores uidicesq; sese pstare. ¶Iulia uocabat. adeo nomẽ cesarũ cepat eẽ detestabile: ut nec qdẽ ī curia iulia conuocari senat⁹ uellet abõinat⁹. ſ. nomẽ iulioꝝ tãq; oppssores eẽnt libertatis & id nom̃ foret ominosũ. ¶Diruẽda tẽpla. q̃. ſ. cæsarib⁹ tãq; diuis pluria iã pridẽ fuerãt dicata. ¶Quib⁹ cai. p̃nomẽ. scriptores fere semper caium cæsarẽ appellãt intelligi uolẽtes caligulã: quãdo uero mẽtionẽ facere uolunt de iulio cæsare idẽtidem eũ nominãt cæsarem dictatorẽ: & ita appellatione cai cesaris significatur caligula interdũ tamẽ & ipse cæsar dictator dicitur a scriptoribus. C. cæsar sine additamẽto dictatoris. olim caligula iratus est hereneo macro primipilari: qa ipsum caiũ salutauerat: tãquã caius dici nollet. Idẽ ut inquit seneca in li. cui titulus est. ī sapiẽtẽ nõ cadit in iuria: existimabat caligulæ nomẽ eẽ cõuitium & probrũ: neq; caligula appellari uolebat sed alumnus legionũ: quẽadmodum ergo hic caius caligula & caius cæsar dictator ferro cõtrucidati perierũt: similiter & tertius cæsar cui prænomẽ fuit caius ferro & biothanata morte occisus est: quo tẽpore cĩna & mario uictoribus lumina romanæ rei pu. extincta sunt: Nam cũ cor. cĩna. cõsul pernitiosas leges per uim ferret pulsus urbe ẽ ab octauio collega: & ab his quib⁹ pax & quies potior erat: q mox caio mario cũ aliis exulibus accersito bellũ patriæ itulit. urbẽq; circũsederunt quattuor exercitibus: quorũ duo dati sunt carboni atq; sertorio: cũ ianiculũ occupauissent recepti tãdẽ in urbẽ sunt. Cinna & marius: q uelut raptã eã cedibus & rapinis uastarunt: octauio cõsule occiso & oĩbus aduersæ ptis nobilibus trucidatis: iter quos hic caius cæsar de quo nũc ait trãquillus ī penatibus suis una cũ fratre. L. Iulio cæsare fuit interfectus. eiusq; caput in rostris positum. historia ab historicis memorat. augustinus quoq; ī tertio de ciuitate dei mẽtionẽ facit de nece istius cai cæsaris: quẽ tranquillus ait fuiſſe occisũ cĩnanis tẽporibus. illa. n. tẽpora merito cinana nuncupabãt: quibus cinna potẽter atq; crudeliter dominatus ẽ turbata repu. ciuili bello: deformata ciuitate cedibus nobiliũ atq; rapinis: ipse paulo post ab exercitu ĩtereptus dedit penas crudelitatis. hic nimirũ ẽ ille caius iulius cæsar: qui disputat de risu & facetiis apud ciceronem in secũdo de oratore. fuit. n. facetissimus orator de cuius morte sic scribit idẽ cicero in tertio de oratore. Neq; uero nõ longe ab eo cai iulii caput hospitis ethrusci scelere ꝓditũ. cũ. L. iulii fratris capite iacuit. de eodẽ sic ait ī bruto. festiuitate & facetiis Caius iulius lucii filius & superioribus & æqualibus suis omnibus præstitit: oratorq; fuit minime ille quidem uehemens: sed nemo unquam urbanitate: nemo lepore: nemo suauitate conditior.

Mors celonie

Libertatis signum

Cai⁹ dici nolebat Caligula ꝓ cõuitio

Cinana tẽpora

Duo cæsares fratres interfecti

¶M. AN. ¶Tumultuario. tumultuose instructo. ¶Erutũ: refossum. ¶Id fieret: ut legitime tumularetur. ¶Vmbris: manibus. ¶In qua occubuerat: obtruncatus erat. filia ex cæsonia & Caligula genita quam drusillam nominarant. ¶Illisa: afflicta. ¶Conditionem: formidolosam tempestatẽq; temporũ statum. ¶Eo pacto: uulgata fama. ¶In asserenda. Quia iulia: abominati Iuliæ gẽtis nomẽ. ¶Cõuocarẽt: Senatum. ¶Abolendam: obliuioni dandam. ¶Diruenda. templa illorum geniis erecta. C. prenomẽ tuliſſent ī ea familia. ¶Qui cinnanis temporibus: appianus. C. inquit & Lucius Iulius in uia deprehensi trucidantur: Cæterũ

Tumultuario rogo semiãbustũ leui cespite obruptũ ẽ. Postea p sorores ab exilio reuersas erutũ & sepultũ crematũq; satis cõstat prius q̃ id fieret hortoꝝ custodes umbris inquietatos In ea quoq; domo ī qua occubuerit nullã noctẽ sine aliquo errore trãsactã donec dom⁹ icẽdio cõsũpta sit. Periit una & uxor Cesonia gladio a cẽturiõe cõfossa: & filia pieti illisa.

¶De gestis per senatum post mortem eius.

Onditionẽ tẽpoꝝ illoꝝ ẽt p hæc æstimãr quis possit. Nã neq; cæde uulgata statim creditũ ẽ: fuitq; suspitio ab ipo Caio famã cædis simulatã & emissã: ut eo pacto erga se hoinũ mẽtes deprẽderet: neq; cõiurati cuiq̃ ipiũ destinauerũt. Et senat⁹ ī asserẽda libertate adeo cõsensit: ut consules primo nõ in curia: qa iulia uocabat: sed ī capitolium conuocarent. Quidam uero sniæ loco abolendã Cæsarum memoriã ac diruenda tẽpla censuerunt. Obseruatum aũt notatũq; ẽ in primis Cæsares oẽs quibus Caii prænomẽ fuit ferro piisse iã inde ab eo qui cinanis tẽporibus fit occisus.

Caligula ꝓ cõsule designato

¶Caligula. ꝓ cõsule designato. Cæsonia. uxor. Drusilla. filia. Cæsonia. Milonia. Caligula. Cæsonia. Milonia. Drusilla. Cæsonia. Milonia. Drusilla. Cæsonia. Milonia. Drusilla

satis constat ab una gente Iulia neq; ulla Romanarũ alia Cæsaris cognomen receptum.

# CAI Suetonii Tranquilli Liber Quintus Diuus Claudius Cæsar.

¶VITA Claudii imperatoris: Quintus Philippi Beroaldi Cõmentarius.

Estus aureli us de claudio cæsa re scribit hæc. Claudius drusi tiberii fratris filius: caligulæ patruus iperauit annos. xxiii. Istic cũ senatus censuissẽt gentẽ cæsatũ exterminari: deformi latebra latens a militibus repertus: qui uecors erat: & mitissim uidebatur: imperator effectus est: hic uentri coniugis imperiis subiectis fuit. Scripturus suetonius uitã Claudii exorditur

¶PHI.

## De patre Claudii & gestis eius.

PAtrem Claudii Cæsaris Drusum olim decimũ mox Neronem prenomine Liuia cum Augusto grauida nupsisset: intra mensem tertium peperit: fuitq; suspitio ex Victrico per adulterii consuetudinem procreatum: statim certe uulgatus est uersus τοῖς σῶν υἱοῦσι καὶ τρὶς μῆνα πᾶσι λίαν. Is Drusus i quæsturæ præturæque honore dux rhetici: deinde germanici belli oceanum septentrionalem primus romanorum ducum nauigauit trans que thenum

a patre: q omni præconio bonitatis ornatus longe filio dissimilis fuit. ille. n. prudentissimus & uirtute alienus: qui nunq; profecto ad ipium peruenisset: si romanis sicut carthaginẽsibus mos fuisset eligẽdi imperatorẽ nõ secũdũ gen⁹. sed secũdũ uirtutẽ sed bõi maliq; idiscriminati ipant fauẽte fortuna: uerũq; ẽ illud cõstãtini dictũ imperatorẽ esse fortunæ est. sed iam commentationes ceptas pagamus amputata longiore prefactione. ¶Olim decimum mox neronẽ a prenomine nero drusus nũcupatus. decimũ aũt prenomen fuisse priscorum indicat epigrãmatarius poeta illo uersu: quintum pro decimo pro crasso regule macrum. legimus apud historicos brutũ illũ qui fuit unus ex cesaris interfectoribus nominatum fuisse decimum brutũ: quãuis in quibusdam codicibus non decimus brutus legatur sed decius: neronem autem lingua sabina significare fortẽ diximus i tiberio. ¶Grauida. supius dixit tranquillus: quẽadmodũ pater tiberii uxorem liuiam drusillam & tũc grauidam & ante iam apud se tiberium enixã petẽti augusto cõcessit. ¶Intra mensẽ: liuia postea q̃ nupsit augusto ante tris mẽses exactos pepit drusum. apud gellium cap̃ est qd significet intra Kal. ubi docet interdum intra calendas accipi non antea Kal. sed in calendis ideſt eo ipso die: quo calende sunt. interdũ intra calendas dici sicut intra modum hoc est citra calendas & citra modum. & intra frequens est locutio: ut dicamus intra mensem p̃, citra mensem. ¶Ex uictrico. cesare augusto. τοῖσ εὐτύχουσι καὶ τρὶς μῆνα πᾶσι λίαν. hoc est felicibus etiam trimestres filii: tanquam mirum non esset: si impatori fortunato natus esset filius trimestris: cum genitales mẽses sint septimus nonus & decimus: sed hoc dicto latenter: uoluit significare augustum liuiam feciſſe pregnantem ex consuetudine adulterii: ãtequam eã duxisset uxorẽ. ¶Rhetici. relege quæ diximus in tiberio de bello rhetico. ¶Oceanum septẽtrionalẽ. hecateus oceanum septẽtrionalem appellat amalchium: quod nomen lingua scythica significat cõgelatum: a cibris uocatur mare mortuum. ab germania incipit clarior fama eius appiri: ubi efficit sinum qui codan⁹ uocatur refertus insulis. herodotus ait mare scyticum hoc est oceanum septẽtrionalem gelu stringi & concrescere: in quam culpam lapsus uideri potest iuuenalis illo uersu ultra sauromatas fugere hic libet & glatialẽ oceanum. philosophi uero rerum naturalium trutinatores asserunt oẽ mare esse incongelabile.

Impatorẽ eẽ fortũæ est

Intra calendas.

Mare mortuũ

Mare i cõgelabile

¶MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum sereniſſi. Venetiarum Principem Paraphrases in Claudium paræneſis quinta.

M.AN.

Patrem Claudi Cæsaris fortuna cledo. Ro. populi potiusq; hominum consilia Claudium ad imperii fastigium perduxit iucundissime princeps: nam tantum abest ut obscure in priuata fortuna præse tulerit qualis futurus esset imperator quod quum soror eius audisset fore ut quandoq; rerum potiturus esset: palam tam iniquam. ro. po. sortem sit detestata: & Antonia mater portentũ hois eum appellare sit solita: nec absolutũ a natura sed tantũ incohatũ: ac si quem socordie argueret stultiorẽ filio suo Claudio eẽ diceret. Augusti p̃terea ad Liuiam epistolæ haud obscure demõstant nihil eo adolescẽte amentius fuisse sed fatũ ut dixi cui humana rõne occurri non põt ita uenire uoluit ut populus ille oĩum gentiũ uictor unius uiri socordiæ tã turpiter seruiret q̃ oĩbus olim gentibus glorioſe iperasset: magnũ fortunæ ludibriũ & quo res humanæ suæ fragilitatis ualeãt admoneri: sed e a clades nihil ad tuũ principatũ Dux inclytæ &. n. optimã administrationis formã a maioribus traditã non solum ad hũc diẽ incorruptã seruasti: sed uariis ẽt clementiæ & æqtatis exẽplis auxisti plurimũ ut unde merito cõsecutus es: ut nemo sit q te in optimoq; principũ numero apta predicatione nõ cẽsent reponendum sed iam qualem Claudius principem egerit: ex his quæ sequũtur cognoscetereq; alieni imperii fortunã tecũ miserare. ¶Intra mensem tertiũ: ab eo. s. quo augusto nupsit elegãterq; intra dixit: refertur. n. & ad numerũ & ad spacium ut intra. xx. dies. intra muros: infra ad dignitatẽ & locum ut infra philosophi officium, infra rectum. ¶Victrico: Augusto. ¶Consuetudinẽ: quod ante cõciliatas nuptias liuiæ consuetudine teneret: id triumuir Antonius illi per epistolas idq; grecum carmen incerto auctore illi exprobrauit. ¶τοῖς εὐτύχουσι τρὶς μῆνα πᾶσι λίαν fœliciter agẽtib⁹ & filii trimestres. ¶Oce

anum septẽtrionalem: Germãnicum itelligas nam gallicum prius Cæsar dictator nauagirat. ¶Sermõe latino: quod ipsum quoq; ad prodigium attinet. ¶Aestiuis castris: ad hibernor ũ differentiã. ¶Honorariũ: Cenotaphion honoris nõ usus gratia excitatum. ¶Sibi & posteris: ut Germanici cognomen ferrent.

¶PHI. ¶Fossas effecit. sepe imperatores ad discutiẽdũ torporẽ militarẽ milites occupatos detinẽt i fossa faciẽda. aliisq; similib⁹ hoc fecit drusus. olim corbulo quoq; iter mosa rhenũq; trium &. xx. miliũ spacio fossã pduxit ut ita miles ociũ exueret. Drusi næ a noie drusi. fosse in germania effectæ sũt noiata drusinæ ¶Hostẽ: germãos. multi ãt populi germanorũ a druso sub actisũt: q missus in eã puitiã primos dõuit usipetes ide bructeros supauit spoliisq; macromanoq; isignib⁹ quẽdã editũ tumulũ i trophei modũ excoluit. ide ualidissimas natiões cheruscos sueuos & sicãbros pariter aggressus ẽ qbus supatis p rheni ripã quiquagita ãplius castella disposuit: pterea hercyniã silua in id tẽpus inacessa patefecit ea deniq; i germania uirtute drusi pax ea trãqllitas facta ẽ: ut mutati hoies: alia terra celũ ipsũ mitius molliusq; solito uideret. Spes ¶barbaræ mulieris: ipsã germaniam itelligimus sub hitu muliebri barbarico appuisse druso uictori: eũq; admonuisse uerbis latinis ut pote cognobiliori bus: ne ultra se isectari uellet. aꝑ lucanũ effigies urbi'ro. describis iulio cesari se offerentis rogãtisq; ne ultra pgrederet. ¶Ouãdi ius. sẽ us ẽ drusũ ouationem pegisse &, p triũpho pceisse ornamẽta triũphalia: q̃ multis data sũt citra triũphũ. ¶Expeditõe repetita. cũ rediisset iterũ ad germanicũ bellũ. ¶Morbo obiit. liui⁹ autumat drusum mortuum esse ex fractura equo super crus eius collapso periit autem iter salam fluuium & rhenũ ut in dicat strabo libro septimo. ¶Appellata scelerata. ad calamitatẽ infortuniũq; indicandum ẽ obitu drusi scelerata dicta sunt castra: sicut olim porta romæ scelerata est appellata: qua fabii egressi ad annem cremeram ad unum omnes cesi sunt a ueiẽtibus. & cãpus quoq; romæ sceleratus dictus prope portam collinam: quo uirgines uestales ob incestum uiuæ defodiebãtur. Fuit & uicus romæ sceleratus dictus a tullia tarquinii superbi uxore: q̃ ibi cum iaceret pater seruius tullius a genero occisus: iussit mullionem supra eũ agere carpentũ: quo uehebatur: auctores liuius uarro & festus põpeius. ¶Scribarum decuriis. ordinibus scriptuariorũ. ita olim dicti sunt qui nunc scribe uocantur: quorũ ordinem honestum appellat cicero: quita men aꝑ græcos ut inquit emilius probus honoratiores fuerũt: quã apud romanos. Namq; apud illos ad id officium nemo admitebatur nisi honesto loco & fide & prudentia cognita: quod necesse est omnium consiliorum eum eẽ participem. græci scribam gramatea uocant: qua dictione usus est apuleius libro ultimo de asino aureo scribarum archigrammatea. hic ait plutharchus eumenem cardianum fuisse archigrãmatea alexandri magni. uulgo cancellarii uocantur. quam dictionem latinitate donauit flauius uopiscus. scribẽs a carino imperatore factũ esse prefectũ urbis unũ ex cancellariis suis mercuribus in horoscopo constitutus facit scribas. preterea scribæ regũ: uel quibus dictandi cõmititur officium nascentur habentes horoscopũ in. xvii. parte libræ. In martio campo. In iulii cæsaris dictatoris tumulo conditum fuisse cadauer drusi docet liuius. ¶Honorarium. tumulum honoris causa factũ uocat honorarium. & hunc in germania factũ fuisse intelligas non romæ: perinde ac cenotaphiũ. est enim cenotaphium inane sepulchrum: quod iurisconsultus ex uirgilii auctoritate religiosum locum esse demonstrat. quando funus sit cadauere iam sepulto uocatur imaginariũ ab imagie defũcti: quæ funebri põpa perinde honoratur: ac si demortui corpus pẽs foret. Iulius capitolius, pdidit funus imaginariũ factũ fuisse pertinaci iperatori. Idẽ referens spartianus ait in seuero funus ptinacis imagini duxit eũq; inter diuos sacrauit. ¶Miles. milites. singularis nũerus, p plu ratiuo. ¶Decureret. decursionẽ faceret more militari: liuius. in. xxxx. mos erat lustrationis sacro pacto decurrere exercitũ & diuisas bifariã duas acies cõcurrere ad simulachrũ pugnæ: talis decursio nũc significat a tranquillo instituta a militibus i honorẽ defuncti drusi i germania. uegetius i. ii. iter militares exercitationes memorat cãpi decursionẽ ad quã cũ exeunt milites tubicine uocãte opant: & rursũ tubicine admonẽte cessant. ¶Supplicarẽt: supplicatões solẽnes tẽplatim facerẽt in honorẽ drusi. ¶Marmoreũ arcũ. quales dicati solẽt ipatorib⁹ ob uictoriã ex hoste partam: quales duos romæ cõspeximus i quib⁹ trophea fabrefacta ui sunt. ¶Germanici cognomen. L. florus i quarto druso quod nunq; alteri senatus cognomẽ ex prouicia dedit. traião quoq; ut inquit plinius panegyrista cũ germaniæ presideret germanici, nomen ex urbe missum fuit. Domitianum & ipsum germanici cognomentum usurpasse suo mox loco explicabitur.

Gesta germanici

fossas noui & imẽsi operis effecit: quæ nunc adhuc Drusinæ uocantur. Hostẽ etiam frequenter cæsum: ac penitus in intimas solitudines actũ non prius destitit insequ: q̃ species barbaræ mulieris, hũana amplior uictorẽ tẽdere ultra. sermone latio ꝓhibuisset: Quas ob res ouãdi ius: & triumphalia ornamẽta ꝓcepit. Ac post ptura cõfestiinito cõsulatu: atq; expeditione repetita supremum diẽ morbo obiit i æstuiis castris q̃ ex appellata sũscelerata: Corpus eius p municipiorũ coloniarũq; primores suscipientibus obuiis scribarũ decuriis ad urbẽ deuectũ, sepultũq; ẽ i martio campo. Cæterũ exercitus honorariũ ei tumulum excitauit: cisca quẽ deinceps statuto die quot annis miles decurreret: galliarũq; ciuitates publice supplicarent. Preterea senatus iter alia cõplura marmoreum arcum cum tropheis uia appia decreuit: & germanici cognomen ipsi posteriq; eius. Fuisse autẽ creditur nõ minus

Mors drusi

Scelerata porta

Cãpus scelerat⁹

Vicus scelerat⁹

Scriptuarii

Scribæ archigrãmateus

Cãcellarii

Honorarius tumulus

Cenotaphium

Imagiarium. funus

Decursio militaris

Cognomen germanici

¶.M.AN.¶Glorioſi:gloriæ cupidi.¶Opima ſpolia:quæ a Romulo primum mox a Cornelio coſſo.nouiſſime a Marcello ſunt relata.

glorioſi q̄ ciuiliſ animi. Nā ex hoſte ſup uictorias opima quoq; ſpolia captaſſe:ſūmoq; ſæpius diſcrimine duces germanorū tota acie inſectatus:nec diſſimulaſſe unq̄ priſtinū ſe reipſtatū q̄ndocūq; poſſet reſtituturū. Vñ exiſtīo nōnullos tradere auſos ſuſpectū eū auguſto: reuocatūq; ex ꝓuincia & qa cūctaret iterēptū ueneno. Quod eqdē magis ne prætermitterē rettulit:q̄ qa uerū aut ueriſimile putē. Quū Auguſtꝰ tā tope & uiuū dilexerit ut cohæredē ſp filii s iſtitueri:ſic quō dā i ſenatu ꝓfeſſus ē:& defūctū ita ꝓ cōcione laudauit:ut deos precatus ſic ſimiles ei Cæſares ſuos facerēt:ſibiq; tā honeſtū quādoq; exitū darēt q̄ illi dediſſent:nec cōtētus elogium tumulo eius ueſibus ꝯpoſitis a ſe exculpſiſſe: ēt uitæ memoriā proſa oratione cōpoſuit. Ex Antonia minore cōplures q̄ dē liberos tulit:uerū tres oīno reliqt:Germanicū: Liuillam: Claudiū.

## De natiuitate Claudii & eius infantia.

CLaudius natus eſt Iulio Antonio Fabio Affricano cōſulibus calēdis Auguſti lugduni eo ipo die: quo primū ara ibi Auguſto dedicata ē. appellatuſq; tiberius claudius druſus mox fre maiore i Iuliā familiā adoptato Germanici cognomē aſſūpſit. ifās āt relictꝰ a pre: ac ꝓ oē fer pueritiæ atq; adoleſcētiæ tps uariis & tenacibꝰ morbis cōflictatus ē:adeo ut aio ſimul & corpore hebetato: ne ꝓgreſſa qdē ætate ulli publico priuatoq; muneri habilis exiſtimaretur. Diu etiam atq; poſt tutelam receptam alieni arbitrii: & premis eius funeribus plures:honores exhibitos.cum antem funebres laudationes auctore quintiliano frequenter mandarentur magiſtratibus:non potuit maior magiſtratus contingere druſo quam auguſtus omnium maximus. ¶Cæſares ſuos filios quos caium & lucium domi adoptauerat: ut ſupra retulimus. ¶Tā honeſtū exitū. hannibal apud ſilium optat ſibi dari obitū tam honeſtum:quam datus eſt paulo emylio canēſi clade occumbenti ſic.n.ait li.x.punicorū. cū fata uocabūt. tale ꝓcor nobis ſalua chartagine letum. ¶Elogiū. hic pro epitaphio accipimus elogiū:cū alibi pro omni teſtificatiōe dicatur nō minus uituperationis quā laudis:ſicuti ante explicatius docuimus. ¶Verſibus cōpoſitis. plato li.xii.de legibus epitaphia quatuor cātū heroicis uerſibus cōfici debere preſcribit:quibus laudes defuncti cōprehendātur. Cicero quoq; platonicas leges emulatus idem tradit li.xi.de legibus. ¶Ex antonia minore. hec ē illa antonia quā nunq̄ expuiſſe. pli. ſolinuſq; notificāt. ¶Lugduni. gē italē ſolū claudii fuit lugdunū ciuitas galliæ notiſſima:a qua lugdunēſem dici galliā ante dictū eſt. ¶Ara ab auguſto dicata. diximus ſupra ex auctoritate ſenece quēadmodū lugdunū colonia fuit numacii planci:& olim tota incendio deflagrauit:ubi fuit tēplum ab uniuerſis galliæ populis cōmuni ipenſa extructū dicatūq; auguſto cæſari:aderat & ara dignitatis eximiæ gentiū ſexaginta numero inſcriptū habēs titulū: earūq; ſingularū ſinguæ ſtatuæ erectæ. poſt hāc arā altera erat ara ingēs locata. ¶Fratre maiore. germanico caligule patre. ¶In iuliā familiam. quādo adoptatus fuit a tiberio: qui & ipſe p adoptionē inſertus fuerat iuliæ gēti. ¶Tenacibꝰ: ñ facile deſinētibꝰ. ¶Hebetato. morbꝰ plerūq; cā eſt ut una cū corpe aius hebeteſcat & deprauet. nā cū ſit corpus ai organū ſicut philoſophi dixerūt nō pōt aius ſuū ſatis offīn facer orgāo male coagmēto. ¶Mūeri. offō. ¶Poſt tu. fce. poſtq̄ exemit ſe p etatē ex aliēa tutela. receptū qñq; ſignificat liberatū & aſſertū ut illd marōianū medioq; ex hoſte ꝛcepi:& illd fruges ꝛceptas ¶M.AN. ¶Diſſimulaſſe:celatum habuiſſe. ¶Priſtinum rei.pu.ſtatum:qualis ante Cæſarem dictatorem fuiſſet de qua re datas ab eo ad Tyberium litteras atq; auguſto proditas alio Tranquillus loco ſignificauit ¶Suos Cæſares:quos in familia adoptaſſet. ¶Germanicum:caligulæ patrem. ¶Liuillam: hæc illa eſt de qua ægra Auguſtus ſub ipſum uitæ exitum eos qui ex urbe uenerant rogaſſe dicitur: Claudium de cuius uita iam hinc perget auctor dicere. ¶Lugdum:unde comatæ galliæ pars nuncupata eſt. ¶Ara auguſto dedicata eſt: Strabo auctor eſt ad araris & Rhodam confluētem templum ait ab uniuerſis gallis communi deſignatum impenſa ibiq; aram præcipuæ dignitatis titulo.lx.gentium iſcriptam. ¶Fratre maiore: germani-

¶PHI. ¶Glorioſi. generoſos i primis animos extimulat gloria inſtar ſtimuli & incentiui: de qua ait Flaccus. Tu ſola animos mentemque peruris gloria: a filio non minus uere q̄ graphice gloria dicta eſt fax mētis honeſtæ: multi ſolam gloriā uirtutis uberrimū fructum eē exiſtiimant: cuiꝰ cupiditat e qui nō tāgitur: is mihi ſaxeus uidetur & ſtolido fatuitati s ſtupore cōfectus. ¶Ciuilis. p̄diti ciuilitate. ¶Opima ſpolia. de opimis ſpoliis quæ dux duci detrahebat conſecrabatq; in templo iouis feretrii ſuperius diximꝰ: & affatim ſcripſimus in quarto ꝓpertii cōmentario & hoc referē dum ē ad animum glorioſum. ¶Diſſimulaſſe. hoc ad ciuilem druſi animū referendum eſt q̄a perte ꝺclarabat ſe: ſi unq̄ poſſet reſtituturū rem publicam i priſtinam libertatem: quæ tūc a cæſaribus oppreſſa tenebatur: qd ſpecimen maximum ē in homine ciuilitatiſ. ¶Ex ꝓxuicia: germania. ¶C oheredē. ātiq ꝓticulones dixerūt coheredes ab eo quod partes patrimōii ſumant. ¶Defūctum: laudauit Liuius ſcribit laudatum fuiſſe druſum a cæſare auguſto uictrico & ſu-

Gloria ſtimulꝰ

Particulones

Votū anniballis de morte antonia nunq̄ expuiſſe

ara dicata a.lx. gētibus

Corpuſ ai organum

eo. ¶ Adoptato: a Tyberio augusti iussu. ¶ Hebetato: ibecilliore facto. ¶ Progressa ætate: ætatæ iã adita. ¶ Post tutelam receptã: postq̃ sub tutore esse desiit.

Recep/tum

¶ PHI. ¶ Sub pedagogo: d pedagogis. in uniuersũ hoc ꝓcepit qntilianus ut sint eruditi: aut se nõ esse eruditos sciant. hac tẽpestate. Nõ pauci pedagogi: de malis loquor: aut plagosi aut stupratores sunt discipulorꝫ. & cũ hoĩum genus maxime ipiosũ sit ferula uice sceptri intumescunt atq; interi seuientes stulticiã suã pdocent. talis fuit claudii pedagogus indoctus truculẽtus.

Pedagogi plagosi

¶ Superiumẽtariũ: eadẽ forma dicit iumẽtarius: qua armẽtari⁹ & significat eum q preest iumentis merito cõquerebat claudius sibi appositũ fuisse tanq̃ custodẽ rectorẽq; eũ: qui iumẽta regere cõsueuisset nõ aũt hoies: q barbariã doceret nõ elegantiã: q seuitia uteretur non humanitate.

Supiumẽtari⁹

¶ Quibuscũq; de causis. etiã leuissimis cũ pena delicto maior esse nõ debeat. ¶ Ob eandẽ ualitudinẽ. qua afflictabat aĩo corporeq; hebetato. ¶ Cũ fratre: germanico caligule patre. ¶ Memorie patris: ritu exẽploq; maiorũ: q in funere patrũ gladiatoria spectacula edere solebant. ualerius lib. ii. dictorꝫ factorũq; memorabiliũ testis est gladiatorꝫ munus primum rome datum esse in foro boario appio claudio quinto fuluio cõsulibus: dederũt aũt marcus & decius filii bruti funebri memoria patris cineri honorando. ¶ Palliolatus: indutus palliolo. est aũt palliolũ genus uestis formata ꝑ diminutionẽ a pallio dictione: uidet q magis muliebris esse quã uirilis. Iuuenalis. dorida nullo cultã palliolo. Martialis hanc uolo quæ facilis q̃ palliolata uocat. idẽ succida palliolo uelera quinq; petit. attamen iurisc̃onsultus titulo de auro & argento legato numerat palliola inter uestimẽta uirilia a paliolo aduerbiũ fit palliolatim. plautus palliolatim amictus sic incessi ludibundus. ¶ Nouo more: cũ id uestimẽti genus usurpari nõ soleat ab his: q presidẽt spectaculis. ¶ Togæ uirilis die: quo. s. togã uirilem induit: qui dies est tyrocinii: de quo supra diximus affatim. ¶ Sine solemni officio: sine põpa & magnificẽtia in talibus diebus usitata. ¶ Quicq̃ dignitatis. p experimẽta publicationẽq; liberaliũ disciplinarum: qnæ ornamẽta & dignitatẽ maximã mortalibus idẽtidem cõciliare cõsueuerũt. scribit tacitus neminẽ priscis tẽporibus magnam potẽtiã sine eloquentia consecutum: idem testis est ueteres romanos sibi ipsis persuasisse neminem sine eloquentia aut assequi posse in ciuitate aut tueri conspicuum & eminentẽ locũ: Claudius tñ adeo erat per ualitudinẽ hebes & socors ut nec qdem p eruditionẽ assequeretur ullam dignitatẽ: fortassis quia in imperatore: & in eo qui imperaturus est aliud queritur q̃ litteratura. ¶ Portentũ ut nõ tã portentosus uideret q̃ ipsum portentum. ¶ Absolutum perfectũ: absoluere enim interdũ significat pficere. hinc ille iocus est augusti cæsaris: qui cũ multi seuero cassio accusante absolueretur: & architectus fori ipsius expectationẽ opis diu traheret: ita iocatus est: uellẽ & cassius meum forũ accusasset. ¶ Socordie argueret: stulticiæ accusaret. uetus est & latina locutio. plautus eccũ uideo: qui me miserã arguit stupri dedecoris: socordiã pro ignauia posuerunt. cato pro stulticia posuit: tanq̃ per cõpositionẽ sine corde significet. ¶ Stultiorẽ claudio: tãq̃ claudius exẽplum esset unicũ absolutæ cõsummatæq; stulticiæ. ¶ Augusta: liuia drusilla quæ augustæ cognomẽto decorata est post augusti matrimoniũ. ¶ Despectissimo: uilissimo contentissimo despicatissimo.

munus gladitorũ in funere parentum

Palliolatus

Palliolatim

dignitas ex disciplinis

Absoluere

Socordia

¶ M. AN. ¶ Pedagogo: ductore custode moderatore. ¶ Barbarũ: & iccirco inhumanũ & ĩtractabilẽ. ¶ Iumentarium: qui iumẽta egisset. ¶ Eandem ualitudinem: corporis & animi imbecillitatem. ¶ Palliolatus palliolo amictus ut parum mẽtis compos. erat. n. pallium nõ patrius sed peregrinus habitus. ¶ Nouo more: nouo exẽplo quum nemo antea tali habitu ludis presedisset. ¶ Sloẽni: legittimo & cõsueto: experimenta noua opuscula. ¶ Publicauit: in apertũ rettuilt edidit. ¶ Nec se qdẽ: q̃q̃ uariarũ disciplinarum præ se ferret cognitionẽ. ¶ Dignitatis: in re publica administrãda. ¶ Portentũ hominis: portẽtosum hominẽ. ¶ Socordiæ: ignauiæ. ¶ Auia augusta: liuia drusi mater. ¶ Audiuisset: ex mathematico aliquo seu aruspice seu cõiectore. ¶ Detestata: aduersata. ¶ Auũculus maior: si qdẽ minor Antonia claudii mater: ex Antonio triumuiro & octauia Augusti sorore nata ẽ: ergo Augustus maior auũculus quia maternæ auiæ frater. ¶ In utranq; partẽ: bonam. s. & malã. ¶ Cũ tyberio: filio tuo. ¶ Neptoti tyberio: claudio nam tyberius claudius drusus ab initio nominatus est. ¶ Cõsentit uterq; nostrum. ambobus cõuenit. ¶ In illo: claudio ἄρτιος inter ὁλοκλήρους totus perfectus. ¶ Articulos: temporũ momẽta & oportunitates. Teren. uide ut in ipso articulo oppressit ἐλλατῶσαι minui. ¶ Eum & sic enim legẽdum nõ eum etiam ut cæteri habent aliter. n. ordo nõ pcedit βεβλαφόταικαὶ εἰς τὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὸν ἀνάνου ἀρεῖον τῆς

Recep/tum

sub pedagogo fuit: quẽ barbarꝫ & olim supiumẽtariũ ex industria sibi appositũ: ut se quibuscunq; de causis q̃ sæuissime coerceret ipse quodã libello cõqueriť. Ob hãc eãdẽ ualitudinẽ & gladiatorio munere: qd̃ simul cũ fratre memoriæ patris edebat palliolatus nouo more pr̃sedit: & togæ uirilis die circa mediã noctẽ sine solẽni officio lectica ĩ capitoliũ lat⁹ ẽ.

## De opera eius circa liberales disciplinas.

Disciplinis tñ liberalib⁹ ab ætate prima nõ mediocrẽ operã dedit: ac sæpe expimẽta cuiusq; etiã publica uit: uerꝫ nec sic quidẽ qcq̃ dignitatis assequ: aut spem de se cõmodiorẽ ĩ posterꝫ facer̃ potuit. Mater Antonia, portentũ eũ hois dictitabat: nec absolutũ a natura sed tantum inchoatũ: ac si quẽ socordiæ argueret: stultiorẽ aiebat filio suo Claudio. Auia augusta ꝑ despectissimo semper habuit: non affari nisi rarissime: non monere nisi acerbo & breui scripto

idest offensus est circa animi & corporis integritatem τὰ τοιαῦτα σκιοπτέω κιμῶκ τυρίζευν εἰωθότα: hæc cauillari: & ridere consuetis. ¶ Estuabimus: solliciti & anxii erimus & præpudore afficiemur.

aut p internũcios solita. Soror Liuílla quũ audísset quãdoq; iperaturũ: tã iníquã tã ídignã sortẽ populí Romaní palã & clare detestata ẽ. Nã & auũculꝰ maior Augustus qd deo í utrãq; ptẽ opíatus sit: quo certíꝰ cognoscaẽ capita ex íplíꝰ epístolis posuit.

¶ Aut per internũcios. tanq; fastidiret cum nepote stulto cõsociare sermonẽ. ¶ Audísset. a mathematicis. ¶ Tã indignã sortẽ. quod essent futuri sub imperio fatui & ísipientis. ¶ Detestata: execrata. dolebat enim q; populus romanus futurus esset subí perio principis tam fatui tamq; socordis detestatio apud iurisco sultos significat denunciationẽ factã cũ testatione. ¶ Auũculus maior. supra diximus auũculũ maiorem siue magnũ dici auiæ maternæ fratrem: qui ẽ in quarto affinitatis gradu ex transuerso: ut scribũt iurisconsulti. augustus auunculus maior erat claudii. cum frater esset octauiæ: ex qua nata erat antoina claudii mater. ¶ In utrãq; partẽ. & laudationis & uituperatiõis. ¶ Capita. uulgo dicimus capitula. ¶ Collocutus sum. uerba sunt ex epistolis augusti. ad uxotem liuiam. ¶ Nepoti tuo tiberio. hũc claudiũ significat q; appellatus ẽ tiberius claudius drusus. ¶ Martialibus. in honorẽ martis ultoris: de quo dictũ est in secundo. ¶ Vterq; nostrũ: Ego & tiberius liuiæ filius. ¶ ἄρτιος græce dicitur integer. & ὁλοκλήρος totus perfectus & integer. sensus est augusti si claudius ẽ integris sensibus & ualidus aío & corpore nihil eẽ dubitãdũ: qn̄ pducẽdus sit ad gloriam hisdem gradibus: p quos germanicus frater fuerat pductus. ἐλαττοσφαῖ ideſt minui & hebetari: siue ἠλαττκεσθαί hoc ẽ errare. ¶ Βεβλαφθαι græca sunt uerba quorũ ẽ ad uerbũ iterpretamãtũ nocumẽto affectũ esse circa corporis & animæ itegritatẽ. ¶ τὰ τοιαῦτα σκῶπτειν. i. talia deridere & subsanare solitis. ¶ Estuabimus. agitabimur uexabimur anxietate & curis. oratius: estuat & nitæ discõuenit ordine toto: translatio sumpta a fluctibus maris estuantis. ¶ Articulis: momentis. ¶ μὴπροῦπόκειμένον. i. ne subiacẽtẽ nobis. ¶ Cõsulis. cõsultas inquiris. ¶ Tricliniũ sacerdotũ. hoc pp salios dictũ existimo: qui erãt sacerdotes dicati marti: & soliti erãt celebratis ludis lautissimas cenas cõficere. unde auctore porphirione ẽ í prouerbio saliares cenas dicere opiparas & copiosas. apuleius. saliares se cenasse cenas crederet. preterea cenæ põtificum epulis exquisitissimis erãt instructissime. macrobius pontificum cenam memorat: í qua triclinia lectis eburneis strata fuisse: quibus pontifices cubuerut: & edulia esculẽtioria multifaria fuisse testatur. curare autem triclinium is dicitur: qui ẽst triclinio ut oia diligẽter í cena apparentur. græco uocabulo uocatur architriclinus & sympo siarches. ¶ Admoneri. tanquam a rectore & magistro. ¶ Sibi affini. inrra scribet tranquillus appium syllanum fuisse consocerum claudii. preterea fuit. M. syllanus nepos neptis diui augusti. ¶ Ex puluinari. tanquam ex loco religioso & nobiliori: de puluinari supra diximus non pauca. ¶ In prima fronte. ex hoc colligitur eum qui spectabat ludos ex puluinari: fuisse inter ceteros cõspicabilem: ut pote in primis ac honorationibus spectaculis sedentem. igirur cum in talibus locis non sint collocandi homines fatuitate alia ue qualabe monstrabiles: merito noluit augustus claudium ut pote fatuum atq; ridiculosum spectare ex loco conspicuo & eminentiori. ne esset causæ risus spectatoribus.

Saliares cenæ architriclinus sympo siarches

Detestatio auũculꝰ maior

¶ Epístolæ augustí ad líuíam de testímonío claudíí.

COllocutus sũ cũ Tíberío ut mãdastí mea Líuía: qd nepotí tuo Tíberío faciũdũ eẽt ludís martialibꝰ. Cõsẽtít ãt uterq; nr̃m semel nobís eẽ statuẽdũ qd cõsiliũ í íllo sequamur. Nã sí est ἄρτιος (ut íta dícam) ὁλοκλήρος quid est quid dubítemus: quí per eosdem artículos & gradus pducendus sít: per quos frater eíus perductus sit. Sí autẽ ἐλάττωσθαι sẽtímus eũ etíã βεβλαφθαι καὶ εἰς τὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρίστην τῆς præbẽda matería derídẽdí et íllũ: et nos & nõ ẽ hoíbus τὰ τοιαῦτα σκώπτειν εἰώθασιν. Nã semper æstuabímꝰ: sí de sín/gulís artículís temporum delíberabímus μὴπρὸς πόκειμένην οὐμεῖν posse arbítremur eum gerere honores nec ne: In p̃sentía tamen qbꝰ de rebus cõsulís curare eũ ludís martialibꝰ tríclíníũ sacerdotum nõ dísplícet n obís: sí ẽ passurꝰ se ab síluaní fílío hoíe sibí affíní admoueri ne qd faciat: quod cõspící & derideri possít: spectaẽ cũ circa circẽses ex puluínarí nõ placet nobís. Expositꝰ. n. í pría fõte spectaculoq; conspiceẽ.

¶ Articulis temporum: quotiens aliquid erit agendum μὴπροῦπόκειμένον ipræsubiectũ & nobis. ¶ Posse arbitremur: totius consultationis ratio utrum quem talem haberent putandũ esset: posse nec ne gerere honores. ¶ Cõsulis: petis ame cõsiliũ. Ludis martialibus quos credo Augustus in dedicatione templi Martis ultoris celebrauit. ¶ Ab siluani filio: syllani potius legerim. nam & M. Syllani filia Claudilla dicta ẽ qd nomẽ arguit syllææ fãiliæ claudiæ & affinitatẽ. ¶ Puluíarí qd puluíar eẽt diximus. ¶ In prima fronte: unde ab omnibus possit conspici. ¶ Latinarum: diebus latinis feriis. ¶ Cur non præficitur

urbi.sensus est si talis habendus est: ut sine maiore nostro rubore cū fratre albam sacroꝝ causa uenire possit nō uideo qua ratione nō etiam ciuitati eum p̄ficere po⁹umus: absentibus.n.magistratibus qui ciuitati per eos dies praeesset cteabaꝫ. Pōponius iure consultus quotiens inquit rei pu. magistratus perficiscūtur unus relinqꝫ q ius dicat q p̄fectus olim cōstituebaꝫ: postea latinaꝝ feriaꝝ cā itroductus ē: & quotannis obseruaꝫ.

¶ PHI. ¶ In albanū mōtē: ubi in honorē iouis lacialis fiebat sacrū: & p latinas ferias oēs latini populi carmē accipe soliti erant historia traditꝫ in dionysio i. iiii. ¶ Præficiꝫ urbi. q. d. pōt p̄fectus urbi: q̄ dignitas amplissima est cōstituī: si idoneus ē ad celebrā/das latinas ferias albano mōte cū fratre germanico. ¶ In mōtē .s. albanū: ubi cōsules soliti erāt sacrū facere ioui latiali. ex quo i/telligimus augustū hæc scripsis/se eo tēpore. quo cōsul erat ger/manicus claudii frater: q cū eēt facturus in mōte solēne sacrū in dictis latinis feriis: q̄rebaꝫ liuia ab augusto: an una mittēdus eēt claudius cū germanico fratre cō sule. ¶ Inter spem & metū: inter duas cōtrarias affectiōes: est .n. spes opinatio boni futuri: met uero egritudo futuri mali. tale est illud maronianū spēq; metū q; inter dubii. ¶ Fluctuemus: ista fluctuū agitemur. iuxta il/lud magno curarū fluctuat estu. ¶ Antonie: matri .s. ipsius clau/dii. ¶ Tyberiū adolescentē. clau dium .s. tyberiū appellatū. ¶ Cū suo sulpitio & athimodoro: hos inutiles & minus idoneos fuisse significat ad claudiū excolēdum & uirtutibus expoliēdū sed potius accō/modatos ad corrūpendū: trahūtur a cōuersantibus mores ut inqt seneca: & ut auctor est Aristoteles: q iusto temperantiq; se deuinxerit melior euadet. Si itaq; exui uitiis lōge a uitiorum exemplis recedendū est. cor/ruptor fraudulentus. circūscriptor: aleator: asotus: explodendi eliminandiq; sunt: cum uel solo tactu & uisu nocituri sint. uiue cum catonibus uiue cum leliis: uersare cum probatis dege cum litteratis: quorum cōuer/satio tibi futura est & ornamento & emolumento. nam sicut ille qui in sole ambulat coloratur: sic qui cōui/uit cum bonis colore bonitatis inspergitur carendum est non solum crimine turpitudinis sed etiam suspi tione: quæ de nobis exoriri solet. cum inter malos uersamur: q̄q̄ impoluti incorruptiue uerum ait cipria/mus. nemo est satis tutus periculo proximus. ¶ Minus μετεωρος: idest minus subleuatus minusq; sto lidus. nam græci meteoron sublimen uocant. inde meteora Aristotelis & Alberti magni: quæ corrupto uo cabulo uulgus semidoctum appellat metaura. in his enī rebus sublimibus tractatur. ¶ αὐτυχεῖ. i. feliciter agit ualde nimis inter studiosos. ¶ ἡτῆσσ ψυχῆσσ. i. satis cernit animi ipsius generositas. ¶ Tyberiū: clau/dium .s. ¶ Peream: uerbum est impcatorium. ita oratius. peream male si non optimum erat. ¶ ασαφῶσ. i. obscure & idocte. ¶ σαφῶσ. apte & nitide. est autem sensus: eū qui in coti diano sermone: q maxime per/spicuus esse debet obscure loquaꝫ: nō credibile est eundē apte loq posse in declamatiōe: q̄ suapte natura ar/tificiosior est & subobscurior. ¶ Auguralis sacerdotii: de sacerdotio augurali & numero augurū diximus su/pra ex auctoritate liuii: quoꝝ numerus erat īpar. ¶ Imptitū: decoratū factūq; participē. ¶ Inter tertios: tertii heredis ita secūdis substituunt sicut secūdi primis: ut iā diximus. ¶ Extraneos: heredes: qui testatoris iuri nō sunt subiecti: extranei appellantur. itaq; liberi quoq; nostri qui in potestate non sunt: heredes a nobis in stituti: extranei heredes dicūtur: seruus quoq; a domino institutus extraneorū numero habet. scribunt iu/risconsulti extraneis heredibus deliberandi potestatem esse de adeūda hereditate uel nō adeūda. ¶ Parte sexta: sextante. ¶ Legato: inter legatario:. augusti fuit claudius sed in legato haud quaq; opulēto & opimo. ¶ M. AN. ¶ De tota re: de tota claudii uita & īstitutiōe: Fluctuemus in motu & sollicitudīe simus. ¶ Anto niæ quoq; nīæ: claudii matri μετεωρος: suspēsus. ¶ Misellus claudius αὐτηψσι ἐν τοῖσ σωφρονάσι σαι σαι λιαν feliciter ita ualde īter studiosos. Aiax oīno isan' itellige ut ille ἡτῆσσ ψυχῆσσ αὐτοῦ εὐτενεια aiæ eius generosit a s. ¶ Tertiis līis: ad eandem liuiam. ¶ Tyberium: claudium subaudi ασαφῶσ per/plexe & obscure σαφῶσ perspicue. ¶ Cōstituerit. q. d. illū nullo maiore p̄ditū honore relinq̄re. ¶ Inter ter

Spes
Metus

Saluber rimū do cumen/tum

Meteo/ra
Merau/ra

Extra/nei here des

In albanū montē ire eū non placet nobis: aut esse Romæ la tiarū diebus. Cur.n.nō præficiꝫ urbi si pōt fratrē suū sequi in montem. Habes nostras mea Liuia snias: qbus placet se/mel de tota re aliqd cōstituī: ne semp inter spem & metum fluctuemus. Licebit autem si uoles. Antoniæ quoq; nostræ des hanc partē epistolæ huius legendam: rursus alte ris litte ris Tiberiū adolescētē: ego uero dum tu aberis quottidie in uitabo ad cœnam ne solus cœnet cū suo Sulpitio & Athe/nodoro: qui uellem diligētius & minus πετεῶροσ deligeret sibi aliquem: cuius motū & habitū & incessum imitaretur mi sellus, ἀτυχεῖ τοισ σωφρονάσι σαι λιαν ubi non aber/rauit eius animus satis apparet ἡτῆσσ ψυχῆσσ ο αὐτοῦ εὐ/γενεια Item tertiis litteris Tiberium nepotem tuum pla/cere mihi declamantem potuisse peream nisi mea Liuia admiror. Nam qui tam σαφῶσ loquatur: qui possit quum declamat ασαφῶσ dicere quæ dicenda sunt non ui/deo. Nec dubium est quid post hæc Augustus constituerit & reliquerit eū nullo præter auguralis sacerdotii honore ī/partitum: ac ne hæredem quidē nisi inter tertios ac pene ex traneos: ne parte sexta nuncuparet legatoq; non amplius q̄ octingentorum sestertiorum prosecutus.

De honoꝝ cōsulatus eidem p Tiberiū negato & secessu ei⁹.

tios:qui ſecundis hæredibus ſuſtituebãtur:quippe quibus nulla pene ſpes erat hæreditatem aliquãdo' ade undi.¶Parte ſexta:ſolo ſextante qui ex duodecim bonoꝝ partibus duas hẽt.¶Patruus:druſi qui claudiũ gẽuit frater.¶Legitimos honores: nõ imaginarios ut erat triumphalia dediſſe ornamẽta: ſed publica mu nera obeunda.¶Id ſolum:ad ea.ſ.quæ petebantur:munuſcula ſe mittere ut puero & huicqui adhuc parũ ſaperet:reſcripſit.¶In ſaturnalia:ad ſaturnaliorum luxum.

TIberius patruus petentí honores conſularia orna/menta detulit:ſed inſtantius legítimos flagitantí íd ſolũ codícillís reſcripſit quadragínta aureos ín ſa/turnalía & ſigillaría míſiſſet ei. Tunc demum abiecta ſpe di gnitatís ad ocium cõceſſit modo í hortís & ſuburbano:mo do domo modo ín cãpaníæ receſſu delíteſcens:atq; ex con turbenío ſordídíſſimorum hominum ſuper ueterem ſegní/cíæ notam ebrietatís & aleæ quoq; ínfamíam ſubíit.

De gratía & fauore eius apud homines.

GVm interm(q̃q̃ hoc mõ agẽtí) nũq̃ aut officiũ ho/minũ:aut reuerẽtia publica ꝺfuit. Eq̃ſter ordo bís patronũ eũ ꝓferẽdæ ꝓ ſe legatiõís elegit ſemel cũ

¶PHI.¶Tiberius.q princeps fuit poſt auguſtũ: frater Druſi & ita patruus claudii.¶Legiti/mos.ſ.honores aliud ẽ cõſulatũ gerere alíd ornamẽta cõſularia impetrare.cũ cõſulatus ſit legiti mus honos & magiſtratus.con ſularia uero ornamẽta:ꝓ idulgẽ tiã príncipis ẽt illis denẽ:q nun/q̃ ad cõſulatũ aſpirauerũt:ſicut ín/ſignia q̃ſtoria & ornamenta ꝓto ria:decreta narciſo & criſpio fuiſ ſe legimus.¶In ſaturnalia & ſi/gillaria:ad celebrãdã ſaturnalio rũ & ſigillarioꝝ feſtiuitatẽ:ſciẽdũ eſt ãt ſigillarioꝝ celebritatẽ adie ctã eẽ ſaturnalibus:& ita in ſeptẽ dies ꝓpagatã fuiſſe letitiã ſatur/naliciã. cũ prius ſaturnatia q̃nq; tantũ dierum numero terminarentur.hinc Martialis ſaturnaliorũ dies mõ quinq; noĩat mõ ſeptẽ.ſic.n.ait ſeptẽ ſaturni uenerat añ dies.ſcribit Macrobius ſigillaria luſum ꝑbere reptã ti adhuc infantiæ oſcillis fictilibus.illis.n.diebus ſigilla:hoc eſt parua ſimulachra fingebantur ac uenalia pa/rabanẽ:q̃ homines pro ſuis capitibus offerre ſolebãt in ſacellum ditis araꝫ ſaturni coherẽs.ideo ſaturnalibꝰ talíum commertiorum celebritas cepta ſeptem occupat dies:qui erãt feriati.ſicut autem ſaturnalibus cerei miſſitabantur.ita in ſigillaribus ſigilla:quæ arte fictili fingebanẽ:totoq; hoc tempore alea impune exerceba tur.& ſicut ſaturnalicia munera appellarunt:quæ ſaturnalibus miſſitabantur.ita ſigillaricia uocauerunt q̃ in ſigillaribu mittebantur:ſparcianus.ſaturnalicia & ſigillaritia frequenter amicis inopinantibus miſit Hadri anus Imperator & ab his libenter accepit & alia inuicem dedit.ſigillaria dicimus dieſ ipſos atq; feſtiuitatem ſicut ſaturnalia & ita in hoc loco accipitur.preterea ſigillaria dici locum ipſum in quo ſigilla fingebant & ue nalia proponebantur teſtis eſt gellius:qui ſic ait in qnto apud ſigillaria forte ĩ librarĩa ego &.L.paulus poe/ta uir memoria nr̃a doctiſſimus conſideramꝰ obſeruauimꝰ,mẽtionẽ fieri de ſigillaribus apud iur iſcõſulros ĩ hoc ſignificatũ uidelicet pro loco in urbe roma.in quo non ſolum ſigilla ſed etiam uaſa uenalia proponebã tur.ſic.n.ait ſceuola libro de legatis tertio.paterfamilias ita legauit. lances duas læues quas de ſigillaribus emi:dari uolo is de ſigillaribus læues quidem non emerat.lances ãt emptas habebat:q̃ friuola q̃ futulis quã ridicula deus bone eſt Accutſii interpretatio.qui ſigillaria exponit pro genere uaſorum.mox tanquam ali/quid luculentius excogitaſſet ait eſſe genus uenditorum eſt ne hoc interpretari leges an inquinare.talia in terpretamenta candidatos legum inficiunt haud dubie non inſtituunt.quæ neſcire melius eſt:cum ſint de/docenda potius q̃ docenda:habet tñ hic egregius enarrator ſectatores non paucos:adeo addictos: ut nefas eſſe exiſtiment piaculumq; committi:ſi uel unguem latum ab ipſius interpretatione diſceſſerint:tanq̃ unus & unicus ſub omni celo ſit iuris ciuillis illuſtrator:qui non tm̃ cutem ſed ſanguinẽ & medullã legũ poſſit er/ruere.pecunias ãt ut ad rẽ redeamus.in ſigillaria dari ſolitas docet ſpartianus cũ de antonio caracallo ſcribẽs ait:q̃ a parentibus gratia ſigillariorum acceperat:ea uel clientibus uel magiſtris ſponte donauit id munus ſi gillaricium dicebatur.Seneca libro primo epiſtolarum ego ſum felicio:cui ſolebas ſigillaricia afferre. mẽdo ſi:codices habent ſigillaria.flauius uopiſcus.teadit aurelianum inſtituiſſe uxori & filiæ annuum ſigillarici/um.¶Ex cõtubernio ſordidiſſimorun:ſcribit hieronymus dominarum mores ſæpe ex ancillaꝝ moribus iudicari:ita qui cum ſordidis & aleatoribus uiuit inter ſordidatos & aleones numerari ſolet:quærit ariſtote les in problematis:cur qui iuſto & temperanti & bono uiro ſe iunxerit melior in his bonis animi euadet: q uero cum ſano traxerit moram nihilo fiet robuſtior:quia.ſ.bona corporis animo imitari non poſſumus:bo na autem animi poſſumus:claudius igitur dum uerſatur cum ebrioſis & aleatoribus infamatus eſt.¶Præ ter ſegnitiæ notam & ſuggillationem:tanquam & ipſe ebrietati indulgeret & alee.¶Bis patronum. ut pa/trociniũ ſuſciperet ordinis eq̃ſtris in legatione. perferẽda:tanq̃ idoneus eſſet:qui fieret orator impetrabilis.¶M.AN.¶Et ſigillaria:quæ ſaturnalibus dono mittebanẽ ſpartianus ſaturnalicia & ſigillaricia frequen ter amici inopinantibus miſit dabatur autem in primis pueris quod idem auctor alibi demõſtrat q̃ a parẽ tibus ſigillarioꝝ gratia acceperat id uel clientibus:uel magiſtris ſponte donauit:erãt itaq; ſigillaria puæ ima gines fictilibus deſcriptæ a ſignis dicta.Mar.in apophoretis gloria tã parui ñ ẽ obſcura ſigilli & rurſus ſum fragilis ſed tu moneo ne ſperne ſigillũ.¶Modo domo:uſitatius domi.¶Super ueterem notam: ſegnitiæ & ignauiæ infamia.¶Aleæ:luſus.¶Patronũ:ut ſuam ad conſules cauſam ageret.¶Oppreſſum ſeianum gratularentur: ſic Liuius ut uictoriam philippus ipſi populoque romano gratularetur.¶Spectacu/

De ſigil/laribus pulchra

Sigilla

Sigilarĩ cia

lis:inter spectandum. ¶ Aduenienti:theatrum iugredienti.

¶PHI. ¶ Deportandi corpus Augusti. decuriões municipiorũ & coloniarũ a nolla bouillas usq; deportauerunt corpus augusti: a bouillis equester ordo susceptit:urbiq; intulit atq; in uestibulo domus eius collocauit. claudius noïe equestris ordinis hanc peregit legationẽ apud senatũ:ut.s. ordini equestri deportatio corporis augusti demãderetur. ¶ Iterum.s.patronũ claudiũ elegit ordo eq̃ster. ¶ Apud eosdem.s.senatores.latine & elegãter dicimus tibi gratulor uictoriam.plautus in captiuis:ubi quisq̃ uident eunt obuiam gratulanturq; eam rem. ¶ Solebat. sensus est equester ordo in honorem Claudii solitus erat lacernas deponere in spectaculis : ut s.togati non lacernati una cum ipso Claudio spectarent.depositio.n.lacernarum signum erat uenerationis cum id uestimenti genus in spectaculis usurparetur:de quo supra copiose diximus.præterea in augusto explicatum est quemadmodũ princeps noluit quẽpiam nisi positis lacernis togatũ cõsistere in circensibus spectaculis. ¶ Sodalium augustaliũ.Tiberius Cæsar Iuliæ gẽti sacrauit sacerdotes.q dicti sunt sodales augustales:sicut olim tale sacerdotium Romulus tatio regi sacrauerat.auctor cor.tacitus libro.xviii. præterea legimus impatoribus defunctis sacratos fuisse sacerdotes:qui sodales cognominati sunt a noïe illius cui dicabãtur.hinc ait Iulius Capitolinus antonio pio sacratos fuisse sodales cognominatos antoniãos:idem sodales antonianos Marco Antonio imperatori datos fuisse tradit spartianus quoq; prodidit flãminem & sodales heluianos sacratos fuisse heluio ptinaci.infra dicet trãqllus galbam inter sodales augustales fuisse cooptatũ sodales autem generali uocabulo ab eo dicti quod una sederent & eẽnt hoc est epularentur:uel q̃ ut interpretatur augustinus nuncupant ſsimul edales eo qđ ſimul edant:hinc sodalitates institutæ: quas Cato senior apud Ciceronem se iuuene ceptas esse testatur.Caius iurisconsultus titulo de collegiis ait sodales esse qui eiusdem collegii sint:qui multũ simul habitantes sunt.mandatis principalibus præcipitur. p̃sidibus p̃uinciarum.ne patiantur esse sodalicia:tanquam collegia sint illicita. ¶ Sorte ductorũ.sensus est cũ per sortitionem sodales augustales eligerentur uoluit ſsenatus : ut claudius honoris causa extraordinarius legitio numero adiungeretur. ¶ Publica impensa:memoriæ proditum est a scriptoribus luculentis honorẽ hunc q̃ paucissimis contigisse.ut impensa illis publica domus exedificaret.Nam Valerio maximo Inter alios honores domus publice fuit edificata in palatio.præterea Ciceroni domum pecunia publica edificatam fuisse testatur alconius:& ipsemet Cicero sæpe gloriatus est. ¶ Inter consulares:in senatu Romano in dicẽda sententia primi rogabantur consulares:uel inter primos.uñ ait gellius obseruatum fuisse.ne quis quẽq̃ ex alio quam ex consulari loco sententiã primum rogaret:cũ id extra ordinem fieret: Claudio id honoris concessũ est ut sententiã in senatu dicere posset inter cõsulares:hoc est eos qui iam fuerant consules:q̃uis ipse nondũ ad consulatum peruenisset. ¶ Decretũ.de restituẽdã.s.domo Claudii publico sumptu:& de dicẽda inter cõsulares snïa. ¶ Imbecillitatem.hoc ad snïam dicenda referẽdum est. ¶ Damnũ resarsurũ.hoc ad domũ incẽdio asumptam referendũ.resarsurum aũt dixit quasi compẽsaturũ. ¶ In tertiis heredibus.quemadmodum secundi heredes dñr instituto heredi substituti:ita secundis heredibus tertii heredes substituunt:& ut aiũt iurisconsulti põt quis in testamento suo plures facere gradus heredum:ut puta.si ille heres non erit ille heres esto:& deinceps in quantum uelit testator substituere potest. ¶ Ex parte tertia.ex triẽte. ¶ Legato.unde legatarius dictus qui legata consequitur. ¶ Cæteras necessitudines.necessarios & cognatos. ¶ Nominatim.nuncupatim:uerbum est iurisconsultorum.nãq; libro.xxviii.digestorum titulo de liberis & posthumis sic inquit ulpianus:quid sit nominatim exheredari uideamus.nomen & prenomen & cognomen eius dicẽdum est.an sufficit unum ex his:& constat sufficere.

Sodales augustales

Sodales unde.

Sodalitates

Sodalitia

Quibus domus publice edificata

Tertii heredes

Legatarius

Nomiatim

## deportandum romam corpus Augusti humeris suis a consulibus exposcerent. Iterum cum post oppressum Scianum apud eosdem gratularentur:quin & spectaculis aduenienti assurgere:& lacernas deponere solebant:senatus quoq; ut ad numerũ sodaliũ augustaliũ sorte ductorum extra ordinẽ addicerẽt censuit. Et mox ut domus ei:quam incendio amiserat:publica impensa restitueretur:dicẽdæq; inter consulares sententiæ ius esset. Quod decretum abolitum est excusante Tiberio imbecillitatẽ eius:ac dãnum liberalitate sua refertus pollicente:q tamẽ moriens & i tertiis heredibus eũ ex parte tertia nũcupatũ legato etiam circa sestertium uicies p̃secutus:cõmendauit insuper exercitibus senatui:populoq; romano inter cæteras necessitudines nominatim.

De consulatibus eius & gestis per eum.

¶ M.A N. ¶ Lacernas deponerent:aut qua transiturus esset susternerent:aut certe ut nunc apto capite superiorem aliquẽ officii gratia excipimus ita illi positis lacernis:sed neutrum qđ sciam legere est. Quidã lucernas legunt sed quid sibi uelint non uideo. ¶ Sodalium augustalium.s.flamines sodales & tẽpla sunt cæsarũ quibusdam post mortẽ decreta:capitolinus unde inquit ei tẽplum constructum dati sacerdotes Antoniani & sodales & flamines & oĩa quæ de sacratis decreuit antiquitas. ¶ Damnum:cladem illam parum sanæ mentis concussiq; morbo corporis aut certe ignominiã qđ auctor eius decreti abolendi fuisset. ¶ Resarturũ:supplecturũ. ¶ Necessitudines:necessarios. ¶ Nominatim claudii noï expresso. ¶ Secũdã existimationẽ benignitatis & clæmentiæ opinionem. ¶ Oĩbus lenociniis:blãdimentis. ¶ Colligẽte:captãte. ¶ Au

ſpicatus:rite occœpit.¶Ad dexteram:qđ adhuc auſpicatius fuit.¶Partim patruo:mō impatoris patruum mō germanici fratrē appellando.¶Cōtumelis:iniuriis.¶Recipiebaſ:a cōuiuarum aliquo loco cedebaſ

SVb Caio demū fratris filio ſecundā exiſtimationē circa initia iperii oibus lenociniis colligēte:honores auſpicatus:cōſulatū geſſit una p duos menſes: euenitq; ut primitus igrediēti cū faſcibus fo; p̄teruolās aq; la dexteriore humero cōſideret.Sortitus ē & de altero conſulatu in quartū annū:p̄ſcditq; nōnunq; ſpectaculis in Caiui cem:acclamante populo feliciter partim patruo imperatoris:partim Germanici fratri.

De cōtumeliis eidē p ludum illatis.

NEc eo minus cōtumeliis obnoxius uixit.Nam & ſi paulo ſerius ad p̄dictā cœne horam occurriſſet nō niſi ægræ & circuito demū triclinio recipiebaſ.Et quotiens poſt cibū addormiſceret(qđ ei fere accidebat)oleag; ac palmulag; oſſibus inceſſebaſ:interdū ferula flagroue: uelut p ludū excitabaſ capis:ſolebāt & manibus ſtertentis ſocci iduci ut repēte expgefactus faciē ſibi cōfricaret.

De diſcriminibus quæ paſſus eſt.

SEd ne diſcriminibus qdē caruit primū in ipſo cōſulatu:quod Neronis & Druſi fratrū Cæſaris ſtatuas

¶PHI.¶Sub Caio.Caligula.¶Secundā exiſtimationē.ſauorabile & plenū bēignitatis nom̄.¶Lenociniis.blādiciis & illecta mētis.¶Colligēte:aucupate.¶Honores auſpicatus.magiſtratus incipiens.¶Vna.cū Caligula Cæſare.¶Ingredienti cū faſcibus.i Iulio Cæſare denarrauimus quēadmodū faſces primi menſis cōſul ſumebat ille prior q erat maior natu pluriſq; liberos quam collega hēbat.igit ob ætatem faſces ſumēdi Claudio poteſtas facta ē a Caio Cæſare.¶Aquila.ſcribit ſeneca libro ſe cūdo q̄ſtionū naturalium aqlæ hunc honorē datū fuiſſe:ut magnag; rerū faceret auſpicia & ut auctor eſt ſeruius minora auguria maioribus cedūt nec ullarū ſunt uiriū licet priora ſint:hīc auguria cornicis & columbag; ſupueniēte aquila abolent:ſicut qcqd aquilæ portēderūt iteruētus fulminis tollit.¶Dexteriore.non oēs aues ab eadē parte ratū faciūt auſpiciū:ſed ſicut ſiniſtra cornix & picus faciūt ratū ſic a dextera coruus & aquila.hīc illud plautinū ex aſinaria picus & cornix eſt ab leua:coruos porro ab dextra cōſuadent.apud liuiū & dionyſiū legimus quēadmodū aquila auſpiciū fecit regni tarquinio priſco romam cōmigranti.¶In quartū annū.hoc ē ut poſt primū conſulatū quarto demū anno iniret ſecundū.¶Præſedit.ueluti propoſitus & agonitheta.¶Partim patruo.hæ duæ populares acclamationes felicitatē portendebant claudio quibus modo patruus imperatoris Caligulæ acclamabaſ mō germanici frater.¶Obnoxius.ſubiectus.¶Egre:difficulter.¶Triclinio lecto diſcubitorio.¶Recipiebatur.a cōuictoribus & diſcūbentius.¶Inceſſebatur:percutiebatur impetebatur.hac tēpeſtate pueri oſſiculis ceraſorū:quæ digitis exprimūt inceſſere hoīes ludibrii cā conſueuerunt: ſcribit porphirio oratianus interpres ſolere amantes duobus primis digitis cōpreſſare pomog; ſemina eaq; mittere in camerā ueluti augurii:ut ſi camerā contigerint ſperare poſſint ad effectū p duci qđ aio concepērūt.¶Poſt cibū obdormiſceret.ſcribit ariſtoteles ſomnū a cerebro,pficiſci:q maxime cibū ſubſeq conſueuit.uñ ait lucretius in.iiii.deinde cibū ſequit ſomnus:qa q facit Aer.hæc eadē cib' in uenas dū didit oīs:efficit: & multo ſopor ille grauiſſimus extat:quem ſaſ aut laſſus captas.Claudius obdormiſcēs in menſa Iudibrii cā & contēptionis inceſſebaſ oſſiculis oliuarū:q̄ ſunt orbiculata:q̄ a columela ſanſæ noīantur ſic ſcribēte in.xiii.& cū eſt oliua in ſanſam redacta tūc ſal coctus trituſq; manu pmiſceſ cū cæteris aridis condimentis:oſſa uero palmarū ſiue dactylog; ſunt oblonga.plinius lignū appellat:idq; in pleriſq; ait eē umbilicatū:quod ē ſemen ipſarum palmarum:& ut utar ipſius plinii uerbis:palmarū aliis breuius lignum in pomo:aliis longiuſ his mollius:illis durius:quibuſdam oſſeum limatumq; dente contra faſcinātes religione politum:aliā pluribus ueſtitum:paucioribus ue tunicis.aliud craſſioribus tenuioribus ue.¶A capreis.quidam exponunt capreas pro meretricibus quod ſentire ridiculū eſt:alii capreas accipiunt pro inſula de qua dictum eſt in tiberio:tauq; illic & non Romæ tales contumeliæ in claudium perpetrarenſ.uetuſtus & pinde emendatus codex habet a tropeis:quæ lectio mihi,in primis placet:ut ſit ſenſus claudium obdormiſcentem in conuiuio ceſſi ſolitum oſſibus olearum nonnunq; ferula cedi & ita ueluti per iocum excitari a ſomno p conuiuas:quiſtatim ſe cōuertebāt ne ab ipſo claudio deprehenderenſ auctores contumeliarū:ſicut hodie quoq; ſæpe fieri ſolet:ut q alterū uellicat infeſtatq; in cōuiuio ſe ipſum auerrat diſſimulamenti cauſa.tales aūt dictiōe græca tropei uocantur:quaſi uerſarii.Τρόπος enim græce ſignificat uerto:& τροπή uerſionē.inde & tropei uēti uocanſ cū e mari redeunt:quos meminit plinius in ſecūdo & Ariſtoteles in problematis.interpres ariſtotelicus tropeos interpretatus eſt uerſarios.¶Socci induci.calciamenta indui.¶Confricaret.manibus.ſ.calciamento loco inductis.¶Fratrum Cæſaris.ſ.caligulæ ſuperius enarratum eſt quemadmodum nero & druſus fratres Caligulæ a Tiberio perempti fuerunt.

¶M.AN.¶Obdormiſceret:dormire inciperet.¶Fere:ſemper oſſibus digitog; compreſſu excuſſis per cōtemptum petebatur.¶A capreis:impudicis & proſtitutis ſic ſupra hircum uetulum capreis natura ligurire.¶Socci:ſocci calciamenti genus qui & clauis ſuffixi clauati dicebantur.

Aqlæ honor

Picus & cornix a leua

Sanſæ oſſicula oliuarum

Oſſa palmarū lignum

Tropei qui

Tropei uenti

¶PHI. ¶Segnius locandas. ſtatuæ ponẽdæ ſummatibus locabant: qđ cum ſegnius factũ eſſet a claudio cõ ſule in ſtatuis fratrũ Caligulæ imperatoris parũ abfuit: qn a cõſulatu ſubmoueret. ¶Deferẽte. inſimulante accuſante ĩprimis apud caligulã. qui ut auctor ẽ ioſephus li'bro undeuigeſimo antiquitatũ: ſtudebat claudiũ interficere & cum honeſtas occaſiones exquirere non poſſet ſubornauit ca liſtum libertũ ad calũnias in clau dium ſtruẽdas. ſed eum diuinitas a cai ueſania liberauit. ¶Lepidi & getuli' ci. qui in Caiũ Caligulam coniu rauerant &. n. pluribus coniurationibus in Caiũ Cæſarẽ conſpiratum fuit ſed una & altera detectæ fuerunt.

¶In germaniam. ubi erat Cali gula qui expeditiõem ſuſcepat aduerſus batauos: & egreſſus ſueuiã ſtrẽue nihil fecerat ut ait eutropius. ¶Ad gratulãdum: ut gratularetur Caio rei pu. no mine ob detectã coniurationẽ. ĩ terdum gratulari eſt gratias age re: in quo ſignificatu eſt illud ſci pionis admodũ ſcitum cẽſeo re linquamus nebulonẽ hunc: ea mus q; nunc protinus ioui opti mo maximo gratulatũ. ¶Fre mente Caio. liuius de annibale ait. frendens fremens gemẽſq; ac uix lachrymis temperans: di citur legatorum uerba audiſſe. ¶Patruũ: claudiũ. ¶Nunq̃ nõ: ſemp. ¶Nouiſſimus cõſulariũ ultimus fuit: ſemp claudius in dicẽda ſnĩa inter eos: qui ſicut ip ſe conſulatum geſſerãt. ¶Inter rogatus. ſ. ſnĩam: nam qui ultimo loco ſentẽtiam inſenatu rogari ſolet. mãgis ignominiæ cauſa quã dignita tis rogari uidetur. ¶Et ipſe ſignauerat. ſeptem ſignatores teſtamẽto ſignando adhibendos eẽ docẽt iuriſcõ ſulti: ſi qs uero falſo teſtamentũ ſignaſſet legis corneliæ pena tenebatur hinc illud ſatyricũ. ſignator falſo.

Gratulati

segnius locandas ponendaſq; curaſſet, pene honore ſummo tus eſt. Deinde extraneo, uel etiam domeſtico q; aliquo defe rẽte aſſidue uarieq; inquietatus. Quũ uero detecta eſſet Le pidi & Getulici cõiuratio: miſſus ĩ germaniam inter legatos ad gratulandũ etiã uitæ periculũ adiit. Indignante ac fremen teCaio patruum potiſſimũ ad ſe miſſũ quaſi ad puerum re gendum: adeo ut nõ defuerint qui traderent p̃cipitatũ quo q; ĩn flumẽ ſicut ueſtitus aduenerat: Atq; ex eo nũq̃ nõ in ſe natu nouiſſimus cõſulariũ ſnĩam dixit: ignomiæ cã poſt oẽs interrogatus. Etiam cognitio falſi teſtamẽti recepta eſt ĩ quo & ipſe ſiguauerat. Poſtremo etiam ſeſtertium octogies pro introitu noui ſacerdotii coactus impendere ad eas rei fami liaris anguſtias decidit: ut quum obligatam ærario fidem li berare nõ poſſet, in uacuum lege p̃diatoria uenalis pepẽde rit ſub edicto p̃fectorũ.

lex p̃dia toria Predia tores

¶Pro introitu noui ſacerdotii. ſodalium. ſ. auguſtaliũ cui ſacerdotio extra ordinẽ additus ẽ ex decreto ſena tus. ¶Lege prediatoria. qua. ſ. p̃dia tam ruſtica q̃ urbana uenui ſubiiciuntur: a prediis. n. prediatoria lex nũ cupata: uñ & prediatores dicti conſulti periti q; iuris ad p̃dia pertinentis: ſcribunt Valerius libro. viii. & Cice to in oratione pro. Cor. balbo ſceuolam cũ de iure p̃diatorio conſuleret ſolitũ eſſe conſultores ſuos reiicere ad furiũ & caſeliũ prediatores: cũ aſſiduus uſus uni rei additus & ingeniũ & artẽ ſæpe ſuperet. ¶In uacuũ ue nalis. ea res: q̃ uẽditioni ſubiicit. cuius emptor nõ inueniꝫ: dĩ pendere uenalis in uacuũ. & ita claudius in ua cuũ hoc ẽ nõ repto emptore pepẽdit uenalis ſub edicto p̃fectorũ ærarii. cui debebat: iõ ãt pependit in uacuũ qa nullus emere uolebat bona: q̃ ſoluẽdo nõ eẽnt. talis. n. erat claudius: qualis lyco plautinus argẽtarius: q ait ſi reddo qbus debeo plus alieni ẽ.

Dieta Dietarii

¶Prefectorũ. ſ. ærarii. olim q̃ſtores urbani p̃fecturã ærarii adminiſtra bãt: quã auguſtus ad p̃torios uiros p̃tores ue traduxit. ¶Eo deſiderãte. ſ. Caligula: q cũ eſſet intra regalia re ctũ dimiſit iter deflectens ad locũ anguſtũ ubi inſpecturus erat pueros arti ſcenicæ p̃paratos. ¶Dietã. dieta ſignificat cenationẽ ſiue locũ in domo: in quo hĩtamus a dieta dietarii dicti miniſtri dietæ deſeruientes quo rũ meminit ulpianus titulo de fundo inſtructo: apud eoſdẽ iuriſconſultos titulo de extraordinariis crimini bus legimus dictarios appellari eos: q ĩ aliena cenacula ſe dirigũt furãdi aĩo: quos pluſq̃ fures puniẽdos eſſe docet ulpianus. corrigenda ẽ obiter mẽdoſa dictio apud eoſdẽ iuriſconſultos titulo de effractoribus: ubi ſic ſcriptũ eſt. ſimili mõ & ſoccularii & detrectarii erũt puniẽdi tu p detratarii emẽda dictarii: accipeq; p his: q in dictis furant. de qbus ait papinius in. ii. ſiluaꝝ: una tñ cunctis procul eminet una dietis: dicitur dieta uerbo græco Δίαιτα quã ſignificat uiuo & uerſor. in his enim cenaculis uiuimus & uerſamur. uñ ẽt dieta no minatur uictus & medicinæ pars dietetica nũcupata: q̃ uictu medet: ẽ enim medicina in tris ptes diducta: in dieteticam q̃ uictu in pharmaceuticã: q̃ medicamentis: in chirurgicã: q̃ manu morbos curat. de dieta ſic ſcri bit ſceuola iuriſcõſultus. libro tertio de legatis liberto meo ex domo mea: quã liberis meis dedi: dietã ĩ qua habitaui item cellariũ iunctũ eidẽ dietæ ab herede meo ei concedi uolo. dietam ſidonius interpretari uide tur cenaciunculã eẽ: cũ ait in epiſtolis: ex triclinio fit in dietam ſiue cenaciunculã tranſitus. leges apud plin um ſæpe zetã & zeteculã noiari: q̃ diete & dieticule elegantius dicerẽt: qđ ſi codices plinianos ſine mendis haberemus talis opinor lectio facile appareret. eſt. n. q̃dam cognatio inter. D. &. Z. ut odor ozὼ p̃. medẽtius mezẽtius: fortaſſis ita dieta & zieta fieri potuit: q̃ mox p cõtractionem zeta dicta eſt.

Correcta dictõ iuriſconſultorũ Dietetica medicina Diuiſio medicinæ Medẽti Mezẽti

¶M. AN. ¶Locandas. opificibus decernendas. ¶Ponendas: publico loco erigendas. ¶Deferente: accuſante falſis criminibus in eũ apud caligulã graſſante. ioſephus: Pollucem ſeruum ait caligula annuente fal ſis at capitalibus criminatoribus claudiũ inceſſere aliquandiu perſeueraſſe. ¶Gratulãdũ: ut publice ei noĩe gratularet. ¶Ad puerũ: ad ſe uelut puerũ. ¶Recepta: ut cognoſceret. ¶Signauerat ex ſignatorib⁹ un⁹ fue rat p itroitu noui ſacerdotii quũ augurale ſacerdotiũ adiiſſet. ¶In uacuũ lege p̃diatoria: ſic Cic. p Cornelio

& enim si. Qu. Scæuola ille augur quum de iure prediatorio consuleret homo iuris peritissimus, consulto/res suos nonnunq; ad furiu & cassellum prædiatores reiiciebat: hæc Cicero: quesiui ego a iurisciæ peritissi/mo quoda qd esset prediatoria lege in uacuu pedere qd tranqllus presse admodum & obscure posuisset: tu ille Veterem ait abæratoq; ignominia tangit siquide iurecosultus in digestis demostrat eos q no essent sol/uedo sublimiore loco altero tm pede & manibus subnixos pedere solitos per qd argueret nihil prædioru aut fortunaq; supereſſe illis amplius: ne soli quide tm ut in eo platis cosistere possent sed ego postea digesto ru uolumina scrutatus locu non repio si lectionis insoletia no me fefellit. ¶ Venalis alioqn uenalis. q. d. nisi ea ignominia debitoris nomen declinasset ab ærarii pfectis uenisset ut ærario illud octogies sextertium recuperaret. ¶ Pepederit: sic alibi reos q ante qnquenniu, pximum apud ærarium pependissent.

## De initio imperii Claudii.

PEr hæc ac talia maxima ætatis pte trasacta qnquage simo anno iperiu cepit: qtuuis mirabili casu. Exclu/sus inter cæteros ab insidiatoribus Cai: quu qsi secretu eo de siderate turba sumoueret: dieta cui nome e Hermeu receſſe rat. Neq; multo post rumore cædis exterritus: præposita ad solariu pximu iterq; prætenta foribus uela se abdidit: latete discurres forte gregarius miles aiaduersis pedibus e studio sciscita di qsna eet agnouit: extractuq; & præ metu ad genua sibi accidete: ipatore salutauit. hic ad alios comilitões fluctua tes nec qcq; adhuc fremetes pduxit: ab his lectica ipositus: & ¶ PHI. ¶ Hermeum. soliti erat ueteres indere noia cenationi/bus: & cubiculis a noibus deoq; sicut lucullus tricliniu hebat no/mine apolline in quo lautiores cenas parare solebat: un illud ce leberrimu e cenabat in apolline sic & hermeu ab herme. i. mercu rio dictu existimamus. Alexan/der Romanns Imperator fecit i palatio dietas noie mameas in honorem matris mameæ: quas uulgus imperitu postea ad ma/mam uocitauit. hac et tempesta te in edibus principum sunt cu/bicula uarii nois: ut aliud psitaci aliud pauonum: aliud columba ru uocitetur: a nominibus quoq; diuoru noiamus cubicula & cenationes. ut apostoli petri: ut pauli. & consi/militer. ¶ Ad solarium. latini solaria uocant plana tecta quæ alio noie meniana nuncupantur. q græci dicut domata ut supra docuimus ex interpretatione hieronymi: alias solarium accipitur pro horologio: preterea solariu appellant iurisconsulti titulo ne quid in publico fiat: uectigal: quod pro solo penditur & ex eo solari/um dictu. hic accipitur solarium pro meniano: sicut in secudo regum ubi scriptum est: qd dauid deambulas in solario domus regiæ uidit bersaben se lauante ex aduerso super solariu suu. ¶ Se abdidit: iosephus libro. xix. Claudius egrediebatur de theatro Caio mortuo & domo Cæsaris nece turbata in angusto pro sua salu te consistens: & in quoda loco arctissimo deueniens se celabat: qui nequaq; de sua salute securus stabat: i quo dam loco super paucos gradus obscuritate celatus. itide sextus Aurelius ait claudiu deformi latebra latente fuisse abreptum a militibus. ¶ Prætæta foribus uela. aulea significat quæ i domibus principum ante hostia pretendi solent. Lampridius Alexandru Romanum Imperatorem ea fuisse humanitate preditum scribit: ut salutaretur quasi unus de senatoribus patente uelo admissionalibus remotis. hæc peculiariter uocantur cubicularia uela: utpote cubiculorum usui accomodata. idem Lampridius de heliogabalo sic refert. subito militum strepitu exterritus in angulum se condit: obiectuq; ueli cubicularis: quod in introitu erat cubiculi se texit. ¶ Gregarius. uilior Cicero at id etia gregarii milites faciunt inuiti ut coronam dent ciuica: & se ab aliquo seruatos esse fateantur: hic autem miles de quo loquitur suetonius: proprio nomine ut inquit iose/phus gratus nucupabatur: qui uidens Claudium: nec perfecte pre obscuritate cognoscens proxime uenit: euq; apprehendens agnouit: seq; sequentibus dixit. iste germanicus est: eum constituamus imperatorem. ¶ Ad genua sibi accedente. Claudius metuens ne pp caium ipse morere parcendu sibi esse poscebat: tunc gratus subride dextera ei porrexit: & noli inqt de tua salute pusillanimis e: cute magis oporteat magnani/miter de impio cogitare: qd dii auferetes caio mudoq; prospicietes: tuæ cocesseré uirtuti. perge & maiorum tuoq; recipe soliu: ad genua ideo dixit: quia misericordiæ sut cosecrata & claudius p metu supplicabat mili ti gregario. relege: q a nobis explicata sunt de genuu adoratioe in supioribus. ¶ Comilitões fluctuates. mili tes ex obitu caligulæ pturbati cedem fecerut: mox a cede abstinetes fecere cociliu de impatore cteado. q de creuerut claudiu impatore facere utpote defucti caligulæ patruu & oium senatoria dignitate pcipuu uirtute maioru fultu & militari discipiina piter eruditu huc itaq; deliberauerut in medio statuetes impatorem facere digniscq; solenitatibus honorare: fremebat at milites ex nece caligulæ qa ille illis clarissimus fuerat: pterea p pecuniaq; muneribus eos sibi cociliauerat. ¶ Vicissim succollantibus. p uices humeris subleuatibus por tantibusq; succollare. n. significat in collu tollere & ita baiulare. uarro libro. iii. de re rustica apes iquit regem suum sequutur quocunq; it: & fessum subleuant: & si nequit uolare succollant. Plinius idem memorans ait fessum humeris subleuant ualidius fatigatu ex toto portant: h inc ab eodem tranquillo succollatus otho i/perator dictus est hoc est collo humeroq; baiulantium subleuatus. scribit iosephus claudium supportatum fuisse nequaq; ualentem pedibus ambulare. propter timore. s. gaudium q dictorum.

¶ M. AN. ¶ Insidiatoribus: iis q in Caiu conspirabant: iosephus auctor est claudiu & minutianu præcessisse non nihil Caiu ex spectaculo exeuntem: sed cu ille in concauu locu ubi occisus est quasi in balnea iturus re/pente deflexisset factum esse ut ille a sequentium multitudine sit ab eo excluſus. ¶ Eo desiderante: caligula

Dietæ mameæ

Salaria Salariu uectigal

Succula te quid

in diætam cœnaculum in quo æstate cœnatur ad umbrã: hieme ad solẽ qđ & cœnatio dicit quamuis a græco quidã id nomen deducãt: Varro ita appellatã existimat qđ in ea die edatur: in hortis dicta fere ædificari solebat: hinc & diætarii dicti qui furandi gratia in aliena se ingererent cœnacula. est & diæta unius diei cibus. ¶Hermæũ: Græci ἑρμαῖον refugium thesaurũ uocãt. ¶Ad solariũ: horologium nũc i quo horæ umbrarum aspectu notabãt: Plinius princeps romãis solariũ horologiũ statuisse ante. xii. annos q̃ cum pyrrho bellatũ est ad ædem qrini. L. Papyrius cursor: ad proximũ igit solarium quod proximo erat loco: nisi solarium accipias simpliciter pro eminentiore loco. nã iosephus de eius latebra ita refert stabat inqt in quodã loco super paucos gradus obscuritate cælatos. ¶Foribus: solarii. s. ¶Genua accedentẽ: genua misericordiæ ueteres consecrarunt: iccirco suppliciter præcaturi ad illa obuoluti iacuere.

¶PHI. ¶Sui diffugerãt: alii codices habent serui & ad lecticari os referendũ: q lectica impositũ dñm deportare consueuerunt. ¶Quasi ad penã raperetur: iosephus concurrebant inquit circa gratum multi militũ: & uidẽtes claudium duci quasi ad supplicium rerũ gestarũ dolebant. tunc claudio pp corporis debilitatẽ fugere non ualẽte eũ in uehiculo rapientes pro eius incolumitate solliciti cum fuga ad palatiũ uenerunt. ¶Inter excubias militum. concursus militum factus est cunctis aspectũ claudii haben ter inspicientibus eũq; principẽ statuere festinantibus ꝓ fauore germanici eius fratris: qui magnã gloriam uitæ suæ relique rat uniuersis. ¶Intra uallum. castra pretoria significat. ¶Forũ occuparãt. diuisæ sentẽtiæ erãt populi & senatus. Nãq; senatores dignitatem pristinam appetebant & onerosum seruiciũ tyrannidis declinabant: & ob hoc tanq̃ assertores libertatis occupauerant capitoliũ & forũ. populus aũt gaudebat imperatore: letabaturq; claudiũ foueri militari fauore ad imperiũ capessendum. ¶Accitus. euocatus. ¶Per tribunũ plebis. scribit iosephus legatos a senatu missos ad claudiũ uenarium & bracchum ambos tribunos: qui prostrati suppliciter claudium orabant ne bellorum ac subuersionis foret occasio ciuitati. suadebantq; simul ut si appeteret principatum a senatu magis q̃ a militibus acciperet. refert iosephus agrippam a senatu ad claudium fuisse legatum: qui latenter exacuit claudium ut imperii dignitatẽ tutaretur neq; cederet senatui. ¶Vi se teneri. scribit iosephus agrippam missum eẽ a senatu legatum ad claudium super rebus cõponendis: cui claudius rñdit non esse mirabile: si imperatorem non libenter acciperet curia: quæ crudelitate priorum principum fuerit uulnetata sed si ipsius mansuetudinẽ degustaret: cum nomine tantum ipse princeps esset futurus: re autem senatus imperaret: profecto illos gauisuros sibi prospere imperium obuenisse. ¶Diuersa sentientium. ex senatoribus adhuc nocte existente alii semetipsos occultauerunt: alii in agros proprios sunt egressi: uixq; centum senatores collecti sunt: quibus i cõmune de presenti statu tractantibus repente clamor congregati exercitus est emissus petentis: ut militaris imperator eligeretur. ¶Multitudine nominatim exposcente. milites decreuerant apud semetipsos ut uni & speciatim claudio traderetur imperium ut ante dictum est: hoc tantum senatoribus concedentes ut ipsi qui dignus uideretur eligerent. ¶Iurare in nomen suum: claudius congregato exercitu contionem habuit iusiurandum a militibus accipiens secum permanendi: donauitq; singulos custodes corporis quinq; milibus drachmarum: & ducibus munerum promeritam portionem largitus est. sed & militibus absentibus similia repromisit. ¶Militis. pro militum. singulatiuus numerus pro pluratiuo. ¶Pigneratus. ueluti pignore obligatam obnoxiamq; efficiens. ¶Antiquius. melius carius. macrobius: soli posthumiano antiquior uisa est instruendarũ cura defensionum. liuius in septimo. Vtilitate fides fuit antiquior. lucilius: qui potius uitam degat sedatus quietam: quã tu antiquius: q̃ facere hoc fecisse uidearis. ¶Id bidunm. quod tumultuosum. s. inter obitum cai & principatum claudii fuit intermedium: de quo sic ait paulus orosius. Claudius mox ut confirmauit imperium magna atq; adhuc incognita clementia ne in tantam nobilium multitudinem ulti o si esset cepta seuiret: biduũ illud quod ex rei pu. statu ifeliciter cõsulatum actumq; fuerat memoriæ exemit. oium factorum dictorumq; in eo ueniam & obliuionem in perpetuum sanxit.

Antiquus

¶M. AN. ¶Quia serui: sic. n. legendũ non sui ut alii hñt quod ne latinæ quidẽ diceret. ¶Succollantibus: ciruicem oneri subiicientibus iosephus uehiculo ait in castra puectũ. ¶In castra: prætoria quæ circa urbem

quia sui diffugerant uicissim succollantib9 i castra delatus ẽ, tristis ac trepidus miserante obuiã turba quasi ad pœnam raperet isons. Recept9 itra uallũ inter excubias militũ pnocta uit aliquãto minore spe q̃ fiducia. Nã cõsules cum senatu & cohortibus urbanis forũ capitoliũq; occuparãt: asserturi cõmunẽ libertatẽ: Accitusq; & ipse ꝑ tribunũ plebis i curia ad suadẽda: quæ uideret uise & necessitate teneri respõdit. Postero uero die senatu segniore i exequendis conatibus ꝑ tediũ ac dissensionem diuersa cẽsensiũ: & multitudine quæ circunstabat unũ rectorẽ iam & nominatim exposcente: armatos pro cõcione iurare in nomen suũ passus est: ꝑmisitq; singulis quinadena sestertia: primus Cæsarum fidem militis etiã premio pigneratus.

## De gestis per eum in initio principatus.

IMperio stabilito nihil antiquius duxit: q̃ id biduũ: quo d mutãdo Reipublicæ statu hæsitatũ erat memoriæ eximere. Oium itaq; factor9 dictorũq; i eo ueniam &

appia uia fuere: plinius ad extrema uero tectorũ cũ castris prætoriis: ceperunt ea tyberii principatu Romæ esse: quũ antea prætorianæ cohortes uagæ per urbẽ sparsa haberent tabernacula. ¶Aliq̃to minori spẽ q̃ fiducia: ut minus oino spei adesset q̃ fiduciæ. ¶Cohortibus urbanis: q̃ in urbe erant ad principis presidium. ¶Asserturi: uindicaturi. ¶Per tribunũ plebis: cui uocandi senatus ueteri instituto ius erat sentiũ saturninũ hunc fuisse crediderim quẽ iosephus de libertate continuo post mortẽ claudii concionatũ scribit. ¶Nominatim: noie claudiũ deposcentes. ¶In nomen suũ: suo noie nouo se sacramento astringere. ¶Præmio pgneratus: primus q p̃cio imperiũ mercatus ẽ. ¶Antiqus: ut lius. ¶Id biduũ: acta illius bidui. i. cõsulationes patrũ & quæcũq; ad asserendã libertatẽ uariæ in curia aut alibi dicta eẽnt. ¶Memoriæ: eximere abolere.

oblíuionẽ í ppetuum sanxít ac præstítit. Tribunís modo ac centurionibus paucis e coniuratorum í Caiũ numero inter emptís: exempli simul causa: & quod suam quoq; cædem de poposcísse cognouerat. Conuersus hinc ad officia pietatis iusiurandum neq; sanctius sibi: neq; crebrius instituit q̃ p Augustum, Auiæ Liuiæ diuinos honores: & circẽsi pompa curum elephantorum Augustino símilem decernẽdũ curauit. Parẽtibus inferias publicas & hoc amplius patrí circẽses annuos natalis díe: matrí carpentum quod circũduceret & cognomẽ Augustæ: ab Auia recusatum. Ad fratris memoríam p omnẽ occasionem celebratã. Comœdiã quoq; græcã neopolitano certamíe docuit: ac d sentẽtia iudicum coronauit.

¶PHI. ¶Obliuionem in perpetuũ. in líbro annotationũ nostraꝝ latissime explicauim⁹ quẽ admodũ sæpe numero obliuio pretoritoꝝ factorum inducta ẽ: quam græci amnestiã uocant: q̃ si legem obliuiõis: quam romæ inducere Cicero tentauit post interfectum luliũ cæsarem: quam claudius ultronea clemẽtia nullo expetẽte firmauit relege quæ a nobis sup hac re scripca sunt in li. annotationũ. ubi enarram⁹ illud ciceronianũ: græcum etiã uerbũ usurpaui quod tũ in sedãdis discordiis usurpauerat ciuitas athenienses. ¶Tribunis interemptis. chereas princeps caianæ necis ad supplicium ductus est: q mortẽ excepit animo uirili rogans ut eo gladio necaretur: quo ipse caiũ interemerat. lupus alter e coniuratis plurimarũ ictu plagarũ peremptus est: eo qd ceruicem mollis preparasset ad necẽ. sabinus aũt semetipsum occidit gladio sic incũbens: ut eũ usq; ad capulum uulnus absorberet. ¶Exempli cã. inter causas puniendi peccata hæc quoq; rõ uindicãdi est: quæ a græcis παράδειγμα. a latinis dicit exemplũ: cum punitio propter exemplũ necessaria est: ut cæteri a similibus peccatis: metu cognitæ penæ deterreant. Iccirco ueteres exempla pro maximis grauissimisq; penis nominitabant. ¶Quam per augustũ. claudius qñ sanctissimum iusiurandũ iurare uolebat: per augusti nomen deierabat: quod erat pietatis initiũ in augustũ cæsarem: in cuius nomen uelut quadã adoptione aut iure hereditario succedebãt romani impatores. ¶Augustino. uetus codex habet augusteo sed siue augustino legas siue augusteo nomen est deriuatũ ab augusto cæsare. & est sensus claudiũ decreuisse í honorem auiæ liuiæ augustæ: ut in põpa circensiũ spectaculorum currus ageret: qualis olim fuerat decret⁹ augusto: quem appellat currũ elephantorum. propterea qd ab elephantis duceretur ut res esset honorificentior. sicut olim subiere currum põpeii magni africo triumpho: quãuis possimus etiam eo noie intelligere currũ eburatum: tanq̃ ex secto elephãto hoc est ebore compactũ. namq; notũ est non solũ dentes elephantoꝝ sed etiam ossa penuriæ causa in laminas secari solita ad ebur conficiundũ. hinc maro ebur significare uolens dixit elephantum. cũ ait altera cãdenti perfecta nitens elephanto: & alibi ait sectoq; elephanto. qd autem ex ebore uehicula forent in usu priscoꝝ gliscente luxuria testes sunt historici & in primis lampridius: qui ait heliogabalũ habuisse gẽmata uehicula & aurata contẽptis argenteis & eboratis. ¶Parentibus. druso & antoniæ. ¶Inferias: parentalia. ¶Circenses annuos. subaudi decernendos curauit: ut. s. quot annis die natali drusi ludi circẽses exhiberẽtur. ¶Carpentum. s. curauit decernendum: est autem carpentum caruca matronalis de quo supra satis diximus. carpentis per urbem uehi matronis concessum est: quia cum aurum non reperiret ex uoto quod camillus uouerat apollini: id matrone contulerunt. ¶Ab auia recusatum. plinius tamen significat cognomen augustæ non fuisse a liuia recusatum scribens eam accepisse nomen augustæ: cum primum pacta esset augusto cæsari. & idem in ultimo naturalis historiæ inquit magnitudo crystalli amplissima adhuc nobis uisa erat: quam in capitolio liuia augusta dicauerat librarum circiter quinquaginta augustas autem matres uxores sorores filias imperatorum appellatas esse dignitatis causa proditum est. ¶Fratris: germanici. ¶Neapolitano certamine. apud neapolitanos auctore strabone agon quinquénalis complures dies celebrabatur: qui & musicus erat & gymnicus illis emulus: q per græciã clarissima celebritate gerũt. hic illud papinii li. v. siluaꝝ. patrii quinquennia lustri. ¶Docuit. uidetur potius legendum dedit. talia enim exhibentur magisq̃ doceantur. ¶Coronauit. subintellige actorem comedie græce ipsi enim histriones coronari solent non comedie quod si legas docuit erit sensus claudium ipsum docuisse comedum prout fabula esset agenda: cum alioqn comedus adeo scius gnarusq; esse soleat actionis histrionicæ: ut precipiat quintilianus oratorem futurũ dare operam debere comedo: cuius officium hoc esse dicit: ut uitia oris emendet: ut expressa sint uerba.

¶M. AN. ¶Præstitit: seruauit. ¶Exempli simul causa: ut illoꝝ pœna aliis documento esset. ¶Quam suã quoq; cædẽ quo se quoq; ad cædẽ requisiuissent: chereã & lupũ ad supplicium tractos iosephus scribit sabi-

amnestia

Mors chereæ

Paradigma Exẽplũ Exẽpla p penis augustinus currus Elephantus, p ebore Eburata uehicula

Liuia augusta augustæ agõ neapolitan⁹

num uero sibi mortem consciuisse. ¶Auiæ:luiiæ drusi patris sui matri. ¶Diuinos: honores quos defunctæ decerni tyberius nō permiserat. ¶Currū elephantorū:qui iunctos haberet elephantes iulius capitolinus elephantorum quadrigas ait:Gordiano:Principi decretas quibus ille more persico:triumpharet quo apparet elephantes curru admoueri solito. ¶Augustino:q augusto fuerat decretus. ¶Decernenda:neutro genere decernenda dixit non uoce sed sensum secutus quū currū & honores decernendos curasset. ¶Fratris: germanici. ¶Græcā:græcæ scriptā. ¶Neapoletano certamine:ludorū nōnem suo loco explicauimus. ¶Docuit:sic platonius ille de comœdiarū differentiis ὁ μὲν γοῦν τὸν ῥαῦν τάσ:simus eupolim qm si captas fabulam docuerit. ¶Coronauit:qui maxime placuisset.

¶PHI. ¶Ne mar.quidem antonium.erat hic claudii maternus auus utpote pater antoniæ q̄ mater fuit claudii quā ex octauia augusti sorore susceperat.hinc ait ipe claudius apud senecā.M. antonius auus meus nullo minor:nisi eo a quo uictus ē fratrē interfectū audiui. ¶Idē esset.eūdem diē natalem habebant drusus pr claudii & antonius auus maternus. ¶Tiberio principi: fratri patris drusi:& ob hoc patruo ipsius claudii. ¶Pompeii theatrū:scribit eusebius theatrū pōpeii incensum esse tiberii principatu. ¶Cai:caligulæ. ¶Inter festos.cū festorum libris dies religiosi & nefasti causæq; dierum perscriberēt:noluit claudius ut iter fastos referret dies ille quo caius fuerat interēptus:quis eū ipse diē haberet pro exordio sui principatus. alii codices hnt inter festos & sensus erit apertior tanq̄ noluerit claudius inter dies festos referri diem illū:quo occisus fuerat caius:& quo fuisset initiū sui principatus:ne uideretur insolētius & elatius exultare partim de nece cai: partim de inito principatu:de diebus fastis & festis scribit macrobius diligenter in primo. ¶Prenomine imperatoris.sicut clandii ciuilitas laudāda ex eo ē q̄ imperator dici noluit:ita cæsaris dictatoris insolentia reprehēdenda recipientis prenomen imperatoris:qui a græcis dicitur:αὐτοκράτωρ. ¶Sponsalia.seruius sulpitius sponsalia in latio hoc more fieri solita scripsit:qui inquit uxorē ducturus erat ab eo unde ducenda erat stipulabat: in matrimonium ducturū iri:qui daturus erat itidem spondebat daturum.is cōtractus sponsionum stipulationūq; dicebatur sponsalia:tum q̄ promissa erat sponsa appellabatur:qui spoponderat ducturum spōsus: talis formula significatur a plauto sic scribente in curgulione:spondes ne miles mihi hanc uxorem? spondeo spōdere ät ut docet uarro ē dicere & a spōte.i.uolūtate deducit:hīc spōsus spōsa'cū spōsus sponsio & spōsalia deriuātur:& qui spoponderat filiam despondisse dicebat:qd ex sponte eius.i.uoluntate exierat.obiter enarrandū uetus uerbum:qd est despondisse aium.namq; despondere animū dicitur: ille'qui suæ spontis statuit finem:& quasi ex desperatione mori decreuit. Varro in tertio de re rusttca.ne reliqui si uideāt despōdeant animū:atq; alieno tempore uenditori moriantur. liuius in tertio ab origine urbis.nec ipsi solū despōderant animos:sed contemni cepti erant a finitimis populis.plautus in milite.ne lamentetur ne ue animū despondeat.apud senecam despondere legimus sine animi additamento.In hoc eodem significatu per eandem similitudinem dicit quis despondere sapientiam qui desperat se posse ad sapientiæ fastigiū puenire:& ob hoc desistit ab incepto destituitq; ichoatum studium. ¶Silentio.sine publica festiuitate. ¶Precatio exegit.precibus impetrauit a senatu ut ingrediēs curiā secum ducere posset prefectū pretorii & tribunos militum:quibus alioquin ius nō erat in senatū ueniendi.p̄cario aūt aduerbiū est quo plautus & terentius usi sūt apud iurisconsultos tittulus est de precario:ubi sic inqt ulpianus precarium est quod precibus petenti utendum conceditur tandiu:q̄ diu is qui concessit patitur.in hanc sententiam eleganter dictum est a seneca hominem esse precarii spiritus:& apud quin.curtium ait alexander:mori prestat q̄ precario imperatorem esse idem sed precarium inquit spernebatur imperium ubi precarium imperium dicitur id quod tam diu obtinetur:quādiu qui concessere permittunt.

Ne Marcū quidē Antoniū inhonoratū ac sine grata mētiōe trāsmisit testatus quōdā p edictū tanto ipēsius petere se ut natalē patris Drusi celebrarent:qd idē esset & auī sui Antonii. Tiberio marmoreū arcū iuxta Pōpeii theatrū decretum qui dē olim a senatu uex omissū pegit. Caii quoq; & si acta oia rescidit:diē tn necis:quis exordiū principatus sui uetuit iter fastos referri.

De honoribus p eum spretis & aliis ciuilibus gestis eius.

AC isemet augēdo parcus atq; ciuilis:pnoie impatoris abstinuit:nimios honores recusauit. Spōsalia'filiæ:natalemq; genitī nepotis silentio:ac tantum domestica religione transegit. Neminem exulum nisi ex'senatus auctoritate restituit:ut sibi i curiam præfectum prætorii tribunosq; militum secum inducere liceret:utq; rata essent,q̄

Sponsalia
Sponsa. Sponde
De pondere animū quid
Despondere sapientiam. precario
Precariū
precariū imperiū

¶M.AN. ¶Marcum quidem Antonium:traiecto sed coeliana illa adhuc durior has res ad te scriptas lucimissimus eli. ¶Aui materni:Antonii triumuiri qui ex octauia Augusti sorore Antoniam claudii matrem genuit. ¶Tyberio:patruo qui drusi patris sui fuerat frater. ¶Inter fastos referri:quasi maiorem duxerit caianæ cædis & luctus ex ea accepti q̄ propriæ letitiæ ex adepto principatu rationem habendam. ¶Sponsalia filiæ:cuius dicat i dubium uenire potest claudiam.n.Antoniam & Octauiam filias habuit claudiam ut ex adulterio genitam ad matris ianuam exposuit:antonia pompeio magno deinde fausto Syllæ nobilissimis iunenibus nupsit:Octauia syllano prius moxNeroni priuigno desponsata est. ¶Restituit:ab exilio

reuocauit. ¶In curiam: cæsaris dictatoris exitu admonitus cum patribus egit ut cum tribunis & præfecto prætorii sibi curiam ingredi liceret.

procuratores sui i iudicãdo statuerent præcario exegit. Ius nundinarũ in priuata prædia a consulibus petiit, cognitioni bꝰ magistratuũ ut unus e cõsiliariis frequẽt. interfuit. Eosdẽ spectacula edẽtes surgẽs & ipse cũ cætera turba uoce ac manu ueneratus est: Tribu. ple. adeuntibus se pro tribunali excusauit, qd pp angustias ñ posset audire eos nisi stãtes. Quare in breui spacio tantũ amoris fauorisq; collegit: ut cũ profectũ eum ostiã periisse ex insidiis nunciatũ eẽt, magna consternatione populus: & militem quasi ꝓditorẽ: & senatum quasi patricidã diris execrationibus incessere nõ ante desisterit q̃ unus atq; alter & mox plures a magistratibus i rostra ꝓducti saluum: et appropinquare confirmarent.

De insidiis et coniuratiõibus cõtra eũ factis.

NEc tñ expers isidiarꝫ usquequaq; pmãsit: sed et a singulis & p factionẽ: & deniq; ciuilí bello infestatꝰ ẽ E plebe hõ nocte media iuxta cubiculũ eius cũ pugione deprehensus est. Repti & equestris ordinis duo i publico cũ dolone ac uenatorio cultro: pstolantes alter ut egressum theatro alter ut sacrificãtẽ apud Martis ædẽ adoriret. Cõspirauerãt ad res nouas Gallus asinius & Statiliꝰ Coruiniꝰ Pollionis ac Messallæ oratorꝫ nep otes assũptis cõpluribꝰ libertis

¶PHI. ¶Procuratores sui. q̃ a procuratore cæsaris fiunt ea per inde rata haberi solent. atq; si ipse imperator statuisset. auctor iurisconsultus: tamen claudius ut se magis ac magis ciuilẽ preberet precatus est senatum ut rata haberentur: que per suos procuratores statuta fuissent. refert Corne. tacitus auditam esse uocem principis claudii: patrem uim rerum habendã essen iudicatarum a procuratoribus suis: ac si ipse statuisset. quod & senatusconsulto confirmari & uberiꝰ fieri uoluit. augustus quoq; antea decreta procuratorum peri de haberi iusserat: ac si magistratus romani cõstituissent. ¶Ius nundinarũ. scribit pli. in. v. epistolarũ uirum pretoriũ a senatu petiisse ut sibi istituere i agris suis nũdinas pmitteret: cui contra dixerunt legati uicen. inorum. ¶Cognitionibus. qñ de cã aliq; cognoscebãt. ¶Vt unus e consiliariis. ut unus qui cõsuleret: nõ ut impator q preciperet. ¶Eosdẽ. s. magistratus. ¶Surgẽs. honoris uidelicet cã: nã quos honoramus his assurgere cõsueuimus: de quo iam dictũ est: Voce ac manu. acclamatione & plausu. ¶Propter angustias. s. tribunalis. ¶Nisi stantes. stare & sedere inter se opponunt. plautus in captiuis. hi stant ambo ñ sedent: cũ tribunal nõ esset capax multoꝝ & ob id tribuni q sedere debuissent stare cogerentur: usus est excusatione. ¶Hostiã ciuitatẽ: ab anco marcio conditã. ¶Militẽ. milites. ¶Quas patricidã. tanq; auctorẽ mortis claudii q pater eẽt senatus. plautus elegãti uocabulo parẽticidã uocat: quẽ græci patroctonon dicũt. nos uulgatiori uocabulo patricidã noiamus. ¶Incessere. impetere criminari insectari. au. gel. iceſſebat quempiã taurus philosophus seuera atq; uehemẽti obiurgatiõe. filius. unũ inceſſentia tela. ¶In rostra. pulpitũ romani fori ubi cõcionantur de quo satis multa in iulio cæsare. declinãtur aũt numero tñ pluratiuo rostra i hac significatiõe ut docet diomedes. ¶Per factiõem. conspiratiõe plurium. ¶E plebe: plebeius. & hoc referendũ est ad singulos. ¶Eq̃stris ordinis duo. Cor. tacitus. iterea romæ nullis palã neq; cognitis mox causis nonio eques romanus ferro accinctus repitur in cetu salutãtiũ principẽ. nã postq̃ tormẽtis dilaniabat cõscios nõ edidit incertũ an occultãs. ¶Dolone. dolones auctore donato sunt tela quedã bellica a ledendo dicta. nã δολοῦ græce lesio dicit: unde & dolus a ledẽdo. seruiꝰ enarrãs illud ex. vii. eneidos: pila manu sceuosq; gerunt. in bella dolones: ait dolonẽ flagellũ esse: intra cuius uirgam lateat pugio: dolones autem a fallendo dicti: qd decipiant ferro cũ speciem pferant ligni. hac dictione usus est alphenus iurisconsultus digestis ad legẽ aquiliã. cuius hæc sunt uerba. tabernarius eũ cõsequutus lucernam reposcebat & fugiẽtem retinebat. ille flagello quod in manu habebat in quo dolon inerat uerberare tabernarium ceperat. accursius legit dolor: & dolones accipi uidentur, p armamẽtis naualibus sic scribentẽ. sublatis raptim dolonibus ephesum petit fuga. ¶Venatorio cultro. Venator non solum uenabulo telo longiore utitur in uenatu: sed ẽt cultro breuiore succingitur: q ob id uenatorius dr. de quo est lẽma in epophoretis eqigrãmatarii poetæ. ¶Prestolantes expectãtes. alias pstolari significat pstо esse ut expontt donatus terentianus interpres. ¶Egressum. s. claudium. ¶Conspirauerant. hoc ad illud referendũ est q̃ ait pfectionem infestatũ fuisse.

¶M. AN. ¶Ius nundinarum: ut nundinæ in prædiis q̃ priuato possideret celebrari possent. ¶Vt unus ex consiliariis: & nõ ut imperator excusauit in excusationem adduxit. ¶Incessere: insectari. ¶In rostra: in forũ ubi rostra erant. ¶Per factionem plurium: cõspirationẽ. ¶E plæbæ: hõ hoc est qd a singulis dixit. ¶Cum dolone. Verg. seuosq; gerunt in bella dolones seruius flagellum esse putat in cuius uirgis lateant pugiones Varro contum cum ferro breuissimo satis constat a dolo nomen rei datum quia aliud facie sit: re ipsa aliud. Cornelius Nonium equitem romanum ait ferro accinctum in cœtu salutantium deprehensum nullis cruciatibus cogi potuisse ut conscium quempiam nominaret. ¶Venatorio cultro. Mar. si dejecta geres lon

Vox claudii

Stant. sedent

Parẽtici da Patroctonus

Dolõci qui

Culter uenatorius

go uenabula roſtro hic breuis in grandem cominus ibit aprum. ¶ Gallus: aſinius pollionis nepos. ¶ Statilius coruinus: hic quoq; nepos coruini Meſſale de quo & pollione fabius in decimo: Cornelius Tacitus in hiſtoriis & rurſus in libro quem de oratoribus ſcribit.

¶ PHI. ¶ Ipſi°. ſ. claudii. ¶ Bellum ciuile. plinius in tertio epiſtolaꝝ huius ciuilis belli ſic mememinit. ſcribonianus arma in illyrico cõtra claudiũ mouerat: fuerat petus in partibus occiſo ſcriboniano romã trahebatur. De hoc eodem ſextus aurelius ſic refert. claudii tẽporibus ſcribonianus camillus intra dalmatias imperator creatus occidit. Cor. tacitus tradit furium ſcribonianum huius ſcriboniani filium. q arma per dalmatiã mouerat: fuiſſe miſſum in exiliũ: q̃ ſi finem principis per chaldeos ſcrutaretur. ¶ Legiones quæ ſacramentũ mutauerant. hanc hiſtoriam copioſius explicat paulus oroſius. cuius uerba ſubieci ad ſiniam tranquilli lucidiorem apertioremq; reddendã. accidit

Scribõiani

ipſius: atq; ſeruis. Bellũ ciuile mouit Furius Camillus Scribonius dalmatiæ legatus. Verũ ĩtra qntũ díẽ oppꝑſſus ẽ. Legiõibus quæ ſacramentũ mutauerãt ĩ pœnitentiã religione conuerſis: poſtq̃ denunciato ad nouũ ĩpatorẽ itinere caſu quodã: ac diuinitus: neq; aqla ornari: neq; ſigna cõuelli moueriq; potuerũt. De conſulatibus eius & geſtis in eis.

CONſultus ſuper priſtinũ. iiii. geſſit ex quibus duos prios iũcti ſequentes p iteruallũ: q̃rto quẽq; ãno ſemeſtrem nouiſſimum: bimeſtres cæteros. Tertiũ ãt nono circa principẽ exemplo in locum demortui ſuffectus. Ius & cõſul & extra honorẽ laborioſiſſime dixit. ẽt ſuis ſuoꝝq; diebus ſolẽnibus nõ nũq̃ feſtis quoq; ãtiqtus & religioſis. Nec ſemper preſcriptam legum ſecutus duritiam lenitatẽ ue multaꝝ ex bono & æ quo pide ut afficeret mode ratꝰ ẽ. Nã & his q apd ꝓuatos iudices plus petẽdo formula

Scribõiani mors

inquit eodẽ tempe grãde miraculũ: ſi quidẽ furius camillus ſcribonianus dalmatiæ legatus bellum ciuile molitus legiones multas fortiſſimaſq; ad ſacramenti mutationem pellexerat. itaq; die dicto ut in unũ undiq; ad nouũ impatorem conuenirẽt: neq; aquilæ ornari neq; cõuelli quoquo mõ ſigna moueriue potuerũt exercitus tãta & tam inuſitata miraculi fide motus & cõuerſus in penitentiam impatorẽ ſcribonianũ quinto ſtatim die deſtitutũ interfecit: ſeq; ſacramento prioris militiæ continuit. ¶ Ad nouũ impatorem. ſcribonianũ camillũ. ¶ Aquilæ ornari: ꝛbiter dicendũ eſt q̃ ad modũ aqlæ principalia romanoꝝ ſigna inungebantur feſtis diebus. ¶ Neq; ſigna conuelli. hoc ominoſũ fuiſſe apud ueteres teſtaꝫ caſus flaminii conſulis: cui anteq̃ apud traſimenũ cũ copiis deleret ocius cõuelli ſigna iubenti nũciatur ſignũ omni ui moliente ſignifero cõuelli neqre: q contemptor religionis cõuerſus ad nuncium inquit nuncia ſignum effodiant: ſi adconuellendum manus pre metu obtorpuerunt: Sed paulo poſt dedit penas ſpreti ominis & oſtenti interfectus ab annibale. apud traſimenum cum magna ſtrage romanorum. Conuelli autem proprie dixit: quia romana ſigna figebantur in caſtris: & cũ ad bellũ eundũ erat captatis auguriis euellebantur e terra. nã alibi ut tradit ſeruius grãmaticus figi nõ licebat. ſed inter auguria hoc ẽt habebatur: ſi auellentem facile ſequerẽtur. adeo ut craſſus parthico bello occiſus ſit: qui iturus ad prelium auellere ſigna non potuit. Virgilius in undecimo ubi primum uellere ſigna annuerint ſuperi. ¶ Super priſtinum. preter illum priorem: quem cũ cario adhuc priuatus geſſit per duos menſes. ¶ Iunctim. ſine interuallo. ¶ Nouo exemplo. cum non ſit ex imperatoria dignitate: ut princeps in locum demortui conſulibus ſubſtituatur. ſed debet ordinarius eſſe conſul non ſuffectus. ¶ Suffectus. ſubſtitutus ſubrogatus. ſufficere. n. ſubſtituere eſt: unde & ſuffectos conſules dicimus. ¶ Et extra honorem. extra conſulatum. ¶ Suis ſuorumq; diebus. multi dies in faſtis legebãtur ſolemnes & feſti: qui dicati erant partim claudio: partim cæſaribus claudii anteceſſoribus: partim druſo & germanico reliquiſq; gentis claudiæ maioribus. hinc eſt illud Naſonis ex libro primo faſtorũ. inuenies illic & feſta domeſtica uobis. Sæpe tibi pater eſt ſæpe legẽdus auus. quæq; ferunt illi pictos ſignantia faſtos: tu quoq; cum druſo premia fratre feres. ¶ Religioſis. de diebus religioſis dictum eſt in ſuperioribus: qui potius ominoſi ſunt q̃ ſacrati. ¶ Duritiam lenitatemue. Claudius leges quæ nimis atroces uidebantur in exigenda pena moderabatur: cũ auctore Martiano iuriſconſulto in grauioribus penis ſeueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis iudices ſubſequi debeant: interdum uero quæ leuiores leges uidebãtur eas grauiores faciebat: prout ipſe delictum atrox iudicabat. ¶ Ex bono & equo. docet ariſtoteles bonum & æquum eſſe emẽdatiõem legis: nã cũ lex uniuerſalis ſit accidatq; interdũ aliud preter uniuerſale: tũc rectum eſt. ut ex equo & bono id princeps moderet. ¶ Plus petendo formula excidiſſent. Ci. in oꝛone ꝓ roſcio comedo: ſi tu inqt amplius numo petiſti in iudicio quam tibi debitum eſt: cauſam perdidiſti: ſi peteret quiſpiam apud iudicem centũ ſibi dari hic niſi planũ facit centũ ſibi ad libellã deberi cauſam perdit. ſecus eſt in arbitrio: nãq; ad arbitrium hoc aio adimus ut neq; nihil: neq; tãtum quantũ poſtulamus conſequamur: In iuditio nihil niſi directum: aſperũ: ſimplex: in arbitrio: mite: moderatum & æquum. apud eundem Ciceronẽ libro. i. de oratore docet craſſus eum cauſa cadere qui plus lege agendo petebat: quam quantũ lex. xii. tabularum permiſerat. ¶ Formula. quæ. ſ. de petendo inſtituta eſt.

Signa cõuelli

Suffecti cõſules

Bonũ & equum

Formula excidere.

Cã cadere

¶ M. AN. ¶ Furius camillus: camillus ſcriboniani pater ait Cornelius arma ꝓ dalmatiam mouerat. ¶ Sacramentũ: ſiquidẽ in nomen claudii prius iurauerant. ¶ Ad nouum imperatorem: camillum. ¶ Neq; aqla:

quæ erat in publicis signis. ¶ Conuelli refigi idq; ostentum religionem & metum militibus iniecit. ¶ Nouo circa principem exemplo: quia princeps imperatores dico ad id tempus inde mortui consulis locũ sufficiebant non consuessent. ¶ Præscripta legum quæ legibus sancita aut scita essent. ¶ Ex bono & æquo ex æquo ius dicitur quum ex uero communiq; utilitate iudicaretur. ¶ Afficeretur: pacatus infestus ue esset causæ. ¶ Priuatos: priuatas causas cognituros.

excidissent: restituit actiões: & in maiore fraude cõuictos legitimã pœnã supgressus ad bestias cõdẽnauit.

De uarietate eius in cognoscendo & sententiando.

IN cognoscẽdo aũt ac decernẽdo mira uarietate aĩ fuit mõ circũspectus & sagax: ĩterdũ ĩcõsultus ac p̃ceps: nõnũq; friuolus amẽtiq; similis. Quũ decurias rerum actu expũgeret: eũ qui dissimulata uacatione, quã beneficio liberorũ hẽbat: respõderat: ut cupidũ iudicãdi dimisit. Aliũ ĩterpellatum ab aduersariis de propria lite negantẽq; cognitiõis rẽ, sed ordiarii iuris eẽ agere cãm cõfestim apd se coegit: pprio negocio documẽtũ daturũ q̃ equus iudex ĩ alieno negocio futurus eẽt. Fœmininã nõ agnoscẽtẽ filium suũ dubia utriq; argumẽtorũ fide ad cõfessionem cõpulit: in dicto matrimonio iuuenis. Absẽtibus secũdũ præsentes dabat facillime delatu culpæ ne qs in aliqua necessitate cessasset

¶ PHI. ¶ Restituit actiones. ut cãm suam perinde ac integrã iterum agere possent: quam perdidisse ex lege uidebant: & hoc referas ad duritiam legũ: quã moderatus est. ¶ Legitimã penam supergressus. hoc pertinet ad illud quod ait lenitatem legũ exasperasse. ¶ Ad bestias. inter capitales penas dãnatio ad bestias numerat ut scribũt iurisc̃onsulti digestis de penis. ¶ Nonnunq; friuolus. aliqñ leuis inanis nulli usq; momẽti: sicut friuola dicũt uerba quæ minus fide sunt subnixa: & friuola quoq; prisci uocitauerũt uasa fictilia quassa: unde friuola, p nugatoriis dici qs nescit. Iuuenalis: iã friuola transfert. ¶ Decurias. iudicũ de quibus iã satis multa. ¶ Expũgeret priuaret. & ut utar uerbo iurisc̃onsultorũ cancellaret remoueretq; ab actione rei; iudicialium. expũgere. n. uerbum ẽ militare quod significat milites ab exercẽda militia repellere atq; exauctorare adẽpto stipendio Paulus iurisc̃onsultus in ti. de re militari. ex causa desertionis notatu: ac restitutus tpis: quo in desertionis causa fuerit impẽdiis expungit. hic illud plautinũ est: expuncto in manipulo: hinc illa apud senecã in libro. iiii. de beneficiis luculenta sñia. pign⁹ ẽ protinus aliud inuicem mittere & munus munere expungere: qd significat delere ne debere uideatur. milites. n. punctis scripti inserunt legioni & iurãt ut docet uegetius. in. ii. inde expuncti dicti deleti & a militia remoti: itidem expungi dñr iudices iudicũq; decuriæ quando amouentur a iudicãdo ueluti expuncti cancellatiq; ex albo iudicũ. dispungere quoq; uerbũ est cõsimile quod significat cõferre accepta & data: sicuti docet papinianus iurisc̃onsultus. ¶ Dissimulata uacatione. per dissimulationẽ occultata nõ perfecta uacatione iudicandi. ¶ Beneficio liberorũ habebat. scribũt iurisc̃onsulti digestis de uacatiõe & excusatõe munerũ: quod numerus liberorũ a muneribus ciuilibus præstat excusationẽ. ¶ Responderat. tanq̃ legitimus iudex. respõdere. n. dicuntur iudices & iure cõsulti: quãdo de iure respõsitant. ¶ De propria lite. ptinente ad eũ ipsum q iudex erat. ¶ Cognitionis rem. apud oratores status est siue cõstitutio: quæ dicitur trãslationis: ea autẽ formula est: an huic. an cũ hoc. an hoc lege. an apud hunc. an hoc tpe liceat agere: sensus ẽ. cũm unus ex iudicibus negaret proprie litis cognitiõem agi posse eo tempore & loco. claudius coegit ut apud se tanq̃ priuatus cãm suam ageret: ut ita in propria causa doceret quã recte iudicare deberet in alienis negotiis. ¶ Ordinarii iuris. tanq̃ extra ius & iniurium esset eũ qui index est agere cãm de propria lite: nãq; ut inquit ulpianus titulo de in ius uocãdo: nõ debet iudex in ius uocari dũ de re cognoscit. ¶ Ad cõfessionẽ compulit: nõ absimile est illud ecclesiasticũ: quod de salomone circũfertur iudicante inter duas mulieres de filii proprietate litigãtes. ¶ Indicto. denũciato. ¶ Iuuenis. s. quem filiũ suum esse negabat. ¶ Absentibus. s. alterutris litigatoribus. septimus est casus. ¶ Secundũ p̃tes dabat. dare secundũ presentes litem & possessionẽ dicit iudex: qñ pro presentibus iudicat: & secundũ te litem do pro te ficut contra te & hoc ad id refert qd interdũ fuit inconsultus & preceps in iudicando. absentibus. n. alterutris litigatoribus non debet iuridicus magistratus secundũ presentes litem dare: sed differre sñiam quoad uenire possint: q absentes sunt: si qs. n. iusta causa impeditus ad iudiciũ occurrere nõ potuit erit ei subueniendũ: ut tradit ulpianus li. ii. digestorũ. ideoq; lex. xii. tabularũ iubet diem iudicii esse diffusum: si alteruter ex litigatoribus morbo sontico impediatur. dicitur aũt morbus sonticus nocens & uehemẽtior. ¶ Nullo delectu culpæ. in hoc incõsultus erat claudius: qui nullũ habebat delectũ de culpa cessatoꝝ. siquis culpa & dolo malo nq stetisset in iudicio: cum tali minime danda sit exceptio: an ualitudine uel alia iusta causa impeditus sistere se nõ potuisset: cũ tali sit subueniendũ. claudius omnes uno ordine habebat. ¶ Cessasset. ut. s. omnes litigatores, pperarent adesse in iudicio attamen leges ueniã exceptionẽq; dat illi: q necessitate coactus ad diẽ iudicii presto esse non potuit.

dãnatio ad bestias

Friuola

Expungere

Dispungere

Status trãslatiuus

Morbus sonticus

Secũdũ te litẽ do

¶ M. AN. ¶ Restituit actionẽ: exequẽdæ causæ qua deciderant facultatẽ indulsit. ¶ Ad bestias: bestiis ad laniatũ ĩ theatro obiiciẽdos. ¶ Decernendo: decreta interponẽdo. ¶ Circũspectus: prudens consulte agens. ¶ Sagax: acute sentiens. ¶ Inconsultus ac præceps: temere & precipitãter agens. ¶ Decurias: iudicũ. ¶ Rerũ actu: rei; gerendæ; cura. i. iudicandi munere. ¶ Expungeret: amoueret ex albo tolleret: sed tu quorundã

nomina ex decuriis expũcta accipias: & quasi ex albo sublata defunctorũ. s. nec nõ eorum q̃ uel morbo uel ætate: domesticis ne curis astricti uacationẽ haberẽt. ¶ Eum: unũ ex iudicibus. ¶ Dissimulata: cælata suppſſa. ¶ Vacatiõe: immunitate. ¶ Beneficio liberoꝝ: filiorũ meritis ait qđ magis placet trium natorũ iure cõcesſa. ¶ Respõderat nominatim. n. in recognoscendis decuriis citabant' sed hic quum uacationẽ haberet ambitioseq; adhuc in iudicum numero esse uellet: obeamq; rem ad nomen respondisset. ¶ Dimisit: ignominiose prætereit missumq; fecit. ¶ Alium: e numero iudicum. ¶ Interpellatum: admonitũ. accersitum. ¶ De propria causa q̃ ad eũ ip'um & aduersarios attinebat. ¶ Rẽ de qua esset: ab aduersariis interpellatus. ¶ Cognitionis: negantẽ. s. talẽ esse ut tũc cognosci posset seu deberet: sed alio aut loco aut tpe. ¶ Ordinarii iuris: alterius cognitiõis & magis ordinarie coegit claudius. ¶ Daturũ eũ: qui p iudice sederet. ¶ Documẽtum: exemplũ. ¶ In alieno: si in propria causa boni cõsuleret. ¶ Iuuenis: quem se agnoscere dissimulabat. ¶ Secũdum pñtes: p iis qui iudicio adessent. ¶ Nullo delectu: nullo delicti discrimine. ¶ Nequi: sed siquis uerior lectio: ut sit ordo: siquis cæssasset non sponte sed necessitate compulsus.

¶ PHI. ¶ Falsario. pena legis Corneliæ irrogat' in falsarios & eos ois qui falsi dãnant' ut docet marcianus iurisc̃sultus ad legẽ corneliã de falsis. ¶ Acciri: euocari. ¶ Cũ machera. gladio. graeci. n. macherã dicũt gladiũ: inde macheropios faber gladiatorũ. quo noie nũcupatus demosthenis pater. macherophori dicti a Cicerone latelites accincti gladiis. liuius leuo humero machera prope traiecto cesserat parum per ex acie. apuleius macheram spatãq; idifferenter usurpat. cũ ait in nono de asino aureo. comminabat' se se cõcisuꝝ eũ machera frustatim. quo sermone ei⁹ cõmonefactus hortulanus eripit ei spatam uegetius meminit spatæ & semispatæ. ¶ Mẽsa lanioa. qua. s. utunt' carnifices ad dãnatos plectẽdos & capita amputanda: a lãniãdo dicta: sicut lanio siue lanius a laniãdo sicut laniste q̃ laniãdis p̃sint gladiatoribus nominati. scribit Varro lanienã dici locũ ubi uendit' caro sicut pellesuinã ubi pelles: sutrinã ubi calcei. apud apuleiũ put in libro annotationũ nostrarꝝ obseruauimus laniena accipi' nõ solũ p loco sed ẽt p ipsa laceratione. lanionia ãt mẽsa non solũ in instrõ ẽ carnificis sed ẽt continet' in instrumento lanionis. ¶ Peregrinitatis reũ. q peregrinus erat se romanũ faciebat: unde re cognita accusatus ẽ peregrinitatis. ex hoc cernitur claudius i cognoscẽdo friuolus & similis amẽti: q mõ togã mõ palliũ indui uoluit ab eo q accusabat' de pegrinitate. ut uidelicet palliũ indueret habitũ pegrinũ q̃n accusabat' tanq̃ pegrinus: togam uero romanũ uestimẽtũ: q̃n defendebat' tanq̃ ciuis romanus. ita fiebat res ridicula: cũ idẽ in iuditio sepius cogeret' mutare uestẽ: cũ accusatores non semel sed pluries accusatori munus obirẽt: & idẽtidẽ defensores defensionis munia capesserẽt. ¶ Togatum tanq̃ romanus esset cũ romanorꝝ sit toga. ¶ Palliatũ. tanq̃ pegrinus esset cũ palliũ sit græcorꝝ. uñ fabulæ palliatæ dictæ. ¶ Prout accusant': q̃n accusabat' tãq̃ peregrinus induebat palliũ: q̃n defendebat' tanq̃ romãus sumebat togã. ¶ Ex tabella. ex scripto qđ in tabella continebat'. ¶ Secundum eos se sentire. incõsulta prorsus ſnia est: & qua nihil incõsultius ac pene amentius eẽ possit: ut de scripto ꝓnunciet impator. se sentire iudicareq; secundũ uera proponentes: cũ incertum sit q uera proposuerit ex litigatoribus: & cũ boni iudicis officiũ sit auditis hinc & inde allegationibus uel dãnare uel absoluere: & ita diudicare quis uera proposuerit. q̃ si res sit dubiosa dicere debet sibi nõ liquere sicut ueteres factitabãt. ¶ Euiluit. factus ẽ uilis & p cõtemptionẽ despicabilis. ¶ Excusans testẽ. si ad testimoniũ desideratus uocatus ue ad iudiciũ occurrere in tpe nõ poterit: erit ei ut inqt ulpianus subueniẽdũ. ¶ Presto eẽ: tẽpestiuiter: ad aduerbiũ ẽ. tibullus paup erit p̃sto. appariores dici existimat seruius ministros ab eo q̃ apparẽt & p̃sto sũt ad obsequiũ. ¶ Dissimulata diu cã. pp quã p̃sto eẽ ñ potuerit testis e ꝓuincia euocat⁹. ¶ Mortu⁹ ẽ inqt: qexcusabat testis tarditatẽ & morã coactus explicare cãm cõctationis dixit illũ eẽ mortuũ: & adiecit puto licuit: hoc ẽ se putare licitã esse cãm conctatiõis mortẽ. & ita per ludibriũ contẽptibilis erat claudius. ¶ Quod reũ defendi pateret'. non tã laudandus est priceps q̃ reũ defendi sinat: q̃ uituperandus si secus fecerit: cũ iniustissimi sint illi: qui reũ indicta cã condẽnãt. ¶ Fieri solet. ut. s. reus defendat' & cãm dicat. ¶ Patientia abuti. cõsimile est illud Ciceronianũ: quousq; tandẽ abutere patiẽtia nostra catilina. ¶ Lacinia. parte uestis extrema pene fimbriata cesuratimq; concisa.

¶ M. AN. ¶ Falsario: qui testamentũ aut qd aliud falso signarat: Falsarius lege cornelia intelligebat' nõ solũ qui falsum testamẽtũ scripsisset sed qui ẽt signasset: recitasset: subiecisset uel adulterinũ signũ fecisset aut scul-

Pœna falsarii

Machera

Macheropios

Macherophori

Proclamãte quodã præcidendas falsario manus carnifice statim accirí cum machæra mẽsaq; lanionía flagitauit. Peregrinitatis reum orta inter aduocatos leui cõtentione togatum ne an palliatũ dicere cusam oporteret: quasi æquitatem intergrã ostẽtans mutare hitũ sæpius & prout accusaret' defenderet urq; iussit. De quodã negocio & ita ex tabella ꝓnunciasse creditur secũdũ eos se sẽtire: q uera proposuissent. Propter q̃ usq; eo euiluit: ut passim ac propalam cõtẽptui eẽt. Excusans quidam testem e prouincía ab eo uocatum negauit præsto eẽ posse dissimulata diu causa: ac post longas demũ interrogationes mortuus est: inquit puto licuit. Alius gratias agens: qđ reũ defendí peteret': adiecit & tamẽ fieri solet. Illud quoq; a maioribus natu audiebãt adeo causidicos patientia eius solitos abutí: ut descẽdentẽ e tribunali nõ solũ uoce reuocarent, sed & lacínía togæ retenta interdũ pede apphenso retinerent: ac ne cui hæc mira sint litigatorí greculo

Lanioía mensa

laniena

Pellesuina

Sutrina

Ridiculũ iudicium

Nõ liqt

Presto ẽ

Appariores unde

piſſet pœna in ſeruos ultimũ ſuppliciũ in liberos deportatio: deportari dicebatur q̃ ĩperpetuũ relegaret relegatio certo tẽpore finiebat hæc iureconſultus. ¶ Cũ machæra: græca uox ẽ latineq; ſica dicit: dĩ & culter ad ſcnidendũ ſimul & uulnerãdum. Iuue. ames uictũ nomẽq; machæræ. hinc & Machærophori ſicari dicuntur. ¶ Menſa lanionia: qua ceruices & dãnatoꝝ mẽbra precidunt a liando dicta: nec eo inficias lanioniã mẽſam poſſe ẽt dici: qua lanii beſtiaꝝ carnes diſſecant. ſiquidẽ utrumq; a lnio uerbo ẽ. ¶ Peregrinitatis reum: qui peregrinitatis arguebat: quum pro ciue ſe giſſiſſet. ¶ Togatnm: ut ciuẽ. ¶ An palliatũ: pallio amictum ut pegrinum. ¶ Ex tabella: ex ſcripto ut iã ſtultum iudiciũ adhuc nobilius eſſet. ¶ Euiluit: uilis oĩbus fact. ¶ Negauit p̃ſto eẽ poſſe: nihil itẽpeſtiuius leuiuſq; pnunciari potuit. ¶ Puto licuit: & hoc oĩno mĩnus ſtultum. ¶ Licinia togæ: qd licinia ſit dixĩmus. ¶ Καὶ σὺ γερὼν εἰ καὶ μῶρος & tu ſenex es & ſtultus.

uox in altercatione excidit Καὶ σὺ γερὼν εἰ καὶ μῶρος & tu ſenex & ſtultus es. Eqtẽ qdem R.o. obſcœnitatis in fœminas reũ. ſed falſo & ab ipotẽtibus ĩnimicis confícto crímine ſatis cõſtat: quũ ſcorta meritorie citari aduerſus ſe & audíri p teſtimonio uíderet: graphíũ & líbellos quos tenebat. í mãu ita cum magna ſtultitiæ & ſæuíciæ exprobratiõe ieciſſe ín faciem eius: ut ín genã nõ leuíter perſtrinxerit.

¶ PHI. ¶ In altercatione. apud quintilianũ libro: vi. titulus ẽ de altercatiõe. in quo tradit quẽadmodũ in altercatiõe ualet plurimum accumen: & ut neq; iracundus neq; turbidus neq; clamoſus ſit altercator. ¶ Excidit. ex ore cecidit. Virgilius tantũq; nefas patrio excidit ore. ¶ Καὶ σὺ γερὼν εἰ καὶ σὺ μῶρος. i. & ſenex es & ſtultus: quid contempſius quid diſpicatius eẽ poteſt eo principe: in quem talia cõuitia impune dicant: & ſenex es & ſtultus. hoc. n. interpretamentũ eſt uerboꝝ græcorum: q̃ in altercatiõe greculo exciderũt. ¶ Obſcenitatis in feminas reũ. de cunilingo ĩntelligẽdũ eẽ cenſeo: q̃ obſcẽitas merito puniebat: quã multis epigrãmatis inſectatur martialis. ſeneca quoq; mamercum deteſtatur ancillarum menſtrua ore hiante excipientem. & lactantius in morſum cunilingorum & fellatoꝝ dixit in. vi. de iſtis loquor quoꝝ teterrima libido & exrcrabilis furor ne capiti quidẽ parcit. nõ placet intelligas de libidine p̃poſtera: q̃ & ipſa obſcenitatis labe maculoſa ẽ. ¶ Ab impotẽtibus. ualẽtioribus & ſupra modũ potẽtibus. ita impotẽs tyrãnus & fortuna impotẽs dñr. ¶ Scorta meritoria. q̃ mercede corpora ,pſtituũt & tã ſupiores quã inferiores ptes oĩ libidinis genere prophanãt nũdinato uenditoq; pudore. ita & pueri meritorii dicti q ob mercedẽ ,pſtituunt. quos catamitos dixit antiqtas. ¶ Audiri ,p teſtimonio. tanq̃ indignũ foret minimeq; ferendũ ſcorti teſtimoniñ audiri aduerſus eqtis romani dignitatẽ: nãq; feminæ ẽt ,pbate teſtimoniũ dicere non poſſunt niſi in paucis admodũ cauſis ut ẽ ĩn crimiue leſæ maieſtatis: ſcorta uero cũ famoſa ſint tãto magis repelli debẽt a dicẽdo teſtimonio: ,p teſtimonio ãt dixit elegãter & ſciẽter: cũ iſta picula ,pſit in oĩone latina maxime uarietatis. alter. n. dicimus pontifices ,p collegio decreuiſſe: aliter ,p caſtris depugnatũ: aliter ,p roſtris ,p tribuna li: aliter teſtẽ introductũ pro teſtimonio dixiſſe. q̃ oẽs dictiões neq; omnino ſimiles ſunt & pares. neq; oĩo diuerſæ. ¶ Graphiũ. ſtillũ ferreũ. ¶ Cenã malã intelligit. plinius ĩfra oculos malæ hoĩ tm̃ quas priſci genas uocabãt. alias gena ſignificat palpebrã opimentũq; oculoꝝ. idẽ piſces inqt & inſecta nũ hñt genas. ennius quoq; genas palpebras uocat illo uerſu pãdite ſultis genas & corde relinqui te ſomnũ. ¶ Perſtrinxerit. uulnerauerit leſerit. ¶ Hãc quoq; inequaliter. ſicut in iudicando fuerat maxime uarius: ita in officio quoq; cenſorio exercendo prebit ſe inequalem & uarietate inconſtantem. ob hanc claudianam cenſuram dixit Sidonius. & Caligas Cai claudi cenſura ſecuta eſt. ¶ Corruptelis. plautus in aſinaria is apud ſcortũ corruptelæ & liberis luſtris ſtudet. ¶ Probri. dedecoris atq; flagitii. ¶ Cẽſorem ſuum. dictũ profecto cenſoriũ grauitatis & prudentiæ plenũ: quo claudius declarauit partes cenſores eẽ debere filiorũ. & cenſorio ſupercilio atq; caſtigatoria ſeueritate uti ad illos coercẽdos: nam ut ait Sidonius filios pro patria auctoritate monere debemus. ¶ Famoſum. infamẽ. ¶ Etatule. molliori & iuueníori etati: q̃ propenſa ẽ atq; procliuis ad libidinẽ. ita Varro. ,pperate uiuere pueræ quas ſinit etatula ludere. ¶ Aut certe cautius. ſuppreſſius prudentiuſq; iuxta illud triuiale: ſi nõ caſte ſaltẽ caute: cui conſimile eſt illud apuleianũ: quod nemo nouit pene non fit: cæterũ ſapientem nec quidẽ peccaturum eſſe philoſophi tradunt: etiam ſi peccaſſe eum dii atq; hoíes ignoraturi foret: non. n. penæ aut infamiæ metu: nõ eſſe peccandũ ſentiunt: ſed iuſti honeſtiq; ſtudio & officio. remoti uero ab illa pfecta ſapiẽtia peccare procliuius exiſtimant. cum latere poſſe id peccatum putauerint: immunitatẽq; ex ea latebra ſperauerint. ¶ Quare ego ſcio. his uerbis oſtendit claudius ad ulteria parum caute nec furtim exerceri ab eo iuuene: quem caſtigabat: cum eius amica ſibi foret nota: Furta autem ueneria furtim clanculumq; exerceri debent: nec myſteria cupidinis ſunt inuulganda. nam ut inquit ouidius. precipue cytherea iubet ſua ſacra taceri.

¶ M. AN. ¶ Obſcœnitatis in fœminas. qd obſcœno congreſſu illis abuteret. ¶ Impotentibus: ualde potẽ

De officio cenſuræ: & geſtis. per eum.

Effit & cẽſurã ĩtermiſſã diu poſt Paulũ Plãcũq; cẽſores: ſed hãc quoq; ínæq̃líter uarioq; & aío & euẽ tu. Recognítiõe eqtũ iuuenẽ plenũ probrí: ſed quẽ pr̃ probatiſſimũ ſibí aſſirmabat ſine ígnominía dímíſit. hr̃e dícens cẽſorẽ ſuũ. Alíũ corruptelís adulteríiſq; famoſũ níhíl amplíus q̃ monuit: ut aut partíus ætaculæ: ídulgeret aut certe cautíus addídítq;. Quare. n. ego ſcío q̃ amícã habeas & quum

Obſcẽa libido

Impotẽs

Meritoria ſcorta

Catamiti pro teſtimonio

Malæ genæ

Etatula

Sapiẽtẽ nõ peccaturũ

tibus. ¶In faciē: claudii. ¶Prestrinxerit: ꝑpegerit nūc alioqn perstringere percurrere radere est. ¶Intermissam. censurā. ¶Vario: inconstāti nec eodē circa crimina affectu. ¶Probri: criminis infamiæ. ¶Censorē: patrem. s. q. ꝑ censore illi eēt. ¶Etatulæ: teneræ ætati. ¶Cur scio quam amicā: admonere id certe fuit ut cauti⁹ adulteria sectaretur.

¶PHI. ¶Depressisset. sustulisset detraxisset. ¶Appositā notā infamiam & sugillationē: unde & notat⁹ infamia dici solet ignominiosus. interdū nota accipit ī bonam partem: ut illuda pd oui diū ille numantina traxit ab urbe notam. ¶Litura. demo inqt notam. sed tñ uolo ut extet litura hoc est uestigiū notæ: quæ res declaret hunc olim fuisse notatū suggillatumq;. ¶Albo. ī quo nōia iudicum perscripta legebā tur: repete q̄ supra explicauim⁹ de albo iudicū decurionū &: pōtificum. ¶In peregrinitatē redegit. inter peregrinos numerari uoluit: tanq̄ ciuitate romana dignus nō esset: qui latine loqui nesciret. ¶Ac sine patrono. laudandus merito uel ob hoc claudius est: q nolu it quēquā ex ordine iudicū rationē uitæ suæ reddere per aduocatū: sed ut ipsimet suamet uoce cām suam tutarent: sine causidicis ut inqr eleganter colu

Nota

orātibus familiaribus dēpsisset cuidā appositā notā: littura tamē: inqt: extet. Splēdidū uirum græciæq; prouinciæ principem: uerum latini sermonis ignarum nō modo albo iudicū erasit: sed etiam ī pegrinitatē redegit: nec quenq̄ nisi sua uoce ut cūq; qs posset ac sine patrono rōnē uitæ passus ē reddere. Notauitque multos & quosdā inopinātes & ex causa nouī generisqd se inscios ac sine cōmeatu italia excessisse. Quendam uero & qd comes regis in prouincia fuisset referens maiorū temporibus. Rabirio. Posthumo Ptolemæū alexandriā crediti seruādi cā secuto crimen maiestatis apud iudices motum. Plures notare conatus magna iquisitorum

Sine causidicis felices urbes

mela felices olim fuerunt futuræq; sunt urbes. ¶Rationē uitæ reddere: olim amasis ægyptiorū rex legem condidit saluberrimā: ut quisq; quot annis apud ꝑsidem rōnem uitæ redderet: demonstraretq; uñ uiueret. aut quo questu sustentaret: qui hoc nō faceret ut is morte afficeret. hanc legem solon ab egyptiis transtulit ad athenienses: quā illi: ut inqt herodotus in euterpe: q̄ sit castissima assidue usurpāt. & n. hoies honestatē se etabunt: suppressius cautiusq; peccabūt memores rationē uitæ esse reddēdam. utinam hæc lex in patria nra seruaretur: profecto iuuenes q luxu diffluunt ad frugalitatē uerterentur. ¶Ac sine cōmeatu. non petito tēporali abscessu: qui cōmeatus dicitur: lege militari milites puniuntur qui sine cōmeatu castris excedūt. hinc liuius taxans exercitū annibalis tanq̄ luxuriosum nimis factū & parum obsequibilē ait. sine commeatib⁹ magna pars absignis dilabebantur. neq; aliæ latebra quam capua desertoribus erāt. ¶Rabirio posthumo. Cāius rabirius posthumus Ptolomæo regi Alexādrino cū regno pulsus Romā uenisset egenti & roganti grādem pecuniā credidit: cui & regnanti crediderat absens: nec solū suam pecuniā credidit sed ēt amicorū. post q̄ āt in regnū reductus est Ptolomæus: Alexandriā profectus ē posthumus cā pecuniæ exigendæ: ubi dioceses fuit regius hoc ē dispēsator dictio mēdosa ē apud Ciceronē in oōne ꝑ rabirio posthumo. nā non dioceses sed diogenes in plerisq; oībus codicibus legit. ꝑterea coactus ē suscepta regia dispēsatione uestitū hītūq; mutare: ex hoc accusatus tanq̄ maiestatē po. ro. lesisset & a Cicerone defensus: pp hūc opinor dictū ab eodē cicerōe in principio epistolaꝝ ad lētulū. res agit ꝑ eosdē creditores. ꝑ quos cū tu aderas agebat. nāq; noīe creditorū priuatim rabirius posthumus significat: q pecuniā credebat regi Alexādrino. sensus āt tranquilli hic ē quēdā ob id notatū fuisse a claudio nouo genere notationis ob hoc solū: qd regē externū comitatus fuisset: tanq̄ indecorū esset romanos ciues comites assectariq; fieri regū. allegatq; exēplū rabirii posthumi: q factus fuerat reus maiestatis dū sequtur ptolomæū alexandriā ex urbe reuertētē. uerū ut ait Cicero: uis q̄ oīa frangit coegit posthumū ēt inuitū cā seruādæ pecuniæ creditæ ptolomæū subseq & eius fieri dispēsatorē. ¶Crediti pecuniæ credite. ¶Notare: nota ignominiosa signare. ¶Inqsitorū negligētia. sæpe numero inqsitores: qb⁹ aliquid inquirendū uestigādūq; mandat⁹ ꝑ negligentiā & incuriā peccare nos faciūt. ita claudius inuentus ē uanidicus & dedecorosus: dū credit uera eē: q̄ sibi referebant⁹ ab his: quibus inqrēda hoc genus crimina cōmiserat negligēter somniculoseq; inquirentibus. sic ēt seneca: si quintiliano rephendenti credimus errauit deceptus ab his: quibus inquirēda q̄dā mandabat. ¶Celibatū. singula singulis opponēda. nā celibatum ad maritos orbitates ad patres egestatem ad opulentos referre debemus. celibatus autem significat abstinentiam rei uxoriæ uitamq; sine matrimonio: & celebs is dicitur q caret uxore. qntiliāus deridet modestū: q quā celio saturnus genitalia absciderit celibes appellatos ait q uxore careāt. gabinius ingeniose sibi uisus ē dicere celibes dici ueluti celites: prisciāus quoq; ait celebs dī quasi celestiū uitā ducēs. hyeronimus li. ii. cōtra iouinianū celibibus nomē inditū eē autumat qd celo digni sint q coitu careāt: uidēt q; hi oēs accipe celibes nō tā ꝑ uxore carētibus: quā ꝑ castis & oī uenere abstinētibus. sed nescio an satis exacte satisq; significāter locuti sint: nāq; apud eos qui pariter & latine loquūt celibes pro his qui uxore careāt usurpant⁹. ēt si ī cōcubinatu cōcubinas haberēt de celibatu sic ait marcianus capella cōstituit inqt mercurius pellere celibatū: quē locū allegans fulgentius placiades exposuit celibatum eē uirginitatis abstinentiā. maritum & celibē inter se oppo ni docet hic trāquillus & quintilianus libro quinto sic scribens. pater an filius: ciuis an peregrinus: liber an seruus: maritus an celebs: parēs liberoꝝ an orbus sit. Boetius & dialectici hæc affecta appellant: quæ se e regione respiciūt celibes aūt opere censorio puniri solebant sicuti docet Valerius in titulo de nota censoria & Cicero sic scribens in legibus de officio censorum: celibes esse prohibento.

Seneca deceptꝰ ab inqsitoribus

Celibatꝰ

Celibes unde

Maritus oppositꝰ

Celebs

¶M.AN.¶Notam:ignominiã.¶Litura:extet ut monumẽtũ ignominiæ eẽt irrogatæ:sed precario remiſſæ.¶Ex albo iudicũ:in albo ut diximus iudicum noia cõſcribebant.¶In peregrinitatẽ redegit.ciuitate ad empta ꝑ peregrino habuit.¶Cã noui generis:noua q̃dam de cã:& ob quã nemo unq̃ antea notatus eſſet.¶Quod ſe inſcio:& hæc cauſa una.¶Quod comes regis:qđ regem comitatus eſſet:ſed quem regem nõ dicit.¶Rabirio poſthumo.pro quo bis Cicero orauit.¶Motum crimẽ:crimini datum.¶Inquiſitorum eorum qui negligenti inquiſitione temere quorundam crimina detuliſſent.

negligẽtia:ſed ſuo amore dedecore inoxios fere repperit.q buſcũq; cælibatũ aut orbitatẽ:aut egeſtatẽ obiiceret maritos patres opulentos ſe probãtibus. Eo quidẽ qui ſibimet uim ferro intuliſſe arguebat illæſum corpus ueſte depoſita oſtẽtate:Fuerũt & illa in cẽſura eius notabilia.qđ eſedũ argẽteũ ſumptuoſe fabricatũ ac uenale ad ſigillaria redimi: concidi/q; corã iperauit:quodq; uno die.xx.edicta propoſuit: iterq; duo quorũ altero admõebat ut uberi uineaꝝ prouẽtu bene dolia picarẽt:altero nihil æque facere ad uiperę morſum q̃

¶PHI.¶Orbitatẽ.qđ filios.ſ.ñ haberent.de orbitate hac ſtatiuſ orbitas oĩ fugienda niſu. plini° ait orbitatẽ fuiſſe in auctoritate ſũmaq; potentia orbi.n.captabãtur ab heredipetis.& ut auctor ẽ marcellinus:orbi & celices colebant.¶Sibi uim intuliſſe. ſcribit ariſtoteles in.v.ethicorũ eũ q ſemet occidit ſibi quidẽ iniuriã nõ facere:qa uolens id patit ſed ciuitati:cuius ptẽ tollit:ẽ.n.ciuis particula ciuitatis.¶Eſſedũ. de eſedo curru & eſſedariis copioſe ſcripſimus in ſupioribus & in ſecundo ꝑtii cõmentario.¶Argenteũ.plinius in.xxxiii.taxans romanã luxuriã ait.at nos carrucas ex argẽto celare inuenimus.idẽ in eodem memorat currus argẽteos aureoſq; mithridatis eupatoris fuiſſe tranſlatos in triũpho magni põpeii.¶Ad ſigillaria.nomẽ eſt uici in quo ſigilla hoc ẽ ſimulachra puſilla uendebant.uñ & ſigillaria ꝑ feſtiuitatis noĩe & ſigillaritia munera:de qbus ſuo loco diximus in uico ſigillario uenale fuiſſe eſedũ ſignificat de quo uico ſic meminit gellius libro.v. apud ſigillaria forte in libraria ego & lucius Paulus poeta uir memoria nra doctiſſimus cõſederamus.¶Cõcidi. frãgi & in fruſtra pticulaſq; ſecari.¶Bene dolia picarent.dolia uaſa ſunt grãdia fictilia:qbus uina recondun tur.docet plinius in.xiiii.quẽadmodũ uẽtroſa ac patula minus utilia ſunt.hæc ãt pice intus linebant:qđ pica re dĩ & impicare.apd columelã:uñ & uaſa picata.plinius picari oportere ait ꝑtinus poſt ortũ caniculæ:coopcula uero doliorũ medicãda maſtice ac pice:qn ẽt uinũ ipſum pice priſci cõdiebãt:idq; picatũ uocitabãt: cuius cõditura tradit a columela libro.xiii.agricolationis.& plinius dixit pice & reſina condire muſta uulgare italiæ eſt:idẽ in.xxiii.uinũ rubrum magis conſtringit magiſq; calefacit:innocentius pice ſola conditũ:erat & picatum aliud:qđ ſponte naturæ ſuæ picis ſaporẽ recipiebat.& hoc in agro uenienſi peculiariter nascebat. plinius:iã inuenta uitis p ſe in uino picẽ habens reſpiciẽſq; uenienſem agrũ:de hoc genere uini intellexit martialis illo uerſu.hæc de uitifera ueniſſe picata uienna.pix ãt brutia & nemeturica laudant ad uini cõdituras. columela dolia refert añ.xl.uindemiæ diẽ picanda eſſe picariq; dicit debere pice feruẽtiſſima infuſa:& qđ diſtillauit in fundũ aut quod in lateribus hęſit curuata ferrea radula ducendũ.eſt ãt radula inſtrumentũ ferreũ aradendo dictum:uñ pix ipſa radulana cognominata:q̃ radula eraditur.obiter emendemus mẽdoſam pliniĩ dictionẽ.ita.n.in.xiiii.paſſim ſcriptum eſt:rabulana pice ac reſina condire muſta:cũ radulana legendũ ſit & rabulana expungendũ.de doliis uinariis ſcribũt iuriſcõſulti hæc.uino legato cũ uaſis dolia legata nõ ſunt quia.ſ.ea mente uinũ in dolia condimus:ut ex his poſtea uel in amphoras uel in cados diffundamus:& hoc eſt qđ uinũ diffuſum noiatur a doctis.Iuuenalis ille capillato diffuſum cõſule potat:qui uerſus a grãmaticis uacanter & ocioſe ſolet non tã explicari q̃ implicari.iulianus titulo de uerborũ ſignificatõe ait dolia tã diu eẽ in uaſis uinariis ponenda:q̃ diu uinũ habuerint cũ ſine uino eẽ deſinerent in eo numero.nõ eſſe: qm̃ ad aliũ uſum tranſferri poſſunt:diminutiuũ dolii eſt doliolũ:uñ & locus Romæ dictus doliola:ex eo qđ condita ĩ doliis ſacra Romanorũ:illic defoſſa fuerunt in bello gallico a flamine quirinali uirginibuſq; ueſtalibus: auctor liuius in.v.marcus aũt uarro doliola eẽ ait ad cloacã maximam:diciq; a doliolis:in qbus eſſent oſſa cadauerũ.Alii q̃ nummæ pompilii religioſa q̃dam poſt mortẽ eius eẽnt infoſſa doliolis:a dolio uaſa dolia/ria nũcupata.plautus anum uentrioſam & ſuffarcinatã feſtiuiter appellat doliarẽ.¶Ad uiperæ morſum.ut ait lucanus morſu uirus hñt fatũq; in dẽte minant:pocula morte carẽt:qdam uiperis utuntur in cibis.ut ait plinius libro undetrigeſimo quatuor digitorũ menſura a cauda & a capite p̃ciſa exemptiſq; interaneis.antonius muſa uiperas edendas dabat:cũ incidiſſet ulcera inſanabilia:miraq; celeritate ꝑſanabat:uipera porcelli modo in aſſata medetur iocinoꝝ doloribus:cõſtat cõtra oĩum ſerpentiũ ictus:q̃uis inſanabiles ipſaꝝ ſerpẽtiũ exta impoſita auxiliari:eoſq; q aliqñ uipæ iecur ederint nunq̃ poſtea feriri a ſerpente.

Homicida ſui

Dolia impicare

Picatũ uinum

Radula radulana pix

Locus plinii

Vinũ diffuſum

Doliola

doliaria

¶M.AN.¶Cœlibatum:cœlibem uitam & connubii expertem.¶Orbitatem:qđ certe ineptius fuit quũ illud conſilio:hoc caſu euenire poſſit: niſi orbitatem ſimpliciter accipias pro ſterilitate quadam connubii ue detrectatione.¶Obiiceret:probro & crimini daret.¶Maritos patres opulentos:ſingula ſingulis referenda eodem ordine quo crimina intentata.¶Eſedum:uehiculum.¶Ad ſigillaria:gellius quum in ſigillariis ſederemus.¶Bene dolia picarentur:quaſi uero priuati commodi ciues publico edicto admonendi eſſent:quod dolia picarentur Plinii uerba demonſtrant doliis dum taxat inquit uaſiſq; cæteros utilis lentore ab alia pice differens.cato ante uindimiam uaſa lauentur corbulæ ſarciantur picentur dolia.

Taxica toxica Fructus taxi

¶PHI. ¶Taxi ſucū ab arbore taxo taxica dici putāt uenena: q̄ nunc toxica dicimus uaſa uiatoria ex taxoui nis facta mortifera fuiſſe copertū ē. arbor ē baccifera: ut inqt plinius cuius baccis in hiſpania p̄cipue uenenū letale ineſt: de taxo ſcribit habunde theophraſtus: in tertio de plantis: ubi refert taxi fructū eſſe rotūdum ſa ba paulo maiorē colore ruffum. tactu mollē. Si iumenta taxi folia comederint emoriunt: ſi ruminātia nihil patiuntur: dicebat claudius ſuccū taxi preſentiſſimū eſſe remedium ad uipere morſum: fortaſſe quia uene nū ueneno retunditur atq; expugnat. ſicut aconitū colluctatur cū ueneno: qđ inuenerit in hoīe: & ita duo ue nena in hoīe commoriunt ut ip ſe homo ſuperſit. Auicēa refert remedia nō pauca ad morſus ui perarū: nulla facta mētione hu iuſce claudianæ medelæ. cū pri mis ait coagulū ceruinū p̄ lepo rinum eſſe ſalutaria. laudat & ru tā ſilueſtrē. ſtercus caprinū in po tu datū. ſuccū anagallidis ſuccū porri. & corticem ariſtolochiæ

taxi arboris ſuccum.

De expeditione eius britannica & triumpho.

EXpeditionē unā oīno ſuſcepit: eāq; modicam quū decretis ſibi a ſenatu ornamētis triūphalibus leuio rem maieſtati p̄rincipali titulū arbitraretur. uelletq; iuſti triūphi decus unde acq̄reret britāniā potiſſimū elegit: neq; depredatā ullī poſt diuū Iuliū & tūc tumultuantē non ob reditos tranſfugas. Huc cū ab oſtia nauigaret: uæhemen ti circio bis pene demerſus ē prope lyguriā: iuxtaq; ſtœcha das inſulas. Quare a maſſilia geſſoriacū uſq; pedeſtri itinere cōfecto: inde trāſmiſit: ac ſine ullo prælio aut ſanguine inter pauciſſimos dies parte inſulæ in deditionē recepta: ſexto q̄ profectus erat menſe Romā rediit: triumphauitq; maximo apparatu. ad cuius ſpectaculum cōmeare in urbē nō ſolum

¶Leuiorē titulū. aliud ē triumpho decorari aliud triūphalibuſ ornamētis: nā multi ornamenta triūphalia cōſecuti ſunt: q nunq̄ tñ triūpharunt: q̄ āt eſſent orna mēta triūphalia alibi docuimus titulus aūt ornamento; triūpha liū uiſus ē claudio leuior q̄ maie ſtati principis cōueniret: ideoq; expeditionem bellicā ſuſcepit.

Iuſtus magnuſ

¶Iuſti triūphi. legitimi & ma gni plinius ope iuſto tempo; nr̄orum hiſtoriā orſi: & iuſtū preliū: & iuſtū exercitū hoſtirici dicūt magnum Virgilius uero in eodem ſignificato ñ iuſtū dixit ſed iniuſtū ſic enim ait in georgicis. iniuſto ſub faſce uiam dum carpit: aſconius iuſtas inimicicias apud Ciceronē pro magnas expoſuit: ſubiun xitq; magnas dicit. ut e eōtrario Virgilius iniuſto ſub faſc e uiā dūc arpit. ¶Poſt diuū iuliū. primus omniū Romanorū diuus iuli us cū exercitu britanniā ingreſſus pōt uideri oſtēdiſſe poſteris eā inſulā nō tradidiſſe. caligulā cogitaſſe de trāda britania ſatis cōſtat. ni uelox ingenio mobilis penitētia fuiſſet claudius uero trāſuectis legionibus au xiliiſq; eā expeditionē ſuſcepit auctor cor. tacitus i libro de uita iulii agricole.

Circius

¶Vehemēti circio: circius uē tus ē peculiaris galliæ narbonenſis: de quo hæc gellius. galli uentū ex ſua terra flantē: quē ſeuiſſimū patiun tur: circiū appellant a turbine opinor eius ac uertigine. Marcus cato cercium dicit non circium: cuius uerba hæc ſunt uentus cercius cū loquare buccā implet: armatū hoīem: plauſtrum oneratum percellit: de circio lu

Cercius

canus. ſolus ſua littora turbat circius: & tuta prohibet ſtatione monechi: ſeneca in. iiii. quæſtionum: atabu lus apuliam infeſtat calabriam iapix athenas ſciron: galliam circius. addit plinius in. ii. hunc uentum circi um non ſolum in reliquis celi ptibus eſſe ignotum: ſed nec quidē uienam eiuſdem prouintiæ galliæ ciuita tem attingere. ¶Prope liguriam. plinius italiæ deſcriptionē orditur a liguria: cuius finis eſt fluuius macra.

Ligures

celeberrimum oppidū genua: refert liuius libro unde quadrageſimo liguriā, puintiā añ oēs alias acuiſſe ro manam uirtutē: cū liguſtinus hoſtis uideret eē natus ad continendā romanis militarē diſciplinam: uirgili us de liguribus: aſſuetūq; malo ligurē. olim capillati fuerūt ligures nunc tonſi: ex quo illud lucani: & nunc tonſe ligur. ligures bellicoſos fuiſſe teſtis quoq; plutarchus ē i emilio. ¶Stechadas. ſtechades iſulæ tres nu

Stœcha des

mero ſunt in rhodani oſtio uicinæ maſiliēſibus: propter ordinē quo ſcitæ ſunt ita nuncupatæ: græci eni ſti chon ordinē dicūt & uerſus nomina ſtechadum ut iquit plinius in tertio ſunt. hæc prote: meſe. hype. latine dici poſſunt. pria media ultia! ſtechados ſingulariter protulit lucanus illo uerſu: uenerat in fluctus rhodani

Geſſori acum

cū gurgite claſſis ſtœchados arua tenēs. ¶Geſſoriacum. ſcribit plinius i. iiii. geſſoriacum littus eſſe gentis

Morini

morinorum: qui a uirgilio extremi hominum dicuntur: unde traiectus breuis eſt in britāniam hodie uul go cales nuncupatur: ¶In deditionem recepta. auctor ē cor. tacitus claudium aſſumpto in partem rerum ueſpaſiano domuiſſe gentes britannicas regeſq; cepiſſe: euſebius quoq; cronographus ſic inquit claudi us de britanis triūphauit & orcadas inſulas romano adiecit imperio. ¶Commeare. uenire.

¶M. AN. ¶Taxi arboris ſuccum: neq; hoc minus ridiculū medicinæ præcepta per edictū populo demon ſtrare: aut certe quia nullus ipſi arbori ut Plinius ait ineſt ſuccus ex baccis eſt precipuū uenenū: ſunt q uene na inde toxica putēt dicti quaſi taxica in archadia tā pōtis eſt ueneni ut ſiq dormiant ſub ea cibū ue capiant moriant & uaſa uinis ex ea arbore facta mortifera fuiſſe in gallia cōptum ē græci ut ſeſius ait eā ſimilacē uo cant potuit qđ ad edictū attinet claudius ſimpathia aliquā ſecutus uideri: nā ut contraria cōtrariis ſic ſimilia ſimilibus curantur. ¶Maieſtate principali: qua principis maieſtatem deceret. ¶Tranſfugas: Adminioci nun bellini regis filium: qui cum multis ad caligulā tranſfugerat. ¶Vehementi circio: eſt is uentus narbo nenſi galliæ clariſſimus: nec ullo ut Plinius ait uiolentia inferior oſtiam plerunq; recto liguſtico mari perfe rens. ¶Stœchadas inſulas: ſunt hæ ante rhodani oſtia tres numero, pte: Meſſe & thipe: ab ipſo ordine quo acent dictæ: Plinius eſt auctor. ¶A maſſilia: Strabo iſthmum eſſe ait. qui a narbonenſi mari oceanum ſub

moueat tribus milibus ſtad. arctiorem. ¶ Geſoriacum: Plinius cerſiacum pagum appellat Morinis propin quum quos Maro. ad oceanum poſuit extremiq; hominũ morini.

præſidíbus ꝓuínciaꝙ permíſit: uerũ etiã exulibus quibuſdã atq; ínter hoſtília ſpolía nauálẽ coronam faſtígio palatínæ domus íuxta ciuícam fíxit: traíectí & quaſí domíti oceaní ínſigne currum eíus Meſſalína carpento ſecuta eſt: ſecutí & triumphalía ornamenta eodem bello adeptí: ſed cæterí pedíbus & ín prætexta. Craſſus frugí equo phalerato & ín ueſte palmata quod eum honorẽ íterauerat.

¶ PHI. ¶ Preſidibus permiſit cum alioqn p̃ſidi abnoctare nõ liceat extra prouintiã permiſit p̃ ſidibus claudius: ut romam uenire poſſent cauſa ſpectãdi triũphum. nam ut inquit eleganter marcianus iuriſconſultus illud obſeruandum eſt: ne q prouinciam regit eius fines excedat niſi uoti ſoluendi cã. ¶ Naualẽ coronam: corona naualis eſt: qua donari ſolet maritimo p̃lio: qua prius in hoſtium nauẽ ui armatus tranſiliuit: ea quaſi nauiũ roſtris ſignia ex auro fieri ſolebat auctor gellius in. v. pli. in. xvi. roſtratis appellat: quas in duobus maxime celebres fuiſſe ꝓdidit mar. uarro ne. ſ. & marco agrippa. hic illud maronianũ. tpa nauali fulgent roſtrata corona. ¶ Faſtigio: pte ſublimiori eminẽtioriq;. ¶ Palatinæ domus: imꝑatorie ceſarũq;. pli. ait palatinas domos cæſaꝝ fuiſſe repletas ſignis ꝓbatiſſimis. ¶ Iuxta ciuicã. ſ. coronã: quã ī primis ꝑatores accipiebãt. eãq; figebãt ī ueſtibulo ſicuti latius explicatũ eſt in tiberio. ¶ Currum: triũphalẽ. ¶ Carpento: tanq̃ caruca matronali: carpẽta ab euandri matre carmẽte dicta fuiſſe alibi docuimus. uſus carpentoꝝ peculiariter fuit feminis in urbe cõceſſus. ¶ In p̃textati. ſ. ſequuti ſunt auctor eſt etropius claudiũ deuicta britannia p. Cn. ſentiũ & Aulũ plautium illuſtres & nobiles uiros triũphũ celebrem egiſſe: q circa quoſdã amicos tã ciuilis extitit: ut ẽt plautiũ nobilẽ uirum: q in expeditione britanica multa egregia fecerat: triũphantẽ ipſe ꝓſequeret. & cõſcendẽti capitoliũ leuus ī cederet. ¶ Craſſus frugi: primus apud romanos lucius piſo cognominatus eſt frugi. Cicero in tuſculanis qõnibus. reliquas ẽt uirtutes frugalitas cõtinet: q̃ niſi tãta eẽt: & ſi his anguſtiis qbus pleriq; putãt teneret: nunq̃ eſſet lucii piſonis cognomẽ tãtopere laudatũ. græci χρηστοὺς homines appellãt: quos latini dixerũt frugi noĩe indeclinabili. hinc a marciale dictũ: tã frugi iuno uellet habere uouẽ. donatus frugi utile ꝓinterpretat tanq̃ frugibus nihil ſit utilius: boni ſerui ꝓculiariter frugi nũcupabãt q̃ſi utiles & neceſſarii. plautuſ atq; ita ſeruũ par uideꝝ frugi ſeſe inſtituere. ī craſſoꝝ quoq; familia fuiſſe cognomentũ frugi indicat hic trã ¶ Phalerato: phaleris ornato. ¶ In ueſte palmata: ueſtẽ hãc triũphãtiũ fuiſſe docet auſonius ī panegyrico. ſic ſcribẽs. palmata ueſtis ut ī pace cõſulis ẽ: ſic ī uictoria triũphãtis: eiuſdẽ meminit liuius li. x. cũ de ornamẽtis triũphalib⁹ loquẽs ait. quos uos ſellis curulib⁹ toga ꝓtexta tunica palmata & toga picta & corona triumphali laureaq; honoraueritis: palmata ut refert ſeruius utebanꝰ illi q palmã merebãꝰ: uñ palmata dicta. hinc illud luculẽter dictũ a ſidonio ī panegyrico. poſt palmã palmatã uenit. nõ ꝓtereũdũ eſt qđ tradit Iulius capitolinus. q de gordiano ſcribẽs ait. palmatã tunicã & togã pictã primus romanoꝝ priuatus ſuã ꝓpriã habuit cũ ante ꝑatores ẽt de capitolio acciperẽt uel palatio. ¶ Emiliana ptinatius arderẽt. Marcus Varro libro. iii. de re ruſtica mentionẽ facit æmilianorum edificiorum. cũ ſic inquit quod enim extra urbem edificiũ nihilo magis eſt uilla quã eorũ edificia qui habitant extra portã flumentanã: aut in emilianis: emilianorum quoq; meminit Cor. tacitus his uerbis. plus infamiæ id incẽdium habuit: quia prediis tigilini emilianis prorupe rat uidentur aũt emiliana dici a familia emil orũ: quæ Romæ fuit honeſtiſſima uetuſtiſſimaq; a ſermonis lepiditate dicta: quã græci emiliã appellant emilianus uocitaꝰ africanus minor quaſi emilii filius: qui per adoptionẽ inſertus fuit familiæ ſcipionũ. qui ſentit emiliana ab emilia uia nuncupati male ſentit: cum ab placẽtia ariminũ uſq; perducta ſit. emilia uia ab emilio cõſule: qui legit æquimeliana perperã legit a ſcriptoq; recedit. ¶ In diributorio: hunc nodũ qui enodauerit nõ ſat ſcio ſicut alia multa diſſimulanter p̃terita ſũt. ego exiſtimo legẽdum eſſe. in delibatorio ſicut emaculatus codex habet. erat aũt delibatorium locus delibationibus accõmodatus: cuius cõditor fuit. Mar. agrippa: cuius apud pliniũ noſtrum mentio fit libro. xvi. na. hiſtoriæ. uerba plinii adſcripſimus quæ ſunt hæc. fuit & memoria noſtra in porticibus ſeptorũ a Mar. agrippa relicta æque miraculi cã: quæ delibatorio ſupfuerat. xx. pedibus breuior ſex quipedali craſſitudine. qui doliatorium corrigendũ eſſe autumant accipiuntq; ꝓ caſtello in ductibus aquarũ deformato: hii cõmenticiam dictionem & nuſquã repertã derinare moliunꝰ: igitur legas uelim meo qdem periculo delibatorium ut ſit ſenſus claudium ardentibus emilianis manſiſſe per duas noctes in delibatorio loco ſcilicet emilianis proximo ut ſua præſentia & cura ad incẽdium reſtingnendum homines incitarentur. quantum ex uarronianis uerbis & plinianis cõiectare poſſemus emiliana & delibatorium erant in cãpo marcio prope ſepta & uillam publicam. ita ut ardẽtibus emilianis merito claudius manſerit in delibatorio. illincq; icitauerit reſtintores incendii. qđ ſi legas in diribitorio ſicut pleriq; oẽs lectitare cõſueuerũt expones pro miniſtratorio hoc eſt ꝓ loco: inquo miniſtri diuerſãtur: quos diriuitores appellant. qua dictione uſus eſt apuleius in ſecũdo de aſino aureo cũ ait: diriuitores pluſculi ſplendide amicti: fercula copioſa ſcitule ſubminiſtrata: amianꝰ quoq; marcellinus ſic ſcribit libro hiſtoriarum duo de uigeſimo dum hæc ī caſtris cõſtantii quaſi per luſtra agunt & ſcenã & diriuitores uenũ datæ ſubito poteſtatis pretium per potiores diffundit pli. in epiſtolis pe-

Corõa naualis

Roſtrata coro na

Piſo frugi

Frugi

Palmata ueſtis

Emiliana

Emilia gẽs uñ

Delibatorium

Diribitorium

Diriuitores

dagium appellat:id quod diriuitorium dici uidetur:ἀπὸ τοῦ πάιδων ideſt a pueris & miniſtris: prior ſententia magis placet ut legas in deliberatorio.

¶M.AN.¶Hoſtilia ſpolia quæ in apto ſuſpenderat.¶Naualẽ coronã:cuius formam in Auguſto exp̃ſſimus.¶Iuxta ciuicã:cuius ꝑpetuo habendæ uſus iam antea fuerat impatoribus cõceſſus:pli.dedit hãc Auguſtus coronã Agrippæ ſed ciuicam a genere humano accepit ipſe:& rurſus ciuicæ coronæ militũ uirtutis inſigne clariſſimũ iam pridem uero & clemẽtiæ impatorum poſtq̃ ciuilium belloꝝ ꝓfanatione meritũ cœpit uideri ciuẽ nõ occidere.¶Meſſalia ex qua octauiã & filiũ quẽ germanicũ primo mox britanicũ appellauit.Iu.oñditq; tuũ generoſæ britanicæ uentrẽ.¶Craſſus frugi:frugi cognomen eſt ſic in galba piſonẽ inqt frugi licinianum cuius gentis craſſi in licinia familia fuere credo fuit piſonis pater & quem poſtea Nero ut Cor.ait occidit.¶In ueſte palmata:triũphalæ toga qua triũphãtes utebãtur eratq; ea picta & togæ iouis ſimilis ab eo palmata ſiue palmaris dicta:qd ea utebãt̃ q palmam.i.uictoriã meruiſſent.¶Emiliana: Aequimeliana potius ædificia.ſ.æquimelio circũiecta fuit æquimelium in pte urbis ad buſta gallica quo.ſ. gallorꝝ qui in urbe perierunt oſſa ſunt in unũ collata eius loci Liuius & Varro meminerunt: æquimeliana igitur aut certe ædificia deflagraſſe accipias qua urbs in æmiliam mittit quod nõ probo.¶Diriuitorio: multum diuq; elaboraui qd diribitorium eſſet intelligere:nec ex uaria fectione ad hũc diem cõtigit id diſcere tradet fortaſſe id alius:uerum ne oĩno intactum locum ꝑtereamus libet ut in pleriſq; aliis ſuſpicari qñ neq; noſtri neq; græci auctores:quos uidimus id tradant librariorꝝ incuria deprauatam:eſſe dictionẽ: ut uno alteroq; elemento obſoni uicinitatem innerſo pro diriuatorio diribitorium ſcripſerint latinæ.n.Tranquillus diriuatorium appellare potuit:ædificiũ in aquæ ductibus qd caſtellũ alii uocant: unde aquæ in diuerſas urbis ptes corriuabant̃:ut uulpianus & iabolenus iure cõſulti apte demonſtrant:qbus plinius & Frontinus aſtipulant̃ ut ſit ſenſus ſpectauit claudius incendium ex diriuatorio.i.caſtellorꝝ uno qppe q̃ erant ad.c.triginta numero ac cõplura cultu magnifica & opibus altiſq; locis ſita ut frontinus ait adeo ut in palatio quoq; fuiſſe colligere poſſis:unde ſuo arbitrio uno pluribuſue locis laboranti p biduum urbis aquas ſubminiſtrari iuberet:ſunt ſcio q pro domus pte accipiant ſed qualis ea fuerit unde dicta nõ expediunt:Apuleius diriuitores inquit pluſculi ſplendide amicti fercula copioſa ſcitulæ ſubminiſtrata:qbus uerbis apparet locũ diriuitoriũ eſſe potuiſſe ubi cõuiuia parar̃etur:ſed id nomen ut dixi nõ memini apud quẽpiã me adhuc legiſſe

¶PHI.¶Auxilio:ad ignẽ reſtiguendum.¶Fiſcis: marſupiis atq; crumenis:ſunt enim fiſci auctore pediano numorũ recepta cula:ſicut & fiſcinæ & fiſcellæ.de hoc alibi copioſe dictum ſatis ẽ: Cicero reperiebã fiſcos cõpluresq; cũ pecunia ſiciliẽſi a quodam ſenatore ad equitẽ romanum eſſe tranſlatos.¶Repreſentaturus in preſentia & ſine cũctatiõe exhibiturus.¶Arctiore: egeſtate rei frumentariæ:quo tẽpore cõſtat.xv.tantũ dierum alimẽta ur bi ſuperfuiſſe.¶Detentus medio foro.Cornelius tacitus nec occulti tantum queſtus ſed iura reddentem claudium circũuaſere clamoribus turbidis:pulſumq; in extremã fori ptem ui urgebãt:donec militũ globi ſenſos prorupit.¶Iuſtratus:cooptus impetitus & ut legit̃ ab oroſio infeſtatus.¶Egre:difficulter.¶Poſtico:quod Tranquillus poſticum uocat:id elegãti uocabulo pſeudothyrum quaſi falſum hoſtium paulus oroſus appellat:cuius uerba hæc ſunt ex libro.vii.quibus hiſtoria hæc explicatur.uerumtamen ſequẽti anno tanta fames romæ fuit:ut medio foro imperator correptus a populo cõuitiis & fragminibus panis turpiſſime infeſtatus egre p pſeudotyrum in palatiũ refugiens furorem excitate plebis euaſerit.quin etiã parens romani eloquii marcus tullius pſeudothyrum latinitate donauit ſic ſcribens in uerrinis.ea quemadmodũ ad iſtum poſtea per pſeudothyrum reuertantur tabulis uobis & teſtibus iudices planũ faciã.amianꝰ quoq; marcellinus eadẽ dictione uſus eſt his uerbis.ſocrus cõmiſceri ſibi generũ flagrãs eius amore nõ impetraret ut ferebat̃:p palatii pſaudothyrũ introducta:poſticũ aut hoſtiũ eſſe in pte ediũ poſteriore teſtis eſt uel ille uerſus oratianus:atria ſeruatẽ poſtico falle clientẽ.plautus i trinũmo.uſus eſt poſtici diminutiuo.ſic enim ait poſticulũ hoc recipit cũ edes uẽdidit.Interdũ adiectiuũ eſt ut apud auſoniũ ſic ſcribentem poſtico uulnere foſſor.dicit̃ & poſtica ſe.genere.marcellius p poſticã igreſſus refertã inueni cõfluẽte ex finitimis uirili & muliebre ſexu.In alia ſignificatione poſtica ſignificat ptem tẽpli celeſtis urgentẽ ad ſeptẽtrionẽ.ut docet mar.uar.¶Cõmeatus:cibaria & rẽ frumẽtariã.¶Negotiatoribus.ſ.frumẽtariis.¶In ſe dãno: ut iactura redũdaret in ipſũ principẽ ſi negociatores frumẽtarii ui tẽpeſtatis frumẽta amiſiſſent.ſimile ẽ illud qd tradit liuius li.xxiii.ab origine urbis:qd.ſ.olim ſocietas publicanorũ cõduxit p̃benda ea oĩa: q̃ ad exercitũ hiſpaniẽſẽ opus eẽnt hac cõditione:ut q̃ nauibus ĩpoſuiſſent ad hoſtiũ picula tẽpeſtateſq; i publico eſſent.¶M.AN.¶Arctiore:anguſtiore:cariore.¶Cõuitiis:probroſis uerbis.¶Fragminibus:fruſtis.¶Inſtratus:cooptus.¶Poſtico:hoſtio poſtetiore pte ædium.poſticum ueteres dixere poſticã & poſticulã:Apuleius p quandam breuẽ poſticulam.¶Inuehendos:deportandos.

Fiſci

noctibus manſit ac deficiẽte militũ:ac familiarum turba auxilio plebem per magiſtratus ex omnibus uicis conuocauit ac poſitis ante ſe cum pecunia fiſcis ad ſubueniendum hortatus eſt repreſentaturus pro opera dignam cuiq; mercedem. Arctiore autem annona ob aſſiduas ſterilitates detentus quondam medio foro a turba: conuiciiſque ac ſimul fragminibus panis ita inſtratus:ut ægre nec niſi poſtico euadere in palatium ualuerit nihil non ex eo cogitauit ad inuehendos etiam in tempore hiberno commeatus. Nam

Pſeudothyrũ

Poſticũ
Poſticulum
Poſtica

¶PHI. ¶Magna cõmoda:repete illud uerbum proposuit:melius enim cum superioribus connectitur: q̃ cum inferioribus. ¶Mercaturæ:potissimum frumẽtariæ. Mercatura si tenuis est sordida putanda est: ut sentit. M. Tullius in primo de officiis. Sin magna & copiosa multa undiq; apportans nõ est admodũ uituperãda. prestat mercaturis rem querere: ut inquit optime. M. catoni tam periculosum sit. ¶Vacationem legis papiæ: papiam legem iuliæ legi de adulteriis e regione oppositã fuisse indicat ausoni° illo uersu: papia lex placuit iulia displicuit: hec aũt lex tps pscribebat: quo nuptialia celebrari deberent. Hinc illud est senece in libris naturalis philosophiæ quid ergo ẽ q; apud poetas sala cissimus iuppiter desierit libras tollere utrũ sexagenarius factus est: & illi lex papia fibulam ipo suit. in codicibus lactantii hec se necæ uerba repetẽtis mendum est. namq; passim legitur fabulã uel tabulam imposuit: cum legẽ dum sit fibulam imposuit: fibula: enim utimur ad coercẽda genitalia: de qua alibi diximus. Seuerus imperator leges papias excluſit quas tertullianus i apologetico uanissimas appellat: cum ante cogant liberos suscipi q̃ iuliæ matrimoniũ contrahi: a papo cõditore dicta lex papia: quæ cum multa haberet capita. In his unũ erat: quo cõtinebant iura patronoꝝ: sicut meminerũt iurisconsulti: unde & lib. iii. institutionũ sic scriptum legimus. postea uero lege papia adaucta sunt iura patronorum q locupletiores libertos habebãt: cautũ est. n. ut ex bonis eius qui sextertioꝝ cẽtũ miliũ patrimonium reliquerat: uirilis pars patrono deberet. scribit gellius se inuenisse papiam legẽ qua cauetur de capiẽda uirgine uestali. In codice imperatorio copiosa mẽtio fit de lege papia. circa obseruationem caducoꝝ: quã in multis capitibus emendatã fuisse a ueteribus testat Iustinianus cũ nimis rigida foret: ex quo & ipsæ papiæ legi derogat ueluti austeriori. ¶Pompeiæ: pompeia lex multa habebat capita & illud potissimum: quo paricidarum penã continetur. legimus apud ciceronem lege pompeia horas ternas ad dicendum datas esse. In hoc autem loco tranquillus nõ hanc pompeiam legem significare uidet: sed aliam quæ põpeia latina nũcupabat: ꝓpterea q; de latinitate ut opinor danda nisi certis psonis loquebatur. & hec fortassis dicta est a pompeio strabone pompei magni patre: q colonias transpadanas traducens nõ nouis colonis eas cõstituit sed ueteribus incolis manentibus ius dedit latii: ut possent habere ius qđ ceteræ latinæ coloniæ. ideſt ut petẽdi magistratus ciuitate romana adipiscerent. auctor pedianus asconius. de latinis aũt colonis diximus affati i primo cõmentario. sensus uero trãquilli hic est. claudius pro cõditiõe ciuium uacationẽ legis papiæ dabat hoc est ut ẽt ultra sexagita annos uxorem ducere possent: quẽ terminum prescripserat lex papia: dabat etiã uacationẽ pompeiæ latine hoc ẽ ut latinitatẽ impetrare possent & ius latii obtinere cõtra quã legis põpeiæ pscripto capite cõtinet: qdam seiũctim legũt põpeiæ & latinæ tanq̃ duæ leges significent: sed magis conuenit ut iũctim legamus: dicat q; lex pompeia latina: quæ de iure latii & latinitate tractabat. ego ut enarratoris nõ incuriosi officio fungar existimo legendũ eẽ nõ latine sed latinis & ita distinguẽdũ. latinis ius quiritum ut sit sensus claudiũ uacationẽ dedisse legis papiæ & põpeiæ: eundẽq; cõstituisse latinis populis ius quiritũ hoc est ut latini iure ciuitatis romanæ pinde ac qrites fruerẽt. & legis põpeiæ caput illud significabit: qđ de sexagenariis ne uxorẽ ducere possent: cõscriptũ fuerat: & ut ita exponã facit tranquillus: q paulo post scribit claudiũ abrogasse huic capiti legis papiæ & pompeiæ: qđ si legas iũctim legis papiæ & pompeiæ tanq̃ una tantũmodo sit lex a papo põpeio plata. opus est acri iudicio ad hæc curiose pẽsitãda. ¶Ius quiritũ feminis Sensus est. uoluit ut feminæ ꝓ dignitatis cõdictione ius qritũ haberẽt hoc est iure romanæ ciuitatis fruerẽtur. Nãmq; prisco instituto nuptiæ nõ iure cõtractæ existimabãtur. quæ nõ aut inter ciuem romanũ ciuẽq; romanã iungebãtur: aut cui princeps populusue ciuitatẽ uel cõnubiũ pmisisset: uñ filii ita susceptiin patrũ nõ erant ptãte: sed matres potius sequebãtur: qm̃ nuptias fecissent cũ eo: cũ quo cõnubii ius nullũ erat. hæc boetius in secũdo cõmenario topicoꝝ: unde elicimus hũc tranqlli sensum qđ clandius feminis ius qritum hoc est ciuitatẽ romanã pmisisset iusq; cõnubii: ut filii ex tali matrimonio nati essent legitimi romani ciues ¶Ius quattuor liberorum. Ius trium quattuor quinq; liberorum pro numero nobilius est: & ad maiores ptinet imunitates: ut inquit iurisc̃sultus excusationẽ prestat a muneribus ciuilibus: ubi annotandum qđ adoptiui filii numerum non pficiunt eorum liberorum qui excusare parentes solent: certum cũ distinctio sensum faciat apertiorem: ita existimo esse distinguẽdum legẽdũq; latinis ius quiritum: mox subnectẽdũ feminis ius quattuor liberorum: ut sit sensus claudiũ pro conditione psonarum tribuisse feminis ius quattuor liberorũ: hoc est ut ea progatiua & imunitate fruerẽtur: qua decorantur matres quattuor liberorũ: qđ aũt foret id ius: uideor ferme obseruasse apud iurisc̃sultos maximeq; libro tertio institutionum: ubi scriptũ annotauimus fuisse cautum tertulliano senatusconsulto: ut mater ingenua triũ liberorũ ius habens: libertina quattuor: ad bona filiorũ filiarũue admittatur intestatorum mortuorum: licet in ptãte parenetis sit quis autem senatusc̃sultum illud tertullianũ post claudium adriani tpibus factum fuerit: tamen ex eo colligimus pene consimile ius quattuor liberorum pro beneficio feminarum a claudio institutũ fuisse. namq; eodem libro institutionũ eodẽq; titulo proditum est ex lege duodecim tabularũ necessitudines feminarũ expelli amoueriq; a capiẽda hereditate: sed hæc iuris stricti nimis angustiæ posterioribus tpibus emẽdatæ

& negotiatoribus certa lucra proposuit suscepto in se damno: si cui quid per tempestates accidisset: & naues mercaturæ causa fabricantibus magna commoda.

* De uacationibus per eum cessis.

CONstruit pro conditione cuiusq; ciuis uacationẽ legis Papiæ: pompeiæ latinæ ius quiritum fœminis ius quattuor liberorum quæ constituta hodie seruãtur.

Mercaturæ

Lex papia

emaculatus locus lactantii

Fibula

Lex põpeia

sunt:& primus quidē diuus claudius de quo nūc scribitur matri ad solatiū liberoꝝ amissoꝝ legitimam eoꝝ dettulit hereditatē.hæc lectio hec distinctio hec interpretatio magis placere magisq; quadrare uidetur q̄.illa superior sed hoc totum diiudicandū pensitandūq; lecturis reliquo.quoꝝ maior pars atq; candidior pedibus transibit opinor in hāc nostram sniam:utpote elegantioré atq; distinctiorem.

¶M.AN.¶Magna cōmoda:hæc cum iis quæ sunt in fronte alterius capitis ordinant aliter nō procedet.

¶Vacationem legis:papiæ:lex papia qualis eēt Lactantii uerba declarāt qd est inquit q̄ apud poetas salacissimus Iuppiter desierit liberos tollere utrū sexagenarius est factus & illi lex papia tabulā imposuit: Ausonius:iuris cōsulto cui uiuit adultera cōiunx papia lex placuit:Iulia displicit.¶Pōpeiæ latinæ.i.de iure latii ad alterius legis pōpeiæ differētiā quā de quæstorū creatiōe magnus Pōpeius tulit:pōpeius strabo trāspadanis ius latii dedit ius uidelicet petēdi in urbe magistratū ut Asconius interpretat:sed qd alii senserint suo loco significauimus.¶Ius quiritū:pōpeia.s.lege cōcessum.¶Ius quattuor natorū.Mar.rūpitur iuidia tribuit quod Cæsar uterq;:ius mihi natorum plura qdem cōmoda id ius habētibus erant cōstituta.

¶PHI.¶Aquæ ductum a caio incohatū.pli.in.xxxvi.na.historiæ in hanc sniam ait hæc: uicit antecedens aquarū ductus nouissimū impendiū operis incohati a caio cæsare & pacti a claudio.¶Emissarium fucini lacus: fucinus lacus marsorum est in quarta italiæ regione:iuxta quē albenses sunt.auctor plinius in tertio.de eodē sic ait strabo libro .v. geographiæ prope marsorū albam fucinus est lacus longitudine per pelago.is marsis & uicinis maxime usui fuit:memoriæ proditum est illū nō nunq̄ usq; ad montana crescere:interdum aūt decrescere:ut mersa prius lacu loca desiccentur:& agricolationē rusticis exhibeāt de fucino lacu fontes aquæ marciæ manare tradūtur:quæ clarissima aquarum oīum inter reliqua deū munera urbi romæ tributa est.fucini lacus meminit Maro illo uersu:te nemus angiciæ:uitrea te fucinus unda te liquidi fluere lacus.Claudius cæsar emissurus fucinū lacum:perrupit monrem ediditq; spectaculū:quo perfecto aptum fuit aquarum iter:quin etiam cōuiuium effluuio lacus appositum magna formidine cunctos affecit:quando uis aquarum prorumpens proxima trahebat:auctor Cor.tacitus in .xii.emissarium āt appellat emissionem ipsam & effluuium:quo iter aquarū ex fucino lacu emittēdæ patefactū est monte pruto.¶Portum hostiensem:sic nuncupatū ab hostia ciuitate in tiberis ripa ab anco martio cōdita:de qua p sepe dictū est.Ego proximis mensibus curiose cōtemplatus sum nō tam portum hostiēsem a claudio perfectum:q̄ uestigia portus nescio quid magnū adhuc preferentia:cōtemplatus est & uenerabilis frater tuus antonius galeatius pretonotarius apostolicus:in quo nō tam indoles q̄ plena uirtus eniteſcit:qui ad pōtificē maximū salutandū destinatus orator a senatu bononiense id ꝓbitatis id prudētiæ:id moderationis specimen ꝓbuit:ut nō tirunculus sed ueteranus uideret:nec parum laudaretur a supciliosis antistibus:q quotiensc unq; uacuus erat a publicis negociis desiderāter inquirebat locos uetustos:causasq; locorū percōtabatur:aderat & noster roscius sine quo nil altū mens incohat.¶Ex his:scilicet emissario fucini & portu hostiē si.¶Alterum.Emissarium fucini lacus.¶Precātibus marsis:qm̄ in regione ipsorū erat lacus fucinus.¶Alterū: portum hostiensem.& q̄uis in iulio cæsare nihil super hoc dixerit tranquillus.nō tñ propterea negandum est iulium cæsarē cōstituisse portum hostiensem exedificare multa enim κατασκιώπτομενον. hoc ē per sillētium omittuntur:quæ suis mox locis referūtur:in quo iulio cæsare dixit tranquillus: quēadmodū ille destinauerat emittere fucinū lacū.nūc ait quēadmodum augustus emissionem talē cōcedere noluit precantibus marsis.nec ista discordant:cū alter destinauerit emittere:alter negauerit emissionē:similiter in iulio cæsare nihil dixit:q̄ destinasset extruere portum hostiēsem:nunc uero cū dicat:ob hoc nō existimādus est historicus obliuiosus:cum scriptoris officium sit multa pro loco.p tēpore uel reticere uel dicere.¶Claudiæ aquæ:frontinus libro primo de aquæ ductibus sic inquit:caligula duos ductus incohauit:quos claudi⁹ consumauit:alteri quod ex fontibus cerulo & curtio perducebatur claudiædatū nomen alter anio nouus appellari ceperat.¶Vberes fontes:frontinus clandia aqua concipit uia sublacēsi diuerticulo siniſtrosus ex fontibus amplissimus cerulo:qui a similitudine appellatus est & curtio.de hisdē sic scribit plinius in.xxxvi. uicit antecedentes aquarū ductus nouissimum impendium operis incohati a caio cæsare & peracti a claudio.influxere curtius atq; ceruleus fontes.

¶M.AN.¶Aquæ ductum:ædificiū ad aquas in urbē pducēdā.¶Incohatū:quē caligula incoharat.¶Regione tiburti:q̄ tibur ad montes sedet emissariū ostiū p qd emitteret.¶Fucini lacus:is in marsis est ut pli.& strabo scribūt ubi pugnam naualē claudius spectandā dedit Mar.fulcinius & pigri taceant stagna neronis ¶Alterū:fucini emissariū.¶Sæpius:destinatū hostiensem portum intelligas necesse est:sed in Cæsare dictatore dixerat eum emittere destinasse quo apparet non recte bis alterum legi rectus igitur secundo loco:Cæterum pro alterum dixeris ut sit sensus emissionem lacus ab Augusto marsis sæpius denegatam destinatam uero a Iulio Cæsare sed operis difficultatem omissam.¶Alterum a diuo Iulio: non est cur

Fucinꝰ lacus

Martia aqua

Emissarium

Laus ꝓ tonotarii beniuoli

claudia aqua

## De operibus publicis per eum factis.

OPera magna potius q̄ necessaria q̄ multa perfecit sed uel præcipua aquæ ductum a caio inchoatum. Item emissarium fucini lacus: portūq; hostiensem quāquā sciret ex his alterū ab augusto præcantibus assidue marsis negatum: alterum a diuo Iulio sæpius destinatū: ac ꝓpter difficultatem omissum. Claudiæ aquæ gelidos & uberes fontes: quorum alteri cæruleo: elteri curtio &

hostiensis portus opus ad Cæsarem referas q̄ is nunq̄ si Tranquillo credimus sed fucini emissionem destinauit & idcirco Cæterum tutior ueriorq̄ erit lectio. ¶Alter ceruleo: alteri curtio: plinius uicit antecedētes aquarum ductus nouissimum impendium operis incohari a. C. Cæsare & peracti a claudio quippe a lapide sexagesimo ad eam celsitatem ut in omnes urbis mōtes leuarentur influxere curtius atq̄ ceruleus fōtes errogata in id opus sestertia quingenta. lv. milia.

albudíno nomē est: símulq; ríuū anienís nouo lapídeo opere ín urbem perduxít: díuísítq; ín plurímos & ornatíssimos lacus: fucínum aggressus est nō mínus compendíí spe q̄ glo ríæ: quū quídā príuato sumptu emíssuros se repromítterēt sí sibí sícatí agrí concederentur. Per tría autem passuū mí lia partím effosso monte: passim excíso carnalem absoluit: ægre & post undecím annos q̄uis contínuis .xxx: homínū milibus sine ītermíssione operantíbus: portum ostíæ extruxít: círcunducto dextra . sinístraq; brachío: & ad introítum profundo íam solo mole obiecta: quam quo stabílius fundaret: nauem ante demersít: quam magnus obelíscus

¶PHI. ¶Albudino nomē est: frontinus de hoc. accipit & eum fontem qui uocat albudinus tā tæ bonitatis ut martiæ adiutorio sit. demiror uiros alioquin eruditos tradidisse nullam albudini fontis mentionē fieri apud alios scriptores. unde anxie nimis laborauerunt nomen hoc ab albunea dea tubertina deducere: cum si licet coniectura uti: possit ab albulis aquis uel potiº ab albore albudini nomen deriuari. ¶Riuū anienis romæ iter aquæ ductus anio uetus & anio nouus ānumerātur: hic de anie ne nouo intelligendum: ut tranquillus frontinusq; concordent: dixit enim frontinus duorum ductum quos claudius consumauit alteri claudiæ nomen datū esse: alterū anienē nouum appellari cepisset quoniam duæ anienis aquæ in urbē fluere ceperant. anienem autem mar. curius in urbem perducendum curauit. ¶In plurimos lacus: plinius scribens de aquæ ductu claudiano mox hec subiungit. quod si quis diligentius existimauerit aquarum habūdantiam in publico balneis piscinis domibus eurippis hortis suburbanis uillis: spacioq; aduenientis extructos arcus: montes professos: conualles æquatas: farebitur nihil magis mirandum fuisse in toto orbe terrarum. ¶Compendii: lucri. inde compendiosum lucrosum dicitur: sicut econtrario dispēdium significat detrimentum & dispendiosum detrimentosum. Columella cum presertim maius dispendium sequatur inertem & sceuum pastorem: quam prudentem diligentemq; compendium. ¶Idem: quod si per partis non nnnq̄ damnosum est in summa tamen fit compendiosum: idem. dispendiosa est cunctatio. ¶Siccati agri: tanq̄ post emissam aquam futuri fecūdiores: &. n. loca ab aquis liberata fiūt fecūdiora uelut uligine saginata ¶Effoso: per cunicularios factis cuniculis. ¶Exciso: ubi fossores fossam cuniculūq; cōtinuare nō poterant ob aspredinē excidebāt silicea saxa: oīa tū intus fiebāt in tenebris. xxx. hoium milibus plinius. eiusdē inquit claudii inter maxia ac memorāda duxerim: q̄uis destitutū successoris odio mōtem pfossum ad lacū fucinū emittēdū: inenarrabili ,pfecto impendio & oparioꝝ multitudine p tot annos: cū aut corriuatio aquaꝝ: qua terrenus mons erat egereret in uertice machinis: aut silex cederet: oīaq; intus in tenebris fierēt: q̄ neq; cōcipi aīo: nisi ab his q uidere neq; humano sermone enarrari possunt. ¶Mole obiecta: extructione maxia sub aquis edificata. talia enim moles appellant. pli. huiusce rei mētionē faciēs in. xvi. tres moles turriū a claudio dicit fuisse extructas. ¶Stabilius fundaret: scribit plinius ex puteolano puluere exedificatas fuisse a Claudio turres hostiēsis portus. est aūt puteolanus puluis appellatus: qm̄ in puteolanis collibus nascit: q opponit maris fluctibus mersusq; protinus lapidescit unus inexpugnabilis undis: utiq; si cumano cemēto misceat: de hoc puluere intelligit uitruuius sic scribēs. est genus pulueris admirādū: nascit in regionibus baianis: quod cōmixtū cū calce & cemēto nō modo ceteris edificiis pstat firmitates: sed ēt moles constructæ in mari sub aqua solidescūt: de hoc puluere puteolano est illud a sidonio ,pditū in panegyrico. nāq; dicarcheæ translatus puluis arenæ intratis soli datur aquis. ¶Nauē ante demersit. hac naue nihil' mirabilius uisum ī mari certū est: ut inquit pli. lōgitudo spaciū obtinuit magna ex pte hostiensis portus latere leuo: ibi nāq; demersa est a claudio principe. ¶Magnus obelíscus: obelíscus auctore amiano marcellino lapis est in figurā metæ cuiusdā sensim ad ,pceritatē cōsurgens excelsam & in radiū gracilescens specie quadrata: in uerticē ,p ductus angustū: manu leuigatus artificis: formarū innumeras notas cōtinet: quæ hierogliphicæ litteræ appellant. pli. in. xxxvi. de obeliscis scribens hec tradit. trabes ex lapide simithe fecere reges quodā certamine obeliscos uocātes solis numini sacratos. radiorū eius argumentū in effigie est. & ita significat. noīe egyptio: primū oīum obeliscū rex mithres istituit. sculpturæ uero effigiesq; quas uidemus egyptiæ sunt litteræ. obeliscon græci dicūt uerū. ex egypto aūt romā plures obelisci trāslati sunt quoꝝ unū importauit Caius caligula nauigio illo: quo nihil mirabilius in mari uisum autumat pli. de hoc nūc intelligit trāquillus. uolumina īstrumēti ueteris fuerūt antiquitus obelis astericisq; distincta. nā si quid in græco fuisset inuētū qd in hebraico codice nō legeret: id obelo notabat ueluti uirgula cōfodiendū pinde ac subditiciū. Cōtra si qd esset ī hebreo qd græcus codex nō haberet: id e latere adscribebatur appositio astérico ueluti stella illuminādum: super quo hieronymus & ecclesiastici scriptores multa conscribunt.

¶M. AN. ¶Albudino: sextus ruffus uñ uigiti aquæ ductus enumerat meminitq; cæruleæ aq̄ cuiº mō pli. sed albudinū neuter celebrat. ne Frōtinus qdē ruffo antiquior is octo tantum aquæ ductus memorat: pos-

Albudinus

Anio uetus
Anio nouus

Dispendiosum
Cōpendiosum

Tres moles turriū
Puteolanus puluis

De obeliscis
Hierogliphicæ

Obelis astericisq; distincta scriptura

set tamen ũideri ex anienis corriuatione nomen factum: quod albunea cuius Varro & Lactantius meminerunt in ripa ipsius fluminis sit tiburi culta eiusq; simulachrum postea in flumine repertum fuit albunea sibyllarum una: nec me latet quid Plinius de ea scripserit: Maro ad hæc lucosq; sub alta cõsulit albunea ubi Seruius fons est ait & silua eius nominis: quo apparet ab anienis corriuatione uel ab albunea tiburti regione ducta nomen esse fonti inditum: legerimq; libentius albunium quam albudinum quasi albuneium sed coniectura hæc nõ rõ est. ¶ Nouo lapideo opere: ad recẽtem anienis corriuationem alluit fuit enĩ & anio uetus. ¶ Efosso monte: per quẽ emissus est. De ueteri fucini lacus inundatione strabo nõ nihil in trãscursu. Gellianus prodidit alchipẽ marsorum oppidum a marsia lydoꝝ rege conditum lacus inundatione absorptum. ¶ Ad introitum: portus. s. hostiensis. ¶ Profundo iam solo: posset nõ absurde & salo legi. ¶ Nauem ante demersit: eam per plures annos asseruatã tradit pli. nam obeliscus ingens fuerat ĩ illa ex ægypto delatus tum uero puteolani puluueris turribus super eam extructis a Claudio portus gratia mari demersam. ¶ Obeliscus: est obeliscus lapis in figuram metæ sensim ad proceritatem consurgens excelsam pli. trabes ex eo lapide fecere reges quodam certamine obeliscos uocantes solis numini sacratos radiorum eius argumentum in effigie est.

¶ PHI. ¶ Congestis pilis. saxeas pilas intelligit qualis a poeta describit: saxea pila cadit: magnis quam molibus ante cõstructam iaciunt ponto: autumat festus pompeius pilam quæ parietem sustentat ab opponẽdo dictam. a pila fit aduerbium pilatim quod significat per pilas: ex quo illud uictruuii. pilatim struũtur edificia. ¶ Altissimã turrim: nõ turrim unam sed turres a claudio exedificatas in portu hostiẽ si ex puluere puteolano plinius prodidit. ¶ Alexandrini phari legendum est alexandrinæ. est enim pharos generis feminini de pharo aũt alexandrina explicatius diximus in cõmentariis propertii enarrantes uersum illum: & ptholomeæ littora capta phari. supra quoq; non pauca retulimus super pharo. ¶ Cõgiaria: dona impatoria. ¶ Commẽticia: noua cõmentatione excogitata. ccõmenticium enim significat partim ficticium partim nouũ. Scribit Varro cõminisci dictum esse a con & mente: cum finguntur in mente quæ non sunt. hinc commentum commẽtitiumq; deriuant. ¶ Ludos cõmisit: significanter locutus. nam cõmitti proprie ludi dicuntur. Virgilius & tuba commisso medio canit agere ludos. ¶ Quod ambustum: testis est eusebius in cronicis pompeii theatrum incensum fuisse imperante tyberio. ¶ E tribunali in orchestra. tribunal poni uoluit claudius in orchestra ex qua senatores spectabant: ut illic cõmittendorum ludorum signum daret ueluti agonitheta atq; prepositus. ¶ Superiores edes: templa hic intellige: cum alias edes pluraliter dicantur pro domicilio. templa autem illa intelligit: quæ erant in illa parte urbis collocata: quæ est super theatrum. ¶ Caueam: theatralem caueã signat de qua alibi dictum est. ¶ Silentibus cunctis: contra morem romani populi: qui plausũ excipiebat bonos prĩcipes ad theatrum ingressos. sicuti malos exsibilabat. ¶ Nec legitimo tempore reservatos. legitimum seculariũ tempus est ut inquit censorinus spacium centum annorum: siue ut alii centum & decem. quod sentit oratius sic scribẽs in carmine seculari. Certus undenos decies per annos urbis ut cautus referatq; ludos. ¶ Prodat: tradat: claudium aũt fuisse eruditum scriptoremq; historiarum paulo posterius dicetur. ¶ Ratiõe subducta: supputato numero annorum per ratiocinationem. Cicero in epistolis ad lentulum: hic ego quantũ humano consilio efficere potui circũspectis rebus meis omnibus rationibusq; subductis summam feci cogitationum mearum oĩum. plautus in curgulione beatus uideor subduxi ratiũculam.

¶ M. AN. ¶ Cõgestisq; pilis: grãdioribus saxis ad molã sustinendã: Festus pila iqt q̃ parietẽ sustẽtat ab opponẽdo dicta. Mar. Nulla catenatis p̃cincta est pila lagenis Horatius nulla taberna meos hẽat neq; pila libellos. ¶ In spẽm alexandrini fari: sic & ruffus Auienus Romuleiq; fari fauces illæsa relinquat. Iu. Tyrrenãq; farõ dixit fœminino genere. ¶ Cõmẽtitia: nouiter iuẽta. ¶ Mediã caueã: mediũ cõsensũ pli. de scauri theatro cauea ipa cœpit hoium. lxxx. pquo theatri loco sit cauea accipiẽda uideo diuersũ trahi: sũt q ptes altiores uñ sedẽs populus spectat. Caueã appellatã existimẽt: alii areã ipsã ĩ medio theatri qd Ver. Carmẽ significare uidet ꝟ totũ caueæ cõsessũ igẽtis & ora prĩa prium &c. caueã poeta dixit quã ñ mlto ãtea circũ appellauit: circũ

ex ægypto fuerat aduectus: congestisq; pilis suppositum altissimã turrim ĩ exemplum alexandrini phari: ut ad nocturnos ignes cursum nauigia dirigerent. Congiaria populo sepius distribuit.

Saxea pila

Pilatim

Cõmẽticium

Tẽpus seculariũ

## De spectaculis per eum editis.

Spectacula quoq; cõplura magnificaq; edidit: non usitata modo ac solitis locis: sed & commentitia & ex antiquitate repetita: et ubi præterea nemo ante eum: ludos dedicationis pompeiani theatri: quod ambustum restituerat: e tribunali posito in orchestra commisit: quum prius apud superiores ædes supplicasset perq; mediam caueam sedentibus: ac silentibus cunctis descendisset: fecit & seculares quasi anticipatos ab Augusto: nec legitimo tempori reseruatos: quamuis ipse in historiis suis prodat intermissos eos Augustum multo post diligentissime annorum ratione subducta in ordinem redegisse. Quare uox preconis irrisa est inuitantis: more solemni ad ludos quos

erat quo se multis cũ millibus heros cõsensu mediũ tulit extructoq; resedit: seruius caueam simpliciter consensum populi appellat. ¶ Sedẽtibus: nec illi assurgẽtibus. ¶ Silẽtibus: nullo plausu & fauore excipientibus quum soleret alioquin populus Cæsarẽ ueniẽtem plausum & fauore excipere. Mar. quotq; sonãt pleno uoceſq; manuſq; theatro. Quũ subiti populus Cæsaris ora uidet idq; pertinax silentiũ in cã fuisse uidet quod ille ex tribunali ludos nõ ex scæna cõmiserit aliquãto maiore populi cui iratus erat in cõmodo. ¶ Anticipatos: ante legitimum tempus repetitos secularium ludorum ratio satis superq; alio est expressa. ¶ Ad ludos quos Claudius erat editurus.

nec spectasset quisq; nec spectaturus esset: quũ supereſſẽt adhuc qui spectauerant & quidam hiſtrionum producti. olim tunc quoque ꝓducerẽtur. Circẽſes frequenter etiam in uaticano commiſit: nonnunq; interiecta per quos miſſus uenatione: circo uero maximo marmoreis carceribus auratiſq; metis: q̃ utraq; & tophia ac lignea ãtea fuerãt exculta. propria senatoribus cõstituit loca promiſcue ſpectare ſolitis: ac

¶ PHI. ¶ Quos nec spectasset quisq̃: uerba erãt preconis ad ludos seculares inuitantis spectatores: q̃ qdem erant uera: quando inter seculares binos fuisset legitimũ interuallũ centũ decẽ annorũ: quos rarenter uel pene nunq̃ transcẽdit caduca mortalitas: sed fuit tũc ridicula uox preconis: qm̃ inter seculares augusti & claudii interfuere anni nõ amplius tres & sexaginta. unde merito potuerunt multi spectasse & primos & secundos seculares. preterea q spectauerunt hos claudianos potuerũt etiã spectatores esse secularium: quos postea fecit domicianus: cũ inter utroſq; nõ fuerit magnum interuallũ: & ob hoc dicit matrona apud epitaphiſtam marcialẽ. bis mea romano spectata est uita tarento: sup quo habundãter cõscripsimus in annotationibus. Quidã hiſtrionum producti. scribit plinius inter ludos seculares quos fecit diuus auguſtus: & quos postea claudius cæsar edidit: sexaginta tres annos nec amplius interfuisse: ſtephanionẽq; togatarum fabularũ hiſtrionẽ utriſq; secularibus ludis saltasse hiſtrioniãq; feciſſe. ¶ In uaticano cõmisit: uaticanũ collẽ appellatũ esse antumat festus põpeius. q; eo potitus sit populus romanus uatũ respõso expulſis ethruſcis. gellius uaticanũ agrũ dictum esse censet a uaticiniis: quæ ui atq; inſtinctu dei uaticani in eo agro fieri solita essent: est aũt uaticanus deus penes quẽ sunt uocis humanæ initia noiatus ab eo: quod pueri simul atq; parti sint eã primã uocẽ edumt: quæ prima in uaticano ſillaba est. tñ auguſtinus nõ uaticanũ hunc deũ appellat sed uagitanũ tanq̃ infantiũ uagitibus preſidẽtem. plinius in. xxxvi. uaticanũ eleganter appellat circũ cai & neronis principum: ꝓterea qd in eo ludos currules peculiariter exercebant. ¶ Per quinos miſſus: seruius tradit olim in ludis circẽſib⁹ xxv. miſſus solitos exhiberi: quorum ultimus appellabatur ærrarius eo quod de collatiõe populi exhibebatur: tranquillus uero in domitiano centum miſſus in circẽſibus peragi solitos fuisse ſignificat ad qd uidetur alluſisse poeta illo uerſu. Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus: dicuntur autẽ miſſus equorum circuitiones in ludis circenſibus: dum a carceribus ad metas recurrunt. Cenſus est claudium poſt quinq; equorum miſſus peractos interposuisse uenationem: ut ita magis spectatores oblectarentur: quia aliqua nouitate ut inqt oratius morandi ſunt ac retinendi. ¶ Carceribus: carceres dicuntur in circo unde mittuntur equi ex eo nominati: quod coerceantur equi ne inde exeant: anteq̃ magiſtratus ſignum miserit. auctor uarro. Carceres neuius oppidum appellat. ¶ Metis: circum metas currere solitos equos nullus ignorat. hinc illud oratianum metaq; feruidis euitata rotis: & Varro circum dici exiſtimat eo quod ibi equi in ludis circum metas currunt. hinc illud apud eundem prouerbialiter dictum in primo de re ruſtica: an quid aliud & a quibus carceribus currat ad metas. quoniam autem auriga quandocunq; primus metam ſuperauerat iam ad finem certaminis peruenisse uidebatur ex eo factum est ut metam pro fine terminoq; paſſim accipiamus. Maro. hic labor extremus longarum hec meta uiarum. ¶ Et apud Silium tormentis finem metamq; laboribus orat. Figura autem metæ pyramidis est a lato incipiens in acutum faſtigiata. hinc plinius figuram umbræ noctis ait ſimilem esse metæ & columella precipit in ſecundo ut fenum ſiccatum in metas extruatur quæ in acutiſſimos uertices exacuũtur. ¶ Tophina & lignea refert liuius libro. viii. ab origine urbis: quoto anno carceres in circo primum ſtatuti fuerint. sed neq; ex topho neq; ex ligno factos indicat: qd hic docet tranquillus: est autem tophus lapis ut inquit seruius aſper. unde auirgilio ſcaber nuncupatur illo uerſu. & tophus ſcaber & nigris exeſa chelidris: a topho tophinus & tophacius deducitur. plinius est alba ruffa columbina argilacea tophacea arenacea: idem. nam tophus ſcaber natura friabilis expetitur ab auctoribus. ¶ Exculta. corrige exculto. ut ita connectas circo maximo exculto hoc est exornato marmoreis carceribus. ¶ Promiſcue ſpectare ſolitis. In ludis quidem theatralibus loca propria senatoribus erant aſſignata: cum in circo eſſent promiſcua. prodiderunt hiſtorici ante ſcipionem ad quingenteſimum octauum annum ab origine urbis in promiſcuum fuisse ſpectatum. senatus autem a populo ſecretus primum ſpectauit ludos romanos: quos atilius seranus lucius ſcribonius libo ediles currules primi fecerunt: ferũt afri canum quod eius rei auctor fuiſſet penituisse.

¶ M. AN. ¶ Nec ſpectaſſet: qſq̃ ſpectare potuiſſet ſi ueteri iſtituto cẽteſimo quoq; ãno eos celebrari cõtigiſſet. ¶ Producti oli: q auguſti tpibus ſænicam operã secularibus ludis exhibuerãt. ¶ In uaticano: ubi nũc ultra tyberi põtificia domũs ſita ẽ uaticanũ ueteres dixere: quo appet nõ a loco ut alibi diximus esse ludos dictos. ¶ Per qnos mẽſes: iſuetũ certe & igratũ diuturnitate ſua ſpectaculũ: q̃re uerius qnos miſſus; q̃ mẽſes legeris: ut ſit ordo interiecta p qnos miſſus uenatiõe. i. qnqes iſtauratã: aut q cumplici feraꝝ imiſſiõe edita

Vaticanus

Vagitanus

Miſſus ludorũ

Carceres

Meta

Toph⁹

Tophaceus

In pmiſcuũ ſpectatum

ſic alibi circēſiū die quo faciliūs cētū miſſus pagerēt. ¶ Carceribus: uñ æqui i curſū prumpūt. ¶ Metis: circa quas aurigæ bigas & quadrigas agitabant. ¶ Tophinia: ex thopho lapide: uulgaris is lapis & in primis circa urbē. Iu. & igētiū uiolarēt marmora tophū: Papinius cotto puluere ſordidoq; topho. ¶ Promiſcue ſpectare ſolitis: quo pacto ꝓmiſcue quū Auguſtus ſenatoris iniuria motus quē nemo puteolis frequēti ſpectaculo recepat: iuſſiſſet ubicūq; qd ſpectandū eſſet ſemp primus ſubſelliorū ordo uacaret ſenatoribus: ſed his ita occurrēdum q̄q̄ primus ordo ſenatoribus uacaret cōtigui tū & pene immixti. ſ. æquitibus illi erant q ſe cundū ordinē optinebant: at claudii indulgētia ex podio ſenatores ſpectare cœpiſſe crediderim: ſicq; maiorem īmodum ordines utrunq; ab altero fuiſſe diſcretos. Iu. & omnibus ad podium ſpectantibus.

¶ PHI. ¶ Super quadrigarum ꝑter quadrigarios ludos & currules exhibuit etiam ludicrum troiæ. ¶ Africanas: lege q ſcripſimus in libro annotationum enarrātes hunc locū: ubi docuimus africarū appellatione intelligi pantheras: quarū genus in africa creberrimū: de quibus ſenatus cōſultū fuit uetus ne liceret africanas in italiam aduehere: econtrario tulit ad populū Cn. aufidius tribunus plebis: p miſitq; circenſium gratia īportare. ¶ Conficiente: trucidāte uerbū eſt beſtiariorū & gladiatorū. inde confectores dicti iterfectores ferarū: ſcribit lampridius cō modū impatorem fuiſſe tātarū uirium ad feras conficiendas ut ſingulis ictibus multa milia ferarum ingentium conficeret.

Africāe pāthere

Confectores

ſup quadrigarium certamīa troiæ luſum: exhibuit & affricanas cōficiēte turma eqtum prætorianorum ducibus tribunis: ipſoq; ꝑfecto. Præterea theſſalos equites: qui feros tauros per ſpacia circi agunt: inſiliuntq; defeſſos: & ad terrā cornibus detrahunt. Gladiatoria munera plurifariam ac multiplicia exhibuit. Anniuerſarium in caſtris prætorianis ſine uenatione apparatuq; iuſtum atq; legitimum in ſeptis ibidē extraordinarium & breue dieꝝq; paucoꝝ: quodq; appellare cœpit ſportulā quia primum datuꝝ ſe dixerat uelut ad ſubitā cōditā cœnulā iuitare ſe populum, nec ullo ſpectaculi genere cōmunior & remiſſior erat adeo ut oblatos uictoribꝰ aureos plata ſiniſtra pariter cū uulgo uoce: digitiſq; numeraret: ac ſæpe hortādo rogādoq; ad hilaritatem homines ꝓuocaret: dños idētidē appellās īmixtis interdū frigidis & acerſitis iocis qualis eſt: ut quū palūbū poſtulātibus datuꝝ ſe promiſit ſi captus eēt. illud quoq; plane q̄tūuis ſalubriter &

¶ Pretorianorū: utpote nobiliorum. ¶ Prefecto: ſcilicet pretorianarum cohortium: qui & perfectus pretorio nuncupatur. ¶ Feros: In omniibus animalium cuiuſcunq; generis ullum eſt placidum eiuſdem inuenitur & ferum: utpote cū hōminum etiam ſilueſtrium plura genera tradātur: ſcribit plinius efficatiora omnia in medicamentis eſſe ex feris animalibus. problema eſt ariſtotelis cur in animantium genere quecūq; domeſtica eadem etiam fera reperimus. q̄cunq; atū fera non utiq; eadem domeſtica natura creauit. ¶ Ad terram omnibus: plinius tradit in octauo theſalorū gentis inuentum eē equo iuxta quadrupedante cornu intorta ceruice tauros necare: quod ſpectaculum primus dedit romæ cæſar dictator. ¶ Anniuerſarium dicimus anniuerſaria: q̄ quot annis fiunt ſicut anniuerſarium ſacrum. ¶ Plurifaria: pluribus in locis. ¶ In caſtris pretorianis: caſtra pretoria ad extrema urbis romæ edificia fuiſſe collocata ſignat plinius in tertio. ¶ Iuſtum atq; legitimum: ſpectaculum gladiatorum iuſtum & legitimum appellat: quod ex formula rituq; ordinario dabatur una cum uenatione: apparatuq; gladiatorio. ¶ In ſeptis: ſepta fuiſſe in campo martio alibi latius explicauimus. ¶ Ibidem: in ſeptis. ¶ Sportulam: claudius gladiatorum munus tanq̄ cenam daturum ſe denunciauerat ideoq; non inuenuſte ſportulam appellabat: quæ inter ſportulantes condici dariq; ſolet a principibus. ¶ Primum daturum: quidam codices habent premium. ¶ Conditā denunciatam: condicere enim uerbo priſco ſignificat denūciare: & ad cenas refertur. Cicero: nam cum mihi craſſus cōdixiſſet cenauit apud me. ¶ Cōmunior. ¶ Magis cōmunis & omnibus obuius expoſituſq;. ¶ Remiſſior: ſolutior & animo magis relaxato. ¶ Victotibus: gladiatoribus. ¶ Cum uulgo: quod uictoribus premium dari depoſcit iuuenalis: accipe uictori populus quod poſtulat aurum. ¶ Voce: ut palam diceret numerum aureorum quos numerabat. ¶ Digitis: ſuamet manu ſicut fieri ſolet. ¶ Dominos: τῶ δεσποτικῶτατον hoc ē ciuiliſſimus erat claudius tam comi ciuiliq; erga romanos appellatione: ut cū ipſe dominus ſit dños appellet ipſos ſubiectos. ſcribit ſeneca dños ſalutari a nobis obuios ſolitos ſi nomina nō ſuccurrūt. ¶ Idētidem: frequenter. ¶ Acceriſtis: de induſtria queſitis euocatiſq;. ¶ Palumbum poſtulantibus: iocus eſt in nomine. nam palūbus nomen eſt auis notiſſimæ & eodem noīe gladiator famoſus nūcupabat populus romanus petebat exhiberi gladiatorē nomine palūbum. Claudius alludens ad nomen ait is dabo inquit ſi captus fuerit.

Feruni Placidū

Condicere

Domini

¶ M. AN. ¶ Africanas: pantheras ſiue pardos plinius de pantheris nunc inquit uarias nunc pardos q mares ſunt appellat in eo omni genere creberrimo in africa ſyriaq; quidam ab his pantheras ſolo candore diſcernunt nec adhuc aliā differentiā inueniri: ſenatus conſultū fuit ne liceret africanas in italiā aduehere qb' uerbis colligit pāntheras: pdos uarias & africanas dici. ¶ Ducibꝰ tribunis: militaribus. ¶ Ipſoq; ꝑfecto: ꝓtorii. ſ. hoc ē tribunis & ꝑfecto ꝓtorii ductātibꝰ eqtū turmas. ¶ Theſſa. eq. plinius theſſalorū gētis iuētū ē equo iuxta q̄drupedāte cornu itorta ceruice tauros necare. ¶ Feros: idomitos miaces & hæc ſūt illa noua ſpectacu

lorum genera. ¶Anniuersariũ: oĩbus annis. ¶Iustũ atq; legitimum: munus. s. cum ueneratione & reliquo apparatu. ¶Condictamque: ut inter priuatos solet cõmuni ter simulq; constitutam ac determinatam: cõdicere. n. simul deteminare est: unde & condictum quasi in communi dictũ. ¶Cõmunior: ciuilior. ¶Prolata siniſtra: qua aureos dinumeraret. ¶Dominos: ambitioſa nimis appellatõe quos ciues aut quirites debuit: dominos uocabat. ¶Palumbum: gladiatoris id nomen fuiſſe accipias.

itpe: quũ eſedario: pro quo quattuor filii depcabãt magno oĩum fauore idulſiſſet rudẽ tabulã ílico miſit admonens populũ quãtope líberos ſuſcipe deberet: quos uideret: & gladiatorí pſídio græq; eẽ. Edídit & í martío cãpo expugnatiónem díreptionẽq; oppídí ad imaginẽ bellícam & dedítionẽ brítãníæ regum: pſeditq; paludatus. Quín & emíſſurus fucínum lacum naumachíam ãte commíſít: ſed quum proclamãtíbus naumachiaríis: Aue imperator morítuří te ſalutant: reſpondíſſet auete uos: neque poſt hanc uocem quaſi uenía data quíſquam dímicare uellet: díu cunctatus an omnes ígní ferroq; abſumeret: Tandem eſede ſua ꝓſiluit ac p ambítum lacus nõ ſine fœda uacillatióne díſcurrens partím mínando

¶PHI. ¶In tempore. tẽpeſtiui ter temporius aduerbiũ eſt qđ ſignificat maturius & tempeſtiuius. columela in nono ſcribens de gallinís ait ante crepuſculum pp cibi ſpem temporius ad offícinam redeãt. Ouidius. mondo ſurgis eoo tẽporius celo modo ſerins incidis undis. ¶Eſedario. gladiatorẽ ſignificat qui ex eſedo ſcienter depugnabat. neq; .n. placet ut pro gladiatoris noie ꝓprie accipiatur. itidem in Caligula dictũ eſt. eſedario porio ob ꝓſperam pugnam. ¶Indulſiſſe rudem. gladiaturæ immunitatẽ eſt. n. rudis ut alibi copioſe expli cauimus uirga: qua gladiatores donati ceſſabant a gladiatura unde rudiarii. ¶Tabulã miſit. quidam codices habent. fabulã tanq; ſignificet rumorem diuulgaſſe inter populates liberis opam dandam eſſe: cũ filii patri gladiatori uacationẽ gladiaturæ ipetrauiſſent magis placet legas: tabulã miſit & exponas a claudio miſſam eſſe tabelam in populũ continentem de gladiatore filiiſq; argumentũ. ¶Ad imaginẽ bellicã. idẽ a Veſpaſiãis Impatoribus in triũphi iudaici ſpectaculis factitatũ ẽ: nãq; auctore ioſepho multis imitationibus bellũ alternaliter diuiſum certã ſui faciẽ demõſtrabat. erat. n. cernere uaſtari totas ĩterfici acies hoſtiũ: & alios fugere alios captiuos dici tẽporibus noſtris edita ſũt talia ſpectacula a prĩcipibus: ut ciuitas e ligno formata oppugnaretur forinſecus, ꝓpugnaretur intrinſecus. ¶Preſedit: tanq; pſes pfectuſq; ludoꝝ. ¶Paludatus. paludamẽto impatorio ornatũ q; militari indutus: tanq; legitimæ pugnæ intereſſet. Cor. tacitus. claudius inſigni paludamento neq; ꝓcul agrippina chlamyde aurata pſidere. ¶Naumachiã. pugnã naualem: de qua hæc tacitus: inter lacum fucinũ amneq; lyrim prupto monte: quo magnificentia opis a plurbus uiſeretur lacu in ipſo nauale preliũ ordinatur. claudiꝰ triremes quadriremeſq; & uñ. xx. milia hoĩum armauit cincto ratibus ambitu ne uaga effugia forent. ¶Naumachiariis. qui pliũm nauale cõmittunt naumachiariarii græca dictione nuncupãtur bellatores in re nautica epibatas erupiti appellant: q̃uis græco uocabulo ἐπιβάτης ꝓprie ſignificetur aſcẽſor oppius ſiue hircius in cõmentario belli Alexandrini. capta eſt una hoſtium quadriremis depreſſa eſt altera alteraq; pturbata: deinde oẽs epibatis nudatæ. idẽ in cõmentario belli africi: remigum partem ex claſſe gallorum rhodiorũq; epibatorum armata. ¶Morituri: in hac ipſa. ſ. nauali pugna. ¶Auete uos: auere uerbũ ſalutatorium ẽ: quo cũ uſi eſſent erga imperatorem naumachiarii: eodẽ claudius illos reſalutans uiciſſim uſus eſt: unde illi arbitrantes ſibi datam pugnandi ueniam dimicare ſuperſedebant: quidem codices non auete uos habent: ſed auton: quæ dictio græca eſt & ſignificat ipſum tãq; claudium militibus dicentibus ſe morituros illum ſalutare ſuprema ſalutatione reſponderit id ipſum. ſ. uelle: & ita illud: quaſi uenia data cortigendam erit unius litteræ immutatiõe ut pro uenia legas nenia: & erit ſenſus naumachiarios dimicare amplius noluiſſe: tãq; claudius per id uerbum illis dederit neniã quãdã hocẽ funebrẽ orationẽ qualis mortuis exhiberi ſolet: neniam enim carmẽ dici funebre nullus ignorat & iterdũ accipi pro epithaphio: ut apd ſidoniũ ſic ſcribentem nenia marmori inciſa per endecaſyllabos: & hic mihi uidetur uerior ſenſus & lectio ¶Feda uacillatione. more ſenum. quoꝝ corpora uacillant & tremula ſunt: ſcribit enim macrobius in ſeptimo ſaturnalium ſenes laborare tremore mẽbrorũ: unde ſenectus non minus uero q̃ eleganti epitheto dicta eſt tremebunda a calphurnio in bucolicis: & a quintiliano dictum eſt in primo. Nolo puerum ſeniliter tremere tãq; trẽor ſit peculiaris morbꝰ ſeniorũ. Iu. una ſenũ facies cũ uoce tremẽtia mẽbra: ipſũ uero claudiũ laboraſſe tremore poſterius oſtẽdit trãquillus: quẽ deſtituebãt poplites parum firmi & caput tremulũ dehoneſtabat: ex quo eſt illud in claudiũ a ſatyrographo prolatum: ille ſenis tremulumq; caput deſcẽdere, ſua ſit in celum

¶M. AN. ¶Indulſiſſet rndẽ: ferri uacationem conceſſiſſet. quæ per rudem ſignificatur. Iu. accepta rude incipiet ueiecto uideri. Horatius donatũ rude quæris. ¶Fabulam: argumento rei notatã figuratam non dixerim quæ cõtinuo miſſa eſt. ¶Paludatus. paludamento ornatus tãq; ueræ pugnæ pſidẽs. ¶Naumachiariis: naualẽ pugnã pugnaturis. ¶Morituri: naumachiarii. q. d. qui paulo poſt pugnando moriẽt. ¶Auete uos: reſalutatos intellige: ſed illi q quaſi uiuite. Claudius dixiſſet remiſſam ſibi pugnãdi neceſſitatẽ interprætati ſint. ¶Neque poſt eam uocem auete. ſ. Quaſi data uenia: quaſi ueniam ſibi datam interprætantes

Tẽporius

Rudis

nauma chiarii Epibatæ

Auete

Nenia

Senectus tremebunda

¶ Cũctatus: anceps & deliberabundus. ¶ Per ambitum: extremitatem. ¶ Fœda: turpi & indecora. ¶ Vacillatione: trepidatione.

¶ PHI. ¶ Classis rhodia. rhodios fuisse nauticos hoies & omnis naualis disciplinæ scios testãtur historici ex quo lex rhodia de iactu dicta est: quæ ptinet ad rem nauticã. ¶ Ad pugnã. s. naualem. ¶ Duodenaꝝ triremiũ tacitus ait non solum triremes sed & quadriremes hoc nauali ꝑlio depugnasse. ¶ Exciente. iflãte. ¶ Buccinã. tubam de qua alibi dictũ est: unde & buccinator inclinatur. ¶ Triton. triton. tubicen est neptuni: refertq; plinius Tiberio principi nuntiasse olysiponenſium legationẽ uisũ auditumq; in quodã specu concha canentẽ tritonem qua noscit forma. tritonis autem formam sic describit poeta. frons hominem ꝑfert in pistrin desinit aluus de buccina tritonis quæ cõcha est traditur historia ab igino: qui ait tritonẽ cum cõcham inuentã excauasset: secum eã cõtra gigantes tulisse: & ibi sõnitum quendam inauditum ꝑ concham emisse: hostes autem uertitos ne qua esset immanis fera ab aduersariis adducta cũ esset ille mugitus fugæ se mãdasse: & ita uictos in hostium potestatẽ uenisse. Romani tritonas cũ buccinis fastigio saturni edis suppoſuerunt ut significarẽt a cõmemoratione saturni historiam quasi uocalẽ esse factã: cũ antea muta & obscura & icognita fuisset: qđ etiam testari uident ut inquit macrobius caudæ tritonũ humi mersæ & abscõditæ. ¶ Per machinã. mechanico. s. artificio fabre factã: quales hodie quoq; in spectaculis scienter cõficiuntur. ¶ Omniũ ordinum statũ: senatorii equestris & plebeii. ¶ Exoleta. ꝑ desuetudinem euanescentia & iã abolita. ¶ Cooptandis. uerbũ est electioni accõmodatum. Ci. cooptatum me ab eo in collegiũ recordabar. plinius: me pene adhuc puerꝝ patronũ cooptauit. ¶ Nominauit: indicat plinius in epistolis hoc uerbũ noiare ad sacerdotes peculiariter ptinere: uerba plinii hæc sunt ex. ii. epistolarꝝ. sic il'o die quo sacerdotes solent nolare quos sacerdotio dignissimos noiant: me semp noiabat. hĩc dicta noiatio. ¶ In urbe mouisset. romæ factus esset terremotus. nunq; aũt auctore plinio urbs roma tremuit ut nõ futuri euentus alicuius id ꝑnuncium esset. refert iulius capitolinus in gallienis olim factum esse motũ terræ. quo mota est Roma: mota & libya: hiatus terræ plurimis in locis fuerunt. ¶ Ferias indiceret: impatiuæ feriæ significantur. has. n. ut auctor est macrobius cõsules uel ꝑtores ꝑ arbitrio potestatis indicunt: ueteres uero Romani ubi terrã mouisse senserant nunciatum ue erat ferias eius rei cã edicto impabant: sed dei nomẽ ita uti solet cui obseruari ferias oporteret: statuere & edicere qescebant: ne alium pro alio noiando falsa rẽligione populum alligarent. cuius rei causam hanc fuisse tradit gellius in. ii. noctium atticarꝝ: quoniam compertum non est nec inter physicas quidẽ philosophias satis constat: quæ nã esse cã uideat: quamobrẽ terremotus fiant: Anaxagoras ignem putat eẽ causam motus terræ. Anaximenes ait terram ipsam sibi esse causã motus: thales milesius atq; democritus ab aqua tertã moueri crediderunt. sed plinius seneca Aristoteles uentos esse ꝑdiderunt causam motus: cũ spiritu nihil sit potentius. hoc idem sentit epicurus epicuriq; sectator lucretius. ¶ Obdira. exempli cã: si bubo aliæq; aues inauspicatæ uisæ fuisset. scribit. n. plinius in. x. Romam lustratam fuisse: ꝑpterea quod capitolii cellam ipsã intrauerat bubo: q funebris est & maxime abominatus publicis maxime auspiciis: Lucãus i primo farsaliæ ob dira ꝑdigia nuntiata uates ex ethruria accitos: & ab sacerdotibus deos comprecatos: urbẽ q; lustratam fuisse commemorat. ¶ Obsecratio. supplicatio. est. n. obsecrare opem a sacris petere ut docet festus. ¶ Iure maximi pontificis. antiquitus quod etiam in decretis canonicis scriptum est. D. xxi. erat hec cõsuetudo: ut rex esset sacerdos & pontifex: unde & romani imperatores pontifices appellabantur: hinc illẽ iuuenalis de domitiano: destinat hoc monstrum cymbæ liniq; magister pontifici summo.

¶ M. AN. ¶ Tritone: neptunni filio & ministro. Ver. Cimodoce simul & trinõ anixus acuto. Detrudunt naues scopulo: papinius stat celer obsequio iussa ad neptunnia triton seruius neptunni & salaciæ filiũ dixit. ¶ Argenteo: squamosis piscibus & uitreis aquis concolori. ¶ Per machinã: instrumentum ad hoc ipm artificiose paratum. ¶ Exoleta: abolita. ¶ Nisi iuratus: iureiurãdo affirmasset se optimũ quẽq; ac maxime idoneũ nominaturũ. ¶ Mouisset: mota eẽt. ¶ Prætor: urbanus scilicet. ¶ Dira prodigia: deorũ irã portẽdentia: obsecratio uenia a diis peteretur: est enim obsecrare deprecari & quasi sacra facere: ut ueniam impetremus. ¶ Iure maximi pontificis: pontificia potestate. ¶ Præiret: uota siue ꝑces nuncuparet: cæteriq; sequerentur.

Triton

Buccina tritonis

Cooptare Noiatio

Impatiuæ feriæ

Cãæ motus terræ

Rex põtifex

ptim adhortando ad pugnam compulit hoc spectaculo classis sicula & rhodia concurrerunt: duodenarum triremiũ singulæ exciente bucinam tritone argenteo: qui e medio lacu ꝑ machinam emerserat

## De institutione correctione & ordinatione quorundam morum & actuum.

QVædã circa cerimonias ciuilẽq; & militarem morem item circa omnium ordinũ statum domi'foriscq; aut correxit: aut exoleta reuocauit: aut etiam noua instituit. In cooptãdis ꝑ collegia sacerdotibus neminem nisi iuratus nominauit: obseruauitq; sedulo ut quotiens terra in urbe mouisset ferias aduocata contione ꝑtor indiceret utq; dira aut in urbe aut in capitolio uisa obsecratio hẽretur eãq; ipse iure maximi põtificis cõmonito ꝑ rostris populo

¶PHI. ¶Preiret.plinius in.xxviii.scribens ualeant ne aliqd uerba & incantamenta:uidimus inqt certis p̃cationibus obsecrasse sũmos magistratus:& nequid uerbor̃ ptereatur aut præpostер̃ dicatur de scripto p̃ire aliquem.Idem cuius sacri p̃cationem qua solet preire quindecim uir̃ collegii magister si qs legat profecto uim carminum fateatur:obsecratio itaq; fiebat adhibita p̃catione uerbor̃ solemniũ:qua p̃ibat maxim⁹ sacerdotum.est.n.preire plegere:ut reliqui mox concinant.liuius in.viii.agedum pontifex publicus populi Romani prei uerba.Quintilianus in secundo ait doctores non posse semper preire singulis legentibus.

præiret: summota operariorum seruorumque turba rerum actuum diuisum antea in hybernos æstiuosque menses coniunxit.

## De institutis & sanctionibus eius.

VRisdictionem de fidei cõmissis quot annis & tm̃ in urbe delegari magistratibus solitã in ppetuum: atq; etiam per puincias potestatibus demãdauit.Capiti papiæ pompeiæ legis a Tiberio Cæsare quasi sexagenarii gene rare non possent edito abrogauit.Sãxit ut pupillis extra ordinẽ tutores a cõsulibus daret̃:ut hi quibus a magistratibus puinciæ interdicerent̃:urbe quoq; & italia sũmouerentur. Ipse quosdã nouo exemplo relegauit: ut ultra lapidem tertiũ uetaret egredi ab urbe.De maiore negocio actur⁹i curia

¶Rer̃ actum.actionẽ rer̃ quæ in foro iuditiisq; agi solent cum prius essent distributæ p tpa uoluit ut sine iteruallo iugiter cõtinenterq; tractarẽtur.de actionibus titulus est apud iurisc̃onsultos:actus etiã dicũtur.filius.rer̃ oẽs pendent actus.aliter actus intelliguntur in fabulis. Actus

¶De fidei cõmissis.fidei cõmissa ex eo appellata sunt:qđ testatores fidei cõmittebant eor̃:qui capere ex testamẽto põterant hereditatem: fuitq; creatus p̃tor p̃prius qui de fieri cõmissis ius diceret quẽ fidei cõmissariũ appellabãt. Fidei commissa

¶In ppetuum.referẽdum hoc est ad illud quot annis. ¶Per puintias.referendũ hoc ad illud in urbe delegari. ¶Potestatib⁹ scribunt iurisconsulti potestates dici magistratus qui gladii & necis habent potestatem. magi auctore plinio tribuunt sanguini basilici successus petitionum a potestatibus.idem promittunt dentes draconis mites p̃stare dominos:potestatesq; exorabiles. potestates

¶Capiti papiæ.in lege papia caput erat quod uulgo capitulum dicunt ne sexagenarii uxorem ducere possent:tanq̃ ad generandum minime idonei.hoc idem altero quoq; capite legis pompeiæ continebatur:& ita a tiberio Cæsare fuerat editum publicatumq; ut edito exponas publicato.claudius uero huic capiti abrogauit.abrogatur aũt legi siue capiti legis cum prorsus tollitur.legis papiæ atq; pompeiæ mentio supius facta est:ubi coniectatorie annotauimus non inscienter de una tantum lege intelligi posse:q papia pompeia diceretur. ¶Quasi sexagenarii.hoc dictum est secuudum id qđ est usitatissimum.alioquin multi inuenti sunt.qui annos septuaginta nati genuerunt ut auctor est Aristoteles in.vii.de animalibus.præterea plinius & solinus prodiderunt masanisam regem post octoginta sex annos generasse filium noie metimathnum.catonem quoq; censorium octogesimo exacto e filia salõii clientis sui genuisse filium notum est.merito.Claudius detraxit capiti legis prohibentis sexagenarios ducere uxorem:cum supra eam etatem usros gignere posse & eruditor̃ probet auctoritas & exempla testentur uerba Aristotelis subscripsi ad hanc rem conducentia:quæ sunt hæc.mares plurimi ad sexagesimum annũ generant.quem si excesserint ad septuagesimum usq; procedunt.& iam quidam annos septuagita nati genuerunt.idem in septimo politicor̃ auctor est fetus senior̃ sicut iunior̃ esse imperfectos & corporibus & ingeniis. Vir generat usq; ad ãnos.lxx.

¶Tutores consulibus darentur.apud iurisconsultos tituli sunt de legitimis tutoribus de datis tutoribus:& de his qui petant tutores:ubi declaratur pupillis esse subueniendum:tradit ulpianus ius dãdi tutores datum esse omnibus magistratibus municipalibus. ¶Vrbe & italia.sensus est: uoluit claudius ut illis urbe & italia quoq; interdictum esset:quibus prouinciæ interdicerentur exempli causa:ut si seio a p̃tore siciliensi puincia sicilia interdicta fuisset:roma quoq; & italia eidem interdictum significaretur. ¶Vltra lapidem tertium.miliarium tertium. ¶Vetaret egredi.nouum profecto genus relegationis nouumq; exemplum:ut quis hac relegatiõe afficiatur:ne egredi possit ex urbe Roma ultra tria milia passuum. sicut relegati in insulas & loca penitissima egredi non possunt nec debent prescripros terminos relegationis. Nota relegatio

¶M.AN. ¶Sũmota.sublata ne a seruili ministerio et opere auersi rebus agendis interesse cogerentur. ¶Actus.actus & acta pro priuatis officiis usurpato a maioribus obseruare est:sunt.n.acta priuatar̃ rerum minorum ac familiarium quãquam acta & actus senatus & populi dicuntur:Lampridius actibus publicis post multam operam dabat & rursus actus publicos seu bellicos seu ciuiles ipse Tranquillus alibi tam senatus q̃ populi diurna acta.Iu.cupient & in acta referri.Cicero in eundem sensum utraq; est uoce usus:Lucanus ingentes obrpuerit actus:Papinius solidos nouus exultabis in actus:nbi Papinius actum pro forensi actione uidetur accipere & si Laurentius Valla actum comœdiarum esse uelit actionem causarum qđ & Pli.una ad Cornelium epistola id sæpissime usurpat in quem autem sensum nunc tranquillus plane oñditur.non.n.comœdiar̃ spectacula sed ciuium officia a Claudio coniuncta significare uoluit. ¶Iurisdictionem:munus dicundi iuris. ¶Fidei commissis:quæ fidei commissa dicantur notissimum ẽ. ¶Imppetuũ:quum annũ antea fuisset id munus. ¶Papiæ:legis de liberis.s.pcreandis. ¶Edicto:edito & non edicto legendum:ut sit ordo capiti papiæ legis edito a Tyberio. ¶Quasi sexagenarii: legis ratio hæc fuit: ne ultra

se xagesimum annum quasi homo amplius generare non posset quisq; uxorem ducere teneretur. ¶Abrogauit: uim omnem ademit ac sustulit: est. n. abrogare prorsus tollere uñ abrogatio: siquidem credidit claudius ea quoq; ætate ut res habet uiros esse ad ꝓcreationem aptos. ¶Extra ordinem. quando & quos illis uisum esset dari oportere. ¶Prouinciæ int erdicerentur ii quibus prouincia aliqua esset iterdictum urbe quoq; & iralia excluſi intelligerentur. ¶Nouo exemplo: nouo quidem si quum sontes procul urbe relegari consuessent ipse ita relegaret ut procul urbe abscedere prohiberet.

¶PHI. ¶Medius inter consulum sellas. alibi docuimus medium locum esse honoratiorem.

medius inter consulum sellas tribunitio subsellio sedebat. Cõmeatus a senatu peti solitos beneficii sui fecit.

De indulgentia & liberalitate eius.

ORnamenta consularia etiam procuratoribus ducenariis indulsit. Senatoriam dignitatem recusantibus equestrẽ quoq; ademit. Latũ clauũ q̃is initio affirmasset nõ lecturũ se senatorẽ nisi ciuis Ro. abnepotẽ etiã libertini filio tribuit: sed sub cõditiõe si prius ab eqte Romão adoptatus esset: ac sic quoq; reprehẽsionẽ uerẽs ẽt appiũ cæcũ censorẽ generis sui ꝓauctorẽ libertinorũ filios in senatũ allegisse docuit: ignarus tẽporibus Appii & deinceps aliquandiu libertinos dictos non ipsos q manumitterẽtur: sed ingenuos ex his procreatos. Collegio quæstorum ꝓ statura uiarum gladiatorum munus iniunxit: decretaq; hostiẽsi & gallica ꝓuincia: curã ærarii Saturni reddidit: quam

¶Tribunitio subsellio. quo scilicet tribuni uti solebãt: quibus ius ueniendi in curiam non fuit antiquitus: sed ante ualuas positis subselliis decreta patꝝ attentissima cura examinabant: ut si q̃ ex eis improbassent rata esse nõ sinerẽt. ¶Commeatus. solebãt multi petere a senatu facultatẽ abeundi temporariumq; discessum: uoluit Claudius ut id absq; eo peteretur. ¶Ducenariis. procuratoribus ducenariis. dictum ẽ i augusto quemadmodum ad tres iudicum decurias quartam addidit augustus: quæ uocata ẽ ducenariorꝝ: iudicabatq; de summis leuioribus. procuratoribus ex hoc ordine tribuit Claudius ornamenta consularia. nec mirꝝ: cum facta ꝓ ꝓcuratores suos rata haberi uoluerit pinde ac si ꝓ ipsum decreta fuissent. ¶Senatoriã recusantibus. ꝓditum posteritati est talem fuisse mecenatẽ tpibus augusti q sua uoluntate in equestri dignitate pmansit: cum senatoria dignitas & lati clauꝰ facultas ei pateret. ¶Latum clauum. ius gestandi uestẽ senatoriam. ¶Nisi ciuis ro. abnepotem. quarto gradu inferiore est abnepos & abneptis: sicut supiore ab auus & ab auia. Claudius cũ prius affirmasset se nullum senatorẽ esse factuꝝ: nisi q quarto gradu esset ciuis romanus: hoc ẽ abnepotem tamen mutata uoluntate senatorẽ legit filium libertini: eiq; tribuit latum clauum: qui primo tantũ gradu ciuis ro. erat. ¶Proautorem qua forma ꝓauum dicimus. eadẽ ꝓautorem quasi procul & lõga origine: autorem elegãter dixit. Libertinoꝝ filios. liuius in. ix. tradit appium claudiũ in censura inquinasse senatũ lectis libertinoꝝ filiis: quæ cũ esset infamis & inuidiosa senatus lectio uictus uerecũdia collega appii plaucius magistratu se abdicauit. cecus aũt factus appius & luminibus captus est ira deoꝝ. cum eo auctore ministeriũ sacri herculanei trãslatũ fuisset: a potitia gẽte ad seruos publicos. de hoc appio ceco ductum ẽ abundanter in tertio cõmẽtario. ¶Libertinos dictos. hoc tanq̃ notabile diligẽter obseruandum est. cum alias libertini dicãtur: qui ex seruitute manumissi sũt: qđ & iurisconsulti testãtur. unde libertinitas dicta sicut ab ingenuis ingenuitas. ¶Ingenuos. ingenuus est is qui ut statim natus est liber est: siue ex duobus ingenuis matrimonio cõstante editus: siue ex libertinis duobus siue ex altero libertino & altero ingenuo. ¶Ex his manumissis. ¶Prostratura uiaꝝ. cũ antea quæstoꝝ munus fuisset ut uiæ silice sternerent. uoluit claudius ut loco uiaꝝ sternẽdaꝝ gladiatoꝝ spectaculũ celebraret pecunia eoꝝ qui q̃sturam adipiscerẽtur: & cum antea q̃stura, ex dignitate candidatoꝝ aut facilitate tribuẽtium gratuito cõcederetur: uoluit claudius ut uenũdaretur ex snia dolobellellæ ita cẽsentis. ¶Decreta. boni codices habent detracta: ut sit sensus claudiũ ademisse q̃storibus hostiẽsem ꝓuinciam & galliam. q̃ erant ꝓuinciæ q̃storiæ & loco eaꝝ restituisse p̃fecturam ærarii: quã augustus a quæstoribus urbãis ad prætorios p̃toresue trãstulerat. M. Tullius in oõne ꝓ murena mentionẽ facit hostiensis ꝓuinciæ quæstoriæ quã ait eẽ non tam gratiosã & illustrem: q̃ negociosã & molestã. id q; illi cũ quæstores sortiunt: etiam acclamari solet. ¶Erarii saturni. in ede saturni erat erarium romanũ. causam quærit plutarchus in ꝓblematis: an ex eo inquit quod fama obtinuit saturni tpe nec auaritiam nec iprobitatem usq; in hominibus fuisse sed iustitiam & fidem. refert Cyprianus saturnũ in italia primũ instituisse numos signare: unde ærariũ saturni uocitatur de hoc macrobius sic refert ædem saturni ærarium Romani esse uoluerũt: q; tpe quo incoluit italiam fertur in eius finibus nullũ esse furtũ cõmissum. aut quia sub illo nihil erat cuiusq; priuatũ primus aũt omniũ ualerius publicola exactis regibus edem saturni ærarium declarauit ductus oportunitate loci quẽ & aptũ & ab insidiis tutũ & imprimis munitũ aiaduertit. In ærario tabulæ publicæ seruabãtur & ex eo dictũ tabularium: quasi tabulaꝝ repositoriũ. Ci. hic tu tabellas desideras heraclieũsium publicas: quas italico bello in censo tabulario interiisse scimus omnes.

¶M. AN. ¶Cõmeatus: a ciuibus nũc peti solitos itellige nõ a militib⁹. ¶Sui bñficii: a se peti & ipetrari uoluit. ¶Procuratoribus: ꝓcurator ut Vulpianus ait ẽ q̃ aliena negocia mãdato dñi admistrat. ¶Ducẽariis:

Duceuarii

Mecenas cõtẽtus eq̃stri dignitate

Abnepos proautor

Libertini Libertinitas

Ingenuus

Erarium in ede saturni

Tabulariũ

q ducẽtesimã ex auctiõib' exigebãt nã ducẽteni & ducẽi dicimus ducẽtesima auctionũ caligula ab initio sui pricipatus italiæ remisit q̃ claudius nõ fecit. ¶ Abnepotẽ: q abauũ ciuẽ romanũ habuisset. q. d. cuius nõ solũ pr̃ ciuis romanus fuisset sed q̃ lõge plus ẽ ẽt abauus. ¶ Pro stratura uiarũ: p sternẽdarũ uiarũ munere. ut co quot annis illorũ q q̃stores eẽnt pecunia istrueret publio dolobella cõsule id cẽsente: cornelius ẽ auctor. ¶ Hostiensi & gallia: duabus ꝓuinciis illorũ curæ adẽptis & si quidã non detracta: sed decreta habeãt: sicq; diuersus erit sensus. ¶ Aerarii saturni: quæ cura ab Augusto ad p̃tores p̃torioſq; uiros fuerat delata: cur in saturni templo fuerit ærarium constitutum Macrobius docet.

medío tẽpore prætores: aut utiq; tunc prætura functí sustíerant. Triũphalía ornamẽta Syllano filiæ suæ sponso nondũ puberí dedít. Maioribus uero natu tam multis: tamq; facile ut epistola cõmunis legionum nomine extíterít potentium ut legatis cõsularíbus símul cũ exercitu & triumphalía darẽ tur: ne causam quoquo modo bellí quærerent. Aulo Plautío etiam ouationem decreuít: íngressoque urbem obuíam progressus: & ín capitolíum euntí: & íde rursus reuertẽtí latus texít: Gabínío secundo caucís gente germanica superatís cognomen caucium usurpare concessít.

¶ PHI. ¶ Medio tpe. ab augusto ad claudiũ. ¶ Prætura fũcti. p̃torii uiri significant. ¶ Triumphalia ornamẽta. cor. tacitus lucio syllano despõderat octauiã cæsar iuuenẽq; & alias clarũ p insignia triumphaliũ & gladiatorii muneris magnificentiã protulerat ad studia uulgi. ¶ Tã multis. dedit triũphalia ornamẽta. legatis cõsularibus. de dignitate legatorũ cõsulariũ loco suo dixímus. ¶ Cũ exercitu & triũphalia. huius rei meminit tacit⁹ his uerbis. at legionibus cũ damno labor & foderet riuos: queq; ĩ apto grauia humũ infra moliri: qs subactus miles & qa plures & p uincias símilia tolerabant: componit occultas litteras noíe exercituũ p̃cãtiũ impatorẽ: ut qbus pmissurus eẽt exercitus triumphalia ante tribueret. ¶ Inde reuertenti. s. plautio mos erat eorũ q aut ouabãt aut triũphabãt ut irent ĩ capitoliũ uñ domũ põpabiliter reuertẽbãtur reducebãturq;. ¶ Latus texit. iferior in itinere latus tegere d̃r supioris: quẽ comitatur oratius in. ii. sermonũ. uis ne tegã spurco damæ latus. de hoc ita scribit eutropius. tam ciuilis circa quosdam amicos extitit. ut etiam plautiũ nobilẽ uirum: q in expeditiõe britãnica multa egregie fecerat: triumphantem ipse, psequeret. & cõscẽdenti capitoliũ leuus incederet. ¶ Gabínio secũdo. sensus est claudius cõcessit gabinio q secundus noíabatur: ut a deuictis caucis cautius cognomiaretur. sicut a creta creticus a balearibus balearicus a dalmatis uictis dalmaticus. fũt cognominati tres metelli: est aũt caucorũ gens in germania incipiẽs a frisiis: partẽq; occupãs littoris septentrionalis ĩ cattos usq; porrecta auctor tacitus in li. de situ germaniæ. plinius caucos duplices eẽ significat: q maiores mioresq; appellent: quorũ cibus est lutũ pot⁹ imber. & tñ hægentes si uincant a po. R. o. seruire se dicũt. ¶ Post mortẽ. ut post p̃fecturam cohortis administratã alæ equestri p̃ficeret. de ala equitum & alariis eqtibus iam dictũ est. ¶ Post alã. ut post p̃fecturam alæ fieret tribunus & ita gradatim ꝓmouebatur ĩ militia. ¶ Imaginẽ militiæ. imaginariam militiã uocãt: q̃ legitima nõ est: sed cõmentitia. ¶ Sup numerorũ. uulgo supnumerarii dñr. uegetius li. ii. rei militaris de supnumerariis sic scribit. milites uocabant accersiti hoc est postea additi: q̃ fuisset legio cõpleta: quos nunc supnumerarios uocãt. ¶ Titulo tenus. ut milites quidẽ dicerentur: q̃uis legitimã ueramq; militiam non exercerẽt. ¶ Salutandi causa. tanq; nõ deceret milites fieri salutatores: quod urbanorũ est. ¶ Libertinos publica cauit. in publicum redegit & publica eorũ bona publicosq; ipsos fieri iussit. ¶ Ingratos reuocauit ĩ seruitutẽ hoc ex ĩstituto athenienſiũ transtulit claudius: aꝑ quos conuictus a patrono libertus ingratus iure libertatis exuebat. supsedeo inquit patronus habere te ciuẽ tãti muneris impiũ extimatorẽ abii igit & esto seruus qñ liber esse nescisti. apud massilienses quoq; tres in eodẽ manumissiones rescindi pmittebatur: si ter ab eodem deceptũ dominum cognouerint. quarto errori subueniendũ non putabant: merito itaq; & laudabiliter ĩstituit claudius ut ĩgrati ĩ patronos liberti ĩ seruitutẽ pristinã mãcipatũq; reuocarent: cũ initio ĩgratitudinis nihil nõ inuasit mali: uñ apud athenienses ut inqt Valerius. actio aduersus ĩgratos cõstituta ẽ: & auctor ẽ xenophon in prĩo pediæ: apud psas ĩgrati seueriſſime puniebant: qppe q arbitrant eos q sint ingrati deos maiorẽ ĩ modũ negligere & parẽtes & patriã & amicos: sicut aũt gratitudo ut docet Ci. ĩ oõne, p plãcio mater ẽ uirtutũ oĩum reliquarũ: sic e cõtrario ĩgratitudo dicet mater uitiorũ crimenq; absolutæ malitiæ quid uero ingratius esse põt eo hoie: qui agit ĩmemorem acceptæ libertatis: q̃ inextimabilis res est: ut aiũt iurisconsulti: cuius dulcedine captus Ci. exclamat: o nomen dulce libertatis.

Cauci

Supnumerarii

Ingratus libertate exuitur

Actio aduersus ingratos

¶ M. AN. ¶ Cõmunis: cõmuni noíe data. ¶ Latus texit: ouãtis lateri hæsit. ¶ Caucis: gente germanica:



¶ Quæstris milítias ita ordínauít: ut post cohortẽ: alã post alã tríbunatũ legiõis daret: stípẽdíaq; ínstituit & ímaginaríæ mílítiæ genus: qd uocat super nũerũ quo absentes & título tenus fũgerẽt. Mílites domus sẽatorías salutandí causa ingredí etiã patrũ decreto ꝓhíbuít. líbertínos q se pro equítíbus Romanís agerẽt publícauít íngratos: & de qbus patrõí quererent: reuocauít ín seruitutẽ:

Pli.& Ptolomæus de cautis gente germanica Tranquillo accedũt Cor.corbulonem ait in cauços mouisse: cæteꝝ bello Claudii litteris auersũ insignibusq; nihilominus triũphalibus donatũ. ¶Post cohortem:cohortis pfecturã alã. ¶Imaginariæ:nõ ueræ sed rei imaginẽ præ se ferentis. ¶Etiã patrũ decreto:patribus etiã id decreto phibẽtibus. ¶Publicauit:in publicũ cũ bonis redegit. ¶Ingratos:qui in patronos ingrati essent immemoresq; accepti ab eis beneficii quod libertate donati essent.

¶PHI. ¶Aduocatisq; eoꝝ:si q erãt aduocati q suo piocinio causã libertioꝝ igratoꝝ tutarẽt:talibus negauit claudius se iura dictuꝝ:si de libertis suis & ipsi aliquando cõquererent.tanq; indigni essent:qbus imperator faueret in ea causa:quã ibant oppugnatũ. ¶Quidã.s.dñi. ¶Affecta mãcipia.languentes & egrotos seruos.nãq; affectum dicim⁹ languidũ:absoluta locutione:ut illud apud ꝓpertium.iupiter affectæ tandẽ miserere puellæ.& a celso eleganter dictũ ẽ.pulmo totus afficit.& alibi:at lienis ubi affectus ẽ intumescit: & renes ubi affecti sũt diu male habent liuius in.v.uires torporis affectæ:sensus oculoꝝ atque aurium hebetes: memoria labat. ¶In insula esculapii.insulã esculapii dicimus insulã tiberinã:in qua esculapii templũ cõstructũ fuit plinius in.xxix.ideo templũ esculapii etiam cũ recipetur is deus extra urbẽ fecisse iterũq; in insula tradunt:Ouidius li.xv.metamorphoseos historiã referens unde esculapius epidaurius in insula tiberina tẽplum acciperit:sic ait:scinditur i geminas partes circũfluus amnis insula nomẽ habet:laterũq; a parte duoꝝ porrigit æquales media tellure lacertos.huc se delata pinu plebeius anguis contulit.idẽ in primo fastoꝝ docet calẽdis ianuarii in hac insula tiberina sacratũ fuisse templũ esculapio una cũ delubro iouis. historia de templo esculapii in insula tiberina dicato a ualerio quoq; i primo & a liuio in.xi.memoratur. hodie quoq; in ea insula conuisitur delubꝝ religiosum nõ ethnicæ superstitionis sed christianæ religionis.in insula aũt esculapii ideo exponebãtur egroti:qa deus medicinæ est ob hanc sciam in deoꝝ numeꝝ receptus ut ait celsus i primo.mortalitas.n.ut plinius quoq; libro unde trigesimo refert:diis primũ inuentores suos assignauit & celo dicauit.phalaris epistola quadã sic inquit.Te neq; ipse medicæ artis inuentor esculapius cum oĩbus diis sanare unq; potuisset.fabulata est uetustas esculapiũ fulmĩe iouiali ictum fuisse:qñ hippolytum uel ut alii tradunt tindaridã reuocasset ad uitã.apud aristophanẽ in fabula:cui titulus est πλοῦτος:iducuntur languẽtes i ede esculapii:ut medelaꝝ fomẽtis refocillarẽtur:apud plautũ in curguliũe inducit leno cappadox lienosus.iecorosus pulmonarius i fano esculapii incubans.cã ualitudinis recupandæ.hippocrates istituisse ferẽ medicinam clinicen in tẽplo esculapii.nã cum mos fuisset liberatos morbis in insula.co.scribere in tẽplo esculapii qui auxiliatus esset:quo quisq; usus remedio cõualuisset:ea exscripsisse fertur.edes aũt esculapii extra urbẽ ideo edificari solet:quia ut refert plutarchus in qstionibus crediderunt prisci salubrius foris in urbe habitari.uñ & græci in excelsis locis esculapii tẽpla cõstituebãt.in insula tiberina erat Romæ ueluti domicilũ egrotoꝝ egenoꝝ:tanq; nasocomion:sic.n.græco uocabulo uocamus domicilium languentiũ. scribit hieronymus fabiolam instituisse nosocomion qd ipse interpretatur uillam languentiũ i quo egrotantes refouebãtur.consimile est xenodocium. ¶In ditionẽ.in potestatem. ¶Quẽq;.duæ dictiões & seiuncta legendæ:ut sit sensus:dñm tanq; homicidii reum haberi:qui necari maluisset quẽ hoc est aliquem seruoꝝ:q exponere in insulã esculapii. ¶Monuit edicto miror hoc edixisse claudiũ:tanq; improbaret eos uiatores.qui in equo aut in iuuento aut in caruca ueherẽtur.Marcus impator uetuit sederi in equo aut in uehiculo in ciuitatibus.& de uiatoribus:qui uulgo ita dñr intelligit:cũ alias uiatores sint ministri publici ex eo noiati:quod a uillis i curiam senatores euocabant:auctores plinius Ci.& columela. ¶Puteolis. ciuitas est campaniæ alio noĩe dicearchia dicta de hac supra diximus. ¶Gentilitia.sicuti sunt Iulioꝝ Scipionum Claudioꝝ Fabioꝝ & id genus reliquaꝝ familiaꝝ Romanaꝝ:de noĩbus gentiliciis diximus affatim in primo cõmentario.non improbandus in hoc claduius:qui noluit nomina Romanaꝝ familiaꝝ polluꝝ usurpariq; a peregrinis:perinde ac tali usurpatione polluerentur:esset.n.in decoꝝ:q; peregrini usurparent noĩa gentis corneliæ emiliæ claudiæ aliaꝝ gentilcia. ¶Rõana noĩa.n.athenienses sanxerunt ne c ui seruo inderentur nomina armodii & aristogitonis.

¶M.AN. ¶Aduocatus eoꝝ:libertoꝝ cãæ fauẽtibꝰ:eoꝝ dico aduersus quos igratitudis ageret. ¶Aduersus libertos ipsoꝝ:qñ uideliçet idigni esset:q eo iure subeuarẽt qd nup oppugnassent. ¶Affecta:morbo ꝓpemodũ cõsũpta. ¶In isula esculapii i tyberia isula ubi esculapii tẽplũ: ualerius & Ouidius i fastis sunt auctores:mos uetus & a græcis sũptus si curandi gratia eo delati sunt:Aristophanes Πῶ αμβαε Τινεῶ κολλοι λεομένοι τοῦ θεοῦ sic carion ille heræ suæ.s.de iis q i esculapi tẽplo erãt:sed hi ut mẽdicarẽt expositi uidentur ob idq; in dominoꝝ inuidiam principis decreto libertate donati. ¶Cædis crimĩe teneri:quo maior dominis curandi necessitas ꝓponeretur aut si curare nollent manumittendi. ¶Viatores:peregre transeuntes. Verg.Carpe uiator iter:Horatius tandem fessus dormire uiator incipit:de hoc meius q de pu

blico miniſtro intelligas: q ex agris utiq; ſenatores accerſere ſolebãt: nõ aũt italiæ urbes puagari. ¶ Aut ſella aut lectica: ſequitur ut neq; rheda neq; equo ſedenti liceret: ſed cur magis ſella q̃ equo: aut lectica magis q̃ ctica non ſella capitolinus huic opinioni noſtræ aſtipulatur: Marcus inquit uetuit ſederi in ciuitatatibus in equis ſiue uehiculis. ¶ Dum taxat gentilia hæc: ſunt quæ uſurpari noluit: ne temeraria nuncupatiõe ſe corneliæ Iuliæ Lyciniæ: alteriue familiæ inſereret.

Ciuitatem romanam uſurpantes in cãpo æſquino ſecuri percuſſit. Prouincias achaiã & macedoniã: quas Tiberius ad curã ſuã tranſtulerat: ſenatui reddidit. Lyciis ob exitiabiles inter ſe diſcordias libertatem ademit. Rhodiis ob pœnitentiam ueterũ delictorũ reddidit Iliẽſibus q̃ſi Romãæ gẽtis auctoribus tributa ĩ ppetuũ remiſit: recitata uetere epiſtola græca ſenatus populiq; Ro. Seleuco regi amicitiã & ſocietatem ita demũ pollicenti ſi conſanguineos ſuos ilienſes ab oĩ onere ĩmunes præſtitiſſet. Iudeos ipulſore Chriſto aſſidue tumultuantes Roma expulit. Germanorum legatis in orcheſtra ſedere permiſit ſimplicitate eorũ & fiducias motus. qđ in popularia deducti quũ animaduertiſſent parthos & armenos ſedentes in ſenatu ad eadẽ loca ſponte tranſierãt: nihilo deteriorem uirtutem: aut conditionem ſuã prædicantes.

¶ PHI. ¶ Ciuitatem ro. uſurpãtes. eos. ſ. qui cũ eſſent peregrini ciues ſe romanos eſſe dictitabãt & ius quiritũ fraudulẽter uſurpabãt. ¶ In cãpo exquilino. fortaſſis hic ille cãpus ẽ quem catullus minorem appellat illo uerſute quæſiuimus ĩ minore campo exqliæ aũt ut alibi docuimus a qbus ſecũda romana regio exqlia noĩatur: ab excubiis regis dicte ſũt uel ab eo qđ excultæ a rege tullo fuerũt exquilie duo mõtes habiti ſunt alter ciſpius alter opius dict⁹. auctor uarro. ¶ Ad curã ſuã trãſtulerat. ut. ſ. Cæſaris dicerent. auguſtus. n. totũ impiũ bifariã diuiſit in ꝓuincias complures: quas aliæ Cæſaris: aliæ populi dicebant ĩ ꝓuicias Cæſaris ipſe Cæſar mittit ꝓſides. i. ꝓuiuintiæ auctores ſtrabo & ſextus ruffus. ¶ Liciis. licia regio eſt aſiatica: ĩ qua mõs chimera noctibus flagrãs & patara ciuitas: uñ apollo patareus noĩatus. ¶ Reddidit. ſ. libertatẽ cor. tacitus reddit inqt rhodiis libertas adẽpta ſepe aut firmata: put bellis externis metuerãt aut domi ſeditione deliquerãt. ¶ Ilienſibus. nero adhuc puer ſuſcepit cauſã ilienſium apud Claudium: ĩperrauitq; ut ilienſes omni publico munere ſoluerẽtur: dũ iuliæ ſtirpis eneam & Romanos troia orinndos facunde enumerat. auctor tacitus. tranqllus uero ait ĩmunitatem ilienſibus datam cũ recitata eſſet epiſtola: quam olim græce ſcriptã ſenatus & po. romanus miſerat ad ſeleuchũ ſyriæ regem: qua cõſanguineos ſuos ilienſes appellabãt. conſimiliter diuus Cæſar maximam de ilienſibus curam ſuſcepit utpote cõſanguineis & cum qbus certiſſima hẽbat cognationis ſigna: itaq; regionẽ eis tribuit libertate & ĩmunitate ſeruata. ¶ Iudeos ipulſore chriſto. locus hic diligenter enarratur a paulo oroſio: qui lib. vii. hiſtoriar. ſcribit hæc. anno principatus claudii nono expulſos p claudium urbe iudeos ioſephus refert. ſed me magis ſuetonius mouet qui ait hoc mõ. Claudius iudeos impulſore chriſto aſſidue tumultuantes roma expulit: quod utq; cõtra chriſtum tumultuantes iudeos coherceri & cõprimi iuſſerit: an etiã chriſtianos ſimul uelut cognatæ religionis hoĩes uoluerit expelli nequaq̃ diſcernit ex his oroſii uerbis ſatis liquet cur a tranquillo dictũ ſit iudeos impulſore chriſto tumultuantes expulſos urbe roma eſſe a claudio. tũ apud ioſephum legimus edictũ a claudio ꝓ iudeis miſſum eſſe p orbem terrarum. cũ agrippa & herodes petiiſſent ut iudeis ſua iura cõcederent in oĩ impio romanoq;. ait in edicto itaq; claudius. optimũ iudico iudeos in oĩ mũdo ſub nobis cõſtituto patrias ſolẽnitates ſine ꝓhibitiõe celebrare quibus iã nũc ꝓcipio ut meã hãc manſuete cuſtodiãt & ipſi aliaq; gentiũ religionẽ nequãq̃ ſubneruare pretent: ſed ſuas leges obſeruẽt. ¶ In orcheſtra. ĩ ſedibus ſenatoq;. Cor. tacitus id a nerone nõ a claudio factum eſſe ꝓdidit: uerba taciti hæc ſũt de rebus neronis ſcribẽtis itrauere barbaroq; legati põpeii theatq;. quo magnitudinem populi uiſerẽt illic p ociũ: nec. n. ludicris ignari oblectabant. dũ cõſeſſu caueæ diſtimina ordinum. qs eques ubi ſenatus pcũctant: aduertere quoſdã cultu externo ĩ ſedibus ſenatoq;: & q nã forent rogitantes poſtq̃ audiuerũt eaq; gentiũ legatis id honoris datũ q̃ uirtute & amicitia romanoq; ꝓcellerẽt: nullos mortaliũ armis aut fide añ germanos eſſe exclamant: digrediunturq; & inter ſe cõſidunt: qđ comiter a uiſcentibus exceptũ nero ciuitate romana ambos donauit. ¶ In popularia. ĩ cuneos & gradus theatrales: ĩ quibus populus ſedẽs ſpectare ſolet. ¶ Parthos & armenios. legatos parthoq; & armenioq;. ¶ Eadẽ loca. ſedilia ſenatoria ĩ orcheſtra. ¶ In ſenatu. ĩ ſedibus ſenatoriis. ¶ Nihilo deteriorẽ uirtutẽ. exclamauerũt. n. ut ex uerbis taciti declarauimus: nullos mortaliũ armis aut fide añ germanos eſſe.

¶ M. AN. ¶ Vſurpantes: nunc in malam partẽ & quaſi fraude uendicantes. ¶ Achaiã & macedoniam: ꝓuinciaq; aliæ ut Strabo ait Cæſaris aliæ populi dicebantur. ¶ Lyciis: lycia regio minoris aſiæ inter Cariam & Pamphiliam a Lyco pãdionis filio. ¶ Rhodiis reddidit: Plinius pulcherrima & libera Rhodis: lyciæ ea præiacet eſtq; cicladum prima. ¶ Seleuco: fuit is Syriæ rex & Antiochi pater qui uxorẽ propriam ut Appianus ait filio conceſſit cum illius amore depire ſenſiſſet. ¶ Ilienſes: a qbus romani auctore Æenea oriundi. ¶ Impulſore. criſto ſeu ut alii hũt chreſto utrũq; nomẽ uiri propriũ hoc ab eo qđ χρηστος bonus ſeu uti

Exquiliæ unde

Prouiciæ cæſaris

Prouiciæ populi

iudei ĩ pulſore xpo

Simplicitaſ barbaroq;

lis dicitur illud παράτο χρῶ ungo. ¶In popularia: quod popularia ī theatro essent diximus. ¶In senatu: in orchestra seu podio. ¶Sponte: non accersiti.

Dryude

¶PHI. ¶Dryadæ religiōem. dryadæ magi sunt gallorū ut inquit plinius i. xvi. qui nihil hñt sacratius uisco & arbore ī qua gignat: si mō sit robur. nulla sacra sine roboris frōde cōficiunt: ut ī de appellari quoq; interptatiōe græca possint dryudes uideri; græce. n. δρῦς noīatur querc⁹ idē i. xxx. refert dryadas hoīem

Dryudarum relígionem apud gallos díræ ímmanitatis & tā tum cíuíbus sub Augusto ínterdíctam penítus oboleuit Cō tra sacra Eleusína etíam transferre ex attíca Romam cona tus est. Templumquoq; ín sicília Veneris Erycínie uetusta te collapsum: ut ex ærarío populí Romaní, reficeretur: auctor fuit. Cum regíbus fœdus ínforo ícit: porca cæsa ac

ímolare solitos ꝓdigioso sacro exercētes artē magicā. de auctoritate dryadaꝝ & doctrina multa facundissime scribit Cæsar ī. vi. cōmentario: quoꝝ mētio quoq; fit a strabone li. iiii. geographiæ: quos iustissimos esse memorat. ideoq; illoꝝ fidei priuata & publica iudicia cōmitti: adeo ut rebus quoq; bellicis ꝑsint. ita ut pugnaturi iubētibus dryudis a pugna desistāt aut ī pugnā īpellant. ¶Dire īmanitatis. pp imolationē hoīum quā faciūt exercētes magicā. lucanus in. i. pharsaliæ meminit dryadaꝝ illis uersibus. & uos barbaricos ritꝰ morēq; siniſtꝝ sacroꝝ druyde positis repetistis ab armis. nō solū aūt uiros druydes fuisse sed & fœminas testis ē flauius uopiscus: q ait aurelianū cōsuliſſe gallicanas dryadas: sciscitātē utꝝ aꝑ eius posteros īpiū pmaneret: q̄ rñderūt: nullius nomē ī re pu. clarius futuꝝ: q̄ claudii posteroꝝ. ¶Penitus aboleuit. plin. nō a claudio sed a tiberio dryadas dryadaꝝq; religionē sublatā eē dmōstrat sic scribēs li. xxx. na. hi. ná tiberii cæsaris principatus subſtulit dryadas galloꝝ. & hoc genus uatū medicoꝝ. q. pōt tñ plinius cū trāquillo cōuēire: cū claudiꝰ Cæsar appellatꝰ sit tiberiꝰ claudiꝰ drusus: sicut supra demōstratū ē. & aꝑ iosephū li. undeuigesimo formula edicti a claudio missi talis sit tiberius claudius Gæsar pius germanicus tribuniciæ ꝓtātis uicit. ¶Cōtra. ex altera parte quēadmodū. n. religiōem dryadaꝝ exercratus ē: ita e cōtrario eleusinas cerimonias ē ueneratus. de eleusinis sacris q̄ iter uetustissima sacratissimaq; cōmemorant: dixius ī. ii: cōmētario. repete q̄ illic latissime explicata sunt. fuit. n. eleusin ciuitas in attica. cereri cōsecrata: ut refert pomponius mela: ubi eleusinæ cereris templum extitit memoratissimum una cum phano mystico: quod ictinus apparauit turbæ theatralis capacissimum ut inquit strabo in. ix. prophani auctore lampridio summouebantur a sacris eleusinis. ¶Veneris erycinæ. scribit strabo in sexto erycem montem esse siciliæ excelsum: ī quo ueneris ob id erycinæ nominatæ templum antiquitus extructum fuit quod singulari ueneratione colebatur mulieꝝ frequentia refertum. romæ quoq; ante portam collinam edes fuit ueneris erycinæ: quam auctore liuio fabius maximus dictator uouit: de qua intellexit ouidius illo uersu. est prope collinam templum uenerabile portam apposuit templo nomina celsus eryx. ¶Vetustate collapsum. tradit strabo suis temporibus tēplum ueneris ericynæ defeciſſe: sicut & copia sanctaꝝ feminarum q̄ ueneri erycinæ dicatæ erant. Cicero in uerrinis meminit ueneriorū: q in ueneris familia cōsecrati numerabantur. sicut martiales dicti apud latiates publici martis ministri quoꝝ mentio fit ab eodem. M. Tullio ī oratione pro cluento. ¶Ex ærario: ex pecunia deprompta ex ærario ad impensam. ¶Icit. percussit: hoc enim significat icit: plautus frendit icit femur dicimus & ī passiuo ut apud lucretium: emicat in partē sanguis: unde icimur ictu: icimur dixit pro eo quod est percutimur & ferimur. īde fedus ictū frequēter ab historicis dicitur pro factū: quia percussa uictīa fiebant federa. ¶Porca cesa: liuius in primo formulā federis: qđ primū inter Romanos & albanos ictū est referēs ñ porcā: sed porcū cedi solitū demōstrat: feriebatur āt saxo silice a pīe patrato: q princeps erat fecialiū ad patrādū. i. sanciendū fedus adhibitus. Virgilius feminino genere sicut Tranquillus porcam dixit illo uersu: & feda iungebant federa porca: quamuis seruius existimet Virgilium usurpasse genus ꝓ genere tā quam porcam dixerit pro porco: namq; sicut ex auctoritate liuii demonstrauimus non porca: sed porcꝰ ad hoc sacrificii genus adhibebatur. præterea in oībus sacris feminini generis uictimæ plus ualere existimātur unde si per marem litare non possent succidanea femina dabatur. si autem per feminam nō litassent. succidanea adhiberi non poterat. ¶Fecialium. numa pompilius sacerdotium instituit fecialium: qui erāt quidam quasi pacis custodes: unde a græcis ut inquit Dionysius nominati sunt irenodici. græci enim εἰρήνην pacem uocāt ex quo irenarchæ iclinari uidentur: qui corrigendis moribus preficiuntur: quasi pacis: quorum mētio fit apud iurisconsultos titulo de muneribus: feciales preerant federibus faciendis quorum maximus pī patratꝰ nominat: tāq; pī eis sit: & il' i filii. auctor plutarchus ī ꝓblematis fecialibus Marcus Varro hæc feciales dicti: q fidei publicæ inter populos preerāt. nā per hos fiebat ut iustū conciperetur bellum & inde desitum: & ut federe fides pacis constitueretur: ex his mittebantur qui res repeterent. & per hos etiam nūc fit fedus quod fidus scripsit ennius. ex quo existimat seruius fedus dici a fecialibus.

Gallicanæ Dryude

Eleusíni

Venꝰ erycina Icit

Fedus ictū

Pī patratuſ

Victīe fœminæ ualidiores

Feciales Irenarchæ

Feciales unde

Formula federis

¶M. AN. ¶Dryadaꝝ: bardi. ut Strabo ait uaties & driude apud gallos in honore erant quoꝝ bardi laudationibus & poeticis studebant uaties; naturalibus causis: druydæ non naturæ solum rebus: sed & moribus hi hominem diuinationi destinatum in tergo ferientes ex ipso impatientiæ afflictandique modo uaticinium cupiebant. plinius: Gn. cornelio lentulo & P. licinio Crasso cons. senatus consultū factū ne hō īmolaretur: palamq; in tempus siluit sacri prodigiosi celebratio gallias utiq; possedit & quidē ad nostram ætatem: namq; tiberii cæsaris principatus sustulit dryadas eorū & hoc genus uatum: quod nisi locus mendo

sus est a tiberio non Claudio dryudæ sublati sunt. De dryudis & peruerso sacrorum ritu. Lucanus & uos barbaricos ritus moresq; sinistræ sacrorũ Dryudæ positi repetistis ab armis. ¶ Sacra eleusina: cereris initia ab eleusi oppido ut plinius atticæ regionis: ubi sacra ipsa celebrabant. ¶ Erycinæ: eryx mons & oppidũ siciliæ polybius etycẽ ait post ætna oium siciliæ montium maximũ esseq; in eius uertice tẽplũ ueneris opulentissimũ. ¶ Porca cæsa: q̃ qm̃ fœde icta lapide cederetur Varro fœdus dictũ existimauit.

uetere fecialium præfatione adhibita: Sed & hæc & cætera totumq; adeo ex parte magna principatum non tam suo q̃ uxoris libertorũq; arbitrio administrauit: talis ubi plærunq; qualem esse cum aut expediret illis: aut liberet.

## De sponsis & uxoribus eius.

Põpeias admodũ adolescẽs duas habuit: Aemiliã lepidã Augusti pnepotẽ: ltẽ Liuiã Medullinã: cui cognomẽ & Camillæ erat e genere antiquo dictatoris Camilli priorẽ: qd parẽtes eius Augustũ offẽderãt: uirginẽ adhuc repudiauit: posteriorẽ ipso die: q erat nuptiis destinatus ex ualitudie amisit. Vxores deinde duxit Plautiã Herculanillã triũphali: & mox Eliã Petinã cõsulari patre: cũ utraq; diuortiũ fecit: sed cũ Petina ex leuibus offensis cum herculanilla

¶ PHI. ¶ Vetere prefatiõe: formula ueteris prefationis i federe percutiendo inter Romanos & albanos fuit: quam i aliis quoq; federibus usurpabant: fecialis patrem patratũ faciebat. qui legibus recitatis audi inqt iuppiter audi pater patrate populi albani audi tu populus albanus sine dolo maloq; uti ea hic hodie rectissime intellecta sunt: illis legibus po. Ro. prior nõ deficiet: si prior defecerit publico cõsilio dolo malo: tu illo die iupiter populũ Romanũ sic ferito ut ego hodie hunc porcum feriam: tantoq; magis ferito: quãtomagis potes poleq; ubi id dixit porcum saxo silice percussit

Vir lex uitæ uxoriæ

¶ Vxorum libertorũq; arbitrio. snia apostolica est uiros esse caput mulieris: ex quo intelligimus ordine teneri ut caput imperet: mẽbra obsequantur: fit aũt ordo præposterus & cũcta turbantur: ubi quod subesse debet id uult præesse: debet ut inquit sapientissime aristoteles in secundo oeconomico mulier putare uirum esse ueluti legem uitæ suæ ipositam: maritũq; peride ac dominũ reuereri: neq; feminã decet perquirere: q̃ fiant foris: claudius uero cũ esset uxorius non iperabat uxoribus: ut decet sed parebat: quod cũ primis dedecet: hinc ait Cornelius tacitus in claudio nõ fuisse iudiciũ nõ odiũ nisi indicta & iussa: ex quo factũ ẽ: ut cũcta feminæ obedirẽt: fieretq; id i romano iperio: qd i principatu lacedemoniorũ ẽ factitatũ: apud quos ut docet Aristoteles i secundo politicoꝝ: multa a mulieribus administrabantur: nihil ãt refert utrũ mulieres ipse gubernẽt: an qui gubernant a mulieribus gubernẽtur: idẽ enim pariter accidit: turpe est principem imperiũ administrare ex arbitrio uxoris: turpius ex arbitrio libertorum & mancipiorum: tales taxat plinius in panegyrico his uerbis: plerique principes cum essent ciuium domini libertorum erant serui: hoꝝ consiliis horũ nutu regebantur: per hos audiebãt: per hos loquebãtur: decet principẽ regere nõ regi: decet administrare imperium nõ ex arbitrio mulierciularum & mãcipioꝝ: sed ex p̃scripto legis: quã ut dominã ubi coluerit. libertos tractet ut libertos: uxores hẽat ut uxores: ipse uero agat principẽ nõ obnoxiũ. ¶ Emiliã lepidã: cũ Claudiũ dixerit arbitrio uxorũ libertorũq; administrasse principatum: primo loquitur de uxoribus: mox de libertis locuturus: dicit aũt primam spõsam habuisse emiliã lepidam. quæ augusti proneptis erat. Nãq; ut in secundo cõmentario explicatũ est Augustus habuit neptem iuliam: quam paulo emilio cẽsoris filio collocauit: ex qua nata ẽ hæc emilia lepida augusti proneptis quã primã spõsam habuit claudius. ¶ E genere antiquo camilli. Furius camillus: qui romulus ac parẽs patriæ cõditorq; alter urbis appellabatur: seruata a manibus gallorũ urbe roma: quinquies dictator fuit & quater triumphauit. Tusci ueteres camillũ appellauere mercuriũ: quo uocabulo significat p̃ministrũ deoꝝ: uñ pacuuius medeã celitũ camillã quasi preministrã uocat. Romani quoq; pueros puellasue nobiles & inuestes camillos & camillas appellitauerũt. Flaminicarum & flaminũ ministros. In nuptiis casmillus noatur: qui merũ fert: & camillon antiqui dicebant uas quodã: qd̃ opertum in nuptiis ferebant: in quo erant nubentis utensilia: Auctores Macrobius Festus põpeius &. M. Varro. Hæc ãt medullina camilla erat ex ea familia: quæ defluxerat a furio camillo dictatore. Apud iuuenalem feda est suggillatio alterius medullinæ illo uersu. Ipsa medullinæ fructũ crissantis adorat. ¶ Priorẽ. emiliam lepidã. ¶ Augustũ offenderant: superius scripsit tranquillus quẽadmodũ lucius paulus augusti pgener: qui pater fuit huius emiliæ lepidæ. Coniurauerat in augustũ: cuius coniuratio priusq̃ inualesceret indicio detecta ab augusto compressa est: præterea idem iuliam neptem emiliæ lepidæ matrem omnibus, pbris contaminatam relegauit. ¶ Posteriorem: liuiam medullinam. ¶ Triũphali: scilicet patre natam. ¶ Eliã petinã: hãc ex familia tuberonũ fuisse indicat tacitus: ex qua antoniam filiam suscepit: hæc post diuortium elaborauit fautore narciso: ut rursus nuberet claudio in celibatu uiuenti ex obitu messalinæ.

Mulieres lacenæ. r. p. administrant

Libertorũ serui

¶ M. AN. ¶ Fecialiũ: sacerdotũ de fecialibꝰ apd Dionysiũ Liuiũ: Plutarchum: & Seruiũ leges plura. ¶ Præfatiõe: q̃li feciales præfatione uterentur: Liuius explicat. ¶ Augusti proneptem: ex iulia Augusti nepte: q̃ Agrippæ & iuliæ fuit filia &. L. Paulo æmilio censoris filio genitam. ¶ Medullinam: apud. Iuuenalem impudicæ id fœminæ est nomen: ipsa medullinæ fructum crissantis adorat. ¶ Dictatoris. Camilli qui senones gallos urbe roma deiectos gabina uia ad unũ cecidit eius uictoriæ. Liuius & Plutarchꝰ auctores. ¶ Pa-

rentes:quia pater lucius paulus in augustum coniurarat:mater iulia adulterii damnata ab augusto relegata est. ¶Posteriorem:medullinam. ¶Triumphali:patre qui triumphum egerat.

¶PHI. ¶Ob libidinum ꝓbra. dedecora ac dehonestamẽta: & hæc iusta profecto est legitima ꝙ causa diuortii.quid enĩ eẽ pŏt flagitiosius matrona uiriosa & adultera:cũ nulla res magis exornet summatẽ feminã quã pudicicia:nõ enim natales faciunt matrem familias:sed boni mores:merito celebratur illa femia spartana:quæ iterrogata quam ad maritum dotẽ afferret:respõdit se afferre:τὴν σωφροσύνην:ideſt patriam modestiam siue pudiciciam. ¶Valeriam messalinam:ualerios fuisse cognomĩnatos messanas a messana ciuitate siciliæ deuicta: mox corrupto uocabulo messalas alibi annotauimus:& testatur seneca in libro de breuitate uitæ:ex quo nomẽ feminæ ĩ ualeria familianatæ:ut ualeria messalina diceretur:sicuti uiri ualerii messalæ nuncupantur. ¶Barbati: ita uocabatur sicut apud liuium celebratur nomen consulis barbati. ¶Caio silio nupsisse:hic est ille caius silius cui nimia pulchritudo parauit excidium:de quo sic inquit iuuenalis:rapitur miser extinguendus messalinæ oculis:hunc cor.tacitus iuuentutis romanæ pulcherrimũ fuisse tradit.cuius amore ita exarserat messalina:ut non furtim:sed multo comitatu eius domum uentitaret:egressibus adhereſceret:illiq; & opes & honores largiretur.postremo ob magnitudinem infamiæ nomen matrimonii cũ silio cõcupiuit:profecto itaq; hostiam claudo principe sacrificii gratia cũcta nuptiarum solẽnia celebrauit:idq; adeo palam factitatum est ut sacrificauerit apud deos discubuerit inter conuiuas oscula complexus:noctem deniq; egerit licẽtia cõiugali:unde narcisus apud tacitum sic inquit claudio:an diſſidium tuum nosti:nam matrimonium silii uidit populus & senatus & miles:ac ni propere agis tenet urb em maritus:hæc ẽ illa messallia ob impudicitiam famosissima:quæ pudorẽ passiua libidinũ nũdinatione,pstituit:q palmã coitus regalẽ eẽ existimãs elegit in id certamen nobilissimã e prostitutis ancillã:eãq; die ac nocte superauit qnto ac.xx.cõcubitu:ex hoc non cõmẽtitiũ:sed historicum uideri põt illud satyrici poetæ ꝓconiũ de messalina celebratũ:intrauit calidũ ueteri cẽtone lupanar:& cellã uacuam atq; suã:deinde paulo post:excepit blanda intrantes atq; æra poposcit apud cor.tacitum agminatim recẽsentur nomina adulterorũ messalinæ:sextus aureli⁹ sic tradit.claudi uxor messalina primo passim quasi iure adulterii utebatur:ex quo facto plures metu abstinentes extĩcti sunt:dehĩc atrocius accensa nobiliores quasq; nuptas & uirgines scortoꝝ modo secũ ꝓposuerat:coactiq; mares ut adessent:quod si quis talia horruerat adficto crimĩe in ipsum omnẽq; familiã seuiebat:ut magis uideretur subĩperatore uir:q̃ imperatori nupta eẽ. ¶Inter auspices cõsignata apud antiquos nõ solum publice sed etiam priuatim nihil gerebatur:nisi auspicio prius sumpto:quo ex more ut inquit ualerius nuptiis etiã nunc auspices interponũtur:hinc lucanus loquens de catonis martiæq; matrimonio ait:iunguntur taciti cõtentiq; auspice bruto.cor.tacitus cum hanc messalinæ historiã memoraret hoc quoq; adscripsit adhibitos fuisse:q obsignarẽt ueluti suscipiendorũ liberoꝝ cã cõueniſſe:atq; illam audisse auspicũ uerba:hoc idem satyrice taxant satyrographus cũ ait:ueniet cum signatoribus auspex:hæc tu secreta & paucis cõmissa putabas nõ nisi legitime uult nubere. ¶Supplicio affecit:claudius ipulsore narciso messalinã mãdauit interfici:quã ĩ hortis lucullianis uitam prolatantẽ tribunus ictu trãsfixam interemit:corpus matri leperidæ cõcessum ẽ nũcium q̃ claudio epulanti periisse messalina. ¶Pretorianos:milites. ¶Quatinus:differẽtia ẽ inter quatinus per.i.& quatenns per.e.pronũciatum:quatinus enim ĩsignificat quoniam:ut apud iuuenalem: quatin⁹ hic nõ sunt:quatenus uero qua fine:ut hactenus hac fine:auctor festus. ¶Permansurũ in celibatu:uicturũ sine uxore.tacitus scribit claudiũ celibi uitæ intonantem fuisse obnoxium coniugibus imperatoriis:de celibe & celibatu diximus affatim pauloante. ¶Ipsorũ militũ:prætorianorũ. ¶Cõtinuo:statim. ¶De petinæ.s. conditionibus:helia petina a narciso fouebatur:qui ut suaderet claudio eam in primis uxorem ducendam esse:memorabat uetus matrimoniũ familiam cõmunẽ:nam antonia ex petina erat:nihil in penatibus principis nouum futurũ:si ſueta coniunx rediret haud quãquã nouercalibus odiis uisura britanicũ & octauiã ꝓxia suis pignora. ¶Olĩ exegerat:cũ q̃ diuortiũ fecerat ex leuib⁹ offensis. ¶Loliæ paulinæ.s.cõditiõib⁹ tractaret:hæc ãt calistũ hẽbat sautorẽ:q apd claudiũ agebat loliã paulinã marci lolii cõsularis filiã uxorẽ ducendam eẽ:quæ cũ nullos liberos genuisset uacuæ emulatione priuignis futura esset parentis loco.

¶M.AN. ¶Ob libidinũ ꝓbra:nã cũ botere claudii liberto coiuerat quo adulterio claudiã ferũt conceptã. ¶Messalæ cõsobrini sui:antõia claudii mĩ unã hũit sororẽ ex antõio triũuiro & octauia augusti sorore genitã q̃ dõitio ænobarbo nupsit quũ ipa druso nupsiſſet hũit ex eadẽ mĩe &.M.marcello genitas sorores duas ex his quoq; una agrippæ prius nupsit:idem Antonio.M.antonii & fuluiæ filio altera cui nupserit ñ reperio sed ex hac ipsa suspicari libet barbatũ messalã genitũ quem trãqllus claudii cõsobrinũ fuisse ait. ¶C. Silio: Tacitus Cornelius.C.inquit Silium iuuentutis romanæ pulcherrimum ita exarserat:quum deMessalina ille interim loqueret:ut Iuliã syllanam nobilem fœminã matrimõio eius exturbaret. ¶Dote ẽt in-

Boni mores faciunt matrẽfamilias

messale a messana

ĩpudicitia messalinæ

auspices ĩ nuptiis

mors messalinæ

Quatinus

Quatenus

ter auſpices conſignata: idē auctor nō ultra ait expectato qđ ſacrificii gratia claudius hoſtiam, pficiſceret cū cta nuptiarū ſolēnia celebrat. Iu. de eodem cōnubio ueniet cū ſignatoribus auſpex nec multo poſt non niſi legitime uult nubere. ¶ Supplicio affecit: i fucilianis hortis i cornelii textus ē deprauatus ab euodo tribu no occiſa eſt: ſunt qui lucilianis legāt alii lucullanis. ¶ In cælibatu: ſine cōnubio. ¶ De cōditionibus: nouæ coniugis ducendæ. ¶ Petinæ: cum qua leuibus offenſis diuortium fecerat. ¶ Loliæ paulinæ: quā caio Me mio Caligula ademerat: cui dimiſſæ perpetuo alterius concubitu interdixerat.

C. Cæſari nupta fuerat: Verum illecebris agrippinæ germani ci fratris ſui filiæ per ius oſculi: & blanditiarum occaſiones p allectus in amorem ſubornauit: proximo ſenatu qui cēſeret cogendum ſe ad ducendum eam uxorem quaſi Rei pub. maxime intereſſet: dandamque cæteris ueniam talium cō iugiorum: quæ ad id tempus inceſta habebantur: ac uix uno interpoſito die confecit nuptias non repertis: qui ſequerē tur exemplum excepto libertino quodam m altero primipi lari: cuius officium nuptiarū & ipſe cū Agrippia celebrauit.

De liberis & generis eius.

Liberos ex tribus uxoribus tulit: ex herculanilla dru ſum & claudiam ex Petina antoniā: ex Meſſalina octauiam. & quem primo germanicū mox britan nicum cognominauit. Druſum pompeium puberē amiſit pi ro per luſum in ſublime iactato: & hiatu oris excepto ſtrāgu latū cui & ante paucos dies filiā ſeiani deſpondiſſet. Quo magis miror fuiſſe qui traderent fraude a ſeiano necatum

¶ PHI. ¶ Caio cæſari: caligulæ hoc ſupra explicatū eſt: & plini⁹ prodidit ſe uidiſſe loliā paulinā quæ fuit cai principis matrona. ſponſa' iū cena ſmaragdis mar garitiſq; opertā. ¶ Perius oſcu li: refert tacitus agrippinam ha buiſſe fautorē palantē claudii li bertum: qui apud patronum in agrippia id maxīe laudabat: qđ germanici filia qui fuerat frater claudii: germanici nepotē ſecū traheret dignum prorſus impe ratoria fortuna: cauendūq; dice bat ne femina ex parte fecundi tatis integra iuuenta claritudi nē cæſarum aliam in domū fer ret: perualuere hæc adiuta agri pinæ illecebris. quæ ad claudiū per ſpeciem neceſſitudinis cre bro uentitādo pellexit patruū: ut prelata cæteris & nōdū uxor potentia uxoris iam ureret. De iure oſculi. quo cognati femīas oſculabantur ſupra diximꝰ cau ſamq; explicauimus. ¶ Preallectus: elegantius leges pellectus. quaſi inductus il lectuſq; pellicere enī indu cere eſt & illicere: unde apud priſco pellicator dictus: q ad fraudem pellicit: itidem eſt pellax & pellaciſſimꝰ pelliculationē quoq; dixit cato a pellicēdo intelligi uolens quoddā ueluti illiciū: ſic. n. ab illiciēdo incliatur illiciū: ſicut a pellicēdo pelliculatio: & illices oculi & uenus illix elegāter uſurpantur a doctis: ex eo quod illi ciunt attrahūtq; aīos amantiū: pellicere iterdum accipitur in bonā partē: ut indicat illd martiani cepellæ: cū ait uarronis dialecticā prima in latinam uocē pellexit iduſtria. ¶ Subornauit proximo ſenatu: uitelius per cuntatus claudiū an iuſſis populi an auctoritāti ſenatus cederet: ubi ille ſe ceſſurū reſpōdit: curiam ingredi tur: docetq; principem egere adminiculis uxoris: ut domeſtica cura uacuus i cōmune cōſulat: coniugemq; aſſumendā eſſe ſuadet: q̄ in proſperis dubiiſq; ſocia ſit: cui cogitatiōes ītimas cui paruos liberos tradat: poſt q̄ hæc fauorabili oratione premiſit multaq; patrū aſſentatio ſequebatur: quādo maritandū principē cuncti ſuadebant: ait uitelius agrippinā in primis eſſe deligendā feminam nobilitate puerperiis ſanctimonia inſi gnē: nō defuerunt ſenatores qui certatim: ſi cūctaretur cæſar: ui coacturos ſe claudiū eſſe teſtificarēt ad agri pinam ducendam. ¶ Taliū coniugiorū: ut. ſ. filias fratrum patruis liceret ducere uxores. ¶ Inceſta: ſic ait ui telius apud tacitū: at enim noua nobis in fratrū filias cōiugia: ſed aliis gentibus ſolēnia neq; lege ulla prohi bita. inceſta āt dicimus illegitima ihoneſta polluta: unde inceſtus ſermo dicitur a liuio: exiſtimat lactātius ſi ue lutacius interpres papinii. Inceſtum dici qđ nō fuerit iunctū ceſto: quod cingulū ueneris eſt: quo ad ho neſtas nuptias uti fertur: inceſtare ſignificat polluere: unde & inceſtū dicitur: ut ait ſeruius: q̄cunq; pollucio ſed de inceſto & iceſtuoſis alibi plura. ¶ Excepto libertino quodā. Cor. tacitus: nec tū repertus eſt: niſi unuſ talis matrimonii cupitor titus aledius ſeuerus eques romanus: quē pleriq; agrippinæ gratia impulſum fe rebant. Claudius ſenatuſcōſultū fieri iuſſit: quo iuſte iter patruos fratrūq; filias nuptiæ etiā i poſterum ſta tuerētur. ¶ Et ipſe. ſ. claudius: ut celebrando tales nuptias approbare uideretur. ¶ Mox britannicū: a deui ctis britanis. britanici nomen indidit filio. de quo ē illud notiſſimū: oſtēditq; tuū generoſe britanice uentrē: ferūt britanico fuiſſe indolē minime ſegnē: cuius retinuit famā ſine experimēto. ¶ Pubere: priſci ueſticipes eleganti uocabulo eos appellarūt: q iam pubeſcētes prima barba ueſtiebātur: apuleius inueſtē a nobis acce piſti ueſticipem illico reddiſti. ¶ Seiani: de ſeiano ſeianiq; potētia ſatis ac ſuper in tiberio.

¶ M. AN. ¶ Agrippiæ: ex germanico fratre & agrippina marci agrippæ & iuliæ filia natæ. ¶ Perius oſcu li: quia ſæpius & aperte ut fratris filia in Claudii cōplexus & oſcula ſe effundebat uetus: præterea ē neca romanis ut cato & plinius docēt tñ: ſed a peregrinis quoq; īgētibꝰ ſeruatū ut neceſſitudine cōiunctas oſculo uiri exciperēt. Ouidius oſcula apta dabis oſcula apta dabo. ¶ Qui cēſeret: i curia ſui am diceret cogēdū clau diū ſenatus auctoritate. ¶ Inceſta: inceſti loco. ¶ Exēplum: ut fratris filiā uellet ducere. ¶ Cuius primipila tis. ¶ Octauiam: quæ Neroni nupſit. ¶ Britānicum. Iu. oſtenditq; tuū generoſæ britannicæ uentrē. ¶ Pu

Peſſectus
Pellicator
Pellicula tio
Illicium
Illix uenꝰ
Illices ocu li
inceſtū uñ inceſtare
Veſticipes
Inueſtis

berem iam adultum. ¶ Ante paucos dies. quam ita extinctus esset. ¶ Necatum: drusum ipsum.

¶ PHI. ¶ Claudiã exponi iussit: ob hoc. s. qa non ex se ipso: sed ex liberto suo noie botere cõceptam eẽ opinabatur scribit iulius firmicus li. vi. matheseos qđ illi exponẽtur: in quoꝝ horoscopo saturn⁹ & mars solẽ & lunã diametra radiatione respexerint. ¶ Diuortii: superius dictũ est claudiũ feciſſe diuortium cũ herculanilla ob libidinũ probra ¶ Alicepta: educari atq; nutriri. ¶ Gneo põpeio magno: uni ex posteris illius magni põpeii qui i ore ẽ omnium: & p figurã ypozeugma uerbũ illud annecte collocauit: qđ significat i matrimoniũ dedit. ¶ Fausto syllæ: a fausto sylla filio syllæ felicis descẽdẽti. ¶ Nerõi priuigno: filio .s. agrippiæ: q̃ ipi claudio denupserat. ¶ Syllano ante despõsatã. cor. tacitus tradit claudiũ diremisse affinitatẽ cũ syllano genero: qui cũ esset pretor coactus ẽ eiurare magistratũ: & ita octauia abducta a syllano desponsata est neroni uitelio & polliõe suasoribus. ¶ Ominibus: augurijs & felicib⁹ acclamationibus. ¶ Interemit: tacitus ait syllanũ generũ nõ fuisse a claudio interemptũ: sed sibi mortẽ conſciuisse eo die: quo nuptiæ iter agrippinã & claudiũ celebratæ fuerũt: caluina syllani soror italia pulsa ẽ. ¶ Libertorũ suspexit posidẽ: sextus aurelius de libertis apud claudiũ potẽtissimis & maxime fauorabilib⁹ scribit hæc libertorum & coniugis imperiis subiectus fuit: ex qbus felicem legiõibus iudeæ p̃fecit: posidi eunucho post triumphũ britanicũ inter militarium fortissimos arma insignia tãq̃ participi uictoriæ dono dedit: polibiũ inter cõsules mediũ incedere fecit: hos omnes anteibat narcisus ab epistolis dominũ se gerens ipsius domini: pallasq; pretoriis ornamẽtis sublimatus. ¶ Posidem: de hoc iuuenalis. ut spado uincebat capitolia nostra posides. ab huius noie i baiano aquæ calidæ: q̃ obsonia quoq; pcoquebãt posidianæ uocatæ sunt: auctor plinius in. xxxi. ¶ Hasta pura. i. sine ferro: ita enim donatus & seruius iterpretãtur exponentes illũ maronis uersum: ille uides puraiuueuis qui nititur hasta: hastis puris ob fortitudinẽ milites donabantur: scribit plinius fictiũ dentatũ donatũ fuisse hastis puris duodeuiginti. ¶ Nec minus felicẽ: de felice claudii liberto sic scribit tacitus at nõ frater pallantis cognomẽto felix pari moderatiõe agebat: tũ primũ iudeæ impositus: & cũcta malefacta sibi impune ratus tanta potentia subnixo: huius quoq; felicis claudiani mẽtionem fit i actibus apostolorum: ubi scriptum legimus ad felicẽ præsidem iudeæ paulũ fuisse perductũ: quo de fide disputante atq; de iudicio futuro tremefactus est felix: qui successori suo noie festo: ut iudeis gratificaretur reliquit paulũ uinctũ: De eodẽ iosephus sic refert in secũdo belli iudaici. post hæc felicẽ pallantis fratrem destinauit ad iudeos: qui eorum prouinciam cũ samaria & galilea curaret: hic felix i procuratione iudeæ cepit eleazarum principẽ latronũ alioſq; cũ eo multos: quos partim uinctos romam direxit partim in crucẽ fustulit: ex quo iudea a latronibus purgata ẽ. ¶ Trium reginaꝝ maritũ. In actibus apostoloꝝ scriptum legimus druſillã: quæ erat iudea uxorem fuisse felicis. ¶ Harpocran: existimo hunc esse illũ: qui alio nomine calistus noiabatur: quẽ plinius claudii libertorũ potentissimũ fuisse dicit: quẽ seneca i primis memorat: cuius mẽtionem multa est apud tacitũ: qui plurimũ ẽt polluit sub caligula: nam cũ tranquillus nullã faciat mẽtionẽ calisti qui inter alios est memoratissimus adducor facile ut credã eũ alio noie a tranquillo significari tanq̃ eẽt binominis. ¶ Lectica uehendi: quod uix summates & nobiliores usurpant. ¶ Polybium a studiis: seneca consolatur hunc polybium immodice lugentem de obitu fratris: quem ostendit liberalibus disciplinis non tantũ fuisse nutritum: sed innatum: ex quo inter cætera fométa hanc in primis adhibet consolationem: ut studiis immergatur ut ex litteris solatium petat: ut cum homero uirgilioq; moretur: idem aperte demonstrat quã gratus quãq; iucũdus fuerit claudio imperatori: quẽ inducit ipsum polybium consolatione luculenta mitigantem: hunc tranquillus non minus docte quam eleganter ait a studiis fuisse ipsi principi: cum intelligi uelit eum præfuisse studiis imperatoris ut potentissimum: cuius opera & adminiculatione in studiis litterarum uteretur: consimiliter ab epistolis a rationibus dicti: qui epistolis q rationibus principis prepositi erãt a libellis quoq; is uenuste dicit: q p̃est libellis supplicibus: quæ nomina sunt: ut inquit tacitus sũmæ curæ & meditamenta: sicut a memoria appellatur is: cuius officiũ ẽ suggerere principi res obeundas & q̃ sint agenda in memoriã illius reuocare ex prescripto: scribit lãpridius alexãdrũ romanũ: post meridia-

Narcisus dominus domini

Aquæ posidianæ

Hasta pura

Felix libertus claudii

A studiis

claudíam ex líberto ſuo botere cõceptã. q̃uis ante quítũ mẽſem díuortíi natam: alíq; cœptam: exponí tamẽ ad matris íanuã & nudã iuſſit abíici antoníam. Cn. pompeío magno: deí de fauſto ſyllæ nobíliſſimís iuuenibus: octauíam neroní príuígno ſuo collocauít: Syllano ante deſpõſatam Britãnícum uígeſimo ímperíi díe: inq; ſecundo cõſulatu natum ſibí paruulum etiã tũ & milítibus pro concíõe manibus ſuis geſtãs: & plebí per ſpectacula gremío aut ante ſe retínẽs aſſídue cõmendabat: fauſtíſq; omínibus cum acclamantíum turba p̃ ſequebatur. E generís Neronem adoptauít: Pompeíum atq; Syllanũ non recuſauít modo: ſed & ínteremít.

## De libertís ab eo prædilectís.

Libertorum præcípue ſuſpexít poſídem ſpadonem: quem etíam britannico tríumpho íter milítares uíros haſta pura donauít: nec mínus felícem: quẽ cohortíbus & alís prouínciæq; íudeæ præpoſuít trium regínarum marítũ: & harpocram cuí lectica per urbem uehẽdí ſpectaculaq; publice edendí ius tríbuít. ac ſup hos polybíum

nas horas dediſſe operāſemp ſubſcriptiõi & lectiõi epiſtolarum:ita ut ab epiſtolis a libellis & a memoria ſemper aſſiſterēt ex hac eadem non minus erudita q̄ nitida elocutione dicitur a pugione:is qui geſtat pugionem principis:eiq; ſemper preſto eſt lāpridius i cōmodo cæſare inter quos libertinus qui a pugione appellatus eſt:a pugione noīari poſſet & latine & ſcite is:qui ante pretorē pōpabiliter euntē geſtat enſem ſiue pugionē perinde ac inſigne pretoriæ poteſtatis:frōtinus i ſecūdo de aq̄ ductibus:appellat a punctis eum:q̄ peract reditui aquarioꝝ:quē uocāt punctā.in ſecundo regum dicitur a ſecreto qui uulgo uocitatur ſecretarius:in eodem ſcriptum eſt ioſaphath erat a cōmentariis:pro eo qui preeſt cōmentariis:q cōmentariēſis aſconio nuncupatur:ſed de elegantiſſima uarietate iſtius particulæ.a.copioſiſſime annotatū ē:i ſuperioribꝰ quemadmodū interdū ſignificat poſt:ut a partu a coitu a tergo.interdū habet uim defenſionis & idē pollet quod pro:ut a queſtionibus a teſtibus a uolūtate.i.pro q̄ſtiōibus pro teſtibus ꝓ uolūtate & talis locutio creberrima eſt in libris rhetoricorū:ſed ut eodē reuertamur:unde digreſſi ſumus cōmode & ſcienter dicere poſſemus tyronē ciceronis libertū fuiſſe patrono a ſtudiis.propterea q̄ eo adminiculatore & quaſi adminiſtratore i ſtudiis litteratum cicero uſus eſt:inter duos conſules:econtrario laudant hiſtorici hadrianum principem:qui cum quondam ſeruum ſuum inter duos ſenatores ambulantem uidiſſet miſit q ei colaphū daret:& diceret noli inter eos ambulare:quorum adhuc potes eſſe ſeruus.

a memoria
a pugione
a punctis
a ſecreto
a cōmentariis
a partu
a q̄ſtiōibuſ
Noli inter conſules ambulare

¶M.AN.¶Botere:qui furto cum herculanilla cōcubuerat.¶Antoniam:quam expectiua tulerat.¶Cn. pompeio:matrimonio locauit.¶Ex generis:filiarum maritis.¶Neronē:agrippinæ & domitii nerōis filiū ¶Poſſides:huius.lu.meminit ut ſpado uincebat capitolia noſtra poſſides.¶Felicē libertū.fuit hic pallantis frater ut ioſephus in hiſtoriis refert poſt hæc inqt felicē pallantis fratrē ad iudæos deſtinauit.¶Polybium a ſtudiis:ſeruum ſubaudi aut libertum ſic a manu ſic a pedibus dixere a ſtudiis:quod eius opera in ſtudiis litterarum uteretur.

a ſtudíis;qui ſæpe inter duos cōſules ābulabāt:ſed ante omnes Narciſſum ab epiſtolís;& Pallātē a rationíbus;quos decreto quoq; ſenatu nō premíis modo íngētibus;ſed & quæſtoríis prætoríiſq; ornamentís ornarí líbenter paſſus é. Tātū prætērea acquírere & rapere;ut querente eo quondam de fiſcí exíguítate;non abſurde ſit dictum;abundaturum ſi a duobus líbertís ín conſortíum reciperetur.

¶PHI.¶Narciſum:de narciſo & pallante libertorū claudii potētiſſimis crebra mētio eſt apud eruditos:ſcribit tacitus pallanti pretoria inſignia & centies quadragies ſeſtertium decreta fuiſſe:alibi de eodē ait:ſi grātiſſima eo ī tpe gratia pallas:idē narciſo quoq; queſtoria inſignia decreta fuiſſe tradit:idē de eodē inquit liberto oīa obediebāt:hinc a iuuenale dictū ſatyrice & mordaciter poſſideo plus pallāte & licinís:itē alibi nec diuitiæ narciſci indulſit cæſar cui claudius omnia cuius paruit ſperiis uxorem occidere iuſſus: narciſum domini dñm fuiſſe dixit ſextus aurelius.¶Queſtoriis pretoriiſq; ornamētis:queſtoria ad narciſum:ꝓtoria ad pallantē inſignia ſunt referēda:hinc exiit illd plinianū:& nos adeo potiri rerū uidimus:ut ꝓtoria quoq; ornamēta decerni a ſenatu iubēte agrippīa claudii cæſaris uiderimꝰ libertis.¶Querēte:lamētāte.¶A duobus libertis:narciſo & pallāte:de hoc ſic refert ſextꝰ aurelius adeo diuites narciſus & pallas:ut cauſante eo inopiā fiſci lepidiſſime famoſo elogio uulgatū ſit abūde ei pecuniam fore:ſi a duobus libertis ī ſocietatē reciperet.¶Addictus:ſubiectus mancipatuſue.¶Sed miniſtꝝ egit.Tacitus ī hāc ſnīam ſcribit:ī aīo claudii prīcipis nō iudiciū nō odiū fuiſſe niſi īdita & iuſſa.¶Cōpēdio:lucro:ſextus aureliꝰ ita liberti eius ſūmā ptātē adepti ſtupris exilio:cede,pſcriptiōibꝰ:oīa fedabāt.¶Reuocatas libertates:uerbi cā ſi cui gēti libertatē cōceſſiſſet eā reuocabat uolētibꝰ uel uxoribus uel libertis.¶Eius iudicia reſciſſa:nihil turpius dici pōt:q̄ qd iudicia principis reſcideret ex uolūtate uxoris & libertorū:Cōtra philippus macedonū rex cū machetæ cām iniq; iudicaſſet cognouiſſetq; paulo poſt ſe iniq; iudicaſſe:iudiciū qdē nō reſcidit:ſed eſtimationē litis ipſe perſoluit.Suppoſitos officioꝝ codicillos exēpli cauſa:ſi claudius ticio officiū aliqd dediſſet:uxor aut liberti ſubiiciebāt uel īmutabāt diplomata & codicillos:ī quibus mos ē perſcribi nomē eius:q accepit officium:unde de claudio meriro dici id poterat qd dioclianꝰ dicere ſolebat nihil eſſe difficilius q̄ bene imperare.colligunt enim ſe quattuor uel quinq; atq; una cōſilium ad decipiendū imperatorem capiūt:impator q domi clauſus eſt uera nō nouit:cogit hoc tm̄ ſcire:quod illi loquūtur:facit iudices.quos fieri nō oportet:amouet a re pu.quos debeat obtinere:deniq; optimus uenditur imperator quo circa clariſſime Annibal ēt atq; ēt circūſpicito:ne miniſtri tui te ignaro qcq; ſub noīe tuo perperā moliātur:ne.dicant te iuſſiſſe id qd minime iuſſeris:ne aſſerāt te id uelle:quod minime uelis:quod ſi tibi miniſtri ſunt egregie fideles:ſicut profecto ſunt:hi ī domeſticis tuis rebus ſint diligētes:de his uero rebus q̄ ad alī quam partē rei pu.pertinebūt nequid attingāt:nō diſcurſent nō ſatagāt nō ſuſurrēt in aures magiſtratuum te uel hoc uel illd depoſcere:niſi tu preceperis:&ut ſemel finiā facito ne tui tā ſcribæ q̄ aſſeclæ fumos uēdāt

Exēplum philippi
Nihil difficilius q̄ bñ ſperare
Protrepti con
Saluberria monitio

De maleficíis opera libertorum & uxorum per eū patratis.

[I]Ls (ut díxí) uxoríbuſq; addíctus nō príncípē ſe ſed miníſtrū egit.Cōpēdío cuíuſq; horū:uel ēt ſtudío ac líbídíe honores:exercít:īpūítates:ſupplícía largít ē.Et qdē íſcíēs plærūq; & ígnar:ac ne ſigillatí mínía q̄q; enūerē:reuocatas líbertates;eíus íudícía reſcíſſa;ſuppoſítos

me pecuniæ causa ledant tuã estimationẽ neue a prescripto tuo ne digitum quidem transuersum recedant.

Laus annibalis benti uoli. sæpe enim bonus princeps ob malos ministros infamatus sigillatusq; est: mea erga te obseruantia fecit: ut longior forem in monendo & si scio te non egere alienæ monitionis: cũ per te ipse sapias: desq; operam: ut qui in famulatu tuo sunt hi omnes sint & bene morati: & bene instituti: tamen non inuitus addidi calcaria spõte currẽti: tuq; id oẽ quod me precipere cogit doctoris affectus boni cõsules: sed iã ad ꝓpositũ redeam⁹.

¶M.AN. ¶Narcissum: ab epistolis ut a studiis dixit sic & pallantem a rationibns: cuius cornelius memi/nit. ¶Quæstoriis prætoriisq; ornamentis: idem Tacitus auctor est quæstoria narcisso decreta fuisse isignia ¶Acquirere & rapere passus ẽ subaudi. ¶A duobus libertis, pallante & narcisso. Iu. ego possideo pl⁹ pallã te & Licis Pli. multos post pallantẽ calistũ & narcissum cõpẽdio cõmodo, usu, lucro. ¶Exercitus: exercituũ administratione minima quæq; exempla uidelicet licentiore illorum administrationis sed. ¶Libertates: urbibus sine populis concessas. ¶Rescissa iudicia: ab eisdem libertis aut uxoribus.

Consoceri ¶PHI. ¶Consocerum: consoceros uocant: quorum filii inter se matrimõio copulati sunt uerbi gratia ego illi cõsocer sum & ille mihi consocer est: cuius filio filia mea nupsit: cõsocerũ claudii appium syllanũ appellat ꝓptea qd octauia claudi filia desponsata fuerat syllano appii syllãi filio: uis exemplum consocerorũ clarissimũ: id euidenter exihẽt illustrissimi pater tuus & dux fe rarien sis: qui sunt inter se cõsoceri: cũ alter socer sit uxoris tuæ alter socer tuus: prosocerũ uero & absocerum eodẽ ĩclinatu dici m⁹ quo proauũ & abauũ: ¶Alterã drusi: de hac liuia drusi existimo sensisse. pli. sic scribẽtẽ li. xxviiii. iam uero & adulteria ẽt in principũ domibus: ut euidẽs ĩliuia drusi cæsaris. ¶Alteram germanici: supra dixit tranqlus germanicũ ex uxore agrippina suscepisse tres filias agrippinam drusillam & liuiam continuo triennio natas. ¶Maioris uirum: supra dixit antoniam claudii filiam. Cn. põpeio nobilissimo iuueni nupsisse. ¶Minoris sponsum: cui octauiam filiam natu minorem claudius despõsauerat. ¶In concubitu adolescẽtuli: apd ualeriũ legimus. Cor. gallũ & quintũ eteriũ eqtẽ romanũ in concubitu pueroꝝ interiisse: sed nõ aliena manu cõfossos: sicut põpeius hic cõfossus fuit. ¶Abdicare se prætura Cor. tacitus super hoc sic refert syllanus insidiaꝝ nescius ac forte eo anno prætor repente per edictum uitelii ordie senatorio mouetur: adactusq; eiurare magistratũ: & reliquũ prætoræ dies ĩ epiũ marcellũ collatus ẽ. ¶Mori coactus. Cor. tacitus die nuptiaꝝ claudii & agripinæ syllanus mortẽ sibi cõsciuit: siue eo usq; spẽ uitæ ꝓduxerit: seu delecto die ad augendã inuidiã: caluina soror eius italia pulsa ẽ. ¶Negaret. quicq; se ĩperasse. Consimile ẽ & cõpar id claudianũ facinori illi ĩperatoris seueri: q cũ occisi eẽnt suo noie nõnulli se excusabat: & post eoꝝ mortẽ negabat fieri iussisse qd factũ erat. ¶Animaduerterit: punierit: inde animaduersiones penæ & supplicia dicũtur. ¶Vltro: ẽt sine iussu imperatoris. ¶Tabellas dotis cõsignauerit: iuuenalis. signatæ tabulæ dictũ feliciter & tacitus ait adhibitos esse a messalina nubẽte filio q obsignarẽt: sed hoc uix credibile uideri potest: qd ipsemet claudius suo annulo signatorio signauerit tabulas dotales: de dote quã messalina nubẽs filio constituebat. ¶Ad transferendũ periculũ: sensus ẽ ex quibusdã portẽtis arioli ꝓdixerãt periculũ iminere ĩperatori: quod ut clandius propulsaret in alterũq; transferret permisit ut messalina nuberet filio: ut ita in filium tanquam in imperatorem periculum ipsi imminens transferetur: nam quemadmodum licebat apud antiquos consuli & prætori pro se alium ciuem deuouere. ita periculum transferri posse putabatur ab uno ad alterum.

¶M.AN. ¶Consocerum: ob octauiã dixit syllani filio locatã. ¶Iulias: quas iulias dicat nõ intelligo: neq; enim drusus qui claudii fuit pater: iuliam filiam habuit neq; germanicus frater: sed uterq; liuiam filiã q̃ ꝓpter liuias esse legendũ contenderim nõ iulias nec ẽ cur aut ex druso tiberii filio aut altero qui fuit Germanici quẽ dãnatũ tiberius in parte palatii necauit eas natas suspiceris neutrum enim filiam ullam tuliſſe ꝓditum est nec eas genitas Claudii filiis quorum hic drusus ille Germanicus primo mox britannicus est dictus & enim alter in prima pubertate periit uxore non dum ducta. Alter Claudio iam principe natus ita: ut uix ipse non modo filiæ per ætatem in Crimen aliquod maiestatis alterius ue flagitii deuocari potuisset. ¶Defensione data: concessa se defendendi facultate. ¶Maioris filiæ: Antoniæ. ¶Mi

proſocer absocer

Qui ĩ uenere obierunt

aut etiam palã immutatos datoꝝ officioꝝ codicillos: Appium Syllanũ cõsoceꝝ suũ: Liuiasq; alterã Drusi: alteram germanici filiã crimine ĩcerto nec defensione ulla data occidit. Itẽ. Gn. Põpeiũ maioris filiæ uiꝝ &. L. Syllanũ minoris spõsum. Ex qbus Põpeius ĩ concubitu dilecti adolescẽtuli confossus ẽ. Syllanus abdicare se prætura ante. iiii. calẽ lanuarias: moriq; ĩitio anni coactus. Die ipo Claudii & Agrippiæ nuptiaꝝ in qnq; &. xxx. senatores trecẽtosq; amplius eqtes Ro. tãta facilitate animaduerterit. ut de nece consularis uiri renũciãte cẽturiõe factũ eẽ qd ĩperasset: negauit. qcq; se ĩperasse: nihilominus rẽ cõprobaret. Affirmãtibus libertis officio milites ſũctos qd ad ultionẽ Impatoris ultro procurrisset. Nã illud oẽm fidẽ excesserit: qd nuptiis: quas Messalina cũ adultero Silio fecerat: tabellas dotis & ipse cõsignauerit iductus q̃si de ĩdustria simularent ad auertẽdũ trãsferendũq; ꝑiculũ. qd imminere ipsi per quædã ostenta portenderetur

De forma et statura eius.

notis filiæ:octauiæ. ¶Initio anni:anno ineunte triduo postq magistratus abire iure iussus erat. ¶Die nuptiarũ:quo agrippinã uxorem duxit. ¶Facilitate:adeo leui de cã. ¶Excesserit:maius .q.d. alienatæ mẽtis exemplum q̃ fides ulla haberi possit. ¶Consignauerit:subscripserit q̃si testiũ unº. ¶Auertẽdũ:ad depellẽdum. ¶Transferẽdũ:in alterius caput & uitã detorquẽdũ. ¶Ipsi:claudio & hæc persuasionis ratio.

AVctoritas dignitasq formæ ñ defuit uel stãti uel sedẽti:ac p̃cipue qescẽti. Nã & plixo:nec exili corpe erat: & specie canicieq pulchra: opimis ceruicibº cæteræq & ĩgrediẽtẽ dstituebãt poplites minº firmi: & remissi se qd uel serio agẽtẽ multa dhoestabãt:risus idecẽs:ira turpior spumãte rictu humẽtibus naribus:plectra liguæ titubãtia

¶PHI. ¶Auctoritas non defuit. Oportet in primis imperatorem esse auctoritate preditum: ac neluti maiestate uenerabilẽ: armat enim ut iquit uerissime silius maiestas eterna ducẽ:ĩ imperatore ait cicero in primis eẽ oportere auctoritatẽ:quã in põpeio magno tãtam fuisse refert ut mithridates sola pompei auctoritate cohibitus sit & tigranes retardatus:dignitas aũt formæ cumulat auctoritatem in principe:qui uenerabilior quodãmodo fit ex statura imperatoria:qualem ĩ pertinace ĩperatore fuisse prodidit iulius capitolinus. ¶Vel stanti:quidam sedentes præ se ferũt maiestatem:qua stantes destituuntur:aliorum status ẽ reuerendus:sessio parum decora:sed claudium siue staret siue sederet siue quiesceret subsequebatur decor & dignitas.precipit cicero ut status in nobis sessio accubatio incessus uultus oculi manum motus: teneãt illud decorum:q̃ graeci τὸ πρέπον uocant. ¶Prolixo nec exili corpore:significat claudium fuisse longa statura neque tamen gracili:cum multorum:qui longa statura præditi sunt corpus gracile esse soleat. longa autem statura ut in iuuenta decora est sic matura senectute conficitur:sicuti docet hippocrates in aphorismis & repetitum est a cor.celso in secundo de medicina. ¶Specie:sicut facies a faciendo:ita species a speciendo dicta est:prisci enim specio & ispicio dictitabant:quod nos aspicio:unde spectionẽ ,p aspectione in auguriis nominauerũt:hincẽt dictũ specillum:quo oculos iniungimus.quibus specimus:ut interptat .M.uarro:de quo specillo ait plinius in septimo:super oẽs. Caiulius medicus dũ iungit specillũ per oculum trahens:cor.celsus ĩ sexto specillo super oculum indicatur:idem inducat specillũ nõ solũ ad oculos pertinere:sed etiam ad alia genera morborũ:ait enim in quinto:ante omnia demitti specillũ in fistulam conuenit: ut quo tendat & q̃ alte pueniat scire possit:species ergo a speciẽdo dicit pulchritudo & forma:& ut ait pacatus in panegyrico.augustissima queq species plurimũ creditur trahere de celo a specie speciosum pulchrũ formosumq noiamus species in alio significatu dialecticorũ notissima est:quæ generi subiicitur.cicero tamẽ nõ species dicere uoluit:sed formas:unde speciale deriuatur:quod significat nõ tam particulare q̃ ,ppriũm & ueluti peculiare sicut ait iulius capitolinus macrianorũ familiam id speciale semper habuisse:ut alexãdrum magnũ in auro & argẽto exculptũ semper haberent. Dici & species latino uocabulo ipsa aromata sicut etiam uulgo uocitantur testis est macrobius:qui sic ait in ultimo saturnalium:species & acres & calidæ superficiem cum apponũtur exulcerant:hyeronimus quoq in omelia in canticum canticorum. dixit aromata quidem species esse:sed nõ simpliciter:addidit.n.species pigmẽtorum:præterea species pro pretexto & quodã quasi uelamẽto quis est qui ignoret. ¶Caniciæ:causa caniciei est inopia caloris sicut causa caluitii est inopia humoris calidi.auctores aristoteles in quinto de generatione & albertus magnus in.xviii.de animalibus. ¶Opimis:pinguibus & crassis. ¶Ceruicibus:antiqui pluraliter tãtum ceruices appellabant primus uidetur hortensius cernicem singulariter dixisse:sicuti docent quintilianus & uarro. ¶Poplites:partes sunt sub genibus scribit plinius elephantum poplitem intus flectere hominis modo cætera animalia ĩ diuersum. ¶Remisse:soluto animo & relaxato aduerbium ẽ. ¶Serio:seuere grauiter citra iocum:serietas usurpatur a sidonio. ¶Dehonestabant:dedecorabant. ¶Risus indecens:catullus risu soluto nulla res ineptior. ¶Ira turpior.iram sapientes breuem insaniam esse dixerunt:hinc illud oratianũ ira breuis furor est animũ rege. ¶Spumãte rictu:irascentium signa sunt:ut inquit seneca li.prio de ira:multus toto ore rubor: flagrantes oculi:uocibus sermo ꝓruptus:feda uisu & horrenda facies:multaq alia sunt inter quæ gelius numerat ex auctoritate plutarchi:os turbidũ in spumã ruboremue efferuescẽs:claudiũ ãt habuisse os spumabũdũ indicat ẽt iuuenalis illo uersu:manantia labra saliua.Rictus ãt est ex transuerso oris patefactus:ut docet lactantius in libro de opificio:rictũ etiã ferarũ dici testatur marcialis cum ait:Rictibus his tauros nõ eripuere magistri. ¶Humentibus naribus:põt cõnecti cum eo:quod ait ira turpior.ut ex hoc intelligatur iræ turpitudo:quã rictus spumans & nares humentes comitabãtur:quod si seiũctim legas:refertur ad reumatismos nasi:quibus obnoxia est senectus:hinc illud madidiq infantia nasi. ¶Plectra linguæ.romani liguã similem plectri:dentes cordarum dicere solebãt:prout docet cicero in.ii.de natura deorum:cui astipulatur ambrosius sic scribens libro.vi.exameri lingua uelut plectrum loquentis & quædam edentis est manus:q̃ defluentem cibum dentibus suggerit& sumministrat:igitur eleganter plectra linguæ dixit tranquillus fuisse in claudio titubantia.cum significare uellet linguæ titubationem qua laborant senes:uetus codex scriptum habet plectra:& ita legendum censeo: quamuis nonnulli dictionem illam expugnant tanq superuacaneam:plectrum ãt dici instrumentum:quo corde plectuntur a cytharedo:idest feriuntur:nemo est q nesciat:unde & illud epigrammatici poetæ:exornant docilem garula plectra lyram.

Forma cumulat auctoritatẽ

Decorum

Longa statura

Specillum quid

Species

Spẽs aromata

Cã caniciei

Poplites

Serietas

Irascentiũ signa

Rictus

Rheumatismus

Lingua plectrum

¶M.AN. ¶Auctoritas:grauitas & maiestas quædam. ¶Stanti uel sedenti: Claudio. ¶Opimis:plenioribus. ¶Destituebant: langore & uacillatione retardabant. ¶Poplites. Auersæ genu partes supra suras quo potissimum loco consistit omnis crurum fœmorumque agilitas. ¶Remis

se:minus uehemēter. ¶Serio:intentius. ¶Rictu:ore. ¶Titubantia:ifirmitas creberq; fibrarum motus.

¶PHI. ¶Caput tremulū. claudii caput tremulum fuisse iuuenalis quoq; idicat sic scribēs de claudio.ille senis tremulūq; cap descendere suasit:præterea sicut i superioribus annotaui senex maxime tremuli sunt obnoxiiq; tremori membrorū. ¶De cō sciscenda morte:maiores nostri tris asperrimos cruciatus eē iudicauerunt primū calculorum a stillicidio uesicæ proximum stomachi:tertiū eorū qui in capite doleant:existimat auicena stomachū causam esse omniū corporis egrotationū:unde merito stomachus pater familias dici meruit:quasi omne animal solus gubernans ex quo est illud a quinto sereno luculēter dictū. Qui stomachū regē totius corporis esse contendūt uera nitiratione uidentur:legimus apd pliniū olim caium proculeium augusti cæsaris familiarem i maximo stomachi dolor gipso poto cōsciuisse sibi mortem: unde mirandū nō est si claudius dolore stomachi correptus cogitauit de morte sibi inferenda.Qui stomacho laborat is dicit stomachicus:plinius ait i.xxv.helleborum mederi stomachicis:apud eundē remedia sunt ad stomachi dolores rosiones & rheumatismos:sic.n.fluctiones appellantur. ¶Conuiuatus super emissariū. Cor.tacitus quin & cōuiuiū effluuio fucini lacus appositum magna formidine cunctos affecit:quando uis aquarum p orūpens:conuulsis ulterioribus fragore etiam sōitu exterriti.Emissariū āt appellat ipsam emissionē & effluuiū ab emittēdo dictum:pli.in.xxxiii.emissaria in his quina pedum quadratorū ternū fere linquuntur:& repleto stagno excussis obturamētis erūpit torrēs tanta ui ut saxa prouoluat. ¶Fulcra:fulcrum a fulciendo dici docet seruius enarrās illud maronianū:lucent genialibus altis aurea fulcra thoris:sunt enī fulcra spondæ lectorum quibus fulcimur:idest sustinemur:legato lecto fulcra quoq; cōtineri ait ulpianus libro tertio de legatis. ¶More ueteri:mos habebatur principū liberos ut docet tacitus:cū cæteris eiusdem etatis nobilibus sedentes uesci in aspectu propinquorum propria & partior mensa. ¶Cōuiue qui pridie:hunc quidam ouiniū:alii titū iuniū nominatū fuisse prodiderūt:de quo hæc plutarchus in galba:cū ouinius apud claudiū cæsarē cenaret argenteū poculū clam sustulit:quod cæsar cū audisset rursus postridie ad cœnā inuitauit:qui cū uenisset iussit ministris:ut nullū illi argenteū poculū:sed fictilia omnia apponerent:de eodē cor.tacitus hæc.T.iunius seruilius ioco respersus ē:tāq; scyphū aureum i conuiuio claudii furatus:& claudius postero die soli omniū iunio fictilibus ministrari iussit:hic mox ex procōsulatu galliam narbonēsem seuere integreq; rexit. ¶Scyphum aureū:scyphus genus poculi est & peculiariter herculi dicatus sicut libero patri cantharus:auctor macrobius in.v.saturnalium de quo ait poeta:& sacer impleuit dextram scyphus alexandrum magnū intemperantia bibendi & ille herculaneus & fatalis scyphus condidit:sicuti testatur seneca li.xii.epistolarum moraliū:qd aūt scyphus sit potui paratus & inter pocula numeretur ostendit sceuola iurisconsultus titulo de auro legato. ¶Efflatum.plinius i.xxviii.sub obscure simul & eleganter ostendit nephas fuisse in conuiuio uentris crepitū emittere:quod uulgo dicimus pedere:uerba plinii hæc sunt per mēsas uetabātur munditiarum cau a deflare:claudius tamen existimabat licere in conuiuio pedere hoc ē crepitū uētris emittere:& hoc ex sententia stoicorum:qui aiunt crepitus uentris:æque liberos ac ructus esse oportere. ¶Periclitatū:adisse periculū alias periclitatum dicimus expertū. ¶Ex continentia:dū cōtinere uult crepitum quod pudibundi officiū ē:cū tamen talis continentia res noxia iudicetur:hinc illud iocose dictū ab epigrāmatario poeta:pedere te malē namq; hoc nec inutile dicit simachus:& risum res mouet ista simul. ¶Quocunq; tempore:diogenes cynicus interroganti qua hora prādēdū foret respondit:si diues est prādeat quando uult si pauper quādo pōt:& profecto optimū solariū ē uenter:ut dicebant psæ:q cū latrat & instat ut creditor illi dandus est cibus indifferenter. ¶Et loco:idem diogenes dictitabat si prandere nihil mali est nec in foro prādere malū est:non est aūt malum prādere:nec in foro quidē prandere malū est.

¶M.AN. ¶Maxime tremulū:Iu.ille senis tremulūq; caput descendere suasit in celū & lōge manātia labra saliua. ¶Fulcra:sustentacula a fulciēdo sed fulcrū pro ipso quoq; lecto ponit.Iu.genium contendere fulcri. ¶Scyphum aureum.scyphus peculiare herculis poculū ut liberi patris Cantharus: macrobius est auctor. plutarchus epoto non dum Herculis scypho. ¶Calicē fictilē:optimi calices ex sagunto: ut plinius ait.op

caputq;.tū semp:tū i quātulocūq; actu:uel maxime tremulū

Tres asperrimi cruciatus

Stomachus pf familias

Mors proculeii

Stomachicus rheumatismi q.

Fulcrum

Lepidum exemplū

Scyphus cōdidit alexandrum

Per mēsas uetabatur deflare

Crepitus uentris liberi

Optimū solarium est uenter

## De ualitudine eius.

VAlitudine sicut olim grauí:ita princeps ꝓsperatus est excepto stomachi dolore: quo se correptū etiam de consciscenda morte cogitasse dixit.

## De conuiuiis & aliis gestis eius.

COnuiuia agitauit & ampla & assidua ac fere patentissimis locis:ut plærūq; sexcēteni simul discūberēt. Cōuiuatus & sup emissarium fucini lacus:ac pene sūmersus: quū emissa īpetu aqua redundasset. Adhibebat omni cœnæ & liberos suos cum pueris puellisq; nobilibus qui more ueteri ad fulcra lectorū sedētes uescerētur:Conuiuæ qui pridie scyphum aureum surripuisse existimabatur reuocato in diē posterum calicem fictilem apposuit.Dicitur etiā meditatus edictum quo ueniam daret: eflatum crepitumq; uentris in conuiuio emittendi:Quū periclitatum quēdam præ pudore ex cōtinentia reperisset.

## De cibo & potu & luxuria eius.

CIbi uiniq; quocūq; & tpe & loco appetentissimus.

pido hiſpaniæ. Mar. Sume ſaguntino pocula ficta luto. Iu. & lagenam ſaguntinam celebrat pugna ſaguntina feruet commiſſa lagena. ¶ Periclitatum uitæ periculum adiiſſe.

Cognoſcēs quondam in Auguſti foro uictuſq; nidore prandii. qđ in maxima Martis æde ſaliis apparabat: deſerto tribunali aſcendit ad ſacerdotes: unaq; diſcubuit. Nec temere unquā triclinio abſceſſit: niſi diſtentus ac madens: & ut ſtatim ſupino ac p ſomnum hianti pinna in os inderet ad exonerādū ſtomachū. Somni breuiſſimi erat. nā ante mediā noctē plerūq; uigilabat: ut tamē interdū nōnūquam in iure dicendo obdormiſceret: uixq; ab aduocatis de induſtria uocem augentibus excitaret. Libidinis ī fœminas profuſiſſimæ: mariū oīno expers: Alea ſtudioſiſſime luſit: de cuius arte librū quoq; emiſit: ſolitus etiam in geſtatorio ludere: Ita eſedo alueoq; adaptatis ne luſus confunderetur.

## De ſeuitia & crudelitate eius.

Aeuū & ſanguinariū natura fuiſſe magnis minimiſq; apparuit rebus. Tormēta q̄ſtionū pœnaſq; parricidiarū repræſētabat exigebatq; corā. Quū ſpectare ātiqui moris ſuppliciū Tyburi cōcupiſſet: & deligatis ad palū noxiis carnifex deeſſet: accitū ab urbe ueſpā uſq; operiri pſeuerauit. Quocūq; gladiatorio munere uel ſuo uel alieno etiam

¶ PHI. ¶ Cognoſcens. cognoſcere dñr principes & magiſtratus audientes controuerſias litigantiū. alias cognitor ſignificat familiarem defenſorē qui præſentis cauſā nouit & ſic tuetur ut ſuam ut docet aſconius in quam ſniam eſt illud oratianū. ſi cognitor ipſe. h inc ait cicero in uerrinis ſiculi me cognitorem iuris ſui me actorem cauſæ totius eſſe uoluerūt. ¶ Nidore. græci κνίσ σαν appellant odorem epulaq; quem latini nidorē uocāt. Martialis paſceris & nigræ ſolo nidore culinæ. & illud hieronimi: uariis nidoribus fumant patinæ. ¶ Saliis. ſacerdotibus martialibus: qui cenas faciebant ampliſſimi apparatus: unde in prouerbio eſt ſaliares cenas dicere opiparas & copioſas. de collegio ſaliorū qui erant duodecim a numa rege inſtituto: copioſiſſime ſcribūt liuius plutarchus & dyoniſius. ſalios a ſaltando dici autumat. M. Varro: qđ facere in ſacriſ

Cognitor

Nidor Saliares cenæ

quot annis & ſolent & debent: alii a ſaliomantineo ſalios uocari pdiderunt. multa de his ouidius in. iii. faſtorū. menſe. n. martio in honorem martis gradiui ibant p urbem geſtantes ancylia & canentes carmina cū tripudiis ſolemniq; ſaltatu. ¶ Maxima ede. illam ſignificare uidetur. quam marti ultori dicauit auguſtus extruxitq; una cū foro. ¶ Tribunali. ubi ius dicebat. ¶ Diſtentus. fartus ac ſatur. diſtendere. n. eſt implere & diſtentum plenū. maro diſtendunt nectare cellas. ¶ Madens uini plenus & bene potus. ¶ Pinna in os ī deretur. qui uomitum puocare uolunt pennā in os demittunt. unde a Cor. tacito ſcriptū eſt xenophontē medicum demiſiſſe in fauces claudii pinnam ueneno illitā: tanq; nixus euomētis adiuuaret. de talibus gaueonibus & ut ueteres dicebant comedonibus celebrat illud hieronymi: qđ & in canonicis decretis. di. nouiſſima de conſecratione repetitū eſt. multi in pacientiā gulæ uomitu remediantur: & quod turpiter ingeſſerunt turpius egerunt. plinius & ſeneca inſectant uomitores: qui bibunt ut uomant & rurſus hauriunt: tanq; geniti ad uina pdenda. Dicimus aūt pinnam pennam: cuius diminutiuum eſt pinnula. apuleius. Nec ulle plumulæ nec uſq; pinnulæ. ab eodem celeritas pegaſi pinnata decoriter dicta ſicut a uarrōe pinnatum eloquium nuncupatur. ¶ Inderetur. īmitteretur interponeret. ¶ Interdiu. de die qdā codices hñt interdū prima lectio elegantior. ¶ Marium oīno expers. maſculoq; cōcubitorem minime fuiſſe Claudiū ſignificat talis uenus: quæ infanda eſt elegenter dicitur p̄poſtera & auerſa. iulius capitolininus oſtendere uolens albinum talē fuiſſe ī re ueneria: qualis extit claudius: ſic inqt mulearius inter prios amatores: auerſe ueneris ſp ignarus & taliū pſecutor cōſimiliter. Claudius cū eēt mulierarius & mulieroſus erat auerſæ ueneris atq; p̄poſteræ penitus ignarus. maſculoq; aūt concubitores apoſtolica ſentētia negantur poſſe frui ſedib⁹ pioq; ¶ Studioſiſſime luſit. extat libellus ſenecæ cui titulus eſt de ludo claudii: in quo fingit claudiū apud iferos ludere pcuſſo ſtrutillo iubente eaco. ſcribit firmicus aleatorē naſci in nona parte libræ qui ſit populari notione pſpicuus. ¶ In geſtatorio. geſtatorium appellamus lecticam fælläue ſiue carrucam deniq; quodcunq; in quo geſtamur in li. ii. machabeorum ſcriptū ē in geſtatorio torquebatur antiochus ut de corpore impii uermes ſcaturirent. ¶ Eſedo: curru in quo geſtabatur. ¶ Alueo: tabula luſoria: quæ alio nomine alueolus per diminutionē noīatur. ¶ Sanguinarium. plinius eleganter ſanguinarium tarquinii ſuperb i reſpōſum appellat cum crudeliſſimum & ſanguini humano hauriendo accōmodatum ſignif. care uellet a ſeneca quoq; ſanguinarius princeps dicitur gaudēs ſanguīe hūano & crudelitate. ¶ Penas parricidarū: qualis eēt parricidarū pena docuimus ī auguſto. ¶ Repreſentabat: pſens exhibebat. ¶ Antiq moris ſuppliciū: apd antiquos iter cætera ſuppliciorū genera hoc iprimis frequentabatur ut ad palū deligati uirgis cederetur ſecuriq ferirētur. ¶ Accitū: euocatū carnificē. ¶ Operiri: expectare. ¶ Veſperā uſq; ad crepuſculū uſq; ueſptinū. ¶ M. AN. ¶ Cognoſcens: cauſarum cognitione occupatus. ¶ Nidore: odore qui proprie aſſatarum aliter ue ronditarum carnium dicitur. Iu. te nidore ſuæ captum putat ille culinæ. ¶ Maxima ede. i. ultoris martis cui auguſti forum erat contiguum. ¶ Ad ſacerdotes: alios. ¶ Diſtentus: uino plenus. ¶ Supino: ſupino corpore iacenti. ¶ Inderetur a miniſtris. ¶ A duocatis: aduocatus dicitur quoquo modo reo aſſiſtens: nūc

Saliares cenæ

Diſtentus

Turpiter ī geſſerunt turpi⁹ egerunt

Venus p̄poſtera & auerſa

Geſtatoriū

Alueolus

Sanguinarius

pro cauſaꝝ patronis poſuit. ¶Marium oĩum: oĩum dixit ad depellendam utriuſ q̃ flagitii ſuſpitidem ut neq̃ pathicus fuiſſe credatur neq̃ pueroꝝ amator geſtatorio ubi geſtari ſolebat. ¶Sanguinariũ humani ſanguinis appetentẽ. ¶Antiqui moris ut ad palum deligati darent pœnas Liuius de bruti liberis ſtabãt nobiliſſimi iuuenes ad palum deligati in Nerone aliud ſupplicii genus explicatum a maioribus ſeruatũ: ut nudi hominis ceruix furcæ inſereret ur corpuſq̃ uirgis ad necem cæderetur. ¶Tormenta: crucia mea ad quæſtionem attinenti a. ¶Repreſentabat: omnium oculis ſubiiciebat. ¶Noxiis: ſontibus. ¶Opperiri expectare carnificem intellige.

¶PHI. ¶Forte, plapſos. qui lapſi forent caſu neq̃ ex induſtria ¶Reciarios. q ſint gladiatores teciarii ſuo loco ſupra copioſe explicauimus. ¶Spirantiũ faciem erat. n. aperta & nuda facies retiarioꝝ: q ſolo pileo tecti digladiabantur. hĩc illud ſatyricũ de retiario. tota fugit agnoſcẽdus harẽa ¶Par quodã. dno gladiatores iter ſe compoſiti ad depugnãdũ ¶Ex utroque ferro. ex telis gladiatoriis utriuſque gladiatoris. ¶In uſum. ad obſonia cibariaq̃ concidenda. ¶Beſtiariis qui ad

Beſtiarii

uerſus beſtias pugnant beſtiarii dicuntur ſeneca nup ĩ ludo beſtiarioꝝ unus e germanis cũ ad matutina ſpectacula prepararet ſeceſſit ad exonerãdum corpus. Amianus Marcellinus. ut beſtiarii obiiceremur feris. ¶Meridianis. meridianos uocat eos gladiatores: q hora meridiana digladiabant. de quibus ait tertullianus in apologetico. riſimus inter ludicras meridianoꝝ crudelitates: mercuriũ mortuos cauterio examinantẽ. Auguſtinus libro viii. confeſſionum ſpectaculũ circenſium pomeridianum appellat, ꝓpterea quod poſt meridiem exhiberetur. erãt. n. quædam ſpectacula: quæ matutina dicebantur. unde illud ſenecæ. cum ad matutina ſpectacula præpararetur: & Martialis: matutinaꝝ nõ ultima p̃da feraꝝ: erãt & alia ſpectacula: quæ meridiana & pomeridiana noĩabantur ex eo quod meridie & poſt meridiem edebantur. ¶Meridie p̃ſederet. hoc pp meridianos dictum: quoꝝ ſpectacula a meridie incipiebant. ¶Deſtiatos. ꝑparatos & ut dici ſole deputatos ad ſpectaculum celebrãdum. ¶Cõmitteret. uerbũ eſt accõmodatũ cõgreſſibus & cõcertationibus ut ſupra docuimus. ¶De fabroꝝ numero. uoluit claudius ut nõ ſolũ beſtiarii deſtinati gladiatoreſq̃ depugnarent. ſed ut etiam fabri ac miniſtri ipſius apparatus congreſſibus depugnarent. ¶Id genus: huius generis. crebra eleganſq̃ locutio apud eruditos. ¶Si aut ornatus paꝝ ceſſiſſet. ideſt ſi ea quæ ad ornãda ſpectacula parabantur paꝝ diligenter ab ipſis machinatoribus parata fuiſſent. quidam codices habent automaton. ſũt

automata

aũt automata arte mechanica ita ſubtiliter fabricata inſtrumẽta: ut ſua ſponte nullaq̃ apparente cã moueãtur qualia ſunt horologia machinæq̃ uerſatiles automaton enim interpretatur ultroneũ: & ſuæ ſpõtis ſcribit uitruuius qđ ad hãc pertinet ſniam hydraulticas machinas & aquarum expreſſiones automatas a creſibio prĩo reptas fuiſſe: ubi automata appellat mechanica inſtrumẽta: quæ p ſemet ipſa moueantur: mors naturalis & fatali dicit a demoſtene αὐτομάτου θανάτου. quaſi ſuæ ſpõtis & nulla extrinſecus ui coacta. ¶Aut pegma: de pegmatibus quod ſcienter in ſublime creſcebant: & per ſe in ſpectaculis ſurgebant: copioſe diligenterq̃ annotatũ ẽ ĩ ſuperioribus: illud adiiciendum uidetur pegma eſſe in priuato quoque edificio: namq̃ ulpianus titulo de fundo inſtructo putat pegmata eſſe partem domus aitq̃ ea cedere ĩ emptionem ſiue ſint in edificio poſita ſiue ad tempus detracta: machinatores a claudio ad conflictũ cõmitebãtur ſi pegma quod per ſe ſurgere ſolet aut illud automaton. ideſt machinamentum ſua ſponte uerſatile parum ceſſiſſet: ſolent enim talia interdum deficere luxatis conuulſiſq̃ mechanematibus: ¶Induxit: ad pugnam beſtiarum. ¶Ex nomenclatoribus: ex his qui nominati uocãt unũ quẽq̃: qbus ſunt noĩa ſingulorũ

Mors automatou

Pegma

cognitiſſima. ¶Iactator. oſtẽtator: ẽ enim iactantia ut ait auguſtinus ĩ. xiiii. de ci. dei libido gloriandi.

Iactantia

¶M. AN. ¶Prolapſos: quibus parci alio quin mos erat. ¶Faciẽ uideret: quo apparet eum humana cæde non mediocriter deletatum. ¶Par gladiatorum. ¶Ex utroq̃ ferro ex utriuſq̃ gladio. ¶In uſum. edẽdi credo ad cibaria ſecanda. ¶Beſtiariis: in beſtias enntibus aut ad beſtias deſtinatis. ¶Meridie: ut meridianis etiam periclitantes ſpectaret. ¶Deſtinatos aliquo crimine ad id ſupplicium damnatos uel certe p̃tio ad uenationes quæſitos. ¶Committeret: feris repente obiiceret. ¶Aut ornatus: ſic omnes Tranquilli codices habent ſed automatum legendum: quod uideo a Politiano quoq̃ uiro diligentiſſimo obſeruatum ſunt autem automata machinæ ita fabrili arte diſpoſite ut ultro ac ſine ullo humano impulſu ualeant per ſe moueri ut ſunt horologia aut opera ſponte alioquin uerſalitia eſt enim αὐτομάτου ut ſuide placet αὐτοῦ ἕνεκα αὐτοκλήτου αὐτοβούλου & ut uno uerbo dicam αὐτόματος eſt qui per ſe aut ſua

De timiditate & diffidentia eius.

SEd nihil æque q̃ timidus ac diffidens fuit: primis ĩ pii diebꝰ quãquã (ut diximus) iactator ciuilitatis: ne fortaſſe prolapſos iugulari iubebat maxime retiarios: ut expirantium faciẽ uideret. Quũ par quoddã mutuis ictibus cõcidiſſet cultellos ſibi paruulos ex utroq̃ ferro ĩ uſũ fieri ſine mora iuſſit. Beſtiariis meridianiſq̃ adeo delectabatur: ut a prima luce ad ſpectaculũ deſcenderet: & meridie dimiſſo ad prãdiũ populo perſederet: præterq̃ deſtinatos etiam leuiſubitaq̃ de cauſa quoſdam cõmitteret. De fabrorum quoq̃ ac miniſtrorũ: atq̃ id gẽus numero: ſi automatũ pegma. uel quid tale aliud parũ ceſſiſſet. Induxit & unũ ex nomẽcularibus ſui ſicut erat togatus.

ſponte aliquid facit. ¶ Ceſſiſſet: paꝛ proſpere ſubductum eſſet beſtiis commiſit. ¶ Nomenculatorem: qd nomenculator eſſet diximus. ¶ Togatus: & ob id maiori periculo obnoxius. ¶ Nihil æque in nullo alio ui tio æque ac metu & diffidentia notabilis. ¶ Iactator: oſtentator. ¶ Ciuilitatis: ciuilis modeſtiæ.

q̄ conuiuia ínire auſus ē níſi ut ſpículatores cū lāceis círcū/ ſtarent, mílíteſq; uice míníſtrorū fungerētur, neq; egræ quē q̄ uíſitauít níſi explorato príus cubículo' culcítríſq; & ſtragu lís prætentatís & excuſſis: Relíquo aūt tēpore ſalutatorībuſ ſcrutatores ſemp appoſuít: & qdē oíbus & acerbíſſímos: ſe ro, n, ac uíx remíſít: ne fœmínæ prætextatíq; pueri & puellæ cōtrectarētur: & ne cuí uís comítí: aut líbrarío calamarīæ: & graphíarīæ thecæ adímerēt. Motu cíuílí quū eū Camíllus ñ dubítās ēt cítra bellū poſſe terrerí: cōtumelíoſa & mlací & cōtumací epíſtola cedere ípío íuberet: uítāq; ocíoſā ī príua ta re agere: dubítauít adhíbítís prícípíbus uíris an obtēpera ret. De tímore íſídíarū & geſtís alíís eíus.

Vaſdā ínſídías temere delatas adeo expauít: ut de/ ponere íperíū tētauerít. Quod ut ſupra rettulí) cū ferro círca ſacrífícantē ſe deprenſo ſenatū per præ cones prope cōuocauít: lachrymíſq; & uocíferarīoe míſera tus eſt conditionem ſuā: cuí níhíl tutí uſq; eſſet: ac díu publí co abſtínuít. Meſſalínæ quoque amorem flagrantíſſímum

¶ PHI. ¶ Spiculatores. ſpícula ſunt tela míſſílía ferro triangu/ lo unciaꝛ nonem haſtílí pedum quinq; & ſemís pila príſcí uocita uerant. auctor uegetius in. ii. in/ de ſpículatores dícti cuſtodes re gum corporis. tacit⁹ dílapſis ſpí culatoribus cætera cohors non aſpernata cōcionantē. hñtes ho/ roſcopū in. xvi. pte ſcorpii erunt ut inquit firmicus maternus ſpí culatores. ¶ Cum lanceis. tales dicuntur lanceatii græco uoca/ bulo λογχοφοροι appellantur quí uerò ictu lanceæ necātur hi lanceati nuncupant⁹ iulius firmí cus in. viii. quicūq; habuerít ho/ roſcopum in. xxi. parte tauri lan ceati morient⁹ Marcus Varro & gellius tradunt lanceam non la/ tinum uerbum eſſe ſed hiſpaní/ cum. a lancea diminutiuū lāceo la dicimus libro. iii. regum q̄ p/ phetæ lucoꝛ incidebant ſe lāceo lis donec ſanguine pfunderent⁹

Spicula

Spiculato/ res

Lancearii

Lanceati Lancea

¶ Stragulis. ſtragula ſunt oía q̄ ſterní ſolent. unde quærit iuriſconſultus. nunqd tapecia quibus ſubſellia ſterní ſolent in ueſte ſint ſtragu/ la an in ſupelectile. ¶ Excuſſis. ne. ſ. ſubter telū aliquid occultum delíteſceret. ¶ Scrutatores. q explorarēt & diligenter ſcrutarētur: ne cū ferro quíſpiā ſub officio ſalutādi adiret príncipem: ſícut olim nonius eq̄s ro manus ferro accinctus fuit reptus in cetu ſalutātiū claudiū. ¶ Omnibus ſalutatoríbus indifferēter habita nullíius dignitatis ratione. ¶ Acerbiſſímos: ſcrutatores. ¶ Cōtrectarent⁹. manib⁹ ſcrutatoꝛ. ¶ Comíti. co mítem accípe debemus eum. q comitetur & ſequatur. inter comites ſūt & pedagogi in familia ſunt & libra rii iuuenalis líbrarius archimagiri. ¶ Calamarīæ thecæ. repoſitoría calamoꝛ: q̄ comites & librarii ferre ſo lent: de theca calamaria ait marcialis. ſortitus thecam calamis armare memento cætera nos dedimus tu le/ uiora para. ¶ Graphiarīæ. repoſitoría graphioꝛ: marcialis eleganti uocabulo thecā graphiariā appellauit graphiariū: in quo deceptus ē marcialis interpres ut alibi docuimus. ¶ Motu ciuili. motū ciuilē illum intel ligit: quē ſcribonianus camill⁹ concitauerat: de quo ſupra diximus. ¶ Citra bellū. ſine bello. ¶ Cōtumelio ſa: plena probroꝛ & contumeliaꝛ: quæ ut ait nonius grauiores ſūt q̄ iniuriæ. ¶ Cedere impio. deponere i perium romanū. ſicut olim fecit dioclicianus: q imperio depoſito in uitā priuatā conceſſit: & in uilla p̄claro hunc modū reſpondiſſe fertur. utinā poſſetis uiſere olera noſtris manibus inſtituta, pfecto nunq̄ iſtud ten tandum iudicaretis. ¶ Principibus uiris. primariis & optimatibus. ¶ Adhibtis: in conſiliū uocatis. ¶ An obtemparet. an deponeret impiū. ¶ Per p̄cones. mercurio p̄conia & p̄cones attribuunt⁹: ut inquit diodor⁹ i ſexto bibliothecæ: p̄conis ars lucroſa erat & pecunioſa: uñ ait epigrāmatiſta: artes diſcer uult pecunioſas p̄conem facias uel architectū. & ut inquit quintilianus. p̄co plus debet uoci ſuæ q̄ orator. ¶ Propere: feſti/ nanter & raptim. ¶ Nihil tuti. qd differat tutū a ſecuro eleganter docet ſeneca in hippolyto: cum ait. ſcelus aliqua tutum nulla ſecuꝛ tulit. ¶ Flagrātiſſímum: ardentiſſímū: & ob hoc maximū. amor. n. ardor ē & uſtri na potentior igne feruētior icendlo. ignis. n. ut inquit ſapienter & uere cyrus apꝰ xenophontem. urit hoíes tangentes: aſt amor nō ſolum p̃ntes urit uerū etiā abſentes & amica formoſa accēdit amatorē uel p̃cul in/ tuentē: ut eſt uet & flagret intolerandū. merito dixit portius licinius hoíem ob amorē nō eſſe ignitū ſed ip ſum ignem. cū ait q̄ritis ignē ite huc: q̄ritis. ignis hō eſt. & nos quoq; nec cōfiteri pudet ſatis ac ſup expti ſu/ mus: torrentiſſimi amoris incēdia: q̄ te quoq; medullitus coquunt: q iā cepiſti facere ſtipēdia & merere in amoris cōtubernio nō ē indecoꝛ mihi crede iclyte annibal bentiuole amare: & ueneris tenere bigas: ſed ſi amoris ipotentia regi ſi affectus ille ferociſſimus cohiberi poſſet ſaluberrimū meherde foret id facere qd monet plautinus ſeruus bonū eſt pauxillū amare ſane: ſane nō bonū eſt. amemus itaq; ſi mō fieri poteſt ſane. ſit quodā ueluti tempamentū iter affectiōes ipotētiſſimas ne i nuiti nimis diſtrahamur ſcis. n. ímo ſci mus amorē melle eſſe felleq; cōditū q guſtu tñ dulce dat: cū amaꝛ ad ſatietatem uſq; aggeret.

Amor uſtri na eſt

Ignis hō ē.

Nō indeco rū eſt amaꝛ

Amor mel le & felle conditus

¶ M. AN. ¶ Spiculatores: corpis cuſtodes. ¶ Culcitris & ſtragulis: qb⁹ aꝛger cubabat. ¶ Scrutatores: q offi cii gía ſe adeūtes ſcrutarentur an ferꝛ haberent ut librario libroꝛ tranſcriptori eſt. n. librarius qui libros

transcribit bibliopolæ qui uendit. ¶ Graphiariæ: thecæ ut calamariæ dicuntur a graphiis & calamis. ¶ Principibus uiris: utriusq; ordinis primoribus. ¶ Publico: in publicum prodire non est ausus.

¶ PHI. ¶ Indignitate contumeliaq;. pp stupra & adulteria q̄ passim exercebat: adeo ut ipsa imperare non imperatori nupta eē uideretur: ut scribit sextus aurelius. ¶ Acquiri imperium credidisset. tradit cor. tacitus claudiū audito uxoris messalinæ & filii matrimonio pturbatum fuisse tanto pauore: ut idētidem interrogaret. an ipse imperii potens an filius priuatus esset. ¶ Scrupulo. sollicitudine. scrupus ē. proprie lapillus breuis: qui pede pssus sollicitudinem creat: qui diminutiue dicitur scrupulus. uñ est illud. puerbialiter. platū apd Terentium inieci scrupulum: & apud apuleiū. iniecto non scrupulo sed lancea. alias scrupulus ponduſculum est: ex tribus scrupulis drachma conficitur: ut docet priscianus cum ait. in scrupulis trinis drachmā. inde aduerbium fit scrupulatī: sicut ab uncia unciatim. plinius in. xxii. scrupulatim quidē colligere: ac miscere uires non coniecturæ humanæ opus sed ipudentiæ est. ¶ Seducto. s. claudio seorsū ducto & seuocato ne cū illo colloquens ex audiri posset pius: quæ nisi seductis nequeas cōmittere diuis ¶ Libellum. supplex libellus significatur: uñ a libellis dictus is q̄ huic officio præerat. ¶ Aduersariū demonstrauit. tanq̄ is esset ille a quo p quietē uidisset claudium occidi. ¶ Pro deprenso. tanq̄ in ipso crimine manifestario deprensus foret. ¶ Appium syllanū. hūc supra claudii consocerq; appellauit: erat. n. pater syllani: cui octauiam filiam claudius desponsauerat. ¶ Perdere. extinguere necare. ¶ Alter: narcisus. ¶ Patroni. claudii. sunt. n. patronus & libertus noia ad aliquid: q̄ relatiua dialectici uocāt. ¶ Altera. messalina. ¶ Formata: composita ut admirari maxime uideretur somnium narcisi ueluti hoc idem ipsa sōniasset. ¶ Eandē spēm. uisionē. ¶ Obseruatim. i sōniis occurere. ¶ Ex composito. ita. n. messalina & narcisus cōposuerant: ut id horæ adesse deberet appius syllanus. ¶ Repsentaretur. i. pñs exhiberetur: & certa esse cōprobaretur. ¶ Accersi: euocari. ¶ Liberto. narciso. ¶ Excubaret: sicut excubitores uigilādo excubādoq; tutātur principē. ita narcisus dormiens uidebatur excubare. p salute principis: dū in somniis somniat uel somniare se fingit cōducentia ad uitam claudii tutandam. e contrario in somniū attulit pniciem illustri equiti Romano: tanq̄ secundū quietem uidisset claudiū pāpinea corona. uel ut alii. p didere. picea corona euinctum spicis retro cōuersis. adeo illo tpe non solum uigiliæ sed ēt somnia erāt pestifera & exitialia tam sua q̄ aliena tā uera q̄ cōmenticia. ¶ Iræ atq; iracundiæ. inter irā & iracundiam dra hæc ē: qd ira est ex cā: iracundia ex moribus uitioq; multū irascentis. sicut docet dōatus. seneca quoq; lib. i. de ira sic scriptū reliquit: ita quo distet ab iracūdia apparet: quo ebrius ab ebrioso: & timēs a timido. iratus pōt esse nō iracūdus. iracundus pōt aliq̄n iratus: non esse. ¶ Alterā breuē. i. iram q̄ breuis furor est: cuius impetus ut inqt seneca cōtatiōe frangit. q̄ ut ciceronis finitione utar: libido est puniēdi eius qui uideatur lesisse iniuria. quidā ex sapientibus irā dixerunt esse breuē insaniam. ¶ Alterā: iracundiam: uuā peripatetici cotē fortitudinis esse dicunt. ¶ Subeunti tyberium. iter facienti p aquas tyberinas. ¶ M. AN. ¶ Contumeliaq;: quibus ab ea fuerat affectus. ¶ Periculi metu: ne a Messalina & filio sibi capiet tales pararent insidiæ. ¶ Auctor leuis: & iccirco nulla fide dignus. ¶ Seducto: in secretū colloquium adducto. ¶ In salutatione: in salutatiōis officio. ¶ Percussorē: quē sep quietē uidisse mētitus erat. ¶ Prehenso. q. manifesti sceleris cōuicto. ¶ In admitatiōe formata: in admirātis spēm simulatoq; stupore defixa.

Scrupus

Scrupulus

Scrupulatī

somnia exitialia

Ira

Iracundia

nō tam dignam idignitate cōtumeliarū q̄ periculi metu abiecit. cū adultero Silio acquirī iperiū credidisset. Quo tempore fœdū in modū trepidus ad castra cōfugit: nihil tota uia q̄ esset ne sibi saluū iperium requirens.

De pœnis per eum inocētibus pp leues suspitiones illatis.

NVlla adeo suspicio nullus auctor tam leuis extitit a quo nō mediocri scrupulo iniecto ad cauendū ulciscēdūq; compelleretur. Vnus ex litigatoribus: se ductum in salutatiōe affirmauit se uidisse per quietem occidi eum a quodam. Deide paulopost quasi percussorē agnoscēret libellum tradētē aduersarium suū demōstrauit: confestimq; is pro deprehenso ad penam raptus est. Parī modo oppressum ferunt Appium Syllanum quē cum Messalina & narcisus conspirassent pdere diuisis partibus: alter ante lucem similis attonito patroni cubiculū irrupit affirmans somniasse se uim ei ab Appio illatam. alterā i admiratiōe firmata: sibi quoq; eādem speciem aliquot iam noctibus obuersari rettulit: nec multo post ex composito irrūpere Appius nunciatus: cui pridie ad id tpis: ut adesset preceptū erat: q̄ si plane repsentaretur somnii fides: arcessi statim ac mori iussus est. Nec dubitauit postero die claudius ordinem rei gestæ perferre ad senatum: ac liberto gratias agere quod p salute sua etiam dormiens excubaret.

De ira iracundia ac stultitia eius.

IRæ atq; iracundiæ conscius sibi utrunq; excusauit edicto: distinxitq; pollicitus alteram quidem breuem & innoxiam: alteram non iniustam fore.

¶Eandēq; ſpēm: quā narciſus ſibi aduerſatā dixerat. ¶Excubaret: p quietem ēt de ſua ſalute eſſet ſollicitus. ¶Alterā iram: qui oīum affectuū unus ut Seneca ait mentē præcipitat quū cæteri trahāt. ¶Alterā iracundiam quam græci ἀμηνίν uocant eſtq; ut ſtoici uolūt inueterata ira & plena odii ulciſcēdi tps obſeruans.

Hoſtiēſibus quia ſibi ſubeunti tyberim ſcaphas obuiam nō miſerint grauiter correptis: eaq; cū inuidia: ut ī ordinē ſe coactum cōſcriberet repente tantummodo ſatiſfaciētibus ueniā dedit. Quidam ī publico parum tempeſtiue adeūtes manu ſua reppulit. Itē ſcribam quæſtoriū: itemq; prætura functū ſenatorē inauditos & inoxios relegauit: qđ ille aduerſus priuatum ſe intemperātius affuiſſet. hic in ædilitate inquilinos p̄diorum ſuorum contra uetitum cocta uendentes mulctaſſet uillicumq; interueniētem flagellaſſet: qua de cauſa etiam coertionem popinarum ædilibus ademit. At ne ſtultitiam quidem ſuā reticuit: ſimulatamq; a ſe exīduſtria ſub Caio qđ aliter euaſurus peruenturuſq; ad ſuſceptam ſtationem nō fuerit quibuſdam oratiunculis teſtatus eſt. necante perſuaſit q̄ intra breuē tēpus liber editus ſit. cui īdex erat. ἀώρων ἐπανάστασις Argumentum aūt ſtultitiam neminē fingere.

## De obliuione & aliis geſtis eius.

Nter cætera ī eo mirati ſunt hoīes & obliuionē & īcōſiſtentiam. Nam cū ſenatus ad gratulandum ſibi de Britannia decreto frequens conſurgeret: ille ſubito ſolio ſuo ſe abdidit. Et

¶Obesitate piguedie.¶Subide:sæpius idẽtidẽ.¶Chacinos reuocaret.ꝟsolutũ ꝓrũpet risũ.¶Trãsiit:prio re argumento omisso a bello ꝙ ciuilium pace sumpsit initium quæ post.M.Antonium uictum secuta est.

¶PHI.¶A pace ciuili.pacẽ ciuilem intelligit:quæ imperante augusto facta est tum ꝯltibus urbanis ex omni parte tranquillatis.¶Potestatem relictam:ante imperatores cæsares memorabantur res populi Romãi pari eloquẽtia & libertate.sed post q̃ ois ad unum potentia conferi cepta est:magna illa ingenia cessere:& ut ĩquit Cor.ta.ſimul ueritas pluribus modis infracta est maxime libidine assentandi interdum odio aduersus dominantes.¶A mse.antonia.¶Ab auia.liuia augusta:qd si de auia materna libet sentire significabitur octauia augusti soror.¶Prioris materiæ.de historia,scripta a cede Cæsaris.¶Posterioris maternæ:quam cepit a pace ciuili.¶Composuit de uita sua.ex more rituq; maiꝝ hoc uidetur factitasse:qui de uita sua scripti/tabant.sicut ſylla & 'Augustꝰ scripsisse memorantur:ꝓterea apud priscos ferme Tabulas conficiebant de uita sua.

Veritas infracta

Scribere de uita sua

a pace ciuili: quum sentiret neque libere: neque uere sibi de superioribus tradendi potestatem relictam correctus sæpe & a matre & ab auia Prioris materiæ duo uolumina:posterioris unũ & quadragita reliquit. Composuit:& de uita sua octo uolumina magis inepte q̃ inelegãter.Item Ciceronis defensionem aduersus Asinii galli libros satis erudítam nouas etiam cõmẽtus est litteras tres:ac numero uetẽrũ quasi maxime necessarias addidit:de quarũ rõem quum priuatus adhuc uolumen edidisset:mox princeps non difficulter optinuit:ut in usu quoq; promiscuo essent. Extat talis scriptura ĩ plerisq; libris ac diurnis titulisq; operum.

De studio græcarum litterarum & operibus eius.

NEc minore cura græca studia secutus est amorem prestantiamq; linguæ occasione omni professus. Cuidam barbaro græce ac latine differenti quum utroq; inquit sermone nostro sis peritis.Est in commendanda patribus conscriptis Achaia gratam sibi prouinciã ait communium studiorum commercio, ac sæpe in senatu

Asinius gallus

Cũ mortuis non nisi laruas luctari

Sexdecim litteræ

Diurna

Cõmertia

Claudius in scriptiõe:dũ fortasse se ipsũ laudat & p iactatiõem imitatur militẽ gloriosũ.¶Aduersus asinii galli libros.asinius polio ille luculẽtus orator filium habuit asinũ gallũ:quẽ ut auctor est seneca ĩ declamationibus reliquit magnũ oratorẽ.is libros scripsit de cõparatiõe patris & Ciceronis in quibus patrẽ cicero ni longe anteponit:qd significat plinius sic scribens in.vii.epistolaꝝ.cũ libros galli legerem:quibus ipe parẽti ausus de Cicerone daret palmãq; decusq;.Claudius aduersus hos asinii galli libros cõdidit instar Apologetici defensionẽ Ciceronis.uel aũt asinius gallus dum scribit in Ciceronem defũctum imitari uoluisse patrem asinium pollionẽ:qui dictus est orationes condidisse in plancum quæ post mortẽ planci ederent: ne rũdere posset.unde plancus ferẽ dixisse nõ illepide.cũ mortuis non nisi laruas luctari:quo dicto sic repercussit illas pollionis orationes ut apud eruditos nihilꝫpudentius teste plinio iudicetur.¶Cõmentꝰ erepperit excogitauit.¶Litteras tres.huius rei mẽtio fit a tacito his uerbis.Claudius nouas litteraꝝ formas addidit uulgauitq;:scribit quintilianus eolicum digamã unam fuisse ex his litteris:quas Claudius adiecit:cuius quoq; mminit priscianus in primo grammatices.¶Numero ueteꝝ.apud uetustissimos græcoꝝ non plus q̃ sexdecim litteræ erant:quibus ab illis acceptis ueteres latini antiquitatem seruauerunt perpetuam nam si ueriſſime uelimus ut testatur priscianus inspicere eas hoc est sexdecim:non plusq̃ duas additas in latino sermone inueniemus.plinius quoq; in.vii.refert litteras numero sex decim a cadmo in græciam fuisse allatas ex phenice:neteresq; illas græcas fuisse easdemq; pene:quæ nunc inquit latinæ sunt.¶Vti usu promiscuo.tacitus sic.Claudius tres litteras adiecit:quæ usui imperitante eo:post oblitteratæ aspiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiscitis per fora ac templa fixo.¶Diurnis.diurna uocamus libros in quibus rationes singuloꝝ dieꝝ describuntur.Iuuenalis longi relegit transacta diurni. alias diurnum accipit pro uictu atq; mercedula unius diei seneca diurnum accipit in centulo dormit. idem in secundo controuersiarum consors modo omnis fortunæ diurnum petam.¶Linguæ.græcæ.¶Vtroq; sermone nostro.græco & latino.tanq̃ sermo græcus claudio non minus familiaris esset quam latinus.¶Communiũ studioꝝ.tanq̃ sibi græcisq; studia græcaꝝ doctrinaꝝ forent communia.¶Commertio.usu consuetudine:alias mercium permutatione.opinatur plinius commercia uictus causa fuisse inuenta.

¶M.AN.¶A matre Antonia.¶Et auia:liuia quarum utraq; diuerso studio probaret damnaretq; illius scripta.¶Prioris materiæ quæ a.C.Cæsaris cæde sortita erat exordium.¶Posterioris: materiæ quicquã iam inde ex quo roma ciuilibus erat bellis defũcta scribere fuerat exorsus.¶Asinii Gallilibros:quem uel ex hoc apparet in Ciceronem scripsisse quare aduersus hunc Ciceronem ipsũ ait defensũ.¶Litteras tres:

sed quæ rarum fuerint figuræ aut nomina aut usus non tradit. ¶Sermone:nostro æque nobis familiari. ¶Communium studiorum:quæ sibi cum græcis communia essent,

legatis perpetua oratione respõdit. Multũ uero pro tribunali ẽt heroicis locutus est uersibus. Quotiẽs quidẽ hostẽ uel insidiatorem ultus esset:excubitori tribuno signũ de more poscenti non temere aliud dedit quã ἀνάρρα ἐπανιπρόσω σιο τέτις πρόερος καλέπ αἰνη. Deniq; & græcas scripsit historias cyrenicon.xx. carchediachon.viii. quarum causa ueteri alexandriæ museo additum ex ipsius nomine institutum que ut quot annis in alterum cyrenicon libri:altero carchedõiacon diebus statutis uelut in auditorio recitarentur toti a singulis per uices.

¶PHI. ¶Legatis.s.græcorum ¶Perpetua oratione:lõga & sine interfatione. Cicero in uerrinis utar oratione perpetua:non quoniã ut sit necesse uerum ut experiar utrum ille ferat molestius tunc tacuisse an nunc dicere:idẽ si quis erit:qui perpetuã orationẽ accusationẽq; desiderat alitera actione audiet:quintilianus perpetuam orationẽ proprie dici oratoris docet:cum ait in secũdo istitutionũ:itaq; cum duo sint genera orationis:altera perpetua:quæ rhetorice dicitur:altera concisa:quæ dialecticẽ. ¶Oratione.s.græca & hoc contra institutum antiquorum qui perseueranter custodiebãt: ne græcis unq; nisi latine responsa darẽt:qn etiam ipsos græcos per interpretem latine loqui cogebant:nulla in re togam pallio subiiciendam arbitrantes. ¶Heroicis uersibus:summa non orationis modo gratia est:sed etiam iucunditatis:cum orationi inserimus uersus poetarum:quoꝝ sentẽtiis ut ait quintilianus ueluti quibusdam testimoniis corroboratur oratio. ¶Excubitori:excubias agenti excubiarumque prefecto. ¶Signum:scribit uegetius signorum quedam esse uocelia:q̃ uoce humana pronũciantur:sicut ĩ uigiliis uel in plio pro signo dicitur:nt puta uictoria:palma:uirtus:triumphns:& alia quecũq; uoluerit dare is:qui in exercitu maximam habet potestatẽ:sciendũ est tamẽ in bello ista uocabula quotidie debere uariari:ne ex usu hostes cognoscant:& exploratores inter nostros uersentur impune:de signo qđ more militiæ tribũo datur: diximus in proximo cõmentario copiosissime. ἀνάρρα. uersus ẽ græcus heroicus:quẽ pro signo dabat claudius qui sic interpretatur uiꝝ ulcisci:qñ aliqs prior fecerit:siue molestus est. ¶Cyrenicõ: de rebus cyrenaicis. fuit autem cyrene ciuitas aphricæ inclyta & potens condita a batto laconico: quem callimachus progenitorem suum fuisse tradit:ea ob regionis bonitatem plurimum creuit ut inquit strabo libro ultimo geographiæ:uiros quoq; complures nobiles habuit q iminẽtibus barbaris fortiter restitere poterant. cyrenaicam philosophiam instituit aristippus socraticus:a cyrenis cyrenaica regio dicta:quæ illustrabatur hamonis oraculo:quam plinius appellat pẽtapolitanã a numero quinq; ciuitatũ:cyrenicon aũt dixit genitiuo græco ea forma:qua dicimus argonauticõ & astronomicõ. ¶Carchedoniachon:de rebus uidelicet punicis. græce enim carthago dicitur carchedõ:& carthaginẽses carchedonii:unde a plauto dictum est. carchedonius uocatur hæc comedia latine penulus. carbũculos auctore plinio carchedonios uocauere propter opulentiam carthaginis magnæ:dicta aũt ẽ carchedõ:quæ a nobis carthago uocitatur a carchedõe cõditore:cuius meminit appianus in lybicis:sed uulgatior fama est conditam fuisse a didone carthaginẽ. de cuius opibus & rebus clarissime gestis melius est silere quã pauca dicere:cũ emula fuerit romanæ urbis de terrarum orbe circiter.c.xx. annos cyrenẽses quoq; magnos opulentosq; fuisse testis est salustius:qui ait eos de finibus agrorũ gessisse aduersus carthaginẽses bellũ magnũ atq; diuturnũ:quo utrĩq; legiões itẽ classes sæpe fusæ fugatæq; sunt:& alteri alteros uicissim attriuerũt. ¶Alexãdriæ museo:museũ græci nocãt domiciliũ musis dicatũ:accipiturq; ꝓ diuersorio erudito:pli.ĩ epistolis. O mare o littus ueꝝ secretũq; museõ:quã multa iuenitis q̃ multa dictatis:scribit alter pli.i.xvi. stagiris:q̃ fuit patria aristotelis:ĩ museo populũ albãq; ceciderat sua spõte resurrexisse:qđ fausti fuit ominis:alexãdriæ uero museũ fuit celebratissimũ:qđ ut inqt strabo libro geographiæ nouissimo ãbulachrũ hẽt & exedrã & maximã domũ:ĩ q̃ cenaculũ ẽ eorũ:q museo participãt hoium circa disciplias uersantiũ hic cõuẽtus cões pecũias hẽt & sacerdotẽ q museo preest:olĩ a regibus nũc a cæsare cõstitutũ similis museo erat edes camenaꝝ & atheneũ hoc ẽ edes mineruæ. ubi ꝓfessores sua studia ꝓfitebãtur:hoc obiter dixisse uolui ut intelligeres apd' iuliũ capitolinũ:illud ĩ uita gordianorum postea uero ubi adoleuit ĩ atheneo cõtrouersiis declamauit audiẽtibus ẽt ipatoribus suis:apud lãpridiũ mẽda ẽ:nã pro atheneũ legitur etheneũ:cũ ait ad atheneũ audiẽdorũ & græcorũ & latinorũ rhetorũ uel poetaꝝ cã frequẽter processit:in hoc ãt alexandrino museo solebat hadrianus ĩperator multas q̃stiones professoribus proponere:& propositas ipse dissoluere:licuti tradit spartianus. ¶Additum.s.alterũ auditoriũ. ¶Ex ipsius nomine:ut claudianũ museum diceretur. ¶Toti.s.libri ipsius claudii.

Perpetua oratio

signa uocalia

cyrene cyrenaica philosophia

Pẽtapolitana

Cyrenicõ Carchedõ Carthago carchedõii

Museum

Atheneũ

¶M.AN: ¶Perpetua:continuata. ¶Respondit:græce.s. ¶Excubitori:corporis custodiæ presidioq; constituto. ἄνάρρά ενυμίνας καιοτὲτσίπτὲρος κάλέναινη uirũ ulciscĩ quãdo prior aliquis iniurietur siue molestus sit. ¶Cyrenicon:cyreniacarum rerum. ¶Carchedoniacon:carthaginensium. ¶Museo

Alexandrino: Strabo cænaculum eorũ q̃ in muſeo participãt hoĩum circa diſciplinas uerſantium: qb⁹ uer bis plane apparet muſeũ locũ fuiſſe ad ſtudioſioꝝ hoĩum cõpatũ: qđ & ipſum quoq; nomẽ arguit. ¶ Addi tũ: aliđ itellige recẽs muſeũ ĩ altero muſeo omnia matrimonia: ne agrippinæ quidẽ matrimonio excluſo.

¶ PHI. ¶ Cognitionẽ: cogno ſcere eſt cauſas litigantium au ditas diiudicare: inde cognitio dicta. ¶ Sed non impunita: tan quã fatale eſſet ut uxores impu dicas haberet: ſed quæ tamẽ lue rent penas ſuæ impudicitiæ ſi cuti iã acciderat meſſallĩæ. Cor. tacitus uocem claudius temulẽ tus iecerat fatale ſibi ut coniugi um flagitia ferret dein puniret. ¶ Subinde: mox deinde: liuius uno alteroq; ſubinde ictu: alias ſubinde ſignificat frequenter ¶ Arctius: ex affectu paterno. ¶ ὀρθῶς. græca dictio eſt: q̃ ſi gnificat recte facite: alii codices hẽnt philos qđ interp̃taf amor impellit. ¶ Impubi. ſcilicet bri tãnico, qui nondum ad puberta tem peruenerat. ¶ Statura per mitteret: oſtendit britanicum ĩ etate puerili fuiſſe, pceriore ſta tura preditũ. ¶ Togam: uirilis toga ſignificatur. ¶ Verum cæ ſarem. tanq̃ nero: qui erat adop tiuus non eſſet nerus cæſar ſed ſubditicius. ¶ Preuentus: p̃ocu patus ut dicitur anticipatuſque ¶ Signis obſignauit: ſcribũt iu riſconſulti ſignando teſtamen to ſeptem adhibendos: qui nomen ſuum aſcribant & ſignent anulo impreſſo. ¶ Delatores multorum cri minum: narciſus in primis palam criminabatur agrippinam: eiq; impudicitiam obiectabat: cũ pallãte ad ultero potiretur. ¶ Dato. ſ. ueneno. per halotum ſpadonem. hoc ſentit cor. tacitus ſcribens locuſtæ ĩgenio paratũ uenenũ: cuius miniſter ex ſpadonibus fuit halotus. ¶ Preguſtatorem: præguſtatores dicũtur: qui ĩ aula principis guſtu epulas preguſtant: explorantq; nequid uenenatum inferatur: cor. tacitus idem tradit ſcribens halotũ ſolitũ inferre epulas & guſtu explorare. ¶ Per ipſam agrippinam. ioſephus libro. xx. antiq tatũ: ſermo inquit quorũdam eſt: quod claudius ab uxore agrippĩa fuerit ueneno peręptus: quæ metuens ne britãnicus creſcens regnũ a patre perciperet: & uolens imperium neroni filio ſuo p̃parare: de morte clau dii ſicut erat ſermo tractauit. ¶ Boletũ medicatũ: pli. in. xii. na. hiſt. inter ea: quæ temere mãdũt boletos po nit aitq; optimus quidẽ eſt is cibus: ſed imenſo exemplo ĩ crimen adductus: ueneno tiberio claudio princi pi per hanc occaſionem a coniuge dato agrippina: quo facto illa terris uenenũ alterũ ſibiq; ante omnes ne ronem ſuũ dedit. Cor. tacitus ſcribit uenenũ infuſum cibo delectabili: nec uim medicaminis ſtatim intelle ctam. ¶ Auidiſſimo ciborum talium: pli. boletos nouiſſima gulæ irritamenta uocat: quos quercus proba tiſſimos gignit boletos aũt placuiſſe claudio in cibis idẽ ſignificare uidetur ſcribens claudiũ putaſſe bole tos ſtomacho utiles eſſe: poetæ quoq; claudiũ boleto extinctum eſſe notificãt. Martialis: boletũ qualẽ clau dius edit edas. Iuuenalis: boletus domino: ſed qualẽ claudius edit. ante illum uxoris poſt quẽ nihil ampli us edit a boleto boletaria dicta patina boletis cõdiendis preparata: quæ ſic loquitur apud martialem: cum mihi boleti dederint tam nobile nomen prototomis pudet heu ſeruio colliculis de cõditura boletotũ ſic ſcribit apitius: boletos fungos carenum faſciculum coriandri uiridis ubi ferbuerit exempto faſciculo inferes: boletos aliter. Coliculos eorũ liquamine uel ſale aſperſos inferũt. ¶ Defeciſſe. aiam efflaſſe. inter initia: ſtatim uenenũ propinatũ. ¶ Repetitũ toxico: ſcribit cor. tacitus aluum claudio ſolutam adhibitumq; eſſe medicũ xenophontem ab agrippina: qui tanq̃ nixus euomentis adiuuaret pennam ueneno rapido illitam faucibus eius demiſiſſe, creditur. Pulti. puls cibus ex fare: quo lõgo tpe romani uixerunt: unde & pulmentaria dicta ſacra quoq; priſca conficiebantur: ut inquit pli. pulte fritilla: uideturque tam puls igno ta gretiæ fuiſſe: quam italiæ polenta: a pulte pultarius deriuatur accipiturq; pro uaſculo pultis. Cor. cel. ſi cetera defecerunt caliculus quoque aut pultarius oris cõpr eſſioris ei rei commode aptatur.

Pręguſta tores de morte claudii

Boleto ex tinct⁹ clau dius

Boletaria

Puls

Pultarius

cognitionem qua pridie quandam adulterii ream condẽna uit: ſibi quoq; in fatis eſſe iactauit omnia impudica: ſed non impunita matrimonia. Et ſubinde obuium ſibi Britannicum arctius complexus: hortatuseſt: ut creſceret: rationemq; a ſe omnium factoꝝ acciperet græca inſuper uoce proſecutus. ὦρθοσ τοιεῖτε quumq; impubi teneroq; adhuc quando ſta tura pmitteret togam dare deſtiaſſet: adiecit ut tandem po pulus Romanus ueꝝ Cæſarem habeat.

## De teſtamento & morte eius.

NOn multoq; poſt teſtamentum ẽt conſcripſit: ac ſi gnis omniũ magiſtratuũ obſignauit. Prius igitur q̃ ultra p̃grederetur p̃uentus ẽ ab Agrippina quã p̃ter hæc conſciam quoq; nec minus delatores multoꝝ criminum ar guebant: & ueneno quidem occiſum cõuenit: ubi autem & per quem dato diſcrepat. Quidam tradunt epulanti in arce cum ſacerdotibus per Halotum ſpadonem p̃guſtatorem: alii domeſtico conuiuio per ipſam Agrippinam: quæ bole tum medicatum auidiſſimo ciboꝝ talium optulerat. Etiam de ſubſequentibus diuerſa fama eſt multi ſtatim hauſto ue neno obmutuiſſe aiunt excruciatumq; doloribus nocte to ta defeciſſe p̃pe lucẽ. Nonnulli inter initia cõſopitũ: deide cibo affluẽte euomuiſſe omnia: repetitumq; toxico ĩcertũ

¶ M. AN. ὀρθῶς ἐποιεῖτε recte facite. ¶ Impuberi: britannico. ¶ Verum Cæſarem & non ado ptiuũ: ut Neronem. ¶ Obſignauit: ſignis clauſit ac communiuit ne poſſet niſi illis adhibitis re igna

ri. ¶Quã ultra progrederetur: ut britannico caueret in Neronemq; aut Agrippinam noui aliquid statue/ret. ¶Præuentus: ueneno oppressus. ¶Arguebant: apud claudium. ¶Prægustatorẽ. prægustator is dicit q suspectos prægustat cibos. Iu. prægustet pocula papus. ¶Medicatum: ueneno infusum. Iu. boletum dño sed qualem claudius edit Mar. boletum qualem claudius edit edas. Plinius optimus est is cibus: sed imen so exemplo in crimen adductus: Veneno claudio principi per hanc occasionẽ a coniuge dato Agrippina. ¶Repetitum: ueneno ab Agrippina siue a ministro iterum dato.

pulti ne addito: quũ uelut exhaustũ, refici cibo oporteret an immisso per clystere ut quasi abundãtia laboranti etiam hoc genere egestionis subueniretur.

MDe morte eius celata & tempore mortis & fũere Ors eius cælata est: donec circa successorẽ o ia or dinarentur. Itaq; & quasi ꝑ ægro adhuc uota su/scepta sunt: & inducti per simulationem comœdi: qui uelut desiderantem oblectarent. Excessit. iii. idus octobris Asinio marcello: Acilio Auiola consulibus. Ixiiii. ætatis: impii. xiiii. anno funeratusq; est solemni principum põpa: & in nume/rum deoꝝ relatus: quẽ honorẽ a Nerõe destitutũ aboletũq;

PRecepit mox ꝑ Vespasianũ. De ꝑsagiis mortis ei⁹ Ræsagia mortis eius ꝑcipua fuerũt exortus crini/tæ stellæ: quã cometẽ uocant. Tactumque a cælo monumẽtũ Drusi prĩs. Et qđ eodẽ anno ex oium magistra/tuũ gñe plæriq; mortẽ obierãt. Sed nec ignorasse aut dissi/mulasse ultia uitæ suæ tpa uĩ aliquot qđẽ argumẽtis: Nã & quũ consules designaret neminem ultra mensem: quo obiit designauit: & in senatu cui nouissime interfuit: multum

¶PHI. Refici: recreari refocilla tiq; inde ciborum refectio dicta & homines cibo refecti. liui⁹ re/fecti cibo còrpora quieti dant. Refecti ci bo.

¶Clystere: ibis quæ auis ægy/pti est peculiaris prima clysteris usum mõstrauit rostri adũcitate per eam partem se perluens. q̃ reddi ciborũ onera maxime sa/lubre est. Clysteris usus ab ibi de. Deiectio

¶Abũdantia: ciborũ redũdantia: plinius in. xxxi. cly/steribus marinã infundũt tepe/factam. item salem clysteribus ĩ fudere ischiadicis. ¶Hoc gene re egestionis: inter curationes morborũ quæ cõmunes dicun/tur est deiectio: hãc aũt antiq ut docet celsus in secũdo uariis me dicamẽtis crebraq; alui ductiõe molie bantur: quod infunditur per clystere neq; frigidũ eẽ opor tet neq; calidũ: ne alterutro mo do leda: cũ infusum est contine re se debet in lectulo eger quan tum fieri potest: ubi necesse ẽ tũ demũ deiidere: hæc egestio de/mit materiam noxiam: superio

ribusq; partibus leuatis morbũ ipl um mollit: hoc modo per clystere infusum fuit uenenũ claudio dũ simu lant se uelle educta egestaq; materia exonerare corpus principis distenti. ¶Circa successorem: neronem. ¶Adhuc uota susceptа. Cor. tacitus: uota pro incolumitate principis consules & sacerdotes nuncupabant cũ iam exanimis uestibus & fomentis obtegeretur. ¶Comedi oblectarent: comedos uocamus histriões actoresq; comediarũ: qui interdũ egrotantibus adhibentur causa oblectamenti: hamq; ut auctor ẽ celsus: in quibusdam morbis symphoniæ & cymbala strepitusq; proficiunt: & delectatio querenda est ex fabulis lu discq; quibus maxime capi sanus assueuerat: futurus orator dare debet operam: comedo ueluti formatori pronunciationis. comedi

¶Auiola: alius fuit ille auiola: quem consularem uiꝝ in rogo reuixisse: & quoniam sub/ueniri nõ poterat prævalente flãma uiuũ crematũ esse: ualerius pliniusq; notificant. ¶In numerũ deorum eutropius post mortẽ claudius consecratus diuusq; appellatus est: græci apotheosin uocãt deificationẽ: p quam mortales fiunt diui: seruius enarrans illud maronianũ: daphni ad astra feremus: interpretat apothe osin daphnidis se dicturũ: olim thasii populi insulani agesilaũ illum magnum lacedemoniorũ imperatorẽ apotheosi honorauerunt & in numerũ deoꝝ adhuc uiuentẽ retulerunt: quo cognito agesilaus interroga uit an ipsi potestatẽ haberent deorum faciendorum: qđ cũ illi affirm ssent: facite inquit uos ipsos prius qđ si feceritis tunc creditur⁹ sum potestatẽ uobis eẽ ẽt mei deificandi. apotheo/sis

¶Abolitũ: oblitteratũ & intermissum. Sapientis/simum di/ctum

¶Presagia: prognostica & ostẽta. ¶Crinitæ stellæ: plinius cometas græci uocant nostri crinitas. horrẽtes crine sanguineo & comarũ modo in uertice hispidas: idẽ mox paulo ait. in nostro euo circa ueneficiũ quo claudius cæsar ĩperium reliquit domitio neroni ac deide principatu eius assidnũ prope ac sceuũ hoc sidus fuit: seneca in. vii. questiouũ naturalium stellam hãc crinitã: quæ apparuit claudii principatus: eleganter ap/pellat claudianũ cometẽ. qui a septentrione primum uisus nõ desiit in rectũ assidue celeriꝰ ferri donec ex cessit. Crinitæ

¶Tactũ e celo. fulmine percussum: uirgilius de celo tactas memini prædicere quercus. Elocutio hæc est usitata apud eruditos: qua in primis scatet iuius. Et omnium magistratuum: Cor. tacitus: numerã batur inter ostenta diminutus omnium magistratuum numerus questore edili: tribuno ac prætore & consule: paucos intra menses defunctis. Claudiani cometes

¶Designaret: deligeret: designati enim dicuntur magistratus electi qui nondum honorem ipsum inierunt. designati

¶Vltra mensem: scilicet octobrem. ¶Liberos suos: alterũ naturalem britannicum: alterum adoptiuum neronem.

¶M. AN: ¶Pulti: quam post nomi tum hauserit. ¶Immisso: infuso ueneno. ¶Successorem: Neronem ¶Comœdi: comœdiarum actores. ¶In numero deorum relatus: diuinos honores adeptus. Iu. minus er go nocẽs agrippinæ boletus siquidem upius ꝑcordia præsit ille senis tremulumque caput descendere sua

sit in cœlum. ¶Exortus: crinitæ stellæ. Plinius de eiusdem syderis ortu nostro inquit æuo circa uene ficium quo claudius cæsar imperium reliquit domitio Neroni ac deinde principatu eius assiduum prope ac sæuum. ¶Argumentis: signis demonstrationibus.

¶PHI. ¶Ad concordiam hortatus: fecit claudius quod antea cirus & micipsa reges factitauerunt: nãq; cyrus sicut copiosissime ac facũdissime edisserint xenophõ in. viii. pediæ uicinº morti hortatus ẽ filios: ut se uicissim honorarent: seq; fraterne diligerẽt. qui. n. inquit fratri prouidet seipsum curat: quẽ turpius est nõ amare q̃ fratrẽ: quẽ pulchrius ẽ anteponere q̃ fratrẽ. uerũ surdis narrauit fabulã: ubi enĩ primum migrauit e uita cyrus continuo filii inter se dissidere & simultates exercere ceperunt: itidẽ micipsa apud salustium: cũ sibi finẽ uitæ adesse intelligeret: hortatur filios ad concordiam fraternã colendã. dicens quis amitior q̃ frater fratri? aut quẽ fidũ alienis inuenies si tuis fueris hostis: equidem uobis ego regnũ trado firmũ. si boni eritis: si mali imbecillum: nam concordia paruæ res crescunt discordia maxime dilabũtur: sed monitiones istæ tam sanctæ ueræ nihil profuerunt: nam statim defuncto micypsa cepit iugurta uitæ fratrũ insidiari: nec prius q̃ uit quã utrunq; sustulit: sic etiam claudius iam præsagiens appetere mortẽ: hortatur filios: ut cõcorditer degant: sed frustra. namq; post illius obitũ Nero fratrem britanicũ ueneno necauit: sed talia fiunt ab improbis fratribus qui fratres haud dubiæ dici non merentur. Inter honos enim uiget fraternus affectus: splẽdescit germana concordia ad cuius culturã monitor hortator rogator esse nõ desisterem nisi exploratum habere mus atq; cõpertum: quanto tu amore fratres prosequaris: q̃ fraterne cũ fratribus degas. in summa agis bonum fratrem: quod in te illustris alũne nõ minus probo q̃ ceteras dotes. sed ĩ hac re ñ ero prolixior cũ supuacanea sit estimulatio perniciter currenti. ¶Patribus: senatoribus. ¶Vltima cognitione. iurisdictõe post q̃ nihil amplius egit. ¶Quãquam abominãtibus: hoc quotidie fieri solet ut quocienscũq; princeps aliquid de se triste loquitur & luctuosum: reiiciamus & uelut malum omẽ amoliamur. uerba consimilia illi Maroniano dicentes. Dii prohibete minas: dii talem auertite pestem: apnd filium milites abominantur dicta animalis ominosa cũ effudunt gemitus atq; omnia tristia uertunt in stirpem eneadum.

¶M. AN. ¶Liberos suos britannicum & Neronem. ¶In ultima cognitiõe: quum p tribunali nouissime ius dixit. ¶Pronũciauit: se ad mortalitatis exitũ pueniss̃e dixit.

Cyrus hortans filios ad cõcordiam

Hortatio micipsæ

amor fraternus

ad concordiam liberos suos hortatus: utriusq; ætatem supplíciter patribus cõmendauit: Et ín ultíma cognitíone pro tribunalí accessísse se ad fínem mortalítatís: quamquam ab ominãtibus: quí audiebant semel atq; íterum pronunciauit.

## .C. SVETONII TRANQVILLI LIBER SEXTVS NERO CLAVDIVS CAESAR.

EX gente Domitia duæ familiæ claruerunt

Vẽ ad modũ eadẽ terra & uenena noxia gignit & fruges salutares. sic romanũ ipe-rium & bonos principes habuit & malos. quoq; pessimº fuit hic Nero: qui in litterarũ monumenta mitti nõ debuisset: nisi ut hoc exemplo discerent tyrãni circũspectius uiuere & modestius: enĩuero quemadmodũ boni antecessores imitandi sunt & imitabiles successoribus ita improborũ mores iprobabiles cogniti documẽto sunt aliis: ne similes esse uelint. Qui clarissimi dictatoris cæsaris uitam & gesta perlegit ex ea lectione inflãmatur ad tanti uiri mores imitandos: qui impurã nequissimi neronis uitam inspicit is ex ea inspectione admonetur ut caueat a tã probrosa tanq; dedecorosa uiuendi formula: sunt igitur & boni & mali perinde scribendi & legendi: ut illorum mores emulemur: istorum flagitia defugiamus. sñõ improbandũ est institutũ illud Spartiatarũ: q iuuenes a uitio ebrietatis abducere cupiẽtes cõsueuerunt seruos ad potũ crapulamq; cõpellere: eos deinde mero ingurgitatos in cõuiuia iuuenũ adduci iubebant: ut illi cernẽtes temulẽtorum turpe dehonestamẽtum: temulentiam ueluti rẽ fedissimam perhorrescerent. sant igenidas quoque ille tibicinio præstantissimus bonos modulatores iuuenibus arbitrabatur futuros iucundiores: si malos aliquando experti fuissent: eodem pacto nos quoq; alacriores propensioresque futuros existimo ad uitam sanctius probatiusque degendam: si flagitiosorum principum mores cognouerimus. Namque philosophi subaccusant eos. qui uitiorum naturam ignorare se se gloriantur: tanquam uirtutes colere recte non possint nisi nouerint contraria fugienda. igitur diis bene iuuantibus auspicabimur commentarium in neronis uitam. ut tantisper animus noster dum illa scribimus ab improbitate reuocetur ad probitatem: deinde ut legentes facilius percipiant unum hominẽ ex omnibus uitiis fuisse compactum atque conglutinatum ad eo ut de nerone merito dicere possimus: uersum illum: quem in ruffinum non minus graphice quã uere scripsit Claudianus: solus habes scelerum: q̃s quid possedimus omnes. sed iam ad institutum commentandi officium reuertamur. Scripturus tranquillus uitam neronis principis primordia gentis repetit a longiore principio.

Lectio bonoq; & malorũ utilis.

tranquilli institutũ

Laconicũ institutũ ad uitãdã ebrietatẽ.

MARCI Antonii Sabellici ad Augustinũ Barbadicum Serenissimum Venetiarum Principem Paraphraseos in Neronem Paraenesis Sexta.

IX gente domitia: Hic est Nero ille princeps sereniss̃e quem. C. plinius alteram humani generis facem appellare non dubitauit: quem etiam si dictator cæsar oraculo aliquo præuidere potuisset sibi & ad familiæ dedecus & ad imperii exitium successurum aut eo dominatu: cuius semper cupidissimus fuit aut certe omni filioq; adoptione ne ad id monstr̃ generis ueniret

pertinaciter abstinuisset: at siue casu siue quod magis credo prouidentia aliqua acciderit infœlicissimus Neronis exitus magnũ uidetur mihi mortalibus documentum dedisse nihil nisi deus & prudentia assint esse hominibus diuinis terris stabile: nihil perpetuo mansurũ gens iulia quæ ascanium æneæ filiũ Veneris nepotem sui sanguinis auctorem habuit: Quæ totã regum seriẽ quãta olim albæ regnasse dicitur. quæ ipsius urbis patrem & cõditorem romulũ genuit: in qua perpetuæ deorum cerimoniæ dictatura Augustaq; & patris patriæ appellationes cõsecratiões aliiq; humani & diuini honores locati sunt quæ deniq; ñ solum Cæsares: sed ut stultã tũc erat hominũ persuasio deos quoq; romanæ ciuitati dederat cũ sit demũ sortita uirum qui præter sacrilegia: rapinas: cædes: parricidia: libidine q; oibus corporis patribus receptã urbe i qua natꝰ erat: quæ illum humanarum rerũ gubernaculo admouerat hostiliter incensa hostis iudicatus infœlici exitu: omine aliquanto infeliciori decus & nomẽ gẽtis secũ extulit: est igitur meo iudicio nihil quod bonus amabilisq; princeps i nerone imitari possit pter artiũ quarũdã emulationẽ si usus dico earum sit honestior q̃ in illo fuit: sed ad domitiam gentem redeo: quæ ut domitius & Domitianus a domo uerbo est: Prisciãnus ẽ auctor: sed ipm uerbũ idẽ ualet quod dominio potestatiq; meæ subigo cuius pria origo ẽ domus.

nulla Pomp. i

caluinorum & ænobarborum. Aenobarbi auctorem origínis: itemque cognominis habent. L. Domitium: cui iure quondam iuuenes gemini augustiore forma ex occursu imperasse traduntur nunciaret senatui ac populo uictoriam de qua incertum adhuc erat. Atq; in fidem maiestatis adeo permulsisse malas: ut e nigro rutilum æriq; assimilem capillum redderent: quod insigne mansit & in posteris eius ac magna pars rutila barba fuerunt. Functi autem consularibus. vii. triumpho censuraque duplici: & inter patricios allecti perseuerauerunt omnes in eodem

¶PHI. ¶Caluinorũ: i iulio cæsare dictum est que madmodũ. cn. domitius caluinus amisit exercitũ in ponto fuitq; dictatoris cæsaris legatus: cõsimiliter liuius i. x. refert. Cn. domitium cognomẽto caluinũ fuisse edilem curulem. ¶Enobarboq; cũ nero ex familia enobarborũ descẽderit: ideo trãquillus caluinos omittens enobarbos latissime explicat. ¶Cognominis: enobarborum. ¶Cui rure reuertẽti: scribit plutarchꝰ i paulo emylio: quo tempore romani tarquinos latinosq; profligarũt: cõspectos esse paulo post ab exercitu ueniẽtes iuuenes duos proceris ac uenustis corporibus: qui ea quæ in prælia gesta fuerant nũciabãt: crediderũt romani illos fuisse castorem & pollucẽ. primus illis obuius in foro factus est hic lucius domitius equos multo fluentes sudore sicantibus: qui cũ illa quæ deuictoria nunciabãt minime crederet illi tũc leuiter arridentes barbam eius manibus attractasse credũtur: & ex fusca in flauam conuertisse: per hunc modum & assertionis suæ fidem & uiro cognomẽtum enobarbi fecerunt. ¶Augustiore: maiore humano habitu: diuiniore sacratiore. Liuius: ibi inquiete utriq; consuli eadem dicitur uisa species uiri maioris: quam humano habitu augustioriq;. ¶Victoriam: de tarquiniis latiniq; ad lacum regillum profligatis: quam historiam luculenter enarrat liuius in secundo & dionysius in sexto antiquitatum: qui tradit castores uisos esse pro romanis depugnantes sudoré equorum abluere: ubi postea edes extructa fuit castoris & pollucis quidã sentiunt ad uictoriam: quã ex deuicto perse adeptus est emylius paulus: hoc ænobarbi exẽplũ esse referendũ: sed male. nam temporum supputatio nõ patitur. ut ænobarborũ cognomẽ cœperit a bello gesto aduersus persem: cum antea id cognomẽtum i domiitiis sit celebratũ: liuius enim scribit in trigesimo quinto. Cn. Domitium ænobarbũ: &. L. Quintium factos fuisse consules multis annis anteq; perses ab emilio profligaretur: ex quo liquet non potuisse tempore persei originem ducere id cognomen: quod longe prius extiterat ante persicum bellum. ¶In fidem maiestatis: ut fidem facerent se deos esse & diuina maiestate præpollẽtes: q̃ a magnitudine dicta ẽ ut ait festus põpeius: a maiestate iouẽ maium dixere ut docet macrobius in. i. luxor quoq; uulcani maiesta uocitabat: quã quidam maiã appellãt. ¶Malas. maxillas: hoies magnarũ malarũ mattici antiqtus cognominabãt. ¶Capillũ: barbã: nãq; & pilũ dici capillũ testis ẽ gelliꝰ: cũ ait si ouiũ lacte hedi aut caprarũ agni alerẽt: cõstat ferme i his lanã durioré i illis capillũ gigni teneriorẽ. ¶Eri assimilẽ. æreã: q̃lis ẽ æris color ẽ quodã genus æris suo colore precio sum ad iocinoris imaginẽ uergẽs: ex quo ut tradit pli. in. xxxiiii. hepatizõ appellauere. ¶Rutila: hĩc ænobarbi dicti a barba. s. rutila æneoq; colore: rutilũ. n. ruffum significare testis est festus põpeiꝰ: cuius coloris studiosæ ẽt antiq̃ mulieres fuerũt: uñ & rutilæ dictæ sunt. M. Varro in. iii. de la. lingua. Rutilare ẽ ab aureo colore: aurei enim rutili: & inde etiam mulieres ualde ruffæ rutiliæ dictæ.

¶M. AN. ¶L. Domitiũ: plutarchus in æmilio perse rege uicto castorem aut & pollucem ut uulgo creditũ est in foro cõspectos uictoriã nũciasse uiro qui primus occurrerat: ac non credenti leniter arridentes barbam demulsisse qua ex fusca in flauam continuo uersa. & uictoriæ fidem & uiro ænobarbi cognomentũ esse factũ. ¶Gemini iuuenes: castor & pollux: sic. n. uetustati persuasum. ¶Augustiore: humana sanctiore. ¶Permulsisse: leniter tractasse. ¶Aeri: q̃d metalli genus sane fuluum est. Ouidius uiginti fuluos operoso ex ære lebetes: plinius cyprio æri si addat plũbũ edos purpure fiti statuæ ptexris. ¶Malas: quas hodie malas dicimus: plinio auctore genas ueteres dixere iterdicto. xii. tabulaq; eas a feminis radi: sunt propriæ genæ mẽbrãæ q̃ oculos cõtegũt. Plinius neq; genæ oiboꝰ ideo neq; nictatões malæ ifra oculos. ¶Rutila: ruffa ut Festo placet: ẽ ruffus color a rubore dictus Gellius ẽ auctor: Actius iãq; aurorã rutilare cerno: ru

Enobarbi unde

augustior

Maiestas
Maiesta
Mattici q
Capillus
pro pilo
Hepatizõ
æs.
rutilus ruf
fus
Rutilare
Rutiliæ fe
minæ

tilare dixit pro eo ut uarro interpretatur quod est aureum colorem aeri inducere: nec Varronis sententiã Gellio repugnat si quidem non uno modo dicitur aliquid rubere. aliter enim ignis aliter sanguis rubet aliter ostrũ: aliter crocũ. quæ uarietates sub ruffi appellatiõe cõtinẽtur. ¶ Allecti: ænobarbi.

¶ PHI. ¶ Cognomíe: enobarbo q̃: ut omnes enobarbi dicerẽtur. ¶ Vnũ quodq; prænomẽ. s. lucii: &. Cn. ¶ Per trías psonas: ut tres ppetuo tenore & cõtíua serie dicerẽt cnei & mox totidẽ lucii. ¶ Alternantes: ut post lucium. cn. post cneũ luciu squadam quasi uicissitudie noiarẽt. ¶ Vicissim: per uices antiq uicissatim dixerũt: uicissitatẽ quoq; pro uicissitudie usurparũt: ¶ Referre: pertinere ad negociũ susceptũ. ¶ Degeneresse: propertius: dii mihi sunt testes nõ degenerasse propinqs. Dicimus ãt tã degenerare a malo q̃ a bono. Liuius in ix. Ne degeneraueris a familia í piosissima & supbissima. ¶ Cuiusq; pauor. ¶ Retulerit: redidrit: ac regenerauerit. ¶ Atauꝰ: quito gradu cognatiõis sunt sn pra atauus atauia infra atnepos atneptis. ¶ Cooptassent: elegissent: super hoc uerbo nõ pauca supius annotauimus. ¶ A collegiis: ne pontifices ceteriq; í sacerdotio collegæ ius hẽret substituendi sacerdotẽ in locum demortui: sed uoluit ut hæc subrogandi potestas pertineret ad popnlum. ¶ Alobrogibus aruernisque: populi sunt Galliæ transalpnæ alobroges in gallia narbonensi collocantur a geographis: quor; metropolis est uiena: aruerni uero super ligeri flumen siti metropoli habent nemosum: hi aduersus romanos bella idẽtidem gesserũt: qui contra Cæsarem dictatorem quadrigentis bellatorum milibus depugnauerunt. cum prius aduersus maximũ emylianũ & hunc domitium ænobarbum. cc. hominum millibus confluxissent: auctor strabo í quarto de hoc bello allobrogico sic scribit. L. Florus in tertio: quantũ gaudiũ uictoriæ fuerit: hinc extimari potest: quod & domitius ænobarbus & fabius maximus ipsis quibus dimicauerat locis saxeas erexere turres: & desuper exornata armis hostilibus trophea fixere: cum hic mos inusitatus fuerit nostris. ¶ Elephanto inuectus: í hoc imitabatur annibalẽ & porum regem indorum: qui elephanto uectabantur. In hoc ãt allobrogico bello romanos habuisse elephantos testantur historici scribẽtes: q̃ maximus barbaris terror elephanti fuere ímanitati gentium pares. ¶ Per prouinciam: galliam narbonẽsem signat. quæ po. romani ꝓuincia erat: de hac intelligit cæsar sic scribens: Iter heluetiis alterum per prouinciam nostram multo facilius atq; expeditius. ¶ Inter solẽnia triumphi: quemadmodũ in triumphali pompa triumphantem milites prosequi solebant. Triũphasse ãt domitium signat. L. florus: qui scribit in eo triumpho nihil tam cõspicuũ fuisse q̃ rex ipse fuit uisus discoloribus in armis argenteoq; carpento. ¶ Lucius crassus: hic est ille crassus: qui disputat apd Ciceronẽ í libris de oratore: quẽ ait in bruto fuisse eloquentium iuris peritissimũ: sicut sceuolã iuris peritorũ eloquentissimũ: hic lateris dolore consumptus est: quem morbũ medici pleureticum uocant. ¶ Os ferreũ. crassus alludẽs ad nomẽ ænobarbi mordaciter usus scomate est ducto ex noibus metallorũ æris ferri plumbi: ita ut per os ferreũ durũ & iflexibile: p cor plũbeũ liuidũ domitii igeniũ nec nõ obtusum & põdero sum í telligi uellet. ¶ Cæsarem: dictatorẽ. ¶ Ad disquisitionẽ: hoc in iulio cæsare habũde explicãtũ ẽ: quẽadmodũ senatui delatũ est. ut cognosceret de actis cæsaris í consulatu. sed cũ senatus talem cognitionẽ suscipere recusasset cæsar abiit in prouinciã irrito domitii conatu. ¶ Mox consul: cũ domitius minaretur se effecturũ í consulatu quod efficere í prætura non potuisset. ¶ Imperatorẽ. cæsarẽ. ¶ Per factionem: pompeianor;. s. & eorũ q cæsarem oppssum esse cupiebãt. ¶ Ad corphinium captus: lucanus in. ii. phrsaliæ laudãs hũc domitiũ scribit cæsarem iuuito & renueuti uitã concessisse: uiue licet nolis & nostro munere dixit cerne diem. ¶ M. AN: ¶ Continuantes: idem prænomen usurpantes. ¶ Per trinas personas: per tres continua seriæ in familia lucios aut Cneos dictos. ¶ Alternantes: nunc lucii prænomen nunc Cnei uariantes. ¶ Patris sui: Cnei domitii qui liuio auctore. Pont. maximus fuit sacerdotum: ut non collegia uelut antea quem uellent cooptarent: sed populi id beneficium esset. ¶ Allobrogibus aruernisque superatis. Strabo. cc. aruernorum milia a domitio ænobarbo & æmilio maximo una acie superata prodidit. ¶ Elephanto: qua bel-

Vicissitas

Degenere

Atauus

alobroges aruerni

Crassus eloquẽtiũ iuris pitissimus

Pleuretic⁹ morbus

cognomine. Ac ne prænomía qdẽ ulla p̃terq̃ Cnei & Lucíi usurparũt eaq; ipsa notabili uarietate mõ cõtinuãtes unũqd q; p trinas psonas: mõ alternãtes p singulas: Nã primũ secũ dũq; ac tertium ænobarborũ Lucios: rursus sequẽtes ex ordine Cneos accepímus: relíquos non níſi uicíſim: tũ lucios tũ Cneos: plures e famílía cognoſcí referre arbitror: quo facílius appareat ita degenerasse a suor; uirtutíbus Nero ut tamẽ uitía cuiusq; quasi tradita & ingenita rettulerit.

## De Cneo domítio Atauo Neronis.

AT igitur paulo altius repetã: atauus eius Cn. domítius í tribũatu põtificibus offẽſior: qd alíũ q̃ se í patris sui locũ cooptaſſent. ius sacerdotũ subrogãdorũ a collegíis ad populũ trãſtulit: ac í cõsulatu allobrogíbus aruerníſq; ſupatís elephãto p ꝓuícíã iuect9 ẽ turba milítũ q̃ ſi íter ſolẽnía triũphí ꝓſeq̃nte: í hũc díxit licínius craſſus orator ñ eẽ mirãdũ: qd æneã barbã hẽret cuí os ferreũ: cor plũbeũ eẽt: huius filíus prætor cæſarẽ abeuntẽ cõſulatu: quẽ ad uerſus auſpícía legeſq; geſſiſſe exiſtíabat ad díſquiſitionẽ ſe natus uocauit: mox cõſul ímperatorẽ ab exercítíbus gallícis retrahere tẽtauit. Succeſſorq; ei perfactionẽ nominatus prícípío cíuílis belli ad corphíníũ captus eſt: unde dimiſſus

lua ro. raro ad eum usum recipere: ut dorso sedentes tanta mole ueherentur. Annibal in traiectū apennini quū p stagnantia arni loca exercitū traduceret elephanto usus est. Liuius & Iune. sunt auctores. ¶ Lucius Crassus: sic libētius legerim q̄ licinius ut alii ferme omnes habent. Cicero quid ualet illa eloquentissimi uiri lucii crassi magis copiosa q̄ sapiens Oratio. Cornelius tacitus decimo ætatis anno lucius crassus. C. Carbonē accusanit: nec eo inficias in crassorum gente licinii quoq; nomē fuisse insertū: sed pnomie scriptores: uti maluerunt. ¶ Ferreum: durum. ¶ Cor plumbeum: obtusum ut inconstantiæ & socordiæ uno tempore arguerit. ¶ Ad disquisitionem senatus: require uim uerbi ex cæsaris dictatoris uita. ¶ Ad corphinium: Plinius: appianus plutarchus & lucanus deditionis a Domitio corphinii factæ meminerunt.

massilienses obsidione laborantes cum aduentu suo confirmasset: repente destituit. Acieq; demum pharsalica occubuit: uir neq; satis constans & ingenio truci. In desperatione rerum mortem timore appetitam ita expauit: ut haustum uenenum pœnitentia euomeret: medicumq; manumisit: q idē sibi prudens ac sciens minus noxium temperasset. Consultā te autem Cn. Pompeio de mediis ac neutram partē sequentibus: solus censuit hostium numero habendos.

¶ PHI. ¶ Massilienses confirmasset: cæsar in. i. belli ciuilis cōmētario refert domitiū hūc: quē ipse corphinio captū dimiserat: a pompeio missum eē ad occupandā massiliā nauibus actuariis septē: q a massilienſib⁹ receptus urbi preficitur: fūmaq; ei belli administrandi pmittitur. ¶ Destituit: deseruit: cū uideret massilienses superari a cæsarianis & maxime a bruto: quem cæsar bello præfecerat. ¶ Acie pharsalica occubuit. L. domiti⁹ ut auctor est cæsar in cōmentariis ex clade pharsalica in mōtem refugiens ex castris: cū uires ei⁹ lassitudine defecissent ab equitibus est iterfectus. Lucanus domitii mortē tāq̄ generosam extollit luculento preconio in. vii. pharsaliæ. i desperatione rerum. sapd' corphiniū. Venenū peni

Mors domitii

Item de proauo Neronis.

Reliquit filium oibus gentis suæ proculdubio præferendū: is inter conscios Cæsarianæ necis quanq̄ insons damnatus lege pedia. quum ad Cassium Brutumq; se propinqua sibi cognatione coniunctos contulisset: prio utriusq; interitu classem olim commissam retinuit. Auxit etiam nec nisi partibus ubiq; profligatis. M. Antonio spōte & ingentis meriti loco tradidit: soluisque omnium ex his: qui

tētia uomeret: pli. inseptimo hæc tradit: at cōtra miseriarum: innumera sunt exēpla: lucius domitius clarissimæ gentis apud massiliā uictus corphinii captus ab eodē cæsare ueneno poto propter tediū uitæ postquā biberat oi opere ut uiueret annixus est. ¶ Medicū manumiserit: seneca li. iii. beneficiorū medicū hunc seruum fuisse significat a quo hæc historia luculente describitur: cuius uerba subieci quæ hæc sunt corphinium cæsar obsidebat: tenebatur inclusus domitius imperauit medico eidēq; seruo suo: ut sibi uenenū daret cū tergiuersantem eum uideret quid cōtaris inquit tanq̄ i tua potestate totū istud sit mortē rogo armatus tū ille promisit: & medicamentū innoxium illi dedit: quo cum sopitus esset: accessit ad filiū eius: iube me inquit seruari: dū ex euentu intelligis an uenenū patri tuo dederim: uixit domitius seruatus a cæsare: prior tamē seruus i lū seruuerat. ¶ Minus noxiū. refert plutarchus i cæsare medicū seruū cū dōiti⁹ potionē hausisset pniaq; mox afficeretur consolatum eē dominū: tāq̄ nō mortiferā: sed somniferā hausisset potionem

Medic⁹ seruus

¶ De mediis: in cæsaris dictatoris uita proditum est quemadmodū pompeius denūciauit pro hostibus se habiturum: qui medii fuissent: cæsar uero tales suorū sibi numero futuros pronunciauit huius pōpeianæ snīæ: quæ plane iniusta ē auctorē fuisse domitiū significat tranquillus. ¶ Dānatus lege pedia: dictum ē in iulio cæsare quemadmodū inter cæteros heredes heredē instituit: quintū pediū ex quadrāte: a quo lex pedia lata ē: qua oēs tyrānoctoni hoc ē cæsaris interfectores & cōtra eos: qui illis ignouissent oibus præstituta est dies una facto præconio ut ad iudiciū adessent augusto ipso iudicia obseruāte: neq; ullo iudicii absolutionem obtinēte inter alios dānatus fuit hic domitius: quāuis innocēs foret nec affinis culpæ parricidali

Lex pedia Tyrānoctoni

¶ Post utriusq; interitū: bruti. s. & cassii: qui quemadmodū obierint historici omnes, pdiderūt & nos supra retulimus. ¶ Cōmissam: sibi traditā a tyrānoctonis. ¶ Partibus: brutinis & cassianis. ¶ Profligatis: profligatis deperditis & ad internetionē deductis: quidam edificia quæ prope absoluta effectaq; sunt in profligato esse dicunt: quos gellius arcessit inscientiæ & ignorationis. ¶ M. antonio tradidit. appianus libro quito bellorum ciuilium tradit domitium bruto & cassio profligatis magna classe preditum una cum murco fuisse reliquias bruti & cassii refouentem: cum quibus factionem quandam separatim per se fecit uiresq; firmauit. Idem postea totam classem tradidit marco antonio.

Edificia in profligato

¶ M. AN. ¶ Truci: fero & indomito. ¶ Morte timore appetitam: plutatchus auctor est illum corphinii: quum soporiferam potionem a medico datam pro ueneno bibisset: continuo pœnitentia adductum cœpisse uicem suam turpiter flere uixitque errore cognito metu liberatum. ¶ Hostium numero habendos: plutarchus pompeius inquit omnes iubens partes sequi præmonito quod qui remansisset uir Cæsaris existimaretur urbem reliquit. ¶ Inter conscios: quū ipse expers eius cōsilii fuisset lege pedia quam: Quintus pedius consul tulit cohæres augusti is Augusti in primo consulatu collega Brutum Cassium & omnes Cæsaris interfectores absentes parricidii condemnauit: multi in id crimen deuocati: quia cum cædes patrata est haud procul abierant Appianus est auctor. ¶ Insons damnatus: unde datur intelligi ex

iis unum qui in crimen adducti sunt q̄ media cæde se curia non propipuissent domitium fuisse. ¶Commissam:a bruto & cassio illi traditam. ¶Ne nisi partib⁹:unde steterat. ¶Profligatis:prorsus accisis. ¶Classem.L.ab initio naues eum habuisse. Appianus tradit inde Bruto & cassio uictis suam non aliam factionē secutus perstitit ut idem auctor ait classem retinere.

¶PHI. ¶Pari lege.scilicet pedia. ¶Honores:mgiatus. ¶Subide:mox statim. ¶Reditegrata dissēsiōe:iter augustū & antoniū:quorū societas semper dubia & incerta reconciliationib⁹ uariis male focillata tādē abrupta est. ¶Propter subitam ualitudinē. Domicius febricitans nauiculā ingressus ad cæsarem confugit antonius contra cleopatræ uoluntatē impedimenta oīa cū seruis & clientibus & amicis ad eū transmisit:sed domiti⁹ post paucos dies:quasi pfidiæ: ac proditionis eū peniteret:uita decessit(auctor plutarchus ī antonio) ¶Seruiliæ naidis:nomē propriū puellæ:ob cuius desideriū & amoris impacientiā iactauit antonius domitiū tāq̄ transfugā trāsisse ad augustū. ¶Emptorē famillæ:inter testamētoq̄ genera hoc quoq̄ antiqt⁹ usurpatū est:qđ dicebatur per æs & libram:qđ per emācipationē.i. imaginariam quandā uenditionē agebaī quinq̄ testibus & libripende ciuibus romanis puberibus pñtib⁹ & eo qui familiæ emptor dicebatur:hoc testamēti genus sicut alia uetusta in usu esse desiit auctores iurisco sulti cuius rei etiam mentio fit li.ii.institutionū titulo de testamētis ordinādis:de hoc emptore familiæ itel ligendū haud dubie est in hoc loco apud suetoniū:q̄ significat domitiū ab augusto in testamento factū esse emptorē familiæ:ut.s.per illam imaginariā emptionē augusti familiam emptam mox manumitteret dispo neretq̄ ex uolūtate sniaq̄ ipsius testatoris:appellatione aūt familiæ significatur hereditas:sicut ī lege.xii.tabularū his uerbis agnatus proximus familiā habeto. ¶Pecuniæq̄:uerbū pecuniæ nō solū numeratā pecuniā cōplectitur:uerū etiā omnē oīno pecuniam hoc ē oīa corpora:nam corpora quoq̄ appellatione pecuniæ cōtineri nemo ē q̄ ignoret. ¶Aurigandi arte clarus:quicunq̄ habuerit in horoscopo equū:qđ sidus celeste est:erūt aurigæ agitatores & ueredarii auctor,firmicus maternus in.viii.matheseos. ¶Ex germāico bello:quod auspitiis augusti gestū est:q̄ germanos ultra albī fluuiū sum mouit:qui sueuos & sicābros germaniæ populos dedentes se traduxit in galliā:hoc āt bellū germanicū a tiberio gestū est sub auspiciis Augusti cæsaris:quo bello ut supra docuit tranquillus quadraginta milia dedititiorū traiecit in galliā. ¶Ornamentis triūphalibus:moris fuit:ut qui in bello strenuam operam nauassent imperatori:ornamētis triumphalibus insignirentur:qbus ob uirtutē domitius fuit exornatus. ¶Profusus:īmodicus & prodigus in īpensis. ¶Censorē uia decedere:ex hoc arrogātia domitii declaratur:qui cū esset edilis minorq̄ magistratus:coegit censorem:qui maior magistratus est sibi cedere de uia. ¶Præturæ consulatusq̄ cū esset prætor & cōsul. Ad agendū mimū:ad historiā faciendā & scenicā artē exercedā:quæ res apd romanos notabaī ifamia:ait.n. ptor q̄ ī scenā prodierit infamis est:uerū apd græcos scenici actores in honore paruo habebāī sicut docet augustinus ī.ii.de ciuitate dei. ¶Vrbis regiōib⁹:urbē romā ī.xiiii.regiōes diuisā fuisse tradūt historici:& nos supra annotauimus:hoc āt refertur ad profusionem prodigalitatemq̄ domitii. ¶Edicto coercere:pceptū ecclesiasticū hoc idē precipit:ut clam primo peccantem corrigas q̄ si emēdari nō uult:palā castigādus est. ¶M.AN. ¶Redintegrata:iterum exorta ī ter ciues discordia ī ter augustū intellige & antoniū. ¶Ab his:q̄ ī antonii partibus erāt. ¶Cleopatræ pudebat.i.pñtis īperii qđ oīa cleopatræ libidīe & uolūtate gererent. ¶Propter subitā ualitudinē:febrē. ¶Ad augustū trāsiit:sub actiacæ pugnæ tps trāsitionē ab eo factā: plutarchus ait. Domitius inqt ænobarbus iā febre īplicitus paruā nauiculā ingressus:quū ad Cæsarē transfugisset. Antonius contra cleopatræ uolūtatē ipedimenta oīa cū seruis cliētibus & amicis ad eum remisit: sed domitius post paucos dies quasi perfidiæ & proditionis eū pœniteret uita decessit. ¶Desiderio:cupiditate ¶Amicæ:mulieris amatæ. ¶Transfugisse:ad augustū transisse. ¶Domitius:Neronis auus. ¶Emptorē. uel quia familiam ab augusto relictam coemerit:uel quod magis placet ambitione ac pretio per eos q̄ apd illum gratia ualebant augusto insinuatus inter tertios hæredes testamento est insertus ob idque & in familiæ potiundæ pecuniæque ab Augusto relictæ spem uenerit. ¶Ex germanico bello: Tyberii Nerōis

Emptor familiæ q

Familia hereditas pecunia

Sub equo nascuntur aurigæ

Senici famosi

parí lege dānati erant restítutus ín patríam amplíssímos honores percurrit:ac subínde redíntegrata díssensiōe ciuílí eídem Antōío legatus delatā sibí summā ímperíí ab hís:quos Cleopatræ pudebat,neq̄ susce:neq̄ recusare fídenter pp subítam ualítudínem ausus transíit ad Augustum: & ín díebus paucís obíit nonnulla & ípse ínfamía aspersus. Nā Antonius cum desíderío amicæ Seruíliæ naídis transfugísse iactauit.

## De Domítío auo Neronís.

EX hoc Domítius nascítur:quem emptorē famílíæ pecuníæq̄ ín testamēto Augustí fuísse mox uulgo notatū est:nō mínus aurígādí arte in adolescentía clarus:q̄ deínde ornamentís triūphalibus ex germanico bello. Vex arrogans pfusus:ímmítís censorem.L.plancū uía sibí decedere ædílís coegit p̄turæ cousulatusq̄ honore. Eqtes Ro.matronasq̄ ad agendum mímum pduxit in scænam ue nationesq̄ & ín círco & in omnibus urbís regiōibus dedít. Munus etíam gladíatorium;sed tanta sæuítía:ut necesse fuerít Augusto clam frustra monitū edícto coercere.

ui postea impator fuit ductu in Germania gesto: is triumphũ illiricũ quem ob uariana m cædẽ Augusto uictrico permittente distulerat ægens prosequentibus legatis triumphalia impetrauit ornamenta: unde ĩ telligi potest Domitium unũ ex tyberii legatis fuisse: nam inter eos qui Romanas legiones in Germania ductarunt: Domitium ipsum tacitus Cornelius in eo libro quẽ de situ germaniæ scripsit nõ retulit. ¶Via sibi decedere: quum minores magistratus maioribus decederent. ¶Ad agendũ mimũ: ad scænicã operã exhibẽdam. ¶Produxit: in scænã duxit quod ipsum quia sine ingenti impẽdio fieri nõ poterat: idcirco p/ fusum dixit: credibile est. n. matronas & uiros honesto ordine locatos ad phamã prorsus abiiciendam sine maiore quadã spe premii induci nõ potuisse. ¶Venationes: ferarum cõfectiones quæ sine cõficientiũ per nitiæ sterni qdem. nõ poterant. ¶Tanta sæuitia: tam dura conditione in uictos sæuiendi. ¶Clam fruſtra monitum: quia clam fruſtra Domitium ipsum monuisset.

## De patre neronis

EX Antonia maiore patrẽ Neronis procreauit om/ ni parte uitæ detestabilẽ: si quidem comes ad oriẽ tẽ. C. Cæsaris iuuenis occiso liberto suo quod quã tũ portare iubebatur: recusaret: dimissus e cohorte amico/ rum nihilo modestius uixit, sed & in uiæ appie uico repente puerũ citatis iumentis: haud ignarus obtriuit, & Romæ me dio foro cuidam equiti Romano liberius iurganti oculum eruit. Perfidiæ uero tantæ ut non modo argentarios preciis rerũ coemptarum: sed & in prætura mercede palmarum au rigarios fraudauerit. Notatus ob hæc & sororis ioco quæ/ rentibus dominis factionum repræsentanda præmia in po/ sterũ sanxit. Maiestatis quoq; & adulteriorũ: incestiq; cũ so rore Lepida sub excessu Tiberii reus mutatiõe tẽporũ eua

¶PHI. ¶Ex antonia maiore: ex antonio & octauia duæ filiæ antoniæ natæ sunt: quaꝝ maior nupsit domitio ænobarbo: mi/ nor druso augusti priuigno: ¶Cai cæsaris: hic filiꝰ p adoptio nem augusti cæsaris fuit: qui in armeniam ad parthicas arabicasq; res cõponẽdas missus est pli. scribit caium cæsarem augusti fi lium gloriam percepisse ex ara/ bia. de cuius obitu supra dictũ ẽ. ¶Quãtũ portare. uetus codex habet potare. tanq; libertus occi sus sit a patrono quia bibere tñ recusabat quantũ patronus uo/ lebat. si portare legimus referẽ/ dum erit ad onus gestandum. ¶E cohorte amicoꝝ: de hac co horte ait oratius. qd operosa co hors operũ struit. & catullus pi

Antõiæ

lonis comites. cohors inanis. ueteres cohortẽ ptoriam appellauerũt. ¶Puerum obtriuit: cõculcauit oppres sit attriuit. ¶Iurganti: iurgium dicenti est enim iurgare iurgiũ facere. oratius. iurgares ad te quod epistola nulla rediret. ¶Oculũ eruit: eluscauit ut utar uerbo iuriscõsultorũ. eluscare. n. est luscũ facere & oculũ eruere scribit iulianus iuriscõsultus aquilia lege tenere eũ: qui eluscauerit discipulũ in disciplina. ¶Precis rerũ coẽ ptarũ: argẽtarios prefuisse auctioni: rerũq; uenaliũ precia in libros retulisse docet seneca scribẽs libro. i. decla mationũ hortensium psedisse diẽ totũ in auctione & oẽs res & precia & emptores ordine suo recẽsuisse: ar/ gentariis recognoscentibus: ita ut in nullo falleretur. ¶In pretura: pretorũ ediliumq; peculiare munus est ut ludos exhibeant. hinc a iuuenale dictũ est graphice & satyrice predo caballoꝝ pretor sedet: sup qno uer/ su nõ pauca scripsimns in libro annotationũ. marcialis quoq; indicat pretorẽ ludos exhibere solitũ. sic enim ait. Dicã ego pretor erat: cũ statura fuit megalensis purpura cẽtum. officium aũt boni ptoris ẽ aurigariis ui/ ctoribus tribuere legitimã uictoriæ mercedẽ qua domitius cũ esset ptor p quãdã pfidiam aurigarios frauda uit. aurigarii aũt significant ñ tã ipsi aurigæ quã dñi aurigarũ & pricipes factionũ prasinæ. s. & uenetæ atq; re liquarum. ¶Palmarũ: scribit liuius in. x. ab urbe cõdita palmas uictoribus dari ceptas in romanis ludis trã slato e grætia more. cur aũt in certaminibus placuerit palmã signũ esse uictoriæ supra docuimus ex auctori tate gelii atq; plutarchi. ¶Ioco: scomate & iocosa reprehensione: quã græci ledoriã uocant. ¶Querẽtibus: lamentantibus. ¶Dominis factionum: factiones aurigarum significat: quales erant prasina & ueneta: qua rum domini cum quererentur se fraudatos esse legitimo uictoriæ premio domitius ad hanc notam abolẽ/ dam decreuit ut deinceps premia pũtibus uictoribus tradarentur. ¶Maiestatis reus: accusatus de crimine lesæ maiestatis de adulteriis de incesto cũ sorore cõmisso. ¶Mutatione: mors principis cã est temporũ mu/ tationis: & iudicia incohata intermittunt. ¶Sub excessu: morte & iteritu. ¶Pyrgis: in ethruria oppidum est noĩe pyrgi: cuius meminit pli. in. iii. de quo ait Maro in. x. & pyrgi ueteres intẽpesteq; grauiscæ. ait serui us castellũ hoc nobilissimum fuisse quo tusci pyraticã exercuerũt. ¶Aquæ intercutis: intercus dicit aqua: quã græci hydropa uocant: ut ait priscianus: aqua. n. inter cutẽ male habet auctore celso: q morbus acutus est. plautus mihi erat bilis aqua intercus: tussis febris. pli. alio noĩe hũc morbũ aquæ subtercutẽ fusæ noiat. cor. cel. pdidit quod ab auicena quoq; traditũ est: tres spẽs esse hydropis: tipanitem hypofarchã ascytẽ græ/ ci noiant. cõis oĩum est humoris nimia habundantia. Interdum intercus adiectiuũ nomen est: cato intercu tibus stupris dixit pro intestinis. Itidẽ gelliũs intercutibus inquit uitiis madentes.

Iurgate
Eluscat
Argen/ tarii
Auriga/ rii
Palmæ uictori/ bus
Ledo ria
Fractio nes auri garum
Pyrgi
Interc' aqua
Hydro ps
Tympa nitis
Hypo sarcha
Ascyte

¶M. AN. ¶Ex Antonia maiore. M. Antonii triũuiri & Octauiæ filia. ¶C. Cæsaris: quẽ ex. M. Agrippa & Iulia genitũ Augustus adoptauit. ¶Occiso liberto suo: quia suũ occidisset libertum. ¶Dimissus e cohor/ te abire iussus. ¶Viæ appiæ: de uia Appia require supra. ¶Liberius: audacius. ¶Iurganti: iurgium sibi fa cienti. ¶In prætura: quum ludos æderet. ¶Aurigarios: aurigarium dominos. ¶Sororis ioco: urbana so/

toris lepidæ cauillatione. ¶ Incesti: incestum committi aiunt cum ea quæ ob arctissimum sanguinis uincu lum religionéue uxor esse non pōt. Ver. ausus lectū incestare nouercæ. ¶ Sub excessu Tyberii: sub id tem pus quo ille uita decessit. ¶ Reus: tot capitalibus criminibus obnoxius. ¶ Mutatione tēpoꝝ: mutata cum morte principis tēpoꝝ rōe. ¶ Pyrgis: littorali hetruriæ oppido uetustate īsigni & iā inde ab aduētu Aeneæ in Italiā inter hetruriæ oppida relatū Ver. & pyrgi ueteres intēpestateq; grauiscæ.

¶ PHI. ¶ Sublato filio: suscepto. ¶ Ex agrippina: duas fuisse agrippias notissimū est quæ caium caligulā & domitiū neronē principes genuere totidē faces humani generis, germanic⁹ ex agrippina filia agrippæ suscepit filiā agrippinā neronis matrem. ¶ Excessit: mortuus est. ¶ Tam tū q: emenda iā tū qdem. ¶ Terra cōtigeret. hūc locū i augusto enarrauimus scribētes quemad modū nascētes terrā tangebant & ideo dea ops uocabat: qd opē nascentibus pberet. M. uarro sic refert. Natus si erat uitalis ac sublatus ab obstetrice statuebatur in terra. ut auspicaret rectus esse diis cōiugalibus, pilumno & picúno in edibus lectus sternabat ¶ Genitura: natiuitate alias sp̄ma te. de quo in. ii. cōmētario satis multa. ¶ Formidolosa: plena formidinis. formidolosū dici & formidat & q formidat docet gel. in. viii. noctiū acticarū: & eruditoꝝ exēpla notificant. ¶ Ex se & agrippina: emphasis est in noibus: tanq̄ ex duobus pessimis nasci nisi pessimus non posset. ¶ Die lustrico: dies lustric⁹ dicitur: quo infantes lustrātur & nomen accipiunt. sed is maribus nonus octauus est feminis. macrobius auctor: in primo saturnalium. festus Pōpeius lustratū alio nomine appellat. Romani nundinam deam uenerabantur a nono nascentium die nuncupatam: quo ifantibus nomen imponebant. cur autem nomina infantibus non ante diem octauum imponerētur: causam esse dicit plutarchus in problematis: quia septimus dies cum in ceteris tū ad umbilicum infantibus nuper editis periculosus esse cōsueuit. septimo enim die plerisq; resoluitur. hoc idem sentire uidetur aristoteles libro septimo de animalibus his uerbis: quæ subieci. plurimi ante septimum diem intereunt inde fit ut noīa septimo die imponantur tanq̄ salutī iam pueri magis credamus. alia causa proditur a plutarcho quæ philosophica est de numero pari & impari: tanq̄ octonarius: ut pythagorici asserunt: femina credatur. nouenarius uero mas. mendosa est dictio in codicibus plutarchi impressis. nam pro nono die uulgo impresserunt nono anno. ut enim diximus maribus nono die: feminis octauo nomina imponere cōsueuerūt legimus eē populos i africa atlantes dictos: qui sūt anonymi hoc est sine propriis nominibus: neq; enim nominū ullorum inter eos appellatio est. in uniuersum atlantes tantum uocitantur. ¶ Caius Cæsar: caligula. neronis auunculus. ¶ Sorore: Agrippina Neronis parente. ¶ Eius se dare: uerum fuit Caligulæ presagium. nam Claudius nero dictus est ubi insertus fuit per adoptionem familiæ Claudiorum: nomina aūt quæ imponuntur mortalibus die lustrico dicuntur nomina impositiua: de quibus prescita sunt pythagoræ secūdum numerum uocaliū uel imparem uel parem: cuius rei mentio quoq; fit a plinio in. xxviii. ¶ Serio: sed p iocū contraria sunt serio & ioco. hinc oratius: sed tamen amoto quæramus seria ludo. ¶ Inter ludibria aulæ: superius declaratum est quēadmodum Claudius pro despectissimo habitus est: quem Caius Caligula non nisi in ludibriū reseruauit. ¶ Trimulus: trimum dicimus & trimulū a numero trium annoꝝ sicut trimatū triēnii tempus. ¶ Ex pte tertia: ex triente. ¶ Caium caligulam auunculū. ¶ Subinde: deinde mox. ¶ Relegata: dixit in Caligula tranquillus: quēadmodum ille sorores cōdemnauit.

¶ M. AN. ¶ Aquæ intercutis: græci hydropa uocāt cel. cor. inter acutos retulit morbos triaq; ait eē ei⁹ morbi genera. ¶ Ex agrippina: germanici filia q̄ nouissime Claudio nupsit. xv. ¶ Xviii. calēdas ianuarii germanico genita dixit ad alterius agrippinæ differētiā q̄ fuit huius mater: &. M. agrippa & Iulia augusti filia mater est decēbris. ¶ Stati multa: subitellige fuerūt aliter ordo nō ꝓcedit. ¶ Formidolosa: uox. s. Domitii pris ¶ Die lustrico, quo ifantes lustrabāt: nomēq; accipe cōsuere erat is dies octauus ab eo quo puellæ nasci cōtigisset puero uero nonus ut plutarchus i qōnib⁹ ait & macrobi⁹ i saturna. ¶ C. Cæsar: Caligula. ¶ Sorore Agrippia neronis matre. ¶ Claudiū: q postea priceps fuit. ¶ Trimulus: tris ānos natus dī & trim⁹ ut bim⁹ & bimulus quadrimus quadrimulus: āniculus uero qui unius sit anni. ¶ Caium: caligulā. ¶ Matre: Agrip

sit. Decessitq; pyrgis morbo aquæ intercutis: sublato filio Nerone ex Agrippina Germanico genita.

De natiuitate & infantia Neronis & præsagiis qbusdam.

NEro natus est ante nouē mēses q̄ tiberius excessit, xviii. calendas ianuarias iā tum quod ex oriēte sole pene ut radiis prius q̄ terra contingeretur. De genitura eius statim multa & formidolosa multis coniecturantibus præsagio fuit etiā Domitii patris uox iter gratulatiōes amicorū negantis quicq̄ ex se & Agrippina nisi detestabile & malo publico: nasci potuisse. Eiusdē futuræ infelicitatis signum euidens die lustrico extitit. Nam. C. Cæsar rogāte sorore, ut infanti ei quod uellet nomē daret intuēs Claudium patruū suū: a quo mox principe adoptatus est: eius se dixit dare: neque ipse serio, sed per iocum & aspernante Agrippina quod tum claudius iter ludribria aulæ erat. Trimulus patrē amisit: cuius ex parte tertia hæres ne hāc quidem integram cœpit correptis per cohæredem Caium uniuersis bonis: & subinde matre etiam relegata pene inops: atque egens apud

For midolosus

Dies lustricus

octonarius numerus

femina

Anonymi

noīa impositiua

Trimus

Trimulus

Trimatus

pina de cuius relegatione satis in caligula.

Amitam Lepidam nutritus est: sub duobus pædagogis saltatore atque tonsore. Verum Claudio imperium adepto non solum paternas opes recuperauit: sed & crispi passieni uitrici sui hereditate ditatus est. Gratia quidem & potentia reuocatæ restitutæque matris usq; eo floruit: ut emanaret in uulgus missos a Messalina uxore Claudii, qui eum meridiantẽ quasi britãnici æmulo strangularent: additum fabulæ & eosdem dracone e puluio se proferente conterritos refugisse: quæ fabula exorta est deprehensis in lecto eius circum ceruicalia serpentis exuuiis: quas tamen aureæ armillæ ex uolũtate matris iclusas dextro brachio gestauit aliquandiu: ac tedio tandem maternæ memoriæ abiecit: rursusq; extremis suis rebus frustra requisiuit.

## De puericia eius: & gestis in ea.

¶PHI. ¶Amita: nullus iguorat amitã dici patris mei sororẽ tanq̃ a me tertia sit: uel ideo amita dicta est: qa a patre amata. nã plus sorores a fratribus quã fratres diligi solent. inter hãc lepidam & agrippinã olim certamẽ acerrimum exortũ est cũ utraq; cõtenderet amita potius an mater apud Neronẽ preualeret. tandẽ uicit agrippina morsq; lepidæ indicta est: quis narcisus multũ aduersaret. ¶Saltatore: saltator dicit: tripudiator & q saltãdi artẽ callet: hoc enĩ saltare significat inde ludus saltatorius: i quo iuuenes saltare & tripudiare cõdiscũt. Scipio emylianus. eunt inquit in ludum saltatoriũ. iter cynedos uirgines pueriq; ingenui in probro saltationẽ fuisse apud ueteres Romanos docet Cicero in oratione, p murena & macrobius testat in tertio saturnaliũ: qui scribit studium saltandi gabinio cõsulari tanq̃ pro maximo probro obiectum fuisse a Cicerone. quintilianus palestricos uocat saltatores. a quibus motus gestusq; formatur: quibus paulum uacare uult futurum oratorem cũ tales doceant chironomiam: quæ est lex gestus a socrate probata & a platone in numero ciuilium posita uirtutum. qui habuerit horoscopum in lupo: quod sidus celeste est erit saltator: sicut tonsor nascitur quicũq; habuerit horoscopum in parte arietis unde trigesima. ¶Crispi passieni: de hoc plinius libro. xvi. arborem mori eximiam ætate nostra adamauit passienus crispus bis cõsul orator agrippinæ matrimonio & Nerone priuigno clarior postea: osculari complectiq; eam solitus: non modo cubare sub ea uinumq; illi affundere: hic passienus uxorem alteram habuerat noie domitiã: cuius cum litẽ pecuniariã ageret aduersus fratrẽ eius æn. obarbũ. dixit illã consulam a qntiliano laudatam. Nihil uobis minus deest. q̃ de quo cõtenditis do eodẽ plinius in epistolis. quo audito passienus crispus dixit bene me hercle bene. sed quorsum tã bene. ¶Reuocate: ab exilio. ¶Vitrici: uitricum & priuignum opponi notum est. cum sint noia relatiua. ¶Meridiantem: meridiano somno indulgentẽ. sup hoc uerbo habundanter dictum est in Caligula. ¶Emulũ: emulatio dupliciter dicit ut & in laude & i uitio sit. nam & imitatio uirtutis emulatio dicitur: unde & emuli cum laude dicũtur. emulatio quoq; est egritudo: si eo quod quis concupierit alius potiatur ipse careat. hic emuli dicti: quod nomen uitii est. & in hoc secundo significatu hic accipitur: tanq̃ nero de potentia contenderet cũ britãnico filio messalinæ ac Claudii. ¶Dracone e puluino: Cor. tacitus uulgabat affuisse ifantiæ Neronis dracones in modum custodum: fabulosa res & externis miraculis assimulata. nam ipse haud quaq̃ sui detractor unam omnino anguem in publico uisam narrare solitus est. ¶Ceruicalia: puluinos nomine a ceruicibus deriuato. hoc enim instrumento delicatorum ceruices confouentur. hinc illa pliniana peroratio: eo delitiæ processere ut sine hoc plume instrumento durare iam ne uiroꝝ quidem ceruices possint De ceruicali ait epigrammatarius poeta. tige caput nardi folio: ceruical olebit. a ceruice fit denominatium ceruical ut docet priscianus in. iiii. ¶Serpentis exuuiis: notum est serpentes quot annis uerno tẽpore exuere membranam corporis hiberno situ obductam: exuunt autem adhibito feniculi succo. plinius: modo anguinam uernationem modo membranam modo senectutem modo senectam appellat. exuuias serpentũ easq; multis medicamentis efficaces demonstrat uernatio anguium reposi tai armariis tineas necat. ¶Armillæ inclusas. a plinio morborum remedia referuntur: quæ inclusa armillæ gestabantur. inter cetera illud est memoratu dignum. q̃ uulpinam linguam habentes in armilla lippituros negat. ¶Dextro brachio. ueluti in brachiali: uocamus enim brachiale tegumentum brachii & ornamẽtum: sicut uentrale uentris frõtale frontis: tibiale tibiarum in cruribus & alia hoc genus. plinius in. xxviii. lais & salpe canum rabiosorum morsus & tertianas quartanasq; febres aiũt leniri mẽstruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluso. Dio timus thebanus uestis oĩno ita infectæ portiũcula acu uel pellicio brachiali in ertæ. ¶Extremis rebus: i rerum desperatione: qñ deploratum erat de eius imperio. & ipse ad mortem querebatur.

¶M. AN. ¶Amitam: lepidam Domitii patris sororem. ¶Victrici: passieni cui Agrippina mater secundo nupserat: Plinius arborẽ mori eximiã ætate nostra adamauit passienus Crispus bis consul & orator agrippinæ matrimonio & Nerone priuigno clarior postea. ¶A messalina: quæ ante Agrippinam claudio nupserat. ¶Meridiantem: meridianis horis quieti deditum. ¶Britannici: Messalinæ filii. ¶Eosdẽ: percussores a Messalina subornatos. ¶Ceruicalia: ceruical quo dormientis ceruix fulcitur. Mar. Tinge caput nardi folio ceruical olebit pdidit unguentũ quum coma pluma tenet. ¶Exuuiis: spolio siue corio. ¶Maternæ memoriæ: quasi monumentum quoddam matris id esset. ¶Extremis: perditis.

Amita unde

Salrator

Ludus saltatorius

Palestrici

Chironomia

Meridianus

Emulatio

Ceruicalia

Anguina uernatio

Contra lippitudinem

Brachiale

Vẽtrale

¶PHI. ¶Matura pueritia: est pueritia noua matura & preceps. qđ & de aliis quoq; ætãtibus dicit. Vir iam senior sed cruda deo uiridisq; senectus. ¶Troiam fauorabiliter lusit. Cor. tacitus. sedente Claudio circensibus ludis cum pueri nobiles equis ludicrum troiæ inirent: interq; eos britannicus impatore genitus. &. L. domicius adoptione mox in imperium & cognomẽto Neronis ascitus fauore plebis acriore in domitium loco præsagii acceptus est: ¶Fauorabiliter: cum fauore populi. fauorabilis is dicit q est gratiosus plenusq; fauoris in populo. ¶In disciplina traditus: agrippinã senecam exulantem ab exilio reuocauit: eiq; prætură impetrauit: cui domitium filiũ tradidit erudiẽdũ: ut illius pueritia tali magistro adolesceret. & consiliis eiusdẽ ad spem dñationis uteretur. ¶Proxima nox: illa significat: diem illum secuta ẽ: quo sibi traditus ẽ nero erudiẽdus. ¶C. Cæsari precipere: tãq; nero futurus esset alter Caligula. ¶Fidem somnio: quia nõ solum sese Caligulæ similem ꝓstitit sed illo quoq; sceleratiorẽ truculẽtiorẽq; mõstrauit. ¶Prodita: detecta. ¶Enobarbũ salutasset britãnicus domitiũ ænobarbũ salutauit nec Neronẽ noiauit in quã sniam ait Cor. tacitus ob uii iter se Nero britãnicũ noie ille domitiũ salutauere: qđ ut discordiæ iniciũ Agrippia multo ꝯstu ad maritũ dferre: spni qppe adoptionẽ q̃q; cẽsuerit pies iusserit ppls itra penates abrogari. ¶Vt subditicium: præpostera res est: quod adoptiuus filius accuset apud patrẽ legitimũ filium perinde ac subditicium & adulterinũ. subditicii enim dicuntur suppositicii: quos Iuuenalis suppositos appellat. a plauto iuppiter luculẽte dictus est amphitrio subditicius: propterea q imaginem amphitriõis sumpserat: Quintilianus in primo ut nouo modo uersu cẽsoria quadam uirgula notare: & libros q falso uiderẽtur inscripti: tanq̃ subditicios submouere familia permiserint sibi. ¶Arguere: criminari. ¶Amitam lepidam afflixit: paulo ante dictũ est quẽadmõdum mors indicta fuit lepidæ Neronis amitæ: quæ exercuerat simultates cũ agrippina. ¶Rea: scilicet lepida. fuit autẽ obiectum in accusatione inter cetera lepidæ reæ factæ: quod coniugium principis deuotionib' petiuisset: quodq; parũ coercitis p calabriam seruoꝝ agminibus pacẽ italiæ turbaret. ¶Tyro: die tirocinii: super quo non pauca superius annotauimus. quæ repetenda illinc sũt si quid scire desideras. ¶Populo cõgiarium: de hoc sic scribit tacitus. uirilis toga Neroni maturata: quo capescendæ rei pu. idoneus uideretur & Cæsar adulationibus senatus libens cessit. ut uigesimo ætatis anno consulatum Nero iniret: atq; interim designatus proconsulare imperium extra urbem haberet. ac princeps iuuẽtutis appellaretur. additum nomine eius donatiuum militi: congiarium plebei de congiario. quod populare est: & donatiuo: quod militare est: supra satis ac super. ¶Indicta decursione: denunciata. signat autem militarem decursionem: quæ solemniter fieri solebat causa ludicri spectaculi: ut supra affatim declarauimus. i funere nobilium decurrebãt circa ipsum rogum & hoc est quod dixit maro in. xi. eneidos ter circum accensos cincti fulgentibus armis decurrere rogos. ¶Scutum pretulit: tanq̃ ipse Nero in decursione precurreret: & pretoriani milites eum sequerentur preferentem scutum ex ritu decursionis. ¶Patri: Claudio per adoptionem. ¶Gratias egit: pro honoribus quibus eum exornauerat claudius: de quibus modo diximus. ¶Pro bononiensibus: bononia patria nostra id temporis igne deflagrauerat: tunc nero pro bononiensi colonia orauit impetrauitq; ut lat gitione centies sextertium bononiæ subueniretur ex quo nos non parum deberemus principi Neroni: ni si ille obscelera detestanda factus esset odium cunctorum mortalium. ¶Pro rhodiis: rhodii oratore Nerone libertatem impetrarũt. ¶Iliensibus: nero ut eloquentiæ studiis enitesceret causam suscepit iliensum obtinuitq; ut ut illi omni publico munere soluerentur: quod supra quoq; explicatum est. preterea iliensibus concessum fuit priuilegio peculiari: ut qui matre iliensi esset is sit municeps iliensium. auctor ulpianus titulo ad municipales. ¶Iurisdictionem prefecti urbis: sensus est. nero ius dicere cepit ab his rebus quæ spectãt ad officium ꝑfecti urbis & ꝑfecti latinaꝝ. q aũt ad iurisdictionem ꝑfecti urbis ptineant docet iurisconsultus li. i. digestoꝝ. scribens oĩa, oĩno crimina sibi uẽdicare urbis ꝑfecturam: nec tm̃ ea: quæ intra urbem admittũtur: uerum quoq; ea quæ extra urbem intra italiam fiebant.

¶M. AN. ¶Anneo senecæ: stoicæ disciplinæ studiis ea tempestate claro: præter ipsius opera quæ & multa & uaria extant: Fabius Quintilinus: Gellius: Iuuenalis: Martialis & Papinius in Siluis meminerũt. ¶Proxima: quæ diem illum quo Neronem instituẽdum suceperat. ¶C. Cæsari: Caligulæ. ¶Fidẽ somno: nam

Fauorabilis

Subditicii

Consul xx. ãno. Princeps iuuẽtutis

Decursio.

Nero, p bononiensibus

GEner adhuc nec dum matura pueritia circensibus ludis troiam constantissime fauorabiliterq; lusit. Vndecimo ætatis anno a Claudio adoptatus est; Anneoque Senecæ iam tunc senatori in disciplina traditus. Ferunt Sænecam proxima nocte uisum sibi per quietẽ. C. Cæsari præcipere; & fidem somnio Nero breui fecit prodita immanitate naturæ quibus primũ potuit experimentis. Namq; Britannicum fratrem: qđ se post adoptionẽ ænobarborũ ex consuetudine salutasset: ut subditicium apud patrẽ arguere conatus est. Amitã eius Lepidã reã testimonio coram afflixit gratificans matri: a qua rea premebatur. Deductus i forum tyro populo cõgiarium militi donatiuũ ꝓposuit indicta decursione, prætorianis scutũ sua mãu prætulit: exinde patri gratias i senatu egit. Apud eundem consulem pro bononiẽsibus latine: pro rhodiis atq; ilienſibus græcẽ uerba fecit. Auspicatus est & iurisditionem præfecti urbis

Nero nō ſolū æquauit Caligulæ ſcelera: ſed ſupauit ēt Pli. p utraſq; Agrippinas maxime q̄ Caiū & Domitiū Neronē principes genuere totidē faces generis humani. ¶ Aenobarbū: & nō cæſarē. ¶ Ex cōſuetudine: ut añ adoptionē cōſueuerat. ¶ Subditiū: nō uerum Claudii filium: ſed fraude ſubditum ac falſo creditum. ¶ Amitam etiam lepidam: patris ſororem nec eius legas quod ne eleganter quidem diceretur ſed etiam ¶ Tyro: rudis adhuc congiarium donum. ¶ Donatiuum: quod militi citra ſtipendii aut præmii nomen dabatur donatiuum dixere: quod gratuitum populo congiarium q̄q̄ aliud ſportula aliud recta cæna eſſet aliud uiſceratio & breui congiarium & donatiuum pecunia fere cōſtabant. ¶ Decurſiōe: qnalis eſſet hæc decurſio non reperio: non inepte tamen accipias decurrere pro circumcurrere ſiue circuire ſic enim Ser/uius Vergilianum illud interpretatur decurrere rogos ut certo anni die militari pompa milites tā ad oſten tionem q̄ ad recognitionis uſum aut in defuncti ducis memoriam decurrerent ut alibi idem tranquil/lus cæterum inquit exercitus honorarium ei tum ulum excitauit circa quem deinceps ſtatuto die quot an/nis miles decurreret: fuit idibus Iuliis & equitum tranſuectio cuius Dionyſius & Valerius meminerūt ſed illi pedibus hi equis ſedentes pulchrum & hilare ſpectaculum exhibebant ciuitati: nec eo inficias poſſe id militaris ludicri certamini ſue genus uideri quod ipſum quale eſſet. uox ipſa ꝓpemodum teſtatur a decur/ro decurſus eſt & decurſio. ¶ Patri. claudio. ¶ Gratias: quod honorificentiſſimo Tyrocinio ſe in forum tra duxiſſet. ¶ Auſpicatus: rite cœpit. ¶ Iuriſdictionem: dicūdi iuris munus. ¶ Præfecti urbis: præfectus ur/bis latinarum feriis creatus.

atq; latinarū celeberrimus patrōis nō tranſlatitias ut aſſolet & breues: ſed maximas plurimaſq; poſtulationes certatim i gerētibus: quāuis interdictum a Claudio eſſet. Nec multo poſt duxit uxorem Octauiam: edidítque pro Claudii ſalute circenſes & uenationem.

## De imperio Neronis.

SEptendecim natus annos ut de Claudio palam fa/ctum eſt, inter horam ſextam ſeptimamq; proceſ/ſit ad excubitores: quum ob totius diei diritatem nō aliud auſpicādi tempus accomodatius uideretur: proq; palatii gradibus imperator cōſalutatus lectica i caſtra: & in de rapti appellatis militibus in curiam delatus eſt. Diſceſſit iam ueſpi ex imenſis qbus cumulabatur honoribus tantum patris patriæ nomine recuſato propter ætatem.

## De geſtis per eum in initio principatus.

¶ PHI. ¶ Atq; latinarum: Au. gellius libro. xiii. noctium atti/carū demonſtrat præfectū urbis latinaꝝ cā romæ rel inqui ſolitū quem mutius negat ſenatū ha/bere poſſe: quæ aūt ſint latinæ fe/riæ: & cuius rei cā iſtitutæ ſupra docuimus: qdam codices habēt p̄fecti urbis cā latinaꝝ tanq̄ ob cām latinarum feriaꝝ obeunda rum uſupauerit iuriſdictionē p̄ fecti urbis: ad quē latinæ ptine/bant. quidam ſeiunctim legunt prefecti urbis atq; latinarum qđ placet: alii iunctim. ¶ Non tran/ſlatitias poſtulationes: tranſlati/tiæ poſtulationes dicuntur accu/ſationes nō nouæ nec nuper in/uentæ ſed aliunde tranſlatæ: & tales breues eſſe ſolent ut pote ex formula trāſcriptæ & facilio/res explicatu. ſic edicta tranſlati/tia ueteres dixetunt: de quo ſupra dictum eſt: poſtulationes autem nō ſolū petitiones dici ſed etiam accu/ſationes ſatis notum ē qđ a poſtulado deriuatur. ſuper quo uerbo abundanter ſcripſimus in primo cōmē/tario ſenſus ē. interdixerat claudius ne patroni canſarū ingererent numeroſas implicataſq; poſtulationes apud Neronem. ne ille adhuc tyrūculus in iure dicendo uexaretur: habendam enim cen/ſebat rationē eta/tis luuenilis in actione cauſarum. tamen illi perſeuerauerunt in propoſito ut maximas plurimaſq; poſtula/tiones pro uiribus quiſq; ingererent. ¶ Octauiam. filiam Claudii principis. ¶ De claudio. claudium ſcili/cet occubuiſſe. & extinctum eſſe. ¶ Inter horam ſextam proceſſit. in publicum egreſſus eſt. Agrippina ex/pectabat: ut inquit tacitus: tempus proſperum a cal deis predictum: tunc medio diei ante idus octobris ſo/tibus palacii repente deductis nero egreſſus eſt in publicum. ¶ Ad excubitores. ad cohortem: quæ more militiæ excubiis aderat progreſſus eſt nero comitante burro. ibi feſtis uocibus exceptus lecticæ impoſitus fuit. dubitauiſſe quoſdā ferūt reſpectātes rogitāteſq; ubi britānic⁹ eēt: mox nullo i diuerſū auctore eū q offe/rebat ſecuti ſūt. itaq; illatus caſtris nero pator cōſalutat. ¶ Diritatem. tanq̄ priora tēpora portēderent preſa/garentq; dira capeſcendi principatus initia. ¶ Pro palatii gradibus. ante ſcalas palatinas. ¶ Appellatis. ne/to milites alloquutus eſt congruentia tempori prefatus: promiſitq; donatiuum ad exemplum paternæ lar/gitionis. tacitus auctor. ¶ In curiā delatus. ſcribit tacitus conſulta patrum ſecuta eſſe ſententiam militarem in cōſalutādo iperatore. ¶ Propter etatē. cū adhuc puer eēt: nec illi etati patris patriæ nomen cōueniret. ¶ M. AN. ¶ Celeberrimis patronis: eoq; cognitione magis difficili. ¶ Nō tranſlatitia: non aliunde acce/ptas alioue deferendas. ¶ Poſtulationes: legitimas debitaſq; petitiones. ¶ Ingerētibus: cumulantibus in/ferētibus. ¶ Interdictū: ne illius adhuc tyronis iuriſditionem arduis & laborioſis implicarent negociis. ¶ Octauiam: Claudii & Meſſalinæ filiam. ¶ De claudio: de claudii obitu. ¶ Proceſſit: in apertū uēit. ¶ Ex cubitores. qui preſidii cauſa circa fores excubabant. Diritatem: diram extorum ſpeciem quibus litare non potuerat. ¶ Auſpicandi: ſuſcipiendi incohandi imperii. ¶ Conſalutatus: ab iis qui in ſtatione erant. ¶ In

Tranſlatitie poſtulationes

castra: quæ appia uia fuisse diximus. ¶ Appellatis: accersitis in officio confirmatis. ¶ In curiam: ad patres. ¶ Decessit: e curia. ¶ Propter ætatẽ: quasi patris appellatione indignam.

¶ PHI. ¶ Orsius: incipiens.

¶ Claudiũ laudauit: laudatio/ nẽ Claudii funebrem exorsus ẽ Nero: in qua antiquitatẽ gene/ris cõsulatus ac triũphos maiorẽ enumerauit: sed ubi prouidẽtiã sapiẽtiamq; Claudii laudare cœ/pit: nemo risui temperauit. autu/mat tacitus orationẽ illã a seneca fuisse cõpositã: annotauerũtq; se/niores primũ Neronẽ ex princi/cipibus romanis eguisse alienæ facundiæ. ¶ Consecrauitq; ſ. p apotheosin. tacitus ait flaminẽ claudialẽ simul claudio censoriũ q; funus fuisse decretũ: & mox consecrationem die funeris. idẽ paulo ante. celestes iquit hono/res claudio decernunt & fune/ris. solẽne pinde ac diuo augu/sto celebrat emulãte agrippina proauiæ liuiæ magnificentiam.

Nero eguit alienæ facundiæ



RSus hic a pietatis ostẽtatiõe Claudíũ apparatíssimo funere elatũ laudauit: cõsecrauitq; Memoriæ domitii patris honores maxios habuit Matri sum mã omniũ rerum publicarũ priuatarũq; permísit: primo ẽt iperii die signũ excubãti tribuno dedit optimã matrẽ: ac de inceps eiusdẽ sæpe lectica per publicũ simul uectus ẽ. Antiũ coloniam deductis ascriptis ueteranis e prætorio: abditisq; per domicilii translationem ditissimis primipilarium: ubi & portum operis sumptuosissimi fecit.

De ciuilibus gestis eius.



VT que ut certiorem adhuc idolem ostenderet: ex Augusti præscripto imperaturum se professus ne que liberalitatis: neque clæmentiæ: nec comitatis quidem exhibendæ ullam occasionem omisit. Grauiora uectigalia aut aboleuit aut minuit: præmia delatorum ¶ Domitii patris: ait tacitus effigiem domitio patri petiisse Neronẽ a senatu. ¶ Matri sũmam: itidem Alexander Romanus. Imperatorum puer ad iperium pueniisset fecit cũcta cũ matre: ut & illa uideret pariteri perare. helio gabalus quoq; symiamiræ matri adeo deditus fuit: ut sine illius uolũtate nihil in re pu. faceret & pfecto mĩna cõsilia. nõ sũt filio repudiãda: qũ mater p captu mulierũ circũspecta ẽ & solers. qualis ẽ clarissima atq; prudẽtissima matronarũ parẽs tua: inclyte hanibal: nunq; a me sine honoris pfatiõe noianda: q; nõ solũ callet officia mionatus. sed mirabili prudẽtia pdita: calleter intelligit: quo pacto negocia ad rẽ pu. ptinentia debeãt admistrari: q̃ta de⁹ bone ẽ i mẽte tua illustrissima dexteritas: q̃ta affabilitas ad adeũtes excipiẽdos q̃ta ĩrebus oĩbus obeũdis circũspiciẽtia: quo circa facito qđ facis utere matemis cõsiliis refer ad matrẽ: quæ ubi futura optima ẽ fidissima q; cõsiliatrix: cui pares pauciſſimas es iuẽturus nullã supiorẽ. nõ cornelia grac/chorũ. nõ aurelia cæsaris nõ actia augusti mater zeneueræ bẽtiuolæ fũt pferẽdæ. imo ut dicã qđ sentio nec q dẽ æqperãdæ. qua nec tanaquil solertior fuit nec liuia circũspectior. ¶ Optimã matrẽ: tacitus propalã oẽs in agrippinã matrẽ honores cumulabant: signũq; more militiæ petẽti tribuno dedit optiæ matris. ¶ Simul: cũ matre agrippina. ¶ Antiũ: q̃ ciuitas fuit caput uolsco rũ ubi generatũ eẽ ipm neronẽ p diderũt. ¶ Adscriptis: adscripti dicebãt q ĩ colonias noia dedissent ut eẽnt coloni. alio uerbo trãscribi dicũt ut docet seruius q enarrãs illud maronianũ trãscribũt urbi matres ait romani moris uerbũ ẽ. trãscripti. n. ĩ colonias deducũt. ¶ E ptorio. ex militib⁹ ptorianis. ¶ Per domicilii trãslationẽ: domicilii trãslatio fit qñ colõi ex urbe roma trãsferũtur ad coloniã hitandã. ubi illis domicilia & agri assignãt. ¶ Portũ fecit: cũ antea antiũ ciuitas fuisse portu carẽs: sicut idicat strabo ĩ. v. geographiæ. ¶ Sũptuosissimi: maximi sũptus maximarũq; ipensarum. ¶ Ex augusti pscripto: traianus dicere solebat p cul distare cũctos principes a primo qnquẽnio pricipatus Neronis: illo enĩ tpe tã fuit optimus principũ Nero: quã postea pessimus. pscriptũ aũt ut inqt porphyrio p pcepto dicit trãslatiõe sũpta a magistris ludi q pscripta pueris dant pcipiũtq; imitari: oratius nõ ita romuli p scriptũ: ap rethoras tractatio uberrima ẽ: quo mõ pscribamus a re a psona a tpe & reliquis ait fortunatianus pscriptionẽ differre a trãslatiõe: cũ pscriptio excludat actionẽ: trãslatio aũt differat. Cor. taciti in hanc sniam uerba sũt hæc. tũc formã futuri principatus nero pscripsit. ea maxime declinãs: quoq; recens inuidia flagrabat: nihil in penatibus suis uenale aut ambitioni puiũ eẽ uoluit. ¶ Comitatis: benignitatis & facilitatis. comes enĩ benigni faciles & suaues hoies eẽ dicunt unde & comiter: p benigne accipit auctor Cicero in oĩone pro. Cor. balbo. ¶ Aboleuit: tradit tacitus uectigal quintæ & uigesimæ uenaliũ mãcipiorũ remissũ fuisse a Nerone. idẽ induxit abolitionẽ quadrageſime qnquageſimeq; & q alia ex auctoribus illicitis noia publicani iuenerant. idẽ cogitauit de abolẽdis cũctis uectigalibus. tanq; id pulcherrimũ donũ generi mortaliũ daturus. sed eũ cohibuerũt senatores dissolutionẽ iperii docẽdo. si fructus qbus res pu. sustinet diminueret. ¶ Premia delatorũ: erãt inter delatores criminũ publicorũ qdam quadruplatores noiati: q q̃rtã ptẽ de pscriptorũ bonis quos detulerãt cõsequebãtur. cũ aũt lege papia delatoribus premia cõstituta fuissent: nero ea minuẽs redigit ad quartas. uerbi cã ut delator: q p delatore accipere debebat quadragita accipet decẽ. uidet ãt sensus ille eẽ cõgruẽtior. ut itelligas Neronẽ ad q̃rtas redigisse minuisseq; pmia: q cõstituta erãt his delatoribus: q accusabant deferebãtq; noia illorũ q agerent aduersus papiã legẽ: de qua pximo cõmẽtario copiose disseruimus. ita enĩ dicimus delatores papiæ legis sicut delatores iuliæ. põpeiæ corneliæ legis: itelligi uolẽtes illos: q accusant trãsgressores puaricatoresq; earũ legũ. ad quartas ãt absolute dixit: sicut ẽ illd admodũ scitũ trachali oratoris cõtra: spatalẽ. placet hoc ergo leges diligẽtissime pudoris custodes decimas uxoribus

Laus zeneueræ bẽtiuolæ

Prescriptum

Comes Comiter

Quadruplatores Delatores legis

Deciæ uxorib⁹ q̃rtæ meretricib⁹

dari quartas meretricibus.
¶M.AN.¶Per translationem domicilii:domicilio ex urbe in colouiam translato aut certe ita ĩ coloniam ascripti ut eorum domicilia alibi essent quod in nouo comensi quoq; colonia euenit.¶Præscripto: formula.¶Præmia delatorum:delatoribus decreta.

papiæ legis ad quartas redegit:diuisis populo uiritim quadrigenis nummis:senatorum nobilissimo cuique:sed a re familiari destituto annua salaria:& quibusdam quingena constituit.Item prætorianis cohortibus frumentum.menstruũ umq; gratuitum.Et quum de supplicio cuiusdã capite damnati:ut ex more subscriberet admoneretur:quam uellem inquit nescire litteras.Omnes ordines subinde memoriter salutauit:agenti senatui gratias respõdit quum meruero.Ad campestres exercitationes suas admisit & plæbẽ declamauitque sæpius publice:recitauit & carmina non modo domi:sed in theatro tanta uniuersorum lætitia:ut ob recitationem supplicia to decreta sit:atque pars carminũ aureis litteris Iouí capitolino dicata.

¶PHI.¶Quadragenis: q̃dragentenis.hoc idem Cor.tacitus sic scribens.plebei cõgiarium q̃drigeni nummi uiritim dat.
¶Quibusdã quingena:scribit tacitus quingena sestertia ĩ singulos ãnos oblata fuisse a nerone ualerio messalæ: quibus inopiã innoxiam sustentaret: Aurelio quoq; cotte & aterio antonino annuã pecuniam statuit princeps nero q̃uis per luxũ habitas opes dissipassent.¶Menstruum gratuitũ:sine p̃cio frumẽtũ uni⁹ mẽsis ex largitione neroniana datũ militibus cohortiũ p̃torianarũ significat.qdã exponũt menstruũ nõ tã uni⁹ mẽsis:q̃ ĩ singulos mẽses datũ frumentũ sine p̃cio prætorianis cohortibus ut potenobilioribus & ad custodiam principis excubãtibus.¶Nescire litteras:seneca libro.ii.de clemẽtia se maxime compulsum esse hac una Neronis uoce ait ut de clementia scriberet:quam appellat uocem generosam dignamq; quam audirent omnes gentes:quæ Romanum imperium colunt:quam uocem ait in concionem omnium mortalium esse mittendam.in cuius uerba principes regesq; iuramenrum faciant:quam uocem appellat publicam generis humani innocentia dignam:nam cum burrus prefectus cohortium uir egregius:in latrones duos animaduersurus esset exigebat a nerone:ut subscriberet in quos & ex qua causa animaduerti uellet:hoc sepe dilatum ut aliquando fieret instabat.tandem nero inuitus inuito cum cartham protulisset traderetq; exclamauit.uellem nescire litteras.hoc autem ideo dixit ne cogeretur subscribere libellum pertinentem ad supplicium capite damnatorum.¶Memoriter salutauit:in hoc laudanda Neronis memoria est nõ minus:quam cyri:qui nominatim omnes in exercitu suo milites appellauit:nec minusq̃.L.scipionis qui po.Romanum nominatim alloquebatur.nec minusq̃ themistoclis:qui omnium ciuium nomina memoriter tenuit.¶Subinde:frequenter.¶Cum meruero:uox plena summissæ ciuilitatis:tanq̃ non mereretur:ut sibi a senatu gratiæ agerentur: cum nullum adhuc beneficium contulisset in senatum.¶Campestres exercitationes:quando in cãpo martio exercebantur.de exercitationibus campestribus diximus supra satis ac super.¶Admisit & plebem:specimen signumq; est comitatis in principe exhibere se in publico & ab exercitationibus suis non excludere populum spectatorem:conscientia enim scelerum nimirum fuit illa:quæ prima nos docuit ianitores apponere ne flagicia nostra uulgo noscitarentur.sed bonus princeps nihil non agere potest in propatulo: cum nihil agat reprensibile.¶Aureis litteris.ob excellentiã fauorẽq; popularem.scribit plinius tria chilonis lacedemonii præcepta delphis consecrata fuisse litteris aureis.¶Iuuenales:a iuuene iuuenales ludos deriuari nomen ostendit.nam ut ait priscianus in.iiii.a iuuene iuuenalis deducitur & iuuenalis: uidenturq; fuisse pro salute iuuenũ instituti ludi iuuenales:sicut olim plebei pro libertate plebis facti:uel quia a solis iuuenibus celebrabantur.Nero non solum iuuenes:sed senes & uetulas contra ritum iuuenalium exhibuit ad lusum.de his scribit hæc tacitus.instituit Nero ludos iuuenalium uocabulo ĩ quos passim nomina data nõ nobilitas cuiq̃.non ætas aut acti honores impedimento:quo minus latini græciue histriones artem exercerent.refert iulius capitolinus gordianum edisse ludos scenecos & iuuenalia per quadriduum:de his fidonius.iam famæ iuuenalibus peractis.

Laus dicti neroniani

Vellem nescire litteras

Memoria cyri & themistoclis

Iuuenales ludi

¶M.AN.¶Papiæ legis:q̃ papia lex eẽt suo loco diximus:fuit & alterũ papiæ legis caput quo cauebat nõ q̃pegrinus eẽt ciuitatẽ fraude usurpet.¶Mẽstruũ gratuitũ:ut quũ singulis mẽsib⁹ accipent unius tm̃ & nõ oium gratuitũ daret:aut frumẽtũ gratis ab eo cõstitutũ accipias & ut magis gratificaret id ipsum mẽstruum.¶Nescire lras:ne ad hmõi cogerer subscriptionẽ:Anneus seneca burrus iqt p̃fectus tuus uir egregi⁹ & tibi pricipi notus exigebat a te ut scriberes ĩ quos & ex qua cã aiaduerti uelles hoc sæpe dilatũ ut alioqn fieret instabat iuitus iuito quũ chartã ptulisset traderetq; exclamasti uellẽ nescire lras:o dignã uocẽ quam audirent oẽs gẽtes:q̃ romanũ ipiũ colũt:¶Cãpestres exercitatões:dũ in cãpo aut Gymnasio exercerẽt.¶Iuuenalib⁹: qbus iuuenes tantum oportebat interesse sed senes & anus a Nerone nouo exẽplo recepti: Capitolinus

iuuenalia ait & scænicos ludos per quatriduum de suo edidit.

¶PHI. ¶Loca equiti secreta: le

Lex spectaculorum

ge roscia in spectaculis theatralibus ordo equester spectabat sepatus a popularib⁹: cui quattuor decim gradus erāt assignati. Nero uoluit ut in ludis quoq; circēsibus loca tribuerent equitibus diuisa separataq; a cæteris. Cor. tacitus. eodem anno Cæsar nero equitum Romanoꝝ locos sedilibus plebis antepositi añ circum. namq; ad eam diē indiscreti ibant: quia lex roscia nihil nisi de quattuordecim ordinibus sāxit. ¶Equiti: ordini equestri.

Cameli

¶Commisit: uerbum est spectaculis exhibēdis accōmodatum quo supra diximus. ¶Camelorum quadrigas: ut non solum q̄ drigæ equorum in circensibus currerent sed etiam camelorꝝ. camelos inter arm̄ta pascit oriens: q̄ equitatu funguntᵉ in preliis iumentoꝝ uero dorso: qbus uelocitas est inter equos. ¶Ludis: scenicos intelligit & theatricos. ¶Appellari maxios. cū ludi Romani alio noīe magni appellarentᵉ nero suos ludos tanq̄ nobiliores uoluit maximos nūcupari. & ita uideᵉ alluſisse ad nomē magnoꝝ ludorꝝ. ¶Ex utroq; ordine: senatorio & equestri. ¶Sexu: uirili & femineo. ¶Ludicras ptes: scenicā & histrionicā disciplinā pegerūt: qđ ꝓbrosū erat famosūq; apud romanos. ¶Catadromū: græci catadromō uocāt: qđ latine decursoriū dicere possumns. Κατάδρομος eni decurro & Κατάδρομή discursio significatᵉ: decursionē aūt p catadromū nō sine periculo fuisse signat iuriscōsultus in titulo de actionibus ēpti. ubi ait. nā si periculosam rē ante uenditionē facere solitus est: culpa tua id factū esse uidebitᵉ. puta enim eū fuisse seruū: q p catadromū descendere aut in cloacā dimitti solitus esset idē iuris erit. ¶Affranii togata: supra explicauimus togatas dici fabulas: q̄ scriptæ sūt secūdū ritus & hītus hoīum togatorꝝ. i. romanorꝝ: sicut græcas fabulas ab hītu palliatas prisci noīauerūt in togatis āt scribēdis excelluit afranius poeta: q tñ argumēta inquinauit puerorꝝ fedis amoribus: ita mores suos fassus. auctor qntilianus in. x. hīc ab oratio decēter dictū ē. di afrani toga cōueniss menādro & ab ausonio: quā toga facūdi scenis agitauit afrani: iter afrani togatas fabulas una fuit noīata icēdiū ab argumēto: sicut olī nōnulli icēdiū phaetōtis scripsisse ꝓdunt. & lucanus cōdidit iliaconiti: quo poemate icēdiū troiæ cōtinebat. ¶Domus ardētis. ita erat argumētū fabulæ: ut domus incēdio flagrās inducereᵗ. nero pmisit ut scenici hoc est histriones suppellectilē direptā ex incēdio illo scenicō sibi hērent. ¶Spsa missilia: solēt principes & magistratus mittere in uulgus numos & alia q̄ missilia noīamus q̄ fiūt occupantium: ut scribūt iuriscōsulti: supra de sparsione missiliū diximus abūde. ¶Singula milia auiū cuiusq; generis uī. hic faciēda distinctio: ut sit sensus in singulos ludorꝝ dies sparsa eē singula auium milia ex quocūq; genere auiū. mox subiūgēdū est multiplex penus. s. spsum ē. ¶Multiplex penus: esculēta & poculēta noīe penoris intelligi n. otissimū est. Cicero penus eē omne: quo uescunt hoies: q̄ gestant penus penatores dicti sunt a. M. catoue. in notis seruii nō pauca a nobis sup penu scripta sunt. Quidam codices hīt multiplex genus qđ nō cōuenit. ¶Tesseræ frumētariæ: repete q̄ annotauimus in augusto sup tesseris frumentariis. ne eadē sæpius dicātur. ¶Naues insulæ agri. nō intelligo hæc in populū sparsa fuisse: nec enim possibile est: sed tesseras: quas quicūq; occupasset: illi mox dabant naues & agri prout nota tesseræ significabat: sicuti spargebant tesseræ frumētariæ: ꝓ quibus sūma frumēti notata accipiebat. insulæ aūt in hoc loco significātur domus de qbus alibi satis ac sup. ¶Mansuetæ feræ: exarmatas feras lāpridius appellat: quæ sint māsuefactæ per mansuetarios. ita enim dicūtur magistri mansuefaciendi feras. iulius firmicus in. viii. matheseos: oriente septentrione nati erūt mansuetarii ferarum id est q̄ ursos uel tauros deposita feritate humanis conuersationibus socient cicurare dixit antiquitas mansuefacere: & ideo dictū. cicur ingeniū obtineo pro mansuetum: & Cicero cicures nominauit bestias: quæ non sint feræ.

Penus Penatores

Exarmatæ feræ

Māsuetarii

Cicurā Cicur ingeniū

¶M.AN. ¶Secreta a cæteris: ordinibus scilicet sed in circensibus ludis id nunc datum accipias antea equites fuerant id consecuti ut ipsi ordini. xiiii. in theatro uacarent gradus. ¶Camelorꝝ quadrigas: ut cameli q̄ driuges quadrigarum more currerent. ¶Ludicras partes: histrionicas. ¶Catadromum: decursionis stadium. ¶Affranii togata: fabula scilicet Fabius Quintilianus togatis excellit Affranius utinamq; non inquinasset argumenta puerorum fœdis amoribus mores suos fassus: sunt togatæ romanorum fabulæ ut græcorum palliatæ Varro est auctor: utrunq; nomen a peculiari gentis habitu deductum suntq; togatarꝝ quattuor genera prætextatæ: Tabernariæ: Atellanæ: planipedes unum atq; alterum genus a psonarum qualitate factū tertium a loco: nouissimum ab habitu plano enim pede ideſt nudo proscænium earum actores intrabant quum qui tragedias agerent coturnis ingrederentur. ¶Ardentis domus: ex fabulæ argumento

ita repreſentatæ. ¶Miſſilia: munera quæ a principibus uulgo ſpargebantur uelaria linea odores unguẽta & alia his ſimila ac interdum maiora qđ ex iis quæ ſequuntur poteſt intellgli. ¶Singula quotidie milia: ex ſingulis generib⁹ ſingula millia. ¶Teſſeræ frumentariæ: ĩciſæ. ſ. aut certa ſumma notatæ quid teſſeræ eẽnt alio eſt loco ſignificatũ. ¶Naues inſulæ agri: hæc ut alia q̃dam certe ſpargi non potuerũt niſi notata nomia aut tabellis figurata in populum ſparſa accipias atq; illis ipſis qui eas adepti eſſent ex fide repreſentata poſſent & ſigilla earum rerum in uulgus miſſa uideri ſed ſuperior ſnia ſimilior eſt uero.

EOs ludos ſpectauit e ꝓſcænii faſtigio: mũere qđ ĩ ãphitheatro ligneo ĩ regiõe martii cãpi ĩtra ãni ſpaciũ fabricato dedit: neminẽ occidi ne noxiorũ qdẽ. Exibuit aũt ad ferrũ etiã quadringentos ſenatores: ſexcẽtoſq; eqtes Ro. & quoſdã fortũæ atq; exiſtiatiõis ĩtegræ: ex iiſdẽ ordinibus confectoreſq; ferarum & uariæ harenæ miniſteria. Exibuit & naumachiã marina aqua ĩnãtibus bæluis. Itẽ pyrrichas quaſdã e numero epheborũ: quibus poſt edictam operã diplomata ciuitatis Romanæ ſingulis obtulit: iter pyrricharũ argumẽta: taurus paſiphaen ĩ ligneo iuuẽcæ ſimulacro abditam iniit: ut multi ſpectantium crediderunt.

¶PHI. ¶Ex proſcenii faſtigio: ꝓſcenium auctore diomede dicimus locũ qui eſt añ ſcenam. ꝓſcenium introibant actores tragediaꝝ cum conturnis. comedi uero, cum ſoccis: ubiq; fabulas agebant: maro in. ii. georgicorũ ueteres ineunt proſcenia ludi. Proſcenium

¶Munere. ſpectaculo gladiatorio. ¶Amphitheatro ligneo. curio funebri patris munere fecit e ligno non amphitheatrum uenere: ſed theatra duo ampliſſima cardinum ſinguloꝝ uerſatili ſuſpenſa libramento: quæ cornibus inter ſe coeuntibus faciebant amphitheatrũ: & poſt meridianis horis gladiatoria ſpectacula illic edebãtur: plinius Romani populi furorẽ demiratur: qui auſus ſit ſedere ludoſq; ſpectare tam infida inſtabiliq; ſede: periturus momento aliquo luxatis machinis. hæc nimiꝝ fuerunt illa Cai curionis munera: de quibus loquitur Cicero in illa epiſtola: nẽpe ſtudium non defuit declarandorum munerum tuo noĩe. Theatra lignea curionis

¶Ad ferrum. ad pugnã gladiatoriam. ¶Quadringẽtos ſenatores. Cornelius Tacitus. ſpectacula gladiatorũ idem annus habuit pari magnificẽtia ac priora. ſed feminarum illuſtrium ſenatorũq; plures fedati ſunt. hinc exiit illud ſatyrici poetæ: quanti ſua funera uendant: quid refert. uendunt nullo cogente nerone. ¶Fortunæ integræ: opulentos & auctoritate magna preditos illibataq; exiſtimationis. ¶Ex hiſdem ordinibus. ſenatorio & equeſtri ordine. Munera curionis

¶Cõfectoreſq; feraꝝ. conficere interdum ſignificat frangere & trucidare. inde cõfectores ferarum dicti: qui feras pugnando interrimũt atq; confringunt. hinc lucilius confectores cardinum dixit effractores. flauius uopiſcus uſurpat confectores pro infectores tinctores uel colorum: qui alio noĩe offectores nominantur. fic. n. ſcribit in Aureliano: miſſis diligẽtiſſimis confectoribus requiſiuerunt tale genus purpuræ. de multiplici ſignificantia huius uerbi cõficio ſcribit nonius marcellus. tradit iulius firmicus eos: qui in horoſcopo habuerint caniculæ ſydus depugnaturos eẽ cũ feris publico ſpectaculo. Confectores

¶Harenæ miniſteria. miniſtros ſeruientes in arena ſpectaculorum. a qua harenarii dicti: qui in harena depugnant: quos naſci autumat iulius firmicus ſub ſydere caniculæ. ¶Naumachiam. naualem pugnam. ¶Marina aqua. quã. ſ. induxerat ex mari ꝓximo intra naumachiã. ¶Innantibus belluis. quales ſunt crocodili & hippopotami: quos olim Mar. ſcaurus oſtendit eur⁹po tẽporario ludis ſuæ edilitatis: martialis quoq; laudans Cæſaris ſui naumachiam ſcribit feras ignotas etiã ipſi thetidi exhibitas fuiſſe. Harenarii

¶Pyrrhicas. relege quæ non incurioſe ſcripſimus in Iulio Cæſare ſuper pyrrhica ſaltatione. ¶Epheborũ. Ephebia ephebia prima etas adoleſcentiæ eſt. adoleſcentia uero extrema pueritiæ: auctor donatus. phebum ephebũ ueluti per annominationẽ appellat ſidonius. cenſorinus ephebos ſeparat ab exephebis: tanquã ephebi dicantur in ſexto decimo etatis anno: exephebi uero ultra illud tempus appellentur. inde ephebeum dictum palleſtræ membrum in quo ephebi exercentur: de quo uitruuius in. v. ſic inquit in duplici porticu collocẽtur hæc mẽbra ephebeũ in medio: hoc ãt ẽ exedra ampliſſima in libro ſecũdo machabeoꝝ ephebia femineo genere dicit: ubi ſcriptũ ẽ. gymnaſiũ & ephebiã ſibi cõſtituere. ephebei

¶Editam. exhibitã nauatãq; in pyrrhicis ſaltationibus. ¶Diplomata: uulgus appellat priuilegia & bullas. ¶Init paſiphaen. martialis id ſpectaculi genus a cæſare ſuo exhibitũ fuiſſe ſignificat his uerſibus. iunctã paſiphaen dicteo credite tauro. uidimus: accepit fabula pariſca fidem. paſiphaes ãt hiſtoria fabuloſa in triuialibus ludis quotidie memoratur: quemadmodũ. ſ. incluſa ſimulachro uaccæ: qđ dedalus fabricauit cũ tauro adamato cõcubuit. ex quo coitu minotaurum fertur genuiſſe. inire autem eſt coire. uñ & initus coitus de quo in auguſto ſatis diximus. ſentire uidetur tranquilus in repreſentanda fabula paſiphaes uerũ taurum coiſſe cũ femina: q̃ inſtar paſiphaes incluſa ĩtra ſimulacrũ uaccæ exceperit taurum coeuntẽ. in deuteronomio precipitur ſi femina coiuerit cum iumẽto: ut morte moriatur. ex quo colligimus illis quoq; ſanctis tempotibus fuiſſe feminas impudicicia obſcena pollutas: appetenteſq; prenimia libidinis uredine coitus belluini: ut uerum uideri poſſit matronã ſummatẽ ſitienter appetiuiſſe concubitum cũ apuleio in aſinum deformato: ſicut ipſe feſtiuiter denarrat. Inire coire Initus coitus Femina coierit cũ iumẽto

¶M. AN. ¶Proſcœnii. Ver. & ueteres ineunt ꝓſcœnia ludi ſunt ut Seruius interpretatur ꝓſcœnia pulpita ante ſcœnã ĩ quibus ludicra exercebãt. ¶Hos ludos: quoque maximos appellari uoluit. ¶Ad ferrũ: ad gladiaturã: luue. ferrum eſt quod amant. ¶Fortunæ & exiſtimationis integre: quaſi dicat neq; inopia compulſos neq; ulla ad id tempus ignominia notatos. ¶Ex eiſdem ordinibus: ſenatorio & equeſtri. Iu. Popul

frons durior huius Qui sedet & spectat triscurria patriciorum planipedes audit fabios ridere põt qui Mamercorum alapas. Quanti: sua funera uendat. Quid refert: uendunt nullo cogente Nerone Nec dubitant censi prætoris uendere ludis: uñ colligitur. Nerone cogente patritios in arenam productos quũ Tranquillus præmio & illecebris a Nerone allectos innuere uideatur cui eo libentius quã Satyro accedo quo ambitiosius Neronis studium in oium ordinum fauore sibi conciliando ab initio sui principatus fuit. ¶Marina aqua: in uaticano fuit naumachia illa ut Cornelius docet: nec multo post magna pars eius mortis naumachia dicta ẽ. ¶Pirrichas saltationes. ¶Diplomata: tabellas sunt. n. diplomata pugillares seu tabellæ qui bus litteræ scribi cõsueuere qđ ipsa ratio noĩs demonstrat: Græci diplon duplum dicũt. ¶Pasiphaen: tañq pasiphaen. Ver. Exultat Amazon: id tragici concubitus argumentũ sub Domitiauo representatũ uidetur Mar. significare: iũctam pasiphaen dictæo credite tauro. Vidimus accepit fabula prisca fidẽ: fuit illa Minois uxor captæq tauri amore cũ eo cõcubnit: uñ Minotaur⁹ ortus Ver. Et fortunatã si nũquã arméta fuisset pasiphæn niuei solat' amore iuuẽci & rursus: Veneris mõumẽta nefãdæ Minotaurus inest philocor⁹uirũ fuisse scripsit apd minoẽ potẽtia & uirib⁹ isignẽ quẽ These⁹ certamíe uicerit eũ rumor erat cũ pasiphæ cõcũbere.

¶PHI. ¶Icarus decidit. nullus uel mediocriter litteris triuialibus imbutus ignorat historiam siue fabulam icari dedalei: quã scribit Ouidius in secũdo de arte & i. vii. me: amorphoseos. diodorus i. v. bibliothece refert de dalum minois irã formidantẽ ex insula creta effugisse auxilio pasiphaes nauem ad effugiendũ accomodãtis. post dedalum icarus quoq; filius fugiens cum insulã quandam peteret in mare decidẽs periit: a cuius noĩe insula dicta est icaros: & mare icarium nuncupatũ. fabulæ tradunt dedalũ alas summa arte fabricasse: quas cera compactas sibi filioq; annexuit: sed icarus dum p imprudẽtiam altius iret adolescẽs peteret solis estu cera liquescente laxatisq; alarum iuncturis in mare decidit. dedalus ad siciliam peruenit incolumis. auctor est plinius uela nauium ab icaro inuenta fuisse: malũ uero & antẽnam a dedalo. qui fabricam quoq; materiariam primus inuenit: & in ea serrã asciam glutinum terebram & perpendiculũ. igitur icarus inductus in fabula ex argumento pyrrhicæ decidit non tam simulato lapsu q̃ uero casu. ¶Ipsum. neronem. ¶Eius. neronis. ¶Perraro presidere consueuerat. qui prefecti sunt spectaculorum hi presidere dñr: nero raro presidendi officio fungebatur: sicut ẽt augustus solebat substituere: qui suam uicem presidendo in spectaculis fungerentur. ¶Toto podio. podium pulpitum esse significat uitruuius in. v. de architectura. cuius altitudinem prescribit. quod autem ex podio ludi spectarentur satis indicat uel ille satyrici poetæ uersus. omnibus ad podium spectantibus. scribit spartianus in seuero. qđ die circẽsium uictoriola gypsea uento icta de podio stans decidit & humi constitit. ¶Quinquẽnale certamen. ut singulis quinquẽniis certamẽ triplex hoc est musicoꝝ gymnicorum & equestre exhiberetur: sicut apud græcos exhiberi quinquẽnalia ludicra solebant. unde scripsit strabo in. v. geographiæ neapoli agona quinquenalem musicum & gymnicũ cõplures per dies celebrari solitum: qui agon illis certaminibus sacris erat emulus: q̃ per greciam clarissima celebritate gerunt'. cor. tacitus de hoc certamine neroneo instituto sic scribit. nerõe quartum cornelio cosso consulibus qnquẽnale ludicrũ institutum est ad morem græci certaminis. ¶Neronea. a nomie suo neronea certamina q̃ quinquẽnalia instituerat dici uoluit. ¶Thermis. eusebius chronographus. thermæ inquit a nerone ædificatæ. quas neronianas appellauit: de quib⁹ epigrammatarius poeta: quid nerone peius: quid thermis melius neronianis. & papinius in siluis thermas neronianas significat: scribens nerõea nec si modo lotus in unda hic iterum sudare neget. ¶Gymnasio. Cor. tacitus. gymnasium eo anno dedicatum a nerone. ¶Oleum præbuit. oleum a nerone prebitum equiti ac senatui græca facilitate scribit. Cor. tacitus: apud quem mendosa dictio est: nãq; pro oleum passim legitur oletum. quod autem oleo uterentur in gymnasio luctatores & gymnisticam exercentes habunde docet ut ille uersus maronianus. exercent patrias oleo labente palestras nuda i socii: & plinius noster eleganter de oleo scribens in. xv. dixit usum eius ad luxuriam uertere græci uitiorum omnium genitores in gymnasiis publicando. quintiliãus palestricos dãnat quibus pars uite in oleo pars in uino consumitur: qui corporum cura mentem obruerunt: seneca quoq; in epistolis moralibus ait. luctatores & totam oleo & luto constantem sciẽtiam expello. cur autẽ oleo uterentur causa esse uidetur: quia oleo natura est tepefacere corpus & contra algores munire. hinc dixit idem plinius in. xxiii. omni oleo mollitur corpus: nigorem & robur accipit. idem ait in. xiiii. duo sũt liquores corporibus humanis gratissimi intus uini foris olei.

¶M. AN. ¶Icarus: de pẽnis & casu icari notissima fabula: Oui. pluribus criminib⁹ẽ rẽ tetã execut⁹. Iu. & mare percussum puero fabrumq; uolantem. ¶Eius: Neronis. ¶Raro præsidere: ut tunc quoq; haud præsedisse intelligas. ¶Accubans: & idcirco iuxta cubiculum dixit. ¶Toto podio: uñ spectabat. Iuue. Et oĩbus ad podium spectãtibus. ¶Adaperto: patefacto. ¶Dedicatis thermis: post thermarum dedicationẽ spartianus in ea pte urbis Nerõis thermans fuisse ait ubi postea alexãdrinæ thermæ fuerunt circa Eustachii ædẽ

Icar⁹ ab icaro Icarium mare

Quin quẽnale ludicrũ

Ther mæ ne rõianæ. Oleum ad gymnasium

paleştrici

& flaminium circum siue agonem Oleoum & ad thermaꝫ in qbus erant balnea & i paleſtræ uſum: Quod in balneis ungerent. Iuue. Carmen demonſtrat: propter quod Romæ quũ bocare nemo lauatur quum de oleo interim loqueretur in pa'eſtra quoq; ungi ſolitos. Lucanus plane ſignificat perfundit membra liquo re hoſpes olympiacæ ſeruato more paleſtræ.

ſorte prætorum: deinde in orcheſtram ſenatum deſcendit & orationis quidem carminiſque latini coronã de qua honeſtiſſimus quiſque contenderat: ipſorum conſenſu cõceſſam ſibi recepit Citharæ autem a iudicibus ad ſe delatum adorauit: ferrique ad Auguſti ſtatuam iuſſit: Gymnico quod in ſeptis edebat inter buthyſiæ apparatum barbam primam poſuit conditam in auream pyſidem & præcioſiſſimis margaritis adornatam capitolio conſecrauit: Ad athletarum ſpectaculum inuitauit & uirgines ueſtales: quia

¶PHI. ¶Sorte pretorũ. ſenſus ẽ. certamini nerõo ꝓpoſuit nero cõſulares moderatores ea ſorticione: qua ꝓtores ſpectaculis ꝓ eſſe cõſueuerũt in libro annotationũ docuim⁹: & alibi apud trãquillũ explicauimus: quẽadmodũ ad offiñ ꝓtorum ptinebat exhibitio ſpectaculoꝝ. quidã codices nõ ſorte hñt: ſed ſede: quod placet ut ſit ſenſus: ꝓfectos ludi neroniani ſediſſe in his ſedibus in qbus ꝓtores qui ꝓſunt ludis ſedere cõſueuerãt: q ſorte redem

ptorũ legũt in libros de corruptis exẽplaribus factos inciderũt neq; ex tali lectiõe nõ ſolũ uerus ſed nec qdẽ uerisimilis ſenſus elicit. ¶Orationis carminiſq; latini. hoc ſatis oñdit muſicũ certamẽ: nõ minus ad poetas oratoreſq; eſſe referendũ: q̃ ad cythariſtas: in quo corona uictoriæ neroni ipſi perinde ac uictori cõceſſa fuit conſenſu decertantiũ. de quo hæc tacitus. eloquẽtiæ nemo prima tulit: ſed victorẽ eſſe Cæſarẽ ꝓnunciatũ. ¶Cythare. extrinſecus ſubintelligendũ ẽ coronã: de qua ſic ſcribit euſebius. nero' romæ in cythariſtarum agone cõtendẽs cũctos ſupat. ¶Gymnico. certamine: in quo nudati corpora exercebãt. ¶In ſeptis. ſepta in cãpo martio fuiſſe ſupra docuimus: qbus porticus addidit agrippa. uñ agrippiana ſepta a doctis noiantur. ¶Buthyſiæ apparatũ. buthyſia dictio greca ẽ ſignificatq; magnũ ſacrificium: qualis ẽ hecatombe & immolatio maioꝝ hoſtiarũ. græci. n. rebus magnis aſſueti ſunt ꝓponere hanc ꝓpticulam. bu. a magnitudine. ſ. bouis & maieſtate ſicut feſtus põpeius. & Mar. Varro ꝓdiderunt. inde grãdes pueros bupedas appellãt: bulimon magnã famã. buſicon ficum mariſcam: corrigẽda eſt obiter dictio mendoſa apud feſtũ põpeium: nam in. per diuiſionẽ dictionũ perperã factam: qd erat primæ dictioni copulandũ. id inſequentẽ procliuiter tranſlatũ eſt corrupto & uerbo & ſenſu. uult. n. ſignificare feſtus. buſicon a græcis dici mariſcã ficum: q̃ haud dubie magna erat & grandis. uñ ſenetio ille declamator: q oĩa grandia ꝓbabat ficos non edebat niſi mariſcas: qa. ſ. grandes ſunt. ſed ut ad buthyſiã reuertamur græci thyſiam dicũt ſacrificiũ & ꝓponentes bu ſignificãt magnũ Βοῦς ἔπω. hoc eſt ꝓfectus buthytaꝝ. i. ſacrificantiũ. autumat porphirius ille chriſtianæ ſectæ oppugnator accerrimus thyſiã ideo dici ſacrificiũ: qa ex herbis antiqtus ſacrificabãt: a quaꝝ exhalatiõe quã græci thymia ſin dicunt: thyſiã quoq; deriuari aſſerit: ſubiũgitq; nõ recte thyſiã capi pro illo cultu atq; ſacrificio: quod ſanguine hoſtiarũ celebrat. ¶Barbã primam poſuit. mos fuit antiquoꝝ: cũ primũ primã barbam deponebãt & crines tondebãt: ut ea numini dicarent: ſicut apud papiniũ & martialẽ carinus domitiani libertus conſecrat comã eſculapio. & ita nero primã barbã cõditã in pyxide aurea cõſecrauit ioui capitolino. ¶Pyxidẽ. pyxides: ut docet qntilianus i. viii. cuiuſcũq; materiæ ſunt: quaꝝ uſus uariis rebus ẽ accõmodatus. in his uenena i his medicamẽta cõtinent: de pyxide ueneũ celiana differit Ci. in oſone ꝓ celio: apud lactãtiũ ſnĩa ẽ illa ꝓ uerbialis: medicoꝝ tituli remedia hñt: pyxides uenena. diminutiuũ pyxidis eſt pyxi'dicula. Cor. celſus i ſexto liqdũ collyriũ pyxidicula ſeruat. a pyxide fit pyxidatus: ſignificatq; ad effigiẽ pyxidis in cõmiſſura formatũ. pliniusi n. xxxi. cõmiſſuris pyxidatis. ¶Athletaꝝ ſpectaculũ. hoc quoq; ad gymnicũ certamẽ referẽdũ ẽ. ¶M. AN. ¶Sorte redemptorum: uel redemptoribus ludorũ ſortitionem habentibus qui e conſularibus certamini præponi deberent: uel iidẽ conſulares qui ludorũ redemptores eſſent inter ſe ſortiti quis eorũ ludis præſideret. ¶In orcheſtram ſenatumq;: id eſt in conſeſſum patrum q ex orcheſtra ſpectabunt quid in theatro orcheſtra eſſet ſupra ſignificauimus ſed uide ne ſcœnam ſit potius legendum: ut ſit ordo & ſenſus p orcheſtrã in ſcœnam eloquentia certaturus deſcendit. ¶Orationis latinæ: ad Græcæ differentiam. ¶Latini certaminis: ut non pedeſtri tm̃ ſed equeſtri quoq; oratione certatũ intelligas. ¶Coronam: Auream tali quidẽ ſe Papinius coronatũ teſtatur: Quum modo germanas acies modo daca ſonantem Prædia palladio tua me manus induit auro. ¶Citharæ: coronam quã Martialis quernã fuiſſe ſignificare uideť o cui tarpeius licuit. cõtingere quercus. Iuue. an Capitolinã deberet pollio q̃rcus ſperare & fidibus, pmittere: qbus uerbis dat' itelligi uictores citharœdis q̃rna corona donari ſolitos & ſtatim poſtea nec turpe putauit pro citharœ uelare caput. ¶Buthiſiæ apparatu: magni puto ſacrificii Βοῦ. n. in' compoſitiõe augendi uim hẽt: ὁῦσία ſacrificium: hoſtiã uictimam ſignificat. ¶Auream piſidẽ: bene aureã addidit nam pixis ab eo q̃ græci τὴν πύξινον buxum uocant dicta eſt: ex qua materia plurimum id uaſis genus fieri conſueuit. ¶Capitolio conſecrauit: capillum & barbam primo reſectam ueteres ſoleni quodam mõ dedicabant. Mart. hos tibi phœbe uouet totos a uertice crines Encolpus dñi centurionis ãmor: papinius accipe laudatos iuuenis phœbeie crines Quos tibi Cæſareus donat puer.

Septa agrippia
buthyſia
bupedes
Bulios
Correctus locus grãmatici
Mariſca ficus
Thyſia
Buthytæ
porphirius oppugnator chriſtianorũ
Pyxides
Pyxidicula
Pyxidatus

¶PHI. ¶Olympiæ: de agone: q̃ in honorẽ iouis olympii celebrabãt singulis qnquẽniis alibi dictũ. ẽ lege ãt phibitũ erat ut inqt Lactantius statii interpres olympicũ certamen spectare mulieres: excipiebãt cereris an tistitæ: qbus ob sacerdotii maiestatẽ cõcedebat spectare ludos olympicos. Cicero in uerrinis docet quemad modũ sacra cereris p̃ mulieres ꝓbatas ac uirgines cõficiebant: hinc illud iuuenalis. pauce adeo cereris uittas

thesmophoria. cõtingere dignæ: tradit plinius matronas in thesmophoriis atheniẽsiũ castitatẽ custodiẽtes foliis uiticis quẽ græci agnó uocãt cnbitus sibi sterneꝛ solitas: sũt ãt thesmophoria sacra cereris: q̃ græce dr thesmophora: q̃si legifera. prima. n. ceres leges iue nisse ꝓditur. sacerdotes olympia dæ memorant a ꝓbo emylio: a qbus alcibiades execrationibus deuotus ẽ iubente populo athe niẽsi. una cereris antistita deuo uere alcibiadem recusauit dicẽs ad se ꝑtinere offam supplicatio nũ non execrationũ. paulo post: idem illi olympiade sacerdotes rursus alcibiadẽ resecrare coacti sunt: q eũ deuouerãt: pilæq; illæ: in qbus deuotio fuerat scripta i mare p̃cipitatæ. ¶Tyridatis in troitũ. tyridates ut refert cor. ta citus. frater fuit uologesis pthorũ regis: q pulsus uictusq; a cor bulone exercitus romani p̃fecto: colloqo locũ diẽq; poscit: quo impetrato placuit ut tyridates deponeret aꝑ effigiem neronis diadema: qd̃ regiũ insigne ẽ: nec nisi manu neronis resumeret. & colloquiũ osculo finitum itaq; post paucos dies ꝓgressus tyridates ad effigiẽ nerõis curuli sede collocatã cesis ex more uictimis sub latũ capiti diadema imagini subiecit: acceptusq; ẽ comiter epulis a corbulone. deinde sicut pactus erat romã uẽit laturus nouũ de se cæsari decus: quẽ itroeũtẽ romã nero ut honorificẽtius accipet iussit auro opiri thea tꝝ põpeianũ cuius rei auctor ẽ pli. i. xxxiii. merito itaq; trãqllus tyridatis itroitũ utpote magnificẽter exultũ refert iter spectacula exhibita populo a nerõe. ¶Destinato. cõstituto publicatoq;. ¶Ostẽsurus populo scri bit cor. tacitus oẽm ciuitatẽ romanã fuisse effusã ad excipiẽdũ pcincipẽ spectãdũq; regẽ tyridatẽ: q accipiẽdo armẽiæ regno aduẽtabat: & hoc tps delectũ fuit ad dãnationẽ peti thraseæ & bareæ sorani: q erãt uiuæ uirtu tis simulacra. de qbus iuuenalis stoicus occidit bareã & q̃le coronati thrasea eluidiusq; bibebãt. iõ ãt illud po tissimũ tps dãnatiõi delectũ fuit: ut occupatis circa externa regisq; itroitũ rumoribus iteſtinũ scelus obscura reꝛ: siue ut magnitudinẽ impatoriã nero cede insigniũ uiroꝝ q̃si regio facinores ostẽtaret. ¶Circa fori. tem pla. ut ẽ tẽplũ castoꝝ tẽplũ iouis statoris q̃ erãt i foro. ¶Curuli residẽs. i sella curruli sedẽs. refert. Cor. tacitus tñ mõ: quẽ admodũ tyridates ñ Romæ sed i armẽia deposuit diadema ad imaginẽ nerõis: quã sedes curulis

De tyridate. sustinebat. ¶Triũphantis habitu. supra explicauimus q̃lis forer habitus triũphalis. ¶Inter signa & uexilla: seiũctim diuisimq; hæc duo posuit: pinde ac dissimilia. sunt. n. signa legionũ & prĩcipalia: ut aqlæ. uexilla cẽ

Signa uexilla turiarũ. nãq; ut scribit Vegetius singulis cẽturiis singula uexilla cõstituerũt ita ut ex q̃ cohorte uel quota eẽt cẽturia in illo uexillo lris eẽt ascriptũ: qd̃ legẽtes milites a cõtubernalibus aberrare ñ possent. liuius i. viii. au ctor ẽ sub uno uexillo fuisse hoies. c. lxxx. a uexillo uexillari⁹ dictus. idẽ liuius. ordo sexagẽos milites. duos cẽturiones. uexillariũ unũ hẽbat. uexillatiões antiq noꝛ auerunt alas equitũ. autumat Cicero i oratore e ue

Vexillarius xillo factũ eẽ uelũ fuga lĩæ uastioris sicut inqt e maxillis & axillis malæ & alæ cõtrahunt cã auriũ. nos uulgo

Vexillationes uocitamus uexilli feꝛ iustitiæ maximũ magistratuũ in nra republica: qd̃ an satis elegãter significãter ue dica tur uiderint eruditi. cũ uexillifer eo iclinatu dictus sit: quo signifer & aqlifer: q accipiunt ꝓportitoribus ba

Vexillifer iustiæ iulisq; uexilloꝝ signoꝝ & aquilaꝝ: qd̃ munus ẽ gregarioꝝ ac uilioꝝ. ¶Per deuexũ. inclinatũ atq; proclitũ. ¶Admisit ad genua. utpote ad eas corporis ptes: q̃s adorãtes attingũt. genua. n. ut inqt plinius in. xi. suppli ces, tangũt. ad hæc manus tendũt. hæc ut aras adorãt. genua miseriũordiæ cõsecrata eẽ ꝓdidit seruius gráma

Genua adorãt ticus: & nos alibi retulimus. ¶Tyara deducta. Nero remouit a capite tyridatis tyarã ipsoq; diadema. ut ita significaret se illũ restituere in pristinã regiã potestatẽ. est ãt tyara pileũ qd̃ in capite gerit sacerdos: quo an

Tyara tiq ꝓ diademate utebant: ut indicat lactãtius enarrãs illud ex. viii. thebaidos. sustẽtare manu nec adhuc im plere tyarã. seruius quoq; maronian⁹ iterpres tyarã dicit eẽ pileũ phrygiũ. hieronymus ad fabiolã de ueste sa cerdotali scribẽs luculentius explicatiusq; qualis sit tyara demõstrat: cuius hæc sunt uerba rotundũ ẽ pileo lũ: quasi sphera media sit. & pars una ponat in capite hoc græci & nũi tyarã. nõnulli galerũ uocant. nõ hẽt acu mẽ in sũmo: nec totũ usq; ad comas caput tegit. sed tertiã partẽ a frõte inoptã relinqt. tyara ãt & sacerdotes & põtifices apud hebreos uti solitos docet. uirgilius masculino gñe ꝓtulit: ubi ait sceptrũq; sacerq; tyaras: olim

Lunat⁹ tyara semiramis mẽtita uirilẽ sexũ tyara caput texit: sicut historici ꝓdiderũt: tyara ãt peculiariter gestabatur a pſis: quẽ lunatũ a forma appellat sidonius cũ ait in panegyrico fictit achemenius lunatum persa tyaram.

¶M. AN. ¶Olipiæ: olipia i pisęo agrolocus i quo oli piaci ludi celebrabãt Stra. nec uero pisea tell⁹ augeæ regno subiecta fuit i q̃ olipia ẽ. ¶Cereris ele. s. cui⁹ sacerdotis uox illa fuit siqdẽ iussa cũ aliis alcibiadẽ ut ipiũ

olympiæ quoq; cereris sacerdotibus spectare conceditur.

## De mithridate rege per eum recepto & eius spectaculo.

NOn imerito iter spectacula ab eo edita & Tiridatis i urbẽ itroitũ rettulerĩ. Quẽ Armẽiæ regẽ magnis pollicitationibus solicitatũ quũ destinato p̃ edictũ die ostẽsurus populo propter nubilũ dístulisset: produxit quo opportunissime potuit dispositis circa fori templa ar matis cohortibus curuli residẽs apud rostra triumphantis habitu: inter signa militaria atq; uexilla: & primo per deue xum pulpitum subeuntem admisit ad genua: alleuatumq; dextra exosculatus est: dein precanti thiaram deductam:

execrari respõdisse dicitur supplicationũ ad se officia non execrationũ attinere: plutarchus ẽ auctor Tiridatis: accessus tiridatis ad urbẽ Cornelius & pli. meminerũt. ¶ Produxit: ĩ conspectũ dedit. ¶ Dispositis circa fori tẽpla: Cornelius inde inqt eques cõpositus per turmas & insignibus patriis hinc agmina legionũ constitere: fulgentibus aqlis signisq; & simulacris &c. ¶ Curruli. sella idem auctor sedes effigiem Neronis sustineba. ¶ Deuexum: accliue & quasi pendẽs: Hora. me quoq; deuexi rapidus cões orionis illiricis notus obruit nudis: Ver. conexa polus dum sidera pascet. ¶ Tiara: seruius phrygium pileum tiaram iterpretatur eo capitis insigni Reges & sacerdotes usi sunt.

diadema ĩposuit: uerba supplicijs interpretata prætorio uiro multitudini pronunciãte pductũ i theatrũ: ac rursus supplicantẽ iuxta se latere dextro collocauit. Ob quæ imperator consalutatus: laurea in capitoliũ lata.

De Iano gemino per eum clauso.

IAnum geminũ clausit tã nullo q̃ residuo bello. Cõsulatus quattuor gessit: primũ bimestrẽ: secũdũ & nouissimum semestres: tertium quadrimestrẽ: medios duos continuauit: reliquos inter annua spatia uariauit De more eius ĩ iure dicẽdo & sẽtentiãdo & aliis gestis eius.

IN iurisditione postulatoribus nisi sequenti die ac p libellos nõ temere respõdit. In cognoscẽdo morẽ eũ tẽuit: ut cõtinuis actiõibꝰ omissis, singulati quæq; p uices ageret: quotiẽs ãt ad cõsultãdũ sederet: neq; ĩ cõmune quicq̃: neq; propalã deliberabat. Sed & cõscriptas ab uno quoq; sẽtẽtias tacitus ac secreto legẽs qd̃ sibi libuisset:

¶ PHI. ¶ Diadema. insigne regũ: de quo copiose scripsimus ĩ primo cõmentario ubi docuimus: nihil aliud esse diadema q̃ fasciã: qua capita regũ circũligantur. de diademate ait sidonius diademate crinẽ fastigatus eas. ¶ Verba supplicis. q̃ erãt barbara utpote hois pthici. pthoq; ãt sermo iter scythicũ medũq; medi⁹ẽ: & utriusq; mixt⁹. auctor iusti n⁹ ĩ. xli. epithõatis. ¶ In theatrũ. s. põpeianũ: qd̃ inaurari iusserat nero ad tyridatẽ magnificenter suscipiendũ. ¶ Suplicantem. ad genua neronis manus porrigẽtẽ. ¶ Latere dextro. tanquam p te illa honoratiore. e contrario scribit xenophon cyrũ solitũ fuisse honoris cã cõuiuas a latere sinistro iuxta se in mẽsa collocare: tãq; certiores fidelioresq; illos existimaretq; q; a pte cordis sinistra consisterent. ¶ Laurea in capitoliũ. tradit plinius lauream in gremio iouis capitolini poni solitã. quoties letitiã uictoria nouã attulisset. ¶ Ianũ geminũ. repete quæ scripsimus in augusto de templo iani: qd̃ tpe belli patebat tẽpore pacis claudebat. uñ patulcius & clusius cognominabat. illud ãnotandũ Ideo ianũ geminũ uocari: qd̃ preterita sciuerit & futura ꝑuiderit: uel q; superorum & inferorũ ianitor extiterit: uñ & bifrontẽ fingebãt. quidam ianũ solẽ demõstrari uolunt & ideo geminũ quasi utriusq; ianuæ celestis potẽtẽ: q exoriens apiat diẽ: occidens claudat. in sacris ut inqt macrobius inuocabatur ianus geminus: plutarchus in problematis ianũ ideo bifrontem & geminũ dici fingiq; autumat: ꝓpterea q; græcus fuit: & cum ĩ italiã traiecisset linguã simul cum uictu cõmutauit. uel potius italos id tẽporis barbaros & agrestes ab incomi incultoq; uictu ad humanitatẽ traduxit uitamq; cultioré. scribit iulius capitolinus gordianũ aperto iano gemino: qd̃ signũ erat indicti belli ptofectũ esse contra psas cũ exercitu ingenti. ¶ Cõtinuauit: nullo interuallo: cum ex ꝑscripto legis annalis nemo capere possit eũdẽ magistratũ inter decẽ annos. ¶ Tã nullo bello. sine respectu bellũ ne eẽt an pax. ¶ Reliquos. primũ & nouissimũ cõsulatũ. ¶ Postulatoribus. postulatores a uariis petitionibus dicti olim Cicero in cã uerris postulauit tempus inquirendoq; criminum in siciliam postulatores quoq; accipi possunt pro accusatoribus: cũ postulare sit accusare ut ante dictũ est. ¶ Per libellos. ut consulti⁹ us circũspectiusq; responderet rẽ agebat per libellos: quibus qd̃ sentimus planius explicamus: q̃ ore pronũtiemus. ¶ Continuis actionibus. moris fuerat ut agendi dies priori postulatori prior ordinaretur: & locus ad agendum daretur: ex quo fiebat ut altera causa agi nõ posset nisi prima absoluta. hoc cognosci licet ex uerrinis ciceronis: & enim Cicero laborauit ne rupilius siue oppius a uerre subornatus ante se causam agere inciperet: quia sic per interpositam nouæ accusationis de industria morã: ad alios consules uerris accusatio dilata fuisset. nero continuas illas actiones omisit: quæ prius donec absoluerentur agi continenter solebant: q bus accusatori. xx. dies ad accusandũ legitimi erant constituti: totidemq; defensori ad respondendũ. ¶ Per uices: uicissim modo hanc cãm cognosceret: modo illã. ¶ Ad consultandũ sedebat. moris est ut sedentes cõsultemus non ſtãtes. uñ uetus prouerbium ẽ. Romanus sedẽdo uincit: cui acommodari põt illud plautinũ: nimio plus sapio sedens. seruius enarrans illud uirgilianũ. turnus sacrata ualle sedebat. inqt sedere est consilium capere. sensus hic ẽ. nero cũ sederet in consilio sententias singuloq; consiliariorũ iudicumq; exquirens. non id palam factitabat. sed a singulis consiliariis sñias cõscribi seorsum uolebat. deinde id quod ſtbi placuisset palam proounciabat: tanq̃ ea foret sñia plurimoq;.

¶ M. AN. ¶ Diadema: regiũ insigne a græcis Διάδημα: Διάδεω corono est siue circũligo: Cornelius a Tranqllo diuersus aliter: Tiridates ĩqt cæsis ex more uictimis: sublatũ capiti diadema imagini subiecit hæc illũ sub primũ accessũ fecisse Cornelius ait quo apparet diadematũ in cõspectũ uenisse. ¶ Ianũ geminũ. pacis & belli argumẽto ita Romæ cultũ Pli. ait plutarchus ẽ ĩqt eius tẽplũ Romæ duabus portis q; belli ianã uocant. Oui. Bicipitẽ facit bina repente oculis. Obtulit ora meis. ¶ Tã nullo q̃ residuo. q. d. indefferenter si

Sermo pthorum

Cõiuæ a latere sinistro

Patulci⁹ clusius Ianus geminus Ianus geminus unde

Postulationes

xx. dies legitimi ad accusandum Romanus sedẽdo uicit. Sedere

ue pax esset siue bellū. ¶ Medios duos: secundū & tertium. ¶ Continuauit: sine intermissione gessit. ¶ Cō tinuis actionibus: ad unā subintellige cām attinentibus. ¶ Admissis: in curiam.

¶ PHI. ¶ Perinde atq; tanquā. ¶ Libertinoꝝ filios. cū maiesta ſ senatus polluat' dehonestamē/ to sordidorū: noluit nero ut li/ bertinæ conditionis hoies in or dine senatorium reciperentur. ¶ A prioribus pricipibus. sicut a claudio: qui allegit i senatum filios libertinoꝝ ut ante dictum est. ¶ Candidatos. supra nume rum. prescriptus erat numerus magistratuū exempli cā: ut duo consules crearentur: duo ꝓtores alter peregrinus alter urbanus: uñ fit ut in petitōe consulatus si plures fuerint cādidati: duo tñ consules designentur reliqui re pulsam patiantur. talibus nero dabat ꝓfecturas legionū ut ita equioribus animis ferrēt se fuis se preteritos: & in aliud perendi tps dilatos. ¶ In senos menses. cū legitimū tpus consulatus an nuū sit. ¶ Circa calendas. quidā codices hñt citra quod significat ante diem calendaꝝ. ¶ Exemplū caninii: in iulio cæsare dictū est quemadmodū consulatū dedit caninio re bilio in paucas horas: cū pridie calendas inuarii repētina morte consul occubuisset. unde innotuit iocus ille pitholai in caninū unius diei cōsulem. ante flamines nūc cōsules diales fiūt. Idem a mar. tullio tali aſpersus est scornate. Cōsulē habuimus tam censoriū: ut in eius magistratu nemo pranderit nemo cenauerit: nemo dormierit. ¶ Questoriæ dignitatis. ornamenta questoria significat: qualia olim claudiāo liberto narciſo de creta fuerūt. ¶ Sed & de quibusdā rebus. hic distinguendū. cū id a sniā superiore dependeat: fit q; ſensus. ne ro nō solū ob rem militarē egregie administratā tribuit ornamenta triūphalia atq; questoria: sed etiā ob res alias minime militares: tanq; prius talia ornamēta maximeq; triūphalia tantūmodo tribuerētur ex causa mi litari his q in militia aliqd preclarū facinus edidissent. ¶ Preterito questoris officio: ex questoribus quidā cādidati principis dicebātur: qui libris principalibus in senatu legēdis uacabāt. auctor ulpianus in titulo de officio questorū. nero uoluit recitari p cōsulē oīones missas ad senatū tanq; id foret ſplendidius atq; magnifi cētius: omisso officio questoris cādidati: cui⁹ hoc peculiare erat offiñ oīones i senatu recitare qđ & in titi uita mox demōstrabitur. de quo intellexit cor. tacitus cū ait. Ingressi curiā senatores: & oratio principis p questo rē eius audita est. ¶ Ante insulas. iā sæpe dictū est domos ab aliis domibus seiūctas dici insulas: nero ab ar/ cēda incēdia: qbus obnoxia erat urbs roma areas patefecit porticus extruxit: quæ frōtem insularū domorū q; ptegerent. ex quarū solariis incēdia repelli possent: quæ sint solaria & meniana nō incurioſe explicauim' pximo cōmentario. Cor. tacitus in hanc sniam sic scribit. patefactis areis additisq; porticibus: quæ frontē in sularū ptegerent: nero eas porticus sua pecunia extructurū pollicitus est. ¶ Hostia tenus. usq; hostium citi tatē ab anco rege cōditā. ¶ Promouere. augere propagare. ¶ Inde fossa. neroni seuerus & celer machinato res promiserant a lacu auerno usq; ad hostia tiberina se depressuros fossam nauigabilem: sequenti littore aut p montes aduersos. nero ut erat incredibiliū cupitor: effodere pxima auerno iuga cōnixus est manētq; ut ait tacitus uestigia irritæ spei. tranqllus uero dicit neronē cōstituisse facere fossam p quā mare induceret urbi romæ: quā ueterē uocat ad differentiā illius: quā nero facere destinuerat menibus usq; hostiā produ/ ctis. ¶ Coercia. cohibita cōpressa. ¶ Adhibitus sūptibus modus. legē sumptuariā: q̄ alio noie cibaria noiat neronē exercuisse significat: de qua in primo cōmētario satis multa. ¶ Cenæ ad sportulas redactæ. nero ut cohiberet luxū gulæ efferuescētē uoluit ut loco cenarū sportulæ darent'. nā cenas dare pricipes solebāt clīēt bus: quas rectas uocabāt: q̄ erāt oppiparæ & lautæ: de qbus scripsimus in augusto. sportula uero specimen erat pusilli hois atq; deparci. hinc illud satyricū. sportula primo limine parua sedet turbæ rapiēda togatæ. ¶ M. AN. ¶ Supra nūeꝝ: magistratuū q creādi eēnt ac p hoc dignitatē ñ adepti. ¶ In solatiū: ut repulsæ So lamē eēt. ¶ Dilatōis: dilati honori. ¶ Sustituit: i demoriui locū suffecit. ¶ Caninii: a Cæsare dictatore in ali quot horas sustituit in quem iocus ille Ciceronis extitit: industrium consulem rem. pu. sortitam dixit q in suo cōsulatu non dormisset. ¶ Præterito questoris officio. questoris opera pretermissa cuius erat publicas in senatu lias recitare. ¶ Insulas: de urbicis insulis in Augusto diximus. ¶ Solariis: solaria quæ eadem sunt ut festus ait quæ & babylonica ab eo dicuntur q; in his solia sternerētur babilonica credo ab ipsa structuræ rōne qua semyramis in babyloni's mœnibus struēdis usa ē uide Herodotū: & diodorū: cornelius patefactis

perinde atq; pluribus idem uideretur pronunciabat. In curi am li libertinorum filios diu nō admisit: admissis a prioribus principibus honores denegauit. Cādidatos qui supra nume rum essent in solatium dilatiōis ac moræ legionibus præpo suit. Consulatum in senos plærunq; menses dedit. Defuncto q; circa calendas ianuarii: altero consulibus neminem sub/ stituit: improbans exemplum uetus Caninii Rebuli uno die consulis. Triumphalia ornamenta etiam quæstoriæ dignita/ tis & nonnullis ex equestri ordine tribuit. Nec utiq; de cau sa militari: sed & de quibusdam rebus orationes ad senatum missas pterito q̄storis officio p cōsulē plærumq; recitabat: De quibusdā institutis per eū & prauis moribus emendatis.

Formā ædificiorū urbis nouā excogitauit. & ut an te īsulas ac domos porticus eēnt: de quarū solariis icēdia arcerēt: easque sūptu suo extruxit: destinarat ēt hostiā tēus mœnia pmouere: atq; inde fossa mare ueteri urbi iducere. Multa sub eo & aiaduersa seuere & coercita:

Cōsulti diales

Questo res cādi dati

Nero in credibi/ lium cu pitor.

Lex ciba ria Cenæ rectæ

inquit areis additisq; porticibus q̃ frontẽ insulæ protegerẽt Nero eas porticus sua pecunia extructurũ pollicitus est. ¶Promouere: ampliare. ¶Veteri urbi: ueteri dixit ad nouæ differenti am quæ hostiam usq; ex Neronis destinatione erat processura. ¶Animaduersa: punita. ¶Cohercita: compressa.

nec minus instituta: adhibitus suptibus modus publicæ cenæ ad sportulas redactæ: interdictũ ne quid ĩ popinis cocti præter legumina aut olera uæniret quum antea nullum non obsonii genꝰ ppõeret. Afflicti supplicĩis. xp̃iani genꝰ hoium superstitiõis nouæ ac maleficæ. Vetiti quadrigariorũ lusus: q; bus iueterata licẽtia passim uagãtibus fallere ac furari p iocũ ius erat. Pantomimorum factiones cũ ipsis simul relegatæ.

De quibusdã legibus per eum repertis & institutis.

ADuersus falsarios tunc primum repertum ne tabulæ nisi pertusæ ac ter lino per foramia traiecto obsignarentur. Cautum ut in testamentis primæ duæ ceræ testatorum modo nomine inscripto, uacuæ

¶PHI. ¶In popinis. scribit iulius firmicus quod luna a uenere defluens si feratur ad mercurium faciet popinarios: uenus quoq; si dña actus fuerit in deiectis locis faciet popinarios & tabernarios. a popina fit uerbũ popinari qd significat helluari & indulgere popinis ac ganeæ: Iuliꝰ capito. dũ galienus inqt popinatur. & balneis ac lenõibus reputat uitam. popinationes quoq; dñr helluationes popina optio epitheto noiatur uncta ab oratio. De popinis & popinonibus affatim dixius in tyberio. ¶Veniret. uenderet. ¶Nullũ non. quodcũq;. ¶Obsonii. antiq ob sonium nominauerũt manducũ: & ita in atelanis uocat a manducãdo: manducari ãt a mandẽdo dici refert M. uarro. unde & mãdones & manducones dicti edaces & comedones. apuleius in. vi. de asino aureo: quid iãdudũ decreueritis de isto asino semper pigro quidẽ sed manducone summo. ¶Proponeretur. s. uenale ĩ popinis. ¶Christiani. primã in christianos persecutionẽ exercuit nero sicut ecclesiastici scriptores prodiderũt: de quo paulus orosius scribit hæc. nero primus romæ christianos morte & supplicio affecit ac p omnes puincias pari presecutione excruciari impauit ipsumq; nomen extirpare conatus beatissimos christi apostolos petrũ cruce paulũ gladio occidit. ¶Superstitionis nouæ. scriptores ethnici & in primis duo suetoniꝰ & tacitus religionẽ christianã: quæ uera religio est & ueri dei cultura: tanq̃ superstitionẽ execrabilẽ detestantur. uñ a cor. tacito cũ tranquilli sñia congruente sic scriptũ est. ergo abolẽdo rumori nero subdidit reos & exquisitissimis penis affecit: quos per flagitia inuisos uulgus christianos appellabat. auctor nominis eius christus tiberio imperãte per procuratorem pontiũ pilatum supplicio affectus fuerat. repressa in presens exitiabilis superstitio: rursũ erumpebat non mõ per iudeã originem eius mali: sed per urbẽ ét: quo cuncta undiq; atrocia aut pudenda cõfluunt celebranturq;: hoc aũt in primis supplicio affecti sunt a nerone: ut ferarũ tergis contecti laniatu canum interirent aut crucibus affixi: aut flãmis ĩ usũ nocturni luminis urerent. ¶Quadrigariorum: agitatores quadrigarũ ipsosq; dominos equorũ quadrigarios uocamus. refert maternus autigas & agitatores nasci sub sidere alitis equi. ¶Ius erat. cũ ex talibus furtis minime punirentur. ¶Pantomimorũ factiones. scribit tacitus histriones pulsos italia a nerone: cũ factiones histrionũ quos pantomimos tranquillus uocat fautores haberent adeo uehementes: ut ob id discordia in populo & tumultus exoriret militesq; ad compescendã fautorum contentionẽ theatro assidere iuberentur. olim pantomimi a nerua restituti fuerũt quos sustulerat: ut plinius inqt in panegyrico: malus princeps. dein a traiano sublati fuerũt ut suo loco annotauimus. ¶Pertuse. perforate ter lino traiecto ita obuiã ibatur fraudi falsariorũ: ne tabulas testamentarias: aliaq; negotia continentes adulterare possent. nãq; linũ non semel sed ter traiectum per foramina tabularũ eas a fraude falsariorum muniebat. linum ãt adhiberi solitum ad tabellas obsignandas. plautus quoq; demonstrat: q sic ait in pseudolo. phenicĩũ calidoro amatori suo per ceram & linum litteras q; iter pretes salutẽ mittit. Idem in bacchidibus. effer cito stilum ceras & tabellas & linum: & mox paulo. cedo tu ceram ac linum actutũ age obliga obsigna cito. de tabulis testamentariis signãdis sic refert ulpianus titulo de testamentis. signatas tabulas accipi oportet & si lintheo quo tabulæ inuolutæ sunt signa impressa fuerint. ¶Primæ duæ ceræ. dixit oratius in sermonibus. qd prima secũdo cera uelit uersu: solus multis ne coheres ueloci percurre oculo: quem locũ exponens porphirio ait qd in prima cera hocẽ tabula primo loco testatoris nomẽ ponebatur: secundo uero heredis. nero ad reppellendas fraudes testamentarias cauit ut priæ duæ tabulæ ceratæ signatoribus: qui septem sunt: uacuæ ostenderentur inscripto solõ noie ipsius testatoris: ut ita testori liberum esset heredẽ scribere quẽcunq; uellet. namq; ubi in testamentariis tabulis solum testatoris nomen inscriptũ eũ coram signatoribus liquido declaratur testamentũ illud legitimũ & ex testatoris sententia futurũ: in quo nullus per fraudem heres legatariusue ab ipso scriptore supponi possit.

Popinarii

popinatur

Popinationes

Manducũ

Mãdões

Manducones

Prima psecutio christianoꝝ

supplicium in christianos

Histriones pulsi

pãtomimi sub lati

Linũ ad tabellas

In prima cera nomẽ testatoris.

¶M. AN. ¶Publicæ cænæ: a se & aliis Cæsaris dari solitæ. ¶Ad sportulã: ad certã nũmariæ rei summã. Iunũc sportula primo liminæ pua sedet turbæ rapiẽda togatæ & mox stati sportula deide foꝝ: eã centũ quadrãtibus cõstitisse idẽ auctor pspicue docet: Dẽsissima centũ quadrãtes lectica petit. Mar. cẽtũ misselli iã ualere q̃ drãtes: & rursus dat baiana mihi q̃drantes sportula cẽtũ iter delitias qd facit ista fames. ¶Veniret uenale: p poneret. ¶Christiãi genus: Iosephus auctor ẽ Neronẽ crudeliter christianos insectatũ: Cornelius abolendo inqt rũori Nero subdidit reos & exq̃sitissimis pœnis affecit quos p flagitia inuisos uulgus christiãos appellabat auctor nois eius Christus: Tyberio iperãte p procuratorẽ Pontiũ Pilatũ Supplicio affectus erat re-

preſtaq; in preſens exitiabilis ſupſtitio hæc ille & alia infanda de chriſtianis certe diguus ipſe qui per eos dē cruciatus quibus tū merito chriſtianos ait affectos perpetuo diſtraheretur: pietatem flagitiū appellat: ueri dei cultum ſuperſtitionē homo impius demonumq; præſtigiis addictus ſed iam pridē credo intelligit qd ipſe quid ſui populares in Ioue Iunone cæteriſq; demonibus colendis meriti ſint quid cōtra chriſtiani cum ſua innocentia & pietate de quibus hæc non magis impie q̄ inepte ſcribit. ¶ Malefice: ſic tibi Tranquille & tuis popularibus perſuaſum: uerū deo optimo maxio aliter uiſum. ¶ Luſus: decepriones ludere decipere ē Neuius tu me ludere auſus es Sylophāta: Ver. crudelis tu quoq; falſis ludis imaginibus. ¶ Quibus quadrigariis. ¶ Factiones: quibus uerbis percipi pōt ut aurigas in circenſibus ſic ſcœnicis ludis & aliis theatralib' ſpectaculis pantomimos ſuas factiones habuiſſe. ¶ Falſarios. falſarum tabularū auctores. ¶ Lino: filo ut fit hodie quoq; in ſecretioribꝰ litteris obſignandis. ¶ Obſignarent: ſub ſigno clauderentur cōtra reſignare de lecto ſigno aperire eſt. ¶ Duæ primæ cæræ: tabulæ quibus primi ſecundiq; hæredes conſcriberent: nā tertiæ haud tanti erant momenti raro. n. uſu euenit ut qui in tertia cæra relati ſint hæreditatem adierint: quod cæratis tabulis teſtamenta & alia priuata acta ſcriberentur tam poetarum q̄ aliorum teſtimonia declarant. Iuue. Notum eſt cur ſoli tabulas impleuerit hiſter liberto & mox poſtea ſignatæ tabulæ, diſtū fœliciter: idē Non ne libet medio ceras implere capaces: & ad herennium Cicero ſi Ciceronis eſt id opus: tabulas in carcerem afferunt teſtamentum ipſo preſente conſcribunt ſed ſuperuacuum eſt hæc colligere quæ paſſim legentibus occurrunt. ¶ Teſtatoꝛ: qui teſtamentum conderent. ¶ Vacuæ. ſ. cære: qbus uidelicet nihil eſſet notatum præter teſtatorum nomen: quo conſpecto apparebat ſatis exploratum habere ſignatores quicquid i tabulis poſtea ſcriberetur id ex teſtatoris ſententia ſcriptum iri.

Signatū teſtamē tū

¶ PHI. ¶ Signaturis. his q erāt futuri ſignatores. ſi ſignator ab ipſo teſtatore acceperit annulū & ſignauerit teſtamentū. ualet q̄ ſi alieno ſignauerit. ſi ſigna illa turbata ſunt: ab ipſo teſtatore ñ uidetur ſignatū. ſignū autē utrū annulo tm̄ impreſſo adhibeat: an & ſine aunulo alio quodā impreſſo: cū uarie hoies ſignent queritur. ſentit ulpianus annulo tm̄ poſſe ſignari: dū tamen habeat caracteſignaturis oſtenderentur: Ac ne quis alieni teſtamenti ſcriptor legatum ſibi aſcriberet. Item ut litigatores pro patrociniis certam iuſtamq; mercedem pro ſubſelíis nullā omnino darent præbente ærario gratuita: utq; rerum actu ab ærario cauſæ ad foꝝ ac recupatores tranſferrentur: & ut oēs

Scriptor teſtamēti

ra. ¶ Teſtamenti ſcriptor. q adhibitus eſt ad teſtamentū ſcribendum in numero teſtiū haberi pōt & tabulas ſignare quas ſcripſit: quod adeo indubitatū uideť: ut cū domitius labeo queſiuit de celſo an teſtis & ſignator habendus eēt ſcriptor teſtamenti: ille reſponderit. aut non intelligo qd ſit de quo me conſulueris: aut ualde ſtulta ē interrogatio tua. tabellionē uocāt. ſcriptoré teſtamenti. ¶ Legatum ſibi aſcriberet. regulus ille epiſtolis plinii famoſus cū ueniſſet ad ſiguandū aureliæ ornatæ feminæ teſtamentū. coegit mulierem ſibi tunicas: quas erat iduta legare: obſeruauit ſcribēté. iſpexit an ſcripſiſſet. cū iniquū itaq; ſit ſignatores ſcriptoreſq; alieni teſtamenti ſibi legata poſcere atq; aſcribere: merito laudandus eſt nero: qui cauit ne quis notarius in alieno teſtamēto ſibi aſcriberet legatū. debet enim teſtatoris uoluntas eſſe libera: ut poſſit legare cui uelit: preterire quē nolit. ¶ Pro patrociniis mercedē. In decretis canonicis. xi. q. iii. ſcriptū legimus quod licet aduocato uendere iuſtum patrocinium: & iuriſconſulto rectū conſilium: ſed non licet iudici uendere iuſtum iudicium. Contrarium ſanxit lex cincia: qua cauebatur antiquitus ne quis ob cām orandā pecuniam donūue accipiat. aliæ quoq; leges fuerunt & ſenatuſconſulta: q̄ uetabant uenire aduocationes. Atq nero uoluit ut mercēs a litigatoribus daretur patronis cauſaꝝ pro patricinio: ſed nullam dari uoluit iudici p iudicio ut exponas p ſubſelliis hoc ē pro iudiciis. ſed magis placet ſimpliciter accipe ſubſellia p ſedibus: in quibus litigātes dum cā agebatur ſedere ſolebant p qbus penſio & merces certa ſoluebatur unde uoluit nero ut pro ſubſellis q̄ ſeruiūt litigatoribus nulla merces daretur iubens ab ærario ſubſellia ſine mercede exhiberi in iudiciis. Subſellia autem conduci ſolita non ſolum a litigatoribus ſed etiam a recitatoribus indicat iuuenalis illo uerſu & q̄ conducto pendent anabatra tigillo. & cornelius tacitus in dialogo de oratoribus ait: rogare ultro & ambulare cogitur ut ſint qui dignentur audire: & ne id quidem gratis. nam & domum mutuāť & auditorium extruit: & ſubſellia conducit. ¶ Rerum actu. ab agendis rebus. rerum actum appellat: ueluti actionem ſicut in ſuperioribus dictum eſt. ¶ Aberario. in auguſto relatum eſt quemadmodum cura ærarii ad pretores pretorioſq; uiros trāſlata fuit: unde intelligimus neronem inſtituiſſe: ut cauſæ a prefectis ærarii hoc eſt pretoribus qui in iudiciis preeſſe ſolebant: tranſferentur ad forenſes actiones iudiciaq; recuperatoria. ¶ Recuperatores. iudices dati edicto pretorio iniuriis eſtimandis recuperatores dñr: quorum meminit gellius libro noctium atticarum nouiſſimo. Cicero in oratione p cecinna: quam habuit ad recuperatores: inſinuat recuperatores dici ex eo: quod per illos ius noſtrū recuperemus: Idem in uerrinis legitimū recuperatorū numerum ex tribus cōſtare ſignificat: ubi ait tres a uerre recuperatores datos aſſeclas ipſius uerris hoies ſ. impro biſſimos. quorum iudicio recuperatorio euerſi ſunt ſiculi aratores: liuius quoq; recuperatores tres ab africano datos ſcribit: qui inter eos iudicarent: qui inter ſe contendebant de corona murali.

Subſellia cōducebant

Recuperatores

¶ M. AN. ¶ Signaturis: iis q ad hoc ipſum ut ſignarent accerſiti eſſent. ¶ Alieni teſtamenti: non ſui non. n. ſemper teſtator ſuum notare poteſt teſtamentum aut dextra debilitatus aut mancus aut litterarum ignoratione: cautum igitur ne qui ſcriberet alterius legata quicquam quod ad ſe attineret: id tabulis notaret ne ſibi p̄ter teſtatoris mēté aliqd aſcriberet. ¶ Pro pīociniis: pro opa ne cauſis aliis ue negociis a patrōis nauata.

¶Pro subselliis:ergo & p subselliis q̄ iudicū ut dixī erāt certa a litigatoribus pecūia pēdi solita ē. ¶Gratuīta:subsellia. ¶Rep̄ actu:i trāsigēdis reb°. ¶Ab ærario:a iudicib° ærariis. Recuperatores:fiscaliū rep̄ assertores

appellationes a iudicibus ad senatum fierent.

De quibusdam gestis circa exercitum britannicum.

AVgendi propagandique imperii nec uoluntate ulla neque spe motu unquam etiam ex Britannia deducere exercitū cogitauit:nec nisi uerecundia neobtrectare parentis gloriæ uideretur destitit.pōti modo regnum concedente Polemone.Item alpium defuncto Cottio i prouinciæ formam redegit.

De expeditionibus Alexādriæ & Achaie p eum susceptis.

PEregrinatōes duas omnino suscepit Alexādrinā& Achaiā:sed alexādria ipso ꝓfectiōis die destitit:turbatus simul religione ac piculo.Nā cū circuitis tēplis i æde Vestæ residisset:cōsurgēti ei primū lacinia obhæsit:dide tāta coorta caligo ē:ut dspicere ñ posset.In Achaiā

¶PHI. ¶Appellationes. titu l° est apud iurisconsultos notissimus de appellatiōibus: ubi scriptum est:qd a minori iudice ad maiorem licet ꝓuocare: unde a iudice ad senatum appellare fas erat.a senatu uero ad principem appellari nō posse:oratione diui adriani pscriptum est. Consimiliter nero uoluit ut appellatiōes siue ꝓuocationes fieri possent a sententia iudicū ad ipsum senatum:tanq̄ a minoribus ad maiores.& ita oñdit nero se plurimi facere senatoꝝ auctoritatē.de quo hæc cor.ta.auxit patꝝ honorem statuendo:ut q a priuatis iudicibus ad senatum ꝓuocassēt:eiusdem pecuniæ piculum facerent cuius hi qui impatores appellauere.nā antea uacuum id solutū q̄ pena fuerat.litteræ aūt p quas

Appellatō a miori ad maiorē

causa ad eū iudicem q appellatus ē dimittitur:dimissoriæ dñr:uulgo nominant apostoli.ut docet iurisco/sultus titulo de uerboꝝ significatiōe. ¶Ex britania.exercitū.Cor.tacitus in libro quem scribit de uita Iulii agricolæ soceri sui tradit britanos agitasse cōsilia excutiendi romanū iugū:uniuersosq̄ sumpsisse bellū duce femina noīe uoadica Quod nisi suetonius paulinus ꝓpere subuenisset:amissa britania foret:Idem in libris historiaꝝ multa facūdissime scribit de bellis in britania gestis p romanos legatos neronis principatu ¶Parētis gloriæ.Claudius neronis pater p adoptionē britaniæ gentes domuit:transuectis illuc legiōib° auxiliisq̄ assūpto in partē rep̄ uespasiano.tūc britaniæ pars ꝓxima redacta ē in formā ꝓuinciæ addita insup ueteranoꝝ colonia. ¶Ponti regnū.sext° aurelius tradit a nerone polemoniacū pontū factū esse ꝓuinciā una cū alpibus cottiis cottio rege mortuo.eusebius quoq̄ chronographus in hāc sniam sic scribit duæ tm̄ ꝓuinciæ sub nerone factæ pōtus polemoniacus & alpes cottiæ cottio rege defūcto.plinius meminit ciuitatū cottianaꝝ quæ site erāt in cottiis alpibus.eiusdē historiæ sic meminit eutropius:duo regna sub neronæ ꝓuinciæ factæ sunt pōtus polemoniacus cōcedēte rege polemōe.& alpes cottiæ rege defūcto: alpes aūt cottias aggeribus attoli ad solis ortus testis ē amianus marcellinus:aitq̄ eas extructas esse mollibus magnis a cottio rege:q receptus fuit i amicitiā octauii cæsaris.In his alpib° cottiis:quaꝝ initiū a segusia ē oppido p̄celū erigitur iugū.nulli fere sine discrimine penetrabile.mēdosa dictio ē apud cor.tacitū sic scribentē in.xvii.fabius ualens allicere uel si abnuerint uastare gallias & quotidianis alpibus italiā irrūpere tu ꝓ quotidianis alpibus legito cottianis & p cottiis alpibus q̄ & cottianis dñr accipito. ¶Alexādrinā.ꝓuincias orientis & maxime ægyptū secretis imaginatiōibus nero agitabat susceputurus itaq̄ alexandrinā pegrinatiōem dicto testificatus est nō lōgā fore sui absentiā:supq̄ ea ꝓfectiōe adiit capitoliū:ubi ueneratus deos capitolios.cū uestæ quoq̄ tēplum iniisset repēte cūctos p artus tremere cepit:seu numine exterrēte seu facinoꝝ recordatione.Itaq̄ nunq̄ timore uacuus deseruit inceptū cūctas sibi curas amore patriæ leuiores dictitans. auctor cor.tacitus qui ait omissā quoq̄ antea fuisse ꝓfectionem in achaiā.cur aūt omiserit causæ incertæ fuerunt. ¶Circuitis tēplis.ut ante ꝓfectiōem deos oēs salutaret:deoꝝq̄ fauorē in pegrinatiōe ineūda ꝓmereret ¶Lacinia obesit.uestimēti pars illa q̄ cæsurati cōfecta est adhesit sellæ:ne posset exurgere:qd fuit ominosum. ¶Coorta caligo.hoc ad piculum referēdū ait.n.tantas tenebras caligātibus oculis neronis esse factas ut nihil dispicere atq̄ iternoscere posset.addit tacitus oēs p artus contremuisse. ¶Achaia. achaiæ nomen ꝓuinciæ ab isthmo icipit:antea egialos uocabat:pp urbes in littore p ordinē positas.græce.n.αἰγιαλὸς dicitur littus. ¶Primus.nullū acrius hortamētū est:q̄ qd fieri uult princeps ut id ipse primus aggrediatur.tūc animi excitātur ad emulatiōem.tūc pudet subditos id laboris recusare:quē priceps nō recusat. ait apud liuiū leuinus cōsul.si quid iiungere inferiori uelis:id prius i te ac tuos si ipse iuris statueris:facilio oēs obedientes habeas.& ut inquit lactantius in.iiii.q precepta dat pcepta faciat.malūt.n.hoīes exempla q̄ uerba.In hanc sniam est illud a lucano ꝓlatum in catonis laudatiōem:monstrat tolerare labores nō iubet sidonius quoq̄ apollinaris hoc pconio extollit maioriānū in panegyrico:sic agmina uoce erigis exēploq̄ leuas:primusq̄ labores aggrederis quoscunq̄ iubes.itidem nero primus cepit fodere ne milites id opus ueluti culpatū dehonestumq̄ aggredi suplederent.

Apostoli quid

polemōiacus pōtus

Cottiæ alpes

Emaculatꝰ locus taciti

Tremori uasit nero nem

achaia Egialos

Qui pci pit faciat

¶M.AN. ¶Parentis:claudii. ¶Ponti:ponticæ regiōis. ¶Concedente polemone:Eusebius de Nerone pontū inquit polemiacum in ꝓuinciam redegit:Ptolemæus ponti inquit polemoniaci descriptio & mox paulo polemomiacum iasonium oppida. ¶Item alpium:regnum.s. ¶Cottio:rege sic in Tyberio a Cotti

regno dixerat est idem & cottium oppidum a Strabone in relatione alpium sæpius repetitū. ¶Profectionis die: quo ex urbe profecturus erat. ¶Religione metu. ¶Periculo: clade corporis uel uitæ discrimine. ¶Lacinia: extremæ togæ scissura. ¶Obnæsit: adhæsit herens remorata est sic obsedit obiit ꝓ adscedit & abiit ueteres dixere. ¶Oborta caligo. illius ne oculis oborta an templo circūfusa uel densa nebula cōspectum ademerit non dicit sed quia periculo dixit ad Neronem ipsum id potius referas.

¶PHI. ¶Isthmū pfodere. relege quæ in primo cōmentario diligenter satis perscripsimus sup isthmo corinthiaco. illud in pñtia addendū: qđ cū damis philosophus admiraret inceptū neronis de isthmo fodiēdo: pinde ac opus animi amplissimi dignū admiratione. dixit apollonius tyaneus. mihi uī eius opis impfectio afferre illi sūmā calumniā tanq̄ impfecte conāti & imperfecte fodiēti: neronē. n. uideo nūq̄ pisthmū nauigatuꝝ: nec ad fodiendi finem puentuꝝ. ¶Ad inchoādū opus. isthmi effosionē. ¶Rastello. rastri diminutiuū ē sicut a rostro rostellū deriuat. palidius inter instrumēta rustica numerat rastros. M. uarro rastellos ab rasu dictos esse autumat: qm̄. s. in pratis his festucas abradūt fenisèces. ita. n. dñr q fenū secāt. ¶Corbule. a corbe corbulā diminutiua forma deduci nullus ignorat. Varro ī primo latinæ linguæ: corbes ab eo qđ spicas aliudue qđ eo corruebāt. hinc minores corbulæ dictæ. Iuriscōsultus inter instrumēta fundi numerat corbes. ¶Extulit. exportauit. ¶Ad caspias portas. pli. in. vi. ait corrigendū esse errorē multoꝝ: qui caspias appellauere portas iberiæ: quas caucaseas ipse dicit uocari. Neronis principis cōminatio ad caspias portas tendere dicebat: cū peterer illas quæ p iberiā sarmatas tendūt uocāturq̄ caucasie: ad quas uix ullus est aditus pp montes appositos: Causa aūt nominis portaꝝ caspiaꝝ est qđ interruptis angusto transitu iugis uix singula meāt plaustra. angustiæq̄ ille impediuntur liquore e cautibus corriuato. Trāquillus sequutus opiniōem uulgatiorem dixit caspias portas: ad quas cōminatio neroniana tēdebat. ¶Senū pedū. ꝑceritas corpis in tyronibus antiqtus exigebat: tanq̄ ad uictoriā accōmodatior. ita ut ſexpedū lōgitudinem corporatura boni tyronis ꝛpleret. auctor uegetius ī primo de re militari. Idē tñ censet non tā staturæ rōnē habendā esse q̄ uiriū: cui astipulat homerus q̄ tydeū minorē quidē corpe sed fortiorē armis fuisse significat. debet itaq̄ tyro eligi uigilātibus oculis: erecta ceruice: lato pectore: humeris musculosis: lōgioribus brachiis uētre modicus: exilior cruribus: suris nō supflua carne distētis: sed neruoꝝ duritia collectis. cū hæc in tyrone signa deprēdis ꝑceritatē magnope nō desideres. utilius. n. ē fortes esse milites quā grādes. nero aūt nō tā robur quā ꝑceritatē in tyronibus existimās eē spectādam. fecit legionē ex tyronibus italicis: qui corpis ꝑceritate sex pedes ꝛplebāt & ꝓfecto legio ex staturosis & amplissima corporatura ꝓditis res digna spectaculo ē. ac ueluti maiestatē addit impatori. Et. n. lōgitudo sex pedū legitima est amplitudo humanæ staturæ cū pes auctore uictruuio sit sexta ps altitudinis de hercule tñ dictū est: quod septē pedū mensurā impleuerit: unde ut inqt solinus pleriq̄ diffiniūt nullum posse excedere hāc lōgitudinē. gellius quoq̄ in. iii. noctium atticaꝝ modū esse dicit sūmū adolescendi humani corporis septē pedes. non placet legas senū miliū peditū: sicut nōnulli legendū asseuerant. cū tranquillus nō tā de numero militū qui in legiōe sunt intelligi uelit: q̄ de ꝑceritate & corporatura tyronū: ex qbus legio a nerōe conscripta est. quot aūt milia legiōe romana cōtinerētur alibi docuimus. nō uideo cur tranquillus fecerit opere ꝑcium: si legimus senū miliū peditū: memorādo legiōem fuisse cōscriptā a nerone cōstantem ex sex milibus peditū: cū legiones romanæ ferme oēs hoc numero cōscribant: quæ mō fuerūt triū miliū mō quattuor: unde legio quadrata dicebat. modo quinq̄ milia cōtinebat. sed ꝑprie legio romana hēt ut inqt uegetius pedites sex milia. equites. dcc. xxx. nimiꝝ uoluit significare rem memorabilē ob ꝑceritatē corpoꝝ: cū oēs essent uel sola corporatura mōstrabiles. In phalāge uero quā macedones peculiariter habuerunt armatoꝝ octo milia censebantur: cū in cateruis galloꝝ atq̄ celtiberoꝝ sena milia bellatoꝝ continerentur. de phalange macedonica scripsi adolescentulus adhuc in quibusdā plinianis annotationibus: a cuius noīe phalangite appellantur: quoꝝ meminit liuius in. xxxviii. legimus apud heliū lampridiū quēadmodū alexāder romanus impator & ipse ad imitationē alexandri magni fecit phalangem triginta milia hoīum quos phalangarios uocari iusserat. ¶Secernerem: seiungerem separemq̄: uirtutes. n. cū uitiis male coeūt. ideoq̄ sepatim tractanda sunt. ¶A probris flagitiis & dehonestamentis.

¶M. AN. ¶Rastello: a rastro diminutiuū nomen Terentius at hos rastros ĩterea tñ depone: Cato ī re rustica rastra quattuor: rastros quadridentes sex. ¶Corbulæ: corbula uas uimineū Cato rutabulū unū corbulas amerinas quattuor. ¶Extulit: humeris asportauit nec id temere honore. n. & gloria ut est apud Xenophontem leuior reddit labor pricipis aut ꝛperatoris: oportet ad hæc ut apud eūdē Cābyses cyro filio ꝓcipit impatorē ī primis labores ppeti. ¶Caspias portas: Pli. corrigēdus est inqt multoꝝ error & eoꝝ ēt qui in armenia res ꝓxime cū Corbulōe gessere nāq̄ hi caspias appellauere portas hiberiæ quas caucasias dixi-

Diuinatio apollonii

Rastellus Rostellū Fenisex Corbula

Casæ portæ

Corporatura ī tirōe

Qualis tyro

Lōgitudo sex ꝑ pedū

Mod' adolescendi

Legio quadrata

Quot sūt ī phalange

Cateruæ

Phalāgitæ

Phalāgarii

ísthmū perfodere ággressus prætoríanos proconcíone ad íncohandum opus cohortatus ē tubaq̄ sígno dato prímus rastello humum effodít: & corbulæ cógestā humeris extulít. Parabat & ad caspías portas expeditiōem conscrípta ex italícis senum milíum peditū tyronibus nona legione: quā magní Alexādrí phalāgē appellabat: Hæc partím nulla reꝑ hensíone partím etíam non mediocrí laude dígna ín unum contulí. ut secernerem a probrís ac sceleríbus eius: de quíbus dehínc dícam.

De studío & opera eius ín cantu & musica.

mus uocari situsq; depicti & ide missi hoc nomẽ inscriptũ habẽt: & Neronis Principis cõminatio ad caspias portas tẽdere dicebat quum peteret illas quæ p hiberiã & sarmatas tendũt hæc & alia Plinius quibus apparet Tranquillũ cõmunem errorẽ secutũ caspias portas ,p hibericis dixisse: sũt aũt portæ ipsæ montiũ angustiæ repẽte interruptoꝝ ubi fores obdite ferratis trabibus: diridoro amne supfluente. ¶ Senũ pedũ: sic hñt oĩa quæ adhũc diẽ uidimus exẽplaria ex qua trũca & mutilata lectiõe nil seqr̃ (ed tu senũ milliũ peditũ legas: qd & uerba q̃ sequunr̃ facile declarãt: quã magni inqt Alexãdri phalãgẽ appellabat: de Alexãdri phalãge Plutarchus plura: erit igit̃ is ordo: noua legiõe senũ milliũ peditũ ex italicis tyronibus conscripta.

Musica

¶ PHI. ¶ Imbut⁹ musica. nõ reꝑ hẽdit ĩ nerone studiũ musicæ discipliæ q̃ ut iqt aristoteles ĩ. viii. politicoꝝ iter disciplinas ĩgẽuas collocat̃: & a pueris ĩ primis edi scenda ẽ ut ꝓcipit plato in libris legum: de cuius laude nõ pauca collegimus digna memoratu. ĩ libro orationũ: quas dicauimus martino crũnouiensi scholastico boemo. sed reprẽdit trãquillus neronẽ: quod iã princeps nimio musices studio teneret̃: illiq; tantã impẽderet & opã & diligentiã: quantã uix cytharedus ĩpenderet nõ sine reprẽsione. Iupiter. n. ut inqt elegãter aristoteles: nõ cantat aut citharã pulsat: quo exẽplo docet principes ĩ primis nõ debere musicã exercere: qbus satis est si aliis utẽtibus oblectẽtur. unde haud ĩmerito philippus macedonũ rex alexandꝝ filiũ iusta castigatõe incessuit: cũ accepisset illũ quodã in loco suauiter ceciniss̃e. nõne te pudet inqens qd tã pulchre canere scias satis est. n. regi canẽtibus aliis audiẽdi otiũ supesse scitũ quoq; est illud musici: nã cũ idem philippus psaltẽ quendã uellet inter canendũ corrigere ueluti musica peccantẽ: & de pulsandis fidibus differere: dixit oppido q̃ scienter psaltes. id abste malio rex dii ,phibeant ἰὰ τἀῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδέναι. i. ut hæc meli⁹ me ipso calleas. & ,pfecto pmultũ uĩ princeps impartiri musis: si uel spectatorẽ tantum se exhibeat musicis de musica cõcernẽtibus. aliæ nimiꝝ uirtutes grauiores nobilioresq; in impatore requirũtur: qui nõ tã uoluptatibus ,ppriis ĩseruire debet q̃ cõmodis subditoꝝ. ¶ Terpnũ. nomẽ ,pprium citharedi τέρπνον græci iucũdum uocãt & τέρπνότητα. iucũditatem. ¶ Accersiit. euocauit. ¶ Canẽti. terpno citharedo. ¶ Meditari. nihil est tã difficile qd non assidua meditatio facillimũ reddat. ¶ Artifices. cãtores musici citharedi.

Iupiter nõ cantat castigatio philippi ĩ filium

Scitũ musici

Cantores abstinere a coitu

Quid faciat clarã uocem

¶ Conseruãdæ uocis. scribit aristoteles in. vii. de animalibus cãtores abstinere solitos esse a coitu: ut ita ,dutius uox sine mutatiõe seruetur suauis & canora: q̃ in uirilẽ sonũ maxime trãsit in his: q rẽ uenereã agere incipiũt. ,pterea ut inquit fortunaciãus clarã uocẽ efficit anaphonesis hoc ẽ exclamatio: firmã & suauem ob seruãtia cibi & potus & uẽtris cõtinẽtia. alitur aũt uox si a lectulo statĩ corpus deãbulãdo moueamus. frigidis ẽt potionibus abstinendũ cẽsent: qa his inurũtur arteriæ: calidis aũt apiunt̃. qd si uox uexata fuerit utẽdũ erit cibis acrioribus: quibus si quid obstrepit uoci prumpat. nã medici dormituris etiã laser instillãt. cibus quoq; leniss̃imus arteriæ ,pdest. ¶ Plumbeã chartã. plinius in. xxxiiii. laminã plumbeã pectori impositam esse efficacẽ ad uoces alẽdas. unde & nero inqt princeps lamina pectori ĩposita sub ea cantica exclamans alendis uocibus demõstrauit rõnem. quinẽt laminæ plũbeæ lumbis ad alligatæ inhibent ĩpetus ueneris: quibus caluus orator usus esse fert̃ ad cohibendas libidinum imaginatiões in sõno: & ita uires corporis studioꝝ labore custodiebat. ¶ Cibis. officientibus. uoci nocentibus: quẽadmodũ multa ciboꝝ genera sunt uoci nocẽtia: ita etiam cibaria ,pduntur claritudini uocis accõmodata: & imprimis porꝝ sectiuum ad hoc efficax est: cui nero auctoritatẽ dedit uocis gratia ex oleo estiuis oĩbus diebus: nihilq; aliud ac ne pane quidẽ uescendo. fici quoq; siccæ guturi & faucibus mirifice utiles ,pduntur. ouoꝝ quoq; lutea ,psũt fauces scabriciæ. quinetiã sucus glycirhicæ uoci utiliss̃imus est linguæ subditus. idocti medici liquiritiã appellant. ¶ Blandiẽte ,pfectu. inuitante musices ,pgressu. in qua quotidie magis ac magis ,pficiebat. ¶ Fuscæ. uocis de qualitate uocis scribens quintilianus. est inquit plena & candida & fusca: & exilis & aspa & cõtracta fusa & dura & flexibilis & clara & obtusa. in antõio oratore uox fusca & subrauca fuisse ,pdit̃. ¶ Sub inde. frequẽter. ¶ Iactans. p gloriationem dictitans. ¶ Occultæ musicæ. huius ,puerbii meminit gellius sic scribens in. xii. nosti inquã magister uerbum illud scilicet uetus egregiam musicã: quæ sit abscondita eam esse nulli rei. ¶ Nullum respectum. nullam dignationem existimationemq;.

Lamina plũbea ad uocem

Caluus usus lamis

Porrũ ad uocem

In antonio uox fusca

Musica abscondita

¶ M. AN. ¶ Et musica: ꝓter cæteras subaudi disciplinas ibutus: Thimagenes auctor est oĩum ĩ litteris studioꝝ musicen antiqssimã extitisse: cui clariss̃imi poetæ astipulati sunt: apud quos laudes heroũ ac deoꝝ ad citharam canunt̃: sic ille uergilianus Iopas apud Didonem sic Demodocus homericus apud alcinoum hic ἔνθ' ὅ γ' ἀείδοι κλυτὸς ἐννοσίγαιος ἄναξ & alia quæ sequunt̃ ille errantẽ lunam & solis labores canebat: cõstat ad hæc pythagoricos ad liræ cõcentum quieti sese dedere & rursus quasi ad nouã meditatõem excitari solitos: transeo quod Socrates iã grandis natu lyra institui uoluit & qd themistocles Athenienssiũ

longe alioquin princeps quia lyræ imperitus esset habitus est indoctior ut Ci. & Plutarchus scribunt: sed quorsum hæc ut non solum non reprehensibile sed necessarium etiam: maximeq; probabile id studium in Nerone uideri potuisse si ea arte quarenus antiquissimis heroibus summisq; philosophis placuit contentus fuisset: ueq; quia scænecam illam effœminatam & impudicam plus secutus ē atq; usus: detestabile odium insignisq; contumeliam inde reportauit. ¶ Terpnum: proprium citharedi nomen: atq; inde fortasse ꝙ τερπνὸν iucundus dicitur. ¶ Eius generis: scœnicæ artis. ¶ Plumbeam cartham tenuem plumbi laminam Plinius Nero: quoniam ita diis placuit: Princeps lamina pectori imposita sub ea cantica exclamans alendis uocibus mōstrauit rationem. ¶ Clystere: græcum est illi. n. τὸν κλυστῆρα dicūt. ¶ Vomitu: ut nō solum innis partibus sed ore etiam purgaretur. ¶ Officientibus: nocentibus uoci. q. d. tanto curandæ uocis studio teneretur ut quæcunq; obesse putarentur pertinaciter abstineret: utereturq; profuturis: Plini quem sectiuo porro nuper auctoritatem dederit Nero uocis gratia ex oleo estatis mensium omnibus diebus. ¶ Blandiente: blande trahente. ¶ Exiguæ & fuscæ uocis: quæ duo sunt canētibus cōtraria. Occultæ musicæ: quæ in occulto esset: uni uel alteri nota. ¶ Nullum esse respectum: nullam ipsius habere rationē.

¶ PHI. ¶ Prodiit neapoli. non Romæ ausus incipere musicam profiteri neapolim quasi græcā urbem delegit. inde initium capturus: ut mox transgressus in achaiā sacras in græcis certaminibus coronas adeptus maiore fama studia ciuium eliceret.

Et prodíit neapolím primū ac ne cōcusso quidē repēte motu terræ theatro ante cātare destitit: q̄ inchoatū absolueret nomon. Ibídem sæpius & p cōplures cantauit díes sumpto etiam ad reficiendū uocē breui tēpore īpatiēs secretí a balneís ín theatrum transíit. mediaq; in orchestra frequēter populo epulatus: sí paulū subbibísset aliquid se sufferri tinniturum græco sermone promísit. Captus autem modulatis Alexādrínorū laudatiónibus: qui de nouo commeatu Neapolí cōfluxerāt: plures Alexādría euocauit. Neq; eo segni?

¶ Concusso theatro. cū neapolitanoq; theatq; compleuissēt opidāi & hi: quos e proximis coloniis & municipiis fama musicæ neronis exciuerat: ꝓdigium hoc accidit. nāq; theatꝝ repetente collapsum est: egresso iā: qui affuerat populo: ut sine ullius noxa moles tāta corruerit: & cū plericq; id triste & ꝓdigiosū esse arbitrarētur. ipse nero traxit ad felicitatē. unde p compositos cantus grates dis egit: ipsamq; recentis casus fortunā celebrauit. ait tranquillus eū non ante desisse cantare: q̄ absolueret canticū iā inchoatum. qd nomon appellat tanq̄ canendi legem: nomos. n. græce lex interpretatur. est aūt genus cātilene: quod a græcis dicitur nomos. i. lex: in quo ut auctor ē aristoteles libro. xiii. ꝓblematum antistrophi non adhibentur: cum ceteris choreaq; canticis antistrophis usus non deesset. ¶ Ibidē. in ciuitate neapolitana. ¶ Ad reficiendā uocē. recreandā. cōtinuatio musici cantus uocē in primis obtūdit sicut e cōrario cessatio reficit. itaq; Nero usus ē pausa & quiete breuis quidem temporis cā uocis recreandæ. ¶ A balneis. post balneares delicias. tps aūt lauandi ut docet uictruuius in. v. a meridiano ad uesperam est cōstitutum. ¶ In theatꝝ. s. neapolitanum: quod concussum collapsumq; non totū sed ex parte fuisse colligimus. ¶ Populo: neapolitano. ¶ Subbibisset. alibi docuimus hanc pticulam sub significare temperamentū: unde subbibere est modice & cum tempamento bibere. ¶ Se sufferri. sensus hic est. ꝓmisit nero in theatro neapolitāo se si modicas potiones hausisset cantaturꝝ aliquid dignum celebratione & plausu: tāq̄ uinum suppeditet uocem cantanti: & eloquentiam diserto. iuxta illud epigrammatici poetæ: possum nil ego sobrius: bibēti succurrunt mihi quindecim poetæ. uerba aūt ita ordinanda sunt. ꝓmisit se tinnituꝝ hoc ē more tinnientis cymbali resonaturꝝ aliquid sufferri. quod. s. sufferretur. i. extolleretur laudaretur celebraretur. ꝓinde ac diceret se cantaturꝝ canticum dignum sublatione hoc est laudatione & gloria. quidā legunt aliquid sufferti tanq̄ dictio sit ex græco latioq; cōposita significetq; tolerabile tanq̄ nero ꝓmitteret se cantaturum aliquid sufferti hoc est tolerabilis. prima lectio uerior est & accōmodatior. ¶ Captus delectatus demulctusq;. ¶ Modulatis. ex musica disciplina concinnatis ad ipsum Neronem laudandum tanq̄ in musica & cantu prestantissimum: nihil aūt magis princeps infatuat & inflat q̄ adulatio. ¶ De nouo cōmeatu. commeatum ꝓter temporariam abeundi facultatem ꝓterq; rem annonariam accipitur etiam pro itu & redditu classis commeantis: in quo significatu illud a Cæsare dictum in. v. commentario. duobus commeatibus exercitū reportaī cōstituit. & paulo post: prioris inquit commeatus expositis militibus & quas postea labienus faciendas curauerat numero sexaginta p pauce locum caperent. de hoc: ut ego sentio cōmeatu intelligendum est in hoc tranquilli loco. moris enim erat ut alexandrinæ naues ex egypto commearent in italiā causa frumēti mercatiumq; importandaꝝ: quas antecedere solebant nauiculæ quasi prærsoriæ: quæ nuntiarent uenturæ classis aduentum. & he ut auctor est seneca in. xi. epistolarum tabellariæ uocabantur: tanquam tabellariorum fungentes officio.

Theatꝝ lapsum neapoli

Nomon

Subbibere

Adulatio infatuat

Tabellarie naues

¶ M. AN. ¶ Motu terræ: de hoc credo Eusebius sensit qui Neronis principatu dixit terremotum factum & solis defectum & si id Romæ accidisse dicat non foris. ¶ Nomen: legem. ¶ Ibidem: neapoli. ¶ A balneis: postq̄ lotus esset: nam priusq̄ cibum caperent ueteres lauabantur Satyrus persicum futuꝝ cōuiuam ita alloquitur: Iam nunc in balnea salua fronte licet uadas q̄q̄ solida hora supsit. ¶ Aliquid sufferti: subtolerabile aliquid ut sit ex latino credo & Græco factum quemadmodum estimo uerbum ab ære τῆς τιμῆς: prætio φέρ᾽ τοῦ enim græci tolerabile dicunt. ¶ Tinnituꝝ: soniturum canturum quasi tinnitum nisi forte

emissuꝝ. ¶ Tintinire: ſonare eſt ut Nonio placet: unde & tintinabula dicta: Affranius tintinire ianitoris impedimenta audio. Iu. tot tintinabula dicas pulſari. ¶ Modulatis laudationibus laudibus pro ſe ab Alexandrinis ſuaui modulatione decantatis. ¶ De nouo commeatu: ob nouam commeatum ab eo impetrandũ Plinius multis de cauſis hæc omnia accidunt id eſt ob multas cauſas.

adoleſcẽtes eq̃ſtris ordinis: &. v. amplius milia aplæbe robuſtiſſimæ iuuentutis undiq; elegit: q diuiſi in factiones plauſuum genera cõdiſcerent (bombos & imbrices & teſtas uocabant) operamq; nauarent Cantãti ſibi inſignes pinguiſſima coma & excellentiſſimo cultu pueri: nec ſine annulo læuis: quorum duces quadragena milia ſeſtertia merebant.

¶ PHI. ¶ Adoleſcentes equeſtris ordinis. hoc de romanis intelligendum. non autem de neapolitanis: uideturq; tranquillus ſignare auguſtanos de qbus ſic ſcribit tacitus. nunc primum cõſcripti ſunt equites romani cognomẽto auguſtanoꝝ etate ac robore conſpicui: & pars ingenio procaces alii ſpe potentiæ. hi dies ac noctes plauſu pſonare formam principis uocẽq; deoꝝ uocabulis appellãtes: quaſi per uirtutem clari honoratique agere. Augustãi

De tragœdiis & aliis p eũ Rõæ publicæ decãtatis.

Vm magni æſtimaret cãtare ẽt Rõæ Neroneũ agona ãte pſtitutã diẽ reuocauit: flagitãtibuſq; cũctis

¶ In factiones. quẽadmodum auctiones aurigaꝝ atq; hiſtrionum ſuos habebãt diſptitoſq; fautores: ita nero uoluit ſibi plaudi a plauſoribus diuerſo plaudendi genere: qui diuiſi forent p partes ad factionum ſimilitudinem. ¶ Bombos. hoc per parentheſim dictum eſt. ut ſit ſenſus. plauſus illos, put uarii erant ita uariis nominibus fuiſſe nuncupatos. ut. ſ. alii bombi. alii imbrices alii teſtæ uocarentur a ſonitus uidelicet ſimilitudine. nam bombus ut notum eſt ſonitus eſt talis: qualis ab apibus murmurantibus exprimitur. plinius in. xi. noctu quies apibus in matutinum donec una excitet oẽs gemino aut triplici bombo ut bucino aliquo. idem poſt paulum: cum adueſperaſcit in alueo ſtrepunt: minus: ac minus: docet una circunuolet eodem quo excitauit bombo ceu quietem çape imperãs. ennius ſonum pedum bombum pedũ dixit. Bombum

¶ Imbrices. tegulas eſſe ad tegenda culmina domoꝝ nullus ignorat. unde a plauto dictũ eſt: meas cõfregiſti imbrices & tegulas ibi dum condignam te ſectaris ſimiam. dicitur aũt imbrex & maſculino & feminino genere ſicuti docet ſeruius enarrans illud uergilianum. Anguſtiq; imbrice tecti parietibus præmunt artis abimbrice imbricatum deriuatur. unde plinius cypriam lauꝝ eſſe ſcribit folio breui nigro p imagines imbricato culpa. idem ait linguam eſſe felibus imbricatæ aſperitatis ungues teſte eodem ſunt ſimiæ imbricati. imbricati eſt non tam imbrices conficere: q̃ imbricibus tegere. ſidonius. tegulis imbricarentur. Imbrex

¶ Teſtas. a ſimilitudine crepitus ſonituſq; quem efficiunt imbrices teſtæq; compoſe: genera plauſuum ſic uocabant de crepitu teſtaꝝ ait iuuenalis ſic ſcribens: non capit has nugas humilis domus audiat ille teſtaꝝ crepitus cum uerbis. columela in. x. de apibus ſcribens ait. crepitaculis æreis aut teſtaꝝ plerumq; uulgo iacentium terreatur fugiens iuuentus. teſtæ etiam dicuntur calculi: quos græci oſtracos uocãt. unde oſtraciſmus. qd nomen eſt exilii. teſtaꝝ ſuffragiis exilio mulctati fuiſſe produntur temiſtocles & cymon. ſup quo affatim in libro annotationum perſcripſimus. a teſta fit aduerbium teſtatim: quod ſignificat comminutim. De lagenis. quæ ſunt uaſa teſtacea ſcriptum legimus in inſtrumento ueteri in libro iudicum: ex quo uerba hæc exſcripta ſunt. cepunt buccinis clangere & cõplodere inter ſe lagenas. ſcabelloꝝ quoq; crepitus inter hæc numerari poſſet: quæ concuti ſolita poſt finitam fabulam teſtatur. M. tullius in oratione pro celio. cum ait Deinde ſcabella concrepant auleũ tollitur: ex hoc in Caligula dictum eſt. Repente magno tibiaꝝ & ſcabelloꝝ crepitu cum palla tunicaq; talari proſiluit. Teſtatim Oſtraciſmus Scabelloꝝ crepitus

¶ Operam nauarent. miniſtrarent uoluit. n. nero ut ſibi cãtanti præſto eſſent atq; inſeruirent miniſtri bene unguenati & eleganter culti: quo fieret ſpectabilior. ¶ Pinguiſſima coma. propter denſitatem capilloꝝ & unguẽti inſperſionem. ¶ Sine anulo leuis. ut omnes eſſẽt annulati annulũq; in leua hoc eſt ſiniſtra manu geſtarent. cur aũt læuis manibus honos annuloꝝ dicatus fuerit potiuſq̃ dextris: diximus in primo commentario. ¶ Duces. rectores pueroꝝ. ¶ Merebant quadragena milia. hoc propter equeſtres cenſus dictum eſt: qui ſeſtertia. cccc. continebant. merere autem eſt quæſtum capere & eum quidem ut exponit nonius ſordidiſſimum. Marcus Varro. æs militare merebat. unde mercenarii & meretrices dicuntur: ſuper hoc uerbo ſatis ac ſuper in primo commentario. Merere

¶ Neroneũ agona. certamen: quod quinquenale inſtituerat. appellauitq; a noĩe ſuo neroneum: agon. n. græce certamen noiatur. Agon

¶ Ante pſtitutam diẽ. nũdũ exacto quinquenali tpe: qd legitimum pſcripſerat: inter duo certamina neronea: ut ſupius demonſtratum eſt.

¶ M. AN. ¶ Robuſtiſſime & ob id firmioribus p̃ditæ lateribus. ¶ In factiones: i diuerſos cuneos. ¶ Plauſuum genera: ut quæq; factio ſuo modo ſibi canẽti plauderet. ¶ Bombos: imbrices & textas uocabãt: hæc omnia per parentheſim legenda: bombus uox ficticia eſt quæ uno modo proprie apium Varro ſi intus aluum bombum faciunt Plinius donec una excitet omnes gemino aut triplici bombo ut buccio aliquo bõbos ab ipſo ſonitu quem plaudendo imitabantur appellauit. ſic imbrices & teſtas: ab ſimili quodam ibricũ & colliſaꝝ teſtaꝝ ſtrepitu. ¶ Operamq; nauarent: niſi accurate diſtinguas non pcedit quod ſequitur excellentiſſimo cultu pueri quum ſuperius iuuenes & adoleſcentes appellarit: erit igitur hic ordo elegit. qui plauſuum genera condiſcerent operamq; nauarent uario intellige plauſu: bombos imbrices & textas uocabant: & hæc ut dixi per parentheſim: canenti ſibi pueri pinguiſſima coma operam nauarent hoc eſt mi-

niſtrarent ut bis idem uerbum repetas: pinguiſſimam autem comam unguento delibutam uel certe denſam accipe. ¶Nec ſine annulo leuis: id eſt leuis omnium manibus annulum habentibus cur leua potius ab initio annulo fuerit inſignita ſuo loco ex Plinii & Gellii auctoritate oſtendimus illud adiiciam, qđ prio re loco non diximus præter ea quæ a Plinio & Gellio traduñ Macrobius ait id circo annulum ſiniſtre manui ab initio datum ut res admodum precioſa & in delitiis habita non tam cito uſu attereretur quidã uero ac habent non nec alii lenis non leuis ſed is ut diximus uerior eſt ſenſus ut omnia ad illud referas quod excellentiſſimos dixerat fuiſſe cultu præditos. ¶Quoꝝ: pueroꝝ. ¶Duces: præfecti. ¶Merebant: ſalarii ſiue ſtipendii nomine capiebant quanta fuerit Neronis luxuria quum ex multis aliis quæ poſtea dicentur tum ex hoc ipſo intelligi poteſt quod tam turpis ordinis duces tam grandem ī re inepta mœrerent pecuniam apparetq; neceſſe fuiſſe ita euenire ut Euſebius ait eſſe illi centies centena millia decreto patꝝ quotānis publice ſubminiſtrata. ¶Etiam romæ: quum iam Neapoli in ſcœnam ꝓdiuiſſet. ¶Neronem agõa: quiquẽnale certamen muſicum Gymnicum & equeſtræ ab ſe inſtitutũ quod neronia appellauit. ¶Ante præſtitutam diem: ante quinquennium.

¶PHI. ¶Celeſtem uocem. ob hoc dixit tacitus plauſores neronis uocem ſolitos appellare uocabulis deoꝝ. ¶Copiam. uocis ſuæ: quã illi celeſtẽ appellabant. ¶In hortis. neroniãis. ¶Quæ tunc excubabat. alius alia nocte excubabat uiciſſimq; in ſtatiões militares excubituri ſuccedebãt Qu. curtius iam alii ex cohorte in ſtatione ſucceſſerãt ante cubiculi fores excubituri. & uirgili⁹ ait in. ix. omnis per muros legio ſortita periclum excubat exercetq; uices quod cuiq; tuendum eſt. idẽ poſt paulo. uigiles ſimul excitat illi ſuccedunt ſeruantq; uices ſtatione relicta. ¶Repreſentaturꝝ. ſtatim ſe in pũtia cunctoꝝ exhibituꝝ. ¶In albo cytharedoꝝ. quẽadmodũ albũ decuriõem album prætoris dicebatur: de quo affatim iam diximus. ita albũ citharedoꝝ uocabatur: in quo nomina cytharedoꝝ perſcribebantur: qñ certamen muſicum profitebantur. nero ne dignũ quidem trãſuerſum a cytharedica lege diſcederet: uoluit nomen ſuum tanq̃ cytharedus aſcribi in albo cytharedoꝝ. ab apuleio decenter dictum eſt, album muſaꝝ tranſlatione non inuenuſta: apud quem ſic ait iupiter in. vi. de aſino aureo. Dei conſcripti muſaꝝ albo mẽdoſi ſunt codices apuleiani. in quibus pro albo perperam legitur alno. procliuis fuit lapſus & error obui⁹ ex litteræ finitimæ inuerſione. ¶Sorticula in urnam. nulla prærogatiua uoluit nero precellere. ſed more reliquoꝝ: ſortitus eſt: & ubi ſors ſua exiit ex urna: quã ſorticulã ὑπὲρ τοῦ κορίσκου τὴν κῶμον. uocat: tunc intrauit ī muſicum certamen. Cytharam ſuſtinentes. pompaticus neronis cytharedi introitus ſignatur: qui intrauit in certamen cytharedoꝝ: cum cythara: qua ipſe erat uſurus: ſuſtineretur a præfectis ipſum comitantibus una cum tribunis & interioribus amicis. ſed profecto talia principẽ dedecent magis q̃ decent. meritoq; apollonius ĩterrogatus a tigillino quid ſentiret de nerone. melius inquit ſentio q̃ uos. cantare. n. uos illũ dignũ putatis. ego aũt dignum tacere. ¶Patato proſcenio. pulpito præparato: de quo ſupra diximus. Alii codices & fideliores habent peracto principio: ut ſit ſenſus neronem pronunciaſſe ſe cantaruꝝ fabulam niobes poſt peractum principium: quo citharedi uti ſolent emerendi fauoris gratia anteq̃ legitimum certamen choent. id prohemium græci noiauerunt: latine principium dicimus. unde ꝓhemia oratoꝝ tranſlata ſũt auctor quintilianus in. iiii. ¶Per cluium ruffum. tanq̃ is preconis officio fungeretur: quo res eẽt magnificentior. de Mat. cluio ruffo mentionem facit. Cor. tacitus: qui ait cluium ruffum fuiſſe apud uiteliũ criminationibus petitum a liberto ipſius uitelii. tanquam propriam potentiam poteſtatemq; tentaſſet. ſed auctoritas cluii preualuit ut puniri ultro libertum ſuum uitellius iuberet. de eodem ſic alibi refert. hiſpaniæ preerat cluius ruffus uir facundus & pacis artibus bellis inexpertus: ferunt neronẽ cũ per hunc cluium ruffum pronuntiaſſet ſe niobem cantaturum cantaſſe in theatro pompeii. mox lucanum poetam ex tempore orpheum recitauiſſe: quo audito iudices coronam lucano dederunt quod adeo egre tulit nero ut theatro interdixerit lucano: ꝓhibuerit q; carmina oſtentare. hec potiſſimũ cauſa accendit poſtea exſtimulauitq; poetam cordubenſem ut in piſoniana coniuratione conſpiraret in neronem.

¶M. AN. ¶Cœleſtẽ uocem aperta populi aſſentatio quũ exilem & fuſcam fuiſſe conſtet: niſi forte ad p̃ſonæ dignitatem alluſerint. ¶In hortis: Neronianis qui ea parte urbis fuere ubi hodie tranſtiberinæ uirginis tẽplũ eſt ſitũ. ¶Stationariis militib⁹: uulgi preces iuuantibus quippe qui ſtudio efflagitabant ut publice cantaret: non in hortis quo haud oĩbus patuiſſet acceſſus. ¶Repreſentaturum: in conſpectũ daturũ. ¶In albo: quo citharœdorum certare uolentium ſcribebãtur nomina: ſic Nero ſe in ordinẽ redegit. ¶Sorticula: diminutiuũ a ſorte. ¶Ordine ſuo: primo altero ue loco quo uidelicet ſors eius urna fuerat educta. ¶Cytharã: qua ille uſurus erat. ¶Iuxtaq; poſt tribunos ipſos. ¶Conſtitit: in conſpectu ſtetit. ¶Peracto principio: prohemio quo ad conciliandum fauorem citharœdi uti conſueuere: Quintilianus & citharœdi pauca illa q̃ ante q̃ legitimũ certamen inchoẽt emerẽdi fauoris gĩa canunt ꝓhemiũ uocauerũt. ¶Cluium ruffum: Cornelius ꝑat inquit cluius ruffus uir facundus & pacis & artibus belli inexptus.

Album cytharedoꝝ

Albũ muſarum

Mẽda i codice apulei

Dictũ apolonii

Proemiũ cytharedorum

cluius ruffus

Lucanus ī neronẽ

cæleſtẽ uocẽ reſpõdit quidem in hortis ſe copiam uolẽtib⁹ facturũ: ſed adiuuãte uulgi preces ẽt ſtatione militum q̃ tũc excubabat repræſentaturũ ſe pollicitus eſt libẽs ac ſine mora nomẽ ſnũ in albo profitentium citharœdorũ iuſſit aſcribi: ſorticulaq; in urnam cũ cæteris demiſſa intrauit ordine ſuo ſimul præfecti prætorii citharam ſuſtinẽtes: poſt tribuni militum iuxtaq; amicorũ ĩtimi, utq; cõſtitit pacto principio

¶PHI. ¶Niobem. fabula niobes a nobis copiose pscripta est in primo propertii commentario: illuc te si quid desideras remitto: ne sepius eadem & maxime fabulosa dicantur. ¶Perseuerauit. in fabula niobes cantanda. ¶Coronam. cytharedicam. ¶Certaminis. musici: quod illo die peractum non est. ¶Distulit. ptraxit. ¶Identidē. frequenter publicare. suæ uocis musicęq; in publico facere ptātē. ¶In priuatis spectaculis. auctor est philostratus in quto apollonii cantasse neronem in taberna cauponaria nudū & femorabilus duntaxat amictum: non secus ac si esset sordidissimus cauponū. tacitus quoq; auctor est fedū fuisse in nerone studium cytharæ ut ludicę ī modum caneret: qui ēt clausus ī ualle uaticana equos regebat haud ꝓmiscuos spectaculo mox ultro uocare ceptus est populus romanus qui uideret aurigantē sicut uiderat cytharizantē. ¶Inter scenicos. histriones. ¶Quodam prætoę: alibi annotauim⁹ pretores & ediles solitos exhibere ludos & spectacula. itaq; & fabulas emebant & histrionū greges pretio conducebant ad scenicam artem agēdam: igitur cū unus ex pretoribus offerret ingens ptium: nero ueluti cōductus histrio exercuit histrionicā. ¶Tragedias cantauit psonatus. pson tectus more histrionū: qui personati fabulas agebant: hinc ab oratio personatus pater dictus senex de comedia. antiquitus galeris non psonis mimmi utebantur. personis uti primus cepit roscius gallus præcipuus histrio: qui oculis subuersis erat: nec satis decorus. hic in personis solos parasitos ꝓnuntiabat. illud obiter annotandum psonatos ꝓprie uocari histriones atellanicos: quia ius ē his non cogi in scena ponere psonas: quod cæteris histrionibus pati necesse est. personata quoq; fabula dicta est: quæ agitur a personatis histrionibus. ¶Heroū. de heroibus abunde scripsimus in notis seruii. ¶Heroidum. heroidas nuncupauit antiquitas feminas clariores: quales sunt heroum uxores & filiæ: papinius in tertio siluaę qua ueteres latias gratiasq; heroidas æquas sidonius quoq; ait in panegyrico transcendūt hic heroas. heroidas illi a ꝓpertio nominantur heroine: sicut in cōmentariis annotauimus. ¶Personis effictis. figuratis formatis effigiatisq; uulgus semidoctum laruas appellitat: quæ psone dicuntur. apud latios scriptores: quod quidē meminerim uix uno oratiano loco ꝓnuenies laruā usurpari ꝓ psonæ significatu sic. n. inquit oratius in sermonibus. nil illi larua aut tragicis opus esse cothurnis. alioquin larnæ dicuntur uetere latina lingua animæ defunctoę umbręq; nocturnæ: quæ pp aduersa uitæ merita errabūde ceu quodam exilio puniuntur: quæ inane sunt terriculamentum bonis hominibus noxium uero malis de qbus luculenter scribunt martianus & apuleius. quinetiam augustinus ī. ix. de ciuitate dei animas iquit hoium dici lemures seu laruas si mali meriti sunt. inde laruati furiosi dicti & mēte moti quasi laruis exciti. ¶Oris sui. hoc referendum est ad psonas heroum & deoę. ¶Et feminæ. s. personis effictis ad similitudinem fœminæ adamatæ & hoc referendum ad heroidas ac deas. ¶Canacem parturientem. fabulam canaces: de qua extat nasonis epistola: de qua plutarchus scribit hæc historico stilo eolus rex tuscorū ex amphitea filias sex & mares totidem suscepit. macharius omnium etate minimus sororis canaces amore incensus eam uiolauit: qua ex re conceptus infans uagitu rem prodidit. pater itaq; filiæ mittit ensem: quo accepto illa rem flagitiosam intelligens necem sibi consciuit. idemq; paulopost machareus fecit. cōsimile exēplū est canulie adamate a fratre Romano: quam grauidam ubi pater papirius resciuit filiæ misit ensem: quo se puella cōfodit. idem romanus factitauit. ¶Orestē matricidam: de oreste: qui interfecit matrem clyteme stram ut ulciscereturpatrem agāmenona: adeo multæ scriptæ sūt tragediæ ut dixerit maro ī quarto eneydos. aut agammenonius scenis agitatus orestes. apud rhetoras exēplum est memoratissimum: & quo fere omnes usi sunt an iuste orestes matrem occiderit: scribit probus orestem post matricidium ex respōso didicisse: quod deponeret furorē: si ablueretur flumine: quod septem fluminibus cōfunderetur. itaq; diu uexatus tandem purgatus ē matris nece ī agro rhegino apud flumen: cui septem fluuii miscentur. cuius rei meminit uarro libro decimo rerum humanarū. dicitur orestes post necis maternæ expiationē: abiens reliquisse ensem in arbore & tēplū apollinis edificasse. Lāpridius refert orestē se purificasse apud tria flumina circa hebrū & orestam condidisse ciuitatē: quam sanguine humano cruētari necesse erat.

Niobē se cātaturū p Cliuiū ruffū cōsularē ꝓnūciauit: & in horā fere decimā pseuerauit: coronāq; eā & reliquā certaminis ptē ī ānū sequētē distulit: ut sæpius canēdi occasio eēt qd quū tardū uideret: nō cessauit ídētidē se publicare: ñ dubitauit etiā in priuatis spectaculis operam īter scenicos dare quodā ptorū sestertiū decies offerēte. Tragœdias quoq; cā tauit psonatus heroū deoę; q;. Itē heroidū ac deaę psonis effictis ad similitudinē oris sui & fœminæ prout quanq; dilige ret: iter cætera cātauit Canacē pturiētē: Orestē matricidam

¶M. AN. ¶Niobem: fuit hæc amphionis thebani coniunx. nota est fabula quoniā Niobe thebanas mulieres increpuisset q; latonæ sacra facerent non sibi: quæ tam numerosam prolē enixa esset: tota soboles ab Apolline & diana iratis extincta est. Iu. Parce ꝓcor pæan & tu depone sagitas Nil pueri faciunt ipsam configite matrem: Amphion exclamat: sed pæan nota sunt reliqua: de filioę numero uaria oīno traduntē: Gellius est auctor. ¶Perseuerauit: canere. ¶Coronāq; eam: quā ex eo certamine ut uictor expectabat. ¶Reliquam certaminis partem: quod residuum erat agonis nam ad exitum perduci non est passus. ¶Tardū: uideretur expectare dum annus circūageretur. ¶Identidem: sæpius. ¶Publicare: publicis spectaculis canere seu publice operam locare. ¶In priuatis: priuato noie editis: quod potuit adhuc turpius existimari ¶Quodampretoę: uno ex prætoribus siquidem ptetores publice ludos instruebat qui honorarii dicebā

Personat⁹

Personata fabula

Heroides Heroinæ

Laruæ

laruati furiosi

Historia canaces

Exēplū, canuliæ

Orestes matricida

tur.Iu.Nec dubitant celsi pretoris uendere ludis. ¶Personatus:persona uelatus participiū sine uerbo:pso na tegmen est quo scenico os tegitur diciturq; ut.C.bassus Gellio auctore existimauit a psonādo quare os psona tectū quū una sit uia qua uox manare possit relicta magis sonare uideat enuntiare:significat alioquin psona qualitatē quādā qua alius ab alio differt:tum aio tum corpore tū exteris. ¶Heroū heroes semi dei ut suidas interpretat uirique antiquitus geniti ἡρῶες inquit ἡμίθεοι λύηκάτοι παλαί. πρὸ τοῦ τε τὶ εἰσ ἄνθρωποι. ¶Heroidū:illustriū fœminaq; quæ cū heroibus ipsis iunxere. ¶Effictis :deliniatis. ¶Ad similitudinē oris sui:quū deoq; alioquin aut heroū uideri & dici uellet. ¶Canacē:æoli & cleopatræ ex genere lestrigonū filiam:q; cū fratre cōcubuit. ¶Orestem:agamēnone & clitēnestra genitum. ¶Matricidā:qui in ultionem patris clitēnestrā matrem occidit sophocles ea fabula q; ἠλέκτρα inscribitur rem oēm late exequitur Cicero sororicida quoq; usus est parricida inquit fratricida:sororicida.

¶PHI. ¶Edipodem excecatū tragedia extat apd senecam: cui titulus est edipus.in qua itroducitur seipsum excecans: sibi ipsi oculos funditus euellens:postq; facta & infandum scelus deprēdit.de edipo siue edipode scribit diodorus in quinto edipus tertii ordinis est facit.n.genitiuum edipodis:& ita inflectit sicut melampus melampodis: quamuis plautus ablatiuo casu edipo dixit pro edipode.sic.n.ait i penulo nam isti quidem hercle oioni edipo opus est coniectore:qui sphyngi interpres fuit.de Nerone cantante fabulas sic scribit philostratus quid de hoie dicam:qui Augusti iuliiq; habitu depositō cantoris uestes assummit:& creontis edipodisq; facta dicta ue ex amusim scire tanti estimat:ut maxime reprensionē timeat si quid in schola sceptro ue deliquerit. ¶Herculem insanum.tragedia scribitur a seneca.cui ab argumento insaniæ titulus est hercules furens:ubi inducitur furore extimulatus leto dare filios & uxorem:& hoc est:quod dixit aristoteles in ,pblematis:herculem per mentis excessum in liberos seuisse. ¶Tyrunculū.nouum primoq; tantum tyrocinio militiæ imbutū.diminutiuū ē tyronis:hieronymus fe.genere tyrūculas puellas appellat. ¶Aditus.itroit illius loci scenici:i quo nero erat agēs herculē. ¶Viciri cathēis.i scenecæ tragedia argumētū hoc nō ut hercules cathēis uinciat.inducit qdē.Theseus.ad furibūdū herculis īsani īpetum cohibēdum sed sine uīculis. ¶Ferendæ opis gīa.accurrit tyrūculus ut opitularetur principi:tanq; nero reuera uinciretur: q iō obligabatur:ut īpleret argumentum fabulæ:cum ageret herculem insanū.dixit plato hominem esse ludibrium dei sed nero factus est ludibriū hominū contemptor famæ:incuriosus impatoriæ maiestatis:dū cantat in theatris:dū gladiatorā exercet iter gladiatores uiuēs:dū quadrigā regit uelut auriga :quales dii boni eruditis sermones p̄buit princeps tā sordidus tāq; mancipatus oibus ,pbris ac dehonestamētis? ¶Equorū studio:cū eqitādi pitia sit probabilis non uituperatur nero ex eo q; esset equitādi scius:sed q; aurigarum instar regeret equos quadrigarios.nimioq; studio talium equorum teneretur. ¶Quāq; uetaretur. sentētia oratiana est naturā expellas furca tamen usq; recurret:itidē nero tēperare non poterat:quo minus sermocinaretur de equis currētibus i circo:q̄uis rectores eius pueritiæ ac pedagogi uetarent eū habere sermūculos super cursoribus equis & aurigis.apud xenophontē equitādi studiū adeo ,pbatur:ut psæ dicātur nihil nō agere ex equis quorum filii in primis discebāt equitare sagittare.& uera dicere. iustinus quoq; tradit parthos adeo equorū studio teneri.ut equis omni tēpore uectētur:illis bella : illis conuiuia illis publica ac priuata officia pagāt sup equos ire consistere mercari colloqui cōsueuerunt.deniq; hoc discrimen inter seruos liberosq; est:quod serui pedibus liberi non nisi equis incedunt. ¶De circēsibus.s.ludis:q equorum cursu celebrantur:in quibus bigæ quadrigæq; agitantur. ¶Querens :conquerēs dolēs. ¶Tractū.s. īpetu & ui equorū.q̄drigis agēdis tracti rotaue uulnerati & quoquo mō sāguīe cōtuso curabāt fimo caprīo auctor pli.i.xxviii. ¶Prasinū agitatorē.aurigā prasinæ factiōis:de qua habūde diximus in caligula.

¶M.AN. ¶Oedipodem:laii thebarum regis & iocastæ filium Papinii carmine satis notum sed sophoclis fabula quæ οἰδίπους inscribitur adhuc notiorem. ¶Excœcatum:cognita.n.prius cæde nefarioque cum matre incœsto se luminibus priuauit Papinius Mox auidus pœnæ digitis cedentibus ultro icubuī miseraq; oculos in matre reliqui. ¶Herculem insanum:furentem Annei senecæ fabulæ Hercules furens inscribitur. ¶Tyrunculum:non multo ante inauctoratum & iccirco eoq; quæ gerebantur omnino rudē ¶Aditus:eius loci in quo Neroni herculis persona inducebatur. ¶Argumentum:ratio & materia fabulæ. ¶Accurrisse:impetum in eos qui Neronem ornabat fecisse. ¶Ferendæ opis gratia:ut uelut ad supplicium iuncto opem ferret. ¶Equoq; studio:aurigandi cupiditate. ¶Flagrauit:incensus fuit uehementiē studio prosecutus. ¶Vetaretur:a præceptoribus & pedagogis. ¶De circensibns ludis:qbus inerant quadrigaq; cursus. ¶Tractum:distractum ab equis. ¶Prasinum:prasinæ factionis agitatorem aurigā:sic spartianus amauit inquit & Aurigas:prasino fauit.

Edipus œdipodis

Oedipodē excæcatū:Herculē insanum:in qua fabula fama est Tyrūculū militē positū ad custo diā aditus:quum eū ornari ac uinciri cathenis:sicut argumentū postulabat: uideret accurrisse ferendæ opis gratia.

De studio eius aurigandi citharizandi & aliis gestis.

EQuorum studio uel præcipue ab ineunte ætate flagrauit: plurimisque illi sermo quanquam uetaretur de circensibns erat & quondā tractū prasinū agitatorē iter cōdiscipulos quærēs obiurgāte mgro

Hercules īsanus Tyrūculus

Homo ludibriū dei nero ludibrium hominum

perse ex eqs oīa

Medela sāguinem cō cussū

¶PHI. ¶De hectore. hectorem circa menia troiana tractū fuisse ab achille ī patrocli ultionē nemo mediocriter doctus ignorat: qui uel saltem legerit illud maronianum: ter circū iliacos raptauerat hectora muros: homerus uero in. xxiiii. iliados scribit quod achilles iunctis ad currum equis hectorem alligauit: & ter circum defuncti patrocli sepulchrum traxit: inde ad tabernaculū reuersus in puluere pronum dimisit: Nero cū castigaret a magistro: quod īmodice doleret de agitatore prasino ab equis distracto: ut se purgaret dixit se loqui de hectore: qui & ipse pariter fuerat tractus ab achille: quod autē nero fauerit prasinæ factioni indicat uel ille epigrāmatarii poetæ uersiculus: uicit nimirum non nero sed prasiuus. ¶Eburneis: quadrigis: existimo hoc referendum esse ad ludū puerilē: mos enim puerorū est: ut quadrigas ex ebore alia ue materia confician cum quibus lusitant atq; oblectantur: pene simile ē illd oratianum edificare casas plostello adiungere mures: nero ut potepuer in initio principatus cum studio equorū immodico teneretur quadrigas habebat eburneas: quibus super abacum ludebat: est autem abacus mensa uasis escariis potoriisque continendis accommodata: cuius multa mentio est apud scriptores: non credo abacum accipi pro tabula lusoria: quia non memini legere me abacum usurpari in hoc significato: soleo autem ad auctoritatem scriptorum tanquam ad anchoram confugere: quæ nullo auctore subnixa sunt ea tanq̄ titubantia nō procliuiter amplector. alias abacus significat tabulā calculatoris & geometræ. de quo Martianus in libro geometriæ: abacus nuncupatur res depingendis designandisq; oportuna formis: sunt etiam abaci ornamēta columnarum: præcipit uitruuius in tertio de architectura abacum debere esse longum & latum q̄ crassa columna est. ¶Minimos circēses: etiā minus celebrata spectacula. ¶Secessu: uel q̄ ipse ex secessibus repente conualeret in urbem causa circensium spectandorum: ueluti pluris faciens uoluptatē ludicri circensis q̄ amenitatem secessum: uel q̄ sensim secedebat ad circenses spectādos ¶Affutu um: quotiēscunq; uel minimi circēses romæ fiebant persuasissimum erat omnibus neronē ludicro inter futurum q̄is id tēporis foret absens coleretque secessus: omnes enim nouerant quanto studio equorum curtuliumque ludorum flagraret princeps auriga: qui non de equis: sed de hominibus regēdis meditari debuisset: si quid in illo fuisset priscæ uirilitatis. ¶Neque dissimulabat: aperte fatebatur demonstrabat. ¶Palmarum numerum: alibi annotauimus ex liuii auctoritate romanos translato e græciā more uictoribus ludorum palmas dare solitos: nero uolebat ampliare hoc est numerosiorem facere palmarum numerum: quæ uictoribus dabantur: ut ita spectacula circensia fierent prolixiora diuturnioraq;. ¶Multiplicatis missibus: ut scilicet missus plures currentium equorum exhiberētur: quam prius soliti essent exhiberi: de quibus scripsimus in claudio. ¶In serum: in serotinam diei partem & uespertinam. ¶Dominis factionum: prasina & ueneta factio reliquæque aurigarum factiones suos habebant dominos: q̄ post multiplicatos a Nerone missus non dignabatur ducere greges equorum quadrigarios ad currule certamen. nisi currere deberent in omnibus missibus: per totum diem: domini autem factionum tanto fiebant opulentiores: quanto plures erant Circenses missus: & ludi: ex quo est illud lampridii inniti commodi: Circenses multos addidit ex libidine potius quam religione: & ut dominus factionum ditaret. ¶Aurigare: uice aurigæ agere quadrigas & trigas: scribit plinius neronem trigario solitum se approbare: qui si curru euersus tractusque ab equis fuisset recreabatur epoto cinere caprini fimi ex aqua. ¶Posito rudimento: depositio tyrocinio aurigandi exutaque nouitate aurigationis. ¶Inter seruitia. inter seruos & plebeios uiliores. ¶Mittente mappam: signum currenti dante: ideſt ī circo sunt carceres. unde emittuntur equi ad cursum: Cum magistratus signum misit. ut scribit Varro: erat autem antiquitus mappa signum: qua missa equi cursum Circensem auspicabantur: de qua intelligendum est illud ab epigrammatario poeta dictum cretatam prætor cum uellet mittere mappam: hinc etiam Quuintilianus dixit mappam circo usitatum esse nomen: propterea quod in Circensibus spectaculis pro signo mittebatur a magistratu: cum autem officium prætoris id foret: ut signum daret equis ad cursum emittendis: uoluit nero id ab aliquo suorū libertorum dari. ¶Vnde: ex carceribus. ¶M.AN. ¶De hectore: nam Hector ab achille circum pergama: ut Homerus ait est distractus. Ver. Ter circum iliacos raptauerat hectora muros. Ouidius hic lacer admisso terruit: Hector equos: quia igitur uterque tractus locus mendacio non defuit. ¶In abaco: Tabula nunc luxuriosa quum & mensa sit: in qua potoria constituuntur uasa. Iuuenalis. urceoli sex ornamentum abaci. ¶Minimos circenses: minus celebres. ¶Secessu: hora secessus: quasi dicat deambulandi hora secessumque petendi uel quod magis placet ex suburbanis locis aut oppidis littoralibus in [illegible] secedere consueuerat circensium

de Hectore se loq emētitus est: sed cū inter initia īperii eburneis quadrigis quotidie ī abaco luderet: ad oēs mimos Circēses secessu cōmeabat prīo clā deīde ꝑpalā: ut nemini dubium esset eo die utiq; affuturū: neq; dissimulabat uelle se palmarū numerū ampliare. Quare spectaculū multiplicatis missilibus ī serū ꝑtrahebatur: ne dominus qdē iā factionum dignātib⁹ nisi ad totius diei cursū greges ducere. Mox & ip se aurigare atq; etiā spectari uoluit sæpius positoq; ī hortis ī ter seruitia & sordidā plebē rudimēto uniuersorū se oculis in circo maximo præbuit: aliquo liberto mittēte mappā: uñ

Hector tractus circa sepulchrū patrocli

Abacus

Palme uictoribus

domini factionum

medela nerōis tracti ab equis

Mappa signū i cursu

die romam cõmeabat: ut nemo nõ intelligeret illũ omnibus mimis. i. oĩbus circẽsibus ludis affutuꝝ posset & minimos legi ut sit sensus non modo non celebriores circenses passus est se absente celebrari sed & mini mus ẽt interfuit. ¶ Palmarũ numerũ ampliare: maiorem facere: ut quo plures eẽnt palmæ eo frequẽtiores equorũ missus sed missus ferarũ quoꝝ dicebantur ut est supra significatũ nec missus tm̃ sed missio quoque dicebaꝫ: Spartianus in munere publico tam magnanimus fuit ut centũ leones una missione simul exhibe ret. ¶ Dignantibus: cum ne iungito ut sit sensus & ordo dominis factionũ neutiq̃ dignantibus quadriga rum gregẽ producere nisi ad totius diei cursum palmæ proponerentur: sic quadrigarũ uim ĩmodica exp̃s/ sit: nã maiore opus erat numero quo pluribus missionibus equi ad cursum producerẽtur. ¶ Aurigare: q̃/ drigas agere. ¶ Seuitia & sordidã plebẽ. q. d. sordidissimis humillimisq; quibusq; spectãtibus. ¶ Rudimen to: noua aurigatione. ¶ Præbuit: dedit se aurigantẽ oĩbus ĩ circo spectãdũ. ¶ Aliquo liberto: ex ipsis liber tis uno. ¶ Mittente mappã: quidam intelligunt ueteri instituto mappã a p̃tore uictori aurigæ mitti solitã. Mar. Cretarã prætor quum uellet mittere mappam p̃tori mappã surripit Hermogenes: alii in quibus est cassiodorus certũ putat fuisse futurorũ circẽsiũ signũ quũ mappa a p̃tore ostẽderetur ad qđ. Iu. allusisse uide ri potest interea megalesiacæ spectacula mappæ ideum solennæ colunt.

¶ PHI. ¶ Magistratus: docet li uius ĩ. viii. ab urbe cõdita prætores solitos quadrigis mittẽtis si gnũ dare: unde cũ oli luciꝰ plau/ cius p̃tor graui morbo eẽt iplici tus dictatorẽ creauerũt: q ludis romanis signũ daret: quadrigis emittendis: q eo ministerio fun ctus dictatura se abdicauit: nec mirũ uideri debet ob rẽ leuicu/ lam creatũ esse dictatorẽ: qui in/ terdũ creabatur causa figẽdi cla ui: qui erat annorũ nota: aliqu ã/ do dictus ẽ dictator cã feriarum constituendarꝝ. ¶ Ciuitates: sci licet græcoꝝ. ¶ Musici agones. musica certamina. ¶ Ad ipsum mittere: tãq̃ in arte cytharedi/ ca ipse solus excelleret: essetq; oĩ bus cytharedorum coronis co/ ronandus. ¶ A quibusdam: ex his. s. legatis græcorum: qui cytharedicas coronas ciuitatũ nomine ad neronem pertulerant. ¶ Exceptus: effusius: ĩmodica laudatione & plausu assentatorio: dixit enim satyricus poeta nõ ĩmerito gentem græcoꝝ adulandi esse scientissimam. & Cicero ĩ epistola ad quintum fratrem didas calica gtæcos ait eẽ leues & diu turna seruitute ad nimiam assentationem eruditos. quintus curtius non minus uere q̃ elegãter ĩgenia gre corum appellat tẽporaria tanquam tempori seruientia: & pro tẽpore adulatione assentationesq; tractantia: & cũ adulatio sit perpetuum regum malum infatuetq; mentes principum & penetret ad interiora uentris: merito nero adulatione græcorum corruptus solos dicebat græcos dignos esse: qui ipsum cantantem au/ dirent & solos dignos sua musica disciplina: cum romana seueritas minime docilis esset ad assentandum. ¶ Casiopẽ traiecit: casiope oppidũ est insula corcyta: quæ alio nomine dicta pheacia: ubi fuit templum casii iouis: sicut ostendit plinius in quarto. ¶ Certamina oĩa: nero adiit omnia musica certamina: quæ apd græ cos celebrantur: scribit philostratus in quarto de uita apollonii neronẽ in græciam ueniesse subiicientem se p̃coni in olympiis pythiisq; aitq; eum uicisse in isthmiis cytharedos & præcones: q in olympiis etiam trage dos uicit: & tũc de isthmo fodiẽdo dicitur cogitasse: ipsum nauibus puiũ redderet atq; adriaticum egeo mi sceret: & ita naues omisso illo sinuoso circuitu: p isthmi scissionẽ ueherentur. ¶ Cogi: cõgregari & cõtrahi. in hãc sniam ait apolonius apud philostratũ: ludos olympicos ex cõsuetudie solitos celebrari circa finẽ an ni ab elidensibus: quos nero iussit in aduentum suum differre: ita ut sibi potius q̃ ioui uiderẽt sacrificaturi. ¶ Iteratis: iterum celebratis. ¶ Olympiæ: in ludis olympiacis. ¶ Præter consuetudinẽ: inuit ĩ olympiacis spectaculis musicũ certamẽ celebrari solitũ nõ fuisse: qđ indicat apollonius apd philostratũ: cũ ait neronem ĩ olympiis ꝓposuisse certamĩa tragedorum & cytharedoꝝ apud uiros: qbus nec theatra sint nec scene ad hu iusmodi ludos peragẽdos idoneæ: sed stadiũ dũtaxat natiuũ nudũq; patet: in olympiis ãter uictorẽ fuisse neronem testatur philostratus: q ait missos fuisse cursores usq; ad gaditanos: q iuberẽt supplicatões fieri ob uictoriã nerõis ĩ olympiis: multæ ĩ hispania ciuitates: cũ nescirẽt qd eẽnt olympia opinabãt bellicã quãdam uictoriam significari: ꝓ q̃ diis esset sacrificãdũ: tanq̃ nero populos aliquos olympios appellatos bello profli gasset: decem autem iudices ludis olympicis præficiebãtur sorte ducti. ¶ Auocaret: abduceret remoueret. ¶ M. AN. ¶ Achaiam: quæ circa isthmum peloponnesso ĩsinuatur: ĩmo eius partem occupat. ¶ Legatos: ad hoc ipsum publice a ciuitatibꝰ missos. ¶ Primos: ante alios legatos audiret. ¶ Exceptus: nero tẽpestiua illa postulatione. ¶ Effusius: ĩmoderatius. ¶ Cassiopen: post ceraunios epiri montes ambraciam uersus

Dictator cã signi dã di

magistratus solẽt. Nec cõtẽtus harũ artiũ expimẽta Romæ dedisse achaiã: ut dixĩmus petiit hic maxie motus istituerat ciuitates apd quas musici agones edi solẽt oẽs cytharedorũ coronas ad ipsum mittere; eas adeo grate recipiebat ut lega tos q ptulissent ñ mõ prios admitteret: sed ẽt familiarib9 epu lis ĩterponeret: a qbusdam ex his rogatus ut cãtaret sup cẽ/ nã: exceptusq; effusius solos scire audiẽ græcos: soloſq; se & studis suis dignos ait: nec profectiõe dilata ut primũ Casio/ pẽ traiecit: statĩ ad arã iouis Casii cantare auspicatus ẽ.

De certamib9 & exercitio eius ĩ dictis disciplinis.

Certamĩa deiceps obiit oĩa. nã & q̃ diuersissimoꝝ tẽ poꝝ sũt: cogi ĩ unũ ãnũ qbusdã ẽt ĩteratis iussit: oli piæ quoq; ꝓter cõsuetudinẽ musicũ agõa cõmisit. Ac ne qd circa hoc occupatũ auocaret: detineretur: quũ ꝓsentia eius

Græci adulatores ingenia tẽporaria

Cæsiope ci. Nero uictor preconũ

Musicus agõ ñ erat ĩ olympiis Ridiculũ

mille &.cc.a brundusio stadiis strabo cassiopenses & tesprotos inter epiroticas gentes refert. ¶Cassii iouis:in cassiope templum fuit cassii iouis auctor est plinius. ¶Auspicatus:canēdi principiū sumpsit. ¶Cogi:colligi indici. ¶Iteratis.iterū annuo spatio celebratis. ¶Præter consuetudinem:si quidem in olympia musici certare non consueuerant. ¶Circa hoc:musicum certamen.

urbicas res agere a liberto Helio admoneretur rescripsit his uerbis.quamuis nunc tuum consilium sit & uotum me celeriter reuerti;tamen suadere & optare potius debes: ut Neroe dignus reuertar:Cātante eo nec necessaria qdē cā excedere theatro licitū erat.Itaq; & enixæ q̄dā ī spectaculis dicūt.Multi tedio audiēdi laudādiq; clausis oppidorū portis: aut furti dissiluisse de muro:aut morte simulata funere elati. Quam autem trepide anxieq; certauerit:quāta aduersariorum æmulatione,quo metu iudicum uix credi potest. Aduersarios q̄si plāe cōditōis eiusdē obseruare:captaī īfamaī se creto nōnū̄q ex ocursu maledictis icessere:ac si qarte p̄celleret corrūpe ēt solebat:iudices āt priusq̄ incipet reuerentissime alloq̄bat oia se faciēda fecisse:sed euētū ī māu eē fortūæ:

¶PHI. ¶Vrbicas res: urbana negocia romanāq; rē pu. cuius aīa est bonus princeps:& illa pī cipis corpus. ¶Quāuis nūc:uerba sunt neronis ad helīū libertū ¶Vt nerone dignus:uide imperatoris ineptias existimātis se romam reuerti nō posse dignū semet ipso & imperatoria maiestate:nisi musico certamīe cytharedos supauerit:cū id potius bono principi dedecorosum sit at q; probrosum:nāq; ut supra annotauimus philippus alexādrū filium castigauit quod nimis bene cantaret tanq̄ hæc studia nō principibus cōueniant:sed grauiora sanctioraq;:sed nero aboī principis uirtute penitus alien⁹ exīstimabat sibi eē glorioſum:si uictoriā cōsequetetur ex his quæ occulere magis deceret. ¶Enixe: filios peperisse. ¶Tedio audiendi laudandiq;:scribit tacitus:quosdā cātante nerone uerberatos eē a militib⁹:dū aspectū illum tolerare adulariq; recusant:quidam obtriti fuerunt:& alii dum diem noctemq; sedibus conti nuāt morbo exiciabili correpti:quippe grauior erat metus si spectaculo defuissent:unde tenuioribus tristitiam uultu demōstrantibus statim irrogata supplicia aduersum illustres dissimulatum ad presens: & mox odium redditū est:preterea ut auctor est philostratus delatores his delationibus cum primis criminabātur non uenisti auditum neronem:aut uenisti quidem sed negligenter & parum attente audiebas. ¶Risisti:ñ plausisti:non pro neronis uoce sacrificasti:ut clarior esset atq; lucidior. ¶Funere elati:dum se mortuos simulant efferebantur:ut ita euaderent tedium audiendi histrionē principē. ¶Certauerit.s.cū cytharedis ī musico certamine. ¶Quo metu iudicum:quanta formidine & amphibolon uiderur tāq̄ incertum sit utrū ne iudices neronē metuerēt an a nerone metuerentur:metus enim ut iquit gellius utroq; uersum dici potest:nam metus hostium recte dicitur & cum timent hostes & cū timentur:itaq; salustius metum pompeii dixit nō quod pompeius metueret:quod est usitatus:sed quod metueretur:attamen ut intelligamus metū iudicum dici:q; ipsi metuerentur significat Cornelius tacitus:qui ait neronem flexum genu cetum thea/tralem manu ueneratū sententias iudicum expectasse ficto pauore. ¶Aduersarios:cytharedos. ¶Conditionis eiusdē:cytharedicæ musicæq; disciplinæ. ¶Obseruare:speculari:lucillius si hæc obseruare uolueris. alias dicitur uenerari. Virgilius præterea regem non sic egiptus & ingens lydia nec populi parthorum aut medus hidaspes obseruant. ¶Captare:capere:plautus quid me captas carnifex:inde captiones sophisticæ cauillationes:inde captatores dicti qui uafricia & astu captant alienas hereditates. Marcialis:scis te captari: scis hunc qui captat auarum. ¶Infamare:quintilianus deinde cum se iactaret eodem modo dicere senecā infamabat:commodus auctore lampridio adolescens omne genus hominum infamauit & ab omnibus ī famatus est. ¶Incessere:impetere conuitiis.au.gellius:incessebat quempiam taurus philosophus seuera & uehementi obiurgatione. ¶Corrumpere:sibi conciliare muneribus ut.s.id facerent:quod ab actoribus græcis fieri solet:sæpe enim ille ut inquit eleganter Cicero:qui est secūdarum aut tertiarum partium.cum possit aliquāto clarius dicere:q̄ ipse primarum:multum sum mittere solet minusq; cōtendere:q̄ pōt:ut ille prī ceps quā maxime excellat. ¶Reuerentissime:cum maxima reuerentia & ueneratiōe. ¶In manu fortunæ: fortuna cum in rebus aliis tum in certaminibus omnibus maxime damnatur adeo ut euentus uel iudicri certaminis sit collocatus in fortunæ arbitrio:quæ sola ut inquit plinius utranq; paginam & accepti facit & expensi:in hanc sententiam apuleius in floridis luculenter omnibus inquit bonis in rebus conatus in laude effectus in casu est:quāquā hoc plerunq; facimus ut consilia euentis ponderemus:& cui bene quid processerit multum illum prouidisse cui secus nihil sensisse dicam⁹ ut refert.M.T.ī oīone.p rabirio posthumo. ¶M.AN. ¶Res urbicas:urbanarū rerū statū. ¶Nerone dignus:dignus eo qui musica professione semp uideri uolui. ¶Necessaria causa.ne curādi quidem corporis alterius ue urgentis negocii gratia cuius molestia spectator premeretur. ¶Enixæ:partu solutæ. ¶Furtim:occulte. ¶Funere elati: uelut uita defuncti extra oppidum deportati. ¶Trepide:tumultuoso & inconstanti motu. ¶Anxie:sollicite & laborioſe: ut hoc ad animum illud ad corpus referatur. ¶Quo metu iudicū:Cornelius sententias iudicum operiebatur ficto pauore. ¶Aduersariorum:quibus cantu congressus decertabat. ¶Iudicum eorum:qui de sūma certaminis iudicaturi erāt. ¶Obseruare:explorare q̄ facerēt Terentius obserua dautum. ¶Captare: capere si qd offensum eēt.liuius ide cōsiliū ex re natum īsidiis ferocē hostē captādi. ¶Infamare:infamem red/

Aīa.rei.p. princeps

Delatiōes Nō uenisti auditū neronem Risisti Metus

obseruare

Captiōes Captatores Infamauit

Secundæ partiū sum missiores Fortūa domina certaminis

dere aliqua ei inuecta calumnia uel potius dānare: reprobareq; fabius clitarchi probatur: ingenium fides infamatur. ¶Ex occursu: si quis eorum occurrisset. ¶Maledictis: obtrectationibus quasi necessaria labo/raret simultate: quam solo nutu discutere potuisset. ¶Præcellerent: præstarent anteirent. ¶Corrumpere: muneribus efficere ut ex arte aliquid remitterent. ¶Reuerentissime: maxime reuerenter.

¶PHI. ¶Fortuita: casus fortuitos: qui sæpe numero efficiunt: ut melior superetur a deteriore. ¶Hortātibus. ſ. iudicib⁹. ¶Vt auderet: cū alacritate & audacia musicū certam̄ capesceret. ¶Tacitur nitatē pudorēq;: si q ex iudicibus musici certaminis. qbus inerat aliquid priscæ seueritatis pudore suffusi tacuissent ob dedecus principis cātātis: id crimini dabat nero: ferūt uespasianū tanq̄ sōno cōniueret in spectaculis a phebo neronis liberto increpitū: egreq; iminētē pniciē effugisse: multi p̄terea p cuneos dispositi erāt: qui alacritatē tristiciāque spectatoꝝ perscrutarentur.

Illos ut sapiētes &' doctos uiros fortuita debere excludere atq; ut auderet hortantibus æquiore aīo recedebat: ac nec sic qdem sine solicitudie taciturnitatē pudorēq; quorūdā p̄ tristicia ac malignitate arguēs suspectosq; sibi dicens.

De obediētia eius ī dictis certamibus & aliis gestis per eū.

IN certando uero ita legi obediebat. ut nūq̄ excreare ausus sudorē quoq; frōtis brachio detergeret: atq; ēt ī quodā tragico actu' quū elapsum baculum cito resūpsisset: pauidus & metuēs ne ob delictū certamie sū moueret: ñ aliter cōfirmatus ē q̄ adiurāte hipocrita nō aīad uersū id iter exultatiōes succlamatōesq; populi: Victorē aūt se ipse pronūciabat. qua de causa et preconio ubiq; cōtēdit.

Vicinitas uirtutū & uitiorum

¶Pro tristitia: cū sit quædam uitiis uirtutibusq; uicinitas utebatur nero ꝓxima deriuatione uerborū ut ꝓ pudore malignitatē argueret: sicut pro forti temerariū: pro liberali prodigū: pro parco auarū plerūq; uocitamus. ¶Legi. ſ. cytharedicæ cor. tacitus in hanc sniam scribit hæc: nero ingreditur theatꝝ cūctis cytharæ legibus obtēperans: ne fessus resideret: ne sudorem nisi ea: quam indutui gerebat ueste detergeret: ut nulla oris aut narium excremēta uiserentur.

Pro parco auarus

Cur frōte sudemus

¶Sudorem frontis: querit aristoteles in problematis encycliis: cur facie & maxime fronte sudemus. causam refert: quia expediti⁹ illa sudare possunt. quæ' humida laxaq; sunt caput ät tale ē: continet enim suam plurimam humiditatem distillationes quoq; e capite oriūtur: & cerebrū humidum est: foramina permulta in capite habētur: igitur sudor de capite prorūpit: potiusq̄ de imis partibus: & primū fronte sudamus: quæ prima cerebro subdita est. ¶Bracchio detergeret: frontis sudorē sudario siccare solemus: & ita iubet plinius ab oratore siccari frontem sudanrē in actione ne comæ turbent': sed cū lex cytharæ prescribat. sudorē detergeri ea tantum ueste: quam induit cytharedus: nero ne a p̄scripto legis recederet brachio sudorē frontis detergebat manica uidelieet uestis: quam indutui gerebat.

Lex sudoris detegē di

¶Tragico actu: quinq; actus eē in comedia tragediaq; satis notū: & nos suo loco declarauimus: hic actus tragicus accipitur ꝓ cantu tragediæ: quā nero canens agebat. ¶Baculum: ita erat fabulæ argumentum ut cum baculo ꝓdiret ī ꝓsceniū. ¶Ob delictū: quo baculus elapsus erat e manib⁹. ¶Sūmoueret': repelleret'. ¶Certamine: a musica cōtētiōe. ¶Hypocrita: græci hypocritē uocāt simulatorē hypochrisin simulationē: uñ & mim⁹ hypocrita dictus quia imitator est & simulator: quintilianus in secūdo memorat eschinem hypocritē fuisse oratorem.

hypocritēs

¶De pronunciabat: cōtra morē ritumq; sacrorum certaminum: nero semet sua uoce uictorē pronunciabat: cum hoc præconis officium sit: qui pronūciat magna uoce nomina uictorum: sicut docet cicero in epistola ad lucium luceiū: hinc a marone dictum uictorē magna p̄conis uoce cloantum declarat.

preco pronūciat uictorem

¶Præconio contendit: hoc est cū præconib⁹ decertauit de p̄conii pitia & uocis magnitudie & de nomie uictoris pronunciando: unde factum est: ut nero coronas acciperet nō solum cytharedorum: sed etiam præconum soliti enim erant precones ludorum gymnicorum coronas imponere uictoribus: eorumq; nomia magna uoce pronūciare: deinde ipsi ante ludorum missionē corona donabantur: quæ imponebatur illis ab alio p̄cone. ne sua uoce ipsi precones se uictores p̄dicarent precones a p̄ ideſt ualde & canendo dici autumat priscianus: qui facit preconiū uetatur esse ī decurioribus: cum qui iā fecerit nō uetetur. auctor Cicero ī' epistola ad leptam: elius stilo uocabatur p̄conius: propterea q̄ pater eius fecerat preconium: quod aūt nero cōtēderit cum preconibus eosq; preconio supauerit testatur philostratus & docet eusebius chronographus. qait a nerone cerycas fuisse certamiue superatos: ceryx enim græce dicitur latine preco & caduceator. corrigenda est obiter mendosa dictio apud orosium de nerone scribentē. sic enim in codicibus impressis legit: assumpto uarii uestitus dedecore ceritos cytharistas tragedos & aurigas sepe sibi superasse uisus. Tu dictionem illam ceritos obelo jugula & cerycas subtitue: & p̄cones intellige: seneca ad serenū inquit ñ uis nisi cōsul aut prytanis aut ceryx aut suffes administrare rem pub. ubi ceryx non pro præcone accipi uidetur: sed pro caduceatore & magistratu ad rem pub. administrandam pertinent: qualis est consul apud Romanos qualis prytanis apud athenienses: qualis suffes, apud Carthaginenses: quæ dictiones ut in transcursu explicentur: scito prytanea dici præfectum & rei pu'. administratorem a uerbo græco prytaneuo: quod significat guberno & exerceo magistratum: inde pritanion locus athenis magistratuum. & iudicum: cuius meminit Cicero ī prīo de oratore: & Dionysius pritanea uocat curias: in qbus sacra fiebant ab his qui maximam in urbibus habent potestatem. Suffes uero, significat consulem lingua penorum. Liui us. senatum itaque suffetes: quod uelut consulare imperium apud Carthaginenses erat uocaue,

Preconin⁹ Ceryx qui loc⁹ orosii correctus

Prytanis Prytanion Sufferes q

rũ:de cerycis & prytanis prytaniiq; significatu copiose multipliciterq; pscribit suidas i etymologico: adria nus auctore sparciano tiburtinã uillã mire exedificauit:ita ut in ea locoꝝ celeberrima nomina iscriberet:ue luti prytanium lycium academiam picilen uocaret:de prytanio iam dictũ ẽ:lyciũ autem ut in transcursu ex plicemus uerba quoque sparciani: fuit athenis schola aristotelis:sicut academia platonis: in qua περιπατος Lyciũ scho
ou ideſt deambulans philosophabatur:unde peripateticoꝝ nomẽ effulsit:lyciũ media syllaba ꝓducta enũ la.Aristote
ciauit.M.tullius illo uersu:inq; academia umbrifera nitidoq; lycio fuderũt claras fecũdi pectoris artes:pici lis
len uero ex ἐμβάδα & lege poecilen:fuit enim athenis porticus nominata poecile ex uarietate picturæ: græci Vnde peri
enim ποικίλον uariũ dicunt:& ποικιλίαν uarietatem:unde & lapis simites uocatus ẽ pyrropoecilos a ua patetici
rietate rubẽtium macularum:in hac ãt porticu zeno philosophus discipulos docebat:uñ & secta stoica no Loc' spar
mẽ accepit:& philosophi stoici nũcupati:qui antea zenonii ab ipso doctore appellabãtur:στοα enim græ ciani ema
ce porticus uocatur:hæc ẽ illa porticus stoicorũ memoratissima:quã chrysippus dictus ẽ fulcire.quã pinxit culatus &
polygnotus gratuito:cũ partẽ eius mycõ mercede pingeret:de qua plinius i.xxxv.hic & athenis pinxit por explicatus
ticum:quæ poecile uocatur gratuito:mẽda est apud pliniũ quoq; unius litteræ ĩmutatiõe.nã pro poecile le Poeccile
gitur poetile.sicut ẽt in illo apuleiano:& tñ athenis proximo & ante porticũ poetilen:ibi enim pro poetilẽ porticus
legendũ est poecilen:de hac porticu intellexit persius cũ ait braccatis illita medis portic':illic enim depicta Stoici uñ
erat pugna marathonia:quæ duce milciade pugnata est aduersus persas:quos braccatos medos persius ap Correcta
pellauit:de hac sic ait probus emylius:milciadi talis honos tributus ẽ in porticu:quæ poecile uocatur:cum dictio pli
pugna depingeretur marathonia:ut in.x.prætorum numero prima eius imago poneretur:igitur hadria nii & apu
nus ut ad enarrationem sparciani uerborum reuertamur in tiburtina uilla extruxerat loca quæ appellabat leii
lycium ab exemplo scholæ aristotelicæ:academiam ab honore platõis:prytanium a nomine prytanii athe
niensis:& poecilem ab emulatione porticus poeciles:in qua philosophabatur zeno princeps stoicorum.

¶M.AN.¶Fortuita: quæ casu & fortũa eueuirẽt.¶Excludere:ꝓ iis q̃ ad iudiciũ attinerẽt ñ hẽre.¶Eqo
re:sedatiore minus trepido & æstiuãti.¶Taciturnitatẽ:si q nõ ita ipudeter:ut ipse uoluisset se adhortaret
iuberẽtq; bono eẽ aio.¶Pro tristitia & malignitate:ut tristes malignos & seueros aci se paꝝ equos iudica
ret.¶Elapsum:manibus excussum.¶Ob delictũ:qd i eo deliqsset.¶Submoueretur:scœna abire lege co
geretur.¶Hypocrita:ex iis credo uno q̃ ministerii gratia illi assistebãt quũ ὑποκριτὴς minus alioqn græ
ce simulatorq; dicatur.¶Præcõio:ꝓconii pitia:Eusebius ẽ auctor ꝓcones ab eo & olympiæ & i isthmiis cer
tamine uictos:nero iquit olympiade coronãtur Cericas citharistas tragedos & aurigas uario certamine su
perans cerycas græca uoce præcones dixit κῆρυξ enim caduceator & præco dicitur & rursus Nero isthmia
pithia actia celebrans inter cerycas tragœdos & citharistas coronatur.¶Se ipse pronunciabat:sua non al
terius uoce ut ad præconum emulationem referatur. Hieronice

Ac ne cuiꝰ alterius hierõicarũ memoria aut uestigiũ exta
ret usq; subuerti & unco trahai abiicique in latrias oium sta
tuas & imagies ipauit. Aurigauit quoq; plurisariã olympiis

¶PHI.¶Hieronicarum:hiero nicas græco uocabulo uocamus uictores sacroꝝ certaminũ sacra ãt certamia græcoꝝ sũt olympia pythia istmia & nemea: q̃ fierẽt i sacris certãinibꝰ docet apte qn Sacra certa
mina

tilianꝰ i secũdo:cũ ait:quomõ palestricꝰ ille cursorẽ faciat aut pugilẽ:aut luctatorẽ aliud ue quid ex his quæ
sunt sacroꝝ certaminũ.scribit Iulius firmicus in sexto:si luna & mars i septimo ab horoscopo loco fuerit: &
iuppiter i medio celi & sol trigonica radiatione iungatur. Athletã faciet ista genitura:qui sacris certaminibꝰ
uictor famosa reportet insignia coronaꝝ.¶In latrinas:ignominie & dehonestamẽti causa.latrinas.n.recep Latrinæ
tacula dici stercorũ & sordium nullus ignorat.Iulius firmicus tradit eos:qui horoscopũ habuerit in.xxviii.
parte arietis & in secũda parte tauri purgaturos semper mũdaturosq; latrinas:auctor est Marcus Varro in li
bris de analogia antiquos appellare consueuisse lauatrinã:quod posteritas balneum nuncupanit:idem ali
bi ait truæ:quæ in lauatrinam aquam fundunt:heliogabalus in latrina occisus fuit:tractus deinde per pu Lauatrina
blicum addita iniuria cadaueri est:ut in cloaculam milites mitterent:latrinas esse priuatas cum cloacæ pu Truæ uasa
blice sint indicat columella illo uersu:immundis quæcunque uomit latrina cloacis.¶Statuas & imagines Statuæ ui
quod statuæ antiquitus dicarentur hieronicis hoc est uictoribus sacrorum certaminum docet plinius:qui ctoribus.
scribit in.xxxiiii.quod mos erat dicari statuas in olympia omnium qui uicissent.¶Plurifariam: pluribus
in locis: scribit Tacitus clausum fuisse in ualle uaticana spacium: in qno equos regeret Nero haud pro Vaticanus
miscuo spectaculo: mox ultro uocari po.ro.cepit: qui laudibus extollebat principis aurigationem: hinc neroïs cir
plinius uaticanum appellat neronis circum propterea q nero illic aurigabat perinde ac in circensibus lu cus
dis.¶Olympiis:scilicet ludis & spectaculis: fuit olympiæ porticus:quam oppidani heptaphonõ uocant Heptapho
quoniam species eadem uox redditur: ut auctor est plinius in.xxxvi.talium locorum meminit lucretius nos
sic scribens in quarto sex etiam ut septem loca uidi reddere uoces unam cum iaceres: ita colles collibus
ipsi uerba repulsantes iterabant dicta referri.

¶M.AN.¶Hieronicarũ:i sacris certaminibus uictoꝝ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ.i.sacro καὶ νικῶ uinco sit nomen
¶Extaret:appareret.¶Vestigiũ:signũ.¶Existeret:appareret.¶In latrinas:in cloacas & loca olida.¶Sta
tuas & imagines:plinius ẽ auctor statuas sacrorũ certaminũ uictoribus poni solitas effigies inqt hominum
nõ solebat exprimi nisi aliqua illustri cã ppetuitatẽ merentium & prio sacroꝝ certaminũ uictoria maximeq;
olympiæ ubi oium q uicissẽt statuas dicari mos erat.¶Imagies.tabulas nisi poti' ad iconas id referri opor
teat:nã iis q ter olympiæ uictores fuissent:ut idẽ auctor scribit ex mẽbris ipsorum similitudine iconas po

ſuere quod uero olympionicæ tabuli figurarentur eiuſdē plinii uerba demonſtrant. eſt inquit Eupompi uictor certamine Gymnino palmam tenens.

Decēiuges Seiuges ¶PHI. ¶Decemiugem: currū quem decem equi iuncti traherent decemiugē uocat: ſicut ſeiuges dicti a ſex equis iunctis: plinius in. xxxiiii. ſerum hoc & in his non niſi a diuo auguſto ſeiuges: apuleius quoq; ī floridis ait uir cui omnes prouinciæ q̄driuges & ſeiuges currus ubiq; gentium ponere gratulantur. ¶Id ipſum: quod currus decēiuges mithridates pōti rex agitaſſet. legimus apud hiſtoricos mithridatem Regem illum ponti maximum ſeiuges equos rexiſſe & ſeiugem curtum agitaſſe. ¶Excuſſus: eiectus ſicut apud ſtatium excutitur curru in curruli ſpectaculo polinices. ¶Ante decurſum. ante decurſionem legitimam abſolutam. ¶Nec eo ſecius: necideo minus ſecius ue: a ſero enim ſecius uidetur dictum. ſecus uero ſignificat aliter. ¶Prouintiam libertate donauit: imitatus exemplū titi flaminii: qui olim philippo macedonū rege ꝓfligato oēs græciæ urbes liberas atq; imunes eē iuſſit: idq; publico frequentiſſimoq; iſthmiorū ſpectaculo per p̄conis uocē factitatū: quæ res tāto gaudio cūctos græcos affecit: ut titū flaminiū ſotera hoc eſt ſeruatorē appellitarēt. iterū iquit plutarchꝰ noſtra etate græcia per celebritatē iſthmiorū priſtina libertate donata eſt: ſuiſq; legibus reſtituta a nerōe: dū is in foro corinthi ex pulpito contionē habuiſſet ad populū. ¶Iudices: a quibus uictor fuerat renunciatus

Secius Secus Soter. flaminus

Stadium ¶Ciuitate romana. ſ. donauit. ¶E ſtadio medio: ex curriculo ſtadii. ſtadiū centū &. xx. quinq; noſtros efficit paſſus: hoc eſt pedes ſexcētos uigintiquinq; q̄ mēſura octies efficit mille paſſus: auctores plinius & columella: ſtadia uero in qbus currulia certamia exigebātur ī terris græciæ: pedū erāt numero ducētoq; olympicum uero ſtadiū: qd hercules ſuis pedibus metatus ferē tanto lōgius erat: quā cætera ſtadia. quāto menſura herculanei pedis, ꝓcerior erat q̄ aliorū. ¶Iſthmiorū: iſthmia ludi fuerūt quinquēnales ab iſthmo corithico ubi fiebant nūcupata: q̄ a theſeo primū inſtituta fuiſſe in honorē neptūni autumat plutarchus ad herculis emulationē: q ioui olympia dicauerat: alii tradūt in ſcyronis honorē iſthmia fuiſſe reperta: ut ita ſe theſeus a cede ſcyronis: quē necauerat ob propiquitatē expiaret: quidā ī melicerte honorē qui alio nomine dicitur palemō ludicrū id iſthmiorū cōſtitutū eſſe prodiderūt: ex pacto uetuſtiſſimo ad iſthmia corynthii accedētes ī ſedēdo ceteris p̄ferebant: plinius iſthmiorū meminit: cū ait ī. iiii. iſthmii pars altera: cū delubro neptūni quinquēnalibus iclyto ludis: curtius quoq; memorat ludicrū iſthmiorū. ¶Sua uoce: ſine p̄conis miniſterio: cū ipſe p̄cōis uice fungereť. ¶Primū artē, ptulerat: ſupra dictū ē quēadmodū nero neapolī elegit: ut pote græcā urbē: ī q̄ auſpicareť muſicā artē. ¶Albis eqs: ītu triūphātiū: q curru albis eqs iūcto urbē inuehebantur: ita triūphaſſe camillū refert liuius. ¶Vt mos hieronicaꝝ: plutarchus ī ſympoſiacis: uictoribꝰ iqt curru uehētibus pmiſſum ē partē muri deiicere. qd ſignificat nō magnope ciuitati muro opus eē uiros habenti q̄puguare poſſint & uicere. ꝓterea auctor ē uitruuius ī. ix. de architectura uictoribꝰ ſacroꝝ certaminū magnos honores a græcia fuiſſe cōſtitutoſ: admiratur q̄: qd ñ ſcriptoribꝰ iidē honores & ēt maiores tributi ſint q̄ infinitas uoluptates æuo ppetuo oībus gētibꝰ p̄ſtāt ī ſacris certaminibꝰ piodō uiciſſe dicebaťq; pythia iſthmia nemea olympia uiciſſet a circuitu eoꝝ ſpectaculoꝝ: q uero ī olympia tm̄ uictores fuiſſent hi ob id olympionices noīabanť. M. Tullius ī ptia tuſculanaꝝ: cū rhodiꝰ diagoras olympiōices nobilis uno die duos ſuos filios uictores olympiæ uidiſſet acceſſit ad ſenē: refert fortūatianus olympionicas & ceteros uictores certaminū noīari padoxos: magis ex cōſuetudie uulgi: q̄ ex rōne: parum enim diligenter græce loquētes paradoxō pro eo quod ē bonæ opinionis accipiebāt: nā ut opinor iquit paradoxon ē: quod ē παρὰ τὴν δόξαν hoc ē cōtra opinionem bonam: unde figurarum controuerſiarum una ē dicta paradoxos: qd opiniōis malæ poſſumus dicere tamen paradoxi eleganter & ſcienter uideri poſſunt dici uictores ſacrorū certaminum: tanquam ſint admirabiles & preter opinionem hominum præſtantes: paradoxa enim ut docent cicero & ſeneca cum ſint admirabilia & præter omnium opinionem: merito ita appellātur: olympica oratio eſt ut inquit apollonius apud philoſtratum: qua ad athletas utuntur elei: qui certaturis dicūt ſi diligenter elaboraſtis: ut in olympiis certare poſſitis ſtadia audēter intrate. q uero nō ita paratꝰ ē: quocūq; uult abeat. ¶M. AN. ¶Decem iugem: laborioſum ac pene īcredibile. x. equos uno tpe agitare. ¶In mithridate: qui ita aurigaſſe dicitur. ¶Reprehendiſſet: ut periculoſum aut certe ſuperuacuum aurigandi genus. ¶Deſtitit: ab inſtituta agitatione. ¶Ante decurſum: priuſquam ſtadium totum decurreretur. ¶Prouinciā: achaiam. ¶Iudices: ſub quibus certarat. ¶Iſthmiorū: iſthmii ludi ab iſthmo corynthiaco dicti Pli. iſthmi pars altera cum delubro neptuni quinquennalibus inclyto ludis quattuor erant græciæ celeberrima certamia. Olympica ī olympii iouis honorē in quo uictores corona oleagina coronabātur. pythia apollini ſacra quorū uictor poma p̄miū ferebat: nemea q̄ archemori erāt de eorū inſtitutione. papinius plura cuius certaminis uictores pinu coronabātur erāt & iſthmia palemoni dicata ubi qui uiciſſent apio coronabātur. Iu. de eodē Nerone græciæq; apiū meruiſſe coronæ. ¶Sua ipſe uoce: ſ. c ſupra ſe ipſum uictorē Nero p̄nūciauit. ¶Vt

Olympicū ſtadium

iſthmia

Muros deiicere hieronicis

Periodon uiciſſe

Olympionices

Paradoxi

uero etiam decemiugem: quamuis id ipſum in rege Mithridate carmine quodam ſuo reprehendiſſet: ſed excuſſus curru ac rurſus repoſitus quum perdurare non poſſet: deſtitit ante decurſum nec eo ſecius coronatus eſt: decedēs deinde prouinciam uniuerſam libertate donauit: ſimulque iudices ciuitate romana & pecunia grādi quæ beneficia e medio ſtadio iſthmiorum die ſua ipſe uoce pronunciauit.

De triūpho eius ob uictoriā muſicoꝝ & aliis geſtis.

r Euerſus e græcia neapoli. qd ī ea primā artē ꝓtulerat albis equis itroiit diſſecta parte muri. ut mox hieroicarū

nos hieronicarum: ut diruta muroꝝ pte ī urbē reciperetur qñ ut plutarchus ait p id ſignificabatur ñ oportere eā urbē eē mœnibꝰ mūitā q̄ eos tuliſſet uiros q̄ reliquos mortales uirtute p̄ſtarēt. i. certaſ poſſet & uiceſ.

eſt ſimili modo Antium: inde albanū: inde Romam: ſed & Romam eo curru quo auguſtus olim triumphauerat: & in ueſte purpurea diſtincta q̄ ſtellis aureis clamyde: coronam/ q̄ capite gerens olympicam dextra manu pythiam: p̄eunte pompa cæterorum cum titulis ubi & quos quo cantionū quoue fabularum argumento uiciſſet: ſequentibus currū ouantium ritu plauſoribus auguſtianos mīliteſq̄ ſe triumphi eius clamantibus. Dehinc diruto circi maximi arcu p̄ uelabrū forūq̄ palatiū & apollinē petiit: incedēti paſſim uictiæ ceſæ ſpſo p̄ uias idētidē croco: igeſteq̄ aues ac lemniſci

¶PHI. ¶Inde albanū. ſ. ſeceſſū: & ſimplex elocutio tale eſt illud plinianū ex epiſtolis. quantum copiarū ī otriculano ī narnienſi ī carſeolano ī peruſino tuo. ¶Simili mō: ut pars muroꝝ deii cre etur. ¶In ueſte purpurea: habi tu uidelicet triūphali: nā ſupra annorauimus triūphātē toga p̄ texta: tunica palmata: & toga picta deniq̄ iouis optimi maximi ornatu decoratū p̄ urbē uehi in capitoliū ſolitū. ¶Diſtincta: uariegata. ¶Coronā olympicā: hec erat ex oleaſtro: uñ ait plinⁱ⁹ græ

Habitꝰ triū phantis

ci olīpiæ uictores oleaſtro coronant. hinc ab ariſtophane dictū ē ī pluto iouē uictores athletas: coronare: κοτῖνοῦσ τεφανῶ hoc eſt oleaſtri corona. ¶Pythiā: pythia fiebant in honorē apollinis: cuius ludicri uictores lauro coronātur: ut inquit lactantius interpres papinii: & inuit ouidius ī primo metamorphoſeos: q teſtatur pythia dici a noīe p̄d omitæ ſerpentis: ante inuentā laurū corona eſculea coronabātur: ſpectatiſſima laurus: ut inquit plinius in. xv. eſt in monte parnaſo: ubi fiebant pythia: ideoq̄ apollini grata: uictores delphis in pythiis certaminibus coronabantur peculiariter ea lauro: q̄ delphica noīatur: qua & triumphā/tes romæ: quæ uiridior eſt maximis baccis atq̄ e uiridi rubētibus. ¶Pompa ceterarum coronaꝝ: qualis eſt iſthmica: quæ erat ex pinu: plinius: pinea corona uictores apud iſthmū coronantur: qualis & nemea: q̄ erat ex apio ſicut plinius indicat ī nonodecimo his uerbis honos apio ī achaia coronare uictores ſacri certaminis nemeæ: plutarchus uero ī timoleone auctor ē corona ex apio coronari ſolitos uictores: apd̄ corynthios in iſthmiis ludis quēadmodū & in nemeis: cū pinea corona nondū in uſum ueniſſet: ex hoc toto nerōis ſtudio dedecoroſo circa ludicra græcoꝝ: exiit illa ſatyrica ſubſanatio: hæc opera atq̄ hæ ſunt generoſi principis artes gaudentis fedo peregrina ad pulpita ſaltu proſtitui: graiæq̄ apiū meruiſſe coronæ. ¶Cātionū: cātilenarum. ¶Ouātium ritu: ouantes ſequi ſolebant nō milites: ſed uniuerſi ſenatotes: auctor ſabinus maſurius. ¶Auguſtianos milites: ſuperius ſcripſibus equites romanos a nerōe cōſcriptos fuiſſe cognomēto auguſtanorum: q plauſores erant principis dies nocteſq̄ plauſimus perſonātes. ¶Diruto arcu: ex ritu hie ronicaꝝ: qui muri partē deiiciebāt ī introitu ciuitatū ut dudū diximus. ¶Per uelabrū: relege quæ in iulio cæſare & quæ in quarto propertii cōmentario ſuper uelabro uico romano annotauimus. ¶Apollinē. ſ. palatinū: cuius tēplū auguſtus excitauerat in ea parte palatinæ domus: quæ fulmine icta fuerat: de hoc ī auguſto pluribus. ¶Sparſo croco: moris eſt apud nos ut ſabulū ī feſtiuitatibus per uias diſpergatur: at in honorē reuertētis neronis crocum ſparſum eſt: ut ita honorificētius exciperetur: crocū antiquitus ſpargebatur in theatris: uino dulci tritū: ut docet plinius in. xxi. ex quo ē illud lucretii & cū ſena croco cilici perfuſa recēs eſt: ad hanc croci ſparſionem eſt referendum illud quoque epigrammatarii poetæ: & cilices nimbis hic maduere ſuis & illud rubro pulpita nimbo ſpargere & effuſo permaduiſſe croco: ſed de hac re copioſe ſcripſimus in quarto propertii commentario in enarrationem illius uerſiculi pulpita ſolemnes nō oluere crocos in funeribus quoque nobilioribus rogum croco reſpergi ſolitum teſtis eſt papinius cum ait: uer arabum cilicumque fluit: florelque ſabei coriciæque comæ: nam comæ coriciæ ſignificant crocum: quod ī corico ciliciæ monte erat laudatiſſimum: cuius herba folio anguſto eſt pene in capilamenti modum. ¶Idētidē: frequenter & ſubinde. ¶Ingeſte aues: tranſeunti neroni ingerebantur a ſpectatoribꝰ aues uarii generis uolitantes: ut ita uictorem ex ludicris ſpectaculis redeuntem acciperent magnificentius & hilarius proſequerentur. ¶Lemniſci: faſciolæ coloriſce dependentes ex coronis lemniſci dicuntur: ut docet feſtus: inde lenitæ coronæ dictæ: quæ lemniſcis erant ornatæ: ſeruius enarrans illud uirgilianum: puniceis ibant euincti tempora tenis: ſignificat inquit leniſcatas coronas: quæ ſunt de frondibus & diſcolorib⁹ faſciis: & ſicut uarro dicit magni honoris ſunt. plinius noſter in. xxi. prodidit leniſcos addici ſolitos coronis aureos. qui diu fuere puri. quos celare primus inſtituit publius claudius pulcher.

Crocum ſparſum

rubro pulpita nimbo

Crocū ī funere

lemniſci

¶M. AN. ¶Antiū muroꝝ. ſ. pte diruta oppidū ē ingreſſus: ſic albæ ſic Romæ factū intellige: ut murorum parte diſiecta ſit ingreſſus. ¶Clamydæ. purpurea & ſtellis diſtincta. ¶Olympicā: oleaginā. ¶Pithiam: pythiam: q̄ eius certaminis uictores ferebant. ¶Cæterarum coronarum. ¶Vbi: quo certamine. ¶Quos: citharedos aurigas cerycas uiciſſet. ¶Plauſoribus: quorum ut dixi numerum ſibi ingentem ab initio delegerat. ¶Auguſtianos. cæſarianos. ¶Appollinem: palatini apollinis ædem: quam auguſtus ea parte palatinæ domus erexerat quæ fuerat de cælo tacta. ¶Incedenti: Neroni. ¶Ingeſtæ: in eum coniectæ ac certatim ſparſæ. ¶Lemniſci: faſciolæ quæ coronis adhibebantur: plinius acceſſerunt quoque lemniſci quos adiici ipſarum quoque coronarum honos erat: ſunt qui lēniſcos dictos quaſi laniſcos putēt qđ feſtus apte demōſtrat leniſti inqt faſciolæ coloriſcæ depēdētes ex coronis. ꝓpterea dicūtur qa antiqſſimū fuit genus coronarū laneaꝝ: capitolinⁱ⁹ luxurioſiſſimis cenis coronas cū lēniſtis aureis īpatore datas tradidit.

¶PHI. ¶Bellaria:quæ græci tragemata & pẽmata dixerũt:ea ueteres noſtri bellaria appellauerũt:ſunt aũt oĩa genera ciborũ:q̃ menſ'is ſecũdis inferuntur:uina quoq; dulciora eſt inuenire ĩ comediis antiquioribus hoc noĩe appellata:dictaq; eſſe ea liberi bellaria.Marcus uarro bellaria inqt ea maxime ſunt mellita: q̃ mellita non ſunt:quibus uerbis ſignificat bellaria illa eſſe iucũdiora & digeſtioni accommodatiora:q̃ melle cõdita nõ ſint:cũ dulcia infidã habeant ſocietatẽ cũ ipſa cõcoctione:quã macrobius & gellius uerbo græco pepſin nominauerũt:inde a catone:ut obiter id quoq; enodemus:diſpepſia nominatur accipiturq; pro mala difficiliq; perfectione ciborũ:ſcire aũt debes ueteres illos romanos nõ habuiſſe bellaria ex ſacaro concinata:caruiſſeq; tanta uoluptate:quanta ẽ in eduliis ex ſacaro cõfectis:q̃ noſtris tẽporibꝰ multifaria ſcitiſſimoq; ſapore cõdita cõponũtur:quod ita eſſe ut credas audi plinium ſic ſcribentem in.xii.ſaccarõ & arabia fert ſed laudatius india:eſt ãt mel in arundinibus collectum gummiũ mõ candidũ:dentibus fragile:ampliſſimũ nucis auellanæ magnitudĩe:ad medicinæ tantũ uſum:itaq; noſtri ſapiẽtiores iudicãdi:qui ſaccari bonitatẽ nouere:nõ ſolum in uſu medicinæ:ſed in guſtu gulæq; uoluptate palmã illi mẽſarum merito dederũt. ¶Sacras coronas:olympicam pythiam iſthmiã & nemeã:notat quæ in ſacris certaminibus dabantur victori. ¶In cubili: coronas ex pulegio i cubiculis ponebãt ueteres romani:propterea q̃ pollet ad recreãdos defectos aio & uertigini capitis ,pdeſt qnẽt ipoſita capiti corona pulegii dicit leuare capitis dolores:olfactu quoq; capita tueri cõtra frigorũ eſtuſq; iniuriam traditur:auctor plinius i.xx. ¶Cytharedico habitu:quo cytharedi peculiariter utũtur: eſt enĩ illis ſuus proprius hĩtus:oli alexander romanus ĩ aio hũit oĩbus officiis genus ueſtiũ propriũ dare:ut a ueſtitu dignoſcerẽtur:nero cũ magis cytharedus eẽt q̃ priceps ſtatuas ſibi erexit hĩtu cytharedico:q cytharam de coloſſo ſuſpẽdit:ut ĩnuit ſatyrographꝰ illo uerſu:& de marmoreo cytharã ſuſpẽde coloſſo:idẽ neronẽ appellat mordaciter pricipẽ cytharedũ cũ ait:res haud mira tñ cytharedo pricipe natus. ¶Nota:effigie cytharedici hĩtus. ¶Tãtũ abfuit:alienus fuit. ¶Studio:muſice ,pfeſſiõis. ¶Neq; milites appellaret:q ad milites cõcionaturus ẽ ,pnũciatione ſublatiore atq; ſonãtiore uti cogit:q̃ res haud dubie obtũdit uocẽ:ideoq; nero milites alloq ſupſedebat niſi adhibito alio:q uerba ipſius enũciaret. ¶Phonaſco.uocis magiſo:de quo diximus ĩ auguſto:de quo ait ſidonius pſalmoq; hic modulator & phonaſcus. ¶Parceret arteriis:eraſiſtratꝰ medicus duas eẽ q̃ſi canaliculas uel fiſtulas tradit.q̃ a faucibus deorſum ,pficiſcũt:p alterã ſtomachũ delabũt oĩa eſculẽta & poculẽta.p alterã ſpũs ab ore in pulmonẽ atq; rurſum ĩ os & ĩ nares cõmeat:pq; eãdẽ meatꝰ uocis fit & græce noĩatur τραχεῖα ἀρτηρία.i.aſpera arteria:lactãtius hãc arteriã appellat fiſtulã ſpiritalẽ:alio nomine curgulio nuncupatur:de his arteriis ſentit plinius ſcribens in.xxvii'.arterias exulceratas leuari lacte bubulo aut caprino:arterias autem uoce nonnunquam ledi teſtis eſt lucretius:qui neutro genere protulit arteria: uerſus lucretii hi ſunt:præter radit enim uox fauces ſæpe:facitque aſperiora foras gradiens arteria clamor:libro tertio rhetoricorum ad herennium ait.M.tullius:ſiue is cornificius fuit:nam incertus eſt auctor arterias ledi ſi ante quam uox permulſa eſt acri clamore compleantur:& poſt paulum uulnerantur inquit arteriæ acuta atque extenuata nimis, acclamatione fortunatianus quoque in tertio rhetoricorum ſcribens de uoce cuſtodienda precipit arterias eſſe oportere.non humidas : ſed lubricas : quibus prodeſt leniſſimus cibus:in alio ſignificatu arteriæ ſunt ſpiritus ſemitæ.ſicut uenæ ſiui ſanguinis:auctor plinius in.xi. ¶Sudarium.ex ſetabi ciuitate hiſpaniæ laudatiſſima mitti linteola:quæ ſudaria dicuntur:docent Catullus:& Silius:diminutiuum ſudarii eſt ſudariolum:quo utitur apuleius in apologia:ubi eleganter ĩnuit a ſudore ſudariũ inclinari uerba apuleii hæc ſunt:quãti ſudores ĩnocentibus hoc uno ſudariolo afferãtur:poſſum equidem pluribus diſputare:ſudario frontem ſiccandam eſſe ab oratore dixit plinius.

Tragemata bellaria
Mellita
pepſis con coctio
Diſpepſia
Nõ erat in uſu ſaccarõ
Coronæ ex pulegio herba i cubiculis
Phonaſcꝰ
Canaliculæ
Fiſtula ſpiralis
Curgulio
Arteriæ
arterias ledi uoce
Sudariolũ

& bellaria:ſaçras coronas ĩ cubuli circũ lectos poſuit.Itẽ ſtatuas ſuas citharœdico habitu:qua nota ẽt nũmũ pcuſſit:Ac poſt hæc tãtũ abfuit a remittẽdo laxãdoq; ſtudio:ut cõſeruãdæ uocis grã:neq; milites unq̃ niſi abſens aut alio uerba pronũciãte appellaret: neq; quicq̃ ſerio iocoue egerit niſi aſtãte Phoraſco:q mõeret pceret arteriis ac ſudariũ ad os applicaret multiſq; uel amicitiã ſuam optulerit:uel ſimultatem

¶M.AN. ¶Bellaria quæcũq; ſecunda mẽſa apponũtur ueteres bellaria dixere:q̃ fere mellita eẽ conſueuerunt dicta uel quaſi bona a bono.n.bellus ẽ uel quia ut ſagittas & alia belli inſtrumẽta: bellaria olĩ feſto auctore dixere:ita dulciora hæc tanq̃ mẽſaq; inſtrumẽta bellaria:græci τραγήματα appellant. ¶Sacras coronas:ſacris certaminibus q̃ſitas. ¶Citharedico hitu.lu.& de marmoreo citharã ſuſpẽde coloſſo:id uero & ſi in aliũ ſenſum accipimus ad illius tñ ſtatuas alluſum uideri põt. ¶Phonaſto:moderandæ uocis magiſtro. Quintilianus ſed cura nõ eadẽ oratoribus q̃ & phonaſcis cõuenit:tñ multa ſunt utriſq; cõmunia. ¶Arteriis:arteriæ ſuperiore parte ſunt ſtomacho annexæ.pli.ſummũ gulæ fauces uocantur poſtremũ ſtomachus hoc noĩe ẽ ſub arteria iã carnoſa inanitas ad longitudinẽ & latitudinẽ lagenæ & rurſus poſtea arteria & ſtomachus dẽticulatus:qbus apparet ĩtra fauces & ſtomachum eſſe arterias.Eraſiſtratus Gellio auctore oñdit arteriam dici calliculã quãdã ſeu fiſtulã per quã ſpiritus a ſummo ore in pulmonem ac rurſus:inde ad os & nares commeet & quæ a græcis τραχεῖα ἀρτηρία:ideſt aſpera arteria dicatur:de qua nunc aperte Tranquillus.eſt alioquĩ arteria alia quædam uenæ annexa eoque diſtat a uena q̃ hæc plus ſanguinis minus ſpiritus habeat.illa plus ſpiritus miuus ſanguinis. ¶Sudarium:breue linteolum ac tenue a ſudo.ideſt ſemiudo ſiue ſudore dictum.Qu.quo magis miror hanc quoque ſuccurriſſe Plinio curam ut ita ſudario frontem ſiccarii iuberet. ¶Ad os:Neronis.

¶PHI. ¶Simultantem indixerit.odiū denuntiauerit. ¶Naturæ uitia non etatis.naturalia uitia ut inquit seneca leniri qdem arte possunt:sed uinci & extirpari non possunt.uitia uero etatis cū etate deponunt'.uerbi causa puerile uitium exacta pueritia deponitur.iuuenile ubi aduenerit maturior etas.hinc illud a poeta satyrico dictum.fecimus & nos hæc iuuenes:esto desisti nēpe:nec ultra fouisti error ē/, breue sit qđ turpiter audes.M.tullius quoq; in oratione ,p celio multos sua patrūq; memoria clarissimos uiros fuisse testat':quorum cū adolescentiæ cupiditates deferbuissent eximiæ uirtutis firmata iam etate extiterunt.est.n.illa etas iuuenilis obnoxia libidini & magis appetitui obtemperat q̄ rō/ni.unde in illo adolescentiæ lubrico ut inquit pacatus panegyrista q non cadit saltem titubat. exacto aūt illo etatis feruentioris curriculo consueuit ratio partes suas iam tutari succumbente appetitu.& paulatim senescentibus uitiis uirtutes adolescere. sed nero cū flagitia nullo tempore intermiserit plane declarauit innata esse sibi illa & ingenita. Natura/lia uitia Vitia etatis Lubricū adolescētiæ

indixerit:prout quisq; se magis parciusue laudasset.

De rapis iuriis & aliis sceleribꝰ clā p eū & publice cōmissis

Petulātiā libidinē luxuriā auaritiā crudelitatē sēsiim qdē prio & occulte uelut iuuēili errore exercuit sed ut tūc quoq; dubiū nēini foret naturæ illa uitia ñ etatis eē post crepusculū statī arrepto pilleo uel galero popias inibat:circūq; uicos uagabat' ludibūdꝰ,nec sine pnicie tñ.Siqdē redeūtes a cœna uerberarā:ac repugnātes uulnerare cloacisq; demergere assuerat.Tabernulas ēt effringer:& expilare:qntana domi cōstituta pte ubi & ad licitatorē diui dendæ prædæ prætium assumeret':ac sæpe in eiusmodi rixis dubiū est dies sit an iam nox.ab hoc res dubie dictæ creperæ.& crepusci noia apud sabinos:q eo tēpore erāt nati.hinc lucretius creperum bellū appellat anceps & dubium.marcianus.creperū uidens ocellis.a sidonio hora uespertina eleganter dicta est crepusculascens. ¶Popinas inibat.tacitus in hanc sniam.otium iquit foris: feda domi lasciuia:qua nero itinera urbis & lupanaria & diuerticula.ueste seruili in dissimulatiōem cōpositus per errabat. ¶Pileo uel galero.de pileo cuius diminutiuum est pileolū alibi plura. galerus uero cuius diminutiuum galericulus est:accipi uidetur interdum pro coma aliena:quā ad galeri effigiem reforma tā capiti nostro ita aptare solemus ut internosci non queat.quod infra suo loco plenius demonstrabit'. hoc in caligula capillamentum noīauit.a galero galeritam dici auiculam q̄ alio noīe appellatur alauda docet plinius in.xi.a uarrone dicitur galericus propterea quod in capite habet plumam elatam iulius capitolinꝰ cuculionem appellat pilei genus uiatorum:quo capite obtecto uagari nocte.solitum tradit per tabernas ac lupanaria uerum imperatorem utpore emulum uitiorum neronianorum. ¶Ludibundus.non similis ludēti sed exuperanter per ludos lasciuiens & petulantiæ plenus.hæc.n.omnia ad petulantiam sunt referenda quæ lasciuia q̄dam immodica est & proterua porcacitas.a petendo dicta petulātia.maro petulcos hedos dixit ueluti lasciuos & exultantes. ¶Verberare:monet solomon in parabolis quosdam esse defugendos qui non dormiūt nisi male fecerint &.nisi alios supplāteuerint uñ & illud satyricū.ebrius ac petulās qui nullum forte cecidit dat penas& mox.ergo quibusdam somnum rixa facit. ¶Cloacis demergere:heliogabalus fuit occisus in larrina & tractus in cloaculā ludibri causa.cloacas romæ publicas manibus plebis fecit tarquinius priscus:quarū cauis eam amplitudinem fecisse proditur.ut uehē feni large onustam transmitteret.refert plinius agrippam in edilitate fecisse cloacas operum omnium dictu maximum urbe pensilli subterq; nauigata.immunditia cloacarum gignit pestilentiam ut ait iurisconsultus titulo de cloacis.non pretereunda est in hoc loco snia illa sidonii apollinaris ex primo epistolarum.in flagitiosum.feculentiæ par cloacali:q̄ quo plus cōmota plus fetida est:cloacas a cloacando dictas esse autumat festus cloacare autē significat inquinare. ¶Tabernaculas effringere:tabernas effringi solitas a petulātibus indicat ille uersus iuuenalis:q̄q; catenate fixa ē cōpago tabernæ. ¶Expilare.diripe populari.cor.tacitus comitabant' inquit neronē:qui raperent uēditioni exposita. ¶Quintana cōstituta. scribit festus pompeius quintanam in castris portam appellari post pretorium:ubi rerum utensilium erat forum quidam quintana parte legunt:tanq̄ nero ex mercibus expilatis diuenditisq; quintā sibi partem exciperet.ego existimo uerba tranqlli sic esse ordinanda: quintana domi constituta:ubi parte & ad licitationem diuendendæ predæ.ut ita legas neronem constituisse domi quintanam illam portam hoc est forum rerum uenalium:in quo assumeretur pretium predæ per expilationes nocturnas partæ hoc est acquisite:quæ diuenderetur ac distraheretur ad licitationem.dicitur autem merx ad licitationem uendi quando illi addicitur.qui pretium maius obtulerit.de licitatiōe uectigalium alibi diximus ex auctoritate iurisconsultorum. Crepu/sculum Crepe/ Crepu/sci Crepu/sculascēs Galeri/culus Capillamentū cuculio Ludibū dus Petulantia Petulci hedi Ampli tudo cloacaꝝ Cloaca/re inqna re Quintana

¶Indixerit:more maiorū denunciarit quo apparet ita musicæ fuisse addictū ut'siqdē se in eo studio male sentirēt indignos sua amicitia existimaret. ¶Petulātia:trāsitio ab inep to canēdi studio ad cætera illius uitia q̄ eo atrociora habenda quo publice & priuatim magis fuere calamitosa. ¶Sensim:remisse ac modice. ¶Post crepusculū:primis se tenebris intēdētibus crepusculum dubia lux dicitur creperū ueteres ut Nonius ait dubiū dixere:unde res crepa dubia dicta ē:& bellū creperū dubiū. ¶Arrepto pileo uel galero:galerus pilei genus teste seruio fronto neutro genere declinauit.Ver.Masculino pars spicula gestat bina manu fuluosq; lupi de pelle galleros.Iuue.Porrigit & longo iactetur spira galero:Iulius capitolinus de uero

principe atq; in tantum ait uitiorum caianorum & Neronianorum fuisse emulum cõstat ut uageretur noctu per tabernas & lupanaria obtecto capite cucullione uulgari uiatorio: committeret rixas dissimulans qs esset sæpeq; afflictum liuida facie rediisse. ¶Ludibundus: lusu petulantia lasciuia plenus. ¶Sine pernicie: sine clade & icommodo eorum quos forte obuios habuisset. ¶Verberare: pulsare: luue. de eiusmodi grassationis genere Ebrius & petulans si nullum forte cecidit & mox idem Si rixa est ubi tu pulsas ego uapulo tantum. ¶Cloacas: cloacæ sunt loca caua per quæ coulluuies & sordes fluunt unde cloacare coinquinare: cloacæ tamen appellatione uulpianus tubos & fistulas contineri credidit. ¶Expilare: diripere. ¶Quintana: ex castrensi usu sumptum: erat. n. quintana porta ut festus ait post pretorium in castris ubi rerum utensilium erat forum quare uide ne sit porta potiusq; parte legendũ. ¶Assumeret: a nocturnæ grassatiõis sociis.

¶PHI. ¶Oculorum & uitæ piculũ. Cor. tacitus tradit neronẽ in rixis nocturnis excepisse ict⁹ & ore ptulisse. addit plinius neronem solitum sibi illinire faciẽ conuerberatam nocturnis crassationibus: quodam medicamẽto: ex tapsia adeo efficaci: ut sequenti die contra famam cutẽ sinceram circunferret. ¶A quodam laticlauio senatore. scribit Cor. tacitus iulium montanum senatorii ordinis cõgressum forte p tenebras cũ nerone illũ acriter repulliſſe: q mox mori ad act⁹ ẽ: uñ nero metuẽtior i posteꝝ milites sibi & plerosq; gladiatores circũdidit: q rixaꝝ initia modica & q̃si priuata sinerẽt. si alesis ualidi⁹ augeret arma iferebãt a latoclauo ueste senatoria senator dict⁹ laticlauius. baleares auctore strabõe primi mortaliũ produxt induisse latũ clauũ. filius testat sacerdotes quoq; iduisse latũ clauũ cũ de sacerdotibus herculis loquẽs in tertio punicorũ sic iquit discintis mos thura dare atq; e lege parentum sacrificã lato uestem distinguere clauo. preclauium uocant partem uestis quæ texitur ante clauum. ¶Attrectauerat. contrectauerat ppetulãtiam & manibus subagitauerat: qd fieri nec debet nec licet. ¶Illud horæ. illo tpe nocturno: elocutio uetus & frequens ut dicamus id etatis id temporis id horæ. ¶Gestatoria. a gestando dicta. id alio noie dicitur gestatorium. sicut supra dictum est: hinc legimus in libris machabeoꝝ in gestatorio torquebatur antiochus. gestatio autẽ in primis laudatur a clarissimis conditoribus: iter quos est asclepiades: qui quinq; res maxime communium auxilioꝝ in medicina professus ẽ. abstinẽtiam cibi: alias uini fricationem corporis. ambulationẽ: gestationesq;. plinius quoq; i. xxviii. imprimis prodest inqt ambulatio gestatio & ea pluribus modis. Cor. celsus in. ii: sic refert gestatio longis etiam & iclinatis morbis aptissima est genera aũt gestationis plura sunt leuissima est naui in portu uel flumine. mollis est gestatio in lectica. eaq; peculiariter utebãtur romani: tam feminæ q̃ uiri. qui a lecticariis aut in exaphoro aut in octophoro gestabant. ¶Seditionibus pantomimoꝝ. cor. tacitus sic refert. ludicram licentiã & fauores histrionum uelut in prelia nero conuertit impunitate & p̃miis. ipse uero ocultus & plerũq; corã prospectabat: donec discordi⁹ populo & grauioris motus terrore non aliud remedium repertum est: q̃ ut histriones italia pelleretur. ¶Proscenii: supra annotauimus proscenium dici pulpitum ante scenam collocatum: in quo scenici agebant histrioniam. ¶Signifer. ueluti signum ferret daretq; fautoribus histrionum quo in prelia conuerterẽtur. ¶Ad manus. liuius. pugna iam ad manus iam ad gladios uenerat. ¶Subselliorum. seditio gracchana citra ferrum acta esse prodidit lepidibus & fragminibus subselliorum. gracchus ipse a nasica oppressus fuit in capitolio fustibus fragmentisq; sedilium. ¶Decerneretur. depugnaretur inter fautores pantomimorũ & pupulum discordẽ. ¶Multa. s. fragmina subselliorum & id genus tela missilia. ¶Pretoris. qui preerat ludis exhibendis. ¶Latebras omisit. hactenus nero sceleribus & flagitiis uelamenta quæsierat. mox palam & in propatulo cepit erumpere in omne genus flagitiorum: adeo ut in uno hoie oĩa uitia conspicerentur: posset q; unus uideri compactus & conglutinatus exoĩbus impuritatibus. ¶Epulas. e medio die. talem epularum luxuriam taxat filius in cãpano populo his uersibus: medioq; dierum regales epulæ atq; ortu cõuiuia solis deprensa. & nullo macula non illita uita. heliogabalus olim tale cõuiuium celebrauit: ut uix toto die finitum sit. ¶Refotus. sæpe madefactus & recreatus.

¶M. AN. ¶Laticlauo: a Patricio siue senatore quodã utriusq; n. ordinis latus clauus erat isigne. ¶Attrectauerat: petulãter in eã manũ iniecerat. ¶Cæsus: Nero. ¶Sine tribunis: nisi tribunis militũ comitãtibus. ¶Interdiu: luce. ¶Pãtomimorũ: de pãtomimorum factionibus abũde alibi. ¶Proscœnii: pulpiti ante scœnam ad ludicra exercẽda locati. ¶Signifer: nũc signi dator potiusq; signa ferens. ¶Ad manus uentũ eẽt: cõtractum certamẽ. ¶Multa tela: temere occurrẽtia. ¶Inualescẽtibus: fortius ualidiusq; emergẽtibus. ¶Oculariaq; p spem ioci fiebãt. ¶Latebras: pileũ galerũ & tenebras aspnatus. ¶Ad mediã noctem. Iu. luxuriã imperii ueterem nocteq; Neronis iam medias alianiq; famẽ. ¶Refotus ũmersus.

oculorũ & uitæ piculũ adiit a quodã laticlauo. cuius uxorẽ attrectauerat prope ad necẽ cæsus. Quare nũq; postea publico se illud horæ sine tribunis cõmisit procul & occulte subsequẽtib⁹. Interdiu quoq; clã gestatoria sella delatus in theatrũ seditiõib⁹ pãtomimorũ ex pte pscænii supiori signifer simul ac spectator aderat. Quũ ad manus uẽtũ eẽt: lapidibusq; & subsellioꝝ fragmibus decerneret multa & ipse iecit in populum: atq; etiam prætoris caput consauciauit.

De comessationibus & epulis eius.

PAulati uero iualescẽtib⁹ uitiis iocularia & latebras omisit: nullaq; dissiulãdi cã ad maiora palã erupit. Epulas e medio die ad mediã noctẽ ptrahebat: rfotus sæpiũ

Laticlauius

Preclauium. Illud horæ

Gestatorium

Auxilia communia qnq; gestatio

Proscenium

Seditio gracchana sine ferro

¶PHI. ¶Calidis piſcinis:oroſius luxuriæ tã effrenatæ neronẽ fuiſſe ꝓdit:ut frigidis & calidis lauaret unguentis.addit eutropius hoc eum factitaſſe exẽplo caligulæ auunculi cui ſimillimus fuit.piſcinæ uero ꝓter notã ſignificationẽ ĩ balneis quoq; dñr uidẽturq; a piſcib⁹ dici ut ĩqt fortũatiãus:q̃uis ĩ his nihil piſciũ ſit:de q̃ bus hic itelligit ſicut apd martialẽ.piſcinã peto ñ licet natare.rõæ fuit publica piſcina:ad quã & natatũ & exercitationis cã ueniebat populus.uñ a lucillio dictus ẽ pugil piſcinenſis:q in piſcina exercebat.lampridius auctor eſt eliogabalum nataſſe piſcinis infectis unguento nobili aut croco.qd ſi qs dicat hoĩes piſcibus ſimiles natando fieri & inde piſcinæ nomen eẽ natũ:nõ ẽ repugnãdũ cũ ab re minime abhorreat talis originatio. ¶Niuatis. niue refrigeratis:quã luxuriæ cã eſtiuis menſibus ſeruabãt.hinc illa pliniana & plane cenſoria caſtigatio.ſeruat algor eſtibus excogitaturq; ut alienis mẽſibus nix algeat.ſcribit lãpridius eliogabalũ feciſſe montẽ niuiũ in uiridario domus eſtate aduectis niuibus:curioſus lector fortaſſis q̃ret quo mõ niuẽ eſtiuo tpe cuſtodirent cũ calore in primis reſoluat.ſciat in palea optĩe niué ſeruari poſſe:de q̃ auguſtinus in.xxi.de ciuitate dei ſic ſcribit.qs paleæ dedit uel tã frigidã uim : ut obrutas niues ſeruet uel tã feruidã ut poma immatura maturet ꝓterea luxuria cõmenta eſt officinas niuis reponendæ .qd cõq̃ritur grauiter ſimul & luculẽter ſeneca in q̃ſtionibus:ubi taxat gulam ulloq; non ſolũ ſorbere niuẽ uolunt ſed ẽt eſſe:& fruſtra eius in ſcyphos deiicere iter ipſam bibẽdi morã. ¶Naumachia.ſuperius annotauimus naumachiam dici & locũ in quo pugna naualis fit & ipſam pugnam.hic locus ſignificat. ¶Ambubaiaq;.ambubaiæ auctore porphirione ſunt mulieres uagæ ac uiles:quibus nomen ab ebrietate balbucientium uerborũ uidetur eſſe inditum.nõnulli ambubaias tibicinas ſyriaca lingua putant dici.notiſſimus eſt ueſus ille oratianus.Ambubaiarum collegia pharmacopolæ. ¶Oſtiam tiberi . qui ex urbe roma oſtiam uſq; per tiberim nauigat ſecundo flumine decurrit:ſicut & nos hoc anno decurrimus uoluptatis cauſa peruenimuſq; ſecundo tiberi ad oſtium ipſum:ibiq; proſpeximus mare id temporis undabundũ & procelloſum. ¶Per littora & ripas:littora ſunt mariſ ripæ flaminis.uñ ab ouidio eleganter dictũ.ꝓripis littora pulſant. ¶Diuerſorie.ad quas ex itinere diuertere ſolemus:ſicut & diuerſoria dicta. ¶Ganee.loca libidini & gule accomodata:ſup qua dictione habunde ſcripſimus in tiberio. ¶Inſtitorias opas.inſtitor ut inqt ulpianus:appellatus ẽ ex eo qd negotio gerendo inſtat:nec multũ facit taberne ſit ꝓpoſitus aut cuilibet alii negotiationi . nã cuicũq; negotio ꝓpoſitus inſtitor recte appellabat ab inſtitore inſtitoria actio & inſtitoriæ opæ dictæ.non ſolũ ãt uiri ſed ẽt feminæ inſtitoriæ actiõi ꝓponunt:ſenſus eſt diſpoſitas fuiſſe tabernas:in qbus matronæ inſtitoriã exercitationẽ imitabantur.quidã codices pro inſtitorias operas hñt inſtituta loca: & tũc legendũ erit inuitantiũ ut ſit ſenſus aptus.loca fuiſſe in ripis littoribuſq; inſtituta:in qbus matronæ tanquã tabernariæ ĩuitarẽt rogarẽtq; neronẽ:ut ad ipſaq; tabernas potius appellere uellet q̃ aliaq;:more cauponũ & ſtabulariorũ: quiatores inuitare ſubide cõſueuerũt ut ad ſua hoſpitia diuertãt. ¶Appelleret.nauẽ q̃ uehebat ſubduceret ad ipſarũ tabernã.appellere ꝓprie dicit cũ ex pelago aut fluuio qs ad litus aut ripã acceſſerit. Virgilius hic me digreſſum ueſtris deus appulit oris. ¶Indicebat.denunciabat. ¶Familiaribus. celeberrimæ luxu famaq; epulæ fuere:quas neroni parauit tigillinus:qui in ſtagno agrippæ fabricatus ẽ ratẽm:cui cenas ſuper poſitum cõuiuium aliarum tractu nauium mouebatur.naues ex auro & ebore diſtinctæ erant.remiges exoleti:uolucres & fære diuerſis terris petitæ.piſces uſq; ab oceano deportati.crepidinibus ſtagni lupanaria ſtabant illuſtribus feminis completa.ubi nocteſcere cepit oĩa cantu & luminibus conſonabant. ¶Mellita.cibaria dulciora:quæ melle cõdita ſunt mellita uocamus:quibus frequenter uſi ſũt antiqui:cum luxuria nondũ ſaccaron materiã ganeæ feciſſet illo enim tẽpore ad medicĩe tãtum uſum ſaccaron adhibebatur:cuius hac tempeſtate tam frequens uſus eſt ad gulæ condimenta:ut nulla conuiuia lautiora fiant ſine ſaccari mixtura dulciarios appellamus artifices concinnatoreſq; mellitorum cibariorum. ſcribit iulius firmicus dulciarios naſci ſub ſydere ſpicæ:quæ in parte uirginis decima exoritur:dixit uarro & repetitum eſt ab au. gellio atq; macrobio bellaria ea maxime mellita eſſe:quæ mellita non ſint.

¶M.AN. ¶Piſcinis:domeſticis lacubus ĩ id uſus comparatis &.n.q̃q̃ piſcina a piſce ẽ nõ tamen piſces ſemper hẽre dicitur. ¶Tẽpore æſtiuo niuatis:niuali aq̃ refrigeratis:Euſebius calidis & frigidis unguẽtis lauari ſolitum ſcribit. ¶Naumachia:nauali ſtagno qd ĩ uaticano fuit. ¶Ambubaiarum:tibicinarum mulierũ ſyriaca.n.lingua ambubaia tibia dicitur:Horatius ambubaiarum collegia pharmacopolæ. ¶Deflueret:ſecundo fluuio nauigaret. ¶Diuerſoriæ:ad earum dicit iã q̃ uenales habent merces.coponolas intellexit & loca ad diuerſandũ cõparata. ¶Ganeæ:uinoléta ut Marcelli utar uerbo loca ac libidini apta ganeatas dapes habentia:unde Ganeones dicti ut popinones a popinis:Ci.qs ganeo qs aduiter q̃ mulier infamis :Feſtus ganeũ ait a ueteribus locũ additũ ac uelut ſubterraneum Donatus meretricum tabernã. ¶Inſtitorias operas:quales inſtitores ꝓſtare ſolent ſunt inſtitores ut Vulpianus ait tabernæ locoue ad emendum uendendumq; prepoſiti. ¶Hinc inde:ex utraq; ripa. ¶Vt appelleret:ſuo nauim diuerſorio applicaret.

Piſcinæ

Seruat algor eſtibus

In palea ſeruantur nix

Offici / ne niuis Ambubaiæ q̃

Littora Ripæ

Inſtitor

Appelle re

Epule tigillini luxurioſæ

Mellita

Dulcia/ rii.

Rosaria Rhodinum unguentū Rhodomel

¶PHI.¶Rosaria.nō tam ornamētā intelligimus noīe rosariorum significari:quā unguenta & cōdimenta usus.n.rosæ in coronis ut inquit eleganter plinius prope minimus ē.mensarū uero delitiis inungendis ro sarū usus ptiosus.uñ & unguentū rhodinū dictū a'rosæ mixtura:quā græci rhodon appellant.in alio signifi catu:q apiter ē rosaria dñr loca rosis cōsita:q̄ ut paladius ait mēse februario sunt conserenda apud eundē le gimus rhodomel confici ex succo roſe & melle cōmixto.pterea qđ ad hunc sensum ptinet scribit lampridi heliogabalū strauisse triclinia de rosa & lectos & porticus ac sic p ea deambulasse.eundē rosarū pinearū attri

Rosatū

tiōe moderatius reddidisse:qđ pocionis genus fuisse uī: quo idē heliogabalus olim uulgum ad bibendū inuitauit. ¶Peda gogia.obseruauimus apud iu ris consultos titulo de fundo in structo pedagogia dici seruitia atq; mācipia.uerba ulpiani iuris cōsulti hæc sunt.si instructū fun dū legasset ea pedagogia: q̄ ibi hēbat:ut cū ibi uēisset pōsto eēnt in triclinio.legato continent.di ctio ē apud latinos infrequēs & rara inuētu.trāqllus uero peda gogia accipit p cōcubitu puero rū qđ nescio an alibi in hoc signi ficatu rapiat.apud umianū mar cellinum pueri pedagogiani fit mentio:cuius significatio posset trahi in hanc sniam.ego uero ut dicā qđ sentio subditicia dictionē hanc eē existimo:legendūq; nō pedago gia sed pederastiā. qđ & inuetusto sinceræq; fidei codice scriptū deprndimus.est āt pederastia:ut græci dicūt: amor obscenus in pueros.& pederastes amator pueroꝝ significat.pedagiū uero significat locū in domicilio in quo pueri seruiq; cōmorant q τραπεζᾶσ uocant.plinius.in septimo epistolaꝝ puer in pedagio mixtus pluribus dormiebat. ¶Sup.ultra. ¶Rubriæ.nomē ē uirginis uestalis.Neronem imitatus in hoc helioga balus:qui & ipse in uirginē uestalem incestum admisisse proditur. ¶Actē libertam.refert.Cor.tacitus infa ctam fuisse potentiā matris apud filium neronē delapsum in amorem libertæ:cui uocabulū actæ fuit: q̄ pe uitus irrepserat in aīum principis.ne senioribus quidē principis amicis aduersantibus muliercula nulla cu iusq; iniuria libidini e neronis explēte:q ui amoris subactus se actæ pmisit.idē tradit acten libertā a seneca i missā eē :ut nerōi deferret p uulgatum esse incestū principis cum matre agrippina:nec toleraturos milites prophani principis imperiū. ¶Sūmissis.clanculum & furtim immissis subornatisq;. ¶Deierarent. ualde iurarent.De.n.incōpositione interdū auget.uñ & deiurium dictū iusiurandum.si legimus peierarēt signifi cat falso ieiurando affirmarent.dicimus peiuro & peiero.plautus:ubi uerbis conceptis sciens libenter per iuraris. ¶Puerū sporū.sextus aurelius.spadone sporo:quē quondam nero exectū formare in mulierē ten tauerat. ¶Exectis testibus:amputata uirilitate. ¶Flammeo.uelamēto nuptiali.flammea autē lutei coloris fuisse docet plinius in.xxi. ¶Non inscitus.non inelegans non inuenustus. ¶Talē uxorē.si domicius ne ronis pr̄ habuisset talē uxorē qualis fuit sporus:nunq; profecto genuisset neronē:quē plinius facē humāi ge neris appellat. ¶Augustarū ornamētis.augustæ dicebant cōiuges sorores filiæ impatoꝝ.liuia postq; nup sit augusto decorata ē augustæ cognomēto:agrippina:ut ait tacitus:aucta ē cognomēto augusta.refert plini us in panegirico senatū obtulisse cognomen augustaꝝ uxori sorotiq; traiani:qđ certatim deprecatæ sunt iu dicantes plus esse in eo si uxor & soror traiani imperatoris q̄ si augustæ dicerentur.Icribit iulius capitolinus eadē die:qua pertinax imperator appellatus est augustus & flauiā titi anam uxorē eius augustam eē appel latam.sparcianus quoq; auctor est uxorē & filiā Iuliani impatoris augustas esse appellatas ex senatusconsul to. ¶Conuentus.in primo cōmētario diximus affatim de cōuentibus iuridicis prouintiarū.tales conuen tus greciæ nūc significātur. ¶Et mercatus greciæ.mercatum hīi solitū maximo ludoꝝ apparatu totius gre ciæ celebritate testis ē Cicero in quinta questione tusculana.pterea mercatus in insuia delo cycladū clarissi ma fuit celeberrimus:ut docet plinius in.iiii. ¶Sigillaria.uicum significat romanū.i quo librariā fuisse gel lius indicat his uerbis:q̄ sunt ex libro.v.noctium atticarū.apud sigillaria forte in libraria ego & Lucius pau lus poeta uir memoria nostra doctissimus sederamus.de festiuitate sigillariorum sigillariciiq; munerib affatim suo loco rettullimus. ¶Identidem.frequenter.

Pederastia

pedagogia

puer pedagogianus

pederastes

pedagiū

Acte libertā

Deierare

Deiuriū peiuro peiero

Flāmea lutea

Fax humani generis

Mercat

es sestertiū constitit.alteri pluris aliquanto absyrtio rosaria.

## De luxuria & libidine eiusdem.

SVp ingenuorū pædagogia: & nuptarū cōcubīatus u estali uirgini Rubriæ uī itulit actē libertā paulū abfuit:qn iusto mrīmonio sibi cōiūgeret sūmissis cōsularib uiris.qui regio genere ortā peierarēt. Puerū Sporum exectis testibus etiā i muliebrē naturā trāsfigurare cōatus ē.Cū dote & flāmeo psolēni nuptiarū celeberrimo officio dedu ctū ad se pro uxore habuit.Extatq; cuiusdā nō iscitus iocus bene agi potuisse cū rebus hūanis si domitius pr̄ talē habu isset uxorē.Hūc Sporū augustarū ornamētis excultū lecti caq; uectū: & circa cōuētus mercatusq; græciæ.ac mox Ro mæ circa sigillaria comitatus est identidem exosculans. Nā

¶M.AN.Rosaria:nunc rosaꝝ coronamēta quum loca sint alioqn rosis cōsita.Ver. Biferiq; rosaria pesti. ¶Pedagogia:paꝝ usitate pueroꝝ affectatōes cōbituscq nefarios pedagogia dixit:nā pedagogiū sine dubio a,pedagogo ē is απο του παιδοσ dr̄ παιω qđ pueroꝝ ductor sit & institutor. ¶Et nuptaꝝ concubi tus sup:repete ut sit sensus pter puerorū & stupra & mionarum adulteria q̄ sectatus dr̄. ¶Acten libertam. actē legendū nō accen ut qdā mēdosi codices hñt: Cornelius immissā actē libertā q̄ simul suo piculo & pha ma neronis anxia deferret. ¶Sūmissis :subornatis instructis. ¶Peierarēt:peierando affirmarent. ¶Trans figurare:per omnia mulierem affingere. ¶Celeberrimo officio:ingenti hominum conuentu nuptias ce

lebrāte. ¶Non inſcitus: ergo elegans Teren. edepol ſcitus hodie puer e Pāphilo eſt natus. ¶Bñ agi: felici ter cōtingere aut euenire. ¶Pater: Neronis. ¶Talē uxorē: qualē Nero duxiſſet q̄ utiq; natura parere nō po terat. Iuue. Interea tormentū ingens nubentibus hæret qđ nequeūt parere & partu retinere maritos ſed me lius qđ nil aīs in corpore iuris natura indulget. ¶Auguſtarū ornamētis: qbus Agrippina mater & aliæ q̄ cæ ſaribus nupſerāt ornari cōſuerant. ¶Mercatuſq; græciæ: tū intelli ge cū in achaiā cātandi ſtudio ꝓfectus eſt. ¶Circa ſigillaria: ſigillatias tabernas Gellius quum in ſigillariis ſederemus: de rōe nominis plura ſuo locō diximus nefariam huiuſmodi affectationem ſatyrus accuſat puer inquit autumedon nam lora tenebat: Ip ſe lacernatæ dum ſe iactaret amicæ.

matris cōcubitū appetiſſe & obtrectatoribus eius ne ferox atq; impotēs mulier & hoc genere gratiæ p̄ualeret deterri tū nemo dubitauit: utiq; poſtq̄ meretricem quam fama erat Aggripinæ ſimillimā inter cōcubinas recepit. Olim ēt quo tiens lectica cū matre ueheretur libidinatū inceſtæ ac macu lis ueſtis proditum affirmant.

De pudicitia eius paſſim proſtrata.

SVam quidem pudicitiam uſq; adeo proſtituit: ut contaminatis pene omnibus membris nouiſſime quaſi genus luſus excogitaret: quatenus feræ pelle contectus emitteret̄ e cauea: uirorūq; ac femiuaꝝ ad ſtipitē deligatorum inguina inuaderet. Et quum affatim deſæuiſſet

¶PHI. ¶Matris cōcubitū. au ctor ē. Cor. tacitus agrippinam amore retinendæ potentiæ: eo uſq; prouectā: ut medio diei: cū id temporis nero per uinum & epulas icaleſceret: offerret ſe ſepi us temulento comptā & inceſto paratā. ſed ſencca contra mulie bres illecebras ſubſidium a femi na petiuit. immiſitq; actem liber tā: cuius aſtu cōcubitus nephan dus inter matrē filiumq; diſiect⁹ fuit. ſextus Aurelius aſſerit ne ronem ſtupro matrē cōtaminaſ ſe. ¶Obtrectatoribus. ſeneca i primis ſignificatur: a quo immiſ ſam libertam diximus ad ince ſtum propulſandū. ¶Impotēs: immodica & nimium potēs. ita fortuna impotens & tyrannus impotens dici ſolent: a liuio dicta eſt impo tens dominatio philippi uelnti imperioſa & intoleranda. ¶Preualeret. burrus & ſeneca rectores erant im patoriæ: iuuētæ utriq; unū certamē erat contra ferociā agrippinæ: q̄ cunctis malæ dominatiōis cupidinibus flagrans regere q̄ regi malebat: nimia ſuper filio cohercendo: quē ut per blandimenta aggrederet̄. ſuū cubi culū ſuū ſinū ſuū qđ dictu quoq; nefas eſt cōcubitū offerebat. ſed ꝓximi amicorū orabant neronē cauere in ſidias matris mulieris ſemper atrocis tum ēt falſæ. ¶Libidinatum inceſte. fede & turpiter: adu erbiū eſt. ſub obſcure āt & ſymbolicos intelligit neronē fuiſſe maſturbatū ex deſiderio materni concubitus: cū ſimul in le ctica ueherent̄. maſturbare āt eſt manu tractando uirilia peragere rem ueneriam. inde maſturbatores dicti: quo uerbo identidē utitur poeta, epigrāmatarius. ¶Maculis ueſtis. quas. ſ. fecerat effuſa genitura ſuper ipſi us ueſtimento. plinius conſimiliter: ferunt inqt amore praxitelicæ ueneris captū quendā: cū delituiſſet no ctu ſimulachro coheſiſſe: eiuſq; cupiditatis eſſe indicē maculam. ¶Pudicitiā ꝓſtituit. ſextus aurelius in hāc ſniam ſic ſcribit. eo ꝓgreſſus eſt nero: ut neq; ſuæ neq; alioꝝ pudicitiæ parcens ad extremū amictus nuben tium uirginū ſpecie: palā conuocato ſenatu: docte dicta: cunctis feſta ex more frequentātibus nuberet. pro ſtituere āt pudicitiā eſt uulgo ſui corporis poteſtatē facere. inde meretrices proſtitutæ dñr. ¶Oībus mem bris. ſuperioribus & inferioribus. lāpridius de heliogabalo ſcribens ait: eū per cuncta caua corporis libidi nē recepiſſe. ¶Feræ pelle contectus. ſextus Aurelius pelle tectus feræ. nero utriq; ſexui genitalia uultu cō trectabat. ¶E cauea. inſtar ferarū q̄ e cauea emitti ſolent in ſpectaculū. tradit plinius auguſtū tigrim romæ oſtēdiſſe in caueā manſuefactam. & apuleius traſileonem urſæ pelle contectum ſcribit in cauea oblatū fui ſ ſe demochari munerario. ¶Ad ſtipitem. ad palū. ¶Inguina. genitalia tam feminaꝝ q̄ uirorum inguina di ci notū eſt. & martialis docet illo uerſu. acceſſi quotiēs ad opus m x iſq; mouemur īguinibus. ¶Inuaderet. ſ. ore: tanq; fellator & cunnilingus: ut conueniat cum ſexto Aurelio: qui dixit neronem genitalia utriuſq; ſe xus uultu contrectaſſe. ¶Affatim. intemperanter & immodice. ſeruius enarrās illud uirgilianum: rimiſq; fatiſcunt ait. abundanter aperiunt̄. ſatim āt abundanter dicimus: uñ & affatim. amianus poeta & ꝓbus grā maticus: affatim prima acuta non media pronuntiabant: qđ & gellius probat in. iiii. noctium atticaꝝ. ¶Cō ficiretur. ineretur ſubigeretur more pathicorum. ſed tranqllus per tranſlationem dixit conficeretur qđ uer bum eſt rei accomodatum. nam cōfectores ferarū dicunt̄: qui aduerſus feras in ſpectaculo cōgrediunt̄. cū āt nero ferina pelle tectus emiſſus e cauea perinde ac fera deſeuiret contra deligatos: merito confici dictus eſt a doryphoro ſubactore: cū tñ intelligi uelit eum fuiſſe ſubagitatum.

¶M. AN. ¶Matris: agrippinæ. ¶Ab obtrectatoribus: ab iis qbus agrippinæ potētia ſuſpecta erat ob idq; illā filio inuiſā oī criminatiōis gñe reddere cōtēdebāt. ¶Ne ferox: reddit cām qua obtrectatores a matris cō cubitu illū deterruerit: p Actē cornelius ſcribit Neroni ſignificatū: fore ut ſi cū mīe cōcūberet milites uelut ꝓ phani principis impiū eēnt detrectaturi. ¶Hoc gñe gīæ: nefario filii cōcubitu. ¶Deterritū: Neronē ſenſus & ordo ē nā nemo dubitauit Neronē appetiuiſſe concubitū matris: ſed deterritū ab eo ab obtrectatoribus ipſius agrippinæ ueritis ne illa ferox alioqn & ualde potens ſi filio ēt cōcubitu miſceret̄ nimis ſupbiret ſæui retq; in ſe quos utiq; ſuſpectos hēbat utpote filiū a ſe oī criminatione alienātes. ¶Inter cōcubinas: ut agrip pinæ liniamēta in ea ſecutus ꝓ mīe abuteret̄. ¶Olim quū: uidelicet eius cōcubitū appeteret. ¶Libidinatū

Stuprū neronis cū ma tre

Impotēs

Maſtur bate

Maſtur batores

Nero nu bit

proſtitu ere

Cauea

Inguina

Affatim

Cōfecto res fera rum

inceste:incestatiũ more mri inheredo uenere pegisse. ¶Maculis:rugis patratæ libidinis indicatibus. Iuue. Bilẽ tibi cõtrahat uxor humida suspectos referẽs multicia rugis uexataq; comas. Cornelius auctor ẽ Agrippinã ipsam se meridianis horis filio offerri solitã atq; lasciuis osculis,aliisq; illecebris ad incestũ inuitare ausã sed ab eo sceler a suis p Actẽ ut supra oñdim⁹ fuisse deterritũ. ¶Suã pudicitiã:sui corpis. ¶Prostituit:uulgauit. ¶Cõtaminatis oĩbus mẽbris.i.nulla corpis pte nõ polluta ut nõ solũ pathicus eẽt sed falleret ẽt:ultroq; irrumaret. ¶E cauea:tanq̃ e cauea aut certe ex ipsa cauae feraꝝ ut maiorẽ adhuc terrorẽ incuteret iis ĩ quos erat grassaturus. ¶Stipitẽ:palũ. ¶Inguina obscœnas ptes ut feraꝝ ritu subito incursu uiri fœminæ uestiti alligataꝫ inguina ore inuaderet. ¶Affatim:abunde nũc lictu nunc suctu nunc morsu lacessisset.

¶PHI. ¶A doryphoro liberto.hũc.cor.tacitus pythagoram appellat.cuius uerba hæc sũt.nero p licita atq; illicita fedatus nihil flagitii reliquerat:quo corruptior ageret:nisi paucos post dies uni ex illo cõtamiatoꝝ grege (nomẽ pythagoræ fuit) in modũ solẽniũ collegioꝝ denupsisset.inditũ impatori flãmeũ: uisi auspices:dos:& genialis thorus & faces nuptiales q̃:cũcta deniq; spectata.q̃ ẽt in femina noxa parit.huius quoq; pythagore meminit martialis illo hendecasyllabo. quales pythagoras dabat neroni.fortassis a tranqllo doryphorus iõ nũcupat: q pythagoras,pprio noie dicebat:qđ eẽt principis satellas.nã græci doryphorõ dicũt satelitẽ ab hasta ferẽda:q̃ dory dictõe græca noiat.celebrat⁹ ẽ dory/phor⁹ille:quẽuiriliter puerũ fecit polyclet⁹. ¶Ipsi.nerõi. ¶Dẽupsit:nubere ut iqt prisciãus ĩ.xi.ad femias p tiet solũ:sicut futuere ad solos mares.sed uitupatõis cã marib⁹hoc quoq; uerbũ aptari pẽt.sicut satyrico mor su dictũ ẽ a iuuenale:qđ q̃ris nubit amicus.& martiale:nubit cherestratus afro.uiri.n.pinde ac feminæ uiris denubebant:qđ ẽ portentosũ.hinc lãpridius impuros & impudicos mores heliogabali taxans ait.nupsit & coit ut & ꝓnubam hẽret nero ita denupsit huic doryphoro siue pythagoræ.sicut ipsi neroni denupserat ꝓporus spado:de quo supius dictũ ẽ.fuit itaq; doriphorus sic maritus nerõis ut zeticus heliogabali.& profecto talia legens nõ principes.immo non hoies illos fuisse censeo sed portẽta in ultimas terras deportãda. ¶Vlla corporis pte.archesilaus philosophus de effeminato dixit.nihil interest qbus mẽbris cynedi sitis priori/bus an posterioribus.scitũ quoq; ẽ illud catonis:& aduersus & auersus ĩpudicus es. ¶Vitiũ. impudicitiã:& obscenitatẽ. ¶Professis obscenitatẽ.sensus ẽ.q̃ simpliciter apud neronẽ ꝓfitebat suã obscenã impurãq; naturã:illi cõdonabat reliqua delicta.obscenũ ãt ab obs & ceno cõponi autumat priscianus libro.ix.uarro aũt ab scena obscenũ dici tradit.nõ desunt q ab oscis obscenũ obscenitatẽq; deriuẽt:cum illis fuerit frequẽtissimus usus libidinũ spurcaꝝ.uñ a uarinio dictũ est:osce fabulant⁹:p obscene & impudenter. ¶Deprauatos.corrige deparcos sicut hẽt uetustus codex dicunt.n.deparci elegãti uocabulo tenaces & nimiũ parci: qbus ꝓfusi magnificiq; opponunt.apuleius.at nõ contraria accusastis:unũ seruũ ut deparci:tris libertos ut ꝓfusi. ¶Sordidos.oratius in.ii.sermonũ sordidos eos dici oñdit:q in uictu nimiũ parci nimiũq; auari sunt.qbus contrarii sunt lauti & nitidi.sic.n.inqt.sordidus a tenui uictu distabit ofello iudice. ¶Ratio impensaꝝ.qui rationi nia expensæ pecuniæ assumũt & curiose pensiculant⁹:qđ liberali uiro nedum principe alienũ est. ¶Magnificos.auristoteles in.iiii.ethicoꝝ magnificum inqt illũ dici:q in magnis pro dignitate sumptus facit. magnificus qdem liberalis ẽ:liberalis ãt nihilo magis magnificus.ꝓterea ñ in seipsum sumptuosus est dicẽdus magnificus sed in publica Cicero uero in secundo rethoricorum magnificentiam partem esse tradit fortitudinis:eamq; ita definit:magnificentia est reꝝ magnarum & excelsarum cũ animi ampla quadam & splendida propositione cogitatio atq; administratio. ¶Abuterentur.abutimur ut inquit scienter boetius bis rebus: quæ nobis utentibus pereunt:utimur his:q̃ nobis utentibus pmanent.ex quo usus & abusus uident⁹ contraria itaq; q legauit usumfructũ bonorũ:nõ potuit legare contrariũ:qđ est abusus. ¶Auunculũ caium.caligulã principem intelligit:q frater fuit agrippinæ neronis matris. ¶Prodegisset:consumpsisset,pfudisset:i de ꝓdigi dicti.ueteres prodigitatem dixerũt ,pfusionẽ & ,pdigentiam:q̃ uulgo ,pdigalitas appellat⁹ Cor.tacitus.cuius abdditis adhuc uitiis p auaritiam ac ,pdigentiã mire congruebat.

¶M.AN. ¶Cõficeretur.pedicaretur. ¶Liberto suo:cui ipe nupserat:hũc detestabilẽ nubẽdi morem & impiũ naturæ abusũ:satyrus haud uno loco acerbissime accusat:Quid queris nubit aĩcus:& rursus iacuit grenoua nupta marito.Mar. Nolito fronti credere nupsit heri. ¶Vim:prĩos iuitosq; concubitus. ¶Imitatus: Nero. ¶Pudicũ:ĩcorruptũ: ¶Aut ulla pte copis purũ.q.d.q nõ pathicus idẽ & fellator eẽt sed q̃ turpiter & flagitiose se his sceleribus addixerat tãstulte hæc sibi psuaserat: siqdẽ abominatus ille spũs ex suo ingenio ĩcæteros mortales iudicabat. ¶Dissimulare:cælare. ¶Obscœnitatẽ:obscœnissimã fellationẽ. ¶Diuitiarũ

Dory/phoros

Nubere ad femi nas

Viri nu bunt uiris

Nõ prin cipes sed portenta

Aduersus & auersus impudicus

Obsce nũ unde

Osce fabulant⁹

Deparci

Sordidi

Magnificus

Magnificentia

Abuti quid

Vsus

Abusus

ꝓdigitas prodigẽtia

cõficeret⁹ a Doryphoro liberto:cui etiã sicut ipsi Sporusita ipse denupsit uoces quoq; & eiulatus uim ꝓpatientiũ uirginum imitatus.Ex nõnullis cõperi persuasissimũ habuisse eũ neminẽ hoiem pudicũ:aut ulla corporis parte puꝝ eẽ:uerũ pleroscq; dissimulare uitiũ & caliditate obtegere.Iõq; ꝓfessis apud se obscœnitatẽ:cætera quoq; cõcessisse delicta.

De ꝓdigalitate & effusione diuitiarum.

Diuitiarum & pecuniæ fructum non alium putabat q̃ profusionem sordidos ac deprauatos esse: quibus ratio impensaꝝ cõstaret: ꝑlautos uereq; magnificos q abuterent⁹ ac pderẽt:laudabat mirabat⁹q; auũculũ Caiũ nullo magis noie q̃ qđ ĩgẽtes a tiberio relictas opes ĩ breui spacio ꝓdegisset.Quare nec largiẽdi nec absumẽdi

ubi de portētosis Nerōis libidinibus dixit ꝓprius hic erat ex ꝓpositiōe locus ut de eius luxuria & auaritia diceret quod breui usus transitione tranqllus facit. ¶Fructum: usum uoluptatem. ¶Profusionem: eas ꝓfundere ac prodigere. ¶De prauatos: auaritiæ sordibus immersos quidam parcos legunt qđ non ita ꝓbo. ¶Ratio impensaꝝ: modus & mensura eoꝝ q̄ impenderent. ¶Constaret: in offensa maneret aut ratio uel summa ipa expensarūq; pecuniarū calculatio nota esset. ¶Prælautos: ualde splendidos. ¶Auūculū. caligulá Agrippinæ fratrē. ¶Prodegisset: temere consumpsisset.

modum tenuit: In Tiridatem qđ uix credibile uideat octingenta nūmū milia diurna erogauit abeūtiq; sup sestertiū milies cōtulit: Menecratē citharedū: & spectillū mirmillonem triūphaliū uiroꝝ pīmoniis ædibusq; donauit. Cercopitecū Panerotē fœneratorē & urbanis rusticisq; p̄diis locupletatū prope regio extulit funere. Nullam uestem bis induit: quadrigenis in punctum sestertiis aleam lusit. Piscatus est rete aurato: purpura coccoque funibus nexis. Nunq̄ carrucis minus mille feciſſe iter traditur: soleis: mularum argenteis: canusinatis mulionibus: armillata & phalerata cumma

¶PHI. ¶Modum. mensuram ¶In tiridatē. de hoc supra facta ē mentio: quēadmodū romā uenit exceptusq; fuit honorificētissime a nerone. a quo dixīus thea trū fuisse deauratū i tyridatis aduentū. ¶Nummū. antiq mille nummū dicere malebant quam nummorū. sicut mille denariū non mille denarioꝝ. ¶Diurna p singulos dies. ¶Erogauit. erogare & accipe opponūt ex quo erogatorius & acceptorius moduli dñr in aqua erogāda & accipiēda: frōtius in prio. de aq ductib⁹. cui erogatorio modulo minꝰ iuēit i acceptorio plus: appet ñ errorē eē sed fraudē. ¶Sup. insup. ¶Mirmilonē. gladiatorē de quo supra. ¶Triūphaliū. eorū q olim triūphassent & ob id nobilissimorū. ¶Cercopitecū. nomen est feneratoris. alias cercopithecus ut nomē indicat caudatā simiā significat. martialis. si mihi cauda foret cercopithecus erā. ¶Urbanis rusticisq; p̄diis. apud iurisc̄sultos tituli sunt de seruitutibus urbanoꝝ & rusticoꝝ prediorū. qđ & supra latius explicauimus. in primis certi sunt redditus urbanoꝝ p̄diorū. ¶Regio funere. contra p̄scriptum legis. docēt. n. iurisc̄sulti sumptum funeris faciendū eē ꝓ facultatibus uel dignitate defuncti: funeris ät cā sumptus factus uīs demū: q ıō fit: ut funus ducat. sine quo funus duci nō possit utputa siqd impēsum ē in illatiōe mortui. ¶Extulit. uerbo usus ē accōmodo: efferri. n. dñr cadauera. a terētio dictū ē. interea dū effertur funus. ¶Bis induit. de heliogabalo legimus: qđ neq; calciamētū neq; anulos iterauit. hoc idē faciebat nero in uestibus ut nullā bis indueret iteraretq;. ¶In p̄ctū. uno iactu talario. ¶Rete aurato. paulus orosius. luxuriæ tā effrenatæ nero fuit. ut retibus aureis piscaret: quæ purpureis funibus extrahebant. ¶Purpurea coccoq; de purpura sæpe mētio facta ē. coccū ät rubens ē gramē: in maxima laude inter nobilia pigmēta celebratū: uulgus granū appellat. anniculo cocco lāguidus ē succus. idē post quadrienium euanidus ita nec recēti uires nec senescēti. laudatissimū nascit circa emeritā lusitaniæ ciuitatem. auctor plinius i nono. hinc coccinea & coccina uestimēta dñr. & coccinati induti coccineis: q̄ coccea quoq; dici posse testis ē lāpridius: qui ait Diadumenū indumēta coccea primū accepisse. ¶Carucis. uehiculis. a carruca mulæ carrucariæ dictæ sunt: & carrucarius auriga ipse moderatorq; carrucæ. muliones quoq; carrucarii noīant. heliogabalus sexcentis uehiculis dī iter facere solitus asserēs regē psarū. x. millibus camelorū iter facere: & neronē qngētis carrucis iter iniisse. auctor lāpridius. pli. ait carrucas celari ex argēto iuctū eē rōanæ luxuriæ: q̄ ad aurea & argētea uehicula puēit. ¶Soleis. calciamētis: qbus ex ferro passim nūcoēs utūt. catullus. ferratā ut soleā tenaci in uora gine mula. cōquadrat huic luxui neroniāo luxuria cōiugis pōpeiæ: quæ hac insania ueriusq; magnificentia maritū supabat calciādo iumēta soleis aureis. ex quo ē illud plinianū ex. xxxiii. nostra ætate pōpeia cōiunx nerōis principis delicatioribus iumēti s suis soleas ex auro īduere solebat. ¶Canusinatis. cāusinatū dicim⁹ indutū uestē ex lana canusina cōfecta cuius color est: ut græci dicūt erythros: ut latini interp̄tātur rutilus: canusina lana teste plinio laudatissima fuit circa canusium apulie. marcialis. ut canusinatus nostro syrus asserē sudet. flauius uopiscus memorat biros canusinos scenicis donatos fuisse significans uestimenta ex lana canusina. ¶Cymazacum. multi intepretamenta parum consistentia cōminiscuntur. Quidā cymazares accipiunt, p stipatoribus: quod bene quidē congruit: sed nullo idoneo auctore fulcitur: Tu uero legito Amaxicorū: sicut legitur in codice emaculatiore: dicunt aurē amaxici aurigæ rectoresq; uehiculorum: dictio est a græco uocabulo inclinata. nāq; illi amaxā currū appellāt: qđ nos septētriones in celo uocamus: græci amaxan uocāt. qa similē plaustri hoc sidus uocatur: hāc dictionē nostri latinitate donauerūt & i primis Iulius capitolinus scribēs quod maximinus amaxas māibus attraheret: rhedā onustā solus moueret. plinius amaxobios populos appellat: quorū uita degitur in plaustris. Ita ab amaxa hoc ē plaustro amaxei & amaxici dicuntur: significātq; plaustrarios aurigas. hos nero hēre uoluit armillis phaleris q; cultissimos. ¶Armillata. armillis ornata. sūt autē armillæ ornamenta bracchiorum quæ ut ait priscianus alio noīe brachiaria nominant. ¶M. AN. ¶Tiridatē: armeniæ regē Romā accersitū. ¶Diurna: in singulos dies. ¶Sestertiū milies decies centū milia nūmū: uiatici noīe datū accipias qa abeūti dixit. ¶Triūphaliū uiroꝝ: ut iniqus factū appareat q̄ splēdidissimoꝝ ciuiū p̄imōia sordidæ cōditōis hoībus hñda dederit. ¶Extulit: fūerauit. ¶Bis induit. semel iuctā nec āplius i usum receptā accipias. ¶In p̄ctū uel i unius aleæ casū uel i singula tesserarū p̄ucta. ¶Aleam lusit: sic curro cursum uiuo uitā dixere: sed & ludo pila dicimus: ludo trocho. Mar. folle decet iuuenes lu

Mille nūmū Erogatorius acceptorius

Cercopithecus

Sumptꝰ funeris effertur

Coccū

Coccīa Coccea Mulæ carrucariæ

Quingēte carrucæ

Solæ iumētorū aureæ

Canusinatus

Canusina lana

Biri cāusini

Amaxa Amaxici

dere solle senes cæterũ Iu. passiue dixit si ludit alea p nox. ¶ Rete aurato: Eusebius: Nero tãtæ iqt luxuriæ fuit ut frigidis & calidis unguẽtis lauaret retibusq; aureis piscaret q̃ purpureis funibus extrahebat. Purpura & cocco: duobus ptiosissimis coloribus ẽ. n. coccũ ueluti granũ q̃ uel ex arbuscula ilici simili uel ex rubenti gramie nascit oli i gallacia africa & lusitania legebat: mox & i gallia trãsalpina & pelopõnesso: Pli. ẽ auctor uñ coccia eutri generis & coccie uestes. Iu. quẽ coccia lena uitari. Mar. coccia famosæ dõas & hiãtia mœchæ. ¶ Purpura: piscis ex cõcha genere itra ãnũ suã ut idẽ auctor ait iplet magnitudinẽ: tirii maiorib⁹ purpuris detracta cõcha auferet succũ: miores frãgũt de purpuræ apparatu: plura Pli. ¶ Nexis. tortis nunc potiusq̃ ligatis. ¶ Carrucis: uehiculis a carro carruca ẽ Põponius plerasq; mulas carrucarias tales eẽ ut trãsiũgi nõ possint. ¶ Soleis: quũ ferreæ ab aliis iduci soleãt: ẽ solea ut festo placet q̃ solo pedib⁹ subiicit quo fit ut p calciamẽto quoq; accipiat. Iu. & solea pulsare nates: Persius & solea puer obiurgaere rubrã. ¶ Canosinatis: canusina uestecultis scã dico canusino uellere: q̃ rutilũ ẽ ut Pli. ait. Mar. hæc tibi turbato canusina similia mulso: fuit ea lana in sũmo pretio ob idq; apud Iu. ouẽ sibi canusinã emi a marito flagitat sumptuosa mulier.

Hemerodromes

¶ PHI. ¶ Cursorum. græci cursores uocãt hemerodromas ab unius diei cursu: quẽ cõtineter pagũt: quoꝝ liuius & pbus emylius meminerũt: ex hoc gñe fuit philippides cursor: quẽ cucurrisse mile centũ qnquaginta stadia ab athẽis lacedemonẽ bidui spatio scriptores pdiderũt. celebrat philonides quoq; alexãdri magni cursor: q a sycione ad helin uno die mille & ducenta stadia cucurrit. Aureliãus cursores eo

Cursores

zochũ turba atq; cursoꝝ.

## De operibus publicis p eũ facctis ac dispositis.

NOn in alia re damnosior quam in ædificando domum a palatio exquilias usq; fecit: quã primo trãsitoriam: mox in incendio absumptam restitutãq; auream nouauit. De cuius spacio atq; cultu suffecerit hoc rettulisse: Vestibulum eius fuit in quo Colossus. c. xx. pedum staret; ipsi effigiei tanta laxitas; ut porticus triplices hĩtu: quo ipse hẽbat: ut inqt flauius uopiscus: senatoribus cõcessit. Nero uoluit suos cursores cultu ornatuq; pcellere. ¶ In edificãdo. martialis optat diuitias cã duaꝝ rerũ ut. s. donet & edificet. regia pfecto res est & principalis edificare. ornãda est. n. dignitas domo in quã cum a claro & opulẽto domino hospites multi recipiẽdi sint: & admittẽda cuiusq; generis hoium multitudo: adhibẽda ẽ cura laxitatis. Aliter ampla domus ut inqt uerissime. M. Tullius dedecori dño sæpe fit: si ẽ in ea solitudo. i quo illustrissimus pi tuus clarissime Annibal quodã ueluti peculiari pconio ẽ extollẽdus: q unus oium maxie ppẽsus ẽ ad edificãdũ: q uillas & ptoria in agris cõplura magnificẽter extruxit: inter q̃ ptoriũ bẽtiuolũ: qd uocãt laxitate pulchritudĩe magnificẽtia cõtendit cũ uillis luculliãis: domus uero quã bononiæ habitatis quã pulchra. q̃ culta quã ex symmetriis oĩbus extructa ẽ: quã aduenæ oẽs cũ admiratõe cõtẽplant. n. uero ut dicã qd sentio: ñ minus domus dñoq̃ dñs domo honestat. i hac nũq̃ solitudo ẽ. sed semp hospitibus illustrissimis referta cõspiciũt prĩcipes oẽs italici legatiões oẽs honoratiores hospitio bẽtiuoloꝝ hospitaliter accipiũt. Nẽo hac trãsit ex uiris sũmatibus: q ñ inuenite accipiat q̃ comiter intra bẽtiuolas edes: adeo ut nõ min⁹ pateãt alienigenis q̃ ipsi hero & filiis heredibus. sed quãtũ clarissimus pi tuus ex edib⁹ ornatissimis gloriatiõis meret: tm̃ nero uitupatõis ex ea domo quã romæ fecit uel ut uerius loquar: q̃ romã iclusit: cõsecutus ẽ. náq; necesse fuit exturbare uicinos & cõplurimas edes demoliri gemẽtibus dñis & mussantibus. pterea luxuriæ unius principis domus illa seruiebat: q solus qd debebat eẽ totius populi possidebat. ¶ A palatio exqlias usq;. a mõte palatino usq; ad montẽ exqlinũ. ¶ Trãsitoriã. ab ipso uidelicet trãsitu: q p eã domũ facilis erat ab uno colle ad alterũ collẽ. foꝝ quoq; nouæ trãsitoriũ dictũ ẽ. ¶ Aureã. plinius inuectus in luxuriã edificiorũ: bis uidimus inqt urbẽ totã cingi domibus principũ Cai & Neronis: & huius qdẽ neq̃d deesset aurea. ¶ Colossus. plinius in. xxxiiii. colossũ hũc neronianũ a xenodoro statuario factũ tradit: q postea dicatus fuit solis uenerationi: sparciãus quoq; auctor ẽ hoc simulachrũ colossicũ ab hadriãno soli cõsecratũ fuisse: q aliud tale apolodoro architecto facere molitus ẽ. ¶ Ipsius effigiei. testant historici colossum habuisse expssum neronis uultũ: q sublatus dein fuit dãnatis illius principis sceleribus. alibi docuimus moris fuisse ut capita statuarũ pmutarentur surdo figurarũ discrimine. cõmodus impator auctore lãpridio dempsit caput colossi qd nerõis erat: & suũ iposuit. ¶ Tãta laxitas. Cicero in primo officioꝝ domũ hois honorati & principis ita edificãdã eẽ mõet: ut dignitas uiri domo honestet. i primisq; ait adhibẽdã eẽ curã laxitatis. ¶ Triplices. porticus duplices tripliceſq; appellauerũt q̃ sunt laxiores & in qbus ordines colũnarũ duplicati triplicatiq; cõficiunt: uitruuius in. v. scribit in duplici palestrarũ porticu collocãda esse cõplura mẽbra. græco uocabulo tetrastice porticus dñr a quatuor & quinq; ordinibus colũnaꝝ. gallienus romanus impator auctore iulio capitolino talem porticũ fieri iusserat. ¶ M. AN. ¶ Cũ mazacũ: turba sub: iteillige & multitudĩe: mazaca urbs cappadociæ ẽ uñ seruitia oli romã deportabãt: ĩde ne ĩde sit nomẽ scũm qdã cyma gaiũ eũ hñt cuius nois rõparũ ut igemie fateã mihi constat. ¶ Cursoꝝ: ad aliqd celeriter nũtiãdũ cursoꝝ opa Alexãdrũ quoq; macedonẽ usũ Plinii uerba demõstrant alexãdri iqt cursor philõides ex siciõe ad elim mille & .cc. stadia nomẽ diei cõfecit horis. ¶ Trãsitoriã. qa credo ex palatio i exqlias eius trãsiret uastitas. ¶ Aureã nouauit: Pli. & i sellariis aureæ domus disposita Neronis Colossus Pli. is inqt: quũ de zenodoro iteri loqret: postq̃ satis ibi artẽ approbauerat Romã accitus est a Nerõe ubi destinatũ illius prĩcipis simulachrũ colossũ fecit: centũ. x. pedũ lõgitudine centũ. x. dixit pli. quũ tranqllus. c. xx. dicat quo apparet alterutrũ mẽdose legi. ¶ Tãta laxitas: ædificioꝝ uel nouæ domus.

¶PHI. ¶Miliarias. uidetur trāqllus porticus miliarias appellasse a mille passuum longitudine & plysitate miliaria. quidam existimāt miliarias dici porticus: q̄ alio noīe miliarēses a flauio uopisco nūcupantur. q scribit Aurelianū ornasse in ortis salustianis porticum miliarensem: ī qua cotidie & se & equos fatigabat. existimatur miliaria porticus siue miliarensis fuisse constructa ex lapide tophaceo. mox suo loco docebimus qd fuerit in foro romāo miliarium. in quibusdam codicibus omissa est hæc dictio ueluti subditicia. tanq̄ loquens tranquillus de laxitate domus: eam demonstrauerit p porticus triplices: quæ haud dubie laxitatem maximā designāt: miliarias uero magis ad longitudinem indicandam pertinent q̄ad laxitatē. Pentasti ce Miliariæ porticus Miliatēsis

miliarias haberet. Item stagnū maris instar circumseptum ædificiis ad urbium speciem. Rura insuper aruis atq; uinetis & pascuis siluisq; uaria cum multitudine omnis generis pecudum ac ferarum. In cæteris partibus cuncta auro lita distincta gemmis: unionumq; conchis erant cœnationes laquæate tabulis eburneis uersatilibus ut flores ex fistulis & unguēta desup spargerent: præcipua cœnationū rotūda: q̄ ppetuo diebus ac noctibus uice mūdi circūagerēt. Balneæ

¶Stagnū: de hoc martialis: stagna neronis erāt. ¶Insup aruis subintellige extrinsecus circūsepta: ut itelligas rura fuisse ī domo neronis undiq; septa aruis & uinetis. sunt aūt arua ab arando dicta cū rura appellentur ab eo: quod rursum in agris faciendā quot annis sunt: ut rursus capias fructus. ois aūt ager ut inqt uirgilianus interpres: aut aruus est ideſt sationalis aut cōsitus. i. aptus arboribus: aut pascuus: q herbis tantū & animalibus uacat aut floreus in quo sunt horti apibus cōgruentes & floribus. igitur manifestariū est rura ab aruis differre cū illud sit generalius hoc speciali°. refert Cor. tacitus. Neronē usum patriæ ruinis extruxisse domū: in qua nō tam gēmæ & aur̄ miraculo esset q̄ arua & stagna: & in modū solitudinū: hinc siluæ. inde aperta spacia & prospectus: magistris & machinatoribus seuero & celere: qbus ingeniū erat ptentare ēt ea q̄ natura negauisset: & uiribus principis illudere. Arua Rura

¶Pecudū ac ferarum: pecudum numero hñtur quadrupedes: quæ gregatim pascunt ueluti oues capræ boues equi mulli asini. quinetiā iurisc̄sultis placet sues pecudum appellatione cōtineri. canis inter pecudes nō est: neq; bestiæ in eo numero sūt: ueluti ursi leones & pātere: q̄ ferarum appellatione continetur. pecudes Canis ī ter pecudes nō ē Feræ

¶Auro lita: distincta. bracteataq; uerbū est lino a quo litus lita litū deriuat: sicut a delino delitum ab interlino interlitū deduci testātur grāmatici. poeta de apibus loquēs ī georgicis ait: & paribus lita corpora guttis hoc est distincta: ut exponit seruius. Marcus Tullius ait Lucretii poemata esse lita multis luminibus ingenii. Lino Litus

¶Vnionūq; cōchis: alibi docuimus uniones: quæ margaritæ alio noīe dicunt: ptus esse cōchaq; a gēmisq; differre. Laqueate: laquearibus exornate dicimus āt liq̄aria & lacunaria cameras cenationū. lacus quoq; dici posse docet seruius & indicat uersus lucillianus resultāt edesq; lacusq;. Laq̄aria Lacunaria Lacus

¶Versatilibus: luxus priscor̄ excogitauit triclinia uersatilia: ut. s. ita circūagerēt discūbentibus cōuiuis: sicut herologia cōspicimus uersatilia: quor̄ meminit uitruuius in. ix. hinc legimus heliogabalū opp̄sisse in tricliniis uersatilibus parasitos suos uiolis & floribus. tales erāt neronis cenationes tabulis. s. uersatilibus cōpactæ ut in uersatione flores dispgerent: & p fistulas unguenta: fistulati expressa effunderent in subiectos cōuictores. minime ptereūdū est qd tradit seneca de uersatilibus laquearibus cuius uerba subscripsi ex li. xiiii. epistolarū ad hanc rē in primis cōducētia: quæ sunt hæc. hodie utrū tādē sapientiorē putas q inuenit quēadmodū in īmensam altitudinē hortū latētibus fistulis exprimat. Qui euripos subito aquarū īpetu īplet aut siccat. aut uersatilia cenationū laquearia ita coagmētat: ut subinde alia facies atq; alia succedat: & totiens tecta quotiēs fercula mutent: an eū q & aliis & sibi hoc mōstrat: q̄ nihil nobis natura durū difficile impauerit. hactenus seneca. cuius uerbis duæ res diligenter explicātur uersatilia. s. laquearia & euripus. ut iam lucidius fiat illud in Iulio Cæsare. in gyrum euripo addito. tales enim euripi subito aquar̄ impetu implebantur. Idem repente siccabantur. Tricli nia uersatilia Lacunaria Euripi

¶Vice mundi: ut quēadmodū mūdus eterna uertigine circumagit ita cenatio uersatilis cōtinentur uersabat. ¶Balneæ. M. Varro balneas: se. genere publicas significari designat balnea uero priuata. hinc gellius apud balneas inquit scias ambulabamus. & apuleius. balneas facile pcōtabimur. sed hæc nō semp adamussim. balneis aūt nomē inde inditū est: qa græci balanion dixerūt: qd anxietatē pellat ex aīo: ut interpretat̄ augustinus li. ix. cōfessionū: instīo balneatorio legato ut inqt martianus iurisc̄sultus balneatores cōtinent: qm̄ sine his balneæ usum suū p̄bere non possunt. Versatilia laq̄aria Euripi Balneæ Balnea Balaniō Instīm balneatorium

¶Albulis: alibi tradidimus albulas aquas iuxta romā fuisse uulneribus medentes: q̄ erāt p̄gelidæ: de qbus ait epigrāmatarius poeta. crudarū nebulæ: qd albularū. strabo albularū sic meminit. in qnto in hac planitiæ anio fluit: & quas 'nūcupant albulas aquas frigidas multis fontibus edētes uarios ad morbos salutares. Albulæ

¶M. AN. ¶Miliarias: mille passuū lōgitudīe ptētas. ¶Stagnū maris istar. Mar. hic ubi cōspicui uenerabilis āphitheatri erigēt moles: stagna neronis erāt: Cor. extruxitq; domū q̄ haud pinde gēmæ: & aur̄ tā miraculo eēnt solita pinde & usu uulgata q̄ arua & stagna ī modū solitudinū: sed ap̄ Cor. arma mēdosæ: p arua legit: q; trāqlli uerba sane demōstrāt q rura īsup inqt aruis atq; uīetis. ¶Auro lita: auro. ptectorio illita. ¶Distincta gēmis: Cor. haud pinde gēmæ & aur̄ tā miraculo eēnt. ¶Vnionū cōchis: qbus uniones reperiūtur siqdem cōchæ ip̄æ aliq̄ ex pte margaritar̄ imitāt̄ cādorē. ¶Cenationes: ad decliuis cœli declinatinē solis & auræ exceptiōe porticus ueteres: ut Acron ait: cōstituebāt. Iu. & algēte rapiat Cœnatio solē. ¶Laqueatæ: cōnexæ. ¶Versatilibus. uersatu facilibus. ¶Fistulatis: puas fistulas hñtibus. ¶Præcipua cœnationum: oīum pulchertima aut capaciſſima. ¶Vice mūdi: cæleſti motu. pli. Mūdū & hoc q; noīe alio cælū appellari libuit.

Marinæ aquæ medicatæ

¶PHI. ¶Marinis: marinas aquas medicatas esse & sanandis morbis accõmodas testãtur eruditi: & in primis pli. q ait ĩ. xxxi. marinas aquas calefieri ad neruorum dolores & fracturas ossa q̃ cõtusa. aquã maris: p se se efficatiorẽ discutiendis tumoribus putant medici: bibitur quoq; in quartanis: ꝑterea maciẽ corporis. cõrigũt piscinæ maris & balneæ ex marinis. ¶Quasi hoiem: ex quotidiano sermone deductum uerbum est ut dicamus nos tandẽ nt hoies habitare cepisse: cũ magnificenter excultas edes habere cepimus. ¶Piscinã uocamus piscinas loca in qbus pisces aluntur notissimo uocabulo græce dicunt̃ χθυοτροφια. columela interpretat̃ aquatilium aĩalium receptacula: tales piscinæ ut ait. M. Varro alũtur magno: & marsupiũ exenterãt. piscinarii hoies dicuntur q piscinis oblectãtur. Ita Cicero. L. philippũ & hortensiũ piscinarios appellat: qui piscinas refertas habuerũt piscibus p̃ciosissimis. in alia significatione piscina locus est natationis sine piscibus: de qua ait Mar. piscinam peto nõ licet natare: de qua in superioribus facta est mẽtio. sidonius hoc genus piscinã græco uocabulo dici monstrat baptisteriũ quasi lauacrũ: cũ ait. piscina seu si grecari mauis baptisteriũ. ¶A miseno ad auernũ. misenũ, pmõtorium esse in cãpania cũis: pximũ a miseno troiano nuncupatũ nemo nõ nouit. iuxta sunt baiæ & lacꝰ duo s. lucrinus & auernus: q cõprensam usq; misenum tellurẽ efficit cheronesum. ¶Baiis calidasq; aquarũ baiæ calidas habent aquas: & ad uoluptatẽ & ad sanandos morbos accõmodatas. de qbus pli. in. xxxi. scribit hæc nusq̃ largius aquæ quã in baiano sinu. nec pluribus auxiliãdi generibus. aliæ sulphuris aliæ aluminis aliæ salis aliæ nitri aliæ bituminis nõnullæ etiã accida salsaue mixtura: uapore quoq; ipso aliquæ, p̃sunt: tantaq; est uis ut balneas calefaciãt obsonia quoq;, pcoquũt iam generatim neruis prosunt pedibusue aut coxendicibus. aliæ luxatis ftactisue. inaniunt aluos: sanant ulcera: capiti auribusq; priuatim medentur. ¶Fossã ab auerno hostiã: hæc est illa fossa: de qua opinor pliniũ intellexisse sic scribẽtem ĩ. xiiii. magis tñ fossa neronis quã a baiano lacu hostiã usq; nauigabilẽ incohauerat. eiusdẽ meminit tacitus referens a neronis machinatores adhibitos: q̃ ab lacu auerno nauigabilẽ fossam usq; ad hostia tiberina depressuros, pmiserãt. itaq; nero ut erat incredibiliũ cupitor effodere, pxima auerno iuga cõnixus est: manẽtq; uestigia irritæ spei. ¶Cõtrariæ qnq; remes. qnqueremem q̃ quinq; ordinũ nauis est instituit primus nesicton salaminius. ex hoc lati: udinẽ fosse amplã fuisse colligimus: cũ p eã sine offensatione trãscurrerẽt qnq; remes duæ contrario cursu cõmeantes. ¶Quod ubiq; custodiæ. i. oẽs custodias & carcerarios solui iussit e uinculis carceris & deportati ad hæc opa pficiẽda. supra docuimus appellatiõe custodiarũ significari dãnatos: q custodia carceris custodiũtur. cõsimile fecit olim rex ethiopũ sabacus in egyptios: nã quotiẽs ex his q̃sq̃ deliquisset: neminẽ morte afficiebat: sed, p sui quẽq; delicti magnitudine dãnabat ad agẽdã certã mẽsurã aggerũ ad urbẽ: uñ qsq; incolentiũ erat: atq; ita urbes sunt sublimiores effectæ auctor herodotus in secũda historia. ¶Ad opus. s. fossæ ducẽdæ ab auerno hostiã usq;. ¶Impẽdioꝝ furorẽ: impẽsas sine mõ & ,pdigaliter factas elegãter appellat furorẽ impẽdioꝝ. pli. insaniã impendia aũt quo noie impẽdæ significamus ab ære ipẽdendo dici pli. & uarro prodiderũt. ¶Sup: ultra p̃ter. ¶Spe reconditaꝝ opũ: ceselius bassus origine penus mẽte turbida romã uectus expromit neroni se in agro suo specũ reperisse: quo uis magna auri cõtineret̃ asserebatq; didonẽ pheniss̃a tyro, pfugã cõdita carthagine illas opes abdidisse: ne nouus populus nimia pecunia lasciuiret. igit̃ nero misit q uelut ptham p̃dam adueherẽt: iterim cõsumebãtur ueteres opes quasi oblatis opibus: quas multos per annos, pdigeret & ita diuitiarũ expectatio cã erat, pdigalitatis. bassus tãdẽ posita uecordia cũ se delusum eẽ cognouisset mortem sibi cõsciuit: & ita neroniani milites exausti sunt labore irrito & uano. Cor. tacitus auctor in. xvi. annalium. ¶Equitis romani: bassum signat: q origine penus erat. ¶Gazæ: gazã per se uocãt pecuniã regiã: ut inquit. Q. curtius: mela ait p fas uocare gazã ærariũ unde & nomẽ inditũ est gazæ ciuitati sriæ: cũ cãbyses & belli opes & pecuniã cõtulisset: sed de gaza & gazophilatio copiosius suo loco memorauimus: est autem gazophylatium gazæ & pecuniæ repositorium.

¶M. AN. ¶Albulis aquis: de albularũ aquis in Augusto diximus. ¶Fossam ab auerno hostiã: seuero inqt tacitus & celebre machinatoribus quibus ingenium erat & audacia etiã qui natura negasset pertẽtare & uiribus pricipis illudere: namq; ab lacu auerno nauigabilem fossam usq; ad hostia tiberina depressuri promiserant sequenti littore. ¶Custodiæ: quicquid ubiq; damnatorum in uinculis esset: aut custodia tenerẽtur. ¶In Italiam: ut omnem multitudinem illam a did opus damnaret. ¶Impendiorum furorẽ: furiosum impendium. ¶Equitis romani: cesselli bassi is origine pœnus: ut Cornelius tradidit: mente uero turbida in agro suo specum a se repertam ingentĩ multitudine thesauris plenã Neroni nunciauit: obidq; naues ut inde auꝝ asportarẽt in lybiam misit. Verũ post multos molẽtiũ labores frustra hausto̩ cum uana oĩa appa

Ichthiotrophi

Piscinarii

baptisterium

Miseni

Aquæ baianæ

Fossa neronis nauigabilis

Quinq; remis

Dãnati ad aggerẽ struẽdum

Prodigalitas ex uana spe gaza qd

marinis & albulis fluẽtes aqs. Eiusmodi domũ cũ absolutã dedicaret hactenus cõprobauit: ut diceret q̃si hoiem tandẽ hitare cœpisse. ꝑterea ichoabat piscinã a miseno ad auernũ lacũ cõtectã porticibusq; cõclusã: quo qcqd totis baiis calidaꝝ aquaꝝ eẽt cõmitteret̃: fossã ab auerno ostiã usq; ut nauibus nec tñ mari iret̃ lõgitudis p. clx. miliaria latitudis qua cõtrariæ qnq̃remes cõmearẽt: quoꝝ opeꝝ pficiendoꝝ gra: qd ubiq; eẽt custoꝺiæ ĩ italiã deportari ẽt scelere cõuictos ñ nisi ad opus dãnari p̃ceperat. Ad hunc ipendioꝝ furorẽ sup fiduciam imperii etiam spe quadã repentina immensarũ & reconditarum opum impulsus est ex indicio equitis romani pro comperto pollicentis thesauros antiquissimæ gazæ:

rent. Bassus ultra mortē oppetiit: alii eū a Nerone dimissum tradiderūt: sed bonis oībus thesauri loco prius multatū. ¶ Antiqssimæ gazæ: thesauri uetustissimi: Seruius Gazā uocabulū ait eē pscū. diuitiasq; significari Strabo thesaurum unde & Gazam urbem in Syriam dictam: quo Cambises in egiptios bellaturus omnem regium thesaurum contulisset.

quos Dido regia fugiēs tyro seeū extulisset: eē i affrica uastissimis specub⁹ abditos. ac posse erui puula moliētiū opa.

De rapinis & extorsionibus & sacrilegiis eius.

VErum ut spes fefellit destitutus atq; ita iam exhaustus & egēs ut stipēdia quoq; milītū & commoda ueteranorū ptrahi ac differri necesse esset: calumniis rapisq; ītēdit aīum. Ante oīa īstituit ut e libertorū defunctorū bonis pro semisse dodrās cogeret ei q sine probabili cā eo nomine esset quo fuissent ullæ familiæ qs ipse cōtigeret. Deinde ut ingratorū in principem testamēta ad fiscum pertinerent. Ac ne inpune esset studiosis uiris qui scripsissent uel dictasset ea tum ut lege maiestatis fcā dictaq; oībus quibus mō delator nō deessent: tenerent. Reuocauit & pmia coronarum, q unq; sibi in certamibus ciuitates detulisset.

¶ PHI. ¶ Quos dido: notissima sūtq; d didone & poetæ & historici, pdiderūt. hoc obiter memorādum: qd dido ubi resciuit maritū sicheū a pigmalione fratre occisum eē: naues opibus & auro onustas, puexit in pelagus & ut ministros pigmalionis falleret harenā inuolucris qbusdā inuolutā in mare deiecit: tanq; illi thesauri forēt atq; ita asportatis opibus i africā delata est: ubi mercata solū: q corio bouis tegi posset: carthaginē cōdidit. autumat donatus qd memoratu dignū est ideo hoc, pditū eē: qa tūc pecūia erat ex corio bubulo: tm̄ q; fuisse in pcio loci: quātū bouis unius coriū cōficere potuisset.

Astus didonis

¶ Extulisset: exportasset. ¶ Abditos: ocultatos. ¶ Erui: extrahi educi. ¶ Moliētiū. effodientiū. ¶ Exaustus: exinanitus euacuatusq; pecunia. ¶ Protrahi:, platari & in longiora tpa trahi: cū pecunia nō suppeteret ad stipendia exoluēda. ¶ Pro semisse dodrās snīa implicatior ē: q ita explicari pōt: cū moris eēt ut dimidiatus assis hoc est dimidiū bonoꝝ defuncti liberti pueniret ad pīonū instituit nero ut, p semisse hoc ē, p dimidio hereditatis dodrās. i. nouē ptes totius assis illi cōficerēt: q eo nomine appellarent: quo familiæ illæ noīabant qbus ipse nero esset affinitate, pximus. post hoc āt īstituit ut talia testā ptinerent ad fiscū principis tanq; illi testatores ingrati fuissent in principē nusq; noīando inter coheredes ipsum neronē. ¶ E libertoꝝ: generaliter loquit de libertis oībus. ¶ Sine, pbabili cā: nam si probabilis ulla cā extitisset: pp quam eo noīe ille appellaretur: nō potuissent talia testamēta ad fiscū pricipis deuolui: tanq; ingrata & inofficiosa sed ut res magis colliquescat: exēplo īstruēda est. si quis noīabatur domicius aut claudius aut iulius: nulla causa, pbabili tanq; minime gentilis ac necessarius instituit nero: qui tales familiaꝝ proximitatis gradu cōtingebat: ut huic ex bonis libertoꝝ dodrans hoc est nouē ptes assis cogerēt ideſt cōficerent cumularenturue: deinde talia testamenta rescindebat uolebatq; ut ad fiscū suū ptinerent tanq; illi liberti ingrati fuissent in illū priūcipē: q instituisset ut hereditates illoꝝ, gentilibus suis cōpararent. libertus enim seruitute liberatus ac manumissus statim ut ait lactantius in. iiii. patroni nomē accipit tanq; filius: si qs ergo libertus fuisset alicuius: q domicius uel clandius uel iulius diceret. & ipse nomen illud accipiebat: ex quo uidebat debere in testō memor esse principis ob nomē. ¶ Ne īpune esset studiosis: uoluit nero ut scriptor talium testōꝝ penæ obnoxius esset. ¶ Tum ut lege maiestatis. sensus ē uoluit nero: ut oīa indifferēter dicta factaq; uocarentur ad crimē lesæ maiestatis: si modo delatores nō defuissent: q talia dicta ac facta, p capitalibus deferrēt: q iniquū iniuriūq; hoc foret uel ceco apparet. cū nō omnia etiā in principē dicta nec facta sint trahenda ad crimē lesæ maiestatis. & enim lubricum linguæ ut inquit sapienter modestinus iurisc̄ōsultus nō facile ad penā trahēdū est: nec si qs lapide iactato incerto fortuito statuā Cæsaris attigerit crimē maiestatis cōmisit. hæc aūt snīa a supiore seiungēda est: nec ad scriptores testōrum referēda. hæc enī res alia est. illud aūt: dicta factaq; oībus: legendū plane est: dicta factaq; oīa: ut sit sensus oīa uel minima dicta & facta i principem tracta esse ad crimē lesæ maiestatis: ut ita ex oī re p fas uel nefas pdaret. ¶ Premia coronarū. in sacris certaminibus nō solū coronæ uictoribus dabant: sed etiā pmia uictoriæ deferrebant: q nero prius omiserat: utpote princeps cōtentus solis coronis soloq; honore uictoriatū. nūc uero pecunia exhaustus pmia sibi olim uictori a ciuitatibus delata cepit reuocare atq; repetere.

Nota corium bouis dici pecuniā

Libertꝰ pīoni nomen accipit

Lubricū linguæ

¶ M. AN. ¶ Tyro extulisset: Ver. portant auari pigmaleonis opes pelago dux fœmina facti. ¶ Molientiū: ædificioꝝ moles euertētiū. ¶ Destitutus: spe libyci thesauri potiundi. ¶ Militū: q sub signis erāt. ¶ Veteranorū: q iā emeriti erāt. ¶ Calūniis: falsis criminibus a Caluo. i. decipio ut prisciano placet. ¶ Libertoꝝ defūctoꝝ: obscurus ordo sed sensus aliquāto obscurior. uerū utrūq; sic hēt: instituit Nero ut ex bonis libertoꝝ d functoꝝ, p semisse q plus cogi cōsueuerat. i. bonoꝝ dimidio dodrās cogeret. i. tres tertiæ bonoꝝ ptes illi ex primerent. q eēt aliqua probabili cā eo noīe pditus quo familiæ illæ usæ eēnt quas ipse Nero arcto uinculo affinitatis: seu agnationis cōtingeret: quo appet oēs claudios: Domitios: Iulios: passienos: legi fuisse obnoxios. his enī & pluribus si plures familiæ q illū quoquo modo necessitudine contingerēt usi sunt noībus. Noīa erāt quæ post pnomē ueteres usurpabant: q libertoꝝ bona gentilium essent. Cicero ad qntum fratrē demōstrat. ¶ Ingratorū in prīcipē: q testando inter heredes Neronē ipm nō noīasset quū ab eo ipi quoquo

modo ornati fuissent: aut in familiarissimis habiti. ¶ Studiosis iuris: utpote ingratitudinis cõsciis: q̃re iurisdictionis & æqtatis nõ ignaris. ¶ Lege: maiestatis læsæ intellige. ¶ Teneret legi: obnoxia eẽnt. ¶ Præmia coronarũ: q̃cũq; p̃mia uictori sibi in certaminibus ultra coronas ꝓposita eẽnt. ¶ Detulisset: ad se deferẽda cẽsuissent.

¶ PHI. ¶ Interdixisset usũ: frequens elocutio est ut p ablatiuũ dicamus. interdico tibi aqua & igni. & hac & illa re: tñ tranquillus p accusatiuũ, ptulit sicut & seneca q scribit li. iii. de. ira si iubes cæsar statim illi domũ meã interdicam: interdicere aũt usum amethystini coloris nihil aliud est: quam uetare ne quis uestimẽto utat purpurei coloris. est enim amethystin⁹ color purpuræ eximius buccino pelagioq; permixtis. luxuria inuenit amethystã inebriare tyrio colore: unde feret cõposito uocabolo tyriamethystus. pli. in. ix. non est satis abstulisse gẽmæ. nomẽ amethystũ rursum absolutus iebriat tyrio. ut sit ex utroq; nomen improbũ tyriamethystus. Idem in ultimo amethystos gẽmas esse docet p lucentes uiolaceo colore. cãm ãt nominis amethysti afferunt: quod usq; ad uini colorem accedens priusq̃ eum deguſtet in uiolam desinit fulgorq; quidam in illa purpuræ non ex toto igneus sed in colorem uini deficiens. est enim ἀ. primatiua ꝑticula & μέθη ebrietas: tanq̃ amethystinus color sit sobrius minimeq; inebriatus uini colore. ad hoc alluſit Mar. sic scribẽs in apophoretis de lanis amethystinis. ebria sydonie cũ sim d̃ sanguine cõchæ. Nõ uideo q̃re sobria lana uocer magi amethystos gẽmas ide appellatas exiſtimãt qđ ebrietati resistãt. ¶ Tyrii coloris: d tyria purpura tyrioq; colore q ꝑtiosissimus erat alibi plura iã diximus: ex tyrio & ianthino hoc est uiolaceõ colore fit cõpositũ nomẽ ꝑtiosæ infecturæ tyriãthinus: nñ palliũ tyriãthinũ dictũ ex tyrio uiolæq; colore cõmixtũ. flaui⁹ uopiscus. iscriptũ ẽ adhuc in pallio tyriãthino: quo ille uelut spolio nobilitatis exultat. ¶ Sũmisisset: clanculũ furtimq; imisisset. ¶ Nũdinarũ die: quo. s. emporiũ mercatusq; reꝝ uenaliũ celebrat. ¶ Paucas uncias: amethystini ac tyri coloris. libra ãt uiolaceæ purpuræ uẽdita esse denariis cẽtũ testis est cornelius nepos. tyria uero dibalpha in libras denariis mille nõ poterat emi. est ãt dibalpha ꝑtiosior: q̃si lota succoq; iebriata. ¶ Precluſit: clauſtris coercuit ſublata abeundi facultate. ¶ Negotiatores: tanq̃ fontes pœnæq; obnoxios: q; cõtra uetitũ mercati eẽnt purpura tyriã ac amethystinã. ¶ Vetita purpura: amethystina purpura uel tyria: cuius usũ interdicto uetuerat. ¶ Detractã. s. e spectaculis in qbus spectabat canentẽ neronẽ. ¶ Bonis exuit: patrimonio spolianit. ¶ Scis qđ mihi opus sit: tanq̃ signare uellet sibi dãdam eẽ pecuniã qua indigebat: & ita uẽditor erat officioꝝ & magistratuũ: quod a bono principe minime fieri debet. unde laude dign⁹ est Alexander Romanus impator: q honores nunq̃ uẽdi passus est dicens uerbũ hoc dignũ memoratu. ne esse est ut q emit uendat. ego nõ patior mercatores ptãtum. ¶ Dona: donaria q̃ in tẽplis dicata fuerant. ¶ Cõflauit: Redegit in massam. ¶ Penatiũ: penates dii sunt ꝓprii romanoꝝ: de qbus multa macrobius in tertio: & nos plura alias. hoc solũ interibi addẽdũ est penates dici siue a penu: est. n. penus oẽ quo uescuntur hoies: siue ab eo qđ penitus insidẽt. ex quo ẽt penetrales a poetis uocant. Cicero auctor in. ii. de natura deorũ: alii penates autumãt dici ab eo qđ p illos penitus spiramus rõnemq; animi possidemus. ¶ Galba: q neroni succeſſit in iperio. ¶ Patricida: notissima ẽ pena parricidaꝝ ex lege põpeia & ueteri romanoꝝ instituto đ qua in secũdo cõmẽtario satis multa. illud adde aꝑ egyptios penã hãc in pricidas fuisse cõstitutam. Articulatim mẽbratiq; acutis calamis cesos iubebãt uiuos supspinaꝝ aceruũ cõburi: maximũ idicãtes scelus ei mortẽ inferre: a quo uitã accepissent. ¶ A claudio: antecessore eodẽq; p adoptionẽ patre. ¶ Quasi deoꝝ cibũ. ita iocabat nero in claudiũ. defunctũ dũ boletos cibũ deoꝝ uocat tãq̃ claudius p boletos extinctus dein relat⁹ sit in numerũ deoꝝ. ¶ Mortuũ: claudiũ. ¶ Modo stultitiæ: tãq̃ claudius & stultus fuisset & crudelis.

¶ M. AN. ¶ Amethistini: amethisti lapidis colore infectæ: pli. nõ satis est abstulisse nomẽ gẽmæ amethistũ rursum absolutus inebriat tyrio: est aũt amethistus gẽma uiolacei coloris & ut pli. demonstrat ad ebrietatẽ domandã efficax unde rei nomẽ datũ. ¶ Pauculas uncias purpurei coloris atq; amethisti. ¶ Nũdinaꝝ die: ipsis nundinis quem diẽ ut festi utar uerbis esse uoluerunt: quo mercandi cã rustici in urbem uenirẽt: sed de rei: & nois rõne plura Macrobius. ¶ Præcluſit: in carcerẽ coniecit: ut ob eam calumniã aliquã ei pecuniã exprimerunt. ¶ Inter canendum: quum publice caneret. ¶ Ex spectaculis: expectandi loco ueteres. n. nũc spectationẽ ipsam: nũc locũ. nũc rem q̃ spectarẽt spectaculum dixere. ¶ Quid opus est: pecunias. s. aut multorum expilatione. ¶ Et hoc: adiiceret: ¶ Tẽplis dona detraxit: Cor. spolittis in urbe templis egestoq; auro

Interdico domum & domo

Amethystus

Tyria methystus

amethystus gẽma

Sobria lana

Tyrianthinus

Diba pha

Officia uẽdi nõ debent

Qui emit uẽdit

penates unde penetrales

pẽa parricidæ apud egyptios

Et quũ iterdixisset usũ amethystini ac tyri coloris: sũmisisset q; q nũdiarũ die pauculas uncias uẽderet: præcluſit cũctos negociatores: qui ẽt iter canẽdũ aiaduersã matronã e spectaculis uetita purpura cultã demõstrasse procuratoribus suis creditus: detractãq; ilico nõ uestẽ mõ: sed & bõis exuit. Nulli delegauit officiũ ut nõ adiiceret: scis qd mihi opus sit: & hoc agamus nequis quicquã hẽat. Vltio tẽplis cõpluribus dona detraxit: simulacraq; ex auro uel argẽto fabricata conflauit: i his penatium deorũ quæ mox Galba restituit.

De parricidio eius in personis Claudii & Britannici.

PArricidia & cædes a Claudio exorsus ẽ. Cuius nescis & si non auctor at conscius fuit: neq; dissimulãter ut qui boletos i quo cibi genere uenenũ is acceperat q̃si deorũ cibũ posthac ꝓuerbio græco collaudare sit solitus. Certe omnibus rerũ uerborũque cõtumeliis mortuorum insectatus modo stultitiæ: modo sæuitiæ argu ens.

ꝙ triũphis ꝙ uotis oĩs po.ro.ætatis ꝓspere aut in metu ſacrauerat. ¶Simulachra ex auro: idẽ auctor ꝑ afriã inq; & achaiã nõ dona tm̃ ſed ſimulachra numinũ obripiebat: miſſus in eas ꝓuincias Acto: & ſecũdo ille libertus cuius flagitio prõptus his græca diſciplina ore tenus exercitus. ¶Penatiũ deoꝝ: Nigidius & labeo Apollinẽ: & Neptunũ penates deos eẽ crediderũt alii Iouẽ Iunonẽ & Mineruã: Caſſius hẽnia eoſdẽ penates eẽ credidit quos Θεοὺς ὥσ γ ἄλλους dixere. i. magnos deos Nigidi⁹ eoſdẽ quos & ὀεὺς πατρῴους. i. deos patrios: quoꝝ utrũq; maro uſurpauit: nũc magnos deos: nũc patrios appellans qd aũt alicarnaſeus Dionyſius d̃ his ſẽſerit ſupra ſignificauim⁹. ¶Galba: is ei ſucceſſit. ¶A claudio: q ueneno ſublat⁹ credit. ¶Cõſcius: eius cõſilii ꝓticeps. ¶Deoꝝ cibũ: ad claudii cõſecrationẽ alludẽs: morari: fatue & ſtulte agere μῶρος fatuus dicitur: unde moror uerbum affinxit.

Nam & morari eum iter homines deſiſſe producta prima ſyllaba iocabatur: multaq; decreta & conſtituta ut inſipientis atq; deliri pro irritis habuit: deniq; buſtũ eius cõſepiri niſi humili leuiq; materia neglexit: Britannicum non minus æmulatione uocis: quæ illi iucundior ſuppetebat quam metu ne quandoq; apud hominum gratiam paterna memoria ꝑualeret: ueneno aggreſſus eſt: quod aeceptũ a quadã locuſta uenenatiorũ iudice: quũ opinione tardius cederet: uentre modo britanici moto accerſitã mulierẽ ſua manu uerberauit: argues ꝙ ueneno remediũ dediſſe: excuſantiq; minus datum ad occultandum facinoris inuidiam ſane inquit legẽ iuliam timeo: coegitq; ſe corã i cubiculo q̃ poſſet uelociſſimũ

¶PHI. ¶Morari: græci morõ ſtultũ uocãt & fatuũ: qa nõis ſanio nũcupat⁹. ide plaut⁹ in trinũmo facete dixit amor mores homines moros & moroſos effi/cit. hinc uerbũ moror deducit⁹ qd̃ ſignificat fatuũ eẽ & inſanire. uerũ iter uerbũ illud notiſſimæ ſignificationis & hoc græcanicũ illa eſt differentia: ꝙ illud primã ſyllabã corripit: hoc ꝓducit. cũ μῶρος apud græcos ſcribatur ꝑ ω μεγα: qd̃ nimirũ ſyllabã facit ꝓductã. igit⁹ nero cũ diceret claudiũ deſiſſe morari iter hoieſ dicere uidebat⁹: qd̃ ceſſaſſet manere & uiuere inter hoies: cũ tñ itelligi ueller eum deſiſſe ꝑ mortem delirare & deſipere: q uiuus delirauerat. ¶Buſtum: cicero buſtũ putat appellari tombã: ubi in legibus ait. pena eſt ſi qs buſtũ: nam id puto appellari tombã aut monumẽtũ aut colũnam uiolarit deiecerit. alias buſtũ ſi ſeruio credimus: dicit⁹ cũ rogus iã exuſtus. qd̃ & uirgilius innuit ſcribẽs ſemiuſtaq; ſeruant buſta. & in hoc ſignificatu accipi uidet⁹ a trãqllo de buſtuariis gladiatoribus & meretricibus ſuo loco iã diximus. ¶Cõſepiri: tanq; ſepimẽto quodã circũuallari. lex incẽdiũ uerita rogũ buſtumue nouũ uetat erigi ꝓpius ſexagita pedes iuxta edes alienas inuito dño. ¶Britãnicũ ueneno aggreſſus. feſtis ſaturno diebus inter alia ludicra britãnicus iuſſus a nerone cãtũ aliquẽ incipere progreſſus in mediũ exorſus eſt carmẽ: quo euolutũ ſe ſede patria rebuſq; ſũmis ſignificabat. unde orta miſeratio ẽ. itaq; nero parati uenenũ occulte iubet miniſtro iulio pollione: uenenũ uenefice locuſte opa paratũ accepit primũ britãnicus ab ipſis educatorib⁹ trãſmiſitq; aluo parũ exoluta. uñ iterũ uenenũ rapidũ pñtariũq; decoquit⁹: qd̃ in aqua frigida britãnico datũ ita cũctos artus inuaſit: ut uox pariter & ſpũs raperent⁹. auctor Cor. tacitus. ¶Illi iucũdior: ſupius dictũ eſt uocẽ neronis, fuiſſe fuſcã. ¶Paterna memoria: agrippina iã neroni filio infenſa ꝓclamabat ãdultũ iã eſſe britãnicũ ueră dignãq; ſtirpẽ ſuſcipiẽdo patris impio: qd̃ inſitus & adoptiuus ꝑ iniuriã mĩis exerceret. ¶A locuſta: feminã noxie locuſtã uenefici noĩs dãnatã multa ſcelerũ fama teſtis ẽ Cor. tacitus. ab hac uenefica uenenũ ꝑparatũ eſt: quo britãnicus extinctus ẽ. eiuſdẽ mulieris ingenio paratũ fuit uenenũ illud: quo claudius ẽ ꝑeptus ut ſupra explicatũ. pp hãc locuſtã: dictũ eſt illud notiſſimũ a poeta ſatyrico: iſtituitq; rudes melior locuſta, ꝓiquas: britãnicũ ãt ueneno latẽter occidiſſe ioſephus quoq; ſcribit libro nouiſſimo antiqtatũ. Venenarioꝝ: uenenarii ſũt q uenena cõficiũt dãtur hoĩs necãdi cã: q pena tenent⁹ legis corneliæ de ſiccariis & ueneficis. apulei⁹. q uenenariũ accuſat ſcrupuloſius cibat⁹: q furẽ arguit ſua cuſtodit. mercurius auctoꝛ firmico materno cõſtitut⁹ i. xii. ab horoſcopo loco facit maleficos uenenarios: ſi mars eũ aut de diametro aut de q̃drato reſpexit. ¶Indice: index ẽ. q facinoris: cuius ipſe ẽ cõſcius. latebras indicit ĩmunitate ꝓpoſita auctor pediauus aſconius. locuſta cũ uenefica eſſet ueneficiiq; dãnata uenenarios quoq; idicauerat. ¶Opiniõe tardius: quã nero opinat⁹ eẽt: q lẽti ſceleris ĩpatiẽs illico extĩgui britãnicũ uolebat dato pñtiſſimo ueneno. ¶Mulierẽ: locuſtã: cui⁹ ſuppliciũ iuſſit qd̃ dũ timorẽ reſpicit ſecuritate deſideriũ ſuũ moraret⁹. ¶Excuſãti. ſ. locuſtæ. ¶Legẽ iuliã timeo: capite legis iuliæ quodã pena ꝑſcripta erat i ueneficos. uñ alludẽs nero locuſtæ. ſe excuſãti dixit ego legẽ iuliã timeo: tãq; ſignificare uellet nõ opus eẽ ſceleris occultatiõe: cũ ipſe princeps legibus ſolutus ſit: nec penã a lege ꝑſcriptã reformidet. principis enĩ ẽ leges dare nõ accipere: ſicut olim iulia nouerca priuigno dixit antonino caracallo & mali principes q̃lis erat nero regere leges nõ regi a legibus ꝑ impotentiã uolunt leges ut dicebat anacharſis ſunt ſimiles telis aranearũ: nam ſicut illæ infirma aĩ alia retinent ualentiora trãſmittũt: ita legibus humiles & pauperes cõſtringunt⁹: diuites & ꝓpotentes non alligantur.

¶M.AN. ¶Prodncta prima: ad differentiam alterius uerbi moror ꝙ eſt in mora ſum in factitio autem comega eſt in prima. ¶Cõſepiri. claudi. ¶A emulatione uocis: id magis fuit deteſtabile q̃ ſi imperii æmulatione: ꝙ pleriq; factitarunt: paricidium patraſſet: Cornelius auctor eſt: Saturnalibus quum per luxum Nero ſortitus eẽt inter æq̃les ĩpium: iuſſiſſetq; Germanicũ in mediũ ꝓcedere: atq; canere carmẽ: atq; id ipm̃ i deriſum cõſtanter illũ exorſum miſerabile carmẽ ſignificare ſe patria ſe de rebuſq; ſũmis euolutum. unde orta

Mores ſtultus Sanio Moror

Buſtũ

Lex d̃ro go & buſto

Mors britanici

Locuſta uenefica

Venenarii

Index

Leges ſiſes telis aranearum

cõmiseratio manifestior: quia dissimulationẽ uox & lasciuia exemerat: ad id certe tranquillus allusit: sed nero tũ forte magis rẽ attendit: q̃ uocem. ¶ Paterna memoria: claudii patris. ¶ Locusta: hoc quoq; noie satyri carmine locusta nota est. Instituiq; rudes melior locusta propinquas. Per phamã & populum nigros efferre maritos: Cor. & pli. auctores sunt locustæ ministerio paratũ uenenũ quo britãnicus sublatus est. ¶ Ventre moto: soluta aluo ui ueneni. ¶ Sua manu uerberauit: Cor. Suppliciũ tñ interminatum ait per iuliũ pollionem ptoriæ cohortis tribunũ: quẽ eius cõsilii pticipem fecerat. ¶ Excusanti: locustæ. ¶ Minus: pcius. ¶ Legem iuliã timeo: lex iulia nõ solũ in adulteros lata: sed & munera ab hospite accipi, phibebat: eadẽ & in ueneficos & siccarios pœnam statuebat: Cor. quoq; auctor est locustã ueneficii dãnatam.

Venenũ pñtaneum

¶ PHI. ¶ Presentaneũ: dicim⁹ uenenũ pñsentaneũ q̃d repẽtinũ est & pñtem subitariãq; mortem affert. sicut ecõtrario remedium pñtarium appellat: q̃d statim, pdest. Au. gellius regulum attiliũ in senatu dixisse refert uenenũ sibi carthaginẽses dedisse nõ pñsentaneũ: sed eiusmodi: q̃d mortẽ in diẽ, pferret. pli. remedia pñsentanea & pñtissima frequẽter appellat: q̃ sine cõtatione auxiliant. ¶ Coquere: Cor. tacitus iuxta cubiculũ pcoquit uirus cognitis añ uenenis rapidũ. liuius matronas tradit accusatas dãnatasq; q̃d uenena coquerẽt: qbus maritos absumebant. ¶ In edo: antiqui edos & ircos sine aspiratione scribebant pcissime ea usi: ut docet qntilianus. a sabinis ut auctor est. M. uarro dicebat fedus: qa romanis hedus. hedilia appellat oratius stabula hedoꝝ. ¶ Is: hedus. ¶ Protraxisset: uiuendo durasset. ¶ Porcello: tertius gradus diminutiõis nã a porco porculus & inde, pcellus dictus. flauius uopiscus ut uno die ueruecẽ. & porcellũ eomederet. nutricatum porculorum prisci porculationẽ uocauernut. ¶ Exanimato: extincto: alias pturbato. ¶ Dari britãnico: cibus potusq; britãnici a ministris gustu explorabatur. unde neutriusq; morte scelus, pderet. talis dolus repertus est innoxia adhuc & precalida pregustataq; potio datur britãnico. deinde postq̃ feruore eã aspnabatur: frigida in aqua effundit uenenũ q̃d ita cũctos eius artus inuasit: ut uox pariter & ꝑs rapent. epulabatur aũt tũc britãnicus cũ cæteris eius etatis nobilibns inter quos erat Titus uespasianus: quem ex ea potione gustasse creditũ est grauiq; diu morbo conflictatum. ¶ Mentitus. s. nero. ¶ Comitiali morbo: nero ut erat recliuis & nescio similis solutum ita dixit britannicũ: p comicialẽ morbum: quo primũ ab infantia afflictaretur: & redituros paulati uisus sẽfusq;. ¶ Extulit: efferri, pprie dicũt cadauera mortuoꝝ. ¶ Trãslatitio funere: uilibus exequiis & modico apparatu funebri: q nõ esset impatorius legitimus ue: sed aliunde trãslatus: sicut & edicta translaticia dicta sup qua dictione superius satis multa. Cor. tacitus nox eadẽ necẽ britãnici & rogũ cõiunxit: prouiso ante funebri apparatu: q modicus fuit. ¶ Inter maximos imbres: Cor. tacitus. in cãpo martio sepultus est britannicus adeo turbidis ibribus: ut uulgus irã dei portẽdi crediderit. tradunt pleriq; scriptores illusum esse pueritiæ britãuici neronẽ. supmũq; illũ claudiorẽ sanguinẽ stupro priusq̃ ueneno pollutũ. nero exequiis britãnici nõ interfuit a maioribus institutũ referens subtrahere oculis acerba funera: neq; laudationibus retinere. ¶ Impunitatẽ: erat enim ueneficii dãnata. ¶ Discipulos: tanq̃ magistra ueneficioꝝ artẽ ueneficam doceret. ¶ Matrẽ corrigentẽ: scribit tacitus libidines neronis tardatas fuisse matris reuerẽtia: in quas sese totũ effudit post illius obitũ. ¶ Grauabatur: grauiter & egre tollerabat. ¶ Factaq; exquirẽtẽ. in urbe sermonũ auida erãt qui dicerẽt nullum subsidium esse in principe: qui a femina regerẽtur. quæ dominationis cupidinibus flagrabat: & ferocia prepollens nõ tam in participatũ impii cũ filio uocari cupiebat: q̃ ipsa imperare: cuius impotentiæ obuiam iuere seneca & burrus rectores neronis: iuuentæ cuuctis cupientibus infingi potentiam imperiosæ agrippinæ. ¶ Identidem. frequenter. ¶ Abducta statione germanorum. scribit Cor. tacitus excubias militares: quæ agrippinæ ut matri imperatoris asseruabãtur a nerone iussas esse digredi simulq; germanos: qui custodes additi erant agrippiæ honoris causa: & ne cetu frequẽtãtiũ frequẽtaretur separat domũ matremq; transfert in eam domum: quæ antoniæ fuerat: tunc statim: relictum ẽ agrippinæ limen nemo illam solabatur: nemo adibat preter paucas feminas.

Presentissima imedia

Edus Ircos Edilia

porcell⁹ porculatio

In frigida uenenũ

Translatitium funus

Infrigit potẽtia matris.

ac præsentaneum coquere. Deinde ĩ hædo expertus post quam is quinque horas protraxit. Iterũ ac sæpius recoctum porcello obiecit: quo statim exanimato ĩ ferri ĩ tricliniũ. dari q; cœnãti secũ Britãnico ĩpauit: & quũ ille ad primũ gustũ cõcidisset: comitiali morbo ex cõsuetudine correptũ apud conuiuas: emẽtitus: postero die raptũ inter maximos ĩbres translatitio extulit funere. Locustæ pro nauata opa ĩpunita tem prædiaq; ampla: sed & discipulos dedit.

De parricidio eius ĩ matrẽ & amitã: & aliis sceleribus eius.

MAtrem dicta factaq; sua exquirẽtẽ acerbius: & corrigẽtẽ hactenus prio graua batur: ut inuidia idem tidẽ oneraret q̃si cessurus imperio: rhodũq; abiturus mox & honore oi & potestate priuauit: Abductaq; mil

¶ M. AN. ¶ Cænanti secum: in eodem triclinio sed non eodem thoro quin parciore mensa: cum principũ liberis æqualibus suis: ut Cornelius scribit: addiditq; uenenum illi in frigida aqua datum. ¶ Comitiali morbo: quo ut Cornelius ait ab infantia conflictari esset solitus. ¶ Translatio: subito & tumultuario quale aliunde sũptũ alioue transferendũ esse solet: idẽ auctor modico apparatu in campo martio eodẽ die quo piit scribit sepultũ: ac p spẽm ueteris istituti acerbũ fun⁹ oculis populi subito subtractũ ne laudatõe qdẽ ulla adbita: adeoq; turbidis hĩbrib⁹: ut uulg⁹ deoꝝ irã portẽdi crediderit: ¶ Et discipulos: ad eã sorte istitutionẽ

Iuuenale allusit eo Carmine instituitq; rudes melior locusta ꝓpiquas. ¶ Grauabat: grauate ferebat. ¶ Cessurus imperio: imperii administratione abiturus. ¶ Abducta: adempta.

tum & germanorum statione contubernio quoq; ac palatio expulit: neq; in deuexanda quicquam pensi habuit: submissis & qui Romæ morantem litibus & in secessu quiescentem per conuicia & iocos terra mariq; præteruehentes inquietarent. Verum minis eius ac uiolentia territus pdere statuit: & cum ueneno tentasset, sentiretque antidotis præmunitam: lacunaria quæ noctu super dormientem laxata machina decíderent parauit. hoc consilio per cõscios parum cælato solutilem nauem, cuius uel naufragio uel cameræ ruina periret, commentus est. Atque ita reconciliatione simulata iucundissimis litteris baias euocauit, ad solemnia quinquatrium simul celebranda: datoq; negocio triearchis: qui liburnicam qua aduecta erat uelut fortuito cõcursu confringerent: protraxit conuiuium: repetentiq; baulos in locum corrupti nauigii machinosum illud obtulit

¶ PHI. ¶ Cõtubernio: ne secũ itra eosdẽ pẽates degeret & cõtubernalitate sotiaret. ¶ Palatio: palatinis edibus & domo imperatoria. ¶ In diuexãda: exagitãda affligẽda. ¶ Quicq̃ pẽsi hũit: salustius neq; dum pararet sibi regnũ quicq̃ pensi habuit. ¶ Submissis: clanculum ĩmissis & subornatis hoĩbus. ¶ Litibus ĩqetarẽt: narrat cor. tacit⁹ accusatores paratos fuísse a iulia syllana: q a grippinã accusarẽt tẽq̃ destiasset rubeliũ plancũ ad res nouas extollere. quod crimen ꝓpere atro citerq; delatũ est neroni per paridem histrionẽ. ¶ In secessu: cũ nero uitaret secretos matris congressus: illa abscedebat ĩ hortos aut in tusculanum uel anciatem in agrũ: laudabat q; a filio quod ociũ lacesceret. ¶ Perdere statuit: interimere. tacitus postremo ubicunq; haberet ꝑgrauẽ matrẽ ratus iterficere statuit. Minis eius trux erat ut inquit tacitus & minax agrippina: quæ filio dare imperiũ tollerare imperitãtem nequibat. Idẽ alibi preceps post hac agrippina ruere ad terrorẽ & minas. ¶ Antidotis premunitã: consultauit nero an ueneno an ferro uel qua alia ui matrẽ interficeret. placuit primo uenenũ. sed illa presumẽdo remedia munierat corpus remedia aũt hmõi antidota noĩamus. ¶ Lacunaria: camerã cõtignationẽq; cubiculi. ¶ Solutilẽ: solutilis dicit nauis quæ eo artificio cõpacta est. ut per se dissolui facile possit. Huius nauis solutilis sic meminit tacitus ergo nauẽ posse cõponi docet: cuius ps ipso in mari p artẽ soluta effunderet ignaram solutilis uero cymba dicit a marone intexta & ob id fragilis illo uersu: gemuit sub pondere cymba sutilis. ¶ Camere: quæ ĩ ipso nauigio erat extructa: & significat ps superior cubiculi & tectum. Camuris cornibus dixit uirgilius ꝓ curuis & in se redeuntibus. unde cameras dici autumant seruius & macrobius. est enim ꝓprie camera nõ totũ cubiculũ sed lacunar parsq; supior cubiculi: q̃ ferme semper deformatione curua fieri solet. plinius in. xxxvi. cameras accipit in hac significatione cũ ait. pulsa deinde ex humo pauimẽta in cameras trãsiuere ut pronum uitium. a camera tectum concameratum appellatur quod est fornicatũ & ad similitudinẽ cameræ fabricatũ. ¶ Cõmentus est: excogitauit inuenit. ¶ Baias euocauit: nero cũ quĩquatriũ festos dies apud baias frequẽtaret illuc matrem elicit. ferendas matrũ iracundias & placandum aĩum dictitans: ut ita reconciliationis rumore uulgato acciperet matrem agrippinã facili credulitate feminarum ad gaudia uenientem cui obuius in littore factus eam excepit manu ac cõplexu. ¶ Quinquatribus: qnquatria festiuitatem fuisse solẽniter dicatam mineruæ suo loco demonstrauimus: celebratur aũt p quinq; dies mẽsis martii. ¶ Trierarchis: triearchus significat præpositum nauis triremis quæ græco uocabulo trieris dicitur. In daniele scriptũ est. Venient super eũ trieres & romani. solita aũt erat agrippina uehi in trireme classiariorumq; remigio. ¶ Liburnicã: nauigium de quo in augusto habũde diximus. ¶ Protraxit cõuiuiũ: cor. tacitus. tũc iuitata ad epulas erat ut occultando facinori nox adhiberet. Idem ait tractũ in longum a nerone de industria fuisse cõuictũ. ¶ Baulos. cor. tacitus ducit baulos id uillæ nomẽ est: quæ inter ꝓmontorium misenũ baiarũq; lacum flexo mari alluit. Mar. dum petit a baulis mater cerelia baias. pli. quoq; in tertio huius uillæ baulorũ meminit his uerbis. misenum: portus baiarum: bauli lacus lucrinus & auernus. seruius cãm noĩs inde factam memorat q olim hercules iuxta baias fecit caulam bobus: & eam sepsit: qui locus primo baulia dictus mox dici cepit bauli. ¶ Marchinosum: solutilẽ nauem: quam ob id ipsum cõmentus fuerat.

¶ M. AN. ¶ Statione: militũ. s. q ad id tps ꝑsidii cã circa illã excubuerãt. ¶ Cõtubernio: cõi domicilio. ¶ Palatio: palatii regione q adhuc inhumanius fuit. ¶ Submissis: subornatis instructis. ¶ Litibus: forensibus. ¶ In secessu: Cor. auctor est Agrippinã in hortos aut in tusculanũ agrũ antiatemue recedere solitã. ¶ Quiescentẽ: qescere cupientẽ. ¶ Per cõuitia & locos: ut q̃si cõuitiis iter se certãtes mutiusq; uerbis p iocũ incesenti bus illã p noctẽ inqetarẽt. ¶ Antidotis: ualidis aduersus uenena remediis. ¶ Lacunaria: lacunar & lacunariũ ueteres dixere atq; utrũq; a plana trabe q̃ lacus dicit. ¶ Parũ cælato: ab iis q ei⁹ cõsilii pticipes eẽnt ꝓdito ¶ Sutilẽ nauẽ: q̃ ꝓ se solueret ut qñ domestica ruina nõ potuit: matrẽ naufragio pdere instituit. ¶ Cameræ quæq; solutilẽ in naui struxerat. ¶ Commẽtus est. Excogitauit: Cor. ait ab aniceto Neronis educatore sed tum præfecto classis id consilium monstratũ. ¶ Ad solẽnia qnquatriũ: ut diẽ Mineruæ sacrum secum baiis celebraret. ¶ Trierarchis: triremiũ præfectis ὕ ρ ι λ ἡ ρ χ ὸ ς. n. triremis dicit ἀ ρ χ ὸ ς princeps. ¶ Liburnicã: celerẽ nauim q̃ agrippina baias deuecta fuerat. ¶ Fortuitu cõcursu: tanq̃ uioleto cursu quẽ ex alto tenuisset ĩ

Trux agrippia

solutilis nauis

solutilis cymba

Camere uñ

Trierarchus

Bauli unde

eam delati fortuito impulsu frangerent. ¶ Repetenti baulos: bauli uilla ut Cornelius ait inter misenum & baias ubi matrem Agrippininā a se accersitam excepit Nero: sed eam ex Antio uocatam intelligas: nō ex baulis q̄ idem auctor perspicue demonstrat.

¶ PHI. ¶ Hilare: hilariter cū hilaritate. ¶ Papillis exosculatis. Cor. tacitus, psequit nero abeū tem arctius oculis & pectori ihe tens: siue explēda simulatiōe siue pituræ matris supmus aspectus q̄is ferū aium retinebat. ¶ Operiēs: expectans. ¶ Vt diuersa oia cor. tacitus, at nerōi nūcios patrati facinoris opienti offert euasisse ictu leui sauciatam. ¶ L. agerinū: sepatim legēdum. L. agerinū. erat eni agerinus prenoie lucius agrippinæ libertus: quē illa ut natādo euasit rē dissimilans misit ut nūciaret filio benignitate deū & fortuna ei⁹ euasisse grauē casum. nāq; tectū & camera solutilis nauigii mlto plūbo grauis corruit: cui⁹ ruina ps

hilare prosecutus: atq; i digressu papillis quoq; exculatis reliquū tēporis cū magna trepidatōe uigilauit: opiens cœpto rū exitū. Sed ut diuersa oia nādoq; euasisse eā cōpit: iops cō silii L. agerinū libertum eius saluā & icolumē cū gaudio nū ciātē abiecto clā iuxta pugiōe ut percussorem sibi suborna tum arripi constringiq; iussit; matremq; occidi quasi deprehensum crimen uoluntaria morte uitasset. Adduntur his atrociora ne incertis auctoribus ad uisendum interfectæ ca dauer accurisse: contrectasse; membra; alia uituperasse; alia laudasse; sitiq; interi aborta bibisse. Neq; tamē sceleris conscientiā q̄q̄ & militum & senatus populiq; gratulationibus confirmaret; aut statim aut unquā postea ferre potuit: sæpe confessus exagitari se materna specie; uerberibus furiarum

camera nauigii corruit

Agrippia enatauit

sus & statim exanimatus est crepereius gallus agirppina & aceronia, ptectæ sunt: sed cū dissolutio nauigii ñ sequeret in mare iactæ sunt. Aceronia p iprudētiā dū se agrippinā eē clamitat: ut matri pricipis subueniret naualibus telis remisq; cōficit. Agrippina unū uulnus humero accepit. nando deinde occusu nauicularū ue cta in lucrinū lacū uillæ suæ fuit iportata. ¶ Abiecto pugione: cor. taciti uerba hæc sūt cū uerbis trāquilli, cō gruētia ipse audito ueniisse missu agrippinæ nūciū agerinū parat ultro scenā criminis. gladiūq; dū mādata p ferret abiicit inter pedes eius. tūc quasi deprenso uincula inici iubet ut exitū principis molitā matrē: & pudore deprensi sceleris spōte mortē sumpsisse cōfingeret. ¶ Matrēq; occidi. s. iussit anicetus neronis libertus

mors agrippinæ

summā interimēde agrippinæ sibi depoposcit: uillāq; in qua illa inerat militari statione circūdat refractaq; ianua cubiculi fores irrūpit trierarcho herculeo & cēturione comitatus: circūsistunt lectū pcussores: & prior trierarchus hoc est p̄fectus triremis fuste caput pcussit: multisq; uulneribus cōfecta ē. ¶ Alia laudasse: aspexerit matrē exanimē nero & formā corpis eius laudauerit sūt q tradiderint: sūt q abnuāt. ¶ Neq; sceleris cō

Carnifex conscietia ē

scientium: uetus uerbum est cōsciētia mille testes: & ut inquit ueriissime pacatus ipa sibi carnifex cōsciētiaest hæc lancinat mētes sceleratorū & intrisecus dicit: ego feci. hac iudice nemo nocēs absoluit. ¶ Exagitari materna specie: Idē nero post matricidiū patiebat: qd orestes tragicus ppessus eē, pdit: q armatā facibus matrē uidebat: cuius mēs imaginibus fallebat ut poetæ fabulæ ferūt: qd insaniæ genus eē scribit cel. ¶ Statim ferræ: post pfectū patricidiū nero p reliquā noctē sceleris magnitudinē qescere nō poterat: nō p silētiū defixus. sæpius pauore exurgēs & mētis inops lucē opiebat tāq; exitū allaturā. ¶ Militū gratulationibus: pria fuit cē turionū tribunorūq; adulatio neroni gratulantiū: q̄ discrimē iprouisum & mīis facinus euasisset. amici dei de uictimis & legatiōibus letitiā apud principē testabant. ¶ Senatus: decretæ sūt supplicatiōes a senatu ob

Natalis agrippinæ iter nefastos

mortē agrippiæ: cuius dies natalis iter nefastos relatus est. ¶ Verberib⁹ furiarū: de horeste matricida, pditū est a pacuuio: q̄ a furiis agitatus pp illas uitādas ingressus est apolinis tēplū: & cū iā uellet exire denuo inuadebat a furiis. sed ope pciū ē cognoscere quēadmodū. Mar. tulli furias ipiorū tragicas ac furiarū faces ardēres iterpteт. cuius uerba ex oiōne i pisonē sūt hæc. nolite. n. putare: ut i scena uidetis hoies cōsceleratos ipul

Furie horestis

su deorū terreri furiarū tedis adētibus sua quēq; fraus. suū facinus suū scelus sua audatia de sanitate ac mēte deturbat. hæc sunt ipiorū furiæ hæc flammæ hæc faces. Idem in oratione, p roscio amerino sic scribit. Nolite eni putare quēadmodū i fabulis sæpe uidetis eos q ipie sceleratēq; cōmiscerint agitari & pterreri furiarūtedis ardētibus. sua quēq; fraus & suus terror maxime uexat. suū quēq; scelus agitat amētiaq; afficit: suæ male

Furiæ quid

Sua quē q̄ fraus uexat

cogitatiōes amētiæq; ai terrēt. hæ sūt ipiis assidue domesticeq; furiæ: q̄ dies noctesq; parētū penas a cōscelératissimis filiis repetāt. tullianæ siniæ astipulat satyricum carmē. Diri cōscia facti mēs hēt attonitos & surdo uerbere cedit occultū q̄tiēte aio terrore flagellū. pacat⁹ quoq; panegyrista hēt inqt nescio quos iternos mēs scelerata carnifices. Non incōmode hoc in loco referri pōt id qd tradit maximus eccliasticoq; scriptoq; origenes: q in secūdo periarchon supplicia inferoq; & cruciatus nihil aliud sentit eē q̄ ipsam mortaliū cōsciētiā: q̄ ppriis stimulis agitatur: atq; compungitur & sui ipsa efficit accusatrix & testis. cū p diuinā uirtutē uidet añ oculos expositā ueluti historiā quādā scelerū suorū: q̄ in hac uita cōmisit: & singula q̄ fede ac turpiter fecit in memoriā reuocat. Poetæ tres furias eē dixerūt, pterea q̄ tres sunt affectus: q mētes hoium exagitēt. q mortales in oia facinora p̄cipites agunt. uidelicet ira. cupiditas. libido. ira ultionem desiderat. cupiditas opes. libido uoluptates. sicuti elegāter docet lactātius li. vi. institutionū. Igit neroni furiis domesticis inqeto obuersabat maris illius & littoq; grauis aspectus: & erāt q̄ crederēt planctus exaudiri ex tumulo agrippinæ: q̄ leuib⁹ exequiis cremata fuit: mox domesticoq; cura leuē tumulū accepit iuxta uiā miseni & uillā cæsaris dictatoris

Cōscia supplicium inferorum

Cur furiæ tres

¶M.AN.¶Lagerinũ:apd corneliũ sp Agerius p lagerio legit.¶Abiecto:a nerõe.s.aut certe Nerõis iussu.¶Percussorẽ:interfectorẽ.¶Sibi:aduersus se.¶Subornatũ:a matre istructũ.¶Matrẽq; occidi:mãdauit subaudi:fuerat Agrippina naufragio seruata ĩ uillã suã q̃ ad lucrinum erat lacũ delata humero media trepidatióe consauciato:ibi filii inssu a Niceto thearco herculeo & obarito Cẽturiõe lecto cubãs multis ẽ uulneribꝰcõfossa.¶Volũtaria morte uitasset:ultro sibi mortẽ cõsciuisset.¶Incertis auctoribus:Corneliꝰ quoq; id uarie traditũ affirmat.¶Alia:mẽbra.¶Vituptasse:ut paꝛ pulchra spreuisse.¶Sitiq; iterũ oborta:uanã hic qdã argutuli interptes cõfingũt fabulã oĩa ĩ peius trahẽtes uo ũtq; ad Nerõis libidinẽ id referri oportere:quasi atrocissimũ id spectaculũ eins ocu is blãditũ ad libidinẽ ĩuitarit quũ ne uiua quidẽ illa omnibus illecebris ad iã scelus trahere potuisset nec Trãquillus q portẽtosas eius libidines tã diligenter ĩsectaꝛ rem tam atrocẽ obscurissimo ĩuoluisset enigmate:nec quũ ali a tum coiuisse quod aliquis inepte suspicabit contenderim:sed eius intẽperantia notaꝛ:quod in tam diro casu ac circa mediam noctem potu nõ abstinuisset q̃p noctu ad eam uidendum Nero accesserit Cornelius est auctor.¶Verberibus furiaꝝ:furialibus curis qđ & orestis post mrĩs cædẽ Euripides accidisse ait.orestis sunt hæc apud illũ ὦ μὴ τέρ ικέτ τεῦ ὦσ ὲ μὴ ἐπ ισ ὲι ἐμοὶ τάδ ἔμ α αἱματ ίο πρ οὺσ κα ὶ λοά κου τ ὼ λεισ κορ άδ αὐτ αι τ αρ ἄυτ ᾶι πλ νὸ ιοῦ βροσ κο ὐσι μοῦ.Ver.aut agamennonius furiis agitatus orestes:Armatum facibus matrem & serpentibus atris Quum fugit:ultricesq; sedent in limine diræ.

¶PHI.¶Facto per magos sacros euocare manes & exorare tentauit.Peregrinatióe qdẽ græciæ eleusinis sacris quoꝝ initiatióe ĩpii & scelerati uoce p̃cóis sũ mouerẽt:itereſſe nõ ausus ẽ.Iuxitq; pricidío mrĩs amitæ necẽ q̃ quũ ex duritia alui cubãtẽ uisitaret: & illa tractãs lanugine eius ut assolet iã grandis natu:p blãditias forte dixisset ac tedis ardentibus.Quin & facto per magos sacros euocare manes & exorare tentauit.Peregrinatióe qdẽ græciæ eleusinis sacris quoꝝ initiatióe ĩpii & scelerati uoce p̃cóis sũ mouerẽt:itereſſe nõ ausus ẽ.Iuxitq; pricidío mrĩs amitæ necẽ q̃ quũ ex duritia alui cubãtẽ uisitaret: & illa tractãs lanugine eius ut assolet iã grandis natu:p blãditias forte dixisset

Magi ad neronem

ret hanc ab eo accipere artem ualunt.¶Euocare manes.Euocatio manium est:quam per artem magicam facit ulyxes apud homerum in.xi.odisseæ.Consimiliter apud filium scipio euocat manes hoc est umbras defunctoꝝ magico sacrificio.appion quoq; grammaticus prodidit se euocasse umbras ad percontandum homerus qua patria quibusue parentibus genitus esset:de hac manium euocatione intellexit tibullus sic scribens de saga femina.hæc cantu finditq; solum; manesq; sepulchris elicit.fiebat autem peculiariter inferorum euocatio sanguine in fossa uictimaꝝ meile uino lacte commixtis.hinc ab oratio dictum cruor ĩ fossam confusus ut inde manes elicerent animas responsa daturas.nero sacro magico tentauit euocare mães hoc est animam maternam:eamq; complacare sed non potuit.¶Scelerati uoce præconis.scribit helius lãpridius in eleusinis sacris proclamari solitum ut nemo ingrediatur:nisi qui se innocentem nouit.hinc trãslatum est illud poeticum procul o procul este prophani conclamat uates.præterea nullus qui iniciatus nõ foret ingrediebatur apud athẽnienses templum cereris:unde cum olim duo iuuenes acarnanes per initiorum dies non incitati templum cereris imprudentes religionis ingressi essent:deducti sunt ad antistites & tanquam ob infandum scelus interfecti.de eleusinis sacris quæ initia peculiariter noĩant habũde diximus supra.Nero ex conscientia cõsceleratissima non ausus est intereé sacris cereris:cum econtrario marcus antõinus impator ut se innocentem probaret cereris tẽplum adiit:& ut refert Iulius capitolinus: sacrarium solus ingressus est.¶Amitæ necẽ.scribit tacitus neronis amitam lepidam olim certamen acerrimũ aduersus agrippinã exercuisse:utrum amita an mater apud neronem preualeret.tandẽ illi mors fuit indicta quamuis multum narcisus aduersaretur.sed hec de qua loquitur trãquillus nimirũ altera ẽ quæ domitia uocabatur:inter quã & agrippinam infensa quoq; emulatio exercebatur:cuius libertus fuit paris histrio.¶Ex duritia alui.alios inquit celsus astricta alios resoluta aluus exercet.Igit aluum soluere is debet cui astricta est:sicut aluum firmare is cui fusa.succurẽdum enim semper est parti maxime laboranti.Contrahitur autem aluus plerũq; in senectute ut auctor est hippocrates in aphorismis.memoratu digna sunt quæ scribit plinius in uigesimo sexto.cuius uerba subscripsi.plurimum negotii humano generi aluus exhibet:cuius causa maior pars mortalium:uiuit alias enĩ cibos nõ trãsmittit:alias nõ cõtinet:alias nõ capit:alias nõ conficit:eoq; mores uenere:ut homo maxime cibo pereat.¶Cubantẽ.egrotãtem.oratius.cubat hic in colle quirini:ubi exposuit porphirio egrotat.¶Lanuginem eius.barbã pubescentis neronis.scribit macrobius:post annos ter septenos uestiti a iuuene genus flore prĩo lãuginis.Martialis.iam mihi prima latet longis lanugo capillis est lanugo quedam quasi lana;qua in primis cotonea mala conuelãtur.a lanugine inclinatur lanuginosus.plinius lanuginosum uocat araneum.

Euocatio manium

Cruor ĩ fossam

procul este prophani

Plurimũ negocii exhibet aluꝰ

Lanugo

Lanugio sus

¶M.AN¶Per magos sacros:q; ille hæc tẽtauerit Pli.uerba declarãt:ptẽrea ĩquit umbrarum inferorũq; colloquia quæ omnia ætate nostra priceps Nero uana falsaq; compit.Lucanus auctor est ita maioribus p suasum posse umbras herebi ui magica euocari ex eius pharsalide ẽ id carmen.fata pemptoꝝ pendẽt iam multa uirorum quẽ superis reuocasse uelit si tollere totas tentasset campis acies & reddere bello cessisset leges herebi:Apulei auctoritas haud uno loco Lucano astipulatur.¶Exorare:precibus flectere ac placare.¶Peregriatõe græciæ.quũ pegre ĩ græciã ẽ pfectꝰ.¶Eleusinis sacris:eleusinæ cereris græci: Ἐλεσ ίο φῶ

ꝑiĉ uocãt. ¶ Amitæ necẽ: dõitiæ dõitii ꝓris sorori: tacitus hæc turius & caluisi⁹ atĩeto domitiæ nerõis amitæ liberto apiũt. ¶ Lãuginẽ ei⁹: barbã tũ primũ pubescẽtẽ q̃ nero nõ dũ deposuerat. ¶ Grãdis natu: iã an⁹. ¶ PHI. ¶ Simul hãc excepero. uerba amitæ in morbo blandiẽtis neroni. tanq̃ tunc libẽter moriturã: cum uidi ſet neronẽ deposita prima lanugine iã matuꝝ imperio ad uirilitatẽ peruenisse talia aũt uerba ex usu sunt quotidiano & affectionibus domesticis. Hãc lanuginẽ barbæ. ¶ Se posiſturum: tanq̃ ſignificare uellet nullam in ſe mortis differendæ cauſam futuram. ¶ Largius usq; ad animæ effusiõem. ¶ Supresſo. occultato. ¶ Abſcederet ut omnia amitæ bona ad ipſum pertinerẽt. ¶ Octauiam. quæ filia fuit claudii quã pater despondit. ¶ Domitio neroni: post matrimonium agrippinæ. ¶ Popeiam ſabinam. erat romæ ſabina popeia: quæ nomen aui paterni ſumpſerat illuſtri memoria põpeii ſabini cõſularis & triumphali decore prefulgentis. huic omnia alia fuere preter honeſtum animum. ſermo comis: nec abſurdum ingeniũ: modeſtiam ꝑferebat: & laſciuia tñ utebat. famæ nũq̃ pepcit maritos & adulteros nõ diſtinguẽs. raro in publicũ ꝓgrediebat: idq; uelata parte oris ne ſaciaret aſpectũ: uel qa ſic decebat. ¶ Patre q̃ſtorio. hic dictus é titus olius. ¶ Equiti romano. ruffo criſpino: ex quo filiũ genuerat. ¶ Statiliã meſſalinã. altera hæc eſt meſſalina ab illa ipudica claudii principis coniuge. ¶ Tauri bis cõſulis. ab hoc ſtatilio tauro temporibus auguſti amphiteatꝝ romæ extructũ eſt: fuit & alius ſtatilius taurus huius meſſalinæ frater ut opinor: q ob opes & hortos egregios: qbus agrippina ihiabat accuſatus uim uitæ ſuæ attulit. Habemus inqt. M. Varro multa noia a pecore. ex quo Statilii Tauri: Annii captæ: Põpõii uituli cognoiati. ¶ Abneptẽ. quarto cognationis gradu ſunt ſupra abauus abauia: ifra abnepos abneptis. ¶ Atticum ueſtinũ. Neroni odium aduerſus ueſtinũ ex nimia ſodalitate ceperat: dum hic ignauiam principis penitus cognitam deſpicit: ille ferociã amici metuit acceſſerat altera odii cã: quod ueſtius ſtatiliã meſſalinam ſibi matrimonio iũxerat. haud neſcius inter adulteros eius & cæſarem eſſe. unde nero non crimine nõ accuſatore exiſtente tribunũ cũ cohorte militũ imittit ad ueſtinũ trucidandũ: qui eo die munia cõſulis impleuerat. cõuiuiũq; celebrabat. qui ubi audiuit ſe a tribuno euocari ſtatim exurgens claditur cubiculo preſto eſt medicus. abſcinduntur uenæ: uigens adhuc balneo infertur. calida aqua merſat: nulla edita uoce: q̃ ſemet miſeraret. ¶ In ipſo honore. cõſulari. ¶ Dimiſit ut ſterilẽ. nero fato quodã abhorrebat ab octauia eãq; exturbat ſterilẽ dictitãs. exin popeæ cõiũct⁹ é. cã aũt ſterilitatis ut ſupra relatũ eſt: diuortiũ fieri licebat: quod primus inſtituit ſpurius carbilius ruga: cum liberi ex uxore ſterilitatis uitio non gignerentur. ¶ Relegauit. in cãpaniam pulſa fuit octauia addita militari cuſtodia. cũ crebri quæſtus nec occulti p uulgum fierent. a nerone reuocata mox in in ulã pandateriã relegata. & ut inqt eleganter tacitus: nõ alia exulſeia uisentiũ oculos maiore miſericordia affecit. paucis de hinc interiectis diebus mori iuſſa eſt. itaq; infœlix octauia reſtringit uinculis uenæq; eius p oẽs artus exoluũtur & quia preſſus pauore ſanguis tardius labebat ꝑferuidi balnei uapore enecatur: pp hanc octauiã ſcripta eſt a ſeneca tragedia: quæ iſcribit octauia. ¶ Sub crimine adulterioꝝ. popea neronis mariti potẽs quendã ex miniſtris octauiæ ipulit ſeruilẽ ei amorem obiicere: deſtinatuſq; reus eſt eucherus alexandrinus tibicen. acte ob id de ancillis queſtiones: q̃dam ui tormentoꝝ uictæ adulterium annuerũt: plures ꝑſtiterunt ſanctitatẽ dominæ tueri. In queſtiõe. ſ. tormẽtoꝝ. ¶ Anicetũ pedagogum. adhuc alludens dixit iuuenalis pmordet anicetus ipſe. ſupra diximus hunc anicetũ patratorem fuiſſe necis agrippinæ. hũc igitur nero pollicitatiõibus onerat ut fateri uelit ſe adulterium cũ octauia cõmiſiſſe: qui inſita uecordia plura ẽt q̃ iuſſus erat fingit: fateturq; adulteriũ octauiæ apud amicos: quos uelut cõſilio adhibuerat nero: mox in ſardiniã pellit: ubi nõ iops exiliũ tolerauit & fato obiit. auctor tacitus. ¶ Indicem. qui uelut conſcius facinoris indicaret adulteriũ cũ octauia cõmiſſum ipunitate ꝓpoſita. tales. n. ſunt indices ut tradit aſconius ſenatoria pſona nõ põt indiciũ ꝑſiteri ſaluis legibus. ¶ M. AN. ¶ Hanc: barbã ſiue lanuginẽ. ¶ Mori uolo. q. d. ſimul hac uidero te factũ uirum libens moriar. ¶ Largius: ad iteritum usq; eius aluũ exinanirẽt. ¶ Inuaſit. occupauit. ¶ Abſcenderet: ad alios deueniret. ¶ Tauri: ſtatilii de quo ſupra is. n. ex legato amphitheatꝝ romæ au. pricipatu erexit. ¶ Atticũ ueſtinũ: acceſſerat repẽs cã q̃ ueſtinus ſtatiliã meſſalinã ſibi iũxerat: haud neſcius iter adulteros eius & Cæſarem eſſe

ſimul hãc excepo mori uolo: cõuerſus ad ꝓximos cõfeſtim ſe poſiturum uelut irridẽs ait: præcepitq; medicis ut largius purgarent ægram: Nec dum defunctæ bona inuaſit: ſupreſſo teſtamẽto ne quid abſcederet.

Item de parricidiis eius in uxores affines & neceſſarios: & coniunctos ſuos commiſſis.

Vxores præter Octauiã duas poſtea duxit: Põpeiã Sabinam quæſtorio patre natã & equiti Romão ante nuptã: deĩde ſtatiliã Meſſalinã Tauri bis conſulis ac triũphalis abneptẽ: Qua ut potiretur uitũ eius Attĩcũ Veſtinũ cõſulẽ ĩ honore ipſo trucidauit. Octauiæ cõſuetudinẽ cito aſpernatus corripientib⁹ amicis ſufficere illi debere reſpõdit uxoria ornamẽta. Eãdẽ mox ſæpe fruſtra ſtrãgulare meditatus dimiſit ut ſterilẽ: ſed ĩprobante diuortium populo nec parcente conuitiis etiam relegauit: deniq; occidit ſub crimine adulteriorum adeo impudenti falſoq; ut in quæſtione pernegãtibus cunctis Anicetum pædagogũ ſuũ

popea sabina

Famæ nõ pepercit

Statilius taurus

Abneptis

Mors ueſtini

diuortiũ ex ſterilitate

mors octauiæ

Octauia tragedia

Index

de ueſtini morte eodem loco Tacitus. ¶ Octauiæ: q̃ Claudius princeps ex Meſſalina tulerat. ¶ Impuden
ti: turpiter aſſimulato. ¶ Anicetũ: hic ille ẽ: cuius cõſilio uſus ẽ nero ĩ Agrippina mĩe ſolutili nauigio pden
da: tacitus nõ anicetũ ſed euce⁊ natiõe Alexãdrinũ Canere p tibias doctũ adulterii reum ait deſtinatum.

índicẽ ſubiecerít: quí dolo ſtupratam a ſe fateretur: Popeiã duodecimo díe poſt díuortium Octauíæ ín matrímoníũ ac ceptã díſexít unice: & tamẽ ípſam quoq; íctu calcís occídít qd ſe ex aurigatione ſero rcuerſum grauída & ægra conuí/ ciís íceſſerat. Ex hac filiã tulít Claudiã Auguſtã: amíſitq; ad modũ ínfantem. Nullũ adeo neceſſitudínis genus eſt: quod non ſcelere perculerít: Antoníam filíam Claudíí recuſantẽ poſt Pompeiæ mortẽ nuptías ſuas quaſi molítrícem noua rum rerum ínteremít. Símíliter ítem cæteros. aut affínítate alíqua ſíbí aut propínquítate coníunctos ín quíbus Aulum Plautíum íuuenem: quem cum ante mortem per uím con/ ſpurcaſſet: eat nũc íquít mater mea: & ſucceſſorem meum oſculetur íactãs dílectũ ab ea: & ad ſpem ímperíí ímpulſum

¶ PHI. ¶ Popeã. hæc eſt illa po pea: quæ balnea⁊ ſoliũ aſinío la cte tempabat: quo cutẽ erugari & tenereſcere: & candorẽ cuſto/ díri putant. ob hoc greges aſi/ na⁊ popeã comitabant: ut illo lacte corpus totũ maceraret: cu tẽq; extenderet. auctor pli. in. xi. &. xxviii. hæc ſoleis ex auro in/ duebat: pedes iumento⁊ delica tio⁊. autumãt eruditi ab huius popeæ noíe popeana medicamẽ ta dici: quo⁊ meminit poeta ſa/ tyricus. ¶ Ictu calcis. tradit taci/ tus popeã obiiſſe mortẽ fortuita mariti iracundia: a quo gtauida calcis ictu afflicta eſt: qdam ſcri/ ptores ,pdiderũt ueneno extin/ ctã eſſe. corpus popeiæ nõ igne

Lacte aſi nino eru/ gatur cutiſ popeana Ictu calcis periit

crematũ eſt ex romano more ſed regũ externo⁊ conſuetudine repletũ odoribus. tumulo iulio⁊ illatum ẽ exequiæ publicæ ductæ ſunt. laudauit ipſemet nero defunctã ,p roſtris. Qui mulierem pregnantẽ calce p/ cuſſerit: moriente feía ex eo ictu & ipſe pcuſſor moriat. animã. n. ,p anima cenſet lex iudaica eſſe repetẽdã. Quod etiã referẽ a ioſepho in quarto antiqtatũ. ¶ Cõuitiis ineeſſerat. Iurgiis & maledictis fuerat inſecta/ ta. cõuitiũ a uicis dictũ exiſtimat feſtus uel mutata. i. littera quaſi conuociũ: cui aſtipulat ulpianus ſcribens conuiciũ dici uel a concitatione uel a conuentu hoc eſt a collatione uocum: cum in unum uoces complu/ res conferuntur. Conuitium. n. appellatur quaſi conuocium. Labeo ait conuicium eſſe ĩiuriam & proprie accipitur pro maledicto contumelioſo. Laurentius uallenſis ab hoc uerbo conuitio conuitiũ deriuari opi natur: quaſi uitandum & uituperationis cauſa factum ſit. ¶ Auguſtam. Nero ut auctor eſt tacitus natam ſi bi ex popeia filiam uocauit auguſtam. nata autem eſt apud antium coloniam. & ſenatus uota publice ſuſce perat ,p utero popeiæ: quæ exoluta ſunt: & additæ ſupplicationes templumque fecunditati. ¶ Admodum infantem. Quartum intra menſem defuncta eſt infans auguſta: rurſuſq; exortæ adulationes cenſentium honorem ut diuæ & puluinar edemq; & ſacerdotem. Nero ut leticiæ ita meroris immodicus egit. ¶ Per/ culerit. ſubuerterit uexauerit afflixerit. alias percuſſerit. liuius. genu femur perculit. ¶ Atoniam. ſupra dictum eſt Claudium ex petina uxore ſuſcepiſſe filiam nomine antoniam quæ a nerone interempta ẽ: cũ illi nubere recuſaſſet fuit hec antonia uxor cor. ſyllæ: cuius noíe olim delati ſunt apud neronem pallas & burrus. tanq; conſéſiſſent uocare ĩ lum ad imperium. ¶ Ceteros. ſ. interemit. ¶ Affinitate. affinitatẽ uiri & uxoris cognationem: ſicut affines utriuſq; cognatos dici ſcribit iuriſconſultus: ab eo quod duæ cognatio/ nes: quæ diuerſæ inter ſe ſunt cognatione per nuptias copulãtur: & altera ad alterius finem accedit. ¶ Pro/ pinquitate. conſanguinitate. & neceſſitudine: quã iuriſconſulti uocant proximitatem. ¶ Cõſtupraſſet. ue luti ſtuprator: alii codices habẽt cõſpurcaſſet: quod ſignificat ſpurca libidine poluiſſet: ſpurcare. n. eſt feda re atq; uitiare. plautus. ſpurcatur naſum odore illutibili. Idem ſpurcas noctes ipuras & impudicas uocat. Antiqui ſpurcum uinum dicebant cum aqua admixtum tanquam non amplius purũ foret. Celſus iuriſ/ conſultus titulo ad legem aquiliam cũ eo agi poſſe aquilia ait. qui uinum ſpurcauit uel effudit uel acetum fecit uel alio modo uiciauit. ¶ Succeſſorem meum: agrippina olim apud neronẽ accuſata eſt: quod deſtiaſ ſet rubelium plancum ad res nouas extollere: coniugioq; eius etiam ĩperium rurſus inuadere. erat enim ut auctor ẽ tacitus per maternã originem plãcus ex familia iulia pari ac nero gradu a diuo auguſto. agrip pia ĩpetrato filii collo ultionẽ ĩ delatores obtinuit. plãcus ipſe ad preſens ſilẽtio trãſmiſſus eſt q paulo poſt admonitus litteris neronis cũ uxore & paucis familiariũ cõceſſit ĩ aſiã ibiq; fuit interẽptus a cẽturiõe p me dium diei nudus exercẽdo corpi. caput interfecti relatũ eſt ad neronẽ qui capite conſpecto dixiſſe fert: cur nero depoſito metu nuptias popeæ ob eiuſmodi terrores dilatas maturaĩ parat: octauiãq; cõiugẽ amollri. ¶ M. AN. ¶ Popeiã: ſic. n. legendũ & nõ põpeiã ut hñt oẽs fere Tráqlliani codices quos dũtaxat uidimus tacitus cur íquit Nero depoſito metu nuptias poppeæ ob eius terrores dilatas maturare paraẽ. ¶ Octauiã q; coniugem amoliri & rurſus exturbat Octauiã: ſterilẽ dictitãs exin poppeæ cõiũgiẽ: Pli. popea certe Do/ mitii Neronis cõiunx quigentas p'oĩa ſecũ fœtas trahens quũ de aſinaꝛ natura interi loqueretᵉ. ¶ Ictu cal/ cis: tacitus poſt finẽ ludicri poppea mortẽ obiit fortuita mariti iracũdia a quo grauida ictu calcis afflicta eſt neq;. n. uenenum crediderim q; quidã ſcriptores magis odio q̃ ex fide tradiderunt. ¶ Claudiã auguſtam: tacitus poppeam non claudiam auguſtam infantẽ nominatã ſcribit. ¶ Antoniam: claudii qui princeps fu it & petiæ filia quæ pompeio & fauſto ſylle nobiliſſimus iuuenibus nupſerat de antoniæ conſpiratione & morte plura tacitus. ¶ Conſtupraſſet: irrumationi adhibuiſſet q; flagitium ut patratum ſuſpicemur uer/

Conuitiũ unde

Templũ fe cunditati

affines uñ

proximitaſ Spurcare Spurcũ ui/ num

Mors plan ci

ba quæ sequuntur efficiunt: eat inquit mater mea & succeſſorem meum oſculetur quaſi dicat nunc maxie quum eius os est irrumatione coinquinatum.

priuignus ¶PHI. ¶Priuignū criſpinū: diximus dudū popeā ruffi criſpi uxorē fuiſſe ex quo filium hunc criſpinū genuerat. quem priuignū nerōis fuiſſe dicit tranqlluſ & ab ipſo uitrico interēptum uitricus. n. & priuignus noīa ſunt relatiua: priuignos enī & priuignas uocamus filios filiaſue uxoris nīa ex alio uiro ut docet modeſti. iuriſcōultus. ¶Ludere ducatus. ludus puerorū ut fingant p ludibria poteſtates & ludant ꝓpoſituras quas ducatus appellat. ſcribit capitolinus in galieno pueros fingere p ludibria poteſtates. a duce ſiue a ducēdo ducatus dī principatus. Iulius capitolinus qd tm̄ laboras cū eius loci iā ſis ut ducatū poſſis accipe: flauius uopiſcus in aureliano habuit multos ducatus multos tribunatus. ¶Ludere. ludo & alea puerili. quaſi ob hæc uideret uelle īperare. ¶Nutricis. ipſius neronis. ¶In ꝓcuratione egypti. auguſtus decreta ꝓcuratorū egypti perinde haberi iuſſerat: ac ſi magiſtratus romani cōſtituiſſent. ¶In aduentū ſuū. cū nero ſuſcepiſſet pegrinationem alexādrinā uulgaſſetq; ſe in egyptū ituꝝ: egyptii extruxerāt nouas balneas: qbus neronē ſuo aduentu honorificenter accipent: qbus cū filius nutricis auſus eſſet lauare fuit interēptus: tanq; nullā habuiſſet rōnem īperatoriæ maieſtatis: cuius utēſilia a reliquorū uſu ſeiuncta eſſe ſolēt. unde legimus apud hiſtoricos capita le fuiſſe ſi quis conſediſſet ī ſella pſaꝝ regis. ¶Senecā ad necē. ſeneca claritudie ſtudiorū memorabilis puericiæ neronis educator indignā eruditiōis mercedē a diſcipulo recepit: qui doctori ſuo pinde ac cōſcio coniuratiōis piſonianæ p tribunū ꝓtoriæ cohortis ſiluanū indici mortē iuſſit. erat id tpis ſeneca in ſuburbano rure ad quartum lapidem ab urbe ſubſiſtēs: qui accepto hoc nuntio impauidus ſecuit uenas brachiorum & poplitū & nouiſſimo momento ſuppeditante eloquētia aduocatis ſcriptoribus pleraq; tradidit: quæ ad poſteros non peruenerunt. cæteꝝ cum lentitudine mortis diu cruciaretur uenenum hauſit ſed fruſtra: cū iam artus frigeſcerent: & clauſi forent corporis meatus aduerſus uim ueneni. poſtremo illatus balneo & uapore eius exanimatus ſine ullo funeris ſolemni crematus eſt. ita. n. codicillis ipſe præſcripſerat. fama fuit deſtinaſſe principes coniurationis piſonianæ ut poſt occiſum neronem piſo quoq; interficeretur: tradereturq; imperium ſenecæ claritudine uirtutum ad ſummū faſtigium delecto: hinc uideꝝ illud dictum a iuuenale. libera ſi dentur populo ſuffragia quis tam ꝓditus ut dubitet ſenecam preferri neroni: corrigendus eſt error hoc in loco multorū: cū pleriq; oēs exiſtimēt hunc ſenecā fuiſſe cōditorē tragœdiarū: qd ne credas & ratio & auctoritas euidēter oſtendunt. Namq; in tragedia cui titulus eſt octauia. inducitur mater Neronis agrippina: quā filius iuſſerat occidi: ꝓdicens futuram filii deſerti & cunctis egentis necem. non potuit autem Seneca magiſter neronis talia ſcribere: cum ante neronem ipſe perierit. Præterea ſydonii apollinaris auctoritas liberat nos ab opinione hac falſa & inueterata. qui in hēdecaſillabis apertiſſime docet ex duobus ſenecis alterū fuiſſe philoſophū ac neronis ꝓceptorem: alterū poetam tragediarum cōditorem. uerſus ſido nii ſunt hi. Non quod corduba prepotens alumnis. facūdū ciet hic putes legendum. quorum unus colit hiſpidū platona. Incaſſumq; ſuū monet neronem. orcheſtram quatit alter euripidis. pictū fetibus eſchylon ſequutus. ¶Cōmeatum. abeundi facultatem & in ociū litterarū ſecedendi. ¶Boniſq; cedēti. apud cor. tacitum ſeneca cū uariis criminationibus premeretur in colloquio neronis ait hæc. cū opes ultra ſuſtinere non poſſim preſidiū peto iube eas per ꝓcuratores tuos adminiſtrari ī tuā fortunā recipi: nec me in paupertatem ipſe detrudam ſed traditis quorū fulgore preſtringor. quod remporis hortorū aut uillarum curæ ſeponitur in animū reuocabo. ¶Burro prefecto. burrus prefectus cohortium pretoriarū militaribus curis: ſeneca uero preceptis eloquētiæ lubricā neronis etatē moderabantur. olim nero deſtinauerat amouere burꝝa prefectura tāq; agrippinæ gratia prouectū: ſed ope ſenece dignatio burro retēta ē cuius mors infregit ſenecæ potentiā. periit aūt ueneno fraude neronis dato. nam cum tumeſcentibus faucibus egrota et burrus: a nerone q̄ſi remedium adhibituro miſſum ē medicamē noxium quo illitum fuit illius pallatum. burrus ītellecto ſcelere cum ad uiſēdum eum priceps ueniſſet aſpectum eius auerſatus: ſciſcitāti hactenus rñdiſſe fertur. ego bene me hēo. burrū antiqui dixerūt ruffū. unde burrata potio appellat lac mixtū ſapa a burro hoc eſt ruffo colore. hic rubens cibo ac potiōe ex prādio burrus noīatur hic cognomia fuerūt burrorū apud romāos. & hocē qd intelligi uoluit qntilianus in. i. cum ait ꝓceptorē ſubtilē ſcrutaturū mille origies noium ſecretioꝝ. unde inqt ſint burri. galbæ. plāci. pāſæ. ſcauri: & ſimilia Enni° ut teſtatus ē cicero in oratore burrū dicebat: cū pyrrhū ſignare uellet. quidā codices tulliāi nō burrum habēt ſed purrū.

¶M. AN. ¶Ruffinū criſpinū ex Ruffo criſpo equite. ro. & Sabina poppea genitū. ¶Ludere: ſe mō ducē mō impatorē p luſū aſſimulare quaſi ad ſucceſſionē impii alluderet qa Cæſaris priuignus. ¶In ꝓcuratiōe: quū ægyptū ꝓcuraret. ¶Lauiſſet. tuſcus quaſi nullā rō nem Neronis affuturi habuiſſet. ¶Senecam: Anneū: Senecā ſtoicce diſciplinæ philoſophū ſua ætate ſūmū uaria de eius ſcriptis iudicia: cæteꝝ ingeniū ꝓbāt

Príuignū Ruffum Criſpínum Pompeía natum ímpubérem adhuc: quía ferebatur ducatus & ímperia ludere mergendum marí dum píſcaretur ſeruus ípſius demandauít. Tuſcum nutrícis fílium relegauít: quod ín procuratione ægyptí balneís ín aduentum ſuum extructís lauíſſet. Sænecam præceptorem ad necem cōpulít quamuís ſæpe cōmeatum petentí boníſq; cedentí perſancte íuraſſet ſuſpectum ſe fruſtra periturumq; potíuſquam nocíturum eí. Burro præfecto remedíum ad fauces pollícitus toxícum míſit;

oēs:Gellius & Fabius fūt auctores:is refectis uenis hauſtoq; ueneno ut tacitus ait calidæ aquæ balneo il/
latus piit:de calūnia & mortis rōne idē auctor plura illud nō p̄tereūdū puto pcrebuiſſe phamā Subriū fla/
uium cū Ceturiōibus occulto cōſilio agitaſſe:ſi piſo & ſocii Neronē obtrūcaſſent impiū ſenecæ demādare
¶Præfecto:prætorii.¶Toxicum miſit:tacitus conceſſit uita burrus incertum ualitudine aut ueneno ua
ſitudo coniectabatur q̄ in ſe tumeſcentibus paulatim faucibus & impedito meatu ſpiritum finiebat:plu/
res uim Neronis quaſi remedium adhiberetur illi tum pallatum eius noxio medicamine aſſeuerabant.

Libertos diuites:& ſenes olim adoptionis mox dominatio
nis ſuæ fautores atq; rectores ueneno parti cibis partim po/
tionibus indito intercepit.

¶PHI.¶Libertos diuites.cor.
tacitus.eodē anno libertoq; po/
tiſſimos ueneno interfeciſſe cre
ditus ē.doryphoq; quaſi aduer/
ſatum nuptiis popeie pallātem
qđ immēſam pecuniā longa ſe/
necta teneret.¶Adoptiōis fau/
tores.pallantē libertū in primis
auctoritate ſuaſioneq; obtinuiſ
ſe:ut nero adoptaret a claudio
auctor eſt cor.tacitus.¶Partim
potionibus.M.tullius in oīone
p̄ cluētio oſtendit uenenū cele/
rius poſſe in potiōe epotū q̄ i ci/
bo comeſum pmanere in uenas
atq; in oēs partes corpis.& faci/ Venenū i
lius fallere in poculo q̄ in cibo. poculo
¶Indito.imiſſo ipoſito.¶Inter
cepit.e medio ſuſtulit interemit
q̄.¶Foris.nō ſolū i domeſticos & neceſſarios graſſatus eſt nero:ſed ēt foris hoc eſt in eos:qui nulla p̄ximi Cometes
tate illū contingebant:& erant exteri & extrarii.¶Stella crinita.cometes.de quo hæc tacitus.ſidus come/ nerōianus
tes effulſit.de quo uulgi opinio eſt tanq̄ mutationē portendat.Idē alibi fine anni uulgātur p̄digia iminen
tium maloq; nūtia:uis fulguq; nō alias crebrior:& ſydus cometes ſanguine illuſtri ſemp neroni expiatum
de hac ſtella crinita ſic ſcribit pli.in.ii.terrificū magna ex pte ſidus in noſtro euo circa ueneficiū:quo claudi⁹
cæſar imperiū reliquit domitio neroni:ac deinde principatu eius aſſiduū ac ſeuū.ſeneca quoq; li.ul.q̄ſtio/
num tradit hæc.ſex mēſibus hic cometes:quē nos neronis principatu letiſſimo uidimus ſpectandū ſe præ Cur come
buit in diuerſū illi claudiano circūactum.Idem poſt paulū.nā intra ſextum menſem dimidiam celi partem tes in mor
tranſcurrit hic p̄ximus cometes qui ſeptentrione motus ſui initiū fecit & p occidentē in meridiana p̄ēit te regum
erigens curſu obliquo.de cometis quas nīi crinitas ſtellas appellant affatim diximus in primo cōmētario.
ſydus eſt terrificū & portēdens regnoq; euerſiones.cuius rei cā traditur ab alberto magno li.i.meteoroq;:q Mors bio
ait q̄tendū eſſe quare dī cometes ſignificare mortē principū & bella futura:ubi dicēdū q̄ ſignificat & paupe thanata
ris & diuitis deſtructiōem.ſed tñ circa mortē regis pp famā & illuſtre nomē plus obſeruat̄.p̄terea cā come/ biothanati
tæ prima ſignificat martis fortitudinē:q decernit p̄cipue mortē uiolentā:quā iulius firmicus eleganti noca
bulo ſubīde uocat biothanatā a quo & biothanati dicti qui uiolēta morte extinguūt̄.¶Et babilo aſtrolo/
go.apud tacitū mentio fit cuiuſdā babili:cui egypti præfectura a nerone permiſſa eſt.¶Expiare.tanquam Cōiuratio
infortunium imminens poſſit in alteq; tranſferri per expiationem & diis ſatiſfieri poſſit alieno ſanguine. piſoniana/
¶Promulgatis.patefactis i uulgatis editis.terētius uia patrū p̄mulgata.¶Piſoniana.coniuratio piſonia pilōis mo/
na a Caio piſone nomen accepit:qui calfurnio genere ortus ac multas inſigneſq; familias paterna nobilita res
te cōplexus claro apud uulgū rumore erat per uirtutē aut ſpecies uirtutibus ſimiles facundiā tuēdis ciui/
bus exercebat:largitionē erga amicos.apud ignotos comis erat.illi corpus procerum decora facies.idem
magnificētia clarus & aliquādo luxui indulgebat.cōiurauit hic cum multis nobilibus contra neronē:qui Soter ſer
deſtinauerant ut poſt occiſum principē piſo imperaret.ſed dum res prolatatur detecta ē cōiuratio p mili/ uator
chū ſeuini libertū:qui poſtea a nerone p̄miis ditatus cōſeruatoris ſibi nomē aſſumpſit græco eius rei uoca
bulo ut inquit tacitus.nā ſoter dictus ē:q latine dici poteſt ſeruator.Cicero tamē in uerrinis ſotera inquit
latine uno uerbo exprimi nō poſſe:is ē nimirum ſoter:qui ſalutem dēdit.piſo obiit abruptis brachiorum
uenis.de hoc piſone locutum eſſe iuuenalē arbitror ſic ſcribentem.nemo petit modicis:q̄ mittebātur ami
cis a ſeneca:quæ piſo bonus:que cotta ſolebat largiri.¶Vinciana.hec coniuratio a uincio auctore nomen
ſortita eſt.uincii ruffini equitis Romani meminit Cor.tacitus:q lege cornelia de falſis a nerōe dānatus ē.
¶Bñuenti.bñuētū i.ii.regiōe italiæ ē:q̄ ciuitas quōdā appellata e maleuētū.auctores pli.&liui⁹.¶Tripliciū Bñuentū
cathenaq; ad firmiorē obligationē:cū ſimplicib⁹ ſingulariiſq; cathēis uicere cōiūratos nō ſufficeī exiſtiaret. Maleuētū
¶M.A N.¶Libertos:idē auctor pallātē claudii libertū q̄ imēſā pecuniā longa ſenecta teneret ab eo occiſū
ſcribit de Pallātis diuitis Pli.ut alio loco diximus:& Iu.ego poſſideo plus pallāte & licinis.¶Adoptōis:ut
nero a claudio adoptaret:Pallas.n.Agrippiæ nuptiis fauerat quū caliſtus poſt Meſſaliæ mortē loliam pau
linam claudio ducendam cenſeret.¶Foris:extra neceſſitudines.¶Stella crinita:Plinius noſtro inquit
æuo circa ueneficiū quo Claudius Cæſar imperium reliquit Domitio Naroni ac deinde principatu eius
aſſiduum prope ac ſeuum niſi cometam hūc ab eo de quo alio loco diximus diuerſum fuiſſe dixit.¶Per

cõtinuas noctes:ob id Pli.assiduum dixit.¶Cæde illustri:illustrium uirorum morte.¶Pisoniana:ab auctore coniurationem ipsam pisonianam appellauit:quum multi alioquin uiri clari cum eo coniurassent & in his militaris ordinis Centuriones quidam & Fennius Ruffus prætorianæ cohortium præfectus.¶Vinciana:hæc quoq; a conspirationis principe nuncupata.

¶PHI ¶Vltro faterent.subrius flauius tribunus in coniuratione pisoniana noiatus.postq; urgebat:cõfessionis gloriã complexus:interrogatusq; a nerone quibus causis ad obliuionẽ sacramenti accessisset:dixisse,pdit hæc uerba digna mẽoratu.amauerã te inquit dũ amari meruisti odisse cepi postq; parricida mris & uxoris auriga & histrio & incendiarius extitisti.¶Nõnulli ẽt imputarẽt.exprobrarẽt obiicerentq; beneficii loco.& hoc i primis referendũ est ad sulpicium aspex cẽturionẽ:q pcontanti neroni cur in cedẽ suã conspirassẽt breuiter rñdit.nõ aliter tot flagiciis eius subueniri posse.¶Dãnatoq; liberi:cõtra legẽ & ciuilẽ & diuinã hoc factitatũ.nãq; ut scribit calistratus iurisc̃õsultus crimen paternũ nullã maculã filio infligere põt nec alieni criminis successor cõstituit idq; etiã diui fratres rescripserũt.ecclesiastica quoq; sñia ẽ:qđ filius nõ portabit iniqtatẽ patris.iter exẽpla syllãæ crudelitatis hoc cũprimis memorat:q a re publica liberos ,pscriptoq; submouit cũ teste seneca nihil iniquius sit:q̃ aliquẽ heredẽ paterni odii fieri.¶Enecti.nero pticipiũ pteriti facit a necaui necatus a necui nect⁹:oratius spẽ mẽtita seges bos ẽ enectus arãdo.Ci.in prima tusculana.enectus siti tãtalus.,pprie aũt necatus ferro:enectus uero alia ui pemptus dr̃:ut tradit priscian⁹ in.ix.¶Cũ capsariis pedagogos & capsarios fuisse inter seruos docet ulpianus titulo de manumissis uindicta:ubi capsariũ interpretat eũ esse:q portat libros uel alũnus uel capsarius.i.qui portat libros:si in hoc manumittat ut ,pcurator sit dũmõ nõ minor annis decem & septẽ sit.de capsario seruo intelligi uoluit iuuenalis illo uersu:quẽ sequit custos angustæ uernula capsæ.alias capsarii significãt illos q mercede seruãda in balneis uestimẽta suscipiũt:quoq; meminit paulus iurisc̃õsultus lib.i.digestoq; titulo de officio prefecti uigilũ:uulgo capsarios uocitamus:qui p̃positi sũt capsæ numariæ argẽtarioq; & numulariorq;.¶Vno prãdio.similiter plinius scribit uno cõuiuio interẽptos ẽ cũctos cõuiuas & tribunos & cẽturiones suillis fungis:qđ genus uenenis ẽ accõmodatissimũ.¶Diurnũ.diaria dicimus uictũ diurnum.diogenes ap græcos cognominatus est hemerobios a diurno uictu.diaria appellauerũt cibaria i singulos dies data:quoq; meminit oratius illo uersu:urbana diaria rodere mauis.& iurisc̃õsulrus titulo de alimẽtis legatis.ubi ait ulpianus diariis relictis neq; habitationẽ neq; uestiariũ neque calciarium deberi:cũ de cibo tantum testator senserit.¶Ad stationẽ.stationes p̃ter alia significata appellamus loca publica:in qbus otiosi stare & sermocinari & docere cõsueuerũt:de qbus itelligit poeta satyricus ubi ait.cõuentus stationes omne theatq; de rutilo.& Au.gellius.libro.xii.quesitum esse memini i plerisq; Romæ statiõibus ius publice docẽtiũ aut respondentiũ.nero obiecit tanq̃ capitale crimen orfito:quod domum suam conuertisset in usũ trium tabernarũ:quæ erant circa foq;:easq; locabat in usum stationũ.¶Ciuitatis.quidam codices habẽt ciuitatibus ut sit sensus:locatas fuisse tabernas ad usum stationũ ciuitatibus hoc est peregrinis'& a'iarq; ciuitatum hoibus romam uenientibus.quod si legas ciuitatis:referes ad ciues romanos.¶Cassio lõgino.de hoc iuuenalis longinum & magnos senecæ p̃diuitis hortos.hũc cassium lõginum olim nero prohibuit ab officio exequiarq; cõiugis popeæ.quod primum indicium mali fuit:& cũ nullum crimen cassio obiectari posset:obiectatum hoc est:quod inter imagines maioq; etiam imaginẽ C. Cassii coluisset ita inscriptam:duci partium.de quo satis ac super in primo cõmentario.itaq; senatus cõsulto damnatus in exilium est cassius deportatusq; in insulam sardiniam:fuit & alter cassius longinus & ipe iurisconsultus pronepos seruij sulpicii:qui consul fuit cum quartino temporibus tiberii:diemq; suum obiit principe Vespasiano imperatore.

¶M.AN.¶Vltro:spõte:nõ quæstiõe coacti.¶imputarẽt:beneficii loco obiicerẽt.¶Illi pditæ illius uitæ ¶Succurrere:opẽ ferre quãdo morbus animi alia rõne q̃ morte curari nõ posset.¶Capsariis:uulpianus capsarios dictos ait eos qui mercedis gratia seruanda i balneis uestimẽta suscipiebãt sed hic ,p iis qui capsarum custodes totiusq; supellectilis nobiliũ adolescentium essent accipias oportet:Iu.custos angustæ uernala capsæ.¶Vno prandio:ad illud ẽ referẽdũ quod multos ueneno sublatos dixit.Diurnũ uero cibũ ad famẽ.¶Orphito:Orphiti Tacitus nõ uno loco meminit.¶Ad stationẽ:ad usũ stãdi cõmorãdiue nõ uẽdendi ut prius quũ tabernæ fuerãt uñ orta ẽ reo calũnia:ẽ p̃ter significatũ iã dictũ statio loeus i quo ut uulpianus ait tuto naues stare possũt quidã ita distiguũt ut sit stario i qua naues ad tps cõsistũt port⁹ ubi tuto

Vox plẽa libertatis

Fili⁹ nõ portabit iniquitatẽ patris

Necatus Nectus

Capsarius

Suillis fungis cõuiue interẽpti

Stationes

Longinus

dixere causam.Quum quidam crimine ultro faterentur:nõ nulli etiam imputarent tanq̃ aliter illi non possent nisi morte succurrere dedecorato flagitiis omnibus.Damnatoq; liberi urbe pulsi enectiq; ueneno aut fame.Cõstat quosdam cum pædagogis & capsariis uno prandio pariter necatos:alios diurnum uictum prohibitum quærere.

Item de cæde multoq; passim facta:& aliis gestis eius.

NVllus posthac adhibitus delectus aut modus interimendi quoscunq; libuisset quacunq; de causa sed ne de pluribus referam.Saluidieno Orphito obiectum est:quod tabernas tres de domo sua circa forum ciuitatis ad stationẽ locasset.Cassio longino iurisconsulto

hyemaſ poſſūt. ¶ Ciuitatis:ad ciuiū ſtationē uel ciuitatibus ut qdā hñt.i.pegrinis. ¶ Caſſio lōgino:tacit⁹ obiectatū inquit Caſſio ē qd inter ima gines maiorū.C.Caſſii effigiē coluiſſet iſcriptā: duci partium.

ac luminíbus orbato quod in uetere gentíli ſtemmate.C. Caſſii percuſſoris Cæſaris imagines retinuiſſet', Peto Thra ſeæ triſtíor & pædagogi uultus morí iuſſis non amplíus q̄ horarum ſpacium dabat. At ne quid more interueniret me dícos admonebat: qui cunctantes continuo curarent(ita enim uocabat)uenas mortís gratía incídere. Creditur eti/ am Polyphago cuidam ægyptíi generis crudam carnem: & quícquíd daretur mandere aſſueto concupíſſe uíuos ho/ mines:laniandos:abſumendoſque obiícere. Elatus inflatuſ/ que tantís uelut ſucceſſibus negauit quēq̄ príncipum ſcíſſe

¶ PHI. ¶ Luminibus orbato. ſi ſol in horoſcopo fuerit & ſatur nus in imo celi conſtitutus peri culum cecitatis infligit: ut ait fir micus maternus in ſeptimo ma theſeos.ſcito maximos uiros iā ſeneſcētes captos eſſe luminib⁹: iter quos numeratur pedianus aſconius hiſtoricus clarus & ora tionū tu lianæ doctiſſimus iter pres:q ſeptuageſimo tertio eta/ tis anno oculos amiſit. Timoleō quoq̄ corinthius cum etate iā p uect⁹ eſſet ſine ullo morbo ami/ ſit lumina oculoꝝ. ¶ Gentili.ſtē mate. ſtēmata cognationū dire/ Genitura luminib⁹ orbatoꝝ Aſconius Timoleō Capti lu minibus Stemma

ctio limíe ī duas líeas ſepanť:q̄ altera ſupior:altera īferior ē:ut docet iuricōſultus. & ut auctor ē donat⁹ mul ti gradus ſunt & uelut rami ꝓpinquitatis in affinitate & cognatiōe diſpoſiti. ¶ Peto thraſeæ.petus thraſea patauinus libertatis ꝓpugnator brutoꝝ emulus neroni ob uirtutē inuiſus fuit:acceſſerunt & aliæ ſimulta tis cauſæ inter neronē & thraſeā:quod ſenatu egreſſus eſt cū de agrippina tractareť:quodq̄ iuuenali ludi/ cro paꝝ expectabilē operā præbuerat:qđ dum popeæ honores decernūtur ſpōte abſens funeri nō iterfue/ rat.eidē preterea ab delatore capitone coſſutiano obiectū eſt qđ nunq̄ ꝓ ſalute principis immolauiſſet:ita/ q̄ thraſeæ dānato datum eſt mortis arbitriū:qui flētes ſuos faceſcere ꝓpere iubens arriā uxorem mōuit re tinere uitā.tū intra cubiculū abruptis utriuſq̄ brachii uenis poſtq̄ cruoré fudit humum ſupſpargens liba/ mus īqt ioui liberatori:& ita uir maximus extictus eſt. Cuius gener fuit heluidius: de quo mox ſuo loco dicemus.de quibus dixit poeta ſatyricus.quale coronati thraſea heluidiuſq̄ bibebant.tanta fuit uirtute p cellens petus thraſea:ut Cor.tacitus eius mortē ſcripturus non timuerit ſic p̄fari. Trucidatis tot inſignibuſ uiris ad poſtremū nero uirtutē ipſam excidere cōcupiuit interfecto thraſea peto & barea ſorano. ¶ Peda/ gogi uultus.ſ.obiectus eſt ꝓ crimine capitali.tāq̄ repreſētaret uultū ſeueriorē triſtic rēq̄ pedagogi ſui: quē exiſtimo fuiſſe demetriū cynicæ ſectæ ꝓfeſſorē:qui doctor fuit ipſius thraſeæ:cū quo pauloāte quam mo/ reretur de natura animæ & diſſotiatiōe ſpūs corporiſq̄ diſputauit. Aurelianus a populo Romano dictus ē pedagogus ſenatoꝝ. ¶ Horarū ſpatiū.legimus ſenecā poſt denuntiatā ultimam mortis neceſſitatem po/ poſciſſe teſtameti tabulas:ſed a cēturione quē miſerat nero denegatum eſt tp̄s cōdendi teſtamenti.de hoc horrario breuiq̄ ſpatio mortis meminit Cor.tacitus.his uerbis ꝓximam necem plautii laterani cōſulis de ſignati Nero adiunxit adeo ꝓpere:ut nō cōplecti liberos:non illud breue mortis arbitriū ꝓmitteret. ¶ Cū ctantes.morté prolatātes differentes ue. ¶ Cōtinuo.ſtatim. ¶ Curarent.uerbum eſt medicoꝝ.dicere ſole bat aſclepiades officiū medici eſſe ut cito.ut tuto ut iucunde curet.ſed hoc uerbo intelligi uolebat nero ut uenas ſecarēt:tanq̄ hæc foret optima curatio. ¶ Venas icidere.mors q̄ ſit inciſione uenaꝝ exiſtimatur hīe minus cruciatus minuſq̄ tormentoꝝ q̄ reliquæ mortes:cū paulatim labēte ſanguine uita deficiat.hinc le/ gimus ſolitos ſecare uenas qbus dabať eligendæ mortis arbitrium.multiq̄ in cōiuratione piſoniana no/ minati ſecuerunt uenas. ¶ Poliphago.poliphagi uocabulo græco dñr qui multum commedūt.latine dici poſſunt manducones guloneſ comedones.& ſūt multi tibi capaciſſimi:ſicut p̄phagi dicti populi cūcta co medentes. phagonem id genus hominum appellat eleganter flauius uopiſcus: qui ait aurelianum im/ peratorem uehementiſſime delectatum eſſe phagone: qui uſque eo multum comedit: ut uno die ante menſam eius aprum integrum centum panes ueruecem & porcellum comederet. ¶ Crudam carnem: diogenes cynicus carnes crudas eſitaſſe fertur:q cūolim bouis pedem crudum ediſſet bile correptus atq̄ inde defunctus ē ut quidam prodiderūt:qđ ēt memorat laertius apud Ariſtotelē in ſeptimo ethicorū ſcri ptū legimus īmanes eſſe & efferatas gentes circa pontū:quæ crudis carnibus delectantur ὠμοφάγους καὶ ὠμοσιτοῦς:dicitur a græcis cruda comedens. ¶ Mandere.dicimur proprie mandere ea quæ ſunt durio/ ra & dentibus reluctantur a mādo manſus deriuatur:quintilianus cibos māſos appellat dentibus cōminu tos cōmāducatoſq̄ ac prope liquefactos:qui facilius digeruntur. ¶ Homines laniandos:tanq̄ hic eſſet an/ thropophagus:ita enim nominātur humana carne ueſcentes:quorum plura genera fuiſſe apud ſcytas au/ ctor eſt plinius:in ſicilia uero & italia fuerunt gentes:quæ humanis corporibus ueſcerentur uidelicet cyclo pes & leſtrigones. ¶ Succeſſibus:proſperitatibus:lucanus ſucceſſus urgere ſuos.

Peto thraſeæ:idē Cornelius:alias inqt cauſas ſubtexit interfecto thraſea peto & barea ſorano olim utriuſq̄ ifenſus & accedētibus cauſis i thraſeā qđ ſenatu egreſſus ē quū de Agrippina referreť: quod q̄ iuuenili ludicro paꝝ iexpectabilē opam præbuerat. ¶ Polyphago cuidā:haud ꝓpriū id nomē eſſe dixe ris ſed appellatiuū atq̄ a re ipſa factū πολύ multū κιφάτ ὦ cōmedo. Plinius p̄phagos.i.oīa mandentes & anthropophagos.i.humana carne ueſcentes in aphrica ad meridiem ſupra ſyrtes poſuit. ¶ Crudam car/ nem:ob id ὠμοφαγοῦς ἢ ὠμοσιτοῦς non inepte dixiſſet.

Peto thraſea petus thraſea arria uxor thraſeæ libamus ioui

Quid licet principi

¶PHI. ¶Quid sibi liceret.tanq̃ principi oĩa ẽt infanda liceãt.olim regi iudices cãbisæ regi psæ dixerunt quãdã inueniri legẽ qua liceret regi facere qcquid libeat.iulia quoq; nouerca antonii caracalli priuigno dicenti uellẽ te uxorẽ si liceret:respõdisse fertur si libet licet:an nescis te impatorẽ esse?& leges dare nõ accipe quo audito furor incõditus ad effectũ criminis roborat⁹ ẽ nuptiasq; cũ nouerca celebrauit: quasi sciret se leges dare:cũ uere id ifandũ matrimoniũ solus ꝓhibuere debuisset.i hãc sniam a liuio sciẽter & uere dictũ est reges dñi reꝝ tẽpoꝝq; trahunt cũcta nõ sequunt.attamẽ q̃ iusta sunt & honesta ea licẽt pricipi: uere pricipãti.ex quo haud imerito laudatur antigonus:q; dicente quodam oĩa regibus esse honesta & iusta.ita p iouem inqt barbaroꝝ regibus:nobis aũt ea dũtaxat honesta sunt:q̃ honesta. & ea sola iusta:q̃ iusta. ¶Sepe iecit. emisit imedium. ¶Ordinẽ.senatoriũ. ¶Sublatuꝝ.ablatuꝝ de medio atq; necatuꝝ. ¶Equiti romano: equitibus romãis ordiniq; equestri. ¶Libertis. libertinoꝝ potẽtiã olĩ iprimis mirari sũt britani cũ uidissẽt duces exercituũ obedire polycleto neronis liberto: quem princeps miserat ad spectandũ britaniæ statũ. ¶Quéq̃: senatoꝝ.s. ¶Ne resalutatione qdem insolẽtiæ imodicæ signũ ẽ: qñ quis nõ dignatur resalutate salutatores:ex quo martialis taxat quẽdã:q; nec quidẽ resalutare dignabat. ¶Auspicãdo ope isthmi.ichoando felicibus auspiciis:supra dictũ ẽ neronẽ isthmũ corinthiacũ pfodere tentauisse:qđ opus dũ auspicato incipit clara uoce optauit:ut id sibi ac romano populo faustũ foret & fortunatũ:nulla facta ordinis senatorii mẽtiõe qđ haud dubie signũ fuit pricipis male aĩati in senatũ.destitit aũt nero a fodiẽdo isthmo: qa egyptii philosophi dixerũt fore:ut cõmixta maria eginã insulã delerẽt.quidã aiunt iõ destitisse ab iceptis:q; in nouationes aliquas circa impiũ timuerit.iccirco celebrat dictũ apollonii tyanei tanq̃ ueritissimũ:q de isthmi fossione pdixit fore:ut scinderet:uel forsã nõ scinderet.cepit.n.nero scindere:sed nõ pscidit.fodere sed nõ pfodit. ¶Bñ res uerteret.pspe ac feliciter ꝓueniret.puerbialis eloquutio.a cõtrario dixit maro:qđ nec beneuertat mittimus hedos.id aũt dictũ ab hectore & aiace tractũ autumat seruius.nã hector dedit aiaci gladiũ:quo se postea aiax iteremit.hector uero balteũ accepit ab aiace:quo circa muros patriæ tractus ẽ.postea & illud comicũ natum ẽ.dii bñ uertant:qđ agas.sepe.n.res eueniunt aliter q̃ uolumus.& iõ teste dõato uortunus colebatur:qui præest rebus uertentibus:sup quo deo copiose prodidimus in cõmentariis propertii ἐμοῦ φανὸν τῶσ.hæc sic ad uerbum interptantur.me moriente terra misceat igni.huius aũt uersus græci meminit seneca lib.ii.de clementia:ubi ait.multas uoces magnas sed detestabiles in uitam humauam p ueniisse:celebresq; uulgo fieri:ut illã:oderint dum metuãt:cui inquit græcus uersus similis est:qui se moruat orbe mori solatia leto exitium cõmune dabit.Nero uero cupiens uidere romã incendio flagrantẽ im mo inquit ἐμοῦ ξῶντοσ.i. me uiuẽte.s.terra misceatur igni. ¶Angustiis flexurisq; uicoꝝ.cor.tacitus.ob noxia urbe arctis itineribus huc & illuc flexis atq; enormibus uicis.qualis uetus roma fuit scribit liui⁹ romam:postea q̃ a gallis incensa fuerat promiscue ac ꝓperanter iteꝝ edificatam quæ festinatio exemit curam dirigendi uicos:dũ omisso sui alieniq; discrimine in uacuo edificant ea fuit causa ut forma urbis esset occupatæ magisq̃ diuisæ similis. ¶Incendit urbem.nero urbis romæ incendiũ uoluptatis suæ spectaculum fecit:& ob id incẽdiarius dictus fuit a subrio flauio tribuno.initium autẽ incendii ab ea parte circi ortũ est:q̃ palatino cælioq; montibus contigua erat:ubi p tabernas:quibus id mercimoniũ inerat quo flamma alit: discurrere cepit ignis:qui statim ualidus & uento adiutus longitudinẽ circi corripuit.incendiũ aũt hoc adxiiii.ca.sextiles cepit:quo die senones galli urbem antiquitus inflamauerunt. ¶Stuppa & teda:hæc sunt instrumenta & nutrimẽta incendioꝝ stupã a stipando inclinari autumat seruius.de stupa hæc plinius.qđ proximum cortici fuit stupa uocat deterioris lini lucernaꝝ fere luminibus aptior:& ipsa tñ pectit ferreis aheferentiũ abundãtior succo q̃ reliqua:flammis ac lumini sacro um etiam grata.inde faces tedæ nuncupantur.scribit tacitus alios palam faces iecisse atq; sibi esse auctorem uociferasse:siue ut rapinas licentius exercerent.siue id iussum fuerit.

Si libet licet

Dictũ antigoni bracteatum

Cã desistẽdi ab isthmo fodiendo

Bñuertat

Vertunus

Incẽdium romæ

Incẽdiarius nero

Stupa

Stuparius malleus

Teda

¶M.AN. ¶Quid sibi liceret.q.d.neq; ius neq; fas oportere ab eo respici quo Anaxarchus sophismate Alexandri animũ clyti cæde ꝓstratũ ut Plutarchus ait erexit. ¶Iecit:in aptũ dedit. ¶Libertis:suis. ¶Quẽ q̃:senatorum. ¶Resalutatione:mutuo salutiõis officio:impartio te hac re & hãc tibi rẽ dicimus. ¶Auspicãdo:rite icohãdo. ¶Ope isthmi:corithiaci isthmi effossiõe.ἐμοῦ θᾶ νῦν τὸσ τᾶι ἀμὴ χόντ ω ωῦρί.i.

## De incendio urbis per eum facto.

Sed nec populo aut mœnibus patriæ pepercit dicẽte quodã in sermõe communi ἐμοῦ θανόντοσ τᾶ ια μὴ χᾶτ ὦ πῦρι immo inquit: ἐμοῦ ζῶντοσ plane ita fecit nam quasi offensus deformare ueterum ædificiorum & angustiis flexurisque uicorum incendit urbem tam palam

me morlente terra cremetur igni. ἐμοῦ ζῶντος me uiuo. ¶Incendit urbem tam palam. Tacitus de incendio dicturus sequitur. inquit clades forte an dolo principis incertum: nam utrumq; auctores prodiderunt.

ut plæriq; consulares cubiculares eius cum stupa tædaq; in prædiis suis deprehensos non attigerint: & quædam horrea circa domum auream: quoꝝ spacium maxime desiderabat: ut bellicis machinis labefacta atq; inflammata sint: quod saxeo muro constructa erant: per sex dies septemq; noctes ea clade sæuitum est ad monumentoꝝ bustorumq; diuersoria plebe cōpulsa. Tūc præter imensum numeꝝ insularum domus priscorū ducū arserūt hostilibus adhuc spoliis adornatæ deorūq; ædes ab regibus ac deide punicis: & gallicis belīs uotæ dedicatæq;: & qcqd uisēdū atq; mēorabile ex antiqtate durauerat. Hoc icēdiū e turre mœcenatica prospectās: lætusq; flāmæ: ut aiebat pulchritudine halosim Ilii decantauit i illo suo scœnico hītu. Ac ne nō hic quoq; quātū posset prædæ & manubiarum inuaderet pollicitus cadauerum

¶PHI. ¶In pdiis suis: i hoc loco urbana predia haud dubie significāt. ¶Horrea: alibi docuimus horrea dici nō solū granaria: sed & receptacula rerū aliarū huiꝰ rei meminit orosius sic horrea quadro structa lapide: magnæq; illæ ueterū insulæ: qs discurrens adire flama non potuit: magnis machinis labefactate atq; inflāmatæ sunt. ¶Bellicis machinis: bellicæ machiæ sunt multiiugæ: iter quas baliſtæ catapultæ arietes testudines arietariæ & onagri numerant. ¶Labefacta: disiecta concussa. ¶Sex dies: cōcordat cū tranquillo tacitus: qui ait sexto demum die finem incendio factū. ¶Clade: i cēdio. ¶Ad monumentorū diuersoria: solaciū populo exturbato ac profugo fuit: cāpus marcius ac monumenta agrippæ. ¶Bustorū: generaliter ad sepulchra confugisse plebeios significatur: potest & priuatim referri ad busta gallica: fuit enim romæ locus iuxta æquimelium dictus busta gallica: ab eo qđ gallorū ossa ibi coaceruata ac cōsepta fuerūt post urbem recuperatā: itaq; aceruati cumuli gallorū fecere locū insignē nomine bustorū gallicorū: auctores liuius & uarro. ¶Insularū earum domorū: quæ ab aliis seiunctæ sunt: de quibus supra Cor tacitus: domorū ac insularum & tēplorū: quæ amissa sunt numerū inire haud promptu fuerit. ¶Hostilibus spoliis adornatæ: in foribus ducum illustrium romanorū: & eorū: qui hostes profligassent spolia hostilia affigi solita scribit plinius in .xxxv. quæ nec empotori refringere licebat: quæ etiam dominis mutatis domus ornamēta erant: liuius in .x. quorum domos affixis hostium spoliis insignes inter alias feceritis: hīc ait tibullus & domus hostiles præferat exuuias. ¶Deorū edes. cor. tacitus delubra deū & porticus amenitati dicatæ latius procidere: templū lunæ: qđ seruius tullius: & magna ara fanūq; quæ præsenti herculi arcas euander sacrauerat edesq; statoris iouis uota romulo: numæq; regia & delubrū uestæ cū penatibꝰ. po. romani exhausti. ¶Turre mecenaciana: dissentire uidetur a tranquillo. cor. tacitus: qui ait eo tēpore neronē fuisse ancii: qui nō antea in urbē regressus ē: quā domui eius: qua' palatium & mecenatis hortos continuauerat ignis propinquaret: fuerūt āt horti mecenatis & turris i exquiliis: quē locū ex pestilente saluberrimū repurgando fecisse mecenatē testis ē oratius i sermōibꝰ: finis aūt incendio factus ē apud imas exquilias sexto die: cū ex. xiiii. regionibus q̄tuor solæ abicendio integræ mansissent. attamē orosius idem memorat quod suetonius: uidelicet neronē prospectasse incēdiū ex altissima illa mecenatiana turre. ¶Halosin: græci halosin appellāt captiuitatē. unde halosis ilii significatur captiuitas troiæ. incendiū āt troianū ceciniſſe tūc neronē testatur quoq; Cor. tacitus scribēs q̄ rumor peruaserat ipso tēpore flagrantis urbis neronē iniſſe domesticā scenam: & cecinisse troianū incēdiū: p̄sentia mala uetustis cladibꝰ assimulātē. qđ trāqllus halosin ilii uocat: id orosius iliadē appellauit sic scribēs icēdiū ex altissima turre mecenatiana, pspectās letusq; flāmæ ut aiebat pulchritudie tragico hītu iliadē decātauit. eutropiꝰ & eusebiꝰ tradūt neronē icēdisse urbē romā: ut spectaculi eiꝰ imaginē cerneret: q̄lis oli troia capta arserat: idicat seruiꝰ qđ huic loco cōuenit neronē cōposuisse troica: ubi ait i qnto cōmētario: paris secūdū troica nerōis fortissimus fuit: nimirū ob id dixit. Iu. i scena nūq; cātauit horestes: troica ñ scripsit. ¶Scenico: tragico: quo i scena agēs histrioniā uti peculiariter cōsueuerat. ¶Necnō. i. ut. ¶Hīc: ex hoc icēdio. ¶Cadauerū: multi iteriere: q̄is patēte effugio ob suorū caritatē quos eripere liberareq; nequerāt: possumus ēt nō idocte cadauera referre ād domicilia, pstrata. cūm solū hoium: sed ēt oppidorū cadauera p similitudinē dici posse dmōstret seruiꝰ sulpiciꝰ cuiꝰ hæc sūt uerba ex epla ad ciceronē cōsolatoria: en nos homūcli indignamur si qs nīum iteriit aut occisus ē: quoꝝ uita breuior eē debet: cū uno loco tot oppidorū cadauera, piecta iacent. ¶M. AN. ¶Stupa tedaq;: istrumētis ad id scelus ppatrādū aptissimis. ¶In pdiis: suis domibꝰ: siue locis: q̄ i urbe possideret & urbanū pdiū & agreste dicit. ¶Nō attigerit: mulctare sint ausi. ¶Bellicis machinis: istrumētis ad muros & edificia discutiēda exqsitis. ¶Labefacta: cōcussa. ¶Saxeo muro: non lateritia materia: ¶Sex dies: sexto demū scribit tacitus die apud imas exqlias finis incendio factus. quū initiū eodē auctore sumpsisset in ea parte circi maximi quæ palatino: cœlioque monti contigua est ignis interim ita longe: late que grassatus pater ut ex quattuordecim regionibus in quas diuisa fuit Roma quattuor intactis tres solo tenus deiectæ sint: reliquis septem pauca tectorum uestigia superfuerint. ¶Monumentorum bustorumq;: idē auctor solatium ait populo exturbato: ac pfugo cāpū martis: & monumta: Agrippæ hortos: quin etiam & suos patefecit nero. ¶Priscorū ducū: regū & imperatorū an potius illustriū romanorum

Horrea

Busta gallica

Spolia refringere non licet

Horti mecenatis

Halosis

Troica neronis

Locus iuuenalis

Cadauera oppidorū

qui magnos quãdoq; ductassent exercitus. ¶Deorũ ædes plurimæ: in qbus: Iunæ ædes herculis ara: cum phano ab euandro sacrata statoris iouis: Numæ regia. Delubrũ uestæ: cũ penatibus populi ro. illud adiiciã quod ad tãtæ cladis memoriã attinet quarto decimo calendas sextilis id incẽdiũ ortũ quo die senones Galli urbẽ a se captã concremarũt. ¶Votæ. ædes. ¶E turre mecenatia: quæ in exquiliarũ parte est hodie corrupto noĩe mẽsa pro mecænatia dicitur: de ea Oratius. Molẽ propinquã nubibus arduis Omitte mirari beate. ¶Flaminæ pulchritudie. i. pulchro flãmarũ aspectu: sed hæc ad sæuum neronis aĩum referẽda. ¶Halo sim ilii: ilii captionẽ siue expugnationẽ. Ver. Tũ uero omne mihi uisum cõsidere ignes ilium & ex imo uerti neptũnia troia. lu. scripsi Te neronẽ id incendiũ significare uidetur: in scæna inquit nunquam cãtauit orestes Troica non scripsit. ¶Illo suo scænico: quo scilicet in scœna uti erat solit⁹. ¶Hinc: ex quo icendio. ¶Cadauerum: corporum ruinis obrutorum.

Rudus

¶PHI. ¶Ruderũ: rudera apellamus comminuta fragmẽta diru torũ edificiorũ: quod & rud⁹ dicitur singulatiuo numero. cornelius tacitus ruderi accipiẽdo hostienses paludes destinabat: utiq; naues: quæ frumentũ tiberi subuectassent onustæ rudere decurrerent: a rudere fit uerbũ eruderaſ: quod significat repurgare: & rudus auferre: sidonius apollinaris decẽter & metaphoricos dixit aures uirosa susurronũ fece completas eruderat: relege q̃ uberius de rudere annotaui in seeũdo cõmẽtario. ¶Egestionẽ: exportationẽ repurgationẽq;. ¶Rerũ suarũ: ustarum illo incendio. ¶Collationibus: ut unusquisq; p facultatibus cõferret: unde & collationes dictæ: uulgus ientacula uocat collationes ab eo: q; unusq;sq; coepulonum confert pecuniam ad cibaria coemenda: q̃ & symbola dicuntur: inde elegãti uocabulo asymbolos dicitur ab Au. gellio is: q symbolũ non dedit: & sine collatione accessit ad comesationẽ: in canonicis decretis. D. xliiii. proditum ẽ nõ opporrere clericos celebrate conuiuia ex symbolis: q̃ uulgus comesalia appellat. ¶Efflagitatis: centies centena milia sestertiũ ad annuam impensam a senatu sibi cõferri imperauit. ¶Cẽsus exhausit: omniũ imprimis negociatorũ sub una die tormẽtis quoq; adhibitis omnem penitus censum absterſit: præterea cõferendis pecuniis: ut auctor est tacitus uastata italia est: prouĩtiæ enersæ: sociiq; populi & liberæ ciuitates: spoliata ẽt sunt in urbe tẽpla egestũq; aurũ: quod triumphis q̃d uotis oĩs ætas ro. populi sacrauerat. ¶Probris: flagitiis & dehonestamẽtis. ¶Pestilẽtia unius autũni: hisdẽ pene uerbis hoc idẽ memorat paulus orosius sic scribens: subsequẽte autũno tanta urbi pestilẽtia ĩcubuit: ut .xxx. milia funerũ in rationẽ libitinæ uenerint. ¶In rationẽ libitinæ. libitinæ dea ẽ in cuius ede: q̃ ad funus sepulturãq; pertinẽt: uendere & locare cõsueuerũt: qd̃ numæ põpilii regis institutũ fertur. libitinã a libendo dici interpretatur. M. Varro eamq; ueneré esse significat: nãq; ut plutarchus in problematis refert una eadẽq; dea uenus principium ac finẽ uitæ in ptãte habet: ut pote quæ ingredientibus uitã & decẽtibus pside at: græci epythimbiam cognominauerũt: quasi tũbæ psidem: hinc libitinarii dicti: q libitinæ psunt & actionẽ libitinariã exercẽt: questui inseruiẽtes: quos institorũ loco eẽ sentit ulpianus titulo de institoria actione. hi tãto maius lucrũ faciunt: q̃to maior ẽ numerus morientiũ: uñ de libitinariis seneca libro de beneficiis sexto sic refert. An tu aruncium & ateriũ & cæteros: q captandorũ testamẽtorũ artẽ professi sunt ñ putas eadẽ habere: q̃ designatores & libitinarios uota illi quoq; mortes optẽt nesciũt: hi familiarissimũ quẽq; mori cupiunt. Valerius quoq; libitinariorũ officii exẽplius meminit libro. v. dictorum factorũq; memorabiliũ: cui⁹ uerba subieci. M. cornuto ptore funus hircii & pãsæ locãte: q tũc libitinã exercebãt: tũ rerũ suarũ usum: tum ministeriũ suũ gratuitũ polliciti sunt q̃stũq; cõtẽpserũt: nulli alii rei q̃ q̃stui uiuẽtes. cæterũ cũ in æde libitinæ pararẽtur necessaria ad funebrẽ apparatũ: hinc factũ ẽ ut libitina p feretro acciparẽt: hoc ẽ lecto: quo mortui efferunt. sicut exposuerũt interpretes oratiani enarrãtes uersum illũ: nõ omnis moriar magnaq; pars mei uitabit libitinã: & alterũ miraturq; nihil nisi qd̃ libitina sacrauit in hoc significatu ẽ illud sidonii: sed cum libitinã ipsam flentes exoscularentur prẽsitarẽt remorarẽt: cõsimiliter dictũ uideri põt illud ab epigrãmatario poeta: iã grauis arsuro struit libitina papyro: sensus ãt trãquilli ẽ: libitinarios retuliſſe in rationariũ libitinæ quo numerus defunctorũ perscribebatur: se locauisse apparatũ exequiarũ ad .xxx. milia funerum uno autũno efferenda in sententiam haud dissimile ẽ illud liuianũ ex libro. xl. pestilẽtia in agris foriſq; & cõcilibulis & in urbe tanta erat: ut libitina uix tũc sufficeret: de hoc uectigali intellexit symbolicos & operte poeta satiricus illo uersu dimidiato: portandum ad busta cadauer: ab hac libitina: quod dignum relatu ẽ & cognitu: dicta fuit romæ porta libitinensis. per quam efferebantur: cum ex præscripto legis extra urbem cadauera sepelirentur: portæ libitinensis meminit lampridius in commodi uita. apuleius per decoram translationem libitinas appellat inuisores & malignos ueluti exitiales pestiferosq; instar libitinæ: sic enim ait i floridis: si qui igitur ex illis libitinis splendidissimo huic auditorio uelut quædã macula se imiscuit.

Eruderare

Collatiões

Asymbolos comesalia

Spoliata tẽpla.

Pestilẽtia

De libitĩa

Epythĩbia

Libitinarii

Vota libitinariorum.

Homines libitinæ

¶M. AN. ¶Ruderũ: dissectæ materiæ qua domorũ erant uestigia oppleta. ¶Gratuitã: gratis exhibitam. ¶Egestionẽ: arearũ purgationẽ. ¶Ad reliquias: ad ea q̃ icẽdio supessent recipiẽda. ¶Collationibus: pecuniis hincide collatis. ¶In rõne libitinæ i libitinæ tẽplo ad funus necessaria uẽdi cõsueuerũt: ut Plut. ait.

& ruderum gratuitam egestionem: nomini ad reliquas rerũ suaq; adire permisit: collatioibusq; nõ receptis mõ ueq; efflagitatis ꝓuincias priuatorumq; census prope exhausit.

De cladibus q̃ eius tpe obuenerũt: & ꝓbris cõtra eũ dictis.

ACcesserunt tantis ex principe malis probrisq; quædam fortuita pestilentia unius autumni: quæ .xxx. funeq; milia i rõnẽ libitiæ uenerũt: clades britanica

¶PHI. ¶Classes britanica: eutropius. britaniã pene amisit: nã duo sub nerone nobilissima oppida capta illicatq; euersa sunt: narrat cor. tacitus quemadmodũ grauis clades in britania accepta ẽ tẽporibus neronis cum uoadica femina duce uniuersi sumpsere bellũ sparsos per castella milites romanos cõsectati: expugnatis præsidiis coloniam ipsam innasere tanq; sedẽ seruitutis. nec ullũ sæuitiæ genus per irã & uictoriã omiserunt: quod nisi paulinus suetõius propere subuenisset amissa britania foret. ¶Ignominia. s. accessit. ¶Legionibus: sub iugum missis: sextus ruffus in epitomate tradit neronẽ amisisse duas armenias: cũ romanæ

Clades in britania

Sub iugũ missi Ro.

q̃ duo præcipua oppida magna ciuium sociorumq; cede direpta sunt ignominia ad oriẽtem legionibus ĩ armenia sub iugum missis: ægreq; Syria retenta: mirum uel præcipue notabile inter hoc fuit: nihil eum patientius quam male dicta & conuicia hominum tulisse: neq; in ullos leniorem: quam qui se dictis aut carminibus lacessissent extitisse. multa græce latineq; proscripta aut uulgata sunt sicut illa.

Quis negat Aeneæ magna de stirpe Neronem.
Sustulit hic matrẽ: sustulit ille patrem.
Dum tendit citharam noster dum cornua parthus.

legiones duæ sub iugũ a persis missæ extremo dedecore romani exercitus sacra fedauerũt. hi/storia copiose & luculenter scribitur a Cor. tacito referẽte: quẽ/admodũ cesenius petus dux copiarũ romanarũ cũ duabus legionibus in armenia obsessus fuit a uologese rege parthorũ: tandẽ re per internuncios composita liberati sunt obsidione romani: recesseruntq; finibus armẽiorum castellis & cõmeatibus uologesi traditis: rumor quoq; diuulgauit sub iugũ missas legiones. interea romæ quod ridiculum fuit trophea de parthis arcusq; in capitolio monte figebantur a nerone ¶Syria: uirtute corbulionis non solũ syria retenta ẽ: sed & armenia domita: cui eadẽ potestas est: quã. po. romanus olim. Cn. pompeio bellũ aduersus prædones gesturo dederat. ¶Dictis: Dicteriis scomatibꝰ græci ledorias uocant: macrobius dictum uolo hostis referre sed uicti. ¶Proscripta: per scripturam publicara proscribi domus dicuntur quando apposita inscriptione uenales uel locandæ significãtur. Cicero ĩ tertio de officiis claudius proscripsit insulam uendidit idem alibi ille quod non placebat proscripsit: tu quod placebat emisti. γερὸν ὀρέστης interpretamentum uerborum græcorum hoc est. nero horestes alcmeon: matricidia nouus sponsus propriam matrem interfecit. dictus ẽ autem nero p cõuitiũ horestes & alcmeon quoniam matrem occidit: sicut & illi occidisse produntur: notissimũ enim est horestem matrem clitemnestram diis auctoribus occidisse: ex quo furiis agitatus ẽ. alcmeon quoq; amphiarai uatis filius matrẽ eriphilem necauit: & ẽ ut horestes furore correptus: unde a properti o dicũtur alcmeoniæ furiæ: tradit diodorus eum consuluisse apollinẽ: an matrẽ eryphilem occidere deberet: q respondit ut faceret: non solũ quia monile aureum mater acceperat in necem paternam: sed & peplum quoq; causa filii interimẽdi neonymphon hoc ẽ nouus sponsus per probrosum scõma noiatus propter puerũ sportũ: quẽ loco uxoris habuit: uel q ipse ueluti spõsa pythagoræq; denupserat. ¶Quis negat eneæ. his uersiculis taxatur nero tanq; matricida: ois autem lepos & sales ducũtur ex eo uerbo sustulit: quod modo significat sursum tulit & erexit: modo abstulit & necauit: nota autem historia est ex uirgiliano carmine & senecæ testimonio: quemadmodũ eneas patrem anchisen humeris baiulans liberauit ex incendio troiano ab enea autem otiuudi sunt cæsares: quod nullus ignorat: igitur scriptor huius carminis festiuiter simul & mordaciter in neronem lusit dicens eum non degenerare ab enea ptogenitore: cũ ille sustulerit patrẽ hoc est humeris baiulauerit. hic uero sustulerit matrẽ hoc ẽ abstulerit necauerit & leto dederit. ¶Dũ tendit cytharã noster: distichon alterum ẽ a superiori seiunctũ: cuius hic ẽ sensus. ¶Qui operam impendit cytharæ: cytharã tendit: qui sagittas ab arcu mittit cornua ipsius. s. arcus tẽdit: nero ut pote cytharedus tendebat cytharã: parthus ut pote sagittarius tẽdebat cornua. s. arcus: hæc ãt differẽtia ẽ iter neronẽ & parthũ dissimilia tẽdẽtes: qđ nero erit peã: id est instar apollinis cytharedus: ille uero parthus erit a lõge iaculator sagittarũ: ex quo significat neronẽ dũ idulget cytharæ p/fligari & uinci a parthis sagittariis: &. n. ut mõ diximus uologeses rex parthorũ romanas legiões: cũ duce peto nõ solũ obsiderat: sed p dedecus & ignominiã sub iugũ miserat: pean aũt dicit apollo: uñ uirgines uestales ita indigitabãt apollo medice apollo pean: dicitur aũt pean ἀπὸ τοῦ παιεῖν id est a feriẽdo: sagittis eni ferire fertur tanq; deus sagittarius: quod ideo fictũ ẽ: quia ut inquit eleganter macrobius iactu radiorũ nonnunquam pestiferum immittit uirus: per sagittas ãt radii intelligũtur. latona cum apollinem hortaret impetũ phythonis serpentis incessere sagittis: græce dixit βαλλε παιαν: id est imitte feriendo: de peane apolline festus põpeius hæc peana apollinẽ uocauerũt: q sagittarũ ictu nocere putabant: ẽ enim παιεῖν sentire. Alii qđ remedias morbis finẽ faceret talis grauitatis: hoc amplius peanes dicũtur laudes deorũ: peculiariter uero apollinis: sicut grãmatici duo: seruius lactãtiusq; prodiderũt: nã παιανίξειν græci uocãt uoce letari: quod latini ueteres uitulari dixerũt ἑκὰς τὴν βέλος uero significat a lõge iaculantẽ: & apollo iter cætera cognomẽta ἑκηβολος και ἑκατηβολος nuncupatur eo quod radios tanq; sagittas e lõgissimo altissimoq; in terram usq; demittat: partus merito hecatebeletes dicitur: cum a tergo per fugæ simulationem sagittas longe iaculetur & plus fugiens noceat q̃ resistens.

Poteſtas corbulõis

,pſcribere domum

Nero dict⁹ horeſtes Alcmeon matricida

Neonym/phõ

Suſtulit

Pean

Per ſagit/tas radii peanes

Vitulari

Hecatebe/letes

Hecatebo los

¶M. AN. ¶Duo p̃cipua oppida: camelodinum & lodinium coloniæ. & cum his Verulanium municipiũ qbus locis ad. lxx. ciuiũ & sociorũ millia cecidisse dicũt. Cornelius ẽ auctor. ¶Legionibus: sub iugum missis: duæ legiones cesenii peti ductu ĩ armenia ad arsauiectem amnẽ a uologese pthorũ rege aliquandiu obsidione p̃ssæ: nouissime ignominiosis cõditionibus sunt dimissæ: addidit tacit⁹ rumorẽ p̃crebuisse eas sub

ſagũ ẽt missas. ¶Syria: in qua tũ res gerebant syrus apollinis filius: ut appianus scribit terræ nomẽ dedit νέρων ὀρέστης μητροκτόνος νέος νέρων νεοκτόνων μητέρα ἀπεκτονώς Nero oreſtes: ideſt alter Oreſtes matricida: nouus ſpõſus. nero propriã matrẽ occidit. ¶Quis negat æneæ: gẽs iulia ab iulo ẽ æneæ filio lõga gẽtis series ĩ neronẽ uſq; p adoptionẽ propagata. Suſtulit: hic nero. ſ. ¶Matrẽ: agrippinã. ¶Ille: Aeneas. ¶Patrẽ: anchiſem. Ver. illũ ego p flãmas & mille ſequẽtia tela eripui his humeris tota uis & acuũ diſtichi ĩ ambiguo uerbi ſenſum eſt: tollo. n. unde ſuſtuli nũc pdo ſiue e medio tollo ſignificat nũc ĩ altũ tollo nũc educo: capio: ſiue hẽo. Fabius Vxorẽ duxi: natũ ſuſtuli: in quo ſignificatu tranquillus ſæpe tulit, p ſuſtulit utitur ĩ priore igitur parte carminis ſuſtulit pro abſtulit ſiue pdidit accipi oportet altero loco, p eo qđ eſt ĩ altũ tulit: cõſtat nãq; anchiſem excidio patrio ab enea humeris delatum. Ruffus auienus ſuſtolit dixit pſenti tẽpore. illa autem lybicas quæ ſe ſuſtollit ad auras & rurſus in primo phænomenõ. Iam placet in ſuperũ uiſus ſuſtollere cælum: idẽ paſſiua uoce ſuſtollit dixit ſæpius. ¶Dum tẽdere citharã. dũ nero citharæ ſtudet fallit ſiqs credat hæc carmĩa uno cõphẽdi epigrãmate: quũ ſingula diſticha diuerſũ ſint ſortita argumẽtũ: quo apparet diuerſo fuiſſe tpe edita. ¶Dũ cornua parthus: parthus hoſtis corneo arcu utitur.

¶PHI. ¶Roma domus fiet: hoc tertiũ diſtichõ dictũ ẽ ad taxandã luxurioſam nerõis domũ de cuius magnitudie ſupra memorauimus: qua ut inquit tatius palaciũ & mecenatis hortos nero cõtinuauerat: igitur propter magnitudinẽ & laxitatẽ hæc domus neroniana: nõ eẽ i urbe roma: ſed ipſam romam capere uidebat. ¶Veios migrate: poſt urbẽ romã a gallis euerſam tribuni plebis aſſiduis cõtionibus agitabãt: ut po. ro. relicti ſ patriæ ruinis ueios ethruſcam ciuitatẽ & id tẽporis opulẽtam integrãq; trãſmigraret: quod ne fieret auctoritate camilli dictatoris effectũ eſt: q perſuaſit populo. ut omiſſa ueios tranſmigratione ruinas patriæ repararẽt: & ſolũ genitale habitarent: hiſtoria luculenter ſcribitur a liuio li. v. ad quam alludũt hi uerſiculi: fnerãt enĩ uientes ethruſci populi adeo florẽtes pollenteſq; ut decẽnale bellũ aduerſus romanos firmiter conſtanterq; tolerauerint: & tũc primũ romani milites ſub pellibus hiemare coacti ſunt: quidam neotericorum autmãt ueios eſſe oppidũ illud quod hodie uulgo dicitur ciuitas caſtellana. ¶Neq; auctores: uerſiculorũ. ¶Delatos: denunciatos accuſatos. ¶Cinicus: cynici philoſophi a canibus nuncupati ſunt: quoꝝ uitam ut ĩquit lactantius imitantur: quidã a gymnaſio cyno ſarge dicti autumant: cynicæ ſectæ cõditor fuit anthiſtenes: diogenes illuſtrator: hi nullã uerecũdiæ rationẽ habentes in propatulo coibant: quod olim diogenem gloriabundum feciſſe tradit auguſtinus in. xiiii. de ciuitate dei: peculiare cynicorum eſt libere carpere & conuiciari: nec minus principes q̃ priuatos interrogatus aliquando diogenes cur canis uocaretur? quod eis inquit blandior qui dãt: in eos uero q nõ dant oblatro: malos ãt mordeo. ¶Corripuerat: caſtigauerat reprenderat mulctauerat palam ex inſtituto ſectæ cynicæ. ¶Naupli mala: nauplius palamedis pater dolens: filiũ ſuum factione græcorum interemptũ. cum uideret claſſem illorum tempeſtate laborare caphareũ euboiæ montẽ aſcendit & eleuata facula ſignũ dedit uicini portus: qua re decepti græci inter aſperrimos ſcopulos naufragiũ pertulerunt: hinc a proptio dictum eſt: nauplius ultores ſub noctem porrigit ignes: & natat exuuiis græcia præſſa ſuis: omnis autem de nauplio hiſtoria & calamitas tragediis perſcribebatur: unde nero ut pote tragediarum actor illa ſolebat ſcenico habitu: ſubinde cantare quod principi probroſum eſt: conſimili caſtigatione inceſſebat Diogenes cynicus grammaticos: quod cum ulyſſis mala requirerent ſua ignorarent: itidem muſicos carpebat: quod cum lyræ chordas congrue aptarent: animi mores inconcinos haberent. ¶Datus. nomen eſt hiſtrionis attellanarum fabularum: de quibus ſupra memorauimus. ¶In cantico: cantica comediarum membra ſunt: in quibus ut auctor eſt diomedes. unus tantum debet eſſe perſona aut ſi duæ fuerint ita debẽt eẽ: ut ex occulto una audiat nec loquatur: ſed ſecum ſi opus fuerit uerba faciat. ubi uero perſonæ plures uerſantur ille comediarum partes nominantur: diuerbia a perſonarum diuerſitate hoc obiter dictum ſit ut intelligas illud liuianum: inde ad manum cantari hiſtrionibus ceptum: diuerbiaque tantum ipſorum uoci relicta. ὑγιαίνε. latine interpretatur: uale pater uale mater: erant autem hæc uerba in cantico fabulæ græce: quæ cum ab hiſtrione recitarentur repreſentauit more actoris bibentem & natantem: ut ita ſignificaret claudium bibẽdo agrippinam natando periſſe: nam claudio uenenum in potione datum nõ in boleto quidam prodiderant: quod & ſupra tranquillus oſtendit dicẽs traditum eſſe a quibuſdam datum fuiſſe uenenum claudio per præguſtatorem. ¶Clauſula: ſcilicet cantici atellanici.

¶M. AN. ¶Noſter erit pean: q̃q̃ ſimpliciter ad apollinẽ ob lyram id referendum uideatur: quia tamẽ peã dixit pcuſſorẽ accipias παιῶ ferio: unde pæan. lu. parce p̃cor peã: & tu depone ſagittas & mox poſtea: ſed pæan contrahit arcũ. ¶Ille: parthus hoſtis. ¶Hecatebeletes: a longe feriens græcæ ἑκατηβελέτης dicit & ἑκατόβολος homerus ἑκάτοβοὸς ἀπόλλονος. ¶Roma domus: Nerõis. ſ. q̃ totã urbẽ occu

Noſter erit pean ille hecatebeletes.
Roma domus: fiet ueios migrate quirites.
Sí nos & ueios occupat iſta domus.

Sed neq; auctores requiſiuit. & quoſdam per indicem delatos ad ſenatum affici grauiore pœna prohibuit. Tranſeuntem eum iſidorus cynicus in publico clara uoce corripuerat: qđ naupli mala bñ cãtitaret ſua bona male diſpõeret. & dat atellanarũ hiſtrio ĩ cãtico quodã ἐγιαίνε πρεγιαίνε ὦ πάτερ ſalue pr̃ ſalue mr̃: ita demõſtrauerat ut bibẽtẽ natãtẽq; faceret exitũ. C. claudii agrippiæq; ſignificãs: & ĩ nouiſſima clauſula

An trãſmigratio ueios fiat

ueii ciuitaſ caſtellana

Cynici a canibus

Canis diogenes

Nauplius ultores ignes

In grãmaticoſ & muſicos

Cãtica comediarũ

Diuerbia

Locus liuii

pabat:pli.& quota pars ea apparatus fuit aureæ domus ambiẽtis urbẽ:ut prio diſticho illi materna cædes exprobrabatur atq; ei proximo ineptũ cytharizãdi ſtudiũ:ita hoc tertio ædificãdi luxuria. ¶Veios migrare quirites:ad ueterẽ alluſit hiſtoriã Liui.ẽ auctor ſenonas urbe eiectos eaq; incendio:& ruinis deformata conſultatũ inter patres an ad ueios populariter migrare deberẽt:ſed uehemẽti camilli oratione:quam ſupra habuit tẽpeſtiuoq; omine cõfirmari:perſeuerarũt ciues Romam incolere:eſt ueiorum oppidũ ĩ ethruria nec multum ab urbe diſtãs quippe unde nihil intermiſſo curſu romã uſq; equos cucurriſſe conſtat.plus maius auguriũ circa priſcos plebeiis circenſibus excuſſo auriga ita:ut ſi ſtaret cucurriſſe in capitoliũ equos ſedemq; ter luſtraſſe maximũ uero eodẽ peruenisſe a uehiis cũ palma & corona effuſo rutumena:qui ibi uicerat:q̃q̃ nõ eo inficias intermiſſo ẽt curſu hoc accidere potuiſſe. ¶Si nõ & ueios:inuidioſe dictũ q̃ſi tãta eſſet domus uaſtitas ut periculum eſſet ne ueios quoq; occuparet. ¶Cinicus:cinici dogmatis ſectator.Clara uoce cinicorũ fuit aperta allatratione uitia corripere. ¶Nauplii:fuit is palamedis qui ad troiam piit pater quiſquidem immeritã filii mortẽ ĩ græcos ultus eſt: Valerius flaccus & face ſcæua in tua mox danaos acturus ſaxa caphareu:Nauplius. ¶Mala:in tragœdiis relata ὑτιαὶνὲ πάτερ ὕγιαίνε μὴντὲρ: ideſt ſalue pater ſalue mater:ſic.n.inſcripta erat athellanica fabula. ¶Demõſtrauerat:hiſtrio. ¶Bibẽtẽ:patrẽ ad claudium alludens:qui ueneno ſublatus eſt:quãquam enim boleto inditum credatur.fuerũt tamen qui aliter datum opinarentur quaſi poculo infuſum. ¶Natantem:hoc ad agrippinam quæ quantum in nerone fuit naufragio periit. ¶Nouiſſima clauſula:fabulæ.

Orcus uobis ducit pedes ſenatum geſtu notaret hiſtrionẽ & philoſophũ nero nihil ãplius q̃ urbe italiaq; ſũmouit. uel cõtẽptu oĩs ĩfamiæ:uel ne fatẽdo dolorẽ irritaret ĩgenia.

¶PHI. ¶Orcus uobis:uerba ſunt fabulæ atellanicæ:ĩ qua ex argumento dicebatur orcus.i. pluto uobis ducit pedes:ut ſignificaretur illos ad mortẽ duci.prouerbialis enim locutio ẽ orcus tibi ducit pedes,p eo qđ eſt pluto trudit trahitq; te ad inferos:ideſt tu a morte cuius preſes:eſt pluto duceris igitur cum hiſtrio hãc clauſulã referret: ubi pronunciauit dictionẽ illã uobis per geſticulationẽ hiſtrioni cam notauit ſenatum tanq̃ nero orcus ſignificaretur:quĩ ſenatoribus ducebat pedes:cũ ſenatoribus foret infeſtiſſimus:eũq; ordinẽ ſublaturũ ſe qñq; e re.pu.minaretur: itidẽ uerres a cicerone ob ſimilitudinem dictus ẽ alter orcus:orcũ ãt plutonẽ dici nullus ignorat:q uel ſaltẽ legerit illud maronianum:pallidus orcus eumenideſq; ſate:ab urgendo orcũ inclinari autumat feſtus ueteres ſumanũ dixerunt quaſi ſũmũ manium:ut interpretatur marcianus de nuptiis philologiæ:idẽ uedius nũcupatus:quẽ & plutonẽ & ditẽ ueiouẽq; dixerũt ab antiquis dictus ẽ qetalis:credo quia mors quies ẽ erũnarũ:quidã legũt orchis accipiũtq; p ſaltatione:quod parũ quadrat parũq; habet acuminis. ¶Hiſtrionẽ:ſcilicet datũ:q egerat fabulã atelanã. ¶Philoſophũ:iſidorũ cynicũ:qui neronẽ ĩ publico corripuerat. ¶Summouit:eiecit. ¶Cõtẽptu infamiæ:infamiã facile cõtẽnunt probroſi hoies & dedecoroſi:uñ & a iuuenale dictũ in feminã ĩpudicam:famã cõtemſerat olim:cuius apud molles minima eſt iactura cathedras. ¶Irritaret:ſi demõſtraſſet ſẽ doleter affici ex talibus obiurgationibus:haud dubie irritaſſet prouocaſſetq; ingenia eruditorũ ad probra hoc genus cõminiſcẽda ĩ ipſũ neronẽ:ſed dũ ſimulat hæc ſuſq; deq; facere:uel re uera floccipẽdit nimirũ relẽteſcũt ingenioſi ab talibus excogitandis:qbus princeps nõ mouetur. ¶Deſtituit:deſeruit:eutropius:romanæ urbi execrabilis nero ab oĩbus ſimul deſtitutus. ¶Iunio uindice.hiſtoria hæc eſt:iunius uindex galliæ prætor ĩſurrexit in neronẽ bellũq; apte ſuſcepit ſcriptis ad galbã litteris:q id tẽporis erat in hiſpania:quẽ hortabatur ad accipiẽdũ ĩpiũ.ruffus uero uirginius:qui legionibus potẽtiſſimis præerat cũ ĩparor a ſuis appellaret:dicebat ſe neq; accepturũ ĩpiũ neq; pmiſſurũ ut alii dareť:q a ſenatu electus non foret:hinc uirginii uindiciſq; exercitus ſimul conflixerũt:quo cõflictu uindex ſe ipſum interemit:unde rumor uulgat9 ẽ ipiũ uirginio oẽs dare uelle:tũc demũ galba ſibi metuẽs ad uirginiũ ſcripſit:eũq; iuitauit ad romanũ ĩpiũ libertatẽq; tutãdã:q ubi cognouit neronẽ occiſũ eẽ galbæ pĩde ac ĩpatori obuiã,pfect9 ẽ:hos tris tãq̃ aſſertores romãi ĩpii extictoreſq; nerõis iũcti locauit iuuenalis:ubi ait:qd.n.uirgini9 armis debuit ulciſci magis aut cũ uĩdice galba? τὸτὲχνιὸν:latie ſignificat articulã oĩs terra nutrit:nero ãt uſurpabat hanc græcã ſniam:ut ſignificaret ſibi neceſſariũ eẽ aliquã uel minimã artiũ ediſceť:ut deſtitut9 deiectuſq; ĩpio ab illa nutriri aliq; poſſet:artes.n.& diſcipliæ ubiq; gẽtiũ.ubiq; locoꝝ:parãt artificib9 ãlimenta:hæc enim ſunt prædia & uiatica:quæ nobis a fortuna adimi non poſſunt:quæ etiam e naufragio poſſunt enatare:quæ nos nuſquam deſtituunt:talia dicebat ariſtippus uiatica liberis oportere parari:in quæ fortuna non habet imperiũ:theophraſt9 uero ait doctũ ex oĩbus ſolũ neq; ĩ alienis locis peregrinũ neq; inopẽ futurũ:qdã codices habẽt uerſum homeri dimidiatum:quo poet a eximius cecinit nihil alere terrã miſerius hoie tãq̃ nero idẽ tidẽ uſurparet hãc homericã ſuiam:q̃ nihil terra nutrit miſerius ἄνϕρωπος.i.homũculo.

Orcus uobis : uerba ſunt fabulæ atellanicæ : Orcus ducit pedes

Alẽ principẽ paulo minus.xiiii.annos ppeſſus terrarũ orbis tãdẽ deſtituit ĩnitiũ faciẽtibus gallis duce iulio uidice q tũ eã puiciã proptor optinebat:prædictum a mathematicis. Neroni olim erat fore ut q̃doq; deſtitueret: unde illa uox eius celeberrima τὸτὲχνιον πᾶσα ἄγει τρέφει tota terra nutrit mimã artẽ:ſiue articulã:quo maiore uenia

¶M.AN. ¶Orchis:ſaltatio:ſic.n.legerim potiuſq̃ orchus ut oẽs codices quos uidimus habẽt ut latenter taxatã intelligamus turpẽ ſenatus aſſentationẽ qui canẽti nerõi plauderet niſi orchus,p nerõe accipiat q̃ſi alter in abſumẽdo ſenatu orchus. ¶Geſtu:ĩdecoro plauſu. ¶Hiſtrionẽ.q fabulã egit. ¶Et phũm:hiſidorũ

Orcus

Sumanus Vedius

Quietalis

Deſertio neronis

Mors uindicis

Diſcipliæ uiatica

Dionyſius docuit pueros

cynicũ. ¶ Cõtẽptu: qa uere cõtẽneret paruifaceretq; eiuſmõi obtrectatiões. ¶ Irritaret: cõcitaret. ¶ Ingẽio ſos: ad plura in ſe ſcribenda. ¶ Deſtituit orbis. i. hominum conſenſus fauor: ſtidium. ¶ Iulio uindice: de uindicis & Galbæ defectione: tacitus abunde multa τοῦ ἐκγόνου πάσας ἀγαθὰς τροφεῖ filiolũ tota terra nutrit. ¶ Maiore uenia: ideſt minore accuſatione.

¶ PHI. ¶ Meditaret: exerceret ide meditationes dictæ exercitationes: & ut inquit uegetius nihil eſt tam difficile: quod non aſſidua meditatio facillimum reddat. ¶ Priuato neceſſariam: tanq; ſi unq; priuatus eẽt futur⁹ uellet cytharedicã artẽ profiteri: cuius q̃ſtualeret: ſunt enim dilciplinæ & ĩprimis litteræ ĩ rebus ſecũdis ornamẽto in aduerſis p̃ſidio: dionyſius tyrannus cũ ſyracuſis eẽt expulſus dicitur corinthi aperuiſſe ludũ litterariũ: puerosq; docuiſſe artẽ quoq; cytharedicã fuiſſe queſtuoſam teſtat martialis cũ ait artes diſceſ uult pecunioſas: fac diſcat cytharedꝰ aut choraules: arĩõ quoq; muſica cytharedicaq; arte p̃ſtãtiſſimꝰ grãdẽ pecuniã & uberes q̃ſtꝰ fecitauit: eiuſq; artis gratia periãdro regi corinthiorũ fuit dilectiſſimus qdã mathematici. ¶ Nominati: q ſpõdebãt nerõi ordinationẽ oriẽtis: hi generaliter loquebãt: ut nõ hãc magis q̃ illã regionẽ oriẽtalẽ ſignificarẽt: qdã uero nominati ſpeciati q; dixerũt neronẽ hiturũ ĩ oriẽte poſt defectionẽ oĩum regnũ hieroſolymorũ: hieroſolyma autẽ eccleſiaſtici ſcriptores hieruſalẽ uocãt: dicũt ãt hieroſolyma. ut ꝓdidit egeſippꝰ q̃ primo ſolyma dicebãt: ſed cũ rex canaeus cognomẽto iuſtus: q fuit cõditor ſolymoꝝ tẽplũ addidiſſet: ide hieroſolyma nuncupauit: græci enim ἱερὸν tẽplũ uocãt. autumat euſebius ĩ. ix. euãgelicæ ꝓparatiõiſ: hyeroſolyma appellari quaſi hierõ ſolomõis hoc ẽ edẽ ſolomõis a tẽplo: qd ſolomõ hieroſolymis pulcherrimũ magnificẽtiſſimumq; conſtruxit. ¶ Cui ſpei: quã faciebãt plures ex mathematicis: ut. ſ. ſibi priſtĩa fortũa oĩs reſtitueret: natura. n. cõpatũ eſt. ut id libẽter credamus ſperemuſq; futurũ: qd uolumus ac optamꝰ. ¶ Vtraq; recepta: ſupra memorauimꝰ: neronẽ accepiſſe clades alterã ĩ britãnia alterã ĩ armenia: q mox britaniã recepit uirtute ſuetõii paulini: & armeniã uirtute corbulõis ex quo iterp̃tabãt ſe reſtitutũ eẽ ĩ priſtinã fortunã: & ita liberatũ eẽ a piculis maliſq; q̃ fata portẽdebãt. ¶ Defunctũ: liberatũ: uirgilius neqcq̃ magnis defuncte piclis: liuius defũcta morbis corpora. dixit, p liberata: defunctũ expoſuit donatꝰ. Terẽtianꝰ iterpres ꝓ finitũ: ide mortui defuncti q̃ finierũt pegerũtq; uitæ munia. ¶ Septuageſimũ & tertiũ annũ. oracula ſepe flexiloq; & obſcura fũt: ut ĩqt cicero ĩ. ii. de diuinatione: qd & plurimoꝝ exẽpla notificãt: tale fuit hoc apollinis oraculũ nerõi datũ: nã cũ dixiſſet nerõi caueẽdũ eẽ annũ ſeptuageſſimũ tertiũ: exiſtimauit nero id ſignificari. qd ipſe eo etatis ſuæ ãno eẽt moriturꝰ: ſed oraculũ: ut mox patuit ſignificare uolebat nerõi metuẽdũ eẽ galbã. q agebat. lxx. & tertiũ etatis aunũ: qñ ex turbato nerõe factus ẽ ĩpator. ¶ Quaſi eo demũ obiturus: ueluti moriturꝰ eẽt anno ætatis ſuæ. lxx. tertio: q̃ etas fuiſſet haud dubie polychrõia. ¶ Piſces relaturos: exẽplo polycratis ſamioꝝ tyrãni: quẽ felicẽ fuiſſe tradũt: eo qd nihil acciderat ei qd nollet: q ex cõſilio amaſis regis egyptioꝝ anulũ p̃cioſiſſimũ: quo delectabat in mare abiecit: ut ita aliquid moleſtiæ experiret ĩ uita: uerum rurſus factus eſt felix: cũ is ipſe anulus in p̃cordiis piſcis inuentus eẽt: quẽ piſcator captum pro munere obtulit: hiſtoria ſcribitur luculẽter ab herodoto in tertio: cuius & ciceroĩ in quinto de finibus & plinius in. xxxiii. & in ultimo meminerũt. ¶ Die ipſo: nero matrẽ interfecit: per feſtos quinquatriũ dies q ſunt mẽſis marcii mineruæ dicati: idẽ poſt multos annos eodẽ ĩp̃o die nũciũ accepit de rebelliõe galliarũ: & iulii uindicis defectõe tãq; ita fata diſponerẽt ut quo die cõmiſerat matricidium: eo euerſionem ſubiret imperii. ¶ Lente ac ſecure tulit: ſcribit plutarchus in Galba neronem audita defectione uindicis ſimulaſſe ſe illum contemnere ac nihili ducere res gallorum: quinetiam ueluti per iocum ad amicos dixiſſe fertur: non malam ſibi pecuniis egenti rebellionem galliarum ĩcidiſſe: quarum opes cum in ſeruitutem ueniſſent: ſibi predæ futuras aſſeuerauit: galliæ enim inter prouincias ſunt opulentiſſimæ & ob id accommodæ ad imperatorem diuitiis ſaturandum.

¶ M. AN. ¶ Meditaretur: exerceret. ¶ Quidam: mathematicorum. ¶ Cui ſpei: priſtinæ. ſ. fortunæ ĩ integrum reſtituendæ. ¶ Britannia & armenia: de quarum alienatione ĩ tranſcurſu auctor. nã quum rõ. legiones a parthis ſubiugatæ ſunt: ob armeniam ẽ bellatũ. ¶ Defunctum: ad exitum pueniſſe. ¶ Aetate. galbæ q eũ uitæ annũ agebat quũ ĩ hiſpãia ĩpator cõſalutatus ẽ. ¶ Singularẽ: unicã & nullo mõ uariabilẽ: aut tãlõgam: ut nulli pricipũ lõgior cõtigiſſet. ¶ Piſces: eas ſibi relaturos qd policrati ſamio omnium pricipũ q ſua ætate fuerũt fortũatiſſimo cõtigiſſe Herodotus & Pli. tradũt ut annulum in mare ꝓiectũ eximii ualoris ſar

Arion ex muſica opulentuſ

Hieroſolyma unde

Solyma

Quod uolunt credunt

Defunctꝰ

Oracula flexiloqua

Felicitas policratis

Anulus relatus polycrati

meditaretur cytharœdicã artem principi ſibi gratam priuato neceſſariam: Spoponderunt tamen quidam deſtituo ei ordinationem orientis nonnulli nominatim regnum hierosolymorum plures omnis priſtinæ fortunæ reſtitutionem. Cui ſpei pronior britannia armeniaq; amiſſa: ac rurſus utraq; recepta defunctum ſe fatalibus malis exiſtimabat. Vt uero cõſulto delphis Apolline ſeptuageſimum & tertium annum cauendum ſibi audiuit quaſi eo demũ obiturus: ac nihil coniectans de ætate Galbæ tanta fiducia nõ modo ſenectam: ſed etiam perpetuam ſingularemq; concepit felicitatẽ: ut amiſſis naufragio p̃cioſiſſimis rebus nõ dubitauerit ĩter ſnos dicẽ piſces eas ſibi relaturos, neapoli de motu galliarũ cognouit die ipſo: quo mrem occiderat adeoq; lẽte ac ſecure tulit ut gaudẽdi ẽt ſuſpitionẽ p̃beret tãq; occaſiõe nata ſpoliãdarũ iure belli opulẽtiſſimarũ prouinciarũ. Statiq;

donicem ait Pli. fuisse piscis a piscatore oblatus restituitur. ¶Die: quo matrem occiderat: non illo tempore sed eo anni die quo mater ab illo occisa fuerat.

in gymnasium ꝓgressus certātes athlætas effusissimo studio spectauit: Cœnæ quoq; tpe iterpellatus tumultuosioribus literis hactenus excanduit ut malum his qui desiissent minare tur denique per octo continuos dies rescribere cui non mā dare quid aut præcipere conatus rem silentio oblitterauit.

## De reditu eius ad urbem: & contumeliis in eum dictis & aliis gestis eius.

A Dictis tandem uindicis contumeliosis & frequentibus permotus senatum epistolam in ultionē sui, Reiq; pub. adhortatus est: excusato langore faucium propter quem non adesset. Nihil autem æque doluit: q̄ ut cytharedum malū se increpitum ac pro nerone Aenobarbum appellatum: & nomen quidem gentile: quod sibi per cōtumeliam exprobaretur resumpturum se professus est deposito adoptiuo. Cætera conuitia ut falsa non alio argumento refellebat: q̄ quod etiam inscitia tantopere laborate perfectæq; a se artis obiiceretur: singulos subinde rogitans nossent ne quenquam præstantiorem. Sed urgentibus aliis super alios nunciis Romam prætrepidus rediit: leuiterque modo i itinere friuolo auspicio mente recreata quum annotasset lnsculptum monumento militem gallum ab eqte romano oppressum trahi crinibus ad eam speciem exiluit gaudio: cælumque adorauit Ac ne tunc quidem aut senatu aut populo coram appellato quosdam e primoribus uiris demū euocauit, transactaq; raptim consultatione reliquā diei partē

¶PHI. ¶In gymnasium. s. neapolitanorum apud quos athletica certamina & agon gymnic⁹ titu grecanico edebantur. ¶Interpellatus: interruptus. ¶Tumultuosioribus: cū tumultu p̄cipitantiaque deportatis: uel tumultuosa nūciantibus. ¶Hactenus: eo usq; eatenus. ¶Excādu it: iratus est: est. n. excandescētia ira nascens & modo desistēs: q̄ thymosis græce dicit. ¶Malū minaretur: sic uulgo quoq; dici solet: liuius in. iiii. malum qdē militibus meis inquit nisi quieuerit. ¶Desiissent: elegātius leges desciissent pro eo quod ē de feciissent: rebellassent q̄. ¶Non mandare qd: nulli mandata dedit nulli p̄cepit: ut ita hæc tota de rebellione galliarū fama silētio mandaretur. ¶Edictis uindicis: cum uindex prætor esset galliæ merito edicta appellat: cū proprie edicta sint leges prætorie. cicero. Qui plurimū tribuunt edicto p̄toris edictū legē annuam dicunt esse. ¶Contumeliosis: probrorum cōtumeliarū q̄ refertis. ¶Epistola: quam ex neapoli misit romam ad senatū ¶Excusato lāgore fauciū: morbus faucium ē angina & tōsille: imperitū medicorū uulgus sq̄natiam uocat: cū hipocrates: & Galenus synāchem appellit auerint. plinius tonsil'as seiungit discriminatq; ab angina. ¶Se increpitū. obiurgatū castigatūq; a uindice scribit philostratus uindicē uocato ad contionē exercitu orationē habuisse uirulētā cōtra neronē: q iter alia dicebat illū magis ē oia q̄ cytharedū: cytharedū uero multo magis q̄ regē eundem quoq; infamia furore: auaricia: lasciuia: oiq; crudelitate corruptū criminabat' qd uero matrē iterfecisset id neq̄ illi crimini dandū eē dicebat: tāq̄ iure iterfecta eēt illa: q̄ tale portētū peperisset. ¶Aenobarbū: similiter alias doluit nero se domitium a britānico salutatū fuisse: sunt enim hæc nomina familiæ: quæ nero fastidiebat: posteaq̄ in gentē claudiā pet adoptionē fuerat ascitus. ¶Nomē gentile. s. ænobarbi. ¶Inscitia. in scientia & ipitia. ¶Exprobraret': pbro daret' a uidice. ¶Deposito adoptiuo. s. noie nerōis: quod p adoptionē usurpauerat. trāsiuerat q; i claudiā familiā. ¶Refellebat: refutabat: redarguebat: refellit enī is: q negat ut inqt donatus. ¶Inscitia artis. s. cytharedicæ: sensus autem hic ē cū nero increpitus fuisset a uidice tāq̄ cytharedus malus: ex hoc argumētabat' maledicta oia uidicis sibi obiectata eē falsa: cū sibi cytharedica obiiceret': in q̄ sese pfectissimū absolutissimūq; & credi & dici uolebat. ¶Subinde: freq̄nter. ¶Rogitās: iterrogās. ¶Præstātiorē: ipso. s. nerōe i arte, citharedica. ¶Prætrepid⁹: ualde trepidās. ¶Rediit. s. romā. ¶Friuolo. leui & nugatorio: sūt. n. friuola uasa fictilia q̄ssa. ¶Auspiciū: hic auspiciū itellige dcm̄ p̄ p̄sagio & pgnostico: sine ulla auiū spectione: cū alias auspiciū ab aue speciēda dcm̄ accipiat'. ¶Monumēto: sepulcro. ¶Militē gallū: ex hoc nero cepit felix omē: tāq̄ ipe roman⁹ cū romānis ita opp̄ssur⁹ eēt gallos cū uidice rebellātes quēadmodū gall⁹ ille sculpt⁹ opp̄ssus trahebat' ab eqte romāo. ¶Militē gallū: ap̄ gallos ad militādū oīs etas aptissima ē: & pari pectoris robor senex ad ꝓcīctū ducit': & adultus gelu duratis artub⁹ & labor assiduo multa cōtēptur⁹ & formidāda: auctor amian⁹ marcelin⁹ i. xv. q ait gallos uini auidos eē adeo: ut qdā ebrietate cōtinua obtūdāt sensus: ¶Ad eā speciē: figurā sculpturæ. ¶Celū adorauit: ait eneas uirgilianus: tēdoq; supinas ad celum cum uoce manus. ¶Aut senatu appellato: neq; allocutus est senatum neq; uerba fecit apud populū: quod promerēdi fauoris gratia i re ancipiti fuerat factitādū. ¶Euocauit: e ceteru separatos uocauit ut cū his cōsultaret. ¶M. AN. ¶Hacten⁹: ut i aptas minas erupit. ¶Cōtumeliosis: cōtumeliaq; plēis: eiusq; phamā, pscidētib⁹. ¶Citharedū malū: ita turpia illa citharæ deliramēta aio isederāt ut ne i apto qdē discrimīe mentire desierit ¶Aenobarbū. de cognominis rōne uide supra. ¶Adoptiuo: neronis appellatione quod nomen esset ex

Excādescētia

Thymosis

Edicta prætoria

Angina Tonsillæ Squinātia Synanche

Oratio uirulēta in neronem

Dictum uidicis

Refellere

Friuola Auspiciū

Apud gallos omnis etas apta militiæ Galli auidi uini

claudii adoptione sortitus. ¶Inscitia: quod inscius esset operæ: & studii a se circa musicen nauati. ¶Militē gallum a ro. oppræssum: quasi certum futuræ in gallos uictoriæ augurium rem ad se traxit. ¶Ne tum quidem: quum maxime ordinum fauore opus erat.

¶PHI. ¶Organa hydrauliti/ca: sunt quædā machinæ ad hau/riendā aquā iuētæ: q̄ organa hydraulica uocātur: qnorū memi/nit uictruuius architectus in. ix &. x. sunt & organa hydraulica musica instrumēta: quæ p aquā sonantes excitāt uoces: uñ & nomē acceperūt: græci. n. τὸ ὕδωρ aquā uocāt & αὐλὸς tibiā: ctesi/bius tonsoris filias hydraulicas machinas primus instruxit: cui⁹ rei plinius quoq; meminit l. vii. his uerbis laudatus ctesibius ē pneumatica rōne & hydraulicis organis repertis: idē l. ix. delphi nū mulieri prodidit musica arte & p̄cipue hydrauli sono: de his musicis ĩstrumētis cēsoria ē illa & digna memoratu apud amia nū poratio. Deniq; p philoso/pho cātor & in locū oratoris do ctor artiū ludicrarū accitur & bi/bliothecis sepulchrorū ritu in p petuū clausis organa fabricātur hydraulica. ¶Difficultate cuiusq; haud dubie difficulter miraq; arte mechanica cōficiunt organa hydrau/lica: unde nō ĩmerito laudatur ctesibius inuctor machinaꝝ hydraulicaꝝ. ¶Differens: dispūtans differtans ¶Prolaturum: productuꝝ ostēsurū. ¶Per uindicem: a quo id tēporis admonebatur: si quid prudētiæ ha/buisset omittere debere cytharedicā artē: & musica instrumēta: & arma eē tractanda nō organa. ¶Hispani as: galba per octo annos rexit hispaniam taraconensem: ubi imperator ab exercitu cōsalutatus ē nero. autē auctore plutarcho lotus prādebat: ubi audiuit galbam cum hispania defeciſſe: quod adeo dolenter tulit: ut mēsam subuerterit. ¶Male fracto: penitus infracto debilitaroq;. ¶Intermortuus: ĩtermortuū latini dicūt eum qui inter mortē uitāq; ex dolore procūbit similis expirāri: plinius in. xxxii. ut uli ĩquit marini adeps i stilat naribus intermortuarū uuluæ uitio: attalus cū boetios ad societatē romanā hortaretur: ut apud liuiū. ait eumenes: in ipsa contione intermortuus haud multo post expirauit de inanimatis quoq; inrermortuū dici posse testis est cicero: qui ait ĩ oratione pro murena. memoriā prope ĩtermortuā generis sui uirtute re/nouare. ¶Rescipiuit: ad se tediit respirauit refocillatus est. ¶Veste discissa: hoc ĩ dolore fieri consueuit. uñ legimus subinde in scripturis canonicis multos discidisse uestimēta ob merorem. ¶Similia accidisse: ab exemplo nutrix alūnum consolabatur: tanq̄ ea fortiori animo ferēda sunt: quæ aliis quoq; cognoscimus acci disse. ¶Vnius: tanq̄ alii principes nō in uita amittāt sūmū imperiū: sed cū morte: at tamē legimus multos ad/huc uiuētes ĩperio spoliatos fuisse: sicut tarqnios & dionysiū siracusanum. ¶Nec eo secius: nec ideo minus. ¶Luxus: luxurioſi prodigiq; uictus. ¶Prosperi qdā: q̄dā res ꝓspera. ¶Abūdātissimā: ex cōsuetudie luxus ¶In defectiōis duces: uindicē & galbā. ¶Innotuerūt. celebrata ĩuulgataq; sunt. ¶Gesticulatus: more hi/strionū: q ñ solū carmĩa ore depromūt: sed gesticulāte uultu & motu corporis accōmodato, ꝓsequūt. ¶Clā: illatus: furū & ignorantibus spectatoribus. ¶Scenico: sepe dictū ē scenicos absoluto uocabulo histriōes nū cupari: augustinus ait in. ii. de ciuitate dei: quo mō abiicitur scenicus q̄ p quē colit deus. ¶Placēti: mire oble ctāti. ¶Abuti. utimur cū honore abutimur cū iniuria: sicuti docet donat⁹ terētian⁹ ĩterpres: in alio significatu abuti dicimur his rebus: quæ nobis utentibus pereunt: unde cui legatus est ususfructus bonorum: illi nō potest uideri legatus usus penoris neq; uini neque olei. & id genus rerum aliarum: quæ utendo consumū tur: unde ait eleganter boetius cum usus & abusus contraria sint: cui rerum ususfructus legatus est: non potest uideri legatus abusus.

¶M. AN. ¶Per organa hydraulica: musicum instrumentum a similitudine naualis machinæ dictum pli/nius auctor est pneumatica ratione ctheſibium hydraulica organa in athenienſium nauali reperiſſe: & rursus delphias hydraulicoꝝ organorū cōcētu demulceri. ¶Prolaturū: repſentaturū. ¶Si per uindicē: qua si p hūc dicere uoluiſſet publicæ felicitatis ĩrerpellatorē. ¶Et hispanias: qbus galba ꝓſidebat. ¶Male: ideſt ualde cicero idq; ad rē pertinere credebāt scriptores illos male mulctatos. ¶Nutriculæ: æglogæ siue certe alexādriæ utraq; enim eius nutrix fuit. ¶Aliis principibus, qui ipſius tēpora ꝓcesserāt. ¶Similia accidisse ꝓuinciarū & exercituū defectōes. ¶Præter ceteros: pūcipes ĩtellige. ¶Sup abūdātissimā cenā: uel luxurioſe paratam aut quod magis placet freq̄ntissimo conuiuio initam. ¶Indefectionis duces: uindicem & galbā.

pro philo/sopho can tor

Mēsā sub uertit

Intermor tuus

Vestimēta diloricari i luctu

Scenici

Abuti

Vsus abu/sus contraria

¶Innotuerunt:in uulgus exire. ¶Gesticulatus:gestu quodam imitatus. ¶Clam:occulce ob temporum nouitatem persona dissimulata. ¶Scœnico:histrioni in scœna canenti. ¶Abuti eum: ociose sibi placere quia sine æmulo certaret:quasi denuntiatum uellet nisi præsentibus esset curis districtus fuisse se cum illo certaturum iniecturumq; sollicitudinem ingentem.

eum occupationibus suis. De malis eius, propositis & de cõsulũ priuatione: & consulatus assumptione.

ANitio statim tumultus multa & immania uerũ nõ abhorrẽtia a sua natura creditur destinasse successores pcussoresq; sumittere exercitus: & puincias regẽtibus q̃si cõspiratis idẽq; & unũ sentiẽtibus qcqd ubiq; exulũ:qcqd in urbe hoium gallicanorũ esset cõtrucidare illos ne desciscẽtibus aggregarent:hos ut conscios popularium suorum atq; fautores Gallias exercitibus dirripiendas permittere senatũ uniuersum ueneno p conuiuia necare:urbẽ incẽdere feris in populũ immissis:quo difficilius defenderet:sed absterritus non tã pœnitentia q̃ pficiẽdi despatione:credẽsq; expeditionẽ necessariã cõsules ante tempus priuauit honore atq; in utriusq; locũ solus iniit consulatum quasi fatale esse nõ posse Gallias debellari nisi a cõsule:ac susceptis fascibus quũ post epulas triclinio digrederet inixus humeris famulorũ affirmauit simul ac primũ prouinciam attigisset inermẽ se in cõspectus exercituũ pditurũ: nec quicq̃ aliud quã fletuũ. Reuocatisq; ad pœnitentiam defectoribus sequenti die lætum inter lætos cantaturum epinicia: quæ tã nunc sibi componi oporteret.

De apparatu expeditiõis cõtra gallos & extractiõibus eius.

IN præparanda expeditione primã curam habuit

¶PHI. ¶Occupationibus suis.histrionia.s.& scœnica arte: q̃ haud dubiæ erant occupatiões neronis:cũ in his totos dies frequẽter impẽderet. ¶Tumult⁹. qui exortus est ob defectiõem uindicis in gallia:& galbæ in hispania. ¶Inmania.crudelia & sãguinaria. ¶Sũmittet. furtim & clam imittere. ¶Quicquid exulum.oẽs exules. ¶Hoium gallicanoũ.propter initiũ rebelliõis factũ a gallis auctore uidice.scribit lãpridius gallicanas mentes duras ac retrogradas esse:& fæpe iperatoribus graues:oli a gallicanis hoibus occisus fuit alexãder romanus iperator una cum matre. ¶Illos.exules. ¶Desciscentibus rebellantibus.desciscere.n.est rebellare:& discedere a fide prima. ¶Hos.gallicanos homines. ¶Populariũ. popularis dicit hõ eiusdẽ cõditionis generisq; popularis populo amat est:& popularis ciuis: popularis humilis est:popularis uilis.hinc intelligimus populares eiusdẽ cõditionis & generis: ut sit sensus neronẽ destinasse contrucidare gallicanos hoies: qui erãt romæ ueluti fautores gallorũ transalpinorũ rebellantiũ.apud salustium populares dñr pticipes & cõscii cõiuratiõis. ¶Permittere.zeugma est a superiori.repetendũ.n. est uerbum illud.credit destinasse. ¶Per cõuiuia necare.sicut olim suillis fungis tota cõuiuia interempta fuerũt: una cũ aneo sereno pfecto neronis uigilũ & tribunis & cẽturionibus. ¶Vrbẽ incendere. Exemplo catilinæ: q̃ destinauerat cũ coniuratis.xii.simul oportuna loca urbis incẽdere: ut eo tumultu facilior aditus fieret ad consulem ciceronẽ cæterosq; quibus insidiæ pabant opprimẽdos. ¶Difficilius.dũ oẽs forent occupati circa feras uicatim discursãtes. ¶Expeditiõem necessariã:ut cõparatis copiis militaribus expeditiõem belli/cam suscipet aduersus gallos desciscẽtes. ¶Ante tps.ante exactũ legitimũ consulatus spaciũ: qđ erat annuum. ¶Honore.cõsulatu. ¶Vtriusq;:cõsulis. ¶Fatale.decretũ cõstitutũq; a fatis:q̃ ut inqt cleãtes & interpretatur seneca ducũt uolentẽ trahũt nolẽtẽ. ¶Fatoũ necessitas.ut elegãter ait apuleius ineffugibilis est.uñ a bono poeta dictũ est.ineluctabile fatũ. ¶Nisi a cõsule.more magni põpeii:qui oli solus cõsul sine collega creatus ẽ.Ideo aũt uoluit nero inire solus cõsulatũ:ut gallias debellaret:ueluti puinciæ galliaũ ab unico tãtum cõsule non aũt a duobus cõsulibus debellari subigiq; possent:sicut fatali decreto cõtineri affirmabat. ¶Fascibus.s.cõsularibus.relege quæ in prio cõmentario annotaui sup fascibus uirgisq; cõsularibus. ¶Innixus.firmatus stabilitus sustẽtatus.a liuio dictũ est rẽ romanã stetisse innixã papyrio cursore. ¶Prouinciam galliã:quæ erat puincia po.ro.plinius scribens de narbonẽsi gallia inqt italia uerius q̃ puincia. ¶Exercituũ.q duce iulio uidice primi defecerãt. ¶Prodituũ progressuũ. ¶Quã fletuũ.tanq̃ lachrimis solis posset reuocare ad officiũ copias militares & principes defectiõis:ueũ nesciebat qđ ab apollonio rethore dcñ fuerat nõ minus uere q̃ pulchre lachrima nihil citius arescere:cũ flagitioũ imanitas uicat fletũ & cõploratõnem. ¶Cantatuũ epinicia.græci uocãt epinicia pmiũ & celebritates p parta uictoria ἐπὶ ἰῷ νίκῃ dr uictorialis..tranqllus epinicia intelligi uult carmina laudationesq; cõpositas ex uictoria.hanc dictiõem usurpat hyerosolimus i interpretatiõe libri secundi macchabeoũ.ubi sic scriptũ est:& cum epinicia agerent in hyerosolymis:ubi exposuit õ n inepte nicholaus de lyra epinicia intelligi solemnitates de uictoriis.

¶M.AN. ¶Desciscẽtibus:defectionũ ducibus. ¶Hos:Gallos. ¶Cõscios:pticipes. ¶Populariũ.i.consilioũ q̃ ab hoibus suæ gẽtis fuissẽt i se inita. ¶Defẽderet:urbs.s.ab icendio. ¶Nõ tã pœnitẽtia: qa sceleris pœniteret. ¶Quasi fatale eẽt:isq; iuadẽdi cõsulatus ptextus fuit. ¶Epinicia:carmia nũc & laudatões ad ui

gallicanæ mentes retrograde Desciscere

Popularis qui

Ducũt uolentẽ Fata

Necessitas ineffugabilis

Innixus

Lachryma cito arescit

Epinicia

ctoriã attinẽtia ẽ ἐπ῀ ἰνίκιον alioqn p̃mium: ſeu celebritas ꝓhita uictoria ab ἐπ῀ τῆ Κάι Τηῶ ñικῥῶ uictoria.

¶PHI. ¶Deligendi uehicula. ex hoc diiudicare potes q̃ inept⁹ q̃ mollis: q̃ delicatus fuerit ĩpator: qui cũ primam curã habere deberet reꝛ militarium: cũ primis curioſus erat delitiaꝛ & libidinũ. iã qđ nefas dictu quoq; eſt organa & muſica inſtrumẽta facta erant ſarcinæ militares. & ut inqt ſeneca in primo q̃ſtionum quicqd mundus muliebris uocabat iam ſarcinæ uiriles ſũt minus dico ẽt militares. Iã ſpeculũ quoq; adhibetur. ex hac obiurgatione eſt uulgatiſſimum illud ſpeculũ ciuilis ſarcina belli. Ci. taxat uerrem: q̃ dũ eſſet impator populi romani introducebat intra tẽtoria ſolas ferme mulieres & libidinũ miniſtros. ¶Scenicis organis. organa in hoc loco intelligimus muſica inſtrumẽta generali uocabulo: inter q̃ erãt & hidraulica. de qbus ſupra memorauimus. alias organa ſignificat machinas: de qbus uitruuius architectus in. x. ſcribit hæc. Inter machinas & organa id uĩ eſſe diſcrimen. qđ machinæ pluribus opibus ĩ maiores coguntꝰ effectus: ut baliſtæ torcularĩũq; ptela. organa aũt unius ope: ꝓpoſitũ uti ſcorpiõis. organoq; fabricatores organarii nũcupãtur. Iulius firmicus in. iii. matheſeos ait mercuriũ cũ uenere ĩ. vi. ab horoſcopo loco facere organarios & myropolas. myropolæ aũt ſunt pigmẽtarii uenditoreſq; unguentoꝝ delicatioꝝ. ¶Tondẽdi ad uirilẽ modũ hoc olim factitauit ipſicratea mithrydatis cõiunx: q̃ totõdit capillos in uirilẽ modũ: & equo ſe armiſq; aſſuefecit: quo facilius laboribus & piculis eius itereſſet: q̃ uictũ maritũ a pompeio magno ꝓfferatas gẽtes fugientẽ aĩo & corpore ĩfatigabili quaſi uirago quædã inſequuta ẽ in habitũ uirilẽ reformata. Nero dũ debet curare quomõ uincat hoſtes: curat quo mõ concubinas ſecũ educat detõſas more uirili. ¶Securibus. ut ad imitationẽ amazonũ ita concubitæ armatæ uiderentꝰ: illæ. n. armatæ ſecuribus bella inibant. uñ ſecurigeræ a poetis dictæ: & ab oratio ſecuris optimo epitheto amazonia nũcupata: cuius inuẽtrix fuit auctore plinio penthe ſilea amazon. ¶Peltis. ꝓpelta ſcutũ breue ẽ in modũ lunæ figuratum. quo uſæ ſunt peculiariter amazones in bello. hinc illud maronianũ ducit amazonidũ lunatis: agmina peltis. Iphicrates atheniẽſis cũ militaria arma imitaſſet iſtituit ut peltã ꝓ parma ferrent: a quo poſtea peltaſtæ pedites ſunt appellati qui ad motũ concurſũq; erant leuiores. ¶Tribus urbanas. quattuor ſolas urbanas tribus fuiſſe autumat plinius appellatas a partibus urbis: in qbus habitabãt. nã ſuburrana palatina collina exqlina dicebantꝰ: in quas tranſferri ignominioſũ erat deſidiæ ꝓbro. ruſticæ uero tribus laudatiſſimæ exiſtimabantꝰ. ſed hic trãquillus p tribus urbanas ſignificare uĩ cẽs romanas tribus: q̃ erant numero. xxxv. ¶Ad ſacramẽtũ. ſ. militare: milites. n. iurare ſolebant ĩ nomen impatoris oĩaq; ſe ſtrenue facturos: quæcũq; iuſſiſſet impator: & militiam nunq̃ deſerturos. ideoq; ſacramẽta dicebantꝰ: iuuenalis cõmoda nũc alia atq; emoluméta notemus ſacramentoꝝ. Citauit. cõſules itidẽ citabant iuniores ut noĩa darẽt in militiã: de quo apud liuium multa ẽ mentio. ¶Seruoꝝ nnmeꝝ. cũ legitimi milites deerãt ad ſeruos cõfugere ſolebãt: ſicut in ſecundo punico bello factitatũ eſt: qñ ut inquit liuius honeſta utilibus ceſſerũt. quẽ exercitũ utpote ex ſeruis iſtitutũ. auguſtinus in. iii. de ciuitate dei eleganter pudẽdũ uocat. ꝓterea lege militari ſerui ab omni militia ꝓhibentꝰ: alioquin capite puniuntꝰ ut ſcribũt iuriſcõſulti. quod etiã grãmaticus ſeruius ꝓdidit in enarratõe illius uerſus uetitiſq; ad troiã miſerat armis. ¶Indixit. iperauit denũciauit. indicere. n. denũciare eſt. uñ impatiuæ feriæ dictæ: quas cõſules uel ꝓtores ꝓ arbitrio poteſtatis idicunt. & funera idictiua a priſcis nũcupata: ad quæ per ꝓconẽ euocabãtꝰ. De funere idictiuo intellexit tranquillus cũ ſcripſit ĩ iulio cæſare: funere idicto rogus extructus ẽ. ¶Cuiuſq; domini familia: appellationẽ familiæ ſeruos & mãcipia itelligi notiſſimũ ẽ. ¶Diſpenſatoribus. diſpẽſatores fuiſſe ĩ ſeruorũ numero familiaq; notũ ẽ: & idicat plinius ſcribẽs ĩ. xxxiii. ſeruus clau dii druſillanus noĩe rotũdus diſpẽſator hiſpaniæ citerioris qnquagenariã lãcẽ habuit: dicti aũt ſunt diſpẽſatores ob ære ipendẽdo: nãq; apud ueteres romanos cũ aſſes librales eẽnt appẽdebãt: unde expenſa cõpẽdia ipẽdia & diſpẽſatores appellãtur: quin ẽt ſtipis põderãdæ pẽſatores libripẽdes dicti: auctores mar. uarro & plinius. ¶Amanuẽſibus: uocabulũ ẽ trãq; li peculiare: tãq; a manu formatũ: ſunt. n. amanuẽſes ſerui: q & a mauu dicũtur: quorũ opera & manu in ſcribendo pinde ac ſcribarũ utimur: ſuper qua dictione annotauimus plura non ĩdigna memoratu ĩ ſuperioribus cõmẽtariis: ſenſus ẽ cũ diſpẽſatores & amanuenſes ſint inter ceteros ſeruos dominis ĩ primis cõducibiles: & maxime neceſſarii: ne hos qdẽ excipi uoluit nero: qn ex his qnoq; recipet ĩ militiã quos iudicaret idoneos. ¶Partẽ cẽſus: uoluit nero ut unuſq̃ſq; tã ex ordine ſenatorio q̃ equeſtri atq; plebeio p collationẽ cõferret portionẽ ſui cẽſus atq; diuitiarũ ad expeditionem bellicã capeſcendam. ¶Inquilinos edium: inquilini ſunt: qui alienas domos incolũt: quibus cenacula locare ſolebant hi: qui faciebant cenacularia m: ut ait iuriſcõſultus. ¶Inſularum: domorũ de quibus iam ſæpe dictũ. ¶M. AN. ¶Scœnicis organis: iſtrumẽtis qbus ĩ ſcœna utebantꝰ. ¶Peltis: ſcutis. Ver. Ducit amazonidũ lunatis agmina peltis. Mar. pelta tã amazõa appellat. ¶Nul o idõeo: ad militare munus obeundum apto. ¶Dñis ſeruoꝝ: iis q ſeruos hẽrent. ¶Familia: ſeruoꝝ numero. ¶Ne diſpẽſatoribus aut amanuẽſibus: ex

Organa ſarcinæ militares
Organa machinæ
Organarii
Myropolæ
Ipſicratea
Securigeræ
Pelta
Peltaſtæ
Noĩa tribunũ urbanæ
Sacramẽta
Exercitꝰ ex ſeruis
Indictiuæ feriæ
Funera indictiua
Dispẽſatores unde
Impendia.
Libripẽdes
amanuenſes
Inquilini

ceptis:sed illis ẽt adẽptis quoꝝ opa ciues maxie idigerẽt:erãt amanuẽses seruꝰ quoꝝ manu ĩ scribẽdis epi/stolis & aliis id genus libellis dñi utebant' dñr & serui a mãu quo uerbo idẽ Trãquillus alibi ẽ usus. ¶Cẽ rum differentiam quæ publicæ locabantur. ¶Annuam:ergo integram.

repræsentare fisco. Exegitq; ingẽti fastigio & acerbitate nũ/mum aspeꝝ.argentum pustulatum;auꝝ aut obrizũ:ut plæ/riq; oẽm collationem palam recusarent consensu flagitãtes a delatoribus potius reuocãda præmia quæcunq; cepissent.

De probris contra eum scriptis:ac aliis gestis eius.

EX annonæ quoq; caritate lucrãtiũ acreuit iuidia nã forte accidit ut ĩ publica fame alexãdrina nauis nũ ciaretur puluerem luctatoribus aulicis aduexisse. Quare oĩum ĩ se odio icitato, nihil cotumeliaꝝ defuit:qn su biret Statuæ eiꝰa uertice currus appositꝰẽ cũ iscriptõe græ/ca, Nũc demũ agona eẽ & traderẽt tãdẽ. Alterius collo & a

¶PHI. ¶Representare. statim annumerare. ¶Fisco. ipsius scilicet pricipis. alias obseruauimꝰ fiscũ proprie dici principis:errari um uero populi. ¶Exegit. uel ui extorsit uel ut debitũ repetiit. unde & exactores dicti. apud ce cilium noue dictũ eẽ annotauit gellius sic scribentẽ.ego illũ mi/nus nihilo exigor portoriũ.i.ni/hilo minus exigitur de me por/torium. alias exigere est eiicere & excludere. unde exacti reges dicti,p eiecti.& publicola regum exactor,p exclusore & eiectore. ¶Fastidio. insolẽtia. ¶Asperũ. persius.qd asper utile nũmus ha

Fiscus;pri/cipis
Exactores
Exigor portoriũ
Exacti eie/cti
Asper nũmus

bet.uidetur aũt nũmus asper dici ab eo qd in aspitatem cuius signatusq; est. ¶Pustulatũ. argẽtũ excoctum purgatũq; ad sũmam bonitatẽ pustulatũ uocari interptant'.marcialis.argẽti tibi libra pustulati.ego existio pustullatũ:dici a pustulis:quæ in argẽto celato in aspredinẽ quandã excisæ uisuntur:sicut pustulæ in corpo re oriũtur.cũ aspredine similes illis pustulis:quæ ex urtica,uel sudore nascũtur.de qbus luculẽtũ est ap cel/sum in.v.de medicina. ¶Aurũ obrizũ:scribit pli.in.xxxiii.aurũ uocari obrizũ qd excoctũ purũq; ẽ: & quo sæpius arsit eo magis proficit ad bonitatẽ:rubetq; simili colore ignis:in scripturis canonicis libro danielis scriptum legimus:& ecce uir unus uestitus lineis:& renes eius accincti auro obrizo ubi exposuit interpres obrizũ aurũ dici mũdissimũ:legimus apud fortunatũ interptẽ ecclesiasticarũ dictionũ:aurũ ophir dici hebrai ce qd ẽ ualde pciosum qd obrizũ.apd latinos appelleꝰ. ¶Collationẽ:cẽsus & patrimonii:de collatiõe iã di ximus. ¶A delatoribus reuocãda pmia.delatoribus ob delationẽ criminũ pmia erãt cõstituta:ex quibus q dã quadruplatores dicti:q quartã ptẽ de,pscriptorũ bonis:quos detulerãt cõseqbãt':sensus ẽ romani a qbus nero exigebat acerbã collationẽ:flagitare ceperũt:ut pmia illa qcũq; accepãt delatores ab illis reuocarẽt' trãs ferrenturq; ad expeditionẽ neronianã:tãq illa essent habũde suffectura:cũ multi quos fouebat nero ex de/latiõibus fierẽt opulẽti & fortunati. ¶Lucrãtiũ:solẽt auari locupletiores annonã onerare penuriãq; indu/cere:dũ fructus suos æqs ptiis uendere supsedent:dũ minu uberes,puentus expectãt.In os ut ait ulpianꝰ titulo de extraordinariis criminibus pena uaria statuit':hi dardani a iurisconsultis uocant':qui annonam ca riorem facere solẽt.plin.dixit eleganter.manceps annonã flagellat.sensus aũt tranqlli hic est: Inuidiã illoꝝ creuisse qui lucrari solẽt ex annonæ penuria ex eo qd dum expectatur in publica famæ nauis ex alexãdria deportãs frumẽtũ:nunciatũ est nõ frumentũ illa nane aduectũ esse:sicut ab esuriente populo expectabatur sed puluerẽ:quo uterentur ĩ lucta luctatores neroniani quidã legũt luctantiũ:tanq luctarent' exercerẽtq; pa lestrã ex caritate publicæ annonæ:dũ harena uilotica uice frumẽti illis deportaret'. ¶Alexandrina nauis. ex alexãdria & egypto tanq ex horreo frumẽtario urbi romæ frumẽta suppeditabant':qd supra retulimus & pli.docet ĩ panegyrico. ¶Puluerẽ:palestritæ luctatoresq; ĩ palestrico certamine corpa respgebant harẽa. hinc ait ouidius describẽs luctã herculis & acheloi.Inq; uicẽ fuluæ tactu flauescit harenæ. marcialis græco uocabulo a tactu aphen dixit.sic.n.ait:& flauescit aphe.lucanus quoq; ĩ palestra herculis & anthei harenã usurpatã esse testatur.harena aũt e nilo ut docet in.xxxv.palestre studiis existimabant' accõmodatissima: In de patrobio principis neronis liberto aduehebat'.qn & leonacto & cratero ac meleagro alexandri magni ducibus fabulũ hoc palestre cã deportabat'.Plutarchus in alexãdro refert cõplures leonato camelos transferre solitos puluerẽ ad gymnasia ex egypto usq;. ¶Aulicis:ab aula ipatoria aulici dicti.Sparcianus famuli tium aulicũ appellat famulos impatorios. ¶Currus appositus.In contumeliã taxationẽq; aurigatõis hoc factũ ẽ: cũ nero studio imodico agẽdi currus ut supra dictũ est teneretur. ¶Agona.certamen. ¶Traderet cofrigere traheret:currus.n.trahi dicitur. ¶Alterius.statuæ neronis.

Harena in palestra
Aphe
Aulici
aulicum famulicium

¶M.AN. ¶Repretẽtare:fisco ascribere aut certe numerare. ¶Fastidio:morositate. ¶Nũmũ aspeꝝ:recen ter credo pcussũ. ¶Argentũ pustulatũ:purissimũ. Mar.argẽti tibi libra pustulati q̃q̃ scio ego nõ deesse q po stulãti legant. ¶Obrizũ:Plinius auriq; expimẽto iguis ẽ:ut simili colore rubeat ignis atq; ipsũ obrizũ uo/cant. ¶Oẽm collationẽ:ab eo qd supra cõferre dixit. ¶Præmia reuocãda:adimẽda potius delatoribus q̃ sua delatiõe diu cõsecuti eẽnt:& hoc in Neronis inuidiã:q delatores multos dãnatis oĩm ordinũ ciuibus eoꝝq; fortunis cõfiscatis ditarat. ¶Lucrãtiũ:sic oẽs codices quos uidimus hñt:sed neq; sensus: neq; ordo ullus ex ea lectiõe elicit' quare luctãtiũ legẽdũ cõtenderi.i.Neronis:& aulicoꝝ.q palestrã exercebant: tene/batur Nero palestræ studio:ut nõ multo post diceꝰ. ¶Puluerẽ:pli.nõ multũ a puluere puteolão distat ha tena tenuissima nõ ad sustinẽda maria:fluctusq; frãgẽdos:sed ad debellãda corpora palestræ studiis ide cer

te Patrobio Neronis principis liberto aduēhebatur. ¶ Currus: quid p curꝝ præter aurigandi studiū itelligere possimus non uideo nam Nero in publicis quoq; spectaculis ut est supra demonstratū aurigandi piam ostentauit. ¶ Agona: certamen: ad bellum undiq; illi confluxit.

Scopare

¶ PHI. ¶ Scopa deligata. suppliciū non tā acerbū q̄ ignominiosum est: quādo sontes ob noxā scopaꝝ fasciculo manuali ceduntur: circūducti p fora ut uibices tubentes existāt i tergo. hoc uulgo dī scopare: quo uerbo usus ē hieronimus in esaie iterptamento. uerba ex sacro codice hæc sūt scopabo babilonē in scopa terēs dicit dñs exercituū. ubi annotauimus scopā dici enicos hoc est singlariter: sicut & i hoc loco trā qlli: q̄uis usus & auctoritas eruditoꝝ uelit ut scopæ pluraliter

scopa deligata simulq; titulus: ego quid potui: sed tu culeū meruisti. Ascriptum & columnis iam gallos eum cantando excitasse: iam noctibus iurgia cū seruis plærisq; simulātes crebro uindicem poscebant.

De sōniis & ꝓdigiis mortē eius p̄cedentibus.

Erebat ad hæc euidētibꝰ portētis sōnioꝝ & auspicioꝝ & oīum tū ueteribꝰ tū nouis nūq̄ antea sōnia re solitus. Occisa demū mr̄e uidit p qetē nauē sibi regēti extortū gubernaculū: trahiq; se ab octauia uxor i arctissimas tenebras. Et mō pēnataꝝ formicaꝝ multitudine oppleri: mō

Scopa Scopula

efferantur. ꝓterea columella scopulam tanq̄ a scopa diminutiuo uocabulo singulariter ꝓtulit: cuius uerba hæc sunt ex lib. xiii. Deinde periculo detergit & feruentissima pice infusa nouo alio rutabulo & scopula picatur. sensus aūt tranqlli hic erit. deligatā fuisse scopā statuæ neronis ad significandū illum dignū esse cō tumelioſe scopaꝝ supplicio: qđ tamen cū leue sit: dicit scopa: Ego qd potui? quasi dicere uelit: scopæ nō sūt idoneæ ad neronē puniendū: qui ob paricidia meret insui culeo cū gallo simia & serpēte: quæ pena est paricidaꝝ. & sulpicii genus atrox cōgruensq; neroni matricidæ patricidæ fratricidæ. policianus uero uir doctissimus ꝓ scopa legēdū asserit ascopera. ē āt ascopera græcū uocabulū significatq;: ut ait suidas: marsupiū sine crumenā. Fuit igitur ascopera. i. sacculus pelliceus alligatus col o statuæ neronianæ. ueluti symbolum

Ascopera

cullei: cū & ipse fiat e corio tanq̄ p ascoperam significaret neronē utpote matricidā cullei suppliciū mereri: de quo diximus abunde i augusto. de quo sic ait quintilianus in. vii. qui patrē occidit culleo insuat: matrē occidit. ex quo significatur & matricidā culleo insuendū: cū ex scripto ducat quod scriptū non est. obiter annotandum. scoparios dici ministros: quoꝝ ministeriū est: ut scopis deuertant pauimenta sordentia.

Scoparii

Omōymō Gallus

¶ Galllos excitasse gallus nomē est omonymon significat. n. gentem auem & castratū: & nomen est hois propriū. nūc allusio est ad nomē auis & gentē gallicanā nā cū dicere uideatur gallos gallinaceos fuisse excitatos a nerone cantāte: cum ipsi soleant cantu ad opa excitare mortales: intelligit gallos hoc est gētem gallicanā fuisse excitatā ad defectionē: quæ principem cantorem ferre non poterat dedignabaturq; seruire principi cantori citharedo: quadrigario. ¶ Vindicem poscebant. mordacitas falsa est in nomine uindicis. nā cum uideretur poscere uindicem hoc est ultorē atq; lorariū: qui uindicaret. i. puniret seruos & plectaret. Symbolicos petebant iuliū uindicem defectionis ducem ad rē pūb. a tyrannide neronis uindicādā

Osmen

asserendāq;. ¶ Et ominum. omina ꝓprie ad uerba referūtur. prisci osmen dixerunt nos omen extrito. s. de ominibus sic scribit cicero: nō solū deoꝝ uoces pithagorei obseruauerunt: sed etiā hoīum q̄ uocant omina: q̄ maiores nostri qa ualere censebāt: id circo oībus rebus agendis quod bonū faustū felix ꝓfortunatūq; esse præfabantur. ¶ Nunq̄ somniare solitus. scribit pli. in. x. quosdā nunq̄ somniare: quibus mortiferꝝ fuit signū contra consuetudinē somni asse: quæstio est magna apud eruditos utꝝ sint aliqua ꝓscita animi quescentis: & an somniis credēdū sit. ¶ Extortū gubernaculū. nauigii rector gubernaculū moderatur: & clauū

Quidā nō somniant

tenens quanuis sedeat in puppi quietus maiora tñ & meliora facit: quā iuuenes faciant. Nero tanq̄ gubernator regebat nauem. sed cū sōniasset gubernaculū sibi ꝓ uim extortū esse atq; detractū significabat qꝑ romani imperii qꝑ tanq̄ gubernator diu rexerat: gubernacula sibi ꝓ uim extorquerentur. ¶ Ab octauia. quā occiderat. ¶ In artissimas tenebras. quasi dicat i fermas. ¶ Penataꝝ: hoc formicaꝝ somniū portendebat ui

formicæ enormes

multitudinis esse cauendā: cū formicæ gregatim degāt. apud indos formicæ pēnatæ sūt canum magnitudine minores: uulpiū uero maiores: quæ ex cauernis terræ egerūt auꝝ. quod indi furant pre uelocibus camelis utentes: quoꝝ odore sollicitatæ ꝓuolant: crebroq; lacerant illos fugientes. pli. in. xi. & herodotus in iii. auctores. in sicilia non sunt pennatæ formicæ: est & formicaꝝ genus uenenataꝝ. solifugas cicero appellat salpygas betica & ita appellantur a lucano utpote hispano poeta: qui sic scribit in. x. pharsaliæ: quis calcare tuas metuat salpica latebras.

¶ M. AN. ¶ Scopera: sic tranquilliani oēs quos duntaxat uidimus habent codices sed nil ad culleū quē Neromeritus erat scopa: addo quod fabio auctore: ut scalas: sic scopas numero multitudinis dicimus: sed ascoperam legendum ut ex Politiani uiri clarissimi obseruationibus didiscimus ille uetustissimi codicis lectiōe fretus i quo minus mutilatā esse dictionē scribit: cæteꝝ suidæ auctoritatē secutus q ἀσκοπήρα. ú. σπυρίον. i. marsippiū esse ait nos facile in sniam adduxit ut ꝓ scopa mēdosa dictiōe: ac ne latina qdē ascoperam legamus: ut sit sensus. ego quo potui pelliceū siue mimū follē tibi induxi: sed tu qa mīem pemisti culleū es meritus capaciorē dico follē: quo insutus in ꝓfluentē deiiciare Ci. ad herennium si Ciceronis id opus est Et lex. q parētem necasse iudicatus erit ut is obligatus & obuolutus corio deuehat in fluētem Dionysius bubulū ait coriū ipsi supplicio adhibitum. ¶ Vale. illi astipulat. ¶ Gallos ad galliarū defectio-

nem alluſit:illius deſidia:inertiq; catãdi ſtudio ortã. ¶Crebro uindicẽ:ciues q̃ plurimi ſimulata in ſeruos ira quũ torctorem appellarent uindicẽ adeſſe iubebãt ad ipſũ gallicanæ defectiõis auctorẽ oẽm referẽtes. ¶Tũ ueteribus:ſupiore tpe aut p quietem aut aliter uiſis. ¶Nouis:poſt defectionem oblatis. ¶Ab octauia coniuge:q̃ falſo adulterii crimine occiderat. ¶Opleri:cooperiri.

a ſimulacris gentiũ ad Pompeíi theatrum dedicatuq; circũíri:arceriq; progreſſu Aſturconem:quo maxime lætabatur poſteriore corporis parte in ſimiæ ſpeciẽ tranſſiguratũ: ac tãtũ capite ítegro hínitus edere canoros. De mauſoleo ſpõte foribus patefactís exaudíta uox eſt:noíe eũ ciens:calẽdís ianuaríi exornatí lares ĩ ípſo ſacrificíi apparatu cõcíderunt. Auſpícãtí Sporus annulũ muneri obtulít cuíus gẽmæ ſculptura erat Proſerpínæ raptus. Votoq; nũcupatiõe magna íã ordínũ frequẽtía uix repertæ capitolíi claues:quũ ex oõne eíus:qua ĩ uindícẽ perorabat:recitaret in ſenatu daturos pœnas ſceleratos:ac breuí dignũ exítũ facturos:cõclamatũ ẽ ab uníuerſis. Tu facíes Auguſte. Obſeruatũ etíam fuerat nouiſſimam fabulã cantaſſe eũ publice: Oedípodem exulẽ

¶PHI. ¶A ſimulacris gentiũ: ſomniauit nero q̃ ſimulachra & effigies eaq; gentiũ:quæ dedicate ad ornatũ theatri põpeiani uiſebãt:ſeipſũ circuirẽt,phiberẽtq; ĩgredi theatq; : quod fuit omioſum.põpeius aũt in ornamentis theatri mirabiles fama poſuerat effigies ob id diligẽti⁹ magnoq; artificũ ingeniis elaboratas ĩter quas legit:ut ĩqt pli. in.vii. euti ce a.xx.liberis rogo illata trallis enixa.xxx.part⁹. ¶Aſturconẽ: in hiſpania aſturia gens inclyta eſt genere equoq;:quos aſturco nes appellant:quibus forma minori p̃ditis mollis eſt alterno crurum explicatu glomeratio hi tollutim gradiũtur hoc eſt uolubili ter:unde & tollutarii dicti a ſeneca. ¶Hinnitus.hinnire dicũtur equi:unde hinnitus eqna uox.equus neroni uiſus in ſõniis emittere hinnitũ ſonãtiorẽ portendit exitiũ. Cõtra dionyſio factum eſt omen futuri regni:cũ exaudiſſet equũ hinnientẽ:qui ſubuerſus uoraginibus extrahi nõ potuerat. ¶Mauſoleo.ſepulchq; intelligit:qđ auguſtus cæſar extruxit in cãpo martio:de quo ſatis multa ſuo loco memorauimus. ¶Ciẽs. uocãs.alias ciens dr̃ mouens.cit & ciet uerbũ eſt apud pliniũ frequentiſſimũ pro eo qđ eſt mouet. ſimile pene omen factũ eſt didoni:quæ noſatim ſe citari ſenſit a ſimulachro mariti ſichei unde ait ouidius. Ipſe ſono tenui dixit eliſa ueni. Et maro canit in quarto.hinc exaudiri uoces & uerba uocãtis uiſa uiri. ¶Exornati lares.de laribus affatim diximus in auguſto:quoq; ſimulachra cũ nero principio anni ex cõſuetudine exornaſſet:ſua ſpõte corruerunt:qđ fuit portentoſum.feriæ laribus dedicatæ fuerũt.xi.cal.Ianuarii:qbus edem Emilius prætor in cãpo martio curandã uolnit.Indicat plinius in.xxi.coronis ornari ſolitos lares publicoſ & priuatos. ¶Auſpicanti.auſpicia obſeruãti.ſupra diximus nihil publice ſine auſpiciis nec domi nec militiæ geri ſolitũ. ¶Sporus.ſignificat illũ q neroni ritu femineo denupſit. ¶Proſerpinæ raptus.talis ſculptura p̃ſagium fuit neroni:quod & ipſe aborco rapetur:ſicut rapta fuerat,pſerpina:quæ fabula notiſſima ẽ carminibus poetaq; & ciceronis teſtimonio:qui ſcribit in uerrinis raptã eſſe ,pſerpinam ex nemore enenſium qui locus in media ſicilia ſitus eſt:& id circo umbilicus ſiciliæ noíatur.,pſerpinam lunam ſignificari docet Marcus uarro & a ,pſerpendo dictam:qđ ut ſerpens modo in dexrram mõ in ſiniſtram celi partem late moueatur.ſerpe & proſerpere idẽ dicebant:ut plautus:qui ſcribit ĩ aſinaria.fac me ,pſerpentem beſtiã. ¶Votorum nuncupatiõe.moris erat ut calendis ianuarii ſolemnis uotoq; nuncupatio fieret a principe cõſulibus. ineuntibus magiſtratũ:q ibant ut ait liuius ĩ capitoliũ ad uota nũcupanda.huius quoq; rei ſic meminit cor. tacitus.qn & illa obiectabat principio anni uitare thraſeã ſolẽne iuſiurandũ:nuncupationibus uotoq; non adeſſe.uota nuncupata dr̃:q̃ conſules p̃toreſue cũ in prouintiam ,pficiſcuntur faciunt:ea ĩ tabulas preſentibus multis referũtur.& pecunia nuncupata dicebaſ promiſſa noíata & quaſi teſtificata in nexu faciendo Nero cũ uellet ex ritu ĩ capitoliũ ad uota nuncupanda habnit hoc diq; præſagiũ:q̃ claues uix reptæ ſunt:tã q̃ dii recuſarent uotoq; nuncupatiõem fieri a nerone qui illa nõ eſſet ſoluturus. ¶Recitaret. p quæſtorẽ ¶Daturos penas.hæc ptícula erat neronianæ oõnis ſcripte in iuliũ uindicẽ auctorem defectionis. ¶Tu facies auguſtæ.hæc diaſirtica acclamatio eſt:nã cũ uideretur dicere hæc o auguſtæ hoc eſt o nero cæſar tu facies.ſ.qđ ſcelerati dabũt penas:ĩtelligi uolebãt q̃ nero faceret.ſ.exitũ dignũ ſuis ſceleribus & ita relatio facta eſt ad illud uerbũ facturos exitũ ex oõne neroniana recitatũ. ¶Nouiſſimã.ultimã poſt quã nullã amplius egit. ¶Edipodẽ exulẽ.tragedie ſcribebãt de œdipode excecato & œdipode exule:quẽadmodũ poſt particidiũ eiectus fuit ĩ exilium ex quo in regnũ incidit:unde ait Ipſe apud ſenecã ĩ tragedia cui titulus ẽ œdipus.exul ĩtrepidus uagãs celũ deoſq; teſtor:In regnũ incidi.& olim epaminũdas thebanus cũ a caliſtrato oratore atheniẽſe obiiceret thebanis edibus patroctonos.i.patricida:teſtiuiter dixit.nos fatemur œdipoden fuiſſe patricidam:uerum ob id ſcelus illum nos quidem eiecimus:athenienſes uero ſuſcepunt. ſæpe numero auguria p̃ſagiaq; ducta ſunt in principes ex huiuſcemodi fabulis olim philippo alexãdri magni patri factũ eſt omen luſcatiõis.dũ cyclopum fabulam audiret recitari.

¶M.AN. ¶Arceriq; pgreſſu:ut unũ ad principatus amiſſionẽ ĩ ſõniũ ptineret: alteq; ad ĩpſius ĩteritũ tertiũ tam ad ĩperii q̃ ad uitæ exitũ. ¶Aſturcõem:aſturcões ab aſturia hiſpaniæ pte unde optimi ueniũt equi parui:q mollit alterna crura glomerãdo explicauit.Mar.Hic breuis ad nũeq; rapidos qui colligit ungues uenit ab auriferis gentibus auſtur equus. ¶Mauſeolo:qđ in martio cãpo fuiſſe oſtendimus. ¶Auſpicãti

Aſturcões
Tollutim
Tollutarii
Hinnitus

Cit.Ciet

Lares coronis ornabãtur
Raptus ,pſerpinæ
Vmbilicus ſiciliæ
proſerpina unde
Nũcupatio uotorum

pecunia nũcupata
Diaſyrtica acclamatio
œdipus patroctonos
Dictũ epĩnundæ

auſpicia captanti. ¶Sporus:qui neroni nupſit. ¶Vix,repertæ claues,quaſi dii nulla eſſent illius uota excepturi. ¶Tu facies:quod ſit interpretandum apparet quaſi acclamatum eſſet ut dicerent qui circunfuſi ſteterant ita facies Nero:hoc eſt hunc exitum tuis ſceleribus dignum aſſequere.

¶PHI. ¶θάνεῖν. interptatio hæc eſt.mori me iuſſit uxor:mī pater.hanc ſniam dicebat de ſe ipſo œdipus ī fabula:tanq̄ mori iubereť pp uxorem:q̄ erat mī io caſta:& p pīem latū:quē itereme rat. Idem uerſus neroni commodiſſime aptari pōt: qui mori iubeť pp uxorem octauiā.mīem agrippinā pīem claudium:quoſ oēs iteremerat. ¶Ceteroꝝ exercituū.germaniciani & hiſpanienſis. ¶Cōcerpſit.diſcidit dilacerauit.A.gel.libꝝ ſtatim corā diſcidit ſuis māibꝰ & cōcerpſit. ¶Duos ſcyphos. ſcyphus poculū eſt ita herculis:ut liberi pīis cātaruſpli.calices appellat aitq̄ cryſtallinos fuiſſe ſic ſcribens li.ul.na.hi. Nero amiſſaꝝ regꝝ nuncio acceptо duos calices cryſtallinos ī ſuprema ira fregit illiſos. hæc fuit atq̄ inhoc decidiſſe uerſu. λῦσειν τοκῆας ὃς τὸν μητέρα πατέρα. De uariis anguſtiis & cogitatiōibus eius: quum eſſet ab omnibus derelictus.

Scyphus.

NVnciata ēt interim cæteroꝝ exercituum defectōe litteras prandenti ſibi reddītas conſcerpit: mēſam ſubuertit:duos ſcyphos gratiſſimi uſus: quos hōe ricos a cælatura carminū Homeri uocabat:ſolo illiſit. ac ſū pto a locuſta ueneno:& ī aureā pyxidē cōdito trāſit in hortos ſeruilianos:ubi premiſſis libertoꝝ fidiſſimis oſtiā ad claſſem præparādā:tribunos cēturiōeſq̄ prætorii de fugæ ſocietate tēptauit:ſed ptim tergiuerſātibus,ptim apte detrectātibꝰ,uno uero ēt proclamante uſq̄ adeo ne morī miſerum ēt uaria agitauit parthos ne an Galbā ſupplex peteret:an atratꝰ prodiret in publicum proq̄ roſtris quanta poſſet maxia ueneratione ueniam præteritoꝝ præcareť. Ac ni flexiſſet aīos

Calix neſtoreus

dimitus:ad quaꝝ ſingulas binæ culūbæ aureæ paſci uidebanť:q tā grauis erat ut repletū uix e mēſa aliꝰ mouere poſſet:quē neſtor poturus faciē tollebat.neſtorida id uaſis genus appellauerūt: de cuius forma atq̄ celatura euſtathius multa digna cognitu,pdidit ad hoc poculi neſtorei genus alluſit marcialis.hi duo lōgeuo cenſenť neſtore fundi pollice de pylio trita colūba niret.Nero ſcyphos cryſtallinos appellabat homericos ab hac celatura:q̄ in neſtorio calice homericis uerſibus luculēte deſcribiť. ¶Solo illiſit.terræ applosit infregitq̄. ¶Pyxidē.pyxides cuiuſcūq̄ materiæ ſūt ut ait fabius.pyxidas:q̄ p diminutiōem pyxidiculæ dicuntur:accōmodatas eſſe ueneno declarat ſnia apud lactantiū celeberrima medicoꝝ tituli remedia hñt:pyxides uenena.Et Ci.in oſone,p celio ait.eodē liciniū eſſe uentuꝝ atq̄ his ueneni pyxidē traditu & eiuſdem pyxidis ibidē ſepe cōmeminit.uñ a quintiliano celiana pyxidis dicta. ¶In hortos ſeruilianos: ī ſeruilioꝝ familia illuſtri.uñ ſeruiliani bōi dicti:fuit hoc dignū cognitu & mēoratu.hēbat trientē æreū ſacrū:quē paſcebat auro argētoq̄ conſumentē utrūq̄:cui ſūma cū cura magnificētiaq̄ quot annis ſacra faciebat: quē ferūt alias creuiſſe alias decreuiſſe uideri:ex eo aut dimiuutiōem aut honorē familiæ ſignificari.In ſeruilianis aūt hortis ſolitū neronē cōmorari docet cor.ta.q ait milichū:a quo detecta eſt cōiuratio ueniſſe in hortos ſeruilianos.ibiq̄ conuentū neronē edocuiſſe quæ audierat de cōiuratis. ¶Cēturionеs ptorii.cohortium pretorianaꝝ:q̄ erant honoratiores & ad cuſtodiā principis uiciſſim excubabant. ¶Tergiuerſantibus diſſimulanter abnuentibus.eſt.n.tergiuerſari quaſi tergū uertere:lucilius tergiuerſatorem nouo uocabulo dixit bouinatorem.lucilii uerſus hic eſt.hic ſtrigoſus bouinatorq̄ ore īprobus duro. ¶Vno ,pclamāte: ex centuriōibus ſiue tribunis ptorii. ¶Vſq̄ adeo ne morī?hemiſtichion eſt uirgilianū:qđ dicit turnus.ad ſororē iuthurnā in.xii.eneidos:ubi oſtendit potius moriendū eſſe q̄ fugiendū.uerſus maronis hi ſūt.Vſq̄ adeo ne mori miſeꝝ eſt?uos o mihi manes eſte boni:qm̄ ſupis auerſa uolūtas. ¶Parthos ne.itidē pompeius in extrema ſua fortuna deliberauit pthos an aphricā an egyptū peteret ex quo triplices fieri ſuaſorias poſſe qntilianus oñdit in tertio inſtitutionū.ſcribit plutarchus ī galba nemini dubiū fuiſſe neronē ex reꝝ deſpatiōe in egyptū fuga cōceſſuꝝ. ¶Atratus.īdutus artis hoc ē nigris ueſtibus:qui color funebris eſt cōuenitq̄ lugētibus & ad miſericordiā mouendā eſt accōmodatus.nephas erat apud priſcos in epulo publico accūbere atratos cōuiuas.hinc cicero taxat uatiniū:quod ī epulo.Quarii cenauit atratus:græci anthracinū uocāt nigꝝ atrumq̄ colorē:ab athrace q̄ græce dī carbo:& ueſtis anthracina erat lugentiū.ſicut noſtro quoq̄ tpe in luctu uſurpať.Varro amiculū nigellū appellauit ueſtitū nigri coloris:quo utimur in luctu.uerba uarronis hæc ſūt:,ppīque adoleſcētulæ & adoleſcētuli ,pximi amiculo nigello capillo demiſſo ſeq̄rētur luctū. ¶Præteritoꝝ ut ſibi pterita delicta facta q̄ cōdonarent:cū pterita magis reꝑndi poſſint q̄ corrigi:& qđ factū ē fieri īfectū nō poſſit & ut dicebat plato & repetit ſeneca nēo punit qa peccatum ē ſed ne peccetur. ¶Præfecturā egypti.eqtes romani ex īſtituto diui auguſti ægypti pfecturā obtiebāt loco regū:copiaſq̄ q̄ bus egyptii cohercerent ita uiſū expedire ē:ut auctor ē tacitꝰ retiere ,puīciā aditu difficilē:annōæ fecūdam ſupſtitiōe diſcordē.pterea egyptꝰ diuidiť ī præfecturas oppidoꝝ:quas nomos uocant:ſicut eſt lycopolites aphrodipolites & bubaſtites:eſt aūt bubaſtitis præfectura:ut hoc in tranſcurſu declaremus dicta a ciuitate bubaſti.ubi conuentus quot annis agebatur in honorem dianæ:quam bubaſtim uocant.auctor herodotus in.ii.hinc ab ouidio dictum:ſanctaq̄ bubaſtis uariiſq̄ coloribus apis.

Atratus

anthracinꝰ color

Amiculū nigellum

Egyptus ab eqtibus obtinebať

Nomi

Locꝰ ouidii

Bubaſtis

¶M.AN. ¶Ἀπόλλων μάλιο γεσῦ γγαῖος μὴ Τῆοωτά Τηρ mori me iusserũt uxor mẽ: pr̃. ¶Cõcerpit: lacerauit. ¶Duos scyphos: calices cristallinos. Plinius Nero iqt amissæ reꝛ nuntio accepto: duos calices cristallinos in suprema ira fregit. ¶Tergiuersantibus: neq; pollicẽtibus: neq; apte recusantibus. ¶Detrectãgunt quasi nero expectandũ censuisset tantisper: dum iniectis catenis in mediũ traheret: qđ tã ridiculum ẽ dicere: q̃ stultũ fuisset agere. ¶Flexisset: flectere potuisset ut in pristina dignitate imperio retineretur.

uel ægypti præfecturã cõcedi sibi oraret inuẽtus ẽ postea ĩ scrinio eius hac de re sermo formatus: sed deterritũ putant ne prius q̃ in foꝛ pueniret: discerpetur: sic cogitatiõe in posteꝛ diem dilata ad mediam fere noctẽ excitatus ut cõperit stationẽ militũ recessisse, p̃siliuit e lecto: misitq; circũ amicos & quia nihil a quoq̃ renũciabat̃: ipse cũ paucis hospitia singuloꝛ adiit. Veꝛ clausis oĩum foribus respõdente nullo in cubiculum rediit: unde iã & custodes diffugerẽt direptis ẽt stragulis: amota & pyxide ueneni: ac statĩ spiculũ ac mirmilonem: uel quẽlibet aliũ p̃cussorem: cuius manu p̃iret: reqsiuit & nemine repto. Ergo ego inquit: nec amicũ hẽo nec inimĩcum. procurritq; quasi præcipitaturus se in thyberim.

¶PHI ¶Vel egypti. hæc pticula hoc in loco accipi uideꝛ p̃ saltem ut sit sensus neronẽ si flectere nequiuisset aĩos romanoꝛ in festissimos: agitasse: ut saltẽ sibi p̃fectura egypti concederetur: q̃ res cõparatione regni ẽ oppido q̃ pusilla. ¶Scrinio. in quo. s. epistolæ reponũtur. seneca in ultio controuersiaꝛ: & scriniũ in quo erant missæ ab hostibus epistolæ sustulit. hinc magister scrinii dictus. ¶Discerpetur. lacerareꝛ ¶Stationẽ militum. ex more cohors prætoria stationem p uices agere solebat ĩ palatio: scribit tacitus militẽ urbanum ad destituendum neronẽ arte magis & impulsu quã suo ingenio traductũ. ¶Nihil a quoq̃. hoc usu subiit cõpertũ est q̃ amici cum fortuna mutant fidẽ: qui in rebus aduersis nulli repiuntur̃: cũ in florentib⁹ cateruatim cõuolent. hĩc ambrosius in. iii. exameri. alius auis atauisq; nobilis insignibus amicis abũdans: stipatus clientibus repente aliqua accidẽtis piculi mole turbatus destituit̃ ab oĩbus delinquit̃: impugnatur a p̃ximis amicus certus ut inqt ennius i re incerta cernit̃. parantur aũt amici beneficẽtia comitate dexteritate: quoꝛ nulli unq̃ fuit satis. esto ergo mi Annibal sicut p̃fecto es. p̃pensus ad amicitias cõciliandas. ¶Singuloꝛ. amicoꝛ. ¶Vnde. a quo cubiculo. ¶Direptis stragulis. In tumultu & reꝛ pturbatõe hoc fieri solet: ut nõ solũ stragula sed̃ tota suppelex dirripiat̃ asporteꝛ q;. ¶Pyxi de ueneni. supra diximus neronẽ habuisse uenenũ ĩ aurea pixide recõditum: q̃ a custodibus inter diripiendum stragula fuerat amota ex cubiculo. ¶Spiculũ. nomen ẽ gladiatoris ut̃ iunctim legas spiculũ myrmilonem: tanq̃ unus tantũmodo significeꝛ: de quo sic scribit plutarchus in galba: quare spiculũ gladiatorẽ neronis statuis dũ traherentur subiectũ in foro p̃diderũt. ¶Percussorẽ. cuius manu ferroq; p̃cussus occũberet multi. n. traduntur in extrema desp̃atione q̃siuisse p̃cussorem: sicut lib. i. regũ scriptũ est Saulẽ dixisse ad armigeꝛ suum euagina gladiũ tuũ & p̃cute me: ne forte ueniãt incircũcisi isti & interficiant me illudẽtes mihi. brutus quoq; dictatoris cæsaris interfector stratonẽ adhibuit: qui ensem subiecit cui moribundus ĩcubuit ¶Nec amicũ. s. cuius manu perire possim. addit sextus aurelius neronẽ post istud uerbum subdidisse. De decorose uixi turpius pereã. Chilo lacedemonius amicitias inimicitiasq; ex necessitate inuicẽ cõsequi arbitrabatur. unde cũ audiuisset quendã dicentem nullũ se inimicũ habere: interrogauit an nullũ etiã amicũ haberet: tanq̃ alteꝛ sine altero esse nõ possit. ¶Ad colligendũ aĩum. confirmandũ reficiendũq;. colligere. n. interdum est reficere & recreare. Ci. manifesto furto p̃turbatus ubi se collegit. ¶Salariã uiã. salaria uia romæ est: q̃ a sale nomen accepit. nãq; p illam sal in sabinos portari cõsueuerat. auctor pli. in. xxxi. ¶Nomentanã. uia romana est: qua itur nomẽtũ. de nomẽto ait marcialis: si uicina tibi nomẽto rura colũtur. est aũt oppidũ in latio nõ p̃cul ab urbe roma. In agro nomẽtano balnea fuerũt: q̃ strabo appellat labana. Palemon grãmaticus: ĩ agro nomentano uineas mercatus ẽ fecũditate p̃cellẽtes. De hoc suburbão liberti neroniani sic scribit eusebius ĩ chronicis. Nero cũ a senatu quereretur̃ ad penã e palatio fugiens ad quartũ urbis miliariũ: ĩ suburbano liberti sui inter salariã & nomentanã uiã semet interficit. ¶Tunicatus. indutus sola tunica: quam uulgo camisiã uocant: q̃ & interula uocitat̃. ¶Penulã. uestis est. q̃ tunicæ sup̃induit̃: de qua alio loco plura penulis intra urbẽ frigoris cã ut senes uterent̃ p̃misit alexander romanus impator cũ id uestimẽti gen⁹ itinerarium aut pluuiæ fuissẽt. mĩonas intra urbẽ penulis uti uetuit ĩ itinere p̃misit: cõmodus impator contra consuetudinẽ penulatos iussit spectatores nõ togatos ad munus gladiatoꝛ conuenire.

¶M.AN. ¶Stragulis: cubiculari apparatu. ¶Pyxide amota: ut ne mori qdẽ liceret. ¶Percussorẽ: q se ferro cõficeret. ¶Nec amicũ habeo nec inimicum: uocem uere miserabilẽ: miser sit necesse ẽ q neutꝛ hẽat: qđ uox illa apud læliũ Ciceronis declarat quũ quidã stulte gloriareꝛ se inimicũ nullũ hĩe respõsũ est ergo nec amicũ: necessũ est. n. hoĩs uitã utrũq; sorti ri. ¶Salariã & nomẽtanã uiã: salaria uia: qua in sabiniã itur dcãq;

Magister scrinii

Cũ fortũa fides

Amici cõciliandi

Saul adhibuit p̃cussorem

Dedecoro se uixi

Dictũ chilonis

Colligere

Salaria uia

Labana balnea

Interula

Penula itinerariũ.

Vestimẽtũ penulati



De fuga eius ab urbe & aliis gestis.

Sed reuocato rursus impetu aliquid secretioris latebræ ad colligendum animum desiderauit: & offerente Platõe liberto suburbanũ suũ ĩter salariã & numẽtanã uiã circa q̃rtũ miliariũ ut erat nudo pede atq; tũicat⁹ penulã

ut festo placet quia per eam sabini salem deferebant estq; salari a quoq; porta: quæ oli quirinalis mox collina ut Varro innuere uidetur dicta est. ¶Nomentana uia: quia nomentum ducat.

¶PHI. ¶Obsoleti. sordidi & squalidi. oratius caret obsoleti sordibus tecti. Inde obsoletissimus uestitus ab apuleio dictus in floridis ꝑ sordidissimo & lugentibus accõmodo. ¶Obtẽso prætẽto antepositoq;. ¶Fulgũ aduerso. tranqllus omisit id qđ alii de nerone ꝑdiderunt. uideli cet ꝙ'olim discũbenti nerõi dapes fulmine ictæ fuerũt: mẽsaq; dissecta: & ut inqt philostrat° calix manu neronis excussus est. cũ iã ori popi° admouisset. Ex quo apollonii tyanei existimatio cũ admiratiõe maxima facta ẽ: qui triduo ante suspiciẽs in celũ pp id ꝑdixerat: erit magnũ aliquid & ñ erit. ¶Ex ꝓximis castris. ꝓtoria castra ĩteligit q̃ erant ad extrema urbis tecta collocata. ¶Omi nantiũ: presagientiũ atq; augnrãtium. ¶Quendãdicentẽ. s. audiuit. ¶Ecquid. nunquid noui ex usu quotidianæ ĩterrogationis dictũ. ¶Equo. quo nero uehebatur. ¶Consternato. cõterrito pauefacto conturbato. ¶Detecta: reuelata: quam sudario cõ uelauerat. ¶Missitio: nomen est prætoriani militis. mentio quoq; fit a martiale missitii cuiusdã rauenatis. ¶Ad diuerticulũ. diuerticulũ est: ubi iter de uia flectitur. & proprie diuerticula auctore donato dicuntur in uia domicilia: ad quæ de itinere diuertendum sit. seruius enarrans illud uirgilianũ: obiiciunt equites sese ad diuortia nota exposuit diuortia esse diuerticula. diuerticula aũt dixit esse semitas transuersas: q̃ sunt a latere uiæ militaris. ¶Fruticeta. loca plena frutꝭcibus: sicut senticetum uocamus locum sentibus spiniscq; refertum. frutificare uetus uerbũ est & significat pullulare atq; succrescere. Iuuenalis. & frutificante pilo. ¶Vepres. spinas uirgilius & hir uti secuerunt corpora uepres. inde diminutiuum fit ueprecula. quo usus est cicero in oratione pro festo scribens ueprecul extracta nitedula significat exiguũ murẽ. ¶Arũdineti. locũ arundinibus consitũ dicimus arundinetũ. Caro præcipit in arundineto asparagos maxime serendos esse. ¶Semitam. semita ut ait uarro: uia angusta ẽ quasi semi inter dicta. ¶Ad aduersum. ex oppositio & e regione collocatum. ¶Egeste. extractæ. ¶Clandestinus. furtiuus & occultus. hæc dictio penultimã producit contra usum pperam ꝑnuntiam. filius i. vii. punicoꝝ: ceu claudestino traheretur federe bellum. manlius in primo astronomicon: & clandestinis surgẽtia fraudibus arma. ¶Lacuna. fouea. lacunæ ut ait seruius suni fossæ in quibus collecta aqua stare cõsueuit. inde lacunosum deriuatur. ꝓ similitudinem decentissimã dixit Cicero: uide quæso ne lacuna sit in auro. idem in uerrinis. lacunã rei familiaris explerent. ¶Manu hausit. poculũ naturæ manus sunt. diogenes cum uidisset pueꝝ aquas manibus haurientem abiecit poculum quod habebat ex ligno dicens: nesciebã quod natura haberet poculum. de hoc manuali poculo decenter dictum est illud a calphurnio in bucolicis concauat ille manus palmasq; in pocula uertit. ¶Hæc est neronis dococta. neronis principis inuẽtum fuit dequoquere aquam uitroq; demissam in niues refrigerare. ita uoluptas frigori contingit sine uitiis niuis auctor pli. in. xxx. igitur nero memor huiusce aquæ delicatissimæ: cuius ipse fuerat inuentor: cũ bibiturus foret aqnam lutosam cenosamq;: dolenter dixit & miseranter. hæc est decocta neronis: tanq̃ dicere uellet: heu me miseꝝ: qualem aquam bibo. non est hæc illa decocta: qua ego per delitias uti solebam niuibus refrigerata. & hoc pathetica oratione pronunciandum est. ¶Diuulsa. discissa lacerata. ¶Sentibus. spinis uepribus inde senticosum spinosum dicimus. ¶Quadrupes. istar quadrupedis pedibus mãibusq; gradiẽs itroiuit ꝑ angustias. ¶Decubuit. iacuit. ¶Modica. alii codices hñt modicella tãq̃ diminutiuũ sit a modico formatũ. ¶Instructũ. ornatum: sicut dicimus fundum instructũ. & domũ istructam. ¶Interpellante. exstimulãte lacescente: ¶Panẽ sordidum aspernatus. in fame panis oĩs solet esse suauis & bonus. in quam sententiã est illud a Seneca prolatum li. ul. epistolarum. Non habet panem meus pistor: sed habet uillicus: sed habet atriensis: sed habet colonus malũ panem inquis expecta bonus fiet: & iam illum tenerum tibi & siligineũ fames reddet. iõ non est ante edendum q̃ illa imperet. profecto optimum obsoniũ est fames: sicut suauissima potio est sitis darius ut inqu: t Ci. in quinta tusculana cum aquam turpidã ex cada

Calix ex cussus manu neronis

Dictũ apollonii

Diuerticulum

Diuortia

Fruticare

Vepres

Veprecula

Nitedula

Arũdinetũ

Semita

Lacuna

Poculũ naturæ

Decocta neronis

senticosum

Fames

'obsoniũ

Exẽplum darii

sitiens

obsoleti coloris supinduit: adoptoq; capite & añ faciẽ obtẽso sudario equũ ascẽdit quatuor solis cõitãtib9, iter quos & Sporus erat; statiq; tremore terræ; & fulgure aduerso paue factus audiit ex proximis castris clamorẽ militum & sibi ad uersa; & Galbæ prospa oĩnãtiũ. Et iam ex obuiis uiatoribus quẽdã dicẽtẽ hi Neronẽ ꝓsequunt'; aliũ scíscitãtẽ & qd i urbe noui de Nerone. Equo aũt odore abiecti i uia cadauerís cõsternato detecta facie agnitus ẽ a quodã Missitio prætoriano & salutatus ad diuersiculũ uẽtũ ẽ dimíssis eqs iter fruticeta ac uepres p harundineti semitam ægre; nec nisi strata sub pedibus ueste aduersus uillæ parietẽ euasit. Ibi hortante eodẽ Phaõte ut iterim i specũ egestæ arenæ cõderet', negauit seuiuũ sub terrã ituꝝ; ac parumꝑ cõmoratus dũ clãdestinus ad uillã itroitus pararet'; aquã ex subiecta lacũa poratu rus manu hausit. Et hæc ẽ; iqt neronis decocta; Deide diuulsa sentibus penula traiectos surculos rasit; atq; quadrupes p angustias effossæ cauernæ receptus i proximã cellam decubuit sup lectũ moducella culcitra; uetere pallio strato ístructũ; fameq; & itẽꝝ siti iterpellante panem qdem sordidum

neribus inquinatam in fuga bibisset: negauit unquã se bibisse iucũdius: nũq̃ uidelicet sitiens biberat: ptolomeo quoq; peragranti egyptum comitibus non consecutis cum cibarius in casa panis datus esset nihil uisum est illo pane incundius: nũq̃ uidelicet esuriens ederat: socrates dicebat auubulando se obsonare famẽ Nero tamen in fame panem cibarium aspernatus est: nec in siti aquam suauiter bibit: cum iam morte appetente & satis super caput inflantibus nec mulsum nec panis siligineus potuissent palatũ oblectare. Exemplũ ptolomei esurientis

¶M.AN. ¶Sudario: tenui uelo. ¶Ad aduersũ: ex aduerso stantes. ¶Euasit: p arũdineti semitã & uepres peruenit. ¶Prætoriano. milite. ¶Egestæ arenæ: unde arena erat egesta. ¶Introitu pararetur: nam ad uillæ murum progressus non continuo est uillam ingressus. ¶Decocta: id est decoctæ loco cupidissime epota. ¶Surculos abrasit: surculos qui traiecta penula inhęserant detersit. ¶Quadrupes: pedibus & manibus obrepens. ¶Strato: super iniecto.

oblatum aspernatus est: Aquæ autem tepide aliquãtũ bibit.

## De morte eius & gestis in ea.

VNc uno quoq; hinc inde instante ut q̃primum se impendentibus cõtumeliis eriperet, scrobem coram fieri imperauit: mensus ad corporis sui modulum: componiq; simul si qua inueniretur frustra marmoris & aquam simul ac ligna conferri curando mox cadaueri flens ad singula atq; identidem dictitans. Qualis artifex pereo. Inter moras perlatos a cursore phaontis codicillos præripuit: legitq; se hostem a senatu iudicatũ & queri ut puniatur more maiorũ, interrogauitq; q̃le eẽt id genus pœnæ, & quum comperisset nudi hominis ceruicem iseri furcæ corpus uirgis ad necẽ cædi, cõterritus duos pugiones quos secũ tulerat arripuit: tẽtataq; utriusq; acie rursus cõdidit: causatq; nõdũ adesse fatalẽ horã: ac mõ sporũ hortabatur: ut lamẽtari ac plãgere icipet: mõ orabat ut se aliqs ad mortẽ capessendã exemplo iuuaret interdum segnitiem suã his uerbis increpabat uiuo deformiter ac turpiter ὀὐπ ῥεπει ὔῒ ῥῶνιοὔ ѡῥέπει ὔκφεὔ ἀεῖεν τοῖσ τναὔτσῖσ ἀτεεγῖρεσέῃ̃τον. iamq; equites appropinquabant: quibus preceptũ erat ut uiuũ eũ attraherent: quod ut sensit trepidanter effatus τωμῶγωῶ κῦ Τολῖον αμῥῖκ Τὔωοᾳ οὐάΤαβάλλει ferrum iugulo adegit

¶PHI. ¶Oblatũ: a ministro. ¶Eriperet .s. per mortẽ: hortabantur enĩ neronẽ ut sibi mortẽ cõscisceret: & ita euaderet cõtumelias iminẽtes: qbus uiuẽs erat futurus obnoxius ad libidinẽ inimicorum. ¶Scrobẽ. foueam: scrobs masculini est generis: unde scrobiculus diminutiua forma deducitur: columella: scrobs clibano similis est: imus q̃ sumus patẽtior idẽ scrobiculo facto ad imũ solũ p̃cidit: qdã feminio genere dicere maluerũt: ut gracchus q ait exigua posuit scrobe. ¶Dimẽsus: metitus mẽsuratusq;. ¶Modulũ: mẽsura oratius ab imo ad summũ totus moduli bipedalis. ¶Frusta: crustas & pticulas: diminutiuũ frusti est frustulum: hinc aduerbiũ frustatim & frustilatim inclinãtur: quæ significant per frusta & minutatim: plautus iam ego te faciam ut hic formice frustilati differãt. ¶Aquam: calida aqua lauabãtur cadauera ex ritu priscorũ: quẽ expressit maro in. vi. eneidos: pars calidos latices & ahena undantia flammis expediunt corpusq; lauant frigentis

Scrobicul' Scrobs

Modulus

Frustulũ

Frustatim

Cadauera lauari

& ungunt. ennius quoq; sic cecinit: tarquinii corpus bona femina lauit & unxit. ¶Ligna: uel ad rogum extruendum uel ad aquam calfactandam. ¶Identidẽ: frequẽter & subinde. ¶Qualis artifex: cũ miseratione pronũciandũ: sicut a neroẽ flente dictum est suas fortunas miserante: quod ex imperatore maximo factus esset sui funeris curator miserabilis. ¶Cursore phaõtis: tãta fuit libertinorum id tẽporis potẽtia: ut illis essent plures iterdũ serui q̃ patronis: sicut demetrio põpeiano liberto: cui numerus quotidie seruorũ uelut imperatori exercitus referebat: quẽ puduit locupletioreẽ patrono: nõ igitur mirũ si a phaontis liberti neroniani cursore ait prolatos fuisse codicillos hoc ẽ pugillares & tabellas: cursores ãt erant in numero famulorum. Elius uerus Romanus imperator cursores suos uentorũ nominibus uocitauit aliũ boreã aliũ notũ: itẽ aquilonem aut circium ceterisq; nominibus appellans. ¶Queri: inqri uestigari ad penã. ¶Vt puniat: more maiorum: de morte neronis hæc eutropius ab omnibus nero simul destitutus & a senatu hostis iudicatus cum quereretur ad penam: quæ pena erat talis: ut nudus per publicum ductus furca eius capiti inserta uirgis usq; ad mortem cederetur atq; ita præcipitaretur ex saxo e palatio fugit & in suburbano liberti sui: quod est inter salariam & nomentanam uiam ad quartum urbis miliarium se interfecit: hactenus eutropius. ¶Tẽtata acie: explorato mucrone: ut penetrabilis foret. ¶Cõdidit: reposuit. ¶Fatalem horam. qua sibi foret fataliter pereundum. ¶Exemplo iuuaret: ut aliquis se confodiens ipsi exemplo foret mortis intrepide subeundæ οὔπ ῥέωει. interpretamentum hoc est. non decet neronem non decet: sobriũ esse oportet in ei usmodi rebus: age excita te ipsum. ¶Præceptum erat. s. a senatu. ¶Ιωωῶγ. i. equorum uelocium undiq; strepitus aures ferit. ¶Iugulo: qui locus maxime mortiferus est. uni homini sunt iuguli ut ait plinius. duos autem esse iugulos dextrum & sinistrum docent eruditi: hinc ait apuleius per iugulum sinistrum capulo tenus gladium ei demergit.

demetrius põpeia n°

Iuguli

¶M.AN. ¶Impendentibus: iminẽtib° istãtib°. ¶Eriperet: subtraheret. ¶Scrobẽ: fossam. ¶Curando: la

uando. ¶ Qualis artifex.i.q̃ miserabilis: qui uiuus adhuc meum curo funus. ¶ Et quæri: ad supplicium requiri. ¶ Acie: mucronũ acumine & fastigio. ¶ Exẽplo: ut eorũ aliquis prius sibi mortẽ cõsciscereť: cuius exẽplũ secutus itidẽ ipe faceret ἡὖπρέπωεῖ νεῤῥώνι οὔπωρεμεῖ νηιφεῶλεῖενῥοισ ἀγεαίτρε τοὺτνισ σαὖτοα non decet Neronẽ non decet sobriũ esse in his age excita te ipsum. ¶ ἰππῶν μὲ οκὺποδον αμφικτὺποσ θοὺατὰ βαλλεῖ: equorũ uelociũ strepitus pulsat aures meas.

¶ PHI. ¶ Iuuante epaphrodito. consimiliter brutus adiuuãte stratione incubuit ferro & ita occubuit dissentit a trãquillo sextus aurelius: q ait neronem semet ictu gladii transegisse adiuuãte trepidãtẽ manũ non epaphrodito: sed impuro illo eunucho sporo: qui neroni istar feminæ denupserat ab hoc epaphrodito dicti sunt horti epaphroditani. quorũ meminit frontinus libro secũdo de aquæ ductibus.

Horti epaphroditãi

A libellis ¶ A libellis: qui presunt libellis supplicibus imperatoriis hi dicũť a libellis: sup qua loquntiõe satis multa in proxio cõmentario dicta sunt: scribit lãpridius Alexandrum imperatorẽ post meridianas horas subscriptioni & lectioni epistolarum dedisse operã: ita ut ab epistolis a libelis & a memoria semper assisterent.

iuuãte Epaphrodito a libellis Semianimisq; adhuc irrũpẽti cẽturioni & penula ad uulnus apposita ĩ auxiliũ se uenisse si mulãti nõ aliud respondit q̃ sero: & hæc est fides atq; ĩ ea uoce defecit: extãtibus rigẽtibus oculis usq; ad horrorẽ formidinẽq; uisentiũ: nihil prius aut magis a comitibus exegerat q̃ ne ptãs: cuiq̃ capitis sui fieret: sed ut quoquo mõ totus cremaretur. permisitq; hoc Seius Galbæ libertus nõ multo ante uinculis exolutus: ĩ quæ primo tumultu cõiectus fuerat.

## De funere & reliquiis eius.

Vneratus ẽ ipensa ducetorũ miliũ stragulis albis auro ĩtextis: quibus usus calendis ianuarii fuerat reliquas æglogæ & Alexãdria nutrices cũ acte cõcubinas gẽtili domitiorũ monumẽto condiderũt: quod prospicitur e campo martio impositum collo hortulorum: in eo monumento solium porphyretici marmoris superstanti

hæc ẽ fides ¶ Ad uulnus: quod uulgo influxerat. ¶ Sero. sueniſſe: & hoc uerbo significare uoluit nero centurionis auxiliũ esse serotinũ & superuacaneũ: cum iam iam esset moribundus: nec uitæ spes ulla supereſſet. ¶ Et hæc est fides: cẽturiones militesq; in sacramẽto militari iurare solẽt: se nũquam imperatorẽ deserturos: ideoq; nero destitutus ẽt a militibus hoc uerbum nouissimũ dixit: hæc est fides: nimirũ significare uolens centurionẽ fidei datæ fuisse præuaricatorẽ. tale est notum illud: heus ubi pacta fides. ¶ Defecit: extinctus ẽ. ¶ Extãtibus: prominentibus: quos oculos hebetiores eẽ Aristoteles & plinius prodiderunt: & neroni hebetes fuerunt ad prope admota nisi cum conniueret. ¶ Rigentibus: duris plinius ait Caio pricipi fuisse oculos rigentes. ¶ Totus. Iuuenalis mortem Catiline atq; cetegi anteponit Põpei neci: ppterea qđ ĩtegri totoq; cadauere ceciderunt: cũ pompeio abscissum caput fuerit manibus septimii. ¶ In quæ: scilicet uincula. ¶ Primo tumultu: qui exortus est nuntiata defectione galliarum & hispaniarum. ¶ Stragulis albis: ex lino consutis: apud indos inuenitur linum quod ignibus non absumitur. ex quo asbestinũ uocatur a græcis: nostri uiuũ id appellant: inde fiunt tunicæ regum funebres. quæ corporis fauillam ab reliquo separant cinere: præciosissimũ est adeo: ut æquet pretia excellentium margaritarum. ¶ Cal. Ianuarii: principio anni noui uestitu cultiore nitidioreq; uti solemus: quod & prisci obseruauerunt: unde ouidius in primo fastorum sic ait: ueſtibus intactis tarpeias itur in arces: & populus festo concolor ipse suo est. ¶ Cum acte concubina: supra annotauimus actem libertam fuisse in concubinatu neronis: quã paulum abfuit quin iusto matrimonio sibi coniungeret. ¶ Gentili monumento: iuriscõsulti sepulchra gẽtilia uocant familiaria: sunt autem quæ quis sibi familiæque suæ constituit: sicut hereditaria: quæ quis sibi heredibusque suis constituit: in talibus sepulchris soli heredes atque successores licet sepelire. liberti nec sepeliri nec alios inferre poterunt: nisi heredes extiterit patrono. ¶ Domitiorum: maiorum suorũ: natus. n. erat nero ex gente domitia: quamuis per adoptionem insertus fuisset familiæ claudiorũ & iuliorũ. ¶ Collo: loco eminentiore: quemadmodum & uertex & caput & supercilia locis inanimatis per similitudinem assignantur: ita & collum attribuitur: alii codices habent colle: ut intelligamus hortulos collinos fuisse potius quam campestres. ¶ Solium: in sepulchro solium accipitur pro loculo: in quo conditum est cadauer: quintus curcius scribens sepulchrum cyri fuisse apertum ab alexandro magno sic ait: ipse solium ĩ quo corpus iacebat uelauit: idem alio loco: septimus dies erat: ex quo corpus regis iacebat in solio: de solii significatu multiplici dixius suo loco. ¶ Porphyretici marmoris: porphyrites marmor ẽ rubẽs: uocatur leucostyctos candidis interuenientibus punctis.

Linum asbestinum

Familiaria sepulchra

Solium sepulchri

Leucostictos

Porphyrites

¶ M. AN. ¶ Epaphrodito a libellis: ut a pedibus: ut a manibus sic a libellis ueteres dixere: tuq; seruũ: aut ministrum subaudi. ¶ Penula: ueſte. ¶ Sero: tarde ueniſſe: quasi dicat se iam perempto. ¶ Et hæc est fides: q̃ sero uenisset qa aiam efflaret: uel certe Centurionem mutatæ fidei arguere uoluit. ¶ Extantibus: eminẽtibus. ¶ Rigẽtibus: terrifico rigore cõtentis. ¶ Primo tumultu: statim nunciata galliæ defectiõe. ¶ Calẽ. ianua. quo die nitidiore cultu sacrorũ cã capitolium romani ascẽdebant. Oui. Veſtibus ĩtactis tarpeias itur ad aras. ¶ Cum acte: sic legendũ ut alio loco admonui non accia. Tacitus Actem libertam a nerone amatã sæpius celebrat: acciam nunquã. ¶ Domitiorũ: qua familia nero erat ortꝰ. ¶ Colle: eminẽtiore: hortoꝝ p

te:qdá collo hñt q; ñ ꝓbo. ¶Soliũ:sepulchri supficies. ¶Porphiritici lapidis:de porphirite plura plinius.

lunensi ara:circumseptum est lapide thasio.

## De statura & cultu corporis eius.

STatura fuit pene iuxta: corpore maculoso & fetido: suflauo capillo: uultu pulchro magis quã uenusto: oculis cesiis & hebetioribus: ceruice obesa: uentre obiecto: gracillimis cruribus: ualitudine prospera. Nam qui luxuriæ immoderatissimæ esset ter omni no per quattuordecim annos languit. atque ita ut neque uino neq; consuetudine reliqua abstineret. Circa cultũ habitũq; adeo pudẽdus: ut comã semp ĩ gradus formatam: pegrinatione achaica etiã pone uerticẽ summiserit: ac plærũq; marmore caristio aut lunensi. ¶Circũseptũ:circũuallatũ. ¶Lapide thasio:thasos insularum cycladum una est marmore nobilis:quod ut inquit plinius erat maculosum:de hoc marmore thasio intelligit papinius illo uersu. Nõ huc admisse thasos aut undosa caristos. Celebratur inter uina generosa & uinũ thasium:cuius meminit apuleius in apologia. ¶Iusta:neq; procera nimis neq; pusilla. ¶Maculoso:maculis pleno & lentiginoso:magi habent hæc per fugia ut dicant lentiginem habentibus numina magicæ artis non obsequi sorte fuit hoc in nerone inquit plinius in.xxx. qui ait nihil mẽbris nerõis defuisse. quo minus arti magicæ posset initiari. ¶Fetido:scribit iulius firmicus in.viii. matheseos illos exudare miserum uirus hircini foetoris:quicũq; habuerint horoscopũ in.xiiii. parte tauri:alii codices habẽt fedo:ut exponas pro corpore deformi. ¶Sufflauo:modice flauo:uerus antoninus Imperator Romanus dicitur habuisse tãtam curam flauẽtium capillorũ:ut capiti auri Roramenta respergeret:quo magis coma illuminata flaueſceret. ¶Quã uenusto:uenustatẽ proprie mulierum esse sicut dignitatẽ uirorum docet Cicero in primo de officiis. ¶Cesiis cesios oculos uocamus glaucos uiridisq; coloris:scribit Aristoteles in primo de animalibus aliis nigros aliis cesios aliis caprinos oculos esse:quod morum optimorũ inditium est:quibusdam equorum oculi cesii hoc ẽ glauci sunt:ẽ ãt color cesius dictus:quasi celius de colore celi:unde a latinis ueteribus celia dicta ẽ minerua:quæ a græcis glaucopis dicitur:sicut sepissime ab homero dicta est glaucopis γλαυκῶπις:hoc est minerua oculos glaucos habẽs:de qua in priapeis:minerua flauo lumine. ¶Hebetioribus:plinius in.xi. neroni oculi fuerũt nisi cum conniueret ad prope admota hebetes. ¶Obesa:pingui. alias obesus ut annotauit gellius in carmine neuiano significat macilentũ & gracilẽ. ¶Proiecto:prominẽte talis a plauto dicitur uentriosus græce προρρώστου:pertinax imperator fuisse fertur uentre prominulo. ¶Luxurie: prodigi uictus & mẽsæ opulentioris. ¶Languit:egrotauit. ¶Neq; consuetudine aliqua abstineret:cõsuetudo magna res ẽ:& ut prouerbio græco testatum ẽ altera natura:unde querit aristoteles in problematis encycliis: idest in questionibus circularibus cur aliqui egrotant ubi uitam luxuriosam uiuere assueti agere luxuriose cessarũt:ut dionysius tyrãnus q; in urbis suæ obsessione aliquantum temporis a potu solito destitit tabe protinus laborauit:an quia inquit consuetudo res magna cuiq; sit:ita qui morẽ mutant solitum egre atq; moleste ex consuetis discedũt:& eodem rediisse sibi saluberrimum habent:perĩde quasi ad suæ naturæ statũ redierint:sententiæ aristotelice astipulatur maximus hippocratis interpres galenus:qui ait omnẽ pmutationẽ omissa cõsuetudíe noxiã eẽ corporibus maxio nocumẽto ob uĩ cõsuetudinis dixit hippocrates scribẽs de regimíe acutorũ:cibos solitos etiã illaudabiles eẽ inocẽtiores q; ĩsolitos:& si laudabiles fuerit & boni succi:idẽ ĩ aphorismis ꝓcipit dãdũ esse aliquid cõsuetudini:cũ igit cõsuetudo sit potẽtissima:& ut ait. Qu. curtius interdũ natura ipsa põtẽtior:nõ uidetur mirãdũ:si nero cum langueret nõ abstinuit a uictu luxurioso:cuius cõsuetudo uersa erat ĩ naturã:cũ alioquin egrotãtes restituãtur ad sanitatẽ dieta:hoc ẽ uictu tenui & frugalissimo:hinc legimus in decretis canonicis. Di. nltima. de consecratione:quosdam morbo articulari & podagræ morbo laborãtes ad simplicẽ mensam & pauperes cibos redactos cõualuisse:epularũ enĩ largitas ut inquit Hieronymus & corpus frangit & animum. ¶In gradus formatã:qui nascũtur oriẽtibus pleiadibus:hi crines inflectũt & cincinatuli sunt atq; comatuli:quorum coma gradatim formata descendit:ut uenustior sit & elegantior:talem comam martialis uocat epapheresin:econtrario Silius laudat ĩ aphricano comam nullis cicinis annulisq; distinctam nec gradibus porrectã:sed ex omni parte æquabilem: qualis decet uirum:uersus silii hic est:martia frons facilesq; comæ:nec pone retroq; cesaries breuior. ¶Post uerticẽ Cæsar a uertice capillum reuocabat:nero post uerticem summittebat deprimebatq;.

¶M. AN. ¶Circũseptũ: clausum. ¶Maculoso:maculis respersо. ¶Sufflauo:semiflauo. ¶Pulchro magis q̃ uenusto:magis forma q̃ liniamẽtis prædito. ¶Cæsiis: ceruleis:glaucis a ueteribus latinis cesia quæ a græcis glaucopis & ut nigidius credidit a colore cœli dicta est a maioribus: quasi cœlia. ¶Hebetioribus: debilioris uisus: aut certe nullum uigorem habentibus. ¶Obesa: præpingui. ¶In gradus: in plures ordines seu orbes concinatos. ¶Submiserit:contra patriũ morẽ crescere passus sit.

Marmor lunense

Luna metallifera

Marmor thasium

Lẽtigo cõtraria magicæ

Hircinum uirus

Cesii oculi

Celia Glaucopis

Obesus Vẽtriosus

Consuetudo magna res est

Snia hippocratis

Simplex mensa pro medicina

Cicinatuli Epapharesis


¶Lunensi ara ex marmore lunẽsi cõstructa: quod ut auctor est strabo candidũ erat & lucidum:ex quo colũnæ & insignia Romanæ Ciuitatis opera conficiebantur. nãq; cũ mari uicina incũbat effossio:facile lapides lunenses euehebãtur:quos e pelago subuehendos tyberis excipiebat:hinc luna metalli fera a papinio dicta cũ ait.in siluis Anne metalliferæ repetit iã me nia lunæ. mamurra prefectus fabrorum cæsaris dictatoris ĩ gallia:quẽ catullus carminibus ꝓbrosis proscidit:in edibus suis nullam habuit colũnam nisi ex

¶PHI. ¶Syntheſin.ſyntheſis ueſtis ẽ qua romani peculiariter ĩ ſaturnalibus utebantur.illis enim diebus omnes exuebãt togã & ſyntheſin induebant:hinc ait ſeneca uoluptatis cauſa ac feſtorũ dierum ueſtẽ mutauimus:apud epigrãmaticũ poetam diſtichon ẽ:qđ indicat ſyntheſin ueſtẽ fuiſſe ſaturnaliciam.cui titulus ẽ ſyntheſis.Dũ toga per quinas gaudet requieſcere luces:hos poteris cultus ſumere iure tuo:idem alibi ait: ſyntheſibus dum gaudet eques domiuuſq; ſenatus:fortaſſe dicta ſyntheſis uideri poteſt ab eo q̃ conſuta contextaq; eſſet cõpoſitiõe quadã uerſicolori:ſcuola titulo de ueſtibus legatis ſ.c ait.Quero an ex uniuerſa ueſte an ex ſyntheſi tũicas ſingulas & palliolla ſempronia eligere poſſit:ẽ ẽt ſyntheſis genus uaſis fictilis:ad quod alluſit papinius ĩ quarto ſiluarum:unam mittere ſyntheſin: quid horres alborũ calicũ atq; cacaborũ:eiuſdẽ meminit martialis illo hẽdecaſyllabo:ſeptenaria ſintheſis ſagunti:præterea generali uocabulo græco ſyntheſis cõpoſitio ſignificatur:qua dictione uſus ẽ quintus ſerenus ſic ſcribens:uilẽ deprehendit ĩ illis ſyntheſin & uulgata ſatis medicamina riſit:idem ſyntheſis hæc prodeſt unda molita calenti.plinius cryſtalla appellat aſyntheta:q̃ pura ſunt & ſine uitio:qui indutus ẽ ſyntheſi ueſte ſyntheſinatus nuncupatur. ¶Sine cinctu.uarro cinctum a cingulo differre tradit:tanq̃ cinctus uiris cingulum mulieribus attribuatur.aphrorum peculiaris mos fuit ut eſſent ſine cinctu:hinc illud eſt plautinũ in penulo.Tu qui zonam nõ habes quid in hãc ueniſti urbẽ idẽ diſcintum aphrum ſignificare uolẽs feſtiuiter ait ſane genus hoc mulieroſum eſt tunicis demiſiciis:mẽdum eſt manifeſtarium ĩ codicibus plautinis:nã pro tunicis demiſiciis paſſim legitur:demiſſitus:cũ plautus demiſicias tunicas appellet:q̃ longe ſunt & demiſſæ ad talos tãq̃ talares:& nulla zona ſuccitæ. ¶Imparo cõtrariã:ſcribit iulius capitolinus aliud in imperatore queri:q̃ ltteras p̃terea philoſophia ſuadet animi quietẽ & trãquillitatem:remouetq; penitus ab adminiſtratiõe rei pu.q̃ oĩa cõtraria ſunt illi:q ſit imperaturus:dicere ſolebat auidius caſſius de.M.Antonio.M.antonius philoſophatur:nec ſentit pro re.pu.& ut ĩqt.M.tullius ĩ prĩo rhetoricoꝝ:multi nihil ,pdeſſe philoſophiam:pleriq; ẽt obeſſe arbitrãtur:& in opiniõe poſitũ ẽ hoc,pbabile:eos q philoſophiæ dant operam non arbitrari deos eẽ.ait apuleius obiectari philoſophis:q̃ irreligioſi putẽt:& q̃ deos abnuãt:q̃ ab impatore lõge eſſe debent:ſed contra idẽ.M.tullius philoſophiam dixit eſſe uitæ ducem uirtutum indagatricem:uitiorum expultricem.ſine qua uita hoĩum iculta fuiſſet:& belluina:cum ſit philoſophia magiſtra morũ & norma uiuẽdi.plato quoq; dixit beatas fore ciuitates:in quibus aut philoſophi ĩperarent aut principes philoſopharẽt:nero tamẽ poſt epulas impartiebat tẽpus doctoribus ſapiẽtiæ. ¶A cognitiõe ueterũ oratorũ:ſeneca uolebat ut nero ueteribus oratoribꝰ legẽdis operã daret:quo ipſe apd diſcipulũ foret ĩ maiori ueneratione:ſcribit Cor.tacitus ſolitũ fuiſſe ſenecã iactare ĩgeniũ crebris oratiõibus:q̃s uoce principis nerõis uulgabat. ¶Ad poeticã pronus:ĩ hãc ſnĩam ait tacitus:quod nero aliq̃ carminibus pãgẽdis ineſſe ſibi eleméta doctriæ oſtẽdebat:idẽ alibi refert neronẽ affectaſſe carminũ ſtudiũ cõtractis:qbus aliq̃ pãgẽdi carmĩa facultas foret q uerſus a poeta ĩchoatos ſupplere ſolitus erat & dimidiatos cõnectere:qđ ſpẽs ĩpſa carminũ docet nõ ĩpetu & iſtinctu nec ore uno fluẽs. ¶Aliena:,p ſuis:ſicut ĩ oratiõibus factitauit:q̃s a ſeneca cõpoſitas ipſe ,p ſuis recitabat:q̃lis fuit illa:quã hũit ĩ funere claudii & altera:q̃ ĩ ſenatu flagitia materna collegerat. ¶Pugillares:de pugillaribus uberrie ſcriptũ eſt in ſupioribus:ĩ hoc loco annotãdũ uidet pugillares & pugillaria pluraliter tm̃ dici ex grãmaticorũ regula:cui reclamat auctoritas eruditoꝝ & ĩprimis auſonii:q ait bipatẽs pugillar expedi. ¶Chirographo:mãu,ppria. ¶Nõ trãſlatos.trãſlati dñr uerſus:quos ex alieno exẽplari trãſferimus trãſcribimuſq;. ¶Dictante:a multis hoc uſurpatur ut dictãte uiro erudito ipi exſcribãt excipiãtq; aliena:ſiue poemata ſint ſiue oratiões:& mox pro ſuis edant:quintilianus in decimo ſubaccuſat delitias dictandi:ex quo fieri putãt:ut dum dictamus nõ rudia tantum & fortuita:ſed ẽt impropria effluãt. ¶Quaſi a cogitãte:qui pangit uerſus totus in cogitatiõe defixus eſt:ſolet & facere illud quod inquit oratius.ſæpe caput ſcaberet uiuos & roderet ungues.

¶M.AN. ¶Syntheſim:ueſtẽ breuẽ & expeditã ex diuerſis lanaꝝ coloribꝰ:q̃ nom̃ ipm̃ arguit σύνθεσιν. græci cõpoſitionẽ uocãt:eo ueſtis genere ſaturnalibus.ro.uti cõſueuere.Mar.ſyntheſibus dũ gaudet eques dñſq; ſenatus. ¶A philoſophia:a philoſophiæ ſtudiis. ¶Cõtrariã eẽ:nõ pp p̃cepta credo:ſed qa tã animi q̃ corporis uigor rerũq; gerẽdarũ induſtria philoſophica cõtẽplatiõe cõtrahaẽ ſunt alioqn,qs ñ uidet:non mõ ñ inutilia:ſed neceſſaria ẽt philoſophiæ p̃cepta huic q uel rei pu.uel,magno p̃ſit ĩpſo. ¶A co.uer.ora. auertit ſubaudi. ¶In adminiſtra.ſui ut ſua miraretur ſcripta:q̃ ĩ elocutiõe Gellii & Fabii teſtimonio longe ueteribus fuere ĩferiora:fabius,nã & oratiões eius ĩqt & poemata & epiſtolæ & dialogi efferũt & ĩ philoſophia parũ diligẽs & mox paulo:ſed ĩ eloquendo corrupta pleraq; & aliquanto ſuperius q̃ accidit mihi dũ corru

Syntheſis uas

Syntheſis cõpoſitio

Aſyntheta

Cinctus

Cingulũ

Mendum plautinũ

Tunicæ demiſiciæ.

Aliud ĩ ipe ratore q̃ litteræ.

Philoſophia uitæ dux

Verſuſ alienoſ ſupplebat

Aliena ,p ſuis

Pugillar

Studiũ dictandi

ſyntheſim indutus ligato circum collum ſudario prodierit ĩ publicum ſine cinctu: & diſcalciatus.

De ſtudio eius circa liberales diſciplinas.

Liberales diſciplias oẽs fere puer attigit:ſed a philoſophia eũ mater auertit monẽs ĩperaturo cõtrariã eẽ a cognitiõe ueterũ oratorum Sæneca p̃ceptor quo diutius ĩ admiratiõe ſui detineret,itaq; ad poeticã pronus carmina libẽter ac ſine labore cõpoſuit:nec ut quidam putant aliena pro ſuis edidit. Venere in manus meas pugillares libellique cum quibuſdam notiſſimis uerſibus ipſius Chirographo ſcriptis:ut facile apperet nõ trãſlatos aut dictãte aliquo exceptos:ſed plane q̃ſi a cogitãte:atq; generãte

ptum & omnibus uitiis fractum dicendi genus retuocare ad seueriora iudicia contendo: quum fere solus hic ī manibus adolescētium fuit: quem non omnino conabar excutere: sed potioribus præferri non sinebam. ¶Pugillares: quid pugillares essent diximus. ¶Libelli: ex papyro aut membrana. ¶¶Chyrographo: propria manu notatis. ¶Translatos: aliunde sumptos. ¶Generante: per se meditante.

exaratos: ita multa & deleta & inducta & sup scripta inerāt. De studio eius ī pigēdo & fingēdo & emulatōe eius ad oēs

EAbuit & pigēdi fingēdiq; nō mediocre studiū maxime autē popularitate efferebatur oīum æmulus q quoquo mō aīum uulgi mouerēt. Exiit post scænicas coronas opinio, pxio lustro descēsurū eū ad olīpia inter athlætas: nā luctabatur assidue: nec aliter certamina gimnica græcia tota spectauerat q̄ brabeutarum more in stadio habui assidens: ac si q̄ paria longius recessissent in mediū manibus suis protrahens. Destinauerat etiam qui Apollinē cātu solem aurigādo æqpare æstimaretur. Imitari & Herculis facta: pparatūq; leonē aiūt: quē claua uel brachiorū nexibus in amphitheatri arena spectante populo nudus elideret.

De uoto per eum emisso si uinceret.

SVb'exitu quidē uitæ palā uouerat: si sibi' icolumis status permansisset proditurum se parta uictoria ludis: ēt hydraulam & coraulā & uitricularium ac

¶PHI. ¶Exaratos. cōscriptos: ita Cicero ad cornificium: hæc cū essem ī senatu exaraui. ¶Super scripta. mos est eius: qui uel pangit poema uel cōponit oratione ut multa deleat multa sup scribat. ¶Pingendi. Cor. tacit' puerilibus statim annis nero ui uidum animū ī alia detorsit colare pingere cātus aut regimen equorum exercere pictura apd ueteres in tanta fuit estimatiōe: ut inter ingenuas artes numerarēt: utq; ingenui pueri antigraphicen hoc est picturam ī ludo docerentur: ut docet plinius in xxxv. Aristoteles quoq; in octauo politicorum ait iuuenes discere cōsueuisse litteras: gymnasticam musicam & picturā. ¶Fingēdi: fingere ad plasticē statuari amq; refertur. Nāq; ut īquit plinius in. xxxv. plastices opus est fingere ex argilla similitudines praxiteles plasticen matrem eē dixit statuariæ sculpturæ & celaturæ: & cū esset in his oīs summus nihil unq̄ fecit anteq̄ finxit. Alexander magnus a solo lysippo fingi uolebat. ¶Popularitate: fauore & aura populari: papinius & gratū popularitate magnū. ¶Emulus: imitator. ¶Mouerent. delectarent iuuarēt amenarent. ¶Inter athletas: hoc ē ludis olympiacis athletica depugnaturum cum athletis: de quibus affatim diximus in primis cōmētariis: illud adde solitos athletas ponderibus plumbeis assuefacere manus: quibus uacuis & nudis in certamine mox utebantur. Difficiliora enim ut inquit quintilianus debent esse quæ exercent. ¶Gymnica: in quibus corpora denudātur. ¶Brabeutarū more: brabeutas græci dicūt iudices spectaculorum: quiq; uictoribus ī certamine exhibēt præmium & coronas: qui uero prefectus est certaminis dicitur agonitheta: græci auctore philostrato ludis olympicis decē iudices preficere solebant: sensus est neronem in spectaculis uicem partes q; usurpasse brabeutarū hoc est iudicum: & eorum qui dant præmia uictoribus. ¶Si qua paria: luctatorum atq; depugnantium: dicimus enim paria gladiatorum & athletarum. ¶In medium. scilicet stadiū. ¶Destinauerat: cōstituerat deliberaueratq;. ¶Apollinē cātu: nemo ñ nouit apollinē citharedū dici & cātorē pstātissimū: q ī certamīe musico uictū marsiā detracta pelle nudū dereliqt. ¶Solē aurigādo: sol aurigatiōis pitissimus a poetis, pdit'. fabula nota apd ouidiū i. ii. metamorphoseos: ubi īducit' sol monēs filiū phaetontē: quo mō curꝝ & equos moderari debeat. ¶Preparatū leonē: nota ē fabula de leōe nemeo: quē hercules iteremit cuius deīde pelle uestit' cōfecit memorāda certamia: illd adde herculē adhuc iuuenē aduersus alterū leonē depugnasse: q dictus ē theumesius a mōte boetiæ de quo itellexit papini' ī prio thebaidos his uersib': illi' ī speciē: quē p theumesia tēpe: amphitriōiades fractū iuuenilib' annis: añ cleonei uestit' plia mōstri. ¶Nudus elideret: suffocaret strāgularetq;: sicut hercules leonē nemeū manib' strāgulasse fert'. ¶Claua: uulcan' clauā ac thoracē herculi dono dedisse, pdit': qñ dii sui s qsq; munerib' herculē donauerunt: a poetis duo dii clauigeri dñr hercules & ian' alter a claua alter, ppter clauē. ¶Brachiorū nexib': hæc sunt herculis arma qui aut claua aut nexu brachiorū: cū esset lacertosus depugnabat. ¶Proditurū ludis: exhibiturū & repsentatuꝝ pdire dñr histriōes dū ī, psceniū, pgrediūt'. ¶Hidraulā: q sciēs pitusq; ē organoꝝ hidraulicorū is hydraula nuncupatur: de his organis supra habunde mentio facta est. ¶Choraulā: tibicinē inflātē tibias ī choro uocamus choraulē: sicut & nom̄ idicat: choros enī græce chorus & tripudiū significat': aulos uero tibiam fistulā q; significat: apuleius erat quidem iuuenis satis corpulentus choraula doctissimus: martialis existimat id esse optimum conuiuium ad quod choraules non uenit.

¶M. AN. ¶Fingendi: alterius formā delinīādi. ¶Popularitate: studio & cura oībus placēdi: uñ & popularis qui eiusdē ē po. tereñ. popularis meus geta nō nūq̄, p uili & ignobili accipit'. plautus pstat diuitē eē: ac popularē q̄ nobilē: & mēdicū laberi' deū popularia agimus nugatoria. f. uilia. ¶Mouerēt: oblectarēt. ¶Descēsurū: elegāter dixit: quasi in certaminis discrimen iturum sic descendo in campum: in pugnam dicimus nō tā ex superiore loco ī iferiorē: q̄ ex tuto ī locū discriminis: q̄q̄ & ad sitū urbis & castrorū munitōes: & loca spectātium q̄ supiora sunt tota usurpatio referti possit: sed elegantiarū accuratissimi exauctores quod prius

Antigraphice

Plasticæ mater statuariæ

Ponderatarū plumbea

Brabeutæ qui.

Agonitheta

Deo leōes herculei

Clauigeri dii

Hydraula choraules

diximus tenēt. ¶Babrētarū:sic habēt oīa q̄ uidimus exēplaria:sed babrētatū legēdū cōtēderim ſuidæ auctoritate ductus ille.n. Βάβφον λέγεται ὄν λέκαι τοβασιλικον σκυπτρονεχοῦκαι βάβρεῦται οἱ τὰς βασιλικὰς βαδιζοντες ῥαβδοὺς κτοιὸ νικῶσι τοὺς ἐφάνους λιλέτεσ hocē:dicitur & brauiū regale ſceptr̄.uñ ſunt & babrente regales uirgas geſtātes & uictoria p̄mia uictoribus dātes: q̄ nero eo habitu ſederit i ſtadio:ipſa trāquilli uerba:q̄ ſequunt pene demōſtrāt. ¶Paria:pugnātiū athletar̄. ¶Deſtinauerat:aīo ꝓpoſuerat:iā cōmētus erat. ¶Quin:quo mō. ¶Elideret:arctiſſimo cōplexu necaret. ¶Proditurum:i mediū ꝓlatur̄. ¶Hydraulā:ad illud reſpexit:q̄ ſub primū tumultum dixerat ſe hydraulica organa in theatro repreſentaturum ſi per uindicem licuiſſet:de hidraulicis organis Victruuius plura. ¶Coraulā & utricularīam:ſimplicem ſe tibiam utricularemq̄ inflaturum.

¶PHI. ¶Vtricularium. fiſtulicem qui īflat ex utre fiſtulā:a latinis utricularius dictus a græcis aſcaules:qua dictiōe uſi ſunt & latini poetæ:martialis:& concupiſcat eē can⁹ aſcaules. ¶Nouiſſimo die.ſ.ludorū. ¶Saltatorū:hiſtriōes agētes fabulā ſaltare dicūt.iuuenalis: chironomō ledā molli ſaltāte bathyllo & ap macrobiū:tūc eū popul⁹ coegit idē ſaltare cāticū:idē ſaltabat hylas edipoden. Auſonius ſaltauit qui capanea ruit. ¶Virgilii turnū:uouerat nero ſe iſtar hiſtrionis repſentatur̄ poama uirgilia nū quo cōgreſſus turni & eneæ deſcribitur:q̄ res notiſſima ē & i ſcholis triuialibus: quotidie cōmemorat. ¶Paridē hiſtrionē:hic libertus fuit domitiæ neronis amitæ:ut memorat tacitus qui ſolitus erat luxus neronis i tendere tēpore cenæ:& neronis animū demulcere:de hoc ait iuuenalis:eſurit intactā paridi niſi uēdat agauē:quod nō dāt proceres dabit hiſtrio. ¶Neroneum. Cor.tacitus refert decretū fuiſſe ut mēſis aprilis neronis cognomētū acciperet:qñ eo retecta eēt cōiuratio piſoniana. ¶Neropolin:quaſi neronis ciuitatē:neronē i hoc emulatus uidetur cōmodus impator:qui romā coloniā cōmodianā uocari uoluit:q romanus hercules ē appellatus:q̄ feras i amphitheatro occidiſſet. ¶Deæ ſiriæ:de dea ſyria ſcripſimus affatim i libro annotationū:ex quo poteris mutuari:ſi quid deſiderabitur:ab apuleio i.viii. de aſino aureo oīpotēs & oīparēs dea ſyria nūcupat̄ quam p plateas & oppida effeminati,ſacerdotes cymbalis & crotalis pſonātes circūferebāt:non modicaſq̄ ſummulas pecuniarū corradebāt. ¶Heſit:pſeuerauit. ¶Vrina cōtaminaret.ſpecimē maximū ex quo nullū ferme maius eſſe poteſt ad ſignificādum contemptionē religionis:cū illa pro cōtēptiſſimis deſpectiſſimiſq̄ habeant̄:q̄ urina polluuntur:ex quo eſt notū illud cuius ad effigiē nō tantū meiere fas eſt. ¶Acūculā puellarē:in uſu puellarū ſunt acus q̄ diminutiuo uocabulo acūculæ dicūtur.quibus ornatrices utūtur:quale eſt diſcerniculū quod capillis diſcriminādis eſt accommodatum.in alio ſignificatu acus dicitur purgamentū ſiue palea:quæ ſecernitur a frumēto:quādo i area uentilabris ſubiactatur. M.uarro:ita fit:ut quod leuiſſimū eſt in eo atq̄ appellatur acus euanatur foras:idem alio loco ait acus ſubſternendum gallinis parturiētibus quidā nō acūculam legendū eſſe opinātur:ſed imagūculā:tāq̄ puſilla imago puellæ pro numine coleretur a nerone:quales puppas priſci uocauerūt:& memorat pſius:quæ lectio ſatis bene & conducenter quadrat ¶Detecta:per ſeruū nomine milicum'detecta fuit coniuratio piſoniana:qui ob hoc ut ſupra docuimus cōſeruatoris ſibi nomē aſſumpſit. ¶Mōitiōe eius:ex hoc uero'ſimilius uideť imagūculā potiuſq̄ acūculam ſignificari:cū ad imaginē magis q̄ ad acū mōitio referri poſſit. ¶Attēdit.operā dedit. ¶Extiſpicio.extiſpicium uocamus diſciplinā īſpectionēq̄ extorū:qđ alio noīe dicit̄ aruſpiciū.qđ auctore plinio:prim⁹ delphus i uenit:hīc haruſpicia de q̄ ſuo loco ñ pauca retulim⁹.dicim⁹ extiſpiciū ea forma q̄ igniſpiciū ruſpiciū ab extis ſpeciēdis.nā qđ nos cū ꝓpoſitiōe dicim⁹ aſpicio aꝑ ueteres ſpicio dicebat̄.unde & auſpiciū ſchmat̄. ¶Nec unq̄ litauit:facto extorū ſacro.nūq̄ deos placauit.litare enim ſignificat ſacrificio facto placaſſe numen. ¶M.AN. ¶Vergiliiturnū:uergiliāo carmīe ꝓplexū. ¶Incōſulta.temeraria. ¶Neropoli:nerōis urbē. ¶Syriæ deæ ſyria dea:ut Lucian⁹ credidit Iūo ē:apulei⁹ iſidē eē oñdit. ¶Acūculā:puā acū:dicim⁹ & aciculā cæteq̄ ſuſpicari libet ꝺprauatū eē uerbū &,p imagūcula acūculā eē ſcriptū. ¶Puellarē:ſi ad acū id referas q̄li puellæ ſe comūt.ſi ad imaginē ut puellā ñ pueꝝ imago imitaret. ¶Extiſpicio & toꝝ,iſpectōe. Nec unq̄ litauit:nūq̄

Vtricularius
Aſcaules

Saltant hiſtriones

Paris hiſtrio

Romanus hercules
Oīparens dea ſyria

Acūculæ

Diſcerniculum
Acus purgamētum

Extiſpiciū

Spicio

nouiſſimo die hiſtrionē ſaltatuꝝ Virgilii Turnū: & ſūt q̄ tradāt paridē hiſtrionē occiſū ab eo quaſi grauem aduerſariū.

## De cupidine famæ æternitatis eius.

ERat illi æternitatis ꝑpetuæq̄ fāæ cupido:ſed īcōſulta.lōq̄ multis reb⁹ac locis uetere appellatiōe ꝺtracta nouā īduxit eo ſuo noīe. Mēſē quoq̄ aprilē neroneū appellauit. Deſtinauerat & Romā Neropolim nūcupare.

## De contemptu eius & obſeruantia religionum.

REligionū uſq̄ quaq̄ cōtemptor præter unius deæ ſyriæ:hanc mox ita ſpreuit ut urina contaminaret alia ſuperſtitione captus:in qua ſola pertinaciſſime hælit:ſi quidē acūculā puellarē:quū quaſi remediū īſidiaꝝ a plæbeio quodā & ignoto mūeri accepiſſet:detecta confeſtim cōiuratiōe ꝑ ſūmo numine:triniſq̄ ī die ſacrificiis colere pſeuerauit:uolebatq̄ credi mōitiōe eius futura p̄noſcere. Ante paucos q̄ piret mēſes attēdit & extiſpitio:nec unq̄ litauit.

## De ætate eius & geſtis poſt obitum ipſius.

BIit.xxx.&.ii.ætatis āno:die quo quōdā octauia īteremerat. Tātūq̄ gaudiū publice p̄buit ut plæbs

placata exta sed dira sp obseruauit. octauiã iteremerat: ad quẽ plãe exitũ illd de octauia insomniũ pertinuit.

pileata tota urbe discurrerũt. & tamẽ non defuerũt qui per longũ tẽpus uernis æstiuisq; floribus tumulũ eius ornarẽt: ac modo imagines ptextatas i rostris proferrẽt: mõ edicta q̃ si uiuẽtis & breui magno inimicorũ malo reuersuri. Quin etiam uologesus parthorum rex missis ad senatum legatis de instauranda societate hoc etiam magnopere orauit: ut neronis memoria coleretur. Deniq; cum post uigiti annos adolescente me extitisset conditionis incertæ: qui se neronem esse iactaret tam fauorabile nomen eius apud parthos fuit: ut uchementer adiutus & uix redditus sit.

C. SVETONII trãqlli liber septimus sergius Galba ipator.

## De progenie cæsarum: quæ in Nerone defecit & prodigiis hoc præcedentibus.

PRogenies Cæsarum i nerõe defecit: qd futurũ i cõ

¶PHI. ¶Pileata: indura pileis: tanq̃ significaret se libertate donatã: cũ uiuente nerone seruitutis iugo pssa ancillaretur: sextus aurelius ois roma adeo interitu neronis exultauit. ut plebs iducta pileis manumissionũ tanquã seuo exẽpta domino triũpharet pileum enim libertatis partæ signũ est: unde & manumissi pileum induebant: de quo alibi diximus habundanter. martialis: permittis puto pileata roma: in saturnalibus ad libertatẽ declarãdã pileata erat romana turba. ut docet seneca in. ii. epistolarũ moraliũ: uñ & a martiale dictũ est. Dũq; decent nostrum pilea sumpta iouẽ. ¶Vernis estiuisq; floribus: uerni flores sunt uiole albæ: helychrysos hiacinthus & alii: quos numerat plinius in. xxi. estiui uero flores sunt lichnis & iouis flos & amaracus: quẽ phrigiũ nominãt. ¶Prætextatas: idutas ptexta: quæ uestis est magistratuũ & puerorũ ingenuorum: ut alibi declaratũ. ¶Vologeses parthoꝝ rex: de hoc uologese multa scribit Cor. tacitus: qui elephantum equitare solebat: cum quo nero pacem fecit: quando tyridatem fratrẽ romã misit ad neronem adorandum: scribit sextus aurelius: quod huic loco cõuenit: psas i tãtum dilexisse neronẽ: ut legatos mitterẽt orãtes copiã cõstruẽdi monumẽti. ¶Post. xx. annos: ab obitu ipsius nerõis. ¶Adolescẽte me: ex hoc loco admonemur suetonium tranqllum pea ferme tẽpora natũ cẽ: quibus periit nero. ¶Qui se neronẽ eẽ iactaret: scribit Cor. tacitus asiam atq; achaiam falso rumore exterritas fuisse: uelut nero aduẽraret: quẽ plures uiuere fingebãt credebãtq; tunc seruus ex ponto siue libertinus ex italia cithara & cãtu peritus oris liniamentis neroni simillimus neronẽ eẽ sese asserebat: adiunctisq; plurimis: quos promissis corruperat famã excitauit i dies gliscẽtẽ: tãq̃ uerus nero reuerteret: sed hic pseudo nero a calphurnio aspernate: cui Galatiam ac pãphiliã prouincias regendas galba permiserat detecta fraude iterfectus ẽ: cuius corpus isigne oculis comaq; & toruitate uultus in asiã atq; inde romã puectum ẽ: scribit augustinus in. xx. de ciui. dei. qd huic loco cõquadrat: quosdã putasse neronẽ minime occisum fuisse: sed subtractũ ut putaret occisus & uiuũ occultari in uigore ipsius etatis: in qua fuit cũ crederetur extinctus: donec suo tẽpore reueleꝝ & restituaꝝ in regnũ: unde nõnulli neronem futurum antichristum suspicati sunt. ¶Fauorabile: fauoris & gratiæ plenum. ¶Redditus. s. calphurnio aspernati ad suppliciũ.

PROGENIES CAESARVM. hactenus iperatoria Cæsarũ familia habenas Romani iperii moderata ẽ subsequũt principes romani qdẽ: sed nullotñ gradu gẽtẽ Cæsarũ cõtigẽtes galba otho & uitelius: q merito possunt appellari tragici iperatores: cũ instar tragicorũ tyrãnorũ ob celerẽ mutabilitatẽ alius induceret tãq̃ p scenam alius educeretur. Vnde & apollonius ille tyrãneus galbã othonẽ atq; uitelium imperatores thebanos appellabat: quod sicut thebani breui admodum tẽpore græciæ tenuerãt principatum: ita isti paucis mensibus romæ imperauerunt: tanquam tragediarum tyranni psonam mutantes: qui se inuicem eliserunt: sicut claui clauos excutiunt: tranquillus scripturus de sergio galba primo memorat: quemadmodum iam defecerat in nerone cæsarum progenies: quod quibusdam etiã ostentis demonstratum est: nos enarraturi uitam galbæ uidemur facturi operæ ptium: si elogium ex Cor. tacito excerptũ ascripserimus. quo mores galbæ continentur. uerba taciti hæc sunt: uetus in familia nobilitas: magnæ opes: ipsi galbæ medium ingenium magis extra uitia q̃ cum uirtutibus famæ nec incuriosus: nec uendicator pecuniæ alienæ non appetens suæ parcus: publicæ auarus: amicorum libertorumq; ubi in bonos incidisset sine repræhensione patiens: si mali forent usque ad culpam ignorans: sed claritas nataliũ: & metus temporum obtinuit: ut quod segnitia erat sapientia uocaretur: dum uigebat ætas militari laude apud germanias floruit: proconsul africam moderate iam senior Citeriorem hispaniam pari iustitia continuit: maior priuato uisus dum priuatus fuit: & omnium consensu capax imperii nisi imperasset.

¶M.AN. ¶Pileata: pileis operta q̃ libertatis erat insigne. ¶Prætextatas: puerili habitu. ¶Edicta proferent: in publicum ederent quasi eius nomĩe proposita. ¶Post. xx. annos: quam Nero perierat. ¶Et uix redditus: quum ob mendacium ad pœnam reposceretur.

PMARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum Serenis. uenetiarum Principem paraphraseos in galbam parenæsis septima.

Rogenies Cæsarum in nerone defecit: fuerunt Aug. princeps Serenissime qui Galbã: Othonẽ & Viteliũ: hi. n. certa serie post neronẽ tumultuose imperium inuasere: siue q̃ paucissimis mensi

Pileati

Pileum libertatis insigne

Verni flores

Estiui flores

Pseudo nero

Nero antichristus

tragici iperatores

impatores thebani.

Mediũ galbæ ingeniũ

bus singuli principatum tenuissent seu q̄ magis credo: quia semel occupatū sibi stabilire nequerint inter Cæsares minime reponēdos curarint: uerū quia tranquillus reposuit opere prætium ē: & mores galbæ: & reliquam uitā ex tumultuaria illa administratione cognoscere: de qua ut breuiter dicā quod sentio: siquis illius moderationē cū libertorū auaritia: quorū nutu oīa gerebantur diligēter cōferat haud facile expediat inter bonos sit princeps galba reponēdus an malos: satis constat magnos illi honores post mortē decretos sed longe maiores decerni potuisse si principatū nō sordide fortunæ uiros per quos: ut Dioclitiauus idē dē predicare solebat sæpe optimus uenditur priceps: sed ingenuos potius multaq̄ rerū: experiētia claros administrasset: at illa regiminis forma ualde execrabilis & oioq̄ celatu indigna: contra optabilis hæc q̄ æquitatis & clemētiæ plena: ut a maioribus tradita ē ita a te princeps iucūdissime & aliis q̄ rei. pu. gubernaculo admonētur sanctissime custoditur, qua uelut unū oibus sit propositū certamen: quis i summa administratione maxie de re pu. meritus qñq̄ uideri possit isq̄ p̄cipuā ex ea dignitate laudē reportasse creditur: q eam administratiōis formā aut instituerit: aut seruarit quam optimus q̄sq̄ princeps mō publicis consultum ue lit rebus studio cupiat imitari: Nunc ad Cæsarū progeniē redeo: q̄ in Nerone: ut tranquillus ait esse desiit: sed qualis fuerit ipsa ppagatiōis rō paucis expediā. C. Cæsar dictator: a quo uetus rei pu. forma sublata est: sororē iuliā habuit: ex ea: &. M. Accio balbo accia nata ē: accia ex. C. Octauio: Octauiū: qui postea rerum potitus Augustus ē appellatus: is a maiore auunculo: a cæsare dico dictatore i nomen familiæ ascitus, pximus ab illo iperauit: tradit augustus p manū tiberio priuigno iperiū Liuiæ Drusillæ q̄ uxorē duxit: & Tiberio Neronis filio: destinauerat ab initio Augu. sibi ex testamēto successores caium & Lucium ex iulia filia &. M. Agrippa genitos: sed illis utroq̄ post ālterum extinctis. Agrippā eorū fratrē & Tiberiū priuignum i familiæ & rerū successionē adoptanit: Agrippa uero ob sordidū ingeniū abdicato solus Tiberius post Augusti exitū familiæ & iperio successit: is Germanicū ex druso fratre & minore Antonia genitū primo Augusti iussu adoptauit: mox eo defuncto Drusum & neronē eius filios: quibus sublatis tertium fratrem: ac minimū natu caiū qui cāligula cognominatus est rerū: & imperii hæredē ascripsit: post caligulā: claudius ex druso Tiberii fratre natus: & antonia. M. Antonii Triumuiri: & Octauiæ filia sortitus ē iperiū: sed hic dubitari pōt q̄ rōne i gētis successionē uenerit siqdē pater eius drusus i adoptionē ñ uenit ipse a tiberio inter tertios tm̄ heredes relatus ē a Caligula neq̄ eū neq̄ alium adoptatū legere est: uerū qa iter tertios hæredes nominatū cōstat: iccirco familiæ isertum crediderim: claudius ipse Neronē Agrippinæ Germanici fratris sui filiæ: q̄ ipse uxorem duxit: & Domitii ænobarbi filiū in gentis & imperii successionem testamento adduxit: qui nouissimus eorum: qui per adoptionem in cæsarum familiam uenerunt imperauit: nam galba de quo proxime dicturi sumus militari suffragio absq̄ ullo successionis p̄textu ad iperii fastigiū ē euectus.

¶ PHI. ¶ Liuiæ olim: hanc historiam tradit plinius libro. xv. cuius uerba subieci: q̄ sunt hæc Nāq̄ liuiæ drusillæ: quæ postea augusta matrimonii nomen accepit: cū pacta esset illi cæsari: gallinam conspicui candoris sedenti aquila ex alto abiecit i gremium illesam intrepideq̄ miranti accessit miraculum: quoniā tenētem rostro laureum ramum onustum suis baccis: cōseruari alitem & sobolem iussere aruspices: ramūq̄ eum seri ac rite custodiri: quod factum est in uilla cæsarū fluuio tiberi imposita iuxta nonū lapidem flaminia uia: quæ ob id uocatur ad gallinas miroq̄ silua prouenit: ex ea postea triūphans cæsar laurū in manu tenuit: coronamq̄ in capite gessit ac deinde imperatores Cæsares cūcti: traditusq̄ mos est ramos quos tenuerunt ferendi: hactenus plinius. ¶ Veientanum: sicut tusculanū formianū & pompeianū dicim' uillas a locis: ita ueientanum pretoriū uillam q̄ significat in ueientano territorio. ¶ Alitē: gallinam. ¶ Ex iussu. s. aruspicū. ¶ Pangi: seri plantariq̄: est enim pangere defigere: unde paginæ dictæ: q̄ in illis uersus panguntur: idest fingūtur. ¶ Pullorū. gallinaceorū: a pullo pullicinus. ὑποκορ. ἀπὸ τοῦ πίκκος hoc est diminutiue dictus: lampridius seruos habuit uectigales: q eos ex ouis atq̄ pullicinis ac pipiōibus alerēt. M. Varro iuuēcas gallinas appellat pullastras sicut a nobis quoq̄ lingua uernacula nūcupāt. ¶ Ea uilla: uerba plinii i dicāt uillā hāc cæsarū fuisse iuxta tyberim in uia flaminia ad nonū lapidē. ¶ Lauretū: græci daphnona uocāt lauretū hoc ē locū lauro cōsitū: qua dictione usus est martialis: ubi ait daphnonos platanos. Romæ i auētino lauretū uocabatur: ubi silua lauri fuit. ¶ Laureas: coronas. s. ex lauro: quæ proprie triumphis dicata ē autumat plinius lauream uocari ipsa folia. Vnius arborū nomē i latina lingua ponitur uiris. Nā laurea nomen proprium. M. Cicero libertū habuit noīe Tullium lauream: cuius epigrāma clariſſimū memoratur a plinio in. xxxi. ¶ Alias: plinius sentit morem fuisse: ut rami illi sererentur: quos i manu tenuissent cæsares triūphantes: non enim solum coronam in capite gerebant: sed ramū quoq̄ laureū manu tenebant.

Ad gallīas

Pangere
Pullicini
Pullastræ
Daphnon
Lauretum

Laureta
Laurea li
bertus Ci
ceronis

¶ M. AN. ¶ Veientanū suū: uillā i Veiētão agro. ¶ Pīgi: solo defigi uñ carmīa quoq̄ pāgi sunt dcā: qa cere is tabulis figerēt pāgo nūc cano ē: nūc scribo ea quoq̄ rōe cōsistit laurū rāo seri de quo democrit' & Theophrastus dubitauere. ¶ Alias cō. e. l. p. Pli. rāos quos triūphātes cæsares manu tenuissent seri solitos scribit.

pluribus qdem signis sed euidētissimis duobus apparuit. Liuiæ oli post Augusti statī nuptias ueientanū suū reuisenti p teruolans aquila gallinā albam r amulū laurī rostro tenentē ita ut rapuerat dimissit i gremiū: quūq̄ nutriri alitem pangi ramulū placuisset: tāta pullorum soboles prouenit, ut hodie quoq̄ ea uilla ad gallinas uocetur: Tale uero lauretū ut triumphaturi Cæsares ide laureas decerperent: fuitq̄ mos triumphātibus alias cōfestī eodē loco pāgere, & obseruatū ē

¶PHI. ¶Sub cuiusq; cæsarũ. ¶Institutã: satã plantatãq;. ¶Exaruit: hoc signũ fuit cum Nerone pariter exaruisse defecisseq; ,psapiã cæsarũ. ¶Elanguisse: mortuis ramalibus & arescẽte trũco emarcuisse. ¶Tacta ede fulmine pcussa. prisci fulminitũ dixerũt id qđ est fulmine ictũ. arbores quoq; fanaticæ appellatæ: q̃ erãt fulmine pcussæ. ¶Augusti sceptrũ: qđ augusti statua manu tenebat. est eni sceptrũ isigne dñantis. ¶Haud dubie: sine dubio. ¶Vetere ,psapia: qntilianus ,psapiã esse ait uerbũ uetustũ nimis & oblitteratũ: quo minime utẽdũ eẽ sentit. ¶Statuarũ titulis: pli. in. xxxiiii. refert institutũ fuisse ut in basibus statuaꝝ honores hoium & tituli inscriberẽtur: ne i sepulchris tm̃ legerent. ¶Pronepotẽ tertio cognatiõis gradu infra ẽ ,pnepos & ,pneptis. sicut supra ,pauo & ,pauia. ¶Capitolini: Q. catulus capitolini nomen accepit ex eo qđ curator fuit restituẽdi capitolii: illudq; dedicauit: qđ solũ felicitati suæ defuisse syllacõfessus est. huius historiæ mẽtio facta est in uita cæsaris dictatoris galbã aũt fuisse necessitudine catulo cõiunctũ plutarchus quoq; testat: q ait galbã aio admodum elatum fuisse pp catulicognationẽ. & apud cor. tacitũ ait ipe galba ad pisonẽ: quẽ mox adoptauit. & tibi insigne sulpitiæ ac lutaciæ gentis decora nobilitati tuæ adiecisse: lutacia. n. gens dicta est catuloꝝ: ex quo memoratissimꝰ est ille lutacius catulus: q penos uicit primo punico bello: nauali pugna apd egatis isulas: de quo ait filius i. vi. punicoꝝ. possessor pelagi ,pnaq; lutatius aura capti

Fanati/cæ arbores

Prosa pia

Catulus capitolinus

Lutatia gens

sub cuiusq; obitũ arborem ab ipso institutã elãguisse. Ergo nouissimo Neronis ãno & silua ois exaruit radicitus: & qc/quid ibi gallinarũ erat: interiit. Ac subinde tacta de cælo Cæsarum æde capita omnibus statuis simul deciderunt. Augustiq; septrum e manibus excussum est.

## De prosapia & ueteri origine galbæ.

NEroni galba successit nullo gradu cõtingens Cæsarũ domũ: sed haud dubie nobilissimus magnaq; & uetere prosapia: ut q statuarũ titulis pronepotẽ se Quinti Catuli Capitolini semp ascripserit. Impator uero etiam stẽma in atrio proposuerit quo paternã originem ad Iouem maternam ad phasiphaen Minois uxorem referret.

## De progenitoribns & cognomine galbæ.

IMagines & elogia uniuersi generis exeq lõgũ ẽ familiæ breuiter attigã. Qui prius Sulpitioꝝ cognomẽ Galbæ tulit cur aut uñ traxerit ãbiguit. Quidã putãt qđ oppidũ hispãiæ frustra diu oppugnatũ: illitis demũ galbão faciẽ succẽderit. Alii qđ i diuturna ualitudie galbeo, i. remeuas puppes ad littora uictor agebat. ¶Stẽma: proprie stẽma significat seriẽ gradusq; cognationũ: & ut inqt paulus iurisc5sultus in duas lineas sepatur quarũ altera supior altera inferior. ex supiore uero & secũdo gradu trãsuersæ lineæ pendẽt. hinc illud a pli. elegãter dictũ in. xxxv. stẽmat nes pictas. alias stẽmata coronæ sunt sicuti apud græcos & in primis apud homerũ & aristophanẽ subide repies. Iuliꝰ quoq; firmicꝰ stẽmata usurpat, p coronis. sic. n. scribit i. iii. metheseos. magnos uiros faciet mercuriꝰ q sacris & glotiosis stẽmatibꝰ coronẽt. ¶In attio: ap̃ maiores i atris erãt stẽmata & imagies cereæ: q̃ singulis disponebãt armariis: comitabãt q; funera gẽtilicia. ¶Ex quo ẽ illd notissimũ: tota licet ueteres exornẽt undiq; ceræ atria. ¶Ad phasiphaen: notissima ẽ historia fabulosa: q̃ d phasiphae solis filia circũfert: quã adamasse taurũ usq; ad coitũ tradũt. obiter annotãdũ dictionẽ hãc eẽ q̃ttuor syllabaꝝ: qđ euidẽter oñdit uel ille uersiculus ap̃ ausoniũ: nõ sũ ego minoæ machina pasiphaes. Quod ãt genus galbaꝝ eẽt a minoe pasiphaeq; oriũdũ testat & silius italicus: cũ in. viii. pũicoꝝ sic scribit de quodã galba huiusce familiæ. Rectorẽ magno spectabat noie galbã. huic genus ordit minos: Inuisaq; tãto pasiphae. ¶Elogia: laudationes. testificationes. repete q̃ supius de elogio memorauimus. In hãc sniam est illd catonianũ. decorauere monumẽtis signis statuis elogiis historiis. ¶Sulpitioꝝ: plutarchus galbã sulpitiũ appellat aitq; trãsiuisse i cæsarũ familiã cũ priuatus adhuc oium ditissimns foret. sextus aurelius sic ait. galba nobili sulpitioꝝ genere, pgenitus ipauit ãnos. vii. diesq; totidẽ. ¶Ambigit: dubitat. ¶Galbano: galbanũ in syria gigni testis est. pli. i. xii. qđ sincerũ si urat fugat nidore serpẽtes. idẽ medicinæ quoq; adhibet. In alio significatu galbana uestimẽta sũt delicatoꝝ: quæ a uiris gestari mordaciter taxat Iuuenalis illo uersu cerulea indutus scutulata & galbana rasa. Inde galbanatꝰ a marciale dictus homo molis & effeminatus tanq̃ galbano indutus: Tunica quoq; galbina a colore dicta: Flauuius uopiscus in aureliano. Inter hæc fuit tetricus chlamyde coccea: tunica galbina. ¶Illitis: inspersis ueluti quodam fomite ac nutrimento. ab illino illitus inclinatur. ¶Galbeo: quid sit galbeum interpretat ipse met Tranquillus. tamen alii tradunt Galbeum esse genus ornamenti.

Stãma

Stẽmata coronæ

Galbanum

Galbanatus

Galbĩa tunica

Illitus

Galbeũ

¶M.AN. ¶Pronepotẽ: nepotis filiũ. ¶Qu. Catuli: quẽ dictator i peritõe põtificatus maximi cõperitorem hũit: quẽ ẽt prio pturæ die ad disqsitionẽ populi ob capitolii refectionẽ uocauit. ¶Capitolinii: is. n. capitoliũ refecit ac dedicauit. trãqllus & Mar. sũt auctores sũt q scribãt capito'iũ a sylla nõ Catullo istauratũ. ¶Stẽma: maioꝝ imagies: siue imaginũ seriẽ erãt si qdẽ maioꝝ imagines nõ solũ decori & ornamẽto sed ad depcãdũ suppliciũ & ignominiã facere uidebãt. Cicero si qd ait deliq̃ro mille sũt imagies q̃ me a nobis depcent erat ãt stẽma imaginũ ordo uelut qbusdã ràis lieis itercurrẽtibꝰ distictus. psius stẽmate cp thusco ramũ, milesime ducis. Iu. stẽmata qđ faciũt. M. Atria pisonũ stabãt cũ stẽmate toto d i stẽma & coronamẽtũ: q̃si Σεφάνωμά Σεφάνοσ corona est Σεφάνοω corono. ¶Elogia: nũc laudatiões: alioqn elogiũ mediũ ẽ uerbũ tã. n.

honoris q̄ uitupationis testificatio. ¶ Galbano: facibus Ver. galbaneoq; agitare graui nidore chelidros. ser. uius galbanū arboris spēm eē ait multis aptā medicaminibus: pli. ferulā arborē & i amano syriæ mōte nasci ad amoniaci similitudinē: eiusq; nidore serpētes fugari.

¶ PHI. ¶ Lana inuolutis: lanæ & i primis succidæ: ut ait pli. plurima prestāt remedia p se imponunt & aliis inuoluūtur medica mētis. ¶ Galbā galli uocāt: uocabula multa pegrina ex uariis gētibus uenerūt in litinā linguā: & plurima ut ait qntilianus gallice nalauerūt: ut rheda ac petoritū: q̄ sunt noia uehiculoꝝ: ut bracca. unde braccata gallia noiata: ut ēt galba: qua dictione in gallica lingua significat præpinguis. Galli quoq; facūdos uocant, p facetis ut docet fortunatianus. Ambactus gallica lingua seruus appellat. ¶ Præpinguis: ualde pīguis ¶ Exilis: gracil & macer. ¶ Esculis: glandifera arbor est esculus. cuius meminit pli. in. xvi. quam nō ubiq; nasci tradit. glāde esculea fūgosa fit porci caro. ¶ Aialia: fortassis itelligit culices: quos gigni i glādiferis arboribus indicat pli. Sergius eloquētissimus. Cicero in primo de oratore sic meminit de hoc sergio galba. equidē sergiū galbā memoria teneo diuinū hoiem in dicēdo. Idem in bruto ait sergiū galbā eloquētia pstitisse: cuius tn oratiōes exiles fuerūt & redolentes antiqtatē quæ ob id exaruerūt. ¶ Lusitanoꝝ: lusitania hispaniæ ulterioris, puincia ē cui nomē dedisse lusum liberi pīis ac lysam cū eo bacchātem pli. marcianusq;, pdiderūt. ¶ Perfidia trucidatis M. tullius in bruto tradit lusitanos: a sergio galba pretore cōtra interpositā ut existimabat fidē iterfectos. ex quo titus libo tribunus plebis. po. ro. incitauit in galbā: & in eū rogationē tulit similem priuilegii. M. quoq; cato cēsorius i galbā luculēta oīone iuectus est. tū q̄ta eloquētiæ uis in galba foret cognitū est: q liberos suos puulos in cōcione, pduces: filiūq; ēt sulpitii galbæ suis ipse manib⁹ circūferēs. fletu ac miseratōe cōmouit po. ro. ad misericordiā: & ita eripuit se flāma atq; euasit dānationē: cnius rei mētio quoq; fit a fabio qntiliano i secūdo institutionū. orosius āt i. iii. scribit sergiū galbā ptorē a lusitanis magno plio uictū fuisse uniuersoq; exercitu amisso ipm cū paucis uix elapsū euasisse. ¶ Viriatini belli: qđ duce uiriato lusitani aduersus romanos gesserūt: fuit āt uiriatus uir calliditatis acerrimæ: quæ ex uenatoꝝ latro. ex latrone subito dux atq; ipator lusitanoꝝ p ānos. xiiii. Romanos duces exercitusq; cōtriuit. trabeas fasces ceteraq; īsignia romana in mōtibus suis trophea pfixit. tādē isidiis suoꝝ iterfectus ē: cū domestici pcussores pecūia corrupti a seruilio cepiōe fuissent: q uiriatū uino depositū pemerūt. q a suis defletus nobilissime tumulat⁹ fuit. Romani hāc uictoriā: qa ptio ēpta fuerat iprobarūt: pcussoresq; idignos pmio iudicauerūt. ad hūc uiriatū alludēs filius sic cecinit i tertio punicoꝝ: prio uiriatus in æuo. Nomē romanis factū mox nobile dānis. ¶ Cuius legatus in gallia: cæsar in cōmētariis crebro meminit de hoc legato suo galba: cui⁹ uirtutē i primis extollit i tertio cōmētario belli gallici. ¶ Ob repulsā cōsulatus: hircius i cōmētario belli gallici mētionē fecit hui⁹ repulsæ. quā passus ē galba i cōsulatu. scribit. n. aduersarios cæsaris īsolēter gloriatos: ereptū eē sergio galbæ cōsulatū. cū is multo plus gīa suffragiis ualuisset: q cæsari cōiūctus & familiaritate & necessitudīe legatōis eēt. ¶ Pedia lege dānatus: augustus: sicut i augusti uita latius explicatū ē: cōspiratores iulii cæsaris aggressus ē legibus: & i primis lege a qnto pedio lata reos cedis detulit. ¶ Nec icuriosā: nō icuriose negligēter cōpositā. ¶ Gibber: gibbo deformatus gibber & gibberus dī q gibbū hēt. pli. gallinaꝝ gen⁹ gibberū uocat qđ gibbosæ sint. ipe quoq; gibb⁹ noiat gibber. Iu. attritus gibbere nasus. Iulius firmicus tradit i. viii. matheseos nasci gibberosos q in septia partes arietis hūerint horoscopū. ¶ Industriæ: nauiter solerter aduerbiū ē. ¶ Actitauit: frequēter egit. agere. n. dicūt causidici & oratores: uñ actio dicta. ¶ Mūmi: pneptē. L. mūmius cui cognomē achaici uictoria dedit corinthū diruit qđ oppidū achaiæ cap græcie decus & lumē maximi scriptores appellāt. Cā belli fuit critolaus: q legatos romanos cōtra ius gētiū uiolare ausus ē: & cū ob hoc mādatū fuisset metello bellū achaicum: ad alienā uictoriā mūmius uenit: q sub ipsis isthmi faucibus fudit acheos. mox corithus ab īcolis deserta & solo æqta ē. signis tabulisq; spoliata: qbus cū totā replesset italiā in domū suā nihil itulit. nāq; ut auctor ē strabo tabulas pictas rogātibus amicis facile largiebat. Addit pli. tunc æra corinthia q̄ pciosissima fuerunt ab eodē dispsa fuisse cōpluribus achaiæ oppidis. Idem alio loco arbitrat picturā externā romæ primū publicatū fuisse ab hoc. L. mumio: q aristidis tabulā liberū pīem cōtinētē in cereris delubro posuit. Cum itaq; L. munius achaicus cognominaret merito mūmia illius, pneptis achaia nuncupata est.

¶ M. AN. ¶ Sergius galba: Cicero & sergio galbæ: &. c. Lælio: socero tuo: quas constat dicendi gloria præstitisse: tacitus q̄ ad Sergiū inquit galbā: &. C. Læliū attinet & si quos alios antiquoꝝ agitare nō destitit aꝑ

Vocabula gallica

Dīs lana inuolutis assidue uteret; nōnulli qđ pīguis fuerit uīsus: quē galbā galli uocāt: uel cōtra qđ tā exilis q̄ sunt aialia q̄ in æsculis nascūt appellant q; Galbæ. familiā illustrauit Sergius galba cōsularis tempoꝝ suorū eloquētissimus quē tradūt Hispaniā ex ptura obtinentē. xxx. Lusitanorū milibus pfidia trucidatis uiriatini belli cām extitisse. Eius nepos ob repulsam cōsulatus infensus Iulio Cæsari: cuius legatus i gallia fuerat conspirauit cū Cassio & Bruto: pp qđ pedia lege dānatus est. Ab hoc sūt ipatoris galbæ auus & pr; auus clarior studio; q̄ dignitate; nō; n. egressus præturæ gradū multiplicē nec icuriosā historiā edidit. Pr cōsulatu fūctus: q̄q̄ breui corpe atq; ēt gibber modiceq; in dicēdo facultatis cās industriæ actitauit. Vxores habuit Numiā achaiā neptē Catuli proneptēq;. L. Mūmii; q corithū excidit. Itē Liuiā occelli/

oīones galbæ redolentes antiquitatē

Viriatinū bellū

Mors uiriati

Prio uiriatus in æuo

Gibber

Gibber⁹

Gibbe rosi

Corinthus decus græciæ

Euersio corithi

Liuiũ:& Corneliũ.Seruiũ ꝑ sergio legiť. ¶Perfidia trucidatis:& ad lusitanos:& ad galbã referri põt:Liuius auctor est:cõfessũ in iudicio galbã idcirco lusitanos pp se castra hñtes suo iussu cæsos q cõptũ hũisset equo & hoie imolatis p spẽm pacis illos suũ exercitũ adoriri in aio hũisse. ¶Viriatini:ab auctoris noie nũcupati. ¶Cassio & bruto pricipibus cõiurationis:q̃ Cæsar dictator est oppressus. ¶Pedia lege:a.Qu. Pedio cõsule lata de ea alibi. ¶Gibber:gibbo insignis. ¶Qui corinthũ excidit:cicero qd si.L.Mũmius aliquẽ istoꝝ uideret Matelionẽ corinthiũ cupidissime tractãtẽ.quũ ipe totã corinthon cõtẽpsisset.

nã dítẽ admodũ & pulchrã:a qua tñ nobílitatís cã appetítus ultro exístímať:& alíquãto enixíus:postq̃ subínde ínstãtí uí tiũ corpis secreto posíta ueste detexit:ne q̃sí ignotam fallere uídereť. Ex achaía líberos Caiũ & Sergiũ ꝓcreauít quorũ maior Caius attrítís facultatíbus urbe cessít prohíbituſq; a Tíberío sortírí anno suo ꝓcõsulatũ uolũtaría morte obíít.

## De natiuitate Galbæ & indiciis principatus eius.

Sergíus Galba ímpator.M. Valerío Messalla. Cn. Lentulo cosulíbus natus est.íx.cal'en.ianua.ín uílla colli suppositа prope terracínam sinístrorsum fundos peten tíbus:adoptatus a nouerca sua Liuía nomen & ocellare co gnomen assumpsít mutato pronomíne. Nam Lucíum pro Sergío usq; ad tempus ímperíí usurpauít Constat Augu stum puero a dhuc salutantí se inter æquales apprehẽsa buc cula díxísse Καί σί τέμνõν ἀρχήσ ἡμιõν ϖἀρι ξõυ. Sed & Tí berius quum comperíssет eum ímparaturum uerum ín se necta:uíuat sane aít:qñ íd ad nos níhil ptínet.Auo quoq; eí

¶PHI. ¶Ditẽ:opulẽtã. ¶Ap petitus:desideratus. ¶Enixius: nehemẽtius cupidiusq;. ¶Subí de:frequẽter. ¶Instanti:liuiæ. ¶Vitiũ cotpis:gibbũ. ¶Dete xit: retexit denudauit ostendit. olim crates thebanus qdam cõ simile feciſſe ꝓditur: q cũ hipar che eũ maritũ optaret inter scapi liũ retexit:qd erat gibberosũ: pe rãq; cũ bacculo & pallium humi posuit ꝓfessus puellæ eã sibi eẽ suppellectilẽ: eamq; formã quã uideret ꝓinde inquit sedulo cõ sule:ne post penitudo te capiat. eníuero hipparche cõditionẽ ac cipit rñdẽs iam dudũ sibi ꝓuisũ satis esse & satis cõsultũ neq; di tiorẽ maritũ neq; formosiorem uspiã gentiũ posse inuenire.ꝓin de duceret quo libeat:& ita cra ti cynico philosopho nupsit hip parche. ¶Ex achaia: mumia ꝓ nepte.L.mũmii attritis facultati bus.cõsumpto pĩmonio. ¶Sor

Exẽplũ cratis philoso phi Inter sca pilium

tiri procõsulatũ:moris erat apnd romanos ut cõsules ꝓuincias ꝓcõsulares sortirentur.hinc frequẽter leges tũ.pp facultates atritas:quo dolore pculsus Caius adiit mortẽ uolũtariam. ¶Suo anno:legitimo quo.s.p le ges poterat fieri cõsul.de procõsulatu aũt officioq; ꝓcõsulis alibi scripsimus habũdanter. Cicero gloriatur apud romanos uideť fuisse.p.philo.cui primo impiũ prorogatum est.ut docet liuius in.viii.q appellat pro consules:quibus finito cõsulatu impium ꝓgať. ¶Colli suppositа:ꝓceptũ uarronianũ est ut potissimũ sub radicibus montis uilla edificeť. Columela quoq; optimã esse uillæ positionẽ arbitrať in mẽdiis collibus ubi aer calore & frigore tẽperatus est. ¶Sinistrorsum:ad sinistrã ptem.oratius ille sinistrorsum hic dextrorsũ: unus:utriq; error. ¶Fundos:nomen est oppidi de quo oratius fundos aufidio lusco pretore libenter linq; mus. ¶Liuii nomen:a nouerce noie noiatus est liuius galba:& ocelaris cognominatus cũ illa liuia ocellina noiaretur. ¶Luciũ:existimo legendũ esse liuiũ:ut cõgruat cũ supradicta snia:qd.si liuii nomen assumpserit. ¶Inter equales:inter pueros eiusdẽ ætatis & coeuos:quos græci synchronos appellãt quasi cõtẽporaneos scribit Hieronymus oseen prophetã fuisse synchronõ eius æiæ. ¶Buccula:sermo est polysemus.i.multa signi ficans.nãq; pars cassidis est:de qua Iuuenalis:& fracta de cassíde buccula pendẽs:significat & uaccã. Vir.i pri mo georgicoꝝ.aut buccula cælũ susципiens patulis captauit naribus anras:Columela masculino usus est.nã buculos dixit pro iuuẽcis bobus.sic enim ait in septimo agricolationis.cũ deinde bucculos cõprehẽderis p ducito ad stabulũ.preterea buccula accipitur pro pusilla bucca:quæ oris pars est.d buccis pli.in.xi.sic refert. infra malas sunt hilaritates:risumq; indicantes buccæ.Ex quibus uerbis discimus buccas propriæ.intellige partes illas:quæ inflari solẽt:quæ duæ sunt in hoie.hinc ait oratius.Quid causæ merito qn illis iuppiter am basiratus buccas inflet.Interdum buccã intelligimus ipsum os:sicut illud prouerbialiter dictũ.qcqd in buc ca uenerit:hinc buccula deducitur accipiturq; pro pusilla bucca siue osculum ipsum ideſt puum os:siue ptẽ genarũ:quæ inflať intelligere uellimus.In hoc significatu capit nũc tranqllus.Nã mos est cum puerũ oscu lari uolumus:ut illius bucculã manus apprendamus qd & ad os & ad genã referri põt.In hanc snĩam apule ius in.vi.de asino aureo sic scribit.Tũc iuppiter ppressa cupidinis buccula manuq; ad os suũ relata cõsauiat. ¶Καί σῦτε κύον.græca uerba sunt:q̃ sic interptanť.& tu filii impio nostro adhere. ¶Ad nos nihil ptinet: quia nos iam defuncti erimus:si senecta ætate impaturus est Galba.

¶M.AN. ¶Appetitus:q̃q̃ gibber. ¶Enixius:studiosius. ¶Subinde:sæpius. ¶Instãti:occellinæ. ¶Vitiũ corpis:gibbi deformitatẽ. ¶Attritis:cõsumptis. ¶Sortiri ꝓ ob id negatũ appet:qa cõsumptis fortunis oí bus solũ uertisset. ¶Anno suo:& ad designationẽ ipam referri põt:q̃ plures ãnos ꝓuinciæ ordinareť aut q̃ ex cõsulatu quũ ꝓcõsul ueteri istituto eẽt ꝓuiciã ad ministraturus a Tiberio pricipe sit ꝓhibitus. ¶Liuii

nomen & ocellare cognomen. Liuia. n. ocellina eius nouerca est dicta a q̃ fuit adoptat⁹. ¶ Lucũ: ut. L. Liuius ocellaris siue ocellinus diceret⁹. ¶ Puero: galbæ. ¶ Salutãti: iter officia salutãtiũ assistẽti. ¶ Inter æquales: iter eiusdẽ ætatis pueros. ¶ Buccula: ore: nã oris cõcauitas bucca dr. Cicero qcqd ĩ buccã uenerit. Iu. notæq; p̃op pida buccæ Hora. Iuppiter ambas iflatus buccas: ẽ & buccula pua hos: Pli. eidẽ morbo bucculæ iecur ꝓdest. Ver. aut buccula cælũ suspiciẽs est & ps cassidis: p q̃ emittit⁹ spũs. Iu. Lorica & fracta de casside buccula pẽdẽs. ¶ Καὶ σὺ τέκνον τῆσ ἀρχῆσ ὑμῶν πάρεξον: & tu fili principatũ nostrũ. iuxta sedens.

¶ PHI. ¶ Fulgur ꝓcuranti: expiãti ꝓpiciantiq; p̃ procuratiões Nã fulminũ q̃dã sunt læta: q̃dã sunt aduersa: quedã mixta: q̃ ad uersa sunt: ut inquit seneca mala portẽdũt: & ideo expiatõibus ꝓcuratiõibusq; propiciari solẽt ad auertẽda mala: quæ minitãt⁹ & de his ꝓcurationibus fulminum intelligit. Idẽ seneca sic scribens in. ii. q̃onum naturalium. Quid ergo expiationes ꝓcurationesq; quo ptinẽt: si mutabilia sũt fata. aꝑ lucanũ in primo pharsaliæ describit⁹ procuratio fulminis facta ab auriſpice ꝓuorsũ fulgur appellauerũt: qd ignoratur noctu an ĩterdiu sit factũ. Ideoq; ioui & sumano res diuina fiebat quia diurna iouis nocturna sũmani fulgura habebãtur. est ãt sũmanus deus q̃si sũmus maniũ dictus ut interpretat⁹ marcianus: quẽ modo ditẽ patrẽ: mõ plutonẽ appellãt. ¶ Frugiferã quercum: frugiferas arbores pli. apule. & tacitus uocãt: q̃ fructũ ferunt. fruges aũt arborũ antiqtus fuerũt glandes ut alibi docuimus. uñ merito quercus frugifera est dicta. ulpianus tñ negat poma dici fruges: cũ iulianus scribat fruges oẽs esse qbus hõ uescat⁹. ¶ Sũmũ: maximũ. ¶ Portẽdi: significari. ¶ Familiæ: sulpitioꝝ. ¶ Rñsum est: ab aruspicibus procuratoribusq; fulminis. ¶ Illæ: auus galbæ. ¶ Cũ mula pepererit: hoc dixit pinde ac intelligi uolens nunq̃ imperiũ in familia sua futurũ: tanq̃ mulæ nunq̃ pariãt. Aristoteles enĩ muloꝝ genus sterile esse & in totum nõ parere ꝓdidit. causasq; sterilitatis elegãter cõplexus est libro. ii. de generatione aĩalium: ubi ait mulã cõcepisse qdem aliq̃n sed ad finẽ nequiuisse pduxisse: quod cõceperit. pli. uero noster in. viii. mulas dixit iccirco nõ parere: Quod ea quæ duobus diuersis generibus nascãtur tertii generis fiant & neutri parentũ sint similia: eaq; ipsa: quæ ita nata sunt nõ gignere in omni aĩalium genere. est tñ in annalibus historiisq; romanis mulas peperisse sepe: uerũ prodigii loco id habitum est. Idem Aristoteles in sexto de animalibus in syria tradit mulas eẽ quæ coeant & pariant omnes. sed id genus diuersum est a genere mularũ nostratiũ. apd herodotum in thalia. luculẽta historia est graphice perscripta de babylone obsessa a rege dario: ĩ qua unus babyloniorum ꝓbra ingerens dario atq; eius exercitui: quid inquit istic desidetis psæ: quin potius abscedi tis: tunc expugnaturi nos cum mulæ pepererint. hoc ille dicebat credens nunq̃ parere mulã. sed paulo post contigit: ut quedam mula pareret zopyro: quo ostento in spem uenit capiendæ babylonis & cepit: cum babylonios uaframentis circunuenisset. propter quod beneficium darius tanti fecit zopyrum: ut olim aperto malo punico optauerit se male tot zopyros: quot erant mali punici grana. ¶ Obscenum: dirũ execrabile ominosum. Vir. obscenĩq; canes importunæq; uolucres signa dabant. ¶ Pro lætissimo accipit: fecit idem galba quod zopyrus: qui pro felici ostento accepit mulam peperisse: animo reputans uerba illius babyloni qui inter initia obsidonis dixisset: tunc fore ut babylon expugnaretur cum mulæ parerent. ¶ Ante fores: ipsius galbæ. ¶ Ocius: cito celeriter. ¶ Aeneum: ex ære fabrefactum. ¶ Deæ: fortunæ. ¶ Cubitali: cubitus constat ex. xxiiii. digitis: ut inquit uitruuius hoc est ex sex palmis. est preterea cubitus geometricus: q̃ orgene & augustino auctoribus. sex nostra cubita continet. ¶ Tusculum: in ciuitatem tusculanam: de qua alibi pluribus. M. cato fuit tusculanus. Interdum tusculum diminutiuum est turis: ut apud plautum. In aulularia. hunc tusculum emi & hasce coronas floreas. ¶ Estiuare: estiuo tempore comorari sicut hybernare ad hybernũ tempus refert⁹. Varro mihi greges in apulia hybernabant: q̃ in arretinis montibus estiuabant. ¶ Edium: domus. ¶ Menstruis supplicationibus: per singulos menses. a mense enim menstruus deriuat⁹. unde luna a marone mẽstrua dicta. Et sumptus menstruus a columella. hinc etiã feminarũ pro fluuia menstrua nuncupant⁹: qa singulis mensibus cõcitant⁹. unde pli. sepissime menses uocat. ¶ Peruigili anniuersario: sacra quæ quot annis semel fiunt anniuersaria dicunt⁹. ãniuersariũ puigilium appellat sacrificium: quod iugi uigilia p totam noctem celebrabatur: sicut erant peruigilia cereris. Cor. tacitus ait. lectistern: ia ac puigilia celebrauere feminæ: quibus mariti erant. ¶ Constanti: Firma & robusta. ¶ Exoletum: Abolitum & qui iam per desuetudinem euanuerat.

¶ M. AN. ¶ Procurãti: sacrificio expiãti. ¶ Quũ multa peperit: q̃ sint tertiũ genus mulæ: idcirco nõ piunt: pli. ẽ auctor: sed ãaliũ monumẽtis cõstat nõ nũq̃ pepisse: rẽq; ĩ portẽtũ uersa: Theophrast⁹ ĩ Archadia mulas

Fulmĩa leta, ad uersa mixta

procurationes fulminũ

Prouorsum fulgur

Noctuma fulmina sũmani

Frugiferæ arbores

Fruges

Mulæ ñ pariunt

Mulæ q̃ pariant

historia pulchra

Tot zopyros malo

obscenũ

Cubit⁹ geometricus

Tusculũ

Estiuaꝝ

Mẽstru⁹

Mẽstru⁹

sũptus

mẽstrua

Menses Anni

uersaria

parere trdidit: Herodotus sub id tps quo babylonē Cyrus expugnauit: enixam fuisse mulā scribit: ¶ Deæ fortunæ. lu. sed nos te facius fortuna deā: cœloq; locamus. ¶ Aestiuare: æstiuis mēsibus secedere. ¶ Anniuersario: ānuo sacro. ¶ Peruigili: diligēti: ac nihil intermisso: uel certe soléni puigilio.

tum in domo sua hærentem obstinatissime retinuit: ut liberti seruiq; bis die frequentes adessent: ac mane saluere: uespere ualere sibi singuli dicerent.

De studio eius i artib9 & iure: & uxoribus eius & filiis eius

INter liberales disciplinas attendit & iuri: dedit: & mrimonio operā. Verū amissa uxore Lepida: duobusq; ex ea filiis remānsit in cælibatu: neq; solicitari ulla cōditione amplius potuit: ne Agrippinæ quidem uidua tæ morte Domitii: quæ maritum quoq; adhuc nec dum cælibem galbā adeo oibus solicitauerat modis: ut inter cōuentum matronaꝝ correpta iurgio: atq; ēt manu pulsata sit a matre Lepida: Obseruauit ante omnes Liuiam Augustam: cuius & uiuæ gratia plurimum ualuit: & mortuæ testamento pene ditatus est: sestertium nanq; quingenties quum præcipuum inter legatarios habuisset: qua notata non perscripta erat summa herede Tiberio legatum ad quingenta reuocā te ne hec quidem accepit.

De honoribꝰ p eū gestis: & disciplina i re militari.

HOnoribus ante legitimū tps initis prætor cōmissione ludorum floraliū nouum spectaculi genus ele-

¶ PHI. ¶ Mane saluere: ut hora matutina accedētes salutarēt. uesptina abeūtes dicerent uale: qd est uerbū recedētiū. ¶ Attendit: iuri operam dedit iuri ciuili. ¶ Matrimonio operā: qui ducit uxorē operam dat mrimonio: sicut qui coit cū uxore operā dare dicit liberis. ¶ In celibatu: sine uxore: supra satis ac sup de celibe & cælibatu memorauimus: ē aūt ꝓprie celebs is: qui uxorem habuit nec habet: qd curiosus lector cognoscet ex obseruatione scriptoꝝ si classici fuerint nō ꝓletarii. Interdū pro eo accipit celebs: qui sine uxore est ut ego sū nec me penitet uiuere in celibatu: nec ad hoc æui exptum esse molestias uxorias. ¶ Morte domiti. hic fuit neronis pr. ¶ Maritū: hñtem uxorē. est. n. maritus nomen ad aliquid. ¶ Celibē: sine uxore. ¶ Correpta: obiurgata matronali cōuitio. ¶ A matre lepida: quæ fuerat uxor galbæ ¶ Obseruauit: mō coluit & ueneratus est. alias obseruare significat speculari & diligēter attēde re. ¶ Plautus. Ne me obseruare possis qd rex gerā. ¶ Plurimū ualuit: scribit plutarchus galbā genere cōiunctū fuisse liuiæ uxori cæsaris: cuius opera ex palatio ꝓcesserit ad cōsulatū. ¶ Pene: merito. addidit hāc ꝓticulam pene qa hoc ud dubie fuisse locupletatus & factus opulētus si legatū sibi liuianū accepisset. sed id interceptū fuit tiberii fraude. ¶ Inter legatarios. legatarii sūt qbus legata a testatore siue legatore relinquunt: sicut mādatarii qbus mādata dātur. ¶ Notata nō pscripta sūma: aliud est notare sūma pecuniarū aliud pscribere. notat sūma p notas sicut calculatores: ratiocinatores ue notare cōsueuerūt: ut exēpli gra. L. aꝑ romanos antiquos nota erat qnquaginta: sicut qngenta p. D. lram notabātur: pscribere uero est ipsis lris integraq; dictiōe scripta: facile potuit tiberius legatū illud a qngētis reuocare ad qnq̄ginta: ut. s. loco. d. supponeret. l. sine magna imutatiōe. dixius. n. q; antiq quingenta notabāt p lram. D. quinquaginta uero p lram. L. inter. d. aūt &. l. haud magna distantia est. ¶ Honoribus: magistratibus. ¶ Cōmissiōe ludoꝝ: officiū peculiare erat ꝓtoris: ut ludos exhiberet priuata ipēsa. hinc Ci. laudat murenæ magnificētiam: qui in ꝓtura ludos fecit magnificētissimos: q illi mox in petitione cōsulatus admodū ꝓfuerūt apud populū ludis mognope letātem. hic simachus in epistolis ait. In ꝓtura filii mei equoꝝ mihi curuliū nobilitas ꝓparāda est: ut expectationi po. ro. mea pecunia tua cura rñdeat. Itē designatū tibi ad urbanā ꝓturā filiū meū nūtio: intelligis q d sibi hoc indiciū uelit. q̄drigarū curuliū nobilitas ꝓparāda est. Igit galba cū eēt ꝓtor creatus añq̄ p leges liceret edidit ludos quo rū sciret magnificētiā a po. ro. ꝓbari ut magnificētiores forēt eos exornauit noua elephātorū funabulorum editione. ¶ Ludoꝝ: floralium. Flora cū magnas opes ex arte meretricia acquisiuisset: po. ro. scripsit. heredē certāq; pecuniam reliquit: Cuius ex annuo fenere suus natalis dies celebraret editione ludoꝝ: quos appellant. Floralia. hi ludi celebrabant cū omni lasciuia cōueniētes memoriæ meretricis. nam preter uerboꝝ licētiam: quibus obscenitas omnis effundit: exuūtur ēt uestibus populo flagitante meretrices: quæ tūc mimorū fungūtur officio: ēt in cōspectu populi usq; ad facietatē impudicoꝝ luminum: cū pudendis motibus continent. auctor lactātius i primo diuinarū institutionum. hinc illud epigrāmatarii poete. Nosces iocosæ dulce cū sacrū floræ: festosq; lusus & licētiam uulgi. Idem alio loco floralicias feras uocat: quæ in spectaculo floralium ludorum exhibebant. mythici. i. fabulatores finxerunt Floram esse deam quæ floribus ꝓsit: eamq; oportere placari: ut fruges cum arboribus & uitibus bene proꝝ spereq; florescerent. Vnde Floralia ad quartum calen. Maii instituerunt diem festum: ut omnia bene defloresceret. Sicut docet plinius in. xviii. & Marcus Varro in primo de re rustica inuocat deam floram ut illa propicia frumenta atq; arbores tempestiue floreant itaq; inquit floræ ludi floralia instituti. ouidius in. v. fastoꝝ cecinit floram nymphā fuisse: quæ gloris

Saluere Valere Celebs

Obseruare

Legatarii Legatores Mādatarii Notare L. nota qnquagenarii Quingēti p. D. notātur Ludi ꝓtorum Floralia

Floraliā fere Mythici Gloris Flora uocor

Maiestas catonis

sit uocitata eãq; a zephyro nubẽtẽ a marito id muneris accepisse ut haberet omnium florũ ptãtem. olim cato cũ ludos florales spectaret. po. ro. catoniana maiestate cõmotus erubuit postulare ut mime nudarẽtur: quo cognito discessit e theatro cato. ne pñtia sua spectaculi consuetudinẽ ipediret: quẽ abeũtẽ ingẽti plausu ut inquit ualerius capite de maiestate po. ro. psequutus priscum morẽ iocorum in scenã reuocauit.

¶ M. AN. ¶ Exolẽtũ: abolitũ. ¶ Hærentẽ: retẽtũ. ¶ Mane saluere: q̃ hoĩs loco duci potuit: q̃si futurũ eẽt ut ipator q̃ñq; mane publice salutaret. ¶ Iuri: iuris scientiæ cognitioni. ¶ In cælibatu: uita cõiugii expte q̃q̃ p. prie cælebs, is est q caret: caruitq; sp cõiuge: q̃ñq; tñ simpliciter ut nũc, p quocũq; uxorẽ nõ hñte accipit: fabi° bẽ. i. adhuc maritũ uiua lepida: q̃ repudiata op° erat: ut galbæ cõiugio potiret. ¶ Correpta: icrepita: iurgio excepta. ¶ A mre lepidæ: galbæ socru. q̃ filiæ repudiũ timebat. ¶ Legatarios: q liuiæ legata sortiti sũt. ¶ No tata: nũeroꝝ figuris: nõ syllabis & plenis dictõibus expssa. ¶ Ad q̃nq̃ginta: una uidelicet calcularia figura ĩ calce adẽpta. ¶ Ludoꝝ floraliũ: flore sacroꝝ q pridie calẽ. maias celebrabãt eã larẽtiã fuisse qdã aiũt nobile scortũ: q̃ po. ro. sub cõditiõe hæredẽ reliqt ut natali ipsius die ãnui sibi ludi fierẽt pres flagitiũ auersati: dicta q̃ floribus pesset placãdã cẽsuere fruges cũ arboribus & uitibus bñ & pspe florerent: & q̃ ludi a nudis cele brarẽt magna qdẽ licẽtia. M. Quis floralia uestit & stolatum permittit meretricibus pudorẽ. Iu. Digniſſima prorsus florali matrona tuba.

Funãbulus Scheno bates Neuba tes

¶ PHI. ¶ Elephantos funãbulos: funãbulus dr is q per funes ambulat: uñ & nomẽ cõpositũ ẽ. græci schenobatem uocãt. sicut Neurobatẽ: q p neruos currit q̃ dictiõe usus ẽ Flauius uopiscus scribẽs neurobatẽ exhibitũ esse ĩ spectaculis a cario ipatore. prius messalla coruinus funãbulũ dixisse, pdit: ne schenobatẽ græcã dictõem latinis uerbis imiscere post messallã terentius funãbuli nomẽ usurpauit: q sic ait in ecyra. ita populus stupidus in funã bulo aĩum occuparat. in libro ãnotationũ obseruimus funãbulũ elegãti uocabulo dici funepeũ ab apuleio in libris floridoꝝ. nati sub sydere ingeniculi: quẽ græco uocabulo engoniasin uocãt erũt funãbuli & neuro batæ: ut docet iulius firmicus in. viii. matheseos. Quod ãt elephãti docilitate tãta sint pditi: ut p funes ĩcedãt docet pli. in. viii. q ait elephãtos aduersis funibus subisse: qđ qdem mirũ fuit: sed mirabilius existimatũ: cum retrogradirẽt funibus utiq; pronis. Seneca quoq; libro epistolarũ undecimo sic inqt. elephãtem minimus ethiops iubet subsidere in genua: & ambulare p funẽ. ¶ Aqtaniæ: pars est galliaꝝ trãsalpinaꝝ, put historici geographiq; tradiderũt: de q̃ amianus marcellinus sic refert. hæ, puinciæ urbes: q̃ sũt splẽdide galliarũ. Aqtania q̃ pyreneos montes & eã ptem spectat oceani q̃ ptinet ad hispanos. pria, puincia est aqtania: ãplitudine ciuitatũ ad modũ culta. ¶ Ordinariũ: legitimo ordine datũ. oñdit lãpridius differre ordiarios cõsules a suffectis. tãq̃ ordinarii sint illi: q ex ordine creati ineũt magistratũ anni principio. suffecti uero q in locũ demortui ordinarii substituũt. Iuppiter in. v. ab horoscopo loco faciet cõsules ordinarios. ut docet Firmicus mater nus in tertio matheseos. ¶ Ipsi: galbæ. ¶ Succederet: in cõsulatu. ¶ Inter utriusq; filios: neronẽ filiũ domitii & othonẽ filiũ siluii othonis. inter quos ita medius fuit ipator galba: sicut medius fuerat cõsul inter patres eoꝝ. ¶ A caio: caligula. ¶ Substitutus. ut loco ipsius caligulæ pesset ludis. Plaudẽtes: plausũ q fit manuũ cõploſione dãtes. manus. n. ut inquit seneca iter se clausæ plausũ edũt: auersæ uero si iter se collisæ sint nõ plaudũt. ¶ Penulis cõtinerẽt: q plaudũt manus exerũt extra uestimẽta. unde galba ut plausũ militarẽ inhiberet: tanq̃ indecoꝝ: dedit signũ manus intra penulas esse cõtinẽdas: qbus astricti & ueluti inclusi esse solemus. ex quo dixit Cor. tacitus in dialogo de oratoribus penulas attulisse multũ militaris eloquẽtiæ: q̃ uelut nobilis equus liberũ campũ spaciũq; probat: quo libera & soluta ferat. orator uero penulatus quodãmodo inclusus uidet: nec exerto brachio fere mutilus & mãcus. ¶ Tessera data: pcepto ducis & signo ex more militari de tessera iam diximus copiose. a tessera tesserarii dicti: q tessarã. i. pceptũ ducis p cõtubernia militum nunciant. est ét tessera figura geometrica: quæ cubus uocat: cuius meminit Macrobius in primo in somniũ scipionis. est & in arithmetica numerus octonarius: de qua marcianus in arithmetica. si tesserã metir. ¶ Iactatum: uulgata uox est. ¶ Discе miles: militare. Sextus aurelius in hanc sniam sic scribit. militẽ seueriſſime tractans galba: ita ut ingresso eo castra uulgaret, statim. discе miles militare galba est nõ getulicus. galba ẽ: uis est in noie: tãq̃ intelligi uellẽt galbã senerũ esse & rigidũ nimis in administratione rei militaris.

Funepeus Ingeniculus Engõias sis aqtania Ordinarii Suffecti Orator penulatus Tesserarii Tesseracubus

¶ M. AN. ¶ Elephãtos funãbulos: p funes gradiẽtes: græci ὁ χοιροβατῶν appellãt quã latini funãbulum apuleus funapeum dixit. ¶ Ordinarium: haud in demortui locum datum: Lãpridius consules ordinarii uel suffecti. ¶ Ipse lucio domitio: succederet subaudi. ¶ Ipsi siluius otho. ntrũq; ad successionis ordinẽ attinuit sic. n. euenit ut neroni galba succesſerit galbæ otho. ¶ Præsagiũ: pdiuinatio. ẽ. n. ut festo placet psagire pdiuinare. ¶ A. C. C. Caligula. s. ¶ Ludis: ut sit ordo postridie q̃ ad legiones uenit ludis a. C. C. substitut°. ¶ Plaudẽtes: milites galbæ: an alii nõ dicit. ¶ Data tessera: dato militari signo. ¶ Manus penulis cõtinerẽt

phantos funambulos edídit. Exínde prouínciæ. Aquítaniæ anno fere præfuít. Mox consulatum per sex menses ordínarium gessít. Euenítq; ut ípse. L. Domítio patrí Neronís ípsi Síluius Otho pater Othonís succederet uelut præsagíum ínsequentís casus quod medíus ínter utríusq; fílios extítit ímperator. A Caío Cæsaræ ludís substítutus postrídie quam ad legatíones uenít solemní forte spectaculo plaudentes ín híbuit data tessara: ut manus penulís contínerent: statim per castra iactatum est: díscе míles mílitare Galba est non

ne cuiq̃ plaudẽdo manus iactarẽt q̃si parũ id militi decoꝛ: est penula uestis: q̃ supra tunicã accipi cõsueuit q̃ si e pellibus cõstitissẽt scortea dicebaꝫ: Lampridius penula inquit uestimẽtũ semp itinerariũ: aut pluuiæ.

getulicus parí seuerítate ínterdíxit commeatus petí. Veterá num ac tyronem mílitũ opꝛe assíduo corroborauít: matureq̃ barbarís quí íam ín galliã: usq̃ prærupant coercítis præsẽ tí quoq̃ Caio talem & se & exercitum approbauít: ut ínter ĩ numeras cõtractasq̃ ex oĩbus prouínciís copías neq̃ testí moníũ: neq̃ præmía ampliora ullí ꝓciperẽt. Ipse maxime ín signís: qđ cãpestrem decursionẽ scuto moderatus ẽt ad esẽ dum ímpatorís per. xx. passuum mília cucurrít.

¶ PHI. ¶ Nõ getulicus: ñ mol lis & indulgẽs: sícut getulicum fuisse uideꝫ sígnificare de quo ãt getulico intelligat ambigitꝫ. atta men uideꝫ desígnare ipsíus gal bæ anteceſſorẽ: q cũ fuisset mitis & cõníuens in exigẽda militari dísciplina: merito milites in gal bã succeſſorẽ getulici utpote rí gidũ nimis & asperũ dixerũt: il lũ minime esse getulicũ. fuit aũt Cossus augustí tpibus dux ícli tus: q getulos conspecuit: uñ ílli getulici cognomẽ inditũ fuit: ut auctor est Florus in q̃rto. ab hoc nomen opinor getulicoꝛ ꝓpa gatum. Iu. salue getulice seu tu syllanus. ¶ Interdixit: uetuit, p hibuit. ¶ Cõmeatus: abscessũ tẽ porariũ: q ut ait uegetius apd an tiquos difficile militibus dabaꝫ nisi causis iustissimis approbatis ¶ Opere assíduo: ex dísciplina militari: quæ ꝓcepit milites iugi ter exercẽdos eẽ militaribꝰ exer citattonibus: unde & ex re ipsa exercitus nomẽ accepit: qñ exercẽdo fit melior. exercitatio militaris uetus hec fuit: ut quot mẽsibus tã eq̃tes q̃ pedites educerẽtur ambulatũ hoc est. x. milia passuũ armati instructiq̃ oĩbus telis pedites militari gradu ire & redire iuberẽtur in castra. Equites quoq̃ diuisi p turmas armatiq̃ símiliter tantũdẽ itineris pagerent: uideꝫ ãt galba imitatus ueſtigia maioꝛ: apud quos scipio exercitũ disciplinæ regula custodita omni ope fossisq̃ faciẽdis. ita diligẽter exercuit: ut diceret fodiẽtes luto inqnari debere: q sanguine hostium madere uoluisset. metellus quoq̃ & pompeius: milites nõ solũ exercebant sed exẽplis inuitabant ad meditationes militares. ¶ Coercitis: cohi bitis inhibitis. ¶ Caio: caligulæ. ¶ Copias. s. militares. ¶ Testimoniũ: ut nullis militibus exhibita sint am pliora uberioraq̃ testimonia uirtutis: q̃ ipsi galbæ & eius exercitui. ¶ Cãpestrẽ decursionẽ: genus est exercitationis: ut milites in patenti cãpo decurrãt: quæ cãpestris decursio noiaꝫ: quã in superioribus nõ negligẽter memoraui. galba ut officiũ nõ solũ boni ducis impleret sed strẽnui militis obiret: decurrẽtibus militibꝰ scutum ipse ꝓferebat & ita militarẽ in campo decursionẽ moderabaꝫ. eiusdẽ rei mentio facta in Nerone. ¶ Ad esedũ: ad currũ. alibi docuimus eseda ꝓprie galloꝛ esse & britanorũ. ¶ Impatoris: caligulæ. ¶ Cucurrit: cõsimile est id: qđ de philippo ferꝫ: qui currere solebat ad equũ alexandri magni: & olim ex imodica cursura expirauit. caligula ut in supioribus explicatũ est: quosdã sumis honoribus functos ad esedũ sibi curre re p aliquot passuũ milia passus est. ¶ Quietẽ: archidamꝰ lacedemonius olim scripsit epistolã ad heleos: his uerbis Καλον ἡσυχίαν ideſt pulchrum est quiescere. ¶ Ei: galbæ. ¶ Expeditionis britanicæ: claudius di stulit expeditionem: quã ad britanos parauerat ob ualitudinem: qua implicitus erat galba: quod haud du bie specimẽ est ampliſſimum beniuolentiæ. ¶ Africã: Cor. ta. proconsul galba africá moderate cõtinuit. plutarchus quoq̃ tradit galbã africæ procõsulem iter paucos laudatum fuisse. ¶ Extra sortẽ: nõ sortitus ex more romano prouinciam: sed per electionem cõsecutus: quod est honoratius: cũ sors in manu sit fortunæ. electio uero ex iudicio proueniat. ¶ Ad ordinandam prouinciam. s. africã. est enim africa prouincia. po. romani proconsularis in africa tertia pte orbis terrarum: hæc ut ait saluſtius uicina erat numidiæ. ¶ Annona arctissima. In maxima rei frumentariæ penuria. ¶ Centũ denariis uendidisse: legimus apud historicos in obsidione casilini adeo famẽ intus inualuisse: ut modius frumenti drachmis centũ uenundaretur. sed hoc accidit ut uenditor quidẽ moreretꝫ fame tabescens. Emptor autem incolumis euaderet. pli. uero nõ frumẽtũ sed murẽ uenditũ fuisse memorat: sic. n. scribit in. viii. ueniſſe murẽ ducẽtis nũmis cassillinũ obsidente hannibale: eumq̃ qui uẽdiderat fame interiisse: emptorẽ uixisse annales tradunt. Olim in samaria fames facta est tam magna: ut caput asini uenundaretꝫ. lxxx. argenteis sicuti scriptũ est in quarto regũ. ¶ Vendidisse: in hanc sniam est illud a lucano depromptum in quarto pharsaliæ. proh lucri pallida tabes non deest prolato ieiunus uenditor auro. ¶ Arguebaꝫ: accusabatur culpabaturq̃.

¶ M. AN. ¶ Nõ getulicus: ex ipsa militaris uocis usurpatione appet moli: & corrupta getulici admistratiõe ante Galbæ accessum. multa ꝓter militarẽ disciplinã licẽtiose a militibus usurpata: nescio an fuerit hic getulicus ille: cuius trãquillus in Caligula meminit. ¶ Vlli: q̃ q̃ sub galba militarãt. ¶ Scuto moderatus: sic in ne

Getulicus uñ

Exercitꝰ unde

Exercitatio militaris

Fodientes luto inqnandos

Pulchꝝ qescere

Africa ꝓuincia

Mus uẽditꝰ magno

rone in dicta decursione ptorianis scutũ sua manu ptulit. ¶ Ad esedũ in gallia apud belgas ut qdam existimant reptum. ¶ Quietẽ pretulit: reipu. ociũ nouãdarum rerũ studio. ¶ Claudio: q Caio succesſit. ¶ Britannicæ expeditionis: dignationis demõstratio quippe: quæ tanta fuit: ut impatoris pfectionẽ sit remorata. ¶ Arctissima: urgẽtissima ãnonæ caritate. ¶ Residuũ: qd pñti usui suꝑat. ¶ Arguebat: flagitii cõuicebat. ¶ PHI. ¶ Cæpisset. s. is qui uenderat residuũ cibariorũ. ¶ Simulatq; postq̃. ¶ Fãe extabuit: p famẽ & esuritionẽ cõsumptus est & ad tabẽ quãdã quasi redactus sicut in obsidione hierosolimorũ exhausti famæ: & tabe luridi iudei cõspiciebant ut inqt egesippus li. v. historiarũ. teterrimũ autẽ genus mortis est fames. ex quo illud apud græcos celebrat

Mori fame miserrimũ

λιμῷ οἰ τίσ τὸν ὀλέσειν. i. mori fame miserrimũ est. Inedia nõ ante diẽ septimũ letalis existimatur durasse quosdã ultra. xi. diẽ tradidit pli. in. xi. egesyppus i. v. famẽ appellat carnificẽ uehemẽtem. ¶ De ꝓprietate iumẽti: ad

Proprietarius Iumẽtũ

quẽ ꝓprietas & possessio ptineret. unde ꝓprietarius a iurisconsultis dictus ad quẽ ptinet rei ꝓprietas. Iumẽtum ꝑter notã ipsius pecoris significationẽ. aliqñ ẽt significat uectabulũ qd a iunctis pecoribus trahebatur: ut docet gel. in ultimo. lex iudaica mulctat in quadruplũ qui rapuerit iumẽtũ. ¶ Vtrinq;: ex pte utriusq;: q iumẽti ꝓprietatẽ sibi uendicabat. ¶ Difficili cõiectura: cũ argumenta leuia sunt & testimonia fluxa: cogit quasi diuinare iudex in cã: cũ per cõiecturã difficilẽ uix ueritas possit elucescere. Inde status cõiecturalis in causis forẽsibus frequẽtissimus: cum de facto nõ cõstat. adeo ut qbusdam placuerit unũ omninino statutũ eẽ cõiecturalẽ. cõiectura aũt dicta est a cõiectu. idest directione q̃dam rõnis ad ueritatẽ: unde etiã somniorũ interpretes coniectores uocant ut docet qntilianus in. ii. ¶ Capite inuoluto: coopto & tecto. ¶ Reuelato: detecto & apto. ¶ Sponte: sine alieno ductu. ¶ A potu: post potũ. fuit nimirũ hæc noua calliditas ad ueritatẽ reperendã: u eluti iumentũ ad uerũ possessorẽ esset sese ex instinctu naturali recepturũ. ¶ Sacerdotiũ triplex: declarat ipse tranquillus quæ fuerint ista tria sacerdotia cũ ait: eũ fuisse unũ ex. xv. uiris. unũ ex sodalibus titiis unum ex augustalibus, quindecim uiros aũt significat sibyllinos: q ad libros sybille quasi ad oraculũ adeũt. cũ dii imortales publice cõsulendi sunt horũ numerũ uarium fuisse supra memorauimus. ¶ Sodales titios: sacerdotiũ erat sodalium. q titii dicti sunt ab titiis auibus: quas in auguris certis obseruare solẽt. Mar. uarro

Sodales titii

auctor in primo de lingua latina: de his ait lucanus in primo pharsaliæ. septẽuirq; epulis festus titiiq; sodales. ¶ Augustales: in claudio scriptũ est abũdanter de sodalibus augustalibus. q ita augusto defuncto decreti sunt & ab augusto augustales dicti: sicut sodales antoniani antonino pio & aliis impatoribus in eorũ honorẽ decreti memorantur. de sacerdotio augustalium scribit hoc scitu dignũ. Cor. ta. faces augustales subdidere: quod sacerdotium ut romulus tacio regi: ita cæsar tiberius iuliæ genti sacrauit. In alio significatu augustales dicũtur sacerdotes larium: q ex libertinis ab augusto constituti sunt ut meminit porphirio enarrãs illud oratianũ ex. ii. sermonũ. libertinus erat q circum compita siccus. preterea augustales in militia appellãtur milites principales: qui ut ait Vegetius in. ii. ab augusto ordinariis iũcti sunt. flauiales uero tanq̃ secũdi augustales a diuo uespesiano sunt legionibus additi. ¶ Cooptatus: allectus: sup qua dictione alibi plura. ¶ In secessu: extra urbem in locis remotioribus & amenis. de secessu iam satis ac super. ¶ Ad gestãdũ: quãdo gestabatur de uehiculi gestatione & gestatorio dictum est supra. ¶ Vehiculo proximo: quo ipse gestabatur. ¶ Deties sextertium: dena milia sextertiorum. ut ad omnes casus paratum sibi foret hoc ueluti uiaticum. ¶ Fundis: diximus ante fundos oppidum fuisse: unde fundani dicti. ¶ Tharaconensis: hispania citerior. tharaconensis appellata est a tharacone oppido: quod pli. scipionũ opus esse prodidit. ¶ Prouinciã: tharaconensem. ¶ Acerram: turribulum quo utimur in sacris.

Acerra

¶ M. AN. ¶ Et is fame extabuit: extinctus est: cassillensi quoq; obsidione constat eum qui soricẽ captum. cc. nummis uendidisset fame cõsumptum emptore ea alimonia seruato: Plinius est auctor: Lucanus. Proh lucri pallida tabes non est prolato ieiunus uenditor auro. ¶ Reuelato capite: idest uelamento sublato. ¶ Xv. uiros: qui sybillinis præerant libris. ¶ Sodales titios: Apollinis hos fuisse Varro innuere uidetur: at q; a titiis auibus q̃s in auguriis obseruarũt dictos: sunt q a tito tatio malint a quo titiẽsis tribꝰ & titia curiadicta ẽ. ¶ Inter augustales sacerdotes ascitꝰ: i Claudio Augustales sodales dixit uñ appet & sacerdotes & soda

uetuit simulatq; indigere cibo cœpisset a quoq̃ opẽ ferri: & is fame extabuit. At in iure dicẽdo quũ de ꝓprietate iumenti quærerent: leuibus utriq; argumentis & testibus: ideoq; difficili coniectura ueritatis ita decreuit: ut ad lacũ ubi adquari solebat duceretur capite inuoluto, atq; ibidẽ reuelato eius esset ad quẽ sponte se a potu recepisset.

De honoribus ei collatis: & signis futuri eius imperii.



Bres & tunc in Africam & olim in Germania gestas ornamenta triumphalia accepit & sacerdotium triplex inter. xv. uiros sodalesq; titios. Item augustales cooptatus: atq; ex eo tempore prope ad Neronis medium principatum in secessu plurimum uixit: ne ad gestandum quidem unq̃ iter ingressus: q̃ ut secum uehiculo ꝓximo decies sestertium in auro efferret donec in opido fũdis moranti Hispania tharaconensis oblata est. Accidit q; ut cum prouinciam ingressus sacrificaret intra ædem publico puero e ministris acerram tenti capillus repẽte toto capite

les Augusto decretos: Capitolinus in antonino Dati sacerdotes antoniãi: sodales & flamines: & oĩa q̃ de sacratis decreuit antiquitas posses nõ inepte & sodales titios ad cerimonias Augusto decretos referre ut ipsos quoq; Augustales intelligas. ¶ In secessu: loco ab oculis ciuiũ remotiore. ¶ Gestandũ. ut gestaretur.

caneſceret. Nec defuerunt qui interpretarentur significari rerum mutationem, succeſſurumq; iuuenì ſenem, hoc eſt ipſum Neronì nec multo poſt in cantabriæ lacum fulmen decidit; repertæq; ſunt duodecim ſecures haud ambiguum ſummi imperii ſignum.

caneſcere

¶ PHI. ¶ Caneſceret. albeſceret & can⁹ fieret. ſcribit pli. equoſ tantũ & hoĩes caneſcere. hoc uerbũ ad alia quoq; metaphoricos tranſfertur: Cicero ait orationẽ ſuam cepiſſe caneſcere. ouidius pabula caneſcunt. ¶ Senem. capillus in puero caneſcens portẽdit ſenem galbã. ſenes enim caneſcere ſolẽt. ¶ Succeſſurũ. neroni iuueni. ¶ Cantabriæ. cantabri populi ſunt hiſpãiæ. olim ab auguſto domiti ut ſtrabo floruſq; teſtant. oratius cãtaber ſera domitus catena. ¶ Fulmẽ decidit. ſũma eſt uis fulmiuũ: ut inquit ſeneca in queſtionibus: & qcqd fulmine portendit id fixũ eſt: nec alterius oſtenti ſignificatione minnitur. ſecũda manubia dicit fulmen qd prodeſt & rem bonã futurã enunciat. tale fuit hoc fulmẽ qd galbæ portendit impium: cũ in eo lacu quod celo tactũ eſt. ſint repte. xii. ſecures: inſignia haud dubia ĩperii romani. ¶ Sũmi imperii. mõ regni alias cõſulatus. nã & conſul & rex. xii. lictores habuerunt geſtantes ſecures uirgarum faſcibus alligatas. liuius de romulo Romano rege ſcribens ait: cum cætero habitu ſe auguſtiorem tum maxime lictoribus. xii. ſumptis fecit.

Summa uis fulminum

¶ Inequabiliter. non ſeruata æquabilitate in iure dicẽdo: quam in omni uita ſeruandam Cicero precepit. ¶ Prouintiam. hiſpaniam tarraconẽſem. ¶ Velimmodicus. nimius uehemens nõ ſeruato mõ: qui cum in rebus oĩbus optimus ſit præcipue in puniendis ſontibus adhibendus eſt. Nam ut ait marcianus iuriſconſultus: debent iudices ſeueritatem legum in grauioribus penis cum aliquo temperamento benignitatis ſubſequenuleius quoq; penas molliendas eſſe ait potiuſq̃ exaſperandas. ¶ Nõ ex fide uerſanti pecunias. dicit nũmullarius uerſare pecunias citra fidem: quãdo nũmos minime probos minimeq; legitimi ponderis uerſat & expendit. non placet ut intelligas hoc dictũ eſſe de facienda uerſura: illud. n. non magis ad nũmularios pertinet: q̃ ad oẽs debitores: uerſuram enim facere dicit q æs alienum ex ære alieno ſoluit. dicitur etiam ut ait donatus uerſuram facere cum minore fenore acceptã pecuniã maiore occupat.

Modus optimus Pœne mollien dæ Verſurã facere

¶ Menſæ: nũmularii: uñ & menſarii dicti græco uocabulo trapeza noĩatur menſa nũmularii: unde trapezitæ nomẽ. ¶ Tutorẽ q̃ pupillũ. diuus ſeuerus ulpio ruffino ſcripſit oẽm ſe rõnem adhibere ſubueniendi pupillis. Cõſtat enim ex moribus ro. populi primũ iuxta parẽtes locũ tenere pupillos debere: fidei rutelæq; noſtræ creditos: quis ergo non uidet flagitioſum facinus eẽ pupillos a tutoribus circũſcribi. longe uero omnium flagicioſiſſimum necari? Nam cum tutores dicti ſint quaſi tuitores atq; defẽſores: ut docent iuriſconſulti: qui pupillos circũſcribunt qui ſpolant: qui quod peius eſt necant. hi non ſunt appellandi tutores: ſed parricidæ & omnium nequiſſimi. multa mentio eſt apud iuriſconſultos & tutoribus & contutoribus: quorum alii legitimi nuncupantur: alii honorarii: alii fiduciarii: alii teſtamentarii: alii ſuſpecti tutores ñ indigna laude eſt hæc galbæ ſeueritas ĩ tutorẽ: qui pupillũ ideo ueneno necauit ut eius opes inuaderet. cum in teſtamento illi fuiſſet heres ſubſtitutus a teſtatore. preclare ſtatuit ſolon Nomothetes. ideſt cõditor legum: ne is fieret curator tutor ue pupilli: ad quem poſt obitum pupilli bona & hereditas pertinerent.

Numularii Locus pupilli iuxta parentes Tutores unde Fiduciarii Teſtamẽtarii Solõis nomothetæ lex optĩa

¶ Imploranti leges: porcias. ſ. & ſempronias. nam porcia lex pro tergo ciuium lata uidetur: cum graui pena ſanxerit afficiendum: ſi quis uerberaſſet necaſſetq; ciuem romanum: cui⁹ meminit liuius in. x. ab urbe condita. & ſaluſtius dixit in catilina legem porciam uetare ne uerberibus in ciues romanoſ animaduerteretur. idem lege ſempronia continebatur lata a ſempronio graccho. hinc illa eſt Ciceronis cõploratio in uerrinis. o nomen dulce libertatis o ius eximium noſtræ ciuitatis. o lex porcia legeſq; ſempro/niæ. o grauiter deſiderata & aliquando reddita plebi romanæ tribunitia poteſtas. idem in oratione pro Cãio rabirio portia inquit lex uirgas ab omnium ciuium romanorum corpore amouit. hic miſericors flagella retulit. portia lex libertatem ciuium lictori eripuit. laberius homo popularis carnifici tradidit. C. gracchus legem tulit ne de capite ciuium romanorum iniuſſu ueſtro iudicaretur.

Porcia lex Lex ſempronia Ciuis romanꝰ ſum Facinus uinciri ciuem

¶ Et ciuem Romanum ſe teſtificãti. ſcribit Cicero in hanc ſententiam. cum uirgis cederetur a uerre in medio foro meſſanæ ciuis Romanus: nullam uocem alias illius miſeri inter dolorem crepitumq; plagarum auditam eſſe niſi hoc. Ciuis Romanus ſum. hac ille commemoratione Ciuitatis ſe omnia uerba depulſurum cruciatumq; a corpore deiectuꝝ arbitrabatur. idem mox paulo: inquit. facinus eſt uinciri Ciuem Romanum. ſcelus uerberari. parricidium necari: quid dicam in crucem tolli.

¶ M. AN. ¶ Caneſceret: canus fieret. ¶ Cãtabriæ q̃ taraconẽſis hiſpaniæ, puincia eſt ad ortũ expoſita. ¶ Inæqualiter: haud eodem inſtituto. ¶ Nũmulario: nũmularius quid ſit in Auguſto diximus. ¶ Verſãti: & ad

numerum:& ad pōdus & ad adulterationē ipſam referri pōt.uel qđ magis placet uerſurā facienti q̄d ſit uerſurā facere feſtus docet.¶Imploratiq; leges:portiā.ſ.quæ ut Ci.ſcribit uirgas ab oīum ciuium ro.corpore amouit:libertatēq; lictori in ciuē ademit:Gracchus quoq; ut idem auſtor ſcribit legem tulit ut de capite ciuiū romanoꝝ in iuſſu populi nemo iudicaret hinc eiſdem uerba illa carnifex uero & obductio capitis & nomen ipſum crucis abſit non modo corpore ciuiū:ſed etiam a cogitatione oculis:& auribus.¶Ciuem ro.q̄ſi ciues non ita ut ſerui & peregrini ſolerent:cruci:aut uerberibus admonerentur.hinc illa Marcelli conſulis prefatio quum nouocomenſem decuriōem uirgis pulſari iuſſiſſēt id ſe facere pronūciauit ut ille intelligeret ſe non eſſe ciuem ro.Plu.eſt prefationis illius auctor.

¶PHI.¶Multo preter cæteras altiorē.Marcus Tullius uniuerſæ eloquentiæ ſuæ uerbis ac uiribus uelut affuſis totius ingenii fontibus proſecutus ē crucem ganianam proclamans indignū facinus eſſe ciuem Romanū contra oēs leges in cruce eſſe ſublatū a Caio uerre.iſectaturq; ardenter & inflamāter Caium uerrem:qđ auſus ſit in crucem tollere eū:qui Ciuem Romanū ſe eſſe teſtificabaꝫ.fecit aūt uerres rem haud diſſimilem ab hoc galbæ facinore.Nam crucē altā figi iuſſit in pte ſiciliæ:q̄ ad italiam ſpectabat:ut Ganiuſ:qui ſe Ciuem Romanum eſſe dicebat ex cruce illa italiam cernere ac domum ſuam proſpicere poſſet.De hac cruce nimirum intellexit lactantius cum ait in.iiii.Di.inſtitutionum non enim Ganianam crucem deſcribimus.mendoſi codices non Ganianam crucem habent ſed gabianiam.ſed ultima uerrina euidenter oñdit legendū eſſe crucē ganianā.cum de ganio ſcribat in crucē ſublato:a cuius noīe ganiana crux dicta conſimiliter de cruce reguli ait geſtar apd ſiliū in ſecundo punicoꝝ.uidi cū robore pēdens heſperiā cruce ſublimis ſpectabat ab alta.¶Mutari.pro minori cruce altiorem reponi.¶Dealbatam.ob candorem futuram conſpicabiliorem.¶Paulatim in deſidiam.ecce quemadmodum galba uarius & inæqualis fuit in regenda prouincia.nam ex uehemēte & immodico factus eſt deſidioſus & ſegnis.¶Nemo rationem ocii ſui.ob hoc dixiſſe uidetur Cor.tacitus q̄ ſegnitia in galba uocabatur ſapientia:tanq̄ minus ſuſpecti ſint principibus deſidioſi & ſegnes.in hanc ſententiā ait egeſippus.apud mortales minus ſuſpecta eſt ignauia hebetiorum:q̄ grauia bonorum.nero autem galbæ regendam commiſit hiſpaniam opinione modeſtiæ incitatus.cum nūdum edoctus eſſet metuere magnos ciues in dignitate poſitos ut inquit plutarchus.quod autem dicebat galba neminem reddere ocii ſui rationem:diſſentiens eſt a ſententia maiorum noſtrorum qui cenſuerūt ut ait columela in.ii.tam ocii q̄ negotii rationem reddi oportere.M.quoq; portius Cato ſcripſit i originibus ſuis clarorum uirorum atq; magnorum non minus ocii q̄ negotii rationem extare oportere.quod dictum catonianū Cicero magnificum preclarumq; eſſe arbitratur.¶Carthagine noua:ciuitas eſt hiſpaniæ citerioris opus penorum:quæ non ſolum noua cognominatur ſed ēt ſpartaria appellaꝫ a plinio in.xxxi.a ſparti ubertate:qđ iunci genus peculiariter in agro carthaginis nouæ reperiebaꝫ.ſcribit polibius in ſecundo carthaginem conditā fuiſſe ab Aſdrubale:quæ ciuitas non ſolū ad res hiſpaniæ uerum ēt Africæ ob loci oportunitatem commodiſſima ē.¶Cōuentum agens.inter ſeptē conuentus iuridicos:in quos diuiditur hiſpania citerior:unus eſt carthaginenſis cōuentus.¶Tumultuari.tumultū facere.¶Superuenerunt uindicis lītæ.ſcribit plutarchus iuniū uindicē pretorem galliarum:qui primus fuit auctor defectionis a nerone:litteras ſcripſiſſe ad galbam poſt bellum a ſe palā declaratū:quibus eū hortabaꝫ ad acccipiendū impium:ſuadebatq; ut ſeipſum corpori ualido caput querenti gallis p̄beret:q milia uirorū armatoꝝ numero centū hēre dicebanꝫ.Nero ne hoc indictū omitrāus ſacrauit apud capitoliū eū pugionē:quē ſeuinus p̄parauerat ad ip̄m in coniuratiōe piſoniana occidendū:inſcripſitq; ioui uindici.qđ fuit p̄ſagiū futuræ ultiōis:quā iulius uidex moliebaꝫ.¶Aſſertorē.ultorē uindicē liberatorēq;.¶Partim metu.pp mandatam a nerone necē ſuam procuratoribus.¶Partim ſpe.pp auſpicia & uaticinationē ſeminæ fatidicæ.¶Ad procuratores.ſ.Cæſaris:quos nero habebat in hiſpania.meminerūt iuriſconſulti de officio procuratoris Cæſaris.¶Cū.partim.¶Secūdiſſimis.feliciſſimis.¶Ominibus.auguriis:de quibus iam dictum eſt.¶Ac uirginis.legēdum uidetur.tum uirginis.ut iſtud tum ad illud cū referaꝫ:& ut ſatis notum eſt.tum plus ſignificat in poſteriore loco poſitum:q̄ faciat cum in anteriore.

¶M.AN.¶Mutari:crucem.¶De albatam:arq; ob id magis inſignē.¶Cōuentū agēs:ius dicens iuridici conuentus taraconenſis hiſpaniæ:auctore Plinio.vii.numero fuere carthaginenſiſq; oīum primus.¶Tumultuari Gallias:galliæ.n.prouinciaꝫ primæ a Nerone defecerūt.¶Aquitaniæ:q̄ & ſe galliarum pars una ē non tamen ſubito defecerat:adiacet regio pyreneis mōtibus:& ob id hiſpaniæ affinis.¶Vindicis:de cōſilio & cōatu uindicis.Tacitus plura.¶Aſſertorem:uindicem ultorem.¶De nece ſua:& ob id metu dixit.

Crux gāiana

Locus lactantii correctus

Crux reguli

ſegnitia p ſapiētia

Ratio ocii & negotii reddenda

Carthago ſpartaria

Ioui uindici pugio

Tum

¶Diuinæ:sic.n.hñt codices quidam fama emendatissimi:alii cluiæ habent sed neutr meo iudicio conue nit:at cluniæ libentius legerim.est.n.clunia taraconensis hispaniæ oppidum:plinius:& ptolemæus sunt au ctores:ut sacerdos iouis:qui cluniæ colebatur:ex penetrali somnio monitus fatidicum eruerit carmen.

sacerdos louis cluníe ex penetrali somnio monitus eruerat ante ducẽtos annos similiter a fatídica puella ꝓnũciata.quo rum carminum sententia erat oriturum quãdoq; ex hispãia príncipem domínumq; rerum.

Clunia Ci.

Fatidica

Item de ínitio príncipatus eius.& aliis gestis.

Gitur quum quasi manumissioni uacaturus cõscẽdísset tribunal propositis añ se damnatorum occísorumq; a Nerone q̃plurimis imagínibus.& astanti nobili puero quem exulantem ex proxima baleari ínsula ob id ípsum acciuerat deplorauit temporum statum.consulatusque imperator legatum se senatus ac populi Romani professus est.Deinde iustício indícto e plæbe quidem prouinciæ legiones & auxília conscripsit super exercitum ueterem legiónis unius.duarumq; alarum & cohortium trium. Ac e príoribus prudentia atq; ætate præstãtibus uelut ínstar senatus.ad quos de maiore re quotiẽs opus esset:referretur ístituit.Delegit & equestris ordinis iuuenes:qui manẽte annulorũ aureorum usu euocati appellarent;excubiasq; circa cumulum suum uice mílitum agerent.Etiam per ꝓuincias edícta dímísit.auctor singulis uniuersisq; conspírandi símul: & ut qua posset: quísq; opera communem causam iurarent.

¶PHI.¶Sacerdos iouis clũie. clunia oppidũ est in hispania citeriore celtiberiæ finis:a qua cluniẽsis cõuentus dictus. illic erat templũ iouis:cuius sacerdos de prõpserat q̃dam carmina ex penitiore sacrario.quæ ducẽtis annis ante galbam fuerant pronũciata per quandam puellam fatidicã hoc est fata futura uaticinãtem:quibus maxime ad imperium confirmatus est galba:cũ ea dẽ carmina enunciari ipse ꝑsens audisset a uirgine uacitinãte:cuius mores & condictio honesta te censebatur.galbam ãt moratum esse in oppido cluniæ testatur plutarchus:cuius codex mẽdosus est emendãdus. nãq; uulgo sic legit in coloniã iberiæ urbẽ galba secessit.tu ꝓ coloniam corrige cluniã.¶Oriturũ ex hispania principẽ.hoc uaticinium galba ad se ipsum trãstulit: tanq; ipse ex hispania: quã id tẽporis regebat:iturus esset ad imperiũ romanũ capescendũ.¶Manumissioni uacaturus.ad cognitiõ ꝑsidis prouintiæ imprimis pertinet manumissio: adeo ut non

Manumissio apud ꝓsidem

solũ apud ꝓconsulẽ sed & apud legatum eius manumitti posse paulus iurisconsultus prodiderit.& ut ait caius non solum ꝓ tribunali manumitti possunt serui.sed ẽt plerunq; in transitu.cũ aut lauandi aut gestandi aut ludoꝝ gratia prodierit pretor aut proconsul legatus ue Cæsaris.¶Propositis añ se damnatoꝝ imagíbus.galba:ut refert plutarchus:ꝓ tribũali palã recusauit neronẽ:& illos quos dãnauerat uiros clarissimos defleuit:pollicitusq; ẽ patriæ se suã ꝓuidentiã dediturũ.¶Ex proxima.baleari insula.baleares duæ sunt insulæ in hispania funda bellicosæ:a teli fundæq; iactu:qđ græce βάλλειν dicimus appellatæ uel a baleo hercúlis comite ibi relicto.græci gymnesias dixerũt.maior oppida hẽt palmã & polẽtiã.minor ciuitates hẽt laboné & magonẽ:arma baleariũ fundæ sunt ternæ.una caput cingunt:altera uẽtrẽ:tertiã manibus gestãt. id unũ ẽ balearibus ab infantia studiũ.cibũ puer a matre nõ accipit nisi quẽ ipsa mõstrante pcussit lapide e fonda dẽstinato.de his strabo i.iii.diodorus i.vi.florus in.iii.uegetius i prio nõ pauca ꝓdiderũt.igit galba euocauit puerũ nobilẽ ad inuidiã neroni faciẽdã:ex insula baleari:in quã a nerone missus fuerat i exiliũ:ea pena mulctatus quã el egãter insularẽ marcellinus appellat.¶Deplorauit tẽpoꝝ statũ.tanq; seculum neronianũ oĩ foret colluuione fedatũ:& status illoꝝ tẽpoꝝ deterrimus tenebricosissimusq; sub principe ipurissimo flagitiosissimo neqssimo:itidẽ Cicero olĩ in luditio Cai Antonii deplorauit tẽpoꝝ statũ.¶Cõsulatus.corrige cõsalutat'.¶Legatũ se ꝓfessus.scribit plutarchus galbã concorditer ab oĩbus impatorẽ salutatũ fuisse: quã ille appellationẽ respuit:tanq; neq; Cæsar neq; impator eẽt:sed legatus romani senatus noiandus.¶E plebe ꝓuintiæ.e plebeis ꝓuincialibus hispanis.¶Duaꝝ alaꝝ.de alis alariisq; eqtibus supra satis multa.¶Velut ístar senatus.galba ut oñderet senatorias ptes seq & senatoriã tutari maiestatẽ:quosdã elegit ex primoribus:q̃ apud illũ eẽnt loco senatus.¶Referret.relatiões fierent cõsulationesq;.¶Anulorũ aureorũ usu alibi tradidimus anulos aureos insignia fuisse equitũ.cuius rei luculẽta naratio ẽ apd plinii i.xxxiii.¶Euocati. generale nomẽ ẽ euocatoꝝ.iterdũ speciali significatu euocatos dicius ĩ re militari:qñ fiebat euocatio:de q̃ sic scribit seruius in.viii.cõmentario.duo sunt genera militiæ.cõiuratio & euocatio.Nã ad diuersa loca diuersi ꝓp cogendos mittebant exercitus.hinc leginus apud historicos id nomen eẽ dignitatis. Cæsar erat inqt crastinus euocatus in exerci u Cæsaris.¶Vice militũ.loco excubitoꝝ:q excubias stationesq; circa impatoris tabernaculũ ex disciplina militari agere solẽt.¶Cõmunem cãm.pertinentẽ ad salutẽ cunctoꝝ mortalium tanq; asserere impinm ex manibus tyráni sanguinarii ptineat ad cõmune cõmodũ totius orbis terraꝝ.¶M.AN.¶Ante.cc.annos:q̃ uidelicet ea in hispania mouerent.¶Oriturum:initum habiturum.¶Principem:principis declarationem:sed tu ad galbã intelligas oraculum attinere.¶Manumissioni uacaturus: manumittendis operã daturus.¶Ex proxima:baleari insula.ſ.græci baleares gymnasias dixere: duæ sunt nũero magnitudine dispari una.cccclxxx.millium passuum lõgitudine altera pene quadruplo minor.xxx.

Baleares insule

Funda baleariꝝ ca.

Pena in sularis

Euocati

euocatõ

millibus passuum ab ea distans. ¶Annulorum usu: equestris dignitatis insigni. ¶Euocati: qui non iusti milites erant: sed repentina aliqua necessitate ex agris: aut aliunde ad bellum pro militibus uocati quod ipse auctor perspicue declarauit: qui uice militum inquit agerent crispus salustius. neu quis miles: neu pro milite & alibi ab his omnes euocatos. ¶Communem causam. i. publicam causam.

¶PHI. ¶Victoriā cū tropheo. simulachrum deæ uictoriæ una cum tropheo cōtinebat in sculptura gēmæ anularis: qđ omen fuit galbæ tāq̄ uictori futuro ad uersus neronem. nec mirū uideri debet si una gēma & tropheū & uictoria expressa cōtinebant: cū achatē gēmam hūerit pyrrh⁹: in qua nouem musæ cū suis singulæ isignibus: & apollo cytharam tenens spectarētur. ¶Subinde. mox inibi ex interuallo.

Musæi gemma pyrrhi

Per idem forte tempus in munititiōe oppidi quod sedē bello delegarat: repertus est annulus ope antiquo sculptura gē mæ uictoriam cum trophæo exprimente. Ac subinde alexādrina nauis detorsa appulit armis onusta sine gubernatore si ue nauta: ac uectore ullo: ne nemini dubium esset iustū piūq̄ & fauentibus diis bellū suscipi. Quū repente ex inopinato ppe cūcta turbata sunt: alarū altera castris appropinquāte pœnitētia mutati sacramēti destituere conata est. ægreq̄ retēta in officio: & serui quos a liberto Neronis ad fraudē præparatos munere acceperat: p angiportum in balnea transeū tem pene interemerunt nisi cohortantibus inuicem ne occasionem amitterent: interrogatisq̄ de qua occasione loquerētur expressa cruciatu confessio esset.

De costernatiōe eiꝰ propter mortem Vindicis: & aliis gestis.

ACcessit ad tanta discrimina mors Vindicis: qua maxime cōsternatus destitutoq̄ simílis non multum

¶Detorta. deflexa a legitimo. s. cursu: quo destinata pgebat. q dam codices hūt decursu. nam q̄ & naues decurrere dicuntur per undas: uñ & decursus nuncupatus. maro. prona petit maria & pelago decurrit apto. plinius geminæ ātsalutares & prosperi cursus prenunciæ. cursus dixit pro nauigatiōis. ¶Appulit. appellere proprie dicitur auctore donato cū ex pelago quis ad littus accesserit. quod ēt de pecore dicitur accedente ad aquā. trebatius iurisconsultus titulo de aqua quotidiana. cum amplior numerus pecoris ad aquam appelletur: q̄ debet appelli: posse uniuersum pecus impune prohiberi. hinc apulsus dictus pro accessu pecoris ad aquā. iurisconsultus totū corrūpat pecoris ad aquā appulsū. ē aūt appulsus nomen quarti ordinis. ¶Ac uectore ullo: uectorem dici & qui uehit: annotauerūt germanici. proprie uector significat eum: qui uehitur: quod ostendit lucanus illo uersu causa est hæc sola timoris: uectorem non nosse suum. & iurisconsulti titulo nautæ caupones. sic tradunt: nauta mercedē accepit ut traiiciat uectores. caupo ut uiatores manere in caupona paciatur. ¶Sine nauta. nautam ut inquit ulpianus accipere debemus eum: qui nauim exercet: quāuis nautæ appellentur omnes qui nauis nauigandæ cā in naui sunt. sed de exercitore solum mō ptor sentit. ¶Iustum bellum suscipi. cum nauis onusta armis suapte sponte ad galbam delata puenerit. merito cuncti crediderunt id esse omen & inuitamentum belli capescendi a galba contra neronem. Nam ut inquit augustinus bellum sine dubio iustum qđ deus imperat. & ut proditum est in canonicis decreris. xxiii. Qu. secunda: bella iusta solent diffiniri: quæ iniurias ulciscuntur. ¶Appropinquātem. galbam. ¶Alarum altera. in legionæ duæ sunt alæ: unde alares & alarii equites dicti: de quibus supra satis ac super. hic ala significatur una ex his: quas dudum dixit duas habuisse. ¶Destituere: deserere. ¶Egræ. difficulter. ¶Per angiportum: alii dicūt angiportū esse uiam sine exitu. alii uicū angustum & flexuosum in modum anguis. Marcus Varro in primo de lingua latina: quod exitum nō habet ac peruiū non est: angiportum & id angustum ab angendo & portu. donatus enarrans illud terentii ex adelphis. id quidem angiportum non est puium inquit idest angusta & curua uia quasi anguiportus. ut angitia quasi anguitia. alii quod inter portus sit locus angustus hoc est inter domos quas uel portus uel insulas ueteres dixere. oratius dixit angiportu: tanq̄ esset nomen quarti ordinis cum. sic ait. flebis in solo leuis angiportu. ¶Pene. quasi. ¶Confessio. confessi sunt adhibitis tormentis se preparatos fuisse ad galbam interimendum. ¶Mors uindicis. exercitus uindicis & uirginii simul conflixerunt ui quodammodo ipsos duces ad pugnam impellentes uelut aurigas: qui frenis equos moderari non possunt. in eo conflictu uindex ut supra dictum est semet ipsum interemit. ex hac uirginii uictoria rumor uulgatus est cunctos uelle. ut uirginius imperaret. unde galba pauefactus scripsit litteras ad uirginium rogans: ut secum simul Romanum Imperium libertatemq̄ tutaretur affectusq̄ penitudine rerum captarum: secessit cluniam cum desiderio pristini ocii & quietis. auctor plutarchus. ¶Consternatus. perturbatus pauefactus conterritus. ¶Destituto. deserto. desolato. derelicto.

Decursus Appellere

Apulsus Vecto

Nautaq̄

Iusta bella

Angiportus

Vindex Virginius cōflixerunt

¶M. AN. ¶Exprimēte: ex impressiōe repræsentāte. ¶Decursu: ui uentoꝝ acta. ¶Appropinquāte: galbā castris propinquo. ¶Destituere: galbā relinquere. ¶Ad fraudem: ad cedē. ¶Per angiportū angustā uiā iter domos ueteres angiportū dixere: domos. n. ptim portus ptim insulas appellauere uñ ēt porticus dictæ. ¶Morte uindicis: is cū Virginio cōflixit: aciter. xx. cæsoꝝ millia sibi mortē consciuit: plut. & Tacit⁹ auctores.

¶PHI. ¶Superueniẽtibus nunciis.iam eſtas erat:cũ pauloante crepuſculum romã uenit itellus libertus die ſeptimo:q cognito galbam ſolum quieſcere confeſtim ad eius cubiculũ perrexit:quod ui patefactum q̃uis reluctantibus cubicularijs introgreſſus :nunciauit:quemadmodũ nondum defuncto nerone fuerat a ſenatu & exercitu imperator appellatus.paulopoſt cũ nunciaretur inquit necatũ eſſe neronẽ nunciis illis credere nolui:ſed ipſemet ad cadauer acceſſi:contemplatuſq; ſum neronẽ iacentem:biduo poſt uenit titus cũ aliis multis:q ſingillatim cuncta denarrauit. ¶Depoſita legati.i.appellatione.nã ut ſupra demonſtratũ ẽ cõſulatus imperator ſe legatũ ſenatus ac populi Romani profeſſus eſt.nunc cognita neronis morte:Cæſarẽ appellari ſe non renuit:cũ prius neq; Cæſar neq; Imperator ſalutari uoluiſſet.

abfuit quin uitæ renunciaret:ſed ſuperuenientibus ab urbe nunciis ut occiſum Neronem cunctoſq; in uerba ſua iuraſſe cognouit; depoſita legati ſuſcepit Cæſaris appellationẽ. Iterq; ingreſſus eſt paludatus:ac dependente a ceruicibus pugione ante pectus nec prius uſum togæ recuperauit q̃ oppreſſis qui nouas res moliebantur:præfecto prætorii Nymphidio ſabino Romæ.In Germania Phonteio Capitone i aphrica Clodio Macro legatis.

¶Paludatus.ornamentis militaribus idutus. ¶A ceruicibus: more priſcorum locutus eſt:q ceruices pluraliter tantũ dicebãt hortẽſius ſingulatiuo numero primus ceruicẽ dixit. ¶Vſum togæ.qua in pace domi in foro uti ſolemus.hinc illud cedãt arma togæ.iure togæ ut inquit plinius in quarto epiſtolaꝝ carent illi:q̃bus aqua & igni interdictũ ſit. ¶Nymphidio ſabio romæ. nymphidius ſabinus Caligulæ filius dictus eſt:cum ille eius matrem nouiſſet noïe nymphiadã

Iure togæ carẽt interdicti

PDe ſæuitia & auaritia eiuſdem: & aliis geſtis eius

Ræceſſerat de eo fama ſæuitiæ ſimul atq; auaritiæ q̃d ciuitates Hiſpaniarũ Galliarũq; quæ cunctãtius ſibi acceſſerant grauioribus tributis quaſdã etiã murorũ deſtructione puniſſet: & præpoſitos procuratoreſq; ſupplicio capitis affeciſſet cum coniugibus ac liberis:quodq; oblatam

in tabernis medicinariis.hic poſt obitum neronis ſpoꝝ:de quo iam multa dicta ſunt:dũ cadauer neronianũ adhuc cremaretur:continuo accerſitum:loco nuptæ habebat.pompeiũq; appellabat.idẽ romæ clã p amicos res nouas moliebatur:nec nõ per mulieres quaſdam uiroſq; ſenatores:qui ei occulte adiutorio eſſent: & ut auctor eſt plutarchus decreuerunt multi:nymphidium imperatorẽ declarare:qui dũ ſibi mollitur imperiũ in ipſo conatu oppreſſus a militibus iugulatur:eiuſq; cadauer in mediũ tractum fuit:ut eẽt ſpectaculo per totũ diem uidere uolẽtibus. ¶In germania fonteio capitone.capito fonteius in germania per ualẽtem Fabium & Corneliũ aquinum legatos legionũ interfectus eſt:cũ familiam compararet.Cor.tacitus ait capitonem fuiſſe auaritia & libidine ſedum ac maculoſum:quẽ occiſum fuiſſe qui q̃ri non poterant:tñ indignabantur. ¶In africa clodio macro.clodium macrum in africa haud dubie turbantem atrabonius procurator iuſſu galbæ interfecit. ¶Preceſſerat fama ſeuitiæ & auaritiæ.male ſperandũ eſt haud dubie de eo principe:qui ſit crudelis & auarus:cũ dos prima & regum inſigne ſit clementia.ideoq; rex in apibus aut aculeum ñ hẽt aut ſi hẽt illo ñ utitur.ut principes admoneantur aculeum non eſſe exerendum ſed recondẽdum & liberalitas cum primis decet principes eoſq; apud cunctos mortales facit fauorabiles:cum nullum uitiũ ſit tetrius auaritia maximæq; in principibus & rem pu.gubernantibus.& e contrario nihil liberalitate amabilius.eſto ergo mi Annibal & clemens & liberalis.ſit tibi beneficentia imprimis cordi.facito tibi liberalitate clientes ex deuotis deuotiſſimos ex fidis fidiſſimos.perſuaſio magnorum uirorum eſt donatio.non inepte dixit.M.Antonius apud rabirium poetam.hoc habeo quodcunq; dedi.iam pridem noui te animo magno preditum & generoſitate præſtantem.tuos comiter liberaliterq; tractantem:non deparcum ſed benignum & benignitatis munia callentem.perge quo cepiſti.facito ut opibus gliſcentibus liberalitas quoq; propagetur:cuius nomen adeo amabile eſt atq; iucundum ut princeps munificus laudetur foueatur ametur colatur ab omnibus.Sordidus uero apud cunctos ſit odibilis.itaq; aut immerito Auaricia auariciæq; fama prenuncia nocuit maximopere galbæ apud populum romanum oſorem principis auarioris: cum uel ſaltem ueniẽs ad capeſſendum imperium debuiſſet eſſe indulgentiſſimus munificentiſſimuſq;.ad colligẽdam beniuolentiam popularem.Scito alumne mi Clariſſime,principem nunq̃ magis nonima :nunq̃ magis debitores facere q̃ cum donat. ¶Conctantius.longiori conctatione & mora. ¶Sibi acceſſerant.ſuas partes ſecutæ fuerant. ¶Oblatam coronam auream:hoc ad auaritiam galbæ indicandam pertinet:qui coronam ſibi dono datam a taraconenſibus hiſpaniæ populis conflauit redegitq; in maſſam:& cum tres unciæ in conflatura defuiſſent fortaſſis diminutæ per intertrimẽtum:ad explendum legitimum pondus libraꝝ quindecim:tot enim corona conſtare dicebatur:iuſſit exigi illud puſillum trium unciarum ponduſculum quod defuerat ab ipſo artifice:qui coronam in maſſam proflauerat.q; autem conflatores aurifices; ſoleant furtim ex auro ſurripere:declarat exemplum illud pulcherrimum quod de archimede memorant uitruuius & priſcianus:qui ingenii excellentia quadam deprendit.quomodo aurum furatus fuiſſet opifex coronarius de corona.

Sporus delitiũ nymphidii

Nex capitonis fonteii

Clemẽtia in principe

Aculeꝰ recõdẽdus

Liberalitas decet principem

Hortamentum ad Annibalẽ benti uolum

Priceps noia facit cũ donat

¶M.AN. ¶Ab urbe nũciis:Plutarchus ſcribit.vii.die ſicellũ ſeu:ut qdã ſcribunt icelum ab urbe in hiſpaniam ueniſſe Neronis mortẽ & ipſius declarationẽ nũciaturũ. ¶Vſum Togæ:nã ut paludamẽtũ belli iſigne

erat:& eoꝝ q̃ in armis uersarentur ita toga erat pacis. ¶Nymphidio sabino:is ut tacitus ait milites ad defectionẽ cõcitãdo sibi uiã ad impium moliebat. ¶Fõteio capitõe:Aquus:& Fabius ualẽs legati legionũ capitonẽ in germania ut tacitus scribit obtrũcarũt ueꝝ quo crimine parũ cõstitit:fuerũt q crederẽt ideo occisum ꝙ familiã captaret:alii qa legatis bellũ suadentibus nõ facile eẽt assensus. ¶Clodio macro:is haud dubiæ turbare ꝓincræ statũ aggressus ab harebouio guntiano ꝓcuratore:Galbæ iussu ut tacitus prodidit est oppressus. ¶Sibi acceſſerant:suo imperio acquieuerant. ¶Oblatam:dono datam.

¶PH. ¶Ea fama.ſ.seuitiæ atq; auaritiæ. ¶Classiarios: milites qui in classibus depugnant: classiarii dicuntur Cor.tacitus centurionẽ classiariũ uocat ad differẽtiã eoꝝ qui erãt in legionibus a liuio classici milites dicũt.sensus est.nero olim ex remigibus legitimos milites classiarios fecerat:quos galba ad officiũ remigandi redire coegit. ¶Ad pristinũ statũ.officiũ remigãdi. ¶Aqlam & signa:ut legitimi milites uiderent depoſcebant aquilã & signa militaria:quæ milites seq solent:qd alibi explicatũ ẽ. ¶Immisso equite.immissis equitib⁹. ¶Disiecit:dissipauit. ¶Deciauit.decimare est decimũ quemq; capitali supplicio afficere. sup quo uerbo plura diximus in secundo cõmentario.ait.Cor.Cassius apud tacitũ.ex fuso exercitu cũ decimus quisq; fusti feriretur:ẽt strenui sortiuntur. ¶Germanoꝝ cohortem a cesaribus istitutã.supra dictum est in augusto & Caligula quẽadmodum germani fuerunt custodes corporis ipsius principis habebanturq; inter armigeros. ¶In patriam.germaniam. Cn.dolobelle.hic esse uidetur ille dolobella. qui a multis fouebat ut a galba adoptaretur:sed ut ait plutarchus.dolobellam galba non probabat.dolabella uero diminutiuum ẽ dolabræ.columella in quinto.dolabella conueniet expurgare quicquid emortuũ est. item semp circa crus dolabella demouẽda terra est. ¶Tendebat:tentoria habebat.uirgilius:hic dolopum manus hic seuus tendebat achilles. ¶Ingemuisse eũ.maximum auaritiæ inditiũ hoc est:q; princeps ingemiscat & dolenter ferat si lautior cena apposita fuerit a dispensatore.debet.n.principis mensa nitidior esse & opulentior q̃ priuatorum.non quidem luxuria diffluens:sed affluẽs cibis laucioribus.meritoq; dixit augustinus & in canonicis decretis.Di.xli.repetitum ẽ:non cogantur diuites pauperꝝ cibis uesci utantur consuetudine sua:utantur:ꝓtiosis:dent pauperibus uilia. ¶Ordinario dispensatori.quemadmodum ordinarii consules dicuntur ita & ordinarius dispensator appellatus tanq̃ legitimus & primarius:a cõtrario ordtnarium hoiem ueteres appellauerunt scurram & improbum:qui minime ordine uiuat. ¶Breuiariũ rationum.summarium acceptæ expẽsæq; pecuniæ. ¶Parapsidẽ leguminis.solent ueri principes luculentis muneribus remunerari dispensatoꝝ suoꝝ diligentiam.galba uero porrexit dispensatori ꝓ exhibita dispensationis sedulitate uascułum leguminis:quã parapsidẽ uocant:cuius mentio fit in euangelio:& a iuuenale dictũ est: quã multa magnaq; parapside cenat. ¶Legumina:a legẽdo dicta qm̃ uellendo leguntnr non subsecãtur quidã ut gallica ni legaria appellant.auctor uarro in pꝛio de re rustica. ¶Cano choraulæ.canus tibicen ut inqt plutarchus inter cenandũ tibia utebat:eratq; auditu pgratus galbæ:qui ubi tibicinem laudasset essetq; ipso delectatus iussit afferri sibi arcam ligneam:unde denarios quosdã acceptos cano in manibus dedit:dicens ex priuatis non ex publicis pecuniis illos donare.uidetur hic esse ille canus de quo martialis.plaudere nec cano plaudere nec glaphyro.coraulam aũt tibicinẽ dici supra memorauimus. ¶Denarios.denarius erat argenteus & ut ait plinius.in.xxiii.ualebat pro denis libris æris:sicut quinarius ꝓ quinq̃.Marcus uarro.in argẽto nũmi denarii dicti.q; denos æris ualebãt.sentit plutarchus non argenteos denarios sed aureos nũmos fuisse: quos galba dedit cano tibicini. ¶Loculis.capsulis numariis.de loculo locelo & loculamento plura alibi. ¶Non perinde:non multum: Cor.tacitus introitum galbæ in urbem infaustum fuisse prodidit atq; formidolosum. ¶Exorsus.uidetur legendum exorsis ut iunctim legas athelanis exorsis. ¶M.AN. ¶Exigi:a cõf latore reposci. ¶Classiarios ꝓ assidnis & diligentibus ciuibus classiarii accipiunt: qa is qui i classibus essent ordinibus dico a seruio tullo istitutis parati essent ad oẽm rei.pu.necessitatẽ:sed nũc ꝓ iis accipe q nauali negocio op am rei pub.exhibu erãt quos utiq; Nero ex remigibus iustos milites

Classiarii

Deciare

Mensa pricipis laucior

Diuites utantur ꝓciosis

Ordiarius hõ

Parapsis

Legumina uñ

Legaria

Plaudere nec cano

Denarii

Quinarius

a tharaconẽsibus e uetere tẽplo Iouis coronã aureã librarũ xv.conflasset:ac tres uncias:q̃ ponderi deerant:iussisset exigi.Ea fama & confirmata & aucta est:ut primũ urbẽ introiit Nã quũ classiarios quos Nero ex remigibus iustos milites fecerat:redire ad pristinum statũ coegerit: recusantes atq; ĩ super aquilã & signa pertinacius flagitantes non modo immisso equite dissiecit:sed decimauit ẽt.itẽ Germanorum cohortem a Cæsaribus olim ad custodiam corporis institutã: multisq; experimentis fidelissimam dissoluit:ac sine ullo cõmodo remisit ĩ patriam:quasi Cn.Dolobellæ iuxta cuiꝰ hortos tendebat propiorẽ:illa quoq; uere ne an falso per ludibriũ iactabantur appoſita lautiore cœna ingemuisse eũ. Et ordinario quidã dispensatori breuiariũ rationum offerenti parapsidẽ leguminis ꝓ sedulitate ac diligẽtia porrexisse. Cano autem Coraulæ mire placenti denarios quinq; donasse prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

De aduentu eius ad urbem.

VAre aduẽtus eius nõ pinde gratus fuit:idq; ꝓxio spectaculo apparuit:siqdẽ atellãis notissimũ cãticũ exorsus

fecerat. ¶Ad priſtinũ ſtatũ:remi uſũ. ¶Aquilã flagitãtes:ut uelut legitimi milites ſub ſignis eẽnt. ¶Interm iſſo eqte:imiſſis eqtibus diſiecti ſũt miſerabili occiſiõe:Plut.ẽ auctor. ¶Decimauit:decimũ quẽq; ſuppli cio affecit. ¶Cõmodo:munere ꝑmio:imunitate. ¶Gn. Dolobellæ:ſepoſitus inqt tacitus p hos dies Cor nelius dolobella i coloniã aqnatẽ neq; arcta cuſtodia:neq; obſcura nullũ ob crimẽ ſed uetuſto noĩe:& ꝓpin qtate Galbæ mõſtratus. ¶Tẽdebãt:tabernacula hẽbãt. ¶Proniorẽ ꝓpenſiorẽ dolorẽ ex ſumptuoſiore ap paratu cõceptũ gemitu ꝓdidiſſe. ¶Porrexiſſe:dono optuliſſe. ¶Cano:nomẽ ꝓpriũ. ¶Choraulæ: in cho ro tibia canẽti. ¶Manu ſua:qđ non ſolũ auari Principis fuit ob tenuitatẽ muneris ſed ẽt ſordidi:Plut. qnq; aureos denarios fuiſſe ait:quos ex arca:quam ſibi iuſſerat afferri depromptos:dixiſſe ſe nõ de publicis:ſed priuatis pecuniis eos dare. ¶Non perinde:non multum.

uenitiõe ſimus a uilla:cũcti ſimul ſpectatores cõſentiẽte uo ce reliquã ꝑtẽ rettullerũt:ac ſæpius uerſu repetito egerunt.

## De geſtis per eum in initio principatus.

MAiore adeo & fauore & auctoritate adeptꝰ ẽ q̃ geſ ſit ĩperiũ:q̃q̃ multa documẽta egregii principis da ret:ſed neq̃q̃ tã grata erãt:q̃ iuiſa:q̃ ſecus fierẽt. regebaꝫ triũ arbitrio:quos una & ĩtra palatiũ habitãtes:nec unq̃ ñ adhæ rẽtes pædagogos uulgo uocabãt. Hĩ erãt Liuius legatꝰ eiꝰ in Hiſpania cupiditatis imenſæ, Cornelius Laco ex aſſeſſore

¶PHI. ¶Venitione. uerba cã tici hæc ſunt:quod illo tempore erat notiſſimũ nũc pẽitus igno tum:& ſi ſolerter introſpicere ue limus:non ſolũ mẽdoſa hæc uer ba eſſe diiudicabimus ſed etiam pene barbarica. quid. n. eſt uenitione? quã habet coagmentatio nem. quẽ ſenſum accommoda tũ? in uetuſto codice ita ſcriptũ le gi. uenit ioneſius a uilla tanq̃ in cantico attellanico fieret mentio cuiuſdam noĩe ioneſii hoĩs ruſti cani & perinde auari ſordidiq;.

uñ cũ recitaretur in ſpectaculo:ueluti de galba dictũ ſpectatores acceperunt. ego ut dicam qđ ſentio ſic opi nor legendũ. uenitio ſimus a uilla. ut nomen propriũ ſit uenitio dictus ſimus a preſſis naribus. ſicut a poeta capellæ ſimæ cognominantur:in cantico. n. inducebaꝫ quidã noĩe uẽitio ſimus. qui a uilla. in urbẽ exarguto mẽto fabulæ repedabat hõ ſordidus & deparcus:cuius nomẽ cũ a uerbo ueneo uideaꝫ poſſe inclinari:meri ſpectatores traxerũt id in cõtumeliã pricipis auariſſimi ſordidiſſimiq;:tanq̃ ipſe alter uenitio ſimus uilla ue niſſet in urbẽ ad imperiũ capeſſendũ:galba tñ fuit naſo adunco ut infra apparebit. ¶Reliquã partẽ. cantici attellanici. ¶Verſu repetito. ſ. uenitio ſimus a uilla. ¶Nequaq̃ tñ grata. ſenſus ẽ illa egregii principis lauda biliter facta nõ tam placebant romãis:q̃ diſplicebant q̃ fiebant turpiter & reprẽſibiliter:nõ tã ab ipſo galba q̃ ab his:quoꝝ arbitrio non tã regebat q̃ regebaꝫ. ¶Regebaꝫ triũ arbitrio. q̃ritur ab eruditis q̃ res malos pri cipes faciat. in primis ut inqt uopiſcus licẽtia ĩpune peccandi:amici ꝑterea ĩprobi:ſatelites deteſtandi:eunu chi auariſſimi aurici uel ſtulti uel deteſtabiles:& rerũ publicaꝝ ignorãtia. uñ dioclitianũ dixiſſe ferũt: nihil eẽ difficilius q̃ bñ impare:cũ ſe quattuor uel qnq; colligunt atq; unũ cõſiliũ ad decipiendũ impatorẽ capiũt. & ita ſæpe bonus uendiꝫ impator:dũ regitur arbitrio ĩprobor̃ amicor̃. Notũ eſt illud qđ idonei ſcriptores prodiderũt meliorẽ eſſe rẽ pu. In qua princeps malus ẽ ea in q̃ ſunt amici principis mali: ſiquidẽ uuus malꝰ põt a multis bõis corrigi:multi ãt mali nõ poſſunt ab uno quãuis bono ulla rõne ſuperari. Igiꝫ galba ꝓbus qdem & moderatus erat ſuapte natura ut dixit nymphidius:ſed cũ minime ſuis cogitatibus uteretꝫ depra uatus ẽ ĩprobitate titi iunii & laconis:a qbus non regebaꝫ ſed deſtruebaꝫ. unde cenſuit nymphidius mitti oportere legatos ab exercitu ad galbã:qui edocerẽt ſi ex amicis hos ſolos duos amouiſſet iocundiorẽ ſe om nibus deſiderationẽq; uenturũ:hoc exẽplo diſce agedum mi Annibal ita degere ita formare actiones tuas ut regas tuos ñ ſeq̃ris:ut tibi pareãt ñ ĩperẽt. debet. n. rector regere ñ regi:debet ductor ducere ñ duci:debet dñs dñari non ſeruire. nolo repudies cõſilia tuor̃. nolo monitiões aſpneris. ſed minime pars ẽ ſummatẽ uiri mancipatũ eſſe his:q cũcta per fumos uẽdunt:q penes ſe uolũt eſſe regimen rerũ oĩum:in quoꝝ manu cũ cta ſubinde uiſunt:qbus preter nomen dominãtis nihil aliud deeſt:quominus re ipſa dominent:ita fit ut principes cũ alioꝝ ſint dñi. fiant ſerui miniſtroꝝ:qui ſub quodã ueluti pretexto moderatiõis furtim graſſan tur ĩmo ſepiſſime palã. rapiũt ſpoliant uexãt principe uel ĩgnorãte uel muſſitãte. qui ſegnis & diſſolutꝰ ſi ex titerit cõtemniꝫ eſtq; ludibrio. ¶Nec unq̃ non. Iugiter & ſemp. ¶Pedagogos. quẽ admodũ pedagogos di cimus educatores doctoreſq; pueroꝝ:qbus cõtinẽter adherẽt:ita pedagogi uulgo uocitati ſunt: hi q inſtar pedagogoꝝ regãt galbã & illi tanq̃ diſcipulo ſemp adherebãt. Huius rei meminit ſextus aurelius his uer bis. galba triũ amicoꝝ cõſilio. i. Iunii cornelii & iteli cũcta diſponẽs adeo ut inter palatias edes pariter & uul go pedagogi diceretꝫ. ¶Hi erãt titus iunius & cornelius laco. de his ſic ſcribit tacitus inualidũ ſenẽ galbã tit⁹ iuni⁹ & Corneli⁹ laco alter teterrim⁹ mortaliũ: alter ignauiſſim⁹ odio flagitioꝝ oner atq; cõtẽptui ier tiæ de ſtruebãt. apud plutarchũ. p. T. Junio legiꝫ ouinius. ¶Ex aſſeſſore. apud iuriſcõſultos titulus ẽ de officio aſſeſ ſoris: ubi ait pauius. oẽ offm̃ aſſeſſoꝝ in his fere cauſis cõſtare:in cognitiõibus:poſtulationibus:libellis:edi ctis:decretis epiſtolis. aſſeſſores ab aſſidẽdo dicti & loco cõſiliarioꝝ ſunt:uñ ait iuriſcõſultus cõſiliariis eo tẽ pore:quo aſſidẽt: negotia tractare in ſuũ quidẽ adiutoriũ nullo mõ cõceſſum eſſe: in alienũ ãt nõ prohiberi. Alexãder romãus impator aſſeſſoribus ſalaria inſtituit:q̃uis ſæpe dixerit eos eẽ promouẽdos q p ſe rẽ pu gerere poſſent nõ p aſſeſſores. ab aſſeſſore femininũ ẽ aſſeſtrix: afranius dimittit iã aſſeſtricẽ me ad ſe uocat. ¶M. AN. ¶Venitiõe ſumꝰ: a uilla qa a ueneo uederi poterat nomẽ factũ idcirco ĩ galbæ cõtũeliã acceptũ q ob auaritiã oĩa uẽalia hẽret. ¶Nec unq̃ ñ: ſemp. ¶Aſſeſſore: huius erat pſidi aſſidere: ac cõſulere fere i iis: q̃

Quid faciat malos principes.

Difficillimum bene imperare

Cõſiliũ nymphidii

Monitõ ad annibalẽ bẽ.

Priceps regat nõ regatur

Pedagogi galbæ

Aſſeſſores.

constant cognitionibus:postulationibus libellis:edictis:decretis:epistolis:fœmininum assestrix:Affranius dimittit assestricem.

¶PHI. ¶Prefectus prerorii. cor.tacitus. potētia principatus diuisa in titum iuniū consulem & corneliū laconem pretorio p̄fectum. ¶Socordia. ig nauia. Cato socordiam pro stultiria posuit. ¶Libertus itelus. Cornelius tacitus.nec minor gratia itelo galbæ liberto:quem anulis donatum equestri noīe martianum uocitabant. plutarchus quoq; mēorat liberto itello anulos aureos a galba datos: aitq; marcianum uocatū habuisse primam in libertis potestatē. ¶Ac iā summæ equestris gradus.supra docuimus candidatos dici non solū petitores magistratuū sed aliarum quoq; rerum: sicut candidatus fidei a hieronymo: candidatus eloquentiæ a quintiliano dictus.Itidem nunc tranquillus libertū itelum candidatū uocat summæ equestris gradus petētem adeuntemq; summam census equestris:q̄ erat sextertiorum quadringentorū.non placet ut cādidatus referatur ad petitionē magistratus.simpliter ordinanda constructio est candidatus summæ equestris gradus.Scribit Seneca uigesimo tertio epistolarum hoīem esse multarum rerum candidatum. ¶Grasantibus.seruientibus euntibusq;. ¶Vt uix ipsi constaret.dicitur homo sibiipsi cōstare:q̄ suæ mētis cōpos seruat in agenda uita constantiā: quā Cicero in primis tenendā esse prescribit.& sicut id maxime decet.ita maxime dedecet esse inconstantē sicut erat galba:cuius morē institutorūq; mutatio.fiebat.ex arbitrio triū improbissimorū. ¶Quā cōueniret principi electo.nullū principē decet negligentia atq; socordia in rebus agēdis:tanto minus illū:qui sit & electus & senex:cū utraq; res acerrimus sit stimulus in principe ad oīa uigilanter & prudenter obeunda.nā quicunq; eligitur is plane existimat̄ circūspectior.seni uero in primis prudētia assignat̄.unde ait plautus in trinūmo.sapientiæ ætas condimentū est.sapiens etati cibus est.& ut inquit eleganter plato in symposio: tunc mentis oculus acute incipit cernere cū primū corpis oculus defloresćit. ¶Ex utroq; ordine.senatorio & equestri. ¶Inauditos:contra legē & maiorē consuetudinē:qui neminem indicta cā inauditūq; condēnabant.egesippus in primo ait.lex inauditos uetat exitio dari. ¶Raro dedit.rarenter ciuē romanū aliquem externū faciebat. ¶Iura triū liberorū.quemadmodū bononiæ q decem liberos habet immunis ē a publicis oneribus: ita apud romanos numerus triū liberorū immunes faciebat:quod ius sæpe ab imperatoribus muneris ampliſſimi loco impetrabat̄:unde gloriat̄ martialis sibi a domitiano tributū esse ius trium natorū. galba uero difficulter hanc indulgētiā īmpatoriā tribuebat in primo cōmētario annotauimus nō pauca sup hac re:q̄ repetere poteris cū uoles. ¶Prefinitūq; tps.cū alii in perpetuū hoc munus cōsequerent̄.galba dabat ad tēpus. uerbi gratia:ut hic ius triū natorū haberet p trienniū:ille per sexeniū. ¶Sextā decuriā.iam diximus quēadmodū iudicū decuriæ quattuor fuerūt primo:quibus caius princeps de curiam quintā adiecit.nūc cū iudices galbā p̄carentur:ut sexta decuria adiiceret̄:quo minori tedio laboreq; in iudicādo afficerent̄:nō solū nō cōcessit:sed ēt uoluit:ut ad iudicandū uenirent euocati genialibus hyemis diebus & calēdis ianuarii:cuius tēporis uacationē iudicādi olim impetrauerāt a claudio:sed galba irritū fecit claudii bñficiū. ¶Senatoria.q̄ p senatores fieri solent. ¶Equestria.quæ ab eqtibus obeunt̄. ¶Nisi inuitis ac recusantibus.cū opinione galbæ sentiebat alexāder romanus impator:qui dicere solebat inuitos non ambiētes in rē pu.esse collocādos. ita apud liuiū fabio recusanti consulē fieri dat̄ a populo consulatus. ¶Liberalitates neronis reuocādas. Nero bis & uicies mille sextertiū donationibus effuderat.galba a singulis eorū:quibus donauerat nero: iussit donatiōes repeti:decima tm̄ parte liberalitatis apud quēq; eorum relicta. Exempli gratia:ut qui ex liberalitate neronis acceperat centū sextertia:is restitueret nonaginta.& decē tantūmodo retineret. ueru ut inquit elegāter Cor.tacitus:uix illis decimæ portiones supererant hisdem erga aliena sumptibus:qbus sua prodegerant:cū rapacissimo cuiq; ac pditissimo nō ager aut fenus:sed sola instrumēta uitiorū manent. ¶Per quinquaginta eqtes:cor.tacitus ait triginta equites romanos fuisse p̄positos huic exactioni:qd nouū officii genus fuit ex ambitu numero onerosū.

¶M.AN. ¶Icelus:is unus erat ex tribus quorū nutu oīa administrabant̄:potētia principatus inqt tacitus diuisa:i. T.Iuniū consulem:Cornelium laconē prætorii p̄fectū:nec minor gratia icelo galbæ liberto:quem

Socordia

Martianus Itellus

Cādidatus

Prudentia i sene

Mentis oculus

floresći oculus

corpis deflorescit

Inauditi nō puniendi

lus triū natorū

Quinta decuria

Inuitos nō ambientes collocādos.r.p.

præfectus prætorii arrogātia socordiaq; intolerabilis:libertus icelus paulo ante annulis aureis:& Martiani cognomīe ornatus:ac iā sūmæ equestris gradus cādidatus:his diuerso uitiorū gñe grassantib9:adeo se abutendū p̄misit & tradidit ut uix sibi ipsi cōstaret:mō acerbior parciorq; modo remissior ac negligētior q̄ cōueniret principi electo:atq; illius ætatis. Quosdā claros ex utroq; ordīe uiros suspicioe minima inauditos cōdēnauit:ciuitatē Romanā raro dedit iura triū liberorū uix uni atq; alteri.ac ne his qdē nisi ad certū præfinitumq; tps.Iudicibus sextā decuriā adiici precātibus: nō mō negauit:sed etiam concessum a Claudio beneficium:ne hyeme initioq; anni ad iudicandum euocarentur eripuit.

De gestis eius & deliberalitatibus Neronis p eū correctis.

EXistimahat̄ ēt senatoria & eqstria officia biennii spacio determinaturus:nec daturus nisi iuitis ac recusātib9. Liberalitates Neroīs nō pl9 decimis concessis p qnq̄ginta eqtes Ro.ea cōditōe reuocandas curauit

annulis donatũ equestri noie martianũ uocitabãt. ¶Iã sũmæ eq̃stris: tã diues ut eq̃strẽ possideret censum ¶Cãdidatus: cãdida toga ad magistratũ petẽdũ, pgredi ausus. ¶Electo: q electiõe nõ hæreditario iure ad iperii sastigiũ pueniſſet. ¶Illius ætatis: q̃ quo grauior erat. eo salubriora i illo reqrebãt cõsilia. ¶Inauditos: i dicta cã. ¶Iura triũ liberor̃: ius triũ nator̃ dabat sæpe filios non hñtibus hoc q fuisset assecutus quũ aliqd populo uiritim diuidebat, p tribus quasi liberis accipiebat alimẽta: id ab initio iustitutũ in laudẽ oſorũ q tri gemini in curiatios albanos. p ro. impio pugnarũt: Mar. Quod natũ uetat fieri pmitte uideri: Nator̃ geni/tor credar ut eẽ triũ. ¶Adiici pcãtibus: ut aucto decuriar̃ numero iudicãdi onere leuarent. ¶Nõ euocarẽ tur: sed uacationẽ muneris haberẽt. ¶Senatoria & eq̃stria: qua a senatoribus & eq̃stris ordinis hoibus obi/ri solerent. ¶Non plus decimis: Plutarchus ait pter decimã ptem oẽs Nerõis liberalitates repetitas: sed qd populo decimæ ab iperatoribus darent apte in caligula tranqllus demonstrat.

exígendasq; ut & sí qd scænící aut xyſtící donatũ olím uẽdí/díſſent: auferet emptorĩbus quãdo ílli abſumpto pretío ſol uere nequírent. At contra níhíl nõ per comites atq; líbertoſ pretío adípíſcí: aut donarí paſſus eſt gratía uectígalía ímuní/tates pœnas ínocentũ ípunítatem noxíor̃. Quietiã populo Ro. depoſcente ſuppliciũ Halotí: & Tígíllíní ſolos ex omní bus Nerõís emíſſarĩís: uel maleícẽtiſſímos íncolumes præ/ſtítit. Atq; ínſuper Halotũ procuratiõe amplíſſíma ornauit: pro tigíllíno ẽt ſæuítiæ populum edícto íncrepuit.

De ínuídía mílítum cõtra eum: & rebellíone exercítus Germaníæ.

PEr hæc prope uníuerſís ordínĩbus offenſis: uel p̃cí pua flagrauit ínuídía apud mílites. Nã quũ ín uer/

¶PHI. ¶Scenici aut xiſtici. hi/ſtriones & athletæ: de xyſticis af fatim ſcripſimus in libro anno/tationũ: ubi hic locus a nobis ex plicat. & in auguſto ſup xyſti & xyſticis ſatis ac ſup memorauí/mus. ¶Auferet emptoribus. plutarchus hãc hiſtoriã referẽs ſic inqt. quas largitiões nero de derat ſcenã & paleſtrã agẽtibus eas galba uehemẽtius repeti iuſ ſit: preter decimã partẽ. deinde parua tenuiaq; accipiẽs (. Nã q ac ceperant eas largitiões plurimi conſumpſerat hoies in diẽ uiuẽ tes) illos q ab his emerant inqui rebat: & qd habuiſſent exigebat q̃, res cũ ultra modũ progredere tur galbæ infamiã: titoiunio in

xyſtici. athletæ

uídiã atq; odiũ cõciliauit. ¶Quãdo illi. ſ. ſcenici & xyſtici. ¶Soluere neq̃rent: In hãc ſníam tacitus attamen gráde gaudiũ: q̃ tã paupes forẽt qbus donaſſet nero: q̃ quibus abſtuliſſet. ¶Nihil non. oía. ¶Pretio adipi ſci. corrige addici ut ſit ſenſus galbã pmiſiſſe cũcta addici. i. uenditari p̃cio ut gĩa donari p libertos: & eos a q z bus regebat. ſup hoc uerbo addico uñ & addicti ſuo loco plura retulimus. ¶Penas innocentiũ. cõtraria ſũt hæc: penæ innocentiũ: ípunitas noxior̃ & innocẽtibus ípunitas debeat: noxiis uero ſuppliciũ: galba dũ gra tificat libertis prepotẽtibuſq; pmittit: ut ptio uel gĩa innocẽtes puniant nocẽtes abſoluant. ¶Vectigalia. ſ. paſſus eſt addici. ait plutarchus: ouiniũ q titus iunius a tranqllo tacitoq; noiat: ptio uendidiſſe remiſſiones tributor̃. eidẽ cũcta fuiſſe uenalia: q uidens ſenẽ galbã fortuna íplebat tanq̃ ea ſimul & oriẽte & occidente. ¶Emiſſariis: emiſſarii uocant cõciliatores furtor̃ q̃ a magiſtratibus cõmittũtur: atq; internũtii. Auctor pe/dianus aſconius. uñ &. M. tullius emiſſarios uerris appellat cõciliatores furtor̃ uerris internũcioſq; ſtupro/rũ. ſic. n. ait in qnta in uerrẽ. dubitaturũ quenq̃ exiſtimas? qn illis emiſſariis hæc tibi oĩs pecunia q̃ſita ſit. idẽ alio loco magni ſua putabãt intereẽ publice potius q̃uis magno emi: q̃ in aliquẽ iſtius emiſſariũ incidere. In libro. i. regũ mẽtio fit emiſſarior̃: ubi ſic ſcriptũ eſt. Ait rex emiſſariis: q circũſtabãt eũ. Pli. emiſſariũ appellat palmitẽ: q emiſſus ex deputatiõe inferi imis ſcãnis ac p ſingulos ãnos ad ſupiora ſcãdat. de quo ſic ait i. xvii. relicto ſemp duramẽto in ſingulis tabulatis & emiſſario uno q ſubeat uſq; quo placuerit. ut ãt uerba hæc pli niana pcipias ſcito ſcãna dici in arboribus ramos & bracchia p q̃uites aſcẽdũt. ſcãnũ quoq; in alio ſignificatu agricolæ uocãt. ut docet columella in. ii. crudũ ſolũ & ímotũ minimeq; aratro, pſciſſũ. duramentũ ãt ſignficat bracchiũ uitis. Idẽ columella i. v. quaterniſq; bracchiis q̃ duramẽta qdã uocãt diuidat i totidẽ ptes. alio noie duramina nũcupãt. Tabulata uero i arborib⁹ ſũt rami trũciq; ſobolẽ, pmittẽtes. qd docet idẽ columella i. vi. cũ ait. ſalce formãda & tabulata inſtituẽda ſũt. hoc. n. noie uſurpãt agricolæ ramos trũcoſq; pmittentes. De his tabulatis intellexit uirgilius in. ii. georgicor̃ ſcribẽs. aſſueſcãt ſũmaſq; ſequi tabulata p ul'mos ubi expo ſuit ſeruius maronianus interpres: tabulata eſſe ramos effuſiores & in plana tendẽtes nõ ad altiora creſcen tes. Nõ inuitus interdũ digredior ad id genus diuerticula: q̃ recreare ſolẽt nõ minus lectorẽ q̃ ſcriptorẽ laſſeſ centẽ. de emiſſariis ut domũ repedemus amianus marcellinus ſic inqt. p emiſſarios quoſdã fallendi pſtrin gendiq; gnarus plarũ ſciſcitabat cõſilia. ¶Halotũ. fortaſſis hic ille eſt halotus ſpado: quo pguſtatore qdam tradiderũt. Datũ eſſe uenenũ claudio in arce epulanti. ¶Pro tigillino. po. romanus depoſcebat tigillinũ ad mortẽ: quẽ uocabat magiſtrũ ac pedagogũ tyránidis. & ut auctor eſt plutarchus: nullius ſpectaculi cupidita te tã tenebat: q̃ ut tigillinũ uideret iudicio circũuentũ. qn ẽt in theatro & ſtadio aſſidue petebat tigillinum dãnari: uñ increpitus eſt edicto galbæ dicẽtis non diu uicturũ tigillinum tabido morbo iã tabenſcentẽ: depẽ cantiſq; ne exacerbarẽt facerentq; tyránida ex imperio. ſed de tigillíni moribus & morte mox dicẽt i otho/ne. ¶Apud milites. in primis urbanos ptorianoſq; iurantibus militibus. ¶Abſentis. anteq̃ ex hiſpania ro mã ueniſſet ad impium ingens capeſcendũ. ¶Prepoſiti. pfecti huic negotio. & ueluti, pcuratores galbiani. ¶M. AN. ¶Auferret emptoribus: & hæc cõditio qua Neronis liberalitates reuocari iuſſit. ¶Impunitatẽ:

Emiſſa/rii

Emiſſa/rius pal/mes

Scãna ar borum

duramẽ tum

duramẽ

Tabula/ta

Tigilli/nus peti tur ad ſupplici um

noxioꝝ & ſi per ide hoc erat atq; illud qđ ꝓxie dixit leges uiolare minus tñ hoc inuidioſum i quo clemẽtiæ qđã repſentabaꝫ imago: ut i altero ſeuitiæ. ¶ Emiſſariis pedianus emiſſariũ interptaꝫ eũ q cõciliator furtoꝝ & rapinaꝝ eẽt q̃ a principe ſine dño patrarentꝫ. in hũc ferme ſenſũ lãpridius romæ inqt nil aliud egit niſi ut emiſſarios haberẽt q ſibi bñ naſatos pquirerent. Mar. qđ eius uerbi rationem attinet naſutũ non naſatum ꝓ nũciauit: Naſutus ſit uſq; licet. ¶ Maleficẽtiſſimis: peſſime de oĩbus meritis. ¶ Pro tigillino: tigillini tacit⁹ & Putarchus meminerunt. Iuue. pone tigillinum.

¶ PHI. ¶ Donatiuũ pronũciaſſet. ſcribit cor. ta. milites urbãos ad res nouas ꝓnos agitatos eſſe poſtq; ñ dari donatiuũ ſub noĩe galbæ promiſſum intellexerũt.

Legi militẽ non emi.

¶ Se legere militem. corne. tacitus. acceſſit galbæ uox pro re pu. honeſta ipſi anceps legi a ſe militem non emi. ſignificabat autem hac uoce galba milites per uirtutem eligendos: non ãt per largitionẽ conciliãdos: de hac uoce ſic plutarchus Emiſit galba uocẽ dignã impatore qꝑpe q diceret morẽ fuiſſe delegere nõ emere milites. ubi hoc illi audiuerũt graui in eũ odio ſunt accenſi uidebaꝫ. n. nõ ipſe ſolos eos priuare ſed legẽ ferre & docere reliquos impatores. ¶ Cẽtum ptorianos. lege potius cetarũ q̃ centum. ¶ Subinde mouens. a militia. ¶ Et nymphidii ſocios. cum nymphidium interemptum galba audiſſet interfici iuſſit eos quoq; qui cũ illo cõiurauerant uñ oẽs pene nymphidii ſocii perierũt in qbus ẽt Cingonius fuit q orationẽ compoſuerat qua nymphidius uteretꝫ ad milites in ſniam ſuã traducendos. ¶ Fremebãt ſupioris germaniæ exercitus. Milites q prius ſub uirginio fuerãt. tũc ſub Flacco erãt i germania dignos ſe exiſtimabãt maxia remuneratõe ac ꝑmiis ob eã pugnã: qua aduerſus uindicẽ galloſq; pugnarãt. Itaq; nihil ex liberalitate galbæ cõſequuti nullã cõſulationẽ nullã exhortationẽ admittebãt: Flaccũ ipm ꝓ nihilo reputãtes utpote reꝝ ĩperitũ & dolore pedũ cõflictatum. ſupioris ãt germaniæ dixit ad dñiam inferioris germaniæ. marcellius i deſcriptiõe galliaꝝ collocat primã & ſecundã germaniã ueluti, puincias gallicanas. ptolomeus quoq; i coſmographia bifariã partitꝫ germaniã i magnã & paruã: noĩe magnæ. ſignificatꝫ uera germania: q̃ in ſupiorẽ diuiditꝫ & inferiorẽ. noĩæ ãt puæ germaniæ deſignat partẽ galliæ narbonẽſis i qua ẽ maſſilia. ¶ Premiis nauatæ ope. iã dictũ ẽ quẽadmodũ iunius uindex gallos cõcitauit primus ad rebellionẽ aduerſus neronẽ. tũc uirginius q legiõibus potẽtiſſimis in germania ꝑat cõflixit cõtra uindicẽ: quo certamĩe circiter uiginti milia galloꝝ occciderũt. uindex uero ſibi mortẽ cõſciuit. hinc i ſepulchro uirginii ruffi ſcriptũ legebaꝫ. hic ſitus ẽ ruffus: ceſo q uindice quondã impiũ aſſeruit nõ ſibi ſed patriæ.

Hic ſitꝰ ẽ ruffus

¶ Obſequiũ rupe. primi ceperũt eẽ inobedientes & ab officio deceſſere. M. tullius putat a terẽtio primo dictũ eẽ obſequiũ. uñ i libro de amicitia uerbũ id terẽtianũ uocaꝫ. ſed donatus falſitatis ciceronẽ arguit cũ & plautus & neuius añ terẽtiũ dixerint obſequiũ.

Obſequium an bñ Cicero

¶ Cal. ianuarii addici ſacraméto recuſarũt. Cor. tacitus paucis poſt cal. ianuarias diebus põpeii propinq, ꝓcuratoris e belgica lĩæ afferuntꝫ ſupioris germaniæ legiões rupta ſacraméti reuerẽtia aliũ impatorẽ flagitare & ſenatui ac po. romano arbitriũ eligẽdi pmittere: quo ſeditio mollius accipetur. cũ igitꝫ cal. ianuarii a flacco ad iuſiurãdũ cogeretꝫ: qđ p ĩpatorẽ iurare mos erat: illi accedẽtes galbæ imagines euerterũt demolitiq; ſũt. iurati ãt ut inqt plutarchus: iuſiurandũ p ſenatũ po. q̃ romanũ ſoluti ſunt. ¶ Pretorianos. milites urbanos. flaccus auctore plutarcho detulit ad ptorianos metuere ſe inobedientiã exercitus germaniciani ut defectionẽ. ¶ Impatorẽ in hiſpania factũ. nimirũ galba ſignificatꝫ: q a legiõibus in hiſpania factus fuerat ĩperator. germaniæ milites a galba deficiẽtes. uitelliũq; eligere impatorẽ deſtinãtes dixerunt oñdamus cũctis hoĩbus: nos iberis eẽ luſitaniſq; potiores q impatorẽ eligamus ſubſequẽtibus tpibus: impatores nõ pauci imparũt militari ꝓgatiua electi euocatiq; ad impium. ¶ Deſpectui. cõtẽptui deſpicatui. ¶ Nõ tã ſenectã ſuã. cor. tacitꝰ ait etatẽ galbæ irriſui fuiſſe ac faſtidio. ¶ Quã orbitatẽ. ꝓ filiis eẽt orbatus pinius: orbitas oĩ fugiẽda nixu. plutarchus. pterritus galba ꝙ nõ mõ ob ſeniũ uerũ ẽt qa careret filiis contẽptui foret: cõſultabat ſibi adoptare adoleſcentẽ aliquẽ ex illuſtribus: eũq; declarare impii ſucceſſorẽ.

Piſo adoptatur a gal

¶ Piſonẽ frugi licinianũ. galba cognito tumultu exercitus germaniciani nõ amplius diſtulit adoptõem: & cũ qdã amicoꝝ ꝓ dolobella iunius ꝓ marco othone cõtẽderẽt: piſonẽ liciniũ accerſiri iuſſit ſeu ꝓpria electiõe. ſiue ut qdã tradiderũt lacone inſtãte. erat ãt hic Piſo mar. craſſo & ſcribonia genitus nobilis utriq; uultu habituq; moris antiq: & extimatiõe recti ſeuerus: Ingenio ad uirtutẽ oẽm accõmodato. hũc galba adoptauit in caſtris tanq̃ ſibi impio ſucceſſurũ. ferũt piſonẽ ex adoptiõe nullũ exultãtis aĩ motũ ꝓdidiſſe. appuerunt prodigia q̃ ſignificabãt adoptiõem hãc inſauſtã futurã. nãq; dies ille ſedus ibribus fuit: tonitrua & fulgura & ce

Piſo frugi

De adoptione piſonis per eum facta.

Quod ut nunciatũ ẽ deſpectui eẽ nõ tã ſenectã ſuã: q̃ orbitatẽ ratus piſonẽ Frugi Lucinianũ egregiũq; ba eius abſentis iurãtibus dõatiuũ grãdius ſolito ꝑpoſiti ꝓnũciaſſent: neq; rẽ ratã habuit: & ſubide iactauit ſe legere milite nõ emere cõſueſſe. Atq; eo qdẽ noĩe oẽs q ubiq; erãt exacerbauit. Centũ ptorianos ẽt metu & indignitate cõmouit remouẽs ſubinde plæroſq; ut ſuſpectos: & Niphydii ſocios ſed maxĩe fremebat ſupioris Germaniæ exercitus fraudari ſe præmiis nauatæ aduerſus Gallos & uindicẽ operæ. Ergo primi obſequiũ rupe: ac ſe cal. ianuarii adiici ſacramento niſi in nomen ſenatus recuſarũt: ſtatimq; legationẽ ad ptorianos cũ mãdatis deſtinauerũt: diſplicere ĩperatorẽ in Hiſpania factũ. Eligerent ipſi quẽ cũcti exercitus cõprobarent.

leſtes minæ ultra ſolitū portēdere uidebātur eā adoptionē diis īmortalibus nō ꝓbari. ¶Frugi. alibi memorauimus piſones cognomiatos eſſe frugi ab eo lutio piſone: cuius meminit cice. in. iii. queſtione tuſculana. ¶M. AN. ¶Donatiuū: donū qđ a principe ſiue īpatore militi dabaſ. ¶Præpoſiti: q̄ res Galbæ tū Romæ ꝓ curabant. ¶Subinde: ſæpius. ¶Aduerſus gallos: florētiſſimæ uirginii legiōes ipſis ut Plutarchus ait ducibus inuitis aduerſus uindicis copias cōflixere qbus delectis uidex ſibi mortē conſciuit. ¶Obſequiū: offiū qa liberis careret. ¶Piſonē: frugi licinianū. fuit hic Craſſi filius ut tacitus ſcribit eius credo quē in Claudio Craſſum frugi appellauit ut appareat frugi cognomen eſſe: ſiquidē Craſſi in licinia gente fuerunt.

iuuenem ac ſibi oli probatiſſimū teſtamentoq; ſemp in bōa & nomen adſcitū repēte & media ſalutantiū turba apprehēdit: filiūq; appellans ꝓduxit in caſtra: ac pro concioe adopta uit: ne tūc quidē id o natiui ulla mentione facta. Quo facilio rem occaſionem. M. Saluio Othoni præbuit perficiendi co nata intra ſextum adoptionis diem.

De propigiis præcedentibus infelicem exitū imperii eius

MAgna & aſſidua monſtra iam inde a principio exi tū ei qualis euenit portēderāt quū ꝓ oē iter dextra ſiniſtraq; oppidati uictimæ cæderent: taurus ſecuris ictu cōſternatus rupto uinculo eſedū eius muaſit. Elatiſq; pedibus totū cruore pfudit: ac deſcendentē ſpiculator ipulſu turbæ lancea prope u ulnerauit. Vrbē quoq; & deinde palatiū ingreſſum excepit terra tremore: & aſſimilis quidā mugitui ſonus: ſecuta ſunt aliquanto maiora & triſtiora:

¶PHI. ¶Et nomē aſſitū. aſſumptū. q adoptatur in nomen adoptātis aſciſcit. hinc ait galba apd tacitū: mihi egregium erat ſi te adoptantē. Cn. pompeii. M. craſſi ſobolē in penates meos aſciſcere. ¶Ac ꝓ contione adoptauit. galba apud frequentē militū cōtionē impatoria breuitate adoptari a ſe piſonē, pnūciauit more diui auguſti & exēplo militari: quo uir uirū legeret. Nec donatiui mētioe facta. nocet nimia ſe ueritēs interdū pricipibus: auaritia uero ſemp. nā cōſtat ut ait tacitus potuiſſe cōciliari aios militū quātulacūq; parci ſenis liberalitate. uñ ai militares in galbā p indignationē irritati ſunt: q̄ nullo dōatiuo nullaq; largitioe eos adpriōis cā, pſecutus foret ¶Perficiendi conata. de occupādo impio & galba trucidādo. de quo paulo poſt plurib⁹. ¶Portēderāt. ſignificauerant. uñ portēta dicta ſi cut a monſtrādo mōſtra. oīa āt portenta cōtra naturā dicimus eē ſed ñ ſūt. nā ut inqt elegāter auguſtinus in. xxi. de ci. dei: portentū nō fit cōtra naturā: ſed cōtra quā eſt nota natura. ¶Per oē iter. qđ. ſ. fecit ex hiſpania romā pergēs ad nomē ingēs capeſce ndū. ¶Oppidatim. p ſingula oppida. ¶Securis ictu cōſternatus. notādū ē ut inqt pli. in. viii. deos nō placari hoſtia trahēte ſe ab aris. lucanus inter ꝓſagia pharſalicæ cladis memorat fugā uictimaq; ab īmolatione. Igit taurus cū ex ictu uictimarii cōſternatus hocē pterritus pauefactuſq; inuaſiſſet uehiculū galbæ totūq; cruore pfudiſſet omen illi fecit futuræ cedis. de tauro cōſternato ex ictu ſecuris extat illud maronianū qualis mugitus fugit cū ſaucius arā taurus & incertā excuſſit ceruice ſecurim. Olim flaminio cōſuli īmolanti uitulius iā ictus: ex mauibus ſacrificātiū ſe, pripuit: multoſq; circūſtātes cruore reſperſit. Id a pleriſq; in omen magnæ calamitatis acceptū: qua paulo poſt affecti fuere romani ad lacū tra ſimenū: ubi flaminius occubuit. ¶Rupto uinculo. piaculū eſt ut inqt ſeruius in ſacrificiis aliqd eē religatū: ſolutaſq; fuiſſe hoſtias, pdidit. cur ergo ait tranqllus tauꝝ rupiſſe uinculū. hoc plane referē ad tpis momentū: qđ ſacrificiū antecedit añ qđ hoſtiæ ligabanſ: ut iuuenalis indicat: ſed, pcul extēſum petulans quatit hoſtia funē. ¶Eſſedū. carrucā galbæ ſiue uehiculū. ¶Elatis. ſublatis eleuatiſq;. ¶Deſcendentē. ſ. galbā e nehiculo. ¶Spiculator. ſatelles quos antiqtas laterones uocitabat. a ſpiculo āt telo romāico ſpiculatores dici notū ē & nos ſupra memorauim⁹. ¶Lācea. M. uarro lāceā uocabulū hiſpanicū eē refert. a lācea dicti lācearii q lāceā geſtāt. cū lāceati dicāſ lāceæ ictu pcuſſi. Iulius firmicus ait: q̄ lāceati morieſ hñtes horoſcopū in. xx. parte tauri. idē alio loco ait lāceatus morieſ qcunq; habuerit horoſcopū in decima ſeptima pte aq̄rii. ¶Tremore. terræmotu. Virgilius. uñ tremor terræ. Seneca. in. iiii. q̄ſtionū naturaliū nō ſine cā tremorē terræ dixerūt maiores nr̄i: q cōcuſſioni & inclinatiōi diſſimilis. ē quedā terræ nunq̄ tremuerūt. ſicut egyptū nō tremuiſſe maximi auctores prodiderunt. nunq̄ urbs roma tremuit ut nō futuri euentus alicui⁹ id prenūciū eſſet: ut ait pli. Igit cū terra tremuerit galba īgreſſo urbē romā fuit id plane pſagiū futuræ calamitatis. ¶Aſſimilis mugitui ſon⁹. anteq̄ terra moueaſ ſolet ut inqt ſeneca ī. vi. q̄ſtionū mugitus audiri uētis i abdito tumultuātibus. uñ ē illud a uirgilio ſciēter ſimul & elegāter dictū. ſub pedib⁹ mugire ſolū: pli. quoq; nr̄ in. ii. pcedit inqt comitaſ q terribilis ſonus alias murmur ſimilius mugitibus: aut clamori humano armorūue pulſantiū fragori: aſtipulaſ plinio ſenecæq; amianus: q ait. neceſſe eſt uelut taurinis reboare mugitibus fragores fremituſq; terrenos talē oñtū factū ē galieni Pricipatu: auditū. u. tonitruū ē: ut inqt iulius capitolinus: terra mugiente. ¶M. AN. ¶Quo: qua donatiui fraudatioe. ¶Cōſternatus: pterritus & pauore actus. ¶Eſſedū: uehiculū ſū quo Galba uehebaſ. ¶Elatis pedib⁹: i currū proiectis. ¶Spiculator q pſidii cā circa illum ſteterat. ¶Tremore: horrēdo motu. ¶Aſſimilis mugitui: neq; id, pdigioſū. Plinius de motu terræ pcedit inqt comitaturq; terribilis ſon⁹ alias murmur ſimili⁹ mugitib⁹ aut clāori humano: armoꝝ ne pullātiū clāori ꝓ q̄litate materiæ excipiētis formaq; uel cauernaꝝ uel cūiculi p quē meat Treuelli⁹ tōitruū ut auditū terra mugiēte ñ ioue tonāte:

Impatoria breuitas

Portētū nō fit cōtra uaturam

Solutæ hoſtiæ

Spiculator Spiculū Lāceari Lāceati.

Tremor terre

Mugit⁹ ex terræ motu

Terra mugiēs

¶PHI. ¶Margaritis gẽmiſq; In cõmentariis ꝑpertii retulimus quẽadmodũ margaritæ a gẽmis ſepantur: qđ & pli. & iuriſcõſulti ꝓdiderũt. ¶Monile. muliebri mũdo legato ſceuola reſpondit monilia non cõtineri: in qbus gẽmæ & margaritæ inſunt. monilia cõtexta gẽmis nõ inelegãter gẽmoſa dñr ab apuleio in. v. de aſi no aureo. ¶Fortunã tuſculanã. ſupra dictũ eſt quemadmodũ galba ſimulachrũ fortunæ: de qua ſomniaue rat inuentum añ fores deportauit tuſculũ coluitq; menſtruis ſupplicatiõibus. uñ a tuſculo dicta tuſculana. obiter annotãdũ fortunã aureã in cubiculo principũ coli ſolitã quã olim antoninus pius impator cum gra uari ſe uideret tranſferri ad. M. antoninũ iuſſit: quod haud du bie ſignũ fuit tranſlati impii ad illũ ueluti ſucceſſorẽ ita deſtina tũ. auctor helius ſpartianus: qui alio quoq; loco ſcribit ſeuerũ im patorẽ ſtatuiſſe geminare hanc fortunã regiã: quæ comitari prĩ cipes & ĩ cubiculis poni ſolebat: ut ſacratiſſimũ ſimulacrũ utriq; relinq̃ret filioq;. ſed cũ uideret ſe perurgeri morbo ſub hora mor tis iuſſiſſe ut alternis dieb⁹ apd filios impatores in cubiculis for tuna poneretur. ¶Gaza. perſæ ut ait pomponius mella gazã ærarium uocant & inde nomen eſt gaze oppido paleſtinæ cũ cambyſes illuc belli & opes & pecuniã intuliſſet. Seruius ait noie gazæ diuitias ſignificari. Virgilius dixit in qnto eneidos. & gaza letus agreſti excipit: ubi expoſuit Seruius: opibus ruſticanis. nam gaza omnis fructus eſt: de gaza & gazophylatio iam ſatis ac ſuper. ¶Auguſtiore. uenerabiliore & ſanctiore. id. ſ. monile. ¶Capitolinæ uene ri: quæ in capitolio colebaꝫ. ¶Speciẽ: effigiem imaginẽ. ¶Querentis. lamentãtis. ¶Dono deſtinato. mo nili margaritis gẽmiſq; confecto. ¶Quæ dediſſet. fortuna nimirũ galbæ dederat impium: ergo minabatur ſe imperiũ & imperatorias opes ereptura. cum & ipſa fuiſſet a galba monili fraudata: & ita par pari repenſu rã. ¶Ad expiandũ ſomnium: moris fuit apud ueteres romanos: ut ſomnia quæ uidebantur portendere di ritatẽ facto ſacrificio piaculari expiarent: quæ uero erant obſcura ſolebant ea deferre ad coniectores hoc eſt interp̃tes ſomniorũ explicanda atq; interpretanda. Cicero. defert ad coniectorẽ quẽdam ſomniaſſe ſe ouũ pendere ex faſcia lecti ſui cubicularis. tales alio noie ſomniatores dicuntur: de qbus in deuteronomio legi mus. nõ audies uerba ſomniatoris. ¶Atratũ. ueſtimento nigro atriq; coloris inductũ: q color eſt lugubris ut iam dictũ eſt. ſenex' itaq; atratus uiſus portẽdebat exitiũ ſeni galbæ. ¶In catino uitreo. Catinum uitreũ & calix fictilis malum omen fecerunt principi galbæ: cum uaſa tam uilia non conueniant ſacrificiis impera toriæ maieſtatis: & qa erant prepoſtera. ſolent. n. catina eẽ fictilia calices uero uitrei. legimus tamẽ apud pli nium in. xxxv. qđ in ſacris nõ murrinis cryſtalinisue: ſed fictilibus ſympulis ꝓlibabatur innocẽtius. ſunt aũt ſympula calices fictiles & uaſcula: qbus utebanꝫ in ſacrificiis ut ait uarro: a ſumendo ſimpulla dicta q̃ his ui num ſumebant minutatim. De ſimpullo ait iuuenalis ſimpullum ridere numæ: quãuis non pauci perperã legant ſimpuuium: apuleius catinũ & ſimpullum ſacrificiis adhiberi ſolita oñdit in apologetico ſic ſcribens: paupertas populo romano ĩpium a primordio fundauit: proq; eo in hodiernũ diis immortalibus ſimpullo & catino fictili ſacrificat. Symplator uero: ut id in tranſcurſu annotemus: dicitur amicus ſponſi qui cum eo per conuiuia ambulat: Symplones dicebanꝫ conuiuæ. ¶Calice. diminutiuum calicis eſt caliculus. ſeneca per quam eleganter appellat caliculos uaſcula illa: quibus preſtigiatores quibuſdã preſtigiis imponũt ocu lis ſpectatoꝝ & ueluti preſtringunt aciem contuentium. merum aũt & thus adhiberi ſolita ſacrificiis: nemo ẽ qui ignoret. & a nobis ſuperioribus ſatis multa mentio facta eſt thuris & meri ſacrificalis. romulus lacte nõ uino libabat. numæ pompilii lex ex imputata uite libari uina diis nefas eſſe ſtatuit. L. papyrius dimicaturuſ aduerſus ſamnites uotum fecit ſi uiciſſet ioui pocillum uini. thus uero quod in ſacris adoletur duplici uin demia colligitur: quaꝝ prior eſt circa canis ortũ. ſecunda eſt uerno tempore. Inciditur. n. cortex arboris thu riferæ qua maxime uideatur eſſe pregnans tenuiſſimiſq; laxatur hinc plaga: inde proſilit ſpuma pinguis. Mammoſum ut inqt plinius in duodecimo precipua gratia eſt: cui a ſimilitudine mãmarum nomẽ ẽ. Ma ſculum uocauit uirgilius qđ ex rotunditate guttæ pependit. aliqui putant maſculũ a ſpecie teſtiũ dictũ. Plau tus diminutiuo uocabulo uſus thuſculum dixit in aulularia. ¶Coronã de capire excidiſſe. hoc portẽdebat ita apicẽ imperatoriũ de ipſius capite caſurũ. ¶Auſpicanti. galbæ auſpicia captanti. ¶Pullos euolaſſe. ſupra annotauimus ſignum fuiſſe infortunitatis: quotiẽſcũq; pulli gallinacei e cauea liberati ĩ auſpiciis nõ paſce bantur: & pariter euolabant. olim hoſtilio mancino conſuli in hiſpaniam ituro accidit hoc prodigium: cum ſacrificium facere uellet pulli, cauea emiſſi in proximã ſiluam deuolauerunt. ſummaq; diligentia queſiti re periri neqniuerunt. auſpicia hæc triſtia fuiſſe exitu probatũ eſt: uictus. n. hoſtilius mancinus a numantinis & caſtris exutus cum ſpes nulla ſeruandi exercitus eſſet: pacem cũ his fecit ignominioſam: quã ratã eſſe ſe natus uetuit auctores ualerius primo libro. liuius. xlv. ab urbe condita.

¶M. AN. ¶Tuſculanam: quam tuſculi colebat. ¶Quæ dediſſet: impiũ. ſ. & reliquos ſucceſſus. ¶Expian dũ: ſacrificio purgandum. ¶Atratum: pullis ueſtibus amictum quod ad infælicem Galbæ exitum pertinu

Monilia gẽmoſa

fortuna in cubiculo prĩcipum

monile margaritis gemmniſq; cõſertũ ad ornãdũ fortunam ſuã tuſculanã ex omni gaza ſecreuerat. Id repẽte quaſi augu ſtiore dignius loco capitolinæ Veneri dedicauit: ac ꝓxima nocte ſomniauit ſpeciẽ fortũæ quærẽtis fraudatã ſe dono de ſtinato: minãtiſq; erepturam & ipſã q̃ dediſſet. Quũq; exter ritus luce prima ad expiãdũ ſomniũ præmiſſis q rẽ diuinam apparãrẽt: tuſculũ excucurriſſet: nihil inuenit ꝑter tepidã in ara fauillã atratũq; iuxta ſenẽ ĩ catino uitreo thus tenentẽ & in calice fictili merũ. Obſeruatũ etiã eſt cal. ianuarii ſacrificã tí coronam de capite excidiſſe. Auſpicanti pullos euolaſſe:

Gaza ærariũ

Ad coĩectorem ſomnia Sõniatores.

Atratus

Sympulis libabatur

Symplator

Symplones

Caliculi

Pocillũ uini

Thus

Vindemia thuris

Mãmoſum maſculũ

Thuſculum

Pulli e cauea euolarũt

Mãcinꝰ uictus a numãtinis,

it. ¶Thus & merum: his duobus ueteres sacrificare solitos cõstat & in primis iano ut Ouidius uidet innue re mox ego cur quis aliorum numina placem: Iane tibi primum thura merumq; fero. ¶Pullos euolasse. qd &. C. hostilio mancino sacrificanti accidisse Valerius prodidit quippe cui auspicanti cũ pulli cauea emissi in proximam siluã effugissent nec requisiti uspiam extitissent futura per id clades denunciata est.

adoptionis die: neq; milites alloeuturo castrẽsem sellam de more positã pro tribunali oblitis ministris: & i senatu curru lem peruerse collocãtam.

¶PHI. ¶Adoptionis die. hũc fedũ fuisse hymbribus & omi/ nosum signat tacitus. Neq; ca/ strensem sellã de more positam presagium calamitatis fuit q; sel la castrensis per obliuionẽ mini strorum non fuit apposita gal/ bæ ante tribunal: cũ milites allo qui uellet eo die. quo pisonem adoptabat: ¶Curulem peruer/ se collocatam. Sella curulis ob eam cãm appellata est: q; in cur/ ru ponebatur quo in curiã soliti erant uehi honoris gratia: q cu/ rulem magistratum gessissent: ut Caius bassus in cõmentariis scriptum reliquit. & ab aulo gel lio repetitum est in tertio nocti/ um atticarum. Sella currulis p/ postere in senatu collocata omẽ fecit Galbæ imminentis infor/ tunii imutatæq; fortũæ. ¶Aru/ spex idẽtidẽ monuit. umbricius ac domesticũ hostẽ pdixit audiẽ te othone: qui ,pximus astabat: idq; ut letũ & suis cogitatiõibus ,pperũ interpretãte: auctor. Cor. tacitus ui hic eẽ ille umbricius: quẽ plinius in. x. aruspicũ in suo euo pitissimũ fuisse ,pdidit: de quo fortassis sensit poe ta satyricus inducẽs umbriciũ in satyra sermocinãtẽ: ¶Idẽtidẽ. frequẽter. ¶Teneri castra. otho digressus a galba sacrificãte a tribus &. xx. speculatoribus cõsalutatus impator: sellæq; festinãter ĩpositus aggregatis ĩ iti nere totidẽ militibus prexit in castra ptoria: in qbus stationẽ agebat iulius martialis tribunus: isq; habitus aiorum fuit: ut pessimũ facinus auderẽt pauci: plures uelẽtoẽs paterent. ¶Eodẽ. in castra ptoria. ¶Pleriq; suadentibus. marius celsus & lacon uehemẽtius incitabãt galbã: ut in castra pgeret. cõtra dissuadebat. T. Ju/ nius: & ita galbã duæ sententiæ distinebãt: cũ titus iunius intra domũ manendũ eẽ censeret opponenda ser/ uitia: firmandos aditus: neq; eundũ ad iratos. e contrario festinãdũ uidebat ceteris: anteq; crescceret inualida adhuc coniuratio paucoꝝ trepidantiũ. ¶Multifariã. multis diuersisq; locis. ¶Tendebãt. tentoria hẽbant. ¶Lorica linteã. Cor. tacitus. sumpto thorace galba irruenti turbe neq; etate corpore insistens sella leuatur. lineis ãt thoracibus pugnasse priscos homerus plinius; testãt celebrat ab historicis thorax ille lineus: quẽ habuit amasis rex egyptius cuius singula fila tercentũ sexaginta quinq; filis constare ,pdidit plinius in. xix. Na. historiæ. liuius in. iiii. mentionẽ facit thoracis lintei. q dicatus erat in templo iouis feretrii. legimus apd emiliũ ,pbum loricas linteas ,p loricis æneis datas eẽ athenien sibus militibus ab iphicrate: q multa in re mi/ litari commutauit. erãt ẽt libri apud antiquos lintei: quos auctores idẽtidẽ citant historici: q in æde monetæ repositi fuerunt. plinius quoq; in. xiii. testis est publica monumenta plũbeis uoluminibus: priuata uero lin teis confici cepta aut ceris: linteata legio sãnitũ celebrat a liuio in. x. dicta nõ ab eo q; linteis thoracibus fue/ rint armati: sed q; intra locum linteis contectũ adigebant. iurare diro quodã carmine in execrationẽ capitis familiæq; & stirpis cõpositoꝝ: nisi issent in plium: quo impatores sui duxissent: aut si ex acie fugissent. ea legio ab integumẽto cõsepti: quo sacrata sannitiũ nobilitas erat: appellata ẽ. linteones uocãt textores linteoꝝ. Ale xã. Ro. auctore lampridio instituit uectigal linteonũ. scribit iulius firmicus uenerem in diurna genitura fa/ cere linteones. itẽ luna a mercurio defluens ad martẽ facit linteones pellarios & coriarios. heliogabalus lu/ xu diffluens linteamen lotũ nunq; attigit: mendicos dicens: q linteis lotis uterent. ¶Extractus. euocatus eli cituq; ut e palatio ,pdiret. ¶Rumoribus: rumor: ut plutarchus ait tumultuarius multis psuasit othõem in castris occisum. mox ut in magnis mendaciis fieri solet interfuisse se quidã & uidisse affirmabant. credula fa ma inter gaudẽtes & curiosos. multi arbitrabant: ut refert tacitus: cõpositũ auctũq; rumorem fuisse ab otho nianis: q ad euocandũ galbam leta falso uulgauerant. ¶Transactũ negotiũ. finitam eẽ seditionẽ occiso otho ne. ¶Aduenire. repete paucis affirmantibus. ait tacitus nemo scire & omnes affirmare.

¶M. AN. ¶Adoptionis die: quo Pisonem adoptauit. ¶Neq; milires: ordo est obseruatum ẽt oblitis mi/ nistris: neq; sellam de more pro tribunali appositã illi milites alloc uturo. ¶Peruerse: auersa fronte. ¶Aru/ spex: umbricũ aruspicem eũ fuisse Plut. ait: cuius. Iuue. credo & pli. meminere: is mane Galbæ in palatio sa/ crificãti conspectis extis magnæ pturbatiõis signa piculũq; ex dolo eis capiti munere dixit. ¶Teneri castra: ab othone occupata pretoria q; castra intellige in q; sella muliebri otho euectus impatore fuerat salutatus.

Curulis

Vmbri/ cius aru spex

Loricæ linteæ Thorax amasis

Libri li/ tei Lintea/ ta legio Linteo/ nes Lintea/ men lo/ tũ non attigit helioga las

¶Firmare:corpus ſuũ munire qđ titus iunius ut faceret ꝓſuaſit. ¶Legionarii milites:illyrici exercitus qđ Tacitus docet:tendebãt hi in iupſana porticu aut certe militibus claſſicæ legionis qđ non ꝓbo. conſtat.n.cõtinuo othonis ſtudiis acceſſiſſe. ¶Linteã loricã:thoracibus lineis a nõnullis ad Troiã pugnatũ Homer⁹ tradidit Pli.de lino cur nõ & ꝑliis interſit ut & naufragiis idẽ auctor ẽ:Amaſis regis ægypti lineũ thoracẽ i rhodo inſula fuiſſe cuius ſingula fila ex.ccclxv.filis cõſtarẽt. ¶Oppſſos:Othonẽ & alios tumultus illi⁹ auctores

¶PHI. ¶Gratulabũdos: tum uero non populus tm̃ & imperita plebs in plauſus & immodica ſtudia ruebat:ſed eqtum plericꝫ & ſenatoꝝ poſito metu icauti refractis palatii foribus accurrerũt:& ſe galbæ oſtentarũt:preptã ſibi ultionẽ q̃rentes: cũ tales ut ait tacitus forent ignauiſſimi in piculo nihil auſuri lingua tãtũ feroces. ¶Prodiit.egreſſus ẽ e foribus palatii. ¶Militi cuidã glorianti.iuliũ atticũ ſpiculatorẽ ſignificat:q galbæ obuius in palatio factus cruentũ gladiũ oſtẽtans occiſũ a ſe othonẽ exclamauit:ad quẽ intuens galba o commilito inqt qs iuſſit: inſigni aĩo ad coercendã militarẽ licentiam auctores plutarchus & tacitus. ¶Dimota paganorũ turba. nomine paganorũ ſignificatur plebs & turba urbana:q̃ militaris ẽ nã pagani & milites inter ſe opponuntur:tanq̃ pagani omnes dici poſſint:qui numero militũ non ſunt:id qđ in.ii.cõmentario latiſſime explicauimus ex auctoritate iuriſconſultoꝝ:apud quos peculiariter in hoc ſignificatu pagani accipiuntur. Cor.tacitus hãc hiſtoriã memorans ait.igitur milites romani quaſi uologeſem aut ꝓchorũ auito arſacidam ſolio depulſuri:ac nõ impatorẽ ſuũ inermẽ ſenẽ trucidare ꝓgerẽt diſiecta plebe pro cõculcato ſenatu truces armis rapidis equi foꝝ irrũpunt.idẽ de paganis i hac ſignificatione ſic refert.uñ & ſeditioſa colloquia & inter paganos corruptio miles. ¶Deſertũ a ſuis. atilius uirgilio imaginẽ galbæ deiectã ſolo affixit:eo ſigno deſertũ fuga populi forũ eſt:& cũ undiq; iaculis enſibuſq; lecticã galbæ impeteret.oẽs diffugerũt ꝓter unũ centurionẽ noĩe ſemproniũ:q nullo priuatim bñficio a galba affectus:ſed honeſtati maieſtatiq; imperatorie opẽ ſerẽs ſolus ſtetit añ lecticã: ſublataq; uite cẽturiali iubebat milites irruẽtes parcere imperatori.& cũ diu repugnaſſet tandem corruit.tunc galba trepidatiõe lecticarius proiectus eſt ſella ac prouolutus iuxtalacũ curtii:ibiq; multis uulneribus confoſſus ẽde percuſſore a quo iugulatus ẽ nõ ſatis conſtat.quidam terentium euocatum:alii decaoium fuiſſe prodiderunt.crebrior fama prodidit camurium quintæ decimæ legionis militẽ.impſſo gladio iugulũ eius auſiſſe.ceteri crura brachiaq;:nam pectus thorace linteo tegebatur:fede laniauerunt.pleraq; uulnera feritate & ſeuitia trunco iã corpore adiecta.caput fabius occultaſſe ferť. ¶Donatiuum ẽt pollicitum.repete ſunt qui tradant.ut ait tacitus: q dam prodiderunt ſuppliciter interrogaſſe quid mali meruiſſet:ꝑcatumq; eſſe paucos dies exoluendo donatiuo. ¶Obtuliſſe ultro iugulum.idẽ Cor.tacitus.plures obtuliſſe ultro percuſſoribus iugulum.agerent ac ferirent: ſi ita rei pub. uideretur. ¶Accerſerentur. euocarentur inuitarenturq; ad auxilium galbæ ferendũ. ¶Excepta germanicoꝝ uexillatione.preceptũ fuerat amulio & domicio ſãbino primipilaribus:ut germanicos milites ex atrio libertatis accerſerent.& cũ reliq milites othoni adhererent germanica uexilla diu nntauerunt:qđ eos egros impenſiore cura galba refouebat:auctor tacitus.uexillationes ãt alas equitum dici exiſtimat uegecius in ſecundo de re militari a uelo:quia uelis hoc eſt flamulis utantur.ordo romanæ militiæ ut inquit liuius in.viii.ſexagenos milites:duos centuriones uexillariũ unũ habebat.preterea quidam erant ordines.qui ex tribus uexillis conſtabant.uexillum centũ octoginta tres hoĩes erant.uexillum flammeũ ut tradit marcellius erat ſignũ belli. ¶Itinere deuio.extra uiã militarem collocato. ita Cicero populos quoſdã deuios uocat.longe poſitos a uia militari.ab oratio ſcortũ deuiũ dictum a uia publica remotum.

¶M.AN. ¶Militi cuidã:iuliũ atticũ ſpiculatorẽ hunc fuiſſe tacitus ſcribit q cruentũ gladiũ oñtans occiſũ a ſe Othonem exclamarit cui Galba qs iuſſit rñderit. ¶Cõtrucidarunt:Cornelius & Plu.multis aut illum uulneribus circa crura & bracchia conſauciatũ ob thoracẽ quo erat reliquum corpus munitũ a camerio.xv. legionis iugulatũ qdã Terentiũ eũ fuiſſe aiunt:alii Archadiũ:alii Fabiũ cognomento fabulũ. ¶Donatiuũ pollicitũ.i.ſuũ militi donũ repreſentaturũ.Cornelius paucos dies exoluẽdo donatiuo ꝓcatũ ſcribit. ¶Neq; pñtiũ quenq̃:Plutarchus auctor ẽ a ſempronio centurioẽ accerrime defenſum. ¶Germanorũ uexillatiõe

Lingua feroces

O cõmilito qs iuſſit

Pagani

Oẽs deſerunt galbam

Vitis cẽturialis.

Percuſſor galbæ

Nex galbæ

Agerẽt ac ferirent

Vexillatiões

Vexillarius

Vexillũ

Deuiũ ſcortum

germanorũ manu ex atrio libertatis ut tacitus tradidit accersitu. habuit uexillũ ut Liuius docet milites cẽtũ tres atq; octoginta.

ad lacum Curtíí; ac relictus ita uti erat; donec gregarius mí/les a frumentatione rediens abiecto onere caput ei amputa uit; & quoniam capillo præ caluitie arripere non poterat; ĩ gremium abdidit. Mox ínserto per os pollice ad Othonem detulit; ille lixis calonibusq; donauit qui hasta suffixum non síne ludíbrio circum castra portarunt acclamantes ídentidẽ Galba cupide fruaris ætate tua; maxime irritati ad talem ío/corum petulantiam; quod ante paucus díes exierat ín uulgꝰ laudanti cuídam formam suam; ut adhuc floridam & uege/tam respõdísse eum οὗτός μοι μορὸς ἐπῶν ἔδοτ ἔσίν. Ab his patrobii Neroniani líbertus centũ aureis adempt um eo lo co ubí iussu Galbæ animaduersum ín patronum fuerat; ab/eícit. Sero tandem díspensator argium; & hoc & ceterum truncum ín priuatis eius hortis aureliæ uiæ sepulturæ dedit.

## De statura corporis & de membris eius

Statura iusta fuit capite caluo; oculis cæruleis

¶PHI. ¶Ad lacumcurcii. ĩ fo/ro romano lacus est: quem cur/ciũ appellarunt a metio curtio sabino: q certamine inter sabi/nos romanosq; exorto in palu/dem sese strepitu sequentiũ tre/pidante equo conecit. auctor li uius in primo ab urbe condita. idem in. vii. cãm aliam huius no minis memorat tanq̃ curcius la cus sit nomiatus a marco curtio romano: qui armatus equo insi dens se in specum immisit: quo medium romanum fore in im/mensam altitudinẽ collapsum fuerat. Mar. uarro utrãq; histori am memorat ĩ primo de lingua latina: additq; tertiã quãdã aliã huiusce noís causam. refert taci/tus iuxta curtii lacũ fuisse galbã ex sella, puolutũ: ibiq; iugulatũ ¶Gregarius miles. mãipularis & uilior ait tacit⁹ gregariũ militẽ uiatica sua & balteos tradidisse. fabius ãt significatur: qui auctore plutarcho galbæ caput in amictu comprehensum primo occultabat mox a sociis admonitus. ut rẽ fortiter gestã ostentaret: illud lanceæ affixit: & ita quatiens senis principis faciẽ lãce am cruore pfusam quaciebat. otho galbæ capite uiso exclamasse fert hoc nihil ẽ o cõmilitones mõstrate mi hi pisonis caput: qd & ipsum paulopost allatũ ẽ: cũ piso p̃ foribus tẽpli uestæ fuisset trucidatus. nullũ caput tã insaciabilibus oculis plustrasse dr otho q̃ pisonis: cuius ut inimici & muli cede letari ius fasq; credebat. ¶Abiecto onere. fasciculi frumentarii. ¶Inserto per os pollice. plutarchus: ut mõ retulimus sentit ipsum gregariũ militem lancea suffixũ galbæ caput cursitando detulisse ad othonem. ¶Circũ castra portarunt. Cor. tacitus. p̃fixis contis capita gestantur inter sig na cohortiũ iuxta aquilam legionis certatim ostẽtantes cruẽtas manus: qui occiderant: q interfuerãt: q uere q falso q pulchrũ & memorabile facinus iactabãt. ¶Li/xis calonibusq; seruis militaribus. de utrisq; supra affatim dictũ est. calones. n. ligna militibus subministrãt. lixæ uero aquam. in hanc sniam tacitus. caput galbæ per lixas caloneſq; suffixũ laceratũq;. ¶Idẽtidẽ. frequẽ ter. ¶Etate tua. senio & hæc ẽ acclamatio subinde repetita in galbæ ludibriũ. ¶Vegetũ. uigentẽ uiuidã atq; robustã. liui⁹ sed uegetũ ĩgeniũ in uiuido pectore uigebat. ¶ἔτι μοί. latine ad uerbũ sic lter p̃tat. ẽt robur mi hi firmũ est. ¶Ab his. s. lyxis & calonibus: q caput galbæ per ludibriũ circũtulerant hasta suffixũ. ¶Patro/bii neroniani libertus. patrobius neronis libertus fuerat a galba punitus. ut ait tacitus. huius patrobii liber tus: cuius nomẽ nõ tradit in ultionẽ uindictãq; patroni abiecit lacerauitq; caput Galbæ ante tumultũ patro/bii: qd postera die crematũ fuit mixtumq; cum reliquo corpore. plutarchus uero dicit non a liberto patrobii redẽptum fuisse caput galbæ: sed a militibus dono datũ tradit seruis patrobii: & uitellii: qd illi accipiẽtes: ubi multifariam cecidissent & oĩ cõtumelia affecissent abiecerũt in eũ locũ: in quo eos necãt: quos Cæsares sup/plicio dedunt. uocatur ãt is locus sextriciũ. huic patrobio neronis principis liberto aduehebat ad studium palestræ arẽa ex nilo tenuissima ut refert plinius ĩ. xxxv. ¶Eo loco. añ tumulũ patrobii dixit tacitus. ¶Pa/tronum. patrobiũ: nec mirum uideri debet libertũ alienũ habuisse & ipsum libertos: cũ libertinoꝝ potentia fuerit tanta: ut principes: qui erant dñi liberorũ: fierent serui libertorũ. ¶Dispensator argius. Cor. tacitus. galbæ corpus diu neglectũ & licentia tenebraꝝ. pluribus ludibriis uexatũ dispensator argius ex primariis seruis humili sepultura in priuatis eius hortis cõtexit. plutarchus ait. galbæ corpus ◎thone pmittente sub/latũ ab heluidio prisco: qd noctu argius libertus sepiliuit. ¶Aureliæ uiæ. aurelia uia romana est a sole dicta: ut quidã putant: a quo aurelia quoq; familia ex sabinis oriunda est noĩata: cui publice a po. romano datus ẽ locus. in quo sacra faceret soli: ex quo auselii primo dicebant ut ualesii & papisii. mox aurelii sunt appellati. de aurelia uia meminit Cicero in inuectiuis contra catilinam cum ait. demonstrabo iter aurelia uia profe/ctus ẽ. si accelerare uolent ad uesperã consequentur. ab eodẽ fit mentio fori aurelii sic scribente in catilinam: q̃q̃ quid ego te inuitẽ: a quo iam sciã esse p̃missos: q te ad forũ aureliũ p̃stolarẽtur armati. ¶Capite caluo: su/pra memoraui caluicii & caniciei causas. quedã aĩalia naturaliter caluescunt. ut strucio cameli. in insula my/cono calui hoĩes gignunt. ¶Ceruleis. glaucis: quales diuo augusto fuerunt: ocu ĩ glauci siue cerulei dolo/sum & audacẽ significant & ad miliciã inuigilantẽ. auctor Albertus magnus in primo de animalibus.

Hístoria de lacu curtio

Caput galbæ in lãcea

Nex pi/sonis.

Calões Lixæ Vegetũ

Patrobi us

Sexterci um qd.

Aurelia uia Auselii Aurelii Forũ au relium

Mycõii calui Cerulei oculi

¶M. AN. ¶Gregarius miles: Plu. fabulũ cesi Galbæ ad Othonẽ caput detulisse ait q ut diximus & iugulũ illi apuisse a qbusdã ẽ creditus. ¶οὗτός μοι μορὸς ἐπῶν ἔδοτ ἔσὶν: hic mihi solus firmus ẽ. ¶Ab his:

calonibus & lixis. ¶Patrobius Neroianus: sic.n. hñt oēs Trāqlliani codices. sed patrobius q fuit Neronis libertus a Galba est occisus: Plu. de Neronianorum iquit suppliciis improbos occidit in qbus fuit Elius Polycletus: Petinus & Patrobius Cornelius Tacitus caput eius inqt p lixas calonesq; suffixū laceratūq; añ Patrobii tumultū libertus is Neronis fuerat & a Galba punitus: quoꝝ utriusq; uerbis aperte daꝫ intelligi Patrobiū Neronianū a Galba occisum qđ si sic est eius caput mercari nō potuit: quare sic locum emendandum duximus ut Patrobii Neroniani libertus legaꝫ nō patrobius neronianus: ut Patrobii libertus in ultionem Patroni siue dñi ut Plut. ait Galbæ caput lacerandū redemerit Plutarchi lectio id manifeste demōstrat: Galbæ inquit caput Patrobii uitelliiq; seruis dono dederūt qd illi accipientes oī cōtūelia affecerūt. ¶Et hoc: cornelius postridie q̄ cadauer est cōcremarū caput fuisse illi adiunctū ait. ¶Aureliæ uiæ: ex tribus portis q in ianiculo sunt: media in sūmo iugo sita aurelia dicta est: hodie a proxima diui æde pancratiana dicitur. ¶Ceruleis. subuiridis coloris seruius ceruleum esse ait quod est inter uiride & nigrum.

¶PHI. ¶Aduncо naso: græci aduncum nasum habentē grypon uocant. hinc demetrii filius siriæ regis grypos cognominatus: cuius meminit iustinus in xxxiiii. epitomatis. persæ amāt hoīes habentes aduncū nasum: quia cyrus: quē supra reges omnes in primis dilexerunt fuit ad

Grypos adunco naso

Cyrus adunco naso

adunco naso: manibus pedibusq; articulari morbo distortis: ut neq; calceum perpeti: neq; libellos euoluere aut tenere omnino ualeret: excreuerat etiam in dexteriore latere eius gibbus: uel caro: præpēdebatq; adeo ut ægre fascia sub stringeretur. De cibo potu luxuria eiusdem.

Error interpretis plutarchi

unco naso. corrigendus est obiter error interpretis plutarchi apophtegmaton: qui alioqn eruditissimus sētiā plutarchi hanc: quā retulimus inuertens sic interpretaꝫ. persæ amāt hoīes adūco naso: qm̄ cyrus hac potissimū forma reges eē delectaretur. sed uerba ipsa plutarchi greca longe dissentiunt ab hoc interpretamēto: qđ ut euidētius elucescat ipsa uerba greca subiiciem⁹: q̄ hæc sūt. τὸ κῦρον ἀγαπᾶν ἥδεν τὰ μάλιστα τὰ τῶν βασιλέων γενέσθαι γρυπόν τοι λόγ. latine ita interpretati sumus. persæ amant hoīes habentes aduncū nasum propterea qđ cyrus regum longe dilectissimus fuit

Articularis morbꝰ

adunco naso. hic est plutarchi sensus. hæc uera ex græco ducta trānslatio: hoc exigit decor historicus. ut iō persæ ament hoīes adunco naso: quia talis fuit cyrus: quē maxime dilexerunt. ¶Articulari morbo. articularis morbus dī is qui infestat articulos: de quo sic scribit celsus in quarto de medicina. in manibus pedibusq; articulorū uitia frequentiora longioraq; sunt: q̄ in podagris chiragrisue esse consueuerunt: quidā cum toto anno a uino & uenere sibi temperassent: securitatē totius uitæ ab articulorū doloribus consecuti sunt. enni-

Ennius piit articulari morbo

us poeta dū nimis uino indulget articulari morbo periit. quintus serenus. ennius ipse pater dū pocula sic-

Articulatio in arboribus

cat iniqua hoc uitio tales fertur meruisse dolores. terētia uxor. M. Ciceronis laborauit doloribus articuloꝝ articulationē uocat plinius articularem morbū: quem non solū hoīum sed ēt arboꝝ esse prodidit: qui tradit in. xvii. articulationem uitibus morbū esse peculiarē. cuius iniuriæ oēs in articulis sentiūtur. Morbi prodū-

Morbi hereditarii

tur esse hereditarii: qđ & auctoritate clarissimoꝝ medicoꝝ cōprobaꝫ. scribit. n. galenus doctissimus hippocratis interps podagrā & arteticā ex hereditate comitari: ꝓpterea qđ spma in parēte maculosū necessario pedes filioꝝ debilitat. addit auicēa ñ solū podagrā sed & phtisim & leprā tradi p̄ successiōes. si mars auctore firmi-

Pneumonici. Pulmonarii

co materno fuerit dñs genituræ faciet caducos pneumēicos & podagricos. dñr āt pneumēici: ut id quoq; trā seunterattingam. laborantes pulmone: qui latine dici possunt pulmonarii: sicut a columela ouis pulmona

Podagra morbus peregrinus

ria dicta ē: cuius pulmo afficitur. plinius in. xxvi. memorat podagram morbum esse peregrinū: nā si italiæ īquit fuisset antiqtus latinū nomen inuenisset. rarior solebat esse patrū auorūq; memoria. insanabilis non ē credendus: quippe qm̄ in multis & sponte desinit & in pluribus curatur. cecinit tamen ouidius: non tam ut

Quod molestū ocium

poeta q̄ ut uates & medicus. tollere nodosam nescit medicina podagrā. publius mimographus exorta q̄stione qđ nam eēt molestum ociū? dixit. podagri pedes. sextus pompeius olim correptus dolore podagræ

An femine podagricæ

mersit in triticū sese super genua: leuatusq; siccatis pedibus mirabili mō hoc postea remedio usus est. scribit maximus medicorū hippocrates in aphorismis: neq; eunuchos neq; pueros inuestes neq; feminas podagrizare. uel ut latinius loquar podagricos fieri. tū galenus asserit podagrosos fieri & eunuchos & feminas ex incontinentia & uictu luxurioso. seneca quoq; libro epistolaꝝ moralium. xv. feminas ait tpe suo pedibꝰ egras fieri ex crapula & inglu uiæ. & ita inquit maximū medicorum mendacē faciunt. qui uelut ex oraculo dixerat feminas neq; podagricas neq; caluas fieri. scribit iabolenus iurisconsultus ad edictū edictum: eū q

Gibbosi horoscopus

podagra uexetur: nec his quidem diebus: qbus morbus uacaret: recte sanū dici. ¶Excreuerat gibbꝰ. marspii erunt gibberosi. ¶Fascea. s. linea. hinc uerbū est fasceari. quo spartianus de antonino pio scribens utitur.

Fasceari Fasceati Fasceæ zonæ

cum ait. sed cum esset longus & senex incuruareturq; tiliaticiis tabulis in pectore positis fasciabaꝫ. ut rectus incederet. a fascia aduerbium uetus est fasceatim: ut a zona zonatim. martianus orbē terre diuidit in quinq; fasceas: qđ ait melius eē q̄ zonas. ¶Cibi plurimi: quicūq; habuerit horoscopum i tertia parte aquarii erit

Cibi plurimi capax

edax & multū cibum capiens: ut inquit maternus. legimus apud liuium in. viii. papyrium cursorem fuisse cibi uiniq; plurimi capacissimum. talis erat galba. ¶Calceum perpeti. hoc refertur ad articulationē pedum ¶Libellos euoluere. hoc ad articularem morbum manuum est referendum.

¶M. AN. ¶Articulari morbo: qui in manus & pedes indifferenter crassatur celsus in manibus pedibusq; articulorum uitia frequentiora longioraq; sunt: quæ in podagris chiragrisq; esse consueuerunt.

¶PHI. ¶Tempore hiberno: scribit hipocrates in aphorismis: uētres hibernis uernisq; tpibus esse calidiores: ideoq; plus edēdum esse illo tpe cōuenit: & minus sed meracius bibēdum: qđ ēt refert celsus in primo. ¶Abundati. s. cibo. ¶Congestas: cumulatas. ¶Reliquias. s. cibariorū. plautinus parasitus ait sibi in uētre esse cellam: ubi reliquiarum reliquias recōdat. ¶Sup manus: ministrorum. ¶Ad pedes stantibus: mīstros significat ab eo: q̄ cenantibus dominis ad pedes stabāt. quos Martialis sub obscure designat illo uersu: mixto lagenam replet ad pedes uino. seneca libro tertio de beneficiis. seruus q cenāti ad pedes steterat: narrat quod inter cenā ebrius dixisset. nolim hoc in loco itelligas significari illos q erant a pedibus. illd enim aliud est: de quo supra satis ac super. reliquias aūt cenarū diuidere solemus mīstrātib⁹ ex quo ait seneca ī. xi. epl̄aꝝ: quēad modū cena pacta reliqæ circūstātib⁹ diuidūt: sic pacta uita aliqd porrigi his: q totius uitæ mīstri fuisset. ¶Preduros: iā hispidos & uesticipes & uald duratos. scribit iuli⁹ firmicus uenerē ī horoscopo loco cōstitutā facere hoies qpueroꝝ amoribus implicētur. ¶Exoletos: Adultiores. sūt. n. dicti exoleti q olescere ideſt crescere desierūt: alias exolet⁹ significat abolit⁹ & desuetudīe uetu stescens. ut exoleta uerba dīr a seneca: & exoleti scriptores a qn tiliano. ¶Concubinis: non minus q̄ puellæ fuerunt in concubinatu obscenoꝝ: unde & concubinos & cōcubinas iuxta dici testantur eruditi inter quos quintilianus: qui ait. nostras amicas nostros concubinos uident. a Martiale quoq; dictū est: cum concubino nocte dormiret prima. ¶Ferebant: uulgo dicebant tradebantq;. ¶Arctissimis osculis. talia oscula nimirū sunt amatoria. nam ut inquit lucretius: amatores quod petiere præmunt arcte faciuntq; dolorem corporis: & dentes illidunt sepe labellis: osculaq; affigunt. ¶C. Itellum: hunc anulis aureis a galba donatum fuisse supra memorauimus. ¶Velleretur: qui patiebantur muliebria ut essent glabriores molieresue pilos uelebant: partim psilotro partim uolsellis quæ sunt instrumēta uellendis pilis acommodata. hinc scipio emilianus pro maximo probro obiectauit sulpitio gallo homini delicato: quod feminibus subuulsis hoc est femoribus depilatis ambularet: quītilianus in primo ait uelli & comam in gradus frangere nō carere reprensione. idem in octauo tradit corpora uulsa atq; fucata esse fediſſima. scribit iulius firmicus q̄ qui nascentur pleiadibus oriētibus hi demptis pilis corpus in feminam transferunt. ita euirant mares ita libidinibus insanis ut inquit cyprianus in uiros uiri procurrūt. itidem galba orauit itellum ut uellaretur: eumq; seduxit ad libidinem præposteram & infandam: quæ omnibus bonis merito inniſa est & execrabilis. ¶Seductum: separatim seorsumq; abductum constuprādi causa. ¶Tertio & septuagesimo: polychronios græco uocabulo uocant & macrobios: qui sūt longeui: sicut ologochronios: qui parum uiuunt. suntq; modicæ uitæ. Mercurius cum Marte in diuina genitura facit oligrogonios derine. econtrario habentes horoscopum in coniunctione spinæ capricorni erunt pollichronii. & his dictionibus ueluti peculiaribus scatet iulius firmicus in libris matheseos. galba itaq; periit polichronius hoc est lōgeuus. nā ut ait psalmographus prophetes ΑΙΗΜΕΡΑΙ ΤΩΝ ΕΤΩΝ ΗΜΩΝ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ideſt dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. ΕΑΝ ΔΕ ΕΝ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΙΣ ΟΓΔΟΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΕΙΟΝ ΑΥΤΩΝ ΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΝΟΣ. Si autem in potentatibus octoginta anni (& amplius eorum labor & dolor) scribit Macrobius cum decas heptadi hoc est cum denarius numerus septennario iungitur ideſt cum anni. lxx. conficiuntur: q̄ hæc creditur a physicis Meta uiuendi: & hoc uitæ humanæ perfectum spacium terminatur: quod quisquis excesserit ab omni officio uacuus soli exercitio sapientiæ uacat. ¶Rostratæ columnæ superstātem: celebratio statuarum in columnis antiqua est. ut inquit pli. lib. xxxiiii. ficut Caio menenio supra columnam statua dicata est: qui deuicerat priscos latinos. columnarum aūt ratio nihil aliud significat: quam eos attolli dignos esse supra cæteros mortales. rostratam aūté columnam uocat quasi rostris insignitā: sicut & coronæ rostratæ dictæ: quod rostris nauiū erant decoratæ: quid si legas striatæ columnæ: namq; striates columnas prisci dixerunt eas: quæ striis distinctæ sunt: sunt aūt striæ quasi canaliculæ & sulci: qbus quodam columnaꝝ genus excauatur: de qbus sic scribit uitruuius ī tertio de architectura. columnaꝝ striæ faciendæ sunt. xxiiii. ita excauatæ: ut norma in cauo striæ cum fuerit cōiecta: circūacta anconibus striaꝝ dextra ac siniſtra tangat acumen. idem ait columnas striari. xx. striis oportere. si cupis noſce exēplum striarum columnaꝝ: cōtemplato columnas illas: quibus edes uestræ inclytiſſimæ fulciunt: illæ. n. striatæ sunt striis uenustiſſimis. non infestiuiter apuleius frontem striatam uocat contractam caperatamq;

Ad pedes stabant

Reliqæ mīstris diuidūt

Exoleti

Cōcubini

Vellabā tur psilotro & uolsellis

Femīb⁹ subuulsis

Corpa uulsa

Polycronii

Oligochronii

Meta uiuendi

Statuæ ī colūnis

Striatæ colūnæ

Striæ

Striari

Cibí plurimí traditur quem tempore hiberno ēt añ lucem capere consueuerat intercœnā uero usq; & abūdanti ut cōgestas sup manus reliquias circūferri iuberet: spargiq; ad pedes stantibus. Líbidinis in mares p nior: & eos nō nisi præduros exoletosq; ferebāt in hispania Eticellum e ueteribus cōcubinis de Neronis exitu nuncian tē nō modo arctiſſimis osculis palam exceptū ab eo sed ut si ne mora uelleretur oratum atq; seductum.

De tpe & ætate eius: & gestis per senatū post mortem.

Periit tertio & septuagesimo ætatis anno ipii mense septimo. Senatus ut primū licitū fuit statuam ei decreuerat rostratæ colūnæ supstantē in parte fori q̄ trucidatus est: sed decretum. Vespesianus aboleuit pcusso/res sibi ex hispania in iudeam summisisse opinatus.

& quasi sulcos facientem pre tristitudine. ab eodem conchula epitheto per ꝙ eleganti striata nuncupatur. ¶ Decretum: quo senatus honorem statuæ galbæ decreuerat. ¶ Aboleuit: ratũ esse noluit oblitterauitq;. ¶ In iudeam: ubi ipse preerat legionibus: quibus bellum iudaicum administrabat. ¶ Summisisse: furtim & dissimulanter immisisse more insidiantium.

¶ M. AN. ¶ Cõgestas: ĩ unũ collectas. ¶ Sup manus: ipsius aut alterius mistrãtis. ¶ Reliqas: reliqs exculẽ torũ ptes. ¶ Exoletos: ĩpudicos iã adultos. ¶ C. Icelũ: libertũ ḋ quo supra. ¶ Velleret: ĩfernis ptib⁹ ḋpilaret ¶ Seductũ: in secretiorẽ locũ ad obscenũ usum obductũ. ¶ Vt primũ licitũ est. q. d. ubi othone sublato. integrũ fuit senatui honores quos uoluit Galbæ decernere. ¶ Rostratæ colũnæ: in rostri spẽm formatæ aut certe excisæ. ¶ Qua trucidatũ é: ad lacũ curtii eũ iugulatũ Trãqllus tacitus & plu. tradidere. ¶ Decretũ: honorẽ quẽ illi senatus decreuerat. ¶ Aboleuit: sustulit antiquauit ex quo apparet decretam illi fuisse statuam: sed nondum publico loco constitutam.

PHI. MAIORES Othonis: hic est secũdus illorũ imperatorũ: quos apollonius thyaneus thebanos appellauit: quod sicut illi tempore admodum breui græciæ tenuerunt principatum: ita isti paucissimis admodum diebus dicam an mensibus romani imperii habenas moderati sunt. cum otho nonaginta quinq; dies tantum modo imperauerit: tales nimirum sunt tragici tyranni: qui repente inducuntur in scenam: repente educuntur. docent affati nos istec exempla nihil esse instabilius periculosiusq; potestate tyrannica: quæ nõ uera ui subnixa est: ut merito dictum sit gladios seta pendentes ceruicibus imminere tyrãnicis: hastas undiq; spicula uudiq; formidari. sed anteq; enarrationem Othonis ingrediamur quodam quasi elogium præponimus: quod de Othone summatim breuiterq; conscripsit sextus aurelius: cuius uerba sunt hæc. Syluius Otho splẽdidis ortus maioribus ex oppido ferentino imperauit menses tres: uita omni turpis maxime adolescentia. hic a uitelio primum apud placentiam: de hinc apud bebriacum uictus semet gladio transfixit anno ætatis. xxx. septimo. adeo amabilis militibus propriis: ut pleriq; corpore eius uiso suis manibus interierit. ¶ Oppido ferentino: plinius ferentinates collocat in prima italiæ regione: in qua & roma est. ferentini oppidi meminit oratius in primo epistolarum. ferentinum ire iubebo. iulius in. x. ferentinum fuisse oppidum sannitum tradit: munimento natura q; tutum: quod decius mus proconsul oppugnando cepit: prædamq; militi concessit: de origine othonis tacitus hæc: origo illi municipio ferentino: pater consularis: auus prætorius: maternum genus impar nec tamen decorum. ¶ Ex principibus ethruriæ: coniectare hinc licet ex ethruria familiam Othonis oriũdam commigrasse in oppidum ferentinum. ¶ Matre humili: obscuro loco nata. & hæc non mater Othonis significatur sed mater aui othoni ani. ¶ An ingenua: ingenui sunt ut alibi explicatum est: qui statim ut nati sunt liberi sunt siue ex ingenuis parentibus editi siue ex libertinis: tradunt iurisconsulti: si quis ex matre nascatur libera patre uero seruo: ingenuum nihilominus nasci uideri: ingenuos liuius dici sentit: qui patrem auumq; ciere possunt. ¶ Propinquitatum: cognationum & affinitatum. propinquos enim uocamus proximos & necessarios. unde inclinata propinquitas. ¶ Ex eo: tiberio honores magistratus. ¶ Vrbanos: ut puta edilitatẽ. ptura consulatũ: q magistratus in urbe gerunt. ¶ Extraordinaria: ꝙ extra ordinẽ dari solẽt ¶ MARCI Antonii sabellici ad Augusti. Barbadicum sereniss. Venetiarum principem paraphraseos in Othonem paraenesis octaua.

# C. SVETONII TRANQVILLI LIBER OCTAVVS OTHO SILVIVS IMPERATOR.

## De progenitoribus Othonis.

M. AN. Maiores othonis. Quid boni ĩ publica aut priuata uita egerit otho pter unũ Barbadice dux inclyte nõ repio: potuit. n. si nefariũ bellũ trahere uoluisset pluribus locis parẽtẽ oium terrã ciuili sanguie fœdare sed uno aduerso plio uictus sibi manũ intulit: cætera uita fœdis libidinibus coinqnata honesto potuit inuolui silẽtio: sunt qdẽ imoderate libidines in oi fortuna turpes: sed in ea ꝙ eminẽtissima sit multo turpiores. At tu quo gratior eẽt pricipatus tuꝰ has aĩ pestes ab initio cõtẽnere didicisti sapiẽtissime priceps: pq; his moderationẽ & bñficẽtiã cõplexus: facile es cõsecutus ut tñ tibi laudũ cõi pdicatõe ĩoi uirtutũ gñe tribuat q̃tũ eoꝝ cuiq; q sanctissimam ista m gubernandi rõnem tibi & aliis futuris principibus p manus tradiderũt: Maiores igit ut ad trãquillũ redeã numero tñ multitudinis dicimus q ante tritauos fuere: infra illos interdum cõi noie patres ꝙ le est quum dicimus memoria patrũ: est. n. pater a græco πατηρ quasi πανΤρα ut qdã aiũt. i. oia seruat sui

Maiores Othonis sunt orti oppido ferẽtino familia uetere & honorata atq; ex principibus hetruriæ. Auus. M. Siluius Otho patre eqte Romano matre humili: incertũ enim an ingenua per gratiã Liuiæ Augustæ in cuius domo creuerat senator est factus: nec præturæ gradũ excessit Pater. L. Otho materno genere præclaro: multarũq; & magnarũ propinqtatũ tã carus: tãq; nõ absimilis facie Tiberio principi fuit: ut pleriq; procreatũ ex eo crederent. Vrbanos honores procõsulatũ Africe & extraordinaria ĩperia seueríssime administrauit. Ausus ẽt est in Illírico milites quosdã qd

Tragici tyrãni

Elogiũ de othone

Ferentinum

Ingenui

Propinquitas

das ἀπὸ τοῦ ἐσπαρτᾶι τρίτου πρόσωπον τοῦ παρακειμένου ἐσπαρμαι καὶ ἀπόβλητου.
¶.i.ab esparte q̄ est tertia ꝑsona ꝑteriti passiui huius uerbi spiro qd est semino sub hoc noīe iurecōsulti quidam putant cōtineri nō solum genitores sed auos ut dixi proauos ab auos attauos tritauos & ut eos q ultra sunt maiores appellamus ita qui post trinepotes futuri sunt minores. ¶Sunt orti eleganter orti dixit.i. ferentini nati:otho enim nō ortus sed oriundus inde fuit. ¶Ferentino:est id latii oppidū haud multū ab urbe latina uia ut strabo ait situ. ¶Hetruriæ gentis:miror cur hetruriæ dixerit quum ferentinū in latio sit. sed princepes genitis hetruscos fuisse accipias q auctores suis fuerint ferētinū migrādi:nisi hēniæ gentis & nō hetruriæ aliqs dicat esse potius legēdū:qd nō inepte oīno ob locoꝝ ꝓpinquitatē diceret. ¶An ingenua libero ne loco an libertino genere ꝓcreata. ¶Propinquitatū:affinitatū si quidē ꝓpinqui nō solū q ꝓpe sūt sed affines esse dicunt uñ & ꝓpinquitas affinitas. Ver. Et cōsanguinitate ꝓpinquū. ¶Procreatū: genitum.

motu Camillí ex pœnitentía p̄positos suos quasi defectionis aduersus Claudiū auctores occiderāt capite punire & qdā ante principia se corā q̄uis ob id ipsum ꝓmotos in amplioré gradū a Claudio sciret. Quo facto sicut gloriam auxit ita gratiam minuit:quā tñ mature recuperauit: detecta equitis Ro. fraude:quā prodētibus seruis necē Claudio parare cō/pererat. Nāq; & senatus honore rarissimo statua in palatio posita ꝓsecutus est eū:& Claudius allectū inter p̄cios collaudās āplissimis uerbis:hæc quoq; adiecit. Vír quo meliores líberos hr̄e ne opto qdem. Ex Albía Terentía splendidissima fœmía duos tulit filios. L. Tícianū & minorē Marcū cognominē sibi:tulit & filiā:quā nōdū nubilē Druso Germanící filio despondit.

¶PHI. ¶Motu camilli:in claudio cōiuratio camilli scribonia/ni fuit explicata:q dalmatiæ le/gatus bellū ciuile molitus legiones multas fortissimasq; ad sacri mutationē pellexerat:quē mox exercitus penitudine affectus i/terfecit seseq; sacro prioris mili/tiæ continuit. quosdā ex his pa/ter othonis capite puniuerat: cū in illirico ageret impium extra/ordinariū. cū illi occidissēt suos p̄positos tanq̄ auctores rebellionis:ex quo significat hoīs seueritas:q nec qdem principalē indignationē ueritus est. ¶Et qdē añ principia:a loco seueritas:uel potius crudelitas atrocior facta est cū añ p̄cipia ausus sit punire milites a claudio ob fidem factos honoratiores. sunt aūt principia loca militaria ī castris:quæ donatus dubitat an in extremo agmīe sint an ī medio:ubi enarrat illud ex eunucho hic ego p̄ principia inde oībus signū dabo. principia aūt noīari uident a militibus:qbus principibus est nomen quotū post hastatos pugna erat ut tradit liuius in.viii. uegetius uero principes uocari ait milites:qui ī pr̄ia acie dimicabāt:a qbus loca in castris principia nūcupata sunt:quoꝝ meminit tacitus his uerbis. sabini uxor mala cupidine uiscēdi situm castroꝝ per noctem militari habitu ingressa cum uigilias & cætera militiæ munia eadem lasciuia tentasset:in ipsis principiis stuprum ausa. idem alibi ait. legati eorum in squalorem mestitiā q̄ compositi per principia per cōtubernia cōquirentes accendebant aīos. ¶Promotos in ampliorem gradū:quēadmodū olim cæsar dictator ab octauis ordinibus ad primū pilū traduxit sceuā centurionē: tanq̄ de se optime meritum:ita Claudius promouerat ī apliorem maioris dignitatis gradum. homines tanq̄ de se bene merentes:quos morte mulctauit othonis pater. ¶Sicut gloriā auxit. tanq̄ glorioſū facinus feciſſet capite puniēdo eos milites:qui suos prepositos occiderant. ¶Gratiā:apud claudiū. ¶Prodentibus: indicā tibus reuelantibusq;. ¶Seruis illius. ¶equitis romani:qui claudio insidiabatur. ¶Statua in palatio posita: quēadmodū loca ab hoībus honorant:ita interdū locus honoratior prebet homini ornamētum. Nā statua in palatio a senatu posita othoni patri fuit homini maiori honestamēto & claritudini:quā si in alio loco & ab aliis posita fuisset. ¶Vir quo meliores liberos:tali pene laudatione prosecutus est augustus drusū germanicum:cum precatus est cæsares suos illi similes futuros. ¶Ex albia terentia. fortassis hæc erat ex familia albiorum:quæ censet poeta candidissimo albio tibullo:ad quē scribens oratius inquit:albi nostrorū sermonum candide iudex. ¶Tulit:procreauit. ¶Cognominē sibi:ideſt othonē appellatū sicut ipse. L. otho noīabatur. cognomines. n. sūt:qui eiusdem sunt noīs. sicut a plauto duæ sorores bacchides noīatæ elegāter uocantur cognomines:sic enim ait:quid agūt duæ germanæ meretrices cognomines? & a uirgilio dictū est in.vi. eneidos. gaudet cognoīe terra:ubi exposuit seruius gaudet sui noīs similitudine. ¶Nōdum nubilē: uiro immaturā annis nondū plenis. econtrario est illud. Iam matura uiro iam plenis nubilis annis. ¶Druso:hunc dixit in superioribus a tiberio necatū fame alimētis subductis:adeo ut tomentum e culcitra mandere tentauerit. ¶Prodigus ac procax. Cor. tacitus. namq; otho pueritiam incuriose adolescentiam petulanter rexerat. mercurius in quinto ab horoscopo loco si fuerit uespertinus faciet prodigos:qui erogationibus profusis dissipent:quicquid repositum fuerit.

¶M. ĀN. ¶Camilli motu:de Camilli defectiōe in Claudio dixius. ¶Añ principia:principia ut uegetius uideſ innuere dñt p̄cipales milites ut tribuni cēturiones:dictiq̄si p̄cipioꝝ noīa. ¶Ob id ipsū:q̄ tāq̄ auctores defectionis obtrūcassent & hoc ē qd ausus dixit. ¶Promotos:honestiore militia ornatos. ¶Gloriā:

De natiuitate Othonis & eius adoloscentia.

OTho ímpator. iiii. calendas mai natus est. Camillo Arūtino:Domítio Aenobarbo cōsulíbus. A prí/ma adolescētía prodígus ac procax:adeo ut sæpe

Pricipes milites

Cognomines

Horoscopus ꝓdigoꝝ

apud alios. ¶ Gram: apud principes. ¶ Rarissimo: raro nec temere cuiq; decerni solito. ¶ Vir. L. otho. L. ¶ Ticianū: Terentianū libētius legerim qđ alter filioꝝ maternū tulerit cognomē. ¶ Paternum: alter. ¶ Cognominē: q eiusdē nois cognomines dūr. pli. a qbus in italia ortos cognomines eoꝝ uenetos credi postulat. ¶ Druso: quē tiberi⁹ i ima pte pallatii fame necauit. ¶ Quarto calē. maii: octauo & uicessimo aprilis die.

¶ PHI. ¶ Flagris obiurgaret: flagellaret: flagra aūt & flagella & flāmā dici a flagitatione autumat donatus: cū flagitatio cum strepitu fiat. unde & flagellare. i. psonare deducit. Nāq; hæc oia sine strepitu crepituq; nō sunt. aꝑ sparthanos pueri in ara flagellabātur: quā rem græci Διὰ μάστιγος ἐπιγράφουσιν nostri difflagellationem dicūt. ¶ Inualidū: imbecillū & infirmū & ob id iniuriæ obnoxium. ¶ Obuioꝝ: eorum. q sibi obuii fiebant. ¶ Potulētum ebrium uinoq; madentem: talis erat otho: quales solomon in paroemiis fugiēdos monet: q non dormiūt nisi supplātauerint: neronē quoq; hoc idē factitasse supra ꝓditum est. ¶ Distēto sago: hoc ludicri supplicii genus frequens est apud ꝓcatores: q cultra alioue uestimēto pluriū manibus distēto in sublime iactare cōsueuerūt uel hoiem uel canē ludibrii cā de hoc Mar. ibi ab excusso missus in astra sago. ¶ Libertinam aulicā: quēadmodū aulici dicunt uiri in aula impatoria uiuentes. Ita aulicæ fœmine in famulitio impatorio numerātur. ¶ Gratiosam: fauorabilē & grā fos & amabiles: ut inquit firmicus maternus in quarto matheseos. ¶ Diligere: amore. s. uenerio. ¶ Quāuis anum: anilis ætas minime amabilis est: cum uenus senioribus non conueniat. hinc illud periclis o elpenistimat donatus. sunt. n. clamosi senes. alii uero decrepitos dictos esse tradunt a crepero uocabulo antiquo: quod significat anceps & dubiū: tanq; senes in dubio uitæ constituti sint: quorum aīa ut inquit seneca habitat in primoribus labris: & ut ait uarro. si homo bulla est tanto magis senex. ¶ Insinuatus: quasi per insinuationē quādā cōciliatus introductusq; Iulius firmicus i. viii. amicus regi corpis pulchritudie iſinuatus. ¶ Cōgruētia moꝝ: cor. ta. gratū neroni fuisse othonē memorat emulatiōe luxus. Idē alio loco ait: qđ otho flagrātissimus in amicitia neronis hēbat: sicut āt dispares mores dissociāt amiticias. Ita similitudo moꝝ glutinū ē tenacissimū ad amicitiā sociādā: & sicut boni mores cōciliāt ꝓbos: ita mali ꝓbos. Ex hoc ut uerissime memorat. M. tullius in lelio neq; boni ꝓbis: neq; ꝓbi bonis amici eē ꝑnt: cū iter eos maxia sit moꝝ studio rūq; distātia. Igit otho nē neronēq; facile cōiūxit sil̄itudo moꝝ ꝓbissimoꝝ qa malū ē ut ꝗt liuius malo appliabat. qd mīta nōne hac tēpestate flagitiosi ñ pauci plus ꝑnt pollētq; aꝑ pricipes flagitiosos: q̄ ꝓbi & bōita tūdis: duob⁹ tñ casib⁹ dicius repetūdaꝝ & de repetūdis: cuius rei i prīo cōmētario copiosa facta est enarratio.

¶ Nō dubitaret in senatū. ex hoc plane demōstrat q̄ta subnixus potētia fuerit otho: q ausus est introducere i senatū ad grās agēdas eū: q dānatus erat repetūdaꝝ tāq; restitutū i pristinā dignitatē absolutūq; cū tñ neq; adhuc restōnē nec absolutionē ipetrasset: uerū adeo cōfidebat suæ potētiæ: ut speraret se cū uellet restōnē impetraturū. hoc aūt beneficiū uendidit accepta ingenti mercede quā pactus erat cū reo. ¶ Ad auertēdas suspitiones. ne agrippina aliqd suspicari posset. Vtriq; matri & filio. ¶ Exquisitissimæ comitatis: ad affabilitatem sermocinationis & elegātiā nitoreq; apparatus referri potest.

¶ M. AN. ¶ Potulētoꝝ: nimio potu & temulētia titubātiū. ¶ Distēto sago: ueste militari: sic Mar. ibi ab excusso missus in astra sago. ¶ Aulicā gratiosā: ab aula aulicā grōsam dixit qa grā polleret apud neronē. ¶ Per hāc aulicā: hoc eē qdā existimāt qđ Iu. obliq; i satiris scripsit. Quos euehit optia sūmi Nūc uia ꝓcessus uetulæ uestica beatæ. Tacitus cōtra otho inqt pueritiā icurioſe adolescētiā petulāter rexerat grat⁹ Neroni emulatōe luxus. ¶ Cōsuetudie mutui stupri: idē tacit⁹ nero ait poppeā sabinā pricipale scortū: ut aꝑ cōsciū libidinū deposuerat: no tā i alienas fœmias q̄ arcanaꝝ iter se libidinū itelligas. uel certe ad id alluſit qđ alio loco idē auctor de lapso nerone i amorē libertæ cui uocabulū acte fuit sil̄ assūptis i cōsciētiā othōe & claudio senetione.

¶ Ingēs ꝑmiū pactus: si eū abolita dānatiōis ignominia i pristinā dignitatē restitueret. ¶ Restitutionē: priusq; patres restituendū cēsuissēt. ¶ Ad agēdas grās pricipi & pūb⁹ q̄si iā cōfecto negocio. ¶ Particeps: otho consiliorum: quæ de necāda matre nero cum eo cōicarat. ¶ Vtriq; neroni & Agrippinæ. ¶ Exquisitissime comitatis: multa comitate refertam.

Flagra Flagella

Flagellare Diamastygosis

Ludicrū sagi supplicium

Vetulaes decrepiti

creperū Senex bulla

Ex sil̄itudine morum amicitia

Malum malo aptissimū

flagris obiurgaretur a patre: ferebat & uagari noctibus solitus: atq; i ualidum quēq; obuiorū. uel potulentū corripere: hac discincto' sago ipositum in sublime iactare. Post patris deinde mortē libertinam Aulicam gratiosam: quo efficatius coleret etiā dilīgere simulauit q̄is anū ac pene decrepitā: per hanc insinuatus Neroni facile summū inter amicos locū tenuit cōgruentia morum: ut uero quidam tradūt: & cōsuetudine mutui stupri. Ac tantū potentia ualuit ut dānatū repetundis consularem uirum ingens præmiū pactus priusq; plane restōnē ei ipetrasset: non dubitaret i senatū ad agēdas gratias introducre.

De amicitia eius cū Nerone & aliis gestis eius.



Mnium autē cōsiliorum secretorumq; particeps die quem Neto necandæ matri destinauerat ad cōuertēdas suspitiones cœnam utriq; exquisitissime

comitatis dedit. Item popeiam Sabinam tunc adhuc amicã eius abductam marito: demãdatamq; interim nuptiarum sibi specie recepit. Nec corrupisse contentus: adeo dilexit ut ne riualẽ qdem neronẽ æquo tulerit aio. Creditʒ certe non mõ missos ad arcessendã nõ recepisse: sed ipm ẽt excluisse quondã pro foribus astantẽ: miscentẽq; frustra minas & pces: ac depositum reposcentẽ: Quare diducto matrimonio sepositus est p cãm legatiõis i Lusitaniã: & satis uisũ ne pœna acrior in unũ hoiem diuulgaret: qui tñ sic quoq; hoc districho enotuit. Cur Otho mentio sit quæritis exul honore: Vxoris mechus cœperat esse suæ. Prouinciã administrauit q̃storius p decẽ ãnos moderatione atq; abstinẽtia singulari.

## De spe eius ad impium: & aliis gestis eius.

VT tãdẽ occasio ultionis data est conatibus Galbæ primus accessit eodẽq; momẽto & ipse spẽ impii cœpit magnã quidẽ & ex cõditione tẽporũ: sed aliquãto maiorẽ & affirmatione Seleuci mathematici: q cum eum olim

¶PHI. ¶Poppeã sabinã: otho sabinã poppeã pellexit iuuenta ac luxu ad adulteriũ: mox adulterio iunxit matrimoniũ: cuius formã elegantiãq; dũ apud principem ĩmodice laudaret: ut auctor ẽ tacitus: eũ accẽdit ad eãdẽ appetẽdam. sepe auditus ẽ otho cõsurgens ex cõuiuio Neronis se ire ad illã. cui cõcessam dictitabat nobilitatẽ pulchritudinẽ uota oĩum & gaudia felitiũ. talibꝰ irritamentis nero in amorẽ poppeæ ardescẽs ut illius amore solus potiretur: othonẽ mandauit in hispaniã sub p̃textu legatiõis Idẽ tacitus alio ĩ loco poppeam sabinã eleganter appellat principale scortũ ueluti principis amicam: quã nero apud othonẽ conscium libidinum deposuerat donec octauiã uxorẽ amoliretur. mox suspectũ in eadẽ poppeia ĩ ,puicia lusitania spẽ legationis seposuit. ¶Eiꝰ: nerõis. ¶Abductã: marito: ruffo crispo eqte romão: ex quo filiũ genuerat. ¶Demãdatã: sibi tãq̃ depositũ a nerone cõmissã. ¶Nõ mõ missos: nero cũ quosdã misisset ad othonẽ: q euocarẽt poppeã: ad seq; deducerẽt: excluſi fuerũt ab othone: q etiã dicit ausus esse excludere quõdã ipsũ neronẽ: & ut ait tacitus: ipsa poppea acri neronis amore ad supbiam abutens dictitabat se nuptã esse othoni: illiq; deinctam: q aio & cultu magnificus foret: cũ nero assuetudine ancillæ noĩe actes deinctus nihil traxisset ex cõtubernio serui li nisi abiectũ & sordidũ. ¶Accersendã: euocãdam. ¶Depositũ. poppeã sabinã: quã ĩstar depositi fidei othonis cõmiserat. tradit plutarchus: quod huic loco cõsentaneum est: olim poppeiam exclusisse neronẽ othone absente: siue ut societatũ uoluptatẽ auferret: siue quod cæsaris nuptias grauiter ferret: cũ nequaq̃ fugeret amatoris usum pp ĩmodicam libidinem: ut aũt scribũt iurisco̅sulti est depositũ depositori reddẽdum a depositario: quotienscũq; repoposcerit. & ut ait iurisco̅ sultus nõ debet res deposita deteriorem reddi. ¶Diducto separato diuulso abducta poppea. ¶Sepositus: ltidem tacitus sepositum fuisse othonem p spẽm legatiõis dixit. ¶In lusitaniam: tacitus. dicit familiaritate sueta post cõgressum & comitatũ otho: & ad postremũ ne ĩ urbe emulatus ageret: prouinciæ lusitaniæ preficitur. plutarchus refert lusitaniam othoni datam esse a nerone senece suasu & monitu: quo in primis beniuolo & amico utebatur. ¶Ne pena acrior: parũ abfuit: qn otho ĩterficeret: fuitq; absurdũ qd nero q uxorẽ occiderat & sororẽ ob poppeæ cõiugiũ: pepercerit othoni. ¶Mimũ oẽm: totiꝰ fabulæ scenã: q̃ exorta erat de amote poppeæ ĩter neronẽ & othonẽ pciario. Qu. mimus & rumor fabulæ senicæ psilis. ¶Enotuit: diuulgatꝰ ẽ. ¶Sit exul: scribit plutar. othonis satis cõptũ fuisse: qd lusitaniæ prefectus fuerat cõstitutus: ut sub nomine impii uelaret exilium. ¶Métio ho. ut p spẽm lagatõis & sub honoris uelamẽto exiliũ deliteſceret. ¶Vxoris su. poppeæ q̃ prio othonis uxor fuit: mox neroni nupsit cũ ille exturbasset octauiã. ¶Prouinciã: lusitaniã: q̃ ĩ ulteriore hispãia ẽ. ¶Quæstoriꝰ: iã honore q̃sturæ fũctus. ¶Abstinẽtia sing. tacitus. ,puiciæ lusitaniæ p̃ficit otho: ubi usq; ad ciuilia arma nõ ex priore ĩfamia sed integre sctẽq; egit ,pcax ocii & ptãtis tẽpatior. Idẽ alio loco testat ,puiciã lusitaniã comiter admĩstratã fuisse ab othõe. plutar. quoq; refert othonẽ lusitanis p̃stitisse sese facilẽ & iucũdũ. ¶Vltionis: q̃ neronẽ ulciſci posset. ¶Prius acces. cũ galba defecisset a nerone ut plutar. ,pdidit. prius otho accessit ex ducibꝰ ad ptes galbæ: & q̃tũ auri argẽtiq; hẽbat ĩ poculis: argẽtario id oẽ dedit: ut ide nũmi fierẽt: quos mĩstris galbianis enumerauit: fecitq; iter multos dies una cũ galba. ¶Ex cõdi. tẽ. tpa cũ forẽt turbida & tumultuosa spẽ dabat othõi aspirãdi ad ipiũ. ¶Seleuci mathe. mathemaci siue genethliaci: quos penes se otho sp hẽbat eũ bñ spare đ ipio pollicebant sed inter alios erat ptolomeus maioris ap̃ othonẽ auctoritatis: qđ ueritatẽ sepe illi p̃dixisset: q otho ni i hispania comes iter alia p̃dixerat hoc futurũ ne a nerone iterimeret: q prior eẽt morituꝰ: ipm neroni supfuturũ ,pmiserat romanisq; ipaturũ. Itaq; ptolomeus cũ ex euẽtu uerũ appuisset illđ: qđ prio loco p̃dixerat: hortabat othonẽ ne de ipio spẽ abiiceret. ille more humani ĩgenii qđ cupiebat id libẽter ãplexabat. demiror a trãqllo mathematicũ hũc noĩari seleucũ: cũ ptolomeꝰ a cor. ta. atq; plutar. nũcupet: nisi fortasis dictus sit ptolomeus seleucus ueluti binominis. Sepe ẽt de noibus nõ cõstat: sicut ap̃ liuiũ frequẽtissime dubitat.

¶M.AN. ¶Adhuc amicam: nundum coniugem: nam ea nero postea uxorem ducxit ictuq; calcis p̃gnantem occidit. ¶Abductã marito. i. Crispino plutarchus Otho inqt famosus romæ ob nuptias poppeiæ quã cum esset crispini cõiunx amauit Nero: addidit idem auctor eam a marito ab Othone non Nerone alienatam illud adiiciendum puto apud plutarchum semp pompeiam pro poppeia mendose legi. ¶Demandatam: apud Othonem depositam: Tacitus poppeiam inquit Sabinam principale scortum ut apud consciũ libidinum deposuerat donec octauiam amoliretur. ¶Corripisse: ad coitus consuetudinẽ traxisse. ¶Con-

Nero in amorẽ popeæ ardescẽs

Poppea pricipale scortũ nero exclusus

Poppea exclusit neronẽ

Seneca amicus othõis

Amor p tiarius

Predictũ mathematici

tentus otho. ¶Missos: a Nerone. ¶Ipsum: ēt neronē. ¶Depositū. i. poppeā apud ipsū depositā. ¶Diducto mīmonio ad illd refert qđ nuptiaꝝ ſpecie dixerat poppeā ab othone receptā. q. d. adempta othoni poppea ¶Sepositus: otho. ¶Ne pena acrior. i. ſi maiori pena affeciſſet. ¶Mimū oēm: rediculā rēi fabulā ꝙ otho p belle neronē poppeæ poſſeſſione excluſiſſet. ¶Mētito: ficto aſſimulato. ¶Vxoris ſuæ: ipſius Neronis qui poppeā poſtea ſibi mīmonio iūxit. ¶Prouinciā: luſitaniā: ut plutarchus ſcribit. ¶Queſtorius: quū q̄ſtura tīn functus eſſet. ¶Vltionis: qđ honoris p̄textu a nerone relegatus eēt. ¶Seleuci: mathematici: Cor. & plutarchus non Seleucum ſed ptolomeum noīant.

¶PHl. ¶Supſtitē: ſupuicturū ſupfuturū. nā ſupeſſe interdū ſignificat ſupſtitē eē. docet gellius & plauti cōfirmat auctoritas: qui ait in aſinaria ſicut tuū uis unicū gnatum tuæ ſupeſſe uitæ ſoſpitē & ſupſtitē. a ſupſtite ſupſtitio dicta: q̄ anicularū ꝓpria eſt: quæ multis p etatē ſupſtites ſunt ut interpretat ſeruius. nō me p̄terit. M. tulliū ſupſtitioſos ex eo dictos opinari ꝙ totos dies p̄cant ut ſui ſibi filii ſint ſupſtites. lactātius uero autumat ſupſtitiōem & ſupſtitioſos dici: q ſupſtitem memoriā eoꝝ colunt: aut q parētibus ſuis ſupſtites colebāt imagines eoꝝ domi tanq̄ deos. ſupſtitio āt nihil aliud eſt q̄ falſi dei cultus: & ſicut religio colit deos ita ſupſtitio uiolat ut inquit eleganter ſeneca: a quo ſupſtitio dī error inſanus. ¶In quēquā: ēt in uiliores. erat otho officioſiſſimus: qui ut ait tacitus oia ſeruiliter faciebat pro dīnatione. ¶Quotiens cena principē exciperet: in hanc ſnīam ait tacitus eo paulatim ꝓgreſſus eſt otho ut per ſpeciē cōuiuii: quotiens otho apud galbā epularet cohorti excubias agenti uiritim centenos nūmos diuideret. plutarchus quoq; inquit quotiēs galbā epulo acciperet cohortē ſemp quæ ad cuſtodiā aderat corrumpebat: aureū ſingulis tribuens: quibus rebus ipſum galba honorare uidebat: qđ eo ſtudio & populari gratia in multis uteret. ¶Demerebat: obſequio deuinciebat & beneficio cōciliabat. Quintilianus ſimul ut pleniore obſequio demerer amātiſſimos mei. ¶Aliū alia uia: ut hunc affabilitate illum benignitate: alium militari ꝓmotione demereret. nāq; ut hiſtorici ꝓdiderunt. affabilē ſe & humanum oībus exhibebat: egenis opitulabat: plurimā uiris militaribus opē ferebat: multoſq; ꝓmouebat caſtrenſibus honoribus. ¶Cui cum uicino litigāti. Coceium proculū ſpiculatorem ſignificat: cui ut uerbis taciti utar de parte finium cū uicino ambigenti uniuerſum uicini agrū ſua pecūia emptum dono dedit. ¶Adhibitus: arbiter mirari ſe ait cicero in oratione ꝓ murena iuriſcōſultos nōdum ſtatuere potuiſſe utrū iudicē an arbitrum dici oporteat. diciť aūt arbiter iudex ꝙ totius rei habeat arbitrium & ptātem: & ut docet idem cicero in oratione pro roſcio comedo: cū ad iudicē cām labefactari aīaduertūt: ad arbitrū cōfugiunt. In hoc aūt differūt iudex & arbiter: iudiciū & arbitriū: ꝙ iudiciū eſt pecuniæ certæ: arbitriū incertæ. ad iudiciū hoc modo uenimus ut totam litem aut obtineamus aut omittamus: ad arbitrium hoc aīo: ut neq; nihil neq; tīn quantū poſtulauimus cōſequamur Proculus iuriſcōſultus titulo ꝓ ſocio tradit dno eē genera arbitroꝝ: unū eiuſmodi: ut ſiue æquū ſiue iniquum parere debeamus qđ obſeruat cū ex cōpromiſſo ad arbitrū itū eſt. alterū hmōi ut ad boni uiri arbitratū redigi debeat. & ſi noīatim p̄ſona ſit cōprenſa cuius arbitratu fiat: arbitrariū uero diciť cū adhuc reſ apud arbitrū geritur: quæ res adhuc incerta eſt. ex quo eſt illud plautinū. hoc quidem certū eſt nō eſt arbitrariū. ¶Emācipauitq; quaſi ꝓ emāpationem quādā tradidit in mācipatū cocei ꝓculi. ¶Adoptaret a galba: ſpē adoptionis ſtatim cōceptā acrius indies rapiebat otho fauentibus pleriſq; militū: prona in eū aula nero baturq; pro uiribus: ut a galba adoptaretur. ¶Decidit: delapſus eſt a ſpe adoptionis. ¶Inſtigante magnitudine eris alieni. othonem: cui omne inturbidum conſiliū multa ſimul exſtimulabant luxuria etiam principi oneroſa: inopia uix priuato tollerāda. Mercurius in ſexto ab horoſcopo loco facit multis debitis & multo uſurarum fenore implicari. ¶Referre: nullam eſſe differentiam. ¶An in foro ſub creditoribus caderet: ſicut hoſtis in acie iugulat hoſtem: ita credetor in foro iugulat debitorem dum repetit apud pretorem pecuniam creditam.

¶M. AN. ¶Tūc nerone: ſublato. ¶Aureos uiriti dabat: hmōi largitionis & tacitus & plutar. i galba meminerūt. ¶Aliū militū: ex militibus quēuis aliū. ¶Adhibitus: otho. ¶Arbiter: litis cognitor. ¶Redemit: dato litigatori ex ære ſuo agri de quo ābigebat p̄cio. ¶Emācipauit oī onere leuauit. ¶Succeſſiōis dignū: ſed uſitati⁹ ſucceſſiōe dixiſſet. ¶Indieſq; expectabat: neq; hoc ſatis ex cōſuetudīe dictū: quū nullum ſit in uerbo

Supeſſe

Supſtitio uū

Demereri

Arbiter

Iudex arbitriū Iudiciū

Arbitratium

Horoſcopus debitoris

ſupſtitē Neroni fore ſpopondiſſet tūc ultro inopinatus adueneratiſ impatusꝝ quoq; breui repromittens. Nullo igit of ficii aut ambitionis in quēquā genere omiſſo: quotiēs cœnā principē acciperet aureos excubāti cohorti uiriti diuidebat nec eo minus aliū alia uia militū demerebat. Cuidam ēt de p̄te finiū cū uicino litiganti adhibitus arbiter totū agrū redemit: emancipauitq; ut iam uix ullus eſſet qui nō ſentiret & p̄dicaret ſolum ſucceſſionis imperii dignum.

De cōſpiratione eius cōtra Galbā & cauſis.

Perauerat aūt fore ut adoptaret a Galba. idq; indies expectabat: ſed poſtq̄ piſone prælato ſpe decidit ad uim cōuerſus eſt inſtigante ſup animi dolorē etiā magnitudinē æris alieni: neq; enim diſſimulabat niſi principem ſe ſtare non poſſe: nihilq; referre ab hoſte in acie an in foro ſub creditoribus caderet. Ante paucos dies ſeruo Cæſaris

incremẽtũ.uiuo.n.in diẽ dicimus expecto indiẽ: cresco uero in horas doctior fio in horas nec secus fere ap̃ bonos legere ẽ. ¶Sub creditorib⁹: qbus grãde æs debebat. ¶Caderet: casurus eẽt: piret. ¶Cæsaris: galbæ.

pro impetrata dispẽsatione decies sestertiũ expresserat: hoc subsidium tanti cœpti fuit: ac primo. v. speculatoribus commissa est res: deinde. x. aliis quos singuli binos produxerant oibus dena sestertia repræsẽtata & quinquagena ꝓmissa: per hos solicitati reliqui. nec adeo multi aut dubia fidutia in ipso negocio pluribus affuturis.

De assumptione eius ad principatum & aliis gestis.

¶PHI. ¶Pro impetrata dispẽsatiõe: sensus est: unus ex seruis galbæ cupiebat fieri dispensator impatoris: qđ ut facilius ꝑpetraret usus erat othone dep̃catore. ex quo factus uoti cõpos ueluti ꝓ remuneratione othoni dedit decies sextertiũ: hac sũmula aggressus est rẽ maximam tanti cepti impii occupandi & galbã trucidandi. ¶Quinq; speculatoribus: lege spiculatoribus. Cor. tacitus & plutarchus memorant duobus tantũmodo hãc ꝓuinciam fuisse cõmissam ꝓculo tessarario spiculatori: & ueturio optiõi: quos pretio & ꝓmissis onerauit data pecunia ad pdendos plurium aios. unde ut ait tacitus suscipe duo manipulares impiũ po. ro. transferẽdum: & transtulerunt. obiter emaculãdus est locus apud Cor. tacitũ: apud quẽ legit̃ ueturiũ opitionẽ. ꝓ optionem optiones enim in re militari appellantur hi: quos decuriones aut cẽturiones optant sibi ministros uicariosq; quo facilius obeant publica officia: de quibus sic refert uegetius in. ii. optiones ab optando appellati: q̃ antecedẽtibus egritudine ꝑpeditis hi tanq̃ adoptati eo⁹ atq; uicarii solent uniuersa curare. de eisdẽ ait. M. uarro ĩ prio đ la. ligua. quos decuriones primo sibi administros optabant: optiones uocari cepti: quos nũc ꝓpter ambitiones tribuni faciũt. de optione in hac administri significatione decẽter dixit plautus in asinaria. optionẽ tibi sumito leonidam. liuius uidet̃ noie subcẽturionis signare optionẽ a centurione electũ: cũ ait in. viii. ꝓmissum fuisse cẽturionibus: ut sub cẽturione sibi quẽ quisq; uellet eligeret: qui eũ tutaret̃. A b optione dicitur optionatus: ut a decurione decurionatus. A pontifice pontificatus. M. cato. Maiores p̃tium parauere bonis atq; strenuis decurionatus. optionatus. hastas donaticas: aliosq; honores. ¶Singuli: quilibet ex illis qnq; spiculatoribus binos sibi asciuerat socios & ita. xv. numero fuerũt principes othonianæ conspirationis. ¶Repsentata stati enumerata. ¶Sollicitati reliqui: partim argento partim pollicitationibus. ¶Haud dubia: idubitata & certa. ¶Tulerat aĩus: optauerat: Ouidius in noua fert aius. ¶Post adoptionem: inter adoptionem pisonis & cedẽ galbæ sex dies medii fuerunt. ¶Castra: pretoria. ¶Ne oneraretur inuidia: refert cãm quare otho ñ aggressus sit galbam cenãtẽ. sicut aĩo destinauerat. namq; illo forte die stationẽ agebat in palatio ea cohors qua excubante iam pridẽ Caius caligula fuerat occisus: mox nero desertus. igitur ne illi cohorti conflaret ĩuidia tertii flagitii inureretq; tertiã desertionis impatoriæ notam: distulit negotiũ in sextũ diem. tot enim ĩterfuere inter adoptionem pisonis & galbæ iugulationem. ¶Medium tempus: quattuor dies intermedios. ¶Exemit: ne illo tpe galbam aggrederetur. ¶Religio: cum mathematicus diceret tempus ex monitu fatorum nõdum aduentasse. ¶Destinata die: fuit hic dies ad decimum octauũ. Cal. februarias. ¶Sub edẽ saturni: edẽ saturni in qua fuit romanoꝝ ærarium: fuisse in foro romano historici ꝓdiderunt. ¶Ad miliarium aureum: plutarchus in galba miliariũ aureum fuisse colũnam aureã tradit: in qua incisæ oẽs italiæ uiæ finiunt. pli. in. iii. miliarium in capite romani fori statutũ fuisse memorat: a quo ad singulas portas: quæ erãt numero. xxxiiii. currebant mẽsuræ regionum. Cor. ta. ait prexisse othonem ad aureum miliarium sub ede saturni. ¶Operirentur: expectarent. p̃stolarentur. ¶Audiuit: predicta aruspicis. umbricius aruspicum peritissimus ut supra dictũ est: galbæ sacrificãti tristia exta & instãtes insidias ac domesticum hostem p̃dixit: piculumq; capitis iminere impatori audiente othone: qui ꝓximus galbæ astiterat: & his quæ dicebantur ab umbricio attentum se prestabat. ¶Liberto architectos nunciante. onomastus libertus othonis significat̃: quẽ patronus futuro sceleri p̃fecerat: qui nõ multo postq̃ aruspex galbæ illa p̃dixerat: nunciat eũ expectari ab architecto & redẽptoribus: erat aũt id signũ paratæ cõiurationis & militũ iã coeuntiũ. Igit̃ otho digressus est dicẽs p̃dia urbana uetustate suspecta sibi emẽda esse. & ideo prius exploranda inspiciẽdaq;.

¶M. A N. ¶Dispẽsatiõe: ut galbæ dispẽsator eẽt. ¶Decies sestertiũ: decẽ sestertia q̃ ne dimidiũ qdẽ attici ĩplent talẽti: Plutarchus ut alio dixius loco qnq; &. xx. milibus decies sestertiũ taxauit: alii decẽ millibus nec ãplius. ¶Cœpti: audacis cõsilii. ¶Singuli: eo⁹ qnq; qbus ab initio cõmissa res est. ¶Binos: ex illis decẽ q cõspiratõi secũdo loco accessere. ¶Dena sestertia: q̃ otho cæsaris seruo exp̃serat: ut ad illđ referat̃ qđ eã pecuniã subsidiũ tãti ĩcepti fuisse dixerat. ¶Post adoptionẽ: pisonẽ a galba adoptato. ¶Respect⁹: honor existi

Duo manipulares trãstulerũt ipium

Locus taciti emaculatus

Optiones qui Subcenturio

Miliarium aureum

Predictũ ſumbricii

matio. ¶Excubabat: in palatio stationem hẽbat quo appet nõ semp eãdẽ cohortẽ excubare solitã. ¶Sed ex pretoriis castris p uices aut potius sorte accersi cõsuetã. ¶Oneraretur: maiore inuidia flagrare cœpisset. ¶Eiusdẽ statione: eadẽ in palatio excubãte. ¶C. Priceps: caligula. desertus destitutus qa illoꝝ ignauia aut pfidia ita accidisset ut ipsis excubãtibus unus atq; alter cæsarũ piclitatus esset. ¶Religio: metus ac fideꝝ ob seruatio. ¶Seleucus: mathematicus. ¶Ad miliarium: aureũ sic. Tacitus: p tiberianã domũ in Velabrũ inde ad miliariũ aureũ sub æde Saturni pgit. pli. currẽte mẽsura a miliario in capite romani fori statuto: cum his tres miliariũ eundẽ locũ uocẽt haud apte tñ põt intelligi qd ea res esset. At plutarchus clarius descẽdens inqt p ædes quæ tiberii uocabant gradiebatur in forũ ubi steterat colũna aurea in qua incisæ oẽs italiæ uiæ finiũt. ¶Auspiciis: umbricii. ¶Liberto: onomasto ut tacitus & plutarchus scribũt. ¶Architectos: hũc pretextum duo illi quorum proxime memini fuisse affirmant.

Posticũ

¶PHI. ¶Postica pte: ediũ palatinarũ posteriore pte nã posticũ dicimus qd est & a tergo. cuius diminutiuũ est posticulum: quo utiẽ plautus in trinũmo: posticulũ hoc recipit cũ edes uendidit.

Posticulum

postica ẽt diciẽ in augurio pars tẽpli celestis ad septẽtrionẽ uergens ut docet uarro libro. iii. linguæ hoc amplius posticã absolute appellamus posticũ ptẽq; ediũ posteriorem. sicut usurpat amianus marcellinus & nos superius memorauimus. posticæ diminutiuũ est posticula. ¶Si q̃ reret: a principe galba. ¶Proximis: q ppe ipm stabant in cõspectu principis. ¶Abditus: mulie bri sella. Cor. ta. ait othonẽ liberto onomasto innixum p tiberianã domũ in uelabrũ pueniss̃e in forũ: ubi tres &. xx. speculatores impatorẽ cõsalutauerunt. & sellæ festinãter impositũ strictis mucronibus in castra rapuerũt in itinere totidem militibus aggregatis. ¶Lecticariis: lectice baiulis. ¶Deficiẽtibus: languẽtibus defatigatisq; ex ppera gestatiõe. ¶Laxato calceo: soluta corigia calciamẽti. olim hieronymus syracusanoꝝ tyrãnus cõfossus est uulneribus: cum custos corpis tanq̃ laxaret nodũ calcei abstrictum. moratus turbã tanto interuallo sustinuerit agmen satellitũ: ne tyranno succurrere possent. calceoꝝ cõfector elegãti uocabulo dictus a plauto calceolarius ĩ aulul© ria. q̃is qdam legere malint calteolarii qd nõ ꝓbo. ¶Succullatus: in collum militum sublatus. super hoc uerbo plura in quarto cõmentario. ¶Strictos: eductos euaginatosq;. ¶Ad principia: loca in castris de quibus iam dictum est. ¶Quoq;: quocũq;. propertius uix decimo admittor nunc ego quoq; die: sensus est quicunq; obuius fiebat othoni perinde illi adherebat ac si conscius foret illius coniurationis. cum tñ nõ esset particeps: sicut Iulius marcialis tribunus: q statione in castris agebat prebuit pleriscq; suspitionem conscientiæ. ¶Missis q Galbam & pisonem trucidarent. Galbam trucidatum fuisse multis uulneribus supra memorauimus. Piso uero adoptatus a galba. in edem uestæ coufugerat: latebraq; abditus iminens exitium differebat: cũ aduenerunt missi ab othone sulpitius Florus & statius marcus: a quibus ꝓtractus in foribus templi trucidatus est.

Dolus alexandri no dum calcei

Calceolarius

Succulatus

Nex pisonis

¶Quod sibiipsi reliquisset: mira othonis benignitas: qui nõ tanq̃ impator uelit congerere fortunas ipatorias sed totius impii dños faciat milites: habiturus id tantũmodo quod sibi milites tanq̃ cõmilitoni habẽdum reliquissent. refert tacitus othonẽ id temporis protendisse manũ ad singulos adorasse uulgum iecisse oscula: & oĩa fecisse seruiliter pro dñatione: qui pro uallo castrorum pretorianoꝝ concionatus est ad commilitones. Ita enim blandius maluit appellare q̃ milites: qua concione insectatus est galbæ crudelitatem & auariciam pisonisq; adoptionem. mox apto armentario: arma statim rapit: eũq; secuti sunt milites nullo ad hortãte: cũ sibi quisq; dux foret & instigator. Mox otho iam impator galba pisoneq; trucidatis promisit militibus se ex fisco suo uacationes annuas exolutuꝝ. ¶Vergente die: In uesperã inclinante. ¶Quasi raptus de publico. scribit tacitus exacto p scelera die nouissimum maloꝝ fuisse leticiã: tunc senatum uocat pretor urbanus: certant adulationibus ceteri magistratus: accurrũt patres decernitur Othoni tribunitia potestas & nomen augusti & omnes principum honores: ipse adhuc cruento foro per stragem iacentium in capitolium atq; inde in palatium uectus est. concediq; corpora sepulturæ cremariq; permisit. caput pisonis uerania uxor redemit ab interfectoribus cõdiditq; in sepulchro. ¶Breui oratione: imperatoria breuitate usus. ¶M. A N. ¶Postica pte: auersa domorum parte per tiberianas domos. ¶Proximis: qui proxime steterãt. ¶Mandasse: Galbæ se requirenti subiiciendã. ¶Deficientibus: pondere & cursu lassis erant enim castra ꝑ toria extra urbẽ uia appia: ad locũ quẽ hodie bubulũ caput uulgo noiant. ¶Laxato: apto diffracto soluto.

Sibi qs/q; dux

ueranias pisonis

## De initio principatus eius & aliis gestis

Eide uergẽte iam die ingressus senatũ positaq; breui oratione quasi raptus de publico & suscipe imperium ui coactus: gesturusq; cõi omnium arbitrio palatiũ petit. Ac super cæteras gratulantium adulantiũq; blanditias

¶Omissa:reiecta.¶Succolatus:militū humeris delatus.¶Particeps:conspiratiōis. Id se domū habitur: quasi dicat oīa eor libidini pmissur.¶Ipsi:milites.¶Vrgente:inclinante.¶Raptus:a militibus.¶E publico:e foro qđ plus fuit q̄ si ex priuato in medium ꝓductus fuisset.¶Gesturus:admīstraturus.ſ.impium

ab infima plæbe appellatus Nero: nullū inditiū recusantis dedit īmo ut qdā tradiderūt ēt diplomatibus primisq; epistolis suis ad quosdā puincias præsides Neronis cognomē adiecit. Certe & imagines statuasq; eius reponi passus ē: & procuratores atq; libertos ad eadem officia reuocauit. Ne quicq̄ prius ꝓ ptāte subscripsit q̄ quīgēties sestertiū ad pagē dam aureā domū: dī ea nocte ꝓ quietem pauefactus gemitus maximos edidisse: reptusq; a cōcursantibus humi ante lectum iacēs ꝓ oīa piacularia genera manes Galbæ: a quo deturbari expelliq; se uiderat: propitiare tētasse. Postridie quo q; ī augurādo tempestate orta grauiter prolapsū identidem obmurmurasse, τί σὰ ῥ μοὶ κἀὶ μάχροισ ασυλοισ. Quid mihi & cum magnis asylis.

De coniuratione germanici exercitus cōtra othonem & aliis gestis eius.

Vbidē uero tempus Germanici exercitus ī Vitelii uerba iurauit: Quod ut comperit auctor senatui fuit mit-

¶PHI. ¶Ab infima plebe appellatus nero. In theatris auctore plutarcho nero salutatus fuit: & cū qdam neronis imagies ꝓtulisset in ꝓpatulū non ꝓhibuit: & ut refert Cor. ta. creditus est otho de celebrāda neronis mēoria agitauisse spe uulgū alliciēdi & fuere q imagines neronis ꝓponerēt atq; ēt quibusdā diebus populus & miles: nerōi & othōi acclamauit. Neronis cognomē adiecit. Ita uidelicet subscribebat marcus otho nero.¶Imagines imagines sunt cereæ & pictæ: statuæ uero ænee & lapideæ.¶Ad eadē officia. q̄ officia habuerāt ꝓcuratores libertiq; neronis uiuente nerone: ea amiserant galba impante. nunc ab othone ad pristinā dignitatem reuocantur.¶Pro potestate, ꝓ iure maiestatis īpatoriæ.¶Subscripsit. moris est principū subscribere libellos quos ꝓbant: in quibus nota

Otho salutatus nero

Neroni & othoni

Imagines Statuæ

ta sūma est expendēdæ pecuniæ. otho ut usquequaq; se neronis amicū ꝓfiteret cū primū potuit ex auctoritate impatoria subscripsit libellum pecuniæ exoluendæ ad absoluendā aureā domū: quā fecerat nero. Catrinus impator fastidiū subscribēdi tantum habuisse traditur: ut impuq; quendā ad subscribēdum poneret: quem obiurgabat plerūq; ꝙ bene suā imitaret manū. cōmodus quoq; impator adeo negligens tarduſq; fuit in subscribēdo: ut libellis una forma multis subscriberet. In epistolis aūt plurimis uale tm̄ scriberet. alias subscribere significat fauere uñ subscriptores dicti de qbus alibi plura.¶Ea nocte. q̄ proxima fuit post galbæ iugulatiōem.¶Concursantibus. ministris & aulicis q audito gemitu repēte accurrerunt. Itidē silius canit famulos accurrere solitos cū luminibus ad annibalē in somnis bella gerentē.¶Piaculoꝝ. expiationum ꝓcuratiōnūe.¶Manes galbæ ꝓpiciare. aīam galbæ defuncti ꝓ sacrificia placare: sicut romul⁹ manes fratris remi ꝓpiciauit.¶Deturbari. de lecto deiici.¶Viderat. ſ. ꝓ quietem & in somnis.¶In auguran do. mos erat principum: ut augurarent & captato augurio res aggrederent.¶Idemtidē. frequēter.¶τί γάρ. i. quid. n. mihi & longis asilis? est aūt asilus uespæ genus uulgo tabanus uocatur. græci oestr uocant de quo cecinit poeta. in. iii. geor. plurimus alburnū uolitans: cui nomē asilo romanū est. oestr grai uertēt uocantes. plinius in. xi. aculeus inquit quibusdā in ore est ut asilo: siue tabanum dici placet: uidetur autem otho ideo murmurans dixisse: qd mihi & lōgis asilis? ut oñderet sibi ominosum fuisse augurāti: bestiolas id genus uolitantes auguriū obturbasse. sed cū asilus latinum nomen: sit oestr uero græcum: non uideo quomodo græce ꝓnuntiauerit latinā dictionē. & cū ubiq; ꝓ ypsilon scriptum sit uidetur potius ad asilum locum esse referendū: tanq̄ dixerit otho: quid mihi & lōgis asylis commune est? tanq̄ dicere uellet nullū sibi paratum esse suffugiū: qualia asyla sunt: ad quod confugiens euadere possit: nimiq; significari uolens sibi in imperio aut uiuendum esse aut moriendum.¶Germanici exercitus. sincerus codex habet germanicianus exercitus: & ita legendum est. dicitur. n. germanicianus qui in germania est q̄uis romanus sit: sicut illyricianus exercitus dictus: qui romanus erat sed in illyrico morabatur. sicut urbanicianus: q erat ad urbem: q̄uis cōstaret ex alienigenis. uq; ita germanicianus a germanico differre: sicut hispaniensis ab hispano: & romaniēsis a romano: q̄uis ista nō semp ex regula & ex formula latinitatis usurpētur.¶In uitelii uerba iurauit. primus fabius ualens e legatis promptissimus coloniā agripinensem cum equitibus legionariis ingressus imperatorem uitellium consalutauit: continuoq; secutæ sunt legiones exercitusq; superioris germaniæ: qui speciosis senatus populiq; relictis noibus atq; sacramento iurauit in uerba uitelii impatoris se factuq; imperata: & ita appellatus est in germania uitellius imperator.

Faſtidium subſcribēdi in cario Vale tm̄ in epistolis

Subſcribere fauere Asilus tabanus Oeſtrum.

Germanicianus Illyricianus Vrbanicianus

¶M.AN.¶Recusantis: Neronis appellationē repudiātis.¶Procuratores & libertos: Neronis.¶Eadē officia: q̄ sub Nerone obiuerāt.¶Subscripsit: suum affēsū subscriptōe testatus est.¶Quīgēties sestertium: ex publico itellige erogādū.¶Aureā domū: quā nero magna ex pte ornarat.¶Ea nocte: q̄ proxime Galbæ cædē secuta est.¶Propitiare: sacrificiis placare.¶In augurādo: quū auguria captaret.¶Murmurasse: murmura edidisse.¶Germanici exercitus: nō germanicus ut qdā codices hñt: Tacitus auctor est duos superioris germaniæ & inferioris exercitus eodem ferme tpe in Vitelii uerba iurasse.

¶PHI. ¶Electum iam principē. uidelicet ipsum othonem electione militari & senatus fuisse principem creatum. ¶Cōsortem impii. tradit plutarchus othonē scripsisse uitellio pollicentē ei: si quiesceret se datu rum grandes pecunias & urbē: ubi uitam uicturus esset quietissimā & iucundissimā. ¶Ducibus & copiis: duces copiaꝝ uitellianaꝝ duo imprimis fuerunt fabius ualēs: & aulus cecinna. triginta milia armatoꝝ ex

Duces uitelliani uestitus cecinne

supiore germania ducebat cecinna: qui in italiam descendit uersicolori sagulo & bracchis quod barbaricū tegmen est indutus. fabius uero ualens p alpes cotias irrupit in italiam ad quadraginta milia armatoꝝ secum ducens. ¶Pene internitione. quasi excidio. ¶Amplissimi ordinis. s. senatorii. historia hæc est. otho crispinum misit. Qui acciret septimam decimā cohortē e colonia ostiensi in urbē romā qui cū iussa exequens: iuberet uehicula armis onerari incipientē nocte. aperto armamentario audacissimi milites fremere ceperunt: clamantes ueniisse crispinum senatūq; res nouas tentare Arma cōtra Cæsarem non pro Cæsare capi: quo sermōe uulgato alii currus occuparunt. alii ip

Crispinus trucidatur

sum crispinū cum duobus centurionibus obtruncarunt. oēs uero raptis armis nudatis gladiis īstructi Romam uenerunt: tanq̄ laturi suppetias othoni piclitanti: apud quē id tēporis cenabant circiter octoginta senatores fœminæq; primores. illi hanc occasionem existimantes idoneā interimendi senatores tanq̄ Cæsaris inimicos

Tumultati militaris

tumultuabant. othonē anxietas cepit haud secus discrimine senatus q̄ suo territū. unde p̄fectos misit ad mitigandas militum iras: simulq; senatores ad cenā uocatos surgere e conuiuio iubens p posticum emisit tunc magistratus, pfectis insignibus senes feminæq; p tenebras diuersa latibula petiuerunt: uixq; effugere potuerunt cum iam milites ipetu concitari irrumpent in cenaculum ostendi sibi othonē postulantes. tūc errectus otho qui discūbebat lachrimis & p̄cibus egre cohibuit furorem militū: quī castra rediere iuiti neq; innocentes. postridie uero eius diei largitione usus est numerataq; sunt singulis militibus quina milia nummū. ipse otho laudauit p̄torianos milites: q; beniuoli se alacresq; fuissent: postulauitq; tempamētum militaris fortitudinis & erga se caritatis modū. ¶Per classiarios: milites nauales: de quibus supra diximꝰ. ¶Arma transferri. huic negocio p̄fecerat crispinum ut arma transferentur ī naues: essetq; classis instructa.

Sub noctē.

¶Sub noctem. nocte icipiente circa noctē. sic. n. exposuit seruius enarrans illud uirgilianum sub noctē cura recusat: cum. n. tempus significatur hæc p̄positio sub accusatiuo coheret. ita pud oratium. sub galli cantū consultor ubi hostia pulsat. ¶Promerentur. educerentur ex armentario: unde promus dictus: qui præest

Promus

promendis e cellario cibariis. plautus: sum promus condus, curator peni. ¶Insidias suspicati. ait Cor. tacitus nocturnum tempus in su'pitionem: causam in crimen eualuisse ita ut milites fremerent arguentes proditionis tribunos centurionesq; tanq̄ familiæ senatoꝝ ad pernitiem othonis armarētur. ¶Nonnullis occisis: restitere seditioni tribunum & seueriissimos centurionum obtruncauerunt urbem palatiumq; petētes quoꝝ impetus nec ipsis quidem palatii foribus coerceri potuit: quominus conuiuium irrumpēt: ubi uulnerati sunt Iulius Martialis tribunus & uitellius saturninus præfectus legationis: tandem uiso othone coercitus est furor. ¶Lamentari. consimiliter adonia sacra celebrabantur in quibus ululapides undiq; plāctus & lugubris sonus audiebatur adonioꝝ mentio fit in ezechiele. ¶In triclinium. in cenationem: ubi cū octoginta senatoribus epulabatur feminisq; primariis. ¶Nisi uiso. othone imperatore: qui in toro recumbebat. ¶Præpropere. nimis festinanter. ¶Motis necdum conditis ancilibus. huius rei meminit tacitus his uerbis fuere qui proficiscēti othoni moras religionemq; nondum conditoꝝ ancilioꝝ scutum uel arma celestia afferrent: aspernatus est omnem contationem ut neroni quoq; exitiosam. erat. n. īfaustum inchoare expeditionem illis diebus: quibus ancilia ex sacrario mota a tripudiantibus saliis in honorem martis

Salii ancylia gestāt in martio

gestarentur: & tantisper expectandum credebatur: donec finita salia festiuitate intra sacrarium conderent: fiebat autem solemnis hic saltatus salioꝝ ancilia gestantium in mense martio: sicut historici & poete prodiderunt. de ancilibus plura alias.

¶M. AN. ¶Doceret: Vitelium. ¶Per internuncios: peculiares non publice missos. ¶Haud dubio: bello eminenti. ¶Ducibus: tacitus cecinnam cum .xxx. milibus hominum ad occupandas alpes a Vitelio destinatum scribit: cui Plutarchus astipulatur: Ceteꝝ Fabiuu ualentem ad sollicitandas gallias missum ac p coccianas alpes in italiam irrumpe iussum nec obiter illud pigeat admonere apud Tacitum mendose quotidianas legi pro cocciana. ¶Amplissimi ordinis. i. senatus. octoginta. n. senatores ut Plutarchus ait q ea

tendæ legatiōis: q̄ doceret electū iā principē quietē & concordiā suaderet, & tñ per iternuncios ac lras consortem imperii generūq; se Vitelio obtulit, Veꝝ haud dubio bello iā ducibus & copiis quas Vitelius præmiserat appropinquantibus animum fidemq; erga prætorianorum pene internitione amplissimi ordinis expertus est: & placuerat per classiarios arma transferri remittiq; nauibus. Et quum in castris sub noctem p̄merentur: insidias quidam suspicati tumultū excitauerunt: repente oēs nullo certo duce ī palatium cucurrerunt cædē senatus flagitantes: repulsisq; tribunoꝝ qui ihibere tentabant nōnullis & occisis sicut erant cruenti ubinam īperator esset requirētes: p̄rupunt in triclinīū usq; : nec nisi uiso destiterūt. Expeditionē aūt ipigre atq; etiam præpropere incohauit: nulla ne religionem quidem cura: sed & motis: necdum conditis ancilibus q̄d antiqtus īfaustum haberetur

nocte cum eo cœnabant. nisi auersa parte palatii clandestine fuissent uel inuito Othone a militibus triclinium irrumpentibus obtruncati essent. ¶Per classiarios: Plutarchus ait Crispinum ad negocium quoddam quum septima cohorte missum a militibus qui insidias suspicati sunt cum dnob⁹ centurionibus cæsum. ¶Nulla religionum cura. nulla religiosi aut infamis diei ratione habita. ¶Ancilibus motis: gestari cœptis de ancilibus & tempore quo gestarentur. Ouidi. statim in principio tertii fastorum abunde multa. Cæterꝙ Liuius Dionisius Plutarchus & ipsi omnino aliqua. ¶Condita: suo sacrario reposita.

& die quo cultores deū matris lamentari & plangere incipiunt. Præterea aduersissimis auspiciis: nā uictimas Diti prīcæsas litauit quū tali sacrificio contraria exta potiora sint. Et primo egressu iundationibus tyberis retardatus: ad uicesimum ēt lapidem ruina ædificiorum præclusā uiam effēdit.

De cōgressu Othonis cū exercitu Vitellii: & aliis gestis.

Similī temeritate q̄uis dubiū esset nemini, qn trahi bellū oporteret: qñ & fame angustiis locorū urgeretur hostis: q̄primū tamē decertare statuit: siue impatiens lōgioris solicitudinis: sperāsqꝫ ante Vitelii aduētū ꝓ fligari plurimum posse. siue impar militum ardori pugnam deposcentium: Nec illi⁹ pugnæ affuit. substititque brixelli.

¶PHI. ¶Die. hic erat mensis marcii tūc. n. galli sacerdotes cybeles q̄ mater deū nuncupat' fanatici lamentabantur. simulacꝙ q̄ deæ lauabant in almone fluuio: quæ non sacra sed sacrilegia: non lauationem sed inquinationem appellat Augustinus in secundo de ciuitate dei. celebrabantur autem pompe annales matri deoꝙ Romæ ad sextū. cal. apriles ut docet amian⁹ Marcellinus. & carpentum i quo uehitur simulacꝙ cybeles almonis undiș abluebatur ex solemnitate sacrificali. Ouidius tñ in fastis festa matris deū celebrari solita autumat: non marcio mense sed aprili. possumus intelligere duplicem fuisse cybeles festiuitatem alteram marcio: alteram aprile celebrari solitam. quod autem marcii fuerit hoc tempus: quo otho ab urbe profectus est contra uitellium: satis constat testimonio Cor. taciti. & argumento ancylioꝙ. quæ martio mense peculiariter a saliis solemni saltu circunferebantur. ¶Diti patri uictimas litauit. sicut felix & faustum est litare diis superis: ita infelix. & infaustum litare plutoni. ¶Nam qui placat plutonem cæsa uictima se caꝙ esse diis ifernis cognoscit: qui uero nō litat plutoni prospeꝙ auspicium consequitur tanq̄ sit uicturus: nec ad plutonias sedes ꝓ mortem transiturus. otho dum litat diti patri hoc est plutoni presagium capit futuræ mortis tanq̄ in orci proserpinæq̄ familia numeratus. Dis autem deus inferoꝙ est: quia diues cum omnia ex recidant in terras & oriantur ex terris: ut interpretatur Marcus Tullius in secundo de natura deoꝙ. sic etiam apud græcos appellatur πλοῦτον a quibus diuitiæ dicuntur. πλούτος. πλοῦτου autem. i. diuitiaꝙ dator est pluton ut scribit plato in cratyllo. dicitur autem iuncto uocabulo dis pater: sicut neptunus pater: saturnus pater: ianus pī conīunctæ dicuntur. & mars pater hoc est marspiter & integro uocabulo iouis pater: quod nunc elisis aut immutatis quibusdam litteris iupiter appellatur. scribit Cicero in oratore ꝙ antiquitus diuis uocabatur: q nunc dicitur dis: postq̄ placuit noīa contrahere. ¶Inundationibus tyberis retardatus. inter cætera, pdigia precipuo pauore affecit subita tyberis inundatio: q̄ immenso auctu rupto ponte sublicio non mō plana urbis loca inundauit: sed secura ab huiusmodi casu ipleuit. rapti sunt e publico pleriq̄ plures i tabernis & in cubilibus intercepti. plutarchus & tacitus auctores. ¶Lapidē. miliarium. ¶Præclusam uiam. parāti expeditionem othoni campus marcius & uia flaminia inter belli obstructum uertebatur in omen iminentium claudium. ¶Trahi. procrastinari & in longum duci. ¶Quamprimum decertare statuit. Cor. tacitus i hāc sententiam ait: otho increpita ducum segnitia rē in discrimen mitti iubebat eger mora & spei impaciens. hoc tamen non fiebat ab othone. ex precepto disciplinæ militaris: quæ p̄cipit publicum conflictum esse uitandum nisi occasio inuitet aut necessitas urgeat: ideoq̄ emiliū paulū dicere solitum ferunt signis collatis bonum impatorem decertare nō debere: nisi summa necessitudo aut summa ei occasio data esset. ¶Ante uitellii aduentum, pfligari. uitellius. ut supra dictū est: præmiserat in italiam cum copiis militaribus duos duces fabium ualentem atq̄ cecinnam. unde spabat otho magnam partem belli, pfligari posse aduersus cecinnam atq̄ ualentē: anteq̄ ipse uitellius aduentasset: pfligare aūt ut docet gellius. i. xiiii. noctium attica rum: significat ad pnitiem interitūq̄ deducere atq̄ depdere. pfligataq̄ res quasi, pflictas & pditas appellamus. in alio significatu, pfligata dixerunt absoluta & effecta: qd q̄uis damnetur a gellio: tñ repudiandū nō est cū & latinæ linguæ parens Mar. tullius, pfligatum dixerit, p absoluto & pene confecto. sic. n. ait. i. v. que stione tusculana: atq̄ si ita est, pfligata iam hæc & pene ad exitū deducta q̄stio est. Cor. tacitus dixit profligauerat bellum cū iudeis uespasianus, p eo ꝙ est confecerat & pene ad exitū deduxerat. sic & bellum profligatum idētidē usurpatur ab historicis. ¶Substitit brixeli. plu. in othoneait. ipse igitur brixeli. quæ urbs italiæ circa padum sita est: subsistens copiarum duces emisit. tū marium celsum suetoniumq̄ paulinum tū etiam gallum & spurinam claros quidem uiros: sed qui in rebus agendis minus potuerint: ut instituerant uti cogitatibus suis. pp inobedientiam audatiamq̄ militum.

Galli fanatici

Non lauatio sed inq̄natio

Litar e plutoni

Dis pater

pluto

Maspiter

Diuis dis

Ex occasione aut necessitate pugnādum

Profligare

Profligata absoluta

Bellum ꝓfligatum

¶M.AN. ¶Cultores: Galli sacerdotes. ¶Deū mris: Cybeles. ¶Lamētari & plāgere: Mar. æra celeneos lugentia matris amores: Esuriens gallus uendere sæpe solet: solebant enim plāctu & lamētatiōe galli sacerdotes ad almonem usq̄ flu. eius simulacꝙ comitari. Ouidius: Papinius in siluis: Lactantius & aurelius Au

guſtinus uanæ illius ſupſtitionis meminerunt. ¶Diti pñi: Plutoni cui ara in campo martio fuit. ¶Cõtra ria: non litantia. ¶Potiora int: meliora, ptendant. ¶Inũdatione tyberis. Plutarchus & tyberim iundaſſe ait &. C. cæſaris ſtatuã ſua ſpõte cõ uerſã ad ortũ ſolis: & habenas ſigno uictoriæ ĩ capitolio excidiſſe. ¶Ae dificioꝝ: quæ caſu, plapſa uiã occluſerant. ¶Trahi bellum oportere: nullã hoſtibus fieri pugnãdi copiam. ¶Profligari: cõfici Liuius mitterẽt ad collegã qui iã bellũ, pfligatũ haberet utiꝫ ille hoc uerbo ſepius: quo magis mireris Gelliũ ut nouũ & paꝝ uſitatũ non, pbare. ¶Impar: nõ tanti ut militibus poſcẽtibus pugnã poſſet obſiſtere. ¶Illi: quæ primo commiſſa eſt. ¶Brixelli. eſt id oppidũ ciſalpinæ galliæ circa padum.

¶PHI. ¶Tribus p̃liis. paulus otoſius in hanc ſniam ſic ſcribit de othone loqueus. bellũ ciuile molitus tribus primũ leuibus p̃ liis: hoc eſt uno apud alpes: alio circa placentiã: tertio circa locũ quem caſtoris uocãt contra uitellianos duces congreſſus: uictor extitiſſet. q̃rto apud bebriacum p̃lio cum aĩaduertiſſet ſuoſ uinci ſeſe interfecit. ¶Apud alpes. maritias alpes tenebat marius. qui arcere othonianos intendit ſed primo impetu ceſi ſũt diſiectiq; montani: irritatiq; eo prelio othoniani milites uerterunt iras in municipiũ Albitemeliũ cum in acie nihil p̃dæ cepiſſẽt.

Et tribus qdẽ ueꝝ mediocribus præliis apud alpes circaq; placẽtiã & ad Caſtoris qd loco nomẽ eſt uicit: nouiſſimoq; maximo apud bebryacũ fraude ſupatus eſt: quũ ſpe colloquii facta quaſi ad cõditionẽ pacis militibus eductis ex ĩpro uiſo atq; in ĩpa cõſultatione dimicandum fuiſſet: ac ſtati moriendi impetum cœpit. ut multi nec fruſtra opinãtur magis pudore: ne tãto reꝝ hoiumq; periculo dominationem ſibi aſſerere pſeuerarat: q̃ deſpatõe ulla: aut diffidẽtia copiarum Quippe reſiduis ĩtegriſq; ẽt nũc q̃s ſecũ ad ſcdos caſus detinuerat: & ſupueniẽtib9 aliis e Dalmatia Pãnõiaq; & meſſia

¶Circa placentiam. ſpurina dux othonianus placentiã obtinebat: quam cecinna uitellianus oppugnare contẽdit. uñ de exorto certamine: quam temere ceperat: traiecto rurſus pado cremonam petiit. in hoc apud placentiam certamine pulcherrimum amphitheatri opus ſitum extra muros conflagrauit. ¶Et ad caſtoris. Cor. tacitus ad duodecimũ a cremona lapidẽ locum eſſe ait: quẽ ipſe non caſtoris uocat ſed caſtroꝝ: ubi uitellianiꝫ a ſuetonio paulino & mario celſo ducibus othonianis in inſidias precipitati ſunt: cõſtatq; deleri potuiſſe cecinnam cum uniuerſo exercitu uitelliano: niſi ſuetonius paulinus receptui ceciniſſet. ¶Nouiſſimo maximoq; hoc quartum p̃lium eſt quo othoniani, pfligati fuerunt non tã uirtute hoſtium quam fraude. ¶Apud brachiũ. iter ueronam cremonãq; ſitus eſt uicus bebriachi: quem Cor. tacitus ait duabus romãis cladibus notum infauſtũq; eſſe. plut. bebriacum inquit oppidum eſt prope cremonã: quo cum otho ueniſſet de pugna conſultauit. de hoc iuuenalis. bebriaci in campo ſpolium affectare palati. ¶Cũ ſpe colloquii facta. dum othoniani in procinctu ſunt ad certamen ineundum: rumor diſpſus eſt uitellianum exercitum deſciuiſſe a uitellio: qua pp omiſſo pugnæ ardore othoniani ultro uitellianos ſalutaueruut: commilitõeſq; appellauerunt. fecit hec res metũ proditionis apud ignaros pleroſq; quæ cauſa ſalutãdi fuiſſet. tunc icubuit hoſtium acies robore & numero p̃ſtantior. othoniani q̃q̃ diſpſi ac pauciores forent tamen p̃lium acriter ſumpſerunt. cominus eminuſq; uiritim concurrebatur. tãdem uictoria fuit penes uitellianos. othoniani uicti paſſim fugeꝛ cepũt. ¶Cõſultatiõe. corrige cõſalutatione: dum. n. othoniani cõſalutant uitellianoſ & cõmilitones appellant: tunc uitelliani acriter incubuerunt inuaſeruntq; othonianos. ¶Statiũ audita ſuorum ſtrage. cũ, pfugi e prælio pditas res patefeciſſent. non. n. interfuit ipſe certamini. ¶Magis pudore. huic opinioni aſtipulatur plutarchus ſcribens othonem anteq; mortẽ ſibi conſciſceret dixiſſe ad cõmilitões: uictoriæ ciuilis bonum patriæ malum eſt: mihi credite: mori malo q̃ imperare. haud. n. uideo cui tãto emolumento romanis futurus ſim ubi uicero: quanto ſi me ipſum dedero, p pace atq; concordia & ne rurſus talem diem uideat italia. ¶Quippe reſiduis integriſq; cũ othone bebriaci remanſerat magna militum copia adhuc integra & intacta clade. Cor. tacitus. ptonianus miles non uirtute ſe ſed proditione uictum fremebat: ſupeſſe adhuc cum ipſo othone quicquid militum tranſpadum foret: uenire meſicas legiões. magnam exercitus partem bebriaci remanſiſſe. hos certe nondũ uictos: & ſi ita ferrent honeſtius in acie perituros. ¶Ad ſecundos caſus. noluit otho primo diſcrimini caſuiq; bellico committere copias oĩs. ſed partẽ militum ſibi reſeruauerat adfortunam bellicam: caſumq; tentandum: ſi primo conflictu fuiſſet profligatus ¶E dalmacia pannonia & menſa. plocius firmus prætorii p̃fectus dum orat othonem ne aduerſæ fortũæ ſuccumbebat: præmiſſi e meſia nunciabant exercitus aduentare legioneſq; iam iter ingreſſas. & ipſe otho anteq; ſemetipſum interimeret: palam dixit ſcio uictoriam eſſe hoſtibus neq; firmam neq; ualidam. anunciatur noſtras e meſia uires non procul abeſſe. aſia & ſyria & egyptus & qui cum indeis bellum gerunt nobiſcum ſunt. ſenatus & hoſtium filii atq; uxores penes nos ſunt. præterea ut plutarchus ait: multi nunciabant pannonios & dalmaticos & meſiæ exercitus impatorem othonem elegiſſe. appellatur autem mœſia prouintia: quæ iungitur pannoniæ ad pontum uſq; cum danubio concurrens. in ea ſũt dardani meſi & tribali pontoq; pontoq; contermini ſcythæ.

¶M. AN. ¶Tribus præliis uno præter placentiæ mœnia: Altero inter cremonã & placentiam: tertio ĩ cãpis bebriaci: duobus ſuperioribus ab othonianis proſpere depugnatis ultimo euentu pene dubio quum ab initio hoſtem fudiſſent inde ipſi uicti ſint. ¶Caſtoris: locus is inter cremonam & placentiam ubi alteꝛo ab othonianis prælio proſpere fuerat pugnatum. ¶Bebriacum. eſt id oppidũ in cremonẽſi agro. ¶Cũ

Conflagrauit theatꝝ placentinũ

Bebriacus uicus

Victoriæ ciuilis bonũ p̃riæ malũ

Meſia

ſpe colloquii. Plutarchus auctor eſt othonianos prima acie ſtantes amice a uitellianis compellatos ac quodam modo ortam inter milites colloquii quandam ſpeciem: quo accidit: ut duæ tantũ legiones eo die conflixerint Vitelii una quæ rapax dicebatur & othonis altera quæ auxiliatrix. ¶ Reſiduis: copiis. ¶ Ad ſecũdos caſus: magis neceſſarios: ſunt. n. ſecundi caſus qui pendent ex neceſſitate quam primus caſus nobis impoſuit. ¶ E dalmatia pandonia & meſia: Plutarchus alii pannonios Dalmaticos & miſiæ exercitus una cũ ducibus Othonem elegiſſe nunciabant.

ne uictis quidem adeo afflictis ut non in ultionem ignominiæ quiduis diſcriminis ultro & uel ſolæ ſubirẽt.

De deteſtatõe eiꝰ ciuiliũ belloꝝ & ultima diſpoſitiõe ipſius.

INterfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis tertiæ deciæ legiõis tribũus Auguſti Clauius. Iſte mox referre crebro ſolebat Othonẽ ẽt priuatũ uſq; adeo deteſtatũ ciuilia bella: ut memorãte quodã iter epulas de Caſſii Brutiq; exitu cohorruerit: nec cõcurſurum cũ Galba fuiſſe: niſi cõfideret ſine bello rẽ tranſigi poſſe. Tunc ad deſpiciendã uitã exẽplo manipularis militis concitatũ: quũ cladẽ exercitus nũciaret nec cuiq; fidẽ faceret: ac nunc mẽdaciis. nunc timoris quaſi fugiſſet ex acie argueret. gladio añ pædes eius incubuerit. hoc uiſo ꝓclamaſſe eũ aiebat: nõ amplius ſe in periculũ tales tãq; bene meritos cõiectuꝝ

¶ PHI. ¶ Ne uictis quidẽ adeo afflictis. cũ uictæ othonis copiæ non ita ex clade afflictæ eſſẽt: ut nequirent caput releuare. militum ardor ut ait tacitus bonum habere animum iubebat othonem: adhuc nouas uires & ipos extrema paſſuros auſuroſq; flagrabant ire in aciem furore quodam & inſtinctu genua othonis prenſantes. precabantur ne ipoſ deſereret: ne ue hoſtibus prodere ret. ¶ Quid uis diſcriminis. qđcunq; periculum. ¶ Vel ſole. ſine auxilio eaꝝ copiaꝝ: quæ interant nec interfuerunt ꝑlio bebriacenſi. ¶ Suetonius lenis. pater cognominatus eſt lenis cũ filius dictus ſit trãqll' cognomẽto cõſimili. noli exiſtĩes hunc eẽ ſuetoniũ paulinum: inter duces

Pr ſuetonii

othõianos clariſſimũ quẽ cõtatorẽ natura fuiſſe mẽorat tacit' ille. n. fuit dux copiaꝝ cũ pr trãqlli fuerit tribunus. tribuni autem obtemperant legato qui ſub imperio ducis eſt. ¶ Auguſti clauius. nomen ẽ officii: ſed cuius ambigitur. ego exiſtimo clauium a tranquillo appellari patrem ſuum: ab eo q; præfectus fuerit donatiuo imperatorio inter milites diſparciendo: & ut pedibus uadam in hanc ſentẽtiam: ſuadet auctoritas Cor. taciti: qui ſcribit clauarium donatiui nomen eſſe. uerba taciti hæc ſunt ad hanc ſententiam pertinentia. ſeditioſæ militum uoces terrebant clauarium: donatiui nomen eſt. flagitãtium nec pecuniã aut frumẽtum prouiderant: & feſtinatio atq; auiditas præpediebant. poſſumus etiam nõ inepte Auguſti Clauium interpretari ſenatorem ab imperatore factum. nam quẽadmodum latus clauus dicitur ueſtis ſenatoria: ita & clauus dici poteſt. quod ꝓbat Naſonis carmen. curia reſtabat: claui menſura coacta eſt. ubi clauus haud dubie ſenatoria dignitas nuncupatur. igitur nil prohibet ita a clauo clauium inclinare & accipere pro ſenatore: quemadmodum a lato clauo laticlauius ſenator nuncupatur: prior ſnĩa magis placet. namq; & apud marcellinum mentio fit de eo. qui ꝑpoſitus erat largitionibus imperatoris: quẽ uocat comitẽ largitiõem: q a clauo uel claue hoc nomen putant inclinari: tãq; clauam imperatoris præferret uel clauibus præeſſet: falli uidentur: cum tale officium ſit ſordidiſſimum: nec tranquillus ſordibus paternis fuiſſet gloriatus. Dehoneſtamenta. n. patris haud dubie maluiſſet diſſimulare q; ꝑdicare. Tales aũt clauicularios dici ucluerunt quos naſci exiſtimat maternus ſi luna ſe cum ſole mercurio ſaturno & marte aliqua radiatione cõiunxerit a clauicula: quæ uirgam ſignificat & clauem clauicularius dictus: ſed in his & ferme in omnibus opus ẽ accerrimo iuditio: quo nihil eſt in eruditione preſtantius. ¶ Deteſtatum ciuilia bella. uerba othonis ad hãc ſententiam pertinentia ſunt hæc apud plutarchum: ſed neq; aduerſus annibalem neq; aduerſus pyrrhum neq; aduerſus cymbros bellũ ẽ ꝓ italia: ſed cũ rõanis bellũ gerẽtes ãbo patriã & uincẽtes & uicti iniuria affici m': nã uictoriæ bonũ priæ malũ eſt. ¶ Deteſtatũ. execratũ. ¶ Caſſii brutiq; exitu. qualis fuerit exitus Bruti & Caſſii tyrannicidaꝝ plutarchus & apianus cæteriq; hiſtorici prodiderunt: & nos ſupra memorauimus. ¶ Corruerit: ſubitaria conſternatione ceciderit: uel cohorruerit horrore ſubito fuerit implicitus: tanquã a cohorreſco dictum ſit. ¶ Tũc poſt cladem bebriacẽſem. ¶ Deſpiciendam. contemnendam. ¶ Concitatum: zeugma eſt a ſuperiori. repetendum. n. eſt: pater referre ſolebat. ¶ Exemplo manipularis militis. ſcribit plutarchus unum ex obſcurioribus militibus ſuſtuliſſe enſem: qui cum dixiſſet: ſcito Cæſar ſic oẽs eſſe pro te inſtructos: ſeipſum iugulauit. ¶ Nunc mendatii argueretur. accuſaretur culpareturq; q; mẽdax nũcius foret & fraudulentus: cum nuntius non uanidicus eſſe debet: ſed ueridicus. propertius. oĩs. n. debet ſine uano nuntius eſſe. ¶ Aiebat. ſ. pater' meus. ¶ Non amplius ſe in periculum: ait otho apud tacitũ. hũc animum: uirtutem ueſtrã hanc ultro periculis obiicere nimis grande meæ uitæ prætium puto. addit plut. othonem dixiſſe. o commilitones hunc diem illo duco beatiorem: quo me feciſtis imperatorem. cum uos tales intueor & talibus ſum dignis exiſtimatus.

Claui menſura coacta eſt

Clauicularius

Iuditio nihil pſtanti⁹

Fides militis othõiãi Nũtius nõ uãidic⁹ ſed ueridicus

¶ M. AN. ¶ Ne uictis qdẽ copiis ipſis ſupueniẽtibus. ¶ Vel ſole. ſine iis ẽt quæ i italia circa othonem erãt ¶ Pater meus Sueto. Suetonii paulini Plut. i othone ſæpe meminit eiuſdẽ & tacitus: ſed paulinũ nõ lenẽ ut qdã tradũt cognomiauit: quare uide ne diuerſus hic ab eo fuerit. ¶ Clauius: offici nomẽ ſed a claua ne

ante clauo in dubiũ uenire põt. ¶Augusti. ¶Si ad octauiũ Augustũ id referas ætas uix comp etet: ut sub Othone tribunus adhuc esset: uel si ita accidit certe iã grandẽ natu tũc esse oportuit. ¶Priuatũ: nondũ imperatorem. ¶Corruerit: repente conciderit atrocissime rei admonitus. ¶Nec concursuꝝ. pater repete solebat referre. ¶Cum Galba: cui imperium & uitam ademerat. ¶Transigi: confici. ¶Quasi fugisset ex acie argueret: uelut desertor ignauiæ: & pauoris corripetur. Plutarchus ait: inter horta tões militũ ex obscuriobus quendã sustulisse ensem ac dixisse scito Cæsar sic esse oẽs pro te instructos. seqꝫ ipsum iugulauit.

¶PHI. ¶Fratrem. saluiũ ticianum: cui profectus ab urbe curam imperii permisit. penes eũdem uoluit esse honorem militaris imperii: qui ex clade bebriacensi effugit usus beneficio noctis. ¶Fratriscꝫ filium: plutarchꝰ accersitum fratris filium cocceiũ adhuc adolescentem ut auderet neqꝫ timeret uitellium est, hortatus & ut matrem & domũ & uxorem ipse tanq̃ pprios curãs tueretur. tacitus eũ uocat saluium cocceianum: quem ait prima iuuenta trepidum fuisse: quem otho monuit ut erecto animo capesceret uitam: neu patruũ suũ othonem fuisse aut obliuiscereť unq̃ aut nimiũ meminisset. ¶Dimisit oẽs. ait tacitus iussisse othonẽ dari naues ac uehicula amicis abeuntibns pecuniasqꝫ distribuisse. ita dimotis oĩbus paulũ requieuit. ¶Codicillos. tabellas pugilares: de quibus satis supra.

Fratrem igitur fratríscꝫ filiũ: & singulos amicoꝝ cohortatus ut sibí quisq̃ pro facultate consuleret ab amplexu & oscu/lo suo dimísit oẽs, Secretoqꝫ captato binos codicillos exara uit ad sotorem cõsolatorios: sed ad Messalinã Neronis: quã matrimonio destinauerat commẽdans reliquias suas & memoriam. Quicquid deinde epistolaꝝ erat: ne cui piculo aut noxiæ apud uictorem forent concremauit: diuisit, & pecuniας domesticis ex copia præsenti.

De morte & funere eius.

ATqꝫ ita paratus intẽtusqꝫ iã morti tumultu iter moras exorto ut eos qui discedere & abire cœptabãt corripí quasi desertores detineríqꝫ sensit. Adiiciamus inquit uitæ & hanc noctem iis ipsis totidemqꝫ uerbis uetuitqꝫ uim cuiq̃ fieri. & in serũ usqꝫ patẽte cubiculo si quis adire uellet ptãtem sui præbuit. Post hæc sedata sitι gelidæ aquæ potío/ne arripuit duos pugiões: & explorata utriusqꝫ acie quũ alterũ puluino subdidisset foribus adopertis artissimo somno quieuit. Et circa lucẽ demũ expgefactus uno se traiecit ictu

Exarauit, ¶Exarauit. scripsit. q. n. stilo scribit in codicillis: is quasi sulcos instar aratoris ducere uidetur. Mar. Tullius in epistola ad cornificium. hæc cum essem in senatu exaraui. ¶Sororem. quæ nupserat druso germanici filio. ¶Ad messalinam neronis. s. exarauit codicillos commendaticios. in nerone traditum ẽ quemadmodum statiliam messalinam habuit uxorem: qua ut potiretur uiꝝ eius uestinum consulem trucidauit. ¶Quicquid epistolaꝝ erat. Cor. tacitus. libellos epistolasqꝫ studio erga se aut in uitellium contumeliis insignes abolet. ¶Noxæ. damno alias culpæ. ¶Apud uictorem. uitellium. ¶Ex copia præsenti. plutarchus refert othonem ad loculos accessisse uocatisque domesticis pecunias suas distribuisse: huic plures. alii pauciores non tanquam de alienis prodigum. sed pro dignitate cuiusque moderate diligenterque dispartientem. ¶Tumultu exorto. dimotis omnibus cum paululum requiesceret supremasqꝫ iam curas animo uolutaret: repentino tumultu auersus est nuntiata consternatione ac licentia militum: qui senatoribus abeuntibus exitium minitabantur. si abscessissent imperatorem deserentes & non mansissent: forent ut eos iugularent. igitur otho uiris illis metuens uenit in conspectum militum increpitisqꝫ seditionis auctoribus uacauit abeuntium alloqis donec oẽs inuiolati digrederentur. ¶Corripi. a militibus. ¶Quasi desertores. tanq̃ impatorem othonem abitu suo desererent. ¶His ipsis uerbis. sũt. n. illa othonis uerba. adiiciamus uitæ: & hanc noctem. ¶In seꝝ. in serotinum diei iam uesperascẽtis. ¶Sedata siti. tacitis uesperascente die sitim die haustu gelidæ aquæ sedauit. ¶Explorata acie. prætentato mucrone utriusqꝫ pugionis: ut eo uteret: qui magis foret penetrabilis & cuspidatus. ¶Puluino subdidisset. tacitus: tum allaris pugionibus cũ utrunqꝫ ptemptasset alteꝝ capiti subdidit: noctem quietã; neqꝫ affirmauit non insomnẽ egit. ¶Adoptis. clausis qd si legas adaptis. significabiť patefactis tanq̃ patente cubiculo quieuerit. ¶Arctissimo, pfundo & alto somno. ita ut cubicularii sentirẽt illum grauiter dormientẽ. ¶Vno se traiecit ictu. ait tacitus luce pria othonẽ in ferꝝ pectore incubuisse. prius tamen auctore plutarcho libertum uocauit. imperans ut iquireret quid senatores agerẽt: & cũ accepisset eos incolumes abiisse: uade igitur inquit & tu: teqꝫ ipsum ostende militibus: si nõ uis ab ipsis trucidari: tãq̃ meæ mortis adiutor. illo aũt egresso incubuit pugioni: quem ambabus manibus firmum tenebat. & cum corruisset semel tantum suspirauit. ad gemitum morientis ingressi liberti seruiqꝫ & plocius firmus prætorii præfectus unum uulnus inuenere.

Libellos abolet

Mors othonis

¶M. AN. ¶Fratrẽ: Saluiũ titianũ. Tacitus Saluius inqt titianus othõis frater nullũ discrimẽ adiit. ¶Ffis filiũ: cocceiũ hunc Plut. noĩat. ffis ait filiũ cocceiũ adhuc adolescentẽ. ¶Dimisit: abire iussit. ¶Binos codicillos: binas lras: libellos: epistolas. ¶Cõsolatorios: cõsolationẽ de morte sua cõtinẽtes. ¶Messalinã Neronis: q̃ fuerat Neronis uxor. sic Maro. Hectoris andromache pyrrhi cõnubia seruas: Nero nouissimã oĩum statiliã messalinã duxit uxorẽ. quã poppeæ supduxit: Tacitus & tranquillus sunt auctores. ¶Victorem: Vi

telium. ¶Ex copia præsenti: quæ tunc aderat. ¶Corripi: a militibus. ¶Vim cuiq; fieri. i. quenq; ui retrahi: aut inuitum detineri. ¶Explorata: tentata. ¶Adapertis: patentibus.

infra leuam papillam. Irrupentibusq; ad primum gemitum modo cælans mō detegens plagam exanimatus est & apud ueliternam (ira præceperat) funeratus. xxx. & octauo ætatis anno & nonagesimo & quinto imperii die.

¶PHI. ¶Infra leuam papillam: loco letifero. Nā cor cum cæteris animalibus in medio pectore sit: homini tantū infra leuā papillā turbinato mucrōe i priora eminēs solum hoc uisceꝝ lesum mortē illico affert. in corde. n. uitalitas ꝑcipua est: a quo uenæ nerui sanguis uelut a fonte principiū hñt ut auctor ē aristoteles. quamuis aristotelicæ sniæ gallenus & quidam medicoꝝ refragentur. dixit Auicena Aristotelē secutus: qd oium uirtutum radix ē cor. & oi bus aliis mēbris suas tribuit uirtutes quibus nutriūtur & uiuunt. papille aūt proprie sunt capitula mammaꝝ ab eo dictæ: qd populaꝝ sūt similes. papulas aūt uocamus pustulas & tubercula minuta rotunda: qbus cutis ex asperatur & rubet leui terq; roditur: quaꝝ duo sunt genera: sicut docet celsus in. v. seruius enarrans illud maronianū: ardentes papulæ. exposuit carbunculos significari. ¶Exanimatus. extinctus alias pturbatus. ¶Apud uelitern funeratus. funus othonis maturatū ē: id. n. ipse ꝑcibus petierat: timens ne amputaretur caput ludibrio futuꝝ. sepulchrum aūt extructum est modicū & mansuꝝ: quod plutarchus ait fuisse nō apud ueliternam uicū. sed brixelli: seq; id uidisse cū tali inscriptione. marci othonis. ueliternæ: quod uici nomē est: nulla mentio fit neq; a tacito neq; a plutarcho. ¶Xxx. &. viii. ætatis anno. sextus aurelius Cor. ta. & plutarchus uno anno minus othonem uixisse ꝓdiderunt. dicunt. n. septimo & trigesimo ætatis anno ipsum obiisse. ¶Competit. dicitur corpus aio competere quando generoso aio & magno corpori membratura proportioq; respōdet ut animus corpore & corpus tali aio dignū uideatur. ¶Male pedatus. distortis pedibus sicut a manu manuleatus ita a pede pedatus deriuat'. unde & aduerbiū pedatim ĩclinatū est: quo utit' plinius: q ait in. xi. leo tm̄ & camelus pedati ĩgrediunt' hoc ē ut sinister pes nō transeat dextꝝ sed subsequat'. pedes homini maximi sunt feminis tenuiores. uola hoi non solum in manibus est sed ēt in pedibus: unde & hinc cognomia inuenta planci: plauti: scauri: pansæ. ut aūt in transcursu plinianas dictiones enarremus': planci appellātur qui supra modū pedibus plani sunt: sicut & planæ tabulæ plancæ noiantur. plauti uero: qui & ploti dicuntur: sunt planis pedibus. uñ & poeta comicoꝝ lepidissimus a planiciæ pedū primo plotus postea plautus ē dictus: soleas quoq; qbus utebant' in uenando. quo planius pedē ponerēt semiplocia appellabāt. scauri appellantur qui extātes talos hñt: pansæ uero dñr quoꝝ pedes incurui sūt. a uerbo pādo qd significat recuruo atq; reflecto. plinius in. xvi. at populus contra oia inferiora pandit': facile pandit' iugulans. hinc a uictruuio arbores pādatæ elegāter dictæ: q̄ in ædificiis curuantur. ¶Mundiciaꝝ muliebriū. ait marius apud salustiū mundicias mulieribus uiris laborē conuenire. si iupiter fuerit dñs genituræ facit amatores mūdicialium & qui nascent' orientibus pleiadibus stellis erunt mūdiciaꝝ muliebriū unguentis obliti: crinibus anulatis polita fronte nitidi: moliter ambulantes. ¶Vestigia suspendent. deniq; penitebit tale: qd uiri nati sint. nomine a't munditioꝝ muliebriū subintelligimus ēt contineri speculū illud: quod othōi iprimis ꝓbro datū est de quo ait sidonius apollinaris eleganter. post speculi ĩmanis pōpā: quo se ille uidebat hic turpis q̄ pulcher Otho. ex quo illud uulgatissimū. Tenet speculū patici gestamē Othonis: seneca quoq; in uniuersum castigans mollitiā effœminatoꝝ: sic ait in primo q̄stionum: ut qcquid mundus muliebris uocabat': sarcine uitiles sint: minus dico ēt militares. lā speculum ornatus tm̄ causa adhibetur: nulli nō uitio mulierario necessarium factū est. cū hac senecæ snia quadrat illud satyrograui. speculum ciuilis sarcina belli. ¶Vulso. depilato & glabriore facto specimē effœminati hois est uellere pilos: ut glaber molliscq; sit in feminā reformatus: sicut supra dictū est. ¶Galericulo. supius annotauimus galericulum esse adulterinā comā: quando ex alienis capillis instar galeri coma compingitur & capiti ita graphice ac diligētet annectit' aptaturq; ut a uera coma ĩternosci non queat. Scribit elegāter iulius firmicus in. viii. matheseos: qucd illi q pleiadas hñt ĩ horoscopo: alienis crinibus pulchritudinem mentiunt': & demptis pilis corpus ĩ feminā trāsferūt. ¶Quotidie rasitare. In hoc imitatus est otho aphricanum scipionē qui primus oium radi quotidie instituit.

¶M. AN. ¶Exanimatus est: extinctus. ¶Apud ueliternā. Plutarchus ait. brixelli ubi se occiderat Othonis sepulchꝝ se uidisse cum hac inscriptione. M. Othonis. L. & octauo ætatis anno: oia Tranquilli exēplaria quæ ad manum puenere sic hñt: quæ lectio ut mendosa non solū auctoritate: sed rōne etiā refellit': Plut. auctor est: Othonē septimo ac tricesimo ætatis anno perisse: qd uerissimū esse ipsa tempoꝝ rō demonstrat constat illū luxuria & turpitudine uitæ: & ut quidā ēt tradūt mutuo stupro Neroni cōciliatum. quod flagitium non nisi inter æquales solet cadere: Cæteꝝ Nero tricesimo atq; altero uitæ anno piit othone anno q̄dem post eius mortē circunacto quod si tam ꝓuecte Otho fuisset ætatis nō uideo qua rōne illi cū Nerone in uita conuenire potuisset octauo igitur & tricesimo: ut ꝓpius Plutarchi testimonio accedat' non quiquagesimo legendum. ¶Tanto othonis aio. Mar. Nunquit maior othone fuit. ¶Cōpetiit: congruens fuit.

Incorde uitalitas & fons uitæ

Cor radix uirtutum

Papillæ

Papulæ

Inscriptio sepulchri

Corp' aio competere

Pedatim

Vola in pedibus

Planci. qui

Plancæ

Plauti

Plautus

plotus

Scauri

Pansæ

Arbores pandatæ

Horoscop' amatoris

mūditiaꝝ

Speculū othonis

Vulsus

Galericulū fieri ex alienis capillis

¶Male pedatus:pedibus & cruribus infirmis.pes.n.dicitur quicqd est a femore ad calcē:est ad hæc:& stā/di fundamentū pes.iccirco in ædificiis area pes magnus appellatur:& qui negocium instituit pedem po/suisse quasi fundamentum fecisse dicitur:est pes ēt mensura quæ ex.xvi.constat digitis est & funis quo'ue/lum nauale tenditur:Ver.Vna oēs fecem pedem.¶Vulso:deglabrato depilato.¶Galericulo:alienis co/mis in speciem galeri circa caput cōpactis.Mart.Fiunt absentes & tibi Galba comæ.¶Annexo,coaptato: ac pane madido.lu.& præssum in facie digitis extendere panem.

¶PHI.¶Pane madido linire.

hanc othōis mollitiem taxauit poeta Satyricus illo uersu: Et pſſum in facie digitis extēdere panem:nō expressit quo succo madidus foret panis ille: quo faciē otho linebat. Possumus intel/ligere de lacte asinio:quo cutē in facie erugari & tenerescere & cā/dorem custodiri putant.pōt re/ferri ad psilotra: quæ multifaria sunt.& cum quædam fiāt ex san guine piscium ut thynnoꝝ & ra naꝝ sanie:merito panis madibꝰ talibus medicamētis illinebatur ad pilos cohibendos: & cum in omni psilotro uellēdi prius sint pili:ut pliuius noster ꝓdidit i tri gesimo secundo.merito otho prius rasitabat faciem mox illinebat pane madido psilotri medicamīe.¶In lintea ueste.linteā uestem:quæ & byssina dicitur:sacerdotalem esse & religioni accommodam affatim ex/plicauimus in supioribus.uñ linigeri dicti sacerdotes isiaci.Otho ueluti unus ex isiacis hocē sacerdotibus isidis celebrauit sacra deæ isidis linteatus & liniger.Cōmodum quoq; imperatorem ferunt sacra isidis co/luisse ita:ut caput raderet & anubim portaret.de cerimoniis isidis non negligēter scripsimus in ꝓpertii cō mentariis.¶Minime congruens uitæ.Cū uita othonis fuerit delicata & pene feminea:mors uero roma/na & uirilis:minime inter se congruebant:mors.n.congruit uitæ:quando uitam laudabiliter actam & for titer mors generosa subsequitur.ait tacitus tantūdem apud posteros meruisse othonem bonæ famæ quā/tum malæ.¶Manus ac pedes exosculati.Cornelius tacitus tulerunt corpus prætoriæ cohortes cum lau/dibus & lachrymis uulnus manusq; eius exosculantes:quidam militum interfecere sese:non noxa neque ob metum sed emulatione decoris & caritate principis.¶Multi & absentiū.ait idem tacitus & bebriaci & placentiæ aliiq; in castris celebratū promiscue id genus mortis ab othonianis.ut semet ipsos interficerent ¶Ad internitionem.ad excidium & mortem.Liuius in nono.lucerini ac samnites ad internitionem cesi. interneciuum exitia'e significat.Plinius.habet deinde interneciuum bellum cum Ichneumone.¶Incolu/men:grauissime detestata.Qui uitam othonis uitupauerant hidem mortem laudauerunt.nam cum uixis/set ut ait plut.nihilo modestius Nerone:mortem dedit nobiliorem.at milites othoniani uix difficulterq; iurarunt in uerba Vitelii.Et uenia impetrata sese cecinæ duci uitelliano dediderūt.¶Laudibus tulit.Præ conio laudationis extulit ce'ebrauitq;.hinc plane exiit illud epigrammatarii:Sic cato dū uiuit sane uel cæ/sare maior:Dum moritur nunquid maior Othone fuit.

¶M.AN.¶Lintea:lineis uestibus isidis sacerdotes utebātur.Ouidius:Ne fugæ linigeræ mēphiticatem pla iuuencæ.Mar.Linigeri fugiunt calui sistrataq; turba.Pli.Vestes ipsas xilina uocant.¶Mors:quæ fortē & constantem decere potuit uitæ.Mar.Quum moritur nūquid maior Othone fuit.¶Vitæ:quæ mollissi/ma fuit.¶Vim suæ uitæ:sibi mortem consciuere.¶Incolumen.Othonem.¶Laudibus tulit: laudibus celebrauit.Plut.Neq; inquit pauciores reliquit qui mortem laudarent q̄ qui uitam uituperarent: quo ap/paret utrunq; alterī obstetisse:ut uerissimum sit illud Ciceronis:Pro Quintio mors honesta sæpe uitā,quo q; turpem exornat.uita turpis ne morti quidem honeste reliquit locum.

lac asininū

Psilotra

Lintea ue/stis sacer/dotalis

Ex caritate se interficie bant

Interneci uum

## C. SVETONII TRANQVILLI LIBER NONVS. AVLVS VITELIVS IMPERATOR.

### De stirpe & origine uitelliorum.

VIteliorum originem alii aliam & quidem diuersissi/mam tradunt:partim ueterem & nobilem: partim

Venter de/us uitellii

Fabiꝰ gur/ges

Vorago abdomini natus

VIteliosq; originem. Si moribus hoium con gruētes ꝓpositure da rent:sane uitelliꝰ non ipator romanoꝝ creari merebat sed ꝓfectus popinaꝝ: q sūmū bo nū i crapula & uoluptate cibaria collocauerat.cuius deus erat uē ter:qui ut inquit eleganter Ege/sippus:si diutius uixisset:luxuriæ sumptibus & prætio mensarum romani imperii opes obligurisset. Fa/bius cognominatus fuit gurges a deuorato patrimonio.hic non solum gurges sed & uorago & charyb/dis romani imperii dici potest:qui inter ganeones guloneſque eminentissimus abdomini natus hellua/

batur: tanq̃ popinarii esset in perare. cum econtrario nihil minus deceat principẽ q̃ helluatio & popinatio: uñ a Salomone scriptũ ẽ sciẽter i ecclesiaste ue tibi terra: cuius principes mane comedũt: beata terra cuius prĩcipes uescũt i tẽpore suo ad refectionẽ nõ ad luxuriã: ueꝝ quã dedecorosa fuit Vitelii uita tã defamatus fuit obitus hic nobis norma ẽ & exẽplar: ut uitemus luxũ efferuescẽtẽ & gulã i ordinẽ redigamus: sed iã iterp̃ta mẽtũ uitelii auspicemur: q ortus familia nobili ẽ: si credimus sexto aurelio: de quo tacitus scribit hæc. Vitellius cõsulatũ sacerdotia nomẽ locũq̃ iter primores nulla sua iduſtria: sed patris cũcta claritudie adeptus est: principatum ei detulere: qui ipsum non nouerant studia exercitus raro cui q̃ bonis actibus quæsita: peride affuere q̃ huic per ignauiam: inerat tamen simplicitas ac liberalitas: quæ nisi adsit modus in exitium uertũtur. Suetonius scripturus de uitellio recenset diuersas inter se discordantium scriptorum sententias. De origine uitelliorum familiæ: cum ab aliis ut nobilis laudetur ab aliis ut sordida culpetur.

MARCI Antonii Sabellici ad Augusti. Barbadicum sereniſſimnm uenetiarumprincipem paraphraſeos in Vitelium paraenesis nona.

Iteliorum originẽ. Tumultuose imperiũ Vitelius inuasit Auguſtine dux sereniſſime: Sed tumultuosius aliquanto adminiſtrauit periitq̃ tumultuoſiſſime: sic enim sæpius euenire u solet: ut quæ mala habuerint principia nihilo meliores sortiantur exitus: huius uita uere inutilis dici potest in qua nihil ferme præter scelera & flagitia reperias. sed Therſiten inter græcos reposuit Homerus poetarum antistes: & inter assyrios reges: qui tanta indole sibi regnum quæsiuere: sardanapalum Trogus: q̃q̃ neq̃ tam stultus q̃ therſites aut tam mollis q̃ assyrius illa hic noster dici possit. Verũ aliis cæsaribus comparatus: uix honestiorẽ sibi uendicat locum: q̃ illi sint inter suos adepti. etenim dubium est maiore ne luxuria fuerit an sæuitia. Notiſſima est infamis illius patinæ dedicatio cuius Tranquillus & plinius meminere. Experiri credo uoluit flagitioſus homo quid ſummum uicium in ſumma fortuna posset: sed tam turpiter periit: q̃ eius uita fuit turpis. Expedit me hercule huius hominis uel ob hoc unum uitia cognoscere: ut eorum fœditate intellecta alii i ſummo rerum ſastigio collocati: tanto enixius se ab eiusmodi infamia asserant quanto illa notior est: si in ſumma fortuna sit posita q̃ si in humili aut priuata.

uero nouam & obscuram atq̃etiam sordidam: Quod ego per adulatores obtrectatoresque imperatoris Vitelii euenisse opinarer: nisi aliquanto prius de familiæ conditione uariatum esset. Extatque elogii ad. Qu. uitelium diui Augusti quæstorem libellus: quo continetur Vitelios fauno ab originum rege: & uitelia quæ multis locis pro numine coleretur ortos toto latio imperasse. Horum tesiduam stirpem

¶PHI. ¶Nouã: ut opponas tanq̃ cõtraria nouã & ueterẽ obscurã & nobilem. ¶Per adulatores: adulatio perpetuũ ẽ in aula regia malũ: i qua multi libidine assentandi ueritatẽ ifringũt: adulatores familiã uitellii ueterẽ & nobilẽ esse iactabant. Contra liuidi & obtrectatores sordidũ & obscurũ genus illius iſectabantur: cũ obtrectatio & liuor p̃nis auribus accipiantur. ¶Aliq̃ Adulatio i aulis

to prius: q̃ impare cepisset: ex quo nec adulatores nec obtrectatores exiſtebant. ¶Variatũ: ut alii nobilem alii sordidum dictitarent. ¶Extat elogii libellus: testificationis & quasi monumenti cuiusdam de familia uitelliorum. ¶Vitellium quæstorem: candidatus quæstor significari uidetur: qui ut sæpe iam dictum est epiſtolas principis & orationes in senatu legebat. ¶Fauno: faunus latini pater pici filius regnauit i latio: sicut meminit eutropius: de hoc ait maro in septimo eneidos: hunc fauno & nympha gentium laurente marica accipimus: fauno picus pater: iſq̃ parentem te saturne refert: sunt p̃terea fauni dii terrestres: q̃ post plyxũ tempus moriuntur: ut ait martianus capella in libro de nuptiis philologiæ: a faunis fana dicta exiſtimat plus tradit seruius faunum & faunam dictos esse a uaticinando. i. fando: unde & fatuos dicimus inconſiderate loquentes: nonis decembris faunalia erant apud romanos hoc est dies festus fauni: in cuius honorem pecudes laſciuiunt: hinc ab oratio dictum: ludit herboſo pecus omne campo cum tibi nonæ redeunt decembres. ¶Aboriginum: aborigines populi appellati sunt: qd̃ errantes conuenerunt in agrum: qui nunc est po. romani: fuit enim gens antiquiſſima italiæ. de aboriginibus ait saluſtius. Cunq̃ his aborigenes genus hominum agreste ſine legibus ſine imperio liberum atque ſolutum: Dionyſius quoque in primo hiſtoriarum memorat aborigenes fuiſſe italiæ indigenas ex ſese ipſos oriundos quibus ex eo cognomen iditum dicunt: q̃ eorum: qui post fuere genus ab illis incipiat: quemadmodum & græci genarchas atque protogonos appellant. ab his aboriginibus ait dionyſius incipere romanum genus. ¶Vitellia: fortaſſis hæc est illa: quæ alio nomine fatua ab eruditis nominatur: quam maricam dixit poeta. ¶Pro numine coleretur: numen dicunt esse imperium dei ab nutu auctor uarro. ¶Latio: in prima regione italiæ latium ẽ antiquũ latium a tiberi circeios usque seruatum est: deinde nomen latii proceſſit ad lyrim fluuium. ¶Tranſisse: repete uerbum illud: libello continetur. Faunus Fana Fauni. Fatui a fando Faunalia Aborigenes ptogoni Numen Latium

¶M. AN. ¶Per adulatores: q̃ in Vitelii ĩpatoris gratiã multa de familiæ uetuſtate & splẽdore confixiſſent ¶Obtrectatores: i eãdẽ familiã ut sordidã & obscurã iuecti potuit sane alterutr̃ euenire: fuere nãq̃ sp adulatio & iuidia altioris fortũæ cõites. Valerius. Nulla ẽ tã modeſta fœlicitas: q̃ malignor̃ dẽtes uitare possit: Ceterum adulatiõis nomẽ apte arguit id uicium i potẽtiorum aulis ortum. ¶Elogii libellus: i elogii formam conſcriptus. ¶Fauno: is ut Lactantius scribit pici filius fuit: primuſque omnium Saturno auo nefa-

ria sacra in latio instituit: patremque picum cõsecrauit: necnon & faunam coniugem & sororem. C. Bassus eam fatuam nominatam tradidit: quia fata mulieribus caneret: ut Faunus uiris: unde a fando apparet utrũq; nomẽ factum. ¶ Aborigines: Alicarnasseus Dionysius ait aborigines oenotriorum progeniem fuisse: qui pulsis siculis latium tenuere: quãq; pelasgi & ipsi in eam italiæ oram uenerint: inde archades: mox epii qui Herculis comites fuere: ad belli tamen usq; troiani tempora aborigenes dici perseuerarunt: tum uero a Latino rege latinos dici ceptos idem auctor tradidit. Sed latinos a latio potius dictos crediderim: præcessisseq; id nomen troiana belli tempora: quod Orpheus poetarum uetustissimus plane demonstratis in argonautis σάρσωον ικομὲν ἀπὸ βυθοῦ κολπουσάτε λάτιν ὧν. ¶ Ortos. uitelios.

Sabini uñ. ¶ PHI. ¶ Ex sabinis: sabini ĩ regiõe italiæ quarta sunt a religione & deorũ cultu quasi seuini appellati. Silius a sabo auctore gẽtis sabinos dici prodidit scribẽs in octauo punicorum. pars laudes ore ferebant sabe tuas: qui de patrio cognomĩe primus dixisti populos magna dictiõe sabinos.

ex Sabinis trãsisse romã. atq; ĩter patricios allectã ĩditia stirpis diu mãsisse: uiã uitelĩã ab ianiculo ad mare usque. ítem coloníã eiusdẽ noĩs quã gẽtilí copía aduersus æquículos tutandam olím depoposcíssent: tempore deínde samnití cí bellí præsídio ín apulíam míssо quosdam ex Vítelíis

Allecti ¶ Allectam. assumptã: allecti dicebantur equites in senatorum numerũ assumpti.

Ianiculum ¶ Ad mare usq; inferum. s. qđ alio noie tuscũ tyrenũq; uocitamus. ¶ Ab ianiculo: ianiculũ a iano dici nullus ignorat: q uel illud legerit maronianũ: hanc ianus pater: hanc saturnus condidit urbem: ianiculumq; huic: illi fuerit saturnia nomẽ: ianiculũ romæ adiectũ ab anco martio: idq; nõ muro solũ sed etiam ponte sublitio tũ primum in tyberim facto coniũgi urbi placuit. ¶ Coloniã eiusdẽ nominis: subintellige: continetur libello: mansisse in diciũ stirpis uitellianæ coloniam nomine uiteliam. Cuius mẽtio fit a liuio in. v. cuius uerba subscripsi: quæ sunt hæc uitelliam coloniam romanam in suo agro equi expugnant. Colonorũ pars maxima incolumis: quia nocte proditione oppidũ captũ liberam per auersa urbis fugã dederat. Romã perfugere. ¶ Gentili copia tutandã: opulentia & facultatibus gentis uitelliorum citra impensam publicã: sicut olim fabia gẽs bel-

Equiculi lum ueiens depoposcit a senatu gerẽdũ priuato sumptu & copia gẽtis fabiorũ. ¶ Aduersus equiculos: Equiculi in eadem regione italiæ sunt qua sabini: plinius equiculanos appellat: ab equiculis quæ antiqua gens est ut ait liuius transtulit ancus martius ius fetialium: quo res repetũtur: equicole gentis meminit maro his uersibus: horrida precipue cui gens assuetaq; multo uenatu nemorũ duris equicola glebis: liuius ait uitelliam coloniã ab equis in quorũ agro erat expugnatam. Tanq; equi equicoliq; indiscriminatim accipiant.

Samnium ¶ Tempore samnitici belli: samniticũ bellum: quod ancipiti marte diu gestum esse scribit liuius: dictum ẽ

quciturĩ a samnitibus gente opibus armisq; opulentissima: quos sabellos dixerunt samnites multis annis populus

samnio romanus ita subegit ac domuit per fabios ac papirios: ita urbes diruit: ut hodie samnium in ipso samnio re-

Triumphi quiratur: ex samnitibus quattuor & uiginti triumphi romã reportati sunt. obiter annotandum: nomine sã-

ex samniti nitium peculiari quodã uocabulo significari gladiatores ab armis scilicet ornatuq; samnitum: quibus gla-

bus diatores campani quondam armarunt: & ita ornatos inter epulas digladiari uoluerunt quod docet liuius

De samni- in nono: cuius uerba subscripsi. Et romani quidem ad honorem deum insignibus armis hostium sam-

tibus nitium usi sunt. Campani ab superbia odioque samnitium gladiatores: quod spectaculum: ĩter epulas erat

gladiatori eo ornatu armarunt samnitiumque nomine appellarunt. De hoc gladiatorum samniticorum spectaculo ĩ

bus pul ter epulas exhiberi solito a campanis intellexit silius: cum ait in undecimo punicorum. Quin etiam exhila-

chra. rare uiris conuiuia cede mos olim & miscere epulis spectacula dira: de samnitibus in hac gladiatorum significatione est illud ab oratio in epistolis decenter sciteq; prolatum. Cedimus & totidem plagis consumimur hostem iento samnites ad lumina prima duello: ad hanc significantiam nimirum illud solini referendum sic scribentis. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis annotauit tritanum gladiatorẽ armatura samnitem fuisse. hoc idem exemplum memorans plinius ait in septimo: corpore uescos esse: sed eximiis uiribus tritanum in gladiatorio ludo samnitium armatura samnitica: qui sunt uesci explicarem: nisi id latissime iam pridem explicassem in notis seruii: & ut nihil omittam quod equidem sciam ad hanc rem accommodarum: in ornatu samnitium gladiatorum erant pinnæ: quarum uno tantum uerbo fit mentio a

Pinæ sam- .M. uarrone sic scribente in primo de latina lingua: muri, summa pinnæ ab his quas insigniti milites ha-

nitium bere in galeis solent' & in gladiatoribus samnites: ex hac Varroniana doctrina colligimus quid sibi uelit

Pinirapi. illud satyrici poetæ: pinirapi cultos iuuenes iuuenesq; lanistæ. quo plane uersu sub nomine pinnirapi significatur gladiator ille: qui depugnat aduersus samniticum gladiatorem: rapitque pinnam illam: quam in galea peculiariter habent in gladiatoribus samnites & hunc iuuenalis uersum non satis curiose introspexe-

Presidium runt pensitaruntque commentatores alioquin eruditi. ¶ Præsidio in apuliam missо: cum romani milites præsidiarios misissent in apuliam ne ea regio ad samnites deficeret: præsidium ut ait Mar. uarro dictum ẽ: quia extra castra præsidebant in loco aliquo quo tutior regio esset.

¶ M. AN. ¶ A ianiculo: collis est transtyberinæq; iminet regioni: a iano dictus: quod Dionysius & Ouidius testantur. pomponius lætus præceptor noster omnium qui nostra tẽpestate fuere oĩs uetustatis peritissimus eo epigrammate: quo campanum bucensem condiscipulum nostrum florenti ætate extinctum ad Onophrii ædem sepeliit originem nominis secutus sic ait. Regia te sepelit iani tulit hernica buca. Heu uicena tuos clausit arista dies. ¶ Gentili copia: uiteliana tantũ gente. ¶ Equiculos: fuerunt equi

culi medii inter marsos Hernicos: & latinos. ¶Samnitici belli: quod ob cāpanos a romanis susceptum uario prœliorum euentu in octogesimum est annum extractum.

subsedisse nuceriæ: eorumq; progeniem longo post interuallo repetisse urbem, atq; ordinem senatorium.

## De progenitoribus & patre Vitelii.

CONtra plures auctorem generis libertinum prodiderunt. Cassius seuerus nec minus alii: eundem & sutorē ueteramentariū: cuius filius sectionibus & suturis uberius compendiū nactus ex muliere ualgari Antiochi cuiusdā furnariam exercētis filia equitem Roma. genuerit. Sed quod discrepat sit in medio. Cæterū. P. Vitelius domo nuceria siue ille stirpis antiquæ siue pudēdis parētibꝰ atq; auis eques certe Romanus: & rerū augusti ꝓcurator q̄tuor filios amplissimæ dignitatis cognomines: ac tantū prænominibus distinctos reliquit. Aulum. Qu. P. L. Aulus ī cōsulatu obiit: quē cū Domitio Neronis Cæsaris patre inierat prelatus eloquio: famosusq; cœnatum magnificentia. Quitus caruit ordine: quum auctore Tiberio secerni minus idoneos senatores remouerique placuisset. P. Germanici comes

¶PHI. ¶Subsediſſe: manſiſſe nec ultra progreſſos eē. ¶Nuceriæ: ciuitas eſt campaniæ de q̄ Silius: illic nuceria & gaurus nualibus apta: luceri a uero oppidū eſt apuliæ: ait liuius lucerios ad internetionē ceſos eſſe una cū ſamnitibus. ¶Repetiſſe urbem: remeaſſe romam: & ſubintelligе uerbum illud cōtinetur ī libello. ¶Contra: e contrario ¶Prodiderunt: tradiderūt uerbum in hoc ſignificatu apud clariſſimos ſcriptores frequentiſſimū. ¶Sutorē ueteramentariū: calceolarius ut utar uerbo plauti: q ueteres calceos reficit & recōcinat dicitur ſutor ueteramē tarius: ex hoc intelligi uult non ſolum auctorem familiæ uitelianæ fuiſſe in ſordido ſutoris q̄ſtu uerſatum: ſed in ſordidiſſimo ueteramentarii: tanquā nec legitimis quidem ſutor is fuerit ea formula dicitur ueteramēta rius: qua ab armento armentarius qua a ferramento ferramentarius: ait iulius firmicus mercuriū ī ſolis domo conſtitutū facere ferramentarios & pelliones: ſunt autem ferramētarii ferramētorū cōfectores: ſicut pelliones pelliū. ¶Sectionibus: inciſionibus ſectio a ſecando deducit: ſectione utitur caligarius ut utar uocabulo frequentiſſimo apud iuliū firmicū: qñ ſecat & cōcidit coria ad calceos factitandos: alias intelligitur ſectio illa de qua ait cæſar in cōmentariis: ſectionem eius oppidi uniuerſam cæſar uendidit: de cuius ſignificātia & de ſectoribus affatim ſcripſimus in libro annotationū: illinc ſi quid deſideras poteris mutuari. ¶Suturis. quibus utitur ſutor in calceis ſuendis: a ſuendo. n. futuræ & ſutores dicti: animaduerte tamen ſutorē proprie dici artificē calceorum: cū ille q ſuit pannos elegantius ſarcinator q̄ ſutor dicatur ab idoneis ſcriptoribus. Lucilius. ſarcinatorem eſſe ſummū: ſuere centonē optime: ſuturas quoq; de aliis rebus per ſimilitudinē nominamus. Cor. cel. in. viii. raro caluaria ſolida ſine ſuturis eſt: & id caput firmiſſimū atq; a dolore tutiſſimū eſt ex cæteris: in quo ſuturæ pautiores ſunt: eo capitis ualitudo cōmodior eſt. Vberius cōpendium. copioſius lucrū. ¶Furnariam: ita furnariam abſolute dixit ut cenacularium: & ſagariam ueteres dixerūt: furnariā aūt is exercet: q ex furno paniſq; coctura q̄ſtū facit: ſed ut ego ſentio: is furnariā dī exerceī q furnos locat cōductoribꝰ: de quo iuuenalis balneolū gabiis romæ cōducere furnos optarēt: ſic dī qs exercere cenacularia: q cenacula locat īqlinis: furnos āt a nigro colore dici pp fuliginē uel pp obſcuritatē: quā itus hñt: ſentit porphirio oratianꝰ iterpres enarrās illd. Nec q frigꝰ collegit furnos & balnea laudat: furnariæ femiæ uulgo dicūt furno opantes. ¶Sit ī medio: neq; affirmet neq; refellat. liberū ſit ſentire qd qſq; uelit: ita gellius: ego ī mediū reliquo. ¶Siue ille ſtirpis antiq̄: ſicut īqt dubioſū ē de origīe an natuſ ſit uetere & nobili familia ſiue obſcura & ſordida: put aſſētatores obtrectatoreſq; ꝓdiderūt. ita certū ē hūc publiū uitelliū eqtē fuiſſe romanū & auguſti ꝓcuratorē. ¶Cognomies: oēs uitellios dictos: cognomies. n. dicūt eiuſdē noīs: de quo ſupra. ¶Aulū Qu. P. L. hæc ſunt p̄nomia: qbus diſtinguebāt q̄tuor uitelii fratres. ¶Aulus: īcipit ab eo uitelio: q erat iter fratres maior natu. ¶Prelatus eloqo: ſcribit tacitus ī dialogo de oratoribus pſuaſum fuiſſe priſcis neminē ſine eloquētia aut aſſeq poſſe ī ciuitate aut tueri cōſpicuū & eminētē locū. ¶Famoſus: ifamiſ ſuggillatuſq; ¶Cenarum magnificētia: ifamiā parari & ſuggillationē ex cenis lautioribꝰ īſinuat oratius: q ſic ait ī ii. ſermonū: grādes rūbi patinæq; grādæ ferūt una cū dāno dedecus. Cato uticēſis negabat uerū iuſtūq; eē allici beniuolētiā cibo. ¶Quitus: ſecūdus uitelliorū. ¶Caruit ordine: amotus fuit ordīe ſenatorio. ¶Secerni: ſeparari ſequeſtrariq;. ¶Minus idoneos ſenatores: hoc erat officium cenſorum: ut in lectione eīcerent eos: qui notari merabantur: inſtitutum autem fuit uetus: ut his aſcriberent notas: ꝓpter quas e ſenatu eos mouebant. liuius auctor libro undequadrageſimo. ¶Publius: hic tertius eſt fratrum uitelliorum.

¶M. AN. ¶Nuceriæ: eſt nuceria appulorum mediterranea dixitque in appulia ad alterius nuceriæ differentiam quæ umbrorum ptolemeo auctore eſt. ¶Libertinum: haud ingenuo loco natum. ¶Caſſius ſeuerus: hic eſt cuius ſcripta Tiberii principatu ſunt abolita moxq; a caligula in publicum reuocata. ¶Eundem: generis auctorem. ¶Sutorem ueteramentarium. ueteramenta pro ueteribus calceamētis accipias oportet ut ſit ueteramentarius ſutor qui fractos calceos & attritos reſarcit. ¶Sectionibus: ſectio ut feſtus ait perſecutio iuris. Cicero ſectorem æſtimatorem redemptoremque bonorum ap-

Nuceria

Veteramē tarius

horoſcopꝰ ferramētarii.

Pelliones

Calegariꝰ

Suturæ

Sarcinator

Sutore capitis.

Furnariā exercere

Furni uū

Cognomines

Sine eloquētia nullus honos

pellat. Asconius sectores inquit dicti sunt: qui spem lucri sui secuti: bona condemnatorũ auctionabãt proq; his pecunias pẽsitabant singulis: sed nũc sectionem pro corii incisione accipio: est enĩ ut Festo placet sector qui secat: & qui empta sua ꝓsequitur: ut sit sensus & ordo: cuius ueteramentarii filius nactus uberius compendium ideſt lucrũ sectionibus & futuris. i. non resarciendis calceis ut pater fecerat: sed ex secanda pelle calceisq; ex secta conficiendis: quod magis est quæstuosum: ac quodãmodo minus sordidũ. ¶ Vulgari ignobili. & uulgi una. ¶ Furnariam: ex furno quæstũ. Iu. quum iam cõducere furnos. ¶ Filium: qui postea eques romanus fuit. ¶ Quod discrepat. parum inter auctores conuenit. ¶ Sit in medio: pro incoperto relinquatur. ¶ Cognomines: eiusdem nominis uitelios omnes. ¶ Aulus uitelius: scilicet maximus natu. ¶ Famosus: infamis. ¶ Quintus: uitelius. ¶ Caruit ordine: senatorio. s.

¶ PHI. ¶ Pisonem interfectorem eius accusauit: Supra dictũ est quemadmodũ germanicus ueneno periit: quod dedisse piso ferebatur. unde is. p. uitelius pisonẽ ueneficii crimine accusauit usus in primis argumẽto potentissimo: nõ potuisse ob uenenũ Cor germanici cremari. contra defensus est piso dicẽs eum obiisse morbo cardiaco: & enĩ negat Cor cremari posse & ueneno interẽptis & cardiaco morbo pereũtibus. ¶ Eius: germanici. ¶ Inter seiani conscios. De seiani potentia & coniuratione satis ac sup ĩ tiberio. ¶ Fratri: aulo uitellio. ¶ Scalpro librario: ĩstrumenti ferrei nomẽ est: quo plures artifices utũtur: unde librario addidit ad reliquorũ differẽtiam: oratius: scalpra sutoria intelligi uoluit illo uersu: sĩ scalpra & formas nõ sutor nautica uela auersus mercaturis: delirus & amens undiq; dicat: liuius fabrile scalprũ appellat: quo magistri elephãtos interimebant inter aures beluæ adacto in ipsa cõpage: qua cõiungit capiti ceruix. Cor. celsus scalprum inter ferramenta chirurgica numerat: ubi ait in. viii. tũ demũ ad manũ scalprũq; ueniendũ ẽ. De scalpro rusticano Columella ĩ libro quinto agricolatiõis. scalprũ quod deinde aduncũ est rostrũ appellat: ab eodẽ in. x. ferramentum scalpratũ dictũ ẽ ad similitudinẽ scalpri formatũ: quo ait opus esse ad castrãdas apium aluos: a scalpro diminutiuum fit scalpellum. ¶ Obtestatione: rogatione & precibus: obtestatio est auctore festo cũ in meliorem partem uocatur: detestatio cũ in deteriorem. ¶ Obligari: ligari atq; uinciri. Qu. curtius: dũ corripitur & dũ obligantur oculi. dũ uestis exuitur. ¶ In eadẽ custodia: apud fratrẽ. ¶ Lucius uitellius: nouissimus quattuor fratrũ ¶ Ex cõsulatu syriæ prepositus: iosephus libro. xviii: turbata gẽte cũcti ad uitelliũ ueniũt: q per id tẽpus gerebat principatũ syriæ: atq; apud eũ pilatũ accusant: quod iniuste tãtos occiderit. ¶ Arthabanũ: parthi cũ imperio exturbassent uononẽ: euocauerũt arthabanũ parthorum regem ex arsacidarum genere oriundũ: nõ enim aliũde licet fieri parthorũ ĩperatores: tiberius litteras misit ad hunc uitellium iubens ut amicitiã cum arthabano parthorũ rege cõficeret. Vitellius corruptis largitiõe amicis & cõsanguineis arthabani ipsum pene perdidit: tandem circa euphratem arthabanus: & uitellius de pacis federe colloquuntur ĩ medio sibi põte occurrentes: arthabanus ueneratus signa romana uitellii persuasione obsidem dat tiberio darium filium cum quo etiam munera magna multaq; transmisit. in quibus etiam hominem magnitudine septem cubitorum genere iudeum nomine Lazarum: qui propter corporis uastitatem gigas uocabatur. ¶ Pellexit: induxit attraxit illexit. ¶ Ad ueneranda signa: idem prius factitauerat corbulo ductor neronianus: qui thiridatem pellexit ad ueneranda signa romana & effigiem neronis colendam: cui diadema subiecit. ¶ Ordinarios cõsulatus: sunt consulatus ordinarii: qui legitimo more ordineq; anni principio ineuntur. hinc ordinarii consules dicti ad differentiam suffectorum hoc est eorum qui substituuntur: de quibus antea memoraui. ¶ Lampridius: consules quoscunque uel ordinarios uel suffectos creauit ex senat⁹ cõscientia noĩa uit. ¶ Absente eo. scilicet claudio principe: supra enim dictum est quemadmodum claudius expeditionem britanicam susceptt: parteque insulæ in deditionem recepto sexto q̃ profectus erat mense romam rediit ¶ Amore libertinæ perifamis: libertinarum amor tutior quidem est: q̃ matronarum iuxta illud oratianũ. Tutior at quanto merx est in classe secunda libertinarum dico: sed si nimius sit & immodicus est reprensibilis. uñ idẽ orati⁹ salustiũ satyrico sale perfricuit libertinarũ amoꝝ insanientem: bonũ est ut iqt plautin⁹ seru⁹ pauxillũ amaꝝ sane: ĩsane ñ bonũ ẽ & ut ait hieronym⁹ ẽt ĩ sua uxoꝝ amor nimi⁹ turpis ẽ. ¶ Saliuis melle pmixtis: refert seneca cognouisse se quẽdã ornatũ hoĩem: q exitur⁹ ĩ publicũ fascia uxoris pect⁹ colligabat: & ne pũcto q̃dẽ horæ pñtia ei⁹ careꝝ poterat: potionẽq; sibi nullam nisi alternis tactã labris uir & uxor hauriebãt. ¶ M. AN. ¶ Gn. pisonẽ accusauit: plinius: Extat iqt oratio uitelii: q̃ reũ pisonẽ eius sceleris coarguit. ¶ Seiani cõscios: iter eos q cum seiano in tiberium coniurarũt. ¶ Fratri: datus ut a fratre custodiret: quod in Catilinæ quoq; coniuratione est factũ: ut cõsilii participes aliquot horas priuato custoditi sint. ¶ Scalpro: fer-

Cn. Pisonẽ inimicum & interfectorem eius accusauit: condemnauitq;: Ac post præturæ honorem inter Seiani conscios arreptus & ĩ custodiam fratri datus. Scalpro librario uenas sibi incidit: nec tam mortis pœnitentia quam suorum obtestatione obligari curariq; se passus in eadẽ custodia morbo periit. L. ex consulatu syriæ præpositus arthabanum parthorum regem summis artibus non modo ad colloquium suum: sed etiam ad uenerãda legionũ signa pellexit. Mox cũ Claudio principe duos insuper ordinarios consulatus cẽsuramq; gessit: Curam quoq; imperii sustinuit absente eo expeditione britanica uir innocens & industrius: sed amore Libertinæ perinfamis: cuius etiam saliuis melle permixtis:

Accusator pisonis

Scalprum librarium fabrile scalprum

Scalpꝝ chirurgicum

Scalpratũ

Scalpellũ

Obligare uulnus.

arthaban⁹

Lazarus gigas

Ordinari⁹ cõsulatus

Consules ordinarii

Suffecti

Amor libertinarũ

pauxillũ amare bonum

Vxorius maritus

reo instrumento. unde scalpellum. ¶ Obtestatione: supplici rogatu obligari uenas. ¶ Ex consulatu: post consulatum. ¶ Arthabanũ: de arthabano parthorum rege satis in Tiberio. ¶ Gessit. L. uitelius. ¶ Absente eo: Claudio. ¶ Perinfamis: multa infamia respersus. ¶ Saliuis: sputo.

nec clã qdẽ aut' raro: sed quotidie ac palã arterias & fauces p remedio fouebat: idẽ miri ĩ adulãdo ĩgenii: primus. C. cæsarẽ adorari: ut deũ instituit: quũ reuersus ex syria non aliter adire ausus esset: quam capite uelato circumuertensque

¶ PHI. ¶ In adulando ĩgenii. refert hieronymus libro primo contra pelagium: q̃ callida insidiosa blanda semper est adulatio. Idem in epistola ad eustochium didascalica: adulator inquit blandus inimicus ẽ. Quo circa clarissime Annibal esto inadulabilis: obturato aures adulatoribus: quorum uerba mollia seriunt interiora uẽtris: qui sæpenumero summates uiros infatuãt: dicere solebat antisthenes cynicus philosophus prestare in coruos q̃ in adulatores incidere: ab illis q̃ppe mortuos: ab his uiuẽtes deuorari: adulatores insectat' aristoteles in .iii. ethicorũ: quos omnis ait esse seruiles & humiles. Ex quo precipit Cicero uel potius lelius apud ciceronẽ ut assentatio p̃cul amoueatur: quæ nõ modo amico: sed ne libero quidẽ digna est: & p̃fecto sic habẽdũ est nullam in amicis pestẽ esse maiorẽ q̃ adulationẽ blanditias assentationẽ. Irroborauit cõsuetudo pnicios a ut ĩ aulis principũ dominẽtur hac tẽpestate: duo genera hominũ detestãda: adulatores & obtrectatores: quorũ alteri blandiendo aures dominantis palpo feriunt alteri detrahendo bonos eliminant: & apud patulas principũ aures susurrando efficiunt: ut ĩnocentes & probi repẽte explodãtur eiicianturq̃ ueluti nocentissimi atq̃ improbissimi. Abige repelle ab auribus tuis queso inclyte Annibal susurrones & assentatores: noli patefacere hãc fenestram ne gnatones agminatim irrũpant ueluti ad militem glorios um: habita tecũ nosce te ipsum: pensita nũquid uera sint: quæ assentator extollit: quæ detractor infamat: q̃ delator insinuat. Coegit me uerus erga te amoris affectus erũpere in morsum pernicios æ adulationis: quæ obtrectationi ueluti sorori deuicta est: cũ adulatores nos: a quibus longe est sermo adulabilis. criminentur interdũ ueluti austeriores nec peritos colligere beniuolẽtiam nec scientes degere inter aulicos: tanq̃ illi soli placeant amẽtur foueantur a principibus: q̃ miri fuerint in adulando ingenii: q̃lis fuit hic Iu. uitellius: qui adulãdo assentãdoq̃ fuit fauorabilis ac prepollẽs apud romanos imperatores: ¶ Caium cæsarẽ: Caligulam q̃ adorari uoluit ut supra dictũ est. ¶ Capite uelato: more & habitu eorum: qui deos uenerãtur: querit plutarchus in questionibus cur deos salutantes caput operiũt: cũ uiris dignitate p̃ditis & honore dignis caput aperiãt' deos autem iccirco adoperto capite adorabant: ut aut operiendo capite se ipsos humiliores redderent: aut metu nequid ominosum aut triste alicunde auribus accideret: seruius historiam fabulosam de diomede & enea huiusce rei causam fuisse prodidit: hinc illud maronianũ purpureo uelare comas adopertus amictu: ne qua ĩter sanctos ignes ĩ honore deorũ hostilis facies occurrat & omina turbet: sane sciendum est sacrificantes diis omnibus caput uelare cõsuetos: ob hoc ne se inter religionẽ uagis aliquid offerret obtutibus. ¶ Excepto tantũ saturno: cui capite aperto rem diuinam faciebant: propterea q̃d ueritas occultari obscurariue non potest: cui parentẽ ac deum romani statutum habent: præterea honori quoq̃ deo rem diuinam aperto capite faciebant: quia splendidum quiddam & illustre & apertũ ac late patẽs est gloria: nobiliores uero & potẽtiores uiros capite aperto iccirco uenerabantur: ut inuidiam illis detraherẽt: ne pares diis immortalibus honores poscere neue eodem cultu delectari uiderentur: tamen. M. Varro capita aperiri aspectu magistratuũ nõ uenerationis causa sed ualitudinis prodidit: quo firmiora cõsuetudine ea fierẽt: sentẽtie uarronianæ meminit plini⁹ ĩ uigesimo octauo. Igit' uitelius cũ caligulã adorare ut deũ uellet capite uelato eum saluta uit: quẽadmodũ deos prisci uelatis capitib⁹ uenerabãt'. ¶ Circũuertẽs: hoc ad religionẽ deor̃ ptinet. Nũ æni romanorũ regis istitutũ ẽ ut adorãtes deos ĩ orbẽ se uertãt. deide uero sedeãt. Causa tradit' a plutarcho q̃ ait adorãtiũ illã uertiginẽ ad mũdani circuitus fieri similitudinẽ. p̃terea cõuersio illa & totius coporis circũactio nobis documẽto ẽ: nihil ex humanis rebus firmũ eẽ & stabile: Et ut cũq̃ uertat deus reuoluatq̃ uitã nostrã id iucũde ac libẽter admitti oportere: sedere ãt cũ adorarit auspiciũ eẽ dicũt: quo significat ratas p̃cesfore: aiũt & actionũ diuisionẽ eẽ q̃tẽ. q̃si priore actiõe finita sedẽdũ sit: ut alterius rursus ineũdæ: sumat' initiũ fiebat ãt hæc corporis cõuersio a sinistra ĩ dextrã ad ipsius mũdi imitationẽ: cuius ortus ut ait plini⁹. ẽ a leua parte ĩ dextrã p̃ceps: hic iocus ille apd plautũ plautinissimus: nã cũ in curguliõe dixisset amator phedrom⁹: quo me uertã nescio: palinurus seruus ueluti alludẽs ad hãc religiosam cõuersionẽ eleganter subdidit: si deos salutas dextrouorsum censeo. ¶ E cõtrario galli sinistrorsum & in leuam partẽ religiosius fieri ab adorãtibus cõuersionẽ corporis arbitrabantur: cui⁹ rei meminit quoq̃ plinius noster: q̃ sic scribit ĩ uigesimo octauo: in adorando dextrã ad osculũ referimus: totumq̃ corpus circumagimus: quod in leuum feciss e galliæ religiosius credũt: leges, preterea apud historicos camillum cum se ad dextrã conuertisset: ut mos est romanis adorantibus: subito lapsu cecidisse: quod omen ad damnationem: qua postea oppressus est pertinuisse uisum est: tranquillus ut ad enarrationem institutam reuertamur ait uitelium in salutando Caligula circũuertisse se deinde procubuisse more ritu q̃ priscorũ: qui in adorãdis diis circũagebant corpus: deinde procumbentes sedebant: uel ideo procumbens dixit ut significaret cõsimili ueneratione usum uitellium in colẽdo caligula: qua regẽ persæ uenerantur: qui procũbẽtes humi & mento humum contingentes regem sum colũt: quod proscynin uocãt: unde cũ olim alexander magnus persico more adorari uoluisset: polypcõ unum ex uenerãtibus mento contingẽtem humum per ludibrium cepit hortari: ut uehemẽtius id q̃teret

Insidiosa adulatio

Esto ĩadubilis.

Cõtra adulatores

Qui dominentur in aulis p̃cipum

Salubris monitio

Capite uelato adorabant

Saturuo caput aperit'

Honos apto capite

cur capita aperiunt'

Vertigo in adoratiõe

Sessio post adoratiõnem

Ortus mũdi a leua

Loc⁹ plauti.

Cõuersio ĩ dextram

Lapsus camilli in cõuersione

Polypcon cipitatus in terram

ad terram:ex quo alexander indignabundus:tu ĩquit ñ ueneraberis me:detractũq; polypercõta e lecto pre cipitat in terram:& cum is pronus corruiſſet:uides ne inquit idem te feciſſe quod in alio ante ridebas. ¶M.AN. ¶Idem:lucius. ¶C.Cæſarem:quod caligula uoluerit adorari:abunde ſupra Tranqllus ſignifi cauit. ¶Circumuertens ſe:circumagens ſe.

Socculus

¶PHI. ¶Addictum:mancipa tũ obnoxium deditũ. ¶Deme reretur:ſibi cõciliaret. ¶Soccu lum:ſocci proprie calciamenta ſunt comedorum:a ſocco ſoccu lus deriuatur:accipiturq; p cal ciamento muliebri:ſicut in cali gula ſoccus muliebris dictus. ¶Tunicas:interulas:q̃s uulgꝰ camiſias uocat. ¶Oſculabũdus uehementer & preſſo ore exo ſculans:apuleius i ſecũda apo logia:flens & manus meas oſcu labundus:in notis ſeruii affati opior refellimus opinionẽ grã maticorũ:qui tradũt nomina in bũdus deſinẽtia ſignificare ſimi litudinẽ:cũ potius ꝓductio hæc & extremitas largam & fluentẽ uim & copiam declaret. ¶Nar ciſi & pallãtiſ noĩa potẽtiſſimoꝝ apud claudiũ libertorũ:ſicut qui deos colit amat & ſacerdotes:ita qui principi placere ſtudet:ob ſeruat interiores principis ami cos. ¶Inter lares:in larario:qui locus eſt i quo lares & dii dome ſtici coluntur:qd i ſuperioribus diligenter annotauimus. ¶Se pe facias:uox hæc uitelii nimiꝝ plena eſt aſſentationis manifeſtariæ nec minoris uecordiæ:qd enim apertius hac adulatione eſſe poteſt? q̃ optat principi claudio iam ſeneſcenti.ut ſæpe faciat ludos ſeculares:cũ uix unq̃ ab uno eodẽq; editore bis edi poſſint:propter tẽporis interuallum longiturnum:cũ poſt centeſimũ annũ fieri ſoleant:ad quam metã

Paralyſis Paralytici

uix hominis peruenit uita longiſſima. ¶Paraliſi:morbus ẽ:quẽ latini reſolutionẽ mẽbrorũ paraliſim græ ci nominãt:auctor ẽ celſus in.ii.inde paralyticis qui tremuli ſunt remedium eſt:in quo ſit aſtringendi effica

horoſcopꝰ paralytico rum

tia:ideoq; dixit tertullianus in apologetico:leproſos purgaret paralyticos reſtringeret:Saturnus in decio ab horoſcopo loco facit paralyticos ut docet iulius firmicus in tertio.Idem i.vi.ait ſolẽ in.vii. ab horoſcopo loco facere paralyticos:quorũ ſoluta cõpagine neruorũ omne corpus fractifac diſſipatis uiribus dedecoret legimus libro primo Macchabeorũ alchimũ paralyſi diſſolutũ eſſe:nec ultra loqui potuiſſe. ¶Editos:pro nor ſucceſſit:tanq̃ ſuffectus cõſul i reliquos ſex mẽſes:& ita pater toto anno uidit filios conſules. ¶Pro ro ſtris:ante roſtra uel in roſtris.pro enim modo ſignificat ante modo in modo aliud ſicut ante dictũ ẽ. ¶Lu cii filius eius q deceſſit paralyſi. ¶Viii.cal.octobris.xxiiii.die menſis ſeptembris. ¶Vii.idus ſeptio die ſep tembris. ¶Genituram:natiuitatem:de genitura plura in ſuperioribus: ¶Exhorruerunt:expauerunt re formidarunt: tanquam mathematici predixerint futurum quidem Vitellium imperatorem:ſed in impe rio per uim cruciabiliter moriturum. ¶Contenderit:elaborauerit. ¶Ad legiones.quæ erant in germa nia inferiore: ad quas a galba miſſus fuerat. ¶Appellatum imperatorem:a militibus auctore fabio ua lente de quo ſupra. ¶Pro afflicto:memor prædictionis mathematicorum mater ubi audiuit filium impe

Sextilia mater uitellii.

ratorem appellatum fuiſſe a germanicianis militibus lamentatione proſequuta eſt tãquam iam afflictum ſubiturumq; illico ſupplicium poſt imperii nomen:tacitus ait q̃ pari probitate mater uitelliorum Sextilia antiqui moris dixiſſe ad primas filii ſui epiſtolas ferebatur:non germanicum a ſe ſed uitellium genitum q̃ nullis poſtea fortunæ illecebris in gaudium euecta domus ſuæ tantum aduerſa ſenſit.

¶M.AN. ¶Addictũ.deditũ. ¶Pro maxio munere.i.ampliſſimi muneris loco. ¶A meſſallina:claudii cõ iuge. ¶Socculũ:calciamẽti genus. ¶Oſculabũdus:identidẽ ſiue uehementer oſculans. ¶Narciſi & pallan tis:Claudii libertorũ. ¶Inter lares:deos domeſticos. ¶Vox adulatoria:imo ſtulta. ¶Sæpe facias:hæc uox illa optantis:ut Claudius iã pene decrepitus ſæpius ſæculares ludos faceret:quod ne adoleſcenti quidem cõtigere potuiſſet:ſi cẽteſimo quoq; ãno ut ab initio fuerat iſtitutũ celebrari cõtigiſſet. ¶Paralyſi:neruo

ſe deinde procũbens.Claudiũ uxoribus libertiſq; addictum ne qua non arte demereretur pro maximo munere a meſſa lina petiit:ut ſibi pedes præberet excalciandos detractumq; ſocculum dextrum inter togam tunicaſq; geſtauit aſſidue ñ nunq̃ oſculabũdus.narciſi quoq; & pallantis imagines aure as inter lares coluit:huius & illa uox eſt ſæpe facias:quũ ſæ culares ludos edenti Claudio gratularetur.

De mre uitelii & eiꝰ puericia, & de morte prĩs & aliis geſtis.

DEceſſit paralyſi altero die q̃ correptus ẽ duobus fi liis ſuperſtitibus:quos ex ſextilia probatiſſima nec ignobili femina editos cõſules uidit:& quidẽ eodẽ ambos totoq; anno quum maiori minor in ſex menſes ſuc ceſſiſſet:defunctum ſenatus publico funere honorauit.item ſtatua pro roſtris cum hac iſcriptione:pietatis immobilis er ga principem. Aulus uitelius.L.filius imperator natus eſt octauo calen.octobris:uelut quidam.vii.idus ſeptẽbris dru ſo cæſare.Norbano flacco conſulibus genituram eius præ dictam a mathematicis ita parentes exhorruerũt: ut pater magnopere ſemp cõtẽderit nequa ei puicia uiuo ſe cõmitte ret. Mater & miſſum ad legiões & appellatũ ĩpetatorẽ ꝑ af flicto ſtatim lamentata ſit. pueritiã primãq; adoleſcentiam

rum ſolutione tremoreq; & ibecillitate totius corporis Celſus Cornelius i oculis quoq; ait paralyſim fieri. ¶Eodē totoq; anno: nō ut ambo toto anno cōſules fuerit: ſed qđ minor natu maiori ſuccedēs annū ipleuerit: quū uterq; alioquin cōſulatus ſemeſtris fuerit. ¶Pro roſtris: i foro ubi erāt roſtra. ¶Aulus Vitelius: i/pator. ſ. ¶Lucii filius: eius uidelicet: de quo ꝓxime diximus. ¶Druſo Cæſare: qui germanici filius fuit. & a tiberio adoptatus: qui ut ſupra fuit ſignificatū i parte palatii fame periit: de Tiberi fratre no ē cur itelligas quippe qui i cæſarum familiam nulla eſt adoptione receptus. ¶Genituram: natalis horæ inſpectionem. ¶A mathematicis: aſtrorum peritis. ¶Mater: Sextitia. ¶Miſſum. Vitelium. ¶Appellatum imperatorem uiua enim adhuc matre Vitelius eſt imperator conſalutatus. ¶Pro afflicto: tanquam afflictū. ¶Memor. eorum quæ de imperio & infeliciſſimo eius exitu mathematici dixiſſent.

capreis egit iter tyberiana ſcorta: & ipſe perpetuo Spintriæ cognomīe notatus exiſtiatuſq; corporis gra initium & cām icremētorū patri fuiſſe. De adoleſcētia eius & geſtis in ea.

SEquēti quoq; ætate oībus probris cōtaminatus p/cipuū i aula locū tenuit. Caio per aurigandi Clau/dio p aleæ ſtudiū familiaris: ſed aliquāto Neroi ac ceptior tum propter eadē hæc: tum peculiari merito & preſidens certamini neroneo cupientē inter citharœdos cōtendere: nec quāuis flagitantibus cunctis promittere audētem. ideo egreſſum theatro reuocauerat quaſi perſeuerantis populi legatione ſuſcepta exorandum præbuerat.

De honoribus per eum adminiſtratis.

TRiū itaq; pricipū idulgētia nō ſolū honoribus ue/rū & ſacerdotiis ampliſſimis auctus procōſulatum Africæ poſt hæc: curāq; opum publicorū admini ſtrauit & uolūtate diſpari & exiſtiatōe. i puicia ſingularē ino cētiā p̄ſtitit biennio continuato: quū ſuccedēti fratri legatus ſubſtitiſſet: at i urbāo officio dōa arq; ornamēta tēplorū ſur ripuiſſe: & cōmutaſſe quædā ferebat: proq; auro: & argēto

¶PHI. ¶Capreis: in ſeceſſu ca/prearū tiberienſi. ¶Tiberiana ſcorta: quæ tiberius capreis ha/bebat: de quo i ſuperioribus ſa tis multa. ¶Cognomine ſpin/triæ: diximus in tiberio ſpintri as uocatos nouæ libidinis no/uiq; concubitus repertores: un de uitelius cum & ipſe excogi/taſſet nouam coeundi figuram ſpintria meruit cognominari. Spitria co/gnomiat⁹ ¶Corporis gra. tāq; ei⁹ corpo/ri aſſueſceret tiberi⁹ & etatis flo ſculum carperet. ¶In cremēto/rū: ut honores & fortunas cōſe/queret. ¶Oibus probris: om/ni dedecore atq; flagitio. ¶In aura: imperatoria. ¶Caio p au rigandi familiaris: quēadmodū ſimilitudo morū ſtudiorūq; iter bonos amicicias parit: ita inter malos ſimilitudo uitiorū conci ſimilitudo morū cōciliatrix amiciciæ liat familiaritatē: igit uitelius fa ctus eſt familiaris Caio Caligu læ per ſtudiū aurigādi: quo ille imprimis oblectabat: Claudio uero p aleā: cui⁹ ille erat ſtudio/ſiſſimus. ¶Propter eadē. hæc aurigationē. ſ. & aleam: cū & aurigādi & aleæ ſtudio oblectaret nero. ¶Pe/culiari merito, pprio: & ut dici ſolet: ſpeciali bñficio. ¶Certamini neroneo: traditū ē i nerone: quēadmodū ille agōa neroneū iſtituit: i quo triplex certamē edebat muſicū gymnicū & eq̄ſtre. ¶Capiētē: neronē. ¶Cō tēdere: muſico certamīe. ¶Ideoq; egreſſum: nero iō e theatro egreſſus fuerat: qa nō audebat ob dedec⁹ at/q; ifamiā, pmittere ſe iter cytharedos muſica decertatuꝝ q reuocat⁹ a uitellio id loco maximi hūit bñficii: cū nihil aliđ magiſ cuperet: q̄ palā muſicā, pfiteri: ſed ad id cogi uolebat uideri: cū dedecoroſū ſit pricipē i, ppatu lo pfiteri ſe citharedū. ¶Quaſi pſeuerātis ppli: uitelli⁹ acceſſit ad neronē fingēs ſe legatū ad pricipē miſſū Orare a po. ro. pſeuerāter efflagitāte: ut nero reuocaret i theatrū: & caneret iter citharedos. ¶Exorādū: oramus fa Exorare cilia exoram⁹ difficilia: orare rogātis ē: exorare ipetrātis: orator ē dū rogat: exorator cū ipetrauerit. hic illud Exorator terentianum: orator ad uos uenio ornatu prologi: ſinite exorato r ſim. Igitur uitelius exorator fuit apud neronem qui ueluti difficilis res peteretur: tandem exhibuit ſe exorandum & exorabilem: apuleius pq̄ decēter exorabula uocat oīa illa artificialia arguīta: qb⁹ orator p uī eloquētiæ iudices exorat. ¶Trium Indulgitaſ pricipū. caligulā claudiū & neronē ſignificat. ¶Indulgētia: facilitate clemētia comitate. laudat indulgētiæ i impatoribus: antiq idulgitatē uocauerūt: q̄ a nobis dicit idulgētia. ¶Honoribus: magiſtratibus. ¶Africæ puiciæ, pcōſularis. ¶Volūtatē diſpari: qa cū i, puincia fuiſſet inocēs romæ i officio urbano fuit ſpoliator & ipoſtor: ex quo diſparilitas maxia & uolūtatis & extimatiōis ſignificat. ¶In puintia: africa. Cor. tacitus re fert uitelliū egiſſe i africa, pcōſulatum integrū ac fauorabilē: cū famoſum inuiſumq; in eadē, puintia egerit. ueſpaſianus. ¶Legatus: de legato, pcōſulis intelligēdū ē de quo ſupra dictum. ¶Subſtitiſſet: remanſiſſet i prouintia: & ita biennio fuit in africa: cum anno primo proconſul ſecundo legatus fratris: qui ſibi ſuccede/bat in procōſulatū ſubſtitiſſet. ¶In urbano officio: in adminiſtratione operū publicorū: quoꝝ fuit curator. ¶M. AN. ¶Capreis. apud Tiberium principem. ¶Spintriæ: de ſpitriis ſemel atq; iteꝝ ſupra. ¶Corporiſ gra: cui⁹ flore tiberius abutereť. ¶Oibus, pbris: oibus flagitiis. ¶Caio: caligulæ. ¶Per aleæ ſtudiū: cuius cōſtat claudiū ipſum, pcupidū fuiſſe. ¶Peculiari, pprio: & ob id acceptiore. ¶Certamini neroneo: de nero nei certaminis rōne ſatis ſuo loco. ¶Promittere audētē: ob dedecus & ifamiā reuocauerat Vitelius. ¶Per ſeuerāris: id efflagitare. ¶Exorādū. p̄cibus flectēdū. ¶Triū pricipū: caligulæ: Claudii & neroīs. ¶Indulgē tia: facilitate obſequio. ¶Munificentia auctus: maior factus. ¶Diſpar uoluntate: inocētiæ foris cuſtodien dæ domi uero p occaſionē peccādi. ¶Cū legatus ſubſtitutus eēt: ex eo pēdet quod biēnio dixerat prefu/

isse:poterat.n.aliter ocurri cur bieniũ si anuũ erat munus. ¶ Vrbano officio:quo publicoꝝ opũ curã gessit.

Stagnum ¶ PHl. ¶ Stagnũ & auricalcũ. cum stagnum colore argẽto:auricalchum uero auro simillimũ sit:potuit cõmodisse me pro argẽto stagnũ pro auro suppone/re auricalcum stagnum appellatur liquor plũbi q primus fluit in fornacibus qui secũdus ar/

Argentarium gentarium adulteratꝰ stagnum addita æris tertia portione candidi i plumbũ albũ fit.& alio mõ mixtis albi plũbi nigriq; libris. hoc nũc aliq argẽtariũ appellãt.

Auricalcũ ¶ Auricalchũ:ob precipuã bonitatẽ diu obtinuit admiratiõnẽ ut inquit plinius in.xxxiiii. apud maiores sicut refert seruius oricalchũ pciosius oĩbus metallis fuit:qđ & splendorẽ auri & æris duriciã possideret:oricalchũ ãt fuisse preciosum ẽt plautus docet:q ait i milite:ego istos mores aurichalco cõparẽ:idẽ i curgulione:cedo mihi cõtra orichalco:cui ego sano seruiam:autumãt qdam

Orichalcũ aurichalcũ ab ære & auro esse cõpositũ:græci enĩ chalcon æs uocãt:siue q aureũ habet colorem: orichalcũ sane dicit:ut sentit festus:qđ i mõtosis locis inuenit:mõs enim græce oros appellatur: disputatio philosophorũ ẽ apud ciceronẽ & lactantiũ uir bonus reperiat aliquẽ q aurichalcũ pro auro uẽdat:tacere ne debeat ut id paruo emat an id indicabit ut magno:qđ si scelus iudicatur nõ indicare:q̃to sceleratius uideri debet,p auro aurichalcum suppositisse:quod fecit uitelius.scribũt iurisconsulti titulo de pignoratitia actiõe:siqs i pignore pro auro æs subiecisset furti teneri in libro βασιλέων traditũ ẽ:oĩa uasa fuisse de aurichalco:q̃ fecit hiram solomoni in domo domini:dicimus aurichalcũ & orichalcum indifferẽter:sicut plostrũ & plaustrũ: cotes cautes ob eã:q̃ est inter au.&.o.cognationẽ transmutationẽ ue sicut e contra dixerũt auscullũ,p oscullũ. ¶ Petroniã:huius petroniæ meminit tacitus uideturq; sentire factũ fuisse diuortium inter uiteliiũ & petroniam: cum dicat eam mox a Dolobella in matrimonium acceptam fuisse. ¶ Petronium: antiqui

Petrones rusticos uocauere petrones a petrarũ asperitate & duritia:hinc plautus petronẽ ueruecẽ duriorem elegan/

Petronius incidit uenas ter petronẽ dixit:ubi ait in captiuis:qui petroni nomẽ indunt ueruecĩ sectario:ego si in uia petronẽ publica cõspexero & petronẽ & dominũ reddam mortales miserrimos:a petrone petronius iclinari põt:de quo

Defioculꝰ dam altero petronio scripsit tacitus:qui uiciis factus est inter paucos neroni familiaris:mox ab eodẽ mori iussus uenas incidit:huic dies per somniũ:mox officiis & oblectamentis uitæ transigebãtur. ¶ Captũ altero oculo:martialis eũ cui desit alter oculus:quẽ uulgo luscũ dicimus:elegãti uocabulo defioculũ appellat. ¶ Si de ptãte pris exisset:filius exit de pria ptãte p emãcipationẽ titulꝰ ẽ apd iurisconsultos qbus modis ius patriæ ptãtis soluit ex cõstitutiõe iustiniãi ipatoris:dignitas patriciatꝰ filiũ liberat a pria ptãte. ¶ Manu emisit p emãcipationẽ exemit patria ptãte. ¶ Interemit:facinꝰ ifandũ & uix credibile:q̃ pr̃ filiũ iteremerit:fecit tñ hoc idẽ flagitiosissimꝰ ille catilia:q ut historici,pdiderũt necato filio domũ uacuã fecit sceleſtis nuptiis.cũ au

Catilina iteremit filium relia horestilla cuiꝰ amore tenebaꝰ illi nubere dubitaret timẽs priuignũ ex hoc faciore aius catiliæ diis hominibusq; ifestus ex cõsciẽtia uexebaꝰ neq; uigiliis neq; qetibꝰ sedari poterat:philippus quoq; macedonũ

Demetriꝰ iterfectus a phil.patre rex molitor necis demetrii filii fuisse ferꝰ:apd barbaros psas rex artoxerxes iteremit filios supra qnquagita: quos i patrẽ cõiurasse cõperat. ¶ Insimulatũ.accusatũ. ¶ Parricidii:tãq̃ patrẽ uenẽo necare uoluisset. ¶ Excõsciẽtia:qđ cõsciꝰ tãti sceleris:qđ i patrẽ moliebaꝰ:ipsemet hauserit uenenũ. ¶ Galeriã:galeriæ meminit tacitꝰ:quã ait,ptexisse trachalũ othonianũ apd martiũ uiteliũ aduersus criminãtes. ¶ Pretorio pre:cuiꝰ pr̃ ptura gesserat. ¶ Tulit:,pcreauit. ¶ Titubãtia oris:ipedimẽto linguæ & hesitãtia. ¶ In iferiorẽ germaniã ad differẽtiã supioris germãiæ noĩauit iferiorẽ:ptolomeus germaniã paruã noĩat & magnã:de qbꝰ supiꝰ satis ac

L.filii a patre occisi. sup. ¶ Titi iunii:de potẽtia titi iunii apd pricipẽ galbã ãtea dictũ ẽ. ¶ Suffragio.fauore. ¶ Factiõis:suæ fauorẽ:alii codices hñt fautorẽ:ut itelligas uiteliũ usũ fautoĩ uitelliæ factõis ad cõciliãdã sibi titi iunii bẽiuolẽtiã. ¶ M.AN. ¶ Staguũ:pro argento.s.suppositisse:nã eius metalli genus quoddã argẽtariũ dicit illitũ stagnum æreis uasis saporẽ gratiorẽ facit:nec qđ mirũ ẽ pondus auget.plinius est auctor. ¶ Auricalchum:ab auro & ære nom factũ ἀναλκον græci æs dicũt. ¶ Captũ altero oculo:luscũ:alterius oculi uisu priuatũ. ¶ Si de potestate patris exisset:si emancipatus esset. ¶ Manumisit:emãcipauit ut hereditatẽ adiret. ¶ Insimulatũ filium. ¶ Parricidii:quasi sibi patri necesse eẽt machinatus. ¶ Ad scelus:ad se perdẽdũ. ¶ Hausisse: petroniũ ipsum. ¶ Tulit:habuit accepit. ¶ Titubantia:linguæ titubatione quũ loqui conaret. ¶ Cõtra opinionem ipsius an uulgi dixerit in dubium uenire potest:sed melius id ad uulgus referas. ¶ T.Iunii:tacitus titi iunii potentia defensus prætexentis seruatã ab eo filiam. ¶ Et cui.T.siue iunio:uel potius galbæ.

## stagnum & auricalchum suppositisse.

## De uxoribus & filiis eiusdẽ.

VXorẽ hahuit petroniã cõsularis uiri filiã: & ex ea filium petrõianũ captũ altero oculo:hũc heredem a matre sub cõditiõe istitutũ si de ptãte patris exisset manumisit.breuiq; ut creditũ ẽ iteremit:insimulatũ isup parricidii: & quasi paratũ ad scelus uenenum ex conscientia hausisse:Duxit mox galeriã Fundan a prætorio patre.ac de hac quoque liberos utriusq; sexus tulit: sed marem titubantia oris prope mutum & elinguem.

ADe germãia eidẽ decreta & de pauptate ipsius & de cõitate eius erga singulos: & de gestis i castris. Galba i iferiorẽ germaniã cõtra opinionẽ missus ẽ Adiutum putant. T.iunii suffragio tunc potentissimi & cui iampridem per cõem factiõis suæ fatuorẽ cõciliatus eẽt nisi

¶PHI. ¶Præ se tulit. demonstrauit ostentauitq;. ¶Quam qui de solo uictu cogitarẽt. qui summum bonum collocant in uoluptate cibaria: hii nihil arduum nihil sublime meditantur. sed ueluti demersi uoluptatum ceno marcescunt diti uẽtri & turpissimæ pti corpis quæ uoluptas ut inqt aristoteles in ꝓblematis & lib. iii. ethicoꝝ i primis beluina est. sicut igit alie na uirtus formidolosa regibus esse solet ita desidia minime metuẽda ẽ: & ꝓfecto ut inqt sciẽter seneca ob aliã causã nati sum⁹: q̃ ut cibum potionẽq; ꝓcolem⁹: dixit hierõymus nihil sic obruere aium: sicut obruit plen⁹ uẽter, & exestuãs: nec cũ epulaꝝ largitate Voluptas belluina

qd Galba præ se tulit nullos minus metuendos q̃ q de solo uictu cogitarẽt: ac posse prouincialibus copiis profudã eius expleri gulã: ut cuius euidẽs sit contẽptu magis q̃ gra electũ Satis cõstat exituro uiaticũ defuisse tãta egestate rei familiaris ut uxore & liberis. quos Romæ relinquebat meritorio cœnaculo abditis domũ i reliquã partẽ anni ablocaret: utq; ex aure mris detractũ unionẽ pignerauerit ad itineris impẽsas. Creditoꝝ qdẽ præstolantiũ ac detinentiũ turbã: & in iis

posse sapiam copulari. igit galba cũ uideret uitelliũ helluatiõibus & gulæ deditũ deq; solo uictu cogitantem: apte significabat id genus hoium minime metuendũ: ne res nouas moliretur affectaretq; impium: & ideo illũ ꝓfecit legionibus germanicis. ¶Prouincialibus: copiis diuiciis opulentiisq; germanoꝝ. ¶Contẽptu: magis q̃ gratia. qd magis contẽptibilis foret & despicabilis apud galbã quã gratiosus & fauorabilis. Viaticum. ¶Viaticum. sumptũ itinerariũ: quod græci ephodion uocant. quintus claudius scriptor annaliũ magnũ uiaticum nouæ posuit ꝓ magna facultate & paratu maguo. uiaticari est uiaticum parare. plautus i menechmis. estiue admodũ uiaticati sumus. diminutiuum uiatici ẽ uiaticulũ. ¶Egestate. cyprianus formauit uel usurpauit iam formatũ cõcinne & sciẽter elegantissimũ uocabulũ ab egestate egestosum: sicut a sobrio sobriosum. sic. n. loquens de singularitate clericoꝝ inquit. cũ nulla fuerit oportunitas scandali ubi transeũter quod peius est egestosã habuerit mansionẽ. ¶Meritorio cenaculo. ꝓcio cõducto: supra annotauimus: quẽ admodum cenacula inqlinis locabãtur: q̃ meritoria dicuntur. & qui cenacula locabant eũq; q̃stum exercebant facere cenacularia dicebãtur. meritoria enim dñr habitacula: quæ mercede cõducunt: de qbus intellexit ulpianus ubi ait. igitur tantum ad meritoria uel stabula nõ pertinebit uitellius egestate ꝑssus cenaculũ cõduxit discessurus ab urbe: ut i eo uxor cũ liberis ipso absente mansitarẽt: domũ uero suã ꝓcio locauit: ut ita cõfecta sũmula paratoq; uiatico i ꝓuinciã ꝓficisceret. ¶Ablocaret. elocaret. ¶Abditis. occultatis. reconditisq; significat tranqllus uitelliũ in cenaculo cõducto abdidisse occultasse ueluti i gurgustio uxorem & liberos: ne dedecorosa mãsio palã innotesceret. ¶Detractũ unionẽ. gloria erat feminaꝝ ut inqt plinius noster in. ix. binos ac ternos uniões aurib⁹ suspẽdere. idẽ in. xi. de auribus scribẽs ait. nec in alia ꝑte fœis magnitudinis impẽdiũ margaritis depẽdentibus. in oriẽte qdẽ & uiris auꝝ gestare eo loci decus existimat. i hac sniam est illud luculẽte dictũ a seneca seueriissimo romanæ luxuriæ castigatore in sexto de bñficiis. uideo uniões binas ac terna patrimonia auribus singulis pepẽdisse. notissimũ est illud exẽplum cleopatræ luxus: quæ gerebat auribus duos uniones oium maximos ꝓ omne æuũ: quoꝝ alteꝝ detractũ mersit aceto ac liquefactũ absorbuit. ornamẽta auriũ inaures appellãt. in exodo ait aron: tollite inaures aureas de uxoꝝ filiorũq; & filiaꝝ uestraꝝ auribus & afferte ad me: plinius in. ix. i eadem uilla antonia drusi murenæ quã diligebat inaures addidit. scæuola iurisconsultus: ut a paulo relatũ est titulo de auro & argento legato: cũ inaures quidam in quibus duæ margaritæ elenci & smaragdi duo: legassent & postea elencos eisdẽ detraxissent & quereretur an nihilominus detractis elencis inaures deberẽtur: respõdit deberi si maneãt inaures q̃ uis margaritæ his detractæ sint. sed ne te turbẽt uerba iurisconsulti in qbus mõ margaritæ modo elenci memorantur. scito elẽ cos appellari margaritas, ꝓceriores fastigiata lõgitudine: ut docet plinius noster. ex quo sensu exiit illud satirographi. auribus extensis magnos cõmisit elencos. est quodã genus inauriũ. qd antiqtas stalagmiũ nominauit cecilius ex auro eius stalagmiũ domi hẽo. ¶Vnionẽ. plinius solinusq; notificãt uniones dici margaritas ab eo: qd nulli duo repiantur idiscreti. uñ nomẽ unionũ romãæ. si posuere deliciæ. dos oĩs unionũ est i candore magnitudie orbe læuore & põdere. ¶Pignerauerit. pignerare & oppignerare ẽ rẽ pignori dare: sicut repignerare significat pignus recipe psoluto ptio. iurisconsultus titulo cõmodati non repignoras ut mihi reddas. marcialis. oppignerauit ad claudii mõ mensã uix octo nũmis anulos uñ cenaret. inde pignoratũ dicimus id quod pignori datũ est. de pignoratia actione titulus ẽ apud iurecõsultos. ¶Creditoꝝ postulantiũ. petentiũ a uitellio creditã pecuniã. creditoꝝ appellatione ut ait Caius iurisconsultus non hi tãtum accipiuntur qui pecuniã crediderũt: sed oẽs quibus ex aliqua cã debetur. quidã codices hñt. creditoꝝ ꝓstolantium. quod nõ displicet: ut id referas ad creditoꝝ cõsuetudinẽ: q debitorẽ expectare cõsueuerunt i loco quem frequentat. cui sniæ cõuenit illud satyrici poetæ: multos porro uides: quos sepe elusus ad ipsum creditor intritum solet expectare macelli. ¶Detinentiũ. sicut olim creditores Cæsarem detinuerunt parantẽ iter in hispaniã: quos interuentu sponsoꝝ remouit. ¶Et in iis. creditoribus.

¶M. AN. ¶Præ se tulit: oñdit cõfessus est: ꝓ se ferre. n. ẽ dicto factoue & ipsa stãti frõte qualẽ opinionẽ de aliqua re aut hoie hẽas cõfiteri. ¶De solo uictu: ut Vitelius. ¶Cõtẽptu: uilipẽdio quodã. ¶Exituro: uitellio. ¶Egestate: inopia. ¶Meritorio: cœnaculo idifferẽter locari solito. ¶Abditis: occultiore & minus illustri loco cõstitutis: ne turpis suoꝝ inqlinatus inotesceret. ¶Oblocaret: aliis locãdã curaret. ¶Ex aure matris Pli. de margaritis: pagꝝ. s. fuerat i gulas cõdi maria: nisi manibus auribus capite: toto corpe a fœminis iu

xta uiriſq; geſtarẽt:& rurſus. Gerebat cleopatra aurib'tũ ſingulare illd & uere unicũ naturæ op'. ¶Vnionẽ: grãdioré margaritã: ¶Pignerauerit:i pign'ddérit uñ repignero ꝓ eo qđ ẽ aliẽo ære pſoluto:pign'recipio. ¶PHI. ¶Sinueſanos.i ſaltu ue

Synope Sinueſſa Aquæ ſinueſſanæ

ſtino phalernũ cõtingente agꝛ ſynope dicitur græca urbs fuiſſe ſinueſſa deinde a romanis colonis appellata.auctor liuius in.x. apud ſinueſſã aquæ ſalubres medicatæq; fuerunt.inde ſcribit tacitus narciſum claudii libertum ualitudine aduerſa correptũ per rexiſſe ſinueſſam refouẽdis uiribꝰ molicia celi & ſalubritate aq̃ꝛ ſtrabo in quito de ſinueſſa ſic refert ſinueſſa in ſetino ſita eſt a ſinu.a quo nomen uendicat. ei ꝓximæ calidæ ſũt balneæ ad egritudines quaſdã accommodatiſſimæ. ¶Formianos.ſcribit ſtrabo in.v.oppidũ formias eſſe maritimum ultra terracinam:quas prius hormias ab ὁρμῶ.i.ſtationis bonitate appellabant.formias cõdidere lacones mamurra ille prefectus fabroꝝ dictatoris Cæſaris in gallia fuit formianus:ideoq; catullus taxare uolens mamurram una cũ Cæſare dixit urbana altera & illa formiana.oratius formias appellauit urbem mamurraꝝ ſic ſcribens in ſermonibus.in mamurraꝝ laſſi deinde urbe manemus. ¶Interuerterat. intercepat ĩ priuatos uſus uerterat abiumpſerat faudauerat.plautus in aſinaria:quẽ iuteruertam:quo hanc celocen conſeram.refert.A.Gellius condemnatum furti colonũ:qui fundo:quẽ cõduxerat:uẽdito poſſeſſiõe eius dñm interuertiſſet. ¶Terrore calũniæ.calumniam putat priſcianus deriuatam eſſe ab hoc uerbo caluor quod ſignificat decipe & fruſtrari:quo utitur plautus in caſina.nã ubi domi ſola ſum ſopor manus caluitur.uitellius terrore calumniæ amouit abegitq; creditores dum illis iniicit metus calumniaꝝ. ¶Acerbius debitũ repoſcenti.iniqui debitoris eſt ut inquit eleganter ſeneca creditori facere conuitium:quãuis lex gentium ſit:redde quod debes. ¶Iniuriaꝝ formulam.hæc eſt calũnia.titulus eſt apud iuriſcõſultos de ininriis.formulam iniuriæ intendit is:qui ſecundum p̃ſcriptum legis actionem parat iniuriaꝝ. Quaſi calce ab eo percuſſus.iniuriam fieri labeo ait re aut uerbis.quotiens manus non inferuntur ut cũ conuitium fit.atqui iniuria hæc uitelliana neq; manibus facta eſt neq; uerbis:unde uidebitur labeonis diffinitio nõ ſatis eſſe abſoluta:cum etiam pedibus iniuria fieri poſſit:quæ comprenſa non eſt iuriſconſulti ſnĩa.fuit ergo noua iniuriaꝝ formula:qua uitellius libertinũ creditorem eſt inſectatus. ¶Extortis.abſtractis & quaſi per uim expreſſis. ¶Remiſiſſet.formulam actionemq; iniuriaꝝ condonaſſet. ¶Erga principem.galbam. ¶Supinis manibus:inditium eſt beniuolentiæ & deſiderii:cum ſupinis manibus ſublatiſq; aliquem excipimus. pretera ſupinis manibus deos adorare ſolemus:oratius celo ſupinas ſi tuleris manus.& maro:tendoq; ſupinas ad celum cum uoce manus. ¶Ter conſulis filium.tacitus.aderat uitellius cenſoris uitellii acter conſulis filius.id ſatis uidebatur. ¶Etate integra.integra etas dicitur iuuenta:in qua robur uiuidum & ſanguis adhuc integer eſt:qui etate in ſenium uergente minuitur.unde in ſenibus tremor eſt.hinc cecinit poeta uos o quibus integer æui ſanguis ait idem alio loco atq; integer æui aſcanius.ubi expoſuit ſeruius adoleſcentẽ ſignificari:cui adhuc etas ĩtegra ſupeſt. ennius deos æui ĩtegros dicit:quibus multũ æui ſupereſt.ſupra dixit tranquillus.in auguſto neq; etate neq; corpore ſatis integri. ¶Prodigo aĩo.& ſi prodigalitas uitium eſt tamen.amabile eſt.& prodigus melior eſt q̃ auarus. multis.n.prodeſt:cum auarus nemini nec ſibi quidẽ ipſi proſit.& cum liberales maxime omnium ut inquit ariſtoteles in ethicis diligãtur:merito prodigus uitellius fuit acceptus militibus:cum prodigalitas liberalitatem imitetur:& plerunq; luxuria ſpecie liberalitatis imponat.fallit.n.uitium ſpecie uirtutis & umbra. ¶Caligatoꝝ quoſq; laudat Ci.in imperatore facilites & caligatos:qui uiliores ſunt exoſcularetur:merito auſit pſuaſionem benignitatis facilitatiſq; quam moraui in ſupioribus. ¶Perq; ſtabula.ſtabulum non ſolum ſignificat receptaculũ equoꝝ & iumentoꝝ ut uulgo dr:ſed ẽt accipiť ꝓ caupõa & ꝓ hoſpitio.inde ſtabularii:de quibus titulus eſt apud iuriſconſultos dicti:qui exercent ut ita loquar ſtabulariã:& muliones uiatoreſq; accipiuut.apuleius:quod primum igreſſui fuerit ſtabulum prandio participabo.iuriſconſultus titulo pro ſocio uiatica meriotioꝝ & ſtabuloꝝ ait recte imputaturum ſi quis ex ſociis iter fecerit.

Formiæ unde Formianuſ mamurra. Interuerterat

Calumnia Caluor. Redde qđ debes Iniuriã fieri re & uerbo

Supine manus in adoratione.

Integra etas Integer eui Prodigus melior auaro Prodigalitas imitat'liberalitatẽ.

Stabulum Stabularii.

¶M.AN. ¶Sinueſſanos: a ſinueſſa urbe. Pli. ſinueſſa extremum i adiecto latio:quam quidam dixere ſinopem uocitatam. ¶Formianos:a formiis:& ipſe latio.idem auctor:Formiæ antiqua leſtrigonum ſedes. ¶Interuerterat:ſic Tacitus in eandem ſnĩam ipſe abunde ratus: ſi præſentibus frueretur: nec in longius conſultans nouies miĩes ſeſtertium pauciſſimis diebus interuertiſſe creditur. ¶Terrore calumniæ:niſi ſe calumniæ cum illis acturum interminatus abſterruiſſet. ¶Iniuriarum formulam: iniuriarũ quærelam ſiue æſtimationem. ¶Intendiſſet:quaſi ab eo calce percuſſus eſſet:calumniam affinxiſſet. ¶Remiſiſſet in

iuriæ actionem. ¶Male animatus: odio in principem affectus: ac per hoc male cogitans. ¶Ter consulis. Luitelii qui ter consul fuerat. ¶Facili: tractabili. ¶Prodigo: non parco & auaro ut Galba. ¶Expimentis: prodigalitatis exemplis. ¶Caligatoꝝ quoſcꝫ: quocunꝫ galigatos acp hoc gregarios milites.

& diuerſoria mulionibus ac uiatoribus præter modum co mis. ut mane ſingulos iam ne ientaſſent ſciſcitaretur. ſeꝫ fe/ ciſſe ructu quoꝫ oſtenderet.

¶PHI. ¶Diuerſoria. hoſpitia. & caupõas: ad quas uiatores itie re feſſi diuertunt. ¶Comis. be/ nignus facilis. de comitate uitel lii & prodigo aio: tacitus hæc. ui tellius apud ſeueros humilis. ita comitatem bonitatemꝫ fouen/ tes uocabant. cp ſine mõ ſine iu/ dicio donaret ſua largiretur alie na ſimul auiditate imperãdi ipa uitia pro uirtutibus interpræta bantur. ¶Mane. hora matutina ¶Ientaſſent. umpſiſſent primũ cibum. ientare. n. ẽ ieiuna adhuc anima matutinum cibum cape. afranius hæc ieiuna ientauit. in de ientaculum dicitur guſtulũ ſi ue deguſtatio matutia ut ait pla ciades. uulgus uocitat collationẽ: quod non ſine ratione dictũ uideri poteſt: cum ſymbolum quiſꝫ cõfer/ re ſoleat & ita ex collatione facta pro rata ientare. ¶Ructu. ructus imprimis indicat ieiuni ne ſimus an ci/ bo uinoꝫ diſtenti. ſtoicis placet ructus æque liberos eſſe oportere ac uentris crepitus: eſt aũt ructus ut do cet ariſtoteles in problematis expiratio uentriculi. ſicut crepitus eſt alui & capitis ſternutamentum. lucili us. exhalat placidos tum demũ pectore ructus. Antiqui & ructo & ructor dixerunt in eadem ſignificatiõe marcialis: Ructat adhuc apꝫ callida oma meum. Oratius. hic dũ ſublimis uerſus ructatur & errat. a ſido/ nio apollinari per q̃ eleganter dicta eſt ructuatio eſculenta: q̃ fit ab hoie ſaturo. raphanũ. ait plinius in. xix. cibum eſſe illiberalem. ꝓpterea cp uim habet laxandi ructũ. A. gellius uinum appellat eructũ ab eructan/ do intelligi uolens ignobile & aſpnabile: ueluti floces. ita. n. appellant uini fecem ex uinaceis expreſſam. a ructu fit ructuoſus qui eſt plenus ructu. clariſſima eſt illa & atrox. M. Celii in. M. Antonium exprobratio. namꝫ ipſum offenderunt temulento ſopore ꝓfligatum totis p̃cordiis ſternentem ructuoſos ſpũs gemina re. ¶Notas. notæ apponi ſolent his qui ignominia fuerit notati. unde uitellius tales notas demebat igno miniosis & ignominiã remittebat. Cor. ta. redditi a uitellio pleriſꝫ ordines: remiſſa ignominia: alleuatæ notæ. ¶Reis ſordes. moris eſt ut rei ſordidati ſint hoc eſt ueſte ſordida in publicum progrediantur: bar bam capillum ue ſumitant: quod & idem affinibus reoꝝ facere licebat. uitellius: ut oẽ genus hoium detne reretur reis dempſit ſordes ſordidũ. ſ. ſqualentẽꝫ habitum & cultum. aphricanus minor cũ eſſet reus neꝫ barbam radere deſiit neꝫ non candida ueſte uti: neꝫ fuit cultu ſolito reoꝝ. ¶Supplicio. ne ſupplicio affi/ cerentur legibus conſtituto. ¶Veſpe ſubito a militibus. uitellius primum a fabio ualente unius legionis duce impator ſalutatus eſt: & cum eſſet cibi uiniꝫ meridiani plenus aſſenſit uoluntati militũ a quibus ger manicus eſt noiatus. Cæſaris uero nomen recipe noluit. auctor plutarchus. refert. Cor. ta. exercitũ ſupio/ ris germaniæ calendis Ianuarii dirupiſſe imagines galbæ tumultuariꝫ cepiſſe: cuius turbationis atꝫ fla/ gitii ſpectator aderat ordeonius flaccus legatus cõſularis: non auſus cõpeſcere mentes nõ retinere dubioſ non cohortari bonos. ſed ſubſtitit ſegnis pauidus & ſocordia innocens. quatuor cẽturiones cũ ꝓtegerent galbæ imagines ipetu militũ abrepti uinctiꝫ ſunt. ¶Noctæ q̃. Cal. Ianuarias ſecuta eſt in coloniã agrippi nenſem aquilifer quartæ legiõis epulanti uitellio cũcta nunciauit. tunc miſſi ſunt a uitellio ad legiões lega toſꝫ: qui deſciuiſſe a galba ſupiorem exercitum nuntiarent. Die ꝓximo fabius ualẽs legatus colõiã agrip pinenſem igreſſus impatorẽ uitellium cõſalutauit. ſecutæ ſunt ingenti certamine legiões eiuſdẽ ꝓuintiæ ¶In ueſte domeſtica. qua. ſ. domi ueſtiri ſolemus exuta toga forẽſi. tales ueſtes ſolent eſſe uiliores. cũ forẽ ſia ſint prætioſiora. Dixit portius cato. ueſtiri in foro honeſte mos erat. domi. qđ erat ſatis. De hac ait ſene/ ca in libro de tranqllitate uitæ ſic ſcribẽs. placet ueſtis domeſtica & uilis nec ſeruãda nec ſumenda ſollicite. ¶Celeberrimos uicos. in germania. ¶Strictũ. eductum nudatũꝫ. ¶Diui iulii. quẽ Iulius Cæſar dictator olim geſtauerat: qui mox fuerat in templo martis ſuſpenſus a germanis. ſtrabo in. iiii. geographiæ memi/ nit cuiuſdam gladii: quẽ galli detractũ Cæſari ſuſpenderunt in tẽplo. refert plutarchus i Cæſare aruernos galliarum populos ſuſpenſum in templo gladium monſtrare tanꝫ captum ex Cæſare ſpolium: quẽ is po/ ſteriori tempore conſpicatus riſit: cunꝫ detrahere illum amici iuberent nequaq̃ permiſit: quod rem fa/ cram exiſtimaret in hoc loco ſignificatur alius Cæſaris gladius: qui erat apud germanos in tẽplo martis di catus: cum ille fuiſſet apud gallos.

Ientare

Ientaculũ

De ructu

Ructo

Ructor

Ructuatio

elculantia

Vinũ eru/ ctum

Rei ſordi/ dati

Salutatus i/ perator

Veſtis do/ meſtica

Gladius ce/ ſaris i tem/ plo

¶M. AN. ¶Comis: phumanus affabilis. ¶Ientaſſent: an matutinum ſumpſiſſent cibũ: nam iẽtare ieiuno rum eſt: plautus. Nec ieiuna iẽtauit. Mar. Surgite iã pueri uendit iẽtacula piſtor: a iẽto ientaculum eſt: quod græci ἀκράτιϲμον uocãt. ¶Ructu: ſubita ſpũs ruptatõe. ¶Ignominioſis: ignomiuia aliq̃ notatis. ¶Re/ is: futuro iudicio: quoquo mõ obnoxiis. ¶Sordes: ſqualorẽ habitũꝫ miſerabile. ¶Dãnatis ſupplicio: aut

multæ dānationi addictis. ¶Transacto mēse: ex quo in puinciā uenerat. ¶Neq; diei: religiosus ne an alter esset: an ad agēdū idoneus. ¶Neq; tpis: an sydera & auspicia uetarēt quasi dicat ea q̄ auspicato fieri cōsuessent temere fierent: aut certe tpis rationē minime habitā dixit: quia cū iā adueſpasset impator sit salutat⁹ sed prior sīa uerior. ¶Vicos: urbis. ¶Diui Iulii. C. Cæsaris dictatoris. ¶Detractū delubro Martis: ī quo tuerat suspēsus. ¶Plut. aruernos ī tēplo gladiū. C. Cæsaris tanq̄ spoliū suspēsū habuisse ait. ī quo postea a Cæsare cōspectum ferunt illū risisse: ac eos q̄ pxime steterāt auferre inde conatos ob religionē inhibuisse.

¶PHI. ¶In ptorio. in tabernaculo: qđ ut alibi diximus augustale noiamus. ¶Triclinio. cenatiōe: siue cenaculo. ¶Caminī cū caminus ipsius triclinii flāmam cōcepisset κάμινον græci fornacē uocant. illud ex libro danielis uel uulgo satis notum est de tribus pueris cōiectis ī caminum. i. in fornacē: ubi græce scriptum ē. ὑπῆρξαν τοὺς βάσανον λέοντος καὶ οὐ τὴν κάμινον νάφθης καὶ πίσσης. καὶ στυππίου καὶ κλιμάτι χι. i. ministri regis incēdentes caminum hoc est fornacē. Naphtha & pice & stupa & sarmento. sed ī hoc trāquilli loco caminus non tā significatur fornax: quā locus in cenatione: ubi fit ignis sicut & uulgo usurpatur. Cicero ī epistola quadam ad atticū. luculēto camino utendum censeo. notissimus est ille oratianus uersus in hanc sīam. p bruma tyberis sextili mense caminus iurisc̄sulti titulo de seruitutibus p̄dio⁹ heliocaminū appellāt locum ostentū soli & sole calescētē. a camino deriuat caminatus: ad similitudinē camini formatus. plinius in septimo decimo. scrobes ubiq; caminata fossura ore cōpressiore sint. ¶Cōsternatis. conterritis. ¶Omie ad uersō. noxio maloq; pdigio. ¶Nobis alluxit. nobis lux ista felicitatē claritudinemq; denūtiat. interptat⁹ est uitellius pdigium flammæ caminiq; flagrantis sibi portendere fulgorem iperatoriū. sicut olim darius persaq; rex ex somnio presagiū cepit futuræ claritudinis. nā cū somniasset castra alexādri magno ignis fulgore collucere: uates interptabant lætū id regi somniū esse: quod castra hostiū arsissent: sed qui rem diligētius pensitarūt augurabātur illustria macedonū castra uisa fulgorē alexādro portendere. ¶Supioris prouinciæ. scribit plutarchus exercitū qui erat in germania supiore euertisse imagines galbæ: & ad uitellium q inferiori germaniæ p̄erat aberatq; itinere unius diei: se cōtulisse. ¶Cognomen germāici: plutarchus tūc ferunt uitelliū cū esset cibi & uini meridiani plenus accessisse ad milites: a quibus esset germanicus noiatus cæsaris uero nomen haud admisisse. & ita quidem appellatus est in germania impator uitellius. ¶Augusti. s. cognomen. ¶Cæsaris. itidem cognomen: scribit tacitus uitellium p̄misisse in urbē edictū quo augusti uocabulum differret cæsaris non reciperet: cum de potestate nihil detraheret. Cōsimiliter ait noīe germanici uitellio statim addito cæsarem se appellari etiam uictor, phibuit. ¶Subinde. mox deinde. ¶Partitus est copias. uitellius duos duces duo itinera bello destinauit. nam Fabius ualens italiam ex cotianis alpib⁹ rumpere iussus cum exercitu. Cecinne triginta milia armatoq; data: cum quibus per apenini iuga descenderet. suas quoq; uitellius copias suppleuit tota mole belli secuturus. ¶A parte dextra aquila. q̄dam auesq; auspicium faciunt ratum a sinistra: ut cornix: quædam a dextra ut cornus & aquila. & ut auctor est seneca ī ii. quæstionum: aquilæ honor datur ut magnaq; rex faciat auspicia. huius augurii historiæq; meminit tacitus his uerbis. letum augurium fabio ualenti exercituique: quem in bellum agebat ipso profectiōis die. militum clamor: ea quies: interrita ea ales fuit: ut haud dubium magnæ & prosperæ rei omen acciperetur ¶Lustratis. uolatura circuitis. alias expiatis. lustrare. n. sermo polysemus est id est multa significans: & in primis significat circuire. uirgilius lustrat auentini montem lustrare dicimus scortari a lustris. plautus luxantur lustrantur comedunt quod habent. lustrare quoq; expiare est. unde lustrat⁹ expiatus dictus. lustrare est sequi patefacere pspicere. ¶Signis romanis. in quibus principatum habet aquila: quæ festis diebus apud ueteres inungebātur: quam luxuriam castigat plinius in. xii.

¶M. AN. ¶Flagrante: ardente. ¶Conceptu camini: incendio. s. q̄ caminus primo contraxisset. ¶Omine: ostento. ¶Inquit: Vitelius. ¶Nobis alluxit: lux nobis oblata est ad nouæ fortunæ splendorē alludēs. ¶Superioris prouinciæ: germaniæ superioris quum ipse in inferiorem esset. ¶Defecerat: de huiusmodi defectione in Galba affatim. ¶Germanici: quia in germania fuisset imperator cōsalutatus. ¶Augusti distulit: quasi postea recepturus. ¶Aquila: regia auis: & quæ in romanis fuit signis. ¶Lustratis: uolatu circuitis: hic futuram premissi cum Cecinna agminis uictoriam portendit.

Augustale

Caminus.

Heliocaminus

Caminata fossura

Somnium darii

Castra alexādri ardeī

Germanic⁹ appellatus uitellius

A dextra a sinistra auspitia

Aquila preuolauit

Lustrare

nec ante in prætoriū rediit q̄ in flagrante triclinio ex conceptu camini: tū quidem consternatis: & quasi omine aduerso anxiis oībus: inquit: bono aio estote: nobis alluſit: nullo sermone alio apud milites usus. Consentiēte deinde ēt iā supioris prouiciæ exercitu: qui prius a Galba ad senatum defecerat cognomen germanici delatum ab uniuersis cupide recepit. Augusti distulit. Cæsaris in perpetuum recusauit.

## De progressu eius uersus urbem contra Othonem & quibusdam prodigiis.

¶Subide cæde Galbæ annūciata cōpositis germāicis rebus ptitus est copias: quas aduersus Othonē præmitteret: quasq; ipse pduceret: Præmisso agmine lætū euenit auspiciū: siqdē a pte dextra repēte aquila aduolauit: lustratisque signis. Ingressos uiam sensim anteceſſit.

¶PHI. ¶At contra.quemadmodũ auſpicium fauſtum factum eſt ualẽti & copiis a uitellio præmiſſis. Ita econtrario ipſi uitellio iam ſe ad expeditionem mouenti facta ſunt oſtenta inauſpicata: cum ſtatuæ equeſtres ipſi dicate corruiſſent pluribus locis. ¶Cruribus.equeſtriũ ſtatuarũ.equeſtres uero ſtatuæ ut inqt plinius in.xiiii.romanã celebrationem habent orto ſine dubio a græcis exemplo.equeſtrium ſtatuarũ origo per quam uetus eſt: cũ feminis etiam honore cõicato. Cocliæ.n.uirgini ſtatua equeſtris fuit poſita. ¶Circundederat.qua caput coronauerat. ¶In ꝓfluentem.aquam fluuialem. ¶Excidit. ſuapte ſponte cecidit. Equæſtres ſtatuæ Cocliæ ſtatua eq̃ ſtris

At contra ipſo mouente ſtatuæ equeſtres: quum pluriſariã ei ponerentur fractis repente cruribus pariter corruerunt: & laurea quam religioſiſſime circundederat in profluẽtem excidit. Mox Viennæ pro tribunali iura reddenti gallinaceus ſupra humerũ: ac deinde in capite aſtitit. Quibus oſtentis par reſpondit exitus: nam confirmatum ꝓ legatos ſuos iperium per ſe retinere non potuit.

De geſtis p eũ poſt mortẽ Othonis: & reditu eius ad urbẽ.

DE bebryacẽſi uictoria: & othonis exitu quũ adhuc in gallia eſſet audiit. Nihilq; cunctatus qcq̃d prætorianarũ cohortiũ fuit: ut peſſimi exempli uno exauctorauit edicto iuſſas tribunis cadere arma: centũ autẽ atq; uiginti: quorũ libellos Othoni datos inuenerat expoſcentiũ præmiũ ob editã in cæde Galbæ opam cõquiri: & ſupplicio affici iperauit: egregie prorſus atq; magnificæ: & ut ſummi principis ſpẽ oſtenderet niſi cætera magis ex natura & prioꝛ uita ſua q̃ ex iperii maieſtate geſſiſſet. Nãq; itinere ichoato p medias ciuitates rita triũphantiũ uectus eſt: perque flumia ex capite in undas profluentes: quod haud dubie fuit ominoſũ. ¶Vienæ.ciuitas eſt galliæ narbonenſis.in agro uienenſi uina picata naſcebantur. Vina picata uienæ ¶Gallinaceus.gallus gallinaceus. ¶Par reſpõdit exitus: auguriũ aquilæ factum cecinæ & ſabio ualenti uitellianis legatis portẽdit illos futuros uictores: ſicut accidit oſtẽta uerofacta uitellio portẽderũt exitiũ & cladem: quam mox paſſus eſt. gallinaceus.n.ſupra hũerum ac deinde capite ſiſtẽs ſignificauit eum uentuꝛ in alicui⁹ gallicani hois poteſtatem: ſicut res ipſa cõprobauit. nam ab antõio primo aduerſarũ partium duce oppreſſus eſt: qui cognomiatus fuit beccus: qd ualet ut infra declarabitur gallinaceum roſtrum ¶De bebryacẽſi uictoria. Quã apud bebryacum deuictis othonianis adepti fuerant uitelliani. ¶Cum adhuc in gallia eſſet. ait tacitus uitellium ꝓgreſſum itet paucoꝛ dieꝛ proſperas apud bebriacum res ac morte othonis cõcidiſſe bellum accepiſſe. ¶Quicquid prætorianarum cohortium. quotquot milites aderant ex cohortibus prætorianis: eos uitellius exauctorauit priuauitq; armis inſignibuſq; militaribus: perinde ac othõiani forent non uitelliani. etenim a prætorianis galba fuerat deſtitutus & otho creatus imperator. ¶Vt peſſimi exempli. peſſimum exemplum præbuerant prætoriani erga imperatorem dum deſerunt galbam: & othonem ipſi ſine ſenatus populiq; auctoritate faciunt imperatorem: Igitur ne in poſterum milites talia auderent in principem uitellius prætorianos exauctoratos iuſſit arma tradere tribunis. Ita cæſar apud lucanũ ſeditioſos & deſertores militiæ arma reddere iubet. ſic enim inquit: uadite meq; meis ad bella relinquite fatis. inuenient hæc arma manus uobiſq; repulſis tot reddet fortuna uiros: quot tela uacabunt. Pretoriani armared dunt ¶Centum.xx.quorum libellos.cor.tacitus rem explicat his uerbis. plures q̃ centum & uiginti libellos premium expoſcentium ob aliquam notabilem illa die operam uitellius poſtea inuenit: omneſq; conquiri & interfici iuſſit: non honore galbæ ſed tradito principibus more: munimentum ad præſens in poſteꝛ ultionem plutarchus quoq; tradit multos: qui re uera homicidæ non fuerant tanq̃ ipſi galbam occidiſſent: manus enſeſq; cruentos othoni oſtentaſſe: a quo præmia expoſcebant per libellos: itaq; centum poſtea ac uiginti inuenti ſunt ex libellis petitoriis: quos uitelli⁹ requiſitos omnes occidit. ¶Ex natura & priore uita ſua. natura uitellii & prior uita fuerat defamatiſſima & omnibus probris maculoſa: unde apud tacitum ait mutianus ad ueſpaſianum. nec mihi maior in tua uigilantia parſimonia ſapientia fidutia eſt: q̃ i uitellii torpore inſcitia ſæuitia. igitur uitellius repẽte rediit ad ſe & mores ſuos: quia naturam mutare difficile immo impoſſibile eſt. Torpor in uitellio & inſcitia ¶Per medias ciuitates. quanto magis propinquabat uitellius urbi: tanto corruptius erat iter: immiſſis hiſtrionibus & ſpadonum gregib⁹ & cetero neronianæ aulæ ingenio. bononiæ ſpectauit gladiatoꝛ ſpectaculum a fabio ualente editum: nunq̃ enim ita ad curas intentus erat ut uoluptatum obliuiſceretur.

¶M.AN. ¶Mouente: ex germania proficiſcente. ¶Cruribus equoꝛ: in quibus figuratus ſedebat. ¶Circundederat capiti induxerat. ¶Per legatos: Cecinnam & Fabium ualentem. ¶Gallinaceus ſupra humerum ad eius exitum: id oſtentum pertinuit: nam in gallici hominis poteſtatem uenit: cui Beco in pueritia fuerat nomen: quod perinde ualet ac gallinacei roſtrum. ¶Bebriacenſi: ad bebriacum parta. ¶Quicquid prætorianarum cohortum. i. prætorianas omnes cohortes: quippe quæ Galba obtruncato Othonem imperatorem ſalutarant. ¶Exauctorauit: ſtipendio priuauit. ¶Iuſſas: cohortes. ¶Libellos Othoni datos. quibus præmia cœdis in Galbam patratæ ab eo popoſcerant. ¶Conquiri: ad ſupplicium. ſ. C. illos &. xx. cædis reos. ¶Ex natura: quæ prodiga & incontinens erat.

Nauigiũ cleopatræ

¶PHI. ¶Delicatiſſimis nauigiis.in hoc imitatus uidetur luxũ cleopatræ quæ uẽtura ad.M.Antoniũ per cydnũ ciliciæ fluuiũ uecta eſt nauigio delicatiſſimo qđ eboratum fuiſſe pacatus oſtendit:cuius puppis erat aurea:uela purpurea funibus auratis pãdebantur:remi argẽtei ad fiſt ulæ tibiæq; modos agitabantur.ipſa uero regina ſub tentorio aurato requieſcẽs ad ſimilitudinẽ ueneris ornata erat.pueri utrinq; collocati cupidinibus pſimiles.puellæ inſignes nereidũ & gratiaꝝ habitu parti gubernacula regebãt:partim rudẽtibus innitebant.ancillæ aũt ripas fluminis cõplebant uaporibus:itaq; undiq; curtebat ad huiuſcemodi ſpectaculum. ¶Redimitis. hoc eſt coronatis nauigiis. qnidã codices habent redimitus tanq uitelliuſ ſignificetur coronatus multifariis coronis.magis quadrat ut ad nauigia referatur. ¶Obſonioꝝ cibarioꝝ.uerbũ uetus ẽ obſonaſ quod ſignificat emere obſoniũ. Plautus in bacchidib'.paſcite paraſitos obſonate pollucibiliter.i. ſplendide & laute.hoc.n.ſignificat aduerbiũ illud pollucibiliter pollucibilis cena a macrobio dicta opulẽta & dapſilis:ſuper quo uerbo plura alias.obſõatores uero ut in li.annotationũ annotauimus:ſunt miniſtri qui præſũt obſoniis compandis:quibus ut ait ſeneca noticia ſubtilis eſt dñici palati.Cato dixit obſonitauere ꝓ ſepe obſonauere.græci ὀψᾶν obſõiũ appellant.ide ὀψοπωλοῦσ dictus cõcinnator obſonioꝝ.dicebat alex.magnus hñe ſe ὀψοπωλικὸν βελτίστην ὅλην hoc ẽ coquos optimos artifices q; ganeatoꝝ cibarioꝝ uidelicet ad prandiũ nocturnũ iter:ad cenam uero prãdii pcitatẽ.ſed id græce dulcius ſuauius uenuſtiuſq; ἐπὶ μὲν ἀρίστου τοῦτ ἔνι νύκτα πορίσαι πρὸς δεῖπνον τὴν ὁλίγην ἀρίστιαν. ¶Familiæ:impatoriæ. ¶Nulla diſciplia.qualis 'princeps tales aulici ſũt:& ut inqt elegãter epigrãmatarius poeta.Nemo ſuos hæc ẽ aulæ natura potẽtis:ſed dñi mores ceſarianus habet.igit cũ uitellius ſolã gulã uẽtrẽq; meditaret:merito aꝑ illũ oia erãt indiſpoſita temulẽter:& ut inquit tacitus puigiliis ac bacchanalibus q diſciplinæ & caſtris prõptiora. ¶Rapinas ac petulãtiã e cõtrario poſcenius niger tanta ſeueritate coercuit licẽtiã militarẽ:ut ob unius gallinacei direptõem decẽ cõmanipulones q raptũ ab uno comederãt:ſecuri pcuti iuſſerit.& feciſſet niſi ab oi exercitu,ppe uſq; ad metũ ſeditiõis eſſet rogatus.tñ iuſſit ut denoꝝ gallinaceoꝝ ptia redderẽt,puinciali addito eo:ut tota i expeditiõe in cõmanipulatiõe nemo focũ faceret:ne unq recẽs coctũ cibũ ſumerẽt.ſed pane ac frigidis ueſcerent appoſitis ſpeculatoribus q id curarent. Cæteꝝ de petulãtia & rapinis uitellianoꝝ ſic ſcribit Cor.ta. Diſpſi p municipia & colonias uitelliani ſpoliare rapere:ui & ſtupris polluere:In oẽ fas nefaſq; auidi aut uenales. nõ ſacro nõ ꝓfano abſtinebãt.Itẽ uires luxu corrũpebant cõtra ueterẽ diſciplinã & iſtituta maioꝝ:apud quos uirtute q pecunia res romana melius ſtetit. ¶Publice.publica ciuitatũ ipenſa.ait tacitus exhauſtos eẽ principes ciuitatum apparatibus cõuiuioꝝ:ipſaſq; ciuitates uaſtatas dum explere non poſſunt gulam Vitellii i explebilem. ¶Quoſcũq;:alienos ſeruos. ¶Aduerſantibus.his qui ꝓhiberent mãcipia a uitellianis aſſeri i libertatem. ¶Repſentantes. ſine cõctatione inferentes. ¶Cãpos.bebriacenſes. ¶In quibus pugnatum eſt.uitellius luſtrare oculis concupiuit ueſtigia recentis uictoriæ:uidit itaq; fedum ac atrox ſpectaculum i tra quadrageſimum bebriacenſis pugnæ diem.lacera.n.corpora:trunci artus:putres hominum equoꝝq; formæ.In fecta tabo humus uiſebatur.aderant ualens & cecinna monſtrantes pugnæ locos.uulgus quoque militum intuebatur aggerem armoꝝ & ſtrues corpoꝝ mirabatur.Contra erãt quos uaria ſors rerũ lachryme & miſericordia ſubiret.at ipſe uitellius non flexit oculos nec tot milia inſepultoꝝ ciuium exhoruit:letus ultro & futuræ ſortis quæ iam ꝓpinquabat ignarus inſtaurabat ſacꝝ diis illius loci. ¶Tabẽ.corruptum ſanguinem & putredinem. ¶Optime olere hoſtẽ.uox uitelliana plane ſanguinaria ac deteſtabilis:quæ non abhorret ab illa truculenta Annibalis uoce:qui cum foſſam ſanguine humano plenam uidiſſet dixiſſe proditur:o formoſum ſpectaculũ.poteſt huic uitellianæ uoci execrandæ comparari,pclamatio illa nepharia uoleſi aſiæ proconſulis:qui cum tercentos una die ſecuri percuſſiſſet incedens intra cadauera uultu ſuperbo quaſi magnificum quiddam conſpiciendumq; feciſſet proclamauit o rem egregiam. ¶Fuit eiuſdẽ Vitellii illa quoq; uox ſeuiſſima:qua ſe pauiſſe oculos ſpectata bleſi inimici morte iactauit. ¶Nec eo ſecius.nec ideo minus. ¶Plurimũ meri hauſit.tanq uini odor & hauſtus leniret tetꝝ illum peſtiferũq; odorem ex tabeſcentibus corporibus emanantem. ¶Paſſimq; diuiſit.inter milites merum partitus eſt. ¶Memoriæ othonis inſcriptum.ait plutarchus ſe uidiſſe monumentum othonis:cum hac breuiſſima inſcriptione marci othonis.

Obſonare

Pollucibiliter

Pollucibilis

Obſonatores

Opſopeuſ

Optima obſonia prandii & cenæ

Dictũ alex.

Seueritas poſcenii nigri

Rapinæ uitellianoꝝ

Gula uitellii

Voces ſanguinariæ

¶M.AN. ¶Redimitis:ornatis:familiæ domeſticoꝝ. ¶Quoſcunq; ex alienis ſeruis:qui fontem circunſteterant. ¶Repreſentantes:reſtitutionis loco inferentes. ¶Aduerſantibus:iniuriam pati recuſantibus. ¶Optime olere:ſuauem odorẽ emittere. ¶Et melius ciuẽ:ſuauius ciuis cadauer eaq; fuit uox illa deteſtabilis:q ſuos cõfirmare ẽ auſus. ¶Nec eo ſeci':nec ob id miꝰ. ¶Diuiſit:meꝝ.ſ.militib'. ¶Vãitate uerboꝝ.

delicatiſſimis nauigiis: & uariaꝝ coronaꝝ genere redimitis. Inter profuſiſſimos obſõioꝝ apparatus nulla familiæ aut militis diſciplina rapinas:ac petulantiã oĩum in iocũ uertens:q non contenti epulo ubiq;:publice præbito quoſcũq; libuiſſet in libertatem aſſerebant:uerbera & plagas ſæpe uulnera nonnunquam necẽ repreſentantes aduerſantibus. Vtq; cãpos in quibus pugnatum eſt adiit abhorrentes quoſdam cadauerum tabem deteſtabili uoce confirmare auſus eſt: optime olere occiſum hoſtem:& melius ciuem:Nec eo ſecius ad leniendam grauitatem odoris plurimum meri propalam hauſit:paſſimque dimiſit:pari uanitate atque inſolentia lapidem memoriæ Othonis inſcriptum intuens dignum

¶PHI.¶Eo mauſoleo.ſepulchro.& cum mauſoleum proprie ſignificet ſepulchꝝ magnificenter extructū & regium:illudēs uitellius dixit othonem dignum eſſe tali mauſoleo:cum ſepulchꝝ illud uix priuato ne dum principi conueniret.¶Is.otho.¶In agrippinenſem coloniam.agrippina neronis mater ut uim ſuā externis quoq; nationibus oſtentaret in oppidum ubiorum: qui ſunt in germania inferiore: in quo genita erat:coloniam deduxit:cui nomen ex uocabulo ipſius inditum eſt.nam agrippinenſis colonia dicta. tacitus auctor.merito uitellius in hanc coloniam miſit pugionem othonis marti conſecrandum. ꝓpterea quod ī agrippinenſi colonia primum impator fuit conſalutatuſ amianus marcellin⁹ refert agrippinam coloniam fuiſſe in ſecunda germania.Ita.n. appellat inferiorem germaniam: cum primā germaniam appellet:quā alii ſuperiorem dixerūt.¶Marti. germani inter cæteros deos martē colunt quem animalibus placāt quamuis cæſar in cōmentariis,p diderit deoꝝ numero eos ſolos a germanis exiſtimari. quos cernunt:uidelicet ſolē uulcanum & lunam.quod aūt & herculem uenerentur & martem teſtis tacit⁹ ī libro de ſitu germaniæ.¶Per-

Agrippinē ſis colonia.
Primā ger mania Secunda germania.
Dii germa norum

eo mauſoleo ait:pugionemq; quo ſe ís occíderat in agrippinenſem coloniam miſit marti dedícandum.In Apennini etí am iugis peruigílium egít.

De aduētu eius ad urbē & geſtis p eūdē ī ínitío prícipātus.

VRbē quoq; ad claſſicū ītroīt paludat⁹:ferroq; ſuccínctus ītер ſigna atq; uexílla ſagulatís comítīb⁹:ac detectís cōmilitonū armís. Magís deíde ac magís oī díuío hūanoq; iure neglecto alliēſi díe pōtíficatū maxímū cœpít.Comítía in decē annos ordínauít:ſeq; ꝓpetuū cōſulē Et ne cui dubiū foret:qđ exēplar regēdæ Reip,elígeret.me dío martío cāpo adhíbíta públicoꝝ ſacerdotū frequentía

uigilium.ſupra annotatum eſt puigilium dici ſacrum:in quo totam noctem puigilamus.paulo ante retulimus oīa apud uitellium fuiſſe peruigiliis q̄ diſciplinæ militari promptiora.¶Ad claſſicum.ad claſſici ſonum.alibi memorauimus claſſicum dici & tubam & ſonum.¶Paludatus.habitu militari.paludamēta.n. inſignia ſunt militaria unde paludati dicti ſicut ante dictum eſt.Cor.ta.hoc idem memorans ait ipſe uitellius a ponte miluí inſigni equo paludatus accinctuſq; ſenatū & populum ante ſe agēs:quo minus ut captā urbem ingrederet amicoꝝ conſilio deterritus ſūpta prætexta & cōpoſito agmine inceſſit.Inter ſigna atq; uexilla.ſciūgit ſigna a uexillis ueluti diuerſa.tanq̄ ſignoꝝ appellatōe intelligant aquilæ:quas aqliferi portant q̄ ſunt prima ſigna legionū:uexilla uero minora ſigna:uñ uexillatōes & uexillarii dicti.uexillū flāme um ſcribit amianus fuiſſe ſignū belli.Cor.ta.& ipſe diſcreuit hæc duo ſic ſcribens:quatuor legionū aqlæ p frontem.totidēq; circa e legiōibus aliis uexilla.mox duodecim alaꝝ ſigna.¶Sagulatis.ſagūlo idutis:ſaga aūt cuius diminutiuū eſt ſagulū ſumebant tpe belli.id qđ in ſupioribus annotauimus.¶Detectis.denudatis oſtentatis reiecta epheſtride:ſic.n.græci uocant ueſtē:q̄ armatis ſupinduit.Cor tacitus introitū uitellii in urbē memorās ait hæc.Añ aquilā ꝑfecti caſtroꝝ tribuniq; & primi centurionū cādida ueſte.ceteri iuxta quiſq; cēturionē armis doniſq; fulgētes & militū fallere torqueſq; ſplēdebāt decora facies & nō uitellio príncipe dignus exercitus.Sic capitoliū ingreſſus atq;ibi matrē cōplexus auguſtæ noíe decorauit.¶Alliēſi die: ominoſo & ífauſto.dictus eſt aūt dies alliēſis ab alia fluuio:q̄ e cruſtuminis mōtibus ꝑalto defluēs alueo tyberino amni miſceť ab undecimo ab urbe lapide.ubi magna ſtrage romani a gallis ꝓfligati ſūt.mox urbs a gallis capta incēſaq; eſt ꝑter capitoliū.fuit aūt hic dies ad quintūdecimū cal.ſex.duplici clade ínſignis.Nāq; eodem prius die ad cremerā fabii ceſi:deinde ad alliā cū exitio urbis fede pugnatū eſt. romani hūc diem a poſteriore clade allienſē appellarunt:Inſignēq; rei nullius publicæ priuatimq; agēdæ fecerunt.auctor liui⁹ in.vi.Ci.in epiſtolis ad atticum de die allienſi ſcribit hæc.maiores noſtri funeſtiorem diem eſſe uoluerūt allienſis pugnæ:q̄ urbis captæ:quod hoc malū ex illo.itaq; alter etiam nunc religioſus dies:alter in uulguſ ignotus.igitur cum dies allienſis inter religioſos & atros & ominoſos numeretur:apud romanos cuncta interprætantes acceptum eſt loco funeſti ominis:quod maximum pontificatum uitellius cepiſſet die antiquus infauſto duabus cladibus cremerenſi & allienſi.¶Diuino humanoq;.Cor.tacitus.adeo oīs diuini humaniq; iuris expers pari libertoꝝ amicorumq; ſocordia:uelut inter temulentos agebat.¶Comitia ordiuit:ſenſus eſt magiſtratus:qui comitiis comicialibuſq; diebus quot annis creari ſolebant: a uitellio p decē annos ordinati ſunt:ut ita p decennium minime foret opus habere comitia magiſtratuū cauſa. ait tacitus uitellium comitia conſulum cum candidatis ciuiliter celebrantem affectaſſe etiam infime plebis rumorē ī ſpectaculis.¶Exemplar.archetypon quod ſequi uellet & imitari.

Paludati

Signa Vexilla. Vexillationes.

Sagulati

Epheſtris

Dies allienſis Allia fl.

Religioſuſ dies

¶M.AN.¶Mauſoleo ſepulchro.¶Is:otho.¶In agrippinenſem coloniam:quæ in belgica gallia ē.¶In iugis apenini.in ſumma apenini parte.¶Peruigilium exegit:iſomnem noctem traxit metu ne an religione an potius continua potatione non intelligo.¶Paludatus:paludamento ornatus:Cornelius ait amicorum conſilio deterritus:priuſq; urbem ingrederetur paludamento depoſito prætextē ſumpſiſſe.¶Sagulatis:ſagulo militari ueſte ſuccinctis.¶Detectis armis:quaſi hoſtilem ingreſſus urbem.¶Diuino humanoq; iure:religionis & ciuitatis ritu.¶Alienſi die.poſtridie idus quintilis:quo die a.Qu.Sulpitio tribuno militum infeliciter eſt ad Alliam flu.cum ſenonibus gallis pugnatum:Liuius & Macrobius ſūt auctores:Tacitus ait diem illum Alienſi & Cremerenſi clade fuiſſe imfamem:is.n.& omnes poſtridiani dies:q̄ poſt id⁹ nonas:& calendas proxime ſequebantur infauſta appellatione atri ſunt dicti:quippe qui neq; ꝑiares:neq;

puri.neq; comitiales habebantur. ¶Comitia hoc ad ciuitatis ritum referas: quod nouo pene exemplo in tot annos futuros magistratus: seq; perpetuum consulem cõstituisset. ¶Exemplar: quam formam aut institutum neronis. i. & non alterius principis.

Inferiæ

¶PHI. ¶Inferias nerõi dedit: neroni sacrificauit: inferiæ. n. dicuntur exequiæ & sacrificia: quæ diis manibus inferuntur: tacit° in hanc sententiã sic scribit. apud bonos inuidiæ fuit: quod extructis in campo martio aris inferias neroni iecisset. ¶Placentem. oblectantem & auribus pricipis satisfacientem. ¶De domitio in laudem domitii neronis. ¶Neroniana cantica. noie neronianorum canticoꝝ significantur carmina in laudem neronis a cytharedo cantata. uel quæ nero ipe solitus erat canere ¶Plausit. tãq; fautor probatorq; cantici neroniani. plausu. n. excipimus quibus fauemus. sibi lo uero quos explodimus. ¶Arbitrio uilissimi cuiusq. aggregabantur inquit tacitus e plebe flagitiosa per obsequia uitellio cogniti scurræ histriones aurigæ: quibus ille amicitiaꝝ dehõestamẽtis mire gaudebat. ¶Asiatici liberti. miꝝ dictu est quemadmodum libertini hoies fuerunt potentes pollentesq; apud romanos principes: quoꝝ non pauci libertoꝝ arbitrio regebantur. sicut iã de narciso & pallante potentissimis. libertorum apud claudium supra memorauimus. De itello martiano apud Galbã fauorabili iam facta est mentio: quid in præsentia memorem Neronianos libertos? quid Demetrium pompeianum? Cuius tanta fuit apud patronum auctoritas & existimatio: ut supra libertoꝝ modum usq; ad inuidiam excelleret: ut ab eo parriam gadaram reformari proposcerit & impetrauerit. Itidẽ uitellius Libertum habuit nomine asiaticum: quem honorauit annulis & equestri dignitate. Refert Cor. ta. Vitelliũ postulante exercitu ut libertum suum asiaticum equestri dignitate donaret: compescuisse adulationem inhonestam: qui mox mobilitate ingenii: quod palam abnuerat. Inter secreta conuiuii largitus est: honorauitq; asiaticum annulis fedum mancipium & malis artibus ambitiosum. ¶Mutua libidine. dũ uiciſſim & agit & patitur. & ut inquit ille morbo pallet utroq;. ¶Profugum: a uitellio profugientem ob tedium infandæ libidinis. ¶Puteolis. ciuitate campaniæ: quæ alio noie dicta est dicearchia: ꝓpterea quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur: auctores plinius & festus. hinc a papinio dictũ in secũdo siluaꝝ Celsa dicarchei speculatrix uila profundi. puteolos aũt appellauerunt romani a puteoꝝ frequentia uel a putore potius ꝙ putridus sepe hic locus est odoribus ex sulfure & alumine. mar. uarro & strabo auctores. ¶Reprehẽdisset retraxisset. ita liuius ut quosdã consul manu ipse reprehenderit uerteritq; in hostem. Apud oratores cõtrouersiæ genus est: quod hermagoras ἀπαλείψιν appellat: nostri reprehensionem. Ideo aũt repræhensio uocatur: ut docet fortunatianus: quod cum maxime inducatur in iudicium causa reprehẽditur & quasi retrahitur. ¶Poscam uendentem. posca potionis genus est: quam græci execratio uocant: quæ ex aquæ aceti q; mixtura conficitur. Cor. celsus in. iii. dari põt intrita uel ex aqua calida uel ex pusca. plinius in. xxx. Tormina sanat palumbus ferus ex posca decoctus. apud eundem hæc dictio est frequens. ¶In compedes. uincula pedum dici compedes nullus ignorat. inde compediti pro uinctis accipiuntur. nonius marcellus non a pedibus sed ab impediendo compedes dici autumat. est. n. uerbũ compedio sicut ĩpedio Varro in flexibulis domo. exeo intro & pedes corrigiis compedio. Genera compedum sunt numelæ boiæ pedicæ neruus. Est. n. neruus uinculum ferreum: quo pedes impediuntur. ex quo est illud scitum catonis dignũ memoratu. fures priuatorum furtorum in neruo atq; in compedibus etatem agunt: fures publici i auro atq; in purpura. ¶Ob nimiam contumaciam. ¶Natura libertinoꝝ seruorumq; hæc ferme est ut sint contũaces in dominos. patronosq;. contumaciam ĩ bonã quoq; partem accipi posse testis est cor. tacitus qui sic ait Contumax etiam aduersus tormenta seruorum fides supræmæ clarorum uirorum necessitates. ¶Circũforaneo laniſtæ. de laniſtis: qui emuut docentq; familias gladiatorias abundante iam dictum est. Circunforaneus autem laniſta dicitur: qui circunfora multa discurrit uersaturq; ut gladiatores uel emat uel munerariis uendat. dictio generalis est. unde a. M. tullio in oratione pro cluentio lucius clodius pharmacopola circunforaneus nominatur: qui fora multa multorum oppidorum circuibat & pharmaca uenditabat. a hieronymo monacus circunforaneus dictus in epistola ad donionem: cuius uerba sunt hæc. scribis eos ĩmo nescio quem de triuio de compitis de plateis: circunforaneum monachum rumigerulum rabulum uafrum tantum ad detrahendum concionari aduersum me.

¶M. AN. ¶Inferias exeqas: Tacit° i cãpo iqt martio extructis aris quũ iferias Nerõi iecisset cæsæ publicæ uictimæ. ¶De domitio nerone: ex iis canticis: quibus ille uti cõsueuerat aut certe de eius laudibus. ¶Neroniana cantica: quæ nero ĩuenerat: aut libentius usurparat: aut in eius laudẽ edita. ¶Plausit: canẽtẽ plau-

potentia libertorũ Demetri° põpeianus Asiaticus uitellii liberrus

Dicearchia puteoli uñ

Reprehẽsio oratoria

posca

Cõpedes Cõpedio Genera cõpedum Neruus ꝙ uinculo

Dictũ catonis

Cõtumax in bono

Circunforaneus

inferias Neroni dedit: ac solẽni cõuiuio citharœdũ placentẽ palã admonuit: ut & aliquid de Domitio diceret. Incohanti que neroniana cantica primus exultans etiam plausit.

De progressu eius in initio principatus.

TAlibus principiis magnã impii partẽ nõ nisi cõsilio & arbitrio uilissimi cuiusq; histrionum & aurigaꝝ administrauit: & maxime asiatici liberti hunc adolescentulum mutua libidine constupratum: mox tedio profugum cum puteolis poscam uendentem repræhendisset: coniecit in compedes statimque coluit: & rursus in delitiis habuit: Iterum deinde ob nimiam contumaciam & nimiam ferocitatem grauatus circũforaneo laniſtæ uendidit:

su excepit. ¶Histrionũ & aurigarũ: Tacitus Vitelio inqt cogniti scurræ: histriones: aurigæ: quibus dehonestamtis mire gaudebat. ¶Mutua libidie: mutuo stupro. ¶Tedio: obscænæ cõuetudinis. ¶Profugũ: portro fugatũ. ¶Poscá: aquá aceto mixtá: qdã qđ ñ ꝓbo Lorã iterꝑtãt. ¶In cõpedes: i uincula: sunt. n. cõpedes pedũ uincula. Iu. fastidit cõpede fossor. ¶Contumaciam: ob contumax & intractabile ingenium. ¶Circum foranos: sic habent omnes tranquilliani quos uidimus codices. sed circũforaneo legendum: dicuntur autẽ circũforanei: qui circa forum uersantur uenditantes aliquid aut ementes.

delatumq; ad finẽ muneris repente surripuit. & ꝓuicia: deinde accepta manumisit: ac primo imperii die aureis donauit annulis super cœnam: cum mane rogantibus pro eo cũctis detestatus esset seueríssime talem equestris ordinis maculãt.

## De comessatione & epulis eiusdem.

Sed uel ꝑcipue luxuriæ seuitiæq; deditus epulas trifariã semꝑ: iterdũ q̃drifariã disꝑtiebat i ientacula & prandia & cœnas cõmessatiõesq; facile omnibus sufficiens.

¶PHĪ. ¶Delatũ ad finẽ muneris. Corrige dilatum & itellige protractũ prolongatũq; ut dici solet: ut nouissimus in spectaculo gladiatorio depugnaret: sensus é. Vitellius furtim clanculũq; surripuit asiaticũ lanistæ: cum extremo loco productus digladiari deberet in spectaculo gladiatorum. ¶Surripuit: furtim subtraxit: ide a plauto puer subruptius dictus qui a mercatore subreptus fuit dum iter homines aberrasset a pie. ¶Prouincia accepta: germania inferiore. ¶Primo imperii die. significatur dies ille quo primũ nuncium accepit de bebriacẽsi uictoria & othonis morte: tũc enim ut dudũ retulimus postulauit exercitus a uitellio ut libertũ suum asiaticum equestri dignitate donaret: qui militũ adulationem uelut inhonestã compescuit: deinde ex ingenii mobilitate quod palã abnuerat inter secreta conuiuii largitus ẽ honorauitq; asiaticũ anulis mancipiũ ut taciti uerbis utar sedũ & malis artibus ambitiosum. ¶Cũctos: toto exercitu rogante: ut asiaticus equestri dignitate donaret. ¶Talẽ macu á: tanq; asiaticus equestri dignitate donatus illum ordinẽ eẽt maculaturus polluturusq; quodã quasi dehonestamẽto: nã ut inquit elegãter hieronymus triumphi interdũ triũphantiũ sordibus polluuntur. ¶Luxuriæ: nomĩe luxuriæ signat imodicam profusionem luxũq; epularum & ganeæ inexplebilis. ¶Trifariam: in tris partes sicut quadrifariã in q̃tuor. ¶Ientacula: qui primus ieiunorum cibus est: quo peculiariter pueri utuntur: prisci prandicula uocauerunt. græci ἀκρατισμόν καὶ ἀκράτισμά dicunt: scribit aristoteles: in nono. de animalibus aquilam non uenari nec operari: sed quiescere. μὴ χρῆσθαι κρατίσμασιν: idest usq; ad ientaculũ. Interpres aristotelis interpretatus ẽ dum p̃andendum sit. ¶Comessationes: De comessationibus ante dictũ est: in hoc loco comessationes proprie significantur cibi potusq; qui post cenam ex luxu sumũtur: comessari enim proprie est post cenã epulari: quod in domitiano aperte significat cũ ait: cõuiuabatur frequenter & large: sed penitus certe nõ ultra solis occasum: nec ut postea comesaretur. Consimiliter liuius libro quadragesimo refert demetriũ post cenam qua sodales acceperat dixisse: quin comesatũ ad fratrẽ imus? Idem post paulũ ait. cõmessatores tanq; ad cedẽ suam uenientes aditu ianuæ arcet: itẽ conuiuã seꝑarat a cõuiuatiõe: tãq; conuiua ad conuiuiũ cenãq; uocet: comesator uero post cenã ad comessationẽ: sic. n. loquitur apd eundem perseus criminãs fratrem demetriũ. cõuiuã me tibi cõmittere ausus nõ sum: comesatorẽ te cũ armatis recipiãt ab eodẽ comessatio usurpatur in hoc significatu: quo apud tranquillũ accipitur ut. s. accipiat ꝑ postcenia: cur. n. nõ liceat nobis dicere postceniã sicut licuit ueteribus dicẽt anteceniã & domiceniũ. Interdũ comessationes uocamꝰ generali uocabulo epulationes cõpotationesq; cũ luxuria & crapula ueluti uoragines mẽsarũ: unde comessabundus alexãdri magni exercitus dicit a quinto curtio: quasi indulgẽs ꝑter modũ & extra ordinẽ prodigis epulis gulonũq; escariæ uoluptati. In decretis canonicis di. xl. iiii. comessationes culpantur tãq; noxiæ nõ solum sacerdotibus: sed etiam laicis. augustinus qnoq; comessationes & ebrietates tolli iubet nõ aspere neque duriter sed monendo magis q̃ minando: docẽdo magis q̃ iubẽdo. In alia significatione comessationes accipiuntur apud aristotelem: tanq; sint conuiuia ex collatione simbolisq; cõfecta: quæ lacedemonii phiditia crentes andria nuncupauerunt: unde ait in secundo politicorum comessationes phiditia nominant lacedemonii apud quos unusquisque conferre habet: & si sunt pauperrimi. qui uero comessationum eẽ participes nequeunt: hi ad rei pu. gubernationem non admittuntur. idem in. vii. politicorum tradit hanc comessationũ institutionem esse oppido q̃ uetustam: quæ in creta facta est regnante mĩnoe: sed multo prius ĩ italia comessationes institutæ fuerunt ab italo rege oenotriorum: oportet autem ut inquit idem Aristoteles ad harum comessationum communionem admitti ciues uniuersos: cum tamen non facile sit ut pauperes contribuere statutam pensionem possint. Ideo autem phidicia dicuntur a lacedemoniis conuiuia comessationesq; qa scilicet φιλίας idest amiciciæ & humanitatis ea sint: Λ. pro. λ. accipiendo: siue ꝙ ita consueuerunt ad parsimoniam & frugalitatem quæ græce dicitur φείδω. Tertiam quandã ethymologiam affert plutarchus in licurgo. Andria uero appellauerunt cretensium conuiuia quasi dicas uirilia: ex eo ꝙ ἀνδρὸς idest uiri adultæ etatis ad ea uocabantur: de quibus multa Strabo in. x.

¶M. AN. ¶Dilatum: apud lanistam tã diu relictũ. ¶Ad finẽ muneris: ad id tẽps usq; quo a lanista producẽdus erat in arenã: aut certe ad gladiatorii muneris exitũ. ¶Surripuit: cládestine rapuit. ¶Manumisit: libertate donauit. ¶Aureis annulis: equestri dignitate. ¶Talem maculam: ut homini tam sordido honestissimum ordinem contaminaret. ¶Sufficiens ad tot epulas ingurgitandas.

Subruptitius

Triumphi triũphãtiũ sordibus poluũtur

Ientacula

Prãdicula

Acratisma ta

Comessationes

Comesari

Conuiuia

Comesator

Posteenia

Anteceni

Domiceni um

Phidicia

Andria

Ritus comessationũ uetus:

de uomitu ¶PHI. ¶Vomitandi consuetudine:Seneca luxus & gulæ obiurgator accerrimus ait edūt ut:uomāt:uomūt ut edāt: asclepiades dānauit uomitiones crebriores. Cor.celsus:uomitū hyemeq̄ estate utiliorem esse,p
Vomitores didit:uerū luxuriæ cā fieri nō oportere cōuenit:sed ualitudinis q uomere bis ī mēse uult uiteli⁹ melius cō sulet si biduo cōtiuauerit:q̄ si post qntū decimū uomuerit:seneca taxat uomitores:sic.n.appellāt q uomūt ut mox refarciāt:talis erat uitellius:q qd turpiter igesserat turpius egerebat:nimirū tales geniti sunt ad uia &.cibaria pdēda:cū sediss̄imū sit:stomachi sui nō nosseme sūrā. ¶Indicebat:denuntiabat:prisci i eadē signi/
ficatione usurpabant cōdicebat

¶Aliud alii: Vt apud alium prāderet:apud aliū cenaret:apd aliū comesaret:solebat helioga balus quoq; id gen⁹ cōuiuia cele brare:ut ap̄ amicos singulos sin guli ferculorū missus apparare/ tur. ¶Singuli apparatus: ienta culorum uel prādiorum uel ce narum uel commessationum.

uomitādi cōsuetudie:idicebat āt aliud eadē die:nec cuiq̄ mi nus singuli apparat⁹ q̄drigenis milib⁹ nūmū cōstiterūt:famo sissima sup ceteras fuit cœna ei data aduētitia a fratre:ī q̄ duo milia lectissimorū pisciū:septē auiū apposita tradūt hāc quo q̄ exupauit ipse dedicatione patinæ quā ob immensam ma/
gnitudinē clipeū Mieruæ αἰγιλὰ πολιοῦχοῦ dictitabat,ī hac

Cena aduē titia ¶Cena aduenticia: aduenticiam intelligit cenam quæ data fuit uitellio a fratre suo in urbem aduen tu.marcialis eleganter aduentoriā appellauit epistolā:q̄ aduētāti amico obuiā mittit. ¶Famosissima: me moratissima qdē & celebratissima:sed reprēsibilis magis q̄ laudabilis. ¶Lectissimoq; pcios̄imoq;. ¶Se/
ptē a.aiū scillcet milia. De hac cena sic refert eutropius. Notissima certe cena memoriæ mādata ē:quā ei Vi
Patina ui tellii. tellius frater exhibuit:ī qua super ceteros sumptus duo milia piscīū:septē milia auium apposita tradūtur: ¶Dedicatione patinæ: De hac plinius m.xxxv.scribit hæc:at hercules:uitellius ī principatu suo ducētis sex
Cur clype⁹ mineruæ tertiis cōdidit patinā:cui faciūdæ fornax ī cāpis exedificata erat:quoniā eo puēit luxuria ut ēt fictilia pluris cōstēt q̄ murrhia:pp hāc patinā mutianus exprobrauit:patinarū paludes uitellio. ¶Clipeū mineruæ:clipe
um mineruæ a rotūditate uidelicet & enormi magnitudie patinā appellabat:cū clipeo āt mineruā pīgi no tissimū ē uel illo nasonis testimōio:at sibi dat clipeū dat acutæ cuspidis astā. Cur āt cū clipeo minerua forme
tur:cā hæc ē ut eruditi autumāt:qd orbis q sub clypei specie figurat:regit a sapia:martianus:hīc tibi dat cly peū sapia q̄ regat orbē. ¶αιγιλὰ πολιοῦχοῦ. ideſt egida patrōi ciuitatis:uitellius græco uocabulo pa
tinā noīauit αἰγιλα πολιοῦχοῦ:q̄li scutū iouis custodis urbis:ab amplitudie & orbiculatiōe:egis āt scu
Egis. tū ē iouis:uñ egiochos a græcis cognomiatus q̄si tenēs egida:q̄uis qdā iouē egiochō iterp̄tēt q̄si a capra nu
Egiocus iu piter tritū:de egide iouis dixit maro ī.viii.credūt se uidisse iouē:cū sepe nigrātē egida cōcuteret dxtra niboscq; cie
d signis iouē egiochū dictū eē tradit:ppea q̄ egos.i.capræ pelle tect⁹:quā egida greci appellauerīt:titanas fu
pauerit:regnūq; sit adept⁹:potes si libet hoc totū referre ad egida mieruæ:tāq̄ uitelli⁹ appellauerit patinā suā clipeū mieruæ & egida πολιοῦχοῦ.i.mieruæ urbis patrōæ:mineruā āt egide armari qs ignorat:q̄ uel sal/
tē legerit illd uirgilianū:egidaq; horrificā turbatæ palladis arma:egis uero ,pprie ē munimtū pectoris æreū
Egis mier uæ hūs ī medio gorgōis caput:qd muniñtū ut īqt seruī⁹ si ī pectore nūinis fuerit egis uocāt:si ī pectoī hois:sicut
ī antiqs īpatorū statuis uidemus:lorica dī:hāc differētiā signauit:martialis quoq; sic scribēs:dū uacat hæc cæ
Lorica sar poterit lorica uocari:pectoī dū sacro sederit egis erit.egida āt a clipeo di cerni docet ouidi⁹:cū i.vi. meta/
morphoseos:de pallade loquēs ait. At sibi dat clypeū.dat acutæ cuspidis hastā:dat galeā capiti:defendīt egī
de pectus:patrōa āt urbiū ē:q; ī arce tēpla ueteres palladi sacrarūt:cui⁹ rei cām dicit eē marcian⁹ ī hymno palla
Cur me/ dusa i egi de sapiēs solertia uulgus:& quoniā icidim⁹ ī egidis mētionē ueluti ī trāscursu referēda sunt q̄ tradit herodot⁹ i.iiii.historiarū q ait græcos mutuatos eē ab aphris egidas mieruæ:qppe apd aphros fiūt uestes pelliceæ ad ī
Egides a pellibbus caprinis star egidis fimbriatæ:a qbus egeis.i.caprinis pellibus egidas græci noīauerūt:sed iā ad institutū redeamus. ¶Scarorū iocinora cōmiscuit.speciatī ēnumerat escūlētiora cibaria:q̄ ī uitelliana patīa fuerūt cōmixta.ē aūt
Scaurus pi scis halieutica ouidii scar⁹ piscis:q sol⁹ dī rūinare herbisq; uesci ñ aliis piscib⁹:huic tpe plinii dabat principat⁹ ī honore mēsarū. Tibe
rio claudio prīcipe optat⁹ eliptius scaros aduectos ex mari carpathio iter hostiēsem & cāpaniæ orā spsos dii
semiauit.miro ac nouo exēplo ut īqt macrobi⁹ pisces ī mari tāq̄ ī terra fruges aliq̄s dissemiare. Oui.,pditi ī
eo uolumīe:qd halieuticō.i.de piscatoriis iscribit:scaq; iclusū nassis ñ frōte erūpeī:nec ifestis uiminib⁹ caput
iserer:sed auersū caudæ ictib⁹ crebris laxat fores atq; retrorsū ita erūpeī quē luctatū ei⁹ si forte alius scar⁹ ex/
trisec⁹ uideat:aphēsa mordic⁹ cauda adiuuat nix⁹ erūpētis:qd āt iociora scaroq; & uiscera iucūdioris sint sa/
poris īdicat martialis:q sic ait ī xeniis:hic scar⁹ equoreis q uenit obesus ab undis:uiscerib⁹ bon⁹ ē:cætera ul
le sapit:de scaris piscib⁹ tāq̄ bōitate saporis p̄cellētib⁹ ait orati⁹ ī epodo magis ue rōb⁹ aut scari:si quos eois ito
nata fluctib⁹ hyems ad hoc uertat mar:d scaris ait ābrosi⁹.v.exameri:dēiq; ñ rūinat pisces:sol⁹ tñ scar⁹ ī iis rūi
Scarus sol⁹ ruminat n aī phibeī:ut ferūt:qb⁹ aut euētus aut usus fuit aut studiū talia cōphēdeī.ait qntilian⁹ scaq; ñ capi ī nīo mari
at eūdē capi ī siculo docet petroni⁹ arbiter cū ait.īgēiosa gula ē siculo scar⁹ æquoī mersus ad mēsā uiu⁹ pducit.
¶M.AN. ¶Vomitandi consuetudine:crebro uomitu stomachum leuabat.Pli. Vomitiones homini ad hæc in remedium excogitatæ. ¶Indicebat:denunciabat. ¶Aliud alii:huic prandium illi cœnam.q.d.alii alia diei hora se conuiuam affuturum prædicare huic mane illi uesperi. ¶Nec cuiquam eorum:cui prandi
um aut cœnā indixerat. ¶Famosissima:pter ceteras infamis. ¶Aduentitia:sub ipsius uitelii aduentū posi
set nec iepte aduētitia legi:ab exoticorūobsoniorū apparatu. ¶Septē auiū:milia repete. ¶Dedicatiōe pa/
tinæ:Plinius Clodii Aesopi tragici histrionis patinam celebrat sexcentis sestertiis taxatam.

¶PHI. ¶Iecinora: declinatur a grammaticis iecur iecoris & uel iocinoris::qui genitiuus ut ait priſcianus in ſexto uidetur a nominatiuo iocinus:qui in uſu nō eſt inclinatus:plinius ſex uictimarum iocinora repli cata intrinſecus reperta ſunt:diminutiuum iecoris ē iecuſculum.Cicero in.ii.de diuinatione.Nam & mu ſculorum inquit iecuſcula bruma dicunt augeri. ¶Faſianorum & pauonū cerebella:ſcribit lampridius he liogabalū exhibuiſſe palatinis ígētes dapes:q̄ erāt referte cerebellis phenicopteroꝝ & cerebellis turdoꝝ & capitib⁹ pſitacoꝝ & faſianoꝝ & pauonū. ¶Phenicopteꝝ:apitius nepotū altiſſimus gurges liguā phenicop teri auis precipui ſaporiſ eſſe do cuit:ſicut ante dictum eſt. Sene ca.nō deſideras miliarios apros nec linguas phenicopterorum & alia portēta luxuriæ: miliarii apri ut ſenecæ uerbum itelligaſ dicuntur a pondo mille librarū quorum meminit.M.Varro in tertio de re ruſtica. ¶Murenaꝝ lactes:lactes auctoꝝ priſciāo par

Iocinus
Iocineris
Iecuſculū

Miliarii apri.

Lactes mu renarum

ſcaurorum iecinora.faſianorum & pauonum cerebella:lín guas phenicopterí murenarum lactes a carpathio uſq; fre toq; hiſpaniæ per nauarchos: ac triremes petitarum com miſcuit. Vt autem homo non profunde modo:ſed íntem peſtiue quoq; ac ſordídæ gulæ:ne ín ſacrifício quídem nun quam aut itínere ullo tēperauit:quín íter altaría íbidē ſtatū

tes ſunt inteſtinorum a græco galactos dictæ:cuius ſingulare eſt hæc lactis:titinius:craticula cerebellum la ctis agnina:plinius ſentire uidetur lactes dici tantū ſ ouibus & hominibus:ſic enim ait in.xi.ab hoc uentri culo lactes in oue & homine:per quas labitur cibus:plautus agninis lactibus uinciendum eſſe dixit fugi tiuum:tanquam eſcaria uincla cæteris ſint ualentiora perſius ſuperſtitiones ſale ſatyrico perfricās ait:eme ris auriculas pulmone & lactibus unctis:murenas autem piſces eſſe ex genere longorum nullus ignorat: licinius macer murenas tantum feminini ſexus eſſe tradit & concipere ex ſerpentibus:animam ī cauda ha bere autumat plinius:eaq; icta celerrime exanimari at capitis ictu difficulter:murena infixa hamo inuertit ſe:quoniam ſit dorſo cultellato:ſpinaq; lineam preſecat:murenas in honore epularum maximo fuiſſe indi cat uel ille ſatyrici poetæ uerſus. Vironi murena datur:quæ maxima uenit:gurgite de ſiculo.Illic enī opti time a prefectis gulæ eſſe creduntur:multiq; auctores murenas e freto ſiculo nobilitarunt.Marcus Varro & Columella flutas appellant q̄ in ſumma aqua præ pinguitudine fluitēt:lactes autem murenarum cum primis numerantur inter edulia Ganeata:ex luxu immodico heliogabalus ruſticos pauit murenarum la ctibus & luporum. ¶A parthia uſq; quidam a carpathio legendum cenſent:tanquam e mari carpathio:id genus piſces prætioſi expeterentur:illic enim ſcarus imprimis ut ait plinius fuit frequens:ſi uero legimus a parthia:ſicut paſſim legitur intelligemus ingluuiem uitellii ímodicam & enormē ſignificari:qui uſq; a parthicis regionibus orientem uerſus:& a freto athlantico ad occidentē uerſus gulæ irritamēta perquire bat:in quam ſententiā eſt illud a columella cum cenſoria caſtigatione depromptū libro nono agricolatio nis:ponticum phaſim & ſcythica ſtagna meotis eruunt.iam nunc gangeticas & egyptias aues temulenter eructant.Cor.tacitus taxans gulam uitellii ſic ſcribit.Epularū feda & ſexplebilis libido:ex urbe atq; italia ir ritamēta gulæ geſtabant ſtrepētibus ab utroq; mari itineribus:mēdoſa dictio eſt in codicibus taciti:nā pro epularum corrupte legitur epiſtolarū. ¶Per nauarchos:nauiū p̄fectos:dictio grecanica eſt:qua latini utun tur:Cicero in uerrinis:ſumptum omnem in claſſem frumento ſtipendio ceteriſque rebus nauarcho ſuo queque ciuitas ſemper dare ſolebat: idem alio loco implorat nauarchi fidem. ¶Intempeſtiue gulæ:quæ ante legitimum ſtatutūque edendi tempus ardeſcit in cibos: dicitur intempeſtiua. ſcribit Gregorius qđ in canonicis decretis repetitum eſt. Di.ultima de conſecratione. uitio gulæ nos teutari: quando indigē te tempora preuenit & cibos lautiores querit: nonnunquam etiam gula culpæ obnoxia eſt: cum ipſo æſtu immenſi deſiderii etiam uiliora cibaria eſurienter inuadit. in uitellio utrunque gulæ uitium erat reprenſibile: nam cum & tempore non congruente cibum caperet erat intempeſtiuæ gulæ: cum uero ab obſoniis ſemeſis prioriſque diei non abſtineret erat ſordidæ gulæ criminoſus. ¶Ne in ſacrificio qui dem temperauit: hoc ad intempeſtiuam gulam pertinet: quæ tempore non congruente & hora pre matura ardeſcebat in cibos.

Flutæ.

Correcta dictio apd Tacitum

Nauarchi

Gula intē peſtiua

Vitium gulæ.

¶M.AN. ¶Scarorum iocinora: Mart. Hic ſcarus' æquoreis qui uenit obeſus ab undis. Viſceribus bo nus eſt cætera uile ſapit. ¶Cerebella: a cerebro cerebellum. Quid phaſianæ aues: quid pauones:qđ phœnicopteri ſint: alio eſt loco demonſtratum. ¶A parthia uſque: ſic omnia habent exemplaria: ſed mendoſe: ut uel mediocriter geographiæ peritus: ſi altiuſcule ſenſum rimetur depræhendat: nā quo pacto a parthia per nauarchos potuit Murena peti: quod mare parthiam alluit: aut ſi hyrcanum ali qua ex parte: quam claſſem: quos nauarchos in hyrcano mari Romani unquam habuerunt: aut quā do romani parthiæ imperarunt: uel quis ſcriptor dixit unquam murenas ex parthia petitas: nec eſt cur ad phaſianos: pauones: & phœnicopteros id referas: quum ne ipſæ quidem aues in ea terra pro ueniant. Plinius phalerides aues in ſeleucia parthorum aquaticarum laudatiſſimas naſci tradidit.Placet igitur ita corrigi: ut a carpathio fretoque hiſpaniæ legas: cui noſtræ opinioni Columella aſtipulatur. Sola inquit ille ex præcioſis piſcibus Murena:quamuis thartheſiaci carpathiiq; pelagi.quod eſt ultimum uernacula: quo uis hoſpes fretro peregrinum mare ſuſtinet: hæc ille: quibus uerbis aperte colligitur: aut hanc quam propoſui emendatam eſſe lectionem: aut certe aliam ab ea quæ inuoluit longe diuer ſam. ¶Intempeſtiue: alieno etiam tempore luxuriantis. ¶In ſacrificio: interim cum ſacrificaret.

¶PHÍ. ¶Viſcus:carnes holocauſtorum:uiſcera enim nõ tãtum iteſtina dicimus:ſed quicquid ſub cotio eſt:unde & uiſceratio dicta:cuius ſupra meminimus:eſt autem nominatiuus ſingularis:ut ait ſeruius hoc uiſcus huius uiſceris:quod lucretii auctoritate fulcitur ſcribentis hbro primo de rerum natura: uiſcus gi/
Sanguen. gni ſanguenq; crearí:ubi annotandum eſt ſanguen a lucretio dici ut carmẽ:ſicut a Catone quoq; uſurpatũ eſſe obſeruauimus:qui ait defatigatum uulneribus atq; ſpirantem:q; ſanguen omne defluxerat cognoue
Far toſtũ í ſacris re. ¶Farra:quæ in ſacris adhibebantur. ¶E foco:quoniam ad rem diuinam niſi toſtũ far non adhibeba/ tur:nam ut ait plin iº i.xviii. nu/ ma pompilius iſtituit deos fru/ge colere & mola ſalſa ſupplica/re atq; far torrere:ſtatuitq; non eſſe purum ad rem diuinã niſi toſtum:idem fornacalia iſtituit farris torrẽdi ferias. ¶Fumãtia adhuc feruentia: cum tam diu tẽperandum ſit:ut feruor ille í/tollerãdus deferueſcat: uitelliº cuius palatum erat occalloſum moræ impatiens inuadebat ap/petẽter dapes adhuc fumantes. ¶Vel pridiana:hoc ad ſordidã gulam uitellii referas:q; etiam dimidiata obſonia quæ priori die ſuperfuiſſent in popinis mã/dere non erubeſcat:merito ege/ſippus libro quarto inqt. uitellius epulabatur:qui ſi diutius uixiſſet luxuriæ ſumptibus & pretio menſa/rum Romani imperii opes abliguriſſet:apud eundem ait cecina uitellium nihil aliud niſi uino ſolutũ eſſe
Vitelliana uorago & inter conuiuia pridianas ſemper ructantem epulas:niſi ut ebrius pereat ſine ſenſu doloris:idem uitellia/nam uoraginem uocat hanc uitelii ingluuiem. ¶Cũdiſcipulos:græci σὺμμάφὲἰτας uocant inde condi/
Cõdiſcipu latus ſcipulatus dictus pro inſtitutione ſub eodẽ preceptore. ¶Equales:coeuos:quos græci σὺκχρονους di/
Synchrõi cunt quaſi contẽporaneos. ¶Tantum nũ:etiam nũ:Ita enim uidetur exponendum:potius q̃ a cõtrario ſu/per qua particula ſubtiliter perpenſeq; diſſeruimus in ſuperioribus. ¶Allicefactos:pellectos attractos ídu/
Allicefa ctos. ctos. ¶Etiam unum. ſoccidit. ¶In aquæ frigide potione:ita necatus ẽ Alexander magnus: cui philippus
Venenum alexãdro í frigida &iolas regii preguſtatores in aqua frigida uenenũ propinquarunt:britanico quoq; in aqua frigida uene/num a miniſtris datum eſt. ¶Affectus febre:calida febris uiſceribus infuſa:q̃rit ardoris eſtuantis refrigera/tionẽ inuitatq; febricitantem ad frigidam aquam appetẽdam:quæ nõ ſemper noxia eſt:cum ſæpe remedia
Frigida fe bricitanti/ cõtraria proſint:ubi ſolita non profuerunt:hinc legimus petronem medicũ dare ſolitũ in potu aquam fri/gidam febricitantibus qui ſi mouerat ſudorem explicuiſſe ſe egrum indicabat:ſi non mouerat plus etiam
bus data aquæ frigidæ ingerebat:aſclepiades quoq; aquã frigidam tẽpeſtiue dando egros curabat. ¶Tum fenera/
Stipulato/ torum:ordo ẽ uix pepercit ulli feneratorum & ſtipulatorum publicanorũq;:de feneratoribus publicaniſq;
res ante dictum ẽ:ſtipulatores uero dicũtur:qui per interrogationem obligãt promiſſorem:hæc enim duo ſti/
ꝓmiſſores pulator & promiſſor opponuntur:quod perſepe docent iuriſcõſulti & maxime libro.xlv. digeſtorũ titulo
Stipulatio de uerborũ obligationibus:ẽ autem ſtipulatio uerborum conceptio:quibus is qui interrogatur daturum
Stipulor facturumue ſe id quod iuterrogatus eſt reſpondet:& ut inquit eleganter ulpianus turpes ſtipulatiões nul/lius ſunt momẽti.illud obſeruandum eſt q; uerbum hoc ſtipulor in actiua ſignificatiõe qũo & paſſiua abla/tiuo coniungitur:dicimus enim ſtipulor a te:pro interrogo te:& interrogor a te.Iuuenalis quantum uis ſti/pulare & protinus accipe qđ do.& ſubauditur.a me ſtipulare í actiua ſignificatiõe:& priſcianus allegat Sue/tonii teſtimonium ex libro quarto prætorum:ubi ſtipulari paſſiua ſignificatione dictũ ẽ:lectori i inqt quæ uetat minorem annis.xxv.ſtipulari:plautus quoq; paſſiue dixit: niſi dolo malo inſtipulatus ſis. ¶Ro/
Portoriũ mæ debitum: ad feneratores & ſtipulatores referendum. ¶Aut in uia portorium:hoc ad publicanos
Portitores pertinet: portorium enim ut inquit Nonius dicitur merces: quæ portitoribus datur: & eſt uectigal qđ
Telonarũ. ſoluitur portitoribus: ideſt publicanis: portitores ſunt etiam telonarii magiſtrique tributorum: q; ope/ram in portu dabant inferendarum rerum & efferendarum uectigal exigentes: plautus in aſinaria: ego
pol iſtum portitorem priuabo portorio. ¶In ipſa ſalutatione: in officio imperatoriæ ſalutationis:de qua
ſalutigeru li ait gellius in ueſtibulo edium palatinarum omnis fere ordinum multitudo operientes ſalutationem Cæ/ſaris conſtiterant:ſalutigerulos appellat eleganter plautus portitores ſalutationum:qui nomine matrona/rum ibant ſalutatum. ¶Statimq; reuocatum:a ſupplicio cui traditus erat uitellii inſſu.

¶M.AN. ¶Viſcus:Lucilius. Viſceribus uiſcus gigni ſanguenq; crearí:ſunt uiſcera ut Seruio placet ñ tãtũ iteſtina:ſed quicquid etiam ſub corio eſt. Vergili. Tergora dirripiũt coſtis & uiſcera nudant. Lucretius:per/mixtus uiſcere ſanguis dicitur & hoc uiſcum uiſci: ſed tunc pro tenaci lentore aucupiis apto. ¶Far/ra pene rapta foco. plinius: Mola ſalſa litant farra non habentes: mola ex farre & ſale conſtabat. ¶Fu/mantia: feruentia adhuc. ¶Pridiana: quæ pridie appoſita fuiſſent. ¶Pronus: tranſitio a luxuria ad crudelitatem. ¶Condiſcipulos: qui ſub eodem: quo Vitellius inſtituti fuerant præceptore. ¶Aequales

Fornacalia

Sippus

Pronus uero ad cuiuſq; & quacũq; de cauſa ne/cem atq; ſupplicium. Nobiles uiros cõdiſcipulos & æquales ſuos omnibus blandítiis tantum nõ ad ſocietatẽ ĩperíi allícefactos uario genere fraudís occídít: etiam unum ueneno manu ſua porrecto í aquæ frígidæ po/tione quam ís affectus febre popoſcerat tum fœneratorũ, & ſtipulatorum publícanorumq; q unq̃ ſe aut Romæ debí tũ:aut í uía portoríũ flagítaſſent:uíx ullí pepcít. Ex qbꝰ quẽ dã í ípſa ſalutatione ſupplícío tradítũ ſtatíq; reuocatũ cũctís

## De ſæuítía & crudelítate eíuſdem.

eiusdem ætatis:quæ duæ necessitudinis causæ potuissent illum ab iniuria reuocare: nisi supra modum sæuus fuisset. ¶Tantum non:omnia illis præter cõmune imperium pollicitus. ¶Allicefactos:multis illecebris allecto». ¶Frigidæ:ad calidæ differentiam:utraq; enim romani utebantur:Martia:Frigida non deerit:nõ deerit calda petenti.Iuuena.Gelidæ calidæq; minister. ¶Stipulatorum:qui pecuniam rogat quiq; spondet stipulari dicitur:unde stipulatio & stipulator. Vlpianus.tris ait stipulationum esse species:iudiciales cautionales & communes:quarum cautionales fiunt:ut quis cautior sit iterposita stipulatione. ¶Portoriũ merces:quæ portitoribus datur uel uectigal:quod portitori penditur:ẽ enim portitor q uectigal portus idest portorium cõduxit & qui traducit homines ac uehit ad nauim de portu:uel in portum a naui: uel ad ulteriorem fluminis stagni ue ripam:græca uoce porthmea dicimus.Iuue.Tetrumq; nouitius horret porthmea. ¶In ipsa salutatione:quum ipsum salutatum uenisset.

clæmentiam laudantibus coram interfici iussit:uelle se dicẽs pascere oculos.Alterius pœnæ duos filios adiecit deprecari pro patre conatos:sed & equitem Ro.proclamantẽ quum rapetur ad penã hæres meus es exhibere testamẽti tabulas coegit:utq; legit cohæredẽ sibi libertum eius ascriptũ iugulari cũ liberto ipauit.Quosdã & de plebe ob id ipsũ q; uene te factioi clare maledixerãt itercit cõtẽptu, sui & noua spe id ausos opinatus.Nullis tñ isensior q̃ uernaculis & mathematicis,ut qsq; deferret inauditũ capite puniebat.Exacerbatus qd post edictũ suũ:quo iubebat intra calẽ.octobris urbe italiaq; mathematici excederẽt:statimq; libellus ẽ propositus:

¶PHI.¶Clementiã laudantibus:est enim prima imperatoris dos clementia:& ut iqt seneca nullũ magis clemẽtia exornibus q̃ regẽ ac principẽ decet: quam philosophi sic diffiniunt inclinationem animi eẽ ad lenitatem in pena exigẽda:huic cõtrariam impe iti putãt seueritatem:sed nulla uirtus uirtuti contraria est:quid ergo opponitur clementiæ:crudelitas quæ nihil aliud est.q̃ atrocitas animi i exigendis penis:igitur cum uitellius a supplitio destiato quẽdam reuocasset:cũcti re uera credentes principem misericordia motum id feciſſe: laudauerunt eius clementiam perinde ac uirtutem imperatoriam:sed uitellius atrox & sanguinarius ideo illum reuocauerat:ut coram ipso interficeretur:tanq̃ non foret contentus cede hominũ:nisi ipse oculos truculento spectaculo pascret & oblectaret:hanc spectaudi crudelitatem fuisse i domitiano Cor.tacitus flebili querimonia complorat:aitq; illum nerone fuisse truculentiorem:cũ in libro quẽ compositi de uita iulii agricole soceri sui sic scribit.Nero tñ subtraxit:iussitq; scelera non spectauit.ꝑcipua sub domitiano miseriarum pars uidere & aspici:cum suspiria nostra subscriberentur:cum de notandis tot hominum palloribus sufficere seuus ille uultus & rubor a quo se contra pudorẽ muniebat. ¶Pascere oculos:extat apud Cor.tacitum eiusdem uitellii uox seuissima:qua iactauit pauisse se oculos spectata morte inimici nomine blesi. ¶Alterius pene:sensus ẽ patrem quendam damnauerat ad capitale supplicium,p quo cum filii duo pietate paterna extimulati deprecarẽtur iussit illos pariter cum patre necari. ¶Equitẽ romanũ:eques romanus in testamento heredẽ scripserat libertum suum una cum uitellio:uitellius q̃ publicanos puniebat:quorum ordo erat equester:ignarus huius testamenti ad penam rapi iusserat equitem romanum:qui cum proclamaret se indignũ esse supplicio:propterea quod heredem principẽ scripserat.uoluit ut tabulæ testamentariæ exhiberẽtur:& cum legisset se non ex asse heredem conscriptũ:sed sibi cohere dem eẽ ascriptum libertum testatoris:utrunq; iugulari iussit:& testatorem & libertũ coheredem. ¶Venetæ factioni:in superioribus facta mentio est copiosa de ueneta & prasina factione:& cũ caligula & nero prasinæ factioni fauerent:uitellius uenetam fouebat & uenecianis erat addictus: sic enim appellantur auriga tii uenetæ factionis:ex quo plebeios quosdam tanquam fautores prasinæ factionis interemit:qui in uenecianos conuitia ingesserant & probra: tanquam id facerent propterea quod ipsum uitellium contemnerent & spe nouarum rerum alerentur.q̃ uernaculis & mathematicis: quidam iunctim legunt subdacta particula copulatiua:uernaculis mathematicis:ut intelligas uitellium infensum fuisse mathematicis genethliacisque non alienigenis: sed indigenis & romæ natis: quod si disiunctim legas uernaculis & mathematicis:nimirum intelliges uitellium infensum fuisse seruitiis romæ natis: quos uernas & uernaculos uocant: & mathematicis: quod genus hominum merito inuisum esse debet utpote infidum fallax atq; uanidicum. ¶Deferretur: accusaretur. ¶Inauditum: contra legem: quæ ut inquit egesippus uetat inauditos exitio dari. ¶Vrbe italiaque excederent. Cor.tacitus meminit huius edicti uitelliani: quo pulsi italia mathematici sunt: alibi memorauimus: quemadmodum mathematici sepe ex urbe & italia pulsi fuerunt: quod genus hominum potentibus infidum sperantibus fallax est:quod ut utar taciti uerbis in ciuitate nostra & uetabitur semper & retinebitur. ¶Libellus est,ppositus:publicatus & in propatulo affixus sine auctoris nomine.

¶M.AN. ¶Hæres meus es:constitui te heredem. ¶Cohæredẽ:hæreditatis participem. ¶Libertũ eius dãnati eqtis. ¶Venetæ factioni:cui ipse fauebat de aurigarum factionibus abunde supra.Capitolinus:Venetæ factionis homines uenetianos dixit:multas inquit a uenetianis passus est iniurias. ¶Contẽptu sui: in sui inuidiam. ¶Noua spe:nouarum rerum fiducia. ¶Vernaculis mathematicis:astrorum peritis romæ natis:nam si disiunctim uernaculis & mathematicis legas:nil ex priore dictione sequitur nisi,oraculis pro uernaculis quis legendum dixerit. ¶Propositus:in publico sine certo auctore positus.

Clemẽtia quid.

Nulla uirtus uirtuti contraria crudelitas

Venetiani

Mathematici nauidici

Mathematici pulsi italia

¶PHI. ¶Chaldeos: mathematicos: de quibus ante dictum est: uerba ãt hæc in libello proposito cõtinebãtur quod dicerent chaldei: ideſt mathematici bonum fatum & felix futurum romano populo: ne uitelliuſ
Germanicus uitelliꝰ uiuus pueniret ad Cal. octobres: quod tempus præstituerat mathematicis pellendis. ¶Vitellius germanicus. supra memorauimus uitellium cognominatum fuisse a militibus germanicum: quando in germania cõsalutatus fuit imperator: qui filium quoq; infantem germanicũ appellauit. ¶Suspectus in mortem matris: tanq; maternæ mortis ipse auctor & molitor extiterit. ¶Aegre. egrotanti matri q̃ sextilia nominabaſ
Cati femina ꝓbitate cõspicua. ¶Catha mulier: cathi populi sũt germaniæ iuxta herciniam siluam sicut historici prodiderunt: germani uero inesse aliquid sanctũ & prouidũ feminis suis putant: quarum nec consilia aspernanť nec responsa negligunt: uñ oliauriniam & cõplures alias uenerati sunt germani tanq; deas tradit. Cor. tacitus uidisse se sub diuo uespasiano ueledã diu apd̃ plerosq; numinis loco habitam cuius meminit papinius in primo siluarũ. sic scribẽs captiuæq;
Feminæ loco dearũ apud germanos
Veleda preces ueledæ: quæ maxima nuper gloria: sensus est: mulier germana ex gente cathorum fatidica prædixerat uitellio illum firmiter imperaturũ: si matri superuixisset: ex quo suspitio orta est uitellium iperandi causa ob id uaticiniũ fatidicæ mulieris germanæ matrẽ necasse: itaq; hoc in loco catha mulier significať germana fatidica ex cathis populis: alias uero Catus dicitur acutus: inde cata dicta acuta ut interpretať. M. Varro & hinc sestus helius ob iuris ciuilis periciam catus dictus: nõ tã quod esset sapiens quam q̃ eẽt acutus. porphirio apud oratium catum significare ait doctum & expertũ: plinius dixit in. vii. reliquis animi bonis præstitere & apud ceteros mortales sapientia: ob id cati corculi apd̃ romanos cognomiati: sed hæc de catis significãtia nihil ad hunc locum. ¶Tedio præsentium: uidetur tacitus astipulari huic sententiæ: cum ait sextiliam uitelliorum matrem nullis fortunæ illecebris in gaudium euectam domus tantum aduersa sensisse: idem eiusdẽ mortis meminit nulla insimulatione filii uitelii: sic enim inquit erat illi & fessa etate parẽs.
Catus acutus
Mors matris uitellii. quæ tamen paucis ante diebus opportuna morte excidium domus ꝓuenit & nihil e principatu filii affecuta nisi luctum & bonam famam. ¶A filio: uitellio principe: hic tñ matrẽ in capitolio complexus in pricipio sui principatus augustæ nomine decorauit. ¶Haud sane difficulter: tanq; sceleratus filius non inuitus porrexerit uenenum matri: quam sublatam extinctamq; esse cupiebat. ¶Desiuerũt: defecerũt rebellaruntque. ¶Exercitus mesiarum: scribit tacitus tertiam decimam legionem prebuisse exẽplũ ceteris duabus mesiæ legionibus ut descisserent a uitellio & transgrederentur in partes uespasiani: in panonia uero legiones tanq; galbianæ dolorem iramq; bebriacensis pugnæ retinentes haud contanter uespasiano accesserũt & ut ait
Mesia prouincia tacitus mesici ac pannonici exercitus iuncti dalmaticum quoq; militem traxerunt: mesia autẽ prouitia iungitur pannoniæ: quas mesias pluraliter dixit sicut hispanias & gallias & germanias pluratiuo numero uocitamus: in mesia sunt dardani mesi thraces pontoq; contermini scythæ. ¶Iudaicus & syriacus: iudaico exercitui preerat Vespasianus: yriaco mucianus: qui Vespasianũ impulit ad imperium capessendũ. ¶Pars ĩ absentis: exercitus mesici pannoniciq; ut pote remociores iurarũt in uerba Vespasiani absentis iudaicus uero exercitus iurauit in uerba præsentis: mutianus autem adegit milites syriacos in uerba uespasiani. ¶Nihil: non omnia. ¶Nullo modo: nulla mensura & temperamento. ¶Delectũ: militarem. ¶Voluntariis: q ultronei & sua sponte se uitellio obtulissent. ¶Missionem: honestam intellige: quæ emeritis stipendiis ab imperatore indulgeri solet. ¶Vrgenti hosti: cũ flauiani duces a uespasiano premissi ex omni parte instarẽt cum litteræ editaq; uespasiani ad omnes legiones sollicitandas per diuersa loca premitterentur: tandẽ irruptione hostium atrocibus undiq; nuntiis exterritus uitellius cecinnam ac ualentem expediri ad bellũ iubet. ¶Hinc: ex maritima expeditione. ¶Fratrem. L. Vitellius significatur: qui fuit par uitiis fratris & principatu eius uigilantior: qui cum exercitu erat terracinæ. ¶Hinc: ex terrestri.

& chaldeos dicere bonum fatum ẽ ne Vitellius germanicꝰ intra eundem calẽdarũ diẽ usq̃ eẽt. Suspectus & in mortem matris fuit q̃si ægre præberi cibũ prohibuisset: Vaticinante Catha muliere: cui uelut oraculo acquiescebat: ita deinde fir miter ac diutissime imperaturũ si superstes parẽti extitisset. ut alii tradunt ipsam tedio præsentium & iminentium metu uenenum a filio impetrasse haud sane difficulter.

De apparatu exercitꝰ cõtra Vespasianũ & aliis gestis eius.

OCtauo imperii mense desiuerunt ab eo exercitus mesiarũ atq; pãoniæ: item extrãsmarinis iudaicus & syriacus: ac pars in absentis pars in ptæsentis Vespasiani uerba iurarunt. Ad retinendum ergo cæterorũ hominum studium ac fauorem nihil non publice priuatimq; nullo adhibito mõ largitus ẽ. Delectũ quoq; ea cõditione in urbe egit: ut uolũtariis non modo missionẽ post uictoriam sed ẽt ueteranoꝝ iustæq; militiæ cõmoda pollicereť. Vrgẽti deinde terra mariq; hosti hinc fratrem cũ classe ac tyroibus

¶M. AN. ¶Et chaldeos: dicere bonum factum. Mathematicos dicere: quod bono fato ciuitatis futurum esset ut Vitellius & alia quæ sequuntur. ¶Vsquam esset: sed ante eum diem periturus. ¶Suspectus: fuit in suspitionem uenit. q. auctor fuerit tollendæ matris. ¶Aegre: inferme. ¶Catha: cathus ab Horatio, p docto a Cicerone pro sapiente accipitur: sed & callidus ardens, ingeniosus cathus dicitur: unde uideri po-

teſt Cathæ nomen factum: ꝙ altera ſyllaba aſpirata ad differentiam fortaſſis nomen ubiq; notatū reperio. ¶Impetraſſe: ꝑcibus a filio contendiſſe: ut ſe ueneno tolleret. ¶Haud difficulter. q. d. libens homo impiuſ id matri præſtitit. ¶Meſiarū: quia duplex meſia ſuperior & inferior. ¶Ex tranſmarinis: q tranſmare erāt: ¶Pars in abſentis uerba: ut meſiaci exercitus: qui longe aberant. ¶Fratrem. Lucium uitellium.

& gladiatorū manu oppoſuit: hinc & bebriacēſes copiaſ & duces: atq; ubiq; aut ſupatus: aut proditus ſalutē ſibi & miliés ſeſtertium a Flauio ſabio ueſpaſiani fratre pepigit: ſtatiq; ꝑ gradibus palatii apud frequētes milites cedere ſe imperio quod inuitus recepiſſet ꝓfeſſus: cūctis clamātibus rē diſtulit: ac nocte iterpoſita prio diluculo ſordidatus deſcēdit ad roſtra. multiſq; cū lachrymis eadē uerba ueꝝ e libello teſtatus ē. Rurſus interpellante milite ac populo & ne deficeret hortante: omnem operāq; ſuā certatim pollicēte animū reſumpſit: Sabinumq; & reliquos flauianos nihil iā metuētes

¶PHl. ¶Bebriacenſes copias & duces. cecinam ualentemq; ſignificat: quos expeditionem ad uerſus flauianos ſummere iuſſit una cum illis copiis militaribus: quibus apd bebriacū othonianos profligauerat: ſed ut ait tacitus nō uigor corporibus: nō ardor priſtinus animis militū i erat: quos urbanæ delitiæ ſubneruauerunt: itaq; uideres fluxa uitellianorum arma: ſegnes equos impaciētemq; militē ſolis puluerum & tempeſtatum. Fluxa uitellianorum arma

¶Vbiq; aut ſuperatus: apd cremonā imprimis ſuperati ſunt uiteliiani ab antonio prio: q erat acerrimus ueſpaſiani partiū propugnator cum exercitu in italiam ꝑmiſſus: tūc cremona colonia direpta fuit & incendio cōſumpta: adeo ut ſolum ueneris templum ſteterit ante menia: cohortes etiam quas uitellius habebat narniæ ſeſe dediderūt ducib⁹ flauianis. Cremona incenſa

¶Aut proditus. imprimis cecinna proditor fuit: q tranſiuit i partes ueſpaſiani cum exercitu uitellio relicto: fabius quoq; ualens apud inſulas ſtechadas a paulino captus eſt: qui mox urbini in cuſtodia fuit interfectus galbæ proditor: uitellio fidus & alioꝝ perfidia illuſtratus a lucilio baſſo proditam fuiſſe claſſem rauenatē tradunt: trierat choſq; inuaſiſſe imagines uitelii iam in ueſpaſianū inclinantes: claſſem quoq; miſenenſem Claudius centurio ad defectionem traxit: crebra trāſfugia uitellianorum uiſebantur. Nex fabii ualentis

¶A flauio ſabino: hic eo tēpore: quo bellū inter uitellianos & flauianos gerebatur: Romæ erat præfectus urbis ſenecta inualidus: quem uitellius quāuis ueſpaſiani fratrem minime uiolauerat. Flauius ſabinus

¶Salutē & milies ſeſtertiū: Antonius primus & uarus flauiani duces obtulerunt uitellio ſalutē & pecuniam & ſecreta campaniæ: ſi depoſitis armis ſe ac liberos ſuos ueſpaſiano permiſiſſet: preterea uitellius & ſabinus Veſpaſiani frater crebris ſermonibus de pace ponendiſq; per conditionem armis agitauere: ſepe domi collocuti ſunt: poſtremo in ede apollinis pactionē fecere adhibitis teſtibus duobus cluio ruffo & ſilio italico quod ſi tā facile ſuorum mentes uitellius flexiſſet ꝙ facile ipſe ceſſerat: incruētam urbē ueſpaſiani intraſſet exercitus. Silius italicus teſtis i pactione

¶Cedere ſe imperio: uitellius apud milites ſuos concionatus pauca dixit & præſenti meſticiæ congruentia. cedere ſe paci & rei pu. rogando milites: ut memoriam ſui continerent: fratremq; & coniugē & innoxiam liberorum etare miſerarentur: ſimul filium prorendens modo ſingulis modo uniuerſis commendabat lachrymabūdus. ¶Cunctis clamantibus: lege reclamantibus: ceperunt enim reclamare & recuſare: ne cederet imperio. ¶Rem diſtulit: de imperio deponendo narrat tacitus uitellium paratum fuiſſe cedere imperio: ſi mō ſuorū mētes flectere potuiſſet: ſed ut qſq; uitellio fidus erat ita pacem & conditiones pacis abnuebāt. Dedecus & pericula oſtentantes: ſi ceſſiſſet ueſpaſiano: hortabāturq; ut potius per uirtutē effundere ultimum ſpiritum uellet: ꝙ per ludibrium & cōtumelias: ſed ſurdæ ad fortia conſilia uitellio aures obruebātur. Dilucu

¶Dilucu lo: iam luce apparente: inde diluculare eſt diluculum fieri: gellius id circo die craſtino ubi primum dilucu/labit: fac amicos adeas. Diluculaſ

¶Sordidatus: ſordida & ſqualenti ueſte indutus. in hanc ſententiam tacitus pullo amictu palatio digreditur meſta circum fama miſſo ad flauianos duces nuncio: qui ſubueniri ſibi artaſque res nunciaret: ſordidus ex moribus: ſordidatus ex cauſa dicit. Cicero i piſonē. Nec minus letabor cū te ſem per ſordidū: ꝙ ſi pauliſper ſordidatū uiderem. Sordidus Sordidat⁹

¶Ad roſtra: ut pro roſtris cōtionaretur: mox interpellatus e roſtris fratris domum petiit: quæ foro iminebat. ¶Eadem uerba. quibus apud milites uſus fuerat ꝓ gradibus palatii dicens ſe cedere uelle imperio romano. ¶E libello: in quo perſcripta habebat uerba: quæ dicebat tales dicuntur de ſcripto facere uerba: qui ad libellum reſpiciunt & de ſcripto loquuntur: Cicero recitetur oratio: quæ propter eius magnitudinem dicta de ſcripto eſt. ¶Rurſus interpellante: iterum orationem uitellii interrumpentibus militibus: ſicut prius interruperant. ¶Ne deficeret: ne ſuccumberet lāgueſceretq; animo infracto & meticuloſo. ¶Certatim: pro uiribus. ¶Animum reſumpſit: qui prius metu paluens exanimatuſq; defecerat: hortamentis populi militumq; confirmatus: animum alacritatemq; quā iam perdiderat recepit. ¶Sabinum: fratrem ueſpaſiani. ¶Flauianos: a flauio ueſpaſiano flauiani dicti eius factionis fautores ſectatoreſque.

¶M.AN. ¶Aut uictus: nam circa cremonam bis uiteliani uicti: & rurſus cremona ipſa direpta. ¶Aut ꝓditus. cecina. n. a uitelio ad ueſpaſianū defecit Fabius ualēs: & ipſe ad ſthecadas inſulas oppreſſus ē. ¶Salutē & milies ſeſtertiū: ut ſibi icolumitas cū ea pecuniarū ſumma cōcederet. ¶Cū flauio ſabio. ueſpaſiani fratre q romæ erat. ¶Cedere imperio: dignitate abire. ¶Rē diſtulit: ſero ceſſit. ¶Sordidatus: ſordida ueſte reorū more amictus. ¶Eadē uerba: uti cederet imperio quod inuitus recepiſſet. ¶Deficeret: ne fractus animo ſibi ipſi deeſſet. ¶Flauianos: flauiane factionis. ¶Nihil iam: poſt pactionem. ſ. cum Vitelio factam.

¶PHI. ¶Vi subita: scribit tacitus Cor. Martialem a flauio sabino missum fuisse ad uitellium cum mandatis: ne pacta iam instituta turbarentur: uitellius culpam in milites conferens monuit martialem: ut per secreta abiret: ne a militibus suis interficeretur: erat enim ipse id temporis neq; uetandi neq; iubendi potens nō iam imperator: sed tātū causa belli: uix reuersus erat Martialis in capitolium: quod uelut arcem tutissimam flauiani insederant: cum repente milites uitelliani furentes: nullo duce ascendunt erecta acie in capitolium: ubi exorto conflictu flauiani uitellianos obruebant tegulis saxisq; nec tamen sisti poterant scandētes uiteliani: tunc capitoliū clausis foribus indefensum & indireptum conflagrauit: ambigit utrum oppugnatores ignem tectis iniecerint: articus consul se capitolini incendii auctorē professus est: id facinus post conditam urbē luctuosissimū fediss imūq; populo Romano accidisse auctor est tacitus. ¶E tiberiana domo: quæ fuerat Tiberii. ¶Inter epulas: scribit egesipp⁹ quod uitellius epulabatur: ne amitteret moriturus prandium & redundationibus: ut in extremis solet: mense sibi ultimo dapibus refarciebat: obruebat se uini poculis ut sensum amitteret futuri uel opprobrii uel periculi: eumq; ex conuiuio ad suppliciū raptū eē tradit. ¶Pugionem cōsuli: scribit Cornelius tacitus: uitellium exolutū a latere pugionem porrexisse cōsuli: ueluti ius necis uitæq; ciuium tradētem sed aspernante consule & reclamantibus qui adstiterant discessit uelut positurus in ede concordiæ. ¶In ede concordiæ: in superioribus annotauimus quemadmodū pluribus templis concordia dea romæ fuerat decorata: relege quæ in tiberio scripta sunt. ¶Ipsum eē coucordiam: nil apertius hac assentatōe: qua uitelius dicitur esse ipsa cōcordia dea: cum potius discordia dici debuerit: ut pote auctor ac īstinctor discordiarum turbarumq; ciuilium. ¶Ferrum: pugionem: quem in ede concordiæ ponere uoluerat. ¶Concordiæ cognomen: ut uitellius concordia diceretur. ¶Vt legatos: cum uirginibus uestalibus: scribit tacit⁹ uitellium uocato senatu legatos dirrexisse ad exercitus flauianos: ut prætextu rei pu. Concordiā pacemque suaderent: legati quorum ius sacrum & uenerabile esse solet & debet uiolati sunt adieruntq; extremū discrimen: qui iuerant ad petilium cerealem unū ex ductoribus flauianis: tunc uulneratus fuit arulenus rusticus legatione & prætura insignis: ob hoc dixit plinius in primo epistolarum. Arulenum a regulo inimico nuncupatum esse stigmosum uitelliana cicatrice. æquioribus animis accepti sunt: qui ad antoniū alterum flauianarum partium ducem uenerant: obuiæ uenerūt & uirgines uestales cum epistolis uitellii ad antoniū scriptis: antonius uirgines cū honore remisit uitellioq; rescripsit direpta esse belli comertia ob trucidatū sabinū uespasiani fratrē & icēsum capitoliū. ¶Virginibus uestalibus: annotauimus ī prio cōmētario uirgines uestales mitti solitas fuisse deꝓcatrices sicut olim a messalia missæ fuerāt ad claudiū deꝓcādū: sicut cæsari a sylla uitonio eximi supremo certamine unū diē: si hæc mora interiecta fuisset facilius omnia cōuētura. ¶Operiēti: expectanti præstolantiq; uitellio. ¶Hostem appropinquare: flauiani tripartito agmīe romā accesserunt: plia multa & uaria iter flauiāos & uitelliāos ante urbē facta. ¶Cōcurrerūt: & i cāpo martio īfestæ acies: sed ꝓ flauiāis fortūa fuit po. roman⁹ aderat spectator tāq; ī ludicro certamīe. ¶Abstrusus gestatoria sella. Cor. tacitus sic scribit. Viteli⁹ capta urbe p auersā palatii portā auētinū ī domū uxoris sellula deferī: ut si diem latebra uitasset teracinā ad cohortes fratremq; perfugeret: gestatoria sella q̄ gestari & deferri a lecticariis solet alio nomīe gestatorium noiatur: unde illud ex libro secūdo machabeorū. In gestatorio torquebat anthiochus. ¶M. AN. ¶Iouis optimi. i. capitolini iouis: quod tarquinius priscus uouerat: Seruius Tullus: & Tarquinius superbus erexere exactis regibus Horatius pulullus consul dedicauit: quod. L. Scipione: &. C. Norbano consulibus incendio absumptum scylla instaurauit: dedicauit uero Luctatius Catullus nouissime præsenti tumultu conflagrauit sceletis auctorem: Acticus se postea est professus. ¶Oppressit sabinū: scilicet qui ad Vitellii conspectum obtruncatus ad gemonias est scalas proiectus: Cornelius est auctor ¶Tiberiana domo: de qua bis supra. ¶In alios: qui sabinum oppresserunt. ¶Consuli primū: Quinto Actico. qui tum consul cum eo erat. ¶Vt legatos: cum uirginibus uestalibus Legati missi: Arulenus rusticus: q uiolatus ē: & Mussonius ruffus. hic est rusticus ille: quem sticmosum Viteliana cicatri-

Capitoliū cōflagrauit.

Stigmosus uiteliana cicatrice

Fortuna ꝓ flauianis

Gestatoria sella

uī subita in capitolium compulit: succensoq; templo iouis optimi maximi oppræssit quum & prælium: & incendium e tiberiana prospicere domo inter epulas non multo post pœnitens facti: & i alios culpam conferens uocata conciōe iurauit: coegitq; iurare cæteros nihil sibi antiquius qete publica fore. Tunc solutum a latere pugionem consuli primū: deinde illo recusante magistratibus ac mox senatoribus singulis porrigens nullo recipiente quasi in æde cōcordiæ positurus abscessit, sed quibusdam acclamantibus ipsum eē cōcordiam rediit: nec solum retinere se ferrum affirmauit: uerumetiam concordiæ recipere cognomen.

De concordia per eū tētata cū Vespasiano.

Vasit senatoribus ut legatos cū uirginibus uestalibus mitterent pacem: aut certe tempus ad consultandum petituros. Postridie responsa operienti nuncia tum est per exploratorem hostem appropinquare. cōtinuo igitur abstrusus gestatoria sella duobus solis comitibus

cea Regulo appellatum: pli. in epistolis ait: qppe qui in. L. Vitelii inuidiam uulnus a flauianis accepisset qq̃ legatus & p̃tor in altera castra uirgines uestales sũmo honore ab Antonio: q alteris castris p̃erat: acceptæ ac dimissæ sunt bina. n. flauioꝝ castra urbi iã admota erãt qd ad uestales uirgines attinet uidenᵗ mihi romani ueteres qd alio loco diximus illaꝝ ope usi in dep̃canda pœna & gra recõciliãda. qd & Cic. plane demõstrat Gelli exẽplaria uidenᵗ oñdere & in lege agraria ciceroné id quoq; demõstrasse ubi illud est: nulle sunt uirgines quæ me a nobis dep̃centᵗ quẽ galli textũ nos sicuti in Cæsare dictatote ea uerba posuimus sed emendatissimus ciceronis codex nõ uirgines sed imagines habet quod oino magis probo.

pistore & coquo Auentinum & paternam domum clã petiit: ut inde in campaniam fugeret. Mox leui rumore & in certo tanq̃ pax impetrata esset: referri se in palatium passus est: ubi cũ deserta oia reperisset dilabẽtibus & q simul erant zona se aureoꝝ plena circũdedit: cõfugitq; in celulã ianitoris religato pro foribus cane: lectoq; & culcitra obiectis.

De capitone & uilissima morte eiusdem.

ERuperant autem iam agminis anteces sores: ac nemine obuio rimabantur: ut fit singula ab iis extractus e latebra sciscitantes quis esset: nam ignorabatur: & ubi esse. Vitelium sciret mendacio elusit: deinde agnitus rogare nõ destitit: quasi quædam de salute Vespesiani dicturus: ut custodiretur interim uel in carcere donec religatis post terga manibus iniecto ceruicibus laqueo uestę discissa seminudus in forum tractus est: inter magna rerũ uerborumq; ludibria per totum uiæ sacræ spacium reducta coma a capite: ceu noxi solent: atq; etiam mento mucrone gladii subiecto: ut uiꝛcendam præberet faciem: neue summitteret quibusdã stercore & ceno incessentibus aliis incẽdiarũ

¶PHI. ¶Pistore & coquo: anti qui coquos nõ hẽbant in seruiis eosq; ex macello cõducebãt deinde inter mãcipia coqui sicut & pistores recepti sunt. hinc ait Marcellus iurisc̃õsultus libro d legatis tertio. si unus seruus plura artificia sciat: & alii coqui legati fuerũt: alii textores alii lecticarii: ei cedere seruũ dicẽdũ est: cui legati ẽt sunt in quo artificio plerũq; uersabaᵗ: uasa coq̃naria ex argẽto fieri caluus orator q̃stus ẽ scribũt iurisc̃õsulti uasa coq̃naria in penu nõ cõtineri. ¶Incerto: Sine auctore sine capite diuulgato. ¶Referri se in palatiũ: ait tacitus uitellũ mobilitate ingenii in pallatiũ regressum esse: qd de sertũ reperit. ¶Dilabẽtibus: tacitus. dilapsis ẽt infimis seruitiorũ aut occursum eius declinantibus. id genus exẽpla affati nos monẽt: cũ fortuna mutari fidem mortalium: q in rebus secundis cateruatim cõfluunt in aduersis dilabunᵗ. ¶Zona aureoꝝ plena: in libro annotationũ enarrãtes illũ iuuenalis uersum: obrutus & zonã morsu leuaq; tenebit: retulimus: quẽadmodũ mos fuit apud priscos ut aurũ monetale in zonis haberẽt. unde alexander romanus impator dicere solebat. miles non timet nisi uestitutus armatus calciatus & satur & hñs aliquid in zonula. plura in annotationibus nostris leges ad hãc rẽ cõducẽtia. ¶Circũdedit: tanq̃ id sibi, p uiatico futurũ esset. Itidẽ apud apuleiũ plotina spectatæ fidei femina zonis auro monitali refertis incincta maritũ extorrẽ comitata est. ¶In cellulã ianitoris: cella ianitoris prope hostiũ ediũ fieri solet: ubi ianitor religatus excubat. hinc ait ouidius. ianitor indigne lõga religate cathena. ¶Pro foribus: ante fores obiectis ut ita latebra pudẽda semet occultaret. ¶Agminis antecessores: Qui antecedebat flauianas copias agminatim aduẽtantes. ¶Rimabanᵗ: Scrutabanᵗ & curiose uestigabãt. ¶Rimari proprie dñr sues: cũ pascẽtes cibi gratia terram uertũt. lutatius grãmaticus auctor. ¶Ab his extractus: a iulio placido tribuno cohortis ptractũ e latebra uitellium tacitus refert. ¶Mendatio elusit. dum se uitellum esse dissimulat. ¶Vt custodireᵗ interim: rogabat uitellius causa mortis differẽdæ ut custodireᵗ uel in carcere: donec flauianos duces alloqueretᵗ. ¶Religatis post terga manibus: Cor. ta. iũcte tergũ pone manus. laniata uestę. fedũ spectaculũ ducebaᵗ multis ĩcrepatibus nullo illachrymãte. ¶Discissa: lacerata diloricata. ¶In foꝝ: ppulsus est uitellius ad eũ fori locũ: ubi galba occisus fuerat. ¶Viæ sacræ: añ dictũ ẽ sacrã uiã in urbe roma appellatã: qd in ea fedus ictũ sit inter romulũ & taciũ. olĩ cæsar dictator intexit uelis uiã sacrã ab domo sua ad cliuũ usq; ĩ capitoliũ. ¶Reducta: retroducta reiecta: ut facies reuelata occultari ñ posset. ¶Mucrone mẽto subiecto: scribit tacitus uitelliũ infestis mucronibꝰ coactũ mõ erigere os & offerre cõtumeliis: nũc cadẽtes statuas suas: plerũq; rostra aut locũ occisi galbæ cõtueri. ¶Sũmitteret: ad terram demitteret. ¶Incessẽtibꝰ. Impetẽtibus. stercore & ceno. sextus aurelius. multis ceno fimo & cæteris turpioribꝰ dictu purgamẽtis uultũ eius incessentibꝰ p scalas gemonias trahiᵗ. ¶Incẽdiariũ: quẽadmodũ nero ĩcẽdiarius a flauio tribuno p cõtumeliã dictus ẽ: qa urbẽ romã incẽderat: ita uitelliũ incendiariũ uocauere: pp incẽsum capitolium: tanq̃ illius luctuosissimi incẽdii ipse auctor extitissetᵗ.

¶M. AN. ¶Auẽtinum: unũ ex collibus urbis. ¶Paternã domũ: Cor. in uxoris nõ p̃iis domũ ueniss̃e ait. ¶In cãpaniã: terracinã potius: ubi frater cũ exercitu erat: p fugeret. ¶Impetrata: ab iis q in castra missi eẽnt. ¶Dilabẽtibus: abeuntibus. ¶Qui simul erãt: coquus & pistor. ¶Zona aureorũ plena: aureis nũmis p̃fixa. ¶Interim: dũ ea ducibus flauianis aut ipsi Vespasiano patefaceret. ¶Ludibria: illusiones. ¶Viæ sacræ: q̃ ex palatio in foꝝ descẽdebaᵗ. ¶Reducta: coma: capillis: & auertice & a frõte in unũ q̃si nodũ cõp̃ssis: ut ma-

Coqui inter seruos

Vasa coqnaria ex argẽto

Cũ fortu mutari fidem

Aurũ in zona

Aurum moneta le.

Rimari

sacra uia

Miserãda uitellii fors

Incẽdiarius

gis cõspicuus eẽt. ¶ Ceu noxi solet: coma. s. reduci & in unũ colligi. ¶ Mẽto: inferioribus faucũ ptibus iugulo iminentibus. ¶ Mucrone: cuspide. ¶ Incessentibus: contumelioſe illudentibus. ¶ Incendiarium: ob capitolium incensum.

Patinatius

¶ PHI. ¶ Patinarium: plautus appellat piscem patinariũ patina conditũ sic. n. ait ī asinaria: uel patinariũ uel assum uerses quo pacto lubet. patinarius uero dictus est uitellius pp illã luxuriosissimã patinã ut paulo ante memoraui quã dedicauerat. pp quam mutianus illi exprobrauit paludes patinarũ. ¶ Enormis: uasta & imodica. nam sicut solet ꝓceritas corpis nõ parũ ueneratõis acqrere principibus: ita si enormis est & imodica magis dehonestamẽto est: q̃ pulchritudini. dixit celsus longã staturã maturacõfici senectute. ¶ Rubida: rubẽs rubicũda. burrus aꝑ ãtiquos uocitabaꝫ rubẽs ex cibo & potione. præterea panẽ rubidũ appellauerũt parũ coctũ: plautus ī cassina. in furnũ calidũ cõdito atq; ibi metorreto ꝓ pane rubido. ¶ Venter obesus: pinguis uber aꝑ neuiũ accipiẽ ꝓ exili atq; gracilẽto. ¶ Sub debile: modice debilitatum & infirmũ. sæpe dictũ hanc pticulã sub significare tempamentũ. ¶ Impulsu: ꝓpulsione. ¶ Quadrige: cõtra regulã grãmaticoꝝ ε ῦ ἵ κῶς. i. singulariter q̃drigã dixit: sicut & plinius quadrigã dixit a myrmecide fabricatã ex ebore: quã musca iutegeret alis. ¶ Aurigãti caio: supra memorauimus uitelliũ caio caligulæ factũ esse familiarem p anrigandi studiũ. ¶ Apud gemonias: in tertio cõmentario satis ac sup de gemoniis scalis: illuc te cõferi si qd desideras: ait tacitus uitelliũ ad gemonias fuisse ꝓpulsum ubi corpus flauii sabini iacuerat: ingestisq; uulneribus cõfossum cõcidisse. uox nouissima nõ de generis aī: excepta fuit a circũstantibus. nãq; tribuno insultanti se tñ impatorẽ eius fuisse rñdit. sextus aurelius. p scalas inquit gemonias trahit. ¶ Excarnificatus: cõgestis uulneribus lãcinatus eui sceratusq; p carnificinã: sicut carnifices dãnatos interdum minutissimis ictibus lenta morte cõficiunt. Amianus marcellinus. tanq̃ obtrectatorẽ audacẽ excarnificari precepit. tradit sextus aurelius numerosis ictibus cõfossum interiisse. ¶ Confectus: trucidatus. tractus in tiberim. potuit uitellius tiberinus & tracticius nũcupari sicut olim appellatus est heliogabalus: q in latrina occisus fuit deinde in tiberim tractus. ¶ Cũ fratre: de hoc sic refert tacitus. dein lucius uitellius interficitur par uitiis fratris: & principatu eius uigilantior nec pinde ꝓsperis sotius: quã aduersis abstractus. ¶ Factũ uiennæ: qñ pro tribunali iura redẽti Vitellio gallus gallinaceus supra humerũ atq; in capite astitit. ¶ Portendi: significari. ¶ Ab antonio primo: antonius primus accerrimus belli cõcionator Vespasianum sequutus grãde momẽtũ addidit. erat enī strenuus manu. sermone, pmptꝰ: discordiis & seditiõibus potẽs: raptor: largitor pace pessimus: bello nõ spernẽdus: huiꝰ ꝑclara uirtus enituit in bello uitelliano: primus appellaꝫ a trãquillo ob cognomẽtũ. dicebaꝫ. n. antonius primus & ita a Cor. ta. idẽtidem appellaꝫ. Egesippus id apte indicat lib. iiii. historiarũ ubi ait. primus: id. n. antonio cognomẽtũ erat. de hoc intellexisse Marcialẽ existimo sic scribẽtẽ. iam numerat placido felix antoniꝰ æuo qndecies actas prius olympiadas. ¶ Tolosæ nato: & ob hoc hoī gallicano. notũ est. n. tolosã ciuitatem galliæ narbonẽsis: in qua olim fuit tẽplũ sanctitudine religiosũ finitimis uenerabile. de hoibus calamitosis dici solitũ est: ꝓ prouerbiũ uetus. ille hõ hẽbat aurũ tolosanũ: qd ortũ est. Qu. cepione: q̃ cũ oppidũ tolosanũ dirripuisset. multũq; auri in eius oppidi tẽplis fnisset: qsqs ex ea dirreptiõe aureũ attigit miserocruciabili exitu periit. Cuius rei strabo iustinus & gellius meminerũt. ¶ Becco: remãsit in lingua uernacula nra hæc dictio: ut beccũ appellemus rostrũ nõ tã gallinacei q̃ oium auiũ phryges panẽ beccus appellãt: ex quo psameticus egypti rex olim cõiectauit phrygas primo extitisse mortaliũ: cũ hæc uox beccus ab infantibus suapte spõte fuisset pria deprõpta. historiã luculẽte pscribit herodotus ī euterpe: quã secutus opinor apuleiꝰ: phrygas sciẽter priogenios appellat lib. xi. de asino aureo. De uitelli moribus & obitu sic scribit eutropius hic cũ multo dedecore ipauit & graui seuitia nobilitatis. ꝑcipuæ ingluuie & uoracitate. qppe cũ de die sæpe q̃rtũ & qntũ ferat epulatus. Notissima certe cena memoriæ mãdata est: quã ei uitellius frater exhibuit. in q̃ super cæteros sũptus duo milia pisciũ: septẽ milia auiũ appositatradũt: hic cũ neroni sibi eẽ uellet atq; id adeo ꝑse ferret ut ẽt exequias neronis q̃ humiliter sepultæ fuerant honoraret: a uespasiani ducibus occisus est. Interfecto in urbe prius sabino uespasiani fratre: quẽ cũ capitolio incendit. interfectus aũt est & magno dedecore tractus p urbẽ romam publice nudus. Erecta coma: & capite eius: subiecto ad mẽtum gladio: stercore inuolutus: & pectus ab oĩbus obuiis appetitũ. Postremo iugulatus & in tyberim ꝓiectus est. Etiã cõi caruit sepultura: periit aũt ætatis anno septimo & quinquagesimo: imperii mense. viii. & die uno.

¶ M. AN. ¶ Patinariũ: & hoc ob patinæ dedicationẽ. ¶ Exprobrãte: ꝓbri & contumeliæ loco obiiciente.

& patinarium uociferantibus parte uulgi ẽt corporis uitia exprobrante: erat enim in eo enormis proceritas: facies rubida plerunq; ex uiolentia: uenter obesus: alterũ fœmur sub debile impulso olim quadrigæ quum aurigãti Caio ministratorem exhiberet: tandem apud gemonias minutissimis ictibus excarnificatus: atq; confectus est: & inde unco tractus in tyberim.

De tpe mortis eius & interpretationem ostenti.

PEriit cum fratre & filio ãno uitæ. vii. qnquagesimo nec fefellit cõiecturam eoꝝ: qui augurio: qd factũ ei Viennæ ostendimus nõ aliud portendi prædixerant q̃ uenturum in alicuius Gallicani hois potestatem si qdem ab Antonio primo aduersariũ ꝓ partiũ duce oppꝫssus est: Cai tolosæ nato cognomine in puerítia Becco fuerat id ualet gallinacii rostrum.

Burrus rubens

Rubidꝰ panis

Quadriga

Vox uitelli nouissima

Excarnificatus

Tractitiꝰ

Nex fratris uitelii

Antõiꝰ cognomento primus

Tolosæ Aurũ tolosanũ

Beccus

phrygesprimigenii

Elogiũ de uitelio

¶Obesus:uēter: ꝑpinguis. ¶C. Caligulæ:principi. ¶Mistratorē:se ministrū illi circa currū dū aurigaret ꝑ bentē. ¶Minutissimis ictibus:ut diutius torqueret. ¶Excarnificatus:canificis misterio aut quo pacto a carnificibus dānati solēt trūcatus:tacitus cōgestis militū uulneribus ad gemonias scalas trucidatū scribit. ¶Cū fratre. L. Vitelio. ¶Ab Antonio:huiꝰ.n.ductu uicti sūt Viteliani ad cremonā:mox ab eodē legiones ad urbē admotæ. ¶Tolosæ:ē tolosa narbonēsis galliæ ciuitas. ¶Cognomē becco:Maro cui nūc cognomē Iulo.

# C. SVETONII TRANQVILLI LIBER DECIMVS DIVVS VESPASIANVS AVGV. IMPERATOR.

## De gente flauia & de progenitoribus Vespasiani.

r Ebellione trium principum & cæde incertum diu: & quasi uagū impium suscepit: firmauitq; tandem gens flauia: obscura illa quidem ac sine ullis maiorum imaginibus: sed tamen reip. nequaq; pœnitenda: constet licet Domitianū cupiditatis ac sæuitiæ merito pœnas luisse. T. Flauius Petronius municeps Reatinus bello ciuili pompeianum partium centurio incertum sponte an euocatus profugit ex pharsalica acie domumque se contulit. Vbi deinde uenia & u Etus sīa est oīum reꝝ eē uicissitudinē. namq; pluuiæ sereni/tas: bello pax: sterilitati fecūditas tēpestati trāqllitas uicissatim succedeī cōsueuerūt. sic & malis principibus boni principes substituūtur: ut q̄ ꝑ improbos afflicta sūt & pessundata ꝑ bonos refoueātur & refocillentᵉ. sicut a duobus uespasianis factus est q exāguē fessumq; terraꝝ orbē romanāq; rē pu. seuitia tyrānoꝝ exhaustā dissipatāq; refecerūt atq; recreauerūt. nihil profecto salubrius bono principe: q instar boni pastoris greges suos nō emaciat sed opimat. hoc ut facere cōdiscāt principes terraꝝ spectent & imitentᵉ duos uespasianos patrē & filiū bonitate precellentes & impatoria maiestate digniss̄imos: tranqllus scripturus flauii Vespasiani impatoris uitā repetit flauiæ gētis originē a maioribus: nosq; admonet nihil nocere uirtuti sordidos natales: & qd lux ingens & pura interdū emicat ex pua scintila. nā cū Vespasianus ob curo loco natus foret. tñ ꝑ uirtutē emersit sublimatusq; est ad fastigiū principatus. ¶Rebellione triū principū: galbā othonē uiteliūq; significat. ¶Incertū: labās & nutabūdū. ¶Vagū: instabile & lubricū: cū ab galba ad Othonē: ab othone ad uitellū: ab illo ad uespasianū mox trāsferretᵉ nusq̄ stabile & subnixū. ¶Gēs flauia: hinc flauius uespasianus dictus: hīc a iuuenale flauius ultimus dī domitianus. sicut a papinio i siluis flauius caluus. a flauia gēte noīati flauiani duces sectatoresq; ptiū uespasiani. ¶Sine ullis imaginibꝰ: nobilitas familiaꝝ imaginibꝰ. pauoꝝ multi iugis spectabaᵗ: & atria plena fumosis imaginibus nobilē facere credebantᵉ. hīc ecōtrario marius apᵘ salustiū obscuꝝ genus suū & ignobile nō dissimulat ubi ait. s. qa imagines nō hēo & quia mihi noua nobilitas est. mox exiteruallo nō possū inqt fidei cā imagines neq; triūphos aut cōsulatus maioꝝ meorum ostentare. ¶Nequaq̄ q penitēda: ita liuius. domi militiæq; sub haud penitēdo magistro ipso anco rege romana se iura romanos ritus didicisse. Apuleius quoq; in apologia inquit. inuitasset iuuenē: neq; corpe neq; aīo neq; fortuna penitēdū. ¶Constet licet: sensus est. gens flauia nō fuit penitēda romanæ reip. q̄is domitianus ex eadē gēte romæ impauerit: dederitq; penas meritas suæ libidinis & crudelitatis. Ex quo significat trāqllus plus boni quā mali gētē flauiā cōtulisse romanæ reip: cū ex tribus flauiis duo primi fuerint optimi nouiss̄imus flagitiosus. ¶Penas luisse: soluisse dedisseq; supliciū: dicimus autē auctore seruio melius: luo peccatū: q̄ luo penā. nā peccatū soluitᵉ pena: qđ si luo penā dixeris nō ꝓcedit quare pena soluaᵗ. tñ auctoritas eruditoꝝ licenter ista cōfundit: ut luo penas dicamus & luo peccatū. maro in. x. italia petiere luant peccata. ¶Municeps reatinus: gentē flauiā ex municipio reatino oriūdā significat. est aūt reate opipdū in sabinis: ut ait plinius in tertio dicatū celicolum matri: ut inquit filius. tradit. M. uarro italiæ umbilicū eēi agro reatino asinos reatinos a generositate celeberrimi scriptores laudauerūt. municeps aūt significaᵗ ciuis reatinus. nā inquit eleganter ulpianus lib. i. digestoꝝ municeps dicimus suæ cuiusq; ciuitatis ciues: ut puta cāpanos puteolanos. ¶Spōte: uolūtarius ultroneusue. ¶Euocatus. s. a pōpeio supra. n. dictū est euocatos dici milites q̄ ꝑ euocationē ad bellū euocabāᵗ. ¶Ex pharsalica acie: ubi pōpeianæ pres ꝓfligate fuerūt. ¶Domū i municipū reatinū. ¶Venia: Cæsarē fuisse clemētissimū usq; ad penitētiā ueniāq; dedisse. aduersariis nō tū est. ¶MARCI Antonii sabellici ad Augusti. Barbadicum sereniss̄i. Venetiarum principem paraphraseos in Vespasianum paraenesis Decima.

r Ebellione: Romanū impium aliquādiu incerta sede puagatū. Flauia gens Vespasiani ꝑis ductu & auspiciis stabiliuit tandē serenissime princeps: fuit is oīum: q romæ ad id tꝑs ipauerant: longe clemētissimus: q̄ uirtute nulla magis pōt si anneo senecæ credimus homini cōuenire amplius: nec magis ulli hoīum: q̄ principi. Addo urbanitatē ac cæteras uirtutes: q̄ pene plures in uno fuere: q̄ in tribus illis: quoꝝ ꝓxime meminimus uitia. Sed auaritiæ calumnia nō caruit: q sane affectus: qm̄ in publicū usū uertit: nō priuatum: laudi potius illi: q̄ uitio cessit: cætera uere dignus: cui defuncto nō humani tm̄: sed diuini ét: ut uana fuit tūc hoīum ꝑsuasio: honores sint decreti. Hunc merito miraberis Dux iucundiss̄ime: & nisi ꝑ te recte saperes: atq; is esses: q nō alienis indigeres exēplis hunc tibi oī studio imitandū ꝓponerē: sed alii ꝑclaris hmōi indigebūt institutis. Tu tuis ampliss̄imis uirtutibus fretus: eo ꝓpe modum euasisti: ut nihil te uno clemētius: nihil iucūdius oīum ꝑdi-

Vicissitudo rerum.

Nihil salubrius bono principe

Imagines nobilitatis

Luo peccatū

Luo penam

Reate ubi umbilicus italiæ

Municeps

catione eē ferat: supest aūt ut is esse pgas quod ut uideo sponte facis qui siphamie & celebritate sis Vespasianus inferior uirtutibus tñ animi: aut maior: aut quod æque erit magnū par illi repiaris. ¶Rebellione: igit rebelli motu: ac defectione. ¶Triū principū. Galbæ: Othonis: Vitelii. ¶Incertū: uaccillā: si qdem ad crebrā imperii mutationē tres illi: quoꝝ pxime meminimus a nōnullis i numeꝝ nō rediguntᵉ. ¶Cōstat licet: & si nō dubiū sit. ¶Domitianum: q ultimus flauiæ gentis impauit. Iu. Quū iā semianimē laceraret flauius orbē ultius. ¶Municeps reatinus: reate sabinoꝝ oppido natus. ¶An euocatᵒ: q euocati eēnt seᶜ atq; iteꝝ dixius ¶PHI. ¶Missione impetrata: ut a militia cēturionatuq; p missionē honestā siue causariam dimitteret. ¶Coactiones argēta rias. Oratius in primo sermonū patrē fuisse coactorē indicat: ubi interpretes exposuerūt coactores mercenarios eē eoꝝ q hñt argentariā. qđ humile ac turpissimū genus q̄stus existimat: inde coactiones argētariæ collectiones pecuniaꝝ dictæ: quas coactores argētariis seruiētes usurpāt uidentᵉ aūt dici coactores a cogē da pecunia. nāq; in auctionibus argentarioꝝ pecunias cogere solent hoc est colligere & cōgregare: & in decumis exigēdis accessionem facere. Cicero in oratione pro rabirio posthumo. nō intelligo hoc quale sit: utrum accessionem decumæ ut nostri facere coactores solēt de argētariis in. ii. cōmētario satis multa: hi enī sunt q faciunt argentariā: sic enim absolute & elegāter dicimur argētariam facere sicut cenacularia & sagariam. M. tullius in oīone p cecina romæ argētariam nō ignobilē fecit. ¶Primipilarē: primipili centurionem: de quo suo loco satis diximus. ¶Ordines: militares. quoꝝ alii erant honestiores alii ignobiles: iō scribit Cæsar in cōmentariis se ab octauis ordinibns ad primū pilū traduxisse sceuā centurionē. ¶Sacramē to solutū: liberatū militari sacro. ¶Per cām ualitudinis. causariam missionem signat: quæ dari solet cū quis uitio animi uel corpis ualitudine minus idoneus militiæ denūciatur. Inde causarii a liuio dicti: q p causariam missionem a militia soluti sunt: & ita legēdum est exponēdūq; illud apud spartianū in adriano: post hæc profectus in gallias oēs causarios liberalitatibus subleuauit: ita enī legere malim q̄ causariis sicut hñt codices ipressi. ¶Publicanum quadragesime egit: in libro annotationū locus hic a nobis & emēdatus est & explicatus. Nā cū in oībus ferme codicibus publicū legereᵗ: euidētissimus opinor argumētis asseruimus legē dum eē publicanū. significat. n. trāqllus flauiū sabinū functū esse in asia officio publicani in exigēdis uectigalibus: quæ noīe quadragesimæ soluebātur. Nā sicut cētesima: quinquagesima: uigesima: noīa sunt uectigalium ex auctionibus publicanoꝝ illicitis excogitata: ita & quadragesima nomē est īprobi uectigalis. si uberiora desideres require q̄ scripsimus in ānotationibus. ¶Κᾶλῶς: latine interpretat bene uectigal exigenti: si ue pulchre obeunti munia publicani. Et est casus dandi: p quē tituli sæpe numero in monumētis prescribi solent. ¶Apud eluetios: populos belgicæ galliæ: de qbus multa Cæsar in principio cōmētarioꝝ. ¶Fenus exercuit. fuit fenerator. feneratores aūt sæpe dānatos mulctatosq; fuisse ap romanos testis est Liuius: q ait feneratoribus diē esse ab edibus: q ex illoꝝ pecunia mulctatitia posuerūt limina ænea in capitolio. Idē alibi refert latū esse ad populū ne fenerare liceret. Cato feneratorem æquauit homicidæ cum interrogatus: an expediret fenerare: respondit quid hominem occideret? Mercurius in parte horoscopi partiliter constitutus faciet prepositos feneratiōum diminutiue fenus dicitur fenusculum. ¶Ad prefecturam urbis: tacitus sabinum uespasiani fratrem prefecturam urbis obtinuisse annos. xii. qui interfectus fuit a uitellianis in tumultu ciuili: cuius truncum corpus abscisso capite ad gemonias traxerunt. hic sabinus quinq; & triginta stipendia in repu. fecerat domi militiæq; clarus: sermonis nimius erat septem annis mesiam rexerat. ante Vespasiani principatum: decus domus flauiæ penes sabinum erat. ¶Polla nursiæ: explicato paterno uespasiani genere nunc maternum genus exequitur atq; matrem uespasiani, fuisse nursinam. est autem nursia ciuitas sabinorum: ut ait plinius: q̄uis seruius eam in piceno esse tradat. a uirgilio frigida nuncupatur quia re uera ita est aut quia nocens. frigidus enim noxius significatur. Gracchi in concionibus suis ubiq; nursinos scelaratos appellauere:

¶M. AN. ¶Coactiōes argētarias: a cogo coacto & coactor Ora. si p̄co puas aut ut fuit ipe coactor ē. n. coactor ut Acrō ait mercenariᵒ eoꝝ q hñt sūmā reꝝ uenaliū: Ci. ut nīi facere coactores solēt & rursus haud multū diuerso sēsu Gabinio pecūiā posthumᵒ cogeret argētariā dixit coactionē qa coactores argētarii is q auctōi p̄erāt operā p̄stabāt: Ci. p cecinia Argētariā n̄ ignobilē fecit & paulo mox argētaria dissoluta: & alibi pecūiā argentario p̄mittit ebutius. Ordinem ordo sexagenos ut Liuius ait habuit milites: apparet tñ p quocūq; militū ductu ordinē a ueteribus usurpatū: quod ni ita esset idē auctor haud alibi honestū ducebat ordinē dixisset: superuacuum erat honestum addere si semper idem ordo fuisset. ¶Solutum sacramento: causaria ut ulpianus ait missione militia solutum est inquit ille etiā causaria missio quæ propter ualitudinem labori

missione impetrata coctiones argentarias factitauit huius filius cognomine Sabinus expers militiæ. & si quidam eū primipilarem nōnulli quum adhuc ordines duceret sacramento solutum per causam ualitudinis tradūt publicanum quadragesimæ in asia egit. Manebantq; imagines a ciuitatibus ei positæ sub hoc titulo ΚΑΛΩΣ ΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙ ideſt bene tributum exigenti. Postea fœnus apud Heluetios exercuit, ibiq; die obiit, superstitibus uxore Vespasia Polla & duobus ex ea liberis, quorum maior Sabinus ad præfecturā urbis: mior Vespasianus ad principatū usq; pcessit. Polla Nursiæ honesto genere orta patrē habuit Vespasianū Pollionē

Coactiones argētariæ

Coactores

Causaria missione

Quadragesima, nomen uectigalis

Feneratores dānati

Quid hoiem occideᵗ

Nursia frigida

Nurni dicti scelerati

bus militiæ soluit. ¶ Publicum quadragesimæ: sic hñt oia trãquilli exemplaria: que adhuc uidere cõtingit sed ego ob ea quæ apud tacitum legimus publicanũ pro publico scribendũ cõtenderim manet inqt ille abolitio quadragesimæ qnquagesimæq; & q̃ alia ex auctionibus illicitis noia publicani inuenerãt: erit igit sensus egit publicanum quadragesimæ. i. obiuit in asia publicani munus in exigenda quadragesima: nisi qs dicat publicũ egit: publicam psonam gessit in exigenda quadragesima: quid non absurdũ sit ob ea q̃ sequunt ¶ Καλῶς τελῶναι πάντ': recte uectigalia exigẽti. ¶ Eluetios: belgicæ galliæ populos. ¶ Sabius: q̃ a uitelio est oppressus. ¶ Nursiæ: nursia sabinoꝝ oppidũ ut ptolemæus & pli. aiunt haud ignobile.

ter tribunum militum: præfectumq; castrorum fratremq; senatorem prætoriæ dignitatis locus etiam nũc ad sextum miliarium a Nursia spoletum euntibus in mõte summo appellatur Vespasiæ ubi uespasiorum complura monumenta extant. magnum indicium splendoris familiæ & uetustatis nõ negauerim iactatum a quibusdam Petronium patrem e regione trãspadana fuisse mancipem operarum: q̃ ex umbria in sabinos ad culturam agrorum quot annis cõmeare solerent subsedisse autem in oppido reatino uxore ibidem ducta: ipse ne uestigium quidem de hoc q̃uis satis curiose inquirerem: inueni.

¶ PHI. ¶ Ter tribunus mil. q ter functus erat dignitate tribunatus militaris. ¶ Prefectum castrorũ: ad officiũ prefecti castrorum: ut inquit uegetius i. ii. positio ualli pertinet & fossæ extimatio: tabernacula militũ nutu ipsius curabãtur. pterea egri contubernales & medicorũ a qbus curabãtur expẽsæ ad pfecti castrorũ curã ptinebãt. ltẽ uehicula ferramẽta istrumẽta bellica ne deessent aliquãdo, pcurabat. hic post lõgã probatãq; militiã pitissim' oium eligebatur: ut recte doceret alios. qd ipe cũ laude fecisset. ¶ Prætoriæ dignitatis. q pturæ honoꝝ fuerat decoratus. ¶ Spoletũ eũtibus: q̃ parte itur ad spoletinos quos plinius collocat in vi. italiæ regione. ¶ Vespasiorũ: quẽadmodũ paterna uespasiani gens dicta est: flauiorum: ita materna uespasiorũ nuncupabatur ¶ Magnũ inditiũ splẽdoris: locus dictus uespasia: & uespasiorũ monumenta habũde indicãt magnoq; sunt argumento splendidã fuisse uetustãq; familiã uespasiæ pollæ uespasiani matris. ¶ Iactatũ: inaniter diuulgatum. Seruius illud maronianum talia iactanti exposuit pro inaniter loquenti. ¶ Petroniũ patrẽ. Corrige petroni patrem ut intellgas tranquillum loqui de patre. T. flauii petroni municipis reatini: a quo exorsus est dudum maiores Vespasiani. ¶ Mancipem: operarum. ¶ Conductorẽ: redẽptoremq; seruoꝝ & operariorũ. hic locus a nobis enodatus est in libro annotationũ: ubi scripsimus mãcupes appellari romanos publicanorum principes qui quæstus sui causa decumas redimunt. præterea mancupes dicebãtur: q a populo aliquid emebant conducebãt ue. plinius dixit q mãceps preualens annonam flagellat. appellatione uero operarum personas ipsas atq; operarios significari eodem in loco a me annotatum est. ¶ Quæ: opere ideſt operarii & mãcipia mercenaria. ¶ Vmbria: plinius umbriam collocat in sexta italiæ regione umbrorum gens antiquissima italiæ existimatur. a græcis umbri dicti quod umbribus superfuerint. οὐ βροσ̃ græci imber appellatur. ¶ Quot ãnis commeare: hac tempestate circunpedani idem factitant qui quot annis commeãt ad nos & ad flaminiæ populos: qui precio conducti locant operas diurnas & menstruas ad culturam agrorũ qua peracta suffarciana ti pecunia in patriam regrediuntur. ¶ Subsedisse: substitisse mãsisse. alias significat depressum esse: uirgilius subsidere uales. ¶ In samnio: samnium cuius regionis cultores samnites dicti: cõterminum esse sabinis testis est plinius in tertio. quidam legunt in sabinis: in regione autem sabinorum situm est reate. ¶ Phalacrine: si licet per coniectaturam scrutari causas nominum: quid uerat credere hunc uicum nomen accepisse ex eo q̃ homines calui illic nascerentur: quos græci phalacros uocant: sicut in insula myconо iuuentus omnis calua uisebatur. unde a plinio dictum est in. xi. quod myconii carentes capillo gignuntur: quod & lucilius indicat cum ait. myconi calua omnis iuuentus. unde etiam prouerbium græcũ est. φαλακρὸν μύκονος ideſt calui myconii. Corui aquatici naturaliter caluent. quibus apud græcos inde nomen est: hoc dixit plinius: sed quod nomen foret id non addidit: Scito autem tales coruos a græcis dici phalacrocoraces q̃ si caluos coruos.

¶ M. AN. ¶ Præfectum: castroꝝ cui curæ erat castrorũ metationẽ legere: uallũ iacere tabernacula dispone re: tormẽta bellica & alia hmõi curare: ut plane affirmare possis hanc castrensem ptãtem nõ multum diuersam fuisse ab ea: quã hodie optinent q castroꝝ magistri dicunt est alioquin haud ignotum quid pfecti nomen significet. ¶ Vespasiorum: eius familiæ uirorum. ¶ Magnũ indicium: argumẽtum: demonstrationẽ ¶ Iactatum: leuiter traditum. ¶ Mancipem: Asconius Mancipes publicanoꝝ principes qui quæstus cã decimas redimũt. Festus Manceps inquit dicit quicquid a populo emit cõduciturue quia manu sublata significet se auctorem emptionis mãcipem ergo pro redẽptore accipias licet p eo dico q sub se oparios ad opus

De offõ pfecti castroꝝ

Vespasii

Mãceps oparum

Vmbri unde

Subsidere

Muconii calui

Prouerbiũ græcum

Phala crocoraces

aliquot conductos haberet.plinius.Hunc siue emulatione incitatus manceps proxime sutrinæ.¶Ex umbria occurrit:quare ex umbria si ex transpadana fuit regione:sed tu inde oriundum immo ibi natũ potius accipias uerum in umbria uixisse atq; ibi factum mancipem.¶Sabinos:sunt sabini umbris affines:atq; ab illis oriundi:dicti ut quidam existimauere a religione:& deoꝝ cultu quasi seuini:Cato ut Dionysius scribit ex sabino sangi diui gentilis sabinorum genti nomẽ impositum:credidit.¶Ne uestigiũ quidem:ne signũ qdem aliquod.¶In samnis:hic quoq; locus librariorꝝ incuria:ne ignorãtia dicam semel inuersus ita inolu it ut indifferenter a cunctis mendose legat:samni i reatino agro imo nusq̃ qd sciam legunt:q̃q̃ si id ipsũ da retur pro populo:aut proprio loci noie accepi nequeat:& eni quid aliud esset dicere samnos esse in reatino agro q̃ populum in populo esse nec samnites:aut samniũ de qua gente aliquis suspicari posset insunt: plini us postq̃ samnitium meminit:sabinorum inquit Amiternini cirenses:forũ decii forum nouum:fidinates:i ter emnates:Nursini:nomentani:reatini:trebulani:& mox paulo:tiburtes:parmates:ex qua descriptiõe ap paret reatinos esse imedios sabinorꝝ:ne aliquo modo ad samniũ reatini fines attinere credantur:nec pro lo ci noie põt accipi quũ phalacrinem dicat auctor uicũ in quo natus sit Vespasianus appellatum quæ cũ ita ha beant nõ dubitauerim affirmare pro samnis sabinis esse legendum:qđ ipsum uel una rõne cõfirmatur:qa reatinus ager totus sit infra sabinorum fines:accedit ad hæc pronus ad errorem lapsus ut uno mediæ syllabæ elemento inuerso deprauata sit dictio.

¶PHI¶.Excederet:morere.

Cosæ op.

¶Cosanis:cosa oppidũ é ethruriæ a po.ro.deducta colonia:ut meminit pli.uirgilius pluraliter cosas dixit cũ ait in.x.Quiq; urbem liquere cosas quis tela sagittæ.Consa uero ciuitas est in hirpinis:quæ post cladẽ cãnensem tradita est Hannibali.ut docet liuius sed cõsani nihil ad cosanos

Incunabula

¶Princeps:iã creatus impator.¶Locũ incunabulorꝝ:ubi educatus fuerat:icunabula.n.appellamus nutricationẽ puerilẽ a cunabulis:qui lectuli sunt in qbus infantes iacere consueuerunt.

excederet: educatus sub paterna uia. Tertula in prædiis cossanis: quare princeps quoq; & locum incunabulorꝝ assiduæ frequẽtauit: manẽte uilla qualis fuerat olim: ne qd.s.oculorꝝ consuetudini depiret: & auiæ memoriã tantopere dilexit: ut solẽnibus ac festis diebus poculo quoq; eius argenteo potare perseuerauerit: sumpta toga uirili latum clauum q̃q̃ fratre adepto diu aduersatus est nec tandem appeteret: compelli nisi a matre potuit. Ea demum extulit magis conuicio q̃ precibus: uel auctoritate: dum eum identidem per contumeliã Anteambulonem fratris appellat. Tribunatũ militũ in thracia meruit: quæstor cretã: & cyrenas prouinciã sorte cœpit, ædilitatis ac mox præturæ candidatus etiã non sine repulsa:

¶Oculorꝝ cõsuetudini.noluit uespasianus uillã elegãtius neq; nitidius reformari in qua fuerat educatus:ut loca illa iam princeps inuisens facilius recordaret educatiõis puerilis.nam immutata uilla induxisset facile obliuionem incunabulorum.¶Auiæ:tertullæ.¶Latũ clauum:dignitatem senatoriã Antiqui clauata uestimenta dixere clauis intexta.¶Aduersatus est:recusauit

Senatoriadignitas recusata

dignitatem tanq̃ senatoriam onerosam:sicuti olim mecenas subtitit intra dignitatem equestrem:cum illi laticlaui dignitas pateret.Cicero in oõne pro cluẽtio laudat quosdã equites romanos:qui maluerũt degere in uita tranqlla q̃ ascendere ad senatoriã dignitatẽ:quæ plena est molestiarꝝ & difficultatũ.Quãq̃ fratre adepto:quis sabinus frater iam senator esset factus.¶Extudit:tundendo instando impulit ad latum clauum

Extũdet

appetẽdũ.Extũdere enim est tũdẽdo hocẽ pcutiẽdo elicere & excudere.Virgilius.ut uarias usus meditãdo extũderet artes.¶Si legis extulit:frigidũ uerbũ est:nec elegantiæ trãquilli satis accõmodatũ.¶Idẽtidẽ:fre-

Anteãbulones

quẽter.¶Per cõtumeliã:quæ a contẽptu dicta est.¶Anteambulonẽ:ueluti antecursorẽ satelitẽq; sabini fratris.anteãbulones dici uoluerũt stipatores & satelites:qui in itinere solent precedere prĩcipẽ ueluti antecursores:unde ab ante & ambulo dicti anteãbulones:qua dictione usus est epigrãmatarius poeta. sum comes

Generosus aius ipatiens contumeliæ

ipse tuus tumidiq; anteãbulo regis.idẽ alio loco.Centũ miselli iã ualete quadrãtes anteãbulonis congiariũ lassi.de his intellexit seneca sic scribẽs i.xiii.epl̃arũ.o q̃ cuperẽ illi occurrere aliquẽ ex his trosulis i uia diuitibus cursores & numidas & multũ ante se pulueris agẽtẽ.Vespasianus cũ audiret se anteãbulonẽ fratris appellari crebriter a matre:ne tali cõuitio notaret petit senatoriã dignitatẽ & impetrauit:generosus.n.aius cõtumeliã pati nõ põt.& ingenia liberaliter educata ut inquit uerissime hieronymus facilius uerecũdia q̃ metus superat:&quos torméta nõ uincũt interdũ uincit pudor.¶Meruit:militauit.¶Cyrenas prouinciã: cy-

Pẽtapolitana

renaicã puinciã significat:quæ in africa est,pentapolitana a scriptoribus dicta a quinq; urbibus:qbus maxie inclyta est:quarũ hæc sunt noia berenice arsinoe ptolemais apalonia ipsaq; cyrene.¶Sorte cepit:quia sortiebãtur puincias qđ alio loco declaratũ est.¶Candidatus:petitor.

¶M.A N.¶Cossanis:quæ cossano agro erant sunt cossæ littorale hetruriæ oppidum non longe a grauiscis.Virgilius.& pyrgi uereres intempestateq; grauiscæ est & compsa i lucania ciuitas:sed cossanis ubiq; scriptum reperio.¶Princeps:post adeptum principatum.¶Auiæ:tertullæ.¶Fratre adepto:ideſt q̃q̃ sabinus frater lati claui uestis usum recepisset.¶Diu auersatus:detestatus.¶A matre: Vespasia.¶Extulit:excitauit.¶Anteambulonem:anteambulones dicuntur:qui officii gratia principem aut alium comitando præcedunt in quem sensum Martialis quoq; eam dictionem usurpauit.¶Cretam & cyrenas:& si cyrenæ in lybia sunt:hæ tamen prouinciæ una sæpius decernebantur strabo octauum inquit prouinciam cretẽcum cyrenaica.¶Sorte cepit:sortitione adeptus est nã extra sortẽ prouinciæ nõnunq̃ dabantur.

¶PHI. ¶Sexto loco:intelligimus sexto loco aliquē adeptum esse magistratū nō q̄ quęs antea habuerit repulsam:sed q̄ prioribus locis petere nō potuit pp candidatos alios:quibus ob dignitatē primus & secūdus & deinceps alia loca gradati in petione concedebant legimus apud liuiū:qđ in unū locū lucius flāmini us & pu.cornelius cōsulatum petebant comitiis consularibus.ego existimo ita distinguēdū ut candidatus edilitatis uix sexto loco edilitatē sit adeptus:In petitione uero preturæ fuerit primus pretor renūciatus: qđ erat honorificū:sicut & Cicero gloriat se primū p̄torem a cūctis cēturiis fuisse renūciatum. ¶Caiū:caligulā.

sextoq; loco uix adeptus est. Ac prima statim petitione: & i primis prætor infensus senatui Caiū ne quo non genere de mereret ludos extraordinarios pro uictoria eius germanica depopoſcit pœnæq; coniuratoꝝ addendum censuit: ut i sepulti proiicerentur. Egit & gratias apud amplissimum ordinemq; quod se honore cœnæ dignatus est.

De uxore & filiis eius.

INter hæc Flauiā Domicillam duxit uxorem Statilii capellæ equitis Romani sabracenī ex africa delegatam olim latinæq; conditionis: sed mox ingenuam & ciuē Romanā recuperatorio iudicio p̄nunciatā patre asserēte Flauio liberale Ferētini genito:nec qcq̄ amplius q̄ questorio scriba. Ex hac liberos tulit Titum & Domitianum & Domicillam:uxori ac filiæ superstes fuit atq; adhuc

¶Ne quo nō genere:idest ut oī officioꝝ genere illum sibi cōcilia ret. ¶Extraordinarios:alias diximus quemadmodū ediliū & p̄torum officium peculiare erat exhibitio ludoꝝ.unde uespasianus p̄tor depopoſcit sibi cōcedi: ut ludos extraordinē facere posset. ¶Pro uictoria gemanica. in superioribus dictum est quēadmodū Caius calicula expeditionem aduersus germāos sumpsit quæ magis ridicula fuit q̄ impatoria. ¶Cōiuratoꝝ:qui cōiurasſent in caligulā & enim aliquot cōspirationes in illū sumptæ sūt & detectæ ante coiurationē nouissimā:qua fuit cōtrucidatus. ¶Apud amplissimum ordinē: senatorium. ¶Honore cenæ di

Vesci cū pricipe honorificum

gnatus esset:Vespasianus in senatu egit gratias principi:quod eius conuictor fuisset. hoc enim existimabatur honorificum ut alibi annotauimus:ex quo multi uocatores principis pecunia corrumpebāt:ut prādiis principalibus ueluti uocati insererent. hinc illud marcellini. nomēclatores assueti talia uenditare mercede accepta cenis quosdā & prādiis inserunt subditicios.ignobiles & obscuros. ¶Sabraceni: existimo legendū tabraceni:est enim tabraca oppidū ciuium romanoꝝ ī numidia africæ regione cuius ptolomeus & plinius meminerunt.de qua ait Iu. Vmbriferos ubi pandit tabraca saltus.& filius tabraca tum tyrium uulgus:q̄is in codicibus cōplusculis p̄ trabaca inueniatur sabraca. ¶Delegatam olim: pēsitatis diligēter trā quilli uerbis uideo hæc inter se opposita esse delegatā & ingenuā sicut latinæ cōditioni Ciuē Romanā opposuit.erit autem hic sensus uespasianus duxit uxorem domicillā quæ olim existimata est delegata & latinæ cōditionis apud statiliū capellā equitē romanū tabracenum mox assertoræ patre ingenua & Ciuis Romana est iudicata:& ita delegatam iunges cū genitiuo statilii capellæ quasi mancipatā ancillāq;:uel q̄ a statilio ex africa romā delegata cōmissaq; fuisset fiduciariæ amici tutelæ.legimus apd Iuliū capitolium a Marco Antonio fuisse institutum:per prouincias usum publicorum tabularioꝝ:ut si forte aliquis in prouincia natus cām liberalem diceret: Testationes inde ferret.atq; hanc totam legem de assertionibus firmatā. ¶Latinæ conditionis.Pli.refert centuripinos & segestanos in sicilia populos fuisse latinæ conditionis:quæ significatur prerogatiua qua in latio latini fruebantur. ¶Recuperatorio iudicio:repete quæ supra scripta sūt de recuperatoribus:qui iudices erant cā iuris recuperandi sicut docet Cicero in oratione p̄ cecina:quā habuit ad recuperatores. ¶Asserente uindicante filiā liberali cā:unde & assertores dicti:de quibus supra.in negotiali parte queri ut ait q̄ntilianus.an liber sit qui est in assertione. ¶Ferētini:plinius ferentinates collocat ī latio.apud liuium mentio est ferētini oppidi samnitium.quo potitus est posthumius.R.cōsul.cū id oppidani silenter deseruissent:fugaq; nocturna ex oppido excessissent.oratius ferētinum ire iubebo. ¶Questorio scriba.flauius liberalis domicilæ pater non altioris dignitatis gradū ascēdit:q̄ ut scriba questoris eēt. erāt āt questori scribæ q questoribus seruiebāt.olim cato cū esset questor.scribas questorios redegit in ordinē:ex q bus unū inutilē negligentemq; accusauit:prisci scribas scripturarios appellauerunt.at nūc ut inqt festus dicunt scribæ librarii:qui rōnes publicas scribunt in tabulis.græci γραμματεῖς uocāt:qua dictione usus est apuleius cū ait in.xi.tum ex his unus.quē cuncti grāmatea dicebant.

Trabaca

Ferentinum

Scribæ q̄ storii Scripturarii Grāmateus

¶M.AN. ¶Sextoq; loco:ex quo apparet q̄nquies tullisse repulsam. ¶Primus p̄tor:post preturā accaptm ¶Caiū:caligulā. ¶Nequo nō.i.oī. ¶Cōiuratoꝝ:eorū qui ī eū cōiurassent. ¶Se honore cænæ: se coenæ adhibuisset. ¶Sabracēsis:sabratha ut ptolemæus ait oppidum iter duas syrtis:pli.iuxta minorē esse affirmat uterq; auctor sabrathā hēt:quare sabrathēsis legēdum nō sabracēsis. ¶Delegatā:durus ordo:sensus durior sed tu sic legito:duxit uespasianus flauiā domicillā uxorē statilii capellæ eqtis sabratheni delegatā subintellige aut olim coniugem Verg.Hectoris andromache pyrrhin connubia seruas: Lucanus liceat tumulo scripsisse:Catonis Martia. ¶Ex africa olim delegatam:hoc quoq; in dubiū uenit illius testō cōmissam accipias ac cuiusq̄ fidei demandatam:Cicero post delegatam mihi hanc prouīciam:an delegatam statilii equitis nomine apud quendam asseruatam:cui sententiæ ob ea quæ sequuntur libentius accedo: est enim ut Vulpianus interpretatur delegare uice sua alium reum dare creditori uel cui creditor iusserit:quod per stipula

tionem fit: aut litis cõrestationem: ut sit sensus cũ domicillæ pater grãdem statilio deberet pecuniã filiam creditori addixerit: sicq; delegatã & nõ uxotes statilii accipies ut statilius ex africa mandarit puellã sibi ctediti noie a patre addictã: apud hospitẽ: siue necessariũ romæ uel in latio asseruari hunc nos ex obscura & pplexa lectione sensum elicimus: uerũ alii uiderint si qd aptius dici possit: iuuentq; hãc operã nostrã ita ut ꝓsint nõ ut carpant. ¶ Latinæ cõditionis: ꝓnũciatã utpote ferẽtinati patre genitã: ferentinũ enĩ ut nõ multo ante diximus in latio est. ¶ Ingenuã: libero loco natã. ¶ Et ciuẽ: romanã: iam.n. omne nomẽ latinũ fuerat uno tpe in romanã ciuitatẽ ascitũ. ¶ Recuperatorio iudicio: ut flauio liberali patri filiã creditoris noie apud aliũ delegatã recuperare liceret ꝓ sua quoquo modo recipe. ¶ Ferẽtino genito. ferentini & nõ ferenti est legendũ est id latii opidũ bisq; iam supra demõstratũ. ¶ Nec quicq; amplius: nullã maiorẽ dignitatẽ adepto. ¶ Vxori & filiæ: duabus Domicillis supstes: Vespasianus.

¶ PHl. ¶ Vtranq; anteq; ad principatum peruenisset amisit uxorem & filiã. ¶ Excessum. obitũ.

Antoniam nunq; spuisse

¶ Cenidem: nomen est puellæ quæ liberta fuerat antoniæ illi⁹: ut opinor: quæ nupsit druso germanico: quã nũq; spuisse scripto res annotauerunt. ¶ A manu: amanuensem. nã sicut uiris erãt ministri: qui a manu dicebantur ita feminis erant libertæ ancillæq; quæ & ipse a manu dicebant: scribendis. s. rationibus & epistolis accõmodatæ sed super hac dictione in superioribus satis multa. Marcellinus ancillã a manu signasse uidet: cũ ait in. xviii. quibus litteris occulte quãtum fieri potuit missis ancilla: quæ domina dictante pscripserat exemplũ ferens cartulã, pdidit. ¶ Reuocauit in cõtuberniũ: ut ĩ eodẽ cotubernio secum degeret: unde cõtubernalitas & cõtubernales dicti: de quibus ante memorauimus. ¶ Pene: quasi. ¶ Iustæ: legitimæ. ¶ Narcisi gratia: hũc libertum potentissimum fuisse apud claudium uulgo notum est. ¶ Tricies: eutropius dicit tricies & bis cũ hoste in britãnia cõflixisse Vespasianum. hegesippus in tertio Vespasianus inquit britanniam Romano imperio armis acquisiuerat: cuius triumphatæ opibus Roma dicitur: Claudius consultior estimabatur. ¶ Insulam uectem: eutropius. insulam uectem britanniæ proximam Romano imperio adiecit: Plinius in quarto uectem insulam collocat inter hiberniam & britanniam. Valerius flaccus in primo argonauticorum. hãc Vespasiani uictoriam aduersus britannos extollit hoc preconio. Tuq; o pelagi cui maior aperti fama: Caledonius postq; tua carbasa uexit oceanus: phrygios prius ĩdignatus iulos. a filio quoq; in tertio punicorum in Vespasiani laudem dictum. hinc pater ignotam donauit uincere thylen inq; caledonios prius trahet agmine locos.

Vectẽ insula

Plautius triũphat de britãnis orcades

¶ Partim auli plautii ductu: Vespasianns res preclaras gessit in bello britannico non suis sed alienis auspiciis: cum plaucium modo: modo claudium dũces sectaretur: eorumq; ductu belligeraret. fuit autẽ. A. plautius uir nobilis qui in expeditione britannica multa egregie fecit triumphauitq; eumq; triumphantẽ claudius Imperator prosequutus est. & capitolium conscendenti a sinistra parte incessit. ¶ Ductu: auspiciis imperatoriis Claudii quem expeditionem britannicam sumpsisse supra memorauimus: in quã orcades etiã insulas ultra britanniam in oceano positas Romano adiecit imperio. refert Iosephus Vespasiani uirtute factum esse: ut Claudius de britannia sine proprio sudore triumpharet. ¶ Nouissimos mẽses: nouembrem & decembrem. ¶ Apud filium: neronem. ¶ Narcisi amicos perosam: Agrippinam impulit Neronem: ut Narcisus: qui aduersus ipsam iurgiis non pepercerat ad mortem ageretur. nec solum infensa narciso. sed illius quoq; amicos odio insectabatur: ut ob hoc eam non parum formidaret Vespasianus: ut pote Narcisi amicus.

¶ M. AN. ¶ Priuatus: nõdum impator. ¶ Antoniæ libertã: cuius Antoniæ nõ dicit: duæ.n. fuere. M. Antonio & Octauia Antoniæ genitæ: quarũ maior Domitio Aenobarbo nupsit: Altera minor natu Druso liuiæ filio: quæ fuit Germanici & Claudii principis mater: Caligulæ auia pĩna: eiusq; principatu diem obiit fuit ab his & alia tertia Antonia claudii pricipis filia q̃ prio. Cn. põpeio mox fausto sylle nupsit. ¶ A manu: de libertis seruisq; a mauu & a pedibus affatim supra: sed si aliqs q̃rat an & libertæ a manu dicerent qdni ꝓ-

utrãq; priuatus amisit. Post uxoris excessũ Cenidẽ Antoniæ libertã adamauit & a manu dilectã quõdã sibi reuocauit ĩ cõtuberniũ habuitq; ẽt impator pene iustæ uxoris loco.

## De expeditione germanica & iudaica & aliis gestis p eum.

Claudio principe Narcissi gratia legatus legionis i germaniam missus est, inde in britaniam translatus tricies cum hoste conflixit duas ualidissimas gẽtes superq; uiginti oppida & insulam uectem britaniæ proximã i deditionẽ redegit: parti aulii palatini cõsularis legati: parti Claudii ipsius ductu. Quare triumphalia ornamenta & in spacio breui duplex sacerdotiũ accepit. Præterea cõsulatũ quẽ gessit p duos nouissimos anni mẽses mediũ tẽpus ad p cõsulatũ usq; in ocio. secessuq; egit. Agrippinã timẽs potentẽ adhuc apud filiũ & defuncti quoq; narcisi amicos posam

sertim q̃ id minus p̃stitisset huic q̃ esset sui sexus qdam adamauit legũt: sed inepte. ¶ In cõtuberniũ: ut secũ domi haberet. ¶ Narcissi: claudii pricipis liberti. ¶ Tricies. M. Marcellus ut pli. scribit unde quadragies pugnauit collatis signis: Cæsar dictator quinquagies. ¶ Insulam uectẽ: Ptolemeus sub magno portu ẽ inqt insula nomine uectis. ¶ Claudii ipsius: nam Claudius i britãniã ut suo est loco demõstratũ: traiecit. ¶ Medium tempus: a consulatu. s. ad proconsultatum. ¶ Narcissi: coluit Vespasianus Narcissum: quo annitente fuerat in germaniam missus. ¶ Perosam: odio habentem.

Exinde sortitus africã itegerrime nec sine magna dignatione administrauit nisi quod Adrumeti seditione quadã rapa in eũ iacta sunt. Rediit certe nihilo opulentior: ut qui prope labefacta iã fide oĩa p̃dia fratri obligaret: necessarioq; ad mangonicos q̃stus sustinendæ dignitatis causa descẽderit: p̃pter qd uulgo mulio uocabatur. Conuictus quoq; dicit' ducenta sestertia expressisse iuueni: qui latũ clauũ aduersus patris uoluntatẽ impetrarat: eoq; noĩe grauiter increpitus. Peregrinatiõe achaia inter comites. Neronis: quũ cantante eo aut discederet sæpius: aut p̃sens obdormisceret: grauissimã contraxit offensam: prohibituscq; non contubernio mõ. sed etiã publica salutatiõe secessit in paruam ac deuiam ciuitatẽ: qd latẽti etiãq; extrẽa metuẽti ꝓuincia cũ exercitu oblata ẽ Percrebuerat oriẽte toto uetus & constãs opinio eẽ in fatis

¶ PHI. ¶ Africam administrauit. filius huiusce africanæ administrationis sic meminit: cõpescet ripis rhenũ: reget impiger aphros: refert tñ tacitus Vespasianũ egisse in africa proncõsulatum famosum. inuisumq;. ¶ Adrumeti. ciuitas est africæ ꝓpe leptim & ruspinam. ¶ Rapa. dicimus rapas fe. & rapa neutro genere. rapacia quoq; dicta sunt columella rapinas uocat cultu: ras rapoꝝ. rapa. xl. libras excedẽtia uidisse se plinius ꝓdidit. palma est rapis in nursino agro nascentibus: unde & a Martiale dictũ est. Nursiuas poteris parciusse pilas. in tẽplo apollinis delphici rapũ e plumbo dicatũ oli fuit. ¶ Nihilo opulentior. specimen est abstinentis magistratus amplissimum qñ ex prouincia non reuertitur ditior & opulentior. qua laude imprimis censetur aristides: q a græcis. Ἀριστείδης. i. iustus cognominatur: qui tanto pauperior rediit ex prouincia: quantũ ad iter ipsum erogauerat. ¶ Labefacta fide. facta fluxiore. prisci fidem labefactam infirmamq; & debilem dixere sublestam. sicut & a plauto dictum est fides fit sublestior. ¶ Oĩa predia. tã urbana q̃ rustica. ¶ Fratri. sabino. ¶ Ad mangonicos questus. sordidum & turpe genus lucri exercuisse Vespasianum significat: qui ære alieno pressus p̃dia fratri sabino subligauit: & ipse questus: quos mangones facere solent sectari cepit. dñr autẽ questus mãgonici lucra: quæ ex mangonum arte proueniunt. mangones ãt non solum exercuisse negotiationẽ seruorum uenaliũ. sed alia quoq; excoluisse ut pluris nenderent indicant eruditi: maximeq; plinius & seneca. de mangonibus ap̃ dictũ est affatim. ¶ Mulio. tanq; nullos mãgonizatos interpellatoscq; arte mãgonica uendi taret. mãgões. n. mãgonizãt corpora: ut ita pluris ueneãt. alias mulio significat mulorũ agasonẽ. ¶ Cõuict⁹. conuicti dicuntur in iudicio: qui crimẽ obiectum fassi sunt. ¶ Expressisse. extorsisse atq; exegisse. ¶ Qui. lege cui ut sit sensus uespasianum exegisse ducenta sextertia ab eo iuuene: cui impetrauerat apud principem ius gestandi uestem senatoriam. quãuis pater illius iuuenis refragaretur: nolletq; hãc dignitatem a filio obtineri. ¶ Increpitus. castigatus obiurgatuscq;. ¶ Eo nomine. sensus est. uespasianus castigatus reprehensuscq; est ob id debitum ducentorum sexterciorum: quo sibi iuuenem illum obligauerat: qui erat adhuc in patris potestate. tanq; fecerit uespasianus id quod carpit oratius. Nomina sectatur mõ sumpta uestе uirili sub patribus duris tyronum. & ita nomine expones debito. uel simpliciter eo nomine ea causa de extortis pecuniis. ¶ Peregrinatiõe achaica. qua nero achaiam peragrauit. ¶ Obdormisceret. memorat tacitus uespasianum increpitum fuisse a phebo liberto. egregq; meliorum precibus perniciem effugisse: qd' somno conniueret in spectaculis nerone cantante: qui aduersum illustres parum intentos eius musicis certaminibus dissimulabat ad presens odium: quod mox in tẽpore repetebat. ¶ Contubernio. neroniano. ¶ Publica salutatione. communi. s. & generali: a qua uix ullus excludi solet. ¶ Deuiam. a uia militari remotam. ¶ Quoad. donec. ¶ Extrema. extremum excidium & mortem. ¶ Prouintia. iudea. ¶ Cum exercitu oblata. cor. tacitus. bellum iudaicum flauius uespasianus: ducem eum nero delegerat: tribus legionibus administrabat. ¶ M. AN. ¶ Dignatione. existimatione. auctoritate. ¶ Adrumeti. adrumetum oppidum africæ inter tapsum & aphrodisium. ¶ Labefacta: corrupta. ¶ Fratri sabino: ne creditoribus addicerentur. ¶ Mangonicos: & equorum uenalium & mancipiorum mangones dicuntur: & ob id fortasse mulio dictus: q̃q̃ mulio is sit qui mulos rhedæ iunctos solutosue agit. ¶ Conuictus quoq; dicitur. i. phama & criminis conuictum: quod. cc. sestertia fraude expressisset. ¶ Latum clauum. usum lati clauigestandi. ¶ Patris: eius. s. iuuenis: cui latum clauum impetrarat. ¶ Increpitus. Vespasianus. ¶ Peregrinatione achaica: quum Neronem in achaiam comitaretur. ¶ Eo: Nerone. ¶ Obdormisceret: inciperet dormire: quasi Neronis uocem minus atenderet. ¶ Offensam: ignominiam. ¶ Publica salutatione: ne cum reliquis quidem ad salutationis officium admitteretur. ¶ Extrema: ultima & quasi capitalia. ¶ Prouincia: syria iudæa.

Rapa

Rapacia Rapina

Rapum e plumbo dicatum

aristides iustus

Fides sublesti or.

Questus mangonici

Mangonizant corpora

Nomen debitũ

Deuia

ex iudea ꝓfectos, rerũ po/tituros ¦

¶PHI. ¶Vt iudea profecti rerũ potirentur. Cor. tacitus. pluribus ꝑsuasio fuerat antiquis sacerdotũ litteris contineri eo ipso tpe fore ut ualesceret oriens. profecti q̃ iudea rerũ potirentur: q̃ ambages ueſpasianum ac titum predixerant. sed uulgus more humanæ cupidinis sibi tantam fato⁹ altitudinem interpretati ne ad/uersis quidẽ ad uera mutabant. orosius in hanc ſniam. iudei in carmellũ montem seducti sortibus: q̃ porten derent exortos a iudea duces rerũ potituros esse bellum ad se trahentes in rebellionem exarserũt: extinctis q̃ romanis presidiis legatum quoq; syriæ ſuppetias ſerentem rapta aqla & ceſis copiis fugauerunt. egeſipp⁹ quoq; libro quinto qđ memora tu dignum est refert: in sacris lit teris impressum fuisse: qđ futur⁹ esset uir: qui de regione iudeo⁹ imperiũ assumeret in orbe terra rum: quæ res eos in tanto furo re posuit: ut sibi non solũ liberta tem sed ẽt regnum pollicerent. id alii ad Vespasianum referen/dũ putarunt: qui ex iudea profe ctus romam uenit ad imperiũ i/gens capescendum. sed pruden tiores ut inqt idem egeſippus ad ieſum referendum esse con/stanter crediderũt: qui in iudeo rum terris secundum carnẽ genitus ex maria regnũ ſuum per uniuerſa terrarum ſpacia diffudit.

Ad chri ſtũ refe/rẽdũ ui/deri

ut eo tpe iudæa profecti rerũ potirẽt: id de ĩperatore Rõa/no q̃tũ euentu poſtea p̃dictũ patuit: iudæi ad se trahẽtes re/bellarũt. cæſoq; p̃poſito legatum inſup ſyriæ cõſularem ſup/petias ferẽtẽ rapta aqla fugauerũt. Ad hunc motum cõpri/mendũ cũ exercitu ampliore: & ſtrẽnuo duce cui tñ tuto tã ta res committeret: opus eẽt: ĩpe potiſſimũ delectus ẽ: & ut Induſtriæ exptæ nec metuẽdus ullo mõ ob humilitatẽ gene ris ac nomis. Additis igit ad copias duabus legionibus. viii. alis cohortib⁹ decẽ atq; inter legatos maiore filio aſſũpto: ut primũ ꝓuinciã attigit: ꝓxias quoq; ciuitates cõuertit i ſe

¶De im/peratore Romano. Veſpaſiano. Iudei ad ſe trahentes. pro ſe interpretabantur iudei ambages fato⁹: tanq; unus ipſo⁹ iudeorũ eſſet futurus rerũ dominus.

Florus cã belli iudaici

¶Rebellarũt. ioſephus libro. xx. antiquitatũ & i n. ii. bel/li iudaici tradit florum fuiſſe cauſam & fomitem belli iudaici: qui a nerone miſſus procurator in iudeã. aua ritia immanitate inflamauit bellũ. impulit iudeos contra romãos arma capeſcentes. initium autem belli iu daici cepit ſecundo anno adminiſtrationis flori. xii. neronis imperii.

¶Ceſo prepoſito. ſabinum ſignificat. poteſt & hoc referri ad prepoſitum illius preſidii: quod erat in caſtello maſeda. in quod irruentes iudei ro/manos omnes ipſumq; prepoſitum interfecere. preterea tradit ioſephus mutilium prefectum romanorũ per pactionem dedidiſſe ſe iudeis: qui fide polluta romanos omnes inter fecere. dicitur tamen prefectus ip ſe mutilius fuiſſe ſeruatus incolumis: dum ſe iudaizare promittit uſq; ad circunciſionem.

¶Legatum ſy/riæ. gallum ſignificat: qui dum uult comprimere orientem tumultum uariis prælliis ac ſepius aduerſis exce

Suppe tiæ

ptus eſt: qui ubi fato aut tedio occidit miſſus mox fuit a nerone ueſpaſianus. tacitus auctor.

¶Suppetias. au xilium ſubſidiumq;. crebra locutio eſt. ut per accuſatiuum enuntiemus ferre ſuppetias: q̃uis plautus dixe/rit ſuppetiæ in nominatiuo cum ait in epidico. Auxilia mihi & ſuppetiæ ſunt domi. oppius ſiue hircius: in/certus eſt auctor: in commentario belli africi. uſurpat hanc elocutionem ut dicat occurrere ſuppetias & ire ſuppetias & ſuppetias ꝓfectus é. ꝓ ferre ſupetias uenire ſuppeciatũ. hoc. n. quoq; in uſu eſt pro eo quod é au

Suppe ciari

xiliatum. eſt enim uer bum ſuppetiari quod ſignificat auxiliari atq; ſuccurrere. apuleius in. viii. at uobis faci/le eſt ſuppeciari miſerimo ſeni. idẽ in primo de aſino aureo. proclamares ſaltẽ ſuppetiatũ: quãuis uideri poſ/ſit dictũ ſuppeciatum. ueluti inclinetur hic ſuppeciatus ut arbitratus ut allegatus: ut ſacrificatus: quæ nomia ſunt quarti ordinis. idẽ ait ſalutares mihi ſuppetias rurſus extinguerem. idẽ ſuppeciatum decurrunt anxii. Item maritũ ſuum ſuppeciatum ciet pro eo qđ eſt inclamat ad auxiliandũ ſubueniendumq;.

Sup-pe tiatum

¶Ipſe potiſſi/mum delectus. ſcribit ioſephus in tertio belli iudaici: neronem: cuius anxius foret & deliberabundus: cui nam cõmotum crederet orientem: quicq; una iudeos rebellantes ulciſceretur. inueniſſe ueſpaſianũ ſolũ his neceſſitatibus parem: & qui tãti belli magnitudinẽ ſuſcipere poſſet: uirum ab adoleſcentia uſq; ad ſenectutẽ bellis exercitatum. itaq; nero cernens ætatem ueſpaſiani cum peritia ſtabilem obſideſq; fidei liberos. eorum q; florem imagines eſſe paternæ prudentiæ: mittit eum ad regendos exercitus in ſyriam conſtitutos: mul/tis pro tempore blandimentis: atq; obſequiis armatum: qualia neceſſitas imperare conſueuit.

¶Ob humi/litatem generis. ob ignobilitatem natulium. Dixit entropius Veſpaſianum obſcure quidem natum eſſe: ſed optimis uiris comparandũ.

¶Octo alis. alæ ſunt equitum ordines. unde alarii & alares: de quibus ante dictum eſt. Ioſephus in tertio belli iudaici enumerans ueſpaſiani copias ait cohortes Cæſareas decẽ & octo acceſſiſſe legionibus: cũ quibus una quæq; ala equitũ erat: & alæ quinq; ſyrorum: itidem equitum. decem autem cohortium ſingulæ mille pedites habebant. Preterea Antiochus & agrippa & ſoemus reges bĩa mil lia peditum: & ſagittarios mille prebuere. malicus quoq; arabie rex. preter qnq; millia peditum equites mil le miſit.

¶Maiore filio aſſumpto. ritum ſignificat. Ioſephus ait Veſpaſianum ex achaia ubi cum nerone fue/rat titum filium dirrexiſſe Alexandriam: ut inde quintam & decimam legiones moneret. ipſe uero terreſtri itinere in ſyriam peruenit: ibiq; romanas uires congregauit.

¶Inter legatos. legati imperatoris ſignificant: quibus legiones & auxilia uniuerſa obtemperabant.

¶Prouinciam: iudeam.

¶M. AN. ¶Iudæa ꝓfecti. i. q e iudæa eẽnt digreſſi: qđ in Veſpaſião & tito filio euenit.

¶Ad ſe trahentes: ad ſe ptinere rati.

¶Præpoſito: ſabino.

¶Legatum: Varum ut ioſephus ſcribit.

¶Ad copias: quæ in ſyria erãt.

¶Octo alis: alæ propriæ equitum dicuntur. Ver. & uirginis ala Camillæ.

¶Maiore filio: tito.

¶Proximas: prouincias.

¶PHI.¶Correpta castrorum disciplina.laudantur impatores Romani:qui correcta disciplina castrensi uictoriam ex hostibus profligatis adepti sunt:sicut scipio emilianus: qui exercitus Romanos regula disciplinæ militaris custodita ita diligenter exercuit:ut qui prius uincti fuerãt uictores existerẽt.Metellus quo q̃ in africa exercitum licentia corruptũ & lasciuia maculosum recepit:quẽ ita emendauit ueteribus institutis & discipliua maiorum:ut postea eos superarent a quibus sub iugum missi fuerant.Quinetiam matius reliquias legionum:quas in galliis cimbri pene deleuerant cum susceptisset: ita erudiuit scientia & arte pugnandi: ut innumerabilem multitudinem non solum cimbrorum sed ẽt theutonoꝝ publico marte deleret.Igit Vespasianus ex more Romanorum imperatorum cũ castrẽsem disciplinam emendasset uictor euasit.Iosephus laudat Vespasianum quod milites ordinauerit ordinibus ex Romana consuetudie usurpatis.¶Lapidis ictũ genu exceperit.Iosephus refert Vespasianum in oppugnatione iotapatæ:non ictu lapidis sed sagittæ fuisse in planta uulneratũ: quæ res maximã perturbationẽ Romanis fecit:his.n.qui prope aderant uiso sanguine perterritis per omnẽ fama uulnerati ducis cucurrit exercitum.aderat & titus formidine perculsus paternæ saluti metuẽs. Vespasianus tñ & timore filiũ & perturbatiõe liberauit exercitũ.superato.n.dolore uulneris:& omnibus q̃ sui causa pertimuerant conspici studens bellũ in iudeos seuius incitauit.egesippus quoq; libro.iii.ait Vespasianum in talo uulneratum iaculo sagittæ.

Exactores disciplinæ militaris

correcta statim castrorum disciplina:uno quoq; & altero p̃lio tam constanter inito:ut in oppugnatione castelli lapidis ictum genu scuto sagittas aliquot exceperit.

Ictus uespasianꝰ

De prodigiis & signis præcedentibus imperiũ Vespasiani

POst Neronẽ Galbãq; Othone atq; Vitelio de prĩcipatu certãtibus in spẽ impii uenit: iã pridẽ sibi p hoc ostẽta conceptã.In suburbano flauioꝝ quercus antiq̃ q̃ erat marti sacrata p tres Vespasiæ partus: singulos repẽte ramos a frutice dedit:haud dubia signa futuri cuiusq; fati primum exilẽ & cito are factum ideoq; puella nata non perannauit: secundũ præualidum ac prolixum:& qui magnam felicitatẽ portenderet:tertiũ uero instar arboris. Quare patrẽ Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatũ renunciasse matri nepotẽ ei Cæsarem genitũ:nec illa qcq̃ aliud q̃ cachinnasse mirantem qd adhuc se mentis compote

Ostẽtũ Ostẽtus

¶Ostenta.ostentũ tam in bonã q̃ in malam partem dicitur.hic accipitur in bonã.apud plinium itidem pro omine fausto usurpatur scribentẽ in.xvi.factum eẽ po.romani quiritibus ostentũ arboris:a quo deinde tẽpore maiestas po.ro.resurrexit.quia ostendũt ut interpretat Cicero ostẽta dicuntur sicut portẽta quia portẽdunt:interdum participialiter ostentum dici solitũ esse non dubium facit pacuuius:cum ait in ipso tẽpore ostentũ senem pro demonstratum.& a catone ager dicitur ostentus soli bonus esse oleto conserundo.

arbores diis dicatæ

¶In suburbano flauioꝝ.in predio flauiæ gentis.¶Marti sacrata.hoc peculiariter intelligeudum est:quod quercus illa marti sacrata foret:cum generaliter quercus & esculus sint ioui dicatæ.sicut apollini laurus: mineruæ olea:ueneri myrthus:herculi populus.¶Per tres uespasiæ partus.uespasia polla peperit sabinũ:Vespasianum:& puellulam.¶Singulos ramos pro ut uespasia pariebat ita quercus ramum producebat.¶A frutice.modo a stirpe:alias arbuscula.namq; ut docet columella libro quarto:frutex minor est arbore: dicit enim ex sutculo arborem procedere:ut oleam.uel fruticem ut palmam silueſtrem:uel tertiũ quiddam.qd nec arborem nec fruticem proprie dixeris ut est uitis.a frutice frutico uerbum deriuatur:ut ait priscianus iii.unde iuuenalis.sed fruticante pilo neglecta & squalida crura.inde fruteta loca fruticibus plena dicuntur.fit etiam a frntice uerbum fruticesco:quo utitur plinius.¶Futuri cuiusq; fati.quod esset futurum fatũ & sors:unius cuiusq; ex uespasiæ fetibus.¶Primum exilem.scilicet ramum dedit.¶Non perannauit.nõ peregit uixitq; integrum annuum tempus:annare uerbum est uetus:unde compositum perannare: quod proprie significat uiuere per totum annum.Macrobius in primo saturnalium memorat priscos romanos mense marcio & publice & priuatim ad annam perennam sacrificatum ire solitos:ut annare perannareq; como mode liceret hoc est uitam degere incolumen per annum integrum:perennare uero quod per litteram.e. profertur est diu durare & uiuere.collumella in tertio.Rosa hoc modo culta multis annis perennat.¶Secundum.scilicet ramum dedit.¶Portenderet.presagaret.portendebat autem sabinum Vespasiani fratrem domi militiæq; clarum futurum:qui ad prefecturam urbis usque processit.¶Tertium.ramum.¶Instar arboris.ad arboream amplitudinem:& hoc portendebat Vespasiano Imperatorium fastigium.¶Aruspicio insuper confirmatum.sabinus Vespasiani pater detulit ad aruspices ostenta:quæ ex quercu domestica obseruauerat:qui per extorum inspectionem confirmauerunt illum in ea opinione:ut crederet filium id temporis natum futurum principem.¶Matri.Vespasiani pater matri suæ:quæ erat Vespasiani auia: renunciauit nepotem sibi.s.Vespasianum genitum esse Cæsarem.qui.s.esset futurus Cæsar & imperator.¶Quam cachinasse.risu soluto & cachinabili defluxisse.

Frutex Fruticꝰ Fruteta Frutices co Annare Perãnare Anna perẽna Perẽnare

¶M.AN.¶Lapidis ictũ lapidẽ supne emissũ gẽu excepit.¶In subur.p̃dio ĩ suburbãis locis.¶Vespasiæ: mis.¶Frutice:frutex neq; arbor:neq; herba e:neq;.n.ad iustã arboris magnitudinẽ assurgit:& statura simi

iis ẽ multis herbis:a frutice fructetũ ẽ:& fructicetũ.¶Puella nata:domicilla.¶Nõ pãnauit:non anum iuxta.¶Instar:ad arboris æquationẽ.¶Sabinus:Vespasiãi frater.¶Nepotẽ:Vespasiãi filiũ:q illi nepos erat:sed utrius ortu titi:an Domitiãi id ꝑsagire cõtigerit:nõ dicit certe duoꝝ coalescentiũ ramoꝝ in utroq; facere oñtum.¶Chachinnasse:solute & incõpositè risisse.¶Se mentis compote.i.q̃q̃ anu:tñ non delira.

¶PHI.¶Deliraret iã filius suꝰ. cachinauit uetula femia. mater sabini patris uespasiani:ubi audiuit filiũ talia referentẽ credẽtẽ q:q; nato uespasiano foret genitus Cæsar:& is:qui Romæ imperaret.uñ mirata ẽ:q; filius nõdum senescens more senũ deliraret:cũ ipsa q̃ iam senio erat cõfecta minime delitio senili foret obnoxia.ẽ.n.senũ ut ait Cicero leuiũ quædam senilis stulticia q̃ deliratio appellari solet.plinius noster in.xviii.tradit letare dici a rusticis in iterratione occatõis qñ opperiunt semina: unde primũ appellata deliratio ẽ.¶Ædilem.uespasianũ.¶Caius Cæsar Caligulã significat.¶Succẽsẽs. irascens: succensere est irasci ex cã:auctor donatus.¶Verrẽdis uiis.hoc quoq; ediliũ erat officium:ut uias deuerri purgariq; facerent.uñ cum uespasianus edilis uias uerrendas mũdandasq; per ignauiã parum diligenter curasset.luto & cenu iussu Caligulæ oppletus est a militibus.ueteres deam quandã uenerabantur noie deuerram:a deuerrendo nuncupatã.auctor augustinus in.vi.qui scopis uerrit domũ: cuiusq; ministeriũ est in uerrendis pauimentis:is eleganter nuncupat scoparius. ait ulpianus titulo de fundo instructo:si uilla cultior sit accedere instrumento fundi atriensẽs & scoparios:sicut si uiridia sint accedunt topiarii.de qbus iam dictũ est.¶Congesto.coaceruato.¶In pretextæ sinum.pretextã significat:q̃ indutus erat Vespasianus ut pote edilis.supra.n.memorauimus prrextam proprie esse magistratuũ.¶Conculcatam.lutum congestũ in pretexã Vespasiani significabat rem publicã cenosam conculcatã deuenturã in gremiũ uespasiãi.cuius pretextæ sinus lutũ excepat.¶Extrarius.grãmatici extrariũ ab extrãeo ita distiguũt:extrarius ẽ:q extra forũ sacramẽtum iusq; sit:extraneus ex altera terra quasi exterarreus:& ita nũc tranquillus canem scienter extrarium uocat:qui erat extra focum Vespasiani:neq; inter domesticos canes domi alebatur.noli autem extrarium accipere. pro extraneo:tãquam non urbicum:& ex altera terra.Consimiliter apuleius.in quit in secunda apologia.preterea minabatur si extrario nupsisset:nihil se filiis ex paternis eorum bonis testamento relicturum.ubi extrarius haud dubie accipitur pro eo qui non sit domesticus & ex eadem familia.¶Mensæ subiecit. significat hoc ostentum quod humana potentia & exterre gentes erant futuræ subiectæ Vespasiano.¶Cenante.s.uespasiãõ.¶Decusso iugo.deiecto.¶Procidit.procubuit.¶Accumbẽtis. epulantis uespasiani:namq; prisci accubare solebant non sedere:ut alio loco memorauimus.¶Submisit.& hoc portendebat:quod animantes erant subiture iugum uespasiani:& omnem superbiam summissuræ:q̃ per ceruicem significatur.¶Arbor cupressus.inter omnia imperii quæ uespasiano facta sunt refertur hoc a Cor.tacito sic scribente.cupressus arbor in agris eius conspicua altitudine repẽre prociderat.ac postera die eodem uestigio resurgens procera & latior uirebat.grande id prosperumq; assensu aruspicũ.& summa claritudo iuueni admodum uespasiano promissa.¶Auito.ab auo auitum deriuatur.liuius interuenit deinde his cogitatiõibus auitum malum regni cupido.Ab apuleio hereditas auita nominatur:quæ fuerat aui priuignorum.¶Radicitus.stirpitus ab radice aduerbium est.¶Viridior resurrexit.scribit plinius in.xvi.i capite de prodigiosis arboribus multas arbores sine tempestate ulla ue causa alia q̃ pdigii cecidisse ac sua spõte resurrexisse:quæ fuerunt fausti ominis & ostenti.ẽ autem cupressus arbor natu morosa.folio amara.odore uiolenta:diti sacra.& ideo funebri signo ad domos posita.ex quo sunt illa.& non plebeios luctus testata cupressus:& ceruleis mestæ uittis atraq; cupresso.¶In achaia.ubi fuerat cum nerone:ibiq; delectus fuit iudeæ rector.¶Simulac.cum primum.postq̃.¶Exemptum.neroni.¶Recenter.alii recens dicunt alii recenter:est etiam uetus uerbum recentare.matius uir doctissimus uerbum finxit elegans recentatur pro eo qd̃ est denuo nascitur atq; iterum fit recens:sic enim ait.iam iam albicassit phebus & recentatur commune lumen hominibus & uoluptas.

¶M.AN.¶Filius sabinus:dubiũ sabinũ ne Vespasiani prem:an fratrẽ eiusdẽ nois:q usq; ad urbis ꝑfecturã processit intelligat.cæterum q̃ fuerit flauii patronii uxor Vespasiani auia:qd̃ itempuellæ.q̃ intra annũ piit nomen non repio.¶Filius suus:sabinus.¶Eum:Vespasianũ.¶C.Cæsar:Caligula.¶Succensens:irascẽs ¶Verendis:purgãdis.¶Oppleri respgi:coopiri:fœdari.¶Cõgesto:luto.¶Prætextæ sinũ:ab initio magi

Deliriũ senile

Deliratio

Lerare.

Succensere

Ceno

oppletꝰ

Scoparius

Dea deuerra

Extrariꝰ

Extraneus

Cupressus resurrexit

Auitum

Cupressus diti sacra

Recentari

ſtratuũ fuit inde eius uſus pueris a Priſco Tarqnio comunicatus: Cæſar q poſtea dictator fuit: quũ prætor eẽt abiecta ꝑtexta clã domum abiit: ſed de uſu ueſtis Dionyſius: Plut. & Macrobius oĩno plura. ¶ Procul/catã: qđ p lutũ: quo nil eſt cõculcatius interptati ſunt. ¶ In gremium id quoq; p ꝑtextæ ſinũ acceptum. ¶ Canis extrarius: nõ domeſticus: aut certe nõ urbicus ac p hoc euidentius oñtũ. ¶ Accũbẽtis. Veſpaſiani. ¶ Aui to agro: coſſano. ſ. ubi cõſtat eũ apud parernã auiã nutritũ. ¶ In achaia. quo fuerat Neronem ſecutus. ¶ Argor cuꝑſſus: huius oſtenti tacitus meminit. ¶ Dentem: Neroni intellige exemptum.

carmeli dei oraculũ conſulentẽ ita cõfirmare ſortes: ut quic quid cogitaret uolueretq; aĩo quamlibet magnũ id eſſe prouenturũ polliceretur. Et unꝰ ex nobilibus captiuis Ioſephꝰ quum coniiceretur in uincula: conſtãtiſſime aſſeuerauit fore ab eodem breui ſolueretur: uerum iam imperatore. Nũciabantur & ex urbe præſagia Neronẽ diebus ultimis monitum per quietẽ ut thenſam Iouis optimi maximi e ſacrario

¶ PHI. ¶ Carmeli dei oraculũ. eſt inter iudeã ſyriãq; mons carmelus cuius mentio fit libro tertio regũ. plinius in qnto carmelũ ait eſſe montẽ & in monte opidũ eodẽ noĩe. deus quoq; carmelus uocabat: cui nec ſimulachrũ nec templũ erat ſed ara tm̃ & reuerentia. illic ſacrificanti ueſpaſiano cũ occultas ſpes uerſaret aĩo baſilides ſacerdos inſpectis identidẽ extis: quicqd eſt in qt ueſpaſiane qđ pars ſeu domũ extuere ſeu prolatare agros ſiue ampliare ſeruitia: datur tibi magna ſedes: ingentes termini: multũ hoĩum. hæc tacitus. ¶ Conſulentẽ. ueſpaſianũ. ¶ Sortes. in carmelo monte a carmelo deo ſortes datas eſſe teſtis eſt oroſius: q ait ſortes carmeli portendiſſe exortos a iudea rerũ potituros. ¶ Ioſephus. hic nimirũ eſt ille ioſephus luculentus iudaicæ hiſtoriæ ſcriptor: qui a hieronymo græcus liuiꝰ appellatur: qui qñ ſcribit ioſephum ſiue ioſeppum a iudeis fuiſſe ducem creatũ ad bellũ cõtra romanos gerendũ: de ſemet ipſo haud dubie ſcribit: q in expugnatione iotapatæ demiſit ſe in puteũ: mox dedit ſe romanis recordatus ſomnia nocturna: quibus ei deus & futuras iudeoꝝ clades: & q̃ romanis eſſent futura principibus indicaſſet. ubi per nicanorẽ ad ueſpaſianum deductus eſt. nemo fuit ductoꝝ: qui nõ eius uiri aſpectu mitior factus ſit. titũ uero preter alios ioſippi miſericordia cepit: plurimaq; ſalutis eiꝰ pars Titus extitit apd patrẽ. ueſpaſianus quaſi miſſurus eũ cæſari precepit ut cautiſſime cuſtodiretur. quo audito. ioſippus aliqd ei ſoli ait ſe dicere uelle: ſummotiſq; oĩbus aliis preter filiũ titum ac duos amicos: uenio inqt ad te nuncius premiſſus a deo: tu & Cæſar eris & impator atq; hic filius tuus: dñs quidẽ non mei ſolũ es tu Cæſar uerũ & terræ mariſq; ac totius hoĩum generis nũc me colligato arctius: & ad maiorem penã cuſtodito. ſi in te iſta confingo. ueſpaſianus cognito cꝑ ioſeppus multa alia uera prædixerat: cæpit extimare credibilia eẽ q̃ de ſe quoq; dixiſſet: ſed neq; cuſtodiã ioſippo nec uincula remittebat. ueſtimentis aliiſq; muneribus eũ donare: fouere nõ deſinebat. ẽt Tito magnã eius operã cõmodante. poſtea ueſpaſianus cũ impator nũcupatus fuiſſet: recordatus ioſippi dicta: quibus eũ Neroĩe uiuo appellauerat impatorem: illum ſolui iuſſit. Titus uero qui cũ patre aderat: iuſtũ eſt inquit pater una cũ ferro ẽt probro ioſippum ſolui. erit. n. tanq; ne initio quidem uinctꝰ fuit: ſi non ſoluerimus ſed inciderimus cathenas. nãq; id agi ſolet in his q non recte fuerint uincti. itaq; ioſippus. p his quæ ꝑdixerat ꝑmio donatus: & de futuris iã dignus. cui credendũ eſſet: habebatur. Quod aũt hic Ioſippus ſit ille ſcriptor maximus hiſtoriaꝝ: oſtendit Euſebius cronographus: cũ ait. Flauius ioſephus ſcriptor hiſtoricus dux belli iudeoꝝ: cũ a romanis interficiendus eẽt: ueſpaſiano prænũciat de morte Neroĩs & eius impio. Idẽ mox paulo: flauius ioſephus. xx. librũ antiquitatũ Domatiãi tẽporibus ſcribit. Hoc idẽ cõfirmat hieronymus qui in libro de uiris illuſtribus ſic ſcriptũ reliquit. Ioſephus mathatiæ filiꝰ: ex hieroſolymis ſacerdos a Veſpaſiano captus: cũ tito filio eius relictus eſt hieroſolymis Hic romã ueniens. vii. libros iudaicæ captiuitatis impatoribus patri filioq; obtulit q bibliothecæ publicæ traditi ſunt & ob ingenii gloriã ſtatuã quoq; meruit romæ. idẽ Euſebius libro. iii. hiſtoriæ eccleſiaſticæ ioſephũ eundem fuiſſe demonſtrat q & bello romanos oppugnauerit & ſcriptor hiſtoriæ fuerit. Corroborat fucitq; hãc oroſius quoq; ſniam & euidẽter oſtendit ioſephũ eſſe eundẽ & impatorem bellicum & conditorem hiſtoriæ clariſſimũ. ſic. n. ſcribit. Ioſephus uero iudeus qui ei tunc bello præfuit: & apud ueſpaſianũ ꝓpter ꝑdictum ueniam gratiamq; meruerat ſcribit undecies centena milia iudeoꝝ gladio & fame piiſſe. ¶ Verum iam impatore. Oroſius hiſtoriæ meminit his uerbis de ueſpaſiano ſcribens. cognita Neronis morte hortatu plurimoꝝ regum & ducũ maxime Ioſephi iudeoꝝ duci ſniæ: qui captus cum in uincula coniiceretur: conſtantiſſime dixerat ſicut Suetonius refert: continuo ſe ab eodem ſed impatore ſoluendũ: impium adeptus eſt. ¶ Ex urbe roma diebus ultimis. paulo anteq; trucidaretur. ¶ Per quietem: in ſomniis. ¶ Thenſam. currum ioui dicatum: i quo ſimulachra deorum deferuntur in pompa. in primo cõmentario de thenſa copioſe dictũ eſt. ¶ E ſacrario. e ſacroꝝ repoſitorio: quod erat in capitolio in quo erat thẽſa cũ aliis donariis ſacriſq; ioui dicatis.

¶ M. AN. ¶ Carmeli dei: de loco: & religionis ritu ſic tacitus: ẽ inqt iudææ inter ſyriamq; Carmelus ita uocãt montẽ deũq; nec ſimulachrũ deo: aut tẽplũ ſic tradidere maiores ſed arã tm̃ & reuerẽtiã: illic ſacrificãti Veſpaſiano quũ ſpes occultas uerſaret aĩo Baſilides ſacerdos iſpectis itidẽ extis qcqd ẽ inqt Veſpaſiane qđ pars ſeu domũ extruere ſeu platare agros ampliare ſeruitia dat tibi magna ſedes: Pli. & ſtrabo ipi quoq; i ora ſyriæ carmelũ mõtẽ referũt. ¶ Ioſephꝰ: ioſippũ eũ appellat ioſephus i hiſtoriis atq; ob eã uaticinationẽ uinculis ſolutũ ſcribit. ¶ Vltimis: extremo uitæ tpe. ¶ Tenſam: de tenſa abũde alibi. ¶ E ſacrario: capitolini tẽpli.

Carmelus mõs

De carmelus

Carmeli ſortes

Pulchra de ioſepho

Eris impator ueſpaſiane

Ioſephꝰ ſoluitur

Ioſephꝰ impator & hiſtoricus

Thenſa

¶PHI. ¶In domũ uespasiãi. hoc Neronis somniũ præsagabat felicitatem maiestatẽq; maximam uespasião tanq; iupiter rex iudeoꝝ & hoium: ire uellet in domũ uespasiani ut illi traderet impium. ¶Ineunte comitia. cũ consularia comitia haberet de secũdo consulatu capiendo. ¶Ad orientẽ conuersa: significabat hoc ostentũ. ꝙ impium romanũ ad uespasianũ conuerteret: qui in syria iudeaq; regionibus orientalibus bellũ gerebat contra iudeos. ¶Bebriacensi. qua apud bebriacum othoniani a uitellianis ꝓfligati sunt. ¶Cõmittere tur. anteq; confligeret pugnaretur q; id. n. est cõmittere: sup quo uerbo alibi plura. ¶Cõfluxisse. repete uerbũ supius nũciabatur. ¶Victaq; altera p duas aquilas confligẽtes. uitellius & otho significabatur. tertia uero ueniens ab ortu solis significabat uespasianum: q ex iudea ueniret abigeretq; uictricem aquilã. hoc est uitellium othonis uictorẽ. aquilis aũt honor dat ut inquit Seneca: ut magnarum reꝝ faciant auspicia.

Auguriũ aq larũ confligẽtiũ

abigere Abigei Abactores Abigeatus

¶Abegisse. fugasse. expulisse. ꝑterea abigere ẽ abducere & quo dãmodo deprædari. uñ abigei & abactores dicti: qui ut inqt ulpianus: pecora ex pascuis uel ex armentis subtrahunt: oues pro numero abactorũ aut abigeum aut furẽ faciunt. quidã putauerunt equum uel bouem unum abactũ abigeatus crimen facere.

in domum Vespasiani in circũ deduceret: Ac nõ multũ post comitia secundi cõsulatus ineunte Galba statua diui Iulii ad orientẽ spõte cõuersa: acieq; bebryacẽsi priusq; committeret duas aquilas in conspectu omnium cõfluxisse: uictaq; altera subuenisse tertiam a solis ortu: ac uictricem abegisse.

De assumptione eius ad imperium.

NEc tamen quicq; ante tentauit promptissimis atq; etiã instantibus suis: quã solicitatus quorundã & ignotorũ & absentiũ fortuito fauore: mesiaci exercitus bina e tribus legionibus milia missa auxilio Othoni: postquã iter ingressis nunciatũ est uictũ eũ: ac uim uitæ suæ attulisse: nihil secins aquileiã usq; perseuerauerunt: quasi rumori minus crederent Ibi per occasionẽ ac licentiam oi rapinarum genere grassait: quũ timerent ne sibi reuersis reddenda ratio ac subeunda pœna esset: consiliũ inierunt eligendi creandiq; ĩperatores: neq;. n. deteriores esse aut hispaniẽsi exercitu: q Galbam: aut prætoriano: qui Othõem: aut germaniano: q Vitelium fecissent. Propositis itaq; nominibus

in ſtantibus ſuis: Egeſippus libro. iiii. tradit ueſpaſianũ a ſuis extimulatũ fuiſſe ad ſuſcipiendũ impii gubernaculũ. ille uero abnuens ſe indignũ dicere aſſerens refugiendũ eſſe ciuile bellũ: illi inſtare prõptius. ille reſiſtere perſeuerãtius. poſtremo reluctantẽ cogunt ut capeſſat imperiũ. ¶Ignotoꝝ & abſentiũ. exercitus romãos ſignificat: q erant in meſia nec ueſpaſiano pcogniti. ¶Meſiaci exiercitus. genitiuꝰ caſus eſt. Diciť ãt exercitus meſiacus romanus: q erat in meſia: q̃ pr uincia ſicut añ dictũ eſt iungit pãoniæ ad pontũ uſq; cũ danubio decurrens. ¶Tribus legionibus. ad enarrationẽ huius rei ſcribit Cornelius Tacitus accelerata eẽ ueſpaſiani cepta ſtudio illyrici exercitus: q in eius ptes tranſgreſſus ẽ: legio terciadecima fuit illa: quæ exẽplũ cæteris meſiæ legionibus ꝑbuit. octauæ. ſ. & ſeptimæ. q̃ fauore othonis ibutæ q̃is ꝑlio nõ interfuiſſent: aquileã ꝓgreſſæ: pturbatis q de othone nũciabant: laceratiſq; uexillis nomẽ uitelliꝑferẽtibus. rapta poſtremo pecunia: & iter ſe diuiſa hoſtiliter egerant. uñ metus exortus ẽ: & ex metu cõſiliũ poſſe ĩputari ueſpaſião. q̃ apud uitellium erãt excuſanda. ita tres meſiæ legiões per epiſtolas alliciebãt pãonicũ exercitũ: ita in pãonia tertia decima legio ac ſeptima haud cũctanter ueſpaſião acceſſere: ui ꝑcipua primi antonii. ¶Vim uitæ attuliſſe. ſemetipſum cõtrucidaſſe. ¶Perſeuerauerũt. ſ. ꝓgredi ¶Aquileiã uſq;. aqleia in. x. regione italiæ. xii. milibus paſſuũ a mari ſita ẽ. auctor pli. in. iii. de qua Martialis. Et tu ledei felix aqleia timaui. Hiſtorici laudãt aquileienſiũ in romanos fidẽ: q ꝓ ſenatu cõtra maximinũ: funes de capillis mulieꝝ feciſſe ꝓdunt: cũ deeſſent nerui ad ſagittas emittẽdas: qd & in bello ſenonico romæ dĩ factũ. Vñ in honorẽ matronaꝝ templũ ueneri cognomento caluæ ſenatus dicauit. ¶Rumori. famæ uulgatæ de othonis morte ſine certo auctore. ¶Graſſati. debacchati. ¶Hiſpanienſi exercitu. romanus exercitus ſignificatur: q in hiſpania galbam fecerat imperatorẽ. ¶Prætoriano. ꝓtorianas cohortes intelligit: a qbus otho factꝰ fuerat imperator. ¶Germaniciano. exercitũ romanũ ſignificat: q in germania uitelliũ conſalutauerat imperatorẽ: ubi illud attende germanicianum dici: qui cum romanus foret agebat in germania: ſicut illyricianos exercitus ſcienter appellat iulius capitolinus legiones romanas: q̃ in illyrico militabant. Sic & milites urbaniciani a ſpartiano dicti: non tam ꝙ romani forent: q̃ ꝙ eſſent ad urbem. Alibi tradidimus quæ differentia ſit inter hiſpanum & hiſpanienſem: germanum & germanicianum: & id genus alia. ¶Propoſitis nomibus legatorum. ſenſus eſt: milites meſiaci exercitus more cõſultantium propoſuerunt nomina omnium legatorum. qui id temporis rectores erant legionum. ex omnibus nullum potiorem eſſe dixerunt ueſpaſiano: quẽ crearent imperatorem. Legati ãt conſulares in hoc loco ſignificantur rectores copiaꝝ olim cõſulatu p̃diti: quales in germania Ordeonius flaccus: aulus cecinna: fabius ualens fuerunt legati legionum.

Legiões meſiacæ

Aqleia Funes ex capillis mulierũ

Germaniciaꝰ Vrbaniciani

¶M. AN. ¶Ad orientẽ: quo oñto ſignificabať ex ſyria q̃ ad ortũ ſita eſt nouũ imperiũ oriturũ. ¶Bebriacẽſi acie. qua a uitelianis in othonẽ ẽ pugnatũ. ¶Duas aquilas: p eas Othonẽ intellige & uitelliũ. ¶Tertiam: q̃ Veſpaſianũ portẽdebat. ¶Abegiſſe: fugaſſe. ¶Meſiaci exercitus: nunc docet ecquis fuerit ille fortuitus fauor: qd aũt legiones: q̃ in Meſſia erãt fauerint Othoni: ſupra eſt demonſtrarum. ¶Aquileiã uſq;. eſt aqleia

latina colonia: ut Liuius ait in carnoȝ ora: incumbentibus barbaris ut Strabo tradidit imposita. ¶Ne sibi reuersis: romam. s. ¶Deteriores: minus bonos & fortes.

legatorũ consulariũ quot ubiq; tunc erãt quũ cæteros aliũ alia de cã improbarent: & quidã e legione tertia: q̃ sub exitu Neronis translata ex syria ĩ mesiam fuerat: Vespasianum laudibus ferrent: assensere cuncti: nomẽq; eius uexillis omnib⁹ sine mora inscripserunt: Et tunc quidẽ compressa res est reuocatis ad officiũ numeris parumper. Cæterũ diuulgato facto Tiberius Alexãder p̃fectus ægypti primus in urbẽ Vespasiani legiones adegit cal. iul. qui principatus dies ĩ posterũ obseruatus ẽ. Iudaicus deinde exercitus. v. idus iulii apud ipsum iurauit: plurimũ cœptis contulerunt iactatum exemplar epistolæ ueræ siue falsæ defuncti Othonis ad Vespasianũ extrema obtestatiõe ultionẽ mandãtis: & ut reip. subueniret optãtis: simul rumor dissipatus destiasse Viteliũ uictorem permutare hiberna legionũ: & germanicas trãsferre in orientẽ ad securiorẽ molliorẽq; militiam. Præterea ex præsidibus prouinciarum Licinius Mutianus: & e regibus Vologesus pthus. Ille deposita simultate: quã in id tẽpus ex æmulatione non obscure gerebat: syria cum promisit exercitum

¶PHI. ¶Laudibus ferrent. p̃cõio uirtutis & laudationib⁹ ad cælũ rollerẽt. ¶Quidã e legiõe tertia. Cor. tacitus meminit tertiæ legionis de syria in mesiam trãslatæ: quã alexander p̃fectus ægypti inter suas numerauerat ¶Cõpressa res est. de uespasiano creato a militibus mesiacis ĩperatore. ¶Ad officiũ muneris ut in officio pristinæ militiæ uellent pseuerare. ¶Tiberius alexander p̃fectus ægypti. initiũ ferẽdi ad uespasianũ impii alexandriã ceptũ est festinante tiberio alexandro: q cal. iuliis sacramento eius legiones adegit: isq; primus principatus uespasiani dies in posterũ celebratus ẽ. Iudaicus uero exercitus. v. nonas iulii in nomen uespasiani apud ipsum iurauit: eo ardore ut nec titus quidẽ filius expectaret. cuncta militũ impetu acta fũt: egressum cubiculo uespasianũ ut legatũ salutari impatorem salutauere. tunc cæteri accurrerunt cæsarẽ & augustũ. & oĩa principatus uocabula cumulantes. hæc tacitus. ¶Plurimũ ceptis contulerũt. hæc quæ sequũt plurimum: plurimũ iuuerũt cepta militaria de creato impatore uespasiano. ¶Iactatum. uulgatũ. ¶Vlcionem mandantis. otho añ obitũ ferebatur epistolam scripsisse ad uespasianũ: qua illi ulcionem suam obtestando mãdabat: tanq̃ p̃sagaret diuinaretq; uespasiauũ futurũ suæ mortis ultorem. Morientes diuinare existimãtur. quod cõfirmat Possidonius exemplo rhodii: quẽ moriendo prodidit sex æquales nominasse: & dixisse quis primus eoȝ: quis secundus: quis deinceps moriturus esset Et q̃is mandatũ solui dicat morte mandatoris: tũ uespasianus mandatũ othonis iam defuncti suscepit: susceptũq; cõsumauit. ¶Simul rumor dissipatus. s. plurimũ contulit ceptis. ¶Destinasse. constituisse. deliberasse. ¶Permutare hiberna legionũ. refert tacitus nihil æque ꝓuinciam syriã. exercitũq; syriacũ accendisse ad fouendas uespasiani ptes: q̃ ꝓ assueuerabat Mutianus statuisse uitelliũ: ut germanicas legiões in syriã ad militiã opulentã quietãq; transferret. Cõtra ut syriacis legionibus germãica hiberna celo ac laboribus dura mutarent. qppe ꝓuinciales syriæ sueto militum cõtubernio gaudebãt: & a militibus nota illa & familiaria castra in modum penatũ diligebant. ¶Molliorem militiã. asyam opimã esse & fertilem: molliq; celo amenam auctores prodiderũt. in quam sniam est illud Lucani. Quicqd ad æoos tractus mũdiq; tpe labit. Emollit gentes clemẽtia celi. M. tulius asyam appellat delicatã ꝓuinciam: in qua continenter uixisse laudandum ẽ. ¶Licinius mutianus. s. contulit plurimũ cæptis. Erat ãt Mutiãus id tpis syriæ ꝓpositus: cui ab initio ex uicinis prouinciaȝ administrationibus æmulatio fuerat cum uespasiano: deinde post obitum Neronis positis odiis in medium consuluerunt. hic magnificentia & opibus clarus: græcæ facundiæ omniũ quæq; diceret atq; faceret arte quadam erat ostẽtator. hic auctore tacito uespasianum sua oratione persuasit capescere ĩperium debere: extat apud enndem luculenta Mutiani oratio ad uespasianũ. Existimo hunc esse illum Mutianum: quẽ ter consulem Plinius appellat: eiusq; identidẽ citat testimoniũ. ¶Vologesus parthus. parthorum rex Cor. tacitus uologesis parthoȝ regis subinde meminit. ¶Ille. Mutianus. ¶Ex æmulatione. Cornelius tacitus quatuor legiones Mutianus obtinebat in pace: sed æmulatio & proximi exercitus gloria depulerat segnitiam. idem post paulum: ceterum Mutianus syriæ: uespasianus iudeæ præpositus uicinis prouinciarum administrationibus inuidia discordes. Exitu demum Neronis positis odiis in medium consuluere: primũ per amicos. dein præcipua concordia fide Titus parua certamina inter patrẽ & Mutianum aboleuerat: natura atq; arte compositus ad iciendis etiam Mutiani moribus.

¶M. AN. ¶Legatorum cõsulariũ: eorum qui consulares prouincias legatorum nomine administrabant: nec placet consulares legatos intelligas: qui olim consules fuissent: tum uero legatione fungerent. ¶Aliũ: legatorũ. ¶Laudibus ferret. Laudaret Ver. Teucros insigni laude ferebat. ¶Reuocatis: militibus ipsis: ¶Tiberius alexander: tacitus initiũ inquit ferendi ad uespasianum imperii alexandriæ ceptum festinante tiberio alexãdro q calen. Iuliis sacramẽto eius legiões adegit: isq; primus pricipatus dies ĩ posteȝ celebrat⁹. ¶Defuncti othonis: defuncti dixit ergo ab inferis missæ ergo quare uere siue falsæ adiecit: plures ita accipiẽt: ut epistola ab eo añ mortẽ sit scripta: inde eo defũcto ad uespasianũ delata: sed Tranqllus ad sororem &

Initium imperii uespasiani

Salutat impator

Morientes diuinant

asia opima & amena. Mutianus magnificẽtia clar⁹.

Hippotoxotæ

Messalinā tñ codicillos othonem exarasse ait. ¶ Germanicas legiões: quibus ipse fuerat principatu usus. ¶ Ille: Licinius.

¶ PHI. ¶ Hic. uologeses pthorũ rex. ¶ Sagittariorũ. sagittarios eqstres græco uocabulo hippotoxotas uocant. q̃ dictio frequens est apud historicos. parthos ãt præpollere sagittariis satis notũ. cum sagitis potissimũ bella cõficiãt: quas ét a tergo scienter iaculantur adeo ut nõ minus fugiendo noceant q̃ resistẽdo. hinc illud. Fidentemq; fuga parthum uersisq; sagitis. ¶ Du-

Sagittarii pthi

hic. xl. milia sagittariorum.

De quibusdã miraculis per eũ factis in initio principatus.

SVspecto igit' ciuili bello ac ducibus copiisq; in ita liã premissis interim Alexandriã trãsiit: ut claustra ægypti obtineret: hic quũ de firmitate impii captu rus auspicium: ædem Serapidis summotis omnibus solus i trasset: ac propiciatio multũ deo: tandem se cõuertisset ue benas coronasq; & pãificia: ut illic assolet: Basilides libert⁹

cibus. in primis Munitiano & Antonio primo. ¶ Vt claustra ægypti. Cornelius. tacitus Titũ instare iudeæ uespasianum obtinere claustra ægypti placuit: sufficere uidebantur aduersus uitelliũ pars copiarum: & dux Mutianus: & uespasiani nomen. ¶ Hic. alexandriæ in ægypto. ¶ Aedem serapidis: De serapide Augustin⁹ in. xviii. hæc prodidit memoratu digna. Apis rex argiuorũ transuectus in ægyptum: cum ibi mortuus esset

De serapide

factus est serapis oium maximus ægyptioq; deus. Cur ãt serapis appellatus: sit rationẽ Varro reddidit. quia .n. archa in qua mortuus ponitur: qđ omẽs iam sarcophagũ uocant: soros græce dicitur: & ibi eũ sepultũ ue nerari ceperunt sorosapis. uel sorapis primo. deinde ut fieri assolet una littera cõmutata serapis dictus est.

Sorosapis

Idẽ traditur ab Eusebio libro decimo præparationis euangelicæ. & a Ruffino in undecimo historiæ ecclesiasticæ. ¶ Quidam serapin prodiderunt esse iouẽ: Cuius capiti modius suppositus sit: quia cũ mensura cũcta iudicet moderari. Habebat ãt serapis alexãdriæ tẽplũ opere fornicato constructũ: in quo simulachũ ipsius

Simulacrum serapidis

dei erat uastum: ut dextera unũ parietem: alterum leua pstringeret: quod ex oĩbus generibus metallorum lignorũq; compositũ ferebat'. Erat & fenestra quedam pexigua dolis: & ea arte composita: ut radius solis ingrediens os & labra serapis illuminaret. ita ut spectãte populo salutatus osculo serapis uideret' a sole: serapi esse solem esse osirin esse oĩa. Et multiiugis nominibus appellari testatur Marcianus in hymno heroico. De origine serapidis copiose scribit Cor. tacitus: qui ait eũdem dici esculapiũ q; morbis medeatur. Quidã plutonem existimauerũt esse. Macrobius tradit serapis & solis unam esse & indiuiduã naturam. Edes ãt serapidis eleganter dicitur serapiũ: sicut templum Isidis isium. Et in hoc significato dictũ est illud a lampridio inuita alexandri. Isium & serapium decenter ornauit additis signis Et Deliacis & omnibus mysticis: sed de hoc

Serapiũ Isium

alexandrino serapidis tẽplo idest serapio sic scribit Marcelinus in. xxii. inter quæ eminet serapium: qđ licet minuatur exilitate uerboꝝ: atriis tñ colũnariis amplissimis: spirantibus signorum figmentis. & reliqua operũ multitudie ita ẽ exornatũ. ut post capitolium quo se uenerabilis roma in eternũ attollit: nihil orbis terrarũ ambitiosius cernat. ¶ Se conuertisset. hoc ex ritu religionis factitatũ: in qua adorantes se uertigine religiosa cõuertebant: qđ in proximo cõmentario dictũ est explicatius. ¶ Verbenas. uerbena ut inqt Seruius, p

Laus serapii

prie est herba sacra sumpta de loco sacro capitolii: qua coronabant' fetiales: Et pater patratus federa facturi uel bella indicturi. Abusiue tñ etiã uerbenas uocamus oẽs frondes sacratas: ut est laurus oliua uel myrth⁹. Terẽ. Ex ara hic uerbenas sũme. Nã myrthũ fuisse menãder testat': de quo id trãstulit Terẽtius Donatus uero uerbenas ait eẽ oẽs herbas & frõdes festas ad aras coronãdas: ex aliquo loco puro decerptas dictasq; autumat eẽ q̃si herbenas. Pli. uero in. xxii. noĩe sagminũ & uerbenaꝝ significari pdidit gramẽ exarce cũ sua terra uulsũ. Verbena sp & legati cũ ad hostis clarigatũ mittebãt' usi. i. res raptas clare repetitũ: unus uticq; uerbenarius uocabat'. Idẽ in. xxv. uerbenacã peculiariter uocat herbã: quã græci Ierobotanen q̃si sacrã herbã dicũt

Verbene

Aliq peristereõ q̃si colũbariã. Hæc ẽ inqt quã legatos ferre ad hostes iudicauim⁹. magi circa hãc insaniũt: aiũt q; si aqua spargat' tricliniũ q̃ maduerit letiores cõuictus fieri. Liuius li. x. secũdi punici belli idẽ qđ Plinius signat uidelicet uerbenas & sagmina idẽ significare. eẽ ãt genus herbæ ex arce sumptũ: ubi obiter declarandũ

Verbe/herbẽæ

priuas uerbenas & priuos silices a liuio dici singulos qa ueteres priua dixerũt q̃ nos singula dicimus: quo uerbo lucilius usus ẽ. abdomina tynia priua dabo cephaleaq; carnẽ. ¶ Panificia. panes significat. dictũ ẽ panificiũ a pane faciẽdo ut autumat Varro. uñ & panifex q panẽ facit dict⁹. Cor. celsus in secũdo tradit panificia q̃ ex frumẽtis fiũt gñris ualẽtissimi eẽ. Id ãt ualẽtissimũ uocat: ĩ quo plurimũ alimẽti ẽ. ¶ Vt illic assolet. talia

Clarigatũ quid

exigebat religio serapidis alexãdrini. ¶ Basilides libertus. nomẽ hoc omẽ regni & principatus fecit uespasiano. Basileus. n. rex significat'. uñ basilidis omẽ, p omĩe impii uespasian⁹ accepit. Cor. tacitus. ait sacerdoté ipsũ noiatũ eẽ basilidẽ: q uespasiano denũciauerit ĩ tẽplo carmeli dei cũcta illi ex aĩ snia euẽtura. Idẽ hãc historiã luculẽter explicat his uerbis. Altior ide uespasiano cupido adeũdi sacrã serapidis edẽ: ut sup rebus impii cõsuleret arceri tẽplo cũctã iubet: atq; igressus intentusq; numini respexit pone tergũ e primoribus egyptioꝝ noĩe basiden. quẽ, pcul alexãdria pluriũ dieꝝ itinere: & egro corpore detineri haud ignorabat: pcontat' sacerdotes nũ illo die basilides tẽplũ inisset. pcontat' obuios utꝝ ĩ urbe uisus sit. dẽiq; missis militib⁹ explorat illo tpis mometo octogita milib⁹ passuũ abfuisse: tũ diuinã speciẽ & uim respõsi ex noĩe basilidis interptatus est.

Verbeas

Priuas

Pãificia

Pãifex

ualẽtissimum

basilides

Neruici

¶ M. AN. ¶ Hic: uologesus. ¶ Ducibus: Liciniũ mutianũ cum sexta legiõe: & xiiii. uexillariorũ millibus p missum tacitus scribit. ¶ Claustra ægypti: sic idẽ tacitus titũ inqt instare iudeæ uespasianum obtinere claustra ægypti placuit: quasi claustris. n. ægyptus arabico dorso claudit'. ¶ Serapidis: colebat' serapis religiose

in ægypto: Macrobi⁹ serapi atq; isin cultu pene attõitæ uenatiõis obseruat oẽm tñ illã ueneratione soli se sub illius noie testat ipẽdere: qbus uerbis apparet serapi & solẽ eũdẽ eẽ oratus serapis a Nicocreõte cypriorũ rege qs esset: rñdit his uersibus: εἰμὶ θεὸς τὸ δὲ σὰς μάθειν οἷος κατ' ὠκεανὸν κεφαλὴ γαστὴρ δὲ θάλασσα τὰ δὲ οἱ πόδες εἰσὶ τὰ δοῦατα δ' ἐν αἰτέρι κεῖται δίμματὲ πηλαυτες λάμπρον φαος ηελοιο. ¶ Verbenas: herbas sacras plinius sagmina i remediis publicis fuere: & in sacris legatiõibus q̃ uerbenæ certe u: roq; noie idẽ significat hocẽ gramen cũ sua terra euulsũ: terẽtius quoq; Myrtum uerbenam appellauit. ¶ Panificia: panes quum alioqnin panificium sit proprie tñ est ipsa panis factura ¶ Basylides libertus: tacitus basylidem e primoribus ægyptiorum fuisse ait: sed siue libertus siue alterius fortunæ fuerit: certe nomen ostentũ fecit βασυλευσ. n. rex dicitur unde basilides.

optulisse ei uisus est: quẽ neq; admissum a quoq̃: & iampridẽ propter neruorũ ualitudinẽ uix ingredi lõgeq; abesse cõstabat: ac statim aduenere litteræ fusas apud Cremonã Vitellii copias: ipm in urbe interemptũ nunciãtes. Auctoritas & quasi maiestas q̃dam ut. s. inopinato & adhuc nouo principi deerat: hæc quoq; accessit. E plæbe qdam luminibus orbat⁹ itẽ alius debili crure sedentẽ p tribunali pariter adierunt orãtes opẽ ualitudinis demõstratã a Serapide p quietẽ: restituturũ oculos si ispuisset: cõfirmaturũ crus si dignaret calce cõtigere: quũ uix fides eẽt rẽ ullo mõ successurã: ideoq; ne experiri quidẽ auderet: extremo hortãtibus amicis palã p cõcione utrũq; tentauit: nec euẽtus defuit. Per idẽ tps tegeæ i arcadia instinctu uaticinantiũ effossa sunt sacrato loco uasa operis antiqui: atq; in iis assimilis Vespasiano imago.

De restitutione collapsæ reipublicæ p eũ facta.

Alis tantaq; cũ fama in urbẽ reuersus acto de iudeis triumpho cõsulatus octo ueteri addidit: suscepit & censuram: ac & per totum imperii tempus nihil habuit

¶ PHI. ¶ Propter neruorũ ualitudinẽ: qui neruis laborãt nerui ci dñr. Victruuius in. viii. aq̃ neruicos & podragricos efficiunt: sulphurosi fontes neruorũ labores reficiũt. ¶ Longe. octoginta milibus passuũ aberat. ab alexãdria basilides id tpis. ¶ Apd cremonã. qñ antonius primus flauianorũ dux apud cremonã cecinam cũ uitellianis copiis ꝓfligauit. & tũc cremona incẽdio deflagrauit: ubi cũcta manibus rapiẽtium passim direpta sũt. ¶ Ipsũ: uitellium. ¶ Maiestas deerat: ut ait filius. Armat maiestas eterna ducẽ. Et ut inqt Valerius maiestatẽ recte quis dixerit longũ & beatũ honorẽ esse sine honore. Maiestas honor sine honore.

¶ E plebe quidã. multa quidam miracula: ut inqt tacitus alexandriæ euenerunt: qbus celi fauor & quedã in uespasianũ iclinatio oñderet. quidã oculorũ tabe notus genibus eius aduoluit reme diũ cecitatis gemitu exposcẽs: tã q̃ monitus a deo serapide: ꝑcabaturq; principẽ: ut genas & oculorũ orbes dignaret expuere oris excremẽto. alius manu eger eodẽ deo auctore ut pede ac uestigio uespasiani calcaret orabat: Vespasianus primo irridere aspernari famãq; uanitatis metuere. postremo estimari a medicis iubet: an talis cecitas ac debilitas humana ope superabiles foret. medici uarie disserẽtes id fortasse cordi deis eẽ dixerũt. & diuino ministerio principẽ electũ. deniq; patrati remedii penes cæsarẽ irriti ludibriũ penes miseros fore. Vespasianus iussa exequit multitudine ad spectaculũ erecta. statim cõuersa est ad usum manus: ac ceco reluxit dies. Miracula facta per uespasianũ

¶ Sedentẽ. uespasianũ. ¶ Pro tribunali. in tribunali tanq̃ ius diceret. ¶ Per quietẽ. in somniis. ¶ Oculos. illius q luminibus erat orbatus. ¶ Crus. tacitus dixit nõ crure sed mãu egrũ fuisse. ¶ Successurã. habiturã successum ꝓsperũq; exitũ. ¶ Hortãtibus amicis. maxie medicis: q differebãt ñ excussã eẽ uĩ luminis illi orbato lumibus & redditurã aciẽ: si pellerẽt obstãtia: alteri uero deprauatos artus itegrari posse si salubris uis adhibet. ¶ Vtrũq; ispuit oculũ egri. & calce cõtigit crus debilitati. ¶ Nec defuit euẽt⁹. ait tacit⁹ utrũq; miraculũ ab his: q iterfuer: nũc quoq; memorari: postq̃ nullũ mẽdatio preciũ. ¶ Tegeæ i arcadia. tegea oppidũ ẽ arcadiæ: uñ tegeaticus mercurius a papinio dictus illo uersu & cũ uenalia uolucer tegeaticus umbra. oli lacedemonii bellũ intulere tegeatibus ferẽtes secũ cõpedes. tãq̃ eẽnt redacturi illos i captiuitatẽ. uerum congressi prelio ac fugati quicunq; uiui sunt capti: eisdẽ quas ipsi attulerãt cõpedibus cõpediti campũ tegeatẽ metiti fune coluerũt. Cõpedes illæ qbus cũ uincti fuerunt lacedemonii ad memoriã usq; herodoti incolume manserũt circa templũ minerue apud tegeã suspẽsæ. Tegea op. Tegeaticus Cõpedes aduincien dos tegeatas

¶ Vasa operis antiqui. qualia sunt archetypa & qualia uascularii artifices antiqui fictitauerunt: ut mentor agragas boetus & mys: qui in argento celando inclaruerunt. cum in auro celando inclaruisse neminẽ miretur plinius. Archetypa

¶ Acto de iudeis triumpho. ne credas' uespasianum statim ut romã rediit de iudeis triũphasse: id. n. repugnat sniæ historicorũ: qui prodiderunt uespasianũ expectasse filiũ titum a iudaica uictoria reuertentẽ: cum quo cõmunem triumphũ obres bñ gestas agere statuit: quãuis utrisq; senatus propriũ decreuisset. põpa iudaici triumphi graphice pscripta est a iosepho libro. vii. belli iudaici: in quo inter cætera lex iudeorũ gestata fuit: quã in palatio conditam seruari precepit uespasianus. Lex iudeorũ lata in triũpho

¶ Veteri: primo consulatui: quẽ adhuc priuatus gesserat per duos nouissimos anni menses.

¶ M. AN. Neruorum ualitudinẽ: contractionem: aut imbecillitatẽ. ¶ Apud cremonã: ubi Antonius cũ mesiacis legionibus uitelianos duplici prælio fuderat. ¶ Demonstratam: opem. ¶ Restituturum: in itegrum redditurum: id. n. per quietem fuerat a Serapide demonstratum. ¶ Calce: pedes. ¶ Auderet: uespasianus

¶Tentauit:experiri uoluit. ¶Euentus effectus. ¶Instinctus:suasu:monitu:impulsu.

¶PHI. ¶Antiqus. Carius uel ut nonius exponit meli⁹. ¶Nutantem.labantē uacillantem tiubātem. ¶Stabilire primo deinde ornare.imitatores de⁹ nos sui eē uoluit:q ut inquit ambrosius in primo exameri primo fecit postea uenustauit. ut & nos primo faciamus aliqua postea uenustemus:ne simul dum utq; adorimur neutrum'possimus implere. ¶Victoriæ fiducia uictoria suapte natura insolentes fere semper uictores facit. hinc saluſtius syllanos milites postq uictoriam adepti sunt nihil reliqui uictis feciſſe prodidit:cū secundæ res ēt animos sapiētum fatigent. ¶Ignominiæ dolore. antiquius'q̄ prope afflictam nutantemq; remp.stabilire'primo:deinde & ornare:Milites pars uictoriæ fiducia:ps ignominiæ dolore ad oēm licentiam audaciāq; processerāt.Sed & puinciæ ciuitatesq; liberæ:nec nō &'regna quædā tumultuosi? inter se agebāt.Quare uitellianoq; quidem & auctorauit plurimos & coercuit:participibus autē uictoriæ adeo nihil extra ordinē indulsit:ut etiam legitima præmia sero persoluerit.Ac ne quā occasionem corrigendi disciplinam prætermitteret:adolescentulum fragrantē unguento:quū sibi p impetrata præfectura gratias ageret nutu aspernatus uoce etiam grauissima increpuit maluissem allium oboluisses:literasq; reuocauit. Classiarios uero qui ab ostia & puteolis romā pedibus per uicos cōmeant petētes cōstitui aliqd sibi

Primo faciēdū mox uenustādū

qui facti fuerant ignominiosi & ignominiæ nota affecti sub prioribus principibus. ¶Exauctorauit.missos fecit a militia militaribusq; insignibus priuauit. ¶Indulsit.per indulgentias imperatorias benignius tribuit. ¶Legitima præmia.quæ ueteranis ex lege militari cōstituta sunt:& quæ imperator promisit se daturū.

Vnguētati molles

¶Disciplinam.militarem. ¶Fragrantem unguento.olentē unguenti odorē:unguentū aūt deliciarum cā non ualitudinis paratum intelligimus:de quo supra satis ac super:qui unguento fragrant molles & effeminati iudicantur.unde olim festiuiter aristippus dixisse fertur:qui delectatus unguento:male inquit istis effeminatis eueniat:qui rem tā bellam infamauerunt.olim censores romæ edixerūt nequis uenderet unguēta exotica:sic.n.appellauere:quæ peregrina intelligi uoluerunt.Lycurgus unguentū eiecit ab urbe sparta/

Vnguēta exotica

na ueluti corruptelam. unguētatum apes infestant & pungūt:cū ipsæ sequantur oīa pura. Luxuria auctore plinio mixturā fecit odorū & ita reperta sunt unguenta dicimus fragrantē unguento & unguentū. apuleius cinnama fragrās & balsama rorans calua ꝓcesserit.summa aūt cōmendatio ungnentoq; est: ut transeuntē feminā odor inuitet etiam aliud agentē.unguenti uoluptas merito aliena dicitur a plinio:qm̄ odorē qui gerit ipse nō sentit. ¶Prefectura. generali uocabulo prefectura oīs dicitur a p̄ficiendo:unde prefectura urbis & p̄fecturæ militares dictæ.ægyptus diuiditur in prefecturas oppidoq;:quas nomos uocant.thracia diuisa

Odorē qui gerit ñ sētit

est in stratageas quinquaginta:ita.n.uocant prefecturas.hic militaris prefectura significatur:qualis est prefecti legionū prefecti castrorū & prefecti fabrorū. ¶Nutu.nutus est capitis:unde dictū numen autumat uarro.ueteres inter nutare & annuere & nictare hoc interesse uoluerunt:ut nutare capitis sit annuere nariū uel labioq;.nictare oculorū.plautus in asinaria:nec illa ulli homini nutet nictet annuat.plinius in primo epistolarum eleganter docet nutū dici quādo annuimus renutum uero qñ recusamus:sic.n.ait.Nam ego quoq; simili nutu ac renutu respondere uoto tuo possum.& ita in hoc tranquilli loco nutus pro renutu accipietur.

Prefectura

Nomistatageæ

Nutus, Nictare. Renuē

¶Increpuit:castigauit incressuit. ¶Maluissem alliū oboluisses.snia ꝓfecto imperatoria & memoratu digna ad luxuriam molliciemq; castigandā:nam cum odor alii in primis molestus eē soleat & olfactū infestare eorum:cum quibus sermocinamur:attamen dixit grauiter & seuere uespasianus uoluisse se potius ut ille oleret allii odorem illū aspernabilem q̄ quod unguento fragraret:tanq̄ magis uiro conueniret esseteq; res magis uirilis odor allii q̄ unguēti:siquis autem ut obiter hoc quoq; attingam:cupit ut odore allia careant:ea seri iubebit cum luna infra terram sit:colligi uero cum in coitu:& ita docente columella in.xii. neq; acerrimi

Vt odor allia careant

saporis existent neq; mandentium hanelitus inodorabunt:menander e græcis auctor est allium edentibus si radicem betæ in pruna tostam supererint odorem extingui.apud plautum tranio in mustelaria asperatur allii fetotem. at te iupiter diiq; omnes perdāt oboluisti allium germana illuuies.Refert aristoteles in problematis:si quis allium ederit:eum quoq; urinam redditurum allium redolentem.ab allio alleatum derīuatur:quod pulmentarii & intinctus genus est:de quo ait idē plautus.sine me alleato fungi fortunas meas.ulpicum græci appellauere genus allii grandius inter pulmentaria ruris.auctores plinius & columella.

Anhelitus in odorant

quidam ulpicum uocant allium punicum.græci autem ἀφρόσκορόδον appellant. hoc ideo de ulpico allio posui ut intelligeres illud plautiuum ex penulo.tu autem plenior allii ulpici q̄ romani remiges. græci σκορόδον allium uocant.obolere autem est tetrum odorem redolere.ita plautus.oboluisti allium germana illuuies. ¶Litteras:diploma significat:quo prefectura impetrata continebatur. ¶Classiarios. nauales milites. ¶Per uices commeant.ultro citroq; uicissim eunt & redeunt instar ueredariorum cursorumq; causa negotiorum publicorum.

Alleatū. Vlpicū

Scorodon

Oboleī

¶M.ANTO. ¶Antiquius:utilius.melius:Cicero hoc quidem proprium est amiciciæ: sed antiquior & pulchrior:& magis a natura ipsa profecta. ¶Ignominiæ:quia multi & a Galba & a uitelio ignominiose exauctorati fuerant. ¶Participibus: per quos fuerat uictoriam adeptus. ¶Indulsit:indulgenter concessit. ¶Legitima:præmia:non modo donatiuum aliquod sponte dederit. ¶Aboluisses flagrasses:oluisses.

¶Litteras:qbus illū præfectū designabat.¶Per uicos cōmeant publico ne an priuato negotio ñ dicit:sed publico accipe:&.n.si ex cōmeatu p uices domū cursitasset haud ausi eent calciarii noie aliqd publice petere.

calciarii noie quasi parū eēt sine responso abegisse iussit:post hæc excalciatos cursitare:& ex eo ita cursitāt:Achaiā:Liciā:Rhodū:Byzantiū:Samū libertate adempta.Itē Thraciā:Cilíciā:& Comagenem ditionis regiæ usq; ad id tempus in prouinciaꝝ formam redegit.Cappadociæ ꝓpter assiduos barbarorum ꝯcursus legiōes addidit:cōsularēq; rectorē ꝑposu ít p eqte Romāo.Deformis urbs ueteribꝰ incēdiis ac ruinis erat:uacuas areas occupare & ædificare si possessores cessarent:cuicūq; pmísit.Ipsa restitutionē capitolii aggressus ruderibus purgandis manus primus admouit:ac suo collo q̄dā extulit:ærearūq; tabularū tria mília:q̄ simul conflagrauerant restituenda suscepit:undiq; inuestigaris exemplaribus

¶PHI.¶Calciarii noie.qui pedibus more cursorum inter iugiter facciunt calciamenta multa cōsumūt:unde illi petebant sibi constitui aliquid premii noie calciamenti.calciarium.n.calciamētū significat:sicut uestiarii nomine uestitus intelligit:quāuis aliquando pro repositorio uestium accipiat.Vlpianus titulo de alimentis legatis.Diariis uel cibariis relictis neq; habitationē neq; uestiariū neq; calciariū deberi palam est.¶Abegisse.repulisse reiecisse.¶Excalciatos.discalciatos sine calceis.a seneca ex calciati dñr mimi:q sine coturno & soco agunt fabulā:quales

Calciarium Vestiariū

Exchalceare

sunt planipedes:decēti aūt translatiōe p excalceatos signat stilū humilē:sicut p coturnatos grandiloquū.uerba senecæ hæc sunt ex primo epistolaꝝ:q̄ multa publii non excalceatis sed coturnatis dicenda sunt.alias exchalciare significat chalco.i.ære despoliare:& tunc scribit p aspirationem.hinc ille iocus in uoraniū catulli libertū furacissimū:qui cū deprensus a numulario esset:de cuius mensa nūmos subtractos in calceos sibi infarciuerat.quidā re cognita festiuiter inquit:ue tibi si te numularius ille exchalciauerit.ita chalcon.i. æs ablatū exchalciato obiecit.¶Lyciam.asiæ regio est ꝓxima pamphyliæ & ciliciæ.licios ciuiliter uixisse refert strabo in.xiiii.¶Byzantium.hodie constantinopolis uocatur.¶Samum.insula est ioniæ fecundissima:cui ꝓuerbium illud accomodatur.quod etiam fert lac gallinaceum.¶Ditionis regiæ:quæ regiones fuerant sub regia potestate.¶In prouinciarum formam:egesippus in secundo historiarum principatus iquit archelai cōuersus est in nomen prouintiæ.quo nomine romani cum in ius suum uincendo redigerent procul positas regiones appellauere.¶Pro equite romano.ut quæ prius rectorem ex ordine equestri habere solebat:nūc regeretur a rectore consulari:cuius auctoritas & dignitas est maior.ita olim ægyptus quoq; per equites romanos loco regum obtinebatur quod a diuo augusto institutum fuisse tacitus prodidit.mirandum est id quod de capadocibus idonei scriptores prodiderunt:quibus romani concessere:ut gens ea libera esset secūdum amiciciā & societatem ante contractam.sed principes libertatem recusarunt dicentes se eam ferre non posse.& ut rex sibi daretur orarūt.Romani admirati ꝙ inuenirentur:qui libertatem recusarent permisere ut quem uellent regem eligerent.qui elegerunt regem ariobazanem.¶Deformis urbs.sicut superiora ad illud uerbum stabilire ita hoc ad illud ornare est referendum.priora enim declarant Vespasianum stabilisse rem pu.ista uero uenustasse.¶Vacuas areas occupare:sextus aurelius in hanc sententiam sic scribit.hic romam deformē incendiis ueteribus:ac ruinis reparauit:permissa si domini deessent uolentibus edificandi copia.ita olim roma post incendium gallicanum restaurata est:dum romani omisso sui alienique discrimine in uacuo edificant.¶Restitutionem capitolii.curam restituendi capitolii contulit Vespasianus in luciū uestinum:a quo contracti aruspices monuerunt:ut reliquiæ prioris delubri in paludes adueherentur:templū hisdem uestigiis sisteretur.ita.xi.Cal.Iulii spatium omne quod templo dicabatur euinctum é uittis.ingressi sunt milites quibus fausta essent nomina:deinde uirgines uestales cum pueris puellisq; patrimis matrimisq;.tum heluidius pretor preeunte pontifice lustrauit aream capitolii.precatus iouem iunonem & mineruam capitolinos deos:uti cepta prosperarent.mox uittas illas quibus ligatus lapis innexiq; funes erant cōtigit simul cæteri magistratus & sacerdotes & senatus & ordo eq̄ster & pars magna populi:passimq; iniectæ sunt fundamentis argenti & auri stipes & metallorum primciæ.¶Ruderibus.reliquiis prioris cōbusti tēpli.¶Aerearum tabularum.æreæ tabulæ ad magnum numerum in capitolio fixæ prius extiterant:quibus publica monumenta continebantur.omnia cum flagrassent una cum incenso capitolio curauit Vespasianus ut restituerentur:cum exemplaria ex quibus illa transcripta fuerant undiq; inuestigasset:quod autem in capitolio forent publi monumenta & leges & federa in tabulis æneis scripta testantur historici & docet polybius:qui scribit in tertio federa:quæ inter romanos & carthaginenses icta fuerunt prescripta in tabulis æneis fuisse:quæ conspiciebantur in templo iouis capitolini:ubi ab edilibus diligentissime custodiebātur.M.Tullius scribens in catilinam ait æra legum in capitolio fuisse tacta de celo & liquefacta.plinius quoq; tradit publicas constitutiones incidi solitas in tabulis æreis.liuius refert in tertio consulta olim fuisse relata in ædem cæreris ad ediles.& olim fedus ictum cum latinis fuit insculptum in ænea columna.scribit plato in libello de lege.leges æreas esse nominatas a tabulis æneis:quibus erant insculptæ.

Iocus

Si te exchalciauit

Licii Samos Prouinciæ

Mirādū de capadocibus

Libertatē recusarunt capadoces

Restitutio capitolii

Aereæ tabulæ

Fedus colūna ænea

Leges æreæ

¶M.AN.¶Achaiā liciam:de his & aliis quæ sequuntur satis alibi.¶Libertate adempta:in prouinciæ formam redegit.¶Ditionis regiæ:quæ sub regibus fuerant.¶Pro equite romano:loco equitis:per cuius ordinis uiros fuerat antea administrata.¶Areas:loca in quibus ædes fuerant.¶Tabularum ærearum:quibus

tribunorum acta: & alia publica monumẽta continebant qđ aũt ad tribunos attinet. Plutarchus contra inquit Cice. neq̃q̃ segnis cum magna hominum manu in capitolium profectus tabulas a Clodio fixas: in quibus res gestæ tribunatus sui scriptæ erant: ui refixit atq; perfregit. ¶ Inuestigatis: diligenter conquisitis

Instrumentũ

¶ PHI. ¶ Instrumẽtum. nomie instrumenti significatur hoc loco monumẽtũ scripturarum ad res gestas pertinentium ad Imperium Romanũ. Quale ferme est repertoriũ: quod ut ulpianus ait titulo de administrationetutorum: uulgo inuentariũ appellatur. alias instrumentum genetali uocabulo dicitur apparatus quo fundus taberna & id gen' alia instruuntur. ¶ De societate & federe. apud liuium extãt formulæ federum. quæ percussit: & societatum: quas coiuit populus Romãus cum regibus & nationibus externis. ¶ Priuilegio. priuilegia sunt: quæ non de uniuersis ciuibus sed de singulis cõcepta: sicut ẽ de imperio. Cn. põpeii & de reditu. Mar. Ciceröis. priua. n. ueteres singula dixerũt ¶ Templum pacis. post triumphũ & romani imperii firmissimum statum uespasianus paci templum edificauit: quod ut inquit iosephus mira celeritate cõfectum est. in hoc templo clarissima quæq; artificum opera dicata sunt ab ipso uespasiano: quod & plinius memorat in. xxxiiii. cuius hac quoq; tempestate uestigia maxima conspiciuntur. de templo pacis ait martialis. limina post pacis palladiumq; forum. ¶ Diuiq; claudii. s. templum. sextus aurelius sic ait. ædẽ pacis Claudiiq; monumenta reparauit. multaq; noua instituit. ¶ In celio monte. unus est ex septem montibus urbis: quem ut auctor est liuius addidit urbi romæ tullus hostilius. ibiq; habitauit. dictus autem est celius a celio uibeno tusco duce nobili: q cũ sua manu dicitur romulo uenisse auxilio contra latinum regem. proximus celio celiolus est. auctor. M. Varro. ¶ Ab agrippina. ipsius Claudii coniuge. ¶ Item amphitheatrũ. repete uerbum illud fecit. ¶ Amplissimos ordines. senatorius & equester ordo significatur. ¶ Exhaustos cede uaria. mutilatos diminutos. comesos. ¶ Contaminatos. pollutos dehonestamentis eorum: qui i eos ordines recepti ante hac fuerant. ¶ Purgauit. ad contaminatos referendum: sicut suppleuit ad exhaustos. ¶ Recenso. recognito & recensito per recensionem: de qua dictum est in primo commentario. ¶ Equite. ordine equestri. ¶ Quoq;. quocunq;. ¶ Italicorum ac prouincialium. hæc duo apud eruditos sibi inuicem opponuntur. plinius in epistolis. italicus es an prouincialis & columella ubi de cultura uinearum italicarũ scripsit: mox de cultura prouincialium uinearum caput luculentum facit in. vi. ¶ Quam dignitatem differre. ut in ordine senatorio dignitas tantummodo maior intelligatur: q̃ in equestri: libertas uero in utroq; ordie par. ¶ De iurgio pronunciauit. tanq̃ senator aduersus equitem agere uellet ex formula actiõis iniuriarum: quæ non solum rebus fiunt sed etiam uerbis: ut conuitium siue iurgium fit. ¶ Remaledici ciuile fasq; esse uoluit. Vespasianus hac circunspecta libratag; sententia significare senatorem ab equite sola dignitate differre: tanq̃ non debeat eques prior lacessere conuitio iurgareq; senatorem: sed si lacessitus fuerit ut fas sit par pari rependere & remordere mordentem: iuxta illud e triuio. si dixeris quod uis audies quod non uis. & illud prout sementem feceris ita metes. ¶ Manentibus antiquis. non litibus prioribus explicatis. ¶ Intercapedine iurisdictionis. interstitione quadam & cessatione ueluti quodam iustitio dicendi iuris: iterea pedo enim pro interuallo spatioq; accipitur. martianus in astrologia. inter circulos uniuersos. quid interstitii intercapedo naturalis immiserit æquum est explicare. alias intercapedo obscenum uerbum est: quod innuit Cicero in epistola ad papyrium petum. cum ait quid enim non honestum uerbum est diuisio. at enim inest obscenum cui respondet intercapedo: & hoc est quod symbolicos. & sub obscure intelligi uoluit quintilianus: cuius uerba sunt hæc ex libro. viii. institutionum. sed diuisio affert eandem iniuriam pudori: ut si intercapedines nominatiuo casu quis utatur.

Priuilegia

Tẽplũ pacis

Celius mons

Prout sementẽ feceris ita metes

Intercapedo

Intercapedo inter obscena

¶ M. ANTO. ¶ Instrumentum: nunc plane demonstrat quo argumento tabulæ illæ eẽnt notatæ. ¶ Templum pacis: cuius hodie quoq; uisuntur uestigia ad leuam: uia sacra ad Mariæ cognomento nouæ fanũ ten

Instrumentum imperii pulcherrimum ac uetustissimum cõfecit: quo continebantur pene ab exordio urbis senatusco̅sulta: plæbiscita de societate & fœdere ac priuileglo cuicunque concessit.

De operibus publ. per eum factis & supplemento senat⁹.

FEcit & noua opera templum pacis foro proximũ Diuiq; Claudii in Celio monte cœptum quidem ab Agrippia: sed a Nerone prope fundítus destructum: item amphiteatrum urbe media ut destinasse cõperat Augustum. Amplissimos ordines: & exhaustos cæde uaria & contaminatos ueteri negligentia purgauit: suppleuitq; recenso senatu: & equite: submotis indignissimis: & honestissimo quoq; italicorum ac prouincialium allecto: atq; uti notum esset utrũq; ordinem non tam libertate inter se q̃ dignitate differre. De iurgio quodam senatoris equitisq; Romani ita pronunciauit non oportere maledici senatoribus: remaledici ciuile fasq; esse.

De litigiis per eum compendiosissime decisis: & aliis gestis.

VItium seri es ubiq; maiorẽ in modũ excreuerãt manẽtibus antiqs intercapedine iurisdictionis accedẽ

dentibus. ¶ Diui claudii: templum repete. ¶ Amphitheatrum: id opus magna ex parte adhuc extat inter palatium Cælium: & ædem uirginis: cuius proxime meminimus. ¶ Destinasse: aio concepisse. ¶ Amplissimos ordines: senatoriũ & eq̃strẽ. ¶ Purgauit: indignissimo quoq; suo ordine submoto. ¶ Non tã libertate: auctoritate & potẽtia. ¶ Remaledici: maledictis rñdere. ¶ Antiquis: litibus. ¶ Intercapedine: intermissiõe.

tibus nouis ex conditione tumultuq; temporum: sorte elegit per quos rapta bello restituerentur: quiq; iudicia cẽtum uiralia: quibus perangendis uix suffectura litigatorum ætas uidebat extra ordinẽ diiudicarẽt: religerẽtq; ad breuissimũ numerum.

De quibusdam legibus per eum decretis.

LIbido atq; luxuria coercente nullo inualuerat: Auctor senatui fuit decernendi: ut quæ se alieno seruo iunxisset ancilla haberetur. Ne ue filiorum familias fœnatoribus exigendi crediti ius unq̃ esset: hoc ẽ ne post patrum quidem mortẽ. Cæteris in rebus statim ab initio principatus usq; ad exitum ciuilis & clæmens.

De mediocritate originis eius per eum agnita: & recusatione pomparum.

MEdiocritatem pristinã neq; dissimulauit unquã: ac frequenter etiam ipse tulit. Quin & conãtes quosdã originem Flauii generis ad conditores reatinos

¶ PHI. ¶ Tumultuq; temporũ: tumultuosa tempora scatere solent nouis & multiiugis litibus merito excreuerat numerus litium: qñ per superiora retro tempora ghiscẽtibus uigentibusq; ciuilibus bellis & othoniãis & uitellianis: leges & iudicia consilescebant: & uelut intermortua lãguebant: cum ius in armis foret & uis coleretur. iuxta illud silii: uis colitur iurisq; locum sibi uẽdicat ensis. ¶ Sorte elegit. uoluit ut per sorticionẽ deligerẽtur prefecti restituendarũ rerũ: quæ bello uitelliano a militibus raptæ fuissent. illo. n. tempore: qui uiribus plus põt iure plus posse credit: & unusquisq; existimat sibi licere impune rapere & spoliare quoscunq;. ¶ Vix suffectura ætas. tanta erat multitudo litium atq; causarum tãq; multi litigatores: ut uix credibile uideret tandiu uicturos litigatores: ut suarũ litiũ cernerent peracta iudicia. uñ instituit uespasianus iudices: q cognitione extraordinaria de causis ad centũuiros ptinẽtibus diiudicarẽt de cẽtumuiris & centũuiralibus causis suo loco affatim dictũ est. ¶ Ad breuissimũ numerum. seruius enarrans illud ex secũdo eneidos: si uno ordine habetis achiuos: ait id de antiqua tractũ scĩa: qa in ordine dicebantur causæ pp multitudinem uel tumultũ Festinantiũ. ¶ Libido. cupiditas rei ueneriæ. alias pro generali uocabulo accipitur oĩs cupiditatis. uñ libido gloriandi dicta q̃ iactantia nuncupat ut inqt augustinus. & libido ulciscendi libido dominandi. interdũ honesta dictio est. Salustius. magis in decoris armis & militaribus eqs quã in scortis atq; cõuiuis libidinẽ habebant. ¶ Luxuria. effusus effrenisq; & immodicus deliciarũ sumptº. ¶ Coercente nullo. penas dixit elegãter aristoteles in secũdo ethicorum eẽ quasdã ueluti medicinas. tradit liuius libro. xxxiiii. leges latas fuisse ad coercendã luxuriam. sed sicut ante morbos necesse est cognitos esse q̃ remedia eorũ: sic & cupiditates prius natæ sunt: quã leges: q̃ his modũ facerẽt. ubi ãt nullus neq; magistratus neq; lex delicta coercet: passim peccat: impunitas. n. parit libidinẽ peccandi. ¶ Quæ se alieno seruo iunxisset. hoc antea factitatũ esse mẽorat tacitus a claudio: q retulit ad senatũ de pẽa fominarũ. q̃ seruis cõiũgerẽt: statuitq; ignaro dño ad id prolapsæ in seruitute haberent: sin cõsensisset. p libertis. repertor eius relationis fuit pallas ille libertorũ potẽtissimus: nãsi turpis dñi existimatur cõcubitus cũ ancilla. lõge turpior uideri debet dñæ consuetudo cũ seruo: qm̃ ut inquit eleganter quintilia. in quinto nor. idẽ est dñm cũ ancilla coisse: q̃ dominã cũ seruo. apud iuriscõsultos titulo ad legem iuliam de adulteriis tractatur de seruo adulterii accusato: iubet lex eos seruos: de quibus quæstio adulterii habita sit publicos esse. apud ægyptios mulier adultera ultronei damnata naso mutilabat ut ea maxime parte mulctaretur: qua cum primis facies exornat. Diodorus auctor in secũdo bibliotheces. ¶ Ne ue filiorũ familias fœneratoribus. oratius satyrice taxat fusidiũ fœneratorem sordidum: qui filiis familias sub grauibus usuris pecunias fœnerabat. uersus oratii hic ẽ. nomina sectat mõ sumpta ueste uirili sub patribus duris tyronum. & enim cũ filiis familias pecuniæ credãt cũ piculo exigẽdi: solẽt feneratores ob id grauiores usuras ponere: uespasianº salubriter iuit obuiã huic feneratorũ improbitati. dum decretũ fieri uoluit: ne feneratores exigere possent a filiis familias pecũiam sub usuris creditã etiã post mortẽ parentũ: qñ iã ipsi eẽ cepissent patres familias. ¶ Mediocritatẽ pristinã. noluit Vespasianus facere: id qd multi facere cõsueuerunt: ut suũ genus qñ parũ splendidũ & generosum ẽ dissimulẽt immo apte ipse sui generis mediocrẽ conditionẽ ostentabat. Non. n. spectandũ est ut prognatus sed ut moratus quisq; sit. & ut auctor est Demosthenes in oratione pro ctheſiphonte. nemo nec ex nobilitate parentũ laudandus: nec ex ignobilitate culpandus est. ¶ Flauii generis. familiæ uespasiani. ¶ Ad conditores reatinos: hoc munus adulatorũ est: qui dum querunt per assentatiũculas principibus gratificari: illorum genus referre solent ad deos immortales: sicuti olim assentatores infatuarunt Alexandrum: ut se iouis hamonis filium esse crederet fastidiretq; philippum patrem unde apud curcium ait hermulaus. tu philippũ patrem auersaris: & siquis deorum ante iouem haberetur. fastidires etiam iouem.

¶ M. AN. ¶ Nouis: litibus. ¶ Sorte: nequid ambitiose ab his fieri putaretur. ¶ Rapta bello: quæcunq; ui armorum cuiq; adempta eẽnt. ¶ Quæ: mulier licet ingenua. ¶ Iunxisset: matrimonio. s. ¶ Filiorum familiarum

Libido

Penæ sunt medicinæ

Adulterã naso mutilabatur

Fenerare filiis familias

Dictum hermolai

as:qui adhuc sub mancipio patris essent. ¶Ne post patrum quidē mortem:ne feneratoꝝ fraude circumuē ti adolescentes clandestine quo quo modo se illis obligarent. ¶Mediocritatem.humilitatē generis. ¶Co nantes:subtili uana:adulatoria interpretatione.

¶PHI. ¶Comitemq; herculis. tanquā illi qui reate oppidum i sabinis condiderunt. fuerint in herculis comitatu:filius tñ ceci/ nit reate non herculi fuisse dica tum sed magnæ matri celicolaꝝ herculem autem ueniſſe in itali am post abacta gerionea armen ta uulgo notum est.unus ex co/ mitibus herculis fuit Zacynth⁹ a cuius noīe & sepulchro dictū ē saguntum. ¶Via salaria. a sale. dicta ē uia salaria:quoniā illa sal i sabinis portari cōsueuerat. ¶Ir/ risit ultro.tanq̄ meros adulato/ res assentatoresq;:quod malū in principum aula est perpetuum.

Zacyn/ thus c mes her culis

comitemq; Herculis;cuius monumentū extat uia salaria re ferre:irrisit ultro;adeoq; nihil ornamētorū intrinsecus cupi de appetiuit;ut triūphi die fatigatus tarditate & tedio pōpæ nō reticuit;merito se plecti;q triūphū quasi aut debitū maio ribus;suis;aut speratum unquā sibi tam inepte senex cōcupis set. Ac ne tribunitiam quidem potestatē;& patris patriæ ap pellationem nisi sero recepit. Nam consuetudinē, salutantes scrutandi manente adhuc bello ciuili omiserat.

De modestia eius cōtra audacius ad eū loquētes. Micorū libertatē;causadicorū figuras ac philoso/ phorū cōtumaciā lenissime tulit;Licinium Mutianū

¶Intrinsecus.quidam forinsecus magnifici uideri uolunt:cum domi sint sordidi.e contrario quidam circa culturam corporis sui sunt nimis curiosi:cum in propatulo & foris ornamenta non querāt. ¶Tarditate & &,tedio pompæ.lege iosephum describentem luculenter triumphi iudaici pompam. post cuius simulacra & pegmata aliaq; gestamina Vespasianus prior ibat & titus deinde sequebatur.domitianus uero adequita bat.pompæ autem finis fuit capitolini iouis templum:ubi hostiis per uota solemnia immolatis in palaciū recesserunt. ¶Se plecti.puniri & penas dare.inde capite plexi pro capite puniti dicuntur. ¶Qui triumphū tam senex concupisset.tanquam senes exacta uitæ maiori parte honores & id genus ornamenta ambire nō debeant ut decrescēte ætate pariter quoq; cupido minuatur.hinc a tacito dictum est.sed in tanta mole belli plerūq; contatio oberat:& uespasianus modo in spem erectus aliquando aduersa reputabat:quis ille dies so ret:quo sexaginta ætatis annos & duos filios iuuenes bello permitteret.esse priuatis cogitationibus pro/ gressū:iperiū cupiētib⁹ nihil mediū inter sūma & precipitia:qđ ăt senex i cuius labris primoribus aia habita re fertur honores appetere non debeat docet exemplum deiotari & Crassi.Namq;.M. Crassus ad expedi/ tionem parthicam profitiscens cum i itinere deiotarum regem extremo iam senio confectum nouam tamē urbem edificantem comperisset:talibus uerbis in eum iocatus est.o rex quid nam hoc negotii:quid cum iā duodecima diei hora tibi ad sit:nouam urbem condere incipis? ad hoc subridens deiotarus.tu uero inquiti perator cum sis haud quaq̄ satis:ut uidere uideor matutinus.tamen in parthos cum exercitu festinas. erat enim id temporis sexagenarius Crassus:& aspectu longe grandiorem preferens ætatem.Igitur Vespasian⁹ fatigatus tarditate pōpæ triumphalis merito inquit punior:qui cū senex sim tā inepte desyderauerim triū phare:quasi triumphus maioribus meis ob generis nobilitatem deberetur aut a me sperandus fuisset:cum plane ob ignobilitatem genti,flauiæ haud quaq̄ triumphus deberetur:neq; a seniore foret concupiscendus sperandus ue. ¶Tribunitiā potestatem.iam supra memorauimus quemadmodum tribunia potestas im/ peratoribus Romāis dabatur:quæ erat pars maxima regalis imperii. ¶Salntantes scrutandi.ex suspitione & metu principum hæc consuetudo nata est:ut salutatores dum principem adeunt officii causa explorent per ministros scrutatores:ne sub ueste ferrum delitescat olim Seuerum imperatorem centum senatores sa/ lutauerunt ex consuetudine excussi:ne quid ferri haberent.ceterum bonus princeps beniuolentia suorum septus circunuallatusq; talia non timet:a cuius salute uelut a filio pendet salus subditorum:sicut a salute illu/ stris patris tui clarissime mi Annibal pēdet salus uniuersorum bononiensium:hæc enim ciuitas ueluti cor/ pus:ille uelut anima ē ciuitatis. ¶Manente adhuc bello:quod tempus utpote periculosius magis caueri so/ let a principibus. ¶Libertatem.loquendi consuetudinem liberiorem & linguæ liberæ contumelias. sext⁹ aurelius in hanc sententiam inquit.ferebat patienter amicorum motus:contumeliis eorum:ut erat facetis/ simus.dictis iocularibus respondens. ¶Causidicorum figuras.figuratas reprensiones & obliqua dicta:qui/ bus in actione causarum principem taxabant. ¶Philosophorum contumatiam:sæpe philosophi ex profes sione sectæ contumaciter agunt in principes.ueluti illorum sint contemptores.ex q̄ opinione.est illud sene cæ in.x.epistolarum.errare mihi uidentur:qui existimant philosophiæ fideliter deditos contumaces esse ac refractarios & contemptores magistratuum aut regum eorum ue:per quos publica administrant. ¶Licī/ nium mucianum.exemplum hoc est de libertate amicorum.

Pompa triūphi Iudaici

Capite plexi

Senex si tiens ho norū nō sit

Exēplū crassi & deiotari

Saluta/ tores ex cussi

A salute princi/ pis uelut a filio sa/ lus sub/ ditoꝝ

Laus.Io. Bētiuo/ li.

Contu/ maces philoso/ phi

¶M.AN. ¶Comitēq; herculis:ex quo apparet Reate ab iis q ex comitatu Herculis fuissent conditū. ¶Ir/ risit:,p uanissimis habuit. ¶Intrin secus:intra se. ¶Merito se plecti:eo affici incōmodo. ¶Quasi debitū.q̄.,p fessiōe pbelle oñdit supra oēm fāliæ dignitatē se tātos honores adeptū. ¶Senex:īpe iā senio cōfect⁹. ¶Scru tādi:ad salutationē admissos:an ferrū hērēt. ¶Libertatē:siqd liberius domestico usu & cōsuetudie secū loq̄ tentur. ¶Causidicoꝝ figuras:figuratas cauillatiōes. ¶Cōtumaciā:,ppositū, repugnantiā. ¶Liciniū:Mucia-

num:hic ille est:quem cum copiis ex syria Vespasianus ut tacitus scribit præmiserat.

notæ ipudicitiæ: sed meritorũ fiducia mius sui reuerẽtẽ:nũq̃ nisi clam & hactenus retaxare sustinuit: ut apud cõmunẽ aliquẽ amicũ querens adderet clausulæ.Ego tñ uir sum.Saluiũ liberalẽ i defensione diuitis rei ausum dicere qd ad Cæsarẽ:si Hipparchus sestertiũ milies hẽt & ipse laudauit.Demetriũ Cynicum in itinere obuium sibi post damnationem ac neq; assurgere neq; salutare se dignantẽ:oblatrantẽ etiam nescio qd:satis canem habuit appellare.

De obliuione inimicitiarũ & contra eũ gestorũ.

Efensarum inimicitiarumq; minime memor executorue Vitellii hostis sui filiam splendidissime nũ reuerẽtia prosequẽtẽ in hoc loco reuerens nomẽ est ñ participiũ.nã ut docet priscianus in.xi.participia fũt si uerborũ seruauerint consequentiã.sin amissis tpibus casus quoq; quos noia solẽt uerbalia sequi.attrahãt:trã seunt in ea ut amans illum participium est.amans illius nomen.ut amator illius.sic reuerens illum erit participium.reuerens illius nomen.ut in hoc loco.reuerentem sui.esse liquet:cum genitiuo nomen iungatur. ¶Hactenus.ut ad hoc dictum solum progrederetur. ¶Retaxare.remordere repercutere.taxare.n.est maledictis tangere:uñ & taxatores dicti.hinc retaxare deducitur. ¶Querens.cõquerens de immodica mucia ni libertate. ¶Ego tamen uir sum.de hoc sextus aurelius.Namq; licinium mucianum quo adiutore ad imperium peruenerat:fidutia meritorum insolentem flectebat adhibito aliquo utriq; familiari id unum dicens:nosti me uirum esse.hoc uerbo taxabat mutianum tanquam effeminatum & muliebri impudicitia famosum.a seneca parum uir dicitur mollis & euiratus.Idem alio loco taxans effeminatam Romanam iuuẽtutem certare inquit cum fœminis & immundissimis se excolere mundicis nostrorum adolescentium spe cimẽ est:quis æqualium nostrorum satis ingeniosus satis studiosus immo quis satis uir est? emolliti ueresq; quod nati sunt inuiti manent:expugnatores alienæ pudiciciæ negligẽtes suæ. ¶Saluium liberalem: nomen est causidici:ut hoc referas ad figuras causidicorum. ¶Diuitis rei.hiparchum significat:qui cum eẽt diues & reus defendebatur a saluio liberale. ¶Quid ad Cæsarem.uerba sunt causidici dicta in Vespasianũ mordaciter nimis:tanquam diuites soliti essent fieri rei damnariq; ob diuitias. ¶Et ipse laudauit. Vespasianus hoc figuratum dicendi genus quo usus erat causidicus laudauit:nam cum uisus esset simpliciter dicere nihil pertinere ad Cæsarem:si hipparchus reus esset diues:cum ex illis diuitiis nihil spectaret ad principem tamen figurate & latenter per obliquum dictum intelligi uoluit causidicus non debere principem inhiare diuitiis reorum opulentorum:ut ob id uel insontes damnarentur.Apud scriptores disciplinæ rhetoricæ iprimisq; apud Martianum & fortunatianum.mentio fit de ductu obliquo & figurato.est enim obliquus ductus cum metus periculi impedit aliquid dicere libere & aperte.figuratus uero est:cum aperte quid dicere prohibet uerecundia propter obscena:& significatione alia atq; integumentis uestita monstratur. ¶Demetrium cynicum.huius meminit philostratus:apud quem apollonius tyaneus cum tito Vespasiano sic sermocinatur.ego tibi comitem adiungam sodalem meum demetrium:qui audacia polleat uera loquendi.habet enim uim quandam cynicam ideſt caninam.itaq; Tite tibi.inquit canis aderit:qui pro te aduersus alios & contra te ipsum si quando peccaueris sapienter & etiam sine ratione latrabit.titus alludens ad nomen cynici.festiuiter respondit apollonio dicens. ¶Ducam pedissequum canem:quem concedam non latrare tãtum sed etiam mordere:quotiens iniuste aliquid me facientem animaduerterit.apud eundem philostratũ extat epistola quam scribit idem apollonius ad demetrium canem.hunc ab urbe post paulum expulit domitianus una cum cæteris philosophis. ¶Assurgere dignantem.hoc refertur ad cõtumaciam philosophorum:quid enim in philosopho potuit esse magis contumax:quam non assurgere imperatori. ¶Oblatrantem.ex more & nomine cynicorum:qui a caninis moribus tanquam oblatratores appellati sunt.hinc est illud epigrammatici poetæ non est hic cynicus cosme:quid ergo? canis.olim diogenes cynicus interrogatus cur canis uocaretur.quod eis inquit blandior qui dant:in eos uero qui non dant oblatro:malos autẽ mordeo. ¶Nescio quid.rem quampiam mordaciter & canine adlatrantem magis q̃ dicentem. ¶Canem appellare.tanquam cynicum.fuit contentus Vespasianus canem appellasse. ¶Offensarum minime memor. Cicero laudis absolutæ preconio prosequutus est Cæsarem dicẽs:qui nihil obliuisci soleat preter iniurias:laudat & seneca Mar.Catonem ut offensarum obliuiscentem:qui cum in balneo a quodam per imprudẽtiam percussus fuisset eidem postea satisfacienti non memini inquit percussum. ¶Vitellii hostis filiã.sextus aurelius Vespasiani inquit inter cætera bona illud singulare fuit inimicicias obliuisci.adeo ut uitellii hostis sui filiam locupletissime dotatam spendidissimo uiro coniungeret.

¶PHI. ¶Meritorum fiducia.si uerum scrutari uolumus Vespasianus imperium debebat mutiano:a quo & incitatus & maximis uiribus adiutus fuerat.unde merito dixit tacitus mucianum socium magis imperii egisse q̃ ministrorum.Idẽ alibi ait:q; mutianus urbẽ ingressus cũcta simul in se traxit apparatu iceſſu excubiis uĩ pricipis amplectens nomen remittens.Igit ñ immerito mucianus minus reuerebatur Vespasianum ex magnitudine beneficiorum:q̃ in illum ampliſſima contulerat. ¶Minº sui reuerentem. minore Vespasiano reuerẽtia proseqẽtẽ in hoc loco reuerens nomẽ est ñ participiũ.nã ut docet priscianus in.xi.participia fũt si uerborũ seruauerint conseqẽntiã.sin amissis tpibus casus quoq; quos noia solẽt uerbalia sequi.attrahãt:trãseunt in ea ut amans illum participium est.amans illius nomen.ut amator illius.sic reuerens illum erit participium.reuerens illius nomen.ut in hoc loco.reuerentem sui.esse liquet:cum genitiuo nomen iungatur. ¶Hactenus.ut ad hoc dictum solum progrederetur. ¶Retaxare.remordere repercutere.taxare.n.est maledictis tangere:uñ & taxatores dicti.hinc retaxare deducitur. ¶Querens.cõquerens de immodica mucia ni libertate. ¶Ego tamen uir sum.de hoc sextus aurelius.Namq; licinium mucianum quo adiutore ad imperium peruenerat:fidutia meritorum insolentem flectebat adhibito aliquo utriq; familiari id unum dicens:nosti me uirum esse.hoc uerbo taxabat mutianum tanquam effeminatum & muliebri impudicitia famosum.a seneca parum uir dicitur mollis & euiratus.Idem alio loco taxans effeminatam Romanam iuuẽtutem certare inquit cum fœminis & immundissimis se excolere mundicis nostrorum adolescentium spe cimẽ est:quis æqualium nostrorum satis ingeniosus satis studiosus immo quis satis uir est? emolliti ueresq; quod nati sunt inuiti manent:expugnatores alienæ pudiciciæ negligẽtes suæ. ¶Saluium liberalem: nomen est causidici:ut hoc referas ad figuras causidicorum. ¶Diuitis rei.hiparchum significat:qui cum eẽt diues & reus defendebatur a saluio liberale. ¶Quid ad Cæsarem.uerba sunt causidici dicta in Vespasianũ mordaciter nimis:tanquam diuites soliti essent fieri rei damnariq; ob diuitias. ¶Et ipse laudauit. Vespasianus hoc figuratum dicendi genus quo usus erat causidicus laudauit:nam cum uisus esset simpliciter dicere nihil pertinere ad Cæsarem:si hipparchus reus esset diues:cum ex illis diuitiis nihil spectaret ad principem tamen figurate & latenter per obliquum dictum intelligi uoluit causidicus non debere principem inhiare diuitiis reorum opulentorum:ut ob id uel insontes damnarentur.Apud scriptores disciplinæ rhetoricæ iprimisq; apud Martianum & fortunatianum.mentio fit de ductu obliquo & figurato.est enim obliquus ductus cum metus periculi impedit aliquid dicere libere & aperte.figuratus uero est:cum aperte quid dicere prohibet uerecundia propter obscena:& significatione alia atq; integumentis uestita monstratur. ¶Demetrium cynicum.huius meminit philostratus:apud quem apollonius tyaneus cum tito Vespasiano sic sermocinatur.ego tibi comitem adiungam sodalem meum demetrium:qui audacia polleat uera loquendi.habet enim uim quandam cynicam ideſt caninam.itaq; Tite tibi.inquit canis aderit:qui pro te aduersus alios & contra te ipsum si quando peccaueris sapienter & etiam sine ratione latrabit.titus alludens ad nomen cynici.festiuiter respondit apollonio dicens. ¶Ducam pedissequum canem:quem concedam non latrare tãtum sed etiam mordere:quotiens iniuste aliquid me facientem animaduerterit.apud eundem philostratũ extat epistola quam scribit idem apollonius ad demetrium canem.hunc ab urbe post paulum expulit domitianus una cum cæteris philosophis. ¶Assurgere dignantem.hoc refertur ad cõtumaciam philosophorum:quid enim in philosopho potuit esse magis contumax:quam non assurgere imperatori. ¶Oblatrantem.ex more & nomine cynicorum:qui a caninis moribus tanquam oblatratores appellati sunt.hinc est illud epigrammatici poetæ non est hic cynicus cosme:quid ergo? canis.olim diogenes cynicus interrogatus cur canis uocaretur.quod eis inquit blandior qui dant:in eos uero qui non dant oblatro:malos autẽ mordeo. ¶Nescio quid.rem quampiam mordaciter & canine adlatrantem magis q̃ dicentem. ¶Canem appellare.tanquam cynicum.fuit contentus Vespasianus canem appellasse. ¶Offensarum minime memor. Cicero laudis absolutæ preconio prosequutus est Cæsarem dicẽs:qui nihil obliuisci soleat preter iniurias:laudat & seneca Mar.Catonem ut offensarum obliuiscentem:qui cum in balneo a quodam per imprudẽtiam percussus fuisset eidem postea satisfacienti non memini inquit percussum. ¶Vitellii hostis filiã.sextus aurelius Vespasiani inquit inter cætera bona illud singulare fuit inimicicias obliuisci.adeo ut uitellii hostis sui filiam locupletissime dotatam spendidissimo uiro coniungeret.

Mutianus

Reuerens

Amans illius

Taxatores

Parum uir

Quis satis uirẽ quid ad Cæsarẽ?

Ductus obliquº & figuratus

Demetriº cynicus

Nõ meminime pcussũ

¶M·AN. ¶Demetrium cynicum:& hoc ad philosophorum contumaciam ut singula singulis referant. ¶Vitelii filiam:quam ille ex galeria fundana procrearat.

¶PHI. ¶Maritauit. hoc uerbum non solum de hominibus dicitur: sed ẽt decenter ad alia quoq; transfer/tur Marcus Varro scribens de canibus ait. Tunc.n. dñr catulire. i. ostendere se uelle maritari. plinius in se/ptimodecimo tradens precepta de arboribus Maritandis inquit. Alternis putantur annis. Sexto maritant. hoc est cũ uite ueluti coniuge copulantur. uñ ab oratio dictũ est. Altas maritat populos. & columella si tene/ram inquit ulmũ maritauerie. coniugem necabit. hinc arbores maritæ noiantur: qbus uites instar coniugũ copulant. e contrario. celebs dicitur arbor solitaria nullaq; coniuge maritata copulataue. Idem plinius alte/ta deflexa uite uel palmite iux/ta suam arborem: aut citra proxi/mam celibẽ. ¶Instruxit. instru/mento dotali & supelectile ma/trõali excoluit. ¶Interdicta au/la. quo tẽpore prohibitus est fre/quentare aulam neronianã: qd' opinor tunc factũ esse: cum in lu/dicro neronis spectaculo obdor/miscere soleret. ¶Trepidum. s. Vespasianum adhuc priuatum. ¶Ex officio admissionis. ideſt unus ex admissionalibus palati/nis: quorum officiũ est admitte/re aulicos intra cubiculũ ad pri/cipem salutandũ. Lampridius i/ Alexandro Romano salutaret uero quasi unus de senatoribus patẽte uelo admissionalibus re/motis. erat apud ueteres magi/ster admissionum: quæ dignitas ut ait amianus marcellinus ẽ honorata. preerat. n. officio admittendi in consistoriũ & introducendi ad prin/cipẽ. ¶Abire morboniã: prouerbialis locutio est: q̃ significat in malam crucẽ. cõsimile est illud plautinũ abi/re dierectũ & allusio simul ẽ ad morbi nomẽ. ueluti morbonia sit nosocomion hoc est domicilliũ morbo/rũ. ¶Postea. cũ iam ipse Vespasianus reg; potiretur. ¶Excanduit. indignatus ẽ p excãdescentiã: q̃ ut philo/sophi definiunt ẽ ira nascens & mõ desistens: q̃ thymosis græce dicit'. ¶Totidẽ fere ac eodẽ. hisdẽ fere uer/bis Vespasianus retaxauit admissionabilẽ neronianũ: ut expellens illum iuberet ire morboniã. ¶Compel/leret'. impelleret' cogeret'. ¶Genesim hẽre imperatoriã. uulgo ferebatur. cp mathematici pompeiano p̃di/xerant inspecta eius natiuitate fore: ut aliq̃ imperaret. hoc.n. significat hẽre genesim imperatoriam. Olim seuerus audiuit, quandam in syria feminam nomine iuliam regiam habere genituram. hoc est ut regi iun/gereť eandẽ uxorẽ petiit & accepit. & ita cũ ipse regnaret predicta mathematicorum de uxore comprobata sunt. ¶Consulẽ fecerit: uidet' Vespasianus idem sensisse: qd' Mar. Antonius imperator sensit: qui de auidio cassio: quẽ uerus cauendum scripserat tanq̃ osorem tyrannidis. ita rescripsit. si cassio diuinitus debetur impe/riũ non poterimus interficere ẽt si uelimus. scis.n. proaui tui dictum. successorẽ suum nullus occidit. ¶Quã/doq;. si imperabit: sicut creditur ex genitura imperatoria. sextus aurelius huiusce historiæ meminit his uer/bis. hic monentibus amicis ut caueret a metio pompeiano. de quo sermo percrebuerat regnaturũ fore con/sulem fecit alludens tali cauillo quandoq; memor erit tanti bñficii. ¶Non temere. non sine iusta magnaq; cã. ¶Insons. innocens. ¶Heluidio prisco. heluidius priscus ex municipio tarentino ingeniũ illustre altiori/bus studiis iuuenis admodũ dedit. doctores sapientiæ sequutus: q sola bona q̃ honesta: mala tñ quæ turpia potentiã nobilitatem cæteraq; extra animum neq; bonis neq; malis annumerant. gener fuit peti thraseæ: ex cuius moribus nihil æque ac libertatem hausit: ciuis senator maritus gener amicus cunctis uitæ officiis æquabilis: opum contemptor recti petuicax constans aduersis erat: in exiliũ pulsus ruina, soceri thraseæ pri/cipatu galbæ redierat: hic est ille de quo iuuenalis: quale coronati thrasea heluidiusq; bibebant: brutorũ & cassii natalibus. ¶Priuato nomine. dixit enim salue Vespasiane: nec Cæsaris nec Augusti aut imperatoris nomen usurpans: quæ principum uocabula adulatores commenti sunt. ¶Et in prætura: de heluidii pretu/ra. Cornelius tacitus satis multa. ¶Sine honore transmiserat. cum mos sit pretorum ut in edictis pretoriis nomen principis cum ueneratione prescribant: heluidius, in edictis suis nulla mentione honorabat Vespa/sianum. perinde ac æmulus Catonum atq; brutorum: quibus ut ait tacitus constantia & fortitudine æqua/batur: olim hilarius Cæsaris libertus Mar. cluuium ruffum hispaniæ rectorem accusauit: tanq̃ audito uitel/lii & othonis principatu: propriam ipse potentiam temptasset: eoq; in diplomatibus nullum principem pre/scripsisser. mos erat argiuorum ut pretores comitiorum die primo uelut honoris cã pronuntiarent iouem apollinemq; & herculem. post quorum nomina philippi regis nomen addiciebatur.

¶M.AN. ¶Ex officio admissionis: ut non modo non ut alios ad salutationis officiũ admitteret: sed Mor/boniam etiam ire iuberet ad morbum quo tum conflictabatur alludens. ¶Deprecantem: eam inuidiam p̃ cibus lenientem. ¶Totidem fere: uerbis. ¶Atq; eadem: uerba: iubens illum Morboniam facere. ¶Bene/ficii: concessæ dignitatis. ¶Heluidio prisco: de hoc & eius libertate tacitus plura. ¶Priuato nomine: uespa/sianum scilicet non Cæsarem appellarat. ¶Sine mentione: ipsius uespasiani & enim mos erat Cæsa/

Catuli/re mari/tari

Admis/sionales Magi/ster ad missio/num

Abire Morbo niam Abire dierectũ Nosco/mion Excãde/scẽtia. thymo/sis Genesis impera/toria Regia genitu/ra Succesſo/rẽ suum nullus occidit De hel/uidio p risco

De clemẽtia eius contra reos accusatos.

NOn temere qs punit' insons reperit' nisi absente eo & ignaro: aut certe iuito atq; decepto. Heluidio p/sco q reuersus ex syria sol' puato noie uespasianũ salutauerat: & i ptura oibus edictis sine honore ac mẽtõe ulla trãsmiserat

rum nomina præfationibus inseri.

non ante succẽsuit: q̃ altercationibus in solentissimis pene in ordinem redactus: hũc quoq; q̃uis relegatũ primo: deinde interficí iussum magní estímauit seruare quoquo mõ míssis: q pcussores reuocarent & seruasset: nísi iam perísse falso renũciatum esset. Cæterum neq; cæde cuiusq̃ unquã lætatus iustís supplíciís íllachrymauit etíam & íngemuit.

De auaritía & cupiditate in eo notatis.

SOla est í qua merito culpet pecuniæ cupiditas: nõ enĩ cõtẽtus omíssa sub galba uectígalía reuocasse noua & grauía addídísse: & auxisse tríbuta prouínciísnonnullís & duplicasse: negocíationes quoq; uel príuato pudendas propalam exercuit: coemendo quædam tantum ut pluris postea dístraheret: nec candídatís quídem honores: reísue tã ínnoxíis quã nocẽtíbus absolutíones uẽdítare cũctatus est. Credít etiã pcuratorum rapacíssimũ quẽq; ad ampliora officía ex índustría solítus promouere: quo locupletiores mox cõdẽnaret: quíbus quidẽ uulgo p spõgíis eoꝝ qui merito iusta de cã plectebant. Erat prorsus memor illius terentianæ sníæ: cuius iugiter meminisse nos pcipit Seneca. homo sum humani nihil a me alienũ puto: clementia nullum magis q̃ príncipem decet: cum dos prima sit regum. cũ insigne sit impatorium obliuíscí iníuriaꝝ: nec exercere aculeum sed recõdere.

¶PHI. ¶Succensuit: iratus est. succẽsere irasci ẽ ex cã. hic illa ap Siliũ catholica sníæ: succẽsere nefas príæ. ¶Altercatiõibus. Quíntilian⁹ altercatiõis pcepta tradit: quibus instructus sit altercator: q neq; turbidus neq; clamosus neq; uicio iracũdiæ obnoxius eé debet. in altercatiõe plurimum ualet acumen. ¶Pene í ordinẽ redactus: quasi p cõtẽptibili habítus: & íter uiles & abiectos cõnumerat⁹. hoc.n. significat í ordinẽ redactus: sicut suo loco explicatũ est. ¶Ecõtrario: extra ordinẽ redacti p egregiis dñr. ¶Seruare: quoquo modo. hoc faciebat heluidii uirtus. q̃ tãta erat ut etiã apud principẽ ínimicũ ueníam mereretur. ¶Renũciatum esset: ab his quos míserat ad percussores reuocãdos. ¶Iustis supplíciis íllachrymauit: mírata príncipis clementia & pconio digna qui etiã illachrymaret suppliciis

Succẽsere nefas patriæ

In altercatione acumen

In ordinẽ redactus

Extra ordinẽ redacti

Hõ sum Dos príncipũ clementia

Auaritia dehonestamẽtũ príncipũ

Saluberrima mõítio

Auri sacra fames

Negocíatio pudenda

Dístrahere

Nõ patior mercatores, ptãtum

Reus q

Procurator

Procuratores p spõgiis

Amici, p uasculis

¶M.AN. ¶In ordinem: príuatorum numerum. ¶Redactus: uespasianus iurgio & altercatione Heluidii

¶Magni existimauit: pro magno habuit negocio. ¶Sub galba: principe: q̃q̃ auaritissimo. ¶Vel priuato: priuatæ fortunæ hoi. ¶Pudẽdas: pudoi dignas. ¶Distraheret: diuẽderet. ¶Honores: magistratus. ¶Ampliora: maiora munera obeũda. ¶Quo locupletiores: fcõs. ſ. ¶Pro ſpõgiis: ſed cur ꝓ ſpõgiis dixerit. ſtatũ ſbiicit.

¶PHl. ¶A ſene bubulco: p̃ceptum Catonis eſt ut uillicus bubulcos duos habeat: ſubulcũ unũ: aſinariũ unum & opilionẽ unũ. A bubulco: uetus uerbum eſt bubulcitare: qđ ſignificat bubulci officio fungi. Plautus: docet me amare & te bubulcitare. Apuleius in primo floridoꝝ: eſt apud indos gens quæ nihil amplius q̃ bubulcitare nouit: iõꝙ cognomen illis bubulcis inditum Idẽ bubſequaſ appellat q̃ſi bouũ ſecutores. ¶Gratuita: ſine p̃cio ¶Vulpem mutare pilũ: nõ mores. p ſnĩam hanc ꝓuerbialem ſignificari uoluit bubulcus: uicia ingenita nulla dignitate mutari nã ut inqt ſeneca: qcqd infixũ & ingenitum eſt leniri poteſt arte nõ uĩci. Sicut igitur uulpes pilũ mutat: mores uero fraudulẽtos nũq̃ deponit: ſic ueſpaſianus pilũ mutauerat ex priuato factus impator. ſordeſ uero auaritiæ: quæ inoleuerãt: inſitæ a natura nuſq̃ poſuerat. Cõuenit huic ſnĩæ illud epigrãmatarii poetæ. Quẽq̃ poſſe putas mores narrare futuros. Dic mihi ſi fias tu leo: qualis eris Taraudus aĩal pilo ueſtium mutat colorẽ. Thoes: quod genus eſt luporum: habitum non colorem mutat: p hyemes hirtus eſtate nudus. Tarãdus cui uillus eſt magnitudine urſoꝝ colorẽ oĩum arboꝝ fruticum florũ locorũꝙ reddit metuens in q̃bus latet: iõꝙ raro capiť. Multi uero ſunt hoium q̃ inſtar uulpis mutãt pilũ: nec mos imutãt. Dicebat Lyſander quo nõ pueniret λεοντ.i. leonis pellis uulpinã pellẽ eſſe aſſuendam: quo dicto ſignificabat: ubi uis non ſatis pollet: adhibendã eſſe uulpeculæ fraudẽ ¶Cõtra: econtrario. ¶Neceſſitate compulſum: hoc opinatus ſextus aurelius: cũ ait ueſpaſianum propter ærarii inopiam: & clades urbiũ: nouas neq̃ poſtea habitas uectigalium penſiones exq̃ſiuiſſe. ¶Ad manubias: ad pecuniã p̃daticiã: ſiue ad p̃dam impatoriam. Et enim manubias ueteres quoq̃ dixerunt p̃dam ipatoris: ex qua qđ uellet faceret. alias manubiæ fulmina dicũtur. de quibus ſuo loco plura. ¶Errarii fiſciꝙ inopia: differũt erariũ & fiſcus: dũ illud ſit publicũ: hic principis: qđ copioſius uberiuſq̃ ante dictum eſt. ¶Veriſimilius uideť: quod non ſuapte natura fuerit auarus: ſed neceſſitate coactus eam exercuerit. ¶Cenſum ſenatorium: ſicut cenſus equeſter erat. cccc. ſextertiorum: ita ſenatorius octingentorum miliũ ſũma taxabatur: quẽ Auguſtus ampliauit uſq̃ ad duodecies centies. ¶Quingenis ſexterciis annuis: eadem liberalitate uſus eſt Nero in meſſallã cõſularem: cuius paupertatem: ut inquit Tacitus: ſuſtentauit qngenis ſexterciis ſingulos annos: idem aurelio quoq̃ cottæ & antonio ãnuam pecuniam ſtatuit: q̃uis p luxum habitas opes diſſipaſſent. ¶Terræmotu afflictas: ſcribit Euſebius chronographus: tres in cypro ciuitates pricipe ueſpaſiano terræmotu coruiſſe. Cauſas tremoris terræ in ſuperioribus explicauimus ex ſnĩa philoſophorum. ¶Reſtituit in melius: ſextus Aurelius per oẽs terras quaius romanum eſt: renouatæ a Veſpaſiano urbes ſunt cultu egregio. ¶Centena: ſextertia. ¶Rhetoribus annua: ſcito mi Hannibal ornatiſſime bonas artes honore nutriri. & hoc ſpecimen florentis eſſe reipu. ut diſciplinarum profeſſoribus p̃mia opulenta pendãtur: ubi enim uirtus honoratur ibi uigent ingenia: floreſcunt profeſſores: diſciplinæ in faſtigio collocant & profecto maxima laus eſt principis fouere eruditos: fauere profeſſoribus: rationem cum primis habere gymnaſii litteratorii. Deteſtandus ſane eſt imperator ille Licinius: qui propter inſcitiam immodicam: adeo litteris erat infeſtus: ut eas uirus ac peſtem publicam nominaret. Dionyſius & ſi non admirabatur eruditoſ tamen domi ſophiſtas & litteratos mnltos alebat: uel ob hoc ſaltem ut per illos eſſet admirationi. Nimirũ eruditi ſunt qui nomina principum commendans immortalitati: qui uelut buccinatores præconeſq̃ diuturni perſonant in auribus poſteroꝝ: quoꝝ ſcriptio emuncta nos docet quis fuerit Alexander: quis Cæſar: quis Cyrus quid memoratu relatuq̃ dignum egerint græci: quid perſæ: quid Romani: qui omnes uelut inglorii ignorarentur: niſi doctorum præconio forent celebrati. præcepit Socrates platonicus unumquemq̃ cui famæ cura eſt: cauere cum primis debere. ne poeticum eruditumq̃ hominem habeat infenſum: cum docti uim maximam habeant in utranque partem: & ad laudandum & uituperandum qui chartario calamo plurimum prodeſſe poſſunt uel obeſſe. Igitur eſto amator fautor adminiculator ꝓ

Bubulcꝰ Bubulci tare

Bubſeq̃

Vicia ingenita nõ tollũtur

Aialia mutãtia colorẽ Dictum liſandri

Manubiæ

Virtus honorãda Fouẽdũ ꝓfeſſores Laus eruditorum Eruditi nõ ſunt odio habendi

dicebatur uti: quod quaſi & ſiccos madefaceret: & exprimeret humentes. Quidam natura cupidiſſimum tradunt: idq̃ exprobratũ ei a ſene bubulco: qui negata ſibi gratuita libertate: qua imperium adeptum ſupplíciter orauit: proclamauerit uulpem pilum mutare: non mores: Sunt cõtra qui opinentur ad manubias & rapinas neceſſitate compulſum ſumma ærarii fiſciq̃ iopia: de qua teſtificatus ſit initio ſtatim principatus profeſſus quadringentíes milies opus eſſe ut reſpuſtare poſſet. Quod & ueriſimilis uidetur quando male partis optime uſus eſt.

De libertate & magnificentia eiuſdem.

IN omne hoium genus liberaliſſimus: expleuit cẽſum ſenatorinm: cõſulares inopes quingenis ſeſterciis annuis ſuſtẽtauit: plurimas p totũ orbẽ ciuitates terræmotu aut incẽdio afflictas reſtituit in melius.

De cultu & incremento artificum per eum facto.

INgenia & artes uel maxime fouit prius e fiſco latinis græciſq̃ rhetoribus annua centena conſtituit;

fessoꝝ & eruditorum: quoꝝ sermocinatione litterata: alexander roma. impator se retreari dicebat & pasci. q & ipse exemplo uespasiani salaria instituit rhetoribus grāmaticis: & id genus ꝓfessoribus q amauit liatos hoies uehemēter eos reformidans: ne quid de se asperum scriberent.

¶M.AN. ¶Bubulco: bouum custode. ¶Gratuita: gratis ac sine p̄cio petita. ¶Vulpem pilum mutare nō mores. q.d. ne imperii qdem amplitudiné quicq̄ ex eius auaritia mutare potuisse. ¶Manubias: de manubiis semel atq; iterū diximus. ¶Male ptis: per hos. s. pudendos q̄stus. ¶Optime: in cōem usum. ¶Liberalissimus: fuit. ¶Censum senatorium: quem dixit duodecies centies sestertiū ab augusto taxatum. ¶Ingenia: uiros ingenio præditos. ¶Primus: impatorum. ¶Centena sestertia: centū milia nūmum.

præstantes poetas necnon & artifices coemit. Item colossi refectorem insigni congiario: magnaq; mercede donauit. Mechanico quoq; grandes colūnas exigua impensa perducturum in capitolium pollicenti præmium, pro commento non mediocre optulit: opam remisit: præfatus sineret se plæbeculam pascere pane.

De ludis per eum editis: & conuiuiis per eum factis.

VDis p quos scena marcelliāi theatri restituta dedicabat: uetera quoq; acroamata reuocauerat, apolliari tragœdo q̄drigēta. Tarpeio diodoroq; dioroq; citharedis ducēta nōnullis cētena: qbus minimū q̄dragēa sestertia sup plurias corōas aureas dedit. Sed & cōuiuabat assidue: ac sæpius recte ac dapsile: ut macellarios adiuuaret

¶PHI. ¶Præstātes poetas: laudatur a doctis ut mira ac eximia uespasiani liberalitas q̄ quingē ta sestertia saleio basso poetæ absolutissimo donasset. ¶Colossi refectorem: colossus a uespasiano erectus ē altitudinis pedū cētum & septem. ¶Insigni cōgiario: munere ipatorio. ¶Mechanico: artifici perito mechanis: de qua meminimus in supioribus Alexāder ro. impator instituit salaria mechanicis: & ut auctor est lāpridius mechanica opa romanorum plurima instituit. Qui i xv. parte sagittarii habuerit horoscopō erit mechanicus: qui ut ait maternus instīa belli faciat: mecanicis artib⁹ excelluit archimedes ille syracusanus: quē marcellus lugubri mœrore defluit. eūq; briareum appellabat: pinde ac centimanum. ¶Grandes colūnas pducturum: Idem archimedes machinator tormentoꝝ bellicorum sciētissimus scripsit ad hieronem: quodcūq; onus arte mechanica moueri posse: q olim gloriabundus iactasse fert si quē alterū nactus terræ globum esset: se hunc orbē ad illum translaturū: id cū hieron admiraret tanq̄ incredibile factu: nauē onerariā solito onere onustam procul assidens nullo corporis conatu quieta manu adeo facile duxit: ut mari plabi uideretur. ¶Pro cōmento: pro excogitata ratione colūnarum pducendarum in capitolium. ¶Operam remisit: noluit ut pduceret cōdonato labore operaq; pducendi. ¶Sineret plæbeculam pascere pane. dictum impatore digniſſimum: quo significauit uespasianus nō debere principem in edificando parcere impensæ: ut ita operarios pauperes & egenos pascat pro opa p̄stita. nam si a mechanico exigua impensa in capitolium colūnæ pductæ fuissent: oparii q huic negocio erāt ascripti pdidissent cibū: quo alebantur ob opam impensam. Plebeculā intelligi uoluit oparios uiliores & uictum ex opa quotidiana q̄ritantes Persius eadē dictione usus est. ast ubi cōmota feruet plebecula bile. Solet illustris pater tuus io. bētiuolus cō similē pene uocē nec minori laude dignā usurpare: cū ait edificandū esse: uel ob hoc ut ita pascantur egētes i numeri q pro opis diurnis accipiant ab edificatore uictum diurnum & mercedulā: qua ꝓfestis diebus se reficiant. nō diu est: q̄ aristoteles ciuis noster mechanicus longe omnium p̄stantissimus: turri ex sua sede mouit: motāq; arte mechanica: in aliū haud longe dissitū locū transportauit: nō est mēdatio locus: cū adhuc sup sint q uidere. ¶Marcelliani theatri: a marcello ex octauia augusti sorore genito marcellianū theatrū dictū est: de quo in augusto satis. ¶Acroamata: quæ sint acroamata copiose explicauimus in. ii. cōmentario. illud adde acromata dici nō solum ipsas uoces & uerba: sed ipsos quoq; histriones enarratoresq; acromaton uocales. in quo significatu dictum est illud a lāpridio: qd alexan. ro. impa. nanos & nanas & moriones & uocales exoletos: & oia acromata & pātomimos populo donauit. itidē possent acromata hoc in loco uideri dicta tam ꝓ hoibus q̄ ꝓ uerbis. Pli. in epi. ait interdū acromata audiebamus: interdum iucūdissimis sermonibus nox ducebat. ¶Tragedo. scenico actoriq; tragediarum. ¶Quadringēta. s. sextertia dedit. ¶Minimū: qbus dedit mimum saltē dedit sextertia q̄dragena: ex quo liberalitas principis in artifices declaratur. ¶Sup coronas: præter cōronas. eam quoq; summā pecuniæ dono dedit. ¶Recte: recta exhibita cena solitum cōuiuatri uespasianū signat: de qua Martialis, pmissa est nobis sportula recta data est. relege quæ dicta sunt de cena recta in augusto. ¶Dapsile: abundanter & affluēter. græce enim Ἀαψιλείᾳ largitas & abundantia rerum nuncupat dapsilis abundans: qua dictione & latini frequēter usi sunt. Plautus in aulularia. Istas magnas factiones dotes dapsiles nihil moror. Apuleius libro ultimo de asino aureo dapsilem copiam facūdiæ uocat: pro uberi larga & opulenta. ¶Vt macellarios adiuuaret: qui cōuiuia lautiora facit & crebriora is adiuuare dicitur macellarios: a quibus emit obsonia. ita enim magno annona macelli uenditur: & eius præcia augētur. In hanc sententiam Mar. uarro in. iii. de re rustica ait eleganter: sed ut ad hūc bolum puenias: opus erit tibi aut epulum aut triumphus alicuius: ut tūc fuit scipionis metelli aut collegiorum cenæ: quæ tūc innumerabiles excandefaciunt annona macelli.

Briareꝰ Archimedes

Aristoteles bononiensis mechanicꝰ

Rectacena Dapsilia Dapsilis

¶M.AN. ¶Coemit: precio quæsiuit. ¶Colossi: Eusebius colossi huius meminit: colossus inquit ere-

ctus habens altitudinis pedes centum ac septem. ¶Mechanico: uiri ut festus interpretatur artifici. ¶Pro commento: sola inuentione. ¶Operam remisit: nec ad id præstandum coegit. ¶Marcelliani theatri: huic in Augusto mentio facta est. ¶Acro amata: auditu digna. ¶Paterno citharedo: huic credo cui Nero impē se operam dedit. ¶Recte: rectam & legitimam cænam exhibēs: quæ postea a Domitiano sublata est: sportulæ usu pro cœna inducto. ¶Dapsile: large abunde: liberaliter: græci ἀαψιλάν largitatē uocant. ¶Macellarios: a quibus obsonia coemeret.

¶PHI. ¶Sūt saturnalibus apophoreta uiris: supra memorauimus apophoreta dici munera saturnalicia: & ea proprie quæ remitti solent. hæc Vespasianus sicut uiris dabat in saturnalibus: ita eadem feminis quoq; dabat: calen. martiis: quæ erant saturnalia fœminarum sicut ostendit Epigrammaticus poeta illo endecasyllabo ad feminam: scis puto uestra iam uenire saturnalia martias calen. Plautus in milite. Da mi uir calendis mittam cum martiæ uenerit. nam tunc feminis munera missitabantur. quia calen. martiæ ut inquit porphirio matronarum dies festus erat & matronalia dicebat: quas elegāter Iuuenalis femineas uocat: perinde ac feminis peculiariter dicatas. sic enim ait: munera femineis tractas secreta calēdis. præterea mēse martio ingrediēte ita seruis cenas matronæ apponebant: ut domini saturnalibus. Causa aūt cur calen. martiis matronalia celebrarentur: & mulieribus munera mitterentur uidetur fuisse q; ea die antiquitus sabinæ habito matronali concilio in iunonis æde ex hersilie consilio progressæ in medias acies romanorum & sabinorum diremerunt pugnam. & generos soceris & soceros generis consociarunt. ex hoc instituturn esse autumat Ouidius in fastis ut calen. martias matronæ celebrarent. ¶Pristinæ cupiditatis: prioris auaritiæ. ¶Cibiotarem uocare: supra dictum est uespasianum apud alexandrinos commoratum fuisse: ibiq; impatorem consalutatū a quibus & cibiotates uocabatur: tanq; esset ita sordidus & auarus: sicut fuerat olim unus ex regibus alexādrinorum cognominatus cibiotates. Namq; singuli ægyptiorum reges ut inquit Eusebius proprium nomen habuerunt: qui generali uocabulo Ptolomei dicuntur pharaones ab ecclesiasticis scriptoribus nuncupati: quod nomen est regiæ dignitatis: sicut ante memorauimus. Sordes autem ad auaritiam referūtur. & Oratius sordidum uictum distare ait: A tenui parcoq; uictu. ¶In funere: in exequiis Vespasiani. ¶Fauo: Nomen proprium principis mimorum sicut plato & cato Archimimus princeps ludionum scenicorumq; sicut archigalus dicitur princeps primariusq; gallorum cybeleiorum. ¶Personā eius ferens: adhibitus fuerat funeri imperatorio: ut ritu histrionico sustineret personam Vespasiani: & perinde ac uespasianus loqueretur. ¶Viri: uespasiani. ¶Procuratoribus: qui funus procurauerant: & impensam funeralē pro dignitate fecerant. ¶Pompa: funebris. ¶Exclamauit: tanq; esset uerus Vespasianus: qui ob auaritiam indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse. ¶Se uel in tyberim: ita sub persona mimica pulsabatur Vespasianus tanq; pluris faceret pecuniam q; imperatorium funus & sepulturā. ¶Statura quadrata: obseruauimus curiose apud Celsum & columelam: staturam quadratam dici quæ neq; longa neq; breuis sit sed inter utrunq; temperata. Sic enim ait Columela de canibus scribens: probatur quadratus potiusq; longus aut breuis. Itidem alio loco quare status eius longior productiorq; ad hos cā'us magis habilis est q; breuis aut etiam quadratus. Item de gallinis ait. Sint matrices robusti corporis quadratæ pectorosæ magnis capitibus. Celsus ait in. ii. Corpus habilissimum quadratum esse neq; gracile neq; obesum. Nam longa statura ut in iuuenta decora est sic matura senectute conficitur. gracile corpus infirmum. obesum hebes est. Igitur tranquillus significare uolens Vespasianum fuisse neq; procera neq; breui statura sed intermedia elegāter dixit quadrata. ¶Compactis: solidis & musculosis. ¶Vultu ueluti nitentis. talis erat Vespasiani uultus: qualis est hois cum nisu exonerātis aluum quæ astrictior sit. talis enim solet cum labore & conatu niti ut expellat duriora. Consimile est illud Martialis. Nam faciem durum phebe cacantis habes. ¶Vrbanorum: facetorum & dicaculorum. urbanum fuisse Demosthenem dicunt: dicacem negāt in Cicerone mira quædam fuit urbanitas. ¶Non infacete. s. dixit festiuiter. petenti: Vespasiano. ¶In se: more urbanorum qui nec principibus quidem parcunt: dum risum moueant. ¶Cum uētrem exonerare desieris: iocus est urbanissimus nec minus mordax in principem: cujus uultus similis erat exonerari uolenti uentrem.

apophoreta

Munera feminea cal. martii Matronalia

Ptolomei Pharaones Archimimus

Statura q̄drata

Corpus habilissimum q̄dratum

sicut saturnalibus dabat uiris Apophoreta: ita & calen. martii fœminis: & tamen ne sic quidem pristinæ cupiditatis infamia caruit: Alexandrini cibiotatem eū uocare perseueraverunt cognomine unius e regibus suis turpissimarum sordium. Sed & in funere Fauo Archimimus personam eius ferēs imitansq; (ut est mos) facta ac dicta uiri interrogatis palā procuratoribus: quanti funus & pompa constaret: ut audiuit se sestertium centies: exclamauit: centum sibi sestertia darent: ac se uel in tyberim proiicerent.

De statura corporis & membrorum ac ualitudine eius.

STatura fuit quadrata: compactis firmisq; membris uultu ueluti nitentis. Vnde quidam urbanorum non infacete si quidem petenti: ut & in se aliquid diceret: dicam inquit: quum uentrem exonerare desieris. Valitudine prosperrima usus est: qnanuis ad tuendam eam nihil amplius quam fauces cæteraque membra sibimet

¶M.AN.¶Apophoreta:munera a remittendo dicta nouiſſimus.Martialis liber apophoreta inſcribitur. ¶Calen.Martii:Martiis .n.calen. ueteri inſtituto mulieribus munera mittebãt.Iu.Munera fœmineis tractas ſecreta calen.Propertius.Martis Romani feſtæ uenere calendæ: Exoriens noſtris hic fuit annus auis Et uaga nunc certa diſcurrunt undiq; pompa:Perq; uias urbis munera perq; domos.¶Cibiotatem: ut ſit cognomen ægyptii regis auariſſimi.qui ſordidos quæſtus uiuus olim ſectatus eſſet.¶Turpiſſimarum ſordium:ſtudioſum ſubaudi.¶Fauo:nomen mimi proprium.¶Eius: Veſpaſiani.¶Procuratoribus: funeris ſui locatoribus.¶In tyberim:quo damnatorum proiiciebãtur corpora.¶Quadrata:bene compacta firma.¶Vultu ueluti intentis:ita contracto:qualis ſub pondere aliquo nitentium eſſe ſolet:aut laborioſe uẽtrem exonerantium.¶Quum uentrẽ exonerare deſieris:extat Mar.iocus in phoebũ huic pq̃ ſimilis. Vtere lactcius & mollibus utere maluis.Nam faciem durum phœbe cacãtis habes.

ad numerum in ſphæriterio:defricaret mediamq;:uniuſ diei per ſingulos menſes interponeret.

## De ordine uitæ quem in principatu tenuit.

ORdinem uitæ fere hũc tenuit in principatu maturi

¶PHl.¶Ad numerum defricaret: aſclepiades inter medicinas communium auxiliorum i primis ,pfeſſus eſt frictionem corporis eſſe utiliſſimam. plinius in.xxviii. medicinis pendentibus ab homine annumerat frictionem:quæ ſi uehemens fuerit ſpiſſat lenit mollit: multa admit corpus:auget modica.Cor. De fricatione

celſus in.ii.caput facit de frictione luculentum:quo reprehendit eos qui numero finiunt quotieus aliquis perfricandus ſit.id enim ex uiribus hominis colligendum eſt & ſi is perinfirmus eſt poteſt eſſe ſatis quinquagies:ſi robuſtior poteſt ducenties eſſe faciendum.tamen Veſpaſianus contra Corne. celſi preſcriptum defricabat membra ad numerum.¶In ſphæriterio:ſpæriterium locus erat rotundu uariis exercitationibus accommodatus.quod indicat plinius in.v.epiſtolarum.cuius uerba ſunt hæc. Apodyterio ſuperpoſitum eſt ſphæriterium quod plura genera exercitationis pluresq; circulos capit.dici autem uidetur a ſphærica circulariq; figura.Corrigendus eſt obiter mendoſus locus apud iuriſconſultos:ubi digeſtis mandati,p ſphæriterio phæriſterium legitur.Verba ulpiani iuriſconſulti hæc ſunt.Cum aurelius hoſpiti ſuo medico mandaſſe diceretur:ut in hortis ſuis quos rauennæ habebat:in quos omnibus annis ſecedere ſolebat phæriſterium hypocauſta & quedã ipſius ualitudini apta ſua impenſa faceret:ubi p phæriſterium corrige ſphæriſterium.Ridicula eſt nimirum Accurſii interpretatio exponentis ſphæriterium locum eſſe amenum herbis.Nec minus inepta eſt quæ ſubſequitur de hypocauſto quod ait ſignificare ſubterraneam ſtationem: cum hipocauſta:ut id quoq; in tranſcurſu attingamus:græco uocablo ſignificetur:uaporãdis cubiculis balneiſq; præparata:quæ igne hinc effuſo uaporantur.Vnde latinæ uaporaria dici poſſunt.Cicero in epiſtolis ad quintum fratrem propterea inquit:quod ita erant poſita:ut eorum uaporarium ex quo ignis erumpit eſſet ſub tectũ cubiculi:ubi uaporarium haud dubie accipitur pro hypocauſto Papinius in primo ſiluarum meminit hypocauſtorum cum ait.Et tenuem uoluũt hypocauſta uaporem.plinius in epiſtolis.Coheret inquit hypocauſton:& ſi dies nubilus immiſſo uapore ſolis uicem ſupplet.Idem alia quoq; epiſtola.Applicitum eſt cubiculo hypocauſtum perexiguum:quod anguſta feneſtra ſuppoſitum caloré ut ratio exigit aut effundit aut retinet.Victruuius appellat hypocauſin:cum de ſtructura balneorũ ſcribens ait.Facienda eſſe ænea ſupra hypocauſin tria:caldarium tepidarium frigidarium.Hodie hypocauſtis utuntur germani & incolæ rigentis plagæ:qui etiam apud nos conficiunt hypocauſta: ipſi ſtuffas uocant ad uaporandas dietas & cubicula in quibus degunt.Lãpridius ſphæriterium capere uidetur pro loco in quo ſpeciatim pilaris luſio excercetur.unde quidam dictum eſſe autumant a luſu pilæ quam græci σφαιρᾶν uocant. Nam & σφῶιρᾶι græcum uerbum eſt:quod ſignificat pila ludere.Verba Lampridii ex alexãdri uita ſubieci quæ ſũt hæc poſt electionem operam paleſtræ aut ſphæriterio aut curſui aut luctaminibus mollioribus dabat. Qui in ſphæriſterio exercentur & ludunt:hi ſphæriſtæ eleganter dicuntur a Sidonio appollinari. cum ait. Ecce ſphæriſtarum contraſtantium paria.Item ſphæriſtarum ſe turmalibus conſtanter imiſcuit.¶Mediam uni us diei:abſtinentiam dialem quæ in primis ſaluberrima exiſtimatur.Aſclepiades quinq; res maxime auxiliatrices profeſſus eſt.abſtinentiam cibi:alias uini:frictionem corporis:ambulationem:geſtationeſq;. Seneca alius interpoſito ieiunio:corpus exhaurit & purgat.ſed ſicut utiliſſima eſt inedia:ſi modica fuerit & tẽpeſtiua:ita fit noxia ſi nimia.Vnde ait Auicẽna q̃ famem tollerate pernitioſum eſt: cum ſtomachus noxiis humoribus repleatur.Legimus apud Iulium capitolinum q̃ aurelianus tanq̃ Veſpaſianum imitaretur: cũ egrotaret nunq̃ medicum uocauit:ſed ipſe ſe inedia curabat.Vtiliſſimam autem in cibis eſſe temperantiam teſtatur pli.noſter:neq; qſpiam idoneus ſcriptor inficiat.¶Ordinem uitæ:ut certus ſyderum curſus ita uita hominum diſpoſita delectat ſenum preſertim.Nam iuuenes adhuc confuſa quædam & quaſi turbata non indecent.ſenibus placida oĩa & ordinata cõueniunt.unde plinius neoteros.i.iunior uiuẽdi regulam i ſpurina laudat:qui ordine quodam & uelut orbe uitam circũagebat.

Frictio

Sphæriterium

Locus iuriſconſultorũ correctº

Hypocauſtũ

Vaporarium

Hypocauſtis

Stuffæ uocabulum peregrinum

Sphæriſtæ

Quinq; res opitulatrices

Famẽ tolerari noxium ẽ

Vita diſpoſita dẽlectat

¶M.AN.¶Ad numerum:ut ſingula membra pari confricatione curaret.¶Sphæriterio:phæriſterium locus eſt in ædibus pilæ luſibus uariiſq; exercitationum generibus aptus.¶Inedia:cibi abſtinentia.

¶PHI. ¶ De nocte uigilabat: scripsit pli. Vespasianũ noctibus uti solitũ: ut dieꝫ actus noctibus & noctur-
nos dieb⁹ traiiceret: qđ & heliogabalũ factitasse testis est Lãpridius: q sub uespерã de somno surgebat: ma-
ne aũt dormire incipiebat. hunc uiuendi ordinẽ tanq̃ reprehensibilẽ: sic taxat Oratius in Hermogene. No-
Vigilaꝫ đ ꝺnocte ctes uigilabat ad ipsum mane diem totum stertebat. Sextus aurelius in hanc sniam ait de uespasiano sic scri-
bens. Institutũ uniforme omni impio tenuit uigilare de nocte publicisq̃ actibus absolutis caros admittere.
Attamen Seneca censor romanæ luxuriæ seueriſſimus i epistolis ad luciliũ uiuere illos cõtra naturã asserit:
q̃ noctu uigilãt iterdiu dormiũt quos eleganti uocabulo græco
Lichnobii ly chnobios uocat: quasi dicas lucernarios: siue ad lucernã uiuentes. ¶ Breuiariis: sũmariis de q̃-
bus suo loco plura. Obiter ãno-
Breue Breuis tandũ breuẽ & breui masculi. & neutro gñe elegãter & latinæ di-
ci in eo significatu: quo uulgus usurpat: breuẽ apostolicũ nõtã-
do. Lãpridius in alexãdro mili-
tes suos sic ubiq̃ sciuit: ut i cubi-
culo hñet breues & numeꝫ & tẽ-
pora militãtiũ. Flauius uopiscus in aureliano: breue nominũ cõ-
scripsit. Item breue legit singu-
lis quoꝫ noĩa cõtinebat. ¶ Cal-
ciabat se ipse: longe in hoc dissi-
milis erat a luxu & deliciis effemĩatoꝫ: q adeo uĩtã & cõsuetudinẽ mẽbroꝫ humanoꝫ dedidicerũt: ut semet
Hic manus nõ habet ipsos nec calciare sciãt nec uelint. in quos merito retorqueri põt illud spthanæ feminæ: q̃ cũ uidisset hospitẽ
ministri manibus calciari nũqd o pater iquit hic manus nõ habet. ¶ Amiciebat: uestiebat. unde amictus &
Amicimina amicula dicta. ¶ Gestationi: gestationis usum inter medicinas ab hoĩe pẽdẽtes enumerat pli-
nius in asclepiades inter ea q̃ quisq̃ sibi præstare remedia põt noĩauit gestatiões. Sextus aurelius sic. Vigila
re de nocte publicisq̃ actibus absolutis caros admittere: dum salutaꝫ calciaméta sumens & regiũ uestiũ. post
aũt negociis quæcũq̃ aduenissent auditis exerceri: uectatione deide reqescere: postremo ubi lauisset remis
siore aĩo cõuiuiũ curabat: de gestatione sic scribit Seneca in. ii. epistolaꝫ: gestatio. & corpus cõcutit & studio
nõ officit possis legere possis dictare: possis loqui: possis audire: quoꝫ nihil nec ambulatio quidã uetat fieri
¶ Pallacearum: π α λ λ ά κ η ν̃ κ ά ι μ ά λ λ ά κ ι ν̃ α græci uocant: quam nos pellicẽ nuncupamus: quod lati-
Pallace Pellex num uocabulũ cum de græco flexum sit ut inquit gellius: inuenti sũt scriptores non proletarii sed classici: q
Pallacea dictione græca q̃ latina in significatu cõcubinæ uti maluerint. Pli. in. xxxv. de Alexandro loquens sic ait. Nã
q̃ cum dilectum sibi ex pallaceis suis præcipue noĩe campaspẽ nudam pingi ob admirationẽ formæ ab apel
le iussisset: eumq̃ cum pari captum amore sensisset: dono dedit eã. Itidem nunc tranquillus pallacum dixit
Indulgẽtiæ pro pellicũ siue cõcubinarum. ¶ Defunctæ cenidis: ante dictum est Vespasianum post uxoris obitum ha-
buisse quasi iustæ uxoris loco cenida antoniæ libertã. ¶ Indulgẽtior: inclinatior pronior facilior ad indul-
Captan da tpa a deũti pri cipem gentias: ita. n. uocant impatorias concessiones benignitatesq̃. ¶ Ea momenta captabant: plurimum refert
quo qs tpe principem adeat & alloquatur: quem si in tempestiuiter accesserimus repulsam paciemur. Si ue-
ro tẽpestiuiter uoti cõpotes existemus. Vnde ait apud Maronẽ dido ad annã sororẽ. Sola uiri molles aditus
& tpa noras. Item alibi. Et quæ mollissima fandi tpa. in hanc sniam est illud luculente scriptum ab Ouidio.
Mosthe oderici Comes Non adiit apte non legit idonea credo tpa. scribit Sidonius apollinaris theodericũ gothorum regem cũ in
alea uinceret fuisse indulgentissimũ. tunc enim inquit petitionibus portus apitur: tunc ego aliquid obse-
craturus feliciter uicor. ¶ Comissimus: benignissimus. facillimus. suauissimus. Comes enim ut docet. M.
Scurrili tas reꝑhẽsibilis tullius: benigni faciles suæues homines esse dicũtur. ¶ Dicacitatis scurrilis. hæc in oratore & uiro graui ui-
tupaꝫ: tantomagis in principe uideꝫ reꝑhensibilis. unde Liuius de philippo macedonũ rege scribẽs. Erat in
Dicaci tas quit dicatior natura q̃ regẽ decet. & ne inter seria qdem risu satis tẽperans: Cicero in. ii. de oratore. Vitandũ
est oratori utrũq̃ ne aut scurilis iocus sit aut mimicus. Item sic in hoc scurrilis oratori dicacitas magnopere
Bomo lochus Scurra unde fugiẽda est. Quintilianus quoq̃ in. vi. ait dicacitas ẽt scurrilis & scenica huic pſonæ alieniſſima est. est aũt di-
cacitas a dicendo dicta, pprie significans sermonẽ cum risu aliquos incessentem. ideo demosthenẽ urbanũ
fuisse dicũt: dicacẽ negant. græci β ω̃ μ ο λ ο χ ο ῦ σ̃ κ α ί β ω̃ μ ο λ ὸ χ ι α ν̃ uocant: quos nostri scuras & scurili-
tatẽ. suidas in etymologio plura de bomolochis tradit. scurræ aũt uocabulũ a sequendo tractum est cũ id ge-
nus homines seqni sint soliti opulentiores.

¶ M. AN. ¶ Breuiariis: quid breuiariũ esset ex annei senecæ sniа supra oñdimus. ¶ Amiciebat: uestiebat.
¶ Obuenissent: ex breuiarii annotatione primo alteroue loco oblata essent. ¶ Pallacaꝫ: cõcubinarũ. ¶ Ce-
nidis: Antoniæ libertæ: quã post uxoris obtum legitimæ, ppe cõiugis loco habuit. ¶ Facilior: tractabilior.
¶ Indulgentior:, ppensior ad ea concedenda: quæ peterentur. ¶ Comissimus: maxime comis ualdeq̃ affa-
bilis. ¶ Dicacitatis: sermonis cum risu incessentis: sic. n. Fabius dicacitatem interpretatur. ¶ Sic scurrilis: ita
ad scurrilitatem accedentis.

Ꝺ De locis post cœnã & qbusdã facetis dictis ipsius.

ET sup cœnã ãt & semp alias cũ amicis multa ioca trãsigebat. Erat. n. dicacitatis pluriæ: & sic scurrilis

¶PHI. ¶Prætextatis uerbis: pretextatū ſermonem ueteres obſcenum appellauerunt ab eo dictum quod pretextatis nefas ſit obſceno uerbo uti. alii dici putant quod nubentibus depoſitis pretextis a multitudine puerorum obſcena clamentur. in excerptis feſti pompei hæc ſententia legitur mendoſa: cum in codice legitimo pretextus ſermo ita explicetur: ſicut a nobis in preſentia explicatus eſt: qui ſenſus ad amuſim quadrat cum tranquillo. non enim pretexta uerba intelligi uoluit pudica: ſed econtrario: obſcena & laſciuiētia ſicut & macrobius cum ait in ſecundo ſaturnalium. hæc nobis ſit litterata leticia & docta cauillatio uicē planipedis & ſabulonis impudica & pretextata uerba iaciētis. obiter emendanda eſt dictio mendoſa in codicibus macrobii. Nā q; ſabulonis uulgo legitur cum legendum ſit ſubulonis: eſt autē ſubulo linguā ethruſca tibicen. apud ennium. ſubulo uicinas, propter aſtabat aquas. in alio ſignificatu dicuntur ſubulones cerui: quibus ſūt cornua ſimplicia: minimeq; ramoſa ad ſubularum ſimilitudinem: ut docet Ariſtoteles ī nono de animalibus: & hoc eſt: quod intelligi uoluit pliniuſ ſic ſcribens in. xi. aliis ſimplicia tribuit: ut ī eodem genere ſubulonibus ex argumēto dictis. Idē in. xxviii. ait efficatior ē ad id ſubulo ceruorū generis. planipes uero ut id quoq; macrobii uerbū trāſeunter explicemus: ſignificat actorē planipediæ comediæ. planipedia autem dicta eſt ob humilitatē argumenti eius ac uilitatem actorum: qui non cothurno aut ſocco utātur in ſcena: ſed planis pedibus ideſt nudis ineunt, ſcenium. unde a plano pede planipedia fabula: & actor planipes dictus: ſicuti docent donatus & diomedes. hinc illud gellianum: ex libro primo noctium atticarum. ſi ut planipedi ſaltādi ita graccho concionanti numeros & modos & frequentamenta quedam uaria tibicen incineret. actius quoq; ſcriptor togatarum ait datum eſt aurum. exultat planipes. ¶Plauſtra potiuſq; ploſtra. ſatis notum eſt cognationem eſſe quandam inter au. & .o. ut aula & olla. unde ait priſcianus in primo tranſit. au. in. o. productam more antiquo: ut lotus pro lautus. ploſtrum pro plauſtrum cotes. pro cautes: ſicut etiam econtra: pro o. au. auſtrum pro oſtrum. auſculum pro oſculum: frequentiſſimeq; hoc faciebant antiqui: unde & coda a Varrone & Cicerone pro cauda uſurpatur: Veſpaſianus itaq; cum uideret florum uelle emendare conſuetudinem priſcorum: tanq; parum latinæ: ploſtrum diceretur: ſed plauſtrum dicendum foret. locatus in nomine flori nō florum ſalutauit. ſed flaurum: tanq; eadem ratione flaurus dici deberet non florus: qua ille cenſebat plauſtra dicenda eſſe nō ploſtra. Diminutiuum ploſtri ē ploſtellum. Oratius. ploſtello adiungere mures. ¶Expugnatus: exoratus ad concubitum: ſicut hiſtorici memorant Alexandrum magnum uictum fuiſſe a thaleſtri regina amazonum petere perſeuerante ut ſecum concubere uellet: quæ dicebat ſe ueniſſe ad communicandos cum rege liberos. ¶Perductæ: adductæ ad concubitum Veſpaſiani: ſignificanter autem loqnutus eſt: cum perductores auctore aſconio pediano in hoc differāt a lenonibus. q; lenones ſunt ſcortorum: perductores earum perſonarum: in quibus ſtupra exercita legibus uindicantur. ¶Summam rationibus referri: diſpenſator Cæſaris in rationario diligenter referre ſolet omnem pecuniam uomine principis expenſam & cauſam aſcribere. uerbi gratia ut ita ſcribat pro edificanda uilla: centum dedi: pro coemenda ſuppellectile ducena. nunc itaq; diſpenſator rationibuſq; prepoſitus cum neſciret quomodo hæc ſumma dono data fœminæ pro cōcubitu ī codice expenſi eſſet referenda: interrogauit principem: quēadmodum uellet in libro perſcribi: ille facetiſſime dixit pro adamato Veſpaſiano: tanq; id diuerſum foret a conſuetudine communi. ſolent enim amantes non amati errogare pecuniam ut uoti compotes exiſtant. ſed quia illa dixerat ſe amore Veſpaſiani deperire. elegāter & feſtiuiter ita referri iuſſit in codice ratiociniorum. ſic tu quoq; inclyte Hānibal ſi unq; a puella inuitatus fueris ad paleſtram ueneriam: moxq; ex tua liberalitate illa munere amatorio donaueris: poteris in rationario: ſummam expenſam ita referre. pro Hannibale adamato. heliogabalus eunuchos rōnibus præpoſitos habuit. ¶Improbius nato: ex ſordido loco natum ueluti ſpuriū ſignare uī. ¶μακρᾳβίᾳ: uerſus eſt. ex. vii. iliados rhapſodia: quo deſcribitur aiax dū uaditi hectorem pleno gradu ingenti copore ſublimi dextra trabalem lanceam quatiēs. ſic aūt interpretari pōt: longis paſſibus uadēs quatiens haſtam umbræ longioris. Veſpaſianus ad ꝓceram ſtaturam illius: quem taxabat alludens retulit hoc Carmen. tanq; in hoīe nihil foret preter proceritatem. ſicut nos econtrario de homine puſillo interdū dicere ſolemus pygmeo breuior gruem timenti.

¶M.AN. ¶Prætextatis: puerilis licētiæ. ¶Faceta: ioculariter dicta & q̄ſi audiēdi ſitim: ut fabii uerbo utar faciētia. ¶Plauſtra: potiuſq; ploſtra quaſi ploſtra minus elegāter diceret. ¶Flaurū ſalutauit: quū florē dicere

Pretextº ſermo

Pretextata uerba

Correctus macrobii locus

Subulones qui

Pläipes Planipedia

Aula olla

Plauſtrū ploſtrū Coda

Thaleſtris ad alexandrum

Perductores Lenões

Pro adamato ueſpaſiano

ac ſordidæ: ut ne p̄textatis quidem uerbis abſtineret: & tamen nonnulla eius facetiſſima extant: in quibus & hoc meſtrium florum conſularem admonitus ab eo plauſtra potius q̄ ploſtra dicenda: die poſtero Flaurum ſalutauit. Expugnatus autem a quadam quaſi amore ſui deperiret: quum p ductæ pro concubitu ſeſtertia quadraginta donaſſet admonente diſpenſatore quemadmodum ſūmam rōnibus uellet referri Veſpaſiano inquit adamato.

De uerſibus græcis per eum editis & aliis iocis & facetis dictis eius.

Tebatur & uerſibus græcis tempeſtiue ſatiſ: & ut de quodam proceræ ſtaturæ improbuſque nato μακρᾳβίᾳ σκρᾰδαλαῶν ἀλαλικρόσσχιον ἔτχοσ. Et maxime de cerulo liberto, qui diues admodum

debuisset ad pridianã illius alludens emẽdationẽ. ¶ Expugnatus: precibus fatigatus: ut quãdã ad cõcubitum admitteret. ¶ Amore suo: sui elegãti dixisset. ¶ Productæ: ad cõcubitũ admissæ. ¶ Adamato: ad meretriculæ ꝓfessionẽ respexit: quæ se illũ arderet amare ꝓdicabat. μάκρὰ βίβας κραδάων λόλικος χὶ ὄηετχὸς: longe uadens uibrãsq; lõgioris ubræ hastã ex secundo iliados sumptum.

¶ PHI. ¶ Ob subterfugiẽdum fisci: ne fisco id tributũ ferret qd libertini ex prisco more pendebant. ¶ Tpe secũdi punici belli decretũ fuit ut libertinæ fœmiæ pecuniã ꝓ facultatib⁹ suis cõferrẽt: ex qua donũ daret feroniæ: quæ dea est libertinoꝝ. ¶ ὦλὰ χὴς: latine sic interpretat: olaches: laches qñ mortuus fueris iterũ diceris cerulus. & ita significari uoluit nois mutationẽ nihil illi profuturã ad subterfugiẽdũ.

Cauillatio

¶ Cauillatione: seneca & cicero cauillationes dixerũt: q̃ græce sophismata nuncupant. hic cauillatio accipit pro cauillo dicaculo & facetosa urbanitate alias signat irrisionem. ¶ Dilueret: resolueret: refelleret. & quasi mitiorem redderet. sicut uinũ dicimus aqua dilutum. Au. gellius. sicut fecisse Ciceronẽ scriptũ est: cũ id qđ inficiari nõ poterat urbano facetoq; dicto diluit. Dicũtur oratores in causis agendis diluere argumentationes aduersarii: qñ ꝓ refutationem obiecta refutãt. Apuleius. mihi iã dudũ satis é. si nõ modo crimina obiecta pleniſſime delui.

Diluere

¶ Ad sales: ad salsa dicta & ridicularia pli. in. xxi. uita humani oris sine sale nequit degere: adeoq; necessariũ elemẽtum est: ut transierit intellectus ad uoluptatẽ. animi quoq; famia sales appellant. oĩsq; uitæ lepos: & summa hilaritatis: laborumq; requies: nõ alio magis uocabulo cõstat: hinc illud lucani nõ soliti lusere sales. & Terentii: qui habet salem: qđ ĩ te est. & Catuli. Nulla intã longo corꝑe mica salis: quod ut interꝑtat quintilianus: significat nihil in corpore eius esse ridiculũ.

Elementũ salis necessarium

Sales

¶ Cuidã quasi fratri: sensus est: qdam fauorabilior apud principem ab eo petiit dispẽsationẽ aulicam dari cuidã: quẽ sibi fratris loco esse asseuerabat ut res foret impetrabilior. Vespasianus utpote solers & ueterator seuocauit illum petitorem dispensationis: sciscitatusq; est quãtam pecuniã pactus esset se daturum ministro suo ꝓ impetranda: quam cupiebat: dispensatione. quo cognito eam pecuniam exegit ipse: & sine interceſſione alteri us dispensationem tribuit. iocatus mox in ministrum quod hic quẽ appellauerat fratrẽ: factus erat sibi frater: tanq; more fraterno secũ partiario pecuniã diuisisset.

Cãdidatus

¶ Candidatũ: petitorẽ dispensationis: nam ut alibi dictum est candidatus generali uocabulo nõ solũ petitor magistratuũ dicit. sed aliarum quoq; rei: sicuti docent testimonia eruditorũ: ad quæ pinde atq; ad anchorã confugimũs. ¶ Cum suo suffragatore: cũ ministro opitulatore adminiculatoreq;: q apud principem suffragabat amico pro dispẽsatione. ¶ Interpellanti: interponenti principis actioni. alias interrũpenti mediam alterius oronẽ: hoc enim significat interpellare. ¶ Ad calciandas mulas: calceãtur mule qñ soleis ferreis uel uti calciatu muniuntur. Dixit plinius camelos in longiore itinere sine calciatu fatiscere. ¶ Adeunti litigatori morã preberet: sensus est. dum uespasianus faceret iter: mulio carucarius: q principis carucam regebat desiliens ad terram fecit subsistere mulas: tanq; discalciatæ deperditis soleis iterum forent calciandæ. existimauit Vespasianus hoc fieri ut litigator nescio quis data mercede mulioni haberet occasionem ad se accedendi: & litem suã explicandi. unde festiuiter ad mulionẽ. Dic mihi inquit quantum lucrum feciſti dum calcias mulas: uel potius calciare te simulas. quasi dicere uellet quantã pecuniã accepisti ab hoc litigatore: ut sub hoc pretextu posset ocioſe satis rem suã denarrare. mulio cofessus est de lucro & id partitus est cum Vespasiano.

¶ M. AN. ¶ Ius fisci: cui libertinæ conditionis erant obnoxii. ¶ ὦλὰχὴς λὰχὴς ἐπὰν ἀπὸαὐὴς αὖθι σἐξυπαρχηὼ ἐιρπὸτ κὺρηλος: olaches: laches postq; mortuus fueris statim ut a principio habeberis alcyon. ¶ Ad sales: ridicula uerba. ¶ Dispensationem: haud memini me uspiam legisse candidatos ad dispensationem petendam procedere solitos: nisi metaphoricos dictum accipias: sed uide ne dispensatorem quendam e charis ministris sit legendum. ¶ Petentem: soleni more ꝓ candidato cum quo pactus erat pecuniam tanq; pro fratre supplicantem. ¶ Quum distulisset suffragium suum: aut si nihil placet mutare quũ non statim annuisset: sed in aliud tempus rem distulisset. ¶ Candidatum: eum pro quo petebatur. ¶ Vocauit: Vespasianus. ¶ Exacta: expressa. ¶ Suffragatore: idest ministro illo qui pro candidato supplicabat. ¶ Ordinauit: si nihil mutandũ sit dispẽsatorẽ instituit: si uero aliter legẽdũ suo suffragio & auctoritate q̃sto rem ædilemue: aut quid aliud declarandũ curauit. ¶ Suspicatus: Vespasianus. ¶ Calciãdas mulas: ferreis soleis muniẽdas. ¶ Adeũti: litigatori sensus est. suspicatus Vespasianus Mulionẽ suũ desiliisse ad calciãdas mulas: ut adeũti litigatori. i. ut litigator dũ mulæ calciarẽt ꝓ ocio sibi diceret posset q̃ uellet: ac ꝓ hoc ille pecũiã aliquã ob eã morã muliõi dedisset. ¶ Interrogauit: uespasianus a muliõe petiit. ¶ Quãti calciasset: hoc ẽ q̃tã

pecuniam cum litigatore alciandi prætextu pepigisset.

urinæ uectigal cõmentus esset: pecunia ex primã pensione admouit ad nares scisciтãs num odore offenderetur: & illo negante: atqui iquit elotio est. Nunciantes legatos decretã ei publice nõ mediocris sũmæ statuã colosseam iussit uel cõtinuo ponerent: cauã manũ ostentãs: & paratã basim dicẽs. Ac ne in metu qdem ac piculo mortis extremo abstinuit iocis: nã quum inter ꝓdigia cætera mausoleum Cæsaꝛ repẽte patuisset: & stella in cælo crinita apparuisset: alteꝛ ad Iuliam Caluinam e gente Augusti pertinere dicebat: alterũ ad parthorum regem: qui capillatus esset. prima quoq; morbi accessione: ut inqt puto deus fio.

## De infirmitate & morte eiusdem.

Onsulatu suo nono tentatus in campania montiunculis leuibus. ac protinus urbe repetita Cu

¶PHI. ¶Vrinæ uectigal. sordidum ꝓfecto uectigal & ex re sordidissima repertum minime quæ principi conueniens: quod hoc opinor pacto excogitauit. Romæ in angiportis & in angulis uicorum: amphoræ antiquitus erant collocatæ: in qbus transitores ebrii & uinulenti urinæ libidine lacescente meiere solebant: quod indicat Caius ticiꝰ uir etatis lucillianæ in oratione q̃ legem faniã suasit: cuius uerba subiecimus. dum meiunt nulla est in angiportu amphora quã non impleant: qppe qui uesicã plenam uini habeãt: ueniunt in comicũ tristes iubent dicere: quorum negotium est narrãt. iudex testes poscit: ipsius it mictũ: uix præ uino sustiet palpebras. hæc

Sordidum uectigal.

Amphoræ angiportis

ticius. ex hoc cõiectamus Vespasianũ nouũ sordidũq; tributũ repisse ꝓ amphoris i urbe reficiẽdis: qbus uesicæ cõmeantiũ exonerabãtur. põt referri id uectigal ad urinã: qua fullones utũtur: quos ob urinæ tractationem tentari podagra negat plinius. urina. n. podagris medetur. ¶Cõmẽtus. excogitasset iuenisset. ¶Ex prima pẽsione. solẽt tributa pluribus pẽsiõibus psolui: sicut carthaginẽses a romanis mulctati fuerũt: ut. x. milia talẽtũ auri descripta pẽsionibus æqs i annos qnquaginta soluerẽt. ¶Admouit ad nares. apposuit ludẽs ad urinã: q̃ admota naribus ifestat olfactũ urina pessima ẽ atq; mortifera nigra crassa mali odoris dotrinæ li i spurcũ uas mittant: ut dicebat epitectꝰ cõputrescũt: fiũtq; uria fetidiores spurcioresq;. ¶Atq. sed aduerbiũ est. ¶E locio est. ex urina ẽ hæc pecũia: tanq̃ snĩam illã iuuenalis docere uellet eẽ ueriss̃imã lucri bonus odor ẽ ex re qualibet. iterrogatus bias qdnã faciẽs hõ delectaret. lucrãs inqt. lociũ aũt latinũ uocabulum ẽ & uetus: qđ significat urinã apuleius i asino aureo: nudus & frigidus & locio plitus quasi utero mũs recens editus. ¶Publice. a suis populis uñ legati ueniebãt. ¶Colosseã: ad colossi magnitudinẽ. Alexãder statuas colossas locauit alio noĩe colossica & quasi σὺγκειτικῶς. colosicotera signa dicta: flos cyclamini a plinio dr̃ colossinius ob altitudinẽ. ¶Cõtinuo: stati. ¶Cauã manũ. latẽter petiit pecuniã sibi repsẽtari decretã ad statuã erigẽdã. nã quẽadmodũ basis fultura ẽ & fũdamẽtũ statuæ erigẽde. ita manꝰ caua erat istar basis ad pecũiã statuæ capiẽdã. Nõ iuenuste bases i pedibus hũanis dr̃: qbꝰ corpus fulcit. In actibꝰ apostoloꝝ cõsolidatæ sũt bases & eiꝰ plãtæ. Nec i piculo mortis. sextus aurelius. seriis ioca qbus delectabat admiscẽs iteriit. Cõsimilis fuit hadrianus: q moriẽs hos uersiculos lusissedr̃: animula uagula blãdula hospes comesq; corpis: q̃ nũc abibis i loca palidula rigida nudula nec ut soles dabis iocos. ¶Mausoleũ. sepulchꝝ. Rõanoꝝ impatoꝝ de quo supra satis multa. ¶Patuisset. nulla euidẽti rõne patefactũ fuisset: ex cuius patore siue aptura uidebat portẽdi mors uespasião: ad quẽ recipiẽdũ foret sepulchꝝ sua spõte recluſũ ac patefactũ. ¶Stella crinita: cõetes. ¶Ad iũiã caluinã. cũ ꝓdigia sint sub obscura & pplexa: Vespasianꝰ ꝓdigiũ sepulchri Cæsaꝛ patefactũ: ñ ad se ptiere dicebat: q ñ erat ex gẽte iulia: sed ad fœminam e gente augusti: a quo id mausoleũ fuerat extructũ: tãq̃ illa ꝓximior foret cõditori q̃ ipe: & talia ꝓximioribus minitari uideat. ¶Alteꝝ ad parthoꝝ regẽ. s. ꝓdigiũ de stella crinita. ¶Capillatꝰ esset. cũ cõetes sit sidꝰ capillatũ & comaꝝ mõ i uertice hispidũ festiuiter uespasianus dixit id ꝓdigiũ ptinere ad regẽ parthicum: qui ita capillatus erat ut stella crinita crine sanguineo apparuerat. & ita ex noĩe & effigie ducebat sales. sextus aurelius cum crinitũ sidus apparuisset. Istud inquit ad regem psaꝝ pertinet cui capillus effusior. persæ ut inquit strabo in. xv. gestant pileum turritum & tiaras Magoꝝ infulis similes. & sindonii panni uolumen. ¶Vt puto deus fio. i. morior: Nam post mortem Cæsares referebantur in numeꝝ deoꝝ. unde quicunq; Cæsaꝝ dum agit animam eleganter dicere potest: se deum fieri. cum per mortem transeat ad diuinitatem: qua mox est consecrandus. Nam ut docet tacitus deum honor principi non ante habetur: q̃ agere inter hoies desierit. ¶Tentatus motiunculis. agitatus minutis alui lubricæ motionibus & quibusdam quasi punctiunculis & uerminationibus: quæ ut ait seneca. primo motu uexant: sic autem dicitur motiuncula. ὑποκοριστικῶς ut legiuncula & procuratiuncula exceptiuncula.

Vectigal uirinæ

Vrina medetur podagris

Snĩa epiteti.

Lucri bonus odor.

Locium.

Colossico tera

Flos colossinus

Bases pedum

Animula uagula blãdula.

Scidus crinitũ ad regẽ capillatum.

Des fio.

Motiũcula

¶M. AN. ¶Pensione: uectigalis exactione. ¶Odore: fœtore aliquo. ¶E locio: ex utina. ¶Colosseam: in speciem colossi. ¶Paratam basim: manũ. s. cauam fore: fundamentũ colossi ad destinatam illius conflationem allndens. ¶Mausoleum: iuliæ gentis sepulchrum: quod in campo martio fuit. ¶Ad Iuliam Caluinam: sic. n. legendum non Iuniam: nam iuliæ non iuniæ id gentis fuit sepulchꝝ. ¶Alteꝝ: crinitam stellam: cuius Plinius meminit. ¶Puto deus fio: satis urbane ad mortem respexit: qñ Cæsaꝝ quidam uita defuncti relati essent inter deos. ¶Motiunculis: analogicos a motione ut a lectione lectiuncula.

Cutiliæ aquæ

¶PHI.¶Cutilias petiit.in agro reatino Cutiliæ lacus est in quo fluctuat insula.quam umbilicum italiæ esse Marcus Varro tradit.plinius quoq; in secundo ad cutilias aquas siluam semper fluctuãtem memorat quæ nunquam die ac noctu eodem loco uisitur.¶Vbi estiuare.estiua agere:& estiuo tempore morari.

Sucutilæ aquæ

¶Aquæ usu.designat ut opinor aquas subcutilas:quæ in sabinis gelidissimæ sunt & ut auctor est plinius i xxxi.suctu quodam corpora inuadunt:ut prope morsui uideri possit:aptissimæ tamen stomacho neruis & uniuerso corpori.Aquam potui insalubrem esse medicorum schola testatur.Deterrimam uero illã esse: quæ fit ex diluta niue aristoteles tradit.causamq; ascribit in problematibus.plinius in.xxiii.refert potum aquæ carnes alere: ideoq; minus ruboris esse in corporibus illis & minus roboris: cõtraq; labores patiẽtiæ.¶Muneribus.officiis.¶Cubans.in lecto egrotus iacens:Oratius:trãstyberim longe cubat is prope Cæsaris ortos.¶Aluo ad defectionem soluta.facto uentris,profluuio:quo periit.¶Imperatorem ait stantem.uerbum plenũ

Vox uespasiani uirilis

fortitudinis & uirilitatis:quo indicauit uiriliter moriendum eẽ & firmiter:dum ait turpe esse imperatori cubanti mori:quẽ stantem mori oporteat:in hanc sententiam ait sextus aurelius.uentris profluuio fessus & assurgẽs stantem ait imperatorem excedere terris decet.elius uerus romanus Imperator subinde dicitabat.sanum principem mori debere non debilem. Videtur autem hæc Vespasiani mors fuisse talis:qualem in sene scribit plato contingere:qui in Timeo refert eam mortem iter cætera mortis genera esse leniss imam:quæ senio paulatim ad finem deducente naturaliter subrepit & cum uoluptate potius quam cum dolore contingit.¶Super.insuper.¶Gen-

Mors senis leuissima

tura.natiuitate.sicut sæpe ante dictum est.¶Aut filios sibi successuros.hoc idem memorat eutropius: cuius hæc sunt uerba:genituram filiorum ita cognitam habuit:ut cum multæ coniurationes contra eum fierent.quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit:in senatu dixit aut filios sibi successuros aut neminem.legimus apud philostratum quemadmodum Apollonius thyaneus Vespasiano suasit:ut Imperium Romanum capesseret:in quod filii essent successuri.¶Srateram examine æquo.examen ut inquit seruius

Examen Statenum

proprie est filum illud:quo trutina regitur.& in statera lances ad æquilibrium diriguntur.stater uero genus est numi:cuius mentio fit in euangelio.& in Canonicis scripturis est autem ponderis unciarii ut docet fortunatus.¶Claudius & Nero starent.somnium hoc portendebat Vespasianum una cum filiis tanto tempore imperaturum:quanto Claudius & Nero imperauerunt: imperauerat autem Claudius annos. xiiii.Nero totidem.¶Vtriq;.& Claudius & Nero ex una parte:Vespasianus & filii ex altera.Nam uespasianus.x.annos imperauit:Titus tres.domitianus uero.xv.qui oẽs in summa collecti annos efficiunt.xxviii. quot Claudius & Nero imperauerant.

¶M.AN.¶Cutillas:nomen loci proprium:ut bouillas fregellas.¶Aestiuare:æstiuis mensibus secedere.¶Stantem:non cubantem.¶Genitura:genesi horoscopo.¶Quandam stateram:græci τοῦ Σατέρα nummi genus dicunt:sed tu instrumentum ad pondera exigenda aptum intellige:seu bilances ipsas.¶Examine:media ligula lauces æquante.¶Vtriq; imperauerunt:ut qnot annos habuissent Claudii & Neronis principatus totidem tres flauiæ gentis.qui non multo post successere essent habituri.

tilías ac reatína rura:ubí æstíuare quot annís solebat petíit. Hic quum super urgentem ualitudinem creberrímo frígidæ aquæ usu etiam inteſtína uiciasset: nec eo minus muneríbus imperatoríis ex consuetudíne fungeretur:ut etiam legationes audíret cubans aluo repente usq; ad defectíonem soluto:imperatorem ait stantem morí oportere.Dumq; cõ surgít ac nititur inter manus subleuãtium extínctus est.viii. calen.Iul.annum gerens ætatis sexagesímum ac nonum superq; mensem ac díem septímum.

## De certitudíne eius circa filíos successores.

COnuenít inter omnes tam certum eum de sua suorumq; genitura semper fuisse:ut post assíduas ín se coniuratíones ausus affírmare senatuí aut filíos sibí successores aut neminem.Dicitur etiam uidísse quandã per quietem stateram ín media parte uestíbulí palatínæ domus posítam examine æquo cum altera lance Claudíus & Nero starent ín altera ípse ac filíi:nec res fefellit:quando totídem annís paríque temporis spacío utríque imperauerunt.

## TITI VESPASIANI

ICVT EADEM terra cicures gignit & feras: frumenta & tribulos: sentes & floscu'os: sic ex uno Vespasiano ueluti ex eodē fonte dulcedo amarorq; pcessit. qd. n. dulcius Tito? qd
s amarius domiciano? quoꝝ tanta fuit moꝝ dissimilitudo: quāta inter demeā & mitionē: comicos frēs profecto nō extitit. Alter mitis clemēs placidus & uirtutū cōciliabulū. Alter seuus truculentus & flagitioꝝ officina. Sed ut iqt elegāter quadrigarius: hæc maxima uersat' in terris deoꝝ iniquitas: qd deteriores sūt incolumiores: neq; optimū quēq; inter nos sinūt deteriores
diu uiuere: siue ut ipe dixit diurnare. &. n. titus: qui erat optim⁹ bonitatē suā nō diu in imperio potuit exercere. Domitianus q erat pessimus p. xv. annos p seuā truculētāq; naturā ipune crassatus est. ueꝝ. n. uero q dixit deos pedes lanatos hre: uerissime dixit. lento. n. gradu & isono uestigio: ad sōtes puniēdos pgrediū tur. Nāq; domitianus suæ uitæ: defamatissimæ meritas tandem

## C. SVETONII TRANQVILLI LIBER. XI. DIVVS TITVS IMPERATOR AVGVSTVS.

Itus cognomine paterno amor ac delitie generis humani tantum illi ad promerendam
t omnium uoluntatem uel ingenii uel artis uel fortunæ superfuit: & quod difficillimum est ipio quādo priuatus atq; ēt sub patre pricipe:

Incolumiores
Diurnare.
Pedes deorum lanati.

penas dedit: bitohanata morte extictus: quē domestici cōtrucidarūt: cū titus ipe leni abitu obituq; & naturali morte defūctus sit. cuius uitæ iterptamētū iā aggrediamur. ¶ Titus cognomiue pīno. titulos appellauerūt prisci ornamēta: q̄ sacerdotes capitibus hre solēt ut metā: ab eo qd matres fami ias crines cōuolutos ad uerticē capitis: dicūt titulos. siue ab eo q altissimū i urbe: qd est arx: ea res tutissima titul⁹ uocat': milites quoq; tituli appellabant' quasi tituli qd patriā tuerent'. uñ titi pnomē ortū eē autumat festus: ex quo psius uī dixisse: ingētes trepidare titos ipator uero titus cognomie pīno fuisse dr: qa & ipse Titus Vespasianus est appellatus. Cor. ta. Titus Vespasianus e iudea icolumi adhuc galba missus a pre. pli. i. ii. Nā ut i. xii. dieb⁹ utrū q̄ sydus q̄reret' & nro euo accidit impatoribus Vespasianis: pre tertiū filio iteꝝ cōsulibus. sextus aurelius. titus uocabulo patris ēt Vespasian⁹ dictus: eutropius. huic filius titus succesit: q & ipse Vespasianus ē dictus
¶ Amor ac delicie generis humani. cordus tradit gordianū adeo fuisse amabilē: ut ois Romanus populus eū delicias suas appellaret: Titus uero nō unius tm̄ ppli: sed qd lōge pstātius ē: humāi generis amor fuit & & delitiæ. sextus aurelius. Adeo hæc tito imortalē gloriā cōtulerūt: ut delitiæ atq; amor humāi generis appellaret': hoc idē mēorat eutropius. hīc illud pacati ex panegyrico ad Theodosiū: Quin me nerua trāqllus amor generis humāi titus pietate mēorabilis antoninus teneret. ¶ Tm̄ illi ad pmerenda. hæc oia ueluti p parenthesim iterposita uident': ut cōiūgas principiū primi capitis cū principio secūdi: hoc pacto. Titus nat'ē ex quo appet nō satis pficiulate capita eē digesta. ad pmerēdā dixit p demerendā & cōciliādā. ¶ Ingenii. sicut oli in scipiōe africano tāta naturalis igenii dexteritas fuisse pdit': ut hostes ēt ifestissimos facūde alloqndo sibi cōciliaret. ¶ Vel artis ut qdā: q quodā quasi artificio utūtur ad fauorē hoium colligēdū. Mar. Tul. in epistola ad. Qu. fratrē laudat i Virgilio. &. C. Octauio artificiū beniuolentiæ colligēdæ. Salustius quoq; docet i. L. sylla. fuisse artē gīæ militū aucupādæ. ¶ Vel fortūæ. tāq; q fortūatus ē: illi oia habūde supsint: cū fortuna & fauorabiles faciat & sūmos e cōtrario cōtēptibiles & īfimos: si ita decreuerit: q̄ ut inqt plautus hūana fingit artatq; ut lubet. ¶ Supfuit. affluēter & copiose affuit supfluit sup abūdauit: alibi aliud significat: sicut suo loco tradidimus. ¶ Et qd difficillimū est in impio. cū impium ferme esse soleat iuidiosū & maliuolētiæ plenum: miꝝ fuit tito in principatu supfuisse tantū ingenii ad conciliandos mortaliū animos. hoc. n. difficillimum est: cum pleriq; oēs libertatē ament seruitutem oderint.

Titus uel pasianus
Gordian⁹
ditiæ. p. r.
Dexteritas scipionis
fortūa hūana regit

¶ MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum serenissimum Venetiarum principem Paraphraseos in Titum Paraenesis undecima.

Ognomine pīno cōtigit tito pricipi i publica admīstratōe dux excellentissime: qd & mortaliū paucis ac nescio an uerius nulli dixerim. Nūq̄. n. iuidia altioris forrūæ uiros destitit i
c cessere. Estq; apud xenophōtē pclare scriptū aiantiū nulli difficilius ipari q̄ hoi: quo fit ut raro i ea fortūa relinquat' inocētiæ locus: atq; ob id ita cōparatū: ut quo maiores sint uitæ successus plures honores q̄siti: eminētiore fastigio q̄sq̄ collocatus: ita maior undiq; illi cōflet' inuidia: ex inuidia odiū: ex odio īsectatio & aduersi rumores: Sic plurimi q i priuata fortuna innocentissime uitæ habiti fuerāt: postq̄ ad fastigium dignitatis sunt euecti: quasi priori uitæ contrarii abiissent in procacissimos inuidiæ morsus rumoresq; amarissimos incidere quasi ēuenire non poss't: ut qs quam in publica fortuna melior fiat q̄ in priuata fuisset. Veꝝ satis constat Tito principi aliter cōtigisse: qui quum priuatus & uiuo adhuc patre infamia nō caruisset. post adeptum imperium ita prorsus omnem uitæ suspitionem diluit: ut ingens mortalium consensus humani generis delitias appellarit: tātum uel prioris uitæ mutatio ualuit: uel quod magis credo accuratissima reꝝ administratio Felix ille: sed tu dux iucundissime felicior cui in priuata & publica fortuna semper eadem fama constitit: tuiq; charissimus fuisti uera namq; & certa felicitas in perpetuitate cōsistit. ¶ Cognomine autem paterno dixit: Vespasiano: uterq; .n. pater inq̄ & Titus: qui illi succesit Vespasianus est dictus. Pli. & nro æuo accidit imperatoribus Vespasianus pre tertio: filio iteꝝ qū haud dubie de Tito & pre loquerēt' & rursus quem itra quadriēnium impe-

ratores Cæsares Vespasiani pr̃ & filius cẽsoresq; egerũt. Itẽ impatoribus cẽsoribusq; Vespasianis: qbus plane colligit̃ tã prem q̃ Titũ filiũ Vespasianũ noiatũ. ¶ Supfuit: affuit: in hunc sane significatũ cœpit id uerbũ circa Plinii & Tranquilli tempora usurpari. quod Gellius ait apitoribus repudiatum. ¶ Impio: siqdẽ quo amplior est fortũa eo magis obtrectatõibus & iuidiæ obnoxia: miꝝ sane ac pene icredibile dictu: qd q̃ prauata fortuna odia & obtrectatiões declinare nequerit: ĩ sũmo reꝝ fastigio æque oĩbus charissimus fuerit. ¶ PHI. ¶ Ne odio quidẽ diffi/

cillimum plane hoc é: eum qui priuatus fuerit odiosus & uituperationi publicæ obnoxius: in principatu apud oẽs fauorabilẽ esse & gratiosum. ¶ Caiana nece. quo anno. C. Caligula fuit interfectus. ¶ Prope septizõium. nomen est magnæ molis & edificii: qd septẽ cingulis ambiebat̃ unde dictũ uidetur: græci. n. zonion cingulũ uocant. sparcianus inter opa q̃ publica a seuero principe extructa sunt: memorat septizonium: & thermas seueriana. sed hic haud dubie de alio septizonio est intelligẽdum cũ multis annis post seuerus imperauerit. apud amianum marcellinum mentio fit septizonii: quẽ locum Romæ celebrẽ fuisse testatur: ubi operis ambitiosi nympheum hoc est lauacrum conditum fuisse ait a Marco Imperatore. septizonium dimidiatũ adhuc romæ inuisitur & nos proximo anno curiosis oculis sumus contemplati supersunt tres operis ambitiosi ueluti zonæ columnarũ pulchritudine: magnificentia altitudine spectabiles: ex quibus coniectat̃ uix credibilis reliqua altitudo fastigium ad cacumen estimantibus si moles integras cum totis septem zõis supereresset. ¶ Manet adhuc. s. cubiculum illud: in quo natus est Titus in aula imperatoria. ¶ Metoposcopũ. metoposcopus dicitur qui addiuinat ex facie hominum: quicq; priuatim ex inspectione frontis: quid cuiq; euentuꝝ sit prædicit græce. n. μέτωπον frons uocatur: & σκοπος speculator. plinius in. xxxv. quendã ex facie hominum addiuinantem quos metoposcopos uocant ex his dixisse aut futuræ mortis annos aut præteritæ: metoposcopum. periphrasticos signauit inuenalis illo uersu: frontẽq; manumq; præbebit. uati quod autem præscita uitæ quædam i fronte hominum sint. testimonio est trogus auctor maximus: q sic ait. frõs ubi est magna segnem animum subesse signat: quibus parua mobilem: quibus rotunda iracundũ hoc idem prodidit aristoteles in primo de animalibus. physignomon uero generali uocabulo significat: quisquis profitetur hominum mores naturasq; ex corpore oculis uultu fronte pernoscere: qualis fuit ille apud priscos zopyros: qui socratem dixit esse stupidum & bardum: addidit etiam mulierosum: in quo alcibiades cachinum dicitur sustulisse. ¶ Vt britannicum inspiceret: ex frontis & oris liniamentis inspectis prædiceret quid illi esset euentuꝝ: & nunquid esset imperaturus. ¶ Nullo modo. britannicum nequaquã imperatuꝝ. ¶ Vtiq;. certe plane haud dubie. est. n. hoc utiq; cum asseueratione prolatum. ¶ Adeo familiares. titus. s. & britannicus. ¶ De potione. quam nero uenenatam a locusta uenefica præparatam epulanti britannico dari iussit: sicut ante dictum est. ¶ Iuxta cubans. prope britannicum accũbens: mos. n. erat principum liberos cum æqualibus nobilibus uesci in aspectu propinquoꝝ peculiari mensa. ¶ Mox. cum ad imperium peruenisset. ¶ Statuam ei. s. britannico. ¶ Quæ circẽsi pompa. supra memorauimus: quemadmodum in pompa circensi ante exhibitionem ludoꝝ præferebantur imagines deoꝝ & principum: iter quas britannici statua tito sic iubente præferebatur: quod erat specimen non paruũ pristinæ beniuolẽtiæ. ¶ Hodieq;. hoc ad tpa tranquilli refertur. ¶ Corpis animiq; dotes. thales milesius unus ex septem sapientibus interrogatus. quis nam felix sit: qui corpore inquit sanus fortuna locuplex aio nõ imperitus est. philosophi latini & imprimis Cicero ac Augustinus: prima naturæ uocant dotes animi & corpis: quæ Varro primigenia nominauit: quæ grece dicuntur τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν. in quibus numerant incolumitatẽ: ualitudinẽ: sensus integros: doloris uacuitatem: uires: pulchritudinẽ cæteraq; generis eiusdem: & hæc ut dicebat Marcus Varro in libro de philosophia homines naturaliter appetunt: ut in corpore membroꝝ integritas & salus atq; incolumitas sit: in animo uero illæ dotes: quæ paruæ uel magnæ in hoĩum reperiuntur igeniis. igitur tranquillus significare uolens in tito fuisse ea bona quæ prima naturæ uocamus: dixit in illo explẽduisse dotes & animi & corporis.

¶ M. AN. ¶ Caiana nece: Caligulæ cæde. ¶ Septizoniũ fuit is locꝰ ĩ pte aureæ domꝰ cõtra Gregorii phanũ

ne odio quidem nedũ uituperationẽ publica caruit.

## De natiuitate Titi & eius educatione.

NAtus est. iii. calẽ. ianuarii insigni anno Caiana nece propE septizoniũ sordidis ædibus cubiculo uero pparuo & obscuro: nã manet adhuc & ostẽdit̃. Educatus i aula cũ Britannico simul ac paribus disciplinis & apud eos dẽ magistros institutus. Quo quidẽ tpe aiũt Metoposcopũ a Narciso Claudi liberto adhibitũ ut Britannicũ inspiceret cõstantissime affirmasse illũ quidem nullo modo: cæterũ Titũ qui prope astabat utiq; impatuꝝ. Erant autem adeo familiares: ut de potione qua Britannicus hausta periit. Titus quoq; iuxta cubãs gustasse credat̃ grauiq; morbo afflictus diu. Quorum omnium mox memor statuã ei aureã in palatio posuit: & alterã ex ebore equæstrẽ: quæ circẽsi põpa: hodieq; præfert̃: dedicauit: prosecutusq; est.

## De uirtutibus & sciẽtiis eiusdem.

N puero stati corporis aiq; dotes explẽduerũt magis

Septizonium

Nympheũ lauachi

Metoposcopus

Præscita moꝝ i frõte

Physiognomon

zopyrus

Vtiq;

Quis felix sit

Primigẽia naturæ

Spartianus ait ſeueri afri id opus fuiſſe: ſed credibile eſt locū ab eo cōmunitū aut ſtauratū. Sed principatu illius omnino fuiſſe uetuſtius id molis genus erat nō multū a ſepulchro diuerſū qđ idē auctor alibi demōſtrat: illatus eſt inqt maiori ſepulchro: hoc eſt Seueri: quod eſt i appia uia euntibus ad portā dextrā ſpecie ſeptizonii extructū. ¶ Britānico: Claudii & Meſſalinæ filio. ¶ Quo tpe: inſtitutiōis. ¶ Metopoſcopū: ἀπὸ τοῦ μετώπου fronte: καὶ σκοπεῖν ſpeculatore: quaſi frontis ſeu lineamentoꝝ inſpectorem. ¶ Illū: britānicum. ¶ Quoꝝ omnium ueteris educationis cōmuniſq; periculi. ¶ Ei: germanico.

ac magis deinceps per ætatis gradus forma egregia: & cui non minus auctoritatis ineſſet: q̄ gratiæ precipuū robur: q̄q̄ neq; procera ſtatura: & uentre paulo proiectiore: memoria ſingularis: docilitas ad omnes fere tū belli: tum pacis artes armoꝝ & equitandi peritiſſimus latinæ græceq; linguæ uel in orando: uel in fingendis poematibus prōptus & facilis: ſed ne muſicæ quidē rudis ut qui cantaret pſalleret iucūde ſciēterq;. E pluribus comperi notis quoq; excipe uelociſſime ſolitum: cū a manuenſibus ſuis per ludum iocūq; certamē imitari chirographa quæcūq; uidiſſet: ac profiteri ſæpe maximū falſarium eſſe potuiſſe.

## De officiis & ſtudio ac moribus eiꝰ: & aliis geſtis, & de uxoribus eius.

IRibunꝰ militū & in germania & i britānia meruit ſūma induſtria nec minore modeſtia & fama ſicut apparet ex imaginū eius multitudine: ac titulis per utrāq; ꝓ

¶ PHI. ¶ Per etatis gradus: ſolent interdū dotes animi & corporis ſeneſcere in nobis dū adoleuimus: quæ in pueritia explēduerant uiguerantq;: ut creſcente corpore decreſcat decor & ai uigor relenteſcat: ſed in tito per omnes gradus etatis. hæc bona primigenia enituerunt: ut puer ut adoleſcens ut iuuenis: ut i oī etate fuerit corpis animiq; dotibus prepollens. ¶ Quam gratiæ. ut reuerēdus eodem tempore foret & gratioſus. in hanc ſententiam ait tacitus: in tito fuiſſe decorem cū quadam maieſtate. ¶ Proiectiore. uentre, ꝓminulo & prominente. ¶ Docilitas plato tria genera ingenioꝝ cōpleꝛus eſt: quoꝝ præſtans egregiū uocat: alteꝝ deterrimū: tertium ex utroq; temperatum medium nuncupauit. Mediocritatis huiꝰ uult eſſe participē pueꝝ docilem: & quēadmodū docilitas laudabilis eſt ita indocilitas reprehēſibilis: quæ ut inquit Apuleius ſcribens de dogmate platonis prudētiam impugnat: cōtrariaq; eſt diſcēdæ diſciplinæ

Triagña i geniorum

Indocilitaſ

¶ Tum belli tū pacis artes. ut inqt elegantet plinius in panegyrico. enituit aliquis i bello: ſed obſoleuit in pace: aliū toga ſed nō & arma honeſtarūt: plinianæ ſniæ quadrat illud ꝓpertii: hic ſatus ad pacem hic caſtrēſibus utilis armis. Titus uero docilis erat ad ꝓdiſcēdas artes ois bellicas & politicas. ¶ In fingendis. ꝓprie poemata finguntꝛ. officium. n. poetæ eſt fingere: & figuratōibus conuelare ueritatē. ¶ Ad extēporalitatem uſq; ut ſine ꝑmeditatiōe extemporali carmine oratione ue uteretꝛ. Extemporalitas. n. dī facilitas ſubitaria & repentina q̄. ſ. ex tempore ſine iugi meditatōe dicenda ſuppeditat: uñ a marciale extēporalis rhetor dictꝰ eſt: qui ꝓditus erat hac facilitate extēporali. id eſt ex tpe dicendi facultate. qntilianus hūc maximū ſtudioꝝ fructū eſſe ſentit: & ueluti ꝑmium quodā longi laboris litterarii. ¶ Sciēterq;. multi iucūde qdē cātāt ſed nō ſciēter. utrūq; erat i tito: & uocis iucūditas & muſicæ diſciplia. ¶ Notis excipe ſolitū. Titus ſolebat ꝓ notas: q̄ breuiter colligūt integꝝ ſenſū excipe q̄cūq; audiſſet more notarioꝝ: ut notis referas ad pūcta litteraꝝ: qbꝰ ſingulis: utait auſonius una uox abſoluit. fallūtur q notis exponūt, ꝓ familiaribus: tāq; dicat ſe compiſſe ex notis: hoc ē familiaribus titi ea q̄ ſequunt: ſed elegātia nō quadrat nec ſēſus cōuenit: niſi ita legas: ſolitū excipe notis. id ē ꝓ notas colligere q̄ dicebant: tāta illi erat i ſcribendo uelocitas: ut de tito merito dici poſſet: Nōdū lingua ſuū dextra pegit opus. De hiſce notis ſic refert Seneca in. xiiii. epiſtolarū. Quid uerborū notas: quibus q̄uis citata excipit oratio & celeritatē liguæ manus ſeqtur. ¶ Cū amanuēſibus: miniſtris a manu: quorū miniſterio utimur i ſcribēdo: & taliū manus in primis ſtrenua & uelox eſſe ſolet. ¶ Imitari. quēadmodum unicuiq; ſuus uultus ſua uox eſt: ita & ſua ſcriptionis forma ſuuſq; character. adeo ut difficile ſit examuſſim & ad pfectū repſentare alienā manū. hoc tñ titus ingenii bonitate ꝑcellens factitabat. ut chirographa: & manus alienas graphice imitaretꝛ. Quintilianus ait ſignū docilis naturæ eſſe imitationē: q̄ effingendi magiſtra ē. ¶ Falſariū. legimus apud iuriſcōſultos titulū ad legē cornelia de falſis: qꝰ id falſū uidetur eſſe: ſi quis chirographū alienū imitetur aut libellum uel rōnem deſcribat. merito igitur falſarius dici pōt: & legis corneliæ pena puniendus: q aliena chirographa fuerit imitatus. Mars & mercurius in. v. ab horoſcopo loco: falſarios facient aut qui ꝑ pecunias publicaꝝ flaturaꝝ adulteras artifices imitētur. ¶ Meruit. militauit. ¶ Ex imaginū multitudine. multitudo imaginū: q̄ tito erant dicatæ: & in germania & in britania teſtimonio eſt illum fuiſſe fauorabilē & dignū apud ꝓuinciales: qui titulis & imaginibus multiiugis inſigniretur. Scribit plinius in panegyrico ſtatuas ob egregia in rēpub. merita ſolitas ēt priuatis dicari. Olim apd romanos mario gratidiano uicatim ſtatuæ dicatæ fuerunt. Atheniēſes quoq; demetrio phalerio ſtatuas. ccc. lx. ſtatuerunt: nondum anno hunc numeꝝ dierum excedente.

Extpalitas

Notæ uerborum amanuēſeſ

Falſum Falſarius

¶ M. AN. ¶ Proiectiore: prominentiore. ¶ Docilitas: ingenii facilitas ad oīa capienda. ¶ Ad extemporalitatē: ut ex tpe etiam carmē ederet: & ad dicendū par eſſet. ¶ Comperi: cognoui: accepi: didici. ¶ Excipere: dictata uelociſſime ſequi ſolitum. ¶ A manuenſibus: libelloꝝ miniſtris alibi a mānu ſeruos appellare cōſue

uit:quoꝝ opera in conscribendis epistolis ueteres uterentur. ¶Cer tantem:scribendi celeritate. ¶Chirographa cuiuscunq; manum:stilum characterem. ¶Falsarium: utpote qui omnium chirographa optime imitaretur. ¶Per utranq; prouinciam:germaniam & britanniam.

¶PHI. ¶Post stipendia.s.militaria. ¶Foto operam dedit.causas forenses exercuit. ¶Honestā magis q̄ assiduā. istar magni patroni cās nobiliores tm̄mō suscipiebat. ¶Tertulo patre.alterius tertuli meminit iulius capitolinus:qui fuit adulter faustinæ coniugis marci antonini. ¶Defunctæ:arricidiæ primæ uxoris. ¶Martiā fuluiam.s.duxit uxorem. ¶Sublata: suscepta genita. ¶Thraciam & gamalā.uetus & ptinax mēda occupauit codices tranqlli ut passim a doctis indoctisq; legatur.thraciā & gamalā: cum thraciā tantū distet a iudea quantū hypanis ueneto dissidet eridano.igitur expuncta dictiōe subditicia uera dictio a nobis sb stituenda est:ut,p thraciā legam⁹ tarichean:sicut historiæ fides exposcit & nois similitudo suffragat. Tarichea aūt ciuitas iudeæ ē inclyta iuxta lacū:quē zeneserā uocant:i cuius oppidi oppugnatione Titus primus in hostes citato equo porrexit:quosdā ex iudeis a tergo instantes alios p transitum occidit:nōnullos ante capiens ictu ora transuerberat multos alium sup alium lapsos iuolues configebat. Vespasianus letatus est tanta filii uirtute:qui primus irruit in urbem taricheas:per lacum zeneseram:quē cæteri consecuti sūt tantus tunc pauor tarichea⁹ defensores inuasit.ut nemo sustinuerit,prohibere uenientem:& ita titi uirtute ciuitas capta:tarichitæ supati:historia latissime explicat a iosepho i tertio belli iudaici.& ab egesippo in historia iudaica:apud plinīū in.v.thariciē noīantur pro taricheæ:ubi scribit lacum zenesaram:amenis circunseptum oppidis esse a meridie thariciæ quo & noīe aliqui etiam lacum appellant ab occidente tiberiade.Plinius tharicien dixit:quā historici mō tarichean singulariter mō pluraliter taricheas ,ptulerunt.Gamala uero urbs est iudeæ contra taricheas posita supra lacum zeneseram:quæ cameli similitudinem p̄ferens inde nomen accepit:sed corrupto incolaꝝ usu pro camela nomen gamalæ i hesit.Memoratu dignum est quod in oppugnatione gamalensium accidisse rraditur:nāq; in ipso cōflictu ortus est turbo:qui romanoꝝ tela ferebat in gamalēses:gamalienſium uero sagitas & spicula retorquebat auctores iosephus & egesippus.Gamalam introiuit titus eāq; funditus excidit:cum gamalenses parti manibus romanoꝝ militum trucidarentur:partim se p̄cipitarent:adeo ut præter duas mulieres nullus saluus euaserit. ¶Sub feminibus.in partibus femoꝝ quæ inter ores sunt:equū titi pcussum expiraſſe significat. Femina.n.sunt partes femoꝝ iteriores. ¶Interfemineū eleganti uocabulo appellat apuleius genitalia muliebria:eo q̄ inter femina sunt collocata. ¶Cuius.equi. ¶Missus ad gratulādū.Cor.ta.in hanc sniam scribit hæc:titus uespasianus e iudea incolumi adhuc galba missus a patre:cām profectionis officiū erga principem & maturam petēdis honoribus iuuē tam ferebat:sed uulgus fingendi auidū dispserat ascitū esse i adoptionem. ¶Accerseret.euocaretur:ut a galba tunc adoptaret qñ pisonem adoptauit.hinc accersitores dicti uocatores.Apuleius:mittunt e suis accersitorē unum. ¶Quaqua iret.quocunq; loco & quacunq; parte. ¶Rediit ex itinere.Corinthi:q̄ achaiæ urbs est:accepit nūcios certos de interitu galbæ:unde anxius fuit ante in urbē pgere pseueraret:fuerunt q crederent accēsum titum desiderio berenices reginæ uertisse iter ad patrē. ¶Adito paphiæ oraculo.Titus oram achaiæ p̄ter uectus:cū in cypꝝ insulam pueniſſet: cupido illum incessit adeundi uisendiq; tēplum paphiæ ueneris inclytum p indigenas aduenasq;. Cōditor tēpli fuit rex uenerianus:pcibus & igne puro altaria adolētur:nec ullis ībribus q̄q̄ in apto madescunt: simulachꝝ deæ est non effigie humana:sed cōtinuus orbis latiore initio:in ambitū tenuē:metæ modo exurgēs.Tit de nauigatione primū consuluit:postq̄ pandi uiā & mare prospum accepit:de impio p ambages quasdam interrogare cepit:Cesis cōpluribus hostiis:sacerdos noīe sostratus ubi leta exta uidit:petito secreto futura rito apuit:qui aucto animo ad patrē rediit.Cor.ta.auctor.

¶M.AN ¶Foro:forēsibus causis. ¶Honestā operā:ad gr̄am & phamā cōciliandā. ¶Defūctæ: Arricidiæ. ¶Sublata filia:filia ex ea suscepta. ¶Ex q̄sturæ honore:Tacitus iter legatos maiorē filiū a Vespasiano assūptū dixit. ¶Thracias & gamalā:Plinius ī samaria phœniciæ parte gamalā ponit:& Tracinen nō thraciā in palestina syria. ¶Sub fœminibus:q̄ partes fœmina esset bis ē supra demonstratū. ¶Quaqua:quacunque. ¶Paphiæ ueneris:Pli.de Cipro:oppida inqt in ea.xv.paphos palepaphos.Ver.Ipsa paphū sublimis abit. Dionysius:Tū ue o & cypros intra pamphiliæ sinum gratissima olim sedes ueneris dioneæ.

uincia.Post stipēdia foro operā dedit honestā magis q̄ assiduā.Eodēq; tpe Arricidiā Tertulo pre eqte Romano: sed præfecto quondā pretorianaꝝ cohortium duxit uxorē: & i defunctæ locū Martiā flauiā splēdidi generis cū sublata filia diuortium fecit.Ex quæsturæ deinde honore legioni præpositus thraciam & gamalā urbes ualidissimas iudeæ ī ptātē redegit:equo quadā acie sub fœminibus amisso:alteroq; inscenso:cuius rector contra se dimicans occubuerat.

De uictoria ciuitatis hierusalem: & aliis gestis eius.

GAlba mox tenente rempublicam missus ad gratulandum:q̄q̄ iret cōuertit homines quasi adoptiōis gratia arcesseretur:sed ubi turbari rursus cuncta sē sit:rediit ex itinere:aditoque Paphiæ Veneris oraculo,dum de nauigatione consuluit etiam de imperii spe confirmatus est. Cuius breui compos: & ad perdomandam iudeam

Tarichea

Titi uirtute capti Tarichitæ

Gamala: a cameli similitudine

Turbo tela torquebat

Femina

Interfemineum

De uenere paphia

¶PHI. ¶Relictus.tacitus sic.cæsar tit⁹ pdomādæ iudeæ delegatus a pre. ¶Hierosolymoꝝ.umbilicū toti us iudeæ fuisse hierosolyma testant historici:cuius ciuitatis cōditor fuit rex cognomento iustus:potentis simus cananeoꝝ:qui fano edificato hierosolyma uocauit:cū antea solyma uocaretur.Hieron.n. græci tem plum uocant.De hierosolymis alibi pluribus. ¶Propugnatores.iudeos:qui ꝓ defensiōe hierosolymoꝝ propugnabant.Snnt.n.ꝓpugnatores qui pugnando ex muris ex uallo propulsant aduersarios:patriamq; tutantur:unde & ꝓpugnacula dicūtur.defensionis causa in urbibus parata. ¶Confecit.trucidauit.Liuius alteꝝ curiacium cōficit. inde cōfectores feraꝝ interemptores dicti. ¶Cepit eam natali filiæ.octa ua die mēsis septēbris anno secū do principatus uespasiani hiero solyma ciuitas a tito capta est ut scribit iosephus i.vii. quinquies aūt antea pri⁹ capta fuerat a barbaris regibus & a magno pōpeio. ¶Impatorem cōsalutauerit refert philostratus in.vi. apollonii gentes finitimas ob uictoriā iudaicā coronare titum uoluisse qui tali honore indignū se eēre spondit.nō.n.se esse taliū operū auctorem:sed deo iracundiā cōtra iudeos demōstranti suas manus præbuisse: quæ cū audisset apollonius thyaneus uehementer uiꝝ laudauit:ꝙ uideret Tit⁹ ingenio abundare & modestia: tū uero diuinaꝝ humanarumq; rerum naturā nosse: cū sāguinis

Vmbilicus iudeæ

Hierosoly ma

Propugna tores

propugna cula

Conficere

Cōfectores

Sexies ca pta hiero solyma

relictus nouissima hierosolymorum oppugnatione .xii. ꝓpugnatores totidem sagittarum cōfecit ictibus cæpitq; eam natali filiæ suæ tanto militū gaudeo ac fauore: ut in gratulatione imperatorem eum cōsalutauerint & subinde decedē tem prouincia detinuerint:supplíciter necnon & minaciter efflagitantes aut remaneret aut secum omnes pariter adduceret: unde nata suspicio, est quasi descíscere a patre orientísque regnum sibi uendicare tentasset. Quam suspicionem auxit postquam Alexandríam petens in consecrando apud memphim boue Api diadema gestauit. De morte siquidē rituq; priscæ religionis:sed non deerant qui secius interpretarentur. Quare festinās in italiam quum rhegium: dein puteolos oneraria naue appulissent: Romam inde contendit expeditissimus:inopinantiq; patri uelut arguens rumoꝝ de se temeritatem:ueni inquit pater ueni.

Dc administratione principatus cū pre & alíis gestís in ea,

causa coronari noluisset. ¶Subinde.mox:deinde. ¶Descíscere.deficere ac rebellare. ¶In cōsecrando bo ue api.bos in ægypto numinis uice colit:quem apim uocāt:nō est fas eū certos uitæ annos excedere:mersumq; in fōte enecant:q̄situri luctu aliū quē substituāt donec inueniāt merēt:derasis ēt capitibus: nec tū usq; diu q̄ritur.Inuētus deducit a sacerdotibus mēphin:grex pueroꝝ comitatur carmē honori eius canentiū Memphi est locus i nilo quē a figura uocāt phialā:oī bus annis ibi aureā paterā argenteāq; mergētes dieb⁹ quos habent natales apis:q sunt septē:nemoq; p eos a crocodillis attingit. De api plinius solinus & herodotus nō pauca ꝓdiderūt:qñ po.iudaicus fecit sibi uitulū conflatilem & adorauit.ícito id pp superstitiōem apis bouis a supstitiosa natione factitatum:sicut interpretatur interpres instrumēti ueteris canonicæq; scripturæ.Amianus marcellinus libro histori.xxii.refert apim bouē lunæ sacratū esse:in quo uisant notæ diuersæ genitalium:cui bos femina inuenta cum certis notis offertur:auctor est sparcianus adriani principatu exortam esse alexādriæ seditionem ob apidē:qui cum reptus esset post multos annos turbas iter populos creauit:apud quē deberet locari oībus studiose certantibus Macrobius apim solem intelligi autumat in primo saturnaliū. ¶Diadema.hoc exigebat ritus religionis:ut qui consecraret bouē apin:ille diademate foret insignitus:quod cū sit insigne regū suspitionem fecit regni affectati. ¶De more siquidē.sensus est ita quidem erat mos & ritus uetustæ religionis uel potius supstitionis:ut cū diademate ꝓdiret qui apin cōsecrabat.sed non pauci id aliter interptabantur:tanq̄ titus regnare uellet.Secus aliter. ¶Rhegiū. i margie italiæ situm est oppidum rhegiū:cui græci nomen dedere ab argumēto dehiscēdi cū i eo loco sicilia ui motus terræ ab italia fuerit auulsa:unde a uerbo græco ῥῆγνυμι quod ē frango rhegium dictū.Auctores strabo & plinius hinc rhagadia:& rhagades uocātur scissuræ quæ in sede ꝓueniunt:apud plinium multiugæ sunt medellæ ad rhagadia.& rhagadas hoc ē ani fissuras. ¶Contēdit.prexit. ¶Expeditissimus sine impedimētis & sarcinis. ¶Velut arguēs.refutās atq; cōuincēs. ¶Rumoꝝ temeritatē.cū sit rumor sine certo auctore dispsus sermo:merito temeritatē rumoꝝ dixit:loci sunt cōmunes apud oratores pro rumoribus & contra rumores:tanq̄ his credi non oporteat:cū temerarii sint & nullo auctore subnixi. ¶Veni ueni.repetitōe uerbi usus est:ut ostēderet falsidicos illos fuisse & uanidicos:qui psuaserant uespasiano titum nō amplius uenturꝝ:sed in oriēte regnum sibi uēdicaturum.Fuit.n.filius patri obediētissimus qui apollonio demulcēte collum eius robustum:interroganſq; quis tam ualida ceruice taurum cogeret iugū subire.respōdit: qui me uitulum a primordiis educauit:patrē uidelicet denotans:cui obtempare paratus sum inqt apud philostratum:ꝙ ita me a puero suis præceptis assuefecit.

Apis bos

Apis uitulꝰ cōflatilis

Rhegium Rhagadia Rhagades

Pro rumoribus cōtra rumores

¶M.AN. ¶Hierosolymoꝝ:Iudeæ urbs est i toparchia nornie dicta lōge ut Pli.aít urbiū oriētis clarissima de eius cōditione & incremētis plura Strabo. ¶Propugnatores:urbis defensores. ¶Natali filiæ suæ: quo accidit ut idumæa sit cognominata.Eusebius auctor eit ea expugatione sexcenta iudæoꝝ milia interfecta.Iosephus undecies centum milia fame & ferro consumpta ac centum captiuoꝝ milia uendita. ¶Consecrādo:dedicādo sacrūue faciēdo:de api boue Pli.& Herodotus præter ea quæ a nobis sunt suo loco tra-

dita nõ pauca ediserũt. ¶Diadema:regiũ insigne. ¶Secus:quasi regiũ nomen nõ religionẽ secutus id capiti insigne iduxisset. ¶Regium:extremũ italiæ oppidũ circa fretũ siculum. ¶Arguens:refellens:diluens.

Agere participem imperii

¶PHI. ¶Participẽ imperii agere.supra dictũ ẽ quẽadmodũ elegans ẽ perinde & frequẽtissima hec elocutio:ut ita dicamus:agit amicũ principis:agit publicanũ: agit participẽ imperii:agit oratorem:p eo quod est:fungit officio publicani:sustinet mun⁹ participis impii:exhibet se oratorẽ: dixit Cor.ta.de domiciano filiũ principis agebat. dixit idem de muciano socium magis imperii q̃ ministr agẽs. ¶Tutorem.ut una cũ patre tutaret impiũ.Iuuẽtute aũt una cũ senectute regnũ gubernante:quæ lyra quæ fistula:ut neriissimis inqt:apud philostratũ apollonius:iucundiorẽ resonabit armoniã:hinc.n. senect⁹ roboris aliquid accipiet: & iuuẽtus inordinate nõ efferetur:admonetq; titũ ut patri simillimus sit. ¶Triũphauit cũ pre.triũpho .s.iudaico:quo Vespasian⁹ prior ibat.titus sequebat. ¶Cẽsurãq; gessit una.plinius.in.vii. memi-

Iuuentus senectus simul regnant

nit huius censuræ:quã duo uespasiani pater & filius simul gesserunt.Sic.n.inqt:accedũt expimenta & exempla recentissimi census:quẽ intra quadrienniũ impatores cæsares uespasiani pater filiusq; censores egerũt ¶In tribunitia potestate:qua impatores peculiariter decorabant:hinc plinius in,phemio Na.histo.titum appellat participem cũ patre potestatis tribunitiæ. ¶Recepta ad se officio; cura.titus qd rarenter fieri solet:impante adhuc patre appellatus est romæ impator:ut inquit apollonius.ex quo exiit illud plinianũ ex

Titus imperator

prohemio Na.hi.sciãtq; oẽs ex æquo tecum uiuat imperium triumphale & censorium ius:exeasq; consul ac tribunitiæ potestatis pticeps. ¶Edicta.imperatoria. ¶Etiam quæstoris uice.eum quæstorem significat qui candidatus principis dicebat quicq; epistolas eius in senatu legebat:ut refert ulpianus titulo de officio

Quæstor candidatus principis

quæsto;. De tali quæstore loquitur tacitus:cum ait:oratio principis per quæstorem eius audita est. ¶Nisi ab equite romano administratam.hinc dixit plinius titum affecisse dignitate ordinem equestrem:dum

Præfectus prætorio

præfectus prætorio nobilitat illum magistratum a solis equitibus administrari solitum. Verba plinii sunt hæc:& quod his nobilius fecisti dum illud patri pariter & eqstri ordini pstas:pfectus ptorii eius. Erat autẽ præfecti prætorio non poterat. ¶Suspectissimum quemq; oppressit.sextus aurelius.nam præfecturam patre imperante adeptus:suspectum quemq; & oppositum sibi immissis qui per theatra & in castris inuidiosa iactantes:ad pœnam po cerent.quasi criminis conuictos oppressit. ¶Submissis.occulte & furtim im-

Incõtanter

missis quibusdam.absoluta elocutio est per septimum casum. ¶Haud cunctanter.sine conctatione: quod & incontanter dicitur. ¶Aulum cecinnam.sextus aurelius causam cecinne mortis fuisse memorat suspitionem stuprate berenices:quæ a tito amabatur.tranquillus uero sentit confossum fuisse ex suspitione cõiurationis:ob inuentum chirographum:quo continebatur præparata apud milites coniuratio. ¶Vocatũ

Demetri⁹ poliorcetes

ad cenam.culpa fit atrocior a loco:cum dii hospitales & sacra mense hospitis sanguine polluuntur. Consimiliter demetrius poliorcetes.hoc est expugnator urbium cognominatus alexandrum ad cenam uocauit eumque e cenaculo egredientem multis uulneribus cõfodi imperauit.Legimus apud scriptores ecclesiasticos symonem uocatum ad conuiuium fuisse interfectum:una cum duobus filiis a ptolomeo conuiuatore. ¶Securitati satis cauit:ut securior deinceps foret & tutior. ¶Quis.quispiã alius. ¶Tam aduersa re.alii codices habent aduerso rumore:utrunq; refertur ad iugulationem cecinnæ & oppressionem eorũ quos suspectos habebat.

¶M.AN ¶Principẽ:pricipis munus & psonã sustinẽs.Pli.ad eũdẽ Titũ:Sciũt oẽs q̃ ex æquo tecũ uiuat imperiũ. ¶Triũphauit cũ pre cẽsurãq; gessit idẽ auctor:Triũphale & cẽsoriũ ius exeasq; cõsul ac tribunitiæ potestatis pticeps. ¶Etiã quæstoris uice:nã ut diximus quæsto; erat publicas in senatu lras recitare. ¶Præfecturã ptorii.Plinius eodẽ fere loco:& qd his nobilius fecisti:dũ illud patri pariter & equestri ordini præstas præfectus prætorii eius. ¶Inciulius:pa; ciuiliter quasi cõsensu suo & pris quũ patre inscio id faceret. ¶Haud cunctanter:sine mora & cũctatione ulla. ¶Aulũ cecinnã:is est:qui uitelianaq; partium dux prim⁹

ad Vespasianũ defecerat. ¶Vrgẽte discrimine: piculo iminẽte: qđ audacius pene fuit palã occidere: quũ iã cõiuratiõis cõsilia mota eẽnt. ¶Eius: Cecinæ. ¶Securitati: suæ. ¶Cauit: cæde cecinæ. ¶Quis: alius qsquã.

## De suspitione uirorum conuersa in laudem suam & de gratia & magnificentia eius.

PRæter sæuitiã suspecta ĩ eo ẽt luxuria erat, quod ad mediã noctẽ comessatiões cũ ꝑfusissimo quoq; familiariũ extẽderet: nec min⁹ libido ꝑpter exoletorũ & spadonũ greges: ꝑpterq; ĩsignẽ regiæ Beronices amorẽ: cui ẽt nuptias pollicit⁹ ferebat. Suspecta & rapacitas qđ cõstabat ĩ cõciõibus patris nũdinari ꝑmiariq; solitũ: deniq; ꝑ palã aliũ Neronẽ & opinabãt. & ẽt ꝑdicabãt. At illi ea fama ꝑ bono cessit: cõuersaq; ẽ ĩ maximas laudes: neq; ullo uitio repto & cõtra uirtutibus sũmis. Cõuiuia ĩstituit iucũda magis q̃ ꝑfusa: amicos elegit qbus etiã post eũ principes: ut & si bi & Reipu. necessariis acquieuerunt præcipueq; sunt usi

¶PHI. ¶Luxuria suspecta: immodica profusio in uictu: & prolixior in epulis mora. ¶Comessationes: supra docuimus comessationẽ accipi peculiariter a tranquillo omnem cibum: qui post cenam sumitur: quod plane luxurioſi est: unde & cõmesari accipitur pro cibum capere iã exacta cena: sicut etiam apud Liuiũ nouissimo belli macedonici Demetrius iam cenatus quĩ comessatum inquit ad fratrem imus. Hinc factum est q̃ comesatiões interdum accipiuntur pro intẽpestiuis epulis & extraordiario ac esculẽtiore uictu. Et comesatores dicti: qui indulgent guritibus prandiorum & uoragi-

Comessationes

Comesari

Comesatores

nibus cenarum. Causa nominis ante fuit explicata. ¶Nec minus libido. s. erat in Tito suspecta. ¶Exoletorum & spadonũ: hæc sunt instrumẽta libidinosi principis & uenerii: de quibus nõ pauca antedictũ ẽ. Romæ fuisse exoletos: qui passiua libidine prostituerentur instar prostitutarum meretricũ: testis est lampridius: qui scribit alexandrũ romanũ habuisse in animo ut exoletos uetaret: qđ postea philippus fecit: sed ueritus est ne prohibẽs publicum dedecus in priuatas cupiditates cõuerteret: cum homines illicita magis poscant: prohibitaq; furore persequãtur. ¶Berenices amorem. de hac Tacitus: nec minore animo regina berenice iuuabat partes florẽs etate famaq; & seni quoq; uespasiano magnificentia munerum grata. Idẽ alio loco indicat berenicẽ a tito adamatam fuisse. cum ait: animũ titi iuuenilem non abhorruisse a berenice: cuius desiderio accensus ferebatur olim ex græcia in iudeã uertisse iter. Opinor hanc esse illã berenicẽ agrippæ sororẽ. cuius magna mentio fit apud iosephum & egesippũ: de qua uulgatus est rumor: q̃ cum agrippa fratre coiret: unde ad falsas collocutiones coarguendas polemoni lyciæ regi denupsit: quæ nuptiæ nõ diu turnæ fuerũt. cũ Berenice propter nimietatẽ coitus: polemonẽ dimisisse prodatur: aliæ berenices celebrantur a clarissimis conditoribus. ¶Nuptias pollicitus: ob hoc sextus aurelius uidetur appellasse berenicẽ titi uxorem. ¶Nundinari: palam uendere edicta sententias paternas: hoc enim significat nũdinari: quo uerbo frequenter utitur Iulius firmicus: q in. vi. matheseos ait: q̃stus & libidinis causa pudorẽ duobus fratrib⁹ nũdinabit: & ad coitum fratrem inuitabit & filium. Idem in primo: sylla in scurrarum gremiis per dãna nũdinati pudoris adoleuit: Idem alibi: nundinati inquit sanguinis iãctura se uendent. Apuleius quoq; in hãc significationẽ ait: toti nunc iudices sententias suas ꝑcio nũdinantur. igitur titus dictus est nundinari in cõcionibus patris: quoniam quotienscunq; pater concionabatur: tunc ipse palam uenditabat quæcunq; cuicunque collibuissent: nec ad nundinas unde uerbum deduci uidetur est referendum: cum nundinari nõ solum significet in nundinis uendere atque mercari: sed quocunque loco & tempore instar nundinarum uenditare: quod & Cicero in tertia antoniana demonstrat: cum ait. At uero huius domi iter ciues illius appendebatur aurum: numerabatur pecunia una in domo: omnes quorum iter erat totum imperium Romanum nundinabantur. Ab eodem nundinæ flagitiosissimæ immunitatum oppidorum uectigalium dictæ: pro turpissimis uenditionibus: quæ fiebant in. M. antonii domo ceu in officia flagitiorum. ¶Premiari: lucrari. ¶Alium neronem a similitudine morum. sextus aurelius rapinarum cupidum: unde Neronem cuncti uocantes opinantesque summam rerum nactum grauiter acceperant. ¶Pro bono cessit. sextus aurelius: sed hæc in melius conuersa immortalem ei gloriam contulere. ¶Et contra uirtutibus summis: cum e contrario repertæ in tito essent uirtutes eximiæ. ¶Iucunda magis quam profusa sicut conuiualis profusio reprehendi solet: ita iucunditas comitasque laudari: in conuiuio debent esse belli cõuiuæ: scitus conuiuator: tempus lectum: apparatus non neglectus. ¶Post eum principes: ex hoc laudatur Titi solertia utpote principis circũspectissimi: qui tales amicos eligebat: ut successuri principes eisdem uterentur: tamquam meliores utiliores ue reperire non possent. ¶Sumptam sibi: corrige: sunt usi: & hic distinguendum ut cum sententia superiore coniungas: tanquam sit sensus: principes post Titum usi sunt præcipua opera illorum: quos Titus amicos elegit: sic enim elegantior nitidiorque textura est & distinctio: quam si iunctim legas præcipueque sumptam sibi berenicen: indecora nimirum & perinde insulsa elocutio. Quocirca ita legito. præcipueque sunt usi: ut ibi facta distinctione & quasi pausa subsequatur.

Nimietas coitus ĩ berenice

Nũdinari

Nũdinat⁹ pudor

Quæ cõueniant conuiuio

¶M. AN. ¶Suspecta: male opinantibus obnoxia. ¶Luxuria: epularum crapula: & nimiæ potatiões. ¶Libido: suspecta fuit repete. ¶Beronices: fuit hæc Aristoboli prius: mox Antipatri uxor: cuius Iosephus sæpe meminit. ¶Nundinari: quæstus cã nundinas celebrare: erant nundinæ dies: quibus mercandi

causa rustici romã cõueniebant: ut sit sensus solitũ Titũ uẽdere atq; emere nõ pauca ex occasione quũ patre cẽsore uulgus ex agris in urbẽ conueniret: ipseq; illius actiones sordidæ negociationi accõmodaret: aut nũdinari nũdinas indicere pactus. s. cũ iis quorum interesset pecuniã: ut ex illorũ cõmodo nũdinæ indicerẽtur: atq; ob id forte p̃miari subiunxit. Cicero nũdinationẽ protulit: quã in oĩbus ait locis nũdinationẽ iuris & fortunarũ fore putatis. ¶ Alium neronẽ: saltãdi cãtãdiq; studio & libidine. ¶ Pro bono cessit: bene uertit. ¶ Summis uirtutibus: reptis. ¶ Quibus: uiris. ¶ Post eũ: titũ. ¶ Principes: q secuti sunt. ¶ Necessariis: utilibus. ¶ Acqeuerunt: ob sapientissima cõsilia multũ tribuerũt ac quodã modo in cunctis obsecuti sunt.

¶ PHI. ¶ Berenicen statim ab urbe dimisit: regia profecto res est seipsum uincere: & ille cũ primis admirabilis: ut inquit Seneca: qui sibi imperat: qui se habet in potestate: cum facilius sit gentes barbaras uincere q̃ animum suum continere. Dixit plato & repetit platonicus apuleius animãti sanitatem adesse & uires & pulchritudinem: cũ rationabilis animæ portio ueluti domiã regina q; dominat' sibi q; subiicit cupiditates: q̃s ancillari ac obedienter obsequi decet rationi imperatrici. Valentinus ip̃ator dicti sui dixit se una tantũ uictoria gloriari: requisitus q̃ respondit q; inimicorũ neq̃ssimũ deuici carnẽ meã. Alexãder magnus existimabat non minus regiũ opus esse seipsum domare q̃ hostes: uñ Plinius alexandrum magnũ nõ minorẽ illo p̃claro facto: qñ appelli dono dedit dilectã cõcubinam fuisse autumat: q̃ uictoria aliqua: quippe tũc se uicit nec thorũ tantum suũ: sed ẽt affectum donauit artifici. Cõsimiliter Titus cum prius ardenter beronicen deperisset: post q̃ factus est imperator domitis affectibus eam remisit in patriam: tanq; alii mores decuissent adhuc priuatũ. alii principi iam facto cõuenirent: hinc ait sextus aurelius: deniq; ut subiit pondus regium berenicen nuptias suas sperantem regredi domũ: & enaruatorum greges abire p̃cepit: quo facto quasi signum protulit mutatæ intẽperãtiæ. ¶ Tam artifices saltatiõis: tã petitos: scientesq; artis saltatoriæ. ¶ Vt mox scenam tenuerint. hoc specimen est haud dubium illos fuisse saltationis & artis ludicræ scios: cum nullus in scena histrioniam exerceat nisi optime calleat saltationẽ & gesticulationem. ¶ In publico omni cœtu: emendatius leges omnino q̃ omni. ut sit sensus: Titus cessauit penitus in publico cœtu spectare saltatores: quos gratissimos habebat: tãq̃ id genus homines in priuato magis q̃ in publico spectari a principe cõueniat. ¶ Supersedit: cessauit omisit. ¶ Vt si quis unq̃: subintellige abstinuit. ¶ Collationes: tributa intelligit: quæ conferri ex more solebant: unde a cõferẽdo collatiões dictæ: laudat traianũ plinius panegyrista: q; collationes remiserit: exigiq; uetuerit. ¶ Nemine munificentia minor: comparandus liberalitate & regia munificentia erat oĩbus anteceſſoribus cum nullo foret iferior. Vnde fit ut ex hac uel sola uirtute sit extollendus celebrandus q; amplissimo p̃conio: cum nulla ferme res: tam fauorabilem tanq; amabilẽ & laude dignum principẽ faciat: q̃ munificentia: quæ imortalitati cõsecrauit alexandrum magnũ: qui aliquãdo interrogatus ubi thesauros haberet: apud amicos respondisse fertur tanq̃ filios; pecuniæ deponant' apud amicos q̃ i loculis recõdant'. Ita tu quoq; inclyte annibal facito: ut thesauri tui sint apud amicos: qui munificẽtia fidissimi: deuotissimiq; cõparant'. ¶ Amphitheatro dedicato. Eusebius chronographus Titus inquit amphitheatrum romæ edificat & idicatiõe eius quinq; milia ferarũ occidit. idem tradit eutropius. Conspicabilis adhuc ẽ iter cætera miranda moles amphitheatri: quod opus nullæ priuatæ opes efficere possent. ¶ Celeriter extructis: propter hanc in extruendo celeritatem uidet' dixisse epigrammatarius poeta. hic ubi miramur uelocia munera thermas. ¶ Munus apparatissimum: spectaculum gladiatorium cum maximo apparatu. ¶ Ibidem. in naumachia. ¶ Omne genus: omnis generis: locutio frequens est & elegans omne genus: & id genus pro omnis generis & huiusce generis. ¶ Cum ex instituto tyberii hunc sensum subobscurum apertioribus uerbis explicat sextus aurelius: cum sic ait dehinc donata concessa ue a prioribus principibus firmare insequentes solerent: simul ut imperium cepit talia possidentibus edicto sponte cauit uel concessit: Instituerat enim Tiberius ut donata concessaue beneficia a superioribus principibus rata non essent: nisi insequentes eadem confirmassent: nouo quodam quasi beneficio iterum concessissent. Titus uero noluit uideri talium ipse beneficiorum exhibitor: nec talia a se peti amplius uoluit: sed edicto promulgato illa omnia confirmauit quæ fuerant iam pridem a suis concessa anteceſſoribus.

¶. M. AN. ¶ Inuitus: Titus. ¶ Inuitã: Beronicẽ. ¶ Tã artifices: adeo docti ac periti. ¶ Scænã tenuerint: publice operãi scæna nauauerit: aut principes sui ordis fuerit. ¶ Publico i, cœtu: frequẽtissimo cõuẽtu: aut certe publico spectaculo. ¶ Vt si q̃s: ñ min' q̃ quis ip̃atorũ alius. ¶ Nemine minor: cui uis priorũ principũ aut par

Vincere se ipsum

Laus alexandri magni

Laus liberalitatis

Dictũ alexandri. Monitio salubris

Omne genus id genus

Beronicẽ statim ab urbe dimisit inuitus inuitã. Quosdam e grauissimis delicatorum: q̃q̃ tam artifices saltationis ut mox scænam tenuerint; non modo fouere prolixius: sed spectare in publico omni cœtu supersedit. Nulli ciuium q̃icquã ademit: abstinuit alieno: ut si quis unquã ac ne cõcessas quidẽ ac solitas collationes recepit. Et tamen nemine ante munificentia maior amphitheatro dedicato thermisq; iuxta celeriter extructis munus edidit apparatissimũ largissimumq; dedit & nauale prœlium in ueteri naumachia: ibidem & gladiatores: atq; uno die quinq; milia omne genus ferarum.

## De liberalitate & ciuilibus gestis eius.

NAtura ãt beniuolẽtissimus: quũ ex instituto Tiberii oẽs dehinc Cæsares beneficia supioribꝰ cõcessa pri-

munificentia: aut certe maior. ¶ Amphiteatro dedicato. Augustus id opus destinauit. Vespasianus extruxit: Titus dedicauit. Amplitudo operis quum magna adhuc ex parte duret notior omo est: q̄ pluribus explicari uerbis oporteat. ¶ Thermis quæ iuxta: am, hiteatrum. i. de his Martia. Hic ubi miramur uelocia munera thermas. ¶ Munus: gladiatorium. ¶ Vno die: quo g adiatores edidit. ¶ Quinque milia ferarū. uenationem ergo uariam: ac pluribus missibus q̄ unquam antea ullam fuisse oportet. ¶ Ex instituto Tiberii: is enim cæsaris dictatoris & Augusti beneficia irrita habere cœpit.

cipibus aliter nō haberēt quā si eadē iisdē & ipsi dedissent, primus præterea omnia uno cōfirmauit edicto: nec a se peti passus est. In cæteris uero desideriis aīm hoium obstinatissime tenuit: ne quem sine spe dimitteret: quin & admonentibus domesticis quasi plura pollicereť quā præstare posset: Non oportere ait quēq̄ a sermōe principis tristem discedere atq; ēt recordatus quōdā sup cenā qđ nihil cuiq̄ toto die p̄stitisset: memorabilē illā meritoq; laudandam uocē edidit. Amici diē perdidi. Populū in primis uniuersum tāta p oēs occasiones comitate tractauit: ut proposito gladiatorio munere nō ad suū sed ad spectantiū arbitriū editurū se p̄fessus sit. Et plane ita fecit nā neq; negauit quicquā petētibus: & ut quæ uellent peterent ultro adhortatus est qn & studiū armaturæ thracū præ se ferens sæpe cum populo & uoce & gestu ut fautor: cauillatus est. Verum maiestate salua næc minus æquitate: ne qd popularitatis prætermitteret nonnunq̄ in thermis admissa plæbe lauit: Quædam sub eo fortuita ac tristia acciderunt: ut conflagratio Veseui mōtis i campania:

¶ PHI. ¶ Non oportere quēq̄. uerbū profecto bracteatū & principe dignum: quo Titus formulā p̄scripsit: quā sequi deberēt principes: ut nullum a colloquio suo tristem mœstumq; abire pmitterent. ¶ Super cænam dum cenaret. ¶ Amici diem p/didi: sextus aurelius quadam ēt die recordās uesperi nihil se cui q̄ p̄stitisse: uenerādo celestiq; dicto: amici ait perdidimus diem. Caueant itaq; principes ne perdant amici diem: sed quotidie nouis beneficiis nouos sibi amicos concilient: quoniam ut inqt scienter salustianus sylla apd iugurtam. nulli unquam hominū satis fuit amicorum: scipio emilianus: cuius uestigia in hoc immitatus uidetur Titus ex præcepto polybii: studebat non prius e foro discedere: q̄ aliquē ex adeuntibus familiarem sibi atq; amicū: quouis pacto effecisset: uox hæc Titi præconio erudito

Amici diē perdidi

Nulli satis amicorum

Mos emiliani

rum celebrata est: adeo ut eiusdē eusebius chronographus meminerit & Eutropius: ex cuius uerbis illud amici erit nocatiui casus: & pluraliter enunciandū: tanq̄ sit sensus. o amici ego perdidi diem nihil beneficii cuiq̄ p̄standō: perinde ac dies omnis perdat: quo nulla utimur beneficentia: uerba eutropii hæc sunt. præterea cum quadam die in cena recordatus fuisset non ulli illa die se qcq̄ p̄stitisse. Dixerit amicis. hodie diem perdidi: alii uero ita legunt: ut amici sit casus patrius ideſt genitiuus: tāq̄ dicere uoluerit Titus se perdidisse diem amici: hoc ē nouæ amiciciæ cōciliandæ. Tu quoq; inclyte Annibal nullum diem pdas quo nō tibi aut ope aut opibus amicū facias: quorū nulli unq̄ fuit satis: qua suppellectile nulla p̄ciosior suppellex parari potest. ¶ Comitate: facilitate benignitate suauitate. ¶ Munere: spectaculo. ¶ Armaturæ thracū pre se ferēs. i. cum aperte ostenderet se fautorem eē illius gladiatoriæ factionis: quæ armatura threcidica armabať: erant enim sicut ante dictum est: quidam gladiatores thraces nuncupati ab armatura thraciæ gētis: sicut myrmilones genere armaturæ gallico ornati digladiabantur. ¶ Cauillatus est: cauillatione & derisione prosecutus ē: plato cauillatricem uocat adulationē legalis partis ciuilitatis. ¶ Verum maiestate salua: decet quidē interdum principē cauillari illudere & salibus uti: ita tamē ut maiestatis iperatoriæ habeat rationē: & seruet decorum: quod i omni uitæ actione seruandum philosophi p̄ceperunt. ¶ Nec minus æquitate: sensus est quāuis Titus fauere uideret & studere his gladiatoribus: q thraces dicunť: tamen æquus erat iudex & ex æquitate palmam dabat uictori. ¶ Admissa plebe: nihil potuit a Tito fieri magis populare magisq; plausibile: quam in thermis suis palam lauare una cum plebeis atq; plebecula: citra omne discrimen dignitaris: ex quo non solum thermas: sed principē quoq; publicare uidebať. ¶ Vt conflagratio ueseui mōtis: huius conflagrationis: quæ in ueseuo campaniæ monte facta est principe tito meminerunt sextus aurelius: orosius & eusebius: ē autem ueseuus siue uesuuius siue uesbius: tot enim modis dicit: mons campaniæ iuxta sarnum fluuium ameniſſimis olim habitatus agris excepto uertice. qui ut ait strabo in quinto cineroſus ē & cauernoſus petris exustis. quas color indicat igni abrosas fuisse: ex quo coniectant eruditi regionem illam prioribus seculis ardere solitam & ignis habere crateras: uidetur papinius in quinto siluarum significare uoluisse hanc uesuuii conflagrationem: quæ titi temporibus facta est: sic enim de patre scribens ait. Iāque & flere pio uesuina incendia cantu mens erat: & gemitum patris impenderet annis.

Vtilis monitio

Suppellex amicorum optima

Thraces gladiatores

Cauillatrix

Cōflagratio ueseui

¶ M. AN. ¶ Eisdē: in quos collata eēnt. ¶ Idem: ipsi q tū iperiū tenerēt. ¶ A se peti: ut ea cōfirmarēť. ¶ Desideriis: oībus quæ desiderarentur. ¶ Laudandā uocē. Scipiōis eā fuisse ait Cicero. ¶ Arbitriū: uolūtatem. ¶ Tracū: gladiaturā exercētiū. ¶ Fautor: ut unus ex fautoribus. ¶ Cauillatus est: tempestiuo cauillio studiū dissimulauit suū. ¶ Thermis: quas celeriter construxerat. ¶ Vesuuii mōtis: Vesuuii conflagratione. Plinius iunior ad Tacitum Cornelium scribens longiore explicat epistola. Martialis quoque eleganti

est epigrammate id incendium secutus. Papinius: Iamq; & flere ꝑ uesuuina incendia cantu. Mens erat quũ pater exemptum terris ad sydera montem sustulit: & late miseras deiecit in urbes. sic quoq; Eusebius Vesuuii incendio proximæ regiones & oppida uastata sunt: é is mons cãpaniæ uel ob eã cladẽ celebratissimus.

Incendiũ ¶PHI. ¶Incendium Romæ: de hoc sextus aurelius incendium Romæ sine nocturna reqe per triduum fuit. hoc incendio plurias ædes publicas fuisse cõcrematas memorat orosi⁹. ¶Pestilentia tanta: de hac Eusebius sic: lues ingens Romæ facta. Ita ut ꝑ multos dies i ephemeridẽ decẽ milia ferme mortuorũ hominum referrentur. ¶Nũc opitulando: auxiliando opemq; ferendo: antiqui iouẽ cognomento opitulum uouerunt ab eo: q; opem indigẽtibus ferat: auctor augustinus i. vii. de ciuitate dei. ¶Quatenus suppeteret facultas: in quantum pro facultatib⁹ succurrere posset. ¶Restituendæ campaniæ: illo uesuino incẽdio regiões uicinas & urbes cũ hominibus exustas esse testes sunt Eusebius & orosius. unde a papinio dictum est i epicedio patris: exeũ semirutos subito de puluere uultus parthenope. Cineremq; afflato monte sepultã pone super tumulos: & magni funus alumni. ¶Afflictarum ciuitatum: modo diximus incendia uesuina urbes cum hominibus afflixisse deleuisseq;. ¶Vrbis incendio: explicauit remedia a Tito adhibita ad leuãdam cladẽ cõflagrationis uesuinæ nunc exeqtur remedia: quibus romanis opitulatus ẽ afflictis illo incendio: quod triduum ternoctiumq; uexauerat Romam. ¶Prætoriorum: uillarum elegantiorum uillaticarũ q; substructionum excultarum. de prætoris non pauca in superioribus. ¶Operibus ac tẽplis destinauit. titus ut ageret optimum principem: sustulit ornamẽta ex uillis suis atq; prætoris: & ea trãstulit ad ornatum templorum & operum publicorum: quæ Romæ conflagrauerãt: quæ autem sint ornamẽta ꝓtoriorum indicat plinius scribẽs in. xxxvi. reliquias apparatus theatralis a Mar. scauro transportatas fuisse in tusculanã uillam ornatus causa: inter quæ ornamenta tabulas pictas: signa ærea: & uestem aulicam numerat. ¶Quoq; queq; maturius: ut singula queq; cicius absoluerentur. ¶Medendæ ualitudini: hoc ad pestilentiam referendum est: cui cunctis remediorum generibus. subuenit: nunc egrotantes per semet ipsum reficiens nũc consolans suorum mortibus afflictos. ¶Nullam non opem: omne genus remediorum. ¶Sacrificiorum: hoc ad diuinam opem refertur: sicut remediorum ad humanam. ¶Mandatores: hic mandatores significãtur occulti delatorum impulsores subornatores ue: qui non ipsi accusant: sed aliis mandant accusationes: quod genus hominum cum pernitiosissimum sit: in bene instituta ciuitate nequaq̃ est retinendum: talem fuisse emilianum indicat apuleius in apologia: qui per tã nonium pudentem accusabat ipsum apuleiũ: & ita alius erat ex professo auctor accusationis: alius mandator & machinator ex occulto. ¶Ex licentia ueteri: impunitas peccandi parit multitudinem peccantium: cum ex licentia mortales fiant in dies deteriores. ¶Hos. tam delatores q̃ mandatores. ¶Flagellis ac fustibus: flagellatione & fustuario supplicio. ¶Traductos: ueluti per ignominiam: hoc enim significat traducere quod græci dicunt. παραχιγμάφεισφαι unde in euangelio scriptum est: & nolens eam traducere uoluit occulte eam admittere: ubi exposuit interpres non insulse: propalare & infamare. papinius in summa nempe ego sum qui traducor: & a Martiale dictum rideris multoque magis traduceris afer. Seneca quoque in hoc significatu sic inquit in septimo decimo epistolarum: uolo luxuriam obiurgari libidinem traduci. ¶Per amphiteatri arenam: ob hoc dixisse uidetur epigrammaticus poeta: nec cepit arena nocentes & delator habet quod dabat exilium. ¶Ac uenire: uendi tanquam seruitia mancipiaq; uenalia. ¶In asperimas insulas asportari: est inter genera penarum sicut ante dictum est: in insulam deportatio: quæ ab amiano insularis pena dicitur: plinius in panegyrico laudat traianum: q; idem factitauerit: q; delatores punierit: quorum turba insulas compleuit: quorum supina ora retortasque ceruices spectauere romani: cum uelut piaculares uictime ad supplicia ducerẽtur. ¶Similia: delationes & mandationes similes.

Lues

Opitulus iuppiter

Prætoria

Mandatores

Traducẽ

& incendiũ Romæ ꝑ triduum totidẽq; noctes. Itẽ pestilẽtia quanta non temere alias: in his tot aduersis ac talibus ñ modo principis sollicitudinem: sed parentis affectum unicum præstitit nunc consolando per edicta: nunc opitulãdo quatenus suppeteret facultas. Curatores restituẽdæ campaniæ e consularium numero sorte duxit: bona oppressorum i ueseuo: quorum hæredes non extabant restitutioni afflictarũ ciuitatum attribuit: Vrbis incendio nihil nisi sibi periisse testatus est publice: cuncta prætoriorum suorum ornamenta operibus ac templis destinauit: præposuit complures ex equestri ordine: quo quæque maturius peragerentur. Medendæ ualitudini leniendisq; moribus nullam diuinam humanamque opem non adhibuit: inquisito omnium sacrificiorum remediumq; genere: Inter aduersa temporũ & delatores mandatoresq; erant ex licentia ueteri: hos assidue in foro flagellis ac fustibus cæsos: ac nouissime traductos per amphitheatri arenam partim subiici in seruos ac uenire ꝑrauit: partim in asperrima insularum aduehi: utque etiã simila quandoq; ausuros ꝑpetuo coerceret. Vetuit iter cætera

¶M. AN. ¶Suppeteret: abũde sufficeret. ¶Restituẽdæ cãpãiæ: uesuitia clade affectæ. Papini⁹. Procę tibi

nobile uulg⁹ Crescit & isani solat dãna ueseui. ¶Afflictat⁹.eo icẽdio. ¶Vrbis icẽdio.ei⁹ cladis urbanæ. Idẽ Eusebius ẽ auctor. ¶Ornamẽta:colũnas:statuas:tabulas:& alia huiusmodi ad domorũ ornatũ attinentia. ¶Pretoriorũ campest.iũ ædificioꝝ. ¶Suarũ opibus & tẽplis:q̃ i urbe cõflagrarãt. ¶Nullã ñ.omnẽ. ¶Per amphitheatri arenã. Martia. Turba grauis paci placidæq; inimica qeti. Quæ semp miseras solicitabat opes Tradita getulis:nec cepit arena nocẽtes:Et delator habet qđ dabat exiliũ. ¶Similia: delatiões & calũnias.

de eadem re pluribus legibus agi:quæriue de cuiusq; defunctorum statu ultra certos annos.

De clæmẽtia & mãsuetuetudine eius.

PONtificatũ maximũ ideo se professus accipere:ut puras seruaret manus:fidẽ p̃stitit: nec auctor post hac cui⁹q; necis nec cõscius:q̃is iterdũ ulsciscẽdi causa nõ deesset:sed perituꝝ se potius quã puniturũ adiurãs: duos patricii generis conuictos in affectatione iperii nihil amplius quã ut desisterẽt monuit:dicens principatum fato dari:si quod præterea desiderarẽt promittens se tributurũ:& confestim quidem ad alterius matrem:quæ procul aberat cursores suos misit:qui anxie filiũ saluum nunciarent. Cæterũ ipsos nõ solũ familiari cœnæ adhibuit:sed & in sequenti die gladiatorum spectaculo circa se ex industria collatis oblata sibi ornamenta pugnãtiũ inspicienda porrexit. Dicitur etiam cognita utriusq; genitura imminere ambobus piculũ affirmasse:uenturum quoq; & ab alio sicut euenit. Fratrẽ insidiari sibi nõ desinentẽ,sed pene ex professo solicitãtẽ exercitus meditãtẽ fugã:nec occidere neq; seponere:ac ne i minore qdẽ honore hre sustinuit sed ut a prio ipii die cõsortẽ

PHI. ¶De eadẽ re pluribus legibus agi:multa sunt inuenta legũ diuerticula & uafriciæ:ut si actionẽ intendero aduersario secundũ formulã legis aqliæ & ille absoluatur:tũc alterius legis actionem mihi cõpetere dicam ut ita infelix reus diu uexet ad hæc uaframẽta calũniasq; tollendas noluit titus ut de eadem re actio fieret plurib⁹ legibus: sed una tantum lege cõpeteret:apd iurisc̃onsultos hoc frequenter inueniesq; in re una actiões plures dãtur ex uariis legibus hoc fieri uetuit titus:q etiam prohibuit inquiri de statu alicuius defuncti ultra certos annos: quos ipse prescripsit:cũ sæpe exoriantur calũniæ:ex questiõe:quo nã statu fuisset ille q defunctus est. nã status mutata conditio pletũq; imutat hereditatẽ. ¶Puras manus:puras a sanguie.s. romanorũ & cede:talis enim põtifex esse debet:eutropius:tantæ ciuilitatis i iperio fuit ut nullũ oino puniret. Mar. antoninus petiit ne quis senator tẽpore principatus sui occideretur:ne eius pollueretur imperiũ. ¶Posthac:post acceptum pontificatum. ¶Cõuictos in affectatione imperii:hanc historiã sextus aurelius explicat his uerbis.clementiam uero usq; eo perduxit:ut amplissimi ordinis duo cum aduersum eũ coniurassent:neq; abnuere cogitatum scelus quirẽt: monuerit primo:post deductos in spectaculum circa se utrinq; assidere iusserit:petitoq; ex industria myrmillonũ: quorũ pugnæ uisebant:gladio quasi ad explorandam aciẽ uni atq; alteri cõmiserit:quibus perculsis & constãtiam mirãtibus diceret:uidetis ne potestates fato dari:frustraq; tentari facinus potiundi spe uel amittẽdi metu. ¶Desisterent:cessarẽt ab affectatione imperii. ¶Dicẽs principatũ fato dari.neuius poeta dixit metellos fato Romæ consules fieri:& homerus a ioue reges esse cecinit:unde cũ principatus detur diuinitus: non minus uere quam scite dictum est a Mar.Antonino:successorem suum nullus occidit. Constantinus dicere solebat imperatorem esse fortunæ est. Attende queso quid scribat Iulius Firmicus de fato imperatoris:sic enim inquit in secundo matheseos:imperator stellarum non subiacet curibus:& solus est:in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem:cum enim fuerit totius orbis Dominus. Fatum eius dei summi iudicio gubernatur. ¶Alterius:unus de duobus quos conuicerat aduersus se ipsum coniurasse. ¶Anxiæ.sollicitæ matri de euentu filii in coniuratione conuicti. ¶Ex industria:ex composito. ¶Ornamenta: expone gladios Myrmilonicos: sicut sexti aurelii uerba dudum relata testantur. ¶Inspicienda:ut inquit aurelius quasi ad explorandam aciem uni atq; alteri commiſit. ¶Genitura: natiuitate. ¶Ab alio: quidam codices habent ab altero:tanquam dixerit Titus ambobus illis patriciis de coniuratione conuictis periculum euenturum: quod alter alteri moliretur:uel ab alio dixit:quod elegantius est: ut significaret se nullo tempore insidiaturum uitæ illorum:sed alium quendam utrunque perditurum: sicut euenit. ¶Fratrem insidiari:sextus aurelius. Fratrem quoque Domitianum parantem insidias militumque animos sollicitantem flens sæpius obtestatus est: ne parricidio assequi cuperet quod & se uolente esset obuenturũ ei:& iam haberet cum esset particeps potestatis. ¶Pene:quasi. ¶Ex professo:ex aperto citra dissimulationem. ¶Neque seponere:sequestrare ablegare amandare:sicut augustus olim agrippam seposuit surrentum ob uecors ingenium. ¶Censortem:participem imperatoriæ potestatis.

¶.M.AN. ¶Pluribus legibus:ne miseris ciuibus fraus necti posset falsa legum interpretatione. ¶Quæriuetuit scilicet. ¶Vltra certos annos:post certũ tẽporis spaciũ:qđ ipse suo arbitrio statuisset. ¶Puras: abõi cæde. Ouidius:ñ bene celestes ipia dextra colit. ¶In affectatõe:studio cupiditate occupãdi ipii. ¶Suos: proprios Titi dico. ¶Anxie:sollicite Instar gladiatorũ: quæ i illorum manibus iure poterant sibi esse su-

Diuerticula legum

Potestates fato dari.

Imperatorem eẽ fortunæ est De fato imperatoris

Seponere

ſpecta. ¶Vtriuſq; coniuratorum. ¶Affirmaſſe: Titũ. ¶Venturum: piculũ. ¶Ab alio: q eos oĩo perderet. ¶Fratrẽ: Domitianũ. ¶Ex ꝓfeſſo: aperte: nulla diſſimulatione. ¶Meditantẽ: fugã ex urbe effugere parã tem: ut ad exercitus: aut alio ad res nouas ꝓficiſceretur. ¶Seponere: perpetuo relegare.

¶PHI. ¶Mutuo animo: fraterno: & in amore mutuiter reſpondẽte. ¶Morte præuentus eſt: obſeruaui diligẽter apd̃ philoſtratũ de morte Titi aliter tradi: q̃ memoret tranquillus & reliqui prodiderint: is eni ſcribit i vi. de uita apollonii Titum ab apollonio admonitũ: ut ab his ſibi caueret: qui eẽnt propinqſſimi necatũq; eſſe eum memorat a domicião ueneno leporis marini propinato: quo neronẽ quoq; tradunt multos in conuiuiis ſuſtuliſſe. eſt enim lepꝰ marinus uenenũ aliis ĩ potu aut in cibo datus. aliis etiã uiſus: ſi qui dẽ grauidæ ſi aſpexerint leporem marinum nauſeant ac deinde abortum faciũt. ¶Quã ſuo: mors boni principis publica iactura eſt. ¶Vberti: abũdater & large. ¶Sacrificanti hoſtia aufugerat: dirum omen hoc ueteres eẽ arbitrabantur: quotiẽs hoſtia traheret ſe ab aris & aufugeret: hinc a lucano inter ꝓdigia pharſalicæ cladis hoc quoq; poſitum admotus ſuperis diſcuſſa fugit ab ara taurus: liuius quoq; ait factum eẽ omen cladis futuræ flaminio conſuli: cui ĩmolanti uitulus ictus e manibꝰ ſacrificãtiũ ſeſe proripuit: multoſq; circũſtãtes cruore reſperſit. ¶Tẽpeſtate ſerena: hoc alii ꝓleto feliciq; auſpicio obſeruauerunt: ſicut indicat illud enniani: cũ tonuit leuum bene tẽpeſtata ſerena: uñ ut ait Cicero quædã nobis uidentur aduerſa: quæ græcis & barbaris bona exiſtimãtur: cum alii aliter obſeruent ſigna: ſereno ãt celo aliquãdo tonare refert ſeneca in primo queſtionũ: quia inquit infirmus ſpiritus: q̃ flãma nõ ualuit in ſono ualuit. Serena ãt ſcite addidit: quia tẽpeſtas eſt μέσον hoc eſt medium uocabulũ: itidem Virgilius: unde hæc tam clara repente tempeſtas? Plinius uero in. xviii. debemus ĩqt meminiſſe duo eſſe genera celeſtis iniuriæ: unum quod tẽpeſtates uocamus: in quibus grãdines procellæ cæteraq; ſimilia intelliguntur: quæ cum acciderint uis maior appelletur. hæc ab horridis ſideribꝰ exeũt ueluti arcturo orione & hedis. ¶Primam ad manſionem. plinius nauigationẽ ex ægypto diuidit per diſpoſitas manſiones: in quibus manſitare poſſint commode uiatores. ¶Cum inde lectica: ex prima manſione. ¶Suſpexiſſe: ſuſtulſſe celum aſpectaſſe. ¶Dimotis palulis: ſublatis ueſtimẽtis quibus lectica erat operta: nãq; a pala ὑποκοριστικῶς ideſt diminutiue fit palula: qd̃ ſi legas plagulis. ſenſus erit apertior. tanq̃ plagulas: ideſt linteola & ſtragulam ueſtem lecticariam dimouerit Titus: ut celum ſuſpicere poſſet: iuriſconſulti inter ueſtimẽta muliebria numerant plagulas. ¶Penitendum: reprehenſibile: cuius penitudine afficeretur. Gloriatur apuleius nullum ſuum factum uel dictũ extare: de quo diſſerere publice non poſſit. M. portius Cato trium rerum penitentiam agere ſe dicebat: primum ſi mulieri quicq̃ arcanum aliquando credidiſſet. Secundũ ſi aliquo naui trãſmiſiſſet: quo itinere terreſtri ſibi proficiſci licuiſſet. Tertium: ſi qua dies ſibi per incuriam inanis effluxiſſet: rex regum ſapor in epiſtola ad Conſtantium imperatorem gloriabundus ſic ſcribit. ab adoleſcentia prima nihil unquam penitendum admiſi. ¶Prodidit: demonſtrauit: oſtendit. ¶Succurrit: in mentem uenit. ¶Cum fratris uxore: Cum Domiciani uxore nomine Domicia. ¶Conſuetudinem. ad ſtuprum adulteriumque refertur. ¶Perſancte: religioſe aſſeuerateque aduerbium eſt. ¶Si qua cõſuetudo: ſcilicet adulterii. ¶Illi: domiciæ. ¶In omnibus probris: ſtupris & flagitiis. nam ut inquit eleganter ſatyricus poeta: famam contempſerat olim: Cuius apud moiles minima eſt iactura cathedras. ¶Excẽſſit. periit. ¶Altero & quadrageſſimo: ideſt quadrageſſimo ſecundo. ¶Non ſecus atque: ideſt non aliter quam in domeſtico luctu. ¶Merentibus publice cunctis: ſextus aurelius: uixit annis quadraginta duobus: & in eodem quo pater apud ſabinos agro febre interiit: huius mors credi uix poteſt: quantum luctus urbi prouinciiſque intulerit: adeo ut eum delicias publicas appellantes: quaſi perpetuo cuſtode orbatum terrarum orbem deflerent.

¶M. AN. ¶In fine quorum: ſpectaculorum. ¶Vbertim: abunde multis lachrymis. ¶Sacrificanti: ſi/

ſucceſſorẽq; teſtari perſeuerauit. nõnunquã ſecreto lachrymis & præcibus orãs ut tandẽ mutuo ergaſe aĩo uellet eſſe.

De morte eius & geſtis tunc per eum.

INter hæc morte preuentus ẽ maiore hoĩum damno quã ſuo ſpectaculis abſolutis in quorũ fine populo coram uberti fleuerat. ſabinos petit aliquanto triſtior quod ſacrificãti hoſtia aufugerat: quodq; tẽpeſtate ſerenato nuerat. Deĩde primã ſtatim ad mãſionẽ febrim nactus quũ inde lectica tranſferretur. ſuſpexiſſe dicit̃ dimotis plagulis cælũ multũq; conqueſtus eripi. ſibi uitã imerẽti: neq; enim extare ullũ ſuũ factũ pœnitendum excepto duntaxat uno: id quale fuerit neq; Ipſe tũc prodidit: neq; cuiq̃ facile ſuccurrit. Quidã opinãt̃ conſuetudinem recordatũ quã cum fratris uxore habuerit: ſed nullã habuiſſe perſancte Domitia iurabat: haud negatura ſiqua oĩno fuiſſet: ĩmo ẽt gloriatura: qd̃ illi prõptiſſimũ erat in omnibus probris.

Dirũ ſi hoſtia aufugit

De loco & tpe mortis eius & laudibus ſenatus.

EXceſſit in eadẽ q̃ pater uilla idibus ſeptẽbris poſt bienniũ & mẽſes duos dieſq; .xx. q̃ ſucceſſerat altero & quadrageſſimo ætatis anno. Quod ut palã factũ ẽ nõ ſecus atq; in domeſtico luctu mœrentibus publice cunctis.

Tonitru ſerena tẽpeſtate

Tempeſtates

Mãſiones

Plagulæ

Triũ rerũ penitentia in catone

Mors Titi

bi. ¶Serena tempestate: sereno cœlo. ¶Ad primam mansionẽ: ubi prio pnoctauit. ¶Dimotis palulis. sic omnes quos uidi habẽt codices: sed plagulis melius ueriusq; legetur: plagalinteum thorale: seu lectica/ rium dicebatur: unde plagula est. ¶Pœnitẽdum: cuius se merito pœniteret. ¶Prodidit: palã fecit. ¶Vxo te: Dõitia lõgia. ¶Illi: Dõitiæ. ¶Probris: flagitiis. ¶Altero & q̃dragesimo: duos & q̃dragita natos annos.

Senatus priusq̃ edicto cõuocaret: ad curiã cõcurrit: obsera tisq; adhuc foribus: deinde aptis tantas mortuo grãs egit lau desq; quãtas congessit nec uiuo quidẽ unq̃ atq; præsenti.

¶PHI. ¶Senatus ad curiã con currit: de nocte. s. cũ circa uespe/ ram nunciatus fuisset obitus ti ti. ¶Obseratis adhuc foribus: clausa curiæ ianua. ¶Quãtas cõ gessit: idem eutropius hisdẽ uer

bis memorat: sic enim ait: tantus luctus eo mortuo publicus fuit: ut omnes tanq̃ in propria doluerint orbi tate: senatus obitu ipsius circa uesperam nunciato nocte irrupit in curiam: & tantas ei laudes gratiasq; con/ gessit. quantas nec uiuo unquam egerat nec præsenti: & inter diuos relatus est. Quo circa ita uiuendũ est i clyte Annibal: ut nihil penitendum admittamus: ut in uita amemur: post obitum desideremur laudemur que: sicut Titus desideratus ob bonitatem laudatusque est.

¶M.NA. ¶Obseratis: clausis. ¶Egit: agens censuit: aut certe dicendo id defuncto præstitit.

## C. SVETONII TRANQVILLI LIBER. XII. DIVVS DOMITIANVS IMPERATOR.

### De natiuitate Domitiani & gestis eius in adolescentia.

d Omitianus natus est, ix. calẽ. nouẽbris pre. cõ/ sule designato: initurogz mẽse insequẽti hono rẽ: regione urbis sexta ad malũ punicũ domo quã postea in templũ gẽtis flauiæ cõuertit. Pu

ICVT Primus Cæsarum inter optimos ob uir tutem enume/ rari meruit: ita hic nouissimus inter pessimos ob nequitiam re ferri debet: q caligulæ & neroni q̃ patri fratriq; similior egit ma. ium principem: qui paulati per omnes scelerum gradus creuit: secũduscz a nerone persecutio/

nem in christianos secũdam agi imperauit: tãta efferatus superbia. ut dominum ac deũ sese uocari scribi co/ li iusserit: sed hominis exitus euidenter ostẽdit deũ curare mortalia: qui meritas penas irrogauit cruentissi mæ bestiæ: ut sicut crudeliter uixerat ita & crudeliter moreretur. sed iã interp̃tationem aggrediamur: ut tã/ dem ad calcẽ: quod dicit: nostra decurrat oratio. ¶Honorẽ: cõsulatũ. ¶Mẽse isequẽti: nouẽbri mẽse. ¶Re/ gione urbis sexta: romam in regiones. xiiii. fuisse diuisam supra memorauimus. ¶Ad malum punicũ: no/ mẽ ẽ uici: qui erat in sexta regione urbis romæ: uideturq; ita appellatus ab arbore: q̃ illic spetiosa sucreuerat quã malũ punicã uocamus: aliq granatũ appellant: est quodã mali punici genus apyrinõ dictũ: cui lignosus nucleus abest: blandiores sunt acini minusq; amari: cuius plinius martialis & seneca meminerunt græci po ia ν uocant malũ punicũ: unde Rhoiton uinum ex malis punicis factũ punici mali nouẽ genera celebrant. ex his dulcia: quæ apryna appellari docuimus: stomacho inutilia habẽtur: quæ uinosa dicũtur utiliora pau lo intelliguntur: cortex mali punici acerbius in magno usu est: uulgus coria maxie perficere illo nouit: ob id malicorium appellant medici: expetitur in grauidarum malacia: ita enim nominatur mollicies illa lan/ guentis stomachi: cui grauidæ sunt obnoxiæ. Flos mali punici balaustium uocatur: quorum farina dysen/ tericos a morte reuocari inuentum est. Sed ut ad Suetonium regrediamur ita uicus hic nomen uideri põt accepisse a malo punico: sicut alter a pyro dictus est ad pyrum: de quo est illud Martialis endecasyllabon: lõ gum est si uelit ad pyrum uenire. ¶In templum gentis flauiæ: infra dicetur quemadmodum domicianus construxit templum in honorem familiæ suæ: quæ flauia dicebatur: de quo intellexit papinius: cum ait in quarto siluarum: qui genti patriæ futura semper sancit limina flauiumque caluum.

Apyrinon Rhoitõ

Malicoriũ Malacia Balaustiũ

MARCI Antonii Sabellici ad Augustinum Barbadicum sereniss. Venetiarum principem paraphraseos i Domitianum paraenesis duodecima.

Atre consule. Vix Vespasiani duo: qui stabilitum per manus imperium Domitiano tradi/ derunt tam populares Augustine dux iucundissime fuerunt: q̃ ipse qui longissime ab op/

p timo suorum instituto recessit publice & priuatim inuisus: potuisset profecto i optimi pri cipis mores domestico exemplo natura illa formari: nisi parua & indocilis fuisset: ac certe talis ut bonos mores alere non posset. Sed tulit ille crudelitatis suæ præmia: & si sero: tulit tamen diis quidem & hominibus infestus. Fœlicior igitur ducaria ista reip. succession qua

nunquam defuerunt: qui non uirtutis emulatione accensi & clementia: & pietate suos decessores aut supe rare contenderint: aut quod minimum fuit æquare: Sed quum longa serie multi sint eiusmodi exem pla secuti. Tu sane egregiam in tam illustri emulatione laudem es ad hunc diem consecutus adeoq; præclara uirtutis exercitatione profecisti: ut qui te uno optimi cuiusque laudes melius effinxerit un quam ad hunc diem extiterit nemo. Nunc quia patre consule natum Tranquillus ait: de primo Vespasiani consulatu intelligi oportet: quem Claudio pricipe duobus nouissimis anni mẽsibus gessit. ¶Sexta regio ne fuit: ut plinius scribit roma. in. xiiii. diuisa regiones: i uicos mille & amplius. ¶Ad malũ punicũ: uicũ itel

lige:siue insulam a mali punici arbore:quæ illic forte fuit appellatam sic & ad annularias scalas:& ad capita bubula superius dixit. Mar. At mea dyspanas spectant cœnacula laurus.

¶PHI. ¶Nullum uas argenteum:hoc pertinet ad inopiã declarandum:cum in usu & supellectile uel priuatorum uasa habeantur argentea:escarium argentum dicitur:quod ad epulãdum est accommodum: sicut potorium: qd potus cã habet: querit pomponius iurisconsultus nunquid in argẽto potorio contineatur:id etiam quod ad ꝓparationem bibẽdi comparatũ ẽ:ueluti colũnariũ & urceoli & putat contineri:sicut in escario argẽto putat cõtineri aqminariũ:quoniam propter escã paratur:est enĩ aqminariũ:quo manus lauantur:luxuria gliscẽte coquinatoria quoq; uasa ex argẽto factitata sunt:ex quo exiit illud pliniauum:uasa coquiaria ex argento,caluus orator fieri queritur. ¶Quod inscribitur luscio:hoc refertur ad infamiã significãdã magis ãt uidetur legendũ esse luscio q̃ luscio:ut.s.inscriptio libri Neroniani sit luscio dicta propter lusus & scomata:quibus explicabatur argumentũ rei & materia libri. Nam lusionẽ ludum ueteres dixere. Cicero i tusculanũ proficiscẽs ducensq; Ciceronẽ meum in ludum discendi non lusionis. & a papinio pilaris lusio dicta est pro ludo pilæ. quod si egas luscio:uideri poterit nuncupatus liber a nomine proprio:ut dialogi platonis a sermocinantibus nominãtur. ¶Nonnunquam protulisse:quandoq; publicasse ostẽtasse. ¶Pollicentis. domitiani. ¶Noctem:concubitũ nocturnũ. ¶A nerua successore:nõ uidetur libido tam obscena cadere i mores neruæ:qui successit i imperio domitiano:quem apollonius thyaneus regnaturum affirmauerat:quem uirũ probum honestumq; uidisse se dixit:eumq; omni laude dignum iudicauit:quẽ ridentem nũq̃ uiderit neq; ludentem. ¶Bello uitelliano:quo uitellius uitellianiq; contra flauiũ Vespasianum flauianosq; depugnauerunt. ¶Irrumpentibus aduersariis. Cornelius tacitus:irrumpunt uitelliani & cũcta sanguine ferro flãmisq; miscẽt. ¶Tẽplo:capitolio:de cuius incendio ante dictũ ẽ. ¶Apud edituũ: Cornelius tacitus sic scribit. Domitianus prima irruptione apud edituum occultatus solertia liberti lineo amictu turbæ sacricolarũ ĩmixtus ignarusq; apud corneliũ primũ maternum clientem:iuxta uelabrum delituit:ac postiente rerũ patre disiecto editui contubernio modicũ sacellum ioui conseruatori:arã posuit casus i marmore expressam:mox iperium adeptus ioui custodi tẽplum ingens:seq; in sinu dei sacrauit:edituus autem significatur ille:q preest tuendis edibus:ueteres editimum appellauerunt. Lucretius. pro edituis edituẽtes appellat:scribit Iulius firmicus edituos nasci aut ierodulos hoc ẽ templorũ ministros:q in.xxvi parte geminorum habuerint horoscopum. ¶Isiaci:isiacos uocamus sacricolas sacerdotesq; deæ isidis:plinius refert i xxvii.cp absinthii marini ramum isiaci preferre solemne habent. Lampridius in commodi cæsaris uita sic i quit:isiacos pineis uisq; ad perniciem pectus tundere cogebat. cum anubin portaret. Refert Valerius libro septimo Dictorum factorumq; Memorabilium. M. Volusium proscriptum assumpto isiaci habitu per itineris stipem petentem:fefellisse:eaq; fallacia incolumen in. M. bruti castra peruenisse. ¶Habitu:uestimẽto linei:hic enim habitus est isiacorum & sacerdotum: quod alibi latissime explicauimus:ex quo linigeri nũcupati. Apuleius scribens pompam isiacorum sacerdotum ait eos fuisse linteæ uestis candore puro lumi nonos. idem alibi memorat linum utpote mundissimum usurpari a mundissimis egyptiorum sacerdotib⁹ non modo indutui & amictui:sed opertui quoq; in rebus sacris. ¶Vanæ superstitionis:deæ isidis:quã sulium:aitq; fuisse maternum clientem. ¶Scrutantibus:inquirentibus uitellianis. ¶Cæsar cõsalutatus: cornelius tacitus. Domitianum postq̃ nihil hostile metuebatur ad duces partium progressum & Cæsarem cõsalutatum miles frequens:utq; etat in armis in paternos penates deduxit.

¶M.AN. ¶Chirographum:Domitiani adolescentis. ¶Noctem pollicentis:obscænũ & nefarium noctis obsequium. ¶Corruptum.præcio cõstupratũ. ¶Aduersariis:uitelianis. ¶Aedituũ.edis custodem. ¶Isiaci:lampridius isiacorũ inquit capita grauiter obtundebant ora simulachri:& rursus sacra coluit isidis: ut & caput raderet: & anubien portaret:utebantur ad hæc lineis uestibus. Ouidius: Nec fuge linigeræ memmen gentibus isim. Et tectũ lino spargam per uulgus osirim. Plinius. de lino uestes inde sacerdotib⁹ ægypti gratissime:ergo lineo hitu capiteq; deraso e capitolio clãdestie Domitianũ missum ite llige. ¶Vanæ assimulatæ:aut ꝓpriũ supstitiõis exꝑssit epithetũ. Ver. uana supstitio. ¶Cõdiscipuli:secũ sub eodem ꝑceptore.

Escarium argentum

potorium

Colũnariũ uas

Aqminarium

Lusio

Nerua nũ quã ridens

Immixtus sacricolis euasit

Ioui cõseruatori

Edituus

Editimus

Ierodulí.

Isiaci qui

Linigeri isiaci

Instituti. ¶Cæsar:ĩperatoris filius successor seu imperii patirceps.

urbanæ cũ consulari ptãte susceꝑit titulo tenus, quã iurisdictionẽ ad collegã proximum transtulit. Cæterum oẽm uim dominationis tã licenter exercuit: ut iã tum qualis futurus esset ostenderet. Nec exequar singula cõtrectatis multorũ uxoribus Domitiã longinam Elio Lamiæ nuptã etiã in matrimonium abduxit: atq; uno die sup. xx. urbana officia atq; peregrina distribuit. Mirari se Vespasiano dictãte: quod successorem non & sibi mitteret.

Itẽ de gestis per eũ ante principatũ.

EXpeditionẽ quoq; ĩ galliã germaniasq; neq; necessariã & dissuadentibus paternis amicis incohauit: tãtũ ut fratri se & opibus & dignatiõe adæquaret. Ob hæc correctus quo magis ætatis & cõditõis admoneret habitabat cũ patre una: sellãq; eius ac fratris quotiens ꝑdirent lectica sequebat: ac triũphum utriusq; iudaicũ eqno albo comitatus est: i sex cõsulatibus nõ nisi unum ordinarium gessit: eũq; cedente & suffragãte fratre. Simulauit & ipse inire modestiã. In primisq; poeticæ studium tam insuetum antea sibi quã postea spretũ & abiectũ: recitauitq; ẽt publice. Nec tamẽ eo secius quũ Vologesus parthorũ rex auxilia aduersus alanos: ducẽq; alterũ ex Vespasiani liberis depoposcisset: omni ope contendit: ut ipse potissimũ mitteretur: & qa

¶.PHI. ¶Vrbanæ. duos pretores fuisse: alterum cui iurisdictio urbana: alterum cui peregrina demandabat: suo loco rettulimus. ¶Titulo tenus. ut pretor dicere tur: cũ tamẽ iurisdictionẽ pretoriam transtulisset ad alterum ꝑtorẽ. ¶Contrectatis uxoribus: tacitus in hanc sententiam ait. stupris & adulteriis filium principis agebat Domitiãus. ¶Elio lamie familiam lamiarũ uetustam fuisse & nobilem notum est uel ex illo carmine oratiano eli uetusto nobilis ab lamo. de lamiis mox plura. ¶Super uiginti. idest ultra uiginti. ¶Vrbana. quæ in urbe exercebantur. ¶Quod successorem sibi non mitteret. hoc dicto pater taxauit filium' tanquã immodicum & parum in principatu temperatum: qui officia ex arbitrio suo distribuebat & successores mittebat rectoribus ꝑ prouinciarum. ¶Expeditionem in germanias. de hac Domiciani adhuc pueri expeditiõe germanica sentire uidetur silius: cum ait ĩ tertio punicorum. At puer auricomo perfomidate batauo. germanias ideo pluraliter protulit:

qa & superior & iferior germania ẽ. ¶Fratri. tito. ¶Etatis. q̃ adhuc erat pene puerilis neq; tãtæ expeditioni par. ¶Conditionis. cũ adhuc priuatus foret: cũ frater titus una cũ ꝑe imperii habenas moderaret. ¶Sellam sequebatur. Curulem sellam significat qua in curru uespasiani pater & filius uectabantur. ¶Equo albo comitatus. iosephus. libro. vii. belli iudaici sic inqt. post' quæ uespasianus prior ibat & titus deinde sequebatur: domicianus adequitabat. ipse quoq; ornatus pulcherime dignũq; spectari exhibens equũ: scribit. Mar. tullius in oratione pro murena solitos filios triumphantiũ maxime ꝑtextatos sedere in equis ipsius triũphatoris ut nõ absurde equus funalis ille: de quo in tyberio satis multa: posset referri ad hũc sensum: tanq̃ marcellus & tyberius pinde ac ꝑtextati filii sederint in equis: alter in dextro alter in sinistro triumphantis augusti. ¶Ordinarium ad differentiam eorum consulatuũ: qui suffecti dicuntur: de quibus supra. ¶Inire modestiã. quidã codices habent mire: ut sit aduerbium quod mirifice significat. ¶Poetice studium. hic scriptores illius temporis per assentationem laudauerunt domicianum: tanq̃ in poetica præcellentem: sicut quintilianus in. x. de domitiano loquens scribit hæc Hos nominamus quia: germanicum augustum ab institutis studiis deflexit cura terrarum: parumq; his uisum est esse eum maximũ poetarum Et mox paulo: nos tamen sacra litterarũ colentes feras cesar: si nõ hoc tacitũ præterimus: & uirgiliano certe uersu testamur: inter uictrices hederam tibi serpere lauros. Idem in .iiii. de domiciano loquens ait: ne fefelliſſe in his uidear principẽ ut in omnibus. Item in eloquentia quoq; eminentissimum Silius quoq; in. iii. punicorum sic domicianum ex studio poetice celebrat: huic sua musæ sacra ferent. meliorq; lira cui subditit hebrus & uenit rhodope: phebo miranda loquet'. quin etiam plinius ĩ prohemio Na. histo. scribens ad Titum inqt quantus in poetica es quemadmodũ fratrem imitareris excogitasti: quin etiã Marcialis in epigrãmate ad domicianũ ait posse deum rebus pariter musisq; uacare scimus: & hæc etiam serta placere tibi: fer uates auguste tuos nos gloria dulcis: nos tua cura pr or deliciæq; sumus. ¶Postea. cum ad principatum peruenisset. ¶Nec eo secius. nec ideo minus. ¶Alanos. alani populi sunt scithiæ europiæ iuxta quos sunt toxolani: autor plinius in. iiii. refert amianus marcellinus alanos appellari: quos prisci massagetas dixerunt ab eodem alani europei cognominant'. Martialis: nec te sarmatico transit alanus equo. Alani ut docet eusebius in. vi. præparationis euangelicæ carnibus aluntur panem non esitant. ¶Ipse potissimum. & nõ titus frater. ¶M. AN. ¶Iurisdictionem: prætorii muneris. ¶Tam licenter: tãta licentia. ¶Qualis: pessimus. s. ¶Vrbana: ad res urbanas attinentia. ¶Dictitante: sæpius dicẽte. ¶Ob hæc: partim facta partim temere mota. ¶Aetatis: q̃ ad ea mouenda impar erat. ¶Conditionis: quæ priuata adhuc erat: ut ætatẽ ad belli consilia cõditionẽ ad officia temere distributa referas. ¶Lectica: uectus. ¶Cedente: fratre nõ petẽte. q. d. ne illũ quidem ordinariũ gessisset: si Titus se cãdidatus obtulisset. ordinarius. n. consulatus erat. qui suffragio populi dabatur: qui uero

Pertextati in equis triumphãtis

In poetica clarus.

Alani.

Alani creophagi

aut in demortui locū delatus eēt: aūt ab imperatorū aliquo qui curārū tedio sponte alicui necessariorū dignitate cessisset extraordinarius est dictus. ¶Et ipse. Domitianus. ¶Poeticæ studiū simulauit: atq; ex eo materiam nacti quidam illum in poetica impense celebrant. Marti. Fiat & ex hedera ciuica nostra tibi. Silius italicus: huic sua musæ sacra ferēt. ¶Vologesus: hic ille ē qui sub initiū imperii Vespasiano pollicitus est quadraginta sagittariorū milia. ¶Alanos: Scythiæ populos circa imaum montē ad ortum.

¶PHI¶. ¶Discussa res ē. inter uologesem. s. & alanos cōposita cōtrouersia est: ita ut nō amplius opus eēt romano duce. ¶Idem postularent. ducē alterum ex uespasiani liberis. ¶An duplum donatinū. ut ita duplicata liberalitate fauorabilior fieret q̄ frater apud milites ad imperium adipiscendum. donatiuū autem sic militibus datur: ut populo congiarium. ¶Relictum se principem imperii. tanq̄ uespasianus i testamēto principem imperii romani scripserit domitianum & nō titum. ¶Fraudem adhibitam. a tito. s. fratre. ¶Consecrationis honorē. ut inter diuos consecraretur. ¶Carpsit: uellicauit momordit allatrauit. inde carptores dicti uituperatores. ¶Obliquis. figuratis. & quæ ad contumeliam trahi poterāt. ¶Secretum horarium. ab hora horarium dictum horæ spaciū. Plinius in panegyrico iſectatur domitianū tenebras semp secretūq; captantem: nec unq̄ ex solitudine sua pdeuntem nisi ut solitudinem faceret. ¶A uibio crispo: oratore facetissimo: de quo loquit iuuenalis: Vēit & crispi iucundia ſenectus: cuius erāt mores qualis facunda. de eodem

Carptores

Horarium

discussa res ē alios oriētis reges ut idē postularent donis ac pollicitationibus sollicitare tētauit. Patre defuncto diu cunctat⁹ an duplū donatiuū militi donaret: nūquā iactare dubi tauit relictū se pricipē iperii: sed fraudē testamēto adhibitā. Neq; cessauit ex eo insidias struere fratri clā palāq; quo ad correptum graui ualitudine prius quam plane efflaret aiam pro mortuo deseri iussit: defunctūq; nullo præter quam cō secrationis honore dignatus: sæpe etiā carpsit obliquis orationibus & edictis.

De gestis p̄ eū in initio principatus.

INter initia principatus quotidie secretū sibi horariū sumere solebat: nec quicq̄ amplius quā muscas captare: ac stilo præacuto cōfigere: ut cuidā interrogāti eēt ne quis it⁹ cū Cæsare: nō absurde respōsū sit a Vibio Crispo ne musca quidē. Deīde uxorē suā Domitiā ex qua i secūdo suo consulatu filium tulerat alteroq; āno consalutauerat: ut Augustā. eādem Paridis histrionis amore depditam repudiauit: itaq; breue tēpus ipatiēs dissidii quasi efflagitante populo reduxit. Circa administrationē iperii aliq̄diu se uarium præstitit: mixtura quoq; inæquabili uitiorū atq; uirtutū: donec uirtutes quoq; i uitia deflexit: quātum cōiectare licet ṗ ingenii naturam: inopia rapax: metu sæuus.

De spectaculis p̄ eū editis & liberalitate ei⁹ ad populū.

Vibius crispus

Quintilianus in. x. sic refert: & uibius crispus compositus & iucūdus & delectationi natus: priuatis tamen causis q̄ publicis melior. ¶Ne musca quidem. festiuiter incessuit uanas domitiani uoluptates: qui muscas in cubiculo nullas relinquebat. sextus aurelius stilis ridicule remotis omnibus muscarū agmina psequebatur: hinc pcūctanti cuidam quis ne in palatio esset: responsum est. nec musca quidem. Nugatorius ridiculusq; prorsus impator: qui tempus impendebat captandis muscis: quod cōsultationibus de impio laudabiliter administrando impēdere debebat: qui i hoc haud sane dissimilis uideri potest puero illi q coturnicū oculos eruere solitus erat ex quo eum damnauerunt Areopagitæ iudicātes id signū esse pnitiosissimæ mentis multis malo futuræ si adoleuisset. ¶Consalutauerat ut augustam. cognomēto augustarū uxores principū romanor̄ decorabant: sicut ante dictū est. ¶Paridis histrionis. hic est ille histrio famosus poetarum testimoniis celebratus: de quo apud mar. extat epitaphiū: de quo iuuenalis paridē ludosq; reliquit. item quod non dant proceres dabit histrio. ¶Dissidii. diuortii. Tibullus: Dissidium bene ferre loquebar. ¶Varium. modo bonū principē modo malum: nō seruata cōstantia neq; equabilitate: quæ in primis a bono principe seruāda ē. ¶Mixtura ĩequali. nulla prosus congruentia est probitati ad iprobitatem: clementiæ ad crudelitatem: liberalitati ad auaritiam. quemadmodum n. coherere & cōiungi nō potest amaritudo cū dulcedie caligo cū lūine: pluuia cū serenitate: pugna cū pace: cū fecūditate sterilitas: cū tranquillitate tempestas: sic misceri bene non possunt cū bonitate nequitia: cum uirtutibus uicia. ¶Inopia rapax. ex inopia rapacitas gignitur & ideo plato in. iiii. de re publica: inopiam esse e ciuitate eiiciendam arbitratur: quoniam maleficia gignit: Et a Silio dictum est: sceleri proclivis egestas inopiam autem gignunt cupiditates inexplebiles. quanto enim quisq; cupidior est: tanto egentior. ¶Metu sceuus. nihil equæ uexat tyrannicas mentes: q̄ pauor: nam ut dixit Ennius Necesse est multos timeat quem multi timent. ex hoc metu sceui & cruenti & sanguinarii subinde existunt. unde ait claudianus: cuncta ferit dum cuncta timet.

Vibius crispus

Muscas p̄ sequebat

Puer eruēs oculos coturnicum.

Paris histrio.

Dissidētia

Inopia ex cupiditate

¶M. AN. ¶Discussa: reiecta. ¶Idem postularē: alterū ex uespasiani filiis sibi cum copiis auxilio mitti. ¶Relictum se principem: non Titum. ¶Correptum: fratrem. ¶Carpsit: defuncti memoriam. ¶Obliquis: am-

bigu's. ¶Secretũ horariũ.i.hore ſpacium. ¶Ne mulc ꝛ quidẽ:urbane u:num pricipis aucupium taxauit. ¶Paridis hiſtrionis:de quo Iu. Vtq; magis ſtupeas paridẽ ludoſq; reliquit Atq; idem alibi: Eſurit intactã paridi niſi uendat agauẽ. ¶Diſſidii:diſcordiæ:immo diuortii. ¶Variũ:modo frugi:mõ pnitioſum. ¶Vbi ĩ quo circo:

SPectacula magnifica aſſidue & ſumptuoſa edidit nõ ĩ amphitheatro modo:uerũ & ĩ circo: ubi præter ſolẽnes bigarũ quadrigarũq; curſus:præliũ duplex ẽt equeſtre ac pedeſtre cõmiſit. Ac ĩ amphiteatro naual quoq;. Nam uenatões gladiatoreſq; & noctibus ad lychnos:nec uirorum modo pugnas:ſed & fœminarũ:Præterea quæſtoriis muneribus: quæ oli omiſſa reuocauerat ita ſemper interfuit:ut populo poteſtatem faceret bina paria e ſuo ludo poſtulandi:quæ nouiſſima aulico apparatu iduceret. Ac per omne gladiatorum ſpectaculum ãte pedes eius ſtabat puerulus coccinatus portentuoſo paruoq; capite: cum quo plurimum fabulatur nõnunquam ſerio. Auditus eſt certe dum ex eo quærit & quid ſciret: & quid ſibi uiſum eſſet ordinatõne proxima ægypto præficeret Metium Ruffum. Edidit nauales pugnas pene iuſtarum claſſium

¶.PHI. ¶Sumptuoſa.maximarum impenſarum. ¶Præter bigarũ ſolẽnes curſus.in circo peculiariter currules ludi edebant. Iuerum domicianus non ſolũ curſus equorum exhibuit in circo: qui ſolennes & proprii ſunt: uerum etiam prelium equitum pedi ſtumq; in circo fieri uoluit. ¶Naual quoq; prelium ſcilicet commiſit. ¶Venationes gladiatoreſq;.repete uerbum illud commiſit. ¶Ad lychnos.ad lumina: noctur nos ludos edidiſſe ſignificat.de lychnis hoc eſt lucernis dictum ſuo loco ſatis ac ſup. ¶Sed & feminarum.exhibitas a domiciani fuiſſe feminarum pugnas: teſtis eſt & papinius:cum ait ĩ primo ſiluarum:ſtat ſexus rudis in ſciuſq; ferri:ut pugnas capit impbus uiriles: credas ad thanai ferumq; phaſin thermodonthiacas calere turmas Marcialis quoq; mentionem facit feminei prelii a domitiano editi:cũ ait in primo:belliger inuictis quod mars tibi ſceuit in armis:non ſatis eſt ceſar ſceuit & ipſa uenus.Iuuenalis ſatyrica mordacitate lacerat feminas beſtiarias ſcribens:cũ uenia tuſcum figat aprum & nuda teneat uenabula mamma.autumat plato feminas exercẽdas eſſe uirilibus exercitationibus atq; bellicis.quippe cũ utriſq; una natura ſit:eandemq; eſſe uirtutem ꝓterea equitare arma tractare ꝑliari aliena feminis eſſe nõ putat:quã platonicam ſententiã ut parum modeſtam parũq; moratam exploſerunt eccleſiaſtici conditores. ¶Queſtoriis muneribus.ludis & ſpectaculis:q̃p' queſtores exhiberi ſolebãt:nã ut inquit tacitus: inſtitutũ fuit claudio prĩcipe ut ſpectaculũ gladiatorum omnes annos celebraretur pecunia eorum q̃ quæſturã adipiſcerentur. ¶Reuocauerat:cum queſtores obmiſiſſent prebere ſpectaculum gladiatorum in ſingulos annos domicianus reuocauit priſtinum editionis morem. ¶Bina paria.ſ.gladiatorum. ¶E ſuo ludo.ex gladiatorio imperatoris ludo:ubi familiæ gladiatoriæ erudiebantur.Itidem plinius in.xi.mentionem facit de ludo gladiatorio imperatoris caligulæ:cum ait: Thraci enim ſtudioſo in Cai cæſaris ludo notum ẽ, dextrum fuiſſe proceriorem. ¶Nouiſſima.poſt exhibitos gladiatores queſtorios:nouiſſimo loco inducebat domicianus bina paria gladiatorum ſuorum:quæ populus poſtulaſſet exhiberi.& hi gladiatores apparatu aulico.hoc ẽ imperatorio inducebantur magnificentiæ cauſa:aulico enim apparatu accipitur pro imperatorio:& ob id cultiore elegantiore ue q̃ eſſet reliquorum gladiatorum. ¶Puerulus.uidetur hic puerulus talis fuiſſe apud domitianũ:qualis eſt apud te inclyte annibal bentiuole franciſcus nanus:ille omnium tuorũ miniſtrorum longe ſtrenuiſſimus: cuius omne ſtudium officiũq; eſt:ut uel ad nutus tuos preſto ſit:tua deſideria ꝓueniat:ut denicq; omnia facienda faciat: fide ac diligentia pari:cuius ingenium & ſolerciam ſubinde mecum animo reputans uix adducor: ut credam ſententiam illam ariſtotelicã eſſe ſatis ꝓbam ſatiſq; probatam: qua maximus ille philoſophorũ omnis rerũ naturæ ſcius & cõſiliarius prodidit:nanos ſiue pumiliones mente deficere:ꝓpterea quod pondus ꝓtis ſuperioris: quæ in pumilionibus magna eſt:tardiorem reddit mentem ſenſumq; communem.uerum enimuero hic tuus nanus & ingenio ſolers eſt & mente ſtrenuus:& ſermocinatione callidus & agilitate flexuoſi corporis ſpectabilis:capite non paruo ut puerulus domiciani ſed grandi & magno:quod bonæ conſtitutionis:ut inquit galenus ſignum eſt:& cum Nani auctore iulio firmico regum delitiis deputati naſcantur habentes horoſcopum ĩ quarto gradu ſiue parte ſcorpii. merito talis dici poteſt genitura pumilionis tui: qui cunctis eſt amabilis: tibiq; in primis acceptiſſimus. ¶Coccinatus.ueſte coccina indutus:de cocco diximus ſuo loco ſatis diligenter. Mantilia cocco clauata uſurpabat in conuiuio alexander romanus imperator. ¶Auditus eſt. a circunſtantibus. ¶Dum ex eo querit. dum domitianus ex puerculo illo ſciſcitatur & inquirit. ¶Ec quid uiſum eſſet ex. hoc oſtenditur domicianum ſolitum cum puero ſermocinari de rebus ſeriis:cum illum interrogauerit:quid ſibi uideretur:quod præpoſuiſſet egypto metium ruffum.talia enim cum ſeria ſint & grauia communicari non ſolent niſi cum circumſpectis conſiliariis:

¶M.AN. ¶¶Sed & fœminarum:pugnas.ſ.ſed in feras potius q̃ in ſe fœminas commiſſas accipe.Ma.Belliger inuictus qđ Mars tibi ſæuit in armis:Non ſatis eſt Cæſar ſæuit & ipſa uenus: & mox paulo: hæc iam fœminea uidimus acta manu. Iu. Neuia tuſcum Figat aprum: & nuda teneat uenabula mamma. ¶Queſtoriis muneribus: quod quæſtores munus populo & alias pectacula darent in Cæſare dictatore diximus. ¶Reuocauerat:in uſum reduxerat ergo conſuetudinem odendorum a quæſtoribus munerum intermiſſam in-

Pugnæ feminarum.

Munera q̃ ſtoria.

Franciſcus nanus ĩ deliciis annibalis bentiuoli.

Pumiliões mente deficere.

Laus franciſci nani

tellige. ¶Ita interfuit: ea comitate. ¶Paria: gladiatorū. ¶E suo ludo: gladiatorio ludo hoc loco: quo suo nomine gladiatores asseruabantur. ¶Nouissima. post alia quæstorio apparatu exhibita. ¶Aulico apparatu nō uulgari: quo alii a lanistis accersiti sed aliquanto exquisitiore: ut ex aula prncipis producti uideri possent Mar. dum peteret pars hæc myrinū: pars illa triumphum promisit pariter Cæsar utraq; manu. ¶Aegypto: præficeret: hoc est quod serio dixit quum ex eo quæreret: & Ecquid ei de ipsa prouinciæ ordinatione uideret. ¶Nauales pugnas: de his Mar. Augusti laudes fuerant committere classes: Et freta nauali sollicitare tuba & in calce epigrammatis. Fucinus & pigri tacentur stagna Neronis: hanc norint unā sæcula naumachiam.

¶PHI. ¶Pene iustarum. quasi magnarum. iusta enim classis dicitur magna & legitima: sicut iustus exercitus & iustum prelium. Has autem nauales pugnas a domitiano editas poetico pconio extulit martialis scribēs: Fucinus & pigri taceātur stagna neronis hanc norint unā scecula naumachiam. ¶In thermis ibres: ut p spectauit. corrige inter maximos imbres: ut sit sensus domitianū adeo oblectatū eē spectaculis ut nec quidem ab ibre maximo phiberetur quo minus prospectaret hoc idem significauit martialis illo epigrāmate. aspice q̄ densum tacitarum uellus aquarum defluat ī uultus cesaris inq; signus. indulget tamē ille ioui nec uertice moto contretas pigro frigore ridet aquas. ¶Computata ratione temporum: de secularibus ludis in claudio scripsimus satis curiose: Cū autem inter binos. seculares ludos centesimi anni spacium debeat inter esse. Domitianus fecit ludos seculares computatis temporibus ab eo anno: quo olim augustus cæsar ediderat: Nam inter seculares augusti & seculares domitiani fuit legitima intercapedo centum annorum: cum claudiuus: non expectato legitimo tempore seculares fecisset. De quibus sextus aurelius sic meminit: Domiciani tempore seculares ludi celebrati sunt: philippus imperator romanus secularibus ludis quos fecit millesimū annum romanæ urbis celebrauit. ¶In his. ludis secularibus. ¶Cētū missus. In claudio docuimus missus dici & ferculorū & ludorū: i ludis centum missus equestres exhibebantur: quanuis Varro & Seruius tradiderint missus uigintiquinq; olim tantummodo in circensibus ludis exhibitos fuisse. Quorum ultimus appellabatur ærarius: eo q; de collatiōe populi exhibebatur. Domitianus ut centum missus in ludis circensibus solēnes facilius absoluerentur: instituit ut singuli missus: qui p septena spacia prius peragi solebant: quinis spaciis peragerent. In enarrātione illius uersiculi apud propertiū Septima quā metam triuerit arte rota annotauimus moris fuisse apud romanos: ut septimo spacio agitatores circum methas in circo decurrerent: peractis septem spaciis palma uictori dabatur unde ait Seneca libro. iiii. epist. moralium Agitatorum lætitia cum septimo spatio palmæ appropinquant. & ad hunc numerum alludens Lactantius sic scribit libro. vii. institutionum diuinarum: quoniam decursis propositi operis septem spaciis: ad metam prouecti sumus. Sidonius quoq; in endecasyllabis mentionem facit septē i cursu spaciorum: cum ait: Stringis quadriiugos & arte summa in gyrum bene septimum reseruas. Domitianus hæc septena spacia contraxit ad quina: ut ita citius centeni missus peragi possent. De missibus ferculorum & eduliorum meminit Lampridius sic scribens de heliogabalo: exhibuit parasitis cenas de uitreis. & nō nun q̄ tot picta mantilia in mensa mittebat his eduliis picta quæ apponerentur quot missus esset habiturus. Item ait heliogabalum solitum struere omnes missus sola carne fasianorum. item celebrauit tale cōuiuium ut apud amicos singulos singuli missus apparerentur. ¶Instituit quinquennale certamen. Cēforinus domicianum institutorem fuisse memorat capitolinorum agonum: per quos annus magnus. id est lustrum diligentius seruabatur. ¶Triplex. ob tria genera certatorum musici enim & equites & gymnici. hoc est athletæ certabant. ¶Coronatorum: eorū qui uictores coronabantur. ¶Chorocitharistæ. chorocitharistas uocamus citharedos qui in choro citharizant: sicut psallocitharistæ dicuntur: qui psallunt. hoc est canunt ad citharam unde psaltes & psaltria pro cantore & cantrice. Consimiliter cymbalistæ & tympanistæ nominantur: qui pulsant cymbala & tympana. apuleius in libro de deo socratis Barbara autem strepitu cymbalistarum & tympanistarum & choraularum: tympanistria uero dicitur femina tympanum quatiens: sicut psaltria cantrix. Sidonius in primo epistolarum: tympanistria psaltria canit. ¶In stadio. in gymnico athletarū certamine & cursu. ¶Virginis certamini. cursu non solum uiros sed etiam feminas contendisse significat: cum domicianus tanq; præfectus ludorum præsederit certamini uirginis in stadio decurrentis: ad instar atalantæ: quæ cursu pernicissima cum uiris certasse proditur.

effosso & circunstructro iuxta tyberium lacu: atq; ī thermis ibres prospectauit. Fecit & ludos sæculares cōputata ratiōe tēporū ab anno: non quo Claudius proximo: sed quo olim Augustus ediderat. In his circensium die quo facilius centū missus pagerent; singulos a septenis spaciis ad quina corripuit. Instituit & quinquēnale certamē capitolino Ioui triplex musicū eqstre gymnicū; & aliquāto pluriū quā nūc ē coronatorū. Certabat etiam & prosa oratione græce latineq; ac præter citharœdos chorocitharistæ quoque & psallocitharistæ. In stadio uero cursu etiam uirginis certamini præsedit

luſtus exercitus.

Spaciū secularīū ludorum.

Missus ludorum.

Septenna spacia ī cursu.

Gyrus septimus.

Missus ferculorum.

Instituto agonū capitolinorū.

Chorocitharistæ.

Psallocitharistæ.

Cymbalistæ.

Tympanistæ

¶M. AN. ¶Ludos sæculares: Mar. te colat albano redeuntia sæcula lustro: Et quæ romuleus sacra tarentus habet: Papinius: Nec tantum induerit fatis noua sæcula crimen: Aut instaurati peccauerit ara tarenti. ¶Centum missus: & missus & missiones dici: & quid per alterutram uocem significetur superius haud uno loco

ostendimus. ¶Singulos:missus. ¶A septenis spatiis:q̄ metis interiacebant. ¶Ad quina:spatia:ut breuiores essent cursus:quo apparet missus non solum ferarum sed quadrigarum etiam fuisse:quod supra est significatum. ¶Quinquennale quinto quo q̄ anno celebrandis. ¶Triplex:quia musicum gymnicū & equestre. ¶Coronatorum:præmia accipientium. ¶Choro citharistę:cithara choro canentes. ¶Psallocitharistæ:a psallo.i. cano & cithara:a psallo psaltria est. ¶Cursum uirginis:cur non uirginum potius nisi Atalante & hippomenis certamen representatum in stadio intelligas.

crepidatus purpureaq̄ amictus toga:germanicā capite gestans coronā aureā cum effigie Iouis ac Iunonis Mineruęq̄ assidentibus Diali sacerdote & collegio flauialiū pari habitu nisi q̄d illoꝝ corōis inerat & ipsius imago. Celebrabat & in albano quot annis quiquatria Mineruæ cui collegium istituerat:ex quo sorte ducti magisterio fungerentur: redderentq̄ eximias uenerationes & scænicos ludos: superque oratorum ac poetarum certamina. Congiarium populo nummorum trecentorum ter dedit: atque inter spectacula muneris largissimum epulum septimumtiali sacrorum quidem die senatui equitiq̄ panariis plebeis sportellis

¶.PHI. ¶Crepidatus.calciatus crepidis quæ sunt grecanicæ soleæ. ¶Amictus.uestitus inductusq̄. ¶Germanica.domicianū pse disse ludis indutum habitu germanico significat.quidam codices habent toga grecanica: ut intelligamus græco magis habitu q̄ romano presediſſe spectaculis. ¶Cum effigie iouis & iunonis. in corona aurea quam gestabat domiciāus uisebātur effigies & simulachra deorum capitolinorū qui sunt iuppiter iuno & minerua.erant enim hæc spectacula ioui capitolino dicata. ¶Assidentibus.iuxta domicianum sedentibus. ¶Diali sacerdote.flamine diali:qui sacerdos est iouis. ¶Flauialium.sacerdotum:qui templo flauiæ gentis ministrabant. ¶Pari habitu.flauiales sacerdotes & flamen dialis cōsimili habitu cultuq̄ ornati aderant:quo & ipse princeps hoc solum discrimen intereat:quod in coronis flauialium & dialis:inerat etiam imago ipsius domiciani:qua carebat corona principis. ¶In albano quinquatria mineruæ. Domicianus paladis filius dici uolebat:unde quidam olim accusatus fuit:q̄ dum sacrificat publicis precibus non addiderat domitianum paladis filium esse:unde paladi solitus erat domicianus iugiter sacrificare:cuius rei mentio fit.a philostrato.& appollonius thianeus coram domitiano dixit:talia nunq̄ profecto ex pallade audiuisti:quā de tuis rebus sollicitam esse atq̄ de hisdem prouidere fateris. Quintilianus quoq̄ numen mineruæ familiare domiciani uocat:quod minerua peculiariter coleretur a Domitiano. Marcialis quoq̄ epigrammatista testatur:qui scribens ad domicianum:ait:pallada:præ tereo res agit illa tuas:idem eundem indicat albāo secessu delectari solitum cum inqt:hoc tibi palladiæ seu collibus uteris albæ.cæsar & hinc triuiam prospicis inde thetin.idem appellat pallada conscia domitiani sic scribens. Dic precor o nostri:dic contia uirgo tonantis. Si negat hoc uultu quo solet ergo dare. Merito itaq̄ domitianus in albano monte in singulos annos celebrabat dies festos mineruæ: qui quinquatria uocantur:de quibus alibi satis multa. ¶Magisterio.ut magistri rectoresq̄ essent palladiæ festiuitatis:sic magisterium dicimus ut ministerium. Liuius magisterium appellat magistri equitum officium & magistratum. ¶Venerationes.corrige uenationes.uoluit enim domitianus uenationes egregias exhiberi in honorē mineruæ a rectoribus magistrisq̄ sorte ductis. ¶Superq̄.insuper. Oratorum certamina repete uerbum illud instituerat ad allterum redderēt. Quod autem poetæ oratoresq̄ certarent in spectaculis Mineruæ institutis in albano:testis est Papinius:qui se in certamine poetarum tanq̄ uictorē coronatum fuisse a domitiano gloriatur: sic enim ait in.iiii.siluarum. Lux mihi romanæ qualis sub collibus albæ:cum modo germanas acies:mō daca sonantem:prælia palladio tua me manus induit auro. ¶Nummorū tercentorū.ut.s.uiritim nummi tercenteni darēt in congiario:hoc ē dono ipatorio:qđ populo dari solet:ut donatiuū militibus. ¶Muneris.ludi gladiatorii. ¶Septimōtiali.septimontium siue septimontialē die festum agebant romani:eo q̄ septimus collis urbi attributus ē septimontiali autē die uehiculis iunctis uti cauebant ut partim seipsos partim iumēta ocio oblectarent. Septimontio autē:ut ait antistius labeo:hisce mōtibus feriæ celebrabant in palatio:cui sacrificiū qđ fit palatiar dicit in uiminali:cui ité sacrificiū fit nomine fagutal.in quirinali:celio oppio montibus. De septimontio Marcuarro sic refert i.ii.de ligua latina:dies septimōtiū nominatus ab his septem mōtibus:i qbus sita urbs est:feriæ non populi sed montanorū.lg:t Domicianus die urbis festo q septimontialis uocat:epulū largissimū iter spectacula dedit:i quo ordini senatorio & equestri panaria distributa sūt cū obsōio sicut plebeiis sportellæ:i eo āt epulo ipe princeps primus fecit iniciū uescēdi. ¶Panariis.panaria uasa sūt:qbus panes repositi iferūt i mēsa:sicut granaria dicta qbus granū recōdit.papinius i prio siluaꝝ.hi panaria cādidasq̄ mappas subuectāt. Diminutiuū panari ē panariolū.martialis:cū panariolis tribus rediſti. ¶Sportellis.tertius gradus ē diminutionis.dicit enim sporta sportula & sportella.ita autē ordinanda cōstructio est:ut panaria itelligas tāq̄ pciosiora fuisse distributa cum obsoniis senatoribus & equitibus sportellas uero ueluti uiliores plebeis.

¶M.AN. ¶Crepidatus soleas græca uoce crepidas nominamus:quidam id latinum existimāt & a crepitu: quē ambulando reddūt nomē factū:Cicero gallicas appellauit. ¶Græcanica:græco habitu. ¶Diali sacerdote:diali flamine iouis.s. ¶Fauialiū:sacerdotū quos ille pri:& flauiæ genti cōsecrarat. Papinius:Est hic agn oscominister illius Aeternæ modo q sacraria genti condidit atq̄ alio posuit sua sydera cœlo. Mar. ¶Templa deis mores populis dedit ocia ferro: Astra suis cœlo sydera serta ioui. ¶Pari habitu: quo & dialis sacerdos an

Dii capitolini

Paladis filius

Minerua numen domitiani

Cōscia uirgo tonātis.

Magisteriū

Papinius coronatus in certamine poetarum

Septimontium

Palatiar. Fagutal.

Panaria. Panariola

potius græcanico:quali erat Domitianus amictus. ¶Albano:Mar. hic colat Albano redeuntia ſcæcula luſtro/ ¶Cratorum & poetarum:in albano repete: Papinius Qualis ſub collibus albæ: Cui modo germanas acies modo daca ſonantem Prælia palladio tua me manus iduit auro:& rurſus: ſi per me ſerta tuliſſes Cæſarea do/ nata manu. ¶Septimontiali:feſto die:quo ſeptem locis urbis ut Feſtus ait ſacra fiebant. ¶Panariis: panaria uaſa exiiminibus facta ad ferendas dapes & fructus:unde panariorum. ¶Sportellis.paruis ſportis.

Sportula Spoꝛtella.

¶PHI. ¶Initium ueſcēdi. ¶Papinius domitiani facilitatem laudat:qui olim diſcubuit cum populo romano.ſit enim ait tecum ueſciſ omnis ordo mēſa.Martialis quoq; ſcribit ob idipſum:ueſcitur omnis eques tecum populuſq; patreſq;. ¶Omne genus.omnis generis. ¶Miſſilia.de miſſilibus hoc eſt rebus quæ per ſparſionem a principe mittuntur ī populum dictum eſt ſuo loco copioſius & explicatius. ¶Inter populaꝛia.ſedilia in quibus populus ſedens ſpectare conſueuit popularia apellanſ:ſic & equeſtria dicūſ loca ī qbus equites manētes ſpectāt. ¶Populaꝛia uero ueteres dixere nugacia & nugatoria ſciue puerilia. ¶Quinquagenas teſſeras.ſenſus eſt.cum maior pars miſſilium deciderent ínter plebeios & populares Domicianus ad conſolandum equeſtrem ordinem & ſenatorium :uoluit ut quinquagenæ teſſeræ per ſingulos cuneos,equeſtres ac ſenatorios aſſignarentur:ut ita per teſſeras itelligas notas illas:quibus uel frumenti uel pecuniæ ſumma contnebatur. De teſſera in auguſto non pauca ſunt explicata de cuneis theatralibus ante dictum eſt:unde theatrum cuneatum abidoneis auctoribus nominaſ.Hic teſſeræ nummariæ ſignificantur quibus exhibitis repreſentabarur ſumma pecuniæ conſtituta:ſicut pro theſſeris frumentariis certa ſummula frumenti. ¶Plurima opera.ſextus aurelius in hanc ſententiam ait:romæ multa edificia uel cepta uel a fundamentis conſtruxit. ¶In quis.in operibus. ¶Quod rurſus arſerat.Capitolium terarſiſſe apud hiſtoricos obſeruauimus:ſemel Scipione & norbano conſulibus per bella ciuilia mariana iterum uitelliano bello tertio una cum Veſpaſiani inreritu inflammatum incenſumq; eſt:& tunc a domitiano refectum fuit magnificentius elegantiuſq; q̄ antea fuiſſet:cuius impenſam duodecim milia talentorum exceſſiſſe autumat plutharchus ¶Sub titulo tantum ſuo. ut ipſe conditor & inſtaurator ſolus fuiſſe uideretur: nulla habita mentione priorum conditorum.E contrario laudatur ſeuerus imperator:qui romæ multa ædificia publica uicio temporæ labentia inſtaurauerit:nuſq; prope ſuo nomine a ſcripto:ſeruatis ubiq; titulis cōditiorum. ¶Ede ioui.ſacellum ſignificat.Cor.ta.de domitiano.ſcribens ait: mox impeirtum adeptus ioui cuſtodi templum ingens ſeq; in ſinu dei.ſacrauit. ¶Forum quod nunc ueruæ. hoc alio nomiue. tranſitorium forum dictum eſt. ¶Flauiæ templum gentis.de hoc templo ait martialis in.viii epigrammaton.addita quid latino flauia templa foro. ¶Et ſtadium.in domitianum tanq; edificatorem:ut inquit plutharchus merito id dici poſſet: non religioſus tu quidem aut honoris cupidus morbo afficeris:edificare gaudes Eratenim edificator maximus & conditor nouorum operum & inſtaurator uetuſtorum.Inter opera a domiciano facta ſtadium quoq; euſebius ponit in quo athletæ exercebantur. ¶Methodium.apud Euſebium lego non methodium a domitiano factum eſſe:ſed odium:quod non diſplicet.Eſt enim odium locus ubi cantatur.olim peticles ille olympius apud athenienſes cognominatus:inter cætera opera quæ athenis magnificenter extruxit:fecit & odion:in quo certamina muſica ſpectabantur:quod multis ſedibus & columnis exhornatum fuiſſe hiſtorici prodiderunt. præterea ut exiſtimem legendum eſſe odium aput tráquillum:Suadet auctoritas amiani marcellini:qui ſcribit romæ fuiſſe ſtadium & odium ſpectata ab imperatore.conſtantio inter cætera decora romanæ urbis.quod ſi methodium ut pleriq; habent codices ſignificabitur uita modica nomine per diminutionē inclinato a methodo.græci enī mhetodon uiam uocant:unde medicinæ genus: quæ quaſi uia quædam eſt contemplati ix eorū quæ in morbis cōia ſint Methodon græci nominant:de qua dixit auſonius:triplex quoq; forma medēdi: quæ logos & methodos cuiq; expientia nomē.& apud galenū multa diſertatio ē de medicis methodicis quos pperā recentiores appellāt methoicos.Sed quoniā mētio icidit medicinæ methodicæ:ut tranſeūter explicet carnē auſonii ſcire debes medicinam eſſe tripartitam in tres ſectas:uidelicet logicen empiricen & methodicen.Logice dicit latine rationalis medicina:quæ cās morborum abditas ſcrutatur:Empirice ab expiētia nomē accepit:tanquā ab expimētis medicina deducta ſit:cuius pfeſſores empiricos nominant.Methorice uero ē ītermedia ac ueluti ī confinio utriuſq; collocata.itaq; methodici medici neq; rationalibus medicis:neq; empiricis uoluntan numerari.Logicus medicus qui alio nomine dicitur dogmaticus fuit Hippocrates maximus medicorū. empirici fuerūt Philippus chous & ſerapion alexandrinus.methodici uero archigenes & themiſon:de quibus iuuenalis:aduocat archigenē.& quot themiſon egros auriūno occiderit uno.Galenus logicam hoc eſt rationalē medicinam & dogmaticos medicos cum primis probat:reliquos iſectaſ.hæc tria medicinæ genera.elegāter

Popularia

Populatia

Capitoliū terarſit

Ediricare gaudes

Stadium

Odium: Methodiū

Methodos

Methodici medici.

Locus auſonii

Medicina tripartita

Logice

Empirice

methodice

Logicus hippocrates

De operibus publicis per eum editis.

PLurima & ampliſſima opa īcendio abſumpta reſtituit:ī qs & capitolium quod rurſus arſerat:ſed oia ſub titulo tātū ſuo:ac ſine ulla priſtini auctoris mēoria. Nouā āt excitauit ædē ī capitolio cuſtodi Iouī: & forū qđ nunc neruæ uocaſ. Itē flauiæ tēplū gētiſ: & ſtadiū & methodiū & cū obſonio diſtributis. Initiū ueſcendi primus fecit: dieq; proximo oē genus rerū miſſilia ſparſit: & quia ps maior ītra populaꝛia deciderat:quiquagenas teſſeras ī ſingulos cuneos equeſtres ac ſenatorii ordinis pnūciauit.

complexus est ausonius illo uersu quē modo memorauimus. Triplex quoq; forma medendi: quæ logos & methodos cuiq; expientia nomē: ptereā ī tris ptes medicina diducta est: quarum una uictu: altera medicaméris: tertia manu medet. primā dieteticam: secūdam pharmaceuticam: tertiam chirurgicā græci nominauerunt. Empiricus serapion.

¶ M. AN. ¶ Missilia: qd missilia eēnt diximus. ¶ Popularia loca: q populus ī theatro occupabat. ¶ Tesseras ē tessera ītrumentū lusui aptū: est & lignū ex utraq; pte cōplanatum: quo numeri notātur: ad quos numeros forte frumentum populo diuidebatur: est ité tessera lignum militare: quod & alio loco ostēdimus. ¶ In singulos cuneos: Equestria & orchestra: ī cuneos erant diuisa: ut mediæ uiæ. relique rent: id uel ex hoc pōt ītelligi quod ī cuneos equestris & senatorii ordinis dixit. ¶ Titulo suo: nō eorum qui dedicarant olim aut instaurarat. ¶ Forum Neruæ: quod & trāsitorium fuit appellatum: romano foro adiacens. ¶ Stadium: serapium stadium Eusebius appellat. ¶ Methodium: uiam ratione instructam: quod idem auctor hisuium dixit. Methodius archigenes

naumachíam: e cuius postea lapíde maxímus círcus deustís utrínq; latería extructus est.

De expeditionibus per eū susceptis.

EXpeditíones partím spōte susceptt: partím necessarío: spōte ī Cattos: necessarío unā ín sarmatas legíone cū legato símul cæsa: in dacos duas primā Oppío Sabíno cōsulari oppresso: secūdā Cornelio Fusco pfecto cohortū prætorianarū: cui bellí summā commíserat. De Cattis dacísq; post uaría prælia duplicé triumphum egit. De sarmatís laureā modo capitolíno Iouí rettulit. Bellū ciuile motum a L. Antonío superioris germaniæ præside cōfecit absens fe/

¶ PHI. ¶ Naumachia. locū naualí pugnæ accōmodum. ¶ Deustis lateribus: cum ícendio latera Circi deflagrassent: nec enim lateribus hic exponēdum est, p lapidibus coctilibus: quibus ædificia cōstruūtur. ¶ In cattos. populi sunt germaniæ quos ait tacitus inchoare ab hercinio saltu. de his Papinius ī primo siluarum. Das cattis dacisq; fidem. Idem cor. tacitus memorat bellum inter hermāduros cattos gestū: quod cattis ipsis fuit exitiosum. Cattorū meminit strabo ī. vii. q refert ductum fuisse libē cattorum sacerdotem in triumpho illo germa/ Methodi archigenes Dietetica Pharmaceutica. Chirurgica. Catti. Sarmatæ Amaxobii Daci. Daui. Expeditiones domiciani Cor. fuscus

nící clarissímo memoratissímoq;. ¶ In sarmatas. alio nomine a græcis sauromatæ dicti: quorum sunt populi amaxobii: quasi dicas ī plaustris uiuentes. ¶ In dacos. plinius zetas romanis dici dacos prodidit. alio nomíe dacos uocitatos: hic serui nomine daui introducuntur in comediis. ¶ Cor. fusco pfecto. paulus orosius refert domitiarum gessisse bellum plegatos aduersum germanos & dacos: maxima reipu. pernitie cum maxima fuerit diurpanei dacorum regis cum fusco duce plia magnæq; romanorum clades. Eutropius de expeditionibus domiciani scribit hæc. expeditōes quattuor habuit: unā aduersus sarmatas: alteram aduersus cattos: duas aduersū dacos. de dacis cattisq; duplicem triumphum egit: de sarmatis solam lauream usurpauit: multas quidem calamitates iisdem bellis passus est. nam in sarmatia legio eius cum duce interfecta est: & a dacis appius sabinus consularis & cor. fuscus pfectus ptorii cum magnis copiis occisi sunt. hactenus eutropius. De cor. autē fusco tacitus hæc sed procurator aderat. Cor. fuscus ingens etate clarus natalibus prima iuuenta quietis cupidine senatorium ordinē exuerat. idē pro galba dux coloniæ suæ eaq; opera procurationē adeptus est susceptis. Vespasiani partibus ac cerrimā bello facem prætulit: nō tam pmiis periculorū q̄ ipsis periculis letus. pro certis & olim partis noua ambigua & ancipitia malebat. hic cum oppressus fuerit a dacis: ideo dixit satyrice iuuenalis: & qui uulturibus seruabat uiscera dacis: fuscus marmorea meditatus plia uilla. epitaphiū Cor. fusci extat apud martialē. Cor. fuscus

¶ Laureum Iouí capito. rettulit. scribit plinius laureā in gremio iouis optimi maximi solitam deponi: quotiens leticiam uictoria nouā attulit: & ut auctor est pacatus panegyrista: curri corumcani fabritii ne uirtus quiete langueſceret depositis in gremio capitolini iouis laureis triumphales uiri rusticabantur. p inius quoq; in panegyrico sic inquit. allata erat ex pannonia laurea id agentibus diis: ut inuicti imperatoris exortum uictoriæ insigne decoraret. hanc imperator nerua in gremio iouis collocarat. solebant ut hoc quoq; in presentia annotemus: imperatores romani re bene gesta litteras mittere lauro reuinctas uictoriarum & leticiæ nuncias: quæ ob id lauratæ nuncupant a clarissimis conditoribus liuius in. v. sic ait: litteræ a posthumio laureatæ sequuntur uictoriam populi romani esse: equorū exercitum delectū. Amianus Marcellinus in. xvi. refert constantium arrogāter elatū misitasse litteras laureatas ad puiciarum pōtifices: quotiēs eo agente in italia dux quidā fortiter egisset: nulla illius facta ī litteris laureatis mētione: ut ipse solus dimicasse & solus uicisse uideret. Lāpridius tabellas laureatas uocat sic scribēs ī alexādro: acte sūt res feliciter & ī mauritania tīgitania p suriū celsū: & ī illirico p uariū macrinū affinē eius & ī armenia piuniū palmatū. atq; ex oībus locis ei tabellæ laureatæ sunt delatæ. ob hoc ipsū dixit plinius scienter & elegāter. cū de lauro scriberet ī. xv. Romanis pcipue leticiæ uictoriarūq; nūcia addit litteris & mílitū lanceis pilisq; qdā male litterati existimāt ideo pliniū dixisse litteris addi laurū: qa poetæ & litterati lauro coronantur: cū plinius ītelligi haud dubie uoluerit. de litteris laureatis: q lauro coronatæ ut docuimus mittebant ad uictoriā leticiāq; nūciādā. De litteris laureatis ītelligendū ē apud Cæsarē sic scribēte ī tertio belli ciuilis cōmētario: sed neq; ī litteris: quas scribere ē solitus: neq; ī fascibus insignia laureæ ptulit. Laura ī gremio iouis Delītis laureatis Tabellæ laureate Laurus addit litteris

¶ A Lutio Antonio pside. Lutius Antonius qui & saturninus cognominatus ē accēsus ē uehemēter ī domitianū ob iniuriā uerborū: qua se scortū uocari dolebat: unde cū curaret germaniā superiorē iperiū corripuit. sed per norbanum appiū acie stratus occisusq; é. auctor sextus aurelius ī hunc tanq; seditiosum molitoréq; rerū nouarū iectus ē martialis illo epigrāmate. impia parrasia mouisti bella sub ursa. Scortū dicebatur antonius

¶M.AN. ¶Naumachiã:cuius adhuc aliq̃ crēdū extare ueſtigia pōſt Sílueſtri phanū ĩter flaminiã uiã & pincianū collẽ uinetis coopta. ¶Cattos germaniæ populos ĩter turogos & tubãtos. Papinius: Das cattis daciſq; ſi dē:& rurſus. Qualē mō frena tenētē Rhenus & attoniti uidit domus ardua daci. ¶Cū legato:oppio ſabino. ¶In dacos duas.ſ.expeditōes. Mar.tres fuiſſe uidēt inuere. Sudātē getica ter niue lauit equū niſi finitū numerū p infinito accipias. ¶Cornelio fuſco:lu. Et q uulturibus ſeruabat uiſcera dacis: Fuſcus marmorea meditatus plia uilla. Mar.quoq; eius ĩteritū elegāti deplorat carmīe. Ille ſacri lateris cuſtos martiſq; togati. ¶A Lucio Antonio huius quoq;: Mar.memīt.

¶PHI. ¶Reſolutus: aq̃rū ubertate inūdās. ¶In hibuiſſet. retardaſſet cohibuiſſet remoratuſ eēt. ¶Barbarorū.germanorū. ¶Statuã eius.domitiani. ¶Clangores edidit.ĩ auſpitiis qđ ãte dictū ẽ principatus & honos aqle daf:ut magnarū rerū faciat auſpitia:unde p prie regibus pricipibuſq; aquilas portēdere exiſtiauerūt:& ita aq la edēs clāgoref & ſonitū circa ſtatuã domitiani auſpiciū fecit illi p̄ſagiūq; uictoriæ & felicitatis.clāgor dr̄ ét de anſere de buccina de tuba. ¶Occiſū antoniū uulgatū ẽ.plutarchus ĩ uita pauli emilii huius hiſtoriæ meminit his uerbis. nã cū antonius a domitiano deſecciſſet:magnūq; a germania bellū cōcitaſſet:romæq; trepidareť:ex inſpato fama uictoriæ apud romanū populū uulgata ẽ antoniū ipſū cū oĩbus copiis ĩteriiſſe:tãtāq; habuit fidē hic rumor:ut multi ex prioribus imolarēt: ſed quū paulopoſt auctor huius nūcii quæreretť iuētus ẽ nemo.ſed alter alterū allegabat.tãdē uero qa in plebē ueluti in uaſtū quodã pelagus ſermo ferebaf:appebatq; nullū certū habuiſſe pricipiū:ſubito huiuſmodi fama plapſa ceciderat:ſed poſtea domitiano cū exercitu ad bellū pficiſcēti in ipſa uia certus nūcius & lr̄æ de uictoria aduerſus ãtoniū hĩta uenerūt:dies pugnæ idē fuerat:quo romæ uictoriã fama uulgauerat:ultra diſtãtiã .xx. miliū ſtadiorū.hæc ita fuiſſe nemo nr̄æ etatis ignorat.hactenus plutarchus. ¶Reuocata cenarū rectarū cōſuetudine.ſuo loco docuimus rectas cenas dici:q̃ legitimo & recto appatu exhibebāt cōuictoribus:cū ſportule ad ſordidos depcoſq; ptinerēt & hæc duo ſportula & recta cena ſibi opponunt.laudatus ẽ domitianus qđ ſubiato uſu ſportularum rectas cenas reuocaſſet.hinc eſt illud epigrammatici poetæ promiſſa eſt nobis. ſportula recta data eſt.ſportulantes dicti qui ſportulis operant. ¶Græcū factiōes:mēdū hoc inoleuit ĩ oĩbus trāqlli codicibus:ut græcū factiones uulgo legaf uulgoq; exponaf p græcorū.tu uero lege gregū:ut ad greges equorū referas & aurigarū:quorum factiones ſunt celebratæ.ſenſus eſt.cū quattuor eſſent priſtinæ factiones gregū ĩ circēſibus ſpectaculis:dōitianus addidit duas alterā aurati alterā purpurei pāni.ĩ illis ātpriſtinis q̃tuor factionibus erat factio ueneta:factio praſina factio alba & factio roſea a coloribus nūcupatæ:caſſiodorus colores quatuor totidē factionū in circenſibus fuiſſe memorat propter quatuor anni tempora:nam praſinus:qui uiridis eſt uirenti ueri dicatus erat roſeus flammeæ eſtati.uenetus nubilæ hyemi.albus pruinoſo autumno.de coloribus harūce quatuor factionum & de toto ſtudio aurigarum ſcite & decenter ſcribit ſidonius apollinaris: cuius endecaſyllabos ſubſcripſi.Micant colores albus & uenetus uirens:Rubenſq; ueſtra inſignia cōtinet: miniſtriora & lora manu iubaſq; totas cogunt flexilibus latere nodis:hortanturq; obiter. iuuantq; blādis.uultus plauſibus & uoluptuoſum dictant quadrupedantibus furorem.impellunt.trepidant trahunt repugnant. ardeſcunt ſaliūt timent timentur. ¶Interdixit hiſtrionibus ſcenam.ne hiſtrioniam artem in ſcena & in propatulo exercere poſſent.plinius in panegirico hoc ſignat cum ait.pantomimos a malo principe fuiſſe ſublatos. malus enī princeps ſignificatur haud dubie domitianus: qui non ſolum malus:ſed comparatione ſucceſſorum peſſimus merito ẽ nuncupandus. ¶Caſtrari mares.amianus marcellinus domitianum ſcribit in hoc eſſe laudandum.quod receptiſſima inclaruit lege:qua minaciter interdixerat:ne intra terminos iuriſdictionis romanæ caſtraret quiſpiã puerum.quod ni contigiſſet:quis eorum ferret examina:quorum paucitas difficile toleratur. philoſtratus quoque in.vi.de uita apollonii ſic refert.per ea tempora domitianus romanorum imperator legem tulerat: ne qs faceret eunuchos euſebius huius quoque rei meminit cum ait.domitianus eunnchos fieri prohibuit.hinc ĩ laudem domitiani cecinit Mar.Nō puer auari ſectus arte mangonis uirilitatis dāna meret ereptæ.Docti deteſtantur memoriã ſemiramidis reginæ:quæ teneres mares omnium prima caſtrauit.

¶M.AN. ¶Dimicatōis hora:quū forte dimicareť. ¶Inhibuiſſet:rhenus. ¶Prius p̄ſagiis q̃. nūciis:nūciis p̄ſagii huius Plinius meminit:Plutarchus uero cū Antonius ait a Domitiano defeciſſet:magnūq; ĩ germania bellum concitaſſet ex inſperato fama uictoriæ apud populum romanum uulgata eſt:Antonium ipſum cum omnibus copiis periiſſe:tãtāq; habuit fidē hic rumor ut multi ex prioribus imolarent:ſed paulopoſt:quum huius nuncii auctor:quæreretur inuentus eſt nemo:poſtea Domitiano ad bellum quum exercitu proficiſcenti:nam

auſpicium aqiæ Clangor

celeritas famæ

Factiones gregum

Praſina ueri.
Roſea eſtatis
Veneta hiemi.
Alba autūno

Timent timentur

Ne mares caſtraréť

licitate mira:quū ipſa dimicationis hora reſolutus repente rhenus tranſituras ad Antoniū copias barbarorum inhibuiſſet:de qua uictoria prius præſagiis q̃ nunciis cōperit. Siq; dē ipſo quo dimicatū ẽ die ſtatuã eiꝰ Romæ iſignis aqla circūſpexa pēnis clāgores lætiſſimos edidit: paulo q; pꝰ occiſū Antoniū ado uulgatū ẽ: ut caput eiꝰ quoq; apportatū uidiſſe ſe pleriq; cōtēderēt. De qbuſdā ſtitutis & ordiatis p eū.

VLtū etiã ĩ cōi rerū uſu nouauit: ſportulas publicas ſuſtulit reuocata cœnaꝝ rectaꝝ cōſuetudīe:duas circēſibꝰ græcū factiōes aurati purpureiq; panni ad quattuor priſtinas addidit. Interdixit hiſtrionibus ſcænã: ĩtra domū quidem exercendi artē iure cōceſſo. Caſtrari mares uetuit: ſpadonū qui reſiduí apud māgones erant precia

ea fama ut uana ceciderat: in uia certus nũtius & litteræ de uictoria aduersus Antonium habita uenerũt: dies pugnæ idem fuerat quo romæ uictoriam fama uulgauerat. ¶Publicas sportulas ab imperatoribus dari solitas. ¶Rectarũ cœnarũ: quarũ usus fuerat iã antea sublatus. pro recta enim cœna sportula fuerat constituta: Papinius hoc nomine longo carmine agit ipsi principi gratias: & Mar. ut solet assentatur. ¶Aurati purpureiq; pãni: de quattuor aliis factionibus: & pãnoꝝ diuersitate abunde supra. ¶Castrari mares: Papinius: Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu itactos seruare mares: nũc frangere sæuũ. Atq; hominem mutare nefas. Mar. Non puer auari sectus arte mangonis uirilitatis damna meret ereptæ. Eusebius: Domitianus inquit eunuchos fieri prohibuit.

moderatus est. Ad summam quõdã ubertatem uini fumenti uero inopiã existimans nimio uinearũ studio neglígi arua edixit ne quis in italia nouellaret: utq; in ꝓuinciis uineta succiderentur: relicta (ubi plurimum) dimidia parte: nec exequi rẽ perseuerauit. Quædã ex maximis officiis inter libertinos militesq; romanos cõmunicauit: geminari legionum castra phibuit: nec plus q̃ mille nũmos a quoq̃ ad signa deponi: qd̃ L. Antonius apud duarũ legionum hiberna res nouas moliens fiduciã cepisse etiã ex depositorũ sũma uidebatur: addidit & quartũ stipendium: militi aureos ternos.

¶PHI ¶Moderatus ẽ. moderatiora fecit & minora: cũ alias spadones imẽso ꝓcio uẽditarẽtur. ¶Apud mãgones. uenaliciarios q negociationẽ hoium exercent: de mãgonibus supra satis ac sup uenaliciarii dicũt uenditores seruoꝝ. nouicios peculiariter accipimus uenales: cũ multa alia sint uenalia. ¶Arua frumẽtaria. ¶Nequis ĩ italia nouellaret. nouas uites plãtaret. nouellare. n. ẽ nouas uites pãgere. de nouellis uitib⁹ dixit maro. Atq; male uites icidere falce nouellas. a columela nouell⁹ palmes dictus hinc nouelletũ elegãti uocabulo appellat iuriscõsultus uineã ex nouellis uitibus cõsitã. sic. n. ait paulus titulo de ipẽsis ĩ rebus dotalibus: ueluti si nouelletũ fũdo factũ sit: aut si ĩ domo

Mãgones Venaliciarii. Venales Nouellare Nouellatũ Dictũ apolloni Terrã fecit eunucham

De diligentia & industria in iure dicendo & aliis gestis eius.

Vs diligenter & industrie dixit: plerumq; & in foro tribunali extra ordinẽ ambitiosas centũ uirorũ sentẽtias

pistrinũ aut tabernã adiecerit. qd̃ ãt domitianus uetuerit nouas uites plãtari testis ẽ philostratus: q ait appollonĩũ cũ audisset hoc edictũ domitiani, phibitoriũ de plãtãdis uitibus: dixisse ad ionas. oblitus ẽ admirabilis ipe rator: qd̃ hoies castrari uetãs terrã fecit eunuchã. quãobrẽ. ausi sũt iones ad iperatorem legatos prouitib⁹ mittere & uacationẽ legis ab ipso petere: qui terrã populari amputãdis uitibus iussit & ulterius nõ plãtare. eusebius quoq; in cronicis ait. domitianus prohibuit uies in urbibus seri. ¶Vineta. uineas ac uinata. a uite dici ait Varro. uitis uero a uino id a ui dictum: ꝑcipit Virgilius ĩ georgicis ne uineta uergãt ad solẽ occidẽtẽ. Cato in rusticatione primatũ dat uineæ. si multo uino sit. ¶Succideretur. amputarent. ¶Inter libertinos. nõ ẽ mirũ maxima officia fuisse cum libertinis cõmunicata: quorũ ordo erat romæ: numerosus & multi diuitiis atq; potentia fuerit ꝑpollẽtes. ¶Geminari legionũ castra. legimus idẽtidem apud historicos moris fuisse romanorum: ut facerẽt maiora & minora castra. Liuius. binis castris cũ multitudo semiermis sine ducibus eẽt nuncium qui maioribus preerãt mittũt. Domitianus prohibuit castra duplicia fieri. Maiora. s. & minora. ¶A quoq̃. a quolibet milite. ¶Ad signa deponi. scribit uegetius in secundo de re militari ab antiquis institutum fuisse: ut ex donatiuo quod milites consequuntur dimidia pars sequestraretur apud signa. & ibidem ipsis militibus seruaret: ne ꝓluxũ & inanium rerum coemptionẽ posset absumi. hinc fiebat ut miles qui sumptus suos sciebat apud signa depositos eẽ: de deserẽdo nihil cogitaret: magis diligeret signa: ꝓ illis fortius ĩ acie dimicaret more humani ĩgenii: ut ꝓ illis hẽat maximã curam: ĩ qbus uideat positã eẽ substãtiã. & ita. x. folles hoc ẽ. x. facci numarii siue marsupia ꝑcohortes singulas ponebãtur: ĩ qbus hæc sũma cõdebatur. addebaẽ & saccus undecimus. ĩ quem tota legio particulam aliquam conferebat sepulturæ: scilicet causa: ut siquis ex contubernalibus defecisset: de illo undecimo sacco ad sepulturam ipsius expromeretur expensa. Domitianus uero noluit ab aliquo milite deponi sequestrariq; apud signa pluſq̃ mille nummos: propterea q̃. L. Antonius: de cuius conspiratione ante dictum est: uidebatur ex hac pecunia castrensi cepisse fiduciam rebellandi: ad signa autẽ ideo dixit: quia apud signa hæc militaris pecunia sequestrabatur: eaq; ratio apud signiferos in cophino seruabatur. & ideo ¶signiferi non solum fideles sed etiam litterati eligebantur. qui & seruarent depositа: & scirent singulis reddere rationẽ. ¶Hiberna. hæc hiberna fuisse in germania intelligas uelim: ubi cum legionibus hibernabat antonius. ¶Quartum stipendium: cum prius triplex stipendium militi daretur. a Domitiano additum est quartum: sicut tempore belli hac quoq; tempestate fieri solet ut stipendia uberiora militibus exhibeantur. ¶Aureos ternos. hæc est summa quarti stipendii: quod militibus singulis additum est ꝑ Domitiano. ¶Ius diligenter dixit. Sextus aurelius de Domitiano scribens ait. ius æquiss me dixit. ¶Extra ordinem. extraordinaria quadam cognitione. ¶Ambitiosas. per ambitionem latas. ¶Centumuirorum. de centumuirali iudicio diximus suo loco satis diligenter.

Folles decẽ Signiferi litterati

¶M. AN. ¶Nouellaret: nouas sereret uites. Palladius: Nunc consideremus nouellæ uitis sarmenta. Idem alibi uineam quoq; nouellam uocat: hoc inquit mense nouella uinea incipiat puluerari. Ver. Incidere falce nouellas: ut ad propaginum differentiam dictum accipias: huius quoq; edicti Eusebius meminit. ¶Dimidia

parte:uinearum. ¶Geminari:castra castris iungi. ¶Ad signa:circa signa: ¶Deponi:a militibus: utrunq; ad præuertenda nouarum rerum consilia edictum pertinet:ne aut copiarum:aut pecuniæ fiducia quisq; ad defectionem animum adiiceret. ¶Quãtũ:quũ trina stipẽdia antea dari consuessent.

¶PHI. ¶Rescidit.infirmauit neq; ratas habuit.hoc enĩ significat rescindere.Valerius scribit de testamẽtis:quæ aut rescissa sunt aut cũ merito rescidi posset rata mãserũt.apud iurisconsultos titulus ẽ de rescidenda uenditione. ¶Recuperatores admonuit.alibi docuimus recuperatores dici iudices.qui iuri recuperando cõstituti sunt: quiq; iniuriis extimandis dabãt.legimus recuperatorũ numerus erant tres.sensus ẽ. Domitianus frequenter admonuit recuperatores iudices ne assertiões eoꝝ.qui ius suũ asserere & rẽ uẽdicare uolebãt semp sequerẽtur.

Recuperatores

rescidit,Recuperatores ne se semper persuasoriis assertionibus accommodarent identidem ammonuit. Hummarios iudices cum suo quenq; consilio notauit.Auctor & tri.plebis fuit ædilem sordidum repetundarum accusandi; iudicesq; ĩ eum a senatu petendi.Magistratibus quoq; urbicis prouinciarumq; præsidibus cohercendis tantum curæ adhibuit;ut neq; modestiores unq̃ neq; iustiores extiterit;e quibus plerosq; post illum reos otium criminũ uidimꝰ.Suscepta morũ correctione licentiã theatralẽ promiscue iniquitate spectandi ihibuit;Scripta famosa uulgoq; edita qbꝰ priores uiri ac fœminæ notabantur;aboleuit non sine actorum ignominia.

quoniã persuasibiles quidem sepe sũt:& ad pluadẽdũ efficaces:sed tñ fraudulẽtæ:hoc facit orator:ut sepe numero psuasoria & persuasibili assertione:a iudicibus extorqueat quod uult.& ueluti caliginẽ ob oculos obiiciat:ĩ quo domitianus uolebat recuperatores eẽ circũspectos ne facile crederẽt argumẽtis pbabilibus & suasoriis:ad asserenda ea:quæ petebantur.peculialiter assertiones accipiuntur ĩ asserẽda libertate.qñ de statu hominis cõtrouersia ẽ liber ne sit an seruus hinc illud qntiliani.Queritur remoto personarũ cõplexu ut sit ne liber: qui est in assertione.In Vespasiano facta ẽ mẽtio iudicii recuperatorii.ubi dixit asserente flauio pronũtiatam eẽ ĩgenuã domicillã:quæ libertinæ latinæq; cõditionis credebatur:obiter retractandum illud pensitãdũq; diligentius uidef:ut exponas latinæ conditionis pro minori libertate:nam qui manumittebant:mõ maiorem libertatẽ cõsequebãt & fiebãt ciues romani.mõ minorẽ & fiebãt latini ex lege heliascẽtia.mĩ em ãt Domitiani hoc ẽ ipsã Vespasiani uxorẽ fuisse libertinæ cõditionis sentit Sextus Aurelius:cũ ait Domitianũ Domicillæ libertæ filiũ fuisse. ¶Nũmarios iudices.antiqui numarios iudices dici uoluerunt nũmis & pecunia corruptos.Cicero in epistolis ad atticũ.ĩsectandis exagitãdisq; nũmariis iudicibus.Idẽ in oratione procluentio:uaria iudicũ genera numarii pauci.seneca qũoq; ĩ primo de beneficiis:numariũ tribunal uocat ĩtelligi uolens iudices iudiciũq; numis corruptũ:sic enĩ ait.numarium tribunal audita utrisq; licitatione addici non mirum.

Nũmarii iudices

Nũmariũ tribunal

¶Notauit.Ignominiosa nota affecit. ¶Cum suo cõsilio.ideſt cum cõsiliariis:& qui in eodem consilio sedẽtes iudicarũt. ¶Auctor.tri.plebis fuit.sensus est Domitianus auctoritate sua.tri.plebis impulit ad accusandũ edilem de repetundis utpote sordidos questus secutũ.omne enĩ lucrũ magistratibus indecorum est. ¶Iudices a senatu.solitos a senatu iudices & peti & dari.docet plinius ĩ epistolis:cum ait mariũ priscũ accusantibus afris omissa defensione iudices petisse.tunc ipse plinius & cor.tacitus patroni prouincialium:notum fecere senatui priscum marium ĩmanitate excessisse crimina quibus dari iudices possent.tñ iulius consul designatus censuit iudices a senatu mario dãdos. ¶Vrbicis.urbanis.& q in urbe exercent magistratum. ¶Post illũ.post domitiani mortẽ. ¶Vidimus.fuit.n.trãquillus temporibus illis. ¶Mox correctiõe.i.cũ factus eẽt cẽsor.fuisse ãt cẽsorem Domitianũ testis est epigrãmatarius poeta cum ait.censor maxime principiũq; princeps. ¶Promiscua iniquitate.promiscua spectandi iniquitas dicitur:quando sine discrimine nobiles & ignobiles:opulenti & pauperes confusim occupatis ordinibus spectant:cum decorum sit ut nobiliores secreti seiunctiq; a popularibus: habeant in spectaculis sedilia honoratiora ego existimo non promiscua iniquitate legendum esse:sed promiscue in equite:ut sit sensus.domitianum inhibuisse licentiam illam theatralem:quæ prius inualuerat:ut promiscue & indifferenter spectaretur in equestribus gradibus:in quibus soli equites spectare debebant. hoc autem a Domitiano factitatum fuisse testatur Martialis.qui pluribus epigrãmatis eum extollit ob sublatam hanc licẽtiam theatralem.& ob id redditam ordini equestri in spectaculis dignitatem.hendecasyllabon martialis hoc est.edictum domini deiq; nostri:quo subsellia certi ora hiunt & puros eques ordines recepit:item sedere prio in gradu semper tunc cum licebat occupare maneuis.item quadringenta tibi non sunt cherestrate surge.exponas igitur in equite in ordine equestri.imprimis enim domitianus curauit ut in gradibus equestribus discreti soli equites sederent:sine consessoribus plebeis:qui prius indiscriminatim sedilia occupabant. ¶Scripta famosa.supra annotauimus:quod legibus.xii.tabularum pœna capitali sanciendum putauerunt in eos:qui carmen condidissent:quod infamiam faceret.unde & apud iurisconsultos titulus est de famosis libellis. ¶Notabantur.infamabantur taxabant. ¶Non sine auctorum ignominia.cum ignominiæ notam & infamiæ maculam apposuisset his:qui conditores fuerant scriptorum famosorum.

Iudices a senatu dari

Discretæ ĩ theatro sedes

¶M.AN. ¶Rescidit:pro irritis habuit. ¶Recuperatores qui res ad fiscũ attinẽtes cũ asserendi ptãte requirebant. ¶Nummarios:q de pecuniariis summis iudicabant:aut quod magis placet nummis corruptos notauit enim dixit quasi ignominia affecit. ¶Aedilem sordidum: sordidos quæstus secutum. ¶Vnq̃:q̃ eo principe. ¶Morum correctione:censura. ¶Promiscue & inequite:alii in equitate habent:sed neutrũ sequi-

tur. Ego inq̃te legẽdũ contenderim: ut sit sensus inhibuit theatralẽ licentiã spectãdi, pmiscue idiscretis ordinibus: ætatibus: ac sexu: nec solũ, pmiscue ihibuit sed iqete. i. tumultuose ẽt spectandi licentiam compressit.

Quæstorium uirum: quod gesticulandi salutandiq; studio teneretur mouit senatu. Probrosis fœminis lectícæ usũ ademit: iusq; capiendi legata hæreditatesq;. Equitẽ Romanum ob reductam ĩ matrimoniũ uxorem cui dimissæ adulterii crimen ĩtenderat: erasit iudicum albo. Quosdam ex utroq; ordine lege scãtinia condẽnauit. Incesta uestalium uirginum a patre suo quoq; & fratre neglecta uarie ac seuere coercuit: priora capitali suplicio: posteriora more ueteri. Nam cum oculatis sororibus ĩtẽ Varonillæ liberũ mortis pmisisset arbitrium: corruptoresq; earum relegasset: mox corneliam

¶PHI. ¶Quæstoriũ. oli q̃stura fũctũ. ¶Gesticuládi saltãdiq; studio. ĩ hoc nimiũ laudãdus ẽ ut bonus princeps: q ferre nõn potuit uirũ questoriũ eẽ saltatorẽ & instar histrionis gesticulatorẽ. Nã ut ĩqt elegãter Cicero in oratiõe pro murena: neq; fere saltat sobrius nisi forte ĩsanit. Neq; ĩ solitudine neq; ĩ cõuiuio moderato atq; honesto: unde saltatorẽ appellare maledictũ erat atq; cõuitium. quin etiã emilianus scipio romanos crim: natur qđ ĩ ludum saltatoriũ eant uirgines pueriq; ĩgenui. Cato: Mar. Ceciliũ uocat spaciatorem a saltãdi arte. Salustius quoq; semproniã reprẽdit quod saltare optime sciuerit. ¶Probrosis feminis ĩpudicis & dedecorosis. pbrũ enĩ & stuprũ significat & dedecus & turpitudinẽ alias accipiẽ p cõuitio & male dicto. lex fixa fuit ĩ atrio libertatis: qua sanciebatur ut probrũ uirginis uestalis capite puniretur: uir q eam ĩcestauisset uerberibus necaretur. ¶Iusq; capiendi legata. spoliauit feminas probrosas ptãte legatorum capiendorũ hoc est ne legatariæ ĩ testamẽto cuiuspiã scribi possent. hinc uidetur illud satyrice scriptũ. si capiendi ius nullũ uxori. ¶Erasit iudicũ albo. sustulit ex ordine iudicum: quorum nomina in albo perscribebantur: ꝺ quo superius satis multa. ideo autem domitianus iudiciaria nota iudicem affecit: quia ille cum uxore diuortium fecerat: eáq; de adulterio accusauerat: & mox ĩ matrimonium reduxerat: aut enim adultera erat aut casta: si impudica cur eã reducebat ĩ matrimonium: si pudica cur illam dimittebat? ¶Ex utroq; ordine. senatorio & eq̃stri. ¶Lege scatinia. lex scatinia ponit eos: q muliebria patiuntur & maxime uiros. hinc tota est satyrici poetæ mordacitas: cũ ĩ secunda satyra inuehitur in socraticos cinedos: ubi ait. citari ãte oẽs debet scatinia: quo in loco cõmẽtatores fallũtur: qui existimant in pedicones subactoresq; scatiniã legẽ eẽ sancitam: cum poeta tota illa satyra insectetur uiros muliebria pacientes: qui lege scatinia a scatinio lata puniebãtur. celius ĩ epistolis ad Ciceronem scatiniæ legis meminit: cum ait. postulandum me lege scatinia curant. & ausonius scribens in mollem & effeminatũ inquit. scatiniam metuens non metuit ticiã. sensus aũt ẽ domitianũ cõdẽnasse quosdam senatores & equites ex lege scatinia: quod. s. molles eẽnt & muliebria paterentur. scatinium ãt conditorem legis scatiniæ non romanum fuisse sed aricinum docet Mar: Tullius qui sic scribit in tertia philippica. quod autem municipium non contẽnit is: qui aricinum tanto opere despicit: uetustate antiquissimum. hinc uoconiæ hinc scatiniæ leges. nugatoria sunt: q̃ dicuntur de. C. scatinio: qui uim inferre uoluit marcelli filio. cũ ab illo nõ sit dicta neq; lata scatinia lex: sed a scatinio municipe aricino. Leges enim a conditoribus nominantur non autem a rei sontib⁹ & reis. ¶Incesta uestalium uirginum. scribit eusebius in chronicis tres uirgines ueste ob stuprũ dãnatas a domitiano: quẽ papinius ĩ primo siluarum laudat a coercendi uestales ministras diligentia: sic enim ait pulchrius an tacita uigilet face troicus ignis: atq; exploratas iam laudat uesta ministras. philostratus quoq; in. vii. de uita apollonii testis est domitianũ purgasse tẽplũ uestæ uirginibus tribus uestalib⁹ ĩterẽptis. quæ rẽ cũ uiris habuisse culparẽtur: cũ oporteret eas castas & intactas iliẽsem pallada & ignem ppetuũ custodire. ¶Varie. uario genere supplicii. ¶Priora. s. ĩcesta uestaliũ. ¶Posteriora. ĩcesta. ¶More ueteri. s. cohercuit. mos ãt uetus fuit ut uiuæ humi defoderentur ĩ cãpo: q ob id sceleratus uocabaẽ. nã sicut honores multi & amplissimi uestalibus exhibebantur: propter quos neq; filiorũ eis neq; nuptiarum erat desiderium. sic pœne delinquentibus impositæ sunt magnæ. earũq; inquisitores & punitores erant ex lege pontifices. eas quidem in minoribus delictis uerberibus afficientes corruptas uero miserabili morti tradentes. uiuæ enim in feretro deferuntur per fórũ more mortuorũ. & cũ silẽtio mororeq; deducũtur ad portã collinã: ubi structa ẽ subterranea domus: ubi a pontifice uirgo ĩcesta opto capite cõstituit ĩ scalis ĩ hypogeũ hoc ẽ subterraneũ domiciliũ deferentibus. cũ autem illa descẽderat scalæ tollebãtur & domicilium humo iniecta operiebaẽ. in quo lectus erat & lucerna ardens. panis quoq; cum aqua lacte & oleo: ne fame mori uideret. ¶Ocellatis. cognomẽ ẽ uirginum uestalium: q̃ ex ocellata familia ad sacerdotiũ accesserant. ¶Corruptores. stupratores. ¶Relegasse. sicut licinianũ ualerĩũ rhetoricæ pfessorẽ relegauit ob incestum: qui postea in Sicilia pfessus ẽ: cuius rei meminit plinius ĩ epistolis. ¶Mox corneliã. cuius stuprator eques romanus noĩe celer ĩ comitio uirgis cesus ẽ. q itercedẽdũ ĩ hac uoce pstabat. qd feci nihil feci. plinius ĩ q̃rto epistolaꝝ memorat domitianũ cõcupisse uiuã defodere corneliã maximillã uestalẽ: ut q illustrari seculũ suũ eiusmodi exẽplis arbitrareẽ: qui absentem iauditãq; dãnauit ĩcesti: a quo missi statim põtifices: q defodiẽdam necãdãq; curaret: a quibus ĩ illud subterraneum cubiculum demissa est.

¶M. AN. ¶Quæstoriũ uirũ: q questor fuerat. ¶Probris: flagitiis & ifamia optis. ¶Iusq; capiẽdi legata. Iue. Si capiũdi ius nullũ uxori: ẽ legatũ: ut Modestinus ait quædã donatio testamẽto relicta. ¶Erasit iudicum albo: e numero iudicũ expunxit qui falso crimen uxori intendisset: sicq; ignominia notatũ ĩtellige. ¶Lege scãtinia: a. C. Scantinio in pedicones lata: qui cum Marcelli filio uim ut Valerius ait inferre ausus esset patre

Saltatores uituperantur

Ludus saltatorius

Spatiator

Probrum

Cõplexio

Lex scati z nia

Vestales ob stuprũ dãnate

accusante dānatus est.Iu.quod si leges & iura citant'.Ante omnes debet scantinia.¶Incesta uestaliū.Eusebius auctor est:tres uestales uirgines Domitiano principe incesti damnatas.¶Priora:incesta.¶More ueteri ut humi uiuæ sepelirentur.Iu.Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.¶Nam cum cœlatis:subiicit cām quare diuerso supplicio idē sceleris iudicarit.¶Oc̃elatis sororibus:uestalibus a familia ita cognominatis: quæ fuerant prius incesti accersitæ Varonillæ:item uestali.¶Liberum mortis genus:ut ipse diligerent sibi genus mortis:quo uellent affici.¶Corruptores:qui cum uestalibus incestum commiserant.

Virgo maxima

¶PHI.¶Virginē maximā.uirgo maxīa dr̃ pfecta & princeps reliquarum uestalium:qualis hodie abatissa nūcupat'.hinc nō absurde apud plinīū ꝓ corneliam maximillā uestalem legi posset Cor. maximā uestalē:ut cōueniat cum snīa tranquilli.¶Repetita.s.iudicio.& accusatione.¶Defodi.ut uiua ex more uetusto defoderet' de quo Iuuenalis sanguine adhuc uiuo terrā subitura sacerdos.Liuius.i.xxii.duæ uestales eo anno opimia atq; floronia stupri cōptæ altera sub terram.ut mos ē:ad portā collinā necata fuerat.altera sibimet ipsa mortē cōsciuerat. L.Cātilius scriba pōtificū:qui cū floronia stuprum fecerat.a pontifice maximo eo usq; uirgis in comitio cesus erat:ut inter uerbera expiraret itaq; domitianus & stupratas & stupratores pūiebat ex iure pōtificis maximi:ad quē pertinet talis coercio aīaduersioq;.¶Stupratores.i primis celerem eqtem romanū significat:cui corneliæ icestū obiectū ē & ob id in comitio uirgis cesus:ut dudū diximus.¶Excepto p̄torio uiro.fortassis signat ualerium licinianū:q p̄monitus fuit si comiciū & uirgas pati nollet:ad confessionē incesti cū cōuestale cōfugeret:sicut & fecit.locutus ē ꝓ absente.herenius senecio.liciniano Domitianus exiliū molle dedit pmisitq; si q̄ posset ex rebus suis raperet anteq̄ bona publicarētur.¶Cōtaminaret'.pollueret' & maculosa fieret.¶Libertus eius.Domitiani.¶Destinatis.p̄paratis.¶Filio defuncto:& filius liberti significat'.¶Diruit.euerti & destrui iussit.¶Ossa & reliqas.filii liberti ipsius:tāq; nefas foret i lapidibus sacratis,pphanū sepeliri.

Versus uirgilii

¶Impia quā cesis.uirgilius in.ii.georgicorū sic scribit.añ ēt sceptrū dictei regis & añ īpia q̄ cesis gens ē epulata iuuēcis:aureus hāc uita saturnus iterris agebat.i expositiōe huius uersus ait seruius q; maiores boues comesse nefas putabāt.plinius quoq; & columela tradūt i tāta fuisse apud ātiquos ueneratiōe boues:ut tā capitale esset bouē necasse q̄ciuē.¶Edicere.edicto,pmulgare.¶Destinauerit.cōstituerit deliberauerit.¶Ne boues.īmolaret'.ex dogmate pythagorico p̄cipit' apud ouidiū:ne boues imolēt ne ue adhibeāt i cibatu.sic.n.scriptum ē.

Capitale bouē necasse

Mos fediſſimus īmolandi hostias

Quid meruere boues aīal sine fraude dolocq; īnocuū simplex.natū tolerare labores?porphirius quoq; refert ex iniqtate hoium eē iductū morē imolandi hostias:quē fediss' mū appellat & crudelitatis plenū:cū ex sanguine occisoq; aīaliū ibuās aras deoq;:qnetiā lactātius carpēs hāc aīaliū imolationē sic scribit i.v.diuinarū īstitutionū:mactāt igit' opimas ac pinguas hostias deo q̄si esurīēti:ꝓfūdūt uina tāq; siciēti:trimegistus simile sacrilegiis eē autumat cū deū.ores tus atq; cetera icendere.nihil.n.deest deest:qui ipse est omnia:aitq; īcensiōes dei eē:cum agūt' grates a mortalibus.

Incēsiones dei grates

¶Expimēta.s.dedit.¶Largissime.liberalitate maxīa.¶Quā neqd sordide.domitianus admonuit suos sācte ne qd facerēt:qd illos sordidos eē & auaros turpisq; lucri cupidos declararet.nimirū prīcipes omnes hac admonitiōe suos aulicos monere deberēt ne qd cā auantiæ & rapinarū sordidiq; lucri facti tēt:cū uideamus i aulis prīcipū oia secus fieri.

Salubris monitio

¶Nō recepit.tāq; iustius sit hr̃ditates patrū ad filios ꝓtinere q̄ ad principē.ex his liquet quēadmodū domitianus ab initio prīcipatus egit bonū prīcipē:mox deflexit ad eē genus flagitiorū.¶Legatū irritū fecit.ruscius cepio i testamēto legatū hoc legauerat senatoribus:ut singulis annis certa summa pecuniarū illis uiritim diuideret' ab herede:qñ curiā īgrediebantur.hoc legatū domitianus rescidit nec ratum esse uoluit.ut ita heres ab hoc onere liberaretur quod est laudabile.

¶M.AN.¶Virginem maximam.Corneliam primam uirginum:& quasi antistitem:quæ ut Eusebius ait uiua defossa est.¶Defodi:extra collinam portam more maiorum in subterraneam specū uiuā demitti.¶Stupratores:uestalium corruptores.¶Exilium idulsit:exilio dānauit quū maius esset supplicium meritus.

De clæmentia & largitate in initio principatus.

INter initia usqueadeo ab omni cæde abhorrebat; ut absente adhuc patre recordatus Vergilii uersum:Impia q̄ cæsis gens est epulata iuuencis: edicere destinauerit ne boues immolarētur.Cupiditatis quoq; atq; auaritiæ uix suspitionem ullam aut priuatus unquā: aut princeps aliquādiu dedit:immo e diuerso magnæ sæpe non abstinentiæ modo:sed etiam liberalitatis experimenta. Oēs circa se largissime ꝓsecutus,nihil prius aut acrius monuit q̄ ne qd sordide facerent:relictas sibi hæreditates ad his qb⁹ liberi erāt nō recepit:Legatum etiā ex testamento Ruſci Cepionis q cauerat:ut quot ānis īgredientibus curiam senatoribus certā sūmā uiritim præstaret hæres suus irritum fecit.

¶Libertus:eius nō dicit:cuius ad domitianū uix apte referas. ¶Lapidibus destinatis:ad usū capitoline ædis cōparatis. ¶Diruit:dirui fecit monumētū.s. ¶Ossa filii. ¶Ab oī cæde.q.d.multorū ēt aīaliū. ¶Sordide:tur piter:ac præ lucri cupiditate auare nimiū. ¶Cauerat:testaméto legarat. ¶Viritim:senatorum singulis.

Reos qui ante quinquēnium proximum apud ærarium pe pendissent:uniuersos discrimine liberauit:nec repeti nisi in tra annum eaq; condītione permisit,ut accusatori qui causā teneret exilium pœna esset. Scribas questorios negociantes ex consuetudine:sed contra Clodiam legem uenia in præte ritum donauit. Subsiciua quæ diuisis per ueteranos agris carptim superfuerunt ueteribus possessoribus:ut usu capta concessit fiscales calumnias magna calumniantium pœna re pressit:se rebaturq; uox eius:princeps qui delatores non ca stigat irritat.

De sæuitia & crudelitate eius cōtra plurimos.

Sed neq; in clæmentiæ neq; in abstinētiæ tenore per

¶PHI. ¶Apud erarium.pepen dissent.dicūtur rei pendere apud ærariū:q nec dū absoluti nec dū dānati sūt:sed adhuc illoꝝ cā ē pē dens.& ut dici solet suspēsa sub i certo exitu.tales liberauit domi tianus a piculo dānationis:si mo do p quinquēnii ꝓximi spaciū pe pendissēt.i ærario āt tabularium erat hoc ē repositoriū ipsaꝝ tabu larū ærarius uero hō dī:qui ære pecuniaq; mulctat.hic leges idē tidē apud luculētos scriptores fa ctos eē ærarios & iter ærarios re latos:q ære mulctatitio puniebā tur. Nec repeti ab accusatoribus iterū reuocari ad reatū. ¶Intra annū annuū:spaciū. ¶Qui causā

Rei pēdeꝝ

Tabulariū in ærario ærarii hoꝝ mines

nō teneret.q nō obtineret reū dānari:nec q̄ reū uinceret i iudicio. ¶Sed cōtra clodiā legē.clodia lex prohibe bat scribas q̄stoꝝ exercere negociationes:tāq; idecorū foret scribā eē negociatorē:uerū tñ ex cōsuetudīe:quæ iterdū lege potētior est qui dā iuenieba negociātes quos uenia donauit Domitianus remissa legis clodiæ pu nitiōe. ¶Subsiciua.i codicibus luculētorū scriptorū multiiugis modo subsiciua modo subsiciua scribi depren des.eadē tñ huius uerbi uis est & significantia.nā subcisiua dicūt:quæ subcisa sunt & quasi subtracta a subcidē do dicta q̄si relicta:qđ si subcisiua legeris a subsecādo īclinabitur:plinius in prohemio.Na.historiæ & au. gelli us in nouissimo noctium atticaꝝ subcisiua siue subcisiua tēpora dixerūt:quæ subducta subtractaq; sunt & uelu ti subcisa siue subsecta a rebus necessariis:eadē dictione usus est Cicero cum ait in primo de legibus.subcisiua quedā tēpora īcurrūt:quæ ego perire nō patior.Itē paulo post.qn igit ista ipsa explicas subcisiuis ut ais tēpori bus & cōscribis de iure ciuili subtilius q̄ ceteri.apuleius i ultimo de asino aureo.qd subsiciuū quāuis iteratæ tā traditioni remāsisset:ubi subsiciuū posuit pro reliquū. Idem i eadē signi catiōe dixit in octauo. Ac me relictū solū ac subsiciuum cum fastidio pleriq; preteribāt. Itidem tranquillus subcisiua appellat porciunculas agrorū q̄ si subcisas relictas ue:quæ uelut reliquiæ in diuidendis agris superfuerant.talia Domitianus cōcessit ueteribus possessoribus:qui.s. illos agros prius possederant:q̄ ueteranis diuiderentur.Idē apuleius scribit in apologia py thagoram animaduertisse euerticulum:quod genus retis est:trahi a piscatoribus iuxta metappontum in litto re italiæ suæ:quam subsiciuiam greciam fecerat ubi subsiciua grecia accipi uidetur quasi pro subsecta sucisaq; & ueluti secundaria grecia:quæ est italiæ portio:quam greci magnam greciam appellauerunt. ¶Carptim.qua si frustilatim & membratim.hoc est per frusta & membra hinc inde decerpta supererant. ¶Vsucaptaq; quasi per usus capionem uendicata:antiquitus iure ciuili constitutum fuerat:ut res si mobilis erat anno ubiq; uno: si immobilis biennio tantum in italico solo usu caperetur:ne rerum dominia in incerto essent.mox iustinianus constitutionē promulgauit:qua cautum est ut res quidē mobiles per triennium:immobiles uero p longi tem poris possessionem.idest inter presentes decennio:inter absentes.xx.annis usucapiantur:sicut scribunt latissi me iurisconsulti:& a boetio in cōmentariis topicoꝝ annotatum est. ¶Fiscales calumnias.calūniæ fiscales di cuntur:ex quibus dānatorū bona ad fiscum imperatorium deuoluebantur. ¶Fere batur.celebrabat. ¶Prin ceps q delatores nō castigat.uox hæc in omnibus principum cubiculis uestibuliscq; scribēda est:uox aurea uox omni laudatiōis p̄conio digna:elegāter olim & sapienter dixit iulianus īperator ad delatorē coercēdū:qs ino cens eē poterit si accusasse sufficiet. Delatores ergo nisi castigent:uel ob hoc qa īpuniti reliquūtur:ad accusan dum magis irritātur:ideo domitianus delatores puniendos eē uolēs signi care dicebat:delatores irritari pro uocariq; ad delatiōis officiū:nisi a prīcipe castigēt. Nimiꝝ delatores ad uenena nascūt:quoꝝ atra ceu serpen tiū lingua uibrat tabesq; animi cōtrectata adurit. Nulla sane pestis pestilētior:nulla pernicies pniciosior uene no delatorū:qui ubi principum aures patulas iuenere:ifundūt uirus exitiale inocētibus.unde fit ut p̄ceps nu mero uir bonus probus insons ex aula principali eliminetur atq; explodatur:dū principes nimium creduli to tas aures repandunt pestiferis delatoribus susurronibusq;:qui uiroſis linguis uiperas imitantur. Quos inclyte annibal non minus fugiendos censeo q̄ pestes q̄ uenena q̄ mortes.

Contra delatores

¶M.AN. Apud ærariū pependissent aut in uacuo:ut de claudio dixit:pependissent:aut ambiguo causæ euē tu suspensi toto quinquēnio ærarii rei fuissent. ¶Discrimine:icōmodo:oiq; periculo liberauit. ¶Nec repeti: iterū cogi. ¶Intra annū:itra anni spaciū. ¶Qui causam nō teneret:qui nō uictor esset:aut ad exitū nō pduce ret. ¶Contra clodiā legē.P.Clodius tri.pleb.quattuor tulit leges Aulo Gabino:&.L.Pisane cōsulibus in qui bus hanc fuisse intelligi oportet. ¶Subcisiua.i.agrorū partes succisas:hoc ē diuidē dis agris hinc inde subdu ctas:ut mensura admetientibus magis quadraret:dñr & succisiua tempora necessariis horis subtracta.Pli. suc cisiuis tpibus ista curamus. Gellius Ea omnia succisiua:& subsecūdaria tpa. ¶Carptim:hinc ide carpendo ali

Consuetudo lege po tentior

Subsiciua

Subcisiua

Euerticulū

Vsucapere

Vox domi tiāi memo rabilis

Dictū iulia ni

qd. ¶ Veteribus possessoribus: his q̄ agros ipsos ad id tps possederāt: prius dico q̄ diuisi erent. ¶ Vsucapta pos sessiōis cōtinuatiōe q̄sita. Modestinus, usucapio ē iqt acqsitio uel adiectio dñii p cōtinuatiōem possessiōis tpis lege definiti. ¶ Fiscales: ad fiscū iperii attinetes. ¶ Calūnias: fallas delatōes aduersus ciues p fisco intentas.

¶ PHI. ¶ Ad sæuiciam deseruit deflexit ad crudelitatem prius q̄ ad auariciam. ¶ Discipulum paridis. Exempla hæc sunt seuitiæ i domitiano: qui ob nullā aliā cām occidit discipulum paridis histrionis: nisi q̄ arte histrionica & forma magistrū repsentabat. ¶ Propter quasdā i historia figuras. ob figuratū scribendi genus & obliqua dicta: marcianus atq̄ fortunacianus scribūt ductū eē in oīone figuratū: cū aperte quid dicere, p hibet uerecundia, ppter obscena: & significationē alia atq̄ in tegumentis uestita monstratur. Est & obliquus ductus cum metus ipedit aliqd dicere libere: & p quosdā cuniculos obiiciēda monstramus. Domicianus occidit hermogenē historicū, ppter figuratos in historia ductus & elocutōes: quæ trahi posse uidebantur i principis cōtumeliā. Plinius scripsit octo uolumina dubii sermonis sub nerone nouissimis ānis cū oē genus studiorū paulo liberius & erectius periculosū seruitus fecisset. Figurate ut iquit Sidoni⁹: uitā domūq̄ cōstantini uidet uel pupugisse uel momordisse: qui palatinis foribus distichon hoc appendit: saturni aurea secla quis requirat: sunt hæc gemma sed neroniana. ¶ Tharsensem. Ex tharso oppido ciliciæ Persius iouis & danaes filius: tharsum condidisse memoratur: ut ait amianus marcellinus: unde a lucano tharsos persea cognominatur illo uersu. Deseritur tauriq̄ nemus perseaq̄ tharsos: ¶ Qui eam descripserant. historiā. s. hermogenis exscripserant. proprie enim describere & exscribere est exemplā transferre: quod pertinet ad librarios: cū scribere ad conditorem referatur. Vulgus perperam scriptores dicit quos librarios dicere deberet: cum scriptores sint ipsi auctores conditoresq̄ librorū. ¶ Patrēfamilias. sensus est Domitianus obiecit canibus lanianduꝫ quēdam patrēfamilias: quia in spectaculo gladiatorio: quod exhibebat princeps: dixerat thracem gladiatorem parē quidem esse myrmilloni aduersus quem depugnabat: sed muneratio iparem. i. editori ludorū domiciano minime parē: tāq̄ ab eo uellet nollet digladiari cogeret. & ita hoc dicto nisus est taxare principē exhibitorem spectaculi gladiatorii. Nā munerarius significat editorē exhibitorēq̄ muneris gladiatorii: cuius noīe domicianus significabat a patrefamilias: alibi docuimus myrmilloni gladiatori opponi thracē gladiatorē: qd idicat uel ille ausonii uersus: quis myrmiloni cōtēditur æqui manus thrax. ¶ In arenā. gladiatoria arena significatur: i q̄ gladiatores depugnāt: unde & arenarii dicti. ¶ Cū hoc titulo. cū hac notatione iudicioq̄ supplicii. ¶ Impie locutus parmularius. uerbum hoc a domiciano contumelioſe dictum est in patremfamilias obiectū: canibus lacerandum: nam parmularius nomen est gladiatoris a parmula dicti. est autem parmula breue scutū: de qua ait Oratius: sensi relicta non bene parmula. milites uelites ritu romano parmam habebant tripedalem parmulis soliti sunt miles pugnare: quarum usum fertur sustulisse. C. marius: Iphicrates peltam pro parma militibus dedit: exquo postea peltastæ pedites dicti. apud quintilianum in. ii. hoc scriptum legimus huic sentētiæ accommodatum: alius percontanti theodoreus an apolodoreus esset: ego iquit parmularius sum: nec sane potuit urbanius ex confessione insciciæ suæ elabi. ¶ Ciuicam cerealem. Cor. tacitus meminit subinde cerealis: q castra germanorum cepit excidit q̄. ¶ Acilium glabrionem. de hoc ait Iuuenalis: proximus eiusdem properabat acilius æui. Acilio glabrioni qui apud thermopylas regem superauit anthiochum: statuam auream posuit filius Acilius glabrio: quæ prima omnium in italia fuit aurata statua. auctores liuius plinius & aminianus marcellinus. hic quem interemit domicianus ex ea erat prosapia. ¶ Cæteros: scilicet interemit. ¶ Orfitum. domicianus orfitum & ruffum paratarum contra se insidiarum insimulans in insulam relegauit. apud philostratum apollonius orfitum appellat uirum iustum & temperatum: cui obiiciebatur q̄ suasor impulsorq̄ neruæ fuisset ad imperium occupandum: adiutum quoq̄ ab ipso apollonio ad res nouas moliendas calumniabātur: ex hoc ait tranquillus orfitum fuisse domiciani iussu interemptum in exilio quasi molitorem rerum nouarum. prio enim fuit insulari exilio mulctatus: mox ibidē iteremptus sicut & acilius glabrio ob cōsimilē suspitionem. ¶ M. AN. ¶ Magistro: ipli paridi. ¶ Figuras: aliquos inter se sermōnes Thracē retiarium. ¶ Mirmilloni: qui cum retiario pugnat. ¶ Munerario: gladiatori ad munus cōparato: munus gladiatoriū certamē dr. Iu. munera nunc edunt & uerso pollice uulgi: quēlibet cecidunt. ¶ Impie locutus parmularius a parma parmula ē atq̄ i de recta uoce parmularius parmularum opifex: aut quemadmodū a scuto scutarius dicitur: sic a parmula parmularius parmulæ gestator: ut præteritæ militiæ atq̄ eiusdem obscuræ & gregariæ breui titulo arguerit. ¶ Acilium glabrionem. Iu. properabat Acilius æuo.

Figurat⁹ ductus

Obliquus ductus

Thrasū cō didit perse⁹

Describer. Exscribere Scriptores

Mūerario impar

Thrax myrmiloni

Parmulari⁹ Parmula Peltastæ Parmulari⁹ sum

Statua glabrionis

manſit; & tamen aliquāto celerius ad sæuiciam desciuit quā ad cupiditatem. Discipulum Paridis pantomimi pauperem adhuc: etiam tum maxime ægrum quod arte fomaq̄ non absimilis magistro uidebatur occidit. Item Hermogenem tarsensem propter quasdam in historia figuras: librariis etiā qui eā descripserant crucifixis. Patrēfamilias quod thracem mirmilloni parem numerario iparē dixerat detractum e spectaculis in arenam canibus obiecit cum hoc titulo: ipie locutus parmularius. Cōplures senatores in his aliquot cōsulares interemit: ex quibus Ciuicā Cerealē in ipso Asiæ procōsulatu: Saluidienū Orfitū. Acilīū Glabrionē exilio quæsi molitores nouarum rerum. Cæteros leuissima quēq̄ de causa:

¶PHI. ¶Aelium lamiã propter huius ælii lamiæ necẽ dixit poeta satyricus: hoc nocuit lamiarum cedæ madenti. Aeliorum lamiarum familiam: quæ fuit romæ senatoria oriundam esse a lamo formiarum tege: idonei scriptores prodiderunt. In alia significatione lamia dicitur uoratrix puerorum: a lama quæ est uorago: & maledictum est in feminas maleficas. Apud philostratum multa mentio est de lamia: quæ formosiores adolescẽtulos deuorabat. Quidam lamias dicunt esse laruas & lemures: quæ humanas carnes desideranter affectant. Oratius: neu pransæ lamiæ uiuũ pueru extrahat aluo. Apuleius in primo de asino aureo: at ille olore spurcissimi humoris pcussus: quo me lamiæ illæ infecerant aspernatur. In threnis hieremiæ accipitur lamia pro genere animalis: cũ ait: lamiæ nudauerunr mãmam lacerauerũt catulos suos. In esaia quoq; scriptum est: ibi cubauit lamia & inuenit sibi requiem. Olim pbus imperator exhibuit in spectaculo centum lamias. ¶Abductã uxorem. supra dictum est domicianũ abduxisse i matrimonium domiciã lõginã ælio lamiæ nuptã. ¶Laudanti. dõiciano. ¶Heu taceo. hoc uerbum dixit: ælius lamia dolenter & cum suspirio: cũ significare uellet sibi tacẽdũ esse & labellum digito cõpescẽdũ: cum libere queri non posset de domiciano: qui sibi abduxerat uxorem. ¶Ad alterum matrimoniũ. ut post abductã a domiciano primã uxorem domiciam ducere uellet alterã. ¶ἀπὸ κοινοῦ latine iterptat: an & tu uxorẽ ducere uis: quo dicto itelligi uoluit ælius lamia qđ & titus quodq; uellet abducere alterã sibi uxorẽ: sicut domicianus primã abduxerat. ¶Saluiũ cocceanũ. subitellige iteremit. fuit ãt hic filius fratris othonis ipatoris quẽ otho iã iã morituras admonuit: ne patruũ suũ othonẽ fuisse aut obliuisceret unq; aut nimiũ meminisset. ¶Metiũ põposianũ. in uespasiani uita dictũ é: quẽadmodũ sermo pcrebuerat metium põposianũ habere genituram ipatoriã: eũq; quãdoq; regnaturũ: unde a Vespasiano consul factus est tali cauillo alludente: qñq; memor erit tanti beneficii: sed domicianus longe patri dissimillimus põposianũ interemit: propterea q; in horoscopo sydereq; natalicio ipatoria dignitas ei decreta eẽ uulgo dicebat. quicũq; habuerint horoscopũ in prima parte arietis nascentur reges duces exercituũq; ipatores. ¶Depictum orbem terræ. Põposiano excidiũ cõcinauit ea res: quæ hosti lio mancino consulatum peperit: qui situ carthaginis expugnationẽq; depictã proponẽs i foro: & ipse assistẽs populo spectãti singula enarrabat. qua comitate proximis comiciis cõsulatum adeptus est. Anaximander milesius de situ orbis descriptã tabulã primus edidisse fertur. Hecatheus uero codicẽ reliquisse situm orbis continentem: ut tradit eratosthenes. ¶Cõtiones regũ ac ducũ notissimũ est liuium i cõtẽtiõibus supra quã narrari põt: eloquẽtissimũ apud quẽ maximi duces regesq; ppe diuinitus cõcionãt: qd. n. diuinius cõcionibus scipionis & annibalis: qd luculẽtius his quas apud eũdẽ & romani reges & externi pcessent. igitur cũ pomposianus contiones illas. ideſt orationes quæ apud liuium & a regibus habentur & a ducibus assidue circũferret: suspitionẽ domiciano fecit tanq; regnũ affectaret: ex quo fuit interemptus. ¶Nomina magonis & annibalis. hinc domicianus põposianũ metuendũ esse opinabatur: q; seruis imponeret nomina nõ seruilia sed ipatoria. & eoꝝ maxie iperatorũ. qui infestissimi fuerant romano nomini. Magonẽ enĩ. & annibalẽ fratres maximos penorũ duces: maximosq; romanorũ hostes fuisse nemo nõ nouit. Annotatu dignum est genuam liguriæ caput ab hoc magone annibalis fratre dirutam fuisse: mox edificatam a lucretio: cui ob id Prorogatum fuit imperium: mago ex uulnere mortuus est: haud procul sardinia: annibal ueneno in bithynia extinctus: ducum imperatorumq; externorum haud dubie clarissimus memoratissimusq;. Econtrario athenienses decreto olim publico sanxerunt: ne unq; seruis indere liceret nomina harmodii & aristogytonis: qui libertatis recuperãdæ gratia hippiam tyrannum iterficere adorti erãt: nefas enĩ ducebant nomina libertati patriæ deuota seruili contagio pollui. ¶Salustium lucullum. repete interemit. ¶Lucullea. a nomine suo: dicebatur enim salustius lucullus. ceterum L. lucullus ille romanorum nitidissimus marmori lucullo nomẽ indidit admodum delectatus illo: quod erat atri coloris. ¶Peti thraseæ & heluidii. de peto thrasea patauino & heluidio prisco tarentino: qui thraseæ gener fuit: supra copiose memininus. luni arulenus rusticus qui olim tri: plebis obtulit se propugnatorem peti thraseæ: gener fuit heluidii: socerũq; & pceterum thraseam nõ minus uero q̃ magno præconio extulit: appellauitq; sanctissimos uiros. ppter quod iterfectus est a domiciano. Scire autem debes thraseam seuitia neronis afflictũ: ut ante diximus: uenas secuisse: heluidiumq; quia thraseæ gener erat italia pulsum exulasse: qui mox reuersus romam creatus ptor uespasiani principatu libere nimis sententiam dixit: utpote emulus soceri: imitatorq; catonũ & brutorũ. ex ea dicendi libertate: ut magnã gloriã: ita magnã cõtraxit offensam: fuitq; a domiciano morti dãnatus. Vnde ait Cor. tac. scribens de uita iulii agricolæ soceri sui. Mox nostræ duxere heluidiũ in carcerẽ manus. Idem aruleni rustici necẽ signat his uerbis: nos maurici rusticiq; nisus nos innocẽti sanguine senetio perfudit. aruleni rustici periculum fouerat. M. regulus. eiusq; morte adeo exultauit ut libro editõ illũ isectatus: appellauerit simiam stoicorũ. ad-

Lamia

Cocceianũ

tabula anaximãdri de situ orbis

Cõciones regum

Noia seruis ipatoria

Genua diruta a Magone

Luculleum marmor.

Arulenus rusticus

Libertas heluidii

Simia stoicorum

Vitelliana cicatrice stigmosus.

ieceritq; uitelliana cicatrice stigmosum. ideo autem hoc a. M. regulo dictum est quia arulenus rusticus cū esset pretor missus a uitellio se natuq; legatus ad flauianos duces componēdæ pacis causa: fuit uulneratus a militib⁹ turbulentis uiolato legati nomine: occisoq; lictore.

¶ M. AN. ¶ Eliū lamiā: lu. Lamiarū cede medenti. ¶ Abductā uxorē. s. Domitiā: quā illi adeptā Domitianus duxit uxorē. ¶ Laudanti: domitiano. ¶ Heu taceo: quasi stomachi indicium in domitianum dedisset. ¶ Se: lamia. Καὶ σὺ τὰμὴ σάι ὀε λείσ: & tu uxorem ducere uis. ¶ Saluum cocceanū: occidit subaudi. ¶ Imperatori am genesim. syderalem in ortu posituram ad imperium trahētē. ¶ Magonis & Annibalis: carthaginensiū du cū. ro. q; nois hostiū. ¶ Nouæ formæ: tū primū iuētæ. ¶ Luculleas: a suo noīe. ¶ Peti thraseæ: a Nerōe occili.

Philosophi expulsi

¶ PHL. ¶ Philosophos urbe sub mouit. Eusebius in chronicis ait: domitianum philosophos & mathematicos bis urbe roma p edictū expulisse. gellius quoq; libro xiiii. noctium atticarū sic scribit: philosophi domitiano imperāte senatusconsulto eiecti: atq; urbe & italia interdicti sunt: qua tempestate epitectus quoq; philosoph⁹ propter id senatusconsultū nicopolim roma decessit: apud philostratum mētio fit de philosophis eiectis a domitiano: qui habitu mutato partim in hispaniam partim in lybiæ scithiæ ue deserta confugerunt. Quidam etiam uiuendi ratione mutata scelerum consiliarios sese illi adiunxerūt. Ex quo demetrius philosophus expulsus instituta cum apollonio sermocinatione dolenter dixit & grauiter. Cicadis licet impune canere: nobis nec quidem mutire fas est.

& Heluidii prisci laudes edidisset: appellaretq; eos sanctissimos uiros: cuius criminis occasione philosophos omnes urbe italiaq; summouit. Occidit & Eluidium filium: quod quasi scænico exodio sub persoua Paridis & Oenones diuortium suum cum uxore tractasset. Flauium sabinum alterum e patruelibus: quod eum comitiorum cōsulariū die destinatū pperā præco nō cōsulē ad populū: sed imperatorē pnūciasset. Verum aliquanto post ciuilis belli uictoriam sæuior plærosq; partis aduersæ: dudū etiā latētes cōscios inuestigato

Dictū demetrii Cicadis licet canere.

¶ Heluidiū filiū. sanguinarius princeps nō cōtētus iterfecisse uirum sanctissimū heluidiū patrē: occidit etiam filiū ob rem friuolā & nugatoriā. Plinius neoteros hoc est iunior occiso domitiano librum composuit de heluidii patris ultione: qui cum sibi fuerat amicitia accusauitq; in senatu publicium certum senatorem: uirūq; p. toriū: a quo manus illatæ fuerant heluidio. idem deflet luculenta epistola mortem fanniæ uxoris heluidii ex thrasea natæ: quæ bis maritum secuta est in exilium tertio ipsa ppter maritū relegata: factusq; reus fuit senectio q; de uita heluidii libros cōposuisset: sicut rusticus arulenus fuerat iterfectus ob editas heluidii prisci & petithraseæ laudes. Cuius rei meminit Cor. taci. his uerbis quæ subscripsi. Legimus cum Aruleno rustico petus thrasea herennio senectioni priscus heluidius laudati essent: capitale fuisse: neq; in ipsos modo auctores sed i libros quoq; eorum seuitum: delegato triumuiri ministerio: ut monumenta clarissimorum ingeniorum i comitio ac foro urerentur. ¶ Scenico exodio. cantico athelanico: repete quæ supra dicta sunt de exodio. ¶ Sub persona Paridis & œnones. Nota est historia fabulosa. Quemadmodū Paris inter pastores educatus amauit œnonem: quā deinde facto diuortio deseruit, pfectus in græciā helenæ amore pellectus: In cebrenia troadis urbe paridis & œnones sepulturā ostēdi refert Strabo in. xiii. Enonem aūt dicūt alexādri paridis uxorē fuisse priusq; helena raperetur. apud ouidium extat epistola quam paridi scribit œnone. Eluidius eluidii prisci filius athelanica fabula & exodio complexus erat argumētū de paride & ænone: & quēadmodū iter illos factū foret diuortiū: existimauit domitianus sub hoc uelamento diuortium suū taxari ab heluidio: ex quo puocatus hominem interemit. supra autem dictum est quēadmodum domicianus uxorem domiciam repudiauit: moxq; impatiens diuortii reduxit. Diuortium autem dictum est: uel a diuersitate mentiū: uel quia in diuersas partes eunt: qui distrahunt matrimonium. In diuortio matrimoniiq; renunciatione comprobata sunt hæc uerba. res tuas tibi habeto: tuas res tibi agito. Ex hac diuortii formula dixit plautina materfamilias: ualeas tibi: hēas res tuas reddas meas. Et apud apuleium ait cupido ad psychen: confestim thoro meo diuorte tibiq; res tuas habeto.

Sepultura paridis & ænones

Diuortiū unde

Res tuas tibi habeto

¶ Ex patruelibus. Merito dixit plinius: q; illa immanissima bellua: ita enim domicianum appellat: propinquorum sanguinem lambebat. Patrueles fratres dicti qui ex duobus fratribus progenerātur: sicut sorores patrueles nuncupantur ex duobus & ipsæ fratribus genitæ: auctor iurisconsultus patrueles domitiani erāt duo filii ex flauio sabino patris fratre: ex his alterum patri cognominem interemit ex eo q; a præcone non consul sed imperator per errorem pronunciatus est apud populum. Philostratus refert interfectum fuisse a domiciano sabinum cognatum: cuius uxorem nomine iuliam abduxerit ipse princeps: quæ erat ipsius neptis: unde parricidium incestūq; iuxta cōmisit. ¶ Perperam. non recte q; erore magis q; dolo factum uideri potest. ¶ Destinatum. electum cōsulem designatūq;. ¶ Ciuilis belli. quod inter flauianos & uitellianos gestum ē. ¶ Partis aduersæ. uitellianæ factionis: magis enim placet ut ciuile bellum referatur ad uitellianos q; ad antonium: q; & ipse sicut supra dictū est mouit ciuile bellū: cū foret præses superioris germaniæ.

Patrueles

¶ M. AN. Heluidii prisci q; Vespasiani principatu occisus est. ¶ Sāctissimos uiros: innocentes: miræ cōstantiæ: cuius illi sectæ fuerint Satyri carmen demonstrat. Quale coronati inquit thrasea heluidiusq; bibebant Brutorum & Cassii natalibus. ¶ Cuius criminis: ipsi rustico intentati. ¶ Philosophos: philosophiæ professores: ac studiosos. ¶ Heluidium filium: ad patris differentiam qui a domitiano fuerat occisus. ¶ Scænico exodio: ridiculæ fabulæ argumento. ¶ Paridis & œnones: quia ob paridis pantomimi amorem domitiam uxorem domitianus exegerat: fuit ænone paridis uxor: cum qua post raptum Helenæ diuortium

fecit:Strabo est auctor. ¶Diuortium dissidium separationem. ¶E patruelibus:e duobus Sabini patrui filiis: ¶Destinatum designatum. ¶Aduersæ partis:Antonianæ factionis.

nouo quæstionis genere distorsit immisso per obscœna igne nonnullis & manus amputauit satisq; constat duo solos e notioribus uenia donatos tribunum laticlauum & centurionem:qui se quo facilius expertes culpæ ostenderent impudicos probauerant:& ob id neq; apud ducem:nec apud milites ullius momenti esse potuisse.

Item de sæuitia & crudelitate eiusdem.

ERat aut nō solū magnæ:sed & callidæ inopinateq; sæuitiæ. Auctorē summarū pridie q̄ crucifigeret in cubiculū uocauit:assidere in toro iuxta coegit secū hilarēq; dimisit:partibus ēt de cœna dignatus est. Aretinū Clæmētē consularē uirū e familiaribus & emissariis suis capitis cōdēnaturus in eadē uel ēt i maiore gratia habuit:quoad nouissime simul gestanti conspecto delatore eius:uis inqt hūc neqssimū seruū cras audiamus & quo contentius abuteret pati entia hominū nunq̄ tristiorē sententiā sine p̄fatione clæmentiæ pronūciauit:ut nō aliud iā certius atrocis exitus signum esset q̄ principii lenitas. Quosdā maiestatis reos in curiam i duxerat:& cū prædixisset exptū se illa die quā carus senatui esset:facile pfecerat:ut ēt more maiorū puniendi condenarentur:deinde atrocitate pœnæ cōterritus ad leniēdā iuidiā itercessit his uerbis:neq;.n. ab re fuerit ipsa cognoscere

¶PHI. ¶Questionis. tormentorū. ¶Immissio p obscœna igne apuleius scribit sibi i asinū raformato Titionē ardētē mediis inguinibus a fœmina immissū:a qua pernitie se euasisse ait:cum liqda fimo strictim egesta faciem atq; oculos eius fœmine cōfedasset. Seneca iter diros cruciatus enumerat carcerē & cruces & eculeos & uncū:& adactū p mediū hominem:q p oēs artus emergere stipitē:& distracta i diuersū actis cruribus mēbra:& illā tunicā alimentis ignitū:& illatā & itextam nusq; tñ mētionē facit huius supplicii quo seuiebat truculētus domitianus:tāq; ipse extiterit iuenter talis cruciatus: ¶E notioribus. cognitioribꝰ. ¶Laticlauium senatorem a lato clauo nomine iclinato:i usu antiquoꝝ fuerūt mātilia cocco clauata:quibus i cōuiuio usus ē alexāder romanus: fuerunt & uestimēta auroclauata:quibus olim iterdixit tacitus iperator. ¶Et ob id.q se i pudicū asserit satis ꝓbare uideꝫ se nullibi eē metuēdū:cū i pudici & effeminati utpote infames nullius momenti existimētur ad res magnas capescēdas moliēdasue. ¶Auctorē summarū rationatorē significat.qui summas accepti & expensi in codice perscribebat:quiq; cōputo & calculo erat instructus tales facit mercurius i.iiii.ab horoscopo loco:ut inquit firmicus maternus i.iii.matheseos. ¶Assidere i toro.hoc uideꝫ eē specimē iterioris familiaritatis. Sed ex hoc & id genus aliis cōplusculis planissime liquet:uerū id eē:quod memorat Sidonius apollinaris:qui i primo epistolarū refert cōsuetudinē regū naturæ flāmarū bene cōpari:quæ sicut paulū a se remota illuminat:ita satis sibi admota cōburit. Verū ego id de malorū principum cōsuetudine dici tm̄ opinor.cū familiaritas boni pricipis sit tanto splendidior:quāto fuerit iterior:tāto dulcior quāto ꝓximior. ¶Iuxta ꝓpe. ¶Partibus de cena dignatus est.epularū ptes misit ad auctorē sūmaꝝ ex more:quo pricipes partibus ciboꝝ principaliū de cena missis cōuictorē honorabāt.ex hoc cōiectabāt illū eē domitiano carissimū:cū uideret tā comiter tāq; hospitaliter hominē accipi a principe:a quo mox crucifixus é.ltaq; merito dicit seuitia talis iopinata:qs eni opinaret princi pem seuiturū eē cruciabiliter i illū quē tāta comitate ꝓsequebat. Elegāter talis seuitia dicta est cachinās a Mamertino:q̄ scribit i panegyrico ad iulianum:Quis nescit alioꝝ iperatorū hilarē diritatē cachinātēq; seuitiā:a qbus ingenita crudelitas figmēto letitiæ tegebat. Plinius quoq; in panegyrico ad Traianum luculēter inquit. Quod enim tā infidū mare q̄ blandiciæ principū illorū:quibus tāta lenitas tāta fraus:ut facilius eēt iratos q̄ ꝓpitios habere. ¶Emissariis:internūciis conciliatoribusq; furtorū. hoc enim significat emissarius sicut ante dictum est. ¶Simul gestanti.in eodem gestetorio iter facienti:& arretinus clemens significatur: quidam codices habent gustanti.ut intelligas arretinum clementem simul gustasse sentasseq; cum domitiano quod specimen est beniuolentiæ & gratiæ interioris. ¶Delatorem eius.accusatorem arretini clementis. ¶Inquit. domitianus arretino clementi. ¶Hunc nequissimum seruum.ita delatorem clementis appellauit. ¶Cōtēptius cū maiori cōtēptione & despicatu. ¶Quā principii lenitas.quando exordiebatur leniter & clementer:tunc timenda erat sententia tristior & atrocior:quia illud erat indicium seuitiæ blandientis. ¶More maiorum.dictum est in Nerone:quemadmodum more maiorum collo in furcam coniecto:uirgis ad necem cedebantur. ¶Maiestatis.accusatos crimine lesæ maiestatis. ¶Atrocitate pene qua ceruix nudi hominis inseriꝫ furcæ:& corpus uirgis ad necē cediꝫ. ¶Intercessit.uetuit. ¶Ab re.extra ꝓpositū.hæc duo opponūtur ex re & ab re. ¶M.AN. ¶Nouo quæstionis genere:nouo cruciatu. ¶Immisso:& hæc torquendi ratio. ¶Laticlauum: patricium adolescentem. ¶Impudicos:corruptos:corpore pathicos. ¶Auctorem summarum rationū seu cōputorum. ¶Partibus de cœna:ex iis quæ ipsi erant apposita quibusdam dono missis:& quod ad ordinem attinet.Iu.& ipse sumptam de margine cœnæ dixit. ¶Emissariis:quid emissarii essent perspicue supra demonstrauimus. ¶Gestanti:domitiano:sic in Cæsare dictatore Tribunitia subsellia præteruehenti:quum hūc præ

Titio ardēs immissus i guinibus

Auroclauata.

Consuetudo regum flāmæ par

Seuitia cachinans.

Blāditiæ principum infidæ

teruectum quia in curru erat illum gestatum intelligamus. ¶Delatore:clæmentis.s. ¶Hunc nequissimũ seruum:clæmentem. ¶Tristiorem:ab effectu atrociorem. ¶More maiorum ut nudorum ceruix furcæ inseretur cæderetur̃q corpus ad necem.

¶PHI. ¶Permittite patres conscripti.uerba sunt Domitiani: quibus clemẽtiam lenitatem̃q per simulationem pferebat. ¶Difficulter impetraturum. tanq̃ senatus omnio uellet ut maiestatis rei atrocibus penis punirentur. ¶Parcetis oculis uestris.ne.s.uidere cogamini supplicia ex more maiorũ irrogata dãnatis de maiestate:cuius rei inspectio horroris plena é.nec libẽt oculis usurpãda quorũ sensus accerrimus é.sed q̃uis domicianus diceret oculis senatoꝝ eẽ parcẽdũ.ne uiderẽt cruciatus moriẽtium:tamen ipse utpote crudelissimus libenter spectabat cedes dãnatorũ: ut ita pasceret oculos sanguĩe nobilitatis: Hinc cor.tari.neronẽ antepositi domitiano ueluti minus sanguinariũ:q subtraxit oculos: iussitq̃ scelera nõ spectauit:cum sub domitiano pcipua miseriarũ pars esset uidere & aspici:cũ denotandis tot hoĩum palloribus sufficeret seuus ille domitiani uultus & rubor:quo se cõtra pudorẽ muniebat. ¶Liberũ mortis arbitriũ. ut eligat unusq̃sq̃ id genus mortis: quod existimat eẽ mitius & lenius:sicut & sectio uenaꝝ. ¶Senatui ĩterfuisse.tãq̃ psuaserim senatoribus libeꝝ mortis arbitriũ eẽ idulgẽdũ maiestatis reis. ¶Exhaustus.exinanitus cõsũpta materia. ¶Muneꝝ.nõ tã donorũ q̃ spectaculorũ. Stipẽdio qđ adiecerat.supra dictũ quẽadmodũ domicianus addidit q̃rtũ stipẽdium militi au reos ternos. ¶Castrẽses sumptus.ipensas militares. ¶Obnoxiũ se barbaris.princeps tuẽt maiestatẽ ferro & cõpia militũ quorũ numerus diminutus efficit ipm cõtẽptibilẽ apud barbaros obnoxiũq̃ iuriis hostilib⁹. milites enĩ ut iquit lucanus faciũt ĩperatorẽ timẽdũ. ¶Hereret.hesitaret & ĩcertus foret.Nihil pẽsi habuit.elocutio historica est & salustii peculiaris q̃ significat floccipẽdere:& nihil facere. ¶Corripiebant.capiebant inuadebant a domitiano. ¶Quolibet accusatore.indiscriminatim fides habebat unicuiq̃ uel calũniatori & criminationi siue uera siue falsa obiicerent. Accusat amianus marcellinus cõstãtiũ ĩperatorẽ:q̃ aures tã patulas habuerit accusatoribus:ut si qđ dubiũ deferebat aut falsũ:id pliqdo cõptoq̃ acciperet. sufficiebat hoc solũ q̃ qs uel ab sarimico noĩatus eẽt delatus ue.Exitiale pfecto hoc uitiũ é:& ex aula boni principis eliminãdũ:ne boni & isõtes calũniis maloꝝ & sõtiũ circũueniãt.nãq̃ ut olĩ dixit iulianus.hoc pacto qs erit ĩnocẽs si solũmõ accusasse sufficiet. ¶Obiici.ab accusatore pro crimine reo obiectari. ¶Cõfiscabãtur.ad fiscũ principis deriuabant. ¶Audisse se ex defũcto.sẽsus ẽ si inuẽtus eẽt uel unus q̃ diceret ego audiui ex hoc uel illo q̃ mortu⁹ é q̃ uiuebat:q̃ cæsarẽ sibi heredẽ eẽ uolebat:sine alia rõne pbatiõe ue tales hereditates ad fiscum deducebãt. ¶Iudaicus fiscus.tributũ significat quod ex iudeis exactũ ad principis fiscum deuoluebat. ¶Ad quem.iudaicũ fiscum. ¶Iudaicã uitã uiuerent.eadem uectigalia fisco soluebãt hi qui q̃uis iudei nõ essent:tñ ritu iudaico romæ uiuebant:iudaizabãtq̃.martialis meminit huius acerbæ a iudeis exactionis cum ait:Sed quæ de solymis uenit perustis dãnatam modo mentulam tributis. Seuerus imperator iudeos fieri sub graui pena:uetuit item etiam de christianis sanxit.tanq̃ iudaicã & christianã sectam non probaret. ¶Dissimulata origine. Multi reperiebãtur qui originem dissimularent:seq̃ iudeos inficiarentur:ut ita a tributo pendendo essent immunes:tales domitianus deferri uoluit ad iudaicum fiscum. ¶Genti.iudaicæ. ¶Non pependissent.non persoluissent.Pendere enĩ significat soluere:quia æs apud romanos appendebat:& stipendiarii stipem pendebãt.ab eo scribit Ennius:peni stipendia pendũt. Hinc dispensatores & libripendes dicti:unde & impendia inclinant. ¶A procuratore.s.cæsaris & fisci imperatorii.aduocatũ fisci primus adrianus instituit.

Ne sint aures patule criminatoribus

Pẽdere æs Dispẽsatores Libripendes

¶M.AN. ¶Difficulter:quasi nollet id sibi concessũ iri. ¶Barbaris:barbarorum motibus. ¶Neq̃ secius:haud minus. ¶Hæreret:mente & cogitatione. ¶Crimĩe quolibet:tam uero q̃ falso. ¶Alienissimæ:nihil ad fiscum attinentes. ¶Fiscus:tributũ fisco ascriptũ iudeoꝝ:qui tum romæ erant. ¶Deferebant:tãq̃ iudeorũ numero habẽdi uectigales delatorũ calũnia fiebant. ¶Dissimulata:celata. ¶A procuratore:fisci

permittite patres cõscripti a pietate uestra impetrari: quod scio me difficiliter impetratum ut dãnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam & parcetis oculis uestris: & intelligent me omnes senatui interfuisse.

De rapinis & extorsionibus & aliis gestis eius.

EXhaustis operũ ac numerum indensis stipendioq̃ quod adiecerat:tentauit quidem ad releuandos castrenses sumptus militum numerum diminuere: sed cum obnoxium se barbaris per hoc animaduerteret:neq̃ secius eo in explicandis oneribus omnibus habere: nihil pensi habuit quin prædaretur omni modo bona uirorum ac mortuorum usq̃quaq̃ quolibet & accusatore & crimine corripiebantur. Satis erat obiici qualecũq̃ factum dictũq̃ aduersus maiestatem principis confiscabant̃ alienissimæ hæreditates uel existente uno qui diceret audisse se ex defuncto cum uiueret hæredem sibi Cæsarẽ esse. Præter cæteros iudaicus fiscus acerbissime actus est:ad quem deferebantur qui uelut professi iudaicam intra urbem uinerent uitam:uel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissẽt. Interfuisse me adolescentulũ memini:quum a procuratore frequentissimoq̃ consilio inspiceretur nonagenarius senex

¶PHI. ¶An circũsectus:circũcisus:iudei ex circũcisiõe dignoscũtur:qdã nonagenarius cũ se iudeũ esse negaret:inspectus fuit a ꝓcuratore fisci an foret circũcisus:inde recutiti dicti.Mar.& recutitoꝝ fugis iguina iudeoꝝ.Persius:recutitaq; sabbata palles.Sidonius quoq; ait:fert recutitoꝝ primordia iudeoꝝ ab Oratio iudeus appella dictus est ob circũcisionẽ pelliculæ:quæ ut inquit lactãtius figura est & typus significãs cordis circũcisionẽ:qm̃ pars illa corporis quæ circũcidit habet quãdã similitudinẽ cordis & est pudẽda:& nudãdũ esse pectus.i.apto & simplici corde oportere nos uiuere.ob hãc cãm deus nudari eã iussit:ut hoc argumẽto nos admoneret:ne inuolutũ pectus haberemus.i.ne qd pudendũ facinus inter cõsciẽtiæ secreta uelarem⁹.Nã illa carnis circũcisio i iudeis nisi significaret cordis circũcisionẽ:careret utiq; rõe:qa si deus id uellet sic a pricipio formasset hoiem ut ꝓpuciũ nõ haberet.Circũcidebant aũt iudei cultris lapideis:unde scriptũ est i iosue: fac tibi cultros lapideos & circũcide secũdo filios israel.Scribit herodotus in.ii.egyptios & colchos & ethiopas ꝓputia circũcidi:aitq; iudeos cõfiteri se ab ægyptiis didicisse circũcisionẽ.Sed utrũ ægyptii ab æthiopib⁹:an æthiopes ab ægyptiis didicerit circũcidi uirilia sibi ait nõ liquere.Strabo i.xvi.auctor est circũcisiones a iudeis institutas eẽ,ex supstitiõe.Cor.ta.circũcidere inqt genitalia ĩstituere iudei:ut diuersitate noscant trãsgressi in morẽ eoꝝ idẽ usurpãt.Olim iudei mouerũt bellũ cõtra adrianũ:qa utebant mutilare genitalia:adeo ptinax est supstitio. Obiter inserẽda uidetur questio nõ indigna explicatu:cur Iu.mẽtionẽ faciẽs de iudeis dixerit quoꝝ cophinus fenũq; supellex.& altero itidẽ loco:cophino fenoq; relictis.Nota sunt mihi oia illa q̃ a commentatoribus dñr:& q̃ a ꝓfessoribus in gymnasiis litteratoriis referũtur:sed curiositati minime faciũt satis nã q̃uis sensus simplex & obuius uideat:tñ nescio qd archanũ subesse licet suspicari diligẽtius introspiciẽti nõ.n.sine cã bis noiasse uideri põt cophinũ & fenũ in iudaica suppellectili.Fateorq; me in alia nunc eẽ q̃ pri⁹ fuerim opinione:antea simpliciter exponebã id referẽdũ eẽ ad pauptinas iudeoꝝ reculas tenuissimãq; suppellectilẽ q a domiciano exhausti acerbitate tributoꝝ:nihil aliud in bonis retinebãt nisi cophinũ & fenũ friuola.s.& nugatoria.Nũc uero cophini nomẽ peculiari supstitione iudaica sciẽter & nũcupatim usurpatũ esse a poeta nõ ambigo:cũ legerim apd duos scriptores idoneos.iudeis cophinũ assignari ꝓpe peculiariter: nãq; dauid psalmographus idẽq; rex israhelitaꝝ sic cecinit in psalmo.lxxx.αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδουλεύσαν.i.manus eius in cophino seruierunt.Sidonius quoq; apollinari in.v.epi.nõ iscite dixit:pharao incedat cũ diademate israhelitica cũ cophino.Cur aũt cophino speciatim uterent iã diu est quod quero Quod aũt legimus apud nicolaũ de lyra interptem dauitici psalterii tãtisp sequar:donec inuenero melius. Ille enim enarrãs locũ ex psalmo iã ꝓdictũ exponit:iudeos id tpis quo ab egyptiis duro famulatu ꝓmebant coactos eẽ exportare in cophino feces & stercora de ciuitatibus egyptioꝝ:ex quo postea liberati a iugo egyptiacæ seruitutis uideri põt instituisse ut cophinũ gestarẽt:ad ppetuũ huiusce rei monumẽtũ:sicut ẽt fenũ illis in usu fortassis erat ꝓ paleaꝝ memoriã.quas ad cõficiẽdos lateres ab egyptiis prio accipe solebãt:mox interdicẽte pharaone:coacti sunt ipsimet colligere paleas fenũ & stipulas sine adminiculo alieno: dispsusq; est totus iudeoꝝ populus in omnem terram egypti ad colligendas paleas.historia latissime explicat i exodo & cõcinniter enarrat a iosopho in secundo autiquitatum & qm̃ hæc res suspicios indagine tractatur: quid uetat suspicari ideo cophinũ a iudeis priuatim usurpari:quia Moyses ille cõditor legũ maximus seruatorq; gentis iudaicæ memoratissimus cũ esset infantulus fuit a matre expositus in ripa nilotica inclusus in cophino iunceo siue fiscella scirpea:quẽ filiã pharaõis sublatum nutriuit adoptauitq; in filii locũ.uocauitq; eũ moysem:quod lingua hebraica significat ex aqua seruatũ:sed nõ putẽtur hæc uelut dogmata ut inqt origines a nobis esse prolata sed tractandi more requirẽdiq; discussa.Soleo enim talia nõ ut asserotor sed ut opinator excutere:iam ex hac nostra opinor curiosa obseruatione lector.admonebit.poetaꝝ sensa esse pensitacius inrospicienda:& mox erudicius enucleanda:atq; promenda.sed iam pergamus reliqua:ne diutius q̃ par est extra calcem decurrat oratio.¶Ciuilis animi:ciuili moderatiõe & politica modestia ꝓditi ciuilitatem:quã græci πολιτικὴν uocant.Plato platonicusq; apuleus intelligi uolunt.ex numero uirtutũ: a qua uniuersa spectentur atq; discernantur:quæ fortunatum statum faciet ciuitatis cuius partes sunt legalis & iuridicialis medicina & exercitatio.¶Confidens:nomen est reprensioni obnoxium.& hic accipitur pro ĩprobo audacii & temerario:sicut apud Terẽtium est parasitus phormio homo cõfidens.unde & cõfidẽtia reprẽsibilis est:quo noie temeritas & audacia significatur:pacuuius grãdẽ atq; atrocẽ coercẽ cõfidentiã: Cicero ꝓ cecina nec minus uiget inquit nec minus confidẽs:quã est ille Terentianus phormio.¶Immodicus:non seruans modum nec temperamẽtum:qua res cum oẽs tum principes maxime decet.¶Ex histria:histria a flumine histro cognominata est.excurrit ut peninsula:tuditanus domuit histros statuãq; ob id sibi posuit: auctor plinius.¶Manum præbuit:signum in ciuilitatis ac insolentie est pro osculo manum præbere: sed insolẽtius olim egit caligula:qui pompeio porrexit ad osculandum pedẽ.¶Generum fratris:maritum iuliæ titi filiæ.¶Albatos ministros:albis uestimẽtis indutos & ob hoc elegãtiores cultioresue:q̃ priuato cõueniret.albati epulo intererãt ut docet Cicero in oõne cõtra uatiniũ & ab oratio dictũ est.ille repotia natales alioq; dierum festos albatus celebret.Refert uopiscus senatores omnes tanta esse letitia elatos creato tacito principe ut albati sederent albasq; hostias imolarent.scribit Plato in.xii.de legibus colorã albũ diis esse congruẽtem ¶M.AN. ¶Circũsectus:circũsectã & recutitã hẽt mentulã.¶Ciuilis:sed supbus & elatus.¶Reuersæ cæ-

Recutiti

Appella

De circũcisione

Cultri lepidei

Qui circũcidãt

Ciuilitas

Cõfidẽs

Cõfidẽtia

Histria

Albani ministri

nidi. ¶ Manum: pro oſculo. Generum fratris: cui iulia Titi filia nupſerat. ¶ Albatos miniſtros: albis credo ueſtibus cultos: ac nitidos. q. Titi fratris fauore & impenſa id fieret.

Nõ ẽ bona multitudo imperatorũ

¶ PHI. ¶ οὐκ ἀγαθὸν. i. nõ eſt bona multitudo imperatorum. olim dion. ſyracuſanus uerſum illum homericum retulit ex ſecunda iliados rapſodia. in quo hæc ſententia eſt. non poſſe bene regi rempu. multorum imperiis. & alius dixit non eſſe bonã Cæſarum multitudinem: & Caligula dicebat. unus ſit rex. unus dominus. ¶ Redidiſſe: tanq̃ debitum reſtituiſſe. hoc autẽ ideo dicebat: quia in bello ciuili uitelliano. patre & fratre abſentibus ipſe Romæ cuncta cõfecerat: & capitolium una cum ſabino patruo uelut arcem occupauerat tãdem profligatis uitellianis militib⁹ Cæſar ẽ cõſalutatus: ex quo uidebaꝫ ipſe imperium dediſſe patri Veſpaſiano & fratri Tito.

Puluinar

¶ Vxore: domicia. ¶ In puluinar ſuum: tanq̃ religioſum & imperatoriũ: eſt enim puluinar dicatum diis: quod & impatoribꝰ tanq̃ diuis tribuitur. Iu. feda lupanaris tulit ad puluinar odorẽ & ipſũ miniſtros hr̃e ꝓclamauit, οὐ κάγαθὸν κολυκοῖ ῥᾴνοῦ.

De elatione & uanagloria eiuſdem.

PRincipatũ uero adeptus neq; in ſenatu iactare dubitauit & pr̃i ſe & fr̃i ĩperiũ dediſſe illos ſibi reddidiſſe. neq; in reducenda poſt diuortium uxore dicere uocatam eã in puluinar ſuũ: acclamari ẽt in amphitheatro epulari die libenter audit dño & dominæ feliciter: ſed & capitolino certamine cunctos ingenti cõſenſu præcantes ut Palfurium ſurã reſtitueret: pulſum olim ex ſenatu ac tũc de oratoribus coronatum: nullo reſponſo dignatus tacere tantummodo iuſſit uoce præconis. Pari arrogantia cum procuratoꝝ ſuorum noĩe formalẽ dictaret epiſtolam ſic cœpit. Dominus & deus noſter ſic fieri iubet unde inſtitutum poſt hac ut ne ſcripto quidem ac ſermone cuiuſquã appellaretur aliter. Statuas ſibi in capitolio non niſi aureas & argenteas poni pmiſit: ac ponderis certi: lanos arcuſq; cum quadrigis & inſignibus triũphorum per regiones urbis tantos aut tot extruxit: ut cuidã græce inſcriptum arcui ſit. Conſulatus. vii. x. cœpit: quod ante eum nemo: ex quibus ſeptem medios

¶ Dicere: repete non dubitauit. ¶ Epulari die: diem epularem uocat: quo epulum populo dedit. ¶ Domino & dominæ feliciter: hæc eſt acclamatio: qua populus per aſſentationem in epulo acclamauit Domitiano tanq̃ domino: & uxori domitiani tanq̃ dominæ: quæ & auguſta fuit appellata. in hoc ualde diſſimilis fuit Domitianus Auguſto: qui nomen domini tanq̃ maledictum ſemper exhorruit. ¶ Capitolino certamine: ante dictum eſt quinquenale certamen capitolino ioui inſtitutum fuiſſe a domitiano. ¶ Reſtitueret. in priſtinam ſenatoriam dignitatem reduceret. ¶ Palfurium: uidetur hic eſſe ille palfurius: de quo ait iuuenalis. ſi quid palfurio ſi credimus armilato. ſparcianus meminit ſuræ: cuius ſuffragio adrianus ad pleniorem traiani amicitiam uenit ab eodem comperit ſe adoptãdum eſſe a traiano. ¶ Tunc: in certamine capitolino in quo certabatur proſa oratione græce latinæq; inter oratores. ¶ Nullo reſponſo: ſpecimen maximæ arrogantiæ nihil reſpondere. ex quo ſuperbi dicti: qui reſpondere dedignantur. Cicero partim te ſuperbum eẽ quod nihil reſpondeas. ¶ Formalem: ex formula: unde & formularii dicti. ¶ Dñs & deus noſter: ſcribit ſextus Aurelius quod Domitianus more Caligulæ dominum ſeſe deumq; dici coegit. Euſebius in chronicis primus iquit Domitianus dominum ſe & deum appellari iuſſit. hinc illud a poeta aſſentatore dictum ẽ edictum domini deiq; noſtri quo ſubſellia certiora fiunt. ¶ Aliter: q̃ ſcilicet nomine domini & dei. tanq̃ uoces hominum dare poſſint celum. ¶ Statuas: non niſi aureas. in hanc ſententiam ait eutropius. nullam ſibi niſi auream & argenteam ſtatuam in capitolio paſſus eſt poni. regum Romanorum ſtatuas fuiſſe in capitolio poſitas teſtis eſt plinius in. xxxiiii. ¶ Ianos arcuſq; ſimulacra iani plurima a domitiano fuiſſe extructa ſignificat una cum arcubus triumphalibus multiiugis. multos autem ianos fuiſſe Romæ dicatos ſignat ouidius cum ait. cum tot ſint iani cur ſtas ſacratus in uno. fuit ianus a numa rege dicatus digitis ita figuratis: ut trecentorum quinquaginta quinq; dierum nota. per ſignificationem anni tempori & æui ſe deum indicaret. ¶ Per regiones urbis. quæ ſunt. xiiii. ¶ Tantos aut tot: alterum ad magnitudinem alterum ad numerum eſt referendum. ¶ Inſcriptum arcui ſit. in nullo tranquilli codice: q̃uis curioſe ueſtigauerim inuenire potui hanc arcus inſcriptionem. Si licet indagine ſuſpicioſa coniectare: coniectemus fuiſſe in arcu illo inſcriptum notatumq; numerum eorum arcuum & ianorum: quos extruxerat Domitianus. ¶ Septem decem: papinius in quarto ſiluarum ſeptimumdecimum Domitiani cõſulatum adorat illo carmine. læta bis octonis accedit purpura faſtis.

Superbi

Formulari

Dñs & deus

Statuæ regũ in capitolio

¶ M. AN. ¶ οὐκ ἀγαθὸν κὸ ἄυκοι ῥᾴνοῦ: non bonum regnum pluribus commune. ¶ Imperium dediſſe: quia ſcilicet in uitelianos cum patruo Sabino inſurrexiſſet: unde illa Martialis aſſentatio. Aſſeruit poſſeſſa malis pallatia regnis. Prima ſuo geſſit pro ioue bella puer: ſed tacitus uerius omnia exequitur. ¶ Epulari die: quo datum eſt populo epulum: Papinius. Vna ueſcimur omnis ordo menſa. Parui: fœmina plæbs: eques: ſenatus: & mox paulo. Iam quiſquis is eſt inops beatus. cõuiuã ducis eſſe gloriatur. ¶ Dño & dñæ quã appellationẽ Auguſtus in primis auerſabaꝫ. Euſebius Domitianus ait ſe dñm & deum appellari iuſſit.

Mar.Edictū dñi deiq; nostri.¶Palfuriū:Iu.Nā si palfurio credimus armillato.¶Pulsum senatu:senatorio ordine eiectum.¶Ac pōderis certi:sed centeni libentius legerim.Papinius de statua Domitiano dicanda Da capitolinis æternum sedibus aurę.Quo niteant sacri centeno pondere uultus.¶Iānos:ad ædificii rationem allusit:de iani templo in augusto diximus.¶Consulatus septendecim:decies septies consul fuit.

continuauit:omnes aut pene titulo tenus gessit; nec quenq; ultra calen.mai; plures ad idus usq; ianuarias.Post autē duos triumphos germanici cognomine assumpto septembrē mensem & octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumq; trasnominauit:quod altero suscepisset impium:altero natus esset.

¶PHI.¶Continuauit.contra legem annalem:quæ uetat itra decē ānos eūdē capi magistratū ¶Titulo ten°.ut cōsul tm mō diceret citra administrationē cōsulatus.¶Plures scilicet cōsulatus.¶Post duos triumphos.alterū de cattis altęx de dacis.¶Germanici cognomine assūpto:germanicum dictū esse Domitianū a germanis deuictis nō pauci testantur:inter quos ait filius i tertio punicoꝝ.At tu transcendēs germanice facta tuoꝝ.& papini° in q̄rto siluaꝝ.parua loquor nec dum æquo tuos germanice uultus.Item Cæsaris insignēq; apit germanicus annum.traianum quoq; germanici nomen accepisse testatur plinius in panegyrico ¶Germanicū Domitianūq;.macrobius i primo saturnaliū sic refert.mensis september principalem sui nominis retinet appellationem:quem germanici appellatiōe:octobrem uero suo nomine Domitianus inuaserat.sed ubi infaustum uocabulum ex omni ære uel saxo placuit eradi:menses quoq; usurpatione tyrannice appellationis exuti sunt.ob hoc dixit Martialis Domitianū annis autumnos accomodare:cum September & October menses sint autumnales:quibus ipse nomē germanici & Domitiani imposuit.Idem Germanicas.Cal.appellat Septembres.¶Altero septembre.¶Altero.Octobre.ut.n.ante dictum est natus est Domitianus uigesimo quarto die mensis Octobris.cum autē hoc nomen Domitianus constet decem litteris festiuiter & adulatione dixit Martialis.sutilis aptetur deciens rosa crinibus:ut sit qui posuit sacræ nobile gentis opus.quo dicto significatur Domitianus:sicuti sequētibus uersibus signatur Germanicus:quod nomen & ipsum constat decem litteris.nūc bis quina mihi dabasia:fiat:ut illud nomen ab odrysio quod deus orbe tulit.¶Amicoꝝ.¶Conspiratione.eutropius & orosius scribunt Domitianum interfectum fuisse in palatio suoꝝ coniuratione.¶Simul & uxoris.Sextus aurelius refert ascitam esse in consilio coniuratorum Domitiam uxorem tyranni Domitiani ob amorem paridis histrionis.¶Adolescentulo.Domitiano.¶Chaldei.genethliaci & scientiæ syderalis periti:uulgus auctore gellio:quos gentilicio uocabulo chaldeos dicere oportet:mathematicos dicit.sunt autem chaldei in babylonia philosophi & astrologiæ scientissimi:qui ex diuturna obseruatione siderum scientiam putātur effecisse:ut prædici posset:quid cuiq; uenturum.& ex quo quisq; fato natus esset:chaldeorum astronomicorum genera multa sunt.nam quidam orcheni dicuntur.quidam borsipeni:de chaldeis strabo in.xvi. Mar.Tullius in primo de diuinatione Au.gellius in.xiii.multa memoriæ prodiderunt:sed diodorus i.iii. bibliotheces latissime explicauit dogmata chaldeoꝝ:quos astrologiæ ultra cæteros fuisse peritos memorat:eosq; prædicere futura ita euidenter:ut miꝝ & supra hominum ingenia esse credatur.iuuenalis.chaldeis sed maior erit fiducia.Plinius scribens de ortu & occasu syderum in octauodecimo chaldeam sectam in multis sectatur.¶Super cenam.in cena intercenandum.¶Fungis abstinentem.tanq; cibo mortifero: fungorum numerosa sunt genera:inter quos suilli numerantur ueneris accommodatissimi:qui olim familias interemere & tota conuiuia & aneum serenum præfectum neronis uigilum & tribunos & Centuriones.noxii sunt fungi qui in coquendo duriores fiunt.innocentiores qui uitro adito percoquuntur.tutiores fient cum carne cocti:aut cum pediculo piri.prosunt & pira confestim sumpta.debellat eos & aceti natura:quæ ipsis contraria est.¶Ignarum sortis suæ.nescia mens hominum fati sortisq; futuræ:tanquam uis fati:quæ ineffugibilis est:traheret Domitianum ad mortem biothanatam hoc est uiolentam & ferro inferendam.

Germanicus dictus

Septēber germanic°
October domitian°
Domitianus decē litteris
Germāicus
Chaldei
Chaldea secta
Suilli fugi
Vt fugi hāt tutiores

De cōiuratōe cōtra eū facta; & suspitōe mortis quā hēbat.

PEr hæc terribilis cūctis & iuisus tādē oppressus est amicoꝝ libertorumq; ītimoꝝ cōspiratōe simul & uxoris:annū diēq; ultimū uitæ iāpridē suspectum hēbat:hora ēt necnō & genus mortis.Adolescentulo chaldæi cuncta prædixerant.Pater quoq; sup cœnam quandam fungis abstinentem palā irriserat:ut ignarum sortis suæ; qđ non ferꝝ potius timeret.Quare pauidus semper atq; anxiꝰ minimis ēt sususpitōibus præter modū commouebatur.ut

¶M.AN.¶Germanicū Domitianūq;:qđ germanicus sit Domitianus cognominatus p̄ter Tranqllū.Iu.carmen demonstrat:& in scripto radiat germanicus auro.Papinius:Ante palladiæ talē germanice nobis:de trāsnominatiōe mēsiū Eusebius duo iqt mēses aliter appellati Septēber germanicus & october Domicianus.Mar.Augustus æstates & Domitiaus autumnos.¶Altero:septembri suscepisset imperium.¶Altero:octobri nasci contigisset:nam.xi.calē.nouembris est natus.¶Vxoris:Domitiæ.¶Adolescentulo:Domitiano.¶Caldei:mathematici astrorum periti.

¶PHI. ¶Edicti gratiã facere. supra dictũ est Domitianum edixisse: nequis in italia nouas uites pangeret, utq; in ꝓuintiis uineta succiderentur. sed exequi rem nõ ꝓseuerauit: & huius edicti ꝓ remissionem gratiã fecit compulsus libellis: qui Romæ sparsi fuerant cũ his uersibus græcis ΚΗΝ μὲ φᾶ γίσεωιρίξαν οἰὼσ ἐτικαρ̃ωφορησ̃ω. σσσον ἐπισπ̃εισαι καισαρι ὀὺομένω̃. quoꝝ hoc est intrãmentũ. sic. n. loquit uitis uel si me ad radicẽ comederis: tantũ tamẽ uini producam quãtum imolando cæsari possit infũdi: sũt autem uersiculi ab eueno conditi: quos ita emulatus est Ouidius in primo fastoꝝ. Rode caper uitẽ tamen hic cum stabis ad aras. in tua qd spargi cornua possit erit. sed festi uiter immutata dictio est in libellis Romæ sparsis: nã ꝓ trago hoc est capro nõ incõcinniter Cæsaris nomẽ subsit tutum fuit ut ita domitianus taxaret: qui per hos uersiculos neci destinabat uelut uictima. inter cuius cornua uinum fundi solebat in immolatione. ¶Nouum: & excogitatum honorem. quis foret hic nouus honor inibi statim declarat ut: s. equites trabeati. i.ueste trabea induti ꝓcederent Domitianũ consulatũ gerẽtẽ sed ex formidine qua agitabat hũc honorem sibi decretũ recusauit: cũ alioquin foret appetentissimus nouoꝝ honoꝝ. ¶Quibus sors obtigisset ꝓ sortitionẽ id munꝰ obeundũ euenisset. ¶Cũ hastis more armigeroꝝ: q cũ lãcea ibãt tales erant armigeri Alexandri. ¶Suspecti piculi. piculũ de morte Domitiani significatur. qd ipe suspectũ habebat ut pote a chaldeis ante ꝓdictũ. ¶Sollicitior in dies. quotidie magis. magisque sollicitus & anxius. ¶Phengite lapide. scribit plinius ĩ. xxxvi. repertum esse lapidẽ in capadocia Neronis principatu duritia marmoris candidũ atq; trãslucentẽ: qui ex argumẽto phengites appellatus est. φᾶ γῶ. n. apud græcos significat illumino: & φᾶγοσ. lumen: unde phengites luminosus dictus. hoc lapide construxerat nero edẽ fortunæ: quam aurea domo complexus est. quare etiam toribus opertis iterdiu claritas diurna erat: haud alio quam speculari mõ: tanq; inclusa luce nõ transmissa. Domitianus distrinxerat uariegaueratq; phengite lapide parietes porticuum: & ambulationum: ut ex eius splendore translucido uideret: quid fieret a tergo: ne ex insidiis incautus opprimi posset. ¶Pleraq; custodias. in notis seruii annotauimus & in superioribꝰ explicatum est custodias dici carceratios & eos: qui custodia carceris continentur. in quo significatu hic accipitur. ¶Cathenis. custodiarum scilicet quibus inditæ erant cathenæ: sicut uinculatis nexisq; innecti solẽt. ¶Patroni necem. ne liberti in patroni cedem conspirarent: præsagibat enim se manibus libertorum periturum. ¶Epaphroditum a libellis. in Nerone dictum est: quemadmodum epaphroditus libertus neroĩs: qui libellis erat præpositus: iuuit patronum Neronem iugulo ferrum adhiere seq; confodere. hunc pena capitis condemnauit Domitianus ob hoc solum: q; patronum Neronem adiuuisse existimabatur in morte sibi conscisciendã: ut hoc exemplo cauerent reliqui abstinere a nece patroni. ¶Post destitutionem. cum nero ab omnibus fuisset destitutus. desertusq;. ¶Manu eius. scilicet epaphroditi liberti: a quo horti epaphroditani nominati: quorum meminit frontinus in. i. de aquæ ductibus. ¶Patruelem suum. ante dictũ est patrueles fratres dici ex duobus fratribus progenitos. hic filius fuerat flauii sabini fratris Vespasiani. ¶Contentissimæ. despicatissimæ. ¶Abolito priore nomine. cum nollet a nominibus ĩpositiuis filios patruelis sui amplius appellari sed alterum nomine patris alterum suo.

¶M. AN. ¶Quibus sors obtigisset: quid id munus sortiti essent. ¶Trabeati: trabea ueste culti: de trabea & equitibus trabeatis semel atque iterum supra. ¶Phengite: Plinius Nerone principe repertus est in cappadocia lapis duritia marmoris candidus atq; transluces etiam qua parte fuluæ inciderant uenæ ex

Rode caput uitem,

Phengites lapis

Custodiæ

edicti de excidendis uineis ꝓpositi gratiã facere non alia magis re compulsus credatur: q̃ quod sparsi libelli cum his uersibus erant, ΚΗΝ μὲ φᾶ γῆσ ἐπιρίξῶ οἰὼσ ἔτικαρ̃οφορισ̃ω. οσ σοῦ ἐπισπ̃εισαι καισαρι ὀὺομένω̃. Eadem formidine oblatũ a senatu nouum & excogitatum honorem q̃q̃ omnium taliũ appetentissimus recusauit: decretum erat ut quotiens gereret consulatum equites Roma, qbus sors obtigisset trabeati; & cum hastis militaribus præcederent eum inter lictores apparitoresq;. Tempore quoq; suspecti periculi appropinquante sollicitior in dies: porticuum in quibus spatiari consueuerat parietes phengite lapide distinxit: e cuius splẽdore ꝓ imagines qcqd a tergo fieret: prouideret. Et nec nisi secreto atq; solus plæraſq; custodias receptis quidẽ in manu cathenis audiebat: utq; domesticis psuaderet: ne bono quidẽ exemplo audendã esse patroni necem: Epaphroditũ a libellis capitali pœna condemnauit: qd̃ post destitutionẽ Neroi adipiscenda morte manu eius adiutus existimabatur.

## De patruele per cum occiso & quibusdam prodigiis mortis eius.

DEniq; Flauiũ clœmẽtẽ patruelẽ suũ cõtemptissimæ inertiæ: cuius filios ẽt nũc paruulos successores palã destinauerat: & abolito priorẽ noĩe alteꝝ Vespasianũ appellari iusserat: alteꝝ Domitianũ: repẽte ex tenuissima suspitione

argumento phengites appellatus. ¶Plæraſq; cuſtodias: plures i cuſtodia poſitos. ¶Receptis cathenis eorum. ſ. qui cauſam & uinculis & cathenis dicebant ne quid illi in ſe moliri poſſent. ¶Ne bono quidem. exemplo. q. d. ne patrono quidem iubente. ¶A libellis: ac ſi a manu ſi a pedibus dixiſſet. ¶Manu eius: epaphroditi. ¶Contemptiſſime: deſpectiſſimæ. ¶Ex tenuiſſima ſuſpitione: quæ ea fuerit nō dicit: ſed forte quia Domicilla ſororis eius filia chriſtianum nomen receperat: & ob id a ſe relegata alienati a priſtino in Domitianum ſtudio patris ſuſpitionem iniecerat.

tantū nō ipſo eius cōſulatu iteremit: quo maxime facto maturauit ſibi exitū. Cōtinuis octo mēſibus tot fulgura facta nūciataq; ſunt: ut exclamauerit: feriat iam quē uolet. Tactum de cælo capitoliū tēplūq; flauiæ gētis ltē domus palatinæ & cubiculum ipſius: atq; etiam eius baſi ſtatuæ triumphalis titulus excuſſus ui procellæ in monumentum proximum decidit. Arbor quæ priuato adhuc Veſpaſiano euerſa ſurrexerat. tunc rurſus repente corruit: prænestina fortuna toto imperii ſpacio annum nouum lætam eandemq; ſemper ſortē dare aſſueta: exremo triſtiſſimam reddidit: nec ſine ſanguinis mentione. Mineruam quam ſuperſtitioſe colebat: ſomniauit excedere ſacrario: negantemq; ultra ſe tueri eum poſſe quod exarmata eſſet a loue. Nulla tamen re pinde motē quā reſpōſo caſuq; Aſceletarionis mathematici. Hūc delatū

¶PHI. ¶Tantum non. ſenſus eſt. Domitianus interemit flauium patruelem ſine ulla contatione: hoc ſolum obſeruans ne i cōſulatu eius interimeret. alii codices habent tantummodo ut ita coniungas ex tenuiſſima ſuſpitione tantummodo Domitianū interemiſſe patruelem adhuc cōſulatum gerentem ut ita delictū Domitiani fiat atrocius ex digni te patruelis occiſi. magis placet legas tantumnū: & exponas uel etiam: in ipſo conſulatu fuiſſe interemptum a Domitiano patruelem: tanq; procraſtinare non potuerit differreq; cedem: donec ille abiret conſulatu. ſuper hac particula tantumnū alibi ſatis multa. ¶Feriat iam quem uolet. fulmina diurna ioui attributa ſunt

Fulmina diurna ioui

nocturna ſūmano cū crebra fulmina fierent exclamauit Domitianus feriat iupiter ſuo telo. iam quem uolet: quaſi diceret ēt ſi me pcutere uoluerit: ſed ut inqt ueriſſime lucretius. iouis telūp ſepe nocētes preterit exanimatq; idignos inq; merentes. ¶Tactū: fulmine pcuſſum. fulminatio aūt capitolii & tēpli flauiæ gētis portendebat exitiū Domitiano a quo utrunq; fuerat exedificatū. ¶Domus palatia. edes impatoriæ. ¶Et cubiculum ipſius. ſ. tactum de celo eſt. ¶E baſi. tituli ferme in baſibus ſtatuaꝝ iuſcribuntur obiter annotādum baſes quoq; latine dici ſuſtentacula uaſoꝝ: quibus uulgo utimur in menſa: ſicut etiā uernacula noſtra lingua appellitantur. iabolenus iuriſconſultus ait: cui corinthia uaſa legata eſſent: & baſes huic quoq; eoꝝ uaſoꝝ collocandoꝝ cauſa paratas deberi trebatium reſpondiſſe. ¶Titulus excuſſus. cum tituli ſoleant ſcribi in baſibus ſtatuaꝝ. fulmine excuſſus eiectuſq; titulus eſt ex ipſa baſi ſtatuæ Domitiani triumphalis: qui turbine & tempeſtatis uehementia decidens in proximū ſepulchꝝ fecit omen mortis ipſi pcincipi. ¶Vi, procelle. repentini flatus ſi late ſiccam ruperint nubem, pcellam gignūt: quæ uocatur a græcis ecnephias. apuleius in coſmographia ait procellam fieri quæ a græcis preſter dicitur: cum maiore ui torti ſunt ſpiritus exploſi de hiatibus terræ. plinius in. xviii. refert tempeſtatum noīe grandines & procellas intelligi: & hæc ab horridis ſideribus exire ueluti ab arcturo orione hedis. a, pcella procelloſus iclinatur. ¶Arbor euerſa ſurrexerat. cupreſſū ſignificat: q̄ conſpicua altitudine cum repente procidiſſet. poſtera die eodē ueſtigio reſurrexit, pcera & late uireſcens. quæ ſicut Veſpaſiano admodum iuueni claritudinem imperiumq; portenderat: ita nunc iteꝝ corruens infortunium ruinamq; Domitiano denuntiauit. ¶Preneſtina fortuna. preneſte. quæ ciuitas eſt latii fortuna religioſe colebatur: ex quo carneadem clitomachus ſcribit dicere ſolitū nuſquam ſe fortunatiorem: quam preneſte uidiſſe fortunam. de inuentione ſortium prænestinaꝝ ſcribit Cicero in ſecundo de diuinatione. hinc filius. ſacriſq; dicatum fortunæ prænęſte iugis: ſenſus eſt. cum Domitianus per totum imperii ſui tempus accepiſſet ſortes a fortuna prænestina felicitatem ſignificantes: extremo anno ſortem triſtiſſimam accepit. qua mentio ſanguinis futuri continebatur. ¶Annum nouū. Ouidius. Dic age frigoribus quare nouus incipit annus. ſcribit ſeneca ſe anno nouo auſpicari ſolitum legere ſcribere dicere aliquid: ut ita totus annus feliciter iret. ¶Quam ſuperſticioſe colebat quintilianus numē mineruæ familiare Domitiano fuiſſe refert. ante dictum eſt ex auctoritate philoſtrati quemadmodum filius palladis Domitianus dicebatur. unde & Martialis aſſentans Domitiano ſicluſit. pallada prætereo res agit illa tuas. ¶Sacrario. in quo ab ipſo religioſe colebatur. ¶Exarmata. deſpoliata armis: quibus eum hacten⁹ tutata fuiſſet. arma autem palladi hæc aſſignant clipeum & acute cuſpidis haſtam. Dat Galeam capiti: defenditur egide pectus: Martianus clipeum hinc palladi datum ait: ſapientia quod regat orbem uel ratiōis opem: quod ſpumea prælia poſcant. haſta etiam uibrans penetrabile monſtrat acumen: dantur etiam fulmina mineruæ: lampridius exarmatas feras uocat feritate poſita. per manſuetarios manſuefactas: quæ & cicures a luculentis ſcriptoribus nominatur. ¶Perinde. tantum. ¶Quam. quantum. ¶Delatum: a delatore nominatum accuſatumq;.

Fortuna preneſte fortunata

Annus nouus

Filius palladis

Arma palladis

Cur clype⁹ palladi

¶M. AN. ¶Tantū nō in ipſo conſulatu. q. d. ſtatim quod conſulatu abiit. ¶Feriat: Iupiter. ¶Statuæ triū phales: ipſi⁹ Domitiani. ¶Arbor: cuꝑſſus i qua factū diximꝰ, pdigiū i auito Veſpaſiani agro. ¶Annū nouū:

ineuntem annum. ¶Exarmata:armis exuta:quibus ad id tempus eum tutata esset. ¶Perinde:tñ. ¶Cõmotus:exterritus. ¶Casu:exitu. ¶Delatum:accusatum:ac productum ad principem.

Inficiari. Inficalis status

¶PHI. ¶Nec inficiantem. nec negantem. inficiari. n. & ire inficias negare est: unde & status inficialis a oratoribus dictus: quo reus utitur per inficiatiõem. fortissima. n. tuendi se ratio est: si qd obiicitur ut inquit quintilianus negari potest. ¶Iactasse. p quandam quasi gloriationem uulgo ostentasse prædicasseq;. est. n. iactantia libido gloriãdi. ¶Ex arte. siderali & astrologica disciplĩa ¶Sciscitat⁹. iterrogauit Domitianus. ¶Quis ipsũ maneret exitus. quo genere mortis esset ipe mathematicus iteritur⁹. ¶Affirmantem. mathematicũ. ¶Interfici. s. imperauit. ¶Ad coarguendam temeritatẽ. ad refellẽda presscita ascletarionis: reuincendãq; artem mathematicor̃: peride ac temerariã & uanidicã. ¶Accuratissime. ne a canibus refodi laceraric̃: uel mortuus posset. ¶Dejecto funere, pjecto cadauere mathematici quod efferebatur. alias funus pro exequiis accipitur. ¶Semiustũ ex more romão cadauera cremabantur. mathematici cadauer ex tempestate relictum semiustulatum & semicombustũ a canibus discerptum fuit. & ita ueridicus fuit astrologus. ¶Ei cenanti. Domitiano. ¶A mimmo latino. latini mimi: q tẽporibus Domitiani floruit: meminerunt poetæ. & imprimis Martialis: cum ait ad Domitianum: qua tymelen spectas derisorẽq; latinum: ista fronte præcor carmina nostra legas. apud eũdẽ estat epitaphiũ latini mimi in quo sic ipse loquitur. du lcæ decus scenæ ludor̃ fama latinus ille ego sũ plausus delitiæq; tuæ. Idem alibi inqt. os tibi precisũ est quanto non ipse latinus uilia panniculi pcutit ora sono. ¶Inter cæteras fabulas. fabulares narrationes: qbus uti solebat ad principẽ hilarandũ: ex ritu scenicor̃ & more scurrar̃. tales enim delitiis principum sunt deputati. ¶Animaduerterat. s. cadauer mimmi latini a canibus discerpri.

Latinus mimus

Tuberes

¶Oblatos tuberes. plinius i. xv. tuberes esse ait mala pegrina: q̃ ex aphrica sextus papinius primus attulit in italiã: tuber̃ duo genera alter̃ cãdidũ alter̃ a colore sericũ dictũ. tuberes citoneo inseruntur mẽse ianuario potissimo: ut auctor ẽ palladius: q alibi scribit tuberes seri & inseri februario mẽse. Martialis tuberes africanos tanq̃ generosiores celebrat illo disthico. Nõ tibi de libicis tuberes & appiria ramis de nomẽtanis sed damus arboribus.

Aquarius.

¶Luna se i aquario cruentaret. aquarius unũ est signũ ex. xii. signis zodiaci: q ita figuratur ut aquã infundere uideat. unde cõplures ganimedẽ esse dixerunt: quẽ iupiter deor̃ ministr̃ pocillatorem q̃ in celo fecisse existimat auctor higinus. saturnus ut astrologi tradũt & memorat iulius firmicus in. ii. matheseos habet Domicilĩ in aquario & capricorno. aquarius masculinũ est domiciliũ capricornus femininum igitur cũ aquarius sit signum humectũ & himbricum dixit domitianus lunã se i aquario: cruentaturam: quia nõ aqua: sed cruor effunderetur. & hoc p̃dixit præsagiens mortem suã futuram sanguinariam: quo tpe luna erat in aquario: quẽ græci hydrochoon uocãt. unde a catullo dictũ est. proximus hydrochoi fulguret oarion germanicus quoq; in arato ait. infimus hydrochoos sed qua uestigia figit. sunt aliæ stellæ: crura & tibiæ sũt sub aquario ut docet maternus. ex quo cecinit mãlius. crur̃ fundẽtis aquari arbitrium est. est in celo alter aquarius qui dicitur minor aquarius.

Signum himbricũ Hydrochoos Aquarius minor

¶Strato prosiliret. ex lecto ueluti territus lamento quodã pculsus repente consurgeret. ¶Mane. hora matutina. ¶Consultus de fulgure. tradit seneca fulmina significantia esse futur̃. summam. n. esse uim fulminũ iudicant quia qcqd alia portendunt interuentu fulminis tollit̃: quicquid ab hoc portenditur fixũ est: nec alterius ostenti significatiõe minuitur cecinna ait quædã fulgura uocari pestifera: quæ mortẽ exiliũq; portendunt: qd genus fulminis nũc signare uidetur tranquillus. mortem. n. Domitiano portendit: qd cum ab aruspice ex disciplina ethrusca p̃dictũ fuisset: illum Domitianus auditum condemnauit.

Vis fulminis Fulmina pestifera

¶M. AN. ¶Iactasse: palã ac sæpius dixisse. ¶Sciscitat⁹: pcũctatus Domitian⁹. ¶Ipsũ: Ascletarionẽ. ¶Mimolatio. de eo Iu. & a trepido timele submissa latio. Mar. Qua timelẽ spectas derisorẽq; latinũ. ¶Inter fabulas diei: iter cætera q̃ risu aut mẽoratu digna eo die occurrerãt. ¶Tuberes: Mar. nõ tibi de libycis tuberes: & apyrina ramis: De nomẽtanis sed damus arboribus: & rursus: lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis Et uernæ tuberes qd tibi cum libycis. fæ. genere, ptulit: quũ trãqllus oblatos tuberes dixerit: de rõne fructus: Plinius plura. Ad capricorni caudã ẽ aquarius ut Ruffi auieni carmẽ ex primo Arati phænomenõte

ſtatur:ipe dehinc longos inſignis aquarius artus. A ſtat ad hirſuti caudam pulcher capricorni. Aratus eum Troili. & calliores filium fuiſſe a quibuſdā exiſtimatū credit ganimedē dico. Nigidius hydrochoon ſiue aq̄rium deucalionem credidit Higinius ab egeſinace nō a nigidio. Deucalionē ait aquarium exiſtimatum q diluuio ſuperfuit: alii Ariſteum putarunt Apollinis & cyrenes filium. Higinius cuius proxime memini Eubolū ait eum cecropem putaſſe: idq; ſignum ſiniſtram manum ad capricorni tergum porrigere: dextrā ad iubam pegaſi pedes in hyemali circulo fixos habere. figūratur ſtellis. xiiii. ¶ In aquario cæleſti ſigno quod cædis: q̄ ſecuta eſt omē fuiſſe uideri poteſt. ¶ Miſſum: ſub cuſtodia:. quia mutationē rerū p̄dixiſſet. ¶ Audiit: cauſam dicentem. ¶ Verrucam: cutis portiunculas in callum contractam. Qu. Serenus: Et rupta immēſos fundit uerruca cruores. Veteres & pro ſcopulo quodam: abruptoq; ſaxo uerrucam poſuere.

uerucam uæhementius ſcalpit profluente ſanguine: utinam inquit hactenus. Tunc horas requirenti pro quinta quā metuebat: ſexta ex induſtria nunciata eſt. His uelut tranſacto iā periculo lætum feſtinantēq; ad corporis curam Parthenius cubiculo præpoſitus conuertit: nuncians eſſe qui magnum neſcio quid afferret: nec differendum. Itaque ſummotis omnibus in cubiculum ſe recepit: atque ibi occiſus eſt.

¶ PHI. ¶ Verrucā ſcalpit: uerruca tuberculum eſt caroq; dura & calloſa: uulgo uernacula lingua porrus uocatur: de qua ait Quintus ſerenus: iterdū exiſtit turpi uerruca papilla: hinc fabius ille qui cōtando reſtituit rē uerrucoſus dictus ē. plinius herbā uerrucariā a latinis apppellari tradit q̄ uerrucas tollit: Mar. Cato uerrucā appellat locū editū aſperūq;. ¶ Vtinā iqt hactenus: ſcilicet profluat ſāguis. neq; maius fiat in me ſanguinis profluuium: uerebatur enim ne ſanguis ex corpore ſuo p uulnera ī geſta abūdanter effuſus, pfluer ret. ¶ Requirēti. Domiciano. ¶ Quā metuebat: prædictam a chaldeis. ¶ Ex induſtria: ex cōpoſito. cum coniurati ſcirent quintam horam a Domitiano obſeruari. ¶ Tranſacto iam periculo: quod ipſi imminere chaldei prædixerant. Ad corporis curam: curat corpus & lauacro & exoneratione uentris & maxime cibo. Virgilius & corpora curāt: liuius curati cibo corpora quieti dant. idem a Sexta ad decimā diei horā coactis militibus corpora curare ſomnoq; operam dare. ¶ Partenius: ſcribit ſext aurelius coniuraſſe pleroſq; in Domitianū impulſoribus partenio procurāte cubiculū & ſtephano: de hoc partenio ait Martialis tāquam cubiculario Domitiani muſæ partenium rogate ueſtrum admittat timidā breueq; carthā intra limina ſanctioris aulæ: noſti tēpora tū iouis ſereni: hic neruam confirmauit in capeſcēdo iperio trepidantem adeo ut colore mutato uerbis amiſſis uix cōſiſteret: cū rumor ortus eſſet Domitianum uiuere. ¶ Cōuertit. Natura cōparatū eſt: quotienſcūq; quis nunciat aliquid magni: ut ſtatim conuertamur cognoſcendi cauſa: & a ppoſito abducamur. Sic domitianus a parthenio conuerſus eſt a deſtiata corporis cura. ¶ Nec differēdū: qd minie eēt, pcraſtinādū. ¶ In cubiculū: cui p, oſitus erat partenius conſcius coniurationis. ¶ Lauantem. ſ. domicianum. ¶ Domicillæ procurator: flauia domicilla flauii clementis ex ſorore neptis in inſulam pontiam a domitiano relegata eſt: quia ſe chriſtianam eſſe teſtata eſt: auctor euſebius. ¶ Interceptarum pecuniarum reus. accuſatus q̄ pecunias ex officio procuratorio intercepiſſet: ſextus aurelius ait coniuratos a ſtephano compulſos ſuſpectante ſupplicium ob fraudem interceptæ pecuniæ. ¶ Operā. ad domicianum. ſ. occidēdum. ¶ Lanis faſciiſque obuoluto. ſtephanus fraudulenter & aſtute brachium ſiniſtrum obuoluerat lanis & faſciis: ut omnes crederent egrum eſſe cum id ipſe commentus foret ad occultandum inter faſcias gladium: quo domicianum confodere meditabatur. ¶ Dolum interecit: ut pro quinta ſextam nunciaret. ¶ Conſpirationis indicium. tanq̄ indicare uellet eos qui conſpirauerant in Domicianum. Index proprie is eſt: qui facinoris cuius ipſe eſt conſcius: latebras indicat: impunitate propoſita: unde & indicium dictum: quod alio nomine uocatur indicina. Apuleius: ob indicinæ præmium occupaſſe: domino tamen ſuo reſtituturum. ¶ Admiſſus: intra cubiculū receptus: ob hoc dixit ſcite & uere. Plinius in panegyrico loquens de domiciano: ille tamen quibus ſibi parietibus: & muris ſalutem ſuam tueri uidebatur: dolum ſecum & inſidias & ultorem ſcelerum deū incluſit. ¶ Dimouit perfregitque cuſtodias pœna: anguſtoſque per aditus: & obſtructos non ſecus ac per apertas fores & inuitantia limina irrupit: longeque tunc illi diuinitas ſua: longe archana illa cubicula ſeuique receſſus: in quos timore & ſuperbia & odio hominum agebatur. ¶ Legēti: domiciano. ¶ Attonito: ſtupefacto: ob ea quæ libello illo continebantur.

¶ M. AN. ¶ Domicillæ, pcurator: flauiæ Domicillæ flauii clæmētis cōſulis. de quo ſupra ex ſorore neptis ipſius principis amitinæ: quam chriſtiano noīe repto Domicianus ut Brutius tradidit in pōtiā inſulā relegauit. ¶ Pecuniaq; reus: a quo iterceptæ pecuniæ repetebant. ¶ Iudiciū. q. cōptū haberet: q̄ Domitianū

Verruca

Verrucoſus fabius

Verrucaria

Ex ſorore neptis Domicilla chriſtiana

Index

Indicina

ipsum conspirassent: hocque prætextu a parthenio in cubiculum accersitum intellige. ¶ Attonito: uano potius: q̃ quod uere instabat periculo intento.

¶ PHI. ¶ Suffodit inguia: hoc tempore apparuit in celo tale ꝓdigium: corona quædã iridi similis solẽ circũdedit. quæ lumẽ eius ac radios obscurabat: putabant omnes tali signo nouitatẽ rerum aliquam portẽdi: portendebat autẽ domicianũ a stephano esse iugulandum: cuius nomen figuram illius nisi in celo portẽti significabat. nã corona græce stephanos uocatur: is cũ tyrannũ interficere decreuisset breuẽ gladiolũ in sinistro brachio occultans: manũ tanquam fractã multis fasciis circũligauit inde domiciano obuiam procedens opus est mihi inquit o rex secreto: audies enim ex me res nouas atq; incredibiles cũq; tyrãnus colloqũ nõ abnueret: tũc stephan⁹: nõ ẽ iqt mortu⁹ ut arbitraris inimicissim⁹ tibi flaui⁹ clemẽs: sed uiuit adhuc: egoq; id optie scio: & ipe ẽ q nũc aduersus te irruit: clamãtis ãt domiciani: & ob ea q̃ audierat pturbati: stephanus ab alligato brachio gladiũ educẽs: femur iguinaq; suffodit. uulnere qdẽ ad subitã mortẽ afferẽdã nõ sufficiẽti: sed nullis medicamẽtis sanabili: & qd' p cruciatus cũ lentitudine illũ conficeret: dum hæc romæ agerentur id horæ apollonius tyaneus ephesi i ludo disputabat: q cũcta ante oculos ueluti posita conspiciens: primo quidem pauore pculsus uocẽ dimisit: mox penitus cõticuit toruis oculis in terram aspiciens: deinde tres quatuor ue passus progrediens exclamauit: percute percute tyrãnũ tanq̃ res ipsa ante ipsius oculos præsentis obuersaret' stupẽtibus ad hæc ephesiis subsistens apollonius cõfidite inquit o uiri: nãq; tyrãnus hoc ipso tẽporis momẽto occisus est: quo me conticẽtẽ uidistis: ego pro his q̃ uidi deos adoratũ proficiscor: paulo post tabellarii festinãtes superuenere: q oĩa put apollonius ꝑuiderat de morte domiciani facta esse affirmauerũt. ¶ Cornicularius: cornicularium nomen esse ordinis i militia sicut cõmẽtariensem & accensum docet pedianus asconius: perinde ac cornicularius a corniculo sic inclinet': ut a cornu cornicẽ: nã qui corniculo militabat is cornicularius dicebat'. Julius firmicus in tertio matheseos: eunt cornicularii cõmẽtarienses aut clauicularii: refert liuius in decio: papyriũ cõsulẽ eqtes omnes ob insignẽ in bellis operã donasse corniculis armillisq; argẽteis: tãq̃ cornicula sint inter donatica ornamẽta militaria. Suetonius in libello de grãmaticis ait orbiliũ corniculo meruisse nimiꝝ: intelligi uolẽs eum fuisse cornicularium. ¶ Decurio: præfectus & princeps: sicut enĩ decurio equitũ dicit': qui præest eqtibus: sic decurio cubiculariorũ nũcupat' qui præest cubiculariis: habetq; primatũ quos græci κατὰ κοιτῶνα στρατιώτας uocãt. Consimiliter ab amiano marcellino palatii decurio dictus est: q ꝓpositus erat palatio: q est ordo dignitatis: decuriã ut docet asconius: ordinẽ uocamus: unde latine dici potest decuria cubiculariorũ: sicut decuria iudicũ & decuria scribaꝝ dictitatur: cuius princeps & caput decurio nominatur. Decuriones etiam dicũtur i municipiis senatores: dignitas ipa nominat' decurionatus: ea forma qua cẽturionatus & optionatus. ¶ Puer. seruulus. ¶ Curæ lariũ cubiculi: significat puerũ fuisse custodẽ lararii: ubi lares colũt': de quo suo loco satis multa. ¶ Puluino pugionẽ subditũ: in hoc domicianus alexandrũ magnũ im itabat' q̃ puluino pugionẽ una cũ poemate hõerico subdere solebat. ¶ Quicq̃. s. reperisse. ¶ Capulo: mõ pugionis manubrio: alias feretro quo cadauera efferũt'. ¶ Deducto ad terram stephano: erat inqt philostratus corpore robusto domicianus: q primo uulnere nequaq̃ deiectus apprehẽdit stephanũ: eiq; supincũbẽs eruere oculos nitebat': faciemq; aureo calice ptũdẽs. pallada ut sibi suppetias ferret inuocabat: quẽ clamorẽ audiuerũt quidẽ corporis custodes sed frustra accurrerũt: cũ iã pene exanimatus esset. ¶ Conatũ. scilicet domicianũ. & repete uerbũ illud. narrabat puer. ¶ Populari sandapila: eutropius & orosius idẽ tradiderunt pariter scribẽtes cadauer domiciani populari sandapila per uespilones exportatum atq; ignominiose sepultum esse: sextus aurelius ait senatum decreuisse: ut gladiatoris more funus efferretur: sandapilam autem ut inquit fulgentius placides dici uoluerunt feretrum mortuorum: idest loculum quo non corpora nobilium: sed quo plebeiorum atq; damnatorum cadauera portabantur: sicut stesimbrotus testatur de morte polycratis samiorum tyrãni scribens: postea q̃ de cruce depositus sandapila etiam deportatus est: A sandapila sandapilarii dicti sepultores cadauerum portitoresq; sandapilarum. Sidonius apollinaris: hanc nõ uespillonum sandapilariorumq; ministeria ominosa tumulauere: si a uenere defluens luna feratur ad saturnum faciet pollinctores: qui sepeliẽdorũ hoĩum curã suscipiũt: ut inqt iulius firmicus i quarto. pollinctores ãt dicti sunt: qui funera moriẽtia curant: quasi pollutorum unctores: idest cadauerũ curatores. Vnde pollinctum funus dictũ a pollinctoribus unctum: pollincere est curare ungereq; cadauera. plautus: sicut pollinctor dixit qui eum pollinxerat. ¶ M. AN. ¶ Suffodit: Stephan⁹. ¶ Saturi⁹ decurio. q cubiculariorũ turmæ ꝑerat: de rõne nois ꝑter Festũ &

Corona

Stephanos

Opus ẽ secreto

Stephan⁹ pcutit domicianum

Mirũ de apollonio pcute tyrãnum

Cornicularius

Decurio cubiculoꝝ

Decurio palatii

Decurionatus

Pugio subditus puluino

Eruẽ oculos stephano nititur

Sandapila

Sãdapilarii

Pollinctores

Pollinctũ

Pollincere

Suffodit inguina, Saucium ac repugnantem adorti Clodius cornicularius: & Maximus Parthenii Libertus: & Saturius decurio cubiculariorum: & quidam e gladiatorio ludo uulneribus septem contrucidauerunt. Puer qui curæ lariũ cubiculi ex consuetudine assistens interfuit cædi: hoc amplius narrabat se iussum a Domitiano ad primum statim uulnus pugionem puluino subditum porrigere: ac ministros uocaret: neque ad caput quicquam excepto capulo: & præterea omnia clausa repperisse: atque illum interim arrecto: deductoq; ad terram Stephano colluctatum diu dum modo ferrũ extorquere emodo quãquã laniatis digitis oculos effodere conatũ. Occisus est, xiiii. calẽ. octobris anno ætatis. xlv. imperii. xv. Cadauer eius populari sandapila

pedianũ Laurẽti⁹ Vallenſis in elegãtiarũ libris plura. ¶ Curæ lariũ:q larib⁹ dõeſticis cult⁹ cã aſſiſtebat. ¶ Cu pulo:pugiõis. ¶ Clauſa:ne ad miniſtros exire poſſet. ¶ Stephano:qui primas ſibi cædis partes deſumpſe rat. ¶ Conatũ:Domitianũ. ¶ Sandapila loculo:quo plæbeiorum ac damnatorum corpora efferebantur.

per uiſpilões exportatũ. Philix nutrix in ſuburbano ſuo latia uia funerauit, ſed reliquias templo Flauiæ gentis clam intulit:cineribuſq; Iuliæ filiæ Titi quã & ipa educauerat cõmiſcuit.

De ſtatura corporis & mẽbrorũ eiꝰ ac geſtis.

STatura fuit porcera:uultu modeſto ruboriſq; pleno:grãdibus oculis:uerum acie hebetiore: pterea pulcher ac decens maxime in iuuenta: & quidẽ toto corpore exceptis pedibus: quorũ digitos ſtrictiores habebat:poſtea caluitio quoq; deformis: & obſcœnitate uentris, & cruꝝ gracilitate:q̃ tamẽ ei ualitudine longa remacruerãt. Cõmẽdari ſe uerecũdia oris adeo ſentiebat:ut aut ſenatũ ſic quõdã iactauerit:uſq; adhuc certe animũ meum pbaſtis & uultũ. Caluitio ita offendebat:ut i cõtumeliã ſuã traheret:ſi cui alii ioco uel iurgio obiectaret q̃uis libello quẽ de cura capillorũ ad amicũ edidit:ẽt hoc ſimul ſeq; conſolans. i ſeruerit οὐχοῤαϛ κατῶκαλοϛτε μἔτἄϛἐτ οιοϛ. Eadem remanent mecum capillorum fata: & forti animo fero comam i adoleſcentia ſeneſcentem. Scias nec gratius quicq̃ decore

¶ PHI. ¶ Per ueſpillones:ueſpillones dicti ſunt baiuli portitoreſq; cadauerum a ueſpertino tẽpore nũcupati:quo cadauera efferebãtur:unde & funera a funalibus dici autumat donatus: quia noctu efferebantur:ob ſacrorũ celebrationẽ diurnã. Demetrius quoq; auctore mar. tullio ante lucem iuſſit efferri cadauera. ¶ Via latina:iter uiã appiã & ualeriã latina media ẽ quæ ad caſſinum oppidum appiæ coniungitur: ut ſcribit Strabo in quinto i nia latina ſepeliebãt cadauera:illicq; monumenta uiſebant:ex quo eſt illud ſatyrographi:cliuoſæ ueheris:dũ per monumẽta latinæ:item quorũ flaminia tegitur cinis atq; latina. ¶ Reliquias:cineris cremati cadaueris. ¶ Funerauit:non tam ſepeliuit q̃ cremauit:funerarios hoc eſt funerũ curatores facit in tertio ab horoſcopo loco mercurius cum ſaturno conſtitutus

Latina uia

Funerarii

ut refert iulius firmicus: ſcribit iuriſconſultus eum qui funerauit perſequi poſſe quod impendit:quis dit:ne quis de alieno funeretur. ſextus aurelius ait ſenatũ decreuiſſe ut gladiatoris more funus domiciani efferretur. ¶ Tẽplo flauiæ:quod a domiciano extructũ fuiſſe ante dictũ eſt. ¶ Iuliæ filiæ titi:quam domicianus amauerat inceſtoq; polluerat. ¶ Ruboriſq; pleno. Cornelius tacitus de domiciano loquẽs ait:cũ denotãdis tot hominũ palloribus ſufficeret ſeuus ille uultus & rubor:a quo ſe cõtra pudorẽ muniebat. Plinius quoq; i panegyrico ſic deſcribit faciem domitiani. ſuperbia in fronte:ira in oculis:femineus & corpore: in ore impudentia multo rubore ſuffuſa. ¶ Grandibus oculis:oculi magni ſi nitentes & perlucidi ſunt:iuſtũ prudentẽq; ſignificant:quales ſocratis oculi fuiſſe produntur:quẽ apollo ſapiẽtiſſimũ iudicauit. ¶ Hebetiore. languidiore & infirmiore. ¶ Caluitio deformis:hinc dixit auſonius frater:quẽ caluũ dixit ſua roma neronẽ. hinc a iuuenale ſcriptũ ẽ. & caluo ſeruiret roma nerõi. ¶ Obeſitate:piguitudie alias gracilitate: obeſus enim mõ pro pingui atq; uberi dicitur a neuio pro exili atq; gracilento uſurpatũ: uentroſum fuiſſe domicianũ ſignificat. ¶ Remacruerãt:emaciata & maciẽta facta fuerant magis ſolito. ualitudo enim ex gracilibus fecerat gracillima ex macris macerrima. ¶ Verecundia oris. E contrario dixit plinius in ore domiciani fuiſſe impudentiam multo rubore ſuffuſam. ¶ Probaſtis & uultũ:propter oris uerecundiam & uultus ruborẽ:quo comendabatur. ¶ In contumeliam ſuam:tanq̃ in ſeipſum dictum foret. ¶ Obiectaretur:probro daretur caluicium obiiceretur:exprobaretur. ¶ Ioco uel iurgio:interdũ iocãtes interdũ iurgantes opprobramus uicia corporis. ¶ οὐκῶῤαϛ:uerba ſunt græca a domiciano inſerta libello de cultu capillorũ: q̃ ſic interꝑtantur:nõ uides quemadmodum & ego pulcher ſum & magnus. ¶ Te manẽt:ut queadmodum ego caluicio deformor:ita tu quoq; calueſcas. ¶ Comam in adoleſcentia caneſcẽtẽ:coma ſeneſcit in adoleſcentia:quando capilli in adoleſcente caneſcunt ſiue per caluicium ueluti ſenio emoriuntur. Canicies autẽ contrahitur ex inopia & exilitate caloris. canicies tantum homini eſt & equis:ſed homini ſemper a prio re parte capitis:tum deinde ab auerſa: auctores Ariſtoteles Albertus magnus & Plinius. ¶ Nec gratius decore. Homerus formoſitatem decoremque dixit eſſe φἐῶν ἐρικῦἄεα ἀῶῤα hoc eſt dona deorum glorioſa:ex quo Ouidius cecinit: forma dei munus. & Apuleius ait: formoſam & ſi ſit oppido pauperem tamen abunde dotatam eſſe: philoſophi inter prima naturæ: in quibus quidam ſummum bonũ poſuerunt in primis collocant pulchritudinem corporis: Plato in gorgia: cantilenam in conuiuiis cantati ſolitam hanc prodidit optimum eſſe bene ualere: ſecundo loco formoſum eſſe: tertio habere diuitias nulla fraude quæſitas.

Facies domiciani

Oculi magni

Hebetio

Caluus

Obeſus

Cauſa caniciei

Formoſitas

¶ M. AN. ¶ Veſpilones:qui cadauera ſepeliebant a ueſpere dicti qua hora cadauera efferri conſueuere. Ma. Qui fuerat medicus nũc ẽ Veſpilo diaulus. Quod Veſpilo facit fecerat & medic⁹. ¶ Funerauit: cremauit. ¶ Aciæ:uiſu. ¶ Hebetiore:minus acuto. ¶ Reſtrictiores. i. cõtractiores. ¶ Obeſitate:piguedie. ¶ Remacruerãt. macilẽtiora facta erãt. ¶ Verecũdia oris:modeſtia quadã: & amabili ob ruborẽ ꝑſentia. ¶ In cõtumeliã traheret:i ſe dictũ putaret. ¶ Iurgio:cõuicio οὐχοῤαϛ κατῶ καλοϛτε μἔταϛτεοιοϛ:non uides qualis & ego pulcherq; magnuſq;. ¶ Te manet:tu quoq; caluus fies.

Floculi dia les

Omnis ca ro fenum

Forma fugaciſſima

¶PHI. ¶Nec breuius: quæ ſpectatiſſime floreant celerrime marceſcere docẽt floſculi. quorum uita dialis eſt: qui matutino tẽpore pulcherrimi ante ueſperam euaneſcunt: merito forma hominis flori cõparat eodẽ pene momẽto uireſcens & ateſcens: hinc celeberrima illa apud eccleſiaſticos ſententia: omnis caro fenum: & oĩs gloria hominis ſicut flos feni. M. uarro: quẽ puerũ uidiſti formoſum: hũc uides deformem in ſenecta. Apuleius in demonio ſocratis ſignificare uolens nihil eſſe breuius decore ait: formoſus eſt expecta pauliſper & non erit. Boetius quoq; in. iii. de cõſo. hãc formæ fugitiuæ breuitatẽ his luculẽtis uerbis exeq̃t: formæ uero nitor ut rapidus ut uelox & uernaliũ florum ueloci tate fugacior & mox: ſed eſtima te q̃ uultis nimia corporis bona dũ ſciatis hoc quodcũq; mirami ni triduanæ febris igniculo poſ ſe diſſolui: ſunt itaq; uerba hæc domiciani digna memoratu: & ex catholica ſententia deprompta: quibus aſtipulatur Seneca ĩ hipolito ſcribẽs: anceps forma bonũ mortalibus exigui donũ breue temporis: ut uelox celeri pede laberis: idem poſt paulũ: ut fulgor teneris q radiat genis momẽto rapitur: nullaq; nõ dies formoſi ſpoliũ corporis abſtulit: res eſt forma fugax: quis ſapiens bono cõfidat fragili: dũ licet utere: calphurnius in buco lico ludicro: donũ forma breue ẽ: nec ſe tibi cõmodat ãnis. ¶Pedibus nõ temere: ob hoc dixiſſe uideť plinius in panegyrico: ante te princeps faſtidio noſtri: & quodã eq̃litatis metu uſum pedum amiſerãt: illos humeri ceruiceſq; ſeruorũ ſup ora noſtra uehebãt. ¶In albano ſeceſſu: ubi celebrabat quot annis quinq̃tria mineruæ: ſeceſſu ãt albano ĩ primis oblectabať: & ob id dictũ ẽ a poeta ſatyrico: quos albanũ dux magnus ĩ arcẽ traxerat attonitos: & alibi: albanã nudus arena: plinius quoq; ĩ. iiii. epiſto. de domiciano loquens ait: Reliquos põti fices nõ ĩ regiã ſed ĩ albanã uillã cõuocauit. ¶Cõficiẽtẽ: trucidãtẽ: inde cõfectores ferarũ dicti. ¶Quarũdã: ferarum. ¶Figẽtẽ: domicianũ. ¶Quaſi cornua: ut ſagittæ infixæ capitibus feraꝝ cornuũ effigiẽ & poſiturã repſentarent. ¶Pro ſcopulo: pro ſigno ſagittarii: græci enim ſcopõ nominãt ſignũ, ppoſitũq; ad quod ſagittarius iacula dirigit: quod & hieronymus memorat libro primo cõtra pelagium: refert uegetius ĩ. ii. q̃ ſagittarii funditores ue ponere ſolebãt pro ſcopo hoc ẽ ſigno: ſcopas ideſt fruticum uel ſtraminũ faſces: ita ut ſexcentis pedibus remouerẽtur a ſigno: ut ſagittis uel lapidibus ex fuſtibalo deſtinatis ſignum ſepius tangerẽt. Macrobius in primo ĩ ſomniũ ſcipionis propoſitũ uocat qđ græci. ὁ σκοπος nominant. Conſimiliter apud oratores nuncupať ſcopos: quo tẽdit omnis ductus oratorius. Fortunatianus ĩ primo rhetorices: modus ẽ ductus parte oratiõis: ſcopos ãt qđ omnis efficit ductus. ¶Diſpanſam palmã: expanſam ac extẽtam: ſextus Aurelius in hanc ſentẽtiã ſagittarũ tã doctus fuit domicianus: ut inter patẽtes digitos extẽtæ manus uiri procul poſiti iacula trãſuolarẽt. ¶Innocuæ: ſine leſione trãſuolãtes. ¶Bibliothecas: ſextus aurelius bibliothecas ĩcendio abſumptas: petitis undiq; alexandria exẽplis reparauit. ¶Miſſiſq; alexãdriam: ptholomeus philadelphus alexãdriæ bibliothecã fecit nobiliſſimã: ĩ qua & diuiuæ ſcripturæ uolumina: adhibitis. lxx. interpretibus repoſuit: cui ppoſitus fuit demetrius phalerius: q interrogatus a rege: quot nam libri ĩ bibliotheca eſſent: dixiſſe proditur: plures q̃ ducẽta milia: ſed breui tempore nõ erant forſan inqt pauciores quingẽtis milibus: auctores auguſtinus & euſebius in. viii. præparatiõis euãgelicæ: & ariſteas ĩ opuſculo de. lxx. iterptibus cõdito: pterea legimus apd gelliũ fuiſſe alexãdriæ numerũ librorꝝ a ptolomeis regibus uel cõqſitũ uel cõfectũ ad milia ferme uoluminũ ſeptigẽta: ſed ea oĩa bello priore alexãdrio dũ diripiť ea ciuitas a militibus forte fortuito ĩcẽſa fuiſſe. Plini⁹ quoq; & Victruuius meminerũt diligẽtiæ ptolomei circa bibliothecas cõparãdas: merito itaq; domician⁹ repare uolẽs bibliothecas: q̃ romæ cõflagrauerãt miſit alexãdriã librarios ad exẽplaria deſcribẽda: pgamenæ: quoq; bibliothecæ: q̃s attali reges cõparũt: ſunt memoratiſſimæ. ¶Aut ſtilo: dare operã ſtilo. ſignificat cõponere aliqd & cõdere: ſtilus. n. eſt dicendi opifex: domicianũ ãt nihil ſcripſiſſe uel neceſſario ſignificat. ¶Præter cõmẽtarios & acta: dictũ ẽ in. iii. cõmentario: tyberium artes liberales ſtudioſiſſime excoluiſſe: & in oratione latina ſecutũ eſſe coruinũ meſſallam. Domicianus nihil aliud lectitabat niſi commentarios a tyberio compoſitos.

Donũ forma breue

Scopos

Scopos oratorius

Bibliotheca alexandrina

Stilus dicẽdi opifex

¶M. AN. ¶In albano ſeceſſu: quũ albã ſecederet. ¶Quaſi cornua: ĩ cornuũ ſpeciẽ duab⁹ a frõte ſagittis affixis. ¶Diſpenſam palmã: patentes digitos. ¶Innocue: manu nihil offenſa. ¶Neceſſario ſtilo: q ĩ frequen

## De peritia in ſagittando: & ĩpatientia laboris.

IAboris impatiens per urbẽ pedibus nõ temere ambulauit: ĩ expeditiõe & agmie equo rariꝰ: lecti ca aſſidue uectus ẽ. Armoꝝ nullo ſagittarũ uel p̃ci puo ſtudio tenebať. Cẽtenas uarii generis feras ſæpe ĩ albano ſeceſſu cõficiẽtẽ ſpectauere plæriq; atq; ẽt ex iduſtria ita quarũdã capita figẽtẽ: ut duobus ictibus quaſi cornua efficeret. Nõnũq; ĩ pueri procul ſtãtis p̃bẽtiſq; pro ſcopulo diſpãſam dextræ manus palmã ſagittas tanta arte direxit: ut omnes per interualla digitorum innocuæ euaderent.

## De facundia & ſtudio eius.

Liberalia ſtudia ĩ initio ĩperii neglexit: q̃q̃ biblyothecas icẽdio abſumptas ĩpẽſiſſime reparare curaſſet, exẽplarib⁹ undiq; petitis: miſſiſq; Alexãdriã q deſcriberent: emẽdarẽtq;: Nũq; tamẽ hiſtoriæ carminibuſue cognoſcẽdis opã ullã: aut ſtilo uel neceſſario ddit p̃ter cõmẽtarios & acta Tiberii Cæſaris nihil lectitabat: epiſtolas oronesq; & edicta

tem dicendi uel scribendi usum uenire solet.

alieno formabat ingenio. Sermonis tñ nec inelegãtis dicto rum interdũ ẽt notabiliũ: uellem inqt tam formosus eẽ quã Metius sibi uidetur: & cuiusdam caput uarietate capilli subrutilum & incanum: perfusam niuem mulso dixit.

De usu aleæ & conuiuiis eius & aliis gestis.

CONditionẽ principũ miserrimã aiebat, qbus de cõiuratiõe cõperta nõ crederet nisi occisis. Quotiẽs ocium esset alea se oblectabat. etiam profestis diebus matutinisque horis: ac lauabat de die prandebatque ad satietatem: ut non temere super cenam præter martianum malum: & modicam ĩ ampulla potiũculam daret: Cõuiuabatur

¶PHI. ¶Alieno formabat ingenio. accidit domiciano qd̃ neroni contigisse memorat tacit⁹ ut aliena eguerit facũdia: cum reliqui principes eloquẽtia & dicẽdi uiri fuerint precellentes. ¶Sermonis non inelegantis. s. fuit. laus autem nõ minima est uenustum esse elegantẽq; in familiari cõmuniq; sermone. ꝑcipit Martullius ut sermo sit lenis mime q; pertinax: insitq; in eo leposplato in sophiste: iudiciali & cõtionali parti. tertiã adiecit. πρὸ σὸ μίλιτικὸν quam quintilianus sermonatricem iuterpretat quæ a forensi ratione diiungit. & est accommodata priuatis disputationibus. ¶Dictoq; notabiliũ. quæ facete & breuiter & acute dicuntur ea peculiari noĩe dicta. & dicteria appellari uoluerunt: Macrobi⁹ dictum uolo hostis referre sed uicti. ¶Vellem tam formosus. dictũ domiciani est haud dubie notabile in metiũ: qui forma & pulchritudine nullum sibi cõparãdũ arbitrabat sibiq; soli placebat. ¶Sibi uĩ. ñ dixit q̃ formosus ẽ sed festiuiter q̃ sibi uĩ: tãq̃ sibi oium formosissimus metius uideret: cũ ex alieno iudicio minime talis foret. ¶Subrutilũ. partĩ rutilo ꝑtim albicãti colore respersum. erat. n. ex parte rutilus capillus: ex parte canescens. ¶In canũ. canicie albicans: Maro: in canaq; menta. ¶Perfusam niuẽ mulso. urbane & eleganter caput capillo rutilo & canescẽte uariegatum appellauit niuem pfusam mulso: nam cum niuis color sit albus: & mulsi rutilus. merito ad utrũq; colorem significandum ex quadam cõmixtione confectum ita nominauit: nec tñ simpliciter hoc dictum putes: sed scito alluisse ad potionẽ mulsi & niuis: quæ simul in conuiuio dari solebãt. mixtura coloris rutili & albi facta: qd̃ indicat plinius cũ sic ait in epistola ad septium clarum: paratæ erant lactucæ singulæ: coclæ trinæ: oua bina. alica cum mulso & niue. Nam hanc quoq; cõputabis: immo hanc imprimis: q̃ perit in ferculo. ¶Conditiõem principum miserrimã. In rescripto Mar. Antonini ad uerũ mentio fit huius sententiæ: quam usurpari quoq; solitam refert ab andriano: sic enim inquit: sis enim ipse q; auus tuus adrianus dixerit: misera cõditio imperatorum: quibus de affectu tyrannidis nisi occisis non potest credi: eius autem exẽplum ponere q̃ domiciani: qui hoc primus dixisse fertur: malui: tyrannoq; enim ẽt bona dicta non habent tñ auctoritatis quantum debent: hactenus Mar. Antonius. ¶Profestis diebus: profesti dies contrarii sunt festis: unde dixit ausonius: Lera nisi austeris uarientur festa profestis. Macrobius in primo saturnalium. dies inquit festi diis dicati sunt: profesti hominibus: ob administrandã rem priuatam publicamq; cõcessi. Profestis diebus fasti cõtinentur. quibus licet, pfari ꝑtori tria uerba solemnia: do dico addico. ¶Alea. aleones dixere antiqui: quos nunc dicimus aleatores. Catullus: Nisi impudicus & uorax & aleo. ¶Lauabat de die. balnearem significat lotionem: qua commodus imperator adeo oblectabatur ut p diem septies atq; octies in balneis lauaret. E contrario prisci: ut inquit Seneca in. xiii. epistolarum moraliũ: brachia tantum ac crura quotidie abluebãt: quæ. s. sordes opere collegerant: cæterum toti nũdinis lauabantur. tempus autem lauandi erat: ut docet Vitruuius post meridianum. ¶Prandebat ad satietatem. ꝑceptum aristotelis est in problematis. prandendũ esse large: cenandum esse parce: maxime his qui rei ueneriæ operam daturi sunt: ut cruda insint. q̃ concocta pauciora. Domitianus ueluti ex ꝑscripto aristotelico saturabatur in prandium: cum tamen ex more ueterũ leuis cibus & facilis interdiu sumeretur. dixit Sidonius in epistolis: prandebamus breuiter copiose senatorium ad morem. ¶Non temere. non fere: non sine causa. ¶Super cœnam. in cœna. ¶Martianum malum. malorum plura sunt genera: quæ conditoribus suis æternam memoriam propagauerunt. sicut appiana ab appio cognominata: & sceptiana ab inuentore libertino: & matiana a matio: a quo originem habent. auctor plinius in. xv. unde matianum malum legendum esse potius q̃ martianum arbitror. tanq̃ a matio cognomi natum. ¶In ampulla. uasculo uitreo: alias ampulla uasculum est olearium: quo in balneis utebãtur: de quo apuleius in floridis: hipias ꝑdicauit ampulam quoq; oleariam quam gestabat semet sibi fabricatum. Cicero in. iiii. de finibus bonorum: si ad illam uitam: quæ cum uirtute degatur ampulla aut strigilis accedat sumptuarum sapiẽtẽ eam uitã potius cui hæc adiecta sit cũ ãt ampullæ sint uascula uẽtrosa & turgida p decoram translationẽ dixit Oratius: proiicit ampullas: pro eo quod est uerba turgentia & sufflata, abiicit ac deponit. pira quædã a collo ampulæ ampullacea appellari refert plinius in. xv. ¶Conuiuabatur. conuiuator dicitur qui conuiuatur paratq; conuiuiũ. conuiuæ uero & conuictores dicuntur inuitati ad conuiuium: scitum conuiuatorem appellat liuius elegantem & nitidum in apparatu conuiuali: apud quem sic loquitur titus flaminius. Est autem res simillima cenæ chalcidensis hospitis mei & boni & sciti conuiuatoris.

Sermo sit lenis

Sermõatrix

Dicta Dicteria

In canũ Nix perfusa mulso

Miserа cõditio impatorum

Profesti dies

Do: dico: addico

Aleões

Nũdinis lauabãt

Prãdiũ largius

Mala appiana

Malum matianũ

Ampulla

Pira ampullacea

Cõuiuator

Conuictor

¶M. AN. ¶Nec inelgantis: sed elegantia quadã prædiți. ¶Metius sibi uidetur: hominem sui temporis taxare solitũ accipias: qui sibi supra formã placeret. ¶In canũ: canis respersum. ¶Perfusam niuẽ mulso: erat. n. mulsum subrutili coloris. Mar. Hæc tibi turbato canusina simillima mulso. ¶Profestis diebus: non festis

ſed quibus opifices & ruſtici operãtur. ¶ Martianum: apud Plinium id pomi nomen nõ repio.

¶ PHI. ¶ Frequẽter. ad numerum large ad opulentiam eſt referendum. ¶ Pene raptim. plinius in panegyrico: domicianũ taxare uidetur. q̃ diſtentus ſolitaria cena ſpectator adnotatorq̃ cõuiuis ſuis imminebat: rurſuſq̃ ſe ad clamdeſtinam ganeã occultũq̃ luxũ referebat. ¶ Comeſaretur. poſt cœnam cibo epuliſq̃ indulgeret. hoc. n. comeſari. p prie ſignificat: uñ & comeſatio dicta: ſuper quo uerbo copioſe ſuo loco diſſeruimus. ¶ Solus deambulabat. cato uticenſis & ipſe ſolitus erat poſt cœnam deambulare: peractaq̃ deambulatiõe in cubiculum ſe recipiebat: auctor plutarchus. Auicẽa quoq̃ p̃cipit paruam lentamq̃ motionem poſt cœnam eſſe uſurpãdam: qm̃ facit in ſtomacho cibũ quieſcere mox eſſe dormiendũ. ¶ Libidinis nimiæ. ſ. fuit. hæc enim uerba: eſt erat fuit: plerũq̃ abſunt cum elegantia abſq̃ detrimento ſententiæ. ¶ Clinopalem uocabat. ſextus Aurelius furens libidine cuius fedum exercitium græcorum lingua clinopalen uocabat. ſignificat ãt clinopale paleſtram lecti. κλίνη. n. græce: lectus dicitur. Vnde ὑποκόρισ τικόσ clinion. i. lectulus inclinatur. & græce πάλη ſignificat paleſtram ſiue luctam. Qua dictione ẽ uſus Papinius: cũ ait in achille: Et liquidam nudare palen. & ſpargere ceſtus ludus erat. Sidonius quoq̃ ſic inqnit in endecaſyllabo: Vnctas ryndaridis dicaſſe luctas: doctos quos patriis palen terãnis. Item: cãnas plectra iocos palen rudentem. Coram te trepidanter explicare. Domicianus exercitationẽ concubitus uocabat clinopalen: quaſi paleſtrã lecti & exercitamentũ: ſicut a uirgilio nocturna bella eleganter dicuntur colluctationes ueneriæ: & ab apuleio militia amatoria nũcupatur. ¶ Diuelleret. uolſellis expilaret inguina cõcubinarum. ¶ Nataret. more tyberii: qui ſibi natanti inſtituit pueros inter femora uerſari. ¶ Fratris filiam. iuliam ſignificat titi filiam: quam domitianus: ut inquit Plinius in. iiii. epiſt. non ſolũ polluit inceſto: uerũ ẽt occidit. Nã uidua abortu piit. hinc exiit illud ſatyricum: cum tot abortiuis fecũdã iulia uuluã ſolueret. & patruo ſimiles effunderet offas. apud philoſtratum mentio fit iuliæ: quæ neptis erat domiciani ex filia: quam ſabino nuptã abduxit domicianus in uxorẽ: interfecitq̃ ipſum ſabinũ & cum epheſii pro his nuptiis imperatoriis ſacrificarent: interueniẽs apollonius: o ſiox inqt qualis fuit danai filiaꝫ: cur ſola fuiſti. ¶ Deuinctus. iliaq̃tus & captus. ¶ Mox patre ac uiro orbatam. cum patrẽ titum & maritum amiſiſſet. ¶ Coactæ. caſus dandi eſt: ut ſit ſenſus: domicianũ cauſam mortis extitiſſe iuliæ titi filiæ coactæ abortum facere: nam ut iquit plinius: uidua abortu periit. hieronymus triũ criminũ reas eleganter eſſe tradit feminas chriſtianas. quæ abortum meditant & frequenter ipſæ cum abortu cõmoriuntur. ſunt. n. inqt homicidæ ſui: chriſti adulteræ: nec dũ nati filii parricidæ. Cicero in oratione pro cluentio: quod & a iuriſconſulto titulo de pẽis repetitum ẽ: mileſiam quãdam: mulierem ſcribit rei capitalis eſſe damnatã: q̃ accepta pecunia partum ſibi ipſa medicamentis abegiſſet. ¶ Conceptum abigere. uno uerbo dicitur abortare. iulius firmicus in. vi. Abortabit filios geminos. A. gellius dixit: aboriri fetus in hoc ſignatu: cum ait in. xi. Nitũtur ut fetus quoq̃ ipſi in corpore ſuo concepti aboriantur. Græci ἐκτρώματα uocant abortiuũ: unde uinum ectromatiũ dictũ: quod abortus facit: cuius mentionem fecit plinius in. xiiii. naturalis hiſto. ¶ Indifferenter græce ἀλιαφορώσ dicitur. ¶ Miles grauiſſime. quod milites grauiſſime. tulerint domiciani mortem: teſtis eſt ſextus aurelius: ſcribens milites popoſciſſe a nerua ad cedem interfectores domiciãi: qui petronium uno ictu parthenium uero amputatis prius genitalibus: & in os coniectis iugulauere. Et quoniam militum incidit mentio tranſeunter ſũmatimq̃ annotandum inter ſigna militaria romanorũ fuiſſe dracones. ex quo ſenſu eſt illud claudiani: Mãſueſcunt uarii uento ceſſante dracones: hinc draconarii dicti: qui geſtabant draconum ſigna: ſicut aquiliferi aquilas. Signum draconis fuiſſe purpureum docet amianus marcellinus: draconariorum meminit Vegetius. ¶ Conatus. ἐνικῶσ. i. ſingulariter dixit miles conatus: pro milites conati. ¶ Paulo poſt fecit. ulti ſũt milites necem principis: qñ peremerunt petronium & partheniũ auctores domiciani cedis.

¶ M. AN. ¶ Libidinis nimiæ: fuit. ſ. ¶ Clinopalem: lecti paleſtram: ἀπὸ τοῦ κλινικοῦ lecto καὶ παλαίω luctor. ¶ Diuelleret: pudendis partibus purgaret. ¶ Fratris filiam: Iuliam. ¶ Coactæ conceptum a ſe abigere: abortum facere. Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam ſolueret: & patruo ſimiles effunde

Comeſari

Motio poſt cœnã lenta

Clinopale

Clinidion

Pale

Fecundã iulia uuluam

Dictum apollõii

O nox danaidũ cur ſola fuiſti

Reæ trium criminum

Abortare

Aboriri

Vinum ectromatium

Oedia phoros.

Petrõio amputata genitalia

Locus claudiãi

Dracõarii

frequenter ac large: ſed pene raptim certe non ultra ſolis occaſum nec ut poſtea comeſſaretur. Nam ad horam ſomnii nihil aliud q̃ ſecreto ſolus deambulabat.

De libidine & luxuria eiuſdem.

LIbidinis nimiæ aſſiduitatem concubitus uelut exercitationis genus clinopalem uocahat. Eratq̃ fama q̃ſi concubinas ipſe diuelleret: nataretq̃ inter uulgatiſſimas meretrices. Fratris filiam adhuc uirginem oblatã in matrimonium ſibi quum deuictis Domitiæ nuptiis pertinaciſſimæ recuſaſſet: non multo poſt alii collocatam ultro corrupit: & quidem uiuo etiam tum Tito: mox patre ac uiro orbatam ardentiſſime palamq̃ dilexit: ut ẽt cauſa mortis extiterit coactæ conceptum a ſe abigere.

DE mœſticia militũ & leticia ſenatus in morte eiꝰ. CCiſum eũ populus indifferẽter: miles grauiſſime tulit: ſtatimq̃ eum diuum appellare conatus: paratus & ulciſci niſi duces defuiſſent: quod qdem paulopoſt fecit: expoſtulatis ad pœnam ptinaciſſimæ cædis auctoribus.

ret offas. ¶ Indifferenter tulit ad unum omnes lætati.

Contra senatus adeo lætatus ē ut repleta certatim curia nō tēperaret: quin mortuum contumelioſiſſimo atq; acerbiſſimo acclamationū genere laceraret: ſcalas etiā inferri clypeoſq; & imagines eius coram detrahi & ibidem ſolo affigi iuberet: nouiſſime eradendos ubiq; titulos: abolendamq; omnē memoriā decerneret. Ante paucos q̄ occideret menſes cornix in capitolio elocuta eſt: ἔσται πᾶι καλῶς. i. erunt oīa bene. Nec defuit qui oſtentum ſic interpretaretur.

Nuper tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene non potuit dicere: dixit: erit.

Ipſum etiam Domitianum ferunt ſomniaſſe gibbam ſibi pone ceruicem auream enatā pro certoq; habuiſſe beatiorem poſt ſe lætiorēq; portendi Rei publice ſtatum. Sicut

¶ PHI. ¶ Contra. e contrario ¶ Letatus. merito ſenatores letati morte domiciani: a quo quotidie ad necē deſtinabātur a quo dixit Cor. tacitus: obſeſſam curiam & clauſum ſenatum. & factas multorum conſularium cedes. ut non immerito nobilitas comeſa a ſatyrographo dicta ſit. ¶ Repleta. ſ. frequentiſſimis ſenatoribus. ¶ Contumelioſiſſimo acclamationum. ſignat a ſenatu factas in domicianum acclamationes: quales in commodum imperatorem occiſum factæ fuerūt: acclamante ſenatu hoſti patriæ honores detrahantur: parricida trahatur: hoſtis deorum: carnifex ſenatus: parricida: hoſtis ſenatus tra-

De nobilitate cōeſa

Acclamatiōnes in cōmodum

hatur: qui ſenatum occidit unco trahatur. qui ſenatum occidit in ſpoliario ponatur: qui ſanguini ſuo non pepercit unco trahatur necator ciuium trahatur. id genus acclamationes factæ ſunt a ſenatu conuiciis proſcidēte laceranteq; domicianum carnificem parricidamq; ſenatus & bonorum. ¶ Laceraret. probris inceſſerit & conuiciis proſcinderet. ¶ Scalas. quibus appoſitis imagines & clipei domiciano conſecrati detraherentur: quæ in editiore parte curiæ ſuſpenſa uiſebantur. ſcalarum oppugnatio a capaneo primum perhibetur inuenta. qui tāta ui extinctus eſt a thebanis ut extinctus fulmine diceretur. Qui ſcalam ſingulatiuo numero dicit peccat. ſicut qui muſa pluratiuo: cum pluralia ſingulariter: ſingularia pluraliter efferantur. auctor quintilianus tamē ab eccleſiaſticis ſcriptoribus ſcala ἐνῖ κῶσ uſurpatur.

Vnco trahatur

Scalarū oppugnatio, Scala.

¶ Imagines detrahi. acclamatum eſt a ſenatu in commodum gladiatoris & parricidæ ſtatuæ detrahantur. ſcribit plinius in panegyrico ſtatuas inceſti prīcipis: ita eni domicianum appellat: permixtas fuiſſe ſimulacris deorum: quæ poſt eius obtum illiſæ ſolo fuerūt: uerba plinii hæc ſunt. iuuabat illidere ſolo ſuperbiſſimos uultus: iſtare ferro: ſeuire ſecuribus. ut ſi ſingulos ictus ſanguis dolorq; ſequeretur. ¶ Solo affigi. ad terram præcipitari illidi conculcari. ¶ Titulos. domitiani inſcriptiones. ait euſebius in chronicis ſenatum decreuiſſe: ut omnia: quæ domitianus ſtatuerat. in irritum deducerentur: itaq; multos quos iniuſte eiecerat de exilio reuerſos eſſe. ¶ Decerneret. per decretum conſtitueret. ellius gallus ſic diſtinguit ſenatus decretum a conſulto: ut decretum dicat particulam quandam eſſe ſenatuſconſulti: tanquam decretum ſit ſpecialius conſultum uero generalius. annotandum eſt fuiſſe apud ueteres quodam ſenatuſconſultum quod tacitum uocabant: ex eo q; talia non erant omnibus publicanda. fiebat enim ſenatuſconſultum tacitum ita: ut non ſcribæ non ſerui publici. non cenſuales illis actibus intereſſent. ſenatores excipiebant. ſenatores ſcribarū officia complebāt. ne qd forte ꝓderet. Auctor Iulius capitolinus ī gordianis. ¶ Cornix elocuta ē. plinius ī .x. auctor ē cornicē eē iauſpicatæ garulitatis. ἔσται πᾶι καλῶς. nō mirū ſi cornix hæc pauca græca uerba id tēporis elocuta ē: cū ſcribat plin⁹ eqtē rōanū hūiſſe cornicē plura cōtexta uerba exprimēte & alia atq; alia cre bro addiſcētē. uerba āt hæc ſignificāt. erūt oīa bene. ¶ Tarpeio culmine. faſtigio capitolino. ¶ Eſt bn̄ n̄ potuit cū iſtud uerbū ē ſignificet pn̄s tēpus. cornix n̄ potuit dicer: i pn̄tia ē bn̄: cū a dōitiani tēpota eēnt honoris plena & hūano polluta ſanguīe. un̄ dixit de futuro. erit bn̄. poſt obitū. ſ. domitiāi ſucceſſuris bonis prīcipibus. ¶ Gibba aureā. gibbū & gibbā. maſ. gn̄e & fe. ī eodē ſignificato uſurpāus. dr̄ & gibber. hic hoīes gibberi gibbi gibboſi & gibberoſi noīanr̄. ſi luna deficiēs lumine a marthe ad ſaturnū ferar̄ faciet gibboſos. ltē habentes horoſcopū ī. xx. pte ſagittarii naſcenr̄ gibberoſi. ī leuitico p̄cipit ne gibboſus offerat panes deo: nec accedat ad miniſterium eius: qd ut ītērpretar̄ gregorius ī paſtorali: & ī canonicis decretis. Di. unde q̄nquageſima explicar̄. tropologice ſignificat gibboſus eū qui terrenæ ſollicitudīs pondus ꝺ primit: ne unq̄ ad ſupna reſpiciat. ſed ſolis his: q̄ in infimis calcāt curuus intēdit. Ariſtoteles ī ꝓblematis auctor ē gibbor̄ halitū eē ferme fedioré & graueole tia aſpernabilē: qa. ſ. ī talibus locus pulmoni accōmodatus cōcluſus. deflexuſq; ſpiritū tranſmittere expedite negt. ſed euenit ut ſpiritus ītercluſus uapore putreſcat. ſed ut a carcere ad metas trāſcurramus: ſomniū hoc domiciani ſignificabat a tergo eius hoc ē poſt ipſius obitū futuros prīcipes optimos: q etatē aureā orbi terrarū reduxerent. ¶ Pone ceruicē. poſt ceruicem. ¶ Portendi. ſignificari.

Garrula cornix

Gibbus. Gibba: Gibberi Gibboſi Gibberoſi

Ne gibboſus ſacrificet.

Anima gibborū fetet.

¶ M. AN. ¶ Laceraret: proſcinderet: ac maledictis iſectaretur. ¶ Scalas. gemonias: quo ut ſæpe diximus damnatorū corpora abiiciebantur. ¶ Affigi. ſic omnia tranquilli exemplaria habent: quæ lectio & ſi recipi poteſt ut affigi: ideſt humi ſtatui ſenatus iuſſerit: Euſebii tamē auctoritas efficit: ut affligi nō affigi legendū eē cōtēdanius: eius inquit quum de domitiano interim loqueretur: imagines diſiectæ ſunt: & a populo per ignominiam publice conculcatæ ¶ ic. quoq; in piſonem ſtatuam iſtius inquit perſimilem deturbant affligunt comminuunt. ¶ Locuta eſt. ἔσαι τᾶν τᾶκαλῶσ: erunt cuncta bene. ¶ Eſt bene: quum de cornicis conatu intelligere uideatur: ad præſentem tamen rerum ſtatum poeta alluſit. ¶ Gibbam auream: tumorem cornis: luuenalis gibbum dixit: cuperet rutilæ uirginia gibbū: & rurſus: Strumoſum atq; utero pariter gibboq; tumentē

Laus insequentiū principū Impiū traiani a cornice signatum. Melior traiano. Tępora aurea ex bonitate principum.

¶PHI. ¶Insequẽtiū pricipū.nervæ traiani atq; adriāi:de qbus sextus aurelius:hæc qd nerua prudentius aut moderatius: qd traiano diuinius:qd pstātius hadriano:eutropius dōitiano iqt exiciali tyrāno nerua succesſit q eqſſimū ſe & utiliſſimū pbuit:rei pu.diuina puiſiōe cōſuluit traianū adoptādo.qlis uero & quātus i ipio traianus extiterit qs ignorat:cū certati ſcriptores illū oi pconio laudis extollāt.uñ dixit ſextus aurelius ipiū traiani ad ueniēs denūtiatū fuiſſe ad cornice:q e faſtigio capitolii atticis ſermōibus effata é erit bñ.hic adeo gloria bōi tatis excelut ut i ſenatu pricipibus ñ aliter acclamaret.ne ſis ſelicior auguſto:melior traiano.huic ſucceſit hadrianus & ipe priceps memorabilis cuius uitā ſparcianus ap noſtros: Dion apud græcos luculēte pſcribūt:merito itaq; lænior ſtatus & tępora beatiora rōanæ rei pu.cōtigerūt poſt obitū truculēti icesti q tyrāni:cū ſequuti pricipes moderatiōe abſtinētia aliiſq; uirtutibus lōge pſtiterit.tępora.n.beata fiūt & aurea ex bonitate pricipū:ſicut tenebricoſa & dira ex iprobitate tyrānorū.uñ cor.tacitus ſeculū beatiſſimum uocat quo nerua traianuſq; felicitatem impii fecerūt:quo circa principes ſi etatē beatiſſimā.ſi ſeculū aureum redire deſiderant:ſint moderati:ſint clemētes:ſint beneficii:& ut ſemel finiam.ſint omni præconio bonitatis ornati.

ſane breui euenit abſtinētia & moderatiōe iſeqntiū pricipū.

C.SVETONII TRANQVILLI DE VITA XII CAESARVM LIBRI DVODECIMI: AC VLTIMI.

¶Habes Inclyte Annibal Bētiuole Annotaméta i Cæſares duodecī Suetonii Tranq li:quibus obſcurior illius Lectio p uirili parte p nos enodata explicatur. Superest ut qui meo fortaſſis nomine a legēdo reſilient: hi tuo nomine pellecti ad perlegendum appetenter accurrant.

¶M.AN. In ſequẽtiū pricipū: nā ut de aliis ſileā Nerua:q illi ſucceſſit:decreto patrū poſt mortem inter deos eſt relatus. Traianus qui proxime imperauit tam popularis fuit: ut i cōgratulatione principum acclamari ſit ſolitum. Felicior Auguſto Traiano Melior.

Tetraſtica de Cæſaribus poſt Tranquillum.

Nerua imperator.

Roximus extincto moderat ſceptra tyrāno
Nerua ſenex:princeps nomine:mente parēs
Nulla uiro ſoboles imitatur adoptio prolem.
Quā legiſſe iuuet:quā genuiſſe uelit.

Traianus imperator

Ggreditur regimē uiridi Traianus in æuo
Aelli laude prior cætera patris habens.
Hic quoq; prole carens ſociat ſibi ſorte legendi
Quem fateare bonum diffateare parem.

Hadrianus imperator.

Elius hinc ſubiit mediis præſignis i actis
Principia & finem fama notat grauior.
Orbus & hic ſociāſq; uirū documenta daturum.
Aſſumpti quantum præmineant genitis.

Antonius pius imperator.

Ntonius ad hinc regimen capit ille uocatu
Conſultiſq; pius nomen habens meriti
Filius huic fato nullus:ſed lege ſuorū.
A patria ſumpſit qui tegeret patriam.

M.Antonius imperator.

Oſt Marco tutella datur quæſita Platonis.
Seruus ad iperium:patre pio melior.
Succeſſore ſuo moriens ſed principe prauo.
Hoc ſolo patriæ quod genuit nocuit.

Commodus imperator.

Ommodus iſeqt pugnis maculoſus harenæ.
Threcidico princeps bella mouēs gladio.
Eliſo tandem perſoluens guture pœnas.
Criminibus faſſus matris adulterium.

Vetonius Lenis tertiæ decimæ legionis tribunus bello quod inter Vitellium & Othonem apud Bebriacum gestum est impatorisq; clauius Trāquillo Suetonio historico pater fuit. Qui cum Hadriani imperatoris epistolarum magister esset apudq; Sabinam uxorē unius Sueuii familiarius se egisset q̄ reuerētia domus aulicæ postularet successorem meruit. Scripsit de regibus libros tres. quos Lepido poemate in epitomē Pontium Paulinum redegisse memoriæ proditum est. De grāmaticis oratoribusq; duos. De uiribus illustribus unum quem pleriq; Plinii oratoris esse autumant. De genere uestium unū: Reliqt & Cæsarū uitas. xii. tanta cura diligētiaq; dum minima quæq; attigit conscriptas: ut præcepta non præbita scriptoribus facultas uideatur.

Item de eodem.

C. Suetonius usus est ea libertate scripsisse Cæsarum uitas: qua uixisse illi feruntur nemini aut demit aut adiicit quicq̄: nil ad assentationem cuiuspiam aut studium suum: omnia ad integritatem historiæ refert. Mores illorum & i imperio & priuatorum sic exprimit: ut nō legere quis Suetonii scripta: sed ii ipsi speculo intueri sese uideatur uitia uirtutesq; omnium citra & inuidiam & gratiam apperit & quæ fortuna foris cuiq; fuerit aut domi habitus est duriusculus dum nec minima quidem negligit & sunt aridiora plæraq; & minutiora q̄ quæ nitere possint aut capere eloquentiæ corpus: sed tamen est in genere ipso scribendi multum ponderis: eruditio uero tanta: ut seueritate orationis grauiter castiga ta quem huic anteponam ueterum scriptorum non uideam.

## TRANQ. VILLI VITA PER SABELLICVM

¶C. Suetonius Tranquillus Suetonium lenem patrem habuit unde cognomen & si diuersa uoce integro tamen significatu creditur adeptus: fuit ille ciuili bello quod ad Bebriacum inter Othonem & Vitellium ē gestum: tertiæ decimæ legionis tribunus: & Augusti Clauius: ipse in forensi luce non nihil uersatus quod Plinii testantur epistolæ: cæterum patrimonio quod amplissimum a patre acceperat profligato: seu ægestate seu quod magis credo laudis cupiditate ductus ad historiam se contulit: quam a Cæsare dictatore auspicatissime exorsus: eo quo imperatum erat ordine per uitas in domitianum descēdit: sunt qui Neruam & Traianum illis adiieciſſe scribant: uerum cōscius sibi eorum quæ in his parum integra fide tradita essent: cum uiuentium interim coactus fuisset habere rationem: ne pars una reliquæ historiæ fidem eleuaret: in apertū non rectulit: cætera ea qua illi libertate uixerunt ac nescio an quædam etiam ut in Nerone & Galba ab eo liberius prodita: per hæc studia Adriano principi ab initio commendatus: quum epistolarum magisterio apud illum aliquandiu esset functus: ueniſſetq; in suspicionem quasi familiarius q̄ domus aulicæ reuerētia postularat: apud Sabinam principis coniugem ageret: successorem meruit: scripsit de Grammaticis quoq; & Oratoribus libros duos: de uiris illustribus unum: quem Iunioris Plinii pleriq; autumant: de genere Vestium unum: de Regibus tres: quos Iepido poemate in epitomen Pontium Paulinum redegisse quidā prodiderunt. C. Plinio cuius modo memini: familiariter est usus. a quo per epistolam hortatur: ut uolumina quæ perfecta essent: & absoluta quandoq; uellet ædere. eius dicendi genus quod inter omnes cōstare uideo haud tam floridum q̄ uenustum: domuiq; magis q̄ foro accommodatum: breuitasq; uni ut Vopiscus ait pene familiaris: sed non ita breuis ut non passim duriusculus occurrat: dum minime consectatur: Quo fit ut plæraq; ne spiendescere quidē possint: corpus ue eloquentiæ ob tenuitatem recipere: sed quoquo modo res habet: in eo scribendi genere primas omnium iudicio occupauit: ita ut ex ingenti scriptorum manu quæ post illum in eo genere nihil obscure uersata est: elocutione: grauitate: dispositione: qui cum hoc uno iure conferri possit: sit certe nemo.

## C. SVETONII TRANQ. VILLI VITA A PHILIPPO BEROALDO CONDITA.

¶Caius Suetonius Tranquillus patrem habuit Suetoniū cognomento lenem tertiæ decimæ legionis tribunum & augusti clauium: qui interfuit bello othoniano. a patre filius tranqlli cognomen accepisse creditur: Nam cum ille lenis sit cognominatus: hic eodē significato non eodem uerbo dictus est tranquillus. floruit sub hadriano: ut pote illius magister epistolarū. uerū fortuna: quæ lubrica ē refragrante successor ei mox datus: quod apud sabinā Imperatoris uxorem familiarius egisse ferebatur: q̄ reuerentia domus aulicæ postularet. usus ē contubernio plinii posterioris: a quo in epistolis admonetur ad uolumina edēda: q̄ perfecta absolutaq; appellat. Cū esset uir doctrina compositiore & elegantia floridiore præditus scripsit libellū de grāmaticis & rhetoribus: quē diuus hieronymus sequutus est: texens catalogum scriptorum ecclesiasticorum

De gen: re uestium. de ludrica historia libros concinasse memoratur quorum testimonio utuntur eruditi: idem de uitiis corporalibus: & de prætoribus uolumina condidit luculēta: imprimis uero ad posteros trās misit. xii. Cæsarum uitas ualde quidem probandas graphiceque conscriptas: in quo stili genere primas confessione eruditorum haud dubie occupauit. opus est emunctum refertumq; eruditione haud quaq; triuiali: & cōpossitissimo ordine distinctum: uñ emēdatissimus accandidissimus scriptor meruit appellari: cui ut scribit flauius uopiscus: familiare fuit amare breuitatem. ausonius i epistolio ad paulinū librorum meminit: quos numero tris Suetonius de regibus scripsit. in hoc uero Cæsarē opere: quod eruditorum manibus continēter teritur: oppido q̄ tersus ē: & sinceriss iua scriptione præcellens: adeo ut de Suetonio dicere merito possimus id: qđ zeusis pictor de se ipso prodidit inuisurum aliquem facilius q̄ imitaturum.

## ELOGIVM PLINII DE IVLIO CAESARE DICTATORE.

¶ Animi uigore præstantissimum arbitor. C. Cæsarem Dictatorem: nec uirtutem constantiamq; nunc cōmemoro: nec sublimitatem oīum capacem quæ celo continentur: sed pprium uigorem celeritatemq; quodam igne uolucrem: scribere & legere simul dictare & audire solitum accepimus: epistolas uero tantarum rerum quaternas pariter librariis dictare: aut si nihil aliud ageret: septēis. Idem signis collatis quinquagies dimicauit. Solus. M. marcellū transgressus q unde quadragies dimicauerat. Nā præter ciuiles uictorias undecies centū & nonaginta duo milia hoīum occisa pliis ab eo. Non eqdem in gloria posuerim. Tantam etiā coactā humani generis iniuriā: qđ ita esse confessus est ipse: bellorū ciuilium stragē nō prodendo. Vt iustus Pompeio magno tribuat: octingentas quadraginta sex naues piratis ademisse. Cæsari pprium & peculiare fuit præter iam supradicta clemētiæ insigne: qua usq; ad penitētiam oēs superauit. Idem magnanimitatis phibuit exemplum: cui cōparari non possit aliud. spectacula. n. edita: effusasq; opes aut operū magnificētiā in hac pte enumerare luxuriæ fauētis est illa fuit uera & incōparabilis inuicti animi sublimitas: capris apud pharsaliā Pōpei magni scriniis eplās: iterūq; ap thapsum scipiōis ea optima cōcremasse fide: atq; nō legisse.

¶ Ad inclytum Hannibalem Bentiuolum eiusd. m Philippi Beroaldi. Appēdix Annotamentorum.

Olbuit has quoq; annotaciunculas: inclyte Hannibal bentiuolæ ueluti appendiculā quandā apponere in calce cōmentariorum: ut animi lectorum uniformi illa lectione fatigati. hoc ueluti nouo pabulo recrearentur: & mutatione reficerentur. solent enim hæc legentibus nō minus iucunda uideri: q̄ uiatoribus iam itinere lassescentibus diuerticula amena sunt. sed ne morioſior sit prologus q̄ fabula: hinc paucā quædam digna cognitu nec indigna relatu. minimeq; protrita exordiemur.

¶ Quid significet illud hieronymi ab ecclesiasticis celeberrime usurpatum de Tantali Fonte potantem.

Caput primum

¶ Pleriq; omnes ecclesiasticæ litteraturæ studiosi: anxie & sitienter uestigare solent qđ significet illud hieronymi uulgatissimū: quod liminarē paginam instri ueteris intro euntibus statim obuium fit. ut iarchā in throno sedentā aureo & de tantali fonte potantē audiret docētem. nugatoria nimirum sunt: quæ a comentatoribus referunt. Nos ut pro uirili parte iuuaremus studia studiosorū. Ad eundē fontem accessimus: ex quo hieronymus hausit. philostrati enim penetralia ingressi explicationē inuenimus huiusce inuolucri la tissimā: quæ talis est. A pud indos sapientes sunt brachmanæ nūcupati: quorū princeps iarcas noīabat: eo tē pore: quo appolonius thyaneus discendi uiscendiq; studio ad illos se cōtulerat: quem antecedētem: cæteri qui erant duo deuiginti apprensa manu sulutauerunt. iarcas autē noīatim salutauit: qui in excelso sedebat throno: quem ex ære fabrefactum aureæ statuæ cōplusculæ exornabant. infra iarcam sedebant oēs in sellis humilioribus. mox post philosophicā sermocinationem ostendit iarcas apollonio statuam tantali subscriptione notatā: quattuor cubitorū longitudinis: quæ similis propināti phialam porrigebat: in quam humor distillat incorruptibilis potionis phialam mensura nunq̄ excedentis. ex hoc tantali poculo bibere solebāt indici philosophi anteq̄ somno indulgerent. & ita iarcas potandi principium fecit ex phialia bibens: quæ largiter cunctos saciauit iugē humorem fundens: non secus ac si ex fonte scaturiret. bibit una cum philosophis apollonius: est aūt amicitiæ firmandæ cā huiusce modi compotacio apud indos inuenta: q ministrum eius faciunt pocillatorem q; tantulum: pterea qđ hic amicissimus mansuetissimusq; erga hoīes hīrus est. post hanc ex phiala potionem humi sternunt corpora in lectis herbaticis. hæc copiose refert philostratus libro tertio de uita apollonii thyanei: q etiā scribibit in. vii. quicunq; bibunt ex tātali phiala. participes periculorum cum amicis esse oportere. ex hac enarratione iam pspicuum fit cur dixerit hieronymus apollonium peruenisse ad brachmanas: ut audiret iarcam illum principē philosophorum in throno sedētem æreo quidem: sed qui aureis statuis exornaret: potantemq; de tantali fonte hoc est de phiala: quam propinabat tantali simulacrū. ex quo mihi uidetur doctius & historiæ accōmodatius legi posse de tantali phialia: q̄ fonte: cum inter phialam & fontem sit quædam litteraq; proximitas: & ob hoc lubricus error: quod si nihil placet imutare expones fontem pro phiala: ex qua liquor ueluti ex fonte scaturiens cōtinenter fundebatur: q̄ a cōmentatoribus ecclesiasticis traduntur protrita sunt & a fide historica deerrantia. sed ego malo hæc & id genus alia haurire ex lympido fonte: q̄ ex riuo turbulento.

Brachmanæ Iarchas. Statua tantali cū phialia

¶Quid sit uetus ꝓuerbiū. Mutuū muli scabūt. qđ in codicibus Ausonii & Nonii perperam scriptū legitur.
Caput secundum

¶Apud ausonium in epistolio prouerbium usurpatur litteris inuersis dictionibusq; confusis: qđ est. mutuum muliscabāt. tu uero ita distincte legas & emēdate. mutuum muli scabunt. cuius prouerbii sensus significat: tradere sibi operas mutuas & par pari rependere: namq; muloꝝ mos est ut se mutuo scabāt & uicissatim defricent. Marcus Varro libru compositi hoc titulo. mutuum muli scabūt: cuius testimonium citat nonius quāuis noniani codices mendo ineluibili sint maculosi: in quibus hoc prouerbium corruptius legitur: q̄ in ausonii uoluminibus. ita. n. scriptum habent. multum muliscabant. pro mutuum muli scabunt. prouerbii huiusce meminit scienter & enodate symachus. cū in epistolis sic inquit. mutuū scabere mulos: cui ꝓuerbio ne uidear esse confinis preconiū uirtutū tuarum presso dente restringo: itaq; cum muli soleant sese uicissim defricare & scabere: merito hoc prouerbium usurpatur in consimili remuneratione. & talionis æquilibrio: q̄uis a scipione emiliano dictum sit: iumenta quoniā manibus carerent alterius frictione indigere. adriani quod non longe ab re est: iocus balnearis' innotuit: qui plures olim senes euocari iussit. & alium ab alio in uicem defricari: cum illi se marmoribus attererent ad liberalitatem principis prouocandam: qui seruis donauerat & sūptibus ueteranū quendā: q; se in balneis marmoribus destringebat: ꝓpterea qđ seruū nō hēret. Mutuū muli scabunt

¶Quid intelligi uoluerit hesiodus: cum scripsit: Dimidium esse plus toto.
Caput tertium.

¶Hesiodus in libro cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι. i. opa & dies uersum hunc posuit. οὐκ ὄιδασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός. i. ignorant stolidi q̄ toto sit dimidium plus. dissoluēda questio est: cuius mentionem fecit gellius libro. xvii. noc. atticarum: nec tñ reliqt explanatum. quid hesiodius se dicere sentiat: cum dimidiū plus toto esse dicit: qđ communi plane sensui uidetur reluctari. plato libro tertio de legib' planissime explicat hoc ambagiosum scribens: rectissime dictum eē ab hesiodo dimidiū plus esse q̄ totū: qñ uidelicet totum cōprendere noxium est: dimidium uero tēperate se habet. hinc intelligi uoluit moderatū immoderato plus esse: ut pote melius deteriore: docetq; principatū moderate constituēdum esse & ad mediocritatem redigendum. Idem libro quarto de re'publica. laudans uitam moderatam tanq̄ optimā: hesiodum illud sapienter dixisse commemorat dimidium esse plusq̄ totum. Consimiliter Aristoteles in quarto politicorum dimidiū esse plus toto docet. ex eo quod gubernatio temperata durabilior est & melior: q̄ impotens & immodica: ideoq; phocilides bñ optauit multa mediocribus optima: & ipse mediocris esse uoluit in ciuitate. Idem Aristoteles profitet mediocritatē & medium esse optimum: mediocrisq; fortunæ bonorum possessionem ait optimum oium esse existimandam: idē in ethicis uirtutes mediocritates esse tradit. hinc illa apud græcos catholica sñia. μέσον τῆς ἀρετὰς εἶναι. ex quo colligit mediū & moderatū optimū esse in uita degēda. & plusq̄ totum appetendum. non me preterit aliter ab aliis hesiodi uersū exponi solere: se hæc platonica nobis & aristotelica interpretamēta magis probant: cū eruditiora sint & ueriora. Moderatum melius i modera to Virtutes mediocritates.

¶Enodatus nodus ex epistola. M. Ciceronis Ductus ex prouerbio Sero sapiunt phryges.
Caput quartum

¶Mar. Cicero quadam ad trebacium epistola. sic cepit. in equo troiano scis esse in extremo. sero sapiūt. neotericoteri. hoc est recentiores interpretes magis implicant: q̄ explicent sensum epistolicū. scire autem debes uetus hoc fuisse prouerbium. sero sapiunt phryges: quod a troianis natum est: qui decimo deniq; anno uel le ceperant helenā: quæq; cū ea erant rapta reddere græcis: a qbus decennali bello ꝑssi uastati uexati fuerant sed hæc sapientia troianoꝝ serotina erat & nimis tarda: q tunc demum resipiscere ceperāt: cum res eorum forent deploratæ: & egritudo irremediabilis. hoc autem prouerbiū continebatur in extrema tragediæ parte: cui titulus erat. equus troianus: quā liuius poeta apud latinos uetustissimus cum primis condidit. unde a grammaticis citantur testimonia liuii ex equo troiano. huiusce prouerbii mentio fit in codice festi pompeii integriore: ex quo excerpta exscriptaq; sunt illa: q̄ uulgi manibus iugiter conteruntur. iam satis liquet opinor: cur Cicero dixerit. esse in equo troiano sero sapiunt: uidelicet alludens ad prouerbium illud sero sapiunt phryges: quod in extrema fabulæ clausula legebatur. Equus troianus nomē fabulæ

¶Emaculatum uerbum ex uersu Lucilliano. inibiq; notata quedam super acipensere Decumano.
Caput quintum.

¶Idem Marcus Tullius libro de finibus bonorum secūdo: usurpat uersus lucillianos. in qbus ad galloniū sic loqt lelius: cenasti in uita nunq; bñ: cū oia in ista cōsumis squilla: atq; accubas ere cū decumāo. si lucillius reuiuisceret: carmē hoc i poemate suo satyrico plāe ñ agnosceret sūmoueretq; ñ solū ut subditicīū: sed ut inuersū adulteratūq; repelleret: qd. n. significat obsecro te accubas ære cū decumāo? qs lepor? q̄ sales? q̄ satyrica mordacitas? ego ēt atq; ēt & sensu introspecto & uerbis syllabatī pēsitatis sic cēseo corrigēdū: ut ꝓ accubas ære cū decumano meo periculo legas: accipensere cum decumano. lelius. n. est: qui apud lucilium carpit gulā galloniī ganeonis & gurgitis: qui patrimoniū helluebat in una squilla: quod genus piscis est: & in acipensere p grandi: qui piscis ē imprimis nobilis: quē prodigis & gulonibus nutriunt maria: de quo plinius nī libro nono na. histo. hæc refert. apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipēser unus oium squamis ad os uersis contra aquā nando meat. fuisse āt acipenserem in honore mensaꝝ precipuo tpibus lelii & africani. testis est macrobius in saturnaliū. & Marcus Tullius memorat: q ait oblatū esse Africano Scipioni acipenserem: q De acipensere.

admodum raro capiebat: ad quem epulandū cum plures conuictores inuitaturus uideretur. pontius in aurem o scipio inqt uide quid agas: acipenser iste paucorū hoium est. samonicus quoq; serenus tradit hunc piscem a coronatis ministris cum tibicine introferri solitū in sacrum conuiuiū. Quinetiam martialis signare uolens in magno pretio fuisse acipenserem atq; inuētu rarum sic scripsit in xeniis.

¶ Ad palatinas acipensera mittite mensas:
¶ Ambrosias ornent munera rara dapes.

decumana oua Decius fluctus.

¶ Decumanus autē acipenser a lucillio dictus est: quē intelligi uolebat pregrandē & enormē. antiqui. n. decumana oua dici uoluerunt magna: apud quos scuta quoq; decumana uocabantur: q̄ essent amplissima: & decumani fluctus: qa essent magni: ex quo apud poetas decimus fluctus pro maxio & undabundo celebratissimus est. hinc decumana quoq; porta in castris dici uidetur qđ esset ampla & patens. sicut & decumanus limes in limitatione agrorū a magnitudine dictus putat: cuius plinius & columela meminerunt. candidus queso lector diligenter pensitet uerbū lucilianum: syllabas trutinetur: litteras elementarias conferat: sensū introspiciat: profecto correctionē hanc nīam non improbabit: quā si dicere fas est: nec lucillius ipse sit improbaturus: ut aūt in hanc sniam non pedibus sed calamo procliuius irem impulit oratianus offellus: qui gallonium hunc: cuius ingluuiē diximus a lelio lucilliauo taxari: morsu satyrico lancinauit & sale perfricuit ob hunc ipm acipensērē decumanū. sic. n. scribit in sermonibus. galloni preconis erat acipensere mēsa infamis.

¶ Perpensa diligenter emēdataq; dictio Apud Mar. Tulliū. in cuius libris legitur de nartheo. p Narthecio.

Caput sextum

Narthecium

¶ Idem marcus tullius in eodē de finibus bonorum & malorū uolumine sic scribit iā doloris medicamenta illa epicurea tanq̄ de nartheo promant. Tu emendatius leges & uerius de narthecio. græci. n. nartheca uocani ferulā assurgentem in altitudine: humilem uero & depressam. ὕσσωπος κορισθὶ κώδων narthecion dicūt. cuius rei mentio fit a plinio. cū āt semen ferulæ morbis quibusdā auxiliari dicant medici: hinc narthecion. p repositorio medicamentorū usurpat. ēt si fuerit ex alia materia fabrefactū. uel qa id ligni genus accōmodatū ē ad seruāda medicamēta. Apud martialē in Apophoretis lēma ē narthecion: cui subscribit hoc distichon.

¶ Artis ebur medicæ narthecia cernis: habebis
¶ Munera: qnæ cuperet pactius esse sua.

Locus martialis

¶ Commentatores epigrāmatarii poetæ exponunt narthecium pro ferula: de qua iam dictum est: aiuntq; ebur dici a poeta uel a candore eburneo uel qñ in locum scipionis eburnei successit narthecium. nō inficior ferulā siue narthecion baculorū usum senectuti potissimū prebere: qđ & plinius docet. sed hoc totū nihil prorsus ad poetæ sensum enucleandū: qui ut dicā qđ sentio: omissa insectatione aliorū: quod a me uitium lōgissime abest: nil aliud significare uoluit epigrāmatista noīe narthecii: q̄ repositoriū siue loculamentū medicamētorū: ut expōas ebur ppyxide eburnea: qđ & narthecium dīci quo medicamēta seruāt: ex hoc significatu explicatior fit & lucidior sensus tā Ciceronis q̄ martialis: q narthecium plane accipiūt p arcula medicamentaria: sicut myrothecium significatur theca atq; repositorium unguētorum delicatiorū. græci. n. μύρον uocāt unguentum & ὄθηκην thecam & loculū ac repositoriū. hinc dictum est illud a mar. tullio quadā ad atticum epistola p translationem decentissimā. meus āt liber totum isocratis: myrothecium atq; oīs eius discipulorum arculas ac non nihil ēt aristotelica pigmenta consumpsit: sed ut ad nartheca. i. ferulam reuertamur: cum sit baccho dicata. ministri Dionysiaci in mysteriis bacchicis ferulas gestabāt: dicebāturq; græco uocabulo narthecophori. q̄si feruligeri. hinc illud Apud Platonē in phedone: narthecophori multi sunt: bacchi uero pauci.

Myrotheciū quid

Narthecophori

¶ Correctus senecæ locus enarratusq; de psychonlutre.

Caput septimum.

Psycholutres q

¶ Cum mihi decretum sit ñ minus publicæ utilitati studiosoq; consulere uelle q̄ gloriæ priuatæ respectum hēre: ñ me a proposito deterrebit humilitas rei. imo tāto magis minuta quæq; scrutabimur: quāto talia īcuriosius trāsmitti solēt. legimus apud senecam usurpari uocabulum grācum. quod si recte legatur elegantissimum est. sed bis apud eundem perperam legitur. sic enim in. vii. epistolarū scriptum est: frigidæ cultor mitto me in mare: quomodo per scholutam decet gausapatus. Idem. in. xii. ille tātus psicolutes: q cal. Ianuariis euripum salutabam. mendum est hic & illic. sed in primo loco insignitum magis. Nos utrobiq; sic emaculauimus ut illic psycholutram: hic psycholutres legas. græco. n. uocabul opsycholutres dicit is: qui frigida aq̄ corpus lauat & balneo frigido letatur. charmis massilienſis frigida etiam hibernis algoribus lauari persuasit: mersit egros in lacus. hinc illud plinianū ex libro undetrigesimo. Videbamus senes consulares usq; īostentatione rigentes: qua de re extat ēt Annei senecæ astipulatio: asserit his uerbis plinius senecā probare frigida lauacra: quæ haud dubie: non solū doctrina probat sed ēt exemplo: cū ait se fuisse spycholutrē hoc ē lauacri frigidi cultorē: qui cal. Ianuariis quemadmodum legere: scribere: dicere aliquid: sic auspicabat in uirginē desilire. est autem uirgo fons Romæ clarissimus aquæ frigentis: quam Mar. Agrippa Romam perduxit. q̄ uirgo appellata est ex eo: quod querētibus aquā militibus puella uirguncula quasdā uenas monstrauit ut docet frontinus libro primo de aquæ ductibus. plinius uero libro. xxxi. nomen uirgini inditum esse ex eo autumat: q̄ riuum herculaneum: qui iuxta ē: refugere uidetur: quātum āt martia hausto prestat. tantum uirgo tactu precellebat. ψῦχος græce dicitur frigus ψυχρὸς frigidus λουτρὸν uero balneum & lauacrum unde composita ex utraq; dictione fit psychrolutres. significaturq; lauacri frigidi cultor & amator: qualem se fuisse intelligi uoluit seneca si sincerit: r legatur & probe intelligatur.

Virgo fons

¶Mendū occupasse codices senecæ:in quibus pro parenetica philosophia corrupte scribitur parentia pro euthymia ectimia.

Caput octauum.

¶Apud eundē pars philosophiæ:quā nos preceptiuā dicimus corrupto uocabulo græco parētia noiatur: cū parenetica dicēda sit a græco uerbo παραίνεω qd' significat p̄cipio & admoneo:inde παραινετικὸς p̄ ceptiuus & admonitorius.& παραίνεσις.preceptio siue admonitio.hinc acron oratianus interpres & si ñ classicus non tñ proletarius identidē ait.hæc ode paranetice scripta ē.pro eo qd' est p̄ceptiue siue monitorie sicut ab eodē dicit hæc erotice dicta est pro amatorie.Nō minus illud apud eundē emacalādū ē ex libro epi stolarū.xi.asperomacheiā auocauit.pro ad speromachiā:q̄ dictio significat pilarē lusionē.siue ludicrā pugnā spheristarū.qua dictione papinius quoq; usus ē in epistola ad marcellū sic scribēs.sed & speromachias specta mus & pilaris lusio admittit.Sidonius ait in certamine spheræ se primū fuisse signiferū.& qñ senecæ adhuc res agit restituēda forma ē deformatæ dictiōis q̄ nūc nuper in mentē uenit.nāq; democriti ectimia legit:pro ēὐthymia.democritus.n.euthymiā ,pbauit tanq̄ beatæ uitæ effectricē:q̄ interpretat' aī tranqllitas.cuius & ci cero meminit libro.v.de finibus bonorū& malorū:de qua diogenes laercius ita ,pdidit in uita democriti.finē esse rectū quietūq; aī statū.quē euthymiam dicit:q̄ non ut quidā male intelligentes iidem sit quod uoluptas uerum secundū quem aīus magna tranquillitate constantiaq; beatus est:dum nullo metu nulla supstitione aut alia quauis perturbatione agitatur.

Parenetica

Speromachia

Euthymia

¶Explicatū carmē psianū de aceruo chrysippi:lōge secus:q̄ a cōmētatorib' & grāmaticis explicari solitū sit.

Caput nonum.

¶Persius satyrographus poema suū hoc uersu cludit.depinge ubi sistā.in uētus chrysippe tui finitor acer ui.quo plene aliud significari uī:q̄ aut cōmētatores nouerint aut ī scholis uulgo ,pdatur:nō.n.ad aceruū uo luminū:q̄ innumera cōdidit chrysippus id referēdū eē autumo.sed ad argumentatiōes:quas græco uocabu lo soritas uocāt:cicero aceruales interp̄tat':sed ut ipse ait in.ii.de diuinatiōe:sicut multa uerba græcorū sic so rites satis latio sermone tritus ē.igit' chrysippus solitus erat p soriten argumētari & gradatī interrogare: ex quo argumētario fiebat numerosior:& aceruus quasi qdā gradatī cumulabat' ,ppositionū & ,pbationū:ut ita cōclusio efficeret' ad ,pbādū qd moliebat' ultra p̄scriptū argumentariōis:q̄ ex p̄ceptiōe dialecticorū tripartita ē ex institutiōe oratorū qnq; partita fieri pōt.ultra quē numerū,pgredi ñ licet: sed sotites.i.aceruus siue acerua lis chrysippeus in infinitū pene,pgrediebat':diffusus p multiplicationē numerorū inumerabilē.cuius exēplū extat apud eundē Ciceronē:q in hortēsio quoq; soritas lubricos eē & periculosos tradit.& post paulū placet inqt chrysippo cū gradatim interrogeť uerbi cā: tria pauca sint an multa:aliquāto priusq̄ ad multa perueni at.mox post multa p soritas ,pgrediendo tractata subiungit.hæc chrysippea sunt nec ab eo quidē dissoluta. refert laertius chrysippū libros quatuor cōdidisse de soritis.nimirū ob hunc aceruū chrysippeū: qui longius ,pgrediebat'.ita ut uix concludendi modū inueniret:dixit scite & elegāter persius ex psona auari:cuius cupi ditates immodicæ nullo mō finiunt' per apostrophā ad chrysippū:o chrysippe saltē tu depinge modū ultrā quē non progrediat' aceruus diuiciarū interminabilis:q inuentus es finitor terminatorq; tui acerui:hoc ē il lius argumēti soritæ:qui quāuis lōgo ordine produceret' tñ aliqñ conclusionis mō cludebat' terminabatur q.& hic ē uerus poetæ satyrici sensus hoc uerū interp̄tamentū.hic est ille aceruus chrysippeus in quo cecuciē tes cōmentatores hallucināt':de quo ē astipulatio illa sidonii ex hendecasyllabo.chrysippi potuisset ex acer uo & marciani.chrysippus cumulet propriū consumat aceruū:qui alibi dixit.soritas cumuli accessibus agge rans.pōt uideri oratius in hanc quoq; acerui chrysippei suspitionem lapsus esse.cū dixit. mille talenta rotū dentur.totidē altera porro.tertia succedant.& quæ pars quadrat aceruum.illud quoq; ex secundo epistolarū hinc opinor fluxit.dum cadat elusus ratione ruentis acerui.

Sorites. Acerualis

¶Quod sit roboris supplicium in lectionibus ueterum scriptorum.

Caput decimum.

¶Apuleius platonicus philisophus in copiosissima illa & disertissima oratione:qua crimē magis a se alie uū esse defendit.sic indignabūdus exclamat.o mirum cōmentū o subtilitas digna carcere & robore.merito uideri pōt ignorabile:nec indignū explicatu illud roboris suppliciū.scito igit' robur in carcere dici locum: quo precipitabant' malefici & sontes & ex eo dictū quod robusteis lignis sepiebat'.de hoc robore in hoc si gnificatu accipit' locus hic apuleianus:sicut & ille apud ualeriū ex libro.vi.dictorū factorūq; memorabiliū:qn etiam familiares eorū nequis Romani populi inimicis amicus eē uellet:de robore p̄cipitati sunt.plaut' quo q; ad hoc robur allusisse uideri pōt:cū ait.in curgulione:ego uos ambo in robusto carcere ut pereatis.

Robur ī carcere.

¶Quam ob cām herculanea pars a plauto dicta sit pro decuma.inibiq; qd sit pollucere & polluctum.

Caput undecimum.

¶Plautus latinæ linguæ delitiū in comedia:cui titulus.est truculentus ex psona getæ serui sic.inqt.detraxi ptē herculaneā:quo dicto significat decumā se detraxisse:nāq; ueteres herculi decias dicauerūt.q̄rit plutarch' in q̄stiōibus.cur plerique copiosi & locupletes patrimonii sui decimā herculi offerebāt: an inqt qd hercules ī monte palatino boum quas gerionæ abstulit decimā īmolauit' an qd Romanos ab ethruscis decimari soli tos liberauit' an illud potius quasi odiosas ciuibus & molestas nimias diuitias cōminuentes eo pacto maxi me coli herculē existimabāt:quē iccirco luxuriā coercere & cōprimere delectaret:qd ipse paucis cōtētus fru

Decūæ Herculi dicatæ

galiter cõtinẽterq; uixisset: refert diodorus in q̃nto bibliothecæ herculẽ dictitasse eos: q̃ sibi iã diuo facto decimã bonoꝝ dicarẽt beate feliciterq; uicturos: ex quo multi decimas herculi uouerunt: posteaq; fortunatiores facti bona sua ad q̃tuor talẽtoꝝ milia herculi sacrarũt. tradũt historici syllã ex uniuersis fortunis herculi decimã sacrificantẽ lauta populoꝝ Romano feciſſe cõuiuia. cõsimiliter craſſus ille Romanoꝝ ditissimus decimã facultatũ suaꝝ partẽ herculi cõsecrauit epulõq; populo dedit: uiritimq; mnas tres diuisit. hocidẽ a lucio luculo factitatũ ẽ. De hac decuma herculi dicata senſisse uĩ Marcus Tullius cũ ait in secũdo de officiis. ut hõresti nuper prãdia in semitis decumæ noĩe magno honori fuerũt. Quinetiã Terẽtius Varro in ea satyra q̃ inscribit Κέραυνὸυ Testat Maiores ſolitos decimã herculi uouere. nec decẽ dies intermittere: q̃n pollucerẽt. pollucere ãt ẽ libamẽta herculi i arã porricere. idq; sacrificiũ: qđ herculi decuma data fit polluctũ distũ. Igit cũ decumæ fortunaꝝ herculi peculiariter dicatæ sint: elegãter & scite dixit plautinus seruus se detraxisse partẽ herculaneã ex bõis dñi amatoris: intelligi uolẽs se decumã sibi subduxisse. i hãc sniam nõ mius sciẽterq; festiuiter dixit columẽ plautiæ familiæ chrysal⁹ i bacchidib⁹: si frugi ẽ herculẽ fecit ex patre: decumã ptẽ ei dedit.

Sylla Craſſus Luculꝰ decimaſ herculi ſacrarũt Pollucere Polluctum quid

¶ Correctus Ouidii uersus. inibiq; nonulla super smintheo apollinis cognomẽto digna memoratu.
Caput. xii.

¶ In codicibus Ouidii uolumine metamorphoseon. xii. uersus hic perperã legi & perperã enarrari solet.
¶ Talibus intonsum compellat cynthia dictis.
¶ Tu uero dictionẽ illã cyuthia ueluti adulterinã subditiciãq; obelisco cõfodito. & in eius locũ Sminthea cũ asteriſco subſtitue. accipeq; ꝓ apolline. inter cætera. n. apollinis cognomẽta: q̃ multiiuga sunt hoc quoq; celebre ẽ: quo smintheus cognominaꝝ. autumat Macrobius in. i. saturnaliũ apollinẽ smintheã dici. ὁ Τιϛέων ὀεὶ qa feruẽs currit. sed homeri iterꝑtes & strabo homerice maiestatis illustrator, ꝓdiderũt apollinẽ smintheũ a muribus tanq; apollini sacris cognominari: q lĩgua cretẽsiũ σμίνθοι ὸι appellãt. mythici referũt teucris e troia, ꝓfectis datũ eẽ oraculũ ibi eos sedẽ posituros: ubi terrigene eos adoriẽt: id circa amaxicũ dicũt cõtigisse: maximãq; agrestiũ muriũ multitudinẽ noctu exortã qcqđ armoꝝ & utẽsiũ ex corio iueniſſent corrosisse. teu croſq; ibi manſisse. heraclides põticus auctor ẽ mures ibi circa tẽplũ apollinis habũdare & sacros exiſtimari: simulacrũq; apollinis ita inſtructũ eẽ: ut murẽ pedibus ꝑmat. multis i locis fuit antiqtus celebratũ sminthei nomẽ. Nã iuxta amaxitũ duo loca sunt: q̃ smintheа uocant. Itẽ in lariſſeo agro & i parião locus erat sminthi⁹ appellatus. Itẽ apud rhodũ & lindũ. nũc ut inqt strabo in. xiii. tẽplũ sminthiũ uocãt. Apud pliniũ dictio mẽdoſa ẽ i qnto. Na. hiſto. Nãq; pro sminthiũ templũ: legit Zinitiũ templũ durat: in urbe chriſa fuit apollini sminthei templũ cũ ſtatua. cuius pedi mus subiacebat: quã ſcopas parius fecit homerus in prima iliados rhapſodia mentionem facit sminthei Apollinis in oratione chryſæ ſacerdotis.

Locus plinii

¶ Conſyderatũ penſitatumq; ſolerter prouerbiũ græcũ. in Noctibus Gellianis. ἐπὶ Τηφακῆ μύθον.
Caput. xiii.

¶ Apud au. gelliũ in noctibus illis lucidiſſimis. puerbiũ græcũ mẽdoſe legit sic. n. libro. xii. ſcriptũ ẽ: ne plãe fiat græcũ illud de uarronis ſnia prouerbiũ. ἐπὶ Τηφακῆ μύθον. i. in lente fabulã. ſed ſi qs curioſius itroſpexerit uĩ ſniamq; puerbii: haud dubie cognoſcet talẽ ſenſũ talẽq; lectionẽ eẽ penitus inſipidã & inuenuſtam: qd. n. eſt in lente fabulaꝝ qs ſenſus, puerbialis? qs atticus lepor? qd deniq; ad ꝓpoſitũ gellianũ? ego exiſtimo legendũ ẽe non. μύθον: qđ plane fabula ſignificaꝝ: ſed μύρον: qđ unguẽtũ dicit. & ita elegãti a græci prouerbii eluceſcet. ſi legeris. ἐπὶ Τηφακῆ μύρον hocẽ in lente unguentũ. quo plane, puerbio ſignificaꝝ. haud qua q̃ unguentũ cũ lente cõgruere: nec conſociationẽ fieri unguẽti qđ delicatius ẽ. & lentis qđ genus ẽ uulgatiſſimi leguminis: hoc prouerbiũ uſurpat Marcus Tullius quadã ad atticũ epiſtola decẽter & ſalſe. ſic. n. ait. legati ſunt. Qu. metellus Creticus & L. flaccus & τὸ ἐπὶ Τηφακῆ μύρον. lẽtulus clodiæ filius: uoluit. n. ſymbolicos & ſubobſcure. Mar. Tullius taxare lentulũ clodiæ filiũ: q ita male copulãdus eẽ uidebaꝝ in obeũda legatiõe cũ metello cretico & L. flacco uiris clariſſimis: ſicut lens cũ unguẽto male cõſociaꝝ: cũ inter unguẽti delicias & lentis uilitatẽ ea ſit diſparilitas ac diſſociatio: q̃ inter amarorem dulcedinemq; internoſcitur.

In lente unguentum

¶ Quid ſignificet apud eundẽ Gelliũ: puerbiũ alteꝝ latinũ. Nihil cũ fidibus graculo: nihil cũ Amaracio ſui.
Caput. xiiii.

¶ Idẽ in calce opis meminit ueteris, puerbii: cuius ſnia haud lõge abeſt a ſupiore. ſic. n. ait. uetus adagiũ eſt. Nihil cũ fidibus graculo nihil cũ amaracino ſui. ſenſus adagii ſiue, puerbii ẽ ſatis aptus & expoſitus: quo ſignificaꝝ neq; muſicã graculis auibus obſtrepis & clamoſis: neq; unguẽta porcis imundis & lutoſis conuenire. ſed ñ de nihilo amaracinũ cũprimis dixit timeri a ſue. obſeruauimus apud Lucretiũ: q̃ ſues odere unguẽta & peculiariter fugitãt odorẽ amaricini. uerſus Lucretii ex li. vi. ſubſcripſimus, ut res fiat mãifeſtior: deniq; amaracinũ fugitat ſus & timet oẽ unguẽtũ: Nã ſetigeris ſubus acre uenenũ ẽ. in codicibus lucrecii: q mẽdis ꝑgnãtes circũferunt: ꝓ amaracinũ legit amaricũ. pro ſus fur: ſenſu cõfuſaneo uerbiſq; corruptis. eſt ãt amaracinũ unguentũ ab amaraco herba odorata noĩatũ. diocles medicus & ſicula gens amacũ apellauere: qđ ægyptus & ſyria ſanſucum noſtri uernacula lingua maioranam uocant. hinc unguentum confectum nuncupamus modo amaracinum modo ſanſucinum. plinius in. xiii. ſcribit ſanſucinum optimum in cypro fuiſſe & mytilenis: ubi erat plurima ſanſucus. Idem ait amaracinũ fuiſſe in inſula. Co. laudatiſſimũ. enuntiaꝝ ãt amaracinũ penultima corrupta: cõtra uulgi prepoſterã conſuetudinem producentis.

Amaracinum quid Sanſucinum

¶ Qui ſit ſenſus Naſonis in eo uerſu. Deprenſum polypus hoſtem continet ex omni demiſſis parte flagellis. inibiq; de ſignificatu acceptabulorum.
Caput. xv.

¶Ouidius in quarto metamorphoseon sic scribit: deprensum polypus hostem.
¶Continet ex omni demissis parte flagellis.
¶Hoc uersu significat cochilia a polypo piscę complexu crinium detineri frągiq; solita: est.n. polypus: qđ uel mediocriter eruditis pspicuū est: piscis sanguine carēs: q inter mollia nūerat: cui pediculi sūt octoni: a quoꝝ multitudine nomē inuenit: quos plinius modo crines modo cirros appellat: qm instar sunt capillamētoꝝ: ouidius flagella uocat: qbus cōplectunt cochilia: quoꝝ carne uescunt. & ita expones hostē p cochiliis consuetudine: quas peculiariter polypi uenant: & flagellis hoc est crinibus siue cirris: ita.n. illoꝝ pediculi noīantur cōplectunt: ut auelli nō queāt: sūt.n. auidissimi cochaꝝ: q̄ ad tactū cōprimunt pcidentes brachia polypoꝝ. ca uent ergo polypi insidiant q; cochis aptis: ipositoq; lapillo in discuneatas grassant extrahūtq; carnes. Idē plinius auctor est polypū i aqua luctari cōplexu ad hoiem cōficiēdū eūq; sorbere acceptabulis. ac numeroso sustu detrahere: ubi acceptabula significant caliculi: qbus peculiariter pdita sūt illa pisciū genera: q̄ mollia nūcupant. Item Aristoteles libro q̄rto de animalibus tradit mollibus oībus esse binos acceptabuloꝝ ordines in polypo uero: q & ipse ex nūero molliū est. simplicē acceptabulorū ordinē cerni: trebius niger acceptabula caliculos interptari uidet cū ait: barbas fuisse polypo clauarū modo torosas lōgas pedū trigita acceptabulis siue caliculis urnalibus peluiū modo. seneca quoq; acceptabula elegan ter appellat uascula illa & caliculos: q bus repēte plenis repēte uacuis pstigiatores falleī fauorabiliter solēt oculos cōtēplātiū. uerba sanecæ hæc sūt ex libro sexto epistolaꝝ. sic ista sine noxa decipiūt: quo modo pstigiatoꝝ acceptabula & caliculi: in qbus me fallacia ipsa delectat. in mēsuris uero & pōderibus cū acceptabuli mēsura dicit: significat heminæ q̄rtā ptē. i. drachmas qndecim. plinius uolumine duo de trigesimo tradit ossa ex acceptabulis puarū pbere usum dentifricii: ubi acceptabula appellasse uidet: quas pyxides medici recētiores & anatomici scriptores appellitāt: qbus infixe sunt coxēdices: circaq; ea uertunt ossa coxarū: sunt enim illæ cōcauitates Caliculis psimiles.

Polypꝰ

Cirri

Flagella

Acceptabula pstigiatorū.

¶Emaculatus plutarchi codex: in quo pro fabius buteo. insc ite legit bulco: ubiq; de buteonibus.

Caput. xvi.

¶Apud plutarchum cheronēsem. latinitate donatū: error est in uita fabii maxime minutulus qdē sed nō tñ aspnandus: sic.n. hñt codices impssi: alteꝝ dictatorē creauerūt fabiū bulconē: tu corrige fabiū buteonē: fuit.n. tomæ familia fabia buteonū cognominata ex eo: qđ in ducis naui prospero auspicio quōdā sedissēt accipiter quē Romani buteonē appellāt græci triorchen a numero testiū quasi tris testiculos hñtem: cui principatū in auguriis phemonoe dedit. q̄ apollinis filia dicta est. ut inqt plinius: & ut auctor est Eusebius chronographus. prima exametris uersibus futura ceciniss e narrat. Ex quo nō inscienter Lucanus phemonoen appellauit pithyā siue phebada: q̄ rūsum ex oraculo apollinis delphici dedit appio Romano. Liuius historiā fabii buteonis eloquēter explicat libro. xxiii. ab origine urbis: q dictator creatus ut senatū legeret pacta lectione eodem die extemplo dictatura se abdicauit. lictoribusq; abire iussis turbæ se immiscuit. hæc eadē a plutarcho memorantur: sed pro fabio buteone Mendum irrepsit procliuiter in fabium bulconem.

Buteones

Triorches.

¶Subesse sensum occultiorem q̄ enarratores agnouerint in illo epigrammatistæ uersiculo. pastas glandes nates habet secundus.

Caput. xvii.

¶Versiculus est apud Marcialem. in quo subest obscena quidem significatio non tamen dissimulanter pertreunda. sic enim inquit in hendecasyllabo.
¶Pastas glande nates habet secundus.
¶Vbi nō pinguitudo pueri significatur sicut pperam exponit interpres: sed patici effeminatiq; ipudicicia accumen. n. sensus & aculeus totus est in dictione glande: qua significat ps obscena genitaliū uiriliū: de qua Cor. celsus libro. vi. de medicina: ubi uero glans cōtecta est oricul ario quoq; clystere inter eā cutēq; aqua calida inferēda est. Itē tubercula etiā quæ phymata græci uocāt circa glandē oriunt. Aristoteles & Galenus: alter maximus philosophorū: alter nobilissimus medicorū. βαλανον appellāt græco uocabulo notissimo: qđ significat glandē. est aūt prima ps uirilis penis. sic.n. honos auribus prefandus est. mētula uocat. Aristoteles in prio de aīalibus: ita. pdidit. maris penis postremo thorace ppēdēs pte sui pria carne, ppemodūq; cōstās & ineq̄bili facie turbinata: nomē a glāde ps hæc mutuata est. Igit mordax sine fine Martilis uolēs itelligi puerū noie scdm fuisse paticū & emasculatoribus ad obscenā libidinē frequēter morigerū: festiuiter sil & salse dixit eū hīe nates glāde pastas: tāq; subactiōe illa ppostera cōcubini. ueluti cibo nates pascerēt. & in hoc toto epigrāmate epigrāmatisq; sēsu explicādo cecutit interpres: cū sinia poetæ lasciuiētis sit referēda ad delicias puerorū multiformes neqtiasq; dissimiles: & fastus amabiles: & morositatē illicibilē: q̄ oīa malle sese ait poetā i sodalitate puerili: q̄ dotes dapsiles in uxoria cōtubernalitate.

Glās uirilitatis

¶Versus lucretii explicatus de lampade cursoria & de sicyoniis calciamentis.

Caput octauumdecimum.

¶Lucretius lib. ii. de rerū natura sic ait: & q̄si cursores uitai lāpada tradūt: cū significare uellet mortaliū eē propetuā succession ē uicissimq; prios a secūdis. secūdos a tertiis. & ita deinceps ipelli & urgeri. é āt trāslatio sūpta a cursoribꝰ: q ex ꝓmethei cōsuetudine: ut docet higinus: istituerūt currere lāpadē iactātes: quā prius cursu ꝺ fatigatus. scdo itegro tradebat: cuius rei mentio quoq; fit libro. iiii. rhetoricorū ad herēuiū. ubi tradit nō illū in palestra: qui tedas ardentes accipit celeriorem esse in cursu cōtinuo: q̄ sit ille qui tradit. ꝓterea qđ de fatigatus cursu integro facē tradit. in hūc sensum trasl atione quadā oppido q̄ decēti dictum est a persio.
¶Qui prior es cur me in decursu lampada poscis.

Lāpada

priustra

dit scdo

¶Mar.quoq; uarro scitissime dixit in tertio de re rustica:nō cursu lāpada tibe trado:significās ꝓuerbialiter nō tibi cedo.uel p cōtrariū nō sū te supior.herodotus libro.viii.historiaꝝ refert cursores pfarū pniciſſimos primū secūdo scdm tertio.& ita deinceps aliū alii mandata tradere solitos:qnēadmodū inquit apud græcos fax tradit:quā uulcano p uices ferre cursores pseuerant.& qm̄ lucretii mētio facta est.enodemus illud quoq; uelut in transcursu uocabulum:quod ab eo positum est libro quarto de rerum natura.

¶Vnguenta & pulchra in pedibus sicyonia rident.

¶Vbi sicyonia significantur calciamenta muliebria atq; amatoria ꝑdelicatioraq;:& effeminatis tantum congruentia:de quibus ait lucillius.

Sicyonia

¶Et pedibus læua sicyonia demit honesta.

¶De quibus Mar.tullius in primo de oratore sic refert:ut si mihi calceos sicyonios attulisses:non uterer q̄ uis essent habiles & apti ad pedem:quia nō essent uiriles:sed de lucretii locis obscurioribus alibi plura.cū eius poemata adeo mendosa circunferantur:ut nō lita multis luminibus ingenii uideri possint:sicut.Q. Ciceroni uidebantur.sed oblita tenebris errorum prescatentibus.

¶Lapsū eē indiligēter interp̄tē plutarchi apophthegmaton sup λημμῆπειρεῶσ.i.lepitudine pirei.

Caput undeuigisimum.

¶Plutarchus cheronēsis.in apophthegmatis.de pericle atheniēsi sic ait.ΕΚΕΛΕΥΣΕ ΛΕΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΤΗΝαιγινᾶνἀφαιρεῶσπερ ΚΗΜΗΝαφαιρεῖν ΤΟΥΠΕΙΡΕΩΣ.interpres plutarchi homo græce latineq; liguæ oppido q̄ peritus & callens.ita i interp̄tat:iusserat aūt atheniēses eginā quasi pirei portū existimarent ac tuerentur:demiror uirum alioquin græcatiorē dedisse id interpretamētū:qd penitus contrariū est a sensu uerbiq; græci scriptoris:quæ nos ita latina fecimus.iusserat āt atheniēses eginā quasi pirei lippitudinē auferre.hoc est uerum græcoꝝ uerboꝝ interp̄tamētum:& sensus ex historia ductus.nā picles suadere uolebat atheniēsibus:ut eginā insulā delerēt & e medio tollerēt:pide ac lippitudinē labēq; pirei atheniēsium portus:a quo xii.milibus passuū abest.hoc apte demōstrat idē plutarchus in uita piclis:cū ait.eginā ueluti pirei lippitudinē delendā censuit.impressi codices mēdosi sunt.in qbus ꝓ lippitudinē legit lippedinē.potuit fortassis interpres labi ex incuria uicinitateq; græcaꝝ dictionū:nā apud gtæcos.λεμμίῆ est & λημμη.pnunciatu qdem nō longe distātes inter se dictiones:scriptione uero & significatu multū dissidētes.λημμη.n.feminino genere significat lippitudinē ocularia:scribiturq; p.η.λεμμηρ uero masculino genere dicit portus:& p iota scribitur.sed in codicibus plutarchi græcis scriptū est.λημμη quæ est lippitudo p.η.nō λεμμένα hoc est portū per iota.p̄terea quis nescit.αφαιρεῖν apud græcos accipi pro auferre nō pro tutari.plura dicere qbus hoc nostrum tuear supersedeo:ipsa enim sunt per sese satis opinor euidentia.& quod ab interprete dicitur.& quod a nobis:quæ pensitanda diiudicandaq; candidis lectoribus permitto.

Egia lippitudo pirei

¶Erratū altrum eiusdem interpretis super īmolatione filioꝝ:quos ꝓ saturno sacrificāt carthaginenses.

Caput Vigesimum.

¶Idem plutarchi interpres sic in latinū uertit apophthegma illud.Zelo tyrānus.quo tpe carthaginēses ad himerā debellauit.pacē cū his acturus coegit federibus iscriberēt:fore ut ēt filii a p̄stantis saturno sacrificiis quiescerent:hæc nouissima apophthegmatis pticula.nō uidet satis fideliter sinceriterq; expressisse atq; explicasse uerba græca plutarchi:q̄ ideo subscripsimus:ut docti dispiciant utrū laude digna sit an reprensione nostra hæc curiositas.ad quā nos unica impellit utilitas iuuādi fouēdiq; ꝓ uirili pte studia scolasticoꝝ uerba plutarchi hæc sunt.ΗΝαγΚασὲν ἔγγραψαι ΤΑΙΣΟΜΟΛΟΓΙΑΙΣ:ΟΤΙΚΑΙΤΑ ΤΕΚΝΑ ΠΑΥΣΟΥΣΙΤΑΙ ΤΩΚΡΟΝΩΚΑΤΑΘΥΟΥΣΤΕΣ.i.ut nos interpretamur.coegit inscribere in federibus:q; cessarēt īmolare filios saturno.hoc uerba ipsa significant:hoc exposcit fides historiæ carthaginēsium:qui soliti erāt īmolare hostias humanas saturno:excellētioresq; ex filiis uictimare:q cū olim essent obsessi ab agathocle rege siculoꝝ saturnū iratū sibi esse rati sunt:quod loco liberoꝝ infantibus clā emptis atq; educatis sacrificassent:itaq; ut diligētius ad placatū soluerent deūq; cōplacarent ducētos nobilium filios publice īmolauerunt.sicuti lactātius in primo eusebius in quarto præparationis euangelicæ.& diodorus in.xx.bibliothecæ.prodiderunt hinc silius italicus in quarto punicorum sic cecinit.

Saturno filii īmolabātur

¶Mos fuit in populis:quos conuenit aduena dido.

¶Poscere cede deos ueniam:ac flagrantibus aris.

¶Infandum dictu paruos imponere natos.

¶Quid inibi subdidit filiū hānibalis noīe asparem fuisse sorte adiudicatū huic infando sacrificio.Igit ut ad rem redeam sensūq; plutarchi explicē.Zelo tyrānus pacem cū deuictis carthaginensibus fecit his cōditionibus:ne in posterū īmolarēt filios saturno:ut ita a sacrificio sanguinario plenoq; inhumanæ crudelitatis abducerent:& hæc est plutarchi sīa ueraq; interp̄tatio:qd & uerba ipsa demonstrant:si circūspectius pensitatiusq; perpendantur:cum interpretis interpretamentum sit deuium ab historiæ fide & a sensus elegantia.

¶Inscite eundem deerrasse super interpretamento thericliorum.inibiq; consideratus perpensusq; non in diligenter locus ex Cæsaris commentariis.

Caput nouissimum.

Apud eundem plutarchi interpretē in apophthegmatis romanoꝝ:ubi de scipione emiliano differit sic scriptum legimus.cum memmii cuiusdam tribuni militū iumenta cōprendisset:q̄ lapideas pulues & uitrea pocula deportarēt:qd interpres dixit lapideas pelues & uitrea pocula.græcus scriptor ait.ΨΥΚΤΗΡΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ

ὀνῦς καὶ ὀηρικλείας: q[uo]e uerba græca nequaq̃ adamussim congruunt cũ latino interpretamẽto: neq; hoc sensisse uidet plutarchus qui uoluit significare mẽmium fuisse castigatum increpitũq; acriter a scipione: q[uo]d in usu castrensi haberet uasa preciosa & delicata: minimeq; discipliuæ militari cõueniẽtia. lapideæ at pelues & uasa uitrea nõ sunt digna castigatione cẽsoria: cum nõ sint aliena a parsimonia frugalitateq; priscorũq; ut dicere solebat gallienus imperator: nihil sit uitro cõius. quo circa ita meo piculo interpretaberis. ψυκτῆρας καὶ ἀλαβάστους καὶ ὀηρικλείας ideſt uasa gẽmata & thericlia: ἀλάβαστος enim græce gẽmatus dicitur thericlia uero sunt uasa potoria delicatiora a thericle artifice celeberrimo nominata: de quo est illud plinia nũ ex libro. xvi. celebrat & thericles noĩe. calices ex terebintho solitus facere torno. de thericliis poculis utpote ptiosis sic refert phalaris in epistola ad polycletũ. misi ad te puri auri phialas quattuor. crateres argẽteos nõ nostri tpis artificii duos. poculoq; thericliorum paria decẽ. de thericliis mẽtio ab eodem plutarcho hita est in uita alexandri. ex hoc thericlioq; significatu existimo corrigendum esse locũ apud cæsarẽ: in cuius tertio ciuilis belli pompeiani cõmentario sic legitur. in castris pompeii uidere licuit trichilas stratas: opinor irrepsisse mendum: emẽdandũq; pro trichilas stratas. thericlia strata. ut sit sensus thericlia pocula quæ erant preciosa celebrataq; uisa fuisse strata atq; iacentia passim in castris põpeianis: & si scio trichilas exponi solere pro abacis mensisq; potoriis ueluti hũtibus tria labra & tripli es margines: in qbus uasa more aulico grada tim disponi collocariq; cõsueuerũt: sed iã receptui canendũ est ne modũ excedat appendix: quæ nõ cõtenta latialiter disertasse: ẽt nonnihil atticissauit. iam pausa facienda est & aius ocio refouendus: ut mox uegetior alacriorq; resurgat ad excudenda id genus annotamẽta longe uberiora: quæ succissiuis tpibus condimus mox in tpe deprompturi. meditor enim p uirili pte agere negocium posteroq;: succurrere hesitantibus literatoribus. prodesse scholasticis: nõ minus puincialibus q[uo]q; alicis: qui auditoriũ meũ frequentissimi quotidie stipant. meq; peramanter obseruant. sed cũ aurium sensus sit fastidiosissimus iam uale inclyte Hãnibal bentiuole: & quicquid est istud quantulũcunq; est boni consule & ama preceptorem: qui non solum te pie diligit ut alumnum: sed & reuerenter colit ut patronum.

Ad Lectorem

¶ Lector candide offendes opinor interdum offendicula & moramenta quedam in commẽtariis nostris ex immutatione transmutationeue litterarum ac syllabarum nonnunq; ex inuersione dictionum. quos errores minutulos quidem & cognobiles non creditori ascribas quaeso sed impressori: uix enim fieri potest: ut opere in magno non interueniant huiusmodi labeculæ: præfuerunt recognitioni scolastici duo eruditi qui elaborauernnt: ut emendati sinceriq; cõmentarii ex officina impressoris depromerẽtur. si quid erit mẽdosum: id igitur impressori ascribas obsecro. Vale & perlege.

Ioannes baptista pius bononiẽsis ad librum.

Liber Hannibalis genio suffultus & aura
Nec tu nasutum rhinocerota time.
Inuidia dictiloquo poterit magis esse Philippo
Quam fieri possit æmula posteritas.

Vgerii pontre: Tetrasticon

Venerit unde tibi liber hic si forte requiris
Crede mihi cælo nobile uenit opus
Viuet in eternum uiuet tua fama Philippe
Post cineres uirtus uiuere sola facit




Cõmentaria Philippi Barualdi necnon Marci Antonii Sabellici In Suetonium Tranquillũ Feliciter Venetiis exacta. per Simonen cognomento Beuilaqua Papiensem. Anno Christianæ Salutis MCCCCLXXXXVI.
FINIS

aa

Prima alba
Ad Inclytum

a

Philippi
morbo q̄rtane
libertino cliēti
poſtulanti:ſed

b

¶Philippus
¶Phi.Catulū
tuoſe in curiā
faris. ¶Per

c

fluxiſſe,pdidit
rore: & Marco
¶Phi.Obſti
¶M.An.In

d

uero & qui
ſimum eius
q̄ trāſmarina
olim dictus

e

quo magis
tronos. ¶Ci.
q. ¶Venuſti
¶Phi.Capite

f

cum ſic ait.
ſeruū a pedib⁹
cum eius
¶In plures

g

habebant.
que cultu
tione aut
ſi centum illos

h

ſciebat Antōio
tionē. ¶Sectæ
per miniſtrum
opidum iuxta

i

ſcribit ab
ſanguinis in

nus:ut
umphales:eos

k

conſulatu
paratum erat:
ri:quid ad
ni potius acta

l

¶Phi.Ciuita.
natiua militib⁹
commodius
tum maxime

m

orator uerri
rent. ¶Niſi
ΤΟΝ ΣΕΝΕΙ.
hæreſ: dubitaſ

n

as & coniuges
ſeceſſerit niſi
¶Cynedus
merat cum

o

ad aurium
¶Phi. Secūda
ac certe ſic eſt
¶Phi.Cena.

p

ſpongia
ΝΕΟΜΗΝΙΑΙ ut
oportuiſſet
plini⁹ auctorē

q

ca:geometriā
ΝΙΚΑΣΩ unico
& græcorum
beas bouillas

r

lientem dixit
uerſus Brutū
ri conſueuit
ſit ob cuius

s

to aut cum
ſa ad uſum rei

principē quæ
alioquin

t

or:de quo
appellatione
ex:ſed de eo
eſt ſenex ad

u

ra notari
præter Ath⁹
poſſit.
¶Phi. Nurus

x

pindarus
ut Seruio
peſtatibus
qui infernos

y

crebris at⁹
creatum putes
¶Phi.Propo.
¶Phi.Deleto

z

¶Erythrotao
neno:nō ſolū
am:quam
ria morte

&

ſtitutus
capillū ferre
erat exhauſti
¶M.An.Baſi.

⁹

dictos:quos
ſi habent
rnno &
i bellum

⁹⁹

upx a
ſtis conſtat
¶M.An.Glo.
eſt offenſus

A

euocauit
quæ etat in

piſſet pœna
¶M.An.No.

B

lorum genera
¶Phi.Preiret
q ducēteſimā
blico miniſtro

C

pido hiſpaniæ
ſponte aliquid
¶Eandemq⁹
¶Phi.Indu.

D

ui poſtea
pina de cuius
Nero non ſolū
dari quartas

E

¶ſubelliis
mus uocari
emiſſurum
¶Phi. Niobē

F

¶Phi. Simul.
¶Phi. Calidiſ
lebrante
ubi de

G

¶M. An. La.
de ueſtini
oēs. Gellius
hyemare

H

¶Innotuerūt
ceptis:ſed illis
nem alluſit
¶M.An.λα

I

¶Phi.Sub
Liuium:&
pareī tradidit
ne cuiq̄

K

annulis
leſtes minæ

it. ¶Thus &
germanorum

L

¶Omiſſa
nocte cum
ſpe colloquii
telium. ¶Ex

M

¶Phi.Præ ſe
iuriæ actionē
¶Phi.At
¶Phi.Eo.

N

cea regulo
¶Obeſus
bus militiæ
¶Phi.Sexto

O

in ægipto
¶Litteris
dentibus
num hic

P

pecuniam cū
Sicut eadem
Spartianus
¶Phi. Relict⁹

Q⁹

inſtituti Cæſar
bigui s ſecretū
oñdimus
complexus eſt

R

fecit ſtrabo
¶Phi.An.
Mar. edictum
argumento

S

Suetonius
Quid ſit
¶Mendum


12. Cęs. Cę Saxo, Vide dicere in ſta parte.


1. Iulius Cęſar 1
2. Auguſtus Cę. 91
3. Tiberius Cę. 126
4. C. Caligula 164
5. Claudius. 202
6. Nero 231
7. Sergius galba 272
8. Otho Siluius. 286
9. Aulus Vitelius. 298.
10. Flauius Veſpaſianus. 306
11. Titus Veſpaſianus. 322.
12. Domitianus. 328.

1 Cor 15

D. Didac de la Serna

teram reponit, cuius solutionem non despicio,
suscipio tamen libentiùs meam, quam non spero
Num. 3. iniucundam. Nec Dominum Nicolaum Anto-
nium omni iure, litteraturaque excultum, in
elaborato lib. de Exilio, quem nuper in lucem
edidit lib. 1. cap. 8. num. 20. qui his iam scrip-
tis in manus venit, cuius solutio, si emendationē
litteræ non posuisset, ferè initio cum mea con-
uenit, & omnimodò conueniisset, si vsque ad fi-
nem eam fuisset persequutus. Interim lœtabun-
dus, qui in textus enodatione tanto viro acci-
nui, dum ipse exponere tentabam. Vt verum
crederem Poetarum aliquem.

Horat. de Arte poeti.

*Nil intentatum nostri liquere Poetæ.*

De eius solutione plurima congerunt Osuald. ad Donellum lib. 3. Comment. cap. 14. lit. *I.* Loriotus de Tutelis, axiomat. 3. Ant. Faber in Iurisprud. tit. 12. p. 1. illat. 21. Marcus LyKlama 7. membranarum, Ecloga 35. §. 1. Cuiacius lib. 4. obseru. cap. 9. Sanctolaria interp. 6. Cyriacius lib. 4. obseru. cap. 21.

Incipiam Vlpiani mentem elucidare, qui in
Num. 4. tutore, qui ab hostibus non fuit captus, tres mo-
dos delineat, quibus quamuis apud hostes fuerit,
non finitur eius tutela, sicuti finiri videmus in
eo, qui ab hostibus fuit captus, leg. 14. §. alijs ff.
hoc nostro tit. magnus Præceptor lib. 6. Opusc.
cap. 6. num. 6. In primis proponit eum, qui ad
hostes fuit missus tanquam legatus, de cuius dif-
ficultate



ficultate nihil nos dicemus: 2. eum, qui ab hos-
tibus non fuerit receptus, & tandem 3. eum, qui
ad hostes transfugerit, in quibus tutelam non fi-
niri affirmat, & rectè (vt ex infra dicendis appa-
rebit) quamuis transfuga mediam patiatur capi-
tis diminutionem, cum Ciuitatem amittat, L.
amissione 5. de capite minutis, L. postliminium
19. §. filius ff. de captiuis, & ita ei postliminium
non conceditur, L. item ei 14. ff. ex qq. causis
maior L. postliminium 19. §. transfugæ ff. de
captiuis, L. si quos fortè 19. cod. eodem, quia si
ignauis postliminium denegatur, L. postliminio
17. ff. de captiuis, quanto magis illis, qui ad ho-
stes perfidè trnsfugerunt, Valentia tom. 1. illust.
tract. 3. cap. 7. à n. 9. Cuiacius lib. 4. obseruat.
cap. 9. Petrus Fab. lib. 2. Semest. cap. 9. Gifanius
ad tit. de adquir. rerum dominio, in L. transfu-
gam eod. Antonius Fab. in Iurisprud. tit. 11. p.
8. illat. 10.

Quibus tamen non remorantibus quoad ver-
bum *transfuga* distinguendum duxi cum Diony-
sio, Gothofredo in præsenti, ita vt alius sit trans-
fuga verus, qui fide mutata ad hostes transfugit,
qui & perfuga appellatur, vt ex Ælio Gallo, & Fes-
to Pompeio obseruauit Cuiacius lib. 4. obseruat.
cap. 9. patiturque mediam capitis diminutionē,
L. postliminium 19. §. transfugæ, ff. de captiuis,
viuusque exuritur, L. aut damnum 8. §. hostes
autem ff. de pœnis. Alius verò sit transfuga simu
latus, qui eo animo ad hostes transfugit, non vt
hostis fieret, sed vt hostium fieret explorator, vt
machinationes eorum perscrutaretur: nec me
postquam in hac opinione defendenda pedem fi-
Num. 5.

xi, depellere ab ipsa potuere renuentes nonnulli Expositores illam admittere distinctionem; aiunt enim Gothofredi sententiam admitti non posse, quia de tali simulato transfugio ius nullam mentionem facit, fateor: sed plurimos inuenire potui Romanæ antiquitatis Scriptores, ex quorum amænissimo campo flores decerpere licuit, nec deerit sacri voluminis simulatum transfugium, vt qui destitutam despiciebant opinionem, diuino fulcro innitentem venerentur.

Num. 6. Ducat agmen Quintus Mutius Scæuola, qui cum Romam patriam suam obsidione cingi videret à Porsena Etruscorum Rege, finem bello imponere curauit occidens Porsenam, quod vt conficeret transfugium simulauit, de eoque faciendo pro Senatu loquutus hoc habuit exordium: *Facinus porrò, quod aggredi cogito, hoc est, sumpta transfugæ specie castra Etruscorum accedam, vbi si suspectum me occiderint, vnus tantùm ciuis decedet vestro numero, quod si intromitti contigerit, Regem hostium interficere vobis polliceor.* Sic Halicarnaseus lib. 5. num. 66. Refert etiam Liuius libro 2. noster Hispanus Seneca Epist. 24. Valer. Max. lib. 3. capite 3. Martial lib. 1. Epigram. 22. quid clariùs tam ex verbis Halicarnasei, quàm ex ipso Mutij facinore? Aliud extat Annibalis factum memorabile apud Valer. lib. 7. cap. 4. qui in Cannensi prælio aciem P. R. compluribus astus laqueis complicatã ad miserrimum exitum perduxit, sic Valerius: *Postremo quadringentos equites suborna-uit, qui simulata transitione petierunt Consulem.* Li-
Num. 7. uius lib. 12. Front. lib. 2. cap. 2. Tertium transfugium simulatum, idemque celebre Dionysius Halicarn



RIPLICEM difficultatem in Vlpiani apposito responso nostri excitauere Interpretes, disident omnes, vt novum quid proferant, sed nullus vsque adeò certus collimauit, vt dubium attigerit, vt soluat, vt explicet. Imò dum lucem quærunt Vlpiano percepturi obscuriorem illi noctem offundunt, ne intelligatur, ne clareat, neque hos asseram huius æui strenuos Iurisconsultos: clarissimũ Num. 2. Iurisprudentiæ astrum Doctorem D. Iosephum Fernandez de Retes, cuius minimum extitisse discipulum mihi do gloriæ, à quo scientiæ fonte hos rivulos licuit haurire, cum suis instructus documentis, his elaborandis Exercitationibus insudauerim. Silentio laudandus à me, qui dignè extollere nequeo. Num. 1.

*Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis*
*Cantetur toto nomen in Orbe tuum.*

Hic in cultissimo lib. 1. de Interdictis cap. 4. qui vltra emendandum vulgarem modum litteram

7 *Tres assignantur modi, quibus illius, qui apud hostes est tutela non finitur.*

5 *Admittitur Gothofredi sententia distinguentis inter transfugam, verùm & transfugam simulatum.*

6 *Exemplis illustratur supradicta sententia vsque ad num.* 8.

8 *Verbi* receptus *verâ expositio.*

9 *Vlpiani mentem de simulato transfuga accipiendam.*

10 *Exemplis fulcitur prædicta sententia.*

11 *Disoluitur difficultas, quæ aduersus prædictam opinionem posset oriri.*

12 *Componitur cum doctrina Ciceronis sententia textus in leg. Labeo* 5. *& in leg. eius* §. *Celsus ff. ad municipalem.*

13 *Ratio dubitandi ad illa verba,* quia servus non efficitur.

14 *Duplex solutio ad vltimam textus difficultatem.*

TRIPLICEM



licarn nobis ostendit lib. 4. num. 62. sic: *Quamobrem cum anxius Tarquinius, & neque ignominiosam pacem admittere, neque longiores belli moras sustinere valens multa commenta tentaret, dolosque varios necteret, Sextus natorum eius minimus communicato cũ solo Patre consilio, quamuis videretur conatus audax, & valde periculosus, sed qui tamen posset succedere, si Patereum, quæ facere vellet, sineret, finxit se offendisse Patrem, quod bellum finiendum contenderit, virgisque à Patre cæsus, & alijs affectus contumelijs, quo latiùs se fama spargeret, primũ fidissimos amicorum sub transfugarum specie ad Gabinos misit, qui clam indicarent velle eum ad ipsos transire, & contra Patrem bellum gerere, si fidem ab illis acciperet, sicut cæteri Romani Exules, eos nunquam in Tarquini potestatem ipsum tradituros spe consequendæ pacis, & vtilitatis propriæ, quæ cum Gabinij libẽter audirent, ac promitterent nihil in eum contra hospitum, & supplicum iura delecturos venit, magnum amicorum, & clientum transfugarum post se trahens numerum, quo facilius crederetur verè à Patre defecisse; & insuper multum argenti, aurique afferens, confluebantque ad eum multi ex vrbe simulantes se fugere tyrannidem, ita vt breui circa se haberet manum validam.* Liuius in eodem c… ait: *Sextus quoque filius eius, qui minimu… git ex compoito Gabios.* Apertiùs, H… Vir. illust. dicit: *Gabios per Sextun… transfugio in potestatem redegit.* Q… Fast. nec ex sacra pagina nullum te… dith, vt Holofernem occideret si… fugium ex composito fecit: Iud… *Quòd ego ancilla tua cognoscens fugi… me Dominus hæc ipsa nunciare tibi.*

Ichon…

